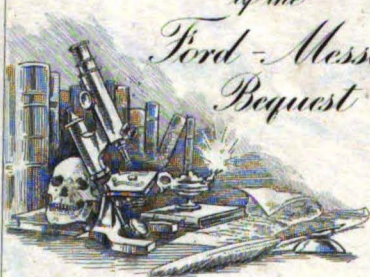

Library of the University of Michigan
Bought with the income
of the
Ford - Messer
Bequest

E. F. PARDY

BR
60
.M61

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, ŒCONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1545) PRO LATINIS,
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT:

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIAE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTER
CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIBUS OPERIBUS
POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA; INDI-
CIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI SUBSEQUENTIBUS,
DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MAR-
GINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM
DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM
POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATISTICIS,
SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE, LITURGICUM, CANO-
NICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ULLA EXCEPTIONE; SED PRÆSERTIM DUOBUS INDICIBUS
IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID NON SOLUM TALIS TALISVE
PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISSO, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO
INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBIVIUM QUINAM
PATRES ET IN QUIBUS OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM S. SCRIPTURÆ VERSUS, A
PRIMO GENEREOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT;

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS, CHARTÆ
QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS, TUM NUMERUS, FORMA
VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ CURSU CONSTANTER SIMILIS, PRETHI EXIGUITAS,
PRÆSERTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA, SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCU-
LORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD
OMNES ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA POSTERIOR,

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIAE GRÆCÆ
AB ÆVO PHOTIANO AD CONCILII USQUE FLORENTINI TEMPORA;

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE CURSuum COMPLETUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITOR.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIAE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA.
LATINA, JAM PENITUS EXARATA, QUOAD PRIMAM SERIEM, VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA STAT,
MOXVE POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA DUPLICI EDITIONE
TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLECTITUR, ET AD NOVEM ET
CENTUM VOLUMINA PERVENIT, SED SINE INDICIBUS; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM TANTUM EXHIBET, IDEOQUE
INTRA QUINQUE ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINETUR; UTRAQUE VIGESIMA QUARTA DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO
APPARUERAT. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE MERE LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUM-
MODO EMITUR: UTROBIQUE VERO, UT PRETHI REJUS BENEFICIO FRUATUR EMPTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRÆCAM
SIVE LATINAM, 326 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272 PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTEM, COMPARET
NECESSE ERIT, SECUS ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLIITUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETHIA ÆQUABUNT.
ATTAMEN, SI QUIS EMAT INTEGRE ET SEORSIM COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EAMDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM,
TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEM VEL PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT. ISTÆ CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM
EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TONUS CVIII.

THEOPHANES. LEO GRAMMATICUS. AUCTOR INCERTUS. ANASTASII BIBLIOTHECARIUS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MŒNIA PARISIINA.

1863

SÆCULA IX-X. ANNI 900-940

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ.

S.P.N. THEOPHANIS

ABBATIS AGRI ET CONFESSORIS

CHRONOGRAPH A ;

CUI ACCEDUNT

LEONIS GRAMMATICI, AUCTORIS INCERTI,

ANASTASII BIBLIOTHECARIJ,

HISTORIARUM SUI TEMPORIS QUÆ SUPERSUNT.

CORONIDIS VICE PONITUR

*GODEFRIDI HENSCHENII Dissertatio de Chronographia S. Theophanis, in qua emendantur
chronologica sphalmata non pauca Theophani per libroriorum sorordiam aspersa ;*

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ.

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS UNICUS.

VENIT 12 FRANCIS GALLICIS.

EXCUEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISINA.

1861

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO CVIII CONTINENTUR

S. THEOPHANES ABBAS ET CONFESSOR *.

<i>Vita et Officium S. Theophanis</i>	col.	9
S. Theophanis Chronographia.		63

AUCTOR INCERTUS.

Vita Leonis Armeni.		1010

LEO GRAMMATICUS.

Chronographia.		1038
GODEFRIDI HENSCHENII <i>Dissertatio de chronographia S. Theophanis.</i>		1165

ANASTASIUS BIBLIOTHECARIUS.

Historia ecclesiastica ex Theophane.		1187

MONITUM EDITORUM PATROLOGIÆ.

* Ad majorem Lectorum utilitatem placuit hic edere libros historicos qui tempora antecedentia et subsequenta describunt, et jam pridem veluti in unum corpus coaluere, ita ut abinvicem sine mutuo dispendio separari non possint. Theophanem, sanctissimum et doctissimum virum, subsequenter Leo Grammaticus et auctores qui historiam tam Theophanis quam Leonis prosecuti sunt usque ad medium sæculum x.

NTITIA IN THEOPHANEM.

(Jac. GOAN, orl. frum Prædic. in not. ad Theophanis *Chronographiam*, p. 545 ed. Luparæ an. 1655.)

Non unus Theophas historiæ Romanæ vel Byzantinæ scriptor, aut etiã præsentis operis auctor coævus, vel supparantiquissimus est Mitylenæus Pompeii magni in bellicis expeditionibus miles, et gestorum testis ac pco, a Vossio *De historicis Græcis*, lib. 1, cap. 23 memoratus. Secundus poeta, cujus paucos versus Anthologia exhibet, lib. III, sect. 3. Alter Byzantius Theophanes Justini secundi bellum Persicum, Iwanasque res, suo, id est, Justini tempore, olim visas, libris decem, quos Photius perfectos memet, scriptis consignavit. Quartus hic auctor noster, etiã Byzantius, Byzantinæ Historiæ a Diocletiano ad Michaelem Nicephori generum scriptor, Georgius nomine, cognomine Theophanes, quod Georj Syncelli familiaris exstiterit, et ejus chronographiæ continuator, perperam Vossio, aliisque non indos viris, lib. II, cap. 24 nuncupatus. Alius iterum hoc nostro Theophanes junior Nicænus episcopus Theodori frater, et cum eo sanctorum imaginum cultus defensi ab impio Theophilo reus pronuntus, *κατητή μύλων* litteratus, ingenii fideique monumenta reliquit laudatissima, a Possevino recena. Coætaneus alter Theophanes, et monachorum (haud nominatorum) præpositus sub Michaele Theanii filio, cujus opus in Nicephori patriarchæ exsilium, et reliquiarum ejus translationem refert Metaphstes, et ex eo Surius Martii die decimo tertio. Septimus Theophanes ejusdem cum Basilio Macedoneli chaelis successore temporis, Cerameus est, ille Tauromenitanus præsul: de quo accurate, qui opes ejus in publicum evulgavit, Franciscus Scorsus. Alium rursus amicus et litterarum amans Leo Allats suggerit familiari epistola ex Joannis cujusdam magnæ Dei Ecclesiæ diaconi et ...etoris scripto *ΕΙς τὸν βίον Ἰωσήφ τοῦ ὁμογενέως*. Ejus verba hæc: *Θεοφάνει μὲν οὖν τινι τοῦ τερτοῦ πρεσβυτέρῳ ἤξιωμένῳ, καὶ τῷ καταλόγῳ ἡριθμημένῳ τῶν μοναχῶν ὁ βίος τοῦδε τοῦ μακαρίου πεπὴνηται. Οὐ μὲν ἄλλὰ παρέδραμε τοῦτον πολλά, ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐκείνην συνεξυφάνθη τὸ πόνημα ἀμέλει καὶ οἷς ἐίνος τοῦ μάχαρος τοῦδε τὸν βίον ἐσμίκρυνεν, ἐν τούτοις ἡμᾶς ἐπὶ τὸ εὖρος τῆς διηγήσεως προσέβηται. Theophani sane cuidam sacra presbyteri dignitate prorecto, et monachorum gregi adlecto beati hujus vita elaborata est. Verum quam multa ille præterit: quod opus nimia quadam festinatione, nec morâ satis contexerit. In quibus tamen beati hujus vitam contraxit, ut spatium per amplius narrationem prenderemus, in hisdem ille nos promovit.*

Jam quod e istis non unus Byzantinam tractavit historiam, primus videlicet, tertius, quartus, sextus, et ultimus; nec unicus sacras laudavit imagines, quartus, inquam, et reliqui; vel pro earum veneratione iuanda certamen inierit, velut quartus, ac quintus; ut alterius vice unus nonnunquam adduceretur in redium, et quæ uni gesta vel scripta, tribuerentur alteri, non difficile contigit. Quid enim Theophani magis simile quam Theophanes? Mitylenæus ille Romanam, Byzantius, qui inter nominis hujus scriptores tertius, Romanam pariter, diversi licet temporis, contexit historiam. Byzantius idem tertus, cum nostro pariter Byzantio, Byzantinas res tractat. Sextus et octavus privatorum vitas scribitur, quarum lectio ad Byzantinorum notitiam accedit. Nicænus præsul Theophanes ad instar Byzantii, qui tertius, sacras propugnat imagines. Hinc incerta perturbataque hujus et alterius cognitio, imosumina inter eos confusio, et vix constituendum discrimen: adeo ut qui paucos recensuit, et distinguere tentavit Vossius, Byzantium nostrum annis 30 superiorem, et jam mortuum cum Theophane presbytero et præposito, Nicephori præcone se confudisse non animadverterit. Eundem nunc nostrum ex paritate cum reliquis conferam? nomen, studia, religio, pietas, vitæ professio, labores, quæ in aliis certa varietatis indicia, in istis similitudinem obtinent, et discrimen auferunt. Dicam Theophanem hunc nostrum ex diversis gestis in duos Baronio divisum ad annum Christi 816, num. 1, et Andrea Scorsio præmii secundi sect. 1 in Theophanem Cerameum? Ipsi, quod mirandum, eloquentur, et errorem, cum ex Theophanis ejusdem nostri vita, tum ex mox dicendis convincendum, demonstrant. Sane Theophanis ipsius vita, gestaque variis ex auctoribus collecta, sub conspectum posita, quod ipsum inter reliquosque intercudit, discriminis indicia proferunt. Tantum, quæ in illis haud leviter prætereunda, Lector non incautus mecum hæc observabit. 1. Vitæ Theophanis a Metaphraste, vel ex Baronii judicio a Theodoro Studita conscriptæ versione Latina, eundem *Isaacium* quoque dictum, ex linguæ Græcæ inscitia, affirmari apud Baronium A. C. 777, num. 3, et 816, num. 1. Lecto quippe vitæ programma, *Θεοφάνους, τοῦ Ταχίου βίος*, reddidit interpres: *Theophanis, qui et Isaacius dictus est, vita*; cum vertere debuisset, *Theophanis Isaacii F. vita*. Ut enim a filio patris nomine vocando penitus abhorrent Græci, ita a verbis hisce, *οὗτος πατὴρ μὲν Ἰσάακ*, ejus vitam Menologium orditur, et Isaacium pariter ejus patrem laudata versio memorat. 2. Theophanem circa Christi annum

ut ipse numerat, 744, ut melius alii 751 vel alii 752, Constantini Copronymi ducesimum, autumni tempestate natum : qui namque anno 755, ex propriis nempe calculis, ex probatoribus et Copronymi 23, ingentem glaciæ molem mari supernatantem cum ætatis ejusdem pueris triginta Constantinopoli ludibundum conscendisse (quæ ætatis illius ludentium puerorum mos agnoscitur) de se scribit, duodennem circiter se tunc exsilium lectori concijendum suggerit p. 365. 3. Duodennem in conjugium (.quod Romanis legibus masculo nondum licet) falso, ut videtur, in Menologio te asseri. 4. Erronee pariter ætatis annum vicesimum primum numerasse Theophanem, Leone quartum Constantini F. mortem oppetente, ibidem legi : quadrimulus enim (ante Leonis videlicet annos quatuordecim) cum sociis triginta mobilem et fluctuantem ponto glaciem nec aususe, nec ab astanti- bus in CP. portu superascendere permissus fuisset. 5. Eundem modo Agri, mo Sigrianes præpositum Theophanem vocari, qui non unus, sed quasi hic ab altero diversus, scribit a Baronio ad annum C. 814, num. 51, et 816, n. 1, de quo nova mox subjungenda. 6. Confessio suæ palmam in cælo Theophanem nostrum Leonis Armeni imperantis anno 5, Christi 818, exisse : ejus asserti adversus memoratum Baronium hæc demonstratio certissima. Imperii anno sedulo jam completo, Nicephorum patriarcham sanctissimum, throno et urbe extorrem, in Præconestagi jussit impius Iconoclasta, Leo Armenus, ex Leonis Grammatici verbis hæc : Ὁ δὲ Λέων με δύο χρόνους τῆς αὐτοῦ βασιλείας μανεί, καὶ τὸν στέφαντα αὐτὸν θεῖον Νικήφορον ἐξορίσας, Θεόδοτον ἐπιάρχην ἀντιχειροτονεῖ. Ipse Leo aliquibus diebus jam salutatus imperator, Nicephoro diadema cæi imponente, tyrannidem invaserat anno Christi 814, Junii die 12, indictione septima, prout Baronius Anonymus Græcus Leoni Grammatico eodem codice Regio sub numero 713 conjunctus affirmant, nihil a Theophane nostro variantes. Declaratus imperator varia fortuna, cum Crummo principe Buro ad anni sequentis Paschalem tempestatem, eodem anonymo prælia describente, decertat, necirca religionem, in quo Baronius hallucinatur, quidquam innovat. Anni 815 et indictionis octavæ inveniunt vere, Crummius moritur. Ὁσπω ἔσρος καταλαβόντος, ὡς φασὶ τινες διασωθέντες τῆς αἰχμασίας, ἀπὸ Βουλγαρίας περὶ τὴν μεγάλην Πέμπτην ὁ Κρούμμος ὁ περίφημος, ὁ τὴν πόλιν εἰεῖν βουμένος, τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο. Pelli Bulgarici cura Leo liberatus, irreligiosum in sacras imagines dente exserit, et virus ejaculatur : Καὶ λοιπὸν μετὰ τοῦτο λαβὼν εὐκαιρίαν ἤρξατο πορθεῖν τὴν Ἐκκλησίαν, δευαὶν εἰτε τῆς βασιλείας αὐτοῦ περιεργαζόμενος κατὰ τῶν Θεοῦ κριμάτων. Propositi consortes impii rebus novis animum simul adjiciunt, ejusdem anni Pentecostes festo, et mense Julio cæpta promovent : Ἀζήμενοι ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Ἰγλιάν σωρεύειν τὰ βιβλία, τὸν δὲ Ἄντων προσελάβοντο ἀπὸ τοῦ Ἰουλλίου μηνός. Leo de imaginibus profligandis Nicephoro patriarchæ propositum aperit, mense Decembri : Περὶ τὸν Δεκέμβριον μῆνα δηλοῖ τῷ πατριάρχῃ ὁ Λέων, ὅτι ὁ λαὸς ἀνταλλάττει διὰ τὰς εἰκόνας. Ad quadragesimæ finem anno 816 indict. 9 Nicephoro tendit insidias, et se abdicat : Ὁ Χαμαιλέων (Λέων) παρασκευάζει λάθρα διὰ τινων τοὺς στρατιώτας ἀνελεῖν εἰς τὸ πορναρχεῖον, καὶ συρτὰ καταβάσαι (καταβιδάσαι) αὐτόν. Ἦν δὲ παράδασις τῶν Νηστειῶν. Infra : Βαλόντες ἀκατίῳ Ἐρήφιαν πέραν εἰς Χρυσόπολιν. Festis tandem Paschalibus celebratis, Theodotum hæreticum in Nicephori locum substituit : Καὶ λοιπὸν μετὰ τὸ Πάσχα ποιεῖ σύνοδον, καὶ καθίσας τὸν Θεόδοτον. Lucis postmodum diebus Theophanes anno eodem 816 oppugnatur, ait ejus Vitæ scriptor, et post tredecim annos duos, id est, Christi 818 mittitur in exsilium, quo diebus solis tribus ac viginti deportus, laborum vitæque terminum attigit. His perspectis, quæ Baronius loco memorato, et ad annum C. 814, num. 1, scripsit, ruere penitus et everti conspiciuntur.

Σιγριανῆς ἡγούμενος a nonnullis dicitur noster Theophanes; in operis inscriptione ἡγούμενος τοῦ Ἄγρου· qui a Baronio ab eo qui Sigrianes audit, diversus æstimatur ad annum 816, num. 1. Idem nomen Ἄγρου et Σιγριανῆς ἡγούμενος Theophanes, monet familiari epistola litteris omnibus excellentissimus Allatius. Sigriane enim Asiæ regio ad Cyzicum; ὁ Ἄγρος, qui et Μέγας Ἄγρος, privatus regionis locus. Sigrianos montes in Asia locat, Ortelius in Lexico. Auctor Vitæ Theophanis, post ejus in diutam urbem Cyzicenam adventum, *Ad magnum*, inquit, *senem rediit, qui apud Sigriane degebat in oppidulo*, etc.; infra : *ad Sigriane montem pervenit*: eumdem Constantinus Porphyrogeneta cap. 25 *De administr. imp.*, et Nicetas Σιγριανῆς τῆς λεγομένης μονῆς οἰκιστὴν in Ignatii Vita nuncupat : quem vetus interpres *Sigriani monasterii sive Agriani conditorem* reddidit. Difficultatem tollunt Menologii verba ad ejus vitæ compendium præmissa : Μνήμη τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους τοῦ ὁμολογητοῦ τοῦ τῆς Σιγριανῆς (ἡγουμένου), τοῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἄγρῳ κειμένου. *Sancti Patris nostri Theophanis confessoris, monasterii Sigrianes propositi, in magno Agro jacentis, sive quiescentis memoria*. Hinc in pseudophotianis analectis penes Allatium, ὡς φησι Θεοφάνης ὁ ὁμολογητής, ὁ Μεγαλαγριτής· *ut Theophanes confessor Megalagrites* (μεγάλου Ἄγρου præpositum intellige) *testatur*. Joannicii quoque Vitæ scriptor apud Surium Novembris die quarto : *Navigavit adoraturus sancti Theophanis tabernaculum, quod est in Sigriana*. Ἄγρος ergo, sive Μέγας Ἄγρος Sigrianes exstitit locus designatus, quo monasterium condidit, et ad quod post ejus mortem corpus ejus relatum : alia tamen monasteria in eadem Sigriane regione a Gregorio Theophanis abbate gubernata, ex ejus Vitæ serie observabis. Advertes iterum Theophanem ἡγούμενον τοῦ Ἄγρου, *Agri fucem*, et Vossio et Cedreni interprete, vocatum ineptissime : uisi forsitan Alexandrum *exercitus abbatem* voluerint pariter nuncupandum. Sic fabrilis sutores tractant.

Nonnullis de auctore operis hujusce hucusque præmissis, jam quæ circa opus ipsum, lector, edoctum te cautumque volo, paucis evolvo: tibi semel monito operis totius decursu, pluribus exemplis et locis eadem hæc recolenda non excidant. 1. Brevi facile composito, at non admotum expolito, quinimo plebeio pene ac vulgari stylo historiam hanc a Theophane digestam. 2. Hinc tibi trita, nec palatio, Amboni sacro, vel foro cognita vocabula; sed ex compitis et incultæ plebis ore collecta occurrere mirari desines: ea vero chronographiæ parte usurpata, cujus tempore in usum fuerunt inducta, certa conjectura non habetur apud me alienum. 3. Inemendatum ad grammaticæ leges, imo solæcis barbarisque dictionibus textum non raro interpunctum auctori velim ascribendum: sic enim mentem, verborum ambage seposita, significantius exprimendam sibi met suasit: quod tamen recta scribendi ratio, quam dicunt orthographiam, quandoque reprehendat, amanuensium hallucinationem et errorem non diffiteor; quo relicto, et inemendato, ex fide ad ms. exemplar commendationem potius, quam ex correctione ad grammaticas præcepta, laudem mihi proposui sectandam. Quod nihilo secius jubet illa reparandum declarant annotationes, vel emendant alii codices in variis lectionibus producti: nonnihil ego pro scholiastæ licentia interpolo, ex quibus reliqua facilius mente restituenda. 4. Verborum lacunæ, et quæ desiderantur, sententiarum patent hiatus, sed non intolerandi, ceu qui mss. in omnibus essent, vel mentis judicio, sive labore queant reparari. 5. Repetitiones, fateor, ejusdem rei penitus inutiles, et quæ semel dicta sufficerent, eundem in locum bis ingesta illubentius perfero. 6. Rerum gestarum metatheses non prætereundas, infrequentius licet, animadverto: et ex historia tantum fide, non ex temporis accurata recensione plura narrari: quod est, historicum ubique, at non chronographum semper se gessisse Theophanem. 7. Temporis Canonium, et expressas in eo personas cum historia ad Canonium idem subjecta, non consentire frequenter manifesto in annotatis (a): ut cum ad Damasi annum quintum Julii pontificis obitum, et Liberii promotionem una legimus connecti. 8. Anni unius gesta in alium quandoque reponere, cum accuratis etiam historicis Theophanis lapsus communis est. 9. Cum aliis pariter commune, ut uno more, unoque sono virorum et locorum proferenda nomina, ipse nonnihil immutata pronuntiet, ut Artaxer, Artaxerxes vice, etc., hunc modo Constantium, Maximinum, modo Constantinum, Maximianum; illum hic Euphemium, ibi Euthymium; eundem Judam et Eaudam vocet, de quo lectiones variæ, et annotationes nonnunquam. 10. Hinc cum textu Græco non consentit in nominibus plerisque versio, et hæc illum corrigere non veretur. 11. Et ubi nullum vel perturbatum textus exhibet sensum, versio restituat, et planum reddere conetur. 12. Ex diversis et adversis auctoribus de eodem, raro licet, ponit contraria; ut de Elia Hierosolym. et CP. Ma-

(a) Annorum notationes in editione Parisiensi ad codicum exemplar ita comparatæ sunt, ut in quavis novi regis vel episcopi accessione præter annum mundi et divinæ incarnationis etiam reliquorum regum et episcoporum anni diserte indicati sint, tali fere schemate:

Ἡμερολόγιον τῆς 1895.	Ῥω-μαίων βασι-λέως	Ἡε-ρασι-βασι-λέως	Ῥω-μαίων ἐπισκό-που	Ῥω-μαίων ἐπισκό-που	Ἱερο-σόλων ἐπισκό-που	Ἀντι-οχείας ἐπι-σκό-που	Ἀλε-ξανδρείας ἐπι-σκό-που	
	Ἀνα-στα-σίου	Καθά-ρου	Συμμά-χου	ἐπισκό-που	ἐπισκό-που	Φλα-βιανού	Ἰωάν-νου	
	ἔτος ια΄.	ἔτος η΄.	ἔτος β΄.	Μακε-δονίου	ἔτος α΄.	ἔτος α΄.	ἔτος δ΄.	ἔτος ε΄.

A habemus ex collatione quinque codicum mss., Regii scilicet, Peireziani, Barberini, Vaticani et Palatini, duabus constat partibus, quarum quæ potior est, et vere aurea, omnique acceptione dignissima, historiam exhibet per annos digestam; altera vix plumbea dici meretur, consistitque in tabulis chronologicis (Canoniam vocat Goar) quibus per loculos divisus primum annus mundi, tum Christi incarnati, dein imperatoris Romani, proxime regis Persarum, aut ducis Arabum, rerum post Persas in Palæstina potentium, denique ex ordine, quinque episcoporum præcipuorum seu patriarcharum, Romanian, Constantinopolitanian, Hierosolymitanian, Alexandrinian et Antiochenian ordo et anni continentur. Tabulas autem istas magna cum diversitate non tantum præfixas annis non suis, sed etiam mendosissimo conscriptas esse, et plurimis hiare loculis, ac portentosis prorsus annorum, præsertim patriarchalium supputationibus scaterere, cum ipsemet Goar agnoscat fateaturque: mirum est, aut ipsum, aut qui defuncti Goaris laborem eduxit in lucem, Combesium potuisse sibi persuadere, ab auctore Theophane esse: qui variorum auctorum sententias et numeros secutus sit varios, opusque proprium urgente persecutionis necessitate non recensuerit, proindeque exigere a lectore suo possit, ut, qui dormitantem Homerum patitur, Theophanem quoque lapsum erigat corrigatque: cum nimirum succedentes et ad invicem cohærentes numeros in sequiores transponit annos, seu etiam conjunctos annos in dissita canoniam desultorie transfert: aut eidem viro nunc pauciores, mox plures diversis canonibus assignat annos: vel cum ejusdem viri pauciores anni, plura occurrant canoniam: aut cum summa quæpiam ætatis æquales loculos sive canoniam quibusdam omissis non accepit: vel denique cum numero ejusdem anni repetito, confusio infertur non mediocris.

B His tabellis chronologicis in editione nostra ad hæc constitueramus; sed cum ubique mendosissimæ sint, et subjecto textui plerumque non respondeant, ut ipse monet Jac. Goar, aliam annorum notandorum rationem instituendam duximus. Quod sine ullo perspicuitatis detrimento factum esse videtur, inquit Editor Bonnensis, quem sequimur, nam tabellis istis abjectis, mundi et Christi anni ubique appositi et primus novæ cujusque accessionis annus indicatus cursivoque characterè distinctus, attento lectori idoneam copiam faciunt reliquorum magistratuum annos facillimo computo inveniendi. Sed apponere juvat Godfridi Heuschenii judicium ex ejus exegei præliminari (a) præmissa tomo tertio Actorum Sanctorum mensis Martii edito A. 1684, in qua tabulas chronicas Theophanis, saltem quoad annos seriemque episcoporum in quinque sedibus patriarchalibus nulla fide dignas esse observat: Chronographia Theophanis, inquit, qualem nunc

(a) Integram damus ad calcem hujus voluminis.

cedonio præsulibus, quæ loco proprio revocantur in concordiam : verum qui dormitantem patitur Honorum, Theophanem lapsum non eriget, aut ejus errorem in aliis non corriget?..... Emendationem superat omnem Romanorum episcoporum nomen frequentius omissum, et ætas a pag. 208 auctori penitus ignota. 19. Alexandriæ quamvis et Antiochiæ pontificum nomen, ætatemque in hæreseos admissæ odium et horrorem, post historiæ umbilicum ab eo præterita existimem. 20. Errorum sane hujusmodi, si causam diceret, non aliam, me conjectore, quam variorum auctorum sententiam, numerosaque varios secutum, opusque proprium, urgente persecutionis necessitate, non recensuisse, proferret.

Beatitatis possessæ titulum, sanctique nomen operis hujusce titulus a me, fateor, verbo solo immutatus auctori Theophani ascribit. Sed nec mutationis inductæ poenitet : quem etenim virtutum facinoribus præclaris, difficilique et insigni fidei testimonio perfunctum, et sanctos inter adlectum cœlitum honoribus, anno quoque redeunte, orientalis Ecclesia celebrat, hunc ego, juratus quantumvis mss. ejus exemplarium septem sætator futurus, et exceptor fidelis; abjecta Θεοφάνους ἀμαρτωλοῦ, prout illa nullo cum discrimine proferunt, appellatione, indigitandum mihi nequaquam potui persuadere. Quod sibi mutuo monachi orientales, Theophani monacho præstiti. Illi ἀμαρτωλούς privatim, ac passim se quique professi, ἀγίους invicem se salutant : ita est et mihi ; quæ Θεοφάνους opus hoc testantur exemplaria, ἀμαρτωλοῦ pariter asserunt. Quid tum ? quem Ecclesia sanctum colit, ejus cœlo et immortalitate dignas actiones lego, laudo, refero ad ejus operis limen, eundem ego erga litterulam religiosus, erga cœlites injuriosus, inter Ecclesiæ Patres ἀγίων si ininime recensuissem, ne impietatis arcesseres, Christiane lector, verebar. Verborum igitur ipsorum, Θεοφάνους ἀμαρτωλοῦ vice, τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν substituendum ratus sum. Ms. codex ex quo reliqua, nulla mutatione inducta, desumpsi, regius est, manu fidei antiqua et probata exaratus, et ad Leonis Grammatici, qui Theophanem sequitur, ut Theophanes Georgium Syncellum excipit, comparisonem inspectus ex amanuensis testimonio, ante annos sexcentos et amplius descriptus agnoscitur. Asserti hujus argumenta protulimus ad Georgii Syncelli præfationem.

CANDIDO LECTORI

F. FRANCISCUS COMBEFIS

ORDINIS FF. PRÆDICATORUM CONGREGATIONIS S. LUDOVICI.

En tibi diu expectatum viri sanctissimi, nec ἀσκήσει minus ac confessione, quam scribendi industria ac labore illustris, Theophanis chronographicum opus, ac historiam ; ut ejus summarii Græcis pariter ac Latinis hæctenus fruebaris, ipso nunc pleno, ac quale vel ipse edidit, vel ad nos codicum non parva seges transmisit, abundantius delecteris. Et ea Theophanis non minima laus, quod ejus toties descripta lucubratio, ipsa brevitate cum pari perspicuitate lectorem recreans, immensumque historiarum æquor haud ita multis versibus repræsentans : quod item si qui fere Græci Latinique post eum eo velut caractere scripsere, ac historiarum breviaria posteris reliquere, quæ illa porrigitur, non tam suum aliquid produxerint, quam sublectum Theophanem, inque majores coactum angustias, suppressis non paucis, iisque minime spernendis, aliò vel idiomate, vel stylo nonnihil puriori reddiderint.

De Theophane, ejusque natalibus, ac vitæ tota institutione, necnon de illius opere hoc, ac ei coævis aliis ejusdem nominis, ac instituti ; præter monumenta ipsi libri fronti præfixa, multis satis R. P. Jacobus Goar ὁ μακαρίτης, ipso statim limine earum Notarum, quas illius posthumas produxi. Jam enim Theophanis toto ipso textu, adeoque et Leonis Grammatici, exceptis fortasse pauculis foliis, typis mandato, notisque ad Theophanem duntaxat digestis, dum absolutionem, majoraque alia vir pietati, litteris, Græciæ natæ dedit ; mox fere sanctissimi Prædicatorum antistitis Dominici ad Nonas Augusti anni 1653 expletis fertis, gravis accensa bile morbus invadit, ac ad Septembrem jam vergentem varie discrucians, ac corpusculum deterens, de patria atque exitu sollicitum facit ; quando et pie inter fratrum manus (quæ et filiorum, sodalitiis totius vices magistri ordinis, ut vocant, præses existens) diem obit. Statim itaque appetente inasætetudine, ut nihil ea ipso exordio mitior fuit, ut quod superesset Theophani præstarem pro antiquo amicitia jure, ac communibus studiis etiam etiamque rogavit. Annui ; nec enim vel amico aliquid, aut rem sic justam, eque re communi negare potui. Notas itaque quales relictæ erant, prelo subjeci, ac quam potui, ut emendate prodeant, curavi. Indicem copiosissimum, quod ita commodum videretur chronographicæ tantæ molitioni, adjeci, totumque adeo Theophanis ipsum textum, ac Leonis Grammatici, versionemque recensens, occurrerunt multa, quæ secundus curas sic spisso opere viderentur desiderare. In eam rem igitur notas posteriores, ac emendationes strictim, peneque defunctorie instituendas putavi, ut id fere præstarem Patri Goar in Theophane, quod ille Xylandro in Regiæ editionis Cedreno. Nec enim quod Gretsero in Codino, ubi non defunctorius, sed plane exquisito opere, de Græca sequioris præsertim mediæ ævi litteratura, idem laudem habet. Interim angebat animum, quod Græcum exemplar Laudationis Theophanis nusquam occurreret : Lipomanus duntaxat, exque eo Surinus ad Martii 12, Latinam repræsentaret. Ipsum quod ita Latine

redditum erat, monumentum egregium indicabat, quo et Anastasius delectatus esset. Audieram sæpe quærentem P. Goar, quod nusquam illius copiam nancisceretur : ipse nihilominus nihil importunitatem veritus, quam gratisissimam fore noveram, pulsandas iterum eminentissimi cardinalis Francisci Barberini fores in eam rem decrevi. Scribo igitur, deplorato fratris charissimi apud communem, olimque amicum funere, unum deesse, quæ Theophanis pater ipse atque productor videatur esse. Multum quidem in eum contulisse, quod Romæ per Bæccardum domesticum Latio donatum prelo adornaverit, eamque Parisios versionem si quid usui esse posset, destinaverit; ut nempe illustrior prodiret typis Regiis, Patrisque Goar maturioribus studiis; quod item Theophanis textum cum Vaticanis unq̄ et altero collatum, ut inde Regius antiquissimus Theophanis textus illustrari, sarciri, ac emendari posset, transmisit. Deesse nimirum dictum tanto viro, sanctoque ob æquali, vel suppari Encomium. Id ut diligentia, ac auctoritate mihi obtineat, omnes in Theophane numeros implevisse : ejus editionis maximam consecutum gloriam, patronumque in cælis demeruisse potentissimum. Audii hæc nihil segni aure eminentissimus princeps, suos Romæ, ac aliorum frustra excutit pluteos, Syracusas, ac Siciliam vestigat, Venetias r̄inatur; illique tandem favente Numine thesaurus occurrit in S. Marci bibliothecæ codice; ex quo in nos derivatus, eaque eminentiss. cardinalis Barberini diligentia, eminentissimique collegæ cardin. Ottoboni beneficio, atque munere. Habes, lector, quid fere præstitum in Theophane, ac qui in eo contulerint operam, dum tamen viros clarissimos fratres Puteanos, τὸν μακαρίτην, et quem Deus diu superstitem servet, nec ipsos desuisse, ut nusquam bonis studiis desunt, quibus possint prodæsse, non nesciveris. Præter enim Regium antiquissimum codicem, in quo Syncelli chronographiæ Theophanis textus, tumquæ Leonis Grammatici subnectitur, ex quo P. Goar edita omnia exscripsit, humanissime commodatum, etiam Pegrezianum eidem procurarunt, ac ejus esse voluerunt, non inutilem illum tum suo ipsum nomine, tum quia collatus cum Palatino.

Theophanem brevi sequetur Continuator ex eminentissimi ejusdem cardinalis Barberini codice, ad quem Puelli bene multa historica eminentissimi cardinalis Mazarini codex spississimus suggeret, justo complendo volumine. Vale. iv Kalendas Maii. 1655.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΣΥΜΠΙΑΕΚΟΜΕΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ,

ΤΟΥ ΚΑΙ ΙΣΑΑΚΙΟΥ.

S. P. N. THEOPHANIS,

QUI ET ISAACUS,

VITA ATQUE LAUDATIO.

Ὅτιν τι πᾶσιν οὐσι τὴν κοσμικὴν διαπραοῦμενοι Ἀ θάλασσαν ἔμποροι, καὶ τὰ μακρὰ πελάγη μεζῶνων ἐρέσει κερδῶν θιμείθοντες, ἀπροσμάχῳ μὲν κλύδωνι καὶ κύμασι ἀλλεπαλλήλοις σφοδρωτάτοις καταειζομένοις τοῖς πνεύμασι προσκαλιόντες; Ἰσχυροὶ καὶ θαύλη, μικροῦ δεῖν αὐταῖς ἐλπίσιν ναυαγήσοντας (εἰ γὰρ που μικρὰς αἰθρίας ἐκαυασάσης, ἀστὴρ τοῦτοισι ἐκανατελλῆ χειμαζόμενοις σωτήριος, αὐτοὶ μὲν τὴν ψυχὴν λαμπρότητι τοῦ φανέντος ἔστρου καταυαζόμενοι, τὸ πλεῖστον τῆς ἀθυμίας ἀποσκευάζονται· τὸν δὲ τοῖς ἀξίην ἐγκαθήμενον προθυμότερον ἔχεισθαι τοῦτων ἐγκλεῦσθαι· ὁ δὲ τὸ ἕμμα τείνας μετώπων, καὶ ὡσπερ ὁδηγῶ τῷ καταλάμποντι χρώματι, τὸ βλοσυρὸν τοῦ κλύδωνος τέχνη καταπαλαίων, πρὸς εὐθείας ὁ τριβους πηδαλιουχεὶ τὴν ὁκάδα)· τοιοῦτόν τι καὶ τοῖς τὴν νοητὴν τοῦ

Quæ mercatoribus, mundi pelagus et longinqua maria majoris lucri gratia trajicientibus solent accidere, dum cum invictis fluctibus undisque crebro se impetu atræ procellæ ventorumque vi atque turbine validissime collidentibus luctantes, prope desperata salute, naufragium expectant (si enim paulo sereniori cælo salutare jubar periclitantibus ipsis affulserit, ejus luce perspecta respirant, animumque recipiunt, ac rectorem navis ad gubernacula sedentem hortantur, ut stacrius munere fungatur suo : ille vero sublatiis oculis splendorem intuitus, eoque tanquam duce usus, truceim procellam arte superat, et ad rectum cursum navem dirigit) : eadem fere in hoc vitæ pelago navigantibus, et ad tutum futuri sæculi portum studiose B tendentibus, contingere consueverunt. incredibili

VARIÆ LECTIONES.

ἰ προσκαλιόντας Par. ἰ αὐθείας Par.

enim tentationum æstu laborantibus, densissimisque casuum dæmoniacæ arte, ac invidia res humanas excipientium tenebris circumfusus, res a sanctis viris gestæ sub aspectum velut positæ, splendore suo nebulam eam discutunt; divinaque doctrina perturbationum feros sopientes fluctus, jucundissima implent tranquillitate; ac pretiosis mercibus onustos atque lætantes, ad optatam facile provehunt hæreditatem. Alios igitur aliis ornatos virtutibus invenies: hic abstinentiæ rigorem rebus ipsis palam facit: ille castitatis splendorem, utque incontinentiæ vis superetur, strenue admodum docet: alter virtutes velut principi tabellæ humanæ vitæ appingit: alius ad sæculi totius contemptum erudit: est denique qui ad inanem gloriam spernendam valide accendat. At si divinissimi Patris Theophanis res gestas consideraveris, tanquam in horto florido virtutum omne genus altis in eo radicibus adultum inveneris.

παντὸς παιδοτριβοῦντα καταφρόνησιν, καὶ ἄλλον πρὸς τὴν τῆς κινήσεως ὁδὸν ὑπεροψίαν κραταιῶς ὑπαλείφοντα. Θεοφάνους δὲ τοῦ θειοτάτου Πατρὸς προσομιλήσας ταῖς πράξεις, πᾶσαν ἂν ἰδέαν κατιδοῖς καλῶν ὡς ἐν εὐθαλειᾷ παραδείσῳ φυτούργουμένην.

Has ego ut laudatione prosequerem, multorum adhortatione adductus, prompto animo provinciam suscepi, illius precum auxilio fretus: non ut viro divino ac admirando gloriam conciliarem, (quæ enim illi gloria ex oratione mea, quæ virtutibus ejus longe est inferior, acquiri potest?), sed contra potius, ut rebus ab ipso gestis commemorandis vim ipsam dicendi exornarem, et eas imitari studentibus adjumentum maximum offerrem. Quanquam in ipso statim principio, antequam in ipsum laudationis stadium ingrediar, tanto me oneri imparem sentio. Simul enim et patria, et genus, et natura præstantior, et qua magnitudine naturam superat virtus, virum laudationis argumento propositum egregie honestant; ut cunctis exordio occurrentibus, quid horum magis congruat, haud facile quis inveniat. Patria enim tum laudationum legibus, tum parentis titulo instructa, primas sibi vindicat partes: oratque nos, atque obtestatur, ne propriis ornamentis spoliatur. Parentes autem hanc cubito opposito propellant, educatione ac disciplina ipsius gloriantes. Virtutes vero, proposito ejus ac possessione confisæ, gloriosam cervicem attollunt, magna voce reliquis clamant, solum illius studium atque animum spectantes, facillime victas se illæ agnoscant. Ego itaque inter res, quæ se vinci non patiuntur, judex constitutus quid faciam? Parumper scilicet in prioribus immorabor, ut ostendam, quænam ipse Creatoris amore inflammatus contempserit, et pro nihilo duxerit: deinde pro illius propositi ratione virtutibus ejus exponendis totus insistam.

Tulit virum hunc admirabilem illa patria, quæ imperii dignitate decorata, cæteris omnibus tantum antecellit, quantum reginam subditis præstare par

βίου διεκπερῶσι θάλατταν, καὶ πρὸς τοὺς ἀκύμονας τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἐνορμισθῆναι λιμένας κατεπιγοµένοις ἐπισυµβαίνειν εἰωθεν. Ἀφράστῳ γὰρ τῶν πειρασµῶν κατατυλούµενοις κλύδωνι, καὶ βαθυτάτῳ σκότει τῶν δαιµονικῶν κατεσχηµένοις περιστάσεων, αἱ τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν ὡσπερ ὑπ' ἑβρίαν πράξεις τιθέµεναι, τῇ µὲν οἰκείᾳ λαµπήδονι τὸν ἐκείνων σκότον ἀποσκηδάζουσι, διδασκαλίαις δὲ ταῖς θεοπνεύστοις τὸ τῶν παθῶν καταστορέσασαι κλυδώνιον, ἡδίστῳ γαλήνης κατεµπιµπλώσει, καὶ πρὸς τὴν ποθοµένην βῆσταν παραπέµπουσι κληρουχίαν, τῷ φόρτῳ τῶν ἀγωγίμων ἀγαλλοµένοους. Ἄλλους µὲν ἄλλοις ἐµπρίποντας ἂν εὐροῖς τοῖς κατορθώµασι, καὶ τὸν µὲν τὸ τῆς ἐγκρατείας στερέδον αὐτοῖς ἔργοις σαφῶς ὑπογράφοντα, τὸν δὲ τὸ τῆς σωφροσύνης λαµπρὸν, καὶ ὅπως ἡ τῆς ἀκολασίας περιγίνεται δεσποτεία, µάλα νεανικῶς ἐκδιδάσκοντα ἕτερον τῶν ἀρετῶν ὡς ἀρχετύπῳ πίνακι τὴν κτήσιν διαζωγραφουντα τῷ βίῳ ἄλλον πρὸς τὴν τοῦ βίου

ἕτερον τῶν ἀρετῶν ὡς ἀρχετύπῳ πίνακι τὴν κτήσιν διαζωγραφουντα τῷ βίῳ ἄλλον πρὸς τὴν τοῦ βίου

Ταύτας ἐγκωµίσις ὑποβαλεῖν προτραπέις, ἐτοίµως εἴξα τῇ παραινέσει, τὴν ἐκ τῆς ἐκείνου προσελαίας ἐπικουρίαν καταπιστεύων θηράσασθαι. οὐ πρὸς δόξαν τοῦ θαυµασίου (ποίαν ἴσως οἰσεῖ δόξαν λόγος μακρῷ τῷ µέσῳ τῶν ἐκείνου κατορθωµάτων ἀπολειπόµενος;), τουναντίον δὲ µᾶλλον, τῇ τούτου µνήµῃ καὶ λόγους αὐτοῦ κοσµῆσαι, καὶ µεγίστην ὑπόθεσιν ὠφέλειαις τοῖς ἔκµιµεσθαι πειρωµένοις πρυτανεῦσαι γλιχόµενος. Ἄλλὰ πρὸ τοῦ κρηπίδα τῷ λόγῳ προστήσασθαι, καὶ τοῖς ἰδρῶσιν ἐναθῆσαι τῶν ἐγκωµίων, τῆς ἀπορίας αἰσθάνομαι. Βοῶ γὰρ τὸν εἰς εὐφηµίαν προκειµένον πατρίδαι καὶ γένος, καὶ νικῶσα φύσις, καὶ ταύτην ἐκ µεγέθους ἀρετῆ παρατρέχουσα, καὶ πάντων εἰς ἀρχὴν ἀγοµένων, τὴν προσήκουσαν βλάβει οὐκ ἔστιν εὐρεῖν. Πατρίδαι γὰρ νόμοις ἐγκωµίων, καὶ τῇ τούτου αἰτίᾳ καθοπλισθεῖσα, τὰ πρωτεῖα τῶν ἄλλων ἀπενέγκασθαι φιλονεικεῖ, µὴ τοῦ οἰκείου τὴν στέρησιν καλλωπίσµατος ὑποµεῖναι σὺν ἄλλοις καθικετεύουσα. γεννήτορες δὲ πρὸς τοῦτοις, παιδεῖ τὴν τούτου καὶ τροφίους ἐναβρυνόµενοι, κατόπιν ταύτην παραγκωνίζονται: ἀρεταὶ δὲ τῇ ἐκείνου προθέσει τε καὶ κτήσει µεγαλαυχούµενοι, αὐχένα τε γαῦρον ἐπαίρουσι καὶ µέγα τοῖς ἄλλοις βοῶσι, πρὸς τὴν ἐκείνου µόνην ἀπιδόντες ἔρσειν. Ἐῤῥαστα τὴν ἦσαν ἐπίγνωτε. Τί δῆτα δράσω κριτῆς πραγµάτων ἦσαν οὐ δυναµένων ὑποστῆναι γενόμενος; Ἡ δὲ ἄλλον, ὡς µικρὰ τοῖς προτέροις ἐνομιλήσας, τοῦ δειχθῆναι χάριν ὁποῖων ὑπερόπτης γεγένηται τῷ φίλτρῳ πεπεδηµένος τοῦ Κτίσαντος, ὅπως τῶν ἀρετῶν κατὰ τὴν ἐκείνου γενήσομαι πρόθεσιν.

Ἦνεγε τὸν θαυµάσιον Πατέρα πατρίδαι ἡ βασιλείας ἐγκαλλωπιζοµένη τῷ ἀξιώµατι καὶ τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἀνυψοµένη, ὅσον εἰκὸς τῶν ἀρ-

VARIAE LECTIONES.

ἴ ποίαν Par. ἵ τοῖς] αὐτοῖς Par. ἶ νικῶσα Par.

χομένων τὴν δεσποτεύουσαν. Περὶ ἧς πολλὰ λέγειν ἠθέλω τῷ τε πάντα τὸν περὶ αὐτῆς λόγον μακρῷ τῷ μέσῳ παρατρέχειν τὴν αἴσθησιν, καὶ τῷ δῆλα πᾶσι καθεστάναι τὰ περὶ ταύτης λεγόμενα τοῖς ἀνά πᾶσαν οἰκοῦσιν ὄσσην ἐφορᾶ ἥλιος, ἀνακάμπτομαι. Γεννήτορες δὲ οἱ τηλικαυτῆ γονῆ καὶ πατρὶδι καταξίαν ἐπιγραφόμενοι, πλούτῳ κομῶντες, στρατηγία λαμπρόμενοι, ἀρεταῖς ἀπάσαις δορυφορούμενοι, τῷ φίλτρῳ πάντων μάλιστα κατεστέφοντο *, οὐ τῶν θεοφιλῶν μόνον, καὶ οἷς ἡ καλοκαγαθία τὴν φιλίαν προὔξενει, οὐδὲ τῶν ἰσοῖς φαιδρυνόμενων τοῖς ἀξιώμασι, εἰ καὶ χειρίστη συνδεθεῖσα ψυχὴ †, οἷς ἡ χρεῖα τῷ φίλτρῳ παρείχτο, ἀλλὰ τυράννων καὶ βασιλέων αὐτῶν, οἱ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀρετῆς ἐκείνων αἰδοῦμενοι, διαφερόντως τὴν φιλίαν ἠσπάζοντο. Ἰσαάκιος καὶ Θεοδότη τούτοις ὀνόματα, εἰ γε καὶ ὀνόματος ὕμιν μέλει. Γίνεται τούτοις τοῦ πολλοῦ καὶ μεγίστου κλήρου διάδοχος ὁ νῦν ἡμῖν εἰς εὐφημίαν προκειμένος, καὶ τῆς μητρῆος νηδύος ἐκβάλλεται ἀστέρη ὀπωρινῷ ἐναλλήκιος, τὴν τῆς ψυχῆς ὠραιότητα τῆ εὐπρεπείᾳ καθυποφαίνων τοῦ σώματος. Οὐ γὰρ ἐφαίκε ἀνδρὸς γεννητοῦ παῖς ἔμμεναι, ἀλλὰ Θεοῦ, ἐκ μητρῆος ἠγιασμένος, κατὰ τὸν προφήτην Ἰερემίαν, καὶ πᾶσι καλοῖς ἀρχῆθεν μέχρι βίου δυσμῶν ἐλλαμπόμενος.

Ἄλλ' ὁ μὲν τούτου γενέτης τῷ χωρίῳ τῶν κακῶν βραχὺ προσβίου, αὐταῖς φροντίσι καὶ στρατηγία τοῦτο λιπῶν, τὴν ὠρισμένην ὑπῆλθε πᾶσιν ἀποδημίαν, τριετοῦς ἤδη τοῦ παιδὸς τυγχάνοντος. Ἥ δὲ..... *

Τούτων ἐκείνην ἐξεκόνειζον ἀρμονίαν, ἐν ἣ παιδὸς οἱ τρεῖς μετὰ τῆς ἀρμονίας τοῦ τυραννικοῦ προστάγματος καταπτύσαντες, ἐν μέσῳ καμίνου φλογὸς τὸν παγκόσμιον αἶνον τῷ σεσωκτῆ προσήγαγον. Πάντες δὲ πρὸς τὸ θυμῆρες καὶ φαιδρὸν ἀνειμένοι, τὴν ἐπιθαλάμιον ἐκείνην ἐπανηγύριζον εὐωχίαν **, ἀλλ' οὐκ ἠμῆλυσε ταῦτα νῦν τοῖς θεοῖς ἐμμελετῶντα καὶ τὴν προσοῦσαν πρόθεσιν ἐξανῦσαι διασπουδάζοντα. Νυκτὸς δὲ τῷ κοιτῶνι τῆ συμβίῳ ἅμα προσορμισθεὶς ἐπὶ τῆς κλίνης παρακαθιστάμενος, ὄλος τε τῶν θεῶν γενόμενος, στεναγμῷ τὸ προσὸν τῆ ψυχῆ πάθος ὑποσημαίνων, τοιῶνδε λόγων ἀπάρχεται: Ὁ μὲν παρῶν βίος, ὦ γύναι, βραχὺς, ὡς πᾶσιν εὐδῆλον, καὶ ἀδηλία τοῦ μέλλοντος τέλειον κεκρατημένος: οὐ γὰρ ἐμφανὲς τινι τῶν πάντων καθέστηκε, πότε θάνατος ἐπελθῶν, καὶ τούτου χωρίσας πρὸς τὸ μέλλον παραπέμψει καὶ κοινὸν δικαστήριον, ἕτασμοῖς ἀκριβεῖσι τῶν πεπραγμένων ὀποεληθησόμενος. Ἐντεῦθεν ἀνέτοιμον ἐνίοτε λαβῶν καὶ πλείστοις φορτοῖς ἀμαρτημάτων βαρυνόμενον, τῆς τοῦ Κτίστου καλοποιού †† ὠραιότητος εἰς ἅπαν ἀλλοτριώσας, οἶμοι! αἰώνιῳ καταδικάζει πυρὶ μικρᾷ δὲ καὶ δοκῆσει μόνῃ τὰ καλὰ κεκτημένος, ἀπέτροις ἀνιάρει περιτειχίζεται ἰδιοποιούσι τὴν τελευτήν.

est: de qua multa me dicere volentem impedit, tum quod nulla sermonis vi explicari possunt, quæ de illa sensus renuntiat; tum quod omnibus, quascunque sol aspicit, terræ partes habitantibus sunt cognitæ. Parentibus ortus est tali sobole, patriæque dignis, qui divitiis affluentes, militari gloria clari, omni virtutum choro ornati, omnium in se amorem propensissimo affectu converterant: non eorum duntaxat qui religiosis moribus eniterent, ac quibus probitas ipsa amicitiam faceret; aut qui paribus erant dignitatibus insignes, licet pessimo essent animo præditi, atque amicitiam propriis commodis metirentur: verum etiam tyrannorum, ipsorumque imperatorum, qui ipsi virtutis eorum præstantiam reveriti, longe charissimos habebant. Isaacius et Theodota, si quid vobis etiam nomen est curæ, vocabantur. His amplissimæ hæreditatis natus est hæres ille, qui nobis in præsentia laudandus est: maternaque effusus alvo autumnali stella persimilis, eximia corporis pulchritudine, parem animi venustatem sub obscuris indicibus prodebat. Neque enim mortalis hominis, sed Dei filius esse videbatur, ex matris utero in Jeremiæ prophetæ morem sanctificatus, et jam inde ab ipso ortu ad extremum usque vitæ sinem virtutibus omnibus illustris ac clarus.

At pater ipsius, cum exiguo temporis spatio in malorum hac regione vitam produxisset, ea cum curis atque præfectura relicta, præfinitæ cunctis peregrinationis terminum absolvit, cum jam puer trimulus esset. Mater autem.....

Illud canticum expresserunt, quo tres pueri, contempto tyranni jussu, in medio camini ardentis servatorem collaudarunt. Sed cum omnes ad hilaritatem lætitiisque profusi, nuptiarum convivium celebrarent, nescit tamen illius nihil his obtusa est, quæ divina meditaretur, animique propositum explere cuperet. Cum jam itaque appetente nocte cum sponsa cubiculi secreta petiisset, ac lecto assideret, totoque animo res divinas agitaret, suspirio indicans desiderium suum, sic eam alloqui aggressus est: Vitæ curriculum, conjux, ut omnibus patet, exiguum est, prorsusque incertum. Nemo enim mortaliū novit, quando mors accessura sit, nosque hinc ad futurum illud, quod omnibus est commune, amandatura judicium, in quo rerum gestarum ratio severis quæstionibus reddenda erit. Hinc quandoque imparatos, magnisque peccatorum cumulis oneratos, a Creatoris pulchritudine, ex qua manat quod pulchrum est, penitus extorres, æternis heu! flammis addicit: atque is, qui exigua bona, si tamen dicenda sunt bona; quæ specie tantum et opinione sunt ejusmodi, possederit, innumeris implicatur molestiis, quibus vitæ finis ægre immunis sit. Quidnam vero ex iis quæ huic suppetunt bonis, firmum ac

VARIE LECTIONES.

* fort. κατεστέφοντο. † fort. χειρίστη συνδεθεῖσα ψυχῆ. † Desunt multa, ut et in Lipomani cod. quem ipsum hunc Venetum arbitror, cujus apographum represento (Not. ed. Par.) * ἐνωχίαν Par. †† καλλοποιού Par.

stabile? num divitiæ? At certe illæ, quæ vitii magis, quam virtutis ministræ sunt, non recte administratæ, ac cum multorum insidiis obnoxio existant, nondum ex voto partæ sæpius dilabuntur. An pulchritudo corporis, quæ ex quadam coloris suavitate, atque apta figura membrorum consistit? Verum illa aut tempore exstinguitur, aut morbo deflorescit. Humanæ gloriæ ostentatio? Quid vero illa abjectius, o conjux charissima, præsertim si cum æterna illa, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, comparatur? quæ enim ejusmodi est, ut cum eam mane adeptus sis, nescias an usque ad vespæram sit permansura, quid est cur in bonis numeretur? Hæc cum ita sint, si videtur, tantisper naturæ obsecuti legibus, nobis ipsi supernisque studemus, iis omnibus opportune rejectis, quæ futuro ævo minime perseverant.

Hæc atque alia multa ille corpore juvenis, sed prudentia senex loquebatur; cum pura atque integra Christi columba, et turtur solitudinis, et castitatis cupidior quam nuptiarum, atque Mardarii martyris uxoris accensum in Christum amorem longe superans, quo meliora consulens in omnibus illis viro socia exstitit, verbis ejusmodi marito respondit: Multo æquius fuerit, sponse charissime, virginitatis pulchritudinem semper integram servare, quam maxima ex parte eam inquinare: quis autem fore spondeat, ut qui huic sæculo serviunt, dantque libris operam, voti compotes quandoque fiant, non maturiore præcepti fato isani spe emigrent? quanto clarior, ut leve Christi jugum ab adolescentia tolerant, beatitudine, quæ inde sequitur, nos dignos præstemus, quam ut ad brevè tempus caducis istis ac inanibus operam ponentes, hærente illis animo, pessimis rebus jugiter insistamus? Hæc illa cum dixisset, obstupuit adolescens; quippe qui rem novam, omnique majorem expectatione audivisset. Ac primum quidem humi prostratus, gratias egit Creatori; deinde lætiori vultu conjugem intatus, ac pollicitus, se illam honestis omnibus in studis, adeoque in futuro sæculo sociam habiturum, una præclarum opus auspiciatur. Statimque monasticum institutum in sæculari vita consecrantes, omni virtutum genere vitam excolunt; sanctum nempe par effecti, qui spirituales sulcos scinderent, inque caelestibus horreis spiritale triticum recondent. Christi bonus odor effecti ipsum oblectabant; donumque ejus unguentorum odorem percipientes, illius præsentia fruebantur.

Cum igitur præ sponsarum more sic noctem transigissent, tota domus boni odoris fragrantia repleta est, quæ longo intervallo odoris omnem

A Ποιον δὲ τῶν τούτου καλῶν μόνιμον ἔστηκε; πλοῦτος; Ὁ κακίας μᾶλλον ἢ ἀρετῆς ὑπέρβητος μὴ καλῶς κυβερνώμενος, ἀλλὰ μυσίου τοὺς ἐπιβουλεύοντας ἔχων, πρὶν κατὰ γνώμην κτηθῆναι πολλάκις διώλοισ. Κάλλος σώματος εὐχρόσι¹¹ τε καὶ συμμετρικῶ μελῶν προσγιγνώμενος; Ἄλλ' ἢ χρόνῳ σεσοθὲν ἢ νόσῳ μαρᾶνθῶν διαβρῶθῶν ἔχετο. Δόξης ἀνθρωπίνης περιπέτεια; Καὶ τί ταύτης εὐτελέστερον, ὧ φιλάτῃ, μάλιστα πρὸς τὴν ἀίδιον ἐκείνην, ἣν ὀφθαλμῶς οὐκ εἶδε¹² καὶ οὐδ' οὐκ ἤκουσε, παραβαλλομένης; Ἦν γὰρ ὁ πρῶτ' κτησάμενος οὐκ οἶδεν εἰ¹³ μέχρι βελῆς ὄψια παραμνεῖ, πῶς ἂν ταύτην ἐν καλοῖς λογίζατο¹⁴; Μικρὸν οὖν, εἰ δοκεῖ, τοῖς τῆς φύσεως λειτουργήσαντες νόμοις, ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἄνω γενώμεθα, πᾶν δ' μὴ παραμνεῖ τῷ μείλλονι προσφυῶς ἀποτιναξάμενοι.

Τοιαῦτα μὲν ὁ νέος τῷ σώματι καὶ παλαιὸς τῷ φρονήματι, καὶ πολὺ τούτων ἔλεγε πλείονα¹⁵ ἢ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἀμίαντος καὶ ἀκεραία περιστερᾶ, ἢ τρυγῶν ἢ φιλέρημος μᾶλλον καὶ φιλαγνος, ἢ φιλόγαμος, ἢ τὸ τοῦ μάρτυρος Μαρθάρου γύναιον πολλῶ τῷ μέσῳ τὸ εἰς Χριστὸν φίλερον παραδραμούσα, ὅσον τὰ χρηστὰ συμβουλεύσασα, κοινῶς τοῦτων ὑπῆρξεν ἐν ἁπάσι, τοιοῦτοις ἀμείβεται λόγοις τὸν σύνευνον: Καὶ πόσω μᾶλλον δικαίστερον, ὧ φίλτατε, δι' ὅλου τὸ τῆς παρθενίας τηρήσει καλὸν, ἢ τῷ πλείστῳ μέρει καταβρῦπῶσαι¹⁶! τίς δὲ τούτων ἔγγυητής, οἷ τῷ βίῳ λειτουργοῦσι καὶ πρὸς παιδοποιαν ὑπαγομένοις τὸ ἀδελὸν ἐκδέχεται τούτων, ἀλλὰ μὴ τῶν χρηστῶν ἐλπίδων προαναρπάσαν ματαίας ταύτης¹⁷ ἐναποδείξει; πόσω δὲ εὐκλείστερον τὸν ἐλαφρὸν τοῦ Χριστοῦ ζυγὸν ἐκ νεότητος ἀρνεύσας, τοῦ ἐπομένου τούτῳ καταξωθῆναι μακαρισμοῦ, ἢ πρὸς βραχὺ δῆθεν τοῖς ματαίοις ἐνασχοληθέντας, πῆξιν ἐν τούτοις τοῦ λογιζομένου λαβόντος¹⁸, τοῖς χειρίστοις ἐναπαρμῆσαι! Ἐκπληξίς ἔχε τῶν λεγομένων τὸν νεανίαν τὰ πρῶτα γὰρ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν παραδόξως ἀκήκοον καὶ πρῶτα μὲν σὺν δάκρυσι πρηγῆς τῆ γῆ προσκυλισθεὶς¹⁹, τὴν ὑπὲρ τούτων εὐχαριστίαν ἀντίθει τῷ Κτίσαντι²⁰. Ἐπειτα τῷ γυναικῷ προσθέτας ἰλαρώτερον, καὶ συνθήκας πρὸς ταύτην ποιησάμενος ὡς κοινῶν ἐν πᾶσι καλοῖς ἔξει²¹, καὶ εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα σὺν αὐτῷ τῆς καλῆς ἐργασίας ἀπέρχεται²² καὶ παραυτίκα μονάζοντες ἦσαν ἐν κοσμικῷ πολιτεύματι τὸν ἐκείνου βίον διακριδύοντες, ζῶντες παναγία, τὰς νοητὰς ἀνατέμνοντες ἀδλακας καὶ τὰς οὐρανίας σηκοῖς τὸν νοητὸν εἶτον ἐναποτιθέμενοι. Ἐτερπον Χριστὸν εὐωδία τούτου γενώμενοι²³ καὶ τῆς ἐκείνου τῶν μύρων ὁσμῆς ἀντιλαμβάνόμενοι, τὴν ἐκείνου καταπλοῦτον ἐπίδημιαν.

Τῆς συνήθους γούν παρ' αὐτοῖς νυκτερινῆς ἐκταλουμένης συνάξεως, εὐωδίας ὁ οἶκος πᾶς ἀναπύμπλαται, πᾶσαν συνήθη μακρῶ τῷ μέσῳ πρᾶτρε-

• I Cor. II, 9.

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ εὐχρόσι Par. ¹² ὧ Par. ¹³ εἰπῆ Par. ¹⁴ fort. λογίζατο. ¹⁵ καταβρῦπῶσαι Par. ¹⁶ ταύτην μαργο Par. ¹⁷ Μαλίμ ταύτας ¹⁸ Λογεβatur λαβόντας ¹⁹ προσκαλιθεὶς Par. ²⁰ κτήσαντι Par. ²¹ ἔξει Par. ²² fort. γενόμενοι.

χούσης, καὶ τὴν τοῦ Δεσπότης παρουσίαν παραδὴ-
 λούσης, ὃς τὴν προθεσιν τῶν θαυμασίων ἀποδεξάμε-
 νος, τῇ οἰκειᾷ κατηγλάισεν ἐπιδήμια. Ὑφαπλώσαν-
 τας οὖν ἑαυτοὺς τῷ ἐδάφει, τὰς τοῦ ἁλλοῦς ἐπιθλύσαι
 τούτοις ἤτουν πηγὰς. Καὶ δὴ τῆς θείας ἐμφανείας
 παρρηχικίας, τὸν πλοῦτον κενοῦντες [ταῖς] τῶν δεο-
 μένων χεροῖ, ἐνεχείρουν καὶ πρὸς τὴν ²¹ ἀναχώρησιν
 ἐνσκαυάζεσθαι. Ἀντεστρατήγει δὲ τούτοις φθόνος
 τοῦ κοινού πολεμίου πᾶσι βασκαίνων καλοῖς, καὶ
 κηδευτῆς ὁ τούτου ἐπ' αὐτοῖς μόνους τὰς ἐλπίδας
 τοῦ βίου σαλεύων, ἐπὶ τοσοῦτον χαλεπήνας τῷ πρά-
 γματι, ὡς καὶ βασιλεῖα πρὸς μέγαν ἐξερεθίσαι θυμόν.
 Λέων δὲ οὗτος ἦν, ὁ τοῦ Κοπρωνώμου υἱὸς καὶ διὰ-
 δοχος, ὃς τὸν νέον ὑπεραλήθης καὶ τὸν οἰκεῖον φίλον
 τιμῶν, ὁμμάτων δεῖξαι χηρεύοντα τὸν νεανίαν, εἰ
 μὴ τῆς ἐγχειρήσεως ἱστοαίη, σὺν ἔρκοις διηπει-
 λειτο ²². Καὶ πρὸς τὴν Κυζικίον ἐξαπέστειλεν, ἀξιό-
 χρων ἐγχειρήσας πραγμάτων διοικήσιν, ὡς ἂν τοῖς
 ματαίοις καὶ τῷ χρόνῳ παραβρέουσιν ἀγεννῶς
 ἐνασχολούμενος, λήθη παραβολῆ ^{22*} τῶν ἀεὶ ἐστῶτων
 τὴν ἀγλαίαν. Ὁ δὲ ὡσπερ Ἑρμαιον τὴν ἔξοδον ἀσπα-
 σάμενος, ἐπιτυγχάνει κατὰ τὴν ἐπὶ Σιγριανῆν
 κάρουον γέροντι τὰ πάντα θαυμασίως, Γρηγορίῳ
 τεύνομα, εἰπερ καὶ ὀνόματος ἡμῶν μέλει, ἄλλοις τε
 κατηγλαισμένῳ χαρίσασαι καὶ προφητείας χάριτι
 λαμπομένῳ ὃς πολλοῖς ἰδρωῖσι ἐλευθέρων τῶν πα-
 θῶν τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν ἀπεργασάμενος, πρὸς τε
 θεοπτίαν ἐπιτήδειος καὶ πρὸς τοῦ μέλλοντος κατα-
 νόησιν ἐγχεύοντι· καὶ τὰ τῆς προθέσεως ἀνατίθησι,
 καὶ τὴν φυγαδεύαν ἐν βουλαῖς οὔσαν ὅσον οὕτω καθ-
 υποφαίνει ²³. Ὁ δὲ συνήθως τῷ παναγίῳ καταλαμ-
 φθεῖς Πνεύματι. Οὐδὲν δεῖ σοι, φησί, τῆς φυγαδεύας,
 ὧ νεανία, μετ' ὀλίγον ²⁴ ἀκωλύτου τῆς ἀναχωρή-
 σεως ἐσομένης. Ὁ γὰρ σὸς κηδευτῆς ἅμα τῷ βασι-
 λέοντι τῆς παρουσίας βιοτήεις ἀπωσθέντες, πρὸς τὴν
 ἐκίσις μετακομισθῆσονται συνοικίαν. Καὶ τῇ συνούσῃ
 ψιθύροις ἐπεφώνει τοῖς χεῖλεσι, ὡς Ὁ καλὸς οὗτος
 νεανίας καὶ μαρτύρων κομισθῆσεται στέφη καιρῷ
 τῷ προσήκοντι.

²⁵ Ἦν δὲ τῷ τοῦ γέροντος ἐξυπηρετούμενος ²⁵ ὑπο-
 ζυγίῳ, καὶ ταύτη μᾶλλον ἢ τῇ βασιλείῳ τῶν ἵππων
 ὀπηρεσία μεγαλαυχούμενος, ἐν ἧ καὶ διέπρεπε.
 Τούτου τῇ διδασκαλίᾳ προσμείνας, καὶ Πατέρων
 ἐτέρων ἐπισκέψεσι ἐμβραδύνας, ὠψίσθη τῆς οἰκαδὲ
 ὑποστροφῆς, καὶ τῷ τυχεῖν χωρὶς σὺν τοῖς συνοῦ-
 σιν, ὡς εἶχε σκευῆς, ἐγκατέμεινε· καύσωνί τε πολ-
 λῶ καὶ δόψῃ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν συνεχόμενος, οὐ
 δυσχεραίνων τῷ συμβεβηκότι, οὐκ ἀπουσία τοῦ
 ὕδατος πρὸς μεταμέλειαν ὑποφερόμενος, οὐ πρὸς
 ἰασιν ²⁶ τοῦ δόψους τὸν οἰκεῖον δεσπότην ἐκμειλισσό-
 μενος, ἀλλὰ τὰς συνήθειας ἀπεδοὺς τούτῳ προσευχὰς,
 ἐπὶ τοῦ προσόντος ἀνέκειτο ἀπήνητος, ἕμνη βραχὺ
 παραμυθῆσασθαι τὸ δόψος ἐθέλων. Ἄλλ' ὁ τῶν θαυ-
 μασιῶν Θεὸς ἐντυφῶντα δι' αὐτὸν τοῖς πόνοις τὸν

A consuetam suavitatem superans, Domini praesentiam
 indicabat. Is nempe admirabilem conjugum propo-
 situm approbans, praesentia eos sua honestavit.
 Sese igitur humi prosternentes, ut sibi misericor-
 diae fontes manarent, obsecrabant. Adeoque ubi
 res transacta esset, praetereratque divinae ille con-
 spectus praesentiae, opes effatim effundentes, pau-
 perum manibus contradabant, quo se ad vitam in
 solitudine degendam compararent. Sed communis
 hostis invidia, quam ipse ex rebus honestis praecle-
 rarisque contrahit, adversabatur. Socerque ejus, qui
 omnem in ipsis solis rerum suarum spem positam
 habebat, consilium sic aegre tulit, ut ipsum quoque
 imperatorem in magnam indignationem impulerit.
 Leo hic fuit Copronymi filius, ac imperii haeres. Is
 adolescentis vicem dolens, propriumque amicum
 honorans, jurejurando comminatus est se adole-
 scenti oculos effossurum, nisi a proposito desisteret.
 Misit itaque Cyzicum, manusque praeclarum com-
 misit, ut dum rebus vanis, ac quae tempore difflu-
 unt, ignaviter impenditur, earum quae semper per-
 manent, oblivisceretur. At ille tanquam oblatum,
 quod urbe exeundum esset, amplexus, remque
 lubenter habens; dum apud Sigrianem transit, ad-
 mirando seni Gregorio nomine, viro cum aliis do-
 nis, tum prophetiae gratia illustri, occurrit. Multis
 enim is sudoribus animum a perturbationibus libe-
 rum, seque tum ad contemplationem rerum divina-
 rum, tum ad eorum, quae ventura essent, cogniti-
 onem, aptum reddiderat. Huic Theophanes animi
 sui propositum aperit, ac se fugam meditari subin-
 dicat. Ille sancto Spiritu, ut erat solitus, illustra-
 tus: Nihil est, inquit, o juvenis, quomobrem de
 fuga cogites: paulo post enim licebit tibi, nemine
 prohibente, ad solitudinem te conferre. Tuus nam-
 que socer, necnon imperator visis exempti ad aevi
 futuri contubernium commigrabunt. Tum uxori,
 quae comes erat, labiis ad aures susurrat, fore, ut
 praeclarus juvenis martyrum quoque lauream op-
 portuno tempore reportaret.

Senioris inserviebat jumento, eoque magis,
 quam regio equorum ministerio gloriabatur, quo
 ipso ornatus erat. Senis igitur doctrinae assiduus,
 ac dum visendis aliis Patribus tempus terit, do-
 mum rediturum hora tardior prohibuit; unaque
 cum sociis loco primum obvio cum supellectile con-
 sedit. Cumque interim ingenti aestu sitiique ipse
 pariter ac comites excruciantur, haud tamen quod
 acciderat indigne ferens, vel aquae penuria eo ad-
 ductus, ut se itineris paeniteret, aut ut saltem sitim
 depulsurus dominum suum votis fatigaret; sed ubi
 solitas preces reddidisset, super tapete illic expanso
 recumbebat, somno paulisper sitim leniturus. At
 rerum mirabilem effector Deus, juvenem intuens
 propter se libenti animo labores ferentem, magno

VARIÆ LECTIONES.

²¹ forte τοῦ πρὸς τὴν mg. Par. ²² διηπειλήτο Par. ^{22*} Scribebatur παραβολή. ²³ Legebatur ὅσον ὀκωαθ. ²⁴ μετ' ὀλίγου Par. ²⁵ ἐξυπηρετ. Par. ²⁶ Legebatur προσίασε. Mg. Par. παρουσία τε.

illum miraculo decoravit. Qui enim ingrato populo A ex durissima petra latices effudit, cur probo juveni necessaria non subministraret? Probe igitur ubi istrato tapete jacebat, divino jussu fons quidam admiranda scaturigine profluxit: tactuque suo servum Dei excitans, sese illi patefecit: qui sociis convocatis, sitis remedium a Deo datum ostendit. Cavis igitur manibus aquam haurientes, suaves illos divinoque munere concessos latices, debitas honorum omnium largitori Deo gratiarum actiones reddentes, pro eo ac officii ratio petebat, perceperunt. At ne quis posset suspicari, fontem illum cum occulte lateret, repente in apertum productum erupisse, nocte sic evanuit, ut ne vestigium quidem ejus ullum mane reliqueretur. Hoc amoris, quo sanctus hic jam inde a puro Deum prosequeretur, signum fuit: tanto majus illo, quod Moyses Dei inspector edidit, quod ipse precibus rem impetravit; hic autem ne id postulans quidem. Præterea ille murmurantium suorum necessitate adductus, Dominum ad largiendum impulit: hic autem patientia, et gratiarum actione utens cum sociis suis, proprium Dominum movit; ad hæc Judæi (ne dicam Mosem) incredulitate munus inquirant; hi autem concessum donum honestatis accessione honestarunt!

Non dum anni tres præterierant, cum socer ejus, et imperator a mundi gloria excisi, ad domicilium quod eos deceret, translati sunt. Irene autem mulier illa fortis animi, ac divino sensu prædita, cum filio imperii gubernacula suscepit (si tamen mulier dicenda est, quæ adversum hostes ac perturbationes virilem animum gessit). Tumque humanum genus, quod diuturno bello laboraverat, cum secum ipsum, tum cum Deo conciliatur: prorsusque depulsis tenebris, lætiores omnia faciem induciant. Tunc quoque sol, qui cuncta lustrat, diem ex omni parte hbrum extulit, et mœrorem atque tristitiam, quæ diu ipsum occupaverat, exuens, nitidius eluxit. Tunc igitur a Deo ornatum, ac castitatis amans par illud, ejus quod animo constitutum erat, nactum potestatem, uberes domo divitias profertentes, in omnes large egenos erogabant. Adeoque una Dei amantium domus, multis, quæ victui erant necessaria subministrans, et eorum qui se Deo dederant, pauperiem vitæque incommoda eximie sublevans, Deum ipsum, qui hæc sua fecerat, vehementer oblectabat.

Cum igitur hæc et alia multa perfecissent, illa quidem in monasterio quod in insula Principe situm est, collatis eo facultatibus suis cossedit: hic autem ad magnum Strategium revertitur spud Sigrianam degentem in monasterio, cui nomen Polychronius; quod is ab ipso otii quietisque gratia donatum acceperat: illicque manibus illius deton-

νεανίαν ὄρων, μεγαλοτίμῳ τερατουργήματι (ὁ γὰρ ἀγνώμονι λαῖψ ἐξ ἀκροτόμου βλύσας τὰ νάματα πῶς οὐκ ἔμελλεν ²⁷ εὐγνώμονι νεανίᾳ τὰ τῆς χρείας παρεῖσθαι); πλῆσιον γούν οὐπερ ἐπέκειτο τάπητος, πηγὴ τις θείῃ προστάγματι παραδόξως ἀνέβλυσε, καὶ θίξει τῷ θεράποντι τὴν ἀσθησιν ἐμποιήσασα, πρὸς ἐπίγνωσιν αὐτῆς διήγειρεν· καὶ τοὺς συνόντας προσκαλεσάμενος τὸ θεοδώρητον ἐπεδείκνυε τοῦ δίψους λαμα· καὶ κοίλαις χερσὶν ἀρυσάμενος τοῦ προσηνοῦς ἐκείνου καὶ θεοσδότου καταπήλαυον ²⁸ νάματος, τὴν προσήκουσαν εὐχαριστίαν τῷ δοτῆρι πάντων καλῶν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀναπέμποντες. Τοῦ μὴ τινι δὲ δόκησιν ἐμποιῆσαι, ὡς ἀφανεῖ ²⁹ καλυπτομένη τύχη πρὸς τοῦ μφανῆς ἦκει ἀθρόον ἀναφανείσα, δὲ νυκτὸς ἀπέχετο, ὡς μὴδὲ ἴχνος ἐς τὸ πρῶτὸ ταύτης ἐμφανισθῆναι. Τοῦτο τῆς τοῦ θείου θεράποντος παιδῶθεν πρὸς Θεὸν ἀγάπης πρὸς ὑπόδειγμα ³⁰, τοσοῦτον τὴν τοῦ θεόπτου Μωυσέως παρατρέχον ³¹ θαυματουργίαν, ὅσον ὁ μὲν αἰτήσας, ὁ δὲ μὴ τοῦτο πράξας ἔλαθε· καὶ ὁ μὲν ἀνάγκη τῶν γογγυσμῶν ³² τῶν οικείων ἐξεδιάζετο δοῦναι Δεσπότην· ὁ δὲ καρτερίᾳ καὶ τῆ τῶν συνόντων εὐχαριστίᾳ τὸν ἴδιον ἐφέλικτο ³³ δοῦναι Δεσπότην· καὶ οἱ μὲν τὸ δωρηθῆν (ἵνα μὴ λέγω Μωυσέα) κατεβρύψαταν ἀμφιβολίᾳ· οἱ δὲ τὸ ³⁴ δοθῆν τῆ τοῦ καλοῦ προκοπῆ κατεκόμησαν.

Οὕτω γὰρ τριῶν περιπευσάντων ἐτῶν, κηδευτῆς ὁ τοῦτου ἅμα τῷ βασιλεύοντι τῆς παρουσίας ἐκμηθέντες εὐκλείας, πρὸς τὴν ὀφειλομένην παρεπέμφθησαν ἐνοικίαν. Εἰρήνη δὲ τὸ κραταιόφρον ἐκείνο καὶ θεοφόρητον γύναιον τῆς βασιλείας σὺν υἱῷ τοὺς οἰακας ἐγχειρίζεται· ἑτέρῃ γυνάϊον καλεῖν τὴν κατ' ἐχθρῶν καὶ παθῶν ἀββρωνῶν καθωπλισμένην φρονήματι· καὶ σπένδεται φύσις βροτῶν ἀλλήλοισ τε καὶ Θεῷ, πολυχρόνιον κεκτημένη τὸν πόλεμον· καὶ εἰς ἅπαν ἐκκαθαρισθείσης ³⁵, πάντα πρὸς τὸ φαιδρὸν μετεβάλλετο. Τότε καὶ ἥλιος ὁ πάντ' ἐφορῶν ἡμέραν ἐπίδεν ³⁶ ὀλοσχερῶς ἐλευθέριον, καὶ τὸ στυγνὸν τῆς κατηφείας ὁ πολλοὺς περιεδέδλητο χρόνους ἀποδυσάμενος σταθερώτερον ἐξέλαμπε. Τότε τοίνυν τῶν οικείων βουλευμάτων ἡ θεοκόμητος καὶ φιλαγνος ξυνωρὶς ἐν ἐξουσίᾳ γενομένη, τὸν προσόντα πικίλον πλοῦτον τῆς οἰκίας ³⁷ ἐκφοροῦντες, πᾶσι τοῖς ἐν χρεῖᾳ καθεστηκόσι διένεμον· καὶ μία φιλοθέων οἰκία πολλοῖς ὑπηρετησαμένη τὰ πρόσφορα, καὶ τῶν τῷ Θεῷ προσανεχόντων τὰ φαῦλα διαφερόντως θεραπεύσασα, τὸν τὰ ἐκείνων ἰδιοποιούμενον μεγάλως κατέτερπε.

Ταῦτα οὖν καὶ τὰ ἄλλα ὅσα προσῆκε διαπραξάμενοι, ἡ μὲν τῷ κατὰ Πρίγκιπον σεμνείῳ αὐτοῖς κτήμασι ἐγκατοικίζεται, ὁ δὲ πρὸς τὸν μέγαν ἐπανατρέχει Στρατήγιον, ἐν τῷ κατὰ τὴν Σιγριανὴν Πολυχρονίῳ τυγχάνοντα, ὁ πάλαι τούτῳ παρ' αὐτοῦ δεδωρητο βροτῶνης χάριν καὶ ἀναπαύσεως, κάκεισε ταῖς ἐκείνου χερσὶν ἀποκείρεται· μάλλον μὲν οὖν ἱερουργ-

VARIÆ LECTIONES.

²⁷ ἔμελεν Par. ²⁸ καταπήλαυον Par. ²⁹ ἀφανείᾳ Par. ³⁰ fort. προσυπόδειγμα. ³¹ παρατρέχων Par. ³² γογγυστῶν Par. ³³ ἀφέλικτο Par. ³⁴ τὸ τῷ Par. ³⁵ ἀγλῶσος vel ὀμίλιγος excidisse videtur. ³⁶ Lucgebatur ἐπῆθεν. Par. ἐπίθεν, et in margine: forte ἐποίησεν. ³⁷ οἰκίας Par.

γαίται πολλῶ τῆς τοῦ μεγάλου Ἰσαὰκ θυσίας ἱερουργίαν ἱερωτέραν, ὅσον τοῦ ἀκουσίου σεμνότερον τὸ ἐκούσιον, καὶ τοῦ μὴ τετελεσμένου τὸ πέρας λαβόν· κακείνῳ τὴν μονὴν αὐτοῖς κτήμασιν ἀναθεῖς (πολλὰ γὰρ ἦν, ἃ ταύτῃ συγκαθιέρωσεν), βουλήσει τούτου καὶ γνώμῃ πρὸς τὴν νῆσον διαπεραιούται ³⁵ ἦν Καλώνυμον κικλήσκουσιν, καὶ τὸ προσὸν ἐν ταύτῃ πατρῷθεν κτημάτιον μοναστήριον ἐκ τῶν ὑπολειφθέντων δειμάμενος ³⁶, ἐκ τῆς Θεοδώρου μονῆς ἀθροίσας μονάζοντας, ὃν Μονοχεράριον οἱ εἰδότες ³⁷ ἐπονομάζουσι. Ὅσης δὲ ἀρετῆς ὑπῆρχεν οὗτος ἀναπλεως, καὶ ἡ δημῶδης ³⁸ σαφῶς παρίσθησι παροιμία. Τούτοις τὴν τῆς μονῆς δεσποτείαν θωρησάμενος, καὶ τὸν πάντων δοκιμώτατον ἀναδείξας ἡγούμενον, ἀρχέτυπον ὑπακοῆς τοῖς λοιποῖς ἐγνωρίζετο, ταπεινῶσαι μὲν τοσαύτη κοσμούμενος, ὡς μηδὲν τῶν ἄλλων οἰκτρότησιν παραβάλλεσθαι· ἀσκήσει δὲ καὶ χαμευνία τηλικαύτη περιλαμπόμενος, ὡς παρατρέχειν πολλῶ τῶ μέσῳ τοῖς ἄπαντας. Τῇ δὲ τῶν θείων Βιβλίων γραφῇ σχολάζων ἀνημέριον ³⁹, ἦν οὐκ ἐκ παιδείας ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ πόνῳ διημεκεῖ καὶ θεῖα κτησάμενος χάριτι ἀκριδῶς μετήρχετο. Παννύχιον τῇ καθαρᾷ προσευχῇ πρὸς Χριστὸν ἐκδημῶν τὸν ποθοῦμενον, τὴν εὐμένειαν ἐφελίκετο τούτου· καὶ θυμὸν δὲ κατὰ δαιμόνων στρατολογήσας καὶ παθῶν, παρὰ τοῖς πᾶσιν ἄπερ ⁴⁰ τις Μωσῆς ἕτερος ⁴¹ καθωρᾶτο. Ἐπιθυμίαν δὲ τῶν γηϊνῶν ἀποστήσας εἰς ἄπαν, μόνους τοῖς θεοῖς προσέμενε, ἀνδρεία δὲ καὶ καρτερίᾳ καὶ τῇ τῶν δεινῶν ὑπεροψίᾳ ὅση κατηγορεῖτο, οἱ τελευταῖοι τούτου μάλιστα παρέδειξαν χρόνοι.

Οὕτω δὲ τούτου ταῖς ἀρεταῖς ἐπακμάζοντας, τὴν ἐπίκτητον βιοτήν ⁴² ὃ τῆς μονῆς προστάτης ἀφείλ, πρὸς τὴν ἀγήρων μεταθιβάζεται λῆξιν. Πάντων δὲ συνδρομῇ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἰκεσία, σὺν δάκρυσι προστήναι τούτον ἰκετεύοντων καὶ τῆς σωτηρίας ἡγήσασθαι, ὧν καὶ τὴν ἐσχάτην τάξιν πληρῶς ἀρεταῖς ἐφωταγώγει τούτους· καὶ πράξεισι. Ἄλλ' οὐκ ἐπειθον γνώμῃν τοῖς ταπεινοῖς ἐμμένειν ἐμμελετήσασαν, καὶ ὅσον ἀρετῇ πρὸς ὕψος ἤγε μετέωρον, ἐπὶ τοσοῦτον τούτοις φιλονεικοῦσαν ἐγκαλλωπίζεσθαι. Ἀμέλει πάντα παρὰ φαῦλον θέμενος, τὴν βάρβδον ἐπὶ χεῖρας λαβὼν, καὶ τῇ ἐλπίδι Χριστὸν, ἧ διὰ βίου συνέζη ⁴³ παντός, ἀραρότως θωρακισάμενος, ἐπὶ τὸ τῆς Σιγριανῆς ὄρος ἀφικνεῖται· καὶ παρὰ τινος γεωργοῦ χωρίον ὠνησάμενος ὅπερ ἀνέκαθεν Ἀγρὸς ὠνομάζετο (ἦν δὲ παρὰ θεοφιλῶν κεκομισμένος· ⁴⁴ δάνειον, οὐ γὰρ ⁴⁵ ψυχῆς ἐκείκτητό τι καὶ τοῦ περικαίμενου βακίου τῶ σώματι), μύσας τὰς αἰσθήσεις, καὶ σαρκὸς ἔξω καὶ κόσμου γενόμενος, ἐν αὐτῷ τὴν παροιμίαν ἐποιεῖτο τοῦ βίου· τῇ μὲν θεοδότῳ τῶν χειρῶν ἐργασίᾳ ἐπὶ τοσοῦτον προσκαίμενος, ὡς οὐπω παρῆναι πεύσαντος χρόνου ἀποδοῦναι μὲν τοῖς δεδανεικόσι τὸ θφλημα, ἑαυτῷ δὲ τὰ τῆς χρείας ἐκ τῶν χειρῶν πορίζεσθαι. Αὐτὸς δὲ ἑαυτοῦ κρείττων ἐκάστης γινόμενος.

A detur; imo vero inmolatur, hostia quam magnus Isaac longe sacratiore, quo præstantius sanctiusque quod ultro sit, quam quod præter voluntatem, atque id, quod peractum est, eo cui finis rei que absolutio defuit. Illi itaque monasterio cum prædio totaque possessione, quæ amplissima erat, denario oblato, ejus voluntate ac consilio ad insulam, quam Calonymum vocant, se contulit; ac prædiolo, quod in ea paternum habebat ex reliquis facultatibus, in monasterium exstructo, monacho ex Theodori, quem Monacherarium vocitant, accivit monasterio. Quantæ autem is virtutis esset, vel vulgi proverbium facile indicat. In horum jura monasterio concesso, omniumque probatissimo præfecto illius constituto, obedientiæ exemplar se ipsum exhibuit. B Tanta præstabat humilitate, ut supra omnes miserabilem sese deploraret. Sic autem austerioris vitæ exercitiis lectique duritie clarebat, ut longo omnes post se relinqueret intervallo. Divinorum librorum scriptioni assidue incumberebat, quorum scientiam non humana disciplina, sed labore continuo et divina gratia plene callebat. Noctem precando consumens, puraque oratione in Christum, cujus tenebatur desiderio, excedens, illius sibi benevolentiam conciliabat. Cumque adversus dæmones animique ægritudines instructa ira pugnaret, cunctis lenis tanquam Moses alter apparebat. Rerum terrenarum cupiditatem sic abjecerat, ut divinis tantum vacaret. Quanta porro fortitudine eniteret, laborumque ac ærumnarum sustinentia atque contemptu, extrema ipsius tempora potissimum indicant.

C Sic igitur illo virtutibus florente, monasterii præfectus ab hac mortali vita discessit ad immortalem. Tum ad eum universorum concursu facto, cum lacrymis supplices rogant ipsis præesse velit, ac salutis ducem agere, qui vel extremum apud eos locum tenens, virtutibus vitæque agenda illis præluceret. Nihil tamen ejus animum movere potuerunt, cujus unum studium erat, ut in abjectis humilis permaneret: ac quanto sublimior virtute tollebatur, tanto his honestari amplius contendebat. Denique spretis omnibus, assumptoque in manum baculo, ac spei vi, cui, quoad vixit, nixus fuerat, Christum pro thorace apte induens, ad Sigrianae montem venit: coemptoque ab agricola prædiolo, cui olim jam agri nomen erat (nempe mutuo a viris religiosi accepta pecunia, cum præter animum viles que pannos quibus tegebatur corpus nihil possideret), clausis sensibus, ac carne mundoque excedens, illic domicilium sibi statuit. Manuum labore, ac divinitus concessa operis industria tantum profecit, ut nondum elapso anno cum mutuo sumptam pecuniam redderet, tum victui necessaria compararet. In dies autem se ipso melior evadens, et quæ retro sunt (ut Apostoli verbis utar) obliviscens, ad ante-

VARIE LECTIONES.

³⁵ διαπαίρουσται Par. ³⁶ δημάμενος Par. ³⁷ οἰδότες Par. ³⁸ καθ' ἡμέραν mg. Par. fort. ἐνημέρευε. ³⁹ fort. ὡσπερ ν-ὶ καθάπερ. ⁴⁰ ἕτερος] ἦτις mg. Par. male. ⁴¹ βιώτην, et statim ἀγήρων Par. ⁴² Lectebatur συνέρει. ⁴³ κεκομισμένον Par. ⁴⁴ αὐτὸς ψυχῆς, πλὴν vel ἐκτὸς excidisse videtur.

rora contendebat. Neque enim profectus loco ducebat, ut in bono quod adeptus erat, consisteret: imo non mediocre damnum existimabat, nisi semper in eo proveheret. Comes autem et adiutrix omnibus in bonis illi erat gratia Dei, quæ a puero in illo conquieverat, ac jugiter lucebat.

Quis ejus precum vi in Deum excessus, qui a terrenis prorsus emundatum divinarum operationum organum efficiebat, pro dignitate explicare queat? quis castimoniam decus cordis illius enarrare possit, quæ beatis eum spiritibus conjungebat, Deique purissimum vasculum præstabat, tumque in Dei conspectum auollebat, et ut futura tanquam præsentia essent aspectaret, efficiebat? quænam oratio assequi valeat insatiabilem illius erga Deum atque proximum charitatem, licet vi sua æthera conscendat? quæ fidei firmitatem, ab omni duplicitate alienam? quæ spei constantiam, qua ille jam inde a puero instructus, ac se futuris tanquam præsentia forent potiri existimans, confirmabatur? cæterum, viri tanta virtus lucidis irradians facibus, ad imitandum plures invitabat. Denique qui suave Christi jugum subierant, vitæ eum institutorem, qui ad virtutem animaret, ingenti compendio habebant. Accuratis enim in proximum charitatis scitis munitus, sic humilem de se sensum vincebat, eorumque præfectum agebat; quorum animis inhiante illo ad virtutem, impensor illa submissio contemptum velut progignebat: tametsi illi ejus virtutem reveriti, pro benevolentia qua eos prosequeretur, amorisque modo, obedientiam parcam rependebant.

Velut autem divina illustratus gratia, eoque ingenio præditus, ut quæ recta ac consentanea essent facile dispiceret, quæ in Bithynia ac locis aliis monasteria sita sunt invisens, inque eis monasticam præsentibus familiariter colloquens, conjectis in illorum virtutum prætia luminibus, rosarum instar quibus prælucebant decerpebat certamina, domumque ad suos reportabat, perfectam charitatis et sublimis humilitatis in se circumferens documenta. Jugi autem abstinencia duratus, cum amicorum invisentium præsentia ad cibum percipiendum vocaret, illius honestatem in secundis habens, virtutum dominam illi prælatam volebat: qui magni Pauli more sciret satiari, et penuriam pati, inanisque gloriæ dominatum fugeret. Pulcherrimum illius factum me pene præteriiit. Cum enim Nicææ synodus secundo coacta esset, ad eam ipse quoque cum aliis Patribus vocatus est. Cumque omnes equis præstantibus, et splendidis vestimentis ornati venirent, ipse solito cilicio sacco indutus, ac asinæ insidens, lætus iter suscepit. Sed cum omnes viderent eum, qui prius omnibus divitiarum copiis

μενος, τῶν ἐπιθεν ἐπιλανθανόμενος, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἐπηύξει ἡ τοῖς ἔμπροσθεν, οὐ τὴν ἐν τῷ καλῷ μονὴν προκοπὴν ἠγούμενος, ἀλλὰ τὸ μὴ προβαίνειν ἐν τούτῳ, ζημίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν οἰόμενος. Συνήργει δὲ τούτῳ χάρις ἐν πᾶσι καλοῖς, ἡ παιδόμενος ἀναπαυσαμένη τούτῳ καὶ διηλεκτικῶς ἐπιλάμπουσα.

Καὶ τίς ἀντούτου τὰς πρὸς θεὸν δι' εὐχῶν ἐκδημίας (αἱ τῶν ἐνύλων εἰς ἅπαν ἀποκαθάρασαι ὄργανον θεῶν ἐνεργειῶν εἰργάσαντο ἡ) κατ' ἀξίαν ἐκφράσαι δυνήσασαι; τίς δὲ τὸ τῆς σωφροσύνης κάλλος τῆς τούτου καρδίας ἐξεῖπειν ἰσχύσειεν, ἢ τοῖς ἀσωμάτοις συνάπτουσα καὶ θεοῦ δοχεῖον ἐργαζομένη καθαρῶτατον, πρὸς τε θεοπτικὴν ἀνήγα καὶ τὸ μέλλον ὡς παρὸν ὄραν παρεσκευάσασε; τίς δὲ λόγος τῆς ἐκείνου πρὸς θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης τραυῶσαι φιλονεικήσει τὸ ἀκόρεστον, κἂν πρὸς αὐτὸν αἰθέρα περφυήσας ἐπαναβαίη; τῆς πίστεως τὸ στερέβον καὶ διπλόης ἀπάσης ἀμέτοχον, τῆς ἐλπίδος τὸ ἀρρήκτον, ἢ παιδόμενος θωρακισάμενος τὴν τε τῶν μελλόντων ἀπόλαυσιν ὡς παρούσαν λογιζόμενος ἐκρατύντο; Ἄλλὰ γὰρ ἀρετῆ φωτοβολοῖς πυρρῆουσα χάρισι πολλοὺς ἐκάλει πρὸς μίμησιν. Ἀμέλει τὸν ἦσιον Χριστοῦ ζυγὸν ὑποδύντες, παιδοτρίβην τοῦ ζῆν πρὸς ἀρετὴν ὑπαλείφοντα κατεπελούτου. Τῆς γὰρ τοῦ πλησίον ἀγάπης ἀκριβέσι θεσμοῖς τευχίζόμενος, ἐνίκα δὲ αὐτῆς τὸ ταπεινὸν τοῦ φρονήματος, καὶ προστάτης τούτων ἐδείκνυτο, ὧν πολὺ πλέον τὸ ταπεινὸν τοῦ φρονήματος ἀμέλειαν τοῖς πρὸς ἀρετὴν χειραγωγούμενοις ἀπέτικτον· ἀλλ' ἀναλογοῦσαν τῇ πρὸς αὐτοὺς στοργῇ τὴν ὑπακοὴν παρείχοντα, τὴν ἀρετὴν αἰδοῦμενοι.

Ὡς γε καὶ θεῖα λαμπόμενος χάριτι, καὶ συνιδεῖν βῆσται ἐπὶ δέον οἶός τε ὢν, τοῖς κατὰ Βιθυνίαν ἐνημῶν μοναστηρίοις καὶ ἐτέροις ἀλλαχθῆεν προσομιλῶν, τοῖς ἐκείνων τῆς ἀρετῆς λιμῶσι τὰς ὕψεις ἐπαφείς, συνελέγετο ὡς ῥόδα τὰ τούτων ἀγωνίσματα, καὶ τοῖς οἰκείοις προσεκόμιζεν, ἀγάπης ἀρίστης καὶ ὑψηλοῦ ταπεινώσεως ἐν αὐτῷ περιφέρειν τὰ ὑποδείγματα. Ἐγκρατεῖα δὲ διηγεκεί στομοῦμενος, ἠνίκα φίλων ἐκάλει παρυσία πρὸς μετάληψιν, τὸ τῆς ἐγκρατείας καλὸν ἐν δευτέρῳ τιθέμενος, τὴν κυρίαν προὔτιμα τῶν ἀρετῶν· χορτάζεσθαι τε καὶ ὑστερεῖσθαι ἡ κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον εἰ εἰδῶς ἡ, καὶ τῆς κενῆς δόξης δραπετεύων τὴν ἐπικράτειαν. Μικροῦ με τῶν ἐκείνου κλιῶν διέδρα τὸ μέγιστον. Τῆς γὰρ κατὰ Νίκαιαν συνέδου συστάσης ἐπὶ δεύτερον, σὺν τοῖς ἄλλοις Πατράσι ἐπὶ αὐτὴν ἐκέκλητο. Πάντων δ' ἐφ' ἔσπων ἐξόχων ἀθροισμένων, καὶ λαμπραῖς γαννομένων ἐσθήταις ἡ, αὐτὸς τῷ συνῆθει τριχίνῳ κοσμούμενος, ὑπαζυγίῳ τε ἐπιβάς κανθηλίῳ ἡ τὴν ἰδοιορλίαν ἀσμένως ἐποίητο. Ὡς δ' εἶδον ἡ ἅπαντες τὸν τῆλικούτω πλούτῳ κομῶντα τὸ πρότερον τούτοις νῦν καλλωπιζόμενος, ἐξ αὐτοῦ μάλλον ἢ τῶν ἄλλων δρεψάμενοι

VARIE LECTIONES.

⁴⁴ ἐπεξετέλειτο expectes secundum Phil. 3, v. 15. ⁴⁵ ἠργάσαντο Par. ⁴⁶ ὑστερεῖσθαι Par. cfr. Phil. 4, v. 12. ⁴⁷ οἰεῖδῶς Par. ⁴⁸ ἐσθήταις mg. Par.; sed scriptor barbaram formam prætulisse videtur. Legebatur, κἂν θηλεία, nullo sensu. ⁴⁹ ἴων Par.

τὴν ὠφέλειαν, εὐθυμίας ἀπάσης ἀνεπίμπλαντο. Ὁ δ' ἄ
ἐκθύμως συναστίας τῆ ἀληθείᾳ καὶ τὴν πλάνην
καταστρεφόμενος, τῆ γενικωτάτῃ ⁵⁵ τῶν ἀρετῶν καλ-
λυνόμενος, ἐπανήει ⁵⁶.

Τούτου τοῖς καλοῖς οἱ τῆς ⁵⁵ κακίας γεννήτορες
βασκίησαντες δαίμονες, μικρὸν τῆς νυκτὸς ἀφύπνου-
ντι ἀνέδην ἐπικυμάζουσι, καὶ τῆς ὄλης χειρὸς τὸν
ἀντίχειρα σὺς δίκην ἀγρίου τοῖς ὁδοῦσι λαβόμενοι,
δριμεῖαν τὴν ἀλγηδόνα καὶ ἔκτοπον ἐνεποίησαν ⁵⁶,
τοὺς τῶν ὀδόντων τύπους ἐπαφέντες τῷ μέρει τοῦ
σώματος. Ὁ δὲ τῷ πρὸς Θεὸν ἔρωτι καθηλούμενος,
καὶ τῆς ἐκείνων μοχθηρᾶς ἐπινοίας ὑπάρχων ὑπέρ-
τερος, οὐδ' οὕτως ἐντροφᾶν τῷ γεγονότι τοὺς βα-
σκάνους ἐνέδωκε δαίμονας· ἀπομυρίσματι δὲ ζύλων
τιμίω, ὡς εἶχε σπουδῆς, ἐπιχρίσας χεῖρα τὴν πά-
σχουσαν, ἐλευθέραν παντὸς θάττον ἢ λόγος ἐναπέδειξε
μῶλωπος. Ὡ τοῦ θαύματος! χάρις γὰρ θεῖα διηνεκῶς
τοῖς ἐκείνου πόνους ἐπαναυομένη, καὶ τρόποις τα-
πεινοῦ τοῦ φρονήματος, ἀποστολικῶν χαρίτων τῆ δω-
ρεᾶ κατελάμπρυνε, καὶ ἐξαισιῶν θαυμασιῶν τερατουρ-
γῶν ἐνεργάσατο. Εἰ μὲν οὖν πάντα λέγειν ἐθέλῃσω ὅσα
θεῖα χάρις τούτῳ δεδώρητο τὴν ἐνοικίαν ἀσπασαμένη,
τούς τε τῶν ἐγκωμίων ἐπιλυμανοῦμαι νόμους, καὶ ὁ
λόγος διαλυθεὶς ὡς ἐν μεγάλῳ πελάγει πλέων οἰχή-
σεται. Εἰ δὲ τὰ πλείω παρεῖς ὀλίγων ἐπιμνησθήσο-
μαι, καὶ ὁ λόγος ἔξει τὸ ἀσφαλὲς ὡς περ ἐπὶ κρηπί-
δος ἐρρητισμένος ⁵⁷, καὶ τῶν ῥηθέντων ἀκριβεστάτην
ἔξει καὶ τὰ ὑπολειφθέντα τὴν δῆλωσιν.

Ἄγριοι δαίμονες ἐπιφορᾶ τὶς τῶν ἐκεῖσε πολιορ-
κούμενος, φρενῶν ἐρημὸς ἐξαίφνης καθίσταται· καὶ
τὰς οἰκείας κατεσθίων σάρκας ὡς ἀλλοτρίας, βαρὺς
ἐκάστῳ τῶν προσιόντων ἐδείκνυτο. Δεσμῶ τούτων
περιβαλόντες πλείους καὶ πέδας ἀσφαλίστατοι
φρουρᾶ παρενέβαλον, φύλακας ἐπιστήσαντες· ἀλλὰ
μῖς ἐσπέρας πρὸς Θεὸν ἰκεσία τοῦ παραλυποῦντος
ἀποδείξασα ἐλεύθερον, τῶν πεδῶν ἐκπεσόντων ἀθρόον
τοῦ σώματος, πρὸς τὸ Κυριακὸν σωφρόνως ἐπανιόντα
παρέδειξεν, τὸν πρὶν παραπλήγα καὶ πᾶσι δυσάντη-
τον. Χρεία τις ἐκάλεε τὸν ὄσιον πορευθῆναι πρὸς τὸ
πολίχνιον· καὶ δὴ πορευθέντος· χειμῶν ἐπιπίπτει πα-
ράδοξος, κύμασι τε πολλοῖς ἐξογκώσας τὴν θάλατ-
ταν, καὶ ἄγριον ἀνεγείρας τὸν κλύδωνα, τὴν ἐπάν-
οδον ἀπειχίζεν. Ὁ δὲ τῆ συνήθει κρατυνόμενος πί-
σται, τῷ τὴν ἰδίαν ἐκπληροῦντι διακονίαν φησίν·
Ἄγγειλον τῆ συνδούλῃ χαλάσαι τὸν κλύδωνα καὶ τὰ
νῦτε ἡμῖν ὑφαπλῶσαι γαλήνια, ἵνα τὴν οἰκᾶς πο-
ρείαν ἡρέμα ποιήσωμαι. Καὶ θάττον ἢ λόγος ἐπακο-
λουθεῖ τὸ ἔργον, τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν ὡς ἐν
πᾶσι κᾶν τούτῳ ⁵⁸ δεικνύων ἐπαληθεύοντα, μείζονα
ποιήσεν τοὺς οἰκέλους θεράποντας τοῦ ἰδίου Δεσπό-
του διατεινόμενον. Πᾶσι δὲ τοῖς ἄλλοις λαμπόμενος
κατορθώμασι, τῆς τῶν πενήτων ἐπιμελείας πλείονα
φροντίδα τῶν ἄλλων εἰτίθετο· φιλαδελφίᾳ δὲ πλείστη
τῶν ἄλλων κοσμούμενος, τὸν ἐξ αὐτῆς φερόμενον ἔλεον
διαφερόντως ἠσπάζετο. Καὶ δὴ τοῖς προσιοῦσι χεῖρα

abundaverat, vili nunc habitu gloriantem, majore
ex illo, quam ex reliquis, percepta utilitate, ingenti
lætitia repleti sunt. Ipse vero strenue propugnata
veritate, ac errore everso, fide, quæ virtutum ge-
neralissima est, inclytus rediit.

Verum cum malitiæ auctores dæmones præclaris
ipsius factis inviderent, ei nocte parumper dormienti
impudenter illudere conati sunt. Manus enim ipsius
pollicem, tanquam sues agrestes, dentibus corripi-
entes, acerbum dolorem inusserunt, in eaque
corporis parte luxata, dentium vestigia reliquerunt.
At ille Dei amore confixus, et nequitia dæmonum
animum gerens superiorem, ne sic quidem ea ro-
gloriari invidos dæmones permisit, sed quam pro-
pere licuit pretiosorum lignorum unguento manum
luxatam ungens, dicto citius omni plaga liberam
reddidit. O rem miram! gratia enim divina illius
semper laboribus summissique animi motibus præ-
sens, apostolicorum eum munera gratia illustra-
bat, rerumque admirabilium effectorem præstabat.
Equidem si omnia, quæ divina gratia in hoc sancto
viro inhabitans elargita est, munera enumerare vo-
luero, et laudandi leges transiliam, et oratio mea
instar navigii in ingenti pelago magis dissolvetur.
Quod si pauca quædam, pluribus ommissis, com-
memorabo, et oratio tanquam littora legens in tuto
versabitur, et ex iis quæ dicta fuerint, reliqua
facile conjiciuntur.

Cum sævi dæmonis impetu quidam illic sodalium
opprimeretur, repente mentis vim amisit: carnes-
que proprias velut alienas lamians, cunctis adeun-
tibus molestus exsistebat. Itaque vinculis et com-
pedibus revinctus, custodiæ plurium consilio
adhibitis custodibus traditus fuerat. At vesperæ
unius fusa ad Deum supplicatio, a vexante spiritu
liberatum, vinculis repente dissilientibus, ad eccle-
siam sana redeuntem mente ostendit, eum, qui
prius mente captus, gravis omnibus erat ad occur-
sum. Usu venit, ut vir sanctus ad oppidum quoddam
maritimum accerseretur: sed in medio cursu tem-
pesta ingens oborta est, qua pelagus immane quan-
tum intumuit, sævorum excitato fluctu insuperabile
iter redeunti effecit. At vir sanctus solita fide fretus,
proprium explenti ministerium ait: Conserveo mari
denuncia, ut frenet tempestatem, et fluctus tran-
quillos reddat, quo iter nostrum placide conficere
valeamus. Atque ita confestim effectum est, ut
Christus ac Deus noster hac item in re, quemad-
modum in reliquis omnibus, vera dixisse demon-
straretur, cum majora servos suos, quam ipse face-
ret, pollicitus est effecturos. Cæterum cum omnibus
virtutibus excelleret, curandis tamen et sublevandis
pauperibus majorem diligentiam adhibebat. Cum
enim amore fraterno maxime teneretur, misericor-
diam ex eo proficiscentem in primis complectoha-

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ γηννηχοτάτῃ Par. ⁵⁶ ἐπανίει Par. ⁵⁷ τῆς τοῖς Par. h. l. et mox. ⁵⁸ ἀνεποίησαν Par. ⁵⁹ ἐρεπισμέ-
νος Par. ⁶⁰ τούτο Par.

tur. Ac sane salutarem accedentibus manum porrigens, quarto mense quod monasterio suppetebat frumentum, modicum illud, ut vix familiæ usibus sufficeret, large effundebat. Cumque minister rem ægre ferret, atque illud ne familiæ quidem satis esse jurejurando affirmaret, miti voce frumentum numerare jubet. Quod ille cum fecisset, nullum acervo modium deesse comperit. Verum facilius sit, undas maris enumerare, aut cava manu pelagus dimetiri, quam res ab illo gestas admirabiles oratione complecti. Quamobrem aliis alia relinquentes commemoranda, quæ rei institutæ magis conveniunt ac præcipua sunt, prosequemur.

Ecclesiæ ager bonis omnibus abundabat. Nam et rectis institutis sanaque doctrina instructus erat, et factis congruentibus affluebat. Ac quidem religiosissimi imperatores pietatis studio potius quam imperii amplitudine gloriabantur. Porro magnus pontifex sublimem cathedrâ consecutus, virtutis lumina per universum orbem terrarum accendebat. Qui autem sub eo erant antistites, suos quique greges sine reprehensione tutos in portus perducebant. Monasteriorum denique præsidēs, quibus tanquam sol nitidissimus admirandus hic vir prælucebat, viam in cælum ducentem docentes discipulos, nudum opibus eum, qui male prius dominatus esset, religiosa abdicacione monstrabant. Sed invidus serpens Ecclesiam tam multis bonis florentem videre non poterat, exque plebis peccatis occasionem arripiens, ita permittente Deo, Ecclesiæ pulchritudinem pervertere aggressus est. Verum cum propriæ perversitatis ministrum idoneum quæreret, aptiorem invenit, quam optabat: Leonem, inquam, scelestissimum hominem, qui ab Armeniis et Assyriis genus ducens, alterius gentis dolos ac morositatem, alterius feritatem numeris omnibus absoluta imitatione expresserat: imo vero longo eos intervallo superans, feritate dolos, dolis feritatem vincebat: ad mentiendum promptus, et ad persuadendum ea, quæ mentiebatur, aptissimus. Fraude loco virtutis utebatur, eamque adversus conjunctissimos exercebat. Hic in blandum, ac qui multum ei honoris habuerat imperatorem consurgens, ornatissimum ac qui nunquam occidat Ecclesiæ solem ejicit, ac cum illo omnes fere exturbat antistites. Hanc itaque ab apostolis per manus traditam institutionem spernens, divinæ carnis Christi imaginem excindit; idemque in Matris ejus ac sanctorum venerandas imagines committit; ac Ecclesiæ graviores longe Ægyptiacis densissimasque tenebras offundit. Hinc tyrannorum quos tulit gentilitas violentiæ patrum astum admiscens, ac veterem illum Rapsacem ^b su-

Α κυχρῶν σωτήριον, μηδὲ τέσσαρσι τὸν προσόντα τῆ μονῆ σῖτον, μηδὲ τοῖς οἴκοι δυνάμενον ἐπαρκεῖν, ἀφειδῶς ¹ ἐξεφόρει. Τοῦ δὲ τὴν διακονίαν διέποντος ἐπὶ τούτῳ δυσχεραίνοντος, καὶ μηδὲ τοῖς οἴκοι δυνάμενον διαρκεῖν τοῦτον ἐπινοημένου, πρᾶξι ² φωνῆ τὸν σῖτον ἀριθμῆσαι διακελεύεται. Ὁ δὲ τοῦτο διαπραξάμενος, εὗρεν ὡς πρὸ τῆς διαδόσεως, μηδενὸς μεδίμνου τὸ σύνολον ἐπιλείψαντος. Ἀλλὰ γὰρ ῥῆθον κύματα θαλάττης ἐξαρθῆμειν, ἢ κοτύλη πέλαγος ἐκμετρεῖν, ἢ τὰς ἐκεῖνου τῶν θαυμάσιων νηφάδας ἐγκοιμίῳ λόγῳ περιλαθεῖν. Διόπερ ἄλλοις ἄλλας ἐκφράζειν ἀφελὲς, ἐπὶ τῷ κυριώτερον τοῦ λόγου μελεεῖσσομαι.

Πᾶσι μὲν οὖν τὸ τῆς Ἐκκλησίας λῆθον ἦνθει καλοῖς, δόγμασι μὲν ὀρθοδόξοις, ὡς μάλιστα καταρδόμενον, ἀνάλγοις δὲ τούτοις πιαινόμενον πράξεισι. Καὶ βασιλεῖς μὲν θεοφιλεῖς τούτοις ³, ἢ τῷ προσόντι τῆς βασιλείας ὄγκῳ μεγαλαυχούμενοι διεδεικνυνοτο ἀρχιερεῦς δὲ ὁ μέγας ⁴ τῆς ὑψηλῆς ἐπιειλημμένος καθέδρας, τὰς τῆς ἀρετῆς λαμπρόνας γῆν ἐπὶ πᾶσαν, ὅσπιν ἥλιος ἐφορᾷ, διεπύρρυσεν ⁵. οἱ δ' ὑπ' αὐτὸν τελούντες ἀρχιερεῖς ἀμέμπτως τὴν οἰκίαν ἕκαστος πολίμνην οἰοεῖ τινα ὀκνάδα πρὸς γαληνίους λιμένας ἐπηδαλιούχει· οἱ δὲ τῶν σεμνείων προστάται, ὧν πρωτοστάτης ὑπῆρχε καὶ καθαρῶτατος ἥλιος ὁ θαυμάσιος, τὴν ἑ οὐρανὸν φέρουσαν τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ἐκδιδάσκοντες τρίθον, γυμνὸν κτημάτων ἐδείκνυον τὸν πρότερον κακῶς δυναστεύσαντα. Ἀλλ' οὐκ ἦνεγκαν ὄρῃν ὄφρις ὁ θάσκανος τρηκκούτοις ἐπανθεῖν τὴν Ἐκκλησίαν καλοῖς, τὴν δὲ τῶν πολλῶν ἁμαρτιῶν συνεργὸν προσκρησάμενος ⁶, συγχωρήσας θεῖα τὸ ταύτης κάλλος ἐπιλυμῆνασθαι διανίσταται. Ἄνδρα γοῦν ἐπιζητῶν τῆς ἰδίας σκασιότητος ἀπάτης χωρητικὸν, ἐφευρίσκει πλέον ἢ ἐβούλετο· Λέοντα τὸν ἐξάγιστον, ὃς Ἀρμενίοις τε καὶ Ἀσσυρίοις ἐπαναφέρων τὸ γένος, τῶν μὲν ἐπλούτει τὸ ὑπουργὸν καὶ κακὸς ἦεν, τῶν δὲ τὸ θηριῶδες εἰς ἅπαν ἐκμιμούμενος, μᾶλλον μὲν οὖν μακρῷ τῷ μέσῳ τούτους ὑπερβαλλόμενος, θηριωδία ⁷ μὲν ἐξενίκα τὸ ὑπουργὸν, ὑπουργῶντι δὲ τὸ θηριῶδες παρέτρεχεν· ἔτοιμος μὲν ψεύσασθαι, δεινὸς δ' ἐπιθεῖναι ⁸ πίστιν τοῖς ἐψευσμένοις, ἀρετὴν ἠγούμενος τὴν ἀπάτην, καὶ ταύτη κατὰ τῶν οἰκειοτάτων χρώμενος· ὃς τῆς μελιγίου καὶ πολλὰ τιμῆσάτης κατεξαναστάς βασιλείας, ἐξωθεῖ μὲν τῆς Ἐκκλησίας τὸν παγκόσμιον καὶ ἄδυστον ἥλιον, συνεξωθεῖ δὲ τούτῳ τῶν ἀρχιερέων μικροῦ δεῖν τοὺς ἅπαντας· καὶ τὴν ἀνάκαθεν ἐξ ἀποστόλων ταύτην παράδοσιν παρ' οὐδὲν ἠγησάμενος, ἐξορῶνται μὲν Χριστοῦ τῆς θείας σαρκὸς τὸ ὁμοίωμα· συνεξορῶνται δὲ τῆς τούτου Μητρὸς καὶ πάντιον τῶν ⁹ ἁγίων τὰ σεπτὰ εἰκονίσματα, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ψηλαζήτου σκότους ἐμπέμπληται, πολλὰ τοῦ παρ' Αἰγυπτίους χαλεπωτέρου. Ἐντεῦθεν τῆ Ἑλληνικῆ βίβλιν τὴν προ-

^b Isa. xxxvi, 2.

VARIÆ LECTIONES.

¹ ἀφειδῶς Par. ² πρᾶξι Par. ³ post τούτοις fortasse excidit μᾶλλον. ⁴ Nempe Michael Rancabus. Par. mg. ⁵ S. Nicephorus patriarcha: non Leo III Rom. pontif., ni inepte notatum arua Suriam. Par. mg. ⁶ προσκρησάμενος Par. ⁷ θηριωδία Par. ⁸ ἐπιθεῖναι Par. ⁹ τῶν om. Par.

γονικὴν ἀναμίξις ἀπόνοιαν, ἐλάλει μὲν εἰς ὕψος ἀνομίαν τὸν παλαιὸν ἐκείνον Ῥαφάηην ὑπερβαλλόμενος· τὴν πόλιν δὲ Θεοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν φημί, πολλοὺς κατασελεῖν ἐπεχειρεῖ τοῖς μηχανήμασι. Πολιτεία μὲν οὖν εὐθύς ἅπασα τῷ τῆς ἐκείνου βίας ἐναυάγει κλύδωνι, μὴδ' ἀντισχεῖν ἐγχειρήσασα· οἱ δὲ τῷ ὕψει τῶν ἀρετῶν χειραγωγοῦντες τοὺς ἄλλους πρὸς τὰ οὐράνια, τοῖς τῆς πονηρίας ἐκείνου παρεσύρθησαν κύμασι, εἰ καὶ μεταμελεῖα τὴν ἤτταν ἀνεκαλέσαντο· οἱ δὲ τῶν ἐπὶ γῆς καὶ ἑαυτῶν ἀπειθήσαντες, καὶ φρενῶν ἀγχινοῖα τὴν πονηρίαν ἐκνικήσαντες, οἱ μὲν λιμῷ προσεκαρτέρουσι, οἱ δὲ μάστιγι ἀνηλεῶς ἤκρίζοντο, ἐσθ' ὅτε καὶ νυκτὶ θαλάττῃ παραπεμπόμενοι.

Τότε δὲ, τότε πρὸς πόλιν καλεῖται καὶ ὁ θαυμάσιος, οὗ τυραννικῆ καὶ βιολίχ χειρὶ, ἀλλὰ θωπειαῖς ταῖς ἐξ ἔθους δῆθεν ἐκμαλασσόμενος. Κατ' ἐχθρῶν, φησὶν, ἐκστρατεία μοι παρέστη⁶⁶, καὶ δέον ταῖς εὐχαῖς καθολισθέντα πρότερον, οὕτω συμμῖξαι τοῖς πολεμίοις. Ὁ δὲ τὸ τῶν τρόπων κακότηδες ἐπιστάμενος, νεφρῶ πολυχρονίῳ καὶ δυσουρίᾳ τρυχόμενος (δργανα γὰρ διὰ τοῦ φυσικοῦ ὑπονόμου τῇ κύστῃ παραπεμπόμενα, καὶ τοὺς ἐγκειμένους ἐν ταύτῃ διαθρύπτοντα λίθους, τοῖς ἐκτὸς παρεπέμποντο, τὴν ἔξοδον τῷ ὕγρῳ περιτώματι, ὡς δυνατόν, ἀκώλυτον μηχανώμενα⁶⁷)· τούτοις οὖν τρυχόμενος καὶ κλινήρης διὰ βίου ὑπέρχων ἀκατίῳ περαιοθεῖς πρὸς τὴν βασιλίδαν πόλιν ἐγκαθορμίζεται. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ ἐξάγιστος, τοιάδε τούτῳ διὰ τινος τῶν οικειοτάτων θελοῦ (εἰς ὅψιν γὰρ ἀγαγεῖν, τὸ στεῖρρόν, οἶμαι, τοῦ ἀνόρου διενθιμούμενος, ἠρυθρία). Εἰ μὲν πειθήνιος ἦκαίς ταῖς ἐμαῖς ἰκασταῖς (χρηστάς γὰρ ἦμῖν ἐλπίδας· τὸ σὸν προσήνεξ ἐντίθησιν), ἔσθι τοσοῦτων καταπολαύσεων⁶⁸ καλῶν, ὅσον εἰκόξ ἐπαπολαύειν τοὺς τῆς οικείας φιλονεικίας βασιλικὴν συμβουλήν καὶ παράκλησιν ποιουμένους· ἐπίπροσθεν· τῆς τε σῆς μονῆς παντοίοις ἐξαιρομένης χάρισμασι, καὶ τῶν συγγενῶν τιμῆς μεγίστης καὶ παρ' ἡσίας ἔξιωμένων, τὰ πρῶτα τῆς ἐμῆς φιλίας οἴσεις καὶ παρ' ἡσίας· εἰ δὲ, ὃ μὴδὲ λογίσασθαι θέμις, τὴν οικείαν ἔριν τῆς ἐμῆς ἰκασίας προτιμησάμενος, ὑπερόπτης μὲν τῆς ἐμῆς συμβουλῆς⁶⁹, ὑπερόπτης δὲ τῶν προτεινομένων γενήσῃ καλῶν, ἄκων διαπραξάμενος· ἅπερ ἐκὼν οὐ βούλει, σαυτῷ μεγίστης αἰσχύνης καὶ δυσβολίας⁷⁰ ἔσθῃ παράτιος.

Ὁ δὲ θεότατος τῆς εὐθείας τῶν λεγομένων ἐκμυκτηρίσας τὸν εἰρηκότα, τοιοῦτο λόγοις ἀμείβεσθαι τὸν πεπομφότα· Χρημάτων μὲν καὶ κτημάτων, καὶ ὅσα τῆς παρουσίας ἐστὶ καλὰ βιοτῆς, οὐδενὸς ἐν χρεῖζ καθέσθηκα· ἀ⁷¹ γὰρ νεάζων ἀπεισιδάμη δύναμνος χρῆσθαι, τῷ Χριστοῦ κεκρατημένος ἔρωτι, πῶς ἂν γηραῖδ' ἐπ' ἀθετήσῃ τοῦ ποθομένου προσδέξομαι· καὶ ταῦτα τῶν ἐπικειμένων νοσημάτων τῷ σώματι ταχέαν μηνυόντων τὴν ἔξοδον καὶ τὴν κτήσιν τούτων ματαίαν ὑπεμφαινόντων· μονῆς δὲ καὶ συγγενῶν Θεῷ μελήσει, ᾧ καὶ παρατίθημι

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ παρίστη Par. ⁶⁷ μηχανώμενοι Par. ⁶⁸ καταπολαύων Par. ⁶⁹ βούλη Par. ⁷⁰ δυσβολείας Par. ⁷¹ Legebatur οὐ.

A perans, iniquitatem in sublime loquebatur; et civitatem Dei, quæ est Ecclesia, multis machinationibus dolisque concutere studebat. Statim itaque omnis res publica inius violentiæ procella naufragium facere, cum ne obniti quidem conaretur. Qui virtutum quo præstabant merito reliquis ad cælestia duces erant, illius nequitia fluctibus secus agi, astuque decipi, tametsi pœnitentiæ remedio noxam resciverere. Qui autem res terrenas, seque ipsos contemnentes mentis solertia scelus vicerant, qua fame conciebantur, qua verberibus dire excruciebantur: nonnunquam etiam noctu conjiciebantur in mare.

Tunc igitur, tunc ad certamen vocatur etiam vir admirandus, non quidem manu tyrannica, et ut illata vi adducatur: sed ut tyranno consuetis blanditiis ac dolis ad iter inducatur. Adversus hostes, aiebat, belli mihi moles incumbit: sed antequam manus cum illis conseram, precum tuarum præsidio munitar necesse est. Theophanes autem, cognita hominis malitia, quamvis renum et urinæ difficultate laboraret (instrumentis enim per naturalem cuniculum in vesicam admissis, quæ lapides insitos commolirent, humidis excrementis exitum præbebat) ac cum maximis molestiis vexaretur, inque lectulo ægrotus assidue decumberet, scapha tamen ad urbem regiam trajecit. Quod cum sceleratissimus ille intellexisset, sancti viri aspectum (ejus puto constantiam animo reputans) veritus, per unum aliquem maximæ inter illius domesticos fidei, hæc illi significat: Si venisti, ut mihi morum geras (morum enim qua præditus es lenitas, ut de te id sperem, facile suadet), scio tam multis te bonis fruiturum, quam multis eos frui par est, qui propriæ voluntati imperatoris voluntatem et consilium anteponunt: tumque monasterio tuo omnis generis muneribus aucto, tum propinquis tuis maximis dignitatibus favoreque regio condecoratis, primas apud me amicitia ac auctoritatis partes ipse consequeris. Sin, quod vix cogitare fas est, pervicaci animo tuo preces meas posthabueris, et consilium meum neglexeris, ac quæ tibi proponuntur, bona fueris aspernatus, invitus faciens, quæ volens recusas, maximi tibi ipse dederis ac calamitatis auctor exsistes.

Ad hæc vir divinus, perspecta dictorum stultitia, auctoremque irridens, ita nuntio respondet: Ego nec pecuniis, nec possessionibus, aut ullis aliis vitæ hujus bonis indigeo. Quæ enim adolescens, cum iis frui possem, amore Christi inflammatus repudiavi, ea jam senex quomodo complectar, ac eum cujus desiderio teneor, contemnam? præsertim cum corpus morbis confectum sit, ut vitæ finis procul abesse non possit, et hæc inania esse constet. Quod autem ad monasterium propinquosque pertinet, id Deo erit curæ, cui utrosque commendo:

et quibus Deus melius, quam imperatores et principes, consulere potest. Quod si, quemadmodum pueros parum generosos magistri scutica perterrefaciunt, ita tu me morbo et senectute confectum, minis territum iri speras, rogis accendatur, tormenta parentur, et omnia cruciatuum genera, eaque ejusmodi, ut vim omnem propositi superent, artificiososque cunctos modos excedant; ut scias planissime, Christi virtutem in meis infirmitatibus perfici. Ego qui in terra gradi non valeo, valetudinis infirmitate superata, in rogam promptus insiliam.

His auditis, turpissimus ille constantiam quidem animi fortis admiratus est; de victoria tamen spem non abjecit, hominis inter suos dolis strenuissimi fretus suadæ vi: is nempe magorum præstigiis, ac sophistarum imposturis, Græcorumque auspiciis, atque jecinoris inspectionibus, quam disciplinis instructor erat; cumque miserum hominem in impietatis barathrum traxisset, apud eum valebat plurimum. Huic beatum tradit Theophanem, sperans illius verborum lenocinio omnino deceptum iri. Verum tanquam asinus ad lyram deprehensus est. Invictam itaque viri sancti dicendi libertatem vehementius admiratus, antequam congrederetur, se victum esse confessus est: nuntiavitque imperatori, eum præstantiorem esse, quam ut oratione, aut minis ullis superari posset: quin etiam si ibi diutius commoraretur, fore, ut aliorum animos in sententiam jamjam concessuros, a proposito absterret. O mentem adamante firmiorem, et nullis cedentem machinis oppugnantibus veritatem! O amoris vim erga Creatorem incredibilem, quæ nullis vitæ tentationibus dissolvi potuit! Cæterum ab impugnatione non destitit homo tyrannica plenus credulitate: sed virum sanctum in Eleutherii palatio includi jubet, adhibitis custodibus, ne quis humanitate ductus, ei propter Christum patienti consolationem ullam afferret. Itaque corpus ejus diuturna fame confectum, paulatim tabescebat; ipsumque hoc detrimenti loco erat, quod non cita morte tolleretur. Morbi porro per medicorum curæ absentiam grassandi nacti licentiam, gravius sæviebant, et vitam reddebant morte ipsa longe acerbiorē. At ipse, ejus qui desiderabilium primatum tenet desideratissimam pulchritudinem in delictis habens, quæ nec auditu reliquis tolerabilia sunt, patienti ac æquo animo perferebat. Gaudebant angeli, cum tolerantia vim, quæ longo tempore ad humanis exsulaverat, postliminio reversam felici longe spectaculo cernerent: ac viri sancti præstanti adversus hostes virtute luctantes, victoria præconium illi concinebant. Horrebant dæmones, quod sanctos, quorum vel nomina audire non poterant, et imagines oppu-

A τούτους, τῷ κρείττονως ἐπικουρεῖν δυναμένῳ ἢ βασιλεῖς τε καὶ ἄρχοντες. Εἰ δὲ νόσοις καὶ γήρατι θάρβυνόμενος, αἱ με νῦν συνέχουσι, μορμολύττεις ταῖς ἀπειλαῖς καὶ δειματοῦν ἐθέλεις, καθάπερ σκυτάλη τὰ ἀγενῆ τῶν μειρακίων οἱ παιδεύται, ἀπτίσθω πυρὰ, ἐτοιμαζέσθω στρεβλωτήρια, καὶ πρόθεσιν ἀπασαν ἐκνικῶντα, καὶ τρόπους μηχανημάτων παρατρέχοντα, ὅπως εἰδῆς ἐν ταῖς ἐμαῖς ἀσθενεῖαις τὴν τοῦ Χριστοῦ τελειουμένην σαφέστατα δύναμιν. Αὐτὸς πρὸς τὴν πυρὰν ἐλθεῖν ἐπειθήσομαι, ὁ γῆς ἐπισθῆναι: ὡς οὐ δύναμαι, τὴν ἐπικειμένην ἀσθένειαν ἐκνικήσας τῇ προθυμίᾳ.

Ταῦτα μαθὼν ὁ τρισάθλιος, κατεπλάγη μὲν οἷος ⁷⁴ τοῦ γενναίου ψυχῆς τὸ παράστημα· οὐ μὴν ἀπέγνω τὴν νίκην, τῷ γενναϊοτάτῳ τῶν παρ' αὐτῷ θαρρῶν ἀθλητῶν, δὲ γοητικαῖς τῷ δυτι καλλωπιζόμενος μαγανεῖαις καὶ σοφιστικαῖς δῆθεν ἐκεκαλλώπιστο ⁷⁵ τερατεῖαις, ταῖς Ἑλλήνων οἰωνοσκοπῖαις καὶ ταῖς δι' ἡπατος μαντεῖαις ἐπὶ πλείω μεγαλαυχούμενος, ἢ τοῖς μαθήμασιν. Οὗτος πρὸς τὸ τῆς ἀσεθείας ἐλκύσας τὸν δύστηνον βάραθρον, τὰ πρῶτα παρ' αὐτῷ τῆς δυναστείας ἐκέκτητο. Τούτῳ τὸν μακάριον ἐκδίδωσι, ἀλῶναι πάντως τῆς εὐγγῆς τῶν τούτου λόγων οὐόμενος. Ἄλλ' ὄνος ἔβων πρὸς λύραν ἠλίσκετο· καὶ τῇ ἀμάχῳ τοῦ ἀνδρὸς παρρησίᾳ τῶν λόγων καταπλαγείς, πρὸ συμκλοχῆς τὴν ἤτταν ἠσπάζετο, καὶ τῷ κρατοῦντι διήγγειλεν ὡς κρείττων ⁷⁶ παντὸς λόγου καὶ ἀπειλῶν ὁ ἀνὴρ, καὶ τοὺς ἤδη πεισθησομένους ⁷⁷ ἐπιμείνας τῷ τόπῳ ἀνακόψει τῆς ἐγχειρήσεως. Ὁ γνώμης ἀδάμαντος στερεότερας καὶ ἀνυπεικτου πᾶσι τοῖς κατὰ τῆς ἀληθείας μηχανήμασιν! Ὁ φίλτρον περὶ τὸν Κτιστὴν ἀκόρροτον, ὅπερ μηδεὸς τῶν τοῦ βίου πειρατηρίων διαλυόμενον! Ἄλλ' οὐδ' ὡς ἀπέληγε μάχης ὁ τυραννικῆς ὠμότητος ἔμπλεος· τοῖς τῶν Ἑλευθερίου δὲ ἀνακτόροις ἀσφαλεστάτη φρουρᾷ παραδίδωσι, φύλακας ἐπιστήσας, τοῦ μὴ τινος τῶν οἷς αἰδῶς τῆς φύσεως πρόσσεισι παραμυθίαν ἐμποίησαι τῷ διὰ Χριστοῦ κακομένῳ. Σῶμα μὲν οὖν λιμῶ πολυχρονίῳ τηκόμενον κατὰ μέρος πρὸς φθορὰν ἠπειγέτο ⁷⁸, καὶ αὐτὴν τὴν ὄξειαν τελευτὴν ζημιούμενον· νόσοι δὲ τῆς ⁷⁹ τῶν ἰατρῶν ἐπικουρίας ἐλευθερίαν εὐράμεναι, ἀλγεινότερον ἐπεκώμαζον, κατὰ πολὺ τῆς ζωῆς ἰδιοποιῶσαι τὴν τελευτὴν. Ἄλλ' ἡ διάνοια τοῦ πρώτου τῶν ὀρεκτῶν τοῖς παμποθήτοις ἐντροφύσα κάλλεσι τὰ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἀκοῆ φορητὰ ῥᾶον ἔφερον. Ἐχειρον ἀγγελοι τὴν μακροῖς χρόνοις τῶν βροτῶν δραπετεύσασαν καρτερίαν ὀφθαλμοῖς αὐθις ἐπανεθροῦσαν ἐπιθεῖν εὐτυχήσαντες· καὶ τῇ τούτου συνδόμενοι κατ' ἐχθρῶν ἀριστεία, τὸ ἐπινίκιον ἐπανηγύριζον. Ἐφριττον δαίμονες, ὧν μηδ' ἀκοῆ φέρειν ἠγείλοντο τὰ ἰδέματα, καὶ ὧν προσεπολέμουν τοῖς εἰκονίσμασι, τούτους αὐθις αὐτοῖς ἐπανατέλλοντας πράγμασι θεᾶσθαι κακοδαμόνησαντες, καὶ βασκανία διαπριόμενοι, τοῖς ἑαυτῶν ὑπηρέτας τῆς ἀσθενείας ⁸⁰ ἐκάκιζον. Χρι-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ οἷος] fort. τῆς. ⁷⁵ ἐκκαλλώπι. Par. ⁷⁶ κρείττω Par. ⁷⁷ πειθησομένους Par. ⁷⁸ ἐπείγέτο Par. ⁷⁹ τῆς τῶν Par. ⁸⁰ ἀσθενείας Par.

σὺς δὲ, τοῖς πάντα λόγον νικῶσι τὸν οἰκεῖον ἀριστία A gnabant, rursum ipsis factis florentes spectare catalaμπρύνων χάρισμασι, τῷ νικητικῷ·κατηγλάϊζε στέφει.

denique muneribus omnem vim dicendi superantibus pugilem suum decoratum victoriæ corona donavit..

Δυσὶ γοῦν ἔτεσι τῇ ἀτλητοτάτῃ προσκατερῆσας εἰρητῆ, τῇ Σαμοθράκῃ παραπέμπεται νήσῳ· ἧ καὶ νοσῶν προτῶν ὀφθαλμῷ, τῷ τὴν ὑπηρεσίαν πληροῦντι προήγγειλε· καὶ τρισὶν ἡμέραις πρὸς εἰκοσι τῇ νήσῳ προσβίους, ὡς εὐώδης θυσία τῷ κοινῷ Δεσπότη προσφέρεται, καὶ ταῖς ἐκείνου χερσὶν τὸ ἱερὸν καὶ πάναγον ἐπαφείσιν πνεῦμα, πρὸς τὴν πάλαι ποθειμένην ἐπαναφέρεται κληρουχίαν. Ἄλλ' οὐδὲ τὸ νικηφόρον τοῦτου σῶμα, καὶ τῇ ψυχῇ σύνδρομον ἐν πᾶσι καλοῖς, τῶν κατὰ δύναμιν γερῶν ἀπέλειπετο. Χερσὶ μὲν θεοφιλῶν ξυλίνῃ κατατίθεται λάρνακι, B καὶ ταῖς προσηκούσαις, ὡς ὁ καιρὸς εἰδίου, γεραιρόμενον ὑμνοδίασι, ἐξαισίσι δὲ χάρισι παρὰ Θεοῦ κλητίζόμενον. Λοιμοῦ γοῦν ἐπιχειμένου τοῖς κατὰ τὴν νῆσον κτήνεσι, καὶ αἰφνιδίως τῷ θανάτῳ παραπέμποντος, ἄκρῃ τῇ λάρνακι ὕδωρ ἀπομυρσίαντες (οὐ γὰρ προσψαύσαι τοῦ θεοῦ κατετόλμησαν σώματος), καὶ τοῖς νοσοῦσιν ἐπιβράναντες, ἐλευθερά τῆς ἐπιχειμένης αὐτοῖς ἐναπέδειξαν λοιμῆς.

Ὁ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ δίκην δίδωσιν μίαν ἀντὶ πολλῶν τῶν ἀδικημάτων ὁ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἄγιος μονιὸς, ἐν ἱεροῖς τόποις, εἰς οὓς κακῶς ἐν-ὕδρισαν²⁰, ἀσχημῶνως καταστρέψας τὸν βίον· καὶ τῆς παχέας ὀμίχλης ἀπὸ μέρους ἐκκαθαρθείσης, ἀχλωῆς τις ἐλευθερίας ἐπανέτειλεν ἥλιος, λεπτοτάτοις ὑπολαμπόμενος νέφεσι. Τότε δὲ, τότε θαρρήσαντες C οἱ τοῦ θαυμασίου φοιτηταί, λήμῳ τῇ νήσῳ προσομιζόνται, καὶ τὸ ἀοιδίμον ἐκεῖνο καὶ λαμπροτάτα ἀποστειλὼν τὰς χάριτας σῶμα σὺν τῇ λάρνακι κομισάμενοι ἐπανήγουσιν εἰς τόπον τινα, σημεῖοις ἀπέχοντα τῆς μονῆς δύο καὶ δέκα. Ὄνομα τῷ τόπῳ φασὶν Ἱέρα. . .

Ἄλλ' ὁ δοξάζων τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας Κύριος, τῆς μελλούσης δόξης τούτου φανερῶν τὴν κατέσταςιν, τοὺς ἀνὰ πᾶσαν ἐκείνην οἰκοῦντας τὴν γῆν τῶν τοῦτου χαρίτων μετασχέειν ἐνεποίησεν. Ἦγοντο γοῦν οἱ νόσοι· ἀνηκίστοις πεπσδημένοι, κύματα θαλάττης ἀπομιμούμενοι, τῶν τούτου καλῶν εὐμοιρῆσαι διασπουδάζοντες· καὶ δαιμονῶντες μὲν βίᾳ τῷ κράτει τῆς ἐξουσίας ἐλκόμενοι (ὀλολυγαῖς γὰρ καὶ φωναῖς D ἐξαισίσι τοῦτο διεσήμενον), τῇ θίξει²¹ μόνῃ τῆς θήκης, ἧ καὶ²² ἐπιμυρσίματι, τῶν ἐνοχλοῦντων ἀπολυόμενοι τῷ σεσοκίσι δι' αὐτοῦ Θεοῦ τὴν προσήκουσαν ἀναφέροντες εὐχαριστίαν ἐπανήσαν. Οἱ δὲ κρυφίως τῆς ἐκείνων λοιμῆς μετεληφότες, τοῖς αὐτοῖς κατανάγκοις εἰς τοῦμφανὲς ἀγομένων, τῶν ἐνοικούντων ἐπιταγῆ τοῦ ἀθλήτου δραπετευόντων, ἐλευθερούμενοι διεδείκνυντο. Παράλυτοι ταῖς κλίμασι βίλιας ἐπιπερόμενοι, τῷ τοῦτου σθένει τὰ μέλη σφιγγόμενοι, τοῖς ὤμοις ταῦτα ἀναφέροντες σὺν εὐφημαῖς ἀπήσαν. Τυφλοὶ, τῇ παντελεῖ τοῦ σώματος ἀπρα-

Duos igitur annos acerbissimo defunctus carcere, in Samothracem insulam deportatur : quod ipse mentis oculo prospiciens, ei, qui sibi ministrabat, prænuntiaverat. Cumque tres supra viginti illic dies egisset, tanquam suavis hostia communi Domino oblatus est : illiusque manibus sacrum ac sanctissimum spiritum suum tradens, ad hæreditatem olim desideratam contendit. Neque verò victoriæ insignibus clarum ejus corpus, ac quod animo gerenda omni virgute socium comesque exstiterat, meritis muneribus caruit, quanta in ipsum conferre licuit. Nam piorum virorum manibus in lignea arca compositum, et convenientibus cantibus, ut tempus ferebat elatum, admirandis gratiis a Deo fuit illustratum. Cum enim lues in insulæ pecora desæviret, adeo ut mortua repente conciderent, aqua extremis illius aræ oris delibuta (neque enim corpus ausi erant contingere) pecora peste laborantia conspergebant, et periculo liberabant.

Haud multo post immitis ille Ecclesiæ Christi aper, multorum reatum scelerum uno supplicio luit ; inque sacris locis, in quæ nequit debacchatus fuerat, turpiter vitam amisit. Quare, densa caligine paulisper disjecta, obscurus quidam libertatis sol, tenuissimis nubibus sublucens emersit, Tunc igitur sancti viri discipuli assumpta fiducia in insulam navigio advecti, præclarum illud et splendidissimis gratiis efulgens corpus cum arca sublatum, in locum quemdam Hieria dictum asportant, duodecim stadiorum intervallo a monasterio dissitum, inque templo sancti martyris Procopii deponunt.

Hic ille, qui eos, a quibus honoratur, honoribus afficit, ut futuræ gloriæ sancti sui statum declararet, incolas omnes illius regionis muncrum ipsius fecit esse participes. Confluebant enim, undarum instar, qui morbis gravissimis, nec ullam curationem admittentibus laborantes, illius impertiri bonis satagebant ; ac quidem a dæmonibus vexati, invitis, ac dolorem suum clamore nimio gemituque testantibus, cum adhibita vi huc pertraherentur, solo aræ contactu, sive etiam aqua aræ tactu delibuta ab spirituum nequam vexatione soluti, Deo, qui per illum sanos effecisset, quas par erat gratias agentes, domum revertebantur. Qui autem clam ea peste laborabant, eadem se necessitate prodentibus dæmonibus, athletæque jussu diffugientibus, ab iis liberi reddebantur. Paralytici, qui vix in lectulis suis gestari poterant, sancti virtute corroboratis membris, lectulos humeris reportantes, ad sua redibant. Cæci, qui omni corporis actione

VARIÆ I. ECTIONES.

²⁰ ἐνύδρισιν Par. ²¹ θήξει Par. ²² εἰ καὶ Par.

desistit aliorum manibus ducebantur, verosque A duces lumina requirentes venerant, voti compotes facti sine labore ita redibant, ut alienæ manus opera nulla desideraretur. Claudii, membra corporis, quibus gradi insuetum est, humi fœde trahentes, aut alienas manus ad iter mutuantes, caprearum in raorem rectis tibiis saliendo discedebant. Qui auriam, aut linguæ munere fungi non poterant, miro novoque eventu aliorum fabulantium sermones audientes, pari cum eis voce gratias agebant. Feminae, quæ perpetuo fluxu sanguinis laborantes, insiti caloris discessu emortuo pene corpore fuerant, non Domini simbriæ, sed servi arcæ contactu mirabiliter exsiccato fluxu, grati probique animi monumento gratiarum actionis fontes promebant. Chi- B rographum flagitiosis actionibus plenum, cum ob- signatum arcæ admotum esset, sic omnes mundum aspexerunt, ac si nihil unquam in eo fuisset scri- ptum; cunctique apostolicam potestatem ex hujus arca manantem suspexerunt. Verum, quis ea, quæ tunc ab ipso gesta sunt, singulatim valeat enarrare, cum ne genera quidem numerari facile queant? quisve etiam, quamvis illi linguæ sint decem ora- que decem, scriptis consignare?

Integrum igitur annum in templo illustris Christi C martyris Procopii commorati, ne supplices divino viri munere prohiberent, vix tandem aliquando iter ad ejus monasterium recta contenderunt, cum ordine quadruplici circa feretrum ipsius constitissent. Medio enim inter Patres loco constituti viri nobiles in humeros sublato, velut arcam quamdam gestabant; in qua non urna erat ingrati populi cibum conservans, non lapideæ tabulæ, non virga Aaron . . . qui virtutem omni reprehensione superiorem ostenderat, innataque tranquillitate invidiæ aculeos obtuderat; qui charitatis insignibus eximie claruerat; qui fide, cui nihil ambiguum est, in primis præstiterat, inque ea adversariorum munitiones everterat; qui spe Christi firmissima velut thorace munitus atque protectus, hostium tela prorsus inania stultaque ostenderat; qui donorum Spiritus fluvis erat; qui pectus omne quibus affuebat gratiis, exhilararet; in Ecclesiæ firmamento sol occu- sum nesciens, semperque lucidus esset: qui hære- D ticorum oculos doctrinæ splendore perstrinxerat, piorumque animos ad fidem inculpatam direxerat.

O ægotantium medice! o peccatorum propitiatio, largire mihi celerem mearum ægritudinum cura- tionem: ut recuperata sanitate, rursus ad te supplex accedam, gratique animi testimonium afferam. Libera me a periculis, quæ quotidie immi- nent, ut cum pulexerrimis factis pro virili mea in- cubuero, illorum te auctorem perspicue agnoscam.

Εἶς ἰσ⁸³ πεδῶμενοι ἰσ⁸⁴, ὄψ' ἐτέρων χειραγωγούμενοι, τὸν ὄντως χειραγωγὸν ἐπιζητοῦντες ὀφθαλμὸν ἐπέρη- χοντο, καὶ τὸ ποθοῦμενον ἀμόχθως εὐρέσκοντες ἐπληροῦντο, τοῦ χειραγωγεῖσθαι μετὰ τῆς νόσου δραπετεύσαντες. Χωλοὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἃ τῇ γῆ προσθαίνειν οὐκ ἐβόθεν ἰσ⁸⁵ ἐπ' ἐδάφους καθυβρι- ζόντες, οἱ τὰς ἐτέρων χεῖρας δανειζόμενοι πρὸς τὴν ἔλευσιν, δορκάδος δίκην ἀλλόμενοι ποσὶν ἀρτίοις ἐπαιούντο τὴν ἀναχώρησιν. Ἀχοῆς δὲ καὶ τοῦ λέγειν ἕτεροι καταδικασθέντες τὴν στέρησιν, τῆς ἐτέρων ὁμιλίας παραδέξως ἐπακούοντες, ὁμόφωνον τὴν εὐχα- ριστίαν ἐνήργουν. Αἰμορροῦντα γύναια τῇ διηνεκῇ χύσει τοῦ αἵματος, τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ τῇ ἀποχω- ρήσει πρὸς νέκρωσιν ἀπαχόμενα, οὐ κρυσπίδου δε- σποτικοῦ, δουλικῆ; δὲ θήκης ἐραπτόμενα, παραδόξως ἀναξηρανθείσης τῆς ρύσεως, πηχῆς εὐχαριστίας εὐγνωμόνως ἀνέβλυον. Χειρόγραφον μετὰ μοχη- ρῶν πράξεων ἐσφραγισμένον τῇ θήκῃ προσανατεθῆς, ὡς μηδεπώποτε γραφὴν τοῖς πᾶσιν ἐγνωρίζετο, καὶ τὴν ἀποστολικὴν ἐξουσίαν ἐθαύμαζον τῆς τούτου θή- κης ἀναβλύσουσαν. Ἀλλὰ τίς ἂν λόγος τῶν τότε πρα- χθέντων τούτῳ τὸ πληθὸς κατὰ μέρος ἐξέπειν δυ- νήσεται, ἔπουγε καὶ κατ' εἶδος οὐκ εὐχερέας; ποῖος δὲ γραφῇ παραδῶναι, κἀν εἰ δέκα στομάτων καὶ γλωσ- σῶν εὐμοιρήσειεν;

Ὅλον γοῦν ἐναυτὸν τῷ ναῷ τοῦ καλλινίκου Προ- κοπίου προσκαρτερήσαντες, τοῦ μὴ τὴν θεόβρυτον χάριν τοῦ μάκαρος ἀναρτεῖλαι τῶν δεομένων, ὄψε καὶ μόλις τὴν εὐθὺ τῆς ἐκείνου μονῆς τρίβον ἤεσαν, τε- τραμερῶς σφῆς ἀήτους περὶ τὴν θήκην ἐκτάξαντες. Μέσον γὰρ τῶν Πατέρων οἱ πρόκριτοι ὤμοισιν ὄραν- τες, οἷά τινα κιβωτῶν ἐκόμιζον, οὐ στάμνον ἔχουσαν ἔνδον ἀγνωμόνων τροφῆς φυλακτήριον, καὶ πλάκας λιθίνας, καὶ τὴν βάρβον ἰσ⁸⁶ . . . μων. Τοῦ σώματος ὁ μόνος δειξας ἀρετὴν ἀνωτέραν μώμου παντός, ἀμ- θύνας τε φθόνου κέντρα τῇ φυσικῇ γαληνότητι ὁ θεομοῖς ἀγάπης ἐξόχως λαμπόμενος ὁ πιστεῖ μὴδὲν ἀμφήριστον κεκτημένη μόνος φραξάμενος, καὶ τὰ τῶν ἐναντίων καταβαλῶν ὀχυρώματα ὁ ἐλπίδι Χρι- στοῦ τῇ ἀρραγεστάτῃ διὰ βίον θωρακισάμενος, καὶ τὰ τῶν πολεμίων δι' αὐτῆς βέλη κωφὰ πᾶσιν ἐναπο- δειξας καὶ μάτατα ὁ παταμὸς τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος ὁ πᾶσαν καρδίαν ἰλαρῶν τὰς χάρισι ὁ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας στερεώματος ἄδυτος ἥλιος ὁ κώρας μὲν ἀπεισιπτῶν ἀμβλύνας τῇ τῶν δογμάτων λαμπρότητι, ψυχὰς δὲ θεοφιλῶν χειραγωγήσας πρὸς πίστιν ἀμώμητον.

Τὸ τῶν ἀσθενῶν ἰατήριον, τῶν πραιόντων τὸ ἰλα- στήριον, δίδου μοι τῶν ἐπιχειμένων νοσημάτων ἔλευ- θερίαν τάχιστα, ἵνα βαίτας φανῶ πάλιν ἰκέτης εὐ- χάριστος. Δίδου μοι τῶν ὀσημέρων προσγινομένων περιστάσεων ἀπολύτρωσιν, ἵνα ταῖς καλλίσταις τῶν πράξεων ἐκδαπανήσας τὸ δύνασθαι, δημιουργῶν ἐπι- γράψω τῶν κατορθωμάτων σαφέστατα, ἀμαρτιῶν

VARIE LECTIONES

⁸³ malim ἀορατὶς mg. Par. male. ⁸⁴ πεδῶμενοι Par. ⁸⁵ ὄψθεν Par., sed aliud vitium latet. ⁸⁶ Deest animum solum: nec minus in Lipomano, etsi illius interpres velut nulla esset lacuna cuncta connectis. mg. Par.

ἄγνοιας καὶ νεότητος· παρὰ Θεοῦ τῶν ἑμῶν ἀποκοπῆς αἰτησάμενος, ὡς πρὶν ἐκείνου τοῦ τῆ σὴ θήκη τῶν χάρτην ἀναθεμένον· λατρίαν τρέσάτην τοῦ φοβεροῦ βήματος ἐναπέθεξον· τοῦ καθ' ἡμῶν κακίστου φοβέ-
 νου τὰ κέντρα παραδόξως ἀμύλωνας, ἀνωτέρους τῆς τῶν βασκάνων διατήρησον λοιμῆς· ἐν ἀπρόσκοπον διὰ σοῦ τὴν τῆς σωτηρίας διανύοντες τρίβον, τὸ ἐπι-
 νίκιον τῆς σῆς σεπτῆς ἀριστίας σὺν εὐθυμίᾳ πάν-
 ηγυρίζωμεν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἐς ἀεὶ.⁸⁷

Ignorantiæ ac juventutis defecta meæ divina adoleri clementia exorans, uti quondam illius, qui tuo chartam imposuit focolo; præclarum te mihi patronum ante iudicis tremendum tribunal ostendito. Pessimæ contra nos incitatæ invidiæ tela mira dexteritate detundens, ab invidorum peste tutos integrosque conserva : ut sine offensione præsitio tuo salutis semitam conficientes, venerandi tui certaminis tropæa lætis animis celebremus; in Christo Jesu Domino nostro : qui gloria et imperiatur in sæculis sæculorum.

Τῷ ΑΥΤῷ ΜΗΝΙ ⁸⁸ 18, ΤΟῦ ΘΕΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜῶΝ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ
 ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΣΙΓΓΡΙΑΝΗΣ.

MENSIS MARTIS DIE 12, SANCTI PATRIS NOSTRI THEOPHANIS
 CONFESSORIS SINGRIANÆ MONACHJ.

Εἰς τὸ « Κύριε, ἐκέκραξα, ἰ σιχηρόν. Ἦχος Β
 πλάτ. δ'.

Ad vesperas versiculæ. Τονὸν ὀβιθίμης 4.

Ὁ τοῦ παραδόξου θαύματος!

O novum miraculum!

Πάτερ θεόφρον Θεόφανες, θεοφανατος Χριστοῦ κλημένος ἐπώνυμος, ζωφόρος ἔχνης τὸς αὐτοῦ ἠκολούθησας, καὶ τὰ τερπνά τοῦ βίου κατέλιπας, ἐγατενίζων τῷ ποθουμένῳ σοι κάλλει, πανάριστε· καὶ ταῖς θαλαῖς νεύσεις ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀριστα θεούμε-
 γος καὶ τελεώτατα.

Divino sensu prædite Pater Theophanes, a Christi nomen sortitus apparitione, ejus vivifica præsisti vestigia, ac sæculi reliquisti oblectamenta, in desideratam tibi pulchritudinem animo intendens; o vir optime, divinaque in eam propensione delictam præciare ac perfectissime induens.

Ὁμοιογ.

Similis.

Πάτερ θεόφρον Θεόφανες, ὑπερορίας πικρῆς ἀσθε-
 νῶς διακαίμενος καρτερῶς ὑπήνεγκας, ἀπειδήσας τοῦ σώματος ὑπὲρ σεπτῶν εἰκόνων, πανεύφημη·
 θυμῷ λέοντιν ἐξοριζόμενος ὡς κατορχούμενος τὰς βουλάς ἐμώρνας, καὶ λογισμοὺς ὄντως ματαιόφρο-
 νας καὶ νοῦν ἀλάστορα.

Divino sensu prædite Pater Theophanes, molesta exsilia cum imbecillo esses corpore fortiter sustinisti, oblitus corpori parcere ob venerandas imagines, vir clarissime; exsilio relegatus, velut qui leoninæ feritatis viro insultares, consilia fatua ostendisti, verique stultas cogitationes ac menteni nequissimam.

Ὁμοιογ.

Similis.

Ὅντως ἀμοιβῆς τῶν πόνων σου τῶν ἀγαθῶν ὁ δε-
 τηρ δαφιλῶς σοι δίδωρηται, ἀπελαύνειν δαίμονας, θεραπεύειν νοσήματα παρεσχηκῶς, τρισμάκαρ, τὴν δύναμιν·
 κατηξιώθης καὶ τῆς ἀφράστου χάριος ἐνθα χορεύουσι τῶν ἀγγέλων τάγματα, διὰ παντὸς πρώ-
 ωπων θεώμενος τοῦ πάντοκράτορος.

Vere laborum quos posuisti præmia bonorum tibi dator uberrime donavit, vim præbens fugandi dæmones, mortuosque curandi, o ter beate. Accessit et gaudium nullis verbis explicabile, ubi angelorum ægmina choro ducunt, ipseque semper omnipotentis vultum contemplaris.

Κανὼν τοῦ ἀγίου ὁ ἡ ἀκροστιχίς· « Θεοφάνης μέλλει τε τὸν Θεοφάνη. »

Canon in S. laudem, cujus acrostichtis : Theophanes Theophanem modulis canit.

Ὁδ. α', ἡχ. δ'. Θαλάσσης τὸ Ἐρυθραῖον πέλα-
 γος.

Ode 1, tonus 4. Maris rubrum pelagus:

Θεοῦ τοῦ σαρκὶ φανέντος ἔχνης ἐπηκολούθησας, ἐν εὐσεβείᾳ. Πάτερ, πρωτοθεῖς, ὡς ἐντεῦθεν τὴν κλησὶν πλουτεῖν τὴν ἀληθῶς φερύνημον, ὡς τῆ προ-
 νόια προτετύπωτο.

Dei qui in carne apparuit vestigia secutus es, Pater pietatis luce illustris; ut inde congruam vere nominis appellationem feliciter consecutus sis, pro eo ac providentia præfinitum erat.

Ἐθελχθῆς ποτεινοτάτῳ ἔρωτι τῷ τοῦ Δεσπότου σου καταφρονῆσαι πέδου κορμίου· συγκαθείς δὲ τῆ

Dulcissimo Domini tui amore delinitus es, ut sæculi amorem contemneres : perro autom gratia

VARIE LECTIONES.

⁸⁷ ἐς ἀεὶ] καὶ Παρ. ⁸⁸ for. τῷ Μαρτίῳ μηνί.

imbutus, mundi dulcia nihil fecisti, perquam beatissime.

Ferali modo irruens Leo tyrannus electos persecutus est, non ferens videre Christi imaginem venerationem habere: cum quibus te quoque, o Theophanes, damnavit exsilio.

Ode 3, tractus. *Non in sapientia.*

Divina plenus luce, Theophanes, apparuisti, charitatis vi desiderato coherens, o beate: eam ob rem gloriosam tuam memoriam veneramur.

Impia Leonis dogmata tibi interdicens pie admodum confirmasti Ecclesiae leges: quamobrem te Christus clarum miraculis effecit.

Roboratus, vir sancto, animus spei, atque fidei firmitate, carnis imbecillitatem roborat; utique conservum corpus Deo concilians.

Sessio, tonus 3. *Divina fide.*

Divina praeditus aemulatione, impium dogma detestatus es, multisque ac variis periculis es defunctus, injuste deportatus exsilio, pieque, o beatissime, consummatus. Pater Theophanes, Christo Deo supplica, ut magna nos misericordia donet.

Ode 4. *Sublimem elatum videns te Ecclesia.*

Caelorum tibi regnum, vir sancte, paratum est tanquam athletae: terreno enim tabernaculo gaudens translatus es clamans Domino: Gloria potentiae tuae, Domine.

Triumphator Theophanes effectus es. Venerandam quippe Christi effigiem non abnuisti colere, Deo afflate, vir beate: idcirco etiam clamabas: Gloria C potentiae tuae, Domine.

Exsilio ejectus vir sanctus impii tyranni decreto, imbecillae carnis nullam prorsus rationem habuit, clamans Auctori: Gloria potentiae tuae, Domine.

Magnificis effulsisti miraculis, vir Deo plene: Deus namque vicem reddidit austeritatis; quamobrem etiam velut e fonte sanationum remedia egenibus fundis, vir sacratissime.

Ode 5. Tu, Domine, meum lumen.

Piissima doctrina orthodoxae fidei doctrinam praedicavit sanctus Theophanes, Spiritus luce illustratus.

Ubere divitias divino sensu egenis distribuit, Domini praeecepto obsecutus, vir clarissime.

Qui ad Auctoris imaginem animo conditus esses, intemeratam Domini venerabilis imaginem, desiderio exosculans.

Ode 6. *Sacrificabo tibi cum voce laudis, Domine.*

Dirige ad virtutem vitam meam, vir sancte, religiosae institutionis semitam tuis, Pater, precibus complanans; quam roga, vir beate, ut recto tramite concite ac contente porcurram.

Sobrie casteque vitam peregristi, vir sancte: quippe cum prudentia, fortitudine, ac justitia praeditus fuisti, virtutumque choro ornatus eluxi-

A χάριτι·βιοτικὴν τερπνότητα οὐδὲν ἤγησω, παμμακάριστε.

Ὀρμήσας θηριωδῶς ἐδίωξε Λέων ὁ τύραννος τοὺς ἐκλεκτοὺς, μὴ φέρων ὄρᾶν τιμωμένην εἰκόνα Χριστοῦ. Μεθ' ὧν καὶ σὺ, Θεόφανες, ὑπεραρίθ' κατέδικασεν.

Ἦδ. γ'. Ὁ εἰρμός. *Οὐκ ἐν σοφίᾳ.*

Φωτὸς τοῦ θεοῦ πεπλησμένος ὠράθης, Θεόφανες, δι' ἀγάπης συγκραθεὶς τῷ ποθομένῳ, μακάριε· διὸ σοῦ τὴν ἔνδοξον μνήμην γεραίρομεν.

Ἀπαγορεύσας τὰ δυσσεβῆ τοῦ Λέοντος δόγματα, τοὺς θεσμοὺς πανευσεβῶς τῆς Ἐκκλησίας ἐκράτυνας· διὸ σὲ θαύμασι Χριστὸς ἐδόξασε.

Νευρωμένη τῆς ἐλπίδος καὶ πίστεως, ὄσις, τῆς σαρκὸς τὸ ἀσθενὲς ψυχὴ στερόβητι· ῥώννυσσι, Θεῷ B οἰκειώσασα σῶμα ὁμόδουλον.

Κάθισμα. ἤχ. γ'. *Θείας πίστεως.*

Ζῆλον ἔνθεον προσκεκτημένος, δόγμα· ἄθεον ἀπεδελύξω, καὶ κινδύνους πολυτρόποις ὠμίλησας, ὑπερορίαις ἀδίκως στελλόμενος καὶ εὐσεβῶς, παμμακάριε, τελειούμενος. Πάτερ Θεόφανες, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρῆσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦδ. δ'. *Ἐπαρθέντα σε ἰδοῦσα ἡ Ἐκκλησία.*

Ἡ οὐράνιος ἡτοίμασται βασιλεία ὡς ἀθλητῆ σοι, ἔνδρξε· τῆς γὰρ ἐπιγείου χαίρων μετετέθης σκηνῆς, βαῶν τῷ Δεσπότη· Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

Στεφανφόρος, Θεόφανες, ἀνεδείχθης. Τὸ γὰρ σεπτὸν εἰκόνισμα Χριστοῦ, θεοφόρε μάκαρ, οὐκ ἠρνήσω τιμῶν· διὸ καὶ ἔκραζες· Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

Μεθιστάμενος προστάγματι τοῦ τυράννου τοῦ δυσσεβοῦς ὁ ὄσις, σαρκὸς ἀσθενείας ὄλωσ οὐκ ἐφρόντισε, κραυγάζων τῷ Κτίσαντι· Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

Ἐμεγαλύνθης τοῖς θαύμασι, θεοφόρε· ὁ γὰρ Θεὸς ἡμεῖς σὲ τῆς καρτερίας· ὄθεν καὶ ἰάματα πηγάζεις τοῖς χηρῶσιν ὡσπερ ἐκ πηγῆς, ἱερῶτατε.

Ἦδ. ε'. Σὺ, Κύριε μου, φῶς·

Λόγῳ πανευσεβεῖ ὀρθοδόξως ἐκήρυξεν ὁ ὄσις Θεοφάνης τὸ τῆς πίστεως δόγμα, τῷ Πνεύματι λαμπόμενος.

Πλοῦτον παντοδαπῆ θεοφρόνως διένειμας προστάγματι τοῦ Δεσπότη τοῖς πενίᾳ συζῶσιν ἐπόμενος, πανεύφημε.

Ἐχων τὴν ψυχὴν κατ' εἰκόνα τοῦ Κτίσαντος, τὴν ἀχραντον τοῦ Δεσπότη προσεχύνεις εἰκόνα, τῷ πᾶσι ἀσπαζόμενος.

Ἦδ. ς'. *Θύσω σοι μετὰ φωνῆς αἰνέσεως, Κύριε.*

Ἰθυον πρὸς ἀρετὴν τὸν βίον μου, ὄσις· τὴν τῆς ἀσκήσεως· τρίβον ταῖς εὐχαῖς σου, Πάτερ, ἐξομαλίσας, ἣν συντόμως εὐθυπορεῖν με, μάκαρ, ἀξίωσον.

Σωφρόνως σου τὴν ζωὴν διήνυσας, ὄσις· μετὰ φρονήσεως γὰρ ἔσχες, σὺν ἀνδρείᾳ γὰρ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τῷ κύκλῳ τῶν ἀρετῶν ἐφάνης κοσμούμενος.

Εὐκλείας μαρτυρικῆς ἐπίδξης, Θεόφανες, τῆς Θεο-
μήτορος κόρης καὶ μαρτύρων, Πάτερ, τοὺς χαρα-
κτήρας ὡς τιμήσας, καὶ τοῖς διώκταις ἀντιταττόμε-
νος.

Κοντάκιον. Ἦχος β'. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Ἐξ ὕψους λαβὼν τὴν θείαν ἀποκάλυψιν ἐξηλθες
σπουδῇ ἐκ μέσων τῶν θορυβῶν, καὶ μονάσας, ὅσπερ,
ἐληφας ἐνεργείας καὶ προφητείας ἀξίωμα, συμβίου
καὶ πλοῦτου στερούμενος.

Ὁ ὄμιλος.

Ἐπὶ τῆς γῆς μηδὲν προθυμήσας, ἠκολούθησας
χαίρων τῷ καλοῦντί σε Χριστῷ, καὶ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ
ἐλαβες ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν σῶν προθύμως, καὶ ἀνά-
παυσιν εὐρες τῇ ψυχῇ σου. Ἦνπερ κάμοι τῷ πτωχῷ
καὶ βραθύμῳ κατάταμψον, τῷ λέγοντι, καὶ μηδ' ὄλωσ
ἐκποιοῦντι, ἀλλ' ἔτι σχολάζοντι ἐν τοῖς τοῦ βίου
πράγμασι, καὶ θαυμάζοντι πῶς πάντα ἐφυγες, συμ-
βίου καὶ πλοῦτου στερούμενος.

Μνήμη τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους τοῦ
μολογητοῦ, τοῦ τῆς Σιγγριαῆς, τοῦ ἐν τῷ
μεγάλῳ Ἄγρῳ κειμένου.

Ὁυτος πατὴρ μὲν ἐφ' Ἰσαάκ, μητὴρ δὲ Θεοδότης.
Τοῦ δὲ πατρὸς τελευτήσαντος ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ διεπο-
μένη τῶν Αἰγαιοπελαγητῶν ἀρχῇ, ἦν παρὰ τῇ μη-
τρὶ ἀναγόμενος καὶ τρεφόμενος. Γενόμενος δὲ αὐτοῦ
ἰβ' ἔτους, ἀρμόζεται γυναικὶ, καὶ ταύτῃ συνδιάγων
ἦν χρίνουσ ἡ'. Πλοῦτος δὲ ἦν ἀμφοτέροις πολὺς. Συμ-
βούλῳ δὲ τινι χρησάμενος ἰδίῳ οἰκέτῃ, πῶθον ἔσχε
παλὺν τὸν τῶν μοναστῶν ὑπέλθειν βίον. Τῆς δὲ μη-
τρὸς τὸν βίον ἀπολιπούσης καὶ πλοῦτον ἀπειρον αὐ-
τῷ καταλελοιπίνας, ὁ κηδεστής αὐτοῦ πληρῶσαι τὰ
τῷ γάμῳ νενομισμένα τούτων ἐξεβιάζετο. Καὶ δὴ τῆς
κυρίας ἡμέρας καταλαβούσης, καὶ παστάς ἐπήγγυτο,
καὶ ὁμναιὸς ἦθετο, καὶ τὰ λοιπὰ ἐτελείτο. Ἐπεὶ δὲ
ὁ καιρὸς αὐτὸν τὸν μακάριον καὶ τὴν σύνευνον κα-
ταμόνας γενέσθαι ἐκάλει, τὰ τῶν λογισμῶν αὐτοῦ
κρῖφια ἐφανέρου τῇ νεάνιδι, ἥτις καὶ συγκατέθετο
καὶ εἶτε δ' ἂν καὶ βούληται αὐτὸς πράττειν, καλαύτη
τοῦτο μετὰ προθυμίας διεθεβαίουτο ποιεῖν. Ὅπερ
ἀκούσας, ἠὲ χαρίστησε τῷ Θεῷ. Ἐκτοτε οὖν ἐποιοῦν
ἀμφοτέροις τὰς ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς εὐχάς. Ταῦτα
μαθὼν Δέων ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς καὶ ὁ τούτου κη-
δεστής, διεκώλυε τοὺς νέους τοῦ σκοποῦ. Ἐξ-
απέστειλε δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ τῆς Κυζίκου
κάστρον συγχειρήσοντα· ἥδη γὰρ τότε ἐκτίζετο
καὶ ἀπαλθῶν ὁ τίμιος παῖς ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων τὴν
τοῦ κρατοῦντος δουλείαν πεποίηκε. Τῷ δὲ εἰκοστῷ
πρώτῳ χρόνῳ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας, ὃ τε θηρώνυμος
βασιλεὺς καὶ ὁ πανθερὸς αὐτοῦ καταστρέφουσι τὸν
βίον· καὶ λοιπὸν ἐν ἐλευθερίᾳ οὐ μόνον ὁ νέος, ἀλλὰ
καὶ ἡ οἰκουμένη γίνεται, Εἰρήνης τὰ σκῆπτρα δια-
δεξαμένης. Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν πάντα αὐτῷ γέγονε,
τοῖς ἐνδεέσι καὶ πτωχοῖς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ διςκόρη-
σας, καὶ τοὺς οἰκέλους ἐλευθερίᾳ τετίμηκε· τῇ δὲ
τιμῇ αὐτοῦ συζύγῳ χρήματα πολλὰ παρασχόμενος,
ἐν τῇ τοῦ Πρίγκιπος μονῇ ἀπέκειρεν, Εἰρήνην αὐτὴν
ἐν τῇ Μεγαλοῦς ὀνομάσας. Αὐτὸς δὲ τῷ Κυρίῳ ἑαυτὸν

Martyris claritatem, Theophanes, adeptus es, ve-
lut qui Dei parentis puellæ, martyrumque imagines,
o Pater, veneratus sis, ac persecutoribus resi-
steres.

Contacium. Tonus 2. *Superna quærens.*

Divina e celso revelatione accepta, e mediis tur-
bis festinus excessisti, monachique amplexus in-
stitutum, vir sancte, operationis ac prophetiæ
munus accepisti, uxore carens atque divitiis.

Domus.

Cum in terra nihil cuperes, vocantem Christum
gaudens secutus es, ejusque jugum in humeros tuos
alacri animo sustulisti, ac requiem animæ tuæ in-
venisti. Hanc mihi quoque pauperi segnique mitte,
qui dicam, nec prorsus efficiam, sed vacem adhuc
sæculi curis; mirorque, ut cuncta effugeris, con-
juge carens atque divitiis.

Memoria sancti Patris nostri Theophanis confessoris
Singrianæ monachi, qui in magno Agro quiescit.

Ille Isaacio patre natus est, matre autem Theo-
dota, patre mortuo, dum Ægeopelagitarum præ-
fecturam gerit, sub matris cura instituitur ac edu-
catur. Annorum factus duodecim, femine despon-
sæ junctus, cum ea annis octo vitam socialem agit.
Erant ambo opibus locupletissimi. Porro famuli
cujusdam domesticæ consilii inductus, ingenti
desiderio tenebatur amplectendi status monastici.
Matre vivis exempta, immensisque filio relictis di-
vitiis, cogebat socer ut nuptiarum legitima imple-
ret, uxoremque filiam duceret. Ac vero cum con-
stitutus dies advenisset, ponitur thalamus, hymenæus
occinitur, reliquaque nuptiarum solemnia peragun-
tur. Urgebat tempus, jamque vir beatus cum con-
juge thalami secreta erat petiturus. Tum illo animi
arcanum detegente, puella lubens assentitur, cer-
toque affirmat, si quid ille velit, se quoque prompte
facturam. His juvenis auditis, Deo gratias agit:
exindeque ambo diu noctuque precibus assidui
erant. Re cognita, Leo impius imperator, ac viri
socer, a proposito adolescentem prohibuerunt. Misit
namque imperator Cyzicum, eam in urbem suam
operam collaturum: jam enim tum extruebatur.
Abiens vero præclarus juvenis, suis ipse sumpti-
bus, quod imperatoris jussu urbi præstandum erat,
effecit. Ætatis porro illius anno vicesimo primo,
cum Leo imperator, tum viri socer vitam commu-
tant, deincepsque nedum juvenis, sed et orbis ipso
liber agit, Irene Augusta sceptrum postmodum
moderante. Cum itaque ex voto cuncta suc-
cessissent, egenis ac pauperibus substantiam
distribuit, servosque libertatis donavit. Nobilissimæ
autem conjugis largitus multas pecunias, in Prin-
cipis ita dicto monasterio detondit, Megalus nomine
in Irenem illi commutato. Is vero se Domino mu-
nus consecrat in monasterio, quod in Singrianorum

monte situm Polychronii nuncupationem habet. Factus monachus, præesse nullo modo sustinuit, sed in cellula sedens, manuum labore victum parabat, scribendis codicibus sese impendens annos sex continuos in insula dicta Calouymus, in eo monasterio quod extruxerat : iterumque revertitur ad Singrianae montem. Ætatis autem anno quinquagesimo ægritudine corpusculum traditur, nempe vesica petrescente, ac renum molesto illi dolore. Ex illo deinceps morbo afflicta valetudine, totam vitam lecto decumbens egit, nec sibi motum impetrare valens. Postea Leo Armenius imperii sceptrâ cœpessit : verum quid illi acciderit, nemo nescit. Hactenus vero homo demens scelustusque ad Dei virum mittit, jubetque venist, ac sibi cōmprecetur, quod adversus hostes expeditionem suscepturus sit. Ille quod ægro corpore sese movere non posset, e plastro in scapham transfertur inque urbem regiam vehitur : nec iamēn tyranno in conspectum venire concessum ; sed ministro ad eum misso, Si, inquit, hortanti mihi annueris, cum tibi, tum monasterio tuo bene faciam ; sin autem, opprobrio publico e furca laqueo suspendam, ac reliquis in terrore exponam. Tum confessor, Noli, inquit, tuorum munerum thesauros effundere : patibuli vero lignum, sive etiam ignem expedi hodie : id enim quæ dilectione in Christum feror, desiderio cupio. His auditis, impudens tyrannus Joanni ariolo tradidit, homini eruditi nomen ambienti, quiq̃e Iconomachorum odio in fideles pleus esset, fore ratus ut is obliquitate in adversum viri constantiam fleceret. Assumptus ille in Hormidæ Sergii ac Bacchi monasterio quod palatio adjacet, ac disputatione cum ariolo congressus, eoque victo, ac eximia sapientiæ vi percusso, præclareque constantia prodita, vir sanctus confusum eum ad insanum tyrannum ablegat ; miserque rustici magis, quam oratoris sibi nomen escivit. Ascendens itaque ad imperatorem, Facilius, inquit, ferrum cera emollias, quam viri animum in id, quod tibi collibitum est, transferas. His auditis, tyrannus ad Eleutherii eum palatia traducit, inque tehebricosa quadam ædícula concludit, datis etiam custodibus, ut ne quis etiam affecto corpori ministerium impenderet. In hunc modum exacto biennio, afflictus, ac angustia confectus, vel sic tyranno pudorem incussit. Cumque quotidie vis adhiberetur, ut illius consiliis animum accommodaret, nec is quidquam repentia firmitate remitteret, exsilio relegatur in Samothracen insulam. Eam in exsilium abductionem brevi secuta eductio e corpore. Post enim dies tres supra viginti, consummato ea in insula vitæ curriculum, illic requievit, sancte ac pacate ad Dominum commigrans. Quid autem refert dicere quanta locum benedictione impleverit, ac quanta prædium sanationum munera per illum consecutum sit ?

A προσφέρων Ιεροουργεῖ ἐν τῇ ἐν τῷ τῶν Σιγγριανικῶν ἡρεῖ κειμένη μονῆ, Πολυχρονία λεγομένη. Μοναχοῦ δὲ αὐτοῦ γενομένου, οὐδ' ὅλως τὸ ἀρχεῖν κατεδέξατο· ἀλλ' ἐν τῇ κέλλῃ καθεζόμενος, ἐξ οικείων χειρῶν τῆς τροφῆς ἐπορίζετο, κάλλιγραφῶν ἕξαετῆ χρόνον διηνεκῶς ἐν τῇ καλούμενῃ νήσῳ τῆς Καλωνύμου, ἐν ἣ συνεστήσατο αὐτὸς μονῆ· καὶ πάλιν ἐρχεται ἐν τῷ τῆς Σιγγριανῆς ἡρεῖ. Τῷ δὲ πεντηκαστῷ τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνῳ, ἀσθενεῖα τιμὴ παράδοται, ἥτις ἦν λιθιασις κύστεως καὶ νεφριτικῆς ἀκολουθίας σύμπτωμα· Ἐκ τούτου λοιπὸν τοῦ χυλεποῦ νοσήματος ἔμεινε διὰ παντὸς τοῦ βίου κλινηρῆς καὶ ἀκίνητος. Μετὰ ταῦτα ἐδέξατο τὸ σκήπτρον τῆς βασιλείας λέων ὁ Ἀρμένιος. Ἄλλ' ὅλα τούτῳ συμβέβηκεν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Τέως δὲ ὁ ἀνόητος καὶ ἀνόσιος πέμπει πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπον, Ἐλθε, λέγων, εὐξαι ὑπὲρ ἡμῶν, ὅτι κατὰ βαρβάρων ἀπέρχομαι. Αὐτὸς δὲ διὰ τὸ ἀκίνητος εἶναι, ἐκ τῆς ἀμάξης μετέτεθῃ εἰς πλοῖον, καὶ ἤχθη πρὸς τὴν βασιλεύουσαν· καὶ τῆς μὲν δυσειδοῦς ὄψεως τοῦ τυράννου οὐκ ἔσχε· πλὴν μηνῦσαι ἐχρήσατο πρὸς αὐτόν. Ἐἰ κατανεύσεις, λέγων, τῇ παρακλήτῃ μου, καὶ σοὶ καὶ τῇ μονῇ σου ἀγαθὰ παρέξω· εἰ δὲ μὴ γε, ξύλω ἀγχόνης¹⁰ σε παραδειγματίσω, καὶ τῶν λοιπῶν εἰς πρόβον σε προθήσω· ὃ δὲ ὁμολογητής, Ἴδὼν δωρεῶν σου, ἔφη, μὴ κενώσης σοῦς θησαυροῦς· τὸ δὲ ἀγχόνης ξύλον, ἧ καὶ τὸ πῦρ εὐτρέπισον σήμερον· τοῦτο γὰρ ἐπιτεμαί δια τὴν τοῦ¹¹ Χριστοῦ μου ἀγάπην. Ταῦτα ὁ ἀναίδης ἀκούσας, παρέδωκεν αὐτὸν Ἰωάννῃ τῷ μάντι περὶ λόγους ἀγοῦναι καὶ τὸ μῖσος τῶν Βικονομάχων ἐμπέπλησμένῳ, στραβλήτῃ ἀντεπεκκλίνα· αὐτὸν ἡγούμενος. Ὅς παρεληφθεὶς ἐν τῇ Ὀρμίδι μονῇ Σεργίου καὶ Βάκχου τῇ παρακειμένη τῷ παλατίῳ, καὶ πρὸς λόγων ἀμιλλαν τῷ μάντι δυνελεύων, καὶ τοῦτον ἠτήσας, καὶ τῷ περιόντι τῆς σοφίας καταβροντήσας, καὶ τὸ ἀμετάθετον ἐνδείξάμενος, τοῦτον ἠσχυμένον εἰς τὸν μανιῶδῃ εὐρέων ἠπέπαμψεν. Ἀγροίκου μάλιστα ὁ ῥήτορος δέξαν ὁ δεξιῶς ἀπηνέγκατο. Ὅς ἀνελθὼν πρὸς αὐτόν, Κρίσσον, ἔφη, βασιλεῦ, κηρῷ μαλάξαι σίδηρον, ἧ πείσαι τὸν ἄνδρα μεταθεῖναι πρὸς τὸ σοὶ ἐφετόν. Τούτων ἐπακούσας ὁ τύραννος, μετάγει τοῦτον εἰς τὰ Ἐλευθερίου ἀνάκτορα, καὶ κατακλείει αὐτόν ἐν τιμὴ οἰκήματι σκωτεινοτάτῳ, καταστήσας καὶ φρουρούς, ὡς μὴδὲ διακονεῖσθαι αὐτὸν παρά τις. Οὕτω διετῆ χρόνον τελέσας θλίψεσι καὶ στενοχωρίαις πιεζόμενος, κατήσχυνε κῆν τοῦτω τὸν τύραννον. Ἐπει δὲ καθ' ἑκάστην ὑποκῶσαι τῇ αὐτοῦ βούλῃ ἠναγκάζετο, μὴ εἴξας, ἐξορίζεται ἐν τῇ τῆς Σαμοθράκης νήσῳ. Ἡ δὲ πρὸς τὴν ὑπερορίαν ἀπαγωγὴ ταχεῖαν ἔσχε τὴν ἐπὶ τοῦ σώματος ἕξχγυγὴν. Ἡμέραι γὰρ τρεῖς πρὸς ταῖς εἰκοταί τὴν ἐν τῇ νήσῳ ζῶν διανύσας ἔκει κατακαύσατο, ἀπελθὼν ἐν Κυρῶν ὄσει· καὶ εἰρηνικῶς. Τί δὲ χρὴ λέγειν ὁπόσης μὲν εὐλογίας τὸν τόπον ἐπέπλησεν, καὶ ὁπῶσων δὲ ἰατρῶων ὁ χώρος ἐκείνος ὑπόβρῃσεν ;

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ ἀγχόνῃ Par. ¹¹ τὴν εἰς τοῦ Π·ι.

ᾠδ. ζ'. Ἐν τῇ καμίνῳ.

A

Τὸ κατ' εἰκόνα σὺ κεκτημένος, καὶ ὁμοίωσιν ἢ βῆμ
λαμπροτάτῳ, Πάτερ, προειληφώς, δι' ἀμφοτέρων
ὕπερλαμπάς, Εὐλόγημένος εἰ ἐν τῷ ναῷ, βοῶν, τῆς
δόξης σου, Κύριε.

Ὁμολογίας σου στεφάνῳ, Πάτερ, διέπρεψας, ἔρῃῳ
διήλεγξας λόγους τῶν δυσσεβῶν, τοὺς πιστοὺς δὲ
ἐβεβαίωσας, Εὐλόγημένος εἰ ἐν τῷ ναῷ, βοῶν, τῆς
δόξης σου, Κύριε.

Τῷ στερέρωτάτῳ ἐν προθυμίᾳ τὰς τοῦ σώματος,
Πάτερ, ἀληθδόνως ἡνεγκας καρτερώς, εὐχαριστῶν τῷ
Δεσπότη σου, Εὐλόγημένος εἰ ἐν τῷ ναῷ, βοῶν, τῆς
δόξης σου, Κύριε.

ᾠδ. η'. Χαῖρας ἐκπετάσας Δανιήλ.

Θεώμενος, μάκαρ, τὸ στερέβρον τῆς σῆς ἐνστάσεως
Λέων ὁ τύραννος, ὑπερβρίᾳ σε ἐκρινέ πικροτάτῃ ὁ
παμπόνηρος· ἐν εὐφροσύνῃ δὲ βοῶν ταύτην ὑ-
ἡνεγκας· Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, τὸν
Κύριον.

Ἐπὶ τὸ πρωτότυπον εἰδὼς τὴν τῆς εἰκόνης τιμὴν
διαβιδάξεσθαι, ἐπὶ τὸ στάδιον Ἰδραμες ἀθλητῆς ὡς
ἐνομώτατος· καὶ νικητῆς ἀναδειχθεὶς στέφανον εὐ-
ληφας ἀναμέλλων· Πάντα τὰ ἔργα, ἀνυμνεῖτε τὸν
Κύριον.

Οὐράνιον ἀντὶ τῆς ἐν γῆ σκηνῆν σοι δέδωκε πάν-
των Κύριος· ἀντὶ στενώσεως εὖρες δὲ πλατυσμὸν
ἀγαλλιάσεως, ἐν παραδείσῳ τρυφῆς μετὰ μαρτύ-
ρων βοῶν· Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα Κυρίου, τὸν
Κύριον.

Φωτὶ ἐλάμφθης νοητῶ καὶ θεῷ Πνεύματι, μάκαρ
Θεόφανες· ὅθεν ἰάματα βρούεις [γάρ] τοῖς ἐν πίστει
σοι προστρέχουσι, καὶ τὴν ἀγίαν σου σορὸν πόθῳ
γεραίρουσι καὶ βοῶσι· Πάντα τὰ ἔργα, ὑμνεῖτε τὸν
Κύριον.

ᾠδ. θ'. Λίθος ἀχειρόμητος.

Ἄπαντα τὸν βίον σκορπίσας τοῖς δεομένοις, θεο-
φόρε, τὴν δικαιοσύνην σοφῶς ἀντεχομίζου σοι ἀνα-
τέλλουσαν, ἀντὶ φθαρτῶν δρεπόμενος τὰ δι' αἰῶνος
ἀνατέλλοντα.

Νόσους θεραπεύεις, παμμακάκαρ, τοῦ Παρακλήτου
τῆς δυνάμει· Δαιμόνας σαφῶς ἀπελαύνεις τῇ ἐνεργείᾳ
τούτου, πανόλβις· διὸ πιστοὶ θεώμενοί σε, θεοφόρε,
μακαρίζομεν.

Ἡ σὴ φωτοφόρος, θεόφρον, τῆς μεταστάσεως
ἡμέρα πάντας προσκαλεῖται τοὺς πιστοὺς πρὸς με-
τουσίαν τοῦ ἁγιάσματος· ἦνπερ καὶ νῦν γηθόμενοι
ἐπιτελούμεν, ἱερώτατε.

Νέμοις τὴν σὴν ἀφθονον χάριν τῶ τῶν ἱερῶν σου
τοὺς λόγους πλέξαντι, θεόφρον, προθύμω· ὁμότρο-
πόν σοι ὤππερ ὁμώνυμον τοῦτον δεικνὺς προσειπας
τις εὐπροσδέκτους, ἱερώτατε.

Ode 7. In camino.

Ut ad imaginem esses adeptus, vitaque claris-
sima similitudinem, Pater, consecutus, utroque exi-
mie fulsisti; clamans: Benedictus es, Domine, in
templo gloriæ tuæ.

Confessionis tuæ, Pater, corona claruisti; opere
factisque impiorum verba confutasti, fideles vero
confirmasti, clamans: Benedictus es, Domine, in
templo gloriæ tuæ.

Firmissimo alacrique animi proposito corporis
dolores, Pater, fortiter pertulisti, Deo gratias agens;
clamans: Benedictus es, Domine, in templo gloriæ
tuæ.

Ode 8. Manibus expansis Daniel.

Videns, vir beate, Leo tyrannus firmo te proposito
ibi obniti, gravissimo nequissimus damnavit exilio:
tu vero lætus pertulisti, clamans: Benedicite, om-
nia opera Domini, Dominum.

Cum intelligeres honorem imaginis ad exemplar
transire, ad stadium ut quam legitimus athleta cu-
curristi, victorque acclamatus coronam accepisti,
dulcius concinens: Omnia opera, laudate Dominum.

Cœleste tibi pro eo quod in terra est tabernacu-
lum universorum Dominus contulit: arctæque cu-
stodiæ loco latitudinem exultationis in paradiso
voluptatis cum martyribus invenisti, clamans: Be-
nedicite, omnia opera Domini, Dominum.

Spiritali luce illustratus es, ac divino Spiritu per-
fusus, vir beate Theophanes: indeque sanitates
scaturis fidelibus ad te confugientibus, tuumque
sanctum loculum amore venerantibus, ac clamantibus:
Omnia opera, laudate Dominum.

Ode 9. Lapis sine manu præcisus.

Omni substantia tua in egenos distributa, vir
divino sensu prædite, justitiam palam tibi orientem
illius præmio retulisti: pro iis quæ sunt corruptibilia,
ea decerpens quæ in sæculum virescunt.

Morbos curas, vir beatissime, Paracleti potentia,
dæmonesque palam illius vi abigis, vir felicissime:
idcirco nos fideles te conuantes beatum prædicamus.

Lucida, divino sensu prædite, tuæ migrationis
dies fideles omnes invitat, ut sanctificatione parti-
cipentur: quam et nunc gaudentes peragimus, vir
sacratissime.

Tribuas, quæso, uberem tuam gratiam illi, qui tuam
laudum carmen alacri animo texuit: iisdemque
tecum moribus, ubi et eodem censetur nomine, Deo
gratis precibus tuis facito, vir sacratissime.

VARIE LECTIONES.

ἢ ὁμοίωσι Par.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ⁽¹⁾

ΕΤΩΝ ΦΚΗ'

ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΠΡΩΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ (2) ΕΩΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΕΤΟΥΣ ΜΙΧΑΗΛ (3),
 ΚΑΙ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΥΙΟΥ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥΤ' ΕΣΤΙΝ ΑΠΟ *
 ΕΥΦΟΥΣ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (4) ΕΩΣ * ΕΤΟΥΣ ΣΤΕ' ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΥΣ (5)
 ΚΑΤΑ ΔΕ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΣΤΚΑ' *.

S. P. N. THEOPHANIS

ABBATIS AGRI ATQUE CONFESSORIS

CHRONOGRAPHIA

ANNORUM DXXVIII,

AD ANNO DIOCLETIANI PRIMO AD MICHAELIS ET THEOPHYLACTI EJUS F. ANNUM SECUNDUM :
 ID EST, AB ANNO MUNDI 5777 AD ANNUM SECUNDUM
 ALEXANDRINOS 6305, SECUNDUM ROMANOS VERO 6321

PROEMIUM CHRONOGRAPHIÆ.

Α ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ *.

1-2 Sanctissimi Cpoleos patriarchæ Tarasii Ὁ μὲν μακαριώτατος * ἀββᾶς Γεώργιος, ὁ καὶ
 Georgius abbas quondam Syncellus, vir eximius et Σύγκελλος γεγωνῶς Ταρασίου τοῦ ἀγιωτάτου πα-

VARIE LECTIONES.

Varias lectiones, quas in calce operis congresserat Jac. Goar. textui subijcimus. a est codex Francisci Barberini; b Vaticanus n. 154; c Vaticanus 155; d Vaticanus 979; e Palatinus; f Peyrezianus. Adhibuimus præterea collationem codicis Coisliniiani 133. A, anno 1827 a Constantino Schina et Mauricio Pindero ad usum editorum Bonnensium institutam.

¹ τοῦ ἐν ἀγ. πατρ. ἡμ. οἰ. A, in quo legitur: Θεοφάνους ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ ἡγουμένου τοῦ Ἀγροῦ καὶ
 ὁμολογητοῦ χρον. κ. τ. λ. ² καὶ ἡγουμένου a b c, ἀγίου ἡγ. d. ³ Θεοφίλου a g. τοῦ υἱοῦ (om. αὐτοῦ) a e.
⁴ τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ οἰ. a e. ⁵ ἕως ΣΤΕ' ἔτους b, ἕως τοῦ κόσμου ἔτους ΣΤΕ' δ. ⁶ ΣΤΚΑ' ΣΤΚ' A. ⁷ Προ-
 οἰ. τ. χρον. οἰ. A. ⁸ μακάριος A, μακάριος τὰ a e. καὶ add. ex A a b c e f g.

JAC. GOARI NOTÆ.

Intermiscetur Franc. Combessii notæ posteriores

(1) Χρονογραφία, historica narratio ejus personæ, gesta que singula percensita, ad tempus proprium, et annos, adde plurimumque menses et dies,

κατὰ πλάτος revocantur et reponuntur. Hanc cum vulgo dicta *Miscella* Baronius confundit ad annum C. 719, num. 20, his verbis: *Auctor Theophanes, qui*

τράρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἄλλογιμος ἀνὴρ καὶ Ἀ

eruditissimus, multis chronographorum et historico-
 rum libris evolutis, et non vulgari dilligentia exami-

VARIÆ LECTIONES.

¹ ὑπάρχων add. ex omnibus codd. præter g. ¹⁰ πολλούς τε O præter g, ἄλλους τε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Græce scribit historiam illam, quæ inscribitur Miscella, et sub titulo Pauli diaconi errore circumfertur; et ad annum 726 ad Gregorii papæ epistolam nota prima, pag. mibi 79 : *Theophanes (Miscellam intelligit) qui falso inscribitur Paulus diaconus.* Auctorem *Historiæ miscellæ* titulus ei præpositus agnoscit Landulphum Sagacem, qui eam ex Eutropio, Paulo Aquileiensi diacono, et Anastasii Bibliothecarii narrationibus collegit. Postrema vero pars, quantumvis ex Theophane, pleraque Latine ab Anastasio reddita contineat, *Miscellam* tamen integram, Theophani velut auctori germano, ex litteratorum sensu nusquam ascripserit.

(2) Cujus causam assignat auctoris ipsius proœmium mox subsequitur.

(3) Cedreni Synopsis historiciæ proœmio scribentis, Ὁ ὁμολογητῆς Θεοφάνης ἄχρι τέλους Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικοῦ κατήγητας, *Confessor Theophanes ad Nicephori exgeneralis finem historiam deduxit*, codicem annis duobus, et historiæ calce mutilum fuisse constat : a Diocletiani quippe primordiis ad Michaelis Curopalatis abdicatum imperium annos supra memoratos viginti octo supra quingentos, Theophaneum hoc opus enumerat : Anastasius vero Bibliothecarius, Theophanis pene suppar interpres, et sæculis integris Cedreno superior, iisdem verbis et temporibus, quibus Theophanis hoc exemplar, hoc es, ad depositum a Michaelo principatum, una cum *Miscella* una secuta, susceptam finit historiam. Baronius ad annum C. 813, num. 8 : *Ad diem usque captæ civitatis Adrianopolis Theophanes perducens historiam, eidem finem imposuit : nec est ut dici possit historiam intercisam esse, quod auctor perorationem nullam (ut moris est) apposuerit. Siquidem Anastasius, qui in Latinum eam transtulit, testatur usque ad Leonem, qui successit Michaeli, ipsum eam descriptionem perduxisse. Cur autem reliqua imperii Leonis non sit prosecutus, persecutio ab eo excitata, qua est vexatus ipse Theophanes, in causa fuisse videtur.* Theophanem a finita descriptione, anno quinto obiisse diximus.

(4) Annus a mundi conditu 5777 in Diocletiani primum incurrens a Christi natalitatis 277 ab auctore Theophane numeratur succedente p. 4 statim ad ætatum ibidem descriptarum lumen. Iidem vero numeri, tam a mundi videlicet, quam a Christi ortu, ipsi sunt quos Georgii Syncelli Chronographia collegit, quosque illius continuator Theophanes impræsentiarum sequi se tacitus profitetur. Eam temporis et numerorum mensuram nota succedens examinat et illustrat. Interim quæ verborum juxta diversos codices mss. varietas, quis defectus aut excessus fuerit observatus, ne forte discessu a regio exemplari damnatur hic expressus titulus, operæ pretium fecero, si diligenter exponam. Regium post verba jam adducta scribit : *Χρονογραφία ἐτῶν φκη', ἀρχομένη ἀπὸ πρώτου ἔτους Διοκλητιανῶ, ἕως δευτέρου ἔτους Μιχαὴλ καὶ Θεοφίλου υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ εβζοζ' ἔτους τοῦ κόσμου, ἕως ἔτους ςτκα', κατὰ Ρωμαίους.* Barberinus, codex recentissima quidem manu exscriptus, at cum Vaticanis tribus et quarto Palatino comparatus, bonique publici gratia ab enim. cardinali, Urbani VIII nepote, Parisios urbane transmissus, æque corrupte legit : *Χρονογραφία ἐτῶν ἀρχομένη ἀπὸ*

πρώτου ἔτους Διοκλητιανῶ ἕως δευτέρου ἔτους Μιχαὴλ καὶ Θεοφίλου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εβζοζ' ἔτους τοῦ κόσμου, ἔτους ςτκα' κατὰ τοὺς Ἀλεξανδροὺς, κατὰ δὲ Ρωμαίους ςτκα'. Ita Vaticanus sub numero 979, nisi quod Θεοφίλου vice, reddit Θεοφυλάκτου. Qui sub 154 : *Χρο. ἐτ. φκη' ἀρχ. ἀπὸ πρώτου Μιχ. καὶ Θεοφίλου υἱοῦ αὐτοῦ τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ εβζοζ' ἔτους τοῦ κόσμου, ἕως ςττε' ἔτους κα. τοὺς Ἀλ. κατὰ δὲ Ρωμαίους ςτκα'.* Sub num. 155 cum Barberino præter unum et alterum nullius momenti verbum convenit. Correctissimus omnium, quem idcirco, Regio deserit, invitum licet æquor et exprimo, Peyrezianus est, dilectæ videlicet ac sacerdotiæ litteratissimi viri D. Peyrezii bibliothecæ reliquiæ a clariss. D. Petro Puteano, cujus viventis animum Apollo exornavit, mortui nunc nomen colit Mnemosyne, apud me depositæ : is, inquam, ceu præter omnes emendatissimus, et cum Palatino pariter probato 979 consentiens, ne aliorum auctoris operis facies statim exhiberet, qui mentem auctoris fideliter in titulo referret, ipseque cum fide redderet, dignus est habitus.

(5) Quam diversi penes Græcos ab orbe condito ad vulgarem Christi natalem diem annorum numeri chronologiæ sincerus illustrator Petavius recenset *De doctrina temporum* lib. ix, cap. 2, et cultissimus Aliatus ad Eustathii *Hexæmeron* pag. 250 et seqq. In tres porro summas, quæ omnium spectatissimæ, discrimen quodcumque exstitit, abiisse dignoscitur. Tres itaque Græcorum computos, annorumque æras tres præcipuas eruditi celebrant : trium prior ab orbe condito ad Christum ex Virginis utero natum annos numerat 5493 ; secundæ a mundi ad Christi diem natalem annos 5501 computat ; inter utrumque litem, annos 5508 recenset postrema. Primæ auctor Panodorus, monachus Ægyptii, cujus scripta Georgio Syncello familiaria, ac frequentius memorata ; secundæ forsitan Africanus, quem Anianus, sanctus Maximus abbas et confessor, Georgius Syncellus, et ejus cœtanei, S. Nicephorus patriarcha, necnon Theophanes noster sequuntur in numeris. Inventor tertiæ nondum compertus, licet antiquus ; illam quippe velut receptam adhibet Chronicon Alexandrinum, et usitam refert canon tertius Trullanæ synodi, anno Christi 691 secundo coactæ, quæ, quo celebrabatur, annum putabat, post Christi nimirum natalem et mundi 5508 ex adjunctis 691, qui collectus est mundi 6199. Eandem in officii ecclesiasticis, Horologio maxime, cyclo paschali construendo inanibus versat Ecclesia Orientalis, prout Græcorum jureconsulti secundum illam imperatorum edicta consignant in Basilicis. Primam æram Antiochenam appellant aliqui, apud Petavium ad Auctarium *De doctrina temporum*, lib. viii, cap. 1 ; secundam Æthiopicam ; tertiam Alexandrinam : quarum appellationum fides stat penes auctores. *Scilicet*, scribit laudatus Petavius, *ad excerpta Maximi primum nominat Lunarem ; mediam, Orientalem ; postremam, Paschalem ; vocumque origines disputat lib. v De emend. temp.* Meliora, ni fallor, suggero : a Panodoro Ægyptio institutore primam nuncupari Alexandrinam : alteram, quod ei proximior existat, ac pene assequatur, Alexandria pariter nomen sortitam ; tertiam ; Constantinopolitanam, si è Romanam. Quod CP., quæ nova Roma est. et

natis, compendiarium ab Adamo ad imperatoris et Christianorum persecutoris Diocletiani tempora chronographiam scripsit; discussisque studiose temporum rationibus ad invicem comparavit, emendavit, ac, ut nullus ante ejus ætatem, solertissime composuit: priscorum. insuper regam et nationum universarum statu et regimine adnotato, singulorumque, quantum licuit, observatis ætatibus, supremarum et universalium sedium, Romæ, dico, et Cpolis, Alexandria, Antiochiæ, et Hierosolymorum, sive qui sanis dogmatibus, cœu pabulis, ecclesiam aluerunt, sive qui per vim et latronum more principatu arrepto, hæresum pravitate gregem infecerunt, pontifices enumeravit, et eorum tempora et annos egregio ordine digessit. Enimvero cum vitæ termino præreptus, ad propositum finem non potuerit consilium suum perducere, sed, ut præmo-

γράφους και ιστοριογράφους ἀνεγνούς, και ἀκριβώς τούτους διεξερευνησάμενος ¹¹, σύντημον χρονογραφίαν ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως ¹² και διώκτου τῶν Χριστιανῶν ἀκριβῶς συνεγράψατο, τοὺς τε χρόνους ἐν πολλῇ ἐξέτασει ἀκριβολογησάμενος, και τὰς τούτων διαφωνίας συµβιδάσας, και ἐπιδιορθωσάμενος και συστήσας, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν πρὸ αὐτοῦ, τὰς τε τῶν ἀρχαίων βασιλέων παντὸς ἔθνους πολιτείας τε και τοὺς χρόνους ἀναγράφάμενος, και κατὰ τὸ ἐφικτὸν αὐτῷ τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν μεγάλων και οἰκουµενικῶν θρόνων, Ῥώμης τε, φηµί, και Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας τε και Ἀντιοχείας και Ἱεροσολύμων, τοὺς τε ὀρθοδόξους τῆν Ἐκκλησίαν ποιµάναντας και τοὺς ἐν αἰρέσει ληστρικῶς ἀρξάντας, και τοὺς τούτων χρόνους ἀκριβῶς ἐνέταξεν ¹³. Ἐπει δὲ τὸ τέλος τοῦ βίου τούτου ¹⁴ κατέλαβεν, και εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸν

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ διερευνησάμενος A. ¹² βασιλέως Ῥωμαίων a be. ¹³ ἀνέταξεν f. ¹⁴ τούτου om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Romani quondam imperii caput effulsit, primum inventa, totum Romanum imperium deinde pervagata sit, in eo, ut citatus canon Trullanus confirmat, auctoritatem communiter nacta fuerit, lubens assentior. Sententiam probat Petavius Auctar. lib. viii, capite I, pag. 295 D verbis hujusmodi: *Græcorum computorum prior et antiquissimus annus eum qui primus est æræ nostræ, numerat ab Adamo 5495, posterior 5509 nec plures (de quo mox sermo) Græcorum computistæ memorant: qui priorem vocant κατὰ Ἀλεξανδρείας, nos Alexandrinum appellemus: posteriorem κατὰ Ῥωµαίους, nos Constantinopolitanum a nova Roma nominemus. Ita Theophanes, quem tamen loquentem haud ibi, sed inferius adducit Petavius, non uno loco. Hæc primo capite: mox quinto æram secundam memoraturus, Alexandrinum, ait, computum in paschali sua methodo tenere se Maximus ostendit capite 32, cum annum incarnationis ac natalis Christi testatur fuisse 5501. Theophanes vero noster, qui secundam illam æram Africanum, Maximum, Syncellum imitatus observat, eandem hic κατὰ Ἀλεξανδρείας indigitat, eandemque rursus sub eadem voce refert explicationis pag. 345 et 346 de Leonis Isaurici morte locuturus. Ἐὸς ἦν ἀπὸ μὲν κλίσεως κόσμου κατὰ Ῥωµαίους, ἑσπῆ κατὰ δὲ Αἰγυπτίους, ἤγουν Ἀλεξανδρείας, ἑσπῆ. Erat quidem annus a mundi conditu juxta Romanos 6248, secundum Ægyptios vero, Alexandrinos intellige, 6232. Verum enimvero quod secunda, velut prior, Alexandria nuncupetur æra Petavius expositurus, illam in hanc refundi, adeoque separatam et distinctam non constituere, duplicemque tantum, non triplicem exurgere, nominibusque solis duobus numerandam contendit *De doct. temp.* lib. ix et Auctar. citati lib. viii insignioribus primis capitibus: et indicia quidem ac conjecturas plures in medium profert, causam quæ plane convincat, nullam. Hæc vero legitima ad Syncellum prius observata ex ejus numeris mihi deprehenditur. Præter Panodori Alexandrinorumque æram Syncellus, imo Anianus monachus, etiam Ægyptius, propriam ad annos ultiores septem vel octo prorogaturus, a prima, quæ natalem Christi anno 5495 consignat, haud multum deflexit, eodem ad 5500 vel 5501 semoto: eam ob rem ut Alexandrinæ ab Aniano nomen æra utraque potuit obtinere. Verum ne hac sola conjectura hariolet:*

gravissimi ponderis, neque irritandi roboris translata appellatio argumentum est, quod Syncellus, qui æram secundam usurpavit, et ad Christi natalem annos septem vel octo supra Panodorum adjecit, statim numero pares rescidit, et ex imp. ætatibus, necnon patriarch. et satrap. totidem rescidit, primam tandem æram ab anno mundi 5495 et alteram a 5501 fluentem concordet inter se et æquali gressu procedere compulsi; annos imperatorem ætatibus detractos Syncelli chronologia aliis comparata, me tacente vociferatur: detractorum indicium et exemplum solis ipsius radio describo. Diocletiani tyranis ad annum a mundi conditu 5777 ex Syncelli computo, et Theophanis pag. 4 reponitur, eademque post Christi æram anno 5500 et 5501 consignatam, annos ex Syncello et Theophane citatis numerat 277, eandem tamen a Diocletiano tyrannidem arreptam annis 7 vel 8 posteriore assertit chronologorum vox communis, et ad Dionysianæ æræ 284 et 285 alligat. Annos igitur septem vel octo a Christi natalitii ad Diocletianum imperantem, in Syncelli, Theophanis et consortium calculis detractos nullus negaverit. Adde jam ad Panodori æram 5495 æræ Christi Dionysianæ annus 284, summam procul dubio colliges 5777; hæc vero est, quam a mundi condita ad Diocletianum Syncellus, Theophanes et alii æram Græcorum secundam amplexati subducunt. Æra igitur secunda recurrit in primam, nec minus quam prima; Alexandrinæ meretur nomen: et secunda hæc rursus a prima 7 vel 8 annis, et a tertia pari spatio circa Christi natalem dissita; postquam facta detractio in primam refusa est, prout prima annis quindecim vel sexdecim a tertia dividebatur; ab eadem tertia non absimili auctorum 16 intervallo disjuncta cognoscitur: quæ causa est, ut æram secundam, et Christi natalem ad annum 5501 repositum, scribens Theophanes, adeoque æra prima et computo 5495 annis tantum octo posterior, et annis totidem Romanorum æra, quæ tertia anterior, annis ante Diocletianum septem mutilatis, æram suam æque ac primam annis 15 vel 16 tertiam præcedere affirmet, et Michaelis Caropalis annum secundum in annum a mundi conditu κατὰ Ἀλεξανδρείας 6305, κατὰ Ῥωµαίους 5521 incidere doceat. Numerandi rationem istam repetit et confirmat auctor de Anastasii inauguratione tractans, pag. 117.

ἐκτουτοῦ σκοπόν ¹⁸ οὐκ ἴσχυσεν, ἀλλὰ, καθὼς προέφη- A
 μεν, μέχρι Διοκλητιανοῦ συγγραφάμενος ¹⁹, τὸν τῆδε
 βίον κατέλυσεν ²⁰, καὶ πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν ἐν ὀρ-
 θοδοξῶ πιστεῖ, ἡμῖν, ὡς γνησίους φίλους, τὴν πεβίβλον
 ἦν συνέταξε ἀτελή ²¹ κατακέλοιπεν καὶ ἀφορμὰς παρ-
 ἔσχεν τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶσαι (7). Ἡμεῖς δὲ τὴν
 ἐαυτῶν ἀμάθειαν οὐκ ἀγνοοῦντες καὶ τὸ στενὸν τοῦ λό-
 γου, παρητούμεθα τοῦτο ποιῆσαι, ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς τὴν
 ἐγγείρησιν οὖσαν. Ἀνάξως δὲ πολλὰ ²² παρακαλέσας ἡμᾶς
 μὴ ὀκνησαί καὶ ἀτέλεστον καταλιπεῖν τὸ ἔργον, ἐδιδά-
 σατό ἐπὶ τοῦτο ²³ ἐλθεῖν. Διὸ καὶ ²⁴ ἀναγκασθέντες
 διὰ τὴν ψόστου ὑπακοῆν εἰς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐγγειρήσαν-
 τες, κόπον οὐ τὸν τυχόντα καταβαλόμεθα. Πολλὰς
 γὰρ βίβλους καὶ ἡμεῖς ἐκζητήσαντες κατὰ τὸ δυνα-
 τὸν ἡμῖν καὶ ²⁵ ἐρευνήσαντες, τότε χρονογραφεῖον ²⁶
 ἀπὸ Διοκλητιανοῦ μέχρι τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ B
 Θεοφλάκτου τοῦ ²⁷ υἱοῦ αὐτοῦ, τὰς τε βασιλείας
 καὶ τοὺς πατριάρχας, καὶ τὰς τούτων πράξεις σὺν
 τοῖς χρόνοις κατὰ τὸ δυνατὸν ἡμῖν συνεγραψάμεθα ²⁸,
 οὐδὲν ἀπ' ἐαυτῶν συντάξαντες, ἀλλὰ ἐκ τῶν ἀρχαίων
 ἱστοριογράφων τε καὶ λογογράφων ἀναλεξάμενοι, ἐν
 τοῖς ἰδίους τόποις τετάχαμεν ἐκάστου χρόνου τὰς
 πράξεις ἀσυγχύτως κατατάσσοντες: ἵνα εἰδῆται
 ἔχωσιν οἱ ἀναγινώσκοντες ἐν ποικίᾳ χρόνῳ ²⁹ ἐκάστου
 βασιλέως ποῖα ³⁰ πράξεις γέγονεν, εἴτε πολεμική,
 εἴτε ἐκκλησιαστική, εἴτε πολιτική, εἴτε ³¹ δημόδης,
 εἴτε τις ἑτέρα. Οὐ γὰρ μικρὰν ὠφέλειαν, ὡς εἶμαι,
 καρποῦται ὁ τῶν ἀρχαίων τὰς πράξεις ³² ἀναγινώ-
 σκων. Ἐἴ τις δὲ τι ἐν εὐτύῳ τῷ πονήματι ³³ ἡμῶν
 ὄνησιφόρον εὖροι, τὴν πρόπουσιν τῷ Θεῷ εὐχαρι- C
 στίαν ἀποδώσει, καὶ ἡμῖν τοῖς ³⁴ ἀμαθέσι καὶ
 ἀμαρτωλοῖς διὰ τὸν Κύριον ὑπεραύξεται: ³⁵ καὶ εἴ
 τι ἐλλείπων εὖροι, τῇ ἀμαθείᾳ ἡμῶν τοῦτο λογισ-
 ται ³⁶, καὶ τῇ ἀργίᾳ τοῦ χαμηλοῦς νοδὸς ἡμῶν, καὶ
 συγγνώσεται ἡμῖν διὰ τὸν Κύριον, φθὺν γὰρ τῷ ³⁷
 Θεῷ τὸ κατὰ δύναμιν.

auimus, scriptis solummodo quæ Diocletiani atlin-
 gunt ætatem, vitam hanc mortalem deseruit, et cum
 recta fide ad Dominum profectus, nobis velut
 siacioribus amicis, quod fuerat molitus, opus
 imperfectum simul reliquit, et, ut quæ desiderantu
 absolueremus præbuit argumentum. Nostra vero
 imperitia sermonisq inopia non ignorata, onus,
 cui vires nostræ forent impares, sustinere detrecta-
 bamus. Ille contra plura hortatus, ³ ut torpore
 omni excusso imperfectum opus non despiceremus,
 dedit animum, et ad illud capessendum manibus
 et perficiendum coegit. Quocirca ejus monitis morem
 gerere compulsi, molem robore nostro longe gravio-
 rem subire, et pene dicam immensum laborem
 exantlare suscepimus. Multis siquidem voluminibus
 diligentius exquisitis, et, quantum facultas et ingen-
 ium dedit, examinatis, præsentem chronographiam
 a Diocletiani temporibus ad Michaelis et Theophyl-
 lacti ejus filii imperium, reges insuper et patriar-
 chas, necnon eorum gesta et ætates, quæ par fuit
 sedulitate, ex proprio penu nil depromentes aut
 conferentes, in unum congegimus: quin potius
 selectis ex veteribus historicis vel rhetoribus ple-
 risque, singulorum acta per annos et tempora
 propriis quibusque locis pulchro ordine cuncta
 disposuimus: ut quoto quoque anno rem gestam vel
 facinus editum, sive in bello, sive in Ecclesia, sive
 in civili administratione, sive in populari statu,
 sive qualibet alia ratione commendandum, lector
 in promptu habeat et in propatulo. Haud enim
 vulgare est, me quidem iudice, eorum qui veterum
 gesta evolvunt, emolumentum. Si quis autem ex
 eo quem aggredimur labore fructum aliquem de-
 cerpat, dabitur Deo grates referet; nobisque licet
 ineruditis et peccatoribus a Domino bene precabi-
 tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti

nostri ingenii tarditati ascribat, et ex Domini ebaritate condonet. Id enim Deo acceptum opus, quod e
 facultate nostra profisciscitur.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ σκοπόν A a f, κόπον rell. vulg. ¹⁹ συγγραφάμενος A a f, ἀναγρ. rell. vulg. ²⁰ κατέλυσεν A.
²¹ ἀτελή omi, A a. ²² ἀμάθειαν A. ²³ πολλὰ παρακαλέσας ἡμᾶς A, παρ. ἡμ. πολλὰ vulg. ²⁴ καύτω f.
²⁵ καὶ add. ex A. ²⁶ κατὰ τ. δυν. ἡμ. καὶ A, καὶ κ. τ. δυν. ἡμῖν vulg. ²⁷ χρονογράφιον A b c f, ²⁸ τοῦ
 om. b. ²⁹ ἀκριβῶς συνεγρ. a. ³⁰ χρόνῳ A, χρόνων vulg. ³¹ ποῖα πράξις; A, ποῖα πράξις vulg.
³² εἴτε ubique ex A rescripti pro vulg. ἦτε. ³³ τῶν ἀρχ. τὰς πρ. A, τὰς ἀρχ. πράξεις ³⁴ εἴ τις vulg.
 δέ τι ἐν τούτῳ τῷ πον. A, εἴ τι δὲ ἐν τούτῳ πον. vulg. ³⁵ τοῖς add. ex A a f. ³⁶ ἀποδώσει — ὑπεραύξη-
 τα: A. ³⁷ λογίσεται. A. ³⁸ τῷ om. A a. f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(7) Imperii Romani, et Ecclesiæ, hoc est sodium
 ejus præcipuarum quinque historiam per annos et
 tempora concians digestam describens Georgius
 Syncellus, vita consilique successu infelicitur
 occidit. Eam ob rem Romanorum imp. gesta suis
 temporibus et annis distributa describere Theopha-
 nis, qui Syncelli propositum ad exitum deducere
 suscepit, auimus est. Verum ut Ecclesiæ rebus

imperii res conjunctæ, et Imperii Romani Chronus
 ad Orientis oras, id est Byzantii, positus, Persa-
 rum et Saracenorum æmulum nactus est principa-
 tum: hinc Theophanes Romanam historiam prose-
 cuturus, Persarum et Arabum, patriarcharumque
 primas orbis sedes obtinentium, nomina, ætates,
 facta, per chronographiam istam ordine bono enar-
 rata percenset.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΠΟ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ

ΕΩΣ ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΙ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΑΥΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

CHRONOGRAPHIA

A DIOCLETIANO

AD MICHAELM ET THEOPHYLACTUM EJUS FILIUM IMPP.

4 Annus mundi 5777. Divinae incarnationis B 277 (a).

Romanorum imperatoris Diocletiani a. 1.

Persarum regis Varachis a. 15.

Romæ episcopi Caii a. 7.

Hierosolymorum episcopi Hymenæi a. 13.

Alexandriæ episcopi Theonæ a. 11.

Antiochiæ episcopi Tyranni a. 2.

A. C. 280. — Persarum regis Varanis annus primus.

Hoc anno, imperii sui quarto, Diocletianus Maximianum Hercullum supremæ potestatis socium renuntiavit.

A. C. 281. — Persarum regis Narsis annus primus.

Κόσμου ἔτος 5777 (8). Τῆς θείας σαρκώσεως 277.

Ῥωμαίων βασιλέως Διοκλητιανοῦ ἔτος α'.

Περσῶν βασιλέως Οὐαράχου 15 (9) ἔτος ιδ'.

Ῥώμης ἐπισκόπου Γαίου (10) ἔτος ζ'.

Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰμμεναίου (11) ἔτος ιγ'.

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Θεωνῆ (12) ἔτος ια'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Τυράννου (13) ἔτος β'.

A. M. 5780. — Περσῶν βασιλέως Οὐαράνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς Μαξιμιανὸν 27 τὸν Ἐρκούλιον κοινωνὸν ἀνεδαίξατο 15 τῆς αὐτοῦ βασιλείας τῷ τετάρτῳ αὐτοῦ χρόνῳ (14)

A. M. 5781. — Περσῶν βασιλέως Νάρσις ἔτος α'.

VARIE LECTIONES.

¹⁰ Persarum regis nomen Οὐαράχης scribitur in A, in cæteris omnibus Οὐαραράχης, in ed. Par. Ἀραραυχῆς. Apud Syncellum idem modo Οὐράχης audit (p. 670, 15), modo Οὐραράχης (p. 722, 3), Agathias autem p. 260, 41, hunc regem et filium ejus, qui in omnibus Theodhanis codicibus infra Οὐαράχης nominatur, uno eodemque nomine Οὐαραράχης nuncupat. ²⁷ Μαξιμιανὸν c. f. ¹⁵ ἀνέδειξεν A a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Georgii Syncelli continuator Theophanes ejus C 5777 ex annis 15 sibi attributis decimum numerare cognoscitur.

(14) Ante annum Diocletiani quartum, quæ auctoris est sententia, a Chronico Alexandrino anno uno discrepans, Maximianum Hercullum κοινωνὸν τῆς αὐτοῦ βασιλείας, imperii collegam, renuntiari vix potuisse, rerum utriusque gestarum relatu mihi compertum est. Diocletianus, Persica expeditione confecta, Chalcedone, ita Chronico Alexandrino, salutatur imperator; Nicomediam mox digressus, Thraciam inde occupat, et in Mæsiam se confert, in qua, Flavio Vopisco teste, multis præliis cum Carino de potestate dimicans, ultima tandem pugna apud Murtium commissa, victor remansit.

(9) Syncello dictus Οὐράχης et annus ejus primus ex ejusdem calculo ad mundi 5768 devincitur.

(10) Is apud Syncellum 5771 in pontificem inauguratur.

(11) Cujus annos 12 duntaxat numerat Syncellus, et eorum primum ad mundi 5764 alligat.

(12) Huic octodecim assignat, primum ad mundi 5767. Alexandriae præsulum annos apud Theophanem et Abrahamum Ecchellensem diversimode recensitos reperies.

(13) Nondum Syncello recensitus: apud quem Cyrillus anno 5768 pontifex institutus, præsentem

(a) Vide, ad calcem voluminis, Editoris Patrologiæ notas

quæ in textu Latino litteris inclusis indicantur. quæ ante annum Diocletiani quartum, quæ auctoris est sententia, a Chronico Alexandrino anno uno discrepans, Maximianum Hercullum κοινωνὸν τῆς αὐτοῦ βασιλείας, imperii collegam, renuntiari vix potuisse, rerum utriusque gestarum relatu mihi compertum est. Diocletianus, Persica expeditione confecta, Chalcedone, ita Chronico Alexandrino, salutatur imperator; Nicomediam mox digressus, Thraciam inde occupat, et in Mæsiam se confert, in qua, Flavio Vopisco teste, multis præliis cum Carino de potestate dimicans, ultima tandem pugna apud Murtium commissa, victor remansit. Nuntiatio in Galliis Carini discessu, Helianus et Amandus, excita manu agrestium et latronum, quos Bagandas incolæ vocant, agris late devastatis, plerasque urbes tentant. Diocletianus, ut scribitur

A. M. 5782. — Τούτω τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς καὶ Ἀ Μαξιμιανὸς ¹⁹ (13) ὁ Ἑρκούλιος Ὁθοῦσιριν καὶ Κόπτων ²⁰ (16) πόλεις ἐν Θῆβαις τῆς Αἰγύπτου εἰς ἕβαφος κατέσκαψαν ἀποστατησάσας τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς.

A. M. 5785. — Τούτω τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς (17) ὁ Ἑρκούλιος Καίσαρας ἐποίησαν Κωνσταντίον ⁴¹ καὶ Μαξιμιανὸν Γαλλέριον. Καὶ ὁ μὲν Διοκλητιανὸς δέδωκε τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα πρὸς γάμον τῷ Γαλλερῖῳ, ὁ δὲ Ἑρκούλιος Μαξιμιανὸς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Θεοδώραν τῷ Κωνσταντίῳ συνέζευσε, καίτοιγε ⁴² ἑκατέρων γαμετὰς ἐχόντων, ὡς ἀπώσαντο διὰ τὴν πρὸς ⁴³ τοὺς βασιλείας ⁴⁴ στοργήν.

A. M. 5786. — Ῥώμης ἐπισκόπου Μαρκέλλου ἔτος α΄

Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου (18) Πέτρου τοῦ ἱερομάρτυρος ἔτος α΄.

Τούτω τῷ ἔτει Ἀλεξάνδρεια σὺν τῇ Αἰγύπτῳ (19) εἰς ἀποστασίαν ὑπὸ Ἀχιλλέως ἀθεῖσται, οὐκ ἀντέσχον ⁴⁵ τῇ ⁴⁶ Ῥωμαίων προβολῇ, καθ' ἣν πλείστοι ἀνῆρέθησαν, δίκην δεδωκότων τῶν τῆς ἀποστασίας αἰτίων.

A. M. 5787. — Τούτω τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Ἑρκούλιος διωγμὸν μέγαν καὶ φρικωδέστατον ⁴⁷ (20) κατὰ Χριστιανῶν ἀνήγειραν, καὶ

A. C. 282. — Hoc anno Diocletianus et Maximianus Hercullius Busirim et Coptum Thebaidis in Ægypto civitates in Romanum imperium rebelles funditus everterunt.

A. C. 285. — Hoc anno Diocletianus et Maximianus Hercullius Constantium et Maximianum Galerium instituerunt Cæsares : et Diocletianus quidem filiam suam Galerio locavit conjugem, et Maximianus pariter suam nomine Theodoram Constantio copulavit. Uterque vero ex observantia et in imperatores amore conjugem, quam prius habebat, dato repudio lecti consortio reddidit alienam.

A. C. 286. — Romæ episcopi Marcelli annus primus.

5 Alexandria episcopi Petri sacri martyris annus primus.

Hoc anno Alexandria et Ægyptus ab Achille ad defectionem concitata, illatum a Romanis bellum sustinere non potuerunt : plurimis autem primo impetu sublatis, rebellionis auctores meritas exsolverunt pœnas.

A. C. 287. — Hoc anno Diocletianus et Maximianus Hercullius, vehementi et horrenda in Christianos persecutione suscitata, et omnis generis excogitatis

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ Διοκλητ. x. Μαξ. ὁ Ἑρκ. A, M. ὁ Ἐ. x. Δ. vulg. ⁴⁹ Κόπτων aliquot codd. ⁴¹ Κωνσταντινον, et mox Κωνσταντινῶν f. ⁴² καίτοι γε A a f, καὶ τῶν γε vult. ⁴³ πρὸς A a f, εἰς vulg. ⁴⁴ βασιλείς A. ⁴⁵ οὐκ ἀντέσχον A, οὐ κατέσχον vulg. ⁴⁶ τῇ add. ex A. ⁴⁷ φρικωδ. Par.

JAC. GOARI NOTÆ.

Eutropius lib. ix, ad subigendos eos Maximianum Hercullium Cæsarem misit, qui levibus præliis agrestes domuit, et partem Galliæ reformavit. Post hæc tempora, subdit idem Eutropius, Carausius tyrannidem affectavit, et Britannias occupavit. Ita cum per omnem orbem res turbata essent, Diocletianus Maximianum Hercullium ex Cæsare fecit Augustum. Quare cum anno minus, verba sunt Aurelii Victoris, potentia fuerit Hercullio : iis, non nisi secundo Diocletiani anno, Cæsar promoveri potuit. Designationi successit expeditio suscepta, iter in Gallias, cum Bagandis pugna, Galliæ reformatio, in Carausium excita rebellione conatus : quæ quis anno unico asseveret confecta ? concludit Gordonius : aliqui etiam nunc Cæsarem tantum, et post biennium, ab accepta nimirum Cæsarea dignitate, Augustum autumant creatum. Favet Theophanis sententiæ Idatii testimonium, quod tamen excipit eruditissimus Petavius lib. xi *De doct. temp.*, cap. 31.

(15) Non quod conjunctis armis, sed quod utriusque consensu hæc gesta, de quo nota inferior tertia.

(16) Qui Theophanem nostrum plurima ex parte transcriptis Cedrenus, Βούσιριν καὶ Κόπτων legit ; idem Zonaras. Vide notam seq.

(17) In Diocletiani annum octavum conciliatus hujusmodi nuptias conjecit Petavius lib. xiii ; in nonum Chronicum Alexand. et Pomponius Lætus. Undecimo anno ex quo Constantius Cæsar est factus, occubuit. Hinc autem ad Constantini annum primum anni numerantur undecim. Chronicum Alexandrinum Theophani lucem præfert ad Diocletiani annum 9 et tum Maximianum Jovium, tum Constantium xi Kal. Junias Nicomediciæ Cæsares elevatos

C testatur, Diocletiani filiam vocat Valeriam pag. 8. (18) Petro martyri inter patriarchas 17, pontificatus annos Abraham Echellensis numerat decem, et dies 333.

(19) Pomponius Lætus : *Erat Jovius (Diocletianus) in Ægypto : qui eversis duabus urbibus, superato Achilleo, pacaverat Ægyptum. Urbes prope veteres Thebas positæ erant, ditæ ac populosæ, Busiris et Coptos. Spem rebellionis augebat Achilleus, cujus consilio fere tota dissenserat Ægyptus : tandem cæsis ubique auctoribus defectionis, intra novem menses quievit provincia seminarium religionum, in qua archisynagogi plurimum auctoritatis habebant. Alexandria vero obsessa, et octavo mense capta est, Imperator contentus optimatum cæde, abstinuit a multitudine. Achilleus vero meritas luit pœnas, feres oppositus, et dilaniatus : terra vero ubique cædibus potentium maduit. Cæterum quamvis Busiridis et Copti vastitatem ante annos sex auctor posuerit, D causam potius exortam, rebellionem nimirum excitam, ab Achilleo deinde æcensam intellexisse reor. Ægyptum etenim omnem ad officium novem solis mensibus revocatam scripsit Pomponius, et Eutropius lib. ix his verbis : *Diocletianus obsessum Alexandria Achilleum octavo fere mense superavit, eumque interfecit.* Consentit Eusebius in Chronico, qui ad annum quoque Diocletiani decimum Alexandriam subactam refert : Busiridis licet et Copti devastationem ante solos tres annos colloctet.*

(20) Petri martyris et Alexandrini præsulis anno secundo, motam in Christianos persecutionem memorare forsitan compulerunt hæc Athanasii verba apolog. 2 : Πέτρος παρ' ἡμῖν πρὸ μὲν τοῦ διωγμοῦ γέγονεν ἐπίσκοπος, ἐν δὲ τῷ διωγμῷ καὶ ἑμαρτύρησεν. Petrus apud nos ante persecutionem episcopus,

tormentis, plurimas martyrum myriadas consecere: A de quibus qui octo libros *Ecclesiasticæ historiæ* ab Eusebio compositos percurret, notitiam accipiet.

A. C. 288. — *Romæ episcopi Eusebii annus primus.*

Hoc anno novis rebus Amandum et Ælianum in Galliis studentes Maximianus Hercullus suscepta in eos protectione confecit. Crassus quoque seditionem movit, et Britanniam occupavit: quemadmodum quinque Gentiani Africam, et Achilles Ægyptum invaserunt. At Crassum quidem tribus annis Britannia potitum Asclepiodotus præfectus sustulit e medio: in Galliis autem anceps omnino dubiaque belli fortuna Constantio Cæsari B ex inopinato contigit. Eiusdem quippe diei sex horarum intervallo victus et vicisse visus est. Nam effusi in Constantii exercitum Alani ad castrorum usque muros eum sunt insecuti: ipse vero dux extremus fugientis exercitus præmens vestigia se recipiebat. Obseratis vero portis, cum intro non potuisset admitti, extensas ad eum comprehendendum hostium manus nusquam evasisset, nisi demissis per murum funibus ad castra fuisset subvectus. Intro receptus, verbis exercitum animat et corroborat, et impetu in Alanos facto, cæsis eorum sex millibus præclaram assequitur victoriam. Maximianus Hercullus pari sorte quinque Gentianos C in Africa obtinuit: et Alexandriæ Diocletianus

α πολλὰς μυριάδας μαρτύρων⁶⁸ ἐποίησαν, παντοίας βασάνους ἐπινοοῦντες, καὶ πολλὰ κακὰ ἐργαζόμενοι. Περὶ ὧν τις⁶⁹ ἐπερχόμενος τὴν ὀκτάβιβλον (21) τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Εὐσεβίου τοῦ⁷⁰ Παμ. φιλου εἰσεται⁷¹.

A. M. 5788. — *Ρώμης ἐπισκόπου Εὐσεβίου ἔτος α.*

Τούτῳ τῷ ἔτει νεωτερισμοῦ γεγονότος (22) ἐν Γαλλίαις ὑπὸ Ἀμάνδου καὶ Αἰλιανοῦ Μαξιμιανὸς ὁ Ἐρκοῦλιος διαβάς καθέλειν αὐτούς. Ἀλλὰ καὶ Κράσσο⁷² (23) ἀντήρ, καὶ Βρεττανίων⁷³ κατέλαβεν, καὶ οἱ πάντε Γεντιανὸν⁷⁴ τὴν Ἀφρικὴν, καὶ Ἀχιλλεύς τὴν Ἀἴγυπτον. Ἀλλὰ Κράσσον μὲν ἐπὶ τρισίν ἔτασι τὴν Βρεττανίαν κατασχόντα Ἀσκληπιόδοτος ὁ ἐπαρχὸς ἀνέλεον. Ἐν δὲ ταῖς Γαλλίαις (24) ἀγχιτροφο⁷⁵ ἐκ παραδόξου γέγονε Κωνσταντίῳ Καίσαρι τύχη. Ἐν ὧραις γὰρ ἐξ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας καὶ⁷⁶ ἡττώμενος ὤφθη καὶ νικῶν ἀπεδείχθη. Ἄρτι μὲν ἡβ. ἐπικλύσαντες οἱ Ἄλανοι⁷⁷ τῷ Κωνσταντίῳ στρατῷ ἄχρη: καὶ εἰς τὰ τεύχη κατεβίωσαν. Αὐτὸς δὲ ἠκολούθει τελευταῖος φεύγοντι τῷ στρατῷ. Ἐπειδὴ δὲ κενκλισμένων τῶν πυλῶν, οὐδὲ ἔσω⁷⁸ τοῦ τείχους ἠδυνήθη εἰσελθεῖν, χεῖρας ἐξέτειναν οἱ πολέμιοι πρὸς τὰ συλλαθεῖν αὐτῶν· σχοινοῖς⁷⁹ δὲ, καθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους, ἀνέλικυσαν αὐτόν. Ἔσω δὲ γενόμενος, καὶ τὸν στρατὸν παραθαρσύνας⁸⁰, ἐπέφευθάν τοῖς Ἄλανοῖς, νίκην ἔσχε λαμπράν, ὥστε ἐξακιχιλλίους πεσεῖν. Μαξιμιανὸς δὲ ὁ Ἐρκοῦλιος τῶν πέντε Γεντιανῶν (25) ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἐκράτησε. Διοκλητητιανὸς δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸν Ἀχιλλεῖα καθέλει. Σπυῆν δὲ

VARIE LECTIONES.

⁶⁸ μάρτυρας A a e. ⁶⁹ τις add. ex A. e. ⁷⁰ τοῦ Π] τῆς Π. A. ⁷¹ εἰσεται A ἔσται vulg. ⁷² Κράσσο; Κράσος A, Κράσσο; vulg. ⁷³ Βρεττανίαν A b f constantier. ⁷⁴ Γεντιανὸν A a e, Γεντιανὸν vulg. ⁷⁵ ἀγχιτροφο; A, ἀγχιτροφο; vulg. ⁷⁶ καὶ ante ἡττ. add. ex A. ⁷⁷ Ἀλαμανοὶ conj. Uoar. ⁷⁸ ἔσω A, εἰσω vulg. ⁷⁹ σχοινοῖς a, σχοινοὶν b. ⁸⁰ παραθαρσύνας A, παραθαρσύνας vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

et in persecutione martyr declaratus: Eusebii quoque lib. vii, cap. ult.: Πρὸ τοῦ διωγμοῦ τρισὶν οὐδ' ὅλοις ἔτεσιν ἠγησάμενος τῆς Ἐκκλησίας. Cum triennium prope ante persecutionis tempus in Ecclesia gubernanda consumpssisset. Iis tamen auctorem non probe usum Athanasius et Eusebius ipsi sunt argumento, qui de sæviore altera a Diocletiano suscitata persecutione loquuntur: de qua auctor ipse ad Diocletiani annum 19:

(21) De martyrum præliis et laudibus ab *Ecclesiastica Historia* opus diversum. — Atqui Eusebii *Historia* δεκάβιβλος est, ut omnes norunt, 16 libri, non octo. Ptane scripserit Theophanes τὴν ἡ' βιβλον, ex quo imperitus antiquarius suam ὀκτάβιβλον excerpserit. Qui legerit librum octavum *historiæ ecclesiasticæ Eusebii*, de his cognoscat; quo etiam libro is ista maxime exsequitur: hincque factum est: ut illi octavo libro additum sit aliud opus Eusebii de martyribus Palæstinis; quod Stephani editio seorsim representat, ut et cardinalis Mazzarini, aliisque codicibus mss. maleque Christophorus confudit, interpolans eum eodem libro octavo *historiæ ecclesiasticæ*. **COMPARIS.**

(22) Jam ante annos decem, de quo S. Aurelius Victor, Eutropius lib. ix, Pomponius Lætus, et Egnatius: et nos ex illis n. 6 superiore: sed quod res tunc temporis innovatæ, in pristinum statum, sub Diocletiani videlicet potestatem hoc tempore sint reductæ; de illis auctor mentionem habet.

(23) Carausium auctores Latini nuncupant, cuius

apud eos, Eutropius maxime lib. ix, *Historia fidelius* refert: *A Maximiano jussus occidi purpuram sumpsit, et Britanniam occupavit... Ad postremam pax convenit. Eum post septennium Allectus socius ejus occidit, atque ipse post eum Britanniam retinere sinit: qui ductus Asclepiodoti præfecti prætorio est oppressus. Ita Britannia decimo anno recepta est.* Quare mihi correctus hic legitur: Ἀλλὰ καὶ Ἀλεξτροφὸν Κράσσο τυραννίδος διὰδοχον ἐπὶ τρισίν, etc.

(24) Galliarum locum; Lingones; inter prælia duo spatium horis quinque minus: hostes non Alanos, sed Aleniannos, eoque cum Eusebio ad 60, non 6 millia scribit Eutropius citatus, qui Allecti cædem, et Constantii victoriam in eundem annum recenset: *Per idem tempus a Constantio Cæsare in Gallia pugnatum est circa Lingones; die una adversam et secundam fortunam expertus est. Nam cum repente barbaris ingruentibus intra civitatem esset coactus, tam præcipiti necessitate, ut clausis portis per murum funibus tolleretur, vix quinque horis mediis, adventante exercitu, sexaginta quinque millia Alemannorum cepit. Idem Pomponius Lætus. Eusebius ad annum Diocletiani 15 in Chronico.*

(25) Quinguentianos uno verbo dixerunt scriptores infra referendi, quos auctor *Gentianos*, quinque numero, viros arbitratos est. Eosdem *Gentianos*, scripsit Pomponius Lætus, Maximianus inde *tradulatus* in *Africam Gentianos* dicit, qui ex patrem impetrarunt. *Quingagenarii et supra eum numerum annorum, hi milites fuerunt, qui Africam diripiebant,*

αὐτῷ (28) καὶ Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ⁶¹. Ἀ Αχιλλεὺς prostravit. Socius expeditionis aderat Constantinus Constantii f. prima juventute conspicius, et bellicorum facinorum laude jam præstantis: qua Diocletianus comæpeta, inoluit invidia, necem dolis machinabatur. Deus autem præter opinionem servavit, et patri reddidit incolumem.

A. M. 5789. — Περσῶν βασιλέως Ὀρμισδα, ἔτος α'.

Ῥώμης ἐπισκόπου Μιλτιάδου ⁶², ἔτος α'.

Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ζαβδά ⁶³, ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Βιταλίου ἔτος α' ⁶⁷.

Τούτων τῶν ἔτει Οὐδέτηριος (27) στρατοπεδάρχης τὸς ἐν τῇ στρατιᾷ ⁶⁴ Χριστιανούς ἤλαυνε (28) μετρίως, ἔκρυσσε τοῦ, κατὰ πάντων ὑποτύφοντος διαγμοῦ.

A. M. 5793. — Ῥώμης ἐπισκόπου Σιλθέστρου ⁶⁵ ἔτος α'.

Τούτων τῶν ἔτει Μαξιμιανὸς Γαλλέριος κατὰ Νάρσεως (29) τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως τοῦ τῆνικαῦτα τὴν Συρίαν καταδραμόντος καὶ ληϊζομένου ⁶⁷ ἀπεστάτη ὑπὸ Διοκλητιανῶ. Καὶ συμβαλὼν αὐτῷ κατὰ τὴν πρώτην μάχην ἤτταται περὶ Καλλίνικον (30) καὶ Κάρρας. Ἑπανιών δὲ ἐκ τῆς φυγῆς ὀπήγησε Διοκλητιανῶ ἐπ' ὄχηματος φερομένῳ ⁶⁸. Ὁ δὲ τὸν Καίσαρα μετὰ τοῦ ⁶⁹ ἰθίου σχήματος οὐ προαδεξάμενος, ἀφῆκεν ἐπὶ πλείστον τρέχειν καὶ προηγείσθαι τοῦ ὄχηματος. Μετὰ δὲ ταῦτα συναχθεὶς θυνάμεως πολλῆς πάλιν Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος ⁷⁰ Καίσαρ ἐπὶ τὸν Νάρσεως πόλεμον ἐπέμπεται χρυσάμενος ⁷¹ δεξιᾷ τύχῃ ⁷², τολμήσας καὶ πρέξας ἂ μὴδὲς ἕτερος. Τὸν τε γὰρ Νάρσεα μέχρι τῆς ἐνδοτέρας Περσίδος ⁷³ ἔδωκε, καὶ κατέσφαξε πᾶν τὸ ⁷⁴ στρατόπεδον, καὶ τῆς τοῦτου γυναίκας καὶ παῖδας καὶ ἀδελφάς, καὶ πατέρας ⁷⁵ πάντα ὅσα ἐκεῖνος ἐπέφερετο ⁷⁶, χρημάτων θησαυρούς, καὶ τοὺς ἐν Πέρσiais λαμπρούς, μετ' ἑνὶ ἐκαυθόνῳ Διοκλητιανῶς ἐν Μεσοποταμίᾳ διέγων.

A. C. 289. — Persarum regis Hormisdæ annus primus.

Romæ episcopi Miltiadis, annus primus.

Hierosolymorum episcopi Zabdæ, annus primus.

Antiochiæ episcopi Vitalii, annus primus.

Hoc anno Veterius magister militiæ Christianos milites moderate insectatus est, persecutione exinde in reliquos ingruentia.

A. C. 293. — Romæ episcopi Silvestri annus primus.

Hoc anno Maximianus Galerius adversus Narsenam Persarum regem crebris excursionibus Syriam infestantem et depopulantem a Diocletiano missa est. Hic primo cesariæ ad Callinicum et Carrhas superatur, eque fuga se recipiens, Diocletianum, curru forte vectum habuit obvium. Ille Casarum etiam propriis insignibus illustrem et conspicuum, longo viæ spatio neglectum, currere, et curram præcedere permisit. Validiore postmodum exercitu collecto, Maximianus Galerius Cæsar bellum cum Narse restauraturus amandatur: resumptisque viribus, et prospera fortuna usus, quas nullus portuisset, res omnino præclaras gessit. Narsen etiam usque in interiorem Persiam fugientem abegit, et exercitum ejus et uxores, liberos et sorores trucidavit, et quos secum vehebat pecuniarum, thesauros et Persarum nobiliores sumpsit captivos: apollis onustum et redeuntem, Diocletianus, qui tum in Mesopotamia versabatur, cum honore lu-

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ καὶ Κωνστ. Α α, ὁ Κωνσταν. vulg. ⁶² κομιδῆ νέος Α, κομιδῆ δὲ νέος vulg. ⁶³ ὁ ομ. Α. ⁶⁴ ἀποπέδωκε ομ. Β. ⁶⁵ Μιλτιάδ. Α, Μελετ. vulg. ⁶⁶ Ζαβδά Γαζάδας Α. ⁶⁷ Vitalii, Antiocheni episcopi, accessionem in annum proxime sequentem rejiciunt a f: non adnotavit Α. ⁶⁸ στρατιᾶ Α. ⁶⁹ ληϊζομένου Α, alii ap, Goar. ληϊζαμ. vulg. ⁷⁰ Διοκλητιανῶ ἐπ' ὄχηματος φερομένῳ Α, Διοκλητιανῶ ἐπ' ὄχημα ἐπιφερόμενα a b cd (si recte enotavit G.), Διοκλητιανῶς ἐπ' ὄχημα καταφερόμενος vulg. ⁷¹ μετὰ τοῦ Α, μετὰ τὴν τοῦ vulg. ⁷² Μαξ. ὁ Γαλλ. Α, ὁ Μ. Γ. vulg. ⁷³ Νάρσεως — χρυσάμενος ομ. Α, fort. χρυσόμενος, ⁷⁴ δεξιᾷ τύχῃ α, ἀπὸ τῆς δεξιᾶς τριχῆς f. ⁷⁵ τὸ add. ex a. ⁷⁶ καὶ παρέλαβε Α, παρέλαβε, καὶ vulg. ⁷⁷ ὑπέφερετο.

JAC. GOARI NOTÆ.

cupientes sibi regnum vindicare. Eutropius lib. ix: D' annos alii codd. narrant. Eligat, inquit ille, lector quod illi magis probabitur. Cæterum magister militiæ Hieronymo dicitur in versione, qui hic στρατοπεδάρχης.

(28) Cedrenus ἐξέβαλεν· reddo exauctoratus: idēoque μετρίως ἤλαυνε, quia non vita, sed militari cingulo multabat.

(29) Victoriam de Persis: ad annum 14, triumphum ad annum 18. verius Theophane ascribit Eusebius in Chronico: Cedrenus auctorem secutus ad annum 17; at certe Narses ante annos sex vivis ereptus, Ormisdasque in canonio annos quinque jam regnans, auctorem deceptum arguunt. De bello illo Persico Aurelius Victor, Eutropius, Pomponius Lætus, qui etiam triumphum pompam describit.

(30) Callinicum ponit Eutropius, circa lib. ix exitum.

(31) Eusebii opinionem lib. i De vita Const. capp. 13 et 14, sequitur auctor. Fugæ a Constantino æγρηπτα causam ejusdem ambitioni Aurelius Victor imputat.

(32) Veturium scribit Eusebius ad annum Diocletiani 14; alii codd. Veturium legunt apud Ponticum: apud quem iterum de Veturio ad alios

benter excepit : et tum privatim uterque, tum communibus armis adversus barbarorum plurimos ambo deertantes, res præclaras feliciter gesserunt. Secundo vero fortunæ successu Diocletianus elatus, a senatoriæ 7 dignitatis viris se adorari, nec ut prius salutari, vel consueto habitu procedere expetiit : verum auro, margaritis et pretiosis lapidibus calceamentum adornavit. Constantinum autem Constantii filium in Oriente et Palæstina tunc temporis commorantem et de Christiana fide bene sentientem, et tum animi præstantia, tum corporis robore; tum denique ad omnem honestam disciplinam propensione in dies incrementa sumentem cernens Galerius Maximianus, cum tyrannidis et impii profanique idolorum cultus eversorem futurum vaticiniis accepisset, dolis eum interficere meditabatur. Ille detectis insidiis, quæ fuit Dei providentia, Davidis exemplo fuga salutem parat, et ad patrem, Servatori Christo debitis gratibus persolutis, sospes et incolumis regreditur.

A. C. 294. — Hoc anno Theoteco præstigiatori morem gessit Galerius Maximianus, ut dæmonibus sacra faceret et oracula reportaret : antrumque subiens Theotecnus, ut in Christianos persecutionem excitaret, oraculum retulit. Idem Servatoris monita consinxit et in ejus injuriam sparsim disseminavit : ut fidei nostræ mysterium facilius deridendum proponeret, ludimagistros ea pueros docere edixit.

A. C. 295. — *Persarum regis Saboris annus primus.*

Hoc anno ut Christi ecclesiæ subverterentur sacrique libri traderentur igni, imperiali sancitum est edicto : sacerdotibus quoque et omnes Christianos tormentis applicandos, et ut victimas idolis offerrent, cogendos. Horrenda præ omnibus, quæque martyres innumeros consecravit, exstitit hæc persecutio.

A. C. 296. — Hoc anno Diocletianus et Maximia-

Δ άσμενωσ ἐδέξατο τιμήσασ· και ἰδίᾳ ἕκαστος και κοινή πάντες οὔτοι πρὸς πολλοῦσ τῶν βαρβάρων πολεμήσαντες, πολλὰ ἴσ κατώρθωσαν. Ἄρθεις δὲ ὑπὸ τῆσ τῶν πραγμάτων (31) εὐροιασ Διοκλητιανὸσ, προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν συγκλητικῶν, και οὐ προσαγορεύεσθαι κατὰ τὸ πρότερον σχῆμα ἀπήτησεν. Ἐκαλλώπισε δὲ και τὸ ὑπόδημα χρυσίῳ ἴσ και μαργαρίταισ και λίθοισ τιμίοισ. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν υἱὸν (32) Κωνσταντίου, ἐν τῆ Ἀνατολῆ και Παλαιστίνῃ διάγοντα, και τὰ Χριστιανῶν φρονούντα ἴσ (33), ὄρῶν τοῦτον ὁ Γαλλέριοσ Μαξιμιανὸσ συνέσει ψυχῆσ και σώματοσ ῥώμῃ και τῆ περι τὴν παιδευσιν εὐφυῆσ προκόπτοντα, μαντευσόμενὸσ (34) τε τοῦτον καταλυτὴν ἔσεσθαι τῆσ τυραννίδοσ και ἴσ τῶν δογμάτων αὐτοῦ, δόλωσ θανατῶσαι τοῦτον ἐσκέψατο. Θείᾳ δὲ προμηθείᾳ τὸν ἴσ δόλον μαθὼν, ὡσ Δαβὶδ, φυγῆ ἴσ τὴν σωτηριαν πορίζεται, και πρὸσ τὸν ἴδιον πατέρα διασώζεται, πολλὰ σὺν αὐτῷ τῷ Χριστῷ εὐχάριστῶν τῷ σῶσαντι αὐτόν.

A. M. 5794. — Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοτέκνω γόητι ἴσ (35) πειθόμενοσ ὁ Γαλλέριοσ Μαξιμιανὸσ ἐν τῷ θύειν τοῖσ δαίμοσι, και λαμβάνειν χρησμοῦσ· ὑποδὺσ τῷ ἀντρω ὁ ἴσ Θεοτέκνοσ, χρησμὸν, κατὰ Χριστιανῶν ἐγείραι διωγμὸν, τοῦτῳ δέδωκε. Τὰ δὲ ὑπομνήματα τοῦ Σωτῆροσ ἐπλάσατο (36), και πανταχῶσε ἐφ' ὕβρει ἀπέστειλε, και τοῖσ γραμματοδιδασκάλοισ τοῦσ παιδάσ διδάσκειν προσέταξεν, ὡσ διαγεῖσθαι τὸ καθ' ἡμᾶσ μυστήριον παρασκευάζων ἴσ

A. M. 5795. — *Περσῶν βασιλικῶσ Φαβῶρον ἔτοσ α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει προστάγματα ἴσ βασιλικὰ (37) ἐδόθη, τὰσ ἐκκλησιασ τοῦ ἴσ Χριστοῦ ἐδαφιζεσθαι, και τὰσ θείασ ἴσ βιβλοῦσ κατακαλεσθαι· ἱερεῖσ δὲ και πάντασ Χριστιανούσ βασάνοισ παραδίδοσθαι, και θύειν εἰδώλοισ ἀναγκάζεσθαι. Καὶ ἦν οὔτοσ ὁ διωγμὸσ πάντων φρικωδέστατοσ ἴσ ἀναριθμήτοσ μάρτυρασ ἀποτελέσασ.

A. M. 5796. — Τούτῳ τῷ ἔτει Διοκλητιανὸσ και

VARIE LECTIONES.

ἴσ πολλὰ] πάντα a. ἴσ τῆσ add. ex A. ἴσ ante χρυσίῳ b add. και τὰσ βασιλικὰσ ἐσθήτασ. ἴσ Κωνσταντῖνον, τὸν υἱὸν—διάγοντα — φρονούντα A, Κωνσταντῖνου τοῦ υἱοῦ — διάγοντοσ — φρονούντοσ vulg. ἴσ και om. A. ἴσ τὸν add: ex A. ἴσ φυγῆ A, alij φεύγει, και vulg. ἴσ γόητι om. e. ἴσ ὁ add. ex A. ἴσ προσκυνεῖσθαι A e. ἴσ προστάγματα βασιλικὰ A alij τῷ προστάγματι τῷ βασιλικῷ vulg. ἴσ τοῦ, A, οὔσασ vulg. ἴσ θείασ A, θείουσ vulg. ἴσ φρικωδέστεροσ a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) Ista ab anno 9 sibi arrogasse Diocletianum scribunt, qui Eusebium sequuntur in Chronico : ex victoriarum tamen tumore ita insoluisse testatur cum auctore Eutropius lib. ix exeunte, et Pomponius Lætus, in Diocl., titulo de magnitudine imperii R. Videndus est et Pontacus in notis ad citatum Eusebium, et Genebrandus in Chronic.

(32) Hæc historice, non chronice relata : non enim ad hunc annum spectant, quæ circa Constantii mortem gesta : de quibus inferius.

(33) Propter eam quæ in Christianos ferebatur humanitatem, et quæ de eo in ejus Vita refert Eusebius lib. 1, cap. 13. Constantium tamen Constantinum filium præcepta fidei docuisse, et exercendæ erga Christianos clementiæ rudimenta dedisse refert Photius cod. 256.

(34) Idem Eusebius cap. 14.

(35) Ista fusius narrata reperies apud Eusebium *Eccl. hist. capp. 2, 3, 4 et 5*, at non Galerio Maximiano, sed Maximino, ac in aliud tempus, ascribenda. Refer huc quæ habet Nicephorus Callistus lib. vii. cap. 25.

(36) Redditum, servatoris monita. Forte monumenta interpres voluerit. Anast. *monitiones*. Malim ego acta, quod etiam vox illa sonat, ut falsis narrationibus Christum infamare studuerit quod præstitisse liquet etiam alios Christiani hostes nominis. COMBEFIS.

(37) Ea mens est Eusebii ad annum Diocletiani præsentem : addit mense Martio in diebus Paschæ edictum emanasse. Astipulatur Chronicon Alexand. a quo geminum agnoscitur edictum, primum in Ecclesias, non multo post in sacerdotes aliud,

Μαξιμιανὸς ὁ Ἐρκοῦλιος ἐξ ἀπονοίας³³ (38) τὴν βασιλείαν ἀπέθεντο ἰδιωτικῶν ἀναλαβόμενος³⁴ σχῆμα. Καὶ Διοκλητιανὸς μὲν κατὰ Σάλωνι τῆς Δαλματίας τὴν αὐτοῦ πᾶν ἰδιωτικῶν βίωσι, Ἐρκοῦλιος δὲ ὁ Μαξιμιανὸς ἐν Λυκαονίᾳ (39), πρότερον τὴν ἐπινίκιον ἐν Ῥώμῃ³⁵ ἐπιτελέσαντες³⁶ πομπὴν (40), ἐν ἣ προεπόμπειον μὲν Νάρσεως³⁷ τῶν ὀχημάτων τὸ πλῆθος· καὶ αἱ τοῦτου γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ ἀδελφαί· μετὰ ταῦτα δὲ ἀναχωρήσαντες (41) διήγον ἐφ' αὐτῶν, καταστῆσαντες ἀντ' αὐτῶν βασιλεύειν, τῆς μὲν Ἐφῶς Γαλλέριον Μαξιμιανόν, τῶν δὲ ἐσπερίων μερῶν³⁸ Κωνσταντίον, ὃς δλίγην μέρει τῆς ἀρχῆς ἀρκοῦμενος, λίαν ἦν ἡμερος· καὶ ἀγαθὸς τὸν τρόπον, καὶ οὐδὲν αὐτῷ πρὸς τὸ ταμεῖον ἐσπουδάζετο· μάλλον δὲ τοὺς ὑπάρχους θησαυροὺς ἔχειν ἐβούλετο, καὶ τοσοῦτον ἦν ἡγερατῆς περὶ χρημάτων κτήσιν, ὥστε καὶ πανδήμους ἐπιτελεῖν ἑορτὰς, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων συμποσίοις τραπῶν³⁹ ἡγαπᾶτο πάνυ πρὸς τῶν Γάλλων, τῷ πικρῷ⁴⁰ τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τῷ φονικῷ Μαξιμιανοῦ⁴¹ τοῦ Ἐρκοῦλιου συγκρινόντων⁴², ὧν ἀπῆλλῆξαν δι' αὐτοῦ. Οὗτος τελευτᾷ ἐν Βρετανίαις βασιλεύσας ἔτη ἑνδεκά (42), ἀναγορεύσας ἀντ' αὐτοῦ βασίλειαν Κωνσταντίνον τὸν πρῶτότοκον αὐτοῦ υἱὸν Ἰωνῆ⁴³, ἐπ' ὅψει παντὸς τοῦ λαοῦ, περιόντων καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παίδων τῶν ὀμοπατρίων (43) Κωνσταντίνῳ⁴⁴, Κωνσταντίῳ, φημί, καὶ Ἀναβαλλίνῳ⁴⁵, τοῦ καὶ Δαλματίου⁴⁶, γεννηθέντων ἐκ Θεοδώρας θυγα-

nus Herculius ex animi vecordia, privato habitu resumpto, deposuerunt imperium. Et Diocletianus quidem Salonæ patria civitate Dalmatiae privatus agit, Herculius autem Maximianus in Lycaonia, ducta prius Romæ triumphantium more victoriae pompa, qua curruum copia, uxores, liberi, sorores Narsem captivum præcedebant. Sejuncti deinceps ab invicem victitabant solitarii, constitutis vice sua imperatoribus, Orientis quidem Galerio Maximiano, Occidentis vero Constantio; qui modica imperii sorte contentus, plurima mansuetudine morumque probitate præcelluit. Nulla ei de ærario cura: quinimo thesauri loco subditos habere maluit. Adeo pecuniarum a possessione sibi temperabat, ut dies festos ludis exhibitis frequenter celebraret, et magnam amicorum partem cum honore convivii exciperet. A Gallis, morum asperitatem in Diocletiano, et in Maximiano cædium consuetudinem (quibus malis per eum sunt erepti) condemnantibus, præcipue amore colebatur. Anno imperii undecimo vita fungitur in Britannia. Adhuc superstes in totius populi conspectu, circumstantibus etiam reliquis ejus filiis, eodem nimirum patre cum Constantino natis, Constantio, dico, et Anaballino, qui et Dalimatus, Theodora matre, Hercutii filia, genitis, Constantinum primogenitum declaravit imperatorem. Hic enim Constantinus Helenæ prioris

VARIE LECTIONES.

³³ ἀπονοίας A Jallii, ἰνοίας vulg. ³⁴ ἀναλαβόμενος A, ἀναλαβόντες vulg. ³⁵ ἐν Ῥώμῃ A, Ῥώμης vulg. ³⁶ ἐπιτελέσαντες codd., ἐπιτελέσας Par. ³⁷ Ναρσέου A a. ³⁸ μερῶν add. ex A aliis. ³⁹ τραπῶν codd. Goari. ⁴⁰ τῷ πικρῷ — καὶ τῷ φονικῷ A e, τὸ πικρὸν καὶ τὸ φονικόν vulg. ⁴¹ Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἐρκοῦλιου A e, τοῦ Μαξιμιανοῦ vulg. ⁴² συγκρινόντες A e. ⁴³ αὐτοῦ υἱὸν A, υἱὸν αὐτοῦ vulg. ⁴⁴ Ἰωνῆ A. ⁴⁵ Κωνσταντίνῳ A, Κωνσταντίνῳ vulg. ⁴⁶ Ἀναβαλλίνῳ A, Ἀναβαλλίνου b. ⁴⁷ Δαλματίου A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(38) Eusebius lib. viii. cap. 26. de Diocletiano testatur, ὡς ἦδη τὰ τῆς θείας εἰς ἑκστασίαν αὐτῷ παρήγετο. Adeo nimirum anno a persecutione mota secundo morbo laborasse: ut mens inde de uno statu deturbaretur. Constantinus oratione ad SS. cœtum cap. 25: Διὰ τὴν τῆς ἀπροσῆνης βλάβην μετὰ ἐκστασίου οὐκ ὀκνητῶς καθειργμῶν ἐτιμωρήθη. Propter vitium amentitiæ et delirationis unius abjectæ mansionis ergastulo concedens se, pœnas Deo luit. Continuatum ad ejus mortem delirium, idemque mortis ejus occasionem ibidem leges.

(39) Ita legunt cuncta exemplaria. Eutropius Luceniam scribit. Concesserunt tam Salonas unius, alter in Lucaniam. Eodem pacto Historiam miscellanæ. Sigonius in Vit. imp., abbas Ursperg. et alii. Zonaras: Διοκλητιανὸς ἐν Σάλωνι πόλει τῆς Δαλματίας διήγεν, ὃ δὲ Ἐρκοῦλιος ἐν Λουκαονίᾳ. Diocletianus Salonis in Dalmatia, Maximianus in Lucania vitam egit.

(40) Pomponius Lætus: Triumphaverunt autem victoriosi et felices anno imperii decimo octavo. Reliquam triumphum pompam Pomponius idem prosequitur: qui Maximianum anno imperii 18 triumphasse, tertio inveniunt cum Chron. Alexand. ad imperium existimant assumptum.

(41) Ex Eutropio ista compendiose collecta nemo inficias ierit. His igitur abeuntibus, inquit illo statim in lib. x limine, in administrationem reip. Constantius et Galerius Augusti creati sunt, divinusque inter eos Romanus orbis, ut Galliam, Italiam, Africam, Constantius: Illyricum, Asiam, Orientem, Galerius obtineret: sumptis duobus Cæsaribus. Constantius tamen, comenitus dignitate Augusti, Italiæ atque

Africæ administrandæ sollicitudinem recusavit, vir egregius et præstantissimæ civilitatis, divitiis provincialium ac privatorum studens, facti commoda non admodum affectans, dicensque: melius publicas opes a privatis haberi, quam intra ænum claustrum reservari, adeo autem cultus modici, ut festis diebus, si cum amicis numerosioribus esset epulandum, privatorum eis argento ostiatim petito, triclinia sternerentur. Hic non modo amabilis, sed etiam venerabilis Gallis fuit, præcipue quod Diocletiani suspectam prudentiam, et Maximiani sanguinariam temeritatem imperio ejus evaserant. Obiit in Britannia Eboraci, etc. Idem Chron. Alexan.

(42) Pomponius Lætus quasi ex auctore: Ex Theodora liberis suscepit, Constantium, Anaballinum, et Constantium, ac Constantium; undecimo anno ex quo Cæsar est factus occubuit. Eo anno ex auctoris sensu quo Diocletianus et Maximianus imperio se exuerunt: imperii siquidem nono Constantius Maximiani gener, et Cæsar declaratus fuit.

(43) Ista cum annotatis ad pag. 15 comparanda. Anast., præsentibus quoque cæteris filiis suis; ut legerit παρόντων. Sed et novus interpr. circumstantibus etiam reliquis ejus filiis. Veram alia vis hujus vocis, quam codd. constantior representant. Redderim ego, tametsi ejus reliqui filii, eodem ac Constantinus patre geniti, superstitibus erant: prælato nimirum illis Constantino ob egregias virtutes, quanquam illi materna prosapia præstare videbatur, Theodora nati, ob cujus nuptias repudiata fuisset Helena. COMBESIS.

Constantii uxoris partus exstitit. Eorum pater Constantius nepos Claudii imperatoris ex filia : Galerius, filia Valeria ducta, Diocletiani gener fuit. Ea tempestate Galerius Maximianus in Italiam profectus, Cæsarea duos creavit : et proprium quidem filium Maximinum Orienti præfecit, Severum autem Italiae : Romæ milites Maxentium, Maximiani Herculi filium, salutaverunt principem. Unde Hercules in spem cupiditatemque recipiendi rursus imperii erectus, proprium filium Maxentium potestate exuere molitus est : et paribus dolis, ut Constantium generum interficeret, animum adhibuit. Verum a noxa filio inferenda depulsus est a militibus : a funestis autem in generum conatibus, a Fausta filia denuntiatus, præpeditur, et ob prava facinora necatur. Eusebius Cæsariensis refert, Diocletianum mentis morbo laborantem una cum Herculio, depositis imperii insignibus, privatam vitam resumpsisse : et hunc quidem laqueo commutasse vitam, Diocletianum vero diuturno languore consumptum penitus emarcuisse. Gelasius ejusdem Cæsareæ anlistes narrat, eos abdicati imperii pœnitentes, et regressum ad illud molitos, publico senatus decreto interfectos. Illis igitur e medio sublatis tum Constantio, cujus fides et religio Christiana fuit, defuncto, Constantinus Augustus et Maximianus Galerius, ut a nobis præmissum, obviaverunt imperium.

A. C. 297. — Romanorum imperatoris Constantini annus primus (b).

9 Antiochiæ episcopi Philogenis annus primus.

Hoc anno in Galliis et Britannia sacerrimus et Christianissimus Romanorum imperator Constantinus regnavit : cum eodem tempore quatuor isti cum illo ejusdem forent imperii collegæ, Maximia-

τρός Ἐρκουλλίου. Ὁ γὰρ Κωνσταντίνος; ἐξ Ἑλένης ἦν τῆς προτέρας γυναικὸς Κωνσταντίου· ὁ δὲ Κωνσταντίνος ὁ τούτων πατὴρ θυγατρίδος ἦν Κλαυδίου τοῦ βασιλέως, Γαλλέριος δὲ γαμβρὸς Διοκλητιανοῦ ἦν ὁ ἐπὶ θυγατρὶ Βαλερίᾳ. Τότε Γαλλέριος Μαξιμιανὸς ὁ ἐπὶ Ἰταλίαν ἐλθὼν, ἐχειροτόνησε Καίσαρα δῖο· καὶ ἐπέστησε Μαξιμίνον μὲν τὸν ἴδιον υἱὸν (44) κατὰ τὴν Ἑβζαν, Σευήρον ὁ δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν. Οἱ δὲ ἐν Ῥώμῃ (45) στρατιῶται ἀνηγόρευσαν Μαξέντιον τὸν υἱὸν Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἐρκουλλίου βασιλέα (46). Ὄθεν ὁ Ἐρκουλλίος εἰς ἐπιθυμίαν πάλιν τῆς βασιλείας ἀρθεὶς, ἐπεχείρησε μὲν ἀποδύσσει τὸν ἴδιον υἱὸν Μαξέντιον, ἐπεχείρησε δὲ ὀδῶν καὶ τὸν γαμβρὸν Κωνσταντίνον ἀνελεῖν. Ἀλλὰ τῆς μὲν πρὸς τὸν υἱὸν ἐπιχειρήσεως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀπηλάθη. Ἐν δὲ τῇ κατὰ τὴν γαμβρὸν, ὑπὸ Φαύστης τῆς θυγατρὸς καταμνηθεὶς, ἀναιρεῖται κακῶς πράξας. Εὐσέβιος δὲ ὁ Καισαρεύς (47) φησι, ὅτι Διοκλητιανὸς παράφρων γινόμενος, καὶ σὺν τῷ Ἐρκουλλίῳ τὴν βασιλείαν ἀποθήμενος ἰδιωτικὸν βίον ἀνέλαβε. Καὶ ὁ μὲν ἀγγρόν ταν βίον μετήλαξε, Διοκλητιανὸς δὲ νόσῳ μακρᾷ διακωνώμενος ἐμαράνθη. Γελάσιος δὲ ὁ Καισαρείας τῆς αὐτῆς (48) ἐπισκοπὸς φησιν, ὅτι μεταμεληθέντες ὁ καὶ πάλιν βασιλεῦσαι θελήσαντες, ψήφῳ κοινῇ τῆς συγκλήτου ἀναιροῦνται. Τούτων οὖν ἐκ μέσου γενομένων, καὶ τοῦ Χριστιανόφρονος Κωνσταντίνου τελευτήσαντος, τὴν βασιλείαν, ὡς προέφη, κατέσχον Κωνσταντίνος ὁ Σεβαστὸς, καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος.

A. M. 5797. — Ῥωμαίων βασιλέως Κωνσταντίνου ἔτος α'.

Ἀντιοχίας ἐπισκόπου Φιλογένου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίνος ὁ θεότατος καὶ Χριστιανικώτατος (49) Ῥωμαίων ἑβασίλευσεν ἐν Γαλλίαις καὶ Βρετανίᾳ. Κατὰ τὸν αὐτὸν οὖν χρόνον τίσασαρες οὗτοι συνεβασίλευον αὐτῷ, Μαξιμιανὸς ὁ Γαλ-

VARIÆ LECTIONES.

4 ὁ δὲ A, ὁ γὰρ vulg. 7 θυγατρίδος A, θυγατρίδος vulg. 8 ἦν om. h. 9 Μαξ μὲν τὸν ἴδιον υἱὸν A, τὸν μὲν ἴδ. υἱὸν M. vulg. 10 Σευήρον A, Σεβήρον vulg. 11 βασιλέα A, τοῦ βασιλέως vulg. 12 πάλιν om. A. 13 καὶ add. ex A. 14 ἐν δὲ τῇ A e, ἐκ δὲ τῆς vulg. 15 ὅτι add. ex A. 16 μεταβλήθέντες a. 17 προέφη A, προέφημεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Ὄσει, adoptivum, non φυσici, naturalem utrumque scribit Pomponius Lætus.

(45) Nisi abbreviaret, ad verbum auctor referret Eutropium lib. x ineunte : Romæ prætoriani Maxentium Herculi filium, Augustum nuncupaverunt : quo nuntio Maximianus Hercules ad spem erectus regnandi fastigii, Romam advolavit : et filium Maxentium denudare conatus : inde ad Galliis profectus, dolo composito, moliens tamen Constantium reperta occasione interficere, qui in Galliis et militum et provincialium jam favore regnabat. Detectis igitur insidiis per Faustam filiam, pœnas dedit justissimo exitu vir ad omnem asperitatem sævitiamque proclivus.

(46) Sic constanter codd. ac liquet vitiosum quod editum est, Ἐρκουλλίου τοῦ βασιλέως· imperatorem renuntiaverunt Maxentium Herculi filium. Sic pag. 9 A, καὶ Μαξέντιον τῷ υἱῷ Ἐρκουλλίου ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναγορευθέντι βασιλεῖ· cum Maxentio Herculi filio, qui Romanam a militibus imperator fuerat renuntiatus.

(47) Hist. eccl. lib. viii, cap. ult., penes exitum.

(48) Palestinae nimirum, de cujus scriptis Pho-

tius cod. 88 et Possevinus in Apparatu, v. Gelasius.

(49) Non solis Christiano dignis moribus, qui in ethnico quovis altero possunt observari : sed nec baptismatis signo, quo nondum erat tinctus : solo itaque interno fidei symbolo, secretaque ad thronum palati profertendam propositione θεοτάτος καὶ Χριστιανικώτατος Constantinus. Sane patrem ejus Constantium Χριστιανόφρονον ab auctore ante duas lineas non immerito vocatum confirmat Eusebius De Constantini Vita lib. i, cap. 11, quem 16 θεοφιλή, τρισμακάριον, εὐσεβῆ, καὶ φιλόθεον celebrat. A fideli patre Constantinus ad idolorum cultum divertit? Matri Helenæ non adeo fidem, quam pietatem antiquam fuisse asserit Eusebius De Vita Const. lib. iii, cap. 46. At sanctus Paulinus, qui eodem sæculo celebris in senatu fama clarebat, tum propriis, tum maternæ fidei meritis eum imperatorem salutatum auctor est epist. ad Severum 11 his verbis : Princeps esse principibus Christianis non magis sua quam matris Helenæ fide meruit. Fidelis igitur mater fidem imperii πρόξενον filio cepit instillare, imo a puero ad pietatem instituisse te-

ἔριος σὺν ἑσὶ Καίσαρι Σεύηρῳ καὶ Μαξιμίῳ τῷ Ἀννῶν Γαλλερίου υἱῷ καὶ Μαξιμίνῳ τῷ υἱῷ τοῦ Ἑρκουλλίου, ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀναγορευθέντι βασιλεῖ. Οὗτοι ἀλλήλους ὑπερβάλλειν ¹⁸ ἔσπευδον εἰς τὸν κατὰ τῶν ¹⁹ Χριστιανῶν διωγμὸν. Μαξιμίντος δὲ ὁ τύραννος τῇ Ῥώμῃ ἀνώμως βασιλεύων πάνδεινα εἰργάσατο κακὰ, μοιχεύει τῶν ἐν τέλει γυναικῶν, φόνους καὶ ²⁰ ἀρπαγὰς, καὶ ἕσα τούτοις ὅμοια. Κατὰ δὲ τὴν Ἀνατολὴν Μαξιμίνος ²¹ χεῖρονα διεπράττετο κακὰ, δύο κακῶν μεγίστων Ἀνατολὴν καὶ Ἀσίην κληρωσαμένων ²² (50), καὶ τὸν κατὰ τῶν ²³ Χριστιανῶν ²⁴ διωγμὸν ἀναρρῆπιζόντων. Τότε καὶ Λικίνιον Καίσαρα Ῥωμαίων ²⁵ ἀνγγόρευσαν, χαριζόμενος· Κωνσταντίνῳ γαρ ἄλλοι αὐτοῦ ὄντι (51) εἰς ἀδελφὴν Κωνσταντίναν, καὶ ὑποκρινόμενον ψευδῶς τὴν καθ' ἡμᾶς εὐσέβειαν, Σεύηρου δηλαδὴ τελευτήσαντος.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ²⁶ Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας (52) ἐπίσκοπος ²⁷, ἐν φυλακῇ ὑπάρχων προστάγματι Μαξιμιανῶν τοῦ Γαλλερίου καὶ Μαξιμίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς, ἐνδόξως μαρτύρησεν· ὅστις τὸν Ἀρειὸν διάκονον ὄντα (53) τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας ἀκακίωνητον ἐποίησεν· ὅστις μετὰ ταῦτα ²⁸ κακοδόξῳ αἰρέσει· προστάτης ὢν ²⁹, πολλοὺς τῆς εὐσεβείας ἀπέστησε. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἐπὶ τούτων ³⁰ τῶν τυράννων τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρικὸν στέφανον ἀνεδήσαντο ³¹, ὧν εἰσι Φιλέας, ἐπίσκοπος Θμουέως τῆς Αἰγύπτου, Πηδῆς ³² (54) καὶ Νεβίος ἐπίσκοποι τῆς Αἰγύπτου ³³, Ἀνθιμος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, Τυραννίων ἐπίσκοπος Τύρου, Σιλουανὸς ἐπίσκοπος Ἑμέσης, καὶ Σιλουανὸς ἐπίσκοπος Γάζης, Λουκιανὸς πρεσβύτερος Ἀντιοχείας ³⁴, Ζηνοβίος

Annus Galerius cum duobus Cæsaribus Severo et Maximino, Galerii filio, atque etiam Maxentio, Hercullii filio, qui Romæ a militibus imperator suæ renuntiatus. Isti, quis alter alterum in Christianis crudelius persequendis vinceret, ad invicem contendebant. Maxentius autem tyrannus quibusvis pessundatis legibus Romæ imperans flagitiosa quæque patravit facinora, nobilium seminarum adulteria, cædes, bonorum direptiones, et quotquot scelera his similia. Pejora per orientem Maximinus exsequabatur: duabus exitiosis pestibus orientem occidentemque inter se partientibus, et bellum adversus Christianos, persecutionem inimirum, ubique suscitantibus. Tunc temporis Romani, gratiam Constantino reposituri, Licinium, ob sororem Constantino in conjugem acceptam ejus levirum, Cæsarem appellavere, Severo videlicet mortuo, familiarem nobis pietatem dolose simulantem.

Eodem etiam anno Petrus Alexandriae episcopus carcere detentus, Maximini Galerii et Maximini ejus filii mandato capite truncatus gloriosum subiit martyrium. Hic Arium, dum diaconi vices adhuc agebat, Ecclesie communiōne fecit extorrem: qui pravæ postmodum sectæ antesignanus factus, plurimos a vera religione avertit. Sub hisdem tyrannis alii plerique martyrii corona sunt redimiti, quorum in numero recensentur Phiteas Thæcos episcopus, Pelus et Nilus, Ægyptiacæ Præsulis, Anthimus Nicomediæ, Tyrannion Tyri, Sylvanus Emesæ, alter Sylvanus Gazæ antistites, Lucianus Antiochensis prebyter, Zenobius Sidonis episcopus, Pamphilus Cæsariæ presbyter, et innumeri alii. Galerius iste Maximinus insano penitus et cæceni mulierum

VARIE LECTIONES.

¹⁸ ὑπερβάλλειν A a, ὑπερβάλλειν vulg. ¹⁹ τῶν ad.l. ex A. ²⁰ κακὰ — φόνους καὶ om. A e. ²¹ Μαξιμινιανῶν a. ²² χειρωσαμένων a. ²³ τῶν om. A. ²⁴ ἀπὸ διωγμῶν delevi πόλεμον, quod colit, non omittunt: solus a exhibet: πόλεμον καὶ διωγμῶν, b Χριστιανῶν διωγμῶν. ²⁵ Ῥωμαίων A. ²⁶ τοῦτ' ἐπὶ τῷ ἔτει A. ²⁷ ἐπίσκοπος om. A e. ²⁸ μετὰ ταῦτα A a, γωνῶν vulg. ²⁹ ὢν add. ex A. ³⁰ ἐκ τούτων a. ³¹ ἀνεδήσαντο b. ³² Πηδῆς A, ὁ Π. vulg. ³³ Πηδῆς Αἰγύπτου om. e. ³⁴ Σιλουανὸς — Ἀντιοχείας om. e, Λουκιανὸς — Ἀντ. om. A.

JAC. GOARI NOTE.

statior Baronius ad annum 315, num. 42, quamvis nec in ea plene instructus, nec in ea tuenda firmus exstiterit, ante consilium de eadem verbis et factis manifestanda deinceps acceptum, quod Eusebius narrat lib. 1, cap. 21, que causa fuit ut pontificis maximi titulum imperator renuntiatus/admiserit, quod a recta sacris in rebus via deflexisset, et fidem Christianorum amplexus esset: scripsit impie Zo-zimus lib. 4.

(50) Exprimunt ista Eusebium lib. viii, Hist. eccl., cap. 27: Τῶσαυτὴ δὴτα κακίας φορὰ ὕψ' ἕνα καὶ τὴν αὐτὴν συννηθένθαι καιρὸν, πρὸς τῶν δύο τυράννων Ἀνατολὴν καὶ Ἀσίην διεληφθέντων κατεργασθείσα· τίς δ' ἂν τὴν τῶν τοσούτων διερευνώμενος αἰτίαν διατάξαι μὴ οὐχὶ τὸν καθ' ἡμῶν διωγμὸν ἀποφύνασθαι;

(51) Vatic. 1 probatior et veritati vicinior lectio γαρ ἄλλοι αὐτοῦ ὄντα. Constantini quippe levir Licinius.

(52) Istos omnes ἐκκλησιαστικοὺς ἄρχοντας quasi ad Diocletiani tempora μαρτυρήσαντας refert Eusebius Eccl. hist. lib. viii, cap. 25. Petrum tamen Alexandrinum memor sui ad annum Constantini 6 remittit in Chronico: cunctos eosdem Maximino

persecutore passos narrat lib. ix, cap. 6.

(53) Sozomenus lib. 1, cap. 14: Ἀρειὸς σπουδαῖος εἶναι περὶ τὸ δόγμα δόξας νεωτερίζοντι Μελετίῳ συνέπραττε· καταλιπὼν δὲ τούτον ἔχειροτονήθη διάκονος παρὰ Πέτρου τοῦ Ἀλεξανδρῶν ἐπισκόπου, καὶ πάλιν αὐτὸν παρ' αὐτοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐξεβλήθη, καθότι Πέτρου τοῦ Μελετίου σπουδαστὰς ἀποκηρύξαντος, καὶ τὸ αὐτῶν βάπτισμα μὴ προσιεμένου, τοῖς γινόμενοις ἐπέσηκτε, καὶ ἡρμεῖν οὐκ ἠνέχετο· Arius Meletio res novas molienti adjumento fuit, cujus partes cum deseruisset, a Petro episcopo Alexandrino diaconus ordinatus est: et rursus ab eodem Ecclesia ejectus, quod cum Petrus fautores abdicaasset Meletii, et ejus baptismum improbasset, hic in res a Petro gestas graviter invecus est, et quiescere nullo modo potuit. Quod habet Vat. 1 margini adscriptum: Ἀχιλᾶς Ἀρειὸν, ἐδέξατο παραλόγως χειροτονῆσαι πρεσβύτερον, καὶ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διδασκαλοῦ καθηγῆτορα, scholii loco sit, et ut explicetur, quo promovente sic depositus Arius, presbyteri dignitate postmodum auctus sit. COMBESIS.

(54) Ita sonant mss. cuncta. Πηλῆς scribitur ab Eusebio.

amore æstusabat, adeo ut ejus potestati subditi, ubi proprias conjuges occultarent, anxie meditarentur: alioquin fallacium dæmonum fraudibus tantopere devinctus, ut absque oraculi præstigiis ne cibum quidem vellet delibare. Idem non adeo religionis impiæ cultu, quam honorum rapiendorum cupidine nectus, delendos communi **I**nter necione Christianos præcepit. Eum propter immodicam et effusam petulantiam, et intolerabilem Christianorum vexationem ultio divina tandem corripuit. Grave siquidem ulcus adnatum ad libidinis membrum omni humana industria superius visum est in ejus corpore, putredine nimirum depascente, et vermibus corruptionis loca corrodentibus. Obesus enim erat, et haud leviter carnosus. Is autem ob injustas cædes plecti se arbitratus, mandata per omnes provincias Christianis profutura rescripsit, jubens agere cuncta ex animo et pro se deprecari. Quo facto, curato præter expectationem precibus Christianorum difficili morbo, plaga tamen per inductam cicatricem vix sanata, ad iniquas quæque repetenda facinora fervidius insaniebat. Verum repente bellum, tumultus, fames, pestilentiæ ariditates aeris adeo confertim ingruerant, ut sepeliendis mortuis vivi non sufficerent homines: tonitrua insuper et prodigia crebrius emissa unumquemque de se solummodo sollicitum esse, reliquaque negotiorum quasi momenti nullius infecta permanere coegerunt.

A. C. 298. — *Hierosolymorum episcopi Hermonis annus primus.*

Alexandriæ episcopi Achillæ annus primus.

A. C. 299. — *Alexandriæ episcopi Alexandri annus primus.*

Byzantii episcopi primi Metrophanis annus primus.

Antiochiæ episcopi Paulini annus primus.

A. C. 502. — Hoc anno sacratissimus Constantinus ad evertendam tyrannorum potestatem se

VARIE LECTIONES.

²⁵ ἐπίσκοπος] πρεσβύτερος A. ²⁶ κρύψαι A, κρύψουσι vulg. ²⁷ καὶ add. ex A a e. ²⁸ πλάνων A, πολλῶν vulg. ²⁹ γεύσασθαι A, γεύεσθαι vulg. ³⁰ πανωλεθρίαν A, πανολεθρίαν vulg. ³¹ αὐτοῦ A. ³² τῶν add. ex A. ³³ αὐτοῖς om. e, αὐτῶν b. ³⁴ μετῆλθε b. ³⁵ τοὺς add. ex A. ³⁶ ἀνάπυστον g. ³⁷ τὸ om. A. ³⁸ γὰρ om. a, fort. recte, nisi potius δὲ scribendum est. ³⁹ φόνους] τόπους a. ⁴⁰ τῶν om. A a. ⁴¹ τῇ εὐχῇ τῶν Χριστιανῶν add. ex A a e. ⁴² θεραπευθέντος; ἡλευθερώθη a, ἡλευθερώθη θεραπευθέντος e. ⁴³ μήπω A, μηδέπω vulg. ⁴⁴ πόλεμοι καὶ ἐπαναστάσεις; A ei alii, ὁ πόλεμος καὶ ἐπαναστάσεις vulg. ⁴⁵ ζῶντας τοὺς θενεώτας A, τοὺς θενεώτας οἱ ζῶντες vulg. ⁴⁶ φόβητρα Bar. ⁴⁷ μόνου b. ⁴⁸ Ἀχιλλᾶ — ἔτος ἐν om. A. ⁴⁹ Βυζαντίου — ἔτος α' om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(55) Maximianum legunt cuncti codices, qui Maximinus ejus filius adoptivus supra recensitus, memoratæ persecutionis auctor, de quo aperte Eusebius *Eccles. hist.* lib. viii, cap. 27, ex quo hæc noster Theophanes excerptis.

(56) Τούτῳ οὖν θεία δίκη. Ex Eusebii citati cap. 28.

(57) Correctius reponerem κατὰ πάντα τόπον. Edictum porro exponit Eusebius lib. viii, cap. 29.

(58) Hæc apud eundem fusius lib. ix, cap. 4, 2, 3 et seqq.

(59) Quæ cap. 7 videre licet.

(60) Archelaum vocat Abraham Echellensis, et

Α ἐπίσκοπος; ²⁵ Σιδῶνος, Πάμφιλος πρεσβύτερος Καρμαίας, καὶ ἄλλοι ἀναριθμητοί. Οὗτος ὁ Γαλιλῆος; Μαξιμιανὸς; (55) γυναικομανέστατος, τοσοῦτος, ὥστε τοὺς ὑπ' αὐτῶν τελούσιν ἐν πῶν κρύψει ²⁶ τὰς ἰδίας γαμετῶν. ²⁷ καὶ ²⁸ τῇ τῶν πλάνων ²⁹ δαιμόνων ἀτ. ³⁰ πανωλεθρίαν ³¹ γεύσασθαι ³² ἀνευ μαντ. ³³ πανωλεθρίαν ³⁴ Χριστιανῶν γενέσθαι πρὸς ³⁵ ἐν, οὐ τοσοῦτον δὲ τὴν ἑαυτοῦ ³⁶ ἀσέβειαν, ὅσον διὰ τὴν ἀρπαγῆν τῶν ³⁷ ὑπαρχόντων αὐτοῖς ³⁸. Τούτῳ οὖν θεία δίκη (56) ἐπέληθε ³⁹ διὰ τὴν ἀμετρον ἀκολασίαν, καὶ τὴν περὶ τοῦ ⁴⁰ Χριστιανῶν ἀνύποιστον ⁴¹ κάκωσιν. Χαλεπὸν γὰρ ἔλκος κατὰ τὴν ⁴² τῆς ἀκολασίας αὐτοῦ μέριον ἐκπῶν κρεῖττον πάσης ἀνθρωπίνης βοηθείας ἐτύγχανε, νομῆς καταλαβούσης καὶ σκληρῶν φθορῶν ⁴³ τοῦ τόπου. Ἦν γὰρ καὶ πολὺσαρκος. Οὗτος [γὰρ ⁴⁴] ὑπολαβῶν, ὡς ἄρα διὰ τοῦς ἀδίκους φόβους ⁴⁵ πέπληκται, προστάγματα κατὰ παντὸς τόπου (57) ὑπὲρ τῶν ⁴⁶ Χριστιανῶν ἔγραψε πάντα κελεύων καταθυμῶς πράττειν, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχεσθαι· οὐ γὰρ γνότος εὐθέως τοῦ χαλεπωτάτου πάθους τῇ εὐχῇ ⁴⁷ τῶν Χριστιανῶν θεραπευθέντος; ⁴⁸ παρ' ἐλπίδα, μήπω ⁴⁹ δὲ τοῦ τραύματος (58) καλῶς συνουλώσαντος, μαιζίνως ἐμαίνετο τῶν ἀθεμίτων πράξεων ἐχόμενος, ἀλλ' εὐθύς πάλιν πόλεμοι (59) καὶ ⁶⁰ ἐπαναστάσεις, λιμοὶ τε καὶ λοιμοὶ καὶ αὐχμοὶ ἄθροοι ἐπέστηκτον, ὡς μὴ ἀρκεῖν θάψαι ζῶντας τοὺς θενεώτας ⁶¹· κεραινοὶ τε καὶ φόβητρα ⁶² ἐξαπιστέλλετο, ὡς ἑκαστον ἑαυτοῦ μόνον ⁶³ φροντίζεῖν, καὶ τὰ πολλὰ τῶν πραγμάτων ἄπρακτα διαμένειν.

A. M. 5798. — *Ιεροσολύμων ἐπισκόπου Ἐρμῶνος ἔτος α'.*

Ἀχιλλᾶ ⁶⁴ (60) *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου ἔτος ε'.*

A. M. 5799. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ἀλεξάνδρου ἔτος α'.*

Βυζαντίου ἐπισκόπου πρώτου Μητροφάνους ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Παυλίνου ἔτος α'

A. M. 5802. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ θεότατος (61) εἰς τὴν κατὰ τῶν τυράννων διανέστη·

(61) Barberinus codex in margine opposita scribit: Τούτῳ τῷ ἔτει Μητροφάνης ἐπίσκοπος τοῦ Βυζαντίου χειροτονήθη. Eadem in marg. cod. 154, quem nos Vaticanum primum dicimus. Optime: inferioris quippe ad canonium anni a mund' conditu 5809, annum Metrophanis octavum ac subinde novum notatos observo in regio: quare primus debet esse hic 5802 ab auctore cum sequentibus sex pretermisus: quos tamen omnes in confectum a nobis canonium reponendos operæ pretium duximus.

κατάλυσιν. Μαξέντιος (62) δὲ ὁ δυσσεβῆς ναυσὶ γε-
φυρώσας τὸν παραρρέοντα τῆ πόλει Ῥώμῃ ποταμὸν
περετάξατο κατὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. Ὁ δὲ
μέγας Κωνσταντίνος ἐδεδίει τὰς Μαξεντίου γοη-
τίας (63). βρέφη ἀνατέμνοντες⁶⁰ διὰ μαντίας
ἀθεμίτους. Ἐν πολλῇ δὲ ἀγωνίᾳ ὄντι ὡφθη αὐτῷ (64)
ἐν ὥρᾳ ἕκτη τῆς ἡμέρας ὁ τίμιος σταυρὸς ἐκ φωτὸς
κατεσκευασμένος, ἔχων ἐπιγραφὴν· Ἐν τούτῳ νίκα.
Ἐπιστάς δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπεν ἐν⁶¹ ὀράματι τῆς
νυκτὸς· Χρῆσαι τῷ δειχθέντι⁶² σοι, καὶ νίκα. Τότε
σταυρὸν σχεδιάσας χρυσοῦν, ὅς ἐστι μέχρι τῆς σήμε-
ρον⁶³, ἐκέλευσε προάγειν αὐτὸν⁶⁴ ἐν τῷ πολέμῳ.
Καὶ συμβολῆς γενομένης ἤττηθησαν οἱ περὶ τὸν
Μαξέντιον, ὧν οἱ πλείους ἀνηρούητο. Μαξέντιος δὲ
σὺν τοῖς λοιποῖς φεύγων, τῆς γεφύρας θείᾳ δυνάμει
διάρρηγείσης⁶⁵, ἐν τῷ ποταμῷ καταποντίζεται, ὡς
πάλαι ὁ⁶⁶ Φαραὼ πανστρατὶ, ὡςτε πληρωθῆναι τὸν
ποταμὸν⁶⁷ ἰππῶν σὺν ἀναθάταις πεπνιγμένοις. Οἱ
δὲ πολλοὶ τῆς Ῥώμης, ὡς αἰτηζόμενοι αὐτὸν δι-
ανασηθῆναι εἰς τὴν βοήθειαν αὐτῶν, λυτρωθέντες τῆς
τοῦ κωνηροῦ Μαξεντίου τυραννίδος τὴν πόλιν στε-
φνώσαντες (65) εἰσεδέξαντο μετὰ χαρᾶς τὸν νικη-
τήν. Κωνσταντίνον σὺν τῷ νικοποῦ σταυρῷ σω-
τῆρα⁶⁸ αὐτὸν ἀνευφημοῦντες.

A. M. 5803. — Τούτῳ τῷ ἔτει κρατήσας τὴν
Ῥώμην Κωνσταντίνος (66) ὁ θεοσυνέργητος πρὸ
πάντων τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων ἐκέλευσε
συλλεγνέντα ὅσα ταφῇ παραδοθῆναι⁶⁹ (67). Καί ἴσαν

VARIE LECTIONES.

⁶⁰ ἀνατέμνοντος A a, ἀνατέμνων, ὡς vulg. ⁶¹ εἶπεν αὐτῷ ἐν A. ⁶² τὸ δειχθέν A. ⁶³ τῆς σήμερον A, τὴν
σ. vulg. ⁶⁴ αὐτὸν A, αὐτῷ vulg. ⁶⁵ διάρρηγείσης A, διάρρηγείσης vulg. ⁶⁶ ὁ add. ex A. ⁶⁷ τὸν ποτα-
μὸν πληρωθῆναι b. ⁶⁸ σωτῆρα om. A e. ⁶⁹ παραδοθέντα b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Maxentium a Constantini in Imperatorem C
designacione non longe tyrannidem arripuisse subiun-
dicant Eusebius in chronico, Aurelius Victor, Eu-
tropius, et cum bis Petavius lib. xi de doct. cap. 37,
verum ex panegyricis verba ista de Maxentio refert
loco memorato : Maxentius, *consumptio per desidias
sexennio*, (ita legendum probat) *ne septenarium illum
numerus sacrum et religiosum violaret* etc., quare
merito conclusit Eusebius in chronico : *Maxentius
iuxta pontem Milvium a Constantino superatus occi-
ditur, anno imperii sui sexto* : quem eundem cla-
dis et mortis illatæ putat chronic. Alexand. Haud
ita p' annum igitur Maxentii eandem anno Constani-
tini septimo obeunte numerandam, prout Eusebiani
codices ferunt.

(63) Ab Eusebio lib. i De vita Const., cap. 50, re-
latas.

(64) Idem Eusebius cap. 22 ejusdem lib. nec non
capp. 23, 24, 31, 32 et 33.

(65) Festis ac triumphis diebus Romanos urbem D
coronasse, hoc est, domos et templa laureis corol-
lis ornasse legitur apud Tertullianum in apolog.
cap. 33. *Cur die læto laureis postes non obumbramus ?*
ad uxorem lib. 2 cap. 6 : *procedit de janua
lucrata et lucernata, ut de novo consistorio publica-
tum libidinum*. De corona militis c. 15 : *atenim Chris-
ti mus nec domum suam laureis infumabit*. De idol.
cap. 15 : *Scio fratrem per visionem eadem nocte can-
sigatum graviter, quod januam ejus subito amunic-
tiatis gaudibus publicis servi coronassent : et tamen ipse
non coronaverat*.

(66) Ob partam de Maxentio victoriam Baronius
Constantinum celebraturus ad annum Christi 312,

A movit. Impius vero Maxentius ponte navibus in-
structo in Tiberi Romam præterfluente adversus
magnum Constantium in acie constitit. Formidabat
magnus Constantius Maxentii præstigias, qui nef-
andam deditus divinationi pueros dissecare soleret.
Illi propterea mentis in anxietate constituto, hora
diei sexta, veneranda crux luce efformata visa est
I cum hac inscriptione : *In hoc vince*. Tum in
nocturna visione astans ei Dominus, inquit : Utere
ostenso tibi signo, et vince. Aurea tum cruce, quæ
in hanc usque diem superest, in pronuntio confecta,
eam exercitui præferri et in conflictu jussit se præ-
cedere. Initio igitur certamine, victi sunt qui sub
Maxentio militabant, et eorum plurimi trucidati.
Maxentius fuga cum reliquis arrepta, ponte divisa.
B virtute diarupto, flumine submergitur non secus ac
Pharæ cum toto exercitu, ita ut tam equis quam
sessoribus fluminis alveus repletur. Romani de-
um victorem Constantinum, ceu ad ferendam ipsis
opem expetitam servatorem populique liberatorem
acclamatum, urbe coronata communique tripudio
exultante, Improbi Maxentii tyrannide redempti,
cum cruce victoriarum largitrice triumphautem ex-
ceperunt.

A. C. 303. — Hoc anno divino fretus auxilio Ro-
mam obtinens, Constantinus, collectas sanctorum
martyrum reliquias sacræ sepulture mandari jus-
sit. Romani vero festis ob partam victoriam insti-

num 79, Nec prætermittimus, inquit, de rebns tum
a Constantino Romæ gestis illud apponere, curasse
nimirum, ut sanctorum martyrum corpora persecutio-
nis tempore humata subitanea sepultura, jam loco
honestiori conderentur. Habet hoc Anastasius bibli-
thecarius in scripto chronico, et Cedrenus quoque
in annalibus testatur : sed an hæc modo facta sint,
an vero cum sacro baptismo est initiatus, incertum
habetur. Hæc ille. At si unquam facta, modo
facta mihi certum est : maxime cum vel inhu-
matus, vel profanæ sepulture traditus sub
postrema Diocletiani, vel potius Maxentii per-
secutione martyres, ὅσα ταφῇ, a victore principe
suos milites tumultante, petentibus eam Christianis,
honocari justum fuerit.

(67) Annos sex ita Maxentium imperasse putat
Eusebius, ut ejus nibilo secius mortem in annum
Constantini Augusti septimum referat : ita pariter
auctor Theophanes anno superiore, qui Constantini
sextus, victoriam ejus recensuit, ut Maxentii cad-
dem et secutum de ea triumphum in annum se-
quentem, id est Constantini septimum, hic rejicere
videatur. Certe per flagitia desidiamque si tyran-
nus sexennium consumpsit, ut ex Constantini Pane-
gyrico nota superior quinta retulit, et aliquo post
Constantinum spatio, quod saltem deſerendo nuntio
fuerit satis, tyrannidem arripuit : nonnisi Constani-
tini septimo potuit ab eo superari. Quare anno im-
perii sui sexto, Κωνσταντίνος ὁ θεϊότατος εἰς τὴν
κατὰ τῶν τυραννῶν διανέστη χατάλυσιν, dejiciendum
et profligandum tyrannum molitus est, et circa Ρο-
dum et Romam ipsam frequenter vicit : haud tamen
ex integro delevit et cecidit. Partam victoriam,

utis, per dies septem continuos Deum vitalemque A crucem debitis prosequerentur honoribus, victoremque Constantinum summis laudibus extollent.

A. C. 305. — Hoc anno Maximinus Galerii filius, cum aliorum fines invaderet, et integrum sibi arrogare vellet imperium, vitam inde turpiter amisit in Cilicia. Maximianus vero Galerius, ejus pater, Maxentium Herculii filium a Constantino virtute crucis profugatum cum didicisset, nuntio terribili accensam in Christianos persecutionem remisit.

A. C. 306. — Hoc anno sacratissimus Constantinus divini religionis zelo motus in Maximianum Galerium Orientis partes moderantem bellum, operante Licinio, suscepit. Ille vero ingentes copias B

VARIAE LECTIOES.

¹⁰ καὶ — σταυρὸν om. b. ¹¹ ἐπὶ τῆς ἡμέρας A, ἡμ. ἐπὶ τῆς νύκτα. ¹² Μαξιμιανὸς Pat. ¹³ ὁ Γαλλ. A, Γαλλ. vulg. ¹⁴ κατεπετώθη A 2, κατεπόθη e, κατεπονήθη vulg. ¹⁵ ζήλω] ψήφω a. ¹⁶ ἀπεστρ. A, ἐπεστρ. vulg. ¹⁷ Μαξιμιανὸς A a, Μαξιμίου vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

tyranni eadem, habitum de eo triumphum, circa Kalendas Octobris, scribit Onufrius apud Baronium ad annum Christi 312 num. 7 et Petavium nota memorata citatum; sed nullo, inquit isti, argumento, vel auctore satis tuto. At cum Eusebius et Theophanes auctor annos a Septembri auspicerentur, cum hic victoriæ lætitiā ad annum Constantini septimum, ille pariter eandem ad septimi latus conjiciat, eo ineunte, quod sagaciter advertit Onufrius, vicisse ac triumphasse Constantinum satis aperte eorum auctoritate mihi demonstratur. Publicam Romanorum lætitiā, victoriamque a Constantino cruci ascriptam leges apud chron. Alexand. anno C Constantini septimo.

(68) Baptismi, ecclesie consecrationis, susceptorum ordinum, votorum in monasterio emissorum, subeundæ poenitentiae, etc. septem dies continuos beneficium recolare Græcis solenne est et antiquum: de restituenda itaque libertate lætitiā per dies septem Romanos prodixisse, potuit esse auctoris conjectura. Cruci laudes, et trophæa erecta describit Eusebius lib. 1 De vita Const. cap. 33.

(69) Galerius iste Maximinus Galerii Maximiani filius, cujus interitus post annos duos, id est Constantini undecimo, describitur, non hoc anno, qui Constantini nonus, obiisse, sed tyrannidem assumpsisse suggerit: de quo inferius; adeoque ἐδ, ἀσχερῶς καταλύει, intelligendum, ὑπερὸν ἀσχερῶς κατέλυεν - proindeque verū ritam deinde turpiter amisit in Cilicia. Maximianum porro Maximiani patris nomine frequentius vocari, ut advertit Pomponius Lætus, Maximianum pariter edicibus Græcis sæpissime scribi animadverto: quæ causa est, ut τὸ Μαξιμιανός, hic legens, Maximinus, reddiderim.

(70) Periochen hæc suo loco motam, et in superiorem annum, Constantini videlicet octavum, vel etiam septimum; conferendam existimo, motus hæc rationibus duabus: 1. Quod cum anno Constantini septimo inuente Maxentius perierit, eadē ejus nuntius ad annum usque nonum ejusdem Constantini ad Galerium Maximianum pervenire nondistulit. 2. Quod cum seior sub Diocletiano exiata persecutio anno Christi 293 ex Theophanis calculo, ante Constantini imperium duobus, principium habuerit, moxque ejus æstus μετ' ἔξουον ἔτος, post annum octavum, inquit Eusebius, Histor. eccl. lib. viii, cap. 28, cœperit paululum deferyscere, anno nimirum Constantini sexto, sic decimo anno consopitus fuit, isque annus existit Constantini octavus, quo ejus de Maxentio victorie ad Ma-

oi Ῥωμαῖοι ἔχοντες ἐπινομίαν ἐστὶν, γαράροντες τὸν Κύριον καὶ τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν ¹⁰ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας; ¹¹ (68), καὶ Κωνσταντίνον τὸν νικητὴν μεγαλύνοντες.

A. M. 5805. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Μαξιμίνος ¹² (61) ὁ υἱὸς Γαλλερίου ἐπιπεθήσας, καὶ ἐκὼς τὴν βασιλείαν ἐπιτρέψας, ἀσχερῶς καταλύει τὸν βίον ἐν Κιλικίᾳ. Ἀκούσας δὲ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος ¹³ (70) ὁ τοῦτου πατὴρ, ὅτι ὁ Μαξιέντιος ὁ υἱὸς Ἐρκοῦλιου ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ Κωνσταντίνου τῆς δυνάμει τοῦ σταυροῦ κατεπετώθη ¹⁴, φρονηθεὶς τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἀνῆκε διωγμὸν.

A. M. 5806. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίνος ὁ θεοτάτος σὺν Λικινίῳ Καίσαρι ζήλω ¹⁵ Θεοῦ φερόμενος, ἐπεστράτευσε ¹⁶ κατὰ Μαξιμιανὸν ¹⁷ τοῦ Γαλλερίου (71) τὴν Ἐφῶν διέποντος· κάκεινος ἀντιστρα-

ximianum perlato nuntio, illud edictum Galerii Maximiani nomine promulgatum, cujus exemplar habet Eusebius lib. citati cap. 29. Perioche hæc igitur in dictum Constantini annum octavum, qui decimus a persecutione, vel in septimum, qui nonus ab eadem, quo, μετ' ἔξουον ejusdem ἔτος, crudelitatem hucusque exercitam relaxari jussit Maximianus, transferenda est.

(71) Eusebius, lib. ix, cap. 8: Ὁ δὲ Μαξιμίνος ἐπ' Ἀνατολῆς οὐ πολὺν ἐπιζήσας; ἐκείτω (Μαξιεντίῳ) χρόνον, αἰσχίστῳ καὶ αὐτῆς ὑπὸ Λικιννίου ὀπίσθι μανέντος τότῃ καταστρέφει θανάτῳ· Maximinus in Oriente non longo tempore post Maxentii occisum in vita manens ab imperatore Licinio nondum insuavis in bello turpissime superatus fuit. Dissidiorum causam, prælia, Maximini cladem et necem depingit illo capite Eusebius, quæ Theophanes noster annis quinque vult exacta. Anno primo, is fuit Constantini septimus, Constantinus et Licinius de cohibenda in Christianos persecutione Maximiano dant litteras: ipse anno secundo ditionis suæ præfectis pares mittit, at subinde modestiæ limites omnes imperando prætergreditur. Tertio κατὰ τῶν τῆς βασιλείας κοινωνῶν, verba sunt Eusebit, πρώτων ταυτῶν ταῖς τιμαῖς ἀναγορεύει, ex imperii collega Constantino et Licinio negatus impp. honoribus soli sibi primas arrogat, quod auctor superius dixit, ἐκὼς τὴν βασιλείαν ἐπιτρέψας· ac novas in super ad provinciarum præpositos simulate litteras scribit: δοθέντων γραμμάτων πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἐκάστης ἐπαρχίας; τῷ παρελθόντι ἐναντιῶν. Quarto Licinius in eum bellum movet, et variis præliis fatigat. Ultimo tandem, qui ab arcepta suprema tyrannide fuit tertius, et a Maxentii letho quintus, misere interit: quod brevissime Aurelius Victor complexus est: Maximinus ad Orientem, post biennii angustum imperium, intellige tertium a tyrannide, susus fugatusque a Licinio apud Tarsum perit. — Sic bene Pal. et Peyr. necnon Anast. nec ferendum τὸ, Μαξιμίου τοῦ Γαλλερίου, quem auctor jam extinctum dixerat anno superiori; πεποθῶς δὲ Μαξιμιανός· P. Goar legit Μαξιμίνος, priori errori hærens, quo vox altera alterius loco in eodē. quos est secutus, irrepererat. Placet maxime Vat. 1 lect., πεποθῶς ὡς ὁ Μαξιέντιος· cum perinde ac Maxentius dæmonum oraculis fideret: quem auctor multis et nomine infamaverat 6 Constantini anno, quo is illum oppressit, cruce ejusmodi præstigiarym victrice. Comperis.

τευσάμενος ἀμέτρον πλήθει συνέβαλεν αὐτοῖς, πεποιθῶς ὁ Μαξιμιανὸς μαντεύμασι⁷⁹ δαιμόνων καὶ γοητικαῖς μαγανείαις. Τοῦ δὲ ζωοποιοῦ σταυροῦ προάγοντος τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ, ἅμα τῇ προσεολῆ τραπεζῇ ὁ τύραννος σὺν τῷ πλήθει κατασφατομένῳ, τὴν βασιλικὴν⁸⁰ ἐσθῆτα ἀπέθετο, καὶ στρατιωτικὸν περιθέμενος σχῆμα μετ' ὀλίγων εὐνουστάτων τε διαδρόα, ἀπὸ κώμης⁸¹ εἰς κώμην ὤχετο, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων καὶ μάντις ἀθροίσας, τοῖς⁸² διαβεβοημένους ἐπὶ μαγείαις⁸³ καὶ προφήτας αὐτοῦ ὡς ἀπατεῖνας; κατέσφαξεν.

A. M. 5808. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου 18 Μακαρίου ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου κγ' Εὐσταθίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μέλλοντα τὸν εὐσεβέστατον Κωνσταντίνον ζῶντα χειροῦσθαι τὸν Γαλλέριον Μαξιμιανὸν (72), προλαβοῦσα θεία ὄργη κατέλαβε τοῦτον⁸⁴. Φιλὸς γὰρ ἐκ μέσου⁸⁵ τῶν σπλάγχων καὶ μυελῶν αὐτῷ ἀναφθεῖσα, μετ' ὀδύνης ἀνυποστότου⁸⁶ πρηγῆ κατὰ τοῦ ἐδάφους⁸⁷ ἀσθμαίνοντα διέθετο, ὡς ἀμφοτέρω τὰ ὅματα αὐτοῦ⁸⁸ ἐκπηδῆσαι, καὶ τυφλὸν καταλιπεῖν τὸν ἀνόσιον. Αἱ δὲ σάρκες αὐτοῦ συσσωπεῖσαι τῇ ἀμέτρῳ⁸⁹ ἔκκαυσε: τῶν ὀστέων ἀπέπιπτον· καὶ οὕτως κατασπαίς ἀπέβρυψε⁹⁰ τὴν θεομάχον ψυχὴν.

A. M. 5809. — Τούτῳ τῷ ἔτει Λικίνιῳ συμμαχῆσαντι τῷ θεῷ Κωνσταντίνῳ καὶ ὑποκρινόμενῳ ὀλερῶς τὸν Χριστιανισμὸν, ἀφορίσας⁹¹ μύραν τῆς Ῥωμαίων γῆς (73) ἀπέδειμιν, ἀναγορεύσας αὐτὸν βασιλέα, ἀπαιτήσας αὐτὸν συνθήκας μὴδὲν κατὰ Χριστιανῶν πράττειν κακόν⁹². Ἐντεῦθεν ὁ τῶν τυράννων καθ' ἡμῶν χάριτι Θεοῦ πέπαυται⁹³ διωγμός.

A. M. 5810. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ μέγας Κωνσταντίνος⁹⁴ πάσης⁹⁵ Ῥωμαίων γῆς μονοκράτωρ γενόμενος (74), πᾶσαν εἰς τὰ θεῖα μετέγαγε φροντίδα, ἐκκλησίας ἀνεγείρων (75) καὶ φιλοτιμῶς ταύτας πλουτῶν ἐκ τοῦ δημοσίου λόγου. Οὗτος πρῶτον⁹⁶ νόμον ἔγραψεν τοὺς εἰδώλων ναοὺς ἀποδίδουσθαι τοῖς τῷ Χριστῷ ἀφιερωμένοις (συνενομοθετεῖ δὲ αὐτῷ

A contra in aciem educens, manus cum eis conseruit. Fidebat Maximinus daemonum oraculis et magorum præstigiis : vivifica crux ex adverso magno Constantino præibat. Sub primo conflictu versus in fugam tyrannus, magna exercitus ejus parte cæsa, **12** exiit imperatoris vestem et insignia ; militarique habitu sumpto, cum paucis sibi benevolis e vico in vicum fugitivus vagabatur ; idolorumque sacerdotibus et divinis congregatis, vocatis etiam cunctis in arte magica celebrioribus ac vatibus, cunctos velut seductores mactavit.

A. C. 308. — *Hierosolymorum episcopi 32. Macarii annus primus.*

Antiochiæ episcopi 23. Eustathii annus primus.

Hoc anno Galerium Maximianum vivum janjam in piissimum Constantini manus casurum divina præveniens ira occupavit. Ardor enim in medis ejus visceribus et ossium medullis accensus cum intolerabili dolore et obstructo anhelitu cernuum in terram dejecit ; adeo ut ambo ejus oculi exsilerent e capite, et lumine privatum desererent impium. Carnes autem ejus immodica illa inflammatione putrescentes defluebant ossibus, atque ita totus jam in sanient et tabum resolutus infensam Deo animam evomit.

A. C. 309. — Hoc anno Licinio armorum socio, et religionem Christianam dolose simulanti sacratissimum Constantinus Romanorum ditionis partem administrandam assignavit : eodemque imperii collega renuntiavit, ne quid mali adversus Christianos moliretur, fidem exegit et pæta. Ab hoc tempore tyrannorum adversum nos Dei gratia cessavit persecutio.

A. C. 310. — Hoc anno magnus Constantinus Romanæ ditionis compos factus, et solus imperio potitus, curam omnem ad disponendas res divinas convertit, ecclesias construens, ipsasque ex publico censu liberaliter largeque ditans. Hic legem scripsit, **13** Crispo ejus filio una cum eo sanciente, primum, idolorum templa viris Christo consecratiss

VARIE LECTIONES.

⁷⁹ μαντεύσει α. ⁸⁰ βασιλικὴν om. α. ⁸¹ ἀπὸ κώμης A, ἀπὸ κώμην vulg. ⁸² τοὺς om. e. ⁸³ μαγείαι; A, μαγεία vulg. ⁸⁴ τοῦτον | αὐτὸν α. ⁸⁵ μέσου] βάθου; b. ⁸⁶ ἀνυποστότου A, ἀνοπίστου vulg. ⁸⁷ κατὰ τοῦ ἐδάφους; A, κατ' ἐδάφους vulg. ⁸⁸ αὐτοῦ add. ex A et aliis. ⁸⁹ συσσωπεῖσαι τῇ ἀμ. A, συσσωπῆσαι ἀμ. vulg. ⁹⁰ ἀπέβρυψε A et alii, ἀπέβρυξεν vulg. ⁹¹ ἀφορίσας A, καὶ ἀφορίσα; vulg. ⁹² κακὸν om. α. ⁹³ πέπαυται; A, πέπαυσαι vulg. ⁹⁴ h. l. in cod. A Metrophanes, Byzantii episcopus, primum notatur. ⁹⁵ πάσης A et alii, κρατήσας vulg. ⁹⁶ πρῶτον νόμον ἔγραψεν τοὺς A a e, πρὸ; τὸν νόμον ἔγρ. πρῶτον τοῦ; vulg.

IAC. GOARI NOTÆ.

(72) Quod Galerii Maximiani filius esset adoptivus, Maximinus et Maximianus, Galerius quoque promiscue dictus. De illius morte *Chronicon Alexandrinum* ad annum Constantini undecimum : Γαλλέριος Μαξιμιανὸς ὕδρωπι δεινῶ πιασθεῖς, ἐν Σαλώναϊς ἀπέθανεν· *Galerius Maximianus hydrope gravi laborans Salonis* (auctor cum Victore in Cilicia) *decessit.*

(73) Haud collato recenter imperio, sed devicto Maximino, nova Constantinum inter et Licinium Romanæ orbis facta divisio : illudque est quod ad historiam postremam calcem scribit Eusebius : Οὕτω δὴτα τῶν δυσσεβῶν ἐκκαθαρθέντων μόνους ἐφυλάττετο τὰ τῆς προσησῆτης [sic] βασιλείας βέβαια τε

καὶ ἀνεπλήθονα Κωνσταντίνῳ καὶ Λικίνιῳ· Sic igitur impiorum sordibus expurgatis, præclara Imperii gubernacula firma, stabilita, omnis invidia expertis, solis Constantino et Licinio jure remanserunt. Quæ subdit auctor ex eodem Eusebiano fonte manant : Utrique Aurelius Victor nuper relatus assentitur : *Maximinus ad Orientem, etc. Ita potestas orbis Romani duobus quæsit.*

(74) Imperabat simul Licinius, sed penes Constantinum præcipua erat imperii potestas.

(75) Relata Maximini cæde, narrat hæc eadem Eusebius lib. 17, cap. 9 sub initium : idem hic legendus. *De vita Constant.* lib. 11, cap. 44.

adlicenda : secundum, solus Christianos in militiam ascribendos, ipsosque gentibus et exercitiis imperare : qui perstarent in idolorum cultu, capite mulctarentur : tertium, duas paschales hebdomadas, tum quæ resurrectionem præcederet, tum quæ sequeretur, ab omni opere feriari. His ita dispositis, profunda pax et jucunda tranquillitas, gentibus eunctis in dies ad Christi fidem studiose accedentibus et baptismo lustratis et patria confringentibus simulacra, universum orbem occupavit. Mensuram quoque exundantis Nili, qui fluvius est in Ægypto, et aquæ ejus incrementorum, non jam amplius in Serapidis sanum, prout ethnicis pridem more receptum, sed in ecclesiam inferri sanxit. Licinius autem antequam insaniret penitus, Antiochiam adveniens, Theotecnium præstigiatorem una cum sociis post multos cruciatus interemit.

A. C. 311. — Hoc anno persecutionem adversus Christianos movere cœpit Licinius. Et primo quidem præcedentium tyrannorum veccis immemor, fœderis quoque cum magno Constantino inibi oblitus, Christianos omnes palatio expulsi. Circa insanos mulierum amores, tum scelera, et Christianorum cades assidue versabatur : nec litteris magni Constantini jussus ab hacce veordia desisteret, morem gessit. Hic Basileum Amasææ episcopum, et, ut quidam ferunt, quadraginta martyres, et plurimos alios tormentis consummari mandavit.

A. C. 312. — *Byzantii episcopi 2 Alexandri annus primus.*

Hoc anno Arius, ab insanita uomen adeptus, in publico ecclesiæ conventu excogitatum a se hære-

VARIÆ LECTIONES.

“μόνους om. A, μόνον h. “ἀγαλλίας A. “ὄσημέραι] ὡς ἡμέραι A et alii, ὡς ἡμέραν vii. g. “τοῦ om. A. “τοῦ om. a. “Σεραπίω e, Σεράπιδι a. “μανῆσαι e, μανίσαι A. “τὴν μέγαν A, τὴν μέγα viii. g. “θεῖος] μέγας a. “ἐπέστη A, ἐπίεσαν viii. g. “Ἀμασσίας A, Ἀμασίας viii. g. “ἀγίους, add. ex A a, sed a om. τεσσαράκοντα. “Ἄρειος ὁ A, ὁ Ἄρειος vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(76) Crispum hoc anno Cæsarem renuntiatum ex verbis istis collige. Ante Licinii siquidem lethum dignitatem illam sexennio tenuerat. Licinius porro anno Constantini decimo nono sublatus scribet auctor inferius ex hujusmodi Victoris testimonio illustrandus : *Ascripti imperio Cæsarem communes libri Crispus, Constantinusque Flaviogeniti, Licinius Licinio. Itaque sexennia post, rupta pace, apud Thracas Licinius pulsus, Chalcedona concessit, etc.*

(77) Ista pariter ad Eusebii mentem intelligenda, lib. II *De vita Const.* cap. 45, quæ Baronius illustrat ad annum 324 num. 74 et seqq. et ad annum 326 num. 76.

(78) Exstat lex codicis Theodosiani lib. II *De feriis*, tit. VIII, verum imp. Valentiniiano, Theodosio et Arcadio A. A. A. ascripta.

(79) Socrates lib. I, cap. 14 : *Λεγόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, εἰς ἄρα ὁ Σάραπικς εἶη ὁ τὸν Νεῖλον ἀνάγων ἐπὶ ἀρδεῖα τῆς Αἰγύπτου τῶν εἰς τὴν ναὸν τοῦ Σεράπιδος κομίζεσθαι. Κωνσταντῖνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸν πῆχυν Ἀλεξανδρίων μετατιθέναι ἐκέλευσε. Cum gentiles affirmarent Serapidem esse, qui Nilum ad Ægypti agros irrigandos introduceret, propterea quod mensura aquæ inundantis in templum Serapidis esset deportata, Constantinus mensuram ad ecclesiam Alexandrinam transferri jubet. De ni-
lometrio ad putei latera Strabo : de aliis ad saxa,*

καὶ Κρίσπος (76) ὁ υἱὸς αὐτοῦ) ἐσῦπρον δὲ Χριστιανούς (77) μόνους ὡς στρατεύεσθαι, ἐθνῶν τε καὶ στρατοπέδων ἄρχειν, τοὺς δὲ ἐπιμένοντας τῇ εἰδωλολατρείᾳ κεφαλικῶς τιμωρεῖσθαι· τρίτον τὰς πασχαλίους δύο ἑβδομάδας (78) ἀπράκτους τελεῖν, τὴν τε πρὸ τῆς ἀναστάσεως καὶ τὴν μετ' αὐτῆν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰρήνη βαθεῖα καὶ γαλήνη κατέσχε τὴν οἰκουμένην, καὶ ἀγαλλίαις ὡς τοὺς περτοὺς, προσπρυγόντων ὀσημέραι ὡς πάντων τῶν ἐθνῶν τῇ πίστει τοῦ Χριστοῦ καὶ βαπτίζομένων, καὶ τὰ παρῶρα εἰδωλα συνθλαττόντων. Τὸν δὲ πῆχυν τῆς ἀναβάσεως (79) τοῦ κατὰ τὴν Αἰγύπτου ποταμοῦ τοῦ Νεῖλου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐνομοθέτησεν ἀναφέρεισθαι, καὶ οὐκ ἐν τῷ Σεραπίῳ, ὡς εἰθιστο τοῖς Ἑλλήσι. Λικίνιος δὲ πρὸ τοῦ τελείως μανῆσαι εἰς Ἀντιόχειαν ἐλθὼν θεότεκνον γόητα (80) καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολλὰς βασάνους ἀνεῖλε.

A. M. 311. — Τούτῳ τῷ ἔτει Λικίνιος ἔρξατο κατὰ Χριστιανῶν (81) διωγμὸν κινεῖν. Καὶ πρῶτον μὲν τοὺς ἐν τῇ παλαιᾷ Χριστιανούς ἐδίωξε, λήθην λαβὼν τῆς τῶν πρὸ αὐτοῦ τυράννων κραιφύσεως καὶ τῶν πρὸς τὴν μέγαν Κωνσταντῖνον συνθηκῶν. Γυνακκομανῶν δὲ καὶ ἀδίκων καὶ φονεῶν Χριστιανῶν οὐκ ἐπαύετο. Τούτῳ δὲ γράμματων ὁ θεῖος Κωνσταντῖνος κελεύσας ἀποστήναι τῆς μανίας οὐκ ἐπέστη. Οὗτος καὶ Βασίλειζ τὸν ἐπίσκοπον Ἀμασσίας, καὶ ὡς τιμὴς φασί, καὶ τοὺς ἀγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας (82), καὶ ἄλλους πολλοὺς δὲ βασάνων τελειωθῆναι ἐποίησε.

A. M. 312. — *Byzantiiu ἐπισκόπου β' Ἀλεξάνδρου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἄρειος ὁ τῆς μανίας ἐπώνυμος (83) ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν ἑαυτοῦ αἵρεσιν ἐπ'

ad columnas etc. alii.

(80) Theoteci mortem huc referendam censuit auctor πρὸ τοῦ μανῆσαι Λικίνιον, de cuius in Christianos insaniam anno sequenti. Quam porro scribit hic Λικίνιον, prius acrisperat Λικίνιον.

(81) Maximini cæde anno Constantini undecimo posita, tum vero sumata imperii cum Licinio diuisione, anno deinde duodecimo mota in Christianos Licinii ejusdem persecutio, decimo quinto describitur ex Aurelii Victoris auctoritate : *Ita potestas orbis Romani duobus quæsitæ : quæ quantis per Flavii sororem nuptam Licinio conuezi inter seerant : ob diversos mores tamen ansie triennium congruere quiverat. De Licinio plura Eusebius lib. x, cap. 9, et De vita Const. lib. II cap. 4, ubi de Basilio nonnulla, de quo Baronius fuse ad annum Christi 316, num. 16 et seqq.*

(82) Inter quos præcipuus Basilius Magnus orat. in ipsos 40 martyres.

(83) Arimæ ceu furentem suis litteris Constantinus Magnus exagitavit, et Homeris versibus in eum lusit. Videndus Epiphanius hæresi 69, et Baronius ad annum 319 num. 10. Sidas v. Ἄρειο-μνηστῆς. Homerus ironice dedit ansam his verbis,

Ἄρειζ, Ἄρες, βροτολοικῆ, μαιφόνζ, τειχισπιλήτα.
Mars, Mars hominum pernicis, inquinatè cordibus,
murozum oppugnator.

ἐκκλησίας ἐφανέρωσε καὶ σχίσμα εἰργάσατο (81), ἅσπερ αὐτῷ¹⁰ τοῦ πονηροῦ, μὴ φέροντος βλεῖν τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας. Ἐγένετο δὲ καὶ¹¹ σεισμὸς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λαθρότατος, ὥστε πεσεῖν οἰκίας πολλὰς καὶ λαὸν¹² πολλὸν ὀλέσθαι.

A. M. 5813. — Τούτῳ τῷ ἔτει μαθὼν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος (85) τὴν τοῦ Ἀρείου κίνησιν σφόδρα λυπηθεὶς, ἔγραψεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ Ἀρείῳ κοινήν ἐπιστολήν, συμβουλευὼν καταλύσαι τὴν πονηρὰν κίνησιν καὶ εἰρηνεῦσαι εἰς ἀλλήλους. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Ὅσιον τὸν ἐπίσκοπον Κοδρουθῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ Ἀρείου, καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ διορθωσάμενον¹³ (86) τοὺς ἀνατολικούς ἐκ παλαιᾶς συνθηλαῖς Ἰουδαϊκώτερον ἐορτάζοντας τὸ Πάσχα. Ὑπέστρεψε δὲ¹⁴ ἄπρακτος πρὸς ἀμφοτέρα.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ Κώνσταντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνος¹⁵ (87) ὁ μέγας προεβάλετο Καίσαρα, καὶ ἀπέστειλεν ἐς Γαλλίαν¹⁶.

A. M. 5814. — Τούτῳ τῷ ἔτει, ὡς φασι τινες (88), Κωνσταντῖνος ὁ μέγας σὺν Κρίσπῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ Σιλδέστρου¹⁷ ἐβαπτίσθη¹⁸, ὡς οἱ¹⁹ κατὰ

VARIAE LECTIONES.

¹⁰ αὐτοῦ α. ¹¹ καὶ add. ex A. ¹² λαὸν πρὸς πολλὸν ὀλέσαι A e. ¹³ διορθωσάμενον A a, διορθωσάμενος vulg. ¹⁴ δὲ om A. ¹⁵ Κώνσταντα A, Κώνσταν vulg. ¹⁶ ἐς Γαλλίαν A a e f, ἐν Γαλλίᾳ vulg. ¹⁷ in eod. a huius anno præmittitur hæc inscriptio, quæ etiam in marg. e legitur : πῶς ἐβαπτίσθη Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ ὑπὸ Σιλδέστρου σὺν Κρίσπῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ¹⁸ ἐβαπτίσθη A et alii, ἐβαπτίσθησαν vulg. ¹⁹ ὡς οἱ A a e, δοὶ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Eusebium Theophanes secutus, bellis adversus Liciniam relatis, pugnas in Arium ab Ecclesia institutas narrat : earum vero primos tumultus et oppositarum invicem sententiarum, velut digladiantium, ægimina non anno hoc primum coacta, et in invicem eominissa, ex ecclesiasticis annalibus compertum est : quinimo dissidiorum flammam longe lateque serpentes, et in altum latas, præsentem anno commonstrat : de quibus memoratus Eusebius lib. II *De vita Const.* cap. 60.

(85) Sententia integra, verbis nonnihil immutatis ex Eusebio lib. II *De vita Const.* cap. 62 et ex Socrate lib. I, cap. 4 deprompta, qui pariter Cordubam Κοδρουθῆν pronuntiat.

(86) At si restituit et composuit in Oriente celebrandi paschalis ordinem, cur confestim ἄπρακτος rediisse Hosius describitur? corruptius sane hic locus, cuius vice legendum existimo : Ἐληλύθει δὲ Ὅσιος ἐν τῇ Ἀνατολῇ διορθωσάμενος τοὺς Ἀνατολικούς. Venerat sane Hosius in Orientem correcturus incolas, et ad ordinem revocaturus, etc., quævis sola vox διορθωσάμενος in διορθωσάμενος mutata locum omnem repararet, et expositioni, quam ad textum adhibui, locum dederit. Hæc porro ex Sozomeni lib. I, cap. 15 excerpta : memorat eadem Eusebius lib. III *De vita Const.* cap. 5. Constantini laudatum facinus Silvestro papæ tribuit Baronius ad annum Christi 324 num. 160.

(87) Cedrenus auctorem secutus ad annum Constantini decimum septimum scribit : Κώνσταντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ προβαλόμενος Καίσαρα, εἰς Γαλλίαν ἀπέστειλεν. Vitiose uterque; vel Theophanis nostri librarius, Constantii vice, Constantis supposuit nomen. Anno quippe ætatis tricesimo, qui imperii tertius decimus, Constantis a Magnentio occisus, patris decimo septimo Cæsar creari, nisi forte biennus, hæud potuit. Annos vero triginta natum, imperii decimo septimo, a Cæsaris arrepta dignitate intellige, truncidatum refert Entropius lib. X, cuius verba auctoris errorem sistent, ubi Licinii eade narrata legimus : *Eo tempore res Romana sub uno Augusto et tribus Cæsaribus (quod nunquam alias)*

A sim prædicavit : et opitulante maligno spiritu, perpetuo pacis ecclesiasticæ adversario, schismatis auctorem se præbuit. Horrendus autem terræ motus Alexandriæ contigit, quo pleraque diruta ædificia, et innumera populi multitudo periiit.

A. C. 313. — Hoc anno magnus Constantinus cum Arii motum rescivisset et ægre ferret, ad Alexandriam et Arium, ut malignum omnem dissidii motum dissolverent et pacem inter se agerent, communem epistolam dedit. Sed et ejusdem Arii causa Hosium Cordubensem episcopum misit Alexandriam, et mox in orientem, ad antiquam orientalium consuetudinem, qua Judaico vicini ritui Pascha celebrabant, emendandam. Utraque tamen re infecta, reversus est.

Hoc eodem anno magnus Constantinus filium Constantem declaravit Cæsarem et in Galliam misit.

A. C. 314. — Hoc anno, ut nonnulli referunt, magnus Constantinus cum Crispo filio Romæ a Sylvestro baptizatus est : prout ad hanc usque diem ve-

fuit : cum liberi Constantini Galliarum, Orientis, Italianæque præessent. Verum de temporibus Liciniana clade posterioribus ratio temporum et Aurelii Victoris auctoritas suadent hæc intelligenda : paulo post enim de Constantis interitu verba faciens : *Obiit anno imperii (id est Cæsareæ dignitatis collatæ) decimo septimo, ait Entropius idem, ætatis tricesimo : ante patris itaque mortem annis quatuordecim cum aliis Cæsar non valuit designari.* Aurelius autem Victor Licinii morte relata, *Eo modo, subdit, resp. unius arbitrio regi cepit, liberis Cæsarium nomina diversa retentantibus; namque ea tempestate imp. nostro Constantio (vide Constantium Constantis loco scribendum) insigne Cæsaris datum.* Et inferius, confectis adversus Sirmatas bellis : *Interca, inquit, Gothorum, Sarmatarumque strata gentes, filiusque cunctorum minor, Constantis nomine, Cæsar fit : quæ narratio præsentis, quam elucubramus, toto decennio posterior est.* Conferendus cum istis Eusebius *De vita Constant.* lib. IV, cap. 40. Constantem anno patrum imperii 50 Cæsarem elevatum testatur Socrates ad cap. 25 lib. I calcem : *Τὸν δὲ ἐνὶ τῷ βασιλείᾳ χειροτόνησεν.*

(88) Antiquiores Theophane, quos amplectitur Baronius ad annum Christi 324 num. 27 et seqq. sunt concilii II Romani PP. actorum Sylvestri auctor, et Adrianus papa epistola ad synodum septimam, quæ synodi ejusdem act. 2 lecta fuit et approbata, in qua verba hæc de Sylvestro ad Constantinum habentur : *Αὐτό, σοι παρασκευάσει κολυμβήθραν εὐσεβείας ἐν ᾗ βαπτίσει σε. Ille tibi piscinam pietatis præparabit, in qua baptizabit te.* His addendus Zosimus et Sozomenus, lib. I, cap. 5, si bene percipiatur : pluraque apud eundem Baronium requirenda ; qui etiam Constantinum anno imperii decimo octavo, in quo decimus nonus a Septembri incipit, sacro baptismate tinctum asserit, ex Anastasio, qui non adeo antiquiorum sectator, quam Theophanis interpres extitit. De Crispi baptismis Baronius ad annum 324, num. 15.

teris Romæ incolæ baptisterium ejus servant, in testimonium et fidem, post tyrannorum necem eum a Sylvestro Romæ fuisse baptizatum: alii in Oriente, Nicomediæ videlicet, ab Eusebio Nicomediæ præsule, Arianæ partis fautore, circa mortis tempus baptismo lustratum asserunt: quo loco eundem obdormisse contigit. Differebat enim, ut aiunt, Jordanis fluente se tingendum sperans. Mihi sane tanquam pro vero compertum est eum a Sylvestro Romæ baptizatum: perindeque constitutiones ad Miltiadem ejus nomine vulgatas ab Arianis confictas apud me indubium. Hinc vel suum facere student, vel certe piissimum imperatorem infamare conantur, absque baptismate eum decessisse declarantes, quod absurdum est et a vero alienum. Nondum enim lustratus si Nicænx interfuisset synodo, sane neque divinatorum mysteriorum exstitisset particeps, neque omnino cum sanctis Patribus convenisset: id vero dicere, nedum sentire, iniquissimum est. Alii vero Ariani et ethnici, velut spurium calumniantur magnum Constantinum: at mentiuntur et ipsi, regia siquidem est ejus familia, et ante Diocletianum nobilis. Pater quippe Constantius Claudii imperatoris nepos exstitit, et ex priore cum Helena conjuge connubio suscepit magnum Constantinum. Habet et alios filios ex Theodora, Maximiani Hereulii filia et Maxentii (qui diram Romæ tyrannidem exerevit, et ad Milvium pontem a Constantino fuit occisus, cum crucis signum in cælo conspexit) sorore, sorore item Faustæ, magni Constantini conjugis. Nullus autem miretur patrem et filium ethnico ritu viventes duas sorores in matrimonium sibi copulasse. Hæc vero est stirpis eorum series, prout subjicitur:

τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην μέχρι σήμερον τὸν βαπτιστήρα ἔχουσιν (89) εἰς μαρτυρίαν, ὅτι ὑπὸ Σιλβέστρου ἐν Ῥώμῃ ἐβαπτίσθη, μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν τυράννων. Οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν (90) ἐν Νικομηδείᾳ φασὶν αὐτὸν περὶ τὸν θάνατον ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδέως Ἀρειανοῦ βεβαπτίσθαι· ἐνθα καὶ ἔτυχεν αὐτὸν κοιμηθῆναι. Ἀναβαλλόμενος γὰρ ἦν τὸ βάπτισμα, φασὶν, ἐλπίζον ἐν τῷ Ἰορδάνῃ βαπτισθῆναι ποταμῷ. Ἔμοι δὲ ἀληθέστερον φαίνεται τὸ ὑπὸ Σιλβέστρου ἐν Ῥώμῃ βεβαπτίσθαι αὐτὸν, καὶ τὰς ἐπὶ ὀνόματι αὐτοῦ φερόμενάς διατάξεις πρὸς Μιλτιάδην πεπλασμένας εἶναι τοῖς Ἀρειανοῖς, ὅξαν ἐντεῦθεν περιποιῆσαι σπουδαίουςιν ἑαυτοῖς, ἢ τὸν εὐσεβῆ βασιλέα κακῶς ἐθέλουσιν, ἀβάπτιστον δεικνύντες (91) ἐντεῦθεν, ἔπερ ἀτοπον καὶ ψευδές. Εἰ γὰρ οὐκ ἦν βεβαπτισμένος ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ, λοιπὸν οὐδὲ μετελάμβανε τῶν θεῶν μυστηρίων, οὐδὲ συνήρχετο τοῖς ἁγίοις Πατέροισιν, ἔπερ ἀτοπώτατόν ἐστι καὶ λέγειν καὶ φρονεῖν. Ἄλλοι δὲ Ἀρειανοὶ καὶ Ἕλληγες (93) ὡς νόθον διαβάλλουσι τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον· ψεύδονται δὲ καὶ οὗτοι. Ἡ γὰρ γενεαλογία αὐτοῦ βασιλικὴ ὑπῆρχε καὶ πρὸ Διοκλήτιανου. Ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ Κωνσταντίος θυγατρίδος ἦν Κλαυδίου (94) τοῦ βασιλέως, καὶ ἐξ Ἑλένης τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον. Ἐίχε δὲ καὶ ἄλλους υἱοὺς ἐκ Θεοδώρας τῆς θυγατρὸς Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἐρकुουλίου, ἀδελφῆς δὲ Μαξεντίου, τοῦ κατὰ τὴν Ῥώμην τυραννήσαντος, καὶ ἀναίρεθέντος ὑπὸ Κωνσταντῖνου περὶ Μουλίαν τὴν γέφυραν (95), ὅτε καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον ἐθεάσατο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ Φαῦστας τῆς γαμετῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντῖνου. Καὶ μηδεὶς θαυμάζετω· εἰ πρὸ τοῦ βαπτίσματος Ἕλληνίζοντες δύο ἀδελφὰς ἔγημαν ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός. Εἰσι δὲ αἱ γενεαὶ αὐτῶν οὕτως, ὡς ὑποτάσσεται·

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁹ περὶ κατὰ α ε. ⁹¹ αὐτὸν οπι. α. ⁹² τὸ βάπτ. Α, τῷ β. vulg. ⁹³ φασὶν Α. ⁹⁴ Ἰορδάνῃ Α, Ἰορδάνη vulg. ⁹⁵ ἀληθέστερον Α, τὸ ἀληθές vulg. ⁹⁶ τὸ add. ex Α. ⁹⁷ περιποιῆσαι Α, περιποιεῖσθαι vulg. ⁹⁸ τὸν εὐσεβῆ Α α, τὸν πανευσεβῆ vulg. ⁹⁹ δείκνυσιν α. ¹⁰⁰ συνήρχετο Α c, συνήρχετο vulg. ¹⁰¹ ἀτοπον Α. ¹⁰² δὲ οπι. Α. ¹⁰³ διαβάλλουσι Α, διαβάλλονται vulg. ¹⁰⁴ ἡ γὰρ Α et alii, καὶ γὰρ ἡ vulg. ¹⁰⁵ θυγατρίδος Par. ¹⁰⁶ ἐξ Ἑλένης τῆς b, Ἑλ. ἐκ τῆς vulg. ¹⁰⁷ Μαξιμιανοῦ Α, τοῦ Μαξ. vulg. ¹⁰⁸ Μουλίαν b, Μουλίαν vulg. ¹⁰⁹ ἔγημαν Α b, ἔγημον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(89) Baronius idem num. 56 et seqq.
 (90) Referuntur ac refelluntur a Baronio num. 43 et seqq.
 (91) Arianorum quippe baptismus nullius roboris declaratus synodo prima CP.
 (92) Christiano ritu cum fidelibus convenisse et orasse Constantinum, ex Eusebio demonstrat Baronius ad annum citatum num. 49, quibus imperatoris ejusdem de se ipso testimonium epist. ad Ecclesiam apud Eusebium lib. III, cap. 18 adjungendum superest: Ἴν' ἐπιθεὶν πρὸς τὴν πάλαι μοι ποθουμένην τῆς ὑμετέρας διαθέσεως ὄψιν ἀφίκωμα, ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὴν ἁγίαν ἐσπέρην ἐπιτελεῖσαι ὀνηθῶ· *Ut simul atque desiderato dispositionis vestre conspectu frui licitum fuerit, uno eodemque die vobiscum sanctum festum peragere*

D possim. Quis autem festum aptius implet, quam qui precibus et sacramentis communicat? Chrysostomus in eos qui Paschatis antiqui ritu jejunant: Ὁ κατηχούμενος, inquit, οὐδέποτε Πάσχα ἐπιτελεῖ, ἐπειδὴ προσφορὰς οὐ κοινώνει· Nusquam catechumenus Pascha celebrat, quia nusquam oblationi communicat.

(93) Quibus ad Theophan. mentem opponit se Baron. ad an. 306 a num. 41 ad 22.

(94) Pomponius Laetus: *Constantinus natus est patre Eutropio Romanæ gentis nobilissimo, qui genus ab Ænea deducebat, et matre Claudia, Claudii Augusti filia.*

(95) Italicum vulgus ponte Mole, a quo vox Moulata, nuncupat pontem Milvium.

15 Κωνσταντίνος ὁ Μέγας ἐκ Θεοδώρας Ἐρκουλίου
θυγατρὸς γεννᾷ (96).

A Constantius Magnus ex Theodora Herculii filia
genuit

Κωνσταντίνου πατέρα Ἀναβάλλινόν Κωνσταντίαν γαμη-
τὸν Δαλματίου, τὸν καὶ Γάλλου, τὴν Λικινίου.

Constantium patrem Anaballinum et Constantiam uxorem
Galli Dalmatii, ex Gallum, Licinii.

Δαλματίας ὁ νέος Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.
Ἐκ δὲ Ἑλένης γεννᾷ Κωνσταντίνον τὸν μέγαν καὶ μόνον.
Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος ἐκ Φαύστας θυγατρὸς Ἐρκου-
λίου γεννᾷ

Dalmatius junior Juliani prævaricatoris P.
Ex Helena vero genuit magnum Constantinum solum.
Magnus vero Constantinus ex Fausta Herculi filia
genuit

Κρί- Κωνσταν- καὶ Ἑλένη γα- Κωνσταν- Κωνσταν-
σπον τίνον(97), μετὴν Ἰουλιανῶ του, τιν.

Cri- Constan- et Helenam uxorem Juliani præ- Constan- Constan-
spum, tinum, varicatoris, tium, teni.

JAC. GOARI NOTE.

(96) Ad varias lectiones ex his plerumque aman- B
danda erant, nisi continua sermonis expositione
indiguisset, aut Constantini elucidanda: genealogia
confluxissent plurimum. Quam, lector, in textu
vernici ex regio lacuoso plane et fallaci, sed ex
Barberino codice cum Vatic. num. 153 ad Anastasii
versionem accedente non expressi: Regii quæcum-
que est, ne fidei deseriat: exposuimus, subiungitur:
Ἐκ τῆς Θεοδώρας θυγατρὸς Ἐρκουλίου γεννᾷ
Κωνσταντίνου πατέρα Γάλλου Δαλματίου, ἐξ οὗ Δαλ-
μάτιος ὁ νέος Ἰουλιανῶ τοῦ Παραβάτου, et in
margine Ἀναβαλλίνου.

Ἐξ Ἑλένης γεννᾷ Κωνσταντίνον τὸν μέγαν καὶ
θεοφιλεῖ βασιλέα καὶ μόνον.

Κωνσταντίνος ὁ μέγας γεννᾷ Κωνσταντίαν γαμη-
τὴν τοῦ ἀσβεθοῦς Λικινίου.

Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος ἐκ Φαύστας θυγατρὸς
Ἐρκουλίου γεννᾷ Κρίσπον, Κωνσταντίνον, Κωνσταν-
τίνον, καὶ Ἑλένην γαμητὴν Ἰουλιανῶ τοῦ Παρα-
βάτου.

Palat. cod. æque corruptus legit cum Peyrez. :
Κωνσταντίνος ὁ μέγας.

Ἐκ Θεοδώρας θυγατρὸς Ἐρκουλίου (lege Ἐρκου-
λίου) γεννᾷ Κωνσταντίνον (lege Κωνσταντίνον) πατέρα
Γάλλου καὶ Ἰουλιανῶ τοῦ Παραβάτου, ἐξ οὗ Δαλματίος ὁ νέος Ἰουλιανῶ
τοῦ Παραβάτου.

Κωνσταντίαν γαμητὴν Λικινίου.

Ἐκ δὲ Ἑλένης γεννᾷ Κωνσταντίνον τὸν μέγαν
μόνον.

Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος ἐκ Φαύστας θυγατρὸς
Ἐρκουλίου γεννᾷ Κρίσπον, Κωνσταντίνον, Κωνσταν-
τίνον, καὶ Ἑλένην γαμητὴν Ἰουλιανῶ τοῦ Παρα-
βάτου.

Correctior quidem, at interpolatus codex Vat.
nom. 154, qui primus a me nuncupatur, ita
habet:

Κωνσταντίνος ἐκ θυγατρὸς Ἐρκουλίου Θεοδώρας
γεννᾷ Κωνσταντίνου πατέρα· additur manu recenti,
Γάλλου καὶ Ἰουλιανῶ τοῦ Παραβάτου.

Ἀναβαλλινόν, τὸν καὶ Γάλλου.

Κωνσταντίαν γαμητὴν Λικινίου.

Additur iterum eadem manu, Δαλματίου ἐξ οὗ
Δαλματίας ὁ νέος.

Ἐκ δὲ Ἑλένης γεννᾷ Κωνσταντίνον καὶ μόνον.

Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος ἐκ Φαύστας θυγατρὸς
Ἐρκουλίου γεννᾷ.

Κρίσπον, Κωνσταντίνον, Κωνσταντίνον, Κωνσταν-
τίνον, καὶ Ἑλένην γαμητὴν Ἰουλιανῶ τοῦ Παραβάτου.

Anastasius diverso ab his textu Constantii pro-
geniem deducit.

Constantium ex Theodora filia Herculii genuit
Constantinum patrem Galli Dalmatici: ex quo fuit
Dalmaticus Junior Juliani prævaricatoris frater.

Anaballinum qui et Gallus.

Constantiam uxorem Licinii.

Ex Helena vero genuit Constantinum magnum
solummodo.

Magnus autem Constantinus ex Fausta filia Her-
culii genuit Crispum, Constantium, Constantinum,
Constantem, et Helenam uxorem Juliani refugæ.

Baronius ad annum Christi 306 num. 21 Con-
stantii Chlori liberos aliter enumerat: et ex He-
lena quidem Constantinum solum suscepisse, ex Theo-
dora vero Constantinum patrem Galli et Juliani,
Dalmatium Annibalium parentem Dalmatii Junioris,
sive Dalmatiani, et ex quorundam sensu Constan-
tinum: filias vero, Constantiam Licinio nuptam,
Eutropiam Nepotiano, et (ut putant alii) Anasta-
siam.

Ac ut Dalmatium ab aliis repuliatum asserat,
de eodem refert Eutropii testimonium ad annum
357 num. 54: Verum Dalmatius (ita scribit ibidem)
Cæsar prosperrima indole, neque patre ab similia,
haud multo post oppressus est factione militari, et
Constantio patruæ suo sinente potius, quam iubente.
Subiungit num. 55: Cum Dalmatio filio Dalmatii
(quem ad an. 306 num. 21 Annibalium etiam voca-
vit) fratris Constantii, pene periclitati sunt Gallus et
Julianus filii Constantii fratris Constantini, etc.,
quæ verba satis implexa ex dicto num. 21 lucem
omnem accipiunt.

Petavius notis ad orationem Juliani primam,
Constantius, inquit, Helenam conjugem primo habuit,
natusque ex ea Constantinus. Post, repudiata He-
lena, Theodoram Maximiani Herculii privignam
duxit, ex qua nati Constantius, Hannibalus, et
Constantia. Constantii liberi duo suere, Gallus et
Julianus: Hannibalii vero Dalmatius. Constantia
Licinio nupsit. Constantini ex Minervina prima con-
juge filius exstitit Crispus; ex Fausta Constantinus.
Constantius, Constans, Constantia quæ Licinio
nupsit (quæ verba quatuor a typographo perperam
addita) et Helena Juliani uxor.

Pomponius Latius quatuor tantum recenset Con-
stantii filios, Constantinum, Anaballinum, Cons-
tantium, ac Constantiam.

Eutropius, lib. ix, Constantio liberos tribuit
septem, soliusque Constantini nomen præfert:
Constantius, ait, privignam Herculii Theodoram
accepit, ex qua postea sex liberos Constantini fratres
habuit.

Alii Dalmatium Dalmatii Junioris parentem, non
Constantini fratrem, verum ex fratre Constantio
simul cum Gallo et Juliano desertore nepotem fa-
ciunt, quibus Anastasii lectio favet. Alii Anaballia-
num cum Gallo confundunt, quos separant alii et
diversos faciunt. Hæc retulisse operæ pretium
lectoris facturus sufficiat. Recolendus quoque auctor
pag. 8 lit. D.

(97) Quem historicorum vulgus ex pellice Minervina
natum existimat, inculpata Constantini vite
cum Græcis recentioribus auctor consulturus, ex
legitimo conjugio susceptum ponit.

A. C. 313. — Hoc anno majori cum insania Licinium adversus Christianos persecutionem moventem et in se benefactorem molientem insidias pius Constantinus cernens, terra marique in ipsum arma parat: jamque bello civili moto, vivus in Bithynia ad Chrysopolim captus Licinius, in Constantini manus traditur. Ille innata sibi mansuetudine ductus, vitam largitur, et Thessalonicam custodiendum ablegat. Sed cum paulo post barbaris mercede conductis rebus novis studeret, hoc prævisto, clementissimus Constantinus gladio caput amputari præcepit: hocque deinum pacto perfectæ tranquillitatis Christianæ reipublicæ status compos est effectus, sublatis per vivificæ crucis potentiam tyrannis et admittente Dei subsidio, commissis soli Constantino totius Romani imperii habenis. Propriis igitur filiis in Cæsares promotis, pace potitus est. Extulit vir per omnia insignis, tam animi robore, quam ingenii acuminis, orationis doctrina et cœpia præstans, juris et æqui amator, ad beneficia promptus, facie decora cum majestate nitens, fortis et generosus in bellis, et in externis quidem adversus barbaros motis exelsus, in domesticis vero invictus: in fide aden stabilis et inconcussus, ut ab hostibus cunctis vel solis orationibus victoriam referret. **16** Eam ob rem templa, quæ Dominica dicimus, ad ethnicorum conversionem per loca in Dei honorem exstruxit.

Eodem anno Martinus, exercita per tres menses tyrannide, occisus est: et Licinianus Licinii filius Cæsaris insignibus a Constantino exutus.

Eodem quoque anno-Persarum regis filius Nar-

A. M. 3813. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἰδὼν ⁹⁸ Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβὴς (98) Λικίνιον μανικώτερον τῷ διωγμῷ χρώμενον, καὶ ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ εὐεργέτου μελετῶντα, ὀπλίζεται κατ' αὐτοῦ διὰ ξηρᾶς ⁹⁹ καὶ θαλάσσης· καὶ δὴ πολέμου δημοσίου κροτηθέντος (99) κατὰ τὴν Βιθυνίαν, ζῶν συλλαμβάνεται ἐν Χρυσοπόλει, καὶ εἰς τὰς χεῖρας Κωνσταντίνου παραδίδεται ¹⁰⁰. Ὁ δὲ τῇ ¹⁰¹ συνήθει φιλανθρωπία χρυσάμενος, χαρίζεται αὐτῷ τὴν ζωὴν, καὶ εἰς Θεσσαλονικὴν τοῦτον ἐκπέμπει φρουρεῖσθαι. Μετ' οὐ πολλῷ δὲ βαρβάρους μισθωσάμενος νεωτερίζειν ἤμελλεν, εἰ μὴ προγνοῦς ¹⁰² τοῦτο ¹⁰³ ὁ πραχτατος Κωνσταντῖνος διὰ ξίφους τοῦτον ἀποτιμηθῆναι ἐκέλευσε· καὶ οὕτως λοιπὸν τελείας ἀπέλαυσε ¹⁰⁴ γαλήνης τὰ πράγματα τῆς Χριστιανῶν πολιτείας τῇ δυνάμει τοῦ ζωοποιοῦ, σταυροῦ, γεγονόντων ἐκποδῶν. τῶν τυράννων, καὶ μόνου κρατήσαντος τοῦ θεοσυνεργέτου ¹⁰⁵ Κωνσταντῖνου τῆς τῶν ¹⁰⁶ Ῥωμαίων ἀρχῆς. Καταστήσας ¹⁰⁷ εὐν τοὺς ἰδίους ¹⁰⁸ παῖδας Καίσαρας ἀπέλαυσεν εἰρήνης. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ ¹⁰⁹ εἰς τὰ πάντα λαμπρὸς, δι' ἀνδρείαν ψυχῆς, δι' ὀξυτητά νοδς, δι' εὐπαιδευτίαν λόγων, διὰ δικαιοσύνης ἐρθότητα, δι' εὐεργεσίας ἐτοιμότητα, δι' ἀξιοπρέπειαν ὄψεως, διὰ τὴν ἐν πολέμοις ἀνδρείαν καὶ εὐτυχίαν ¹¹⁰, ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς μέγας, ἐν τοῖς ἐμφυλίοις ἀήτητος, ἐν τῇ πίστει σεβρῶς καὶ ἀσάλευτος. Ὅθεν καὶ ¹¹¹ κατὰ πάντων τῶν πολεμίων ὑπηγάγετο ¹¹² τῇ εὐχῇ τὴν νίκην. Διὸ καὶ Κυριακὰ (1) πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν ἔθνῶν κατὰ τόπους εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ ποιήσαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Μαρτῖνος ἐσφάγη τυραννίσας (2) μῆνας τρεῖς. Καὶ Λικινιανὸς υἱὸς Λικινίου αὐτοῦ Καίσαρ ἀπεδύθη ὑπὸ Κωνσταντῖνου ¹¹³ (2').

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ναρσῆς ὁ υἱὸς τοῦ τῶν Περσῶν (3)

VARIAE LECTIONES.

⁹⁸ ἰδὼν A, ὄρων vulg. ⁹⁹ διὰ ξηρᾶς A, διὰ τε ξ. vulg. ¹⁰⁰ παρατίθεται f. ¹⁰¹ τῇ add. ex A. ¹⁰² προ- γνοῦς] γνοῦς A. ¹⁰³ τοῦτον om. A. ¹⁰⁴ ἀπέλαυσε A, ἀπέλαυσε vulg. ¹⁰⁵ τοῦ θεοσυνεργέτου Κωνστ. A f. τῇ Θεοῦ συνεργεῖα τοῦ K. vulg. ¹⁰⁶ τῶν adi. ex A. ¹⁰⁷ καταστήσαντος A f. ¹⁰⁸ ἰδίους A, οἰκίους vulg. ¹⁰⁹ ὁ ἀνὴρ εἰς τὰ πάντα A, ἀνὴρ τὰ πάντα vulg. ¹¹⁰ εὐτυχίαν A f, εὐφύαν alii, εὐφυχίαν vulg. ¹¹¹ καὶ a. id. ex A. ¹¹² Legebatur ἀπηγ. ¹¹³ Κωνσταντῖνου A b f, Κωνσταντῖου vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Anno decimo nono Licinium profligatum funditus vel extinctum merito Theophanes assertit, ante Constantini videlicet mortem annis integris tredecim: ita chronicon Alexandrinum. Favet Aurelius Victor suis calculis, Anno, inquit, imperii tricesimo secundoque (is est apud auctorem imperii Constantini numerus) cum totum orbem (sublatis omnibus tyrannis) annis tredecim tenuisset, excessit. Haud satis attenta Victoris auctoritas Pontacum reliquit errantem ad not. calcem.

(99) Bello publico, inque illud inardescente tota resp. sic et Anast. nec satis expressum, bello civili moto. Erat sane civile, sed hujusmodi inter civilia ut universam reimp. scinderet. Ἐν τοῖς ἐμφυλίοις ἀήτητος, ait D, invictus in bellis civilibus. COMBEFFI.

(1) Eadem Chron. Alexand. Ad posteriores annos remittitur perioche hæc ab Hieronymo in Chronico ad Constantini annum 22.

(2) Ad imperium nimirum a Licinio sub extremam cladem a Licinio cooptatus. Zosimus lib. II, Victor et alii. Eum vita donatum assertit Petavius ad annum Constantini 19, quem relatus Zosimus et Theophanes occisum testantur. Eum correctus

auctores reliqui Maximianum scribunt.

(2') Val. 4 et Peyrez. codd. quos secutus sum in versione. Legunt Κωνσταντῖου. Sic bene Val. 1 Pal. et Peyr. nec enim Constantii Cæsaris erat Cæsarem Licinianum exauctorare; sed patris Constantini, qui μονοκράτωρ, rerum summam solus tenebat. COMBEFFI.

(3) Inter pugnas adversus Licinium commissas ξροδὸν τῶν Περσῶν ἀγγελοῦσαν, *mittitiam Persarum excursionem* tangit Nicephorus Callistus, lib. VII, cap. 47. Causam eodem tempore assignare voluisse Zosimum attentus lector ex ejus lib. II, ubi de Licinii postrema clade, percipiet. Constantii quoque victoriam ex Juliani imp. in ejus laudem oratione conjicio ex verbis istis non longe a principio, τοῖς Παρθυαίων καὶ Μήδων ἔθνεσιν ἀντετάχθης μόνος, *Parthorum et Medorum gentibus solus ex adverso stetit*: de præliis quippe, quæ vivente patre Constantino juvenis sustinuit, ibi loquitur. *Chronicon Alexandrinum* ad Constantini annum 20: Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν καιρὸν κατὰ τῶν πολεμίων τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως στρατεύτας ὑπηγάγετο τῇ εὐχῇ τὴν νίκην. Διὸ καὶ Κυριακὰ πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν ἔθνῶν κατὰ τόπους εἰς τιμὴν τοῦ ἐπὶ πάντων

βασιλέως κατέδραμε τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ λαμβά-
νει πόλιν Ἀμίδα. Τούτῳ Κωνσταντίνος ⁵⁵ ὁ Καῖσαρ,
Κωνσταντίνου παῖς, πολεμαί, καὶ πταίσας ὀλίγον,
εἰλος οὕτω τῆς μάχης ἐκράτησεν, ὡς καὶ αὐτὸν ἀν-
ελεῖν τὸν Ναρσῆν.

A. M. 5816. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ ⁵⁶ εἰκοσαετη-
ρις ⁵⁷ (4) τῆς ⁵⁸ Κωνσταντίνου τοῦ Αὐγούστου βασι-
λείας ἐτελέσθη ⁵⁹. Καὶ ἐγένετο ἡ ἀγία ⁶⁰ καὶ οἰκου-
μενικὴ πρώτη σύνοδος τῶν τῆ Πατέρων, ὧν οἱ
πολλοὶ θαυματουργοὶ τε καὶ ἰσαγγελοὶ ὑπῆρχον, τὰ
στίγματα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σώματι φέροντες ἐκ
τῶν προλαβόντων διωγμῶν · ἐν οἷς καὶ ⁶¹ Παφνού-
τιος, καὶ Σπυριδῶν, καὶ Μακάριος ⁶², καὶ ὁ Νισιδί-
νος ⁶³ Ἰάκωβος, θαυματουργοὶ, καὶ νεκροὺς ἀναστή-
σαντες καὶ πολλὰ παράδοξα ποιήσαντες. Τῆς δὲ ἀγίας
συνόδου ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας γενομένης, ἐξῆρ-
χον (5) αὐτῆς Μακάριος ⁶⁴ ὁ Ἱεροσολύμων καὶ ⁶⁵
Ἀλέξανδρος, Ἀλεξανδρείας, ὑπὲρ δὲ τοῦ Ἰωάν-
νου ⁶⁶ καὶ Βικέντιος παρήσαν. Τῆς δὲ Ἀντιοχείων
Ἐκκλησίας χηρευούσης ⁶⁷, ἡ σύνοδος Εὐστάθιον ἐκύ-
ρωσε τὸν ἐπίσκοπον Βεβρόλις ⁶⁸ τῆς Συρίας. Ἀλέξαν-
δρος ⁶⁹ δὲ ὁ τοῦ Βυζαντίου οὐ παρῆν ἐν τῇ συνόδῳ
διὰ γῆρας βαθύτατον καὶ ἀσθένειαν σώματος. Πρε-
σβύτεροι δὲ αὐτοῦ τὸν τόπον ἀνεπλήρωσαν · τότε καὶ
Παῦλος ⁷⁰ ὁ Νεοκαισαρείας παρῆν τῇ συνόδῳ, καὶ
ἄλλο πλῆθος ἁγίων ἀνδρῶν βίῳ καὶ λόγῳ διαπρη-
πόντων, περὶ ὧν μεγάλους ἐπαίνους ἐν τῷ τρίτῳ
λόγῳ τῷ εἰς τὸν βασιλεῖα Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἔ-
γραψε (6). Πᾶσι δὲ τὰ πρὸς τὴν ⁷¹ χρεῖαν δαψιλῶς
ὁ Χριστιανικώτατος βασιλεὺς ἐχορήγει. Ἀστὴ ⁷²
καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος συνερχεῖ τῆς ἀγίας
καὶ ὁμοουσίου Τριάδος Ἀρειῶν καθέστα ⁷³ καὶ τοὺς
ὀμόφροντας αὐτοῦ ⁷⁴ (7) · Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας
καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, χωρὶς Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου,
συνθεμένου τῇ φωνῇ τοῦ ὁμοουσίου πρὸς τὸ παρὸν,
καὶ τοὺτους ἐξῆραται ⁷⁵ παρέπεμψε, συμπρόντος αὐ-
τοῖς καὶ τοῦ πανευφήμου βασιλέως Κωνσταντίνου
καὶ συνεργούοντος ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ Θεὸν, ἄλλους τε
ἀντ' αὐτῶν χειροτονηθῆναι ἐκέλευσε, πίστειώς τε

ses, in Mesopotamiam excursionibus factis, urbem
Amidam cepit. Constantinus Cæsar Constantini
filius cum eo congregitur, et adversa suo vitio for-
tuna aliquantum usus, demum ita superior in pugna
evasit, ut profligatum Narsem interemerit.

A. C. 516.—Hoc anno vicennalia Constantini Au-
gusti celebrata, et sancta universalis prima syno-
dus trecentorum decem et octo Patrum habita,
quorum plurimi miraculorum patratores et meritis
angelis æquales, ex præviis persecutionibus Chri-
sti stigmata in corpore circumferant: inter quos
præcipui Paphnutius, Spiridon, Macarius et Nisi-
binus Jacobus, prodigiorum opifices, qui mortuos
etiam suscitabant ad vitam aliæque id genus supra
hominum fidem miranda ediderant. Sancta itaque
synodo Nicææ Bithyniæ celebrata, præsidēs ejus
concederunt Macarius Hierosolymorum et Alexan-
der Alexandriae antistites: vice autem Romani Bi-
ton et Vincentius adfuerunt: vidua vero pontifice
Antiochensium Ecclesia, synodus Eustathium con-
firmavit Berhææ in Syria episcopum. Alexander
demum Byzantii præsul ob extremam senectutem
et corporis invaletudinem synodo non interfuit:
presbyteri tamen ipsius locum tenuerunt. Tunc
etiam Paulus Neocæsareæ episcopus venit ad syno-
dum, et sanctorum virorum moribus et doctrina
præstantium multitudo, quorum eximias laudes ter-
tia in imperatorem oratione Eusebius Pamphili
conseripsit: cunctis autem quæ necessitas postula-
bat Christianissimus imperator liberaliter supple-
ditabat. Sancta hæc et universalis synodus sanctæ
et consubstantialis Trinitatis auxilio Arium et ejus
sententiæ sectatores damnavit: Eusebium Nicome-
diæ et adjunctos ei socios, dempto tamen Eusebio
Pamphili, qui quoad illud tempus homousii voca-
bulo præbuit assensum, communionē interdictos
misit in exsilium, sancita cuncta laudatissimo im-
peratore 17 Constantino sua præsentia firmantur,
omnibusque quæ Deo forent consona optulante:

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ Κωνσταντίνος A, Κωνσταντίνος; vulg. ⁵⁶ ἡ om. A. ⁵⁷ εἰκοσαετηρίς a b c d e f. ⁵⁸ τοῦ A. ⁵⁹ ἐτελέσθη A, ἐτελειώθη vulg. ⁶⁰ ἀγία καὶ οἰκ. A, ἀγία οἰκ. vulg. ⁶¹ καὶ post οἷς; add. ex A. ⁶² καὶ Νικ. A, καὶ ὁ M. vulg. ⁶³ Νησιδίνος; καὶ Ἰάκ. A. ⁶⁴ Μακάριος ὁ Ἱερ. A, ὁ Max. Ἱερ. vulg. ⁶⁵ καὶ add. ex A a. ⁶⁶ Βίτων A b, Βήτος; vulg. ⁶⁷ χηρευούσης A et alii, στερευούσης vulg. ⁶⁸ Βεβρόλις; A et alii, Βεβρόλις vulg. ⁶⁹ Ἀλέξανδρος; Μητροφάνης A e f. ⁷⁰ καὶ Παῦλος; A, καὶ ὁ Π. vulg. ⁷¹ τὴν om. A. ⁷² post καθέστα a add. καὶ Θεόγνιον τὸν Νικαίας. ⁷³ αὐτῷ a. ⁷⁴ ἐξορίαις A, ἐξορία vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Σωτήρος Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν πεποίηεν · Eodem
tempore, expeditione in hostes Christianorum sus-
cepta, precibus victoriam reportavit. Quare et templa
ad conversionem paganorum passim, et Christi Ser-
vatoris nostri cultum excitavit.

(4) Vicennalia Constantini ad mundi 5816, Christi
vero 516, ut Georgius Syncellus devinxit, ita num-
erum eundem continuator ejus Theophanes ob-
servare debuit. Illius verba sunt: Ἐπὶ τὴν ἀπὸ
Ἀδάμ ἕως τῆς εἰκοσαετηρίδος Κωνσταντίνου στοι-
χείωσιν διὰ τῆς τῶν κρατησάντων κατ' ἔθνος βασι-
λείων ὀνομασίας τὸν τῶν μωσῆς ἐτῶν ἀριθμὸν ἀπα-
ραλειπτικῶς συνάξας ἐπιδείξω · Ad summam ab Adam
ad Constantini vicennalia, relatis uniuscujusque na-
tionis regum nominibus annorum 5816, numerum ab

D errore alienus clarissime colligam. His annos septem
addendos edocet nota in operis titulum, et ad
pag. 1 septima.

(5) Ut conciliorum præsidēs ἐξαρχοί, eisdemque
ἐξάρχων dicantur, præter Theophanem edicunt
concl. Ephesinum, Chalcedonense act. 2 sub
initium. Theodoretus, lib. II, cap. 22. Evagrius,
lib. I, cap. 10.

(6) Clarius, libro 3 in laudem Constantini; sive
de vita Constantini, cujus 9 cap. exstant eæ laudes.
COMBESIS.

(7) Arianæ sententiæ in concilio Nicæno secta-
tores episcopus recens auctor recenset dissertat.
in lib. I, cap. 8, Photiani Philostorgii.

insuper alios in abdicatorum locum instituit ordinari: ac demum, quæ nunc per omnem orthodoxorum Ecclesiam publicatur, scriptis mandata fidei expositionem evulgavit. Cum vero impius Arius ad ipsam præsens astaret et examinaretur, Eusebius Nicomediarum, Theognis, Maris, Narcissus, Theophantus et Patrophilus, blasphemio fidei libello composito synodoque tradito, partem ejus suscipere defendendam: quo in frustra conciso, ejus auctores, mutata sententia, damnaverunt Arium, excepto Secundo, Ptolemaidis Ægypti, et Theona, Marmarices episcopis: quibus mox cum Ario ejectis et anathemate percussis, una cuncti cum augustissimo imperatore subscribentes, sanctum fidei symbolum, felicibus etiam precationibus et acclamationibus additis, publicaverunt: atque ita conventus solutus est.

Hoc anno Crispus imperatoris filius Christianus effectus decessit: et Byzantium cœpit condi.

Coacta est sancta et universalis prima synodus duodecima indictione. anno magni Constantini vi-

A Έχθεσιν έγγραφον εξήνεγκε, τὴν κατὰ πᾶσαν Ἐκκλησίαν ὀρθοδόξων νῦν ἀπαγγελλομένην. Τότε Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς παρόντος ἐν τῇ συνόδῳ καὶ κρινομένου. Εὐσεβίου ὁ Νικομηδείας, καὶ Θεόγνις, καὶ Μάρρις ¹⁶, καὶ Νάρκισσος, καὶ Θεόφαντος, καὶ Πατρόφιλος ἀντεπιστοῦντο. Ἀρείου, οἱ συντάξαντες πίστει λόγον βλάσφημον ἐπέδωκαν τῇ συνόδῳ. Τοῦ δὲ διαβήθητός, οἱ πεποικηότες τοῦτον ἀντιστραφέντες κατέδρασαν Ἀρείου χωρὶς Σεκοῦνδου Πτολεμαίδος τῆς Αἰγύπτου, καὶ Θεωνᾶ τοῦ Μαρμαρικῆς ¹⁷, ἕν ἐκκληθέντων σὺν Ἀρείῳ καὶ ἀναθεματισθέντων, τὸ ἅγιον σύμβολον τῆς πίστεως ἀνηγόρευσαν ¹⁸, ὑπογράφαντες (8) ἅπαντες σὺν τῷ πανσεβασμίῳ ¹⁹ βασιλεῖ, καὶ εὐφήμησαν, καὶ οὕτως διελύθη ὁ σύλλογος.

B Τοῦτῃ τῷ ἔτει Κρίστος ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως (9) Χριστιανὸς ἐκοιμήθη· καὶ τὸ Βυζάντιον ἤρξατο κτίζεσθαι (10).

Συνέστη οὖν ἡ ἅγια καὶ οἰκουμένην πρώτη συνέδος τῇ δωδεκάτῃ Ἰνδικτιῶν (11) ἔτει εἰκοστῷ τοῦ

VARIAE LECTIONES.

¹⁶ Μάρρις A et alii, Μάρης vulg. ¹⁷ Μαρμαρικῆς A. ¹⁸ ἀνηγόρευσαν A. ¹⁹ πανσεβασμίῳ A, σεβ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Idem in cap. 9 Gelasius quoque Cyzicenus tomo II Conc. Parisiis anno 1636 impressorum.

(9) Vicennialibus Constantini patris Crispum obisse confirmat ex Idatio Petavii lib. xi *De doct.* C *temp.* cap. 41. Annum eundem prius aperte scripserat Sozomenus lib. i, cap. 5. Vox porro ἐκοιμήθη, nulla vi recensita, mortem oppertiisse arguit. Alienum quidem a crimine Constantinum declarare, imo pietati quam studiosissime addictum celebrare pro viribus contendit Theophanes: ac ne quis Crispi sanguine contaminatum credat, Crispum legitimo conjugio procreatum inducit Theophanes, et ejus mulieris filium, quam cæteri historici libidinosam et furentem in privignum novercam fingunt. Ut ut se habuerit, matrem vel novercam, a nece Crispo iltata suo silentio innoxiam demonstravit auctor *Vite Constantini*, et Socrates: invidiam pariter omnem a Constantino depulit Sozomenus lib. i, cap. 5, aperte defendit Evagrius, lib. iii, cap. 41, quorum auctoritatem haud temere Theophanes excepit, et exinde Cedrenus et Nicephorus secutus est lib. vii, cap. 35.

(10) Quod non advertitur facile, discrimen inter Byzantium conditum et encæniam ponendum. Hic de conditu solo Theophani sermo est: quem Constantini vincennialibus primo tentatum Socrates asserit lib. i, cap. 12: Ὁ βασιλεὺς ἐπιτελέσας δημοτέλῃ τῆς εἰκοσαετηρίδος αὐτοῦ ἐορτῆν, εὐθὺς [τὸ] περὶ τὸ ἀνορθοῦν τὰς ἐκκλησίας ἐσοῦσθαι. Ἐποίη δὲ τούτο περὶ τὰς ἄλλας πόλεις, καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπωνύμῳ, ἤν Βυζάντιον καλούμενην τὸ πρότερον, τῷ ἔτει. *Imperator simul ut festum solemne ad vicennialium annum imperii sui celebraverat, nulla interposita mora, ad ecclesias extruendas omne suum studium contulit: istudque præstitit, cum in aliis urbibus, tum ea cui nomen suum imposuerat, quam quidem Byzantium olim appellatam magnis adauxit ædificiis. Quam encæniorum et conditus varietatem titulo capitis 42 libro. xi De doctrina temporum, Petavii statuerat per totum caput non observans, istum cum illis confundit. Græci, inquit, mundi annos Christianique varie computant, dum encæniam Constantini referunt. Theophanes annum mundi 5816,*

Christi 516, quem ipsam esse scibit, quo Nicæna synodus est absoluta. Verum haud de encæniam, sed de CP. conditu præsentis Christi anno 316 institutus est sermo. Βυζάντιον ἤρξατο κτίζεσθαι, pergit, *Theophanes Constantini 52 annum illum facit. Nusquam: sed vicesimum inculcat Theophanes, quem eundem canonium ejus chronologicum superius exhibuit. His addit: Theophanes alteram computandi rationem adhibet, secundum quam natalis Dionysianus convenit anno mundi 5495, Græcorum vero sententia 5500. At certe eam esse Theophani, quæ Georgio Syncello computandi normam, Georgio vero, quæ Græcis Dionysianam æram anno 5500 stantibus ipse Theophanes in præmio, et Georgius suo in opere, et utriusque scripta ad invicem comparata testantur: de quibus supra in annotatis ad Proœmium.*

(11) Manifestum Theophanis indictiones hic primum memorantia errorem hic detecturo quædam prius occurrunt supponenda. 1. Græcos Latinis in indictionibus numerandis assentiri: adeoque anno, quo Christus lucem aspexit, unam apud utroque affigi, tertiam videlicet, et anno præsentis 1650 tertiam pariter recenseri. 2. A Christi nataliis ad hujusce anni limitem eundem esse numerum, qui est mille sexcentorum et quinquaginta. 3. A mundi conditu annos putandi tres esse apud Græcos celebrioris modos. Hi quippe mundi 5493, isti 5500, quæ Georgii Syncelli et Theophanis sententia est, alii 5508 Christum ortu suo terras consecrasset prædicant. His præmissis, demus Theophani, juxta proprios sibi calculos Nicænam synodum anno ab orbe condito 5816 et a Christo nato 316 celebratam: cum ille ortus sui comitem habuerit tertiam indictionem: Nicæna synodus non in 12, sed in 4 indictionem reperietur incidere, ac simul errorem in posita indictione arguere: vel in adversum Nicæna synodo indictioni duodecimæ alligata, ipsam eandem synodum haud jam amplius in mundi 5816 et Christi 316. verum in mundi 5824 et Christi 324 incurrere, ac simul hallucinatum Theophanem deprehendemus. Erroris causam et reparandi modum præmissis nota in operis titulum sexta.

μεγάλου Κωνσταντίνου, μηνί Μαΐου κ' (12). "Εγραψε ἄπιστολὴν ἐγκύκλιον ἢ σύνοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, δι' ἧς ἐδήλωσε τὴν ἐκβολὴν Ἀρείου, καὶ Σεκούνδου, καὶ Θεωνᾶ· ἐσήμανε δὲ καὶ περὶ Μελετίου, ὥστε ἰδιάζειν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει ἡσυχάζοντα (13)· τοὺς δὲ ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας· μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιούσθαι (14). "Εγριψε δὲ καὶ περὶ τοῦ Πάσχα μηκέτι μετὰ Ἰουδαίων αὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ τῷ κατὰ Ἰταλίαν τύπῳ κατὰ τὴν Κυριακὴν μᾶλλον ἡμέραν ἑορτάζοντας. "Ομοίως καὶ ὁ πανευσεβῆς βασιλεὺς ἐπιστολὰς ἔγραψε (15) πανταχοῦ τὰ αὐτὰ καλεπούσας καὶ βεβαιούσας τὰ παρὰ τῆς ἀγίας συνόδου ἐκφωνηθέντα, καὶ Ἄρειον ἅμα τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ ἀποκηρύττων, Πορφυρινοῦς τε αὐτοῦς ὀνομάζεσθαι, καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῶν κατακαίεσθαι, καὶ τοὺς μὴ τοῦτο ποιοῦντας ἀναγεύσθαι· ἐξέθετο δὲ καὶ νόμον βασιλικὸν οὕτω ταῦτα γίνεσθαι. Τῆς δὲ ἑορτῆς ἐνστάσης κατ' αὐτὸ τῆς εἰκοσαετηρίδος τῆς αὐτοῦ βασιλείας, πάντας τοὺς Πατέρας εἰς ἐστίασιν προετρέψατο, συγκατα-

A gesimo, mensis Maii die pariter vigesimo. Circularem autem epistolam in Alexandriam, Libyam et Pentapolim synodus misit, qua Arii, Secundi et Theonæ depulsionem declaravit : de Meletio item, ut se quiete in propria civitate contineret, et qui ab eo electi erant, alia secretiori ordinatione confirmarentur, significavit. De Paschate præterea, ne amplius ritu Judaico celebraretur, sed jam per Italiam recepto more Dominico magis die festivo coleretur, edixit. Pari quoque modo literas in provincias piissimus imperator misit, quibus cuncta, quæ a sancto synodo fuerant pronuntiata, probarentur et nuntiarentur exsequenda : Ariumque una cum sectæ asseclis ab Ecclesia proscripsit; eos Porphyrianos vocari, libros eorum igne consumi, et qui non acquiescerent, morti tradidi decrevit : et super his omnibus demum imperatorum promulgavit edictum. Instante vero sub id tempus vicennalis ejus imperii die festo, cunctis Patribus ad epulum invitatis, una et ipse accubuit : et

VARIE LECTIONES.

" Ἐ Α, δὴ vulg. " ὑπ' αὐτοῦ Α, ὑπ' αὐτὸν vulg. vulg. " ἀποκηρύττουσας α.

" κελεπούσας καὶ βεβ. Α, βεβαιούσας, καὶ κελεύσας

JAC. GOALI NOTÆ.

(12) Ex Socrate lib. 1, cap. 9 ad calcem : "Ο χρόνος δὲ τῆς συνόδου, ὡς ἐν παρασημασίωσειν εὐρομέν, ἐκατείας Παυλίνου καὶ Ἰουλιανου τῆ εἰκάδι τοῦ Μαΐου μηνός· *Quod tempus concilii attinet, coactum quidem fuit, sicut ex Annalium commentariis constat, Paulino et Juliano cons., mensis Maii die vicesimo.* Subdit Socrates : Τοῦτο δὲ ἦν ἑξακοσιοστὸν τριακοστὸν ἔκτον ἔτος ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνης βασιλείας· *Erat porro ab Alexandri Macedonis imperio annus 636.* Theophanem τεσσαρακοστὸν ἡγίσσε πύλο. Cum enim Georgius Syncellus, quem ille sequitur, Alexandri mortem anno mundi 5170 conjunxerit : his nisi sexcentos quadraginta et sex annos addidisset, Nicænum concilium anno mundi 5816 non collegisset celebratum, nisi forte ad annum 5180 Alexandri obitum seposuisset. Ex hac Socratis auctoritate errorem priori nota manifestatum in suis calculos deduxit Theophanes.

(13) Nihil jam se rebus ecclesiasticis immiscen-tem (in pœnam nimirum superioris schismatis) privatim agere : hæc enim vis est τοῦ ἡσυχάζειν in ejusmodi. Quod sequitur de ordinatis ab illo, quos sancta synodus præcipit μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιούσθαι, *sacratiori ordinatione confirmari*, de vera accipiendum ordinatione, velut irrita penitus, quam Meletius præsumpsisset contra magnæ Alexandriæ episcopi jura : qua de re prodiit propediem illustrissimi Petri de Marca Tolosani archiepisc. disceptatio, quam brevis, tam erudita, P. Morini libro de sacræ ordinationibus inserta. *Comæris.*

(14) Meletianos sacerdotes Ecclesiæ resitueudos, manuum impositione (quæ vel ordinis consecratio, vel penitentia sacer ritus exsistebat) fuisse confirmatos triplici pacto intelligi posse arbitrator. 1. Ut Patres antiqui hæreticorum et schismaticorum sacramentis quibusvis præter baptismum rejectis, Meletianorum quoque sacerdotum promotionem nullius esse roboris deberent æstimare : et eapropter ad Ecclesiæ consortium redire cupientes μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ κατασταθέντας, *sanctiore ordinatione* (quasi prior exstitisset profana) *constitutos et creatos sacerdotes.* Eam sententiam, quam Gratianus olim et Palles certam tenuerunt, Ecclesia et theologorum schola reprobatur : verum, qui nunc est, non adeo antiquis manifestum fuisse Ecclesiæ sensum

declarare obnituntur ex Innoc. epist. 18, Leonis epist. 38, alias 40, ad Anutol. cap. 2 et ex canon. *Nos consecrationem, et, Excommunicati,* quos aliis exagitandos permitto. 2. Manus impositione vel χειροτονίᾳ, per penitentiam eum Ecclesiæ reconciliationem hic intelligendam : at quæ publica fuit penitentia, qua ratione μυστικωτέρᾳ, vel quo pacto χειροτονία ordinis secreta consecratio dicatur, hanc clare percipio. Quare 3, in gravis momenti negotio, quale Meletianorum sacerdotum exstabat ordinatio, aliorum animis dubium hæsisse, num rata vel reproba censeretur, facile mihi persuado ex dictis pro priore exponendi modo : ideoque dubio cuivis tollendo de eorum repetenda consecratione ad cautelam, et sub conditione, quod aiunt, latam in synodo fuisse sententiam. Ea opinandi via ex tribus verbis istis, μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιούσθαι mihi tuto colligitur : 1. *Χειροτονία*, quod sacerdotalem consecrationem et veram ordinationem infert. 2. *Μυστικωτέρᾳ*, quod vel *sanctiorem* et puriorem, ita dicam, exigit vitam, quam qui apud schismaticos de profano et irritato foret suspectus, vel qui, velut dubius et incertus, saltem in secreto reparari deberet, et innovari ; cum certa quælibet et sacra ordinatio in Ecclesiæ prospectu, et loco publico celebraretur : quod Theophilus Alexandrinus edixit : *Χειροτονεῖν ἐν μέσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, et iterum, χειροτονία δὲ λαθραίως, μὴ γινέσθω· Ordinare in media ecclesia, et populo presente oportere : nec clandestinam ordinationem celebrari* : vox quippe μυστικωτέρᾳ *sanctiorem et secretiorem* significat. 3. *Βεβαιούσθαι, confirmari* sonat et *approbari* : atque accipere, vel stabiliri de novo subindicat. Eadem porro verba legimus apud Socratem lib. 1, cap. 6 : Τοὺς δὲ ὑπ' αὐτοῦ (Μελετίου) κατασταθέντας, μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ κατασταθέντας (alia lectio in margine βεβαιωθέντας) κοινωνήσαι ἐπὶ τούτους. In ipsa concilii Nicæni epistola apud Theodoretum lib. 1, cap. 11 : Τοὺς δὲ ὑπ' αὐτοῦ (Μελετίου) κατασταθέντας μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιωθέντας κοινωνηθῆναι ἐπὶ τούτοις, ἐφ' ὧρα ἐχί: μὲν αὐτοῦς τὴν τιμὴν, καὶ λειτουργεῖν. De clericorum penitentia et reconciliatione Joannes Morinus opere *De administ. sacram. penitentia*, lib. 19, cap. 12.

(15) Exstant apud Socratem lib. 1, cap. 6.

splendide et cum honore cunctos excipiens, Paphnutii et sociorum confessorum effossos in persecutione oculos et mutilata membra, quasi sanctioniam in se exinde derivaturus, exosculabatur. Cunctos deinde episcopos hortabatur ad concordiam, et ut a proximorum criminibus deferendis absisterent: libellos autem, quos adversus invicem nonnulli dederant, igne consumpsit: hoc addito sacramento firmans, quod si adulterantem episcopum cerneret, ipse propria purpura **18** libenter teget. Donis denique immensis per omnes ecclesias distributis, provincialium præsidentibus, ut sacerdotibus coerent, præcepit; lætos tandem omnes dimisit. Cum autem ethnici philosophi probris imperatorem Byzantii onerarent, quod præter Romanorum imperatorum mores, communi religione innovata, prave se gereret; e philosophorum grege selectum unum cum Alexandro episcopo in disputationis certamen committere placuit. Alexander vero vir quidem divinus erat, sed ingenio ac litteris rudis. Hic versatissimo in dialecticæ præceptis philosopho, linguæque lascivia laboranti, Te, inquit, in nomine Jesu Christi veri nostri Dei silere jubeo et conticescere. Eo dicto obmutuit ille et loquelæ factus est expertus. Macario præterea Hierosolymorum episcopo, qui concilio interfuit, mandavit imperator, ut reversus sanctæ resurrectionis locum, et Calvarii Golgotham, et vivificam crucis lignum requireret. Eodem quoque anno matrem Helenam mulierem divino sensu præditam coronavit Constantinus, et ut imperatrix monetam suo caractere causam distribueret, donavit. Ostentum autem vidit

κλιθείς αὐτοῖς καὶ λαμπρῶς ⁸⁸ τιμήσας ⁸⁹ αὐτοὺς· Παφνουτίου δὲ ⁹⁰ καὶ τῶν ὁμοίων ὁμολογητῶν τοῖς ἐξορυχθέντας ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ πηρωθέντα μέλη ἐν τῷ διωγμῷ κατεφέλει, ἀγiasμὸν ἐξ αὐτῶν ποριζόμενος. Παρήγει δὲ πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις, εἰρήνην ἄγειν ⁹¹, καὶ τῶν κατὰ τοῦ πληθὸν λιθοβολίων ἀπέχεσθαι. Τοὺς δὲ λιθέλλους, οὓς κατ' ἀλλήλων τινὲς ἐκδεδώκασιν ⁹², πυρὶ κατέκαυσεν, ὄρκω βεβαιῶν, ὡς εἰ ἴδοι ἐπίσκοπον μοιχεύοντα, τῇ πορφυρίδι σκέπτειν αὐτὸν ⁹³ προθύμως. Πολλὰ δὲ πάσαις τῆς ἐκκλησίας δωρησάμενος, καὶ τοῖς ἀρχιερεῖσι, τῶν ἐθνῶν τιμῆν τοὺς ἱερεῖς παρακλειουσάμενος, χαίροντας ἅπαντας ἐξαπέστειλε. Τοῦ δὲ βασιλέως ὑπὸ σοφῶν ('6) Ἑλλήνων ὀνειδισθέντος ἐν Βυζαντίῳ, ὡς οὐ πράττει ⁹⁴ καλῶς παρὰ τὰ ἔθη τῶν βασιλέων Ῥωμαίων νεωτερίζειν τὴν θρησκείαν, ἔδοξε ⁹⁵ τῷ βασιλεὶ ἓνα τῶν φιλοσόφων Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἐπισκόπῳ τοῦτον πρὸς τὸ διαλεχθῆναι μετ' αὐτοῦ παραπέμψαι. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος θεὸς μὲν ἦν ἀνὴρ, λόγων δὲ ἀπειρος. Εἶπε δὲ τῷ διαλεκτικῷ φιλοσόφῳ γλωσσαλοῦντι· Ἐπιτάττω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ⁹⁶ σιωπᾶν, καὶ μὴ φθέγγεσθαι. Ἄμα δὲ τῷ λόγῳ ἐξημώθη ⁹⁷, καὶ γέγονεν ἀλαλος. Τῷ δὲ ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων (17) Μακαρίῳ παρόντι ἐν τῇ συνόδῳ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐπινοῦντι ἐπινοῦντα τὸν ⁹⁸ τόπον τῆς ἁγίας ἀναστάσεως, καὶ τὸν τοῦ Κρᾶνίου Γολγοθᾶ, καὶ τὸ ζωοποιὸν ξύλον. Τῷ δ' αὐτῷ ἔπειτα Ἑλένην ⁹⁹ (18) τὴν θεόφρονα αὐτοῦ μητέρα ἔσπεψε, καὶ μονήταν ¹⁰⁰ ὡς βασιλίδι ἀπένειμεν (19). Αὕτη δὲ ὄπτασιν ἑώρακε (20) καλεῖσθαι αὐτῇ ¹⁰¹ καταλαβεῖν τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ¹⁰² ἀνόμων καταχωσθέντας θεῖους τόπους εἰς φῶς ἀγαγεῖν.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ποιεῖτα — λαμπρῶς οἰν. A f. ⁸⁹ προτιμήσας A. ⁹⁰ δὲ] τε A. ⁹¹ ἄγειν om. b. ⁹² ἐκδιδώκασιν] ἐπιδοῦ. A a f, ἐξεδώκασιν vulg. ⁹³ σκέπτειν αὐτὸν A, σκέπτειν τοῦτον vulg. ⁹⁴ πράττει A, πράττει vulg. ⁹⁵ καὶ ἔδοξε A. ⁹⁶ τοῦ ἀληθ. Θεοῦ A, τ. ἀλ. ἡμῶν Θεοῦ vulg. ⁹⁷ ἐξημώθη etc. infra p. 46. ⁹⁸ τὸν τοῦ A, τὸ τοῦ vulg. ⁹⁹ Ἑλένην A. τὴν Ἑλ. vulg. ¹⁰⁰ μονήταν b, μονίταν vulg. ¹⁰¹ αὐτῇ A, αὐτὴν vulg. ¹⁰² τῶν om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(16) Emend. Barb. φιλοσόφων· unde et sequitur, ἓνα τῶν φιλοσόφων παραπέμψαι. Visum unum e philosophis, cum quo Alexander disputaret, emittere COMEFIS.

(17) Alexander monachus apud Gretserum tom. II, *De cruce*, pag. 38: Παρεκελεύσατο δὲ Κωνσταντίνος τῷ τῆς Αἰλίας ἐπισκόπῳ Μακαρίῳ παρόντι ἐν τῇ συνόδῳ, καὶ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ὑπερμαχοῦντι ἀναζητῆσαι τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν, καὶ τὸ θεόληπτον μνημα, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους τόπους· Mandavit Constantinus Macario Aeliensi episcopo, qui et ipse synodo interfuerat, et pro apostolicis dogmatibus acriter pugnaverat, ut in vivifica cruce quærenda, sepulcroque divino, ac reliquis sanctis religiosisque locis investigandis omnem diligentiam adhiberet. Num vero ex Theophane Alexander sententiam in sua scripta derivavit, vel Alexandrum Theophanes secutus fuerit, mihi æque ac Gretsero incompertum.

(18) Helenam non a viro, sed a filio salutatam Augustam declarat Eusebius de ejus Vita lib. III, c. 46: Οὕτω δὲ ἀξιώματι βασιλικῷ τετίμηκεν, ὡς ἐν ἅπασιν ἔθνεσι, παρ' αὐτοῖς τε στρατιωτικῆς τάγμασιν αὐγούσταν βασιλίδα ἀναγορεύεσθαι, χρυσοῖς τε νομίμασι καὶ τὴν αὐτῆς ἐκτυπούσθαι εἰκόνα· Ita etiam honore exornavit Constantinus, ut cum apud omnes gentes, tum apud eos, qui

aliquo gradu militari collocati essent, Augusta et imperatrix nuncuparetur, aureaque numismata ejus imprimerentur effigie. Paulinus epist. de invent. sanctæ crucis. Helena, cum Hierosolymam agnosceret, nomine conregnabat. Sulpitius Severus, lib. II, Hist.: Helena mater principis Constantini quæ Augustu cum filio conregnabat. Ambrosius, *De obitu Theod.*: Magna femina, quæ multo amplius invenit, quod imperatori conferret, quam quod ab imp. acciperet. Anxia mater pro filio, cui regnum orbis Romani cesserat. Quibus verbis imperium simul accepisse ac reliquissè indicat, quod eodem nempe anno, quo imperatrix salutata, Hierosolymam migravit. Certe paulo post Crispi necem Faustam Constantini conjugem e vivis excessisse refert Zozimus, lib. II, cujus mors ad Helenam matrem Crispi necem lugentem, Augustæ nomine donandam Constantinum impulit.

(19) Eusebio nota præced. jam relato testè, et Baronio ad annum 326 num. 61.

(20) Visioni vel revelationi hujusmodi attestatur Ambrosius orat. de obitu Theodosii. Paulinus epist. ad Severum de inv. sanctæ crucis, Rufinus, lib. I *Ecl. Hist.* cap. 7, et Socrates lib. I, cap. 15. Alii Helenæ studio et labori crucis inventionem assignant.

Ἡ δὲ τὸν παῖδα Κωνσταντῖνον ἤησατο (21) τὰ θεό-
θεν αὐτῇ κελευσθέντα πληρῶσαι. Ὁ δὲ ὅ τὴν ὑ-
πακοὴν πεποίηκε. Θεῖον δὲ νεύματι κινούμενος ὁ εὐσεβὴς
Κωνσταντῖνος πόλιν εἰς ἴδιον ὄνομα κτίσαι βουλευθεὶς
ἐν τῷ πρὸ τοῦ Ἰλίου πεδίου (22), ὑπὲρ τὸν Αἰάντος
τάφον, οὗ δὴ φασὶ τὸν ναύσταθμον ἐσχηκέναι τοὺς
ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας Ἕλληνας, θεὸς δὲ κατ'
ὄναρ αὐτῷ ἐκέλευσεν ἐν τῷ Βυζαντίῳ κτίσαι τὴν νῦν
Κωνσταντινούπολιν· ἦν καὶ ὅ φιλοτίμως δαιμάμενος
οἶκος περιφανείη, τοὺς ἀπὸ Ῥώμης ἀξιολόγους μετ-
έφερε ἰ, καὶ ἐξ ἄλλων τόπων κατὰ γένος ἐπιλεξά-
μενος ἰ (23), καὶ οἶκους μεγάλους αὐτοῖς χαρισά-
μενος, οἰκῆσαι τὴν πόλιν πεποίηκε. Τότε δὲ τὸν ναὸν
τῆς Ἁγίας Σοφίας (24), καὶ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, καὶ
τῶν Ἀποστόλων, καὶ τοῦ Ἁγίου Μωκίου, καὶ τοῦ Ἀρ-
χαγγέλου ἐν τῷ Ἀνάπλῳ (25) ὁ φιλόχριστος βασι-
λεὺς ὑποδόμησε· τοὺς δὲ τῶν εἰδώλων εἰδωλικούς
ναοὺς καταλύεσθαι προσέταξε, καὶ ἐκκλησίας οἰκο-
δομεῖσθαι. Τότε κατεσκάφη (26) ὁ ἐν Αἰγαῖς ἰ Ἀσκλη-
πιοῦ ναός, καὶ ὁ ἐν Ἀφάκοις τῆς Ἀφροδίτης, καὶ
πολλοὶ ἕτεροι· καὶ τὰς τούτων προσόδους ταῖς ἐκ-
κλησίαις ἐδώρησατο. Τότε πολλὰ ἔθνη (27) τῷ βα-
πτίσματι προσήλθον τοῖς θαύμασι τοῖς γενομένοις
ὅπῃ τῶν αἰχμαλώτων τῶν ἐπὶ Γαλιηνοῦ τοῦ βασι-

A jubens eam Hierosolymam proficisci, et divina
loca sub terram ab impiis et profanis defossa in
lucem educere. Tunc ipsa filium Constantinum
rogat, ut divinitus sibi imposita munera adimple-
ret. Ille divino nutu concitatus, matri morem
gessit. Pius idem Constantinus urbem suo de no-
mine condere volens, in planitie, quæ Illo subjacet
ad Ajacis tumulum, ubi Græcos ad Trojanam ex-
peditionem profectos navium stationem habuisse
ferunt, jussus est in somnis a Deo Byzantii, quæ
nunc Cpolis, illud moliretur opus. Urbe igitur
præclaris ædificiis exstructa, viros dignitate præ-
cipuos ab urbe Roma alisque subinde locis selectos
illuc traustulit, et, præclaris habitationibus assi-
gnatis, urbem præcepit incolere. Eo tempore
B Sanctæ Sophiæ, Sanctæ Irenes, Apostolorum,
Sancti Mocii et Archangeli ad locum, qui Ana-
plus dicitur, templi Christi amans imperator
extruxit: profanaque idolorum fana dejici, et
ecclesias ædificari jussit. Tunc templum Æsculapii
ad Ægas, et Veneris in Aphacis, et alia plurima
sunt eversa, atque illorum reditus Ecclesiæ addicti.
Sub hoc idem tempus multæ gentes ad baptismum
accesserunt, miraculis motæ editis a quibusdam

VARIÆ LECTIONES.

ἰῶ δὲ alterum add. ex A et aliis. ἰῶ καὶ add. ex A. ἰ μετέφερε vulg. ἰ ἐκλεξάμενος a ἰ ἐν Ἀ-
γαί.] ἐναγῆς a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(21) Quidam Helenam a filio missam referunt: Alexander monachus apud Gretserum tom. II *De Cruce*, ab imperatore missam, ipsamque mitti exposuisse narrat. Ejus verba sunt, quæ hic scripta: Ἀπίστειλεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα Ἐλένην τὴν ἀξίεπαυον καὶ θεωρίῃ εἰς Ἱερσόλυμα μετὰ γραμμάτων, καὶ χρημάτων ἀφουσίας πρὸς τὸν Μακάριον Ἱεροσολύμων, ἐπὶ ἀναζητήσει τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου, καὶ οἰκοδομῆ τῶν ἁγίων τόπων, αὐτῆς αἰτησαμένης τῆς βασιλίδος, φασκουσῆς ὀπτασίαν θείαν ἐωραχέναι, κελεύουσαν αὐτῇ τὰ Ἱεροσόλυμα καταλαβεῖν, καὶ τοὺς ἁγίους τόπους εἰς φῶς ἀγαγεῖν χωσθέντας ὑπὸ τῶν ἀνόμων.

(22) Ilium urbem ædificandam Constantinum suscepisse scribit Zosimus lib. II: ex divina relatione alio mentem transtulisse Sozomenus, lib. II, cap. 2.

(23) Anast., *secundum genus*: perinde obscurum. P. Goar non reddit. Idem sit κατὰ γένος, τὸ γενικῶς ex aliis quoque locis universim diligens: ut non solum Roma accesserint incolæ, sed ex universis imperii Romani provinciis. Vel τὸ, κατὰ γένος, per familias: sic enim commodum, delectas familias transferre, ad augendum brevi civium numerum, urbisque potentiam dilatandam. **COM-
PENSIS.**

(24) De duobus tantummodo templis meminit Socrates, lib. I, cap. 12, nempe de ecclesia Apostolorum, et altera Pacis dicta, quæ et alio nomine Sapientia nominata reperitur, scribit Baronius ad annum Christi 530, num. 19. At duarum ecclesiarum licet meminerit Socrates, ubi exstruendam a Constantino sui nominis urbem refert: decipitur nihil secius ipse Annalium auctor, qui Pacis et Sapientiæ unam esse asserit, quas sub diversis titulis diversas quoque affirmare necesse ex originibus CP.: Ἀνήγειρεν δὲ τὴν Ἁγίαν Εἰρήνην, καὶ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, καὶ τὸν Ἁγίων Ἀγαθόνων, καὶ τὸν Ἁγίων Ἀράκτων ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. Εἰ βίβρα: Τὸν δὲ Ἁγίων Μωκίου, καὶ τὸν Ἁγίων Μη-

ναὸν εὗραν ὅτι ἦσαν ναοὶ εἰδώλων. Et inferius: Τὸν δὲ Ἁγίων Μωκίου ὑπάρχοντα ἄλλα δύο μῆτηρ παρ' ὅ ἐστιν, ἐξέκοψε τὸ διμοῖρον μέρος τοῦ ναοῦ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἀνήγειρε τὸ θυσιαστήριον. Διότι καὶ ἀνηρέθη ὁ Ἁγιος Μωκίος ἐκεῖσε. Τούτου χάριν ἀνήγειρε καὶ τὸν ναὸν ὡς ἴδιον αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκεῖσε ἔφερεν. *Ædificavit Sanctam Pacem, et Sanctam Sapientiam, et Sanctum Agathonicum, et Sanctum Acacium magnus Constantinus. Sanctum autem Mocium, et Sanctum Menam templa idolorum comperit exstructa. Sanctum itaque Mocium alia simili parte magnitudinem, quam nunc habet, superantem, media parte rescidit magnus Constantinus et ejus mater, et extruxit altare: quod eo loci S. Mocius occisus fuerit. Cujus gratia templum ceu jam ipsi addictum extruxit, et ejus corpus ibidem reposuit.*

(25) De hocce archangeli templo, cui nomen Michaelium Sozomenus fuse lib. II, cap. 2. Anapulus est ipsius CP. portus ingressus, verum ex parte urbi opposita, hoc est, ad Galatæ versus Asiam extremum litus. Procopius, *De Ædif. Justiniani*: *Littora insigni venustate exstructa sunt in hunc modum: Duo templa archangelo Michaeli consecrata, ex adverso utriuslibet portum occupant, unum in loco, qui Anapulus dicitur, ad lævam situm est, qui Euxinum mare ingreditur (ex parte nimirum meridionali), alterum in opposito termino. Sozomenus: Τόπος δὲ οὗτος ὁ νῦν Μιχαήλιον ὀνομαζόμενος ἐν δεξιᾷ καταπλέοντι ἐκ πόντου εἰς ΚΠ., διεστώς μὲν αὐτῆς πλωτῆρι ἀμφὶ γ' καὶ ε' στάδια· *Locus jam Michaelium nominatur, estque naviganti ex ponto (ex parte boreali) Constantinopolim ad dextram positus, atque abest ab urbe, si nave trajicias circiter 35 stadia.**

(26) De duobus istis fanis Eusebius, *De vita Const.* lib. III, cap. 53 et 54, et Sozomenus lib. II, cap. 4, idolocarium ædium reditus ecclesiis addictos chronicon Alexand. hunc anno memorat.

(27) Sozomenus de istis lib. II, cap. 5.

sacerdotibus, qui antea sub Galieno imperatore a
19 Gothis, Celtis et Gallis Hesperiiis, qui tunc
 adversus Romanos incursiones faciebant, captivi
 ducti fuerant : nunc vero sub victore Constantino
 innumere ex his gentibus ad Christi cultum con-
 fugientes illuminatae sunt. Indi praeterea interio-
 res Christi fidem susceperunt, Meropio Tyrio phi-
 losopho Aedesium et Frumentium discipulos secum
 assumente, et ad ibi posita loca quaeque descri-
 benda profecto, iisdemque divinum verbum praed-
 icante : primumque Frumentius episcopus ab Atha-
 nasio apud ipsos consecratus. Iberes similiter sub
 Constantino fidem acceperunt, visis a Christiana
 muliere captiva patris miraculis, quae inter
 caetera oculorum caliginem regi inter venandum
 ingruentem sanavit. Haec Rufinus ab Ibeum rege
 Baccurio audita narrat. Pari quoque eventu ipsius
 aetate Armenii, Tiridatis, eorum regis, et Gregorii,
 eorum episcopi, hortatibus fidem una cum salute
 susceperunt universi. Ejus quoque temporibus
 Dorotheus Tyri episcopus pluribus sub Diocletiano
 malis exantlatis, exsilium etiam et tormenta per-
 pessus, florebat : qui, ut utriusque linguae Grae-
 pariter et Latinae peritissimus, et tum ob ingenii
 felicitatem, tum ob rerum experimenta variam
 eruditionem adeptus, praecleara nobis in utraque
 scripto reliquit monumenta. Hic de Byzantii et
 aliorum plurium locorum episcopis diligenter dis-
 seruit, Idem exsilio revocatus interfuit synodo, et
 propriae restitutus ecclesiae ad praevicatoris Ju-
 liani tempora permansit in vivis. Cum vero non
 aperta, sed occulta vi per magistratus in Christia-
 nos scelestus ille debaccharetur, beatus Dorotheus
 Odysopolim rursus profectus, et a Juliani magi-
 stratibus ibidem comprehensus, variis contusis
 injuriis, in extrema senectute, ob Christi confes-
 sionem, centum et septem vitae numerans annos,
 in tormentis occubuit.

A. C. 317. — Hoc anno Judaei et Persae, cog-
 nito fidei Christianae per totam Persiam argu-
 mento, Symeonem Ctesiphontis et alterum Seleu-

λέως αλχμαλωτισθέντων ἱερῶν πρότερον ἐκ τῶν ἐπι-
 δραμόντων τοῖς Ῥωμαίοις Γόθων καὶ Κελτῶν καὶ
 Γαλατῶν τῶν ἑσπερίων. Καὶ νῦν δὲ ἐπὶ τοῦ νικητοῦ
 Κωνσταντίνου πλείστα τῶν ἐθνῶν ἔφωτισθησαν τῷ
 Χριστῷ προσδραμόντα ⁹. Ἰνδοὶ οἱ ἐνδότεροι (28)
 ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, Μερωπίου φιλοσόφου Τύρου ⁶
 Αἰδέσιον καὶ Φρουμέντιον τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λα-
 βόντος, καὶ εἰσελθόντος ἐκεῖ ἱστορῆσαι τοὺς τό-
 πους (29), καὶ διδάξαντος αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.
 Πρῶτον ἐπίσκοπον Φρουμέντιον χειροτονεῖ Ἀθανά-
 σιος ἐν αὐτοῖς. Ὁμοίως καὶ Ἰβήρες (30) ἐπ' αὐτοῦ
 ἐπίστευσαν ὑπὸ τῆς αλχμαλώτου γυναικὸς Χριστιαν-
 νῆς ὄρωντες γινόμενα θαύματα, καὶ τὴν ἐπιπέσου-
 σαν ἀχλὺν τῷ βασιλεῖ αὐτῶν κυνηγοῦντι ἱαταμένης.
 Ταῦτα Ῥουφίνος (31) ἱστορεῖ παρὰ τοῦ αὐτοῦ ⁶ βασι-
 λέως τῶν Ἰβήρων Βακκουρίου ἀκηκούς. Ὁμοίως
 καὶ Ἀρμένιοι (32) τελείως ⁹ ἐπ' αὐτοῦ ἐπίστευσαν
 διὰ Τιριδάτου ¹⁰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν καὶ Γρηγορίου
 ἐπισκόπου αὐτῶν τὴν σωτηρίαν δεξάμενοι. Τότε
 καὶ Δωρόθεος (33) ἐπίσκοπος Τύρου, ὁ ἐπὶ Διοκλη-
 τianoῦ πολλὰ κακοπαθήσας, καὶ ἐξορίας καὶ βάσανα
 ὑπομείνας, ἤκμαζε, πλείστα συγγράμματα καταλι-
 πῶν, Ῥωμαϊκὰ καὶ Ἑλληνικὰ ¹¹, ὡς ἀμφοτέρων
 γλωσσῶν ἐμπειρότατος, καὶ πολυτίτωρ ¹² δι' εὐφυίαν
 γενόμενος. Οὗτος ἀκριβῶς καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων
 τοῦ Βυζαντίου καὶ ἄλλων πολλῶν ¹³ διεξῆλθεν (34).
 Ὁ ¹⁴ αὐτὸς ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἐξορίας, καὶ ἐν τῇ
 συνόδῳ ἐρεθεῖς, καταλαβὼν τὴν ἴδιαν ¹⁵ παροικίαν,
 διήρκεσε ἕως ¹⁶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραδάτου. Καὶ ἐπει-
 δὴ περὶ γὰρ προφανῶς, ἀλλὰ κρυπτῶς διὰ τῶν ἀρχόν-
 των ὁ μιὰρὸς ἀνήρ εἰς τοὺς Χριστιανούς παροίει,
 πάλιν ὁ μακάριος Δωρόθεος κατέλαβεν τὴν Ὀδυσσό-
 πολιν, ἐνθα καὶ συσχεθεῖς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων Ἰου-
 λιανοῦ, καὶ πολλοῦ; ὑπομείνας αἰκισμοὺς (35), ἐν
 βαθύτατῃ γῆραι ¹⁷ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν
 ταῖς βατάνους ἀναπέθανεν [ἐκατὸν ἐπὶ ἤδη τυγχάνων
 ἐτῶν ¹⁸].

A. M. 317. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουδαῖοι τε καὶ
 Πέρσαι τὸν Χριστιανισμὸν ὄρωντες ἀκμαζόντα κατὰ
 τὴν Περσίδα διαβάλλουσι Σαβῶρη Περσῶν βασι-

VARIAE LECTIONES.

⁴ πλείστα τῶν ἐθνῶν A. πλείστα μέρη τ. ἐ. vulg. ⁵ προσδραμόντα A a, προσδραμόντων vulg. ⁶ fort. Τύρου. ⁷ ὑπὸ] τὰ b. ⁸ fort. παρ' αὐτοῦ τοῦ. ⁹ τελείως om. A f. ¹⁰ Τιριδ. vulg. ¹¹ καὶ Ἑλληνικὰ J. n. A e f. ¹² καὶ πολυτίτωρ om. a. ¹³ πολλῶν A, πολλῶν τόπων vulg. ¹⁴ ὁ add. ex A. ¹⁵ ἴδιαν] οὐκείαν c. ¹⁶ ἕως A a f, μέχρι vulg. ¹⁷ γῆρα b e. ¹⁸ ἐκ. — ἐτῶν om. A e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(29) Ista ex Socratis lib. 1, cap. 10 juxta Græcam Divisionem. Theodoretū lib. 1, cap. 23, Sozomeni ib. II, cap. 23.

(29) Qui profectus esset ad eas visendas regiones atque illustrandas. Durius redditum : ad ibi posita loca quaeque describenda profecto. Τὰ ὑπὸ τῆς. Emend. bene in Barb. COMBEFIS.

(30) De Iberibus iidem in consequentibus.

(31) Hist. eccl. lib. 1, cap. 10.

(32) Baronius ad annum 311, num. 22 et seqq.

(33) Patria qui Tyrium, Tyri tamen episcopum nusquam fuisse Dorotheum istum denonstrat Baronius in notis ad martyr. ὅ Ἰουνί ex Euseb. Hist. eccl. lib. VII, cap. 26 et Nicephoro lib. VI, cap. 37. Edessæ pariter, non Odyssoptoli cum martyrio sub-

latum refert anno Christi 63, num. 57. Dorotheum Hebraice et Graece solitum orare narrat Eusebius, Menologium 18 Kal. Maii Graece et Latine scripsisse : adeo ut Dorotheum sacerdotem unum, alterum episcopum ; hunc litteras istas, alterum alias, hunc Edessæ, alterum Odyssoptoli mortuum, eundem tamen et unicum a Theophane et aliis reputatum cum Baronio in martyr. facile sit colligere.

(34) Historiam contexit episcoporum Byzantii, et plurium aliarum civitatum. Sic bene Anast. COMBEFIS.

(35) Bene idem, multis affectus verberibus : quod et P. Goar forte reddere voluit, contusus verberibus ; non injuriis, ut editum est. Id.

λει¹⁰ Συμεῶνα ἀρχιεπίσκοπον (36) Κτησιφώντος καὶ Ἀ
τὸν Σελευκίας¹¹ (37), ὡς φίλους τοῦ βασιλέως¹²
Ῥωμαίων καὶ μηνυτὰς τῶν Περσικῶν πραγμάτων·
ὥστε μεγάλου διωγμοῦ ἐν Περσίδι κινήθητος πλείστοι
τῶ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρίᾳ κατεκοσμήθησαν, ἐν οἷς
καὶ Οὐσθαδόξῃς¹³ παιδαγωγὸς Σαβώρου¹⁴, καὶ Συμεῶν
ὁ¹⁵ ἀρχιεπίσκοπος, καὶ πρὸς ἄλλοις πολλοῖς ἑκατὸν
κληρικοὶ καὶ ἐπίσκοποι ἐν ἡμέρᾳ μίᾳ ἐμαρτύρησαν,
καὶ πολλὰ πλήθη ἀναρίθμητα. Ἐκ δὲ τῶν πόλεων¹⁶
τοὺς ἐπισήμους ἑκτακτάδεκα χιλιάδας ἠρίθμησαν
μαρτύρων βισάνοις φρικώδεσι καὶ ξένοις¹⁷ τῆς φύ-
σεως τελειωθέντας¹⁸ ὑπὸ Σαβώρου τοῦ ἀθεωτάτου.
Τότε καὶ Ἀκεψιμᾶς¹⁹ ὁ²⁰ ἐπίσκοπος, καὶ Ἀειθα-
λῆς²¹ πρεσβύτερος, καὶ Περβουλία²² ἡ ἀδελφὴ Συ-
μεῶν τοῦ ἀρχιεπισκόπου σὺν ἑτέροις πλείστοις
ἐμαρτύρησαν. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ θεοῦ-ατος βασι-
λεὺς Σαβώρῃ²³ διὰ γραμμάτων παρήγει φείσασθαι
Χριστιανῶν αἰτῶν, καὶ παύσασθαι τῆς τοσαύτης ὀμό-
τητος· ἥτις ἐπιστολὴ θαυμασιῶς συντέτακται, καὶ
θεοτάτα· ἀλλ' οὐκ ἔπεισε.

Τῶ δ' αὐτῷ ἔτει²⁴ Ἐλένην τὴν μακαρίαν (38) μετὰ
χρημάτων²⁵ ἀπέστειλεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ θεὸς
Κωνσταντῖνος πρὸς τὸ ἀναζητῆσαι τὸν ζωοποιὸν²⁶
τοῦ Κυρίου σταυρόν. Μακάριος δὲ ὁ πατριάρχης
Ἱεροσολύμων συναντήσας τῇ βασιλίδι μετὰ τῆς δευ-
της τιμῆς, τὴν ζήτησεν τοῦ ποθομένου ζωοποιῦ²⁷
ζύου ἐποιεῖτο σὺν αὐτῇ, μεθ' ἡσυχίας καὶ προσευ-
χῶν σπουδαίων καὶ νηστειῶν²⁸. Τοῦτων δὲ γενομέ-
νων, ἐφάνη συντόμως θεόθεν ὁ²⁹ τόπος τῶ αὐτῷ
Μακαρίῳ δευθεῖς, ἐν ᾧ ἴδρυτο τῆς ἀκαθάρτου δαι-
μονος Ἀφροδίτης ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα· ὃν τῇ βα-
σιλικῇ αὐθεντικῇ χρωμένῃ συντόμως καθελεῖν ἡ θεο-
στεπὸς Ἐλένη διὰ πλήθους τεχνιτῶν ἐκ βάρβων

cix archiepiscopum, ceu Romanorum imperatorum
amicos, quique res Persicas eis revelarent, apud
Saborem Persarum regem criminati sunt: unde
horrenda in Perside persecutione commota, plurimi
pro Christo martyrii corona fuere decorati: 20 in-
ter quos Usthaixades Saboris pædagogus, et Sy-
meon archiepiscopus, et præter alios plures centum
clerici et episcopi, et alia innumera multitudo una
die martyrii palmas adepti sunt. Abeodem insuper
infidelissimo Sabore in præcipuis urbibus nobilissi-
mi quique ad decem et octo millia crucialibus
horrendis et ab humana penitus alienis natura
martyres fuere consummati. Ea tempestate Acep-
simas episcopus, Æthalias presbyter, et Perbulia
Symeonis archiepiscopi soror cum plurimis aliis
ejusdem sexus martyrio afficiuntur. Quibus auditis
sacratissimus imperator Constantinus, ut Christia-
norum sanguini fundendo parceret, et a tanta
crudelitate sibi temperaret, per litteras, additis
etiam precibus, Saborem est adhortatus. Mirando ac
divino stylo composita est hæc epistola: duram
tamen viri mentem flectere non valuit.

Eodem anno beatam Helenam cum ingenti pecu-
niarum pondere, ad vivificam Domini crucem per-
quirendam, divinus Constantinus Hierosolymam
misit. At cum debito honore imperatrici factus
obviam Macarius Hierosolymorum patriarcha una
cum ipsa semotus a comitatus tumultu, mentis
dico tranquillitate, fervidis orationibus et jejuniis
vacans, desiderati ligni perquisitionem agebat.
Quibus ita persolutis, divino tandem nutu, locus,
quo Veneris impuri dæmonis templum ac simula-
crum erecta fuerant, ipsi Macario manifestatus est:
eumque Helena divinitus coronata imperatrix regia
potestate usa, operarum adhibita multitudine, a

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ βασιλεῖ om. e f. ¹¹ Σελευκίας A, Σελευκίας vulg. ¹² τοῦ βασιλέως Ῥωμ. A, τῶν Ῥωμ.
βασιλέων vulg. ¹³ Οὐσθαδοξῃς e. ¹⁴ Σαβωρίου vulg. ¹⁵ ὁ add. ex A. ¹⁶ πόλεων] πολλῶν a.
¹⁷ ξένοις A et alii, γένεισι vulg. ¹⁸ τελειωθέντων a. ¹⁹ Ἀκεψιμᾶς; A et alii, Ἀψικιμᾶς vulg. ²⁰ ὁ
add. ex A. ²¹ Αειθαλῆς A et alii, Αιθαλῆς vulg. ²² Περβουλία A f, Τερβ. a, Τουρβουλία vulg. ²³ Σα-
βωρίῳ vulg. ²⁴ αἰτε τῶ δ' αὐτῷ ἔτει A add. inscriptionem: περὶ Ἐλένης τῆς θείας βασίλιδος. ²⁵ χρημάτων
καὶ στρατευμάτων b. ²⁶ ζωοποιὸν] θεῖον a. ²⁷ ζωοποιῦ add. ex A a. ²⁸ νηστειῶν A, νηστείας vulg. ²⁹
ὁ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(36) Istam Saboris persecutionem, et Symeonis
sociorumque mortem ad Constantii et Constantis
tempora submovet Baronius an. 341, num. 10, eo
nomine quod Hieronymus in *Chronico* præfatorum
imp. ætate Saborem in Christianos referat sæviisse:
quasi rex impius in eos frequentius impelli non
potuerit, quod ipse Hieronymus recenset. Auctor
Theophanes Sozomenum secutus Saboris persecu-
tionem primam Constantini temporibus annectit.
Sozomeni idem sententis testimonium occurrit
lib. II, cap. 8 et seqq. Saborem, Saborium et Sapo-
rem auctor nonnunquam scribit.

(37) Addit auctor ὡς φίλους. Duos igitur putat
esse, hunc Ctesiphontis, istum Seleucix præsules.
Unum tamen et eundem Ctesiphontis simul et Se-
leucix episcopum fuisse Symeonem ponit Sozome-
nus citatus: Συμεῶνην τὸν τότε ἀρχιεπίσκοπόν Σε-
λευκίας καὶ Κτησιφώντος τῶν ἐν Περσίδι βασιλευ-
σῶν πόλεων, ὡς φίλον ὄντα διαβάλλουσι. Unum
etiam Symeonem habet Anastasius in sua, non

adeo historia, quam Theophanis versione. Unicum
pariter utriusque urbis antistitem memorat Roma-
num martyrologium Aprilis 21 et Baronius suis in
illud notis: ut et menologium Aprilis ejusdem die
17; Κτησιφώντος; enim et Σαλχη ἡγεμονουσοῦσάν ἐν
Περσίδι πόλεων eum solum pontificem laudat. —
Sic infra unius archiepiscopi Symeonis meminit,
plurium episcoporum, in quibus et ipse Selencix
episcopus fuerit. Nec ita passim illa ætate quibusvis
metropolitibus cedebat archiepiscopi nomen, sed vel
patriarchis duntaxat, vel præcipuis primatibus, ac
qui gentis integræ caput erant, et ipsi velut patriar-
chæ, nonnihil tamen inferiores summis tribus,
tuncque quatuor, ac quinque patriarchis. Com-
pensis.

(38) Ad annum Constantini vicennalia sequen-
tem; conquiendæ sanctæ crucis studium et laborem
seponit Baronius cum antiquis historicis ad annum
Christi 526 num. 27 et seqq. Videndus Cretserus
opere de cruce.

fundamentis effossum deiecit, rudera exportavit, et cuncta ab Ælio Adriano quondam ibi magnis sumptibus constructa demolita est et expurgavit. Confestim vero sanctum monumentum detectum, et Calvarii locus patefactus, et his proxime tres cruce a. l orientem effossæ: sed et studiosius investigantibus clavi etiam reperti. Anxiis vero cunctis, quæ utique crux Dominica foret, et beata Helena valido inærore confecta, Macarius episcopus proprii nominis claritudine beatus, dubium omne fide sua dissolvit. Illustrium enim feminarum cuidam de vita desperatæ, et jam animam agentis, hujus et illarum crucium admotis lignis, Dominicam agnovit. Nam ut ad infirmam sola accessit umbra, quæ absque spiritu, et omni motu destituta jacebat, divina virtute confestim exsiliit, et magna voce Deo laudem reddidit. Pientissima vero Helena cum tremore et plurimo cordis tripudio vivifica cruce sublata, partem quidem cum clavis ad filium detulit: aliam autem argenteo loculo inclusam Macario episcopo tradidit securitæ deinceps posteritati monumentum. **21** Ecclesias quoque jussit exstrui in sancto sepulcro in Calvario, et singularem aliam de filii sui nomine, ubi vivifica crux reperta est, in Bethleem et in Olivarum monte: quibus peractis ad illustrem Constantinum reversa est. His hilare acceptis, vitalis crucis partem auro inclusam episcopo servandam commendavit: clavorum autem hos quidem in galeam scite composuit, alios in equi ejus frenum fabrefectos admiscuit, ut adimpleretur vaticinium prophetæ, dicentis: *In illa die erit in equi freno sanctum Domino omnipotenti*. Ipse celebratissimus Constantinus Macario, cujus viri nomen laudes etiam testatur, ut fabricam urgeret et promoveret, scripsit: ac liberali sumptu dato præfectum operis misit: qui sancta loca ex ejus inandato curaret adeo sumptuose exstrui, ut splendore pares in orbe universo non exstarent ædes, etiam provinciæ præsidibus ex ærario publico collatis expensis ad opus inceptum absolvendum opem suppeditare imperatoris rescripto jussis. Quibus confectis imperator dies festos hilariter celebravit, debitasque Deo, a quo imperii sui tempora tot bonis cumulata sunt, grates persolvit.

Eodem anno tanto nomine dignus Macarius Hie-

* Zach. xiv, *juxta* LXX.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ κατασκάψαι A e. ²¹ ἀπορρίψαι A. ²² κρωσμ. A, χειρωσμ. vulg. ²³ εἴη A, ἐστὶν vulg. ²⁴ ἔλυσε A, ἔλυσε vulg. ²⁵ ἐκότερον τῶν σταυρῶν τὸν δ. A, ἐκατέρων τῶν στ. τὰ ξύλα τὸ δεσπ. vulg. ²⁶ ἀσθενοσύνη] τεθηγκυία A. ²⁷ καὶ prius add. ex A. ²⁸ τοῦ ἐαυτῆς A in marg., τῆς ἑαυτ. vulg. ²⁹ Ἰηπου A, τοῦ Ἰηπου vulg. ³⁰ τῷ φερωνύμῳ Max. A, τῷ Max. φερ. vulg. ³¹ καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(39) Male editum erat ἔλυσε. COMBESII.
(40) Basilicam Constantinianam intelligit, alio nomine Μαρτύρων Hierosolymis dictam. De hisce templis Eusebius, *De laudibus Constantini* paulo ante medium.
(41) Hanc periodum a libroriorum prioribus suo loco in iunia προλήψει motam satis indicat sequens auctororum canonium et episcoporum tabula, quæ

A κατασκάψαι ²⁰, καὶ τὸν χοῦν ἀπορρίψαι ²¹, ὑπὸ Ἄδριανου Αἰλίου πάλαι κτισθέντα πολυτελῶς. Αὐτίκα δὲ τὸ ἅγιον μνημα καὶ ὁ τόπος τοῦ Κρανίου ἀνεδείχθησαν, καὶ πρὸς ἀνατολὴν σύνεγγυς τούτων τρεῖς σταυροὶ κεχωσμένοι ²²· ἐρευνήσαντες δὲ εὔρον καὶ τοὺς ἡλους. Ἀμχανούτων δὲ πάντων ποίος ἄρα εἴη ²³ ὁ Δεσποτικὸς σταυρὸς, καὶ σφόδρα τῆς μακαρίας Ἑλένης λυπουμένης, ὁ Μακάριος φερωνύμως ἐπίσκοπος διὰ πίστεως ἔλυσε ²⁴ (39) τὸ ζητούμενον. Ἀπεγνωσμένη γάρ τινε γυναικὶ τῶν ἐμφανῶν καὶ σχεδὸν τεθηγκυία προσαγαγῶν ἐκότερον ²⁵ τῶν σταυρῶν τὸν Δεσποτικὸν διέγνω. Μόνον γὰρ ἔγγισε τῇ ἀσθενοσύνῃ ²⁶ ἢ σικτὶ αὐτοῦ καὶ ²⁷ εὐθύ: ἢ ἀπνοῦς καὶ ἀκίνητος θείᾳ δυνάμει παραχρῆμα ἀνεπήδησε, δοξάζουσα τὸν Θεὸν μεγάλῃ τῇ φωνῇ. Ἡ δὲ πανευσεθῆς Ἑλένη μετὰ φόβου καὶ πολλῆς χαρᾶς ἀνελομένη τὸ ζωοποιὸν ξύλον, μέρος μὲν αὐτοῦ σὺν τοῖς ἡλοις ἤγαγε πρὸς τὸν παῖδα· τὸ δὲ λοιπὸν εἰς ἀργυροῦν καταθεμένη γλωσσόκομον, παρέδωκε τῷ ἐπισκόπῳ Μακαρίῳ, εἰς μνημόσυνον ταῖς μετέπειτα γενεαῖς. Τότε δὲ καὶ ἐκκλησίας ἐκέλευσε κτισθῆναι ἐν τε τῷ ἁγίῳ μνηματι καὶ ἐν τῷ Κρανίῳ, καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἑαυτῆς (40) υἱοῦ ²⁸, ἐνθα εὐρέθη τὸ ζωοποιὸν ξύλον, καὶ ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἑλαιῶν, καὶ οὕτως ἐπανήλθε πρὸς τὸν πανεὐφημον Κωνσταντῖνον. Ὁ δὲ δεξιόμενος αὐτὴν μετὰ χαρᾶς, τὴν μὲν τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου μοῖραν ἐν χρυσοῦ ἰσχυρῇ παρέθετο, παραδοῦς τῷ ἐπισκόπῳ εἰς τήρησιν· τῶν δὲ ἡλων τοὺς μὲν εἰς τὴν ἑαυτοῦ περικεφαλαίαν ἐχάλκευσε, τοὺς δὲ ἀνέμιξε τῷ σαλιβαρίῳ τοῦ Ἰηπου αὐτοῦ, ἵνα πληρωθῇ τὸ βῆθ ἐν δὲ τοῦ προφήτου λόγοντος· Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τοῦ χαλικοῦ Ἰηπου ²⁹ ἅγιον τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι. Ὁ δὲ αὐτὸς πανεὐφημος Κωνσταντῖνος; ἔγραψε τῷ φερωνύμῳ ³⁰ Μακαρίῳ ἐπιστεῦσαι τῇ οἰκοδομῇ, καὶ ἀρχοντα τοῦ ἔργου ἀπέστειλε μετὰ βασιλείας χρημάτων, κελύσας οὕτως κτισθῆναι τοὺς ἁγίους τόπους, ὡς μὴ εἶναι τοιαύτην καλλονὴν ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, γράψας ἡγεμόσι τῆς ἐπαρχίας συνδραμεῖν τοῖς ἔργοις σπουδαίως ἐκ τοῦ δημοσίου λόγου. Ἦν δὲ ὁ βασιλεὺς φαιδρώς ἐορτάζων καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ τῷ ποιήσαντι τοιαῦτα ἀγαθὰ ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ.

D Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ³¹ ὁ φερώνυμος Μακάριος (41)

ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ, καὶ Α
διεδέξατο τὸν θρόνον αὐτοῦ Μάξιμος πρῶτος ἀνὴρ καὶ
ἐπίσκοπος, πολλὰς βασιάνους ὑποστὰς ὁ δὲ τὸν Θεὸν
ἐν τῷ διωγμῷ, καὶ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἀπολόσας.

Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἡ μακαρία Ἑλένη ἐκοι-
μήθη ἐν Κυρίῳ ἐτῶν ὀγδοήκοντα (42), πολλὰ ἐντει-
λαμένη τῷ υἱῷ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν εὐσεβείας ὁ
Ἐτάφη δὲ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων (43) ἐν
Κωνσταντινουπόλει, ὃν ἔκτισεν ὁ υἱὸς αὐτῆς Κων-
σταντῖνος, εἰς τὸ θάπτεσθαι τοὺς τελευτῶντας βασι-
λεῖς Χριστιανούς. Πρώτη δὲ ἐν αὐτῷ ἐτάφη ἡ Μα-
καρία Ἑλένη, μνήμας παιδραῖς καὶ παννύχιοις ὁ
τιμῆσι. Αἱ δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὰ παρθένοι,
αἷς ἐτώσα δι' αὐτῆς, ὡς θεράπεινα, ταῖς τραπέ-
ζαις ὁ δὲ κηνοῖι ἡ θεοφρων Ἑλένη, διὰ παντὸς θείαις
μνήμας αὐτὴν ἐμακάριζον. Εὐσεβίῳ δὲ τῷ Παμφί-
λου (44) βιβλίου ἱερὰς κατασκευάσαι ὁ βασιλεὺς
προσέταξε λόγῳ τῶν ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπό-
λεως, παρασχὼν αὐτῷ καὶ δημόσια χρήματα.

A. M. 5818. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ
μέγας ὁ κατὰ Γερμανῶν καὶ Σαρματῶν (45) καὶ
Γόθων στρατεύσας ὁ νίκην ἤρατο ὁ κραταῖν διὰ
τῆς τοῦ τιμίου ὁ σταυροῦ δυνάμεως, καὶ τοῦτους
ἡρμώσας εἰς ἐσχάτην αὐτοῦς κατήγαγε ὁ δουλείαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (46) ὁ Δρεπανὸν ὁ ἐπιχτίσας εἰς
τιμὴν Λουκιανοῦ τοῦ ἐκείσε ὁ μάρτυρος ὁμόνυμον ὁ

rosolyimorum patriarcha quievit in pace: in cujus
thronum successit Maximus vir mansuetus et exi-
mius, qui mota propter Dei religionem persecutione
dextrum oculum amisit et plurimos sustinuit cru-
ciatus.

Sub idem tempus beata Helena, annis vitæ octo-
ginta numeratis multisque Christianæ vitæ præce-
ptis filio relictis, obdormivit in Domino. Sepulta
est Cpoli in æde sanctorum Apostolorum, quam
filius ejus Constantinus, ut imperatores Christiani
ibi post obitum humarentur, construxerat. Prima
vero beata Helena in hac sepulta fuit, solemnibus
Ecclesiæ officiiis et nocturnis vigiliis honorata. Sac-
ræ autem Hierosolymitanæ virgines, quibus reli-
giose de Deo sentiens Helena servarum more stans
propriis manibus ministrabat, jugi pique recorda-
tione nomen ejus celebrantes, æternam ei beatitu-
dinem precabantur. Denique in ecclesiarum Cpolis
gratiam Eusebium Pamphili, suppeditatis ex ærario
publico expensis, jussit imperator sacros libros
colligere.

A. C. 318. — 22 Hoc anno magnus Constantinus
expeditione adversus Germanos, Sarmatas et Got-
thos suscepta, constructo in Danubio, quem per-
transivit, lapideo ponte, venerandæ crucis virtute
maximam reportavit victoriam, devastatisque eo-
rum agris, extremam in eos induxit servitotem.

Eodem quoque anno Drepanam in honorem Lu-
ciani ibi martyrio consummati restaurans Heleno-

VARIÆ LECTIONES.

ὁ ὑποστὰς omissio δς Α, δς π. β. ὑπίστη vulg. ὁ εὐσεβείας πίστασις Α. ὁ παννύχιοι Par. ὁ τραπέζαις] πρῆσαι ε f. ὁ μέγας] νικητῆς ὁ εὐσεβέστατος; Α ε f. ὁ quæ in vulg. post στρατεύσας aperte corrupta et confusa leguntur: τὸν Δανουδιν περάσας γέφυραν ἐν αὐτῷ [ἐνθα ὁ μέγας Κωνσταντῖνος γέφυραν ἐν τῷ Δανου-
δίῳ ἔκτισε] λιθίνην κατασκευάσας om. cum Α ε f et Anastasio, cum haud dubie ex a. 320 huc transposita
sint. ὁ ἤρατο Α α ε f, ἤρατο vulg. ὁ τιμίου om. Α ο f. ὁ κατήγαγε Α, ἤγαγε vulg. ὁ ἔτει Α ε f,
γρόνυ vulg. ὁ ante Δρεπανὸν om. καὶ cum Α. ὁ ἐκείσε add. ex Α α. ὁ ὁμόνυμον Α α, ὁ ὁμόνυμον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(42) Quoto potissimum anno defuncta Helena, incertum penitus habetur, neque ejus obitum certis consensibus compertum est, scripsit Baronius ad an. d. 326, num. 59, obitum tamen illius et annum auctor Theophanes hic designat, quem prius manifestum exhibuit Theodoretus, lib. 1, cap. 8 sub initium: Αὐτῶν τῶν τῆς ὀδοπορίας πόρων ἀναγομένη, ἐκ τοῦ γήρωος οὐ λογισαμένη τὰ πάθη ὁ πρὸ γὰρ ὀλίγου τῆς τελευτῆς τὴν ἀποδημίαν ταύτην ἐποιήσατο, ὀγδοήκοντούσι; δὲ τοῦ βίου τὸ τέρμα καταλήφεν. Hæc itineris (Hierosolymitani de quo hoc anno) labores subire non recusavit, neque senectutis invaletudinem (nam paulo ante mortem, quam octogesimum annu ætatis ægens appetebat, istud iter fecit) omnino animo complexa est.

(43) Auctor ms. ineditus ab erudito et amico Leone Allatio acceptus, ubi de urbis CP. hæc habet: Ἐν τῷ ἡρώῳ τοῦ ἀγίου καὶ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐν πρώτοις κατὰ ἀνατολὰς κεῖται ἡ λάρναξ αὐτοῦ πορφύρῃ ἐν ἡ ἀπὸκειται αὐτῆς μετὰ τῆς ἁγίας Ἑλένης τῆς μητρὸς αὐτοῦ. In imp. mausoleio u S. et M. Constantiniano iustaurato (sciunt omnes ad Apostolorum ædem) imprimis ad Orientem adest tumulus ejus porphyriticus: in quo ipse cum S. matre Helena conditus jacet. Prior Socrates, lib. 1, cap. 18, juxta Græcam divisionem scripserat: Τὸ σωμα αὐτῆς εἰς τὴν βασιλεύουσαν νέαν Ἐρώμην διακομισθὲν, ἐν τοῖς βασιλικαῖς μνήμασιν ἀπετέθη.

Corpus ejus ad imperantem novam Romam delatum in imperialibus monumentis repositum est. Isis diluuntur quæ de sepulta apud se Helena Romani jactitant. Vide Baronium ad an. 326, num. 62.

(44) Hoc anno potius quam seciore, quem Baronius statuit incarnationis 350, mandatum hujusmodi Eusebio impositum constat: de quo Eusebius, *Vita Constant.* lib. 14, cap. 36.

(45) Textus hic corruptus inter varias lectiones emendatur. Constantini expeditionem in Scythas memorant Victor, Eutropius, Sozomenus et Eusebius, sed annum taceat. Hieronymus in *Chronico* annum Constantini 27 assignat, quem Petavius sequitur.

(46) In annum superiorem Constantini, non minus 21, Helenopolis conditum refert Hieronymus, ex quo ad verbum hæc perioche. At si primo supra-
vicesimum sanctam crucem conquistavit, et mortem oppetit; filius vero consignandæ illius apud posteros memoriæ, prout indicat Sozomenus, lib. 11, cap. 1 ad calcem, Helenopolim illius nomine excitavit, ante presentem annum urbis opus aggredi minime potuit: maxime cum Helena Hierosolymis rediens Drepanæ Luciani martyris sepulcrum ornare cœperit, quæ res illum movit, ut mortuæ matris pietatem ac nomen eo loco commendare. Favet *Chronicon Alexand.* ad annum Constantini 22. Videndus Baronius an. d. 326, num. 57 et 58.

polim de matris nomine appellavit. Fidei in Nicæna synodo a Patribus exposita Eusebium Pamphili testimonium reddens, rectum et legitimum omnem sensum illud continere suis civibus scripto profletur, et singulorum ejus verborum mentem explanat. Ad Africanos scribens Athanasius Eusebium voci consubstantialis assensum præhuisse affirmat. Theodoretus autem Eusebium Pamphili cum Arianis, Eusebio videlicet Nicomediæ episcopo ejusque sectatoribus, sensisse refert : unde cum ipsis ad sanctum Eustathium Antiochiæ præsullem dignitate deponendum concurrat : cum quibus, ejus abdicationem velut justam imperator approbans, exsilium apud Illyrios eidem paravit.

A. C. 319. — Hoc anno Dominicum octagonum Antiochiæ ædificari coeptum.

A. C. 320. — Hoc anno piissimus imperator Constantinus Danubium trajecturus lapideum pontem in eo construxit et Scythias edomuit.

A. C. 321. — Romæ episcopi Marci annus primus. Hoc anno pius Constantinus Cpolim a se constructam novam Romam sanxit appellari et senatum habere decrevit : atque columnam ex porphyrite, cui propriam imposuit statuam, ea in urbis parte, qua ejus ædificia condi cepta, ad occiduam regionem, qua Romam Ituris via sternitur, erexit : urbem ipsam variis distinguit ornamentis, et si quod opus aspiciam provinciarum et civitatum exstitit elaboratum ac præstans inter statuas, æra, et marmora, illud on-ne Cpolim transportari curavit.

A. C. 322. — Alexandria episcopi Athanasii annus primus.

A τῆ μητρὶ αὐτοῦ Ἐλενόπολιν κέκληκε. Τῷ συμβῳλῳ τῆς ἐκτεθεισῆς ἐν Νικαίᾳ ὑπὸ τῶν Πατέρων πιστεύουσας πλῆσαν ὀρθοδοξίαν Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου μαρτυρεῖ γράφων τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις, καὶ ἐρμηνεύων τὰ βήματα πρὸς τὴν ὀ δίανοιαν. Ἀθανάσιος δὲ ἐν τῇ πρὸς Ἀφροῦς ἐπιστολῇ μαρτυρεῖ τῷ Παμφίλῳ ὡς δεξαμένῳ τὴν φωνὴν τοῦ ὁμοουσίου. Ὁ δὲ Θεολόγος φησὶν ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου σύμφρων τῶν Ἀρειανῶν ὑπῆρχεν Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, ὅθεν ἐν τῇ καθαιρέσει τοῦ θεοῦ Εὐσταθίου Ἀντιοχείας συνέδραμεν, μεθ' ὧν καὶ τὸν βασιλεῖα πέισας (46') δικαίως αὐτὸν καθαιρεῖσθαι ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ παρεσεύασαν αὐτὸν ἐξορισθῆναι.

A. M. 5819. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὀ ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ ὀ δὲκτάγων Κυριακὸν (47) ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι.

A. M. 5820. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβῆς τὸν Δανουβίον περάσας (48), γέφυραν ἐν αὐτῷ λίθινην πεποίηκε, καὶ τοὺς Σκύθας ὑπέταξε.

A. M. 5821. — Ῥώμης ἐπισκόπου Μάρκου ἔτος α'. Τούτῳ τῷ ἔτει κτιζὼν Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβῆς (49) τὴν Κωνσταντινούπολιν Ῥώμην νέαν χρηματίζειν ταύτην ἐθέσεισε, καὶ σύγκλητον ἔχειν (50) ἐκέλευσε : στήσας καὶ πορφυροῦν κίονα (51), καὶ ἐπάνω αὐτοῦ ἀνδριάντα ἑαυτοῦ ὀ ἀπὸ τοῦ τόπου ὀ ἤρξατο οἰκοδομεῖν τὴν πόλιν ἐπὶ τὸ δυτικὸν ὀ μέρος τῆς ἐπὶ Ῥώμην ἐξιούσης πύλης, κοσμήσας τὴν πόλιν καὶ ὀ κομίσας ἐπ' αὐτῇ ὀ ἀπὸ πάσης ἐπαρχίας καὶ πόλεως, εἰ τι ἔργον ἦν εὐκοσμίαις, καὶ ἀνδριάντων, καὶ χαλκοῦ, καὶ μαρμάρου.

A. M. 5822. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου (52) Ἀθανασίου ἔτος πρῶτον.

VARIÆ LECTIONES.

ὀ τὴν οὐμ. ς. ὀ ὡς δεξαμένῳ α. εἰς δεξαμένῳ vulg. ὀ τούτῳ τῷ ἔτει A h, τῷ αὐτῷ ἔτει vulg. ὀ ἐν Ἀντ. τὸ A, τὸ ἐν Ἀντ. vulg. ὀ ἑαυτοῦ add. ex a. ὀ ἐπὶ τὸ δυτ. A, ἐπὶ δὲ τὸ δ. vulg. ὀ καὶ οὐμ. A. ὀ ἐπ' αὐτῇ] ἐν αὐτῇ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(46*) Clare hæc Anastasius, cum quibus et imperatori persuadens hunc juste depositum, egit ut apud Illyricum in exsilium mitteretur; adeoque non fuerant nova obscuranda versione. Hanc de fide Eusebii implexam satis quæstionem illustrabit in suo Eusebio, quem diu exspectamus, vir doctus Henricus Valesius. COMBEFIS.

(47) Ἐν ὀκταέδρου συνεστώδῳ σχήματι, ὀκτοῖς τε πλειοσιν, ἐξέδραϊς τε ἐν κύκλῳ ὑπερφῶν τε καὶ καταγελῶν χωρημάτων περιεστοιχισμένον. Eusebius, De vita Const. cap. 49 cuius interpretes : Ad speciem solii octangularis fabricatum, multis œdiculis, exedrisque unâque constructis, compluribus item tabulatis super terram eminentibus : denique fornicibus subter eandem abditis, ex omni parte circumseptum fuit. In annum priorem hoc ædificium revocat Hieronymus, ob rationem nota superiori positam. Quod porro uni rerum omnium Domino Christiani servierit, sua templa Κυριακά, Dominica, ab initio vocasse Eusebius, Orat. de laudibus Constant. sub finem, auctor est.

(48) Chronicon Alexand. ad annum priorem. Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβῆς τὸν Δανουβίον πλειστάκις ἐπέρασεν, καὶ γέφυραν ἐν αὐτῷ λίθινην ἐποίησεν. Absolutus igitur hoc anno pons, qui priore ex Chronici verbis ædificari coepit.

(49) Quod supra notavimus, CP. urbis conditus ab ejus dedicatione dirimendus. Ille confecta synodo Nicæna, hæc apud Hieronymum, velut hic apud auctorem, anno Constantini 25 celebratur,

verbis eundem illustrantibus : CP. dedicatur pene omnium urbium nuditate. Conditus et dedicationis simul Chronic. Alexand. meminit ad præsentem annum.

(50) Baronius, ad an. d. 330 qui ipsi Constantini 25, num. 27, auctor quoque dissert. in Photianum Philostorgium ad cap. 9, lib. II.

(51) De columna porphyretica, et Constantini superimposita statua fusc Zonaras, Cedrenus, Nicophorus, Orig. CP. et alii.

(52) Eodem Constantini imperantis anno Alexandrum vita functum, et Athanasium in episcopatu subrogatum scribit Chron. Alexand. Athanasio pontificatus annos 46, dies 15 assignat Ecchellensis. Annos pariter 46 reliqui cond. attribuunt. Auctor ipse canonio succedente lotilem numerat; numerumque 46 reliquis in canonis servat, annis licet omnibus sigillatim recensitis, nonnisi 45 lector possit) reperire. Hallucinationis causam conjicio Athanasii pontificatum in annos tres sequiores ab auctore semotum : unde et Ecchellensis in annum a mundi conditu 5819 illum revocat, quem ut legitur in 5822 auctor seponit. Præcessoribus igitur Alexandria præsulibus annos præter jus duos perperam assignavit, ac præterea solis undecim Petro martyri, ex aliorum etiam hisloricorum sententia concessis, ipse in annis mundi duodecim reliquit spatium, octavo nimirum et sequentibus propriis et scilicet depulsis. Relege, amabo, pag. 6, lit. B, et defectus originem mecum observa.

Τούτω τῷ ἔτει ἐπέτεινε Κωνσταντῖνος ὁ εὖσε- A
 53) τὴν κατὰ τῶν εἰδώλων καὶ τῶν ναῶν αὐτῶν
 κατάλωσιν, καὶ κατὰ τόπους ἤφανεζοντο· καὶ αἱ πρόσ-
 οδοὶ αὐτῶν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ἀπεδίδοντο¹¹.

A. M. 5823. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ἰουλίου
 ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει ἡ ἐν Νικομηδείᾳ βασιλικὴ πυρ-
 θείω κατεφλέθη.

A. M. 5824. — Τούτω τῷ ἔτει μελλούσης ἐδόμης
 Ἰνδικτιῶνος (54) ἐπιλαμβάνεσθαι λιμὸς ἐγένετο ἐν τῇ
 Ἀνατολῇ ἐπικρατήσας σφοδρότερον, ὥστε κώμας
 κατὰ¹² τὸ αὐτὸ ἐν ὄχλῳ πολλῶ συναγομέναις ἐπὶ τῆς
 χώρας Ἀντιοχείων (55) καὶ τῆς Κύπρου ἐπέρχεσθαι
 κατ' ἀλλήλων, καὶ ἀρπάζειν μὲν ὡς ἐν νυκτὶ ταῖς
 φρόδοις, ἔσχατον δὲ ἐν ἡμέρᾳ ἐπεισιεῖν¹³ εἰς τοὺς
 σιτοβολῶνας καὶ ἐν ταῖς ἀποθήκαις, καὶ πάντα¹⁴ B
 πραιδεύοντα ἀρπάζειν, καὶ ἀναχωρεῖν, γενέσθαι δὲ
 τὴν μόδιον τοῦ σίτου τετρακοσίων ἀργυρίων. Ὁ δὲ
 μέγας Κωνσταντῖνος σιτομέτριον ταῖς ἐκκλησίαις
 κατὰ πόλιν ἐχαρίσατο εἰς διατροφήν διηνεκῶς χήραις
 καὶ ὀρφανοῖς καὶ ξενοδοχείοις¹⁵ πένησά τε καὶ τοῖς
 κληρικοῖς. Ἡ δὲ¹⁶ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησία ἐλάμβαν-
 εν σίτου μόδιους λς'.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει σεισμοῦ λαβροτάτου γενομένου ἐν
 Κύπρῳ Σαλαμῖνῃ πόλις κατίπεσεν, καὶ ἰκανὴν πλη-
 θὺν διέφθειρεν.

A. M. 5825. — Ἀρτιοχίας ἐπισκόπου Εὐστα-
 λίου ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει Δαλμάτιος Καίσαρ (56) ἀνηγορεύθη.
 Καλόκερος¹⁷ δὲ ἐν Κύπρῳ (57) τῇ νήσῳ τυραννή- C

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ ἀπεδίδοντο A a, ἰδίδοντο vulg. ¹² κατὰ A b f, ἐπὶ vulg. ¹³ εἰσιεῖν a. ¹⁴ πάντα a. ¹⁵ ξενοδοχείοις
 A a, ξένοι; vulg., ἴδιδοντο codd. paulo ante om. καὶ ὀρφανοῖς. ¹⁶ ἡ δὲ] ὁ δὲ P a g. ¹⁷ Καλόκερος A et alii,
 Καλόκαρος vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Consentit auctor Hieronymo scribenti ad
 annum Constantini 26, *Edicto Constantini gentilium
 templa subversa sunt.*

(54) Ubi primum superius Indictionem observat
 Theophanes, anno Christi 316 duodecimam statuit :
 ac ubi rursus ejusdem aget mentionem anno Christi
 314 quintam esse decernit, post octo nimirum ab
 hoc præsentē Christi anno 324 indictionum inte-
 gras periodos : quinta itaque (si modo præcedenti, et
 sequentibus consentiat) huic anno 324 debet adjungi.
 Quapropter τὸ, ἐδόμης, quod codicez omnes pro-
 ferunt, vitiosum est, aut certe post annos duos hanc
 narrationem transponi decet. Cæterum si Septem-
 bris nondum fuerat indictio delibata, et cum ipso
 mense paribus diebus emensa, sed adhuc erat μέ-
 λωσα ἐπιλαμβάνεσθαι, jam jam attingenda (octavo
 nimirum Kal. Octobr.), auctor verbis hujusmodi
 Constantini tempore ejus primordia Septembris
 initio, ut æquo passu procederet, nondum fuisse
 conjuncta significat : de quo doctissimus Petavius,
 lib. xi, *De doct. temp.* cap. 40.

(55) Famem illam anno Constantini vicesimo
 septimo con-ignat Hieronymus : eo namque terris
 incubuit : rusticorum vero irruptio mensis Septem-
 bris initio visa Constantini vicesimum octavium pe-
 netrat apud Theophanem, quæ apud Hieronymum
 annum a Januario auspiciantem, intra vicesimi sep-
 timi limites perseverat. Sic autem de ea scribit :
*Pestilentia et fame innumerabilis multitudo in Sy-
 ria Ciliciaque periiit* : qua lectione præsens textus
 emendandus, ἐπὶ τῆς χώρας Ἀντιοχείων, καὶ Κίλι-

23 Hoc anno pius Constantinus templorum pa-
 riter ac idolorum eversionem promovit, adeo ut
 ubique deleterentur : ipsorumque reditus Dei eccle-
 siis addicerentur.

A. C. 323. — *Romæ episcopi Julii annus primus.*

Hoc anno basilica Nicomediensis igne cælesti con-
 flagavit.

A. C. 324. — Hoc anno septima indictione immi-
 nente, famæ adeo truculenta orientem invasit ut e-
 pigis homines turmatim glomerati in urbem An-
 tiochenam et Cyprum effunderentur : et primo qui-
 dem noctu per urbis vias obvia quæque diripere,
 postremum autem de die in horrea et apothecas
 irrumpentes, cuncta prædari, depopulari, et mox
 discedere cœperunt. Venit tritici modius argenteis
 quadringentis. Magnus autem Constantinus frumenti
 demensum, quod viduis, orphanis, peregrinis, pau-
 peribus et clericis perpetuo esset alimento, ecclesiis
 per urbes largitus est. Antiochena certe ecclesia
 triginta sex milla modiorum frumenti accepit.

Eodem anno vehementissimo terræ motu Cyprum
 concutiente, Salamina urbs eversa est, et in ea
 magna hominum multitudo oppressa.

A. C. 325. — *Antiochiæ episcopi Eulalii annus
 primus.*

Hoc anno Dalmatius Cæsar est declaratus. Calo-
 cerus autem tyrannide in Cypro insula occupata,

σίας, καὶ Κύπρου. Syriæ etenim cui vicina Cilicis
 Cyprus adjacet. — Sic Barb., Peyr., itique adeo qui-
 buscum illi collati sunt, cum nulla annotetur eod. l.
 varietas, in agro Antiochiæ, et Cyri; quæ et ipsa
 metropolis Pantapoleos diocesis Antiochensis. Quæ-
 sequuntur Buccardo inextricabilia, ego sic reddam :
*Primum rapere, ut noctu fieri solet, occasione insi-
 lientes; tum interdum perumpere horrea.* Sic certo
 comparatum, ut paulatim ex fame et egestate frons
 crescat, quod ita Theophan. voluit exprimere.
 COMBESIS.

(56) Cum vii Kal. Octob. Cæsarem effectum
 Chron. Alexand. testetur, annus hic 29 Julianus,
 non quo solet auctor uti, a Septembri ducens
 initium. Alas Chronicon tricesimum assignat.

(57) Hieronymus pariter ad eundem Constantini
 annum 29, *Calocerus*, inquit, in Cypro res novas molit-
 us, opprimitur. Aurelius Victor : *Calocerus magister
 pecoris camelorum, Cypram insulam specie regni
 demens capessiverat : quo ex cruciato, ut fas erat,
 servili aut latronum more, etc.* Eodem anno extin-
 ctus a Dalmatio, cum ejus virtutem probatam reli-
 quisset, Constantino, ut Dalmatium Cæsarem crea-
 ret, hoc anno propositum et animum dedit. Dalma-
 tius autem non nisi Constantini tricennialibus appel-
 latus est Cæsar, teste Hieronymo, Constantinopolim
 nimirum cum victore exercitu reversus, ut suggerit
 Aurelius Victor : *Fratrii filium, cui ex patre Dal-
 matio nomen fuit, Cæsarem jussit, assistentibus validis
 militaribus.*

Romanorum impressionem sustinere non valuit : A et cum criminis auctoribus superatus, Tarsi in Cilicia 24 necatur, vivus a Dalmatio Cæsare igni traditus.

Eodem anno Arius ob simulatam pœnitentiam exsilio revocatus, et Alexandriam missus, ab Athanasio in ecclesiasticam societatem nullatenus est admissus.

A. C. 326. — Hoc anno piissimi et victoris Constantini tricennalia magna cum festivitate et munificentia celebrata sunt. Antiochiæ media die ad coeli partem orientalem visa est stella, ex qua densus velut e camino fumus exhalabat a tertia ad quintam usque horam. Arius enim una cum Eusebio Nicomediensi reliquisque asseclis, resumptis animis, excitatus, libellos sinceræ rectæque fidei B testes, additis etiam juramentis, imperatori obtulit, quibus, ut tum ipse, tum socii congregatis olim Nicææ Patribus assentirentur, dolose mentitus asseveravit. His imperator susus in Athanasium indignatione movetur, quod Arium et Euzoium, ab ecclesiastica quondam communiione ab Alexandro rescissos, ipso Euzolo diaconi munus tunc exercente, non recepisset. Istam vero Eusebius, et qui favebant, occasionem nacti, adversus Athanasium tanquam veræ fidei propugnatores decertabant.

A. C. 327. — *Hierosolymorum episcopi Maximi annus primus.*

Hoc anno conceptam adversus Athanasium imperatoris iram, quod Arium et Euzoium, post simulatam videlicet eorum conversionem, Ecclesiæ non aggregasset, qui Eusebii Nicomediensis et Meletianorum partes fovebant, velut nequitiæ commodum instrumentum adepti, plura in eum machinati sunt. Et primum quidem ordinationem ejus calumniabantur, de qua tamen Apollinarius Syrus fidem faciens grave dabat testimonium. Secundo ob lineam vestem, quam sanctum superimponere ejus adversarii criminabantur. Tertio de Philumeno, ad quem magnam auri copiam, ad parandas nimirum imperatori insidias, eum misisse mentiebantur. Advocans autem imperator Athanasium, et cuncta mendaciis compacta reperiens, eum honore plurimo cum litteris Alexandriam remisit.

25 Eodem anno perniciosum Ischyrae consilium D in Athanasii caput ad Mareotem confiatum est. Hic Ischyras sacerdotem se fingens ecclesiam circumbat : quod rescians Athanasius hominem a teme-

σας, οὐκ ἀντέσχεν 10 τῇ Ῥωμαίων προσβολῇ· καὶ ἤττηθεις ἅμα τοῖς αἰτίοις, ἀνηρέθη 11 ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, καυθεὶς ζῶν ὑπὸ Δαλματίου Καίσαρος.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Ἄρειος ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνακληθεὶς δι' ἐπιπλάστου δῆθεν μετανοίας, καὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν πεμφθεὶς, οὐκ ἐδέχθη ὑπὸ Ἀθανασίου.

A. M. 5826. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ νικητοῦ ἤχθη τριακονταετηρὶς πᾶν φιλοτιμῶς. Καὶ ἐφάνη ἀστὴρ (58) ἐν τῇ 10 Ἄντιοχείᾳ ἐν ἡμέρᾳ ἐν τῷ 11 οὐρανῷ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος καπνίζῶν σφόδρα, ὡς ἀπὸ καμίνου 12, ἀπὸ ὥρας τρίτης ἕως ὥρας πέμπτης. Ὁ δὲ 13 Ἄρειος σὺν τῷ Νικομηθεῖα· Εὐσεβίῳ καὶ τοῖς ὁμοφροσιν αὐτοῦ διανέστησαν, μεθ' ὅρκων λιθέλλους ὀρθοδοξίας ἐπιδεδωκότες τῷ βασιλεῖ 14 δι' αὐτῶν, ὅτι ὁμοφρονοῦσιν τοῖς ἐν Νικαίᾳ Πατράσι, ψευδόμενοι. Τούτοις παραπεισθεὶς ὁ βασιλεὺς ἠγανάκτησεν κατὰ Ἀθανασίου, ἐφ' οἷς Ἄρειον καὶ Εὐζώϊον οὐκ ἐδέξατο 15 τοὺς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου καθαιρεθέντας, διακόνου τότε ὄντος Εὐζώλου. Εὐρῶν δὲ ἀφορμὴν ὁ Εὐσεβίος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἠγωνίζοντο κατὰ Ἀθανασίου, ὡς προμάχου τῆς ὀρθῆς πίστεως.

A. M. 5827. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Μαξιμου (59) ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ βασιλέως τὴν κατὰ Ἀθανασίου γενομένην, διὰ τὸ μὴ δεῖξασθαι C Ἄρειον καὶ Εὐζώϊον μετὰ τὴν ἐπιπλάστον δῆθεν ἐπιστροφὴν, οἱ περὶ τὸν Νικομηθεῖας Εὐσεβίον ἅμα τοῖς Μελετιανοῖς 16 ὄργανον κακίας ἐδρόντες, τὰ κατὰ Ἀθανασίου συνσκευάζον· καὶ πρώτον μὲν τὴν χειροτονίαν διέβαλλον, καίπερ Ἀπολλινάριου τοῦ Σύρου μεγάλα περὶ τῆς 17 Ἀθανασίου χειροτονίας μαρτυροῦντος· δεύτερον δὲ περὶ τῆς λιτῆς ἐσθῆτος, ἣν οἱ ἐχθροὶ ἐπιθεῖναι τὸν ἅγιον ἐσυκοφάντουσαν· τρίτον περὶ Φιλουμένου, ᾧ χρυσὸν πολὺ πέμψαι εἰσγον ψευδόμενοι εἰς ἐπιβουλήν τοῦ βασιλέως. Μετακαλεσάμενος 18 δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀθανάσιον, καὶ πάντα ψευδῆ ἐδρῶν, μετὰ γραμμάτων καὶ τιμῆς πολλῆς 19 εἰς Ἀλεξάνδρειαν τοῦτον ἀπέστειλεν.

26 Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ἡ κατὰ Ἰσχυρᾶν Ἀθανασίου 20 ἐπιβουλή ἐτυρεῖθη 21 ἐν τῷ Μαρεώτῃ. Οὗτος ὁ Ἰσχυρᾶς ἱερεὶς ἐαυτὸν σχηματίσας, περιήγει 22 (60)· ὅπερ μαθὼν Ἀθανάσιος, τοῦτον ἐκώλυσε 23 τοῦ τολ-

VARIAE LECTIONES.

10 οὐκ ἀντέσχεν alii codd., οὐ κατέσχεν vulg. 11 ἀνηρέθη] ἀπηνέχθη A. 12 τῇ om. A. 13 τῷ add. ex A. 14 ὡς ἀπὸ καμίνου A. 15 ὁ δὲ A a f, ὁ γὰρ vulg. 16 τῷ βασιλεῖ : post hæc verba in c sic pergitur, ut Anastasius quoque vertit : διψῶντι τὴν τῶν εἰρημένων (leg. διηρημένων, Anast. eorum qui divisi fuerant) ἔνωσιν, καὶ ἐπεισαν αὐτῶν (leg. αὐτῶν), ὅτι ὁμοφρ. κ. τ. λ. 17 ἐδέξατο] κατεδέξατο A. 18 τοῖς Μελετ. A, καὶ Μελ. vulg. 19 Legebatur τῆς περὶ. 20 μετακαλεσάμενος A, μετακαλεσάμενος vulg. 21 πολλῆς om. b e. 22 ἡ κατὰ Ἰσχυρᾶν Ἀθανασίου A a, ἡ Ἰσχυρᾶς κατὰ Ἀθαν. vulg. 23 ἐτυρεῖθη A, ἐδρέθη vulg. cfr. Casaub. ad Arist. Eqq. v. 482. 24 περιήγει ἱερουργῶν, ὅπερ a. 25 ἐκώλυσε A, ἐκώλυε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Eutropius lib. x : *Denuntiata mors ejus (Constantini) per crinitam stellam, quæ inusitata magnitudinis aliquandiu fulsit. Eam Græci κομήτην*

vocant.

(59) Huic in Palat. cod. nomen Μακάριος.

(60) Post περιήγει haud omitienda vox ἱερουρ-

ρήματος, διὰ Μακαρίου πρεσβυτέρου. Ὁ δὲ φυγών, ἦλθεν πρὸς Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, κατηγορῶν Ἀθανασίου, ὡς ἱερὰ⁹⁹ σκευὴ τῷ καιρῷ τῆς μυσταγωγίας ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου καταξάντος, καὶ ἱερὰς βίβλους διὰ Μακαρίου καύσαντος· Ἀρσενίου τε τὴν περιβόητον χεῖρα ἀποκόψαι καταψεύσαντο πρὸς μαγείαν ταύτην¹⁰⁰ κεχρησθαι τὸν ἄγιον, οὕτως ἀναιδῶς διαβάλλοντες. Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς¹⁰¹ κατὰ Ἀθανασίου διαβολὰς¹⁰², δαλματίῳ πρῶτον τῷ Ἰβίῳ ἀνεψιῷ ἐπιτρέπει τὴν¹⁰³ ζήτησιν εἰς Ἀντιόχειαν ἔντι. Ὑστερον δὲ μεταφέρει τὴν δίκην εἰς Καισάρειαν, ἣν ὑπερθέμενος ὁ¹⁰⁴ Ἀθανάσιος διὰ τὸν Παμφίλιον Εὐσέβιον, ἐν Τύρῳ κρίνεται ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων τῆς ἀληθείας, Εὐσέβιος δὲ¹⁰⁵ φημι, τοῦ Νικομηδείας ἀπατήσαντος τὸν βασιλέα, ἐπιθυμῶν δὴθεν τῶν οἰκοδομηθέντων ἁγίων τόπων, καὶ τοῦ εὐρεθῆναι εἰς τὸν ἔγκαινισμὸν αὐτῶν¹⁰⁶. Καὶ μετὰ μεγάλης τιμῆς ἀπέλυσε, κλεψύσας λυθῆναι τὰς κατὰ Ἀθανασίου¹⁰⁷ διαβολὰς, καὶ οὕτως σὺν Ἀθανασίῳ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἔγκαινίων γενέσθαι. Συνελθόντων οὖν¹⁰⁸ αὐτῶν ἐν Τύρῳ, εὐρέθη καὶ Μάξιμος ὁ¹⁰⁹ Ἱεροσολύμων ἄγων τὰς κατὰ Ἀθανασίου συσκευάς¹¹⁰. εἰσελθὼν δὲ Ἀθανάσιος εἰς τὸ συνέδριον τῶν κακοφρόνων, ἀράχνης δίκην τὰς συκοφαντίας τῶν κατηγορῶν διέσπασεν¹¹¹, ὥστε αὐτοὺς, ἐφ' οἷς ὠφθησαν ψευδόμενοι, μανέντας¹¹² συγχεῖν ἅπαντα¹¹³ καὶ βοᾶν· Ἄρατε τὸν γόητα ἅπαντας φημῶσαντα¹¹⁴ (61). Δαλματίος δὲ ὁ Καῖσαρ καὶ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως μετὰ στρατιωτικῆς χειρὸς μόλις Ἀθανάσιον περιέσωσεν ἀνατρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν μέλλοντα. Τότε καὶ Ἀρσένιος κατὰ Θεοῦ πρόνοιαν ἐν Τύρῳ παραγένετο, καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν πλάσματος διελεγχθέντος¹¹⁵, ἐπιτὴν κατὰ Ἰσχυρᾶν συκοφαντίαν οἱ ἐχθροὶ ἐτρέποντο (62). Ἀθανάσιος δὲ διὰ τὰς ἀφορήτους κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλὰς ὑπεχώρησε¹¹⁶ τῆς Τύρου, πρᾶξιν δὲ κατὰ μονομέρειαν¹¹⁷ συσττάμενοι οἱ Ἀρειώφρονες¹¹⁸, καθαιροῦσιν ἀπόντα¹¹⁹ τὸν Ἀθανάσιον· Ἀρείῳ δὲ καὶ Εὐζοίῳ συγκοινωνήσαντες, εἰς Ἀλεξάνδρειαν τούτους ἐξέπειψαν· καὶ οὕτως ἀνήλθον ἡμαγμέναις χερσὶν εἰς τὰ ἔγκαίνια. Πάντων δὲ τῶν κακῶν ἦν ἀρχηγὸς ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος. Λόγος δὲ ἀληθὴς¹²⁰ κρατεῖ, ὅτι ὁ μέγας Ἀθανάσιος· φυγὼν ἐκ Τύρου ἀνήλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ποιήσας εὐχὰς, καὶ τῷ ἁγίῳ χριστῷ μύρω καὶ ἀγίασας τοὺς εὐκτηρίους ο-

A rariis ausibus Macarii presbyteri ope prohibuit. Hic fuga salutis consulens, Eusebium Nicomediae, structa in Athanasium accusatione, convenit; et quasi peracti sacrati mysterii tempore sancta vasa ex altari deturbata confregisset, sacros quoque libros per Macarium combussisset, et declamatum abscessisset Arsenii manum, illa magicis in operibus usurus, sanctum virum hac arte reum impudenter agebant. Cognitis in Athanasium criminationibus, imperator Dalmatio fratris filio Antiochia tunc commoranti horum disquisitionem committit: postmodum vero iudicium Caesarem transtulit: quod cum propter Eusebium Pamphili recusaret Athanasius, dies ei a veritatis adversariis Tyri dicitur, ab Eusebio dico Nicomediae praesule, fraudibus imperatorem circumveniente, et sanctorum locorum recenter aedificatorum se desiderio teneri, atque praesentia sua dedicationem eorum cohonestare se velle praetexte. Magno itaque comitatus apparatu dimissum jubet imperator objectas Athanasio criminationes diluere, et hoc pacto cum eo dedicationis solemnitati interesse. Iis Tyri coactis, Maximus Hierosolymorum antistes, cui nulla paratarum Athanasio insidiarum erat notitia, advenit. Athanasius demum iniquorum consessum ingressus accusatorum calumnias aranearum instar dissolvit: alio ut, quod in mendacio fuissent deprehensi, concitati et vehementius indignati, cuncta tumultu clamoribusque complere caeperint, vociferantes: Tollite praestigiatorem omnes imposturis circumvenientem et opprimentem silentio. Ac vix Dalmatius Caesar imperatoris nepos armata militum manu instructus Athanasium morti sibi inferendae proximum potuit eripere. Tunc etiam Arsenius, quae Dei fuit providentia, Tyri comparuit: et convicta criminis intentati fictione, et calumnia in Ischyrae faciem repulsa, Athanasii hostes turpiter confusi conventum dissolverunt: Athanasius quoque propter intolerandas in se paratas insidias Tyro discessit. Mox qui Arii mentem tuebantur, ex unius factionis episcopis iuncto conciliabulo absentem Athanasium sua dignitate deponunt: quique Ario et Euzoio communionem impertiebant, eos Alexan-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ ὡς ἱερὰ A, ὡς καὶ ἱερὰ vulg. ¹⁰⁰ ταύτη A, ταύτην vulg. ¹⁰¹ τὰς A, τὰ vulg. ¹⁰² διαβολὰς] ἐπιβουλὰς; b. ¹⁰³ τὴν adil. ex A. ¹⁰⁴ ὁ om. A. ¹⁰⁵ δὲ om. a. ¹⁰⁶ αὐτῶν A et alii, αὐτοῦ vulg. ¹⁰⁷ Ἀθανασίου A, Ἀθανάσιον vulg. ¹⁰⁸ οὖν akl. ex A. ¹⁰⁹ ὁ add. ex A. ¹¹⁰ σκευὰς A. ¹¹¹ διέσπασεν A a e, διέλυσεν vulg. ¹¹² μανέντας A, καὶ μανέντας vulg. ¹¹³ ἅπαντα ἅπαντας A, φημῶσαντα b, φημῶσαντα vulg. cf. p. 33. ¹¹⁴ ἐλεγχθέντος a. ¹¹⁵ ὑπεχώρησε A et alii, ὑποχωρήσας vulg. ¹¹⁶ μονομέρειαν A, μονομερίαν vulg. ¹¹⁷ Ἀρειανῶφρονες b. ¹¹⁸ ἀπόντα] ἅπαντας A. ¹¹⁹ ἀληθὴς A a, ἀληθείας vulg.

JAC. GOARI NOTE.

γῶν· quod enim sic circumeundo rem sacram faceret, et cohiberi ab Athanasio potuit, et sacrorum vasorum, atque librorum violationis calumnia in eum componi. COMBERIS.

(61) Qui os omnibus obstruxit. Buccard. suspicatur legendi. φιλῶσαντα, qui imposturis seducit; at nihil necesse. Id.

(62) Fictio amputatae Arsenii dexteræ crimine confutata, inimici ad Ischyrae calumniam redierunt. Nihil clarius, coherentique omnia. Non enim Atha-

nasii satisfactionem probasse inimicos, ut non magis urgerent, quæ minus aperta viderentur satisfactionis capita, ostendit ipsa Athanasii fuga; etsi ergo palam erat non amputasse dexteram, quam corpori hæere videbant, at vim illatam peragenti rem sacram, sacra vasa confracta, libros combustos pertinacius contendebant. Buccardus inani se labore hic torquet: P. Goar sua alia longe illa a nostris Theophanis ingerit. Anastasius ista omisit. Id.

driam miserunt : ac ita cruentis manibus delicatioris peregere mysteria. Omnium vero malorum princeps atque auctor exstitit Eusebius Nicomediensis. Sane veritatis fama obtinuit, magnum Athanasium Tyro fugientem accessisse Hierosolymam, **26** et conceptis precibus loca orationibus et sacrificiis destinata sancto inunxisse unguento, et ante impiorum adventum consecrasse : mox ad imperatorem profectum omnia adversum se gesta exposuisse. Quibus ex admiratione attonitus praeclarus imperator ob adversariorum malitiam, magno auctum honore cum litteris Alexandriam remisit. Cum vero Nicomediensis Eusebius, vel contra nomen ab omni pietate alienus, et Theognis et Ursacius et Patrophilus a dedicationis solemnitate Byzantium reversi essent, praeteritis prioribus adversus Athanasium structis calumniis, viros quatuor episcopalis ordinis dignitate insignes testes falsos prodixerunt : qui cum juramento asseverare ausi sunt his verbis : Audivimus Athanasium frumentum transvectionem Byzantium ex Aegypto destinatum impediturum se miniantem. Ex quo Christi amantissimo imperatori iram concitantes, ipsum ad magnum Athanasium apud Treveros Galliarum urbem relegandum impulerunt. Athanasio igitur in exsilium pulso, rursus Arius perturbabat Aegyptum. His ad se delatis, imperator accersitum rogat Arium, num de consubstantiali apud Nicæam sancitis dogmatibus assentiatur ? ipse cum juramento testatur assentiri, et dolos ex more committitur. Duas namque schedas paratas tenuit : hanc quæ consubstantiali profliteretur, alteram quæ foret adversa : secundam manu propria, primam alieno caractere comscriptam exhibuit. Suae det itaque imperatori, et ita se credere juramento affirmat : et ut ejus jussibus in Ecclesiam catholicam admittatur postulat. Quod cum divinus Alexander rescivit, cum querelis lacrymas in ecclesia cui nomen Irene coram Deo profudit : et dicto citius in locis Arianæ linguae turpi profluvio dignis, in publicis dico latrinis, ejus effusis visceribus, circa horam, qua sacra adyta penetraturum se confidebat indigne, truncata derepente vita praesente, et aeterna amissa, divina ultio ipsum prosecuta est. Haec tricesimo primo magni Constantini anno contigerunt, divino Alexandro Cpoli episcopatum gerente, nec ut Eusebius ex omnibus historicis solus narrat, Nicomediensis irreligiosus Eusebius, cum circa dedica-

A κους, πρὸ τῆς τῶν ἀσεβῶν παρουσίας, οὕτως ¹⁶ κατέλαβε τὸν βασιλέα. Καὶ πάντα καθ' ἑαυτὸν ἐξηγήσατο. Ὁ δὲ πανεύφημος Κωνσταντῖνος θαυμάσας τὴν τῶν ἀντιδίκων αὐτοῦ πονηρίαν, τιμῆς μεγίστης ἀξιώσας αὐτὸν, μετὰ γραμμάτων ἀπέλευσεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Μετὰ δὲ τὴν ἐκ τῶν ἑγκαινίων ἐπάνοδον ὁ πάσης εὐσεβείας ἀλλότριος Νικομηδείας Εὐσέβιος, καὶ Θεόγνις ¹⁷, καὶ Οὐρσάκιος, καὶ Πατρόφιλος, καταλαβόντες τὸ Βυζάντιον, καὶ τὰς πρώτας κατὰ Ἀθανασίου διαβολὰς σωπῆσαντες, μάρτυρας ψευδεῖς προεβάλλοντο ¹⁸ τέσσαρας ἐπισκόπων χειροτονίας ἔχοντας· οἵτινες μετ' ὄρκου εἶπεν ἐτόλμησαν, ὅτι ἤκούσαμεν Ἀθανασίου ἀπειλοῦντος κωλύειν τὴν σιτοπομπίαν τὴν ἐρχομένην ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὸ Βυζάντιον. Ὅθεν καὶ κινήσαντες εἰς ὄργην τὸν φιλόχριστον βασιλέα, παρεσκευάσαν ἐξορίσαι τὸν μέγαν Ἀθανάσιον εἰς Τρίβεριν ¹⁹ τῆς Γαλλίας. Ἀθανάσιον δὲ ἐξορισθέντος, Ἄρειος πάλιν ἐτάραττεν τὴν Αἴγυπτον. Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς, μεταπειψάμενος αὐτὸν, ἠρώτα εἰ τοῖς ἐν Νικαίᾳ ²⁰ δόγμασι συντίθεται περὶ τοῦ ὁμοουσίου, καὶ τοῦ δὲ μετ' ὄρκου εἰπόντος συντίθεσθαι, δόλον τε καὶ ²¹ νῦν, ὡς ἀεὶ ἐργαζομένου· δύο γὰρ χάριτας συντίθειεν· ἓνα μὲν ὑπὲρ τοῦ ὁμοουσίου, θάτερον δὲ κατ' αὐτοῦ· ὃν καὶ δι' ἑαυτοῦ ἔγραψεν, τὸν πρῶτον δι' ἑτέρου γράψας· πείθει τοῖσιν τὸν βασιλέα, ὁμολῶσας οὕτω πιστεύειν, κελύσει δεχθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὅπερ μαθὼν ὁ θεὸς Ἀλέξανδρος, τῷ θεῷ προσέκλαυσεν εἰς τὴν καλουμένην Εἰρήνην ἐκκλησίαν· καὶ λόγου θάπτον ἡθεῖα δίκη μετέλαβε τὸν Ἄρειον, ἐν τόποις ἀξίοις τῶν τῆς γλώσσης ἀμαρτημάτων ²² ἐκκόψασα τοῦ ζῆν, ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, τῶν σπλάγγων αὐτοῦ κατενεχθέντων ἐν ἀφόδοις ²³, καθ' ἣν ὥραν ἐμελλεν τῶν ἱερῶν ἀναξίως ἐπιβαίνειν περιβόλων. Ταῦτα τῷ τριακοστῷ πρώτῳ (63) ἔτει γέγονε τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ θεοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπισκοποῦντος τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ οὐχ, ὡς φησιν Εὐσέβιος ²⁴ μόνος (64), ὅτι ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος, ὅς ἐστι τὰ ἐγκαίνια τὰ κατὰ Ἀθανασίου ἐσκευάζεν, τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἐπέειχεν. Τοῦτο γὰρ καὶ ἐκ τῆς τῶν χρόνων ὁμάδος δεικνύται ψεῦδος· ἐπεὶ περ Κωνσταντῖνος τὰ ὅλα ἔτη τριάκοντα δύο ἐβασίλευσεν· ὅς μετὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα, τῷ δεκάτῳ τρίτῳ αὐτοῦ ἔτει καταλαβὼν τὸ Βυζάντιον, Μητροφάνην ²⁵ τὸν πρὸ Ἀλεξάνδρου εὗρεν ἐπισκοποῦντα ²⁶, εἶτα Ἀλέξανδρος ἔτη τρία καὶ εἰκοσι (65) ἐπισκόπησεν· ὡς εἶναι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας ²⁷ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἕως κοιμήσεως Ἀλεξάνδρου ἔτη ἑπτὰ

VARIAE LECTIONES.

¹⁶ οὕτως add. ex A a f. ¹⁷ Θεόγνιος A. ¹⁸ προσεβάλλοντο A, προσεβάλλοντο vulg. ¹⁹ Τρίβεριν a, Τίβεριν A e f, apud Tyberim Anast. Τιβερῖν vulg. ²⁰ εἰ Νικ. Παρ. ²¹ καὶ add. ex A. ²² ἀμαρτημάτων a. ²³ ἐν ἀφόδοις A et alii, ἐν ἀφόδοις vulg. ²⁴ Εὐσέβιος; A e, Ἀστειε-εὐσέβιος vulg. ²⁵ ἐπισκοποῦντα A a, ἐπισκοπον πρώτα vulg. ²⁶ τῆς βασιλείας; om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(63) Quæ de Athanasio et Ario in paucos annos contraxit Theophanes, in plures Baronius digerit. Hic porro cum auctore Arianismum anno Constantini tricesimo ex Socrate consignat ad an. C. 335 num. 50: Τριακοστὸν δὲ ἔτος τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦτον γινόμενον ἐπληροῦτο· Dum hæc gerun-

tur, tricesimus annus regni Constantini ad exitum venit.

(64) Quod scriptorum Eusebii nullibi existat. Ἄρειος νόστρον; itaque potius quam Eusebium hoc scripsisse pag. sequente asseritur.

(65) Etiam tricesimo octavo delibato.

καὶ τριάκοντα, ἄπερ Κωνσταντῖνος οὐκ ἐφθασεν· καὶ οὕτω μὲν ἐκ χρονικῆς ὁμάδος, δεικνύται μὴ ἄρξαι τὸν Εὐσέβιον ἐπὶ Κωνσταντῖνου τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως. Δείκνυται δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνωτέρω περὶ Ἀρείου καὶ Ἀθανασίου. "Ἢ τε [καὶ] γὰρ Ἀθανασίου ἐξορία καὶ ἡ Ἀρείου κατάλυσις· μετὰ τὸ ²⁷ τριακοστὸν ἔτος Κωνσταντῖνου γέγονε, καὶ μετὰ τὰ ἐγκαθίστα Ἱεροσολύμων· ὁ δὲ μέγας Ἀλέξανδρος ἐτι περιῆν ²⁸.

27 adeo ut ab imperii magni Constantini principio quos Constantinus haud attigit, numerentur anni : atque ita ex accurata temporum ratione Cyprius throno Constantini ætate Eusebium non præsedisse rurius dictis fit manifestum. Athanasii siquidem exsilium prout Arii exitum post Constantini tricesimum annum, et Hierosolymorum dedicationem accidere : quo tempore magnus Alexander inter vivos adhuc superstes exstabat.

A. M. 5328. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Εὐφρο- Β ρίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Εὐστάθιος πρεσβύτερος (66) Κωνσταντινουπόλεως ἀποστολικὸν βίον ἐπισηρημένος, καὶ εἰς ἄκρον ἀρετῆς· ἐλλητικῶς, διαπρέπων ἐγνωρίζετο, καὶ Ζηνοβίος ὁ ἀρχιτέκτων, ὁ τὸ Μαρτύριον (67) ἐν Ἱεροσολύμοις οἰκοδομήσας τῇ Κωνσταντῖνου ²⁹ ἐπιταγῇ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει πολλοὶ τῶν ἐν Πέρσαις Ἀσσυρίων ἐν Μεσοποταμίᾳ ὑπὸ Σαρακηνῶν ἐπιπράσκοντο. Πέρσαι δὲ ἐδήλωσαν (68) πόλεμον πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ἐπιβὰς Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβῆς τῇ Νικομηδείᾳ πᾶσι κατὰ Περσῶν παραταξάμενος, ἀσθενήσας ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ. ὡς τινὲς φασιν Ἀρειόφρονες ³⁰, τότε ἀξιώθεις τοῦ ἀγίου ³¹ βαπτίσματος ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας μετατεθέντος· ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅπερ ψευδὴς ³² ἐστίν, ὡς ἀποδέδεικται· ἐν γὰρ Ῥώμῃ ὑπὸ Σιλδέστρου ἐβαπτίσθη, ὡς προαπεδείξαμεν ³³. Ἐξῆσεν δὲ τὰ ὅλα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη πέντε καὶ ἐξήκοντα (69), βασιλεύσας ἔτη ἐν καὶ τριάκοντα καὶ μῆνας δέκα (70). Γράψας δὲ διαθήκας, τοῖς τρισὶν υἱοῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν κατέλειπεν, Κωνσταντίῳ, Κωνσταντίνῳ ³⁴, Κώνσταντι, εὐσεβῶς καὶ πρῶτος τῇ ἀρχῇ χρησάμενος, πρῶτος βασιλεὺς Χριστιανῶν ³⁵ Θεοῦ προνοίᾳ χρηματίσας· πολλῶν βεβημένων ἐκράτησεν ἀπὸ Βρετανίας ἕως Περσικῆς, καὶ τῶν ὁμοφύλων τυράννων, τῷ σημεῖω τοῦ ³⁶ ζωοποιῦ σταυροῦ τοὺς ἐχθροὺς ὀλέσας ³⁷.

A tionis solemnitate periculum Athanasio pararet, Cpolititanam sedem obtinebat. Hoc enim vel ex temporum collectione falsi arguitur : siquidem Constantinus annos omnino duos et triginta imperavit : qui primis decennialibus actis, tertio et decimo imperii anno Byzantium profectus, Metrophanem, qui prior Alexandro præsulatum gessit, primum invenit. Metrophani vero successor Alexander viginti tres annos in episcopi dignitate exegit :

usque ad Alexandri obitum septem supra triginta, quos Constantinus haud attigit, numerentur anni : atque ita ex accurata temporum ratione Cyprius throno Constantini ætate Eusebium non præsedisse demonstratur : quod et de Ario et Athanasio superioribus dictis fit manifestum. Athanasii siquidem exsilium prout Arii exitum post Constantini tricesimum annum, et Hierosolymorum dedicationem accidere : quo tempore magnus Alexander inter vivos adhuc superstes exstabat.

A. C. 328. — Ἀντιοχείας ἐπισκοπῆς Εὐφρονίου ἀν- νου primus.

Hoc anno Eustathius presbyter Cpolititanus, qui apostolicam vitam ducebat, et ad virtutis culmen provecctus erat, inter reliquos insignis habebatur : unaque Zenobius architectus, qui Constantini mandato martyrum ædem Hierosolymis ædificavit.

Eodem autem anno plures Assyriorum Persis subiecti in Mesopotamia a Saracenis venierunt. (Persæ vero Romanis bellum indixerunt : exinde Constantinus ad Nicomediensium urbem profectus, acie jam adversus Persas instructa, morbo correptus, in pace quievit, tum primo baptismi gratia donatus, ut quidam ex Arianorum asseclis referunt, et ab Eusebio Nicomediæ episcopo in Cpolititanam sedem translato lustratus, quod falsi superius arguimus : Romæ siquidem, prout jam demonstratum, a Sylvestro baptizatus est. Vixit omnino quinque supra sexaginta annis : quorum exegit imperator unum et triginta, et insuper menses decem.) Conscripto testamento tribus liberis Constantino, Constantio et Constanti reliquit imperium. Religiose penitus ac clementer summa sua potestate usus : primus imperator, quæ circa eum fuit Dei providentia, Christianorum est appellatus. In plures barbaros, a Britannia ad usque Persicos tractus, et in tyrannos domesticis armis sævientes vivificæ crucis

VARIE LECTIONES.

²⁷ τὸ ἀλλ. ex A a. ²⁸ ὁ δὲ — περιῆν om. a. ²⁹ τῇ Κωνστ. A, τῇ τοῦ K. vulg. ³⁰ Ἀρειόφρονες : sic scripti, ut (25 D) pro vulg. Ἀρειονόφρονες : nisi ubique scribendum sit : Ἀρειανόφρονες, ut 28 C. ³¹ ἀγίου add. ex A a. τοῦ alterum om. A. ³² ψευδὴς b. ³³ ἀπεδείξαμεν b. ³⁴ Κωνσταντίῳ, Κωνσταντίνῳ A, Κωνσταντίνῳ, Κωνσταντίῳ vulg. ³⁵ Χριστιανῶν θ. πρ. γρημ. A, θ. πρ. γρημ. Χριστ. vulg. ³⁶ τοῦ add. ex A. ³⁷ ὀλέσων b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Eustathium hunc sacri Hierosolymitani ædificii auctorem Hieronymus scribit ad annum Constantini 50 : *Eustathius CP. presbyter agnoscitur, cujus industria in Hierosolymis martyrium constructum est.*

(67) Ita quoque Cyrillus catech. 14, quæ alio nomine basilica Constantiniana, S. Resurrectionis, vel Sepulcri ædes, hodie Græci τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας vade dicunt in Menologio 15 Septemb., de quo latè Franc. Quaresmius tomo II *Elucidationis terræ sanctæ.*

(68) Ex *Chronico Alexandrino.*

(69) Hieronymus in Chron. : *Moritur, inquit, anno ætatis suæ 66.* In quæ verba annotat Pontacus notam 5 ex similitudine in 6 mutatam. Rufinus enim lib. 1, cap. 11; Socrates lib. 1, cap. ult. primis ipsis verbis, et Sozomenus lib. II, cap. pariter ult. Constantini vitæ annos sexaginta quinque numerant.

(70) Anno pariter imperii tricésimo secundo cum obiisse refert Victor, Epiphanius lib. *De mens. et pond.* auctor Vitæ Const. lib. IV, cap. 53 anno videlicet 51 et mense 10, ut *Chron. Alexand.*

signo suis hostibus victorias reportavit. Testamentum vero Ariano cuidam sacerdoti a Constantia sorore malitiose subinducto mandans, ne cuiquam alteri quam Constantio orientalium partium imperatori exhiberet, consignavit. Postremo Athanasium præcepit exsilio revocari. **28** Constantius autem ex Oriente reversus, ut Patris recepit corpus, in Sanctorum Apostolorum templo condidit. Ac deinceps nefarius ille Arianæ sectæ presbyter, traditis Constantio testamenti tabulis, magnam in imperatoris palatio familiaritatem et auctoritatem est assecutus, et tum Eusebio Nicomediæ episcopo, tum ejus discipulis optulantis imperatricem ad Arianas partes transire coegit.

A. C. 329. — *Romanorum imperatoris Constantii annus primus.*

Hoc anno magni et sancti Constantini vita functi tres filii Romanorum imperio sunt potiti. Constantius nimirum Orientis, Galliarum Constans, et Constantinus Italiæ. Constantius autem Athanasium ab exsilio revocatum cum litteris commendatitiis Alexandriam diinisit: quem plurima cum voluptate suscepit Alexandrini, maxime vero clericorum collegium. Eusebius porro Pamphili primo *adversus Marcellum* libro, ac tertio pariter, vehementius in eos invehitur, qui Dei Filium creaturam vocare non verentur: cujus dicta referens Socrates ejus defensionem instituit, et ab Ariano sensu alienum fuisse toto studio demonstrare conatur: sed contra verbis et sententiis fucum facere, et in diversas partes pro temporum varietate ipsum agitari ferrique ipsa veritas declarat. Confestim vero magno Constantino defuncto, mortuus est Eusebius, et Cæsariensis throni successorem reliquit Acacium discipulum, virum quidem eximium, at qui *De variis rebus* compositis libellis, Arianis omnino partibus, pro animi in magistrum consensione ad dictum se testatur.

Eodem anno Sabores Persarum rex Nisibis devastationem meditatus, exercitum in Mesopotamiam intulit: positaque per tres et sexa-

Α Τὰς δὲ διαθήκας· αὐτοῦ Ἀρειανῶ τῆν πρεσβυτέρῳ ὑπὸ Κωνσταντίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ κακοφρόνως παρεισαχθέντι παρέθετο ²⁸, ἐντειλάμενος μηδενὶ ταύτας παρασχεῖν πλὴν Κωνσταντίῳ τῷ τῆς Ἐφῶς βασιλεῖ. Ἐκέλευσε δὲ Ἀθανάσιον τῆς ἐξορίας ἐπανελθεῖν (71). Κωνσταντίος δὲ καταλαβὼν ἐκ τῆς Ἐφῶς τὸ τοῦ πατρὸς σῶμα, (72), ἐν τοῖς Ἀποστόλοις κατέθετο. Ὁ δὲ ἀνόσιος ²⁹ Ἀρειανὸς πρεσβύτερος ἐπιδοῦς Κωνσταντίῳ ³⁰ τὰς διαθήκας, πολλῆς ἔτυχε παρῆρησίας ἐν τοῖς βασιλείοις. Καὶ αὐτὴν τὴν ³¹ βασιλίδαν Ἀρειανίζειν ἔπεισε, συναργῶν ³² Ἐλιῶν Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ ³³.

A. M. 5829. — *Ῥωμαίων βασιλέως Κωνσταντοῦ ἔτος δ'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ ἀγίου ἀναπαυσάμενος, οἱ τρεῖς υἱοὶ ἐκράτησαν τῶν Ῥωμαίων. Τῆς μὲν Ἐφῶς Κωνσταντίος τῶν δὲ Γαλλῶν Κωνσταντίνος, καὶ Κωνσταντίνος τῆς Ἰταλίας. Κωνσταντίος δὲ Ἀθανάσιον (73) ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνακαλεσάμενος, μετὰ γραμμάτων συστατικῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀπέλυσεν· ὃν μετὰ πολλῆς χαρᾶς ὑπεδέξαντο ³⁴ οἱ Ἀλεξανδρεῖς, καὶ μάλιστα ὁ κληρὸς. Εὐσέβιος δὲ ὁ τοῦ Παμφίλου ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ *κατὰ Μαρκέλλου*, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ, σφόδρα κατηγορεῖ τῶν τολμώντων κτίσμα λέγειν τὴν Ἰὼν τοῦ Θεοῦ· οὗ καὶ τὰς χρήσεις· φέρων ὁ Σωκράτης (74) ὑπεραπολογεῖται Εὐσέβιον, σπουδάζων δεῖξαι, ὅτι οὐκ ἦν Ἀρειανόφρων. Ἡ δὲ ἀλήθεια δείκνυσιν αὐτὸν ἀστατοῦντα τῷ λογισμῷ ³⁵, καὶ ἄλλοτε ἄλλως κατὰ τοὺς καιροὺς φερόμενον. Εὐθύς δὲ μετὰ τὸν μέγαν Κωνσταντίνον ἀπέθανεν (75), Ἀκάκιον ³⁶ μαθητὴν καὶ διάδοχον τοῦ θρόνου Καισαρείας ἑάσας ³⁷, ἐλλόγιμον μὲν ἄνδρα, καὶ τὰ *Σύμμικτα* ³⁸ συγγραψάμενον, τοῖς δὲ Ἀρειανοῖς ἴσως συγκαλεῖται, δηλονότι τῇ πρὸς τὸν διδάσκαλον ὁμοφροσύνῃ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Σαβώρης ³⁹ ὁ Περσῶν ⁴⁰ βασιλεὺς (76) ἐπέβληεν τῇ Μεσοποταμίᾳ πορθήσων Νίσιβιν, καὶ παρεκάλισεν αὐτῇ ἡμέρας ἐξήκοντα τρεῖς, καὶ μὴ κατισχύσας λαβεῖν ⁴¹ αὐτὴν, ἀνεχώρησεν.

VARIAE LECTIONES.

²⁸ παραθεῖς b. ²⁹ ἀνόσιος] Ἀναστάσιος a. ³⁰ Κωνσταντίῳ A, τῷ K. vulg. ³¹ καὶ αὐτὴν δὲ τὴν A. ³² συναργῶν Εὐσέβιον τὸν τῶν εὐνοῦχων πρώτων καὶ Εὐσέβιον τὸν Νικομ. b. ³³ αὐτοῦ] αὐτῶν Ἀρειανῶν h. ³⁴ ἀπεδέξαντο h, ἐδέξ. c. ³⁵ τὸν λογισμὸν A a. ³⁶ ἀπέθανεν Ἀκάκιος, et mox: ἑάσας Γεώργιον A. ³⁷ ἑάσας] καταλιπὼν b. ³⁸ καὶ τὰ σύμμ. A, τὸν δὲ τὰ σύμμ. vulg. ³⁹ Σαβώρης om. A. ⁴⁰ ὁ τῶν Περσῶν A. ⁴¹ λαβεῖν αὐτὴν A, αὐτὴν λαβ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(71) Baronius anno C. 337 num. 8.
(72) Sic constanter codd. estque jam editum, ubi ex Oriente corpus patris accepit; Nicomedia scilicet CP. delatam: non ipse reversus ex Oriente. COMBEFIS.
(73) Sozomenus, lib. III, cap. 2, Socrates, Theodoretus, Epiphanius, et ipsemet Athanasius apolog. 2, at Epiphanius in hæres. Meletianorum num. 9, ἐκ τῶν δύο βασιλέων, Constantini videlicet, et Constantii mandato, et Constantio συνευδοκούντο; , assentiente revocatum scribit: litteræ porro commendatitiæ, de quibus hic mentio, apud tres prius memoratos auctores exstant, a Constantino Juniori, non Constantio scriptæ.

(74) Lib. I, cap. 5.

D (75) Sozomenus lib. III, cap. 1, relata Constantini morte, cap. 2, subiungit: Περὶ δὲ τούτων τὸν χρόνον Εὐσέβιον τοῦ Παμφίλου τελευτήσαντος, διαδέχεται τὴν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐπισκοπὴν Ἀκάκιος: Per idem fere tempus, Eusebio cognomento Pamphilo mortuo, Acacius episcopatum Cæsariæ Palæstinæ cepisset, etc. Quæ eadem auctor hic advertit.

(76) Saboris expeditionem, et Jacobi Nisibeni precum virilitatem refert Hieronymus eodem anno. Nisibis obsidionem duorum mensium terminum non attingisse narrat: Theodoretus ad septuagesimum diem productam scribit lib. II, cap. 50, *Chronicou Alexan. Irinum* 75 dies eidem assignat.

Ἰάκωβος δὲ Νισιβινῶν ἑπίσκοπος ἐν τῷ τῆς θεο-
σεβείας ἤθει διαμένων, εὐχαῖς ἃ τὰ κατὰ γνώμην
βαθίως ἐξήνυσεν ὅστις καὶ τῶν Περσῶν τὴν Νίσιβιν
ἐλπίζοντων καταστρέφασθαι, διημαρτηκέναι τῆς
ἐλπίδος πεποίηκεν. Αὐτίκα γὰρ τῆς μὲν πόλεως
ὑπεχώρουσιν, τῷ τῆς εὐχῆς διωκόμενοι πνεύματι ἃ,
εἰς δὲ τὴν ἑαυτῶν χώραν ἐλθόντες, λιμοῦ τε καὶ
λοιμοῦ ὑπεδέξαντο μισθὸν τῆς ἀσεβείας, ἥσπερ
ἔδρων, ἀντιλαμβάνοντες. Δαλμάτιος δὲ ὁ Καῖσαρ (77)
εὐθύς μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου
ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνῆρέθη, οὐ κελεύσαντος Κων-
σταντίου τὴν σφαγὴν, ἀλλὰ μὴ κωλύσαντος ἃ.

A. M. 5830. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἃ τοῦ νέου Δαλμα-
τίου (78) ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναίρεθέντος, ἤμελλον ἃ
συναναρεῖσθαι Γάλλος καὶ Ἰουλιανός, οἱ Κωνσταντίου
τοῦ ἀδελφοῦ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου παῖδες. Ἀλλὰ
τὸν μὲν Γάλλον νόσος, τὸν δὲ Ἰουλιανὸν ἃ νηπίστης
δίεσσευεν ὀκταετῆς γὰρ ἦν. Κωνσταντίος δὲ πρότε-
ρον δεχόμενος τὸ ἑμοῦσιον (79), ὕστερον μετέθετο ἃ
κουφότῃ γνώμῃ, καὶ ἀπάτη τοῦ Ἀρειανοῦ πρε-
σβυτέρου, καὶ Εὐσεβίου τοῦ τῶν εὐνοῦχων πρω-
τεύοντος, καὶ τοῦ Νικομηδείας Εὐσεβίου, καὶ τῶν
περὶ αὐτούς.

A. M. 5831. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς
τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου (80) ἐπαλθὼν τοῖς Κώνσταν-
τος τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ μέρεσι, καὶ συμβαλὼν πόλεμον,
ἀνῆρέθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ ἐκράτησεν Κώνσταν-
τὸς μόνος πάσης τῆς ἐσπερίου γῆς. Κωνσταντίος δὲ τῆς
Ἐφῆς βασιλεύων, Γάλλον καὶ Ἰουλιανὸν παιδευ-
θῆναι παρέδωκεν ἐν χωρίῳ Δεμακέλλῃ ἃ καλουμέ-
νη (81), πλησίον Καισαρείας Καππαδοκίας ὄντι.

Aginta dies ad urbem obsidione, eum subi-
gere non valuisset, recessit. Jacobus porro Nisi-
bensium episcopus divini cultus operibus vir as-
suetus, omnia ex animi sententia per preces facile
confecit: adeo ut, quam de subvertenda Nisibi Persæ
spem conceperant, ipse frustraneam et irritam red-
diderit. Exemplo quippe quasi orationis ejus flatu
agitati, et retro in fugam acti ab urbe se subdu-
xerunt, et in propriam reversi provinciam, impie-
tatis cujus exhibuere facinora, mercedem prome-
ritam fame et pestilentia confecti receperunt. Cæsar
autem 29 Dalmatius statim post magni Constantini
obitum, non imperante quidem, at non prohibente
cædem Constantio, a militibus est interemptus.

A. C. 330. — Hoc anno, juniore Dalmatio mili-
tuni tumultu sublato, Gallo et Juliano Constantii
magni Constantini fratris liberis par interitus in-
tentabatur, ni Gallum morbus, Julianum vero in-
fantia tenerior ætas, octennis enim erat solum-
modo, servasset. (Constantius autem prius con-
substantialis vorabulo præbuit assensum, quem
demum mentis levitate, tum Ariani presbyteri frau-
dibus, et Eusebii eunuchorum præpositi, et Eusebii
Nicomediensis episcopi, et demum ejusdem opinio-
nis consortium dolis circumventus deposuit.)

A. C. 331. — Hoc anno Constantinus magni Con-
stantini filius, assignatos Constanti proprio fratri
finis invadens, et cum eo bello congressus interimitur
a militibus: et universi tractus occidentalis imperium
Constantius occupat: Constantius autem totum Orien-
tem adeptus, Galum et Julianum loco, cui Marce-
lum nomen Cæsareæ Cappadociæ vicino, litterarum
disciplinis instituendos amandavit. Hi duo fratres

VARIÆ LECTIONES.

ἃ Νισιβινῶν A. ἃ εὐχαῖς om. a, ἃ διωκόμενοι πνεύματι A, πνεύματι διωκ. vulg. ἃ ἀλλὰ μὴ κω-
λύσαντος A, ἀλλ' οὐ κωλύοντος vulg. ἃ τούτῳ τῷ ἔτει] τῷ δ' αὐτῷ ἔτει codi. et ed. ἃ ἤμελλον A, ἤμελλ-
λεν vulg. ἃ Ἰουλιανὸν δὲ alii codi. ἃ μετέθετο A et alii, μὲν ἔθετο vulg. ἃ Δεμακέλλῃ A e, Δεμα-
κέλλῃ b, δὲ Μακέλλῃ ex Sozomeno conj. Goar, Demacelle Anastasius, Δεμακέλλῃ vulg.]

JAC. GOARI NOTÆ.

(77) Εὐθύς, inquit auctor a Constantini morte.
Aurelius Victor: *Confestim Dalmatius, incertum quo
suasore, interficitur*. Eutropius: *Dalmatius haud
multo post oppressus est factione militari, et Constans
patruelis suo sinente potius, quam jubente, οὐ
κωλύοντος, ait Theophanes*. Hieronymus anno im-
perii tertio ipsum cæsum asserit: tricesimo quippe
Constantini Cæsarem evectum superius, Eusebio,
Baronio, et aliis assensimus.

(78) Ex Constantini genealogia et variis mss. inter
se comparatis, maxime vero Vaticano primo, Con-
stantini fratres dignoscuntur Dalmatius et Constans,
hic Galli, et Juliani, ille, qui senior, Dalmatii
istius Junioris pater habetur. Socrates lib. iii, cap.
1: Δαλμάτιος υἱὸν ἔσχεν ὁμόνυμον αὐτῷ. Is autem
junior Dalmatius Constantii patruelis ab eo jussus,
aut permissus est occidi, ut ex nota superiore
constat. Sozomenus lib. v, cap. 2: Ἰουλιανὸς καὶ
Γάλλῳ γέγονε πατήρ Κωνσταντίος ὁμοπάτριος ἀδελ-
φός Κωνσταντίνου τοῦ βασιλεύσαντος, καὶ Δαλμα-
τίου· οὗ παῖς ὁμόνυμος Καῖσαρ ἀναεχθῆεις, ἀνῆρέθη
ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν μετὰ τὴν τοῦ Κωνσταντίνου
τελευτὴν. Pater Juliano et Gallo etiam sui Con-
stantius germanus frater Constantini imperatoris,
et Dalmatii: cujus filius eodem nomine appellatus,

qui Cæsar declaratus fuerat, a militibus post mortem
Constantini interfectus est. Eadem Socrates ci-
tatus.

(79) Ita Theodoretus lib. ii, cap. 2, Socrates
lib. ii, cap. 2; Sozomenus, lib. iii, cap. 1.

(80) Ad annum Constantini 4 Constantini Ju-
nioris cædem adnotant quædam Hieronymiani
Chronici exemplaria, alia, teste Pontaco, cum
Theophane ad 3. Numeri istius Theophani auctor
est Aurelius Victor. *igitur, inquit, confestim Dal-
matius, incertum quo suasore interficitur: statimque
triennio post minimum maximumque, fatali bello
Constantinus cadit.*

(81) Locum seu villam imperatoriam fuisse
scribit Gregorius Nazianz. orat. 3 in Julianum,
num. 27: Διατῆς μὲν καὶ θεραπείας ἐν τινὶ τῶν
βασιλικῶν χωρίων ἤξιοῦντο βασιλικῆς· Regio qui-
dem victu cultuque in imperatoria domo digni habe-
bantur. Macellum vocat Sozomenus, lib. v, cap. 2,
ex quo ista excerpta, ad Argeum montem non
longe a Cæsarea situm: in quo imperiale palatium,
bainea, hortii, et fontes perennes ἢ Προστάχθησαν
ἐν Καππαδοκίᾳ διατρίβειν ἐν Μακέλλῳ. Χωρίον δὲ
τοῦτο βασιλικὸν πρὸς τῷ Ἀργεῷ ὄρει, οὗκ ἀπὸ
πολλοῦ τῆς Καισαρείων πόλεως, μεγαλοκρεπῆ τε

eclesiasticis lectoribus allecti, sancto martyri Mamanti ecclesiam construere moliti sunt. Qua vero Julianum fabricare contigit, solum fabricam non admisit. Is porro capillis abrais, monasticam vendi rationem simulavit. Constantius autem et Constans, ne Judæus servum sibi pretio compareret, servum alioquin in publicum census referendum, sin servum auderet circumcidere, eum gladii puniendum, et ejus bona publicanda suis elictis caverunt.)

A. C. 332. — Hoc anno Constantius Amidam validis firmatam mœnibus construxit. Constantiam quoque, Antonii urbem prius dictam, suo de nomine deinceps nuncupandam, et ab Amida septingentis stadiis ad meridiem dissitam ædificavit.

A. C. 333. — *Hierosolymorum episcopi Cyrilli* **B** *annus primus.*

30 Hoc anno centum et nonaginta episcoporum synodo, cui Nicomediæ antistes Eusebius præsedebat, coacta, alterum Eusebium Emesæ præsulem Alexandriae præficiunt. Quo, ceu Sabelliano, rejecto, Gregorium quemdam Arianum cum valida

Ὀυτοί οἱ ὁ δύο ἀδελφοὶ ἀναγκῶσαι γεγόναισι (82), καὶ ἐκκλησίαν κτίσαι τῷ ἁγίῳ μάρτυρι Μάμαντι (83) προεθυμήθησαν ὁ. Ἐν ᾧ δὲ μέρει κτίσειν Ἰουλιανὸς ἐλαχεν, τοῦτο ἡ γῆ οὐκ ἐδέχετο. Ἀποχειράμενος δὲ τὰς τρίχας (84) μοναχικῆν ἀσκησίην ὑπεκρίνετο. Κωνσταντῖος δὲ ὁ καὶ ὁ Κώνστας (95) ἐνομοθέτησαν, Ἰουδαίον ὁ μὴ ἀνείσθαι δοῦλον, ἐπεὶ ἀφαιρεῖσθαι αὐτὸν εἰς τὸν δημόσιον λόγον· εἰ δὲ καὶ περιτεμεῖν ὁ τολμήσοι δοῦλον, ξίφει τιμωρεῖσθαι καὶ δημῶεσθαι.

A. M. 5832. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖος ὁ Ἄμιδαν (86) οἰκοδομεῖ ὁ, τειχίσας γενναίως. Κτίζει δὲ Κωνσταντίαν ὁ, τὴν πρώην Ἀντωνίου πόλιν λεγομένην, ἐπονομάσας ὁ αὐτὴν ἑαυτῷ, διεστῶσαν Ἀμίδης σταδίους ἑπτακοσίους κατὰ μεσημβρίαν.

A. M. 5833. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Κυρίλλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει συνόδου γενομένης ἐν Ἀντιοχείᾳ (87) ἐπισκόπων ἐνενηκόντα καὶ ἑκατὸν (88), ὧν ἡγήετο Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας, προχειρίζονται Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον Εὐσέβιον τὸν Ἐμέσης, ὃ μὴ δεχθέντος (89), καίπερ Σαβελλιανοῦ ὄντος, Γρη-

VARIÆ LECTIONES.

ὁ ἰ adl. ex A. ὁ προεθυμήθησαν A a, προσεθ. vulg. ὁ δὲ om. A. ὁ Ἰουδαίος A. ὁ περιτεμεῖν — δημῶεσθαι a. ὁ Κωνσταντῖος om. A. ὁ ἀνοικοδομεῖ a. ὁ Κωνσταντῖαν b. ὁ ἐπονομάσας A a, ἐπωνόμασεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

βασιλεία ἔγον, καὶ λουτρά, καὶ κήπους, καὶ πηγὰς ἀεινῶνους. Quare legendum hic puteum ἐν χωρίῳ δὲ Μάξειλλῳ.

(82) Gregorius citatus: Τῷ μὲν γὰρ κλήρω φέροντες ἑαυτοῦς ἐγκατέλεξαν, ὥστε καὶ τὰς θείας ὑπαναγινώσκειν τῷ λαῷ βιβλίου: *In clerum seipso ascripserunt, adeo ut divinos quoque libros plebi legerent.* Sozomenus quoque: κλήρω ἐγκαταλεῖναι, καὶ ὑπαναγινώσκειν τῷ λαῷ τὰς ἐκκλησιαστικὰς βιβλούς, utrumque refert. Solum Julianum lectorem Nicomediæ profectionem testatur Socrates, lib. iii, cap. 1; et Theodoretus, lib. iii, cap. 2.

(83) Mavianam vocat laudatus Sozomenus, qui Mamanti idem est. Martyrum ædes, ædificium illud a Socrate et Gregorio nuncupatur, quod Mamanti sacrum faretur Elias Creiensis in comm. et ex grammaticæ legibus singulare eam plurali nonnunquam confundi.

(84) Ex Socrate, lib. iii, cap. 1, et Sozomeno, lib. v, cap. 1.

(85) Ea lex habetur Theodosiani lib. xvi, tit. 9, rescripta ad Evagrium, ascribitur Constantino **D** (Juniorum intellige) et AA. (oss. agnoscitur lata. Constantinum autem et Constantem anno imperii sui tertio consulatum gessisse demonstrat Petavius. Quæ fastorum ratio suadet, ut hic legendum puteum Κωνσταντῖος δὲ καὶ Κώνστας, etc.

(86) Anidum Antouinopolim, et Constantiam memorat hic Theophanes; quas pariter xvii lib. celebrat Marcellinus comes in contrariam ejus profectionem sententiam. Hic siquidem Constantiam et Antouinopolim diversa oppida, quæ Theophanes unum constituit. Amidam vero Constantiamque unam urbem videtur asserere, quas Theophanes distinctas omnino ponit. Ita Pancirollus in not. imperii, et Ortelius in geographico Lexico comitem intelligunt, cuius hæc verba sunt loco laudato probatissimæ Henrici Valesii editionis pag. 127: *Cumque Bebanen villam venissent, unde ad Constantiam usque oppidam, quod centesimo lapide disparatur arecunt omnia sibi perpetua, etc., tum multis ad propositum*

idem spectantibus interjectis subdit pag. 130: *Hanc civitatem olim perquam brevem, Cæsar etiam tum Constantius, ut accolæ suffugium possint habere tutissimum, eo tempore quo Antouinopolim oppidum aliud struxit, turribus circumdedit amplis et mœnibus: locatoque ibi conditorio muralium tormentorum, fecit hostibus formidatam, suoque nomine voluit appellari: (Constantiam.) cum præterea, Cæsarem adhuc agentem restituisse indicat, quam ab imperatore restitutam affirmat Theophanes: quid etiam subjicit inferius, unde Amidam et Constantiam unum oppidum esse Marcellinus suggerit: *In ipso autem Amidæ mediuillo sub arce fons dives exundat, etc.* Quasi verba ista distinctorum non sint indicia locorum.*

(87) In qua Antiocheni quoque dominici Encænia celebrata: de quibus Socrates, lib. ii, cap. 5 et seqq. et Sozomenus, lib. iii, cap. 5, eadem Constantii anno quinto peracta dicunt, quibus eodem numero prævit Hieronymus.

(88) Centenarium numerum abundare contestantur citati Socrates, et Sozomenus, et Hilarius de synodis, quorum hic 97, iste 99, ille 90, solos episcopos Antiochiam convenisse scribunt.

(89) Liqueat hic lacunam esse; et desiderari quod factum scribit auctor Eusebio Emiseno recusante Alexandriae episcopatum ob cavendam Alexandrinorum invidiam, sive Alexandrinis ipsum non probantibus; adeoque male conatum interpretem tanquam omnia sana essent: nec illud tamen πῶς τὴν μεταποῦσιν οἱ αὐτοί, cives refert Alexandrinus, ut ille reddit, sed Antiochenum illud Eusebio præside Arianorum concilium, refert Sozom. lib. iii, cap. 6, quid tum eo factum sit, nempe Edessenam Ecclesiam regendam suscepisse, cum hactenus Ἐδέσσης non episcopus, sed civis tantum esset. Προτρέπεται τὴν Ἐδέσσης Ἐκκλησίαν· committitur ille Edessenam Ecclesia; hocque licet Sabelliano, seu Sabellianismi suspecto: sic magnum habebant, quovis modo Athanasium sede dejicere. COMPERTIS.

γόριον τὸν Ἀρειανὸν σὺν πολλῶν στρατῶν καὶ στρατηγῶν τινι Συριανῶ ἐκπέμπουσιν, ἐκδιώξει Ἀθανάσιον τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας, ἢ καὶ ἀνελεῖν. Τότε Ἀθανάσιος θεόθεν σαφῶς ⁷⁰ συμβουλευσάμενος, μετὰ τῶν ψαλλόντων τῆς ἐκκλησίας ἐξεληθῶν, τὸν ἐπηρημένον ⁷¹ διέφυγε θάνατον. Εὐσέβιον δὲ τὸν μὴ δεχθέντα ὑπὸ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν πίστιν μεταποιοῦσιν οἱ αὐτοί, Ἀρειανὸν ⁷² μὲν φανερώς δεχόμενοι, καὶ μετὰ θάνατον ἐκθεσιν πίστεως δευτέραν γράψαντες τὸ ἰμορούσιον παρεσιώπησαν. Τότε καὶ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, ἧς ἔκτισεν Κωνσταντῖνος ὁ μέγας, ἐποίησαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀντιόχεια ὑπὸ σεισμῶν (90) μεγάλων ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ⁷³ ἐκινδύνευσεν. Ἦν δὲ ἡ ἐγκαίνισθεῖσα ἐκκλησία (91) σφαιροειδῆς (92) εἰς ἔτσι κτισθεῖσα (93), ὑπὸ μὲν Κωνσταντίνου τοῦ ⁷⁴ μεγάλου θεμελιωθείσα ⁷⁵, ὑπὸ δὲ Κωνσταντίου πληρωθεῖσα καὶ ἐγκαίνισθεῖσα.

A. M. 5634. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος Ἀσουρίους νικήσας (94), ἐθριάμβευσε. Σαβώρης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς (95) πρὸς τοὺς αὐτοῦ κακοὺς καὶ τοὺς ὑπὸ χεῖρα Χριστιανῶν ἐδίωκε. Κώνστας δὲ ἐν τῇ Δύσει (96) Φράγγους ἐπέβησε. Σεισμοῦ δὲ γενομένου μεγάλου ἐν Κύπρῳ, Σαλαμῖνης ⁷⁶ τῆς πόλεως τὰ κλειστά διαπέπτωκεν.

A. M. 5835. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Παύλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου Νεοκαισάρεια Πόντου κατεπτώθη ⁷⁷ (97), πλὴν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐπισκοπείου καὶ τῶν ἐκεῖ εὐρεθέντων εὐλαδῶν ⁷⁸ ἀνδρῶν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συνέβαλον ⁷⁹ τὸν πόλεμον μετὰ Περσῶν, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀνείλον (98).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Παῦλος ὁ ὁμολογητῆς (90) χειροτονεῖται ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁰ σαφῶς συμβουλευσάμενος A, σαφῶς βουλευσ. vulg. ⁷¹ ἐπηρημένον B. ⁷² Ἀρειανὸν A b, Ἀρειον vulg. sed locus haud dubie corruptus ab interprete latino magis etiam depravatus est: fort. legendum: μεταποιοῦντες — ἐδέξαντο. ⁷³ ἐπὶ τρισὶν ἡμ. om. a. ⁷⁴ θεμελιωθείσα A, θεμελιωθεῖσα vulg. ⁷⁵ Σαλαμῖνος A: sed pag. 23 C. su. ubi iisdem fere verbis eadem, ni fallor, res sub alio anno narratur, omnes codd. formam Σαλαμῖνη exhibuerunt. ⁷⁶ κατεπόθη a b c d: sed cfr. p. 11, D.; ⁷⁷ εὐλαδῶν] fort. εὐσεβῶν Anast. viri religiosi. ⁷⁸ συνέβαλον codd. omnes, συνέβαλλον Par.

JAC. GOARI NOTÆ.

(90) Socrates lib. II, cap. 7, obeunte.

(91) Istud palam scholium in textum e margine illatum; aut certe superioribus nectendum de Antiochenæ ejusdem ecclesiæ dedicatione. **COMBESIS.**

(92) Ac simul ὀκτάγωνος, ut supra.

(93) An non ὀκτάγωνον istud Κυριακὸν ante quindecim annos, imperii Constantini 23, cœptum? an non eidem exstruendo solos decem annos imputat Socrates nuper laudatus? Certe Baronius, qui anno Christi 326, fundatum, absolutum autem et dedicatum 341, refert, quindecim annos a positis fundamentis ad encæniam exigit: isdem numerus est qui auctoris et Hieronymi computo consentit. Potest itaque numerus seu dictio εἰς, in δεκαπέντε mutari.

(94) Parum læta victoria, et ficto triumpho. Perpende dicenda ad annum sequentem.

(95) Hieronymus hæc anno sequenti.

(96) Hieronymus Constantii anno 5, Franci a Constante perdomiti, et pax cum eis facta. Socrates, lib. II, cap. 10, Constantio III et Constante II coss.

A milium manu, et Syriano duce, Athanasium Alexandrina sede depulsurum, vel interfectorum mittunt. Tunc Athanasius aperte cum Deo inito consilio, inter cantorum turbam ecclesiæ dilapsus, intentio et jam imminenti cese eripuit loco. Eusebio vero etiam ab occupanda Alexandria sede impedito, ipsi fidei normam sibi consciscunt cives, Ario palam recepto, et conscripta post ejus mortem fidei expositione, consubstantialis vocem omnino tacuerunt. Sub id quoque tempus Antiochenæ ecclesiæ a magno Constantino ædificatæ celebrata sunt encænia.

Eodem pariter anno Antiochia tremendis terræ motibus quassata, tribus continuis diebus extremum subiit periculum. Sacro ritu dedicata ecclesia rotundæ formæ fabrica præstabat: sex quidem annorum spatio condita, a magno Constantino fundata, et ab ejus filio Constantio perfecta fuit et consecrata.

A. C. 334. — (Hoc anno Constantius devictis Assyriis triumphavit. Sabores vero Persarum rex pristinis sceleribus hoc adjecit, ut subditos Christianos dire persequeretur. Constantius in occidente Francos debellavit.) Cæterum horrendo terræ motu in Cypro exorto urbis Salaminæ maxima pars concidit.]

A. C. 335. — Cpolis episcopi Pauli annus primus.

31 Hoc anno Neocesarea terræ motu maximo absorpta est, præter ecclesiam, episcopi aedes, et in eis repertos devotos quosdam viros. Romani, conserto cum Persis præello, plurimos ex eis interfecerunt.

Hoc anno Paulus confessor Cpoleos ordinatur episcopus.

D Constantii, inquam, anno quinto ex Alexandrino chronico victos, et in fœdus ascitos testatur: quod obeunte anno contigisse Theophani creditum, quo ipse a Septembri annum insequentem metitur.

(97) Ex Hieronymi chronico ad annum Constantii 7 hæc ad verbum translata. — Cedr.: Νεοκαισάρεια ποτισθεῖσα κατεπόθη, mersa concidit; et ut habet Vat. 1 et Barb. κατεπόθη, absorpta est, terræ scilicet hiatu facto, uti assolet in ejusmodi: nec videtur necesse ut mari mersam, sive absorptam exponamus cum Cedreni interprete. **COMBESIS.**

(98) Persæ potius Romanos. Infelicibus enim signis Romani cum Persis dimicant, et novem præliis ab eis fusi notantur apud Orosium, Eutropium et Zosimum.

(99) Eum præcedentibus annis episcopum jam institutum demonstrat Hieronymus in Chronico, et ex Socratis lib. II, cap. 3, Baronius ad annum Christi 340, num. 15.

A. C. 356. *Antiochiæ episcopi Phlaciti annus primus.*

Hoc anno facto terræ motu vehementi, insula Rhodus concidit. (Gregorium vero, qui prædonum more in Athanasium grassatus, Alexandrinam sedem annis sex occupaverat, interfecerunt Alexandriini.) Sufficitur tamen ab Arianiis Georgius Arianius, portentum in Cappadocia exortum.

A. C. 357. — (Hoc anno Dyrrachium Dalmatiæ civitas terræ motu corruit: et Roma tribus continuis diebus pariter afflicta ultimam metuebat periculum.) In Campania duodecim urbes sunt everse. Constantius autem Byzantium adveniens, Paulum episcopum Cpolititanum throno dejecit, et impiissimum Nicomediæ episcopum Eusebium, quasi scelerum sentinam, prædatorie et perquam nefarie intrusit.

A. C. 358. — *Romæ episcopi Liberii annus primus.*

Cpolis episcopi Eusebii Nicomediensis annus primus.

Hoc anno Constantius, monte maxima ex parte præciso, Seleuciæ in Syria portum paravit, et urbem ædificiis amplificavit. Aliam quoque in Phœnice, Antaradum prius dictam, de suo nomine Constantiam vocavit. Sabores autem Persarum rex in Mesopotamiam grassatus diebus septuaginta octo Nisibin obsedit: ac nonnisi pudore reportato, abscessit.

Eodem etiam anno solis defectus contigit, quo in cælo, hora diei tertia, mensis Dæsii die sexto, stellæ apparuerunt. (Athanasius et Paulus, et quotquot pro sana fidei doctrina suis sedibus sunt expulsi, Romam ad Julium pontificem confugerunt.) Singulis autem de rebus ad se spectantibus Julium edocentibus, Julius singulos propriis ecclesiis datis litteris restituit.

A. M. — 5856. *Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Φλακίτου ἑτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου (1), Ῥόδος ἡ νῆσος κατέπεσεν. Οἱ δὲ Ἀλεξανδρεῖς (2) Γρηγόριον, τὸν ληστρικῶς ἐπιδάντα Ἀθανασίῳ καὶ τὸν θρόνον κατασχόντα τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπὶ ἐξ ἑταπιν, ἀνεῖλον. Καὶ χειροτονεῖται Γεώργιος Ἀρειανὸς ὑπὸ Ἀρειανῶν, τέρας τι ἑο Καππαδόχιον (3).

A. M. 5857. — Τούτῳ τῷ ἔτει Δυρράχιον ἑ τῆς Δαλματίας (4) ὑπὸ σεισμοῦ διεφθάρη· καὶ Ῥώμη ἡμέρας τρεῖς ἐκινδύνευε ἑο σειομένη· τῆς δὲ Καμπανίας δώδεκα πόλεις διεφθάρησαν. Παῦλον (5) δὲ τὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως ἔλθων Κωνσταντίου εἰς τὸ Βυζάντιον τοῦ θρόνου ἀπήλασε, καὶ τὸν ἀσεβέστατον Εὐσέβιον τὸν ἑο Νικομηδείας ἀντεῖσηγαγε ληστρικῶς καὶ ἀθέσμως, τὸ ἑο τῶν κακῶν καταγῶγιον (6).

A. M. 5858. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Λιβερίου ἑτος α'.*

Κωνσταντινουπόλεως Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας ἑτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίου τὸν ἐν Σελευκίᾳ (7) τῆς Συρίας λιμένα πεποίηκε, ὄρος ἐπὶ πολὺ διατεμῶν· καὶ τὴν πόλιν ἀνυποδόμησεν. Καὶ πόλιν ἐκτίσεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, ἣν Κωνσταντιανὴν κέκληκεν, τὴν πρότερον καλουμένην Ἀντάραδον. Σαδῶρης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐπελθὼν τῇ Μεσοποταμίᾳ, Νίσιβιν παρεκάθισεν ἡμέρας ἑβδομήκοντα ὁκτώ, καὶ πάλιν αἰσχυνοὺς ἀνεχώρησεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἐκλειψὶς ἡλίου ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέραις φανῆναι ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐν ὥρᾳ τρίτῃ τῆς ἡμέρας, μηνὶ Δασιῳ ἕκτω ἑο. Ἀθανάσιος δὲ καὶ Παῦλος (8), καὶ ὅσοι ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐξέβληθησαν, ἐν Ῥώμῃ πρὸς Ἰούλιον ἑο κατέφυγον· καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος Ἰούλιον εἰδίδαξεν, ὧν ἕκαστον τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ μετὰ γραμμάτων ἀποκατέστησεν ἑο.

VARIAE LECTIONES.

¹⁰ Φλακίτου c, Φλακίτου e. ¹¹ τι om. A. ¹² Δυρράχη A e, Δυράχη a. ¹³ ἐκινδύνευεν A, ἐκινδύνευσεν vulg. ¹⁴ τὴν] τῆς a. ¹⁵ τὴ — καταγῶγιον om. e. ¹⁶ Λιβερίου] Σιλδέστρου c. ¹⁷ Δασιῳ ἕκτω] Δασιῳ ζ' A, Δασιῳ καὶ vulg. ¹⁸ Ἰούλιον] Λιβέριον b et marg. c, Ἰουλίῳ A. ¹⁹ ἀπκατέστησεν a b d e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(1) Terram variis locis per Orientem motam et agitatzm, infenso numine hominibus ob turbas et seditiones in Ecclesiam suscitatas, ex Hieronymo, Orosio, Ephræm, Socrate et Sozomeno demonstrat Baronius ad annum d. 340, num. 34 et 35, quo nihilo scius Sozomeni testimonio, et prava puncto- rum observantia abutitur, ut terræmotus, confecto Antiocheno concilio, enatos et in ejus vindictam ab auctore assertos declaret, apud quem solus Gregorii Alexandriam profectus colligitur.

(2) Narrationis perversum ordinem annorum ratio declarat: hic enim annus, ad quem ista referuntur, tantum quartus est a concilio Antiocheno, quo Gregorius in Athanasii locum præter fas intrusus, qui tamen anno sexto ab occupata sede ab Alexandrinis interfectus describitur a Theodoro lib. 11, cap. 4.

(3) Appellationis zozomeni recenset Theodoretus lib. 11, cap. 14, et Sozomenus lib. 11, cap. 9, παρῶντῃα est apud Suidam, v. Καπάδοξ.

(4) Ita Hieronymus ad annum Constantii 10, cujus

alia exemplaria observant eadem ad annum 9. Pontacus in notis.

(5) Pauli e CP. sede depulsio ante concilium Antiochenum a Constantio facta, integris sex annis loco debito posterior est.

(6) *Pauli loco Eusebium Nicomediæ intrusit, hominem sentinam malorum;* qua phrasi et Cicero Catilinam urbis sentinam dixit. Sic et Buccard. nec bene editum; *velut in scelerum sentinam*, quasi sentina hæc sedes esset CP., quod non congruit. Peyr. perinde desiderat. Cemberris.

(7) Eadem narratione annus Constantii decimus consignatur in Hieronymiani Chronici nonnullis codicibus. Pontacus, de Nisibi a Sabore oisessa idem Hieronymus: ac pariter de solis defectione, de qua Petavius hoc eodem anno. Dæsii porro mensis die 6 contigisse reliqua exemplaria testantur.

(8) Hæc quam incondite, et μετ' ἀχρονίας ab auctore referantur, conjiciet, qui eadem sub Julio Romano pont. gesta, ad Liberii jam præsum anno primo agentis tempus transposita animadvertet.

A. M. 5839 (9). — Τούτῳ τῷ ἔτει ἸϞϞ Ἀθανάσιος Α καὶ Παῦλος καὶ οἱ ἰϞ αὐτοῖς τοῖς γράμμασιν Ἰουλίου τοῦ πάπα Ῥώμης ἸϞ θαρρήσαντες τοὺς ἰδίους θρόνους κατέλαβον. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγων, μαθὼν ὅτι Παῦλος ἰϞ καὶ Ἀθανασίῳ διὰ γραμμάτων Ἰούλιος ἰϞ τοὺς ἰδίους θρόνους ἀπέδωκεν ἰϞ, ὀργισθεὶς ἰϞ κελυεὶ αὐτοὺς ἀπελασθῆναι τῶν ἰδίων θρόνων. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ ἥλιος πάλιν ἀύχμηρότερος (10) γέγονεν, ἐν ὧρξ δευτέρῃ (11) τῆς ἰϞ Κυριακῆς ἡμέρας.

A. M. 5840. — Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμοῦ γενομένου μεγάλου ἐν Βηρυτῷ τῆς Φοινίκης, τὸ πλεῖστον τῆς πόλεως κέπτωκεν ὥστε τὸ πλῆθος τῶν ἐθνικῶν εἰσεληλυθέναι εἰς τὴν ἰϞ Ἐκκλησίαν, ὁμοίως ἡμῖν ἰϞ Χριστιανίζειν ἐπαγγειλάμενοι ἰ. Ἐντεῦθεν νεωτερίσαντές τινες ἰ, τοὺς τύπους τῆς Ἐκκλησίας ὡσερ ἀποσυλήσαντες, ἐξέλεσαν ἰ καὶ τόπον εὐχῆς ἐπινομάσαντες, τὸ πλῆθος ἐν αὐτῷ ὑπεδέξαντο, ἀπαντὰ τὰ τῆς Ἐκκλησίας μιμούμενοι, παραπλήσιον ἰ γενοῦσας πρὸς ἡμᾶς, ὡς ἡ τῶν Σαμαρειτῶν πρὸς Ἰουδαίους ἀρεσις, ἐθνικῶς ζῶντες.

servatis ritibus Judæorum effigiem Samaritæ nitebantur exprimere.

A. M. 5841. — Τούτῳ τῷ ἔτει Σαβώρης πάλιν (12) ὁ βασιλεὺς Περσῶν τῆ Νισίθι ἰ παρακαθεσθεὶς, ἰκνώως αὐτῇ διηνώχλει ἰ, ὡς καὶ ἐλεφάντων πλῆθος ἀγαγεῖν ἐπιτηδεῖων πρὸς συμμαχίαν, καὶ βασιλεῖς μισθωτοὺς, μάγγανά τε παντοῖα ἰ ὡς εἰ μὴ βούλοιντο ἰ ἐκχωρῆσαι ἰ, τὴν πόλιν ἐξαφανίζειν ἐκ βάρων ἠπειλοῦν ἰ. Τῶν δὲ ἰ Νισιθινῶν ἀντεχόντων πρὸς τὴν παράδοσιν, τότε λοιπὸν ἐξυδατώσαι ταύτην τῷ πρὸς αὐτὴν ποταμῷ διεγνώκει. Οἱ δὲ ἄνδρες ταῖς εὐχαῖς ἐνίκων τοὺς πολεμίους, εὐμένῃ τὸν Θεὸν ἰ ἔχοντες. Τῶν γὰρ ὑδάτων μελλόντων τὴν θέσιν τῶν τευχῶν ἐξομαλίζειν πρὸς τὴν πῖωσιν, μέρος μὲν τῶν τοῦ τεύχους ἐπεπόνθει ἰ, καὶ τοῦτο κατὰ Θεοῦ συγχώρησιν, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς δηλωθήσεται. Εὐθέως γὰρ ἰ γίνεται τὴν τε πόλιν φυλαχθῆναι, καὶ τοὺς πολεμίους τοῖς ὕδασι νήεσθαι, καὶ πολλοὺς ὑπὸ τοῦ ὕδατος διεφθάρθαι ἰ. Οἱ δὲ τοῦτο ἰ πεπονθότες ἠπειλοῦν διὰ τοῦ ἰ καταπεπόντος τεύχους εἰσελθεῖν,

32 A. C. 339. — Hoc anno Athanasius et Paulus iisdem ipais litteris Julii Romæ pontificis confusi proprias sibi sedes receperunt. Constantius autem Antiochiæ degens, et Paulo Athanasioque Julii litteris munitis proprias aedes restitutas audiens, ira permotus iisdem eos deturbari præcepit. Hoc etiam anno hora diei Dominicæ secunda obscurior atque squalidior sol iterum factus est.

A. C. 340. — Hoc anno magno Beryti in Phœnicia terræ motu exorto, plurima civitatis pars concidit: ita ut non contemnendus gentilium numerus pari nobis ritu Christianam vitam acturum pollicitus ad Ecclesiam accederet. Inde velut abarta præda, mutatis religiosæ nostræ vitæ institutis, ac rebus novis studentes, deseruerunt Ecclesiam; locumque de orationis nomine designantes, in eo magnam hominum turbam admiserunt: et ecclesiasticam agendi rationem imitati, nobis evaserunt quam simillimi: quo pacto gentilium ob-

A. C. 341. — Hoc anno Sabores Persarum rex Nisibis obsidione renovata, magnas urbi calamitates intulit: et elephantorum bello idoneorum comparata multitudine, et regum stipendiis conductorum auxilio, necnon omnis generis congregatis instrumentis, nisi delitionem facerent cives urbem fundamentis deteturam comminabatur. Nisibinis adversas vires generose proferentibus, et deditionem detrectantibus, denum ipse fluminis urbem prætermeantis vorticibus decernit obruere. At cives propitio sibi Ninine reddito, precibus hostes superabant. Cum enim, quæ muros erant disjecturæ ipsorum sicuti jam forent æquales aquæ, pars quidem murorum non modica, Deo ita permittente, subversa est, ut ex sequentibus manifestam fiet: illæsam tamen urbem servari, et ipsos hostes aquis inundari, et in eis plurimos absorberi et perire contigit. Qui vitæ hujuscemodi pacto fecere jacturam, 33 iidem

VARIÆ LECTIONES.

ἰ In codd. h. l. perperam annus 5835 et 335 notatur. ἰ καὶ οἱ A, καὶ οἱς vulg. ἰ Ἰουλίῳ] Ἀλεξάνδρου b. m. sc. ἰ Ῥώμης om. a. ἰ Παῦλω καὶ Ἀθανασίῳ alii codd., Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον vulg. ἰ Ἰούλιος] Ἀλέξριος; b. ἰ θρόνους ἀπέδ. A, ἀπέδ. θρ. vulg. ἰ καὶ ὀργισθεὶς b. ἰ τῆς — ἡμέρας om. a li. ἰ εἰς τὴν αἰδ. ex A a b c d e f. ἰ ἡμῖν] οἱ μὲν A. ἰ ἐπαγγειλάμενοι alii, fort. ἐπαγγειλάμενοι. ἰ τινες add. ex A, τύπους A, τόπους vulg. utrumque Anastasius legebat. ἰ ἐξέλεσαν] ἐξήσαν alii: Anast. reserantes vertens aliud quid legisse videtur. ἰ παραπλήσιον A a b c d e f, παραπλήσιοι vulg. ἰ τὴν Νισίθιν a. ἰ διηνώχλει A, διενώχλει vulg. ἰ βούλοιντο A, βούλονται vulg. ἰ ἐκχώρησεν b. ἰ fort. ἀπειλώων. ἰ τῶν δὲ] τὸν δὲ codd. et vulg. ἰ τὸν Θεὸν A, τὸν θ. vulg. ἰ μὲν τῶν, μέντοι vulg. ἰ ἐπεπόνθει A g, ἐπεπόρθηται vulg. ἰ γὰρ om. A b e, fort. scrib. δὲ. ἰ διεφθάρθαι A, διεφθάρται vulg. ἰ δὲ καὶ τοῦτο A. ἰ διὰ τοῦ A, δι' αὐτοῦ vulg.

JAC. GÓARI NOTÆ.

9) Mendaces Regii exemplaris numeros sæpe D ponui. Hic εωλε' scribens et soli consentiens Pal. a reliquis εωλε' reponentibus corrigitur. Interpolant pariter τλε' vice τλε'.

(10) Vide Petavium *De doct. temp.* lib. xi, cap. 45.

(11) Ab ortu solis ejusdemque occasu noctis dieique horas numerant Orientales.

(12) Obsidionis Nisibinæ historiam e *Chronico Alexandrino* verbo tenus excerptit Theophanes. Solam ejus moram, quæ dierum centum exstitit, omisit: rem omnem gestam prius narravit Theo-

doretus lib. ii, cap. 30. Quæ notata dignæ variant lectiones in auctore et *Chronico Alexandrino* istæ sunt: Ὡς εἰ μὴ βούλοιντο ἐκχωρῆσαι. Τὸ λοιπὸν ἐξυδατώσαι. Διεγνώκει ὁ Σάτωρις οἶδεν, quæ lectio omnino corrupta, necnon istæ aliæ: Μέρῳ; τοῦ τεύχους πέπονθε. Τοῖς ὕδασι ἀντέχεσθαι, ὡς καὶ πολλοὺς ἀπολέσθαι, διὰ τοῦ καταπ. καὶ ὕδρον συμπεῖσαντες ἐμβριθέστερον προσέχεν τῷ πολέμῳ μαγγάνοις παντοίοις μηχανώμενοι. Τὸν γὰρ τόπον ἀπαντα. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐν τοῖς κατατέλμασι. Ὅπλατας ἀπέκτειναν. Κύμασι δεινῶς καταντλούμενος.

erant, qui per collapsi muri ruinam, admotis armatis elephantis, et omni machinarum genere parato, acies instructas bello ardentius incumbere sollicitantes, ingressum in urbem minabantur. Exinde vero urbis custodiae deputati milites victoriam divino nutu concessam adepti sunt. Disiecti quippe muri loco omni armorum genere obstructo, plurimos elephantas onagris interfecerunt. Nonnulli hostium in fossarum lacunas lapsi, alii fortiter repulsi, retro versi sunt in fugam, adeo ut eorum armatis militibus supra decem militia cæsi desiderarentur: reliquos fulmen cælitus inmissum dispersit, et caliginosæ nubes, et effusoræ imbricium diluvia, tonitruumque sonitus cunctos tanto terrore percussit, ut eo plures exanimati vitam penitus amitterent. Talibus igitur angustiis Sabores novus Phæro constrictus, terroris sibi incusi fluctibus absorbebatur. Quocirca conjectis ad eam muri partem quæ collapsa erat, oculis, angelum splendido amictum ornatum summa in parte stantem, et Constantium imperatorem manu tenentem conspexit. Quo viso conturbatus magis mortem minatus est. Illi portentis causa cognita vim ejus majorem esse, quam quæ superari posset, regi nuntiare decreverunt. Causam itaque periculi edoctus, majorique metu territus, bellicas machinas comburi, cæterumque omnem apparatus comminui et inutilem reddi jussit. Ipse vero cum suis fuga patriam insequens, quo antequam perveniret, plurimi pestilentia morbo consumpti sunt.

A. C. 342. — Hoc anno Constantius Augustus cum solus moderaretur imperium, Gallum consobrinum Cæsarem renuntiatum collegam imperii declaravit: eidemque Constantii nomine imposito, Persis etiamnum bello prævinciam adhuc vexantibus, in Orientem, versus Antiochiam, misit.

A. C. 343. — Hoc anno tumultuatisunt in Palæstina Judæi, et plurimus tum Græcorum, cum etiam Samaritarum alienigenia interemptis, ipsi demum a Romano exercitu ad ultimam internecionem cæsi sunt: ipsorumque civitas Diocæsarea deleta.

Hoc eodem anno Constantius Liberio pontifici de consubstantialis fide deque Athanasii negotiis scribenti graviter infensus, rescriptis ad eum missis,

Α παραστήσαντες τοὺς ἐλέφαντας ἐνόπλους, καὶ τὸν δὴλον εὐδρεπίσαντες, προσέχειν ἐμβριθέστερον τῷ πολέμῳ, μαγγανείαις τε παντοίαις. Οἱ δὲ τὴν πόλιν φρουροῦντες στρατιώται ἐντεύθεν τὴν νίκην τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ ἐσχῆκασιν, τὸν τε τόπον ἐπλήρουν παντοίοις ὄπλοις. Ὀνάγροι δὲ τοὺς πλείους ἐλέφαντας ἀπέκτειναν (13). Ἐτεροὶ δὲ ἐν τοῖς καταπάλαμοι τῶν τάφρων ἐνέπεσον· ἄλλοι δὲ κρουσθέντες ἀπεστράφησαν εἰς τὰ ὄπισθ' ¹³, καὶ ὑπὲρ μυρίους αὐτῶν ὀπίσκει ἀπέθανον. Τοῖς δὲ λοιποῖς σκηπητῶς οὐρανὸθεν ἐπέπεσε ¹⁴, καὶ νεφελῶν ¹⁵ γνοφωδῶν καὶ ὑετῶν λαύρων ¹⁶ καὶ βροντῶν φωναὶ ἅπαντας ἐξέπληττον, ὡς τοὺς πλείους τῷ φόβῳ διασθάρηται. Πάντοθεν δὲ ὁ νέος Φαραὼ Σαβώρης στενούμενος ἠττάτο τοῖς τοῦ φόβου ¹⁷ κύμασιν· ὅς ἀτενίσας τοῖς ὀφθαλμοῖς (14) πρὸς τὸ καταπεσόν ¹⁸ τοῦ τείχους, ὅρξ' ἄγγελον ἐπὶ τὸ ἄκρον ἐστῶτα λαμπρῶς ἐστολισμένον, καὶ παρὰ χεῖρα τὸν βασιλέα Κωνσταντιῶν ¹⁹ κρατοῦντα· ὅς εὐθέως ταραχθεὶς, τοῖς μάγοις θάνατον ἤπειλει. Μαθόντες δὲ τὴν αἰτίαν, διεγνώκεισαν τοῦ φανέντος τὴν δύναμιν ἐρμηνεύειν τῷ βασιλεῖ, ὡς μεζύων, ἢ κατ' αὐτούς. [Δι' ἧς ²⁰] ἐντεύθεν ἐπιγνοῦς τοῦ κινδύνου τὴν αἰτίαν, καὶ ἐμφοθὸς γενόμενος ²¹, ἐκέλευσε τὰ τε ²² μάγγανα καῆναι, καὶ ὅσα πρὸς τὴν τοῦ πολέμου παρασκευὴν ἠδρέπισε διαλυθῆναι. Αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἰδοῖς φυγῆ δόλωκε τὴν πατρίδα ²³.... πρότερον λοιμικῆ νόσφ διασθάρηντες.

A. M. 542. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίος ὁ Αὐγουστος (15) μόνος βασιλεύων, Γάλλον ἀνεψιὸν ἴδιον ¹⁶ κοινωτὸν τῆς αὐτοῦ βασιλείας Καίσαρα ἀναγορεύσας, καὶ μετονομάσας ¹⁷ αὐτὸν Κωνσταντιῶν, ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀπέστειλε κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, τῶν Περσῶν ἔτι ἐπικειμένων.

A. M. 543. — Τούτῳ τῷ ἔτει οἱ κατὰ Παλαιστίνην Ἰουδαῖοι (16) ἀντήραν· καὶ πολλοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν ¹⁷, Ἑλλήνων τε καὶ Σαρμαρειτῶν, ἀνείλον· κατ' αὐτοὶ δὲ παγγενεὶ ὑπὸ τοῦ στρατοῦ Ῥωμαίων ἀνῆρέθησαν, καὶ ἡ πόλις αὐτῶν Διοκαῖσάρεια ¹⁸ ἠφρανίσθη.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Κωνσταντίος Λιβερίῳ (17) γράφαντι πρὸς αὐτὸν περὶ ¹⁸ τοῦ ὁμοουσίου καὶ τοῦ ἱεροῦ Ἀθανασίου θυμωθεὶς, καὶ ἀποστειλάς ἐξώρισε τοῦτον

VARIAE LECTIONES.

¹³ τὰ ὀπίσθ' A, τοῦπίσθ' vulg. ¹⁴ ἐνέπεσαν ο, ἐπεσον A. ¹⁵ νεφῶν alii codd. ¹⁶ λαύρων: sic codd. pro λάδρων. ¹⁷ τῆς φόβου Par. ¹⁸ τῷ καταπεσόντι alii codd., τὸ καταπεσόν τι A. ¹⁹ Κωνσταντιῶν κρατοῦντα A, κρατοῦντα Κωνστ. vulg., Κωνσταντιῶν alii. ²⁰ δι' ἧς om. alii codd. ²¹ γενόμενος] γεγῶσ' alii codd. ²² τὰ τε μάγγανα] τὰ τεταγμένα A. ²³ lacuna in codd. neque adnotatur, neque expletur. ²⁴ ἀνεψιὸν ἴδιον om. b. ²⁵ μετονομάσας A e, ὀνομάσας vulg. ²⁶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν A e, τῶν ἄλλοθενῶν vulg. ²⁷ Διὸ καὶ Σαμάρεια a in marg. ²⁸ περὶ] ὑπὲρ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(13) Genus machinæ diruendis muria aptum, ἄρπαξ, Suid., at et intandis, ubi illi disiecti sunt.

(14) Reliqua penitus diversa in præfato Chronico consulenda.

(15) Hæc Chronicon idem ad verbum anno Constantii 14, ubi hæc legimus ὀνομάσας αὐτόν, habet μετονομάσας. Hieron. Chronico, anno eodem. Cujus nomen suo mutaverat Constantius: scribit Victor.

(16) Eadem exhibet Chronicon Hieronymi anno Constantii 15; et nonnulla notatu digna adjungit. Theodoretus quoque lib. iv, cap. 6.

(17) Theodoretus, lib. ii, cap. 16 et 17; Sozomenus lib. iv, cap. 10, qui ex historia ordine Mediolanense concilium Liberii exsilio præponit, ut et Theodoretus lib. citati cap. 15.

κατὰ τὴν Βερβροίαν ^α τῆς Θράκης (18), Εὐσεβίου τοῦ πρώτου τῶν εὐνούχων τοῦτο παρασκευάσαντος ^β τοῦ Ἀρειανόφρονος ^γ· Φίλιχα ^δ δὲ ἀντ' αὐτοῦ χειροτόνησεν ^ε, ὃς διὰ τοῦ μὲν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἦν, τὴν δὲ ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ἀποδεχόμενος, Ἀρειανὸς δὲ κοινοῦν ἄλλωγ· τοῦτ' ἀποκρινόμενοι οἱ κατὰ τὴν Ῥώμην οὐκ ἠδέσθησαν· ἀλλ' ἰδίᾳ καθ' ἑαυτοὺς ἐκκλησίαζον. Κατὰ δὲ κέλευσιν Κωνσταντίου συνήρθη ἡ σύνοδος ἐν Μεδιολάνῳ, τριακασίων μὲν ἐπισκόπων δυτικῶν, ἀνατολικῶν δὲ πένυ ἄλλων. Διελύθη δὲ ἀπρακτος, τῶν δυτικῶν μὴ καταδεξαμένων πάλιν τὰς κατὰ τοῦ ἱεροῦ Ἀθανασίου συσκευάς ^ς. Τῶν δὲ Ῥωμαίων αἰτησαμένων τῷ βασιλεῖ, βίαισθεϊ ἀνακαλεῖται Λιθέρτιον, καὶ ἀποκαθιστᾷ τῷ θρόνῳ· Φίλιξ δὲ ἐξελθὼν τῆς Ῥώμης, οὐκ ἐτι ἐπανήλθεν. coactus, Liberium exilio revocat, et in thronum restituit: Felix vero Roma decedens, nunquam reversus est.

A. M. 5844.— Ῥώμης ἐπισκόπου Φίλιξος ἔτος εἴ. B

A. M. 5845.— Ῥώμης ἐπισκόπου Δαμάσου ἔτος α'.

A. M. 5846.— Τοῦτ' ἐπὶ ἔτει Γάλλος, ὁ καὶ Κωνσταντῖος ^α (19), Καίσαρ ὢν, καὶ ἐν πολέμοις ἀριστῶν, τὴν εὐπράξιαν μὴ ἐνεγκῶν, τυραννίδα μελετᾷ. Κτείνει τε Δομετιανὸν Ἰσαρχον ^β τῆς Ἐφῆς, καὶ Μάγνον κοίτηστωρα, μὴνύσαντας ^γ Κωνσταντίῳ τὰ τῆς ἐπιβολῆς. Τοῦτον μεταπεμφόμενος ὁ Κωνσταντῖος παρὰ Θαλάμωνα ^δ (20) τὴν νῆσον ἀνάρεθῆναι ἐκέλευσεν· Ἰουλιανὸν δὲ τὸν ^ε τοῦτου ἀδελφὸν (21) ἐν φρουρᾷ κατέσχευεν. Εὐσεβία δὲ ἡ γαμετὴ Κωνσταντείου τοῦτον ἐξαιτησαμένη ἐν Ἀθήναις ἀπέπεσε.

A. M. 5847.— Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰλαρίου ἔτος α'.

Τούτ' ἐπὶ ἔτει Μάξιμον τὸν Ἱεροσολύμων (22) ^C καθέλειν Ἀκάκιος ὁ Καίσαρειας καὶ Πατρόφιλος ὁ Σκυθοπόλεως, Ἀρειανοὶ ὄντες, καὶ ἀντεισηγάγον Κύριλλον (23), δοκοῦντες ἔχειν αὐτὸν δυόφρονα. Ἐν τοῦτ' ἐπὶ χρόνῳ (24) Κυρίλλου ἐπισκοποῦντος Ἱε-

A in Thraciæ Berrhœam Eusebio eunuchorum proposito Arianae sectæ fautore malum illud machinante, exsulare jussit: 34 et Felicem ejus loco ordinatum substituit. Hic Romanæ quidem Ecclesiæ diaconus existit, Nicæamque recepit synodum: a communione ipsi præter rationem cum Arianis habita, huic communionis consortium præbere detrectabant Romani: sed seorsim inter se cœtus ac conventus ecclesiasticos habebant. Jubente propterea Constantio synodus coacta est Mediolani, trecentorum quidem ex Occidente, ex Orientis vero partibus paucorum admodum episcoporum. At cum Occidentales prava quæque adversus Athanasium nolent confirmare sancita, nullius roboris et irrita permansit. Imperator demum, Romanorum precibus deprecata Athenas amandavit.

A. C. 344.— Romæ episcopi Felicis annus unicus.

A. C. 345.— Romæ episcopi Damasi annus primus.

A. C. 346.— Hoc anno Galkus Constantius Cæsar prospera belli fortuna usus, propriæ felicitatis impatiens, tyrannidem meditatur: Domitianum Orientis præfectum interfecit, et Magnum quæstorem, qui Constantium de conspiratione fecerant certiore. Eum ad se vocatum ad insulam Thalmonei occidi jussit imperator, et ejus fratrem Julianum sub custodia tenuit. Hunc Eusebia Constantii conjux sibi concessi deprecata Athenas amandavit.

A. C. 347.— Hierosolymorum episcopi Illarionis annus primus.

Hoc anno Maximum Hierosolymorum episcopum Acacius Casareæ et Patrophilus Scythopolæos præcones Ariana labe infecti deposuerunt: et Cyrillum, quem una secum sentire sperabant, in ejus locum suffecerunt. Sub id tempus, Cyrillo episcopum agente, vivi-

VARIÆ LECTIONES.

^α Βερβροίαν| Βρετανίαν A, alii et Anast. ^β παρασκευάσαντος B e. ^γ Ἀρειανόφρονος e. ^δ Φίλιχα: sic eodd. omnes h. l., et infra. ^ε χειροτόνησαν A. ^ς συκεύς A. ^α Γάλλος ὁ καὶ Κωνστ. A, ὁ Γάλλος Κωνστ. vulg. ^β ὑπαρχον B e. ^γ μὴνύσαντα A. ^δ Θαλιώνα B. ^ε τὸν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(18) Alii, Βρετανίαν, 'ut et Cedr., ubi tamen D secundo lapsu Liberii nomen in Athanasii mutatum est; quasi hic de Athanasii exilio sermo sit, eique substitutus sit Felix, non Liberio. Mirum planstra hujusmodi devorare interpretes. COMBESIS.

(19) Narratio mutatis paulum verbis ex Socratis lib. II, cap. 27, et Sozomeni lib. IV, cap. 5, expressa: de qua Marcellinus, lib. XIV.

(20) Φαλάωνα Istriæ insulam legunt Socrates et Sozomenus.

(21) Ex Sozomeno lib. IV, cap. 2, quæ anno Constantii 18 gesta docent fasti consulares a Socrate et Sozomeno citati (not. 19) Hieronymus in Chronico. et *Chronicon Alexandrinum*.

(22) Immemor sui narrat hæc Theophanes: qui ad Hilarionis Hierosolymorum episcopi Cyrillum excipientis annum primum, et Constantii decimum nonum, ipsius Cyrilli post Maximum institutionem refert. Ad annum Constantii duodecimum Maximi mortem habet Hieronymus in Chronico.

(23) Cod. Vat. 1 ad hunc locum hoc affert scho.: Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἐδιώχθη ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν· ἀντ' αὐτοῦ δὲ γεγονόσιν Ἀρειανοὶ τρεῖς, Ἀρσένιος, Ἡράκλειος, Ἰάριος· καὶ πάλιν ἀνακληθεὶς ἐπὶ Γρατιανὸν, συνήλθεν, καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῶν ρη' ἐπισκόπων ἐν ΚΠ. Cyrillus Hierosolymorum antistes pulsus est ab Arianis; ejus vero loco Ariani tres Arsenius, Heraclius, Hilarius interim sedem tenuerunt; tumque revocatus sub Gratiano, ad synodum centum et octo episcoporum CP. celebratam convenit. Ejus illa protractio ab Arianis, et suppressio vocis ὁμοουσίου in catechesibus, suspicionem aliquam Arianismi apud nonnullos viro attulit, quem bene Theophanes sequentibus vindicat. COMBESIS.

(24) Priorum sequitur hic μεταχρονισμὸς primo aspectu despicendus. Historiæ verba mutuat auctor a *Chronico Alexandrino* in quo describitur ad annum Constantii decimum tertium. De crucis istius in cælo visæ tempore habes Socratem et

fiæ crucis signum luce magna coruscans, die sacro Pentecostes, apparuit in cælo, 35 et a Golgotha, quo loco Christus suffixus est, ad Olivarum montem, quo in cælos est assumptus, pertransiit: corona vero speciem Iridis referens signum apparens circumambibat: et eodem die visio eadem Constantio manifestata fuit; de qua ad imperatorem Constantium Cyrilli epistola, qua piissimum eum appellat, circumfertur. Quapropter Arianæ opinionis suspectum ipsum Cyrillum calumniantur nonnulli, et consubstantialis vocem in catechesibus, quas ob visum vivificæ crucis portentum ad innumeræ multitudinis sacrum baptismam postulantiæ utilitatem explanavit, subticuisse causantur. Falluntur autem et iudicio peccant. Oportebat enim ex animi simplicitate potius quam aperto proposito Arianorum dolis in hæresim abductum imperatorem, gentilitate alioquin nondum plene abolita, piissimum nuncupare: et consubstantialis vocem plurimorum aures adhuc offendentem, et adversariorum controversiis a sacro baptisate deterrituram ignaros, præterire decebat, et consubstantialis notitiam paris significatus vocabulis clarius exprimere: quod quidem a beato Cyrillo præstitum est, qui publicatam Nicææ fidei normam ad verbum interpretatus, Deum verum de Deo vero prædicavit.

A. C. 348. — *Antiochiæ episcopi Ariani Stephani annus primus.*

A. C. 349. — Hoc anno erepto e visis Eusebio, qui Cpolitianæ sedis impie præsederat, ad Julium papam et Constantem imperatorem Constantii fratrem Athanasius et Paulus Romam iterum profecti sunt. Mortuo siquidem Eusebio Cpolitana plebs Paulum in sedem reposuit. Ariani ex adverso Macedoniam ordinaverunt, adeo ut civilis belli inter utriusque partes conflictus exoriretur. Constantius, qui tunc Antiochiæ degebatur, hoc audito, Hermogeni magistro militum in Thraciam misso præcipit itinere aliquantisper deflectere, et Paulum ab Eccle-

Αροσολύμων, τὸ σημεῖον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ, τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, φωτοειδὲς, τεταμένον ἄπὸ τοῦ Γολγοθᾶ, ἐνθα ἐσταυρώθη ὁ Χριστὸς, ἕως τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ὅθεν ἀνελήφθη. Κύκλῳ δὲ τοῦ φανέντος σημείου στέφανος ὡς ἱρις, τὸ εἶδος ἔχων· καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ τῷ Κωνσταντίῳ ὤφθη. Περὶ τοῦτου δὲ φέρεται Κυριλλοῦ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν βασιλεῖα Κωνσταντιῶν, ἐν ᾗ εὐσεβέστατον αὐτὸν καλεῖ. Ὅθεν τινὲς Ἀρειανόφρονα διαβάλλουσι (25) τὸν αὐτὸν Κύριλλον, λέγοντες καὶ τὴν τοῦ ὁμοουσίου φωνὴν παρασειγήκεναι αὐτὸν ἐν ταῖς κατηχήσεσιν, αἷς ἐξέθετο ἐπ' ὠφέλειαν τῶν ἀπειρῶν λαῶν τῶν τῷ θεῷ προσελθόντων βαπτίσματι διὰ τὸ θαῦμα τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ. Σφάλονται δὲ καὶ ἀμαρτάνουσιν. Ἐχρῆν γὰρ καὶ τὸν βασιλεῖα, ἐξ ἀπλότητος, καὶ οὐκ ἐκ διαθέσεως, τῇ κακουργίᾳ τῶν Ἀρειανῶν ὑποκλαπέντα εἰς τὴν ἀρσενίαν, καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μήπω τελείως καταστραφέντος, εὐσεβέστατον λέγειν (26)· καὶ τὴν τοῦ ὁμοουσίου φωνὴν σιγῆσαι τῶς ταρτάτουσαν τοὺς πολλοὺς, καὶ τῇ ἀντιθέσει τῶν ἐχθρῶν ἐκκίπτουσαν τοὺς βαπτιζομένους, διὰ δὲ τῶν ἰσοδυναμούντων λέξεων τὸ τοῦ ὁμοουσίου τρανώσαι· ὃ καὶ πεποίηκεν ὁ μακάριος Κύριλλος τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν κατὰ λέξιν ἀναπτύξας, καὶ θεὸν ἀληθινὸν τὸν Υἱὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ τοῦ Πατρὸς κηρύξας.

A.M. 5848. — *Antiochiæ episcopi Ariani Stephani annus primus.*

A.M. 5849. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει Ἀθανάσιος καὶ Παῦλος (27) τελευτήσαντος Εὐσεβίου τοῦ δυσσεβοῦς ἄρξαντος Κωνσταντινουπόλεως κατήλθον πάλιν εἰς Ῥώμην (28) πρὸς Ἰούλιον τὸν πάπαν καὶ Κωνσταντῆν τὸν βασιλεῖα ἀδελφὸν Κωνσταντίου. Τοῦ γὰρ Εὐσεβίου θανόντος ὁ λαὸς τὸν Παῦλον τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως ἀποκατέστησεν. Οἱ δὲ Ἀρειανοὶ τὸν Μακεδόνην ἀντεχειροτόνησαν, ὡς ἐντεῦθεν ἐμφύλιον ἔπερ μαθὼν ὁ Κωνσταντῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγων, Ἐρμογένει στρατηλάτῃ (29) κατὰ τὴν θράκην πεμφθέντι καλεῖται ὁδοῦ

VARIÆ LECTIONES.

ἢ τῇ om. alii codd. ἢ τεταμένον A, Anast. extensum, μεταβαῖνον vulg. ἢ τῇ αὐτῇ ἡμ. A, τῇ αὐτῇ δὲ ἡμ. vulg. ἢ τῷ om. A. ἢ διὰ τῷ Par. ἢ ὑποκλαπέντα A, ἀποκλ. vulg. ἢ μήπω μὴ τῷ a. ἢ verba τὸν Υἱὸν et τοῦ Πατρὸς ex A et Anastasio add. ἢ δυσσεβοῦς b. e. ἢ ἄρξαντος τὸν θρόνον b. ἢ τὸν ante πάπαν et βασιλεῖα add. ex A. ἢ θανέντος Par. ἢ ἐμφύλιον — πόλεμον A, ἐμφυλίου — πόλεμου vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Sozomenum disserentes, hunc lib. iv, cap. 3 et 4, D sic et Paulus Festum præsidem iniquissimum χράτιστον compellat, virum optimum: sicque ubique Christiana modestia, quoad patitur pietas, viros præcipue principes ac magistratus prosequitur. COMBESIS.

(25) Historicam potius quam chronicam relationem hic institui ex eo conjiciendum, quod hæc primus Constantii annis gesta luculenter exponat Baronius ad annum Christi 342, et Constantii 6 num. 47 et maxime 48. Eusebii obitus num. 43 asseritur. Historiam Pauli et Athanasii omnem ad annum præsentem relatum leges apud Socratum lib. ii, cap. 9 et seqq., et apud Sozomenum, lib. iii, cap. 6 et seqq. Chronologiam nullam hic requirere.

(26) Omissa vox οικονομικῶς, quam omnes representant codd. hic aptissima, significans quædam accommodatione, prudenti consilio ut virum alliceret, non offenderet, sic appellasse. Sic quoque sextani synodum in Constantem religiosam vindicavi ab importunis atque ineptis querelis Alberti Pighii:

(27) Num Italian semel et iterum Paulus reperierit, edisserit Baronius loco citato.

(28) Qui memorato Sozomeno τὴν ἐπιτικὴν δύναμιν ἐπιτετραμμένος στρατηγός, dux cui equestres

πάρεργον ποιήσασθαι, καὶ ἐκβαλεῖν ⁸⁸ Παῦλον τῆς A
 Ἐκκλησίας ὑπερ τοῦ Ἑρμογένους πληρῶσαι δοκι-
 μάσαντος, ὃ δῆμος τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐνέπηρσεν, καὶ
 αὐτὸν Ἑρμογένην ⁸⁹ ἀπέκτεινεν, καὶ εἰς τὴν θάλασ-
 σαν ἔρριψεν. Τοῦτο οὖν ὁ βασιλεὺς μαθὼν ἐξ Ἀν-
 τιοχείας εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἦλθεν, καὶ τὸν Παῦ-
 λον τοῦ θρόνου ἐκβαλὼν, Μακεδόνιον τέως οὐκ
 ἐνεθρόνισεν (30). Τότε ὀργιζόμενος διὰ τὸν ⁹⁰ τοῦ
 Ἑρμογένους φόνον, τὴν πόλιν ἐξημίωσεν τέσσαρας
 μυριάδας ἄρτων ἡμερησίων ⁹¹ (31), ἐκ τῶν δωρη-
 θέντων ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μυριάδων ὀκτώ. Τότε
 οὖν ὁ Παῦλος, ὡς προείρηται, πρὸς Ἰούλιον ἦλθεν
 Ῥώμης, καὶ ἐπαγγέλλεται μετὰ γραμμάτων αὐτοῦ ἐν
 Κωνσταντινουπόλει. Ὁ δὲ Κωνστάντιος καὶ τότε ἐν
 Ἀντιοχείᾳ διάγων, μαθὼν ὅτι τὸν Παῦλον ⁹² Ἰούλιος
 τῷ θρόνῳ ἀποκατέστησεν, καὶ ⁹³ ὀργισθεὶς, κελεύει B
 Φιλίππῳ τῷ ὑπάρχῳ Παῦλον ἐκδιώξει ⁹⁴, καὶ Μακε-
 δόνιον ἀντικαταστήσαι τῷ θρόνῳ. Ὁ δὲ ὑπαρχὸς ⁹⁵
 φόβῳ τῶν γεγονότων εἰς Ἑρμογένην ⁹⁶ διὰ τὸν Παῦ-
 λον, εἰς τὸ κατὰ τὸν ⁹⁷ Ζεύξιππον λουτρὸν μεταστει-
 λάμενος (32) τὸν Παῦλον διὰ θυρίδος χαλάσας, εἰς
 Θεσσαλονίκην ⁹⁸ ἐξώρισεν, ὅθεν καὶ ὠμίωτο ⁹⁹. Μα-
 κεδόνιον δὲ τῷ ἑαυτοῦ ὀχλήματι ἀναλαβὼν, ἀποκα-
 τέτησεν ὡς τύραννον τῆς Ἐκκλησίας ληστρικῶς,
 τῶν ὀρθοδόξων ἀντιστάντων ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς ἀντι-
 ρεθῆναι τριεχιλοῦς ἑκατὸν καὶ πενήκοντα ἄνδρας
 καὶ οὕτως τῆς Ἐκκλησίας Ἀρειανούς κρατήσας. Τότε
 καὶ Ἀθανασίῳ θάνατον ἠπειλήσεν Κωνστάντιος,
 ὅνπερ φοβηθεὶς, φυγὰς αἰθίς τὴν Ῥώμην κατέλα-
 βεν· παρ' αὐτὰ ¹⁰⁰ δὲ καὶ Παῦλος ἀπὸ Θεσσαλονίκης C
 οἱ καὶ προσελθόντες τῷ Κωνσταντίνῳ, τὰ κατ' αὐτοὺς
 διηγήσαντο. Ὁ δὲ Κωνσταντίνος ἐπαγγέλλεται τοῖς ἀγίοις,
 γράφει Κωνσταντίῳ τῷ ἀδελφῷ λυπούμενος, ἣ ¹⁰¹
 ἀποδοῦναι Παύλῳ καὶ Ἀθανασίῳ τοὺς ἰδίους θρό-
 νους, ἣ πόλεμον ἀπειλῶν κινεῖν κατ' αὐτοῦ. Προεπρέ-
 ψατο ἐξ αὐτῶν, καὶ τοῦ γενέσθαι σύνοδον ἐν Σαρδι-
 κῇ ¹⁰², ἐν ἣ τῶν ἐσπερίων συνῆλθον ἐπίσκοποι ¹⁰³
 τριακῆσιοι (33), ἀνατολικοὶ δὲ τριακόντα ἐξ. Οὗτοι
 τοῖς δυτικοῖς ἀντέπιπτον, αἰτούντες ἐξελασθῆναι
 πρότερον Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον· ὃ δὲ Ὅσιος ὁ
 Κουδρούθης ¹⁰⁴ ἐπίσκοπος καὶ Πρωτογένης ὁ Σαρδι-
 κῆς, οὐκ ἠνέσχοντο μὴ παρῆναι τοὺς ἀγίους Ἀθα-
 νάσιον καὶ Παῦλον. Τότε οἱ ἀνατολικοὶ ἐν Φιλίππου
 πόλει γενόμενοι, ἀναιδῶς τὸ ὁμοούσιον ἀνεθεμάτι-
 σαν. Οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ ὀρθόδοξοι ¹⁰⁵ τὸν ὀρθὸν τῆς ἐν D

sia regenda dimovere. Hermogene munus impo-
 situm perficere satagente, populus tumultuatus do-
 mum ejus succendit, ipsumque Hermogenem
 interemptum in mare projecit. Hac cum Antiochiæ
 rescivisset imperator, regiam urbem repetiit; **36**
 et Paulum quidem episcopali throno dejecit, Mace-
 donium tamen in illum laud proxit. Tum vero
 ob Hermogenis cædem iratus, ex octoginta millibus
 panum, quos pater Constantinus singulos in dies
 distribui præceperat, quadraginta millibus urbem
 multavit. Tunc itaque Paulus, ut jam præmissum
 Julium Romanum episcopum convenit, et acceptis
 ab eo litteris Cpolim rediit. Quo percepto, Paulum
 nempe a Julio sedi sue restitutum, Constantius
 Antiochiæ moram agens exarsit animis, et Paulum
 a Philippo præfecto jubet expelli, et Macedonium
 in ejus thronum subrogari. Præfectus rerum in
 Hermogenem Pauli causa patratarum memor, et
 similes pati veritus, ad balneum Zeuxippi de no-
 mine Paulum accersitum, et fenestra demissum,
 Thessalonicam, ex qua trahebat originem, in exsi-
 lium imperat deportari: Macedonium curru secum
 una vectum violenter intrusum velut Ecclesiæ tyran-
 num sede rursus locat episcopali, orthodoxis adec
 contra resistantibus, ut ad tria millia centum et
 quinquaginta virorum cæsa fuerint: atque ita de-
 mum ecclesiam obtinuerint Ariani. Eodem quoque
 tempore Athanasio mortem minatus est Constantius,
 cujus metu fugitivus iterum Romam contendit:
 subindeque Thessalonica eo profectus est Paulus:
 qui Constantem convenientes, quæ passi fuerant,
 narraverunt. Constans sanctorum virorum vices
 dolens, ut erat mœrore commotus, Paulo et Atha-
 nasio suam cuique sedem reddendam significat.
 aut bellum indicendum fratri minatur: quinimo
 ut concilium Sardicæ congregaretur, litteris horta-
 tus est: ad quod ex Occiduis ter centum, ex Orienta-
 libus triginta sex convenerunt episcopi. Ii de
 Paulo et Athanasio ejciendis facta in primis pos-
 tulatione, controversias cum Occidentalibus egere.
 Hosius vero Cordubensis et Protogenes Sardicensis
 episcopi viros sanctos Paulum atque Athanasium
 concilio non interesse minime patienter tolerabant.
 Tunc igitur Orientales Philippopolim secedentes,
 D anathemate consubstantialis vocem impudenter

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ ἐκβαλεῖν A a f, ἐκκαλεῖν vulg. ⁸⁹ Ἑρμογένην A e. ⁹⁰ τὸν add. ex A. ⁹¹ ἡμερησίων A et alii, ἡμε-
 ραίων vulg. ⁹² Ἰούλιος — Παῦλον om. A a f. ⁹³ καὶ om. b. ⁹⁴ ἐκδιώξει ἡμίλλον, καὶ A f. ⁹⁵ Ἐπαρχος
 A b e. ⁹⁶ Ἑρμογένην a e. ⁹⁷ κατὰ τὸν A, κατὰ τὴ vulg. ⁹⁸ Σαλονίκην f. ⁹⁹ ὀρμῆτο b. ¹⁰⁰ πάραυτα.
¹⁰¹ ἣ add. ex A. ¹⁰² Σαρδικῇ h. ¹⁰³ ἐπίσκοποι om. alii. ¹⁰⁴ Κουδρούθης: sic codd. omnes. ¹⁰⁵ ὀρθόδοξοι A,
 ὀρθόδοξον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

coriæ commissæ, equestris militiæ magister, expo-
 nitur.

(30) Ex Socratis de Macedonio loquendi forma
 quid negotii sit ἐπίσκοπον ἐνθρονίζειν, colligitur.
 Μακεδόνιον δὲ ἀναδείξει τῆς πόλεως ἐπίσκοπον ὑπερ-
 ἔθετο, lib. II, cap. 10.

(31) Scribit Socrates, σιτηρέσιον ἡμερίσιον, quo-
 tidianum congiarium panis.

(32) Sozomenus, præfatio lib. III, cap. 8: Προσ-
 κλήτων εἰς δημόσιον λουτρὸν ὄνομα Ζεύξιππος; (περι-

φανὲς ἐξ οὗτο καὶ μέγιστον), μετεκαλέσατο. Ad pu-
 blica balnea (a Severo ædificata ait Cedrenus) quibus
 Zeuxippus nomen: illustre illud quidem atque am-
 plissimum opus est, accersit, etc. Idem Socrates
 lib. II, cap. 12. A Constantino ædificatum laudat
 Chronicon Alexandrinum in Constant., Origines C P.
 a Severo.

(33) Socrates, cap. 12; Theodoretus. lib. II, cap. 7;
 Sozomenus, lib. III, cap. 10.

damnaverunt : qui vero Sardicæ remanserunt, re-
etiam et sadam recteque et sane prolatam Nicææ
definitionem, Anomæorum repudiata sententia, fir-
mavere : tum demum Paulo et Athanasio, necnon
Marcello Ancyræ præsulii scripta sua ab accusato-
ribus nusquam intellecta causanti, et consubstan-
tialis fidem profitenti, ablatas sedes restituerunt.
Ita Sardicensis synodus adversus Orientales, qui se
separaverant, consubstantialis firmato dogmate,
sanxit. Post hoc Constantius **37** Athanasio Pau-
loque cum honore susceptis proprios reddidit thro-
nos : et in hunc modum Alexandriam repetiit
Athanasius, et Georgio Ariano depulso, ipse
est.

Magnentio vero tyrannidem in Galliis exercente, B
et Constante religioso principe ab eo sublato,
Constantius Augustus tunc temporis Antiochiæ de-
gens, de his certior factus, datis confestim litteris
Paulum urbe regia jussit Cucusum exsulem agi : ubi
ab Ariani mortem recepit : et mox thronum occu-
pavit Macedonius. Constantius autem Magnentium
debellaturus, in Italiam profectus est. Romanus
porro senatus Nepotianum Cæsareis insignibus or-
natum in expeditionem adversus Magnentium mi-
sit. Qui cum Magnentio congressus Romæ mense
imperii tertio ab ipso interemptus est, priusquam
Romam appelleret Constantius. Constantina, quæ
et Helena, Constantii soror, Britannionem honora-
tum et illustrem virum renuntiavit imperatorem :
eumque in bello contra Magnentium opposuit. C
Constantius autem Romam ingressus, Britannio-
nem maximis ornavit honoribus, unaque cum
ipso ad Mursam Magnentium aggreditur. Victus
Magnentius remeat fugitivus in Italiam. Domum
repetiit præliis fatigatus et superatus, renovata ad
montem Seleucum pugna fractus penitus, fuga
Lugdunum appulit, ibique fratre primum interfecto
et propriæ matri pari nece illata, postremo sibi ipsi
conscivit lethum : tandemque Decentius Cæsar ejus
frater laqueo vitam finivit.

Ea tempestate Silvanus tyrannidem æripere mo-
litus, a Constantii militibus neci traditur. Con-
stantinus autem iugenti cum ostentatione et appa-

A Νικαία πίστεως ἔρον ἐκύρωσαν, τὸ ἀνόμοιον ἀναθε-
ματίσαντες· ἀποδεδώκασι δὲ καὶ τοὺς θρόνους Ἰθα-
νασίῳ καὶ Παύλῳ καὶ Μαρκέλλῳ τῷ Ἀγκύρας ἑμο-
λογοῦντι· τὸ ἑμοούσιον καὶ ἀπολογουμένων μὴ ἐνοεῖσθαι
τὰ συγγραφέντα αὐτῷ τοῖς διαβάλλουσιν αὐτόν. Οὕτω
τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου πραξάσης ⁷⁶ κατὰ τῶν ἀπο-
διαστάντων ἀνατολικῶν καὶ κυρωσάσης τὸ ἑμοού-
σιον, Κωνσταντίος δῆθεν Ἰθανάσιον καὶ Παῦλον ἐν-
τίμως ἐδέξατο, καὶ τοὺς ἰδίους θρόνους ἀποδεδώκεν·
καὶ οὕτως Ἰθανάσιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦλθεν, καὶ
ἐδέχθη ⁷⁷ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· ἐξώσατο Γεώργιον τὸν
Ἀρειανόν.

comuni civium lætantium applausu receptus

B Μαγνητίου δὲ ἐν Γαλλίαις τυραννήσαντος (34) καὶ
Κώνσταντα ⁷⁸ τὸν εὐσεβῆ ἀνελέντος, Κωνσταντίος
ὁ ⁷⁹ Ἀβγουστος διατρίβων ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ μαθὼν,
παρευθὺ τὸν Παῦλον ἀποστείλας τῆς πόλεως ἐξ-
ώρισεν ἐν Κουκουσῷ· κάκει ὑπὸ Ἀρειανῶν ἀναίρει-
ται. Καὶ τότε Μακεδόνης τοῦ θρόνου ἀντιλαμβάνε-
ται ⁸⁰. Κωνσταντίος δὲ κατὰ Μαγνητίου ἐπὶ τὴν
Ἰταλίαν ἐξώρμησεν ⁸¹. Ἡ δὲ σύγκλητος ἐν Ῥώμῃ
Νεποτιανὸν ἐνδύσατο (35) κατὰ Μαγνητίου ἀπέλυ-
σεν ⁸². Ὅς συμβαλὼν τῷ Μαγνητίῳ ἐν Ῥώμῃ ἀναι-
ρεῖται ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύσας μῆνας τρεῖς. Πρὶν ⁸³
ἢ δὲ φθάσαι ἀπελθεῖν τὸν βασιλεῖα ἐν Ῥώμῃ, Κων-
σταντῖνα (36), ἢ καὶ Ἑλένη, ἡ Κωνσταντίου ἀδελφὴ
ἀνηγόρευσε Βρεττανίωνα εἰς βασιλεία ἀνδρα ἐντιμον,
καὶ ἀνέστησε ⁸⁴ τῷ Μαγνητίῳ πρὸς τὴν μάχην.
Φθάσας δὲ Κωνσταντίος ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἀποδεξάμε-
νος τὸν Βρεττανίωνα μετὰ πολλῆς τιμῆς, ἐπολέμη-
σαν ἄμφω τὸν Μαγνητίον περὶ Μούρσαν ⁸⁵ (37). Καὶ
ἡττηθεὶς ὁ Μαγνηντίος ἔφυγεν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν.
Πολλάκις δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Κωνσταντίου πε-
λεμηθεὶς, συμβαλὼν ⁸⁶ τῷ Σελεύκῳ (38) καὶ ἡττη-
θεὶς, ἔφυγεν εἰς Λουγδοῦνον· καὶ τὴν ἀδελφὸν αὐτοῦ
πρῶτον σφάξας, καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα, ὕστερον καὶ
ἑαυτὸν ἀνήλωσεν· καὶ Δηκέντιος ⁸⁷ Καῖσαρ ὁ τούτου
ἀδελφὸς ἀγγλῶν ἔχρησται.

Τότε καὶ Σιλβανὸς τυραννήσας ἐν Γαλλίαις ἀν-
ῆρέθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Κωνσταντίου. Ἐλθὼν δὲ
ἐν Ῥώμῃ Κωνσταντίος (39) εἰσήλθεν μετὰ πολλῆς

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ παρατάξας A. ⁷⁷ ἀπέδεχθη b. ⁷⁸ Κώνσταντα A, Κώνσταν vulg. ⁷⁹ ὁ add. ex A. ⁸⁰ ἐπιλαμβάνε-
ται A. ⁸¹ ἐξώρμησεν A, ἐξώρμησεν vulg. ⁸² ἀπέχυσεν f. ⁸³ πρὶν ἢ δὲ φθάσαι ἀπελθεῖν A a, πρὶν ἦδε
φθάσαι καὶ ἀπ. vulg. ⁸⁴ ἀνέστησε A, ἀνέστησε vulg. ⁸⁵ Μούσαν b e f. ⁸⁶ συμβαλὼν A, συμβάλλων
vulg. ⁸⁷ Δηκέντιος] δικαίως A, Δικαίως f.

JAC. GOARI NOTE.

(34) Hieronymus in Chronico ad annum Con-
stantii 13 et seqq. Socrates lib. II, cap. 10, Sozo-
menus, lib. IV, cap. 6.

(35) Aliquanto post, ἐνέδυσσε Θεοδοσίον. Ἀβγου-
στον. *Purpura ac regalibus insignibus indutum
Nepotianum, adversus Magnentium misit.* Ut vere
imperator, non Cæsar tantum creatus fuerit, ut
sonant verba interpr. *Tribus mensibus βασιλεύ-
σας, imperio functus, ait auctor, occiditur COMBESIS.*

(36) Sic cum Barb. etc. distingue, et corrige : πρι-
ν ἢ φθάσαι καὶ ἀπελθεῖν τὸν βασιλεῖα ἐν Ῥώμῃ
Κωνσταντῖνα. Quæ sunt valde plana : ut jam existi-
cti Nepotiano, ante Constantii adventum, ejus loco

D creatus sit Britannio, qui et ipse Magnentio oppo-
neretur. Id.

(37) De Mursa Pannoniæ oppido legendus Scali-
ger in Eusebium pag. 232.

(38) *Montem Seleucum* verti, Historiam triparti-
tam et miscellam secutus. Μοντισελευκον habet So-
zomenus.

(39) Κωνσταντίος Ἀβγουστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ εἰκο-
σθετηρίδα μετὰ πολλῆς φαντασίας καὶ παρατάξεως
εἰσήλθεν ἐν Ῥώμῃ· συνεστῆλθεν δὲ αὐτῷ καὶ ἡ γυ-
νὴ αὐτοῦ Εὐτέβεια ἡ βασιλίτσα, καὶ ἐποίησαν ἡμέρας
ἰδ' ἐν τῇ Ῥώμῃ. Ita *Chronicon Alexandrinum*,
germanis verbis anno Constantii 20, quod ἐνίτο

φιντασίας και παραταξίως, όνομασθείς ύπέρ τους ²⁰ Α τέρ έαυτού βασιλείς. Συνήλθεν δέ αὐτῷ και ἡ γυνή αὐτοῦ Εὐσεβία, και ἐποίησεν δεκατέσσαρας ²¹ ἡμέρας ἐν τῇ Ρώμῃ. Ἐξελθὼν δέ ἐν τῷ Τριβουναλίῳ Κάμπῳ (40), και στάς ἐφ' ὕψους συμπαρόντος αὐτῷ τοῦ στρατοπέδου και τοῦ Βρεττανίωτος, ἐδημηγόρει πείθων τὸν λαόν, ἀκόλουθον εἶναι τῆς βασιλείας, και τὴν ἐξουσίαν ὑπάρχειν ²² (41) τῷ ἐκ προγόνων βασιλέων διαβεβαμένῳ ταύτην, συμφέρειν τε τῷ λαῷ ²³ και τῷ κοινῷ ὑπὸ μίαν ἐξουσίαν διοικεῖσθαι τὰ δημόσια, και ὅσα ²⁴ τούτοις ἀκόλουθα. Τότε ἀποδύσας τὸν Βρεττανίωνα βασιλεύσαντα μήνας δέκα κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τραπέζης αὐτῷ πρὸς ἐστίασιν ²⁵ ἐκοιμήθησεν· και μετὰ πάσης τιμῆς και δορυφορίας ²⁶ και πολλῶν χαρισμάτων ἐν Προσῆθ τῆς Βιθυνίας ἀπέστειλέν. Χριστιανὸς δέ ὢν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐσχολάζεν, και πολλὰς ἐλεημοσύνας ἐποίει εἰς τοὺς πένητας· ἐτίμα δέ και τοὺς ἱερεῖς ἕως ἡμέρας τελευταίας ²⁷ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος ἐπιστρέψας εἰς τὸ Βαζάντιον (42), και παρακληθεὶς ὑπὸ Εὐσεβίας τῆς Ἰβίας γυναίκος, Τουλιανὸν τὸν ἀδελφὸν Γάλλου ἐκ τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν Καίσαρα προβάλλεται, και εἰς Γαλλίας ἐκπέμπει ζεύγος αὐτῷ πρὸς γάμον και τὴν Ἰβίαν ἀδελφὴν Ἐλένην τὴν και Κωνσταντίαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει και Ἰούλιος ὁ πᾶππας (43) ἐν Ρώμῃ ἐκοιμήθη, και ἔχειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ Λιβέριος ἀνήρ καὶ πάντα θαυμαστός και ἁρθόδοξος. Οἱ δὲ Ἀρειανοὶ τὸν βασιλεῖα κατὰ Ἀθανασίου οὕτω ²⁸

A ratu bellico Romam ingressus, laudibus supra omnes retro imperatores cumulatus est. Una cum ipso conjux Eusebia urbem ingressa, quatuordecim in ea dies egit. Hinc ad Tribunalium campum profectus, et astante exercitu et Britannione suggestum altioreni concendens, allocutione ac populum et milites habita, ut imperium colerent ac majestati submissi obsequerentur, suadebat : a majoribus et avis imperatoribus potestatem acceptam sibi adesse, ab uno principe publicas res administrari populo et communi utilitati conducere, et id genus similia. Quocirca Britannionem decem a mensibus socium Imperii factum eadem hora dignitatis insignibus exutum, convivam ad mensam excepit : quem deinde magnis honoribus auctum Prusam Bithyniæ ablegavit. Cum vero Christiano ritu esset initiatus, ecclesiarum cultui indolgebat assiduus, et erga pauperes erogatis elemosynis liberalem, erga sacerdotes ad ultimum usque vitæ diem sese cultorem devotum exhibebat. **38** Constantius vero Byzantium reversus, Eusebiæ conjugis precibus sollicitatus, Julianum Galli fratrem eductum e custodia Cæsarem designat, et propria sorore Helena, cui nomen etiam Constantia fuit, in matrimonium copulata, mittit in Gallias.

Eodem etiam anno Julius papa Romæ diem suum obiit : et Liberius, vir per omnia mirandus et recta in Deum fide præstans, in ejus locum est promotus. Ariani porro imperatorem in Athanasium adeo

VARIE LECTIONES.

²⁰ τους Α, τοῦ vulg. ²¹ δεκατεσσαρες Par. ²² ὑπάρχειν Α, ὑπάρχοντι vulg. ²³ τῷ λαῷ om. Α, τῷ κοινῷ λαῷ a. ²⁴ και ὅσα Α, και τὰ vulg. ²⁵ ἐστίασιν b. ²⁶ δορυφορίας Α, δωριφ. a c, δωρηφ. f, δωροφορίας vulg. ²⁷ ἕως τῆς τελευταίας a. ²⁸ αὐτοῦ Α.

JAC. GOANI NOTÆ

Magnentio ἐπινίκιον ἐπιτελεῖν πομπήν, triumphum C et vicennalia simul agere contigit. Describit triumphum Marcellinus comes lib. xvi.
(40) Ad milites nonaunquam verba fecisse imperatores, et in campo e tribunali allocutos produnt historię, et quibus allocutiones hujusmodi impressæ sunt, nimismata representant. Marcellinus, lib xv : Cum venisset accitus (Julianus) prædictis die, advocatō omni, quod aderat commilitio, tribunali ad altioreni suggestum erecto, quod aquilæ circumdederunt, et signa Augustus inscendens. Et xvii : Progressus in campum tribunal ascendit, oratione imp. destinaturus. Et xxi : Omnes centurias, manípulos, cohortes in concionem vocavit, concinentibus tubis : oppletoque multitudinis campo, ut eam ad firmanda promptius adigeret imperata, tribunali celso sistens, stipa:oque solito densius, hæc prosecutus est. Hæc itaque verba, ἐξελθὼν δὲ ἐν τῷ τριβουναλίῳ κάμπῳ, και στάς ἐφ' ὕψους, id mihi sonant, et progressus in campum, quo e suggestu D milites alloqueretur, jamque excelso tribunali stans, etc., motum quippe antiqua particula quietis in exprimunt recentiores Græci. Locus etiam allocutionis tribunalis campus potuit auctori barbarè dici : apud quem hæc circa Britannionem in Illyricō, non Romæ intelligenda gesta. Ad Soeratis enim et Sozomeni Britannionis exauktionationem referentium, i illius lib. ii, 25. istius lib. iv, cap. 30 mentem, Theophanis sensus accommodandus.
(41) Sic Yat., Barb., Peyr., etc., plana satis litterā, ex imperii rationibus esse, ut et potestas illi cede-

ret, qui a majoribus hæreditario veluti jure illam suscepisset, etc. COMBERTIS.
(42) Mente nimirum reditum parans versus Byzantium, cum adhuc Italiæ limitibus post triumphum Romæ actum detineretur. Marcellinus lib. xv : Et hæc quidem Romæ agebantur. Constantinum vero exagitabant assidui nuntii deploratas Gallias indicantes, nullo renitente ad internecionem barbaris vastantibus universa : æstuansque diu qua via propulsaret ærumnas, ipse in Italia residens, ut cupiebat (periculosum etenim existimabat se in partem contrudere longe dimotam), reperit tandem consilium rectum : et Julianum patrualem fratrem, hæud ita dudum ab Achaico tractu accitum, etiam tum palliatum, in societatem imperii asciscere cogitabat. Revocanda in memoriam quæ de Juliani custodia superius adnotata. Post sulicorum obtentas adulationes, subdit : Queis admittentibus obstinate opponerat se sola regina, incertum, migrationem ad longinqua pertimescens, an pro nativa prudentia consulens in commune, omnibusque memorans anteponi debere propinquum, etc. ad imperium placuit Julianum assumere. Ante tres porro vel quatuor annos hæc actitata monet idem Marcellinus in sequentibus : Hæc die octavo Iduum Novemb. gesta sunt, cum Arbelionem consulem anicus haberet et Lollianum, anno Constantii 18, vel secundum alios 19.
(43) Cur Julii mortem ascribat, et de Athanasio pag. 36 scripta repetat Theophanes anno Dāmasi quinto, nisi deceptum asseram, fateor me ne scire.

commoverant, ut pœnœm capitis in eum decerneret. A παρέπεισαν ὡς κεφαλὴν αὐτῷ τιμωρίαν ἐπεζη-
 At sanctus fuga tum etiam salutem consuluit. φρίσασθαι, 'Ἄλλᾳ' καὶ τότε φυγῆ ὁ ἅγιος τὴν σωτη-
 ρίαν ἐπραγματεύσατο⁹⁹.

A. C. 350. — Cpolis episcopi Macedonii annus primus.

Hoc anno magnus terræ motus Nicomedie ex-
 ortus, hora noctis tertia urbem concussit, et nu-
 merosam populi multitudinem oppressit. Perlit
 etiam illa communi clade civitatis episcopus Ce-
 cropius.

A. C. 351. — Antiochiæ episcopi Leontii annus primus.

Cpolis episcopi Eudoxii annus primus, ejecto
 Macedonia.

A. C. 352. — Macedonius itaque Cpolis sede
 tyrannice obtenta, magni Constantini corpus e
 Sanctorum Apostolorum sede, ruinam ejus causatus,
 ad Sancti Acacii templum transtulit. Populo vero
 depositionem hujusmodi prohibente, magna adeo
 cædes edita est, ut puteus et martyrici templi area
 adjacentesque plateæ cæsurum sanguine comple-
 rentur. Constantius, eo cognito, in Macedonium
 iratus, virum gradu deponi jubet: et ingens ma-
 lum majori calamitate commutans, Eudoxium in
 ejus locum substituit.

Hoc anno castrum, cui nomen Bezacii, Persæ
 obtinuerunt. Constantius autem audiens Julianum
 laude conspicuum ab exercitu imperatorem in
 Gallis renuntiatum, 39 ipse moram Antiochiæ
 trahens et Persicæ expeditioni intentus, in Julia-
 num tyrannum profectionem suscepit. Cumque Ma-
 srocenas primam a Tarso Ciliciæ stationem at-
 tigiasset, tertio Dii mensis die, propria longiori

A. M. 3850. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου
 Μακεδονίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου (44)
 ἐν Νικομηδείᾳ περὶ ὥραν τρίτην νυκτερινὴν τὴν πό-
 λιν κατέλαβεν⁹⁹, καὶ πλήθη πολλὰ διέφθειρεν· συν-
 ἀπώλετο δὲ καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Κεκρό-
 πιος.

A. M. 3851. — Ἀντιοχίας ἐπισκόπου Λεον-
 τίου ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Εὐδοξίου ἔτος α',
 ἐκδηθέντος Μακεδονίου¹.

A. M. 3852. — Μακεδονίου τοίνυν τυραννικῶς (45)
 τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως κατέχοντας, μετ-
 ἤγαγεν⁹⁹ τὸ σῶμα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὸν
 ἅγιον Ἀκάκιον ἀπὸ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, πτώ-
 σιν⁹⁹ προφασίζόμενος τοῦ ναοῦ. Τοῦ δὲ λαοῦ κω-
 λύοντος φόβος γέγονε πολὺς, ὥστε πληρωθῆναι τὸ
 φρέαρ (46) καὶ τὴν αὐλὴν τοῦ μαρτυρίου αἱμάτων
 καὶ τὰς περιχειμένας⁹⁹ πλατείας· ὅπερ γνοὺς ὁ Κων-
 στάντιος, ἠγανάκτησε κατὰ Μακεδονίου, καὶ τοῦτον
 καθαιρεθῆναι κελεύσας, Εὐδόξιον ἀντικατέστησεν,
 μέλζονι κακῷ μέγα κακὸν ἀμειψάμενος.

Τούτῳ τῷ ἔτει Πέρσαι Βεδζακὸς⁹⁹ καλούμενον (47)
 κάστρον παρέλαβον· Κωνστάντιος δὲ ἀκηκόως, ὡς⁹⁹
 Ἰουλιανὸς ἐν Γαλλίαις ἐν πολέμοις εὐδοκίμησας ὑπὸ⁹⁹
 τοῦ στρατοῦ βασιλεὺς ἀνηγορεύθη, ἐν Ἀντιοχείᾳ δι-
 άγων (48) διὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον⁹⁹, ἐξώρμησε
 κατὰ Ἰουλιανοῦ τοῦ⁹⁹ τυράννου· καὶ ἐλθὼν ἐν Μά-
 φου κρήναις⁹⁹, ἐν⁹⁹ πρώτῃ μηνί ἀπὸ Ταρσοῦ τῆς
 Κιλικίας (49) ἐτελεύτησεν (50) μηνὶ Δεφ γ', πολλὰ

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ ἄλλᾳ om. A. ⁹⁹ ἐπραγματ.] ἐχρήσατο A f. In marg. h hæc addita leguntur: Κύριλλος, etc., ut
 supra not. 23 ex cod. Vat. ⁹⁹ κατέλαβεν] κατέβαλεν A a. ⁹⁹ Μακεδόνιος—κατέλαβεν A. ⁹⁹ μετήγαγεν A,
 κατήγ. vulg. ⁹⁹ πτώσιν b. ⁹⁹ περιχειμένας A, παρακειμ. vulg. ⁹⁹ Βεδζακὸς A, Βεδζακὸς b, Βεδζακὸς c,
 Βεδζακίδι e, Βεδζακὸς vulg. ⁹⁹ ὡς A, ὅτι vulg. ⁹⁹ τοῦ om. A. ⁹⁹ πόλεμον om. A. ⁹⁹ τοῦ add. ex A.
¹⁰ Μάφου κρήναις A, Μάφου κρήναις a b e d f, Μουφουκρήναις vulg. ¹¹ ἐν ante πρώτῃ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) His iisdem verbis narratio instructa *Chro-
 nicon Alexand.* legitibus, occurrit ad præsentem
 Constantini annum. Ibidem insuper mensis Hyper-
 beretæus, id est October, observatur; idem habet
 Hieronymi *Chronicon*.

(45) Instituto recens in Cæsarem Juliano, ante
 Constantii e Gallis reditum stragi hic enarrate
 causam dedisse Macedonium a dubio procul alie-
 num est Socratem legentibus, lib. II, cap. 30 ad
 extremam calcem: auctor *Chronicon Alexandrinum*
 secutus ad annum Constantii 23 eam removet. His
 confer pagg. 35, 36 et 37. et num Theophanes
 sibi cohæreat, expende.

(46) Fontibus vel puteis ex ecclesiarum conspectu
 positis antiqui Græci gaudebant: iisque elucidan-
 dis insudat Euchologium, ubi de aqua in Theo-
 phaniis benedicenda. Haud putei tamen, sed στοᾶς,
 porticus, aulam inter ecclesiarum et plateam mediæ
 mentionem habet Socrates nuper allatus.

(47) Bezabdem, quam Phœnicam quoque appel-
 lant, anno Constantii 24, ipso Constantio deci-
 mum, Juliano tertium coss. captam, quo tempore
 quoque Julianus in Gallis imperator salutatus est,
 festatum reliquit Marcellinus lib. XX, sub initium.

(48) Variis ejusdem paginæ Marcellini verbis
 lib. XXI, ad invicem consutis firmantur hæc a
 Theophane scripta: *Ingressus Antiochiam Constans,
 etc. autumnio jam senescente, etc. venit Tarsum
 etc., petiit per vias difficiles Mopsucrenas Ciliciæ,
 ultimam huc perguntibus stationem, sub Tauri mon-
 tibus radicibus positam, etc. diuque cum anima fluctu-
 tatus abijt e vita.*

(49) Quæ prima Tarso descendentibus, ultimam
 hinc perguntibus stationem designat Marcellinus.
 Ex isto Theophanis textu integro vitiosus *Chronici
 Alexandrini*, in quo hæc leguntur, et corruptior
 ejus qui pravam in margine correctionem appo-
 suit, interpolatur. Ἐλθὼν, scribit, εἰ: Μοφου κρήνας
 πρώσιμον ἢ ἀπὸ Ταρσοῦ Κιλικίας. *Locus vitiosus,*
 addit marginalis adnotatio, fontasse πρόθεμος κρήνας.
 Ita vitium vitio traditur: sanatur utrumque si ap-
 positum fuerit: Ἐλθὼν εἰς Μοφου κρήνας πρώτῃ
 μηνί ἀπὸ Ταρσοῦ.

(50) *Chronicon Alexandrinum*: Μεταλλάττει τὸν
 βίον ὁ αὐτὸς Κωνστάντιος Αὐγουστὸς μηνὶ Δεφ γ'. In
 October est: quare Marcellinus: *Abijt e vita III
 N. Octobrium.*

τῆς ἑαυτοῦ ἀνοίας ¹² καταγνοῦς (51) · ἑβαπτίσθη δὲ ἄ
 τῆς εἰς Ἀντιόχειαν (52) ὑπὸ Εὐζώλου τοῦ Ἀρειαν
 νῦ, τοῦ καθολικοῦ κόσμου ¹³ ἔτους ε'ωνβ', τῆς δὲ ε' α'
 περιόδου φλβ' [ἀρχομένης τῆς ε'β' ¹⁴] (53). Ἰουλιαν
 οῦς ¹⁵ δὲ μονοκράτωρ ¹⁶ γενόμενος, ἀναίδως Ἑλλή
 νῶν, αἰματι θυσιῶν τὸ ἄγιον βάπτισμα ἀποπλυ
 νάμενος, καὶ πάντα ποιῶν ὅσοις ¹⁷ οἱ δαίμονες θερα
 πεύονται.

A. M. 5853. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἰουλιανοῦ
 ἔτος α'.

Τούτωρ τῷ ἔτει ἑβασίλευσεν Ἰουλιανὸς ὁ Παραβά
 της, μοναρχήσας διὰ πλῆθος ¹⁸ ἀμαρτιῶν ἡμῶν (54).
 Ἐπαρθεὶς γὰρ τῇ ¹⁹ τῶν Βαρβάρων νίκη, ἑαυτῷ ²⁰
 τὸ κράτος ἐπιτρέψας, καὶ διδάχμα περιθέμενος, πρὸ
 τῆς Κωνσταντίου τελευτῆς εἰς Ἑλληνισμὸν ἀναίδως
 ἐξέστράπη. Ὅπερ Κωνσταντίος πλείστα μεταμελοῦ
 μνος, ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα, ἐπὶ τε τῷ (55) τοῦ γέ
 νους φόνῳ ²¹ καὶ τῇ καινοτομίᾳ τῆς πίστεως, καὶ τῇ
 ἀνζβρῆσει ²² τοῦ Ἀποστάτου Ἰουλιανοῦ δὲ τοῦ
 Ἀποστάτου θεοῖς κριμασι μονοκρατορήσαντος, παν
 τοδαπαὶ ²³ θεήλατοι ὄργα (56) τὴν Ῥωμαίων γῆν
 κατελιψασι, καὶ θέλων ²⁴ δεῖξαι τὸν Κωνσταντίον
 δίκων καὶ ἀπάνθρωπον, ὑποκρινόμενος δικαιο
 σύνην ὁ παρῆνομος, τοὺς ἐν ἐξορίᾳ ²⁵ ἐπισκόπους
 ἀνεκαλίεσσο· Εὐσέβιον δὲ τὸν πρῶτον τῶν βασιλ
 κῶν ²⁶ εὐνούχων (57) ἀνέβλεν, ὡς δῆθεν δίκων·
 ἐδύωξε δὲ καὶ τοὺς ἄλλους εὐνούχους (58) τοῦ παλα
 τίου, διὰ τὸ ἀποβαλεῖν τὴν γυναῖκα ²⁷, ἣν συνῆψεν
 αὐτῷ Κωνσταντίος ἀδελφὴν ἑαυτοῦ· ὁμοίως καὶ
 μαγεῖρους διὰ τὸ λιτὸν τῆς διαίτης, καὶ κουρίσκους
 διὰ τὸ ἕνα πολλοῖς ἀρκεῖν, ὡς ἔλεγεν. Τοῦ δὲ δημο
 σίου ὁρῶμου τὰς τε καμῆλους καὶ θύους βόας τε καὶ
 ἡμίονους ἐξέβαλεν, μόνους ²⁸ ἴππους συγχωρήσας
 ὑπαργγεῖν διὰ πολλὴν ²⁹ φιλαργυρίαν (59), ἥς δοῦλος

A sermone damnata prius vecorata cœiunctus est.
 Ab Euazio Ariano baptismum accept Antiochiæ,
 numerato tunc temporis universi orbis anno 5852,
 duodecima, post undecimam exactam, annorum
 532 redeunte periodo. Solus itaque Julianus im
 perio potitus, impurorum sanguine sacrificiorum
 sancto baptisate polluto, idolis inverecunde cœ
 rimoniabatur, nec ullum quo mulcentur dæmiones,
 cultum volebat omitti.

A. C. 353.-- Romanorum imperatoris Juliani an
 nus primus.

Hoc anno, ita nostrorum eriminum exigente mul
 titudine, Julianus prævaricator tyrannidem solus
 arripuit. Victoriis etenim adversus Barbaros elatus,
 omnem sibi permisit imperii potestatem, et impo
 sito ante Constantii obitum diademate, deposito
 veræ religionis pudore, ad profanos gentiliam
 ritus animum convertit. Constantius cœdium in
 proprium genus perpetratarum conscius, et renovatæ
 a Juliano superstitionis idolicæ, et inicit ab eodem
 a vera fide defectionis tristi unatio percussus, ob
 eidem delatum imperii consortium pluribus lacry
 mis poenitentiam testatus, spiritum emisit. Juliano
 igitur cœlestibus decretis imperium solo obminente,
 variarum calamitatum imbres in Romanum orbem
 divinis nutu immissi depluere cœperunt. Nimirum
 ille juris et æqui transgressor, juris vindicem so
 fingens, Constantio injustitiæ et inhumanitatis labem
 tentans aspergere, amandatos in exsilium episco
 pos sanxit revocandos. Eusebium vero regionum
 eunuchorum principem, ceu noxium morte damaa
 vit: sed et reliquam eviratorum turbam, uxore,
 quam Constantius frater tradiderat, amissa, co
 quos item, quod victus parcitatem et frugalita
 tem prosequeretur, ac tonsores demum, quod

VARIÆ LECTIONES.

¹² τῆς ἑαυτοῦ ἀνοίας A. τῆς ἀνοίας αὐτοῦ vulg. ¹³ κοσμικοῦ h. τῆς δὲ ε' α' περιόδου φλβ' A et alii, τῆς
 δὲ α' περ. φλγ' vulg. ¹⁴ ἀρχομένης τῆς ε'β' οὐμ. A f. ¹⁵ Ἰουλιανὸς δὲ A. τότε λοιπὸν Ἰουλιανὸς vulg.
¹⁶ κοσμοκράτωρ alii. ¹⁷ ὅσοις a c. ὅσα vulg. ¹⁸ πλῆθος b. ¹⁹ τῇ A, τῆς vulg. ²⁰ καὶ ἑαυτῷ a b c d e g.
²¹ φόνῳ] φονῆ, β supra in scripto ut fiat φόνῳ· nentrum verum esse videtur. ²² ἀναβρῆσαι A c d f,
 ἀρνήσαι vulg. ²³ παντοδαπαὶ A, παντοδαποι vulg. ²⁴ θέλων] ἐλθὼν A f. ²⁵ ἐξορίαις e. ²⁶ τῶν βασι
 κῶν οὐμ. A. ²⁷ γυναῖκα] γαμετὴν b. ²⁸ μόνους e f. ²⁹ πολλὴν add. ex A et aliis.

JAC. GOAR I NOTÆ.

(51) Marcellinus : *Ultimum spirans deflebat exi
 tium; mentisque sensu etiam tum integro.*
 (52) Aliter Chronicon Alexand : Πρότερον
 εἰληφώς τὸ ἄγιον βάπτισμα παρὰ Εὐζώλου ἐπισκόπου
 Ἀντιοχείας μετασταλέντος ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ ὑπὸ
 τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίου. Cujus interpres : *Accepto*
ab Euazio Antiochiæ episcopo ex monasterio (de prave
 omnino, repono, *ad eam ipsam stationem* (de qua
 ante notas unam et alteram) *per Constantium ac
 cersito, baptisate.*
 (53) Cyclus decemnovennalis lunæ per solarem
 anni est annorum 28 ductus, periodum annorum
 532 constituit. Hæc decies ac semel repetita an
 nos reddit 5852; quare periodi duodecimæ annu
 rum 532 primus limes anno 5853 ligetur.
 (54) Ut malum omne pœniæ etiam in posterorum
 peccatum velut in propriam originem refundant,
 Græcis nsitatum.
 (55) Perturbatus, nec omnino integer textus, sic
 facile queat restitui, ὅσπερ Κωνσταντίος ἀκούσας

ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα, πλείστα μεταμελοῦμενος ἐπί
 τε τῷ. Illud, καὶ τῇ καινοτομίᾳ τῆς πίστεως, inter
 pres ad Julianum refert, ego ad ipsum Constantium
 qui sic orbem fatigavit patrocinando Ariano dog
 mati. Καινοτομία hæretici est, ἀρνησις, apostate,
 ejusque qui omnino defect a fide. COMBERG.
 (56) Narratur a Sozomeno lib. iii. cap. 2.
 (57) Socrates, lib. iii. cap. 4 exponit προεστῶτα
 τοῦ βασιλικῆς κοιτώως, Marcellinus lib. xxi velut
 interpres : *Cui erat Constantiniani thalami cura*
commissa. Ille mortis ejus causam intolerabilem
 superbiam et animi ferocientis crudelitatem, ille
 injurias reliquis illatas et in Gallum Casarem ca
 lumniam assignat.
 (58) *Palatinos* omnes uno verbo includit Marcel
 linus, quorum deinde, coquorum maxime et ton
 sorum, exauctorationem recenset. Legendus ille
 omnino, ut res gesta penitus inspicatur: auc
 toris autem verba cum Socratis textu comparanda.
 (59) Quod conficiendum suggerit Marcellinus.

puribus unus sufficeret, ut aiebat, palatio expulit. A publici porro cursus consuetudine, camelis, asinis, bobus et mulis ablegatis, adaugendæ pecuniæ ejus etiam ante idolorum mancipabatur libidini, solos equos in ministerium adhiberi permisit. 40 Eo tempore gentiles Orientis incolæ resumptis animis, Georgium Alexandrinum episcopum repente per vim abreptum occiderunt; cadaver autem ejus ludibriis per impietatem afficiendum, atque in civitatis vicos omnes traducendum imposuerunt camelo, et bestiarum tandem mortuarum ossibus admistum consumpserunt igne, et in ventum disperse- runt reliquias. Tunc Athanasius longo tempore spatio a quadam virgine occultatus redux recepit Ecclesiam, et Alexandriæ convocata synodo, sæculta prius apud Nicæam fidei dogmata confirmavit. Sub- lata Georgio, Lucium sibi præfecerunt Ariani, et in profanis ædibus conventicula celebrarunt. Gentiles plurimos Christianorum crucibus suffixos mactaverunt: ac subinde Patrophili Scythopoli- tani reliquias terra erutas paritum hinc-et inde disjecerunt, calvariam vero contumeliose suspen- dentes laudificati sunt. Gazæ vero atque Asca- lone presbyteros et virgines Deo in perpetuum sacratas interemerunt, eorumque inaperta viscera complentes hordeo porcis objecerunt discarpenda. Ad hæc Cyrillum diaconum, quod sub beatæ me- moriæ Constantino evertisset idola, Heliopolitæ in Phœnicia letho multaverunt, et ex ejus jecore struxerunt epulum. Qui porro diaconum sciderat, et ex ejus delibarat jecore, hæc deinceps est perpessus. Linguam tabo fluentem exomit, et expuit dentes: oculisque tandem exæscatus, ac miserandum in modum cruciatus, vitam sinit. Christianis insuper Cæsariæ in Cappadocia civibus plurima mala Julianus rependit. Ob illatas quippe ab ipsi sub Constantio gentilibus noxas, et eversum Fortunæ fanum, civi-

την, ὡς πρώτης ³⁰ εἰδωλολατρίας (60). Τότε οἱ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Ἕλληνας ἐπαρθέντες, εὐθὺς ³¹ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γεώργιον τὸν ἐπίσκοπον σύροντες ἀνεβλόν, καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ ἀθέως ἀγυβρίζοντες, καμῆλων ἐπιθόντες ἐνεπόμπευσον (61) διὰ τῆς πόλεως, καὶ μετὰ νεκρῶν ἀλλῶν ὁστίων μίξαντες αὐτοῦ τὸ λείψανον, κατέκτασαν καὶ ἐσχόρπισαν. Τότε Ἀθανάσιος πρὸς τινα παρθένον κρυπτόμενος χρόνον πολὺν ἐξελθὼν, σύνοδον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκρότησεν, καὶ τὰ κατὰ Νίκαιαν κυρώσας δόγματα, ἐκκλησίαν ἀπέλαθεν ³². Οἱ δὲ Ἀρειανοὶ μετὰ ³³ Γεώργιον Λούκιον προεχειρίσαντο ἑαυτοῖς, καὶ ἐν οἴκῳ κοινῶ συ- ἴγγοντο. Παλλοὺς δὲ καὶ ἄλλους Χριστιανοὺς οἱ Ἕλληνας ἀνεσταύρωσαν καὶ κατέσφαξαν. Τὰ δὲ τοῦ ³⁴ Πατροφίλου τοῦ ἐν Σκυθοπόλει ἐπισκόπου λείψανον ἀνορύξαντες, τὰ μὲν ἄλλα ³⁵ διεσχόρπισαν ³⁶, τὸ δὲ κρανίον ἐφουβρίστως κρεμάσαντες (62) ἐνέπαιζον. Ἐν δὲ Γάζῃ καὶ Ἀσκαλῶνι πρεσθυτέρους καὶ ἀειπαρθένους ἀναίρουντες, ἀνέπτυσσον ³⁷ τὰ σπλάγχνα αὐτῶν, καὶ κριθῶν ³⁸ πληθεύντες, τοῖς χοίροις παρ- ἔβαλλον. Ἐν δὲ Φοινίκῃ Κύρλλον διάκονον ³⁹ οἱ Ἡλιουπολίται ⁴⁰ ἀγελόντες, τοῦ ἥπατος αὐτοῦ ἀπεγεύσαντο, ἀπειθὴ τὰ εἰδῶλα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ μακρίου Κωνσταντίνου κατέστρεψεν. Οἱ δὲ ἀνατεμνὼν τὸν διάκονον καὶ ἀπαγευσάμενος τοῦ ἥπατος αὐτοῦ πίπονθε ταῦτα τὴν μὲν γλῶσσαν σακτίσαν κατέρβρυσεν ⁴¹, καὶ τοὺς ὀδόντας ἀπέβαλεν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπληρώθη, καὶ οὕτω βασανιζόμενος ἀπέθανεν. Τοῖς δὲ ἐν Καισάρειᾳ Καππαδοκίας Χριστιανοῖς πολλὰ κακὰ ἐνεδείξατο Ἰουλιανός ⁴². Ἀφελίται δὲ ⁴³ καὶ τὰ δίκαια τῆς πόλεως, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ καλεῖσθαι αὐτὴν Καισάρειαν. Μάζοκον ⁴⁴ δὲ αὐτὴν, ὡς τὸ πρὶν, ἐκέλευσε λέγεσθαι· ὅτι οἱ αὐτόθι Χριστιανὸι ἐπὶ Κωνσταντίου πολλὰ κακὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐποίησαν, καὶ τὸν ναὸν τῆς Τύχης κατέσκαψαν ⁴⁵. Ἐν δὲ Ἀρεθούσῃ φοβερά κατὰ Χριστιανῶν ⁴⁶ διεπράξαντο ⁴⁷· ἐν οἷς καὶ Μάρκον τὸν ἀγιώτατον μοναχὸν (63) τὸν

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ πρώτης A, & πρὸ τῆς vulg. ³¹ εὐθὺς] ἀθέως g. ³² τῆς ἐκκλησίας: ἀπέλαθεν A. ³³ μετὰ] κατὰ A. ³⁴ τὰ δὲ τοῦ A, τοῦ δὲ vulg. ³⁵ τὰ μὲν ἄλλα A, τὰ δὲ ἄλλα vulg. ³⁶ διεσχόρπισαν A, ἐσχόρπισαν vulg. ³⁷ ἀνέπτυσσον A, & b c d e f, ἐνέπτ. vulg. ³⁸ κριθῶν A. ³⁹ διάκονο b. ⁴⁰ οἱ Ἡλιουπ.] Ἰουλιουπολ. A. ⁴¹ κατέρβρυσεν A, κατέρουσεν vulg. ⁴² Ἰουλιανός A, & Ἰουλ. vulg. ⁴³ δὲ καὶ τὰ A, δὲ τὰ vulg. ⁴⁴ Μάζον A e, Μάζοκον a, Μάζοκα b. ⁴⁵ κατέσκαψαν] κατέσπασαν A. ⁴⁶ Χριστιανῶν A, Χριστιανῶν vulg. ⁴⁷ διεπράξαντο A a, διεπράξατο vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(60) Sic Barb. ipseque Reg., nisi qua imperitus antiquarius scripsit, πρὸ τῆς. Placet maxime, estque plana allusio ad locum Apostoli, *avaritia, que est idolorum servitus, εἰδωλολατρία*: Col. iii, v. 6. Velut dicat, nihil mirum aut idola deflexisse, qui ante jam avarus illis serviret. COMÆFIS.

(61) *Pompare ei pompatice dicere*: reddid Anastasius: quod est, ad inuendam infamiam per plateas, forum, circum et vicos ignominiose tradacere, ab honoris, in ludibrii sensum voce translata. *Chronicon Alexandrinum*, ex quo ad verbum ferre hæc desumpta, δι' ἄλης τῆς πόλεως; περιέφερον, scripsit.

(62) *Ἐνσχήματι κανδήλας*, ad lampadis appensæ normam, inquit *Chronicon Alexandrianum*, ex quo ista. Vocem *κανδήλας* commutavit in *κανδήλης*, nisi ut congruente recentiores pronuntiant, mavis scribere *κανδήλας* in genitivo. Ita ex istis plura, etiam dic-

tionem ipsam ex illo Chronico mutuatus est Theophanes: ex Socrate, Theodoretis et Sozomeno reliqua.

(63) Marcum Arethusium episcopum diris supplicis. Juliano tempore probatum celebrant Theodoretus et Sozomenus: monachum alium Juliano servatorem ignoraunt: historici: quare vitiosum, errore maculatum et mutilum hunc locum nemo non advertit. — Sozomen. lib. v, cap. 9, multis describit illustre certamen Marci Arethusii episcopi Juliano imperatore; cumque plura dicat illi irrogata supplicia, istud tacet quod Theophanes dicturus erat, de visceribus vivo forte extractis, nisi codices mutili essent: potuitque etiam furens populus dirum illud in eum patrare, post ea quæ narrat Sozomenus. Eundem referre utrumque scriptorem, qui et monachus fuerit, et episcopus gravissimus senex, mihi persuasissimum est. COMÆFIS.

καὶ σώσαντα ⁶⁰ καὶ κρύψαντα Ἰουλιανὸν, ἐν τῷ A
 ἀναίειν τὸν στρατὸν πρὸ γένος Κωνσταντίου. Τούτου
 τὴ ἀπλάγχνα ζώντος ⁶¹.... ἐν Ἑμέσῃ ἐν τῇ Μεγάλῃ
 Ἐκκλησίᾳ τὸ τοῦ Διονύσου εἰδῶλον ⁶² Ἰδρυσαν, τὴν
 δὲ παλαιὰν ἐκκλησίαν κατέστρεψαν ⁶³. Μάρης δὲ
 ὁ Χαλκηδόνος πολλὰς ὑβρεῖς τῷ Ἰουλιανῷ κατὰ
 πρόσωπον εἰς τὸν οἶκον τῆς Τύχης θύοντι ⁶⁴ ἐπὶ
 ἤγαγεν. Ὁ δὲ, ὡς φιλόσοφος δῆθεν, τὰς ὑβρεῖς
 ἀπέμεικεν.

Chaceldonensis episcopus Juliano ad Fortunæ sanum sacrorum faciendorum gratia proficiscenti
 consummelias in faciem intulit: quas ille philosophi personam agens sustinuit.

A. M. 5354. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ δυσσεβὴς Ἰου-
 λιανὸς ἐνομοθέτησεν μὴ μετέχειν Χριστιανοὺς Ἑλ-
 ληκῶν μαθημάτων. Ἀπολλινάριος δὲ τῇ μὲν θεῷ
 Γραφῇ χρυσάμενος βλῆ, τοὺς ⁶⁵ χαρακτήρας δὲ τῶν
 ἀρχαίων μιμησάμενος, καὶ κατὰ Ἰουλιανοῦ ⁶⁶ λόγον
 συγγράψας, ὃν Ἰπὲρ ἀληθείας ἐπέγραψε ⁶⁷, πολλὰ
 τὴν Ἐκκλησίαν ὠφέλησεν. Ἀθανάσιον δὲ τὸν μέγαν
 Ἀλεξανδρείας ἐξελαθῆναι ἐκέλευσεν ⁶⁸, τῶν Ἑλλήνων
 σφοδρῶς αὐτὸν ⁶⁹ παροξυνάντων κατ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐξ-
 ερχόμενος, θαρβεινέμενος Χριστιανούς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ
 ἐκρούσας, φήσας· Θαρσεῖτε ⁷⁰, νεφύδιόν ἐστι, καὶ
 κερύχεται. Καὶ τίτων τὸν ἐβρόν ἐπίσκοπον Βοστρῶν ⁷¹
 Ἰουλιανὸς ἔγραψε Βοστριανοῖς ἐξελάσαι τοῦτον τῆς
 πόλεως, Δωρόθεόν τε τὸν πολυέθλον ἐπίσκοπον Τύ-
 ρου, τὸν πολλὰς ⁷² ἱστορίας γράψαντα ἐκκλησιαστι-
 κὰς, καὶ ἐν λόγοις διαπρέποντα, τὸν ἐπὶ Διοκλητιανῷ
 ἠμολογητῆν γεγονότα, καὶ αὐθις ἐπὶ Λικινίου,
 ἐν τῇρα βαθεὶ φθάσαντα ⁷³, ἐν τῷ δευτέρῳ χρόνῳ
 τῷ Παραθέτῳ οἱ τοῦτου ἀρχόντες ἐν Ὀδυσσοπόλει
 ᾤκτον εὐρόντες ἰδιάσαντα, πολλοὺς αἰκισμοὺς διὰ τὴν
 εἰς Χριστὸν πίστιν ἐπαγαγόντες ⁷⁴, αὐτὸν ἑκατὸν
 ἐπιτὴ χρόνῳ ὑπάρχοντα. Τὰς δὲ Χριστιανῶν εὐ-
 πικίας [ὁ ἀχρηστος ⁷⁵ καὶ παραβάτης] μιμούμενος
 ἕως πρὸς καὶ πτωχαῖς τὰ πρὸς τὴν χρείαν χορηγεῖ-
 σθαι ἐκέλευσεν, ἀπατῶν τὸς ἀπλουστέρους. Ταῖς
 εἰκόνας ἑαυτοῦ Δία καὶ Ἄρεα καὶ Ἑρμῆν συγγρά-
 ψασθαι προσέταξεν ὁ δυσσεβὴς καὶ τοὺς ⁷⁶ λοιποὺς
 λαίμακας, καὶ τοὺς ἀναβαλλόμενους τὴν τούτων προ-
 σέτην, ὡς ἐχθροὺς τοῦ βασιλέως κολάζεσθαι. Τῷ
 δὲ στρατῷ τὴν βόγαν διανεμῶν πῦρ προσετίθει καὶ
 λίθων καὶ θυμῶν τὸ στρατεύμα ἠνάγκαζεν· ἐν
 Καισαρείᾳ δὲ ⁷⁷ τῆς Φιλίππου, τῇ νῦν Πανεάδι, ἴδεν
 κρητῆτα ἢ αἰμώδους ⁷⁸, ἀνδρῆς Ἰστατο πρὸ τοῦ
 οἴκου αὐτῆς τοῦ Κυρίου [ἡμῶν ⁷⁹ καὶ Θεοῦ Ἰησοῦ
 Χριστοῦ], ὃν ἐθνικῶ ἔθει εὐχαριστήριον (64) ἀν-
 D

tatis jus ademit, et antiquato Cæsareæ nomine,
 Mazocam, quæ prior erat ejus appellatio, jussit
 vocari. Horrenda insuper tormenta Arethuse exer-
 cuit in Christianos: inter quos etiam Marcum sanc-
 tissimum monachum, qui ab exercitus potestate
 Constantii sobolem ad necem quærentis Julianum
 ipsum exemerat, involvit. Hujus adhuc spirantis
 viscera . . . . . in Magna Ecclesia Jovis ido-
 lum, antiquis ædibus eversis, erexit. Mares autem
 sanum sacrorum faciendorum gratia proficiscenti
 personam agens sustinuit.

A. C. 554. — Hoc anno impius Julianus Christia-
 nos, ne gentilium disciplinis acquirendis studium
 apponerent, edicto prohibuit. Eapropter Apollina-
 rius ex divina quidem Scriptura **41** argumento
 sibi proposito, eodemque vetustiorum, quos ininitatus
 est, dictione et caractere ornato, librum, quem, *Pro
 veritate*, inscripsit, adversus Julianum edere molitus
 Ecclesiam magnopere juvit. Magnum vero Athana-
 slum Julianus a gentilibus in ipsum concitatus
 Alexandria pelli præcepit. Ille discessum parans,
 Christianos sui causa lacrymīs perfusus bono
 animo jubebat esse, dicens: Constitute, nubecula
 est: cominodum dissipabitur. Titum insuper sa-
 crum Bostrensiū episcopum ut civis urbe ejice-
 rent, rescripto mandavit: Dorotheum quoque Tyrī
 præulem multis certaminibus præclarum, variarum
 Ecclesiæ historiarum scriptorem, dicentē peritilla
 præstantem, eum, inquam, qui confessoris nomen
 sub Diocletiano et Licinii rursus temporibus fue-
 rat adeptus, secundo demum imperii Prævaricatoris
 anno, cum magistratus ab eo missi privatam vitam
 agentem Odyssipoli offendissent, centum et septem
 annis provecum verberibus et contumeliis ob Christi
 fidem obrutum letho dederunt. Christianam pietatem
 et beneficentiam imitatus ille nefarius et prævaricator,
 peregrinis et egenis res necessarias edixit suppeditari: hinc fucus animis simplicioribus factus. Jovem,
 Martem, Mercurium, reliquosque dæmonas propriis
 appingi voluit impius Imaginibus: qui adorare de-
 trectarent, velut in principem perduelles, puniri.
 Annonam exercitui distributurus, ignem et thus
 apponi jubebat, et milites suffire cogebat. Cæsarea
 Philippi, quæ nunc Paneas, olim mulieris san-
 guinis profluvio laborantis patria fuit. Ibi ante pro-
 prias ædes Domini nostri et Dei Jesu Christi sta-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ τὸν καὶ σώσ. A, τὸν σώσ. vulg. ⁶¹ lacuna a nullo cod. expletur. ⁶² τὸ τοῦ Διονύσου εἰδῶλον A et alii, τῷ Διὶ vulg. ⁶³ Ἰδρυσαν — κατέστρεψαν A, Ἰδρυσαν κατέστρεψεν vulg. ⁶⁴ θύοντι A b e, ἀπὸνοι καὶ φίσοντι vulg. ⁶⁵ τοὺς add. ex A. ⁶⁶ κατὰ Ἰουλ. A, κατὰ τοῦ Ἰουλ. vulg. ⁶⁷ ἐπέγραψε A et alii, ὑπέγρ. vulg. ⁶⁸ ἐκέλευσεν, τὸν Ἑλλ. A e f, ἐκ. πολλὰ τῶν Ἑλλήνων vulg. ⁶⁹ αὐτὸν A, αὐτῷ vulg. ⁷⁰ θαρσεῖτε A. ⁷¹ Βοστρῶν A, Βόστρων vulg. ⁷² τὰς πολλὰς; A. ⁷³ βαθεὶ φθάσαντα A, φθάσ. βαθεὶ vulg. ⁷⁴ ἐπαγαγόντες A, ἐπάγοντες vulg. ἀπέσφαξαν vel simile quid aperte deest. ⁷⁵ ὁ ἀχρηστος (ἀχρηστος e.) καὶ παραβάτης om. A a b c d f. ⁷⁶ καὶ τοὺς alterius A, τοὺς δὲ vulg. ⁷⁷ δὲ om. A. ⁷⁸ αἰμώδους a b e d. ⁷⁹ ἡμῶν — Χριστοῦ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(64) Ex ethnico igitur more luxit, qui sacer creditur, et asseritur imaginum in ecclesia statuendarum ritus? Ita sentiet, qui de sacris imaginibus male sapiet, et Græcorum supra Latinum morem eas excoletantium sententiam ignorabit.

Illi certe, quod vix quisquam advertit, imagines colunt pictas, cum levi tantum lineamento adumbratas, addo etiam toreumate fictas suspiciunt et deosculantur; statuas ex marmore, metallo, ligno, parte ex omni sculptas abominantur et conspuunt.

tuam, gentiliū morem secuta, beneficii et grati A
animi memor illa excreta, quam dejici sacrilegus
Julianus imperavit : quod et factum est : gentili-
bus nimirum cum ludibrio imaginem trahenti-
bus, et simulacrum Juliani nomine in ejus lo-
cum sufficientibus. Receptam Christi imaginem
Christiani reposuerunt in ecclesia : prævaricatō-
ris autem simulacrum ignis e cælo missus con-
sumpsit. Ex imaginis porro basi enascebatur herba
morborum omnium præsentissimum remedium, quæ
ad evertendam Domini effigiem Juliano desertori
invidiæ faces suggestit. Nicopoli Palæstinae, quæ
prius Eminaüs vocabatur, fons exoritur, qui omni-
bus tam brutorum quam hominum morbis remedium
exhibet : in eo quippe Dominum et Deum nostrum
Jesum Christum ex itinere reversum pedes abluisse B
referunt : eundemque aggesta terra obstrui nefa-
rius imperavit. Hermopoli in Thebaide arbor exstat
nomine Persea. Ejus folium vel ramusculum 42 si
quis decerpserit, omni humanæ medicabitur infir-
mitati. Domino cum divina Genitrice et Josepho
persecutionem Herodis fugienti, cum ad arboris lo-
cum pervenissent, eam ad terram usque proclivem
sese dicunt inflexisse, et usque nunc etiam adoran-
tis speciem servare. Julianus Antiochiæ moram
trahens, et repetitis vicibus in Daphnem se confe-
rens, Apollinis simulacro cultum exhibiturus, nul-
lius, ut sperabat, responsi gratiam ab idolo retulit.
Quocirca ex repositis in Daphne sancti martyris Ba-
bylæ reliquiis silentium idolo obvenisse suspicatus,
cuncta mortuorum cadavera ac martyris ipsius ibi
recondita jussit efferrī : quo facto templum, de noctu
confestim igne cœlitus misso, conflagravit : adeoque
consumptum est idolum, ut ne vestigium quidem
illius superexisterit. Ante annos non paucos erec-
tum ferebatur. Templum autem ita dirutum est, ut
disjecta huc et illuc ejus rudera posteri conspicien-
t s, incredibili divinatorum operum admiratione per-
cellerentur. Attonitus hac de re Julianus, et incen-
dium Christianorum insidiis contigisse ratus, variis
cosdem tormentis, adeo ut plures etiam mactarentur,

ἔστησεν. Τοῦτον κατενεχθῆναι προσέταξεν ὁ δυσσε-
θῆς Ἰουλιανὸς· ὃ καὶ γέγονεν· κατ' ἐμπαυγμῶν
δῆθεν συράντων τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνδριάντα, καὶ
ἀντ' αὐτοῦ ξόανον ὀνόματι Ἰουλιανοῦ ὡς στηράντων.
Τοῦτον ὅτι Χριστιανοὶ λαβόντες ἴδον τὸν ἀνδριάντα
εἰς ἐκκλησίαν ἀπέθεοντο· τὸ δὲ τοῦ Παραδάτου
ξόανον καταλθὼν πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέφλεξεν.
Βοτάνη δὲ ἐφύετο ὑπὸ τὴν βᾶσιν τοῦ ἀνδριάντος πά-
σης νόσου ἀλεξητήριος, ἥτις καὶ πρὸς φθόνον ἐκίνησε
τὸν Ἀποστάτην Ἰουλιανὸν καταστρέψαι τὸν ἑαυτοῦ
Κυρίου ἀνδριάντα. Ἐν Νικοπόλει τῆς Παλαιστίνης
τῆ λεγομένη τὸ πρὶν Ἐμμαοῦς πηγῆ ἔστιν παντοίων
παθῶν ἀνθρώπων τε καὶ ἀλόγων ἰάσεις παρέχουσα.
Ἐν αὐτῇ γὰρ φασὶ τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν
Ἰησοῦν Χριστὸν τοὺς πόδας ἀπονήσασθαι ἐξ ὀδοι-
πορίας, καὶ ταύτην [ὁ δυσσεθῆς ἴδον] καταχωσθῆναι
ἐπέτρεψεν. Ἐν Ἐρμουπόλει τῆς Θεβαΐδος δένδρον
ἴσταται περὶ αὐτῆς φύλλον ἢ κάρφος εἰ λάθῃ
τις πρὸς πᾶσαν νόσον ἀνθρώπων ἐστὶν ἰάσιμον.
Φασὶ δὲ, ὅτι ἡνίκα ὁ Κύριος εἰς Αἴγυπτον ἐφυγε
τὸν Ἡρώδη σὺν τῇ Θεοτόκῃ καὶ τῷ Ἰωσήφ, κατὰ
τὸν τόπον ἐκαίον γενόμενος, κλιθεὶς τὸ δένδρον ἐπι-
τήν γῆν προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ μέχρι τοῦ νῦν εἰ-
σὶ τὸ σχῆμα τῆς προσκυνήσεως. Ἰουλιανὸς δὲ
διάγων ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ, καὶ συνεχῶς ἐν Δάφνῃ
ἀνιῶν, καὶ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος θεραπεύων εἰδῶλον,
οὐδεμιὰς ἀποκρίσεως, ὡς ἤθετο, ἐτύγγανεν ἀπὸ τοῦ
εἰδώλου. Νοήσας δὲ, ὅτι διὰ τὰ ἀποκειμένα ἐν τῇ
Δάφνῃ λείψανα τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βαβυλᾶ ἀπο-
σιωπῶν τὸ εἶδωλον, δόγμα ἐξέπεμψεν πάντα τὰ ἀπο-
κείμενα ἐκεῖ τῶν νεκρῶν λείψανα μετατεθῆναι σὺν
τοῖς τοῦ μάρτυρος· καὶ τοῦτο γενομένου ἀθρώως
τῆ νυκτὶ κατεφλέθη οὐρανὸθεν ὁ ναός. Τὸ δὲ εἶδω-
λον οὕτω κατεκάη, ὥστε μὴδὲ ἔχνος αὐτοῦ φανῆναι.
Ἐλέγετο δὲ πρὸ ἐτῶν ἐστηκέναι. Ὁ δὲ ναός οὕτω
κατηρειπώθη, ὥστε τοὺς μετέπειτα ὄρῳ τὴν
τούτου τέφρωσιν καὶ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ ἐκθαμβεῖσθαι
τῆς τοῦ Θεοῦ παραδόξου. Ἐπὶ τούτῳ ἐκθαμβός
γενόμενος Ἰουλιανὸς, ὑπονοήσας κατ' ἐπιβουλήν
τῶν Χριστιανῶν τοῦτο γενέσθαι, ἐπὶ ἐξέτασιν τῶν
παραμενοντων ἱερῶν ἐχώρει (65), καὶ παντοίως

VARIE LECTIONES.

Ἰουλιανὸν A. ὅτι τοῦτον A, τοῦτο vulg. ἴδον Χριστ. λαβόντες A, λαβ. Χριστ. vulg. ἴδον alterum add.
ex A. ἴδον φησι A. ὁ δυσσεθῆς om. A a b c def. ἴδον A, καὶ vulg. νόσον om. A. ἴδον A. ὅτι
add. ex A. ὅτι add. ex A. ὑπὸ τοῦ εἶδ. A. ἴδον μὴδὲ μήτε A, μὴ vulg. ἴδον κατηρειπώθη A, κα-
τηρειπώθη vulg. ἴδον τοὺς μετ.] τοῖς μετ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Rationem exquire, Εἰδῶλα sunt, haud εἰδόμενα, in-
quiunt. Antiqua monumenta revolve, sacram
historiam discute, perlustra quidquid de imagini-
bus et earum cultu Patres scripserunt priores ;
imagines a contemptu cernes ab eis vindicatas
adorari jussas, ζωγράφους commendatos, ἀνδριάν-
τας et ξόανα inter res profanas ; et εἰδώλους quam
vicina absque cultu relicta. Referam quod exper-
tus sum. Ita me Deus adjuvet, allata ex Occid. in
Chium, ubi degebam, sanctorum exsculpta, sive
scalpello efficta capita : sin adorationi minus,
saltem pio devotoque spectaculo fuerunt exposita.
Cuncti simul exhorruere Græci pariter et Latini,
et ore uno exclamare, *simulacra gentium, etc., os ha-
bent, etc.* Quorum hæc effata ? Eorum sane quorum
erga pictas imagines cultus a pontificibus potius
moderandus, adeo viget, adeo summus, ut fines

D pene prætergrediatur, quam excitandus habetur.
Quid igitur mirum, si mulier gentilis, gentiliū præ-
cipuis viris, evergetis, et principibus statuas erigere
solitorum moribus assueta, fusam ex ære Christi
statuam, in loco publico, via nimirum, vel ad
fontem statuisset ἰδνικῶ ἔθει dicatur a Theophane
sacrarum imaginum studiosissimo assertore, et pro
imaginum tutando nomen olim confessoris adepti,
qui pictas admittit et cælatas imagines, fusas et
sculptas pro gentis suæ mente gentilibus relinquen-
das existimat ?

(65) *In sacerdotes, qui prope habitabant, inqui-
rendum decrevit ; quos par videretur fuisse incendii
vel auctores, vel conscios. Sic et Buccard. Inter-
pres non reddit, nisi una aliqua linea inter opera-
riorum manus excidit. COMBELLIS.*

βραβάνοις αὐτοῦς ὑποβαλῶν, ὡς καὶ ἀποθανεῖν ἐξ αὐ-
τῶν, τοῦτο μόνον ἤκουσε περ' αὐτῶν, ὅτι οὔτε ἀπὸ
Χριστιανῶν ⁶³, οὔτε ἀπὸ ἀνθρωπίνης ἐπιβουλῆς τοῦτο
γέγονεν· ἀλλ' ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πῦρ καταβῆθ' ἐνέπρησε
τὸν ναὸν καὶ τὰ ἀγάλματα· ὡς καὶ ⁶⁴ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ
πιστῶν φανῆναι ἐν τῇ ἀγροικίᾳ τὸ πῦρ καταφερόμενον.
Θυμωθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς ⁶⁵, καὶ ὡσπερ τῷ Θεῷ μαχόμε-
νος, καὶ ⁶⁶ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἀπέκλεισε, καὶ
πάντα τὰ ἱερὰ ἐδήμυσε. Τῶν δὲ ἀποσταλέτων κο-
μητῶν δύο Φίλικος καὶ Ἰουλιανὸς ἀποστατῶν, ἔλεγον
ταῦτα· Ἐνομίζομεν ἐποπιτικῆν τινα εἶναι δύναμιν
τὴν ὀφειλοῦσαν ⁶⁷ ἡμᾶς κωλύσαι· ὁ δὲ Φίλιξ· Ἴδε εἰς
ποταπὰ σκευὴ ὑπηρετεῖ ὁ υἱὸς Μαρίας. Καὶ μετ'
ἄλλων ὁ μὲν Φίλιξ ἀθρόως διὰ στόματος αἴμα ἀναγα-
γῶν, βασιανίζομενος κατέστρεψε τὸν βλον. Ἰουλιανὸς
δὲ ὁ κόμης ⁶⁸ κατ' αὐτὴν ⁶⁹ τὴν ἡμέραν νόσῳ χυλο-
ποτάτῃ περιπεσῶν ⁷⁰, ὡς καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ δια-
φωρῆσαι καὶ κόπρον διὰ στόματος ἀγαγεῖν, βασι-
ανίζομενος ἀπέθανεν.

A. M. 5855. — Τοῦτω τῷ ἔτει τινὲς ἠπατήθη-
σαν (66) τῶν ἐν στρατείᾳ ⁷¹ ἐξεταζομένων πρὸς ἀπο-
στασίαν, οἱ μὲν ἐπαγγελίας δόσεων καὶ ἀξιομάτων,
οἱ δὲ καὶ ⁷² ἀνάγκαις ἐπιτιθεμέναις ὑπὸ τῶν ἰδίων
ἀρχόντων. Καὶ Θεότεκνος, πρεσβύτερος ἐν προαστείῳ
Ἀντιοχείας ἐκκλησίαν πιστευόμενος ἐξ ὑποσχέσεως
ἐπατηθεὶς, αὐτομάτως ἐπὶ τὴν εἰδωλολατρείαν ἐχώ-
ρησεν· ὃν ὁ Θεὸς ἐτιμωρήσατο παραχρῆμα. Σκυλη-
κόβρωτος γὰρ γεγωνὸς ⁷³ καὶ τὰς βίβας ἀποβαλὼν,
τὴν γλῶσσαν ἐσθίων, ἀπέθανεν. Καὶ Ἡρῶν ἐπίσκο-
πος τῆς ⁷⁴ Θηβαίδος αὐτομάτως ⁷⁵ ἀπεσάτησεν ⁷⁶ ἐν
τῇ Ἀντιοχείᾳ πόλει, ὃν ὁ Θεὸς παρευθὺς εἰς παρά-
δειγμα καὶ φόβον πολλῶν ἐτιμωρήσατο. Οὗτος ση-
πεδόνος νοσήματι ⁷⁷ διαλυθέντων αὐτοῦ τῶν μελῶν
ἐν τῇ πλατείᾳ ἐβρίμμενος, ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων
ἐξέψυξεν. Ἄλλοι δὲ ἐν τοῦτοις διέπρεψον ⁷⁸ ὁμολογίᾳ
τῇ εἰς Χριστόν· Οὐαλεντινιανὸς τριβούνο· τότε ὢν
τάγματος Κορνουτῶν ⁷⁹ λεγομένων νομέρου (67), οὐ
μόνον τοῦ ἐξιώματος καταφρονήσας, ἀλλὰ καὶ ἐξορίᾳ
ὑποβλήθει, ὅστις ⁸⁰ μετὰ ταῦτα ὑπὸ Θεοῦ βασιλεὺς

A subject: hoc porro solum ab eis didicit: neque
Christianorum, neque hominis opera id factum, sed
emisso caelitus igne conflagrasse templum, et si-
mulacra comminuta: ita ut ea nocte per agris
passim quibusdam consistentibus vibrata superne
fulgetra manifesto conspicerentur. Iratus itaque
imperator, velut Deo bellum indicturus, Magnam
clausit Ecclesiam, et omnem sacram suppellectilem
publicavit. Ad quam missi duo comites Felix et Ju-
lianus apostatae in haec verba eruperunt: Praesen-
tem quamdam virtutem hic inesse arbitrabamur,
quae nos prohiberet; Felix vero: Viden' quibus
vasis filio Mariae ministratur? Et paulo post, Felix
quidem magnam sanguinis vim derepente ore evo-
mens, excruciatum vitam sinit: Julianus comes
B ipsa die in difficillimum morbum incidens, adeo ut
ejus viscera tabo liquescerent, et excrementa ore
egereret, inter dolores exspiravit.

A. C. 355. — Hoc anno plures virorum militiae
ascriptorum, ad defectionem a vera fide sollicitati,
seducti sunt, hi quidem donorum et honorum pro-
missis, alii vero necessitate a propriis ducibus
imposita coacti. 43 Theotecnus quoque presbyter,
cui in Antiochensi suburbio ecclesia fuerat credita,
promissorum blanditiis deceptus, ad idolorum cul-
tum sponte defecit: eumque divina statim insoctata
est viadicta. Verbis siquidem depastus, amissis
luminibus, linguam corrosit et efflavit animam. Heron
etiam Thebaidos episcopus nullo cogente in Antio-
chensi civitate fidem desertor abnegavit: quem mox
Deus ad exemplum et terrorem caeterorum ultus
est. Ille namque dissolutis ex putredine membris,
in plateam projectus sub omnium oculis exspiravit.
Alii ex adverso his angustiis pressi Christianae fidei
confessione clarissimi evasere. Valentinianus tribu-
nus legionis Cornutorum, quibus numerus nomen,
non modo dignitate semet exiit, sed et exsilio dam-
natus est: qui demum temporis processu imperator

VARIÆ LECTIONES.

⁶³ ὑπὸ Χριστ. — ἀπὸ ἀνθρῳπ. A, ἀπὸ Χρ. — ὑπὸ ἀνθρ. vulg. ⁶⁴ ὡς καὶ A, ὥστε vulg. ⁶⁵ ὁ βασιλεὺς A,
ὁ τύραννος βασιλεὺς vulg. ⁶⁶ καὶ ante τὴν μεγ. add. ex A. ⁶⁷ ὀφειλοῦσαν Par. ⁶⁸ Κώμης Par.
⁶⁹ κατ' αὐτὴν τὴν A, κατὰ τὴν vulg. ⁷⁰ χυλοποτάτῃ περιπεσῶν A, περιπ. χυλοποτάτῃ vulg.
A e, ἐν στρατείαις vulg. ⁷¹ καὶ add. ex A. ⁷² γεγωνὸς A, γενόμενος vulg. ⁷³ τῆς add. ex A. ⁷⁴ αὐτο-
μάτως] αὐτὸς A. ⁷⁵ ἀπεσάτησεν ἐν τῇ b, ἀπεσάτησε τῇ vulg. ⁷⁶ σηπεδόνι νοσήματος A. ⁷⁷ ἀλλ' ἐν τού-
τοις διέπρεψαν a b. ⁷⁸ Κορνουτῶν: sic scribendum monet Goarus ad h. l. Κορνωτῶν A, Κωρωνωτῶν
vulg. ὅστις — ἀνεδείχθη] ἤτις — ἀνηνορεύθη b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Historias gestaque cuncta superioribus
annis duobus ascripta (ex Socrate, Theodoretio,
Sozomeno, et Rufino fidem mereri nullus dubi-
tat: quæ hic referuntur Chronico Alexandrino,
non auctoritate modo, sed ipsa quoque verba
debet, anno Juliano secundo. Variantes a nostro
lectiones præcipuas subjicio: Ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀρ-
χόντων, addit illud, χυλονοῦμενοι. Θεότεκνος δὲ τις
πρεσβύτερος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας ἐξ ὑποσχέ-
σεως. Παραχρῆμα τῷ τῷ τοιοῦτω. Τότε καὶ Ἡρῶν οὕτω
λεγομένης τῆς Θηβαίδος ἐπίσκοπος ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ
πόλει τυγχάνων, ὃν παραδοξοποιὸς τοῦ Θεοῦ δύναμις
εἰς παράδειγμα καὶ φόβον πολλῶν τιμωρίας εἰσ-
επρέξατο. Ἐρμῶν γὰρ αὐτὸν καταστήσας πάσης

κηδεμονίας, καὶ σηπεδόνος νόσον ἐμβαλὼν, ταῖς πλα-
τείαις φερόμενον ἐκψύξει δημοσίᾳ ἐνώπιον πάντων
ἐποίησε. Τάγματος Κορνουτῶν, οὕτω λεγομένων νο-
μέρων, ὑποβλήθεις γενναίως καὶ προθύμως ὑπ-
έμμενεν.

(67) Correctior Chronici lectio, qua Κορνου-
τῶν, exhibetur (Goarus ediderat Κωρωνωτῶν). Cor-
nuius enim legionarius lego in notitia imperii
Orientalis Pancirolliana folio mihi 61 et 75, et im-
perii Occidentalis folio 34, 37 et 38. Coronatus nul-
libi reperio. Valentinianum eundem ταγματάρχην
τοῦ καταλόγου τῶν καλομένων Ἰοβιανῶν commen-
dat Sozomenus lib. iv, cap. 6: Scutariorum tri-
bunum Paulus diaconus ex Hieronymi Chronico,

a Deo est renuntiatus. Pari animi vigore cingulum militare solvit Jovianus clamans : Christianus sum. Hunc, cum magistri militum officio fungeretur, ceu bene meritum, ne quid adversi pateretur, populus sibi concedi expetit : isque idem extincto Juliano adeptus est imperium. Artemius item dioeceseos Ægypti dux, datis sub Constantio, quo ferebatur in idola, aversi animi indicibus, Alexandria in publicum raptus capite truncatur. Æmilianus insuper Dorostoli, quæ Thracica urbs est, a Capetulinis vir emeritæ militiæ igni traditus fuit : aliique quamplurimi Christiana confessione per varia loca celebres effecti sunt. Ex adverso Thalassius quidam, perditæ luxu atque libidinis famosus, qui propriam filiam ad turpia officia producebat, ceu extispex imperatori Juliano charus habebatur, et juxta palatium Antiochiæ sedem obtinuit. Collapsis autem in eum cædibus, solus cum eunucho, quem forte complexu stringebat, periisse repertus est, cunctis ejus domesticis, ipsa etiam uxore, et ejus comitibus, Christiana fide insignitis, incolamibus omnino servatis. Inter quos vix annorum septem puellus salvus a ruina collectus, qui lethum evasisset interrogatus, Ab angelo depositus, respondit. Julianus porro vir execrandi nominis, quasi Dei notitiam omnem extincturus, Judæorum templum reparari jussit, et Alympium quemdam gentilem Christo maxime infensum eperi præfecit. Qui dum fundamenta solo aggesto obruta effoderet, maxima vis venti cum turbine et procella per effossam terram erumpens, modiorum calcis viginti myriades ad id operis paratas dissipavit : Judæos vero cæpit insistentes, ignis ex eisdem fundamentis egressus absumpsit : et hoc viso a resumtis conatibus destiterunt. Impius Julianus sacrorum Evangeliorum confutationem scripsit, quam Cyrillus magnus Alexandria præsul selectis et læulentis editis com-

A ἀνεδείχθη. Ὁμοίως καὶ Ἰουδιανὸς * (68) τὴν ζώνην ἔλυσε κρᾶζων· Χριστιανὸς εἰμι· ὃν ὁ λαὸς ἀγαπῶν στρατοπεδάρχην ὄντα ἐξήτησατο * τὸν βασιλεῖα, μὴ ἀδικῆσαι * (69) αὐτόν· ὅστις καὶ βασιλεὺς μετὰ Ἰουλιανὸν ἀνηγορεύθη *. Ἀρτέμιός τε ὁ δοῦξ (70) τῆς κατ' Αἴγυπτον διοικήσεως, ἐπειδὴ περ ἐπὶ Κωνσταντίου ζῆλον πολλὸν κατὰ τῶν εἰδώλων * ἐνεδείξατο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐδημιούθη, τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς *. Ἐμαρτύρησε δὲ καὶ ἐν Δοροστόλῳ * (71) τῆς Θράκης Αἰμιλιανὸς * ἀπὸ στρατιωτῶν, πυρὶ παραδοθεὶς ὑπὸ Καπετουλιανοῦ (72)· καὶ πολλοὶ ἄλλοι κατὰ διαφόρους τόπους καὶ τρόπους * διέκρεψαν ἐν τῇ εἰς Χριστὸν ὁμολογίᾳ. Θαλάσσιος δὲ τις (73) ἐπ' ἀσελείαις καὶ ἀσωταίαις * ἐπίσημος, ὁ καὶ τῆς ἐκτουτο θυγατρὸς ἐπ' αἰσχρουργίᾳ προσαγωγεὺς **, ἐτίμητο ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὡς σπλαγχνοσκόπος, οἰκτῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ πλησίον τοῦ παλατίου. Συμπεσόντος οὖν αὐτῷ τοῦ οἴκου μόνος ἀπώλετο μετὰ ἐνὸς * εὐνοῦχου, ᾧ καὶ συμπλεγμένους ἐβρέθη. Ἐσώθησαν δὲ πάντες * οἱ ἴδιοι αὐτοῦ Χριστιανοὶ ὄντες, ἧ τε τούτου γονή, καὶ ὁ σὺν αὐτῇ. Παιδίον δὲ ἕως * τῶν ἑπτὰ χρόνων ἐκοί εὐρεθὲν καὶ σωθὲν, ἐρωτώμενον πῶς ἐσώθη, εἰρηγεν ὡς ὑπὸ ἀγγέλου βασταχθέν. Ὁ δὲ δυσνόμος Ἰουλιανὸς ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς θείας ἀποθέσεως (74) τὸν τῶν * Ἰουδαίων ναὸν οἰκοδομηθῆναι προσέταξεν, Ἀλόκιον Ἕλληνα εἰνα σκουδαῖον κατὰ Χριστοῦ προσησάμενος τοῦ ἔργου. Τοῦ δὲ κατὰ τὴν ἀφανῆ τῶν θεμελίων κατορύξαντος, διὰ τὸν ἐχχοισμὸν * ἀνεμος βραχίστατος ἐπιπνεύσας σὺν λαλαατῇ τὴν παρεσκευασμένην * ἀδοκαστον ἐξηφάνισεν, μόδιον κεράδων εἴκοσι οὖσαν· ἐπιμασθῶν δὲ τῶν Ἰουδαίων τῇ ἐγχειρίσει τοῦ ἔργου, πῦρ ἐξεβλῶν τούτους κατέκαυσεν **, καὶ οὕτως ἐπαύσαντο τῆς τόλμης. Ἀνατροπὴν δὲ Ἰουλιανὸς ὁ δυσσεβῆς ἔγραψε τῶν θείων Ἐσαγγελίων, ἧν ὁ μέγας Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἐν ἐξαίρετῳ πραγματείᾳ λαμπρῶς * ἐπανέστραψεν. Πορφύριος δὲ ὁ καθ' ἡμῶν λυττήσας,

VARIE LECTIOES.

* Ἰουδιανὸς A b. l. es ubiq̄ue, Ἰουδιανὸς vulg. * ἐξήτησατο A, ἐξήτησατο vulg. * ἀδικῆσαι A, ἀδικεῖ· σσαι vulg. * ἀνηγορεύθη A, ἀνεδείχθη vulg. * κατὰ τῶν εἰδώλων οἰν. A. * ἀποτμηθῆναι A. * Δοροστόλῳ A, Δοροστόλῳ vulg. * Αἰμιλιανὸς A, καὶ Αἰμ. vulg. ** καὶ τρόπους add. ex A. * ἀσωταίαις A, ἀσωταίαι; vulg. ** προσαγωγεὺς A, προαγ. vulg. ** μετὰ ἐνὸς A, μεθ' ἐνὸς vulg. ** ante se ἴδιοι a add. οἱ σὺν αὐτῷ εὐρεθέντες. ** ἕως] fori. ὡς. ** τῶν οἰν. A. ** ἐχχοισμὸν A, ἐχχοισμὸν vulg. ** παρεσκευασμ. Par. ** κατέκαυσεν A, κατέφλεξεν vulg. ** λαμπρῶς A, λαμπρῶς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(68) Tacet hæc Chronicon Alexand. quæ ex Suida D et ex Theodoro, Hb. m, cap. 10, refert noster Theophanes.
 (69) Ἀσὺν voce militarem plebem significari auctor in sequentibus frequentius confirmabit. Jovianum porro, quem hic στρατοπεδάρχην vocat, domesticorum ordinis primum Ammianus, lib. xiv, primum domesticorum Hieronymus in Chron. celebrant.
 (70) Rursus Chronicon Alexandrinum, cujus hæc varia lectio: Ἐπειδὴ περ ἐν τοῖς καιροῖς τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τοῦ μακαρίτου Κωνσταντίνου τοῦ Αὐγούστου ζῆλον πολλὸν ὄντα τῶν ἐκκλησιῶν ἐνεδείξατο, ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐδημιούθη, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτμήθη, μνησικακήσαντος αὐτὸν τοῦ Ἰουλιανῶ.
 (71) Scaliger ad Chronic. Misernymi pag. 235 leg. contendat Δοροστόλῳ, vel Δοροστόλῳ. COMBEPIS.
 (72) Chron. idem Καπετολίνου Οὐίκαρίου.

(73) Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Θαλάσσιος τις, ὁ καὶ Μάγνος, ἐν ἀσελείᾳ μὲν καὶ ἀσωταίαις ἐπίσημος, ὃς καὶ τῆς ἐαυτοῦ θυγατρὸς ἐπ' αἰσχρουργίαις προσαγωγεὺς ἐτύγχανεν, συμπεσόντος αὐτῷ τοῦ οἴκου ἀπέθανεν. Ita Chronicon idem. Vertit interpres: Hoc tempore Thalassius quidam, cui et Magno nomen, An μάγνος magnus, ποῦλις quæsi mancus te, lector, judice, reddendum? num melius ac certius vocabulum μάγνος magnum interpretabor, obscenæ libidinis prætenetam, et impuritatis inundatorem, &c., ἐπ' αἰσχρουργίαις προαγωγῆς;
 (74) Ad ditionem Christi confutationem sententiam; quod nimirum ad eos dicitum habent sacra Evangelia, fore tempesti dissolutionem perperuam. Dià τὸν ἐχχοισμὸν, ἀδ' ἑρῆται ἀγγελίαν αἴμας ρυδὲρα ἐγρενδῆ, ut solet in veterum dirutorum solo, novis excitandis, majoris præsertim molis, ædificiis. COMBEPIS.

Τύριος μὲν ἦν τῷ γένει, Χριστιανὸς δὲ τὸ πρὶν ὁ ἄθλιος; ²¹ τυφθεὶς ²² δὲ ὑπὸ Χριστιανῶν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, κατ' ἔργην μετέβηεν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν, καὶ τότε γράψαι κατὰ τῆς ἀληθείας (75) ὁ κύων ἐτόλμησεν. Ἐπὶ τούτοις ὤφθη ὁ θεῖος σταυρὸς ἐν τῷ οὐρανῷ φωτισθεὶς κυκλοῦμενος ὑπὸ στεφάνου φωτός, ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ ²³ ἕως τοῦ ἁγίου βρώς τῶν Ἐλαιῶν, λαμπρότερος μᾶλλον ἢ ἐπὶ Κωνσταντίου. Αὐτομάτως τε τοῖς ἀπλόμασι τῶν θυσιαστηρίων καὶ βίβλοις, καὶ ἄλλαις ἐσθήμασι τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐν ἱματίοις, οὐ μόνον Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαίων ἐπεκόλασε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, οὐ μόνον ἐν Ἱεροσολύμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἄλλαις πόλεσι· καὶ ὅν ²⁴ ἀναισχύοντως ἠπίστουν εἰ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνας εὐρίσκον τὰ ἱμάτια ἐαυτῶν πεπληρωμένα σταυρῶν· ἐν τισὶ δὲ καὶ ²⁵ ἐμελάνιζον. ^B Ἰουλιανὸς δὲ πολλοὺς ἐν διαφόροις τόποις ἀπέστειλεν εἰς τε μαντείας καὶ χρηστήρια, ὅπως ἂν δόξῃ μετ' ἐπιτροπῆς ²⁶ τῶν δαιμόνων ἐπὶ Πέρσας πόλεμον ἐγχειρεῖν. Καὶ πολλῶν ²⁷ καὶ διαφόρων κομισθέντων αὐτῷ χρησμάτων, ἐνὸς ἐπιμνησθήσομαι· ἔχει δὲ οὕτως· Νῦν πάντες ὠρμήθημεν ²⁸ (76) θεοὶ νίκης τρέψαι καὶ παρῆσθαι παρὰ θηρὶ ποταμῷ, τῶν δὲ ἐγὼ ἡγεμονεύω ²⁹ θούρος πολεμολόγος Ἀρης. Τούτους βεβαιωθεὶς, πρὸς τὸν κατὰ Περσῶν ὠπλίετο πόλεμον, πολλὰ χρήματα τοῖς Χριστιανοῦς ζημώσας. Ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ γενόμενος, προφάσει τῶν ὀνίων, ὑβρίσθη σφοδρῶς παρὰ ³⁰ τῶν Ἀντιοχείων, ὅτε καὶ τὸν ³¹ *Μισσοπώγωνα* λόγον Ἀντιοχείαν, πρὸς ἄμυναν δῆθεν, ἐπέκρινε· ^C θεόκωρον δὲ τινα νεανίαν προκατάρξαντα τῶν κατ' αὐτοῦ ἕβρων πικρῶς ἤλαστο. Πολλὰ δὲ καὶ μεγάλα κατὰ Χριστιανῶν ποιήσας, καὶ κτεῖνον ποιεῖν μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον ἐπαγγελάμενος, κακῶς τὸν παμμίαρον αὐτοῦ βίον ἐν αὐτῷ πεπλήρωκεν. Ὑπερήλιος γὰρ δίκη εἰς ἀνθρώπῃ τούτῳ τῷ ἔτει, βασιλεύσας ἐτη δύο καὶ μῆνας ἑνὶν, κατὰ τὴν Περσικὴν θεόκταντος (77) γέγονεν ἐν τῇ εἰκοστῇ ἔκτῃ τοῦ Ἰανουαρίου μηνός (78) ἰνδικτιώνος ἑκτῆς

mentariis refotavit. Porphyrius ad hæc, qui adeo contra Christianos debacchatus est, genere quidem Tyrius, Christianus vero prius infelix existit: sed cum Casarea in Palaestina a Christianis cæsus fuisset, ad gentilitatem præ indignatione defecit, et tum demum contra veritatem scribere canis iste ausus est. Interea divina crux luminis instar et lumine circumdata, a Golgotha esque ad montem Olivarum, illa quæ sub Constantio visa est, splendidior in cælo apparuit. Quin etiam inter altarium mappas, libros, cæterasque ecclesiæ vestes, sed et super hominum tam Christianorum, quam Judæorum pallia crucis signum sponte frequens enatum est: idque non solum Hierosolymis, sed etiam Antiochiæ, reliquisque in urbibus evenit: adeo ut Judæi et gentiles, illius, quam impudentissime credere recusant, crucis vestigia nigra ut plurimum in vestibus undequaque respersa agnoverint. Cæterum Julianus multis in diversâ loca vaticinationes et oracula consulturos, quo dæmonum impulsa bellum adversus Persas suscipere testaretur, submitit. E multis vero variisque responsis, quæ ad ipsum perlata sunt, unum apponam, quod ita habet: Nonne omnes dii victoriæ tropæa ad feram [Tigrim] fluvium deferre parati exsiliumus. Eorum ego dux præcipuus et bellicis tumultibus assoctus Mars. His animatus, et Christianis multo pecuniarum pondere molitatis, exercitum versus Persidem eduxit. Antiochiam profertus, rorum venalium prætextu, contumelias ab Antiochenis latas sustinere coactus est: quo tempore, *Missopogona*, Antiochenum opus, injurias hincirem hac arte repulsurus, composuit. Theodoram tamen juvenem audacia conspicuum injuriarum in ipsum latorum præcentorem duris subjecit verberibus. Exinde plura et magis horrenda in Christianos aggressus, hisque foediora, confecto Persico bello, moliturum se minitatus, scelestissimam vitam in eo misere finivit. Hoc quippe anno,

VARIÆ LECTIONES.

²¹ ὁ ἄθλιος post Χριστιανῶν habet h. ²² τυφθεὶς] τυφλωθεὶς A. ²³ Γολγοθᾶ Par. ²⁴ ὅν] legendum s. οἱ s. ὁ s. εἰ. ²⁵ καὶ add. ex A. ²⁶ ἐπιτροπῆς] ἐπιτρόπων A. ²⁷ πολλῶν καὶ] πολλῶν ex codd. et vulg. ²⁸ ὠρμήθημεν A, ὠρμίσθημεν vulg. ²⁹ ἡγεμονεύω A, ἡγεμονεύων vulg. ³⁰ παρὰ] ὑπὸ alii codd. ³¹ τὸν A, τῶν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(75) Constantini, Constantii, et Juliani temporibus Porphyrium vixisse testatur aperte Socrates, lib. III, cap. 19, facile itaque circa ejus ætatem delusus est Baronius, qui Constantini vicennialibus jam annum 91 attingisse scripsit ad Christum annum 325, num. 90; ex ejus quippe ratione annus iste Juliani tertius vitæ centesimus et tricesimus Porphyrius existeret.

(76) Ex Theodoretō lib. III, cap. 18. — Oraculum hoc factum Juliano, sic Langus exprimit Nicephori interpretis, urgens illud, *παρὰ θηρὶ ποταμῷ. Νῦν, dii deæque omnes, consurgite, sumite bellum, Atque sero certum de flumine ferte tropæum. Dux ego vester ero Mars sævus belligerator.* Apud Baronium tom. IV, pag. 122: *Ibimus in Therim superi, victoria certa est: Mars ego ductor ero, divum fortissimus armis.* *Θῆρ ποταμός, hanc dubie Tigris, velut θηριώνυ-*

μος, feramque nomine præferens. Conbaris.

(77) Eventus quam obscuri ditucidiasima expositio. Baronius ad annum 363, num. 64, auctor dissertationum in Philostorgium pag. 308, Theodoretus lib. III, cap. 20. *ἄπλεον ἐστὶ ἐς τοῦτο ἐδέξατο τοῦ θεοῦ νεύματος ὑπουργὸς ἡγεγόναι. Constat enim, qui facinus commisit, divinæ voluntatis administrum fuisse.*

(78) Mendum a primo scriptoris errore in cuncta exemplaria derivatum, *Ἰανουαρίου*, ob quamdam similitudinem, *Ἰουλίον* vice posuit. Erroris scriptis suis convincunt Ammianus, lib. XXV, Socrates lib. III, cap. 18; Idotius si modo verus, *Chronicon Alexandrinum*, Cassiodorus, et alii apud Petavium lib. XI, cap. 45. Ipse auctor annos imperii duos et menses 9 Juliano asserens, nonnisi Junio interrisse credat, quem Octobri primo imperasse scripsit superius anno Constantini ultimo.

divina insequente vindicta, extra imperii fines sublatus est, post imperii annos duos et menses novem, Januarii die sexta supra vicesimam, indictionis sextæ, annos ipse natus unum et triginta, divina opera in Perside est interfectus. Eo Persidem ingresso mense Dio portentum contigit. Hydria aquæ plena in ædibus rusticæ cujusdam mulieris Christianæ in mustum recens sive vinum ebulliens circa vesperam conversa est: eademque hora vas, ut erat plenum, in vici ecclesiam illatum, ex quo loci presbyter 45 vasculum aliud replens ad Abgarum episcopum deportavit. Carris mulier capillis suspensa reperta. Antiochiæ pariter plurimæ hominum calvariæ visæ, quibus indicto Persis Loca in quibus hæc reposita erant, seris atque

A. C. 356. — *Romanorum imperatoris Joviani annus primus (c).*

Hoc anno Jovianus tribunus militum, vir mitissimus, et de recta fide bene sentiens, ab omni exercitu, ducibus, et consulibus, ipso Persidos in loco, quo prævaricator exstinctus, Romanorum imperator salutatur. Post unicum vero belli conflictum pax composita, et velut Dei nutu a Romanis pariter atque a Persis denunciata, ad triginta annos sancita. Jovianus imperium suscipere detrectabat, exercitui, qui gentilium ritus servasset sub Juliano, se præfici non posse affirmans: ad quem omnes se Christianos esse una voce conclamarunt. Is autem Nisibin civitatem maximam, residui populi saluti consulturus, Persis concessit, et pacem egit. Generales quoque leges in universum Romanum orbem de sacris ædibus misit, quibus Ecclesiam catholicam in pristinum statum atque honorem, quo sub beato Constantino potiebatur, restituit, et exulantes episcopos revocavit. A sacro insuper Athanasio, ut accuratam sinceræ fidei expositionem scriptis si-

Λ ἐτῶν ὑπάρχων τριάκοντα ἐνός (79). Ἐγένετο δὲ σημεῖον^{21, 22} ἔντος αὐτοῦ ἐν τῇ Περσίδι μηνὶ Δεσίῳ²³ ὕδρια²⁴ πεπληρωμένη ὕδατος ἐν οἰκίᾳ ἀγροικίδος τινὸς Χριστιανῆς μετεβλήθη εἰς οἶνον βράζοντα μούστον κατὰ τὴν δειλινην ὥραν· αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ τὸ ἀγγεῖον πεπληρωμένον προσήνεγκεν²⁵ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ χωρίου. Ὅδὲ κατὰ τὸν τόπον πρεσβύτερος πληρώσας μικρὸν ἀγγεῖον ἐξ αὐτοῦ ἐκόμισε τῷ ἐπισκόπῳ Ἀβγάρῳ²⁷. Ἐν Κάρβαις δὲ²⁸ εὐρέθη (80) γυνὴ ἐκ τῶν τριχῶν κρεμαμένη, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ κρανία ἀνθρώπων πολλὰ²⁹, δι' ὧν ὁ Παραβάτης τὰ μαγεῖα τοῦ κατὰ Περσῶν πολέμου ποιούμενος, σφραγίδας καὶ κλειθρα τοῖς τόποις ἐπέθηκεν.

bello in vaticiniis excensus et prævaricator uteretur. sigillis diligentius occluserat et firmarat.

B A. M. 5856. — *Ῥωμαίων βασιλέως Ἰοβιανοῦ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰοβιανὸς χιλιάρχος (81), ἀνήρ πραΰτατος καὶ ὀρθόδοξος Χριστιανὸς, βασιλεὺς Ῥωμαίων ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ (82) καὶ τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ὑπάτων (83) ἀνυγορεύθη ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τῆς Περσῶν γῆς, ἐν ᾧ ὁ Παραβάτης ἀνηρέθη. Καὶ μετὰ μίαν συμβολὴν πολέμου εἰρήνην³⁰ (84) ὡς ἀπὸ Θεοῦ συμφώνως ἀνεθοήθη ὑπὸ Ῥωμαίων³¹ καὶ Περσῶν, καὶ ὠρίσθη ἔτη τριάκοντα. Ὅδὲ παρηγεῖτο τὴν βασιλείαν φάσκων μὴ δύνασθαι αὐτὸν³² ἄρχεῖν στρατοῦ Ἑλληνισαντος ἐπὶ Ἰουλιανοῦ· πρὸς δὲ πάντες ὁμοφώνως ἐβόησαν Χριστιανοὶ ὑπάρχειν Ἰοβιανὸς δὲ πόλιν μεγάλην Νισίβιν³³ Πέρσαις παρέχώρησεν σωτήρια τοῦ περιλειφθέντος (85) λαοῦ, καὶ εἰρήνευσεν. Νόμους δὲ γενικοὺς κατέπεμψεν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν εἰς πᾶσαν γῆν Ῥωμαίων, τὴν ἐπὶ τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου³⁴ κατάστασιν καὶ τιμὴν τῇ καθολικῇ³⁵ Ἐκκλησίᾳ ἀποδιδούς· τοὺς δὲ ἐν ἐξορίᾳ ἐπισκόπους ἀνεκαλέσατο, καὶ τῷ ἱερῷ Ἀθανασίῳ ἔγραψεν τῆς ἀμωμῆ-

VARIE LECTIONES.

^{21, 22} δὲ σημεῖον A. δὲ τὸ σημεῖον vulg. ²³ Δεσίῳ A b e, Δασιῳ a, Δίῳ vulg. ²⁴ ὕδρια A, ὕδρεια vulg. ²⁵ προσήνεγκεν A, προσήνεγκαν vulg. ²⁷ Ἀβγάρῳ A. ²⁸ δὲ om. a. ²⁹ ἀνθρώπων πολλά A, πολλά ἀνθρ. vulg. ³⁰ εἰρήνην ὡς ἀπὸ Θεοῦ A, εἰρήνην γέγονεν, καὶ ὡς ἀπὸ Θ. vulg. ³¹ ὑπὸ Ῥωμαίων A, ὑπὸ τε Ῥωμ. vulg. ³² αὐτὸν αὐτῶν f. ³³ Νισίβην A. ³⁴ τοῦ μεγάλου add. ex A. ³⁵ τῇ καθ. A, τὴν καθ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(79) Ita quædam Hieronymi exemplaria apud Pontacum, Socrates lib. iii, cap. 18, ultimis verbis, Ammianus lib. xxiii.

(80) Theodoretus, lib. iii, cap. 21.

(81) Qui anno superiore τριδούος idem χιλιάρχος anno sequente Cædreno scriptus.

(82) Ammianus, lib. xxv: *Principio lucis secutæ, quæ erat quintum Kal. Julias, collecti duces exercitus, advocatisque legionum principibus et turmarum, super creando principe consultabant.*

(83) *Et proceribus, τῶν ἐν τέλει* non enim in exercitu erat copia consulum, quorum suffragio Jovianus eligeretur; tametsi etiam Anast. ita reddidit; ὑπατος, eximius, præcipuus: quomodo Pselus ὑπατος φιλοσόφων passim indigitatur. Ejus operum spississimum volumen haud ita pridem recepit cardinalis Mazarinus, sed carie et vetustate fœdatum. COMBESII.

(84) Eutropius ad lib. x calcem; Ammianus, lib. xxv; Socrates, lib. iii, cap. 19; Theodoretus, lib. iv, cap. 1; Sozomenus, lib. vi, cap. 5.

(85) Plures ex Ammiano sententias in scripta traduxisse auctorem observant notæ duæ præcedentes. Ex eodem mian συμβολὴν πολέμου, et pacem evinde compositam scripsit, ex eodem: ὡς ἀπὸ Θεοῦ γενομένην dixit, hæc verba imitatus: *Furebat inedia iraque percitus Romanus miles, ferro proferans quam fame ignavissimo genere mortis, absumi. Erat tamen præ nobis æternum Dei celestis numen, et Persæ præter sperata priores, super fundanda pace oratores Surenam et optimatem alium mittunt.* Hic Nisibim Persis relictam σωτήρια περιλειφθέντος λαοῦ, ait; quod prius ille læssus est: *Petebat rex (Persarum) obstinatius pro redemptione nostra quinque regiones transigitianas.* — Pyl., περιληφθέντος, quæ lectio valde placet. Ut saluti exercitus consuleret inter angustias a Persis conclusi, ac fame pereuntis, ut Tripart. verba sonant, et tradit Ammianus. Vox λαός pro exercitu Theophani frequentissima, uti etiam annotavit P. Goar anno superiori. COMBESII.

του πίστεως ἐγγράφῳ; σημάζει αὐτῷ ἀκριβείαν, ἅπερ καὶ ἐπέπραγεν πάσης ὀρθοδοξίας Ἰουδιανῷ ἐπιστολὴν γράψας. Ὅθεν Ἰουδιανὸς βεβαιώτερος εἰς ὀρθοδοξίαν γενόμενος, τοῖς δοξάζουσι τὸ ὁμοούσιον ἰδωρῆσατο πολλὰ, καὶ ἀτελεῖς ἐποίησεν⁴⁶. Ἀκάκιος δὲ ὁ κάκιστος Καισαρείας Ἀρειανὸς συνελθὼν μεθ' ἐτέρων ἐπισκόπων εἰς Ἀντιόχειαν λιβελλὸν ὀρθοδοξίας δῆθεν συνέταξε, τὸ ὁμοούσιον καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ὁμολογῶν φόβῳ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως, καὶ οὐ κατὰ Θεόν. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἰουδιανὸς ἐπέβη τῇ Ἀντιοχείῳ μηνὶ Ὑπερβερεταίῳ⁴⁷ (86). Καὶ ἐγεννήθη παιδίον ἐξω τῆς πύλης τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ λεγόμενον Τρίπυλον ἀγροίκῳ⁴⁸ κηπουρῷ θήλῃ ἑπταμηνιαίον ἔχον κεφαλὰς δύο διωρισμένας, ἐκάστη τὸ πλάσμα τετελειωμένον, ὡς ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἐκάστης κεφαλῆς καχωρισμένης. Νεκρὸν δὲ τοῦτο ἐτέθη μηνὶ Δίῳ, ὅς ἐστι⁴⁹ Νοέμβριος. Ἐξώρμησεν δὲ Ἰουδιανὸς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείῳ ἐπὶ Κωνσταντινουπόλιν καὶ ἔλθων ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας ὑπατος προήλθεν (87) σὺν τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ Ἀρριανῷ⁵⁰ ἐπιφανέντα τὸν αὐτὸν ἀναγορεύσας (88), ἄνευ τοῦ ἐνδύσαι αὐτῷ⁵¹ πορφύραν (89).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτι βασιλεύσας μῆνας ἑννέα καὶ ἡμέρας δεκαπέντε (90) Ἰουδιανὸς⁵² ὁ Χριστιανικώτατος ἐν Δαδαστάνοις χωρίῳ τῆς Βιθυνίας λεγόμενῳ ἐτελεύτησεν· καὶ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς Οὐάλεντιανὸς Ἀβύσσοις⁵³ ἔτη ἑνδεκά ὑπὸ⁵⁴ τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ εὐδοκιμῆσαι αὐτὸν ὡς Χριστιανὸν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ εὐθέως ἐξώρμησεν ἐπὶ Κωνσταντινουπόλιν καὶ φθάσας τὴν βασιλεύουσαν, Οὐάλεντα τὸν ἴδιον ἀδελφὸν κοινῶν τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀνηγόρευσε⁵⁵, ἀπονείμας αὐτῷ τὰ ἀνατολικά μέρη, αὐτὸς δὲ τὰ δυτικὰ κατέσχευε.

A. M. 5857. — Ῥωμαίων βασιλεὺς Οὐάλεντιανου ἔτος α'.

VARIAE LECTIONES.

⁴⁶ ἐποίησεν A. ἐποίησατο vulg. ⁴⁷ ὑπερβερεταίῳ A. ⁴⁸ ἀγροίκῳ κηπουρῷ A, ἀγροίκῳ κηπουρῷ vulg. ⁴⁹ ὅς ἐστι A. ⁵⁰ σὺν τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ Ἀρριανῷ A e f, σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Οὐρριανῷ vulg. ⁵¹ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ⁵² Ἰουδιανὸς ἐν τῇ Βιθυνίᾳ γενόμενος ἐτελεύτησεν cæteris omisiss A f. ⁵³ ὁ Ἀβύσσοις A. ⁵⁴ ὑπὸ A, ἀπὸ vulg. ⁵⁵ προαγορεύσας A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(86) Octobri Ammianus. *Flagrante inde hieme profectus, signis velantibus plurimis*, etc., quibusdam ex illis ante verba allata expositis, præsens prodigium tacuit, vocabulo communi illud indicare contentus.

(87) Τὸ προέρχουσαι, et προέλευσις de imperatore, vel magistratu dicta, non incessum simplicem, sed qui cum apparatu et pompa celebratur, interpretor. Asserti auctoritates proferam alibi commodius. Quoad præsentem Joviani consulis renuntiati προέλευσιν Ammianus, lib. xxv, versus suum: *Cum introisset Ancyram imperator, paratis ad pompam pro tempore necessariis, consulatum iniit, adhibito in societatem trabæ Varroniano filio suo admodum parvulo: cuius vagitus pertinaciter reluctantis ne in curuli sella veheretur ex more, id quod mox accidit portendebat.* — Melius plane Zonaras, σταθμὸν προήλθεν, unius diei iter progressus est, una statione; qua pervenit ad oppidum Bagasthani, ubi et exstinctus est. Nec vero is locus commodus erat ut consul pompæque procederet, qui afflicto valde exercitu versus regiã urbem utcuque ageret

gnosceret per litteras expetiti: quod ille demum præstitit, ad Jovianum, quæ rectum omnem fidei sensum complecteretur, data epistola. Quare Jovianus in recta fide stabilior redditus, in eos, qui consubstantialis dogma profiterentur, dona contulit et a pendendo tributo fecit immunes. Acacius autem ille pessimus Cæsareæ episcopus, conventu cum aliis episcopis facto, libellum ex sinceriori Ecclesiæ sensu compegit, et pietissimi imperatoris metu, licet non ex Dei cultu, consubstantialia, et actam Nicææ synodum professus est. Jovianus autem imperator mense Hyperberetæo Antiochiam advenit, quo tempore extra civitatis portam, loco cui Tripylon nomen, rustico hortulano infans femina partu septimestri nata est duo habens capita a se invicem disjuncta; utriusque vero capiti forma fuit absoluta, adeo ut etiam collo separarentur ab invicem. **46** Fœtus illo mortuus est editus mense Dio, qui nobis November. Exinde Jovianus Antiochia Cpolim profectus, et Ancyram Galatiæ perveniens consul cum filio Arriano in publicum processit: et eundem illustrissimum, absque purpuræ tamen insignibus, designavit et renuntiavit.

Eodem anno Jovianus Christianissimus imperator post menses novem et dies quindecim ab accepta potestate ad Dadastanos Bithyniæ pagum sic dictum vita functus est: in cuius locum Valentinianus Augustus, qui annos undecim tenuit imperium, quod tanquam Christianus, ex propria confessione celebris haberetur imperator ab exercitu renuntiatur. Ille confestim Cpolim contendit, et in urbium regionem appulsus Valentem fratrem, assignatis ei orientis partibus, imperii consortem declaravit: ipse vero occidentales tenuit.

A. C. 357. — *Imperatoris Romanorum Valentiniani annus primus.*

iter; eaque fuerit causa, cur creatum nobilissimum filium suum noluerit hactenus purpuram induere. **COMBESIS.**

(88) Philostorgius Photianus quasi dux verbi. Γεγονώς ἐν Ἀγκύρᾳ, θάτερον τῶν αὐτοῦ παιδῶν Οὐαρωνιανὸν κομιδῇ νέον ὄντα ἐπιφανέστατον (ὃ παρὰ Ῥωμαίους τὸ νοβελίσσιμον δύναται) ἀναγορεύει. *Ancyra constitutus alterum e filiis Varonianum juvenem admodum ἐπιφανέστατον (quod nobilissimum apud Romanos valet) renuntiavit.* (Lib. vii, cap. 8.)

(89) Nobilissimatus et consulatus dignitati debitam: de qua alibi opportune.

(90) Ex Philostorgio id assertum puto: Νοτὲ διαφθίρει τὸν βασιλέα διανύσαντα ἐν τῇ βασιλείᾳ μῆνας ἑγγὺς δέκα· Vapor suffocat imperatorem, qui decem ferme imperii menses egit. Octo solus numerat Zosimus, lib. iii; et Sozomenus lib. vi, cap. 6, pauciores Socrates, lib. iii, cap. ult. verbis intimis. Uno verbo a Junii 20 sive a sexto ante Kalendas Julias ad decimum tertium Kal. Martias ex Socrate, ex aliis ad Maias regnavit.

Hoc anno Valentinianus Augustus cum Gratianum A
 filium imperii collegam simul et consulem decla-
 rasset, Augustum jussit salutari; fratrem vero
 Valentem Arianum insignem ab Eudoxio baptizatum
 imperatorem, prout præmissum est, renuntiavit.
 Orthodoxi porro Valentinianum convenerunt Hypa-
 thii Heraclensis antistitis ope deprecaturi, ut de
 consubstantialis sancito dogmate edendo in unum
 coactis sibi potestas fieret. His responsum dedit
 Valentinianus: Mihi inter Ecclesie plebem recen-
 sito de his curiosius indagari, nefas. Ut igitur vobis
 sacerdotibus pro bono videtur consulendum, dis-
 cutite. Lampsacum itaque convenientes, et mensi-
 bus duobus in eo morati, quæ ab Eudoxio et Acacio
 fuerant acta Cpoli, resciderunt: fidem vero Seleu-
 ciæ probatam voluerant retineri. Impius Valens in
 adversum Lampsaceni conventus evertit edicta, et
 episcopus, qui interfuerant, egit in exsilium: cæte-
 rum Eudoxio, qui secum sentiebat, Cpolititanas
 commisit ecclesias: ita ut catholicis neque pastorem
 neque ecclesiam tunc habuerint.

A. C. 358. — Hoc anno Liberius Romanus epi-

Τούτω τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς ὁ Αὐγουστος Γρα-
 τιανὸν τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν Αὐγουστον ἀνηγόρευσεν (91),
 κοινωνὸν τῆς βασιλείας ἰμοῦ καὶ ὑπατον προαναγο-
 ρεύσας, καὶ Οὐάλεντα τὸν ἀδελφὸν βασιλέα, ὡς προ-
 λέλεκται, διάπυρον Ἀρειανὸν ὑπάρχοντα⁹⁰, καὶ ὑπὸ
 Εὐδοξίου βαπτισθέντα (92). Οἱ δὲ ὀρθόδοξοι προσῆλθον
 Οὐαλεντινιανῷ (93) δι' Ὑπαθίου ἐπισκόπου Ἡρα-
 κλείας, δεόμενοι ἐπιτραπῆναι συνελθεῖν ἐπὶ διορθώ-
 σει τοῦ ὁμοουσιῦ δόγματος. Πρὸς οὗς Οὐαλεντινια-
 νὸς ἀπεκρίνατο· Ἐμοὶ μετὰ λαοῦ τετραγμένῃ περι-
 τοιῶτων πολυπραγμονεῖν, οὐ θέμις. Ὡς οὖν δοκεῖ
 ὑμῖν τοῖς ἱερεῦσι διαγίνεσθε. Τότε συνελθόντες εἰς
 Λάμψακον, καὶ δύο μῆνας ἐκεῖ διατριψάντες, τελευ-
 ταῖον ἠκύρωσαν τὰ ὑπὸ⁹¹ Εὐδοξίου καὶ Ἀκακίου ἐν
 Κωνσταντινουπόλει πραχθέντα⁹², κρατεῖν δὲ τὴν ἐν
 Β Σελευκίᾳ πίστιν. Οὐάλης δὲ ὁ δυσσεθής τὰ ἐν Λαμ-
 ψάκῃ πραχθέντα ἀνέτριψεν, καὶ τοὺς συνελθόντας
 ἐκεῖ ἐπισκόπους ἐξορίᾳ παρέπεμψεν. Εὐδοξίῳ δὲ τῷ
 ὁμόφρονι τὰς ἐκκλησίας παρέδωκεν Κωνσταντινου-
 πόλεως. Οἱ δὲ⁹³ ὀρθόδοξοι οὔτε ποιμένα, οὔτε ἐκ-
 κλησίαν εἶχον (94).

A. M. 5858. — Τούτω τῷ ἔτει Λιθέριος ἐπίσκοπος

VARIE LECTIONES.

⁹⁰ ὑπάρχοντα add. ex A. ⁹¹ ὑπὸ A, ἀπὸ vulg. ⁹² πραχθέντα A I, προαχθέντα vulg. ⁹³ οἱ δὲ, καὶ οἱ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(91) Cunctis historicis et fastorum consularium
 peritis Gratiani consulatum primum patris Valen-
 tiniani anno secundo, collatum vero imperium anno
 tertio statuentibus; Gratianum eundem imp. Aug-
 gustum simul et consulem ab auctore hic assertum
 (ne solus, ac temere sine duce errasse convincatur),
 nisi me fallit conjectura, ita ex Socrate interpretor:
 Jovianum decimo tertio Kal. Martii ipso Joviano
 et Varroniano puerulo coss. obiisse fastorum con-
 sularium inspectio testatur, ejusdemque mensis
 diebus postremis Valentinianum imperatorem salu-
 tatum narrat Ammianus Marcellinus. Sequentem
 annum Valentiniani et Valentis consulu primo
 consignant fasti, quos ab ipsius imperii exordiis
 consules declaratos, ac propterea Joviano defuncto,
 et Varroniano dignitate reinoto circa Martium sub-
 stitutos non obscure indicat Socrates, lib. iv, cap.
 1 ineunte: Τῷ δὲ βασιλεῶς Ἰοβίου ἐν Δαδαστά-
 νοις, ὡς ἔφημεν, τελευτήσαντος, τῇ ἑαυτοῦ ὑπατεῖᾳ,
 καὶ Βαρωνιανῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῇ ἰσ' τοῦ Φεβρουα-
 ρίου μηνός, οἱ στρατιῶται ἐκ τῆς Γαλατῶν ἑβδομαῖοι
 εἰς Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας ἐλθόντες, κοινῇ ψήφῃ
 Οὐαλεντινιανὸν ἀνακηρύττουσι βασιλέα τῇ πέμπτῃ
 καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ Φεβρουαρίου μηνός ἐν τῇ αὐτοῦ
 ὑπατεῖᾳ. Cum imperator Jovianus in Dadastanis,
 uti diximus, ad suum ipsius, et Varroniani filii sui
 consulatum xiii Kal. Martii et vita migrasset: mili-
 tes e Galatia decedentes, septimo post die Nicæam
 Bithynie veniunt: omnesque una voce Valentinia-
 num ad quintum Kal. Martii, illo ipso consule impera-
 torem declarant. Imperium itaque Valentiniano
 una cum consulu ex Socratis calculo delatum:
 eapropter annus sequens filii Gratiani et Dagalai-
 pbi consulu eodem auctore annotatur cap. 9
 obeunte: ad decimum itaque suscepti imperii mensem,
 intra primi, inquam, anni cancellos Gratianum
 filium Valentinianus declaravit consulem, et colle-
 gam dedit Dagalaiphum. Jam cum Lupicino et
 Joviano coss. qui Valentiniani annum tertium de-
 signant, Socrates cap. 10, Hieronymi Chronicon,
 Marcellinus lib. xxvii, et Chronicon Alexandrinum,

adjuncta sibi reliqua historicorum manu, Gratianum in Galliis imperatorem factum concordibus
 scriptis enuntiat, istud nihil secius (chronicon
 intelligo) Gratianum ἐπιφανεστάτου, nobilissimi,
 consulisque dignitate simul insignitum haud tacite
 demonstrat, ὑπάτων, inquit, Γρατιανῷ ἐπιφανε-
 στάτου (quem illustrissimum non bene vertit inter-
 pres, de quo ante duas notas) καὶ Δαγαλαίφου.
 Nobilissimum autem is est, qui insignibus, licet
 non potestate Cæsar, ut ex Zosimo commodius alibi
 proferetur, ac ideo is idem, qui Augustus jam pro-
 positio designatus. Ut igitur ante conclusum Valen-
 tiniani annum primum Gratiano consulis fasces
 delatos ex Socrate, et ex Chronico Alexandrino
 dato nobilissimi nomine imperium pollicitum simul
 et exhibitum Theophanes collegit, sic hoc primo
 Valentiniani anno audacious, quam verius scripsit:
 Οὐαλεντινιανὸς ὁ Αὐγουστος Γρατιανὸν τὸν ἑαυτοῦ
 υἱὸν Αὐγουστον ἀνηγόρευσεν, κοινωνὸν τῆς βασιλείας
 ἰμοῦ καὶ ὑπατον.

(92) Valentem salutis fiducia hene consulturum,
 dum in Gothos expeditionem pararet, ab Eudoxio
 baptizatum observat Theodoretus, lib. iv, cap. 11,
 arma vero in Gothos Lupicino et Jovino coss.
 movisse scribit Ammianus, lib. xxvii, ineunte:
 quare hæc de Valentis baptismo per πρόληψιν ante
 annum Valentiniani tertium ab auctore hic posita
 nullus dubitaverit.

(93) Secedenti ad occiduas partes Valentiniano
 episcopos orthodoxos occurrisse observat Theodo-
 retus, lib. vi, cap. 7, ex quo hæc Theophanis nar-
 ratio: separatos autem ab invicem ante susceptum
 ab utroque consulu, quo anno mortuus est
 Jovianus, scriptis testatur Ammianus, lib. xxvi,
 paulo post initium.

(94) Οἱ δὲ τοῦ ὁμοουσιῦ φρονήματος ἐν μικρῷ
 οἰκισμῷ τὰς συναγωγὰς ἐποιούτων ἔνδον τῆς πό-
 λεως· Fidei consubstantialis propugnatores in adi-
 cula quadam intra civitatem conventus celebrabant.
 Socrates, lib. iv, cap. 1.

Ρώμης (95), καὶ Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας καὶ Με-
λέτιος Ἀντιοχείας, καὶ ὁ Σαμοσατῶν Εὐσέβιος ⁶⁰,
ἀνακληθέντες ἐκ τῆς ἐξορίας ὑπὸ Ἰοβιανοῦ ἐν τῷ
ὀρθῷ λόγῳ διεπρεπον, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος,
καὶ ἕτεροι ἐπίσκοποι τῆς ὀρθοδόξιας πρόμαχοι.
Ἀρσιανῶν δὲ προϊστάτο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Λούκιος ⁶¹,
καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ Εὐζώσιος, Παυλῖνος δὲ τοῦ ἐνὸς μέ-
ρους τῶν ὀρθοδόξων εἰς δύο διηρημένων, καὶ τοῦ
ἄλλου Μελέτιος.

A. M. 5859. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Κυρίλλου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Εὐδοξίου ἔτος σ'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Προκόπιος ἀντήρην ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει μὴν Σεπτεμβρίῳ (96), καὶ ἐξελεθὼν ἐπὶ Να-
κολίαν ⁶², καὶ πλείστον στρατῶν φραξάμενος, φόβον
ἐποίησε τῷ Οὐάλεντι, καὶ τὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν
πόλεμον ἀνῆκε πρὸς βραχὺ, ἕως Προκόπιον προέδω-
καν οἱ ἴδιοι στρατηγοὶ Ἀγγέλων ⁶³ καὶ Γόμαρις ⁶⁴,
ὄντινα Προκόπιον εἰς δύο δένδρα ἐγγίζοντα πρὸς ἄλ-
ληλα ἐξερτήσας τῶν σκελῶν ἀφεθῆναι ⁶⁵ κλιθέντα
ἐκέλευσεν· ἅτινα βιαίως ὀρθωθέντα ⁶⁶, διέσπασαν
τὸν τύραννον. Τοὺς δὲ προέδωκτάς αὐτὸν στρα-
τηγούς Ἀγγέλωνα καὶ Γόμαριν πρὶσθῆναι ⁶⁷ ἐκέλευ-
σεν· ὃ καὶ πετόνθησιν οἱ τάλανες ⁶⁸, ἀναξίως εὐ-
νοήσαντες. Τότε καὶ Χαλκηδόνος ⁶⁹ τὰ τείχη καθέλειν
φρόνῳ Προκοπίου. Ἀνελὼν δὲ τὸν Προκόπιον κατὰ
τῆς ἀληθείας πάλιν κεκίνηται. Τότε καὶ Ἐλεῦσιον
τὸν Κυζίκου (97) ἠνάγκασεν ὁμολογήσαι τὸ ἑτερού-
σιον ⁷⁰. Οὗτος δὲ ὁ ⁷¹ Ἐλεῦσιος ἐλθὼν ἐν Κυζίκῳ, καὶ
ἐξαγγελίας τὴν ἑαυτοῦ παρανομίαν, ἀνάξιον τε τοῦ
λατρεῦσιν εἰπὼν ἑαυτὸν, ἕτερον προδληθῆναι ἐπί-
σκοπον τῇ Κυζίκῳ προέτραπεν. Τούτῳ μεθῶν Εὐδό-
ξος ὁ κακώφρων, Εὐνόμιον ἐντ' αὐτοῦ ⁷² κατέστησε ⁷³
τῆς Κυζίκου ἐπίσκοπον.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ διῆγεν Οὐάλης ὁ βασιλεὺς ἐν

A scopus, Alexandriae 47 Athanasius, Antiochiæ
Meletius et Samosatensium Eusebius, rectæ fidei
defensores, exsilio a principe Joviano revocati, et
Hierosolymorum Cyrillus, et alii quam plurimi
vera fidei disciplina claruerunt. Arianis vero præ-
erant Alexandriae Lucius, et Antiochiæ Euzoius :
orthodoxorum autem bifariam divisorum partis
unius Paulinus, alterius Meletius præulem age-
bat.

A. C. 359. — Hierosolymorum episcopi Cyrilli
annus primus.

Antiochiæ episcopi Eudoxii annus primus.

Hoc anno Procopius Cpoli mense Septembri
rebellavit : Nacoliaque occupata, et copioso stipatus
exercitu, Valenti metum incussit. Quare bellum
adversus Ecclesias excitatum ad modicum sedatum
est, donec proprii duces Angelon et Gomaris pro-
diderint Procopium. Hunc ad duas arbores ad-
invicem adductas et inflexas pedibus appendi dam-
navit Valens, et arbores remitti : quæ cum impetu
rursum erectæ discerpserunt tyrannum : duces
vero Angelonem et Gomarim proditionis auctores
serra discindi jussit. Hoc passi sunt miseri erga
indignum benevoli. Tunc etiam Procopii metu mu-
ros Chalcedonis evertit : et post Procopii mortem
in fidem iterum innotus est. Eo tempore Cyzici epi-
scopum Eleusium coegit Valens Filium Dei diversa
ab eo substantiæ confiteri. Ille Cyzicum adveniens,
et flagitium publice enuntians, et qui sacra ulte-
rius administraret agnoscens se indignum, alium
sibi substitui precabatur : quo percepto perversus
Eudoxius Eunomium in ipsius locum Cyzici epi-
scopum suffecit.

Hoc eodem anno Valens imperator Marcianopoli

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ Εὐσέβιος] Εὐζώσιος f. in marg. ⁶¹ Ἀρσιανῶν — Λούκιος om. f. ⁶² Νακολίαν A, Ναχόλειαν vulg.
⁶³ Ἀγγέλων A, Ἀγάτων f, Ἀγέλων vulg. ⁶⁴ Γόμαρις A e, Μάρις f, Γόδαρις vulg. ⁶⁵ ἀφαρτῆθαι κληθῆναι:
A f. ⁶⁶ ὀρθωθέντα A f, ὀρθωθέντων vulg. ⁶⁷ πρὶσθῆναι A, πρησθῆναι vulg. ⁶⁸ τάλανες A, τάλαινες vulg.
⁶⁹ Χαλκηδόνος A, Καλχηδόνος vulg. ⁷⁰ τὸ ἑτερούσιον A, τὸν ἑτερούσιον vulg. ⁷¹ ὁ add. ex A. ⁷² ἐντ'
αὐτοῦ A, κατ' αὐτοῦ vulg. ⁷³ κατέστησε] ἔστησε A.

JAC. GOARINOTÆ.

(95) Ex Socratis loco memorato transcripta.
Celebrium autem virorum hujusmodi vitam voluit
esse testatam sub Valentiniani et Valentis impe-
rium, κατὰ δὴ, ait, τὸν χρόνον τόνδε, non prælixæ
ad eorum annum secundum, quo Liberium adhuc
vixisse, Damasi annus decimus quartus, quem hic
auctor numerat, falsitatis omnino convincit, vel
compendio contractam hanc narrationem historice,
non Chronographiæ partem astruit.

(96) Ut Procopii tyrannidem anno Valentiniani
tertio ascriberet Theophanes, potuit ansam de-
disse Philostorgius, cujus epitome Photiana hæc
habet : Ὅτι τρίτου τῆς βασιλείας ἔτους Οὐάλης ἐπι-
βίβησας ἐστράτευσε· κατ' ὃν καιρὸν καὶ Προκό-
πιος τὴν τυραννίδα κατὰ ΚΠ. ἐσκευάσατο· Quod
Valens tertio imperii anno expeditionem in Persas
invenit : quo tempore Procopius et tyrannidem CP.
eripuit Valentiniano tamen et Valente coss. a
primis jam eorum imperii anno Procopium ab eis
defecisse res nota est, et omni dubio aliena apud
Marcellinum lib. xxvi, Socratem, lib. iv, cap. 5 et

Idatum in Fastis. Mense quoque Septembris
tumultum ab eo CP. exitum habent iidem Idatiani
Fasti, et de eo nuntium Valentem accepisse cum
Vaporatis astibus Cilicia jam lenitis ad Antiochiæ
percurreret sedes, hoc est, ineunte autumno et
Octobris diebus demonstrant Marcellini in medium
allata verba : missum quoque in Gallias Procopii
ad Valentinianum caput, instante Lupicino et Jovini
consulatu, id est, Gratiano et Dagalaipho coss.
anno Valentis et Valentiniani secundo narrat in
sequentibus idem Marcellinus. Quapropter ad an-
nos superiores narrationem hanc revocandam aucto-
r Theophanes, si mendacem Philostorgium, aut
alium similem non exscripsisset, significaret.

(97) Hæc circa Eleusium post devictum Procopium
gesta anno Valentis tertio potuerunt obtin-
gere : primo quidem tyrannidem movit Procopius,
secundo prostratus obiit, duodecimo Kalendæ
Julias, ait Chronicon Alexandrinum : tertio igitur
a Septembri initium ducente, episcopatu sebo
exuere potuit Eleusius, etc.

Mysia: urbe moram egit. Terræ motus autem maximus per universum orbem decima indictione de nocte contigit, adeo ut Alexandriæ navigia littori admota sursum, vel supra altiores ædes et muros sublata, intra civitatem in atria atque domos transportarentur: mari vero recedente in sicco remanserunt. Populus autem, qui ab urbe terræ motus causa auferat, cum naves ita in sicco derelictas conerneret, ad deprædandas merces in navigia congestas irruerat: verum aqua reversa cunctos involvit et obruit. Retulerunt alii nautæ, eadem hora se medio Adriatico mari agentes iter repente deprehensos ad fundum desedisse: moxque aqua recurrente navigationem **48** resumpsisse et confecisse.

A. C. 360. — Hoc anno Valentinianus senior, Severa uxore Gratiani matre adhuc inter vivos superstite, Justinam ab ipsa Severa ob pulchritudinem commendatam illegitime duxit, ex qua Valentinianum juniorem dictum suscepit, quem mortuo patre exercitus imperatorem salutavit: tres item filias ex eadem procreavit Justam, Gratam et Gallam, quam secundas adiens nuptias magnus Theodosius duxit uxorem; ex qua nata est ei Placidia: Arradius enim et Honorius ex priore conjugē Placilla concepti erant. Sæxit ille legem plane illegitimam: volenti liceret duas uxores eodem tempore tenere. Impius autem Valens duas filias genuit Anastasiam et Carossam, quarum nomine geminas ædificavit thermas, tum etiam aquæductum in hænc usque diem Valentiniani appellatione celebrem excitavit. Cælerum Dominicam Valentis conjugem ei tantam pertinetiam ad Arianas partes suggestisse quidam arbitratur: narrant alii, cum suscepto jam imperio baptizaretur ab Eudoxio, Arianorum sententiam tenere nec unquam consubstantialis confessionem suscepturum dato sacramento se astrinxisse: atque ita deinceps variis persecutionibus in Ecclesiam

Α Μαρκιανουπόλει: ⁷³ (98) τῆς Μυσίας. Σεισμός δὲ γέγονε ⁷⁴ μέγας καθ' ὅλης τῆς γῆς (99) ἐν τῇ Ἰνδικτιῶνι ἐν νυκτὶ, ὡς καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πλοῖα προσορμιστάμενα ⁷⁵ τῷ αἰγιαλῷ ἐπαρθῆναι εἰς ὕψος, καὶ ὑπερβῆναι τὰς ὑψηλὰς οἰκοδομὰς ⁷⁶ καὶ τὰ τεῖχη, καὶ μετατεθῆναι ἐνδον εἰς τὰς αὐλὰς καὶ τὰ δώματα τὰ πλοῖα· ὑπαναχωρησάσης δὲ τῆς θαλάσσης, ἔμεινεν ⁷⁷ ἐπὶ ξηρᾶς· οἱ δὲ λαοὶ ἐκ τῆς πόλεως φεύγοντες ⁷⁸ διὰ τὸν σεισμόν, θεωρήσαντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, εἰς ἀρπαγὴν τῶν ἐν τοῖς πλοίοις φορτίων ἐπήλθον, καὶ ἐπιστρέψαν τὸ ὕδωρ πάντας ἐκάλυψεν· ἄλλοι δὲ ναυτικούς διηγῆσασθαι ⁷⁹, ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐν μέσῳ τοῦ Ἀδρια⁸⁰ πελάγους πλόντας καταληφθῆναι ⁸¹, ἐξαίφνης δὲ ἐν τῷ πελάγει εἰς τὸ ἔδαφος καθίσαι τὸ πλοῖον· καὶ μετὰ βραχὺ πάλιν Β ἐπανελθεῖν τὸ ὕδωρ, καὶ οὕτω πλεῦσαι.

A. M. 5860. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας, ζώσης τῆς αὐτοῦ γαμετῆς ⁸² Σεβήρης ⁸³ τῆς μητρὸς Γρατιανοῦ, ἔγημεν παρανόμως Ἰουστίναν διὰ κάλλος μαρτυρηθεῖσαν ὑπὸ Σεβήρης, ἐξ ἧς ἔσχεν τέκνα Οὐαλεντινιανὸν νέον λεγόμενον, ὃν ὁ στρατὸς μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς βασιλεῖα ἀνηγόρευσε ⁸⁴, καὶ θυγατέρας τρεῖς Ἰουστάν, Γράταν, Ἰάλλαν, ἣν καὶ ἔγημεν ὁ μέγας Θεοδόσιος κατὰ δεύτερον γάμον, ἐξ ἧς ἐτέχθη αὐτῷ ἡ Πλακιδία, Ἀρχάδιος δὲ ⁸⁵ καὶ Ὀνώριος ἐκ Πλακίλλης ⁸⁶ ἧσαν Θεοδοσίῳ τῆς πρώτης γαμετῆς. Ἐγραψεν δὲ καὶ νόμον παράνομον τῷ θέλοντι δύο γυναίκας ἔχειν κατὰ ταῦτὸν μὴ κωλύεσθαι. Οὐάλης δὲ ὁ δυσσεθῆς δύο θυγατέρας ἔσχεν Ἀναστασίαν καὶ Κάρωσσαν, ὧν καὶ ἐπ' ὀνόμασι δύο λουτρὰ ἐκτίσεν, καὶ τὸν ἀγωγὸν τὸν μέχρι νῦν Οὐαλεντινιανικὸν ⁸⁷ (1) λεγόμενον ⁸⁸. Τινὲς δὲ φασιν ὅτι Δομνίκα ἡ γυνὴ Οὐάλετος ἔπεισεν αὐτὸν Ἀρειανίζειν οὕτω σφοδρῶς· ἄλλοι δὲ ἱστοροῦσιν, ὅτι μετὰ τὸ βασιλεῦσαι βαπτισθεὶς ὑπὸ Εὐδοξίου, ὄρκῳ διεσθεαίωσατο αὐτὸν ἐν αὐτῷ τῷ βαπτίσματι τὰ Ἀρείου φρονεῖν, καὶ μὴ δέχεσθαι τὸ ὁμοούσιον, καὶ οὕτως ἀμφοτέροις ⁸⁹ μυρίους διωγμούς κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐκίνησαν οἱ ἀνόσιοι. Πέμπουσι δὲ καὶ πρὸς Λιθέριον (2) τὸν Ῥώμης Εὐστάθιον τὸν

VARIÆ LECTIONES.

⁷³ Μαρκιανου πόλει A. ⁷⁴ γέγονε μέγας καθ' ὅλ. τ. γ. A, γενόμενος καθ' ὅλ. τ. γ. μέγας vulg. ⁷⁵ προσορμιστάμενα A, προσωρμισμένα vulg. ⁷⁶ οἰκοδομὰς καὶ τὰ τεῖχη καὶ μεταθ. ἔνδον εἰς τὰς αὐλὰς om. A. ⁷⁷ ἔμεινεν A, ἔμειναν vulg. ⁷⁸ φεύγοντες A, φυγόντες vulg. ⁷⁹ διηγῆσασθαι A εἰ alii, ἐξηγήσ. vulg. ⁸⁰ τοῦ Ἀδρια A, τοῦ Ἀνδρείου I, τοῦ Ἀδρίου πελάγους vulg. ⁸¹ καταληφθῆναι, ἐξαίφνης δὲ A, καταληφθῆναι ἐξαίφνης, καὶ vulg. ⁸² γαμετῆς] γυναικὸς alii. ⁸³ Σεβήρης A. ⁸⁴ ἀνηγόρευσε a c. ⁸⁵ δὲ add. ex A e. ⁸⁶ Πλακίλλης] Πλακιδίης a e. ⁸⁷ Οὐαλεντινιανὸν A. ⁸⁸ λεγόμενον] καλούμενον a c. ⁸⁹ ἀμφοτέροις a c, οἱ ἀμφ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) De qua Marcellinus, lib. xxvii: *Dein Mysia, ubi Martianopolis est, a sorore Trajani principis ita cognominata*. Anno imperii tertio ad eam Valentem in Gothos pugnaturum parta de Procopio victoria divertisse scribit Marcellinus lib. xxvii.

(99) Anno Valentiniani primo, ipso collega fratre Valente consulatum gerente, illum terræ motum, et Alexandriæ inundationem visam refert Ammianus lib. xxvi; ad Juliani tempora refert eam Sozomenus, lib. vi, cap. 2; ad Valentiniani annum secundum removel Hieronymus, qui cum Theophane tertium a Septembri auspicante quam facile potest conciliari. Legendus idem Hieronymus in Hilarionis Vita, et in Isaiam cap. xv, necnon Orosius. Socrates inter tumultus a Procopio excitatos terram tanta concussione agitatum, et mare ultra

D præfinitos carceres elatum indicat lib. iv, cap. 3, anterius nimirum quam auctor Theophanes statuat.

(1) Οὐαλιντιανὸν Barb. Peyr. etc., sicque a Valente appellandus, atque Valentis, non Valentiniani, ut corrente calamo fuit redditum. **COMBESIS.**

(2) Acta Liberii refert incaute Theophanes ad annum Damasi pontificis Romani 17, eadem Baronius ad annum Valentis 2 Christi 365. Hæc auctor opportune ad annum Valentis 4, ut post alteram notam declarabitur.—Liquet decesse hic aliquid. Nusquam enim apud alios auctores legitur, Valentem, atque Eudoxium ad Liberium papam legatos misisse, aut Arianismum datis libellis abjurasse. Trip. istos legatos missos ait a Macedonianis, qui persecutionem patiebantur a Valente, et Eudoxio. Sed

'Αρμένιον, καὶ Σιλβανὸν τὸν Ταρσοῦ, καὶ Θεόφιλον Καπαθαλάων, ὑπισχνούμενοι δι' αὐτῶν δέχεσθαι τὸ ὁμοούσιον. Οὗτοι Λιθερίῳ ἔγραψαν ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὁμοουσίου λίβελλον ἔδωκαν ὅμοιοι, ὁμολογήσαντες πᾶσαν αἵρεσιν ἀποστρέφονται ἐναντιουμένην τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ· οὗς καὶ ἀποδεξάμενος ὁ Λιθερίος, ἐκοινωνήσεν, γράψας τοῖς τῆς Ἀνατολῆς, μαρτυρῶν αὐτοῖς ὀρθοδοξίαν. Ἐν Μαρκιανουπόλει δὲ Οὐάλης στρατεύων κατὰ Γόθων, παρεχόμενος (3) ἐκατ.

que commendatitiis et formatis eorum fidei, velut expeditione adversus Gothos mota Marcianopoli

A. M. 5861. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Ἀνιανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει σύνοδος ἐν Τυάνοις γέγονεν (4), ἐν ἣ ἐβρέθησαν Εὐσέβιος ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ, ὁ πατὴρ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, καὶ ὁ Μελιτινῆς Ὁτρήιος, καὶ ἄλλοι, οἵτινες τοῖς Λιθερίῳ γράμμασιν ἀγαλλιάσασθαι πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις ἐσήμαναν παραγενέσθαι εἰς Ταρσὸν ἐπὶ βεβαιώσει τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἅπερ ἀκούσας Οὐάλης ἐκώλυσε γενέσθαι. Εὐδόξιος δὲ πάλιν Οὐάληντα παρεσκεύασεν κελύσαι τοὺς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἑξορισθῆναι πάντας τοὺς ὑπὸ Κωνσταντείου ἑξορισθέντας. Τότε Ἀθανάσιος ἐκουσίως ἐξῆλθεν Ἀλεξανδρείας, μὴ συγχωροῦντος τοῦ δήμου τῷ ἄρχοντι ἐκβαλεῖν αὐτὸν, ὃς καὶ πολὺν χρόνον ἐκρύπτετο ἐν πατρίῳ μνημαίῳ ὑστερον δὲ Οὐάλης φόβῳ στάσεως τῶν Ἀλεξανδρέων ἔγραψεν ἀναλαθεῖν τὸν Ἀθανάσιον. Τῆς δὲ κοινωνίας Εὐδοξίου ἀπέσχισεν Εὐνόμιος διὰ τὸ μὴ κοινωνεῖν Εὐδόξῳ ἐν Ἀετίῳ τῷ διδασκάλῳ Εὐνομίου. Εἰ γὰρ καὶ ἀμφότεροι ὁμόφρονες ἦσαν· ἀλλὰ διὰ τὸ πᾶντων μισεῖσθαι Ἀέτιον, Εὐδόξιος ἀπεστρέφεται αὐτὸν, μὴ ἀσχυνόμενος προδήλως τοῖς οικείοις δόγμασιν, ὡς ἀσεβέειν, ἀποστρέφεται. Εὐνόμιος γὰρ ὑπογραφῆς γέγονεν τοῦ ἀθέου Ἀετίου σοφιστικῶς λόγους μαθὼν, ἐξ ὧν δῆθεν ἐκόμπαζεν, τῶν θεῶν Γραφῶν ἀμύητος ὧν πάντῃ, ὡς δηλοῦσι μάλιστα οἱ ἑπτὰ αὐτοῦ τόμοι. Οἱ δὲ Κυζικηνοὶ ἐδίωξαν Εὐνόμιον ὡς αἰρετικὸν καὶ βλάσφημον. Οὗτος δὲ ἐλθὼν ἠνώθη Εὐδοξίῳ· δεινὸς δὲ ἦν βλάσφημος, τολμῶν λέγειν, ὅτι Ὁ θεὸς περὶ τῆς ἰδίας οὐσίας οὐδὲν οἶδεν πλεον ἡμῶν. Ἑλληνικοῦ δὲ διωγμοῦ πλείονα συνέθη τοῖς

A molis ambo vexaverunt orthodoxos. Ad Liberium autem Romanum episcopum mittunt Eustathium Armenium, Sylvanum Tarsensem et Theophilum Castabolorum episcopos, eorum opera se consubstantialis fidem suscepisse confirmantes. Hi litteras dant ad Liberium, et consubstantialis dogmati probando libellum offerunt, quo hæresim omnem Nicææ synodo contrariam se avversari profitentur: receptos in communionem Liberius admisit; datis orthodoxæ testimonium reddidit. Valens demum hiemavit.

A. C. 361. — Antiochiæ episcopi Aniani annus primus.

Hoc anno synodus apud Tyana coacta, cui interfuerunt Eusebius Cæsareæ in Cappadocia et Gregorius Nazianzi, pater Gregorii Theologi, et Otreius Melitinæ, et alii præsules, qui Liberii litteris exhilarati, cunctis orthodoxis episcopis, Tarsum suis decretis rectam fidem confirmaturi ut accederent, indixerunt. Hoc cum ad Valentem fuisset perlatum, prohibuit fieri. Eudoxius vero cunctos sub Constantio in exsilium actos, suis per quæque loca magistratibus, ut in exsilium pariter mitterent, Valentem jubere rursus impulit. Tunc Athanasius, cum plebs Alexandrina ipsum a præfecto expelli minime sineret, urbe sponte excedens, in paterno sepulcro diutissime latuit. Demum vero Valens Alexandrinorum seditionem veritus Athanasium revocari rescripsit. Eudoxii communionem semet segregavit Eunomius, quod cum Aetio Eunomi magistro communionem habere nollet Eudoxius. Quamvis enim in unam sententiam uterque iret, tamen quod omnium odiis objiceretur Aetius, ipsum aversabatur Eudoxius; nec quantum ipse hoc factio propriis dogmatibus, tanquam impiis, detraheret, aut alienum aperte se redderet, advertebat vel reverebatur. Eunomius siquidem varium et excultum, quale sophistarum est, dicendi genus edocendus, a Deo extorris Aetii fuit amanuensis, ex quo præsumptionis aura in ejus animum immissa; nulla licet ex parte divinarum Litterarum rudimentis esset initiatus, ut septem ab eo tomis conscripti liquido manifestant. Cæterum Cyziceni

VARIÆ LECTIONES.

ἔγραψαν b c d, ἔγραψαν vulg. ὅτι ὑπὲρ τοῦ A, καὶ ὑπὲρ τοῦ vulg. ἐπέδωκαν A. ὁμολογήσαντες A a, ὁμολογούντες vulg. ἀποδεξάμενος A. ὑποδ. vulg. παρεχόμενος A. Εὐσέβιος A, ὁ Εὐσ. vulg. Γρηγόριος A, καὶ Γρ. vulg. Γρηγορίου om. a. Οὐάλης, ὁ βασιλεὺς a. τοῖς — ἄρχουσιν om. f. post ἑξορισθέντας b hæc addit: ἐπισκόπους καὶ ὑπὸ Ἰουλιανοῦ καὶ Ἰοβιανοῦ ἀνακληθέντας. ἐξῆλθε τῆς Ἀλ. A. μνήματι b. τῶν add. ex A. τὸν add. ex A. οὗτος A, οὕτως vulg. οἶδεν om. A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

et Niceph. quin et ipse Theophanes pag. 58 idipsum significant, ubi de secunda æcum. synodo, ac Macedonianis dantibus iterum libellos, ut sub Valente dederant Liberio; a quo etiam litteris commendatitiis impetratis, iis se tanquam novis tumi perperam utebantur. COMBEFIS.

(3) De hibernis, tum præsentē, tum superiore anno a Valente Marcianopoli actis Ammianus, lib. xvii.

(4) Ad consulatum Valentiniani et Valentis AA. secundum a Socrate cap. 10, lib. iv, ineunte observatum Eustathii, Sylviani et Theophili episcopo-

rum ad Liberium iter et reditum describit Socrates idem cap. 11: Τῶν δὲ φρονούντων τὸ ὁμοούσιον σφοδρῶς τότε συναβέντων, eo tempore, illis qui fidem consubstantialis servabant, graviter et acerbe exagitatis: τότε, inquam, eo consulatu, qui Augustorum eorumdem imperantium annus numeratus est quartus, quo illi Romam profecti, ac postmodum reversi concilium Tyanis habuerunt, quod nonnisi circa consulatum ejusdem finem, vel anno sequenti, hoc est jam a Septembri Valentiniano anno quinto fluente, potuit congregari: de quo Sozomenus, lib. vi, cap. 12.

Eunomium veint hæreticum et blasphemum expulserunt. Profectus ille junctus est Eudoxio. Quin blasphemus mirum in modum exstitit, enuntiare ausus : Deum præter aut supra nos de propria natura nullam cognitionem habere. Sub impiis istis Valente et Eudonio multo asperiora, quam quæ suis persecutionibus gentiles exereuerint, orthodoxis acciderunt.

Hoc anno, mortuo Eudoxio, Demophilum episcopum sibi præfecerunt Ariani, Evagrium quemnam ex adverso elegerunt orthodoxi. Hunc Eustathius sacer Antiochiæ præsul Cpoli clam degens consecravit, reversus nimirum ab exsilio Joviani principis edicto, quem cum vivum non offendisset, occulte morabatur in urbe. Audita Evagrii ordinatione, Valens Marcianopoli moram trahens sacrum Eustathium relegavit Bizyam, expulsoque Cpoli Evagrii, ecclesiæ Demophilo Ariano commendavit.

A. C. 362. — *Cpolis episcopi Demophili annus primus.*

50 Hoc anno ad impium Valentem Nicomediam profectum legationem submiserunt orthodoxi viros ex ecclesiastico ordine octoginta, quorum principes erant Theodorus, Urbanus et Menedemus : quos omnes ipso quo appulerant navigio igne supposito Valens concremari jussit. Omnes itaque cum nave ad Daciza usque semper ardente consumpti.

A. C. 363. — Hoc anno sacrorum et conventuum agendorum gentilibus potestatem fecit scelestus Valens : Judæosque præcipuo cultu prosequabatur : solos duntaxat orthodoxos persequebatur, et res ad apostolicam Ecclesiam spectantes deprimebat.

A. C. 364. — Hoc anno Valens Antiochiam Syriæ profectus atrociam quæque in orthodoxos exercuit supplicia, plurimos occidit gladio, alios in præterfluentem fluvium demersit. Sic etiam Edesam adveniens pejora multo patravit. Modestum enim præfectum plebem orthodoxam ad S. Thomæ sacram ædem congregatam concludere præcepit, et crudeliter inactare. Quod autem mulieri accidit, quæ cursu concitato filium parvulum ad necem trahebat, Valenti pudorem incussit, præfecti percussit animum, et dirum facinus, ne progrediretur,

VARIE LECTIONES.

* τοῖς ὀρθόδοξοις om. a. * δὲ add. ex A. ¹⁰ προσβάλλοντο A. προσβαλον vulg. ¹¹ Βιζύην A h e, Κύζικον vulg. ¹² ἀνεστειλαντο b. ¹³ ὀγδοήκοντα] πέντε A. ¹⁴ ὑφαφθῆναι A, ὑπαφθ. vulg. ¹⁵ Δακίζοντος A e, Δακιδίζων b, Δακίοντος f. ¹⁶ ὡσαύτως:] οὕτως δὲ b. ¹⁷ καὶ Ἰουδαίους — ποταμὸν ὡσαύτως om. A. ¹⁸ ἔθαλπεν καὶ add. ex b. ¹⁹ μόνους:] μόνον a. ²⁰ ἦν om. b. ²¹ ὑπάρχω a. ²² συλλαβεῖν] συνελεῖν f. ²³ Ἐπαρχον b, Ὑπαρχον vulg. ²⁴ δῆλον A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(5) Eudoxium Valentiniano et Valente jam tertium coss. defunctum aperte narrat Socrates, lib. iv, cap. 13 : Eudόξιος ὁ τῆς Ἀρειανῆς Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος εὐθὺς μετὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἔξοδον τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο ἐν ὑπαταία Οὐαλεντινιανοῦ τὸ τρίτον ὁ Οὐάλεντος; τὸ τρίτον. Principum istorum consulum tertium imperii eorumdem septimo nonnulli adjungunt, chronicon Alexandrinum Valentiniani Augusti consulum tertium, et Victoris ejusdem imperii anno quinto, Valentis autem tertium et Valentiniani quartum sexto consociat.

(6) Socrates lib. iv, cap. 13, scribit Δακίζων. Sozomenus, lib. vi, cap. 15, habet ἄχρι Δακίδος, marginalis lectio Δακιδίζης. Legit Rufinus

A ὀρθόδοξοις * ἐπὶ Οὐάλεντος καὶ Εὐδόξιο τῶν ἀσεβῶν.

ausus : Deum præter aut supra nos de propria natura nullam cognitionem habere. Sub impiis istis Valente et Eudonio multo asperiora, quam quæ suis persecutionibus gentiles exereuerint, orthodoxis acciderunt.

Τούτῳ δὲ * τῷ χρόνῳ Εὐδόξειο τελευτήσαντος (5) Δημόφιλον Ἀρειανοὶ προσβάλλοντο ¹⁰ ἐπίσκοπον· οἱ δὲ ὀρθόδοξοι Εὐάγριον τινα, ὃν ἐχειροτόνησαν Εὐστάθιος ὁ ἱερεὺς Ἀντιοχείας, λαθραίως διάγων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἐξορίας ἐπὶ Τοβιανοῦ· μὴ εὐρῶν δὲ αὐτὸν ζῶντα ἐν τῇ πόλει ἐκρύπτετο. Τὴν δὲ Εὐάγριου χειροτονίαν ἀκούσας Οὐάλης ἐν Μαρκιανουπόλει διάγων Εὐστάθιον μὲν τὸν ἱερὸν εἰς Βιζύην ¹¹ ἐξώρισεν; Εὐάγριον δὲ τῆς πόλεως ἐκβαλὼν, Δημοφίλῳ τὰς ἐκκλησίας παρέδωκε τῷ Ἀρειανῷ.

A. M. 362. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Δημοφίλου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐάλεντι τῷ δυσσεβεῖ προσείλαν ἀπίστειλαν ¹² οἱ ὀρθόδοξοι ἐν Νικομηδείᾳ ἐλθόντι ἄνδρας ἱερατικοὺς ὀγδοήκοντα ¹³ πέμψαντας, ὧν προηγούντο Θεόδωρος καὶ Οὐρβανὸς καὶ Μενέδημος, οὓς πάντας σὺν τῷ πλοίῳ ὑφαφθῆναι ¹⁴ Οὐάλης ἐκέλευσεν· καὶ πάντας σὺν τῇ νηϊ κατεφλέχθησαν μέχρι Δακίζων ¹⁵ (6) τοῦ πλοίου διαρκίαντος.

A. M. 363. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐάλης ὁ μιαιφόνος τοῖς Ἑλλησιν ἄδειαν ἔδωκεν θυσίας καὶ πανηγύρεις ἐπιτελεῖν· ὡσαύτως ¹⁶ καὶ Ἰουδαίους ¹⁷ ἔθαλπεν ¹⁸ καὶ ἐτίμα. Μόνους ¹⁹ δὲ τοὺς ὀρθόδοξους καὶ τὰ τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἦν ²⁰ δεινῶς διώκων.

A. M. 364. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐάλης ἐν Ἀντιοχείᾳ (7) τῆς Συρίας εἰσελθὼν πάνδεινα τοῖς ὀρθόδοξοις ἐνεδείξατο, πολλοὺς ἀνελὼν μαχαίρᾳ, καὶ ἄλλους ἀποπνίξας εἰς τὴν παραρρέοντα ποταμὸν ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν Ἑδέσαν καταλαθὼν χεῖρονα ἔπραξεν, καλεῦσας Μοδέστην τῷ ἐπάρχῳ ²¹ τὸ πλῆθος τῶν ὀρθόδοξων συλλαβεῖν ²² εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Θεωμᾶ συνερχόμενον, καὶ φονεῦσαι. Τὸ δὲ κατὰ τὴν γυναῖκα σὺμβάν τὴν Ἐλκουσαν τὸ τέκνον σπουδῇ ἐπὶ τὸν θάνατον, τὸν τε Οὐάλεντα ἤσχυνεν, καὶ τὸν Ἐπαρχον ²³ κατέπληξεν, καὶ τὸ ἄγος ἐκώλυσεν, Θεοῦ δηλονότι ²⁴

D Acibizam. Lega varias lectiones. (7) Antiochenum iter Valens ipso et Valentiniano tertium consulum gerentibus aggressus est, uti Socrates clare describit lib. iv, cap. 14. Is consulatus annuum imperii ejus septimum signat, a cuius mense Septembris octavus iste a Theophane propositus ducit initium : quare, quæ tum superiore, tum iterum alio priore, contigisse scribuntur, cum inter agendum iter illud sint gesta, præter ordinem præmissa, et in hunc annum seponenda intelliguntur : de quibus necnon aliis sequentibus Socrates, lib. iv, capp. 13 et 14; Theodoretus lib. iv, capp. 13 et 16; Sozomenus, lib. vi, capp. 14, 15 et 16.

τοῦτο οἰκονομήσαντος. Εὐσέβιον δὲ τὸν Σαμοσάτων A
 ἐξώρισαν εἰς τὴν Θράκην, ὅτε ²⁹ καὶ πλεον ἔθαυμα-
 στήθη ὁ ἅγιος ἔκουσῶς τῆς πόλεως ἐξελθὼν, καὶ
 ἀκολουθήσας τοῖς ἐλαύνουσι, μὴ συγχωροῦντος τοῦ
 λαοῦ· ἀντ' αὐτοῦ δὲ οἱ Ἀρειανοὶ Εὐνόμιον τινα
 Ἀρειανὸν διάπυρον προεβάλλοντο ³⁰, ᾧ οὐδεὶς τῶν
 Σαμοσατέων ἐκοινώνησεν. Τοῦτου λουομένου, καὶ τὸν
 λαὸν συλλούσασθαι προτροπομένου, εἰ μὴ τὸ ὕδωρ
 τῆς ἐμβάτης ³¹ ἐν ἧ εἰσῆλθεν Εὐνόμιος (8) ἐκένωσαν,
 καὶ ἄλλου ἐπλήρωσαν, οὐκ ἠνεύχοντο λούσασθαι, με-
 μιάνθαι, λέγοντες, ὑπὸ Εὐνομίου τὸ πρότερον. Ὅπερ
 μαθὼν ἔφυγε τῆς πόλεως ἀσπόνδως μισούμενος. Τοῦ-
 του δὲ ὑποχωρήσαντος ³², Λοῦκιόν τινα προφανῆ λύ-
 κον Ἀρειανὸν προεβάλλοντο ³³. Ὁμοίως καὶ ἐν Καπ-
 παδοκίᾳ τὰς ἐκκλησίας Ἀρειανοῖς ³⁴ παραδοῦναι
 ἔσπουδαζεν, τῆς ἐναντιώσεως δραξάμενος, ἧς ἔσχεν
 παρὰ τοῦ ³⁵ μεγάλου Βασιλείου πρεσβυτέρου τότε τῆς
 Μεγάλης ³⁶ ἐκκλησίας Καισαρείας ὑπάρχοντος, καὶ
 Εὐσέβιον τὸν ἐπίσκοπον διεγείροντος εἰς ζῆλον ὀρθο-
 δοξίας, μὴ ὑπείκειν τῇ δυσσεβείᾳ Οὐάλεντος.
 clesiae Cæsariensis presbyteri animo quo se tunc
 defensionem, ne Valentis impietati succumberet, fortiter excitavit.

A Deo nimirum ita disponente, comescuit. Euse-
 bium porro Samosatensium episcopum exulare
 jussit in Thraciam : quo factum est, ut sanctus
 sponte decedens ex urbe et populo quamvis ob-
 sistente agentes se properanter insequens ma-
 jorem de se mirandi causam daret. In ejus vero
 locum Eunomium Arianarum partium insignem
 patronum intruserunt Ariani, cujus communione
 Samosatensium nullus sese consortem adjunxit.
 Hic ad publica balnea progressus, cum populum
 simul lavari adhortaretur, nullus lotum ire su-
 stinuit, quin prius qua laverat aqua, receptaculum in-
 tegre purgaretur, et alia recens infunderetur. Infecta
 est, dicebant, prior aqua ab Eunomio. Quod cum ille
 resciret, se nimirum irreconciliatis animis in-
 fensum, civitatis discessu se ipsum damnavit. Eo
 dilapso, Lucium quemdam lupum manifestum
 promoverunt Ariani. Cappadocia pariter ecclesias
 Arianis committere studebat Valens, accepta ve-
 xandi causa ex generoso Basilii tunc magnæ ec-
 clesiae Cæsariensis presbyteri animo quo se tunc
 defensionem, ne Valentis impietati succumberet, fortiter excitavit.

A. M. 3865. — *Persῶν βασιλέως Ἀρταξήρου*
ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Πέτρου (9) ἔτος α'.

Ἀντιοχείας πάλιν Μελετίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτι Οὐάλεντος ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγοντος
 ἐδράθησάν τινες ἐπιβουλὴν κατ' αὐτοῦ μελετῶν-
 τες (10)· καὶ ἀνῆρθησαν σίφος ἀσεβῶν. Διὰ γὰρ
 μαντείων καὶ θυσῶν τὴν συσκευὴν κατεργάζοντο.
 Ταῦ δὲ πολυάθλου καὶ πολλὰ καμόντος Ἀθανασίου C
 μεταστάντος πρὸς Κύριον, ἐπισκοπήσαντος ἔτη 25
 καὶ τεσσαράκοντα, ἐν διωγμοῖς δὲ καὶ τοῖς ὑπὲρ εὐ-
 σεβείας κινδύνοις τὰ τεσσαράκοντα, Πέτρος τὴν ἐπι-
 σκεπὴν διεδέξατο, ἣν οἱ Ἀρειανοὶ διὰ τινος Μάγνου
 τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν ταμίᾳ ³⁷ ἀπέλασαν· Λοῦ-
 κιον δὲ ἀντικατέστησαν ³⁸. Τότε πολλοὶ τῶν ὀρθοδό-
 ξων ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν παρθένων ἀθέως ἠκίσθη-
 σαν, πολλοὶ δὲ καὶ ³⁹ ἐν βασάνοις ἐτελειώθησαν. Ὁ
 δὲ Πέτρος φυγὰς εἰς Ῥώμην ὤχρητο πρὸς Δάμασον,
 ὡς ὁμόδοξον· ὅτε καὶ τὰ γενόμενα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δι'
 ἐπιστολῆς ἔγραψεν ⁴⁰ φρικώδη ὑπὸ Ἀρειανῶν· τῷ δ'

51 A. C. 365.—*Persarum regis Artaxeris annus*
primus.

Alexandriæ episcopi Petri annus primus.

Antiochiæ episcopi Meletii iterum annus primus.

Hoc anno Valente Antiochiæ moram agente de-
 prehensi sunt quidam in eum insidias meditati,
 qui omnes, ceu profanorum et impiorum hominum
 globum componentes, e medio sublatis sunt; per
 divinationes enim et impura sacrificia machinam
 facinoris construxerant. Jam vero exercitatissimo
 et continuis laboribus assueto illo Christi athleta,
 Athanasio, inquam, ad Dominum migrante, post
 gesti episcopatus annos sex et quadraginta, quorum
 integros quadraginta in persecutionibus periculis-
 que pro fide et pietate susceptis peregerat, Petrus
 sedis obtinuit successionem, quem Ariani ορε
 Magni cujusdam regio ærario præfecti, Lucio
 in thronum restituto, expulerunt. Plerique tunc
 orthodoxorum, viri, mulieres, virgines verberibus
 fœde sunt lacerati, plures etiam perierunt. Petrus

VARIÆ LECTIONES

²⁹ ὅτε] ὅτι b. ἔθαυμάσθη A. ³⁰ προεβάλλοντο A, προεβάλλ, vulg. ³¹ Εὐνόμιος A, ὁ Εὐν. vulg. ³² προ-
 χωρήσαντας Par. ³³ προεβάλλοντο A, προεβάλλ, vulg. ³⁴ Ἀρειανοῖς add. ex A. ³⁵ παρὰ τοῦ A, παρ' αὐ-
 τοῦ τοῦ vulg. ³⁶ μεγάλης om. A. ³⁷ ταμίᾳ A, ταμεία vulg. ³⁸ ἀντικατέστησαν Par. ³⁹ καὶ add. ex A.
⁴⁰ ἔγραψαν A et alii.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Exhibet euchologium inter Theophaniorum D
 officia, qua labri sive crateris aqua benedicitur διὰ
 πόσιν, νίψιν, ἢ ράντισιν· masculinum ibi refert
 genus.

(9) Annos 6, dies 288 obtinet apud Abrahamum
 Ecchellensem. Idem canonio sequente annos decem
 ab auctore accipit, ejusdemque annus primus
 denuo numeratur.

(10) Etiam verba Marcellinus suggestissis opinan-
 dus libro xxix ineunte: Qui dum ibi moratur se-

curus hostium externorum, Antiochiam imperator
 Romanus ingressus, intestinis pene perierat fraudibus
 etc., quas Socrates lib. iv, cap. 15, et Sozomenus,
 lib. vi, cap. 55, enarrant. Socrates cap. 16, Atha-
 nasii mortem prosequitur, quam Valentiniani anno
 decimo ascribit Hieronymus, auctor nono; uterque
 tamen penultimo, cum hic principis illius annos
 undecim tantum numeret: sed etiam nonnulli
 apud Pontacum codices utrumque convenire de-
 monstrant.

autem, significatis prius per epistolam Arianorum A αὐτῷ ἔπει ὁ Βασιλεῖος (14) τῆς Καισαρέων ἐπισκόπου-
hoirendis accleribus, Alexandria fugitivus, ad Da-
masum catholici dogmatis consortem Romam pergebat. Eodem anno Cæsariensis Ecclesiæ factus est
episcopus Basilius. Eusebio piam nec nomine alienam mortem obeunte.

A. C. 366. — Hoc anno post Auxentium Medio-
lanensem Ecclesiæ Ambrosius præficitur episco-
pus in hunc modum : Tumultuante de episcopi
electione populo, Ambrosius provinciæ præsidem
agens, tumultum sedaturus a Valentiniano ibi
tunc forte moram habente mittitur. Nondum ille
sacro tinctus erat baptismate, justi tamen et æqui
præcipuam curam gerebat, et insignes quosque
magistratus, præter juris placita nonnihil perpe-
trantes generoso ductus animo arguebat. Populus
dissensione deposita, una voce unaque sententia
designat episcopum Ambrosium. Quod cum audi-
ret Valentinianus, confestim Ambrosium sacro
baptismatis ritu initiatum præcipit episcopum ordi-
nari, sub omnium conspectu Deo gratias referens
52 his verbis : Gratias tibi, Domine omnipotens,
Salvator noster, quod huic viro, cui corporum de-
mandaveram magistratum, tu, suffragio meo a juris
tramite nullatenus declinasse probato, animarum
curam commiseris. Lucius porro juvantibus Arianis
multa mala Alexandriæ perpetravit. Dæmonum
siquidem cantilenas in ecclesia, quæ Theonæ no-
mine dicitur, una cum saltatoribus introductis
cecinerunt ; virgines etiam vestibus reductis in fa-
ciem nudas per urbem cum atrocissimis conviciis
circumducentes impudentissime consumpaverunt :
sed et plerasque confecerunt, quarum etiam cor-
pora parentibus misere deposcentibus in sepultu-
ram reddere recusarunt. Quinetiam intus ad ipsum
altaris sacrarium puerum cynædum ad turpia officia
illuc præstanda adduxerunt. Cum vero totus occi-
dens consubstantialis Trinitatis fidei profiteretur,

A. M. 5866. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀμβρόσιος μετὰ
Αὐξέντιον τῆς Ἐκκλησίας Μεδιολάνων ἠγήσατο οὕτως·
Τοῦ δήμου στασιάζοντος· περὶ προβολῆς ἐπισκόπου,
Ἀμβρόσιος (12) ἡγεμὼν τῆς χώρας τελῶν ἐπέμφθη
ὄψθ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ βασιλέως· ἐκεῖσε διάγοντος
κωλύσαι τὴν στάσιν, ἀβάπτιστος μὲν ³⁸ ἔτι ὢν, πάνυ
δὲ τοῦ δικαίου φροντίζων, καὶ τοὺς μείζονας ἀρχον-
τας γενναίως διελέγχων ἀδικούντας. Ὁ οὖν ³⁹ δῆμας
παυσάμενος τῆς ἔριδος, ὁμοφώνως ⁴⁰ τὸν Ἀμβρόσιον
ἐπίσκοπον ἐψηφίσαντο, ὅπερ ἀκούσας Οὐαλεντινιανὸς
ἐκέλευσε μνηθέντα χειροτονηθῆναι τὸν Ἀμβρόσιον
ἐπίσκοπον, εὐχαριστῶν ἐπ' ὄψεσι πάντων τῷ Θεῷ
καὶ λέγων· Χάρις σοι, Δέσποτα παντοκράτορ ⁴¹,
Σῶτερ ἡμέτερε, ὅτι ψυχὰς ἐνεχείρισας τῶδε τῷ ἀνδρὶ
σωμάτων ἀρχοντι παρ' ἐμοῦ γενομένῳ, καὶ τὰς ἐμὰς
ψήφους δικαίως ἀπέψηνας ⁴². Λούκιος δὲ ἐν Ἀλεξαν-
δρείᾳ πολλὰ κακὰ σὺν τοῖς Ἀρειανοῖς διεπράξατο.
Ῥόδῳ γὰρ δαιμόνων ⁴³ εἰς τὴν Θεωνᾶ ἐκκλησίαν ἦδον
καὶ ὀρχηστάς εἰσήγον ⁴⁴, τῶν παρθένων τὰς ἐσθῆτας
ἀποσκαπάζοντες, σὺν θυμῷ βινοκτυποῦντες (13), γυ-
μνάς διὰ τῆς πόλεως περιήγον, ἀσελγῶς αὐταῖς χρώ-
μενοι· τὰς δὲ καὶ ἀνέλιον, μηδὲ πρὸς ταφήν δόντες
τοῖς γονεῦσι τὰ σώματα αὐτῶν λίαν ὀδυρομένοις.
Εἰς δὲ τὸ θυσιαστήριον ἔδον μειράκιον ἀσελγῆς αἰ-
σχουρηγῆσαι ἀνήγαγον. Τῆς δὲ Δύσεως πάσης Τριάδα
ἰεροσυνελεύσεως, ἡτήσαντο ⁴⁵ Οὐαλεντινιανὸν,
καὶ ἐποίησαν σύνοδον ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ (14), καὶ τὴν
ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἐκύρωσαν. Ἰδικτον ⁴⁶ δὲ Οὐαλεν-
τινιανὸς ἔγραψεν τοῖς ἐν Ἀσίᾳ καὶ Φρυγίᾳ καὶ Πάσει
τῇ ⁴⁷ Ἀνατολῇ ἐπισκόποις ἐμμένειν τοῖς ὠρισμένοις
παρὰ τῆς συνόδου παρεγγυώμενος, κοινωνῶν καὶ
Οὐάλεντα τὸν ἀδελφὸν καὶ Γρατιανὸν (15) τὸν υἱὸν ἐν

VARIE LECTIONES.

³⁷ ἐπισκόπουσεν] ἐπίσκοπος A, fort. ἡπισκόπουσεν. ³⁸ μὲν add. ex A. ³⁹ ὁ οὖν A, ὁ δὲ vulg. ⁴⁰ ὁμοφώ-
νως A, ὁμοφρόνως vulg. ἐψηφίσαντο A, ἐψηφίσαντο vulg. ⁴¹ παντοκράτορ A, παντοκράτωρ vulg. ⁴² ἀπέψη-
νας A, ἀποψήνας vulg. ⁴³ δαιμόνων B, δαιμονίων vulg. ⁴⁴ εἰσήγον A, εἰσήγαγον vulg. ⁴⁵ ἡτήσαντο A,
ἡτήσαν vulg. ⁴⁶ Ἰδικτον A a c d e f, ut et mox Ἰδικτεσ: sed tamen unice verum esse videtur ἡδικτον.
cfr. p. 205 D. ⁴⁷ τῇ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(11) His quidem annis episcopatum, quem non
primo auspicabatur, tenuit : de quo Baronius anno
Christi 369, num. 41 et seqq.

(12) Ambrosii electionis annus Valentiniani un-
decimus Hieronymo, auctori decimus, utriusque ta-
men, cum hic undecim tantum ejus regni censeat,
penultimus. Videndus in notis Pontacus.

(13) Legendum plane σὺν θυμῷ, quod est thymus,
sive thymum herba nota satis : cum thymo naribus
obstreptentes ; sive eo leviter eas cædentes, quod
ejusmodi herba his soleat adhiberi, teste Dioscor.,
qui ob crassos humores deliquium patiuntur, cu-
jusmodi sunt mulieres, dum patiuntur quæ sunt
naturæ, sive ergo contempni, sive ut venerem ex-
citant, sic sacris virginibus thymum naribus ad-
hibentes illudebant. Quas enim sic reductis vesti-
bus nudas circumducebant per urbem, et ad nares
cædebant, iis impudice abutebantur, ἀσελγῶς αὐταῖς
χρώμενοι, adeoque non atrociter cædebant, ut red-
didit interpres, non attendens aliam vocis illius
alio accentu significationem, unam certe hic com-
modam. Est etiam porrum, cepa agrestis ; sed

thymi herbæ vis et natura hic congruentior, ob
dictam rationem. COMBERTS.

D (14) Ad annum præsentem Illyricam synodum
ideo revocat Theophanes, quod post Ambrosii elec-
tionem, modo recensitam, legerit, Theodoretum,
lib. iv, cap. 6, de eadem synodo contextentem
historiam. Anno D. 365 eam habitam putat Baro-
nius, n. 17 et seqq. ; at cum is annus sit apud eum
Valentiniani secundus, illo nusquam celebrari po-
tuisse sequens nota demonstrat.

(15) Edictum Valentiniani Gratiano jam imperii
consorte declaratum editum constat. Illud idem ad
Illyrici concilii litteras synodales accessisse indicat
Theodoretus, et consentit Baronius locis nuper al-
latis : ex quo tum concilium, tum edictum memo-
ratum nonnisi Gratiano jam in imperatorem ele-
vato audiri cœpisse reliquum est. Errore itaque
deceptus est Baronius ubi anno Christi 365, Valen-
tiniani secundo accenset utrumque, Gratiani vero
promotionem annis duobus semovet, ad Christi vi-
delicet 367, patris autem 4 ; sed an decipere, vel
in errorem inducere voluerit, Gratiani nomine in

τῶν ἰδίῳ προσλαβόμενος. Τότε καὶ Γρηγόριος (16) ὁ
 Θεολόγος τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλιν Ἐκκλησίας
 πρόσθη ταῖς Βασιλείου, καὶ Μελετίου, καὶ τῶν λοι-
 πῶν τῆς εὐσεβείας ὑπερμάχων εἰσηγήσειεν (17). Καὶ
 εἰ μὴ φθάσας τὴν πόλιν ἀνεκαλέσατο, πᾶσα δὲ ἡ
 Ἀρείου καὶ Εὐνομίου λώδης ἐπεπλήρωτο· πάσα·
 γὰρ τὰς ἡ ἐκκλησίας αὐτοὶ κατεῖχον, πλὴν τοῦ εὐ-
 κτηρίου Ἀναστασίας τῆς μάρτυρος· ἐπεσκόπει δὲ
 τῶν Ἀρειανῶν Δημόφιλος. Γρηγόριος δὲ ὁ
 Νύσσης καὶ Πέτρος ὁ ἀδελφοὶ Βασιλείου, διέλαμ-
 πον, Ὅπτιμός τε ἐν Πισιδίᾳ, καὶ Ἀμφιλόχιος ἐν
 Ἰκονίῳ. Βάρσην δὲ τὸν ἐπίσκοπον Ἐδέσσης (18)
 καὶ Παλάγιον Λαοδικείας, ὡς προμάχους τῆς ὀρθο-
 δοξίας ὁ Οὐάλης ἐξώρισεν· Οὐαλεντινιανὸς δὲ ὁ
 ὠνεῖ-
 διαν Οὐάλεντα τὸν ἀδελφόν, ὡς κακόδοξον, μὴ πέμ-
 φας αὐτῷ βοήθειαν κατὰ τῶν Γόθων αἰτοῦντι, ἀλλ' ἂν
 εἰπῶν· Οὐ θέμις ἀμύνειν ἀνδρὶ θεομάχῳ.

clari habebantur. Barsen porro Edessæ episcopum,
 et Laodiceæ Pelagium, ceu rectæ fidei propugna-
 tores, Valens in exsilium eiecit : Valentinianus
 xiliare copias reprimendis Gothorum incursibus
 inferenti supplicias ferre, mihi nefas est.

A. M. 5867. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς ὁ
 μέγας (19) ἐτελεύτησεν ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων,
 βασιλεύσας ἔτη ἕνδεκα, τρόπῳ τοιῦθ'· Σαυρομά-
 ται (20), ἔθνος μικρόν τε καὶ οἰκτρὸν, ἐπαναστάντες
 αὐτῷ καὶ ἠττηθέντες, πρόσθεις ἐπεμψαν αἰτοῦντας
 τὴν εἰρήνην. Οὐαλεντινιανὸς δὲ τοὺς πρόσθεις ἐρω-
 τῶντος, εἰ πάντες οἱ Σαυρομάται τοιοῦτοὶ εἰσὶν τοῖς
 σώμασιν οἰκτροὶ, καὶ αὐτῶν εἰπόντων, οὐ· Τού-
 κριτονας πάντων ὡς ἔχεις καὶ ὄρξ' ὅτι, ἀνακράξας
 βραχίονα· ἔφη· Δεινὰ Ῥωμαίων ἡ βασιλεῖα ὑπομε-
 νεῖ, εἰς Οὐαλεντινιανὸν λήξασα, εἰ Σαυρομάται
 τοιοῦτοὶ ὄντες Ῥωμαίων κατεξανίστανται. Ἐκ δὲ τῆς
 διατάσεως (21) καὶ τοῦ κρότου τῶν χειρῶν φλεβὸς

A facta suis petitionibus a Valentiniano potestate,
 synodum in Illyrico coegerunt, qua Nicææ fidem
 expositam confirmavere. Valentinianus quoque edi-
 ctum ad Asiæ, Phrygiæ, totiusque Orientis episco-
 pos rescripsit, quo ipsos a synodo decretis stare jube-
 bat, et in hunc finem Valentem fratrem et Gratianum
 filium datæ sententiæ socios adhibuit. Tum
 etiam Gregorius Theologus Basilii, Meletii, et ali-
 orum pietatis propugnatorum industria Cpolitanae
 Ecclesiæ regimen suscepit : ac nisi sua diligentia
 ad sincerum fidei sensum urbem revocasset, illam
 utique totam Ariana contagio suis erroribus infe-
 cisset. Cunctas enim, dempto Anastasiæ martyris
 oratorio, ecclesias illi occupaverant : quorum De-
 mophilus episcopum agebat. Eo tempore Gregorius
 Nyssæ antistes, et Petrus Basilii fratres, Optimus
 quæque Pisidiæ et Amphilocheus Iconii præsules
 quæque Pelagium, ceu rectæ fidei propugna-
 torum, Valens in exsilium eiecit : Valentinianus
 iniquum facinus fratri Valenti exprobravit, et au-
 mittere detrectavit, dicens : Homini bellum Deo

A. C. 367. — Hoc anno magnus Valentinianus
 annis vitæ 84, imperii undecim exactis vitam hoc
 pacto finivit : Sauromatæ, gens pusilla et infirma,
 Valentiniano rebellantes, et perdomiti, pacis petendæ
 gratia legatos ad eum miserunt. Eo legatos inter-
 rogante, num Sauromatæ cuncti adeo misero
 et despicabili forent corporis aspectu, responde-
 runt : Reliquis præstantiores hic tenes et coram
 conspicis. Violentius ille inclamans, dixit : Male
 agitur cum Romano imperio, quod in Valentinia-
 num desiit : cum Sauromatæ adeo viles adversus
 Romanos insurgere audeant. Ex clamoris vero con-
 tentione et manuum violento complosu rupta vena, et

VARIE LECTIONES.

ἂν om. A. ἂν τὰς adl. ex A. ἂν ἐπεσκόπει A, ἐπεσκόπησεν. ἂν δὲ om. A. ἂν καὶ Πέτρος A, καὶ ὁ
 Πέτ. vulg. ἂν Βάρσην A et alii, Βαρσύν vulg. ἂν Ἐδέσσης A, Ἐδέσης vulg. ἂν τῆς add. ex A. ἂν δὲ
 add. ex A. ἂν ἔχεις καὶ ὄρξ' A, ἔχεις οὐδ' καὶ ὄρξ' vulg. ἂν ὑπομενεῖ] ὑπομενῆν A, ἀπομένει vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

illis litteris suppresso, et in eorum limine nulla-
 tenus exstante, anno 565, num. 21, nondum com-
 pertum est. Ut autem de illo præfigendo testis
 adest Theophanes, ita certus est auctor Theodoretus
 lib. iv, cap. 7, ex quo edicti titulum non fide-
 liter Baronius exscripsit : Ἀυτοκράτορες μέγιστοι,
 ἀμείβαστοι, νικηταί, Ἀδύγουστοι, Οὐαλεντινιανὸς,
 καὶ Οὐάλης, καὶ Γρατιανός, etc., impp. maximi,
 semper Augusti, victores Augusti, Valentinianus,
 Valens et Gratianus, etc. Baronius scripsit. impp.
 maximi, semper Augg. victores, Valentinianus, et
 Valens episcopis diocesano, etc.

(16) Presentem de Gregorii Theologi in CP. sedem
 promotione errorem corrigi inferius auctor
 ipse ad annum mundi 5873, Christi 373.

(17) Basilio et Meletio, etc., auctoribus ; ut et
 Cedreni interpr. sive illorum hortatu et suasione.
 Minus expressum, Basilii, etc., industria. Impule-
 runt scilicet viri sanctissimi ut Evagrii loco pauca-
 rum plebem CP. orthodoxam foveret, eique præiret,
 etsi nondum urbis episcopus esset, quod postea
 Theodosio imperatore factus est. COMBEFFIS.

(18) Historiam, non chronicon textit hic Theo-
 phanes ; Barses quippe ante Valentis Edessam pro-
 fectioem exsilio multatus est, ex Theodoretii,

lib. iv, cap. 16 ineunte, atque adeo non iis annis
 quibus letho proximus bellum in Gothos ultimum
 renovarat : de Pelagio Laodiceno eadem sentire
 cogit Baronius ad annum C 370, num. 13.

(19) Quotis vixerit aut imperaverit annis Valen-
 tinianus senior vix cum quovis alio consentit
 Theophanes : de his Chronicon Hieronymi et
 Alexandrinum, Victor in epitome, Ammianus, lib.
 xxx ; Socrates lib. iv, cap. 26 ; Sozomenus, lib. vi,
 cap. 36, clarissimi litteris Petavii, Valesii, et alii.

(20) Quados vocant Ammianus et Victor. Hæc
 narratio ex Sozomeno citato.

(21) Ἐκ δὲ τῆς διατάσεως. Sic bene Barb. ut et
 Cedr. ἐκ τῆς δὲ τάσεως. Ὡς ἐτῶν δ'. Annos circiter
 quatuor natum. Quod sequitur, συμπαραούσης καὶ
 Ἰουστινῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Παννονίᾳ· aliter ego
 distinxi, ut clausa periodo in voce αὐτοῦ se-
 quatur. Ἐν δὲ τῇ Παννονίᾳ χώρα τοῦτο μαθὼν Γρα-
 τιανός. Is enim absens erat, sicque absente accla-
 matus est imperator junior frater, qui cum matre
 aderat, ejusque, ut videtur, industria ; ut et ipsa
 filium haberet imperatorem, quod ita Gratianum
 offendit, ut solet inter fratres ex alio et alio
 thoro natos, eorumque parentes facile enasci in-
 vidia. COMBEFFIS.

plurimo sanguine emisso, mensis Dii decimo septimo, indictione tertia moritur in quodam Galliae castello. Gratiano ejus filio absente, et Valente Antiochiæ degente, exercitus loco quo magnus Valentinianus obiit repertus, Valentinianum ejus filium quadriennem, Justina ejus uatre in Pannoniæ provincia præsentē, Augustum declaravit. Gratianus eo percepto fratrem quidem in imperii consortium admisit: quod autem ex proprio consilio id non processisset, variis modis facinoris auctores ultus est. Hinc Valens adversum Gothos Trajanum duce[m] mittit, qui turpiter victus, remeavit. Valenti vero animi molliu[m] exprobranti, respondit: Non ego victus sum, imperator, sed tu, qui bello in Deum illato victoria[m] momenta in partes Barbarorum propendere coegisti. Cæterum non modicam virorum manum, quorum nominis Theta littera caput esset et initium, quod vaticiniis imperium ipsis debere suspicaretur, atque una cum ipsis Theodorum quemdam inter patricos primum Valens interfecit.

Eodem quoque anno quidam ex Novatianis in Phrygia ad vicum Pazum convenientes Pascha simul cum Hebræis celebrare cœperunt: atque deinceps solemnitate[m] Paschalem cum Judæis agendam etiam lege lata sanxerunt: ex quibus Sabbatiani, a quodam Sabbatio traxerunt originem. Tum deum vero Apollinarius Syrus ab Ecclesia palam defecit. Damasus autem Romæ et Petrus Alexandriæ episcopi eos primi condemnare. Impius deinceps Eunomius baptismum unica immersione perficere attentavit: neque in Trinitatis nomen, sed in Christi mortem peragi oportere asseveravit: quare qui Trinitate appellata forent baptizati, repetito baptismo initiabat. Julianus vero cognomento Sabas sacer asceta Edessa Antiochiam profectus orthodoxos, qui Filium Dei Patri consubstantialem assererent, in fide, Arianis anathemate publice damnatis, confirmabat: sed et divinus Aphraates Valentis impietatem magna cum libertate Antiochiæ coram exprobravit et objurgavit. Ex eunuchorum autem numero unus, Aphraatem concivili et minis petulantem adortus, cum ad balneum imperatori parandum fuisset profectus, mentis impotentia subito percussus, in ferventem aquam seipsam conjiciens interiit. Magnus insuper Ephræm virtutum exercitio et eruditione plane divina clarebat: et multos

ραγείσης, και πλείστου ἀναδοθέντος αἵματος, ἐν τινι φρουρίῳ Γαλλίας ὡς θνήσκει, μὴ Δίῳ ιζ' ὡς, Ἰνδοκτιῶνος γ'. Γρατιανοῦ δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μὴ εὐρεθέντος ἐκείσε, και Οὐάλεντος ἐν Ἄντιοχείᾳ διαγοντος, τὸ εὐρεθῆν στρατόπεδον ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας, Οὐαλεντινιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὄντα ὡς ἐτῶν δ' ἀνηγόρευσεν Ἀβγουστον, συμπαρούσης και Ἰουστίνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Παννονίᾳ ὡς. Τοῦτο μαθὼν Γρατιανὸς τὸν μὲν ἀδελφὸν αὐτοῦ εἶχεν συμβασιλεύοντα μεθ' αὐτοῦ ὡς, τοὺς δὲ ἀναγορεύσαντας διαφόροις τρόποις ἐτιμωρήσατο, διὰ τὰ παρὰ γνώμην αὐτοῦ τοῦτο γενέσθαι. Οὐάλης ὡς ἐκ κατὰ Γόθων Τραιανὸν στρατηγὸν πέμπει ὡς, ὃς ἡττηθεὶς ἀτίμως, ἀνέκαμψεν. Ὀνειδίζόμενος δὲ μαλακίαν (22) ὑπὸ Οὐάλεντος, ἀπεκρίνατο· Οὐκ ἐγὼ ἡττημαι, βασιλεῦ, ἀλλὰ σὺ ὡς κατὰ Θεοῦ στρατεύόμενος και τὴν αὐτοῦ βροπὴν προξενῶν τοῖς Βαρβάρῳ. Πολλοὺς δὲ (23) ἀνέλεν Οὐάλης διὰ τοὺς ἐκ τῶν μαντειῶν ὑπονοηθέντας βασιλεύειν ἀπὸ τοῦ στοιχείου ὡς (24), ἐν οἷς και Θεόδωρόν τινα πρῶτον ἐν πατρικίῳς.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ τινὲς τῶν Ναυατιανῶν ἐν Φρυγίᾳ τὸ Πάσχα ἤρξαντο ποιεῖν μετὰ Ἰουδαίων, συνελθόντες ἐν Πάζῳ τῇ κώμῃ, και νόμον ἐξέθεντο μετὰ Ἰουδαίων πασχάζειν. Ἐκ τούτων οἱ λεγόμενοι Σαββατιανοὶ ἀπὸ Σαββατίου τινὸς ὡς ἀνεφύσαν. Ὑστερον και Ἀπολλινάριος ὡς ὁ Σύρος τότε φανερώς ἀπέστη τῆς Ἐκκλησίας. Δάμασος δὲ ὁ Ῥώμης και Πέτρος Ἀλεξανδρείας πρῶτοι τούτους ἀπεκήρυξαν· και Εὐνόμιος ὁ δυσσεβῆς ἐτόλμησε τὸ βάπτισμα ἐν μιᾷ καταδύσει τελεῖν· οὐκ εἰς Τριάδα, ἀλλ' εἰς τὸν ὅταντον τοῦ Χριστοῦ δεῖν βαπτίζεσθαι λέγων· και τοὺς ἐν Τριάδι βαπτιζομένους ἀνεβάπτισεν· Ἰουλιανὸς δὲ, ὁ και Σάβας, ἱερὸς ἀσκητῆς, εἰς Ἀντιόχειαν ἐλθὼν ἀπὸ Ἐδέσσης ὡς, τοὺς τὸ ἰσοούσιον δοξάζοντας ὀρθοδόξους ὑπεστήριξεν, προφανῶς ἀναθεματίζων τοὺς Ἀρειανούς, και Ἀφραάτης ὁ θεῖος μετὰ πολλῆς παρρησίας κατὰ πρόσωπον ἐν Ἀντιοχείᾳ διήλεγξεν τὴν τοῦ Οὐάλεντος ἀσέθειαν· εἰς δὲ τῶν εὐνοούχων θρασείως ὡς τῷ Ἀφραάτῃ λοιδορήσας και ἀπειλήσας, κάπελθὼν ὡς ἐτοιμάσαι βαλανεῖον τῷ βασιλεῖ, πληγὴς τὴν διάνοιαν, αὐτὸν εἰς τὸ θερμὸν ὕδωρ βαλὼν ἀπέλετο. Και Ἐφραῆμ ὁ μέγας ἐν ἀσκήσει και θεῖᾳ διδασκαλίᾳ διέλαμπεν, πολλοὺς μὲν λόγους ἀσκητικῶς, πλείστους δὲ και δογματικούς ἐκ θεοῦ Πνεύματος ἀναβλύσας· τινὰ δὲ τῶν ὡς πονημάτων αὐτοῦ ὡς και φθεσθαι Σύροις παρέδωκεν διὰ τοῦ μέλους

VARIÆ LECTIONES.

ὡς τῆς Γαλλίας alii codd. ὡς ιζ' ζ' A. ὡς A, ὡς vulg. ὡς τῇ Παννονίᾳ A, τῇ Παννονίᾳ χωρὰ vulg. ὡς μεθ' αὐτοῦ A, μετ' αὐτοῦ vulg. ὡς Οὐάλης—πέμπει om. A. ὡς Τραγιανὸν b f. ὡς ὁ add. ex A. ὡς ἀπὸ τοῦ θ' στοιχείου A. (?) ὡς τινὸς] μηνὸς A. ὡς και Ἀπολλ. A, δὲ Ἀπ. vulg. ὡς τὸν add. ex A. ὡς Ἐδέσσης A, Ἐδέσης vulg. ὡς θρασείως] θαρσαλέως A. ὡς κάπελθὼν A, κατελθὼν vulg. ὡς δὲ τῶν A, δὲ και τῶν vulg. ὡς αὐτοῦ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(22) Ipsi pene Theodoretī verbis lib. iv, cap. 29, narrat ista Theophanes: quæ Gratiano quartum et Nerohaude coss. ad autumnum gesta indicat Marccllinus, lib. xxxi.

(23) Inanis repetitio dictorum anno Valentiniani

nono.

(24) Sic omnes codd., quos vaticiniis inductus ex initiali nominis theta imperaturos suspicabatur: COMBESIS.

τοὺς ἀργυτέρους (25) ἐφαλκόμενος· φασὶ γοῦν τρια- A
κοσίας μυριάδας στίχων αὐτῶν ἐκδεδωκέναι τὴν δι-
τως θεόσοφον.

quædam etiam ex suis operibus dedit Syris decantanda, segniores videlicet ad devotionem cantu^s
suavitæ illecturum se arbitratus: trecentas quippe
peritissimè vereque sapientissimè compositas affirmant.

A. M. 5368. — *Ῥωμαίων βασιλέως Οὐδέλκετος*
ἑτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει ἡ τῶν Μεσσαλιανῶν ¹⁶ αἵρεσις (26),
ἔχον Εὐχῆτων ¹⁷, καὶ Ἐνθουσιαστῶν, ἀνεφύη ¹⁸. Οὐ-
τοι φάλλοντες κυμβαλλίζουσι ¹⁹ (27) καὶ κροταλλίζουσι
ἐὰν παρὰ τῷ ²⁰ Δαδίδ παχέως ἐκλαμβάνοντες καὶ
ἰνοήτως. Ταύτης αἰρεσιάρχαι ²¹ Δαδῆς καὶ Σάββας
καὶ Ἀδέλφιος, φασὶ δὲ τινες, ὅτι καὶ ὁ Σεβαστείας ²²
Εὐστάθιος· οἷς ἀντέστησαν γενναίως Ἀμφιλόχιος B
Ἰκονίου καὶ ²³ Ἀγνώτος Μελιτινῆς, ὕστερον δὲ καὶ
Ἰλαβιανὸς Ἀντιοχείας. Οὐάλης δὲ πᾶσαν Ἐκκλησίαν
πορθήσας, ἦεν εἰς Καισάρειαν ἐξ Ἀνατολῆς (28)

54 quidem sermones ad monasticæ vitæ instru-
ctionem, plures vero ad Christianorum dogmatum
stabilimentum spectantes divino spiritu effudit :

versuum myriadas ab homine rerum divinarum

A. C. 368. — *Romanorum imperatoris Valentis*
annus primus.

Hoc anno Messalianorum, hoc est Euchitarum et
Enthusiastarum hæresis enata est. Isti Davidis
verba pingui rudique capti interpretati inter con-
cinnendum psalms tripudia choreasque ducunt.
Hæresis hujus principes fuere Dadoëz, Sabbas et
Adelphius, et, ut autumant quidam, etiam Eusta-
thius Sebastææ episcopus : quibus Amphilocheus
Iconii, Letoius Melitines, ac demum Flavianus An-
tiochiæ præsules sese fortiter opposuere. Cæterum
Valens devastata universa Ecclesia, in divinum Basi-

VARIE LECTIONES.

¹⁶ Μεσσαλιανῶν A. ¹⁷ Εὐχητῶν A, Εὐχίτων vulg. ¹⁸ ἀνεφύη A b e f, ἐφύη vulg. ¹⁹ κυμβαλλίζουσι
καὶ κροταλλίζουσι A, βαλλίζουσι vulg. ²⁰ τῷ Δ. A, του Δ. vulg. ²¹ αἰρεσιάρχαι A, αἰρεσιάρχης vulg.
²² Σεβαστιανὸς A f, Σεβάστιος a. ²³ καὶ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(25) De Græcor. melodis exquisitum Leonis Al-
liti opusculum legendum.

(26) In Theophanis sententiam de Messalianorum
hæresis origine accedit Petavius notis in Epiphani-
um.

(27) Suidas βαλλίζειν, τὴν κύμβαλα κτυπεῖν, καὶ
πρὸς τὴν ἐκείνων ἦχον ὀρχεῖσθαι. Est quoque Latini C
nis ballo et ballatio, salto : de quibus Mursius, et
Lacerda in adversariis. Dictionem Græcam, et an-
tiquis scriptoribus notam vindicat Athenæus Deip-
nosoph. lib. viii. — Addunt Barb. Peyr. etc., καὶ
κροταλλίζουσι· malim κροταλλίζουσι, quod et Anast.
Igit. *Streptitum agunt, sive manuum plausu sive*
crepita culis. Plaudunt manibus, inquit. Κρόταλον,
sunt qui musicum instrumentum exponant, quo
Aegyptii utebantur in deorum corimonis. Pro βαλ-
ίζουσι legit Anast. βαδίζουσι, psallentes incedunt :
quod forte melius : pluraque sunt prophetæ loca,
quibus crassius intellectis, hi suum illum errorem,
ut ab Anastasio traditur, hauserint. Post ἐνθου-
σιαστῶν addit Cedr. τῶν καὶ Βωγομίλιον· *Qui et*
Bogomili dicti sunt, quod forte eorum nomen tunc
vulgatisset. COMBERIS.

(28) Non prætereundum errorem (pace tanti viri
dixerim) in Baronio ad annum 370 num. 37 de-
prebendo. Uno quippe Valentis Cæsaream accessu
posito, eo profectum existimat, cum Nicomedia iter
agens Antiochiam perferret, Basiliumque loci ejus-
dem creatum antistitem reperit. Valens, inquit,
Nicomedia recedens, contulit se cum suis Cæsaream
Cappadocia, vexaturus Ecclesiam illam, nempe quod
præter suorum magistratum sententiam creassent
orthodoxæ fidei insignem defensorem, acerrimèque
propugnatores magnum Basilium. Infra vero : *Quid*
autem actum sit a Valente adversus Basilium, cum
Cæsaream venit, Sozomenus et alii cum recitant,
plane hallucinantur, dum putant adventum Valentis
Cæsaream eo tempore contigisse, quo Eusebii ejus
civilitatis episcopi adversus Basilium similtas illa
vigebat. Nam Basilio jam episcopo creato, Valentem
eo pervenisse, ipsa rerum gestarum series plus certo
declarat. Verum semel et iterum, Antiochiam vide-
licet euntem, et ex ea revertentem, iter Cæsarea
fecisse, et in eam ingressum, Baronium non ad-
vertisse, ex ejus verbis plus æquo constat. Inire

primo Antiochiam tendens Basilium quidem audit
orthodoxæ fidei defensorem et propugnatores
magnum, at neque præsentem, neque reperit epi-
scopum : secundo, cum nimirum rediret, conspi-
cium habuit, et Ecclesiæ Cæsariensis rectorem, et
cum eo gessit illa, quæ hic brevibus contracta fu-
sius a Theodoro referuntur lib. iv, cap. 17, et a
Sozomeno lib. vi, cap. 15. Duplicis illius Cæsaream
adventus assertor est, tum quem Baronius eludit
Sozomenus, tum Gregorius Theologus orat. 20 in
Basilii laudem pronuntiata. Illius testimonio, quo
nugari Baronius censet, omisso, hujus verba re-
feram. Καὶ μετὰ τοιαύτης ἡμῶν ἐπιστρατεύσει τῆς
ἀσεβείας. *Cum hujusmodi impietate adversum nos*
expeditionem (Cæsaream versus) suscipit Valens :
nox exercitus, ducumque Valentis barbaricas in-
cursionibus superante impetu descripto, et enarrata
per ecclesias illas immissa strage, tum Gregorii ad
Basilium legatione, et ejus e Ponto reditu, subdit :
Atque ille sane, Valentis comites, sic infectis rebus
discesserunt, mali male tum primum pudefacti, et
superati, atque edocti, etiamsi alios homines, Cap-
padoce tamen non ita continere, ac pro nihilo
putare, quorum nil tam proprium est, quam fidei
firmitas, etc. Exinde composita cum Eusebio pace,
coque ad Christum migrante, Basilium designatus
antistes refertur : *Quid alia dicere necesse est?*
subjicit nonnullis interjectis Gregorius, verum-
enimvero *Christi hostis imperator, et fidei tyrannus,*
cum majori impietate, ac ferventiore acie, utpote
cum valentiore adversario rem habiturus, ad nos
iterum venit, impuri ac pravi illius spiritus in mo-
dum, qui ex hominis corpore pulsus, diuque vagatus,
ad eundem rursus cum majori spirituum agmine
habiturus redit, etc. Ac inferius : *Ut vero per-*
agratis omnibus oppidis, ad hanc firmam et inoffen-
sam ecclesiarum matrem se contulit, etc. Hæc si non
geminum Valentis Cæsaream accessum probant,
plane hallucinor. Secundo vero, quæ hic tanguntur,
contigisse testes sunt Sozomenus et Gregorius,
quibus adjungit se auctor dicens : Ἦκεν εἰς
Καισάρειαν ἐξ Ἀνατολῆς κατὰ τοῦ θεοῦ Βασιλείου
μυιόμενος· ἐπραξε δὲ καὶ ἂ ὁ μέγας Γρηγόριος εἰς
τὴν Βασιλείου ἐπιτάφιον ἐλεγεῖν.

lium furens ex Oriente Cæsarcam se contulit, ubi demum ea admisit, quæ Gregorius in funebri oratione in Basilium refert: quo tempore Galates Valentis filius gravi morbo jactatus periit, et conjux Domnica difficili ægritudine vexata est. Demosthene vero uno e coquorum Valentis numero, divinum Basilium, ea quam habuit ad imperatorem allocutione, incursante, et barbarica dialecto nonnulla interlocuto, doctor, sermone ad eum converso, En, inquit, etiam Demosthenem illiteratum conspeximus. Valens itaque Basilium reveritus, multa prædia, eaque optima, leprosis, quorum vir sanctus curam habebat, concessit: robur tamen pectoris, et inflexum Basillii animum conspicatus, exsilii sententiam in eum pronuntiavit. Latis exsilii tabulis cum subscribere vellet, tribus contritis calamis, luxatisque manus et obstupefactis viribus, ne litteram quidem apponere usquam valuit.

A. C. 369. — Hoc anno Mavia Saracenorum regina, multis cladibus Romanorum imperio illatis, pacem expetiit, et Moysen quemdam (d) solitariam vitam in desertis agentem, conversis penes se ad Christum Saracenis, episcopum dari postulavit. **55** Imperatōre sedulo id annuente, Moyses Lucii Ariani ordinationem non admisit, verum ab orthodoxorum quopiam in exsilium misso se voluit consecrari: quod et factum est. Eo secum deducto, multos ex Saracenis Christianos effecit Mavia. Illam religione Christianam, genere Romanam exstitisse ferunt, inter captivos autem abductam, Saracenorum regi ob vultus speciem summopere gratam; hoc pacto regni potestatem obtinuisse. De Saracenorum gente narrat Sozomenus, unde cœperit et acceperit nomen; et ut tertio supra decimum anno circumcidi se patiatur. Gotthi porro ab Hunnis bello superati, ab imperatore Valente per Euphilam episcopum suum Ariana labe infectum, atque cum Eudoxio et Acacio pariter Arianis sub Constantio conversatum, quo pacto Gotthos Ariana dogma edocuit, auxilium exposcunt. Gotthi in duas factiones dividebantur: et horum quidem Athanarichus, aliorum Phritigernes dux exstitit. Illic viribus inferior et victus, suppetiis a Valente acceptis, Athanarici comites debellat. Hinc Valentem gratia promeriturus, Gotthos in Arianorum dogmate amplius obfirmavit.

κατὰ τοῦ θεοῦ Βασιλείου μαινόμενος· ἔπραξε δὲ καὶ ὁ ⁵⁵ μέγας Γρηγόριος εἰς τὸν Βασιλείου ἐπιτάφιον ἔλεξεν· ἦνίκα καὶ Γαλάτης ὁ ⁵⁶ Οὐάλεντος υἱὸς χαλεπῶς χειμασθεὶς ἀπέθανεν, καὶ ἡ σύμβιος Δομνίκα δεινῶς ἐνόσησεν. Δημοσθένους δὲ ἐνὸς τῶν ὀφθοποιῶν Οὐάλεντος ἐν τῇ πρὸς τὸν βασιλέα συντυχίᾳ τοῦ θεοῦ Βασιλείου καταδραμόντος, καὶ βαρβαρίσαντος μικρὸν ⁵⁷, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ διδάσκαλος· Ἰδοῦ, ἔθεασάμεθα καὶ Δημοσθένην ἀγράμματον. Οὐάλης δὲ ⁵⁸ αἰδεσθεὶς Βασιλείου, πολλὰ χωρία καὶ κάλλιστα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ φροντισζόμενοις [λελωθημένοις] ⁵⁹ (29) ἔδωρήσατο· καὶ τὰ στερβῶν καὶ ἀκλινῶς τοῦ Βασιλείου ὄρων, ἔξοριαν κατ' αὐτοῦ ἐψήφισατο. Τὸ δὲ γράμμα τῆς ἔξορίας ὑπογράψαι ⁶⁰ θελήσας οὐκ ἴσχυσεν, τριῶν μὲν καλὰ μιν συντριβέντων, ἔσχατον δὲ καὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ παρεθείσης.

A. M. 5869. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μαυτα Σαρακηνῶν βασίλισσα (30) πολλὰ κακὰ Ῥωμαίοις ποιήσασα εἰρήνην ἤτησατο, καὶ Μωσῆν ⁵⁵ τινὰ τῶν ἀσκούντων κατὰ τὴν ἔρημον ἐπίσκοπον δοθῆναι τοῖς Χριστιανίζουσι παρὰ τοῖς ⁵⁶ Σαρακηνοῖς ἤτησε. Τοῦ δὲ βασιλέως σπουδαίως τοῦτο ποιήσαντος, Μωσῆς οὐκ ἐδέξατο ὑπὸ Λουκίου τοῦ Ἀρειανοῦ χειροτονηθῆναι, ἀλλ' ὑπὸ τινος τῶν ἐξορίᾳ ὀρθοδόξων, ὅπερ καὶ γέγονεν· τοῦτον λαβοῦσα Μαυτα πολλοὺς Χριστιανούς ⁵⁷ ἀπὸ Σαρακηνῶν ἐποίησατο. Φασὶ δὲ ὅτι καὶ αὐτὴ Χριστιανὴ ἦν, Ῥωμάτα τῷ γένει, καὶ ληφθεῖσα αἰχμάλωτος ἤρσεν διὰ κάλλος τῷ βασιλεῖ τῶν Σαρακηνῶν· καὶ οὕτως τῆς βασιλείας ἐκράτησεν. Ἱστορεῖ δὲ πολλὰ ⁵⁸ περὶ τοῦ ἔθνους ὁ Σωζόμενος (31), ὅθεν τε ἤρξατο, καὶ ὀνομάζεται, καὶ ὅτι δεκατριῶν ἐτῶν περιτέμνεται. Οἱ δὲ Γότθοι (32) ὑπὸ τῶν ⁵⁹ Οὐννων πολεμηθέντες, βοήθειαν αἰτοῦνται παρὰ τοῦ βασιλέως Οὐάλεντος δι' Εὐφίλα ⁶⁰ ἐπισκόπου αὐτῶν Ἀρειανόφρονος προσυνητριβέντων ἐπὶ Κωνσταντίου Εὐδοξίου καὶ Ἀκακίου τοῖς Ἀρειανοῖς. Οὗτος ⁶¹ Ἀρειανίζειν τοὺς Γότθους ἐδίδαξεν. Οἱ Γότθοι διηρέθησαν εἰς δύο· καὶ τῶν μὲν ἑστρατήγηε Ἀθανάριχος, τῶν δὲ Φριτηγέρνης ⁶²· οὗτος ἤτηθεις, καὶ βοήθειαν λαβὼν παρὰ Οὐάλεντος, νικᾷ τοὺς περὶ ⁶³ Ἀθανάριχον· Οὐάλεντι δὲ χαρίζομενος, Ἀρειανίζειν ἐπὶ πλείον ⁶⁴ τοὺς Γότθους ἐδίδαξεν.

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ καὶ ὁ A, καὶ ὁ vulg. ⁵⁶ ὁ add. ex A. ⁵⁷ post μικρὸν b add. μετιδάσαντος. ⁵⁸ δὲ om. A. ⁵⁹ λελωθημένοις om. A. ⁶⁰ ὑπογράψαι A, ἐπιγρ. vulg. ⁶¹ Μωσῆν A b, Μωϋσῆν vulg. ⁶² παρὰ τοῖς A, παρ' αὐτοῖς vulg. ⁶³ πολλοὺς Σαρακηνοῦς Χριστιανούς ἐποτήσατο a c. ⁶⁴ πολλὰ aid. ex a b c d. ⁶⁵ τῶν om. A. ⁶⁶ Εὐφύλα a. ⁶⁷ οὗτος | οὕτως A. ⁶⁸ Φριτηθέννης A. ⁶⁹ περὶ A, παρὰ vulg. ⁷⁰ πλείον A, πλέον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(29) *Leprosis, quorum cura Basilio incumbabat.* D Ita vertit Trip. Gregorius Theologus multis commendat, quam Basilius erga id hominum genus in suo illo nosocomio humanitatem ac diligentiam habebat. Haud tamen putem his duntaxat addictum locum, et Basillii operam; voxque λελωθημένος vitium omne corporis sonat: nec Gregorius ulcera morbosque alios tacet, quibus Basilius studium impendebat. **COMBENSIS.**

(30) Hæc post Valentis Antiochia discessum, et in hunc annum incurrisse collegit auctor, ex Socrate, lib. iv, cap. 29, de quibus Theodoretus, Sozomenus, et Rufinus.

(31) Lib. vi, cap. 38.

(32) Idem cap. 57, lib. vi, de Ulphila, vel Urphila Gotthorum episcopo eruditam habet dissertationem auctor earum in Photiani Philostorgii cap. 2, lib. ii.

A. M. 5870. — *Περσῶν βασιλέως Ἀρσαβήλου* A. A. C. 570. — *Persarum regis Arsabeli annus primus.*

Τούτῳ τῷ ἔτει οἱ Γότθοι πάλιν ἐνωθέντες (35) ἐξήλθον εἰς τὴν γῆν Ῥωμαίων, καὶ ἠρήμωσαν πολλὰς ἐπαρχίας¹, Μυσίαν, Θράκην, Μακεδονίαν, καὶ Ἀχαιίαν, καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, περὶ τὰς εἰκοσι ἐπαρχίας. Ἐθεάθησαν δὲ ἐν² τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ ἀέρι ἐν ταῖς νεφέλαις ἐσχηματισμένοι ἄνδρες ἑνοπιοί. Ἐγενήθη δὲ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ παιδίον ἐντελῆ³ μὲν τὰ δὲ ἄλλα μέρη, ὀφθαλμὸν δὲ ἓνα ἔχον ἐν μέσῳ τῷ μετώπῳ, χεῖρας δὲ καὶ⁴ πόδας τέσσαρας, καὶ πύγωνα. Οὐάλης δὲ διάγων ἐν Ἀντιοχείᾳ⁵ πόλει, καὶ μαθὼν περὶ τῶν Γότθων, ἦλθεν εἰς⁶ Κωνσταντινούπολιν. Οἱ δὲ Βυζάντιοι ὕβριζον αὐτὸν ὡς ἄνανδρον καὶ ψυγοπόλεμον. Ἰσακίος δὲ ὁ ἱερός μοναχὸς⁷ κρατήσας τοῦ χαλινοῦ⁸ τοῦ ἵππου τοῦ Οὐάλεντος ἐξερχομένου κατὰ τὸ ἔσχατον εἰς πόλεμον, ἔφη⁹ πρὸς αὐτόν· Ποῦ βᾶθίζεις, βασιλεῦ, κατὰ Θεοῦ στρατευόμενος καὶ Θεὸν ἔχων ἀντίπαλον; Ὅτινι ὀργισθεὶς φρουρᾷ παρέδωκεν, ἀπειλήσας αὐτῷ θάνατον, εἰ ἐπανέλθοι, ὡς τῷ Μιχαῖλ ποτὲ Ἀχάβ. Μετὰ δὲ τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ ἐξομολογήσαντό τινες τῶν περὶ¹⁰ αὐτόν, ὡς κατ' ἐπιτροπήν αὐτοῦ γενέσθαι μαντείας περὶ τῆς προκαιμένης αὐτῷ¹¹ ὀρμῆς ἐν τῷ πολέμῳ. Ἐν ᾧ συμβαλὼν τοῖς Γότθοις Οὐάλης καὶ ἠττηθεὶς, φεύγει σὺν ὀλίγοις ἐν οἰκίσκῳ. Τοῦτον δὲ καταλαβόντες οἱ βάρβαροι καὶ τὴν οἰκίαν ἀνάψαντες, ἀγνοοῦντες¹² τοὺς ἐν αὐτῇ πάντας κατέκαυσαν. Φασὶ δὲ ὅτι ὁ θεῖος Ἰσακίος ἐν τῇ φρουρᾷ τῆς¹³ δυσωδίας Οὐάλεντος ἐμπριζομένου¹⁴ ἀντελάβετο θεῖψ χαρίσματος καὶ ψυχῆς καθαρότητι, προεῖπέ τε¹⁵ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ τοῖς συνθεῶσιν, πρὶν ἢ παραγενέσθαι τοὺς ἀπαγγέλλοντας ἐκ τοῦ¹⁶ πολέμου τὰ πεπραγμένα. Μετὰ δὲ τὴν ἦταν καὶ τὸν διὰ πυρὸς θάνατον Οὐάλεντος ἐπαρθέντες οἱ Γότθοι τῇ νίκῃ δεινῶς τὰ προόσπεια τῆς¹⁷ Κωνσταντινουπόλεως ἐλήϊζον¹⁸. Μαυτὰ δὲ ἡ τῶν¹⁹ Σαρακηνῶν βασίλισσα πέμφασα Σαρακηνῶν στρατῶν, καὶ Δομνίκα ἡ γαμετὴ Οὐάλεντος ἐξαγαγῶσα²⁰ τὸν δῆμον τῆς πόλεως τοὺς βαρβάρους ἐδίωξεν. Τούτων δὲ οὕτω διατεθέντων, γνοὺς Γρατιανὸς ὁ Ἀβγουστος ἐν τῇ Παννονίᾳ, κατερχόμενος ὡς πρὸς βοήθειαν (34), ἀντὶ Οὐάλεντος ἐνέδυσσε Θεοδοσίον Ἀβγουστον, καὶ ἀνηγόρευσε βασιλέα, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κατὰ Γότθων πόλεμον. Γότθους δὲ

Hoc anno Gotthi rursus eruptione facta in Romanam ditionem grassati, plures provincias depopulati sunt, Mæsiam, Thraciam, Macedoniam, Achaïam, et omnem Græciam, ad viginti usque provincias. Eo anno visi sunt in aere viri armis instructi e nubibus formati. Antiochiæ vero puer cæteris omnibus membris constans natus, unum tantum oculum in frontis medio ferebat, manus autem quatuor, totidem pedes, et barbam. Porro Valens diutius in Antiochena urbe moratus, ac tandem de Gotthorum ausibus certior factus; Crælim se contulit. Cæterum Byzantii hominem contumeliosis respergebant, velut imbellem, et qui Martis opus fugeret. Exin Isacius sacer monachus, apprehenso freno equi Valentis aciem ex urbe educentis, et ad bellum progredientis, quasi ultima verba præcinens, ad eum dixit: Quo properas, imperator, in Deum militaturus, et jamjam Deum experturus adversarium? In eum frendens imperator custodiæ mancipavit, mortem, ut Michææ 56 quondam Achab, ei minatus, si unquam rediret. Post ejus obitum, libere fassi sunt, qui ejus utebantur familiaritate domestici, ejus consilio vaticinia consulta de proposita sibi belli expeditione. Demum cum Gotthis habitu conflictu superatur, et fuga cum paucis arrepta casulam subit. In ædiculam fugitivos se recepisse deprehendunt Barbari, quapropter igne subiecto cunctos in ea inclusos incendio misere absumpsere. Ferunt etiam divinum Isacium custodia detentum adustulati Valentis scætozem Dei nutu et animæ munditia præsensisse, ac priusquam belli eventum denuntiaturi adventassent, ipsam tyranni cædem astantibus prædixisse. Parta victoria, et Valente igne sublato, elati animis Gotthi Cpoli juncta suburbia cæperunt atrociter infestare: quibus Mavia Saracenorū regina missum a se Saracenicum exercitum opposuit, Dominica quoque Valentis conjux ducto in aciem populo ab urbe remote Barbaros expulit. Hæc ita gesta cum Gratianus Augustus in Pannonia rescivisset, quasi suppetas laturus suscepit expeditionem, et in Valentis locum Theodosium Augustum imperatoria chla-

VARIAE LECTIONES.

¹ ante Μυσίαν A add. Σκυθίαν. ² δὲ ἐν A, δὲ καὶ ἐν vulg. ³ ἐντελῆ A, ἐντελὲς vulg. ⁴ post χεῖρ. δὲ καὶ A, δὲ τέσσαρας, καὶ vulg. ⁵ ἐν Ἀντιοχείᾳ A, ἐν τῇ Ἀντ. vulg. ⁶ εἰς] ἐπὶ A et alii. ⁷ ἱερομόναχος A. ⁸ τὸν χαλινὸν A. ⁹ ἐξερχομένου κατὰ τὸ ἔσχατον εἰς πόλεμον, ἔφη A, ἐξερχομένου αὐτοῦ εἰς πόλεμον, τὸ ἔσχατον ἔφη vulg. ¹⁰ περὶ om. A. ¹¹ post προκ. αὐτῷ A, αὐτοῦ vulg. ¹² ἀγνοοῦντες add. ex A. ¹³ τῆς add. ex A. ¹⁴ ἐμπριζομένου] an fortasse legendum: ἐμπυριζομένου vel ἐμπρηθομένου? ¹⁵ προεῖπέ τε A b, προεῖπὼν τε vulg. ¹⁶ ἐκ τοῦ A, ἀπὸ vulg. ¹⁷ τῆς om. A. ¹⁸ ἐλήϊζον A, ἐδίωξον b, ἐλήτουν vulg. ¹⁹ ἡ τῶν Σαρ. βασ. A, τῶν Σαρ. ἡ βασ. vulg. ²⁰ ἐξαγαγῶσα A, ἐξάγουσα vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(35) Præcipuam hanc Romanorum stragem describit Ammianus, lib. xxxi. Ad annum Valentis 14 assignat Hieronymus in Chronico, qui post Valentiniani fratris mortem Valentis tertius numeratur a Theophane, cui concors Ammianus scribit: *Pertuit hoc exitu Valens quinquagesimo anno contiguus, cum per annos quatuor imperasset, et parvo minus.*

(34) Placei Peyr. cod. interpunctio, γνοὺς Γρατιανὸς ὁ Ἀβγουστος, ἐν τῇ Παννονίᾳ κατερχόμενος

ὡς πρὸς βοήθειαν· *Ubi rescivit Gratianus Augustus, tanquam suppetias laturus in Pannoniam veniens, etc.* Cedr. ambustum cum sociis Valentem ait in eutuguriolo, ἀγνοῖα τῶν κερχυμένων· *cum Scythæ ignem committentes nescirent, qui illic laterent.* Et verosimile alio mortis genere extinguendos, sive etiam captivos abducendos, ut detecti ab eis fuissent. COMBERIS.

myde vestivit, et imperatorem renuntiatum ad bellum adversus Gothos misit. Scythas porro vernacula ipsorum lingua Gothos nuncupatos Trajanus Patricius in sua historia asserit. Sanctus autem Dorotheus sub impio Valente Alexandriae in circo bestiis expositus clarum ab Arianis martyrium pertulit.

A.C. 371. — Romanorum imperator Theodosii annus primus.

Hoc anno Gratianus imperator Theodosium Iberum Hesperium genere, virum nobilem et bellicis in rebus versatissimum, imperii collegam ascivit. Ille pietate clarus et de recta fide benesentiens, Barbaros Thraciam devastantes profligavit. Gratianus et Valentinianus Damasi papae Romani consilii episcopus exilio damnatus data lege revocarunt ad sedes sibi proprias, Arianis ab eis omnino depulsis. Tunc temporis Petrus Alexandriam reversus proprium thronum, Lucio ejecto, recepit. Eo mortuo Timotheus ejus frater Alexandriae Ecclesiae et orthodoxorum episcopus in ejus locum consecratur. Antiochia vero, quae urbs Syriae est, orthodoxis post divini Eustathii obitum in duas partes divisit, hi quidem Paulinum **57** agnoscebant episcopum, alii, Euzoio Ariano ad praesulatum erecto, sacrum virum Meletium habuere. Imperatores porro legem orthodoxorum commodo latam per Saporem quemdam orientis ducem miserunt. Hic Antiochiam profectus, Paulini episcopatum jam assecuti, et Apollinarii thronum incursantis dissidium comperit, sacrum etiam Meletium longe a tumultu quietum, Flavianum autem tunc temporis presbyterum, Paulino quidem adversantem, Apollinarium vero

Α επιχωρίως τοὺς Σκύθας λέγεσθαι Τραϊανὸς ὁ πατριχίος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ⁵¹ ἱστορίᾳ φησίν. Διωρόθεος ὁ ἐν ἀγίοις ἐπὶ τοῦ δυσσεβοῦς Οὐάλεντος ἐμαρτύρησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ θηρίοις παραδοθεὶς ἐν τῷ Κυνηγείῳ ⁵² (35) ὑπὸ Ἀρειανῶν.

A. M. 5371. — Ῥωμαίων βασιλεὺς Θεοδοσίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Γρατιανὸς ὁ βασιλεὺς κοινωὸν τῆς βασιλείας Θεοδοσίῳ προεβάλλετο ⁵³, τῷ γένει μὲν Ἰβήρα Ἐσπέριον, εὐγενῆ δὲ τινα καὶ θαυμάσιον περὶ τοὺς πολέμους γενόμενον. Οὗτος εὐθύ, τοὺς ἐν Θράκῃ βαρβάρους κατὰ κράτος ἐνίκησεν, εὐσεβῶν καὶ ὀρθόδοξος. Γρατιανὸς δὲ καὶ Οὐαλεντιανὸς νόμῳ τοῦ ἐν ἐξορίᾳ ἐπισκόπου ἀνεκάλεσαντο, τοὺς δὲ Ἀρειανίζοντας ἐδίωξαν, Δαμάσου τοῦ πάππα Ῥώμης συμπράττοντος. Τότε καὶ Πέτρος Ἀλεξανδρείας (36) ἐπίσκοπος ⁵⁴ ὑποστρέψας, καὶ Δούκιον ἀπέλασας, τὸν ἴδιον θρόνον ἀπέλασεν. Τούτου ⁵⁵ δὲ τελευτήσαντος, Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίας τῶν ὀρθόδοξων ἐπίσκοπος. Ἐν δὲ Ἀντιοχείᾳ (37) τῆς Συρίας διχῆ διηρημένων τῶν ὀρθόδοξων μετὰ τὸν [κατὰ τὸν] θεῖον ⁵⁶ Εὐστάθιον, οἱ μὲν Παυλίῳ εἶχον ἐπίσκοπον, οἱ δὲ Μελετίῳ τὸν ἱερὸν μετὰ τὴν προαγωγὴν ⁵⁷ Εὐζώφου τοῦ Ἀρειανῶν ⁵⁸ ἐπίσκοπου ⁵⁹ (38). Οἱ δὲ βασιλεῖς νόμον ἐγραψαν ὑπὲρ τῶν ὀρθόδοξων, καὶ ἐξέπεμψαν διὰ Σάπωρος τινος στρατηγοῦ κατὰ τὴν Ἐφῶν, ὅς καταλαθῶν Ἀντιόχευαν ⁶⁰, εὗρεν ἐρίδα Παυλίῳ τῆς ἐπισκοπῆς ἀντιποιουμένου, καὶ Ἀπολλιναρίου ἐπιτρέχοντος τῷ θρόνῳ. Μελετίῳ δὲ τὸν ἱερὸν ἀμάχως ἠσυχάζοντα ⁶¹ Φλαβιανὸν δὲ ⁶² τότε πρεσβύτερον ὄντα καὶ Παυλίῳ μὲν ⁶³ ἀντιταττόμενον, Ἀπολλινάριον ⁶⁴ δὲ κατασχύναντα, κατὰ Μελετίῳ τὸν θρόνον ἐκδούνηι ⁶⁵ τὸν στρατηγὸν Σάπωρα παρεγγυώμενον. Καὶ τοῦτον κυρώσας ἀνεχώρησεν. Τότε Διόδωρον τὸν ⁶⁶ ἐπίσκοπον (39) Ταρσοῦ ὁ μέγας Μελετίῳ χειροτόνησεν. Εὐσεβίῳ τε ⁶⁷ ὁ Σαμοσατῆς ἐπίσκοπος ἐκ τῆς ἐξορίας ἐπανελθὼν, πολλοὺς ἐπίσκοπους ἐχειροτόνησε διάφοροι πόλεις. Ἐλθὼν δὲ καὶ ⁶⁸ ἐν Δολικῇ χειροτονῆσαι Μάριν ⁶⁹ ἐπίσκοπον,

VARIAE LECTIONES.

⁵¹ κατ' αὐτῶν b. ⁵² Κυνηγίῳ A. ⁵³ προεβάλλετο e f, προσελάβετο a. ⁵⁴ ἐπίσκοπος add. ex A. ⁵⁵ τοῦτου δὲ τελευτήσαντος] ὀλίγον δὲ χρόνον ἐπιβιούς ἐτελεύτησεν b. ⁵⁶ τὰ κατὰ τὸν θεῖον A, κατὰ τὸν om. b e. ⁵⁷ προσαγωγὴν A. ⁵⁸ Ἀρειανῶν A, Ἀρειανοῦ vulg. ⁵⁹ post ἐπίσκοπον A addit: ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐξ αὐτῶν ἀποσχίσαντες. ⁶⁰ Ἀντιόχειαν A, τὴν Ἄντ. vulg. εὗρεν om. A. ⁶¹ δὲ ante τότε om. A. ⁶² μὲν add. ex A. ⁶³ Ἀπολλιναρίου A. ⁶⁴ ἀποδούνηι b. ⁶⁵ τὸν add. ex A. ⁶⁶ τε om. A e. ⁶⁷ καὶ add. ex A. ⁶⁸ Μάριν A b e, Μάρην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(35) Amphitheatrum, quo venationes, et hominum cum bestiis pugnae edebantur κυνηγεῖον hic interpretor: appictae hujusmodi significantiae auctoritates alibi profero.

(36) Petri Alexandriam reditum, et Lucii ejectionem Socrates, lib. iv, cap. 30, et Sozomenus, lib. vi, cap. 39, ad Valentis tempora referunt. Lucium tacet Ecchellensis, et ejus annos confundit cum Timothei, quem Petri successorem ordinat, et annos 6 et dies 156 regnasse notat.

(37) Ad Gratiani et Valentiniani Junioris imperium ante ascitum Theodosium, ista, necnon leges de revocandis in sedes episcopis, conjicienda docet Theodoretus, ex quo haec Theophanes, lib. v,

D cap. 2 et 3; Socrates, lib. 5, cap. 2 et seqq.; Sozomenus, lib. vii, cap. 2 et 3.

(38) Post ἐπίσκοπον, suppl. ex Vat. 1, Pal., Peyr., ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀπ' αὐτῶν ἀποσχίσαντες qui post provecum ad episcopatum Euzoium Arianum Antiochia, se ab eis separaverant. Quo et indicatur priorem fuisse Paulini episcopatum, nec nisi schismate ab eo factum episcopum: quae et ratio sit cur Occidentales propensiores fuerint in Paulinum, sicutque postmodum gravius questi in Flavianum producto schismate Meletii successorem, ut auctor infra Theodosii ann. 15. COMBEFIS.

(39) Ex Theodoretii lib. v, cap. 4, qui cuncta ante Theodosio traditum imperium gesta testatur.

εισπρόχθονος· ἐν τῇ πόλει φονεύεται, γυναικὶς Ἀρειανῆς ἐξ ὕψους βεβήσας κεραμίδα κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγίου κεφαλῆς, Θεοῦ συγχωρησαντος οἷοις οἶδε κρίμασι· περὶ οὗ ὁ Θεολόγος ³⁸ Γρηγόριος φησιν· Ζητώ μου τὸ χθὲς ὑμῶν σφάγιον τὸν Ἀβραμιαῖον γέροντα.

Τότε καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος παρρησιαστικώτερον ἐδίδασκεν ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς τὸ ³⁹ εὐκτῆριον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας (40), ἐνθα καὶ παρέδοξα γίνεσθαι θαύματα ἐξ ἐμφανείας τῆς παναγίας Δεσποίνης ⁴⁰ ἡμῶν Θεοτόκου (41) λέγουσιν.

A. M. 5872. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Τιμοθέου ἔτος πρῶτον.

A. M. 5873. — Ῥώμης ἐπισκόπου Σιρικίου ἔτος πρῶτον.

A. M. 5874. — Τούτῳ τῷ ἔτει Γρατιανὸς ὁ βασιλεὺς ἀνῆρέθη (42) δόλω Ἀνδραγαθίου τοῦ στρατηγῶ Μαξίμου τοῦ τυράννου ⁴¹. Αὐτὸς ⁴² γὰρ ἐφ' ἀρμαμάξης ⁴³ εἰσελθὼν ὑπεκρίθη εἶναι ἡ γαμετὴ Γρατιανῶ, καὶ οὕτως ὑπαντήσας ἀφυλάκτως αὐτῷ ἀνέβλεν αὐτὸν Ἀνδραγαθίος. Τούτου δὲ ἀναιρεθέντος ἐκράτησεν Οὐαλεντινιανὸς τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν ⁴⁴.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ (43) Θεοδοσίος ὁ μέγας νόσῳ περιπεσὼν ἐν Θεσσαλονικῇ ἐβαπτίσθη ⁴⁵ ὑπὸ Ἀχολίου ⁴⁶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ νόμον ὑπὲρ τῶν ὁρθοδόξων τοῦ ὁμοουσίου ἔγραψεν, ὃν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδήλωσεν Δημοφίλῳ, ἢ ἀποστῆναι τῆς Ἀρείου πλάνης, ἢ ταχέως τῶν ἐκχώρησιν ⁴⁷ ἐξελθεῖν. Ὁ δὲ τὸ πλῆθος ⁴⁸ τῶν Ἀρειανῶν συνάξας, ἐξω τῆς πόλεως ἐκκλησίαζον, ἔχων καὶ Λούκιον τὸν ⁴⁹ Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον Ἀρειανὸν σὺν αὐτῷ ⁵⁰· καὶ οὕτω λοιπὸν ὁ θεῖος Γρηγόριος, μεθ' ὧν αὐτὸς εἰς τὴν ὁρθόδοξον πίστιν ἐβῆ, τὰς ἐκκλησίας πάσας παρέλαθεν ⁵¹, τεσσαράκοντα ἔτη τῶν ⁵² Ἀρειανῶν καὶ μικρὸν πρὸς προκατασχόντων αὐτάς.

A. M. 5875. — Περσῶν βασιλέως Οὐράνου ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐν γειτονίᾳ Ἰουδαίων, οὕτω λεγομένων, γυνὴ ἔτεκεν ὁμοῦ κατὰ τὸ

A Ariana muliere tegulam in sacrum sancti viri caput superne deiciente perimitur : de quo Gregorius Theologus ait : Requiro meum, heri vestrum, Abrahamum senem occisum.

Tunc etiam idem Gregorius Theologus Cpoli in oratorio S. Anastasiæ majori cum libertate docuit, ubi magna atque supra fidem hominum miracula ex sanctissimæ Dei Genitricis et Dominæ nostræ opera fieri perhibentur.

A. C. 372. — Alexandriae episcopi Timothei annus primus.

A. C. 373. — Romæ episcopi Siricii annus primus.

A. C. 374. — Hoc anno Andragathii Maximi tyranni ducis dolo Gratianus imperator occisus est. Hic siquidem rhedam ingressus Gratiani conjugem se esse simulavit, cui velut delusus cum incaute occurrisset Gratianus, ipsum Andragathius interfecit. Eo sublato tenuit Romanum imperium Valentinianus.

58 Hoc eodem anno magnus Theodosius gravi morbo Thessaloniciæ jactatus, ab Acholio episcopo baptizatus est. Legem etiam rectam consubstantialis sententiam tenentibus faventem promulgavit, quam et Cpolim misit. Ipse in urbem profectus Demophilo significavit, aut ab Arii discederet erroribus, aut mox ecclesia migraret. Ille coacta Arianorum plebe cum Lucio Alexandriae episcopo, quem tum secum habebat, suos extra civitatem cœtus celebravit. Atque ita demum divinus Gregorius, una cum iis quos veræ fidei doctrina illustraverat, omnes tandem ecclesias, quas Ariani quadraginta et amplius annis occupaverant, recepit.

A. C. 375. — Persarum regis Varanis annus primus.

Crotoles episcopi Gregorii Theologi annus primus.

Hoc anno Antiochiæ ad Jobitarum, quam nuncupant, viciniam, mulier quatuor masculos uno partu

VARIE LECTIONES.

³⁸ ὁ θεολ. Γρηγ. Α, ὁ Γρηγ. θεολ. vulg. ³⁹ εἰς τὸ — Ἀναστασίας om. A. ⁴⁰ Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου Α, Θεοτόκου καὶ Δεσποίνης ἡμῶν vulg. ⁴¹ τοῦ ante τυράννου om. a. ⁴² οὗτος γὰρ b. ⁴³ ἀρμαμάξης, codd. et edd. ἄρμα ἀμάξης. ⁴⁴ τὴν — βασιλείαν A alii, τὸ — βασιλείου vulg. ⁴⁵ ἐβαπτίσθη, βαπτίζεται a. ⁴⁶ Ἀχολίος A b, Ἀσχολίου vulg. ⁴⁷ τῶν ἐκκλησιῶν A, τῆς ἐκκλησίας vulg. ⁴⁸ τὸ πλῆθος τῶν Ἀρ. Α, πλῆθος Ἀρειανῶν vulg. ⁴⁹ τὸν Ἀλ. Α, τῆς Ἀλ. vulg. ⁵⁰ ὄντα σὺν αὐτῷ Α. ⁵¹ πάσας καὶ παρέλ. Α. ⁵² τεσσα. ἔτη τῶν Ἀρ. l., τῶν Ἀρ. τεσσα. ἔτη vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(40) Loco hæc congruunt et anno. De oratorio Anastasiæ a Gregorio Theologo excitato, et Ἀναστασίας sive Ἀναστάσεως ob fidei resurrectionem in eo manifestatam dicto, deque primis ibidem visis miraculis luculenter Baronius ad annum Christi 375 num. 56 et seqq.

(41) Sanctissima dei Genitricis suam illic virtutem ac præsentiam exhibente. Sic Christi an. 402, de Pulcheria ait ex Sozom. ὅτι καὶ θαλάς ἐμφανείας ἤκουτο· quæ divina visione dignaretur. COMBERIS.

(42) Arreptam potius a Maximo tyrannidem,

quam illatam Gratiano necem, huic anno Theodosii quarto sociandam uno stylo contestantur chronicorum auctores Prosper, Marcellinus comes, Socrates, lib. v, cap. 11, *Chronicon Alexandrinum*.

(43) Ἱστορικῶς tantum, haud χρονικῶς scribi docent verba illa, τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ, eodem tempore, sive, circa tempus illud. Confirmat lex hic memorata in Theodosio cod. exstantis Gratiano Aug. V et Theodosio I coss. qui Theodosii imperii annus sequens est, lata.

edidit : qui cum menses duos supervixissent, unus post alium, cuncti quatuor letho sunt abrepti.

A. [C. 576.—Hoc anno magna et œcumenica sancta synodus centum et quinquaginta orthodoxorum episcoporum Cpoli a magno Theodosio congregata est, ad confirmanda Nicænx synodi dogmata. Convocavit etiam ex Macedonii secta triginta sex episcopos, inter quos primas tenebat Eleusius. Sanctorum autem centum et quinquaginta Patrum præsides erant Timotheus Alexandriæ, Meletius Antiochiæ, sacerrimus Cyrillus Hierosolymorum, et divinus Gregorius Cpolis episcopi. Macedonii sententiam secuti triginta sex episcopi Nicænx decreta ut amplecterentur, moniti, quemadmodum jam olim sub Valente cum Liberio convenerant, libellos dederunt. Qui veroua cum Sylvano Romam fuerant delegati, veritati assentiri renuerunt : et ab urbe dilapsi risum cunctis moverunt, cum aliud mente tenere, aliud verbis profiteri et Liberii litteras, quæ de recto eorum circa fidem sensu testarentur, fraudulenter proferre deprehenderentur. Sancta porro synodus Cpolitana episcopatum Gregorio Theologo 59 suis suffragiis confirmavit, et pro toleratis laboribus bene meritis, quodque hæresium labe expurgasset ecclesias, etiam invitum et renitentem in sede collocavit. Quo facto sapientissimus æque ac beatissimus Pater, quosdam Ægypti episcopos invidia motos persentiens, oratione de abdicando præsulatu evulgata, spontaneus throno sibi commisso recessit. Illo hunc in modum pontificatus munere cedente, Nectarium imperator et una synodus promovet, virum genere Tarsensem, qui tum prætoris onus gerebat, ad eam quidem horam nondum baptismi ritu lustratum, honestis alioquin et devotis clarum moribus. Sancta et œcumenica synodus consubstantialis dogma

A αὐτὸ παιδία τέσσαρα ἀρσενικά· καὶ ἐπέζησαν μὴ-
νας δύο, καὶ ἀπέθανον, ἐν ἐπὶ τὸ ἐν, τὰ τέσσαρα.

A. M. 5876. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ μεγάλη καὶ οἰκουμένη (44) ἅγια δευτέρα σύνοδος τῶν πεντή-
κοντα καὶ ἑκατὸν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου συνηθροίσθη
πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἐν Νικαίᾳ δογμάτων. Μετεστεί-
λατο δὲ καὶ ⁵³ ἐκ τῆς Μακεδονίου αἰρέσεως ἐπισκό-
πους τριάκοντα ἕξ, ὧν ἤγειτο Ἐλευσίος. Τῶν δὲ
ἁγίων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν Πατέρων ⁵⁴ προηγούμενο
Τιμόθεος ὁ Ἀλεξανδρείας, Μελέτιος Ἀντιοχείας,
Κύριλλος ὁ ⁵⁵ ἱερώτατος Ἱεροσολύμων, καὶ ὁ θεῖος
Γρηγόριος Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ δὲ τὰ Μακεδο-
νίου φρονούμεντες τριάκοντα ἕξ ἐπίσκοποι προτραπέν-
τες ὑπὸ τῶν Πατέρων τὰ ἐν Νικαίᾳ δέξασθαι δόγματα,
καθὰ καὶ Λιθερίῳ ⁵⁶ ἐπὶ ⁵⁷ Οὐζάντος συνθέμενοι,
λεβέλλους ἐπέδωκαν. Οἱ δὲ ⁵⁸ περὶ Σιλδανὸν ἐν Ἑρώμῃ
πεμφθέντας ἀπηγγηναὸν τῇ ἀληθείᾳ συνθέσθαι, καὶ
ἀνεχώρησαν γέλωσ ἀπασι γεγονότες, ἀλλὰ μὲν ⁵⁹
φρονούμεντες, ἀλλὰ δὲ συντιθέμενοι, ἀπατηλῶς τὰς
Λιθερίῳ ἐπιστολάς ἐπαγόμενοι μαρτυρούσας αὐτοῖς
ὀρθοδοξίαν. Ἡ δὲ ἅγια σύνοδος Γρηγορίῳ τῷ ⁶⁰ Θεο-
λόγῳ τὴν ἐπισκοπήν Κωνσταντινουπόλεως ἐκύριωσεν,
καὶ ἄκοντα τοῦτον τῷ θρόνῳ ἐνέδρυσεν ⁶¹, ὡς πολλὰ
καμόντα, καὶ τῆς λώθης τῶν αἰρέσεων τὴν Ἐκκλη-
σίαν ἐλευθερώσαντα. Τινὰς δὲ τῶν ἐξ Αἰγύπτου μα-
θῶν ὁ τὰ πάντα σοφὸς καὶ μακαριώτατος φρονήσοντας
τῷ πράγματι ⁶² (45), τὸν συντακτῆριον λόγον (46)
ἐπιδειξάμενος, ἑκουσίως τοῦ θρόνου τῆς βασιλίδος
C ὑπεχώρησε. Τούτου δὲ ἀποταξαμένου, Νεκτᾶριον ὁ
βασιλεὺς καὶ ἡ σύνοδος προχειρίζεται, Ταρσέα μὲν
τῷ γένει, τὴν τοῦ πραιτωρίου ⁶³ δὲ ἀρχὴν τότε δι-
έποντα, ἀβάπτιστον μὲν ἕως τότε τυγχάνοντα, σε-
μνὸν ⁶⁴ δὲ καὶ εὐλαβῆ ⁶⁵ περὶ βίον. Ἡ δὲ ⁶⁶ ἅγια
καὶ οἰκουμένη σύνοδος τὸ ὁμοούσιον ἐκύρωσεν,

VARIÆ LECTIONES.

⁵³ καὶ add. ex A. ⁵⁴ πατέρων add. ex A. ⁵⁵ ὁ ante ἱερωτ. add. ex A. ⁵⁶ Λιθέριος A, Λιθερίων I, Λιθερίων f. ⁵⁷ ἐπὶ b, ὑπὸ vulg. ⁵⁸ δὲ om. A. ⁵⁹ ἀλλὰ μὲν A, ἀλλὰ δὲ vulg. ⁶⁰ τῷ add. ex A. ⁶¹ ἐνέδρυσεν A, ἐνέδρυσαν vulg. ⁶² πράγματι A, προστάγματι vulg. ⁶³ Πραιτωριος b. ⁶⁴ σεμνὸν — βίον om. e. ⁶⁵ εὐλαβῆ A a, εὐσεβῆ vulg. ⁶⁶ δὲ ante ἁγ. et τὸ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Quam ex Socrate signatis consulis Eucharide et Evagrio, pronuntiant alii Syagrium et Eucherium, anno Theodosii tertio synodum CP. peractam cuncti ferme chronologi statuunt; miror Theophanem in ejusdem, quo celebrari non potuit, annum sextum distulisse, quo Syricii papæ Romani annum quartum numerat, cujus tempora synodus eadem longo spatio anteverit. Socrates lib. v, cap. 8; Theodoret. lib. iv, c. 8; Sozomenus lib. vii, cap. 7.

(45) Barb. Peyr. Cedr., etc. etsi Pal. προστάγματι, illud melius. Videns rei invidia motos. Τὸν συντακτῆριον λόγον ἐπιδειξάμενος. Oratione edita, ac dicta, qua discessurus bene precaretur, ac vale diceret. Sic nimirum ipse: Προσπετικὸς ἡμῖν μελετήσατε λόγους, ἐγὼ ὑμῖν ἀποδώσω τὸν συντακτῆριον. Sermones instruite, quibus abeuntem prosequamini; ego vobis valedictorium reddam. Male Buccarda. habita de pace agenda oratione; Xyl. de concordia constituenda: Baroniique interpres, ut et Anast. compositorio sermone. — Προσέθηκεν τῷ συμβόλῳ τὴν θεολογίαν τοῦ Πνεύματος. Doctrinam de Spiritu sancti deitate. Minus reddit interpr.

sanctam de Spiritu sancto doctrinam. COMBESIS.

(46) Orationem componendis episcoporum dissiidiis dictam nonnulli existimant, quam potius pro abdicanda sede pronuntiatam cum Billio judico. Συντακτῆριος enim ille λόγος, idem qui ἀποτακτῆριος. Hinc Lexicon anonymum inter regia ms.: Συντακτῆριοι λόγοι, οἱ ἐν ἐξόδοις ἐπὶ τῶν ἀρχόντων ἀποχαιρετισμοί, οἶος καὶ ὁ τοῦ μεγάλου Πατρὸς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου συντακτῆριος. Orationes quibus discessurus proceribus vale dicimus συντακτῆριοι, qualis est illa, quam magnus Pater Gregorius Theologus habuit. Bardam συντακτῆριον ἐκπληροῦντα, vota pro felici discessu nuncupantem describit Cedrenus editionis Regiæ, pag. 555. Ita loquentem Damascenum, orat. De fidel. defunctis, exponit Billius, relato etiam Maximo in Dionysium teste: Ἐνθα Παῦλος ἐν Ἀσίᾳ συντάσσεται ταῖς Ἐκκλησίαις αὐτῆς· ubi Paulus Asiæ Ecclesiis valedicit. Illic συντάσσεται nihil aliud significat quam ἀποτάσσεται. Nicetas ipse Gregorii expositor orationem συντακτῆριον sub ejus finem ἀποχαιρετικὸν quasi valedictorium nominat. Hæc ille.

προσέθηκεν δὲ ἅ τῶν σύμβόλιον καὶ τὴν θεολογίαν τοῦ Πρωμάτου. Ἐξέθετο δὲ καὶ κανόνας ἐν οἷς τῶ θρόνῳ τῆς ἑξῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ πρῶτα νέας Ῥώμης ἀπένευεν. Τότε Γρηγόριος ὁ Νύσσης καὶ Πελάγιος Λαοδικεῖας, Εὐλόγιος τε Ἐδέσσης καὶ Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου ἐν ταύτῃ διέλαμπον, σὺν τῷ μεγάλῳ Γρηγορίῳ καὶ τοῖς προβήθεσιν. Ἡ δὲ ἅγια σύνοδος Ἄρειον τε καὶ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, Εὐζώτιον τε καὶ Ἀκάκιον, Θεόγινιν καὶ Εὐφρόνιον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνεθεμάτισεν· πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ Μακεδόνιον ὃν Πνευματομάχον καὶ Εὐδόξιον τε καὶ Ἄετιον καὶ Εὐνόμιον ἀπακήρυξεν. Μελέτιος δὲ ὁ μέγας μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν εἰρήνῃ ἐκοιμήθη. Τὸ δὲ ἱερὸν αὐτοῦ σῶμα διακομίσθη εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἐτέθη πλησίον τῆς θήκης τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βαβύλα. Ἐχειροτονήθη δὲ Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, ζῶντος καὶ Παυλίνου, καίπερ ὄρκων δεδομένων, ὅτι οὐ καταδέξεται ἑπισκόπου χειροτονίαν Φλαβιανὸς. Πάλιν σὺν ταραχῇ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας εἶχεν· τῶν μὲν Παυλίνου, τῶν δὲ Φλαβιανῶν ὑπεϊκόντων. Τότε καὶ Παύλου (47) τοῦ ὁμολογητοῦ τὸ σῶμα ὁ βασιλεὺς εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰσῆγαγεν, καὶ ἀπέθετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἣν ὑποκόμησε Μακεδόνιος ἐπιβουλεύων Παύλῳ.

A. M. 5877. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Νεκταρίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδόσιος ὁ Αὐγουστος Ὀνώριον υἱὸν αὐτοῦ γεννηθέντα (48) ἐκ Πλακίλλης τῆς εὐσεβεστάτης ἐπιφανέστατον καὶ ὑπατον ἀνέδειξεν. Εὐτρέπισθη δὲ πολεμῆν (49) τῷ τυράνῳ Μαξίμῳ. Καὶ πολέμου πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια μέρη, φήμης δὲ ψευδοῦς ἐξελευσῆς ὅτι νενίκηκε Μάξιμος, οἱ Ἀρειανοὶ ἀνασυρθέντες τὴν οἰκίαν Νεκταρίου ἐνέπηρσαν τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

A. M. 5878. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπεκτίσθη ἐν τῇ Ταυριανῇ λεγομένῃ πόλῃ προσθήκη εἰς πλάτος τῆς γαφύρας καὶ ἐπεστεγάσθη· ἐκτίσθη δὲ καὶ μικρὰ βασιλικὴ ἐν τῇ παλαιᾷ πλησίον τῆς μεγάλης. Ἐν δὲ Παλαιστίνῃ Ἐμμανουὺς κώμη παιδίον ἐγενήθη τέλειον ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ ἀνω διηρημένον, ὃ εἶχεν δύο στήθη, δύο κεφαλὰς, καὶ ἐκάστων τὰς αἰσθήσεις ἔχον. Τὸ ἐν ἡσθεῖ καὶ ἔπιπε, καὶ τὸ ἕτερον οὐκ ἡσθιεν· τὸ ἐν ἐκάθευε, καὶ τὸ

VARIÆ LECTIONES.

ἅ δὲ ἀντὶ τῶν ἐτῶν καὶ ἀντὶ τῆν ἀδδ. ex A. ἅ τῆς om. A. ἅ δὲ τὸν Max. A. ἅ καὶ ἀντὶ Εὐδ. add. ex A. ἅ καταδέξεται A et alii, καταδέξεται vulg. ἅ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ a c. ἅ ἐπιφανέστατα Ἰπατον A. ἅ Μαξίμῳ om. a. ἅ φήμης δὲ ψευδοῦς ἐξελευσῆς A, φήμης ψευδοῦς vulg. ἅ ἕκαστον A. ἅ ἡσθεῖ A, ἕπιπε vulg. utroque loco.

JAC. GOARI NOTÆ.

(47) Sozomenus, lib. vii, cap. 10.

(48) Anno Theodosii sexto Ricimere et Clearcho coss. natum Properi, Idatii et Alexandrinum chronica demonstrant, quibus accedit Socrates lib. v, cap. 12. lidem deinde Arcadii et Bautonis consulum anno sequente ordinant, ac tandem Honorii et Enoii faces elevant. Isti igitur anno Theodosii octavo dignitatem adierunt : quare Theophanes anno cius Theodosii septimo eam memorat. His autem verbis et litteris in fastis consulum hunc Prosper retulit : Honorio N. P. et Enoadio coss. Eas vero litteras N. P. nobilissimum puerum designare ex in-

A stabilivit, sanctamque de Spiritu sancto doctrinam symbolo apposuit. Promulgavit etiam canones, quibus Cpolitianæ sedi novæ Romæ privilegia concessit. Tunc Gregorius Nysæ et Pelagius Laodiceæ, Eulogius quoque Edessæ et Amphilocheus Iconii, cum magno Gregorio et aliis memoratis ea in synodo florebant. Sancta vero synodus Arium et Eusebium Nicomediensem, Euzoium pariter et Acacium, Theognium et Euphronium, et reliquos anathemate damnavit : et præter eos Macedonium, qui Spiritum sanctum impugnabat, Eudoxiumque et Aetium et Eunomium abdicavit. Magnus autem Meladius, absoluta synodo, Cpoli in pace quievit. Sacrum ejus corpus Antiochiam deportatum ad loculum sancti martyris Babyliæ reconditum fuit. Cæterum, Paulino adhuc inter vivos superstite, Flavianus Antiochiæ ordinatus est episcopus, quamvis promotionem nullatenus admissurum, vel dato juramento antea professus fuisset. Exinde igitur renovati tumultus Antiochenam Ecclesiam divexant, his quidem Paulino, aliis Flaviano obsequentibus. Tunc etiam Pauli confessoris corpus Cpolim induxit imperator, et in ecclesia, quam Macedonius Paulo structis insidiis ædificaverat, deposuit.

A. C. 377. — Cpolis episcopi Nectarii annus primus.

Hoc anno Theodosius Augustus filium Honorium e Placilla susceptum illustrissimum atque una consulem designavit. Bellum etiam in Maximum tyrannum paravit : qui cum in partibus Occidentis adversus eum præliaretur, falso rumore sparso, Maximum victorem evasisse, Ariani manifesto furore rapti Nectarii Cpolis episcopi ædes incenderunt.

A. C. 378. — Hoc anno Antiochiæ in porta, quæ dicitur Tauriana, appendix ædificata est ad pontis latitudinem, tectoque operta : item parva basilica in veteri prope majorem exstructa. In Palæstina vero pago Emmaus infans natus est ab umbilico deorsum unus et integer, sursum autem in duas species separatas divisus : adeo ut duo pectora, geminum caput, et utriusque completos sensus haberet. Unus comedebat et bibebat, alter cibum re-

script. veteribus notis, et codice Theodos. certo et erudite declarat Pontacus, quam vocem auctor hic scribit ἐπιφανέστατον, et ad annum Joviani unicum ἐπιφανέντα, ubi nos nobilissimum referre fidem dedimus.

(49) Etiam anno sequente præparatam in Maximum expeditionem suggerit Socrates lib. v, cap. 12, eo nempe, qui Arcadii et Bautonis consulum excepit, Theodosii octavo. Reliqua hic memorata sequi rejicienda habentur cap. 13, Sozomeni lib. vii, cap. 14.

spuebat. Dormiebat ille, et alius in vigiliis erat. Contigit etiam ut colluderent invicem, et ambo ficerent, et ad invicem colluctantes rixarentur. Simul vixere autem annis amplius duobus: et uno quidem morte prærepto, alius diebus quatuor mansit superstes, et pari fato decessit.

Hoc etiam anno Theodosius imperator Tauri statuam erexit.

A. C. 379. — Hoc anno mensis Epiphei sexto supra vigesimum, Timotheo Alexandriae episcopo vita functo, in ejus locum Theophilus est ordinatus.

A. C. 380. — *Alexandriae episcopi Theophilus primus.*

Hoc anno Theodosius piensissimus imperator victor renuntiatus Maximum tyrannum interfecit duodecimo Kalendas Augustales: Andragathium quoque ducem, quod Gratianum dolo interfecisset, morti tradidit.

A. C. 381. — Hoc anno Theodosius cum filio suo Honorio Romam est profectus, quem velut imperatorem cum quinto idus Junias solio collocasset, ipse Cpolim remeavit.

A. C. 382. — Hoc anno Eugenius artis oratoriae ex-professor, et contrarotulatoris sive ratiocinarii munere fungens imperii libidine exarsit, cui Artabasus ex minore Galatia **61** oriundus se socium adjunxit. Quod ubi rescivit Valentinianus, magni Valentiniani filius ex Justa, laqueo sibi ipsi vitam præcidit. Eo comperto Theodosius arma movet, et in ejus vindictam parat expeditionem. Theophilus Alexandriae episcopus a Theodosio imperatore licentiam precatus, gentiliū sanum, mentulas, et si quid magis obscœnum atque profanum erat reconditum traduxit

ἄτερον ἐγγρηγόρει· ἔστι δὲ ὅτε ⁷⁹ καὶ συνέκαιζον πρὸς ἄλληλα, καὶ ἔκλαιον ⁷⁹ ἀμφοτέρω, καὶ ἐτυπτον ἄλληλα. Ἐζήσαν δὲ μικρὸν πρὸς ἑτῆ δύο. Καὶ τὸ μὲν ἐν ἀπέθανεν, τὸ δὲ ἕτερον ἐζήσεν ἡμέρας τέσσαρας, καὶ ἀπέθανεν καὶ αὐτό.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἔστησεν ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος τὴν χίονα τοῦ Ταύρου (50).

A. M. 5879. — Τούτῳ τῷ ἔτει Τιμοθέου τελευταίου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας μηνὶ Ἐπιφί εἰκάδι ἕκτη χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ ⁸⁰ ὁ ⁸¹ Θεόφιλος (51).

A. M. 5880. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Θεοφίλου ἔτος πρῶτον.

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδοσίος ὁ εὐσεβὴς ⁸² βασιλεὺς νικήσας Μάξιμον τὸν τύραννον (52) ἀνέειλεν πρὸς δύοδεκα καλανδῶν Αὐγούστου, καὶ Ἀνδραγάθιον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ, ὡς δολοφονήσαντα τὸν Γρατιανόν.

A. M. 5881. — Τούτῳ τῷ ἔτει ⁸³ ἦλθεν Θεοδοσίος ἐν Ῥώμῃ (53) μετὰ Ὀνωρίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν βασιλεῖα ἐν αὐτῇ πρὸς πέντε εἰδῶν Ἰουνίου, καὶ ἀνῆλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ⁸⁴.

A. M. 5882. — Τούτῳ τῷ ἔτει Εὐγένιος ἐτυράννησεν ἐκ ἀπὸ γραμματικῶν ⁸⁵ (54) ἀντιγραφῆς ὧν ⁸⁶, καὶ σχῆμα βασιλικὸν περιθέμενος, συνόντος αὐτῷ καὶ Ἀρταβάσου τοῦ ἀπὸ τῆς μικρᾶς Γαλατίας. Καὶ ἀκούσας Οὐάλην τινανδῶν ⁸⁷ ἡβὺς τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἐξ ⁸⁸ Ἰουστῆς ⁸⁹, ἑαυτὸν ἀνέειλεν ἀγχοῖν. Ὁ δὲ Θεοδοσίος τοῦτο μαθὼν ἐξωπλιζέτο τοῦ κατελθεῖν εἰς ἐκδικῆσιν αὐτοῦ. Θεόφιλος (55) δὲ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας αἰτήσας Θεοδοσίον τὸν βασιλεῖα τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱερὸν τῶν Ἑλλήνων ἐξεκάθηρεν ⁹⁰, καὶ εἰς ἐκκλησίαν μετεσκεύασεν, τὰ δὲ ὄργια τῶν Ἑλ-

VARIAE LECTIONES.

⁷⁹ ἔστι δὲ ὅτε A, καὶ ἔστι δὲ ὅτε vulg. ⁷⁹ καὶ ἔκλαιον — ἄλληλα om. A f. ⁸⁰ τοῦ add. ex A et aliis. ⁸¹ ὁ add. ex A. ⁸² ὁ εὐσεβὴς om. a. ⁸³ τούτῳ τῷ ἔτει — Κωνσταντινουπόλει om. A. ⁸⁴ ἐπὶ Κωνστ. b. ⁸⁵ Εὐγ. ἐτυρ. ὁ ἀπὸ Γραμμ. A. ὁ Εὐγ. ὁ ἀπὸ Ἰρ. ἐτυρ. vulg. ⁸⁶ ὧν om. A. ⁸⁷ Οὐάλ. ὁ υἱὸς τοῦ om. A. ⁸⁸ ἐξ, καὶ A. ⁸⁹ Ἰουστᾶς A. ⁹⁰ ἐξεκάθηρεν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν μετεσκεύασεν, τὰ δὲ ὄργια τῶν Ἑλλήνων add. ex b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(50) Columnam illam describit Cedrenus in Theodosio: Τοῦ Ταύρου χίονα ἔστησεν ὁ μέγας Θεοδοσίος τρόπαια καὶ μάχας κατὰ Σκυθῶν καὶ βαρβάρων ἔχοντα τοῦ αὐτοῦ. Ἐγεί δὲ οὗτος ἐνδοθεν καὶ ὄδῳ ἀνω φέρουσαν· καὶ ὁ κατὰ τὸ ἄμφοδον δὲ ἐστὼς ἱππότης, αὐτὸς ἔστιν ὁ μέγας Θεοδοσίος· χεῖρα τεινῶν δεξιᾶν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ δεικνύς τὰ ἐγγεγραμμένα τρόπαια· Tauri (in foro Tauri intellige) *statuam posuit magnus Theodosius, suas contra Scythas continentem pugnas, et de iis statuta tropæa. Habet intus viam sursum ferentem. Eques porro in bivio positus, ipse est magnus Theodosius, dextram versus urbem intendens, ac monstrans inscripta statuæ tropæorum monumenta.* Columnæ et statuæ superimpositæ casum enarrat Zonaras in Alexio. *Origines CP.* Petrus Gyllus in CP. typographia.

(51) Ad annum Theodosii septimum, quo coss. agebant Arcadius et Bauto, Theophili ordinationem revocant Socrates lib. v, cap. 12, annos 27 et dies 87 tribuit Abraham Ecehellensis.

(52) Theodosio et Cynegio coss. anno ipsius Theodosii decimo Maximum devictum attestantur Prosperi et Idatii chronica, et Socrates lib. v, cap. 13 et 14, hic sexto Kal. Septembris, iste quinto

Kal. Augustas, auctor duodecimo ciadem accepisse narrat.

(53) Idatii et Alexandrinum chronica ad annum Theodosii undecimum. Socrates lib. v, c. 14.

(54) Arreptam ab Eugenio tyrannid m præmature anno Theodosii duodecimo locatam Prosper et Idatius reclamant in chronicis, et annis duobus posteriorum statuunt. Confirmat Zosimus, lib. iv Valentiniani Junioris necem, et Eugenii rebellionem, Rufino consule, qui eodem anno fasces tenebat, CP. auditam referens: quibus addere poteris Socratem, qui Theodosio III et Abundantio coss., ipsius nimirum Theodosii 15, exercitum ad expectandam de tyranno ultionem CP. movisse testatum reliquit lib. v, cap. 24. Ῥωμαϊκούς παιδεύων λόγους ἐν τοῖς παιδευτηρίοις, habet Socrates idem. *Qui Latinas litteras in iudis docuerat.* Ἀντιγραφῆς vero *magister scriniorum* est: ὃ βασιλεὺς τὴν βασιλικὴν γλῶσσαν ἐπίτρεψε. Ennapius in Nymphidiano.

(55) *Εἰδωλοκτόνος* propter hic enarrata Georgio Syncello dictus. Socrates, lib. v, cap. 16 et 17; Theodoretus, lib. v, cap. 22; Sozomenus, lib. vii, cap. 15; Rufinus, lib. ii, cap. 25.

λήνων ἐδημοσίευσεν, φαλλούς τε καὶ εἰ τι τούτων ἂν ἀπελγέστερον καὶ βεβηλότερον ὄθεν τὸ πλῆθος τῶν Ἑλλήνων αἰγυυθῆν, πολλοὺς φόνους εἰργάσατο. Θεοδόσιος δὲ μαθὼν τοὺς γεγονότας ὑπ' αὐτῶν φόνους, τοὺς μὲν ἀναιρεθέντας Χριστιανοὺς ὡς μάρτυρας ἐμακάρισεν· τοῖς δὲ Ἑλλήσι συγχωρεῖν ἐπηγγελάτο, εἰ πρὸς Χριστιανισμὸν μετάθειντο· τὰ δὲ ἱερὰ αὐτῶν καθαιρεθῆναι καὶ τὰ εἰδῶλα χωνευθῆναι καὶ εἰς χρείας πενήτων δοθῆναι ἐκέλευσεν. Τοῦ δὲ ναοῦ τοῦ Σεράπιδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λυομένου, ἱερογλυφικὰ γράμματα εὐρέθησαν σταυροῦ τύπον ἔχοντα, ὅπερ οἱ ἐξ Ἑλλήνων πιστεύσαντες θεασάμενοι εἶπον, σημαίνειν τὸν σταυρὸν, κατὰ τὴν τῶν ἱερογλυφικῶν γραμμάτων ἔννοιαν, ζῶν ἐπερχομένην.

A. M. 5883. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μάρκελλος ὁ Ἀπαμεῖας (56) τῆς Συρίας ἐπίσκοπος ζήλω θεῶν κινούμενος τὰ ἱερὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἀπαμείᾳ καταστρέψεν, καὶ διὰ τοῦτο ἀνῆρέθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Νεκτᾶριος δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως (57) ἐκώλυσε τὸν ἐπὶ τῆς μετανοίας πρεσβύτερον διὰ τὸ γεγονὸς ἀμάρτημα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τινος διακόνου εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ἐπὶ τῇ μετανοίᾳ σχολάζουσαν. Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ καὶ πάσῃ τῇ Δύσει ἐπιμελῶς φυλάττεται ἕως τοῦ νῦν, καὶ τόπος ἡρώρισταί τοῖς μετανοοῦσιν. Θεοδόσιος δὲ ὁ βασιλεὺς νόμον ἔγραψεν (58) γυναῖκα εἰς διακόνισσαν μὴ προβαίνειν, εἰ μὴ ὑπερβῇ τὰ ἐξήκοντα ἔτη, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Εὐνόμιον δὲ ἐξώρισεν παρασυναγωγὰς ποιῶντα καὶ λαοὺς ἀπειτιύοντα· καὶ ἐν τῇ ἔσθρᾳ ἀπέθανεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Πλακίλλα ἡ γαμετὴ (59) Θεοδοσίου ἰκοιμήθη, εὐσεβῆς οὖσα καὶ φιλόπτωχος, οἰκείας χερσὶ λωβός (60) καὶ νοσοῦσιν ὕπηρετοῦσα. Ταύτης ἀνδριάντα κατέβαν οἱ Ἀντιοχεῖς καὶ Ἔσυραν ἀγανακτοῦντες διὰ τὰ ἐπιτεθέντα δημόσια παρὰ τοῦ βασιλέως τελεῖν αὐτοῖς. Οἷς καὶ ὀργισθεὶς σφόδρα πόθῳ τῷ πρὸς Πλακίλλαν τὴν εὐσεβεστάτην ἡμελλε πάντας ἀπολλύειν, εἰ μὴ Φλαβιανὸς ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας· ἰλθὼν ὑπὲρ Ἀντιοχείων ἐπρέσβευσεν· Ἰωάν-

A in publicum: unde gentiliū plebs pudore perfusa cædes quam plurimas perpetravit. His porro Theodosius auditis, et de tantis cædibus certior factus, Christianos morti traditos inter martyres beatorum numero statuit recensendos. Gentilibus vero, si modo se ad Christianam religionem transferrent, veniam obtulit: fana demum everti, idolaque conflare, et in pauperum necessitates erogari mandavit. Diruto porro Alexandria Serapidis templo, repertæ sunt sacræ Ægyptiorum eruditissimæ dictæ litteræ crucis formam referentes: quas cum ex gentilibus fideles conspicarentur, dixerunt, crucem juxta sacrarum litterarum interpretationem significare vitam adventuram.

B A. C. 383. — Hoc anno Marcellus Apameæ in Syria episcopus, divino religionis zelo motus, gentiliū fana Apameæ evertit: quod ei factum mortem a gentilibus promeruit. Nectarius autem Cpolititanus præsul presbyterum super pœnitentia constitutum removit, propter flagitium in mulierem pœnitentiæ vacantem in ecclesia a quodam diacono admissum. Romæ vero quemadmodum in toto Occidente mos iste usque in hanc horam observatur sedulo, ubi etiam seorsim locus pœnitentibus assignatur. Theodosius porro imperator legem tulit, ne mulier in diaconiam promoveretur, nisi juxta dictum apostoli annum sexagesimum superaret. Eunomium quoque, illegitimos cœtus congregantem et populis facientem fucum, in exsilium, quo mortuus est, eiecit.

C Hoc eodem anno Placilla imperatoris conjux obdormivit, pie usquequaque habita, ægenorum amatrix, et quæ propriis manibus ægotis ac leprosis ministrare soleret. Hujus statuam irritati Antiochenses, ob imposita sibi ab imperatore pendenda vectigalia, per civitatem ignominiose traxerunt et confregerunt. 62 His in vindictam exarsit imperator, et quo Yerebatur in plentissimam Placillam affectu, cunctos neci destinabat, nisi Fla-

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ τούτων add. ex A. ⁵² σταυρῶν τύπος b. ⁵³ ἔχοντα om. A. ⁵⁴ τῶν om. A. ⁵⁵ δὲ om. A. ⁵⁶ εἰς διακονίαν μὴ ἐπιβαίνειν b. ⁵⁷ νοσοῦντας e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Sozomenus nuper citatus, et Theodoretus, lib. v, cap. 21.

(57) Ecclesiæ particularis error recto et integro universalis sensui non officit, nec Orientalis quantumlibet ampla spectandaque, pœnitentiariis sacerdotibus rejectis, ac secuto tempore receptis, suis gestis aut privata doctrina Romanæ auctoritati, generali consuetudini, sanis de pœnitentia dogmatis ullum præjudicium aut damnum intulit. Pauca hæc circa tenebrosam pœnitentiarii sacerdotis a Nectario rerum ecclesiasticarum minus experto abrogationem, circa quam multi multa falsa et inutilia. Nectarius enim Neophytus ab Eudæmone sacerdote pari ignorantia damnando, in errorem, et si vis erimen, abduci potuit. — Nectario presbyterum pœnitentiæ præpositum amoventi iniquior mihi visus P. Goar, cum rem ille disciplinæ egerit, nihilque inde apud antiquos, velut pœnitentiæ sacramentum ipsum violarit, notæ reportarit. Fuit æmper Nectarii sancta memoria, moluisse illum

D pœnitentiæ publicæ, unde id scandali ortum esset, velut tantum juris humani, et ecclesiasticæ consuetudinis, in sua, cui jure patriarchali præsidebat, ecclesia abolere potuit. COMBESIS.

(58) De hac Theodosii lege et diaconissarum ætate copiose et erudite disserit Franciscus Hallier, de sacris electionibus et ordinationibus: et nos olim in euchologicis.

(59) Cum eam ante plures annos ex Marcellini chronico, et ex Baronii calculis ad annum 387 num. 58 obiisse constet, magis placeret auctoris textus hoc pacto interpolatus, Πλακίλλης τῆς γαμετῆς Θεοδοσίου κοιμηθείσης, ταύτης ἀνδριάντα, etc., ita tamen ut etiam verba τῷ δ' αὐτῷ ἔτει nunquam retinenda censeam.

(60) Vix adduci possum, ut de leprosis peculiaribus accipiam, quibus ipsa manibus Placilla Augusta ministraret; et non magis de corpore nutillis, atque alias debilibus; scabie forsitan, foetidisque ejusmodi morbis laborantibus. COMBESIS.

vianus episcopus legatione pro Antiochensibus functus ad clementiam inclinasset. Joannes vero Chrysostomus, qui tum Antiochiæ presbyter aderat, ad animandos et erigendos eos, qui imperatorum imagines violaverant, orationes plane admirandas habuit.

A. C. 384. — Hoc anno Theodosio adversus Eugenium tyrannum expeditionem suscipiente, jamque cum exercitu Thessalonicam profecto, sub ipso ejus ingressu cum propter castrorum metationes, tum propter aurigam et præfecti puerum in seditionem mota est civitas. Imperatorem itaque probris inceserunt, et præfectum ipsum morte multaverunt. Ad breve tempus patienter ferens imperator, populumque demulcens, equestre certamen fieri jussit: tum populum et tribus ad spectaculum coactos sagittis confodere militibus permisit: perieruntque e populo hominum quindecim millia. Cum Mediolanum venisset, Ambrosius episcopus ecclesiam ingredi vetuit. Quodam insuper natalitiorum Salvatoris die festo Rufinum magistrum pro imperatore deprecatum venientem graviter objurgavit Ambrosius. Cum vero Ambrosii suasu Theodosius tandem legem tulisset, ut capite vel bonorum publicatione damnatis triginta dierum spatium ad supplicii infligendi deliberationem daretur: tum in ecclesiam receptus est, extra quidem altaris cancellos, non autem juxta priorem usum intra ipsius sacrarii septa. Unde mos ad hunc usque diem præclare quidem invaluit, imperatores ab altari semotos una cum populo stantes interesse sacris.

Hoc etiam anno cum Nilus pro more non exundasset, gentiles læti hanc dixerunt esse causam, quod diis suis sacrificare interdiceretur. Ea re cognita, piissimus imperator respondit: Absit ut fluvius sacrificiis gaudens terram irriget. Deus autem dictum imperatoris sibi placitum ostensus, Nili exundationi adeo benedixit et auxit, ut universi Ægyptii in metum venerint, ne ipsam quoque Alexandriam tanta aquarum inundatio demergeret.

A. C. 385. — Hoc anno pius imperator Theodo-

νης δὲ ὁ Χρυσόστομος πρᾶσδύττερος ὢν Ἀντιοχείας τότε καὶ παρὼν λόγους θαυμαστοὺς πρὸς παραίνεσιν τῶν τοιμησάντων κατὰ τῶν βασιλικῶν ἀνδριάντων ἐπεδείξατο.

A. M. 5884. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστρατεύσαντος Θεοδοσίου (61) κατὰ Εὐγενίου τοῦ τυράννου, καὶ κατελθόντος ἐν Θεσσαλονίκη μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, καὶ εἰσελθόντος τοῦ στρατοῦ ἐν τῇ πόλει, ἐπαράχθη ἡ πόλις διὰ τὰ μιτάτα (62) τοῦ στρατοῦ, καὶ διὰ πρόφασιν ἠνιόχου καὶ τοῦ παιδὸς τοῦ ὑπάρχου καὶ ὕβρισαν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ὑπαρχὸν ἐφόνευσαν. Τοῦ δὲ βασιλέως μακροθυμήσαντος πρὸς βραχὺ καὶ τὸν λαὸν κατασιγήσαντος, ἐπιπικὸν γενέσθαι ἐκέλευσεν· καὶ συναχθέντων τῶν λαῶν καὶ τῶν δῆμων εἰς τὴν τοῦ ἐπιπικῶ θίαν, ἐκέλευσε τὸν στρατὸν τοξεύσαι αὐτούς· καὶ ἀπέθανον τοῦ λαοῦ χιλιάδες πεντεκαίδεκα ¹. Ἐλθόντος δὲ αὐτῷ ἐν Μεδιολάνῳ, Ἀμβρόσιος ὁ ἐπίσκοπος ἐκώλυσε αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἦν δὲ τότε τῶν τοῦ Σωτῆρος γενεθλίων ἑορτῆ. Ῥουφίνῳ δὲ μαγίστρῳ εἰς παράκλησιν ἐλθόντι δένυνος ἐπέπληξεν Ἀμβρόσιος. Νόμον δὲ ἐκθεμένου Θεοδοσίου τοῖς καταδικαζομένοις θανάτῳ ἢ δημῶσει προθεσμίαν τριάκοντα ἡμερῶν εἰς διάσκεψιν δίδοσθαι ἐξ ἐπιτροπῆς Ἀμβροσίου, τότε προσεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔσω μόντοι τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ οὐ κατὰ τὴν προτέραν συνήθειαν ἔσω· ὅθεν αὐτὸ μέχρι νῦν καλῶς ἐκράτησεν τὸ ἔθος ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου τοὺς βασιλεῖς ἵστασθαι μετὰ τοῦ λαοῦ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει τοῦ Νείλου ποταμοῦ κατὰ τὸ ἔθος (63) μὴ ἀνελθόντος, ἔχαιρον οἱ Ἕλληνες λέγοντες αἰτίον εἶναι τούτου τὸ κωλυθῆναι θύειν τοῖς θεοῖς αὐτῶν. Ὅπερ μαθὼν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς ἀπεκρίθη· Μὴ γένοιτό ποτε ποταμὸν θυσιαῖς χαίροντα ἐπὶ τὴν γῆν πλημμυρῆσαι. Ὁ δὲ θεὸς τοῦτο ἐκδεξάμενος ἐπὶ τοσοῦτον ὑλόγησεν τὴν ἀνάβασιν τοῦ ποταμοῦ, ὥστε πάντα τοὺς κατ' Ἀγυπτὸν φοβηθῆναι, μὴ καὶ αὐτὴν Ἀλεξάνδρειαν κατακλύσῃ ἢ τοῦ ὕδατος πλημμύρα.

A. M. 5885. — Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδόσιος ὁ βασι-

VARIAE LECTIONES.

⁶¹ τοῦ στρατοῦ ante ἐν τῇ add. ex a c. ⁶² ἐπάρχου — ἐπαρχον A. ¹ ἑξήδεκα a e. ² διὰ add. ex A. ³ ὁ add. ex A. ⁴ ἦν δὲ τότε τῶν τοῦ σωτ. γενεθλίων ἑορτῆ· Ῥουφίνῳ δὲ μαγ. A. ἐν δὲ τινι τοῦ σωτ. γενεθλίου ἑορτῆ Ῥουφίνῳ μαγ. vulg. ⁵ δὲ om. A. ⁶ τοῖς καταδικαζομένοις b, τοὺς καταδικαζομένους A et alii, καταδικαζομένουσ vulg. ⁷ προσεδέξαντο A. ⁸ ἔξωθεν τοῦ θυσ. A b e. ⁹ μέχρι νῦν A. μέχρι τοῦ νῦν vulg. ¹⁰ τῷ δ' αὐτῷ A, τῷ αὐτῷ vulg. ¹¹ τούτου A, τοῦτο vulg. ¹² ἀποδεξάμενος b. ¹³ φοβηθῆναι add. ex A. ¹⁴ ἢ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(61) Expeditio Theodosii in Eugenium annis duobus præoccupata. Videnda nuper scripta ad annum ejusdem duodecimum.

(62) De metatis, sive metationibus castrorum et metatoribus Pancirollus in notitiam imperii. Codex Theodos. lib. vii, tit. 8 et leg. Novellar. Theod. tit. 16. — Propter exercitus metationes: sic semper molestæ illæ, quidquid diligentiae duces militibus in officio continendis adhibeant. Καὶ διὰ πρόφασιν ἠνιόχου· Propter aurigam, et pincernam Buterici præfecti, uti Nicephor. lib. xii, cap. 4, quem nimi-

rum aurigam reum tentatæ illius pudicitiae populus relaxari contendebat, uti pro aurigandi illa peritia ludis commodum. Ait Niceph. ferri occisa septem hominum millia: plura hic Theophanes, Cedrenus utramque opinionem ponit, tum quæ 7, tum quæ 15 millia refert occisa. COMBESIS.

(63) Hanc de Nilo historiam ad tempus quo Joannis Baptistæ caput CP. illatum est, Sozomenus, lib. vii, cap. 20 et 21 revocat: eam vero translationem anno Theodosii 12 Prosper et Marcellinus in Chronicis, Alexandrinum autem 13 consignant.

λεὺς (64) Εὐγενίῳ κραταιῶς μαχησάμενος ἐν ταῖς Α s i u s , consertis 63 fortiter ad Alpium fauces eum
 Ἄλπισι 10 πύλαις, ζώντᾳ τε συλλαβῶν αὐτῶν 11
 ἀνεβλεν. Ἀργαβάστῃς 17 (65) δὲ διαδράς ἑαυτὸν δι-
 εχε:ρίσατο.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔπειτα τῶν προφητῶν (66) Ἄδθα-
 κοῦμ 12 καὶ Μιχαῦ τοῦ λεύκονα θεοῦθεν εὐρέθῃ Βεζένην 13
 τῷ ἐπισκόπῳ Ἐλευθεροπόλεως τῆς Παλαιστίνης
 χρηματισθέντι 14 ἐν δυαλ χωρίοις τῆς περιουκίδος
 Ἐλευθεροπόλεως 15 Ἐλθόντι δὲ τῷ βασιλεὶ ἐν Ῥώ-
 μῃ 16 (67) προσήλθον αὐτῷ οἱ 17 ἐπίσκοποι γνῶμη
 Ἰννοκεντίου (68) τοῦ 18 Ῥώμης κατὰ Φλαβιανὸν
 ἐπισκόπου Ἀντιοχείας. Ὁ δὲ Χριστιανικώτατος βα-
 σιλεὺς τὰ πρὸς εἰρήνην παραίνεσας αὐτοῖς, ἦνωσεν
 δεὰ ἐπιτάκτικα ἑτῶν (69), κελύεσας ἐπισκόπους
 ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἐν Ῥώμῃ παραγενέσθαι, μέθ' ὧν
 καὶ Ἀκάκιος ὁ Βεροῖς 19 ἐστάλη. Πολλὰ δὲ χαρί-
 σματα δίδωκεν τῇ Ῥώμῃ Θεοδοσίος, περιελθὼν καὶ
 τὰ γενόμενα (70) ἐν τοῖς μαχηταίοις 20 ἄτοπα κατὰ
 τῶν ἐμπιστότων 21 ξένων, καὶ ἐγκλεισμένων 22 ἕως
 γῆρας 23 ἐν τοῖς μυλῶσιν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν 24 τῶν
 μοιγευομένων γυναικῶν ὄσριν ἐν τοῖς πορνεῖοις μὴ
 συγχωρήσας ταύτας ἔτι συγκατέθεσθαι, καὶ διὰ κώ-
 δωνος τὴν πράξιν ἐλέγχεσθαι.

A. M. 5886. — Τούτῳ τῷ ἔπειτα μετὰ τὴν Εὐγε-
 νίου 25 τοῦ τυράννου ἀναλρεσιν, καὶ τὴν τῶν πρα-
 γμάτων κατάστασιν, ἀπῆρεν ἀπὸ Ῥώμης ὁ εὐσεβὴς
 βασιλεὺς Θεοδοσίος, καὶ ἤρχετο ἐπὶ Κωνσταντινου-
 πόλιν. Ἐλθὼν δὲ ἐν Μεδιολάνῳ ἀρρώστησας, Ὀνώριον
 τὸν υἱὸν μετεστελατο, καὶ θασαμένως αὐτὸν ῥῆον

Eugenio manibus, vivum acceptum obruncat.
 Argabastus autem fuga creptus letum sibi met conscivit.

Eodem anno Abacum et Michææ prophetarum
 restituta Bezeno Eleutheropoleos in Palestina epi-
 scopo divinitus revelata in duobus pagis Eleuthero-
 politani agri inventæ sunt. Cæterum cum Romam
 advenisset imperator, episcopi consilio Innocentii
 Romæ pontificis eum adierunt, Flavianum Antio-
 chie episcopum postulantes. Verum factis de pace
 ineunda verbis, et ex oriente Romam ire suo jussu
 compulsis episcopis, cum quibus etiam Acacius
 Berœæ præsul missus est, animos per annos sep-
 temdecim ab invicem discordes christianissimus
 imperator reconciliavit. Plurima porro beneficia
 Romanis contulit Theodosius. Eam quoque rescidit
 consuetudinem, qua pleraque præter fas et æquum
 in peregrinos pistrinariis fortuito occurrentes, et
 in eorum potestatem lapsos committebantur, ubi
 pistrinis clausi, et ad extremam usque senectutem
 detenti, molis circumagere cogebantur. Adulte-
 rarum insuper mulierum infamiam compeccuit, nec
 ulterius prostibulis custodiri, et tintinnabuli sonitu
 facinora earum publicari permisit.

A. C. 386. — Hoc anno extincta Eugenii tyran-
 nide, et rebus quiete restituta, pius imperator
 Theodosius Roma migravit, et Epolim repellit. Jam-
 que Mediolanum progressus, in morbum incidit:
 advocatoque filio Honorio, et eo viso, nonnihil
 convaluit. Dato mox equestris certaminibus specta-

VARIE LECTIÖNES.

10 Ἐλπίσι Α. 11 αὐτὸν om. a. 12 Ἀράθαστος a. 13 Ἄδθακοῦμ Α, Ἄμθακοῦμ vulg. 14 Ζεζένην a
 b. c d. 15 χρηματισθέντι Α, χρηματισθέντα vulg. 16 ante προσήλθον b add. εἰς τοῦτο. 17 oi om. Α.
 18 τοῦ Ρ. Α, τῆς Ρ. vulg. 19 Βερόης Α, Βερούς e f, Βερούς a b c d. 20 μαχηταίοις Α, μαχητ. vulg.
 21 ἐμπιστ. Α, ἐμπιστ. vulg. 22 ἀποκλεισμένων a b c d. 23 γῆρας Α. 24 τὴν add. ex Α. 25 τὴν Εὐγ. Α,
 τοῦ Εὐγ. vulg.

JAC. GUARI NOTÆ.

(64) Anno imperii decimo quinto, ad tertium
 ipsius consulatum, Theodosium castra movisse in
 Eugenio Socrates, lib. v. cap. penultimo auctor
 est: pugnasse vero ac vicisse anno sequente, Ar-
 cadio tertium, et Honorio secundum cons. refert.

(65) Qui pag. 60 scribitur Ἀράθαστος.
 (66) Ad Theodosii vitæ annos extremos prophe-
 tarum inventa corpora suggerit Sozomenus lib. vii,
 cap. ult.

(67) Ista commodius in annum sequentem, quo
 paria de Eugenio victoria Theodosius Romam pro-
 fectus est, rejicienda.

(68) Hæc tamen historia Siricii tempore includi-
 tur. Attende, ariabo, canonium anni præsentis.

(69) Anat. eos univert post decem et septem annos;
 qui et singulariter effert episcopum ex Oriente
 Romam missum, nempe Flavianum, de cujus pro-
 motione lis erat; familiaris hæc locutio Theophani.
 Sic pag. 80 A de Chrysostomi corpore solenni
 pompa translato, διὰ γ' ἑτῶν post annos 35 exsilii.
 Verum ut schisma a Meletii ordinatione cœperit,
 plures septemdecim annis ad hunc usque fluxere.
 Ὁμοίως καὶ τὴν τῶν μοιγευομένων γυναικῶν ὄσριν
 ἐν τοῖς πορνεῖοις. Similiter abstulit injuriam mu-
 lierum quæ in prostibulis constuprabantur; ut sicut
 virorum injuriæ cavet, ne ita inviti mancipiis atque
 pistrinis addicerentur, miseram servientes servitu-
 tem ad usque senium, ita caverit injuriæ mulie-

rum, quæ ipsæ iis locis ad stuprum inclusæ tene-
 rentur, vetans ulterius includi; ne scilicet illic
 velut invitæ ad scelus cogerentur, sed res volun-
 tatis esset, ac resilièrent, quibus id animo foret.
 COMBESIS.

(70) Maxima duo flagitia a Theodosio Romæ sub-
 lata fuse narrat Socrates, lib. v. cap. 18, unum
 hoc fuit. Ad pistrina publica (ἀντικπιετα vocabant,
 quæ Suidas exponit ἀρτοπωλῆτα) domus erant me-
 rettricibus constructæ, ad quas extranei, vel cibi
 capiendi, vel libidinis explendæ causa profecti,
 insidiosa quadam machina ex meretricis cauponis
 in pistrinum præcipitati, ad summam usque senec-
 tutem molere, et ita injuria publico servire cogeban-
 tur. Alterum, mulieres in adulterio deprehensas, ad
 lupanar ductas impudenter rursus scortari jubebant,
 ac interim dum flagitiosa copula committeretur, pul-
 satis tintinnabulis, in novam ignominiam libenter
 lapsæ, et per vin subactæ inurebant. Ex his corrig-
 tur Cedreni locus, quo de pistrinis sive mancipiis
 agens scribit ἐμπίπτοντα ζῶα animalia, præter fas
 in eis detenta, cum potius ἐμπίπτοντας ξένους
 scribere debuerit. De mancipiis et mancipibus co-
 dex Theodos. lib. xii, tit. 16, de iisdem sub pisto-
 rum nomine lib. xiv, tit. 3 et 5. Ista vero, detecto
 Maximo, diu jam a Theodosio perpetrata demon-
 strat Socrates.

eulo, repente post praedium adversa valetudine jactatus, cum sub vesperam se praesentem exhibere nequiret, filium jussit spectaculum absolvere, et insequenti nocte quievit in Domino, cum annis sexaginta vixisset, sexdecim regnasset, filiorum autem Arcadium seniore orientis, Honorium vero partium occiduarum imperatorem relinqueret. Ejus corpus Cpolim transtulit Arcadius, et in sanctorum Apostolorum templo recondidit.

A. C. 387. — *Romanorum imperatorum Arcadii et Honorii annus primus.*

64 *Persarum regis Isdegerdis annus primus.*

Hoc anno Arcadius imperator renuntiatus e praetorii regione majorem porticum exstruxit.

A. C. 388. — *Romae episcopi Anastasii annus primus.*

A. C. 390. — *Romae episcopi Innocentii annus primus.*

Antiochiaepiscopi Flaviani annus primus.

Hoc anno sexto mensis Pauni Kalendas sancti prophetae praecursoris et Baptistae Joannis reliquiae Alexandriam sunt translatae.

A. C. 391. — Hoc anno Anatolius vir clarissimus Alexandriae combustus est. Arcadius autem imperator milium numerum, quos dixit Arcadicus, Cpoli instituit.

A. C. 392. — Hoc anno Nectarius episcopus Cpolitanius vita functus est. Theophilus autem Alexandrinus cum adesset Joannis Chrysostomi electionem impedire, imo suum quemdam presbyterum Isidorum nomine, quod ei fideliter olim ministrasset, ambiguis nimirum et ad utramque partem literis ac muneribus ab eo acceptis, eum Theodosius

Α εγχεν. Ἰπποδρομίαν δὲ ἰδὼν μετὰ τὸ ἀριστον κακῶς διετέθη ἀθρόως, καὶ μὴ ἰσχύσας τῇ δεξιᾷ ἀνελεῖν, τῷ υἱῷ ἐκέλευσε ταύτην πληρῶσαι, καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὑπάρχων ἐτῶν ἐξήκοντα ²¹, βασιλεύσας ἔτη ἑκατάεσσα, καταλείψας βασιλεῖς τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, Ἀρκάδιον μὲν τὸν πρεσβύτερον τῆς Ἑφῆας, Ἰνῳρίον δὲ τῶν Ἑσπερίων. Τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ μετήνεγκεν Ἀρκάδιος ²² ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐθαψεν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ²³.

A. M. 5887. — *Ῥωμαίων βασιλέων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου ἔτος α'.*

Περσῶν βασιλέως Ἰσδεργέρδους ἔτος πρῶτον.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀρκάδιος αὐτοκράτωρ ἀναδειχθεὶς τὸν μέγαν ἑμβόλον (71) ἀντικρυς τοῦ πραιτωρίου Β ἔκτισεν.

A. M. 5888. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Ἀναστασίου (72) ἔτος α'.*

A. M. 5890. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Ἰννοκετίου ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μετετέθη τὰ λείψανα (73) τοῦ ἁγίου προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρὸ ἐξ καλανῶν ²⁴ μηνὶ Παυλί ²⁵.

A. M. 5891. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκάη Ἀνατόλιος ὁ λαμπρότατος (75) ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἀρκάδιος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν ἴδιον ἀριθμὸν (76) ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὗς ἐκάλεσεν Ἀραδικούς.

A. M. 5892. — Τούτῳ τῷ ἔτει Νεκτάριος ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἐκοιμήθη (77). Θεόφιλος δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας παρῶν ἐσπούδαζε κωλύσαι τὴν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ψῆφον, Ἰσίδωρον ²⁶ τινα ἴδιον πρεσβύτερον μαρτυρῶν εἰς ἐπισκοπὴν τῆς βασιλίδος, διακονήσαντα αὐτῷ ἡνίκα Θεοδόσιος ²⁷ πρὸς Μάξιμον τὸν τύραννον ἐπολέμει, δισπᾶς ἐπιστο-

VARIÆ LECTIONES.

²¹ ἐξήκοντα δύο e f. ²² Ἀρκάδιος A, ὁ Ἀρκ. vulg. ²³ εἰς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων ἀποστόλων A, εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους vulg. ²⁴ ante μηνὶ b addit Ἰουλίου. ²⁵ Παυλί β. A. ²⁶ Ἰσίδωρον δὲ τινα b c d. ²⁷ Θεοδόσιος πρὸς A b, Θεοδ. ὁ βασιλεὺς πρὸς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(71) Ambulacrum ab imbre et temporis injuria tectum est. Ἐμβόλος, ἀπὸ τοῦ ἐμβάλλειν, quod homines intro se mittant. Ὁ πατριάρχης διέρχεται δεξιὰ τοῦ δεξιῷ ἐμβόλου, ait euchologium: *Transit patriarcha a dextra porticu.* Codinus in *Orig. CP.*: Ἐσχέπασαν ἐπάνω τὰς ἀψίδας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τῶν ἐμβόλων. *Apsides porticum ab utraque parte erectarum iaxerunt σιγματοειδῆς ἑμβόλοι.* Porticus rotundo fornice ad sigma litteræ formatam.

(72) Cui apud codd. omnes annorum duntaxat duorum spatium assignatur.

(73) De Innocentio tamen quabi praesulem Romanum gerente auctor verba habuit pag. praecedente.

(74) Reliquiae Joannis Baptistae sub Juliano apostata in ignem conjectae, et a monachis Philippi monasterii utcumque ereptae, et Athanasio oblatae, exinde a Theophilo in ecclesiam ejus nomini dicatam sub Theodosio quidem fundatam, at sub Arcadio anno ejus 2 consummatam, reconduntur. Ita Baronius ad annum C. 389 num. 97; Rufinus, lib. II, cap. 28; Bcda, de sex aetatibus mundi in

Juliano, acta inventionis capitis sancti Joannis in appendice ad Cyprianum.

(75) Eum puto, de quo Suidas: Ἀνατόλιος μάγιστρος Θεοδοσίου (lego ἐπὶ Θεοδοσίου) ὃς φιλότιμος ἦν, προσῆν δὲ αὐτῷ καὶ τὸ μὴ φεῖδασθαι τῶν χρημάτων. *Anatolius magister sub Theodosio, vir honoris cupidus, et liberalis. cui illud a natura inerat ut pecuniis non parceret, etc.*

(76) Numeri militares, inde, ut Egnatius opinatur, dicti, quod ad numerum omnia praestarent, vel quod eorum certus quidam numerus esset: *Cohortem nos vocamus, vel etiam legionem.* Zonaras parte 3, εἶτα τριβούνον ἀριθμοῦ τῆς ὑπερρηρίας ἀνακληθέντα, *tribunum numeri exilio revocatum, etc.*

(77) Notitia imperii exhibet felices Arcadianos juniores, et seniores ab Arcadio institutos, Pancirolus, cap. 45 et 47.

(78) Caesario et Attico coss. inquit Socrates, lib. VI, cap. 2 ineunte, quorum fasces annui Arcadii tertium, haud sextum notant. Quae sequuntur ex eodem Socratis loco, et Sozomeni lib. VIII, cap. 2 excerpta.

λὰς καὶ δῶρα ὑπ' αὐτοῦ ἐγχειρισθεὶς. Ὁ δὲ βασι- A
 λεύς καὶ πᾶσα ἡ πόλις τὸν Ἰωάννην ³⁰ ἀπὸ Ἀντιο-
 χείας ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ προσκληθέντα χειροτονή-
 θῆναι εὐδόκησαν. Ἦν δὲ Ἰωάννης τῶν περιφανεστά-
 των Ἀντιοχείας, Σεκούδου πατρὸς, καὶ μητρὸς
 Ἀνθούστis. Οὗτος ἐλλογιμώτατος σφόδρα τυγχάνων,
 ἐκ θείας τὸ πλεῖστον χάριτος καὶ τοῖς δεινοτάτοις
 τῶν Ἑλλήνων σοφισταῖς ἐθαυμάζετο· ὅθεν Λιδάνιος
 περὶ τὸν θάνατον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῶν φοιτητῶν, τίς
 ἄρα διαδέξοιτο τὴν διατριβὴν μετ' αὐτόν, ἔφη·
 Ἰωάννην ἔλεγον, εἰ μὴ τοῦτον ἡμῶν οἱ Χριστιανοὶ
 ἀπεσύλησαν. Τὰς μέντοι θείας Γραφὰς ὁ Χρυσόστο-
 μος παρὰ Καρτερίῳ τινὶ ἡγουμένῳ μοναστηρίου ³¹
 ἐπαυδαύθη· τὰ δὲ ἐγκύκλια παρὰ Λεθανίῳ τῷ προει-
 ρημένῳ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐτέχθη (79) τῷ βασιλεῖ Ἀρχαδίῳ
 υἱὸς ἐξ Εὐδοξίας τῆς Αὐγούστis Θεοδοσίος ὁ μικρὸς,
 ὃν ἰδέξατο Ἰωάννης ἐν τῷ βαπτίσματι ὁ Χρυσό-
 στομος.

A. M. 5893. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου*
Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἔτος α'.

Τῷ ἐβδόμῳ ἔτει ³² Ἀρχαδίου γεννᾶται υἱὸς (80)
 αὐτῷ ³³ Θεοδοσίος ὁ μικρὸς ἐξ Εὐδοξίας.

A. M. 5894. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰωάν-
 νου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Γαῖνᾳς ἐτυράννησε (81) κατὰ Ἀρ-
 καδίον, καὶ πολλὰ κακὰ τῷ Βυζαντίῳ ἐπέδειξετο.
 Ὅρκους δὲ λαβὼν παρὰ Ἀρχαδίου καὶ δοῦς ἐν τῷ
 ναφ' τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἐν Χαλκηδόνι, τούτους
 παρέθη, καὶ πλείονα δράσας κακὰ εἰσηλθεν ἐν τῇ
 πόλει χωρήσας πρὸς ἀρπαγὰς καὶ ἐτέρας ἀτοπίας.
 Οὗτος ἐξελθὼν εἰς τὴν Χερρόνησον τῆς Θράκης σχε-
 δίας ποιήσας κατεσκευάσεν, ἵνα πρὸς τὴν Ἀσίαν
 διαπεράσας τὰς ἀνατολικὰς πόλεις χειρῶσηται. Ἐνθα
 πολέμου πολλοῦ ³⁴ συβραγέντος κατὰ τε γῆν καὶ θά-
 λασσαν, ἀπώλετο σὺν τοῖς στρατεύμασιν ³⁵.

A. M. 5895. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ὀνώριος ἐν Ῥώ-
 μῃ (82) παραχὰς καὶ στάσεις ἐκίνησεν. Ἐπὶ σμι-
 κροῖς γάρ τισι πράγμασι κινήθει· πρὸς τοὺς πολίτας,
 καὶ μὴ κατασχὼν τῆς ὀργῆς, εἰς Ῥαβένναν μεθ-
 ἵσταται πόλιν τῆς Ἰταλίας παράλιον. Πέμψας δὲ τινα
 παραδυναστεύοντα ³⁶ αὐτῷ βάρβαρον (83) τὸ γένος
 Ἰλλόν μετὰ πλῆθους στρατοῦ, ἐκέλευσε πραιτεῦσαι
 D

A princeps de imperii summa cum Maximo tyranno
 contenderet, virum episcopatu dignum testatus,
 pronovere satagebat : imperator ex adverso, et
 urbs tota Joannem ad hoc munus sustinendum An-
 tioclia evocatum censuerunt ordinari. Erat Joannes
 ex illustrissimis Antiochiæ civibus, patre Secundo
 et Anthusa matre genitus. Hic inter reliquos ob
 eruditionis præstantiam et divinorum munerum
 copiam conspicuus, versatissimis quibusque ac
 gentilium peritissimis sophistis fuit admirationi :
 unde Libanius circa mortis tempus a discipulis ro-
 gatus, quis scholam post eum moderator exciperet ?
 respondit : Joannem dicrem, nisi hunc nobis
 Christiani præripuissent. Divinæ Scripturæ mysteriis
 a Carterio monasterii cujusdam præfecto ³⁵ Chry-
 sostomus fuit instructus, a præfate Libanio libera-
 lium omnium doctrinam accepit.

Eodem anno Arcadio imperator ex Eudoxia Au-
 gusta filius natus est Theodosius junior, quem Joannes
 Chrysostomus in baptismo suscepit.

A. C. 303. — *Epolesis episcopi Joannis Chryso-
 stomi annus primus.*

Septimo anno Arcadii ipsi Theodosius junior ex
 Eudoxia conjugis filius natus est.

A. C. 394. — *Hierosolymorum episcopi Joannis
 annus primus.*

Hoc anno Gainas tyrannidem adversus Arcadium
 excitare molitus, multa mala Byzantio intulit.
 Datis autem et acceptis ab Arcadio juramentis in
 Chalcedonensi sanctæ Euphemix templo perjuri-
 reum, pluribus per nefas sceleribus attentatis, etiam
 ad urbis regix directionem, et tetra ejusmodi faci-
 nora progressus damnandum se probavit. Inde ad
 Thraciæ Chersonesum divertens tumultuaria con-
 fecit navigia, ut in Asiam transfretatus orientales
 urbes sub potestatem mitteret. Ibi demum magno
 terra marique prælio commisso, cum suis exerciti-
 bus periit.

A. C. 395. — Hoc anno tumultus et seditiones
 Romæ movit Honorius. Levi quippe rerum prætextu
 concitatus in cives, et iræ impotens, in Ravennam civi-
 tatem maritimam se transfert. Inde Gallum quemdam
 natione barbarum, cujus penes se auctoritas erat
 summa, cum valido exercitu Romanos ablegat et eos
 qui deliquerant, deprædari et armis vexare jubet :

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ Ἰωάννης a b c d. ³¹ μοναστηρίου A, ἐν μοναστηρίῳ vulg. ³² τῷ ἐβδόμῳ ἔτει Ἀρχαδίου A b c, τούτῳ
 τῷ ἔτει Ἀρχαδίῳ vulg. ³³ αὐτῷ add. ex A b c. ³⁴ πολλοῦ] σφοδροῦ b. ³⁵ τῷ στρατεύματι b. ³⁶ τινα
 παραδυναστεύοντα b, τὸν παραδυναστεύοντα a c, τῶν παραδυναστευόντων vulg

JAC. GOARI NOTÆ.

(79) Ista redundare linea sequens demonstrat.

(80) Ita Socrates, lib. vi, cap. 6. *Chronicon Alex-
 andrinum*, et Marcellini, quæ de die a Socrate, et
 inter se variant.

(81) Gainæ tyrannidem et necem ad an. Arcadii
 6, quo consulatum Stilico et Aurelianus tenuerunt,
 Socrates reponit. Marcellini, et Alexandrinum
 chronica ad septimum : ab utrisque auctor diversus.

(82) Mira Theophrastis circa personas, loca, tempus,
 res hic narratas hallucinatio, meta ἀν:στορ:σ:ια fœdus

omnino προχρονισμὸς deprehenduntur ex Zosimi et
 Jornandis lectione : hujus *De Geticorum origine*,
 illius lib. v, et v'

(83) Barbarum hunc Zonaras intelligit Alarichum,
 ab Honorio ad Romam diripiendam invitatum : sic
 nocent principum iræ. Quod sequitur, ὃ δὲ Ἀλάρι-
 χος παρέθετο ἑαυτὸν τοῖς συγκλητικαῖς, ego sic
 exponam, *sesse senatoribus obstrinxit* : quomodo
 dicitur παραθεῖσθαι τὴν κεφαλὴν, fidem dedit, sub
 qua urbem deditione accepit. COMBESIS.

subinde parum abfuit, quin obsessa civitas funditus in ruinam ageretur. Alarichus autem senatorum ordini in urbe moranti se defensorem adjuvit, et direpta palatii tota suppellectile, Placidiam **66** Honorii ex patre sororem, virginem impubem suis abreptam, ad proprios lares et gentem deduxit in Gallias, et recessit. Constantius ex Alarichi comitibus unus, cui puellæ custodia demandata fuerat. secum acceptam fugiens ad imperatorem Honorium, retulit. Imperator Constantium humane susceptum senatoris dignitate muneravit, et brevi temporis intervallo puellam eidem in conjugium sociavit, et renuntiavit imperatorem. Ex ea sustulit ille filium Valentinianum juniorem nomine. Constantius junctis cum Honorio viribus tyrannos Romæ extinxit, publicisque ipsorum ædibus, urbem in pace composuit. Joannes porro magnus doctor non ecclesiam modo Cpolitam, verum Thraciæ quoque necnon Asiæ et Ponti ecclesias illustravit: ex quo constat etiam ante concilium Chalcedonense coactum tractuum hujusmodi ecclesias Cpolitano præsulī fuisse subjectas. Cæterum e Macedonni secta quispiam exsiliiens sancti Patris suavis et doctrina rediit ad Ecclesiam: cum vero propriam uxorem, ut eodem revertetur, et Ecclesiæ communionem resumeret, frequens hortator impelleret, vix obtinuit. Illa deductæ secum ancillæ e Macedoniorum cœtu communionem acceptam tradidit, et ut secum deferret præcepit. Inde ad Chrysostomum progressa, et ex sanctis ejus manibus communionem sumens, tum comestione simulata, demum in ancillæ manus eam mittit, et quam a Macedonianis tulerat acceptam ori admovet, et mox in lapideam conversam experitur. Exhorrescens illa et tremebunda ad pedes Joannis advolvitur, scelus attentatum fatetur, ad Ecclesiam supplex accedit: lapis exinde inter sacrarii vasa servandus deponitur. Chrysostomi vero epistola ad Theodorum Mopsuestiæ episcopum, non ad primum, sed ad eum, qui ultimo promotus, conscripta fuit. Arsenius demum qui magnam per universum orbem sibi famam conciliavit cunctisque rebus despectis vita, sermone, et miraculis in monastico floruit ordine, divinam philosophiam in Ægypto hac tempestate profitebatur.

A και λυπησαι τοὺς εἰς αὐτὸν ἀμαρτήσαντας· ὑψ' οὗ **66** μικροῦ δελν ἢ Ῥώμη πολιερωμένη διεφθάρη πᾶσα. Ὁ δὲ Ἀλάριχος παρέθετο αὐτὸν τοῖς συγκλητικῶς τῆς πόλεως, καὶ πάντα τὰ χρήματα τοῦ παλατίου λαβὼν, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀνωρίου ἀπὸ πατρὸς Πλακιδίαν, μικρὰν οὖσαν **67** παρθένον, πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔθνος ἀπῆλθεν εἰς τὰς Γαλλίας. Κωνσταντίος δὲ τις κόρης τῶν μετὰ Ἀλαρίχου, πιστευθεὶς τὴν κόρην Πλακιδίαν, εἰσθεν αὐτὴν καὶ φυγῶν **68** ἤγαγε πρὸς τὸν βασιλεῖα Ὀνωρίον. Καὶ ἀποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς τὸν Κωνσταντίον, ἐποίησεν αὐτὸν συγκλητικόν. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ἔδωκεν αὐτῷ τὴν κόρην πρὸς γάμον καὶ ἀνηγόρευσεν αὐτὸν βασιλεῖα, ἐξ ἧς ἔσχεν υἱὸν ὃν ἐκάλεσεν Οὐαλεντιανὸν νέον. Καὶ **69** ἀγωνισάμενος Κωνσταντίος **70** σὺν Ὑνωρίῳ, ἀνείλεν ἐν Ῥώμῃ τοὺς τυράννους, καὶ ἐδήμεισε τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ εἰρήνευσαν τὴν πόλιν. Ἰωάννης δὲ ὁ μέγας διδασκαλος κατεφώτισεν οὐ μόνον τὴν ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ Θράκης καὶ Ἀσίας καὶ Πόντου **84**. Ὅστε καὶ πρὸ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου **85** τῶν ἐκκλησιῶν **81** τούτων ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἤρχεν. Μακεδονιανὸς **82** δὲ τις διὰ τῆς τοῦ Πατρὸς διδασκαλίας προσῆλθεν ἐν **83** τῇ Ἐκκλησίᾳ· παραινέσας δὲ καὶ τῇ ἰδίᾳ γυναίκι ἐπιστρέφει καὶ κοινωνῆσαι, μόλις ἔπεισεν. Ἡ δὲ τὴν κοινωνίαν **84** δοῦσα τῇ ἰδίᾳ παιδίσκῃ ἐκ τῶν Μακεδονιανῶν, ἐκέλευσεν **85** ἔχειν μεθ' ἑαυτῆς. Καὶ δὴ προσελθούσα τῷ **86** Χρυσοστόμῳ, καὶ δεξαμένη τὴν κοινωνίαν ἐκ τῶν ἁγίων αὐτοῦ χειρῶν, ὑποκριθεῖσα ταύτην μεταλαμβάνειν, ἐσχάτως ἀπέδωκεν ταύτην **87** τῇ παιδίσκῃ **88**, καὶ λαβούσα τὴν τῶν Μακεδονιανῶν προσάγει τῷ στόματι καὶ εὖρεν αὐτὴν λίθον γενοῦσαν· καὶ φρίξασα προσῆλθεν **89** ὑπότρομος τοῖς ποσὶν Ἰωάννου, ἐξαγορεύουσα τὸ τέλημα καὶ εὐκρινῶς προσερχομένη τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ δὲ λίθος ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ ἀπετίθη φυλάττεσθαι **90**. Ἡ δὲ τοῦ Χρυσοστόμου ἐπιστολὴ ἢ πρὸς Θεόδωρον Μοψουεστίας **91**, οὐχὶ πρὸς τὸν πρῶτον, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐσχάτον γενόμενόν ἐστιν. Ἀρσένιος δὲ ὁ μέγας **92** **85** κατὰ κόσμον γενοῦσας, καὶ πάντων καταφρονήσας, τὴν θείαν φιλοσοφίαν ἐν Αἰγύπτῳ μετήρχειτο, βίω καὶ λόγῳ καὶ θαύμασι διαλάμπων ἐν τῷ μοναχικῷ **93** τάγματι.

VARIAE LECTIONES.

66 ὑψ' οὗ A, ἀψ' οὗ vulg. **67** οὖσαν μικρὰν A. **68** φυγῶν add. ex b. **69** καὶ add. ex A. **70** Κωνσταντίος A, alii, Κωνσταντίνος vulg. **81** ἀλλὰ καὶ Θράκης καὶ Ἀσίας καὶ Πόντου A, ἀλλὰ καὶ τοὺς Θράκας καὶ Ἀσίας καὶ Πόντον vulg. **82** τῶν ἐκκλησιῶν A, τὰς ἐκκλησίας vulg. **83** Μακεδόνιος A f. **84** ἐν add. ex A b e. **85** τὴν κοινωνίαν. A e, κοιν. vulg. **86** ἐκέλευσεν A, ἐκόμισεν vulg. **87** τῷ add. ex A. **88** ἀπέδωκεν ταύτην A, ἐπέδ. αὐτὴν vulg. **89** ἢ παιδίσκῃ A e, τῇ παιδίσκῃ vulg. **90** προσῆλθεν ἢ ἦλθεν A, εἰσῆλθεν e. **91** φυλάττεσθαι A, φυλαττόμενος vulg. **92** Μοψουεστίας — ἀλλὰ add. ex A. **93** A et e inscriptionem præmittunt: πρὸς τοῦ μεγάλου Ἀρσενίου.

JAC. GOAR. NOTÆ.

(84) Sic Barb. Peyr. etc. unaque vera lectio est, non quam edita representant, τοὺς Θράκας καὶ Ἀσίας, quasi multe Asiæ essent, quarum cura Joanni incumberet: non illa una strictior dicta, ac minor Asia, nunc Natolia, paulatim sive sponte, sive imperatorum favore, aut certe ordinatione aliqua ecclesiastica, quæ nos lateat, sedi CP. addicta. Sunt qui Rom. pontificis indulgentia id factum dicunt. Cæmbris.

(85) Sive ex tacita concilii CP. primi concessione, sive in eas provincias, seu potius dioceses, ejusdem concilii verbis nonnulli faventibus can. 5 ab episcopis CP. usurpato jure, sive imperatorum decreto ejusmodi jus ante concilium Chalcedonense tribuente, cujus mentio apud Socratem, lib. vii, cap. 28.

(86) De monasterii ejus nomine disserit Echellæus *Historiæ Orientalis et Arabiæ* pag. 59.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἔστησεν Ἀρκάδιος τὸν κίονα τοῦ Ἀ
 Ἐηρολόφου (87), καὶ τὴν Ἀρκαδιούπολιν ἔκτισε τῆς
 Θράκης.

A. M. 5896. — Τοῦτω τῷ ἔτει Ἰωάννης ὁ Χρυσό-
 στομος πῶλος ἦν ἐν βίῳ καὶ λόγῳ καὶ θεοῖς χαρί-
 σμασι διαλάμπων, καὶ ἀκριβῆς περὶ πᾶσαν ἀρετὴν.
 Τοῦτον ἠγάπα πᾶς ὁ λαὸς οἰκοδομοῦμενος σφόδρα
 ταῖς διδασκαλίαις αὐτοῦ· οἱ δὲ ζῶντες ἀσώτως ἀπ-
 εστρέφοντο αὐτὸν, οἱ καὶ εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον
 συνήγγησαν. Ἐν οἷς συνέβη καὶ τὰ κατὰ Εὐτρόπιον
 τὸν εὐνοῖχον· ἔτι δὲ καὶ ἡ φιλονεικία Σουηριανοῦ τοῦ
 Γαβαλῶν πρὸς Σαραπίωνα τὸν ἀρχιδιάκονον Ἰωάννου,
 καὶ τὸ τῶν μοναχῶν ⁸⁸ (88) ἐξ Αἰγύπτου φυγόντων
 διὰ τὸν Θεόφιλον, καὶ τὰ παρὰ Θεοφίλου ⁸⁹ πρὸς
 Ἐπιφάνιον πεμφθέντα ⁹⁰ γράμματα. Ἐξ ὧν ἀπίν-
 των ὁ θεράπων τοῦ Χριστοῦ ⁹¹ Ἰωάννης ⁹² ἐπιστο-
 λεύετο. Ἐπιφάνιος δὲ ὁ Κύπρου ἔλθων ἐν τῷ Ἐ686-
 μῳ (89) χειροτονίας ⁹³ καὶ συνάξεις παρὰ τὴν ⁹⁴ Ἰωάν-
 νου γνώμην ἐποίησεν. Τοῦ δὲ Ἰωάννου τοῦτο παρέν-
 τος ⁹⁵ διὰ τὴν θείαν ἀγάπην, καὶ μᾶλλον προτριψα-
 μένου τὸν Ἐπιφάνιον ἐν ⁹⁶ τῷ ἐπισκοπείῳ συμμαί-
 ναι αὐτῷ, οὐχ ἔλλατο ⁹⁷ προκαταληφθεὶς ταῖς διαβολαῖς
 τοῦ Θεοφίλου ταῖς κατὰ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου.

A. M. 5897. — Τοῦτω τῷ ἔτει Ἰωάννης ὁ Χρυσό-
 στομος λόγον κατὰ γυναικῶν πονηρῶν ἐποίησεν· ἐν οἷς
 θυσμνεῖς καὶ οἱ τῆς ⁹⁸ ἀληθείας ἐχθροὶ τὴν Εὐδοξίαν
 παρώξυναν λέγοντες κατ' αὐτῆς εἰρηθεῖαι τὸν λόγον.
 Ἡ δὲ πρὸς Ἀρκάδιον δεῖνὰ πεπονθέναι παρὰ Ἰωάν-
 νου ⁹⁹ λέγουσα, τοῦτον παρεσκευάσεν μεταστελλα-
 σθαι ¹⁰⁰ Θεόφιλον πρὸς ἄλλον ¹⁰¹ ὄντα Ἰωάννου ἐχθρόν·
 δὲ παραγενόμενος ἐν τῇ Δρυὶ τῇ νῦν Ρουφιανια-
 ναῖς ¹⁰² (90) λεγομένη τὴν κατὰ Ἰωάννου ἐπιβουλήν
 εἰργάσατο, καὶ τοῦτον τῆς πόλεως ἐξέβαλεν. Τοῦτο
 δὲ γνοὺς ὁ λαὸς στάσιν μεγάλην ἐποίησεν, μὴ συγ-
 χιωρῶν ἐκκληθῆναι τὸν Ἰωάννην. Ἐν οἷς καὶ Εὐδοξία
 τοῖς ὄδυσμοις τοῦ λαοῦ ἐπικαμφθεῖσα παρεκάλεισεν
 Ἀρκάδιον τὸν βασιλεῖα, καὶ πέμψας Βρίσωνα εὐνοῦ-
 χον ἀπὸ Πραϊνέτου τὸν Ἰωάννην ἀνεκαλέσατο ¹⁰³. Ὁ
 δὲ πρὸ δημοσίας συνόδου ἐσταλθεὶς οὐκ ἤνέσχετο· εἰς
 προάστειον δὲ κατὰ τὸν ¹⁰⁴ Ἀνάπλου (91) διέτριβεν.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ μοναχῶν, μακρῶν A f. ⁸⁹ διὰ Θεοφίλου A. ⁹⁰ πεμφθέντα om. A. ⁹¹ Χριστοῦ, Θεοῦ a b c d. ⁹² Ἰωάν-
 νης add. ex A. ⁹³ χειροτ. A, τὰς χειροτ. vulg. ⁹⁴ παρὰ τὴν A, παρὰ τοῦ vulg. ⁹⁵ παρέντος A, παρο-
 ρώντος vulg. ⁹⁶ ἐν οὐ. A. ⁹⁷ ἔλλατο e. ⁹⁸ οἱ ante τῆς adl. ex A. ⁹⁹ παρὰ Ἰωάννου add. ex A. ¹⁰⁰ μετα-
 σταλθῆναι b. ¹⁰¹ πρὸς ἄλλον om. A. ¹⁰² Ρουφιανιαῖς A. ¹⁰³ ἀνεκαλέσατο] ἀνέκαμψεν b. δημοσίας] δοκιμα-
 σίας b. ¹⁰⁴ κατὰ τὸν A, κατὰ τὸ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(87) Qui vidit, circumspexit, conscendit, et men-
 sus est Petrus Gyllius, accurate describit Arcadii
 columnam CP. topographiæ lib. iv, cap. 6; xerolo-
 phon ex Suida et Orig. CP. interpretor certum ejus
 urbis thema, sive spatium.

(88) Μακρῶν Barb., etc. præstatque ea lectio, ut
 quæ distinctior. Longi enim appellabantur ii mona-
 chi, quos cum Origenianos a Theophilo fugatos,
 benignus habuit Chrysostomus. comensis.

(89) Hebdomus urbis regiæ suburbium ad occi-
 dentem et septentrionem vergens, quod forte Septi-
 mum numeraretur inter suburbia, sic dictum. Petrus
 Gyllius CP. topographiæ lib. vi, cap. 4. Tem-

Kodem anno Xerolophi columnam Arcadius ere-
 xit. et Arcadiopolim Thraciæ civitatem ædificavit.

A. C. 396. — ⁶⁷ Hoc anno Joannes Chrysostomus
 vitæ sanctitate, sermonis eruditione et divinis donis
 clarus, ob compositos ad virtutis rigorem mores
 celebris habebatur. Hunc populus omnis ejus in-
 structus doctrina summopere prosequabatur: qui
 relaxationem et luxum affectabant, virum aversa-
 bantur, ita ut etiam ad tumultum adversus eum
 motum operam suam contulerint. Inter hæc conti-
 gerunt, quæ circa Eutropium eunuchum gesta, ut
 et contentio Severiani Gabalorum episcopi cum Se-
 rapione Joannis archidiacono, ad hæc monachorum
 propter Theophilum ex Ægypto fuga, et demum ad
 Epiphanium a Theophilo datæ litteræ: quorum
 omnium causa insidiæ Joanni Dei famulo conflatae.
 In his Epiphanius Cypri antistes ad Hebdomum
 secedens, ordinationes et ecclesiasticos conventus
 præter Joannis consilium agebat. Hæc Joanne ob
 Dei dilectionem dissimulante et silente, imo Epi-
 phanium, ut una secum in episcopio habitaret, ro-
 gante, ille criminationibus a Theophilo contra bea-
 tum Joannem compositis præoccupatus ire detre-
 clavit.

A. C. 397. — Hoc anno Joannes Chrysostomus
 adversus pravas mulieres sermonem instruxit, cujus
 occasione flagitiosi quique et veritatis hostes Eudo-
 xiam ipsi infensam reddidere, orationem in eam
 compositam asserentes. Hæc apud Arcadium con-
 tumelias passam conquesta, Theophilum Joannis
 apertum hostem ut advocaret, impulit: ille ad lo-
 cum Quercus nomine, qui nunc Rusniana dicitur,
 insignem advolans, in Joannis perniciem molitur
 insidias, et eum urbe deturbat. Eo cognito, populus
 ad seditionem movetur, nec Joannem urbe depelli
 patitur. Ad hæc Eudoxia populi clamoribus flexa,
 Arcadium pro eo deprecatur, et eunucho Brisone
 misso a Prænoto Joannem revocat. Is autem ante
 publicum concilium urbem ingredi recusans, ad
 Anaplum in suburbio moram trahabat. Exin po-
 pulus imperatorem, ut Joannem in urbem induce-

plum quoque Prodromi ita dictum edocent *Origines CP.*

(90) Querens locus trans mare Rufini villa post-
 modum vocatus. Palladius dialog. de gestis Chry-
 sost. Προάστειον Χαλκηδόνος, Chalcedonis subur-
 bium, scribit Socrates lib. vi, cap. 14.

(91) Καλεῖται Μαρναῖα, scribit idem Socrates
 trans urbis portum ad Orientem.

(92) Πρὸς τὴν μεσημβριαν τῆς ἐκκλησίας πρὸ τοῦ οἴ-
 κου τῆς μεγάλης βουλῆς, ad meridionalem templi pla-
 gam, ante domum magni senatus, scribit Sozomenus,
 lib. viii, cap. 20. Socrates nuper laudatus, ad pla-
 team S. Sophiæ ponit. Auctor πληστον τῆς Ἀγίας Εἰ-

ret et throno restitueret, adeo compulsi, ut Theophilus, et qui cum illo erant, terrore percussi fugam sibi consulerent. Tum vero ex episcopis convenientes ad sexaginta, cuncta, quæ a Theophilo et asseculis adversus divinum Joannem decreta fuerant, æquiore multo sententia cassa reddiderunt et irrita.

68 A. C. 398. — Hoc anno imperatrix Eudoxia suam statuam argento conflari, et ad sanctæ Irenes templum, loco, qui Pittacia dicitur, collocari iussit. Præfectus autem urbis Manichæorum hæresi vitiat, et adhuc gentiliū ritibus addictus, ex plausibus, choreis, et saltationibus ibidem loci actis tumultum et strepitum ciens immodicum, pontificem angebat, nec pacato et cum animi quiete, cantoribus frequentius interruptis, divina mysteria eum permittebat celebrare. Quare sacer Joannes verbis in ipsum vehementer invecus est: is autem Eudoxiam in Joannem quasi ejus imaginem communi populi cultu honorari indignaretur, commovit. Inde rursus odia in Joannem, itide rursus iræ. Ipse pariter subinde orationem habuit, cujus principium: *Rursus Herodias furit*. Ex his imperatricis iræ ad cumulum incensæ, ex his iterata a pontificatu exauctoratio et exsilium. Populus ignem in ecclesiam misit: et plerique Joannis causa vitæ periculum subierunt. Joannes urbe pulsus, Cucusum deportatur: inde Pityuntem transfertur. Cum autem ad Comanos, quod est Armeniæ oppidum, divertisset, in Domino consummatus est. Eo in exsilium pulso, Arsacius frater Nectarii, qui Chrysostomum in throno præcessit, pontificatum obtinuit. Cæterum neque Innocentius Romanus præsul, neque Flavianus Antiochenus Joannis ejectioni consenserunt: imo civitatis clerum, litteris ad eum missis, consolati sunt, et de memoratis gestis graviter afflictabantur. Epiphanius autem, Deo, ut postea visum est, vitæ decessum ei præuuntiant, Cyprum abnavigavit. Joanni mortem in exilio prædixisse, et in adversum Epiphaniū letum in navi Joannem vaticinatum ferunt. Epiphanius vitæ comitibus dixit: Ego festino: vobis autem libros, urbem, et simulandil artem relinquo.

Hoc etiam anno Eudoxia decessit.

A. C. 399. — *Cpoleos episcopi Arsacii annus primus.*

Α' Ο δὲ λαὸς καταβῶν τοῦ βασιλέως εἰσαγαγεῖν τὸν Ἰωάννην ἠνάγκασε, καὶ τῷ θρόνῳ ἐγκαταστήσαι: ὥστε Θεόφιλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ φοβηθέντας φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. Τότε ἐξήκοντα ἐπίσκοποι συνελθόντες ἄκυρα πάντα τὰ κατὰ τοῦ θελοῦ Ἰωάννου παρὰ τοῦ Θεοφίλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκύρωσαν δικαίως.

A. M. 5898. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ βασιλεῖσα Εὐδοξία ἀργυραῖαν στήλην ἰδίαν ποιήσασα ἔστησεν ἐν τόπῳ λεγομένῳ ὡς τὰ Πιττάκια (92) πλησίον τῆς ἁγίας Εἰρήνης. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἑπαρχος ὡς Μανιχαῖος Ἑλληνοφρονῶν κρότους καὶ χοροὺς καὶ ὀρχήσεις ἐνώπιον τῆς στήλης ἐπιτελῶν θορύβους τε ποιῶν ἔλυπει τὸν ἀρχιερέα, μὴ συγχωρῶν αὐτὸν ἡσυχῶς πᾶς θείας λειτουργίας ἐπιτελεῖν: πολλάκις γὰρ ἔφυρεν τοὺς ψάλλοντας. Ὁ δὲ ἱερεὺς Ἰωάννης ἐπηνέχθη τούτῳ διὰ λόγου. Αὐτὸς δὲ τὴν Εὐδοξίαν κατὰ τοῦ Ἰωάννου διηγείρεν, ὡς δυσχεραίνοντος ἐπὶ τῇ τιμῇ τῆς στήλης αὐτῆς. Καὶ λοιπὸν πάλιν μῖσος κατὰ τοῦ Ἰωάννου, πάλιν ὄργη. Αὐτὸς δὲ τότε τὸν λόγον ἐπαδείξατο, οὗ ἡ ἀρχὴ Πάλλιν Ἡρωδιδῆς μαίνεται: τότε ἔχθρα ταλεῖα τῆς βασιλείσης καὶ αὐτοῦ ἐκινήθη, καὶ πάλιν καθαιρέσεις καὶ ἐξορία. Ὁ δὲ λαὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐνέπηρσεν: πολλοὶ τε ὑπὲρ Ἰωάννου ἐκινδύνευσαν. Ἰωάννης δὲ ἐξηλάθη τῆς πόλεως, καὶ ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσὸν, ἐκεῖθεν τε μετανέχθη εἰς Πιτυούττα. Γενόμενος δὲ ἐν Κωμάνοις κατὰ παράδον τῆς Ἀρμενίας ἐταλειώθη ἐν Κυρίῳ. Τούτου δὲ ἐξορισθέντος Ἀρσάκιος ἐχειροτονήθη ὁ ἀδελφεὸς Νεκταρίου τοῦ πρὸ Χρυσοστόμου. Ἰννοκέντιος δὲ ὁ Ῥώμης, καὶ ὁ Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας οὐκ ἐκωινώνησαν τῇ ἐκβολῇ Ἰωάννου, ἀλλὰ διὰ γραμμάτων τῆς πόλεως τὸν κληρὸν παρεμυθήσαντο, καὶ ἐδυσχεραίνον ἐπὶ τοῖς τολμήμασιν. Ἐπιφάνιος δὲ ἀπέπλευσεν ἐπὶ Κύπρον, τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶκοι, τὴν μεταστάσιν αὐτοῦ προμηνύσαντος. Φασὶ δὲ οὗτοι καὶ Ἰωάννη τὴν ἐν τῇ ἐξορίᾳ τελευτὴν ἐδήλωσεν: καὶ Ἰωάννης Ἐπιφανίῳ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ Ἐπιφάνιος τοῖς προπέμπουσιν εἶπεν: Σπεύδω ἐγὼ, ἀφήμι δὲ ὑμῖν τὰ βιβλία, τὴν πόλιν καὶ τὴν ὑπόκρισιν.

festino: vobis autem libros, urbem, et simulandil

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐτελεύτησεν ἡ Εὐδοξία (93).

A. M. 5899. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπος Ἀρσακίος ἔτος δ'.*

VARIÆ LECTIONES.

ὡς τόπῳ λεγομένῳ A. τόπῳ τῷ λεγ. vulg. ὡς ἑπαρχος e. ὡς ἑλληνοφρονῶν A. ὡς ἐνώπιον τῆς στήλης add. ex b. ὡς ἀρχιερέα] Ἰωάννην b ὡς διὰ τοῦ λόγου A. ὡς τὴν — τοῦ add. e A. ὡς τῇ τιμῇ A, τῆς τιμῆς vulg. ὡς ὑπὲρ Ἰωάννου A, διὰ Ἰωάννην vulg. ὡς ἐκεῖθεν τε A, ἐκεῖθεν δὲ vulg. Πιτυούττα A, Πιτυούττα vulg. ὡς ἀπέπλευσεν om. A.

JAC. GOARF NOTÆ.

ρήνης. Irenes quippe et Sophiæ ædes tunc temporis D quam vicinæ, ut superius pag. 18 annotavimus. In. τάκια porro locum ita dictum scribunt *Orig. CP.*, quod ad Leonis imperatoris statuam postmodum erectam *brevia supplicesque libellos* populus apponere soleret. Is autem sororis Euphemie palatium, quo ferebatur in eam amore quotidie frequentans, Πιττάκια apposita vel oblata regia mansuetudine perlecturus eo loco acceptabat: ex quo πιττάκια, *libelli supplices*, nomen impositum. At si μεγάλῃς βουλῆς, ibidem et Πιττακίων locus.

(95) Nec Chrysostomum in exsilium pelli, nec

Eudoxiam, hoc anno e vivis excedere potuisse demonstrat Petavius, lib. xi, *De doct. temp.*, cap. 47, hujus enim mortem, et illius exsilium ad annum Arcadii decimum alligat lib. xiii. ad annum period. Jul. 5117; quibus illud mihi suffragari videtur argumentum, quod cum a Joannis expulsionem ad Arcadii mortem Socrates, lib. vi, capp. 16, 17, 18 et 21, et *Chronicon Alexandrinum* consulatus quatuor recenseant, auctor vero annos duulaxat duos inter utrumque interponat, in ejus calculos errorem irrepsisse indubium est.

Τούτω τῷ ἔτει Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς γενόμενος (94) A ἐν Καρίᾳ, ἐν ἣ καὶ τὸν ἅγιον μάρτυρα Ἀκάκιον λέγουσιν παθεῖν, εὐξάμενος καὶ ἐξελεθῶν ἐκ τοῦ ναοῦ, εὐθέως μέγιστος ⁹¹ οἶκος ἐν τῇ Καρίᾳ κατέπεσεν. Τὸ δὲ πλῆθος σωθῆν τῇ εὐχῇ τοῦ βασιλέως τὴν σωτηρίαν ἐπίγραφεν.

A. M. 5900. — Τούτω τῷ ἔτει ἐν Ῥώμῃ ἐμυκήθη ἡ γῆ ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ. Καὶ ἐσφάγη Στιλίων ὁ λαμπρότατος ἐν Ῥαβέννῃ ⁹², καὶ ἄλλοι δυνάσται.

Αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει Ἀρκάδιος ἐτελεύτησεν (95) πρὸ ⁹³ α' ⁹⁴ καλανδῶν Σεπτεμβρίου. Τὸν δὲ νέον Θεοδοσίον μικρότατον ὄντα, καὶ ἀπερίστατον κατανοήσας Ἀρκάδιος ὁ πατήρ καὶ δεῖσας, μὴ ἀπὸ τινος ἐπιβουλεύῃ, βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύσας, κευράτορα αὐτοῦ κατὰ διαθήκας κατέστησεν Ἰσδεγέρδην τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα. Ἰσδεγέρδης ⁹⁵ δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν Ἀρκადίου διαθήκην δεξάμενος, εἰρήνην ἀφθόνην πρὸς Ῥωμαίους χρησάμενος, Θεοδοσίῳ τὴν βασιλείαν διεσώσατο, καὶ Ἀντιόχῳ ⁹⁶ τινα θαυμαστόν τε καὶ λογιώτατον, ἐπιτροπὸν τε καὶ παιδαγωγὸν ἀποστείλας, γράφει τῇ συγκλήτῃ Ῥωμαίων τάδε· Ἀρκადίου κοιμηθέντος καμὲ κευράτορα τοῦ παιδὸς καταστήσαντος, τὸν ἀναπληροῦντα τὸν τόπον ⁹⁷ τὸν ἐρὸν ἀπέστειλα. Μὴ τις οὖν ἐπιβουλήν τοῦ παιδὸς ἐπιχειρήσῃ, ἵνα μὴ πόλεμον ἄσπονδον κατὰ Ῥωμαίων ἀνακινήσῃ. ⁹⁸ Ὁ δὲ Ἀντιόχος ἐλθὼν ἦν σὺν τῷ βασιλεῖ· ὑπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ θελοῦ Ὀνωρίου καὶ Πουλχερίας τῆς ἀδελφῆς ⁹⁹ αὐτοῦ τὰ Χριστιανῶν ἐπιστημόνως ἐπαιδεύετο. Καὶ ἦν εἰρήνη ἀναμεταξύ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν μάλιστα τοῦ Ἀντιόχου πολλὰ ¹⁰⁰ ὑπὲρ Χριστιανῶν γράφοντος, καὶ οὕτως ἐπλατύνθη ἐν Περσίᾳ ὁ Χριστιανισμὸς ¹⁰¹.

A. M. 5901. — Ῥωμαίων βασιλέως Θεοδοσίου ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἀττικῶ ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει Ἀρκადίου τοῦ βασιλέως τελευτήσαντος, ὃς ἐβασίλευσεν μετὰ τὴν τελευτήν (96) Θεοδοσίου τοῦ πατρὸς ἔτη ιδ', μῆνας γ', ἡμέρας ιδ', συμβασιλεύσας καὶ ¹⁰² τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἔτη ιβ', κατήλειπεν Θεοδοσίον τὸν υἱὸν αὐτοῦ βασιλέα ἐτῶν ὄντα

⁹¹ ὁ μέγιστος ὁ ἐν τῇ Α. ⁹² Ῥαβέννῃ Α. Ῥαβέννῃ vulg. ⁹³ α'. α' Α. ⁹⁴ Ἰσδεγέρδης ubique Α. ⁹⁵ τὸν τόπον Α, τόπον vulg. ⁹⁶ ἀνακινήσῃ Α a c e, ἀνακινήσῃ vulg. ⁹⁷ ὑπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ θελοῦ Ὀνωρίου καὶ Πουλχερίας τῆς ἀδελφῆς Α, ὑπὸ δὲ τῷ θεῷ αὐτοῦ Ὀνωρίῳ καὶ Πουλχερίᾳ τῇ ἀδελφῇ, vulg. ⁹⁸ post χριστιανισμὸς b c d hae addunt : Μαρουθᾶ τοῦ ἐπισκόπου Μεσοποταμίας μεσττεύοντος. ⁹⁹ συμβασιλεύσας καὶ e f, συμβασιλεύσαντος a c.

VARLE LECTIONES.

(94) Ad Arcadii vitæ postremum tempus hoc contigisse narrat Socrates, lib. vi, cap. 21.
(95) Verum Socrates, lib. vi, cap. ult. refert obiisse Kalendis Maiis : ut solenter advertit Petavius, lib. xiii, ad annum period. Jul. 5121. Imposuit Theophani Zosimi locus lib. vi, ubi de obitu Stiliconis agit : Βάσσαν μην ἦν ὑπατεία καὶ Φιλίππου, καθ' ἣν καὶ Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς ἔφυγε τῆς εἰμαρμένης· τῇ δὲ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων, ἡμέρα. Hoc est : Obiit Stilico sub Bassi et Philippi consiliatu (quo quidem etiam Arcadius imperator fato succius est) die decimo Kalendas Septembris. At dies

69 Hoc anno Arcadio imperatore in Cariam, in qua sanctum martyrem Acacium passum narrant, profecto, post suas preces, sub ipso templi egressu, confestim domus ampla concidit in Caria : multitudine vero incolumis servata, salutem imperatoris precibus acceptam retulit.

A. C. 400—Hoc anno Romæ septem diebus terra mugit : et Stilicho vir clarissimus una cum aliis optimatibus Ravennæ necatus est.

Eodem etiam anno Arcadius undecimo Kalendas Septembriales letum oppetiit. Theodosium autem juniorem nondum infantiam supergressum ac peno cunctis auxiliis orbum pater Arcadius conspicatus, insidiasque, si forte renuntiaret imperatore, ne pateretur, metuens, curatorem ejus Isdegerdem Persarum regem testamenti tabulis instituit. Isdegerdes Persarum princeps accepto testamento longam et tranquillam pacem cum Romanis habuit, et Theodosio salvum et incolume jussit esse imperium : mox Antiocho, viro moribus egregio et eximie eruditionis, in pueri procuratorem et pædagogum summisso, Romano senatui in hæc verba rescripsit : Arcadio fatis sublato, et me consilii ejus in filii curatorem instituto, virum, qui vicem meam impleat, nisi : nullus igitur puero struat insidias, ne bellum adversus Romanos innovet irconciliabile. Adveniens Antiochus imperatoris comitem ubique se præbebat. Is vero ab Honorio patris et a sorore Pulcheria Christianis institutis probe et solerter eruditus est : paxque diu inter Romanos et Persas traducta, Antiocho maxime plura pro Christianis scribente : atque ita Christiana lex per totam Persidem dilatata fuit.

A. C. 401. — Romanorum imperatoris Theodosii annus primus.

Cpoleos episcopi Attici annus primus.

Hoc anno moritur Arcadius imperator, qui post patris Theodosii obitum annis quatuordecim, tribus mensibus et diebus quatuordecim tenuit imperium, postquam cum patre jam annis duodecim potestatem exercuisset : Theodosium filium octen-

hic non ad Arcadii, sed ad Stiliconis obitum referendus. Ipsius Theophanis sententia anno succedente certius ac clarius exposita. Arcadius, inquit, annis 14 regnavit, mensibus 3, diebus 14. At unde hic annorum, mensium et dierum adeo accuratus numerus, nisi ex Socratis Chronico, quo lib. v, cap. ult. magnum Theodosium decimo sexto Kalendas Februarii mortem oppetiisse (erat is annus primus 294 Olympiadis) ; filium Arcadium Kal. Maii anno secundo 297 Olympiadis pari fato raptum legit lib. vi, cap. 21.

(96) Ut nota præcedens declat.

nem reliquit ad imperii consortium ante sex annos ascitum. Theodosio in imperatorem accepto, sororejus Pulcheria quindecim annorum virgo, Dei consiliis ac ductu, publicas res egregie administrabat. Alias insuper duas sorores Arcadium et Mariam in virginitatis proposito permanere docuit Pulcheria : et ut sapientissima divinamque mentem a natura consecuta fratrem Theodosium instruxit, præ cunctis nimirum pietatem in Deum haberet, tum ejus mores, sermonem, gressum, risum, vestes, sessionem, statum, regionem ritu componeret, erudit. **70** Multis præterea exstructis ecclesiis, pauperum et peregrinorum habitaculis atque monachorum ædibus, cunctis congruis redditus regia liberalitate assignavit. Quinetiam Sozomenus Deum hanc sua visione dignatum affirmat.

A. C. 402. — Hoc anno Atticus Cpoleos præsul Judæum paralyticum cum de recipienda fide præmonuisset, tum vero suasum sacro baptismate lustraret, sanum et vegetum e fontibus eduxit : juxta divina quippe instituta vitam composuisse refertur.

A. C. 403. — Hoc anno Roma ab Alaricho capta est nono Kalendas Septembris : paucisque diebus exactis, Constantinus vir clarissimus cum plerisque aliis occisus est.

A. C. 404. — Hoc anno Jovianus et Sebastianus viri clarissimi in Galliis necati sunt, et eorum capita Romam delata : et post dies quinque Salustius et Heraclianus pariter interfecit.

A. C. 405. — Romæ episcopi Zosimi annus primus.

Hoc anno Judæi Alexandriæ multa mala Christianis intulere. Tessera namque annuli palmæ folio compacti, quo se dignoscere, ad invicem data, publicos præcones ut noctu conclamarent, ecclesiam incendio vastari, compulerunt. Ita Christianos ad ignem concurrentes trucidarunt Judæi. Scelere

A η' (97), συμβασιλεύσαντα (98) δὲ τῷ πατρὶ Ἀρχαδίῳ ἔτη 5'. Θεοδοσίῳ δὲ αὐτοκράτορος γενομένου Πουλχερία ἡ τούτου ἀδελφὴ, παρθένος ἰε' ἐτῶν ὑπάρχουσα (99), τὴν βασιλείαν σὺν Θεῷ καλῶς ἐδιοίκει. Εἶχεν δὲ καὶ ἄλλας δύο ἀδελφάς Ἀρχαδίαν καὶ Μαρίαν ¹· καὶ ταύτας παρθενεύειν ἡ Πουλχερία ἐπεισεν. Θεοδόσιον δὲ τὸν ἀδελφὸν ἐπαίδευσεν σφωτάτῃ τυγχάνουσα, καὶ θεῖον νοῦν κεκτημένη. Τὸν δὲ ἀδελφὸν Θεοδόσιον ² πρὸ πάντων μὲν εἰς τὴν κατὰ Θεὸν εὐσέβειαν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἡθὸς καὶ λόγον καὶ βᾶσισμα καὶ γέλωτα καὶ στολὴν καὶ καθέδραν καὶ στάσιν βασιλικῶς ἐξεπαίδευσεν. Πολλὰς δὲ ἐκκλησίας καὶ πτωχεῖα, ξενωνάς ³ τε καὶ μοναστήρια κτίσασα, πᾶσι καὶ ⁴ τὰς ἀρμόδιους προσόδους βασιλικῶς ἀπένειμεν. Ὅ δὲ Σωζόμενός φησι (1) περὶ αὐτῆς, ὅτι καὶ θείας ἐμφανείας ἤξιοτο.

A. M. 5902. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀττικὸς ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως (2) Ἰουδαῖόν τινα παραλυτικὸν νοουθετήσας, πείσας τε καὶ βαπτίσας, ὄγιῃ ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἀνήγαγεν. Κατὰ Θεὸν γὰρ λέγεται βεβιωκέναι.

A. M. 5903. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ῥώμῃ παρελήφθη (3) ὑπὸ * Ἀλαρίχου πρὸ θ' καλάνδων Σεπτεμβρίου· καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας Κωνσταντίνος (4) ὁ λαμπρότατος ἐσφάγη, καὶ ἄλλοι πολλοί.

A. M. 5904. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐσφάγησαν ἐν Γαλλίαις Ἰουδιανός (5) καὶ Σεβαστιανός οἱ λαμπρότατοι. Καὶ ἦλθον αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἐν Ῥώμῃ, καὶ μεθ' ἡμέρας πέντε ἐσφάγησαν Σαλοῦστιος καὶ Ἡρακλειανός.

A. M. 5905. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ζωσίμου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουδαῖοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (6) πολλὰ κακὰ τοῖς * Χριστιανοῖς ἐνεδείξαντο. Συνθέμενοι γὰρ πρὸς ἀλλήλους φορεῖν δακτύλιον ἀπὸ φοίνικος, τῇ νυκτὶ βοᾶν παρεσκευάσαν κήρυκας, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἐνεπρήσθη. Τῶν δὲ Χριστιανῶν συνδραμόντων, τούτους οἱ * Ἰουδαῖοι κατέσφαξαν. Τοῦ δὲ δράματος φω-

VARIÆ LECTIONES.

¹ Μαρίαν A e f, Μᾶρίαν vulg. ² τὸν δὲ ἀδελφὸν Θεοδόσιον A, τοῦ δὲ ἀδελφοῦ Θεοδοσίου vulg. ³ ξενωνάς A, ξενωνας vulg. ⁴ καὶ add. ex A. ⁵ ὑπὸ A, παρὰ vulg. ⁶ τοῖς add. ex A. ⁷ οἱ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(97) Octavo nimirum decurrente, ait Socrates, lib. vii, cap. 2. Natus enim imperii paterni anno septimo, iv Idus Apriles, ex Chron. Alexandrino, Kal. Maiis anni 14 imperium paternum excepit solus, cujus collega anno octavo fuerat assumptus.

(98) Socrates lib. vi, cap. 21, annum alterum cum patre Arcadium imperasse scribit : at cum Merogando et Saturnino coss. ad imperium ab eo acceptum referat lib. v, ii vero coss. anno Theodosii quarto adjungantur, ex Chron. Alex., nec Theodosius imperii decimum sextum, ex lib. v, cap. ult. superaverit : uno anno Socratem delusum reliquum est.

(99) Nedium decimum quintum agentem annum, asserit Theodoretus, lib. ix, cap. 1, quod Kal. Februarii nata, ex Chron. Alexand. Kal. Maii patrem Arcadium amiserit, ut paulo superius Socrates testatus est. Ex Theodoretis et Theophanis calculo, quo puella viro maturo, maturo quoque et regendis

D viris haud inepto potuit dotari iudicio, chronici Alexandrini error emendandus, ubi Pulcheria imperii paterni anno 5 lucem aspexisse relata, ex ejus computo annos decem nondum protracta, omnem orbis administrandi molem in se suscepit.

(1) Loco nuper adducto.

(2) Socrates, lib. vii, cap. 4.

(3) Anno Theodosii dieque mensis hic notatis, Romam captam validis argumentis confirmat Baronius ad annum d. 410, num. 19.

(4) Ita Prosperi Chronicon ad annum Theodosii 3, Idatius quoque, qui Constantini istius mortem ad Honorii annum 47, qui Theodosii tertius numeratur, conscribit.

(5) Idatii excerptum ad præsentem annum.

(6) Pars horum maxima cum fuerit Cyrillus abtistis, neque præsentis anno, neque vivente adhuc episcopo Theophilo, potuerunt contingere.

ραθίντος, οἱ Χριστιανοὶ ἄρχοντες τούτους τῆς Ἁλ-
ξανδρείας ἐξήλασαν, καὶ τὰς ὑποστάσεις αὐτῶν
ἰδῆμευσαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀντίοχος ὁ Πέρσης ἐκ ποδῶν γέ-
γονε (7), καὶ ἡ μακαριωτάτη Πουλχερία τελειῶς (8)
τῶν πριγκμάτων ἐκράτησεν.

A. M. 5906. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ὑπατεῖαν ὁ τὴν
φιλόσοφον (9) θυγατέρα Θέωνος τοῦ φιλοσόφου βίαιῳ
θανάτῳ τινὲς ἀνεῖλον.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἰσδεγέρδης ὁ τῶν Περσῶν (10)
βασιλεὺς πρότερον Μαρουθᾶ τοῦ ἐπισκόπου Μεσοπο-
ταμίας ταῖς παραινέσεσι πειθόμενος, καὶ Ἀβδαᾶ τοῦ
τῆς βασιλευούσης ἐν Περσίδι πόλεως ὁ ἐπισκόπου,
εἰς ἄκρον θεοσεβῆς γέγονεν, ὥστε ἐμελλε σχεδὸν βα-
πτίζεσθαι διὰ τὰς θαυματουργίας τοῦ Μαρουθᾶ, καὶ
τοὺς μάγους ὡς ἀπατεῶνας ἐκόλασεν ¹⁰. Τῷ δὲ κ' ¹¹
ἔει τετελεύτησεν. Αἰτία δὲ τοῦ διωγμοῦ αὐτοῦ γέ-
γονεν Ἀβδαᾶς ὁ ¹² τῆς βασιλευούσης ἐν Περσίδι ἐπί-
σκοπος, ζήλῳ μὲν Θεοῦ φερόμενος, οὐκ εἰς δέον δὲ τῷ
ζήλῳ χρησάμενος τὸν ναὸν τοῦ Πυρῆς ἐνέπηρσεν.
Τοῦτο δὲ γνοὺς ὁ βασιλεὺς τὰς ἐν Περσίδι ἐκκλησίας
καταλυθῆναι προσέ σῆεν, καὶ τὸν Ἀβδαᾶν διαφόροις
κολάσεσιν ἐτιμωρήσατο. Τοῦ δὲ διωγμοῦ ἐπὶ πέντε
χρόνους κρατήσαντος, πολλοὶ μάρτυρες καὶ ἀναρι-
θμητοὶ ἀνεδείχθησαν ¹³. Οἱ γὰρ μάγοι κατὰ πόλεις
καὶ χώρας ¹⁴ ἐπιμελῶς ¹⁵ ἐθήρουν τοῦ λανθάνοντα.
Ἄλλοι δὲ καὶ αὐτομάτως ¹⁶ ἑαυτοὺς κατεμήνουσιν (11),
ὥστε μὴ σιγῇ δόξαι τὸν Χριστὸν ἀπαρνήσασθαι.
Ἀπειθῶς δὲ τῶν Χριστιανῶν κατατεμνομένων ¹⁷,
κλειστοὶ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς βασάνοις ¹⁸ ἀνηρέθησαν.
Πολλοὶ δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις προσέφυγον.

[Κοίμησις ὁ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας (12), καὶ
προβολὴ τοῦ θείου Κυρίλλου καὶ Ἡσυχίου πρεσβυτέρ-
ων Ἱεροσολύμων.]

A. M. 5907. — Τούτῳ τῷ ἔτει Θεόφιλος ἐπίσκο-
πος (15) Ἀλεξανδρείας ἀπατίω, καὶ Κύριλλος ὁ ¹⁹
ἀνεπίθως αὐτοῦ ἀνετ' αὐτοῦ προεχειρίσθη.

VARIÆ LECTIONES.

⁷ Ὑπατεῖαν A, Ὑπατίαν vulg. ⁸ πόλεως add. ex A. ¹⁰ post ἐκόλασεν b add.]: ὑπὸ τῶν μάγων ἀπατη-
θεὶς μέγαν κατὰ τῶν ἐν Περσίδι χριστιανῶν διωγμὸν ἀνεκίνησεν. ¹¹ x'] Goar. conj. κα'. ¹² ὁ add. ex A.
¹³ ἀνεδείχθησαν A, ἰδ. vulg. ¹⁴ χώρας:] κώμας b. ¹⁵ ἐπιμελῶς, add. ex A. ¹⁶ αὐτομάτως A, τοῖς Ὑπά-
τοις vulg. ¹⁷ κατατεμνομένων A, κτενομένων vulg. ¹⁸ ταῖς βασάνοις:] τοῖς βασίλειοις b. ¹⁹ Κοίμησις —
Ἱεροσολύμων in margine cod. A leguntur. Ἱεροσ. add. ex A. ²⁰ ὁ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(7) *Rebus amotus est*; velut jam Theodosio gran-
diore, et ut ipse imperium sine curatore admini-
strare posset: Interpr.: *Antiochus Persa vitis excres-
cit*; quem tamen ipsum, nec levi conjectura, esse
suspicatur, quem auctor ab eodem Theodosio fa-
ctum esse clericum memorat, post annos septem
supra viginti, facile fuit virum talem, qualem
Theophanes Antiochum describit, rebus amotum in
Theodosio invenire quod contemptum moveret, ex
quo ille apud illum sic offenderit. Cedr. hunc An-
tiocho iniquissimus est, ac ejusmodi inducit ut illo
rem administrante, susdeque omnia irent. COMBESIS.
(8) Chron. Alexan. Πουλχερία ἐπιφανοστάτη
ἀνηγορεύθη Ἀγούστη μὴν Πανέμω πρὸ δ' ὧν ὡν
Ἰουλίῳ Pulcheria nobilissima Augusta renuntiat
mense Panemo 4 Non. Jul., verum id anno sequente
notatur.

(9) Quod incerto tempore Socrates, certe Theo-

D phanes assignat: legendus ille lib. vii, cap. 15.

(10) Socrates, lib. vii, cap. 8.

(11) *Magistratibus præsidentibus*; uti jam supra in
Joviani promotione alios monui esse Theophani ὀπά-
τους, quam quos Romani consules vocant. COMBESIS.

(12) Obitus Theophili Honorii nono consulatu
Theodosii quinto signatur apud Socratem, lib. vii,
cap. 7. Illi fasti anno Theodosii imperantis quinto
socios se adiungunt: quare videretur Theophili
mors ad prænotatum Theodosii annum quantum,
aut ad sextum potius conscribenda, eo quod auctor
anni periodum a mense Septembri deducendam
existimat, post quem mensem et dimidium alterum
15 Kal. Novembris Socrates Theophili decessum
contigisse adnotat.

(15) Inutilis dictorum repetitio: vel superflua
præmissorum, quæ in Vatt., Barb. et Peyrez desunt,
et in splo Pal. exstant, memoria.

Hoc eodem anno Hesychius Hierosolymitanus presbyter litterarum doctrina florebat.

A. C. 408. — *Persarum regis Vararanis annus primus.*

Alexandriæ episcopi Cyrilli annus primus.

Hoc anno Judæi puerum Christianum ad Immum comprehendentes, ludibriis exercendis, ac crucis deridendæ causa puerum eundem de ligno suspendentes, cruciatibus interfecerunt : de quo imperator certior factus Judæos dignis supplicii ultus est.

A. C. 411. — *Hierosolymorum episcopi Praulii annus primus.*

Hoc anno Leontii philosophi filiam Athenaidem nomine 72 baptizavit Atticus, quam et Eudociam appellavit. Illa corporis elegantia, animi solertia et facundia sermonis cum excelleret, Theodosio Pulcheriæ consiliis nupsit.

Eodem anno Valentinianus patri Constantio ex Galla Placidia Ravennæ natus est.

A. C. 412. — *Antiochiæ episcopi Theodoti annus primus.*

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἤθθη ταῖς διδασκαλαῖς Ἡσύχιος πρεσβύτερος Ἱεροσολύμων (14).

A. M. 5908. — *Περσῶν βασιλέως Οὐαραράνου ἔτος α'.*

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Κυρίλλου (15) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουδαῖοι εἰς τὸν 21 Ἰμμον (16) παιδὸν Χριστιανὸν συλλαβόντες, ὡς παίζοντες δῆθεν, καὶ τὸν σταυρὸν διασύροντες τὸν αὐτὸν παῖδα ἐκρέμασαν ἐπὶ ξύλου ἀνελόντες θασάνοις. Τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλεὺς Ἰουδαίους πρεπόντως ἐκόλασεν.

A. M. 5811. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Πραυλίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Λεοντίου τοῦ φιλοσόφου θυγατέρα (17) Ἀθηναῖδα λεγομένην ἐβάπτισεν Ἀττικὸς, καὶ Εὐδοκίαν μετωνόμασεν (18), ἥτις κατὰ γνώμην Πουλχερίας γημᾶται Θεοδοσίῳ, κάλλι σώματος καὶ συνέσει ψυχῆς καὶ ἐν λόγοις διαπρέπουσα.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐγεννήθη Οὐαλεντινιανὸς (19) ὁ υἱὸς Κωνσταντίου καὶ Γάλλης Πλακιδίας ἐν Ἐξένῳ.

A. M. 5912. — *Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Θεοδόστου ἔτος α'.*

VARIAE LECTIONES.

21 εἰς τὸν Α, εἰς τὸ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(14) Hesychium Hierosolymitanum alium non agnoscit Possevinus in *Apparatu*, nisi qui Gregorii papæ temporibus, et in ejus epistolis haud presbyter, sed ejus sedis patriarcha celebratur. Duos hoc nomine insignitos, unum Theodosii senioris, alterum junioris ætate florentem memorat Sixtus Senensis : hunc tamen ex quadam glossa præsum infula decoratum dubius affirmat. Lego Hesychium, ad quem Augustinus 78 et 80 dirigit epistolas : at cum coepiscopum et compresbyterorum patrem salutare videam, num is sit Hierosolymitanus hæreo. Cum Photio itaque auctore, et *Bibliothecæ Græcorum PP.* collectore, sola presbyteratus dignitate proventus mihi Hesychius iste manebit.

(15) Ponit Echellensis annos 31, dies 155, optime : solus quippe 32 auctor ipse numerat aliis in canonibus.

(16) Socrates, lib. vii, cap. 16.

(17) Ut Athenais infimo loco nata ad imp. thalamum erecta fuerit, prolixa orationis serie narrat *Chronicon Alexandrinum* : nuptias illas, quibus pronuba fortuna disparis cultus animos conciliavit paucis refero. Imperator Theodosius, exardescente in venerem adolescentia, quam maturam attigerat, sanguine sororem Pulcheriam imperii vitæque turricem de uxore jam sæpius expetita, sibi quærenda sollicitabat. Ei nobilissimas quasvis, et tanto conjugio dignas circumspicienti frater Theodosius suggerit, nec nobilitatem nec opes curæ sibi esse, sed formam in puella requirere, quæ reliquas in venerem visas si non superet, minime sibi sociandam : summam enim, quæ nondum oculis objecta fuerat, feminae speciem deperibat. Per omnium ora puellarum, quasi per saltus Venerem aut Nympham illam oculis indagat, et venatur Pulcheriam, et Paulinum comitis domesticorum suum adolescentem Theodosio clarum (a pueritia quippe ei adjunctus, educationis ejusdem factus fuerat particeps) nature delicias, et supremum ejus opus, si forte occurrat, per provincias quasiturum amandat. Accidit interim ut Athenais

Athenis oriunda virgo Græcanica Byzantium ad amitam cum cognatis se conferret, cujus profectionis occasio ista fuit. Heraclitus pater philosophus, Leontium alii vocant, Valeriano et Gesio filiis, quas collegerat ex academia, facultates ex testamento reliquit, filia sola centum numismata, et fortunæ promissa. Athenais apud fratres quasi hæreditatis jure multata, ut laudatam honorum partem acciperet, precibus agebat. Repulsam sæpius passa, ad amitam divertit Constantinopolim, quæ causa illius suscepta, actionem in fratres instituit, et de Athenaide sorore in hæreditatis consortium asciscenda coram Pulcheria diem dicit. Adest Athenais eam venustatem facie præferens, quam sibi sinxerat Theodosius, ac præterea litterarum omnium copiam, ubi pro se oravit, ad ejus tribunal exposuit. Plura dicam? una placet, quæ non modo feminarum, sed quæ virorum etiam ornamenta laudesque in se una collegerit. Ad palatium puellæ condicit Pulcheria, quæ mox a sociis comitata cubiculariis committitur, et inducitur in Pulcheriæ thalamum. Ingressus juvenis imperator Paulino comite per velum (velum enim puella oculis obduxerat), furtim, raptim, sed attente conspicit vultum ejus omnem, ac simul in eam ardorem animo accipit, ac demum in conjugii, vitæ et imperii consortium assumit. Socrates, lib. vii, cap. 21; Evagrius, lib. i, cap. 20.

(18) Atticum nominibus imponendis disertum multis exemplis declarat Socrates, lib. vii, cap. 25. Nil mirum itaque si in Eudocia appellanda εὐδοκῆσεν. Concilii Nicæni canon 30, Turrianæ editionis nomina Christianorum secundum Scripturam in baptismo imponi jubet : quam bene εὐδοκία utriusque testamenti paginis sapiat, declaravere Patres, qui vocabulum illud in Scriptura lectum Eudociam designasse senserunt.

(19) Anno Honorii 25, qui Theodosii undecimus est, Valentiniani tertii diem natalem conscribit Idatius, quem Theophanes sequitur. Prosper a. annum præcedentem.

Τούτω τῷ ἔτει Ἀττικὸς ἐπίσκοπος τοὺς Ἰωαννίτας· A ὁρῶν ἔξω τῆς ἐκκλησίας συνάγοντας, τὸ ὄνομα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τοῖς διπτυχοῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μνημονεύεσθαι προσέταξεν. Καὶ πολλοὺς τῇ Ἐκκλησίᾳ ἤνωσεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (20) ἔγεννηθῆ Οὐαλεντινιανὸς υἱὸς Κωνσταντίου ἐν Ῥαβέννῃ ἐξάδελφος Θεοδοσίου.

A. M. 5913. — Ῥώμης ἐπισκόπου Βονιφατίου ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει Κωνσταντῖος ὁ πατήρ Οὐαλεντινιανῶ ἔδασλευσεν, πρὸ ἑξ εἰδῶν Φεβρουαρίου· καὶ ἐσφάγη πρὸ τεσσάρων νῶνων Σεπτεμβρίου (21).

A. M. 5914. — Τούτω τῷ ἔτει ἐσφάγη Κάλλιστος ὁ Λύγουστάλιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ τῶν ἰδίων δούλων μηνὶ Θῶθ 22 ε' (22).

A. M. 5915. — Τούτω τῷ ἔτει ἐτελεύτησεν Ὀνώριος· (23) ὁ βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ τῇ ιε' Αὐγούστου μηνός, καὶ ἐδηλώθη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐκλείσθη ἡ πόλις ἡμέρας ἑπτὰ (24). Τούτου 22 δὲ τελευτήσαντος, Ἰωάννης τις ἐκ τῶν βασιλικῶν ὑπογράφων 23 (25) τὴν ἐν Ῥώμῃ βασιλίαν ἀρπάζει, καὶ πρὸς βασιλῆν 24 πρὸς Θεοδοσίον ἀποστέλλει δεχθῆναι εἰς βασιλεία δεόμενος, ὅ δὲ Θεοδόσιος ἐν φρουρᾷ 25 τοὺς πρῆβυτάς κατακλείσας, Ἀρδαβούριον τὸν στρατηγὸν ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ· ὄντινα ὁ τύραννος εἰς Ῥαβένναν χειρωσάμενος κατέκλεισεν. Τοῦτο δὲ μαθὼν Θεοδόσιος, Ἄσπερα τὸν τούτου υἱὸν ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ, καὶ τῇ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως εὐχῇ, ἀγγελος Κυρίου ἐν σχήματι ποιμένος φανείς ὠδήγησε τὸν Ἄσπερα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ· καὶ ἄγει αὐτοὺς διὰ τῆς παρακειμένης τῇ Ῥαβέννῃ λίμνης ἀβάτου οὐσης, ἣν ὁ Θεὸς βαθὴν εἰργάσατο, ὡς περ ἐπὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Καὶ διαβάνας διὰ ξηρᾶς, ἀνεψυγμένας τῆς πύλας εὐρόντες τῆς πόλεως, τὸν μὲν τύραννον ἀνέβουον, τὸν δὲ Ἀρδαβούριον τῶν δεσμῶν ἀπέλευσαν. Τούτου 27 δὲ ἀναιρεθέντος, ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος Οὐαλεντινιανὸν τὸν υἱὸν Κωνσταντίου καὶ Γάλλης 28 Πλακιδίᾳς Καίσαρα ποιήσας, ἐπὶ τὰ Ἑσπέρια ἀπέστειλεν μετὰ τῆς ἰδίας μητρὸς, Ἠλιώνα δὲ τὸν πατρικίον συναπέστειλεν 29, ὡς ὀφείλοντα καταστῆσαι αὐτὸν βασιλέα· καὶ ἔδασλευσεν ἔτη λα' (26).

Hoc anno Atticus episcopus Joannitas extra ecclesiam conventus celebrantes conspiciatus, Joannis Chrysostomi nomen ex ecclesiae diptychis memorari praecipit; unde plures hoc pacto ecclesiae restituit.

Hoc eodem anno Valentinianus Constantii filius Theodosii consobrinus Ravennae nascitur.

A. C. 413. — Romae episcopi Bonifacii annus primus.

Hoc anno Constantius Valentiniani pater imperium obtinuit sexto idus Februarias: quarto vero nonas Septemvribiles occisus est.

A. C. 414. — Hoc anno Callistus Augustalius a propriis servis mensis Thoth die decimo Alexandriae fuit interemptus.

A. C. 415. — Hoc anno imperator Honorius Augusti mensis die quintadecima Romae defunctus est: quo Cpoli nuntiato, ex ejus mortis mœnore diebus septem urbs tota vacavit et clausa est. Joannes autem quidam ex imperatoris notariis imperium Romae occupat: 73 legatosque ad Theodosium, ut se imperatorem allegeret approbaretque rogatum misit. Theodosius legatis in custodiam missis Ardaburium ducem adversus eum destinat: quem tyrannus Ravennae comprehensum vinculis mancipavit. Eo cognito Theodosius Asparum ejus filium in eum mandat: et religiosi imperatoris precibus angelus, specie pastoris visus, Asparo caeterisque qui in ejus comitatu militabant se in itinere ductorem praebuit. Per affusam et adjacentem itaque Ravennae paludem natura imperviam, caelesti vero opera transitu facilem redditam, velut olim Deus Israelitas, exercitum angelus trajecit. Emenea palude et continente peragrata, reseratas civitatis portas compererunt: hinc tyrannum e medio tollunt et Ardaburium vinculis liberant. Eo sublato, Theodosius imperator Valentinianum Constantii Gallaeque Placidiae filium Caesarem renuntiatum, in occidentis partes mittit cum matre ipsius, et cum eo Helionem patricium, qui in regnum illum instituat, ablegat. Regnavit ille annis uno et triginta.

VARIAE LECTIONES.

22 Θῶθ ε' A alii, Ἰωθῆ vulg. 23 τούτου δὲ τελ. Ἰωάννης τις A b e, τούτου τελευτήσαντος. Ἰωάννης δὲ τις vulg. 24 ὑπογράφων A, Ἰπογράφων vulg. 25 πρὸς βασιλῆν A e, πρὸς βασιλῆν vulg. 26 φρουρᾷ] Φουρᾷ A. 27 τούτου A, τοῦ vulg. 28 Γάλλας e. 29 μετὰ τῆς — συναπέστειλεν add. ex e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Superfluous et inutilis scriptoris labor.

(21) Si sexto idus Februarias ad imperium vocatus quarto nonas Septemvribiles interficitur Constantius Valentiniani pater, anno Theodosii duodecimo imperii collega, tertio decimo lethi præda factus est, ex auctoris annos a Septembri numerantis computo; illud autem est, quod Idatius affirmat, anno nimirum Honorii 26, in Theodosii duodecimum incidente imperii consortium accepisse, ac sequente Ravennæ defunctum. Eadem sententia Prosperi calculis aperte manifestatur.

(22) Placet magis aliorum mss. lectio μηνὶ Θῶθ ε', et mensis Thoth die 10 Augustalis cædes ascripta.

(23) Asclepiodoto et Mariane cons. scribunt Socrates lib. vii, cap. 23. Idatius et Prosper in Chro-

D nicis. Consulatus autem ille anno Theodosii 15 apud istos, ut apud auctorem describitur. Reliqua ex eodem Socrate excerpta.

(24) Clausa est civitas, assumpta luctus specie vocatione, ut in talibus solet. Cedrenus, ἐκείσθη πᾶσα ἡ πόλις, universa tumultuata est; quod minus aptum videtur, quietis omnino rebus Theodosio CP., nec ullos tyrannos patiente. Bona distinctio Vat. 1 Palat. Peyr., τούτου δὲ τελευτήσαντος Ἰωάννης τις. COMBERIS.

(25) Πρωτοστάτην τῶν βασιλικῶν ὑπογράφων, scribit Socrates nuper citatus. *Primicerium notariorum* vocat imperii notitia. De hoc Joanne Olympiodorus apud Photium.

(26) Vat. ms. ἔτη λβ' recenset. Consulendæ ad hunc locum variae lectiones

A. C. 416. — *Antiochiæ episcopi Joannis annus A primus.*

Hoc anno tumultu cædesque plurimæ inter Alexandrinos cives mutuo agitata.

Eodem etiam anno Theodosius per Helionem patricium imperatoriam coronam ad Valentianum Romæ morantem destinavit. Maruthas porro Mesopotamiæ episcopus Isdegerdem regis Persarum filium dæmone vexatum precibus et jeuniis saluti restituit; ex quo Isdegerdes plurimam erga res Christianas fiduciam accepit.

A. C. 417. — *Romæ episcopi Cælestini annus primus.*

A. C. 418. — Hoc anno Isdegerde fati functo, Vararanes filius simul cum regno religionis persecutionem iniiit. Legatos itaque qui translugas e regno requirerent ad Theodosium misit. Theodosius Romanorum imperator eos reddere detrectat: ex quo fœdere soluto, bellum ingens inter utrumque suscitatum. **74** Hinc Theodosius Ardaburium ducem cum Romanis copiis, inde cum Persicis exercitiis et innumeris Saracenorum auxilium copiis Arseum Vararanes mandat. Ardaburium in Persidem usque penetrans, Arzane provincia devastata, in Mesopotamiam ingreditur: Persarum dux pariter in Mesopotamiam versus Euphratem progreditur cum suis, qui cum Romanas acies ingruere arbitrantur, Dei impulsu, vanis terroribus agitati, ut armis instructi in flumen desilierunt: adeo ut decem myriades aquarum verticibus perierint: reliquos omnes, et eam maxime legionem ac myriadem, cui a Persis immortalium nomen factum, cunctosque eorum duces quaque versus Romano milite circumclusos, Christo, a Persia, quod iustam viris religiosus mortem intulisset, vindictam exigente, Ardaburium delevit.

De inventione reliquiarum Zachariæ prophetæ et protomartyris Stephani.

A. C. 419. — Hoc anno in pago quodam agri Eleutheropolitani Zachariæ prophetæ reliquiæ reperta sunt ac pariter Stephani protomartyris in pago ad Pergamala, in quo præfati martyrurum an-

A. M. 5916. — *Ἀρτιοχσίας ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.*

Τούτω τῷ ἔτει ἀκαταστασίαι καὶ ἀλληλοκτονίαι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γεγόνασαι πολλαί.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Θεοδόσιος διὰ Ἠλίωνος (27) πατρικίου στέφανον βασιλικὴν ἐπεμφεν τῷ Οὐαλεντινιανῷ ἐν Ῥώμῃ. Μαρουθᾶς δὲ ἐπίσκοπος (28) Μεσοποταμίας τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως Περσῶν Ἰσδεγέρδην δαιμονιῶντα ἰάσατο διὰ προσευχῆς καὶ νηστείας, ὅθεν Ἰσδεγέρδης πολλὴν πληροφορίαν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν προσέλαβετο.

A. M. 5917. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Κελεστίνου ἔτος α'.*

A. M. 5918. — Τούτω τῷ ἔτει Ἰσδεγέρδου θανόντος (29), Οὐαραράνης ὁ τοῦτου παῖς σὺν τῇ βασιλείᾳ καὶ τὸν τῆς εὐσεβείας διεδέξατο διωγμὸν, καὶ πρὸς Θεοδόσιον πρέσβεις ἐπεμφεν τοὺς φυγάδας ἐξαιτούμενος. Θεοδόσιος δὲ ὁ τῶν ²⁰ Ῥωμαίων βασιλέως οὐ κατεδέξατο τούτους προσδοῦναι. Ἐκ τούτων ²¹ ἀρθεῖων τῶν σπονδῶν πόλεμος δεινὸς συνεκροτήθη. Καὶ ὁ μὲν Θεοδόσιος ἀποστέλλει Ἀρδαθούριον τὸν στρατηγὸν μετὰ δυνάμεως Ῥωμαϊκῆς, Οὐαραράνης δὲ ἀποστέλλει Ἀρσειον στρατηγὸν μετὰ δυνάμει; Περσικῆς, καὶ πολλὰς μυριάδας Σαρακηνῶν πρὸς βοήθειαν ἔχων. Ὁ δὲ Ἀρδαθούριος καταλαβὼν τὴν Περσίδα, καὶ πορθήσας τὴν λεγομένην Ἀρζανὴν ²² ἐπαρχίαν ἐπὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἔρχεται. Ὅμοίως δὲ καὶ ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς καταλαβὼν τὴν Μεσοποταμίαν πλησίον τοῦ Εὐφράτου, καὶ νομίσαντες τὴν τῶν Ῥωμαίων δύναμιν ἐπέρχεσθαι αὐτοῖς, ἐκ Θεοῦ δειλανθέντες εἰς τὸν ποταμὸν ἑαυτοὺς ἐνόησαν ²³ ἐρρίπτου· καὶ οὕτω περὶ τὰς ἑ' μυριάδας πνιγνῆτες διεφάρησαν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τοὺς λοιποὺς μεσολαβήσαντες πάντας αὐτοὺς, καὶ τὴν μυριάδα τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων Ἀθανάτων ἀνεῖλον, καὶ τοὺς στρατηγούς αὐτῶν, τοῦ Χριστοῦ δίκην εἰσπραξαμένου τοῖς Πέρσαις ²⁴, ἀνθ' ὧν πολλοὺς τῶν εὐσεβῶν ἀπέκτειναν ἀδίκως.

[Περὶ τῆς εὐρέσεως τῶν λειψάνων Ζαχαρίου (30) τοῦ προφήτου καὶ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου ²⁵.]

A. M. 5919. — Τούτω τῷ ἔτει τοῦ προφήτου Ζαχαρίου τὰ λείψανα εὐρέθησαν ἐν κώμῃ τινὶ κατὰ τὴν ²⁶ περιοικίδα Ἐλευθεροπόλεως, ὁμοίως καὶ Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος (31) ἐν κώμῃ κατὰ Περγαμαλᾶ, ἐν

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ Θεοδ. δὲ ὁ τῶν A, ὁ δὲ Θεοδ. τῶν vulg. ²¹ τούτων A e, τούτου vulg. ²² Ἀρζανὴν A alii, Ἀρζανικὴν b, Ἀρζάνην vulg. ²³ ἐνόησαν A, ἐν ὄπλοις e, ἐνοητοὶ vulg. ²⁴ τοὺς Πέρσας f, fortasse vere. ²⁵ περὶ — Στεφάνου hæc in margine habent A s, reliqui omittunt. ²⁶ κατὰ τὴν A, παρὰ τὴν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) Socrates, lib. vii, cap. 24, Prosperi chron. (28) Alia de Marutha profert Socrates, lib. vii, cap. 8, quæ primis Theodosii annis gesta subinducit, et ex eo affirmat Baronius ad annum 408. Historica igitur, non chronica narratio est, ceu quæ Isdegerde mortuo hic interseritur.

(29) Socrates, lib. vii, capp. 18 et 20; Evagrius, lib. i, cap. 49; Procopius, *De bello Persico*, sub initium. At si Vararanes annus hic undecimus est, qui σὺν τῇ βασιλείᾳ τὸν τῆς εὐσεβείας διεδέξατο διωγμὸν.

(30) Sozomenus ad totius historię calcem. *Chronicon Alexandrinum* ad annum principis huius septimum translationem refert.

(31) Delata: in Africam Stephani protomartyris reliquiæ ab Orosio sancti Augustini presbytero, postquam ad Hieronymum ab eo missis in Africam remeavit, præsentē Theodosii Junioris anno 49 inventionem earum non contigisse declarant. Prius enim inventæ quam delatæ: at vivente adhuc Hieronymo in Africam asportatas ex eo conjectimus, quod ab Hieronymo redux in Africam Oro-

ἡ Γαμαλιὴλ ὁ διδάσκαλος Παύλου τοῦ ἀποστόλου σὺν Ἀβίβῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἔθαψαν κηδεύσαντες τὸ σῶμα τοῦ πρωτομάρτυρος.

A. M. 5920. — Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδόσιος ὁ εὐσεβῆς βασιλεὺς κατὰ μνήσιν τῆς μακαρίας Πουλχερίας πολλὰ χρῆματα τῷ 47. 48 ἐπισκόπῳ 49 Ἱεροσολύμων ἀπέστειλεν πρὸς 40 διάδοσιν τῶν χρεῖαν ἔχόντων, καὶ τὸν 41 σταυρὸν χρυσοῦν διάλιθον 42 ποιῆσαι 43 πρὸς τὸ παγγῆναι ἐν τῷ ἁγίῳ Κρανίῳ. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ἀντιδωρὸν ἀπέστειλεν λείψανον τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου διὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Πασσαριωνος. Τούτου δὲ εἰς Χαλκηδὸνα φθάσαντος, θεωρεῖ ἡ μακαρία Πουλχερία αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐν ὄραματι: τὸν ἅγιον Στέφανον λέγοντα αὐτῇ· Ἰδοὺ, ἡ προσευχὴ σου εἰσ-
 44 γκούσθη 44, καὶ ἡ αἰτησίς σου γέγονε, καὶ ἦλθεν εἰς Χαλκηδὸνα. Ἡ δὲ ἀναστᾶσα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς λαβοῦσα, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῶν ἁγίων λειψάνων, καὶ ταῦτα 45 εἰς τὸ παλάτιον λαβοῦσα κτερίζει οἶκον Ἐδεξον τῷ ἁγίῳ πρωτομάρτυρι, κάκει τὰ ἅγια κατέθετο λείψανα.

A. M. 5921. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Σισινρίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀγαθότῃ πολλῇ κινούμενος Θεοδόσιος (32) ὁ βασιλεὺς, καίπερ νικήσας κατὰ κράτος τοὺς Πέρσας, φειδοὶ τῶν κατοικούντων ἐν Περσίδι Χριστιανῶν, εἰρήνην ἀσπάξεται, καὶ ἀποστέλλει πρεσβευτὰς Ἡλιωνά τε τὸν πατριχίον, ὃν πάνυ 46 διὰ τιμῆς ἤγειν, καὶ Ἀνατόλιον τὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατηγὸν εἰρήνην σπείσασθαι 47. Οὐαράρανῆς δὲ γούτος τὴν ἑαυτοῦ ἦταν δέχεται τὴν πρεσβείαν, καὶ οὕτως ὁ κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπαύσατο διωγμός. Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐπὶ ταῖς τοιαύταις εὐεργεσίαις τῷ Θεῷ 48 εὐχαριστῶν, γεραίρειν τοῖς ὕμνοις οὐκ ἐπαύετο 49, κοινωνοὺς ἔχων τῆς ὕμνων δόξης τὰς ἰδίας ἀδελφὰς διὰ βίου τὴν παρθενίαν ἀσκούσας.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Σισίνιος ὁ ἐπίσκοπος 50 (33) Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλον χειροτονεῖ ἐπίσκοπον Κυζίκου· ὅτινα οἱ Κυζικηνοὶ μὴ δεξάμενοι, μοναχὸν τινα παρὰ γνώμην Σισινίου Δαλματινὸν 51 λεγόμενον χειροτονοῦσιν. Ὁ δὲ Πρόκλος ἰδίαν ἐκκλησίαν μὴ ἔχων, ἐν Κωνσταντινουπόλει προτροπῇ Σισινίου ταῖς διδασκαλαῖς ἦν διατρέπων.

VARIÆ LECTIONES.

32. 33 τῷ add. ex A. 39 ἐπισκόπῳ] ἀρχιερεῖ c. 40 πρὸς om. A. e. 41 τὸν add. ex A. 42 διάλιθον A a b c d f. 43 ποιῆσαι e, ποιεῖσθαι vulg. 44 εἰσκούσθη A, ἠκούσθη, vulg. 45 ταῦτα A, ταύτην vulg. 46 πάνυ A, πάλα vulg. 47 σπείσασθαι, ποιήσασθαι A. 48 τῷ Θεῷ A, τὸν Θεὸν vulg. 49 ἐπαύετο A, ἐπαύθη vulg. 50 ὁ ἐπίσκ. A, ἀρχιεπ. vulg. 51 Δαλματινὸν A e, Δαλμάτιον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

sus provinciam reliquiis ditaverit, ex Marcellini Chronico ad annum Theodosii 9, Hieronymus autem obiit ejusdem Theodosii 12, prout Prosperi Chronicon testatur: qui ergo fieri potuit, ut ejusdem imp. anno 19 repertæ fuerint reliquiæ? Adde Joannem Hierosolymorum antistitem reliquias Luciani monitu effudisse, quem ante annos novem immemor historiae temporisque Theophanes e vivis excessisse in chronico laterculo posuit.

(32) Bellum Persicum anno Theodosii 15 juxta Chronicon Alexandrinum, vel 15 juxta Marcellinum

tesignani corpus Gamaliel Pauli apostoli præceptor una cum Abibone filio curavit.

A. C. 420. — Hoc anno Theodosius pius imperator beatam Pulcheriam imitatur magnam pecuniarum vim egenis distribuendam, auream quoque crucem pretiosis lapillis interstinctam sancto Calvariae loco figendam ad Hierosolymorum episcopum misit. Præsul hæc dona vicario munere compensaturus dextræ manus martyrum principis Stephani reliquias per sanctum Passarionem obtulit. Eo Chalcedonem usque profecto, cernit beata Pulcheria nocturno in ostento sanctum Stephanum verbis istis se compellantem: Viden', ut preces tuæ sint exauditæ, et ut petitio tua jam adimpleta Chalcedonem usque pervenerit? Exsurgens illa fratre comite sanctis reliquiis in occursum processit: 75 illisque demum in palatium illatis, sumptuosam ædem sancto martyrum ductori exstruxit et in ea sacra munera deposuit.

A. C. 421. — Cpoleos episcopi Sisinnii annus primus.

Hoc anno Theodosius imperator, licet armorum vi Persas et victoriis premeret, Christianorum tamen in Perside commorantium sanguini parciturus, summa clementia ductus pacem amplectatur, et Helionem patricium virum summis semper honoribus auctum et Anatolium Orientis præfectum legatos pacis foedus firmaturos mittit. Vararanes, cognita suorum jactura, lubens admittit legatos, atque ita excitatus in Christianos persecutionis motus resedit. Imperator porro Theodosius in tantorum beneficiorum vicem grates acturus Deo una cum suis sororibus, quæ perpetuam virginitatem colebant, sacris canticis Numen celebrare et ejus laudes extollere nusquam desistebat.

Eodem anno Sisinnius Cpoleos archiepiscopus Cyzici episcopum ordinat Proclum: quem cum agnoscere Cyziceni detrectassent, monachum quemdam nomine Dalmatium invito Sisinnio sibi met præficiunt antistitem. Proclus propria destitutus ecclesia, Sisinnii monitis et permissu sermonibus populo docendo habitus clarebat.

comitem restinctum: quo trecentesimo Olympiadis annus quartus, et Honorii decimus tertius, Theodosii vero decimus numerabatur, ex Socr. lib. vii, cap. 20, a cujus calculis longe abest noster Theophanes.

(33) Is Theodosio duodecimum, et Valentiniano Juniore secundum. coss. ordinatus, ex Socrate, lib. vii, cap. 26, anno suæ promotionis primo, Theodosium annos duntaxat octodecim ex Chronici Alexandr. computo, vel novemdecim ex Marcellini scriptis vidit imperantem.

Eodem quoque anno mota in Christianos Persas A persecutio tempestas sedata est.

A. C. 422. — Hoc anno Philippus Sides presbyter Christianam historiam libris triginta sex absolvens acerbius in Sisinnium invehitur; eo quod ipsi Philippo pariter ac Proclo Sisinnius idem ad episcopatus electionem fuisset praelatus. Non diu post vero Sisinnius e vita migravit.

A. C. 423. — *Cpoleos episcopi Nestorii annus primus.*

Hoc anno, Sisinnio Cpoleos pontifice defuncto, Nestorius in episcopatu succedit. Is Germaniciam habuit patriam: 76 simul autem ac thronum conscendit, confestim ejus prava fides et perversa circa Ecclesiae dogmata mens manifestata. Orationem quippe de rebus fidei suo syncello traditam in publico Christianae plebis conventu jussit recitari ita continentem: *Mariam nemo nuncupet Dei genitricem, homo namque Maria exstitit: et ab homine Deum gigni impossibile.* Hanc vocem Eusebius quidam imperatricis Cpoleos scholasticus primus reprehendit, ex quo Byzantium plures turbati. Nestorius autem sermonis confirmandi studiosus, ubique alta voce simplicem purumque hominem Dominum affirmabat. Die vero quodam Dominico, ipso Nestorio ecclesiae praesidente, Proclus sacram concionem exponere jussus dixit: Homilia in Deiparam. Homiliae principium hoc fuit: *Virginis hodie celebratas, fratres.* Exinde impius Nestorius propter fastum et pravam fidem cunctis execrandus exstitit. Anastasium quippe quompian Antiochenum presbyterum familiariter sibi devinctum, cuj pravitatis et sensus ejusdem consortem, virum lingua praepetem et audacem et in ecclesia perpetuam virginem Deiparam suis blasphemis vitiaetum secum habuit: in quem Eusebius Dorylaei episcopus insurrexit primus: quod cum fecisset, multos tumultus turbasque concitavit.

Hoc eodem anno dignum admiratione prodigium

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ κατὰ τῶν Χριστιανῶν (34) διωγμὸς ἐν Περσίδι ἐπαύσατο.

A. M. 5922. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει Φίλιππος πρεσβύτερος (35) Σίδης Χριστιανικὴν ἱστορίαν συγγραφάμενος ἐν λς' βιβλίοις πολλὰ καθάπτεται Σισιννίου διὰ τὸ προκριθῆναι τὸν Σισιννίον Φιλίππου εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ἅμα καὶ Πρόκλῳ· εὐθύς δὲ Σισίνιος ἐτελεύτησεν (36)

A. M. 5923. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Νεστορίου ἔτος α'.*

Τοῦτῳ τῷ ἔτει Σισιννίου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως κοιμηθέντος, Νεστόριος τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται (37) Γερμανικὸς τῷ γένει (38). Ἄμα δὲ τῷ θρόνῳ ἐπέβη, παραυτίκα ἡ αὐτοῦ κακοπιστία, καὶ τὸ ἐν τοῖς δόγμασι διεστραμμένον φρόνημα ἐδείκνυτο. Ὅμιλλαν γὰρ περὶ πίστεως ἔδωκεν τῷ ἑαυτοῦ συγκέλλῳ (39), κελεύσας αὐτῷ ταύτην ἐπ' ἐκκλησίας κηρῦξαι ἔχουσαν οὕτως· *Θεοτόκον τὴν Μαρίαν καλεῖται μηδεὶς· Μαρία γὰρ ἄνθρωπος ἦν, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου Θεὸν τεχθῆναι ἀδύνατον.* Ταύτης ἐπελάθετο πρῶτον τῆς φωνῆς Εὐσεβίου τῆς σχολαστικῆς τῆς βασιλείσης³³ (40) Κωνσταντινουπόλεως, ὅθεν πολλοὶ τῶν Βυζαντιῶν ἐταράχθησαν. Ὁ δὲ Νεστόριος τὸν λόγον κηρῶσαι σπεύδων πανταχοῦ τὴν φωνὴν³⁴ ἐξέβαλεν, ψιλὸν ἀνθρώπου λέγων τὸν Κύριον. Ἐν μῆ δὲ Κυριακῇ προκαθεζομένου Νεστορίου, προτραπεῖς Πρόκλος τοῦ ἐξηγήσασθαι, εἶπεν· Ὅμιλλα εἰς τὴν Θεοτόκον, ἧς ἡ ἀρχὴ· *Παρθενικὴ πανηγυρις σήμερον, ἀδελφοί.* Τότε μισητὸς γενόμενος παρὰ πάνσιν ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος διὰ τυφον καὶ κακοπιστίαν. Εἶχεν γὰρ καὶ Ἀναστάσιον τινα πρεσβύτερον Ἀντιοχέα, ἐν ἀπόδρα περιποιεῖτο, ὡς ἀλόφροντα, ἀνδρὰ τολμηρότατον, ἐπ' ἐκκλησίας βλασφημοῦντα³⁵ τὴν ἀειπάρθενον Θεοτόκον. Τοῦτου δὲ Εὐσεβίου ὁ τοῦ Δωρυλαίου³⁶ πρῶτος κατεῖπεν· οὕτω τε διαπραττόμενος πολλοὺς θορυβοὺς ἤγειρε καὶ ταραχάς.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ τὸ φοβερὸν θαῦμα τῶν ἁγίων

VARIÆ LECTIONES.

³³ τὸ add. ex A. ³⁴ βασιλείσης A alii, βασιλίδος vulg. ³⁵ τὴν φωνὴν ἐξέβαλεν A, τὴν θεοτόκου φωνὴν ἐξέβαλεν vulg. ³⁶ δυσσημοῦντα A. ³⁷ Δωρυλαίου A alii.

JAC. GOARI NOTÆ.

(34) Falsa et inutilis repetitio.

(35) Ex Socrate, lib. vii, cap. 26 et 27 excerpit loco incongruo repositum.

(36) Moritur, inquit Socrates cap. 28, Hiero et Ardaburio coss. quorum fascēs annum Theodosii 19, teste *Chronico Alex.*, vel ex aliorum rationibus vicesimum signabant.

(37) Felice et Tauro coss. Socrates, lib. vii, cap. 29. Consules istos *Chronicon Alexand.* anno Theodosii 20, Prosperi 21, adjungit.

(38) Haud igitur Antiochia natus, ut doctrina temporum testatur.

(39) Ut cellæ et ædium consors, ita negotiorum, et secretorum conscius, imo conscientiae rector et animæ moderator, nondum vero dignitatis successor intelligitur hic σύγκελλος, cancellaneus. Socrates, lib. vii, cap. 52: Συνῆν Νεστορίῳ Ἀναστάσιος πρεσβύτερος, ἅμα αὐτῷ ἐκ τῆς Ἀντιοχείας στασις. Τοῦτον διὰ τιμῆς εἶχε πολλῆς, καὶ ἐν τοῖς

Ἐ πράγμασι συμβούλῳ ἐχρήτο· *Convivebat Nestorio Anastasius presbyter, una cum eo Antiochia missus, quem plurimo honore prosequabatur, et eo in negotiis consiliatore utebatur.* De syncello plura docet Ezechologium nostrum, ac nostræ pariter in Cedrenum et Codinum notæ, necnon Georgii Syncelli Prefatio, de quibus iterum sermo habendus.

(40) Duo mss. non urbem regiam, sed imperatricem exprimitur his verbis, σχολαστικῆς τῆς βασιλείσης. Regium, Barb. et alia imperatricem urbem intelligendam volunt, scripto: σχολαστικῆς τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως. Favet his Anastasius interpretatus, *imperatricis Constantinopolis.* Dicam itaque Eusebium istum non imperatrici addictum, sed in urbe regia CP. scholasticum et advocatum fuisse. Nicephorus enim eundem scribit ῥήτορα, *rhetoem*, lib. xiv, cap. 32; de scholastico notæ ad pag. 86 edisserunt.

ἐπὶ τὰ παύων (41) ἐν Ἐφέσῳ γέγονεν. ἀναστάντων Ἀ
αὐτῶν διὰ ρπδ' ἔτων.

A. M. 5924. — Τούτῳ τῷ ἔτει μαθῶν Κύριλλος ὁ
τῆς Ἀλεξανδρείαν ἐπίσκοπος τὰς τοῦ Νεστορίου
βλασφημίας, γράφει αὐτῷ παρακαλῶν, καὶ νοουθε-
τῶν ἵνα ἀπέχεσθαι τῶν διεστραμμένων αὐτοῦ δογμα-
των, καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως ἀντέχεσθαι. Ὁ δὲ
Νεστόριος ἀνταπέστειλεν ὑβρίζων καὶ βλασφημῶν.
Τότε Κύριλλος γράφει τῷ πάππῳ Ῥώμης τὰ περὶ
Νεστορίου ἵνα, καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν γραφέντα παρὰ Νε-
στορίου βλάσφημα καταδήλα αὐτῷ ποιῇ. Τότε Κε-
λεστίνος γράφει Νεστορίῳ, ὀρίσας αὐτῷ ἡμερῶν ἢ
προθεσμίας, ἵνα παύσῃται τῆς βλασφημίας, καὶ μετα-
νοήσῃ· ἐπιμένοντα δὲ τῇ κακοδοξίᾳ, μηκέτι αὐτὸν
εἶναι κοινωνικὸν ἱερέα. Γράφουσι τε ὁμοίως Κελε-
στίνος καὶ Κύριλλος Ἰωάννῃ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἀν-
τιοχείας καὶ Πραυλίῳ τῷ ἱεροσολύμων περὶ
Νεστορίου καὶ τῆς κατ' αὐτὸν αἵρέσεως. Ἰωάν-
νης δὲ γράφει Νεστορίῳ συμβουλεύων αὐτῷ ἀπο-
στῆναι τῆς αἵρέσεως, ὑπομιμνήσκων αὐτῷ τὸ τοῦ
Ἀποστόλου ῥηθὲν τὸ, Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν
Υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἕκ γυναικός. Γνοὺς δὲ ὁ
Νεστόριος, ὅτι οὐκ ἀνέχονται οἱ πατριάρχαι παρασιω-
πῆσαι οὕτω τετραγαμένον τῶν ἐκκλησιῶν, πα-
ρεσκεύασε τὸν βασιλέα γράψαι σάκραν πρὸς Κύριλλον
πλήρη στιγμάτων· καὶ δοκῶν αὐτὸν ἕκ τούτων
κτυπεῖν, μᾶλλον διήγειρεν. Διαναστάς γὰρ γράφει τῷ
βασιλεῖ καὶ ταῖς τοῦτου ἀδελφαῖς περὶ τῆς ὀρθῆς
πίστεως καὶ τῆς Νεστορίου κακοδοξίας, ἅμα καὶ αἰ-
τούμενος σύνοδον οἰκουμένην γενέσθαι εἰς τὸ γυ-
ρασθῆναι κανονικῶς τὰ κατὰ Νεστορίου ἵνα. Τότε ὁ
βασιλεὺς Θεοδόσιος γράφει πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐπι-
σκόποις παραγενέσθαι εἰς Ἐφεσον χωρὶς πάσης
ὑπερθέσεως μετὰ τὸ Πάσχα ὀρίσας, ὅτι Οὐδεμίαν ἔξει
πρὸς Θεὸν οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς ἀπολογίαν ὁ μὴ τὴν ἡμέ-
ραν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς ἐδρισκόμενος ἐν τῇ
συνόδῳ εἰς Ἐφεσον. Ὁ δὲ τῆς Ῥώμης Κελεστίνος
γράφει Κυρίλλῳ τῷ Ἀλεξανδρείας τὸν αὐτοῦ τόπον ἵνα
ἐπέχειν ἐν τῇ συνόδῳ, διὰ τὸν τῆς θαλάσσης κόπον
τοῦ χειμῶνος, μὴ δυνηθεὶς εὐρεθῆναι.

A. M. 5925. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἁγία
καὶ οἰκουμένη 71 σύνοδος (42) τῶν διακασίων Πα-
τέρων συνηθροίσθη. Πάντων τοίνυν τῶν ἐπισκόπων
ἐλθόντων, Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχείας καὶ οἱ ἀνατολικοὶ
οὐκ ἀπήντησαν τῇ ὀρισθείσῃ προθεσμίᾳ, καὶ τῇ
ἑκατῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ὀρισμένην, τοῦ Ἰωάν-

Galat. iv, 4.

VARIÆ LECTIONES.

71 ῥπα A a f. 72 post νοουθετῶν b add. ὡς ἀδελφόν. 73 Νεστορίου A, Νεστόριον vulg. 74 γράφουσι τε
A, γράφουσι δὲ vulg. 75 Πραυλίῳ Ἰουβενάλῳ b. 76 τῷ alterum A, τῶν vulg. 77 Ἰωάννης — αἰ-
ρέσεως om. A. 78 αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. τὸ post ῥηθὲν add. ex A. 79 γενόμενον A, γεννώμενον vulg.
80 τετραγαμένον A e. 81 αὐτὸν add. ex A. 82 Νεστορίου A e, Νεστόριον vulg. 83 ἐν τῇ συνόδῳ A, εἰς
τῆν σύνοδον vulg. 84 κόπον] τόπον a b c d. 85 ἐπέχειν A, ὑπέχειν vulg. 86 οἰκουμένη τῆς συνόδου
a b c d. 87 τῶν post τοίνυν add. ex A., 88 ὀρισμένη b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(41) Baronius de illis in *Martyrol. Rom.* 27 Julii.
(42) Ephesina synodus Bassi et Antiochi con-
sultatū descripta in annum Theodosii Junicris 24 et
25 ex Theophrasti anni periodum a Septembri

Ephesi auditum : sanctorum videlicet puerorum
septem, qui de somno, quo per annos 184 conse-
pulti remanserant, suscitati sunt.

A. C. 424. — Hoc anno Cyrillus Alexandria
episcopus, auditis Nestorii blasphemias, ipsum
pravis opinionibus disseminandis abstinere et
rectam fidem sustineret, litteris hortatur et admo-
net : ad quem Nestorius contumelias blasphemias-
que rescipsit. Tum quæ Nestorius effutiret, et ad
se litteris dedisset blasphemias, papæ Romano
Cyrillus scriptis manifestat. Mox Nestorio scribit
Cælestinus, et dierum decem præfixo termino jubet
hominem a blasphemias abstinere et mentem re-
tractare : alias in sensus pravitatem perseverantem,
neque sacerdotem ecclesiasticæ communionis con-
sortem eum deinceps habendum. In hanc mentem
de Nestorio et ipsius hæresi 77 Joanni Antiochiæ
archiepiscopo et Praulio Hierosolymorum litteris
significavit. Ipse Joannes scribit Nestorio et
abdicandæ hæresi consilium dat, hoc etiam sug-
gesto Apostoli dicto : *Misit us Filium suum na-
tum ex muliere* rum cum patriarchas in
hacce ecclesiarum perturbatione silentium nequa-
quam acturos prævideret, imperatorem ut sacram-
minis et terrore gravem ad Cyrillum daret, impu-
llit. Unde Cyrillum percellere et ferire meditatus,
ad pugnam magis excivit. Quare renovatis animi
viribus, ad imperatorem et ejus sorores de recta
fide et perversis Nestorii dogmatibus scribit, unaque
ut legitima Ecclesiæ consuetudine Nestorii res dis-
cuteretur, generale concilium celebrari postulat.
Tunc imperator Theodosius cunctis suæ ditionis
episcopis, ut sine dilatione, post Pascha, conveni-
rent Ephesum, scripto mandavit : nullam apud
Deum neque apud nos habiturum defensionem, qui
sanctæ Pentecostes die synodo apud Ephesum præ-
sentem se non exhibuerit. Romanus vero pontifex
Cælestinus, cum synodo adesse nequiret, ob labo-
res hiemali tempestate in mari tolerandos, Cyrillo
Alexandriæ episcopo, ut suum locum teneret, re-
scripsit.

A. C. 425. — Hoc anno sancta et œcumenica
synodus ducentorum episcoporum Ephesi congre-
gata est. Cum omnes igitur episcopi convenissent,
Joannes Antiochiæ pontifex, et alii Orientis epi-
scopi ad præfinitum diem non occurrerunt : elapsis
deinde a condito termino diebus sexdecim, Joanne

metientis computo incidit : Junio enim mense
inchoata Octobri terminatur : quæ causa forsitan
exstitit, ut ad præfati imperatoris annum 25 eam
referat.

nondum comparente, cum multo comitum fastu Nestorius advenit. Die itaque Junii mensis vicesima celebrari cœpit concilium, Nestorio, Cyrillo et Praulio conventui præsidentibus, Cyrillo vero Romani pontificis locum obtinente: cunctisque jam theologicas disquisitiones instituentibus, non sine magna arrogantiae ostentatione dixit Nestorius: Eum equidem, qui bimus aut trimus agnitus fuerit, nusquam ego Deum appellaverim: eapropter mundus sum ab omnium vestrum sanguine: nec ad vos postmodum me quavis ratione rediturum testor. His dictis, cum sex episcopis ejus sententiæ obsequentibus egressus est. Cyrilli sequaces postera luce congregati, tres episcopos, qui Nestorium vocarent, destinant: quibus obedire renuit: eodemque pacto secundo et iterum, imo quarto accersitus, non accessit; sed et legatos injuriis probrisque respergi providit. Tum vero delegatos episcopos injuriis ita probrisque affectos sancta et œcumenica synodus excipiens sententiam **78** adversus eum pronuntiavit et omni sacra dignitate alienum deinceps futurum sanxit: hancque veram et indubitam ejus depositionem præsenti et coram denuntiaverunt. Illis ita perfectis, Joannes Antiochiæ præsul sex et viginti comitatus episcopis tertia die advenit. Hi de Nestorii exauctoratione certiores facti, se a sancto concilio segregaverunt, separatimque cum Nestorio considentes, Cyrillum et Memnonem Ephesiorum antistitem depositione, ut sibi videbatur, mulctaverunt. Theodoretus sane Cyrillum insectari et redarguere arbitratus, duodecim capitibus peperam expositis, Nestorii virus omne evomitum suo repersit operi. Sanctus autem Cyrillus fortiter insurgens suorum capitulorum defensionem instruxit, expositionem adhibuit, et in lucem prolato ecclesiasticæ doctrinæ thesauro, quam ad pietatem propria collimaret sententia, omnium oculis reddidit manifestum. A sancta postmodum synodo tertium vocatus Antiochensium præsul Joannes, cum accedere detractaret, adversam excepit cum sociis sententiam, adeo ut omni Ecclesiæ removerentur ministerio, donec arrepti consilii pœnitentes admissam faterentur culpam. Et hæc quidem sancta defnivit synodus, quo constaret, quævis in Cyrillum et Memnonem sanctissimos Ecclesiæ præsides præter pietatis jura et canonum auctoritatem attentata, nullius omnino roboris esse vel firmitatis. Itaque controversiis de his omnibus agitatis, ac scriptis ad Theodosium imperatorem relatis, utriusque partis episcopi Cpolim tendere jussi. Conve-

νου μὴ ἐλθόντος, ἔφθασεν ὁ Νεστορίος μετὰ πολλῆς ἀλαζονείας. Καὶ τῇ εἰκοστῇ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐκροτήθη ἡ σύνοδος, Νεστορίου καὶ Κυρίλλου καὶ Πραυλίου προκαθεσθέντων, τοῦ δὲ Κυρίλλου τὸν τόπον τοῦ Ῥώμης ἐπέχοντος· καὶ πάντων θεολογούντων (43) λέγει ὁ Νεστορίος μετὰ πολλῆς ἀλαζονείας· « Ἐγὼ τὸ γινόμενον ⁷⁸ διμηναῖον καὶ τριμηναῖον οὐκ ἂν θεὸν ὀνομάσαιμι ⁷⁸. Καὶ διὰ τοῦτο καθαρὸς εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος ὑμῶν· καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐπανέρχομαι ⁷⁶· » καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξῆλθεν μετὰ ἐξ ἐπισκόπων τῶν γνώμῃ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. Οἱ δὲ περὶ Κύριλλον τῇ ἐξῆς συνελθόντες, ἀπέστειλαν τρεῖς ἐπισκόπους καλεῖσαι αὐτὸν, καὶ οὐκ ὑπήκουσεν. Ὁμοίως δὲ καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ τέταρτον προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς συνόδου, οὐ παρεγένετο. Ἄλλὰ καὶ τοὺς σταλέντας ὕβρισθῆναι καὶ ἀτιμασθῆναι παρεσκεύασεν ⁷⁷. Τότε ἡ ἅγια καὶ οἰκουμένη σύνοδος ὕβρισμένους καὶ ἡτιμασμένους δεξαμένη τοὺς ἀποσταλέντας ἐπισκόπους, ἀπεφῆνατο κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀλλότριον αὐτὸν ὥρισεν παντὸς ἱερατικοῦ ἀξιώματος ⁷⁸, καὶ ἀπέστειλαν αὐτῷ εἰς πρόσωπον τὴν οὐκ εὐκαίαν καθαίρειν. Τούτων οὕτω τελεσθέντων, ἦλθεν μετὰ τρεῖς ἡμέρας Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος εἰκοσι ἐξ ἐπισκόπων ἔχων μεθ' αὐτοῦ· οἵτινες μαθόντες καθαιρεθέντα ⁷⁹ αὐτὸν, ἀποσχίσαντες τῆς ἁγίας συνόδου, καὶ μετὰ Νεστορίου συνεδρεύσαντες, καθέλιον, ὡς ἐνόμισαν, Κύριλλον καὶ Μέμνονα τὸν Ἐφέσιον. Θεοδώρητος μέντοι νομίσας Κύριλλον καταδραμεῖν, τὰ δώδεκα κεφάλαια παρεξηγησάμενος, ἐκέισε τὸν Νεστορίου ἐξήμεσεν ἰόν. Ὁ δὲ ἐν ἁγίοις Κύριλλος γενναίως διαναστάς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ κεφαλαίων ἀπελογήσατο, ἐρμηνεύων αὐτὰ, καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς ἐκκλησιαστικὸν θησαυρὸν ἀνακαλύπτων, καὶ τὸν οὐκ εὐσεβῆ σκοπὸν φαναροποιῶν ⁸⁰ πᾶσιν. Ἰπὸ δὲ τῆς ἁγίας συνόδου κληθεὶς ὁ τῆς Ἀντιοχείων Ἰωάννης ἐκ τρίτου, καὶ μὴ ὑπακούσας τοῦ παραγενέσθαι, ἀπόφασιν ἐδέξατο σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ ὡς ἀλλοτριῦσθαι πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ⁸¹, ἄχρις ἂν αὐτῶν καταγνόντες τὸ οὐκ εὐκαίον ὁμολογήσωσιν σφάλμα. Καὶ τοῦτο ⁸² ἡ ἅγια ὤρισε σύνοδος, ὥστε τὰ παρὰ τῶν ἀνατολικῶν ἀθέσμως καὶ ἀκανονίστως ἐφ' ὕβρει τῶν ἁγιωτάτων τῆς Ἐκκλησίας προέδρων Κυρίλλου καὶ Μέμνονος ἰσχύον τινα μὴδ' ὅλων ἔχειν. Τούτων τολῶν πάντων ἐξ ἀναφορᾶς ⁸³ τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ ἀνενεχθέντων ⁸⁴, ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν ἀμφοτέρων μερῶν ἐπίσκοποι ἀνελεθεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἀνελεθόντες τῇ συνεργείᾳ τοῦ θεοῦ ἐνίκησαν οἱ τῆς ἁγίας συνόδου· καὶ κυρωθείσης τῆς καθαιρέσεως Νεστορίου, Μαξιμιανὸς χειροτονεῖται ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, προ-

VARIAE LECTIONES.

⁷⁴ τὸ γεν. A, τὸν γ. vulg. ⁷⁵ ὀνομάσαιμι A, ὀνομάσοιμι: vulg. ⁷⁶ ἀνέρχομαι A e. ⁷⁷ παρεσκεύασεν] ἐκέλευσεν e, om. A. ⁷⁸ ἱερατικοῦ ἀξιώματος A, ἱερατικοῦ τάγματος δηλονότι ἀξιώματος vulg. ⁷⁹ καθαιρεθέντα A. καθαιρεθῆναι vulg. ⁸⁰ φαναροποιῶν A, φανερῶν vulg. ⁸¹ κοινωνίας codd. omnes, λειτουργίας Par. ⁸² τοῦτο ἡ A, τοῦτο δὲ ἡ vulg. ⁸³ πάντων ἐξ ἀναφορᾶς A alii, πάντων αἱ διαφοραὶ δι' ἀναφορᾶς vulg. ⁸⁴ ἀνενεχθέντων A alii, ἀνενεχθεῖσαι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43) *Universis Christum Deum profitentibus*; quorum piæ confessioni sua illa blasphemia opposuit Nestorius, nunquam Deum se appellaturum, qui

duorum aut trium mensium puer natus esset. Non ergo bene Buccard. aut interpr. *cunctis theologicas disquisitiones instituentibus*. COMBEFFIS.

σθύτερος ὢν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Οἱ δὲ ἀνατολικοὶ ἔλαβον τὸν Νεστορίου μεθ' ἑαυτῶν εἰς Ἀνατολὴν ⁸⁵. Τῷ δὲ τετάρτῳ χρόνῳ τῆς Νεστορίου καθαιρέσεως Ἰωάννης ὁ τῆς Ἀντιοχείων ἐπίσκοπος τὸν τοῦ Θεοῦ φόδον κεκτημένος, βλέπων πολλοὺς τῶν κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν λογάδων ὑπὸ Νεστορίου νοθευμένους, γράφει παρακαλῶν τὸν βασιλεῖα τοῦτον ἐξῴρῃσεν ἐν τῇ Ἰάσει ⁸⁶ (44), προστάγματα δὲ ἐκπέμπει Κυρίλλῳ καὶ Ἰωάννῃ ἀνυπερθέτως ἐνωθῆναι πρὸς τὸ ἀπαλλάξαι τὰς Ἐκκλησίας διχονομίας ἀπάσης. Εἶξε δὲ τῷ προστάγματι Ἰωάννης, καὶ γράφει Κυρίλλῳ τῆν ⁸⁷ ἐαυτοῦ πίστιν καὶ τὴν τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων ὁμολογίαν καὶ τῶν ρν' τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποδεχόμενος καὶ τὰ ἐν Ἐφέσῳ πεπραγμένα. Τότε ὁ Κύριλλος ἀποδεξάμενος γράφει Ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἀνατολικοῖς ἐπιστολῆν, ἧς ἡ ἀρχὴ· « Εὐφραινέσθωσαν οἱ ⁸⁸ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιέσθω ἡ γῆ » καὶ τῇ αὐτῇ ὁμολογίᾳ συνθέμενοι ἀμφοτέροι, ἠνώθησαν πρὸς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν αἱ παρ' ἑκατέρους ἕξαι Ἐκκλησίαι. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον Νόννος ⁸⁹ ὁ θεοφόρος (45) ἐποίμεινε τὴν τῶν Ἐδεσσηνῶν Ἐκκλησίαν, ὁ τὴν πρώτην τῶν μιμᾶδων (46) Ἀντιοχείων τῷ θεῷ ἀφιερῶσας, καὶ ἀντὶ Μαργαριτοῦς (47) πόρνης ἁγίαν αὐτὴν Πελαγίαν (48) παραστήσας τῷ Χριστῷ. Οὗτος οὖν ὁ ἐν ἁγίοις ἀγαλλιωμένος ἐπὶ τῇ ⁹⁰ τῶν ἁγίων ὁμοιοῖα, γράφει τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἰωάννῃ νοθεσίας καὶ διδασκαλίας ῥήματα, ἐν οἷς καὶ τοῦτο· *Κάθαρον ⁹¹ τὴν Ἐκκλησίαν, ὡ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῶν Νεστοριανῶν Ἰζαριῶν καὶ τῆς αὐτῶν ⁹² δεινότητος.* Τὸν δὲ ἀσεθεῖ καὶ βλάσφημον Νεστορίου ἐν τῇ ἔξορίᾳ ἡ θεία δίκη μετῆλθεν σηπεδόνι τῶν μελῶν αὐτοῦ ⁹³ πάντων, μάλιστα δὲ τῆς μιαρᾶς αὐτοῦ γλώσσης, ἥ περιπεσὼν διεφθάρη τῷ θανάτῳ ⁹⁴, προλαβὼν τὴν ἀπὸ ⁹⁵ Ἰάσεως ἀνάκλησιν εἰς ἕτερον τόπον.

A niunt illi et Dei opera vincunt, qui sanctæ synodi partes tuebantur: firmataque Nestorii exactoratione, Maximianus ecclesiæ Cpolitanae presbyter consecrationis ritu præficitur episcopus. Orientales autem Nestorium secum assumptum deduxerunt in Orientem. Cæterum anno a Nestorii depositione quarto Joannes Antiochensium episcopus Dei timore ubertim clarus, cum insignissimos quosque Antiochensium Nestorii doctrina cerneret adulterari, de Nestorio ex Oriente penitus eliminando supplex imperatorem postulat. Imperator Nestorium apud Thasum deportari jubet: ad Cyrillum autem et Joannem, ut sine dilatione pacem ineant, quo cuncta penitus dissensio ab ecclesiis eliminetur, imperat. Jussis obtemperat Joannes, suamque Cyrillo fidem, et quæ fuit Nicææ Patrum confessio, quæ centum et quinquaginta Cpoli congregatorum, de iisque quæ apud Ephesum fuerunt acta, se recipere scribit. Id ubi Cyrillus accepit et probavit, epistolam ad Joannem et reliquos orientales mittit, cujus principium: Lætentur cœli, et exsulet terra. **79** Et ambobus quidem in hanc confessionem convenientibus, subditæ utriusque Ecclesiæ in pacis et concordiæ unionem redierunt. His temporibus Nonnus Deo plenus pontifex Edessenorum pascibat Ecclesiam, qui mimarum Antiochensium insignissimam Deo consecravit, et Margaritus scorti vicæ Pelagiam sanctam pœnitentem Christo exhibuit. Hic igitur sanctorum non ultimus de sanctorum inita reconciliatione exsultans, verba monitionum et doctrinæ plena Joanni scripsit, hæcque inter alia: *Expurga Ecclesiam, vir Dei, a Nestorii scianis et eorum perfidia.* Impium tandem blasphemumque Nestorium divina justitia in exsilio ultra est, membris ejus omnibus, et impura maxime lingua, tabo fluentibus, quo quidem corrosus leto absumitur, et e Thaso in alium locum revocationem prævenit.

A. M. 5926. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Μαξιμιανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἦλθεν Οὐαλεντιανὸς (49) ἀπὸ Ρώμης ὁ Γάλλης ⁹⁶ Πλακιδίας καὶ Κωνσταντίου υἱὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἔγημεν γυναῖκα τὴν θυγατέρα Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως Εὐδοξίαν τὴν ἐξ Εὐδοκίας γεννηθεῖσαν αὐτῷ, καὶ ἐπανῆλθεν ἐν ⁹⁷ Ρώμῃ.

A. C. 426. — Cpoleos episcopi Maximiani unius primus.

Hoc anno Valentinianus Gallæ Placidia et Constantini filius Cpolim profectus uxorem duxit Eudoxiam Theodosii imperatoris filiam ex Eudocia conjuge sibi natam: et posthac Romam reversus ⁹⁸ est.

VARIE LECTIONES.

⁸⁵ εἰς ἀνάπλην A b e. ⁸⁶ Ἰάσει· sic recte conj. Goar. ex Theodoretī ep. ad Sporad. i. θάσει b, θάσει vulg. vid. infra. ⁸⁷ Ἰωάννης — καὶ τὴν om. A. ⁸⁸ οἱ add. ex A. ⁸⁹ Νόννος A. ⁹⁰ τῇ add. ex A. ⁹¹ κάθαρον A, κάθαρα vulg. ⁹² αὐτοῦ ante πάντων om. A. ⁹³ δὲ θανάτῳ τῆς μ. e. ⁹⁴ ἀπὸ Ἰάσεως A e, ἀπὸ κολάσεως b, ἀπὸ θάσου vulg. ⁹⁵ Γάλλας b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Provinciam enim Ægypti incultam, et intemperie aeris incolis rigidam, Oasim nomine, exsultanti Nestorio fuisse assignatam tradit Theodoretus ad Sporadium, epist. 1.
 (45) *Martyrologium Romanum*, 2 Decembris.
 (46) *Pantomimam* fuisse auctor Vitæ ejus Jacobus diaconus inter Patrum Vitas testatur.
 (47) Ex *margaritarum* et gemmarum quibus onerabatur copia.

(48) Quod a natalibus impositum, in baptismo restitutum nomen, auctor est Jacobus relatus.
 (49) Quas cum Eudoxia Valentinianus tertius contraxit nuptias, quam diversis annis Socrates, lib. vii, cap. 43, et *Chronicon Alex.* a Theophane statuerint, vide apud Petavium, *De doct. temp.* lib. xiii, ad annum 5450. Ipse Petavius Prosperum secutus aliis euss. quos fixit Socrates celebratas asserit.

Eodem anno Hesychius presbyter Hierosolymitanus ultimum diem obiit : et beata Melania magnæ Melaniæ neptis in religiosarum virtutum exercitiis et perfectione vitæ Hierosolymis requievit.

A. C. 427. — *Romæ episcopi Xysti annus primus.*

Hoc anno Theodosius imperator Eudociam conjugem laudes et grates relaturam Hierosolymam misit, quæ plurima dona ecclesiis contulit : et adorata sacra cruce, locisque sacris perlustratis in regiam Cpolim se recepit.

A. C. 428. — *Persarum regis Isdegerdis annus primus.*

Cpolcos episcopi Procli annus primus.

80 Hoc anno ruina in Alexandria theatro facta in Niliacorum festorum pervigilio homines septuaginta duos supra quingentos oppressit.

A. C. 430. — Hoc anno sanctissimus Cpolitanus episcopus Proclus, permissu ab imperatore Theodosio petito, Joannis Chrysostomi reliquias a Comanis in regiam civitatem transtulit, et in sequente anno, exacta nimirum annorum triginta trium periodo, easdem publica confertaque processionis pompa deductas, imperatore et beata Pulcheria comitantibus, in Apostolorum deposuit ecclesia : tum vero cunctos, qui propter abrogatam Joanni dignitatem ab Ecclesia fuerant segregati, ad pristinam recepit communio-

Α Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἡσύχιος ὁ ὁπρὸς πρεσβύτερος (50) Ἱεροσολύμων ἐτελεύτησεν. Καὶ ἡ μακαρία Μελάνη ἡ τῆς μεγάλης ἐγγόνῃ ἐν ἀσκήσει ἐκοιμήθη (51) ἐν βίῳ τελείῳ ἐν Ἱερουσαλήμ.

A. M. 5927. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Ξύστου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς τὴν γαμετὴν (52) Εὐδοκίαν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπέστειλεν εὐχαριστήριους ὕμνους προσάξουσας τῷ Θεῷ, ἧτις πάμπόλλα ταῖς ἐκκλησίαις ἐδώρησατο, καὶ προσκυνήσασα τὸν τε ἅγιον σταυρὸν καὶ τοὺς σεβασμίους τόπους ὑπέστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια.

A. M. 5928. — *Περσῶν βασιλέως Ἰσδεγέρδους ἔτος α'.*

B *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Πρόκλου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει σύμπτωσης ἐγένετο ἐν τῷ θεάτρῳ Ἀλεξανδρείας καὶ ἀπέθανον ἄνδρες φοβ' τῆ παννυχίδι τῶν Ὁ Νειλῶν (53).

A. M. 5930. — Τούτῳ τῷ ἔτει Πρόκλος ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως αἰτήσας τὸν βασιλεῦσα Θεοδόσιον τὸ λείψανον Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ Κομάνων εἰς τὴν βασιλεύουσαν μετεκόμισεν. Καὶ τῷ ἐχομένῳ ὁπρὸς χρόνῳ (54) διὰ γ' ἔτων (55) τοῦτον δημοσίᾳ ἐπὶ προελύσειν πομπεύσας σὺν τῷ βασιλεὶ καὶ τῇ μακαρίᾳ Πουλχερίᾳ εἰς τὴν τῶν Ἀποστόλων ἀπέθετο ἐκκλησίαν. Καὶ οὕτως ὁπρὸς τοὺς διὰ τὴν ἐκείνου καθαρέσειν τῆς Ἐκκλησίας χωρισθέντας ἤνωσεν.

C Ἐπὶ τοῦτου τοῦ ἐν ἁγίοις Πρόκλου σεῖσμοι γέγονασιν

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ ὁ ἀδλ. ex A. ⁸¹ τῶν Νειλῶν b, τῶν Εἰλώων A a f, τοῦ Νειλῶν vulg. ⁸² ἐχομένῳ b, ἐρχομένῳ vulg. ⁸³ οὕτως A, εἴτα vulg. ⁸⁴ τούτου add. ex A.

JAC. GOARINOTÆ.

(50) Hierosolymorum antistitem, Sixto Senensi in adversum sentiente, Hesychium non exstillsse verba ista, et præfatæ urbis antistitem laterculum declarant.

(51) Aliquotis annis posteriorem esse Melaniæ istius mortem iudicio mihi est, quod Eudociam imperatricem Hierosolyma profectam ipsa in sancta urbe suscepit, et cum ea novi templi dedicationis festum et alia pergerit, quæ in ejus Vita 31 Dec. exhibet Surius : Eudocia vero anno sequente Hierosolymorum peregrinationem aggressam auctor ipse circa Melaniæ facta hallucinatus describit. Obitus Melaniæ incertus est Baronio ad annum 438 num. 17.

(52) Anno quidem Valentiniiani tertii nuptias excipiente, Hierosolymitanam peregrinationem suscepisse Eudociam, Theodosio decimum sextum consule, scribit Socrates, lib. vii, cap. 44 et 46, eum autem consulatum anno Theodosii *Chronicon Alexand.* tricesimo, alii 31 devinciunt. De eodem itinere Evagrius, lib. 1, cap. 20 et 21.

(53) Quælibet in totam, vel plurimam noctem actio producta Græcis est παννυχίς, sic longiores matutinarum, quas vocant, precum vigiliis, vel etiam profana convivia per noctem agitata παννυχίδας vocari testatur Enochologium, et Theophylactus Simocatta, lib. viii, cap. 43. Niloa porro sacra in noctem dilata narrat Hellodorus *Æthiopicorum* lib. 9 ineunte : Τῆς τῶν Νειλῶν ἐορτῆς ἐνεστηκυίας, οἱ μὲν ἐγγώριον πρὸς θυσίας τε καὶ τελεταῖς ἦσαν, τοῖς μὲν σῶμασι καὶ περιεστηκόσι δεινοῖς κάμνοντες, etc. Ὁ δὲ Ὅροονδάτης μέσας νύκτας ἐπιτηρήσας, πρὸς ὑπνον βαθὺν τῶν Συρναίων ἀπὸ τῆς εὐωχίας τετραμμένων. Festo Ni-

lorum exorto, indigenæ quidem mactationibus victimarum et sacrificiis vacabant, corporibus quidem et circumstantibus malis laborantes, etc. At Oroondates observata occasione, media nocte cum Syenæi arcto somno post epulationes premerentur, etc. Niloa vero quæ sacra vel festa fuerint ipse libro præcedente ad calcem exponit : Καὶ γὰρ πῶς συνέπεσε καὶ τὰ Νειλῶα τότε τὴν μεγίστην παρ' Αἰγυπτίοις ἐορτὴν ἐνεστηκέναι, κατὰ τροπὰς μὲν θερινὰς μάλιστα, καὶ ἔτε ἀρχὴν τῆς αὐξήσεως ὁ ποταμὸς ἐπιλαμβάνει τελουμένην, ὑπὲρ πάσας δὲ τὰς ἄλλας πρὸς Αἰγυπτίων σπουδαζομένην δι' αἰτίαν τοιάνδε· Ἐπειμὶν quodammodo acciderat, ut tunc quoque Niloa, maximum apud Ægyptios festum instaret : quod quidem circa solstitium æstivum maxime, et quando initium crescendi fluvius capit, celebratur, ac in summo honore præ omnibus habetur, propter hujuscemodi causam : quam ibidem refert esse Nili exundationem certa naturæ lego totam Ægyptum fecundantem.

(54) Quo Theodosius imperii unum et triginta numerabat annos, ipso decimum sextum et Fausto cons. prout Socratis, lib. vii, cap. 44 et Prosperi calculi auctori concordēs reddunt.

(55) Obiit quippe Chrysostomus a conditu mundi ann. 5894, CP. vero relatus est anno 5931 et secundo deinde anno partium ejus asserit Ecclesiæ ex integro revincti ; illudque esse quod Socrates nuper adductus scripsit : Ἰωάννης τῷ τριακοστῷ πέμπτῳ ἔτει μετὰ τὴν τελευτὴν εἰς κοινωσίαν ὑπὸ Πρόκλου ἀδέχθη : Joannes tricesimo quinto anno, postquam e vivis excesserat, in communionem a Proclo receptus est.

μεγάλοι ² (56) ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας. Ὅστε φοβηθέντες οἱ Βυζάντιοι ἔφυγον ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ λεγομένῳ Κάμπῳ, καὶ ἦσαν ³ διημερεύοντες σὺν τῷ ἐπισκόπῳ ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν ⁴ δεήσεσι λιτανεύοντες. Ἐν μιᾷ οὖν κυμαινομένης τῆς γῆς, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ κρᾶζόντος τὸ, Κύριε, ἐλέησον, ἔκτενῶς, περὶ ὧραν τρίτην, ἀφῶ πάντων ὁρώντων συνῆθη ὑπὸ θείας δυνάμεως ἀρθῆναι τινα νεανίσκον εἰς τὴν ἀέρα, καὶ ἀκοῦσαι θείας φωνῆς παρεγγυούσης αὐτῷ ⁵ ἀναγγεῖλαι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ λαῷ, λιτανεύειν οὕτω καὶ λέγειν· Ἄγιος ὁ Θεός, ἄγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς· μηδὲν ἕτερον προστιθέντας. Ὁ δὲ ἐν ἀγίοις Πρόκλος

VARIÆ LECTIONES.

² σεισμοὶ γέγοναι μεγάλοι A, σεισμοὶ γέγονεν vulg. ³ καὶ ἦσαν — ἐπισκόπῳ om. A. ⁴ πρὸς Θεὸν add. ex A. ⁵ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Quo anno contigerit, incertum: solum **B** et *populo, cleroque nudus pedes multis precibus Deum votis propitiabat. Ingens enim terror, qualis nunquam fuerat, omnes perculerat. Quidam affirmabant ignes se in celo vidisse. Unde anniversaria memoria precum celebratur etiam hodie in campo, ad Dei clementiam in genus hominum laudandam.* Menologium: Τῆ κα' ἡμέρῃ Σεπτεμβρίου ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ νέου, γέγονε σεισμὸς φοβερός· καὶ διὰ τοῦτο τοῦ λαοῦ παντὸς σὺν τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ, καὶ Πρόκλῳ τῷ πατριάρχῃ, μετὰ παντὸς τοῦ τῆς ἐκκλησίας πληρώματος, καὶ πάσης τῆς πόλεως ἔξω λιτανεύοντων διὰ τὸν φόβον ἐν τῷ Κάμπῳ, ἦδη τῆς τῶν Θεοπασητῶν αἰρέσεως ἐξ ἐπιρρείας διαδόλου ἀρχὴν λαμβανούσης, καὶ τῷ Τρισάγιῳ τὸ, Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, θιασθημούντων· ἐξαίφνης παιδίον, εἰς τὸν ἀέρα ἀρπαγὴν ἀνεφέρετο, πάντων ἐν ἐκπλήξει καὶ φόβῳ κρᾶζόντων ἐπὶ πολλὰς ὥρας τὸ, Κύριε, ἐλέησον· αὐθις κατηγήθη τὸ παιδίον ὡς ἐπὶ νεφέλῃς καθήμενον, καὶ φωνῇ μεγάλῃ παρεκελεύσατο, ὅτι οἱ τῶν ἀρχαγγέλων χοροὶ ἀνευ τῆς προσθήκης τοῦ, Ὁ σταυρωθεὶς, τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀναπέμπουσιν τῷ Θεῷ· Ἄγιος ὁ Θεός, ἄγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ εὐθέως τοῖς τοιαύταις φωναῖς ἀπέδωκε τὴν ψυχὴν τῷ Θεῷ. Καὶ ὁ τοῦ σεισμοῦ κλόνος ἐπαύσατο. Die 23 Septembris, imperante Theodosio Juniore, accidit horribilis terræmotus: quo factum est, ut totus populus cum imperatore Theodosio, et patriarcha Proclo, ac universo Ecclesie cœtu, tota urbe exierit, in locum, qui dicitur campus, ad orandum præ timore. Jam Theopaschitarum heresis ex diaboli astu sumebat initium, et hymno trisagio cum blasphemia addebant: « Qui crucifixus est pro nobis. » Exemplo puer in aërem raptus volitabat, clamantibus cunctis præ timore, et stupore per multas horas: « Domine, miserere. » Repente descendit puer perinde ac nubi insidens, et magna voce a ponebat ab archangelorum choris trisagium illum hymnum Deo concini, sine illo additamento, et qui crucifixus est, et sed ita: « Sancte Deus, sancte fortis, sancte et immortalis, miserere nobis. » Et illico cum his vocibus animam Deo reddidit, et illa terra agitata quievit. Contianus episcopus Herculianarum, Epist. ad Petrum episcopum Antioch. concil. CP. sub Mena act. 1, eandem refert historiam, puerumque in terras delapsium μετὰ τριῶρον στήναι ἐν τῷ τριδουαζλίῳ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Πρόκλου· ultra tres horas ad Procli pedes in campu tribunatio orantis stetit narrat. Acacius CP. ad eundem Petrum ad tertiam cœli regionem puerum raptum scribit: et Damascenus laudem epist. de trisagio, virtute quadam angelica in aërem evectum, hymnum quo Trinitas laudatur, didicisse, etc. Plura Nicephorus, lib. xiv, cap. 46.

B et *populo, cleroque nudus pedes multis precibus Deum votis propitiabat. Ingens enim terror, qualis nunquam fuerat, omnes perculerat. Quidam affirmabant ignes se in celo vidisse. Unde anniversaria memoria precum celebratur etiam hodie in campo, ad Dei clementiam in genus hominum laudandam.* Menologium: Τῆ κα' ἡμέρῃ Σεπτεμβρίου ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ νέου, γέγονε σεισμὸς φοβερός· καὶ διὰ τοῦτο τοῦ λαοῦ παντὸς σὺν τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ, καὶ Πρόκλῳ τῷ πατριάρχῃ, μετὰ παντὸς τοῦ τῆς ἐκκλησίας πληρώματος, καὶ πάσης τῆς πόλεως ἔξω λιτανεύοντων διὰ τὸν φόβον ἐν τῷ Κάμπῳ, ἦδη τῆς τῶν Θεοπασητῶν αἰρέσεως ἐξ ἐπιρρείας διαδόλου ἀρχὴν λαμβανούσης, καὶ τῷ Τρισάγιῳ τὸ, Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, θιασθημούντων· ἐξαίφνης παιδίον, εἰς τὸν ἀέρα ἀρπαγὴν ἀνεφέρετο, πάντων ἐν ἐκπλήξει καὶ φόβῳ κρᾶζόντων ἐπὶ πολλὰς ὥρας τὸ, Κύριε, ἐλέησον· αὐθις κατηγήθη τὸ παιδίον ὡς ἐπὶ νεφέλῃς καθήμενον, καὶ φωνῇ μεγάλῃ παρεκελεύσατο, ὅτι οἱ τῶν ἀρχαγγέλων χοροὶ ἀνευ τῆς προσθήκης τοῦ, Ὁ σταυρωθεὶς, τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀναπέμπουσιν τῷ Θεῷ· Ἄγιος ὁ Θεός, ἄγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ εὐθέως τοῖς τοιαύταις φωναῖς ἀπέδωκε τὴν ψυχὴν τῷ Θεῷ. Καὶ ὁ τοῦ σεισμοῦ κλόνος ἐπαύσατο. Die 23 Septembris, imperante Theodosio Juniore, accidit horribilis terræmotus: quo factum est, ut totus populus cum imperatore Theodosio, et patriarcha Proclo, ac universo Ecclesie cœtu, tota urbe exierit, in locum, qui dicitur campus, ad orandum præ timore. Jam Theopaschitarum heresis ex diaboli astu sumebat initium, et hymno trisagio cum blasphemia addebant: « Qui crucifixus est pro nobis. » Exemplo puer in aërem raptus volitabat, clamantibus cunctis præ timore, et stupore per multas horas: « Domine, miserere. » Repente descendit puer perinde ac nubi insidens, et magna voce a ponebat ab archangelorum choris trisagium illum hymnum Deo concini, sine illo additamento, et qui crucifixus est, et sed ita: « Sancte Deus, sancte fortis, sancte et immortalis, miserere nobis. » Et illico cum his vocibus animam Deo reddidit, et illa terra agitata quievit. Contianus episcopus Herculianarum, Epist. ad Petrum episcopum Antioch. concil. CP. sub Mena act. 1, eandem refert historiam, puerumque in terras delapsium μετὰ τριῶρον στήναι ἐν τῷ τριδουαζλίῳ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Πρόκλου· ultra tres horas ad Procli pedes in campu tribunatio orantis stetit narrat. Acacius CP. ad eundem Petrum ad tertiam cœli regionem puerum raptum scribit: et Damascenus laudem epist. de trisagio, virtute quadam angelica in aërem evectum, hymnum quo Trinitas laudatur, didicisse, etc. Plura Nicephorus, lib. xiv, cap. 46.

miserrere nobis : nec istis quidquam addere audent. Jussu istiusmodi accepto, populum, ut ita caneret, sanctus Proclus adhortatus est, et confestim terræ quievit motus. Beata porro Pulcheria et ejus frater miraculo recreati, divinum illum hymnum per orbem quaqua patet decantari sanxerunt : ex quo per singulos dies suavibus modulis illum recitandi morem cunctæ receperunt ecclesiæ.

A. C. 431. — *Hierosolymorum episcopi Juvenalii annus primus.*

Hoc anno Valentinianus non modo Britanniam, Galliam et Hispaniam servare non valuit, quin etiam occidentalem Libyam, quæ Afrorum dicitur provincia, hoc pacto amisit : **§1** Duo belli duces tum erant Aetius et Bonifacius, quos rogante Valentiniano Theodosius Romam misit. Bonifacio vero Libyæ occidentalis præfecturam assecutus invidens Aetius, in eum quasi defectionem meditatum et jam Libyam occupare conatum machinatur calumniâ. Et hæc quidem ad Placidianam Valentiniani matrem deferebat : interea vero Bonifacio scribit : Si accersitus fueris, ne de reditu cogitato : criminis enim calumniâ passus es, et te imperatores dolis comprehendere moliantur. His acceptis velut sinceriori amico Bonifacius confidens Aetio, vocatus non accessit. Tum vero ceu fidum et benevolum imperatores habuerunt Aetium. Erant ea tempestate Gotthi gentesque quam plurimæ et copiosæ trans Danubium in Hyperboreis regionibus habitantes, inter quas præcipuæ quatuor omnino sunt, Gotthi, Wisigotthi, Gepedes et Vandali, nullo alio, quam nominum appellatione a se invicem discretæ, et ubique una communi lingua utentes : omnes alioqui pravas Ariti sectantur opiniones. Isti Arcadio et Honorio imperantibus trajecto Danubio, in Romanæ potestatis solo fixerant sedem. Gepedes quidem, ex quibus demum Longobardi et Abares divisi sunt, loca ad Singidonem et Sirmium posita occupaverunt. Wisigotthi post illatas ab Alaricho clades, Roma devastata, in Galliam sacedentes, varias obtinuerunt provincias : Gotthi Pannoniam primum adepti, mox nono supra decimum imperii anno, Theodosio juniore ita permittente, Thraciæ regiones incoluere, et Thraciâ habitatione per annos octo et quinquaginta protracta, occidentalis tandem imperii facti sunt domini. Vandali demum Alanis et Germanis,

A ταύτην δεξιόμενος τὴν ἄποψασιν ἡ γὰρ ἐφε τῷ λαῷ ψάλλειν οὕτω, καὶ εὐθὺς ἔσθη ὁ σεισμός. Ἡ δὲ μακαρία Πουλχερία καὶ ὁ ταύτης ἀδελφὸς ὑπεραγαθόντες τῷ θαύματι, ἐθέσπισαν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὸν θεῖον τοῦτον ψάλλεσθαι ὕμνον· καὶ ἀπὸ τότε παρέλαβον πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἄδειν αὐτὸν τῷ Θεῷ.

A. M. 3951. — *Iεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰουβεναλίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς οὐ μόνον (57) Βριτανίαν καὶ Γαλλίαν καὶ Σπανίαν ἀνασώσασθαι οὐκ ἴσχυσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσπέριον Λιβύην, τὴν τῶν Ἄφρων καλουμένων χώραν προσαπίλεσε τρόπῳ τοιῷδε· Δύο στρατηγοὶ ἦσαν Ἀέτιος καὶ Βονιφάτιος, οὓς Θεοδόσιος κατὰ αἰτήσιν Οὐαλεντινιανοῦ εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν. Βονιφάτιος δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐσπερίου Λιβύης λαβόντος, φρονήσας ὁ Ἀέτιος διαβολὴν ποιεῖται κατ' αὐτοῦ, ὡς ἀνταρσίαν μελετῶντος καὶ τῆς Λιβύης κρατῆσαι σπεύδοντος· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς Πλακιδίαν ἔλεγεν τὴν τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ μητέρα. Γράφει δὲ Βονιφάτιῳ οὕτως· « Ἐὰν μεταπεμφθῆς παραγενέσθαι μὴ θελήσῃς· διεβλήθης γὰρ, καὶ ὄλιψ σε οἱ βασιλεῖς βούλονται χειρώσασθαι. Ταῦτα δεξιόμενος ὁ Βονιφάτιος, καὶ ὡς γνησίῳ φίλῳ τῷ Ἀετίῳ πιστεύσας, μεταπεμφθεὶς οὐ παρεγένετο. Τότε οἱ βασιλεῖς τὸν Ἀέτιον ὡς εὐνοοῦντα ἀπεδέξαντο. Ἦσαν δὲ τότε Γότθοι καὶ ἔθνη πολλὰ τε καὶ μέγιστα πέραν τοῦ Δανουβίου ἐν τοῖς ὑπερβορείοις τόποις κατοικισμένα. Τούτων δὲ ἀξιολογώτερά εἰσι τέσσαρα, Γότθοι, Ὑπόγοθοι (58), Γήπαιδες¹¹ καὶ Οὐανδῆλοι ἐν ὀνόμασι¹² μόνῳ καὶ οὐδενὶ ἑτέρῳ διαλλάττοντες, μὲν διαλέκτῳ κεχρημένοι· πάντες δὲ τῆς Ἀρείου ὑπάρχουσι¹³ κακοπιστίας. Οὗτοι ἐπὶ Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου τὸν Δάνουβιον εἰσαβάντες, ἐν τῇ Ῥωμαίων γῆ κατοικήθησαν. Καὶ οἱ μὲν Γήπαιδες, ἐξ ὧν ὑστερον δηρῆθησαν Λογγιβάρδοι καὶ Ἀδάρις, τὰ περὶ Σιγγιδόνα καὶ Σαρμεῖον χωρὶα ᾤκησαν. Οἱ δὲ Ὑπόγοθοι¹⁴ μετὰ (59) Ἀλάριχον τὴν Ῥώμην πορθήσαντες, εἰς Γαλλίαν¹⁵ ἐχώρησαν καὶ τῶν ἐκεῖ ἐκράτησαν. Γότθοι δὲ Παννονίαν ἔσχον πρῶτον, ἔπειτα τῷ 18^ο ἔτει τῆς βασιλείας, Θεοδοσίου τοῦ νέου ἐπιτρέποντος, τὰ τῆς Θράκης χωρὶα ᾤκησαν, καὶ ἐπὶ νη' χρόνους ἐν τῇ Θράκῃ διέτριψαν¹⁶, καὶ τῆς ἐσπερίου βασιλείας ἐκράτησαν. Οἱ δὲ Οὐανδῆλοι Ἀλανοὺς ἑταιρισάμενοι καὶ Γερμανοὺς, τοὺς νῦν

VARIÆ LECTIONES.

⁶ τὴν add. ex A. ⁷ τὴν add. ex A. ⁸ τῆς Λιβύης A, e, τὴν Λιβύην vulg. ⁹ οὕτως] ὅτι A. ¹⁰ φίλῳ] δουλῷ alii codd. ¹¹ Γήπαιδες ubique fere A, Γήπεδες vulg. ¹² ὀνόμασι A, ὀνόματι vulg. ¹³ ὑπάρχοντες alii. ¹⁴ Ὑπόγοθοι b h. l. et infra. ¹⁵ Γαλλίας A, Γαλλίαν vulg. ¹⁶ διέτριψαν, καὶ] e addit hæc : διατρίψαντες Θεουδερῖχου ἡγεμονεύοντος αὐτῶν πατρικίου καὶ ὑπάτου, Ζήνωνος αὐτοῖς ἐπιτρέψαντος, τῆς ἐσπερίας, κ. τ. λ.

JAC. GOARI NOTÆ.

(57) Irruptionem Vandalorum in Africam *Chronicon Alexandrinum*, Prosper, et alii ad annum Theodosii 20 assignant. Eapropter quæ hic ex Procopio lib. 1 de bello Vandalico summatim collecta, historice, non chronice referri facile quisque perspiciet.

(58) Visigotthos reddit interpretes Procopii, Ὑπόγοθοι habet alia lectio, apud quem Godigisclus le-

gitur, qui hic Μοδύγισσλος.

(59) Etiam Anast. post Alaricum Roma devastata. Melius tamen Niceph., μετὰ Ἀλαρίχου, cum Alaricho, Alaricho duce. Ex Gallia enim cum suis Visigotthis ille profectus Romam cepit atque vastavit Honorio principe : uti postea Gizerichus ex Africa cum suis Vandalis. COMBESIS.

καλουμένους Φράγκους, διαβάντες τὸν Ῥήνον ποταμὸν, ἠγοούμενον ἔχοντες Μοδίγισκλον ¹⁷, κατώκησαν ἐν Σπανίᾳ, πρώτη οὖτη τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοῦ ἑσπερίου Ὀκσανοῦ· Βονιφάτιος δὲ, φοβηθεὶς τοὺς τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖς, περάσας ἀπὸ Λιθύης εἰς Σπανίαν πρὸς τοὺς Οὐανδήλους ἦλθεν. Καὶ εὐρῶν τὸν Μοδίγισκλον ¹⁸ τελευτήσαντα, τοὺς δὲ ἐκείνου παῖδας Γόνθαρν ¹⁹ τε καὶ Γιζέριχον τὴν ἀρχὴν διέποντας, τοὺτους προτρεψάμενος τὴν ἑσπερίον Λιθύην εἰς τρία μέρη διελειν ὑπέσχετο, ἐφ' ᾧ ²⁰ ἕκαστον τοῦ τρίτου μέρους ἀρχειν σὺν αὐτῷ, κοινή δὲ ἀμύνεσθαι τὸν οἶον δῆποτε πολέμιον. Ἐπὶ ταύταις ταῖς ²¹ ὁμολογίαις οἱ Οὐανδήλοι τὸν πορθμὸν διαβάντες, τὴν Λιθύην κατώκησαν ἀπὸ τοῦ Ὀκσανοῦ μέχρι Τριπόλεως τῆς κατὰ Κυρήνην. Οἱ δὲ Ὑπόγοθοι ἀναστάντες ἀπὸ Γαλλίας ἐκράτησαν καὶ τὴν Σπανίαν. Τινὲς δὲ τῆς συγκλήτου Ῥωμαίων, φίλοι Βονιφατίου τὴν Ἀετίου ψευδοκατηγορίαν ἀνήγγειλαν τῇ Πλακιδίᾳ, ἐμφανῆ ποιήσαντες καὶ τὴν πρὸς Βονιφάτιον Ἀετίου ἐπιστολήν, τοῦ Βονιφατίου ταύτην αὐτοῖς ἀποστείλαντος. Ἡ δὲ Πλακιδία ἐκπλαγεῖσα, τὸν μὲν Ἀετίον οὐδὲν ἠδίκησεν, Βονιφατίῳ δὲ λόγον προτρεπτικὸν μεθ' ὄρκων ἀπέστειλεν. Τοῦ δὲ Γονθαρίου τελευτήσαντος, Γιζέριχος τῶν Οὐανδήλων γέγονεν αὐτοκράτωρ. Βονιφάτιος οὖν τὸν λόγον δεξάμενος, τῶν Οὐανδήλων κατεστράτευσεν, στρατοῦ μεγάλου ἐλθόντος αὐτῷ ἀπὸ τε Ῥώμης καὶ ἀπὸ Βυζαντίου, στρατηγούτος Ἀσπαρος. Πολέμου δὲ κροτηθέντος πρὸς Γιζέριχον, ἠττήθη ὁ ²² τῶν Ῥωμαίων στρατός· καὶ οὕτως Βονιφάτιος μετὰ Ἀσπαρος εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, τὴν ὑποψίαν διέλυσεν ἀποδείξας τὴν ἀλήθειαν. Ἡ δὲ Ἀφρικὴ ὑπὸ Οὐανδήλους γέγονε. Τότε καὶ Μαρκανδὸς στρατιώτης ὢν, καὶ δουλεύων τῷ Ἀσπαρι, ζῶν συνελήφθη ὑπὸ Γιζερίχου, ὁ μετὰ ταῦτα βασιλεύσας.

A. M. 5932. — Τοῦτω τῷ ἔτει μετετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (60) ἡ ἀγία μάρτυς Εὐφημία πρὸ ἐξ καλανῶν Ὀκτωβρίων.

A. M. 5933. — Τοῦτω τῷ ἔτει ὁ Κάνθαρος τὸ βαλνεῖον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπληρώθη. Μοναχοὶ δὲ τινες ἐλθόντες ἐν Κωνσταντινουπόλει (61) παρηνόχουν τῷ βασιλεῖ κατὰ Θεοδώρου τοῦ γενομένου ἐπισκόπου Μοψουεστίας μετὰ θάνατον αὐτοῦ, ὡς αἰρετικὸν διαβάλλοντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς Πρόκλιω ἐπέτρεψε τοῖς τῆς Ἀνατολῆς ἐπισκόποις γράψαι τὴν ζήτησιν ποιῆσθαι, καὶ εἰ ^D ἀληθεύουσιν ἀναθεματίσαι Θεόδωρον. Ἰωάννης δὲ ὁ ²³ Ἀντιοχείας ἀντέγραψεν Πρόκλιω μετὰ τῆς ἰδίας ²⁴ συνόδου καὶ τῷ βασιλεῖ ὀρθοδοξίαν μαρτυρῶν Θεόδωρον.

A Francos nunc istos vocant, sibi ascitis, Rheno flumine trajecto, duce Modigiscllo, in Hispania, quæ ab Hesperio oceano Europæ prima regio est, sedem posuerunt. Bonifacius autem ab imperatoribus Romanis sibi metuens, e Libya trajiciens in Hispaniam ad Vandalos se recepit. Mortuo jam Modigiscllo, Gontharim et Gizerichum ejus filios regnum administrantes offendit : ipsos pluribus hortatus Libyam occidentalem in tres partes se divisurum promisit, ut unusquisque secum tertiam partem obtineret : cunctique simul adversarium omnem, quisquis ille foret, ulciscerentur. His conditionibus firmatis, Vandali enavigato freto Libyam ab oceano ad Tripolim, quæ est juxta Cyrenem, incoluerunt. Wisigothi quoque e Gallia migrantes occupaverunt Hispaniam. Porro quidam ex Romanis senatoribus Bonifacii amici dolos Aetii cunctasque ejus calumnias Placidix denuntiavere, **82** et Bonifacio epistolam ipsam Aetii ad eos submitte, ipsi eandem Placidix fecerunt manifestam et palam exhibuerunt. Augusta his exterrita, Aetium nullatenus ultra est ; ad Bonifacium autem, quæ officium suaderent, etiam addito jurejurando verba fecit. Gonthari vero e vivis sublato Vandalorum imperium suscepit Gizerichus. Bonifacius ex adverso data fide confirmatus, copioso exercitu Roma Byzantioque sub Aspare duce transmissis, bellum adversus Vandalos movit. Inito cum Gizericho certamine Romanæ acies deletæ. Ita Bonifacius cum Aspare Romam ingressus, rei veritate probata, conceptam de se suspicionem diluit : Africa vero sub Vandalorum potestate remansit. Tum etiam Marcianus miles, Asparis domesticus, vivus a Gizericho captus est : ac postmodum successit imperio.

A. C. 432. — Hoc anno sancta martyr Euphemia sexto Kalendas Octobris Alexandriam translata est.

A. C. 433. — Hoc anno Cantharus, quod balneum fuit Alexandriæ, completus est. Porro quidem monachi Cpolim profecti molestiam imperatori inferebant causa Theodori Mopsuestiæ quondam episcopi, quem etiam post mortem hæresis insimulabant. Imperator autem ad Orientis episcopos, inquisitionem plenam instrui, et si vera proferrent monachi, ut Theodorum anathemate ferirent, Proclo commisit ut scriberet. Joannes vero Antiochiæ episcopus de recto Theodori sensu cum sua synodo Proclo rescripsit, et de eadem imperatori fidem fecit.

VARIE LECTIONES.

¹⁷ Γοδίγισκλον e. ¹⁸ τὸν μὲν Γοδίγ. b. ¹⁹ Γόνθαρν — Γηζέριχον a. ²⁰ ἐφ' ᾧ e, ἐφ' ὧν vulg. ²¹ ταῖς add. ex A. ²² ὁ add. ex A. ²³ ὁ add. ex A. ²⁴ ἰδίας A, ἀγίας vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(60) Eugenix martyri Philippi Augustalis filix, D Alexandriæ olim Romam profectæ qua in urbe etiam martyrium passa est, reliquias Alexandriam potius translatas arbitraret, quam Euphemix, cujus depositum in annos sequentes Chalcedonensis civitas diutius custodivit.

(61) De Theodoro Mopsuesteno a Proclo et Joanne Antiocheno ultro citraque datas epistolas dedit Vincentius Ricardus ad Procli operum calcem, quas etiam commentariis illustravit : de eodem Baronius abunde tomo V *Annalium* Facundus, Liberatus, et alii.

A. C. 434. — *Antiochiæ episcopi Domini annus A primus.*

A. C. 435. — *Romæ episcopi Leonis annus primus.*

83 Hoc anno Charnosynus augustalis ad tempus in venatus teatro percussus interiit mensis Epiphii die primo.

A. C. 456. — Hoc anno Theodosius imperator Antiochum præpositum patricium et bajulum suum, ædibus ejus publicatis, contemptus et elationis erga imperatoris majestatem damnatum clericum esse jussit. Quare legem etiam tulit, ne quis eunuchus ad patricii dignitatem eveheretur.

A. C. 437. — Hoc anno Cyrum urbis et prætorianorum præfectum, virum litteratissimum et in

A. M. 5954. — Ἀντιοχίας ἐπισκόπου Δόμνου ἔτος α΄.

A. M. 5955. — Ῥώμης ἐπισκόπου Λέοντος ἔτος α΄.

Τούτω τῷ ἔτει Χαρμόσυνος ὁ αὐγουστάλιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκροταφίσθη ἐν τῷ κυνηγεῖω²⁶· καὶ ἀπέθανεν μηνὶ Ἐπιφίᾳ πρώτῃ²⁶.

A. M. 5956. — Τούτω τῷ ἔτει Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχον (62) τὸν πραιπόσιτον (63) καὶ πατρικίον²⁷ (64) τὸν καὶ βαβούλον (65). αὐτοῦ ἐποίησε παππᾶν²⁸ (66), δημεύσας καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὡς καταπαιρόμενον τῶν βασιλέων²⁹ καὶ καταφρονούντα αὐτοῦ. Διὸ καὶ νόμον ἔθετο³⁰ μὴ εἰσεργεσθαι εἰς πατρικίου ἀξίαν εὐνοῦχον.

A. M. 5937. — Τούτω τῷ ἔτει Κύρον³¹ τὸν Ἐπαρχον³² (67) τῆς πόλεως καὶ τῶν πραιτω-

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ ἐν τῷ κ. Α, ἐν τῇ κ. vulg. ²⁷ post πρώτῃ adit. a : τούτω τῷ ἔτει ἐσείσθη ἡ γῆ καὶ ἐμυκήθη περὶ τὰς Κωνσταντινῶν Μυτιλήων. ²⁸ Πατρικίον καὶ Βάβυλον Α. ²⁹ παππᾶν Α. ³⁰ τοῦ βασιλέως ε. ³¹ ἔθετο Α, ἐξέθετο vulg. ³² Κύρον] Κύριλλον Α. ³³ ὑπαρχον a, b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Eum suspicor, quem Persarum rex Isdegerdes Theodosio imperium ineunti curatorem dedit, quique ab anno ejus quinto a summa rerum administranda submotus, imperii patricius, Pulcheriæ eunuchorum præpositus, ipsius Theodosii Bajulus promotus, de potestate aucta timorem incusserit. Antiochi nomen et officiorum affinitas suspitionis sunt argumenta. Auctor ad annum Theodosii primum et quintum.

(63) Eunuchorum princeps, et imperatoris custodiæ, et quandoque cubili præfectus est præpositus. Eunuchogium in Imperatricis inauguratione: Εὐνοῦχεται ἡ βασίλισσα παρὰ τοῦ πραιποσίτου, καὶ παρ᾽ ἑστέην αὐτὴν τῷ πατριάρχῃ· *Imperatrix a præposito inducitur, qui eam patriarchæ præsentat.* Photius in *Politia* Metrophanis et Alexandri: Συνέπρεχον τῇ προδοσίᾳ Εὐσεβίου, τε, ὁ δυσσεβὴς πραιπόσιτος, καὶ ἄλλοι τινὲς, καὶ τῆς δυσσεβείας, καὶ τῆς ἀνδρογύνου φύσεως συνθιασώται· *Concurrerant in ea proditione Eusebius impius præpositus, (non episcopus, ut ignare interpretes) et alii nonnulli, et impietatis, et eviratae effeminateque naturæ sodales; id est eunuchi.* Simocatta, lib. iv, cap. 16: εὐνοῦχον εἰς τὴν βασιλικὴν δορυφορίαν συνταταγμένον κορυφαίωτατον, ὃν πραιπόσιτον εἰθιστο Ῥωμαίους ἀποκαλεῖν· *eunuchum supremum et præcipuum ad imperatorium satellitium deputatum, quem præpositum vocare solent Latini.*

(64) Majorum gentium senatores patricios olim dictos est a dubio procul. Eorum dignitatem Constantinus auxit. Zosimus, *Hist. ii*: *Eum honoris titulum primum Constantinus excoGITaverat, lataque lege sanxerat, ut qui eum consecuti fuissent, supra ipsos præfectos prætoris sessarent.* Idem, *epist. lib. ii*: *Votis in commune deposcens, ut sicut nos utramque familiam nostram præfectoria nacti, e iam patriciam divino favore reddidimus: ita etiam ipsi, quam suspiciunt patriciam, faciant consularem.* Suidas de patricio una ac Antiocho: Πατρικίος, πατήρ τοῦ κοινοῦ. Ὁ δὲ πέμπτος πρεσβευτὴς τοὺς ἐν τῷ κορυφαίῳ τῆς συγκλήτου βουλῆς τελοῦντας ἀξία. Πατρικίον δ' ἄρα ἕντες ἐτύγγαλον· *Patricius, reipublicæ pater est. Mittit ille legatos in supremo senatorie dignitatis fastigio constitutos: patricios, utique.* Subdit: Ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὄργῃ τῇ πρὸς Ἀντίοχον τὸν πραιπόσιτον διαβληθέντα εἰς καθοσιώσιν, ἐξείφωνσε διάταξιν, εὐνοῦχον ἐν τοῖς πατρικίοις μὴ τελεῖν. Διὸ καὶ καθηρέθη ὁ πραιπόσιτος τῆς τιμῆς, καὶ ἀδημοσιεύθη, καὶ τοῖς ἱεροῦσι κατατάγη· *Imperator Theodosius, qua scerebatur in An-*

tiochum ad exauctorationem expostulatum ira motus legem sanxit: eunuchum inter patricios haud ultra numerandum. Quare præpositatus magistratu abdicatus, publicatis facultatibus, inter sacerdotes recensitus est. Plura de patricio Cassiodorus in varijs.

(65) Ὁς καλεῖται ἐπιτροπος, vocatur procurator. Inquit Gregoras lib. iv, superius: Κουράτωρ, ἐπιτροπος, καὶ παιδαγωγός dictus. Moschopolus: Παῖδαγωγός, καὶ παιδοκριτής· *Pædagogus, magister, qui bajulus vocatur.* Leunclavius: *Magnus bajulus imperatoris moderator est, et arbiter consiliorum ejus, aut etiam tutor, si minor ejus ætas fuerit.*

(66) Πάππᾶν, et παππᾶν ita discriminat accentus, ut ille sit papa, Romanus nimirum pontifex, vel Alexandrinus, etiam ante Cyrillum ita vocatus apud Epiphanium hæret. 69, in Arii epistola, et alios, hic sacerdos vel clericus, qui tamen in saculo, non in monasterio degat: sacerdos enim monachus ἱερομόναχος est. *Sacerdotem dixi, falsam Lacerdæ in adversariis expositionem convicurus, qui παππᾶν lectorem interpretatur, in Photii Nomocanone, quo lector non simpliciter παππᾶς, sed, λιτὸς παππᾶς, simplex clericus, appellatur: alius Antiochus iste, de quo sermo, ut παππᾶς ab auctore, sic a Suida nota secunda superiore ἐν ἱεροῦσι κατατάγηται scriptus est. Sic itaque, παππᾶς, clericus, πάπᾶν Romanum vel Alexandrinum pontificem habet auctor pluribus locis. Πάππᾶν et παππᾶν duplicato pingi testatur Suidas v. πάπᾶ, quod σερπτικὴν πατρὸς καὶ τροφῆως φωνὴν affirmat. Vide sequentem notam quartam.*

(67) Cyrum exauctoratione, et ad clericalem statum relegatione, damnatum refert Suidas, v. Κύρος, quo tempore Eudocia Hierosolymam peregrina abierat: de cujus itinere superioribus anas: Κύρος Πανοπλίτης ἐποποιός, γέγονεν ἐπὶ Θεοδοσίῳ τοῦ νέου βασιλέως, ὅφ' οὐ καὶ ἑπαρχος πραιτωρίων, καὶ ἑπαρχος πόλεως προσβλήθη· καὶ γέγονεν ἀπὸ ὀπάτων, καὶ πατρικίος. Εὐδοκία γὰρ ἡ Θεοδοσίῳ γαμετή, βασίλισσα οὖσα, ὑπερηγάσθη τὸν Κύρον φιλοεπῆς οὖσα. Ἀλλὰ αὐτῆς ἀποστάσις τῶν βασιλέων, καὶ εἰς Ἀνατολίην ἐν Ἱεροσολύμοις διατριβούσης, Κύρος ἐπιβουλευθεὶς, ἐπίσκοπος γίνεται τῶν ἐν Κωνσταντινῶν τῆς Φρυγίας, καὶ παρτένευε μέχρι Λέοντος τοῦ βασιλέως· *Cyrum Panopolites carminum auctor, sub Theod. Juniore imp. vixit: a quo etiam præfectus prætorio et præfectus urbis renuntiatus est. Floruit exconsul, et patricia dignitate proventus. Eudocia quippe Theodosii conjux cum imperaret, et versibus delectaretur, Cyrum in pretio habuit. Ea vero a palatio absente, et in*

ριω (68) ἄνδρα σοφώτατον καὶ ἱκανόν, κτίσαντα ²⁵ τὰ A
 τείχη τῆς πόλεως, καὶ ἀνανεώσαντα πᾶσαν Κωνσταν-
 τινούπολιν (69), περὶ ὃ ἐκράξαν οἱ Βυζάντιοι ἐπὶ τοῦ
 ἱππικοῦ καθεζομένου τοῦ βασιλέως καὶ ἀκούοντος·
 Κωνσταντῖνο· ἔκτισεν, Κύρος· ἀνεύωσεν ἰ καὶ ἐχέ-
 λανεν ὁ βασιλεὺς· ὅτι ταῦτα εἶπον περὶ αὐτοῦ, καὶ
 προφασισάμενος αὐτὸν Ἑλληγόφρονα εἶναι, καθέλιεν
 αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐδήμωσεν ²⁶. Ὁ δὲ προσφυ-
 γῶν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐγένετο παπᾶς (70). Ὁ δὲ βασι-
 λεὺς· σπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτὸν ²⁷ ἐκέλευσε γενέσθαι
 αὐτὸν ἐπίσκοπον Σμύρνης (71) τῆς ἐν Ἀσίᾳ. Οἱ δὲ
 Σμυρναῖοι καταλαβόντες αὐτὸν (72) πρὸ τῶν ²⁸ ἁγίων
 Θεοφανίων ὑπορώμενοι αὐτὸν ὡς Ἑλληγόφρονα ἠθύ-
 λοντο ἀνελεῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ²⁷. Τοῦ δὲ εἰσελθόντος
 εἰς τὴν ἐκκλησίαν (73) καὶ προτραπέντος λαλήσαι B
 ἐπ' λαῶ, ἔφη· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἡ γέννησις τοῦ
 Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σιωπῇ
 τιμᾶσθω, ὅτι ἀκοῇ καὶ μόνῃ συνεληφθῆ ἐν τῇ
 ἀγία Παρθένῳ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος (74)· αὐτῷ ἡ
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Καὶ ἐχάρη ὁ λαὸς,
 καὶ εὐφρόνησαν αὐτὸν, καὶ ἐπεσκόπησεν αὐτοῖς ²⁸
 εὐσεβῶς (75).

A. M. 5938. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐτυράννησεν Ἰωάννης
 ἕτερος ²⁹ (76), ὁ λεγόμενος Οὐαυδαλδς, κατὰ Οὐαλεν-
 τινάου ἐν Ῥώμῃ· καὶ ἀποστειλας Θεοδοσίω δύνα-
 μιν σὺν τῷ Ἀσπαρι καὶ Ἀρταβουρίῳ στρατηγαῖς,
 καὶ πολέμου κροτηθέντος, ἠτήθη Ἰωάννης, καὶ λα-
 βῶν λόγον παρέδωκεν ἑαυτὸν ζῶντα. Καὶ εἰσάγουσιν
 αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλεῖα Θεοδοσίον· καὶ τιμῆς ἀξιο-
 θῆται αὐτὸν παρασκευάζουσιν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος C
 ἐνοούχος ὢν καὶ παραδυναστεύων ἐν τοῖς βασιλείοις,
 βολοφονήσας ἀναλεῖν αὐτόν· ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν
 τούτων ἡ δίκη μετῆλθεν.

A. M. 5939. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κύριλλος (77)
 Ἀλεξανδρείας καὶ Πρόκλος (78) Κωνσταντινουπό-

A negotiis gerendis præstantem, qui urbis mœnia
 partim exstruxerat et urbem ex parte reparaverat,
 cum de eo, sedente in circo imperatore, et audiente,
 exclamassent Byzantini : Constantinus condidit, Cy-
 rus instauravit : indignatus imperator de hujusmodi
 acclamationibus, et eum cum gentilibus sentire cau-
 satus, præfecti dignitatem Cyro abrogavit et ejus
 facultates publicavit. Ille ad ecclesiam se recipiens
 factus est clericus. Imperator autem miseratione in
 eum motus, Smyrnæ, quæ Asiæ urbs est, episcopum
 fieri jussit. Eundem vero comprehensum, quasi
 gentilium opinionibus adhuc detentum in ipsa ec-
 clesia interficere meditabantur. Ille confertam ec-
 clesiam conveniens, et ad populum concionem habere
 compulsus, ait : *Viri fratres, natiuitas Dei et Salva-
 toris nostri Jesu Christi colatur silentio : quandoqui-
 dem auditu etiam solo in sancta Virgine Dei Verbum
 conceptum est. Ipsi gloria in sæcula sæculorum Amen.*
 His populus in hilaritatem versus, felicibus votis
 eum proæcutus est : et episcopi provinciam apud
 illos piissime administravit.

A. C. 438. — Hoc anno Joannes alius, Vandalus
 cognomine, tyrannidem in Valentinianum Romæ
 suscitare molitus est : Theodosius Aspare et Arta-
 burio Romanarum copiarum ducibus missis, prælio
 commisso, Joannem superavit, qui etiam fide ac-
 cepta vivum se in eorum manus dedit. Hi virum
 ad imperatorem Theodosium adducunt, et ut hono-
 res assequatur, operam adhibent. ³⁴ Porro Chry-
 saphius eunuchus summam in palatio potestatem
 exeroens dolis ei [mortem intulit : a quo perpetra-
 tum scelus divina justitia inultum sero differri non
 est passa.

A. C. 439. — Hoc anno Cyrillus Alexandriæ, et
 Proclus Cpoleos episcopi cum pietate obdormierunt :

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ κτίσαντα τὰ A e, κτίσαντά τε vulg. ²⁶ ἐδήμωσεν αὐτὸν b. ²⁷ ἐπ' αὐτῷ b. ²⁸ πρὸ τῶν — — αὐτῷ
 add. ex b. ²⁷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ om. A. ²⁹ αὐτοῖς add. ex A. ³⁰ ἕτερος;] στερεῶς A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Oriente Hierosolymis degens, Cyrus insidiis appeti-
 tus, Cotyæi in Phrygia sacrorum antistes ordinatus
 est, et ad Leonis imperatoris tempus vitam produxit.
 Cyri e magistratu dejectionem Chronicon Alexandr.
 supra auctorem errans ad Theodosii annum ulti-
 mum remouet.

(68) Ἐκράτησεν γὰρ δύο ἀρχὰς ἐπὶ χρόνου τέσ-
 σαρας, διότι καθαρὸς ἦν πάνυ· *Duas enim præse-
 citas quatuor annis administrarat, eo quod summa
 vir esset innocentia.* Chron. idem.

(69) Αὐτὸς ἐπενόησεν τὰ ἑσπερινὰ φῶτα ἀπτεσθαι
 εἰς τὰ ἐργαστήρια, καὶ τὰ νυκτερινὰ· *Curtius in-
 staurari lumina in officinis cum vesertina, tum no-
 cturna.* Chron.

(70) Idem : ἐποίησεν αὐτὸν κληρικόν, *fecit eum
 imperator clericum.* Notæ superiores consulendæ.

(71) Ita Chron., non Cotyæi, prout Suidas super-
 ius. Addit Chronicon : Ἦσαν γὰρ οἱ τῆς πόλεως
 εὐαίτης ἢ τῆς τέσσαρας ἐπισκόπους φονεύσαντες· καὶ
 ἦν καὶ Κύρον αὐτὸν ἀνέλυσιν· *Smyrnenses enim
 jam quatuor episcopos interfecerant : volebatque inap-
 Cyrum etiam quatuor ab ipsis interfici.*

(72) Christianum se abunde professus videri po-

terat, qui Christi incarnationis miraculum sic pro-
 fiteretur, et ut sine viri opera Deus Verbum con-
 ceptus sit in sancta Maria. COMBESIS.

(73) Ipso sui adventus die, qui Christi natale
 existit. Πρὸ τῶν ἁγίων Θεοφανίων, posuerunt variæ
 lectiones in hunc locum.

(74) Chron. Λόγος γὰρ ἦν. Num eorum pravitate,
 quos Chrysostomus hom. 3 in Joan. carpit, infectus
 fuerit Cyrus, anxius sum.

(75) Chron. Καὶ ἐμεινεν ἐκείνῳ θανάτου αὐ-
 τοῦ. Vide Suidam nuper relatum de Cyri morte.

(76) Ἐτυράννησεν Ἰωάννης ἕτερος. De Joanne
 Vandalo scribit Chronicon Alexandr. ad annum
 Theodosii 34, Marcellinus in Chronico : *Joannes,
 natione Vandalus, magisterque militiae, Arneygisti
 fraude in Thracia interemptus est.*

(77) Concilii quidem Chalcedonensis acta annos
 triginta duos pontificatum obtinuisse ex libello
 Athanasii presbyteri, et Theodori diaconi testan-
 tur. At cum anno Theodosii sexto ineunte sedem
 occupaverit, prout anno Theodosii 7 declaravi-
 mus, mors ejus ad 39 non potuit differri.

(78) Areobindo et Aspare coess, anno Theodosii

et Proclum quidem Flavianus presbyter et Ecclesie A Cpolcos sceuophylax, vir sacris præstans et ornatus virtute, excepit: in Cyrilli vero locum Dioscorus flagitiosus, et omnis expers doctrinæ, nulli bonus, sed sola naturæ ferocitate conspicuus, suffectus est. Hæc ejus summa laus, quod inter Cyrilli affines numeraretur, quorum ædes summa licet altitudine spectabiles ac super tertiam contignationem elevatas profano ritu consecravit.

A. C. 440. — *Cpolcos episcopi Flaviani annus primus.*

Alexandriæ episcopi Dioscori annus primus.

Hoc anno Chrysaphius eunuchus summam in palatio et penes imperatorem assecutus potestatem, B Flavianum ordinatum cum invidia et moleste ferens, imperatori alioqui minime malo, Chalcedone tunc moram agentis, suggessit, ut in ordinationis et dignitatis vicem benedictionis ali-quod munus rependeret patriarcha, litteris significaret. Flavianus mundos ac puros panes in bene-

λεως εὐσεβοῦς ἐκοιμήθησαν. Καὶ τὸν μὲν Πρόκλον Φλαβιανὸς ὁ πρεσβύτερος καὶ σκευοφύλαξ (79) τῆς Μεγάλης ὡς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως διεδέξατο, ἀνὴρ ἱερώτατος καὶ ἐνάρετος. Κύριλλον δὲ Διόσκορος ὁ δυσσεβὴς διεδέξατο, μηδ' ὄλως ὦν διδασκαλικός (80) ἀρχιεὺς ἢ δὲ καὶ ἀνήμερός τις, ἐξαιρέτως δὲ ἐν τοῖς συγγενεῖσι Κυρίλλου γενόμενος, ὃς ἢ καὶ τὴν οἰκίαν αὐτῶν καίπερ οὔσαν ἐν ὕψει πολλῶ ἐπάνω τριστεγόν οἶκον καθιέρωσεν (81).

A. M. 5940. — *Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανὸς ἔτος α'.*

Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου ἐπισκόπου (82) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Χρυσάφιος εὐνοῦχος τοῦ τε παλατιοῦ καὶ τοῦ βασιλέως κρατῶν (83), τῇ Φλαβιανοῦ χειροτονίᾳ φθονήσας, ὑπέθετο τῷ βασιλεῖ ἀνάκλιοντι, καὶ εἰς Χαλκηδόνα διάγοντι, δηλώσαι τῷ πατριάρχῃ ἀποστεῖλαι τὰς ὑπὲρ τῆς χειροτονίας εὐλογίας. Ὁ δὲ Φλαβιανὸς καθαρὸς ἔρτους ἀπέστειλεν ἢ (84) εὐλογίας. Ὁ δὲ Χρυσάφιος ἀποστρέψας ταύτας, ἐδήλωσε χρυσὰς εὐλογίας ζητεῖν (85) τὸν βασι-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁹ μεγάλης add. ex A. ⁸¹ ἀρχιεὺς A a b, ἀρχιεὺς vulg. ⁸² ὃς καὶ A a b, ὡς καὶ vulg. ⁸³ ἀπέστ. εὐλογίας A, ἀπ. εὐλογίαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

27 pridie Idus Aprilis, Proclus patriarcha creatus, ex Socratis lib. vii, cap. 39 post annos duodecim et menses tres in pontificatu exactos moritur: ex menologio 24 Octobris, adeoque Theodosii anno 59.

(79) Antiquum in ecclesia officium jam a Juliani temporibus presbytero concredidit. Sozomenus lib. v, cap. 7: Θεόδωρον πρεσβύτερον ὡς φύλακα τῶν κειμηλίων συλλαβῶν, etc. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερά σκευὴ ἐληφάτο, etc. *Theodorum presbyterum thesauri custodem comprehendens, etc., ut autem sacra vasa depredata sunt Juliano.*

(80) Qui nulla doctrinæ vi polleret, adeoque ineptus episcopatu esset, cum episcopum oporteat esse doctorem. Ἀρχιεὺς δὲ καὶ ἀνήμερός τις, ἐξαιρέτως δὲ ἐν τοῖς συγγενεῖσι Κυρίλλου γενόμενος ὃς, κ. τ. λ. *Homo inutilis, cuique immanis quidam ac crudelis in Cyrilli maxime cognatos exstiterit: ac eorum etiam ædes, quamvis supra tertiam contignationem assurgentes, in ecclesiam consecravit.* Nulla hæc vi reddita, mirorque interpretem secutum Bucchardu[m] sic alieno sensu reddidisse, ut præcipuam Dioscori laudem ponat, quod Cyrilli cognatis accensus sit, eorumque superbas adeo ædes profano ritu consecraverit; quem constat miras in Cyrilli cognatos excitasse tragœdias illis infensissimum, nec aliud velle Theophanis verba, ut et apud Nicephor. et Cedr. reddita sunt. Exstat querela Athanasii Cyrilli ex sorore nepotis de hac suarum ædium publicatione in concilii Chalced. act. 3: *Super hæc autem, ut neque habitationem aliquam haberemus, nostras domos præparavit ecclesias fieri; meam Ἀθανασίου quarto tecto superjacentem, et quæ pro sua positione ecclesiam fieri non potest, quia completitur cum prædictis domibus etiam alias minimas domos, et lædit continens.* Ipse Theophanes anno sequenti posito de Cyrilli cognatorum vexatione clarius enarrat. Nimirum timebat superbus homo, ne, uti in Theophilo ac Cyrillo nepote factum erat, sic deinceps Athanasius, aliusve e Cyrilli familia urbis sacerdotium arripere, ut in ea potentia clari ac nobiles. **COMBENSIS.**

(81) Cum Cyrillus Dioscori avunculus patriarchæ dignitatem etiam civilis potestatis arrogato sibi iure

auxerit: Καὶ γὰρ ἐξ ἐκείνου ἡ ἐπισκοπὴ Ἀλεξανδρείας πέρα τῆς ἱερατικῆς τάξεως καταδυναστεύειν τῶν πραγμάτων ἔλαβε τὴν ἀρχὴν. *Etenim ex illo tempore episcopus Alexandrinus supra sacri cleri dominatum, rerum etiam sæcularium principatum occupavit.* Nil mirum si Dioscorus homo alioqui petulans, sæcularium magistratum more domum erectam publica celebritate καθιέρωσεν, *dedicavit.*

(82) Ecchellensis annos 14, dies 69.

(83) Eo quod nuper περαδυναστεύων ἐν τοῖς βασιλείοις, et rerum omnium summam administrare sit dictus.

(84) De eulogia publica minuto Ecclesie sacramento, vulgo pane benedicto, nullus hic sermo: tractatur abunde ab Albaspinæo lib. i *Obser. eccl.*, Baronio ad an. 313, et aliis. Privatam hic locus memorat, quam ultro citroque dare et accipere solebant amici, maxime præsules Ecclesie, in mutue charitatis argumentum. Ea panis erat, de qua Paulinus ad Severum epist. 1: *Panem campanum de cellula nostra tibi pro eulogia misimus.* Ad Augustinum epist. 41: *Panem unum quem unanimitatis indicio misimus charitati tuæ, rogamus accipiendo benedicas.* Ad Romanianum epist. 45: *Panem unum sanctitati tuæ unitatis gratia misimus; D hunc panem eulogiam esse tu facies dignatione suscipientis.* Plures quaque ab eodem ut a Flaviano missos legimus ad Romanianum præfatum epist. 46: *Ne vacuum fraternæ humanitatis officium videretur de buccellato Christianæ expeditionis in cuius proinctu quotidie ad frugalitatis annonam militamus, panes quinque tibi pariter et filio nostro Licentio misimus.* Mos idem apud Augustinum observatur epist. 34 ad Paulinum, Gregorium papam, lib. ix, epist. 42, Joannem Moschum Limonari cap. 42, Gregorium Turonensem lib. x hist., Aldelmum *De laud. virg.* cap. 21, ante quos omnes εὐλογίας διατέμπεσθαι, prout Chalcedonem panes suos Flavianus destinavit, concilii Laodiceni canon 13 meminit.

† (85) Alludens indubie ad illud II Cor. ix, quo collectam fidelium liberalitatem, et munificentiam in alios distribuendam Paulus vocat ἐτοίμην εὐλογίαν.

λέα. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος ἀντεδήλου μὴ ἔχειν χρήματα ἅποστειλαί, εἰ μὴ τισι χρήσομαι τῶν ἱερῶν σκευῶν. Γίνεται οὖν ἐκ τούτου οὐ μίκρὰ λύπη ἐν μέσῳ αὐτῶν, Πουλχερίας ταῦτα μὴ εἶδυας. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ Δίσκορος εὐθὺς ἐκ προσιμίων τοὺς συγγενεῖς Κυρίλλου πορθεῖ, καὶ τὰ τούτων ληΐζεται. Τὸν δὲ ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ Ἀθανάσιον πρεσβύτερον ὄντα καθέλειν ἀναίτιως, δημεύσας αὐτὸν ἐσχάτως. Ταῦτα ἐπολεῖ ἐκαντοῦμενος τῇ ὀρθῇ πίστει ὁ Κυρίλλου αἰρετικῶς ὢν, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τὰ Ὀριγένους φρονῶν. Ἐνείχεν δὲ καὶ Φλαδιανῶν, διότι μικρὰν ἐπικουρίαν παρέχετο τοῖς συγγενεῖσι τοῦ μακαρίου Κυρίλλου. Ὁ δὲ Χρυσάφιος δυσσεβὴς ὢν, καὶ μὴ φέρων ὄρῳ τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ὁμόνοιαν, σπουδῆν ποιεῖται αὐτὰς ταραξάει, καὶ παντοῖος γίνεται εἰς τὸ Φλαδιανὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεῶσαι, βουλόμενος Εὐτυχῆ τινὰ ἀρχιμανδρίτην ὁμόφρονα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προχειρίσασθαι. Καὶ ἐπειδὴ Πουλχερίας κρατούσης τῶν πραγμάτων οὐδὲν ἴσχυεν, πρῶτον ὑπεισέρχεται τῇ Εὐδοκίᾳ ἀπέλθω οὕση, καὶ εἰς φθόνον αὐτὴν θρεβρίζει κατὰ τῆς οἰκείας μητρὸς, καὶ ὑποτίθεται αὐτῇ λοιδορήσαι αὐτὴν παρὰ τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸ λιθεῖν αὐτὴν τὸν πραιπόσιτον· ἐπειδὴ ἡ Πουλχερία εἰς τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων ἀναγκαίως εἶχε τὸν πραιπόσιτον (86). Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐνοχλούμενος, διαπέμπεται αὐτῇ λέγων· «Μὴ σε τοῦτο λυπήσῃ· πραιπόσιτον γὰρ ἔχειν σε οὐκ ἔστι δυνατόν· οὐδὲ τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν καλῶς διοικοῦσαν καὶ ἐμπείρως καὶ εὐσεβῶς ἐγὼ παραστήλω.» Τούτου δὲ ἀποτυχῶν ὁ Χρυσάφιος ἐφ' ἑτέραν μετέρχεται σκευὴν, καὶ ὑποτίθεται τῇ Εὐδοκίᾳ ἀγλῆσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐπιτρέψαι τῷ πατριάρχῃ χειροτονῆσαι αὐτὴν διάκονον, ὡς παρθενεύειν ἡρημένην. Καὶ ἐπὶ πλεον τῆς Εὐδοκίας ἀγλούςας, ἐπεισε τὴν κουφότητα τοῦ βασιλέως. Καὶ τούτο προτραπὴς ὁ μακάριος Φλαδιανὸς παρὰ τοῦ βασιλέως ἐλυπήθη σφόδρα προβλέπων τὰ μέλλοντα ἐκ τούτου ἀναφυῆναι σκάνδαλα. Καὶ τῷ μὲν βασιλεῖ ὑπέσχετο, τῇ δὲ Πουλχερίᾳ ἔγραψεν παρακαλῶν αὐτὴν μὴ δεχθῆναι εἰς πρόσωπον αὐτῆς, ἵνα μὴ ἀναγκασθῶ, φησὶν, τῶν λυπουμένων σε πράξαι τι. Ἡ δὲ ἐκ τῶν γραφέντων νοήσασα τὸ μελετώμενον, τὸν μὲν πραιπόσιτον τῇ Εὐδοκίᾳ ἀπέστειλεν· εἰς δὲ τὸ ἑβδομον ἐξελθοῦσα ἡσύχαζεν. Ἐκ τούτου ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Εὐδοκία σφόδρα κατὰ Φλαδιανοῦ ἐλυπήθησαν, ὡς τὸ μυστήριον ἐκκαλύψαντος. Τῆς δὲ Πουλχερίας ἡσυχαζούσης, καὶ Εὐδοκίας τὴν βασιλείαν ἰθυσούσης, συνήχθη τι τοιοῦτον· Παυλῖνός τις μάγιστρος (88)

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ οὐ om. A. ⁸⁷ μὲν add. ex A. ⁸⁸ αὐτοῦ add. ex A. ⁸⁹ τὴν ὀρθὴν πίστιν h. ⁹⁰ ἐνείχεν, fort. ἔχουον ἐνείχεν. Herod. 1, 118. ⁹¹ Φλαδιανὸν h. ⁹² Εὐτυχῆ A, Εὐτυχὴν vulg. ⁹³ αὐτῷ a. ⁹⁴ αὐτῇ λοιδορήσαι om. A. ⁹⁵ ἡ Πουλχ. τὴν διοίκ. τῶν πρ. ἐκράτει καὶ ἀναγκ. h. ⁹⁶ ὁ add. ex A. ⁹⁷ παρθενεύειν ἡρημένην A, παρθενεύειν εἰρημένην vulg. ⁹⁸ ἀγλούςας L.

JAC. GOARI NOTÆ.

(86) Tanquam sequestrum et medium inter feminam et viros, cum quibus de rei communis negotiis erat tractatus: Ὑπ' ἐκείνη γὰρ οὕτως ἐτάττετο, ὅτε δὴ ἐφισταμένη τοῖς πράγμασι. Ipsi rebus summam administranti proxime aderat praepositus, ἀνδρόγυνος rerum expertus.

A dictionem misit. Hos aversatus Chrysaphius, aurea benedictionis munera imperatorem postulare rescripsit. Pecunias, quas mitteret, nisi contaret ex sacris ecclesiae vasis, se non habere retulit episcopus. Ex hujusmodi responso non modicus ab invicem animorum ortus dissensus, cujus ad Pulcheriam nulla delata notitia. Et haec quidem Cpoli. Alexandriae porro Dioscorus velut in arrepti muneri primo limine Cyrilli affinium facultates deprædatur et eorum quæcunque bona rapit: consobrinum Athanasium presbyteri dignitate promotum, publicitatis etiam quæ possidebat omnibus, officio removit. Ista quidem vir a teneris unguibus hæreticus, et Origenis opinioibus infectus, rectam Cyrilli fidem eversurus, attentabat: et a Flaviano, ob nonnullas ejus affinibus datas suppetias, animum ferebat aversum. **85** Interim Chrysaphius, cum impietatem animo recoqueret, nec ecclesiarum concordiam posset conspiciari, studium illis turbandis adhibet, ac ut Flavianum episcopatu dejiciat, omnem lapidem movet, Eutychem quemdam archimandritam, qui cum ipso male de fide sentiebat, episcopum præficiendum secum consiliatus. Quoniam vero, Pulcheria rerum summam administrante, nulla valebat ipse auctoritate, in rudem et inexperitum Eudociae animum sese primum insinuat, et in propriae matris perniciem invidiae faces accendit, eique suggerit, ut eam apud imperatorem præpositi sibi asciscendi sine carpat et incuset: Pulcheria namque conjunctam præpositi operam in negotiis gerendis necessario exigebat. Imperator a conjuge molestius interpellatus, hoc ad eam responsum dat: Depone animi anxietatem; præpositum enim obtinere nequis: neque sororem præclare, solerter et cum pietate res imperii administrantem ego removeo. Intentis frustratis Chrysaphius, aliam dolorem componit machinam. Fit Eudociae auctor, ut ipsa precibus imperatorem fatiget, ac Pulcheriam, tanquam ad virginitatem destinatam, a patriarcha diaconissam ordinandam, eo jubente, impetret. Ita Eudocia in rogando frequentior, et in postulatis exigendis importunior, leniorem imperatoris animum, quo desiderabat, impellit. Beatus Flavianus, accepto imperatoris jusso, mala ex eo, si fiat, nascitura præsentit, et in anxietatem conjicitur. Imperatoris tamen dictis obsequentem se fore pollicetur; ac simul Pulcheriae, ne in ejus conspectum admittatur, Ne forsan, inquit, quod a te libenter non sit ferendum, circa te quidpiam exsequi cogar,

(87) De magistro, ejus supra patricios dignitate, et ad imperatorem quam vicina multa docte congerit Meursius: non placet autem ubi vocabulum solitarie positum, eum, qui officiorum, significare autumat: is enim unus; at non unum existitisse magistrum ipsis quas profert auctoritatibus com-

litteris significat. Ex scriptis, quod parabat, illa A ἡγαπᾶτο παρὰ τῆς Εὐδοκίας, ὡς λογιώτατος καὶ ὠραιότατος, ἦντινι συκνῶς ἰδίᾳ ἢ συνετύγγανεν. Τῆ οὖν ἡμέρᾳ τῶν ἁγίων Θεοφανίων προσήγαγόν τις τῷ βασιλεὶ μῆλον μέγα τε καὶ θαυμαστόν· ὃ δὲ βασιλεὺς τοῦτο θαυμάσας ἀπέστειλεν αὐτὸ τῇ Εὐδοκίᾳ, κάκεινῃ ἀπέστειλεν αὐτὸ τῷ Παυλίῳ· ὃ δὲ Παυλίνος μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέστειλεν αὐτὸ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο γνωρίσας ἐκρυψεν. Καὶ ἀπελθὼν λέγει τῇ αὐτοῦσῃ· « Τὴν σωτηρίαν μου (88), τὸ μῆλον ὃ ἐπεμψά σοι, ποῦ ἐστίν; » Ἡ δὲ ἔφη· « Μὰ τὴν σωτηρίαν σου, ἔφαγον αὐτό. » Τότε εἰς ὄργην κινηθεὶς, κελεύει τὸ μῆλον ἐνεχθῆναι, καὶ τὸν Παυλῖνον ἐξορισθῆναι εἰς Καππαδοκίαν, κάκειν σφραγῆναι. Ὁ δὲ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Εὐσέβιος ὁ σχολαστικὸς (89), ὁ πρῶτος Νεστορίου λαβόμενος, προαχθεὶς εἰς ἐπισκοπὴν Δορυλαίου, καὶ πρὸς Εὐτυχῆ τὸν ἀρχιμανδριτὴν περὶ πίστεως διαλεγόμενος, εὗρεν οὐκ ὀρθὰ ἢ φρονούντα αὐτόν. Πολλὰ δὲ παρακάλεσας ἢ καὶ παραινέσας ὠφελῆσαι αὐτόν, οὐκ ἴσχυσεν. Τότε ὁ Εὐσέβιος ἀνήγαγε τὰ περὶ ἢ αὐτοῦ Φλαβιανῷ τῷ ἐπισκόπῳ, ὅστις συγκροτήσας σύνοδον τεσσαράκοντα ἐπισκόπων, μεταστέλλεται τὸν Εὐτυχῆ, καὶ κατὰ πᾶσαν ἀκολουθίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ἀνακρίνας, καὶ εὐρίων αὐτὸν αἰρετικὸν καὶ ὑπουλον, καθέλιεν αὐτόν. Χρυσάφιος δὲ τοῦτου σύμφρων τοῦ παλατιου κρατῶν, καὶ ταῦτα ἢ μαθὼν ἐπὶ πλεῖον ἐξάπτεται εἰς ὄργην κατὰ Φλαβιανοῦ, καὶ δημοῖ τῷ Διοσκόρῳ Ἀλεξανδρείας ἢ, εἰς πάντα αὐτῷ συνεργεῖν τὰ καταθύμια, εἰ ἢ ταῖς κατὰ Φλαβιανοῦ καὶ Εὐσεβίου συνδράμοι ἢ αὐτῷ κατηγορίας καὶ ὑπερ Εὐτυχῶς ἀγωνίσῃται. Κινεῖται δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τὴν αὐτοῦσταν Εὐδοκίαν τὰ περὶ Πουλχερίας λυπηρὰ κατὰ Φλαβιανοῦ ὑπομιμνήσκων αὐτὴν· καὶ παρασκευάζουσιν ἀμφοτέρω τὸν βασιλεῖα θεσπίσαι δευτέραν ἐν Ἐφέσῳ συγκροτηθῆναι σύνοδον, καὶ παρέχουσι Διοσκόρῳ ἐξάρχειν τῆς συνόδου, ἀποστείλαντες αὐτῷ στρατὸν πλεῖστον πρὸς βοήθειαν.

VARIAE LECTIONES.

⁸⁷ ἰδίᾳ A, ἰδίως vulg. ⁸⁸ ὀρθὰ A, ὀρθῶς vulg. ⁸⁹ παρακλέσας καὶ om. A. ⁹⁰ τὰ περὶ A, τὸ περὶ vulg. ⁹¹ ταῦτα A e, τοῦτο vulg. ⁹² Ἀλεξανδρείας A, Ἀλεξανδρείων vulg. ⁹³ εἰ A, ἐν vulg. ⁹⁴ συνδράμοι A, συνδράμη vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

probatur. Magister itaque nulli officio cursorum, D (89) *Advocatum* Lacerda et Meursius referre censent, ego generalis *jurisprætiti*, τῆ δὲ δὶχῃ σχολάζοντα, qui *juri dicendo vacat*. Agathiam Suidas scribit scholasticum: ipse sibi testis. Ἀγαθία; μὲν ὄνομα, inquit, τέχνη δὲ τὰ Ῥωμαίων νόμιμα, καὶ οἱ τῶν δικαστηρίων ἄγῶνες· Agathias *mihii nomen: studium, Romanorum leges, et tribunalium certamina*: hinc continua lectione libros dixῶν ἀναπλῶς litigiosis iudicis refertos evolvere se jactat. Canon Africanus 97: "Ὅστε δοθῆναι ἀδείαν τοῦ καταστήσαι ἐκδικῶς σχολαστικῶς· *ut dent facultatem defensores constituendi scholasticos*. Non est itaque scholasticus idem qui *advocatus*, vel *defensor*: alias *advocatus* institueretur *advocatus*. De scholastico quædam ad pag. 76 notas præmissa.

(88) Subintellige ἄριστον εἰς τὴν σωτηρίαν μου, ἢ εἰ, μὰ τὴν σωτηρίαν· dicerent hodie, ἢ ζῆ ὁ βασιλεὺς.

A. M. 5941. — Τούτω τῷ Ἰταί κελεύσει τοῦ ⁶⁶ A βασιλέως Θεοδοσίου ἡ ληστρική καὶ παράνομος συνθηροσίθη σύνοδος ἐν Ἐφέσῳ ⁶⁶ τοῦ κριθῆναι τὰ περὶ Φλαβιανοῦ καὶ Εὐτυχῶς ὑπὸ Διοσκόρου τοῦ δυσσεβοῦς κατὰ παραίνεσιν Χρυσάφλου τοῦ εὐνοῦχου, τὸ ἐκίκλην ⁶⁷ Ταῖουμᾶ (90), τὴν τοῦ βασιλέως κούφότητα παραπέσαντος. Συναθροισθέντων δὲ πάντων προκαθίσας ὁ Διόσκορος, οὐ συνεχώρησεν παρῆναι νοτάριον ἕτερον τῆ συνόδῳ, ἀλλὰ τοὺς ἰδίους μόνους ἐποίησε γράφειν τὰ πρακτόμενα. Ζητήσεως οὖν γενομένης ἀπητήτετο Εὐτυχῆς τὴν ἰδίαν δόξαν ἐκφάναι, καὶ ἀπεκρίνατο λέγων· Ὁμολογῶ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι τὸν Κύριον ἡμῶν πρὸ τῆς ἐνώσεως· μετὰ δὲ τὴν ἐνωσιν μιαν φύσιν ὁμολογῶ. Τότε ⁶⁸ Διόσκορος εἶπεν· Καὶ ἡμεῖς τοῦτοις συγχιθέμεθα πάντες. Καὶ οἱ μὲν τοποτηρηταὶ τοῦ ^B πάππα Λέοντος ⁶⁹ θεασάμενοι τὴν Διοσκόρου ὁρμὴν, καὶ ὅτι τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πάππα τὴν πρὸς Φλαβιανὸν οὐ συνεχώρησεν ἀναγνωσθῆναι, οὕτε τὴν πρὸς τὴν σύνοδον, ἀλλὰ παρωράθησαν ⁷⁰. Ἐφυγον, καὶ κατήλθον ἐν Ῥώμῃ. Ὁ δὲ Διόσκορος τῷ Εὐτυχεῖ μὲν τὴν ἱερωσύνην ἀποδίδωσιν, Εὐσέβιον δὲ τὸν τοῦ Δορυλαίου καὶ Φλαβιανὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐτοίμως καθέλειν. Ὅς καὶ πρὸ τῆς καθαιρέσεως ὠθισμοῖς καὶ λακτίσμασι ⁷¹ τοῖς ὑπὸ Διοσκόρου ἐκβαλλόμενος ⁷² (91), τριταῖος τὸν βίον μετήλλαξεν, καὶ τῆ ἐξῆς βίᾳ τῶν ⁷³ στρατιωτῶν καὶ ἐπιφύων ὑπογράψαι οἱ ἐπίσκοποι κατηναγκάσθησαν ⁷⁴. Ὁ δὲ Δόμνος Ἄντιοχέων ἐπίσκοπος βίᾳ ὑπογράψας, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν, ἀντίστη Διοσκόρῳ καὶ τοῖς ἀρχουσι, καταθῶν τῶν πραχθέντων, καὶ ἀσεβῆ ⁷⁵ τὴν σύνοδον ὀνομάζων, καὶ τὴν ἐαυτοῦ ὑπογραφὴν ζητῶν ἀναλαβεῖν. Ταῦτα μαθὼν ὁ πάππας Λέων, πρόσεισι τῷ βασιλεῖ Οὐαλεντινιανῷ, καὶ αἰς αὐγούσαις, μετὰ δακρύων αἰτῶν ἐπιστολάς τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ γραφῆναι, διόρθωσιν γενέσθαι τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἀθέσμων καὶ ἀκανονίστως πραχθέντων. Ὁ δὲ ἀντιγράφει τῆ θυγατρὶ Εὐδοξίᾳ οὕτως· Τοῦτο τῆ σῆ γλυκύτητι (92) γνωρίσαι βούλομαι, ὅτι Φλαβιανὸς θεῖα κρίσει τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξεβλήθη, ὡς παραγῶν πολλῶν αἰτίας. Ὁ δὲ Διόσκορος καθέλειν ⁷⁶ καὶ Θεοδώρητον καὶ Ἰβαν καὶ Ἀνδρέαν (93) καὶ

A. C. 441. — Hoc anno prædatorium et illegitimum conciliabulum Flaviani et Eutyehis dirimendo ab impio Dioscoro discrimini, iubente Theodosio imperatore, et Chrysaphio eunucho cui cognomen Taiumas, hortante, ac nimis facilem imperatoris animum, quo vellet, vertente, congregatum est. Coactis igitur omnibus, cum præsideret Dioscorus, nullum synodo notarium adesse permisit, sed suos duntaxat acta quæque conscribere præcepit. Instituta itaque disceptatione, propriam enuntiare sententiam rogabatur Eutyches, qui responsum dedit in hæc verba: *Profiteor ex duabus naturis ante unionem Dominum constituisse, post unionem solam unam naturam admitto.* Ad hæc Dioscorus: *Et nos, inquit, omnes his assentimur.* Conspecto porro Dioscorigi furere, et quod papæ ad Flavianum epistolam aliamque ad ipsam synodum nullatenus legi permisisset, imo se ludibrio habitos Leonis papæ Romani legati cernentes, fuga se subdixerunt et Romam reversi sunt. **87** Dioscorus autem Eutychem in pristinum sacerdotii gradum restituit, Eusebium vero Dorylæi et Flavianum Cpoleos antistites dignitate festine submovit. Hic porro etiam ante exaurationis decretum pugnis et calcibus a Dioscorigi ministris eiectionis, triduanus cum morte vitam immutavit: et altero die minis et gladiis militum intentatis ad subscribendum episcopi sunt adacti. Domnus autem Antiochenus præsul, vi subscripto nomine, et in se ipsum reversus, Dioscorigi et optimatibus obstitit, et lis quæ acta erant reluctatus, impiam pronuntiavit eam synodum, datamque subscriptionem recipere postulavit. His auditis Leo papa Valentinianum imperatorem adit et augustas, et ad imperatorem Theodosium dari litteras cum lacrymis obtestatur, et quæ præter Ecclesiæ jura canonumque sanctiones gesta fuerant Ephesi, in melius revocari precatur. Ille filię Eudoxiæ in hunc modum rescribit: « Hoc suavitati tuæ notum volo, Flavianum tanquam tumultuum auctorem divino nutu ab ecclesiis eiectionem. » Porro Dioscorus Theodoretum, Iban et Andream, Dominum

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ τοῦ add. ex A. ⁶⁷ ἐν Ἐφέσῳ add. ex A. ⁶⁸ τὸ ἐκίκλην A, τοῦ ἐκ. vulg. ⁶⁹ ὁτὸς A, καὶ ὁ vulg. ⁷⁰ Λέοντος θεασ. A b, Λέοντος Ῥώμης θεασ. vulg. ⁷¹ παρωράθησαν A b. ⁷² λακτίσμασι A, λακτίσμασι vulg. ⁷³ ἐκβαλλόμενος A. ⁷⁴ τῶν add. ex A. ⁷⁵ κατηναγκ. A, ἠναγκ. vulg. ⁷⁶ ἀσεβείαν A e. ⁷⁷ καθέλειν A, καθήρεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(90) Τζουμᾶν scribit Theodorus Lector. Vide D varias lectiones, et Gretserum in appendice Orig. CP.

(91) Legit Anast. ὑποβαλλόμενος, a Dioscorigi calcibus submissus, ejectionis calcibus Dioscorigi: nec necesse, ut a Dioscorigi ministris intelligamus, uti reddit interpret., sal. temerarius, ac præceps, ut ipse ita in Flavium scivire præsumperit, ut esse τῶν ὅπο quod est emend. ad marg. codicis Barb. ita omnino reddendum esset, ut id præstiterint ministri Dioscorigi. Piacet quod et illic emendatum ἀνέστη, pro ἀνέστη, surrexit, ubi ita vi subscripsisset, in grassatores declamans, ac subscriptionem, quam extorserant, repetens. COMBERIS.

(92) Hanc epistolam aliis verbis conceptam

D habet Nicephorus lib. πν, cap. 49: Τοῦτο τῆ σῆ γλυκύτητι γνωρίσαι βούλομαι, ὅτι Φλαβιανὸς θεῖα κρίσει τῶν ἀνθρώπων ἀφρηθῆ πραγμάτων· ὅπως πᾶσα ἀμφιβολία καὶ φιλονεικία τῶν ἱερῶν Ἐκκλησιῶν ἀποπαυθῆ.

(93) Istum ignorat Evagrius lib. 1, cap. 10, cujus vice Danielem substituit Carrorum episcopum, Irenæum Tyri, et Aquilinum Bibli. Nicephorus, lib. x, cap. 47; Baronius anno C. 449, num. 43. Ad annum porro Theodosii 41 *Chronicon Alexandr.* et Prosperum auctor secutus pseudosynodum Ephesinam locat, quam ad 42 alii seponunt. Verum cum isti Theodosii imperio tres et quadraginta, alii duos tribuant annos, utriusque penultimo et subeisdem coss. Protogene et Asterio actam decernunt.

insuper Antiochiæ cunctosque Orientis episcopos ecclesiastica potestate fecit extorres. Theodosius autem imperator, in quacunque partem impelleretur, facilis ibat, et omni suasionum vento ferebatur: ex quo schedis oblati etiam non lectis, sæpius consensum et subscriptionem adiecit: inter quas donationem, qua sibi conjux ejus Eudocia in servitum addicebatur, nec levi oculi jactu agnitam psit ille, merito deinde ob facilitatem nimiam a Pulcheria reprehensus.

Hoc eodem anno Gizerichus auctis Vandalorum copiis potentior factus, terræ marisque et plurium insularum Romanis prius subjectarum principatu arrepto, regem se ipsum renuntiavit: ex quo mœror animi Theodosio incussus: qui mille et centum onerarias naves cum ingenti Romanorum exercitu Areobindo, Asylæ, Innobindo, Arintheo et Germano ducibus commisit. Tam valida igitur classe ad Siciliæ oras appellente, Gizerichus exterritus de sæderibus cum Theodosio ineundis, legationem misit.

A. C. 442. — *Cpoleos episcopi Anatolii annus primus.*

Antiochiæ episcopi Maximi annus primus.

88 Hoc anno res proprias accuratius perpendens Theodosius, et se Chrysaphii fraudibus circumventum agnoscens, de impiis in Flavianum perpetratis sceleribus et admissis in reliquos episcopos injuriis summum animi concepit dolorem. In iram itaque prorumpens, primo Chrysaphium in quamdam insulam ablegat: tum in Eudociam graviter oburgatam, malorum omnium auctricem eam dicens, quæ Pulcheriam aula ejecisset, durius invehitur, et ea insuper, quæ circa Paulinum acciderant, cum probis objicit. Illa desperatis in rebus Hierosolymam se dimitti rogat: Severoque presbytero et Joanne diacono sociis itineris acceptis, Hierosolymam tendit. Illos autem ad eam frequentius in urbe prius itasse, et modo cum ea Hierosolymis reperiri, ac insuper pluribus ab ea donis augeri audiens imperator, missis litteris, capite multari jussit: tum demum beatam Pulcheriam multis precibus sollicitatam reduxit in aulam: quæ extemplo mandavit Ephesum, qui sancti Flaviani corpus deportarent, illudque magno pompæ satellitio per

A Δόμον τον Ἀντιοχείας, καὶ τοὺς ἀνατολικούς ἐπισκόπους ἅπαντας ⁷⁷. Θεοδοσίος δὲ ὁ βασιλεὺς εὐρίπιστος; ⁷⁸ ἦν, παντὶ ἀνέμῳ φερόμενος, ὅθεν καὶ χάρταις ἀπαραγνώστοις ⁷⁹ πολλὰς ἐπέγραψεν ἐνοῖς καὶ Πουλχερίᾳ ἢ σοφωτάτῃ δωρεὰν ὑπέδωκεν ἀπαραγνώστον ἐκχωροῦσαν πρὸς δουλείαν Εὐδοκίαν τὴν γαμέτην αὐτοῦ, καὶ ἐπέγραψε ⁸⁰, παρὰ Πουλχερίας ὄνειδισθεῖς. solertissima Pulcheria supposuit; cui subscri-

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Γιζέριχος τῷ Οὐανδαλικῷ (94) πλήθει πολὺς γενόμενος, καὶ ῥῆγα καλέσας ἑαυτὸν γῆς τε καὶ θαλάσσης, καὶ νήσων ⁸¹ πολλῶν τοῖς Ῥωμαίοις ὑποτελῶν κατασχῶν, ἐλύπει τὸν Θεοδόσιον. B Καὶ ἀποστέλλει χιλίας ⁸² ἑκατὸν ὀκτάδας μετὰ δυνάμεως Ῥωμαϊκῆς Ἀρεοβίνδου καὶ Ἀσύλα ⁸³ (95) καὶ Ἰννοβίνδου καὶ Ἀρινθίου καὶ Γερμανοῦ τῶν στρατηγῶν ⁸⁴. Ταύτης οὖν τῆς δυνάμεως τῇ Σικελίᾳ προσορμηθεῖσης, καταπλαγεὶς ὁ Γιζέριχος πρεσβεύεται Θεοδοσίῳ περὶ σπονδῶν.

A. M. 5942. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἀνατολίου ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Μαξίμου ἔτος α'.
Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιλογισάμενος Θεοδοσίος, καὶ γνοὺς ἑαυτὸν ἀπατηθέντα ὑπὸ τῆς Χρυσάφου πανουργίας, ἐλυπεῖτο περὶ τῆς εἰς Φλαβιανὸν γεγενημένης ἀσεβείας καὶ τῆς εἰς τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἀδικίας. Καὶ ἀγανακτῆσας σφόδρα, πρῶτον μὲν Χρυσάφιον ἐξώρισεν (96) εἰς τινα νῆσον. Τῇ δὲ Εὐδοκίᾳ ἐπιφέρεται σφοδρῶς πάντων τῶν κακῶν αἰτίαν αὐτὴν ἀποκαλῶν, ὡς καὶ Πουλχερίαν τῶν βασιλείων ἀποδιώξασαν, ἅμα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Παυλίνον ὄνειδίζων αὐτῇ. Ἡ δὲ ἀπογνοῦσα παρεκάλεσεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπολυθῆναι αὐτὴν. Καὶ λαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς Σεῦηρον τὸν πρεσβύτερον καὶ Ἰωάννην τὸν διάκονον, ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ μεθῶν ὁ βασιλεὺς, ὅτι οὗτοι ⁸⁵ καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτῇ ἐσύχναζον, καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις μετ' αὐτῆς εἶσι, καὶ πολλὰ αὐτοῖς δωρεῖται, ἀποστελίας ἀπεκεφάλισεν αὐτούς. Τότε ὁ βασιλεὺς τὴν ⁸⁶ μακαρίαν Πουλχερίαν πολλὰ παρακάλεσας, ἤγαγεν εἰς τὰ βασίλεια ἥτις εὐθέως ἀποστελίσασα εἰς Ἐφεσον (97), ἤγαγεν τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Φλαβιανοῦ καὶ μετὰ δορυφορίας διὰ τῆς μέσης ἐκχομισάσα, ἔθαψεν ἐν τοῖς ἁγίοις Ἀποστό-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ ἅπαντας | ἀπόντας b. ⁷⁸ εὐρίπιστος A, εὐρέπιστος vulg. ⁷⁹ ἀπαραγνώστοις A, ἀπαραγνώστωσ vulg. ⁸⁰ δεῖνῶς ante παρὰ add. b. ⁸¹ νήσων A, νησῶν vulg. ⁸² χιλίας, χιλιάδας A. ⁸³ Ἀσύλα A. ⁸⁴ τῶν στρατηγῶν A, τοῦ στρατηγῶν vulg. ⁸⁵ οὗτοι καὶ ἐν π. A, οὗτοι ἐν πόλει vulg. ⁸⁶ τὴν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(94) Theodosii expeditionem ante septem annos, Cyro consule solo, susceptam refert Prosper in Chron.: *Theodosius imperator bellum contra Vandalos movet, Areobinda, et Anaxilla, atque Germano ducibus cum magna classe directis: qui longie cunctationibus negotium differentes, Sicilia magis oneri, quam Africa præsidio fuerunt.* Et anno succedente: *Exercitus qui in Sicilia morabatur, ad defensionem Orientalium partium revertitur. Cum Geisericho autem ab Augusto Valentiniano pax confirmata, et certis spatiis Africa inter utrumque divisa est.*

(95) Quem Anaxillam nuper scripsit Prosper: *Ansilam, ut hic Ἀσύλαν quoque pronuntiari notat*

Pontacus.

(96) Chronicon Alex. anno Theodosii 42, et ultimo: *Ἐσφάγη Χρυσάφης ὁ σπαθάριος εἰς τὴν πόρταν Μελαντιάδος: Interfectus est Chrysaphius spatharius ad portam Melantiadis.*

(97) Flaviani corpus Marciano imperante CP. relatum ipsa Pulcheria ad Leonem scripsit: *Super hæc autem sciat tua sanctitas, quoniam præcepto nostri domini, et tranquillissimi principis mei conjugis in gloriosam civitatem CP. sanctæ memoriæ Flaviani episcopi corpus allatum est: in Basilica apostolorum, in qua consueverunt prædecessores episcopi sepeliri, competenter est positum.*

αις. Τότε την τῶν Χαλκοκρατειῶν (98) ἐκκληζέταν Α
 τῆ⁸⁷ Θεοτόκῳ ἀνήγειρεν, συναγωγὴν Ἰουδαίων πρό-
 τερον οὖσαν. Τοῦ δὲ λαοῦ⁸⁸, ὡς προφύμεν, ἐν Σι-
 κελίᾳ ἐκδοχομένου τὴν τῶν πρεσβυτέρων Γιζεριγίου
 ἐφιξιν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως κέλευσιν, ἐν τῷ μεταξὺ
 Ἄττιλας (99) Ὁμνουδίου⁸⁹ (1) παῖς, Σκυθῆς, γενό-
 μενος ἀνδρείος καὶ ὑπερήφανος, ἀποβαλὼν Βδέλαν
 τὸν πρεσβύτερον ἀδελφόν, καὶ μόνος ἄρχων τῶν
 Σκυθῶν βασιλεῖον, οὗ καὶ Οὐννοὺς καλοῦσιν, κατα-
 τρέχει τὴν Θράκην, δι' οὗ⁹⁰ καὶ μάλιστα Θεοδοσίος
 σπένδεται [πρὸς] Γιζεριχόν, καὶ ἐπανάγει τὸν στόλον
 ἐκ Σικελίας. Ἀποστέλλει δὲ τὸν Ἄσπαρα σὺν τῇ
 ὕπ⁹¹ αὐτὸν δυνάμει καὶ Ἀρεοβίνδον καὶ Ἀργάλι-
 σκλον⁹² ἐπὶ τὸν Ἄττιλαν Ῥατιάριαν ἔδῃ καὶ Νάσ-
 σαν⁹³ καὶ Φιλιππούπολιν καὶ Ἀρκαδιούπολιν καὶ
 Κωνσταντίαν καὶ ἕτερα πλείστα πόλεις κατα-
 στραφάμενον, καὶ σὺν αἰχμαλώτοις πολλοῖς ὑπέ-
 ριχον συμφορήσαντα λαίαν. Τῶν οὖν⁹⁴ στρατηγῶν
 ἐλαττωθέντων σφόδρα ταῖς μάχαις, προῆλθεν⁹⁵
 Ἄττιλας καὶ μᾶλλον θαλάσσης ἐκατέρως, τῆς τε τοῦ
 Πόντου καὶ τῆς πρὸς Καλλιπόλιν⁹⁶ καὶ Σηστόν⁹⁷
 πεγυμένης, πᾶσαν πόλιν καὶ φρούρια δουλούμενος,
 κλην Ἀδριανουπόλεως καὶ Ἡρακλείας, τῆς ποτε
 Περίνθου⁹⁸ κληθείσης, ὥστε καὶ εἰς τὸν Ἄθυραν⁹⁹
 αὐτὸν φρούριον ἔλθειν. Ἀναγκάζεται οὖν Θεοδοσίος
 πρεσβεύσασθαι¹⁰⁰ πρὸς Ἄττιλαν καὶ ἐξάκις χιλίας
 μὲν αὐτῷ¹ λίτρας ὑπὲρ τῆς ἀναχωρήσεως παρα-
 σχεῖν, χιλίων δὲ λιτρῶν ἐτήσιον φόρον αὐτῷ ἤρ-
 μοῦντι προσωμολόγησε τελεῖν. Τότε τοῖνον² ἐπ-
 ακλοῦσης τῆς Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως ἐκ τοῦ πολέ-
 μους τοῦ πρὸς Ἄττιλαν, μετὰ βραχὺ τελευτᾷ Θεοδό-
 σιος μηνὲ Ἰουνίῳ³ εἰκοστῇ ἰνδικτιῶνι τρίτῃ. Ἡ δὲ
 μακαρία Πουλχερία, μήτηρ αὐτὸν τῆς τοῦ βασιλέως
 τελευτῆς γνωσθείσσης, μεταστελαιμένη Μαρκα-
 νῶν (2), ἄνδρα ἐν σωφροσύνῃ καὶ σεμνότητι δια-
 κείμενον, γέροντα ὄντα ἱκανώτατον⁴, λέγει πρὸς

A mediam urbem stipatum .n Sauctorum Apostolo-
 rum ædem sepeliendum inferrent. Eo tempore
 Chalcoprateorum ecclesiam, quæ Judæorum syna-
 goga prius fuerat, Deiparæ consecravit. Cæterum
 dum, ut supra præfatum, legatorum Gizerichi ad-
 ventum et imperatoris mandata classis Romana
 præstolatur in Sicilia, interea Omnudii filius At-
 tila, in Scythia natus, vir alioqui fortis et super-
 bus, Bdela seniore fratre amisso, solus Scytharum,
 quos Unnos vocant, principatum arripit, et in
 Thraciam excurrit : quo maxime motus Theodosius
 pacem inii cum Gizericho, et ex Sicilia classem
 revocat. Tum Asparem, Areobindum et Argaliscam
 mittit adversus Attilam, qui jam Ratiariam, Nassam,
 Philippopolim et Arcadiopolim Constantiamque et
 alia pleraque oppida subverterat, quique cum in-
 numeris captivis, etiam Romanis ducibus superatis,
 prædam immensam agebat. Tantis victoriis auctus
 Attila, et ad utrumque mare, Ponticum videlicet
 et quod Callipolim usque ad Sestum expanditur,
 civitatibus cunctis munitisque locis suæ servituti,
 præter Adrianopolim et Heracleam, cui nomen
 olim Perinthus, subactis, ad Athyræ usque ca-
 stellum progreditur. Ad Attilam itaque legationem
 decernere Theodosius cogitur : eique sexies mille
 auri libras ad recessum e Romanis finibus facien-
 dum promittit ; et insuper mille librarum tribu-
 tum annum, si pacem egerit, annuit se pensu-
 rum. Porro Romanis copiis a bello contra Attilam
 receptis, paulo post diem obit Theodosius, mensis
 Junii vigesimo, indictione tertia. Cæterum beata
 Pulcheria, nondum ulli imperatoris morte
 manifestata, Marcianum, virum prudentia et ho-
 nestate morum celebrem, ætate jam provectum et
 ad negotia gerenda idoneum, ad se accersitum al-
 loquitur : *Quandoquidem decessit imperator, ego te*

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ τῆ ἁγία θεοτ. b. ⁸⁸ λαοῦ] στόλου b. ⁸⁹ Ὁμνουδίου A, Ὁμνουδίου b. ⁹⁰ καὶ ἀπὸ μάλιστα om. A b.
⁹¹ Ἀργάλισκλον A e f, Ἀργίσκλον b, Ἀράλίσκλον vulg. ⁹² Νάισον b. ⁹³ τῶν οὖν στρατηγῶν b, τῶν
 στρατ. A, τῶν συστρατ. vulg. ⁹⁴ προῆλθεν A e f. ⁹⁵ Καλλιούπολιν A. ⁹⁶ Σηστόν A, Σέστον vulg.
⁹⁷ Περίνθου A b. ⁹⁸ Ἄθηναν b. ⁹⁹ πρεσβεύσασθαι A, πρεσβεύσασθαι vulg. ¹ μὲν αὐτῷ] χρυσοῦ b. ² τοί-
 νον A, οὖν vulg. ³ Ἰουλίῳ A. ⁴ ὄντα ἱκανώτατον A, ὄντα καὶ ἱκαν. vulg.

JAC. GOARRI NOTÆ.

(98) *Origines CP.* : Τὰ λεγόμενα Χαλκοκρατεία D
 πρότερον ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κατοικία
 ἦν ἐκεῖ τῶν Ἰουδαίων. Ἦσαν δὲ ἐκεῖσε χρόνους
 ρβ', καὶ ἐπίπρασχον ἐκεῖσε τὰ γαλιώματα. Ὁ δὲ
 μικρὸς Θεοδοσίος ἐξέωσεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ τόπου, καὶ
 ἀνακαθάρα· αὐτὸν, ναὶν τῆς Θεομήτορος ἀνήγειρεν.
 Ἰπὸ δὲ σεισμοῦ συμπιωθεὶς ὁ ναὶς, Ἰουστίνος ὁ
 ἀπὸ κουροπαλάτων πάλιν αὐτὸν ἀνήγειρεν, καὶ ἀκί-
 νητα κτήματα ἐπεκύρωσεν · *Chalcopratia sic dicta
 a magni Constantini temporibus ædes fuit Judæis
 concessa : ibique annos 152 manserunt, vendentes
 etea vasa. Theodosius autem Junior loco eos ejecit,
 et expurgatum Dei Matris templum effecit. Terræ
 tero motu in terram excussum Justinus Cyropalata
 iterum reparavit, ei immotis ædificiis corroboravit.
 Insigne miraculum ad Christi imaginem in Chalce
 porta multis prosequitur, ac elegantii exornat
 encenio auctor anonymus tomo II Auctarii P. Com-
 belis.*

nimirum vel 8 annos, quibus occupata in Sicilia
 adversus Gizerichum Theodosii classe Attila Thra-
 ciam armis infestabat : et ei depulsando revocata,
 nec levibus præliis cum eo initis, paceque tandem
 sub tributi conditione composita, Theodosius de-
 functus est.
 (1) *Mundzuccum* scribit Jornandes de rebus Get.
Omundium Vat. ms., in variis lect., fratrem vero
Bletam. Prosper, *Budam*, alii *Bledam*.
 (2) Perinde narrat Cedr. sed Theodosii id factum
 nutu refert, qui ipse jam coram Aspare et senatu
 Marcianum ad imperium delegerat : Ἐπέβη αὐτῷ ἐπὶ
 Ἄσπαρος καὶ τῆς συγκλήτου · Ἐδείχθη μοι ὅτι
 οὗ δὲ γενέσθαι βασιλέα μετ' ἐμὲ · *Sub presentia
 Asparis et senatus ait Marciano, Ostensum est mihi
 fore, ut a meo obitu imperium capessat. Ostensum
 nimirum a Joanne theologo Ephesi, ut jam Pul-
 cheriæ dixerat : ubi imprite Xyl., Ab Aspare et
 senatu mihi demonstratum est, te etc.* Ipsum ora-
 culum respicere videtur Theophanes, cum statim

(99) Ἐν τοῖς προτέροις dicere debuisset : ἀντὶ 7
 PATROL. GR. CVIII.

ex omni senatu ceu virtute præstantissimum elegi. A *Da fidem : virginitatem meam, quam Deo consecravi, te servaturum involutam : et imperatorem renuntiabo.* Illo sese ita facturum pollicito, patriarcham et senatum Pulcheria convocat, et Marcianum Romanorum imperatorem declarandum curat.

A. C. 443. — *Romanorum imperatoris Marciani annus primus.*

Hoc anno pientissimus Marcianus divino suffragio imperator renuntiatus cunctos exsules ad propria revocavit. Beata porro Pulcheria Chrysaphium eunuchum cunctis exosum Jordani Joannis (qui Romæ quondam tyrannide arrepta ad Ardaburium et Asparem post deditionem se recipiens cum eis Byzantium profectus, atque ad honores et dignitates promotus, tandem a Chrysaphio mortem illatam sustinuerat) filio tradidit : quem Jordanes pari mortis pœna mulctavit. Cæterum operæ pretium fuerit, quomodo Marcianus ad imperium a Deo fuerit destinatus, scripto significare. Superioribus annis, quibus Persicum bellum susceptum, Marcianus miles gregarius cum existeret, e Græcia versus Persiam cum proprio numero proficiscébatur. In Lyciam cum venisset, morbo correptus, in urbe Sidema a suis relinquitur : in ea diuturnius moratus duobus quibusdam fratribus, quorum nomina Julius et Tatianus, amicitie fœdere connectitur. Isti Marcianum in propriis ædibus acceptum curant et quietem jubent ducere : venatun- que aliquando egressi, comitem eum adiungunt : ac circa meridiem fatigati sopore fruuntur. Prior cæteris a somno excitatus Tatianus Marcianum ad solem adhuc dormientem conspicatus, ingentem æquilam advolantem et in eum expansis alis umbram facientem animadvertit. Portentum miratus, fratrem excitat, miraculum indicat. Ac uterque tandem volueris benevolentiam officium diu miratus Marciano somnum excutit, et his eum compellat : *Si nonnunquam imperium assequaris, quid nobis gratiarum rependes ?* Respondet ille : *Quisnam sum ego, cui tale quid contingat ?* Illi repetitis verbis denovo interrogant ; quibus Marcianus : **90** *Si succedat a Deo imperium, inquit, patres vos renuntiabo.* Tunc ducentis nummis donato dicunt : *Proficiscere*

αὐτόν· Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἐταπεινώθη, ἐγὼ δὲ σὲ ἐξελεξάμην ἐκ πάσης τῆς συγκλήτου, ὡς ἐν- ἄριστος· δός μοι λόγον, ὅτι φυλάτεις τὴν παρ- θερίαν μου, ἣν τῷ Θεῷ ἀνεθέμην, καὶ ἀναγο- ρεύσω σε βασιλέα. Τοῦ δὲ συνθεμένου τοῦτο ποιεῖν⁹⁰, μεταστέλλεται τὸν πατριάρχην καὶ τὴν σύγ- κλητον, καὶ ἀναγορεύει αὐτὸν βασιλέα Ῥωμαίων.

A. M. 5943. — *Ῥωμαίων βασιλείως Marcιανου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Marcιανὸς ὁ εὐσεβὴς θεῶν ψήφῳ αὐτοκράτωρ ἀναδειχθεὶς⁹¹, τοὺς ἐν ἐξορίᾳ πάντας ἀνεκάλεσατο. Ἡ δὲ μακαρία Πουλχερία τὸν παμμε- στον Χρυσάφιον τὸν εὐνόουον ἐκδέδωκεν Ἰορδάνῃ τῷ παιδί Ἰωάννου, τοῦ ἐν Ῥώμῃ τυραννήσαντος, καὶ προσχωρήσαντος πρὸς Ἀρδαβούριον καὶ Ἀσπαρα, καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐλθόντος, καὶ τιμῆς ἀξιοθέν- τος, ἀναίρεθέντος δὲ δόλῳ ὑπὸ Χρυσάφιου· ὃν λαβὼν Ἰορδάνης ἀνείλεν. Ἄξιον δὲ ἐστίν, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ Θεοῦ⁹² εἰς Marcιανὸν τὸν βασιλέα ἐκλογὴν ση- μῆναι. Ἐν τοῖς παρῳηχόσι⁹³ χρόνοις, ἐν οἷς ὁ Περ- σικὸς πόλεμος ἐκινήθη, στρατιώτης ὢν λιτὸς ὁ Marcιανὸς μετὰ τοῦ ἰδίου νομέρου (3) ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος κατὰ Περσῶν ἀπήει, καὶ γενόμενος ἐν Λυ- κίᾳ⁹⁴, ἀρρώστῳ περιέπεσεν⁹⁵, καὶ καταλειφθεὶς ἐν πόλει Σύδημα, κάκιστε χρονοτριβήσας, προσκολλᾶται δύο ἀδελφοὺς τισιν Ἰουλίῳ καὶ Τατιανῷ καλουμένοις· οἵτινες εἰς τὸν ἴδιον οἶκον λαβόντες αὐτὸν, διανέπαι- σαν. Εἰς θῆραν δὲ ἐξεληθόντες, ἔλαβον αὐτὸν μεθ' αὐτῶν. Κοπιάσαντες δὲ περὶ μεσημέριαν, ἐκοιμή- θησαν. Προξυπνισθεὶς δὲ ὁ Τατιανὸς θεωρεῖ τὸν Marcιανὸν εἰς τὸν ἥλιον κοιμώμενον, καὶ αὐτὸν παμμεγεθέστατον⁹⁶ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντα καὶ τὰς αὐτοῦ πτέρυγας διαπετάσαντα καὶ σκιάν ἐπ' αὐτῷ περιποιούμενον. Καὶ τοῦτο θασάμενος, ἐγείρει τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν καὶ τὸ θαῦμα ὑποδείκνυσι· καὶ ἐπὶ πολὺ θαυμάζοντες τὴν τοῦ πετεινοῦ εὐνοϊκὴν δου- λειαν, ἐξυπνίζουσι τὸν Marcιανὸν, καὶ λέγουσιν· Ἐὰν βασιλεύσης, τί ἡμῖν χαρίζῃ; Ὁ δὲ εἶπεν· Τίς γάρ εἰμι, ἵνα εἰς ἐμὲ τοῦτο γένηται; Οἱ δὲ ἐκ δευτέρου τὸν λόγον εἶπον. Λέγει ὁ Marcιανὸς· Ἐὰν τοῦτο ἐκ Θεοῦ γένηται, πατέρας ὑμῶν ἀνακη- ρύξω. Τότε διδόσιν αὐτῷ διακόσια νομισματα, λέ- γοντες· Πορεύου ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ μέ- μνησο ἡμῶν, ὅτε ὁ Θεὸς σε ὑψώσει⁹⁷. Ὁ δὲ ἀ- πελθὼν, προσκολλᾶται Ἀρδαβουρίῳ καὶ Ἀσπαρι

VARIÆ LECTIONES.

⁹¹ ἀναγορεύσω A, ἀναγορεύω vulg. ⁹² ποιεῖν om. A. ⁹³ ἀναδειχθεὶς A, ἀναδειχθεὶς vulg. ⁹⁴ ἐξορίαις b. ⁹⁵ τοῦ Θεοῦ om. a e. ⁹⁶ παρῳηχόσι A, παρῳηχόσι vulg. ⁹⁷ Λυκίᾳ] Κυλικίᾳ codd. nonnulli. ⁹⁸ περι- έπεσεν A, περιπεσὼν vulg. ⁹⁹ παμμεγεθέστατον A, παμμεγέστατον vulg. ¹⁰⁰ ὑψώσει A, ὑψώση vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

anno seq., θεῶν ψήφῳ ἀναδειχθῆναι αὐτοκρά- τορα, divino suffragio renuntiatum Marcianum im- peratorem, ait; non quia ejus inaugurationi pa- triarchæ opera accesserit, ut nonnullus annotavit. COMBESIS.

(3) Possunt huc accersiri quæ de voce ἀριθμὸς; ad pagg. 43 et 64 superius annotavimus. Νούμε- ρον enim ex Latina voce deductam eandem signifi- cantiam sortitur, cohortem videlicet, vel legionem.

Apollonius presbyter apud Meursium de excidio Hierosol. lib. III, *Laudavit ineptis verba ducis Va- fri numerus.* OECUMENICUS ad Act. apost. cap. xv : Καὶ τὴν ἀξίαν ἐδήλωσεν, ἐκ σπειρῆς εἰπὼν τῆς κα- λουμένης Ἰταλικῆς. Σπειρα δὲ ἐστὶν ὁ καλούμενος νῦν νόμερον· *Dignitatem quoque manifestavit, ex legione dicens Italica : legio quippe est quod numerum nunc vocamus.*

Ἀρειανοί; οὖσιν, καὶ ποιήσας παρ' αὐτοῖς πεντακατά- δεκα χρόνους, καὶ δομέστικος (4) αὐτῶν γεγονώς, κατέβη μετὰ τοῦ Ἀσπάρου εἰς Ἀφρικὴν παρατάξασθαι εἰς Γιζέριχον¹⁴, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ ἐκρατήθη¹⁵. Γιζέριχον δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς τοῦ αἰχμαλωτισθέντος ἀποκλείσαντος, καὶ ἐκ τῶν ὑπερῶν κατενόεσθαι αὐτούς. Καὶ περὶ μεσημβρίαν παρακύψας ἔρξεν τὸν Μαρκιανὸν καθεύδοντα, καὶ ἀετὸν ἐλθόντα, καὶ τὰς πτέρυγας ἐκτείνοντα καὶ σκιάζοντα αὐτόν· καὶ τοῦτο ἰδὼν ὁ Γιζέριχος θείαν εἶναι οἰκονομίαν ἐλογίσατο¹⁶ ταύτην· καὶ μεταπεμφάμενος τὸν ἄνδρα, καὶ γνοὺς εἶναι αὐτὸν δομέστικον τοῦ Ἀσπάρου, ἔγνω ὅτι εἰς βασιλείαν¹⁷ ἀνάγεσθαι μέλλει. Καὶ ἀποκτείνει αὐτὸν οὐκ ἠθέλησεν, λογισάμενος ὅτι τοῦ Θεοῦ τὴν βουλήν εὐδελί; δύναται κωλύσαι. Ὅρκον δὲ αὐτὸν ἀπήτησεν, ὅτι εἰ τῷ Θεῷ φίλον βασιλεύσει αὐτόν, οὐ πολεμήσει ποτὲ Οὐανδῆλους. Καὶ οὕτως ἀδολογῶς ἀπολυθείς ὁ Μαρκιανὸς ἦλθεν εἰς τὸ Βυζάντιον. Χρόνον δὲ¹⁸ ὀλίγου διεληθόντος, καὶ Θεοδοσίου τελευτήσαντος, βασιλεὺς ἀνεδείχθη, ὡς προέφημεν. Ἐγένετο δὲ χρηστὸς παρὶ πάντας τοὺς ὑπηκόους. Ὁ δὲ Ἀττίλας (5) ἐπανίσταται τῷ βασιλεῖ¹⁹ Ῥώμης Οὐαλεντινιανῷ, διότι οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ εἰς γυναῖκα τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν Ὑνωρίαν· καὶ ἐλθὼν μέχρι πόλεως Ἀύρηλιας, καὶ Συμπλακαῖς Ἄετιψ τῷ στρατηγῷ Ῥωμαίων, καὶ ἠτήθη, πλείστους ἀποβαλὼν τῆς δυνάμεως παρὰ Ἀθήγων²⁰ ποταμῶν (6), ὑπέστρεψεν κατησχυμμένος. Ὁ δὲ Μαρκιανὸς τῆς ἐν Λυκίᾳ γεγενημένης αὐτῷ ὑπομηθηθείς εὐεργεσίας, Τατιανὸν καὶ Ἰούλιον μεταπεμφάμενος πατέρας αὐτοῦ, ἀνιήρυσεν. Καὶ τὸν μὲν Τατιανὸν ὑπαρχον²¹ ἐποίησε τῆς²² πύλειος· τῷ δὲ Ἰουλίῳ τὴν τῶν Λιθύων²³ ἐνεχείρισεν ἀρχήν. Ἡ δὲ μακαρία Πουλχερία πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τῷ Χριστῷ ἀνήγειρεν ἐκκλησίας, ἐξαιρέτως δὲ τὴν ἐν Βλαχέρναις τῆς²⁴ παννυμφίου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τοῦ εὐσεβοῦς Μαρκιανοῦ. Λέων δὲ ὁ μακάριος πάππας Ῥώμης ἔγραψε Μαρκιανῷ αὐτῶν τὰ τοιμηθέντα παρὰ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς ἐν Ἐφέσῳ εἰς τὸν ἅγιον Φλαβιανὸν ζητηθῆναι ἐπὶ οἰκουμένης συνόδου, καὶ ἐπέλευσεν ὁ βασιλεὺς συναχθῆναι πάντας τοὺς ἐπισκόπους.

A. M. 5944. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία τετάρτη γέγονεν σύνοδος (7) μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδικτιωνῶς ε' μετὰ ἑνιαυτῶν καὶ μηνῶν δύο τῆς ἀναγορεύσεως Μαρκιανοῦ· πάντων δὲ τῶν²⁵ ἐπισκόπων

A *Cpolim, et nostri memoriam habe, ubi se Deus in meliorem fortunam evexerit. Digressus ab eis Ardarurio et Aspari Arianæ opinionis hominibus adjungitur, et quindecim annos cum eis moratus ac domesticus factus, cum Aspare tandem expeditionis in Africam adversus Gizerichuar comes, in conflictu capitur. Gizerichus captivos atrio conclusos ex superiore coenaculo contemplaturus circa meridiem procumbens in fenestram, Marcianum somno detentum conspicitur et advolantem aquilam extensus pennis eum obumbrantem. Re visa, Gizerichus eam divinæ providentiæ consilio geri menta perpendit : ac ubi accersitum ad se Marcianum Asparis domesticum esse novit, ad imperii culmen virum aliquando evehendum prævidit. Itaque Dei consilium a nullo præpediri arbitratus, mortem inferre noluit : at jurejurando exacto, ut si eum imperare Deo videretur, nunquam Vandalos bello laceggeret, polliceri compulit. Ita Marcianus dimissus incolumis Cpolim regreditur. Mox vero brevi prætercurrente tempore, ac Theodosio fatiis funcio, imperator, ut præmissimus, est salutatus, et in subditos omnes humanissimum se præbuit. Cæterum Attila Romæ principem Valentinianum maxime bello vexare studuit, quod Honoriam propriam sororem ei conjugem locare recusasset. Ad Aureliano- rum itaque civitatem progressus, consertis cum Aetio Romano duce manibus, pluribus suarum copiarum ad Ligerim fluvium amissis, superatur, et cum dedecore proprios repetit fines. Marcianus beneficii sibi quondam in Lycia collati memor, Tatianum et Julium ad se accitos patres renuntiat : et Tatianum quidem urbis, Julium vero Libyca decorat præfectura. Beata porro Pulcheria plures ac alias Christo construxit ecclesias : maxime vero quæ celebrandæ Dominæ nostræ Deiparæ dicata conspicitur in Blachernis sub pientissimi Imperatoris Marciani exordia. Cæterum beatus Leo Romanus papa, quæ Dioscori et Eutycheis temerariis ausibus adversus sanctum Flavianum Ephesi fuerant attentata, in generali concilio recudi ac discuti literis expetiit : imperator vero universos episcopos congregari mandavit.*

A. C. 444. — 91 Hoc anno sancta et quarta synodus Chalcedone celebrata est, mense Octobri, indictione quinta, Marciano jam unum annum et duos menses imperante. Cunctis igitur episcopis et senatu

VARIÆ LECTIONES.

¹⁴ εἰς Γιζ.] πρὸς Γ. a c. ¹⁵ ἐκρατήθη ὑπὸ Γιζ. ἐν τῇ A a e. ¹⁶ ἐλογίσατο codd. et edil. ¹⁷ βασιλείαν b. ¹⁸ ἐξ omi. b. ¹⁹ τῷ βασιλεῖ Ῥώμης A, τοῖς βασιλεῦσι καὶ Ῥώμης vulg. ²⁰ Ἀθήγων A. ²¹ ἐπαρχον A. ²² τῆς add. ex A. ²³ Λυκίων b, fortasse vero. ²⁴ τῆς add. ex A. ²⁵ τῶν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(4) Suidas : Δομέστικοι οἱ τῶν Ῥωμαίων ἱππέες, οἱ κατὰ Ῥωμαίους οἰκειακοὶ στρατιῶται· *Domestici sunt Romanorum equites. Satellites domestici secundum Romanos.* Zonaras in Diocletiano : Δομέστικος δὲ τοὺς ἱππέας τινὲς νομίζουσι· *Domesticos quidam censent equites vocari.* Procopius, *De bello Vandalico*, lib. 1, Marcianum domesticum exponit : *Ille se Asparis arcanorum omnium socium esse in-*

quit, quem Romani domesticum vocant.

(5) Ad annum Marciani primum Idatii Prospere Chron. hæc referunt.

(6) Ita Gregorius Turonensis. Idatius, et Jornandes de rebus Geticis, Attilam ad campos Catalaunicos prostratum asserunt.

(7) Idatii et Alexandrinum Chronica consentiunt.

congregatis in æde sanctæ martyri Euphemie dicata, et quæ prima indictione, tum quæ ab Eutyche gesta, et quæ a Dioscoro Ephesi fuerant innovata, discussis, de his interrogatus Dioscorus ad terum actarum ignorantiam confugit : at cum argumentis, quæ ab ipsis actis petebantur, convinceretur, perplexus hæsitabat, ac simul veritas in apertum proferebatur. Tunc quid pro defensione diceret nescius, erubuit. Qui vero cum ipso in prædatoria synodo convenerant, vis sibi ab eo illatæ Dioscorum arguebant : et venia sibi a synodo petita, in gratiam sunt recepti : e quorum numero Juvenalis Hierosolymorum episcopus exstitit. Dioscorus animo fluctuans, et quid responderet incertus, synodo se præsentem exhibere non ulterius est ausus. Tum vero synodus, ipso imperatore Marciano et senatu præsentem, adversam Dioscoro et Eutyche sententiam pronuntiavit et eos depositione punivit. Pronuntiata sententia synodus soluta est. Imperator Gangras legato Dioscoro, in synodi laudes erumpens, dixit : *Deo nostrum omnium Domino maximas debeo grates, quod, sublata omni dissensione, in unam tandem et eandem sententiam omnes ivimus.* Saucios demum sexcentos et triginta Patres postquam benigne et humane suscepisset, singulos cum pace ad proprias sedes dimisit. In Dioscorigo vero locum Proterius Alexandriæ episcopus est ordinatus.

A. C. 445. — *Persarum regis Peroxis annus primus.*

Alexandriæ episcopi Proterii annus primus.

Hoc anno multis rebus præclare gestis, cunctisque suis bonis pauperibus relictis, beata et pia Pulcheria obdormivit in Christo : bona ejus licet immensa Marcianus libentissime consignavit. Ipsa porro quam plurimas sacras ædes sive oratoria, multa item publica pauperum loca peregrinorumque domicilia et eisdem mortuis cœmeteria in quibus sancti martyris Laurentii templum numeratur, ædificavit. Dioscoro vero in exsilium pulso, et in ejus vicem Proterio suffecto, qui cum Dioscoro et Eutyche sentiebant, magnum concitaverunt tu-

συνελθόντων ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας, καὶ τῆς συγκλήτου, καὶ γυμνασθέντα τὰ ἐπὶ τῆς πρώτης ἰνδικτιώνος καὶ τὰ παρ' ²⁶ Εὐτυχοῦς πραχθέντα καὶ τὰ ἐν Ἐφέσει ὑπὸ Διοσκόρου νεωτερισθέντα, ἐγκαλοῦμενος ὁ ²⁷ Διόσκορος περὶ τούτων ἐπὶ τὴν ἄγνωστον ²⁷ τῶν πεπραγμένων καταφεύγει, καὶ μὴ δυνήθεις ἐκφυγεῖν τὸν ἐν τοῖς πραχθείσιν ἔλεγχον ²⁸, ἵπορεῖτο, καὶ ἡ ἀλήθεια παρεγυμνοῦτο. Τότε μὴ ἔχων ἀπολογία, κατασχύνθη. Οἱ δὲ συνεδρεύσαντες αὐτῷ ἐν τῇ ²⁹ ληστρικῇ συνόδῳ, ἤλεγχον αὐτῷ τὴν βίαν καὶ τὴν ἀνάγκην, ἣν ὑπέμειναν παρ' αὐτοῦ. Καὶ συγγνώμην τῇ συνόδῳ αἰτήσαντες ἐδέχθησαν ὧν εἷς ὑπῆρχεν καὶ Ἰουθενάσιος ὁ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος. Ἀπορήσας δὲ ὁ Διόσκορος [καὶ μὴ ἔχων ἀπολογία³⁰] οὐκ ἔτι ἐτόλμησεν ἐμφανισθῆναι τῇ συνόδῳ. Τότε ἡ σύνοδος, συμπαρόντος καὶ τοῦ βασιλέως Μαρκιανοῦ ἅμα τῇ συγκλήτῳ ³¹, ἀπεφώνησε κατὰ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, καὶ τούτους καθείλον. [Ἐν ἧ καὶ τελειοῦται ³²]. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν μὲν Διόσκορον εἰς Γάγγραν ἐξώρισεν ³³, τὴν δὲ σύνοδον ἐπαινέσας εἶπεν· *Χάρις μερίστην ὁμολογῶ τῷ πάντων ἡμῶν Δεσπότη ³⁴ καὶ, Θεῷ, δεῖ ἀναίρεθίσης τῆς διχονοίας, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ³⁵ ὁμολογίαν πάντες ³⁶ συναληλύθαμεν.* Καὶ φιλοφρονήσας τοὺς ἐξακοσίους τριάκοντα ἁγίους Πατέρας ἀπέλυσεν ἕκαστον εἰς τὰ ἴδια ἐν εἰρήνῃ. Ἐχειροτονήθη δὲ Προτέριος (8) ἀντὶ Διοσκόρου ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας.

A. M. 3945. — *Persarum βασιλέως Περδξων ἔτος α'.*

C *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Προτερίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Πουλχερία ἡ μακαρία (9) καὶ εὐσεβῆς ἐκοιμήθη ἐν Χριστῷ, πολλὰ ποιήσασα κατορθώματα, καὶ πάντα τὰ ἑαυτῆς πτωχοῖς καταλείψασα, ἅπερ Μαρκιανὸς πλείστα ὄντα προθύμως διέδωκεν ³⁷. Ἐκτίσεν δὲ ἡ αὐτὴ πολλοὺς εὐκτηρίους οἴκους καὶ πτωχεῖα καὶ ξενώνας καὶ ξενοτάφια, ἐν οἷς καὶ τὸν ναδὸν τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λαυρεντίου. Τοῦ δὲ Διοσκόρου ἐξορισθέντος καὶ τοῦ Προτερίου προβληθέντος ³⁸, οἱ σύμφρονες Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς στάσει μερίστην ἐποίησαν, ἀπειλήσαντες κωλύειν καὶ τὴν σιτοπομπίαν (10). Μαρκιανὸς δὲ μα-

VARIE LECTIONES.

²⁶ τὰ παρ' κατὰ A, καὶ τὰ b e. ²⁷ ὁ adil. ex A. ²⁷ ἄγνωστον b. ²⁸ τῶν — ἐλέγχων b. ²⁹ ἐν τῇ — αὐτῷ om. f. ³⁰ καὶ μὴ ἔχων ἀπολ. om. A. ³¹ τῇ συγκλήτῳ A, τῆς συγκλήτου vulg. ³² ἐν ἧ καὶ τελειοῦται : obscura hæc verba om. b. ³³ εἰς Γ. ἐξώρισεν A e f, ἐξορίσας εἰς Γ. vulg. ³⁴ Δεσπότη καὶ om. A. ³⁵ τὴν αὐτὴν A b, τὴν αὐτοῦ vulg. ³⁶ πάντες add. ex A. ³⁷ διέδωκεν A, δέδωκεν vulg. ³⁸ καὶ τοῦ Προτ. προβλ. om. A. a. f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Diagrammatis Alexandriæ patriarcharum D auctor Abraham Ecchellensis, diverso prorsus ordine, et nominibus ad Athanasium nominis secundum patriarcham Alexand. sequentes post Dioscorum ordinat hoc pacto : *Timotheus post obitum Dioscorigo constitutus est : magnas pertulit ab hominibus contrariæ factionis tribulationes, necnon in exsilium exactus est cum Anatolio fratre, sed post novennium restitutus. Obiit Alexandriæ septima Moisi die Veneris. Egit in pontificatu secundum eundem annos 22, dies 530. Sequitur : Petrus paulo postquam suffectus est, fuit depulsus ab hominibus contrariæ factionis, et ordinatus est loco ejus Timo-*

theus Anus : tum Joannes Duinasades, qui constitutus est post obitum Ansi, tum reversus est Petrus ad suam sedem, et obiit quarta Haturi die Dominica. Vixit ex eodem annos 8, dies 9.

(9) Anno Marciani tertio Pulcheriam fato functam testatur *Chronicon Alexandrinum* : fallunt seipso proinde qui ex eodem quarto obiisse ponunt ; Theophanemque, vel Cedrenum propriæ sententiæ auctores se constituere fingunt. Videatur Idatius ad eundem annum.

(10) Commeatum et annonam in urbem regiæ Alexandria transportandam. *Σιτοπομπίαν* pronuntiavit Val. 1 us.

ὄων, ἐκέλευσεν οὐκ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἀλλ' εἰς τὸ Πηλοῦσιον τὸν αἶνον τῆς Αἰγύπτου καταγωγιάζεσθαι³⁹ διὰ τοῦ Νείλου, καὶ οὕτως εἰς τὴν βασιλῖδα διαπλω-
ζεσθαι⁴⁰. Ὅθεν⁴¹ Ἀλεξάνδρειοι λιμῶξαντες Προτέ-
ριον ᾔτησαν δεηθῆναι περὶ αὐτῶν τοῦ βασιλέως, καὶ
οὕτως τῆς ἀταξίας ἐπαύσαντο.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀνεκτίσθη⁴² τὸ Διοκλητιανὸν βα-
λανεῖον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ· καὶ Ἀττίλας ἔκαυσεν τὴν
Ἀκυλίαν πόλιν (11).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Θεοδόσιος μοναχὸς (12), ἀνὴρ λυ-
μεῶν, κατελθὼν δρομαῖος μετὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι
σύνοδον εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ μαθὼν Εὐδοκίαν τὴν
Αὐγουσταν προσκεκλήσθαι⁴³ Διοσκώρῳ τῷ καθαιρε-
θέντι ὑπὸ τῆς συνόδου, ἤρξατο καταβοῆν τῆς συν-
όδου, ἕως τὴν ὀρθὴν ἀναστρεψάσης⁴⁴ πῖστιν, καὶ
συναρπάζει Αὐγουσταν καὶ τοὺς μοναχοὺς, καὶ ταῖς
ἰδίαις μαιφονίαις χρησάμενος, βαρβαρικῶν τρόπων
τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἀρπάζει, καὶ τοὺς τῆς Αὐ-
γουστής ἀνθρώπους ὑπουργοὺς ἔχων, χειροτονεῖ
ἐπισκόπους⁴⁵ κατὰ πόλιν, τῶν ἐπισκόπων ἔτι ὄντων
ἐν τῇ συνόδῳ. Σευηριανὸν δὲ τὸν ἐπίσκοπον Σκυθο-
πόλεως μὴ ὑπαχθέντα⁴⁶ τῇ αὐτοῦ κακοδοξίᾳ τῆς
πόλεως ἐξαγαθὼν κατασφάττει, καὶ ἐγείρει διωγμὸν
κατὰ τῶν μὴ κοινωνοῦντων αὐτῷ, καὶ πολλοὺς μὲν
ἐδρασίανισεν, ἄλλους δὲ ἐδήμευσεν⁴⁷, καὶ ἑτέρων⁴⁸
τοὺς οἴκους πυρὶ παρέδωκεν, ὥστε νομισθῆναι ὑπὸ
βερβάρων τὴν πόλιν ἐαλωκέναί. Ἀπέσφαξεν δὲ καὶ
Ἀθανάσιον διάκονον τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως, ἐνε-
δίστατα καὶ ἐξελέγξαντα τὴν αὐτοῦ ἀθεῖαν⁴⁹, καὶ τὸ
τούτου ἅγιον⁵⁰ σῶμα κατὰ τὴν πόλιν πομπεύσας
τοῖς κυσὶ παρέδωκεν. Δόμνος δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος
Ἀντιοχείας εἰς τὴν ἔρημον ἔφυγεν καὶ Ἰουθενάλιος
Ἱεροσολύμων. Τοῦ δὲ λυμεῖνος Θεοδοσίῳ ἐπὶ εἰκοσι
μῆνας τὸν θρόνον Ἱεροσολύμων κρατήσαντος, γνοὺς
ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐκέλευσεν αὐτὸν συλληφθῆναι·
ὁ δὲ φυγὰς ἔρχετο ἐπὶ τὸ Σιναιὸν ὄρος. Τούτου δὲ ἐκ
ποδῶν γεγονότος καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέν-
των, πάλιν Ἰουθενάλιος τὸν αὐτοῦ θρόνον⁵¹ ἀπ-
ελαβεν.

A. M. 5346. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Βασί-
λειου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς βασιλεὺς (13) ἐν
Ῥώμῃ, ὑφορῶμενος τὴν Ἀετίου τοῦ πατρικίου καὶ
στρατηγοῦ⁵² δύναμιν, δολοφονεῖ τούτον, Ἡρακλείου
τινὸς τῶν εὐνούχων συμπράξαντος αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἀτ-

VARIÆ LECTIONES.

³⁹ κατάγεσθαι A. ⁴⁰ διαπλωζέσθαι A, πλωζ. vulg. ⁴¹ ὅθεν h, ὅπερ vulg. ⁴² ἐκτίσθη A e. ⁴³ προσ-
κεκλήσθαι a, προσκεκλήσθαι A, προσκεκλήσθαι f, προσκεκλήσθαι vulg. ⁴⁴ διαστρεψάσης A. ⁴⁵ ἐπισκόπους
om. A f. ⁴⁶ μὴ ὑπαχθ. τῇ αὐτοῦ κακ. om. A f. ⁴⁷ ἄλλους δὲ ἐδήμευσεν add. ex h. ⁴⁸ ἑτέρων τοὺς A;
ἑτέρων δὲ τοὺς vulg. ⁴⁹ ἀθεμίαν f. ⁵⁰ τὸ τούτου ἅγιον A, τὸ τοῦ ἁγίου vulg. ⁵¹ τὸν αὐτοῦ θρόνον A,
τὸν θρόνον αὐτοῦ vulg. ⁵² καὶ στρατηγοῦ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(11) Aquileiam anno Marciani tertio ab Attila di-
ruiam scribunt Marcellinus, Cassiodorus, *Chronica
Ungarica*, Baronius, Valesius, et alii.

(12) Evagrius lib. ii, cap. 5, Baronius ad annum
534 num. 26 et seqq.

(13) Aetii et Studio coss. Aetium a Valentiniano

multum, frumentarium etiam commeatum se inter-
clusuros minati. Eo cognito, non Alexandriam,
sed Pelusium per Nilum Ægyptum frumentum
develi, ac inde Cpolim regiam urbium deportari
Marcianus mandavit. 92 Hinc ipsi Alexandrii
fame vexati, Proterium, qui pro ipsis imperatorem
deprecaretur, interposuerunt: sicque tumultuari
desisterunt.

Hoc etiam anno Diocletianum balneum Alexan-
driæ reparatum: et Attila Aquileiam urbem incendio
devastavit.

Hoc eodem anno Theodosius monachus vir exi-
tiosus, peracto Chalcedone concilio, cursu concito
Hierosolymam delatus, et de Eudociæ Augustæ ver-
sus Dioscorum a concilio depositum affectu certior
factus, adversus illud, quasi rectam pervertisset fi-
dem, vociferari et declamare cepit: et Augusta in pro-
prium sententiam rapta, circumventis etiam mona-
chis, familiaribus sibi cædibus usus, barbarico more
in pontificium thronum, etiam ipsis Augustæ dome-
sticis invasionis hujusmodi administris, intruditur
et per urbes, episcopis adhuc in concilio consistenti-
bus, episcopos destinat: Severianum autem Scy-
thopoleos episcopum, cum ipsius prævis erroribus
assentiri nollet, civitate expulsum interfecit perse-
cutionemque in eos, qui ejus communionem aver-
sarentur, excitat, et quosdam quidem examinat
tormentis, aliorum ædes igne depopulatur, adeo ut
civitatis a barbaris devastatæ faciem in ipsa civitate
exhiberet. Tandem quoque Athanasium sanctæ Resurre-
ctionis diaconum summam ejus in Deum impietatem
probris et reprehensionibus insectantem necavit cru-
deliter, sanctique corpus per urbem publice in
ludibrium raptum canibus objecit. Dominus vero
Antiochiæ et Juvenalius Hierosolymorum episcopi
in eremum secressu salutis consuluerunt. Cum verò
illa pestis viginti menses continuos Hierosolymita-
nam occupasset sedem, Marcianus, re comperita,
ipsum comprehendere jussit: at ille fuga Sinæum in
montem se recepit. Ipso vero una cum sacrilege or-
dinatis eliminato, Juvenalius in sedem sibi pro-
prium est restitutus.

A. C. 446. — Antiochiæ episcopi Basilii annus
primus.

Hoc anno Valentinianus imperator Aetii patricii
potestatem niniam Romæ suspectam habens, He-
raclio quodam eunucho adjutore adscito, ipsum dolis
interficat. Adversus autem Marcianum pactum a

sublatum Prosper editionis Sirmundi, Marcellinus.
Ilatius, et alii testantur. Hos tamen coss. annum
Marciani quartum, ut *Chron. Alexandrinum*, alii
quintum, ut Prosper, consignasse observant:
Alexandrinum sequitur Theophanes.

Theodosio tributum reddi non ferentem Auita bellum parabat. **93** Interea puellæ, cujus forma liberalis omnino fuit, amore captus, dum nuptias cum illa celebrat, vino maxime madidus ac profundo somno gravatus, copioso subinde sanguinis profluvio e naribus atque ore erumpente, vitam finit. Tam amplam vero patris ditionem excipientes filii et ad invicem dissidentes profligantur. Romani porro qui partes Orientis tenebant, summa pace, justitia et gaudio, Marciano imperante, fruebantur. Et erant certe imperatoris benignitate aurea prorsus illa tempora, tranquillitate nimirum rebus omnibus superfusa.

A. C. 447. — Hoc anno Valentinianus Romæ imperans recta quidem Ecclesiæ dogmata sustinebat, innumeris licet flagitiis quotidianum vitæ usum respergeret. Formosissime siquidem uxori Eudoxiæ Theodosii imperatoris filię conjunctus, alienis mulieribus per artes dæmoniacas abutebatur. Etiam curiosa sectantibus assidue conversabatur: quare sædissimo mortis genere plectitur. Ejus quippe Maximi, qui sub magno Theodosio tyrannidem fuerat aucupatus, nepos et ejusdem nominis consors, inter patricios Romæ adscitus, in palatium irruens Valentinianum trucidavit, Eudoxiam vi oppressit et imperium obtinuit. Etenim per quæ peccat aliquis, per eadem castigatur. His afflictis Eudoxia, cum, Theodosio patre et Pulcheria jam extinctis, nullum sibi Cpolli affuturum auxilium exspectaret, Gizerichum, ex Maximi tyrannide eximii se deprecata, Romam advoeat. Eo cum ingenti classe Romam adnavigante, deterritus Maximus fugæ se committit: et a suis, cum vix annum imperasset, interimitur. Gizerichus, nullo resistente, tertio a cæde Maximi die Romam ingreditur, direptisque omnibus urbis divitiis, et cunctis ejus ornamentis spectatum dignioribus in naves impositis, in quibus etiam fuit eopiosa ecclesiæ suppellex ex auro solido et gemmis confusa, et Hebraicâ vasa a Vespasiani filio Tito post Hierosolymorum excidium Romam allata, et insuper Eudoxia imperatrice ejusque filibus una secum abductis, in Africam navibus remeat: ibi demum Eudociam Honoricho filio suo majori conjugio copulat, Placidiam vero cum Olybrium patricium virum habere conperisset, una cum matre Eudoxia sub custodia tenuit. Majorinus, audita Maximi morte,

Α τιλας εὐτρεπίζετο πολεμησαί Μαρκιανῷ μὴ ἀνεχομένῳ τὸν φόρον αὐτῷ παρασχέσθαι τὸν ὑπὸ Θεοδοσίου ταχθέντα. Μεταξὺ δὲ κόρης τινὸς εὐτρεποῦς ἐρσθεῖς, καὶ τὸν πρὸς αὐτὴν γάμον ἐπιτελῶν, οἰνωθεῖς⁹³ τε σφόδρα καὶ ὑπὼν βαρυνθεῖς⁹⁴, αἵματος ἀθρόον διὰ ρινῶν τε καὶ τοῦ στόματος ἐνεχθέντος. τελευτᾷ τὸν βίον. Τὴν δὲ τοσαύτην αὐτοῦ δυναστείαν οἱ παῖδες τούτου διαβεξάμενοι καὶ στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους, διαφθεῖρονται. Οἱ μέντοι γε κατὰ τὴν Ἐψάν Ῥωμαῖοι, Μαρκιανοῦ βασιλεύοντος, πάσης ἀπήλαον⁹⁵ εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης καὶ εὐφροσύνης. Καὶ ἦν ἐκεῖνα τὰ ἔτη κυρίως⁹⁶ χρυσᾷ τῇ τοῦ βασιλέως χρηστότητι, γαλήνης πάντα ἐπιχευμένης τὰ πράγματα.

A. M. 5947. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς ὁ τῆς Β Ῥώμης βασιλεὺς⁹⁷ (14) τῶν μὲν ὀρθῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων ἀντελαμβάνετο, πολλὴν δὲ τὴν παρανομίαν ἐν τῇ ἑαυτοῦ διεκέρητο⁹⁸ διατῆ. Εὐκρεπιστάτη γὰρ γυναῖκα Εὐδοξίαν τῇ θυγατρὶ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως συνοικῶν ἄλλοις ραῖς δαιμονιωδῶς ἐκέρητο. Ὁμίλει δὲ⁹⁹ συνεχῶς καὶ τοῖς τὰ περιέργα πράττουσι. Διὸ καὶ αἰχρίσθη παραδίδοται θανάτῳ. Μαξίμου γὰρ τοῦ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου τυραννήσαντος ἔγγονος¹⁰⁰ καὶ ὁμώνυμος ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ῥώμην πατρικίους τελῶν, ἔνδον τοῦ παλατιοῦ γενόμενος, τὸν Οὐαλεντιανὸν ἀπέσφαξεν, καὶ τῇ Εὐδοξίαν¹⁰¹ συνέγενετο (15), καὶ τῆς βασιλείας ἐκράτησεν· δι' ὧν γὰρ τις ἀμαρτάνει, δι' αὐτῶν καὶ παιδεύεται. Ἐπὶ τούτοις ἡ Εὐδοξία ἀχθομένη, καὶ μηδεμίαν βοήθειαν ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἔσσεσθαι αὐτῇ λογισαμένη, Θεοδοσίου τοῦ πατρὸς αὐτῆς τελευτήσαντος καὶ Πουλχερίας, μεταπέμπεται Γιζέριχον εἰς Ῥώμην, παρακαλοῦσα λυτρωθῆναι ἐκ τῆς τοῦ Μαξίμου¹⁰² τυραννίδος. Γιζέριχου δὲ σκόλω μεγάλῳ ἐκπλεύσαντος εἰς Ῥώμην, Μάξιμος φοβηθεὶς φυγῇ ἐχρήσατο. Οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ ἀνέβλον αὐτὸν βασιλεύσαντα ἔτος ἐν (16). Ὁ δὲ Γιζέριχος μηδενὸς αὐτῷ ἀνιστάντος, εἰσῆλθεν εἰς Ῥώμην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς σφαγῆς Μαξίμου, καὶ λαθῶν πάντα τὰ χρήματα¹⁰³ καὶ τὰ τῆς πόλεως θεάματα εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαλῶν, ἐν οἷς ἦσαν κειμήλια ὀλόχρυσά καὶ διάλιθα ἐκκλησιαστικά, καὶ σκευὴ Ἑβραϊκὰ, ἅπερ Οὐέσπασιανὸς¹⁰⁴ Τίτος μετὰ τὴν ἀλώσιν Ἱεροσολύμων εἰς Ῥώμην ἤγαγεν, σὺν τούτοις λαθῶν καὶ Εὐδοξίαν τὴν βασιλισσαν καὶ εἰς θυγατέρας αὐτῆς, εἰς Ἀφρικὴν ἀπέβλευσεν¹⁰⁵. καὶ τὴν μὲν Εὐδοκίαν Ὀνωρίχῳ τῷ πρωτοτόκῳ υἱῷ αὐτοῦ συνέστειλεν, τὴν δὲ Πακιδίαν ἄνδρα ἔχειν μαθῶν Ὀλύβριον τὸν πατρικίον, μετὰ τῆς μητρὸς ἐφύλαξεν

VARIAE LECTIONES.

⁹³ οἰνωθεῖς τε A, οἰνωθεῖς δὲ vulg. ⁹⁴ βαρυνθεῖς — βένδος A. ⁹⁵ ἀπήλαον A, ἀπέλαον a, ἀπολαύων f, ἀπέλαβον vulg. ⁹⁶ κυρίως add. ex A e f. ⁹⁷ βασιλεὺς A e f, βασιλεύων vulg. ⁹⁸ ἐκέρητο A. ⁹⁹ δὲ add. ex A. ¹⁰⁰ Μαξίμιανου A e. ¹⁰¹ ἔγγονος; A, ἔγγων vulg. ¹⁰² βία om. A e f. ¹⁰³ Μαξίμιανου e. ¹⁰⁴ τὰ ante χρήμ. add. ex A. ¹⁰⁵ Οὐέσπασιανὸς A, Οὐέσπασιανῶ vulg. ¹⁰⁶ ἀπέβλευσεν A, ἀπέπλευσεν vulg.

JAC. GÖRINOTÆ.

(14) Anno Marciani quinti Valentinianum a Maximo interfectum *Chronicon Alexandrinum* scribit ipso Valentiniano VIII et Anthemio cons., quibus Prospero *Chronicon*, et Marcellino eam refert.

(15) Uxorem sibi sumpsisse no'ant Idatius, et

Procopius, *De bello Vand.* lib. 1, quare τὸ βία deest in Pal. et Peyrez. ms.

(16) Non completum intellige ex Prosperi, *Chronici Alexandr.*, Sidonii, lib. II, epist. 15 auctoritate.

Εὐδοξίας. Μαθὼν δὲ τὸν Μαξιμίμου ἑ θάνατον (17) Μαυωρίνος ἐβασίλευσεν ἐτη δύο, καὶ μετ' αὐτὸν Ἄβιτος τὴν τῆς Ῥώμης βασιλείαν ἐκράτησεν ἐνιαυτοὺς δύο, καὶ μετὰ τούτων Σευῆρος ἐτη τρία, καὶ μετὰ τούτους οὐκ ἔστιν βασιλεὺς, ἀλλὰ Ῥεκίμερ ἐδιοικεῖ τὰ πράγματα στρατηγῶν καὶ μεγάλην περικείμενος δύναμιν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐτελεύτησεν Εὐδοκία (18) ἐν Ἱεροσολύμοις πολλὰ καταλείψασα ταῖς ἐκκλησίαις.

A. M. 5948. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Μαρτυρίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκάη ἡ Ῥάβεννα (19), καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐσφάγη ὁ πατριεὶος Ῥαμίτιος εἰς Κλάσας. Καὶ μεθ' ἡμέρας ἰθ' ἐνικήθη Ἄβιτος ὑπὸ Ῥεκίμου, καὶ γέγονεν εἰς πόλιν (20) Πλακεντίαν εἰς Γαλλίους ἑ.

A. M. 5949. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μαρκιανὸς ὁ βασι-

A duos annos imperio potitur: eo sublato, Avitus pari annorum numero occupavit: 94 post hunc Severus annos tres. Post istos nulus Romæ existit imperator: verum Recimer dux exercitus, magna instructus potentia, rerum summam administravit.

Hoc etiam anno Endocia, donis marinis in ecclesias collatis, Hierosolymis decessit.

A. C. 448. — Antiochiai episcopi Martyrii annus primus.

Hoc anno Ravenna civitas igne consumpta est: et post dies paucos Ramitus patricius ad Clusas est interfectus: diesque abhinc undeviginti a Ricimio superatus est Avitus: factus autem Placentia civitatis episcopus, in Gallias profectus occubuit.

A. C. 449. — Hoc anno pridie Maias Kalendas

VARIÆ LECTIONES.

ἑ τὸν Μαξ. θάν. A. τοῦ M. θ. vulg. ἑ ἰδιώκει A, sed cfr. p. 126. ἑ locum aperte corruptum Goar. sic expleendum censet: καὶ γέγονεν ἐπίσκοπος εἰς πόλιν (A f πόλεμον) Πλακεντίαν, καὶ ἀπελθὼν εἰς Γαλλίαν ἀπέθανεν.

JAC. GOAR NOTÆ.

(17) Historiæ chronologiæque merum hoc chaos componunt Idatius, Marcellinus, Sidonius, Cassiodorus, Jornandes, Papyrius Massonius, et alii.

(18) Ad alios quinque annos Eudociæ mortem protrahit Baronius ex Nicephoro ad annum 460, num. 22.

(19) Quod hæc perioche tota respiciat Avitum, et ejus ab imperio depulsionem, an Treveris, vel Ravenna ejus occasione fuerit incensa, sedulo inquirendum. Aimoinus, lib. 1, *Hist. Franc.* cap. 3, Fredegarius Scholasticus, lib. 1, cap. 7, et ex Fredegarii verbis Bedanus presbyter, alias *Chronicon Moissiacense* Augustam Trevirorum ulciscendæ Aviti luxuriæ a Lucio senatore Francorum armis expositam concordibus scriptis referunt: *Treverorum civitas, ait Fredeg., factione unius ex senatoribus, cui nomen Lucius, a Francis capta et incensa est. Cum Avitus imp. esset luxuria deditus, et iste Lucius haberet mulierem pulcherrimam cunctarum, fngens Avitus ob infirmitatem corporis lecto se depremere, jussa ab omnes senatrices ut eum visitarent misit. Cumque uxor venisset Lucii, vi ab Avito oporesca fuit. In crastinum surgens de stratu Avitus dixit ad Lucium: Pulchras thermas habes, et frigida lavas. Hæc indignante Lucio, sua factione dirpta est civitas, et incensa a Francis.* Fabulam rerum Francicarum scriptori nupero quidem, verum alias diligentem, erudito, et posteris fideli prædicando probatam, et exquisitis scriptis insertam miror, ac paucis explodendam. Idatius non adeo summam, quam Aviti gestorum seriem expositurus ab exercitu Gallicano et honoratis primum Tolosa, dehinc apud Arelatum imperatorem salutatum, Romam perrexisse, et in ea susceptum, annis sequentibus a Marciano collegam imperii ascitum rem publicam administrasse, et Gotthorum auxilio destitutum potestate, vita etiamnum demum caruisse refert: de profectione ad Treveros Aquitanis oppositos, ne voculam quidem. Gregorius Turonensis *Hist. Franc.* cap. 21, lib. 11, cum luxuriose agere volentem a senatoribus ejectum apud Placentiam episcopum ordinatum narrat: barbaris imperium diripiendum, et Treveros Galliarum caput suis criminibus incendio vastandos tradidisse tacet. Quidni taceat, cum Jornandes etiam rebus in Gallia compositis, mox assumpto imperio, in Italiam involasse scribat? Sigbertus sub Arcadio Treverim

incensam, Paulus Æmiliius anno salutis 404, eodem Arcadio imperante, Francos relictis patriis sedibus, Rhenum transgressos in Treveris, ac circumjectis finibus consedissee testentur? Francos quidem a Gallo quodam ob stuprum conjugii a Lucio provinciæ præside illatum irritato, Treverim advocatos urbem incendio delevisse narrat Duplexius, *De rebus Gallicis*, lib. viii. Avitum ab eis temporibus (res quippe Arcadii ætate gestas tractat) remotum, sic a causa Treveris incendendæ data alienum existimat. Ipsa itaque Ravenna scriptore Theophane, Aviti libidinum ultionem passa est: cujus calamitatis illatæ rationem licet non expresserit, a Gotthis auxiliariibus, quos Romanis Avitus confusus a se abiecit, editam sibi persuadebit, qui Sigonii *De imp. Occident. historiam*, aut Victoris Tunnunensis *Chronic.* Jornandive *De rebus Geticis* narrationem consuluerit: Avitum quippe Placentiæ præsulem evectum referunt isti, et ad Ravennam superatum, vivendi veniam a Recimere accepisse.

(20) Adrianus Valesius rerum Francicarum scriptor probatissimus, quasi Theophanis paraphrastem agens: « Non multo post, habet lib. iv, pœnas libidinis Avitus pendit, destitutus a Gotthis. Nam Remiscus patricius adjutor ejus partium in palatio classis (ad Ravennam) 15 Kalend. Octobr. occisus est: ipse imperii mense 17 vel 18 a Ricimere magistro militum apud Placentiam victus et captus, imperium deponere cogitur: novaque et hactenus inaudita fortunæ commutatione ex imperatore fit supradictæ urbis episcopus. » Subdit: « Gregorius, in *Hist.* lib. 11, tradit Avitum senatorem et civem Arvernum ob libidines a senatu dejectum imperio, cujus in possessionem vacuum involaverat, et apud Placentiam episcopum constitutum: cum comperisset senatum adhuc indignantem vita ipsum privare velle, Brivatem vicum Arvernorum tumulo Juliani Arverni martyris nobilem, cum multis muneribus fuga petere contendisse, ut loci religione salutem suam lucraretur, ac in itinere decessisse, delatumque Brivatem, et ad pedes Juliani sepultum esse. » Ultima hæc verba Theophanis perioches ultima interpolabunt hoc pacto: Καὶ γέγονεν ἐπίσκοπος εἰς πόλιν Πλακεντίαν καὶ ἀπελθὼν εἰς Γαλλίαν ἀπέθανεν.

Marcianus imperator decessit, et in imperio successit magnus Leo. Eadem tempestate Gratiani balneum Alexandriae reparatur et regia major ad Stœchiium. Marcianus porro valde pius religioso timore Deum colebat, et processionibus ad Campum celebratis, pedes incedebat, et multis beneficiis sibi devinciebat egentes: quare his conspectis, non amplius sella sublatus, ut mos tunc ferebat, sed pedibus quoque iter agens Anatolius patriarcha processionum supplicationes obibat.

Hoc etiam anno Timotheus Ælurus præstigiis et fraudibus usus, monachorum cellas nocturnus ambulator circumibat, nominatim singulos vocans. Cui cum responderet quispiam, referebat ille: *Ego sum angelus: et ut a Proterii communione et ab iis, quæ Chalcedone sunt acta, cuncti abstineant, et subinde Timotheum Ælurum Alexandriae constituent episcopum, enuntiatum sum missus.*

Hoc eodem anno Eudoxia Theodosii imperatoris filia, Valentiniiani vero tertii conjux, cum Placidia filiarum altera, Olybrii uxore, ex Africa remeavit: Eudocia siquidem Honoricho Gizerichi filio matrimonio juncta non rediit.

A. C. 450. — *Romanorum imperatoris Leonis annus primus.*

95 Hoc anno Leo, genere Thrax, dignitate tribunus, imperator salutarur, mense Februario, indictione decima, et ab Anatolio patriarcha coronatur.

Hoc anno maximo terræ motu Antiochiæ facta, tota ferme civitas corrui. Alexandriam porro camelopardalis, taurelaphi et alia ferarum monstra sunt illata: simulque cum illis Timotheus, cognomento Ælurus, Alexandrinam urbem turbavit.

Α λεύς ἐτελεύτησεν (21) πρὸ μιᾶς καλανῶν Μαρτίνου καὶ ἑρασίου Λέων ὁ μέγας. Αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει ἀνεώθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸ Γρατιανὸν βαλανεῖον⁶⁶ καὶ ἡ βασιλικὴ ἡ μεγάλη⁷⁰ εἰς τὸ Στοιχεῖον. Πάνυ δὲ ἦν εὐλαθῆς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν ὁ⁷¹ Μαρκιανός, ὅστις ἐν ταῖς λιταῖς (22) τοῦ Κάμπου πεζὸς ἐξῆι, πολλὰ τοῖς δεομένοις εὖ ποιῶν· ἔθεν τοῦτον ὄρων ὁ πατρῴαρχης Ἀνατόλιος καὶ αὐτὸς οὐκ εἰ· φορεῖω φερόμενος, κατὰ τὸ ἔθος, ἐλιτάνευεν, ἀλλὰ πεζός.

Τούτῳ τῷ ἔτει Τιμόθεος ὁ Αἰλουρός (23) μαγγανεῖα χρῆσάμενος, νυκτὸς ἐν τοῖς κελλοῖς τῶν μοναχῶν περιήρχετο, ἐξ ὀνόματος καλῶν ἑκαστον. Τοῦ δὲ ἀποκρινάμενου ἔλεγεν· Ἐγὼ ἀγγελός εἰμι, καὶ ἀπεστάλην εἰπεῖν πᾶσιν ἀποστήναι μὲν τῆς κοινωνίας Προτερίου καὶ τῶν ἐν Χαλκηδόνι, Τιμόθεον δὲ τὸν Αἰλουρον ἐπισκοπον προχειρίσασθαι Ἀλεξανδρείας.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Εὐδοξία ἡ θυγάτηρ Θεοδοσίου (24) τοῦ βασιλέως, γυνὴ δὲ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ τρίτου, μετὰ μιᾶς θυγατρὸς Πλακιδίας, γυναικὸς Ὀλυθρίου, ἐπανῆλθεν ἐξ Ἀφρικῆς· ἡ γὰρ Εὐδοκία τῷ υἱῷ Γιζερύχου Ὀνωρίχῳ ἐξεύχθη καὶ οὐκ ἐπανῆλθεν.

A. M. 5950. — *Ρωμαίων βασιλέως Λέοντος ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ἑρασίουσεν, Θρᾶξ τῷ γένει, τριβόνοος τὴν ἀξίαν, μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἰνδικτιῶνος ια' ⁷² στεφθεῖς ὑπὸ Ἀνατολίου τοῦ πατριάρχου (25).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει σεισμοῦ φοβεροῦ γενομένου (26) ἐν Ἀντιοχείᾳ, σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις κατέπεσεν. Ἦλθεν δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καμηλοπάρδαλις καὶ ταυράλαφοι καὶ ἄλλα θηρία. Σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ Τιμόθεος, ὁ ἐπίκλην Αἰλουρός, τὴν Ἀλεξανδρείαν πόλιν διετάραττεν. Πλήθη

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ τὸ Γρατιανὸν βάλ. Α. ⁷⁰ ἡ μεγάλη Α, μεγάλη vulg.⁷¹ ὁ add. ex A. ⁷² ια' ἰ' Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(21) Post imperii annos sex, et menses totidem, ait Marcellinus. At cum Theodosio Junii mensis die 20, indict. 3 defuncto, nulla data interregii mora, imperium Marciano concessum fuerit, qui deinde indict. 10 pridie Maii Kal. obiit: inter imperii auspicia et mortem annos sex et menses decem numerare potuisse constat.

(22) Ex Theodori lectoris collectaneis ad Theodoretum calcem positis excerptum: cui additur: Συνέβη δὲ αὐτῶν ἐξελεῖν εἰς τὴν λιτὴν ἐν τῷ κάμπῳ τῷ Ἰανουαρίῳ μηνὶ κς'. *Contigit autem ut ad supplicandum in campum egrederetur 26 Januarii.* Vide supra not. 56, col. 245.

(23) Pravis suis facinoribus Timotheum Ælurum admovisse manum confirmat Theodorus Lector scribens: Τιμόθεος τοῦ Μαρτιανοῦ ἀισθόμενος θάνατον κατὰ Προτερίου κινεῖται· *Timotheus cognita Marciani morte contra Proterium insurgit.* Legendus hic ille Theodorus, observandumque Æluri cognomen, quod noctu sellis more monachorum cellas circumambularet, inpositum.

(24) Procopius, lib. 1, *De bello Vand.* Evagrius, lib. 11, cap. 7.

(25) Primus, quem auctor patriarchæ manu diadema sumpsisse referat, est Leo. Præsentē patriarchæ coronam Marcianus suscepit: Theodosium

tamen isti superiorem ipsius patriarchæ opera redimitum, in Theodori lectoris *Collectan.* lib. 11, ad extremam calcem reperimus.

(26) Eum terræ motum clademque urbi ab eo illatam refert Evagrius, lib. 11, cap. 12, et Leonis anno secundo (altero nimirum ab eo quo Marciano vivis erepto Leo cœpit regnare) ab Antiochena civitate suæ libertati restituta anno sexto supra quingentesimum indictione 11, Evagrio quanvis Theophanes circa indictionem et Leonis annum consentiat (præcedenti quippe anno Juliano, quo Marcianus decessit, Leo simul arripuit imperium), attamen cum æra Antiochena Christi natalem diem annis 43 prævertat, hic autem annus sit a Christi natalitatis quadringentesimus et quinquagesimus, qui ad invicem uniti, nonnisi 498 reddunt, quibus adhuc septem ab Evagrii calculis deesse conspiciuntur: quia nihilominus Christi natalem diem annis septem præponere debuerat Theophanes, et Dionysianam æram non mundi 5500, sed 5493 consociare, prout luce ipsa dilucidius demonstrat Petavius, lib. 11, cap. primis, et nos ex eo annotationum istarum septima, quæ ad pag. 1, inde sit ut errore dempto idem sit Theophani cum terræ motum anno Antiochensis æræ 498 vel 499, ac juxta Evagrium 506 ascripsisse.

γάρ ἀτάκτων ἀνδρῶν ὠνησάμενος, τυραννικῶς τὸν ἑβρῶν Ἀλεξανδρείας ἐκράτησεν, καὶ καθηρημένος ὢν, ἑπὶ δύο καθηρημένων χειροτονεῖται. Ἐντεῦθεν πάντα τὰ σκάνδαλα ἀνεφῆ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Πάντων γὰρ τῶν τῆς οἰκουμένης ἱερέων τὸν ὄρον τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀποδεξαμένων, οὗτος ὁ μιὰς μετὰ λύττης τινὸς ἀσχέτου ταύτην καθύβριζεν, καὶ χειροτονίας ἐπισκόπων ἐποίει ἀχειροτόνητος (27) ὢν, καὶ βάπτισμα ἐπετελεῖ πρεσβύτερος μὴ ὢν. Ὁ δὲ μακάριος Προτέριος αἰσθόμενος τὴν κατ' αὐτοῦ σκευαζομένην ὑπὸ τοῦ Αἰλουρίου ἐπιβουλὴν, δίδωσιν τόπον τῇ ὀργῇ, καὶ τῷ σεπτῷ προσφεύγει βαπτιστηρίῳ ἐν τῇ πρώτῃ τῆς πασχάλιας ἡμέρᾳ. Ὁ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος, μὴ αἰδεσθεὶς μήτε τὴν ἁγίαν ἡμέραν, μήτε τοὺς σεβασμίους τόπους, ἀποστειλὰς κατασφάζει τὸν ἀνεύθυνον ἀρχιερέα μετὰ καὶ ἄλλων ἕξ τῶν ἐν αὐτῷ. Καὶ σχοινίους περισύραντες τοῦτου τὸ λείψανον ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐξέβαλον κολουμβήθρας, καὶ πορπαύσαντες αὐτὸ κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ἤκισον ἄνηλεῶς· τέλος πυρὶ κατέκαυσαν καὶ τὴν σπῆλιν ἀέρι πρέπεμπον.

mane penitus et impie attractaverunt, et illud demum ignibus absumperunt, cineribus in aerem dispersis.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἠνέχθη τὸ λείψανον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἀπὸ Σεργίου (28) καὶ κατετέθη ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς (29) ἐν τοῖς Δομνίου ἐμβόλοις. Τιμόθεος δὲ ὁ Αἰλουρος τὰ συγγράμματα Κυρίλλου τοῦ μεγάλου μὴ ἐκδοθέντα εὐρῶν ἐνόθευσεν ἐν πολλοῖς τόποις, ὡς Ἰσαρεὶ Πέτρος ὁ πρεσβύτερος Ἀλεξανδρείας.

A. M. 5951. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Γερναδίου ἔτος α'.*

Ἀλεξανδρείας ληστρικῶς ἐκράτησεν Τιμόθεος Αἰλουρος δύο ἔτη.

Τούτῳ τῷ ἔτει μαθὼν Λέων ὁ βασιλεὺς (50) τὸν

VARIAE LECTIONES.

ἡ τυραννικῶς — — καθηρ. ὢν οἰμ. f. ἡ μήτε τὴν A, μηδὲ τὴν vulg. ἡ πᾶσαν add. ex A. ἡ ἤκισον ἄνηλεῶς A, ἤκισον αὐτὸ ἀνηλεῶς vulg. ἡ τέλος πυρὶ A f, τέλος αὐτὸ κατὰ τὴν πόλιν πυρὶ vulg. ἡ τὴν σπ. A, τὸν σπ. vulg. ἡ τῷ add. ex A. ἡ προσέπεμπον e f. ἡ ἀπὸ Σεργίου A, ἀπὸ τοῦ Σ. vulg. ἡ Δομνίου A, Δομνίου f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) Quod ab episcopis sua dignitate a Proterio depositis fuisse patriarcha ordinatus: Theodorus lector, *Collect.* lib. i, Evagrius, lib. ii, cap. 8, et jam prius sacerdotali officio abdicatus: Evagrius idem.

(28) Gennadio patriarchalem dignitatem adepti scribit Theodorus lector ultimis *collect.* verbis. Gennadii porro præcessor Anatolius hoc anno cum obierit, sub primis successoris auspiciis debuit Anastasie corpus CP. transferri.

(29) Loco Ἀναστάσεως jam olim dicto, quod in eo sacra fidei dogmata in Arianos exponens, veram doctrinam et veterno excitaverit; vel quod ibi mulier prægnans ex alta porticu in terram lapsa et contrita, viam et fetus salutem populi ad audiendum Dei verbum collecti precibus receperit. Videndus ipse Gregorius carmine in Anastasiam, Sozomenus, lib. vii, cap. 3. De eodem *Orig. CP.*: Τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας τὸν ὄντα Μαυριανῶν Μαρξιανῶς ὁ ὀσιος ἔκτισεν ἐκ τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ. Ὁρῶντων δὲ κτίσαι αὐτὸν ὁ ὀσιος εἰς τὰ Ψῆφα, ἐν αἷς καὶ ψήφιδας ἐπέωλον, ὠνήσατο τὸν τόπον εἰς δύο νομίσματα, διὰ τὸ εἶναι μυστήριον, καὶ διὰ τὸ εὐρα-

A Coempta quippe sicariorum manu, sedem Alexandrinam invasit tyrannice, et omni ecclesie gradu dejectus, a duobus pariter ecclesiastica dignitate extorrisibus episcopus ordinatur. Hinc cuncta, quæ Alexandriam vexaverunt, scandala originem habere. Cunctis enim per universum orbem sacris viris Chalcedonensis concilii decretum admittentibus, perversus ille rabie quadam effreni motus, contumelias in illud evomere non verebatur: profanus et ordinis expers, episcoporum consecrationes perficiebat: et qui ne presbyter quidem, alios collato baptismo initiabat. Cæterum paratas sibi ab Æluro insidias beatus Proterius præsentiens, locum dat iræ, et primo Paschalis celebritatis die ad venerandum baptisterium confugit. At vero præcursor Antichristi neque sacræ solemnitatis diem, neque veneranda loca reveritus, misit, qui præselem prorsus innoxium cum sex aliis, qui cum illo erant, interficerent. Hi corpus pontificis funibus alligatum extra sancti lavacri septa rapuerunt et per civitatem ignominiose circumductum inhu-

demum ignibus absumperunt, cineribus in aerem

Eodem anno sanctæ Anastasie corpus Sirinio delatum, in ejus templo ad Domnici porticus depositum. Timotheus autem Ælurus, Cyrilli magni opera nondum in lucem edita nactus, ea plerisque locis adulteravit, ut Petrus presbyter Alexandrinus testatur.

A. C. 451. — *Cpoleos episcopi Gennadii annus primus.*

Alexandriæ sacram sedem usurpavit Timotheus Ælurus annos duos.

Hoc anno Leo imperator de injusta Proterii cæde

ἔθνα ὑπομνήματα ἐκείσε τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Ῥωμαίῳ γράφοντα οὕτως· Ἀνακρινισθήσεται ὁ ναὸς οὗτος εἰς κάλλος, καὶ εἰς μέγεθος, εὐ οἶδα. Τόδε μοι λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Πρώην γὰρ εὐκτῆριον μικρὸν ἦν· ὑπῆρχε δὲ ἡ ἁγία Ἀναστασία ἑυλότρουλον, ὃ δὲ Βασίλειος ἐπέπεσεν αὐτὴν δι' ὄρθρου χρυσοῦ· *Templum sanctæ Anastasie Romanæ in Mauriani agro propriis expensis B. Marcianus exstruxit.* Cum enim ad locum Psepha vocatum, quo lessete venibant, condere cuperet, locum duorum nummorum pretio, eo quod sordidus esset, comparavit: eo maxime quod in eo magni Gregorii lucubrations Latine compositæ inventæ sic referrent: *Templum istud forma et amplitudine reparabitur: bene novi. Hoc mihi Spiritus sanctus enuntiat. Prius quippe parvum oratorium exstabat. Erat ligneus sanctæ Anastasie trullus, eadem vero aureo texto contextit Basilius.* De Gregorii Theologi Anastasi, sive Anastasia Baronius, *Annal.* tom. IV.

(30) Absque annorum vel temporis discrimine, quod pro judicio divinat auctor, historiam Æluri totam continuo tractu contextit Anastasius.

et iniqua *Æluri* promotione certior factus, misit *Cæsarium*, et linguis mutilatis relegavit eos, qui *Proterii* cædi communicaverant. In profanum vero *Ælurum* **96** non animadvertit, iudicium de eo ad episcopus pertinere pronuntians.

Hoc etiam anno *Zeno Ariadnæ Leonis* filie matrimonio junctus est.

A. C. 452. — Hoc anno ad singulos omnium provinciarum episcopos, litteras dedit imperator, ut propriam ipsi renuntiarent sententiam: num *Chalcedonensis* concilii decretis acquiescerent, et de *Æluri* promotione quid sentirent? Sancto insuper *Symeoni Stylitæ* et *Bardæ* monacho, tum *Jacobo* miraculorum patratoris scripsit, quasi Deo rerum omnium Domino rationem reddituos, de contrariis rebus ut iudicium facerent, cunctos obtestatus. Illi una voce communique sensu coactam *Chalcedone* synodum sanctam esse firmant et expositis ab ea definitionibus mentem submittere profitentur: pari que sententia, ceu perpetratae cædis reum et hæreticum, *Timotheum* damnant. Ad hæc, ut quæ nefarie perpetrata condignæ subicerentur ultioni, studium omne penes imperatorem *Gennadius* adhibuit: adversæ licet parti oppositus sæveret *Aspar* *Arianus*. Porro piensissimus imperator *Gangras*, quo *Dioscorus* ejus magister fuerat deportatus, *Ælurum* relegavit. Is vero conventicula celebrare et turbas illic movere denuo coepit: quorum certior factus imperator, hominem in *Chersonem* relegavit. Alius autem *Timotheus*, cognomento *Leucus*, qui et *Salophacialus*, vir de rebus fidei recte sentiens et ob morum probitatem omnibus charus, in prioris locum episcopus *Alexandriæ* ordinatus est.

A. C. 453. — *Alexandriæ* episcopi *Timothei Leuci* annus primus.

Hoc anno *Juvenalius* sanctissimus *Hierosolymorum* episcopus diem ultimum obiit, in cujus locum sacro ritu *Anastasius* suffectus est. Eodem quoque anno quievit *Symeon* magnus *Stylita*, cætus monastici celebratissimus, qui ejusmodi virtutis exemplum factus præ reliquis antesignanus exhibuit.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁶ *Καῖσάριον* A, *Καῖσάριον* vulg. ⁹⁷ τῷ A, τούτῳ vulg. ⁹⁸ πρότερον, εἰ τοῖς A a e f, πρότερον ἐν vulg. ⁹⁹ ἐν Χαλκ. σύνοδον A, ἐν Χαλκ. ἁγίαν σύνοδον vulg. ¹⁰⁰ τὸν — ἐκτεθέντα ὄρον A a, τῶν — ἐκτεθέντων ὄρων vulg. ¹⁰¹ ποτὲ καὶ add. ex A. ¹⁰² κάκει A, ἐκεῖ vulg. ¹⁰³ ὁ ἐπίκλην A, ἐπίκλην vulg. ¹⁰⁴ ὁ καὶ Σαλ. A, καὶ ὁ Σαλ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) Locns aperte corruptus in mss. omnibus ex *D Anastasii* verbis ita interpolandus: Πέμφας Καῖσάριον (scribit *Cæsaream*) ἐγλωσσοτόμησεν τοὺς κοινοῦσαντας τῷ φόβῳ Προτερίου. *Cæsarii* vice *Stelam* scripsit *Evagrius* ad cap. 8, lib. II finem. — Vox ἀμφοτέρους perperam irrepsisse videtur, quæ sublata, ac mutata ὡς in τοὺς nobis constaret littera qualem representat *Anast.*: *Misit Cæsarium, et linguis amputatis egit in exilium eos, qui communicaverant cædi Proterii.* *Evag.* lib. II, cap. 18, illum qui missus est ad illi vindictæ sumendum, *Stelam* vocat. Non liquet integrum textum esse, quem *Anastasius* refert, cum is sæpe, uti et *Cedr.* utatur compendio, passimque plura omittat. **COMPLÈTIS.**

ἄδικον θάνατον Προτερίου καὶ τὴν τοῦ Αἰλιούρου ἄθεσμον προαγωγήν, πέμφας Καῖσάριον ⁹⁶ (31) ἐγλωσσοτόμησεν καὶ ἀμφοτέρους ἐξώρισεν, ὡς κοινοῦσαντας τῷ φόβῳ Προτερίου. *Τιμοθέῳ* δὲ τῷ ἀνιέρῳ οὐκ ἐπεξῆθεν, τὴν ἐπ' αὐτῷ κρίσιν ἐπισκόποις εἰπὼν ἀρμόζειν.

Τῷ ⁹⁷ δ' αὐτῷ ἔπει καὶ Ζήνων ἐζεύχθη Ἀριάδνη τῇ θυγατρὶ Λέοντος.

A. M. 5952. — Τούτῳ τῷ ἔτει γράμματα πρὸς τοὺς ἐκάστης ἐπαρχίας (32) ἐπισκόπους ἀπέστειλαν ὁ βασιλεὺς, γράφαι αὐτῷ τὴν οἰκίαν γνώμην αἰτῶν πρότερον ⁹⁸, εἰ τοῖς ἐν Χαλκηδόνι ὀρισθεῖσιν ἀρέσκοντο, καὶ περὶ τῆς τοῦ Αἰλιούρου χειροτονίας τί λέγοιεν· ἐν οἷς καὶ τῷ ἁγίῳ Συμεῶνι τῷ *Στυλίτῃ* καὶ *Βάρβα* (33) τῷ μοναχῷ καὶ Ἰακώβῳ θαυματουργῷ διαμαρτυρούμενος, ὡς τῷ θεῷ τῶν ὄλων παρέχειν μέλλοντας τὴν κρίσιν τῶν ἀμφισθητουμένων ποιήσασθαι. Οἱ δὲ παμψηφεί ὁμοφρόνως κυροῦσι μὲν τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ⁹⁹ ἁγίαν εἶναι, καὶ τὸν ὑπ' αὐτῆς ἐκτεθέντα ὄρον ¹⁰⁰ ἀποδέχονται. *Τιμοθέου* δὲ συμφώνως καταψηφίζονται, ὡς φονέως καὶ αἰρετικοῦ. Ἐσπούδασε δὲ καὶ *Γεννάδιος* πρὸς τὸν βασιλέα ἐκδικῆσαι τὰ τομηθέντα. Ἀντιπράττετο δὲ αὐτῷ Ἀσπαρ ὁ Ἀρειανός. Ὁ δὲ εὐσεβῆς βασιλεὺς τὸν μὲν *Αἰλιουρον* ἐξώρισεν εἰς *Γάγγραν*, ἐνθα ποτὲ καὶ ¹⁰¹ ὁ *Διδόσκορος* ὁ τούτου διδάσκαλος. Ὁ αὐτὸς δὲ κάκει ¹⁰² ἤρξατο παρασυναγωγὰς ποιεῖν καὶ ταραχὰς, ἃς μαθὼν ὁ βασιλεὺς, μετεξώρισεν αὐτὸν ἐν *Χερσῶνι*. *Τιμόθεος* δὲ ἄλλος, ὁ ἐπίκλην ¹⁰³ *Λευκός*, ὁ καὶ *Σαλοφακίαιος, ὀρθόδοξος καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ, ὑπὸ πάντων φιλούμενος, ἐχειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ ἐπίσκοπος *Ἀλεξανδρείας*.*

omnibus charus, in prioris locum episcopus *Alexandriæ*

A. M. 5953. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου *Τιμοθέου Λευκοῦ* ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουθενάλιος ὁ ἀγιώτατος (34) ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων ἐτελεύτησεν, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐχειροτονήθη Ἀναστάσιος. Καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐκοιμήθη καὶ *Συμεῶν* ὁ μέγας *Στυλίτης*, ὁ τῆς μάνδρας πρώτος (35), καταδείξας τὴν τοιαύτην ἀρετὴν καὶ σημειοφόρος γενόμενος.

(32) Excerptum capp. 9, 10 et 11, lib. II *Evagrii*; *Theodorus Lector* eadem scribit, necnon *Liberatus* diaconus.

(33) Βάρβατον loco memorato scribit *Evagrius*. De istis *Theodorus Lector* lib. I, post initium.

(34) Ex *Cyrillo* vita sancti *Sabæ* scriptore apud *Surium* die 5 Decemb. anno *Marciani* ultimo *Juvenalium* obiisse demonstrat *Baronius* ad annum *Christi* 457, num. 57.

(35) Non unus *Symeon*, ut nec unus *Stylites*: hic magnus, mirandus, senior, et κατ' ἐξοχήν, *Στυλίτης*, καὶ ἀρχιμανδρίτης· de quo *Evagrius*, lib. I, cap. 15: Διέτριψε τοῖνον ἐν σαρκὶ τόσσα τὸν βίον διαλευθῶν τῆ ἐξ καὶ πενήκοντα, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ φρονιστηρίῳ. Ἐνθα τὰ θεῖα κατηχῆθη, ἐτῆ

A. M. 5954. — Τούτω τῷ ἔτει ἐμπρησμός μέγας ἄγρονεν (36) ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ δευτέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς Ἰνδικτιωνος ιε', ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ νεωρίου, καὶ φθάσας ἕως τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεοῦ τῶν Ἀμαντίου. Μαρκιανὸς δὲ οἰκονόμος (37) ἀελθὼν εἰς τοὺς κεράμους τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας κατέχων τὸ Εὐαγγέλιον εὐχαῖς καὶ δάκρυσι ἀδλασθὴ τὸν οἶκον διεφύλαξεν.

A. M. 5955. — Τούτω τῷ ἔτει ἐσφάγη Μαϊωρῖνος εἰς Ταρσίωνα (38) ὑπὸ Ῥεμικίου πατρικίου, καὶ ἐπήρθη εἰς βασιλεία Σευῆρος καὶ Σερπέντιος (39) νύμφαις Ἰουλίας.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ζωγράφου τινὸς (40) τὸν Σωτήρα γράφει τολμήσαντος καθ' ὁμοιότητα τοῦ Διὸς, ἐξηράνθη ἡ χεὶρ. ἢν ἐξαγορεύσαντα ⁹¹ δι' εὐχῆς ἰάσατο Γεννάδιος. Φασὶ δὲ τινες τῶν ἱστορικῶν, ὅτι τὸ οὐλον καὶ οὐλοτρόχιον σχῆμα ἐπὶ τοῦ Σωτήρος οἰκειότερόν ἐστιν. Τοῦ δὲ Γενναδίου τῆ νυκτὶ (41) εὐχομένου ἡτὸς τοῦ θυσιαστηρίου, ἰδεῖν λέγεται φάντασμα δαιμονίου, ᾧ καὶ ⁹² ἐπιτιμήσας ἤκουσεν αὐτοῦ κρᾶζοντος, ὡς αὐτοῦ μὲν ζῶντος ἐνδίδωσι, μετὰ δὲ θάνατον αὐτοῦ κρατῆσει πάντως τῆς Ἐκκλησίας ὅπερ δίδεισας Γεννάδιος πολλὰ ὑπὲρ τούτου τὸν Θεὸν ἐδυσώπει.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Στοῦδιος (42) τὸν ναὸν ἔκτισεν

VARIAE LECTIONES.

⁹¹ ἐξαγορεύσαντα A, ἐξηγορ. vulg. ⁹² ᾧ καὶ A, ὃ καὶ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

ἰνὰ · ἐν δὲ τῇ αὐτῇ καλουμένῃ Μάνδρᾳ ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα · ἐν τινι μὲν στενωπῷ ἔτασι δέξα τὸν ἐγὼνα διανύσας · ἐν δὲ κλίσσι βραχυτέροις ἑπτὰ, καὶ ἰαὶ τεσσαρακονταπήχει ἑτῆ τριάκοντα · *Iste Symeon hoc vivendi severum genus in carne traducens vitam ad quinquaginta sex annos propagavit. Nam in monasterio, in quo primum divinas vivendi præceptiones didicit, annos vixit 9, in Mandra autem, sic enim vocatur, quadraginta septem : atque horum annorum decem in loco admodum angusto confecit : in columnis brevioribus septem : denique in columna quadraginta cubitorum, triginta. Μάνδρα ἰταque monasterii ejus nomen, in quo nonnunquam πρῶτος, qui ἀρχιμανδρίτης. — Sic Niceph., lib. iv, cap. 30 : Ὁ τῆν ἐπὶ στόλῳ πρῶτος διοίκησιν ἐπιδείξας · Primus id vitæ genus in columna ostendit ; quod post ipsum alii plures æmulati sunt. Monasterium, ac ecclesiam in loco columnæ ejus nomine constructam, in cuius atrio sub die existat illa columna, egregie idem ad finem libri describit. Non placet ut, ὃ πρῶτος hoc loco sit ἀρχιμανδρίτης, cum Symeon ἀναχώρησιν magis coleret, nec nisi prioribus annis antequam in locum Mandra dictam secederet, consuevit egerit : minus quadrat quod redditum, cuius monastici celebratissimus. COMBERIS.*

(36) *Ista dictione tenet Theodoros Lector lib. i, Etagrius eadem lib. ii, cap. 13, apud quem νεώριον vocatur βοδὸς πόρος, βορὸς via insulse redditum, quod Bosphorus (isque Thracius) suavis sonat : ἐν ᾧ, subdit, τὰ νεώρια τῆς πόλεως καθίστασιν ἀπὸ τοῦ καλούμενου βοδὸς πόρου, etc. Chron. Alex. ad ἀναρχί Leonis 7 incendium istud reponit.*

(37) Virum mirare apud Surium die 10 Januarii.

(38) Haud minus incertas Latinorum res, quam incognitas eorum voces Theophanes habuit. Majoriani, quem Majorinum vocat, imperium ad septem prorogat annos, cui vix alii quinque assignaverint. Avitum enim, cui Majorianus successit, anno Marciani sexto interfectum describit : ex quo ad præsentem Leonis annum pariter sextum septem inte-

A. C. 454. — Hoc anno Septembris mensis die secundo, indictione decima quinta, Cpoli magnum contigit incendium, cujus principium a navali, et ad Sancti Thomæ Amantii fuit progressus. Marcianus autem œconomus, consensu Sanctæ Anastasiæ templo, manibus tenens Evangelium, precibus et lacrymis sanctam ædem illæsam servavit.

97 A. C. 455. — Hoc anno Majorinus ad Dertonam a Recimere patricio interemptus est : et Nonis Julii Severus et Serpentius ad imperii culmen elevatus.

Hoc eodem anno pictoris cujusdam Jovis specie Salvatoris faciem referre ausi manus exaruit : facinus vero confessum Gennadii preces sanaverunt. Historicorum vero nonnulli crispas et raras crines aut effingendam Salvatoris faciem magis decentes autumant. Cæterum Gennadius ad altare orans dæmonis spectrum noctu vidisse fertur, quem cum increpasset, clamantem audivit : eo quidem vivente se cedere, sublato vero, Ecclesia quaquaversus se potiturum. Hæc veritus Gennadius, ut piaculum averteretur, crebras ad Deum preces fudit.

Hoc etiam anno Præcursoris templum Studius

gros numeraveris. Dertonam Hispaniæ urbem Ταρτίωνα, Recimerem, Ῥεμικιον vocat : Serpentium cunctis historicis ignotum Severo in imperio adjunctum fingit : Severum Nonis Julii Cæsarem elevatum, aliis Augusto mense dignitatem adeptum testantibus commemorat. Fides hic plane Græca.

(39) Cum apud omnes altum sit Serpentii hujus silentium, nec nisi de uno imperatore loqui videatur Theophanes, facilis esset textus emendatio, ut legeretur, Σευῆρος ὃ καὶ Σερπέντιος, Severus, qui et Serpentius appellatus est, undecunque id ille nomen traxerit. Facile fuit excidere elementum sic minutum, ut in aliis adverto excidisse, eod. aliis retinentibus. Cedr. *Post Severum*, inquit, οὐκ ἔτι βσιλεύς ἐν Ῥώμῃ, nullus Romæ fuit imperator ; adeoque nec iste Serpentius ut alius a Severo putetur. COMBERIS.

(40) Theodoros Lector, lib. i.

(41) Idem. ibid.

(42) Suidas : Στοῦδιος, δυνάστης ὃς καὶ τὴν περὶ βόητον μονὴν ἔκτισεν. Ἡ τῶν Στουδιτῶν μονὴ πρότερον καθολικὴ ἐκκλησία ἦν · ὕστερον δὲ μετῆλθεν εἰς μονὴν. Ὁ αὐτὸς Στοῦδιος δυνάστης κτίζει τὸν ναὸν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Ναχωλείας, ἐν ᾧ φέρονται καὶ στίχοι ἠρωϊκοί ·

Στοῦδιος ἀγλαδρὸν οἶκον ἐδείματο· καρπαλλίως

[δὲ.

*Ὁρ κάμεν, εὐρατο μισθόν, ἐλὼν ὀπατηῖδα ρά·

[δδορ.

Studius dynasta, celeberrimi monasterii fundator. Studitarum oratorium exstitit prius ecclesia catholica (velut parœcia viris et mulieribus pervia), demum in monasterium mutatum. Idem Studius dynasta Michaelis militiæ cælestis principis Nacoliæ templum condidit, in quo versus heroici feruntur descripti :

Postquam magnificam construxit Studius ædem, Consulis accepit mercedis nomine honorem. Annus Marciani quartus ejus consulationi signatur. De Studii familia Baronius ad annum 459, n. 16.

extruxit et traductos ex Insomnium mansione monachos in eo posuit. Gratissimus quoque prepositus Sancti Cyriaci extra Portam Auream erexit ædem, in qua ipse mundo nuntium remisit.

A. C. 456. — Hierosolymorum episcopi Juvenalii annus primus.

Hoc anno Leo imperator Zenonem generum ducem Orientis instituit et Basiliscum Verinæ Augustæ fratrem Thraciæ pariter ducem. Zeno vero Antiochiam profectus, sacrum Martyrium in ea comperit episcopum. Petrus autem Fullo etiam in templo Bassæ martyris Chalcedonensis presbyterio fungens Zenonem sequebatur. Is implorata Zenonis opera nonnullos ex Apollinariis asseclis mercede conductos sibi conjungit, et innumeros tumultus contra fidem et Martyrium episcopum excitat : anathemate etiam ferit, qui non assererent Deum cruci suffixum, populoque deum in duas partes Antiochiæ discisso addit ter sancto hymno : *Qui crucifixus es pro nobis* : quæ voces ab eo tempore in hodiernum usque diem a Theopaschitis **98** usurpari consueverunt. Martyrius porro ad imperatorem Leonem profectus, Gennadii Cpoleos præsulis commendationibus multo cum honore suscipitur. Antiochiam deinde reversus, cum populi factiones varias eademque tumultibus comperisset agitata et Zenonis favore fortiores, in ecclesiæ conventu cessit episcopatu, verbis usus hujusmodi : *Clero inobedienti, populo contumaci et Ecclesiæ sordibus infectæ nuntium remitto, solaque sacerdotii dignitate mihi reservata, episcopale munus depono*. Eo secedente, Petrus Fullo in Antiochiæ thronum insiliens confestim Joannem quemdam degradatione damnatum ordinat Apamæ episcopum. Nuntio de his accepto, Gennadii cuncta refert ad imperatorem, qui Petrum Fullonem exsilio plectendum pronuntiat : quod cum Petrus audisset, ipse fuga proprium exsilium evitat : moxque communibus suffragiis Julianus quidam Antiochiæ episcopus institutus est.

A τοῦ Προδρόμου, καὶ μοναχοῦ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἀχοιμήτων (43) ἐν αὐτῷ κατέστησεν. Καὶ Γρατίσσιμος **98** πραιπρόσιτος τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ ἔξω τῆς Χρυσῆς Πόρτης ἔκτισεν, καὶ ἀπετάξατο ἐν αὐτῷ (44).

A. M. 5956. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰουβενάλιου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζήνωνα τὸν γαμβρὸν στρατηγὸν τῆς Ἐφῶς πάσης **98** ποιόηκεν, καὶ Βασιλίσκον τὸν ἀδελφὸν Βερίνης τῆς Αὐγούστης στρατηγὸν τῆς Θράκης. Ζήνων δὲ ἐλθὼν εἰς Ἀντιόχειαν, εὗρεν ἐπίσκοπον ἐν αὐτῇ τὸν ἱερὸν Μαρτύριον. Πέτρος δὲ ὁ Γναφεὺς **98** (46) ἠκολούθει τῷ Ζήνωνι πρεσβύτερος ὢν τοῦ ἐν Χαλκηδόνι ναοῦ Βάσσης τῆς μάρτυρος ἧς καὶ πείσας Ζήνωνα συνεργῆσαι αὐτῷ μισθοῦται τοῦ Ἀπολλιναρίου τινὰς ὁμοδόξων, καὶ θορύβους μυρίους ἐγείρει κατὰ τῆς πίστεως καὶ Μαρτυρίου τοῦ ἐπισκόπου· καὶ ἀναθεματίζει τοὺς μὴ λέγοντας τὸν Θεὸν σταυρωθῆναι, καὶ σέβας τὸν ναὸν Ἀντιοχείας προστίθεισιν ἐν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ τὸ, Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς ὅπερ ἕως σήμερον ἔκτοτε καιροῦ παρὰ τοῖς θεοπασχίταις ἐκράττης λέγεσθαι. Μαρτύριος δὲ πρὸς Λέοντα τὸν **98** βασιλέα παρεγένετο, καὶ ἀπεδέχθη μετὰ πολλῆς τιμῆς, σπουδῆ Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου. Ἐπανελθὼν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ **97** καὶ εὐρῶν τοὺς λαοὺς στασιάζοντας, καὶ Ζήνωνα τοῦτοις συμπράττοντα, ἐπ' ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν **98** ἀπετάξατο, εἰπὼν· *Κλήρω ἀνυποτάκτῳ, καὶ λαῷ ἀπειθεῖ, καὶ Ἐκκλησίᾳ βερυπωμένῃ **98** ἀποτάττεμαι, φυλάττων καυτῷ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερουσύνης (47)*. Τούτου δὲ ὑποχωρήσαντος, Πέτρος ὁ Γναφεὺς τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐπιπέδησεν, χειροτονήσας εὐθύς Ἰωάννην Ἀπαμείας ἐπίσκοπον ἀπὸ καθαιρέσεως ἵδουα. Γνοὺς δὲ ταῦτα Γεννάδιος ἅπαντα τῷ βασιλεῖ ἀνατίθεται· καὶ κελεύει Πέτρον τὸν Γναφεῖα ἐξορισθῆναι. Ὅπερ ἀκούσας ὁ Πέτρος φυγῆ τὴν ἐξορίαν διέφυγεν· ψήφῳ δὲ κοινῇ Ἰουλιανὸς τις ἐπίσκοπος (48) Ἀντιοχείας προσχειρίσθη.

VARIAE LECTIONES.

98 Γρατίσσιμος A, Γρατήσιμος vulg. **98** πάσης add. ex A. **98** Κναφεὺς A. **98** τὸν add. ex A. **97** εἰς Ἀντιόχειαν A e. **98** τὴν ἐπισκοπὴν suprascripto τῇ ἐπισκοπῇ A. **98** βερυπωμένη A, ἐρῶν. vulg. **98** καθαιρέσεως A, καθαιρέσεων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43) Τούτων μονὴ Μάρκελλος ὁ θειώτατος ἤγειρεν, ἀσκήτην τὸν ὕμνον παρασκευάσας Θεῷ ἀναπέμπεσθαι, εἰς τρία μέρη τὴν πολυμνὴν διανεμιάμενος, Nicephorus, lib. xv, cap. 23. *Acemetarum sive insomnium monasterium Marcellus divinissimus constraxit* (auctor actorum ejus, abbatem ejus Alexandrum nomine conditorem appellat) *in quo perpetuis carminibus nunquam non hymni Deo canerentur, sodalitate monachorum eam ob rem in tres ætus divisa*. Surius 29 Dec.

(44) Addit Theodorus Lector : καὶ ἅμα ἐπλήρωσε τὰ πραιπρόσιτου. Simul præpositi munus obibat.

(45) Στρατηγὰ τὴν scribit Theodorus Lector, Baronius comitem, Petavium ducem Orientis exponit.

(46) Quod fullonis artem vere exerceret Alexander scribit de sancto Bartholomæo apud Surium.

D De ejus gestis Theodorus Lector.

(47) Ne tanquam criminis reus episcopi dignitate exauctoratus haberetur. Cui namque sacros honores ob admissum aliquod scelus ecclesiastica censura detrahebat, eundem pariter officii munere multabat. Hinc illæ phrasæ apud Joannem Morinum *Eccles. exerc.* lib. ii, cap. 13 æquales : a sacerdotio et ministerio deponi, honore privari, officio et dignitate moveri ordinum, exercitio et honore abdicari. Voluntatis itaque placito, non canonum rigore abdicatus, episcopatus sede alienus, sacerdotale sibi reservat munus. Hæc eadem ad verbum Theodorus Lector. Plura Morinus lib. iv, *De pœnit.* capp. 12 et 14.

(48) Ordinatio tamen Juliani in annum usque quintum differri pag. sequens docet.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μετετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ προ- A
φήτης Ἐλισσαῖος πρὸ πέντε εἰδῶν Μαῶν ἐν τῇ
μονῇ Παύλου τοῦ Λεπρού. Λεπρὸν γὰρ ἴασατο, καὶ
λεπρὸν ἐποίησεν, καὶ εἰς τὰ τοῦ Λεπρού ἐτέθη.

A. M. 5957. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκτίσθη τὸ τετρά-
γωνον ἡ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τὸ
ἀγιοστήριον καὶ Ἐπαύριος ἡ τὸ δημόσιον βαλα-
νεῖον ἀπεδόθη τῇ πόλει. Τούτοις δὲ τοῖς χρόνοις καὶ
Δανιὴλ ὁ Στυλίτης (49) ἐν τῷ Ἀνάπλῳ τῷ στυλῷ
ἐπέθη ἀνὴρ θαυμασῖος. Ἰωάννης δὲ ὁ ὑπατικός (50),
ὁ ἐπίκλην τῶν Βιγχομάλου, δυσωπήσας Βασιανὸν τὸν
ἴσον, παρ' αὐτῷ ὡς μοναχὸς ἐτέτακτο. Προήρχετο
δὲ αἰεὶ ἐν τῷ παλατίῳ ὡς εἰς τὸν συγκλητικῶν *
καὶ ἀναχωρῶν μέχρι τῆς μονῆς τοῦ Βασιανοῦ, ὡς
ὑπατικός ὤψικεύετο (51) ἔνδον δὲ γενόμενος εὐθύς
τὴν μοναδικὴν σισύραν περιβαλλόμενος, μαγερείου
καὶ σταύλου καὶ τῶν παραπλησίων τὴν διακονίαν
ἐπλήρου.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀνθίμος καὶ Τιμοκλῆς (52) οἱ
τῶν Τροπαρίων ποιηταὶ ἐγνωρίζοντο.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει κατὰ πρεσβειαν τῆς συγκλη-
τῶ (55) Ῥώμης ἀπέστειλεν Λέων ὁ βασιλεὺς Ἀνθί-
μον τὸν γαμβρὸν * Μαρξιανοῦ τοῦ προβασιλεύσαντος
βασιλέα ἐν Ῥώμῃ, ἀνδρα Χριστιανικώτατον καὶ εὐ-
σεβῶς τὴν βασιλείαν ἰθύνοντα.

A. M. 5958. — Τούτῳ τῷ ἔτει σημεῖον ἐφάνη (54)
ἐν τῷ οὐρανῷ, νεφέλη ὡσπερ σάλπιγγος ἐκτύπωμα
ἔχουσα ἐπὶ ἡμέρας μ' καθ' ἑσπέραν *.

A. M. 5959. — Τούτῳ τῷ ἔτει... ἐστράτευσεν ἐν
Ἀλεξανδρείᾳ (55) ἀνδρας τρισχίλους, καὶ ὁ μέγας
λίκκος ἐκτίσθη εἰς τὰ Ἰωάννου καὶ τὰ δύο βαλανεῖα
ἡ Ὑγεία, καὶ ἡ Ἰασίς *· καὶ ὁ καταμὸς ὠρύχθη ἐν

Hoc etiam anno, quinto Idus Maias, Elisæi pro-
phetæ corpus Alexandriam delatum in Pauli Leprosi
monasterio reponitur. Sanavit ille leprosum, alii
lepram induxit, et in æde a Leproso erecta recon-
ditus est.

A. C. 457. — Hoc anno sancti Joannis nomine
quadrafigura constructum opus Alexandriæ, et bap-
tismo lustrandis adjunctum ædificium : Heptabizus
etiam publicum balneum civitati restitutum. His
etiam temporibus Daniel Stylita, vir plane mirandus,
columnam in Anaplo positam conscendit. Joannes
porro vir consularis, cui a Bingomalis cognomen,
sanctum Basianum deprecatus, apud eum in mon-
achorum normam vivendi rationem instituit. Curia
porro assiduus frequentator in senatorum numero
considebat : et ut consularis magno clientum stipen-
ditus comitatu in Basiani monasterium secedebat. In
monasterium e senatu receptus et monastica sisyra
coopertus, culinae, stabuli, et vilium hujusmodi
obibat ministerium.

Hoc etiam anno Anthimus et Timocles *Tropario-*
rum poetæ florebat.

Hoc eodem anno senatu Romano per legatos
postulante, Anthimum Marciani decessoris sui gen-
nerum, virum alioquin Christianis dogmatibus probe
instructum et imperii munus piissime admini-
strantem, Leo imperator imperatorem Romæ de-
signavit.

A. C. 458. — Hoc anno prodigium in caelo per dies
quadraginta sub 99 vesperam visum est, nubes
videlicet in tubæ speciem efformata.

A. C. 459. — Hoc anno. . . . . tria homi-
num millia in expeditionem misit. Magna etiam ci-
sterna ad Joannis ædes extracta : balnea quoque
duo, uni nomen Sanitas, alteri Sanatio : et Alexan-

VARIAE LECTIONES

* τετράστων ο, τέρας τὸ ἐν A f, τετράγωνον vulg. * Ἐπαύριος α. * ὁ Ὑπατ. Α, καὶ Ὑπ.
vulg. * αἰεὶ om. A. * ὡς εἰς τῶν συγκλητικῶν A f, εἰς τὸν συγκλητικὸν vulg. * τῷ δ' αὐτῷ — ἐγνω-
ρίζοντο om. A. * γαμβρὸν Μαρξιανοῦ A, γαμβρὸν τῶν Μαρξ. vulg. * καθ' ἑσπέραν om. A. * ἡ Ἰασίς
A a c, ἡ δεκάστασις vulg. (error haud dubie natus, quia legi videbatur : ἡ Ἰασίς. ut recte monet Gual.)

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Cujus vitam habes apud Surium 11 De-
cembr. Anaplos porro ostium Bosphori est ad
Galatæ latus. Potuit autem columnam hoc anno
Daniel ascendere, a Symeone Stylita anno supe-
riore, ut *Chronicon Alexandrinum* testatur, defun-
cto, monitus.

(50) Joannes iste Vincomalus ex fastis consu-
laribus anno Marciani quarto fasces obtinuit. Ὑπο-
τακτικῶν ponit alia lectio.

(51) Servi, amici, clientes, satellites, ὤψικτος,
obsequii, sive obsequiorum gerunt nomen : hinc
istorum more antequam, comitari, sequi, ὤψικεῦεν
dicitur apud Menesium, Lacerdam et euchologia.

(52) Οἱ τῶν τροπαρίων ποιηταί, addit Theodo-
rus Lector lib. 1, κατὰ φρατρίας διηρέθησαν.
Ἄλλ' ὅσοι μὲν ἔχατρον τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ παρὰ
τῷ Ἀνθίμῳ συνήγοντο. Αὐτὸς γὰρ καὶ τὰς παννυχί-
δας παρεσκεύασε γίνεσθαι. Ὅσοι δὲ ταύτης ἐχθροί,
τῷ Τιμοκλεῖ προσέκιντο. *Anthimus et Timocles
ecclesiasticorum modulatorum auctores per factiones
oppositas disjuncti sunt. Nam quicunque Chalcedo-
nensi fuerunt, illi Anthimo adhererunt. Ipse nam-*

*que nocturnas vigilias feri ordinavit. Qui autem a
synodo dissidebant, Timocli juncti sunt.* Tropario-
rum rationem exposuimus ad eucholog.

(53) Theophanis de Anthimo sive Anthemio sub
annum Leonis octavium Romam cum imperatoria
postestate misso sententia, Idatii verbis et auctori-
tate sulcitur. Historiam habet Evagrius libro 11,
cap. 16. Alii in alium annum rejiciunt, inter quos
Petavii duces alios secutus.

(54) Anno succedenti signum istud ascribit *Chroni-
con Alexand.* his verbis : Ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ σημεῖον
μέγιστον ἀπὸ τινῶν λεγόμενον σάλπιγγος, ἀπὸ τινῶν δὲ
λογχίας, ἀπὸ τινῶν δοκίς, ἐφάνη ἐπὶ ἡμέρας δέ τι-
νας : *Ingens in caelo prodigium apparuit, quod a
quibusdam tuba appellatur, ab aliis hasta, ab aliis
trabecula ; visumque est aliquot diebus.*

(55) Bene Peyr. et Pal., ἐστράτευσεν Ἀλεξάν-
δρεια, *Alexandria tria hominum millia eduxit ; ut
nulla sit lacuna, qualem suspicatus est P. Goar :*
nec absoum aliquid, Alexandriam tria hominum
millia bello destinasse, ac Leoni, sive alii ejus
duci suppetias misisse. COMEKFIS.

drizæ fluvius a Cherso ad Cyproneum fovea excavata A ¹¹ Ἀλεξανδρεία ἀπὸ τῆς Χερσοῦ ¹¹ ἔω; τοῦ Κοπρῶ-
deductus.

A. C. 460. — Hoc anno Isocasius quæstor Antio-
chiæ, qui et philosophus, quasi gentiles ritus pro-
fessus apud imperatorem est delatus : qui a præto-
riorum Cpoleos præfecto virum examinari jussit.
Eum itaque manibus retro devinctis in Zeuxippum
deductum ita compellat Puseus præfectus : *Viden',
Isocasi, quo habitu nunc astes? respondet ille : Vi-
deo, neque moveor. Nam homo cum sim, in huma-
nas calamitates incidi. Cæterum age mecum ut judex,
ut una mecum olim judicasti.* His auditis, impera-
tori faustis vocibus acclamat populus : quo com-
perto lætus imperator eum in propriam provinciam
remisit.

A. C. 461. — Antiochiæ episcopi Juliani annus
primus.

Hoc anno Leo imperator ingentem classem et
valide instructum exercitum adversus Gizerichum,
qui Africam obtinebat, emisit. Gizerichus quippe,
defuncto Marciano, multa mala intulit in provinciis
Romanæ ditioni subjectas, prædis abactis, plerisque
in captivitate missis et æversis passim civita-
tibus. Quibus excandescens imperator naves ex
toto Oriente centies mille contraxit, ipsasque mili-
tibus et armis plene munitas adversus Gizerichum
destinavit. In eam classem mille et trecenta auri
centenaria expendisse narrant. Itaque ducem ac
præfectum instituit Basiliscum Verinæ Augustæ
fratrem, consulis munere jam perfunctum et fre-
quentibus in Scythas per Thraciam victoriis clarum.
Is, confluyente in auxilium ex occiduo mari navium
non pœnitenda manu, **100** cum Gizerichi classe
frequentiores conflictus exercuit, plerasque naves
in profundum demersit et ipsam tandem Carthagi-
nem potentia superavit. Deum donorum illecebris
et vi pecuniarum inescatus, priorem impetum re-
misit, et spontaneus denique, prout historiæ Thrax

Ἀλεξανδρεία ἀπὸ τῆς Χερσοῦ ¹¹ ἔω; τοῦ Κοπρῶ-
vos ¹¹.

A. M. 5960. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰσοκάσιος ὁ κοι-
αίστωρ (56) Ἀντιοχείας, ὁ καὶ φιλόσοφος, διεβλήθη
τῷ βασιλεῖ, ὡς Ἕλληνας καὶ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς
ἐξετασθῆναι αὐτὸν παρὰ τῷ ἐπάρχῳ ¹² τῶν πραιτω-
ρίων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐνεχθέντος δὲ αὐτοῦ
ἐν τῷ Ζευξίπῳ δεδεμένου ὀπισθάγκωνα, ἔφη τῶς
αὐτὸν Πούσειος ¹⁴ ὁ ἑπαρχος· Ὁμῶς σεαυτὸν, Ἰσο-
κάσιε, ἐν ποίῳ σχήματι καθέστηκας; Ὁ δὲ εἶπεν·
Ὁρῶ, καὶ σὺ ξενίζομαι ἄνθρωπος γὰρ ὡς ἄνθρω-
πίναις ἐπέπεσον ¹⁵ συμφοραῖς· ἀλλὰ δικασσον
ἐπ' ἐμοί, ὡς ἐδικαίως σὺν ἐμοί. Καὶ ταῦτα ἀκούσας
ὁ δῆμος εὐφήμησε τὸν βασιλέα. Καὶ μαθὼν ὁ βασι-
λεὺς (57) ἐχάρη, καὶ ἀπέλυσε αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν
B χῶραν.

A. M. 5961. — Ἀρτιοχείας ἐπισκόπου Ἰουλι-
αίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ βασιλεὺς ¹⁶ κατὰ Γιζερίχου
τοῦ (58) τῶν Ἀφρων κρατοῦντος στόλον μέγαν ἐξ-
οπλίσας ἀπέστειλεν. Ὁ γὰρ Γιζερίχος μετὰ τὴν τε-
λευτὴν Μαρκιανοῦ πολλὰ δεινὰ ἐνεδείξατο ἐν ταῖς ὑπὸ
τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν χώραις, ληϊζόμενος καὶ
αἰχμαλωτίζων πολλοὺς καὶ τὰς πόλεις κατακά-
πτων. Ὅθεν ζήλω κινηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐκ πάσης
τῆς ¹⁷ ἀνατολικῆς θαλάσσης ἑκατὸν χιλιάδας πλοίων
ἀθροίσας, καὶ στρατῶν καὶ ὄπλων ταῦτα ¹⁸ πληρώ-
σας, κατὰ Γιζερίχου ἀπέστειλεν. Φασὶ γὰρ αὐτὸν αἴ-
κεντηνάρια (59) δεδαπανηκέναι χρυσίου ἐν τούτῳ τῷ
στόλῳ. Στρατηγὸν δὲ καὶ ἑξαρχον τοῦ στόλου κατέ-
C ἔστησεν Βασίλσκον τὸν Βερ. ης τῆς Αὐγούστης ¹⁹
ἀδελφόν, τῆς ὑπάτου τ. μῆς ἡδῆ μετασχόντα ²⁰ καὶ
Σκύθας πολλάκις νικήσαντα ἐν τῇ Θράκῃ. Ὁς ²¹ δὴ
καὶ συνδραμοῦσας αὐτῷ ²² ἐκ τῆς Ἑσπερίου οὐκ
ὀλίγης δυνάμεως, συμπλακεὶς εἰς ²³ ναυμαχίας πολ-
λάκις τῇ Γιζερίχου [μετὰ ²⁴] τῶν νηῶν τῷ βυθῷ
παραδοῦς, εἶτα καὶ αὐτὴν ἡδονήθη Καρχηδόνα κρα-
τῆσαι. Ὑστερον δὲ δώροισι ²⁵ ὑπὸ Γιζερίχου (60) καὶ
πλείστοις χρήμασι δελεασθεὶς, ἐνέδωκεν καὶ ἡττήθη

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ Χερσοῦ A e. ¹² Κοπρῶνος A, Κοπρῶνος a, Κυπρῶνος e, Κυπρῶνος vulg. ¹³ ἐπάρχῳ — ἑπαρχος A, ἐπάρχῳ — ὑπαρχος; vulg. ¹⁴ Πούσειος e. ¹⁵ ἐπέπεσον e. ¹⁶ τοῦ add. ex A. ¹⁷ τῆς add. ex A. ¹⁸ ταῦτα e, ταῦτας vulg. ¹⁹ Αὐγούστης A, Αὐγούστας vulg. ²⁰ μετασχόντος — νικήσαντος A e. ²¹ ὁ; A, ὡ; vulg. ²² αὐτῷ] οὕτω A e d. ²³ εἰς om. A e. ²⁴ pro μετὰ numerus] aliquis restituendus esse videtur, fortasse τῷ h. e. 340. ²⁵ δώροισι om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Anno Leonis decimo, Pusæo et Joanne coss., D ubi populus Byzantinus audivit, fauste sapius acclamavit imp., arripitque Isocasium deduxerunt a Zeuxippo ad Magnam ecclesiam, ubi rudimenta fidei edocuit, et sacro fonte lustratus, in patriam remissus est.
factum istud consignat *Chronicon Alexandrinum*, auctor undecimo: in quo nihil sibi adversantur. Anno quippe Leonis undecimo a Septembri initium ducente per quatuor ejus menses, adhuc Pusæi et Joannis consularis dignitas perseverabat. Animadvertente Peyrez. codicem anni undecimi historiam ad decimum referre, et quæ hic decimi ad undecimum transposuisse. Metathesi favet *Chronicon Alexand.*, Isocasii eventum ad Leonis annum decimum referens.

(57) Ampliorem exhibet hanc historiam *Chronicon Alexand.* His autem verbis eam concludit: Καὶ ἀκούσας τοῦ Ἰσοκασίου ὁ δῆμος τῶν Βυζαντιῶν εὐφήμησε τὸν βασιλέα Λέοντα πολλά. Καὶ ἀποσπάσαντες τὸν αὐτὸν Ἰσοκάσιον ἀπήγαγον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ζευξίππου εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ κατηχηθεὶς ἐφωτίσθη, καὶ ἐπέμψθη εἰς τὴν χῶραν αὐτοῦ. *Quod*

(58) Ex Theodoro Lectore, Procopii lib. *De bello Vandal.*, Jornande de regnorum successione, et quem auctor citat Prisco, necnon Candido *Hist.* lib. 1: Τὰ κατὰ Ἀφρικὴν Βασιλίσκου εὐτυχήματά τε καὶ δυστυχήματά, litteris consignante, de quo Photius cod. 79.

(59) Non ponderis, sed numeri nomen est, quod centum librarum ponderis sit. Quod pondus propter perfectionem centenarii numeri Romani instituerunt. Libra duodecim uncias perficitur. Isidorus *Orig.* lib. xvi, cap. 24.

(60) Cedrenus classis hujus describit apparatus vere immensum. COMBESIS.

ἐκῶν, ὡς Περσικὸς ²⁶ ἰστόρησεν ὁ Θράξ. Φασὶ δὲ τινες, Ἄσπαρ καὶ Ἀρδαβούριος, Ἀρειανοὶ ὄντας καὶ εἰς βασιλείαν ἔλθειν διὰ τοῦτο ²⁷ μὴ δυνάμενοι, κουράτωρα αὐτῶν ὄντα Λέοντα, βασιλέα πεποικησιν (61), αὐτοὶ προσδοκῶντες διοικεῖν τὸ βασίλειον. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεδεγμένου τοῦτο, ἡγωνίζοντο διαπρέφειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ καλῶς διοικούμενα, καὶ Βασιλίσκῳ συνέθεντο δοῦναι τὴν βασιλείαν, εἰ προδοίη ²⁸ τὸν τοῦ βασιλέως στόλον τε καὶ λαὸν τῷ Γιζερίχῳ Ἀρειανῷ ὄντι καὶ ὁμόφρονι αὐτῶν. Καὶ τούτου χάριν προδεδωκέναι τὸν Βασιλίσκον φασίν. Τότε Γιζερίχος τεχνασάμενος σκάφη τῶν πολεμίων τινὸς ²⁹ ὕλης ἐμπλήσας καυστικῆς, νυκτὸς ἐπιστάς καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀφυλάκτως ὑπνούντων, ταύτας ἐπαφῆκεν ἀπὸ τῆς χέρσου μετὰ πνεύματος ἀπογείου ³⁰ κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, καὶ καταφλέγουσι μὲν πολλὰ τῶν σκαφῶν· τὰ δὲ ἄλλα τὸν κίνδυνον φεύγοντα, εἰς Σικελίαν ἐπανήλθον. Τότε λοιπὸν καὶ ὁ Βασιλίσκος δόλος ἠλέγχθη, μηδένα λαθῶν τοῦ στρατοπέδου. B Romani dormirent incustoditi, ipsas e terra vento exinde aspirante, in Romanam classem emisit, adeo ut multa quidem navigia igne consumpta defecerint, alia vero periculo subducta in Siciliam revertentur : atque ita demum Basilisci dolus, cum ne ullum amplius in toto exercitu lateret, manifesta deprehensus.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Πατρίκιος ὁ υἱὸς Ἄσπαρος (62), ὁ Καίσαρ ὁ βασιλεὺς Λέων πεποίηκεν, διὰ τὸ ἐλκῦσαι (63) τὸν Ἄσπαρα ἐκ τῆς Ἀρειανικῆς δόξης καὶ εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, παρεγένετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μετὰ μεγάλης φαντασίας ³¹, ἐν ᾧ ἑστέρωθη τὸ Κορεῖον βαλανεῖον.

A. M. 5962. — Ῥώμης ἐπισκόπου Σιμπλικίου ἔτος δ'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ βασιλεὺς (64) Ζήνωνα τὸν ³² στρατηλάτην τῆς Ἑφῶς ³³ καὶ γαμβρὸν αὐτοῦ ἀπέστειλεν ἐν τῇ Θράκῃ ἐπὶ τινα χρεῖαν πολεμικὴν, κίλευσας παραδοῦναι αὐτῷ (66) στρατὸν ἐκ τῶν ἰδίων πρὸς συμμαχίαν. Οὐτίνες κατὰ παραίνεσιν Ἄσπαρος μικροῦ δεῖν τὸν Ζήωνα διεχειρίζοντο, εἰ μὴ προγνοῦς τὴν ἐπιβουλὴν εἰς Σερδικὴν ἀπεσώθη φυγῶν πόλιν τῆς Θράκης. Ἐκ τούτου ὑποπτος γίνεται Ἄσπαρ Λέωνι τῷ βασιλεῖ.

A. M. 5963. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέστειλεν Λέων ὁ

A Persicus commisit, profligatur. Referunt alii, Asparem et Ardaburium Arii sectatores, cum ob id maxime ad imperii fastigium minime possent pervenire, Leonem, qui tunc eorum procurator erat, ad imperium evexisse, quasi rerum omnium summam posthac administrare præstolatos. Ab eorum spe cum animum averteret imperator, rectam ejus gubernandi rationem labefactare et in pejus trahere contendebant, et Basilisco imperium se pollicebantur tradere, si modo classem cum toto exercitu Gizericho, qui una cum ipsis Arianas opiniones sequebatur, proderet : qua de causa Basiliscum ad exercitum prodendum inclinasse dicunt. Tum Gizerichus dolos meditatus, naves bellicas materia ad ignem facili replevit, remque noctu molitus, dum B Romani dormirent incustoditi, ipsas e terra vento exinde aspirante, in Romanam classem emisit, adeo ut multa quidem navigia igne consumpta defecerint, alia vero periculo subducta in Siciliam revertentur : atque ita demum Basilisci dolus, cum

Hoc etiam anno Patricius Asparis filius, quem Leo Cæsarem crearat, ut ab Arii pravis opinionibus Asparem avocaret et de imperio bene mereretur, cum magna apparatus ostentatione missus est Alexandriam, ac tum balneum Corium nomine restauratum.

A. C. 462. — Romæ episcopi Simplicii annus primus.

Hoc anno Leo imperator Zenonem militiæ in Oriente magistrum et proprium generum, urgente belli necessitate, in Thraciam misit ; et ex proprio satellitio alium exercitum ad suppetias ferendas ei colligi mandavit. Milites a cæde Zenoni suasibus Asparis inferenda leviter ferraverunt. Periculum enim subodoratus, Serdicem Thraciæ urbem fuga clapsus salutis consulit : ex quo Aspar Leoni suspectus habetur.

101 A. C. 463. — Hoc anno Leo imperator He-

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ ὡς Περσικὸς] ὡσπερ Σικὸς a, recte fortasse. ²⁷ διὰ τοῦτο οἰμ. A a. ²⁸ προδοίη : sic correximus pro vulg. προδόση. ²⁹ τινὸς add. ex A. ³⁰ ἀπογείου A, ὑπογείου vulg. ³¹ φαντασίας οἰμ. A. ³² τὸν add. ex A. ³³ τῆς Ἑφῶς οἰμ. A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(61) Aliam rationem profert Suidas v. Ἄσπαρ. D 469, num. 1, delusum reperies. ⁽⁶³⁾ Ὅτι Μαρκιανὸν βασιλέως χρηστοῦ μὲν γεγονότος, θάπτον δὲ ἐκθεβιωκότος, αὐτοκλειούσῳ γνῶμῃ Ἄσπαρ Λέοντα διάδογον αὐτοῦ γενέσθαι παρεσκευάσαν· Marciani nimirum benignissimi principis, at citius sublatis sententia et jussis, Asparem Leoni imperii successionem detulisse.

(62) Desunt, vel adhuc latent, qui de Asparis gestis amplius voluminibus scripsere Priscus Thracicus, et Candidus Isaurus. Hujus quædam exprompsit Photius cod. 79, illius Evagrius lib. II, cap. 16, ubi de patricio a Leone Cæsaris dignitatem adeptο, ἵνα τὴν Ἄσπαρος ἄνοιαν κτήσεται μετὰ τὴν τοῦ Ἀνθεμίου σφαγὴν, ut ipse Leo Asparis sibi conciliaret incitiam post Anthemii cædem. Ejus tamen loci error in versione vitandus, quo non Patricius, sed Ardaburium creatus Cæsar, textu in contrarium adnitente, scribitur : in quo Baronium anno

(63) Xyland. non bene, quia Asparem ab Ariana secta abduxerant, etc. Id quidem conatus Leo, ac sibi hominem demereri, obtinere tamen non potuit, ut magis seq. Theophanes exprimit. COMBEBFIS.

(64) Ut Zeno, Tarasicodisas, ut scribit Evagrius lib. II, cap. 15, vel juxta Agathiam lib. IV, ad finem, Tharasicodicus, Atiemesus antea dictus, Leonis gener, et Orientis comes evaserit, narrat Candidus, etiam ipse Isaurus apud Photium his omnino conferendus.

(65-66) An ut Aspar Zenoni, vel Zeno Aspari ex suis traderet milites, dubium reliquit Theophanes. Zenonem tamen ad id Aspari præstandum a Leone jussum fuisse sudent auctoris verba, et Candidi Photiani, quo Ardaburium Asparis filium Isaurus a Zenone ductos suarum partium facere constituisse legimus, testimonium convincit.

raclium Edessenum Flori, exconsulis filium, et Marcum Isaurum, viros armis strenuos, cum exercitibus ex Ægypto, Thebaide et eremo collectis, adversus Gizerichum misit. Isti ex improviseo Vandalos aggressi, Tripolim et alias Libyæ civitates plurimas receperunt, et gravius multo, quam antehac navali prælio Basiliscus, Gizerichi vires attriverunt: adeo ut de pace cum imperatore Leone sancienda legationem mittere pararet: eamque demum ab Leone obtinuit, cum nimirum Basilisci, Heraclii et Mærsi opera ad struendas Aspari insidias indigeret. Aspar siquidem, ut præmisi, imperatori propter eam, qua circumvallatus erat, potestatem, suspectus, imperatoris dolo paulo post neci traditur cum filiis Ardaburio et Patricio, quorum hunc, ut Asparem sibi demereretur, Cæsarem olim declaraverat imperator.

A. C. 464. — *Cybeleos episcopi Acacii annus primus.*

Hoc anno Aspare una cum filiis Ardaburio et Patricio a Leone interfectis, Ostris Asparis satelles et Theoderichus Triarii filius et Asparis conjugis frater necatorum sanguinem ulturi cum armatorum copiis irruerunt in urbem: ac nisi Basiliscus ex Sicilia reversus, et Zeno pariter e Chalcedone, ubi Asparis leti nuntium præstolabatur, urbem præoccupantes tulissent auxilium et dissipasset seditionum auctores, ingenti prorsus tumultu res omnes turbabantur. Armenarchus vero Asparis junior filius furtive subtractus Zenonis consilio fugam arripit in Isauriam missus, et a spurio Zenonis filio gener assumitur: qui tandem post Leonis obitum Byzantium regressus, reliquum vitæ feliciter peregit. In Italia Recimer dux, cujus prius facta mentio, Anthemii pie admodum Romæ imperium administrantis gener, in proprium insurgit socerum: bellis vero totam regionem occupantibus, tanta fame atteruntur Imperatoris copias, ut coriis aliisque cibis insolitis non parcerent, ipsum vero imperatorem Anthemium septimo imperii anno tollerent e medio. Tum Leo propter tumultus denuo Romæ concitatos Olybrium Placidie 102 conjugem Romam misit imperatorem prius renuntiatum. Recimer post Anthemii cædem cum solos tres men-

α βασιλεύς (67) κατὰ Γιζέριχου Ἡράκλειον τὸν Ἐδσηνὸν, υἱὸν Φλώρου τοῦ ἀπὸ ὑπάτων, καὶ Μάρσον Ἴσαυρον, ἄνδρας δραστηρίους, καὶ στρατὸν ἐξ Αἰγύπτου καὶ Θεβαΐδος· καὶ τῆς ἐρήμου. Οἰκτινὲς προσπεσόντες ἀδοκῆτως, τοῖς Οὐανδήλοις, Τρίπολιν τε καὶ ἄλλας παρσητήσαντο πόλεις τῆς Λιβύης πολλὰς, καὶ πλέον τῆς Βασιλίσκου ναυμαχίας ἠλίασαν τὸν Γιζέριχον, ὥστε παρασκευάσαι αὐτὸν περὶ εἰρήνης πρεσβεύσαι ²⁶ πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα· καὶ ταύτης τυγχάνει παρὰ Λέοντος, χρήζοντος ²⁷ τότε Βασιλίσκου καὶ Ἡρακλείου καὶ Μάρσου εἰς τὴν κατὰ Ἀσπαρος ἐπιβουλήν. Ὑποπτος γάρ, ὡς προέφηγ, γενόμενος τῷ βασιλεῖ ὁ Ἀσπαρ καὶ πολλὴν περιχρῆμενος ²⁸ δύναμιν, δόλῳ παρὰ τοῦ βασιλέως φονεύεται μετὰ ²⁹ βραχὺ σὺν τοῖς αὐτοῦ παισὶν Ἀρδαβουρίῳ καὶ Πατρικίῳ, ὃν Καίσαρα ὁ βασιλεὺς παποίηκε πρότερον, ἵνα τὴν Ἀσπαρος εὐνοίαν ἔχη.

A. M. 5964. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐκισχύου Ἀκαίου ἔτος δ'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀσπαρος καὶ Ἀρδαβουρίου (68) καὶ Πατρικίου τῶν υἱῶν αὐτοῦ φονευθέντων ὑπὸ Λέοντος, Ὀστρὶς ³⁰ (69) ὁ ὑπάσπιστος Ἀσπαρος καὶ Θεοδέριχος (70) ὁ Τριαρίου παῖς, τῆς δὲ Ἀσπαρος γαμετῆς ἀδελφός, ἐπῆλθεν μετὰ δυνάμει· τῇ πόλει, τοὺς πεφονευμένους ἐκδικῆσαι· καὶ εἰ μὴ προλαβῶν ὁ Βασιλίσκος ἐκ τῆς ἀπὸ Σικελίας ³¹ ἐπανόδου, καὶ Ζήνων ἀπὸ Χαλκηδόνος, ἃς ἦν ἐκεῖ τὸν Ἀσπαρος ἀναμένων φόνον, ἐβοήθησαν ³² τῇ πόλει καὶ διέσπειραν τοὺς ἐπαναστάντας, πολὺς ἂν ἐγένετο τοῖς πράγμασι ταραχός. Ὁ δὲ νεώτατος Ἀσπαρος παῖς Ἀρμενάρχος ³³ (71) ὑποκλαπεί γνώμη τοῦ Ζήνωνος ἐκφεύγει σταλεῖς ἐν Ἰσαυρίᾳ, καὶ νόθου Ζήνωνος παιδὸς γαμβρὸς καθίσταται, ὃς μετὰ τὴν Λέοντος, τελευταίην ἐπανελθὼν εἰς τὸ Βυζάντιον μέχρι τέλους εὐδαιμόνως ἐβίω. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ Ρεκίμερ ³⁴ (72) ὁ στρατηγός, εὖ καὶ πρόηγ ἐμνήσθη, γαμβρὸς δὲ Ἀνθεμίου τοῦ εὐσεβῆ· ἐν Ῥώμῃ βασιλεύσαντος, ἐπανίσταται τῷ ἰδίῳ κηδεστῇ, καὶ πολέμου κρατοῦντος τὴν χώραν, λιμώττουσιν οὕτως αἱ τοῦ βασιλέως δυνάμεις, ὡς καὶ βυρσῶν καὶ ἄλλων ἀψαθῶν ἀφασθαι βρωμάτων, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ἀνθέμιον ἐβδομιον ἔτος ἔχοντα (73) τῆς ἀρχῆς ἀναιρεθῆναι. Τὸ τηνικαῦτα Λέων διὰ τοὺς ἐπισημνοῦσιν ἐστῶτας ἐν Ῥώμῃ βορβούρους Ὀλύβριον τὸν τῆς

VARLE LECTIONES.

²⁶ πρεσβεύσασθαι a. ²⁷ χρήζοντος τότε A, χρήζοντός τε vulg. ²⁸ περιχρῆμενος A, ἐπιχρῆμενος vulg. ²⁹ καὶ μετὰ βρ. A c. ³⁰ Ὀστρὸς A. ³¹ Σικελίαν vulg. ³² ἐβοήθησαν e. ³³ Ἀρμενάρχος A c, Ἀρμενάρχος a. ³⁴ Ρεκίμερ A, Ρεκίμερ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(67) Ex istis plurima recenset Procopius, lib. 1 *De bello Vand.*, ut e. Asparis mortem, quam *Chronicon Alexandr.* ad annum Leonis x revocat: eamdem memorat Evagrius, Jornandes, et alii. De Heraclii ab auctore hic laudati moribus nonnulla Suidas, v. Ἡράκλειος.
(68) Hoc pariter Leonis anno 15 Asparis mortem consociat Marcellinus comes.
(69) Qui Ὀστρὸς *Chronico Alexandr.* scribitur, et κόρης, necnon alii Gotthi κόμητες, quos, non dignitate, sed armorum societate comites dicerem, et ὑπάσπιστάς. De cædibus ab eo (C.P. perpetratis ideam *Chronicon*.

(70) Istum Theoderichum Triarii filium memorat Jornandes, *De bello Getico*, paulo ante hunc, quem a rege Italiæ Theoderico diversum observabis.
(71) Armenericum scribit Candidus apud Photium, et in patris cæde servatum. Alia variaz lectiones.
(72) Ex his nonnulla profert Jornandes, *De rebus Geticis*, Evagrius, lib. 11, cap. 6, Marii *Chronicon*, et Procopius, *De bello Vandal.* lib. 1.
(73) Potest hæc sententia Marii scriptis fulciri, quæ adversum habet Evagrium loco nuper memorato.

Ἰλακτίδας σύζυγον ἐκπέμπει τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἀναγο- A
ρεύει τούτον αὐτοκράτορα. Ὁ δὲ Ῥεκίμερ μετὰ
τὴν Ἀνθεμίου σφαγὴν τρεῖς μῆνας μόνους διαζήσας
νόσῳ τελευτᾷ, συναπελθόντος αὐτῷ ⁶⁶ (74) Ὀλυβρίου
ἐβρωσίζε σωματικῇ. Τούτων δὲ τελευτησάντων,
Μαϊωρίνος τὴν βασιλείαν διεδέξατο (75), ἀνὴρ φρε-
νήρης καὶ πολέμων ⁶⁷ ἔμπειρος. Οὗτος τὰς πόλεις
ὀπὸ Γιζερύχου πεπορθημένας εὐρῶν εἰσέβαλεν εἰς
Διανὴν ⁶⁸, καὶ καταλαβὼν τὴν Λιγυρίαν, φοβερῶς
τοῖς Ὀβανδήλοις ὤφθη ⁶⁹ καὶ μέλλων τὴν νίκην
ἀναθῆσασθαι, ἐν τῷ μεταξὺ νόσῳ δυσεντερίας λη-
φθεῖς ἐτελευτήσεν. Ὁ δὲ στρατηγὸς διαβὰς Πάτμον
ἀπεσώθη (76). Ἐν τούτοις οὖν ἀσχολουμένων (77)
τῶν περὶ Γιζέρυχον, ἡ νῆπιος Εὐδοκία καὶ Θεοδο-
σίου ἐγγόνῃ ἐκκαίδεκα χρόνους ἐν τῇ Ἀφρικῇ
ποιήσασα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Ὀνωρίχου, καὶ B
παῖδα ἐξ αὐτοῦ Ἰλδέρυχον γεννήσασα, δυσφοροῦσα
κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὡς Ἀρειανοῦ θύτος, ἔδειαν εὐρύσα
καὶ φυγῇ χρησαμένη ἔβλεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ
προσκυνήσασα τοὺς σεβασμῶν τόπους, καὶ ἀσπα-
σιμένη τὸν τάφον τῆς ἑαυτῆς μάρμης, ὀλίγας
ἡμέρας διατρέψασα ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει, ἐτελευτήσεν
ἐν εἰρήνῃ, πάντα τὰ αὐτῆς καταλείψασα ἐν τῇ ἁγίᾳ
Ἀναστάσει, παραθεμένη καὶ Κοῦρκον ⁷⁰ σὺν τοῖς
τίκνοις αὐτοῦ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἱεροσολύμων, ὡς
γεῖν Ὀνωρίχον Ἀρειανὸν τὸν ἀνδρα αὐτῆς.

A. M. 5965. — Τούτῳ τῷ ⁷¹ ἔτει Λέων ὁ βασι-
λεὺς (78) Λέοντα τὸν Ζήνωνος υἱὸν καὶ Ἀρεάνης ⁷²
τῆς ἰδίας θυγατρὸς, τὸν ἑαυτοῦ ἔγγονον ⁷³ στέψας,
βασιλέα ἀνηγόρευσεν. Μετὰ δὲ τὸν Ὀλυβρίου θάνα- C
τον (79) καὶ Ῥεκίμερ καὶ Μαϊωρίνου, Γλυκερίος
Ἰταλίας ἀναγορεύεται βασιλεὺς, ἀνὴρ οὐκ ἀδόκιμος,
ὃν πέντε μῆνας κρατήσαντα Νεποτιανὸς Δαλμάτης
ἐκβάλλει τῆς ἀρχῆς, καὶ βασιλεύει καὶ αὐτὸς χρό-
νον ⁷⁴ ὀλίγον, Ὀρέστου τινὸς ἐκβάλλοντος αὐτὸν, ὃν
οἰκτεῖς παῖς Ῥωμύλλος ἐπίκλην Λυγούστουλος δια-
βεξάμενος, καὶ δύο μόνους ἄρξας ἐνιαυτοὺς αὐτο-

ses supervixisset, morbo extinctus est; paulo post
etiam Olybrius in infirmitatem incidens vita de-
cessit. Istos igitur fato functos excepit in imperio
Majorinus, vir cordatus et in bellis exercitissimus.
Hic devastatis a Gizericho urbibus consp-
ectis, in Liauem irruit, et occupata Liguria, Van-
dalis se formidabilem præbuit: jamque victoriis
coronandus, interea dysenteria morbo correptus
diem ultimum obiit. Dux vero belli, factq̄ discessu,
fretoque trajecto, Patmum se recepit. Porro dum
Gizerichi familiares et exercitus in his detinentur,
junior Eudocia Theodosii neptis, annis jam sex-
decim cum Honoricho conjugē in Africa exactis, et
puero Ildericho ex ejus amplexibus suscepto, virum,
ceu Arianum, aversa, occasione sese ultro offe-
rente, fugam arripit et Hierosolyma dirigit iter:
tum venerandis locis Christiano ritu adoratis, sa-
lutato etiam aviæ sepulcro, cum paucos dies in
sancta urbe moram fecisset, bonis suis omnibus
sanctæ Resurrectionis adi testamento relictis,
Curco insuper, cujus opera et auxiliis, velut sibi
fidissimi, cum Honorichum conjugem fugeret, usa
fuerat, dum liberis archiepiscopo Hierosolymorum
commendato, in pace animam efflavit.

συνεργῶ αὐτῇ γενομένη καὶ πετῶ εἰς τὸ ⁷⁵ ἐκφυ-

A. C. 465. — Eodem anno Leo imperator Ze-
nonis et Areadnæ filium Leonem proprium nepo-
tem corona redimitum imperatorem renuntiavit.
Olybrio vero, Recimere et Majorino morte sub-
latis, Glycerius, vir non contemnendæ probitatis,
Italix declaratur imperator. Eum quinque menses
imperio potitum Nepotianus Dalmata potestate
privat, nec ipse diu ea dignitate potitur, Oreste
quodam eum throno deturbante, quem germanus
filius Romulus, cui cognomen Augustulus, exci-
piens, post regni a Romulo Romæ fundatore in-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ αὐτῷ A, αὐτοῦ vulg. ⁶⁷ πολέμων A, πολέμου vulg. ⁶⁸ Διανῆν] λίαν ἦν (?) A e f, fort. εἰς τὴν
ἐκλίαν. ⁶⁹ ὤφθη] γέγονε f. ⁷⁰ Βούρκον A f. ⁷¹ εἰς τὸ A, εἰ: τῷ vulg. ⁷² τούτῳ τῷ A, τῷ δ' αὐτῷ vulg.
⁷³ Ἀριάδνης a. ⁷⁴ ἔγγονον A, ἔγγονα vulg. ⁷⁵ χρόνον οὐκ ὀλίγον A.

JAC. GOARJ NOTÆ.

(74) Episcopum Salonæ in Dalmatia eum prius
evectum scribit Jornandes, *De reg. ac temp. suc-
cessione*, et *De rebus Geticis*.

(75) Ut Olybrio posteriore Majorinum auctor
recenseat, Procopius causam dedit, et in errorem
errans ipse induxit. Arthemii quippe, quem vocat
Artemium, Olybrii Leonisque ipsius imperiis et
morte numerata subdit: « Sed Majorini fas me-
morasse fuerit, qui antea prius Romæ imperavit.
Cunctis enim, qui Occidenti præfuerat, vir antefere-
ndus. Nam ei contra Vandalos fortissimè bellum
sumens, maximo collecto exercitu in Liguribus
constitit, ipse dux impiger nullum neque laborem
recusavit, neque ullam bene gerendam rei occasio-
nem prætermisit, » etc. Et post nonnulla: « Majori-
nus igitur omnibus, quæ volebat, exploratis, in
Liguriam ad exercitum revertit: quem terrestri
itinere, ad Hæraulæ columnas ducens, inde per au-
gustias freti transire in Africam, cum hosteque
congregari omnino cogitabat: tanta ipsius exerci-
tus admiratione ac voluntate ob ejus virtutem, ut
in spem venerint certam omnes breviter Africa

per eum potituros. Verum eo ex morbo paulo post
decedente, ab incepto destitit, » etc. Quem tamen
a Recimere occisum concordibus scriptis historici
reliqui profitentur.

(76) Ita codices cuncti: quibus licet adversis
lego πορθῶν vice Πάτμον, ut sit sensus, ducentem
exercitum sub Majoriano, eo mortuo, fretum Gadit-
anum trajecisse, et exercitum in Africam trans-
missum in Hispaniam revocasse. Quis enim alias
hujus loci sensus, nisi forte de Liguria locuto non
Πάτμον, sed Πάδον, Padum fluvium scribere pro-
positum fuerit auctori. — Plane Πάδον ut ex Liguria
Romam repeteret. COMBESIS.

(77) Eudociæ Junioris mortem tangit auctor
vitæ Euthymii apud Surium 20 Januarii.

(78) Leonem Juniorem a seniore decimum sextum
imperii annum numerante, coronatum scribit Jor-
nandes, *De temp. ac regn. successione*; ultimum ta-
men ejus vitæ existimat.

(79) Errantis Procopii vestigia nuper animad-
versa secutus auctor, alia hæc ex Evagrii lib. II,
cap. 16 deprompta subjicit.

stituti mille trecentos et tres annos, duos ipse solus in Italiae imperio princeps summus obtinuit. Illud porro observandum, quod Occidentis imperium a Romulo initium habens, tanto post tempore altero in Romulo desierit. Cæterum Odoacer Gothus quidem genere, Italico tamen solo educatus, vi barbarica imperio sibi subdito, 103 et regis nomine sibi assumpto, Romanaque republica secundum patrias leges suas instituta, ad decem annos tenuit imperium. Habitavit autem Ravennæ, quæ urbs est Italiae, opulenta admodum et elegans, ad mare sita.

A. C. 466. — Hoc anno ex nubibus ardere visis decidit pulvis, adeo ut ignem depluvium stillare cuncti arbitrarentur. Supplicationibus igitur et processionibus intenti contremiscebant. Ad palmæ vero altitudinem in tectis depositus est. Cæterum ignem verum exstitisse et posthac extinctum Deique benignitate in pulverem versum cuncti asseverabant.

Hoc anno Leo imperator morbo correptus Byzantii vita decessit, Leone Zenonis et Areadnæ filio, quem ante designaverat, imperatoris relicto, mense Januario, indictione duodecima, qui deinde Februario Zenonem patrem in Circi sella, Verina et Areadna opem ad hoc ferentibus, imperii corona redimivit. Solos autem menses decem cum proprio patre Zenone Leo junior imperium associatus, ægra valetudine vexatus exstinguitur: tum Zeno septemdecim annos et duos menses, connumeratis etiam viginti mensibus Basilisci tyrannidi affectis, solus imperat. Improbus porro administrationis specimen Zenone sub ipsis imperii primordiis exhibente,

VARIE LECTIONES.

“ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ βασιλείας A, ἐν Ἰταλίᾳ βασιλείᾳ vulg. “ τοσούτους A, τούτους vulg. “ τὸ γένος A, τοῦ γένους vulg. “ χειρωσαμένου A a, χειρωσάμενος vulg. “ ὅς τοῦ β. A e. “ κατὰ τὸν πάτριον νόμον A, κατὰ τὸν πατρίων νόμον e, κατὰ τὴν τῶν πατρίων νόμων vulg. “ εὐδαίμονα οὖσαν A a, εὐδαίμονουσαν e, εὐδαίμονουσαν οὖσαν I, εὐδαίμονα χωρῶν vulg. “ μὲν Σαρακηνοὶ A, μὲν οἱ Σαρ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(80) Paulus Diac., Evagrii et Theophanis æmimitati correcturus errorem, anno ab Urbe condita 1226 Augustulum a patre Oreste imperatorem renuntiatum testatur: ac deinceps novos imperatores creatos scribens, ab Urbe condita annos haud amplius observat: quod in Augustulo imperium Romanum desiisse sentiat. Jornandes, *De rebus Get.* a conditu Urbis ad Augusti imperium annos 709, ab Augusto ad Augustuli decessum 522 numerat; summa 1231 annorum.

(81) Petavius lib. xii *De doct. temp.* ad annum 5187 et 5188.

(82) Evagrius citatus: Τὴν μὲν βασιλείαν προσηγορίαν ταυτὸν ἀφελὼν, ῥῆγα δὲ προσειπὼν. *Imperatoris nomine repudiato, regem se appellavit.* Πῆξ rex est dignitate minor imperatore, βασιλεὺς imperator.

(83) *Chronicon Alexandrinum* ante annos quinque prodigium, mensis Novembris 11, accidisse testatur.

(84) Convenit Evagrius, lib. ii, cap. 17, de Leonis senioris annis, septemdecim nimirum imperasse: imperium vero deposuisse, et Leoni nepoti reliquisse ipse solus asserit.

A κράτωρ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ βασιλείας “ καθίσταται μετὰ αὐτῆς ἔτη (80) τοῦ Ῥωμύλλου, τοῦ τὴν Ῥώμην κτίσαντος, βασιλείας. Καὶ σημειωτέον, ὡς ἀπὸ Ῥωμύλλου ἢ τῆς Ἑσπέρας ἀκμάσασα βασιλεία πάλιν ἐπὶ Ῥωμύλλον (81) μετὰ τοσούτους “ ἐπαύσατο χρόνους. Ὀδοάκρου λοιπὸν Γότθου μὲν τὸ γένος “, ἐν Ἰταλίᾳ δὲ τραφέντος, χειρωσαμένου “ δυνάμει βαρβαρικῇ τὴν ἀρχὴν, ὅς τὴν τοῦ ῥῆγος “ (82) αὐτῷ περιθέμενος προσηγορίαν, πᾶσαν ἀρχὴν κατὰ τὸν πάτριον νόμον “ τοῖς Ῥωμαίοις προχειρισάμενος ἐπὶ δέκα χρόνους τῆς ἀρχῆς ἐκράτησεν. Ὄκει δὲ ἐν Ῥαδένῃ τῇ πόλει τῆς Ἰταλίας παρὰ τὴν Θάλασσαν εὐδαίμονα “ οὖσαν καὶ καλὴν.

A. M. 5966. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ κόνις κατήλθεν (83) τυρακτούτων τῶν νεφῶν προφανέντων, B ὡς πάντας νομίζειν, ὅτι πῦρ βρέχει. Καὶ πάντες ἔτρεμον λιτανεύοντες. Ἐπὶ δὲ παλαιστῆς ὕψους ἐτέθη ἐν τοῖς κεράμοις. Καὶ πάντες ἔλεγον, ὅτι πῦρ ἦν καὶ ἐσθέση καὶ γέγονε κόνις τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (84) Λέων ὁ βασιλεὺς ἐν Βουζαντῶν ἀβρωστήσας τελευτᾷ, Λέοντα τὸν Ζήνωνος υἱὸν καὶ Ἀρεάδνης νῆπιον ὄντα βασιλέα προχειροτονήσας κατέλιπεν, μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἰνδικτιῶνος ιβ' (85), καὶ τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ ἔστρεψε Ζήνωνα τὸν ἴδιον πατέρα ἐν τῷ καθίσματι τοῦ ἵπποδρομίου, Βερίνης καὶ Ἀρεάδνης συναρραμένον αὐτῷ. Δέκα δὲ μόνους μῆνας τοῦ μικροῦ Λέοντος συμβασιλεύσαντος τῷ ἴδιῳ πατρὶ Ζήνωνι ὄσων τελευτᾷ, καὶ βασιλεύει μόνος Ζήνων 87η εἰς καὶ μῆνας β' (86), συναρθευμένων καὶ τῶν εἰκοσι μνησίων τοῦ Βασιλίσκου τῆς τυραννίδος. Καλεπῶς δὲ ὁ Ζήνων μεταχειρισάμενος τὴν ἀρχὴν, ἐν προομίῳ Μεσσοποταμίας μὲν Σαρακηνοὶ “,

(85) Ita *Chronicon Alexandrinum*, quod de Leone Juniore subdit: Οὗτος Λέων ὑποβληθεὶς ὑπὸ τῆς ἰδίας μητρὸς τῆς ἐπιφανεστάτης Ἀριάδνης, ὡς προσηγορῆσεν αὐτὸν ὡς βασιλέα Ζήνων στρατηλάτης, καὶ πατρίκιος ὁ αὐτοῦ πάππος (lege πατήρ), ἐπέθηκε στέφανον βασιλικὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ αὐτοῦ Ζήωνος: καὶ ἐβασιλεύσεν Ζήνων ὁ Κοδισαῖος ὁ Ἰσαυρος μετὰ τοῦ ἰδίου ἐκγόνου (lege υἱοῦ) ὀλίγον χρόνον· καὶ τῷ εἴ μηνὶ τῆς αὐτοῦ ἡμετέρας ἀβρωστήσας Ἰάνου μηνὶ Δίῳ τῷ καὶ Νοεμβρίῳ ἐτελεύτησεν: *Hic Leo a suamet matre nobilissima Ariadne munitus, ut curaret se a Zenone patre magistro militum, et patricio pro imperatore coli, imposuit diadema regium capiti Zenonis: et imperavit Zeno Codisæns Isaurus cum filio suo Leone exiguo tempore. Leo quippe undecimo consulatus sui mense, mense Dio seu Novembri, morbo extinctus est.*

(86) Malchus sophista apud Photium codice 78. Mense vero Februarii, indictione 12, proximus Zeno alterius indictionis anno 14 mense Aprilii interit. *Chron. Alexandr.* de barbaris Romanorum imperium incurstantibus, et Zenonis vitis Evagrius lib. iii, cap. 1 et 2. Suidas v. Ζήνων.

θράκην δὲ κατέδραμον ὡς ὄννοι σφόδρα τοῖς πράγμασι λυμαινόμενοι, τοῦ βασιλέως ἡθοναῖς ἀτόποις καὶ φράξεσιν ἀβίκοις σχολάζοντος.

A hinc Saraceni Mesopotamiam, illinc Unni Thraciam, damnis ubique gravibus illatis, excurrerunt, dum inter hæc imperator foedis voluptatibus et nefariis facinoribus indulgeret.

A. M. 5967. — Ῥωμαίων βασιλέως Ζήνωνος ἔτος α΄.

A. C. 467. — Romanorum imperatoris Zenonis annus primus.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Πέτρου ἔτος α΄.

Antiochiæ episcopi Petri annus primus.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ μικρὸς δέκα μόνους μῆνας συμβασιλεύσας Ζήνωνι τῷ ἰδίῳ πατρὶ, καὶ προσελθὼν ὡς ὑπατος (87), ἐτελεύτησεν, καὶ μόνος ἐκράτησε τῆς βασιλείας ὁ Ζήνων. Βασιλικὸς δὲ ὁ Βερρίνης ἀδελφός (88) πενθερὰς Ζήνωνος, ἐν Ἡρακλείᾳ διατρίβων τῆς Θράκης, συνεργούσης αὐτῷ καὶ Βερρίνης καὶ τινος τῆς συγχλήτου, ἐστασίασεν κατὰ Ζήνωνος· ἐν φοβηθείς ὁ Ζήνων σὺν Ἀρεάδῃ τῇ ἰδίᾳ γαμετῇ καὶ χρήμασιν ἱκανοῖς φεύγει εἰς Συρίαν κατὰ τὴν φρούριον ἰσχυρὸν Οὐαρά καλούμενον. Εἰς Τεσσαλιῶν ἐκείθεν μετέστη δι' αἰτίαν ταύτην μετὰ τῆς γυναικὸς Ἀρεάδνης, Πλου καὶ Τροκούδου πολιορκούντων αὐτὸν εὐνοία τῶς Βασιλίσκου.... Βασιλικὸς δὲ ἐν τῷ Κάμπῳ ἀνηγορεύθη βασιλεύς· Μάρκον τε τὸν υἱὸν Καισαρὰ ἐποίησεν, καὶ Ζηνωδίαν τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν Αὐγουστὰν ἔστειλεν· καὶ εὐθὺς κατὰ τῆς πίστεως παρετάξατο, Ζηνωδίας μάλιστα παρορμώσης αὐτὸν εἰς τοῦτο. Τιμόθεον δὲ τὸν Ἀλουρον ἀνεκαλέσατο διὰ τύπου (89), καὶ Πέτρον τὸν Γναφεά κρυπτόμενον ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀιομητῶν, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐχθροὶ τῆς ἀγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἐπαρρησιάζοντο κατὰ τῆς ἀληθείας. Ὁ δὲ Ἀλουρος συναγαγὼν ἀτάκτους Ἀλεξανδρεῖς ἐνηθμοῦντας ἐν τῷ Βυζαντίῳ, ἐκ τοῦ παλατίου λιτανεύων ἦλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐποχοῦμενος ὅσῳ (90). Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν λεγομένην Ὀκτάγωνον πτωθεὶς συστρίβη τὸν πόδα, καὶ μετ' αἰσχύνης ἀντέστρεψεν, Βασιλικὸς δὲ τοῦτον εἰς Ἀλεξανδρείαν μετὰ τύπων κατὰ τῆς συνόδου ἐπέμψεν, καὶ Πέτρον Γναφεά εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ τῆς ἀληθείας ἐπίσχυσεν ἀμφοτέρους. Τιμόθεος δὲ ὁ Σαλοφακίολος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας μάρτων Τιμόθεον τὸν Ἀλουρον παραγενέσθαι, ὑπεχώ-

Hoc anno Leo junior solos decem menses cum Zenone proprio patre moderatus imperium, cum consulis more publice processisset, morte raptus est: solusque Zeno imperavit. Basiliscus autem Verinæ Zenonis socrus frater, ejus hortamentis impulsus, eum Heracleæ Thraciæ urbe morarentur, ipsa Verina et e senatoribus quorundam opem ferentibus adversus Zenonem excitavit rebellionem. Periculum metuens Zeno, Areadna conjuge pecuniarumque copia secum asportatis, fugit in Syriam, 104 in castrum quoddam munitissimum, cui nomen Yara. Inde rursus eum Arxadna uxore in Thessædem se recipit ex hujusmodi causa. Illo et Trocundo illuc usque Basilisco bene affectis obsequio eum prementibus, ... porro Basiliscus imperator in Campo acclamatus, mox Marcum filium Cæsarem creat et Augustæ corona Zenodiam conjugem ornat: ac statim, Zenodiam maxime verbis ad id impulsus, rectæ fidei bellum indicit. Quare Timotheum Ælyrum promulgato edicto revocavit exsilio, Petrumque Fullonem in Insomnium monasterio latitanjem sedi restituit: quotquot autem sanctam synodum Chalcedonensem adversarii respuebant, ii liberrime impugnabant veritatem. Ælurus ad hæc, perditis ac sceleratis Alexandrinis, qui forte Cpoli hospitabantur, collectis, e palatio supplicatione ducta, asino vectus ad ecclesiam profectus est: eumque ad adem Octagonum dictam advenisset, asino lapsus, attrito pede cum ignominia retromearo coactus est. Eum posthæc imperiali diplomate munitum et synodi decretis iusensum Basiliscus Alexandriam transmisit, et Antiochiam Petrum Fullonem; amicis

VARIÆ LECTIONES.

ἡ κατέδραμον] κατέλαβον Α. ἡ προσελθὼν Α, προσελθὼν vulg. ἡ ἐστασίασεν Α, ἐστασίαζεν vulg. ἡ Ὀρθὴ Α, Οὐρθὰ e f. ἡ εἰς Τεσσαλιῶν] εἰς τὴν οὐβίην Α, εἰ; Τεσσολίην e f. ἡ Τροκούδου Α, Σακούδου vulg. v. inf. p. 192. ἡ αὐτὸν Α, αὐτῶν vulg. ἡ εὐνοία Α, ἐνοία vulg. ἡ Ζηνωδίας μάλιστα Α c, Ζηνωδίας δὲ μάλ. vulg. ἡ ἐποχοῦμενος Α, ὀχοῦμενος vulg. ἡ ἀντέστρεψεν Α e f, ἀνίστρεψεν a, ἔστρεψεν vulg. ἡ εἰς Ἀλεξανδρείαν μετὰ τύπων Α, μετὰ τύπ. εἰς Ἀλ. vulg. ἡ Σαλοφακίολος Α (v. p. 175) Σαλοφρακίολος vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(87) Consul eo anno exstitit ex citato Chronico, et trabea consulari ornatus munera in populum publice sparsit: quod sæpius apud auctorem est ad προστρέχεται. Consulari habitu ac pompa in plebem prodians: quæ trita vocis hujus significatio, nunquam τοῦ προστρέχεται, quicquid P. Goar contendat, exque vitioso suo codice contra aliorum fidem. Buccard. nihil ad rem, quem ut consul præcedebat, nempe Zenonem patem. Φεύγει εἰς Ἰσαυρίαν. Sic Cedr. Niceph. ac bene. Fuit enim Isauria uatus, ex qua etiam postmodum nilites præsidio summos induxit in urbem. Anonymus auctor, qui in cod. Vat. 1 suppllet vitas Marciani, Leonum, Zenonis, atque Anastasii: προσέφυγε τῇ βίᾳ πατρίδι, profugit in patriam. COMBEFIS.

(88) Evagrius lib. iii, cap. 5, Jornandes De regn. et tempor. successionē. — Chronicon Alexandr. ad Zenonis annum 3. Malchus sophista, et Candidus Isaurus apud Photium codd. 78 et 79, et Theodorus Lectôr, lib. i Collect. (89) Τύπος, edicta universalia, canones, regulas vocant Græci recentiores, eos de quibus hic mentio, ἐγκυκλίους συλλαβάς, Evagrius cap. 4 ἐγκυκλίους ἐπιστολάς; et ἐγκύκλια Nicephorus. Auctor ipse εὐνον γενιὸν inferius scribit. (90) Quod pro amore foret, vel curru vectos, vel jumento asinove insidentes patriarchas, litanias sive processionum preces celebrare. Recolenda quæ de sancto Proclo superius lecta. Theodorus Lector legendus.

utriusque adversus veritatem exasperatis et ejus A
 suasu corroboratis. Timotheus autem Salophacioli-
 us, Alexandriae antistes, audito Timothei Aeluri
 adventu, ad monasteria in Canopo posita, in qui-
 bus asceticam vitam olim fuerat professus, seces-
 sit. Hunc multis in plures alios illatis malis, quod
 omnibus clarus existeret, laedere non potuit Aelu-
 rus : quin imo Aeluro Alexandriam adventanti
 partium ejus studiosi succlamabant : *Hostes tuos*
ribasti, o papa. Ille vicissim respondebat : *Ita est,*
civari. Hoc pacto impius ille execrationes in Chal-
 cedonensem synodum conjecit. Caeterum Julianus
 Antiochiae praesul, ex gestis rebus dolore concepto,
 vitam amisit. Petrus autem Fullo thronum inva-
 dens, se ad anathemata et tumultus excitandos con-
 vertit : ex quo caedes et donorum direptiones ob
 appositum ter sancto hymno additamentum. Basili-
 scus edicto in publicum lato Chalcedonensem
 synodum eliminavit, et Acacium Cyprius illud idem
 jussit exsequi : verum totius civitatis, mulierum
 etiam ac puerorum, conferta plebs adversus Basili-
 scum concurrens in ecclesiam scelus prohibuit.
 Acacius autem atra veste proprium corpus, tum
 thronum, ac tandem altare nigris velamentis cir-
 cumcinxit : magnus quoque ille Daniel divino
 plane zelo accensus, columna, qua considerat, de-
 scendit et cum Acacio populi que frequentia assi-
 dus cunctis ecclesiasticis conventibus aderat.
 Caeterum Perozus adversus Nephthalitis Hunnos
105 cepit expeditionem et in fugam versos armis
 insequabatur. Illi per montium angusta loca in
 leves turmas dispersi, dextrorsum et sinistrorsum

ρησαν εν τοις μοναστηριοις του Κανωπου, ων γε-
 γονει ⁷⁶ και της ακησεως. Πολλους δε κακωσας ο
 Αιλουρος Τ μίθεου βλάβαι ουκ Ισχυσεν δια το υπε-
 πάντων αγαπασθαι αυτον. Εισερχομεν δε τω Αι-
 λουρω εν Αλεξανδρει· επροσβουν τον αισχρον εκεινου
 οι σπουδασται αυτου· Εψωμισας (91) τους εχθρους
 σου, ω παππας (92)· ο δε αντερος ⁷⁷ αντεφονει·
 Ναι· οντως εψωμισα. Ουτος ⁷⁸ ο δυσσεβης και την
 εν Χαλκηδονι συνοδον ανεθεματισεν. Ιουλιανος δε ο
 επισκοπος Αντιοχειας τεθηνηκεν απη λυπησ των γε-
 νομενων. Πετρος δε ο Γναφευς καταλαβων τον θρονον
 εις αναθεματα και παραχας εχωρησεν. Οθεν φνοι
 και αρπαγαι δια την προσθηκην του Τρισαγιου γε-
 γονασιν. Βασιλσκος δε τυπη γενικω την εν Χαλκη-
 δονι συνοδον εξεβαλεν, και Ακακιον ⁷⁷ τον Κωνσταν-
 τινουπολεως κελευσας του αυτο ποιησαι. Αλλ η πό-
 λεις απασα συν γυναιξ και τεκνοις εις την εκκλη-
 σιασ συνανελουσα κατα Βασιλσκου, τουτο εκωλυ-
 σεν. Ακακιος δε μελανειμονησας ⁷⁸ (93), τον θρονον
 και το ⁷⁹ θυσιαστηριον μελανω ⁸⁰ ημφιασεν. Δανηξ
 δε ο μεγας του στυλου αποθας δι ενθεον ζηλον Ακα-
 κιω τωσ και τω λαω συνεκκλησιασεν. Περωξης ⁸¹
 δε επεστράτευσεν (94) κατα των Νεφθαλιτων ⁸² Ουν-
 των, και τρέφας αυτους εδιωκεν. Αυτοι δε εν στε-
 νοις τοποις την φυγην ποιουμενοι κατα ολιγον εν
 τοις ορεσι, δεξια τε και αριστερα υποχωρουντες,
 εξοπισω τουτων γενηθεντες, αφυλακτους αυτους
 απεκλεισαν. Στενωθει; δε Περωξης ητειτο ειρηνην.
 Ο δε των Νεφθαλιτων βασιλευς ου προτερον τουτο
 ποιησαι, πριν πεσων τουτον προσκυνηση και ορκου
 πληροφορηση, μηκει κατα των Νεφθαλιτων κατα-
 στρατευσαι ⁸³. Ο δε τη βίβ συνεχομενος τουτο

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ εγεγονει vulg. ⁷⁷ αντερος add. ex A e f. ⁷⁸ ουτος A, ουτως vulg. ⁷⁷ και Ακακιον A e, Ακ. δε vulg.
⁷⁸ μελανειμονησας A, μελανομονησας vulg. ⁷⁹ και το θυσ. A, και θυσ. vulg. ⁸⁰ μελανω add. ex A, in
 quo tamen μελανωω legitur. ⁸¹ Περωξης A, Περωξης vulg. ⁸² Νεφθαλιτων A b. l. et infra. ⁸³ καταστρα-
 τευσαι A, στρατευσαι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(91) *Tarpe illud acclamabant : Velut manso pa-*
visti puerorum more, ac decepti inimicos tuos. Me-
 taphora a utricibus, quæ sic pueros manso pas-
 cant, ipsæque majora deglutiant. Aristoph. in
Equit. : *Επισταμαι αυτων οι; ψωμιζεται· αντι του,*
οι; απατδται και χαιρει. **COMPERTIS.**

(92) Dictio vocandi s gnificatu accipienda. Hinc
 Cedrenus vocative παπα. Non minima scriptorum
 pars inter Græcos a Cyrilli, Celestini papæ Romani
 in concilio Ephesino legati, temporibus patriarcham
 Alexandrinum papæ nomine remunerande Cyrilli
 pietatis, et in sedem Roman. obsequiorum gratia
 compensandorum scribunt fuisse donatum. Tanti
 privilegii penes ipsos sit fides, quæ Nicephoro,
 lib. xiv, cap. 34 auctoritate nutat : *Εξ ου λεγος,*
inquit, και το τη; μετρας επιθεμα ειληφεναι, και την
του παπα προσηγοριαν λαβειν, και της οικουμένης
χριτην ονομαζεσθαι· Ex quo tempore fama est (mihi
certe fabula) nitram illum, et papæ appellationem,
atque ut universi orbis iudex appellaretur, accepisse.
 Fabula, inquam, insulsissima. Athanasius enim
 Cyrillo prior seipsum papam epistola ad Antio-
 cienses scribit : *Οι επιστελιαντες, ο τσ παπας Αθνα-*
σαστος, και οι παρατυχοντες συν αυτω εν Αλεξαν-
δρει· Qui epistolam scripserunt. sunt isti : papa
Athanasius, et qui cum illo Alexandriae fuerunt.
 Præcessorem Alexandrum papam compellat Alexan-

drinus clerus apud ipsum Athanasium, et Epiphra-
 nium hæresi 69 : *Μακαριω παπα, επισκοπω ημιων*
Αλεξανδρω, οι προσδυτεροι, και οι διακονοι· Βεατο
papa episcopo nostro Alexandro presbyteri et diaconi,
in Domino, saluem. Et in epistolæ processu : *Τι*
μέμφεσθε Αλεξανδρω τω παπα λεγοντι εκ του Πα-
τρως τον Υιον; Quid expositulastis cum Alexandro
papa ex Patre Filium asserente? Hieroclam, vulgari-
 us Hieroclam ea appellatione primum quondam
 salutatum ex Ecclesiensi Chronici Orientalis pag.
 115 observo. *Hieroclas primus fuit, qui eo nomine*
cognominatus est. Etiam Ethnicis Jovem γεννητορα
 παπαν dixerunt. De voce παπας, et duplicato π
 παπας Suidas.

(93) In stupendi ac plane insoliti luctus signum.
 Nigrum quippe colorem suis in officiis Ecclesia
 Græca respuit : quæ non nisi album, vel per qua-
 dragesimam purpureum admittere solita est. De
 Ecclesiæ illius coloribus ad euhologica disserui-
 mus.

(94) Hæc a Procopio mutnata lib. i *De bello*
Persico statim sub initium : qui Hunnos istos Euthalitis
 appellat, mores et genus describit, ac de-
 mum Perozam (sic enim vocat) ad orientem con-
 versum (Euthalitarum rege adoratum ab eo
 se existimante) ex magorum consilio solem ado-
 rasse.

δρᾶσαι ἡναγκά. ὤη, καὶ ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ ὑπέστρεψεν. A se recipiunt: demum retro Persas collecti, incustoditos angustiis locorum includunt. Ita Perozes arctatus pacem expetit: quam non prius Nephthalitarum rex concessit, quam ille pronus in terram ipsum adorasset, et interposito juramento luisset

pacius, se non amplius bellum Nephthalitis illaturum. Perozes necessitatis vi constrictus, illubenti animo id omne præstiturum pollicetur et cum multo dedecore revertitur: latæ tamen ignominia postmodum impatiens violatis fœderibus armis eos laceessere non destitit.

A. M. 5968. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Τιμοθέου Ἀλλοῦρου ἐτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν (95) Κωνσταντινουπόλεως ὑπερμαχοῦντων ⁹⁵ τῆς ἀγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, φοβηθεὶς Ἀκάκιος τὰ πλήθη ὁμοφρονεῖν αὐτοῖς ὑπεκρίνατο· ὅθεν ἐπὶ ἀμβωνος κατὰ Βασιλίσκου καὶ Ζήνωνος προσεφώνει. Βασιλίσκος δὲ μαθὼν ταῦτα, καὶ φοβηθεὶς τὸ θερμὸν τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως ἐξῆλθεν, κελύσας τῇ συγκλήτῳ μηδένα συντυχεῖν ⁹⁶ Ἀκακίῳ (96)· ἔμελλε γὰρ ὁ λαὸς ἐμπυρρίζειν τὴν πόλιν. Δανιὴλ δὲ ὁ θαυμάσιος Στυλίτης παραλαβὼν τοὺς μοναστάς καὶ τοῦ λαοῦ τοὺς ζηλωτάς, ἐξῆλθεν πρὸς Βασιλίσκον καὶ μετὰ πολλῆς παρρησίας αὐτῷ διελέχθη· ἀλλ' οὐ προσήκατο αὐτούς.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Περώζης πάλιν ἐπιστρατεύσας πρὸς τοὺς Λευκοὺς ⁹⁷ Οὐννοὺς (97), τοὺς λεγομένους Νεφθαλίτας, ἀπώλετο πανστρατί. Ὁρῶξαντες γὰρ τὰ φρον βαθεῖαν, καὶ καλάμους ἐπιθέντες καὶ γῆν ἐπιχώσαντες ⁹⁸ ἔμειναν ἐνδον. Ὀλίγους δὲ ὑπαντήσαι τούτοις ἀποστειλάντες καὶ αὐδὶς εἰς φυγὴν τραπέντες καὶ κατὰ ⁹⁹ τὰ στενὰ διαδάντες, ὁμοῦ τοὺς ἄλλους ἐφυγον. Οἱ δὲ Πέρσαι μὴδὲν δεῖνδον ὑποπεύσαντες, ἀκρατῶς τούτους ἐδίωκον, καὶ πάντας ὁμοῦ σὺν τῷ Περώζῃ καὶ τοῖς αὐτοῦ παισὶν εἰς τὸ βάραθρον ¹⁰⁰ ἐμπιπόντες, ἀπώλοντο. Ὁ δὲ Περώζης αἰσθόμενος τοῦ δεινοῦ, τὸν μάργαρον (98), ὃν αὐτὸς εἶχεν λευκότερον καὶ μέγαν, εἰς ὑπερβολὴν ἐντιμον, ἐξ ὧτὸς τοῦ δεξιῦ ἀφελόμενος, ἐρρίψεν, ὅπως μή τις αὐτὸν ὀπίσω ¹⁰¹ αὐτοῦ φορέσῃ ¹⁰², ἐπὶ ἀξιοθέατος ὑπερφύως ἦν, οἷον ¹⁰³ οὐπω πρότερον ἐτέρῳ βασιλεὶ γέγονεν. Οὕτω μὲν Περώζης διεφθάρη σὺν πάσῃ τῇ στρατιᾷ. Ὅσοι δὲ Περώζῃ μὴ συστρατεύσαντες, Καθάδην βασιλεῖα εἶλαντο ¹⁰⁴ τὸν Περώζου νεώτερον

A. C. 468. — *Alexandriæ episcopi Timothei Æluri annus primus.*

Hoc anno cleri monachorumque Cpolitianorum agmine pro Chalcedonensi synodo decertante, territus Acacius, in unam cum eis ire sententiam dissimulans, ea de causa adversus Basiliscum et Zenonem ex ecclesiæ suggestu peroravit. Quo comperto populi furorem Basiliscus metuens excessit civitate, nequis Acacio familiaritatis aut conviciis præberet consortium, indicens senatui: jam enim populus igne civitatem devastare parabat, Daniel autem Stylites, vir ille mirandus, et monachorum et populi turba nonnullis rerum divinarum æmulatoribus assumptis, ad Basiliscum profectus, multa libertate coram eo disseruit, cujus ille sermonem respuit.

Hoc eodem anno Perozes iterum adversus Unnos Albos nomine, qui et Nephthalitæ, arma movens, ex integro profligatur. Fossa quippe profundius excavata, calamos cum terra leviter aggesta desuper imponentes, latenter in ea Persas præstolabatur. Paucis autem, qui Persico exercitui occurrerent missis, iisdemque in fugam versis, et exinde locorum angustias subeuntibus singulis et una fugientibus reliquis, Persæ nihil adversum suspicati effusis habenis eos insectati omnes cum Peroze ipsiusque liberis in barathrum incidentes perierunt. Perozes dolum expertus, gemmam quam habebat candidissimam et insignem atque immensi pretii, aure dextra detractam a se projecit, ne aliquis post eum illam gestaret, cum tam eximiae et admirandæ speciei existeret, qualem nondum prius rex alius possedisset. Tali strage Perozes cum omnibus copiis periit. Porro in hac expeditione qui se Perozi **106** comites non adjunxerunt, juniorem ejus filium Ca-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁵ ὑπερμαχοῦντες e f, ἀγίας om. f. ⁹⁶ συντυχεῖν A, τυχεῖν vulg. ⁹⁷ τοὺς Λευκοὺς Οὐννοὺς A, τοὺς λεγομένους Λευκοὺς O. vulg. ⁹⁸ καὶ καλάμους ἐπιθέντες καὶ γῆν ἐπιχώσαντες A, καὶ καλάμου, καὶ γῆν ἐπιθέντες vulg. ⁹⁹ κατὰ A e, καθ' εἰς vulg. ¹⁰⁰ εἰς τὸ βάρ. A, εἰς βάρ. vulg. ¹⁰¹ ὀπίσω A, ὀπισθεν vulg. ¹⁰² φορέσῃ A, φορήσῃ vulg. ¹⁰³ οἷον e, ὅσον vulg. om. A. ¹⁰⁴ εἶλοντο A, sed vid. p. 122.

JAC. GOARI NOTÆ.

(95) Evagrius lib. iii. cap. 7, Theodorus Lector. D (96) Anast. *neminem loqui cum Acacio*: nempe ad ei exhibendam molestiam, quod ita in eum e suggestu declamasset; sive quia ejus probaret consilium, fiteque omnia agi sciret ad illudendum catholicis, sive quia inde magis irritandam plebem timeret. Vim illam vocis τυχεῖν, ἀντὶ τοῦ, χρῆσθαι: in malum, etiam adverterunt alii. Interpres in sensum oppositum abductus. Barb. Peyr. etc., συντυχεῖν habent. **COMMENTS.**

(97) Quos anno præcedente auctor Nephthalitas, Euthalitis Pal. cod. Νεφθαλίτας ubique Procopius memoratus: eo quod e Soli Hunnorum albi sunt, neque item sædi aspectu, neque ferarum modo,

velut alii victitantes, sed sub uno degentes principe politicam vitam agunt inter se, et cum vicinis jus fasque colunt, æque ac Romani et alii omnes. Ad Persidis boreale latus eos statuit Ortelius in Lexico: ex studio simulandæ fugæ a Procopio eis ascripto Parthos esse censeo. De iisdem Agathias, lib. iv. versus finem.

(98) Cujus inventionem, ambitum, pretium et jacturam narrat Procopius *De bello Persico*, lib. i ineunte. Photius cod. 63: *Μαργαρίται, καὶ μάργαροι λέγονται, καὶ μαργαρίται. Εὐρηται γὰρ ὁ μάργαρος παρὰ τὴ Προκοπίῳ τῷ βῆτορι, καὶ ἄλλοις ἀξιολόγοις.*

badem nomine sibi præfecerunt regem. Barbari A vero etiam tributis onere adjecto, duos annos Persis imperavere. Cabades porro potestate nimis violenter usus, lata lege mulieres communes haberi sanxit. Qua moti Persæ regno Cabade remoto, Blasium quem Valam quoque dixerunt Perozis fratrem instituerunt regem: alter quippe Perozi filius non exstabat. Cæterum Cabadis uxore marito custodia detento delita officia præstante, custodia præpositus, mulieris, cujus forma plane fuit elegans, amore cœpit ardere. Cabades, si modo posset e vinculis evadere, uxorem, ut se dederet, rogavit. Quo facto liberius illa Cabadem frequentans, impensiore cultu famulabatur. Interea Seoses Cabadis amicus per uxorem significat, se in quodam agro equos et homines tenere paratos. Quapropter ingruente nocte Cabades conjugii suadet, vestem propriam illa sibi daret, et quam habebat ipse, conjux assumeret et in carcere consideret. Ita Cabades vinculis ereptus, equo conscenso, cum Seose ad Unnos, Nephthalitas vocatos, se recipit, quorum rex, filia Cabadi in uxorem tradita, cum copioso exercitu in Persas immittit. Carceris autem custodes uxorem Cabadis vestibus indutam ipsum Cabadem esse in carcere per plures dies arbitrabantur. Sed Cabades cum Unnicis copiis in Persiam irrumpens, nullo labore regnum obtinuit, Blasiumque, Valam dictum, oculis privavit et habuit sub custodia: regnum vero in tuto posuit; æque solers enim ac strenuus fuit. Regnavit autem post hæc annis undecim. τὸν Οὐαλᾶν ἐξετύφλωσεν καὶ ἐν φυλακῇ⁹ εἶχεν, τὴν δὲ Οὐαλᾶν ἐξετύφλωσεν καὶ ἐν φυλακῇ⁹ εἶχεν, τὴν τε καὶ δραστήριος. Ἐφράτησε δὲ μετὰ ταῦτα ἔτη

A. C. 469.—*Persarum regis Valæ annus primus.* C

Hierosolymorum episcopi Anastasii annus primus.

Hoc anno illo et Trocundo Zenonem obsidione bellica prementibus, Basilisco vero, quæ pollicita illis fuerat, nullatenus adimplente, ac insuper senatu ob morum improbitatem et vesaniam Basiliscum non amplius ferente, litteris ad eum missis, ipsi Illus et Trocundus Zenoni reconciliati, eodem secum adducto, in regiam urbem regressi sunt. Basiliscus, his recessit, Armatiæ proprium nepotem Thraciæ ducem cum sibi commissis copiis et Croteos plebe adversus Zenonem misit eumque juramento in sanctum baptismum 107 dato, ne se proderet, obtestatus est. Armatius ad Nicæam Bithyniæ occurrens Zenoni tantum incussit terrorem, ut quin cum auxiliaria Isaurorum manu retrocederet, parum

υἶόν. Ἦρξαν δὲ Περσῶν οἱ βάρβαροι χρόνους δύο εἰς φρόρον ἀπαγωγῆν. Καβάδης δὲ ἐπὶ τὸ βιαίτερον⁹⁹ τῇ ἀρχῇ χρώμενος, κοινὰς τὰς γυναῖκας ἔχειν ἐνομοθέτησεν· ὅθεν οἱ Πέρσαι τοῦτον τῆς ἀρχῆς παρῆλυσαν, καὶ δῆσαντες εἰς φυλακὴν ἀπέθεντο, Βλάσιον¹⁰⁰ δὲ τὸν καὶ Οὐαλᾶν, ἀδελφὸν Περῶζου, βασιλεῖα ἐποίησαν διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλον υἶόν Περῶζου. Ἡ δὲ γυνὴ Καβάδου διηκόνει αὐτῷ ἐν τῇ φρουρᾷ. Ὁ δὲ τῆς εἰρκτικῆς ἀρχῶν ἤρξατο ἐρᾶν τῆς γυναικὸς εὐπρεποῦς οὐσης. Ὁ δὲ Καβάδης παρεκάλεσεν τὴν γυναῖκα ἐνδοῦναι τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ πως δυναθῆ ἔκφυγεῖν τοῦ φρουρίου. Τοῦτου δὲ γενομένου, ἀκωλύτως ἡ γυνὴ πρὸς Καβάδην εἰσοῦσα τοῦτον ἐθεράπευεν¹⁰¹. Φίλος δὲ Καβάδου τις, ὄνυματι Σεώσης¹⁰², διὰ τῆς γυναικὸς τῷ Καβάδῃ ἐδήλου, θεοὶ ἵππους τε καὶ ἄνδρας ἐμπαρασκευοῦς ἔχει ἐν τινι χωρίῳ. Ὁ δὲ Καβάδης, νυκτὸς ἐπιλαβούσης, πείθει τὴν γυναῖκα ἐσθῆτα μὲν αὐτῷ τὴν οικίαν δοῦναι, τὰ δὲ αὐτοῦ ἱμάτια φορέσαι αὐτὴν, καὶ ἐπὶ τῆς εἰρκτικῆς καθέζεσθαι. Οὕτω μὲν οὖν Καβάδης ἐξελθὼν ἐκ¹⁰³ τοῦ δεσμωτηρίου, τῷ ἵππῳ ἐπιβάς σὺν τῷ Σεώσῃ, εἰς Οὐννοὺς τοὺς Νεφθαλίτας ἀφίκετο. Καὶ τούτῳ τὴν θυγατέρα ἡ βασιλεὺς γυναῖκα δίδουσι. Οὕτω τε στρατεύμα πολὺ τούτῳ δούς ἐπὶ Πέρσας συνέπεμψεν. Οἱ δὲ φυλακῆς κατιδόντες τὴν γυναῖκα ὑπετόπαζον Καβάδην εἰς τὸ δεσμωτήριον εἶναι τοῖς ἱματίοις Καβάδου¹⁰⁴ ἡμφιεσμένην ἐπὶ ἡμέρας ἰκανάς. Ὁ δὲ Καβάδης σὺν τῷ Οὐννικῷ στρατῷ εἰς Περσίδα εἰσβαλὼν, πόνῳ οὐδενὶ τὴν τε βασιλείαν ἐκράτησεν καὶ Βλάσιον¹⁰⁵· δὲ βασιλείαν ἀσφαλῶς διεφύλαξεν. Ἦν γὰρ ἀγγλίνου¹⁰⁶ ἕνδεκα.

A. M. 5909.—*Persarum Basileus Oualæ Eros d.*

Hierosolymorum episcopi Anastasii annus primus.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἴλλος καὶ Τροκοῦνδος⁹ (99) οἱ πολιορκοῦντες Ζήνωνα, ὡς Βασιλίσκου τὰ ὑποσχεθέντα αὐτοῖς μὴ πληροῦντος, καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς βαρυνόμενης τῇ ἀρχῇ Βασιλίσκου διὰ μοχθηρίαν τρόπων καὶ ἀνοιάν, γράφουσιν¹ πρὸς αὐτούς, φιλιωθέντες τῷ Ζήνωνι, δ² τε Ἴλλος καὶ Τροκοῦνδος, καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν ἐπᾶνήρχοντο. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Βασιλίσκος Ἀρμάτιον τὸν ἴδιον ἀναγὼν στρατηγὸν ὄντα τῆς Θράκης μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀπέστειλε κατὰ Ζήνωνος, ὀρκίσας αὐτὸν εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, μὴ προδοῦναι. Ὁ δὲ Ἀρμάτιος συνάντησας τῷ Ζήνωνι κατὰ Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας οὕτως αὐτὸν κατέπληξεν, ὡς μικροῦ δεῖν ἀνα:

VARIE LECTIONES.

⁹⁹ βιαίτερον A, βεβιαίτερον vulg. ¹⁰⁰ Βλάσιον δὲ A, καὶ Βλάσῃ vulg. ¹⁰¹ ἐθεράπευεν A, ἐθεράπευσεν vulg. ¹⁰² Σεώσης A, Σεούσης a, Σεόσης f, Σεώσις vulg. ¹⁰³ ἐκ add. ex A. ¹⁰⁴ verba: τοῖς ἱματ. Καθ. ἡμφιεσμένην transponenda esse videntur ante ὑπετόπαζον. ¹ Βλάσιον A a e, Βλάστην vulg. ² ἐν φυλακῇ A, ἐν τῇ φυλ. vulg. ³ Τροκοῦνδος A a, Τροκοῦνδος f, Περοκοῦνδος vulg. li. l. et infra. ⁴ γράφουσιν A e, καὶ γράφουσης vulg. ⁵ ὁ τε Ἴλλος] ὅτε Ἴλλος A, ὅτε καὶ Ἴλλος vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(99) Leguntur ista ex plurima parte in *Chronico Alexandrino* ad annum Zenonis 4 et 10. Quædam indicant Theodorus Lector in *Collect.*; Evagrius, capp. 8, 11, 12 et 24; Procopius, *De bello Vand.* l. b. 1; Malchus, et Candidus Photii cod. 78 et 79;

Jornandes, *De reg. et temp. successione.* Suidas v. Ἀρμάτος, Procundum; *Chronicon Alexandrinum*, Trocundum; Barouius, Pronundum; Peyrez, Tricundum.

σπράξαι μετὰ τῆς Ἰσαυρικῆς βοηθείας πάσης. Ἄλλὰ ἄνθρωποι τοὺς παρὰ Ζήνωνος καὶ οὗτος ὡς ἐπὶ παλὴν τυφλωθεὶς καὶ ὑποσχέσει διαδόχου στρατηλατίας, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Βασιλίσκου Καίσαρα ποιῆσαι καὶ συγχάθερον αὐτοῦ σὺν αὐτῷ, κατὰ Βασιλίσκου ἐπανήλθεν. Τοῦ δὲ Ζήνωνος σὺν Ἀρεάδῃ τὴν βασιλεύσαν καταλαβόντος, ἐδέχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς συγκλήτου. Ὁ δὲ Βασιλίσκος ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τὸν βασιλικὸν ἀποθέμενος στέφανον ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ, ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ προσέφυγεν σὺν Ζηνοδῆϊ τῇ κακοδόξῃ αὐτοῦ γυναίκι. Ὁ δὲ Ζήνων καταλαβὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν παρεγένετο (1), καὶ οὕτως εἰσηλθὼν εἰς τὰ βασιλεία. Ἀποστελλας δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔλαβε τὸν Βασιλίσκου, τοῦ αὐτῷ λόγον, μὴ ἀποκεφαλίζεν αὐτὸν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὃν ἀποστελλας εἰς Κουκουσοῦν τῆς Καππαδοκίας ἢ ἀποκλεισθῆναι προσέταξεν εἰς ἓνα πύργον (2), σὺν γυναίκι (3) καὶ τέκνοις, καὶ τῷ λιμῷ διαφραρῆναι· τινὲς δὲ φασὶν, ὅτι ἀπαγόμενος ἀποσφράττεται. Ἐθῆως δὲ ἱππικὸν ποιήσας Βασιλίσκου τὸν Ἀρματίου υἱὸν προβάλλεται ὁ Ζήνων Καίσαρα, καὶ κατὰ τὰς ὑποσχέσεις συνεκάθισεν ἐν βασιλείᾳ ἐν τῷ σέκῳ (4), καὶ εἴμα τοὺς ἡνιόχους σὺν τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ Ζήνων ἀνυπολόγητος, ὅτι ἢ οὐκ ἐφύλαξεν Ἀρμάτιος πιστὰ τῷ βασιλεῖ θυμῶς, οὐδὲ ἐμοὶ φυλάξει· ἀλλ' ἐὰν ἀνδρωθῆι ὁ Καίσαρ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐπαναστήσεται μοι· ἐγὼ δὲ ἐ συνεθέμην αὐτῷ ἐπὶ κλήρωσα καὶ στρατηλάτῃν αὐτὸν ἐποίησα, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Καίσαρα· ἐκέλευσε σφαγῆναι αὐτὸν ὡς ἐπίορχον· καὶ ἐσφάγη εἰς τὸν κοχλίαν τοῦ παλατίου (5), ὡς ἀνήρχετο εἰς τὸ ἱπποδρόμιον τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ τὸν Καίσαρα ἐχειροτόνησεν ἀναγκώσῃν. Ἀρεάδῃ γὰρ αὐτὸν ὡς ἐξάδελφον δέξασαν, ἐξ μετὰ ταῦτα Κυζίκου ἐπισκόπησεν ἄριστα. Ὁ δὲ Ζήνων Πέτρον Γναφεῖα ἀπεστράφη διὰ τὸ συντρέχειν αὐτὸν τῷ Βασιλίσκῳ. Ψήφῳ δὲ τῆς ἀνατολικῆς συνόδου καθηρέθη, καὶ ἀντ' αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ μετὰ τρίμηνον ἐκβλήθει, καὶ μετ' αὐτὸν Στέφανος ἀνὴρ εὐλαβὴς προεβλήθη Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος. Ὁ δὲ Πέτρος εἰς Πιτύους ἐξοριζόμενος, ἀπατήσας τοὺς ἀπάγοντας, προσέφυγεν εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον Ἐόχατων. Τιμόθεος δὲ ὁ Ἀίλουρος ἐν τούτοις θνήσκει, ἀντ' αὐτοῦ δὲ Πέτρος ὁ Μογγὸς εἰσάγεται,

A abfucrit : verum amplorum donorum pollicitationibus etiam ipse obcecatus, tum quod magistri militum officio succederet, inescatus spe, filiumque Basiliscum nomine creandum Cæsarem Zenonisque ipsius videre assessorem, Basilisco factus hostis iter convertit. Zeno deinde cum Areadna ad urbium reginam accedens exceptus est a populo et a senatu. Basiliscus in ecclesiam fugiens, deposita sacra in mensa corona, cum Zenodia conjuge pravaram opinionum sectatrice in baptisterium se recipit. Ita Zeno regiam recuperavit. Missis autem in ecclesiam, qui Basiliscum detinerent, nec ipsum nec ejus liberos capite prectendos fidem dedit: Cucusum tamen Cappadociae missum cum uxore et liberis sub custodia servari et fame confici jussit: alii dnm abduceret jugulatum narrant. Confestum vero circensibus ludis celebratis, Basiliscum Armatii filium Zeno Cæsarem declarat: hic in regia sella juxta patri facta pollicita ad imperatoris latus adsedit, imo cum imperatore præmia distribuit aurigantibus. Porro Zeno hæc secum animo volutans: ut Armatius dato jurejurando fidem oppignoratam imperatori nullatenus liberavit, ita neque mihi servaturus est in posterum: imo si vires cum ætate sumpserit filius ejus Cæsar jam renuntiat, dubio procul in me insurget: quod promiseram implevi; patrem militiæ magistrum, Cæsarem filium institui. His perpensis ipsum, ut perjurum, in palatii cochlea, qua tenditur in circum, obtruncari, Cæsarem autem ejus filium lectorem præcepit ordinari: Areadne quippe ipsum ut consobrinum voluit servatum, et postmodum Cyzici episcopatum optime gessit. Cæterum Petrum Fullonem, ut qui Basilisco faverat, Zeno habuit exosum. Orientalis itaque synodi decreto dignitate motus est, et in ejus locum Joannes ordinatus. Hic quoque post menses tres ejicitur, ac demum successor ejus Stephanus vir pietate spectabilis Antiochiæ promovetur episcopus. Petrus autem Pityos relegatus, custodes eludit et ad sanctum Theodorum Eocharum tutelarem profugit. In his Timotheus Ælurus moritur et in ejus locum Petrus Mongus inducitur, vir nequam et veritatis adversarius, olim depositionis pœna mulctatus. Hic ab uno episcopo eoque pariter de-

VARIE LECTIONES.

¹ ὡς om. A. ² ἀποστ. εἰς Κουκ. τ. Καππ. om. A. ³ τῷ βασ. A. αὐτῷ βασ. vulg. ⁴ σέκῳ A. σέκῳ vulg. ⁵ ἀνδρωθῆι A. ἀνδρευοθῆι vulg. ⁶ ὁ υἱὸς A, ὁ καὶ υἱὸς vulg. ⁷ εἰς τὸν x. A alii, εἰς τὴν x. vulg. ⁸ αὐτὸν A. αὐτῷ vulg. ⁹ post Ἰωάννης im vulg. sine codd. additum legitur: ἐχειροτονήθη, quod melius abest. ¹⁰ Πιτύους A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(1) Omisit interpr. verba, ὁ δὲ Ζήνων καταλαβὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν παρεγένετο, Zeno ubi venisset, ad ecclesiam accessit, sicque in palatium ingressus est. Velut nimirum voti causa recepto imperio, et ut pietatis illa larva civium sibi benevolentiam conciliaret. *Conservis.*

(2) Λιμῶν πύργον vocat Chron. Alex., sicutium Jurnandes.

(3) Cuncti codd. legunt γυναίκι, numero multitudinis.

(4) In sella, seu sessionis loco. Supra etenim συγχάθερον elevate Zeno promiserat. Nota sequens locum clarius illustrat.

(5) Ex *Chronici Alexandrini* verbis ad Constantinum annum 23 lucem hæc intuantur: Παλάτιον μέγα ἐποίησε πλησίον τοῦ ἱππικοῦ (καὶ) τὴν ἀνοδὸν ἀπὸ τοῦ παλατίου εἰς τὸ κάθισμα τοῦ ἱππικοῦ διὰ τοῦ λεγομένου κοχλοῦ· *Regiam amplam proxime circum condidit, et ascensum a palatio in circi tribunal (σένσον nuper dictum) per spatium cochlearum vocatum extravit. Ad Chronici Alexandrini instar Pal., Barb. et Peyrez. codd. scribunt τὸν κοχλίαν.* Ex illius porro auctoritate locum hunc totum interpolo: Ἐσφάγη εἰς τὸν κοχλίαν τοῦ παλατίου ὡς ἀνήρχετο εἰς τὸ ἱπποδρόμιον.

posito consecratur. Hunc divino zelo moti monachi A quidam adorti sex tantum et triginta dies 108 pontificatus honorem assecutum deturbant : et iterato Timotheum Salophaciolum virum throno dignum restituunt.

A. C. 470. — *Alexandriæ episcopi Timothei Salophacioli annus primus.*

Antiochiæ episcopi Stephani annus primus.

Hoc anno horrendus terræ motus Cpoli contigit mensis Septembris die quinto ac vigesimo, indictione prima, quo plures ecclesiæ, domus et porticus ad solum usque funditus everse, ruinis innumera hominum multitudo oppressa. Globus quoque e manu statuæ, quæ est in foro, statua pariter magni Theodosii in Tauri columna posita et interiora urbis moenia ad amplum spatium conciderunt. Invaluit terræ motus in adeo longum tempus, ut urbs continuo terrore teneretur. Stephanus autem communi Petri Fullonis sequacium suffragio Antiochiæ designatus episcopus, apud Zenonem quasi Nestorianus accusatur : eum tamen velut ab imposito crimine alienum orientalis synodus imperatoris mandato Laodiceæ congregata suæ sedi restituit.

Eodem anno Theuderichus Triarii filius, qui et Strabus, Asparis, qui a Leone fuerat occisus, uxori, ex fratre nepos, collecta barbarorum multitudine, adversus Zenonem arma movit : hic Basilisco familiaris et affectus, militiæ dux ab eo declaratus, post Zenonis reditum Thraciam ingressus, inde impressionem fecit in Byzantio circumjacentes agros, et ad Ponti fauces obvia quæque devastavit. At cum de eo prodendo familiares ejus meditarentur, ipse insidias subodoratus et retro iter agens, insidiarum ructores sustulit e medio. Ipse vero, dum equum conscenderet, in hastam ante ejus tentorium fixam ex improvise incidens exstinctus est.

A. C. 471. — 109 Hoc anno Marcianus Anthemii, qui Romæ imperaverat, filius idemque Leontis, Verinæ

άνηρ κακούργος καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρὸς, προκαθηρημένος ἦδη. Χειροτονεῖται δὲ ὑπὸ ἐνὸς ἐπισκόπου καὶ αὐτοῦ καθηρημένου. Τοῦτον ¹⁰ κατὰ θεῖον ζῆλον ἐπελθόντες οἱ μοναχοὶ τριάκοντα ἐξ ἰούνης ἡμέρας ληστρικῶς κρατήσαντα ¹¹ τῆς ἐπισκοπῆς ἀπαλαύνουσι, καὶ Τιμόθεον πάλιν τὸν Σαλοφακιόλον ἀποκαθιστῶσιν ἀξίως τῷ θρόνῳ.

A. M. 5970. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Τιμοθέου τοῦ Σαλοφακιόλου ἔτος α'.*

Ἀντιόχειας Σεφάνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο σεισμὸς φοβερὸς (6) ἐν Κωνσταντινουπόλει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ κα', ἰνδικτιῶνος πρώτης, καὶ ἐπεσον ἐκκλησίαι πολλαί, οἰκίαι τε καὶ ἔμβολοι ἕως ἰθάφους. Κατεχώσθη δὲ πλήθῃ ἀναριθμητὰ ¹⁰ ἀνθρώπων ἔπεσε δὲ καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ φόρου καὶ ἡ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἢ εἰς ¹¹ τὸν κίονα τοῦ Ταύρου, καὶ τὰ ἔσω τεῖχη ἐπὶ διάστημα ἰκανόν· καὶ ἐκράτησεν ὁ σεισμὸς χρόνον πολὺν, ὥστε τὴν πόλιν ἐποζέσαι ¹². Στέφανος δὲ ψήφῳ κοινῇ (7) προβληθεὶς εἰς Ἀντιόχειαν ὑπὸ τῶν Πέτρου τοῦ Γναφέως ὁμοφρόνων, ὡς Νεστοριανὸς πρὸς Ζήνωνα κατηγορήθη. Ἀλλὰ τοῦτον ἀνατολικῆ συνόδου εἰς Λαοδικεῖαν συναλθούσα ¹³ καλεῖται τοῦ βασιλέως ὡς ἀνεύθυνον τῷ θρόνῳ ἀποκατέστησεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Θεοδέριχος ὁ Τριτρίου (8), ὁ καὶ Στραβὸς, μὲτ' ἀφ' οὗ τῆς γυναίκος Ἀσπαρος τοῦ ὑπὸ Λέοντος ¹⁴ ἀναιρεθέντος, ἐπανεστῆ τῷ Ζήνωνι μετὰ πλήθους βαρβάρων, οἰκειωθεὶς τῷ ¹⁵ Βασιλίσκῳ καὶ στρατηγῶς ὑπ' αὐτοῦ γεγονώς. Μετὰ δὲ τὴν ἐπάνοδον Ζήνωνος εἰς τὴν Θράκην ἐξελθὼν, ἐκείθεν ¹⁶ τε ἐπανεστῆ καὶ τὰ περὶ τὸ Βυζάντιον πάντα μέχρι τοῦ στομίου τοῦ Πόντου ληϊσάμενος. Εἶτα καὶ μέλλον ὑπὸ τῶν οἰκείων προδιδόσθαι, αἰσθόμενος τῆς ἐνέδρας καὶ ἐπανελθὼν, ἀναρεῖ τοὺς τοῦτο βουλευομένους. Τελυτὰ δὲ αὐτὸς δόρατι περιπεσὼν πρὸ τῆς αὐτοῦ σπητῆς ἐστῶτι αἰφνιδίως ἐν τῷ ἐπιθαίνειν ¹⁷ τὸν ἔππον.

A. M. 5971. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μαρκιανὸς ὁ παῖς Ἀνθεμίου (9) τοῦ κατὰ τὴν Ῥώμην βασιλεύσαντος,

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ τοῦτον κατὰ θεῖον ζῆλον A, τοῦτῳ κατὰ θεῖον ζῆλον vulg. ¹¹ κρατήσαντα] κρατήσαντος A e f, κρατήσαντι vulg. ¹² πλήθῃ ἀναριθμητὰ A, πλήθος ἀναριθμητον vulg. ¹³ ἢ εἰς τὸν A, εἰς τὸν vulg. ¹⁴ ἐποζέσαι haud dubie corruptum : fortasse leg. ἐπιζέσαι s. ὑποζέσαι ut urbs perpetuo terrore quasi ferretur. ¹⁵ ἐλθούσα A f. ¹⁶ Λέοντος A, Λέοντα vulg. ¹⁷ ἐν τῷ βασιλικῷ A. ¹⁸ ἐκείθεν ἀντανέστη A. ¹⁹ ἐπιθαίνειν A, περιθαίνειν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(6) In annum Zenonis 15 submovet *Chronicon Alexand.* : Ἐπαθεν, inquit, ἀπὸ θεομηνίας σεισμοῦ ΚΠ. τῷ δευτέρῳ αὐτῆς πάθος μηνὶ Γορπιαίῳ Σεπτεμβρίῳ κα' ἐπ' ὀλίγον διάστημα ἕως τοῦ Ταύρου : *Rursum CP. irato numine labem accepit a terræ motu secundo Goρπιαῶ Sept. 26 spatia prope usque ad Taurum.*

(7) Hunc Evagrius tacet lib. iii, cap. 10, et cum Stephano juniore mox secuturo confundit : Nicephorus in *Chronico* ad Theophanis mentem exprimit : et Baronius ad annum C. 479 male intellexit : de quo iterum sermo. — Sic cum Peyr. disting. alioqui mala interpunctione scæde erratum, quasi Fullonis assecularum suffragio electus sit Stephanus Antiochiæ episcopus illo ejecto, non

D ab eis ut Nestorianus accusatus : quod ille crimen in concilio Laodiceæ eluit, vir eulabēs, pius ac religiosus, ut eum Theophanes superiori pag. appellavit. COMBEFIS.

(8) Ex Evagrii lib. iii, cap. 25, translata narratio : nonnihil ex ea delibat Malchus sophista apud Photium cod. 78.

(9) Theodorici seditione et loto relatis lib. iii, cap. 24, Evagrius sequenti cap. 25 Marciani tumultus aggreditur rescandos his verbis : Μετὰ ταῦτα διεσχεθεὶς πρὸς Ζήνωνα Μαρκιανός, etc. Ita Theophanes anno superiore de Theodorico narrationem exsecutus, aliam, quæ a Marciano res gestas explorat, hoc anno suscipit texendam : quam Marcellino assentiens Baronius ad annum Zenonis

ἀνὴρ δὲ Λεοντίας ²⁰, Βερίνης μὲν θυγατρός, ἀδελφῆς Ἀρεάδνης τῆς βασιλίδος, ἐπανίσταται κατὰ τὸ Βυζάντιον Ζήνωνι τῷ βασιλεῖ, ὡς μετὰ τὴν βασιλείαν Λέοντος γεννηθείσης Λεοντίας τῆς αὐτοῦ γαμητῆς. Ἡ γὰρ Ἀρεάδνη πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὴν ἐτέθη. Πολέμου δὲ κραταίου μεταξύ Ζήωνος καὶ Μαρκιανοῦ κροτηθέντος, νικᾷ Μαρκιανὸς κατὰ κράτος πάντας συναλάσας τοὺς περὶ Ζήωνα εἰς φρουρὰν εἰς τὰ βασίλεια, συμμαχοῦντων αὐτῷ Ῥωμύλλου καὶ Προκοπίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Καὶ μικροῦ δεῖν τὸ βασίλειον ²¹ κατέσχευεν. Ὀλιγορήσας δὲ τῶν πραχθέντων καὶ εἰς δαίπνα καὶ ὕπνον τραπεῖς, πολλοὺς ²² δὲ διὰ τῆς νυκτὸς ἀφαιρέθεις τῶν αὐτῷ συμμάχων ὑπὸ Ἰλλου μαγίστρου δούροις αὐτοῦς ὑποπιάσαντος ²³, ἐλαττοῦται τῇ μάχῃ ²⁴ κατὰ τὴν ἐφεξῆς τοσοῦτον, ὡς εἰς τὸ τῶν Ἀποστολίων εὐκτερίον καταφυγεῖν καὶ ὑπὸ Ἀχακίου χειροτονηθῆναι πρεσβύτερον κατὰ κέλυσιν Ζήωνος, καὶ ἐξορίζεται εἰς τὸ ²⁵ Παπουρίου ²⁶ καστέλλιν εἰς Καππαδοκίαν. Προκόπιος δὲ καὶ Ῥωμύλλος οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ τῇ νυκτὶ λουόμενοι εἰς τὸ Ζεῦξιππον ἐχειρώθησαν ὑπὸ Ἰλλου, οἳ καὶ διαφυγόντες τὴν Ῥώμην κατέλαβον.

A. M. 5972. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐβουλεύσατο Ἰλλος (10) ὁ μάγιστρος τῷ βασιλεῖ Ζήνωνι, ὅπως Βερίνην τὴν πενθερὰν αὐτοῦ ἐκβάλῃ ²⁷ τῆς πόλεως. Καὶ δόλω τινὶ πέμφας αὐτὴν εἰς Χαλκηδόνα, μετ' ὀλίγου εἰς τὸ Παπουρίου καστέλλιν ταύτην ἀπέστειλεν συνδιάγειν Μαρκιανῷ καὶ Λεοντίᾳ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ. Ἡ δὲ ἔγραψε πρὸς τὴν ἰδίαν ²⁸ θυγατέρα Ἀρεάδνην παρακαλοῦσα ἀνακληθῆναι τῆς ἐξορίας· καὶ παρεκάλει ἡ βασίλισσα τὸν Ζήωνα. Ὁ δὲ ἐφη αὐτῇ· *Ἀίτησαι τὸν πατρίκιον Ἰλλον περὶ αὐτῆς*. Ἡ δὲ μεταστελαμένη, ἤτησεν αὐτὸν μετὰ δακρύων. Ὁ δὲ οὐκ ἐπέισθη εἰπὼν· *Ζητεῖς ἴνα ποιήσης ἄλλων ²⁹ βασιλέα κατὰ τοῦ σοῦ ἀνδρός*. Τότε θυμωθεῖσα Ἀρεάδνη εἶπεν τῷ βασιλεῖ, ὅτι· *Ἡ Ἰλλος ἔχει εἶναι εἰς τὸ παλάτιον, ἢ ἐγώ; Καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεὺς, ὅτι· Ἐγὼ σὲ θέλω. Εἰ τι ³⁰ δύνη εἰς τὸν Ἰλλον ³¹, ποιήσον*. Ἡ δὲ κατεσκεύασεν φορητοῦσθαι αὐτὸν ³². Καὶ κελεύει Ὑβριδικῶν κουδικουλαρίῳ προτρέψασθαί τινα τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. Καὶ ἀνερχομένου αὐτοῦ εἰς τὸν κοχλίαν τοῦ ἱππικοῦ, σχολάριος (11) ὀνόματι Σπανίκιος ἐπιτραπεῖς κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἤγαγε τὸ ξίφος. Προσεσχηκίως ³³ δὲ τούτῳ ὁ σπαθάριος (12) τοῦ μαγίστρου ἐδέξατο

A quidem filia, imperatricis vero Areadnae sororis maritus, ad Cpolim adversus Zenonem imperatorem bellum movet: eo quod Leontia ejus uxor ex Leone jam imperante, Areadna vero, priusquam imperium feisset assecutus, nata fuerat. Igitur acri praelio inter Zenonem et Marcianum commisso, Marcianus, Romulo et Procopio ejus fratribus una suppetias ferentibus, viribus superior evasit, omnesque Zenonis copias in palatium tanquam in praesidium se recipere adiegit: tantumque abfuit, ut palatio simul et imperio potiretur. Verum de rebus gerendis pernum sollicitus, ad caenae epulas somnumque capiendum versus, et Illo magistro donis copias ejus sabducente, helli sociis spoliatus, sequenti luce inferior adeo recessite pugna, ut ad Apostolorum caedem et tutelam confugeret, et ad Zenonis jussum ab Acacio presbytero ordinatus, ad Papurium Cappadociae castellum exsul ageretur. Procopius autem et Romulus, ejus fratres, noctu, dum lavarentur, ab Illo comprehensi et ex ejus potestate fuga dilapsi, Romam se contulerunt.

A. C. 472.— Hoc anno Zenoni imperatori, ut sororum Verinam urbe egeret, Illus magister consilium dedit: eamque dolosa quadam specie Chalcedonem missam, non diu post in Papurium castellum Marciano et Leontiae convicturam amandavit. Illa vero litteris ab exsilio revocari Areadnam propriam filiam suppliciter rogavit: tum imperatrix interpellabat Zenonem. Ille sic eam affatur: *Illum patricium pro matre deprecare*. Illa accersitum ad se lacrymis emollire tentabat. Inflexus ille respondit: *Alium a tuo conjuge imperatorem fieri quaeris*. Tunc Areadna furore succensa dixit imperatori: *Aut Illus in palatio morari debet, aut ego?* Ad haec imperator: *Maneas tecum, jubeo: si quid vero potes in Illum, exsequere*. Tum Illo parans insidias, ut quempiam ad ejus caedem impelleret, Urbicum cubicularium hortatur. Eo vero Circe cochleam ascendente, scholarius quidam nomine Spanicius, ad facinus perpetrandum incitatus, in ejus caput gladium vibrat. Hunc attente conspicatus magistri spatharius, brachio gladium excepit; ejus tamen acies extrema dextram illi auriculam abscidit. Porro Zeno magistro Illo **110** facti hujus nullatenus se conscium suasurus, jussit

VARIAE LECTIONES.

²⁰ δὲ Λεοντίας A, δὲ τῆς A. vulg. ²¹ τὸ βασίλειον A, τοῦ βασιλείου vulg. ²² πολλοὺς δὲ A, πολλοὺς τε vulg. ²³ ὑποπιάσαντος A, ὑποκείσαντος vulg. ²⁴ τῇ μάχῃ A, τὴν μάχην vulg. ²⁵ τὸ ἀπὸ. ex A. ²⁶ Παπουρίου καστέλλιν A. h. i. et infra. ²⁷ ἐκβάλῃ A, ἐκβάλλῃ vulg. ²⁸ ἰδίαν A, οἰκίαν vulg. ²⁹ καὶ ἄλλων A. ³⁰ εἰ τι A, εἰ δὲ τι vulg. ³¹ εἰς τὸν Ἰλλον A, εἰς αὐτόν vulg. ³² εἰς αὐτόν A, εἰς τὸν Ἰλλον vulg. ³³ προσεσχηκίως A.

JAC. GOARI NOTÆ.

octavum refert, id est C. anno 481, num. 1 et 2. Reliqua in Theodoro Lectore videnda lib. 1 ad calcem. (10) Evagrii caput 27 ex Eustathio Syro brevem de Illo narrationem instituit, quam ad ejus exemplum superioribus annectendam judicavit Theophanes. (11) Schola, ordo militantium est: et qui per diversas cohortes gradum faciunt, per scholas promoveri dicuntur. Fuerunt undecim scholae palatii custodiæ deputatæ: novem armatæ militiæ

ex Armenis selectæ, et inermes duæ. Scholares sunt in hujusmodi turmas recensiti. Arma jactabant et militiam: verum palatii deliciis enutriti, molles et imbelles ad ostentationem arma gestabant et militiam profitebantur: si modo majus stipendium sumerent contenti. De illis plura Suidas et Meursius v. Σχολάριος. Pancirollus in Imp. Notitiam cap. 63. (12) Cedrenus ὁ ἑωμπατορὸς λέγει, *satelles nunc spatha armatus*.

scholarium occidi; verior tamen causa fuit, quod A proposito superior non evasisset. Posthac a vulnere salvus pilcolum ad cutem semper gestabat. Petiitque ab imperatore, ut sibi liceret in Orientem secedere, ut aerem mutaret, cum nimirum ex vulnere reliqua fuisset aliqua infirmitas. Imperator placatum eum omnino volens totius Orientis praefectum cum creat et instituendorum etiam ducum potestatem amplissimam impertitur: Illus Leontio patricio, genere Syro, viro alioqui litterarum disciplinis et bellandi arte aequae praestantissimo, exercitus Thraciae praefecto in comitatum ascito, una cum Marso atque Pamprepio senatore, qui magis delatus fuerat, magnisque viribus undequaque collectis, Antiochiam Syriae urbem profectus; tyrannidem palam afflictavit.

αὐτὸ εἰς τὸν ἄβραχίωνα αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἄκρον τοῦ ἔ-
 φους ἀπέτεμεν τὸ ὄτιον τοῦ Ἰλλου τὸ δεξιόν. Τούτῃν
 δὲ Ζήνων ἀναιρεῖ, παθῶν τὸν μάγιστρον Ἰλλον μὴ
 συναγκωνέαι τὸ γεγονός, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ὅτι μὴ περι-
 γέγονε τοῦ σκοποῦ. Ἰαθεὶς δὲ τὴν πληγὴν ἐφορεῖ
 καμηλαύχιν ⁴¹ (13). Καὶ ἤτήσατο τὸν βασιλέα ἐπὶ
 τὴν Ἀνατολὴν ἀπελθεῖν, διὰ τὸ τοῦς ⁴² ἀέρας ἀλλά-
 ξαι, ὅτι ἡσθάνει ἐκ τῆς πληγῆς. Ὁ δὲ βασιλεὺς θέ-
 λων αὐτὸν πληροπορῆσαι, ἐποίησεν αὐτὸν στρατηγὸν
 τῆς Ἐφῆς ἀπάσης ⁴³ (14), δοὺς αὐτῷ ἑξουσίαν πᾶσαν,
 ὥστε καὶ θούκας ⁴⁴ ποιῆναι (15). Ὁ δὲ παραλαβὼν
 μεθ' αὐτοῦ τὸν ⁴⁵ πατρικίον Λεόντιον Σύρον τῷ γένει,
 ἀριστον δὲ κατὰ παιδείαν καὶ πολέμων ἐμπειρίαν,
 ἠγούμενον τὸ τῆς ἐν Θράκῃ στρατιᾶς, καὶ εἰς αὐτῷ
 Β Μάρσον καὶ Παμπρέπιον ⁴⁶ τὸν συγκλητικόν, τὸν ἐκ
 μαγγανείᾳ διαβαλλόμενον, καὶ πλείστον ἀπλῶς περι-
 βαλλόμενος δύναμιν, ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐλθὼν τῆς Συ-
 ρίας, σαφῶς ἔδειξε τὴν τυραννίδα.

A. C. 473. — Persarum regis Cabadis annus primus.

Antiochiæ episcopus alter Stephanus in Orontem fluitum projectus.

Hoc anno Stephano Antiochiæ episcopo satis functo, Stephanum alterum Zenonis imperatoris jussu in ejus locum ordinarunt: quem fidei per-
 duelles, pro sua in Petrum Fullonem propensione, in amentiae subsidium furorem armantes, in sancti martyris Barlaam baptisterio acutis calamis per-
 ionsum et necatum in Orontem fluvium projecerunt. Zono porro facinus attentatum ulturus Acacio Cpo-
 keos presuli, ut Antiochiæ crearet episcopum, man-
 davit; qui consecravit Calandionem. Antiochenses ordinationis factæ nescii Joannem nomine Codonatum sibi praefecerunt episcopum, quem Calandion post-
 modum in Tyri sedem, quæ post Antiochiam prima est, transtulit.

Hoc pariter anno Timotheus Salophaciolus obiit Alexandriae, in cujus locum Johannes Tabennisi-

A. M. 5973. — Περσῶν βασιλέως Καβάδου ἐτος α'.

Ἀντιοχέως ἐπίσκοπος Στέφανος ἕτερος ὁ ῥο-
 φελς εἰς τὸν Ὀρόντην ποταμὸν.

Τούτῳ τῷ ἔτει Στεφάνου τοῦ ἐπίσκοπου Ἀντι-
 χείας (16) κοιμηθέντος, Στέφανον ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ
 ἐχειροτόνησαν κελεύσαι τοῦ βασιλέως Ζήνωνος, ὃν οἱ
 ἐχθροὶ τῆς πίστεως εἴη πρὸς τὸν Γναφία εὐνοίᾳ ἐν
 τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βαρλαάμ κα-
 λήμοις ὀβρυθεῖσιν ἀποσφάξαντες εἰς τὸν Ὀρόντην ⁴⁷
 ποταμὸν ἔρριψαν, τῷ θυμῷ τῆν θείαν καθοπλισαν-
 τες Ζήνων δὲ διὰ τὰ τοιμηθέντα εἰς Στέφανον ἐπέ-
 λυσεν Ἀκάκιον ⁴⁸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως χειρο-
 τόνησαι ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ⁴⁹; καὶ ἐχειροτόνησε
 Κελανώνα ⁵⁰. Ἦσαν δὲ καὶ ⁵¹ οἱ Ἀντιοχεῖς χειρο-
 τόνησαντες κατὰ ⁵² ἀγνοίαν Ἰωάννην τὸν λεγόμενον
 Κωδωνάτον (17), ὃν ὁ Κελανώνα εἰς Τύρον πρωτό-
 θρονον (18) Ἀντιοχείας μετενεθρονίσασεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Τιμόθεος ὁ
 Σαλοφακιόλας ἀτελεύτησεν, καὶ ἐχειροτονήθη Ἰωάν-

VARIAE LECTIONES.

⁴¹ εἰς τὸν A, εἰς τὸ vulg. ⁴² καμηλαύχιν A e. ⁴³ τοῦς ἀέρας A, τοῦ ἀέρος vulg. ⁴⁴ ἀπάσης A, πᾶ-
 τῆς vulg. ⁴⁵ Λούκας Par. ⁴⁶ τὸν add. ex A. ⁴⁷ Παμπρέπιον A Γ, Παμπρέμπιον vulg. ⁴⁸ εἰς τὸν Ὀρόν-
 την A, εἰς Ὀρόντην vulg. ⁴⁹ Ἀκάκιον A, τὸν Ἀκάκιον vulg. ⁵⁰ Ἀντιοχείας A, Ἀντιοχείοις; vulg. ⁵¹ Κελα-
 νόνα A. ⁵² καὶ ante οἱ A. add. ex A. ⁵³ κατὰ A, διὰ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(13) Καμηλαύχι pronuntiant moderni. *Pileolus* D internus capilis summitatem solam, vel nonnun-
 quam etiam aures circumtegens: hujuscemodi ab illo assumptus, quo abscissæ auris defectum occul-
 taret, πιλίδιον, σιαδίον, uno verbo *calotta*.

(14) Qui praefectum praetorio Orientis jam forsitan antiquatum referret.

(15) Praeter duos per Ægyptum alii sex *duces* Orientem tuebantur: scilicet Palaestinae. Arabiae, Phoeniciae, Syriae, Euphratensis, Osrhoenæ, et Mesopotamiae. Hi cum a principe probarentur, illi arbitrio a Zenone sunt relictii. Pancirollus in Notitiam Imperli.

(16) Petro Fulloni Stephanum successorem a prioris assecilis Antiochiæ neci crudeliter tradi-
 tum, et hujus locum Calandionem excepisse scribit Evagrius lib. iii. cap. 10; post Petrum Fullonem duos nomine Stephani, primum annis tribus, alterum uno sedem Antiocheiam tenentem ro-
 censet Nicephorus in Chronico, quos Calandionem

D secutum asserit. Baronius Nicephori sententia ad annum 479 num. 2 memorata, ad annum deinde 482 notat. I in Evagrii geminum hunc Stephanum non distinguentis opinioem transit, et omisso seniore, juniorem, quem priore loco Fullonis successorem nominavit, posteriore a Calandione exceptum manifeste profitetur; atque ita solo senioris nomine recensito, annos in pontificatu nullos, locum nullum assignat, juniorem tribus annis sedem tenuisse, nullo teste contentus asserere. Theophanes porro Nicephori patriarchæ auctoritate fultus unum ab altero discriminat Stephanum, huncque anno solo Ecclesiam administrantem, et martyrem exstimescere, et Calandionem praecessisse testatur.

(17) *Larvato* tintinnabilis, κώδωσι, spectatores ad risum moventes, κωδωνάτους vocant recentioris Graeci.

(18) Primum post patriarcham metropolita est πρωτόθρονος.

νης ¹⁹ (19) ὁ Ταβεννησιώτης, δσιός ἀνήρ ²⁰ καὶ τῶν ὀρθῶν δογματίων ὑπέρμαχος, πρεσβύτερος ὢν καὶ αἰκνόμενος τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας. Ὁ δὲ πατριῦς Ἰλλος (20) σὺν Λεοντίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς παραγίνεται εἰς τὸ Παπουρίου καστέλλιν, καὶ ἐξαγαγὼν Βερλίην Ἀγούσταν ²¹ εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, ἐποίησεν αὐτὴν στέφαι ἐξω τῆς πόλεως εἰς τὸν ἄγιον Πέτρον βασιλεῖα Λεόντιον τὸν πατρικίον. Καὶ ἔγραψεν ἡ δέσποινα Βερλίη σάκραν τοῖς Ἀντιοχεῦσι Σύροις εἰς τὸ δέξασθαι τὸν Λεόντιον βασιλεῖα. Καὶ πρὸς πάντας δὲ τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἄρχοντας καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Λιβύης ἐποίησεν σάκρας ²², ὥστε δέξασθαι Λεόντιον βασιλεῖα καὶ μὴ ἀντιστήναι.

A. M. 5974. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ἰωάννου τοῦ Ταβεννησιώτου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Καλανδιωνῶς ἔτος β'.

Τούτῳ τῷ ἔτει καταλαβουσῶν τῶν σάκρων ²³ (21) τῆς δέσποινῆς Βερλίης καὶ ἀναγνώσθεισῶν, ὧν ἡ ²⁴ καρποχὴ ὁύτως Βερλίη Ἀγούστα τοῖς ²⁵ ἡμετέροις ἄρχουσι καὶ φιλοχριστοῖς λαοῖς χαίρειν. Ἰστε δεῖ τὸ βασιλείαν ἡμετέρον ἔστιν, καὶ δεῖ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἐμοῦ ἀνδρός Λεόντος προηχειρίσθαι βασιλεῖα Τρασανιούσαϊον (22), τὸν μετακλιθέτω Ζήνωνα, ὥστε ὑπὸ ἡμῶν ἐπιβεβαιωθῆναι. Ὁρῶντες δὲ ²⁶ τὴν πολιτείαν κατόπισιν μερομένην ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀπληστίας, ἀνάγκαιον ἐλογισάμεθα βασιλεῖα ὑμῖν στέφαι Χριστιανῶν ἐπιστάται καὶ δικαιοσύνην κέκοσμημένον, ἵνα τὰ δε τῆς πολιτείας περισσῶς πράγματῶν, καὶ τὸ κλημικὸν ἡσυχῶς ἀξῆ ²⁷. Ἐστέρψαμεν ²⁸ δὲ Λεόντιον τὸν ἐπισδέδοτατον βασιλεῖα Ρωμῶν, ὃς πάντας ὑμῶν πρόνομος ἀξιώσει. Οἱ δὲ ἀποδεξάμενοι εὐφημήσαν τὸν Λεόντιον βασιλεῖα.

A. M. 5975. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰλλος καὶ Λεόντιος Ἀγγύτιος ἀδελφὸν Ζήνωνος καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐκ τοῦ καστέλλου ἀπέλευσαν. Βερλίη δὲ ἐκεῖ ἠόσησεν ἐτελεύτησεν, καὶ μετὰ χρόνον ²⁹ ἀνεκομίσθη εἰς τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Ἀρεάδην.

A. M. 5976. — Ῥώμης ἐπισκόπου Φηλίκος ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει εἰσῆλθεν ὁ Λεόντιος (23) ἐν Ἀντιοχείᾳ ὡς βασιλεὺς μηνὶ Ἰουλίῳ κς ³⁰, Ἰνδικτιῶνος ζ', καὶ προεβάλετο ³¹ ἔπαρχον ³² πραιτωρίων Λιλιανόν. Καὶ ἐξελευθὼν ἐπολέμησεν Χαλκίδι πόλει αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ζήνων Ἰωάννην τὸν Σεύθη ἀπέστειλεν κατὰ Ἰλλου καὶ Λεοντίου μετὰ πλείεστος δυνάμεις κατὰ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν. Πολέμου δὲ συρραγέντος σφοδροῦ, Ἰλλος τε καὶ Λεόντιος ἠττηθέντες εἰς τὸ Παπούριον

A tes, vir litterarum gnarus et rectorum dogmatum strenuus propugnator, presbyter et œconomus Alexandrinorum Ecclesiæ fuit promotus. Illus autem patricius cum Leontio reliquisque comitibus ad Papirii castellum profectis, Verinam Augustam ex custodia, Tarsum Ciliciæ eductam, extra urbis muros ad sanctum Petrum, ut Leontium patricium imperatorem coronaret, effecit. Scripsitque domina Verina **111** sacram ad Antiochenos Syros, ut Leontium imperatorem susciperent, ac insuper ad omnes Orientis, Ægypti atque Libyæ præfectos sacras etiam dedit, ut Leontium imperatorem agnoscerent, nec ulla ratione contra obstant.

A. C. 474. — Alexandriæ episcopi Joannis Tabennisiote annus primus.

Antiochiæ episcopi Calandionis annus primus.

Hoc anno domine Verinæ sacræ doctæ sunt et palam lectæ: his autem verbis conceptæ fuerant: Verina Augusta præfectis nostris et Christum amantibus populis salutem. Imperium nostrum esse novistis, et quod post Leonis conjugis decessum Trascalisæum, qui postmodum Zeno nuncupatus est, imperatorem renuntiaveramus, reipublice in meliorem statum revocandæ spem habentes: nunc vero cum eam in deterius inclinare et ob inexplebilem istius cupiditatem cadere cernamus, vobis imperatorem Christianum et pietate æque ac justitia ornatum coronare necessum duximus: ut rempublicam salvam præstet bellumque moderate atque prudenter administret. Leontium igitur piissimum Romanorum imperatorem coronavimus, qui vos omnes cura sua atque providentia dignabitur. Illi sacris acceptis Leontium imperatorem faustis acclamationibus excepero.

A. C. 475. — Hoc anno Illus et Leontius Longinūm Zenonis fratrem et ejus matrem castelli custodia liberarunt. Verina vero ibidem morbo correpta diem obiit: cujus corpus post aliquos annos Byzantium ab Areadna delatum est.

A. C. 476. — Romæ episcopi Felicis annus primus.

Hoc anno Leontius tanquam imperator Antiochiam ingressus est mensis Junii die vicesima septima, indictione septima: et Lillianum prætorium præfectum instituit. Ex ea digressus Chalcedi patriæ civitati bellum intulit. Zeno vero Joannem Seytham cum ingentibus copiis terra marique illum et Leontium oppugnaturum missi. Exin gravi certamine commisso, Illus **112** et

VARIE LECTIONES.

¹⁹ Ἰωάννης A, ὁ Ἰω. vulg. ²⁰ δσιος ἀνήρ A, ἀνήρ σάφης vulg. ²¹ Ἀγούσταν om. A e f. ²² σάκραν α. τῶν σάκρων om. a, κατα)δόντων τῶν σακρῶν vulg. ²³ ὦν ἡν A. ²⁴ τοῖς A, τῆς vulg. ²⁵ δε τὴν A, δε καὶ τὴν a, δε νῦν καὶ τὴν vulg. ²⁶ ἀξῆ A. ἔξῃ vulg. ²⁷ ἐστέρψα A. ²⁸ χρόνον A, χρόνους vulg. ²⁹ κς add. ex A e f. ³⁰ προεβάλετο A a f, προεβάλλετο vulg. ³¹ ἔπαρχον A, ὑπαρχον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(19) Evagrius lib. III, cap. 12.
 (20) Candidus Photianus ad endicis 79 calcem; Evagrius lib. III, cap. 27; Theodorus Lector lib. II; Iohnandes, De regn. ac tempor. successionē.
 (21) Tres codices, de quibus variæ lectiones ita scribunt: correctius καταλαβουσῶν.
 (22) Tarasicodisam vocat laudatus Candidus apud Photium; Aricmesum Evagrius lib. II, cap. 14, Codicesum Chronicon Alexand.
 (23) Evagrius lib. III, cap. 27; Theodorus Lector lib. 2.

Leontius cum Pamprepio magistro, qui præstigiatoris auliebat, in Papurium castellum fugam arripuerunt. Tum etiam Trocundum illi fratrem barbarorum copias collecturum abentem Joannes apprehendens capite damnavit. Illus et Leontius Pamprepii magistri præstigiatoris dolis seducti ad annum quartum obsidione cincti præstolabantur. Comperta tandem ejus cæde Pamprepius, ceu seductorem in frustra dissectum e muris præcipitem egerunt.

Hoc etiam anno partium Petri Mongi studiosi largitionibus atque imposturis Zenoni, ut Joannem Tabennisiotam episcopum, quasi præter ejus mentem consecratum, expelleret Alexandria, Petrum vero Mongum ab Euchaitarum locis Alexandriam revocaret, suaserunt. Tum vero henoticon, pacis nimirum sanctionem, ab Acacio Cpoleos, prout affirmant nonnulli, dictatum, Zeno tulit et per omnes provincias promulgavit. Mongum vero, priusquam rediret Alexandriam, cum Simplicio Romano pontifice et Acacio jussit Zeno communionem habere. Hinc, ut Mongum acciperent, ejecerent autem Joannem, Acacius ad Alexandrinos scripsit. Joannes, Petri adventu comperto, clerico licet et populo pro eo animas ponere paratis ac ne discederet deprecantibus, mala quæ Petrus foret commissurus secum reputans, prudenter et citra tumultum urbe dilapsus est.

A. C. 477. — *Alexandriæ episcopi Petri Mongi annus primus.*

Hoc anno Theuderichus Valameris filius, cujus nomen, ceu fortis et prudentis et a bonis litteris non alieni, tum apud barbaros, tum apud Romanos celeberrimum (Byzantii enim quandoque fuerat moratus obses, et optimos quosque præceptores frequentaverat, patre nimirum Valamere post Attilæ filios in Gothicam gentem Leonis temporibus imperium exercente), e Thracia Byzantium accersitus consulque renuntiatus et Thraciæ præfectura donatus, cum Joanne Scythia adversus illum a Zenone missus est. Illo vero Leontioque stricta obsidione in Papurio castello pressis, Joanne qui bellum urgeret relicto, ipse rediit ad Zenonem: subindeque in Thraciam digressus et castrametata

κατέλιπεν κατέρυγον ⁶⁷ σὺν Παμπρεπίῳ μαγιστρῷ γόητι λεγομένῳ εἶναι (24). Τότε τὸν Τροκοῦνδον ⁶⁸ τὸν ἀδελφὸν Ἰλλοῦ ἐπὶ συλλογὴν βαρβάρων ἀπιόντα Ἰωάννης συλλαβὸν ἀπέτεμεν. Τούτῳ ⁶⁹ δὲ Ἰλλος καὶ Λεόντιος ἐπὶ τέσσαρα ἔτη φρουροῦμενοι ἀνέμενον, ἀπατώμενοι ὑπὸ Παμπρεπίου μαγιστροῦ τοῦ γόητος. Ὅθεν τὴν τούτου ἀναίρεσιν μαθόντες Παμπρέπιον ὡς ἀπατεῦνα ἀποτεμόντες τοῦ τείχους κατεκρήμνισαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει οἱ Πέτρος ⁷⁰ τοῦ Μογγῶ σπουδασταὶ (25) διὰ χρημάτων καὶ φανακισμῶν ἐκείσαν Ζήνωνα ἐκδιθῆναι Ἰωάννην ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας τὸν Ταβεννησιώτην, ὡς παρὰ γνώμην αὐτοῦ χειροτονηθέντα, καὶ Πέτρον τὸν Μογγὸν πάλιν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ Εὐχαΐτων ὑποστρέψαι. Τότε καὶ Ἐνωτικὸν ἐποίησε Ζήνων καὶ πενταχοῦ ἐξέταμψεν, ὑπὸ Ἀκακίῳ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγορευθὲν, ὡς φασὶ τινες. Πέτρον δὲ τῷ Μογγῷ πρὸ τῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπαπόδου ἐκέλευσε Ζήνων κοινωῆσαι Σιμπλικίῳ τῷ Ῥώμης καὶ Ἀκακίῳ. Ὅστε ⁷¹ καὶ ἔγραψεν Ἀκάκιος τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δέξασθαι τὸν Μογγὸν καὶ Ἰωάννην ἀποβαλεῖσθαι: ⁷² Ἰωάννης δὲ ἀκούσας τὴν Πέτρον παρουσίαν, τοῦ κλήρου σὺν τῷ λαῷ δεομένων αὐτοῦ ⁷³ μὴ ἐξελεῖν, ὡς ἐτοίμως ἔχοντων ὑπαραποθνήσκειν αὐτοῦ ⁷⁴. ὁ δὲ τὰ μέλλοντα τολμᾶσθαι Πέτρον διανοούμενος σοφῶς καὶ ἀταράχως ⁷⁵ ἐξῆλθεν.

A. M. 5977. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Πέτρον τοῦ Μογγῶ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδέριχος, ὁ Οὐαλάμερος (26), οὗ πολὺς ἐν βαρβάροις τε ⁷⁶ καὶ Ῥωμαίοις λόγος ὡς ἀνδρείου τε καὶ προμηθοῦς καὶ οὐδὲ λόγων ἀμείρου· κατὰ γὰρ τὸ ⁷⁷ Βυζάντιον ὀμηρεύσας ποτὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν διδασκάλων ἐφοίτησεν, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Οὐαλάμερος μετὰ τοῖς Ἀττίλα παῖδας ἠγησαμένου τῶν Γόθων, ἐπὶ τῆς Λέοντος βασιλείας. Τούτων οὖν ὁ Ζήνων ἐκ Θράκης μετακαλεσάμενος εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπατον ἀναδείξας καὶ Θράκης ἡγούμενον, μετὰ Ἰωάννου τοῦ Σκύθου κατὰ τοῦ Ἰλλοῦ ἐξέταμψεν· ὅς καὶ μετὰ τὸ ἀποκλεισθῆναι Ἰλλοῦ καὶ Λεόντιον εἰς Παπουρίον κατέλιπεν, καταλιπὼν Ἰωάννην πολιορκουῦντα αὐτοῦς, αὐτὸς πρὸς Ζήνωνα ἦλθεν. Καὶ ἐξεληθὼν ἐν τῇ Θράκῃ καὶ στρατοπεδεύσάμενος ἐπέτρ

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ κατέρυγον A, προσέρυγον vulg. ⁶⁸ Τροκοῦνδον A, Τροβοῦνδον vulg. ⁶⁹ τούτῳ A, τούτων vulg. ⁷⁰ οἱ Π. τ. Μ. σπουδασταὶ A, τῷ Π. τ. Μ. οἱ σπ. vulg. ⁷¹ ὡστε A, ὅστις vulg. ⁷² ἀποβαλεῖσθαι A, ἀποδάλλεσθαι vulg. ⁷³ αὐτοῦ A, αὐτῷ vulg. ⁷⁴ αὐτοῦ A e, αὐτῷ vulg. ⁷⁵ ἀταράχως A, ἀτάραχος vulg. ⁷⁶ τε post βαρβ. add. ex A. ⁷⁷ τὸ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) Quam studiose præstigiis se addixerit, prohibitas exercuerit artes, fusissime exponit Suidas v. Παμπρέπιος.

(25) Joannis ejectionem, Mongi intrusionem, et Zenonis Henoticon ad verbum exhibet Evagrius, lib. iii, capp. 12, 13 et seqq.

(26) Theodoricum Valameris filium præsentem anno Zenonis undecimo in Italia regnantem memorat *Chronic. Alexandr.*, ejus in Italiam expeditionem in annum Zenonis 15 Marcellinus et Marius rejiciunt. Ejusdem decimo quarto prædandi libidine pulsum Thraciam armis infestasse, auctor est idem Marcellinus. Ille itaque Zenonis undecimo cum Joanne

Scythia adversus illum, et ejusdem rebellionis sociis expeditum consentit Petavium lib. xiii *De doct. temp.* Ejus educationem, dum CP. obses ageret, ad patrem regressum, consulare munus, cum Zenone iudicis, arma in Thraciam illata, in Italiam, sive proprio animi proposito, sive Zenonis eum timentis consilio susceptam profertionem, et exinde varia ejus certamina describit Procopius, *De bello Gothico* sub initium. Jornandes *de regn. ac temp. successione*, atque iterum, *De rebus Geisicis* lib. versus finem. Tempora et annos observant Marius, Cassiodorus et Marcellinus in *Chronicis*.

γεται τῷ Βυζαντίῳ· καὶ μόνη φεῖδει τῆς περὶ τὴν πλίν, ὡς φασί, κρατηθεῖς, ἐπανέρχεται εἰς τὴν θράκην, καὶ προτραπείς ὑπὸ Ζήνωνος κατέρχεται εἰς Ἰταλίαν. Καὶ Ὀδοάκρου μάχῃ μεγάλη κρατήσας, τοῦ ῥηγῶς ἐν Ῥαβέννῃ περιτίθεται στήμα. Ἐχειρῶσατο δὲ καὶ ἄλλους πλείστους τῶν βαρβάρων, μάλιστα καὶ τοὺς Οὐανόηλους ὑπηγάγετο, μηδὲ ὅπλα κατ' αὐτῶν κινήσας¹⁰, Γιζερῖχου τελευτήσαντος ἤδη, πρὶν ἢ κείνον ἔλθειν εἰς Ῥώμην· ἐκράτησε δὲ¹⁰ καὶ τῆς Ῥώμης καὶ πάσης τῆς Ἑσπερίου.

A. M. 5978. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Πέτρου τοῦ Γραφέως (27) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει οἱ τῆς Ἀνατολῆς ἐπίσκοποι (28) ἔγραψαν Ἀκακίῳ μέμψεις διὰ τὸ δέξασθαι τὸν Μογγὸν εἰς κοινωσίαν. Ὁ δὲ μὴ προσχῶν αὐτοῖς, πάντας ἀναίδως κοινωεῖν τῷ Μογγῷ καθινάγκαζεν. Οἱ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῆς Ἐφῶς ἰδεήθησαν Φήλικος μετὰ θάνατον Σιμπλικίου τοῦ Ῥώμης ἐπισκόπου, σημαίνοντες Ἀκάκιον εἶναι αἰτιον τῶν κακῶν. Ἐν οἷς καὶ²⁰ Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρεὺς²¹ τὸ αὐτὸ λέγων τὴν Ῥώμην κατέλαθεν. Φήλιξ δὲ σύνοδον ἐν τῷ ναῷ τοῦ κορυφαίου ἀποστόλου Πέτρου ποιήσας, δύο ἐπισκόπους καὶ ἑκδικὸν ἐπέμψεν (29) ἐν Κωνσταντινουπόλει, γράψας Ζήνωνι καὶ Ἀκακίῳ ἐκβαλεῖν Πέτρον τὸν Μογγὸν, ὡς αἰρετικόν, τῆς Ἐκκλησίας²².

A. M. 5979. — Τούτῳ τῷ ἔτει τῶν ἀπὸ Ῥώμης πεμφθέντων (30) ἐν Ἀβύδῳ κρατηθέντων γυνῶν Ζήνωνος καὶ Ἀκακίου, καὶ τῶν γραμμάτων ἀφαίρεθέντων καὶ ἐν φρουρᾷ βληθέντων, ἠπειλήθη Ζήνων τοὺς ἀνελεῖν, εἰ μὴ κοινωήσουσιν²³ Ἀκακίῳ καὶ Πέτρῳ τῷ Μογγῷ (31).

A. M. 5980. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰλλος καὶ Λεόντιος; (32) μετὰ πολλοὺς²⁴ πολέμους ἐπὶ τέσσαρα ἔτη φρουρούμενοι ἐν τῷ Παπουρίῳ καταλλάττει χειρῶθησαν προδοσίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς γαμετῆς Τροκούνδου ἕως πεμφθέντος ὑπὸ Ζήνωνος. Καὶ ἀπετμήθησαν²⁵, καὶ αἱ κεφαλὰ αὐτῶν ἐπέμψθησαν τῷ Ζήνωνι καὶ εἰσῆχθησαν²⁶ εἰς κοντοὺς (33) ἐν τῷ Ἰπικῷ κά-

tus, Byzantium **113** occupare molitur: unde postmodum sola urbis, ut aiunt, miseratione motus, remeant in Thraciam: et a Zenone compulsus, in Italiam proficiscitur; ubi Odoacro ingenti clade profligato, regis insignia Ravennæ tandem induit. Sed et plerosque alios barbaros devicit, et armis tantum adversus Vandalos non motis, quietem agere et in multis subjectos effecit. Gizericho vero jam vita functo, priusquam ipse Romam appelleret, Urbe tandem totoque simul Occidente potitus est.

A. C. 478. — Antiochiæ episcopi Petri Fullonis annus primus.

Hoc anno Orientis episcopi cum Acacio per litteras conquesti sunt, quod Mongo communionis consortium imperitisset. Ille spretis eorum monitis, Mongum eundem in communionem admittere impudentissimè compulsi cunctos. Cives autem urbium reginæ cunctique simul orientales Felicem, qui post Simplicii obitum Romanam sedem tenebat, supplices adierunt et malorum omnium auctorem incusaverunt Acacium. Interea Joannes Alexandriæ præsul hæc eadem denuntians Romam ingreditur. Felix itaque, synodo in coryphæi apostolorum Petri templo coacta, duos episcopos et una defensorem Cpolim ablegat Zenonique et Acacio litteris significat, ut Petrum Mongum ceu hæreticum Alexandria ejiciant.

A. C. 479. — Hoc anno legatis Roma profectis et apud Abydum Zenonis et Acacii consilio detentis, vi quoque ablati eorum litteris ipsisque in carcerem conjectis, eos, nisi cum Acacio et Petro Mongo communicent, interfecturum, Zeno committatur.

A. C. 480. — **114** Hoc anno Illus et Leontius, plurimis belli laboribus exantlatis, et obsidione perpetua in Papurio castello clausi, fratris uxoris Trocundi a Zenone in hunc finem missi proditione tandem capti sunt et decollati: eorum vero capita ad Zenonem translata contisque in circo circumacta atque inde trans portum oppido, cui Sicæ no-

VARIAE LECTIONES.

¹⁰ κινήσας, Γιζ. τελευτήσαντος; A, κινήσας. Γιζερῖχου δὲ τελ. vulg. ¹⁰ δὲ add. ex A. ²⁰ καὶ add. ex A. ²¹ Ἀλεξανδρεὺς τὸ αὐτὸ B, Ἀλεξανδρείας τὰ αὐτὰ vulg. ²² ἐκκλησίας A e f, Ἀλεξανδρείας vulg. A, ²³ κοινωήσουσι A, κοινωήσωσι vulg. ²⁴ πολλοὺς πολέμους A, πολλ. τοὺς πολ. vulg. ²⁵ ἀπετμήθησαν ἀπεμήθ. vulg. ²⁶ εἰσῆχθησαν A e, εἰσηχθησαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) Annorum trium summam huic omnes codd. D attribuant, cujus anni sigillatim enumerati ad quatuor ascendere comperiuntur. Vide pag. seq. Barb. codex qui tres recenset, secundum repetere non vultur.

(28) Evagrius lib. III, capp. 18, 19 et 20.

(29) Libellum Felicis ad Acacium habet Baronius ad annum C. 483, num. 46 et 47, quod defensoris istius nomen promit. « Ad quam rem, » inquit, « de collegio nostro fratres et coepiscopos nostros, cum quibus illum a latere nostro fidelissimum Felicem defensorem sanctæ Ecclesiæ Romanæ ordinatione direximus. » Ἐκδικος; itaque defensor est, qui Ecclesiæ jura, statuta et privilegia sarta tecta conservat et defendit: unde defensor Ecclesiæ hic idem Felix

D scribitur a Liberato Breviarii cap. 18.

(30) Legatos injurias hujusmodi Constantinopoli passos testatur Liberatus in Breviario. « Itum est CP., et prædicti episcopi in custodiam sunt redacti, chartis sublati, ne catholicis, quibus scriptum fuerat, redderentur. Quos iterum post hæc Acacius de custodia ejiciens secum fecit procedere, ut quasi confirmato Petri sacerdotio dimitterentur. »

(31) Palladium ejusque annos decem annotat hic Peyrez. collatum Palatino, imo annum ejus primum et decurrentes deinceps incipit numerare.

(32) Jornandes *De regn. ac temp. successionē*, Theodorus Lector, lib. II.

(33) Habet Jornandes *hastilia*.

men, in ludibrii ostentationem affixa. Porro Zeno Acacii suggestionibus orientales episcopos concordiae sanctioni subscribere et Petro Mongo communicare cogebat: sed et ipsos Felicis Romani pontificis apocrisiarjos hñanditijs delinjos et pecunijs inescatos praefer mandatorum sibi impositorum fas in Petri communionem adduxit, omnibus catholicarum partium in adversum contestantibus atque reclamantibus: et primo quidem hamum funiculis circumnigantes uni ex illis publice appenderunt; secundo librum immiserunt; tertio etiam olerum cophino imposuerunt. Felix vero cognitis legatorum suorum gestis, Ecclesiae dignitate dejecit et adversus Acacium parem depositionis sententiam scripsit. Qui ipsam perferebat, eos, qui Abydi in insidijs locati fuerant, praeterlapsus, ad Dii monasterium appulit. Nenses autem monachi Acacium in sacrario stanti die dominica Felicis epistolam tradidere. Acacii fautores quosdam ex monachis, qui dederunt epistolam, necaverunt, alios supplicijs examinatos in carcerem detruserunt. Acacius absque animi motu depositionem excepit, et Felicis nomen e diptychis expunxit.

A. C. 481. — *Croceos episcopus Phravitas tribus mensibus.*

Hoc anno Calandion Antiochenus episcopus Eustathii magni reliquias Philippis, ubi sanctus exsul obierat, transtulit, tota Antiochia civitate ad duodecimum milliare in occursum cum plurimo honore effusa: qui vero sancti causa ab Ecclesia se resciderant, annis ab ejus obitu exactis centum, iterum ei se sociaverunt. Acacio defuncto, Phravitas tres menses episcopatu potius Felici litteris significat, se cum illo quidem communionem habere, cum Petro Mongo nullam. In adversum Mongo scribit, se cum illo communionem conjungi, a Felice vero se penitus alienum. Felix porro de litteris ad Mongum

καίθεν ἐπάγησαν πέραν ἐν (34) Συκαῖς πρὸς θριαμβόν 71. Ὁ δὲ Ζήνων τῇ βουλῇ Ἀκακίου (35) τοὺς κατὰ τὴν Ἐφῶν ἐπισκόπους ἐβιάζετο γράφαι τῷ Ἐνωτικῷ καὶ κοιωνῆσαι Πέτρῳ τῷ Μογγῷ τοὺς δὲ ἀποκριστὰριοὺς (36) Φήλικος τοῦ 72 Ῥώμης μεταχειρισάμενος καὶ χρήμασι δελεάσας, Ἀκακίῳ κοιωνῆσαι παρὰ τὰ ἐνταλθέντα αὐτοῖς ἐπεισεν· καίτοι τῶν ὀρθοδόξων ἐκ τρίτου διαμρτυραμένων 73 ἀφ' ὧν πρῶτον μὲν ἀγκίστρῳ 74 περιθέντων σχοινίων 75, καὶ ἐνδὸς αὐτῶν δημοσίᾳ ἐφαρτησάντων· δεύτερον δὲ τὴν βίβλον ἐπέβαλον 76· καὶ τρίτῳ 77 κοφίνῳ λαχάνων ἐπέθηκαν. Φηλιεῖ δὲ μαθὼν τὰ ὑπὸ τῶν ἀποκριστάρων αὐτοῦ πραχθέντα, κατέλειπ αὐτοὺς, γράψας Ἀκακίῳ καθαιρεσίν. Ὁ δὲ ταύτην ἐπιφερόμενος, διαδράς τοὺς ἐν Ἀβύδῳ, κατέλαβεν τὴν 78 Δίῳ μονήν. Οἱ δὲ τῆς Δίῳ μοναχῶν τῇ Κυριακῇ εἰς τὸ ἱερατεῖον ἀπέδωκαν 79 (38) Ἀκακίῳ τὴν ἐπιστολήν. Οἱ δὲ περὶ Ἀκάκιον ἀνεῖλόν τινας τῶν ἐπιβεδωκῶν των μοναχῶν· ἄλλους δὲ τιμωρήσαντες κηδεῖρεσαν, Ἀκάκιος δὲ ἀνασθητῶς ἔσχεν περὶ τὴν καθαιρεσίν, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Φήλικος 80 ἐξῆλθεν τῶν διπτυχίων.

A. M. 5981. — *Konstantinou πόλιως ἐπισκοπον Φραυίτας μήνας τρεῖς.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Καλανδίων ἐπίσκοπος Ἀντιστοχείας (39) ἤγαγεν τὸ λείψανον Εὐσταθίου τοῦ μεγάλου ἀπὸ Φιλίππων, ἐνθα καὶ ἐξόριστος ἐκοιμήθη ὁ ἅγιος· καὶ μετὰ πολλῆς τιμῆς ἀπὸ βύδεκα μιλίων ἢ πόλις Ἀντιοχείαν ὑπήνευσεν. Οἱ δὲ ἀποσχίζοντες τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸν ἅγιον ἠνώθησαν μετὰ ἑκατὸν ἑταῖς τῆς κοιμησεως αὐτοῦ. Ἀκακίῳ δὲ τελευτήσαντος Φραυίτας τρίμηνον 81 τῆς ἐπισκοπῆς (40) κρατήσας, ἔγραψεν Φήλικι, ὡς αὐτῷ μὲν κοιωνεῖ 82, Πέτρῳ δὲ τῷ Μογγῷ οὐ κοιωνεῖ· τῷ δὲ Μογγῷ ἔγραψεν, ὡς αὐτῷ μὲν καιωνεῖ, Φήλικε δὲ τὸν 83 Ῥώμης ἀποστρέφεται. Φηλιεῖ δὲ τὰ ἴσα τὰ πρὸς τὸν Μογγὸν

VARIAE LECTIOES.

71 ἐν Συκαῖς πρὸς θρ. A, εἰς Συκαῖς εἰς θρ. vulg. 72 τοῦ P, A, πῆς P. vulg. 73 διαμρτυραμένων A, διαμρτυρουμένων vulg. 74 ἀγκίστρον e f. 75 σχοινίῳ A, fort. σχοίνιον. 76 ἐπέβαλον A, ἐπέβαλλον vulg. 77 τρίτῳ A, τρίτον vulg. 78 τὴν Δ. A, τοῦ Δ. vulg. 79 ἀπέδωκαν A, ἐπέδ. vulg. 80 τοῦ Φήλικος Δ, αὐτοῦ vulg. 81 τρίμηνον A, τριμήνου vulg. 82 κοιωνεῖ Φήλικι, τῷ Μογγῷ δὲ A. 83 τὸν add. ex A.

JAC. GOARI NOTE.

(34) Ad boreale CP. latus portus est, ultra quem regio opposita Pera vocatur, quia πέρα τοῦ λιμένος, et inferius Galata a lactis copia inde in urbem deportata, cuius ab optimis ficibus ibidem nascentibus Συκαί, antiquum nomen. Justinianam quoque dictam observat Stephanus de urbibus. Plura Pancirollus de 14 regionibus urbis CP. ad Notitiam Imperii, et Gyllius in Topographia CP.

(35) Historiam Acacii omnem nobis pene incognitam restat Photius codice 42 a Basilio Cilice diligenter scriptam, quam perisse, vel adhuc inter pulverem et lantias latere doleandum.

(36) Mandata principum et pontificum responsa quaedam dicta: qui deferchant nuedii, responsales. Ἡα Γραεὶς ἀποκριστῆς· ἴσῑ ἀποκριστῆραι.

(37) De quo Menaeum ad diem Julij 19. Menologium Sirlēti ad diem eundem. c S. Dius, sub Theodosio III, CP. monasterium aedificavit multis pecunijs ab imperatore suppeditatis, quibus opus ipsum perfici possct.

(38) Liberatus in Breviario cap. 18: s Datis Acacii hujusmodi litteris, eas non suscepit, patrocinijs fultus imperatoris: ita ut cogerentur, qui eas detulerunt, per quemdam monachum Achimitemsem ipsam chartam damnationis, dum ingrederetur ad celebranda sacra, suspendere in ejus pallio, et discedere. Quia laetum usque ad mortem patrocinate imperatore remansit sacrificans, his promerentibus, et Acacis permanente in Petri communiōne, separavit se quidem sedes apostolica a CP. Ultima haec Theophani adversatur. Videndus Evagrius lib. III, cap. 10 et 21.

(39) In priores annos, quibus adhuc sedem occupabat Calandion, fuerunt haec a Theophane recandae: de quibus ad verbum Theodorus Lecter lib. II collect. petitas a Zenone Eustathii reliquias, et Philippis Macedoniae evectas scribit.

(40) Quadrimestrem ponit ejus episcopatum Evagrius, lib. III, cap. 23. De eo quoque Liberatus in Breviario cap. 18.

πεμφθέντα ἐδ-ξίτο παρὰ τῶν ὀρθοδόξων προλαβόντα, καὶ φθασάντων τῶν ἀποκρισιστῶν Φραυττα μετὰ τῶν συνοδικῶν ἀτίμως τούτους ὁ Φήλιξ ἀπέπεμψεν. Τοῦ δὲ Φραυττα τελευτήσαντος, Εὐθύμιος ἡ πρεσβύτερος καὶ πτωχοτρόφος Νεαπόλεως τὴν ἐπισκοπὴν Κωνσταντινουπόλεως ἐκράτησεν καὶ εὐθέως ἰδίαις χερσὶ τὸ θρόνον τοῦ Μογγῶ τῶν διπτύχων ἀπῆλειψεν· καὶ οὕτως ἐκάθισεν εἰς τὸν θρόνον· καὶ τὸ τοῦ Φήλικος Ῥώμης ἔταξεν.

A. M. 5082. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Εὐθυμίου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας Παλλαδίου ἔτος α',

Τούτῳ τῷ ἔτει Πέτρος ὁ Μογγός (41) ἀπέθηνεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ Ἀθανάσιος ἀντ' αὐτοῦ χειροτονήθη ὁ ἐπίκλην Κηλήτης ὁ Ζήνων δὲ ὁ βασιλεὺς (42), ἀνεθεὶς τῶν τυράννων, ἐξέβαλε τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείων ὁ Καλανδίωνα καὶ ἐξώρισεν εἰς Ὀασιν, Πέτρον δὲ ἐδὴ Γναφία κατέστησεν, Νέστορα δὲ Ῥωμαῖον (43) Χαλκηδόνος, Εὐσέβιον Σαμοσατῶν, Ἰουλιανὸν Μοψουεστίας, Παῦλον Κωνσταντινῆς, Μάνον Ἡμερίας καὶ Ἀνδρέαν Θεοδοσιουπόλεως, προφάσει μὲν τῆς πρὸς τοὺς τυράννους εὐνοίας, τῇ δὲ ἀληθείᾳ διὰ τὸ Ἐνωτικὸν Ζήνωνος. Πέτρος δὲ ὁ Γναφεὺς (44) ἐισελθὼν εἰς Ἀντιόχειαν πολλὰ κακὰ πέπραχεν, ἀναθεματισμοὺς τῆς συνέθου καὶ ἐκβολὰς ἐπισκόπων ὁ ἀνεπιλήπτων (45), ἀντεισαγωγὰς τε καὶ χειροτονίας ἀθέτους καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Πρῶτερον δὲ τῷ Τρισαγίῳ προσέθηκεν, *Χριστὲ βασιλεῦ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς*. Πέτρος δὲ πάλιν ἐλθὼν, περιεβλεπὼν τὸ, *Χριστὲ βασιλεῦ*. Ξενοίας δὲ ὁ δοῦλος (46) τοῦ Σατανᾶ τὴν θεοποτικὴν εἰκόνα καὶ τῶν ἁγίων ἐβίβασκε μὴ δεχεσθαι. Πέρσης μὲν γὰρ ἦν τῷ γένει, βούλος δὲ τὴν τύχην, φυγῶν τοῦ ἰδίου δεσπότητος, ἐπὶ Καλανδίωνος τὰς περὶ Ἀντιόχειαν κώμας ἀνεστά-

A prius datis ab orthodoxis 115 cum certior factus fuisset, Phravita legatos cum synodalibus litteris ad se advenientes minus honorifice tractatos dimisit. Phravita tandem mortuo Euthymius presbyter et pauperum in urbe Neapoli curator Cyplocos episcopatum assecutus est. Is ex templo Petri Mongi nomen e sacris tabulis erasit manibus propriis, et Felicis pontificis Romani reposuit: atque ita consedit in throno.

A. C. 482. — Cyplocos episcopi Euthymii annus primus.

Antiochiæ episcopi Palladii annus primus.

Hoc anno Petrus Mongus Alexandriae decessit et vivis: et Athanasius cognomine Celites in ejus locum promotus est. Imperator autem Zeno a tyrannibus se opprimentibus liber Calandionem Antiochensium Ecclesia expulit et Oasim relegavit atque Petrum Fullonem in sedem restituit: Nestorem autem Romanum Chalcedonis, Eusebium Samosatensem, Julianum Mopsuestiæ, Paulum Constantiæ, Manum Hemeriæ et Andream Theodosiopolessis præsules, specie quidem collati in tyrannos favoris, sed re vera concordie sanctionis ab eis rejecta causa dignitate moveri jussit. Petrus autem Fullo Antiochiam ingressus, multa nefanda perpetravit, ut puta synodi execrationes, episcoporum abrogationes innoxiorum, intrusiones, ordinationes illegitimas, et his similia. In primis autem ter sancto hymno addidit: *Rex Christe, qui pro nobis crucifixus es*. Reversus idem sustulit verba: *Rex Christe*. Xenaias porro Satanæ mancipium Domini sanctorumque imagines proscribendas et amovendas docebat. Erat is genere Persa, fortuna servus, et a proprio domino sub Calandione profugiens vicos

VARIÆ LECTIONES.

Εὐφῆμιος α, Ἐφθῆμιος ε. ὁ Κοιλήτης Α. ὁ Ἀντιοχείων ομ. Α. ὁ ἐπισκόπων ἀνεπιλήπτων, ἀντ. Α, ἀνεπιλήπτων, ἀπλήπτων ἀντ. vulg. ὁ ἀναλθῶν ομίσσο πάλιν ε.

JAC. GOARII NOTÆ.

(41) Petri Mongi mortem Euphemii primordijs solertier adjunctam ex Evagrii lib. iii, cap. 2, auctoritate colliges. Athanasio successor annos 6, dies 213, assignat Ezechielensis.

(42) Annus superior quo tyranni extincti, quemque Calandion ultimum numeravit, commodius ista exceperisset. Historiam itaque, non chronographiam pactor hic exhibet.

(43) Littera mutila ex Anastasio supplenda, ut presertim SS. confessorum memoriæ consulatur. Sic ergo ille habet: *Nestorem autem Tarsensem, Cyprium Hieropolitanum, Joannem Cyrestensem, Romanum Chalcedonensem*. COMBENIS.

(44) Hæc rursus propria sede remota, et Palladii patri incongrue adnexa: de quibus Evagrius lib. iii, cap. 16; Alexander monachus apud Surtium 11 Junii.

(45) Quod sequitur de Trisagio hymno, factoque illi et mutata additione, P. Siran. ad 5 Aviti epist. lanquam ex Theophane, et illum exscribente Anastasio consert, voces illas, *Χριστὲ βασιλεῦ*, additas a Calandione ad Theopaschitarum perversandam hæresin, ac velut antidotum, ne putaretur ad ipsam trinitatem deitatem referri quod additum fuerat, qui passus est propter nos, sed ad Christum pœnitentiarius hominem. Ut tamen jacent Theophanis verba

eaque Anastasius presse reddidit, ipsum hoc Petri fuerit primo suo episcopatu, quadam velut accommodatione ad Orientalium utcumque sedantos animos occasione additamenti turbato, eisdem ab eo adjunctum, quod postea, ac secundo episcopatu Zenonis favore liberius hænosim docens, sublatum voluerit. Sic ipse Zeno quandoque mitius egit catholicorum metu, eoque solutus omnia miscuit, direque catholicos affixit. Expendat, quæso, lector, Theophanis, eumque hæc optima reddentis Anastasii verba, num Calandionem in eis aliquid invenit, excepta ejectione, et deportatione Oasim, quæ paulo ante relata sunt. Cedrenus clare adinvidum utrumque hoc uni Petro Fulloni assignat, priori ejus ac secundo episcopatu, ex ipso mutilatis Theophane: *Πρῶτερον μὲν προσέθηκε τῷ Τρισαγίῳ, Χριστὲ βασιλεῦ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμῶν ὕστερον δὲ ἐλθὼν περιεβλεπὼν τὸ, Χριστὲ βασιλεῦ; Addidit Trisago, rex Christe, qui crucifixus es propter nos: postea vero recedens mutatis illud, Rex Christe*. COMBENIS.

(46) Recitantur hæc per Anastasium diaconum in posteriori Nicæno concilio ex Theodoro Lectore, quo tempore ejus historia integra habebatur.

Antiochiæ viciniores, nondum baptismi lavacro A expiatus, clericum se fingens, a vero fidei sensu deturbabat. Et Calandion quidem exitium exterminaverat: Petrus autem Fullo Hierapoleos episcopum consecratum, appellaverat Philoxenum: eundemque demum baptismi nondum initiatum comperiens, ejus ordinatione baptismi defectum suppleri sanxit. Cæterum rectæ fidei propugnator Euthymius Anastasium silentiarium, qui deinde imperium est adeptus, velut hæreticum et Eutychni sectatorem, ex Ecclesia ejecit, cui, cum plerasque molestias Ecclesiæ inferentem videret, etiam eversa ejus in ecclesiæ cœtu sella, minatus est, ni quantocius desisteret, ejus caput se rasurum et in plebem traducturum. Ille querelas ad imperatorem detulit: et adversus patriarcham litem evicit. In his Zeno 116 Marianum litteratissimum comitem interrogat (erat is quippe secretorum præsciis et futura vaticinabatur): *Quis post me imperabit?* respondet ille: *Ex silentiariis unus uocem et imperium excipiet.* Patricium vero, virum doctrina præstantem et pietate, prudentia morumque probitate conspicuum proscripsit injuste, ac demum in custodiam conjectum ab excubitoribus, qui ipsum asservabant, interfici jussit. Quo percepto, præfectus Arcadius convicia in imperatorem misit; quibus ille perceptis, accedentem in palatium man-lavit occidi. Præfectus latam in caput sententiam rescians et in ecclesiæ præsidium se recipiens, misera nece liberatus est: domum tamen ejus publicavit imperator.

A. C. 485. — *Alexandriæ episcopi Athanasii annus primus.*

Hoc anno synodales Euthymii litteras Felix accepit, et ut catholico communionis impertiit consor-

του ἁπὸ τῆς πίστεως, ἀβάπτιστος ὢν καὶ κληρι- B κων αὐτὸν λέγων. Τοῦτον Καλανδίων ἀπέηλασεν. Πέτρος δὲ ὁ Γναφεύς ἐπίσκοπον Ἱεραπόλεως αὐτὸν χειροτονήσας, Φιλόξενον μετωνόμασεν. Μαθὼν δὲ ὕστερον ἀβάπτιστον αὐτὸν εἶναι, ἀρκεῖν αὐτῷ τὴν χειροτονίαν ἀντὶ βαπτίσματος ἔφησεν. Εὐθύμιος ὁ δὲ ὀρθοδόξοτατος (47) Ἀναστάσιον τὸν σιλεντιάριον (48) τὸν κακῶς μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντα τῆς Ἐκκλησίας ἔδωκεν, ὡς αἰρετικὸν καὶ ἐμώφρονα Εὐτυχοῦς, ὃν ὀχλοποιοῦντα ὁρῶν (49) τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθέδραν αὐτῷ ἀνέστρεψεν, ἀπειλήσας αὐτῷ, ὡς, εἰ μὴ παύσοιτο, ἀποκείραι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τοῖς ὄχλοις αὐτὸν θριαμβεύσαι. Ἐπεκάλασεν δὲ καὶ Ζήνωνι, καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔλαβεν. Ζήνων δὲ ἠρώτησεν (50) Μαρτινὸν ὁ τὸν σοφώτατον κόμητα (ἦν γὰρ μυστικῶς τινὰ εἰδῶς ἰὸ καὶ προέλεγεν αὐτῷ), ὅτι τίς μετ' ἐμὲ βασιλεύσει; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι: *Καὶ τὴν βασιλείαν σου καὶ τὴν γυναικᾶ σου διαδέξεται τις ἀπὸ σιλεντιαρίων.* Πατρικίον δὲ, γενόμενον ἱ (51) ἄνδρα σοφὸν καὶ εὐσεβῆ καὶ συνετὸν καὶ ἐνάρετον ἱ, δημεύσας ἀδίκως καὶ εἰς φρουρὰν ἐμβαλὼν, ὑπὸ τῶν φυλακτόντων ἐξκουδιτῶρων ἀναιρεθῆναι προσέταξεν. Τοῦτου δὲ γενομένου ἀκούσας ὁ ἑπαρχος ἱ Ἀρκάδιος ἐλοιδόρησε τὸν βασιλεῖα καὶ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσερχόμενον εἰς τὸ παλάτιον σφαγῆναι ὁ δὲ ἑπαρχος μαθὼν τοῦτο (52), προσέφυγε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐβρόύθη τοῦ πικροῦ θανάτου ὁ τὸν δὲ οἶκον αὐτοῦ ἐδήμευσεν.

A. M. 5985. — *Ἀλεξανδρίας ἐπισκόπου Ἀθανασίου ἔτος δ'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει τὰ συνοδικὰ Εὐθυμίου ἱ Φηλιξ ἀπαδέξατο, καὶ ὡς ὀρθοδόξῳ αὐτῷ προσετέθη. Ἐπί-

VARIÆ LECTIONES.

ἱ ἀνεστάται. A, ἀνεστάτοι vulg. ἱ Εὐφῆμιος A. ἱ ὃν ὀχλοποιοῦντα A, ἐνοχλ. vulg. ἱ Μαρτιανὸν A. ἱ εἰδῶς A, προεἰδῶς vulg. ἱ Πατρικίον δὲ γενόμενον, ἄνδρα σοφὸν] sic vulgo male distinguitur. ἱ ἐνάρετον, δημεύσας] ἐνάρετον, ὃν δημ. cudd. et vulg. ἱ ὁ ἑπαρχος A e, ὕπαρχος vulg. ἱ Εὐθυμίου A, Εὐφημίου vulg.

JAC. GOARINOTÆ.

(47) Fidem ejus illibatam, et ingens pectoris robur laudat Baronius ad annum C. 492, num. 9, licet a Gelasio pontifice communionis cum Acacio habitæ reus ex Gelasii ad ipsummet epistola convincatur.

(48) Inter scholas palatii custodiam nactas duas fuisse incermes superius diximus. Erant istæ agentium in rebus, et silentiariorum. Hi præfecto cubicii subditi, ad ea quæ quietis erant, in palatio erant deputati, sicut Prucopius, *De bello Persico*. Pancirollus in *Notitiis Imperii* cap. 62 et 63.

(49) Suidas v. *πατρία*: Ἀναστάσιος σιλεντιάριος, ὁ μετέπειτα βασιλεύσας ἐπὶ Εὐφημίου πατριάρχου ΚΙΙ., καθέδραν κατασκευάσας μετὰ τινῶν ἐπατρίαζεν. Ὁ δὲ Εὐφῆμιος μετὰ ἀπειλῆς λέγει αὐτῷ, ἢ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θαμιζόντα τὰ αὐτῆς φρονεῖν, ἢ μὴδ' ὄλως ἐπιβάλλειν πρὸς τὸ διαστρέφειν τοὺς ἀπειροτέρους. Εἰ δὲ παρὰ ταῦτα πράξεις, ἐκτεμῶν σου τὴν κόμηγιν τοῖς δήμοις σε θριαμβεύσω. Ἐκτο:ε δὲ ἡσυχίαν ἦγεν ἄντειχτο γὰρ τῆς Εὐτυχοῦς δόξης. *Anastasius silentiarius, qui postmodum imperavit, sub Euphemia (ita scribunt nonnulli) patriarcha, suggestu sibi parato, cum quibusdam conventum separa-*

lum agebat. Euphemia autem, minis etiam adjectis, eum alloquitur: Aut ecclesiæ, si eam frequentes, sensum suscipe, aut certe ab ejus ingressu omnino abstinere, ne rudiores in errorem agas. Sin aliud feceris, abscissa coma, factionibus populi publice te traducendum committam. Ab eo tempore quiescit: opinionem quippe Eutychni defendebat.

(50) Ex *Chronico Alexandr.* hæc ferme ad verbum desumpta in hunc eundem annum. Qui tamen hic Μαρτιανός, ibi Μαυριανός scribitur.

(51) Ex eodem *Chronico*, quæ hic desunt supplemur: Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ζήνων συνέσχεν τὸν πατρικίον Πελάγιον τὸν ἀπὸ σιλεντιαρίων πληρώσαντα, καὶ ἐλόθηνα εἰς τὴν τοῦ πατρικίου ἀξίαν, ἄνδρα σοφόν. Inferius mortis genus exprimitur: Ὁν ἐπνίξαν ἀγγόνη. Inferius iterum, qui hic ὕπαρχος, ibi ἑπαρχος τῶν πραιτωρίων dicitur.

(52) Subdit *Chronicon*: Καὶ ὅτι μετεστάλη ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὡς παρήρχετο διὰ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας ἐποίησεν ἑαυτὸν βουλόμενον εὐξασθαι, καὶ κτελιθῶν ἐκ τοῦ δήματος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν ΚΙΙ., καὶ ἐμεινεν ἐκεῖ ἔσω, καὶ ἐβρόύθη πικροῦ θανάτου

σκοπον δὲ αὐτὸν οὐκ ἰδέετο, διὰ τὸ μὴ ἐκβαλεῖν τὸ ὄνομα Ἀκακίου ἐκ τῶν διπτύχων καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν Φραυίτα.

Τῷ δ' αὐτῷ ¹⁶ ἔπει Πέτρος ὁ Γναφεὺς τέθνηκεν, καὶ προεβλήθη ἐπίσκοπος Παλλάδιος (53) πρεσβύτερος τῆς ἐν Σελευκείᾳ ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας πρωτομάρτυρος Θέκλης. Συνεψηφίσθη δὲ Παλλάδιῳ καὶ Ἰωάννῃς ὁ Κωνσταντίου καὶ Ἀναστάσιος ὁ σιλεντιάριος ὁ κακῶς βασιλεύσας. Οὗ δὲ Ζήνων ἐπαρθείς τῇ τῶν τυράννων ἀναίρεσσι πρὸς δημεύσεις καὶ φόβους ἀδίκους χωρεῖ, καὶ πάντα ἀνήρπων αἰτιώμενος ὡς ἐκαίνοις ¹⁷ ἢ συμμαχήσαντα ἢ συμβουλευσάντα ¹⁷ τὴν ἐπιθεσιν. Ἀναίρει δὲ καὶ Κότταιν ἀλόγως, τὸν ἕνα Ἰωάννην τῷ Σκύθη πολιορκία περιγεγόμενον ¹⁸ Ἰλλου καὶ Λεοντίου, καὶ τὸν θαυμαστὸν ¹⁹ καὶ περὶ ποιήσιν ἐπὶ τῶν ἀξιόλογον Παλάγιον τὸν πατριχίον (54) ὡς φρόνιμον καὶ δίκαιον· καὶ ἐπὶ τούτοις τελευτᾷ Ζήνων ἐπιληψία κατασχεθείς, καὶ ἐπὶ στόματος φέρον ἀπαύστως τὴν Πελαγίου προσηγορίαν τοῦ παρ' αὐτοῦ φονευθέντος ἀδίκως· παῖδα μὲν μὴ καταλιπὼν (55), Λογγίνον δὲ τὸν ἀδελφὸν ²⁰, δις μὲν ὑπατεύσαντα καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς πάσης ἡγούμενον, ἀνήτην δὲ καὶ βαρὺν καὶ ἀκόλαστον ὄντα, ²¹ καὶ ²¹ πολλοὺς Ἰσαύρους ἐν Βυζαντίῳ ἔχων καὶ τὸν Λογγίνον τὸν μάλιστα τρον ὄντα καὶ φίλον αὐτοῦ, καὶ τούτοις θαρβήσας ἀπονητὶ τὴν βασιλείαν ἔχων ἕστο· τῆς δὲ Ἀρεάδνης καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τοῦ στρατεύματος παντὸς Ἀναστάσιον τὸν σιλεντιάριον ἀναγορευσάντων βασιλέα ²², τῆς ἐλπίδος ὁ Λογγίνος ἠστύχησεν. Βασιλεύσας οὖν ὁ Ἀναστάσιος ἔγγραφον ἀπητήθη ὁμολογίαν (56) παρὰ Εὐθυμίου τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸ μὴ σαλευσαί τι τῆς Ἐκκλησίας· καὶ τῆς πίστεως ²³, ἀνάξιον αὐτὸν ἀποκαλῶν τῶν Χριστιανῶν τῆς βασιλείας (57). Βιαζομένη; δὲ αὐτὸν τῆς βασιλείδος Ἀρεάδνης καὶ τῆς συγκλήτου, ἐλαθεῖν αὐτοῦ τὸ ἰδιόχειρον, ὡς ²⁴ ἀποδέχεται εἰς ὄρον πίστεως τὰ ὄγματα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Καὶ οὕτω στα-

tium : haud tamen episcopum agnovit, quod Accilii, qui que in episcopatu successerat, Phravita nomen e tabulis ecclesiasticis non expunxerat.

Hoc eodem anno Petrus Fullo interit, et Palladius, sanctae protomartyris Theclae ecclesiae, quae est in Seleucia, presbyter, promotus est episcopus. Cum Palladio etiam electi sunt Joannes Constantini et Anastasius silentiarius, qui postmodum pessime imperavit. Porro Zeno tyrannorum prosperis caedibus elatus, ad proscriptiones et injusta homicidia transfertur, et singulos quosque homines, vel quasi prius opitulatos, vel ad imperium invadendum suggestisse consilium criminatur. Cottain etiam Joannis Scythae armorum socium, et Illi Leontique ab eis obsessorum victorem, Pelagiumque patricium virum in edendis carminibus praecipuum et admiratione dignum prudentiaeque et aequitate celebrem injuste interficit. In his Zeno morbo comitiali correptus, Pelagii contra fas et aequum occisi nomen assidue repetens moritur : filium quidem nullum, fratrem vero Longinum post se reliquit his consulatu functum, senatus principem declaratum, amentem sane, cunctis invisum et luxui plane deditum : qui cum Isaurorum multitudinem Byzantii **117** sibi adjunctam haberet et Longinum magistrum amicitia sibi devinxisset, eorum ope confidens, absque labore imperium consequi posse putabat. Areadna porro, totoque senatu et exercitu Anastasium silentiarium imperatorem proclamantibus, spe Longinus excidit. Anastasius itaque positus imperio pactionem scripto firmatam, qua circa fidem et Ecclesiam se nihil innovaturum promitteret, ab Euthymio patriarcha Christianorum imperio indignum palam publicante exposcitur. Areadna imperatrice senatuque ad exhibenda postulata impellentibus, chartam propria manu subscriptam, qua velut fidei normam Chalcedonen-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ τῷ δ' αὐτῷ Α. τούτῳ δ' αὐτῷ vulg. ¹⁷ ἐκαίνοις α. ἐκείνους Α f. ἐκείνους vulg. ¹⁷ ἢ συμβουλευσάντα om. Α. καὶ συμφ. vulg. ¹⁸ τῇ πολ. α. γενόμενον Α. ¹⁹ καὶ τὸν θαυμ. καὶ περὶ Α. καὶ τὸ θ. περὶ vulg. ²⁰ τὸν ἀδελφὸν, δις μὲν ὑπ. Α ε f, τὸν ἀδ. αὐτοῦ δις ὑπ. vulg. ²¹ δις καὶ] ὡς καὶ codd. et vulg. ²² βασιλέα om. α. ²³ τῆς πίστεως Α, πίστεως vulg. ²⁴ ὡς Α; πως vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Ad annum superiorem pertinent ista. Evagrius lib. iii, cap. 33.

(54) Addit Cedr. quod et necessarium, ἐλευθεροστομῆν εἰδόντα. *Occidit quoque admirandum veritibus condendis Pelagium patricium, qui liberius soleret loqui*, etc. perperam interpr. τὸ θαυμαστὸν περὶ ποιήσιν ἐπὶ τῶν, ad superiorem Cottain refert virum militarem, cum ipsa textus series ad Pelagium spectare ostendat, clariusque Cedr. cum ita distinguit : ἀναίρει δὲ καὶ τὸν θαυμαστὸν. In prioris nece suggillat Theophanes Zenonis ingratitude, in posteriori, ipsam rei indignitatem, quod virum laicum, eo duntaxat libera loquentem quod φρόνιμος καὶ δίκαιος esset, *prudens ac justus*, occiderit. Miror tot occurrere quae sulligere debeam, ac dolere; deesse tamen auctori ac officio nequeo. Emendatus vicissim Cedr. cum illo tribuit quae sunt Cottain. Illus enim pridem perduellis occubuerat ipso Cottain ejus victore. **COMPERTIS.**

(55) Perperam Zenonis filium ejusque pravos

mores recenset Suidas v. Zenon : ubi et de ejusdem morte. Confirmat Evagrius auctoris dicta lib. iii, cap. 29.

(56) Anastasius secundus imperator a patriarcha redimitus, primus professionem fidei exigitur : de quo Evagrius, lib. iii, cap. 32, et Theodorus Lector lib. ii. Vox ἡπατήθη vice ἀπητήθη in textu interpolato corruptae Græcorum loquelæ argumentum : juxta quam haud verbo, sed præpositioni (si compositum fuerit) præfigunt augmentum.

(57) Ipse nimirum Anastasius, specie illa modestiæ benevolentiam captans. Sic et Anast. et Cedr. quidquid interpret syntaxi ipsa repugnantia verba hæc inauguranti Euphemio tribuat, in cujus ore pro rei et personæ ratione iniuime congruunt. Cogendus fuit Anastasius, ut velut invitus imperium intret, non Euphemius patriarcha ut omnium votis expetitur cautione accepta coronaret. Nonnihil clarior Cedr. ut solet obscura Theophanis, nonnihilque perplexa explicare. **COMPERTIS.**

synodi decreta se acceptare profiteretur, ab eo traditam accepit Euthymius. Exiit ab eo coronatus, Areadnam in uxorem, erat quippe cœlebs, ducit. Sane Manichæi et Ariani de Anastasii promotione sibi gratulabantur : Manichæi quidem, quod imperatoris mater eorum partibus amice afficeretur; Ariani vero, quod Clearchum ejus avunculum, matrisque prave sentientis fratrem suum, omnino possiderent. Cæterum annus quo Zeno mortuus est, et Anastasius imperare cepit, ab Adamo 5999 apud Romanos numeratur, qui juxta diligentiorē et veriorē Alexandrinorum calculum 5983, a Diocletiani imperio 207, a divina incarnatione 483, indictione 14 notatur. Coronatus est Anastasius præfata indictione 14, mensis Aprilis 14, magna Paschalis solemnitatis feria quinta, in circi sedili.

A. C. 484. — Romanorum regis Anastasii annus primus.

Persarum regis Zamasphi annus primus.

Hoc anno cum Anastasius Dirrhachiensis Dicores imperaret, Longini Zenonis fratris seditionem et insidias perpersus est : eumque mox in potestatem accipiens, Alexandriam Ægypti mittit exulem, et presbyterum jubet ordinari. Ille septennio Alexandriæ superstes mortem obiit. Imperator vero Longinum magistrum et advenas Isauros habens suspectos, magisterium Longino abrogavit. Tum autem Petrus Fullo ab exsilio Antiochiam propriam sedem revocari deprecabatur, quem ut postliminio rediret, non tamen Antiochiam ingrederetur, imperator permisit; Palladium etenim Antiochiæ præsulem ordinari præcepit. Hinc Euthymius Cpoleos præsul, coactis, qui tum in urbe versabantur, episcopis, sanctam Chalcedonensem 118 synodum confirmavit. Joannes vero Tabennesiota Romæ degens, Anastasium imperare et Byzantium audiens occupare, gratam beneficiorum vicissitudinem ab eo, quod olim Alexandriæ summam in eum exercuisset humanitatem, quem etiam nudum naufragio exceperat adeoque benigne soverat, ut miseriarum

φθεις ὅτ' αὐτοῦ, Ἀρεάδην ἀγεται (58) εἰς γάμον οὕτω πρότερον γαμετῆ συνοικήσας. Μανιχαῖοι δὲ καὶ Ἀρειανοὶ ἔχαιρον ἐπὶ Ἀναστασίῳ, Μανιχαῖοι μὲν ὡς τῆς μητρὸς ὡς τοῦ βασιλέως ζηλωτρίαι οὐσης καὶ προσφιλοῦς αὐτῶν, Ἀρειανοὶ δὲ ὡς Κλέαρχον τὸν θεῖον αὐτοῦ, ἀδελφὸν τῆς κακὸφρονος μητρὸς, ὁμόδοξον ἔχοντες. Τοῦτο δὲ τὸ ἔτος, ἐν ᾧ Ζήνων τέθνηκε καὶ Ἀναστάσιος ἐβασίλευσεν, ἀπὸ Ἀδάμ (59) μὲν κατὰ Ῥωμαίους εἰρηθ', κατὰ δὲ τὴν ἀκριθεῖ καὶ ἀληθινὴν φῆφον Ἀλεξανδρέων εἰρηγ', ἀπὸ δὲ τῆς ἀρχῆς Διοκλητιανοῦ σ', τῆς θείας σαρκώσεως υπ', Ἰνδικτιῶνος ἰδ'. Ἐστῆθη δὲ Ἀναστάσιος τῆ προγεγραμμένη ἰδ' Ἰνδικτιῶν, μηνὶ Ἀπριλίου ἰδ', ἡμέρᾳ πέμπτῃ τῆ μεγάλῃ τοῦ Πάσχα ἐν τῷ καθίσματι τοῦ Ἰπποδρομίου.

A. M. 5984. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἀναστασίου ἔτος α'.

Περσῶν βασιλέως Ζαμάσφου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει βασιλεύσαντος Ἀναστασίου τοῦ Διόραχιτιάνου (60) τοῦ Δικόρου (61), ἐστασίασεν κατ' αὐτοῦ ὁ Λογγίνος ὁ Ζήνωνος ἀδελφός, ὃν χειρωσάμενος ἐπ' Αἴγυπτον πέμπει ἐξόριστον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἐκέλευσε χειροτονηθῆναι αὐτὸν πρεσβύτερον. Ἐπταετίαν δὲ ἐπιβίου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐτελεύτησεν. Ὑποφίαν δὲ ἔχων καὶ περὶ Λογγίνου τὸν μάγιστρον ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας Ἰσαύρους, παύει τὸν Λογγίνου τοῦ μαγιστροῦ. Πέτρον δὲ τοῦ Γναφέως (62) ἐν Ἀντιόχειᾳ ὄντος ἔκ τῆς ἐξορίας ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον δυσωποῦντος, ὁ βασιλεὺς τῆς ἐξορίας μὲν ταῦτον ἀνεκαλέσαστο, εἰς δὲ Ἀντιόχειαν ἀπελθεῖν οὐκ ἀπέδέξατο, Παλλάδιον δὲ χειροτονηθῆναι ἐν Ἀντιόχειᾳ ἐποίησεν. Εὐθύμως δὲ ὁ Κωνσταντινοπόλεως (63) συναγαγὼν τοὺς ἐνδημοῦντας ἐπισκόπους τὴν ἐν Καλιεδόνι ἀγίαν σύνοδον ἐκύρωσεν. Ἰωάννης δὲ ὁ Ταβεννησιώτης ἐν Ῥώμῃ ὢν, ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἀναστάσιος ἐβασίλευσεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ Βυζάντιον, ἀγαθὰ ἀμοιβὰς ἐπιζῶν παρ' αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν ἦν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πελονητικῶς αὐτῷ οἰκονομίαν (64), ὃν καὶ γυμνὸν ἀπὸ ναυαγίου

VARIE LECTIONES.

⁵⁸ μητρὸς A, μητέρος vulg. ⁵⁹ ἀληθινὴν A, ἀληθινὸν vulg. ⁶⁰ Πεξασμασφός Persarum rex in vulg. et A audit : ὁ Περόζου παῖς Ζαμασφός a, ὁ Παίροζου παῖς f, Ζαμάσφου δέδι ex Agath. IV, 28, p. 268, nam et infra (p. 214) Ζαμάσφης legitur in omnibus codd ⁶¹ ὄντος add, ex A e. ⁶² δυσωποῦντος ὁ βασ. ἐκέλευσεν, ὃ δὲ βασιλεὺς A e. ⁶³ τούτου add. ex A. ⁶⁴ εἰς δὲ Ἀντ. A, εἰς Ἀντ. δὲ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Simul imperator et maritus innouit, ait D Jornandes de regn. et temp. suocessione.

(59) Comparandus istis Evagrius lib. iii, cap. 39, et quæ scripta superius ad operis titulum, et pag. 1.

(60) Evagrius lib. iii, cap. 29 : Οὗτος ὁ Ἀναστάσιος πατρίδα τὴν Ἐπίδαμνον ἔχων, Δυρράχιον νῦν προσηγόρευται. Hic Anastasius patriam habuit Epidaurum, Dyrrhachium nunc vocatam.

(61) Zonaras in Anastasio : Δικόρος δὲ ἐκαλεῖτο ὁ Ἀναστάσιος, ὅτι ἀνομοία; ἀλλήλαις εἶχε τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν. Τῇ μὲν γὰρ ἦν τὸ χρώμα μελάντερον ἢ δὲ λατὰ πρός τὸ γλαυκότερον ἐχρωμάτιστο. Dicori porro nomen ex eo habuit, quod pupillis oculorum fuit dissimilibus : altera nigriore, altera ad flaucum declinante.

(62) Mortuus anno superiore prædicavit.

(63) Evagrius, lib. iii, cap. 30.

(64) Ποιῶν οἰκονομίαν, quasi ἐπιμέλειαν ἔχειν interpretatus sum. Alexandriæ fecerat illum œconomum, reddidit Anastasium. Quæ mollior et artior versio, lector judicabit. Nicephorus, lib. xvi, cap. 26, τὸ οἰκονομίαν exponit θεραπείαν. — Ego putaverim, œconomii munus Anastasio imposuisse Joannem, cujus ille impendit sic afflctam ex naufragio fuerit solatus fortunam; alioqui insolens, ut vox οἰκονομία humanitatem significet, quod sibi plusculum indiligens reddidit interpres. Non mirum autem Alexandriæ factum œconomum, illudque aliquanto tempore gessisse munus, qui postmodum electus est cum Palladio episcopus Antiochenus, quique

δεξάμενος καὶ συγκροτήσας οὕτως, ὡς ἀνασθητον αὐτὸν ποιῆσαι τῆς συμφορᾶς. Ἀναστάσιος δὲ ἀκούσας οὗτοι παρεγένετο, ἀγλωμοσύνη πολλῇ τοῦτον ἐξορισθῆναι προσέταξεν, μηδ' ἄλλως αὐτὸν δεξάμενος. Ἰωάννης δὲ τοῦτο προγνοῦς, ἐπὶ Ῥώμην φεύγων διεσώθη.

A. M. 5985. — Ῥώμης ἐπισκόπου Γελασίου ἔτος α΄.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς τοῦς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἰσαύρους (65) διὰ πολλὰς ἀτοπίας ἐδίωξεν, οἱ ἐξελθόντες τυραννίδα ἐμελέτησαν. Λογγίνος δὲ ὁ ἀπὸ μαγιστρῶν συλλαβῶν τούτους τε καὶ ἄλλην δύναμιν Βαρβάρων καὶ ληστῶν ὡς πεντεκαίδεκα μυριάδας, ὄπλων τε καὶ χρημάτων εὐπορίᾳ θαρβύων ἐν Ἰσαυρίᾳ παρὰ Ζήνωνος τεθειμένων, παραχίναται εἰς τὴν τῶν Ἰσαύρων χώραν, ἐνδεδικωτός.²² Β τοῦ βασιλέως τὴν ἐξοδὸν, καίτοιγε ὑποτοπιζόντος τὴν ἐπίθεσιν. Παραχρήμα δὲ ἐπανίσταται καὶ μέχρι Φρυγίας καὶ τοῦ Κοτυαίου χωρεῖ, πόλεις τε πολλὰς ληϊζόμενος, πλὴν οὐκ αὐτὸς ἡγουόμενος τοῦ στρατεύματος. Νινιλιγγίς²³ (66) γὰρ ἦν ὁ τῆς Ἰσαυρίας ἡγεμῶν ἐπὶ Ζήνωνος καταστάς ἀνὴρ θρασύτατος, καὶ Ἀθηνόδωρος ἀπλοῦστατος ἀνθρώπος, εἰς τῶν συγκλητικῶν, καὶ Κόνων ὁ τῆς Ἀπαμείας ἐπίσκοπος, καταλιπὼν μὲν τὸν θρόνον, εἰς ὀπίστην δὲ καὶ στρατηγὸν ἐξ ἱερῶς μεταταξάμενος. Τούτοις ἀντίστης:²⁴ στρατεύμα Ῥωμαϊκὸν Ἀναστάσιος ἡγουμένου δυνστος Ἰωάννου τε τοῦ Σκύθου τοῦ τὴν Ἰλλυοῦ καὶ Ἀουακίου τυραννίδα καθελόντος, καὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπίκλην²⁵ Κυρτοῦ, ἀμφοτέρων τοῦ θρακικοῦ στρατεύματος ἡγουμένων, καὶ Διογένους (οὗτοι κόμητες σχολῶν ἐτύγγανον²⁶ δυντες) καὶ ἑτέρων τινῶν ἐπαινετῶν ἀνδρῶν. Μάχης δὲ περὶ τὸ Κοτυαῖον γενομένης, Νινιλιγγίς μὲν ὁ στρατηγὸς ἀποσφάττεται. Μικροῦ δὲ τῷ πλείεστον Ἰσαυρικὸν²⁷ ἀπολλύμενον μόλις ἐπὶ τὰ σφέτερα διεσώθη. Καὶ εἰ μὴ περὶ τὰ σκύλα²⁸ τοῖς Ῥωμαίοις γέγονε σχολή, τελείως ἂν ἐκράτησαν τοῦ πολέμου. Ἄλλ' ἐκεῖνων ἐν τούτοις ἀποσφαλέντων, φρούριον τι²⁹ ἐπὶ τῆς ἀκρας τοῦ Ταύρου κρατήσαντες οἱ Ἰσαυροὶ τρίτον ἔτος ἤρκεσαν πολεμοῦντες ὠχυρωμένοι τῇ θέσει τῶν ὑπὲρ τοῦ Ταύρου πολισιμάτων τε καὶ φρουρίων.

A. M. 5986. — Τούτῳ τῷ ἔτει ληφθεῖσης Κλαυδίου πόλεως ὑπὸ Διογένους τῆς μεταξὺ τῶν δύο Ταύρων ἐν πεδίῳ κειμένης, οὐκ ἐνεγκόντες οἱ³⁰ Ἰσαυροὶ

VARIÆ LECTIONES.

²² ἐνδεδικωτός A. ²³ Νινιλιγγίς A h. l. et infra. ²⁴ ἀντίστησι A, ἀντίσταται vulg. ²⁵ τοῦ ἐπ. A, τὸ ἐπ. vulg. ²⁶ ἐτύγγανον δυντες e. τυγγάνοντες vulg. ²⁷ Ἰσαυρικὸν ἀπολλύμενον A et alii, Ἰσαυρικῶν ἀπολλύμενων vulg. ²⁸ σκύλα A, σκύλλα vulg. ²⁹ φρούριον τι A, φρουρίου τινός vulg. ³⁰ οἱ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

CP. In majori ecclesiæ conventus uenire agebat, iisque Euphemio molestus erat; ut ubique velut clericum præferret, homo cælebs, tunique duntaxat junctus nuptiis, cum una cum imperio Atriadnam uxorem duxit. COMBESIS.

(65) Isauri gens agrestis ad Taurum montem latrociniis assueta. Eam Zeno imperator, tum ob genus tum ob auxilium ab ea acceptum, charam habuit inter

reddidisset immemorem, ad eum proficisci decrevit. Anastasius virum audiens æcedere, ingenti prorsus ingrati animi vitio jussit exsulem agi, nec solo conspectu dignatus excipere. Joannes re præcilita, Romam fugiens salutem consuluit.

A. C. 485. — Romæ episcopi Gelasii annus primus.

Hoc anno Anastasius imperator Isauros Cpoli commorantes ob pleraque fœda ab illis admissa flagitia urbe eiecit: qui post discessum, tyrannidem excitare sunt moliti. Longinus vero exmagister, istis cum ingenti Barbarorum ac prædonum multitudine ad centum et quinquaginta millia collectis, et armorum atque pecuniarum, quas Zeno in Isauria reposuerat, copia fretus, in Isaurorum provinciam contendit, vel ipso imperatore protectionem permittente, tametsi invasionem tyrannidis suspicabatur. Conestim Longinus rebellionem exsequitur et in Phrygiam usque et Cotyæum cuncta occupat loca civitatesque plurimas devastat, ducem licet exercitus non se gereret. Ninilingis enim Isauriæ præfectus a Zenone olim constitutus vir audacissimus aciem regebat, et Athenodorus vir simplicissimus ex ordine senatorio, et Conon Apamæ episcopus, qui relicta sede ab episcopo in militem armatum mutatus, inter copiarum ductores expeditionem suscepit. Cunctis istis Joanne Scythia, qui Illi Leontiique tyrannidem dissipat, et altero Joanne, cui Cyrtus cognomen, utroque Thraciarum copiarum præfecto, et Diogene (erant isti scholarum comites) et aliis quibuspiam viris egregiis ducibus institutis, Romanum exercitum opponit Anastasius. Prælio ad Cotyæum conserto, dux Ninilingis necatur; cætera vero Isaurorum manus majori ex parte ad internecionem cæsa, vix locum, quo eruperat, recepit: ac nisi Romanus exercitus in spoliis colligendis tempus inutiliter excedisset, plenam ex hoc bello victoriam reportabat: sed dum in his incaute detinentur, 119 Isauri, munitissimam in Tauri summitate obtinentes arcem, bellum usque in tertium annum protraxerunt, oppidorum atque arcium in Tauro monte constitutarum situ opportuno muniti.

A. C. 486. — Hoc anno Claudiopolim inter utrumque Taurum in planitie positam, a Diogene captam non ferentes Isauri descendunt e Tauro et Dioge-

provincias reliquas, et plurima voluit auctoritate CP, pollere. Candidus Photianus cod. 79, Sozomenus, *De Isauris*, lib. viii, cap. 25. Bellum in eos motum hoc anno scribit Marcellinus Comes; de quo Theodoros Lector lib. ii, et Jornandes, *De regn. æe temp. success.*

(66) Lilingem pronuntiat citatus Jornandes.

nem adeo pertinaciter obsidione vallant, ut totus A fame perire et extrema internecione deleri periclitaretur exercitus. Verum Joannes cognomento Cyrtus, superatis Tauri angustiis prehensisque excubiis, improvisum adveniens, et una simul Diogenes irruptionem faciens, hostium urbem obsidentium copias omnes prostravit. Ibi vulnere accepto Conon episcopus brevi postmodum spatio moritur; et fit Romanis secundæ et maximæ accessio victoriae.

A. C. 487. — *Hierosolymorum episcopi Martyrii annus primus.*

Eodem anno Zamasphes Perozis Persarum regis filius Cabade expulso regnum Persarum obtinuit quatuor annos Cabadis regno debitos.

Hoc anno Longinus quidam Selenuntius dictus Antiochiam Isauriae in præcelso quodam monte ad meridianum regionis mare sitam inhabitans, comitatum undequaque conquistum navibus onerariis ad Isauros asportavit: in hisce vero locorum angustiis Longinus magister et Athenodorus agebant. Imperator autem longarum belli morarum pertæsus, Euthymio episcopo, se pacem exoptare, fidenter retulit: ac peregrinantes in urbe episcopos tanquam Isaurorum nomine veniam deprecatorios congregare jussit. Euthymius Joanni patricio, Athenodori, qui tyrannidis excitatæ auctor et princeps exstiterat, socero revelavit secretum. Ille cursu concito rem imperatori renunciat, quæ immortalis odii fomitem in Anastasii imperatoris animo adversus Euthymium succendit, ex quo Isaurorum insidias et molitiones imputavit Euthymio: structis eapropter Euthymio insidiis, cuidam, ut ante martyrium in ejus caput gladium vibraret, suggesterunt. 120 Paulus autem quispiam Ecclesiae defensor totis humeris patriarcham excedens, ictum capite non sine ingenti periculo excepit: insidiatorem vero sira, gladio sic dicto, interfecit. Cæterum Euthymio in conventu montis mortem moliti sunt rursus inferre, quam ille privato habitu assumpto effugit et salutem quæsit. Demum Anastasius imperator fidei confessionem olim editam ab Euthymio violenter extorsit.

A. C. 488. — *Persarum regis Cabadis annus primus.*

Hoc anno Joannes Scythia post diurnam obsi-

κατοβαίνουσι τοῦ Ταύρου καὶ ἐπὶ πολὺ πολιορκουσι τὸν Διογένην, ὡς καὶ λιμῶ κινδυνεύσαι καὶ φθαρῆναι τὸ στράτευμα. Πλὴν Ἰωάννης ὁ Κυρτὸς (67) ὑπερβάς τὰ στενὰ τοῦ Ταύρου καὶ τοὺς φύλακας ἔλων, αἰφνιδίως αὐτοὺς ἐπιστάς, διέφθειρε τὸ στράτευμα τῶν πολιορκούντων, ὑπεξέλιθόντο; καὶ Διογένης. Τότε καὶ Κόνων ὁ ἐπίσκοπος; πληγείς μετὰ βραχὺ τελευτᾷ, καὶ γίνεται τοῖς Ῥωμαίοις αὕτη δευτέρα καὶ μεγίστη νίκη.

A. M. 5987. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Μαρτυρίου ἔτος α'.*

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ζαμάσφης ὁ υἱὸς (68) Περῶζου βασιλέως Περσῶν ἐξέωσας Καβάδην, ἐκράτησεν ἔτη δ' ἕκ τῶν αὐτοῦ τῆς βασιλείας Περσῶν.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λογγίνος τις ὁ λεγόμενος Σεληνούντιος τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Ἰσαυρίας οἰκῶν ἐπὶ τινος ὄρους κειμένην ὑψηλοῦ κατὰ τὴν μεσημβρινὴν τῆς χώρας θάλασσαν εἰσήγεν τοῖς Ἰσαύροις ὄλκασιν πολλαῖς ἐμπορευόμενος πανταχόθεν τὰ τροφίμα, καὶ ἐν ταύταις ταῖς δυσχωραῖς διήγον Λογγίνος ὁ μάγιστρος καὶ Ἀθηνόδωρος. Ἀποκαμῶν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ χρονίζειν τὸν πόλεμον (69), ἐθάβρησεν Εὐθυμῖον τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς εἰρήνης ἐφίεται, καὶ συνάξει τοὺς ἐνδημοῦντας; ἐπισκόπους προσέταξεν παρακαλέσοντα; δῆθεν περὶ τῶν Ἰσαύρων. Εὐθυμῖος δὲ τὸ μυστήριον ἐξήγαγεν πρὸς Ἰωάννην τὸν πατρικίον πενθερὸν Ἀθηνόδωρου τοῦ ἐξάρχου τῆς τυραννίδος. Ὁ δὲ δραμῶν τῷ βασιλεὶ ἀπήγγειλεν, ὅτι εἰς ἀδιάλλακτον ἔχθραν κατ' Εὐθυμίου τὸν βασιλεῖα Ἀναστάσιον ἤγειρεν. Ὅθεν τὰς τῶν Ἰσαύρων ἐπιβουλὰς Εὐθυμῖον ἐπέγραψεν. Εὐθυμῖον δὲ τινες ἐπιβουλεύοντες, ὑπέθεντο τινὶ πρὸ τοῦ μαρτυρίου ξίφος ἐλάσαι κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Παῦλος δὲ ὁ ἐκδικος τῆς Ἐκκλησίας ὑπερωμίας ὢν, τὴν πληγὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐδέξατο καὶ ἐκινδύνευσεν τὸν δὲ ἐπιβουλον τῇ λεγομένῃ σειρᾷ (70) ἀνεῖλεν. Πάλιν ἐν τῇ συνάξει τοῦ ὄρους ἐνήδρυσαν ἀνελεῖν Εὐθυμῖον, ὃς ἰδιωτικῶ σχήματι διαφυγῶν ἐσώθη. Ἀναστάσιος δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ παρὰ Εὐθυμίου μετὰ βίας ἀνέλιτο.

A. M. 5988. — *Περσῶν βασιλέως Καβάδου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰωάννης ὁ Σκύθης πολιορκῶν

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ ὁ add. ex A. ⁶² τοῖς adl. ex A. ⁶³ μεγίστη A, μεγάλη vulg. ⁶⁴ Περῶζου A, Περῶζου a, Περῶζου vulg. ⁶⁵ Σεληνούντος A I. ⁶⁶ μεσημβρινὴν A, μεσημερινὴν vulg. ⁶⁷ ἐκπορευόμενος c I. ⁶⁸ συνάξει; A. ⁶⁹ παρακαλέσοντα; A, παρακαλέσαντα; vulg. ⁷⁰ ὑπέθεντο A e, ἐπέθεντο vulg. ⁷¹ ἐπιλεγόμενη A. ⁷² ἐνήδρυσαν A, ἐνήδρυσεν vulg. ⁷³ αὐτοῦ, μετὰ βίας; om. A. ⁷⁴ ἀνέλιτο A I, ἀνέλεν a, ἀφείλετο e, ἀφείλατο vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(67) *Gibbum* nonnulli reddunt.

(68) *Zambases* dicitur Agathie lib. iv, Blases Procopio, *De bello Persico*: uterque legendus. Περζαμασφός, scriptum reperies pag. superiore 117, et dictionem inter varias lectiones emendatam.

(69) Quinquennium testatur Theodorus Lector, bene sexennium Jornandes, sexennium Marcel-

linus. Auctor quarto anno finitum videtur asserere.

(70) *Logo* σειρομάστην apud plures auctores, de quo non jejunè in Continuum. Σειράν hic neque *restem*, neque *catenam* interpretabor, sed *gladii* generis σειρομάστην, quem Hesychius *λόγχην, ὄρου, ῥομφαίαν* exponit.

παρέλαβεν τὸν τε Λογγίνον τὸν ἀπὸ μαγιστρῶν, καὶ Λογγίνον τὸν Σεληνούντιον καὶ Ἀθηνῶδωρον καὶ τοὺς λοιποὺς τυράννους. Καὶ τούτους ἀποτεμῶν, τὰς κεφαλὰς αὐτῶν εἰς τὸ Βυζάντιον ἐπεμψεν Ἀναστασίῳ τῷ βασιλεῖ. Ἀναστάσιος δὲ ἱππικὸν ἐπιτελέσας τὰς κεφαλὰς τῶν τυράννων καὶ τοὺς πεμψθέντας δεσμίους τῶν Ἰσαύρων ἐθριάμβευσεν, καὶ ἐπὶ σχολῶπων ἐν Συχαίς⁵⁵ ταύτας ἀναρτήσας, πᾶσιν ἐδημοσίευσεν. Τὰ δὲ πλήθη⁵⁶ τῶν Ἰσαύρων εἰς τὴν Θράκην⁵⁷ μετώπισεν. Ἰωάννην δὲ τὸν Σκύθην καὶ τὸν ἑτερον Ἰωάννην τὸν Κυρτὸν ὑπατίας καὶ τιμῆς μεγάλης ἤξισεν. Εὐθύμιῳ δὲ τῷ ἐπισκόπῳ (71) ἐδήλωσεν δι' Εὐσεβίου μαγιστροῦ· Αἱ εὐχαὶ σου, ὦ μέγα⁵⁸, τοὺς φίλους σου ἠσβόλωσαν. Συναγαγὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοὺς ἐνδημοῦντας ἐπισκόπους κατὰ Εὐθύμιον ἐνεκάλει, οἱ καὶ⁵⁹ χαρίζομενοι τῷ βασιλεῖ ἀκοιωνησάν καὶ καθάρσεις αὐτοῦ ἐψηφίζοντο. Προχειρίζεται δὲ ὁ βασιλεὺς Μακεδόνιον ἐπισκοπὸν Κωνσταντινουπόλεως σκευοφύλακα ὄντα. Ὁ μέντοι λαὸς διὰ τὸν Εὐθύμιον ἐστασίαζον⁶⁰, καὶ εἰς τὸ ἱπποδρόμιον Ἐδραμον λιτανεύοντες, ἀλλ' οὐδὲν ὠνήσαι ἰσχυσάν, τοῦ βασιλέως κακῶς νικᾶν⁶¹ σπεύδοντος. Μακεδόνιος δὲ κακῶς πεισθεὶς Ἀναστασίῳ, ἀπέγραψεν τῷ Ἐνωτικῷ Ζήνωνος,

A. M. 5989. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Μακεδονίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Εὐθύμιον Ἀναστάσιος εἰς Εὐχάϊταν ἐξώρισεν⁶². Ὁ δὲ λόγον ἤτησε διὰ Μακεδονίου λαθεῖν, ἀνεπιβούλευτον μείνει ἐν τῷ ἀπάγεσθαι⁶³. Ἐπιτραπεὶς δὲ Μακεδόνιος δοῦναι τὸν λόγον, εἰσρχόμενος ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ πρὸς τὸν Εὐθύμιον ἀφελεῖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ ὠμόφορον τῷ ἀρχidiaκῶν προτέταξεν, καὶ οὕτω λιτὸς⁶⁴ πρὸς Εὐθύμιον εἰσελθὼν, δανεισάμενός⁶⁵ τε χρήματα δίδωκεν Εὐθύμιῳ, ὡς⁶⁶ περὰ πολλῶν ἐπαινεθῆναι κατὰ τοὺς δύο τρόπους. Ἀσκητικὸς γάρ ἦν καὶ ἱερὸς, ὡς ὑπὸ⁶⁷ Γεναδίου τραφεὶς, οὐ καὶ ἀδελφίδος⁶⁸ ὄπτηρχεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀθανασίου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τελευτήσαντος, ἐχειροτονήθη Ἰωάννης ὁ Μοναξῶν⁶⁹, πρεσβύτερος καὶ οἰκονόμος, ὁ ἐπίκλην Ἥμουλξ.

A. M. 5990. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ἀναστασίου ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας Ἰωάννου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιδρομῆς τῶν λεγομένων Σκηνητῶν⁷⁰ (72) Ἀράβων ἐν Εὐφρατησίᾳ γενομένης ἐν

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ ἐπὶ σχολῶπων (σχωλώπων Par.) ἐν Συχαίς· ἐπὶ σκύθας A e f. ⁵⁶ τὰ δὲ πλήθη A f, τὸ δὲ πλήθος vulg. ⁵⁷ εἰς τὴν Θράκην A, ἐν τῇ Θράκῃ vulg. ⁵⁸ ὁ μέγας A. ⁵⁹ οἱ καὶ A, οἱ δὲ vulg. ⁶⁰ ἐστασίαζεν A. ⁶¹ νικᾶν A, νικῆσαι vulg. ⁶² ἐξώρισεν A a f, ἐξόριστον ἀπέστειλεν vulg. ⁶³ ἀγαπάσθαι A. ⁶⁴ λιτὸς A. ⁶⁵ δανεισάμενος A, δανειζόμενος vulg. ⁶⁶ ὡς] ἦν A. ⁶⁷ ὑπὸ A, ἀπὸ vulg. ⁶⁸ ἀδελφὸς A. ⁶⁹ ὁ Μοναξῶν A, ὀνομαζόμενος vulg. ⁷⁰ Σκηνητῶν A alii, Σκηνητῶν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(71) Marcellinus ad annum Anastasii quintum : *Euphremius episcopus CP. falso ab Anastasio principe accusatus, atque damnatus, in exsilium ductus est.* Theodorus Lector in reliquis consulendus.

(72) Σκηνητῆς vocavit superius Saracenos. Eorum motum breviter perstringit Evagrius, lib. iii, cap. 36. *Arabes, scribit Ecchellensis Histor. Arab.*

dionem tandem Longinum exmagistrum et Longinum Selenunium atque Athenodorum cæterosque tyrannos cepit et gladio ferit eorumque capita Byzantium Anastasio imperatori misit: qui ludum equestrem celebrans, tyrannorum capita et Isauros, qui missi fuerant, victos in triumphi morem circumduxit, ac tandem præfata capita palis affixa publice exposuit in Sycis: Isaurorum autem multitudinem in Thraciam migrare adegit: Joannem Scytham et alterum Joannem Cyrtum consulatus dignitate et aliis honoribus auxit, ac tandem Euthymio episcopo per Eusebium magistrum significavit: *Preces tuas, o venerande, amicos tuos infecerunt fuligine.* Apud coactos enim Cpoli episcopos de Euthymio conquerebatur imperator: qui in imperatoris gratiam ipsius interdictum et abdicationem tum a communione, tum a munere, suis suffragiis comprobantur: in ejus locum Macedonium, qui jam sacrorum vasorum custos erat, Cpoli episcopum designavit imperator. Populus autem Euthymii causa tumultuabatur atque in circum publica supplicatione acta procedebat: at nihil exinde proficere valuit, imperatore causam hanc exincere impotentius exoptante. Macedonius autem male ab Anastasio persuasus Zenonis concordia subscripsit.

A. C. 489. — Cpolis episcopi Macedonii annus primus.

Hoc anno Anastasius Euthymium Euchaitam exsulem misit. Ille fidem sibi dari per Macedonium **121** postulavit, ut insidiarum securus, dum deduceretur, in itinere maneret. Macedonius fidem obstringere permissus, Euthymium in baptisterio adiit, archidiacono a suis humeris pallium auferre prius jussu: atque privato sacerdotis habitu Euthymium conveniens, pecunias mutuo ab aliis acceptas elargitus est illi: adeo ut ex utroque capite non minimam a plerisque laudem reportaret. Virtutem quippe pietatisque jura, tanquam a Genadio, cujus nepos erat, educatus colebat.

Hoc eodem anno Anastasio Alexandrino præsule mortuo, presbyter et œconomus Joannes Monaxo, cognomento Hemula, in ejus locum sacra ordinatione suffectus est.

A. C. 490. — Romanorum episcopi Anastasii annus primus.

Alexandriae Joannis annus primus.

Hoc anno Arabes, Scenitas dictos, crebris excursionibus Euphratesiam infestantes, Eugenius re-

pag. 150, « in cives, sive civitatum incolas discriminantur, et in eos qui per desertam perpetuo vagantur loca nullis certis sedibus, sed sua tentoria ibi figunt, ubi res et necessitas postulant, pabula suis quaeritantes armentis et similibus suis vitas appellat.

gionum illarum. *πραΐς*, vir litteris et fortitudine *πραΐς*, adversus eos ad primum Syriæ oppidum, cui Bithrapsus nomen, consertis manibus *πρῆλιον* superior remansit. Qui fuere devicti, prius cum Persis, tribus nimirum Naamani phylarchi, *σῆδος* inierant. Tum vero Romanus exercitus per Palæstinam ductor, vir consilio militari et disciplina *πραΐς*, Agarum Aretliæ, qui Thalabanes filius audiebat, natum cum magna captivorum multitudine bello vicit cepitque. Alium porro Scenitam nomine Gamalum ante susceptam expeditionem hujusmodi totam Palæstinam suis excursionibus vastantem Romanus idem prostraverat et verterat in fugam. Sed et Iotaben insulam (a) in sinu maris Rubri sitam, vectigalia magna Romanorum imperatori quondam pendente, tum vero ab Arabibus Scenitis occupatam, idem Romanus per acerrima *πρῆλια* iterum liberam Romanis negotiatoribus *πρῆστιτ*: eisque demum insulam concessit, in qua liberi suisque legibus utentes habitarent et ex mercibus ex India convectis constitutum imperatori vectigal solverent.

A. C. 491. — 122 Hoc anno Macedonius imperatoris consilio monasteria urbis a *πραΐς* Ecclesiæ communione ob Zenonis concordie sanctionem se dirimentia studuit reconciliare. At cum propositum non posset exsequi, de convocandis in unum per urbem peregrinantibus episcopis, deque scripto firmandis, quæ Chalcedonensis synodus recte decreverat, imperatori auctor fuit: quod per actum scripturæ consignatum postea factum est. Adhortabatur subinde ad pacem et concordiam monasteria, Dii maxime et Bassiani et Insomnium atque Matronæ, quæ ab iis, qui unionis sanctionem admiserant, cœtus ecclesiasticos separatim agere proposituerant, aut potius exsilia quæque sponte et alacriter tolerare. Illis igitur in arrepto semel consilio constanter perseverantibus, illos potius *σῆδος* concedere voluntati decrevit Macedonius, quam duriores in eos cedere persecutionem. Porro Matrona sancta inter vivos adhuc *σῆδος*, nec

A Βιθράψω⁷¹ καλουμένω χωρίῳ πρώτῃ τῆς Συρίας, Εὐγενίου στρατηγῶ τῶν ἐκεῖσε κατ' αὐτῶν παραταξαμένου, ἀνδρὸς ἔργω καὶ λόγῳ σπουδαίου, ἐκράτησε τῆς μάχης. Οἱ δὲ νικηθέντες Περσῶν ὑπόσπονδοῦ ἦσαν τῆς Νααμάνου τοῦ φυλάρχου (75) φυλῆς. Τότε καὶ Ῥωμανὸς τῆς ἐν Παλαιστίνῃ δυνάμεως ἄρχων, ἀνὴρ ἀριστος ἐν βουλῇ καὶ στρατηγίᾳ, χειροῦται εἰς πόλεμον Ἄγαρον (74) τὸν τοῦ Ἀρέθα τοῦ τῆς Θαλαβάνης⁷² ὀνομαζομένου παιδὸς σὺν αἰχμαλώτων πλῆθει πολλῇ. Κατηγονήσατο δὲ καὶ ἐφυγάδευσε πρὸς τῆς μάχης ἐκεῖνης ὁ Ῥωμανὸς καὶ ἕτερον Σκηνητήν, Γάμαλον⁷³ ὀνόματι, καταδραμόντα τὴν Παλαιστίνην πρὸς τῆς αὐτοῦ παρουσίας. Τότε καὶ Ἰωτάβην τὴν νῆσον κειμένην ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ ὑποτελῆ φόροις οὐκ ὀλίγοις ὑπάρχουσαν βασιλεῖ Ῥωμαίων, κατασχεθεῖσαν δὲ μεταξὺ ὑπὸ τῶν Σκηνητῶν Ἀράβων, μάχαις ἰσχυραῖς ὁ Ῥωμανὸς ἠλευθέρωσεν, αὐτῆς Ῥωμαίους πραγματευταῖς δούς αὐτονόμως οἰκεῖν τὴν νῆσον καὶ τὰ ἐξ Ἰνδῶν ἐκπορεύεσθαι φορτία, καὶ τὸν τεταγμένον βασιλεῖ φόρον εἰσάγειν.

A. M. 5991. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μακεδόνιος γνῶμη τοῦ βασιλέως ἐνώσαι τὰ μοναστήρια τῆς βασιλείδος ἐσπευδεν ἀποσχίζοντα διὰ τὸ Ἐνωτικὸν Ζήνωνος. Ἄδυνατῶν δὲ τοῦτο ποιῆσαι, συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ τοὺς ἐνδημοῦντας ἐπισκόπους συνελθεῖν (75) καὶ τὰ ἐν Χαλκηδόνι καλῶς δογματισθέντα ἐγγράφως βεβαιῶσαι, ὅπερ καὶ γέγονεν δι' ἐγγράφου πράξεως. Καὶ προέτρεπε τὰ μοναστήρια πρὸς ἔνωσιν, μάλιστα δὲ τὴν Δίου μονὴν καὶ Βασσιανοῦ καὶ τῶν Ἀκοιμητῶν καὶ Ματρώνης (76), ἅτινα μᾶλλον καὶ ἀπέσχιζον τῶν δεχομένων τὸ Ἐνωτικὸν Ζήνωνος καὶ ἐξορίας προθύμως ὑπέμενον. Ἐνοστάντων οὖν αὐτῶν συνήκεν Μακεδόνιος τῇ προαιρέσει αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς ἢ διωγμὸν ἐγείρει κατ' αὐτῶν. Ματρῶνα δὲ ἡ ὁσὶς ἐτι ζῶσα καὶ μὴ κοινοῦσα σὺν ταῖς σὺν αὐτῇ ἀσκητριαῖς διὰ τὸ Ἐνωτικὸν⁷⁴ Ζήνωνος, παράδοξο πολλὰ ἐνεδείξατο, Χρυσαστοῦ διακόνου τῆς ἐκκλησίας αὐτὴν ἀναγκάζοντος. Καὶ ἄλλη δὲ τις Σηρία καλουμένη ἐπίσημος ἐν μοναζούσαις πολλὰ πα-

VARIE LECTIONES.

⁷¹ Βιθράψα A. ⁷² Φαλαβάνης B f, Χαλαβάνης a, Θαλαμάνης e. ⁷³ Γαβάλανον b, Γαμάλανον a. ⁷⁴ τὸ ἐν. A, τὸν ἐν. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(75) Τῆς χώρας δυνάστην, *regionis principem*, τὸν φυλάρχον exponit Suidas. Ὅτι τὰ χωρία αὐτῶν φυλά ὀνομάζονται quod eorum vicī et oppida tribus nominantur.

(74) Hunc sub Acbari nomine mihi Suidas innuit, et Oarhoenæ regionis principem facit v. φυλάρχης. Agarum alium isto longe priorem celebrat nuper citatus Ecchellensis, a quo Agaritarum cognatio φυλή Theophani nostro dicta, de quo pag. 156. Arabes porro in *indigenas* et *advenas* discriminatos, illos antiquissimos Noe patriarchæ nepotes, Jectan nimirum et Heber filios, qui primi Arabiam occupaverunt: istos autem, qui generis auctorem agnoscunt Ismaelem Abrahæ filium, vocaverunt. Utrique ut posteros habuere nobiliores, qui stirpium variarum et familiarum se constituere capita, ita se *isiduum suarum principes* declaraverunt: *Genes.* cap. x. Tribus illas diversas, velut acies sub tot du-

D cibus accurate perstringit laudatus Ecchellensis typis regis anno 1651 editus a pag. 141 ad 161. Circa Scenitas et vagos Arabes hoc unum, quod huc confert, ex eodem observo. « Adversus gaganthes » et effrenes « Arabes in silicibus, marmoribusque Romana lingua et characteribus insculpta hactenus videri Romanorum imperatorum edicta, quibus sub variis pœnis inhibetur, ne vagam illam, errantem incertamque agant imposterum vitam. » Variæ lectiones hic non leviter prætereundæ.

(75) Antiqua consuetudo in utraque Ecclesia quondam observata, ut ex ἐνδημοῦντων, casu in urbem, sive Romanam sive CP. adventantium collegio synodus haberetur, etiam hodie apud Græcos retenta.

(76) De Dii tempore et monasterio ad p. 114. De Bassiani ædibus Menologium Sirleti: de Bassiano et ædium ejus nominis fundatore Menæum ad

(a) Vide *Acta SS.* tom. X Octobris, p. 683, 687.

οὕσα⁷⁵ μεγάλην ὑπομονὴν ἐνεδείξατο. Θεοδέρχος ἄ
 δὲ ὁ Ἄφρος (77) διάκονον ἔχων ὀρθόδοξον (78) πᾶν
 ἀγαπώμενον ὑπ' αὐτοῦ, μεταθέμενον δὲ εἰς Ἀρειανισμὸν
 χαριζόμενον Θεοδέρχῳ Ἀρειανίζοντι, ἀπέ-
 τεμεν αὐτὸν ξίφει εἰπόν· *Εἰ τῷ Θεῷ τὴν⁷⁶ πίστιν
 οὐκ ἐφύλαξας, οὐδὲ⁷⁷ ἐμοὶ φυλάξεις.* Παλλადίου
 δὲ τοῦ ἐπισκόπου (79) Ἀντιοχείας· τελευταίαν τὴν
 Φλαβιανὸν πρεσβύτερον καὶ ἀποκρισιάριον τῆς Ἐκ-
 κλησίας Ἀντιοχείων ὁ βασιλεὺς ἐψήφισατο. Φασὶ δὲ
 Φλαβιανὸν τοῖς ἐν Καλυκιδόνι δόγμασιν ἀντικείμεθαί.
 Ὀλύμπιος δὲ τις Ἀρειανὸς (80) ἐν τῷ Ἑλενιαῶν⁷⁸
 βλαναίφ λουόμενος⁷⁹, δεινῶς βλασφημήσας⁸⁰, ἐλευ-
 νῶς ἐν τῇ νεροφόρῳ (81) τέθνηκεν· ὅπερ ἐν εἰκόνι
 ἐγράφη. Εὐτυχιανὸς δὲ τις· πρῶτος τῶν διαιτα-
 ρίων (82) δώροις πεισθεὶς⁸¹ ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, τὴν
 ἀναθεθεῖσαν εἰκόνα τοῦ Ὀλυμπίου καθέλειεν· καὶ ἐξ-
 ἐτάκη δεινῶς τὸ σῶμα αὐτοῦ⁸² ἀπὸ τῆς ἡμέρας
 ἐκείνης, καὶ ἀπέθανεν.

tant. Olympius vero quidam cum in Helenianorum balneo inter lavandum impias omnino blasphemias
 evomisset, in ipso aquæ labro perditam animam miserum in modum efflavit: quod portentum in
 pictam imaginem relatum fuit. Eutyechianus porro quidam diatariorum princeps, muneribus ab Aria-
 nis corruptus, cum appensam Olympii deposuisset imaginem, toto corpore ab illo die funeste exti-
 buit et periit.

A. M. 5992. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἡλίας
 ἔτος α'.

Ἀντιοχείας Φλαβιανοῦ ἔτος α.

Τούτῳ τῷ ἔτει Φῆστος συγκλητικὸς, Ῥώμης ἀπό-
 σταλεὶς πρὸς Ἀναστάσιον διὰ τινὰς χρείας πολιτι-
 κάς, τὰς μνημας τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ
 Παύλου πανηγυρικώτερον ἐπιτελεῖσθαι ἤτησατο (83),
 ὃ καὶ κρατεῖ μέχρι νῦν. Μακεδονίως δὲ πρὸς Ἀνα-
 στάσιον ἐπίσκοπον Ῥώμης συνοδικὸν διὰ Φῆστου
 πέμψαι βουληθεὶς ἐκωλύθη παρὰ τοῦ βασιλέως.

A. M. 5993. — Τούτῳ τῷ ἔτει Φῆστος ἀπερχόμε-
 νος (84) ἐν Ῥώμῃ συνέθετο τῷ βασιλεῖ Ἀναστασίῳ
 κείμεν Ἀναστάσιον τὸν πάππαν δέξασθαι· τὸ Ἐνωτι-
 κῶν Ζήνωνος. Τοῦτον δὲ οὐ κατέλαβε ζῶντα. Ὑπο-

tamen cæteris feminis parem religiose vite nor-
 mam observantibus, ob Zenonis sanctionem com-
 munionis impendens consortium, multa vel supra
 humanam silem fortiter aggressa est et tulit,
 dum Chrysaorius ecclesiæ diaconus illam vi co-
 gere vellet. Altera pariter nomine Sophia inter
 niphiales scientiarum cultu insignis multa passa,
 exiniam prorsus constantiam exhibuit. Theude-
 richum autem Afer cum diaconum haberet sibi ad-
 modum charum, qui Theuderichum dominum Aria-
 nas partes tuentem sibi cuperet promereri, Arianus
 quoque doctrinam fuerat amplexus, gladio caput
 ejus abscondit, dicens: *Si Deo fidem non servasti,
 nec usque mihi servaveris.* Cæterum Palladio An-
 tiochiæ præsule defuncto, imperator Flavianum
 presbyterum et ejusdem ecclesiæ missum in mor-
 tui locum designavit: Flavianum hunc Chalcedo-
 nensibus decretis mentem oppositam tenuisse nar-
 rant. Olympius vero quidam cum in Helenianorum balneo inter lavandum impias omnino blasphemias
 evomisset, in ipso aquæ labro perditam animam miserum in modum efflavit: quod portentum in
 pictam imaginem relatum fuit. Eutyechianus porro quidam diatariorum princeps, muneribus ab Aria-
 nis corruptus, cum appensam Olympii deposuisset imaginem, toto corpore ab illo die funeste exti-
 buit et periit.

A. C. 492. — Hierosolymorum episcopi Helias an-
 nus primus.

Antiochiæ Flaviani annus primus.

123 Hoc anno Festus senator Romanus ob pu-
 blica quædam negotia Cpollim ad Anastasium Roma
 missus sanctorum apostolorum Petri et Pauli me-
 moriam majori frequentia et solemnitate celebrari
 postulavit: quod in hunc usque diem obtinuit.
 Macedonius autem synodicam epistolam per Festi-
 manus ad Anastasium Romanorum episcopum mit-
 tere meditatus ab imperatore prohibitus est.

A. C. 493. — Hoc anno Festus Romanus abiturus
 Anastasium papam, ut Zenonis concordiam probaret,
 se verbis effecturum Anastasio imperatori
 pollicitus est: cum vero non amplius vitium com-

VARIE LECTIONES.

⁷⁵ παθοῦσα A, μαθοῦσα vulg. ⁷⁶ τὴν add. ex A. ⁷⁷ οὐδὲ A, οὐκ vulg. ⁷⁸ Ἑλενιαῶν A. ⁷⁹ λουόμενος add.
 ex A. ⁸⁰ βλασφημήσας A, βλασφημία; vulg. ⁸¹ πλησθεὶς A. ⁸² αὐτοῦ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Octobris diem 10: Ἐπὶ τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ
 τοῦ εὐσεβεστάτου ἦλθεν ἐν ΚΠ., καὶ τοσοῦτον δι-
 ελαμψεν ἀρεταῖς καὶ θαύμασιν, ὡς καὶ νῦν κτίσται
 ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ τὸν βασιλεῖα· *Sub Marciani pi-
 ssimi imperio CP. venit, tantumque virtutibus et mi-
 raculis claruit, ut ejus nomine templum imperator
 extraxerat.* Discipulorum numero Matronam aggre-
 gatiā memorat idem Menæum: Ἐπιηθύνθη δὲ ὁ
 ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὡς εἰς τριακοσίους· ἐξ ὧν
 ἦν καὶ ἡ ἁγία Ματρώνα· *Discipulorum ejus nume-
 rus ad 300 crevit: ex quibus S. Matrona existit.*

(77) Ex Theodori Lectoris lib. II.

(78) Suadet tota series ut intelligatur minister
 profanus in aula, seu domo Theuderici mereri;
 qui sic dominum fide prodita studuerit demereri;
 non ut ecclesiæ diaconus, ac sacer minister, quod
 alterum vocabat Theophanes ante paucas lineas,
 forte ut ab hoc distingueret: quem et illi mini-
 strum ad turpia indicat Nicephorus. Ejus plura
 Petrus magister in Legat. Combris.

(79) Evagrius lib. III, cap. 23.

(80) Prodigium lectu dignum a Damasceno, orat. 3
 de imaginibus, scriptum.

(81) Δεξαμένην habet Damascenus citatus, quæ est
balnei lavacrum, seu vas quodcumque aquis reci-
 piendis idoneum. Aquam porro Græcorum vulgus ve-
 ρδὸν hodie vocat: olim quoque sic dictam puto, quod
 aquarum Νυμφῆς Νηρηίδος quasi *Aquatiles* audi-
 rent.

(82) Helenianorum palatii ad quod balneum eu-
 rator, et balnei præfectus a Damasceni interprete
 redditur.

(83) Theodorus Lector, ex quo ista, subjungit:
 Ἐπιτελούμενης δὲ καὶ πρότερον, πλην ἐξ αἰτήσεως
 Φῆστου πολλῶν πλέον ηὔξενθη τῆς τοιαύτης τὸ φα-
 ῖδρον πανηγύρεως· *Quamvis antea festum apostolo-
 rum celebraretur, tamen studio Festi, multo amplius
 et splendidius panegyris illa celebrari cæpit.*

(84) Ipsi pene verbis cum Theodoro consentit
 Theophanes.

perit. Quare plerisque pecuniarum vi corruptis, Laurentium quemdam, præter Romanorum jura, promoveri curavit episcopum, qui etiam sacra initiatus est ordinatione ab adversariis sibi parte altera. Qui rectiorem tuebantur fidem, ab eis divisi Symmachum e diaconorum grege quemdam in pontificem consecrant: unde deinceps tumultus, caedes, rapinæ urbem triennio divexarunt; donec Theuderichus Afer Roma potitus, licet Arianorum infectus labe, provinciale synodum coegit, et Symmacho in episcopum Romanum confirmato, Laurentium Nuceriæ præsulem instituit. Laurentius quietis impatiens et ciens tumultus, a Symmacho dignitate movetur mittiturque in exilium: ex quo tempestas omnis sedata.

Hoc etiam anno chrysargyrum tributum et venationes sive pugnas cum bestiis publicas Anastasius abolevit: et magistratus, qui antea venales erant, gratis contulit.

A. C. 494. — Romæ episcopi Symmachi annus primus.

Hoc anno per Phœniciam et Syriam post Agari mortem novas excursiones fecere Saraceni, Badicharimo ejus fratre turbinis instar incurrente, sed et multo celerius, quam incurrisset, post partiam prædam iterum recurrente, adeo ut Romanus, qui eos insequeretur, nusquam assequi valuerit.

VARIE LECTIONES.

⁸⁵ ὑπὸ τῆς Α, ὑπὸ τοῦ τῆς vulg. ⁸⁶ ὀρθόδοξοι Α. ⁸⁷ τὰς ἀρχὰς ὄντιους Α b, ἀρχωντίους vulg. ⁸⁸ καὶ Παλαιστίνῃ post Συρία add. b. ⁸⁹ καὶ δξύτερον add. ex A et aliis; vulgo lacuna notata erat: ἤπερ correxi ⁹⁰ ὡςτε ἐπιδ. Α, ὡςτε μηδὲ ἐπιδ. vulg.

φθείρας δὲ διὰ χρημάτων πολλοῦς, ψηφίζεται παρὰ τὸ ἔθος Ῥωμαίων ἐπίσκοπον Λαυρέντιον τινα, ὃς καὶ χειροτονήθη ὑπὸ τῆς ἑξῆς μέρους. Οἱ δὲ ὀρθόδοξότεροι ⁸⁵ διαιρεθέντες χειροτονοῦσι Σύμμαχον ἐναύτα τῶν διακόνων. Ἐθθεν λοιπὸν ἀταξίαι πολλαὶ καὶ φόνοι καὶ ἀρπαγαὶ γέγονασιν ἐπὶ τρία ἔτη, ἕως οὗ Θεοδέρικος ὁ Ἄφρος κρατῶν τῆνικαῦτα Ῥώμης, καίπερ Ἀρειανὸς ὢν, σύνοδον κροτήσας τοπικὴν ⁸⁶, Σύμμαχον μὲν ἐπίσκοπον Ῥώμης ἐκύρωσε, Λαυρέντιον δὲ εἰς Νοκέρειαν τὴν πόλιν ἐπίσκοπον ⁸⁷ προσέταξεν (85). Ὁ δὲ μὴ ἡσυχάσας, ἀλλὰ στάσεις κινῶν ὑπὸ Συμμάχου καθαιρεῖται καὶ εἰς ἐξορίαν πέμπεται. Καὶ οὕτω καταπαυθὴ ἡ στάσις.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀναστάσιος ἀνέστειλεν τὸν χρυσάργυρον (86) καὶ τὰ κυνήγια (87), καὶ τὰς ἀρχὰς ὄντιους ⁸⁸ οὖσας δωρεὰν προεβάλλετο.

A. M. 593i. — Ῥώμης ἐπισκόπου Συμμάχου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονε πάλιν Σαρακηνῶν ἐπιδρομὴ ἐν τῇ Φοινίκῃ καὶ Συρίᾳ ⁸⁹ μετὰ τὴν Ἀγάρου τελευτήν (89), Βαδισαρίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκην θυέλλης ἐπιδραμόντος τοῖς τόποις, καὶ δξύτερον ⁹⁰, ἤπερ ἐπέδραμεν ⁹¹ μετὰ τὴν λείαν ἐπαναδραμόντος, ὥστε ἐπιδώξαντα ⁹² Ῥωμανὸν μὴ καταλαθεῖν ⁹³ τοῖς ἰχθούσι.

JAC. GOARI NOTÆ.

(85) Anast. episcopum locare præcipit: adeoque desit vox aliqua, quam ille legerit, puta ἐνθρονίζετω, καθίστασθαι. COMMERIS.

(86) Tributum auro promiscue et argento pendi solitum, fuit χρυσάργυρον. Aurum enim solum nonnunquam, quandoque solum argentum imperatur. Χρυσάργυρον capitibus singulis hominum, jumentorum, pecorum, neque canum etiam exceptis, erat impositum: imo ab exoletis, data criminum sædiasimorum licentia, capiebatur. De ejus exsecranda impositione Zonaras, et Cedrenus abunde: auctorem Constantinum fingit Zosimus: ab illata injuria Christianissimum principem vindicat Evagrius totis duobus capitibus lib. iii, 40 nimirum et 41, relata prius 39, Anastasii jussu ejusdem abrogatione: de quibus Baronius anno C. 320 a num. 33 ad 48, et an. 491 num. 11 et 12.

(87) Theodorus citatus, τὰ κυνήγια ἔπαυσεν. Truculentas et horrendas circi venationes, quibus bestiarum cum feris certissimo vitæ periculo pugnas inibant, Anastasium compescuisse intellige. Venandi enim exercitium, ut sit per silvas, laude dignum abolevisse, in Anastasii principis laudem nemo cordatus morum censor verteret. Κυνήγιον porro, unde cum bestiis pugnam affirmem, auctoritates istæ suggerunt. Suidæ v. Κυνήγιον. Ἐν τῷ κυνήγιῳ. scribit, ἔρηπτοῦντο οἱ βριαοθάνατοι. In amphitheatro violenta morte occisorum projiciebantur corpora: ut nimirum qui sibi manus consciscerent βριαοθάνατοι, gladiatoribus et bestiis mortem in se concitantibus, post ademptum vitæ lumen, sociarentur. Infra: Θαύμαζε, ἦτι δὲ κτίσας τὸ κυνήγιον ἔστι. Adverte ipsam amphitheatri conditorem esse. Certe venatus locus hand in silvis existit:

nec statuis et columnis, de quibus ibi mentio, exornatur, nisi in circo, vel spectaculorum spatio deputato. Theophanis supra ad an. 5870: Δωρόθεος δὲ ἐν ἀγίοις ἐπὶ τοῦ δυσσεβοῦς Οὐάλαντος ἐμαρτύρησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ θηρίους παραδοθεὶς ἐν τῷ κυνήγιῳ ὑπὸ Ἀρειανῶν. Sanctus Dorotheus sub impii Valentis imperio martyrium Alexandriæ tulit, ab Arianis in amphitheatro feris objectus. Eiusdem ad annum 5935: Χαρμοῦσνος ὁ Δύγουστάλιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκροταφίσθη ἐν κυνήγιῳ. Charmosynus præfectus Augustalis in amphitheatro in tempore percussus est. Suidæ iterum v. Κυνήγιος, et v. Ἀρατος: Τινὲς μὲν γὰρ ἐν ταῖς κυνήγιασι εἰσὶ τολμηροὶ πρὸς τὰς τῶν θηρίων συγκατασπάσεις: οἱ δ' αὐτοὶ πρὸς ὅπλα καὶ πολέμους ἀγενναῖς. Quidam ad discernendas in bestiis venationibus feras audaces existunt, qui sub armis adversariis objecti imbelles apparerant. Mirumne foret in insequendis per saltus leporibus et cervis cujuspiam animum laudari? Adeone cruentum et inhumanum solitæ venationis studium, ut ab imperatore Chrysargyrum extinguente, mereretur exstingui? Venandis itaque censuit Anastasius feras, et immanes cum feris circi pugnas, quas Romæ adhuc exercitas eodem tempore coætaneus Theodorichus desset his verbis, epist. 42 Variarum Cassiodori lib. v: « Heu mundi error dolendus! si esset ullus æquitatis intuitus, tantæ divitiæ pro vita mortalium deberent dari, quantæ in mortes hominum videntur effundi.»

(88) In proposito non stetit Theodoro et Theophani contrarius Suidas testatur v. Ἀναστάσιος.

(89) Hanc Barbarorum incursionem, ut aliam annis tribus priorem perstringit Evagrius lib. iii, can. 36.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ οἱ καλούμενοι Βούλγαροι⁹⁹ (90) ἅ τῳ Ἰλλυρικῷ καὶ Θράκη ἐπιτρέχουσι πρὶν γνωστῆ-
ναὶ αὐτούς.

A. M. 5995. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Σα-
λουστίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει σπένδεται πρὸς Ἀρέθαν (91) ὁ
Ἀναστάσιος, τὸν Βαδισαρίμου καὶ Ἀγάρου πατέρα,
τὸν τῆς Θαλαβάνης λεγόμενον, καὶ λοιπὸν πᾶσα ἡ
Παλαιστίνη καὶ Ἀραβία καὶ Φοινίκη πολλῆς γαλή-
νης καὶ εἰρήνης ἀπέλαυον. Ἐν Νεοκαισαρεῖα (92) δὲ
μέλλοντες γίνεσθαι σεισμοῦ, στρατιώτης οὐδέων ὡς
δύο στρατιώτας ἐπ' αὐτὴν εἶδεν καὶ διπισθεν ἄλλον
κράζοντα Φυλάξατε τὸν οἶκον, ἐν ᾧ ἡ θήκη Γρη-
γορίου ἐστίν. Γενομένου δὲ σειμοῦ, τὸ πλεῖστον
μέρος τῆς πόλεως ἐπέσθη, πλὴν τοῦ⁹² Ἁγίου⁹³ Γρη-
γορίου.

A. M. 5996. — Τούτῳ τῷ ἔτει Καβάδης ὁ τῶν
Περσῶν βασιλεὺς (93) χρήματα ἀπῆρει Ἀναστά-
σιον. Ὁ δὲ Ἀναστάσιος⁹⁴, εἰ μὲν δανεῖσασθαι βού-
λοιτο, ἔγγραφον ὁμολογίαν ἔλεγεν ποιῆσαι, εἰ δὲ ἄλλῃ
πρόσωπ, μὴ δίδόναι. Ὅθεν παρασπονθήσας γενομένην
πρὸς Θεοδοσίον τὸν νῖον ἔμπροσθεν εἰρήνην, ἐπέρχε-
ται μετὰ πλήθους πολλοῦ Περσικοῦ τε καὶ ἐπεισ-
δακτου, πρότερον μὲν εἰς Ἀρμενίαν, καὶ λαμβάνει Θεο-
δοσιούπολιν, Κωνσταντίνου προδόντος αὐτὴν, ἀνδρὸς
συγγλητικοῦ τε καὶ Ἰλλυρίων ἀρχαντος τάγματος.
Ἔϊτα εἰς Μεσοποταμίαν ἐλθὼν, Ἀμιδαν ἐπολιόρκει,
Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ἀξιολόγου μήπω⁹⁵ τοῖς
τόποις ἐνδημιούντος, Ἄλυπιοι δὲ μόνου βοήθειαν
ἔχοντος ἄλιγην, ἀνδρὸς πανταχόθεν ἔπαινετοῦ καὶ φι-
λοσοφίας ἔραστοῦ, μέλιστα τὴν ἐνδεχομένην⁹⁶ περὶ
τε τὴν φυλακὴν τῶν πόλεων καὶ τὰ ἀπόθετα τῶν
τροφῶν ἐπιμέλειαν ποιουμένου. Ὡκει δὲ ἐκτὸς⁹⁷
Κωνσταντίνης, σταδίους⁹⁸ νδ' κατὰ δύσιν ἀφειστώσης
Νισίβης⁹⁹, καὶ Ἀμιδα πρὸς ἄρκτον. Ἀλλὰ χρόνου
τινὸς μεταξὺ βρούσαντος, καὶ τινῶν μερικῶν συμπλο-
κῶν Πέρσαις τε καὶ Ῥωμαίοις γενομένων, καθ' ἃς
ποτὲ μὲν ἐλάττους, ποτὲ δὲ ἐπικρατέστεροι τῶν ἔθνῶν
ἐν διαφόροις γεγόνασιν οἱ Ῥωμαῖοι· τέλος Ἀμιδαν
προδίδωσι τῷ⁹⁹ τοῖς Πέρσαις, πολιορκηθεῖσαν μὲν
ὑπὲρ τοὺς τρεῖς μῆνας παρὰ τῶν⁹⁹ Βαρβάρων, προ-
δοθεῖσαν δὲ νύκτωρ ἐξ ἐνδὸς τῶν πύργων ὑπὸ μονα-
χῶν φυλαττομένου⁹⁹, κλίμαξιν⁹⁹ οἱ πολέμιοι χρῆσά-

Hoc etiam anno qui vocantur Bulgari excu-
sionem in Illyricum et Thraciam fecerunt, cum
nondum eorum natio audiret de nomine.

A. C. 495. — Hierosolymorum episcopi Salustii
annus primus.

124 Hoc anno Anastasius cum Aretha, qui
Thalabanes filius audiebat, et Badicharimi nec
non Agari pater, foedus percussit, ac ita deinceps
Palestina omnis, Arabia et Phœnicia profunda
tranquillitate et pace fruebantur. Neocæsareæ
vero cum terræ motus jamjam esset futurus,
miles quidam agens iter tanquam duos milites
civitati videt imminentes aliumque a tergo cla-
mantem: *Servate domum, in qua Gregorii locus.*
Moxque insecuto terræ motu urbis pars plurima
corruit, præter Sancti Gregorii templum.

A. C. 496. — Hoc anno Cabades Persarum rex pecunias exigebat ab Anastasio. Anastasius cautionem scribere jussit, si modo mutuum accipere vellet: alioqui se nullas daturum. Ex quo pacis quondam cum Theodosio juniore firmatæ violatis fœderibus, cum magno Persarum atque auxiliarium exercitu primum quidem in Armeniam irrumpit et Theodosiopolim, Constantino senatorii ordinis viro Illyricarum copiarum ductore eam prodente, cepit: tum vero penetrata Mesopotamia, Amidam obsedit, cum non satis numero exercitu locus esset munitus, imo solus Alypius, vir alioqui laudatissimus et philosophiæ amans, qui ad urbium defensionem annonæ et commætiæ curam conferebat omnem, cum exigua admodum præsidii manu eam tutaretur. Habebat autem haud procul a Constantina, quæ Nisibin ad occasum sex et quinquaginta stadiis totidemque Amidam septentrionem versus distantes habet. Verum nonnullo temporis spatio interim lapsa, privatisque certaminibus inter Persas Romanosque commissis, quibus nonnunquam inferiores et aliquando gentilium victores pro varia belli fortuna recesserant Romani, tandem Amida post trimestrem obsidionem 125 a Barbaris bello fatigata, ab turrim una, quam propugnandam susceperant monachi, cuiusdam proditione, noctu in hostium (scalis autem ad invasionem utebantur)

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ Βούλγαροι A e f, Βουλγάρες vulg. ⁹² πλὴν τοῦ A a f, πλὴν τοῦ ναοῦ τοῦ vulg. ⁹³ τοῦ θαυματουργοῦ add. b post Γρηγορίου. ⁹⁴ Ἀναστάσιον A, Ἀθανάσιον vulg. ⁹⁵ μήπω τοῖς οἰκ. A. ⁹⁶ ἐνδεχομένην A, δεχομένην vulg. πολέμων a. ⁹⁷ ἐκτὸς A, αὐτὸς vulg. ⁹⁸ σταδίου; A, σταδίου; vulg. ⁹⁹ Νισίβης A a, Νισίβης vulg. ⁹⁹ τῷ add. ex A. ⁹⁹ παρὰ τῶν A, παρ' αὐτῶν vulg. ⁹⁹ φυλαττομένου A e f, φυλαττομένων vulg. ⁹⁹ κλίμαξιν ol] καὶ μάξην A e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(90) A Volga Scythico fluvio, ex quo et patrie solo irruptiones in imperium Romanum fecere. Augerius Busbequius in Itinerario, Ortelius Volaterranus.

(91) Saracenorum principes Aretæ nomine, velut Ægyptiorum Ptolemæi, insignitos testatur Scaliger, *De emend. temp.* lib. II. De Ammonitis Arabibus aliter sentit Abraham Ecchellensis, pag. 115, qua cum Thalabam memoret, principem Aretham ex ejus tribu ortum facile putaverim; adeoque non a matre sed a tribu dictum Thalabanem, qui Badicharimi filius, Agari pater, Thalabitarum fuerit

contribulis.

(92) Hæc pene verbo tenus Theodorus Lector ad lib. II Collect. ōnem.

(93) Amidam, capta Theodosiopoli, a Cabade obsessam et captam, ex Evagrii lib. III, cap. 38 scribunt chronologi. Annum ex Eustathio notavit Evagrius Anastasii duodecimum, qui Theophrastus a Septembri numerantis decimo tercio coincidere potest. Reliqua Marcellinus comes Anastasii ejusdem anno duodecimo, Procopius, *De bello Persico*, lib. I, nonnihil attingit Theodorus Lector lib. II.

potestatem venit. Hunc in modum illi intra urbem A
admissi ad prædas et excidium vertuntur, copio-
sis undequaque congestis sibi mantiliis. Tertio
vero a prodicione die Cabades elephanto insidens
urbem ingreditur : et divitias quidem exiguas ad-
modum, Gloen autem in urbis custodiam relinquit :
ipse denum Nisibin regressus est, Persarum ca-
stris et exercitibus Amidam inter et Constantiam
locatis.

A. C. 497. — Hoc anno Gotthorum, Bessorum et
aliarum Thracicarum nationum exercitus orientis
duci præfectoque Areobindo Dalagaiphi filio, qui cum
potestate magna dignitateque consulatum ordina-
rium gessit, commendatus ab Anastasio impera-
tore mittitur. Huic ex patre avus fuit Areobindus,
qui Theodosii junioris temporibus in præliis ad-
versus Persas claruit. Porro Areobindus Dalagai-
pho patri e Dyagesthea Ardaburii filia et Asparis,
cujus nomen supra memoratum, nepti susceptus
fuit. Areobindo pariter socii plures dati sunt, et
cum eo missi duces, quorum illustriores fuere
Patricius et Hypatius, Secundini et sororis Ana-
stasii imperatoris filius, et Pharasmanes genere
Lazicus Zinæ pater, et supra laudatus Romanus,
qui ex Euphratesia exercitui se adjunxerat, nec
non Justinus postmodum imperator renuntiatus,
et Zemiarchus, et alii nonnulli. Copiis omnibus
Edessa Osroenæ provincie civitate, et Samosat
altera Euphratesiæ urbe coactis, qui comitaban-
tur Hypatium et Patricium circa Amidam Persica
custodia liberandam occupabantur. Areobindus
autem cum Romano et Asuado tribunis et quibus-
dam aliis castra metatus, Cabadem ipsum Nisibi
tunc commorantem aggreditur, variis præliis Per-
sicas acies lacessit, Cabadem ipsum Nisibi fugat,
et ex ejus agris multorum millium spatio eum
secedere coegit : quin etiam præcipuum Persarum
in quodam conflictu occidit duces, cujus gladius
et armilla a Scythia, qui virum mactaverat, Areo-
bindo primum oblata, deinde quasi spectatissimum
victoriæ monumentum ad imperatorem missa.
Illuminato in hunc modum Romanorum ducum
virtute Persarum exercitu, vires ampliores sibi
comparatas adversus Romanos immittit, adeo ut
Hypatii Patriciique **126** copias adhortaretur
Areobindus, relictis circum Amidam locis, ad sup-
petias sibi ferendas contendere. Qui cum præ
invidia dimoveri recusarent, Areobindus ipse de

μενω, και οὕτως ἐσω τῆς πόλεως γεγονότες, ληζόν-
ται πᾶσαν καὶ καθαιρούσι καὶ πλοῦτον λαμβάνουσι
πολὺν, Καβάδου τοῦ βασιλέως ἐπὶ ἐλέφαντος εἰς αὐ-
τὴν εἰσελθόντος μετὰ τρίτην ἡμέραν * τῆς προδοσίας,
καὶ πλοῦτον μὲν οὐ πολὺν, Γλόην ἁ δὲ τῆς πόλεως κα-
ταλιπόντος φύλακα, Καβάδου εἰς Νισίβην ἐπαναζεύ-
ξαντος πόλιν, καὶ τῆς Περσικῆς δυναστείας μεταξὺ
Ἀμίδας καὶ Κωνσταντίας διατριβούσης.

A. M. 5997. — Τοῦτω τῷ ἔτει στέλλεται παρὰ
τοῦ βασιλέως (94) Ἀναστασίου στρατιὰ Γότθων τε
καὶ Βεσῶν (95) καὶ ἐτέρων Θρακῶν ἐθνῶν, στρα-
τηγούντος τῆς Ἐφίας καὶ ἐξάρχοντος * αὐτῆς Ἀρεο-
βίνδου τοῦ Δαλαγαίφου παιδός, ὑπάτου γεγονότος ἑρ-
διναρίου (τοῦτου πρὸς πατρός ἐγένετο πάππος
B Ἀρεοβίνδος, ὁ κατὰ τὸν Θεοδοσίου τοῦ νέου χρόνον
εὐδοκίμησας κατὰ Περσῶν, ἐτίχθη δὲ Ἀρεοβίνδος· τῷ
Δαλαγαίφῳ ἀπὸ Δυαγησθίας *, τῆς Ἀρδαβουρίου
θυγατρὸς τοῦ παιδός Ἀσπαρος, οὗ πρόθεον ἐμνη-
μονεύσαμεν) ἐπὶ δυναστείᾳ μεγάλῃ. Συναπεστάλησαν
δὲ τῷ Ἀρεοβίνδῳ καὶ ἕτεροι πλείστοι στρατηγοί, ὧν
οἱ περιφανέστατοι ¹⁰ Πατρικίος ἦν καὶ Ὑπάτιος, ὁ
Σακουνδίνου καὶ τῆς ἀδελφῆς Ἀναστασίου τοῦ βασι-
λέως υἱός, καὶ Φαρασμάνης· ὁ Ζουνᾶ πατήρ, τὸ γένος
Λαζός, καὶ Ῥωμανός ὁ προεირημένος ἐξ Εὐφρατη-
σίας συναφθεὶς τῷ στρατεύματι, καὶ Ἰουστίνος ὁ βα-
σιλεύσας ¹¹ μετὰ ταῦτα, καὶ Ζήμαρχος καὶ ἕτεροί
τινες τῆς δυνάμεως· συνελθούσης ἐν Ἐδέσῃ πόλει ¹²
τῆς Ὑσσηνῆς καὶ Σαμοσάτου πόλει ¹³ τῆς Εὐφρα-
τίας. Καὶ ¹⁴ οἱ μὲν περὶ Ὑπάτιον καὶ Πατρικίον
C ἠσυχολοῦντο τὴν Ἀμίδαν ἐλευθερῶσαι τῆς Περσικῆς
φυλακῆς. Ἀρεοβίνδος δὲ μετὰ Ῥωμανοῦ καὶ Ἀσουά-
δου φυλάρχων (96) καὶ τινῶν ἐτέρων ¹⁵ στρατοπεδεύ-
σάμενος, ὡς πρὸς αὐτὸν Καβάδην τότε εἰς Νισίβην
διατρίβοντα διαφόροις μάχαις καταγωνίζεται τῶν
Περσικῶν ¹⁶ καὶ τῆς Νισίβης Καβάδην ἀπελαύνει
καὶ πολλοῖς διαστήμασιν ὑποχωρῆσαι ¹⁷ τῆς χώρας
πεποίηκεν. Ἄνελε δὲ καὶ στρατηγὸν μέγιστον ¹⁸ τῶν
Περσῶν ἐν μίᾳ συμπολοκῇ, οὗ καὶ τὸ ξίφος· καὶ τὸ
βραχιόλιον ἠνέχθη Ἀρεοβίνδῳ παρὰ τοῦ ἀνελόντος
αὐτὸν Σκούθου, καὶ ἀξίολογον ὡς μάλιστα φανέν ¹⁹
σύμβολον τῆς νίκης ἐστάλη τῷ βασιλεῖ. Τῆς οὖν Περ-
σικῆς στρατιᾶς ἐλαττωθείσης οὕτω τοῖς Ῥωμαϊκοῖς
στρατηγοῖς παρασκευασάμενος Καβάδης ἐκπέμπει ²⁰
D στράτευμα πλείστον κατὰ τῶν ²¹ Ῥωμαίων, ὥστε
Ἀρεοβίνδον προτρέψαι τοῖς περὶ Ὑπάτιον καὶ Πα-
τρικίον, ἀπὸ τῶν περὶ Ἀμίδαν τόπων εἰς συμμαχίαν
αὐτῷ συνδραμεῖν. Ἐκείνων δὲ παρατηρησάμενων διὰ

VARIÆ LECTIONES.

* τρίτην ἡμέραν A, τὴν τρίτημερον vulg. ἁ Γλόην A, Γλώην vulg. passim. * ἐξάρχοντος A e, ἐξαρχούντος
vulg. ὁ Γοθησθέας A b. ¹⁰ περιφανέστεροι A. ¹¹ βασιλεύς A. ¹² Ἐδέσση πόλει A, Ἐδέσση τῆ πόλει vulg.
¹³ Σαμοσάτου πόλει A, Σαμοσάτης πόλεως vulg. ¹⁴ καὶ add. ex A. ¹⁵ ἐτέρων add. ex A. ¹⁶ τὸ Περσικὸν h,
τὴν Περσικὸν e. ¹⁷ εἰσχωρῆσαι· A. ¹⁸ μέγιστον om. A. ¹⁹ φαμὲν A. ²⁰ ἐκπέμπει A, εἰσπέμπει vulg.
²¹ τῶν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(94) Procopium et Marcellinum sequitur auctor
Theophanes : hunc quoad annorum rationem,
alterum quoad historię fidem lib. 1, *De bello Per-
sico*.

(95) Bessi ad Hæmum montem, et Danubium

populi. ORTELIIUS.

(96) Vat. 1, καὶ Ἀσουάδου τοῦ φυλάρχου, placet-
que; nam Romanus majus aliquid tribuno videtur,
supra jam Palæstinę præses victoriis clarus. COM-
BESIS.

φθόνον ὀποχωρησαί, ἠβουλήθη Ἀρεβίνδος εἰς Βυζάντιον ²² εἰσελθεῖν, εἰ μὴ μόλις ²³ Ἀππίων ὁ Αἰγύπτιος, ὑπαρχος τότε ²⁴ τοῦ στρατεύματος ὦν καὶ τῆς δαπάνης, καὶ τῆς ἐποφίας πάντων προεσθηκῶς ²⁵, ἐπέσχευ αὐτὸν ἐν τοῖς τόποις. Διαφερομένων δὲ τῶν στρατηγῶν πρὸς ἀλλήλους, Καβάδης εἰς Νισίβην ἐλθὼν καὶ τὰ τῆς διχονοίας τῶν στρατηγῶν μαθὼν, αὐτὸς τε πολὺς ὦν τῷ πλῆθει καὶ πολλαχοῦ τὴν ἐαυτοῦ στρατὸν κατακερματίζων ²⁶, πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν Ῥωμαϊκὴν κατέδραμεν γῆν καὶ ἐδηλώσεν ²⁷ μέχρι Συριῶν αὐτῶν ²⁸, πολλοὺς μεταξὺ πρὸς Ἀρεβίνδον ὑπὲρ εἰρήνης ἐκπέμψας πρέσβεις καὶ ἐπὶ χρέμασιν καταλύειν τὸν πόλεμον λέγων. Οὕτω τοίνυν καὶ τὰ περὶ τὴν Ἔδεσσαν ²⁹ μάλιστα καταδραμῶν, καθ' ἣν Ἀρεβίνδος ἦν· πλὴν οὐ πράξας ἐκεῖ δεξιῶς, ἀλλὰ παρ' ἐλπίδας ἐλαττοῦται τῆς Ἀρεβίνδου μάχης. Β Γνοὺς δὲ καὶ τὴν Ἀμιδῆς φύλακα Γλόην τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ διαφθάρηαι μηχανώμενον ³⁰, ἐπανερχεται κακωθεὶς δι' ἐτέρας ὁδοῦ, καταφρονήσας τῶν ὁμηρῶν, ὧν ἰδεδώκει ³¹ τῷ Ἀρεβίνδῳ, τοὺς εἰρήνης λόγους· καὶ κατέσχον παρὰ τὰς συνθήκας Ἀλύπίον τε τὸν χρηστὸν ἔχεινον ³² καὶ Βασίλειον τὸν Ἐδεσηνόν· ὥστε μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τὰ οικεῖα, χειμῶνος ἤδη καταλαβόντος, τοὺς μὲν στρατηγούς Ῥωμαίων ³³ ἐν διαφόροις τῆς Εὐφρατησίας καὶ Ὀσσηνῆς καὶ Μεσοποταμίας καὶ Σύρων καὶ Ἀρμενίων διαιρεθῆναι· πολιῆμασι ³⁴ τὸν χειμῆριον αὐλισθησομένους καιρὸν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἱππικῶ γενομένου (97), ἀταξία γέγονε τῶν δύο μερῶν, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον ἐξ ἀμφοτέρων, ἐν οἷς καὶ ὁ υἱὸς Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως, ὃν εἶχεν ἀπὸ παλλακῆς· καὶ σφόδρα λυπηθεὶς Ἀναστάσιος πολλοὺς ἐτιμωρήσατο καὶ ἄλλους ἐξορίσας παρέπεμψεν.

A. M. 5998. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κέλλωρα ³⁵ τὸν μάγιστρον (98) ἠπὸ τοῦ βασιλέως πεμφθέντα μετὰ τῆς σὺν αὐτῷ πλειστοῦς δυνάμεως, καὶ τὴν δὴν σχεδὸν ἐξουσίαν παρεληφῶτα σὺν Θεοδότῳ ³⁶ στρατηγῷ, τούτοις κατεπίστεισεν ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ παντὸς πολέμου διοίκησιν. Ἀππίωνα δὲ καὶ Ὑπάτιον μεταπέμπεται σπουδαίως εἰς τὸ Βυζάντιον, οὐκ ἀναγκαίους· ἠγησάμενος εἶναι τῷ στρατοπέδῳ διὰ τὴν πρὸς Ἀρεβίνδον τὸν στρατηγὸν ἔχθραν, Καλλιόπιον δὲ τὸν στρατηγὸν ἐπιστήσας τῇ τοῦ δαπανήματος ἀρχῇ. Τοῦ Κέλλωρος τοίνυν ἀρίστα ³⁷ τὸν πάντα πόλεμον ἄμα τῷ Ἀρεβίνδῳ καὶ Πατρικίῳ καὶ Βερούσῳ ³⁸ καὶ Τιμοστράτῳ καὶ Ῥωμανῷ· καὶ τοῖς λοιποῖς κατὰ διαφόρους τόπους οἰκονομήσαντος· ἦν γὰρ ὁ

A repetendo Byzantio cogitasset, nisi Ægyptius Appio, totius exercitus præfectus et aunoꝝ rebusque singulis inspiciendis invigilans, eum locis in illis consistere compulisset. Ita dissidentibus ab invicem ducibus, Cabades Nisibin ingreditur, habitaque discriminis inter duces orti notitia, cum alioqui copiosæ adessent illi vires, toto exercitu per turmas et globos diviso, in universam, ut ita loquar, excurrit Romanam ditionem, et abacta a Syris longe positis præda, plures interim ad Areobindum de pace componenda legatos decernit bellumque pecunia dirimendum denuntiat. Loca igitur circa Edessam, in qua Areobindus metabatur, devastans, nil prosperum ibi peregit: quin imo ex pugna cum Areobindo præter expectationem commissa viribus deterior recessit. Cum verò insuper Gloem ducem, quem Anidæ præsidio reliquerat, perire paratum rescivit, per aliam viam cum magna clade accepta recessit, fidem, per obsides quos Areobindo dederat, oppignora: tum, et de pace collocutionem parvi pendens: quin etiam Alypium virum illum optimum et Basillum Edessenum præter ictas conditiones penes se desinuerunt Persæ: ita ut Cabade in ditionis suæ fines regresso, Romani duces a se invicem disjuncti in diversa Euphratesiæ, Osrhoenæ, Mesopotamiæ, Syriæ atque Armeniæ oppida hiemantes se contulerint,

Hoc anno equestri agone celebrato, facta est duarum factionum seditio, et ex utraque periere plurimi, inter quos Anastasii filius ex pellice natus numeratus est: cujus morte vehementer afflictus Anastasius plures ultimo supplicio, alios exsilio mulctavit.

A. C. 498. — Hoc anno Cellore magistro cum maxima subditarum sibi copiarum vi misso et cum Theodoto duce supremam pene in exercitum omnem potestatem adepto universam belli administrandi curam commisit imperator: Appionem et Hypatium, quorum operam haud amplius in castris desiderari ob exercitas cum Areobindo duce inimitias arbitrabatur, Byzantium diligentius revocat: et rei annonariæ summam Calliopio duci commendat præfecturam. Cellor porro cum Areobindo **127** et Patricio et Boruso et Timostrato atque Romano, nec non reliquis aliis rationem bellandi optimam per varia quæque loca semper exercuit. Vir enim fuit præstantis ingenii et magnæ doctrinæ, animi

VARIÆ LECTIONES.

²² εἰς Βυζ. A e, καὶ εἰς Βυζ. vulg. ²³ μόλις A, ἄλλοις vulg. ²⁴ τότε A, τε vulg. ²⁵ προεσθηκῶς A, προεσθηκῶς vulg. ²⁶ κατακερματίζων A, κατακερματίζων vulg. ²⁷ ἐδηλώσεν A e. ²⁸ Συρίας αὐτὴν A. ²⁹ Ἔδεσσαν A, Ἔδεσαν vulg. passim. ³⁰ μηχανουόμενον A. ³¹ οὗς δεδώκει A. fort. leg. δι' ὧν s. οἷς ἰδεδώκει τῷ Ἀρ. τοὺς εἰρήνης λόγους. ³² ἔχεινοι A: ³³ Ῥωμαίων A, Ῥωμαίους vulg. ³⁴ πολιῆμασι A e: ³⁵ Κέλλωρα A, Κέλλαρα b. ³⁶ σὺν Θεοδότῳ σὺν δῶ τῷ A ef, σὺν Ἀρεβίνδῳ b. ³⁷ ἀρίστα τὸν A, ἀρίστου vulg. ³⁸ Βουνούσῳ A, Βουνώσῳ a, Βουνούσῳ b e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(97) Circensis hic motus idem videri posset, qui in *Chronico Alexandr.* ad Anastasii annum 7 legitur, in quo Anastasius ipse lapide percussus. Vi-

deat lector, et sententiam proferat.

(98) Rem aliter gestam narrat Procopius citatus.

fortitudine Deique gratia ad summum repletus, ex Illyrico, unde et Anastasius ducebat originem, trahens genus; et continuis quidem incursionibus Persarum agros et munita quæque loca vexans, alia quidem igne, alia modis aliis devastabat: adeo ut ipsa Nisibis in Romanorum potestatem tantum non veniret. Pestilentia enim Persicam regionem invaserat. Tum vero per provincias Cadusiorum maxime dictorum et aliarum gentium tumultus unus post alium audiebantur exoriri; illisque tantopere Persarum res jactabantur, ut Aspetium ducem de pace cum Romanis collocaturum propense Cabades destinavit, et quamvis leve quid fuerit a Romanis reportatum, Amidam certe, quam infinitis laboribus recipere, nec Persarum in præsidio locatorum manibus etiam famis in eos invalescentis vi potuerant eripere, tam ob opportunum loci situm, quam ob indissolubilem mœnium firmitatem, nullo negotio restituerunt Persæ. Ingruentes præterea hiemis molestias secum reputantes duces, ex locorum, in quibus cum Aspetio pacis conserebantur sermones, difficultatibus et periculosa hiematione Romanum exercitum paucis talentis redimere satius esse duxerunt. Talentis igitur ad triginta datis Basilium Edessenum apud Persas obsidem adhuc agentem (Alypius enim ille bonus vir marborum diuturnitate penes eos diem suum obierat) receperunt, redditisque pariter, quos tenebant, obsidibus, et Amida recuperata, in Ammodiæ et Mardes confiniis convenientes pacis conditiones tandem tulerunt, ipsasque demum scriptis obfirmatas dederunt et acceperunt. Isque fuit exitus belli ab Anastasio adversus Persas gesti, qui circa decimum et quintum Imperii Illius annum incidit. Cum autem per totum triennium bellum durasset, a quo multo magis quam a cæteris omnibus retro bellis Persarum ditio exhausta fuit, in hunc tamen finem Anastasio decimum et quintum annum imperante deductum est. Cæterum Joanne Alexandriæ præsule defuncto, Joannes Nicæota ecclesiastica

ἀνὴρ μετὰ λόγου καὶ παιδείας πάσης χάριτος Θεοῦ πολλῆς πεπληρωμένος καὶ ἀνδρείος, Ἰλυρικῶς μὲν τῷ γένει, ὅθεν καὶ Ἀναστάσιος ὠρμητὸς πολλὰς μὲν τῆς Περσικῆς χώρας καὶ φρούρια ἐπιδραμῶν, τὰ μὲν πυρὶ, τὰ δὲ καὶ ἄλλοις καθηρέθη τρώσας ὥστε καὶ αὐτὴν Νισίβην μικροῦ δεῖν ὑπὸ Ῥωμαίου γενέσθαι· ἐκράτει γὰρ καὶ λοιμοῦ τῶν Περσικῶν τηρῆκαυτα· εἶτα καὶ ἐπανάστασις αὐτοῖς ἐπισυμβέθηκεν ἐθνικῇ, τῶν λεγομένων Καδουσίων καὶ ἐτέρων ἰθῶν, καὶ οὕτως ἀπλῶς ἐπικρατοῦσι τῶν Περσικῶν πραγμάτων Ῥωμαῖοι, ὡς ἀποστελεῖται Καθάδην Ἀσπέτιον στρατηγὸν περὶ εἰρήνης ἐσπουδασμένως διαλεχθῆναι Ῥωμαίοις. Καὶ εἰ μὴδὲν ἄλλογον τι κομιζόμενον, ἀποδοῦναι καὶ Ἀμιδαν αὐτοῖς οὐκ ἐπιθυμῆσαι μετὰ μυρίων πόνων καὶ λοιμῶν ἤδη ἐπικρατησάντων φυλάκων, ἀπὸ Περσῶν αὐτὴν ἐξελεῖσθαι, καὶ διὰ τὴν τοῦ τόπου θέσιν καὶ τὸ τῶν τευχῶν ἀκατάλυτον. Πλὴν οἱ στρατηγοὶ χειμῶνα πάλιν ὀρώντες ἐπιόντα καὶ αἰρετώτερον εἶναι κρίναντες ὀλέγων τάλαντων ἐξωνήσασθαι τὴν Ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον ἐκ τοῦ χειμαρίου τῶν τόπων, ἐν οἷς οἱ πρὸς Ἀσπέτιον ἐγένοντο λόγοι, τριάκοντα τάλαντα παρασχόντες καὶ ἀναλαβόντες Βασιλείον τὸν Ἐδεεσηνὸν, ὀμηρεύοντα πρὸς Πέρσας· εἶτι (Ἀλύπιος γὰρ ὁ χρηστὸς ἐτεθνήκει νότῳ καμῶν παρ' ἐκαίνοις), καὶ ἀναδόντες, οὓς εἶχον ὀμήρους, Ἀμιδάν τε ἀπολαβόντες καὶ τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ποιούντες συνθήκας, ἐν μεθορίοις γενόμενοι τοῦ Ἀμμωδίας καὶ τοῦ Μαρδῆς φρουρίου, καὶ γράμμασι αὐτὰ βεβαιώσαντες. Καὶ τοῦτο τέλος ἔσχεν ὁ Περσικὸς Ἀναστασίου πόλεμος κατὰ τὸ ἰ' ἔτος τῆς αὐτοῦ βασιλείας, τριετίαν μὲν κρατήσας, μᾶλλον δὲ τῶν ἔμπροσθεν πολέμων τὴν Περσῶν λυμηνάμενος γῆν, εἰς τοῦτο τὸ τέλος τοῦ ἰ' ἔτους τῆς Ἀναστασίου βασιλείας ἐληξεν. Ἰωάννου δὲ τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τελευταίου, Ἰωάννης ὁ Νικαίου χριτονοεῖται ἀντ' αὐτοῦ.

Hoc eodem anno plura ex ære opera, ex his, quæ posuit magnus Constantinus, Anastasii jussu conficta sunt. Ipse vero propriam ex illis sibi statum effinxit, quam in Tauri 128 columna erexit: quæ prius enim magno Theodosio locata fuerat, terræ motu disjecta et comminuta fuit.

A. C. 499. — *Alexandriæ episcopi Joannis Nicæotæ annus primus.*

Hoc anno bellis liberatus Anastasius pervertendo

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτι ἐκέλευσεν Ἀναστάσιος (99), καὶ ἐκωνεύθησαν πολλὰ χαλκουργήματα, ἐξ ὧν ὁ μέγας ἔαττες Κωνσταντίνος. Ἐποίησε δὲ ἐξ αὐτῶν στήλην ἰδίαν, ἣν ἔστησεν εἰς τὸν κίονα τοῦ Ταύρου. Ἡ γὰρ πρῶν ἐστῶσα Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἔπεσαν ἀπὸ σεισμοῦ καὶ συνετρίβη.

A. M. 5999. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ἰωάννου τοῦ Νικαίου (1) ἔτος πρῶτον.*

Τούτῳ τῷ ἔτι Ἀναστάσιος ἀνεθεῖς (2) τῶν πολέ-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ Θεοῦ om. A. ¹⁰⁰ πολλὰ A. ¹⁰¹ ἐπιδραμῶν] ἐπιδρομὰς ἔπαθον A. ¹⁰² ἄλλοις καθ. A. ἄλλοις καὶ καθ. vulg. ¹⁰³ Ῥωμαίους A, Ῥωμαίων vulg. ¹⁰⁴ λοιμοῦ A e f, λιμὸς vulg. ¹⁰⁵ Ῥωμαῖοι add. ex A. ¹⁰⁶ κομιζόμενος A. ¹⁰⁷ λοιμῶν ἤδη ἐπικρατησάντων f. λοιμῶν ἤδη ἐπικρατησάντων A, λιμὸν ἤδη ἐπικρατησάντων τῶν vulg. ¹⁰⁸ καὶ τὸ τῶν A, καὶ διὰ τῶν vulg. ¹⁰⁹ τρία τάλαντα A. ¹¹⁰ Ἐδεεσηνὸν ὀμηρεύοντα A, Ἐδεεσ. ὄν ὀμηρ. vulg. ¹¹¹ Πέρσας A, Πέρσας vulg. ¹¹² ἀπολαβόντες A. ¹¹³ φρουρίου A b, χωρίου vulg. ¹¹⁴ αὐτὰ A, τοῦτο vulg. ¹¹⁵ ὁ Περσικὸς Ἀναστ. πόλεμος A, Ἀναστ. ὁ Π. π. vulg. ¹¹⁶ τοῦτο add. ex A. ¹¹⁷ ἦν h, καὶ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(99) Ex Gyllii scriptis lib. III, *De topographia CP.*, cap. 6, plurimam lucem præsentia mutuatur.

(1) *Clavianum* vocat Ecchellensis, et pontificatus

annus 21, dies 25 tribuit.

(2) Eadem Theodoros Lector lib. II: Τοῦ δὲ βασιλέως πρὸς Πέρσας σπονδὰς ποιήσαντος. Εἰ infra:

μων Μακεδόνιόν τὸν πατριάρχην διαστρέφαι ἐκ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐσπευδεν. Πολλοὶ δὲ τῶν ἐπισκόπων Ἀναστασίῳ χαρίζομενοι τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ ἀντέπιπτον, ὡν πρῶτος ἦν Ἐλεούσιος ὁ Ἀσήμενος. Μανιχαῖον δὲ τινα ζωγράφον Συροπέρσῃν ἀπὸ Κυζίκου Ἀναστάσιος ἤγαγεν ἐν σχήματι πρεσβυτέρου, ὃς ἄλλοτρια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀγίων εἰκόνων ἐτόλμησεν γράφαι φασματώδη ἐν τῷ παλατίῳ Ἑλληνικῶν, γνῶμη τοῦ βασιλέως χαίροντος τοῖς Μανιχαίοις, ὅθεν καὶ στάσις τοῦ λαοῦ γέγονε μεγάλη. Καὶ τὸν ἐπαρχον ἐν ταῖς συνάξεσι (3) καὶ ἐν ταῖς λιταῖς τότε ἐπενόησεν ἀκολουθεῖν ὁ βασιλεὺς. Ἐφοβίτο γὰρ τῶν ὀρθοδόξων τὰς ἐπαναστάσεις· καὶ ἐγένετο εἰς ἔθος. Ξεναίαν τὴν Μανιχαϊόφρονα ἤγαγεν Ἀναστάσιος εἰς τὸ Βυζάντιον, τὸν καὶ Φιλόξενον, ὡς ἑμόφρονα. Μακεδόνιος δὲ οὔτε κοινωνίας, οὔτε λόγου αὐτὸν ἤξιωσεν, τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ λαοῦ παραττομένου. Ὅθεν καὶ λάθρα τῆς πόλεως αὐτὸν ἐξήγαγεν Ἀναστάσιος. Ἀγόλιον (4) δὲ τινα Μακεδόνιος· σπασάμενον κατ' αὐτοῦ μάχαιραν ἐξ ὑποβολῆς τῶν ἐχθραινόντων αὐτῷ, μηνιαίας ἀνώνας προσέταξεν αὐτὸν λαμβάνειν, ἐπαινεθεὶς τῆς πραότητος. Τοῦτο δὲ καὶ εἰς ἐνθεῖς ἱεροσούλους ἔπραξεν.

centem, menstruam annonam jussit reportare quam pariter liberalitatem in egenos quosdam, qui

τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀνεφάνη τις ἀνὴρ χυμευτῆς ὑπάρχων, φοβερός, Ἰωάννης ὀνόματι, ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπιπέτης, ὃς λάθρα εἰσπερχόμενος εἰς τὰ ἀργυροπρατεία ὑπεδείκνυεν τοῖς ἀργυροπράταις χεῖρας ἀνδριάντων χρυσοῦ καὶ πόδας καὶ ἄλλα ζώδια λέγων, ὅτι θησαυρὸν εἶδρον γέμοντα ταῦτα, καὶ ἠπάτησεν πολλοὺς, καὶ ἐκόμωσεν πολλοὺς ὥστε γινῶτα τὸν βασιλέα κρατῆσαι αὐτόν. Ὁ δὲ προσήνεγκεν τῷ βασιλεὶ χαλινὸν ἵππου διόχρυσον διὰ μαργαριτῶν· καὶ τοῦτον λαθὼν ὁ βασιλεὺς, λέγει αὐτῷ· Ὅπως ἐμὲ οὐ κομώσεις. Καὶ ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν Πέτραν τὸ φρούριον τῆς Ἀσίας, καὶ ἐκεῖ ἐτελεύτησε.

A. M. 6000. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς ἐτείχισε (ε) τὸ Δάρας χωριὸν ὃν τῆς Μεσοποτα-

⁸⁸ Ἐλευσίνιος ὁ Σασήμενος b. ⁸⁹ ὃς] ὡς libri. ⁹⁰ Ἐλιτιανῶν καὶ ἐν τῷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Ἀυριλιανῶν b. ⁹¹ καὶ add. ex A. ⁹² ἔπαρχον A b, ὑπαρχον vulg. ⁹³ prius οὕτως add. ex A. ⁹⁴ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ⁹⁵ μηνιαίας A, μηνιαίας vulg. ⁹⁶ τῆς πραότητος A, τῆς πραότητι vulg. ⁹⁷ καὶ add. ex A. ⁹⁸ τῷ δ' αὐτῷ ἔτει A, τοῦτῳ δ' ἔτει vulg. ⁹⁹ θησαυρὸν A, θησαυρῶν vulg. ¹⁰⁰ καὶ ἐκόμωσεν πολλοὺς] hæc ita exhibet a: ἐκόμωσεν ἐπάρων πολλὰ χρήματα καὶ λαθῶν ἐφυγεν καὶ εἰσελθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκόμωσεν κακὰ πολλοῦς.

JAC. GOARI NOTÆ.

Ἀναστάσιος δὲ εἰς τὰ πολεμικὰ ἀσχολούμενος τῆς κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπαύσατο βίας· ἤνικα δὲ μικρὰν ἐκ τῶν πολεμίων ἀνεσιν ἔλαβεν, πάλιν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ Μακεδονίου ὠπλίζετο· sed absque temporis nota: quæ nihilo secius ex Persici belli annis superioribus ascripti termino facile colligitur. Eleusum porro in Cappadocia secunda urbis episcopum memorat Evagrius, lib. iii cap. 31.

(3) Clarius Theophane Theodori Lectoris dictio: διὰ τὰς γινόμενας ὑπὸ τοῦ λαοῦ στάσεις ἐν τῇ πόλει κατὰ τοῦ βασιλέως, ἐπενόησε τὸν ἐπαρχον τῆς πόλεως ἀκολουθεῖν ταῖς λιταῖς. Ἐφοβίτο γὰρ τὸν ὑπὸ τῆς τετάρτης συνόδου ζῆλον τῶν τὰς πελάσεις ποι-

Macedonio patriarchæ a recto fidei sensu studium omne contulit. Plures autem episcoporum Anastasii gratiæ sibi promerendæ cupidi, Chalcedonensis synodi se declaraverant adversarios, quorum antesignanus Eleusius Asemensis episcopus exstitit. Manichæum vero quemdam Syropersam genere, pictoriæ artis peritum, presbyteri vestibus ornatum Cyzico adduxit Anastasius, qui monstruosa quædam et a sanctis ecclesiæ imaginibus aliena ad imperatoris Manichæorum opinionibus assueti mentem in Helenianorum palatio depingere ausus est: ex quo magna populi seditio coorta. Ut præfectus in conventibus ecclesiasticis vel publicis processibus imperatorem pone sequeretur, novo commento Anastasius edixit: sibi quippe timebat a catholicorum tumultibus: et jam res in consuetudinem transiit. Xenaiam præterea Manichæorum sectatorem, Philoxenum alias dictum, utpote qui una secum sentiret, Anastasius Byzantium accersivit. Macedonius autem, clero, monachis et populo propter eum tumultuantibus, neque communionem, neque alloquii familiaritate dignatus est: quocirca clam eum urbe subduxit Anastasius. Acholium porro quemdam, ex infensorum sibi suggestionem gladium in caput educentem, mensuram annonam jussit reportare Macedonius, tanta in hominem clementia laudatus: ecclesiam compilaverant, exercuit.

Hoc etiam anno vir quidam artis confectoriæ peritus ac plane portentum æstimatus, Joannes nomine, veterator insignis Antiochiæ visus est: qui clam argentariorum tabernas obambulans, statuarum manus, pedes et animalculorum signa auro solido confata argentariis ostentabat, dicens: *Thesaurum hujusmodi rerum plenum inveni*. Et his præstigiis multos decepit atque delusit: adeo ut de illis monitus imperator hominem tenuerit. Ille frenum equi auro puro compactum gemmisque respersum imperatori obtulit: quo accepto, dixit imperator: *Certe non mihi præstigiis illudes*: eumque relegavit Petram, quod est Asiæ munimentum: atque ibi tandem interiit.

A. C. 500. — Hoc anno Anastasius imperator Daras castrum Mesopotamiæ magnum atque fir-

VARIÆ LECTIONES.

(4) Εὐχάλιον scribit Theodorus Lector, Ἀσγόλιον Peyrez, ms.

(5) Hæc eadem Chronicon Alexandrinum anno Anastasii 7 erranter. Bellum enim Persicum, quo posterior Anastasiopolis condita, duodecimo tantum confectum est, ex Evagrii nuper citati testimonio.

De hujus urbis conditu Theodorus Lector, et Evagrius, lib. iii, cap. 37, qui etiam addit: λέγεται δὲ πρὸς τινῶν Δάρας, διότι Δαρσίον αὐτοῖσι κατηγωνίαστο παντάπασιν Ἀλέξανδρος· *Nounulli locum illum Daras appellarunt, quod Darium ibidem Alexander devicerit*. Chronicon. Alex.: διότι Δαρσίον δόρατι ἐκρουσεν· *quod Darium ibidem δόρατι, hasta percussisset*.

mum in Romanæ ac Persicæ ditionis finibus situm A mœnibus cinxit : et ecclesias horreaque reponendis frumentis ac cisternas recipiendis aquis, nec non porticus in eo constituit ; et nuncupavit Anastasio-polim : sed et publicæ commoditati duo balnea dicavit, et loco civitatis concessit jura.

A. C. 501. — Hoc anno Anastasius imperator Flavianum Antiochiæ episcopum concordie sanctioni a Zenone editæ subscribere coegit, qui episcoporum sibi subditorum congregata synodo, prolixam scripsit epistolam, Nicænam, Cpolititanam et Ephesinam admittens synodos, Chalcedone vero actam silentio præterijt. Sed et Diodorum et Theodorum superinde damnavit, quatuor subjiciens capita, in quibus cum Chalcedonensi synodo minime consentire videtur : maxime vero vocibus istis, in duabus B naturis, opponuntur ista capitula. Nonnulli Acacii Cpoleos præsulis ea capita sœptum esse dicunt. Porro Flavianus priyatam Anastasio dedit epistolam, qua ipse mentem ejus omnino concedit, quem admodum etiam impius Xenaias, qui eo progressus est temeritatis, ut adversus divinissimum Leonem Romæ episcopum, synodum ipsam et utriusque assecras execrationes immitteret. Quin etiam Constantinus Seleuciæ episcopus sanctam Chalcedonensem synodum anathemate percussit, eadem prorsus ac Xenaias scribens. Flavianus autem ac si ipsos eo nomine accusare maluisset, hæc omnia imperatori per litteras renuntiavit. Imperator Fla-

μίτας μέγα καὶ ὄχυρόν, μέσον τῶν ὄρων ⁷¹ κεκλιμένον Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν, καὶ ἐποίησεν ἐκκλησίαις καὶ ὄρεια ⁷² ἀρίθμητα αἵτου καὶ κιστέρνας ὑδάτων καὶ ἐμβόλους (6)· ὀνομάσας αὐτὴν Ἀναστασιούπολιν. Ἐκτίσσε δὲ καὶ δύο δημόσια λουτρά, καὶ ἔδωκεν αὐτῇ δίκαια πόλεως.

A. M. 6001. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς Φλαβιανὸν (7) τὴν Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον ἠγάγκασεν τῷ Ἐνωτικῷ Ζήνωνος ὑπογράφαι· ὃς ποιήσας σύνοδον τῶν ὑπ' αὐτὴν ⁷³ ἐπισκόπων πολύστιχον ἐπιστολὴν ἔγραψεν, τὴν ἐν Νικαίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἐφέσῳ ὁμολογῶν συνόδους, τὴν ἐν Χαλκηδόνι παρασιωπήσας. Ἀπεκήρυξε δὲ καὶ Διόδωρον ⁷⁴, ὑποτάξας κεφάλαια δ' ⁷⁵, δι' ὧν μὴ συνάδωσεν τῇ ἐν Χαλκηδόνι φαίνεται συνόδῳ, μάλιστα δὲ τῇ ⁷⁶ φωνῇ τῇ, ἐν δύο φύσεσσι, ἀπομάχονται. Φασὶ δὲ τινες αὐτὰ Ἀκακίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ⁷⁷. Ὁ δὲ Φλαβιανὸς ἰδιάζουσας ἐπιστολὴν ἔγραψεν Ἀναστασίῳ τῷ σκοπῷ αὐτοῦ ἐπόμενος· ὁμοίως καὶ ⁷⁸ Ξεναίας ὁ δυσσεδῆς, ὅστις καὶ ἀθθεντίας ⁷⁹ προσέθηκε τοῦτοις τοῖς κεφαλαίοις, ἀνάθεμα κατὰ τοῦ θ:ιστάτου Λέοντος Ῥώμης καὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ. Κωνσταντίνος δ' ἐπίσκοπος Σελευκείας τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον ἀνεθεμάτισεν ⁸⁰ γράψας τὴ αὐτὸ ⁸¹ καὶ Ξεναίᾳ. Φλαβιανὸς δὲ ὡς διαβάλλων αὐτοῦ ⁸² (8) ἔγραψε τῷ βασιλεὶ μηνύων ⁸³. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἠγανάκτησε κατ' αὐτοῦ, Κωνσταντίνον μᾶλλον ⁸⁴ καὶ Ξεναίην ἀποδεξάμενος. Ἠλία τῷ ἐπισκόπῳ (9) Ἱεροσολύμων ἔγραψεν Ἀναστάσιος κελεύων

VARIÆ LECTIONES.

⁷¹ ὄρων A. ⁷² ὄρεια A, nihil aliud quam latinum voc. horrea esse videtur. Κιστέρνας A b, γιστέρνας vulg. ⁷³ ὑπ' αὐτὸν A, ὑπ' αὐτῷ b, ὑπ' αὐτοῦ vulg. ⁷⁴ καὶ Διόδωρον A b, Διόδωρον καὶ Θεόδωρον vulg. ⁷⁵ δ' add. ex A. ⁷⁶ δὲ τῇ A, ἐν τῇ vulg. ⁷⁷ φασὶ — εἶναι οἱν. A. ⁷⁸ ὁμοίως καὶ A, ὁμοίως δὲ vulg. ⁷⁹ ἀθθεντίας προσέθηκε A, ἀθθεντίας, προσ, vulg. ⁸⁰ ἀνεθεμάτισεν A, ἀναθεμ. vulg. ⁸¹ τὰ αὐτὰ b, ταύτην A a, τὸ αὐτὸ vulg. ⁸² αὐτοῦ A, αὐτὰς vulg. ⁸³ μηνύων. ὁ δὲ A e f, μηνύων ταῦτα. ὁ δὲ vulg. ⁸⁴ Κωνστ. μᾶλλον καὶ Ξε. A, K. δὲ καὶ Ξ. μᾶλλον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(6) Evagrius, βασιλικὰς στοὰς, *regias porticus*.
(7) Discriminis haud exigui Theophanem inter et Evagrium Flaviani Antiochensis episcopi fides subjectum et materia : hoc eam integram perseverasse, illo corruptam penitus et extinctam asserente. Monachorum gregem haud contemnendum suis litteris ab hæresi Flavianum vindicantium adducit Evagrius lib. iii, cap. 31, Xenaiæ inimicitias, et ex simulatibus calumnias, conflictam ab adversariis hæreseos notam, ut a fide discederet viam illatam, persecutiones, minas, seditiones, mortem ipsam intentatam, et inflictum exsilium narrat cap. 32. Quis tantæ constantiæ vir a sanctitatis et innocentæ iudiciis, quales Baronius, Petavius, et alii, in sanctorum album recenseri non mereretur ? In adversum rapere me molitur Theophanes, et Flavianum imbellem, timoris mancipium, favoris aucupem, a probis rejectum, ipsis hæreticis ob animum nutantem et incertum, exosum, ac propriis tandem technis mulctatum repræsentat hoc, et tribus qui sequuntur aunis. Utri fides adhibenda ? Evagrio Flaviani temporibus viciniore, an posteriori Theophani ? Auctoribus suis innititur Theophanes : testes juratos, senes, cum quibus de Flaviano disseruit, exceptione majores adducit Evagrius. Hæreticus an orthodoxus ; sanctus an impius Flavianus ? decident alii. Sanctum prædicabo, quem sanctus Theophanes ut impium damnat ? hæreticum asseram, quem veritatis et fidei assertorem fidelis historicus Evagrius celebrat ? Utrumque abhorret

animus. Ut ut se res habeat, Flavianum suo jam tempore hæreseos insimulatum mihi suggerit Evagrius : tum ubi cap. 31 Nestorianum errorem impingit Xenaias. Utquid enim Nestorii pravitas admixtæ reum accusaret, quem solo fidei orthodoxæ nomine poterat damnare ? Sola fidei integritas crimen erat in Flaviano : non ex Nestorii reatu crimen fuerat in Flaviano refundendum, quem sola fidei puritas reum agebat. Nestorianum itaque in clamabat Xenaias, quia quem Eutylianæ sæcæ hæreseos conscium et adversarium noverat, orthodoxum probare nequibat : tum etiam cum cap. 52 seniores, quos memorat, in Flaviani defensionem adducit Evagrius, quos certe tanto studio, quasi juratos testes non proferret, nisi Flaviani nomen in iudicium trahi ejus causæ tutius agendæ providus non pensavisset. Ab omni tamen hæreseos suspitione liberasse, et orthodoxam ejus fidem apud omnes testatam voluisse videtur Liberatus Breviarum cap. 48 et 49.

(8) Volebat mitius agi Flavianus, ne sic dicto in Leonem et synodum anathemate plures offenderentur : satius videri ut synodus damnaretur silentio, quæ tamen ejus moderatio nec Catholicis probata est, nec hæreticis ; utrisque eum insimulantis, Catholicis, Eutylianismi, hæreticis, Nestorianismi : quo illi nomine synoditas omnes, id est, qui synodum Chalcedonensem recipere, infamabant. **CONVERSIS.**

(9) Eliæ partibus sustinendis, eidemque in incultis

κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ¹⁰ ψηφισαῖται. Ἡλίας A δὲ ἀνέγραψε τῷ βασιλεῖ ἀναθεματίσας Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα, Διόδωρον ¹¹ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ¹² ἀποδεχόμενος (10).
 imperatori rescribens, Nestorium et Eutychem, Diodorum et Theodorum diris devovit et actam Chalcedone synodum se recipere **130** testatus est.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔται ἐγένετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ταραχὴ μεταξὺ Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ ¹³ Νικαίου (11) καὶ Δαγαλαίφου κόμητος, πρὸς Γενναδίου τοῦ Φιλοπέτρου· καὶ ἐγένετο στάσις ἐπὶ τῆς πόλεως ἐπὶ ἡμέρας πολλάς· καὶ ἐνεπύρισαν ¹⁴ τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου οἱ στρατιῶται, ὑπὸ δὲ τῶν πολιτῶν ἡ οἰκία τοῦ Φιλοπέτρου καὶ αὐτὴ ὁμοίως ¹⁵, καὶ ἔστησαν (12) οἱ Ἀλεξανδρεῖς· στήλην τοῦ βασιλέως ἐν τῷ Ἀντικανθάρῳ (15).

A. M. 5002. — Τούτῳ τῷ ἔτει μοναχοὶ τινες αἰρετικοὶ (14) διακόσιοι ἐλθόντες ἀπὸ Ἀνατολῆς ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἄμα Σευήρῳ τῷ δυσσεβεῖ κατὰ Μακεδονίου καὶ τῆς συνόδου ἐσπούδαζον. Τούτους Ἀναστάσιος ἐντίμως ¹⁶ ἐδέξατο, ὡς ἐχθροὺς τῆς ἀληθείας καὶ ταραξάντας· ¹⁷ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ὤδε ταῦτα ¹⁸ πρόσσωτας. Ἰωάννης δὲ ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας διαχλίδια λίτρας χρυσοῦ διδεν ὑπέσχετο τῷ βασιλεῖ, εἰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἐκβαλεῖ ¹⁹ τελείως. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἠνάγκαζεν Μακεδόνιον κοινωῆσαι τοῖς ἀποκριταρίοις Ἰωάννου καὶ Ἰωάννην δεῖξασθαι μὴ δεχόμενον (15), μηδὲ ²⁰ ἐκβάλλοντα τὴν σύνοδον. Μακεδόνιος δὲ ἀντίστη εἰπὼν, μὴ κοινωεῖν αὐτοῖς, εἰ μὴ ὁμολογήσουσιν (16) μητέρα καὶ διδάσκαλον τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον. Δευτέριος δὲ ὁ ἐπίσκοπος ²¹ τῶν Ἀρειανῶν τοῦ Βυζαντίου ²² βαπτίζων τινὰ Βάρβαρον λεγόμενον, παρὰ τὴν Δεσποτικὴν παράδοσιν

viano succensuit, Constantinum autem atque Xenaiam probavit amplius; tum vero Elias Hierosolymorum episcopo, ut adversus Chalcedonensem synodum ferret sententiam scripto mandavit. Elias Diodorum et Theodorum diris devovit et actam
 Hoc etiam anno ingens tumultus Alexandriae exortus est inter Joannem Nicæotam episcopum et Dagalaiphum comitem Gennadii Phicopetri gratia: eaque seditio plures dies in urbe duravit. Et quidem milites episcopi Joannis domum incenderunt, et Phicopetri ædes a populo pariter combustæ. Alexandrini porro ad Cantharum imperatori statuum posuerunt.

B
 A. C. 502. — Hoc anno monachi quidam hæretici numero ducenti ab Oriente Byzantium cum impio Severo transfretati insidias Macedonio et synodo damnationem parabant. Istos Anastasius cum honore suscepit, cum veritatis adversarios, qui totum conturbarent Orientem et eadem pariter forent hic molituri. Joannes autem Alexandriae episcopus ducentas auri libras imperatori se daturum pollicitus est, si modo celebratam Chalcedone synodum funditus abrogaret. Imperator itaque Macedonium cum Joannis legatis communionem habere cogebat et Joanni ipsi, qui nec reciperet, nec respueret synodum, pacem dare. In adversum opposuit se Macedonius dicens nullam se communionem iis impertiri, nisi matrem et magistram prostererentur Chalcedonensem synodum. Deuterius porro Ariannorum episcopus Byzantii quempiam nomine Bar-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ συνόδου A, συνόδῳ vulg. ¹¹ Διόδωρον καὶ A a e f, Διόδωρον καὶ Θεόδωρον καὶ vulg. ¹² σύνοδον om. A b. ¹³ τοῦ ante Νικ. add. ex A. ¹⁴ ἐνεπύρισαν e. ¹⁵ καὶ αὐτὴ ὁμοίως A e (αὐτοῖς e). ¹⁶ ἐντίμως | ἐτοίμως A. ¹⁷ ταραξάντας A b. ¹⁸ καὶ τοὺς ταῦτα A e, καὶ ὡς ταῦτα a. ¹⁹ ἐκβαλεῖ A, ἐκβάλῃ vulg. ²⁰ δεχόμενον μηδὲ A, δεχόμενον αὐτὸν μηδὲ vulg. ²¹ ὁμολογήσουσιν A, ὁμολογήσωσιν vulg. ²² τοῦ Βυζαντίου add. ex A.

JAC. GOARINOTÆ.

pate fidei jure protegendo, in Evagrii vel calumniam vel errorem totis viribus insudat Baronius ad annum d. 512 a num. 8 ad 18. Incassum omnino: ex corruptis quippe Theodori Lectoris verbis calumnia omnis exurgit: ex integro textu summa tenetur ejus laus, et innocentia comprobatur. Theodoriani textus ex eo patet corruptela, quod Theophanes D Theodorum exscribens, Theodoro contraria scribat. Viniatus itaque Theodorus aut Theophanes: at non hic cujus scripta Eliam memorantia nullius erroris arguuntur. Quid igitur superest, quam vitiatum Theodorum, et ficto ejus vitio delusum Baronium admittamus? Hoc autem pacto in Christophoronea Eusebii, cui Theodorus adjungitur, editione Theodorus emendatur pag. mlii 187, tom. II: Ἡλίας τῷ ἐπισκόπῳ τῶν Ἱεροσολύμων προσέταξεν ὁ βασιλεὺς σύνοδον ἀρθροῖσαι τῶν ὑπ' αὐτὸν, καὶ κατὰ τῆς συνόδου ψηφισαῖται. Ἡλίας δὲ σύνοδον μὲν οὐ συνήθροισεν, αὐτὸς δὲ μόνος ἀναθεματίσας Νεστόριον, καὶ Εὐτυχῆ, καὶ Διόδωρον, καὶ Θεόδωρον, τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀπεδέξατο. Elias Hierosolymorum episcopo mandavit imperator, ut synodum episcoporum, quos sub se habebat, colligeret, et quartam synodum condemneret. Elias vero synodum quidem non congregavit: ipse vero solus Nestorium, Eutychem, Diodorum, et

Theodorum damnavit, et Chalcedonensem synodum recepit. Quidquid alias legeris, vim historię et ejus verbis infert.

(10) Lege hic, sodes, pag. succedentis notam postremam (note 19).

(11) *Machiotam* corrupte legit Baronius ad annum D. 506 num. 16, et 516 num. 40 ex corrupto Liberati codice.

(12) Malim ἀνέστησαν, ut sit, *solo prostaverunt, everterunt Anastasii statuum*. Quantum enim cohereret, ut tumultuans pro episcopo suo civitas, inque cives seviente præside, sive militibus ejus nomine, illi statuum imperatori erigant, et non potius, si quæ erat, sub illo seditiois æstu dejiciant? Sic ejusdem Anast. an. 56 laudante Anastasium Augustali, ipse, probris exceptus est, ejusque interemptus illius: sic nimirum Alexandrini infenso in Anastasium animo erant, facileque in ejus prorumpebant injuriam. *COMBESIS.*

(13) Cantharum balneum supra laudavit auctor.

(14) Qui fuerint illi monachi, unde progressi, cujus gratia CP. se contulerint, refert Evagrius, lib. III, cap. 33.

(15) Hoc attestatur Liberatus, cap. 18 ante finem.

(16) Pene verbatim jacent hæc apud Theodorum Lectorem.

barum baptizare paratus, repugnante licet Dominica traditione, verba istiusmodi proferre ausus est: *Baptizatur Barbarus in nomine Patris, per Filium, in sancto Spiritu*: et confestim exaruit piscina. Barbarus terrore percussus fugæ se dedit et omnibus postmodum, quod contigerat miraculum, manifestavit. In his imperator Macedonium Cpoleos præseantem habitam olim Chalcedone synodum reprobare, quemadmodum et Hierosolymorum episcopus Elias, cogebat. Ad hæc Macedonius, citra universalem synodum, cui primus assisteret Romanus episcopus, id se exsequi non posse referebat. Quibus imperator exasperatus, immunitatis quærendæ causa confugientes in ecclesiam per vim abripi jussit et libertatis huiusmodi hæreticorum fanis concessit jura. Quilibet autem tam e clero, quam e plebe Byzantii degentes hæretici Severo atque hæreticis istis Orientis in oppugnando Macedonio præstant operas: ex quo deiferi Palæstinæ monachi divino moti affectu Severum et ejus assecias monachos confutaturi Cpolim convenerunt. **131** Dorotheus interium Alexandrinus monachus pro Chalcedonensis synodi defensione volumen ingens a se conscriptum Magnæ Anastasii fratris sponsæ rectum de fide sensum illuc usque servanti obtulit: quem ipsa dedit Anastasio, claritate doctrinæ virum a perfidia dimovere sperans. Ille libro perlecto, cum præter opinionem opus digestum animadverteret, Dorotheum in Oasim ablegat et flocci fecit librum quod gereret inscriptum, *Tragedia, hoc est prophetia præsentis rerum status*: quemadmodum a magno etiam Basilio adversus Julianum pronuntiatum narrant. Cæterum Macedonius Flavianum Antiochensem et quicumque contra synodum leviter

VARIÆ LECTIONES.

° δ ante Ἰσρ. add. ex A. ° τὸν Ῥώμης A, τῆς Ῥ. vulg. ° προσφεύγοντας A, προφ. vulg. ° ἐν — τῶν add. ex A. ° τοῖς αἰρετικοῖς μοναχοῖς b, τοῖς αἰρ. Μανιχαῖοις A, τοῖς Μανιχαλοῖς αἰρετικοῖς vulg. ° τὴν add. ex A. ° αὐτῆ A, αὐτῆ vulg. ° καὶ add. ex A. ° τὸν ἀπὸ Ἄντ. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(17) Vide Græcos ab antiquo passiva recipiendi, non activa ministrandi sacramenta forma et lege usos: de qua nos in euchologicis. Βάρδας, et Βάρδαν in Vat. 1, ubique hic scribi, velut proprium nomen, observa. Idem apud Theodorum Lectorem obviam venit.

(18) Hæc apud Theodorum superioribus præmissa.

(19) Oppositus sibi ipsi Theophanes de Elia narrationem instituens: hic imperatoris auxiliarius Macedonium urget, ut synodum Chalced. anathematice feriat, qui linea paginæ præsentis prima σύνθετον ἀποδεχόμενος asseritur. Si cum Palatino codice τὸ ἀποδεχόμενος sustuleris; Elias cum reliquis peridii superius positæ synodum Chalced. anathematizat, adeoque Macedonium orthodoxum cum Anaasio potest hic persequi. Lege hic ex opposito Ἠλίαν (Eliam enim accusandi casu Anastasii editionis Regiæ legunt marginales lectiones) qui hic, cum orthodoxus ab Anastasio vim patitur, idem loco superiore orthodoxus item synodum Chalcedon. admittit. Utrum porro τὸ ἀποδεχόμενος cum Palat. expungam, vel cum Anastasii citato exemplari legam, et Ἠλίαν reponam, dubius hæreo. — *Cogebat Anastasius Macedonium reprobare synodum, quemadmodum et Eliam Hierosolymitanum*: qui nimirum anno superiori professus esset se eam

ἀτόλμησεν εἰπεῖν· *Βαπτίζεται Βάρδαρος* (17) εἰς τὸ *δρόμα τοῦ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι*. Καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ κολυμβήθρα. Ὁ δὲ βάρδαρος ἔμφορος γενόμενος ἔφυγε καὶ πᾶσιν ἐγνώρισα τὸ θαῦμα. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μακεδόνιον (18) τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἠγάχαζεν ἀναθεματίζει τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, καθάπερ καὶ Ἠλίας ὁ ° Ἱεροσολύμων (19) · ὁ δὲ Μακεδόνιος χωρὶς οἰκουμένης συνόδου ἐχούσης πρόεδρον τὸν Ῥώμης ° ἐπίσκοπον ἀδύνατον ἔλεγεν τοῦτο ποιῆσαι. Ὅθεν ἐχθράνας αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, τοὺς προσφεύγοντας ° τῇ ἐκκλησίᾳ ἀποσπᾶσθαι ἐκέλευσε βιαίως, καὶ ἐν ° ταῖς ἐκκλησίαις τῶν αἰρετικῶν δρους ἀσυλλας παρέσχετο. Ὅσοι δὲ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ αἰρετικοὶ ἐτύγχανον ἐν τῷ Βυζαντίῳ, τῷ Σευήρῳ καὶ τοῖς αἰρετικοῖς μοναχοῖς ° ἀνατολικοῖς ἐσχέλαζον κατὰ Μακεδονίου σπουδάζοντες· ὅθεν οἱ κατὰ τὴν ° Παλαιστινίην θεοφόροι μοναχοὶ ζήλω θεῷ κινήθεντες, ἦλθον εἰς τὸ Βυζάντιον κατὰ Σευήρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μοναχῶν. Δωρόθεος δὲ μοναχὸς Ἀλεξανδρεὺς πολυστίχον βιβλίον ἐγραψεν ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ἣν δέδωκε Μάγνα τῇ ὕμφῃ Ἀναστασίῳ ἐπ' ἀδελφῷ ὀρθοδόξῳ ὄσση. Αὕτη ° δὲ Ἀναστασίῳ τὴν βιβλίον προσήνεγκεν ἐλπίζουσα δι' αὐτῆς μετατίθεσθαι αὐτόν. Ὁ δὲ ἐντυχῶν αὐτῇ καὶ ° παρὰ γνώμην αὐτοῦ εὐρῶν οὔσαν, Δωρόθεον μὲν εἰς Ὀασίην ἐξορίζει καὶ τὴν βιβλίον ἐξουθενεῖ διὰ τὸ ἐπιγράφειν, *Τραγωδία, ἣν οὖν προφητεία τῆς νῦν καταστάσεως*, ὡσπερ τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ φασὶν εἰρησθαι κατὰ Ἰουλιανοῦ. Ὁ δὲ Μακεδόνιος Φλαβιανὸν τὸν Ἀντιοχείας °, καὶ πάντας τοὺς τολμῶντας λέγειν τι κατὰ τῆς συνόδου ἀνεθεμάτιζεν, καὶ τοὺς ἀποκριταρίου Φλαβιανοῦ ἐλθόντα; πρὸς αὐτὸν διὰ τινὰς χρείας ἀνεθεμάτισεν καὶ ἐδίωξεν.

et quicumque contra synodum leviter

recipere, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀποδεχόμενος: majoris aliquid fidei exhibens quam Flavianus, qui synodi nomen suppressisset, ut et iterum suppressit, rescribentibus et synodo apud Sidonem celebrata: cumque eo nomine tum ipse, tum Elias a Xenaia, aliisque Eutychianistis accusentur, quod nolentes aperte damnare synodum, concordiam in synodo impedivissent, non video ut errore vacet, quod ibi habent Theophanis exemplaria, expressitque Anastasius, rescripsisse scilicet Eliam, se quoque τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀποβάλλεσθαι, ipsam quoque synodum Chalcedonensem se repudiare. Si ita synodum rejecit, cur accusatur nolle palam rejicere? Si ita totus in Eutychianismum concessit, cur ne Severo communicet, Anastasii anno 21 episcopatu abdicari sustinet? Scripsit ergo ut cum primum ejus fides tentata est, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἀποδέχεσθαι, se synodum quoque Chalcedonensem recipere: aut certe nihil quid loquendo, μὴ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἀποβάλλεσθαι, minime se synodum Chalcedonensem rejicere; ut affinis sit Eliæ responsio alteri Macedonii, cum et ipse synodum damnare cogeretur: ait namque, non posse se id præstare extra synodum generalem, cui Romanus episcopus præsideret. Consentiant bis alii scriptores, ut nihil sit hærendum. Videndus cum Evagrius aliquanto locupletior Nicephorus. COMPERTIS.

oblatrarent, anathematum fulmine percellerat, Flavianique legatos, ob quædam negotia se convenientes, execrationibus suppositos e conspectu amovit.

A. M. 6003. — Τούτω τῷ ἔτει σύνοδον κροτηθῆ-
 ναι (20) ἐν Σιδῶνι ὁ Ἀναστάσιος ὁ ἐπίσκοπος. Σωτή-
 ριχος γὰρ ἐπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας ὑπὸ
 Μακεδονίου χειροτονούμενος ἐγγράφως ὠμολόγησεν
 δέχασθαι τὰ δόγματα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὡς
 ὄρον πίστεως. Μετὰ δὲ ταῦτα πολεμιώτατος ὁ γέγο-
 νενούτος, ὡς ἀπελθεῖν ἴς Ἀνατολὴν καὶ τῷ δυσ-
 σεβεῖ Ξεναίᾳ κοινολογήσασθαι, καὶ ἀμφω σύνοδον
 γενέσθαι εἰς Σιδῶνα τὸν βασιλεῖα αἰτήσασθαι ἐπὶ τῇ
 τελείᾳ ἐκβολῇ τῆς ἀγίας ἐν Χαλκηδόνι ὁ συνόδου ὁ
 ἡγεῖς καὶ ὁ συνέστη καὶ θάπτον διελύθη, τοῦ βασιλέως
 πέμψαντος εἰς τοῦτο Εὐτρόπιον τριβούνον, ὃς καὶ
 διαλύσας αὐτὴν, Φλαβιανὸν τὸν Ἀντιοχείας καὶ
 Ἠλίαν τῶν Ἱεροσολύμων σὺν τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν
 τὰ πρὸς ἡδονὴν ὁ γράψαι τῷ βασιλεῖ παρεσκευάσεν.
 Φλαβιανὸς δὲ τὰς τρεῖς μόνας; συνόδους καὶ τὸ τοῦ
 Ζήνωνος Ἐνωτικὸν δέχασθαι ἔγραψεν, τῆς ἐν Χαλκη-
 δόνι μνήμην μὴ ποιησάμενος. Ἠλίος δὲ ὁ Ἱεροσο-
 λύμων (21) καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἔγραψεν ἀποβάλ-
 λεισθαι. Σωτήριχος δὲ ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ
 Ξεναίας ὁ κατὰ Φλαβιανὸν καὶ Ἠλίαν ἀνήγαγον ὁ
 τῷ βασιλεῖ, ὅτι διὰ τὸ μὴ θέλειν αὐτοὺς τραυῖς κατὰ
 τῆς συνόδου τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἀποψησασθαι, συνῆλ-
 θον ἀλλήλοις. Ἀναστάσιος δὲ ὀργισθεὶς (22) ὑπέθετο
 μοναχοῖς τισὶ ψευδωνύμοις συνελεῖν ὁ ἐν Ἀντιο-
 χείᾳ καὶ κατὰ Φλαβιανὸν στασιάζει, αἰτοῦντας αὐτὸν
 ἀναθεματίσαι: τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ Διόδω-
 ρον καὶ Θεόδωρον καὶ Ἰβαν καὶ Θεοδώρητον ὁ καὶ
 ἐποίησεν μικροψυχῆσας Φλαβιανὸς, καὶ ἐπ' ἐκκλη-
 σίας αὐτοὺς ἀναθεματίσεν σὺν τῇ συνόδῳ.

postularent, suggestit: quod ille ex animi dejectione exsecutus est, et in ecclesiæ publico con-
 ventu eos una cum synodo 132 percussit anathemate.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ κατὰ Μακεδονίου ὁ βασι-
 λεὺς (23) κατεσκευάσεν: καὶ οἱ ἀποσχιστὰ μετὰ
 μισθωτῶν ἐγγλῶν ἐν τῷ Ἀρχαγγέλιῳ τοῦ παλατίου
 καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ψάλλοντες ἐν Κυριακῇ
 τὸ Τρισάγιον προσετίθουν τὸ, Ὁ ὁ σταυρωθεὶς δι'
 ἡμᾶς, ὥστε τοὺς ὀρθοδόξους ἐξ ἀνάγκης μετὰ πλη-
 γῶν αὐτοῦ; ἐλάσαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς προφανῶς διὰ
 τὸν ἀποσχιστῶν μοναχῶν καὶ κληρικῶν καὶ Ἰουλι-
 αῶν τοῦ ὁ Καρία; ὁ ποτὶ ἐπισκόπου, ἔπειτα δὲ Ἀλι-
 καρνασσῶ, καὶ Σευήρου τοῦ δυσσεβοῦς ἔτι μοναχοῦ
 ὄντος, ἐπολέμει τὸν Μακεδόνιον, ὕβρεσιν αὐτὸν δημο-

A. C. 503. — Hoc anno synodum Sidoniæ con-
 gregari sanxit Anastasius. Soterichus enim Cæsa-
 reæ Cappadociæ a Macedonio consecratus, Chal-
 cedonensis synodi decreta, velut fidei regulas se
 admittere scripto professus est. Ejus autem post-
 modum factus inimicus adeo ivit in adversum, ut
 in Orientem profectus, impio Xenaiæ rem omnem
 communicaret, et ad extirpandam funditus san-
 ctam Chalcedonensem synodum aliam Sidoniæ
 celebrari ab imperatore postularet uterque; et
 hæc convocata dicto citius dissipata est et soluta,
 Eutropii tribuni ab imperatore in hunc finem missa
 opera, qui ea abrogata, Flaviano Antiochiæ et
 Eliæ Hierosolymorum, subjectisque ipsis episcopis,
 ut, quæ ipsis placerent, ad imperatorem referrent,
 B auctor fuit. Flavianus porro synodos tres solum-
 modo et Zenonis Henoticum se recipere scripsit,
 nulla prorsus de Chalcedonensi facta mentione:
 Elias autem Hierosolymorum episcopus Chalcedo-
 nensem se proscribere testatus est: Soterichus
 autem Cæsareæ Cappadociæ et Xenaias impera-
 tori adversus Flavianum et Eliam rescripserunt,
 ipsos nimirum, dum adversus Chalcedonensem
 synodum palam dare sententiam recusarent, quo-
 minus in cælum et unum sensum coirent, in
 causa fuisse. Quare iratus Anastasius falsis qui-
 busdam monachis, ut Antiochiæ conveniret, ubi
 tumultu in Flavianum excitat, Chalcedonensem
 synodum simulque Diodorum, Theodorum, Iban

C et Theodoretum cum execratione eum ejurare

Hoc etiam anno imperator Macedonio struxit in-
 sidias: schismatici vero turba mercede conducta in
 æde ad palatium Archangelo dicata et in Magna
 quoque ecclesia die Dominico ter sanctum hym-
 num canentes, addidere: *Qui crucifixus es pro
 nobis*: ex quo ad eos etiam adjunctis verberibus
 extrudendos impulsus sunt orthodoxi. Imperator
 autem schismaticorum monachorum clerique viro-
 rum et Juliani quondam Carixæ, postmodum vero
 Halicarnassi episcopi, et impii Severi monachum

D adhuc agentis opera fœdis palam emissis contu-

VARIÆ LECTIONES.

Ἱ Σιδῶνι A, Σιδωνία vulg. ὁ Ἀναστάσιος add. ex h. ὁ πολεμιώτατος γέγονεν οὗτος b, πολεμιώτατα
 γέγ. οὕτως vulg. ὁ ἀπελθεῖν] ἀποθανεῖν A e. ὁ ἐν Χαλκ. A, ἐν τῇ X. vulg. ὁ καὶ αὐτὸν συνέστη add.
 ex A. ὁ τὰ πρὸς ἡδονὴν b, τὰ πρὸς Σιδώνιον A, τὰ παρὰ Σιδωνίαν vulg. ὁ καὶ Ξεναίας om. A e. ὁ ἀν-
 ἡγήγεν A. ὁ συνελεῖν A, συνδιελθεῖν vulg. ὁ add. ex A. ὁ τοῦ A, τῆς vulg. ὁ Καρυῶς b e, Βαρειῶς
 a, Καισαρείας f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Cyrillus auctor Vitæ S. Sabæ apud Surium
 die 5 Decembris ex his nonnulla refert: fuit autem
 Cyrillus ille Sabæ suppar, ac pene coætaneus
 Anastasii imp. et episcoporum, quorum hic gesta
 recensentur. De synodi istius anno auctori Mar-
 cellinus non consentit.

(21) Istis adversatur præfatus Cyrillus, cujus
 testimonium approbat Baronius ad annum 512,
 num. 16, Pelavius lib. xiii *De doct. temp.* et alii,
 sincerum orthodoxæ fidei defensorem Eliam istum

asserentes: de Flaviano superius actum. Utrumque
 certe sequentia vindicant: ut quid enim in iudi-
 cium velut rei traherentur, qui jam in accusato-
 rum partes, si vera foret historia, transissent?
 Elias ipse defensionem suam instituit apud Eva-
 grium, lib. iii, cap. 31.

(22) In contrariam mentem factum hoc vertit
 Evagrius cap. 32.

(23) Theod. Lect. excerpt.

mellis Macedonium oppugnabat. Verum urbis con-
ferta plebs cum mulicibus et pueris, necnon
orthodoxorum monachorum præfectis vociferaba-
tur: *Adest martyrii terripus, ne Patrem nostrum
deseramus*, et convicia in imperatorem conjiciebat,
ipsum Manichæum et imperio prorsus indignum
clamitans. Quibus ille territus, palatii portas ob-
servavit et ad fugam naves tenuit paratas: quiue
prius etiam jurejurando Macedonium ad conspec-
tum nusquam admissurum se obstrinxerat, timore
corruptus eundem videre exoptabat servide: ac
tum eo ad imperatorem proficiscente, plebs cum
magnis acclamationibus ad abbates et monachos
conversa dicebat: *Patrem nostrum apud nos habemus*.
Sed et militares scholæ pertranseuntem illum
faustis vocibus persequebantur. Denique ad Anastasium
introducitur, illum cœu Ecclesiæ hostem ob-
jurgavit: ille vero pacem et unum cum episcopo

A. C. 504. — *Hierosolymorum episcopi Eliæ annus*

Hoc anno commentario per Cellorem magistrum
misso Macedonium imperator decepit: ac primam
quidem et secundam synodum se probare fatebatur,
Ephesinam vero et Chalcedonensem penitus tacebat:
qua magnam sibi invidiam conciliavit Macedo-
nius: per hujusmodi quippe commentarium con-
cordiæ sanctionem a Zenone editam probavit, cui
jam, dum ordinaretur, subscripserat. Eapropter
Macedonius ad Dalmatæ monasterium profectus ad
clericos **133** et monachos ferventiori zelo ductos
et visi facinoris fœditate indignatos declamatorio
sermone defensionem instituit, protestatus, se Chal-
cedonensem synodum admittere et, qui eam rejicerent,
hæreticos habere: quibus auditis, una cum eo
sacra missarum pergere mysteria. Interea imperator
clericos atque monachos una secum sentientes donis
impulit, ut alium episcopum in ejus locum subro-
garent, quod Areadnam et ordinis senatorii præci-
puos affixit: erat quippe cunctis charus Macedo-
nius, tum ob vitæ munditiem, tum ob rectam et
sinceram de fide sententiam, quamvis dolum post-

Α σταις αἰσχροῖς ἐμβάλλων²¹. Τὰ δὲ πλήθη σὺν γυναῖξι
καὶ τέκνοις ἡγουμένοις τε τῶν ὀρθοδόξων μοναχῶν
ἔκραζον ἀθροισθέντα· *Καιρὸς μαρτυρίου, μὴ κατα-
λείψωμεν τὸν Πατέρα ἡμῶν· ὄβριζόντες*²² τὸν βα-
σιλέα Μανιχάιον καὶ τοῦ κράτους ἀνάξιον. Ὁ δὲ φο-
βηθεὶς, κατέκλεισε²³ τὰς θύρας τοῦ παλατίου, καὶ
ποῖα πρὸς φυγὴν ἠτύρησεν²⁴. Τὸν δὲ Μακεδόنيον
ὀμόσας μηκέτι θεάσασθαι, τότε παρεκάλει ἰδεῖν, φο-
βηθεὶς τὰ πλήθη. Τοῦτου δὲ ἐρχομένου πρὸς αὐτὸν, ὁ
λαὸς τοῖς ἡγουμένοις καὶ μοναχοῖς διεμαρτυρήσατο²⁵
λέγων· *Τὸν Πατέρα ἡμῶν ἔχομεν*. Καὶ οἱ τῶν σχολ-
ῶν εὐφήμερον αὐτὸν διερχόμενον. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς
Ἀναστάσιον, ἤλεγξεν αὐτὸν, ὡς πολέμιον τῆς Ἐκ-
κλησίας. Ὁ δὲ ὑπεκρίθη πρὸς τὴν ὥραν ἐνοῦσθαι
αὐτῷ²⁶.

sensum tenere in præsens tempus simulavit.

B A. M. 6004. — *Ἱεροσόλυμων ἐπισκόπου Ἠλία
ἔτος ἔν (24)*.

Τούτῳ τῷ ἔτει Μακεδόنيον ἠπάτησεν (25) ὁ βασι-
λεὺς διὰ Κέλλωρος (26) μαγίστρου (27), ὑπομηστι-
κὸν ποιήσας πρὸς αὐτὸν, ἐν ᾧ τὴν πρώτην [καὶ τὴν
δευτέραν²⁷] σύνοδον ὁμολογεῖ^{27*} δέχεσθαι, τὴν δὲ ἐν
Ἐφέσῳ καὶ Χαλκηδόνι εἶπεν (28) ὅπερ μέμψιν με-
γάλην τῷ Μακεδόνιῳ προσήγαγεν. Διὰ γὰρ τούτου
καὶ τὸ Ἐνωτικὸν Ζήνωνος ἐδίξαστο, ᾧτινι καὶ χειρο-
τονούμενος ὑπέγραψεν (29). Ὁ δὲ Μακεδόنيος ἀπαλ-
θὼν εἰς τὴν Δαλμάτου μονὴν (30), τοῖς κληρικοῖς καὶ
μοναχοῖς ζηλωτίζεσκανδαλισθεῖσιν εἰς αὐτὸν²⁸ ἀπελο-
γήσατο διὰ προσφωνητικῷ^{28*} λόγου, ὅτι δέχεται τὴν
ἀγίαν²⁹ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τοὺς μὴ δεχομένους
αὐτὴν αἰρετικούς ἔχει, καὶ συναλειτούργησαν αὐτῷ.
Ὁ δὲ βασιλεὺς δώροις ἔπεισεν τοὺς ὀμόφρονας αὐτοῦ
κληρικούς καὶ μοναχοὺς ἄλλον ἐπίσκοπον ψηφισά-
σθαι, ὅπερ καὶ Ἀρεάδηνη καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου
μεγάλως³⁰ ἐλύπει· ἠγαπάτο γὰρ Μακεδόنيος· καὶ διὰ
τὸ καθαρὸν τοῦ βίου καὶ διὰ τὸ ὀρθὸν τῶν δογμάτων,
εἰ καὶ ἠπατήθη. Καὶ παρεσκευάσεν ὁ βασιλεὺς (31)
δύο φαύλους τινὰς κατηγορῆσαι Μακεδόنيον³¹, ὡς
παιδεραστὴν καὶ αἰρετικὸν, ἀποδοῦναι³² δὲ ταῦτα

VARIÆ LECTIONES.

²¹ ἐμβάλλων A, συμβάλλων vulg. ²² ὄβριζόντες A b e, ὄβριζόν τε vulg. ²³ κατέκλεισε A, ἀπέκλεισε vulg.
²⁴ ἠτύρησεν A b e, εὐτύρησεν vulg. ²⁵ διεμαρτύρατο A. ²⁶ αὐτῷ A b, αὐτὸν vulg. ²⁷ καὶ τὴν δευτέραν
om. A b; ^{27*} ὁμολογεῖ A, ὠμολόγει vulg. ²⁸ εἰς αὐτ. v] ὑπ' αὐτῶν A. ^{28*} προσφωνητικῷ A b, προσφων. vulg.
²⁹ ἀγίαν add. ex A. ³⁰ μεγάλως A, μεγάλους vulg. ³¹ Μακεδόنيον A, Μακεδόνου vulg. ³² ἀποδοῦναι A e,
ἐπιδοῦναι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) Cujus tamen varia in episcopatu gesta superiores anni demonstrant Salustii in canoniis descripti tempore.

(25) Quod μετὰ ὑποκρίσεως ἔδοξεν ἐνοῦσθαι τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τῷ ἐπισκόπῳ, *per hypocrisim Ecclesiæ et episcopo consentire videretur*, ait Theodorus: exin πρὸς δολιότητος γέμοντα conversus, in fraudem episcopum abduxit.

(26) Evagrius Κέλερος.

(27) Ἠγεμόνος τῶν ἐν τῇ αὐτῇ τάξεων· *officiorum aulæ magistri*. Evagrius idem lib. iii, cap. 32.

(28) Post εἶπεν addendum esset aliquid, ut omnino sensus constaret. Addit Nicephori interpres, *quæ res Macedonio probata est*: sed nec ejus Græca id habent. Probari tamen necesse est, ut ita apud

D ferventiores orthodoxos inde offenderit. Unde et in seq., εἰ καὶ ἠπατήθη, *miserabantur Macedonium*, *tametsi deceptus fuerat*: probando scilicet Anastasii illud communitorium affine, Zenonis Henólico.

COMBESIS.

(29) Quod ex Theodoro Lectore observavit ad Anastasii annum quintum.

(30) *Orig. CP.*: Ἡ μονὴ τὰ Δαλματίου ἐκτίσθη παρὰ Δαλματίου ἀνεψίου τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου· *Monasterium cui ex Dalmatio factum nomen a Dalmatio patricio magni Constantini nepote conditum fuit*.

(31) Ut Macedonius calumniam effugit, narrat Evagrius, lib. iii, cap. 52, qui Theodori Synopsis quoad reliqua conferendus.

ἰγγραφεως τῷ ἐπάρχῳ²² καὶ τῷ μαγίστρῳ ὁμοίως ἄ κατὰ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ὀρθοδόξων. Ἐκλείουσε δὲ ὁ βασιλεὺς²³ Κέλλωρα τὸν μαγίστρον καταγαγεῖν αὐτὸν τοῦ ἐπισκοπεῖν βιαίως, βούντος Μακεδονίου, ἐτοίμως ἀπολογεῖσθαι, οὐ μόνον ἐν τῷ πρατωρίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ. Πολλοὶ δὲ τῶν κληρικῶν εἰς φυλακὰς²⁴ ἐβλήθησαν· ἄλλοι δὲ φυγεῖν ἰσχύσαντες, ἐν Ῥώμῃ καὶ Φοινίκῃ διεσπάρησαν. Ὁ δὲ ἀσεβῆς²⁵ βασιλεὺς τὸν αὐθεντικὸν χάρτην τῶν παπραγμένων ἐν Χαλκηδόνι (32) διὰ τοῦ μαγίστρου λαβεῖν παρὰ Μακεδονίου καὶ διαρρήξαι²⁶ ἔσταυθεν. Μακεδόνιος δὲ σφραγίσας αὐτὸν²⁷, ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἀπέθετο. Καλοπόδιος δὲ ὁ εὐνοῦχος, οἰκονόμος ὢν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, κλέψας αὐτὸν τῷ βασιλεὺς ἀπεκόμισεν. Τότε Μακεδόνιον νυκτὸς ἐξαγαγὼν ὁ βασιλεὺς βιαίως, εἰς Χαλκηδὼνα, κακεῖθεν εἰς Εὐχαΐταν²⁸ ἐξορισθῆναι προσέταξεν, μηδὲν τῶν κατ' αὐτοῦ ζητηθῆναι τολμήσας, φοβηθεὶς τὰ πλήθη. Τῇ δὲ ἐξῆς προβάλλεται²⁹ ἐπίσκοπον Τιμόθεόν τινα πρεσβύτερον καὶ σκευοφύλακα τῆς ἐκκλησίας, τὸν ἐπίκλην Αἰτροβούλην καὶ Κήλωνα (33), διὰ τινὰς πράξεις προσφόρους τοῖς ὀνόμασι, ὅστις εἰσιὼν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πρότερον τὰς Μακεδονίου εἰκόνας κατέφερον (34) καὶ οὕτως ἐλειτούργει· Ἰωάννην δὲ τὸν Ἀλεξανδρείας (35) ἐν τοῖς διπτύχοις ἐνέταξε τὸν Νικαϊώτην καὶ συνοδικὰ πρὸς αὐτὸν³¹ ἔγραψεν. Ἀναστάσιος δὲ ἐννοηθεὶς, ὅτι χωρὶς καθαιρέσεως τὸν Μακεδόνιον ἀκριτῶς ἐξώρισεν (36), πέμψας μαγίστρον³², ἔστησεν³³ αὐτὸν ἐπέκεινα Κλαυδιουπόλεως τῆς Ὀνωριάδος (37). Αὐτοὶ δὲ δικάσται καὶ

A modum fuerit passus. Ad hæc imperator duos nequam et profligatæ vitæ comparavit viros, qui Macedonium præposteræ in pueros libidinis et hæreseos criminarentur et de istis præfecto aique magistro scriptam offerrent accusationem: et aliam parem adversus catholicos presbyteros et diaconos instruxit. Imperavit denique Cellori magistro, episcopali æde Macedonium summa vi deturbare, vociferantem, se non in prætorio modo, sed etiam in theatro defensionem suscipere paratum. Hinc clerici grege plures in carcerem coniecti, alii lugæ beneficium nacti, per Romanam et Ptoeniciam provinciam dispersi. Impius autem imperator authenticas rerum apud Chalcedonem gestarum tabulas magistri ope a Macedonio recipere et discerpere contendebat: eas vero sigillo notatas in altari Macedonium reposuit: quas demum Calepodius eunuchus Magnæ ecclesiæ œconomus furtim subreptas ad imperatorem detulit. Postremo Macedonium noctu per vim abductum Chalcedonem primum, inde Euchaitam deportari jussit imperator, nullam ob plebis metum de ipsi objectis Inquisitionem facere ausus. Sequenti luce Timotheum quemdam presbyterum et ecclesiæ œcuophylacem, ex quibusdam gestis nominibus accommodatis cognomento Litrobulem et Celonem, declarat episcopum: qui primum ecclesias ingressus, Macedonii deposuit imagines atque ita demum sacris operam dedit; Joannemque Nicæotam Alexandrinum in Ecclesiæ tabulas recensuit synodicasque litteras ad

VARIÆ LECTIONES.

²² ἐπάρχῳ A, ὑπάρχῳ vulg. ²³ ὁ βασιλεὺς add. ex A e. ²⁴ φυλακὰς A, φύλακας vulg. ²⁵ ἀσεβῆς om. A. ²⁶ καὶ διαρρήξαι πρὸς διαρρήξην b. ²⁷ αὐτὸν A, αὐτὸ vulg. ²⁸ ἐν Εὐχαΐταις b, εἰς Εὐχαΐτα A. ²⁹ προβάλλεται b. ³¹ αὐτὸν A, ἐκεῖνον vulg. ³² μαγιστριανὸν b. ³³ ἔστησεν A, ἐπαμψεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(32) Male Buccardus Anastasii libellum intelligit, quem auctor vi abstulisse Macedonio jam ejus anno 4 narravit. Ita solenne hæreticis; sicque Bardanes acta 6 synodi combussit, ut habent monumenta, quæ in hæresi monothelitarum omni majora fide produxi. COMVERSIS.

(33) Ob congruos nominibus istis actus vocatum ex Theodoro scribit Theophanes, quos ἀσχυροργίας, *impures et scelestos*, exprimit Nicephorus, lib. xvi, cap. 26. Præmissa vocabula varii varie legunt. Theophanes et Cedrenus ubique Αἰτροβούλην retinent, Nicephorus Αἰτροβούλην reddidit, Anastasius Lytrobulem quasi Αυτροβούλην legerit, Theodoros Lector Αἰτροβούλην· idemque non Κήλωνα, sed Κόλωνα scribendum putat; Nicephoro, Cedreno, Anastasio, Theophane primam lectionem probantibus. Quamvis autem Κόλων, et ἐκκολωμένος recentioribus Græcis appelletur cynædus: tamen cum Κήλωνα, θερμὸν εἰς συνουσίαν, *potentem ac fervidum in Venerem*, significet apud Suidam, ejus lectio a pluribus probata magis arridet, et alterius vocabuli juvat expositionem. Ex variis porro ejus lectionibus placet quæ Αἰτροβούλην refert, eæ quæ τῷ Κήλωνι se accommodet, et præ aliis sensum facillimum offerat. Βουλδός, Latinis *bulbus*, ait Matthiolus in Dioscoridis lib. ii, cap. 166, veteribus fuit in frequentissimo ciborum usu, his præsertim admixtus, quæ Veneris conciliandæ gratia parabantur, utpote qui Venerem stimulet. Quod autem ad id expetiti et commendati fuerint bulbi, Martialis in *Xeniti*, et Colum. lib. x docent.

C Quod itaque βολδοῦ λίτρας, *bulborum libras*, excitandæ Veneri comederet Timotheus, vel λίτρῆς βουλδοῦ, *bulborum frequentius comestorum arca foret ac locus*, Αἰτροβούλβου nonien potuit promereri, ac subinde Κήλων, θερμὸς εἰς συνουσίαν evadere.

(34) Episcoporum imagines in templis appendere more receptum fuit apud antiquos, Baronius ad annum d. 511, num. 9. *Insignia* quæ Theodori interpretes addit, nec in Theodori, nec in Theophanis textu adverto.

(35) Huic ut Timotheo CP. Severum communitate testatum reliquit Liberatus breviarj cap. 19.

(36) Hæc ab auctore annum periodum a Septembri inchoante ad annum Anastasii primum et vicissimum luce narrata, ad ejusdem vicissimum, quo consulatum Secundinus et Felix adhuc tenebant, Marcellinus comes brevibus dudum scripserat. « Macedonius Augustæ urbis episcopus, licet olim Anastasii imperatoris dotis fallacisq; circumventus, pravorum testimoniis eidem accusatus, quoniam tomum sanctorum Patrum apud Chalcedonem sancta dudum subscriptione roboratum, eidem principi dare distulit, ab eodem Euchaita in exilium deputatus est. Locum Macedonii Timotheus meridiano tempore ab Anastasio Cæsare episcopus ordinatus invasit. »

(37) De Paphlagoniæ parte Ponto scripta, et in Honorii filii Honorianos nomen a Theodosio adepti, ejus Claudiopolis prius Bithyniæ urbis, facta metropolis, fusc Pancirollus in imp. not. cap. 128.

eum scripsit. Perpendens porro Anastasius Macedonium indicta causa nullave depositionis in eum lata sententia in exsilium ejectum, misso magistro diem ei dixit ultra Claudiopolim Honoriadis provinciae. In eum vero iudices, testes et accusatores instituti deportatum jam ante iudicium et absentem muneris abrogatione damnant et per episcopos et presbyterum Cyzicenum depositionis sententiam mittunt. **134** Quos ubi conspexit Macedonius, etiam ante sermonis exordium interrogat, num Chalcedonensem synodum admittunt? Respondentibus illis: *Tu quis es?* dixit ipse: *Sabbatiani aut Macedoniani, si mihi depositionis deferrent, sententiam me admittere oporteret.* Et ita re infecta reversi sunt: ipse vero Euchaitam profectus est. Eadem quoque tempestate Flavianum Antiochiae throno dejicere tentavit iniquus imperator, et in ejus locum Severum apertum veritatis hostem intrudere. Hoc unum insimulabant accusatores, quod ore solo, non cordis sensu anathema in synodum pronuntiasset. Consilium subinde dabant qui ad eum expellendum ab imperatore missi fuerant magistratus, ut ob enatos tumultus ad breve tempus secederet. Illo itaque ad Platænos profecto, impium Severum in schismaticorum monasterio ad Gazæ Majumam prius monachum agentem confestim ordinaverunt episcopum: Flavianum vero Petras simul cum aliis pluribus episcopis, clericis et monachis ferro onustis relegaverunt. Elias demum Hierosolymitanus aut cum Severo communionem gerere, aut abdicati episcopatus multam sustinere per vim ab imperatore compulsus, monachis ejus elegit: in cujus locum susfectus est quidam Joannes et sanctæ crucis custodibus unus, qui omnia ad illorum arbitrium se facturum pollicitus est: quod certe occupata post ordinationem sede nusquam præstitit.

A. C. 505. — *Cpolean episcopi Timothei annus primus.*

Hierosolymorum Joannis annus primus.

Antiochiæ Severi annus primus.

Hoc anno Vitalianum Patricioli Fœderatorum comitis filium Scythiæ Mysiæque cæterarumque regionum incolæ ad arma adversus impium Anastasium sumenda concitabant. Is ita provocatus infinitam prorsus exercituum, qui sub Anastasio

μαρτυρες και κατήγοροι ὄντες, ἀπόντα καθαιροῦσι τὸν ἐκβληθέντα πρὸ κρίσεως, καὶ δι' ἐπισκόπων πέμπουσι τὴν καθαίρειν καὶ πρεσβυτέρου Κυζικηνοῦ. Τούτου; ⁴⁴ ἰδὼν Μακεδόνιος, πρὶν αὐτοὺς λαλῆσαι, ἠρώτα, εἰ δέχονται ⁴⁵ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον· τῶν δὲ ἐπὶόντων· *Τίς* ⁴⁶ γὰρ εἶ; τότε ⁴⁷ αὐτὸς ἔφη· *Σαββατιανοὶ ἢ Μακεδονιοὶ, εἰ ἐφερόν μοι καθαίρειν, ἔδει με δέξασθαι.* Καὶ οὕτως ὑπέστρεψαν ἀπρακτοί· καὶ αὐτὸς κατέλαβε τὴν Εὐχάϊταν ⁴⁸ (38). Τότε καὶ Φλαβιανὸν ἐσπούδασε (39) τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας· ἐκβαλεῖν δὲ παράνομος βασιλεὺς, καὶ Σευῆρον τὸν προφανῆ τῆς ἀληθείας ἐχθρὸν ἀντεισάγειν. Ἐπέθεντο δὲ κατηγοροῦντες αὐτὸν ὅτι στόματι μόνον τὴν σύνοδον ἀνεθεμάτισεν, καὶ οὐ καρδίᾳ. Λοιπὸν καὶ συνεβουλεύοντο οἱ πεμφθέντες ἄρχοντες παρὰ τοῦ βασιλέως· τοῦ ἐξέωσαι αὐτὸν, καὶ ὀλίγον ὑποχωρῆσαι διὰ τὸν τάραχον. Τούτου δὲ εἰς Πλατάνους ἐξεληθόντος, εὐθέως τὸν δυσσεβῆ Σευῆρον χειροτόνησαν προμονάσαντα ἐν τῇ μονῇ τῶν ἀποσχιστῶν πλησίον τοῦ Μαίτου μὲν Γάζης. Φλαβιανὸν δὲ ἐν Πέτραις (40) ἐξώρισαν, καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐπισκόπους σιδηρωμένους; ⁴⁹ (41) καὶ κληρικοὺς καὶ μοναχοὺς. Ἰλίας δὲ ὁ Ἱεροσολύμων ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἦ ⁵⁰ Σευῆρῳ κοινωῆσαι, ἢ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι, τῶν μοναχῶν ὀχυρωσάντων αὐτὸν, τῆς ἐπισκοπῆς μᾶλλον ἤρετίσαστο ἐκβληθῆναι, καὶ χειροτονήθη Ἰωάννης ἀπὸ σταυροφυλάκων (42), συνθέμενος ποιεῖν ὅσα θέλουσι. Χειροτονηθεὶς δὲ οὐδ' ἕτερον ἐποίησεν.

gerere, aut abdicati episcopatus multam sustinere per vim ab imperatore compulsus, monachis ejus elegit: in cujus locum susfectus est quidam Joannes et sanctæ crucis custodibus unus, qui omnia ad illorum arbitrium se facturum pollicitus est: quod certe occupata post ordinationem sede nusquam præstitit.

A. M. 6005. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Τιμοθέου ἔτος α'.*

Ἱεροσολύμων Ἰωάννου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας Σευῆρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Βιταλιανὸν τὸν υἱὸν (43) Πατρικίου λόγιου· Φοιδερᾶτων (44) οἱ ἐν Σκυθίᾳ καὶ Μυσίᾳ καὶ λοιπαῖς χώραις ὀρθόδοξοι παρεκάλουν κινήθηναι κατὰ Ἀναστασίου τοῦ δυσσεβοῦς. Ὁ δὲ κινήθει; πολλὰς μυριάδας ἀνελεν στρατοῦ τῶν ὑπὲρ Ἀνα-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ τούτους] οὗς f. ⁴⁵ δέχονται A, δέχονται vulg. ⁴⁶ τίς A, τί vulg. ⁴⁷ τότε] τούτου A. ⁴⁸ τὰ Εὐχάϊτα b, τὴν Εὐχάϊτα A. ⁴⁹ fort. σιδηρωμένους. ⁵⁰ ἦ ante Σευῆρῳ add. ex b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(38) Alibi τὰ Εὐχάϊτα, Bithyniæ urbem, prius Helenopolim, ac quondam Drepanum, ex Ortelio.

(39) Sub id tempus, non eodem fortassis anno, quæ videlicet in annum præsentem succedentem, et in huncce ex parte incurrentem Marcellinus refert. Reliqua ab auctore hoc anno recensita cum Evagrii scriptis, lib. iii, capp. 31, 32 et 33 comparanda.

(40) Marcellinus: *In castellum, quod Petra dicitur*: de quo Procopius lib. ii exeunte *De bello Persico*.

(41) Vulgari dialecto, σιδηρωμένους vice.

(42) Sanctæ crucis Hierosolymis asservatæ custodes σταυροφύλακες.

(43) In annos sequentes hæc a Marcellino dilata: de quibus Evagrius, lib. iii, cap. 45. Hoc anno, qui

Anastasio vicesimus secundus, Vitalianum seditio-nem movisse Jornandes, *De regn. ac temp. success.* lib. confirmat, bellum illud civile per annos sex ante imperatoris obitum a Vitaliano motum testatus.

(44) Scythiæ Transistriani Gotthi appellantur, teste Zosimo lib. iv. Ascita Romanis horum auxilia Fœderatorum obtinuerunt nomen, ex eodem. Hinc Jornand. *De rebus Get.*: « Defuncto Athanarico, cunctis exercitiis in servitio imperatoris perdurans, Romano se imperio subdens, cum milite velut unum corpus efficit, millique illa dudum sub Constantino principe Fœderatorum renovata, et ipsi dicti sunt Fœderati. »

στρατοῦ μαχομένων, χρυσόν τε εἰς βόγας (45) αὐτῶν πεμπόμενον πλείστον, καὶ ὄπλα εἰς συμμαχίαν καὶ δαπάνας καὶ ὅσα ἄλλα χειροῦτο. Φασὶ δὲ ὅτι ἐν μᾶ συμβολῆ ἐξήκοντα πέντε χιλιάδας στρατοῦ βασιλικῆ ἐκρήμνισαν σὺν Ὑπατίῳ στρατηγούντι αὐτῶν, υἱῷ δὲ ἐξαδέλφῃς Ἀναστασίου (46) καὶ Σεκουδίνου πατριχίου, ὃν καὶ πιάσας ζῶντα εἶχεν ἐν φρουρᾷ. Ἀναστάσιος δὲ ὁ παράνομος βασιλεὺς, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀνίερος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως πολλὰ κακὰ τοῖς ὑπὲρ Μακεδονίου καὶ τῆς συνόδου μοναχοῖς τε καὶ λαϊκοῖς καὶ κληρικοῖς ἐπεδείξαντο· ὥστε καὶ εἰς Ἰασίον τῆς Θηβαΐδος ἐξώρισαν πολλοὺς. Τιμόθεος δὲ τὰ συνοδικὰ (47) καὶ Μακεδονίου τὴν καθάραισιν τοῖς κατὰ πόλιν ἐπισκόποις ὑπογράψαι ἐπεμφεν· ὧν οἱ μὲν ἀνδρείτεροι πρὸς ἄμφω ἀντέστησαν· οἱ δὲ παράφοροι φόβῳ τοῦ βασιλέως ἀμφοτέρω⁸¹ ὑπέγραψαν· οἱ δὲ μέσοι τῇ καθάρσει Μακεδονίου οὐχ ὑπέγραψαν, εἰ μὴ μόνον τοῖς συνοδικοῖς Τιμοθέου, ὅπερ ταυτὸν ἦν, εἰ καὶ⁸² διαφέρειν αὐτοῖς ἔδοξε. Τιμόθεος δὲ τὸ βνομα Σευήρου βουλευθεὶς ἐντάξει τοῖς διπτύχοις καὶ τὸ Φλαβιανοῦ ἐκβαλεῖν⁸³ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκωλύθη. Σευήρου γὰρ τὴν κοινωνίαν πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐφυγον, μάλιστα οἱ μοναχοί, οὓς μετὰ πληθους ἀγροικικοῦ⁸⁴ τιμωρῶν πολλοὺς ἐφόνευσε, τὰ θυσιαστήρια ἀνατρέπων, καὶ τὰ ἱερὰ σκευὴ τῶν ὀρθοδόξων χωνεύων ὁ ἱεροσουλός. Ἰουλιάνᾳ δὲ ἡ περιφανιστάτῃ ἡ κτίσασα τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Ὑνωράτοις ἀντεποιεῖτο σφόδρα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὡς καὶ τὸν βασιλέα πολλὰς αὐτῇ διαστροφὰς ἐφευρόντα μὴ πείσαι κοινωνῆσαι τῷ⁸⁵ Τιμοθέῳ. Καὶ αὐτὸς δὲ Τιμόθεος πολλὰκις εἰς αὐτὴν ἀπελθὼν οὐχ ἐπεισεν αὐτήν. Πομπήϊον⁸⁶ δὲ ἀνεψιδὸν αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν τοῦτου γαμετὴν κοσμίαν οὖσαν καὶ εὐποιαῖς σχολάζουσαν, πολλὰκις περιστάσασιν ἐπαταίνου, ὡς ζηλωτὰς τῆς συνόδου, καὶ ὡς χορηγοῦντας Μακεδονίᾳ ἐν τῇ ἐξορίᾳ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν. Οἱ δὲ σταλέντες παρὰ Τιμοθέου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρὸς Ἰωάννην τὸν Νικαιώτην ἐπ' ἄμφωνος τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον ἀνεθεμάτισαν. Τοῦ δὲ ἡγουμένου τῆς Δίου μονῆς (48) τελευτήσαντος, ἦλθεν Τιμόθεος προβαλέσθαι ἡγούμενον. Ὁ δὲ μέλλων προβιάζεσθαι ἔφη, μὴ δέχεσθαι εὐλογίαν παρὰ ἀνδρὸς ἀθετοῦντος τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον. Τιμόθεος δὲ ἔφη ἀνάθεμα

A merebantur, multitudinem conceidit, et auri copiam immensam ad elargienda stipendia missam, arma in subsidium, commeatum, cæteraque omnia depraedatus est. Uno conflictu solo sexaginta quinque hominum millia ex imperatoris exercitu cum Hypatio Anastasii consobrinæ et Secundini patricii filio eorum duce prostravit, vivumque acceptum sub custodia tenuit. Anastasius autem iniquus imperator et Timotheus sacrilegus episcopus **135** Cproleos monachis, laicis et clericis Macedonii synodique causa plurima mala intulit : adeo ut Oasim Thebaidos ex eis plures in exsilium egerit : synodales vero litteras, et Macedonii depositionem cunctis passim per urbes episcopis ad subscribendum misit Timotheus : ex quibus qui fortitudine præcellerunt, utrique iverunt in oppositum : qui animo faciliores imperatoris metu subscripserunt utrique : qui medium tenere, Macedonii depositioni nusquam, verum solis Timothei synodicis, quod tamen idem prorsus fuit, quamvis ipsi discrimen venditarent, nomen et subscriptionem apposuerunt. Timotheus autem Severi nomen diptychis volens inserere, et Flaviani rescindere, a populo prohibitus est. Severi quippe communionem aversabantur orthodoxi omnes, et maxime monachi, in quos collecta rusticorum turba crudeliter animadvertit, et altaribus eversis sacrisque orthodoxorum vasis igne confatis, sacrilegus plures eorum interfecit. Juliana vero illustrissima femina, quæ templum Deiparæ Virgini posuit in Honoratis, pro viribus Chalcedonensem adeo tuebatur synodum, ut imperator ipse adinventia etiam multarum fallaciarum technis, ut Timothei communionem subiret, persuadere non valuerit : sed nec ipsemet Timotheus, cum eam sæpius convenisset, non persuasit. Pompeium insuper consobrinum suum, ejusque conjugem ornatissimam feminam, et bonis operibus assuetam, ceu synodo bene affectos, et quæ ad vitæ necessitatem eoducunt Macedonio in exillio subministrantes, multis calamitatibus oppressit imperator. Porro qui ad Joannem Nicæotam Timotheo missi fuerunt Alexandriam, illi ex ecclesiæ suggestu sanctam Chalcedonensem synodum anathemate damnave-

VARIÆ LECTIONES.

⁸¹ ἀμφοτέρω A, ἀμφοτέροι B, ἀμφοτέροις vulg. ⁸² εἰ καὶ A, εἶπερ vulg. ⁸³ ἐκβαλεῖν A, ἐκβάλοι vulg. ⁸⁴ ἀγροικικοῦ B, ἀγροικίου A, ἀγροικίων vulg. ⁸⁵ τῷ add. ex A. ⁸⁶ Πόμπιον A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(45) Ab erogando stipendia militum βόγαι dicta. (46) Scribendum divisa voce, υἱῷ ἐξ ἀδελφῆς Ἀναστασίου, Anastasii ex sorore nepotis, quam edita ac mss. codd. conjunctionem representant, atque reddendum, suadent alia loca, quibus deinceps ejusdem Hypatii mentio occurrit; nempe pag. 136: Παρῆν δὲ καὶ Ὑπάτιος ὁ ἀδελφιδεὺς τοῦ βασιλέως. Interpres Anastasium secutus, imperatoris ex fratre nepos : ego, ex sorore; quod utrumque vox illa reddi potest; sed primum non quadrare ex alijs locis liquet : nam pag. 125, Ὑπάτιος ὁ Σεκουδίνου, καὶ τῆς ἀδελφῆς Ἀναστασίου βασιλέως υἱός : ubi ipse P. Goar, et sororis Anastasii imperatoris filius. Nonnullum vero hic anachronismum com-

mitti palam est, cum narrato Hypatii carcere, ex quo nonnisi pace constituta liberatus est, illa ejus liberalitas referatur Hierosolymis, cum adhuc illic liber ageret. COMBESIS.

(47) Ex istis nonnulla Evagrius, lib. III, cap. 53. Quæ pag. hæc exhibet absque comparatione, ad varias lect. vix intelligas.

(48) Theodorus Lector, ex quo narrationem istam desumpsit Theophanes, scribit τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου τελευτήσαντος. Baronius ad annum 511 num. 11 Studii interpretatur, adeoque τοῦ Στουδίου legit : ex quibus conjiceret quispiam μονὴν τοῦ Δίου eandem quæ τοῦ Στουδίου, cui tamen adversatur quod scribitur in pag. 111.

runt. Cæterum Dii monasterii præfecto e vivis A
 aublato, Timotheus superiorem alium substituturus
 accessit. At qui promovendus erat dixit : a viro
 qui Chalcedonensem synodum reprobaverit, bene-
 dictionem se nolle accipere. Respondit Timotheus :
 Anathemate feriatur quisquis Chalcedonensem non
 admiserit synodum : atque ita se ab eo confirmari
 non permisit præfectus. Joannes autem Timothei
 archidiaconus cum esset Manichæus, conjectis in
 Timotheum conviciis, rem ad imperatorem detulit.
 Sed cum imperator ipsum ignominiose et dure
 cortipulset, Timotheus ante imperatoris conspec-
 tum rem negavit omnem, et qui synodum Chal-
 cedone **136** celebratam reciperent, anathemate
 perstrinxit. Joannes autem impius Alexandriæ præ-
 sæs Ægyptios Hierosolymam ascendere prohibuit,
 ne in sanctæ crucis exaltationis festo Chalcedo-
 nensis synodi Patribus communicarent. Tum vero
 res prorsus horrendæ ab iis qui dæmonibus corre-
 pti erant Hierosolymis editæ. Anastasius autem
 Palæstinæ dux fieri cum ambiret, nisi Joannem,
 qui post Eliam Hierosolymorum episcopum agebat,
 cum Severo communionem habere suaderet, 500
 auri libras imperatori se pensurum promisit. Mox
 dignitate arrepta, venit Hierosolymam et Joannem
 sibi reluctantem confecit in custodiam, Zacharias
 autem quidam Palæstinæ præfectus, vir religiosus,
 divino zelo motus, episcopo suggestit, duci quæ
 placita forent executurum polliceretur, si modo
 propriam sibi sedem reciperet. Quo illum dimittente
 ac throno restituentem, mox ille monasteria quæque
 in S. Stephani templum collegit, et sanctis quatuor
 œcumenicis conciliis publicè proclamatis in Nesto-
 riam, Eutychem, Severum et Soterichum Cæsa-
 reæ præulem anathema ex ambone pronuntiavit.
 His interfuit Hypatius imperatoris ex fratre nepos
 a Severi communionem penitus alienus. Hic cum
 Joanni communicaret, Theodosio sancto monaste-
 riorum præposito centum auri libras tunc donavit,
 quas in monachos, qui rectam fidem et Chalcedone
 synodum actam tuerentur, distribuere. Imperator
 porro magistratum nonnullis, ut in sancti Theo-
 dori Spharæiorum templo ex ambone hymni ter
 sancti subjicerent additamentum præcepit : ex quo
 populus indignatus, ex processione precibus ad
 Triconchum eo die propter pulverem igneum habi-
 tis, se subduxit : cum etiam Timotheus omnibus
 ecclesiis per libellum scriptum edixit, ut ter san-
 ctum hymnum, non omissa additamento, in publi-
 cis processionebus decantarent : quod plerique præ

παντι ἀνθρώπῳ τῷ μὴ δεχομένῳ τὴν ἐν Χαλκηδόνι
 σύνοδον⁵⁷· καὶ οὕτως προχειρισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ οὐ⁵⁸
 καταδέξασθαι τὸ ἡγούμενον. Ἰωάννης δὲ ὁ ἀρχιδιάκονος
 Τιμοθέου Μανιχαῖος ὢν, ὑβρίσας Τιμόθεον, τῷ βασι-
 λεὶ ἐμήνυσεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀτιμάσας Τιμόθεον, χα-
 λιπῶς κατὰ πρόσωπον ἀρνούμενον εὗρεν καὶ πάλιν
 ἀναθεματίζοντα τοὺς δεχομένους τὴν ἐν Χαλκηδόνι
 σύνοδον. Ἰωάννης δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὁ δυσσεβὴς ἐκώ-
 λυσε τοὺς Αἰγυπτίους ἀνέρχεσθαι εἰς τὰ Ἱεροσόλυ-
 μα, διὰ τὸ μὴ κοινωεῖν ἐν τῇ ὑψώσει τῇ ἐν Χαλκη-
 δόνι συνόδῳ. Φοβερὰ δὲ τινα ὑπὸ δαιμονίωντων
 ἐγένετο εἰς Ἱεροσόλυμα τότε⁵⁹. Ἀναστάσιος δὲ ἐπι-
 θυμῶν γενέσθαι δοῦξ Παλαιστίνης, ὑπέσχετο τῷ βασι-
 λεὶ, εἰ μὴ πείσω⁶⁰ Ἰωάννην τὸν μετὰ Ἠλίαν ἐπί-
 σκοπον Ἱεροσολύμων κοινωῆσαι Σευτήρῳ, δίδειν
 B τριακασίας λίτρας χρυσοῦ. Λαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἦλθεν
 εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ Ἰωάννην μὴ πειθόμενον εἰς
 φρουρὰν ἐπέβαλεν. Ζαχαρίας δὲ τις ἀρχὼν Παλαιστι-
 νης, θεοφιλὴς ἀνὴρ, ὑπέθετο τῷ ἐπισκόπῳ ζῆλῳ θεῖῳ
 φερόμενος ὑποσχέσθαι τῷ δουκὶ ποιεῖν τὰ δοκοῦντα
 αὐτῷ, εἰ ἀποκατασταθῆ εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ. Τοῦ δὲ
 ἀπολύσαντος αὐτὸν, καὶ ἀποκαταστήσαντος, συναγα-
 γὼν τὰ μοναστήρια εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Σταφα-
 νου, καὶ ἀναλθῶν ἐπ' ἄμβωνος, ἀνεθεμάτισε Νεστῶριον
 καὶ Εὐτυχέα καὶ Σευτήρον καὶ Σωτήριχον τὸν Καισα-
 ρεῖας, ἀναγορεύσας τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμηνικάς τέτ-
 C σαρὰς συνόδους· παρῆν δὲ καὶ Ὑπάτιος ὁ ἀδελφι-
 δοῦς⁶¹ (49) τοῦ βασιλέως μὴ κοινωῶν τῷ Σευτήρῳ τὸ
 σύνολον. Οὗτος κοινωῆσας τῷ Ἰωάννῃ τότε χρυσοῦ
 λίτρας ἑκατὸν Θεοδοσίῳ τῷ δούκῳ⁶² ἐξάρχῳ ἔντι τῶν
 μοναστηρίων (50) εἰς διανομὴν τῶν ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς
 πίστεως· καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι⁶³ ζηλούντων μοναχῶν
 δέδωκεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τινὰς (51) τῶν ἀρχόντων
 προσέταξεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῶν
 Σφαρακίου ἐπ' ἄμβωνος τὴν προσθήκην τοῦ Τρι-
 αγίου ὑποβάλλειν, ὥστε τὰ πλήθη ἀγανακτοῦντα ἐξελ-
 θεῖν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς λιτιχῆς γινομένης ἐν τῷ Τρι-
 κόγγῳ διὰ τὴν κόνιν· ἦνίκα καὶ Τιμόθεος δι' ἐγγρά-
 φου ὑπομνηστικοῦ πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις προσέταξε
 τὸ Τριτάγιον ἐν ταῖς λιταῖς μετὰ τῆς προσθήκης εἰ-
 πεῖν. Ὅπερ πολλοὶ φοβούμενοι ἐποίησαν. Οἱ δὲ μονα-
 χοὶ ἄλλον ψαλμὸν ἦλθον ψάλλοντες. Τούτους δὲ ἰδὼν
 ὁ λαὸς ἐκραξεν· Καλῶς ἦλθον οἱ ὀρθόδοξοι. Στάσις
 τε πολλὴ γέγονε καὶ ἐμπρησμὸς οἰκῶν πολλῶν καὶ
 D φῶνοι μυριοί, τοῦ ὄχλου καταβῶντος Ἀναστασίῳ⁶⁴,
 καὶ ἄλλον βασιλέα αἰτοῦντων, Βιταλιανὸν δὲ πάντων
 εὐφημούντων, ὡς αὐτοκράτορα, ὥστε φυγεῖν Ἀνα-
 στάσιον, καὶ κρυθῆναι ἐν πρόστειπ ἕγγυς Βλαχερ-
 νῶν, ὑπ' αὐτῆς δὲ Ἀρεάδνης ὑβρισθῆναι, ὡς πολλῶν
 κακῶν αἰτίον Χριστιανοῖς. Ἀλαμουνδάρου⁶⁵ δὲ τοῦ

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁷ Τιμόθεος δὲ ἐφη — — σύνοδον om. A b f. ⁵⁸ οὐ add. ex A b. ⁵⁹ εἰς Ἱεροσόλυμα. τότε δὲ τις Ἀνα-
 στάσιος b. ⁶⁰ fort. πείσω. ⁶¹ ἀδελφός A e. ⁶² δούκῳ om. A e f. ⁶³ Χαλκηδόνι συνόδου λαλούντων A.
⁶⁴ Ἀναστασίῳ a. ⁶⁵ Ἀλαμουνδάρῳ τῷ φυλάρχῳ — βαπτισθέντι h.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) In Hypatio error jam notatus, nepos ex sorore
 Anastasii, non ex fratre.
 (50) Quis monasteriis præpositus in Ecclesia
 CP. exponit eucologium, et Codinus nostro labore

illustratus.

(51) Eadem ab Evagrio lib. iii. cap. ult. diversi-
 mode narrata.

φύλαρχου (52) τῶν Σαρακηνῶν βαπτισθέντος, Σευήρου ἄ
 ὁ δυσσεβῆς δύο ἐπισκόπους ἑπεμψεν τῆς λώδης
 αὐτοῦ μεταδοῦναι αὐτῷ. Θεοῦ δὲ προνοίᾳ ὑπὸ τῶν
 ὀρθοδόξων ὁ ἀνὴρ ἐβαπτίσθη τῶν δεχομένων τὴν σύν-
 οδον. Τῶν δὲ ἐπισκόπων τοῦ Σευήρου διαστρέφειν τὸν
 φύλαρχον τοῦ ἀληθοῦς δόγματος σπευδόντων, θαυ-
 μαστῶς αὐτοὺς ἤλεγξεν Ἀλαμούνδαρος δραματουρ-
 γιζ τοιαύτη· Ἐφη γὰρ πρὸς αὐτούς· *Γράμματα*,
 φησὶν, *ἐδεξάμην σήμερον, ὅτι Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελ-
 ος ἐβόησε σήμερον*. Τῶν δὲ εἰπόντων ἀδύνα-
 τον εἶναι τοῦτο, ἔφη πρὸς αὐτοὺς ὁ φύλαρχος· *Καὶ*
πῶς θεὸς γυμνὸς ἐσταυρώθη καθ' ὑμᾶς, εἰ μὴ
δύο φύσεων ἦν ὁ Χριστὸς, εἴπερ μὴδὲ ἄγγελος
ἀποθνήσκει; Καὶ οὕτω μετ' αἰσχύνης ἀνεχώρησαν
 οἱ τοῦ Σευήρου ἐπίσκοποι. Καθὰ δὲ τινὰς τῶν ἐν
 Περσίδι Χριστιανῶν ἠγκυλοκόπησεν, οἱ μετὰ ταῦτα
 περιπάτησαν.

sensu eum divertere studiose machinantibus, ipse
 eos coarguit : *Hodie*, inquit ad eos, *accepi litteras, quibus archangelum Michaellem obiisse hoc eodem die*
punitiatur. Respondentibus illis, rem esse quæ fieri requiret, ad eos tribuum princeps convertit ser-
 monem : *Et quomodo, ait, purus merusque Deus juxta mentem vestram fuit cruci suffixus, nisi duas*
bus ex naturis constiterit Christus : quandoquidem neque angelus letho potest exstingui ? Atque ita cum
 dedecore Severiani episcopi discesserunt. Cabades porro quibusdam per Persidem Christianis poplitum
 succidit nervos, qui nihilo secius postmodum recta processerunt

A. M. 6006. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Ὁρμισθα*
ἵτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Βιταλιανὸς παραλαβὼν (53) πᾶσαν
 τὴν Θράκην καὶ Σκυθίαν καὶ Μυσίαν, ἔχων μεθ' ἐαυτοῦ
 πληθὴ Οὐννων καὶ Βουλγάρων, παρέλαθεν τὴν Ἀγγιλι-
 ον καὶ τὴν Ὀδυσσόπολιν, πιάσας καὶ τὸν Κύριλλον τὸν
 στρατηλάτην Θράκης, καὶ ἤλθεν πραιδεῦων ἑως τοῦ
 Βυζαντίου. Φειδόμενος δὲ τῆς πόλεως ἐν Σωσθενίῳ
 ἐστρατοπέδευσεν. Ἀναστάσιος δὲ ἀπογνοὺς πέμπει
 τινὰς τῆς συγκλήτου παρακαλῶν εἰρηνεῦσαι αὐτόν·
 καὶ ὤμοσεν ἅντῃ τῇ συγκλήτῳ, καὶ τοὺς ἐξορι-
 σθέντας ἐπισκόπους ἀνακαλεῖσθαι ἐν Ἡρακλείᾳ τῆς
 Θράκης. Ὁ δὲ Βιταλιανὸς προσέθηκεν, ἵνα καὶ οἱ
 πρίγκιπες ἐκάστης σχολῆς ὁμώσωσι τοῦτο· καὶ Μα-
 κεδόνιος καὶ Φλαβιανὸς οἱ ἀδίκως ἐκδιηθέντες ἀπο-
 λάθωσι τοὺς ἰδίους θρόνους, ὁμοίως καὶ πάντες οἱ λοι-
 ποὶ ἐπίσκοποι, καὶ οὕτως συγκροτηθῆ ἡ σύνοδος,
 ἐρχομένου καὶ τοῦ Ῥώμης, καὶ πάντων τῶν ἐπισκό-
 πων, καὶ οὕτω κοινῇ κρίσει ἐξετασθῆ τὰ κατὰ τῶν
 ὀρθοδόξων τολμηθέντα. Τοῦ δὲ βασιλέως καὶ τῆς
 συγκλήτου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων τε καὶ λαῶν
 ὁμοσάντων, καὶ βεβαιωσάντων ταῦτα οὕτως γίνεσθαι,
 εἰρήνην γέγονεν, καὶ ἐπανέζησεν ἐπὶ τὰ Ῥωμα.
 Σεκουνδιανὸς (54) δὲ ὁ πατριάρχης ὁ γαμβρὸς Ἀναστασίου
 ἐπ' ἀδελφῇ, πατήρ δὲ Ὑπατίου, εἰς τοὺς πόδας Βι-
 ταλιανοῦ προσπεσὼν πολλοὺς δάκρυσιν, Ὑπάτιον

A metu fecere. Cæterum monachi canticum aliud
 procedebant psallentes. Iis conspectis exclamavit
 populus : *Bene venerint orthodoxi* : ex quo tumultus
 vehemens exortus est, multarum domorum visa
 incendia, et innumeræ cædes perpetræ, populi
 confusa plebe contumeliosis vocibus Anastasium
 impetente, et alium ad imperium advocante, et uno
 consensu, ceu jam declaratum imperatorem, ac-
 clamante Vitalianum : adeo ut fugerit Anastasius
 et Blachernis proxime in suburbio delituerit, eum
 vero, velut multorum auctorem malorum, conviciis
 usa Areadna corripuerit. Porro Alamundaro Sarace-
 nicarum tribuum principe baptizato (f) duos episco-
 pos, eadem, qua ipse, tabe infectos, ut ipsi tabem
 in eum spargerent, ad eum destinavit. Ab ortho-
 doxis vero synodo bene affectis, Dei providentia
 baptizatus, Severianis episcopis a vero 137 fidei

Alamundarus arte mira commento hocce proposito
 A. C. 506. — *Romæ episcopi Hormisdæ annus*
primus.

Hoc anno Vitalianus occupata universa Thracia,
 Scythia et Mysia, ducens secum ingentem Hunne-
 rum et Bulgarorum numerum cepit Anchialum et
 Odysopolim, ipsumque Thracicæ militiæ magistrum
 Cyrillum, prædis quaquaversus ad Byzantium us-
 que abactis, comprehendit. At cum urbi parceret,
 ad Sosthenium castra metatus est. Anastasius re-
 bus in desperatis senatorii ordinis nonnullos qui
 de pace agenda cum rogarent, misit ; juravitque
 una cum universo senatu episcopos exsules Hera-
 cleam Thraciæ se revocaturum. His additum voluit
 Vitalianus, ut uniuscujusque scholæ principes idem
 jurejurando assererent ; atque ut Macedonius et
 Flavianus propriis thronis injuste expulsi, eos re-
 ciperent, ac reliqui pariter episcopi suos ; et ita
 demum convocaretur synodus, ad quam pontifex
 Romanus et cuncti accederent episcopi ; ut hoc
 pacto quæ adversus orthodoxos perperam decreta
 fuissent, communis judicii subicerentur examini.
 Imperatore vero et universo senatu et magistratuum
 populique reliquis jusjurandum interponentibus, et
 data fide res ordine exposito gerendas affirman-
 tibus, pax conciliata, et ipse domum repetiit. Porro
 Secundianus patricius Anastasii ex sorore gener, et

VARIÆ LECTIONES.

⁵² ἐπισκόπους om. A. ⁵³ γὰρ add. ex A e. ⁵⁴ ὁ ἀρχάγγελος om. A e f. ⁵⁵ σήμερον om. A f. ⁵⁶ αὐτῷ
 καὶ ὁμῶσαι b. ⁵⁷ ἀπολάθωσι τ. id. θρ. ὁμ. om. A. ⁵⁸ κροτηθῆ A. ⁵⁹ τῶν add. ex A. ⁶⁰ ἐξετασθῆ A,
 ἐτοιμασθῆ e, δοκιμασθῆ vulg. ⁶¹ Ὑπάτιον om. A a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(52) Legendam exhibet historiam hanc Theodorus
 Lector lib. II.

(53) Eadem Marcellinus comes anno Anastasii
 vicésimo tertio et quarto, ab Evagrío lib. III, cap.

43, et Jornande, *De regn. et temp. success.*, memo-
 rata.

(54) Qui pluribus superioribus locis Σεκουν-
 δινος scribitur.

Hypatii pater, ad Vitaliani pedes proci-dens, multis lacrymis Hypatium proprium filium ex vinculis, quibus tenebatur in Mysia, liberum et salvum recepit. Cæterum Hormisdas Romanus episcopus a Theodericho sollicitatus, qui Vitaliano savebat, Euodium episcopum et Vitalianum archidiaconum, indicto Heracleæ **138** concilio, legatos misit. Accesserunt etiamnum ex diversis locis episcopi circiter ducenti; qui tam a scelesto imperatore, quam a Timotheo Cpoleos episcopo delusi, re infecta recessere. Impius siquidem Imperator, pactis violatis, ad papam Romæ ne venirent clam significavit; aliunde vero Vitaliano sacram Romæ mittendam dederat, qua papam ad concilium Heracleæ celebrandum ut accederet dolose invitabat. Plebs autem omnis et senatus universus Anastasium ceu perjurum conviciis impetebat. Ad quæ nefarius ille impudentissime dicebat, haberi legent, quæ imperatorem in necessitate constitutum pejerare ac mentiri jubeat. Hæc ille scelestus Manichæorum discipulus.

A. C. 507. — Hoc anno Anastasii perjuriis irritatus Vitalianus in ejus exercitus et reliquam omnem rempublicam multa mala exercuit; cædibus enim, rapinis et militum exauctorationibus eos vexans, ad irrogandam demum majorem contumeliam, singulis follibus singulos milites divendebat.

A. C. 508. — Hoc anno Unni, quibus Saber appellatio, Caspiarum portarum limitibus emensis, Armeniam suis incursionibus infestant; Cappadociamque et Galatiam et Pontum depopulati, ad Euchaïta usque, quæ tantum haud subegerunt, progressi sunt: a quibus fugiens sacer Macedonius, et de vita ubique per viam periclitans, salvus tandem Gangram se recepit. Viri salutem ægre audivit Anastasius, et sub rigidissima custodia teneri jussit, misso etiam, ut ferunt, qui eum tolleret e medio. Ita consummatus, Gangræ in templo sancti marty-

των Ἰδιον υἱὸν ἐκ τῶν ἐν Μυσίᾳ δεσμῶν ζῶντα ἀπέλαβεν. Ὁρμισδᾶς δὲ ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης ὀχλούμενος ὑπὸ Θεουδερῖχου χαριζομένου ⁷⁶ Βιταλιανῷ, (55) Εὐόδιον ⁷⁷ τὸν ἐπίσκοπον ἐπεμψεν καὶ τὸν Βιταλιανὸν ἀρχιδιάκονον ἐν τῷ ⁷⁸ κροτηθῆναι τὴν ἐν Ἡρακλείᾳ σύνοδον. ἤλθον δὲ καὶ ἐπίσκοποι ὡς ⁷⁹ διακόσιοι ἐκ διαφόρων τόπων· οἵτινες ἐμπαιχθέντες ὑπὸ τοῦ παρανόμου βασιλέως καὶ Τιμοθέου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἀνεχώρησαν ἀπρακτοί. Ὁ γὰρ ἀσεβῆς βασιλεὺς παραθᾶς τὰς συνθήκας, λάθρα ἐδήλωσεν τῷ πάππῳ ⁸⁰ Ῥώμης μὴ παραγενέσθαι. Τῷ γὰρ Βιταλιανῷ σάκραν ἦν πέμψας τοῦ πέμψαι αὐτὴν εἰς Ῥώμην πρὸς τὸ παραγενέσθαι τὸν πάππαν ἐπὶ τὸ κροτηθῆναι σύνοδον ἐν Ἡρακλείᾳ. Πᾶς δὲ ὁ ⁸¹ λαὸς καὶ ἡ σύγκλητος παρῆρσις ἐλουδῆרון Ἀναστάσιον ὡς ἐπιόρκον. Ὁ δὲ παράνομος ἀναιδῶς εἰσγεν νόμον εἶναι κελεύοντα βασιλεῖα κατ' ἀνάγκην ἐπιόρκειν καὶ ψεύδεσθαι. Ταῦτα ὁ παρανομώτατος Μανιχαίων.

A. M. 6007. — Τούτῳ τῷ ἔτει Βιταλιανὸς ἀγαπηκῆσας κατὰ Ἀναστασίῳ διὰ τὴν ⁸² ἐπιόρκίαν, πολλὰ κακὰ τοῖς ὑπὸ Ἀναστάσιον ⁸³ στρατοπέδοις καὶ τῇ λοιπῇ πολιτείᾳ ἐπεδείκνυτο, ἀναιρῶν καὶ ἀρπάζων καὶ ἀφλοπιζῶν, καὶ τέλος πρὸς ὕβριν ἕκαστον στρατιωτῶν μίᾶς φόλλως ⁸⁴ (56) ἐπίπρασκεν.

A. M. 6008. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐννοὶ οἱ ⁸⁵ λεγόμενοι Σαθῆρ ⁸⁶ (57) πέρασαντες τὰς Κασπίας πύλας τὴν Ἀρμενίαν ἐξεέραμον, Καππαδοκίαν τε καὶ Γαλατίαν καὶ Πόντον ληϊζόμενοι, ὡς καὶ Εὐχαῖταν ⁸⁷ μικροῦ δεῖν παραστήσασθαι. Ὅθεν καὶ φυγῶν ὁ ἱερεὺς Μακεδόνιος κινδυνεύων σχεδὸν εἰς Γάγγραν διεσώθη. Ὅπερ μαθὼν Ἀναστάσιος πικρῶς προσέταξεν αὐτὸν ⁸⁸ ἐκεῖ ⁸⁹ φυλάττεσθαι, πέμψας, ὡς φασὶ, καὶ τὸν ἀναιροῦντα αὐτόν. Τελειωθείς δὲ ἐν Γάγγραις κατετέθη ἐν τῷ ναφί τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Καλλινίκου Ἐγγίστα τῶν λειψάνων αὐτοῦ πολλὰς ἰάσεις ἐπιτελῶν.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ χαριζομένου A b, χαριζόμενος vulg. ⁷⁷ Ἐνόδιον A. ⁷⁸ ἐν τῷ εἰς τὸ χρ. A. ⁷⁹ ὡς om. A. ⁸⁰ πάππ b. l. et infra A. ⁸¹ παραγενέσθαι A, παραγίνεσθαι vulg. ⁸² ὁ add. ex A. ⁸³ διὰ τὴν A e, δι' αὐτὴν vulg. ⁸⁴ ὅπερ Ἀναστ. A e. ⁸⁵ φόλλως A, φόλλεις vulg. ⁸⁶ οἱ add. ex A. ⁸⁷ Σαθῆρ A a, Σαθῆρες b; Σαμήν vulg. ⁸⁸ Εὐχαῖταν A b e, Εὐχαῖτα vulg. ⁸⁹ αὐτόν add. ex A. ⁹⁰ ἐκεῖ κακῶς b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(55) Ut significet ægre Romanum pontificem Hormisdam adduci potuisse, ut synodum generalem celebrari sineret; idque jure, cum hæresis adeo in Oriente vigeret sub hæretico principe, essetque periculum, ne Patrum suffragiis non satis cautum esset **COMBENSIS**.

(56) Alii φόλλιν scribunt, et masculam faciunt vocem. Follis pretium pene incertum. Vilissimum existisse Anastasii ætate arguunt Theophanis verba, singulos milites singulis follibus εἰς ὕβριν æstimatos scribentis: mihi tamen non adeo leve ut obolo, vel æri minuitiori adæquandum judicem. Receptioribus Græcis φόλλις, vel ut pronuntiant φόλλα, decima septima pars est asperi Turcici. Aspera Turcica, centum commutando Hispanico regali, sive nummo argenteo, me apud eos peregrinante, numerabantur. Suidas φόλλιν exponit ebolum. In nummum itaque mille et septingenti milites a Vitaliano fuissent censiti: quæ certe non

D militum ὕβρις, sed ipsius Vitaliani censoretur stoliditas. Follis Petavio, ms. ejusdam Regii verbis edocto, nummus est ex duobus argenteis compositus, quos Miliarenses, ait, intelligimus: quorum singuli denarios, non veteres et Romanos, sed minores nummulos continent: de quibus ille vir eruditus ad integram animi satietatem, luculenta de folle Milliarensi ac nummorum minutis Diatriba ad animadvers. in Epiphanium *De mens. et pond.* apposita.

(57) Hunnos Vitaliani auxiliares testatur Jornandes, *De regn. et temp. success.* Saberos Hunnos memorat Procopius lib. v, *De bello Persico* ad calcem. Varias eorum nationes Mæotim paludem incolentes numerat Agathias lib. v, alios Nephthalitas Procopius, lib. i inuenit. Utrum a Sabergan Hunnorum duce Hunni Saberi? mihi dubium. Hunnorum incursionem refert Marcellinus anno Anastasii 24, qui a Septembri 25 est Theophani.

Μακεδονίου νεκροῦ κειμένου (58) φασί τῆ χειρὶ Α κατασφραγίσασθαι τῷ σταυρῷ (59). Θεόδωρος δὲ τις τῶν συνόντων αὐτῷ εἶδεν εἰς θναρ λέγοντα αὐτῷ· "Ἐκλαβε", καὶ ἀπελθὼν ἐπαράγῃωθι· Ἀναστασίω, καὶ εἰπέ· Ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τοὺς πατέρας μου, ὡν τὴν πίστιν τετήρηκα, οὐ παύσομαι δὲ ὀχλῶν τῷ Δεσπότη ἄχρις ὅσ' ἔλθῃς, καὶ εἰς τὴν δίκην εἰσέλθωμεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πλείστοι ἄνδρες (60) καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά ὅσιν ἰδὼς πληγέντα ὅσιν δαιμόνων ἄθρόως ὑλάκτου· καθ' ὑπνοῦς δὲ τις εἶδεν τινα φοβερόν λέγοντα, ὅτι διὰ τοῦς ἀναθεματισμοῦς τῆς συνόδου ταῦτα πάσχουσι.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Ἀρεάδην ἡ βασίλισσα ἐτελεύτησεν (61). Οἱ δὲ μοναχοὶ τῆς ἐρήμου θαίω ζήλω κινούμενοι τέσσαρας διαμαρτυρίας συντάξαντες, δύο μὲν ἐπεμψαν τῷ βασιλεῖ, μίαν δὲ τοῖς ἄρχουσιν τῆς χώρας, καὶ μίαν τῷ ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων Ἰωάννῃ, διαμαρτυρούμενοι ὅτι, μήτις τῆς ἀγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου παρεξελθῆναι, μήτις τῷ δυσσεβεῖ Σευτήρῳ κοινωνῆσαι· ἐπεὶ πρὸς θάνατον ἐτοιμῶς ἔχουσιν, ἐμπυρίζοντες καὶ τοὺς ἀγίους τόπους. Τοῦ δὲ ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης ὁ δὲ φόβος τοῦ βασιλέως κοινωνήσαντος Τιμοθέῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ, τσσαράκοντα ἐπισκοποὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος συναθρόντες εἰς ἓν, δι' ἐγγράφου ὁμολογίας, ὡς ἀπὸ ἰδίου μητροπολίτου, ἀπέστειλαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εἰς Ῥώμην πέμψαντες, τῷ Ῥώμης κοινωνεῖν ἐγγράφως συνένθεντο. Τὸν Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπον Θεόδωρος ἱστορικὸς (62) πατριάρχην ὀνομάζει· ἀλόγως, μὴ εἰδὼς τὸ διὰ τί ὅτι.

A. M. 6009. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰωάννου τοῦ Νικαίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας αἰρετικοῦ ἀποθανόντος, Διόσκορος ὁ μικρὸς ὅτι (63) Τιμοθέου τοῦ

VARLÆ LECTIONES.

Ἐκλαβε A. ἄχρις οὗ A, ἄχρι οὗ vulg. παιδιά] νήπια e. πληγέντα A e, πληγέντες vulg. Ἰωάννη add. ex A. διαμαρτυρούμενοι A, διαμαρτυράμενοι vulg. Θεσσαλονίκης A, Θεσσαλονικίας vulg. φόβος A, φόβου vulg. διὰ τί: in A a 2 manu hæc adiunctur: ὀνομάζει: αὐτὸν οὕτως. ὁ μικρὸς om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Historia verbo tenus ex Theodoro Lect. de prompta: cuius proinde lectio Theophanis textum corruptum emendat in hunc modum: Μακεδονίου τελευτῶντος τοῦ ἐπισκόπου, φοβερόν τι συμβῆναι φασιν. Νεκρὸν γὰρ θνα κατασφραγίσασθαι τῷ τάφῳ· correctius meo iudicio Theophanes τῷ σταυρῷ. Cum esset mortuus, manu consignasse crucis signo: potius populum, pro eo ac solenne episcopo.

(59) Et ut habet Cedr., ἄρας τὴν δεξιὰν χεῖρα. Cum tumulto inferendus esset, aiunt sublata dextera cruce consignasse. Pro eo scilicet more, quo summi sacerdotes cruce consignare solent, ut non sibi crucis signum ipse expresserit, ut interpret. reddidit, nec sepulcrum, ut Xylander vertit, sed astantem magis populum consignaverit. COMBEBIS.

(60) Talia passos hæreticos affirmat Baronius ad an. 515, num. 50 et 51

(61) Ad annum Anastasii 24 Areadne mortem locat Marcellinus, a cuius mense Septembri vicesi-

ris Callinici, ad ejus reliquias proximus, ubi morborum sanationes præstat, est reconditus. Macedonium mortuum ac jacentem narrant manu crucis sibi signum expressisse. Theodorus autem quidam ex ejus familiaribus vidit eum per somnum sibi dicentem: *Exceipe ista: et abiens lege coram Anastasio, et dic ei: Ego quidem ad patres meos, quorum servavi fidem, vado: Dominum autem interpellare non desinam, donec tu quoque adveneris, et ad iudicium subeundum una sistamus.*

139 Hoc etiam anno virorum, mulierum, ac puerorum quam plurimi graviter a dæmonibus vexati Alexandriæ frequentius ululabant. Per somnum autem quispiam vidit alium horrendæ speciei virum dicentem: *Exsecrationum in synodum conjectarum causa hæc patiuntur*

Hoc eodem anno imperatrix Areadna etiam mortua est. Porro monachi deserta Palæstinæ loca inhabitantes divino fervore accensi quatuor fidei scriptas ediderunt obtestationes; quarum duas quidem ad imperatorem, ad provinciæ præfectos unam, et alteram ad Hierosolymorum episcopum miserunt, palam professi, a sancta Chalcedonensi synodo nullatenus se discessuros, neque cum impio Severo communionem habituros, et promptos se mori, ut una quoque loca sancta incendant. Episcopo vero Thessalonicensi ob imperatoris metum cum Timotheo Cpoleos episcopo communionem tenente, quadraginta Illyrici Græciæque episcopi una convenientes, tabulis etiam testibus professi sunt, ab eo, velut a proprio metropolitano, se discedere, missisque Romam tabulis Romani pontificis communionem observare polliciti sunt. Theodorus historicus Thessalonicæ episcopum appellat patriarcham: sed nulla prorsus ratione: nec cur ita scripserit, satis ipse novit.

A. C. 509. — Hoc anno Joanne Nicæota Alexandriæ episcopo hæretico vita functo, Dioscorus minor Timothei Æluri nepos Alexandrinus præsul

num quintum Theophanes numerat.

(62) Eum puto, qui vulgo Lectoris nomen accipit, de quo Suidas: Θεόδωρος ἀπὸ ἀναγνωστῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ΚΠ. ἔγραψεν ἱστορίαν ἐκκλησιαστικὴν ἀπὸ τῶν χρόνων Κωνσταντινου, ἕως τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ· Theodorus ex lectoribus Magnæ ecclesiæ CP. scripsit Ecclesiasticam historiam a Constantini temporibus, ad Justiniani imperium. Sub Philippico imperatore vixisse, quæ de ipso Theodoro, et Himerico Chartulario narrantur a Suida v. Κωνήγιον, fidem faciunt. Allatii de Theodoris diatriba diutius expectata, dubium omne propediem exsolvet.

(63) Nomen ejus memorat Evagrius, lib III, cap. 31 ad calcem. Ejus quoque occasione admissam Theodosii cædem, ac ejusdem in hæresim lapsam refert Liberatus Breviarii cap. 18 exeunte. Annos pontificatus 2, dies 146, obtinet apud Ecchellensem.

est institutus. Pro Alexandrinis vero civibus apud imperatorem ob filii Calliopii augustalis necem legatione fungens, et Byzantium profectus, ab orthodoxis, qui adversus recta fidei sancta profectorem eum suscepisse arbitrabantur, publice per viam iter agens conviciis excipiebatur. Ob eandem itaque memoratam officio legati perfunctus, confestim discessit. Hæc vero fuit perpetratae caedis causa: Dioscuro episcopo creato oppidanorum multitudo a reliquo ecclesiae cœtu segregavit se, dicens: *Non sedet episcopus, nisi qui, prout sancti canones apostolici præscribunt, fuerit institutus.* Principis enim magistratus ad thronum eum subverxerant. Igitur ad sancti Marci Dioscuro profecto, convenientes clerici vestibus iterum induerunt et ordinationis ritum circa eum iterato perfecerunt: atque ita ad sancti Joannis progressus sacram synaxim obivit. Cum vero filius Calliopii augustalis Theodosius et Acacius militiæ magister istie adessent, turbæ tumultuantes augustalem, quod Anastasium 140 imperatorem laudasset, conviciis lacessere cœperunt: et deposito metu quidam impetu facto augustalis filium throno deturbatum interfecerunt. Magister autem militiæ Acacius quos apprehendere valuit, morte multavit. Eo nuntio accepto, in Alexandrinos ira motus est imperator. Dioscorus itaque ad eum legatione suscepta, animum emollivit. Cæterum Indos inter et Persas castrum est nomine Tzubbadeser, quo ingentium pecuniarum et preciosi lapidis quam plurimi congeriem repositam audiens Cabades, occupare contendebat. Dæmones autem circa locum excubantes, ne in hominum potestatem cederet, impedimento erant. Adnotata itaque magorum et subinde Judæorum, quos penes se habebat, arte universa, nec proposito potitus, susis ad Deum Christianorum precibus, locum se posse consequi persuasus, Christianorum, qui Persidem incolunt, episcopum quemdam præcepit adduci, qui synaxi peracta, divinatorum particeps factus mysteriorum, et ad locum progressus, præsiliarios dæmones ex eo expulsi, et nullo labore Cabadi castrum tradidit. Miraculo stupefactus Cabades, prima concessus sede episcopum voluit honoratum, Manichæis et Judæis illuc usque primos honores obtinentibus. Liberam quoque fecit potestatem, ut qui vellent, ad baptismum accederent.

A. C. 510. — *Alexandriæ episcopi Dioscori annus D primus.*

Hoc anno Anastasius imperator virum terribilem

Α Αλιούρου ἀνεψιὸς προσεβλήθη ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἐλθὼν δὲ ἐν Βυζαντίῳ ὑπὲρ Ἀλεξανδρίων πρὸς τὴν βασιλεία προσεβύσασθαι διὰ τὸν φόνον τοῦ υἱοῦ Καλλιόπιου τοῦ αὐγουσταλίου, ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων δημοσίως ὑβρίζετο κατὰ πρόδοον νομιζόντων αὐτὸν κατὰ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἐληλυθέναι. Προσεβύσας οὖν διὰ τὸν φόνον¹, μετὰ σπουδῆς ἀνεχώρησεν. Ἡ δὲ φόνου αἰτία γέγονεν αὕτη· Χειροτονηθέντος Διοσκόρου, ἀνεχώρησαν τὰ πλήθη τῶν χωρικῶν² (64) λέγοντες, ὅτι *Εἰ μὴ καθὼς περιέχουσιν οἱ κανόνες τῶν ἀγίων ἀποστόλων, οὐ³ καθίσταται ἐπίσκοπος.* Ἦσαν γὰρ οἱ ἔρχοντες⁴ οἱ ἐκθρονίσαντες⁵ αὐτόν. Ὁ δὲ Διοσκόρος ἦλθεν εἰς τὸν ἅγιον Μάρκον· καὶ ἐλθόντες οἱ κληρικοὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν ἐκ δευτέρου, καὶ πάλιν χειροτόνησαν. Καὶ οὕτως ἐλθὼν εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην ἐπιτέλεσαν τὴν σύναξιν. Ὅντος δὲ ἐκείτου Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ Καλλιόπιου τοῦ αὐγουσταλίου καὶ Ἀκακίου τοῦ στρατηλάτου, ἀτακτῆστας οἱ ἔχλοι ἤρξαντο ὑβρίζειν τὸν αὐγουστάλιον, διὰ τὸ ἐπαινεῖν τὸν βασιλεῖα Ἀναστάσιον. Ἀδείας δὲ⁶ γενομένης εἰσπηδήσαντες τινες⁷ ἀπὸ τοῦ θρόνου καθέλιον τὸν υἱὸν τοῦ αὐγουσταλίου, καὶ ἀνέλιον αὐτόν. Ὁ δὲ στρατηλάτης Ἀκάκιος θροῦν ἠδυνήθη πιάσαι, ἀνέλιεν. Καὶ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὠργίσθη κατὰ αὐτῶν. Ὁ δὲ Διοσκόρος προσεβύσας, καταπράυνεν αὐτόν. Μεταξὺ δὲ Ἰνδῶν καὶ Περσῶν (65) κάστρον ἐστὶν ὀνόματι Τζουβαδαῆρ⁸, ἐνθα πολλὰ χρήματα καὶ λίθους τιμίους εἶναι πολλοὺς Καθάρης μαθῶν, ἐπεζήτητε τοῦτο λαθεῖν. Δαίμονες δὲ τῷ τόπῳ παρεδρεύοντες, ἐκώλυον αὐτὸ χειρωθῆναι. Πᾶσαν οὖν κινήσας τῶν πρὸ αὐτῶ⁹ μάγων ἐπίνοιαν, ἔπειτα δὲ καὶ Ἰουδαίων, καὶ τοῦ σκοποῦ μὴ ἐπιτυχεῖν, πεισθεὶς διὰ τῆς πρὸς θεὸν εὐχῆς τῶν Χριστιανῶν τούτου κυριαεῦσαι, ἐπισκοπὸν τινα Χριστιανὸν τῶν ἐν Περσίδι περὶ τούτου παρεκάλεισεν¹⁰, ὃς σύναξιν ἐπιτέλεσας καὶ τῶν θείων μυστηρίων μεταλαβὼν, προσελθὼν τῷ τόπῳ, τοὺς ἐκεῖσε δαίμονας ἐξεδίωξεν· καὶ τῷ Καθάρῃ τὸ κάστρον ἀπόνως παρέδωκεν· τούτῳ Καθάρῃ καταπραγίς τῷ σημεῖῳ, πρωτοκαθεδρία¹¹ τὸν ἐπίσκοπον ἐτίμησεν, ἕως τότε Μανιχαίων καὶ Ἰουδαίων προκαθεζομένων, ἀδειαν δὲ¹² παρέσχε καὶ τοῖς βουλομένοις βαπτίζεσθαι.

episcopum voluit honoratum, Manichæis et Judæis illuc usque primos honores obtinentibus. Liberam quoque fecit potestatem, ut qui vellent, ad bap-

A. M. 6010. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Διοσκόρου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς (66) εἶδεν

VARIE LECTIONES.

¹ φόνον] φόδον A f h. l. et infra. ² χωρικῶν f, κληρικῶν b. ³ οὐ add. ex A. ⁴ οἱ ἔρχοντες; οἱ om. A. ⁵ ἐκθρονίσαντες A. ⁶ τῆς δὲ ἀδείας A. ⁷ τινες om. A e. ⁸ Τζουβαδαῆρ A b, Τζουβαδῆρ a, Τζουβαδαῆρ vulg. ⁹ παρ' αὐτοῦ A. ¹⁰ παρεκάλεισεν A, παρεσκεύασεν vulg. ¹¹ πρωτοκαθεδρία τὸν ἐπίσκοπον] πρωτοκαθεδρίαν τῶν ἐπισκόπων A, πρωτοκαθεδρίαν τὸν ἐπίσκοπον vulg. ¹² δὲ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(64) Ut clerici, non plebs rusticana promotioni per laicam potestatem factæ obsisterint, tumque eidem consenserint, ac a se probatum iterum ordinaverint. Alii tamen χωρικῶν habent, redditque Anastasius, rusticorum, oppidanorum multitudo;

nt solet hoc genus hominum procacius esse. **COMM-F 3.**

(65) historiam hanc ipsis pene verbis a Theodoro Lectore mutuatur Theophanes.

(66) Excerptum e Chronico Alexandrino.

ἐν ὄραματι ἄνδρα φοβερὸν βασιλεύοντα κώδικα· καὶ τοῦτον ἀναπτύξας, καὶ εὐρῶν τὸ νοῦμα τοῦ βασιλέως, εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ διὰ τῆν κακοπιστίαν σου ἀκαλείφω δεκατέσσαρα ἔτη (67), καὶ ἀπήλειψεν αὐτά. Ἐξυπνισθεὶς δὲ καὶ προσκαλεσάμενος Ἀμάντιον τὸν πραιπόσιτον (68), εἶπεν αὐτῷ τὸ ὄραμα. Ὁ δὲ εἶπεν· Κἀγὼ ἐθεασάμην ταύτη τῆ νυκτι, ὅτι παρισταμένον μου τῷ κράτει σου, χοῖρος μέγας (69) ἐλθὼν, καὶ δραξάμενός μου τῆς χλαίτης, κατέρραξέν με εἰς τῆν καὶ ἀνήλωσεν. Προσκαλεσάμενος δὲ Πρόκλον τὸν ὄνειροκρίτην (70) εἶπεν αὐτῷ τὰ ὁραθέντα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι Ἀμρότεροι οὐ μετὰ πολὺ τελειούσθε. Τοῦ δὲ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Τιμοθέου ἀποθανόντος (71) Ἰωάννην τὸν Καππαδόκην πρεσβύτερον καὶ σύγκελλον (72) Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον προσχειρίσατο. Οὗτος χειροτονηθεὶς τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα τὴν ἀποστολικὴν ἐνεδύσατο στολὴν (73). Ὁ δὲ λαὸς στάσιον πολλὴν ἐποίησεν τῷ Ἰωάννῃ τοῦ ἀναθεματίσαι Σευήρον.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει, ἰνδοκτιῶνι ια' (74), μηνὶ Ἀπριλλίῳ θ' ¹⁴, εἰβήθηεν Ἀναστάσιος ὁ δούσεθς βασιλεὺς, βασιλεύσας ἔτη κζ' καὶ μῆνας ζ' (75) τῷ εἰδ' ἔτει ἀπὸ Διοκλητιανοῦ· καὶ ἐθασλευσεν Ἰουστίνος (76) ὁ εὐσεθς βασιλεὺς ἀπ' αὐτοῦ, ἀνὴρ πρεσβύτης καὶ παλῶπιρος, ἀπὸ στρατιωτῶν ἀρχάμενος καὶ ζωῆς τῆς συγκλήτου προκόψας, Ἰλλυριδὲς τῷ γένει. Τινὲς (77) δὲ φασιν ὅτι θεῖω σκηπτῷ ¹⁵ κερραυνοθεὶς Ἀναστάσιος ἐμβρόντηςος γέγονεν.

A. M. 6011. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἰουστίνου ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστίνος βασιλεύσας πᾶσιν ἄριστος

A in visione conspexit, codicem manu gestantem; quem cum aperuisset, et comperisset imperatoris nomen, dixit ei: *Ecce ob fidei tuæ perversitatem annos quatuordecim deleo*: totidemque delevit. Exprorectus Amantium præpositum vocat, et narrat visionem. Dicit illa: *Ego quoque eernebam hac nocte astare me majestati tuæ, porcinique magnum irruentem chlamydemque meam prehendentem in terram me prostravisse, ac devorasse penitus*. Advocato itaque Procle somniorum conjectori res visas enarrant. Refert ille: *Brevi spatio uterque vestrum consummatur*. Timotheo vero Cpoleos episcopo factis functo, Joannem Cappadocem presbyterum et syncellum Cpoleos instituerunt episcopum. Hic ordinatus tertio Paschatis die apostolicum induit amictum. Populus autem multa importunitate contendebat a Joanne, ut Severum anathemate perstringeret.

141 Hoc eodem anno, indictione undecima, mensis Aprilis nono, Anastasius impius imperator occubuit: exegit in imperio annos septem et viginti, mensesque septem, trigesimo quarto supra ducesimum anno a Diocletiani imperio: in ejus locum Justinus pius imperator, vir ætatis propectæ, et expertus rerum, a militiæ cingulo exorsus, et ad senatus usque ordinem promotus, Illyricus genere, suffectus est. Quidam autem autumant Anastasium fulmine de celo tactum mentis stupore vivis excessisse.

A. C. 511. — Romanorum imperatoris Justinii annus primus.

Cpoleos episcopi Joannis annus primus.

Hoc anno Justinus imperii summam adeptus opti-

VARJÆ LECTIONES.

¹⁴ δεκατέσσαρα ἔτη A, δεκατσεσάρεις vulg. ¹⁵ διυπνισθεὶς A. ¹⁶ θ' ια' A e, κα' f. ¹⁷ σκηπτῷ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

67) *Chronicon Alexandr.*, διὰ τὴν ἀπληροσίαν, *propter inexplebilem avaritiam*. Legendum fortasse ἀπιστίαν.
 (68) Καὶ κουδικολάριον, addit *Chronic. item*.
 (69) Justinum adumbrat, qui porcarius fuit. Zouaras.
 (70) *Chronic.* Πρόκλον τὸν Ἀσιανόν, τὸν φιλόσοφον καὶ ὄνειροκρίτην. Plura de eo Zonaras.
 (71) Presenti anno Timotheum CP. patriarcham obiisse ex Nicephori *Chronico* confirmat Baronius ad an. 517, n. 61.
 (72) Quis syncellus dictum superius: patriarchæ nimirum concellaneus, mensæ, consiliorum, secretorumque conscius, et animæ fidus moderator, qui et spiritalis pater. Ex syncello primus hic Joannes in patriarchatu successor. Πάλα: γὰρ ὁ λεγόμενος σύγκελλος τοῦ πατριάρχου θανόντος εἰς τὸν λαίτῳ τῶπον ἀντικαθίστατο, inquit Cedrenus. *Dicitur olim syncellus, defuncto patriarcha, in ejus locum substituebatur*. Idem in Constantino Monomacho Seriphum Saracenorum eorum Caliphæ comparat. Hinc Joannes Syncellus ὁρόνον διάδοχος a Michaelo Theophili filio apud eundem Cedrenum declaratur. Is tamen mos, syncellum in pa-

triarchæ locum evehendi, ejus primordia observamus, nonnisi circa octavum et nonum sæculum communem usum obtinuit. De syncello præmium nostrum in Georgii Syncelli *Chronica* fusius.
 (73) Pallium episcopale, vel colobium, qui et saccus, patriarcharum proprium inter sacra celebranda ornamentum. Certe pallium episcopale pallio philosophico, a Christianis olim assumptis idemque ab apostolis olim commendato successisse scribit Baronius anno C. 336 nnn. 63. Colobium autem ecclesiasticum indumentum, quod ex synodo 7 discimus a Jacobo Domini fratre usurpatum, et a patriarchis CP. postmodum acceptum, ἀποστολικῆς στολῆς appellationem promeruit.
 (74) Marcellinus et *Chronicon Alexandrinum* consentiunt.
 (75) Theodorus Lector menses solos tres assignat. Evagrius dies amplius tres. Basilii Ciliæ apud Photium cod. 42 cum Theodoro convenit. Utrique diem unum vel alterum detrahit Marcellinus Comes. Quatuor addit codex Pal., quatuordecim Peyrez.
 (76) Hæc iisdem pene verbis Theodorus Lector.
 (77) *Chronicon Alexandr.*

num se omnibus exhibuit. Fuit rectæ fidei studiosus et belli gloria præclarus. Uxori vero nomine Lupiciæ conjunctus, eidem imperii coronam impertiit, quam, dum redimiretur, Euphemiam populares tribus vocaverunt. Memoratus autem supra Vitalianus post Anastasii mortem Justino magno devinctissimus evasit, adeo ut magistri militiæ dignitatem ab eo consequeretur, et Byzantium profectus consulatum gereret, et consul declararetur et Presenti comes, tantaque apud imperatorem auctoritate polleret, ut Severum expelli juberet et occidi. Fuit enim Vitalianus rectæ fidei bene affectus. Eo nuntio accepto, fugit Severus, ac pariter Julianus Halicarnassi episcopus, et Dioscoro Alexandrinum adhuc episcopatum administrante in Ægyptum profecti de corruptibili et incorrupto motis quæstionibus magnos in ea tumultus excitaverunt. Cæterum episcopi et clerici Roma venerunt, qui Hormisdæ Romani pontificis auctoritate muniti, freti quoque Vitaliani adhuc viventis potentia et Joannis Cappadocis Cpoleos episcopi etiam superstitis diligentia, sanctam Chalcedonensem synodum aliis tribus sacris synodis annuenerunt, et una cum eis in sacras tabulas retulerunt. Cæterum impio Severo de medio sublato, Paulus recipiendis peregrinis in Eubulorum domo præpositus, Antiochiæ præsul ordinatus est: mille vero auri libras Antiochenæ civitati largitus imperator, in reliquis urbes multa passim æquitate est usus, et populares tumultus ubique compescuit. Xenaiam quoque, Philoxenum nomine, 142 Hierapoleos episcopum cum Manichæis sentientem, Petrumque Apameæ, cum omnibus eodem contagio afflatis in exsilium pius imperator expulit: et Amantium præpositum et Andream cubicularium et Theocritum Amantii comitem, quem imperatorem declarare proponebat, ceu tyrannidem meditato, interfecit. Præpositus enim pecunias Justino donaverat in milites distribuendas, ea conditione, ut Theocritum imperatorem salutaret: exercitus vero populique tribus Theocritum imperare non sunt passi, sed Justinum principem renuntiaverunt:

A ἀνεδέχθη, ζηλωτῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἔμπυρος ¹⁷(78), καὶ ἐν πολέμοις εὐδοκίμων· σύμβιον δὲ ἔχων ὀνόματι Λουκιανῶν ¹⁸, ἔστειλεν Αὐγουστᾶν· ἦν οἱ δῆμοι ἐκάλεσαν Εὐφημίαν ¹⁹ εἰς τὸ στέψαι αὐτήν. Βιταλιανὸς δὲ ὁ πόρρηθεις (79) μετὰ θάνατον Ἀναστασίου Ἰουστίνῳ τῷ μεγάλῳ σφόδρα ἰκκειώθη, ὥστε στρατηλάτου ἄξιαν περ' αὐτοῦ δέξασθαι, καὶ ὄπατεῦσθαι (80) ἐλθόντα ἐν Βυζαντίῳ καὶ ὑπατον ἀναγορευθῆναι, καὶ κόμητα Πρεσέντου ²⁰ (81), παρρησίαν τε ἔχειν τοσαύτην πρὸς τὸν βασιλέα, ὥστε καὶ Σευῆρον προστάξει (82) ἐκδιθῆναι καὶ ἀναιρεθῆναι. Δίαν γὰρ ἦν ὀρθόδοξος Βιταλιανός. Ὁ δὲ Σευῆρος ἀκούσας, ἔφυγεν, καὶ Ἰουλιανὸς Ἀλικαρνασσοῦ ἐπίσκοπος, καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀπελθόντες, ταύτην ἐτάραξαν, τὸν περὶ φαρτοῦ καὶ ἀφάρτου λόγον κινήσαντες, B Διοσκόρου ἐπίσκοποῦντος Ἀλεξανδρείας. Ἐπίσκοποι δὲ καὶ κληρικοὶ ἀπὸ Ῥώμης ἦλθον ²¹ λαβόντες αὐθεντίαν ὑπὸ Ὁρμίσδου ἐπισκόπου Ῥώμης, σπουδῆ Βιταλιανοῦ (83), Ἰωάννου ²² τοῦ Καππάδοκος ἐπιζώντος ἐπίσκοπου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὴν ἀγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον συνέταξαν ²³ τοῖς διπτύχοις (84) πρὸς ταῖς ἄλλαις ἱεραῖς τρισὶ συνέδοις. Σευῆρου δὲ τοῦ δυσσεβοῦς ἐκ ποδῶν γεγονότος, Παῦλος ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας· ὁ ξενοδόχος τῶν Εὐδούλου. Καὶ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς τῇ πόλει Ἀντιοχείας χίλιας λίτρας χρυσοῦ· καὶ ταῖς ἄλλαις δὲ πόλεσι πολλὴν εὐνομίαν παρέσχεν, κωλύσας καὶ τὰς δημῶδεις ταραχάς. Ξενοῦσαν δὲ τὸν Φιλίξενον ἐπίσκοπον Ἱεραπόλεως Μανιχαίφρονα ὄντα, καὶ C Πέτρον Ἀπαμείας ἐξώρισεν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς Ἰουστίνος σὺν πᾶσι τοῖς μετέχουσι τῆς λώθης αὐτῶν. Ἀμάντιόν τε τὸν πραιπόσιτον (85), καὶ Ἀνδρέαν τὸν κουβικουλάριον, καὶ Θεόκριτον τὸν κόμητα Ἀμαντίου, ὃν ἐβούλετο ποιῆσαι βασιλέα, ὡς τυραννίδα μελετήσαντας ἀνείλεν. Ὁ γὰρ πραιπόσιτος δέδωκε Ἰουστίνῳ χρήματα ῥογεῦσαι, ὅπως Θεόκριτος ²⁴ βασιλεύσῃ. Ὁ δὲ στρατὸς ²⁵ καὶ οἱ δῆμοι οὐχ εἴλοντο τὸν Θεόκριτον βασιλεύσαι, ἀλλ' Ἰουστίνον ἀνεκήρυξαν. Αὐτοὶ δὲ δυσφορήσαντες τυραννίδα ἐμελέτησαν, καὶ ἀνηρέθησαν. Ἀνεκαλέσατο δὲ ὁ βασιλεὺς πάντας τοὺς ἀδίκως ²⁶ ἐξορισθέντας ὑπὸ Ἀναστασίου καὶ Ἀππίωνα τὸν πατρικίον ²⁷, ὃν ἐν Νικαίᾳ πρεσβύ-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ ἔμπυρος A, ἔμπειρος vulg. ¹⁸ Λουκιανῶν A. ¹⁹ Εὐφημίαν οἱ δῆμοι ἐκάλεσαν στεφθεῖσαν αὐτήν Αὐγουστᾶν B. ²⁰ Πρεσέντου A. ²¹ ἦλθον — Ῥώμης om. A. ²² σπουδῆ Βιταλιανοῦ, Ἰωάννου A, ὑπὸ Βιταλιανοῦ ἐπιζώντος, Ἰωάννου vulg. ²³ συνέταξαν A, συνετάξαντο vulg. ²⁴ Θεόκριτος A, Θεόκριτον vulg. ²⁵ στρατηλάτης A e. ²⁶ τοὺς ἀδ. A, τοῦ ἀδ. vulg. ²⁷ πατρικίον] πρεσβύτερον b e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(78) Theodorus Lector.

(79) Marcellinus hoc eodem anno. Vitalianus Scytha Justinii principis pietate ad rempublicam revocatus, CP. ingressus est: septimoque receptionis die magister militiæ ordinatus.

(80) Quod anno Justinii secundo contigit, Jornandes *De regn. et temp. success.*

(81) Magister militiæ in Præsenti, sive Præsentalis dicebatur, qui præsens imp. obsequio deputatus erat. De ejus muneribus Pancirollus in not. imp.

(82) Evagrius lib. iv, cap. 4, et Liberatus in Brevariario, cap. 19.

D (87) Factum id Hormisdæ episcopi Romani auctoritate, studio Vitaliani, cum Joannes Cappadox CP. episcopus adhuc in vivis ageret. Sic et Anast. legit, non ut vitiose habent edita. COMBESIS.

(84) Ut sancta Patrum illorum haberetur memoria, et eorum sancta probarentur. Hinc Patrum omnium ad diversas synodos œcumenicas convenientium, pro synodis singulis festos etiam dies singulos agunt Græci ad hodiernum usque diem: de quibus consulendum eorum Menæum.

(85) Jornandes, *De regn. et temp. success.* Evagrius lib. iv, cap. 2; *Chronicon Alexandrinum*, et Marcellini.

τερον²⁸ βία ἔχειροτόνησαν²⁹. ὃν ὁ βασιλεὺς ὡς ἔχεν ἀποκτείναν A quod illi graviter ferentes, et tyrannidem excitare ἐποίησαν ὑπαρχόντων πραιτωρίων³⁰, καὶ Διογενιανὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατηλάτην.

Appionem in primis patricium, quem invitum Nicææ jusserat ille ordinari : hunc vero Justinus velut prudentem et cordatum virum prætorio præfectum et Diogenianum militiæ magistrum in Oriente creavit.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐφάνη ἀστήρ (86) ἐν τῇ Ἀνατολῇ φοβερὸς κομήτης, ὃς εἶχεν ἀκτῖνα ἐκπέμπουσαν³¹ ἐπὶ τὰ κάτω, ὃν ἔλεγον οἱ³² ἀστρόνομοι πωγωνίαν εἶναι [καὶ ἐφοβοῦντο³³].

A. M. 6042. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Παύλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Βιταλιανὸς ἐδολοφονήθη (87) ὑπὸ τῶν Βυζαντιῶν μηνιῶντων³⁴ αὐτῷ διὰ τὸ πολλοὺς ἀνηρηκέναι³⁵ τῷ καιρῷ τῆς ἐπαναστάσεως αὐτοῦ κατὰ Ἀναστασίου. Ἰωάννου δὲ τοῦ Καππάδοκος ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τελευτήσαντος, Ἐπιφάνιος πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ σύγκελλος ἔχειροτονήθη μηνὶ Φεβρουαρίῳ κα'. Ὁμοίως καὶ³⁶ Ὁρμισθα τῆς Ῥώμης κοιμηθέντος, Ἰωάννης τῆν ἐπισκοπὴν διεδέξατο.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐδημοκράτησεν τὸ Βένετον μέρος (88), ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι ταραχὰς ἐγείραντες

VARIE LECTIONES.

²⁸ πρεσβύτερον add. ex A. ²⁹ ἔχειροτόνησαν α, ἔχειροτόνησεν vulg. ³⁰ τῶν πραιτωρίων A, τῷ πραιτωρίῳ vulg. ³¹ ἐκπέμπουσαν A e, πέμπουσαν vulg. ³² οἱ add. ex A. ³³ καὶ ἐφοβοῦντο οἱ. A f. ³⁴ μηνιῶντων A. ³⁵ ἀνηρηκέναι A, ἀναίρεθῆναι vulg. ³⁶ ὁμοίως καὶ A, ὁμοίως δὲ vulg.

JAC. GOARRI NOTÆ.

(86) Hæc ut præcedentia pene verbatim ex Chronico Alexandrino.

(87) Causam cædis aliam proferunt Evagrius et Jornandes citati. De eadem Marcellinus anno Justiniani secundo.

(88) Quatuor aurigantium in circo colores et factiones ad Prasinos et Venetos posteris temporibus reductos, qui de circensibus ludis copiosius tractare, edisserunt : quas non in ludicris modo, sed et in seriis et politicis rebus sibi infensissime adversatas, ex historiarum serie discimus : quæ paucis exponit Balsamon in Trullanæ synodi can. 24. Τότε τῶν δὴ μὴν κατεξουσιαζόντων ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις, καὶ ποιούντων ταύτας ὅτε καὶ ὅπως ἠδούλοντο, ἐκ δαπανημάτων οἰκίω, ὡς καὶ ἐχόντων οἰκίας, καὶ ἱπποῦ καὶ ἱππῶνας, καὶ μέχρι καὶ τῶν περισοφισμένων, καὶ προσόδους χάριν τῶν ἱπποδρομιῶν, καὶ τοῦ βασιλέως προσκαλουμένου, καὶ εἰς τοῦτο μὴ ἐξουσιαζόντος, πολλὰ στασιώδη καὶ ἀτοπα συνέπιπτον γίνεσθαι κατὰ τὸν τῆς ἱπποδρομίας καιρῶν · τῶν μὲν προστιθεμένων τῷ δήμῳ τῶν Βενετῶν, τῶν δὲ τῷ μέρει τῶν Πρασίνων. Ἐν καιροῖς δὲ τισὶ καὶ πόλεμοι συνεκρηθήσαν ἐμφύλιοι μέσον τῶν ἀντιθέτων μερῶν, καὶ κατὰ τῆς βασιλείου περιωπῆς ἀναίδη ῥήματα οἱ δημόται ἀπηρτίξαντο, καθὼς ἀπὸ διαφόρων χρονικῶν τοῦτο παρίσταται. Οἷόν τι γέγονε ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, ἐπὶ τοῦ Ἀναστασίου, ἐπὶ τοῦ Φωκά τοῦ τυράννου, καὶ ἐπὶ ἑτέροις βασιλέων · *Tunc cum populus in illis equorum curricula nimia libertate, vel potius licentia uteretur, equorumque cursus celebraret, quomodo, et quando volebat, idque propriis expensis, ut qui haberet et domos, et equos, et stabula, que nunc etiam hucusque servantur, et reditus pro illis celebrandis, et imperator invitaretur, nullam autem ad eam rem potestatem haberet, illius cursus tempore multa turbulenta et absurda fieri contingebat : cum alii quidem factioni Venetorum, alii vero Prasinatorum parti adjungerentur : aliquando vero etiam bella intestina exciata sunt inter adversas partes, et in imperatoris conspectu verba impudentiæ plena populares eructa-*

aggressi, interfecti sunt. Cunctos demum ab Anastasio inique relegatos ab exsilio revocavit imperator, Appionem inque relegates ab exsilio revocavit imperator.

Hoc etiam anno stella apparuit in Oriente, terribilis nimirum cometa, e quo radii inferius demissi protendebantur : barbatus dicebant astronomi, et ab eo cuncti metuebant.

Hoc etiam anno Veneta factio, variis per omnes civitates tumultibus excitata, plurima saxis facta

A. C. 512. — Antiochiæ episcopi Pauli annus primus.

Hoc anno Vitalianus a Byzantinis dolo interfectus est : quod enim rebellionis ejus in Anastasium tempore plurimæ cædes fuissent editæ, graviter ei succensebant. Joanne porro Cappadocæ Policos episcopo defuncto, Epiphanius ejusdem ecclesiæ presbyter et syncellus mensis Februarii die vigesimo quinto fuit ordinatus : et Hormisda pariter letho quiescente, Joannes Romæ episcopatum cepit.

Hoc etiam anno Veneta factio, variis per omnes civitates tumultibus excitata, plurima saxis facta

runt : quemadmodum ex diversis chronicis ostenditur : sicut factum est imperante Justiniano, et tempore Anastasii, et Phocæ tyranni, et aliorum imperatorum. Circum, ejus ædes ac partes, factiones, studia, colores, dissidia, et horum omnium auctores graphice depingit Chronicon Alexandrinum : cujus verba non facile quibusvis obvia, plerisque tamen præsentis historiæ locis aduenam consulendaque, huc transferre necessitati futuræ consulturus necessarium duxi : Ῥώμος πάλιν ἀρξάμενος ἔκτισε κερκίδιον ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὅπερ ἱππικὸν ὠνόμασεν, θέλων διασκαδᾶσαι τὸ πλῆθος τοῦ δήμου Ῥώμης, ὅτι ἐστασιαζόν, καὶ ἐπήρχοντο αὐτῷ διὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπέτελεσεν πρῶτος ἱππικὸν ἀγῶνα ἐν τῇ πόλει Ῥώμῃ εἰς ἑορτὴν τοῦ Ἁλίου, καὶ ὑπ' αὐτῶν τεσσάρων στοιχείων, τοῦτ' ἐστὶν τῆς γῆς, καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τοῦ πυρός, καὶ ἀέρος, λογισάμενος ὅτι διὰ τοῦτο εὐτυχῶς φέρονται οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς εἰς τοὺς πολέμους, ὡς τιμῶντες τὰ τέσσαρα στοιχεία. Ἐν τῇ Ῥώμῃ γὰρ οὐκ ἔτι μὲν τὰ τέσσαρα στοιχεία, οὐδὲ ἐν μὲν ἑορτῇ. Ὁ δὲ τῆς Πισέων χώρας βασιλεὺς Οἰνόμαος ἀγῶνα ἐπέτελε ἐπὶ τὰ Εὐρώπαια μέρη μηνὶ Σῶστρω τῷ Μαρτίῳ κα' τῷ Ἁλίῳ Τριτῶν, ὡς ὑψωμένη, ἀγωνιζομένης, φησὶν, τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, τοῦτ' ἐστὶν, Δημήτρας καὶ Ποσειδῶνος, καὶ τῶν ὑποκειμένων στοιχείων τῷ Ἁλίῳ, καὶ ἐβάλλετο κλῆρος μετὰ τοῦ αὐτοῦ Οἰνομάου βασιλέως, καὶ τοῦ ἐρχομένου ἀπὸ οἴας δήποτε χώρας καταγωνισασθαι αὐτοῦ · καὶ ὅτε μὲν ὁ κλῆρος ἐκάλει τὸν Οἰνόμαον ἀγωνισασθαι ὑπὲρ τοῦ Ποσειδῶνος ἐφόρει σχῆμα ἱμάτιον κυανόν, ὃ ἐστὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ὁ ἀνταγωνιζόμενος κατ' αὐτοῦ ἐφόρει τὸ χλωῶδες σχῆμα, ὃ ἐστὶ τῆς γῆς. Καὶ πάλιν εἰ ἤνεγκεν ὁ κλῆρος τῷ Οἰνομάῳ φορέσαι τὸ τῆς Δημήτρας σχῆμα, ἐφόρει τὸ χλωῶδες σχῆμα, καὶ ὁ ἀνταγωνιζόμενος αὐτοῦ ἐφόρει τὸ σχῆμα τοῦ Ποσειδῶνος, ὃ ἐστὶ τῶν ὑδάτων τὸ κυανόν. Καὶ ὁ ἠτῶμενος ἐφρονεῖτο, καὶ πλῆθος ἀπειρον ἤρχετο θεωρῆσαι τὸν αὐτὸν ἐτήσιον βασιλικὸν ἀγῶνα ἀπὸ ἐκάστης χώρας καὶ πόλεως. Καὶ οἱ μὲν τὰς παραλλοὺς οἰκοντῆς πόλεις καὶ τὰς νήσους πολλοὶται, καὶ τὰς κόμας τὰς παραλλοὺς ναῦται

lapidatione, multisque caedibus editis per civitates A
omnes, reliquum sibi populum subegit, et in ma-
gistratus ipsos temero sese extulit. Antiochiæ vero

καὶ λιθοσμοὺς καὶ φόνους πολλοὺς ἀπεργαζόμενοι.
Ἐπῆρχοντο δὲ καὶ τοῖς ἄρχουσιν. Ἀπὸ δὲ Ἄντιοχείας
ἤχθη τὸ κακὸν τῆς ἀταξίας, καὶ οὕτως διεβόθη ἐν

JAC. GOARI NOTÆ.

ἦρχοντο τὸν φοροῦντα τὸ κυανὸν σχῆμα, τοῦτ' ἐστὶν
τοῦ Ποσειδῶνος νικῆσαι, οἰωνίζοντες, ὅτι ἐὰν ἤττηθῆ
ὁ ὑπὲρ τοῦ Ποσειδῶνος ἀγωνιζόμενος, ἐκλείψις ἰχθύων
γίνεται παντοίων, καὶ ναυὰγια θαλάσσης, καὶ ἀνέμων
βιαίων ταραχή. Οἱ δὲ μεσογείους οἰκοῦντες πολεῖται,
καὶ ἐπιχώριοι ἀγροικοί, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γεωργίᾳ
κείμενοι τῶντονον νικῆσαι τὸν φοροῦντα χλωιδες
σχῆμα, οἰωνίζοντες, ὅτι ἐὰν ἤττηθῆ ὁ ὑπὲρ τῆς Δι-
μήτρας ἀγωνιζόμενος, ὁ ἐστὶν ὑπὲρ τῆς γῆς, λιμὸς
σίτου, καὶ σπάνις οἴνου, καὶ ἐλάλου, καὶ τῶν ἄλλων
καρπῶν πάντων γίνεται. Καὶ ἐνίκησαν πολλοὺς ὁ
Οἰνόμαος ἀνταγωνιστὰς· αὐτοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Ἐἶχεν
γὰρ καὶ τὸν Ἄψυρτον διδάσκοντα αὐτὸν πικρῶς τὴν
ἡλιοςκῆν· ὅστις Οἰνόμαος ἤττηθεὶς ὑπὸ Πέλοπος
Λυδοῦ ἐφορευῆθη. Τὸν δὲ ἱππικὸν ἀγῶνα πρῶτος
ἐνόησεν Ἐνυάλιος τις ὀνόματι, υἱὸς Ποσειδῶνος ἀγα-
γόμενος τὴν Λιβύην θυγατέρα τῆς Τούς, καὶ τοῦ
Πίκου Διὸς, ὃς κρατίστας τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἐκά-
λυσεν τὴν αὐτὴν χώραν Λιβύην εἰς ὄνομα τῆς αὐτοῦ
γυναίκος. Τὸν δὲ ἱππικὸν ἀγῶνα ὁ Ἐνυάλιος ἄρμα-
σι δὴ πολλαῖς ἐφηύρε, καὶ θάλας συνεγράψατο Καλλι-
μαχος ὁ σοφώτατος ἐν τοῖς Ἑρσιόις αὐτοῦ. Καὶ
λοιπὸν μετ' αὐτὸν ὁ Ἐριχθόνιος ἐπετέλεσεν, καὶ ἄλλοι
ἐν διαφορῶς τόποις ἐπετέλεσαν. Ὁ δὲ Οἰνόμαος
πρῶτος αὐτὸς ἐπετέλεσεν τὸν αὐτὸν ἱππικὸν ἀγῶνα
ἄρμασι τετραῖπλοις. Διὸ καὶ περιβόητος ἐγένετο
καθὰ ἐν ταῖς Χάραξος τοῦ σοφώτατου ἱστορίαις ἐμφέ-
ρεται· ὁ δὲ συνεγράψατο καὶ ταῦτα, ὅτι τὸ τοῦ ἱππι-
κοῦ γυμνασίου ἐς τὴν τοῦ κόσμου διοίκησιν ἐπι-
νευήσεται, τοῦτ' ἐστὶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῆς γῆς, καὶ
τῆς θαλάσσης. Τοῦς γὰρ δώδεκα οἴκους ἰστέρησαν
τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου τοῦ διοικούντος τὴν γῆν, καὶ
τὴν θάλασσαν, καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν παροδικὸν βίον. C
Τὸ καὶ πέλιμα τοῦ ἱππικοῦ, τὴν γῆν πᾶσαν εἶναι.
Τὸν δὲ εὐριπτον, τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς γῆς μεσαζομέ-
νην. Τὸν δὲ ἐπὶ τὰς θύρας καμπτόν, τὴν ἀνατολήν. Καὶ
τὸν ἐπὶ τὴν σφενδόνα, τὴν δύσιν. Τὰ δὲ ἐπὶ τὰ σπαθία,
τὸν δρόμον, καὶ τὴν κίνησιν τῆς ἀστρώας τῶν ἐπὶ τὰ
ἀστέρων, καὶ τῆς μεγάλης ἀρκτου. Ὁ δὲ αὐτὸς
Ῥώμος βασιλεὺς πρὸς τιμὴν καὶ αὐτὸς τοῦ Ἥλιου,
καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεσσάρων στοιχείων τὸν [ἐν]
ἀγῶνα ἐν τῇ Ῥώμῃ πρῶτος ἐφευρών ἐπετέλεσεν ἐν
τῇ αὐτῇ χώρᾳ τῆς Ἀύσεως, ἥτοι τῆς Ἰταλίας ἄρ-
μασι τετραπλώοις, τοῦτ' ἐστὶ τῇ γῇ, καὶ θαλάσῃ,
καὶ πυρὶ, καὶ ἀέρι. Καὶ ἐπύθηεν ὁ Ῥώμος τοῖς
αὐτοῖς τέτρασι στοιχείοις τὰ ὀνόματα ταῦτα· τῇ γῇ
τὸ Πράσινον μέρος, ὁ ἐστὶ τὸ χλωιδες· τῇ δὲ θαλάσ-
σῃ, τοῦτ' ἐστὶ τοῖς ὕδασι, τὸ Βένετον μέρος, ὡς
κυανὸν· τῷ πυρὶ τὸ ῥουσαῖον μέρος, πυρῶδες· καὶ τῷ
ἀέρι τὸ λευκόν. Κάκειθεν ἐπενοήθη τέσσαρα μέρη ἐν
Ῥώμῃ, ἐκάλεσε δὲ Πράσινον μέρος τὸ Πρσισηντόν, ὁ
ἐστὶ Ῥωμαϊκὴ λέξις, ἥτις ἐρμηνεύεται, ἐμπαράμορον.
Πρσισηντεύειν γὰρ λέγεται τὸ παραμένειν· διότι ἡ
χλωιδὴς γῆ διαπαντὶς ἰσταται σὺν τοῖς ἄλλοις. Τὸ
δὲ Βένετον ἐκάλεσεν διὰ τὸ εἶναι ὑπὸ τὴν Ῥώμην
ἐπαρχίαν χώραν λεγομένην Βενετίαν, ἥστινος μη-
τρόπολις ἐστὶν Ἀκυλιτὰ· κάκειθεν ἐξέρχονται τὰ κυαν-
α, τοῦτ' ἐστὶ τὰ Βενετῖα βάρματα τῶν ἱματίων. Καὶ
προσεκόλλησεν τῷ Πρασίνῳ μέρει, ὁ ἐστὶν τῇ γῇ· τὸ
λευκὸν φρεῖ, τὸν ἀέρα καθότι βρέχει, καὶ ἀρμόσσει
τῇ γῇ. Τῷ Βενετίῳ μέρει, ὁ ἐστὶ τοῖς ὕδασι, προσ-
εκόλλησε συμμίξας τὸ Ῥουσαῖον μέρος, ὁ ἐστὶ τῷ
πυρὶ καθότι σβέννυσι τὸ πῦρ ὡς ὑποτεταγμένον αὐ-
τῷ. Καὶ λοιπὸν οἱ τὴν Ῥώμην οἰκοῦντες διεμερί-
σθησαν τὰ μέρη, καὶ οὐκ ἐτι ὠμονόησαν πρὸς
ἀλλήλους, διὰ τὸ ἔρᾶν ἕκαστος τῆς ἰδίας νίκης,
καὶ ἀντιποιεῖσθαι τοῦ ἰδίου μέρους, ὡς περ θρη-
σκείας τινας, καὶ ὀπήρσε μέγα σχίσμα ἐν τῇ Ῥώ-
μῃ· καὶ μεγάλην ἐχθρὰν εἶχον πρὸς ἀλλήλους τὰ μέρη.
Nec diu feriatas Romulus circum in urbe
designavit, quem Hippodromum dixit, ut seditiose

plebis motus compesceret. Tumultuabatur enim
adhuc, et regi periculum occisi fratris causa crea-
bat. Primus ergo equestre certamen, seu Circensia
instituit in urbe Soli, et subjectis illi quatuor ele-
mentis: terræ, inquam, et mari, ignique, et aeri de-
dicata: ratus ea de causa Persarum reges bella felici-
ter patrare, ut qui quatuor naturæ elementa vene-
rerantur. Romæ etenim ante eum diem nullus
elementis honor, nec festa lux ulla. Oenomius vero
rex Pisæ ad Europæ partes, certamen peregit
mense Systro, hoc est, Martio, vicesimo quinto
Martii in Solis ut Titanis excelsi cultum. Certan-
tibus, inquit, terra et mari: hoc est, Cerere et
B Neptuno, cæterisque Soli subjectis elementis. Sors
deinde mittebatur inter Oenomium et alterum, eus
quacunque ille parte orbis venisset, qui cum Oeno-
mao certaturus erat. Et siquidem sorte Oeno-
mao pro Neptuno certaturus esset, vestem sumebat
cæruleam, quod is sit color aquarum. Contra vero,
qui cum illo pugnaturus erat, viridi ornatu ute-
batur: quod terra vireat. Si rursus sors Oeno-
mao pro Cerere designasset, viridi cultu uteba-
tur: et alter antagonista cæruleo schemate uteba-
tur, quod aquas et Neptunum imitabatur. Victus
motus victima fiebat. Ad quod regium et anniversa-
rium certamen infinita hominum copia ex omnibus
oris et urbibus confluebat. Ac maritimi quidem et
insulani, quique vicis littorales navæ incolebant,
vovebant illi victoriam, qui Neptuni, hoc est, cæru-
leum ferebat colorem: quod existimarent, magnam,
si vinceret, futuram piscium charitatem, naufragi-
um, flaminum ingentes procellas. Contra, qui con-
tinentem inhabitabant, mediterranei cives, et agricola-
e, et tota agrestium turba, illum vivere optabant,
qui terræ colorem herbaceum ac viridem gestaret,
rati magnam annonæ caritatem ac famem, vini que,
et olei, frugumque omnium inopiam secuturam. At-
que Oenomius quidem multos ex adversariis suis
multis annis vici, quod Apsyrtum aurigationis peri-
tissimum habere magistrum. Fuit tandem victus
Oenomius et intersectus a Pelope Lydo. Primus
equestrium certaminum auctor feritur Engyalus
quidam Neptuni filius, qui Libya Jus et Joris Pici
filia in uxorem ducta, oras ad meridiem pertinentes
bello subactas ab uxore Libyam nuncupavit. Ludos
Circenses autem, seu aurigationem multorum cur-
rum Engyalus excogitavit, quemadmodum Callima-
chus scriptor sapientissimus in Annalibus suis notavit.
Engyalium secutus est Erichthonius, ac deinceps alii
in variis terræ partibus eosdem ludos celebrarunt.
Oenomius vero primus hoc equestre certamen qua-
drigis, hoc est, quadrijugis equis currum vehementibus
instituit: unde tantopere celebratus est, ut sapientis-
simi Characis historiæ memorant, qui et rationem
ludorum equestrium explicavit, cum ostendit illos ad
universi naturam declarandam repositos, hoc est, cæli,
terræ, maris: etenim duodena ædificia retulerunt ad
signiferi, seu Zodiaci duodena signa, cum Zodiacus ei
terram, et mare, vitamque mortalium communem dis-
penset. Per aream Hippodromi terram referebant io-
iam. Euripus mare ad terra exstante medio sinu cou-
tentum designabat: flexus primus ad ostia, orientem.
alter, sive meta extrema, occasum. Septem intervalla
spatia, et metæ ad Hippodromi medium motum siderum
septem errantium, et ursæ majoris. Romulus porro
et ipse ad cultum Solis, et subjectis illis quatuor
elementis, certamen in urbe primus auctor celebra-
vit, in ea Occidentis, sive Italiæ regione, quadrijugis
curra, hoc est terra, mari, igni, aeri. Indidit quo-
que Romulus quatuor elementis hæc nomina: A
terra Prasinam factionem nominavit, viridem nectm

πάσαις ταῖς πόλεσι, καὶ ἐπεκράτησεν ⁸⁰ ἐπὶ χρόνους ἅπαντας, καὶ ἐσφάζον τοὺς ἕβραιους τοὺς ὀπαντώντας Πρασίνοους, καὶ τοὺς κατ' οἶκον κρυπτομένους· ἀνιόντες δὲ ἐφόνευσον, μὴ τολμώντων τῶν ἀρχόντων ἐκδικήσῃ τῶν φόνων ποιῆσαι. Ταῦτα δὲ ἐπράττοντο ἐν; ἔτους ἑκτου Ἰουστίνου τοῦ εὐσεβοῦς.

A. M. 6013. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἐπιφανίου ἔτος α'.*

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Τιμοθέου (89) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει πολέμου κινήθητος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν (90) Ἰουστίνος ἀπέστειλε πρέσβεις καὶ δῶρα πρὸς Ζιλίγδην ⁸¹ (91) τὸν βῆγα τῶν Ὀβννων, καὶ συνέθετο μεθ' ὀρκων πατρῶων συμμαχῆσαι τῷ βασιλεῖ Περσῶν. Ἀποστείλας δὲ καὶ Κα-

seditionis malum primo natum, in reliquis deinde civitates derivatum est, et per annos quinque invaluit: gladiis vero Prasinis obviam sibi factos, atque etiam per domos sese occultentes, ipsi intro se immittentes obtruncabant, magistratibus de tot cædibus pœnas sumere non audentibus. Hæc autem ad sextum usque pii Justinii annum facinorose gerebantur.

A. C. 513. — **143** *Cpoleos episcopi Epiphaniî annus primus.*

Alexandriæ episcopi Timothei annus primus.

Hoc anno Persas inter et Romanos bello revocato, Justinus legatos et munera ad Ziligdem Hunnorum regem destinavit: ille, interpositis ex patrio more juramentis, adversum Persas imperatori supplicias ferre promisit. Aliis porro a Cabade una

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ καὶ οὕτως — ἐπεκράτησεν om. A. ⁸¹ Ζιλίγδην A e passim.

JAC. GOARI NOTÆ.

colorem: mari Venetam, ab aquis nempe cæruleam: ignis Russatam, quod purpura ignem colore exprimat: aeris, Albatiam. Et inde quatuor in urbe factiones exsisterunt. Vocavit autem Prasinam turbam Præsentem, quæ vox Latina significat astantem: præsentem enim esse, astare valet; quod terra vitens cum nemoribus semper nobis adsit, et persistat. Venetam appellavit, quod Veneta provincia subiecta sit Romæ, cujus caput est Aquileia, ubi cærulei tinguntur panni, et conjungitur cum Prasina factione, hoc est, terra. Albatiam veri assignat, quod irriget terram, ac eidem subserviat, et opportunus aer sit illi. Factioni Venetæ Neptuno sacræ, Russatam assignavit, quæ ignem refert; eo quod aqua aërem sibi subiectum quasi deleat. Cæterum Romani hoc modo in factiones dissecti propter dissidia partium, dum quisque eam cupiit superiorem familiam, cui ipse maxime savebat, graviter inter se dissidebant; quod quisque pro sua factione, velut pro aris et focis propugnaret. Odia igitur intestina et dissidia gravissima inter factiones in urbe exstabant. Hæc Chronicon Alexandrinum: ex quo si partibus in suis omnibus veram non tenes historiam, aliarum saltem apertum sensum et lucem ex eo non obscuram percipies. Quodque Theophanem spectat, in cujus lectione voces istæ οἶκος ἐν ἑκποδρόμῳ, παλάτιον ἑκποδρόμου, πέλμα, εὐριππος, χαμαπτῆρ, σφενδόνη, διέπτιν, σπαθίον, et aliæ nonnihil animum cohibere possent: ex his habes, οἶκους ἑκποδρόμου, regias ædes ad Hippodromi latera fuisse duodecim: occurrunt etiam nomina pleraque tum in historia nostra, tum in *Originibus CP.* a lectore, si libeat, adeundis. Πάλας constat esse circi arcam, et quo decurritur, spatium, sive solum: Euripus sive fovea est medio spatio præfata aquæ continendæ, et naumachiæ celebrandæ destinata: latitudinem ejus et profunditatem describit Thomas Dempsterus in Romanis antiquitatibus, ubi de circo. Χαμαπτόν sive χαμαπτῆρα carcerem e quo prodeunt, et reflectuntur equi, putabis: metam ultimam σφενδόνην fundæ referentem figuram. Διέπτιν, bigæ spatium est: et σπαθίον tandem meta quævis, et obeliscus ad gladii formam ad mediam circi spinam erectus, de quibus præfatus Dempsterus, Lipsius, Onuphrius, Pancirollus, et qui Romanas origines tractavere reliqui. Hoc unum adverte, factionum memoratarum duas tantum in historia hac haberi memoriam, Prasinæ et Venetæ: alias temporibus ultimis vel extinctas, vel istis adjunctas: bella tamen et dissidia inter se lovisse perpetua, adeo ut dissensionum flammis ad urbes etiam alias deportatis integræ provinciæ, et totum bene imperium conflagravit. Prasinam

insuper ubique ferme numero majorem observabis, principis potestati minus subditam, et erga eum religionis infensam: Venetam ex adverso compositam magis et moderatam imperatorum affectus ad se pellexisse. Istorum exempla suppeditat index, verbis Prasini, Veneti, Factiones, Circus, etc. Paucis Corippus lib. 1:

*Aurigas totidem, totidem posuere colores,
Et fecere duas studia in contraria partes.*

(89) Timothei annis 17 addit Ecchellensis ob historicam fidem hic ædeundus, dies 17. Reliquos Alexandriæ patriarchas, eorum nomina, gesta, ætates, ordine penitus a Theophane diverso recenset idem Ecchellensis; illi vel Theophani fidem elevare non est hujus negotii. Quos a mundi conditu 6028, Christi vero natalibus 528, patriarcham Timotheum secutos ponit cum aliis a Theophane expressis conferendos ex ejus scriptis depromo. Primus est Theodosius, cujus anni sunt apud eum 31, dies 131; ad ejus tempus Gajanum (cujus mores breviter percenset pag. 122) recenset. Sequitur Petrus, cujus pontificatus anni 1, dierum 362 memoratur: cujus historia pag. 123 Pauli successus, et Apollinaris ætatem includit. Petro apud Ecchellensem sufficitur Damianus, regitque Ecclesiam Alexandrinam annis 35, diebus 358. Succedit Anastasius annis 12, diebus 190. Hunc excipit Andronicus annis 6, diebus 16, Heraclii imperatoria temporibus. Benjamin deinde pontificatum adeptus est annos 39, quem postmodum annis 16, diebus 273, tenuit Agathon: ad prioris autem breviarium memorat Ecchellensis Cyrum patriarcham et Ægypti gubernatorem. Joannes tandem eleemosynarum insignibus notus thronum suscepit anno ab orbe condito 6173, et a Christo nato 673, coque annis 8 potitus est. Alii deinde patriarchæ subjunguntur 37, quorum ultimus Athanasius anno a Christi incarnatione 1254 pontifex renuntiatus fuit. Frustra referrentur eorum nomina, cum ad eorum tempus omne patriarcham nullum Theophanes recenset.

(90) Lazorum a Persis defectionem bello causam dedisse ex ipsis Theophanis, et auctorum aliorum testimoniis, post secundum annum exponemus: adeoque præsentem narrationem suo loco motam, et inferius reponendam historiæ veritas suadet.

(91) *Chronicon Alexandr.* Σληβιν nominat: cum quo verborum Theophanis concordia præsentem historiam ab eo descriptam demonstrat. Non omitteudæ hic variæ lectiones.

cum missa legatione acceptis, cum eo pariter prae- A
liari spondit. Nuntio accepto graviter offensus
est Justinus. Ad bellum itaque contra Romanos
movendum misit Ziligdes hominum viginti millia :
Justinus novo de pace tractatu per legatos instau-
rato, datisque quasi super alia re litteris, Cabadi
Persarum regi de Ziligde, ut Romanis auxilia da-
turum etiam cum juramento pactus fuerit, signifi-
cat : in eum finem dona plurima accepisse, Per-
sas Romanis prodere meditari : nos itaque velut
fratres, inquit, in amicitiam redire, et a canibus
isis hoc pacto minime deludi oportet. Cabades
igitur Ziligdem seorsim interrogat, num ita delu-
dentibus Persis, accepisset a Romanis munera ? *Ita*
est, respondet ille. His exarsit Cabades, et ipsum in-
terfecit : missisque per noctem Persarum agminibus B
copias ejus delevit, eum dolo ductum ad se acces-
sisse suspicatus. Ii demum quibus fuga permissa
est domum redierunt.

Euphrasius autem Antiochenus Chalcedonensis
synodi Patrum et ipsius papae Romani nomina di-
ptychis expunxit. Postmodum vero metu poenitens
redditus, quatuor synodos publice promul-
gavit.

Cæterum Cabades Persarum rex Romanorum im-
peratorem domus suae curatorem instituere propo-
suit : majoram quippe natu filium, quem Persarum
leges ad regnum vocabant, vel ab eo secundum,
quod oculus ei foret effossus, regnare noluit :
Chosroem autem ex Aspede sorore susceptum di-
ligebat pater. Quare cum Romanis pacem habere C
decrevit, et Chosroem imperatoris filium instituere
mediatus, Byzantium legatos ad Justinum mittit.
Imperator adoptivum ex senatus consilio eum fieri
non admisit : merum enim dolum Romanorumque
perniciem, Proclo quaestore viro prudente ac sa-
gaci praeclare id suadente, ejusmodi arte parari
persenserunt.

A. C. 514. — 144. Hoc anno Dyrrhachium
novae Epiri in Illyrico civitas plagam caelitus im-
missam accepit. Imperator vero vim pecuniarum
ingentem ad civitatis instaurationem erogavit.
Parem cladem passa est Corinthus Graeciae me-
tropolis ; et in eam magna quoque liberalitate D
usus est.

A. C. 515. — Antiochiæ episcopi Euphrasii an-
nus primus.

Α βάρης πρὸς αὐτὸν, συνέθετο καὶ αὐτῷ²⁸. Τοῦτο δὲ
μαθὼν ὁ Ἰουστίνος, ἐλυπήθη σφόδρα. Ἀπέστειλεν²⁹
δὲ πρὸς τοὺς Πέρσας ὁ Ζιλίγδης μετὰ χιλιάδων εἰκοσι
τοῦ πολεμῆσαι Ῥωμαίους. Ὁ δὲ Ἰουστίνος ἐδήλωσε
Καθάδη τῷ βασιλεῖ Περσῶν πρεσβεύων περὶ εἰρήνης,
καὶ ὡς ἐπ' ἄλλῃ τινὶ γράφας, καὶ περὶ Ζιλίγδης, ὅτι
συμμαχίας ὄρκους ἔχει μετὰ Ῥωμαίων, καὶ ὅτι δῶρα
ἔλαβεν πολλὰ, καὶ βούλεται προδότης γενέσθαι τῶν
Περσῶν, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς ἀδελφούς ὄντας· εἰς φιλίαν
ἐλθεῖν, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν κυνῶν τούτων οὕτως³⁰ παί-
ζεσθαι. Ὁ δὲ Καθάδης ἐπηρώτησε³¹ κατ' ἰδίαν τὸν
Ζιλίγδην, εἰ ἔλαβεν παρὰ Ῥωμαίων δῶρα, προτρα-
πέας κατὰ Περσῶν (92). Ὁ δὲ εἶπεν· *Nul*. Καὶ ὀργι-
σθεὶς ὁ Καθάδης ἐφώνευσεν αὐτὸν, καὶ διὰ τῆς νυκτὸς
πέμψας πλῆθη Περσῶν, ἀνεῖλεν τὸν λαὸν αὐτοῦ,
ὕπονοήσας, ὅτι δόλιφ ἦλθον³² πρὸς αὐτόν. Ὅσοι δὲ
ἠδυνήθησαν φυγεῖν, ἀνέζησαν εἰς τὰ ἴδια.

Εὐφράσιος δὲ ὁ³³ Ἀντιοχείας τὴν ἐν Χαλκηδόνι
σύνοδον ἐξέβαλε τῶν διπτύχων, καὶ τὸ ὄνομα Ὀρ-
μίσιδα³⁴ τοῦ πάππα Ῥώμης. Μετὰ δὲ ταῦτα φοθη-
θεὶς, τὰς τέσσαρας συνόδους ἐκήρυττεν.

Καθάδης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς (93) τὸν τῶν
Ῥωμαίων βασιλέα ἐπέτροπον τοῦ ἑαυτοῦ οἴκου κατα-
λιπεῖν ἠθέλησεν· οὐ γὰρ ἐβούλετο τὸν πρεσβύτερον
αὐτοῦ υἱὸν (94), καὶ ὁ νόμος Περσῶν ἐκάλει τοῦ
ἀρξαι, οὐδὲ τὸν δεύτερον, διότι τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκέ-
κοπτο³⁵ (95), Χοσρόην δὲ ὡς ἐκ τῆς Ἀσπέδου³⁶ (96)
ἀδελφῆς γεννηθέντα ἠγάπα ὁ πατήρ. Ἔδοξεν οὖν
αὐτῷ εἰς Ῥωμαίους εἰρηνεύσαι· καὶ Χοσρόην ἐποι-
εῖτο παῖδα³⁷ τοῦ βασιλέως γενέσθαι· ἐπὶ τούτοις
πρέσβεις εἰς τὸ Βυζάντιον πρὸς Ἰουστίνον ἐπέμψεν.
Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν σύγκλητον εἰς βουλήν καλέσας
οὐ κατέδέξατο τοῦτο γενέσθαι, δόλον καὶ προδοσίαν
Ῥωμαίων τοῦτο καλοῦντες, Πρόκλου κοιμιστῶρος
ἀνδρὸς συνετοῦ καὶ ἀγγίλου³⁸ τοῦτο καλῶς βουλευ-
σαμένου.

A. M. 6014. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἐπαθεν ὑπὸ θεομη-
νίας (97) τὸ Δυρράχιον πόλις τῆς νέας Ἡπείρου τοῦ
Ἰλλυρικοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς πολλὰ χρήματα παρέσχεν
εἰς ἀνανέωσιν τῆς πόλεως. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ Κέ-
ρινθος μητρόπολις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ταύτην³⁹ με-
γάλως ἐφιλοτιμήσατο.

A. M. 6015. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Εὐφρα-
σίου ἔτος α'.

VARIAE LECTIONES.

²⁸ καὶ αὐτῷ] fort. καὶ αὐτός. ²⁹ ἀπέστειλεν] ἀπέλθεν b. ³⁰ οὕτως om. A. ³¹ ἐπηρώτησε] ἐδήλωσε A.
³² ἦλθον A, ἦλθεν vulg. ³³ ὁ add. ex A. ³⁴ Ὀρμίσιδα add. ex A. ³⁵ ἐκέκοπτο A. ³⁶ Ἀσπέδου A, Ἀσπε-
δέου a, Ἀσπεύδου e, ὅς ἐκ τῆς ἀδελφῆς Ἀσπεδέδου ἐγεννήθη b. ³⁷ ἐποίησεν τὸν παῖδα A b. ³⁸ ἀγγίλου A,
ἀγγίλους vulg. ³⁹ καὶ ταύτην A, καὶ αὐτήν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) Anast. barbariuscule, *hortatus adversus Per-
sas. Auxiliarius Romanis in Persis accitus. Inter-
pres forsan scribere voluit, num ita deludendis
Persis, etc.* COMBESIS.

(95) Hæc auctori Procopius lib. 1 *De bello Per-
sico*, suggestit.

(94) Ejusdem secum nominis.

(95) *Nam monophthalmum, vel alium defectum
corporis patientem nefas Persis regem constituere.*
PROCOPIUS.

(96) *Abenodo* scribit Procopius citatus.

(97) Evagrius lib. IV, cap. 8.

Τούτῳ τῷ ἔτει Τζάθος ὁ τῶν Λαζῶν βασιλεὺς (98) Α ἀποστατήσας ⁹⁸ τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας, Καβάδου βασιλεύοντος, καὶ φιλοῦντος τὸν Τζάθον, ὡς καὶ προβαλλόμενον αὐτὸν ⁹⁹ βασιλεῖα τῶν Λαζῶν, ἦλθεν πρὸς Ἰουστίνον εἰς τὰ Βυζάντιον, καὶ παρεκάλει τὸν βασιλεῖα Χριστιανὸν αὐτὸν γενέσθαι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγορευθῆναι βασιλεῖα τῶν Λαζῶν (99). Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸν μετὰ χαρᾶς δεξάμενος ἐφώτισεν αὐτὸν (1), καὶ οὖν ἀνηγόρευσεν. Ἐγγημ δὲ καὶ γυναῖκα Ῥωμαίων, τὴν Ἐγγονον ⁹⁹ Ὀμοῦ τοῦ πατριχοῦ καὶ ἀκουροπαλάτου (2), Οὐαλεριαν ⁹⁹, ἦντινα καὶ εἰς τὴν ἴδιαν χώραν ἔλαβεν, προχειρισθεὶς παρὰ Ἰουστίνου βασιλεὺς τῶν Λαζῶν, φορέσας στέφανον καὶ χλανίδα ⁹⁹ (3) βασιλικὴν ἄσπρην (4) ἔχουσαν ταυλὴν χρυσοῦν (5), ἐν ᾗ ἐκ κεντητοῦ ἐνεκεχάρακτο ⁹⁹ ἡ εἰκὼν τοῦ βασιλέως Ἰουστίνου, καὶ στιχάριον (6) ἄσπρον ἔχον πλουμία (7) χρυσαῖ, καὶ εἰκόνα τοῦ βασιλέως· τὰ γὰρ τζαγγία (8) αὐτοῦ ρούσια (9) ἦσαν ἔχοντα μαργαρίτας Περσικῶ σχήματι· ὁμοίως καὶ ἡ ζώνη αὐτοῦ ἦν χρυσεὴ διὰ μαργαριτῶν. Ἐλαβεν δὲ παρὰ τοῦ ⁹⁹ βασιλέως δῶρα πολλὰ, καὶ μετὰ χαρᾶς ἀπήλθεν εἰς τὰ Ἰβια. Γνοῦς δὲ τοῦτο Καβάδης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐδήλωσεν τῷ βασιλεῖ Ἰουστίνῳ, ὅτι *Φιλίας καὶ εἰρήνης μεταξὺ ἡμῶν οὐσης τὰ ἐχθρῶν πράττεις, καὶ τοὺς ὑπὸ τῆν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν ὄντας ἀπ' αἰῶνος προσελάδον.* Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντιῆλθον αὐτῷ· *Ἐμῆς τινα τῶν ὑποκειμένων τῇ βασιλείᾳ σου οὐ προσελαδόμεθα, οὐτε προτρεψόμεθα· ἀλλ' ἐλθὼν Τζάθος εἰς τὰ ἡμέτερα βασιλεῖα ἐδεσθῆ προσκίπτων ἡμῖν ῥυσθῆναι μυσσαροῦ καὶ Ἑλληνικοῦ δόγματος καὶ ἀσεβῶν θυσῶν καὶ πλάτης δαιμόνων, καὶ προσελαθεῖν τῷ Δημοουργῷ τῶν*

Hoc anno Tzathus Lazorum rex regni Persarum desertor factus, Cabade regnante, atque adeo ipsum amante, ut in Lazorum regnum eum extulisset, ad Justinum Byzantium veniens, Christianum fieri, et ab eo Lazorum regem renuntiari rogavit imperatorem. Hunc imperator benigne acceptum baptismi lumine illustravit, et filium declaravit. Romanam vero duxit uxorem, Homi patricii et excuropalatae neptem, nomine Valeriam, quam demum Lazorum rex creatus in patriam duxit : discessit ille redimitus corona, et chlamyde, qualis est imperatoris, candida ornatus, cui superius tabula ex auro fuit assuta, in qua Justini imperatoris imago coloribus acu ductis depicta erat; et toga pariter candida auro Phrygonis arte affixo et imperatoris effigie conspicua : ocreolæ quippe ejus puniceæ erant, margaritis more Persico distinctæ; similiter et zona ejus erat aurea gemmis iaspersa. Donis demum ab imperatore pluribus acceptis lætus domum reversus est. De his Cabades Persarum rex certior factus, imperatori Justino significat : *Federe et pace inter nos sancitiis, quæ decent hostes admittis, hominesque Persarum supra hominum memoriam omnem dominio subditos tibi recipis.* Imperator in adversum scribit : *Nullum regno tuo subjectum nobis vindicavimus, aut ad nos pelleximus. Tzathus tantummodo ad regiam nostram profectus, et pedibus nostris advolutus, ut ab execranda gentilium superstitione et ab impuris sacrificiis dæmonumque fallaciis eripus, ad Deum rerum omnium Conditorum accessum haberet, feretque Christianus, rogavit. Illum itaque baptismo lustratum in propriam sibi regionem sub-*

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁸ ἀποστῆς e. ⁹⁹ αὐτὸν βασ. τῶν Α. ἡ. π. Ἰουστίνον om. Α. ⁹⁹ τὴν ἐγγόνην Νομοῦ b. ⁹⁹ Οὐαλεριαν ἦντινα καὶ b, Οὐαλεριανῆν τινα, καὶ vulg. ⁹⁹ χλανίδα Α, χλανίδα vulg. ⁹⁹ ἐνεκεχάρακτο b, ἐνεχάρακτο Α, ἐγκεχάρακτο vulg. ⁹⁹ καὶ add. ex Α. ⁹⁹ τοῦ add. ex Α. ⁹⁹ τῇ βασιλείᾳ Α a, τῆς βασιλείας b, τὴν βασιλείαν vulg. ⁹⁹ ἀλλ' ἐλθὼν Α, ἀνελθὼν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Narratio ex Chronico Alexandrino ad annum Justinii quartum; in quintum vero a Theophane translata, quod quintus annus a quarti mense Septembris ducat initium : reperitur etiam paulo immutata apud Agathiam lib. iii ad medium, cui Τζάθης, qui Chron. Alex. Τζάθιος, et Theophani Τζάθος; scribitur.

(99) Qui quondam Colchi, ex Agathia lib. ii. (1) Φωτίζεῖν, ut et βαπτίζεῖν se proflentur apud D Græcos baptismi susceptores. (2) Chronicon Alex. Ὀνίνου, Vat. Νομοῦ. (3) Curopalatam explicat noster Codinus : paucis Corippus lib. 1 :

Cum magni regeres divina palatia patris, Ordine pro rerum vocitatus cura palatii.

Et lib. ii : *Dispositorque novus sacre Baduarius uulæ, Successor soceri, vocitatus cura palatii.*

Id officii diu ante hæc tempora existit, ut observat Thomas Dempst. ex Sidonio Apollin. car. 23 :

Intra aulam soceri mei expetitus, Curam cum moderatus es palatii.

Hujus nuncus erat, ut aurea virga decoratus inter obsequia numerosa, ante pedes regis primus incederet. Cassiodorus lib. vii, epist. 5 : palatium custo-

diebat. Evagrius lib. v, cap. 4 : Τὴν φυλακὴν τῆς αὐλῆς ἐμπεισιτευμένος, δὴ κουροπαλάτην ἢ Ῥωμαίων λέγει φωνῆ.

(4) Addit Chron. Alex. ἀνὰ πορφυροῦ· quod purpuram sibi Romanorum imperatores reservarent : unde Christus ab Herode alba veste in ambitu regis dignitatis iudibrium amictus : ac Herodes idem Tyrios allocuturus candida, et argento rutilante veste procedit ornatus, apud Josephum. Haud tamen negaverim, quod scribit Agathias, lib. iii, Lazorum regi purpuream chlamydem ferre nefas fuisse.—*Ἄσπρην.* Ἄσπρον, album, vocant recentiores Græci : hinc ἄσπρον nummulus argenteus, quod ex argento sit etiam albus. Similitem moneta[m] patres nostri vocavere, un blanc, trois blancs, six blancs : anum, tria, sex aspra, sive aspera.

(5) Assutamentum auro textum, quasi tabulam. Vide Meursium.

(6) Tunica est. Στιχάριον correctius scribitur, ἅπὸ τοῦ στιχοῦ, quod uno compingatur ordine, et superioribus partes infernas vix ampliores nacta sit.

(7) Quæ Phrygonico opere manus pingit ποικιλῶν τὰ ὄψασματα.

(8) Militares socci, ocreæ, quas elegantior phrasis nuncat πέδιλα.

(9) Russea, rubra, κοκκινοβαφῆ, ne omnino essent purpurea.

inde remisimus. Ab eo tempore graves Romanos A inter et Persas secutæ sunt discordiæ.

Hoc etiam anno nefarium facinus adversus sanctum Aretham cæterosque urbis Negræ incolas admissum est, bellumque ab Elisbaa Æthiopum 145 rege contra Homeritas susceptum, victoriaque demum ab ipsis reportata.

A. C. 516. — Romæ episcopi Joannis annus primus.

Hoc anno Theuderichus pravis Arii sensibus infectus Romanam occupans, Joannem papani ad imperatorem Justinum Byzantium proficisci coegit, et pro Arianis, ne hæresis sua per vim abducerentur, legatione fungi : quandoquidem ipse Theuderichus idem adversus catholicos Italiæ incolas commissurum minabatur. Joannes itaque Byzantium appellens, et ab Epiphano patriarcha invitatus, congressum denegavit, donec ipse, qui Romanus esset pontifex, primum in consessu locum supra Epiphanium obtinisset. Joannes cunctis quidem episcopis communionis impertit commercium, quod cum Timotheo Alexandrino sibi nullum esse proposuit. Cabades autem Perozis filius Persarum rex plurima Manichæorum millia una cum eorum episcopo Indazaro, et aliis sensus ejusdem consortibus ordinis senatorii Persis, una die neci tradidit. Filium siquidem ejus tertium, cui nomen Phthasuarsan, quem Sambuce ejus filia ei pepererat, cum Manichæi puerum instruxissent, et in suam traxissent opinionem, in hunc modum sunt adorti : *Consenuit pater tuus ; eum si mori contigerit, fratrum tuorum quempiam, qui eorum teneat sententiam, confestim archimagi regem instituent. Nos precibus nostris id regi persuadere possumus, ut regno abdicato, te in suum locum subroget, quo Manichæorum dogma stabilis et confirmes.* Hæc, si regnaret, exsecuturum se spondit. De quibus certior factus Cabades, publica regni comitia convocari, Phthasuarsan filio, aiebat ille, inaugurando. Manichæis autem omnibus una cum episcopo suo,

ἄλων θεῶν, καὶ γενέσθαι Χριστιανός. Τούτων ἡμῖς βαπτίζοντες (10) ἀπελύσαμεν ἕως εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. Ἐκτοτε λοιπὸν ἐγένετο ἔχθρα (11) μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀρέθαν (12) καὶ τοὺς ἐν Νεγρᾷ ἢ τῇ πόλει ἐπράχθη ἢ ὑπὸ τῶν Ὀμηριτῶν, καὶ πόλεμος Ἐλεσβαά τοῦ βασιλέως τῶν Αἰθιοπίων πρὸς τοὺς Ὀμηρίτας, καὶ ἡ νίκη αὐτῶν ἦν.

A. M. 6016. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ἰωάννου (13) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδέριχος κρατῶν τῆς Ῥώμης (14) Ἀρειανοφρονῶν ἢ ἐδιάσατο τὸν πάππαν ἢ Ἰωάννην ἔλθειν εἰς τὸ Βυζάντιον πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστινόν, καὶ πρεσβεῦσαι ὑπὲρ Ἀρειανῶν, ὥστε μὴ ἀναγκάζειν αὐτοὺς ἐξίστασθαι τῆς αἰρέσεως αὐτῶν· ἐπεὶ καὶ Θεοδέριχος εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὀρθοδόξους τοῦτο ποιεῖν ἠπέλει. Ὁ δὲ Ἰωάννης ἐλθὼν ἐν Βυζαντίῳ, καὶ προτραπείς ὑπὸ Ἐπιφανίου τοῦ πατριάρχου, οὐ κατέδεδετο, ἕως προεκάθισεν τοῦ Ἐπιφανίου ὁ Ῥώμης. Ὁ δὲ Ἰωάννης πᾶσι μὲν τοῖς ἐπισκόποις ἔκοινωνησεν, Τιμοθέῳ δὲ Ἀλεξανδρείας οὐκ ἔκοινωνησεν. Καθάδης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς (15) υἱὸς Περῶζου ἢ πολλὰς μυριάδας Μανιχαίων σὺν τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῶν Ἰνδαζάρῳ ἀνέειπεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ σὺν τοῖς οὖσι συγκλητικαῖς Πέρσαις ἐκ τοῦ αὐτῶν φρονήματος· τὸν γὰρ υἱὸν αὐτοῦ τὸν τρίτον, τὸν λεγόμενον Φθασουαρσάν, ὃν ἐγέννησεν αὐτῷ Σαμβύκη ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, οἱ Μανιχαῖοι παιδαγωγῆσαντες, καὶ τοῦ ἰδίου φρονήματος ποιήσαντες, ἐπηγγείλαντο αὐτῷ, ὅτι Ὁ σὸς πατήρ γεγήρακεν, καὶ εἰ συμβῆ αὐτὸν τελευτῆσαι, οἱ ἀρχιμάγοι ἕνα τῶν σῶν ἀδελφῶν ἢ ποιούσι βασιλέα, διὰ τὸ κρατηθῆναι ἢ τὸ δόγμα αὐτῶν. Ἡμῖς δὲ δυνάμεθα δι' εὐχῶν ἡμῶν κείσαι τὸν σὸν πατέρα ἀποτάξασθαι τὴν βασιλείαν, καὶ σὲ προχειρῶσαι, ἵνα πανταχοῦ κρατῶν ἢ τὸ τῶν Μανιχαίων δόγμα. Ὁ δὲ συνετάξατο τοῦτο ποιεῖν, ἐὰν βασιλεύσῃ. Γνοὺς δὲ ταῦτα Καθάδης ἐκέλευσε κομθεῖντα (16) γενέσθαι διὰ τὸ, φησὶν, ποιῆσαι τὸν υἱὸν Φθασουαρσάν βασιλέα. Κελεύσας δὲ πάντας τοὺς Μανιχαίους σὺν τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῶν καὶ γυναίξῃ καὶ

VARIAE LECTIONES.

ἢ ἀπεστελλόμεν α. ἢ Νεγρᾷ, Γαγγρᾷ b. ἢ ἐπράχθησαν A b. ἢ αὐτῶν A, αὐτοῦ vulg. ἢ Ἀρειοφρονῶν A. ἢ πάππαν A. ἢ του add. ex A. ἢ Περῶζου A, Περῶζου vulg. ἢ ἀδελφῶν A, ἀδελφῶν vulg. ἢ τὸ μὴ κρατηθῆναι A e. ἢ πανταχοῦ κρατῶν A, πανταχῇ κρατῶν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(10) Ex τοῦ βαπτισμοῦ δεχόμενοι. Recolenda D iter Marcellinus distrahit, et ista scribit : Theodorico rege pro Arianorum suorum carceribus reparandis laborante ; solus durissimè Romanorum sibi decessorum urbe digressus, CP. venit, mirum honore susceptus est. Dexter dextrum ecclesiæ insedit solium, diemque Domini nostri resurrectionis plena voce Romanis precibus celebravit.

(11) Haud igitur ante annos duos initium belli ductum, si ἔκτοτε, ex hac primam occasione motum : quare præmissam nuper De bello Persico narrationem Chronicon Alexandrinum Tzathi baptismo supponit, quibus Procopius, De bello Persico, videtur assentiri.

(12) Arethas martyrism certamen apud Nagram (ita scribitur) Homeritarum, qui quondam Sabæi, et Arabiæ felicis incolæ, civitatem, initum ex Metaphraste refert Surius 24 Octobris.

(13) Cujus promotio longe superius observata.

(14) In sequentem annum, qui Justini septimus, et Philoxeni Probi que fastis consignatur, Joannis

(15) Infectos Manichæorum deliriis Persas refert Agathias lib. II.

(16) Cedrenus in Monomacho : Στάντες ἀπὸ τῆς ὁδοῦ συμβολὴν προστίθεσαν, ἧτις παρ' αὐτοῖς κομθέντων ὀνόμασται· Consistentes in via concilium ad eis dictum conventum coegerunt. Theophanes infra, κόμθεντον ποιήσαντες, habilis comitis, scripturus. — Vox e Latino conventus expressa. COMBESII.

τέκνοι παραγενέσθαι ἐν τῷ κομμέντῳ ¹¹, ὁμοίως καὶ ἄ ἄρχιμάγον Γλωνάξην καὶ τοὺς μάγους, καὶ τὸν τῶν Χριστιανῶν ἐπίσκοπον Βαζάνην ¹² ἀγαπώμενον παρὰ Καβάδου, ὡς ἱατρὸν ἀριστον, καὶ καλέσας τοὺς Μανιχαίους, ἔφη· Χαίρω ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ δέγγματι, καὶ θέλω δοῦναι ἐτι ζωὴν τὴν βασιλικὴν τῷ υἱῷ μου Φθασουαρσάν, ὡς σύμφρονι ὑμῶν. Ἄλλ' ἀγορί- σατε ἑαυτοὺς πρὸς τὸ παραλαβεῖν αὐτόν. Οἱ δὲ θαρσάσαντες· μετὰ παρρησίας ἀφώρισαν ἑαυτοὺς. Ὁ δὲ Καβάδης ἐπιτρέψας τῷ στρατεύματι ¹³ εἰσαλθεῖν πάντας κατέκοψεν ξίφει σὺν τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῶν ἐπ' ἕξει τοῦ ἀρχιμάγου καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῶν Χριστιανῶν. Καὶ ἐξέπεμψεν σάκρας εἰς πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ γῆν ¹⁴, ὥστε τὸν ἐδρισκόμενον Μανιχαῖον ἀναιρέσθαι καὶ πυρκαυστὸν γενέσθαι, καὶ τὰς ὑποτάξεις αὐτῶν εἰς τὰ βασιλικὰ ταμίαια εἰσχομί- ζεσθαι, καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν καίεσθαι. ¹⁵ Ὁ δὲ εὐπειθὴς βασιλεὺς Ἰουστίνος (17) ἐν πάσῃ ἱκανότητι καὶ ἀνδρείᾳ τῆς βασιλείας ¹⁶ ἐπιλαβόμενος, σάκρας πανταχοῦ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐξαπέστειλεν, ὥστε τιμω- ρηθῆναι πάντας τοὺς ἀταξίας ἢ φόνους ποιοῦντας, καὶ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει δῆμους ¹⁷ εἰρηγεῦ- σαι (18), καὶ φόβον ἔδειξεν πολὺν. Ἔστειψεν δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα (19) τὴν Θεοδώραν Αὐγουσταν ἅμα τῷ βασιλεῦσαι αὐτόν. Καὶ προέβαλε τὸν πα- τρῖκιον (20) Ὑπάτιον στρατηλάτην Ἀνατολῆς ἐπὶ Σεκουνδίνου φυλάξαι τὰ ἀνατολικά μέρη διὰ τοὺς Πέρ- σας· καὶ τὰς τῶν Σαρακηνῶν ἐπιδρομάς. Ἐποίησεν δὲ καὶ αὐτὸς διωγμὸν (21) μέγαν ¹⁸ κατὰ Μανιχαίων, καὶ ἐτιμωρήσατο πολλοὺς.

A. M. 6017. — Ταύτῳ τῷ ἔτει Ἀναζαρβὸς μητρο- πόλις (22) τῆς δευτέρας Κιλικίας ἐπαθεν ὑπὸ σεισμοῦ φοβερωτάτου, ἡγεμονεύοντος αὐτῆς Καλλιόπιου υἱοῦ Εἰρηναίου, καὶ ἐπτώθη πᾶσα ἡ πόλις. Ταύτην δὲ Ἰουστίνος ἀνήγειρεν ¹⁹, καὶ Ἰουστινέπολιν ²⁰ ἐκά- λισεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει κατεποντίσθη ὑπὸ θεομηρίας (23) δ' ὕδατων τοῦ ποταμοῦ ²¹ Ἐδεσσα, πόλις μεγάλη καὶ ²² περιβόητος, τῆς Ὀσσηνῆς ἐπαρχίας μητρο- πόλις. Ὁ γὰρ Σχιρτὸς ποταμὸς διὰ μέσου αὐτῆς

VARIE LECTIONES.

¹¹ κομμέντα A, κομμένα vulg. h. l. et infra. ¹² Βαζάνην A e. ¹³ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ A. ¹⁴ τὴν ὕπ. αὐτοῦ γῆν A, τὴν ἑαυτοῦ γῆν vulg. ¹⁵ κατακαίεσθαι a. ¹⁶ τῆς βασιλείας A, τὴν βασιλείαν vulg. ¹⁷ δῆμους a. d. ex A. ¹⁸ μέγαν om. A b. ¹⁹ ἀνήγειρεν A, ἡγειρεν vulg. ²⁰ Ἰουστίνου πόλιν A. ²¹ τοῦ ποταμοῦ b, ποταμοῦ A a, ποταμῶν vulg. ²² καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(17) Marcellini verbis ad annum Justini quintum, D quam Augustam coronaverat, cum primum inivit imperium. COMBEPIS.

(19) Locus corruptus. Justiniani enim conjux, non Justini fuit Theodora, quare Λουπηλίαν, vel Εὐφημίαν reposo, juxta superius lecta anno Justiniani primo: totumque numerum 32 anni J. C. 523 apud Baronium expungendum hujusmodi animad- versio decernit.

(20) Ejus inunus et genus sub Justino celebrat Procopius, De bello Persico, lib. 1, ubi de pace cum Persis inuenda.

(21) Legem in eos a Justino sancitam habes cod. de hæret. et Manich. lib. XII

(22) Ex Evagrion lib. IV, cap. 8.

(23) Indidem.

urbi divitias deliciasque secum invehit. Tum vero maris in modum intumescens, domos cum habitatoribus aquarum abreptas copia demersit in profundum. Penes eos vero qui remanserunt incolumes rumor invaluit, fluvium eumdem jam alias urbem devastasse, at non tanta clade illata. Aquis demum subductis, in fluminis ripa lapidea tabula hieroglyphicis characteribus exarata in hanc formam reperta est : « Scirtus fluvius, qui Saltator, infelices prorsus civibus istis saltabit saltus. » Utrique vero civitati restaurandæ Justinus imperator multa bona contulit.

147 Hoc etiam anno mulier quædam Cilissa gigantea prorsus specie visa est, quæ perfectum et procerum quemque virum unius cubiti magnitudine et corporis in latum sumpti amplitudine superaret. Pererrabat illa civitates omnes, et ex singulis officinis obolum unum colligebat.

A. C. 518. — *Persarum regis Chosrois annus primus.*

Hoc anno mense Octobri, indictione quarta, divina ultionis primitiæ Antiochenam urbem invaserunt. Magnam quippe in media urbe incendium, nec visum unde, excitatum est, quod imminentem Dei vindictam portendit. Ignis siquidem in martyrio sancti Stephani accensus, usque ad prætorium magistri militum pervasit. Fuit id infaustum dolorum exordium. Incendia vero per menses sex duravere, quibus aedes multæ combustæ, multique viri interempti : nec quisquam potuit dignoscere unde accenderetur ignis : a tegulis enim excelsum et amplum quinque tabulatorum ædificium totum exarsit. Imperator autem Euphrasii patriarchæ legatione exoratus auri centenaria duo urbi largitus est.

Eodem etiam anno, Maii mensis vigesimo, eadem indictione, hora septima, Olybrio Romæ consulatum gerente, Antiochia magna Syriæ infortunio, quod verbis exprimi vix potest, et ultore Deo jactata est. Dei siquidem ira adeo eam concussit, ut tota pene urbs corruerit, et civium sepulchrum evaserit. Quosdam vero terra obrutos et adhuc viventes ignis e terra erumpens combussit. Alius

παρερχόμενος πολὺν αὐτῆ πλοῦτον καὶ τέρψιν παρέχει. Τὸ τηνικαῦτα δὲ πλημμυρῆσας δίκην θαλάσσης τοὺς οἴκους σὺν τοῖς οἰκοῦσι σύρων ἐπόντιζεν. Λόγος δὲ κρατεῖ ἐν αὐτοῖς τοῖς περισσώθεισιν, ὅτι καὶ ἄλλοις ἐπόρθησεν τὴν πόλιν ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἀλλ' οὐχ οὕτως. Μετὰ δὲ τὸ παῦσαι τὰ ὕδατα, εὐρέθη πλάξ λιθίνη ἐν τῇ θύτῃ τοῦ ποταμοῦ γεγραμμένη ἱερογλυφικῶς γράμμασιν ἔχουσα οὕτως : « Σκίρτος ποταμὸς σκίρτησει κατὰ σκίρτηματα πολιταῖς. » Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστίνος πολλὰ παρέσχεν ταῖς ἀμφοτέραις πόλεσιν εἰς ἀνανέωσιν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀνεφάνη γυνή τις (24) ἐκ τῆς Κιλικίας γιγαντογενῆς, ὑπερέχουσα τῇ ἡλικίᾳ πάντα ἄνθρωπον τέλειον πῆχυν ἑνα, καὶ πλατεῖα σφῶδρα, γυρεύουσα δὲ τὰς πόλεις ἄλλαβανεν κατὰ ἐργαστήριον φθλιν μίαν.

A. M. 6018. — *Περσῶν βασιλέως Χοσρόου ἔτος α'.*

Τοῦτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τῆς δ' Ἰνδικτιῶνος (25) τὰ προοίμια τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς ἐπῆλθεν τῇ πόλει Ἀντιοχείᾳ. Ἐμπυρισμὸς γὰρ μέγας γέγονεν ἀοράτως ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως, ὅστις προεμήνυσεν τὴν μέλλουσαν ἔσθαι τοῦ Θεοῦ ἀπειλήν. Ἀνήφθη γὰρ τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Στεφάνου, καὶ ἕως τοῦ πραιτωρίου τοῦ στρατηλάτου ἔφθασεν. Αὕτη ἐγένετο ἀρχὴ ὀδυνῶν. Ἐγένοντο δὲ οἱ ἔμπυρισμοὶ ἐπὶ μῆνας ἕξ, καὶ ἐκάθισαν οἴκοι πολλοὶ, καὶ ἀπέθανον λαοὶ πολλοί. Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο γινῶναι πόθεν τὸ πῦρ ἀνῆπτετο. Ἐκ γὰρ τῶν κεράμων ἐδ πεντάστεγον ἀνελάμβανε. Κατὰ δὲ πρῆσθειαν Εὐφρασίου τοῦ πατριάρχου ἐφιλοτιμήσατο ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν κεντηνάρια δύο (26) χρυσοῦ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Μαΐου μηνὸς κ' τῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος, ὥρα ζ' (27), ὀπατεύοντος ἐν τῇ Ρώμῃ Ὀλυβρίου, ἐπαθεν ὀπὸ θεομηρίας Ἀντιόχεια ἡ μεγάλη τῆς Συρίας πάθος ἀνεξήγητον. Τοσοῦτον ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν, ὥστε πτωθῆναι σχεδὸν πᾶσαν τὴν πόλιν, καὶ τάφον τῶν οἰκητόρων γενέσθαι. Τινὰς δὲ καταχωσθέντας, καὶ ἐτι ζῶντας ὀπὸ τῆν γῆν πῦρ ἐκ τῆς γῆς ἐξελθὼν κατέφλεξεν. Καὶ

VARIÆ LECTIONES.

²⁴ ἐκ τῆς Κιλ. Α, ἀπὸ Κ. vulg. ²⁵ δὲ add. ex Α. ²⁶ Ἀντιόχεια Α b, Ἀντιόχειας vulg. ²⁷ αὕτη γὰρ ἐγ. α. ²⁸ ἔμπυρισμοὶ b. ²⁹ τὴν πεντάστεγον Α, τῶν πενταστεγῶν b. ³⁰ τῷ δὲ Μαίῳ μηνὶ καὶ τῆς αὐτῆς

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) Simplicius, qui ex Agathia lib. II genere Cilix eo tempore vivebat, commentario in categorias meminit mulieris natione Cilissæ, quæ suo tempore vixerit, magnitudine quatuor cubitorum.

(25) Conflagrationis Antiochenæ, ac terræ conquassationis ad hunc annum Justini 8, indictione 4, sub Olybrii solius consulatu, brevem narrationem instituit Marcellinus, paulo fusiozem Evagrius lib. IV, cap. 5, quo Joannem rhetorem totam illam cladem luctuoso orationis genere ac περιπαθῶς descripsisse memorat. Eo tamen a Theophane nostro et Marcellino diversus est, quod anno Justini VII, Maii die 29, calamitatem ingruisse asserat.

(26) Inter medium talentum et supremum medium pondus est centenarium : de quo Isidorus lib. XVI, cap. 24 : *Centenarium, inquit, numeri nomen est, eo quod centum librarum ponderis sit : quod pondus propter perfectionem centenarii numeri instituerunt Romani.*

(27) Evagrius : Κατ' αὐτὸ τῆς μεσημβρίας τὸ σταθερώτατον τῆς ἑκτῆς ἡμέρας. Circa meridiei ipsius momentum sexto hebdomadis die. Vides Theophanis tempore ab aurora ad occasum horas diei duodecim fuisse numeratas, ut septima meridiem attingat, vel etiam paululum prætereat.

ἕτερον πῦρ ἐκ τοῦ ἀέρος, ὡς σπινθῆρες, κατήρ-
χετο ⁹⁹, καὶ κατέκαιεν, ὡσπερ ἀστραπή, τὸν εὐρι-
σχόμενον· καὶ ἐσέλετο ἡ γῆ ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἕνα.

A. M. 6019. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Φήλικος ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει τοῦ σεισμοῦ ἐπικρατοῦντος (28) Εὐφράσιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας κατεχώσθη ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ, καὶ ἀπέθανεν· καὶ πᾶς οἶκος καὶ ἐκκλησίαι κατέπεσον, καὶ τὸ κάλλος τῆς πόλεως ἠφανίσθη. Καὶ οὐ γέγονε τοιαύτη θεομηνία ἐν ἄλλῃ πόλει ἐν πάσαις γενεαῖς. Ὁ δὲ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Ἰουστίνος ταῦτα μαθὼν μεγάλως ἠλγήσας τὴν ψυχὴν, ὥστε ἐπῆρεν τὸ διάδημα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὴν πορφύραν, καὶ ἐπένησεν ἐν ⁹⁹ σάκκῳ ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς, ὥστε καὶ τῇ ἑορτῇ προσελθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐ κατέβητο φορέσαι τὸ στέμμα ἢ τὴν χλαμύδα· ἀλλ' οὕτως λιτῶς προσῆλθεν μανθῦον περφυροῦν φορέσας, καὶ κλαίων ἐπὶ πάσης τῆς συγκλήτου, καὶ πάντες ἐκλαίον σὺν αὐτῷ πενθητικὰ φοροῦντες. Ἀπέστειλεν δὲ ὁ βασιλεὺς εὐθέως Καρίνον ⁹⁹ τὸν κόμητα δοῦς κεντηνάρια πέντε (29) πρὸς ἐκχολισμόν, εἰ πως δυνηθῆ ἰσῶσαι τινὰς, καὶ τὰ καταχωσθέντα πράγματα διασῶσαι ἐκ τῶν ληστών καὶ ἀρπάγων. Καὶ πάλιν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ὄπισθεν αὐτοῦ τὸν πατρίκιον Φωκᾶν τοῦ Κρατεροῦ, καὶ τὸν πατρίκιον ⁹⁹ Ἀστέριον, καὶ τὸν ἐπαρχον ⁹⁹, ἄνδρας σοφοὺς, δοῦς αὐτοῖς χρήματα πολλὰ πρὸς ἀνακαινισμόν τῆς πόλεως. Τῷ δὲ Ἀπριλλίῳ μηνὶ θ' (30), τῆς αὐτῆς ε' Ἰνδικτιῶνος, τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα, ἀσθενήσας ὁ βασιλεὺς Ἰουστίνος προσχειρίσαστο ἐτι ζῶν εἰς βασιλεία Ἰουστινιανὸν, τὸν ἴδιον ἀνεψιὸν, καὶ ἐστεφεν αὐτὸν, καὶ συνεβασίλευσεν αὐτῷ μῆνας δ'. Τῷ δ' Αὐγούστῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς ε' Ἰνδικτιῶνος ἐτελεύτησεν ὁ ⁹⁹ εὐσεβέστατος Ἰουστίνος καταλιπὼν βασιλεία τὸν ⁹⁹ Ἰουστινιανόν.

Τοῦ δὲ Εὐφρασίου (31) ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τελευτήσαντος Εὐφραΐμιος ⁹⁹ ὁ Ἀμίδιος κόμης Ἀνατολῆς ὢν ἐν τῷ χρόνῳ ἐκεῖνον ἐχειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ, ὅστις ζῆλον θεῖον κατὰ τῶν ἀποσχιστῶν ἐδείξατο ⁹⁹.

A. M. 6020. — *Ῥωμαίων βασιλέως Ἰουστινιανὸν ἔτος α'.*

Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Εὐφραΐμιου ἔτος α'.

A ignis ex aere instar scintillarum decidit, et quos attingisset, fulminis in morem cremavit : terraque per annum continuum concussa est.

A. C. 519. — *Romæ episcopi Felicis annus primus.*

Hoc anno terræ motu continuo invalescente, Euphrasius Antiochiæ episcopus ea agitatione obrutus interiit : omnes quoque ædes et ecclesiæ conciderunt, et urbis decor omnis deletus est : sed neque talis calamitas aliis sæculis quavis in urbe audita. Pientissimus autem imperator Justinus ea re cognita, ingenti animi dolore percussus, sublato capitis sui diademate, 148 purpuraque deposita, plures dies deformi sacco velatus luctum egit : adeo ut festivo die procedens in ecclesiam coronæ insignæ vel chlamydem deferre non admiserit : verum sic simplici habitu processerit, solo mandya purpureo subornatus, et coram toto senatu ingemiscens : cæterique omnes lugubria induti una cum eo luxerunt. Imperator porro Carinum comitem datis auri centenariis quinque confestim misit, ad effodiendas egerendasque ruinas, si forte posset aliquem periculo liberare, et a prædonibus et raptoribus res ruderibus immersas suis possessoribus servare. Subindeque post eum in ejus vestigia Phocam Crateri filium patricium, Asterium quoque patricium et ex præfectum viros cordatos misit imperator, qui, pecuniarum immensa vi ab eo accepta, repararent urbem. Cæterum Aprilis mensis die quarto, Paschali festo ejusdem quintæ indictionis, morbo correptus imperator Justinus Justinianum germanum nepotem imperatorem adhuc vivum instituit, coronam insuper imposuit, et menses quatuor potestatis collegam habuit. Augusto vero mense ejusdem quintæ indictionis, Justiniano in imperatorem relicto, piissimus Justinus diem obiit.

Euphrasio quoque Antiochiæ præsule defuncto, Euphrasius Amidenus ea tempestate comitem orientis agens, in ejus locum ordinatus est, qui divinum prorsus fervorem adversus schismaticos exercuit.

A. C. 520. *Romanorum imperatoris Justiniani annus primus.*

Hierosolymorum episcopi Joannis annus primus.

D *Antiochiæ episcopi Euphrasii annus primus.*

VARLÆ LECTIONES.

⁹⁹ κατήρχοντο A a. ⁹⁹ ἐν om. A, ἐν σάκκῳ om. Γ. ⁹⁹ Κάριον a. ⁹⁹ Φωκᾶν — πατρίκιον om. A. ⁹⁹ τὸν ἐπαρχον A e, τὸν ἀπὸ ἐπαρχῶν vulg. ⁹⁹ ὁ add. ex A. ⁹⁹ τὸν add. ex A. ⁹⁹ Ἐφραΐμιος A. ⁹⁹ ἐδέξατο A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(28) Evagrius : Τελευταῖον ἐγκαταλειφθεὶς τοῖς πτώμασι καὶ ὁ Εὐφράσιος, ἄλλη τῆς πόλεως συμφορὰ, ἵνα μὴ τῶν ἐπιτηδίων ὁ προνοῦν ἦ. *Postremo omnium Euphrasius (cujus mors aliam novam calamitatem attulit civitati) eisdem cladibus oppressus interiit, ne quisquam reliquus fieret, qui urbi res provideret necessarias.*

(29) Cedren. habet v', *quinquaginta*, quod et regiæ munificentiæ, et tantæ civitatis præsentibus malis, quadrare magis videatur. Procop. lib. 1 *Peric.* : Ἐλαίε λίτρας κεντηνάρτων ἑκατὸν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ ὀνόμαστα. *СОМВЕСИТ.*

(30) Is est Marcellini et Alexandrini Chronicorum, necnon Evagrii lib. iv, cap. 9, computus, apud quos tamen Justinus solius ac ejusdem cum Justiniano imperantis dies, diligentius animadvertendi. Consentiant iidem in Aprilis Kalendis Justiniani imperio consecrandis, quibus conveniunt nonnulli Theophanis codices, aliis diem quartum erronee decernentibus.

(31) Eadem apud Evagrium legere licet, lib. iv, cap. 6, quo qui κόμης Ἀνατολῆς Ephraemius his signatur, τῆς ἑβδῆς ἀρχῆς τὰς ἡμέρας διεῖπων, describitur.

Hoc anno imperator Justinianus rerum summa potitus, patricium Armenium Orientis comitem creavit, et ingenti pecuniarum tradita copia, vim abire jussit, et Phœnicis Libanesis urbem Palmyram nuncupatam instaurare ad interiorum limitem, et in ea ducem residere sanctaque loca protegere et illa invigillare præcepit. Prima vero mensis Januarii die munus in populum edidit imperator, eamque largitus est pecuniarum vim, quam princeps ante alius nullus consulatus nomine profuderit.

Eodem etiam anno Persarum rex Tzathum Lazicum quod in Romanas partes transisset, bello lacessivit. Porro Justinianus imperator militares copias 149 in ejus auxilium misit et magistros militis tres, Belisarium, Cyricum et Petrum, qui in praelio inferiores evaserunt. Quare indignatus imperator in duces, quod invidia ad invicem moti, certam prodidissent victoriam, ipsis revocatis, Petrum notarium militis magistrum in ipsorum locum subrogavit. Hic adjunctis sibi Lazis, adversus Persas conserta pugna, quam plurimos Persas delevit.

Hoc eodem anno Elurorum rex Grætis nomine ad Romanos se adjunxit, et Cpolim una cum gente sua profectus est, et in Christianorum religionem transire ab imperatore expetivit. Jussit imperator in Theophanis virum baptizari, et ex lavaeri fontibus suscepit. Senatores porro et aulici et affines ejus duodecim una cum eo initiati sunt: tum vero pactis cum imperatore fœderibus, et adversus quos indiceret ille suppetias se latum pollicitus, domum se recepit. Porro imperator Tzitam virum rei bellicæ peritum, et in cæteris

Τούτω τῷ ἔτει μόνος κρατήσας ὡς τὴν βασιλείαν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς προσβάλετο κόμητα Ἀνατολῆς τὸν πατρικίον τὸν Ἀρμένιον (32), ἧτινι δέδωκε χρήματα, κελεύσας αὐτῷ ἄπαλθεῖν καὶ ἀνανεῶσαι πόλιν τῆς Φοινίκης Λιβανισίας (33) εἰς τὸ λιμῶν ἢ τὸ ἐσώτερον τὴν καλουμένην Παλμύραν, κελεύσας τοῦ καθέζεσθαι ἐν αὐτῇ τὸν δοῦκα καὶ τοὺς ἀγίους τέλους ἢ (34). . . τῷ δὲ Ἰανουαρίῳ μηνί (35) α' τῆς αὐτῆς ἡμετέρας ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ὑπατεῖαν ἢ, καὶ τοσαῦτα ἔδωκεν χρήματα ὅσα οὐδεὶς βασιλεὺς ὑπατεύσας.

Τῷ ε' αὐτῷ ἔτει ὁ βασιλεὺς Περσῶν (36) ἐπολέμησε τῷ Λαζῷ Τζάθῳ ἢ, ὡς προσρῶντι Ῥωμαίῳ. Καὶ λοιπὸν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐπέμφεν αὐτῷ βοήθειαν στρατοῦ, καὶ στρατηλάτας τρεῖς, Βελισάριον ἢ καὶ Κύρικον ἢ καὶ Πέτρον (37). Καὶ πολέμῳ ἠττήθησάν· καὶ ἡγανάκτησεν ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν στρατηλάτῶν ἢ, ὅτι φθονοῦντες ἀλλήλους προέδωκαν τὴν νίκην. Καὶ διαβεξάμενος αὐτοὺς ἀπέστειλε Πέτρον τὸν νοτάριον αὐτοῦ στρατηλάτην· καὶ σύμβουλόν τοῖς Πέρσαις μετὰ τῶν Λαζῶν ἐπέστησεν ἢ, καὶ πολλοὺς ἀνείλον τῶν Περσῶν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει προσεβῆναι τοῖς Ῥωμαίοις (38) ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλορῶν ἢ Γρατίς ὑνόματι, καὶ ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἢ, καὶ ἤτησε τὸν βασιλέα γενέσθαι Χριστιανός ἢ. Ὁ δὲ βασιλεὺς βαπτίσας αὐτὸν ἐν τοῖς Θεοφανείοις, εἰδέσαστο αὐτὸν ἐκ τοῦ βαπτίσματος. Καὶ ἐβαπτίσθησάν σὺν αὐτῷ οἱ ἢ συγκλητικοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ συγγενεῖς δώδεκα· καὶ ἀπῆλθεν μετὰ χαρᾶς εἰς τὰ ἴδια φιλωθεῖς τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐπαγγεῖλάμενος συμμαχεῖν ἢ αὐτῷ, ἐν οἷς ἀν βουλήθη. Προεβῆλετο δὲ ὁ βασιλεὺς στρατηλάτην Ἀρμενίας Τζίταν (39) ἀνδρα πολέμῳ καὶ

VARIÆ LECTIONES.

ἢ μόνος κρατήσας A b, μονοκρατήσας vulg. ἢ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ἢ λιμῶν A, λιμῶν e f, λιμῆν vulg. ἢ lacunæ nulla in codd. vestigia apparent. ἢ ἐποίησεν, ἔδωκε a. ἢ ὑπατεῖαν A, ὑπατεῖαν vulg. ἢ Τζαθῷ A, Τζαθῷ e. ἢ Βελισάριον A, Βελισάριον vulg. ubique. ἢ Κήρυκον a f. ἢ στρατιωτῶν a. ἢ ἐνίκησεν a. ἢ Ἀλλοῦρων A. ἢ Γρατίς — — αὐτοῦ ἡμ. A. ἢ Χριστιανός A, Χριστιανὸν vulg. ἢ οἱ ἀπὸ συγκλητικοὶ add. ex A. ἢ συμμαχεῖν ἐν οἷς ἀν δεηθῆ b, βουλήθη A, βουλήθη vulg

JAC. GOARI NOTÆ.

(32) *Arsenium* scribit Vita S. Sabæ apud Surlum 6 Decembris.

(33) De consulari Phœnicia Pancirollus in *not. Orient. imp.* cap. 107; de duce ejusdem, cap. 146.

(34) Addo, lacunam omnibus mss. exstantem expleturus, ἀσφαλίζεσθαι διὰ τῆς ἐπιδρομᾶς τῶν Σαρρακηνῶν. De ædificata quippe Palmyra limitanea civitate scribit Procopius, lib. II. *De ædif. Justiniani* ultimis verbis: *In Phœnicia Libano propinqua oppidum, cui Palmyra nomen, vetustate ferme desertum, munimentis firmavit et aquarum copia cœcilo Saracenorum exercitu.* Vocem λιμῶν Meurs. exponit: sensus ejus est Phœnicis limes et terminus. *Chronicon Alexandrinum* de Tauro rege Cretenſi Tyrum invadente, regem Tyri Agenorem obsidionis tempore in profundam continentem urbem obsessæ, captæque et nescium acies eduxisse narrat ista phrasî: Ὁ δὲ Ἀγῆνωρ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐπολέμουν ἐπὶ τὸ λιμῶν.

(35) Ex *Chron. A. Alexand.* anno Justiniani primo.

(36) Ex ejusdem *Chronici* verbis: quibus adversa

refert Procopius, *De bello Persico*, lib. I.

(37) Εἰρηναῖον τὸν Πενταδία; vocat idem Chronicon.

(38) De Erulorum origine, sede, moribus abunde Procopius, *De bello Gothico*, lib. II, ad medium: quo, ut *primum Justinianus suscepit imperium, arma cum eis consociasse, et ut Christi fidem susciperent persuasisse*, narrat Evagrius lib. IV, cap. 49.

(39) *Sittam* scribit Procopius, *De bello Persico*, lib. I, quem cuncto in Armeniis exercitui præfuisse, quod est nomen στρατηλάτου, testatur. Pancirollus, in *Not. imp. Orient.* cap. 131: *Justinianus, ait, subactis finitimis barbaris, magnam, et interiorem Armeniam dictam, novam provinciam creavit.* Lib. ult. cap. *de offic. magist. militum.* *Quam Zetæ magistro militum (στρατηλάτῳ scripto) commisit. Magnam, inquit, Armeniam quæ interior dicebatur, et gentes, Antixenam videlicet, Jugilenam, Astyanenam, Sophenam, Sophonenam, in qua est Martyropolis, Belabitenam, et primam, et secundam Armeniam, et Pontum Polemoniacum tuæ curæ cum suis ducibus commisimus.*

ικανώτατον. Οὐ γὰρ εἶχεν ἡ Ἀρμενία στρατηλάτην, ἄλλα δούκας καὶ κόμητας. Ἐστράτευσεν δὲ ὑπ' αὐτὸν Ἀρμενίων ¹⁶ πλῆθος, ὡς εἰδότες τὰ μέρη τῆς Ἀρμενίας. Ἔδωκεν δὲ αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς στρατοῦ ¹⁷ ἀριθμοὺς τέσσαρας. Καὶ γέγονεν μεγάλη φυλακὴ καὶ βοήθεια Ῥωμαίων. Ἐξέυξεν ¹⁸ δὲ αὐτῷ καὶ γυναῖκα ἀδελφὴν Θεοδώρας τῆς Ἀβγούστης ὀνόματι Κομητῶ (40).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει προσεβρόν τοῖς Ῥωμαίοις γυνή τις ἐκ τῶν Οὐννων τῶν ¹⁹ λεγομένων Σαθὴρ βάρβαρος, ὀνόματι Βοαρῆς ²⁰ (41), χήρα, ἔχουσα μετ' αὐτῆς Οὐννων χιλιάδας β', ἧτις κατεδυνάστευε τῶν Οὐννικῶν μερῶν μετὰ τὴν τοῦ Ἰβίου ἀνόδου Βαλάχ ἀποβολῆν. Ἄυτη ²¹ τοῖς προτραπένας παρὰ Καβάδου βασιλέως Περσῶν δύο ῥήγας ἀπὸ ἄλλου ἔθνους Οὐννων ἐνδοτέρων ²², ὀνόματι Στύραξ καὶ Γλώνης, τοῦ συμμαχῆσαι αὐτῷ κατὰ Ῥωμαίων, παρέλαθεν καὶ ἡ αὐτή ²³ Βοαρῆς παρὶόντας διὰ τῆς χώρας αὐτῆς ²⁴ ἐπὶ τὰ Περσικὰ μετὰ χιλιάδων κ', οὓς καὶ κατέκοφεν. Καὶ τὴν μὲν ἓνα ῥήγα αὐτῶν τὸν λεγόμενον Στύρακα ἐπιλαβομένη δέσμιον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ βασιλεὶ ἐπαμφεν· τὸν δὲ Γλώνην ἐν τῷ πολέμῳ ἔσφαξεν. Καὶ ταύτη γέγονε σύμμαχος καὶ εἰρηνικὴ τῷ βασιλεὶ Ἰουστινιανῷ.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ ὁ πλῆσιον Βοσπόρου ²⁵ (42) ῥῆξ τῶν Οὐννων ὀνόματι Γορδῆς προσεβρόν τῷ βασιλεὶ, καὶ ἐγένετο Χριστιανὸς καὶ ἐφωτισθῆ, καὶ ἔδειξατο αὐτῷ ἡ βασιλεία, καὶ πολλὰ αὐτῷ παρηγοητικὰ δῶρα, ἐπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν φυλάττειν τὰ Ῥωμαϊκὰ καὶ τὴν Βόσπορον πόλιν, ἧτις ἐκλήθη ἐκ τοῦ ²⁶ συντελεῖν Ῥωμαίοις ἀντὶ χρημάτων βόας κατ' ἔτος ²⁷. . . ²⁸ μιλίων καὶ τριβούτων (43), φυλάττειν τὴν πόλιν διὰ τοὺς Οὐννους, καὶ ἀπατεῖν τὰς συνταλείας τῶν βοῶν. Ἦν δὲ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει συναλλαγμὰτα πολλὰ Ῥωμαίων καὶ Οὐννων. Ὁ δὲ γενόμενος Χριστιανὸς ῥῆξ τῶν Οὐννων, ἀπαλθὼν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν, εὗρεν τὸν ἴδιον ἀδελφόν, καὶ διηγῆσατο αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως ἀγάπην καὶ φιλοτιμίαν, καὶ ὅτι Χριστιανὸς γέγονεν, καὶ λαθῶν τὰ ἀγάλματα, ἃ εἶθοντο οἱ Οὐννοι, ταῦτα ἐχώνευσεν· ἦσαν γὰρ ἀργυρὰ καὶ ἡλεκτρινα ²⁹. Καὶ χολήσαντες οἱ Οὐννοι,

A praestantem militiae magistrum in Armenia instituit : Armenia quippe militiae magistrum nondum habuerat, sed duces et comites. Sub eo militaverunt Armeniorum copiae, utpote quae Armeniae partes et loca maxime nossent : adjuncti sunt eidem ex orientali exercitu numeri quatuor : ex quibus tota custodia praesidiumque ingens Romanis conflatum est. Sororem insuper Augustae Theodorae, nomine Cometo, eidem uxorem copulavit.

Hoc insuper anno mulier quaedam barbara ex Unnis, Saber vulgo nuncupatis, nomine Boarex, vidua, adductis secum Unnorum millibus centum, in Romanas partes transitit : haec amisso viro suo Balach Unnicis regionibus imperitabat. Duos vero reges ex alia Unnorum natione, quae partes interiores habitat, nomen uni Styrax et alteri Glones, a Casade Persarum rege ferendis sibi suppeliis, et Romanis bello vexandis accitos, et jam per regionem sibi subditam ad Persarum loca, cum millibus hominum viginti transitum habentes, armis illa exceptit, et in frustra concidit : et eorum quidem regum unum Styracem vocatum in bello comprehensum, vineulis alligatum, Cpolim imperatori misit : Glonem autem in pugna Interfecit. Ita demum armorum societatem et pacem cum imperatore Justiniano mulier perpetuo servavit.

Hoc etiam anno rex Unnorum Bosporo proximus, nomine Gordas, cum imperatore foedus habiturus accessit. Is Christianam religionem amplexus, baptismi lumine illustratus est, et ex lavacro ab imperatore susceptus : multisque subinde ab eo munibus acceptis, ad Romanos fines tutandos, et Bosporum civitatem, a bonum nummorum et pecuniarum 150 vice annualim penso tributo ita vocatam, armis propugnansam missus in propriam regionem secessit. Locavit autem et militum Romanorum numerum et tribunorum, ut custodirent civitatem propter Unnos, et bonum tributa exigent : magnum quippe in civitate Romanis enim Unnis commercium intercessit. Unnorum itaque rex factus Christianus, in propriam regionem reversus, fratri, quem illic offendit, imperatoris D humanitatem atque liberalitatem, seque Christia-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ Ἀρμενίους A. ¹⁷ στρατοῦ, στρατηλάτου A. ¹⁸ ἔξευξεν A, ἔξευσεν vulg. ¹⁹ τῶν ante λεγομένων add. ex A. ²⁰ Βωαρῆξ A. Βωαρῆξ a. ²¹ αὐτῆ A. αὐτῆ vulg. ²² ἐνδοτέρων A. ²³ ἡ αὐτῆ A, αὐτῆ vulg. ²⁴ αὐτῆ; add. ex A. ²⁵ Βοσπόρου A ubique. ²⁶ ἐκ τοῦ A, ἀντὶ τοῦ vulg. ²⁷ κατ' ἔτος] καθῆτος A, κατ' ἔθος vulg. ²⁸ lacuna nulla h. l. in codd. notatur. ²⁹ ἡλεκτριανὰ b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(40) Scribit Cedrenus κομητῶ.

(41) Cedrenus, Βαρῆς· virum ejus Μαλάχ· alterum regem Γλώην.

(42) Procopius, *De bello Persico*, lib. 1 : *Est Bosporus civitas maritima sinistrorsus Euxinum Pontum naviganti. Hinc Chersonesus iter diurnum 20 distans : in quorum medio Hanni cunctae possident. Bosporitae autem jam dudum liberi incidunt : ac Justinus nuper se permisere. Auator plura ad Justinianum secundum nomine Rhinotmetum.*

(43) Locus corruptus, vel lacunosus Anastasii et Miscellae lectione interpolatur. Habet filia, locavit autem et militum Romanorum numerum et tri-

bunorum custodire civitatem, etc. reddo, ἔσθησεν δὲ καὶ ἀριθμὸν Ῥωμαίων καὶ τριβούτων φυλάττειν τὴν πόλιν. Cedrenus, corruptam hujusmodi codicem nactus, ab his recludendis deflexit. — Supplenda lacuna ex Anastasio, uti supplevit P. Goar ; sed ἀντὶ τοῦ, τριβούτων, reponendum, τριβούτων. Non enim tribunorum gregem, sed unum unī urbi oportuit esse praefectum ; quem et postmodum Dalmatium nomine occisum memorat ab Unnis gentilibus. Male ergo exscriptus et expressus error, quem nolim Anastasii, sed oscitantis antiquarii. Com-

num factum esse narravit. Ad hæc direpta undequaque simulacra, quæ venerabantur Unni, cuncta conflavit: erant enim illa argentea, et electricina. Quamobrem ira succensit Unni, conjuratione cum ejus fratre excitata, in eum irruentes necem intulerunt, et fratrem ejus Muagerem creaverunt regem. Veriti porro, ne pœnas et regem occisum expeterent Romani, in civitatem Bosporum convolarunt quantocius, et tribunum Dalmatium præsidariosque milites interfecerunt. His imperator auditis, misit Joannem exconsulem, Joannis Scythæ nepotem, patricii Rusii filium, cum numerosis Scytharum copiis, qui adjuncto sibi per terrestre iter et Odysopolim Godilla et Badurio duce, adversus eos movit exercitum. Hoc nuntio territi Unni, fuga arrepta, disparuerunt: ex quo pax Bosporo restituta, locuaque a Romanis omni depulso timore occupatus. Cæterum imperator Justinianus omnes hæreticis ecclesias abstulit, quas reddidit orthodoxis, præter eas quæ Arianorum Exocionitarum fuere. Constitutiones quoque promulgavit de episcopis, œconomis, orphanotrophis et xenodochis, ne videlicet jus legendi aut testandi haberent, nisi de iis, quæ antequam officio præficerentur, in suis facultatibus habuerant, et de quibus testari potuerant: ex quo vero administrandi munus iniissent, ea testamento legendi nullam obtinerent potestatem, sed cuncta illorum bona sacra domus hæreditario jure acciperet. Postea idem ille imperator balneum publicum, quod est ad Dagisthenem, ab Anastasio quondam inchoatam, absolvit: in medio vero aræ vel atrii spatio ad IIII basilicam substrato capacissimam cisternam construxit.

A. C. 521. — 151 Hoc anno Esaias Rhodi, et C Alexander Diospoleos in Thracia episcopi, ceu turpi masculorum libidine notati, dignitate moti et ab imperatore gravi sunt subjecti supplicio. Resecta siquidem virili caule, per urbem ignominiose ducti sunt, vociferante præcone: *Episcopi venerandam dignitatem ne conspurcatis. Severas insuper in impudicos leges tulit, a quorum plurimis pœnas exegit. Antiquas etiam leges cunctas renovavit,*

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ συμβουλήν ποιήσαντες A. ²¹ Ἐγγονον A, Ἐγγονα vulg. ²² Γώσηαν A. ²³ ἀπὸ Ὁδ. A, καὶ Ὁδ. vulg. ²⁴ ἐκκλησίας τῶν A, ἐκκλ. ἐκ τῶν vulg. ²⁵ Ἐξαχιονιτῶν A a. ²⁶ διατίθενται — — ἄδειαν om. A. [ἢ διατίθενται] fort. τινὰ διατίθεσθαι. ²⁷ μεσάυλον A, μεσάυλον vulg. ²⁸ μεγάλην om. A. ²⁹ εὐρεθέντες add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Cedrenus, στοιγράφ.

(45) Cedrenus corrupte: τὸν τριβούνον Δαλματίας. Petavius quoque Cedrenum errantem secutus, *tribunum Dalmatiæ* reddidit *De doct. temp. lib. xiii, ad annum Justiniani 2.*

(46) Declarat Baronius ex Contio ad annum 527 num. 38 et 39.

(47) Arianos ecclesijs a Theodosio CP. spoliatos Ecclesiæ referunt monumenta. Extra urbem habitasse, et ἐξ οὗκ ὄντων Christum prædicantes ἐξουκοντητῶν promeruisse nomen memini me legisse apud Photium: nun tamen inde Ἐξωχιόνιον, aliis Ἐξαχιόνιον scriptum? Non ita, Ἐξωχιόνιον enim muri CP. pars fuit appellationem sortita, quod extra eam Constantinij statua columnæ superposita videretur. Ita Codinus *De orig. CP.* apud Greiserum de Exocinio et Arianis a loco vocatis, quod in illud translati fuissent. Socrates lib. v,

A συμποιήσαντες ²⁰ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀπελθόντες ἔσφαξαν αὐτόν· καὶ ἐποίησαν ῥήγα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Μουαγέρην (44). Καὶ φοβηθέντες μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι, ἤλθον ἀφ᾽ ἡνῆς ἐν τῇ Βοσπόρῳ πόλει, καὶ ἐφόνευσαν τὸν τριβούνον Δαλματίου (45), καὶ τοὺς στρατιώτας. Καὶ ἀκούσας ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν τὸν ἀπὸ ὑπάτων Ἰωάννην, τὸν Ἐγγονον ²¹ Ἰωάννου τοῦ Σκυθοῦ, υἱὸν δὲ τοῦ πατρικίου Ρουφίνου, μετὰ βοηθείας Σκυθικῆς πολλῆς, καὶ ἐστράτευσεν κατ' αὐτῶν, ἕνα καὶ Γωδίλλαν ²² διὰ γῆς ἀπὸ Ὀδυσσοπόλεως ²³ καὶ Βαδοῦριον στρατηγόν. Καὶ ἀκούσαντες οἱ Οὐνοὶ ἔφυγον ἀφανεῖς γενόμενοι. Καὶ γέγονεν εἰρήνη ἐν Βοσπόρῳ, καὶ ἐκράτησαν αὐτὴν οἱ Ῥωμαῖοι ἀφ᾽ ὁδῶς. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς (46) ἀπέπασεν πάσας τὰς ἐκκλησίας τῶν ²⁴ αἰρετικῶν, καὶ ἀπέδωκεν αὐτάς τοις ὀρθοδόξοις διχα τῶν Ἐξωχιονιτῶν ²⁵ Ἀρειανῶν (47). Ἐξεφώνησε δὲ τύπον (48) ὁ βασιλεὺς περὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ ὀρφανοτρόφων καὶ οἰκονόμων καὶ ξενοδόχων. ὥστε μὴ κληρονομεῖσθαι, εἰ μὴ ἂ πρὸ τοῦ γενέσθαι εἶχον ἐν ὑποστάσει εἰς ταῦτα ἕνα διατίθενται ²⁶· ἀφ' ἧς δὲ ὥρας προεχίρισθη, εἰς ταῦτα μὴ ἔχειν αὐτὸν ἄδειαν διατίθεσθαι, ἀλλὰ τὰ αὐτοῦ πάντα τὸν εὐαγῆ οἶκον κληρονομεῖν. Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς (49) ἐπέληψε καὶ τὸ δημόσιον λουτρὸν τὸ εἰς τὰ Δαγισθέου, ὃ ἤρξατο κτελεῖν Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸ μεσάυλον ²⁷ τῆς βασιλικῆς Ἰλλου κιστέρναν μεγάλην ²⁸ ἐποίησεν.

Postea idem ille imperator balneum publicum, quod est ad Dagisthenem, ab Anastasio quondam inchoatam, absolvit: in medio vero aræ vel atrii spatio ad IIII basilicam substrato capacissimam cisternam construxit.

A. M. 6021. — Τούτω τῷ ἔτει Ἡσαίας ἐπίσκοπος Ῥόδου καὶ Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος Διοσπόλεως τῆς Θράκης καθηρέθησαν, ὡς παιδερασταὶ εὐρεθέντες ²⁰, καὶ ἐτιμωρήθησαν δεινῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καυλοτομηθέντες καὶ πομπεύσαντες, τοῦ κήρυκος βούωντος· *Ἐπίσκοποι ὄντες τὸ τίμιον σχῆμα μὴ ἐνυθρίζετε.* Καὶ ἐξέθετο ὁ βασιλεὺς νόμους σφοδρούς (50) κατὰ τῶν ἀσελαγινόντων, καὶ πολλοὶ ἐτιμωρήθησαν. Καὶ ἐγένετο φόβος πολὺς καὶ ἀσφάλεια. Ἀνετίθειεν δὲ ὁ

D cap. 7, et lin. vi, cap. 8, Chronicon Alexandr. pag. 704, in quo perperam ἀριθμοῦς vice Ἀρειανῶς legeris: et pag. 746 in Leone M. et ad unum Zenonis 11 de Athalarico Italiæ rege scribens. Georgius Alexandrinus in Vita Chrysostomi apud Photium pag. 250, Cedrenus editionis Regiæ pag. 480, Gyllius lib. iv, cap. 1.

(48) Anno imperii 2, et habetur lib. XLII, cap. De episcop. et clericis.

(49) Verba *Chronici Alexandr.* quod ad recipiendam Adriani conductic aquam, cisternam exstruxisse amplissimam subjungit. Cisternæ porro ædificium, non minus quam aulæ spatiosissimæ, columnis, fornicibus, parietibus, tectis, porticibus, valvis, adytis et gradibus instauratum fuisse edocent plurima hujusmodi antiquitatis monumenta in monasteriis et locis publicis adhuc exstantia.

(50) Novella est 77, de qua Agathias, lib. v.

βασιλεὺς (51) πάντα τοὺς παλαιούς νόμους³⁹ ποιήσας A
μονοβιβλον, καὶ καλέσας οὐτὸ τὰς⁴⁰ Νεωρὰς διατά-
ξεις, ἐν αἷς οὐ καταδέχεται τὸν ἄρχοντα ἐν οἷς ἄρχει⁴¹
τόποι; ἀγοράζειν κτήμα, ἢ κτερίζειν αἶκον, ἢ κληρονομαί-
νεν πρόσωπον, εἰ μὴ τις συγγενὴς αὐτῷ ὑπάρχει.

Τῷ αὐτῷ ἔτι μηνὶ Νομβρίῳ κθ' (52), ὥρα γ',
ἡμέρα δ' Ἰνδικτιώνος ζ' ἔπαθεν ὑπὸ θεομηγίας πάλιν
Ἀντιόχεια ἡ μεγάλη μετὰ δύο ἔτη τοῦ πρὸ αὐτοῦ⁴²
πάθους. Καὶ ἐγένετο σεισμὸς μέγας ἐπὶ ὄραν μίαν,
καὶ βρυγμὸς⁴³ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φοβερός· καὶ ἔπεσαν⁴⁴
πάντα τὰ κτισθέντα ἕως ἐδάφους καὶ τὰ τελεῖα, καὶ ἐκ
τῶν μὴ πεσόντων παλαιῶν κτισμάτων ἐν τῷ πρώτῳ
σεισμῷ κατηνέχθησαν νῦν· καὶ πᾶσα εὐπρέπεια ἡ
γενομένη ἐν τῇ πόλει ἐκ τε τῶν τοῦ βασιλέως φι-
λοτιμιῶν, καὶ ὧν ἐξ ἰδίων οἱ καλεῖται ψυχοδόμησαν,
πάντα κατέπεσον. Ταῦτα μαθοῦσαι αἱ πλησιάζουσαι B
πόλεις μετὰ πένθους ἐλιτάνευον. Ἀπέθανον δὲ καὶ ἐν
ταύτῃ τῇ πτώσει⁴⁵ χιλιάδες τέσσαρες καὶ ὀκτακῆσοι
ἔδομηκοντα. Οἱ δὲ σωθέντες ἔφυγον εἰς τὰς ἄλλας
πόλεις, καὶ εἰς τὰ ὄρη ἐν καλύβαις ὄκουν. Γέγονε δὲ
καὶ χειμῶν μέγας καὶ βαρύτερος· καὶ ἐλιτάνευον οἱ
ἀσμείναντες πάντες ἀνυπόλητοι, κλαίοντες, καὶ
μικτοῦντες⁴⁶ ἑαυτοὺς κρηναί; εἰς τὰς⁴⁷ χιόνας, κρά-
ζοντες τὸ, Κύριε, ἐλέησον. Ἐφάνη δὲ ἐν ὀράματι
τινι θεοσεβεί ἄνθρωπῳ, ὥστε εἰπεῖν πᾶσι τοῖς ὑπο-
λειφθεῖσιν, ἵνα ὑπεργράψωσι⁴⁸ εἰς τὰ ὑπέρθυρα αὐ-
τῶν· Χριστὸς μεθ' ἡμῶν, στήτε. Καὶ τοῦτου γενο-
μένου, ἔστη ἡ ὄρη τοῦ Θεοῦ. Καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς
καὶ ἡ Αὐγούστα (53) πολλὰ ἐδωρήσαντο χρήματα εἰς
ἀναγένωσιν καὶ οἰκοδομήν⁴⁹ τῆς Ἀντιοχείων πόλεως,
καὶ μετωνόμασεν⁵⁰ αὐτὴν Θεούπολιν. Ἐν δὲ τῇ κα'
τοῦ Μαρτίου (54) μηνὸς τῆς ἑβδόμης Ἰνδικτιώνος
ἐπέβρυξεν Ἀλαμούνδαρος⁵¹ ὁ Ζεκιχῆς ὁ βασιλεὺς
τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἐπραΐδευεν τὴν πρώτην Συρίαν
ἕως τῶν ὄρων Ἀντιοχείας, εἰ;⁵² τὸ λεγόμενον Λί-
ταργον⁵³ καὶ Σκαφαθῶν τῶν κτημάτων. Καὶ ἐφό-
νευε πολλοὺς, καὶ ἔκαυσε τὰ ἔξω Χαλικηδόνος, καὶ
τὸ Σέρμιον κτήμα, καὶ τὴν κυνήϊαν χώραν. Καὶ
ἀκούσαντες οἱ ἔξαρχοι τῶν Ῥωμαίων ἐξῆλθον κατ'
αὐτοῦ. Καὶ γνόντες οἱ Σαρακηνοὶ σὺν τοῖς Πέρσαις
λαθόντες τὴν πραιδαν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους διὰ τοῦ
ἐσωτέρου λιμανοῦ ἔφυγον. Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ
τῆς αὐτῆς ζ' ἐπινημήσεως⁵⁴ κατέλαβεν βοήθεια
στρατοῦ πεμφθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ παρ' ἡ, καὶ
ἐκ Φρυγίας τῶν λεγομένων Λυκοκρανιτῶν (55)· καὶ

lisque volumen in unum collectis, novellas consti-
tutiones nuncupavit. Iis cavet, ne praefectus, ubi
gerit praefecturam, ibi vel possessionem emat, vel
construat domum, vel peregrini, nisi forte sit ei
conjunctus affinitate, haereditatem adeat.

Eodem anno, mensis Novembris die nono supra
vigesimum, hora diei tertia, feria quarta, indictione
septima, biennio post superiorem cladem, Antio-
chia magna civitas plagae caelitus illatae damnum
iterum passa est. Ingens quippe terrae motus per
horam continuam duravit, atque horrendus omni-
nino mugitus e caelo auditus, et cuncta prorsus aedi-
ficia ad terram usque prostrata, urbis quoque
moenia diruta, quaeque substitant in priori
terrae motu veteres constructiones, eae nunc omnes
funditus eversae. Denique quidquid tam impe-
ratorum liberalitate, quam privatis civium sum-
ptibus urbi conciliatum fuerat ornatus atque
decoris, id tum omne defectum in terram. His
perceptis, vicinae civitates in luctum et publicas
supplicationes effusae. Ea vero clade hominum
quatuor millia et septuaginta supra octingentos
periere: qui periculo servati, in alias civitates
migravere, vel in montibus sub tuguriis habita-
vere. Haec asperrima et frigidissima hiems secuta
est, et processiones cum precibus agebant, qui
remanserant civitatis incolae, excalceati, ejulantes,
et pronos se per nivem demittentes, crebris voci-
bus, Domine, miserere, inclamantes. Demum reli-
gioso cuidam viro per visum revelatum est, omni-
bus qui superfuerant ediceret, uti superioribus
domorum liminibus inscriberent: *Christus nobis-
cum, state*. Eo facto ira Dei pacata est. Porro im-
perator atque Augusta magnas iterum pecunias in
Antiochenae civitatis instaurationem insumperunt,
et mutato nomine Theopolim nuncupatam volue-
runt. Die vero Martii vicesimo primo, septima
indictione, Alamundarus Zecices Saracenorum re-
gulus, irruptione facta, primam Syriam depopu-
latus est usque ad ipsius Antiochiae loca contermina,
ad Litargum dictum et Scaphatenses
possessiones: multosque occidit, incenditque Chal-
cedonis suburbia, et Sermium praedium, atque
D Cynegiam regionem. Haec audientes Romanorum
152 optimates armati processerunt obviam: quo

VARIÆ LECTIONES.

³⁹ τοὺς πολεμικούς νόμους e. ⁴⁰ τὰς add. ex A. ⁴¹ ἐν οἷς ἂν ἄρχῃ a. ⁴² αὐτοῦ] αὐτῆς A a. ⁴³ βρυ-
γμὸς A. βομβὸς vulg. ⁴⁴ ἔπεσαν A. ⁴⁵ πτώσει] πόλει e. ⁴⁶ βίπτοντες A. ⁴⁷ τὰς a. τοὺς vulg. ⁴⁸ ἐπι-
γράφωσι A. ⁴⁹ οἰκοδομήν] ἀνακαινισμόν e. ⁵⁰ μετωνόμασεν A alii, αὐτωνόμασεν vulg. ⁵¹ Σαλαμούνδα-
ρος A. ⁵² εἰς add. ex A. ⁵³ Λιταργῶ A. ⁵⁴ ἐπινημήσεως] Ἰνδικτιώνος A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(51) Ita Chron. Alexand.: Τούτῳ τῷ ἔτι Τοῦ-
σιναιανὸς κώδιξ ἀνευώθη, καὶ ἐκελεύσθη αὐθεντεῖ-
σθαι, ἀπὸ τῆς πρὸ ις' καλανδῶν Ἀπριλλίων τῆς
ἐπιστάσεως ζ' ἐπινημήσεως· *Hoc anno codex Justi-
niani renovatus est, et publica auctoritate probatus*
xvi Kal. April. currentis 7 indict. Anno quarto
duntaxat promulgatum scribit Marcellinus.

(52) Contraxit hanc de terrae motu Antiocheno
historiam Evagrius lib. iv, cap. 6.

(53) Reparatam Antiochiam describit Procopius,

De aedif. Justiniani, lib. II.

(54) De locis Antiochenis bello vexandis consi-
lium Alamundari habes apud Procopium lib. I, *De*
bello Persico, paulo post medium, ejus incursionem
paulo inferius: verum post victos a Romanis Per-
sas, quod anno sequente Theophanes narrat, eam
expeditionem susceptam exponit Procopius.

(55) Quibus lupus in galea foret insigne, vel quo-
rum galea lupi capite ornaretur.

cognito Saraceni prædam atque captivos secum abducentes per interiorē limitem una cum Persis aufugerunt. Mense porro Aprili ejusdem septimæ indictionis copiarum auxiliares ab imperatore summissæ advenerunt pedestri itinere, et ex Phrygia qui Lycocranitæ nuncupantur : et revocato Hypatio patricio Secundino, magistrum militiæ præfecit in Oriente Belisarium. Duodecimo vero Mait Hermogenes magister vir litteratus, ad Persarum regem ab imperatore Justiniano legatus de pace habenda missus, Antiochiam pervenit. Junio deinde mense Samaritæ et Judæi Palæstinam incolentes, Juliano quodam in regem coronato, motisque in Christianos armis, rapinas, cædes, incendia adversus eos excitaverunt : quos Deus in Justiniani manus tradidit, adeo ut delictis omnibus Julianum tyrannum capite obtruncarit. Chosroes autem Persarum rex Hermogenem magistrum de pace habenda tractatum habiturum cum donis accedentem suscepit : at Julio mense, fuit is ejusdem indictionis 7, muneribus acceptis, propositum de pace sermonem respuit, ita nimirum a profugis Samaritis persuasus, qui regionem suam et universam Palæstinam, utpote qui auxiliares copias Judæorum et Samaritarum quinquaginta millia haberent, proditione tradere pollicebantur. His confusus Chosroes, pacis conditionem non accepit, quinimo de Hierosolymis per istos potiundis cogitabat, urbe videlicet prædivito, quæ ianumera auri centenaria et ingentem pretiosorum lapidum congeriem penes se haberet. Prætextum vero cepitauri fodinas in montibus Armeniæ, utpote quæ talentum Romanis simul atque Persis olim, nunc autem solis Romanis penderent, atque alia quædam capita prætendens ad imperatorem scripsit. Cum vero id Samaritarum commentum esse compertum fuisset, redeuntes e Persia detenti sunt

A προσβάλετο ἡ στρατηγὸν ἡ (56) Ἀνατολῆς Βελισάριον διαβεβήμενος Ἰπάτιον τὸν πατρικίον Σεκουδίνου (57). Καὶ τῇ ιβ' τοῦ Μαίου μηνὸς εἰσῆλθεν ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἑρμογένης ὁ μάλιστα (58) ἀνὴρ σφοδρὸς, πρέσβυς ἀπολυθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Περσῶν περὶ εἰρήνης. Τῷ δὲ Ἰουνίῳ μηνὶ Σαμαρεῖται (59) καὶ Ἰουδαῖοι ἐν Παλαιστίνῃ βασιλέα Ἰουλιανὸν ἑῖνα ἔστησαν. Καὶ κατὰ Χριστιανῶν ὄπλα κινήσαντες, ἀρπαγὰς καὶ φόνους καὶ ἐμπυρισμοὺς κατὰ Χριστιανῶν ἐργάσαντο. Οὗς ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς χεῖρας Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἀνήλωσε πάντας, καὶ ἀπεκεφάλισεν τὸν εὐράννον Ἰουλιανόν. Κοσρῆς δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς δεξάμενος Ἑρμογένην μάλιστα μετὰ δώρων πρεσβεύοντα περὶ εἰρήνης, τῷ δὲ Ἰουνίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς ζ' Ἰνδικτιῶνος λαβὼν τὰ δῶρα, εἰρήνην οὐ καταδέξατο ποιῆσαι, ἀναπειθεὶς ὑπὸ Σαμαρειτῶν προσφυγόντων αὐτῷ, καὶ ὑποτιθεμένων αὐτῷ προδιδοῖναι τὴν χώραν αὐτῶν, πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, ὡς ἔχοντες καὶ συμμαχίαν Ἰουδαίου τε καὶ Σαμαρείταις χιλιάδας πενήκοντα. Τούτοις θεβήσας Κοσρῆς οὐ προσέλατο τὴν εἰρήνην, βουλόμενος καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ δι' αὐτῶν παραλαβεῖν ἔχουσαν χρυσοῦ ἀναρίθμητα κεντηνάρια, καὶ λίθειαν πολλήν. Ἀφορμὴν δὲ ἔβαλεν (60) περὶ τῶν χρυσορυχιῶν τῶν ἐν τοῖς ὄρεσιν Ἀρμενίας, ὡς πρῶτην ἀνὰ τάλαντα ἑπτακόσια τελοῦντων Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις (61), νῦν δὲ Ῥωμαίοις μόνους τελοῦντων ἑπτακόσια. Γνωσθέντος δὲ τοῦ δόγματος τῶν Σαμαρειτῶν, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ἐκ τῶν Περσῶν, ἐκρατήθησαν εἰς τὸ Ἀμμίδιον (62) ἦσαν δὲ Σαμαρεῖται ὀνομαστοὶ πάντες ἐκ τῶν εὐπόρων αὐτῶν· καὶ παρεδόθησαν τῷ στρατηλάτῃ Βελισάρῳ, καὶ ἐξετασθέντες ὁμολόγησαν πάντα.

ad Ammidium. Erant autem isti præcipui quinq̄ue

VARIE LECTIONES.

- ἡ προσβάλετο A, προσβάλετο vulg. ἡ στρατηγὸν A b, στρατηλάτην vulg. ἡ μάλιστα ὁ Σκύθης A.
 ἡ Ἰουλιανὸν τινα A, τινα Ἰουλ. vulg. ἡ ἀναπειθεὶς A, πειθεὶς vulg. ἡ προσέλατο A, προσέλατο vulg.
 ἡ καὶ add. ex A. ἡ λίθειαν] λίθειαν coll. et vulg. ἡ ἔβαλεν, fort. ἐλάθεν. ἡ τάλαντα A, τάλαντου vulg.
 ἡ τε add. ex A. ἡ τελοῦντες A b. ἡ ὀνομαστοὶ A, ὀνόματα vulg

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) A Justino jam creatum Belisarii comes et consiliarius testatur Procopius lib. 1, *De bello Persico*, et a Justiniano denuo institutum.

(57) Ita lego cunctis in codd. Mallem Σεκουδίνου. Secundini etenim filius erat Hypatius. Vide libri indicem verbo *Hypatius*. — Emend. Σεκουδίνου liquet ex sæpius repetitis de Hypatio Secundini filio, imperatoribus Anastasio et Justino, *Successorem dans Belisarium Hypatio Secundini patricii filio*. — Ἑρμογένης ὁ μάλιστα ὁ Σκύθης. Reg. Vox omissa notatione digna, ut homo Scythia ita sapiens fuerit. **COMBESIS.**

(58) Hermogenem quidem de pace legatum memorat Procopius : ejus tamen, ut et Belisarii, et ultro citroque a Persis et Romanis res gestas aliter enarrat : quare alios a Procopio auctores Theophanem secutum constat.

(59) Juliani historiam a Samaritanis in regem evocari refert Cyrillus in Vita S. Sabæ apud Surium die 3 Decembris. Alia eorum scelera habet Procopius, *De ædific. Justiniani*, orat. 5. Legendum *Chronicon Alexandrinum* ad præseutem annum.

(60) De istis aurifodinis Procopius medio libri 1 *De bello Persico* : *Tunc etiam Persarum loca in Persarmeniis Romani receperunt arcemque Bolum, ac Pharangium vocatam, unde aurum Persæ fodiunt, regique ferunt*. Et infra : *Inde Persarmeniarum fines incipiunt, ubi auri metallum est, quod Cabade concedente, quidam loci indigena nomine Symeones curabat : qui postquam Lazos, et Romanos in bello potentiores vidit, Cabadem redita pecuniarum priavit. Ideo et ipsum simul cum Pharangio Romanis tradens petiit, ut ipsi, remotis aliis, rem curarent. At illis nihil de metallo curantibus, tantum satis visum hostes hoc vectigal amisisse.*

(61) *Cum singula talenta Romanis ac Persis penderent*. Obscurior interpres, ac velut unum utriusque penderetur talentum, quod et Theophanis toti sententiæ adversatur, et iis quæ tradit Procopius l. 1 *De bello Persico*. **COMBESIS.**

(62) Ammodium locum a Dara stadiis 20 distantem, quo sibi Persæ et Romani primum occurrere, memorat citatus Procopius.

optimates, et inter cives potioribus valebant opibus; et in militia magistro Belisario traditi, et diligentius examinati, cuncta palam confessi sunt.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ ὁ βούξ Παλαιστίνης ἐποίησεν Ἀ ἔχθραν μετὰ τοῦ φυλάρχου τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους Σαρακηνῶν. Καὶ φοβηθεὶς ὁ φυλάρχος εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐσώτερον λιμανιόν ⁶⁷. Καὶ μαθὼν ὁ ⁶⁸ Ἀλαμούδαρος ἐπιβήσας, παρέλαβεν αὐτὸν καὶ ἐφόνευσεν. Καὶ λαβὼν τὰς γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, ὀπίστρεψεν. Καὶ μαθόντες οἱ δοῦκας τῆς Φοινίκης καὶ Ἀραβίας καὶ Μεσοποταμίας καὶ ὁ φυλάρχος ἐδίωξαν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἀκούσας ὁ Ἀλαμούδαρος ἐφυγεν εἰς τὰ Ἰνδικὰ μέρη, εἰς ἃ οὐδεὶς τῶν Ῥωμαίων εἰσῆλθὲν ποτε. Παρέλαβεν δὲ καὶ ⁶⁹ τὰς σκηνὰς αὐτοῦ ⁷⁰, καὶ ἤνεγκαν αἰχμαλωσίαν πολλὴν Σαρακηνῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν, καὶ βοῦς εὔρον Ῥωμαίους αἰχμαλώτους, καὶ καμήλους καὶ πρόβατά καὶ βόας καὶ πᾶσιν μέταξαν (65) καὶ ἱματισμῶν. Ἐκασσαν δὲ καὶ Β Παρασκευὰς κάστρα τέσσαρα· καὶ ὀπίστρεψαν μετὰ νύκτος μεγάλης.

A. M. 6022. — Τούτῳ εἰς τῆς η' ἐπιμεμήσως (66) ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ὡστυνιακὸς διωγμῶν μέγαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἰατρῆς ἀιρέσεως (67), καὶ τὰς τούτων οὐσίας ἐδήμευσεν. Κατηγορήθη δὲ καὶ Μακεδόνιος ὁ ἀπὸ βεφερενδαρίων (68) καὶ Ἀσκληπιόδοτος ὁ ἀπὸ ἐπαρχῶν ⁷¹, ὅστις καὶ φοβηθεὶς ἐπίστευσεν ⁷² καὶ ἀπέθανεν (69)· καὶ Πηγάσιος ὁ

Hoc etiam anno Palaestinae dux inimicitias cum Saracenorum Romanis subditorum tribuno suscepit: quo exterritus tribunus in interiorem limitem se recepit. Quod cum rescisset Alamundarus, irruptione facta, tenuit eum et morte damnavit: captisque uxoribus et filiis ejus, reversus est. Ea re audita, Phoeniciae, Arabiae et Mesopotamiae duces, nec non ipse Saracenorum tribunus ipsum a tergo insecuti sunt: quo cogito, ad Indiae partes, quas Romanorum nullus hucusque penetravit, Alamundarus fugit. Ejus itaque tentoria dirperunt, et Saracenorum virorum, mulierum et puerorum **153** innumeram multitudinem abduxerunt captivam, et quos reperere Romanos captivitate oppressos, camelos, oves bovesque, necnon sericorum florum copiam ingentem vestesque plurimas secum tolerant. Castris quoque Persarum quatuor succenderunt igni, et cum praecleara victoria regressi sunt.

A. C. 522. — Hoc anno, qui octavae indictionis, adversus gentiles et haeresim omnem Justinianus imperator persecutionem movit, et eorum facultates terario publico addixit. Tunc accusatus est Macedonius exreferendarius et Asclepiodotus ex praefectis, qui metu pulsus fidem amplexus est et obit mortem: Pegasus etiam cum filiis inter pro-

VARIAE LECTIONES.

⁶⁷ Λιμητῶν codd. et vulg. ⁶⁸ ὁ add. ex A. ⁶⁹ καὶ prius add. ex A b. ⁷⁰ αὐτοῦ A b, αὐτῶν vulg. ⁷¹ ἐπαρχῶν A b, ὑπάρχων vulg. ⁷² ἐπίστευσεν] ἐπίτησεν A; neutrum verum esse videtur.

JAC. GOARI NOTÆ.

(65) Personam Graeci recentiores dicunt ὄνομα, quod aequaeque nomine dignoscatur. Ὅνομαται quoque in plurali idem significat: Ἀδύ, τρεῖς ὀνόματα, *duæ, tres personæ*.

(64) Saracenicarum tribunalum ducem istum Romanis amicium Aretham Alamundari perpetuum hostem fuisse indubium. De utriusque bellis Procopius, lib. 1 *De bello Persico* post medium, et paulo ante finem lib. II.

(65) Recentioribus Graecis est *sericum*: de qua voce Moursius et euchologium. Corruptius τὸ μέταξιν pronuntiant.

(66) Coss. Lampadio et Oreste, qua indictione quartum Justiniani annum in tertium a Theophane notatum, incidentem numerat Baronius.

(67) Exstat lib. 1, cap. *De haeret. et Manichæis*, et Samar. tit. 8, tum etiam iis omnibus sanctionibus, quibus aut fidem pientissimus ille imperator satagebat firmandam, aut haereses convellendas curabat. Porro quod spectat delendas idololatriæ reliquias, Blenniyas, et Nobatas extremos Ægypti populos Persici belli tempore, ut Baronio placet, quarto imperii anno, qui Theophani, Marcellino, et *Chronico Alexandrino* tertius, et Lampadii et Orestis primo consulatu insignis, relicto profanæ gentilitatis ritu, ad verum Dei cultum a Justiniano traductos, scripto confirmat Procopius de bello memorato, lib. 1, non longe a fine, et *De ædific. Justiniani*, orat. 6, alios ejus ope ad fidem vocatos. Quoniam vero in gentiliis numerum Samaritanos Epiphanius recenset, ubi de eorum hæresi; Justinianicæ quoque codicis sancta hæreticos perstringentia, Samaritanos quoque percellunt; et *Chronicon Alexandrinum*, enarrato Samaritanorum tumultu, haud remota ab iis, quæ hic Theophanes recenset, eorum

C videlicet quosdam suo metuentes urgente necessitate ad Christianam religionem se contulisse, ac propter severitatem legum et magistratum ὑπόουλως καὶ κακούργως Christianos se mentiri, vero tamen in hanc et illam partem ἐπαμφοτερότερον, inflecti, imo præsides ipsos ac provinciarum rectores Σαμαριτίζεω, ut suas partes inirent, persuasisse, memorat: certo cum anno præcedente Samaritanorum rebellionem, et pœnam auctor retulerit, eos æquitate legum coercitos demonstrare debuit, cum maxime non in gentiles, sed in Samaritanos promulgata Justinianei codicis occurrant decreta, quibus curialibus coguntur subire onera, simulque a curialibus privilegiis (quod πολιτεύεσθαι inferius exponit Theophanes) removeret, novel. 45. Τῶν Ἑλλήνων voce alios quam Samaritanos, aut cum gentilibus eos Theophanem indicare voluisse, mihi facile persuaserim.

(68) *Responsionibus imperatoris præerat continuo eidem supplicantium preces nantians; referendarium Latini hoc munus appellant*: Procopius, lib. II, *De bello Persico*.

(69) Sic edita ex Regio, ex quo emendatum in marg. in Peyr. at plane vitiose. Quam enim hæc habent, *timore correptus credidit, et interit?* num enim fides sic gignitur, aut parit mortem? Barb. ἐπίπυσον, quod esset, levi velut avicula sublato clamore, pipiens timore mortuus est. Sic enim subito quis graviore metu percussus, voce tremula faucibus erumpentæ, animam agat. Peyr. ἐπίπυσσε, sique emendatum in Bar. utique ex Vatt. Quid si ἐπίπνησε, cecidit, et mortuus est? nihil familiarius, quam ut metu corrumpens quis subito moriatur. Nec aliud puto voluisse Theophanem. COMBERTS.

credendum examinatus est : Phocas etiam patricius A Crateri filius, et Thomas quæstor, et alii plures comprehensi : quod maximum omnibus timorem incussit. Imperator autem solos Christianos, eosque recta in fide probatos, ad communia et curialia munera sustinenda admitti, gentiles et hæreticos ab eis anoveri lata lege sanxit; iisdem vero trimestre tempus ineundæ resipiscentiæ terminum ultimum præscripsit. Porro mense Martio ejusdem indictionis Hermogenes exconsularis et magister, necnon Rufinus exmagister militiæ et patricius Antiochia digressi, et legatorum munere fungentes Persiam versus profecti, Daras cum pervenissent, regi Persarum, ut se ad colloquium exciperet, denuntiaverunt. Dum vero subsistunt ad Daras, Belisarius Orientalis militiæ magister una cum reliquis Romanis ducibus urbi quam proxime castra applicuit : qua re cognita, Meran Persarum regis supremus dux, ipseque regis filius, et cæteri Persarum duces cum innumeris copiis Nisibi collecti, acie omni in partes tres divisa, Junio mense memoratæ octavæ indictionis in eos irruerunt. Comperito periculo, Romanorum duces una cum magistro eductis ordine præclaro copiis, obviam in Persas iverunt, unde acre prælium conflictusque terribilis insecutus est. Cæsis itaque Persis, 154 et ad interfectionem profligatis, vexillum eorum tulerunt Romani : Meran vero regisque Persarum filius paucique admodum e prælio superstites fuga Nisibim contenderunt, præclara Romanis relicta victoria. Quod ubi Persarum rex agnovit, patricium Rufinum solum una cum Alexandro comite ad se accedere permisit : et insequenti mense Augusto eum convenientes, et ad invicem sæpius collocuti, firmatis speratæ pacis conditionibus, in pace secesserunt.

A. C. 525. — Romæ episcopi Bonifacii annus primus.

Hoc anno, mense Septembri, indictione noua, ingens et terribile astrum ad occidentalem cœli plagam visum, cometes nimirum, Lampadius dictus, in superiorem cœli partem radios fulguris in modum coruscantes emittens, ac per totos viginti dies perseverans : ex quo universales populorum tumul-

Ἡλιουπολίτης σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ ἐν προόδῳ ἐξητάσθησαν, καὶ Φωκῆς ὁ πατρικίος τοῦ Κρατεροῦ, καὶ ὁ κοιαιστῶρ (70) Θωμᾶς, καὶ ἄλλοι συνελήφθησαν· καὶ φόβος πολὺς ἐγένετο. Καὶ ἰδέσπειεν ὁ βασιλεὺς, ὥστε μὴ πολιτεύεσθαι τοὺς Ἑλληνίζοντας, μηδὲ τοὺς αἰρετικούς, εἰ μὴ μόνους ⁷² τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, δοὺς αὐτοῖς καὶ προθεσμίαν ἕως μηνῶν τριῶν πρὸς ἐπιστροφὴν. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνί (71) τῆς αὐτῆς ὀγδόης ⁷³ Ἰνδικτιῶνος ἐν Ἀντιοχείᾳ ὁ Ἐρμογένης ὁ ἀπὸ ὑπάτων μάγιστρος καὶ Ρουφίνος ὁ ἀπὸ στρατηλατῶν πατρικίος ἐπὶ τὰ Περσικὰ μέρη ἀπερχόμενοι πρᾶσθεται, καὶ φθάσαντες εἰς τὸ Δαρὰς, ἐμήνυσαν ⁷⁴ τῷ βασιλεὶ τῶν Περσῶν τοῦ δέξασθαι καὶ αὐτούς. Καὶ ἐν τῷ διαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸ Δαρὰς ἄμα Βελισαρίῳ τῷ στρατηλάτῃ τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τῶν λοιπῶν ἐξάρχων Ῥωμαίων, καὶ ἀπικνουμένων αὐτῶν πρὸ μικροῦ τῆς πόλεως (72), μαθὼν ὁ Μηράν ⁷⁵ πρωτοστράτηγος τοῦ Περσῶν βασιλέως σὺν τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως, καὶ τοῖς λοιποῖς στρατηγοῖς ⁷⁶ τῆς Περσίδος, συνηγμένοι ἐν τῷ Νιτζιβίῳ ⁷⁷ μετὰ Περσικῆς δυνάμεως πολλῆς τῷ Ἰουλίῳ μηνί τῆς Ἰνδικτιῶνος ἧ', ἐπέβριψαν ⁷⁸ αὐτοῖς μερσαντες ⁷⁹ τὸ Ἰβσον πλῆθος εἰς τρία τάγματα. Καὶ τοῦτο γνόντες οἱ στρατηγοὶ Ῥωμαίων σὺν τῷ μάγιστρῳ καλῶς στρατηγήσαντες, ὕρμησαν κατὰ τῶν ⁸⁰ Περσῶν, καὶ ἐγένετο πόλεμος μέγας καὶ συμβολῆ φοβερά. Καὶ ἔκοφανοῖ ⁸¹ Ῥωμαῖοι τοὺς Πέρσας, καὶ ἀπέκλεισαν ⁸² αὐτοὺς ἐπ' ἀραντες καὶ τὸ βάνδον (73) αὐτῶν. Ὁ δὲ Μηράν καὶ ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως Περσῶν καὶ ὀλίγοι ἐκ τῶν περισωθέντων κατέφυγον εἰς τὸ Νιτζιβίος ⁸³· καὶ ἐνίκησαν οἱ Ῥωμαῖοι νίκην μεγάλην. Γινούς δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἐπέτρεψεν ⁸⁴ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν τὸν πατρικίον Ρουφίνον μόνον ἄμα τῷ κόμητι Ἀλεξάνδρῳ. Καὶ τῷ Αὐγούστῳ μηνί εἰσῆλθον ⁸⁵ πρὸς αὐτὸν, καὶ πολλὰ διαλεχθέντες καὶ εἰρήνης πάκτα κατατυπώσαντες ⁸⁶ ἐξῆλθον ἐν εἰρήνῃ.

A. M. 6025. — Ῥώμης ἐπισκόπου Βοριφοῦλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνί Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος θ' ἐφάνη μέγας καὶ φοβερὸς ἀστήρ εἰς τὸ δυτικὸν μέρος κομήτης πύκτων ἐπὶ τὰ ἀνω τὰς αὐτοῦ ἀκτίνας ἀστραπτούσας, ὃν ἔλεγον Λαμπαδίαν, καὶ ἔμεινεν ἐπὶ εἴκοσι ἡμέρας λάμπων· καὶ ἐγένοντο κοσμικαὶ δημοκρατίαι (74) καὶ φόνοι. Ἐν δὲ τῇ συμπληρώσει

VARIE LECTIONES.

⁷² μόνον a. ⁷³ ὀγδόης add. ex A. ⁷⁴ ἐμήνυσαν — — Δαρὰς om. A. ⁷⁵ Μηράν A passim. ⁷⁶ τοῖς λοιποῖς στρατηγοῖς b, τῶν λοιπῶν στρατηγῶν vulg. ⁷⁷ Νιτζιβίως A. ⁷⁸ ἐπέβριψαν A, ἐπέβριψεν vulg. ⁷⁹ μερσαντες A b, μερσίας vulg. ⁸⁰ τῶν add. ex A b. ⁸¹ οἱ add. ex A. ⁸² ἀπέκλεισαν vulg. ⁸³ Νιτζιβίως A. ⁸⁴ ἐπέτρεψεν A, ἐτρέψεν vulg. ⁸⁵ εἰσῆλθον A, εἰσῆλθεν vulg. ⁸⁶ κατατυπώσαντες ἐξῆλθον ἐν εἰρήνῃ A, τυπώσαντες, ἐξῆλθεν εἰρήνῃ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) De bello Persico lib. 1 : Imperatoris Patricius, quem magistratum Romani quæstorem, Latini jurisconsultum vocant. Idem, De bello Vandalico, lib. 1, exercitus quæstor, sumptus dispensator vocatur.

(71) Romanorum legationem, pugnam, victoriam, Persarumque fugam, ac pacem tandem initam pluribus enarrat Procopius, qui Mirrhanem appellat, Μηράν hic scriptum. Magistratus seu dignitatis vocabulum : viri namque nomen Perozus fuit.

(72) Non procul a civitate Daras porta exercituum fossa munivisse Belisarium refert Procopius, quod voce ἀπληκσεύεν exprimit Theophaues.

(73) Procopius, De bello Vandalico, lib. II, Signum, quod Romani vandum vocant. Idem rursus, Omnium animosissimus inter ordines ducis ferre signum consuevit, quem bandophorum Romani vocant. Plura Meursius, et Lacerda in advers.

(74) Communem unam civitatis plebem, necnon etiam civitatis ejusdem populi partes et factiones diversas δημοσ significant. Hinc Βενέτων et Πρα-

τοῦ Νομβρίου μηνὸς καταλαβεν ὁ πατρίκιος 'Ρου-
 φίως ἐξ τῆς πρᾶσβιας τῶν Περσῶν πρὸς τὸν βασι-
 λεία 'Ιουστινιανὸν εἰρήνης πάκτα στοιχίσας (75)·
 ὄνεια δεξάμενος βασιλεὺς ἐχάρη⁸⁰ λίαν διὰ τὴν εἰ-
 ρήνην, καὶ ἡσμένισε⁸¹ τὰ στοιχηθέντα πάκτα, καὶ
 ἔτυχον εἰρήνης τὰ πράγματα ἀμφοτέρων.

A. M. 6024. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει πέμπτῳ ὄντι (76)
 τῆς βασιλείας 'Ιουστινιανοῦ μηνὶ 'Ιανουαρίῳ Ἰνδι-
 κτιῶνος δεκάτης γέγονεν τοῦ λεγομένου Νίκα ἡ
 ἀνταρσία (77). Καὶ ἔσπεσαν οἱ τῶν δῆμων εἰς βασι-
 λεία 'Υπάτιον τὸν συγγενῆ τοῦ βασιλέως 'Αναστα-
 σίου· καὶ ἑκαύθη πολὺ μέρος τῆς πόλεως, καὶ ἡ
 Μεγάλη ἐκκλησία, καὶ ἡ ἀγία Εἰρήνη, καὶ ὁ ξενὸν
 τοῦ Σαμφῶν, καὶ τὸ Αὐγουστῆον, καὶ τὸ προσκιῶ-
 νον (78) τῆς βασιλικῆς, καὶ ἡ Χαλκὴ τοῦ παλατίου.
 Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας, καὶ πολλοὶ τῶν εὐρεθέν-
 των ἐν τῷ λεγομένῳ Ἰππικῷ μετὰ 'Υπατίου, ὡς
 φασί, τριάκοντα πέντε χιλιάδες ἀπέθανον⁸². Γέγονεν
 δὲ ἡ ἀταξία τοῦ, Νίκα, τρόπῳ τοιοῦτῳ (79)· 'Αν-
 ελθόντα τὰ μέρη ἐν τῷ Ἰππικῷ, ἀνέκραξαν οἱ τῶν
 Πρασίνων· Ἄκτα (80). Διὰ Καλοπόδιον⁸¹ τὸν κου-

lus et cædes secutæ. Exeunte porro mense Novem-
 bri, patricius Rufinus sua ad Persas legatione fun-
 ctus, datis pacis conditionibus, ad imperatorem
 Justinianum reversus est : eum ob firmatam pacem
 excepit imperator gratissime, et fœderis initi pactas
 condiciones ex animo lætusque probavit : atque ita
 demum Romanorum et Persarum res optima pace
 politæ sunt.

A. C. 524. — Hoc anno, qui Justiniani imperii
 quintus, mense Januario, indictione decima, sedi-
 tio, cui nomen Nica, Vince, factum est, ortum
 habuit : popularesque tribus Hypatium Anastasii
 imperatoris consanguineum imperatorem corona-
 verunt : plurimaque urbis pars subinde incendium
 passa est, ut et Magna ecclesia, sanctæ Irenes
 templum, peregrinorum Sempsonis nomine hospiti-
 um, Augusteum, regiæ atrium columnis circuni-
 quaque ornatum, et Chalco palatii. Inde timor in-
 gens per urbem vagatus, plurimique eorum, qui una
 cum Hypatio in circo sunt reperti, ad triginta
 quinque hominum millia, ut narrant, interfecti.
 Seditio ista, quæ postmodum Nica, Vince, appel-
 lationem obtinuit, hoc pacto exorta est : Populi

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ ἐχάρη add. ex A. ⁸¹ ἡσμένισε A, ἡσμένησε vulg. ⁸² ἀπέθανον om. A e. ⁸¹ Καλοπόδιον A a, Καλα-
 πόδιον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

σίων δῆμος et δῆμοι, non in circo modo, sed et
 in civitate partes oppositæ. de quibus Balsamon
 supra in pag. 142, τῶν δῆμων κατεξουσιαζόντων
 ἐν ταῖς Ἰπποδρομίαις, populi factionibus potestatem
 omnem sibi vindicantibus in circo, etc. et δῆμαρ-
 χος, sive δῆμαρχος partis unius princeps fuit. Si-
 mocatta, lib. viii, cap. 7 : Τοὺς δῆμαρχοὺς ὁ αὐτο-
 κράτωρ εἰσκαλεσάμενος εἰς τὰ βασιλεία, οὗς διοικητὰς
 τῶν δῆμων ἐκθῆκεν τὸ πλῆθος ἀποκαλεῖν : Tribunos,
 quos populi administratores vulgus appellare solitum
 est, in palatium acciuit imp. Zonaras in Phoca : Ὁ
 Φωκᾶς τὴν γυναῖκα Αἰοντίαν Αὐγουστᾶν εὐθὺς ἀν-
 ηγόρευσε τῶν δῆμων παρόντων. Τότε διὰ τόπων ἐν
 οἷς ἴσταντο ἀμφιβολίας γενομένης τοῖς Πρασίνοις,
 καὶ τοῖς Βενέτοις, στασιάζειν ἤρξαντο κατ' ἀλλήλων.
 Πέμφας δὲ τινὰς ὁ Φωκᾶς κατασκευάζειν αὐτοῖς τὴν
 στάσιν ἐπέταξε. Ἐνθὺς οὖν τῶν σταλέντων τῶν τῶν
 Πρασίνων ὑβρίσαντος δῆμαρχον, καὶ τοῦτον ἐθρίσαν-
 τος, μὴ ἀνεγκόντας οἱ τοῦ δήμου τοῦτο, ἔκραζον·
 Leontiam uxorem Augustam presentibus factionibus
 statim renuntiavit. Tunc propter locorum dignitatem
 inter Prasinos et Venetos orta contentione tumultuari
 ad invicem cœperunt. Quibusdam vero missis, loca
 eis assignare Phocas conabatur. Missorum itaque
 quopiam Prasinae factionis ducem conviciis exci-
 piente ac eum impellente, factionis illius viri inju-
 riam non tolerandum rati, vociferabantur. Factionis
 cujusque viri δημότης, et δημοτεύειν qui eos in
 unum cogebant, dicebatur : δημοκρατία tandem
 unius in alteram partem pugna victoria. Procopius,
 De bello Persico lib. 1 : Populi δῆμοι in qua-
 libet civitate jamdudum in Prasinos et Venetos divisi
 erant (fallonia quidem nomina) quorum gratia inter
 spectiores, et pecunias erogare, et corpora diris
 cruciatibus affigere, denique ignominiosam oppelere
 mortem non dedignantur. Certant enim cum oppo-
 sito, non animadvertentes cujus gratia periculum
 subeant : nasciturque illis erga proximos inimicitia
 quædam nulla de causa, quæ nec generi, nec ne-
 cessitudini ulli parciit : apud hos vincere fuerit, si
 qua impietate in Deum utantur, si et leges, et res

publicæ violentur. Cujus scelerts participes quoque
 semine sunt, non solum ipsos sequentes viros, sed
 cum eis si oporteat in certamen descendentes, quan-
 vis alias in theatrum non veniant. Super quibus nihil
 ego satis habeo dicere, nisi morbum hunc esse animi
 communem, qui omnes civitates ac populos invasit.

(75) Pacem hoc anno depactam Theophanes,
 Jornandes, De regn. ac temp. succ. seditionis anno,
 qui insequens est, Marcellinus Justiniani 6, Proco-
 pius Persicum bellum annis 7 durasse affirmat.

(76) Ita Chronicon Alexandrinum, et Marcellini.

77) Procopius posita superius prosequens, Tunc
 magistratus, inquit, qui erat Byzantii, horum quos-
 dam, seditiosorum ad supplicium ducebat : reliqui
 vero simul convenientes rapiunt, ac in carcerem in-
 gressi eos, qui pari seditione, aut alia quavis turpi
 causa vincti erant, liberant ; ministros ac satellites
 magistratum sequentes interficiunt, etc. ignis tota
 urbe haud aliter quam a hostibus cernebatur, etc. Eva-
 grius, lib. iv, cap. 13 Procopii verba contrahens :
 Ἐπάγει, scribit, τὴν ἀνὰ τὸ Βυζάντιον γενομένην
 τῶν δημοτῶν στάσιν, ἣ προσηγορίαν τὸ σύνθεμα
 τῶν δῆμων δέδωκε· τὸ, Νίκα, γὰρ ἐπικλήν ποιοῦσαι
 τοῦτο τῶν δῆμων ἀλλήλοις συναφθέντων σύνθεμα
 δόντες τῆς ἐς ἀλλήλους γνώσεως. Adjicit seditionem
 popularium C.P. constatam, quæ nomen ex tessera
 populi accepit : quippe Vincas fuit propterea ap-
 pellata, quod populus inter se congressus, hanc tes-
 seram, Vincas, sibi præscripserit, quo alter ab
 altero internosceretur.

(78) Procopius interpres, vestibulum ; infra,
 εἰσόδον τοῦ παλατίου.

(79) Imperfecto sâne, et obscuro penitus. Qui
 plenam et integram peractæ seditionis iustus re-
 quirit historiam, Procopium, lib. 1, De bello Per-
 sico, Chronicon Alexandrinum, et Marcellinum
 comitem ad hunc annum consulat.

(80) Ex publicis actis hæc deprompta Intelligit :
 vel potius, acta sunt hæc propter Calopodium spa-
 tharium.

factionibus ad circum collectis exclamaverunt A
 Prasini : *Acta*, propter Calopodium cubicularium
 et apatharium vociferati sunt Prasini : *Απὸς σὶβι*
plurimos, Justiniane Auguste : tu vincas. Injuriam
perpetior, o qui bonus unus es, nec eam amplius fero.
Novit Deus. 155 Vereor nominare, ne rem felicitis
geras, et ego ad periculum extremum deducar. —
 Respondit mandator : *Quis ille sit, non novi.* —
 Prasinorum factio : *Qui me opprimit, ter auguste,*
ad aurtorias officinas moratur. — Mandator : *Nullus*
injuriam vobis infert. — Prasini : *Unus solusque*
me injuria afficit, o Deipara, ne paria iniquitatis
capita repetat. — Mandator : *Quis ille sit, ignoramus.*
 — Prasini : *Tu solus novisti, ter auguste, quis me*
in hodiernam diem opprimit. — Mandator : *Si quis*
omnino ait, nescimus. — Prasini : *Calopodius spa-*
tharius ipse est qui me vexat, omnium Domine. —
 Mandator : *Nihil administrat Calopodius.* — Pra-
 sini : *Quiaquis illa fuerit, Judæ partem sibi compa-*
rabis : brevi rependet Deus illatæ injuriæ præmium.
 — Mandator : *Spectatum convenistis? an sorte contum-*
elliis optimates respersuri? — Prasini : *Qui inju-*
riam intulerit, Judæ sortem sortietur. — Mandator :
Quiescite tandem, Judæi, Manichæi, Samaritæ. —
 Prasini : *Judæos et Samaritas nuncupas? sit omni-*
bis vobis adjurix Deipara. — Mandator : *Quous-*
que vobis ipsis infausta precamini? — Prasini :
Anathema ceu Judæ, o domine, ei qui Dominum
non recta credere proficitur. — Mandator : *In unius*
nomine vos baptizari judeo. — Magna ad invicem
 contentione exclamaverunt Prasini, et vociferati C
 sunt : *Ut jussit, hauri aquam, in unius nomine bap-*
tizator. — Mandator : *Sane, nisi quietescatis, caput vobis*
tollo. — Prasini : *Singuli quique salutem sibi qua-*
erere incipiunt : et si quid afflictis proferamus, ne

βικευλάριον καὶ σπαθάριον, εἰ Πράσινοι· Ἔτη 22
 πολλὰ, Ἰουστινιανῆ Ἀθροῦστε· τοῦ βίχας 23 (81).
 Ἄδικοῦμαι, μόνος ἀγαθῶ, οὐ βαστάζω. Οἶδεν ὁ
 Θεὸς φοβοῦμαι ὀνομάσαι, μὴ πλεον εὐτυχησῆ (82)
 καὶ μέλλω κινδυνεύειν. — Μανδάτωρ (83)· Τίς
 ἔστιν, οὐκ οἶδα. — Ὁ πλεονεκτῶν με, τρισσῶ-
 γουστε, εἰς τὰ τζαγγάρια εὐρίσκειται (84). —
 Μανδάτωρ· Οὐδεὶς ὑμᾶς ἀδικεῖ. — Οἱ Πράσινοι·
 Εἰς καὶ μόνος ἀδικεῖ με, Θεοτόκε, μὴ ἀνακεφα-
 λίσῃ. — Μανδάτωρ· Τίς ἔστιν ἐκεῖνος, οὐκ οἶ-
 δαμεν. — Οἱ Πράσινοι· Σὺ καὶ μόνος οἶδας, τρισ-
 σῶγουστε, τίς πλεονεκτεῖ με σήμερον. — Μανδά-
 τωρ 24· Εἰ τίς ἐστὶν ἔστιν, οὐκ οἶδαμεν. — Οἱ Πρά-
 σινοι· Καλοπόδιος ὁ σπαθάριος ἀδικεῖ με, δεσποτα
 πάντων. — Μανδάτωρ· Οὐκ ἔχει πρᾶγμα Καλο-
 πόδιος. — Οἱ Πράσινοι· Εἰ τίς ποτέ ἐστιν, τὸν
 μόνον ποιήσει τοῦ Ἰούδα, ὁ Θεὸς ἀνταποδώσει
 ἀπὲρ ἀδικουμένη 25 με διὰ τάρχους. — Μανδάτωρ·
 Ὑμεῖς οὐκ ἀνέρχεσθε 26 εἰς τὸ θεωρῆσαι, εἰ μὴ
 εἰς τὸ 27 ὀβριζέειν τοὺς ἄρχοντας. — Οἱ Πράσινοι·
 Εἰ τίς δήποτε ἀδικεῖ με, τὸν μόνον ποιήσει τοῦ
 Ἰούδα. — Μανδάτωρ· Ἦσυχάσατε, Ἰουδαῖοι,
 Μανιχαῖοι 28 καὶ Σαμαριτίται. — Οἱ Πράσινοι·
 Ἰουδαίους καὶ Σαμαριτίτας ἀπεκαλεῖς; ἡ Θεο-
 τόκος μετὰ ἄλων 29. — Μανδάτωρ· Ἐὼς πότε
 ἐαυτοὺς καταρᾶσθε; — Οἱ Πράσινοι· Ἐἰ τίς οὐ
 λέγει, ὅτι ὀρθῶς πιστεύει, ὁ δεσπότης; ἀνάθεμα
 αὐτῷ, ὡς τῷ Ἰούδα. — Μανδάτωρ· Ἐγὼ ὑμῖν
 λέγω εἰς ἓνα βαπτίζεσθαι 30. — Οἱ δὲ Πράσινοι ἀν-
 εδῆσαν ἐπὶ τὰ ἀλλήλων, καὶ ἔκραζον· Ὡς ἐκέλευ-
 σεν, ἄτλας 31, εἰς ἓνα βαπτίζομαι 32 (85). — Μανδά-
 τωρ· Ὅντως εἰ μὴ ἡσυχάσατε 33, ἀποκεφαλίσω
 ὑμᾶς. — Οἱ Πράσινοι· Ἐκαστος σπεύδει ἀρχὴν
 κρατῆσαι, ἵνα σωθῆ· καὶ εἰ τι ἄν εἴπωμεν 34 ὀλι-
 γόμονοι, μὴ ἀγανακτήσῃ τὸ κράτος σου· τὸ γὰρ

VARIÆ LECTIONES.

22 Ἔτη] ἔτι Α. 23 fort. βίχας. 24 εἰ τις — πάντων — Μανδάτωρ om. Α. 25 ἀδικουμένη με Α, ἀδικουμένη μετὰ vulg. 26 ἀνέρχεσθε Α, ἐνέρχ. vulg. 27 μὴ τὸ Α e omisso εἰς. 28 Μανιχαῖς Α e. 29 μετὰ ἄλων τῶν Μανιχαίων α. 30 βαπτίζεσθαι Α f, fort. βαπτίζεσθε. 31 ἄτλας] Ἄντλας Α, utrumque obscurum. 32 βαπτίζεσθαι Α e. 33 ἡσυχάσατε Α, ἡσυχάσητε vulg. 34 εἰ τι ἄν εἴπωμεν Α, εἰ τε ἄν εἴπωμεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(81) Plebem CP. maximeque Prasinorum factionem Latine exclamasse, *Tu vincas*, non Græco Νίκα, verba præsentia confirmant ut credam. *Chronicon Alexandrinum* ponit, τοῦ βίχας.
 (82) *Ne felicitis illi cedat*; nempe Calopodio, D
 cujus occasione nata seditio. COMBESIS.
 (83) Suidas, et *Lexicon Regium* nis., πρῶθην, qui secreta explorat, et interrogat, vel etiam principis mandata ad populum refert, *præce*, imperatoris lingua; de quo abunde Rigaltius.
 (84) *Ænigmatica locutio*. Τζάγγας, et τζαγγία, οσσεῶ, sunt; a quibus opifex τζάγγας, sive τζαγγάρης, calcearius, σκουτεῦς, sutor; τζαγγάρια sutoria officina. Καλοπόδιος, pes ligneus, est, et exemplar, ad cuius mensuram et formam consuuntur calcei. Καλοπόδιος autem cubicularius Justiniani et spatharius erat is, de quo populi ad imperatorem quereke, quem cum aperte nominare nollet, φοβοῦμαι ὀνομάσαι nuper dixit, tacite subindicavit ejus nomen, allusione facta ad *calcearium* καλοπόδιον, dicens : Εἰς τὰ τζαγγάρια εὐρίσκειται. Aperte nomen ejusdem inferius pronuntiat. Καλοπόδιος; ὁ σπαθάριος ἀδικεῖ με.

(85) Sarcasmus, quo Manichæorum non in trinitate, sed in Deo solo baptizantium error, populo exprobratur. Placet tamen alia lectio, qua populo Manichæismus exprobratur : Εἰς ἓνα βαπτίζεσθε : *Unius nomine baptizamini*. — Buccard. et Goar acceperunt, ac si esset ἄντλα· *hauri, funde aquam*; aliud falsum magis; præsertim si vocem ἄντλα idem esse dicamus atque ἄντλα vel ἄντλος, quod est *sentinā; nautæa*, Plauto. Sic vero accepisse præconem, gravemque eo verbo injuriam sibi irrogatam sensisse, seu magis imperatori quem referebat, indicat iræ plena responsio, ac qua prius comminatur pœnam capitis, cum hæcenus in verbis, et conviciis stetisset disceptatio. — Ἐκαστος σπεύδει ἀρχὴν κρατῆσαι ἵνα σωθῆ, Alemani. quisque ambit imperium, etc. imo unius sit imperium oportet, ut omnes securi vivant. *Quisque salutem incipit consulere* : ut sit excusatio, tanquam coacti tumultuenter, impune in eos grassantibus Venetis, nec magistratu ulciscente; quin potius ipsos injuriam patientes ad pœnam deposcente. Eo enim collineat tota fabula. COMBESIS.

θεῖον πάντων ἀνάχεται. — Οἱ Πράσινοι· Ἐμεῖς ἄ
 λόγον ἔχοντες, αὐτοκράτορ', ἐνομιάζομεν ἄρτι
 πάντα τοῦ ἔστιν, ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν, οὐδὲ τὸ
 καλῶν, τρισάγουστε, οὐδὲ πολιτείας κατὰ
 εἰσῆσις, μίαν εἰς τὴν πόλιν προδέρχομαι, ὅτ' ἂν
 εἰς βορδὸν καθέλομαι· εἶθος⁹ μὴδὲ τότε,
 τρισάγουστε. — Μανδάτωρ· Ἐκαστος ἐλεύθερος
 ἔποι θέλει, ἀκινδύνως δημοσιεύει. — Οἱ Πράσινοι·
 Καὶ θαρρῶ ἐλευθερίας, καὶ ἐμφανίσει οὐ συγχω
 ροῦμαι· καὶ ἐάν ἔστιν ἐλεύθερος, ἔχει δὲ Πρα
 σίνω ὑπόληψιν, πάντως εἰς φανερόν κολάζεται.
 — Μανδάτωρ· Ἐτοιμοθάνατοι¹¹ οὐδὲ τῶν ψυχῶν
 ὁμῶν φειδίσθη; — Οἱ Πράσινοι· Ἐπαρθῆ τὸ χρῶμα
 τοῦτο, καὶ ἡ δίκη οὐ χρηματίζει, ἀνεξ τὸ φο
 ρεύσθαι (86)· καὶ ἄφες, κολαζόμεθα. Ἴδε πηγὴ
 βρύουσα, καὶ ὄσους θέλει, κόλαζε. Ἀληθῶς τὰ
 δύο ταῦτα οὐ φέρει ἀνθρωπίνῃ φύσει. Εἶθος¹²
 Σαββάτιος¹³ (87) μὴ ἐγεννήθη, ἔρα μὴδὲ νῦν
 ἔσχει φονέα. Εἰκότως¹⁴ (88) ἐκτός φόνος ἔστιν
 ὁ γινόμενος εἰς τὸ Ζεύγμα (89) τῇ πρώτῃ¹⁵, ἃς
 ἠδωρήσεν (90), καὶ τῇ δευτέρῃ ἐσφάγη. Δέσποτα
 πάντων. — Οἱ Βένετοι· Τοὺς¹⁶ φορεῖς ἔλου τοῦ
 σταδίου ὑμεῖς μόνοι ἔχετε. — Οἱ Πράσινοι· Πότε¹⁷
 σφάζεις, καὶ ἀποδημῆς; — Οἱ Βένετοι· Ἐν δὲ
 σφάζεις, καὶ διακίρεις. Τοὺς φορεῖς γὰρ τοῦ
 σταδίου ὑμεῖς μόνοι ἔχετε. — Οἱ Πράσινοι· Δέ
 σποτα Ἰουστινιανῶ, αὐτοῖς¹⁸ παρακαλοῦσιν, καὶ
 οὐδεὶς αὐτοὺς φορεύει¹⁹. Νοήσει ὁ θέλων²⁰, τὸν
 ξυλοπῶλῆν, τὸν εἰς τὸ Ζεύγμα, τίς ἐφόνευσεν,
 αὐτοκράτωρ; — Μανδάτωρ· Ὑμεῖς αὐτὸν ἐφο
 ρεύσατε. — Οἱ Πράσινοι· Τὸν νῦν τοῦ Ἐπαργάθου
 τίς ἐφόνευσεν, αὐτοκράτωρ; — Μανδάτωρ· Καὶ
 αὐτὸν ὁμαῖς ἐφονεύσατε· καὶ τοὺς Βένετους
 κλέψατε. — Οἱ Πράσινοι· Ἄρτι καὶ ἄρτι· Κύριε,
 ἐλέησον. Τυραννεῖται ἡ ἀλήθεια. Ἐθέλον ἀντι
 βαλεῖν²⁰ τοῖς λέγονσιν ἐκ Θεοῦ διοικῆσθαι τὰ
 πράγματα. Πόθεν αὕτη ἡ δυστυχία; — Μανδάτωρ·

A indignetur imperium tuum : ipse Deus omnes susti
 net patienter. -- Prasini : Nos cum jure queramus : ubi
 cuncta nunc propriis appellamus nominibus : ubi
 moretur ille, nescimus : palatium, ter auguste, vel
 reipublicæ status et administratio mihi ignota : utica
 via per urbem procedo, cum bordoni insideo : uti
 nam, ter auguste, ne tum quidem. — Mandator :
 Liber homo quilibet, quocunque vult, tuto atque im
 pune in publicum procedere potest. — Prasini : Li
 bertati confido : eam tamen manifestam reddere mihi
 non licet. Si quispiam liber est, de Prasinorum
 factione suspectus, omnino plectitur in manifesto.
 — Mandator : Pœnaril, surciferi, neque vitæ vestræ
 parcitis? — Prasini : Auferatur certe color iste,
 cessat prorsus a jure dicundo ipsa justitia : permittite,
 occidamur : per te liceat, morte plectamur. En jum
 scaturit fons sanguinis, tu, quos jubet, plecte. Certe
 duo hæc humanæ naturæ minime patitur, utinam
 Sabbatius nusquam fuisset natus, filium certe homici
 cidam non habuisset. Certe foris mane ad Zeugma
 patrata 156 est cædes, utinam insperisset majestas
 tua et vesperi tandem, omnium Domine, neci traditus
 fuisset. — Dixerunt Veneti : Vestri sunt omnes, iique
 soli, totius hujus stadii homicidæ. — Opposuerunt
 Prasini : Quandonam jugulas, et fugam arripis?
 — Veneti : Tu cædes admittis, ac insuper tumultum
 moves. Vestri sunt, iique soli per stadium homicidæ.
 — Prasini : Domine Justiniane, isti precibus instant,
 et nullus cædit. Hæc qui volet, intuebitur. Vendito
 rem lignorum ad Zeugma quis interfecit, o impera
 tor? — Mandator : Vos eum occidistis. — Prasini :
 Epagathi filium quis interfecit, o imperator? — Man
 dator : Vos etiam istum occidistis : et Venetos cri
 mine implicatis. — Prasini : Etiam nunc, etiam
 nunc, Domine Deus miserere, vis veritati infertur.
 Deum mundi res omnes moderari asserentibus oppo
 nerem me quam libenter. Quæ hæc calamitas? —

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ἡμεῖς om. A e. ⁷ αὐτοκράτορ add. ex A. ⁸ κατάστασιν vel καταστάσεις legendum videtur. ⁹ βορ
 δῶνν A. ¹⁰ εἶθος; ἡθος A e, εἶθους a, omnia incerta. ¹¹ ἐτοιμοθάνατοι A a, ἐτοιμοθινατοι vulg. ¹² ἴθους
 A f, εἶθος a. ¹³ Σαββάτιος A a, Σαββάτιος vulg. ¹⁴ εἰκότως ἐκτός A, εἰκοστόν ἔτος vulg. ¹⁵ πρώτῃ, ἃς |
 πρώτας A a. ¹⁶ τοὺς φόνους διου τοῦ Ἰσφαγέου a. ¹⁷ τότε A. ¹⁸ αὐτοῖς e f, νοήσει e, φονεύει f, νοήσῃ
 vulg. om. A. ¹⁹ ὁ θέλων A f, ὁ μὴ θέλων vulg. ²⁰ ἀντιβάλλαι A z.

JAC. GOARI NOTÆ.

(86) A cædibus abstinere; sive etiam. cædes com
 pesce. Καὶ ἄφες, κολαζόμεθα, ac sine, punimur : id
 est, pœnam quam jure irrogas, non detrectamus.
 Sequentia ut hæreant, ἴδε πηγὴ βρύουσα, καὶ ὄσους
 θέλει κόλαζε, ironice dicta velim, alludendo ad
 cædem ea die patratalam ad Zeugma. En fons sca
 turis; tu, quos lubet, plecte, nulla cædis habita
 ratione, adhucque stillantis cruoris, pro libito
 pœnas inflige. Hoc enim est quod aiunt, neminem
 posse ferre. Sabbatius, quem nec fuisse pœcautur
 Prasini, pater est Justiniani, COMBESIS.
 (87) Sabbatius Justiniani pater. Procopius in
 Anecdosis in contrarium alia confingit : principem
 a Procopil calumniis vindicari Gabriel Trivorius in
 Observat. apologetica ipsius Justiniani.
 (88) Barb. Peyr. etc. sic plane : ut sit approbatio
 execrationis in Justinianum jactatæ. Tum sequatur
 ejus ratio, ἔτος φόνος ἔστιν, sexta cædes est, etc.
 Majorem vim habet quod legit Aleman, εικοστὸς
 ἔτος, sexta supra vigesimam : sed essent produ

D cendi codd. Vitiosa sunt quæ P. Goar representat
 ex Reg., nisi ea ipsa sunt quæ Aleman. levi litte
 rarum mutatione, quod et placet. COMBESIS.
 (89) Origines CP. adhuc ms. : Τὸ καλούμενον
 Ζεύγμα, ὁπότεν ἐκομίσθη τὸ σῶμα τοῦ πρωτομάρ
 τυρος Στεφάνου ἐκείσε ἐζαυθῆσαν μούλαι, καὶ ἔραν
 τὸ σῶμα ἕως Κωνσταντιναιῶν· καὶ οὕτως ἐκλήθη
 Ζεύγμα : Zeugma locus tictus est, quod quando de
 latum est protomartyris corpus, in eo jugo aris
 sint mulæ, et tulerunt corpus usque ad Constantinianus : atque ita locus Zeugma vocatus est.
 (90) Ἄς [ἄφες] particula exhortandi vel optandi
 apud neotericos Græcorum : ἃς ποιήσῃ, utinam fa
 ciat, vel faciat imperative : indicativi significan
 tiam in optativa transfert, ἃς ἐδωρήσεν, utinam
 spectasset. — Mans in theatro, hen! spectator fui, et
 vespere occisus est. Πότε οὐ σφάζεις; Sic malim cum
 Aleman. : Quandonam sine cæde discedis? Αὐτοὶ
 παρακαλοῦσι, accusant; quo sensu Plutarch. in
 Pericle. COMBESIS.

Mandator : *Non est Deus malorum auctor.* — Prasinus : *Malorum intentator Deus non est? ecquis me per nefas opprimit? si philosophus exstat, vel eremita, cedo utriusque discrimen?* — Mandator : *Blasphemi, Deo infensi, quando demum cessabitis?* — Prasinus : *Si majestati tuæ ista fiat satis, etiam invitus annuo, ter auguste. Cuncta mihi nota, cuncta mihi nota: at silentium mihi. Vale, justitia, nulla sunt deinceps tua sancita. Desertorem ago, en ad Judæorum partes migro: imo gentilem potius fieri, quam a Venetis stare conducit: novit Deus.* — Veneti : *Quod exhorreo, etiam conspiciere fugio: en tamen ut invidia mihi molestiam exhibet ingentem.* — Prasinus : *Effodiantur spectatorum ossa.* — Quo semel dicto Prasinus discesserunt, imperatore ac Venetis in circo spectantibus relictis. Confestim vero popularis tumultus prætextum a quibusdam magistris dari in hunc modum contigit: Apprehensos ex aurigantium factionibus tres seditiosos suspendio præfectus damnavit. Eorum quidem unus vitam amisit extemplo: alii duo e patibulo ceciderunt. Iterum suspensi, ceciderunt iterum. His conspectis, populus astans exclamavit: *Ad ecclesiam ducite.* Audito clamore, sancti Cononis monachi pœnarios lembo sustulerunt, et ad sancti Laurentii trajectos deportaverunt, quod eo gauderet privilegio ecclesia, nullum ex ea ejciendum, donec factum fuisset satis. Ea re accepta, misit præfectus milites ad eos custodiendos; eos vero missos cum rescivissent populares factiones, ad prætorium convenerunt, milites ad custodiam destinatos a sancti Laurentii templo amoveri a præfecto postulaturæ: responsum vero nullum ab eo acceperunt. Inde furore succensæ **157** factiones ignem prætorio submiserunt; a fori camera ad usque Chalcæ terminos incenderunt cuncta, argentariorum officinas, Lausique ædificia omnia flammis consumpserunt, et obvios quosque milites, nulli venia concessa, occiderunt: domos quoque penetrantes bona diripuerunt cuncta, palatii aditum ære tectum, Protectorum stationem,

A Ὁ θεὸς κακῶν ἀπειραστος. — Οἱ Πράσινοι· θεὸς κακῶν ἀπειραστος; καὶ τίς ἐστὶν ὁ ἀδικῶν με; εἰ ¹¹ φιλόσοφος ἐστὶν ἢ ἐρημίτης ¹², τὴν διαίρεσιν εἴπη τῶν ἑκατέρωρ. — Μανδάτωρ· Βλάσφημοι καὶ θεοχόλοιοι ¹³, ἕως πότε οὐχ ἠσυχάζετε; — Οἱ Πράσινοι· Ἄν θεραπεύηται τὸ κράτος σου, στέγω, καὶ μὴ θέλωρ, τρισαύγουστε, εἰδᾶ, εἰδᾶ οἶδα· ἀλλὰ σιωπῶ· σῶζου, δίκη, οὐκ ἐτι χρηματίζεις. Μεταβαίνω, καὶ τότε Ἰουδαίω ¹⁴. Μᾶλλον δὲ Ἑλληνίσαι συμφέροι, καὶ μὴ Βενετίσαι, ὁ θεὸς οἶδεν. — Οἱ Βένετοι· Τὸ μισῶ ¹⁵ (91), οὐ θέλω βλέπειν· καὶ ὁ φθόνος παρενοχλεῖ μοι. — Οἱ Πράσινοι· Ἄνασκαρῆ τὰ δόστεα τῶν θεωρούντων. — Καὶ κατήλθον οὗτοι, καὶ ἔασαν τὸν βασιλεῖα καὶ τοὺς Βενέτους θεωρούνας. Καὶ εὐθύς συνέθη γανίσθαι **B** ὑπὸ τινῶν μαγιστέρων ¹⁶ (92) πρόφασι δημοτικῆς παραχῆς τρόπῳ τοῦδε· Κρατήσας ὁ ἑπαρχος ¹⁷ τρεῖς δημότας τῶν ἀτακτούντων, ἐφούρκισεν αὐτούς. Καὶ ὁ μὲν εἰς πάραυτα ἀπέθανεν· οἱ δὲ δύο ἔπεσαν ¹⁸ ἐκ τῆς φούρκας. Πάλιν ἐκρεμάσθησαν, καὶ κάλιν ἔπεσαν. Τούτους οὖν ἐταρακίς ὁ ἐστὼς ἔγλω; ἐκραξεν· Τούτους τῇ Ἐκκλησίᾳ· Ἀκηκοότες οὖν οἱ μοναχοὶ τοῦ ἁγίου Κώνωνος ἔρπασαν αὐτούς ἐν ἀκατίῳ καὶ ἐπέρασαν ¹⁹ εἰς τὸν ἅγιον Λαυρέντιον (93), διότι πρόνομια εἶχεν τοῦ μηδὲνα ἐκβλήσκεισθαι τοῦ ναοῦ, ἕως οὗ πάθῃ τὸ ἱκανόν. Ἀκούσας δ' ὁ ἑπαρχος; ²⁰ ἐπεμφε στρατιώτας τοῦ φυλάττειν ²¹ αὐτούς, καὶ γνόντες οἱ δῆμοι ἀπήλθον εἰς τὸ πραιτώριον (94) αἰτοῦντες τὸν ἑπαρχὸν ἀποστῆναι ἐκ ²² τοῦ ἁγίου Λαυρέντιου τοὺς φυλάσσοντας στρατιώτας, καὶ ἀποκρίσας οὐκ ἔτυχον παρ' αὐτοῦ· καὶ θυμωθέντες ἔβαλον πῦρ εἰς τὸ πραιτώριον, καὶ ἐκάθησαν οἱ ἐμβολοὶ ἀπὸ τῆς καμάρας τοῦ φόρου ἕως τῆς Χαλκῆς, τὰ τε ἀργυροπρατεῖα, καὶ τὰ Λαύσου (95) πάντα πυρὶ ἀνήλωσαν ²³, καὶ αὐτὸς ἐμπέπτοντας αὐτοὺς στρατιώτας κατέσφαζαν ἀφειδῶς. Καὶ εἰσερχόμενοι ἐν τοῖς οἴκοις διήρπαζον τὰς ὑποστάσεις, καὶ ἐνεπύρισαν τὴν εἰσοδὸν τοῦ παλατίου τὴν χαλκίσταγον, καὶ τῶν Προτικτῶρων ²⁴ (96) καὶ τὸ ἕνατον τοῦ Αὐγουστῆως (97). Καὶ κατήλθεν ὁ δῆμος εἰς τὸν Ἰου-

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ εἰ] ἡ A. ¹² ἐρημίτης A, ἐρημῆτης vulg. ¹³ θεοχόλοιοι A. ¹⁴ Ἰουδαίεις A e. ¹⁵ fort. ὁ μισῶ. ¹⁶ μαγιστέρων A. ¹⁷ ἑπαρχος A, ὑπαρχος vulg. ¹⁸ ἔπεσαν A utrobique. ¹⁹ ἐπέρασαν εἰς A, ἐπέρασαν αὐτούς εἰς vulg. ²⁰ δ' ὁ ἑπαρχος A, οὖν ὁ ὑπ. vulg. ²¹ τοῦ φυλάττειν αὐτούς add. ex A. ²² ἐκ add. ex A. ²³ ἀνήλωσαν A b, ἀνῆλώθησαν vulg. ²⁴ τῶν Προτικτῶρων A, Πρωτοκτικτῶρων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(91) Expone, ὁ μισῶ.
(92) Populi tribunos qui superius δήμαρχοι. — Placet cum Aleman., τὸ μῦθος; *Tantum scelus nec videre sustineo. Ἐὰν τινῶν μαγιστέρων.* Barb. Peyr. a quibusdam magistris mechanicarum artium peritis, maîtres, artisans. Ejus vocis Meursius multa exempla adducit. Post στρατιώτας adde ex Reg. et Barb. τοῦ φυλάττειν αὐτούς; *Misit milites qui eos custodirent; ex qua custodia orta seditio.* **COMPARIS.**
(93) Ad sinus CP. lævæ exstructum templum hoc nomine. Procopius, lib. 1, *De ædif. Just.*, τότε γὰρ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ κόλπου Λαυρεντίου μαρτύριον. Marcellinus comes ad annum 455: *Pulcheria Augusti Marcianni principis uxor S. Laurentii atrium*

D inimitabili opera consummavit, etc.

(94) Præfecti urbis palatium, quo judicia sanguinum exercebat, et reos carceribus vinclos delinebat: de quo inferius.

(95) Lausi patricii, qui sub Arcadio floruit, ædes. Gyllius, *De topographia CP.* lib. II, cap. 25.

(96) Qui principem foras prodeuntem comitantur, jus palatium observant et protegunt. Procopius in *Anecdosis*. Pancirollus in *Not. imp.*, cap. 89.

(97) Augusteum, opsoniorum forum appellatum, quod idibus Octobribus regionum curatores, et Sebastophori in Augusti honorem ibi saltarent; vel quod Constantini et Helenæ statuæ in eo essent erectæ. Suidas v. Αὐγουστῆτον.

λιανού (98) τῆς Σοφίας λεγόμενον³³ λιμένα εἰς τὸν ἄσκιον Πρόβου ζητούντες ὄπλα, καὶ κρᾶζοντες ἄλλον βασιλέα τῆ πόλει, καὶ ἔβαλον πῦρ εἰς τὰ Πρόβου· καὶ κατηνέχθη ὁ οἶκος. Καὶ ἤλθον, καὶ ἔκασαν τὸ βαλανεῖον τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὸν ξενῶνα τοῦ Σαμφῶν³⁴ (99) τὸν μέγαν, καὶ ἀπώλοντο οἱ ἄρρωστοί, καὶ τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν σὺν τοῖς ἀμφοτέροις κίοσι· καὶ πᾶσα ἐκ τετραέντου (1) κατηνέχθη. Ὁ δὲ βασιλεὺς φοβηθεὶς ἠθέλησε βαλεῖν εἰς δρόμωνα τὰ χρήματα, καὶ ἐξελεῖν ἐπὶ τὴν Θράκην, ἕως Ἡρακλείας, καταλείψας φυλάττειν τὸ παλάτιον τὸν στρατηλάτην Μοῦνδον μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τρισχιλίων ἀνδρῶν καὶ Κωνσταντιόλου, καὶ τοῖς κουδικουλαρίοις³⁵. Οἱ δὲ δῆμοι τοὺς νεκροὺς σφραντες ἔβαλον εἰς τὴν θάλασσαν, φονεύσαντες καὶ γυναῖκας πολλὰς. Φήμης δὲ γενομένης, ὅτι ὁ βασιλεὺς λαδῶν τὴν Αὐγούσταν ἐξῆλθεν ἐν τῇ Θράκῃ, ἀνηγόρευσαν³⁶ βασιλέα Ὑπάτιον τὸν πατρίκιον, καὶ καθεζόμενος ἐν τῷ ἱππικῷ εὐφημεῖτο ὑπὸ τῶν δῆμων. Καὶ ἤκουσεν τὰς ὀβριτυκὰς φωνὰς τὰς πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα. Ἦλθον δὲ καὶ ἀπὸ Φλαβιανῶν (2) νεώτεροι Πράσινοι διακόσιοι (3) λωρικᾶτοι³⁷ (4), ὑπολαμβάνοντες ἀνοῖξαι³⁸ τὸ παλάτιον καὶ εἰσαγαγεῖν τὸν Ὑπάτιον. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τὰ παρὰ τοῦ δήμου καὶ Ὑπατίου τολμηθέντα, εἰσῆλθεν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὰ λεγόμενα Πούλιπτα (5), ἤπισθεν τοῦ καθίσματος (6) τοῦ ἱπποδρομίου³⁹, εἰς τὸν τρίκλινον τὸν ἔχοντα χαλκᾶς⁴⁰ θύρας, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Μοῦνδον καὶ Κωνσταντιόλον καὶ Βελισάριον καὶ ἄλλους συγκλητικούς, καὶ ἐνόπλων στρατιωτῶν βοήθειαν καὶ κουδικουλαρίους καὶ σπαθίριους (7). Ἐξελθὼν δὲ Ναρσῆς ὁ κουδικουλάριος, ὑπέσπρην⁴¹ τινὰς ἐκ τοῦ Βενέτου μέρους, βογέυσας (8) χρήματα· καὶ ἤρξαντο κρᾶζειν· Ἰουστινιανὸν αὐγουστε, τοῦ βίβας. Κύριε, σῶσον Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα, καὶ Θεοδώραν τὴν Αὐγούσταν. Ὅτε διχονοῆσαν τὸ πλῆθος, ὤρμησαν κατ' ἀλλήλων. Καὶ ἐξελθόντες οἱ τοῦ παλατίου μετὰ τῆς αὐτῆς βοήθειας, ἀπέσχιζάν τινὰς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ δήμου, καὶ ὤρμησαν εἰς τὸ ἱπποδρόμιον. Καὶ ὁ μὲν Ναρσῆς διὰ τῶν θυρῶν, ὁ δὲ υἱὸς Μοῦνδου διὰ τῆς σφενδόνης (9), ἄλλοι

et Augustei ennatum omne igne depopulati sunt. Exinde dilapsa populi factio ad Juliani portum quem Sophiæ dicunt convenit, tum ad Probi ædes, arma, aiebat, repertura, contendit : et in urbe imperatorem alium inclamans Probi domum incendit, quæ mox in ruinam acta. Pergens vero ulterius in Alexandri balneum flammæ ultrices intulit, magnum Sampsonis hospitium, ægris etiam misere consumptis, devastavit, Magnam quoque Ecclesiam cum utriusque partis columnis : tota vero quadripartito in ruinam concidit. His imperator territus, pecuniam omnem in dromonem congerere, et Mundo militiæ magistro, et ejus filio, et millibus hominum tribus, nec non Constantiolo et cubiculariis ad palatii custodiam relictis, in B Thraciam Heracleam usque secedere meditabatur. Factiones porro cadavera (erant etiam illa plurimarum ab eis occisarum mulierum) per urbem raptantes in mare projecerunt. At cum rumor sparsus esset imperatorem abducta secum Augusta in Thraciam profugisse, Hypatium patricium imperatorem salutaverunt : mox sedens in circo populi factionum faustas voces excepit, et contumeliosarum in Justinianum conjectarum exstitit auditor. Convolarunt insuper a Flaviani juniores Prasini ducenti loricati, qui palatium reserare, et Hypatium introducere in animo habebant. Imperator, intellectis factionis et Hypatii temerariis conatibus, ingressus palatium Mundo, Constantiolo, Belisario aliisque senatorii ordinis viris, nec non armatorum militum præsidio cubiculariisque et spathariis secum ductis, locum Pulpita dictum pone circi thronum ad triclinium, portis æneis insigne, occupat. Egressus vero Narses cubicularius, pecuniarum largitione quosdam ex Veneta factione ad partes suas traxit, qui vociferari cœperunt : Justiniane auguste, tu vincas. Domine, serva Justinianum imperatorem et Theodoram Augustam. Tum factiones in discordiam adductæ in invicem fecerunt impetum : at qui palatium tenebant cum præsidariis erumpentes, factionis desertores ad se non-

VARIÆ LECTIONES.

³³ λεγόμενον] λέγω A. ³⁴ τοῦ Σαμφῶν A, τὸν Σαμφῶν vulg. ³⁵ τῶν κουδικουλαρίων scribi oportebat. ³⁶ ἀνηγόρευσαν A, καὶ ἀν. vulg. ³⁷ λωρικᾶτοι A, λωρικᾶτοι vulg. ³⁸ ἀνοῖξαι A, καὶ ἀν. vulg. ³⁹ ἱπποδρομίου A h. l. et infra. ⁴⁰ χαλκᾶς A e, τὰς χ. vulg. ⁴¹ ὑπέσπρην A, ἐπέσ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Julianum cum conjuratis memorat *Chronicon D lata*. MEURSIOS. Alexand. ; Probum, Hypatii consobrinum, Marcellinum et Procopius lib. i *De bello Persico*.

(99) A Constantino ædificatum. Euchologium.

(1) *Chronicon Alexandrinum* legit, σὺν τοῖς φοβεροῖς καὶ θαυμαστοῖς κίοσι πᾶσι ἐκ τετραέντου· ἀdenque columnarum materiam, et marmoris genus vox illa peregrina indicat.

(2) *Chronicon Alexandrinum* habet ἀπὸ Κωνσταντινῶν· at tam Constantini, quam Flaviani fuere legionarii comitatenses sub magistro militum per Thracias, a Flavio Constantino, qui Magnus, instituti. Notitia imp. Orient. et Pancirollus in eam cap. 53.

(3) *Chronicon* idem διακόσιοι πεντήκοντα.

(4) Idem φοροῦντες ζαβά. Zaba, lorica cucul-

(5) Locum hunc tacet Procopius, *De bello Persico* lib. i, cætera describit enucleatus. Eadem *Chronicon Alexandrinum*.

(6) Procopius : *Ubi imperator consistere consuevit, ac equestre gymniumque solitus est spectare certamen*. Infra *Augustieum thronum* nuncupat.

(7) Cedrenus : Σπαθᾶριος, ὁ σωματοφύλαξ.

(8) *Ergo, distribuo* ; superius de rogu.

(9) Ἄν σφενδόνη fuerit circi ἀφετηρία, carcer nimirum ex quo, velut e *fundæ* lapis, procurrebant aurigæ, vel utrum circi pars extrema, et opposita, quæ *meta*, et χαμπτός Suidæ v. βαλδῖς, quod ex ea duo circi curricula et spatia spectata fundam referant, divinet alius.

nullos adjunxerunt, et una sinrui irruerunt in circum. Et Narses quidem ostiis anterioribus, Mundi filius iis quæ ad metam, alii per semitam, qua tendit imperator 158 ad proprium sedile in arenæ solum delati, factiosos, hi quidem sagittis, alii gladiis confodere et concidere cœperunt: adeo ut nullus ex Venetis aut Prasinis civis, qui tunc in circo repertus, incolumis evaserit. Belisarius ad imperatoris sedile una cum spathariis evolans raptum Hypatium duxit ad imperatorem, qui illico custodiæ traditus. Cæsurum ea die numerata sunt ad triginta quinque millia: nec ullus qui factioni cuiquam esset addictus occurrit ullibi: quin imo cuncta summa tranquillitate sunt composita. Sequenti luce Hypatius et Pompeius ejus frater necati, et eorum cadavera in mare projecta, ædesque illorum publicatæ, una cum aliorum patriciorum 18 et illustrium et consularium, quorum facultates imperatoris ærario addictæ, quod se Hypatii fautores et auxiliares præbuisent. Magnus exinde terror animos omnium incessit, urbs tumultuari destitit, nec

Hoc eodem anno a vespere ad crepusculum matutinum astrorum concursus ingens visus est, adeo ut omnes metu exanimati exclamarent: Cadunt e cœlo stellæ, nec unquam rem monstro tam proximam conspeximus.

A. C. 525. — *Romæ episcopi Joannis annus primus.*

Hoc anno Theodora piissima Augusta ad calidas Pythiorum aquas, quibus corpus foveret ac reficeret, profecta est: viæ socios dederunt se patricius Menas præfectus, patricius Elias largitionum comes, et alii patricii, nec non cubicularii et optimates ad quatuor millia. Ingentem porro pecuniarum vim in ecclesias, pauperum hospitia et monasteria distribuit.

A. C. 526. — Hoc anno Priscus ex imperatoris notario consul designatus, nota per eum imperatricis indignatione, bonis omnibus mulctatus est, et imperatoris jussu Cyzicenæ ecclesiæ diaconus ordinatus.

Hoc etiam anno Vandalicæ expeditiones susceptæ, et Africa demum a Belisario recepta. Vandali

δὲ διὰ τοῦ μονοπάτου (10) τοῦ καθίσματος εἰς τὸ πέλμα, καὶ ἤρξαντο κόπτειν τοὺς δῆμους, οἱ μὲν τοξεύοντες, οἱ δὲ κατασφάζοντες, ὥστε μηδένα τῶν πολιτῶν ἢ Βενέτων ἢ Ἑπρασίνων εὐραθέντων ἐν τῷ ἱππικῷ σωθῆναι. Ὁ δὲ Βελισάριος εἰσδραμῶν ἐπὶ τὸ καθίσμα τοῦ βασιλέως μετὰ σπαθαρῶν συλλαβόμενος Ὑπάτιον προσήγαγεν τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ. Ἀπέθανον δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη χιλιᾶδες τριάκοντα πέντε ἀνδρῶν. Καὶ οὐκ ἔτι ἐπαίνετο δημότης πώποτε· ἀλλ' ἐγένετο ἡσυχία τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐσφάγησαν Ὑπάτιος καὶ Πομπήτιος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· καὶ ἐβρίφη τὰ σώματα αὐτῶν ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ ἐδημεύθησαν οἱ οἴκοι αὐτῶν, μετὰ καὶ ἄλλων ἢ πατρικίων καὶ Ἰλλουστρίων (11) καὶ ὑπατικῶν δημευθέντων, ὡς συνδρομῶν Ὑπατίου. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας, καὶ ἡσύχασεν ἡ πόλις, καὶ οὐκ ἤχη ἱππικῶν ἐπὶ ἱκανῶν χρόνον.

non nisi longo post spatio circences editi sunt ludii.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ἀπέρων γέγονε δρόμος (12) πολλὸς ἀπὸ ἐσπέρας ἕως αὐγούς· ὥστε πάντα ἐκπλήττεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι οἱ ἀστέρες πίπτουσιν, καὶ οὐκ εἶδαμέν ποτε τοιοῦτο πρᾶγμα.

A. M. 6025. -- *Ῥώμης ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδώρα ἡ εὐσεβεστάτη Λύγούττα ἐξῆλθεν εἰς τὰ θερμὰ τῶν Πυθίων (13) τοῦ θερμῆσαι· καὶ συνεξῆλθον αὐτῇ ὁ τε πατρικῖος Μηνῆς ὁ ἐπαρχὸς καὶ ὁ πατρικῖος Ἠλίας ὁ κόμης τῶν λαργιτιῶν, καὶ ἄλλοι πατρικῖοι, καὶ οἱ κουβικουλάριοι καὶ σατράπαι, χιλιᾶδες τέσσαρες· καὶ πολλὰ ἐχαρίσατο ταῖς ἐκκλησίαις καὶ πτωχοῖς καὶ τοῖς μοναστηρίοις.

A. M. 6026. — Τούτῳ τῷ ἔτει Πρίσκος ὁ ὑπατος (14) ἀπὸ νοταρίων τοῦ βασιλέως ἀγανακτηθεὶς ἀπὸ Θεοδώρας τῆς βασιλοῦσας ἐδημεύθη, καὶ διάκονος Κυζίκου χειροτονήθη, κελεύσαντος τοῦ βασιλέως.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει γέγονασιν Οὐανδαλικοὶ πόλεμοι (15), καὶ παρέλαβεν Βελισάριος τὴν Ἀφρικὴν. Οἱ γὰρ

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ ἢ Βενέτων A, ἢ τῶν B. vulg. ¹¹ τὰ add. ex A. ¹² τοῦ ομπ. A. ¹³ συνεξῆλθον A, συνῆλθον vulg. ¹⁴ λαργιτιῶν A a, λαργιτιανῶν vulg. ¹⁵ πτωχοῖς A. ¹⁶ βασιλ[ισσης] δεσποίνης a. ¹⁷ οἱ γὰρ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(10) *Chronicon Alexandr.*, διὰ τοῦ μονοπάτου. Rigaltius: Μονοπάτια, itinera angusta, per quæ uni patet incessus. Anonymus: Ὅφελουσι δὲ οἱ τοῦ τάγματος μικρὰς ὁδοὺς ἀφορίζειν, τὰ λεγόμενα ἐνδον μονοπάτια· *Debent qui stant in media acie vias angustas, monopatia dictas, liberare relinquere.* Μονόπατος itaque a Palatio ad circum via.

(11) Pancirollus in Notit. imp., cap. 2. In duas classes senatus dividi cœpit, illustrium, et clarissimorum; hi patricii, illustres alii, senatores minorum gentium. Basilic. eclog. 7: Οἱ ἀπὸ πατρικίων ἕως Ἰλλουστρίων εἰσὶν οἱ συγκλητικοί· *Senatores a patriciis ad illustres usque numerantur.* Glossæ Basilic.: Ἰλλούστριοι, εὐγενής.

(12) Agathias lib. v, post initium.

(13) Videnda quæ de Pythiorum aquis scribuntur in notis ad annum Justiniani 57.

(14) Is videtur Emenesus, de quo Suidas v. Πρίσκος, nomine, notarium experimento, et ejus poena talem asserentibus. Consulem eum non agnoscunt Fasti, quare τὸ ὑπατος, vel ejus est cognomentum, vel promissani ac designatam duntaxat dignitatem enuntiat. Videndus Baronius ad an. 335 a num. 16 ad 21, apud quem lex de præscriptione Belisarie consule lata, anno sequenti emanasse censenda, post pœnam nimirum Prisco irrogatam.

(15) Marcellini Chronicon anno Justiniani 7, indict. 12, Justiniano ipso IV consule. Reliqua Procopius. *De bello Vand.* l. 1.

Οὐανδήλοι (16), καθὼς ⁵⁵ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις εἰρη-
 ται, ἐπὶ Ἀρχαδίου βασιλείᾳ καὶ Ὀνωρίου τὴν Σπα-
 νίαν καταλαβόντες μετὰ Γογδιγίσκλου ⁵⁶ (17) τοῦ
 ῥηγὸς αὐτῶν ἐκ ταύτης ἐπὶ Λιδίῃν περάσαντες, ταύ-
 τὴν κατέσχον. Τοῦ δὲ Γογδιγίσκλου τελευτήσαντος,
 Γήγδαρις (18) καὶ Γιζέριχος οἱ τούτου υἱοὶ τὴν τούτου
 ἀρχὴν ⁵⁷ διεδέξαντο. Γήγδαρις δὲ ἐξ ἀνθρώπων γε-
 νόμενος, Γιζέριχος βασιλεὺς Οὐανδήλων ⁵⁸ ἀναδείκνυ-
 ται, καὶ πόλιν Καρθαγένναν, βασιλεύσας ἔτη λθ',
 παραλαβὼν καὶ Ῥώμην. Τούτου δὲ τελευτήσαντος
 Ὀνώριχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν διεδέξατο,
 πολλὰ κακὰ τοῖς ἐν Λιδίῃ Χριστιανοῖς ἐνδειξάμενος,
 καὶ Ἀρειανίζειν βιασάμενος ⁵⁹· καὶ πολλοὺς ἐφόνευ-
 σεν, καὶ ἐγλωσσοτόμησεν ἀπὸ τῆς φάρυγγος· οἱ καὶ ⁶⁰
 τοῦ Θεοῦ χάριτι ὑπερον ἐλάουον. Τούτων καταφρο-
 νήσαντες ἐπολέμησαν οἱ Μαυρούσιοι, καὶ ⁶¹ πολλὰ
 κακὰ εἰς Οὐανδήλους εἰργάσαντο ⁶². Ὀκτώ δὲ ἔτη βα-
 σιλεύσας τελευτᾷ, ἀπολέσας Νουμιδίαν καὶ Ἀβυρσίον
 ὄρος (19), οἱ οὐκ ἔτι ὑπὸ Οὐανδήλους ἐγένοντο. Γον-
 δαβούν ⁶³ δὲ ὁ Γετήσωνος υἱὸς, υἱοῦ Γιζερίχου τὴν ἀρ-
 χὴν διεδέξατο, μείζονα κακὰ τοῖς Χριστιανοῖς ἐνδει-
 ξάμενος· ἐτελεύτησεν βασιλεύσας ἔτη ιβ'. Τούτου τὴν
 ἀρχὴν διεδέξατο Τρασαμουῦνδος ⁶⁴, ἀνὴρ εὐειδὴς καὶ
 συνετὸς καὶ μεγαλόψυχος. Οὗτος τοὺς Χριστιανοὺς
 ἐβίβλετο μεταβάλλεσθαι τὴν πατριᾶν δόξαν, οὐκ αἰχι-
 ζόμενος, τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας ἀποστρεφόμενος ⁶⁵.
 Τελευτησάσης δὲ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἀτέκνου βου-
 λεύεται ἄριστα, καὶ πέμψας πρὸς Θευδέριχον βασιλεῖα
 Γότθων εἰς Σπανίαν, ἦξει τὴν τούτου ἀδελφὴν λαβεῖν
 πρὸς γάμον Ἀμαλαφριδαν ⁶⁶ (20) χήραν οὖσαν. Ὁ δὲ
 τὴν ἀδελφὴν δέδωκεν αὐτῇ ⁶⁷ εἰς γυναῖκα καὶ Γότθων
 δοκίμων διχαλίους ἐν τάξει δορυφόρων σὺν ἄλλαις
 πέντε χιλιάσιν ⁶⁸ ἀνδρῶν μαχίμων πρὸς ὑπουργίαν
 τούτων ⁶⁹. Ἐδώρησατο δὲ τὴν ἀδελφὴν ⁷⁰ Θευδέριχος
 καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ἀκρωτηρίων ἐν τῷ καλούμενον
 Λύσιον ⁷¹· καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔδοξεν ὁ Τρασαμουῦνδος
 πάντων τῶν ἐν Λιδίῃ βασιλευσάντων κρείστων τε
 καὶ δυνατώτατος. Ἐγένετο δὲ καὶ φίλος τοῦ βασιλέως
 Ἀναστασίου· ἐκράτησε δὲ τῆς βασιλείας ἔτη κζ'. Τοῦ-
 του δὲ τελευτήσαντος, Ἰλδέριχος ὁ Ὀνωρίου τοῦ
 Γιζερίχου παῖδος ἐβασίλευσεν ἀνὴρ πρῶτος καὶ ἀγα-
 θός, καὶ οὐδὲ Χριστιανὸς χαλεπὸς ἐγεγόνει· τὰ δὲ εἰς
 πόλεμον μαλακὸς τε ἄλλαν, καὶ οὐδὲ ἀκούσαι ἤθελεν
 τοῦτο τὸ πρᾶγμα. Ἄμερ ⁷² δὲ ὁ τούτου ἀδελφιδουὸς ⁷³,
 ἀνὴρ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, ἐστρατήγει Οὐανδήλων, ἐν
 δὴ καὶ ⁷⁴ Ἀχιλλεῖα ἐκάλουν. Ἰλδέριχος δὲ φίλος ἦν τοῦ
 Ἰουστινιανοῦ πρὸ τοῦ βασιλεύσαι αὐτὸν ἐπὶ Ἰουστίνου

A quippe, prout annis superioribus manifestatum,
 Hispania sub Arcadio et Honorio imperatoribus
 occupata, ex ea postmodum una cum Gondigiselo
 159 rege in Libyam trajicientes, eam tenuere pro-
 vinciam. Gondigiselo autem defuncto, Gogdaris et
 Gizerichus ejus filii in principatu successerunt. Gog-
 dari autem sublato, Vandalorum rex Gizerichus de-
 claratur et Carthagine civitate sub jugum missa,
 Romaque pariter capta, triginta et novem annis
 regnavit. Eum fatis raptum Honorichus filius ex-
 cepit in regno, multaue deinceps mala Christianis,
 ab eo in Arianas partes per Libyam transire co-
 actis, intulit, plurimosque tum cædibus, tum lin-
 guis ex imo gutture abscissis, vexavit, qui divina
 tamen opitulante gratia loquendi facultatem postea
 receperunt. Maurusii porro Vandalorum despecta
 potentia susceptoque adversus eos bello, plurima-
 rum cladum illis exstiterunt auctores. Honorichus
 amissa Numidia et Aburusio monte, qui non am-
 plius Vandalorum ditiois fuerunt, exactis in regno
 annis octo, diem extremum obiit. Gondabunus au-
 tem Geesonis filius, Gizerichi nepos, avitum regnum
 adiit, et ingentioribus in Christianos exercitiis sup-
 pliciiis, vita functus est post annum regni duode-
 cimum. Imperii factus est hæres Trasimundus, vir
 forma, prudentia, et animi magnitudine præstans.
 Hic Christianos paternam religionem deserere et im-
 mulare coegbat; verum non irrogatis in eos pœnis:
 at eos tantummodo aversatus, quos dictis non ob-
 sequentes comperisset. Conjuge vero, nulla edita
 prole, ex hac vita migrante, optimum init consi-
 lium: et ad Theuderichum Gothorum regem in
 Hispaniam missa legatione, sororem ejus Amala-
 phridam viduam in conjugium sibi locari postulat.
 Ille sororem nuptum tradit, et bis mille insuper
 Gothos lectissimos, qui satellitum ordinem apud
 ipsum implerent, cum aliis hominum bellicosorum
 millibus quinque, qui priorum adjutores atque mi-
 nistri forent. Ad hæc sororis nomine ex Sicilia
 promontoriis unum, cui Lysium nomen, dono con-
 tulit: ex quo Trasimundus omnium, qui hactenus
 Libyæ regnum tenuerant, ditissimus et potentissimus
 evasit. Hic Anastasio imperatori fœderibus et
 amicitia conjunctus fuit, et regnum annis viginti
 septem administravit. Eo deinde mortuo, Ildericus
 filius Honorichi et Gizerichi nepos regni suscepti
 munus, vir supra reliquos mansuetudine et clemen-

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται α. ⁵⁶ Γογδιγίσκλου A passim, Γογδιγίσκλου vulg. ⁵⁷ τὴν τούτου ἀρχὴν A, τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ vulg. ⁵⁸ Οὐανδήλους A. ⁵⁹ βιαζόμενος A. ⁶⁰ οἱ καὶ A, οἱ δὲ vulg. ⁶¹ καὶ add. ex A. ⁶² εἰργάσαντο ——— ὑπὸ Οὐανδήλους om. A f. ⁶³ Γουνδάβουν A. ⁶⁴ Τρασαμουῦνδος A, Τρισ. vulg. ⁶⁵ τοὺς δὲ ἀπ. ἀποστρ. om. A. ⁶⁶ Ἀμαλαφριδαν A, Μαλαφριδαν vulg. ⁶⁷ αὐτῇ add. ex A. ⁶⁸ χιλίους A. ⁶⁹ τούτῳ A. ⁷⁰ τὴν ἀδελφὴν A b, τῇ ἀδελφῇ vulg. ⁷¹ Lilybæum esse videtur. ⁷² Ἄμερ] sic scripsi pro vulg. Ἄμεργου ex proxime seqq. et ex Procopio. ⁷³ ἀδελφῆς A. ⁷⁴ καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

16) Ex Procopii lib. 1 *De bello Vandalico* excerpta narratio.

(17) Procopius Latinus *Godigiscum* scribit.

(18) Idem, *Gontharis*.

(19) Idem: *Aurarium* (alibi *Abrasium* et *Aurasiuni*) mons in *Numidia* iter dierum 33 a *Cartha-*

gine distans, ac ad meridiem spectans, in quo *Maurusii* a *Vandalis* se tuebantur.

(20) Videndus *Jornandes* lib. *De rebus Geticis*, quo *Amalafredam* eam appellat.

(21) *Repone Lilybæum*. Procopius *De bello Goth.*, lib. 1.

tia conspicuus. qui nec in Christianos carnificinam aut animi severitatem ullam ostendit; at circa res bellicas mollis admodum et dejectus, adeo ut nec belli vocem audire sustineret. Amer autem ejus consobrinus, vir bonus ac præstans, res bellicas omnes apud Vandalos administrabat, quem ea de causa nuncupabant Achillem. Porro Ilderichus 160 amicus fuit Justiniano, cum privatus adhuc sub Justino avunculo mereretur, et amicitia ad invicem confirmandæ missis et acceptis muneribus plurimis sese frequentius provocabant. Fuit autem ex Gizerichi genere quidam originem ducens, cui Gelimer nomen, vir nequam et pravis moribus instructus, rerum innovandarum studiosus, et facultatibus alienis inhiare solitus. Hic adversus Ilderichum septennio jam regno potitum ac proprium suum dominum tyrannide excitata, rege capto et in carcerem cum uxore Amalaphrida conjectæ, Gothos omnes interfecit, et Amerem et fratrem ejus Euagetem sub custodia servavit. Cæterum nova tyrannide elatus non potuit præsentis rerum statu contentus diutius vivere. Quamobrem defensionem pro se ad imperatorem Justinianum scripsit, nimirum ad se regnum jure pertinere, cum Ilderichus ipsum administrare minime posset. Ea de re certior factus Justinianus Gelimero rescripsit, se istam ejus tyrannidem nullatenus probare. At ille neglectis hisce responsis, Amerem excæcavit, Ilderichum vero et Euagetem diligentius custoditos in carcerem inclusit. Quod ubi rescivit Justinianus, continuo expeditionem in Libyam decrevit, bello, quod in Media tum gerebat, dirempto, et, revocato ex Oriente Belisario, senatum ea de re consuluit. Senatus rem difficilem et periculosam censuit, revocans in memoriam infelicissimam Leonis imperatoris adversus Vandalos navalem expeditionem, quantusque in ea Basilisco duce militum numerus periisset, et quanta pecuniarum vis in ea frustra insumpta. Quare perpensa periculi magnitudine, ne ipsum Belisarium navalis hujus expeditionis ducem eligeret imperator, metuebant. Joannes autem patricius in medium descendens orationem hujusmodi habuit: *Nos quidem, o domine, jussis tuis parebimus, neque ipsis obsistere consilium unquam fuit: æquum tamen est, immensam viæ longitudinem, quanta nimirum maris spatia, et quam magnum terrestris itineris intervallum, quod per centum et quadraginta dies vix confici possit, præterea quam sit incerta belli ineundi victoria, vinci autem quam miserum*

Α τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ πολλὰ χρήματα πρὸς αὐτὸν ἐπαμπέ τε καὶ ἐδίχετο παρ' αὐτοῦ τὴν ⁷⁵ φίλιαν κρατύνων. Ἦν δὲ τις τούτου συγγενῆς ἐκ τοῦ γένους Γιζερίχου, Γελίμερ ὀνόματι, ἀνὴρ δεινὸς ⁷⁶ καὶ κακοτῆθης, καὶ πράγμασι νεωτέροις καὶ χρήμασι ἀλλοτρίοις ἐπιτίθεσθαι ἐπιστάμενος. Οὗτος τυραννήσας κατὰ τοῦ ἰδίου δεσπότου Ἰλδερίχου ἐπταετίαν βασιλεύσαντος ⁷⁷, τοῦτον κρατήσας, εἰς φυλακὴν ἀπέθετο σὺν τῇ γυναικὶ Ἀμαλαφρίδῃ, καὶ τοὺς Γότθους διέφθειρεν ἅπαντας, καὶ ἄμερα καὶ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Εὐαγέτην ⁷⁸ ἐν φυλακῇ ἔσχεν. Ἐπαρθεὶς δὲ τῇ τυραννίδι, οὐκ ἠδύνατο ἐν τῷ καθεστῶτι βιοτεύειν. Γράφει τοίνυν πρὸς βασιλέα Ἰουστινιανὸν ἀπολογούμενος, ὡς ⁷⁹ αὐτῷ ἡ βασιλεία ἐννόμως προσῆκεν, Ἰλδερίχου μὴ ἰσχύοντος αὐτὴν ⁸⁰ διοικῆσαι. Ταῦτα δὲ Ἰουστινιανὸς μαθὼν, ἔγραψεν πρὸς αὐτὸν, ὡς οὐ καταδέχεται ταύτην τὴν τυραννίδα. Αὐτὸς δὲ μὴ προσχῶν τοῖς γεγραμμένοις, τὸν τε ἄμερα ἐξετύφλωσεν, τὸν τε Ἰλδερίχον σὺν Εὐαγέτῃ ἐν μείζονι φυλακῇ ἀπέκλεισεν. Ταῦτα μαθὼν Ἰουστινιανὸς κατὰ Λιβύης ἐστράτευσεν, καταλύσας τὸν Μηδικὸν πόλεμον, καὶ μεταπεμφόμενος ⁸¹ Βελισάριον ἐκ τῆς Ἐφῆς, ἐβουλεύετο περὶ τούτου. Ἦ δὲ σύγκλητος ἐδυσχέραινε ἀναμνησκούσα τοῦ τε Λέοντος τοῦ βασιλέως στόλον τὸν κατὰ Ὑβανθῆλων στρατεύσαντα σὺν τῷ Βασίλισκῳ καὶ ἀπολωλότα, ὅσοι τε στρατιῶται ἀπέθανον, καὶ ὅσα χρήματα ἀνηλώθησαν· δεδιότες δὲ τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος (92), μὴ αὐτὸν στρατηγὸν ταύτης τῆς στρατείας ἐκλέξοιτο ⁸² ὁ βασιλεὺς. Παρελθὼν δὲ Ἰωάννης πατρικίος εἰς τὸ μέσον ἔλεξε τάδε· *Ἡμεῖς μὲν, ὦ δεσποτα, τοῖς σοῖς προστάγμασι κειθόμεθα, καὶ οὐκ ἀντιτείνομεν ⁸³. Ἀλλὰ δίκαιόν ἐστι λογίσασθαι σε τό τε τῆς ὁδοῦ μήκος καὶ τὰ τῆς θαλάσσης πελάγη, καὶ τὸ διὰ ξηρᾶς ἐκατέρω τερσαράκοντα ἡμερῶν ὁδοῦ ⁸⁴ διάστημα ἔχον, καὶ τῆς νίκης τὸ ἀδηλον, καὶ τῆς ἡττης τὸ ἐκώδυνον, καὶ τῆς μεταμελείας τὸ ἀνόνητον ⁸⁵. Ἀποδεξάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, τὴν εἰς τὸν πόλεμον προθυμίαν κατέπαυσεν. Ἐπίσκοπος δὲ τις τῆς Ἐφῆς τὸν βασιλέα ἀνεπτέρωσεν, λέγων ἐκ Θεοῦ ἐπισκῆψαι αὐτῷ ἕναρ κελύδον αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα γενέσθαι, καὶ αἰτήσασθαι αὐτὸν τοὺς ἐν Λιβύῃ Χριστιανούς βύσασθαι ἐκ τῶν τυράννων· Κἀγὼ αὐτῷ συλλήψομαι, καὶ Λιβύης κύριον θήσομαι. Ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀκούσας κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἔτι ἠδύνατο, ἀλλὰ τὴν τε στρατιάν καὶ τὰς ναῦς ἐξώπλιζεν, ὅπλα τε καὶ σιτία ⁸⁶ ἠτοίμαζεν. Καὶ Βελισάριον ἐμπάραικευον ἐκέλευσεν εἶναι, ὡς ἐν Λιβύῃ στρατηγήσονται. Πουδέντιος δὲ εὐθὺς τυραννήσας, Τρίπο-*

VARIAE LECTIONES.

⁷⁵ τὴν add. ex A. ⁷⁶ δεινός A, κακός vulg. ⁷⁷ βασιλεύσαντος A, βασιλεύσαντα vulg. ⁷⁸ Εὐαγέτην A, Εὐγένην vulg. h. l. et infra. ⁷⁹ ὡς A, πῶς vulg. ⁸⁰ αὐτὴν A, ταύτην vulg. ⁸¹ προκαλεσάμενος B n. ⁸² στρατείας ἐκλέξοιτο A, στρατιᾶς ἐξελέξοιτο vulg. ⁸³ ἀντιτείνομεν A, ἀνατείνομεν vulg. ⁸⁴ ὁμοῦ A. ⁸⁵ ἀνόνητον e, ἀνόνητον a, ἀνώνητον vulg. ⁸⁶ σιτία A, σιτεῖα vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) Locus injuriose Belisario redditus, quasi eum ducem prælici peculiariis timerent, ac velut ipsum negotio imparem; non quisque melioret, ne sibi munus hoc committeretur tantæ alex. Sic

clarius Procop., δεδιότες δὲ ἕκαστος, cum quisque periculi magnitudinem timeret, ne forte eum imper. exercitus ducem præficeret. COMBESIS.

λιν ἐκράτησεν, καὶ τῷ Ἰουστινιανῷ ἔγραψεν, πέμψας ἅσιν et luctuosum, et quam sera ac vana pœnitentia
στρατὸν, καὶ ταύτην παραλαβεῖν. Ὁμοίως καὶ Γόγδας tæm fuerit, diligentius pendere. Imperator probata
ὁ Γόγδας τυραννήσας κατὰ τοῦ ἰδίου δεσπότητος Γε- Joannis sententiâ, serventem illum ac propensum
λίμερος, Σαρδινίαν τὴν νῆσον ἐκράτησεν, καὶ πρὸς ad expeditionem suscipiendam animum sedavit.
Ἰουστινιανὸν ἔγραψεν, ὅπως πέμψῃ στρατὸν καὶ Sed quidam Orientis episcopus alas et animos ite-
στρατηγὸν, καὶ παραλάβῃ τὴν νῆσον· ὅς καὶ ἀπ- rum addidit imperatori, somnium sibi a Deo im-
πέστειλε Κύριλλον μετὰ τριακοσίων ἀνδρῶν πρὸς missum asserens, quo se ad imperatorem accedere,
βοήθειαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Γελίμερ ἀποστείλας τὸν ἀδελ- eumque ut Christianos, qui in Libya a tyrannis
φὸν αὐτοῦ μετὰ στόλου πολλοῦ καὶ ἐπιλογῆς καὶ opprimuntur, liberaret, 161 exorare juberetur :
στρατοῦ τῶν Οὐανδήλων, ταύτην παρέλαθεν, καὶ τὸν Cœm ipso enim militabo, et Libyæ dominum consti-
Γόγδαν ἀπέστειλε. tuam. His auditis proprium animi sensum continere

non valuit imperator, quin imo exercitum navesque armis instruxit, et amplum comœtatum para-
vit : Belisarium vero, ceu ducis munere in Libya functurum, quantocius dispositum esse jussit. Porro
Pudentius tum rebellans Tripolim per tyrannidem occupavit, ac Justiniano rescripsit, ut ad eam reci-
piendam exercitum mitteret. Pariter Gogdas Gotthustyrannide adversus Gelimere dominum mota,
Sardiniam insulam occupavit, dedique litteras ad Justinianum, ut armato milite et duce missis,
insulam recuperaret : imperator vero Cyrillum cum trecentis militibus, qui viro suppetias ferrent, sum-
misit. Verum Gelimere fratrem præmittens cum instructissima classe et lectissimo Vandalorum
exercitu, insulam cepit, ipsimumque Gogdam occidit.

Βελισάριος δὲ παρέλαθεν τὴν στρατιάν ⁶⁴ καὶ τὸν Β στρατιάν A, στρατεῖαν vulg. ⁶⁵ Σολομῶνά τε A, Σολομῶν τε vulg. ⁶⁶ τῶν Θράκην οἰκούντων A, τοὺς
στόλον καὶ τοῦ; ἄρχοντας, Σολομῶνά τε ⁶⁶ τὸν στρατ- tæm fuerit, diligentius pendere. Imperator probata
ηγὸν, καὶ Δωρόθεον τὸν τῆς Ἀρμενίας καὶ Κυπρια- Joannis sententiâ, serventem illum ac propensum
νὸν καὶ Βαλεριανὸν καὶ Μαρτίνον καὶ Ἀλφίαν (23) ad expeditionem suscipiendam animum sedavit.
καὶ Ἰωάννην καὶ Μάρκελλον καὶ Κύριλλον, οὗ πρό- Sed quidam Orientis episcopus alas et animos ite-
σθεν ἐμνήσθη, καὶ ἑτέρους πολλοὺς τῶν Θράκην ⁶⁶ rum addidit imperatori, somnium sibi a Deo im-
οικούντων. ἔπικοντο δὲ αὐτοῖς Ἐλοῦροι, ὧν Φαράς missum asserens, quo se ad imperatorem accedere,
ἦρχεν, χίλιοι, καὶ Μασσαγάται ἵπποτοξόται, ὧν eumque ut Christianos, qui in Libya a tyrannis
ἤγοντο Σισιανίος (24) τε καὶ Βαλας. Ναῦς δὲ ὑπὴρ- opprimuntur, liberaret, 161 exorare juberetur :
χον πεντακόσται, ἀνὰ μυριάδας ⁶⁷ πέντε μεδίμων Cœm ipso enim militabo, et Libyæ dominum consti-
χωροῦσαι. Ναῦται δὲ τρισμῦριοι Αἰγύπτιοι τε καὶ tuam. His auditis proprium animi sensum continere
Ἰωνες καὶ Κίλικες. Ἀρχηγὸς δὲ εἰς ἐπὶ ταῖς ναυσι-
Καλῶνυμος ⁶⁸ Ἀλεξανδρεύς. Ἦσαν δὲ καὶ δρόμω-
νες (25) διὰ ναυμαχίαν ἐννεήκοντα. Στρατηγὸν δὲ
μονοκράτορα ἐπ' ἄκασιν Βελισάριον ὁ βασιλεὺς ἐστη-
σεν. Ὀρμητο δὲ ὁ Βελισάριος ἐκ Γερμανίας, ἣ Θρα-
κῶν τε καὶ Ἰλλυριῶν μεταξὺ κεῖται. Συνεπιφέρειτο
δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ Ἀντωνίαν ⁶⁹, τὴν αὐτοῦ γαμε-
τήν. Ὁ δὲ Γελίμερ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Τζάτζονα (26)
σὺν ἑκατὸν εἰκοσι ναυσὶ, καὶ στρατὸν ἐκλειγεμένον ἐν
Σάρδω τῇ νήσῳ κατὰ Γόγδα ἀπέστειλεν. Ἐβδομον δὲ
ἦν ἔτος (27) Ἰουστινιανοῦ ὅτε ὁ Βελισάριος ἐν τῇ νήσῳ
ἐστάλη. Συνην δὲ αὐτῷ καὶ Προκόπιος ⁷⁰ ὁ συγγρα-
φεύς. Ἀπάραντες δὲ τῆς βασιλείδος πόλεως, ἦλθον ἐν
Ἀδύδω. Βελισάριος δὲ ἐφρόντιζεν, ὅπως ὁ σύμπαρ
στόδος ἅμα πλέοι, καὶ εἰς χωρίον τὸ αὐτὸ προσορμι-
ζοιτο. Καταλαβὼν δὲ τὴν Σικελίαν, ἀπέστειλεν Προ-
κόπιον τὸν συγγραφεὰ εἰς Συρακοῦσαν, εἰπως ⁷¹ εὐ-
D portum accederet. Cum ad Siciliam applicasset,

Cæterum Belisarius exercitum classemque accepit
cum præfectis, Salomone duce, Dorotheo, cui com-
missa erat Armenia, Cypriano, Valeriano, Mar-
tino, Alpha, Joanne, Marcello et Cyrillo, cujus
nuper mentionem habui, multisque aliis, qui Thra-
ciam inhabitabant. Ipsum vero mille Aeluri, Phara
duce, secuti sunt, et Massagetæ equites sagittarii,
quibus Sisianius et Balas præfuerunt. Naves autem
fuerunt omnino, quingentæ, cunctæ vero modiorum
quinguenta millia capiebant; nautæ vero triginta
millia numerati sunt Ægyptii, Iones et Cilices; unus-
que demum nautis per naves istas præfectus Calo-
nymus Alexandrinus; et dromones ad prælia na-
valia nonaginta. Belisarium ducem omnium supra-
maque in alios omnes potestate instructum impe-
rator constituit. Belisarius iste ex Germania regione
Thraciam inter et Illyricos media traxit originem,
et Antoniam conjugem secum duxit. Porro Geli-
mer fratrem suum Tzatzonem cum navibus centum
et viginti et milite lectissimo ad Sardiniam insu-
lam contra Goglam misit. Septimus autem im-
perii Justiniani erat annus, cum Belisarius ad
insulam missus est. Procopius vero scriptor histo-
riarum in ipsius comitatu tum erat. Ab urbe
igitur reliquarum regina solventes, Abydum appu-
lerunt. Porro curæ maxime erat Belisario, ut
classis tota simul vela faceret, et ad unum pariter

armis instruxit, et amplum comœtatum para-
vit : Belisarium vero, ceu ducis munere in Libya functurum, quantocius dispositum esse jussit. Porro
Pudentius tum rebellans Tripolim per tyrannidem occupavit, ac Justiniano rescripsit, ut ad eam reci-
piendam exercitum mitteret. Pariter Gogdas Gotthustyrannide adversus Gelimere dominum mota,
Sardiniam insulam occupavit, dedique litteras ad Justinianum, ut armato milite et duce missis,
insulam recuperaret : imperator vero Cyrillum cum trecentis militibus, qui viro suppetias ferrent, sum-
misit. Verum Gelimere fratrem præmittens cum instructissima classe et lectissimo Vandalorum
exercitu, insulam cepit, ipsimumque Gogdam occidit.

Cæterum Belisarius exercitum classemque accepit
cum præfectis, Salomone duce, Dorotheo, cui com-
missa erat Armenia, Cypriano, Valeriano, Mar-
tino, Alpha, Joanne, Marcello et Cyrillo, cujus
nuper mentionem habui, multisque aliis, qui Thra-
ciam inhabitabant. Ipsum vero mille Aeluri, Phara
duce, secuti sunt, et Massagetæ equites sagittarii,
quibus Sisianius et Balas præfuerunt. Naves autem
fuerunt omnino, quingentæ, cunctæ vero modiorum
quinguenta millia capiebant; nautæ vero triginta
millia numerati sunt Ægyptii, Iones et Cilices; unus-
que demum nautis per naves istas præfectus Calo-
nymus Alexandrinus; et dromones ad prælia na-
valia nonaginta. Belisarium ducem omnium supra-
maque in alios omnes potestate instructum impe-
rator constituit. Belisarius iste ex Germania regione
Thraciam inter et Illyricos media traxit originem,
et Antoniam conjugem secum duxit. Porro Geli-
mer fratrem suum Tzatzonem cum navibus centum
et viginti et milite lectissimo ad Sardiniam insu-
lam contra Goglam misit. Septimus autem im-
perii Justiniani erat annus, cum Belisarius ad
insulam missus est. Procopius vero scriptor histo-
riarum in ipsius comitatu tum erat. Ab urbe
igitur reliquarum regina solventes, Abydum appu-
lerunt. Porro curæ maxime erat Belisario, ut
classis tota simul vela faceret, et ad unum pariter
portum accederet. Cum ad Siciliam applicasset,

VARIE LECTIONES.

⁶⁴ στρατιάν A, στρατεῖαν vulg. ⁶⁵ Σολομῶνά τε A, Σολομῶν τε vulg. ⁶⁶ τῶν Θράκην οἰκούντων A, τοὺς
τὴν Θρ. οἰκούντας vulg. ⁶⁷ μυριάδας A, μυριάδων vulg. ⁶⁸ καλούμενος A. ⁶⁹ καὶ Ἀντ. A, τὴν Ἀντ.
vulg. ⁷⁰ καὶ Προκ. A, ὁ Πρ. vulg. ⁷¹ εἰπως A, εἰπω vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(23) Althian.

(24) Sinnion.

(25) Procopius : Ἦσαν δὲ αὐτοῖς πλοῖα μακρὰ ὡς
ἐς ναυμαχίαν παρεσκευασμένα ἐννεήκοντα δύο,
μονήρη μὲντοι καὶ ὀροφᾶς ὑπερθεῖν ἔχοντα, ὅπως οἱ
ταῦτα ἐρέσσοντες, πρὸς τῶν πολεμίων ὡς ἤκιστα
βάλλοιεντο. Δρόμωνα καλοῦσι πλοῖα ταῦτα οἱ νῦν
ἄνθρωποι. Erant et cum ipsis navigia longa ad duo
et nonaginta superne tegminibus contexta, ne remigis

ab hostibus lædi possent. Hæc dromonas nunc, id
est cursorias vocant : excurrere enim celeriter pos-
sunt.

(26) Zazonem.

(27) Justinianus anno septimo principatus in veris
initio navim prætoriam ad littus juxta ædes impera-
torias deduci jussit, quam citius cum toto exercitu
soluturam.

Procopium scriptorem Syracusas destinavit quaesitum, si qua sorte viæ ductores comperiret, qui classem ex improvise ad Libycæ terræ oras admovent, quo militares suas copias (regionis etenim incolas hostibus auxilio fore verebatur) facilius ad solum educeret. **162** Interim ipse Cauchana, pagus is fuit ducentis stadiis a Syracusis remotus, tota classe mari delata appulit. Procopius Syracusas ingressus, ab Amalasanthe Theuderichi conjuge, Athalarichi vero Italiæ regis matre (erant hi duo cum Justiniano fœdere conjuncti) cibos emittit; et inopinato in virum a pueris amicitia sibi devinctus incidit, qui Libycæ marisque loca cuncta frequentioribus experimentis habebat nota, qui tribus non amplius diebus Carthagine disceserat. Is profundam tranquillitatem Vandalos agere, nullam aciem adversus se instructam suspicari, ipsum Gelimerem quatuor a mari stationibus moram in præsentem facere asserebat. Eum secum assumptum Cauchana ad Belisarium adduxit. Belisarius his auditis post tertium diem ad Libycæ oras applicuit, ad locum, cui Caput Breve nomen. Descensu e navibus facto, mox fossa profunde ducta, valloque circum excitato, uno solo die castra metati sunt. Illic, dum agger effoditur, magnam aquæ scaturiginem sponte tellus emisit, cum aliquin totus aquarum penuria locus laboraret; quæ ad necessariis jumentorum totiusque exercitus usus sufficit. Sequenti luco populus populatum processit. Præfectus exercitus severius in eos animadvertens, verba demum hujusmodi habuit: *Violentia quidem uti, et alienis furto raptis vivere omni tempore nefas, quam maxime periculo imminente. Ego vero hoc solo confisus ad terram istam vos exposui, ut justitia et beneficentia divinum numen nobis demeremur, et Libyes ad nos alliciamus. Hæc autem vestra petulantia et vivendi licentia res in contrarium vertet, et Libyes Vandalis opem ferre compellet. Verum consiliis præbete morem, pretio cibos comparate, ut neque fas et jus violare, neque Libyum affectum in hostiles animos convertere vel inflectere videamini. Opem itaque Dei vobis ipsis conciliaturi, in aliena involare desistite, et lucrum scatens undequaque periculis lubentes amovete.* Tum Belisarius ad Syllectum urbem exercitu misso eam nullo labore comparavit. Sub noctem enim ad eam profecti, rusticanorum curribus in eam ingredientibus admisti, occupaverunt. Illucescente sole sacerdotem et cæteros civitatis primores captos ad præfectum miserunt. Eodem die qui cursus

A ροι τινὰς ὁδηγήσοντας αὐτὸν εἰς Λιβύην ἐκ τοῦ αἰφνιδίου προσορμίσασθαι τῇ γῆ, καὶ τὸν λαὸν ἐξαγαγεῖν δεδίδα τὴν συμμαχίαν. Αὐτὸς δὲ τὸν στόλον ἀράμενος εἰς Καύχανα ⁹² (28) τὸ χωρίον προσώρμισεν, διακοσίους σταδίους τῆς Συρακούσης ἀπέχον. Προκόπιος δὲ ἐν Συρακούσῃ εἰσελθὼν, τροφὰς τε ὠνήσατο παρὰ Ἀμαλάσουνης τῆς γυναικὸς Θευδερικοῦ, μητρὸς δὲ Ἀταλαρικοῦ βασιλέως Ἰταλίας, φίλιαν πρὸς Ἰουστινιανὸν ἔχοντων· ἐπέτυχεν τε παραδόξως καὶ ἀνδρὸς, φίλου μὲν αὐτῷ ὑπάρχοντος ἐκ παιδός, πεπειραμένου δὲ τῆς Λιβύης τόπων καὶ τῆς θαλάσσης, τρίτην ἔχοντες ἡμέραν ἐκ Καρχηδόνης ἀφικομένου ⁹³, καὶ διεβεβαίωτο πᾶσαν ἀμερικμίαν ἔχειν αὐτοῦς, καὶ μὴ ὑποπεύειν τινὰ κατ' αὐτῶν στρατεύεσθαι, ὥστε ἀπὸ τεσσάρων μόνων (29) τῆς θαλάσσης τὸν Γελίμερα αὐλιζεσθαι. Τοῦτον οὖν λαβὼν Προκόπιος εἰς Καύχανα πρὸς Βελισάριον ἀπήγαγεν. Καὶ ταῦτα μαθὼν ὁ Βελισάριος τῇ τῆς Λιβύης ἀκτῆ ⁹⁴ τρίτατος προσώρμισεν ⁹⁵ εἰς χωρίον, ὃ Κεφαλὴν Βράχους (30) καλοῦσιν. Ἀποβάντες δὲ τῶν νηῶν, χάρακά τε καὶ τάφρον βαθείαν ποιήσαντες, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἔνθα καὶ ὕδατος πολὺ τι χάσμα τῆς τάφρου ⁹⁶ ὀρυττόμενον ἢ γῆ ἀνήκειν, τοῦ τόπου ἀνύδρου ὄντος, καὶ εἰς πᾶσαν χρεῖαν τοῖς τε ζώοις καὶ τῷ στρατῷ γέγονεν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ὁ λαὸς πρὸς πρᾶξιν ἐχώρει. Ὁ δὲ στρατηγὸς τούτους ἠκίστατο, λέγων πρὸς αὐτοὺς τάδε· *Τὸ μὲν βιάζεσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις ⁹⁷ σιτέζεσθαι ἀδίκον ἔστιν ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κινδύνοις.* Ἐγὼ γὰρ ἐκεῖν ⁹⁸ μόνον τὸ θαρρῆν ἔχω εἰς τὴν γῆν ταύτην ὑμᾶς ἀπεσβίβασα, ὅπως τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ἀγαθοσργίᾳ τὸν τε Θεὸν θεραπεύσωμεν, καὶ τοὺς Λιβύας πρὸς ἡμᾶς ἐπισπασώμεθα. Ἀδτη δὲ ὑμῶν ἢ ἀκράτεια ⁹⁹ εἰς τὸνναντιον ἡμῖν μεταθήσεται, καὶ τοὺς Λιβύας συμμαχήσαι ¹ τοῖς Οὐρανθίοις παρασχενάσει. Ἀλλὰ πειθόμενοι τῷ ἐμῷ λόγῳ, ὠνούμενοι τὰς τροφὰς κομίζεσθε, καὶ μήτε ἀδικοὶ δόξετε εἶναι, μήτε τὴν φιλίαν τῶν Λιβύων εἰς ἔχθραν μεταβάλητε, καὶ τὸν Θεὸν θεραπεύσητε ². Πῦσσασθε τοῖς ἄλλοις ἐπισηδόντες, καὶ κέρδος ἀποσείασθε κινδύων μετόν. Ἀποστείλας τε Βελισάριος ἐπὶ Σύλλεκτον τὴν πόλιν στρατὸν, ταύτην ³ ἀπονητὴν παρέλαθεν. Ἐν νυκτὶ γὰρ πρὸς αὐτὴν ἀφικόμενοι σὺν ταῖς εἰσιούσαις ἀμάξαις τῶν ἀγροίκων εἰσελθόντες, ταύτην ἔσχον. Καὶ ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, τὸν τε ἱερεῖα καὶ τοὺς ταύτην πρῶτους λαβόντες, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἐπεμφαν. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ τοῦ δημοσίου δρόμου ἐπιμελούμενος, ἠτόμολῃσεν παραδοὺς τοὺς δημοσίους ἵππους. Συνελήφθη δὲ καὶ ὁ τὰς βασιλικὰς

VARLE LECTIONES.

⁹² Καύχανα A. ⁹³ ἀφικομένου A, ἀφικόμενος vulg. ⁹⁴ ἀκτῆ] ὀκτῆ vulg. ⁹⁵ προσώρμισεν A, προσώρμισεν vulg. ⁹⁶ τῆς τάφρου A, τοῦ τ. vulg. ⁹⁷ τοὺς ἄλλοις A. ⁹⁸ ἐκεῖνου A. ⁹⁹ ἀκράτεια A. ¹ συμμαχήσαι A, συμμαχεῖν vulg. ² θεραπεύσητε] ἀναπαύσητε A f. ³ ταύτη A, ταύτης vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(28) Caucouem.

(29) Procop. : Ἐν Ἑρμιονί τὴν διατριβὴν εἶχον, ἢ ἔστιν ἐν Βυζακίῳ ἡμερῶν τεσσάρων ὁδῷ τῆς τῆς νῆος διαφέρουσα· Gelimer Hermione moram trahebat,

quæ est agri Byzaceni, quatuor dierum itinere a mari distans; ad quod erat Carthago. COMBERIS.

(30) Caput Vada.

ἠπαρ(σεις ποιῶν βεριδάριος (31). Βελισάριος δὲ δια-
 κοσμήσας τὴν στρατεύματα ἐπὶ Καρχηδόνα ἐβάδιζεν.
 Ἰωάννη δὲ τῷ Ἀρμενίῳ τριακοσίου; ἐπιλέκτους πα-
 ραδοῦς παρήγγειλεν παρακολουθεῖν τε αὐτῷ, καὶ τοῦ
 στρατεύματος μὴ πολὺ διίστασθαι ⁴. Εἰς δὲ Σύλλεκτα
 τὴν πόλιν ἀφικόμενος ⁵, ἀγαθότητι καὶ γλυκολογίᾳ
 τούτους ἀνεκτήσατο, ὥστε τοὺς λοιποὺς καθάπερ ἐν
 χώρῳ οἰκείᾳ ⁶ τὴν πορείαν ποιήσασθαι ⁷, οὔτε ὑπο-
 χωροῦντων, οὔτε κρυπτομένων, ἀλλὰ καὶ ἀγορῶν
 παρεχομένων, καὶ τὰ ἄλλα τοῖς στρατιώταις ὑπηρε-
 τούντων. Ὀγδοήκοντα δὲ σταδίους ἀνύοντες ἡμέραν
 ἐκάστην ⁸ ἄχρι Καρχηδόνας διέτελεσαν. Οὕτως ⁹ δὲ
 διὰ τῆς Λεπτῆς πόλεως καὶ Ἀδραμούτου εἰς Χρά-
 σιν (32) τὸ χωρίον ἀφίκοντο, ὅκτω καὶ τριακοσίου
 σταδίου Καρχηδόνας ἀπέχον, ἔνθα ἦν καὶ βασιλεῖα ¹⁰
 τῶν Οὐανδήλων ¹¹ καὶ παράδεισοι κάλλιστοι καὶ κρή-
 ναι διεϊδέσταται ¹² καὶ ὑπερῶν παντοδαπῶν πλῆθος
 ἄπειρον· ὥστε τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος τὴν καλύ-
 θην ἐν δένδροις ὑπερῶν ¹³ ἐπήξατο, καὶ τῶν καρ-
 πῶν ὠραίων ὄντων καὶ πάντων ἀπολαβόντων ¹⁴, αἰ-
 σθησις οὐ γέγονε ἐλάττωμένης ταύτης. Ὁ δὲ Γε-
 λιμερ ἀκούσας παρῆναι τοὺς Ῥωμαίους, γράφει εἰς
 Καρχηδόνα πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀματᾶν (33), Ἰδέρικον
 μὲν καὶ ἄλλους ἄσους εἰς φυλακὴν ἔχει συγγενεῖς
 αὐτοῦ ἀποκτείνειν, αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς ¹⁵ Οὐανδήλους,
 καὶ εἴ τι ἄλλο μάχιμον ἐν τῇ πόλει ἦν, ἐξοπίσαι πρὸς
 πόλεμον. Ὁ δὲ Ἀματᾶς τὰ ¹⁶ κελουσθέντα αὐτῷ
 ἐποίησεν. Βελισάριος δὲ Ἀρχελάῳ τῷ ὑπάρχῳ καὶ
 Καλωνύμῳ τῷ ναυάρχῳ ἐπέστειλε ¹⁷ πλησιάσαι τῇ
 Καρχηδόνι, καὶ μὴ εἰσβαλεῖν πρὸς αὐτήν, ἄχρις ἂν
 αὐτοὺς ¹⁸ κελουσῇ. Αὐτὸς δὲ εἰς Δέκιμον ἀφίκετο
 ἀπέχοντα Καρχηδόνας σταδίου ἑβδομήκοντα. Ὁ δὲ
 Γελίμερ τὸν ἀνεψιὸν Κιθαμουῦνδον ἐκέλευσεν ἅμα δι-
 σχιλῶν κατὰ τὴν εὐάνυμον μέρος ἵναί, ὅπως Ἀμα-
 τᾶς μὲν ἐκ Καρχηδόνας, Γελίμερ δὲ ὀπισθεν, Κιθα-
 μουῦδος δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ¹⁹ χωρίων εἰς ταυτὸ τὴν
 κύκλωσιν τῶν πολεμίων ποιήσαιεντο ²⁰. Βελισάριος δὲ
 τὸν μὲν Ἰωάννην, ὡς προέφη, προάγειν ἐκέλευσεν,
 Μασσαγέτας δὲ ἐν ἀριστερᾷ τῆς στρατιᾶς ἵναί.
 Ἀματᾶς δὲ οὐκ ἐν δέοντι ἀφίκετο χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ
 πλῆθος τῶν Οὐανδήλων ἐν Καρχηδόνι ἀπέλιπεν, καὶ
 ὡς τάχιστα εἰς τὸ Δέκιμον ἀφίκετο σὺν ὀλίγοις, καὶ
 οὐδ' αὐτοὺς συνειλεγμένους ²¹. Συναντήσας δὲ τῷ
 Ἰωάννῃ εἰς χεῖρας ἦλθεν, καὶ κτείνεται ὑπὸ Ἰωάν-
 νου, καὶ τρέπονται οἱ σὺν αὐτῷ φεύγοντες ἀκρατῶς,
 καὶ ἀνεσθῶν πάντας τοὺς ἐκ Καρχηδόνας ²² εἰς Δέ-
 κιμον ἴοντας, οἰόμενοι τοὺς διώκοντας παμπληθεῖς
 εἶναι. Ἰωάννης δὲ καὶ αἱ σὺν αὐτῷ [οὗς ²³] ἐσφάζον.

A publici curandi sustinebat provinciam, equis publi-
 cis traditis in partes Romanas transiit, et qui regiā
 responsa ferebat veredarius, tum etiam captus
 est. Tunc Belisarius, copiis in ordinem dispositis,
 Carthaginem versus iter direxit. Joanni vero Ar-
 menio trecentos lectissimos viros **163** commen-
 dans, pone sequi, nec a se divertere, aut ab exer-
 citu longius discedere præcepit: Syllectumque
 urbem profectus, innata sibi lenitate et suavilo-
 quentia civium animos et aliorum pariter sibi
 devinxit, ut in castris velut in propria regione iter
 haberent, neque a militibus se subducendos aut
 occultandos putarent, quin imo commeatum præ-
 berent, cæteraque omnia vitæ necessaria submi-
 nistrarent. Stadia vero octoginta per singulos dies,
 quoad Carthaginem pervenerint, consciebant: at-
 que ita demum per Leptem et Adramutum civitates
 ad Chrasim pagum tercentum et octo stadiis Car-
 thagine dissitum accesserunt. Illic Vandalorum
 regia erat hortique pulcherrimi et limpidissimi
 fontes et fructuum omnis generis immensa copia:
 adeo ut unusquisque militum casulam inter arbores
 fructiferas sixerit; cumque fructuum species ad
 colligendum invitaret, et usus in omnes communis,
 nullum detrimentum poterat oculus advertere. Ubi
 Gelimer Romanos accedere rescivit, Carthaginem
 ad Amatam fratrem scripsit, ut Iderichum et
 quotquot alios sub custodia detentos ejus affines
 neci traderet, Vandalos autem, et si quos alios
 militiæ idoneos haberet urbs, armis ad bellum
 instrueret: quæ Amatas, prout erant jussa, fide-
 liter executus est. Tum Belisarius Archelao præ-
 fecto et Calonymo navarcho mandavit, ut ad
 Carthaginem propius classem admoverent, nec
 tamen impressionem in urbem facerent, donec
 ipse juberet: ipse vero Decimum stadiis septua-
 ginta Carthagine distans secessit. Gelimer autem
 Cibamundum nepotem cum millibus hominum
 duobus sinistra iter habere jussit, ut Amata Car-
 thagine versus recta tendente, ipse pone seque-
 retur, et cum Cibamundo, ex locis ad lævam po-
 sitis adveniente, per circum hostilem exercitum
 obsideret, quem una simul omnes concluderent.
 Cæterum Belisarius, ut præmisi, Joannem præce-
 dere imperavit, et Massagetæ aciei sinistram te-
 nere. Amatas autem opportuno tempore non est
 progressus, verum copiis Vandalorum Carthagine
 relictis, paucis comitatus, seū neque bene junctis,

VARIÆ LECTIONES.

⁴ διεστάναι A. ⁵ ἀφικόμενος A. ἀφικνούμενος vulg. ⁶ οἰκία A, ἰδία vulg. ⁷ ποιήσασθαι A e, ποιούν-
 των vulg. ⁸ καὶ ἐκάστην A. ⁹ οὕτως A, αὐτοὶ vulg. ¹⁰ καὶ βασιλεῖα A, καὶ ἡ βασιλεία vulg. ¹¹ τῶν
 Οὐανδήλων A, τοῦ Οὐανδήλου vulg. ¹² διεϊδέσταται A, διηδέστατοι vulg. ¹³ ὑπερῶν] ὑπερῶν codd. et
 odd. ¹⁴ ἀπολαβόντων A, ἀπολαυόντων vulg. ¹⁵ αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς A, αὐτὸν, καὶ τοὺς vulg. ¹⁶ τὰ add. ex
 A. ¹⁷ ἐπέστειλε A; ἀπέστ. vulg. ¹⁸ αὐτοὺς A, αὐτὸν vulg., fort. αὐτός. ¹⁹ ἀριστερῶν A, ἀριστερὰ vulg.
²⁰ ποιήσαιεντο A, ποιήσονται vulg. ²¹ αὐτοῖς συνειλεγμένοις A. ²² ἐκ Καρχηδόνας A, ἐν Καρχηδόνι vulg.
²³ οὗς delendum esse videtur.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) *Quidam ex his qui equo celeriter inveci regias
 profertur litteras, quos Veredarios appellant.* Proco-
 pius idem.

(32) Lectus, Adrimetum, Gressa.

(33) Ammatas.

Procopium scriptorem Syracusas destinavit quæsitum, si qua sorte viæ ductores comperiret, qui classem ex improvise ad Libycæ terræ oras admovent, quo militares suas copias (regionis etenim incolas hostibus auxilio fore verebatur) facilius ad solum educeret. **162** Interim ipse Cauchana, pagus is fuit ducentis stadiis a Syracusis remotus, tota classe mari delata appulit. Procopius Syracusas ingressus, ab Amalasinthe Theuderichi conjuge, Athalarichi vero Italiæ regis matre (erant hi duo cum Justiniano fœdere conjuncti) cibos emit; et inopinato in virum a pueris amicitia sibi devinctum incidit, qui Libyæ marisque loca nota, qui frequentioribus experimentis habebat cuncta, qui tribus non amplius diebus Carthagine disceserat. Is profundam tranquillitatem Vandalos agere, nullam aciem adversus se instructam suspicari, ipsum Gelimerem quatuor a mari stationibus moram in præsentem facere asserebat. Eum secum assumptum Cauchana ad Belisarium adduxit. Belisarius his auditis post tertium diem ad Libyæ oras applicuit, ad locum, cui Caput Breve nomen. Descensu e navibus facto, mox fossa profunde ducta, valloque circum excitato, uno solo die castra metati sunt. Illic, dum agger effoditur, magnam aquæ scaturiginem sponte tellus emisit, cum alioquin totus aquarum penuria locus laboraret: quæ ad necessarios jumentorum totiusque exercitus usus sufficit. Sequenti luco populus populatum processit. Præfectus exercitus severius in eos animadvertens, verba demum hujusmodi habuit: *Violentia quidem usi, et alienis furto raptis vivere omni tempore nefas, quam maxime periculo imminente. Ego vero hoc solo confusus ad terram istam vos exposui, ut justitia et beneficentia divinum numen nobis demercamur, et Libyes ad nos alliciamus. Hæc autem vestra petulantia et vivendi licentia res in contrarium vertet, et Libyes Vandalis opem ferre compellet. Verum consiliis præbete morem, pretio cibos comparate, ut neque fas et jus violare, neque Libyum affectum in hostiles animos convertere vel infectere videamini. Opem itaque Dei vobis ipsis conciliaturi, in aliena involare desistite, et lucrum scatens undequaque periculis lubentes amovete.* Tum Belisarius ad Syllectum urbem exercitu misso

Αροι τινάς ὁδηγήσοντας αὐτὸν εἰς Λιβύην ἐκ τοῦ αἰφνιδίου προσορμισασθαι τῇ γῆ, καὶ τὸν λαὸν ἐξαγαγεῖν δεδιότα τὴν συμμαχίαν. Αὐτὸς δὲ τὸν στόλον ἀράμενος εἰς Καύχανα ²² (28) τὸ χωρίον προσώρμισεν, διακοσίοις σταδίοις τῆς Συρακούσης ἀπέχον. Προκόπιος δὲ ἐν Συρακούσῃ εἰσελθὼν, τροφάς τε ὠνήσατο παρὰ Ἀμαλάσουθνης τῆς γυναικὸς Θευδερῖχου, μητρὸς δὲ Ἀταλαρίχου βασιλέως Ἰταλίας, φίλιαν πρὸς Ἰουστινιανὸν ἔχοντων· ἐπέτυχεν τε παραδόξως καὶ ἀνδρῶς, φίλου μὲν αὐτῷ ὑπάρχοντος ἐκ παιδός, πεπειραμένου δὲ τῆς Λιβύης τόπων καὶ τῆς θαλάσσης, τρίτην ἔχοντος ἡμέραν ἐκ Καρχηδόνος ἀφικομένου ²³, καὶ διεθεδαυτο πᾶσαν ἀμεριμνίαν ἔχειν αὐτοῦς, καὶ μὴ ὑποπεύειν τινὰ κατ' αὐτῶν στρατεύεσθαι, ὥστε ἀπὸ τεσσάρων μονῶν (29) τῆς θαλάσσης τὸν Γελίμερα αὐλίζεσθαι. Τοῦτον οὖν λαβὼν Προκόπιος εἰς Καύχανα πρὸς Βελισάριον ἀπήγαγεν. Καὶ ταῦτα μαθὼν ὁ Βελισάριος τῇ τῆς Λιβύης ἀκτῇ ²⁴ τρίτατος προσώρμισεν ²⁵ εἰς χωρίον, ὃ Κεφαλὴν Βράχους (30) καλοῦσιν. Ἀποβάντες δὲ τῶν νηῶν, χάρακά τε καὶ τάφρον βαθεῖαν ποιήσαντες, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἔνθα καὶ ὕδατος πολὺ τι χάσμα τῆς τάφρου ²⁶ ὀρυττόμενον ἢ γῆ ἀνήκει, τοῦ τόπου ἀνύδρου ὄντος, καὶ εἰς πᾶσαν χρεῖαν τοῖς ζώοις καὶ τῷ στρατῷ γέγονεν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ὁ λαὸς πρὸς πραιτὰν ἐχώρει. Ὁ δὲ στρατηγὸς τούτους ἠκίσαστο, λέγων πρὸς αὐτοὺς τάδε· *Τὸ μὲν βιάζεσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις ²⁷ σιτίζεσθαι ἄδικόν ἐστιν ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κινδύνοις.* Ἐγὼ γὰρ ἐκεῖνῳ ²⁸ μόνον τὸ θαρρεῖν ἔχω εἰς τὴν γῆν ταύτην ὑμᾶς ἀπεσθίβασα, ὅπως τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ἀγαθοσργίᾳ τὸν τε Θεὸν θεραπεύσωμεν, καὶ τοὺς Λίβυας πρὸς ἡμᾶς ἐπισπασώμεθα. Ἀθνη δὲ ὑμῶν ἢ ἀκράτεια ²⁹ εἰς τὸνναντιον ἡμῖν μεταβήσεται, καὶ τοὺς Λίβυας συμμαχήσαι ¹ τοῖς Οὐρανθίοις παρασκευάσει. Ἀλλὰ πειθόμενοι τῷ ἐμῷ λόγῳ, ὠνούμενοι τὰς τροφάς κομίξεσθε, καὶ μῆτε ἄδικοι δόξετε εἶναι, μῆτε τὴν φίλιαν τῶν Λιβύων εἰς ἔχθραν μεταβάλητε, καὶ τὸν Θεὸν θεραπεύσητε ². Πυῦσασθε τοῖς ἄλλοις ἐπισηδῶντες, καὶ κέρδος ἀποσείσαθε κινδύνων μεστών. Ἀποστείλας τε Βελισάριος ἐπὶ Σύλλεκτον τὴν πόλιν στρατὸν, ταύτην ³ ἀπονητὶ παρέλαθεν. Ἐν νυκτὶ γὰρ πρὸς αὐτὴν ἀφικόμενοι σὺν ταῖς εἰσιούσαις ἀμάξαις τῶν ἀγροίκων εἰσελθόντες, ταύτην ἔσχον. Καὶ ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, τὸν τε ἱερεῖα καὶ τοὺς ταύτην πρῶτους λαβόντες, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἐπέμφαν. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ τοῦ δημοσίου δρόμου ἐπιμελούμενος, ἠτόμολῃσεν παραδοὺς τοὺς δημοσίους ἵππους. Συνελήφθη δὲ καὶ ὁ τὰς βασιλικὰς

VARIE LECTIONES.

²² Καύχανα A. ²³ ἀφικομένου A, ἀφικόμενος vulg. ²⁴ ἀκτῇ] ὀκτῇ vulg. ²⁵ προσώρμισεν A, προσώρμισεν vulg. ²⁶ τῆς τάφρου A, τοῦ τ. vulg. ²⁷ τοὺς ἄλλοις A. ²⁸ ἐκείνου A. ²⁹ ἀκράτεια A. ¹ συμμαχήσαι A, συμμαχεῖν vulg. ² θεραπεύσητε] ἀναπαύσητε A f. ³ ταύτη A, ταύτης vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(28) Cauconem.

(29) Procop. : Ἐν Ἑρμιονί τὴν διατριβὴν εἶχον, ἢ ἐστὶν ἐν Βυζακίῳ ἡμερῶν τεσσάρων ὁδῷ τῆς ἱερωῦς διαφέρουσα· Gelimer Hermione moram trahebat,

quæ est agri Byzaceni, quatuor dierum itinere a mari distans; ad quod erat Carthago. COMBERTIS.

(30) Caput Vada.

ἀπακρίσεις ποτῶν βεριδάριος (31). Βελισάριος δὲ δια-
 κοσμήσας τὴν στρατεύματα ἐπὶ Καρχηδόνα ἐβάδιζεν.
 Ἰωάννη δὲ τῷ Ἀρμενίῳ τριακοσίου; ἐπιλέκτους πα-
 ραδούς παρήγγειλεν παρακολουθεῖν τε αἰεὶ, καὶ τοῦ
 στρατεύματος μὴ πολλὸν διίστασθαι ⁸. Εἰς δὲ Σύλλεκτον
 τὴν πόλιν ἀφικόμενος ⁹, ἀγαθότητι καὶ γλυκολογίᾳ
 τούτους ἀνεκτήσατο, ὥστε τοὺς λοιποὺς καθάπερ ἐν
 χώρα οἰκείᾳ ¹⁰ τὴν πορείαν ποιήσασθαι ¹¹, οὐτε ὑπο-
 χωρούντων, οὐτε κρύπτομένων, ἀλλὰ καὶ ἀγορὰν
 παρεχομένων, καὶ τὰ ἄλλα τοῖς στρατιώταις ὄνηρε-
 πούντων. Ὑγδοήκοντα δὲ σταδίους ἀνούοντες ἡμέραν
 ἐκάστην ¹² ἄχρι Καρχηδόνος διετέλεσαν. Οὕτως ¹³ δὲ
 διὰ τῆς Λεπτιῆς πόλεως καὶ Ἀδραμούτου εἰς Χρά-
 σιν (32) τὸ χωρίον ἀφίκοντο, ὁκτὼ καὶ τριακοσίου
 σταδίου Καρχηδόνος ἀπέχον, ἐνθα ἦν καὶ βασιλεῖα ¹⁴
 τῶν Οὐανδήλων ¹⁵ καὶ παράδεισοι κάλλιστοι καὶ κρη-
 ναι διεϊδέσθαι ¹⁶ καὶ ὄπωρῶν παντοδαπῶν πλῆθος
 ἀπειρου· ὥστε τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος τὴν καλύ-
 θην ἐν δένδροις ὄπωρῶν ¹⁷ ἐπήφατο, καὶ τῶν καρ-
 πῶν ὠραίων ὄντων καὶ πάντων ἀπολαθόντων ¹⁸, αλ-
 σθησις οὐ γέγονε ἐλαττουμένης ταύτης. Ὁ δὲ Γε-
 λιμερ ἀκούσας παρεῖναι τοὺς Ῥωμαίους, γράφει εἰς
 Καρχηδόνα πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀματᾶν (33), Ἰδέρικον
 μὲν καὶ ἄλλους ὄσους εἰς φυλακὴν ἔχει συγγενεῖς
 αὐτοῦ ἀποκτεῖναι, αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς ¹⁹ Οὐανδήλους,
 καὶ εἰ τι ἄλλο μάχιμον ἐν τῇ πόλει ἦν, ἐξοπίσαι πρὸς
 πόλεμον. Ὁ δὲ Ἀματᾶς τὰ ²⁰ κελευσθέντα αὐτῷ
 ἰποίησεν. Βελισάριος δὲ Ἀρχελάω τῷ ὑπάρχῳ καὶ
 Καλωνύμῳ τῷ ναυάρχῳ ἐπέστειλε ²¹ πλησιάζει τῇ
 Καρχηδόνι, καὶ μὴ εἰσβαλεῖν πρὸς αὐτήν, ἄχρις ἂν
 αὐτοὺς ²² κελεύσῃ. Αὐτοὺς δὲ εἰς Δέκιμον ἀφικετο
 ἀπέχοντα Καρχηδόνος σταδίους ἑβδομήκοντα. Ὁ δὲ
 Γελίμερ τὸν ἀνεψιὸν Κιβαμουῦνδον ἐκέλευσεν ἅμα δι-
 χιλίων κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος ἵναί, ὅπως Ἀμα-
 τᾶς μὲν ἐκ Καρχηδόνος, Γελίμερ δὲ διπύσθην, Κιβα-
 μουῦνδος δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ²³ χωρίων εἰς ταυτὸ τὴν
 κύκλωσιν τῶν πολεμίων ποιήσαιτο ²⁴. Βελισάριος δὲ
 τὸν μὲν Ἰωάννην, ὡς προέφη, προάγειν ἐκέλευσεν,
 Μασσαγέτας δὲ ἐν ἀριστερᾷ τῆς στρατιᾶς ἵναί.
 Ἀματᾶς δὲ οὐκ ἐν δέοντι ἀφικετο χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ
 κληθὸν τῶν Οὐανδήλων ἐν Καρχηδόνι ἀπέλιπεν, καὶ
 ὡς τάχιστα εἰς τὸ Δέκιμον ἀφικετο σὺν ὄλιγοις, καὶ
 οὐδ' αὐτοὺς συνειλεγμένους ²⁵. Συναντήσας δὲ τῷ
 Ἰωάννῃ εἰς χεῖρας ἦλθεν, καὶ κτείνεται ὑπὸ Ἰωάν-
 νου, καὶ τρέπονται οἱ σὺν αὐτῷ φεύγοντες ἀκρατῶς,
 καὶ ἀνεσόδου πάντας τοὺς ἐκ Καρχηδόνος ²⁶ εἰς Δέ-
 κιμον ἵόντας, οἰόμενοι τοὺς διώκοντας παμπληθεῖς
 εἶναι. Ἰωάννης δὲ καὶ αἱ σὺν αὐτῷ [οὗς ²⁷] ἔσφαζον.

A publici curandi sustinebat provinciam, equis publi-
 cis traditis in partes Romanas transiit, et qui regia
 responsa ferebat veredarius, tum etiam captus
 est. Tunc Belisarius, copiis in ordinem dispositis,
 Carthaginem versus iter direxit. Joanni vero Ar-
 menio trecentos lectissimos viros **163** commen-
 dans, pone sequi, nec a se divertere, ant ab exer-
 citu longius discedere præcepit: Syllectumque
 urbem profectus, innata sibi lenitate et suavilo-
 quentia civium animos et aliorum pariter sibi
 devinxit, ut in castris velut in propria regione iter
 haberent, neque a militibus se subducendos aut
 occultandos putarent, quin imo comæatum præ-
 berent, cæteraque omnia vitæ necessaria submi-
 nistrarent. Stadia vero octoginta per singulos dies,
 quoad Carthaginem pervenerint, consciebant: at-
 que ita demum per Leptem et Adramutum civitates
 ad Chrasim pagum tercentum et octo stadiis Car-
 thagine dissitum accesserunt. Illic Vandalorum
 regia erat hortique pulcherrimi et limpidissimi
 fontes et fructuum omnis generis immensa copia:
 adeo ut unusquisque militum casulam inter arbores
 fructiferas fixerit: cumque fructuum species ad
 colligendum invitaret, et usus in omnes communis,
 nullum detrimentum poterat oculus advertere. Ubi
 Gelimer Romanos accedere rescivit, Carthaginem
 ad Amatam fratrem scripsit, ut Iderichum et
 quotquot alios sub custodia detentos ejus affines
 neci traderet, Vandalos autem, et si quos alios
 militiæ idoneos haberet urbs, armis ad bellum
 instrueret: quæ Amatas, prout erant jussa, fide-
 liter exsecutus est. Tum Belisarius Archelao præ-
 fecto et Calonymo navarcho mandavit, ut ad
 Carthaginem propius classem admoverent, nec
 tamen impressionem in urbem facerent, donec
 ipse juberet: ipse vero Decimum stadiis septua-
 ginta Carthagine distans secessit. Gelimer autem
 Cibamundum nepotem cum millibus hominum
 duobus sinistra iter habere jussit, ut Amata Car-
 thagine versus recta tendente, ipse pone sequeretur,
 et cum Cibamundo, ex locis ad lævam posi-
 sitis adveniente, per circum hostilem exercitum
 obsideret, quem una simul omnes concluderent.
 Cæterum Belisarius, ut præmissi, Joannem præce-
 dere imperavit, et Massagetæ aciei sinistram te-
 nere. Amatas autem opportuno tempore non est
 progressus, verum copiis Vandalorum Carthagine
 relictis, paucis comitatus, sed neque bene junctis,

VARIAE LECTIONES.

⁸ διεστάναι A. ⁹ ἀφικόμενος A, ἀφικνούμενος vulg. ¹⁰ οἰκεία A, ἰδία vulg. ¹¹ ποιήσασθαι A e, ποιού-
 των vulg. ¹² καθ' ἑκάστην A. ¹³ οὕτως A, αὐτοὶ vulg. ¹⁴ καὶ βασιλεῖα A, καὶ ἡ βασιλεία vulg. ¹⁵ τῶν
 Οὐανδήλων A, τοῦ Οὐανδήλου vulg. ¹⁶ διεϊδέσθαι A, διηδέσθαι vulg. ¹⁷ ὄπωρῶν] ὄπωροις codl. et
 edd. ¹⁸ ἀπολαθόντων A, ἀπολαούτων vulg. ¹⁹ αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς A, αὐτὸν, καὶ τοὺς vulg. ²⁰ τὰ add. ex
 A. ²¹ ἐπέστειλε A; ἀπέστ. vulg. ²² αὐτοὺς A, αὐτὸν vulg., fort. αὐτός. ²³ ἀριστερῶν A, ἀριστερά vulg.
²⁴ ποιήσαντο A, ποιήσονται vulg. ²⁵ αὐτοῖς συνειλεγμένοι A. ²⁶ ἐκ Καρχηδόνος A, ἐν Καρχηδόνι vulg.
²⁷ οὗς delendum esse videtur.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) Quidam ex his quæ equo celeriter invecti regias
 proferunt litteras, quos Veredarios appellant. Proco-
 pius ideam.

(32) Lectus, Adrumetum, Gressa.

(33) Ammatas.

ad invicem Decimum quantocius contendit. Joanni vero factus obviam manibus cum eo consertis occiditur, comitesque fusi et in fugam præcipites versi, immensam insequentium hostium aciem esse rati, Decimum convolare, et urbem tutari commonebant. Joannes, autem, et qui una pugnant, tam magnum hostium numerum usque ad ipsas Carthaginis portas occiderunt, ut quisquis tantam stragem **164** vidisset, eam non nisi a viginti hominum millibus edi posse facile existimaret. Cibamundus et qui comitabantur milites bis mille, dum suppetias sociis afferunt, in Unnos incidentes omnes deleti sunt. Belisarius cum ad Decimum substitisset, nihil horum rescivit: sed vallo circumducto castra metatus est, in quibus uxorem et pedestres copias reliquit. Ipse equitibus stipatus, et ducibus secum sumptis, Carthaginem contendit. Cum autem mortuos in via jacentes ipsumque Amatam una cum Vandalis occisum, omniaque, prout gesta fuerant, percepisset, tumulum ascendens, pulverem meridiem versus excitatum magnumque Vandalorum equitum agmen a Gelimere ductum prospexit: Cibamundi quippe cladem et Amatæ cædem ignorabat adhuc Gelimer. Cum vero utrique ad invicem propius accessissent, prævertentes Vandali tumulum occupant, et de se terrorem maximum hostibus incutiunt: quare Romani in fugam versi secedunt in vicum stadiis septem a Decimo remotum. Deus autem præter omnem opinionem Vandalos in metum conjecit: si enim fugientes continuo insecuti essent, omnes penitus cum ipso Belisario ad internecionem deieissent (adeo quippe numerosa erat Vandalorum multitudo) et Joannem Carthagine revertentem et in spoliis mortuorum diripiendis occupatum, nullo negotio potuissent comprehendere. Gelimer relicto tumulo, ubi mortuum fratrem offendit, ad plangitum et ejulatum conversus est totus, ex quo victoriæ acies ei remansit omnino obtusa. Belisarius fugientibus sistere jussis, mox cuncta disponit ornate, formidine exprobrat, cognitaque quam sustinuerant hostes strage et a Joanne parva victoria, contento corporis cursu et animi ardore in Gelimerem impetum facit. Barbari subeundo certamine penitus imparati, in validam fugam se conjiciunt, et multis suorum amissis desertaque Carthagine, Mediam se recipiunt. Ubi nox ingruit, Belisarius, Joannes et Massagetæ Decimum repentes, cunctis, quæ acciderant, auditis, summo-pere gavisus sunt. Postero die copiis pedestribus accitis, conjuge quoque Belisarii secum sumpta, cuncti Carthaginem versus arripuerunt iter. Car-

A ἔως τῶν πυλῶν Καρχηδῶνος τοσοῦτους, ὥστε εἰκάξει τοὺς ὀρῶντας διςμυρίων πολεμίων τὸ ἔργον εἶναι. Κιθαμοῦνδος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰσχιλοὶ περιπεπωκότας ἐν τῇ ἀλκῇ τοῖς ὀύνοις, ἀπώλοντο πάντες. Βελισάριος δὲ εἰς Δέκιμον ὦν, οὐδὲν τούτων ἔμαθεν· ἀλλὰ χαράκωμα περιβαλὼν, ἱφσοσάτευσεν²¹, καταλιπὼν αὐτόθι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς πεζοὺς. Αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς ἱππεῖς²² καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἐπὶ²³ Καρχηδόνα ἐχώρει. Εὐρῶν δὲ τοὺς²⁴ πεπωκότας νεκροὺς τὸν τε Ἀματῶν καὶ τοὺς Οὐανδήλους, καὶ μαθὼν τὰ γεγονότα, εἰς λόφον τινὰ ἀνεβῆν, ὄρᾳ κονιορτὸν ἐκ μεσημβρίας, καὶ Οὐανδήλων ἱππέων πλῆθος πολὺ, ἡγούμενον αὐτοῖς Γελίμερος, μὴ γνώσαντος μήτε τὸ Κιθαμοῦνδος πάθος μήτε τὸ τοῦ Ἀματῶ. Ἐπεὶ δὲ ἐγγύς ἀλλήλων γεγόνασι προτερῆσαντες Οὐανδήλοι, τὸν λόφον καταλαμβάνουσι, καὶ φοβεροὶ τοῖς ἐναντιοῖς ἐδείχθησαν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τραπέντες εἰς χωρίον ἀφικνούνται σταδίου· ἐπὶ τὸ Δέκιμου ἀπέχον. Θεὸς δὲ τούτους παραδόξως ἀλλοιώσας²⁵ εἰς δειλίαν κατέστησεν. Εἰ γὰρ τὴν βίωσιν εὐθύς ἐποιήσαντο, ἄρῃσιν ἅπαντας σὺν Βελισαρίῳ διέφθειραν (τοσοῦτον ἦν τὸ πλῆθος τῶν Οὐανδήλων), καὶ τὸν Ἰωάννην ὀπιστρέφοντα ἐκ Καρχηδῶνος καὶ σκυλεύοντα τοὺς τεθνεώτας ἀπονητὶ κρατῆσαι ἤμελλον. Κατιῶν δὲ ἐκ τοῦ λόφου Γελίμερ, καὶ εὐρῶν τὴν ἀελοφῶν νεκρὸν, εἰς τε ὀλοφύρσεις ἐτράπη, καὶ τῆς νίκης τὴν ἀκμὴν ἤμβλωνεν. Βελισάριος δὲ τοὺς τε²⁶ φεύγοντας στήναι καλεύσας, καὶ κοσμίως πάντα διατάξας, καὶ ὀνειδίσας τῆς δειλίας, καὶ τὴν τελευταίαν τῶν ἐναντίων, ἅμα τε καὶ τὴν²⁷ Ἰωάννου νίκην μαθὼν, δρόμῳ καὶ ἀνδρείᾳ ἐπὶ Γελίμερα χωρεῖ. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀπαρασκευάστοι εὐρεθέντες, εἰς φυγὴν ἐτράπισαν κραταίαν, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες εἰς Μήδειαν ἐχώρουν (34) καταλιπόντες Καρχηδόνα. Νυκτὸς δὲ καταλαβούσης, ὃ τε Βελισάριος καὶ Ἰωάννης καὶ οἱ Μασσαγῆται εἰς Δέκιμον ἀφικόμενοι, πάντα²⁸ τὰ συμβεβηκότα μαθόντες, ἔχαιρον· τῇ δὲ ἐπαύριον ἅμα τῶν πεζῶν καὶ τῇ Βελισαρίου γυναικὶ ἅπαντες ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπορεύοντο. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὰς πύλας ἀναπετάσαντες, καὶ λύχνα ἄφαντες, πανδημῶς πρὸς ὑπάντησιν Βελισαρίου ἐξήσαν²⁹. Οἱ δὲ ἐν αὐτῇ Οὐανδήλοι ἐν τοῖς ἱεροῖς προσέφυγον. Καταλαβόντος δὲ καὶ τοῦ³⁰ στόλου, τὴν ἄλυσιν ἄραντες ἐν τῷ λιμένι τούτους ἐδέξαντο. Καὶ ὁ μὲν πλειστάς στόλος τὴν ἐντολήν τοῦ Βελισαρίου φυλάξαντες οὐκ εἰσῆλθον ἐν τῷ λιμένι, ἀλλ' ἐξω προσώρμισαν. Καλῶνυμος δὲ τὴν παρακλήν ἐνδυσάμενος εἰσῆλθεν, καὶ τὰ πλοῖα ληϊσάμενος πολλὰ χρήματα ἀφῆραζεν, καὶ ἐν³¹ τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ οἰκοῖς τοῖς κλησίον τοῦ λιμένος εἰσῆλθεν, καὶ πολλοὺς ἠμαλώτευσεν. Ἀπονητὶ δὲ Βελισάριος τῆς Καρχηδῶνος κρατήσας παρῆναι τοῖς στρατιώταις λέγων· Ὁράτε, ἡλίκα εὐτυχήματα

VARLÆ LECTIONES.

²¹ ἱφσοσάτευσεν A, ἱφσοσάτευσεν vulg. ²² ἱππεῖς A, ἱππους vulg. ²³ ἐπὶ K. A, εἰς K. vulg. ²⁴ τοὺς add. ex A. ²⁵ ἀλλοιώσας A, ἀλλοίως vulg. ²⁶ τοὺς τε φ. A, καὶ τοὺς φ. vulg. ²⁷ τὴν add. ex A. ²⁸ πάντα A, ἅπαντα vulg. ²⁹ ἐξέσαν codd. et edd. ³⁰ δὲ καὶ τοῦ A, δὲ τοῦ vulg. ³¹ ἐν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(34) Peyrezianus codex correctissime legit, ἐπὶ δημίαν ἐχώρουν, publicam ingressi sunt viam. Procopii Interpres: Vandali itaque neque Carthaginem,

neque Byzantium (lege Byzacium) unde venerant, sed in Bulæ campum, ac in partem, quæ ducet in Numidas, fugerunt.

παρόντων ἡμῖν, ἐπειδὴ ³⁵ σωφροσύνην εἰς τοὺς Α
 Αἰθνας ἐπεδειξάμεθα. Βλέπετε, τὴν εὐκοσμίαν ἐν
 Καρχηδόνι διασώσασθε, καὶ μήτις ἀδικήσῃ τινὰ,
 ἢ ἀφραπάσῃ τι αὐτοῦ. Πολλὰ γὰρ κακὰ παθόν-
 τας ³⁶ ὑπὸ Οὐανθῆλων ἀνδρῶν βαρβάρων, βασι-
 λεὺς ὁ ἡμέτερος βοηθῆσαι τοῦτοις ³⁷ ἡμῶς ἀπ-
 ἔστειλεν καὶ τὴν ἐλευθερίαν χαρίσασθαι. Ταῦτα
 παραινῶν εἰς Καρχηδόνα εἰσῆλθεν. Καὶ ἀναβὰς εἰς
 τὸ παλάτιον ³⁸, ἐν τῷ Γελίμερος θρόνῳ ἐκάθισεν.
 Τοῦτω προσῆλθον ³⁹ οἱ τε ἔμποροι Καρχηδόνας, καὶ
 ὅσοι πλησίον τῆς θαλάσσης ἔμενον, ὀλοφυρόμενοι
 ἀρπαγὴν πεπονθέναι ὑπὸ τοῦ στόλου. Ὁ δὲ Βελισά-
 ριος Καλώνουμον τὸν ναυαρχον ὤρκισεν ⁴⁰, ὅπως
 ἅπαντα τὰ διαρπαγέντα ἐνέγκῃ, καὶ ἀποδώσῃ τοῖς
 οἰκείοις δεσποταῖς. Ὁ δὲ σφετερισάμενος ἐξ αὐτῶν, Β
 καὶ ἐπιροκήσας, οὐ μετὰ ⁴¹ πολὺ τὴν δίκην ἔτισεν.
 Ἐξω γὰρ φρενῶν γενόμενος τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν φα-
 γῶν ἀπέθανεν. Βελισάριος δὲ τὸν λαὸν εἰστίξας βασι-
 λικῶς, καὶ ἡ τοῦ Γελίμερος ⁴² θεραπεία παρτίθει τε
 καὶ ⁴³ ὄνοχέει ⁴⁴, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπόυργει. Οὐ-
 τως δὲ ὁ στρατηγὸς ἀδορῶδως τὴν πόλιν ἔσχεν, ὥστε
 οὐδὲ ὕβριν τινὰ ἐπήγαγεν ⁴⁵ ἀνθρώπῳ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς
 ἀγορᾶς τινὰς συνέβη τὴν οἰκίαν ἀσφαλίσαι ⁴⁶· ἀλλ'
 ἀγοράζοντες οἱ στρατιῶται ἤσθιον ⁴⁷, καὶ ἠὺφραίνον-
 το. Τοὺς δὲ εἰς τὰ ἱερὰ φυγόντας ⁴⁸ Οὐανθῆλους πι-
 στὰ δούς ἐξήγαγεν. Τῶν δὲ τειχῶν τῆς πόλεως
 ἐπεμαλεῖτο ἡμελημένον πρότερον ὄντων. Ἐλεγον δὲ
 καὶ παλαιῶν ⁴⁹ λόγον ἐν Καρχηδόνι εἰρησθαι, ὡς τὸ
 Γ διώξῃ τὸ Β· νυνὶ δὲ τετέλεσται ⁵⁰. Πρότερον γὰρ
 Γεζέριχος Βονιφάτιον ἐξεδίωξεν· νυνὶ δὲ Βελισάριος C
 Γελίμερα.

tinuisset, et Jusjurandum violasset, non diu postmodum persolvit pœnas : a mente siquidem alic-
 natus, lingua sibi dentibus corrosa, misere periit. Porro Belisarius populum regali prorsus epulo
 accepit, in quo ipsa Gelimeris familia cibos apposuit, ipsa vinum miscuit, cœteraque ministeria
 obivis. Ita dux ille nullo pene belli tumultu urbem obtinuit : adeo ut nulli hominum illata fuerit in-
 juria, nullus in foro propriam obserare domum fuerit coactus : quin potius necessariis pretio com-
 paratis milites epulabantur, et genium fovebant. Ad templa vero profugis Vandalis fidem dedit Be-
 lisarius, et e sacris locis eduxit : et urbis mœnium pridem neglectorum curam egit. Cæterum antiqui
 cujusdam dicti submurmurans rumor adhuc Carthagine ferebatur : Gamma expellet beta :
 et id quidem impletum est. Prius enim Gizerichus Bonifacium ejecit : nunc vero Belisarius Gelime-
 rem.

Γελίμερ δὲ χρήματα πολλὰ τοῖς γεωργοῖς Αιθύων
 προέλεμενος πρὸς ἑαυτὸν ὀνηγάγετο, καὶ ἐκέλευσεν
 αὐτοὺς Ῥωμαίων τοὺς εἰς τὰ χωρία περιόντας κτεί-
 νειν. Τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν γεωργῶν, μαθὼν ὁ
 Βελισάριος, ἀποστέλλει Διογένην ἕνα τῶν αὐτοῦ δορυ-
 φόρων αἰκίσασθαι τοὺς γεωργοὺς ⁵¹. Ὁ δὲ Διογένης D
 ἄμα τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς οἰκίαν εἰσελθὼν, ἐκάθευδεν
 μηδὲν κολέμιον ἐνοσοῦμενος· τοῦτο μαθὼν ὁ Γελίμερ
 τριακοσίους ἐπιλεξάμενος ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ.
 Ἐβρόντας δὲ περιεκύκλωσαν τὴν οἰκίαν, δεδιότες εἰσ-
 ελθεῖν τὴν νύκτα. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι αἰσθόμενοι, ἀνα-

Gelimer porro multis in Libyum agricoas pro-
 fusis pecuniis eos ad se pellexit : eosque jussit,
 ut Romanos, qui remanserant in pagis, occiderent.
 Agricolarum facinoris nuntio accepto, Belisarius
 Diogenem e satellitibus unum, qui de crimine ex-
 postularet et ulcisceretur agricolas, misit. Diogenes
 una cum comitibus domum quampiam ingressus,
 nihil hostile veritus dormiebat. Eo cognito tre-
 centos viros in eum Gelimer emittit. Illi profecti
 domum, qua jacebat, per ambitum obsederunt :
 166 noctu namque in eam irrumpere nictuebant.

VARIE LECTIONES.

³⁵ ἐπειδὴ A, ἐπειδὴν vulg. ³⁶ παθόντων A. ³⁷ τοῦτοις A, τούτους vulg. ³⁸ εἰς τὸ παλάτιον A e, ἐν
 τῷ παλατίῳ vulg. ³⁹ τούτω πρ. A, τούτω τῷ πρ. vulg. ⁴⁰ ὤρκισεν A, ὀρκίσας vulg. ⁴¹ οὐ μετὰ A, καὶ
 οὐ μ. vulg. ⁴² Γελίμερος A, Γελίμερ vulg. ⁴³ παρτίθει τε καὶ A, παρτίθειτο καὶ vulg. ⁴⁴ ὄνοχέει A e.
⁴⁵ ἐπήγαγεν A, ἐπάγειν vulg. ⁴⁶ ἀσφαλίσαι A, σφαλίσαι vulg. ⁴⁷ ἤσθιον A, εἰσθιον vulg. ⁴⁸ καταφυγόντας
 a. ⁴⁹ παλαιῶν A, κάλαι vulg. ⁵⁰ τετέλεσται A, τετέλευται vulg. ⁵¹ αἰκίσασθαι τοὺς γεωργοὺς A a, αἰτή-
 σασθαι reliquis omissis vulg.

Romani soli viginti numero periculo præviso A exsurgunt, armantur, in equos insiliunt, et, reseratis derepente portis, clypeis obtecti, lanceisque fortiter pugnantes, adversarios in fugam vertunt. Porro Gelimer in Numidiam profectus, Vandalos omnes, et ex Maurusiis quos habuit amicos collegit, et ad bellum renovandum instruxit. Litteras insuper in Sardiniam ad Tzatzonem fratrem dedit, quibus, quæ sibi contigerant, significaret. Ille confestim e Sardinia cum universo sibi subjecto exercitu ad Libycas oras tertio itineris die applicuit et mox occurrit Gelimeri. Illi colla sibi brachiis circumplectentes nullum invicem dedere colloquium, sed, Salve, tantum effati, et constrictos se tenentes collacrymabantur, omnisque pariter exercitus communem cladem deplorabat. Gelimer utroque exercitu in unam collecto, Carthaginem petit, et urbem obsidione cingere molitur, secum reputans urbem Romanorumque exercitum a Carthaginensibus, quibus Arrii sententia colebatur, extemplo prodendum. Ad Unnorum quoque præcipuos mittens, multa bona eis se donaturum pollicebatur, si Romanos in manus suas proditione traderent. Hæc a Gelimeris partium desertoribus cognoscens, Laurentiumque quemdam Carthagine morantem reperiens Belisarius, ut proditorem colle quodam penes civitatem sito patibulo affixit; ex quo in magnum terrorem adducti sunt, qui prodiones machinabantur, adeo ut quæ ipsis Gelimer clam indicasset Massagetæ palam edicerent. Cunctis autem in exercitu blandis ejus verbis ac etiam jusjurandis amice sibi conciliatis, Joanni Armenio, ut equitibus, præter quingentos, universis secum assumptis, in Vandalos egressus, velitationibus pugnam lacesoret, confestim imperavit. Ipse postea cum pedestrium copiis et equitum illis quingentis pone sequebatur. Cum autem Vandalos ad Tricamarum castra metatos invenisset, juxta se invicem nocte illa in castris utrique steterunt. In Romano vero exercitu portentum videri contigit. Hastarum enim cuspides ignitis emissis radiis collucere: quo viso cuncti terrore stupefacti. Primo crepusculo armis utrinque muniti ad conserendam pugnam utrique cum impetu irruerunt. Joannes, ex suorum copiis non multis admodum selectis, flumen trajecit, et in Vandalos impressionem fecit: Tzatzon fortiter sustinens, et in eum ex adverso irruens, in fugam vertit: atque ita insequentibus Vandali ad flumen usque pervenerunt. Rursus vero Joannes

στάντες καὶ ὀπλισάμενοι, τοῖς ἵπποις ἐπιδάντες⁵⁵, εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἀνοίγουσιν ἐξαπίνης τὰς θύρας, καὶ ταῖς ἀσπίσι περιφραζάμενοι, καὶ τοὺς δόρασι ἀμυνόμενοι⁵⁶, τοὺς ἐναντίους ἐτρέψαντο⁵⁷. Γελίμερ δὲ ἐν Νουμιδίᾳ γενόμενος Οὐανδήλους πάντας συνήγαγεν, καὶ δούους προσφιλεις⁵⁸ εἶχεν τῶν Μαυρουσιῶν, καὶ πρὸς πόλεμον εὐτρεπίζετο. Ἀπέστειλεν δὲ καὶ γράμματα ἐν Σαρδανίᾳ⁵⁹ πρὸς Τζάτζονα⁶⁰ τὸν ἴδιον ἀδελφόν, τὰ συμβάντα αὐτῷ δημοσιῶν ὅς ἀπάρας εὐθύς μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀπὸ Σαρδανίας εἰς τὴν Λιβύης ἀκτὴν⁶¹ τριταῖος κατέλαθεν, καὶ εὗρεν τὸν Γελίμερα. Οἱ καὶ⁶² περιπλακέντες ἀλλήλων τῷ τραχήλῳ, οὐδὲν μέντοι εἰς ἀλλήλους ἐφθέγγοντο· ἀλλὰ τὸ, Χαῖρε, σφίγγοντες ἑκλαίον ὁμοίως καὶ ὁ στρατὸς⁶³ τὴν συμφορὰν ἀπαυδύροντο⁶⁴. Ὁ δὲ Γελίμερ παραλαβὼν (35) ἀμφοτέρους ἐπὶ Καρχηδόνα ἔχωρει⁶⁵, καὶ ταύτην πολιορκεῖν ἐπιτρέπτο, οἰόμενος τοὺς ἐν Καρχηδὸνι προδιδόναι αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ τῶν⁶⁶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν, οἷς ἡ τοῦ Ἀρσίου δόξα ἤσκητο⁶⁷. Πέμψας δὲ καὶ⁶⁸ εἰς τοὺς ἄρχοντας τῶν Οὐννων πολλὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ ὑπισχεῖτο δίδοναι, εἰ καταπροδώσουσιν⁶⁹ αὐτῷ Ῥωμαίους. Ταῦτα δὲ Βελισάριος μαθὼν παρὰ τῶν αὐτομόλων, καὶ Λαυρέντιόν τινα ἐν Καρχηδὸνι ὄντα προδότην εὐρῶν ἀνεσκολόπισεν ἐπὶ λόφῳ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ ἀπὸ τούτου εἰς θεὸς μέγα ἐνέπεσον⁷⁰ οἱ προδοσίαν μελετήσαντες, ὥστε τοὺς Μασσαγέτας ὁμολογήσαι τὰ ὑπὸ Γελίμερος αὐτοῖς δηλωθέντα. Τοῦ δὲ Βελισαρίου πάντας λόγῳ ἠθικῷ⁷¹ καὶ ὄρκις πρὸς φίλωνα αὐτοῦ μεταβαλόντος⁷², αὐτὸς ἐκέλευσεν εὐθύς Ἰωάννην τὸν Ἀρμένιον παραλαβεῖν⁷³ πάντας τοὺς ἵππους παρὲξ πεντακοσίων καὶ ἐξελθόντα πρὸς τοὺς Οὐανδήλους ἀκροβολίσασθαι. Αὐτὸς δὲ τῇ ὕστεραίᾳ⁷⁴ ἔμα τῷ πεζῷ στρατῷ καὶ τοῖς πεντακοσίοις ἵππευσιν εἶπετο. Καταλαβόντες⁷⁵ δὲ τοὺς Οὐανδήλους ἐν τῷ Τρικαμάρῳ στρατοπεδεύσαντας, ἔμειναν⁷⁶ τὴν νύκτα πλησίον ἀλλήλων. Συνέθη δὲ τέρας γενέσθαι ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατῷ. Τῶν γὰρ δοράτων τὰ ἄκρα πυρὶ πολλῷ κατελάμπετο. Τοῦτο θεασάμενοι κατεπλάγησαν· φραζάμενοι δὲ ἔμα πρῶτ' ἀμφοτέροις πρὸς τὸν πόλεμον ὄρησαν. Ἰωάννης δὲ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὀλιγούσις ἐπιλεξάμενος⁷⁷ τὸν τε ποταμὸν διέβη καὶ τοῖς Οὐανδήλοις εἰσέβαλεν. Ὁ δὲ Τζάτζων ὀπισμῷ χρησάμενος ἐδίωξεν αὐτόν. Οἱ δὲ Οὐανδήλοι διώκοντες ἄχρι εἰς τὸν ποταμὸν ἤλθον. Αὐθις δὲ Ἰωάννης κλείστους⁷⁸ τῶν ὑπασπιστῶν Βελισαρίου λαβὼν κατὰ τοῦ Τζάτζωνος εἰσπηθῆσεν σὺν βοῇ τε καὶ πατάγῃ πολλῇ. Γίνεται οὖν καρτερὰ ἡ μάχη, καὶ πίπτει Τζάτζων ὁ τοῦ Γελίμερος ἀδελφός. Τότε δὴ πῖν τὸ

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ ἵπποις ἐπιθ. A, ἵπποις τε ἐπιθ. vulg. ⁵⁶ ταῖς ἀσπίσι. — — ἀμυνόμενοι om. A, καὶ τοῖς δόρ. ἀμ. om. a. ⁵⁷ ἐτρέψαντο A, ἐτρέψαν vulg. ⁵⁸ προσφιλεῖς] περὶ φίλους f. ⁵⁹ Σαρδανίᾳ A, Σαρδηνίᾳ vulg. ⁶⁰ Τζόνα A. Στζόνα f. Στζόνα vulg. ⁶¹ ἀκτὴν A a e, ὀκτὴν vulg. ⁶² καὶ alterum add. ex A. ⁶³ στρατηγός A. ⁶⁴ ἀπαυδύροντο A, ἀπεδύρ. vulg. ⁶⁵ ἔχωρει A, χωρεῖ vulg. ⁶⁶ τῶν Ῥ. στρατιωτῶν A, τὸν Ῥ. στρατὸν vulg. ⁶⁷ ἤσκητο A, ἤσκετο vulg. ⁶⁸ καὶ add. ex A. ⁶⁹ καταπροδώσουσιν A, καταπροδώσωσιν vulg. ⁷⁰ ἐνέπεσον A a, ἐνέπεσαν vulg. ⁷¹ λόγῳ πειθικῷ f. λόγος; πειθικός a. ⁷² μεταβαλὼν A. ⁷³ παραλαβόντα a. ⁷⁴ ὕστεραία A, ὕστερα vulg. ⁷⁵ κατὰλαβόντες A, καταλαβόντα vulg. ⁷⁶ ἔμειναν A, ἔμεινον vulg. ⁷⁷ ἀπολεξ. A. ⁷⁸ κλείστους A, κλείους vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(35) Quæ sequuntur librum Procopii secundum, *De bello Vand.* delibant.

στράτευμα Ῥωμαίων τὸν ποταμὸν διαβάτες ἐπὶ A τοὺς πολεμίους ἐχώρησαν, καὶ τούτους τρεψάμενοι, μέχρι τοῦ στρατοπέδου ἰδίωξαν ⁷⁶· καὶ ὑποστρέψαντες τοὺς νεκροὺς ἀπέδουον, ὅσοι μάλιστα ἐχρυσόφορον, καὶ εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ὑπεχώρησαν. Ἀπέθανον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ῥωμαίων πεντήκοντα, Οὐανδήλων ⁷⁷ δὲ ὀκτακόσιοι. Καταλαβὼν δὲ ⁷⁸ Βελισάριος σὺν τοῖς πεζοῖς τῇ δεξιῇ ἰπρὸς ὄψλαν, ἄρας ⁷⁹ (36), ὡς εἶχε τάχους, σὺν παντὶ τῷ στρατῷ ⁸⁰ ἐπὶ τὸ τῶν Οὐανδήλων στρατόπεδον ἔφρατο. Γελλμερ δὲ γνοὺς Βελισάριον παρόντα σὺν τοῖς πεζοῖς καὶ παντὶ τῷ στρατῷ, ἐπιβάς τῷ ἔκπῳ μὴδὲν διαταξάμενος ἀκρατῶς ἐπὶ ⁸¹ Νουμιδίαν ἐφυγεν μετ' ὀλίγων συγγενῶν καὶ οἰκετῶν αὐτοῦ καταπεπληγμένος. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸν φυγόντα ἤσθοντο οἱ Οὐανδήλοι καὶ οἱ πολέμιοι ἦδη ἐωρῶντο, τότε δὴ οἱ τε ἄνδρες καὶ γυναῖκες ⁸² καὶ τὰ παῖδια ἐθορυβοῦντο ⁸³ καὶ ἐκόκχουν ⁸⁴, καὶ οὐτε χρημάτων μετεπιούοντο οὐτε τῶν ⁸⁵ φιλότιμων ὀδυρομένων, ἀλλ' ἕκαστος ἐφυγεν ὅπου ⁸⁶ ἠδύνατο. Ἐπελθόντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὸ τε στρατόπεδον αἴρουν, καὶ ἐπιδιώξαντες τὴν νύκτα ὅλην, ἄνδρας μὲν ὅσοις ἐνέτυχον ⁸⁷ ἐκταΐναν, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐν ἀνδραπέδων λόγῳ ἐποιούοντο. Χρήματα δὲ τοσαῦτα τὸ πλῆθος εἶρον, ὅσα οὐδέποτε ἐν ἐνὶ χωρίῳ τετύχηκεν ⁸⁸ εἶναι. Τὴν γὰρ Ῥωμαίων ἀρχὴν ληΐσάμενοι, χρήματα εἰς Λιβύην πολλὰ μετένεγκαν· καὶ τῆς χώρας αὐτῆς ἀγαθῆς οὐσῆς καὶ εὐκάρπου, χρημάτων πρόσοδοι πολλὰ αὐτοῖς γεγόνασιν. Ἐνεήκοντα πέντε γὰρ ἔτη Λιβύης Οὐανδήλοι ἐκράτησαν, καὶ πολλὸν πλοῦτον ⁸⁹ συναγαγόντες ἐκέλευ τῇ ἡμέρᾳ ⁹⁰ εἰς τὰς τῶν Ῥωμαίων χεῖρας ὁ πᾶς πλοῦτος ἐπαῆκεν. Ἐν τρισὶ γὰρ μηνὶ πολέμησας ὁ ⁹¹ Βελισάριος ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς εἰς τὸ τέλος τοῦ Δεκεμβρίου πᾶσαν τὴν Λιβύην ὑπέταξεν. Ἀπέστειλε δὲ Ἰωάννην τὸν Ἀρμένιον σὺν διακοσίοις ἐπιλέκτοις διώκειν τὸν Γελλμερα ἕως αὐτὸν ζῶντα ἢ νεκρὸν λαβεῖν. Ὅς φθάσας ⁹² τὸν Γελλμερα ἤμελλε λαμβάνειν, εἰ μὴ συνηρέθη πρᾶγμα τοιοῦδε· Οὐλιάρτις τις τῶν Βελισαρίου δορυφόρων συνῆν τῷ Ἰωάννῃ, ὃς οἶνω μεμεθυμένος ⁹³ ἰδὼν ὄρνιν ἐπὶ δένδρου καθημένην, ἐκταΐνας τὸ τόξον κατ' αὐτῆς ἔβαλεν ⁹⁴, καὶ τῆς ⁹⁵ μὲν ὄρνιθος ἀπέτυχεν, τὸν δὲ Ἰωάννην ὀπισθεν εἰς τὸν αὐχένα ἔβαλεν. Ὁ δὲ καιρίαν πληγὴν τέθηκεν, πολὺ αὐτοῦ ⁹⁶ πένθος βασιλεῖ τε Ἰουστινιανῷ καὶ Βελισαρίῳ καὶ πᾶσι Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις καταλιπόν ⁹⁷· οὕτως Γελλμερ διαφυγὼν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἐπὶ Μαυρουσίους ἔφυγε. Βελισάριος δὲ τοῦτον διώξας εἰς Παπούαν ⁹⁸ τὸ ὄρος ἀπέκλεισεν εἰς τὰ ἴσχατα Νουμιδίας. Τοῦτον δὲ παρακαθίσας διὰ τοῦ χιμῶνος λειψάντων αὐτῷ πάντων τῶν ἐπιτηδείων

A pluribus ex Belisarii satellitio acceptis in **167** Tzatzonem cum clamore et strepitu insiliit : acrisque pugna inde conflata est, qua Tzatzon, Gelimaris frater, cecidit. Tum vero universa Romanorum acies flumen trajiciens in hostes irrupit, et in fugam actus ad castra usque cæsos insectata est : atque inde versa facie pedem referens, mortuis, maxime qui auro erant ornatiores, exutis, ad castra remigravit. Cæsi sunt in ea pugna Romanorum quinquaginta, ex Vandalis octingenti. Sub vesperam autem inclinata jam die, Belisarius cum peditibus reversus qua cursus contentione potuit, cum universo exercitu in Vandalorum castra perrexit. Gelimar Belisarium cum peditibus et agnium reliquis adesse persentiens, relicto exercitu incomposito, effuso cursu ipsoque metu urgente compulsus, cum paucis consanguineis et familiaribus in Numidiā aufugit. Comperta a Vandalis ejus fuga, ipsisque hostibus jam in conspectu positis, tunc virorum, mulierum, et puerorum promiscua turba sublato ejulatu terrore confundi et turbari : abjectaque facultatum et charissimorum cura, qua quisque potuit, in fugam se conjecit. Romani dato aditu irrumpentes castris potiuntur, et fugientes per totam noctem insecuti, viros quidem obviam factos peremerunt, pueros autem et mulieres captivas in servorum numerum recensuerunt. Porro pecuniarum et divitiarum eam ibi vim repererunt, quam in unum locum usquam congerere liceat. Quondam enim Vandali Romanorum imperium totum in direptionem sibi concessum deprædati, divitias et facultates in Lybiam transportaverunt immensas : ac regionem insuper optimam et fertilissimam nacti, fortunarum et opum omnium collegerunt proventus. Quippe nonaginta quinque annis Lybia potiti Vandali, et variorum bonorum copia circumfluentes, uno diei momento in Romanorum manus delapsi, omnibus ad Romanos redeuntibus cesserunt. Trimestri siquidem bello, ab Octobris exordio ad Decembris exitum Lybiam universam Belisarius subegit. Misit autem Joannem Armenium cum ducentis militibus selectis, qui Gelimarem insequeretur, et eum seu vivum, seu vita functum comprehenderet. Is Gelimarem assecutus, jam manibus tenebat, nisi quid negotii hujusmodi capiendum impediisset. Uliarius quidam Belisarii satellites in Joannis comitatu tum fuit, qui cum vino madidus avem arbori vidiasset insidentem, directo in eam arcu telum emittens, a ferienda

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ ἰδίωξαν] ἐχώρησαν vulg. ⁷⁷ Οὐανδήλοι A. ⁷⁸ δὲ alterum add. ex A. ⁷⁹ ἄρας a e, ὥρας A. ἄρα vulg. ⁸⁰ στρατῷ A f, στρατοπέδῳ vulg. ⁸¹ ἐπὶ add. ex A. ⁸² ἐθορυβοῦντο A, ἐθορυβουον τε ⁸³ ἐκόκχουσαν A. ⁸⁴ οὐτε τῶν A, οὐδέ τῶν vulg. ⁸⁵ ὅπου A, ὅσον vulg. ⁸⁶ ἐνέτυχον A, ἔτυχον vulg. ⁸⁷ τετύχηκεν A, ἔτυχεν vulg. ⁸⁸ πολλὸν πλοῦτον A, πολλὸν πλοῦτος vulg. ⁸⁹ ὁ add. ex A. ⁹⁰ φθάσας] καὶ A. ⁹¹ μεμεθυμένος A, μεθ. vulg. ⁹² ἔβαλεν A, ἔβαλεν vulg. ⁹³ τῆς a, τοῦ vulg. ⁹⁴ αὐτοῦ add. ex A. ⁹⁵ ἀπολιπόν A. ⁹⁶ Παπούαν A. τοῦτον] τούτου vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(36) Ipse Procop., ἀμφὶ δεξιῇ ὄψλαν ἄρας· Veniens Belisarius, cum sero hora tardiori movisset. **CONVERSIS.**

quidem aberravit ave, at Joannem in cervicem percussit retro. Is itaque lethali plaga saucius, sui desiderio multoque luctu imperatori Justiniano, **168** Belisario, Romanis omnibus et Carthaginensibus relicto, interiiit. Geliwer itaque ea die fuga arrepta ad Maurusios se recepit: Belisarius autem fugientem insectus in monte Papua ad extrema Numidia: inclusum obsedit. Per hiemem vero posita obsidione, rerum necessariorum penuria, et in angustum premi cœpere: nec enim panis, vinum, aut oleum apud Maurusios enascitur, sed olyra sola et hordea, animalium ratione carentium more, eaque nondum subacta comedunt. In eam calamitatem adductus Gelimer a Pharano, quem Belisarius ad obsidionem continuandam reliquit, citharam, panem unum, et spongiam sibi mitti per litteras petiit. Pharano hæsitanti, nec quid hæc sibi vellent, assecuto, qui tulerat epistolam tabellarius addidit: Nondum viso pane, ex quo montem ascendit Gelimer, panem videre desiderat; oculis ab illo tempore illotis, et jam sorde oppletis ac dolentibus, nunc leniendis et abstergeudis spongiam expetit: citharam denique, ipse pulsandæ citharæ mire peritus, exoptat, qua præsentis infortunii calamitatem deffere et luctu possit prosequi. His auditis, Pharanus indoluit, et sortem humanam deplorans, quod per litteras petierat Gelimer concessit, atque omnia quæ opus erant, transmisit. Exacta jam hieme, veritus Gelimer ne magis stricta Romanorum obsidione premeretur, filiorum maxime sui generis, qui vermicibus scatebant et laborabant, misertus, animo emollitus et omnino fractus, ad Pharanum rescripsit, ut data securitatis fide, ipse cum suis ad Belisarium transire possent. Pharanus interposito jurejurando cum Gelimeri fecisset satis, cunctos in potestatem receptos Carthaginem deduxit: eumque Belisarius gratanter omnem in modum excepit. Gelimer porro ridens ad Belisarium accessit: ex quo calamitatis et doloris vehementia eum naturali mentis statu alienatum et in insaniam actum nonnulli suspicabantur; amici prudentem prædicabant et sagacem, qui cum regia stirpe procreatus regnum prius teneret, locorum et hominum firmo potiretur præsidio, et immensis divitiis abundaret, uno temporis momento fugam et omnis

(ἄρτος γὰρ παρὰ Μαυρουσίοις οὐ γίνεται, ὅτε οἶνος, οὐτε ἔλαιον, ἀλλὰ τὰ ἄλυσρα καὶ τὰς κριθάς, ὡς ἄλογα ζῶν, ἀναφθα ἐσθλοῦσιν [37]) · τοιοῦτοις Γελίμερ περιπεσῶν, γράφει πρὸς Φαρᾶν, ὃν Βελισάριος κατέλιπεν φυλάσσειν αὐτὸν, πεμφθῆναι αὐτῷ κιθάραν καὶ ἄρτον ἓνα καὶ σπόγγον. Ὁ δὲ Φαρᾶς διηπόρει, τί ἂν εἴη τοῦτο, ἕως ἂν ὁ τὴν ἐπιστολὴν κομίσας εἶπεν ⁹⁷, ὡς ἄρτον μὲν ⁹⁸ ἐπιθυμᾷ θεάσασθαι Γελίμερ, μὴ ἰδὼν ἄρτον, ἀφ' οὗ ἀναβίβηκεν, σπόγγον δὲ διὰ τὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ τῆς ἀλουσίας κακοῦσθαι, ὅπως σπόγγῳ τούτου· παραμυθῆσθαι ⁹⁹· κιθάραν ¹ δὲ κιθαριστῆ ἀγαθῷ ὄντι ², ἕπως τὴν συμφορὰν τὴν παρούσαν τῇ κιθάρᾳ θρηνησῆ καὶ ἀποκλαύσθαι. Ταῦτα ἀκούσας Φαρᾶς, περιαλγῆσας τε καὶ τύχῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπολοφουρβόμενος, κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐποίει, καὶ πάντα ἐπεμψεν ὅσα ἐχρηζεν τῷ Γελίμερι. Τοῦ δὲ χειμῶνος παρελθόντος, δεδιὼς ὁ Γελίμερ τὴν πολιορκίαν Ῥωμαίων καὶ ἐλεήσας τὰ τῶν συγγενῶν τέκνα, σκώληκας ἐν αὐτῇ τῇ τάλαιπωρῆ πεποιηκότα, ἐθελύθη τε τὴν διάνοιαν καὶ πρὸς Φαρᾶν ἐγραψεν, ὅπως τὰ πιστὰ λαθῶν, αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρὸς Βελισάριον παραγίνωνται. Ὁ δὲ ὄρων τοῦτο πληροφορήσας, λαθῶν ἅπαντας εἰς Καρχηδόνα ἦκεν ³. Βελισάριος δὲ τοῦτον περιχαρῶς ἐδέξατο· ὁ δὲ Γελίμερ γελῶν πρὸς Βελισάριον εἰσηλθεν· ὃν ⁴ οἱ μὲν τῇ ὑπερβολῇ τοῦ πάθους ἐκστάντα τῶν κατὰ φύσιν φρενῶν ⁵ ὑπόπτειον καὶ παραπαίοντα· οἱ δὲ φίλοι τούτου ἀγγίχουν τε τὸν ἀνθρώπον λογίζεσθαι, ὅτι ⁶ βασιλεῖα ὄντα καὶ βασιλικὸν γένους, καὶ δύναμιν οὐρανὸν ἔχοντα καὶ χρήματα μεγάλα, ἀφνωφυγὴν ⁷ τε καὶ κακοπάθειαν τὴν ἐν Παπούσ ὑποστάντα καὶ νῦν ἐν αἰχμαλώτῳ ⁸ λόγῳ ἦκοντα, οὐδένας ⁹ ἔξεια ¹⁰ δὲ ἀνθρώπινα ἢ γέλωτος πολλοῦ οὐρανοῦ εἶναι. Βελισάριος δὲ τοῦτον σὺν τοῖς ¹¹ ἄρχουσιν πᾶσι τῶν Ὑσανδήλων οὐκ ἐν ἀτιμίᾳ ἐφύλαττεν, ὅπως πρὸς βασιλεῖα Ἰουστινιανὸν τοῦτον ἀπαγάγῃ εἰς τὸ Βυζάντιον. Κύριλλον δὲ εὐθύς Βελισάριος σὺν τῇ κεφαλῇ τοῦ Τζάτζωνος ἐπὶ Σαρδῶν (38) τὴν νῆσον πέμψας ¹², ἢ Κυρώνη ¹³ ἐκαλεῖτο πρότερον, ταύτην Ῥωμαίοις ὑπέταξεν. Εἰς δὲ Καισάρειαν τὴν ἐν Μαυριτανίᾳ Ἰωάννην ἕτερον ἀπέστειλεν ¹⁴, ἧτις τριάκοντα ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχει Καρχηδόνας, εἰς τὰ Γάδειρά τε καὶ τὰς ἡλίου δυσμὰς κεῖται. Ἄλλον τε Ἰωάννην τῶν ὑπασπιστῶν ἓνα εἰς τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν καὶ τὴν ἕτεραν τῶν Ἡρακλείων στηλῶν ἐπεμψεν, τὸ ἐκασφροῦριον δὲ Σεπτῶν ¹⁵ καλοῦσι καθέζοντα. Εἰς δὲ τὰς

VARIE LECTIONES.

⁹⁷ εἶπεν om. A e. ⁹⁸ μὲν A a, ἂν vulg. ⁹⁹ παραμυθῆσθαι A, παραμυθῆση vulg. ¹ κιθάραν δὲ κιθαριστῆ ἀγαθῷ a, κιθαριστῆ δὲ ἀγαθῷ vulg. ² ὄντι om. A. ³ ἦκεν/ἦλθεν e. ⁴ εἰσηλθεν· ὃν A, ἦλθεν· ὢν vulg. ⁵ φρενῶν om. A f. ⁶ ὅτι fort. ἄτε. ⁷ εἰς φυγὴν A. ⁸ αἰχμαλώτων A a. ⁹ οὐδέν A b. ¹⁰ τοῖς add. ex A. ¹¹ πέμψας add. ex A. ¹² Κύρνος A alii. ¹³ ἀποστειλάς A. ¹⁴ δὲ Σεπτῶν A a f, δὲ Ἐπτῶν, e, ὅσον Ἐτους vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(37) Non cocta, aut subacta. Apud Cedr. ἐφθά, reddiditque Xyland., *elixa*; verum id antiquarii manus vitio. Procop. : Ὅτε ἐψοντες, οὐτε εἰς ἄλυσρα ἢ ἄλυσρα ἄγοντες, οὐδὲν ἀλλοιότερον ἢ τὰ ἄλλα ζῶα ἐσθλοῦσι · *Neque coquentes, neque in farinam commolientes, perinde ac reliqua animalia comedunt.* Sic etiamnum Africana mancipia, frumento, quod Turcicum vocant, nec cocto, nec subacto, quando-

que solum leviter ad ignem asso, lubentissimi vescuntur, eoque penuriam sustentant. COMBERIS.

(38) Quæ istis in locis Justinianus exstruxerit enumerat Procopius *De ædif. Just.* lib. vi. Κύρνος porro legunt emendatiora exemplaria. Alias dictiones vitiatas et emendatas indicant varis lectiones.

νήτους, ἀπερ ἔγγύς· εἰσι τῆς Ὀκεανοῦ εἰσβολῆς, A generis molestias Papuzæ subire coactis, nunc demum captivi specie oppressus, nullius alterius, quam copiosi risus dignas res humanas omnes existimabat. Eum porro cum optimatibus Vandalorum omnibus a dedecore longe et contemptu, sub tuta licet custodia, tenuit Belisarius, ut eum ad imperatorem Justinianum Byzantium deduceret. Continuo vero Cyrillum cum capite Tzatzonis in Sardiniam insulam, Cyrrum olim dictam, 169 misit; quam ille postmodum in Romanorum potestatem recepit. Joannem autem alterum Cæsaream,

quæ Mauritanizæ est diatque a Carthagine triginta dierum itinere, ad Gades et solis occasum, sita, et insuper alterum Joannem unum ex satellitibus ad fretum Gaditanum atque alteram Herculis columnam misit, qui castrum, quod Septum vocant, occuparet: Apollinarium vero virum bello egregium ad insulas quæ propius absunt ab Oceani in mediterraneum influxu, Majoricam nimirum atque Minoricam destinavit, et in Siciliam nonnullos milites ex Lybia, qui Vandalorum arcem sub presidio tenerent. Castrum vero custodes Gothi istud Atalarichi matri litteris manifestaverunt. Illa Belisario, ne castrum tyrannice expugnaretur, priusquam imperator Justinianus certior fieret, suumque super ea re consilium explicuisset, significat. Ita demum Vandalica bella finem habuere.

Ὁ δὲ φθόνος, οἷα ἐν μεγάλῃ (40) εὐδαιμονίᾳ φιλεῖ B γίνεσθαι¹⁹, ὧδινε καὶ εἰς Βελισάριον. Τινὲς γὰρ διεθάλον αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείᾳ τυραννίδα μελετῆν. Ὁ δὲ βασιλεὺς πέμψας Σολομῶνα ἀποπειρᾶται τὴν Βελισαρίου γνώμην, πότερον σὺν Γελίμερ¹ τε καὶ Οὐανδήλοις εἰς Βυζάντιον ἦκειν, ἢ αὐτοῦ μένοντος, ἐκείνους στείλαι ὧδε· οὐ γὰρ ἔλαθον αὐτὸν²⁰ οἱ ἀρχόντες οἱ τὴν τυραννίδα ἐπενεγκόντες. Ὁ δὲ Βελισάριος εἰς Βυζάντιον ἀφίκετο Σολομῶνα στρατηγὸν Λιβύης· καταλιπὼν. Καταλαβὼν δὲ Βελισάριος τὸ Βυζάντιον ἔμα Γελίμερ¹ καὶ τοὺς Οὐανδήλοις γερωῶν ἡσώθη μεγάλων, οἷον²¹ ἐν τοῖς ἀνω χρόνοις οἱ Ῥωμαίων στρατηγοὶ ἐν μεγίσταις νίκαις ἀνεδήσαντο. Ἐξακοσίων τε χρόνων παραρηχότων οὐδεὶς ἐληλύθει εἰς τιμὴν τοιαύτην, εἰ μὴ Τίτος καὶ Τραϊανός, καὶ ἄλλοι αὐτοκράτορες στρατηγήσαντες ἐπὶ τὸ βαρβαρικὸν ἔθνος ἐνίκησαν. Τὰ γε γὰρ λάφυρα ἐνδεικνύμενος καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἀνδράποδα ἐν μέσῃ²² τῇ πωλεῖ ἐπόμπευσεν, ὃν θρίαμβον καλοῦσι Ῥωμαῖοι· οὐ τῷ²³ παλαιῷ μέντοι τρόπῳ, ἀλλὰ περὶ βαδίζων ἐκ τῆς οἰκίας τῆς αὐτοῦ ἀχρις εἰς τὸ ἱπποδρόμῳ²⁴. Ἦν δὲ τὰ λάφυρα ὅσα δὴ ὑπουργικὰ τῇ βασιλείᾳ εἴξει ἀνεῖσθαι εἰσῆθαι²⁵, θρόνοι χρυσοὶ, καὶ ὀχήματα οἷς τῶν βασιλείων αἱ γυναῖκες ὄχουνται²⁶, κόσμος τε πολλὸς ἐκ λίθων ἐντίμων συγκαίμενος, ἐκπόματα χρυσοῦ, καὶ τὰ²⁷ ἄλλα σύμπαντα ὅσα εἰς τὴν βασιλείᾳ θοίνην χρήσιμα. Ἦν δὲ καὶ ἀργυροὶ· ἔλκων μυριάδας πολλὰς ταλάντων καὶ παντοδαπῶν βασιλικῶν κειμηλίων, ἄπερ Γιζέρηχος τὸ²⁸ ἐν Ῥώμῃ συλῆσας καλάτιον ἔλαβεν· ἐν οἷς καὶ τὰ Ἰουδαίων κειμήλια D ἦν, ἄπερ Οὐεσπασιανὸς Τίτος μετὰ τὴν τῶν Ἰεροσολύμων ἄλωσιν εἰς Ῥώμην²⁹ ἤνεγκεν. Ἀνδρά-

Cæterum invidia, quemadmodum in magna felicitate fieri amat, etiam Belisario calamitatem peperit. Quidam enim ipsum affectatæ tyrannidis apud imperatorem criminati sunt. Imperator autem per Salomonem Belisarii sententiam experitur, utrum ipse cum Gelimere et Vandalis Byzantium proficisci, an certe ipso in Lybia diuturniorem moram trahente, ipsos illuc mittere statueret? Porro Belisarius Salomone Libyæ duce relicto (ab optimatibus enim se tyrannidis insinualatum non erat aescius) Byzantium versus iter arripit. Subinde cum Gelimere et Vandalis Byzantium profectus, ea honorum amplitudine, qua prioribus sæculis Romanorum duces post magis insignes viciorias donabantur, cumulatus est: sexcentos enim annos si numeraveris, nullus, nisi forte Titus, Trajanus, aut alii imperatores et exercituum ductores, qui barbaras nationes devicerunt, parem honoris gradum qui attigerit, facile occurret. Spolia namque et exuvias, victos quoque bello captivos, per mediam civitatem circumduxit, quod triumphum Romani nuncupavere. Ita quidem antiquo more ex domo sibi propria ad circum usque pedes incessit. Fuere vero ea spolia, quæ regis majestatis ministerio et regum usibus concedi consueverunt: throni aurei, et lecticæ, quibus regum uxores amant vehi, mundus infinitus ex pretiosis lapillis, aurea pocula, cæteraque omnia, quæ regis conviviis inferuntur. Censitum est præterea argenti pondus plurimum myriadum talentorum et regia generis omnis supellex, quam Gizeriehus Romam depopulatus ex imperatorum palatio se-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ τοῦτο φυλ. A, φυλ. τοῦτο vulg. ²⁰ πρὸς add. ex A. ²¹ τυραννίδα A a, τυραννίδα vulg. ²² τὸ δοκοῦν A. ²³ γίνεσθαι A, γενέσθαι vulg. ²⁴ αὐτὸν A, αὐτῷ vulg. ²⁵ οἷον A f, οἷων vulg. ²⁶ μέσῃ vulg. ²⁷ Legebatur οὕτω. ²⁸ ἱπποδρομίων A a, ἱπποδρόμιον f. ²⁹ εἰσῆθαι A a, εἰσῆθασιν vulg. ³⁰ ὄχουνται vulg. ³¹ τὰ add. ex A. ³² τὸ add. ex A. ³³ εἰς Ῥώμην A, ἐν Ῥώμῃ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(39) Jornandes, *De rebus Geticis*, ad finem.

(40) Excerptorum Procopii *De bello Vand.* lib. II continuatio.

cum asportaverat : in his exstiterunt ornamenta Judæorum omnia, 170 quæ captis Hierosolymis Titus Vespasianus Romam intulit. Captivi in triumphum ducti fuerunt, Gelimer ipse purpurea ch'amyde in humerum rejecta vestitus, omnes ejus consanguinei, et ex Vandalis proceriores quique corpore et vultus forma venustiores. Ut ad circum Gelimer pervenit, et imperatorem solio sedentem, et populum hinc et inde circumstantem conspexit, in has voces frequentius repetitas erupit : *Vanitas vanitatum, et omnia vanitas*. Versus imperatoris autem solum procedentem excuerunt purpura, prius etiam quam pronus in terram imperatorem venerari cogeretur. Post hæc Ilderichi filios et nepotes, eosque cunctos, qui a Valentiniano imperatore genus ducere reperti sunt, imperator et Augusta magna divitiarum liberalitate excepit : Gelimeri vero vicos et oppida per Galatiam ampla et amœna, in quibus ipse cum affinibus habitare permitteretur, assignavit : in patriciorum tamen ordinem quod Arianorum opinionem deserere detrectaret, non eexit. Acto triumpho Belisarius subinde consulatum gessit, et ex ejus victoria id nummorum munus, quale nusquam auditum, populus Byzantinus accepit. Porro Salonone Libyam administrante, Maurusii adversus Libyas arma moverunt. Isti Maurusii ex gentibus, quas Jesus Nave Phœnicum regionem a Sidone ad Ægyptum usque habitantes expulit, originem traxerunt : qui primum in Ægyptum appellentes, nec ab incolis admissi, perrexerunt in Libyam, et eam incoluerunt : (eam secutis temporibus Romanorum imperatores sibi subactam Tingitanam dixerunt) ac demum duabus columnis ad magni fontis latera ex albo lapide erectis Phœnicio caractere Phœnicumque dialecto nonnulla inculpserunt in hanc sententiam : *Nos sumus, qui a facie Jesu prædonis filii Nave fugimus*. Exstiterant etiam per Libyam aliæ gentes indigenæ, quibus Æsculapius rex, telluris, ut aiebant, filius, præfuit, quæ prima Carthaginis fundamenta posuerunt. Salomon autem, copiis Carthagine eductis, adversus Maurusios protectionem suscepit. Byzantium cum pervenisset ad Rames oppidum, quo Maurusii, vallo circulari ex camelorum gregibus composito, mulieres, pueros, nec non se ipsos in

ποδα δὲ ἦν τοῦ θριάμβου Γελίμερ τε αὐτὸς ἐσθῆτά τινα ἐπὶ τῶν ὤμων ¹⁷ ἀμπεγόμενος πορφυρᾶν, καὶ τὸ συγγενὲς ἅπαν, Οὐρανδῆλων τε ὅσοι εὐμήκεις ἄγαν καὶ καλοὶ τῷ σώματι ἦσαν. Ὡς δὲ ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ Γελίμερ ἐγένετο, τὸν τε βασιλέα ἐπὶ βήματος καθήμενον καὶ τὸν δῆμον ἐστῶτα ἐπ' ἐκάτερα μέρη εἶδεν, ἐπιλέγων οὐκ ἐπαύσατο βοῶν ¹⁸· *Ματαιότης ματαιότητων· τὰ πάντα ματαιότης!* Ἀφειρόμενον δὲ αὐτὸν κατὰ τὸ τοῦ βασιλέως βῆμα τὴν πορφυρίδα ¹⁹ περιελόντες πρηνῆ πεσόντα προσκυνῆσαι τὸν βασιλέα ἠνάγκασαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τε καὶ ἡ Αὐγούστα τοῦ Ἰλδερῖου παῖδας ²⁰ καὶ ἐγγόνους πάντας τε τοὺς ἐκ τῆς ²¹ Οὐαλεντινιανοῦ βασιλέως συγγενείας χρήματα ἱκανὰ ²² ἐδώρησατο, καὶ Γελίμερι χωρία ἐν Γαλατίᾳ μεγάλα τε καὶ τερπνὰ μετὰ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐν τούτοις οἰκεῖν συνεχώρησεν ²³, εἰς πατρικίου δὲ ἀξίαν ἀνεδίδασεν τοῦτον, διὰ τὸ μὴ δέχεσθαι αὐτὸν τῆς Ἀρείου δόξης μεταστῆναι. Ὁ δὲ Βελισάριος μετὰ τὸν θρίαμβον ²⁴ ὑπάτευσεν, καὶ πάμπολλα χρήματα ἐκ τῆς αὐτοῦ νίκης ὁ δῆμος τοῦ Βυζαντίου ἀπήλαυσεν, ὅσα οὐδέπω ²⁵. Τοῦ δὲ Σολομῶνος τὴν Λιβύην διέπτοντος, Μαυρούσιοι πόλεμον κατὰ Λιβύων ἐκίνησαν. Οἱ δὲ Μαυρούσιοι ἐκ τῶν ἐθνῶν κατάγονται, οὗς Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ ἐκ τῆς ²⁶ Φοινίκων χώρας ἀπὸ Σιδῶνος μέχρις Αἰγύπτου κατοικοῦντας ἀπήλαυσεν. Οἴκτινες καταλαβόντες τὴν Αἴγυπτον, καὶ μὴ δεχθέντες ὑπ' αὐτῶν, καταλαβάνουσι τὴν Λιβύην, καὶ ταύτην παροικῆσαντες (ἦν ὑστέρῳ καιρῷ οἱ παρὰ Ῥωμαίοις βασιλεῖς κρατήσαντες, Τηγεῖν ²⁷ ταύτην ὠνόμασαν), στήσαντες δύο στήλας ἐπὶ τῆς Μεγάλῃς Κρήνης ἐκ λίθων λευκῶν ἐγκεκολαμμένα ²⁸ ἐχούσας γράμματα Φοινικικὰ λέγοντα τάδε· *Ἡμεῖς ἐσμεν οἱ φυγόντες ἀπὸ προσώπου Ἰησοῦ τοῦ ληστοῦ υἱοῦ Ναυῆ*. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη ἐν Λιβύῃ πρότερον αὐτόχθονες, ἔχοντες βασιλέα Ἀσκληπέα ²⁹, τῆς γῆς υἱὸν ἑφασκον εἶναι (41), οἵτινες Καρχηδόνα ἐκτίσαν. Σολομῶν δὲ λαβὼν ἐκ Καρχηδόνας τὰ στρατεύματα, κατὰ Μαυρουσιῶν ἐχώρει. Ἐλθὼν δὲ εἰς Βυζάντιον εἰς Ῥαμῆς ³⁰ τὸ χωρίον, ἔνθα οἱ Μαυρούσιοι ἐστρατοπέδευσαν κύκλον ἐκ τῶν καμῆλων ποιησάμενοι, τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ³¹ ἐντὸς τοῦ κύκλου ἀποθήμενοι ³², καὶ τοὺς Μαυρουσίους κατ' αὐτοῦ ἐξερχομένους, ἐπιβὰς ³³ τοῦ ἵππου πεντακοσίους ἐπιλέκτους ἐπαγόμενος εἰς ἐν ³⁴ τοῦ κύκλου ἐπισκῆ-

VARIAE LECTIONES.

¹⁷ τῶν ὤμων A, τὸν ὤμον vulg. ¹⁸ βοῶν A, λέγων vulg. ¹⁹ τὴν πορφυρίδα A, τὸν πορφύραν vulg. ²⁰ παῖδα A. ²¹ ἐκ τῆς A, ἐκ τοῦ vulg. ²² ἱκανὰ A, καλὰ vulg. ²³ συνεχώρησεν, εἰς πατρ. δὲ ἀξίαν ἀνεδίδασεν τοῦτον A, συγχώρησας εἰς π. τάξιν τοῦτον οὐκ ἀνεβ. vulg. ²⁴ μετὰ τὸν θρίαμβον A, μετὰ τῶν θριάμβων vulg. ²⁵ οὐδέπω A, οὐδέποτε vulg. ²⁶ ἐκ τῆς A, ἐκ τῶν vulg. ²⁷ Τηγεῖν A. ²⁸ ἐγκεκολαμμένα A, ἐγκεκολαμμένων vulg. ²⁹ Ἀσκληπαῖα, δὲ Ἡρακλεῖ ἐβασίλευσεν, δὲ τῆς γῆς A, Ἀσκληπέα, δὲ Ἡρακλεῖου βασιλέως τῆς γῆς υἱὸν vulg. ³⁰ Ῥάμμης A a. ³¹ καὶ τοὺς παῖδας A. ³² ἀποθήμενοι A e, ἐνθήμενοι vulg. ³³ ἐπιβὰς A a, ἀποβάς vulg. ³⁴ εἰς ἐν A, εἰς ἓνα vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(41) Non Æsculapius, sed Antæus Terræ ille filius est, quem Hercules palæstra superavit. Male hæc breviate ex Procopio lib. 11 Vandal. ubi ille : Καὶ ἀπ' αὐτοῦ Ἀνταῖον τὸν αὐτῶν βασιλέα, δὲ ἐν Κλιπέᾳ Ἡρακλεῖ ἐπάλασε, τῆς γῆς υἱὸν ἑφασκον εἶναι· *Indeque Antæum ipsorum regem, qui Clipseæ cum Hercule lucta contendit, terræ filium dixerunt*

esse. Quin neque Procopii interpres reddidit, τὸ ἐν Κλιπέᾳ, quod proprium esse liquet, et nomen urbis minoris Africæ Ptolemæo. Reliqua, ut historiæ constet series, videnda in Procopio, ut de fundatione Carthaginis, quam non isti indigenæ, sed advena condidit Dido. COMBERGIS.

φαι μέρος και τὰς καμηλους κτείνειν ἐκέλευσεν. Φο-
νεύσας δὲ ἀμφὶ διακοσίω, δρόμῳ εἰς τὸ τοῦ κύκλου
μέσον ἐχώρησεν, ἐνθα αἱ γυναῖκες ἐκάθηντο. Οἱ δὲ
βάρβαροι ἐκπλαγέντες ἐπὶ τὸ δρος ἐφυγον σὺν πάσῃ
ἀκομίᾳ. Κτείνονται δὲ τῶν Μαυρουσίων ἐν ταύτῃ ⁴²
τῇ ἡμέρᾳ μύριοι. Αἱ δὲ γυναῖκες πᾶσαι σὺν τοῖς
παιδίοις ⁴³ ἐν ἀνδραποδῶν λόγῳ ἐγένοντο. Καὶ τού-
τους λαβόντες σὺν ταῖς καμήλοις και πάσῃ τῇ ἡλι-
κίᾳ ⁴⁴ εἰς Καρχηδόνα εἰσῆσαν τὴν ἐπινίκιον ἐορτὴν
ἀγοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι πάλιν συναθροισθέντες παν-
δημει σὺν γυναίξιν και τέκνοις, μηδένα καταλιπόν-
τες, ἐστράτευσαν κατὰ Ῥωμαίων, και τὰ ἐν Βυζα-
κίῳ χωρία ἐληίζοντο. Σολομών δὲ ἀρας κατὰ τάχος ⁴⁵
πᾶν τὸ στρατεύμα, ἐπ' αὐτοὺς ἤει. Γενόμενος δὲ ἐν
Βουλγαρίῳ, ἐνθα οἱ πολέμοι ἐστρατοπεδεύσαντο,
δικόσμησεν τὸ στρατεύμα, ὡς εἰς μάχην. Οἱ δὲ ^B
Μαυρούσιοι ἐν τῷ δρει τῶν Βουλγαρίων (42) ἐπὶ
πλεῖον ἔμενον, εἰς τὸ πεδῖον κατελθεῖν μὴ βουλό-
μενοι. Σολομῶν δὲ ἀποστέλλει Θεόδωρον διὰ τῆς
νυκτὸς σὺν χιλοῖς πεζοῖς, και τῶν σημειωτῶν τινα,
ὅπως εἰς τὸ δρος ἐκ τῶν ὀπισθεν αὐτῶν διὰ τῆς
νυκτὸς ἀνέλθωσιν ⁴⁶, και ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι τὰ
σημεῖα ὑπερθεῖν ἀραντες, κατὰ τῶν πολεμίων χωρή-
σωσιν ⁴⁷. Ὁμοίως δὲ και αὐτὸς ὄρθρου βαθέος ⁴⁸
ἀνελθὼν, ἅμα κατὰ τῶν πολεμίων ἐχώρησεν. Ἰδόν-
τες δὲ οἱ βάρβαροι, εἶτε ἐν μέσῳ τῶν Ῥωμαίων γε-
γύνασιν, εἰς φυγὴν ὤρμησαν κατὰ τῶν ⁴⁹ κρημνῶν
ᾤθίζοντες ἑαυτοὺς ⁵⁰ και ἀναιροῦντες. Ἀπέθανον δὲ
ἐν τῷ πολέμῳ Μαυρουσίων μυριάδες ε', τῶν δὲ Ῥω-
μαίων τὸ παράπαν οὐδὲ εἰς, οὐ μὴν οὐδὲ πληγὴν ^C
τινα ἔλαβεν, ἀλλὰ πάντες ὑγιεῖς τὴν νίκην ἤραντο.
Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἀργόντων αὐτῶν τοῖς Ῥωμαίοις
προσεβέρθησαν. Γυναικῶν μέντοι και παιδῶν τοσοῦ-
τον πλῆθος οἱ Ῥωμαῖοι ἔλαβον, ὥστε προβάτου τιμῆς
παιδα Μαυρούσιον ὠνήσασθαι βουλομένοις ἀπεδί-
δοντο ⁵¹. Καὶ τότε αὐτοῖς τὸ παλαιὸν λόγιον γυναικὸς
μάντιδος ἀπέθη, ὡς ἄρα τὸ πλῆθος αὐτῶν παρὰ
ἀνδρὸς ἀγενοῖτο ἔλλυται. Ὁ γὰρ Σολομῶν εὐνοῦχος
ἐκ παιδῶν παρὰ γνῶμην καθέστηκεν ὑπὸ πάθους ⁵²
τὰ γεννητικὰ μέρια ἀπεβαλὼν. Λαβὼν δὲ τὴν λείαν
πᾶσαν εἰς Καρχηδόνα ὑπέστρεψεν.

demum vatis feminae vetus oraculum exitum habuisse deprehensum, quo plebem eorum ab imberbi
viro penitus delendam praenuntiatum. Salomon enim, generationis administris partibus morbo
amissis, invitus olim a puero praeter sententiam eunuchus evascat. Spoliis tandem onustus Cartha-
ginem remeavit.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ τέρας ἐν τῷ οὐρανῷ (43) ^D
συνέθη γενέσθαι. Ὁ γὰρ ἥλιος ἀκτῖνων χωρὶς τὴν
αἴγλην, ὡσπερ ἡ σελήνη, ἐστύγναξεν ⁵³ ἅπαντα
τὸν ἐνιαυτὸν· ἐπὶ πλεῖστον δὲ ἐκλείποντι ἔφκει ⁵⁴,
οὐ καθαρῶς φαίνων, ὡσπερ εἰώθει. Χρόνος δὲ ἦν

cum impressionem facturos incluserant, equo con-
scenso, quingentos milites selectissimos ad unam
circumvallantis ambitus partem collocatos hostes
aggredi, et camelos telis jubet confodere. Ducentis
circiter interfectis, contento cursu medium ambitus,
quo mulieres consederant, occupat. Barbari autem
prostrati, in montem nullo ¹⁷¹ servato ordine
fugam arripiunt. Ea die ad decies mille Maurusii
caesi fuerunt: mulieres cum natis omnes in capti-
vitate actae: iisque demum una cum camelorum
gregibus et omnis aetatis hominibus abductis
victores Carthaginem ingressi dies festos ob partam
victoriam egerunt. Verum barbari nullo ex suis
relicto, una cum uxoribus et liberis in unum col-
lecti, bellum adversus Romanos redintegrarunt, et
pagos circa Byzacium depopulati sunt. Salomon
ex adverso copiis exercitus omnibus convocatis,
contra profectus est: jamque Bulgarionem, qui
locus hostilium castrorum erat, cum attigisset,
exercitum omnem quasi pugnam initurus disposuit.
Maurusii in planitiem descendere veriti, in Bulga-
rionum monte diutius substiterunt. Salomon una
cum peditibus mille Theodorum, et ex signiferis
quemdam de nocte summisit, qui tenebris tecti,
monte retro adversarios conscenso, cum exoriente
primum sole ex superiore loco signa tollerent in
alium, ac simul omnes in adversarios irrumperent.
Ipse profunda adhuc nocte sub auroram una cum
illis ascendens in hostes iter dirigit. Barbari Ro-
manis circumquaque se vallatos et inclusos com-
perientes, per praerupta loca in fugam se dederunt,
invicem se perturbato ordine prementes, et mutuum
sibi caedem inferentes. Hoc in certamine Mauru-
siorum myriades quinque perierunt, Romanorum
ne ullus quidem defuit, aut aliquam omnino pla-
gam accepit, quin imo sanis et salvis omnibus in-
tegram victoriam retulerunt. Maurusiorum autem
primores non pauci Romanis se adjunxerunt. Mu-
lierum vero et puerorum is fuit numerus a Roma-
nis captus, ut ovnis pretio puerum Maurusium sibi
comparare volenti aestimarent et divenderent. Ita

Hoc etiam anno portentum in caelo apparere
contigit. Sol etenim radiis penitus orbatus lucem
omnino lunae similem per totum annum obscura-
tam habebat: quam frequenter autem non plene,
prout solebat, visus, deficienti par exstabat. Erat is

VARLE LECTIONES.

⁴² ταύτη A, αὐτῇ vulg. ⁴³ παιδῶν A. ⁴⁴ πάσῃ τῇ λείᾳ a. ⁴⁵ κατὰ τάχος A, κατὰ τὸ τάχος vulg.
⁴⁶ εἰσέλθωσιν A e. ⁴⁷ χωρήσωσιν A, χωρίσωσιν vulg. ⁴⁸ βαθέως vulg. ⁴⁹ τῶν add. ex A. ⁵⁰ ἑαυτοῦς
A, αὐτοῦς vulg. ⁵¹ ὠνήσασθαι βουλομένοις ἀπεδίδοντο A, ὠνεῖσθαι βουλομένῳ ἀπεδίδοντο vulg. ⁵² ὑπὸ
π. A, ἀπὸ π. vulg. ⁵³ ἐστύγναξεν A, ἐτίναξεν vulg. ⁵⁴ ἔφκει] ἐδόκει: A, εἴσκει vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(42) Procopius *Burgaon*.

(43) Ex Procopii lib. 11 *De bello Vand.* ad me-

dium. Annum porro 12 numerat Procopii interpres
in margine.

annus imperii Justiniani decimus. Eodem pariter anno neque bellum, neque lues lethifera miseris mortalibus inferri destitit. Ineunte quippe vere Siciliam Romanis tributis subacturus a Justiniano Belisarius missus est. Cum vero in ea insula **172** hiemasset, imminente jam solemnitate paschali, Romani, qui in Libya morabantur, in Salomonem tumultuati sunt, hac occasione. Mortuorum in bello Vandalorum uxores viduas ducentes illi agros eorum ceu proprios possederunt, eorum tamen ratione imperatori tributa pendere noluerunt. Salomon autem ne imperatoris sententiæ adversum irent, quin potius quæ decerneret ipse, ut redderent, exhortari. Ex ipsis vero, et ex Gothis maxime, nonnulli in Arianam hæresim defecerunt, quos ecclesiæ sacerdotes ab ecclesiæ communione tenuere extorres, nec eorum liberos baptismi initiare ferebant: quare solemniter peragendo baptismi die seditio exorta, initumque a militibus de Salomone in ecclesia interficiendo consilium. Egressi siquidem civitate villas et adjacentes agros depopulati, Libyas in morem hostium hostiliter exceperunt. Nuntio de his accepto, magna animi perturbatione jactatus Salomon, ut a seditione abstinerent, blandioribus verbis militibus persuadere tentavit. Illi in adversum collecti Salomonem et optimates quosque contumeliis impudenter respingere. Tum vero in palatium profecti Theodorum Cappadocem communibus suffragiis ducem constituerunt, et ferro accincti obvium quemque sive Libym, sive Romanum, si modo Salomoni familiaris, mactare, facultates deprædari, et in domos ingressi pretiosa quæque diripere. Salomon in sacrum palatii ædem profugiens, delituit. Succedentis noctis silentio palatium cum Procopio scriptore et Martino egressus, conscensa navi, Syracusas, quæ urbs est Siciliæ, ad Belisarium perrexit, et Theodoro Carthaginis curam assumere, remque omnem imperatoris nomine administrare, litteris commendavit. Porro milites ad Bules (consilii) campum conventu habito Tzotzas e Martini satellitibus quempiam, virum alioquin ad iram præcipitem, et ad omne facinus promptum, tyrannum elegerunt, sub quo depulsis imperatoris magistratibus ipsi Libyam obtinerent. Tzotzas itaque ad urbem Carthaginem proprius accedens, Theodorum civitatem quam primum sibi tradere per internuntium jussit, si modo se suosque a malis immunes vellet superesse. At Carthaginenses et una Theodorus urbem imperatoris nomine se servaturos professi sunt palam.

A δέκατος τῆς ἑβδμήτης βασιλείας Ἰουστινιανου. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ οὐτε πόλεμος, οὐτε θάνατος ἐπιφερόμενος τοῖς ἀνθρώποις ἐπέλειπεν. Ἐὰρ γὰρ ἀρχομένου Βελισάριος ἐστάλη (44) παρὰ τοῦ Ἰουστινιανου τὴν Σικελίαν ὑπόφορον ποιῆσαι Ῥωμαίους. Χειμάσαντος δὲ αὐτοῦ ἐν Σικελίᾳ, τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα καταλαβοῦσης, ἐστασίασαν οἱ ἐν Λιβύῃ Ῥωμαῖοι κατὰ Σολομῶνος τρόπον τοιούτου λαθόντες γὰρ τῶν ἀνααιρεθέντων Ὀυανδήλων γυναῖκας κατέσχον τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν ὡς ἰδίους, καὶ τελεῖν τῷ βασιλεὶ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ἐλθῆναι οὐκ ἤθελον. ὁ δὲ Σολομῶν παρήγγειλε αὐτοῖς μὴ ἀνταίρειν κατὰ τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ τὰ ὀρώμενα τούτου ἀποδιδόναι. Μετέπεισον δὲ τινες αὐτῶν, καὶ μάλιστα τῶν Γόθων, πρὸς τὴν Ἀρείου δόξαν, οὓς οἱ ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας ἀφώριζον, καὶ οὐδὲ τὰ τέκνα αὐτῶν βαπτίζεῖν ἤθελον. Ὅθεν ἐν τῇ ἑορτῇ γέγονεν ἡ στάσις, ἐπεβουλευσαντο δὲ οἱ στρατιῶται Σολομῶνα ἐν τῷ ἱερῷ κτείνειν. Ἐξεληθόντες δὲ τῆς πόλεως ἐληίζοντο τὰ ἐκείνης χωρία, καὶ τοὺς Λιβυῶν ὡς πολέμιους ἐχρῶντο. Σολομῶν δὲ ἀκούσας ταῦτα εἰς θόρυβον πολλὸν ἐμπεσὼν, πιθανολογίας πεθεῖν τὸν στρατὸν ἐπειράδο παύσασθαι τῆς στάσεως. Συλλεγέντες δὲ τὸν τε Σολομῶνα καὶ τοὺς ἄρχοντας ἀναιδῶς ὕβριζον. Θεόδωρον δὲ τὸν Καππάδοκα εἰς τὸ παλάτιον ἐλθόντες στρατηγὸν τοῦτον ἐψηφίσαντο, καὶ σιδηροφρούντες ἅπαντα τὸν προστυγχάνοντα ἔκτανον, εἴτε Λίβιον, εἴτε Ῥωμαῖον, Σολομῶν γινώριμον, τὰ τε χρήματα ἐληίζαντο, καὶ εἰς τὰς οἰκίας εἰσερχόμενοι ἅπαντα τὰ τίμια ἤρπαζον. Σολομῶν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ παλατίου προσφυγὼν, ἔλαθεν. Νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης ἐξεληθὼν τοῦ παλατίου σὺν τῷ Προκοπίῳ τῷ συγγραφεὶ καὶ Μαρτίνῳ, καὶ εἰς ναῦν εἰσελθόντες πρὸς Βελισάριον ἐν Συρακούσῃ τῆς Σικελίας ἀφίκετο, γράψας Θεοδώρῳ φροντίζειν τῆς Καρχηδόνας, καὶ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων. Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέντες εἰς τὸ βουλῆς πεδίον Τζότζαν (45), τὸν Μαρτίνου δορυφόρον τύραννον ἐβλάντο, ἀνδρα θυμοειδῆ καὶ δραστήριον, ὑφ' ᾧ τοῦ βασιλέως ἀρχοντας ἐξελάσαντες. Λιβύης κρατήσωσι. Τζότζας δὲ ἐλθὼν πλησίον Καρχηδόνας, ἐπέμψεν κελεύων τάχιστα παραδοῦναι αὐτῷ Θεόδωρον τὴν πόλιν, ὅπως κακῶν ἀπαθεῖς μένωσιν. οἱ δὲ Καρχηδόνοι καὶ Θεόδωρος τῷ βασιλεὶ ὁμολόγουν τὴν πόλιν φυλάττειν. Τζότζας δὲ ταῦτα ἀκούσας εἰς πολιορκίαν τῆς πόλεως καθίστατο. Βελισάριος δὲ ἀπολεξάμενος ἀνδρας ἑκατὸν τῶν αὐτοῦ δορυφόρων τε καὶ ὑπασπιστῶν, οὓς ὁ Σολομῶν ἐπαγόμενος μὲν νηὶ εἰς Καρχηδόνα ἀπέπλευσεν περὶ λύχνων ἀφάς. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγεγόνει, μαθὼν ὁ τύραννος καὶ οἱ στρατιῶται τὸν Βελισάριον

VARIE LECTIONES.

⁴¹ τῆς add. ex A. ⁴² ἐπέλειπεν A, ἐπέλιπεν vulg. ⁴³ ἀνταίρειν A, ἀντερειν vulg. ⁴⁴ ἀφώριζον A, ἠφώριζον vulg. ⁴⁵ ἐχειροῦντο a. ⁴⁶ εἰς om. A a. ⁴⁷ ἐπιλαβομένης A. ⁴⁸ fort. εἰσελθὼν. ⁴⁹ εἰς τὸ Λιβύης πεδίον A. ⁵⁰ Τζότζαν A e, Στότζαν a. ⁵¹ δορυφόρον A f, δορυφόρων vulg. ⁵² ἐβλάντο A. ⁵³ ἐφ' ᾧ A. ⁵⁴ τὴν πόλιν] Καρχηδόνα A e. ⁵⁵ ταῦτα A, ὁ ταῦτα vulg. ⁵⁶ οὓς ὁ Σολ.] ὁ δὲ Σολομ. A e, fort. τὸν δὲ Σολ.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Procopius, *De bello Gothorum* longe post initium. Marcellinus.

(45) Idem, *De bello Vandalico*, Στότζας. Ita lectio cod. Barb.

ἦκειν ⁷⁶ αἰσχροῦς τε καὶ κόσμῳ οὐδενὶ εἰς φυγὴν ὤρμησαν. Βελισάριος δὲ τοῦ στρατοῦ ἀμφὶ δισχιλοῦς ἑταίρας, τὴν δίωξιν ἐπὶ τοὺς φεύγοντας ἐποίησατο, καὶ τούτους κατέλαβεν εἰς Μερθόρσαν (46) τὴν πόλιν. Ἰδῶν δὲ αὐτοὺς τὴν τάξιν λιπόντας καὶ κόσμῳ οὐδενὶ περιόντας, κατ' αὐτῶν ὁμοίως ἐχώρει. Οἱ δὲ εἰς φυγὴν ὤρμητο, εἰς Νομιδίαν τε ἀφικόμενοι συνελέγοντο. Ὀλίγοι δὲ ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἀπέθανον, καὶ αὐτῶν οἱ πλείστοι Οὐαυδήλοι ἦσαν. Ἐφέδωτο δὲ τῶν Ῥωμαίων ὁ Βελισάριος. Αἰσθόμενος δὲ τὸ στρατόπεδον ⁷⁷ αὐτῶν, εὐρέν τε χρήματα πολλὰ καὶ γυναίκας, δι' ἃς καὶ ὁ πόλεμος κατέστη.

deserere, et neglecta militiæ lege palantes vagari, in eos vires et copias exserit. Confestim illi vertuntur in fugam, et in Numidiam recepti, rursus colliguntur ad invicem. Pauci certamine inuito perierunt, quorum plures agniti sunt Vandali: Romanis enim Belisarius parcebat. Direptis eorum castris, divitias comperit in illis maximas, et eas mulieres, quarum causa bellum motum est.

Ταῦτα Βελισάριος διαπραξάμενος, εἰς Καρχηδόνα ἀπήλαυεν· ἐλθὼν δὲ τις ἐκ Σικελίας ἀπήγγειλεν, ὡς στάσις ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσοῦσα τὰ πράγματα ἀνασοβεῖν μέλλει, εἰ μὴ αὐτὸς διὰ τάχους καταλάβοι· διαθήμενος δὲ τὰ ἐν Λιβύῃ ⁷⁸ ὡς ἐδύνατο, Ἰλδηγέδην τε καὶ Θεοδώρῳ παραδοὺς τὴν Καρχηδόνα εἰς Σικελίαν ἦει. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰουστινιανὸς Γερμανὸν τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ, ἀνδρα πατριχίον, εἰς Λιβύην σὺν ὀλίγοις τισὶν ἐπεμφεν σὺν Δομνίκῳ καὶ Συμμάχῳ ἀνδράσι σοφοῖς. Γενόμενος δὲ ἐν Καρχηδόνι τοὺς τε στρατιώτας ὁ Γερμανὸς ἠρίθμει, καὶ τῶν γραμματέων ⁷⁹ τὰ βιβλία ἐν οἷς τῶν στρατιωτῶν τὰ ὄνόματα ἐνεγέγραπτο ἀναλεξάμενος, εὐρέν τὸ μὲν τρίτον μέρος τοῦ στρατοῦ ἐν τε Καρχηδόνι καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως εἶναι, τοὺς δὲ ἄλλους ἅπαντας τῷ τυράνῳ συντεταγμένους. Διὰ τοῦτο μὲν πρὸς μάχην οὐχ ὑπέβηθ'· τοῦ δὲ στρατοῦ ἐπεμελεῖτο. Ἐφθέγγετο ⁸⁰ δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως σταλῆναι, ὅπως τοὺς ἡδίκημένους στρατιώτας ἐπαμύνη, κολάσῃ ⁸¹ δὲ τοὺς ἀδικίαν εἰς αὐτοὺς ἔρξαντας. Τοῦτον οἱ στρατιῶται ἀκούσαντες τὴν λόγον, κατ' ὀλίγον αὐτῷ προσεχώρουν. Ὁ δὲ Γερμανὸς αὐτοὺς σὺν πολλῇ φιλοφροσύνῃ ἐδέχετο, καὶ τὰ πιστὰ διδοῦς, ἐν τιμῇ εἶχεν, καὶ τὰς βόθας αὐτῶν παρεῖχεν. Ἐπεὶ δὲ ὁ τούτων λόγος; ⁸² περιφερύμενος εἰς πάντας ἦλθεν, ἀποταξάμενος τὸν τυράννον, ἦλθεν εἰς Καρχηδόνα. Ὁ δὲ Τζότζας τοῦ κακοῦ ἤδη αἰσθόμενος, τοὺς ἀπομειναντας ἐπιβρώσας, ἐπὶ Καρχηδόνα ἤλαυεν. Ὁ δὲ Γερμανὸς ἐξοπλισας ⁸³ τὸ στρατεύμα, κατ' αὐτοῦ ἐχώρει. Ὁ δὲ σὺν αὐτῷ στρατὸς προθυμίαν πολλὴν ἐπειδείξάμενος, εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ τὸν στρατηγὸν ἐπειθον. Τούτους ἔωρακότας οἱ μετὰ Τζότζα, καὶ δεῖλξ' καταχωσθέντες ⁸⁴, ἀνεχώρησαν ἐπὶ Νομιδίαν. Ὁ δὲ Γερμανὸς σὺν ⁸⁵ παντὶ τῷ στρατῷ οὐκ εἰς μακρὰν ἦλθεν, καὶ τούτους καταλαβὼν, εὐρέν ὅτι συνέμιξαν αὐτοῖς Μαυρουσιῶν βαρβάρων μυριάδες πολλαί, ὧν Ἰούδας τε καὶ Ἄρ-

A His auditis Tzotzas ad urbem obsidionem se accinxit. Cæterum Belisarius ex suis satellitibus his bagta, illis clypeo instructis centum selectos viros, quos Salomon secum abduxit, ipse unicam navim assumens, cum eis Carthaginem trajecit, et circa lucernæ **173** accendendæ horam, sub vesperam, appulit. Postera vero luce Belisarii adventu tyrannus et milites facti certiores, cum ingenti ordinum perturbatione in turpem fugam se coniecere. Accitis autem ab exercitu millibus hominum circiter duobus in fugientes impressionem facit, quos ad Membrasam civitatem assequitur. Ubi conspexit ordines deserere, et neglecta militiæ lege palantes vagari, in eos vires et copias exserit. Confestim illi vertuntur in fugam, et in Numidiam recepti, rursus colliguntur ad invicem. Pauci certamine inuito perierunt, quorum plures agniti sunt Vandali: Romanis enim Belisarius parcebat. Direptis eorum castris, divitias comperit in illis maximas, et eas mulieres, quarum causa bellum motum est.

B His actis Belisarius Carthaginem contendit. Tunc adveniens e Sicilia nuntius quidam seditionem in castris exortam res omnes turbare paratam, nisi quantocius advolet, significat. Dispositis itaque qua valuit arte, rebus Libycis et Carthagine Ildegerdi ac Theodoro commendata, in Siciliam revertitur. His autem cognitis, Germanum nepotem suum virum patricium cum Domnico et Symmacho viris scientia præstantibus, et aliis paucis, in Libyam transmittit Justinianus. Posteaquam vero Carthaginem appulit Germanus, militum numerum recensuit, perfectisque scribarum libellis, in quibus militum nomina ascripta erant, tertiam tantum partem tam Carthagine quam cæteris in urbibus remansisse, quæ pro imperatore staret, reliquos vero omnes tyranni signa secutos comperit. Eapropter in prælium minime progressus est, sed peculiarem exercitus curam habuit. Cæterum ad milites injuria quadam vindicandos, injuriarumque auctores puniendos, ab imperatore se missum esse palam divulgavit. Eum sermonem uir percepere milites, sensim ad eum cuncti confluerunt. Germanus humanissime acceptos, fide data, in pretio habuit, et stipendia eorum solvit. Istorum tandem rumore ad omnium aures perlato, tyranno derelicto, Carthaginem redierunt. Tzotzas vero malum imminens subodoratus, sociis, qui remanserant, animatis, Carthaginem se confert. Germanus instructa adversus eum acie progreditur; exercitusque sub eo militans magnam animi alacritatem testatus, suam erga imperatorem benevolentiam duci commendabat, atque persuadebat. Hos conspicati qui Tzotzas sequebantur, subito timore correpti, in Numidiam secesserunt; nec Germanus cum universo exercitu multum progressus erat, cum ipsos assecutus est, multas vero Maurusiorum Barbarorum **174** myriadas, ducibus Juda et

VARIE LECTIONES.

⁷⁶ ἦκειν A, ἐλθεῖν vulg. ⁷⁷ δὲ τὸ στρ. A, δὲ καὶ τὸ στρ. vulg. ⁷⁸ Λιβύη A, Λιβύτ vulg. ⁷⁹ γραμματέων libri et edd. ⁸⁰ ἐπαφθέγγετο A, ἐφθέγγοντο vulg. ⁸¹ κολάσῃ A, κολάσει vulg. ⁸² λόγος om. A. ⁸³ ἐξοπλισάτο A. ⁸⁴ καταχωσθέντες A, κατασχθέντες vulg. ⁸⁵ σὺν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(46) Idem *Membrasam*. Eandem lectionem exhibet cod. Pal.

P TROL. GR. CVIII.

15

Artala, iis se adunxisse reperit. Igitur congressi, et acri certamine inito, equum, cui Germanus insidebat, quispiam interfecit. Germanus in terram præceps actus ultimū periculum subiisset, nisi satellites armis undequaque vallantes, equo quantocius adducto, eum rursus sustulissent. Vertuntur itaque in fugam adversi milites, vixque Tzotzæ in tanto tumultu cum paucis se fuga surripere valuit. Porro Germanus iis, qui a se propius aberant, ut recta in hostium castra irruerent, præcepit, eaque post reparatam pugnam obtinuit. Tum vero milites repertas obviam absque delectu vel ratione divitias diripientes nullam ducis curam gerere, nullam in eum observantiam retinere. Veritus igitur ne resumptis animis hostes adorirentur, substitit de tam indigno facinore conquestus, ipsos in ordinem subinde revocans. Maurusii vero ubi fugam istam conspexere, facto in ipsosmet milites perduelles impetu, una cum imperatoris acie eos insecuti sunt. Quamobrem Tzotzas, qui fiduciam omnem in eis reposuerat, cum istam illorum adversum se conversionem animadvertit, se cum centum aliis in fugam coniecit, et in Mauritaniam interiorem recessit: atque ita demum seditio cessavit. Imperator autem Germanum una cum Dominico et Symmacho Byzantium revocans, Libyam iterum administrandam Salomoni commisit. Tertius tunc supra decimum imperii Justiniani numerabatur annus: aliosque Libyæ rectores Rufinum, Leontium et Joannem Sisinnii filium addidit. Porro Salomon Carthaginensem trajiciens levi moderatoque imperio populum rexit, et Libyam sedulo tutatus, exercitum eorum habuit, Byzantium statim transmisit.

Belisarius autem Sicilia, Roma, vicinisque civitatibus a Jugio detentis in Romanam potestatem receptis, Jugium cum uxore et liberis ad Justinianum Byzantium adduxit. Imperator vero Narsem cubicularium rebus illic administrandis cum classe valida Romam transmisit. Salomon etiam cum Carthagine, tum in Libya regenda summa moderatione usus, adversus Maurusios prælium instruxit, et primo quidem Gogdarium e satellitibus unum, virum probitate et militari peritia commendatum, cum exercitu præmisit: qui ad Bigam fluvium descendens ad Baugaem civitatem desolatam castra metatus est. Ibi commisso certamine superato, in vallum se recepit, in quo continua Maurusiorum obsidione premebatur. His e vicino loco auditis, Salomon quantocius advolavit. Barbari

τατας (47) ἤρχον. Συμβαλόντες ⁸⁶ δὲ πόλεμον, καὶ τῆς μάχης κραταιᾶς γενομένης, τὸν ⁸⁷ Γερμανοῦ ἵππον τις τῶν πολεμίων ἐκτεινεν. Περσῶν δὲ ἐπὶ γῆς Γερμανὸς εἰς κίνδυνον ἤλθεν, εἰ μὴ τὸ τάχος οἱ δορυφόροι φραξάμενοι ἔφερον ἵππον, καὶ τοῦτον ἐνεβίβασαν ⁸⁸. Τρέπονται τοίνυν οἱ στρατιῶται, καὶ ὁ Τζότζας ἐν τῷ θορόδῳ τοῦτῳ σὺν ὀλίγοις ⁸⁹ διαφυγεῖν ἰσχυσεν ⁹⁰. Ὁ δὲ Γερμανὸς τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐγκλειυσάμενος, εὐθύς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων ὤρμησεν, καὶ τοῦτο παρέλαβεν πολέμῳ. Ἐνταῦθα δὲ τὰ χρήματα οἱ στρατιῶται οὐδενὶ λόγῳ ἀρπάζοντες, τοῦ στρατηγικοῦ λόγον οὐκ ἐποιούουν. Νοήσας δὲ ὁ Γερμανός, μὴ συμφρονήσας τὸν πολέμιοι ἐπ' αὐτὸν ἴωσιν, ἴστατο ὀδυρόμενος, καὶ πρὸς εὐκοσμίαν τοῦτους παρακαλῶν. Οἱ δὲ Μαυροῦσιοι τὴν τροπὴν θεασάμενοι κατὰ τῶν στασιαστῶν ⁹¹ ὤρμησαν, καὶ τοῦτους ἐδίωκον σὺν τῷ τοῦ βασιλέως στρατῷ. Τζότζας δὲ τὸ θάρρος εἰς αὐτοὺς ἔχων, ἑωρακῶς τὰ ὀπ' αὐτῶν γενόμενα μετὰ ἑκατὸν εἰς φυγὴν ἐτρέπη, καὶ εἰς Μαυριτανίαν τὴν ἐνδοτέραν ἐχώρησεν, καὶ ἡ στάσις ἐν τούτοις ἐτελεύτη. Γερμανὸν δὲ σὺν Δομνίκῳ καὶ Συμμάχῳ μεταπεμφάμενος ὁ βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον, Σολομῶνι πάλιν τὰ τῆς Λιβύης πράγματα ἐνεχείρισε (τρισκαίδέκατον δὲ ⁹² ἔτος ἦν τοῦτο τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας), παρασχόμενος αὐτῷ ⁹³ ἄρχοντας τῶν ἄλλων καὶ Ρουφίνον καὶ Λεόντιον καὶ Ἰωάννην τὸν Σισινίου υἱόν. Σολομῶν δὲ καταπλεύσας εἰς Καρχηδόνα μετρίως τὸν λαὸν ἐξηγεῖτο, καὶ Λιβύην ἀσφαλῶς διεφύλαττεν, διακοσμῶν τε τὸν στρατὸν, καὶ εἰ τινα ὑποπτον ἐν αὐτῷ εἴρισκεν, εἰς Βυζάντιον ἀπέπεμπεν.

ordipe composuit, ut, si quem ex militibus suspe-

Βελισάριος δὲ τὴν τε Σικελίαν καὶ Ῥώμην ὑπὸ Ἰουγίου ⁹⁴ (48) κατεχομένην, καὶ τὰς περὶ πόλεις παραλαβὼν, Ἰούγιον εἰς Βυζάντιον πρὸς Ἰουστινιανὸν ἤγαγεν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Ναρσῆν τὸν κουδικουλάριον μετὰ στόλου ἐν τῇ Ῥώμῃ πρὸς τὸ διακρατῆσαι τὰ ἐκείσε. Σολομῶν δὲ τὰ ἐν Καρχηδόνι καὶ Λιβύῃ καλῶς διοικήσας, κατὰ Μαυροῦσιων ἐστράτευσεν. Καὶ πρῶτον μὲν Γογδάριον ⁹⁵ (49) τὸν αὐτοῦ δορυφόρον, ἀνδρα ἀγαθὸν εἰς τὰ ⁹⁶ πολέμια, σὺν στρατεύματι ἐπέμψεν, ὅστις εἰς Βίγαν (50) ποταμὸν ἀφικόμενος, εἰς Βαυγαῆ (51) πόλιν ἔρημον ἐστρατοπεδεύσατο. Ἐνταῦθα δὲ μάχης γενομένης, ἠττήθη καὶ εἰς τὸ χαράκωμα ἀναχωρήσας ⁹⁷, ὑπὸ τῆς τῶν Μαυροῦσιων προεδρίας ἐπιέζετο. Σολομῶν δὲ πλησίον γενόμενος καὶ ταῦτα μαθὼν, κατὰ τάχος

VARIAE LECTIONES.

⁸⁶ συμβαλόντες A, συμβάλλοντες vulg. ⁸⁷ τὸν A, τῶν vulg. ⁸⁸ ἐνεβίβασαν A, ἀνεβ. vihg. ⁸⁹ τοῦτῳ σὺν ὀλίγοις A, σὺν ὀλίγων vulg. ⁹⁰ ἰσχυσεν A, ἰσχύσας vulg. ⁹¹ στασιαστῶν A, στασιασάντων e, στρατιωτῶν vulg. ⁹² δὲ add. ex A. ⁹³ αὐτῷ A, αὐτὸς vulg. ⁹⁴ Οὐγίου, μοχ Οὐτγιον A, Οὐττιου e, Οὐγίου f. ⁹⁵ Γογδάριον A, Γονδάριον e, Γότθαριν a. ⁹⁶ εἰς τὰ A, καὶ εἰς τὰ vulg. ⁹⁷ ἀποχωρήσας A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(47) Jaudas et Arthias.

(48) *Butinum* vertit Anastasius. De Bultino Romanam occupante scribit Agathias lib. II, deque illo a Theophane diversa tradit.

(49) Procopius, lib. II *De bello Vandalico* Gogdarium.

(50) Idem, Abigam.

(51) Idem Fabosim.

ἤει. Οἱ βάρβαροι δεισαντες ἀναχωροῦσι, καὶ εἰς τὰ Ἀβρασίου ὄρους^α πρόποδα ἑστρατοπέδευον^β. Ὁ δὲ Σολομών τούτοις συμβαλῶν, εἰς φυγὴν ἔτρεψεν. Οἱ δὲ Μαυρούσιοι ἐπὶ τὴν δυσχωρίαν τοῦ ὄρους ἔφυγον, καὶ ἐπὶ Μαυριτανούς^γ ὤχοντο. Σολομών δὲ τὰς ἐν Μουγάδῃ πεδιάδας ληϊσάμενος, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν πυρπολήσας στόν τε πολὺν κομισάμενος, εἰς Ζερβούλην τὸ φρούριον ἀνέστρεψεν^δ. Ἐνθα Ἐνθαδᾶς^ε σὺν δισμυρίοις Μαυρουσίοις προσέφυγεν. Ἐνθαδᾶς δὲ καταλιπὼν τὸ φρούριον, εἰς τὸ τοῦ Ἀβρουσίου ὄρος εἰς ὕψος ἀναβάς ἠσούχαζεν. Σολομών δὲ Ζερβούλην τὸ φρούριον εἰς τρεῖς ἐπολιόρκησεν ἡμέρας, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ^ς ληϊσάμενος, φύλακὰς τε ἐν αὐτῷ καταστήσας, ἐπὶ τὰ πρόσω ἐχώρει. Καὶ διεσχοπεῖτο, ὅθεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους δυναθεῖη γενέσθαι ἀπότομον τε ἐντος καὶ πολλῆ^ς δυσχωρίᾳ^ς κατεχομένον. Ὁ δὲ Θεὸς πόρον ἐν τῇ ἀπορίᾳ ἐποίησεν οὕτως. Ἐἰς τῶν στρατιωτῶν τοῦ περσικοῦ στρατοῦ Ὀπτιῶνων^ς (52), Γέντων ὑνόματι, εἶπε θυμῷ χρώμενος, εἶτε τι θεῖον αὐτὸν ἐκίνησεν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀνέβαινε μόνος. Ὅπισω δὲ τούτου τινὲς συστρατιῶται ἠκολούθουν ἐν θαύματι μεγάλῳ ποιούμενοι^ς τὸ γινόμενον, τρεῖς δὲ τῶν Μαυρουσίων οἱ εἰς τὸ φυλάσσειν τὴν ἐξόδον τεταγμένοι ἰδόντες τὸν ἀνθρωπὸν ὑπὴντων δρόμῳ νομίσαντες πρὸς αὐτοὺς ἀνιέναι. Ὁ δὲ καθ' ἕνα τούτους ἐρχομένους διὰ τὴν στενοχωρίαν τοῦ τόπου τὸν τε πρῶτον ἀνείλεν, ὁμοίως καὶ τὸν ἄλλον σὺν τῷ τρίτῳ. Ὁ καὶ κατ' ἄντας οἱ δισπασθὲν ἰόντες, πολλῷ θορόδῳ τε καὶ ταρταῖ^ς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐχώρουν. Ὡς δὲ τὸ γενόμενον ἠκούσῃ τε καὶ εἶδεν ἡ τῶν Ῥωμαίων στρατιὰ, οὐδὲ τὸν στρατηγὸν ἀναμείναντες οὐδὲ τὰς ἄλλας γὰς, οὐδὲ τὴν τῆξιν φυλάξαντες, ἀλλὰ πταίγῳ τε πολλῷ χρώμενοι, καὶ ἀλλήλους ἐγκαλεούμενοι, ἔθεον ἐπὶ τὸ τῶν^ς πολεμίων στρατοπέδον. Ἐνταῦθα Ῥουζίνος τε καὶ Λεόντιος ἔργα ἐπαδείξαντο εἰς τοὺς πολεμίους ἀρετῆς ἄξια. Αὐτίκα οἱ βάρβαροι εἰς φυγὴν ὅπου ἕκαστος ἐδύνατο ἤσαν. Ἐνθαδᾶς δὲ πληγαῖς ἀκοντίῳ τὸν μηρὸν διεφύγεν τε, καὶ εἰς Μαυριτανούς^ς ὑπεχώρησεν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διαρπάσαντες τὸ τῶν πολεμίων στρατοπέδον, οὐκ ἔτι τὸ Ἀβράσιον ὄρος κατέλιπον, ἀλλὰ φρούρια οἰκοδομησάμενοι τοῦτο φυλάττουσιν. Ἦν δὲ τις πέτρα ἀπότομος πᾶν, ἐν ἧ^ς πύργον οἰκοδομήσαντες οἱ Μαυρούσιοι δχυρὰν ταύτην ἐποίησαν καταφυγὴν, ἰσχυρὰν τε καὶ ἀμαχώτα^ς D αὐτοῦ καὶ τὰς γυναῖκας ἀποθέμενος, καὶ ἕνα φύλακα

metu compulsi cedunt loco, et ad Abrasii 175 montis radices castra ponunt. Salomon conserto praelio eos in fugam vertit. Maurusii difficilia et prærupta montis loca fugientes occupant, et mox ad Mauritanos desertum iter. Salomon vero plantiæ omnem Mugadæ circumpositam depopulatus, et omni eorum regione incendio devastata, comæntu immenso inde deportato. rediit in Zerbulen castrum, quo Eaudas cum Maurusiorum viginti millibus fuga se recepit. Eaudas autem relicto castris, et Abrasii montis conscenso cacumine, quietem agere statuit. Salomon Zerbulen castrum tri-duana pressit obsidione, direptisque in eo omnibus et posita custodia, ultra procedendum ratus, qua via montis præruptis undique saxis obsiti, et locorum difficultatibus pene inaccessi verticem superare posset attentius considerabat: cum Deus per animi anxietatem in loco in viam in hunc modum fecit. Inter pedestres copias Optionum numeri Genson quidam nomine, sive animi proprii impetu, sive divino motus instinctu, in adversarios conscendit solus. Pone sequebantur commilitones nonnulli, miraculo quod fiebat ponentes. Maurusiorum vero tres ad custodiendum aditum destinati, virum eminens conspicati, et ad se accedere existimantes, ei obviam velocius occurrerunt: qui cum propter loci angustias singuli ac soli procederent, unum quidem occidit primo, tum pariter secundum, et ultimo tandem confodit tertium. Hæc qui pone sequebantur conspicientes præcipites et ex impetu processerunt in adversos: quæ palam facta ut audivit et animadvertit Romanus exercitus, nullo duce, vel tubarum expectato signo, qui nec ordine servato, sed confusus tantum vocibus excitati et invicem adhortati, in hostium castra convolarunt. Hic sane Rufinus atque Leontias facinora adversus hostes insigni virtute digna edidere: ac Barbari se continuo quo quisque potuit in fugam coniecere: Eaudas autem jaculi vulnere in femore accepto, fuga salutis consulens in Mauritanorum partes secessit. At Romani castris hostilibus direptis, Abrasium montem non amplius deseruere, sed constructis castris deinceps custodiendum decreverunt. Porro petra ista fuit omnino prærupta, in qua turrim posuerunt Maurusii, quod tutissimum sibi munitumque atque inexpugnabile esset refugium: in eum sese recipiebat Eaudas. Opes cun-

VARIE LECTIONES.

^α εἰς τὰ Ἀβρασίου ὄρους A, εἰς τὸ Ἀβράσιον ὄρος vulg. ^β ἑστρατοπέδευον A, στρατοπεδεύουσι vulg. ^γ ἀνέστρεψεν — — τὸ φρούριον om. A. ^δ ἢ Ἐνθαδᾶς vulg. ^ε ἐν αὐτῷ εἰς αὐτὸ A b. ^ς δυσχωρίᾳ A. ^ς Ὀπτιῶνων A f, Ὀπτιῶν ὄν vulg. ^ς ποιούμενοι A, ποιούντες vulg. ^ς ὁ καὶ A, τοῦτο vulg. ^ς τὸ τῶν A, τῶν vulg

JAC. GOARI NOTÆ.

(52) Uno verbo lego Ὀπτιῶνων. Procopius ex quo Theophranes. *Geson erat nomine quidam inter pedites, ejus ordinis quos Optios Romani appellant.* Pancirollus in Not. imp. cap. 12: *Adjutor olim Optio est dictus ab Optionibus, qui erant in legione.* Vegetius, lib. 1, cap. 7: *Optiones, inquit, ab optando appellati, quod antecedentibus ægritudine præpeditis, hi tanquam adoptati eorum atque vicarii*

solent universa curare. Hæc ille. Adjungebantur autem centurionibus et ordinariis quibusque Optiones in legione, ut eorum vices subirent. Festus: *Optio, inquit, qui nunc dicitur, antea appellabatur Accensus.* Hic adjutor dabatur centurioni a tribuno militum; qui ex quo tempore, quem velint, permissum est centurionibus optare, et nomen ex facto sortitus est.

cias, et uxores in ea collocarat, custode quodam sene facultatum in ea reconditarum constituto : ad eam enim turrim nusquam accessuros hostes, aut eam vi capere posse in animum induxerat. Romani vero difficultates et angustias Abrasii 176 montis forte perscrutati, in locum inciderunt : et ad turrim conscensum facere cum risu non nemo tentavit, quem risu pariter et ludibriis mulierculæ et vetulus exceperunt. Romanus autem ille miles manibus pedibusque adrepens, ubi propius accessit, educto e vagina gladio exsiliiit, et percussus in cervicem senis caput amputavit. Tum vero milites sumptis animis audacius irrumpentes, manibus ad invicem datis sese erigentes in turrim conscenderunt, mulierculasque et maximas opes illic congestas abripiantes ad Salomonem detulerunt. Exinde Salomon Libyæ civitates mœnibus cinxit et munivit : et posteaquam Maurusii ex Numidia victi recessere, Zaben provinciam, Mauritaniam, cum Etephe ejus metropoli fecit Romanis vectigalem. Alterius enim Mauritanix prima metropolis est Cæsarea, quam prius subegit Belisarius. Quare Libyæ omnes Romanum jugum subierunt, et secura pace potiti sunt : quadriennioque in ejusmodi pace transacto, decimo septimo Justiniani anno Cyrus et Sergius Bacchi Salomonis fratris liberi ad regendam Libyam ab imperatore missi fuere : et Cyrus quidem Pentapolim, Tripolim Sergius administravit. Porro Maurusii seniores ex suis Leptim magnam, quæ civitas est, munera oblaturos et firmaturos pacem ad Sergium miserunt. Sergius Pudentii viri Tripolitæ consilium secutus, Barbarorum quidem præstantiores ad octoginta in urbem admisit, et postulata adimpleturum cuncta pollicitus, adhibita jusjurandi fide pacem obfirmavit : reliquos autem foras in suburbium emisit, et ad epulum convocatos cunctos trucidavit. Solus unus clam exsiliiens et periculo ereptus, quæ fuerant attentata, contribulibus significavit. His auditis, cursu concito redierunt in castra sibi propria, et reliquis omnibus adjuncti, in Romanos arma sumpserunt. Sergius vero cum Pudentio eis obviam occurrit, initoque certamine, multis suorum desideratis, Pudentius interemptus est : Sergius vesano timore correptus, ad Salomonem patrum Carthaginem navigavit. Cuncta Tripolitana regione a Maurusiiis derelicta, Barbari universa circumquaque loca deprædatis, abducta Romanorum captivorum innumera multi-

A γέροντα ὁ τῶν χρημάτων καταστησάμενος, οὐ γὰρ ἂν ποτε ὑπετόπησεν τοὺς πολεμίους εἰς τόνδε τὸν πύργον ἀφίξασθαι, οὐδὲ βίᾳ τοῦτον εἰλεῖν δύνασθαι. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰς τοῦ Ἀβρασίου δυσχωρίας διερευνώμενοι, ἐνταῦθα ἤκον· καὶ αὐτῶν τις ἀναβαίνειν εἰς τὸν πύργον σὺν γέλῳτι ἐνεχείρησεν. Αἱ δὲ γυναῖκες τοῦτον κατεγέλων σὺν τῷ πρεσβύτῃ. Ὁ δὲ Ῥωμαῖος ἐπειδὴ χερσὶ καὶ ποσὶν ἀναβαίνων ἐγγὺς ποῦ ἐγεγόνει, σπασάμενος τὸ ξίφος ἐξήλατο¹⁰, καὶ τοῦ γέροντος εἰς τὸν αὐχένα ἐπιτυχῶν, τοῦτου τὴν κεφαλὴν ἐξέτεμεν. Οἱ δὲ στρατιῶται θαρρόντες ἤδη καὶ ἀλλήλων ἐχόμενοι, εἰς τὸν πύργον ἀνέβαινον, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ χρήματα μεγάλα ὄντα λαβόντες πρὸς Σολομῶνα ἤγαγον. Ὁ δὲ Σολομῶν τείχη ταῖς ἐν Λιβύῃ πόλεσιν περιέβαλεν¹¹. Καὶ ἐπεὶ Μαυρούσιοι ἀνεχώρησαν ἐκ Νομιθίας μικηθέντες, Ζάβην (53) τε τὴν χώραν καὶ Μαυριτανίαν καὶ Ἡτηφῆ (54) τὴν μητρόπολιν ὑπόφωρον Ῥωμαῖοις πεποίηκεν. Τῆς γὰρ ἐτέρας Μαυριτανίας Καيسάρεια ἡ πρώτη μητρόπολις ὑπάρχει. Ταύτην δὲ Βελισάριος τὸ πρότερον καθυπέταξεν. Διὰ τοῦτο Αἰθίους ἅπαντες ὑπήκοοι Ῥωμαίων γεγόνασι, εἰρήνης ἀσφαλοῦς τυχόντες. Τετραετίαν δὲ ποιήσαντες ταύτῃ τῇ εἰρήνῃ, ἐν τῷ ιζ' (55) ἔτει Ἰουστινιανοῦ Κύρος τε καὶ Σέργιος, οἱ Βάκχου τοῦ Σολομῶνος¹² ἀδελφοῦ παῖδες¹³, ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεστάλησαν ἄρχειν Λιβύῃ, Πενταπόλει μὲν Κύρος, Τροπόλει δὲ¹⁴ Σέργιος. Οἱ δὲ Μαυρούσιοι τοὺς ἑαυτῶν πρεσβυτέρους εἰς Λέπτην¹⁵ μάγναν (56) τὴν πόλιν ἐπεμψαν πρὸς Σέργιον, ὅπως δῶρά τε αὐτῷ προσαγάγωσιν καὶ τὴν εἰρήνην κρατῶνυσιν. Σέργιος δὲ Πουδεντίῳ πεισθεὶς ἀνδρὶ Τριπολίτῃ, ὀδοθήκοντα μὲν τῶν βαρβάρων τοὺς δοκιμωτέρους ἐν τῇ πόλει ἐδίεξατο, πάντα ἐπιτελεῖν τὰ αἰτούμενα ὑπισχοοῦμενος, καὶ ἔρκοις τὴν εἰρήνην ἐκράτυεν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἔξω ἐν προαστείῳ¹⁶ ἤλασεν. Τοῦτους¹⁷ ἔξ' ἐπ' ἀριστῆν καλέσας ἅπαντας ἔκτεινεν (57). Εἰς δὲ τούτων λάθρα ἐκπηδήσας, τοῖς ὁμοφύλοις τὰ γενόμενα ἐμήνυσεν. Οἱ δὲ τοῦτο ἀκούσαντες, δρόμῳ εἰς τὸ οἰκίον στρατοπέδον ἤσαν· καὶ σὺν¹⁸ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄραντες¹⁹ ἐπὶ Ῥωμαῖοις ἐγένοντο. Ὁ δὲ Σέργιος σὺν τῷ Πουδεντίῳ τοῦτοις ἀπήνησεν, καὶ μάχης κροτηθείσης, Πουδέντιος μὲν πολλοὺς ἀποβαλὼν θνήσκει· Σέργιος δὲ εἰς ἄφατον φόβον ἐμπεπτωκώς, ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπλευσεν πρὸς Σολομῶνα τὸν αὐτοῦ θεῖον. Πᾶσαν δὲ τὴν Τρίπολιν Μαυρούσιοι ἀπέλιπον (58), οἱ δὲ βάρβαροι ἅπαντα ληίσάμενοι τὰ ἐκεῖ χωρία, ἐξανδραποδίσαντές τε²⁰ πλῆθος Ῥωμαίων ἐπὶ Πεντάπολιν

VARIAE LECTIONES.

⁹ γέροντα om. A. ¹⁰ ἐξήλατο A. ¹¹ περιέβαλεν A, περιέβαλλεν vulg. ¹² Σολομῶνος A, Σολομῶντος vulg. ¹³ ἀδελφάπαιδες A, ¹⁴ δὲ ante Σέργιος add. ex A. ¹⁵ Λέπτην μάγναν A, Λεπτῆμαγναν vulg. ¹⁶ προαστείῳ A, προαστείος vulg. ¹⁷ τοῦτους — — ἔκτεινεν om. A. ¹⁸ σὺν om. A f. ¹⁹ ἄραντες om. A f. ²⁰ τε add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Procopius, Zaben.
(54) Idem, Sitiphitem.
(55) Quartum et decimum numerat Procopius.
(56) Ille Λεπτῆμαγναν· mag., Λεπτῆμαγναν.
(57) Priores scilicet 80 seniores quos in urbem induxerat; non reliquos foris relictos, quod sonare videtur quod redditum est. COMBESIS.

(58) Illud Μαυρούσιοι ἀπέλιπον quod et ita redditum est, Tripolitana regione a Marusiis derelicta, emenda, Μαυρούσιοις ἀπέλιπον· Tripolitānam totānam regionem Maurusiiis reliquerunt; nempe Sergius, ac cum eo Carthaginem fugientes cladi superstitēs Romani. Ip.

ἦσαν. Ὁ δὲ Κύρος γνοὺς, φυγὰς εἰς Καρχηδόνα κατέλειπε. Οἱ δὲ βάρβαροι μηδενὸς ἀντιστάμενος αὐτοῖς Βερονίκην τὴν πόλιν ἐλόντες, ἐπὶ Καρχηδόνα ἐστράτευσαν, καὶ εἰς τὸ Βυζάκιον ἀφικόμενοι, πλείστα ἐξ ἐπιδρομῆς τῶν ἐκεῖ ἐληψάντο χωρία. Ἀνταλᾶς δὲ ἔχθραν ἔχων πρὸς Σολομῶνα, διότι ²¹ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν ἔκτεινεν, τοῖς βαρβάροις ἐνούται, καὶ κατὰ Καρχηδόνας καὶ Σολομῶνος τούτοις ²² ὠδήγησεν. Σολομῶν δὲ ²³ ταῦτα ἀκούσας, παραλαβὼν τὸ στρατεύμα κατ' αὐτῶν ὤρμησεν. Ἐλθὼν δὲ εἰς Βέστην (59) τὴν πόλιν, ἐξ ἡμερῶν Καρχηδόνας ὁδὸν ἀπέχουσαν, ἐν αὐτῇ ἐστρατοπεδεύσατο ²⁴. Ἦσαν δὲ σὺν αὐτῷ Κύρος καὶ Σέργιος καὶ Σολομῶν ὁ νεότερος, οἱ τοῦ Βάκχου παῖδες. Ἴδων δὲ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων καὶ δευλιάσας, ἐπέμψεν πρὸς τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν μεμφόμενος αὐτοῖς ²⁵, ὅτι ἐνοσπονδοὶ ²⁶ Ῥωμαίων ὄντες, ὄπλα κατ' αὐτῶν ἐκίνησαν, ἀξίον ²⁷ δὲ τὴν εἰρήνην κρατύνεσθαι, καὶ ἄρκους βεβαιοῦσθαι. Οἱ δὲ βάρβαροι χλευάσαντες τὰ εἰρημμένα, ἐφησαν· Ἐπειδὴ Σέργιος εἰς τὰ Ἐυαγγέλια ὁμολοῖ καλῶς ἐφυλάξαι τοὺς ὄρκους ἀποκτείνοντας τοὺς ὀρθοήκοντα, πῶς νῦν ἡμῶν πιστεύσομεν ²⁸ τοὺς ὄρκους; Πολέμου δὲ ἀπορηθέντος, τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι. Τοῦ δὲ Ἰππου ὀκλάσαντος κτείνεται Σολομῶν, καὶ οἱ τούτου δορυφόροι. Σέργιος δὲ ὁ τούτου ἀνεψιὸς τὴν τῆς Λιδύης ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐνεχειρίσθη. Ἰωάννης δὲ ὁ Σισιννιόλου, καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχοντες μίσος πρὸς τὸν Σέργιον μέγα ²⁹ ἐκίνησαν, ὥστε μὴδὲ ³⁰ ὄπλα κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀφρεῖν βούλεσθαι. Καὶ οἱ βάρβαροι πάντα ἀδεῶς ἐληΐζοντο. Ἀνταλᾶς δὲ ἔγραψε τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ, ὅτι Πάντες Μαυρούσιοι τὴν σὴν δουλείαν καὶ φιλίαν αἰροῦνται, ἀλλὰ τὴν Σολομῶνος καὶ τῶν τούτου ἀνεψιῶν βυβλίαν ὑπαγωγὴν ³¹ οὐχ ὑποφέροντες, ἐτυράνησαν. Τούτους παραδόντες, καὶ εἰρήνην Ῥωμαίοις καὶ Μαυρούσιοις ³² συνίσταται. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο ποιῆσαι οὐ κατεδέξατο. Ἀνταλᾶς δὲ καὶ ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατὸς συνήχθησαν αὐθις ἐν Βυζακίῳ, καὶ σὺν αὐτοῖς Τζότζας στρατιώτας ὀλίγους καὶ Οὐανδήλους ἔχων. Οἱ δὲ Λίθυες παρεκάλουν Ἰωάννην τοῦ Σισιννιόλου στρατεύμα ἀγεῖραι ³³ καὶ κατὰ τῶν πολεμίων χωρῆσαι σὺν Ἰμερίῳ τῷ ἄρχοντι τῶν ἐν Βυζακίῳ καταλόγων. Ὁ δὲ λαβὼν τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦει, Ἰμέριον ³⁴ προδῆγειν κελύσας. Συμβολῆς δὲ γενομένης ἠττῶνται οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ συλλαμβάνονται οἱ βάρβαροι τὸν Ἰμέριον ζῶντα σὺν τῷ στρατῷ αὐτοῦ· καὶ τοῦτον εἰς φυλακὴν ἀποθέμενοι τοὺς στρατιώτας Τζότζα παρίδωκαν ὁμολογούντας κατὰ Ῥωμαίων στρατεύεσθαι. Παραλαβάνουσι δὲ ὄλιγον διὰ τοῦ Ἰμερίου Ἀδράμυτον τὴν πόλιν. Καὶ οἱ μὲν τῶν Λιδύων εἰς Σικελίαν κατέφυγον, ἄλλοι δὲ εἰς ἄλλας νήσους καὶ

tudine, versus Pentapolim contenderunt. Cyrus nuntio accepto fugæ se dedit, et Carthaginem transfretavit. Barbari nullo resistente Beronicem ceperunt, moxque in Carthaginem arma moverunt : deinde Byzacium profecti multos ejus regionis agros suis excursionibus devastaverunt. Antalas autem inimicitias cum Salomone, quod fratrem interfecisset, exercens, Barbaris adjungitur, **177** et adversus Carthaginem et Salomonem ductorem eis se præbet. His auditis Salomon in eos educti exercitum : et jam Bestem sex dierum itinere a Carthagine dissitam profectus, in ea castra composuit. Comitabantur Cyrus et Sergius et junior Salomon Bacchi liberi. Conspecta vero Barbarorum multitudinem deterritus, ad eorum primores misit, qui nomine suo expostularent, quod Romanis prius fœdere juncti, bellum eis inferre non fuissent veriti. Rogabat perinde renovatis juramentis firmatam deinceps ad invicem servarent pacem. Barbari sannis et ironiis cavillis dicta excipientes, responderunt : *Quandoquidem Sergius in Evangelis juratus sancte servavit jusjurandum, ut octoginta e nostris interficeret, quonam modo nunc jujurando fidem iterum præstabimus?* Mox prælio conserto Romani fugati : Salomon equo cespitante occisus, et ejus satellites una pariter occubuerunt. Sergius autem ejus nepos demandatum sibi ab imperatore Libyæ provinciam administravit. Cæterum Joannes, Sisinnioli filius, cæterique duces in Sergium vehementer adeo conceperunt odium, ut sub eo neque in ipsos hostes arma manibus contrectare proponerent, ac interim ubique Barbari cuncta summa cum libertate deprædarentur. Antalas itaque imperatori Justiniano scripsit in hanc mentem : *Maurusii cuncti tibi servire, te amare desiderant : verum Salomonis et nepotum ejus jugum omnino violentum non ferentes, tyrannidem exciterunt : hos si revocaveris, Romani cum Maurusiis in unum sædus coibunt.* Imperator istud exsequi non admisit. Quare Antalas et universus Maurusiorum exercitus ad Byzacium iterum convenit ; quo Tzotzas Vandalos milites haud secum multos habens eum convenit. Porro Libyes Joannem Sisinnioli filium instanter rogaverant, ut collecto instructoque exercitu adversus hostes progredere, una cum Himerio, qui Byzacii tironum catalogis præfectus erat. Ille educto exercitu, et Himerio præcedere jussu, in hostes adversus perrexit. Commissa demum pugna superantur Romani, Himeriumque una cum omnibus ejus copiis Barbari vivum comprehendere, et eum quidem in custodiam conjecere, ejus vero milites se contra Romanos arma ferre juratos

VARIÆ LECTIONES.

²¹ διότι A, διὰ τί vulg. ²² τούτους A. ²³ δὲ add. ex A. ²⁴ ἐστρατοπεδεύσατο A, ἐστράτευσεν vulg. ²⁵ αὐτοῖς A, αὐτῶν vulg. ²⁶ ἐν σπονδῇ A. ²⁷ ἀξίον A, ἀξίων vulg. ²⁸ ἡμῶν πιστεύσομεν A, ἡμῶν πιστεύσομεν vulg. ²⁹ μέγα A, μέγαν vulg. ³⁰ μὴδὲ, μήτε vulg., om. A, sed ante βούλεσθαι add. μὴ. ³¹ ἐπαγωγὴν A. ³² καὶ Μαυρ. om. A e. ³³ ἀγεῖραι A, ἀγεῖραι vulg. ³⁴ Ἰμέριον A b, Ἰμερίῳ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(59) Procop., *Bestem*.

Tzotzæ permisere. Mox Adramytum civitatem con- A
fecto per Himerii præsentiam dolo cepere. Libyum
autem nonnulli in Siciliam, in insulas alii, et Byzantium usque fugere. Cæterum Maurusii et Tzotzas
nullo obsistente Libyam universam depopulati sunt.

Porro qui ex Libya Byzantium trajecerant ab
imperatore postulabant 178 frequentius, ut exer-
citurum cum optimo duce in Libyam mitteret. Im-
perator autem Areobindum cum militibus numero
exiguis, virum alioqui nobilem et prudentem, sed
rei militaris rudem et Inexpertum misit, atque una
cum ipso Athanasium, Armeniosque quam paucos,
quibus Artabanes et Joannes, Arsacidæ, præfue-
runt. Sergium tamen minime revocavit, imo ipsum
atque Areobindum una ambos Libyæ duces esse
jussit: ita ut Sergius adversus Barbaros; qui in
Numidia erant, Areobindus vero contra Maurusios,
qui Byzacium tenebant, expeditionem susciperet. B
Areobindus ubi in Libyam venit, dimidiumque
exercitus accepit, Joannem Constantioli filium in
Tzotzam et reliquos Barbaros præliatum misit.
Joannes adco numeroso hostium exercitu conspe-
cto, manus cum illis conserendas se cogi intellexit.
Graves autem cum Tzotza inimicitias gerebat, ita
ut alter alterum conficere, atque ita demum perire
exoptaret. Certamine igitur inito, uterque de me-
dio exercitu progressus, in se invicem irruerunt.
Ac Joannes quidem arcum intendens, telum in
dextrum Tzotzæ Inguen direxit, ex quo paucis ab-
hinc diebus exstinctus est: Barbari vero hostem
cum magno impetu adorti, cum ad numerum prope
infinitem accederent, ipsum Joannem omnesque
Romanos ad unum occiderunt. Hunc certe inter
moriendum dixisse aiunt: *Jucunda morte pereo,
rotis meis jam circa Tzotzam completis.* Ex adverso
comperita Joannis morte lætatus Tzotzas animam

illis auditis tristatus imperator, Sergium digni-
tate abrogatum ad se revocat: Areobindo vero
soli universam Libyæ confert administrationem.
Cæterum vix duo menses transierant, cum Got-
tharius quidam, tironum catalogis præfectus, dolo
in Areobindum composito, clam Maurusios movet;
ut in Carthaginienses expeditionem suscipiant.
Confestim itaque ex Numidiæ et Byzacii partibus
hostium copiæ in conductum locum collectæ,
summo bellandi desiderio Carthaginem versus
proficiscuntur. Cunzinas et Eaudas Numidiis, By- D
zacis Antalas præficitur. Adfuit cum ipsis in Tzo-
tzæ locum Joannes tyrannus cum militibus. His
cognitis, Gotthari velut amico confusus Areobindus
exercitum omnem commendat, et adjuncto Arta-

εις Βυζάντιον³⁵. Μαυρούσιοι δὲ καὶ Τζότζας ἐν
ἀδελφὰ πολλῇ τὴν Λιβύην πᾶσαν ἐληίζοντο.

Οἱ δὲ ἐν Βυζαντίῳ εἰσελθόντες Λίβυες ἐδέοντο τῶν
βασιλεῶν, ὅπως στρατεύματα καὶ στρατηγὸν ἀριστον εἰς
Λιβύην ἀποστείλῃ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρεοβίνδον σὺν
στρατιώταις³⁶ ὀλίγοις, ἄνδρα εὐγενῆ καὶ εὐβουλον,
ἔργων δὲ πολεμίων οὐδαμῶς ἔμπειρον, καὶ σὺν αὐτῷ
Ἀθανάσιον καὶ Ἀρμενίους ὀλίγους, ὧν Ἀρταβάνης
τε καὶ Ἰωάννης ἤρχον, οἱ Ἀρσακίδες³⁷. Οὐ μὴν
οὐδὲ Σέργιον μετεπέμπετο³⁸, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν σὺν
Ἀρεοβίνδῳ Λιβύης στρατηγὸς εἶναι ἐκέλευσεν.
Σέργιον μὲν τὸν πόλεμον διενεγκεῖν πρὸς τοὺς ἐν
Νουμιδίᾳ βαρβάρους, Ἀρεοβίνδον δὲ πρὸς τοὺς ἐν
Βυζακίῳ Μαυρουσίους διαμάχεσθαι. Ἀρεοβίνδος δὲ
τὴν Λιβύην καταλαβὼν, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ
παραλαβὼν, Ἰωάννην τὸν Κωνσταντιόλου κατὰ Τζό-
τζα καὶ τῶν βαρβάρων ἀπέστειλεν. Ἰωάννης δὲ τὰ
πλήθη τῶν πολεμίων θεασάμενος, ἠναγκάσθη χεῖρα
αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν. Ἦν δὲ ἐν ἔχθρᾳ μεγάλῃ μετὰ
Τζότζα³⁹, ὥστε ἐκάτερος ἠύχετο φονεὺς τοῦ ἑτέρου
γενέσθαι, καὶ οὕτως ἀποθανεῖν. Τῆς δὲ μάχης γενο-
μένης ἀμφοτέροι⁴⁰ τῶν στρατοπέδων ἐξεληθόντες ἐπ'
ἀλλήλους ἤλθον. Ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης τείνας τὸ τόξον
κατὰ τὸν δεξιὸν βουβῶνα τῷ Τζότζα ἐπέτευχεν, ὃς
μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐβλήθη. Οἱ δὲ βάρβαροι πολλῶν
θυμῶν ἐπὶ τοὺς πολεμίους χωρήσαντες, πλήθος ἀπει-
ρόν ὄντες, τὸν τε Ἰωάννην καὶ Ῥωμαίους ἀπαντας
ἀπέκτειναν. Τοῦτον δὲ φασὶν εἰρηκέναι: Ἠδὲν
τινα θάνατον θηήσκει, τῆς εὐχῆς μου εἰς Τζότζαν
πληρωθείσης. Καὶ ὁ Τζότζας μαθὼν τὸν Ἰωάννου
θάνατον, ἐν χαρᾷ ἐτελεύτησεν. Θηήσκει δὲ καὶ Ἰωάν-
νης ὁ Ἀρμένιος.

reddidit. Joannes etiam Armenius in eo bello perit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα⁴¹ ἀκούσας περιλυπος γέγο-
νεν· καὶ τὸν Σέργιον τῆς ἀρχῆς παραλύσας, με-
πέμψατο. Ἀρεοβίνδῳ δὲ μόνῳ τὴν τε Λιβύης ἀρχὴν
ἐνεχειρίσεν. Μετὰ δὲ δύο μῆνας Γογθάριος⁴² τις
τῶν ἐν Νουμιδίᾳ καταλόγων ἠγούμενος, δόλον μελε-
τήσας κατὰ Ἀρεοβίνδου, λάθρα τοῖς Μαυρουσίοις
ἐδήλου, ὅπως κατὰ Καρχηδόνος χωρήσωσιν. Αὐτίκα
γούν ἐκ τε Νουμιδίας καὶ Βυζακίου πολεμίων στρατὸς
εἰς τὸ αὐτὸ ἀγγηγερόμενος⁴³ ἐπὶ Καρχηδόνα σπουδῆ
ἤεσαν. Ἠγεῖτο δὲ Νουμιδίων Κουντζίνος⁴⁴ (60) καὶ
Ἡαυδάς, Βυζακίων δὲ Ἀνταλάς. Συνῆν δὲ αὐτοῖς
καὶ Ἰωάννης ὁ τύραννος σὺν τοῖς στασιώταις⁴⁵ ἀντὶ
Τζότζα. Ταῦτα γούς Ἀρεοβίνδος, Γογθαρίῳ ὡς φίλῳ
θαρρῶν τὸ στρατεύματα παραδοὺς σὺν Ἀρταβάνῃ καὶ
Ἀρμενίοις κατὰ τῶν πολεμίων ἐστελλεν. Ὁ δὲ

VARIÆ LECTIONES.

³⁵ Βυζάντιον A, et mox Βυζακίῳ. ³⁶ σὺν στρατιώταις A f, σὺν τοῖς στρατεύμασιν vulg. ³⁷ Ἀρσακίους A, f. Ἀρσακίδαί. ³⁸ μετεπέμπετο A, ἀπεπέμπετο vulg. ³⁹ fori. κατὰ Τζ. ⁴⁰ ἀμφοτέροι A, ἐκάτεροι vulg. ⁴¹ ταῦτα οἰν. A f. ⁴² Γογθάριος A, Γοθθάρσιος vulg. ⁴³ ἀγγηγερόμενος A, ἐγγγ. vulg. ⁴⁴ Κουντζίνος A a f, Κουτζίνος vulg. ⁴⁵ στασιώταις f, στασιασταῖς a, στρατιώταις vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(60) Ille, Cuzinas; alii codd. mss., Κουντζίνος.

Γόθθαρς τὸν ἑαυτοῦ μάγειρον ἐκ Μαυρουσιῶν ὄντα Ἀ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀπέστειλεν πρὸς Ἀνταλᾶν εἰπεῖν, ὡς αὐτῷ Γόθθαρς βούλεται τῆς Λιβύης⁴⁶ ἀρχῆς κωνωνὸν λαβεῖν. Ὁ δὲ Ἀνταλᾶς τὸν μὲν⁴⁷ λόγον ἀσμένως ἤκουσεν· ἀπακρίθη δὲ, ὡς οὐκ ἀσφαλῶς διὰ μαγείρου τὰ τοιαῦτα διοικεῖσθαι. Ταῦτα Γόθθαρς ἀκούσας, Οὐλλίσθεον⁴⁸ τὸν αὐτοῦ δορυφόρον, ὡς πιστὸν, πρὸς Ἀνταλᾶν ἐπεμφεν, παρακαλῶν αὐτὸν πλησιάζει τῇ Καρχηδόνι, ὅπως αὐτὸν τὸν Ἀρεόβινδον ἀνέλῃ. Οὐλλίσθεος δὲ τῷ Ἀνταλᾶ⁴⁹ κρυφῆ συν-έτυχεν, καὶ συνεφώνησαν, ἵνα ὁ μὲν Ἀνταλᾶς τοῦ Βυζακίου ἀρχῆ, καὶ τὸ ἡμισυ τῶν Ἀρεοβίνδου χρη-μάτων λάβῃ⁵⁰, καὶ χιλίους πεντακοσίους στρατιώτας Ῥωμαίους σὺν αὐτῷ· Γόθθαρς δὲ τὸ βασιλέως ἀξίωμα λάβοι καὶ Καρχηδόνας τὸ κράτος. Ταῦτα διαπραξάμενος Οὐλλίσθεος, ἐπανῆκε πρὸς Γογθάρειδα. Β Οἱ δὲ βάρβαροι κατὰ Καρχηδόνας σπουδῆ πολλῇ ἤεσαν. Καταλαβάντες δὲ τὸ Δέκιμον καὶ στρατοπε-δευσάμενοι ἐν αὐτῷ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ Καρχηδόνας ἐχώρουν. Ὑπαντεύσαντες⁵¹ δὲ τοῦ Ῥωμαίων στρα-τεύματος, ἀπροσδοκῆτως αὐτοὺς συνέβαλον⁵², καὶ πολλοὺς τῶν Μαυρουσιῶν ἐκτείναν, οὓς δὲ ὁ Γόθθα-ρς κακίζων ἐπέσκωπτεν, ὡς θρασυνομένους⁵³, καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα εἰς κίνδυνον φέρειν. Ὁ δὲ Ἀρεόβινδος πέμψας πρὸς Κουντζίνα, παρ-εκάλει προδότην αὐτὸν⁵⁴ γενέσθαι Μαυρουσιῶν· ὁ δὲ ὠμολόγησεν τοῦτο ποιεῖν. Ἄπιστον γάρ τὸ τῶν Μαυ-ρουσιῶν γένος πρὸς τε ἄλλους καὶ πρὸς ἄπαντας. Ταῦτα Ἀρεόβινδος τῷ Γόθθαρει ἐθάβησεν. Ὁ δὲ παρήγει τῷ Ἀρεοβίνδῳ τῷ Κουντζίνα μὴ πιστεύειν. Οὐλλίσθεον δὲ ἀποστείλας, τῷ Ἀνταλᾶ ταῦτα ἐμή- C νυσεν. Γόθθαρς δὲ κτείνει τὸν Ἀρεόβινδον λάθρα διανοεῖτο, καὶ πείθει τοῦτον ἐξελεῖν τῆς Καρχη-δόνας, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ εὐρεθῆναι. Ὁ δὲ Ἀρεόβινδος ἀπειρος τοῦ πολέμου ὢν, τὰ ὄπλα περιβαλέσθαι μὴ δυνάμενος, ἀνεβάλλετο. Καὶ οὕτως ὁ χρόνος προήλ-θεν τῆς ἡμέρας· διδῶν τὴν παράταξιν εἰς τὴν αὐ-ριον ἀποθέμενος, ἤσυχασεν. Γόθθαρς δὲ αὐτὸν ἐξεπίτηδες τὴν μέλλουσαν ποιεῖσθαι ὑποπεύσας, ἅτε τῶν πραττομένων ἀισθόμενος, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς κατ' αὐτοῦ ἐτυράνησεν. Ἀρεόβινδος δὲ κατὰ τάχος τὴν Καρχηδόνα καταλιπὼν, καὶ φυγῆ χρησάμενος, εἰς ναῦν τε εἰσελθὼν, ἐπὶ τὸ Βυζάντιον πορεύεσθαι ἤμελλεν, εἰ μὴ χειμῶν μεταξὺ ἐπιγενόμενος διεκώ- λυσεν. Ἀποστείλας δὲ Ἀθανάσιον ἐν Καρχηδόνι, D μετεπέμψατό τινας, ἐν οἷς καὶ Ἀρταβάνην, ὅστις πολλὰ παρήγει τῷ Ἀρεοβίνδῳ, μήτε ἀναπεπτωκέναι μήτε δειλιάζειν⁵⁵ καὶ δεδιῆναι τὸν Γογθάρειδα· ἀλλ' ἑαυτὸν ὁμοῦ σὺν πᾶσι τοῖς ἑαυτῷ ἐπομένους⁵⁶ ἵεσαι, πρὶν τι περαιτέρω γενέσθαι κακόν⁵⁷. Ὁ δὲ Γόθθα-ρς τὸν Ἀρεόβινδον εἰς τοὺς στρατιώτας διέβαλλεν, ὡς ἀνενδρὸν τε καὶ δειλὸν καὶ τὰς βόγας τοῦτοις μὴ βούλεσθαι διδόναι. Ὁ δὲ Ἀρεόβινδος σὺν τῷ Ἀρτα-βάνῃ καὶ τοῖς ἐπομένοις κατὰ Γογθάρειδος διῆλθεν⁵⁸.

bane et Armeniis cum hostibus dimicaturum mittit. Gottharis ex famulitio coquum Maurusium genere ad Antalam et Barbaros destinat, qui referret, Gotthari in animo esse, suæ in Libyam potestatis collegam eum assumere. Antalas nuntium exceptit lætus : 179 respondit autem, haud tuto coquit maubus hujusmodi negotium tractari. His acceptis Ulistheum e satellitum numero fidissimum ad Antalam Gottharis remittit, precibus hoc agens, ut Carthagini vicinior factus, Areobindum e medio tollere conaretur. Ulistheus subinde cum Antala latenter congressus una paciscitur, ut Antalas Byzacii principatu occupato, facultatum Areobindi mediam sumeret partem, ac insuper ex Romanis militibus mille quingentos secum haberet : Gottharis autem, imperatoris assumptis insignibus, Carthagine solium imperii locaret. Pactis hujusmodi firmatis, ad Gottharium Ulistheus revertitur. Hinc Barbari accelerata expeditione, in Carthaginem irruunt : et primo quidem Decimum profecti, castra metati sunt, postridie ad ipsam Carthaginem applicant. A Romanorum autem exercitu obviam facto excepti, ad inexpectatum descendunt prælitum, quo plurimi Maurusiorum cæsi. Romanos demum probris contumeliisque affectos, tanquam qui nimia freti audacia Romanam rem in discrimen adducerent, Gottharis male accepit. Cæterum Areobindus Cunzinam, ut Maurusios proderet, per nuntium hortatus est : is autem se facturum recepit. Maurusiorum quippe gens, non in omnes modo, sed et in suos infidissima. Hæc Areobindus Gotthari fidenter aperuit. Ille ne Cunzinæ fidem daret, Areobindum precari : tum Ulistheo misso Antalæ cuncta significat. Gottharis Areobindo ex insidiis vitam eripere animo volvens, Carthagine exercitum educere suadet, et pugnam cum hostibus consere- re. Areobindus, ceu belli inexpertus, et armis ferendis non assuetus, consilium differt : ita diei tempus elabitur : quare pugna in sequentem diem retardata, intra muros se continuit. Gottharis Areobindum quasi, quæ instruerentur adversa, subodoratum, et idcirco moras ex animi proposito nectentem suspicatus, in manifestam adversus eum erumpit rebellionem. Quare Carthagine extemplo relicta, fuga salutem sibi parat Areobindus, et conscensa navi, Byzantium, nisi tempore interco- dente navigationem prohibuisset hiems, trajicere disposuit. Interim Athanasio Carthaginem misso, ex ea quosdam evocat amicos, in quibus Artabanes spectatissimus. Is Areobindum, ne animo concideret, aut timore consterneretur, vel Gottharium formidaret, sed potius ipse una cum cæteris, qui partes ejus tuebantur, contrarius iret, antequam malum latius serperet, hortabatur. Ex adverso

VARIE LECTIONES.

⁴⁶ Λιβύης vulg. ⁴⁷ μὲν add. ex A. ⁴⁸ Οὐλλίσθεον A. ⁴⁹ τὸν Ἀνταλᾶν A. e. ⁵⁰ λάβῃ A, λάβοι vulg. ⁵¹ ὑπανῆσαντες A. ⁵² συνέβαλλον A, συνέβαλλον vulg. ⁵³ θρασυνομένοι A, θρασυνομένος vulg. ⁵⁴ αὐτὸν A, αὐτοῦ vulg. ⁵⁵ δειλιάζειν καὶ σπ. A. ⁵⁶ ἐπομένους A, ἐπόμενον vulg. ⁵⁷ κακὸν A, κακῶν vulg. ⁵⁸ διῆλ-θεν A, ἤλθεν vulg.

Gottharis Areobindum tanquam imbellem ac pusillanimum, quique stipendia solvere nollet, apud milites **180** traducebat. Areobindus autem cum Artabane cæterisque, qui cum secuti fuerant, contra Gottharim processit: et ad ipsa propugnacula, turres, urbisque portas acri pugna dimicatum est. Multi vero milites, eorum, quæ Gottharis moliebatur, nescii, arma adversus eum arripuerunt. Porro Areobindus ubi homines occisos vidit, huiusmodi spectaculis minime assuetus, cum timorem non amplius ferret, fugæ se committit, et in monasterium, quod Salomon ad mare exstruxerat murisque tanquam arcem firmissimam muniverat, se cum uxore atque sorore contulit. Tum vero etiam fugit Artabanes. At Gottharis victoriam per summam vim adeptus, palatium occupavit. Tum urbis præsul, ipsique Athanasio ad se accersitis denuntiavit, ut fide publica data Areobindum ad palatium ducerent; alioqui, si parere recuset, obsidionem minatur, nec ullam ei salutis spem aut fiduciam superesse. Areobindus igitur accepta ab episcopo Reparato fide, in Gottharis conspectum venit, procidensque ad ejus pedes jacuit, et Evangelia, in quibus juratus episcopus fidem ei dederat, pro supplice libello porrexit. Gottharis ipsum erigens nullum ei malum inferendum coram omnibus juravit: sed postera die ipsum cum uxore et facultatibus Byzantium remittendum: quin etiam episcopo dimisso, Areobindum et Athanasium ad cœnam secum in palatio invitavit. Areobindum itaque honorificentissime accepit, et ut primus toris accumberet, rogavit: et bene cœnatum in ducis cubiculo dormire iussit: ubi Ulistheo et quibusdam aliis submissis ejulantem et querelas voces cum lacrymis emittentem interfecit. Athanasio certe senectutem reveritus pepercit. Sequenti luce caput interfecti misit ad Antalam: ex facultatibus autem ejus nullam ex inito pacto partem assignavit. Antalas de perpetratis adversus Areobindum et de Gottharis perjurio certior factus, ad imperatoris Justiniani partes transire decrevit. Artabanes autem, accepta Gottharis fide, in palatium se cum Armeniis transtulit, et tyranno operam locare pollicitus est, licet ei mortem latenter inferre machinaretur. Porro cum Gregorio nepote, et Artaserio satellite communicato consilio, dixit Gregorius: *Dignitatem Belisarii omnem soli tibi nunc vindicare comparatum, Artabanes, numerosum siquidem exercitum, ingentesque divitias, nobilesque viros comitantes, classemque, qualem adhuc nullus audiverat, ab imperatore sibi traditam accipiens, vix multo labore Libyam Romanis vectigalem reddidit. Nunc vero cum hæc provincia rebellans in pristinum **181** statum denuo reciderit, eam ad imperatoris obsequium reducere, resque omnes e ma-*

A Καὶ γίνεται μάχη ἐν ταῖς ἐπάλξεσι καὶ ταῖς λοιπαῖς πύλαις. Τῶν δὲ στρατιωτῶν οἱ πλείστοι οὐκ ἔγνωσαν τὰ ὑπὸ Γογθάριδος μελετηθέντα, καὶ συναγόμενοι κατ' αὐτοῦ ὠπλίζοντο. Ὁ δὲ Ἀρεόβινδος ἰδὼν ἀνθρώπους κτεινομένους, ἀθήσας ὦν τοῦ τοιοῦτου θεάματος, τὴν δειλὴν οὐκ ἐνεγκῶν, ἔφυγεν, καὶ εἰς τὸ τῆς παραθαλασσίας μοναστήριον, ὅπερ Σολομῶν ἐδέματο καὶ περιετέχισεν, ὡς φρούριον ἀσφαλές, εἰς αὐτὸ κατέφυγεν σὺν τῇ γυναίκῃ καὶ τῇ ἀδελφῇ. Τότε καὶ Ἀρταβάνης φυγῆ ἐχρήσατο. Γόγθαρις δὲ κατὰ κράτος νικήσας, τὸ παλάτιον ἔλαβεν. Μεταπεμφόμενος δὲ τὸν τῆς πόλεως ἀρχιερέα καὶ Ἀθανάσιον, τὰ πιστὰ τῷ Ἀρεόβινδῳ ἐκέλευσε δίδόναι, καὶ εἰς τὸ παλάτιον αὐτὸν ἀγαγεῖν, ἀπειλήσας πολιορκήσειν αὐτὸν ἀπειθήσαντά, καὶ μηκέτι αὐτῷ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ πιστὰ δώσειν. Ὁ δὲ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Ῥεπαράτου⁵⁵ τὰ πιστὰ λαθῶν, τῷ Γογθάριδι εἰς ἔβην ἦλθεν, καὶ πρηνῆς πεσὼν ἔκειτο, τὴν ἱκετηρίαν αὐτῷ τὰ ἔδαργεῖλα πρότεινόμενος, ἐφ' ᾧ τὰ πιστὰ ὁ ἱερεὺς οὐτῷ δέδωκεν. Ὁ δὲ Γόγθαρις τοῦτον ἀνέστησέν, ὁμομοῦς αὐτῷ ἐπὶ πάντων μηδὲν αὐτῷ κακὸν ποιεῖν, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ σὺν τῇ γυναίκῃ καὶ τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ εἰς Βυζάντιον στέλλεσθαι. Τὸν δὲ ἱερεῖα ἀποπεμφόμενος Ἀρεόβινδον καὶ Ἀθανάσιον συνδέπειν ἐν τῷ παλατίῳ ἔλαβεν. Ἐτίμησε⁵⁶ δὲ τὸν Ἀρεόβινδον, καὶ πρῶτον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς σιτιβάδος κατέκλινεν. Δειπνήσαντα δὲ αὐτὸν ἐν κοιτῶνι καθεῦδεν ἐκέλευσεν. Ἀποστείλας δὲ Οὐλίσθειον σὺν ἑτέροις τισὶ κωκύοντά⁵⁷ τε καὶ ὀλολυγοῖς χρώμενον, τοῦτον ἔκτεινεν. Ἀθανασίου⁵⁸ δὲ ἐφέεσατο διὰ γῆρας. Τῇ δὲ ἐπαύριον τὴν τούτου κεφαλὴν τῷ Ἀνταλᾷ ἔπεμφεν, τὰ δὲ χρήματα κατασχὼν οὐδὲν τούτῳ κατὰ τὰς συνθήκας δέδωκεν. Ἀνταλᾶς δὲ μαθὼν τὰ εἰς Ἀρεόβινδον πεπραγμένα, καὶ τὰς τοῦ Γογθάριδος ἐπιπορκίας λογισάμενος, Ἰουστινιανῷ τῷ βασιλεῖ προσχωρεῖν ἤθελεν. Ἀρταβάνης δὲ τὰ πιστὰ λαθῶν παρὰ τοῦ Γογθάριδος εἰς τὸ παλάτιον σὺν τοῖς Ἀρμενίοις ἀνέβη, καὶ τοῦ τυράννου ὑπηρέτης εἶναι ὠμολόγησεν. Λάθρα δὲ τοῦτον ἀνελεῖν ἐβουλεύετο. Γρηγορίῳ δὲ τῷ ἀνεψιῷ καὶ Ἀρτασηρίῳ⁵⁹ τῷ ὀδωφόρῳ θαυρήτῃ τὸ βούλευμα, ἐφ' αὐτῷ Γρηγόριος· *Νῦν σοι, Ἀρταβάνη, πάρεστι μόνῳ τὸ Βελισσαρίου ἀναδησυσθαι κάλλος. Ὁ μὲν γὰρ στρατιῶν τε⁶⁰ καὶ χρήματα μεγάλα παρὰ βασιλέως λαθῶν καὶ ἀρχοντας συνεπομένους, καὶ στέλλον ὅλον οὐδέποτε τις ἤκηκεῖ⁶¹, πόνῳ πολλῷ τοῖς Ῥωμαίοις τὴν Λιβύην ὑπόφορον κατεστήσατο· νῦν δὲ, ὡς ἐξ ἀρχῆς πάλιν γέγονεν εἰς τὸ ἀρχαῖον Λιβύη ἀποστήσασα, ἐν σοι μόνῳ κεῖται ταύτην πάλιν τῷ βασιλεῖ προσνεγκεῖν, καὶ τὰ πράγματα διασώσασθαι. Λογίζου δὲ τὸ σοὺ γένος, δεῖ Ἀρσακίδης ἀνέκαθεν, καὶ δεῖ εὐγενῆς ὦν, ἀνδραγαθίζεσθαι ἀεὶ πρόπεις⁶², καὶ πολλὰ ἔργα ὑπὲρ ἀρετῆς ἐπιδεικνύειν. Νέου γὰρ σοῦ⁶³ ὄντος, ἐν-*

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ Ῥεπαράτου A b c, Ῥεπαράτου vulg. ⁵⁶ ἐτίμησεν A, ἐπετίμησεν viiig. ⁵⁷ κωκύοντά τε A, κοκκύοντά τε vulg. ⁵⁸ Ἀθανασίου A, Ἀθανασίῳ vulg. ⁵⁹ Ἀρτασηρίῳ A. ⁶⁰ στρατιῶν τε A, στρατεῖαν τε vulg. ⁶¹ ἤκηκεῖ A, ἀκηκέει vulg. ⁶² πρόπει: A b, fort. recte. ⁶³ σοῦ add. ex A.

θυμήθητι ὡς ⁶⁷ Ἀκάκιον τὸν Ἀρμένιον ἄρχοντα, καὶ Τίτζαν τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν ἐν πολέμοις ἔκτεινας, Χοσρόη τε τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν συνστράτευς. Τοιοῦτος δὲ ὢν μὴ περιίδης τῆρ ⁶⁸ Ῥωμαίων ἀρχὴν ὑπὸ κυνὸς μεθύοντος κατεχομένην. Ἐγὼ δὲ σοι καὶ Ἀρτασῆριος ὄσα εἰς δύναμιν ἐπιτάττοντι ὑποურήσομαι. Γόγθαρις δὲ τὴν Ἀρταβάνην ἠγεῖσθαι τοῦ στρατοῦ, ἐπὶ τε Ἀνταλῶν καὶ Μαυρουσίους τοὺς ἐν Βυζακίῳ ἐκέλευσε χωρεῖν. Συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ τῶν στασιαστῶν ἀρχων, καὶ Οὐλλίθεος ὁ δορυφόρος· ἐπὶ τῷ δὲ αὐτῷ καὶ Μαυρούσιοι, ὧν ⁶⁹ Κουντζίνας ἦρχεν. Συμβάλων δὲ τῷ Ἀνταλῶ καὶ τοῖς βαρβάροις, τούτους ἐτρέψατο ⁷⁰. Ἐθελοκαχῆσας δὲ Ἀρταβάνης ἐκ τοῦ αἰφνιδίου, στρέψας τὸ βάνδον εἰς τὸ στρατόπεδον ἤλαυνεν. Οὐλλίθεος δὲ κτεῖναι τούτων εἰς τὸ στρατόπεδον διενόητο. Ἀρταβάνης δὲ ἐφασκεν δεῖσαι, μὴ ἐξ Ἀδραμύτου τῆς πόλεως ἐξεληθόντες οἱ βάρβαροι βοηθήσωσι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἀήκεστα ἔργα εἰς ἡμᾶς πράξωσιν· ἀλλὰ Γογθάριδα σὺν παντὶ τῷ στρατῷ ἐληλυθέναι, καὶ οὕτως πάντας εἰεῖν. Καὶ ἀναστρέψας εἰς Καρχηδόνα τῷ τυράνῳ τῶντα ἀπήγγειλεν. Ὁ δὲ τύραννος τῷ Πασσιφίλῳ βουλευσάμενος, ἅπαντα μὲν διενόηθη τὸν στρατὸν ἐξοπλίσαι, καὶ σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, φύλακὰς τε μόνους τῇ πόλει καταλίπειν. Καθ' ἐκάστην δὲ ἡμέραν πολλοὺς ἀνήρει ὁ Γόγθαρις ἐξ ὑποψίας. Ἐξελθὼν δὲ τῆς Καρχηδόνας ἐν προαστείῳ, οὗ δὴ σιτιβάδες ἦσαν ἐκ παλαιῶν τρεῖς ἐν αἷς ⁷¹ κατεκλίθη σὺν Ἀρταβάνῃ καὶ Ἀθανασίῳ καὶ Πέτρῳ τῷ δορυφόρῳ τοῦ Σολομώνος. Ἀρταβάνης τοίνυν τὸν καιρὸν ἐπιτήθειον εἰς τὸν τοῦ τυράννου φόνον οἰόμενος, Γρηγορίῳ τε καὶ Ἀρτασηρίῳ καὶ δορυφόροις πιστοῖς τισὶ ⁷² τὸ πρᾶγμα ἐθάβησεν· καὶ τοὺς μὲν δορυφόρους σὺν τοῖς ξίφεσιν ἔνδον ἐκέλευσεν γενέσθαι. Ἀρχόντων γὰρ ἐσθιομένων ἠπισθεν ἐστάνα· δορυφόρους νόμος ἦν. Ἐγχειρεῖν δὲ ἄφνω τὸ πρᾶγμα ἐκέλευσεν, ἥνικα αὐτὸς τὸν καιρὸν αὐτοῖς διὰ νεύματος ποιήσῃ, τὸν Ἀρτασηρίον κελεύσας πρῶτον τοῦ ἔργου ἔχεσθαι. Τῷ δὲ Γρηγορίῳ ἐπέταττεν τῶν Ἀρμενίων πολλοὺς τοὺς εὐτολμοτάτους ἀπολεξάμενον εἰς τὸ πάλτιον παρεῖναι τὰ ξίφη μόνον ἐπιφερομένους, καὶ αὐτοῖς τὰ βουλευμάτα ⁷³ μῆδεν ἐξειπεῖν. Προδόντος δὲ τοῦ πότου, καὶ τοῦ Γογθάριδος καταθεβρεγμένου τῷ σὺν, Ἀρτασηρίος σπασάμενος τὸ ξίφος κατὰ τοῦ τυράννου ἐχώρει. Εἰς δὲ τῶν οικητῶν ἰδὼν τὸ ξίφος γυμνὸν, ἀνέκραγε· *Τί τοῦτο, ὦ βέλτιστε; λίγων.* Ὁ Γόγθαρις στρέψας τὸ πρόσωπον εἰς αὐτὸν ἔβλεπεν. Ἀρτασηρίος δὲ αὐτὸν τῷ ξίφει ἔπαισεν ⁷⁴, καὶ τὴν δεξιὰν χεῖρα αὐτοῦ ἀφείλεν. Ἀναπηδήσαντα δὲ τούτον Ἀρταβάνης μάχαιραν σπασάμενος ἐν τῇ τοῦ τυράννου πλευρᾷ ταύτην ἐπύρεν ἄχρι τῆς λαβῆς, καὶ τοῦτον ἄφνω ⁷⁵ ἀνείλεν ⁷⁶. Τότε Ἀρταβάνης τὸν

nifesto discrimine servare, in te situm est. Genus tuum mente reputa: ut ex Arsacidum antiqua prospera natus pro te sanguinis fers nobilitatem, et fortiter ubique te gerere, et virtutis præclara facinora passim prodere te decet, Memorare juvenilibus annis Acacium Armeniæ magistratum, et Titizam Romanorum ducem consortis in bello manibus te sustulisse, et sub Chosroe Persarum rege te subinde militasse. Talis igitur cum sis, Romanorum imperium ab ebrioso cane occupari, ne diutius patiaris. Quæ in nostrâ sunt potestate, si jusseris, ego et Artaserius exhibebimus. Gottharis autem Artabanem exercitui præfecit, et in Antalam reliquosque Maurusios Byzacium detinentes proficisci imperat. Joannes quoque rebellionis auctor et princeps, necnon Ulistheus satelles comitabantur. Secuti sunt pariter Maurusii, quorum dux Cunzinas. Cum Antala itaque et Barbaris conserta pugna, Barbari vertuntur in fugam. Artabanes repentina ignavia motus, versis retro bandis, in castra remeavit. Ulistheus vero eum in castris interficere meditabatur. At ne Barbari urbe Adramyto egressi hosti suppetias ferrent, suosque irreparabili malo multarent, Artabanes se timuisse aiebat: Proinde necessum fuisse, ut ipse Gottharis cum universo exercitu adveniret, atque ita demum inimicos penitus deletum iri. Et Carthaginem reversus isthæc omnia tyranno renuntiavit. Qui consulto super his omnibus Pasiphilo, universum quidem exercitum instruere, et cum eo in pugnam progredi, solos vero custodes Carthagine relinquere decrevit. Singulis autem diebus plures laud alia quam suspicionis causa morti tradebat Gottharis: qui demum Carthagine egressus, in suburbium, ubi triclinium, sive trestori jam olim strati fuerant, in eis cum Artabane Athanasio et Petro Solomonis satellite recubuit. Artabanes igitur tempus ad conficiendam tyranni cædem opportunum ratus, Gregorio et Artaserio, ac satellitibus quibusdam consilium suum patefecit: ac satellites quidem cum gladiis intus adesse jussit (ducibus enim in mensa accumbentibus satellites pone astare mos erat) et derepente rem tum demum aggredi, cum ipse tempus adesse innuisset; Artaserium autem primum operi manum admovere mandavit. Ad hæc Gregorio præcepit, ut delectos Armeniorum audacissimos gladiis solis accinctos ad palatium deduceret, nulli tamen ex illis propositum aperiret. Ergo computationibus longius procedentibus, ipsoque Gotthari **182** vino jam probe madido, Artaserius nudato ense in tyrannum irruit. Ex famulis autem quidam ubi ensem educi conspexit, simul exclamavit: *Quid hæc, o bone?* dicens. Gottharis interim verso ad eum vultu respiciebat: una vero gladio

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ ὡς A, ὄσα vulg. ⁶⁸ τὴν, P. A, τῶν P. vulg. ⁶⁹ ὧν] οὗς A f. ⁷⁰ ἐτρέψατο A, ἐτρέψεν vulg. ⁷¹ ἐν αἷς β. ἐν οἷς vulg. ⁷² τισί] τρισί A. ⁷³ τὸ μὲν βούλευμα A. ⁷⁴ ἔπαισεν e f. ⁷⁵ ἄφνω A, ἄμφω vulg. ⁷⁶ ἀνείλεν a, ἀνείλεον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(61) Sic Procopius et Pal. cod.

percussit Artaserius, et ejus manum dexteram amputavit. Exsiliit extemplo Gottharis, et pariter Artabanes : hic vero nudatum ensen in tyranni latus impulsum ad capulum usque infixit : atque ita simul ambo sustulerunt. Mox Athanasium, ut prius sub Areobindo egerat, facultatum in palatio repositarum curam gerere jubet Artabanes. Nuntiata porro Gottharis morte, Justinianum imperatorem victorem et triumphatorem custodes proclamaverunt. Irruentes subinde in seditiosorum domos, qui in imperatoris partes inclinabant, eos occiderunt. Joannes autem cum Vandalis in templum se recepit, quos data fide eductos Artabanes misit Byzantium. Tyranni cædes ab excitata ejus tyrannide post sex et triginta dies decimo nono Justiniani anno contigit. Ex facinore vero tam præclaro magnum apud homines omnes nomen Artabanes sibi promeruit. Et quidem Periecta Areobindi conjux ampla munere liberalitate eum prosecuta est : quem imperator universæ Libyæ ducem instituit. Haud multo tamen post intervallo eo munere se abdicans ad imperatorem Byzantium perrexit. Imperator vero Joannem Pappi fratrem Libyæ ducem declaravit. Joannes ubi in Libyam advenit, adversus Antalam et Maurusios Byzacium occupantes arma movit, iisdemque profligatis victoriam retulit, hostium plurimos tradidit neci, signaque Salomoni a Barbaris sublata eis ipse eripuit, et Byzantium ad imperatorem misit. Præterea Barbarorum reliquos e Romanis finibus expulit. Postremo tandem tempore Leuastharum ingens exercitus ex Tripolitanis agris prorumpens Antalæ adjunctus est : in quem cum adversam aciem opposuisset Joannes, evasit inferior, multisque suorum desideratis repetiit Carthaginem. Elati victoria Barbari Carthaginem usque vicis et oppidis ejus passim direptis sese effuderunt. Excitatis demum militum suorum animis, et cum Maurusii aliis, tum qui sub Cunzina promerebantur, in auxilium accitis, acre bellum in eos movit, fugavit, et longius dit stragem. Reliqui vero in extremis Libyæ finibus Libyæ tranquillam pacem consecutæ sunt.

183 A. C. 527.—*Hierosolymorum episcopi Joannis annus primus.*

Hoc anno rex Iberorum Zamanarsus ad piissimum imperatorem Justinianum cum uxore et aulicis cunctis Cpolim accessit, in Romanorum societatem et fidam amicitiam admitti deprecatus. Imperator probato ejus proposito, ipsum et aulicos dignis honoribus excepit : similiter Augusta varium mundum et ex gem-

A Ἀθανάσιον ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐν τῷ παλατίῳ χρημάτων, καθὼς ἐπὶ Ἀρεοβίνδου, ἐκέλευσεν. Ἐπεὶ δὲ οἱ φύλακες τὴν τοῦ Γοτθάριδος τελευτὴν ἔμαθον, Ἰουστινιανὸν ἀνεβόων καλλίνικον (62) βασιλέα. Ἐντεῦθεν οἱ τῷ βασιλεῖ εὐνοηκότας, εἰσηγήσαντες εἰς τὰς τῶν στασιαστῶν οἰκίας, τοὺτους ἐκτείναν. Ἰωάννης δὲ σὺν τοῖς Οὐανδήλοις εἰς τὸ ἱερὸν καταφύγει, οὗς Ἀρταβάνης τὰ πιστὰ δοῦς καὶ ἐξαγαγὼν, εἰς Βυζάντιον ἀπέστειλεν. Γέγονε δὲ ὁ τοῦ τυράννου φόνος μετὰ τριάκοντα ἕξ ἡμέρας τῆς τοῦ τυράννου θανάτου, ἑνσκακαίδεκατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ ὑπάρχον. Ἀρταβάνης δὲ ἐκ τούτου κλέος μέγα περιεβάλετο⁷⁷ εἰς πάντας ἀνθρώπους. Περιεκτα (63) δὲ ἡ Ἀρεοβίνδου γυνὴ μεγάλη δῶρα τῷ Ἀρταβάνῃ ἐδώρησατο. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτον στρατηγὸν Λιβύης ἐποίησεν ἀπάσης. Ὁ δὲ Ἀρταβάνης μετ' οὐ⁷⁸ πολὺν καιρὸν παραιτησάμενος πρὸς βασιλέα εἰς Βυζάντιον ἦλθεν, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάννην τὸν Πάππου ἀδελφὸν στρατηγὸν Λιβύης κατέστησεν. Ὁ δὲ Ἰωάννης τὴν Λιβύην καταλαβὼν, κατὰ Ἀνταλᾶ καὶ Μαυρουσιῶν τῶν ἐν Βυζακίῳ ἐπεστράτευσεν, καὶ τοὺτους πολεμήσας νίκην ἤρατο, καὶ πολεμίους πολλοὺς ἐκτείνεν, καὶ τὰ σημεῖα, ἅπερ Σολομῶνος οἱ βάρβαροι ἔλαθον, ἀφελόμενος ἐξ αὐτῶν, τῷ βασιλεῖ εἰς Βυζάντιον ἐπέμψεν. Τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν βαρβάρων ἐδίωξεν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. Χρόνῳ δὲ ὑστέρῳ οἱ Λευάσθαι⁷⁹ (64) στρατῷ μεγάλῳ ἐκ τῶν ἐπὶ Τριπόλει, χωρίων εἰς Βυζακίον ἀφικόμενοι τῷ Ἀνταλᾶ ἠνώθησαν, οἷς⁸⁰ Ἰωάννης ἀπαντήσας ἠτήθη, καὶ πολλοὺς ἀποδαλῶν εἰς Καρχηδῶνα ἐπανήκεν. Οἱ δὲ βάρβαροι μέχρι Καρχηδόνος κατελθόντες, τὰ ἐκεῖνης χωρία ἐληψάντο. Ὑστερον δὲ Ἰωάννης τῶν στρατιωτῶν τὴν προθυμίαν διήγειρεν⁸¹, καὶ Μαυρουσίους τε καὶ ἄλλους, καὶ τοὺς ὄντας⁸² σὺν τῷ Κουντζίνῳ εἰς συμμαχίαν λαβὼν, καὶ τοὺτους πολεμήσας, ἔτρεψεν⁸³, καὶ διώξιν μεγάλην ποιησάμενος πολὺ πλῆθος ἀνέλεν⁸⁴. Οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὰς ἐσχαιὰς τῆς Λιβύης ἔφυγον, καὶ οὕτως τὰ πράγματα ἐν Λιβύῃ εἰρήνης βαθείας ἔτυχον.

diutiusque fugientes insecutus, magnam eorum edipalantes se receperunt. Hoc pacto tandem res Li-

A. M. 6027. — *Ἰεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.*

D Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ τῶν Ἰβήρων βασιλεὺς (65) Ζαμαναρζός⁸⁵ ἦλθεν⁸⁶ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Ἰουστινιανὸν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν συγκαλητικῶν αὐτοῦ, παρακαλῶν αὐτὸν εἶναι αὐτὸν σύμμαχον Ῥωμαίοις⁸⁷ καὶ φίλον γνήσιον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν τοιαύτην προαίρεσιν

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ περιεβάλετο A, περιεβάλλετο vulg. ⁷⁸ μετ' οὐ A, μεθ' οὐ vulg. ⁷⁹ Λευαθαί A f. ⁸⁰ οἷς A, ὁ δὲ vulg. ⁸¹ διεγείρας A. ⁸² τοῖς ὄντας] τοσοῦτους A e. ⁸³ ἔτρεψεν A, ἔστρεψεν vulg. ⁸⁴ καὶ διώξιν — ἀνέλεν om. A. ⁸⁵ Ζαμαναρζός A f. ⁸⁶ ἀνήλθεν a. ⁸⁷ Ῥωμαίοις A e, Ῥωμαίων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Procopius ad lib. II calcem : *Omnes Justiniani partes assumentes, Callinicum (nam sic in bello vocabatur) clamabant.*

(63) Idem, *Prinecte*. Alia lectio, *Precta*.

(64) Leucathæ Maurusii.

(65) Iberos, Colchos vocat Procopius lib. VI *De bello Persico*, et cum Romanis socius eis initium memorat.

ἀποδεξάμενος⁸⁰, πολλά αὐτὸν ἐφιλοτιμήσατο καὶ τοὺς Α mis ornatum ejus uxori largita est: atque ita de αὐτοῦ συγκλητικούς· ὁμοίως δὲ ἡ Αὐγούστα τῇ αὐτοῦ⁸¹ γυναικὶ κόσμια παντοῖα διὰ μαργαριτῶν ἐχαρίσατο. Καὶ ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν.

A. M. 6028. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Ἀγαπητοῦ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἔπαθεν ὑπὸ θεομητίας Πομπητοῦ-πολις τῆς Μυσίας. Ἐσχίσθη γὰρ ἡ γῆ ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ, καὶ ἐγαώθη τὸ ἡμισυ τῆς πόλεως μετὰ τῶν οἰκητῶρων. Καὶ ἦσαν ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ φωναὶ αὐτῶν ἠκούοντο βοῶντων⁸² ἐλετηθῆναι. Καὶ πολλὰ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ ἐκχορηθῆναι⁸³ καὶ βοηθηθῆναι αὐτοὺς, καὶ τοὺς ζητήσαντας⁸⁴ ἐφιλοτιμήσατο.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρέδωκεν Ἰουστινιανὸς τοῦ ψάλλεσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὸ Ὁ μονογενὴς (66) Υἱὸς καὶ Λόγος Θεοῦ. Ἐποίησε δὲ καὶ τὸ ὠρολόγιον τοῦ Μίλου⁸⁵ (67).

A. M. 6029. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἀνθίμου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἐπιφανίου ἐπισκόπου τελευταίου (68) μηνὸς Ἰουνίου ε', Ἰνδικτιῶνος ιε', ἐπισκοπήσαντος⁸⁶ ἔτη ις', καὶ μῆνας γ', Ἀνθίμος αἰρετικὸς ἐπίσκοπος Τραπεζουντίων μετετέθη ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἀγαπητὸς δὲ ὁ ἐπίσκοπος, Ῥώμης ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀνελθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον ἐκρότησεν (69) κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Σευήρου καὶ Ἰουλιανοῦ Ἀλικαρνασέως καὶ τῶν λοιπῶν Θεοπα- C ἰσχυτῶν ἐν οἷς καὶ Ἀνθίμος ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ὁμόφρων αὐτοῖς⁸⁷ καθαιρεθεὶς, ἐξεβλήθη⁸⁸ ἐπισκοπήσας μῆνας ι', καὶ χειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ Μηνᾶς πρεσβύτερος καὶ ξενοδόχος τῶν Σαμφῶν⁸⁹ ὑπὸ Ἀγαπητοῦ τοῦ πάππα Ῥώμης. Ἀγαπητὸς δὲ ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης⁹⁰ ἐν Βυζαντίῳ

A. C. 528. — *Romæ episcopi Agapeti annus primus*

Hoc anno Mysiæ civitate Pompeiopolis plaga celestis percussa ingens damnum passa est. Scissa enim magna concussione terra, civitatis pars media ipsis cum civibus absorpta est: erantque illi miserum in modum ruderibus obruti, et ut alii misererentur, lugubri voce implorare audiebantur. Effodiendis autem et eruendis illis multa contulit imperator, et qui eos per ruinas et rudera inquirerent B maximis donis excepit.

Hoc etiam anno Justinianus modulum hunc, Unigenitus Filius et Dei Verbum, a se compositum Ecclesiis decantandum tradidit. In Milio quoque horologium posuit.

A. C. 529. — *Cpoleos episcopi Anthimi annus unicus.*

Hoc anno Epiphanius præsulæ mensis junii die quinto, indictione decima quinta, post episcopatus annos sexdecim et menses tres vivis erepto, hæreticus Anthimus Trapezuntinus episcopus in sedem Cpoleos translatus est. Romanus autem pontifex Agapetus Cpolim hoc anno profectus, adversus impium Severum, et 184 Halicarnassi antistitem Julianum, et reliquos alios Theopaschitas concilium convocavit: ex his Anthimus Cpoleos episcopus tanquam eorum sententiæ particeps, cum sedem mensibus decem tenuisset, munere abdicatus et depulsus est. Menas vero presbyter et hospitii, cui Sampson nomen, præpositus a Romano pontifice Agapeto in ejus locum ordinatus.

VARIE LECTIONES.

⁸⁰ δεξάμενος⁸¹ a. ⁸² αὐτοῦ A, αὐτοῦ vulg. ⁸³ βοῶντων add. ex A. ⁸⁴ ἐκχορηθῆναι A, ἐκχωρηθῆναι vulg. ⁸⁵ ζήσαντας A. ⁸⁶ magna h. l. lacuna intercedit in optimo codice A, cujus auctoritate destituti sumus usque ad p. 197. ed. Par. B. l. 4. ἐργαζομένων. ⁸⁷ ἐπισκοπήσας e. ⁸⁸ αὐτοῖς e, αὐτῶν vulg. ⁸⁹ τῆς βασιλίδος post ἐξεβλήθη add. a. ⁹⁰ Σαμφῶν b, Σαμφῶ vulg. ⁹¹ Ἀγαπητὸς — Ῥώμης om. f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Missæ sacrificio incunte a cleri cœtu hymnus iste etiannum hodie in Ecclesia Orientali canitur: Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων, καὶ καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκιωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσας, καὶ σταυρωθεὶς Θεοῦ ἡμῶν, θάνατον θανάτου πατήσας, εἰς τῆς ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων· Unigenitus Filius, et Verbum Dei immortale existens, qui ex sancta Deipara, et semper Virgine Maria, propter salutem nostram incarnari tulit, homo nulla sui mutatione accedente factus, et Deus noster eruci affixus, morte mortem conculeans, unus ex sanctæ Trinitatis personis, qui cum Patre, et Spiritu sancto glorificatur, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Edemli istius hymni causam, editique communem in Ecclesia acceptationem enarrat Baronius ad annum Christi 520, num. 57, et ad annum 534, num. 22 et seqq.

(67) In Augustæo foro ad S. Sophiæ latus Mi-

lium, sive Milliarium existit: de quo copiose Suidas, et Petrus Gyllius, CP. topograph. lib. ii, cap. 25, et Orig. CP.

(68) Anno Justiniani nono Epiphanium CP. episcopum letho succubuisse Baronius ad an. C. 535, num. 59, asserens ex eo arguitur: quod Joannes Cappadox, qui ex Nicephori Chronico, et ipsius Baronii assensu, annos duos thronum, quem cum Justino auspicatus est, tenuit: successor autem Epiphanium annos 16 et menses 3 gessit pontificatum. Justinus porro cum annos 9 regnaverit, reliquum Justiniani decimo Epiphanium mortem oppetiisse: ex quo additamenti ad Marcellinum Epiphanii decessum in annum Justiniani 8 revocantis error alter haud dubie pinguior convincitur.

(69) Synodum quintam sub Agapeto coactam ipsius verba testantur: et in eadem tempus, indictio nimirum 14. quæ Belisarii consulatum excepit, observatur. Quocirca ut eam auctor in decimam quintam rejiciat, non video. Acta synodi v lustranda.

Romanus ille pontifex Agapetus Byzantii moram A ὦν ἐκοιμήθη, καὶ ἐχειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ Σηθε
agens in Domino quievit, et in demortui vicem στρος ζήσας ἔτος ἕν.
consecratus est Sylvester qui anno uno vixit.

A. C. 530.—*Romæ Sylvestri episcopi annus unicus.*

Cpoleos Menæ episcopi annus primus.

Alexandriæ Caenæ episcopi annus primus.

Hoc anno mensis Decembris die vigesimo septimo, indictione prima, priora Magnæ ecclesiæ peracta sunt encænæ. Processit vero supplicantis populi cœtus e Sanctæ Anastasiæ templo, patriarcha Mena in imperatoris curru sedente, et ipso imperatore inter plebem procedente. Ab incensæ igitur sanctissimæ Ecclesiæ die ad ejus dedicationem anni quinque, menses undecim, et dies decem intercesserunt.

A. C. 531.—*Romæ episcopi Vigiliæ annus primus.*

Alexandriæ episcopi Theodosii annus primus.

Hoc anno Bulgari reges duo cum Bulgarorum innumera multitudine et drungo in Scythiam et Mysiam, militiæ magistrum in Mysia Justino, et in Scythia Baudario agente, arma moverunt. Isti Bulgari in adversum progressi, commiserunt prælium, in quo Justinus militiæ magister cecidit, in cujus locum Constantinus Florentii Filius suffectus est: et ad partes usque Thraciæ irruerunt Bulgari. In eos autem Acum patria Hunnus, quem e sacro fonte suscepit imperator, per Illyricum militiæ magister, expeditionem suscepit: igitur Romani Bulgarios undique suis copiis interclusos ferro cædentes, innumeram ex eis multitudinem prostraverunt, prædam omnem abegerunt, sublatisque regibus eorum duobus præclaram sua virtute tulerunt victoriam. E pugna revertentibus ac lætis alii Bulgari occurrerunt **185** et Constantinum, Acum et Godillam fugientes soco velut reste interceperunt. Godillas quidem soco gladii opera rescisso, effugit: Constantinus autem una cum Acum vivus comprehensus est. Constantinus certe nummorum mille pretio redemptus Cpolim rediit: Acum vero retento cum cæteris captivis, ad proprios lares remeaverunt.

Hoc eodem anno Persarum rex Chosroes magnam Antiochiam, quæ est in Syria, cepit: et D

A. M. 6030. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Σιλβέστρου ἔτος ἕν.*

Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶ ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας Γαιῶν ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Δεκεμβρίῳ (70) κζ' ⁹⁰, ἰνδικτιῶνος πρώτης γέγονε τὰ πρότερα ἐγκαινία τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας· καὶ ἐξῆλθεν ἡ λιτὴ ἀπὸ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, καθομιένου Μηνᾶ τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ βασιλικῷ ὀχήματι, καὶ τοῦ βασιλέως συλλιτανεύοντος τῷ λαῷ. Γίνονται οὖν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καύσεως τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης ἐκκλησίας μέχρι τῶν ἐγκαινίων ἕτη πέντε, μῆνες ια', καὶ ἡμέραι ι'.

A. M. 6031.—*Ῥώμης ἐπισκόπου Βιγίλιου ἔτος α'.*

Ἀλεξανδρείας Θεοδοσίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκίνησαν οἱ Βούλγαροι ¹, δύο βῆγες (71) μετὰ πλήθους Βουλγάρων καὶ δρούγγου, εἰς τὴν Λυσίαν καὶ Μυσίαν, στρατηλάτου ἔντος τῆς Μυσίας Ἰουστίνουζκαλ τῆς Σκυθίας Βαουδαρίου. Οἱ τινες ἐξεληθόντες κατὰ τῶν Βουλγάρων, συνέβαλον πόλεμον, καὶ ἐσφάγη Ἰουστίνος ὁ στρατηλάτης ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐγένετο ἀντ' αὐτοῦ ὁ Κωνσταντίνος ὁ Φλωρεντίου· καὶ ἦλθον οἱ Βούλγαροι ἕως τῶν μερῶν τῆς Θράκης. Καὶ ἐξῆλθεν κατ' αὐτῶν ὁ στρατηλάτης Ἰλλυρικῷ Ἀχοῦμ, ὁ Οὐννος, ὃν ἐδέξατο ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος ²· καὶ μέσον λαθόντες ³ τοὺς Βουλγάρους ἐκοίψαν αὐτούς. Καὶ ἀπέκτειναν πληθὴ πολλὰ. Καὶ ἐξετίναξαν πᾶσαν τὴν πραιβαν, καὶ ἐνίκησαν κατὰ κράτος, φονεύσαντες καὶ τοὺς δύο βῆγας αὐτῶν. Καὶ ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτούς μετὰ χαρᾶς ὑπήντησαν αὐτούς ἄλλοι Βούλγαροι (72), καὶ ἐσφύκισαν ⁴ αὐτούς φεύγοντας, Κωνσταντίνου καὶ τὸν Ἀχοῦμ καὶ Γοδίλλαν ⁵. Καὶ ὁ μὲν Γοδίλλας μετὰ τοῦ παραμηρίου ⁶ αὐτοῦ κόψας τὸν σωκὸν (73), ἐξήλασεν. Ὁ δὲ Κωνσταντίνος σὺν τῷ Ἀχοῦμ συνελήφθησαν ζῶντες. Καὶ τὸν μὲν Κωνσταντίνου ἐξέδωκαν ⁷ λαθόντες χίλια νομισμάτα, καὶ ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὸν δὲ Ἀχοῦμ ἐκράτησαν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα μετὰ καὶ ἄλλων αἰχμαλώτων.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρέλαθεν ὁ Χοσρόης βασιλεὺς (74) Περσῶν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας τὴν με-

VARIE LECTIONES.

⁹⁰ κζ'] ιζ' b f. ¹ [Βούλγαροι alii codid., Βουλγάρεις vulg. ² φωτισματος a. ³ λαθόντες] βαλόντες vulg. ⁴ ἐσφύκισαν a. ⁵ Γόδηλαν a, Γώδηλαν f. ⁶ παραμηρίου vulg. ⁷ ἐξέδωκαν] δέδωκαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) In annum Justiniani 10 et indictionem 15 reponit hæc Marcellini additamentum: at cum auctor a Septembri auspicietur, annum et indictionem alteram adjecit.

(71) Miscella, *Vulger et Drungo*, inepte.

(72) Omissum, καὶ ὡς ἀποκόπους ἔντες οἱ στρατηλάται, δέδωκαν αὐτοῖς τὰ νῦτα, καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς οἱ Βουλγάρεις. Reg., Barb., etc. *Duces tanquam fessi a labore eis terga verterunt, illosque Bulgari insecuti sunt; in qua fuga in hujusmodi paratos socos inciderunt. Videntur illi pedicæ ge-*

nus, ac laquei. Nostra Prædicatorum institutâ d. 1. c. 10, socos permittunt; quid tamen soci illi sint nos latet modo. COMBEFIS.

(73) Interpretor, *restem*, aut *vinculum*, quo fugiens hostis apprehenditur. Σωκῆω vero, vel σωκίζω, *hostem reli involvere*.

(74) Antiochiæ et Apameæ direptionem a Procopio lib. ii *De bello* copiose descriptam paucis Theophanes contraxit. Marcellini additamentum, et Evagrius ante pestem annis 2 accidisse narrat lib. iv, cap. 58, de qua Inferius.

γάλην, καὶ εἰσῆλθεν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ ἐτέραις πόλε-
σιν.

A. M. 6032. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει προσεβρῦθη Ῥω-
μαίοις Μοῦνδος (75), ἐκ τοῦ γένους τῶν Γηγέδων ⁶
καταγόμενος, υἱὸς Γιάσμυ, ὅστις μετὰ τὴν τελευταίην
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἦλθεν πρὸς Ῥῆγαν ⁹ τὸν θεῖον
αὐτοῦ ἀπὸ μητρὸς, ῥῆγα ὄντα τοῦ Σερμίου, καὶ
γνοὺς τοῦτο ὁ ῥῆξ Ῥώμης, ὁ Θεουδέριχος, πέμψας
πρὸς αὐτὸν, καὶ πεισθεὶς ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν, καὶ
ἦν μετ' αὐτοῦ συμμαχῶν αὐτῷ. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίην
Θεουδέριχου, ἦλθεν ἐπὶ τὸν Δανουβίον ποταμὸν, καὶ
ἤρξατο τὸν βασιλεῖα Ἰουστινιανὸν εἶναι ὑπὸ τὴν βα-
σιλείαν αὐτοῦ. Καὶ ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει,
καὶ πολλὰ αὐτὸν φιλοτιμησάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν
υἱὸν αὐτοῦ, ἀπέλυσεν αὐτούς, ποιήσας αὐτὸν στρα-
τηλάτην τοῦ Ἰλλυρικοῦ. Καὶ ἐν τῷ παραγενέσθαι ^B
αὐτὸν ¹⁰ εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν (76), ἐξῆλθον οἱ Βούλγαροι
κλιθεὶς πολλὴ, καὶ ὀρμήσας κατ' αὐτῶν πάντας ἀν-
ήλωσαν. Καὶ ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ
τῆς αἰχμαλωσίας τῶν ἡγουμένων αὐτῶν μετὰ; καὶ
ἄλλων πολλῶν ¹¹, καὶ ἐπόμπευσαν αὐτούς ἐν τῷ
ἰπικῷ. Καὶ ἐγένετο εἰρήνη βαθεῖα ἐν τῇ Θράκῃ,
μηκέτι τολμῶντων τῶν Οὐννων περᾶσαι τὸν Δάνου-
βιν. Τοὺς δὲ αἰχμαλώτους τῶν Βουλγάρων ἐπεμψεν
ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν καὶ εἰς Λαζικήν. Καὶ κατε-
τάγησαν ἐν τοῖς νομείοις; ¹² ἀριθμοῖς.

A. M. 6033. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Παύ-
λου ἔτος α'.

Τοῦτῃ τῷ ἔτει τῷ ἔτ' Ἰουστινιανοῦ (77) Χοσρόης ὁ
τῶν Περσῶν βασιλεὺς τετάρτην εἰσβολὴν εἰς τὴν ^C
Ῥωμαίων γῆν ἐποίησατο. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν τῶν
Κωμαγητῶν χώραν, κατὰ Παλαιστίνης καὶ Ἰερο-
σολύμων διενεοῖτο χωρεῖν, ὅπως τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις
κιμήλια ληΐσται ¹³. Χώραν γὰρ ταύτην ἀγαθὴν καὶ
πολύχρυσον ¹⁴ οἰκητόρων ἤχουσεν εἶναι. Ῥωμαῖοι δὲ
τούτους ὑπαντιάζειν τῶν οὐδὲν διανοοῦντο, τὰ δὲ
ὄχυράματα καταλαβόντες, ὡς ἕκαστος ἠδύνατο, ταῦ-
τα διαφυλάττειν καὶ αὐτοὶ σώζεσθαι ἐβούλοντο. Γνοὺς
ῥ' ταῦτα Ἰουστινιανός, Βελισάριον αὐτὸς ἐκ τῶν

A. Dapameam aliasque civitates, armorum vi sibi su-
bactas, victor ingressus est.

A. C. 532. — Hoc anno Mundus e Gepidibus
suum genus trahens, Giesmi filius, qui post patris
obitum ad Regam avunculum ex matre Sirmii
regem accessit, in Romanorum partes transitit.
Eo cognito Romæ rex Theuderichus legatos ad
eum misit; quorum verbis ille suusus, ad Theu-
derichum profectus, cum eo moratus est, armorum
ejus socius factus. Theudericho satis functo
ad Danubium flumen venit, et ab imperatore Justini-
ano imperii subditum se deinceps haberi postula-
vit. Quin etiam Cpolim accessit, quem imperator
una cum filio maximis muneribus donatum
et Illyrici magistrum militiæ renuntiatum a se
dimisit. Illyricum versus iter agenti, et jam pro-
ximo Bulgarorum manus innumera præclusit iter:
ipse nihilominus viam ferro aperuit, et irruens
in adversos delevit omnes. Selectos vero ex capti-
vis duces cum aliis pluribus Cpolim misit, quos
publicis affectos ludibriis per circum traduxerunt.
Exinde profunda pax per Thraciam acta, Hunnis
Danubium trajicere nusquam amplius ausis. Porro
Bulgarorum captivos in Armeniam et Lazicem misit
imperator, et in militares numeros retulit.

A. C. 533. — Alexandriæ episcopi Pauli annus
primus.

Hoc anno, qui Justiniani decimus quartus, Per-
sarum rex Chosroes quartam irruptionem in Ro-
manorum ditionem fecit: jamque in Comagena-
rum provinciam **186** delatus Palæstinam, et
ipsam Hierosolymam, dona in ipsa reposita de-
prædaturus, aggredi meditabatur. Eam quippe
regionem fertilissimam, et ejus incolas auro pecu-
niisque felices audierat. Romani vero impendenti
ruinæ in adversum ire negligebant. Etenim mu-
nita quæque loca occupantes, ea pro viribus singuli
defendere, et in eis quærere salutem. Eo nuptio

VARIE LECTIONES.

⁶ fort. Γηπιδῶν s. Γηπαίδων. ⁹ Ῥῆγαν, vulgo ῥῆγαν, sed haud dubie nomen proprium est. ¹⁰ ἐκ τοῦ Ἰλλυρικοῦ a. ¹¹ πολλῶν add. ex a. ¹² Νομείοις e. ¹³ ληΐζεται e. ¹⁴ fort. πολυχρύσων.

JAC. GOARI NOTÆ.

(75) Non hoc primum anno sese Romanis ad-
junxit, quem præclaræ res præteritæ jam ante diu
sub Justiniano meruisse ostendunt. Sola igitur de
Bulgaris, quam in Illyricum profecturus retulit,
ad annum præsentem spectat victoria. Priora Jor-
zandes, *De rebus Geticis*, ita exprimit ad libri fi-
nem: « Petzam quoque suum comitem inter pri-
mos electum ad obtinendam Sirmiacensem Theodo-
ricus dirigit civitatem: quam ille, expulso rege ejus
Transarico, filio Trastile, retenta ejus matre, ob-
tinuit. Indeque contra Sabinianum Illyrici magi-
strum militiæ, qui tunc cum Mundone paraverat
conflictum, ad civitatem cognomine Margum, quæ
inter Danubium Marcianumque flumina adjacebat,
cum duobus millibus peditum, et equitibus quin-
gentis, in Mundonis solatia veniens, Illyricianum
exercitum demolivit. Nam hic Mundo Attilianis
quondam origine descendens, Gepidarum gentem
segrens, ultra Danubium in occultis locis, sine

D ullis terræ cultoribus debacchatur: et plerisque
abactoribus, Scamarisque, et latronibus undecun-
que collectis, turrin, quæ Herta dicitur, supra
Danubij ripam occupans, ibique agresti ritu præ-
dans vicinos, regem se suis grassatoribus nuncu-
pat. Hunc ergo pene desperatum, etiam de tradi-
tione sua deliberantem, Petza subveniens e man-
ibus Sabiniani eripuit, suoque regi Theodorico cum
gratiarum actione fecit subjectum. » Exin Proco-
pius, *De bello Goth.* lib. 1, non nihil remote ab ini-
tio: « Mundum Illyriorum præfectum in Dalma-
tiam Justinianus misit, Gothis tunc subditam, etc.
Hic etsi Barbarus genere, maximum tamen in
modum imperatoris rebus studebat, et bello præ-
validus erat. »
(76) De Mundi victoria meminit Marcellinus
Comes in Chronico.
(77) Epitome Procopii *De bello Pers.* lib. 1: ad
medium. Additamentum Marcellini.

accepto, Belisarium ex occidentis partibus denuo reversum in Persas mittit Justinianus. Belisarius equis publicis vectus celeri cursu in Euphratesiam delatus est. Nepos autem imperatoris Justus una cum Buze orientalis militiæ magistro Hierapolim se recepit: illi cum Belisarium adesse novissent, ad se accedere et Hierapolim armis tutari litteris suis rogan^t. Sed Belisarius ipsos rescriptis objurgavit, ex æquo et bono unam urbem ut protegeret non esse dicens, ac interiri per Romanorum ditionem hostes libere divagari, reliquasque imperii urbes devastare permetteret. Neque latet vos sane, mortem virtute ornatam salute citra pugnae discrimen comparata longe præstantiorem: nec enim salutem eam merito dixerim, sed proditionem manifestam. Verum relicta mora accedite vos in Europum pagum, quo collecto exercitu omni, si Deus concesserit, hostes me superaturum confido. His auditis animos resumpserunt proceres, et Justo cum paucis ad civitatis Hierapoleos defensionem relictis, reliqui Europum se contulerunt. Chosroes ubi Belisarium et Romanum exercitum omnem ad Europum castra metatum intellexit, hæsit attonitus, et non ultra progredi statuit, quin potius Abandazem, qui ei ab epistolis et in rebus gerendis vir strenuus erat, quasi prætexendis querimoniis, quod legatos de pacis fœderibus servandis tractaturos imperator Justinianus non misisset in Persidem, at reipsa ducem ipsum et ejus exercitum et castra exploratum, destinavit. Eum legationis gratia proficisci audiens Belisarius, ipse hominum, quorum magnitudo corporisque forma reliquis præstabat, millibus sex electis, a castris nonnihil remotius quasi venaturus processit. Porro Diogenem satellitem et Adulium virum Armenium cum equitibus mille quasi fluminis vada experturis, flumen trajicere imperavit. Cæterum ubi legatum jam adesse cognovit, in loco deserto, tanquam apparatus relicto et absque proposito se advenisse significaret, papyllionem sinit: milites autem ad tentorii utrumque latus jussit consistere (Thracæ erant illi, Illyrii, Gothi, Eluri, quibus etiam Vandali et Maurusii fuerant adjuncti) et planities spatium plurimum occupare; ministrantes quippe non referebant, nec uno se loco continebant; sed hinc inde agglome-

Α ἑσπερίων ἐληλυθότα εἰς αὐτούς ἐπεμψεν. Ὁ δὲ Ἰκποις τοῖς δημοσίοις ¹⁶ ἀκούμενος τάχει πολλῶ εἰς τὴν Εὐφρατησίαν ἀφίκετο. Ἰούστος δὲ ὁ τοῦ βασιλέως ἀνεψιὸς σὺν Βούζῃ τῷ στρατηγῷ τῆς ἐφάας ἐν Ἱερὰ πόλει καταφυγῶν ἐτύγχανεν. Ἀκούσαντες ¹⁶ δὲ Βελισάριον ἤκειν γράφουσι πρὸς αὐτούς ἀφικέσθαι, καὶ τὴν Ἱερὰ πόλιν διαφυλάττειν. Ὁ δὲ Βελισάριος τούτους λίαν κατεμέμψατο, γράψας πρὸς αὐτούς, οὐ δίκαιον εἶναι μίαν πόλιν φυλάττειν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀφιέναι ἐπὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων χώρᾳ μετὰ ἀδείας βαδίζειν. καὶ τὰς τῆς βασιλείας πόλεις λυμαίνεσθαι. Εὗ γὰρ ἴσαστε, ὅτι τὸ μετὰ ἀρετῆς ἀπολωλέναι ¹⁷ τοῦ σεσῶσθαι ἀμαχητὶ ἄμεινον. Οὐ γὰρ ἂν σωτηρία τοῦτο κληθεῖται ¹⁸, ἀλλὰ προδοσία δίκαιως. Ἀλλ' ἤκατε τάχιστα εἰς Εὐρωπὸν χωρῶν, οὗ δὴ συλλέξας τὸ στρατεύμα ¹⁹ ὅλον, ὡς ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ, ἐλπίθα ἔχω τοὺς πολεμίους ἐργάσασθαι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄρχοντες ἐθάρσησαν, καὶ Ἰούστον μὲν σὺν ὀλίγοις τισὶ φυλάττειν τὴν Ἱερὰ πόλιν κατέλιπον· οἱ δὲ λοιποὶ εἰς Εὐρωπὸν ἤλθον ¹⁹. Γίνους δὲ Χοσρόης Βελισάριον καὶ πάντα τὸν στρατὸν Ῥωμαίων στρατοπεδεύεσθαι ἐν Εὐρώπῃ, ἐξέστη, καὶ πρόσω μὲν ἐλαύνειν ²⁰ οὐκ ἔτι ἔγνω· Ἀθανδάνην (78) δὲ τὸν γραμματέα, ἄνδρα συνετὸν, πρὸς Βελισάριον ἐπεμψεν, τὸν τε στρατηγὸν κατασκευόμενον καὶ τὸ στρατόπεδον τῷδε λόγῳ δῆθεν μεμψόμενον, ὅτι βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τοὺς πρέσβεις ἐν Περσίδι οὐκ ἐπεμψεν τὴν εἰρήνην πρυτανεύσοντας. Ὁ δὲ Βελισάριος μαθὼν τοῦ πρεσβεύειν ἤκειν, αὐτὸς μὲν ἐξακισχιλίους ἐπιλεξάμενος ²¹, εὐμήκεις τε καὶ τὰ σώματα καλοὺς, ἀπῶθεν τοῦ στρατοπέδου κυνηγήσειν ²² ἐξήκει. Διογένῃ δὲ τὸν δορυφόρον καὶ Ἀδούλιον, ἄνδρα Ἀρμένιον, τὸν ποταμὸν διαθῆναι σὺν ἱππέσσι χιλίοις ἐκέλευσεν, ὡς ψηλαφήσοντας τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν. Βελισάριος δὲ ἐπὶ τὸν πρεσβευτὴν ἐγγὺς ἐρχόμενον ἔγνω, τὸν παπυλεῶνα ἐπήξατο (79) ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, παραδελῶν ὅτι οὐδεμίᾳ παρασκευῇ ἐνταῦθα ἤκει. Τοὺς δὲ στρατιώτας διακέταξεν τῆς μὲν κλύθης ἐφ' ἑκάτερα εἶναι ὄρθαξ τε καὶ Ἰλλαυρίους, Γόθους τε καὶ Ἐλούρους, μεθ' οὓς Οὐανδήλους καὶ Μαυρουσίους τοῦ τε πεδίου ἐπιπλεῖστον (80)· διηκόνουν γὰρ ἢ εἰς ἓνα τόπον, ἀλλ' ἐβάδιζον ἐλισσόμενοι, ὡς κυνηγούντες, καὶ παρέργως, τὸ δοκεῖν, τὸν Χοσρόου πρεσβευτὴν ἐβλεπον· διεζωσμένοι τε ἐβάδιζον καὶ φαῖδροι τὰ πρόσωπα, πελέκεις βαστάζοντες καὶ μεναύλους. Ὁ μὲν Ἀθανδάνης ²³ εἰς ὕψιν Βελισαρίου ἐλθὼν, λυπεῖσθαι τὸν

VARIÆ LECTIONES,

¹⁶ τοῖς δημοσίοις a, τοῖς τοῦ δημοσίου vulg. ¹⁶ ἀκούσαντες n, ἀκούσας vulg. ¹⁷ τὸ μετὰ ἀρετῆς ἀπολ. a, σὺν τῇ ἀρετῇ τὸ ἀπ. vulg. ¹⁸ κλυθείη vulg. ¹⁹ ἤλθον| ἐλθόντες e. ²⁰ πρόσω μὲν ἐλαύνειν a, πρὸς δὲ μὲν ἐλαύνειν b, πρὸς δὲ μὲν ἤλαυνεν e | vulg. ²¹ ἀπολεξάμενος e. ²² fort. κυνηγήσων. ²³ Ἀθανδάνης vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(78) Procopius, *Badaranes*
(79) *Subitum iugurium ex asseribus compactum, quod papyllionem vocant.* Gallice, *hutte*. PROCOR.
(80) *Locum mendosum, sanum exhibet Cedrenius, quidquid Buccardus nihili putet Cedreno dicta: Μη εἰς τὸ πεδῖον ἐπὶ πλεῖστον ὡς διακονοῦντας ἴστασθαι, οὐδ' εἰς ἓνα τόπον· ἀλλὰ βαδίζειν ἐλισσομένους ὡς κυνηγετοῦντας, καὶ παρέργως τὸ δοκεῖν τὸν Χοσρόου πρεσβευτὴν βλέπειν· Jussit selectos variis*

ex gentibus milites ad tentorii utrumque latus adesse; non tamen diutius in campo ministrantium more, unove loco consistere, sed hinc inde circumvagantes tanquam venarentur, incedere, ac Chosrois legatum velut aliud agentes, ac neglecta quodam aspicere. Erant certe hæc quæ legato terrorem injicerent, cui alias Romanorum copiæ quasi essent, minime exploratum est. COMBERGIS.

Χοσρόην ἐφασκεν, ὅτι δὴ καθ' ἃ συνέθετο, οὐκ ἐπεμψεν Ἰουστινιανὸς πρέσβεις πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἠνάγκασεν Χοσρόην κατὰ Ῥωμαίων στρατεύεσθαι. Βελισάριος δὲ ἀντ' οὐδενὸς τούτου τοὺς λόγους ἐποιεῖτο, τὸν Χοσρόην λέγων αἴτιον τοῦ πολέμου. Εἰ γὰρ εἰρήνης ἐφιέτο, οὐκ ἂν εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν ἀφικόμενος, ταύτην ἐζήτει· ἀλλ' εἰς τὴν ἰδίαν χώραν μένων, τοὺς πρέσβεις ἐξεδέχετο. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, τὸν πρέσβυν ἀπεπέμψατο. Ὁ δὲ πρὸς Χοσρόην ἀφικόμενος, ἐφῆ στρατηγὸν ἐωραχέναι Βελισάριον συνετὸν τε καὶ ἀνδρεῖον ὑπεράγαγον, στρατιώτας δὲ οἷους αὐτὸς ἄλλους οὐ πώποτε ²⁴ εἶδεν, ὡς τὴν εὐχοσμίαν ἐθαύμασα ἐκ διαφόρων ἐθνῶν συνειλεγμένους, καὶ συνεβούλευσε Χοσρόην μὴ συμπλέεσθαι εἰς μάχην μετ' αὐτῶν, ὅπως μὴ ἡττηθῆντος αὐτοῦ τὸ πᾶν διακίση τῆς τῶν Περσῶν ²⁵ βασιλείας ἐν γῇ Ῥωμαίων ὑπάρχοντι καὶ φυγῆς τόπον μὴ ἔχοντι. Καὶ νικᾶν αὐτὸν οὐ μέγα. Στρατηγὸν γὰρ τῶν Ῥωμαίων καὶ μόνον νικήσειεν. Ὁ δὲ Χοσρόης τῇ τούτου παραινεῖσι ἀναστρέφειν εὐθύς ἐπὶ τὰ ἴδια διενοεῖτο. Ἐφοβεῖτο γὰρ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ ποιήσασθαι, ὡς τῶν Ῥωμαίων ταύτην κατεχόντων. Καὶ πολλὰ διαλογισάμενος, ἀπέστειλε πρὸς Βελισάριον παρακαλῶν αὐτὸν τοῦ τὸν ²⁶ ποταμὸν διαθάντας ἀναστῆλαι, καὶ τούτῳ τὴν πάροδον ἀκωλύτως παρέχειν, Βελισάριος δὲ εὐθύς πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ἔπεμψεν, καὶ τοῦτον τῆς ἀναχωρήσεως ἐπήνεσεν, καὶ πρέσβεις ἐκ τοῦ βασιλέως συντόμω; διεβεβαίωσατο ²⁷, ὅπως τὴν εἰρήνην βραβεύσασιν. Ἡξίου δὲ Χοσρόης τὸν Βελισάριον διὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων γῆς τὴν πάροδον ποιήσασθαι ἀκινδύνως. Ὁ δὲ Βελισάριος Ἰωάννην τὸν Ἐδεσηνὸν, ἄνδρα διαφανέστατον, δημορὸν τῷ Χοσρόην ἀπέστειλεν πρὸς τὸ ἀκινδύνως παρελθεῖν αὐτὸν τὴν τῶν Ῥωμαίων χώραν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὸν Βελισάριον ἐν εὐφημίαις εἶχον, μᾶλλον [δὲ ²⁸] ἐνευδοκίμησαντα ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ, ἣ ὅτε Γελιμερά τε δορυβάλλον καὶ Οὐτίγγην ²⁹ (81) τοὺς δύο βασιλεῖς εἰς Βυζάντιον ἔγαγεν. Ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς λόγου τε καὶ ἐπαίνου ἄξιον, πεφοβημένων τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐν τοῖς θυρωμασίαις κρυπτομένων πάντων, Χοσρόου δὲ στρατῷ μεγάλῳ ἐν μέσῳ γεγονότος τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἄνδρα ἓνα ἐν ὀρεῖ δρόμῳ ἐκ Βυζαντίου ἔκοντα ἀπ' ἐναντίας τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως στρατοπεδεύεσθαι, Χοσρόην δὲ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου τῇ τούτου σοφίᾳ ἐξαπατηθέντα ἀπρακτὸν εἰς τὴν οὐκ εἰς ἀναχωρήσει χώραν.

dignum illud facinus, quod cum Romani universi timore percussi in munitiora loca se abdidissent, et Chosroes in medias Romani imperii provincias penetrasset, **186** unus homo celeri cursu Byzantio adrectus castra Persarum regis exercitui opponere ausus est: suaque sapientia effecit, ut Chosroes re inopinata deceptus, domum infecto negotio repeteret.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτι Τιμοθέου ἐπισκόπου (82) Ἀλεξαν-

A rati et vagantes, venatorum more discurrebant; obiter vero, et quasi aliud agentes Chosrois legatum se videre simulabant: et præcincti alioquin, et vultu hilari progrediebantur, gestabantque securae et bipennes. Abandanes itaque in Belisarii conspectum ductus, Chosroem dolere dixit, quod neglectis pactis legatos de pace collocuturos ad se non misisset Justinianus, ac proinde ad bellum Romanis inferendum Chosroem coegisset. Belisarius, quasi minimi sermones ejus haberet, belli causam omnem in Chosroem velut in ejus auctorem referre. Si pacis etenim cupidine tenebatur, nusquam certe in Romanorum ditionem ingressus, eam exquisisset: quin potius propria stans regione legatorum adventum fuisset præstolatus. His dictis legatum dimisit. Legatus ad Chosroem reversus Belisarium ducem virum prudentia eximium, et animi fortitudine conspicuum se vidisse retulit: milites vero ex diversis gentibus coactos, quantum quidem ex armorum ornatu conjicere licuit, quales alios se vidisse nusquam memini. Cum hujusmodi igitur bello decertare nusquam auctor fieret, ne ipso superato, genus omne Persarum regni que summa in Romanorum ditione periculum experiretur, nec tamen receptui commodum reperiret locum; si vinceret, non magnum quidem æstimandum: unius etenim soliusque Romanorum ducis superiores evaderent: Chosroes ejus monitu propriam sedem repelere cogitabat: fluminis enim vadum, Romanis illud occupantibus, tentare verebatur. Multa secum animo reputans, tandem ad Belisarium misit postulans, ut eos, qui amnem trajecerant, revocaret, sibi que tutum pararet discessum. Extemplo legatis ad eum missis secessum laudavit Belisarius, brevique delegandos ab imperatore affirmavit, qui firmam cum eo pacem constituerent. Chosroes autem per Romanorum terras transitum a periculo immunem habere postulabat. Eapropter Joannem Edessenum virum illusterrimum ad Chosroem, quo tutius per Romanorum terras incedere posset, obsidem misit. Interim Romani Belisarium felicitibus votis faustisque acclamationibus prosequiebantur, majorem nimirum ex eo facto gloriam adeptum, quam cum D Gellimerem bello captum atque Vettigem duos reges Cpolim perduxit. Et fuit re vera memoratu et laude

Eodem etiam anno Timotheo Alexandriae capi-

VARIAE LECTIONES.

²⁴ οὐ πώποτε] ἐν πώποτε vulg. ²⁵ Περσῶν] Ῥωμαίων a. ²⁶ τοῦ τὸν] τοῦτον c. ²⁷ διεβεβαίωσατο e, διεβεβαίωτο vulg. ²⁸ δὲ delendum videtur. ²⁹ Οὐτίγγην e, Οὐτίγγην vulg. Οὐτίγον a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(81) Ἰούργιον, scripsit superior auctor p. 174. (82) Nonnulla ex his, nec pari modo narrata Eusebii, lib. iv, cap. 11 et 36. Severum inter ac

Julianum ortam controversiam, ac ejus materiam describit Liberatus, cap. 19 ad finem.

copo defuncto, impius Severus Antiochiæ adulter præses et Julianus Halicarnassensis Alexandria fugientes, de corruptibili et incorruptibili motis quæstionibus ad invicem dissidentes, tanquam veritatis alieni, deprehensi sunt. Et hi quidem Theodosium, Gainam alii Alexandriæ promoverunt episcopum: et Gainas certe per annum tenuit episcopatum, per duos Theodosius. Eos demum literis accitos Cpolim advenire, et ab invicem separatos vivere mandavit Justinianus, ac demum Paulum quemdam de fide recte sentire existimatum renuntiavit Alexandriæ antisfitem. Hic ecclesiasticis in precibus et sacrificijs memoriam sacrilegi Severi faciens, irati imperatoris jussu episcopatus dignitate motus, Hierosolymam tandem profectus, ibi moratus est.

A. C. 534.—Hoc anno, mense Octobri, indictione quinta, mortalitas horrenda Byzantii incubuit. Eodem quoque anno hypapante sive occursus Domini mensis Februarii die 2 celebrari cœpit. Augusti etiam mensis decimo sexto, eadem indictione, ingens terræ motus Cpoli auditus, ex quo templa, ædes, et maxime murus, qui ad urbis Chrysen portam, corruit. Lancea pariter, quam statua sancti Constantini in foro erecta tenebat, et Xerolophi statuæ manus dextera decidit in terram: inde pluri mortem oppetiere, et ingens timor omnium animos pervasit.

A. C. 535. — *Alexandriæ episcopi Zoili annus primus.*

Hoc anno regem Exumitarum (Indiam isti habitant, et Judæorum religionem colunt) ex hujusmodi

VARIÆ LECTIONES.

** οἱ μὲν — οἱ δὲ] ὁ μὲν — ὁ δὲ a.   * δι' ὄργην a.   ** Ἀδύγούστῳ] εὐτῷ ρ.

JAC. GOARI NOTÆ.

(83) Isthæc velut 'parenthesi clausa legenda sint; ut velit Theophanes indicare auctores schismatis, ac dare rationem, cur hæretici alii Theodosium, alii Gainam elegerint in episcopum Alexandriæ, in fugam referens, ac dissidium Severi, et Juliani; non quæ anno hoc contigerint, sed quæ diu ante Dioscoro juniore Alexandriæ episcopo. **COMBESIS.**

(84) Evagrius, *Zoilum*. Auctor ipse in anni sequentis laterculo Zoilum recenset.

(85) Hanc luem anno sequente Italiam pervasisse memorat additamentum Marcellini: quam per universum orbem incerto cursu vagatam referunt Procopius, *De bello Persico* lib. II; Agathias, libro quinto, et Evagrius ejus spectator, lib. IV, cap. 38, eandemque Antiochia capta biennio posteriorem scribit: cui auctor assentitur anno ante præsentem secundo.

(86) Occursus Domini festum ecclesiastica lege in Occidente a Gelasio ante annos 30 celebrari jussum, imperatoriâ potestate per Orientem observari præcepit Justinianus, ob liberatam mortali lue CP. Ita Baronius in notiâ ad martyr. Rom.

(87) De variis terræ motibus CP. factis Procopius, lib. III *De bello Gothorum*, et Agathias, lib. II et V variis locis.

(88) Ex voce ἀλλήλοις male omissa, quam omnes codd. agnoscunt, totaque serie, necnon Cedr. liquet aliquid desiderari, ut scripserit Theophanes, πολέμησαι ἀλλήλοις τὸν βασιλέα τῶν Ἐξουμιτῶν Ἰνδῶν, καὶ τῶν Ὀμηριτῶν Ἰουδαίων, Homeritas enim Ju-

δραίας τελευτήσαντος, Σεύηρος ὁ δυσσεβῆς (83) Ἀντιοχείας μοιχῶς πρόεδρος, καὶ Ἰουλιανὸς ὁ Ἀλικαρνασσεύς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φυγόντες, περὶ φθαρτοῦ τε καὶ ἀφθάρτου διενεχθέντες κατ' ἀλλήλων γεγονάσιν, ὡς ἀληθείας ὄντες ἀλλότριον. Καὶ οἱ μὲν ²⁰ Θεοδοσίον, οἱ δὲ Γαῖνᾶν προσβάλλοντο εἰς ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας· καὶ Γαῖνᾶς μὲν ἐκράτησε τῆς ἐπισκοπῆς ἐνιαυτὸν· ὁ δὲ Θεοδοσίος δύο. Τοῦτους δὲ Ἰουστινιανὸς πέμψας ἤγαγεν ἐν Βυζαντίῳ, καὶ ἀλλήλων χωρισμένους διαίτῳσαι προσέταξεν. Παῦλον (84) δὲ τινα δοκούμενον εἶναι ὀρθόδοξον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας προσβάλετο. Οὗτος τὴν μνήμην Σεύηρος τοῦ ἀνιέρου ποιήσας ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς ὄργῃ ²¹ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐλθὼν διέτριβεν εἰς Ἱερσόλυμα.

A. M. 6034. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐν μηνί Ὀκτωβρίῳ (85), Ἰνδικτιῶνος ε', γέγονεν ἐν Βυζαντίῳ τὸ μέγα θανατικόν. Καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἡ Ὑπαπαντῆ (86) τοῦ Κυρίου ἔλαβεν ἀρχὴν ἐπιτελεῖσθαι ἐν τῷ Βυζαντίῳ τῇ δευτέρᾳ τοῦ Φεβρουαρίου μηνός. Καὶ τῷ Ἀδύγούστῳ ²² μηνί (87) ἰς', τῆς αὐτῆς πέμπτῃς Ἰνδικτιῶνος, ἐγένετο σεισμὸς μέγας ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἔπεσον αἱ ἐκκλησίαι καὶ οἶκοι καὶ τὸ τεῖχος· μάλιστα τὸ κατὰ τὴν Χρυσὴν πύργον. Ἐπέσεν δὲ καὶ ἡ λόγχη ἣν ἐκράτει ὁ ἀνδριὰς ὁ ἐστὼς εἰς τὴν φέρον τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ξηρολόφου· καὶ ἀπέθανον πολλοί, καὶ ἐγένετο φόβος μέγας.

A. M. 6035. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ζωίλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει συνέθη πολεμῆσαι (88) τὸν βασιλέα τῶν Ἐξουμιτῶν (89) Ἰνδῶν Ἰουδαίων ἐξ αἰτίας τοιαύ-

δαος fuisse, eoque nomine Romanis infensus, a quibus, utpote Christianis quererentur se vexari, atque occidi; ut idcirco mercatores Romanos ad Exumitas per eorum regionem proficiscentes ipsi occiderint, ipse habet Theophanes, ex quo Cedr. adeoque sequenti statim linea forte error alius est: ubi enim ὁ τῶν Ἐξουμιτῶν βασιλεύς, scribendum videatur, ὁ τῶν Ὀμηριτῶν, qui nimirum interiorem Ægyptum colens, et Ἰουδαίων, *addictus Judæorum sectæ*, Christianorum Romanorum cum Indis et Æthiopicis illo ulterioribus commercia eum in modum sustulerat. **COMBESIS.**

(89) In relationibus Æthiopicis ad societatis Jesu generalem anno 1624 datis scribitur. Die primo Fremona deserta Accum, quæ quondam Auxum, a qua Auxumitas, perveni. De illis Baronius ad annum 522 et 542. Hæc olim regum Æthiopiæ regia, ut ædificiorum et amplitudinis reliquæ fidem astruunt, Pyramides quippe sexdecim vel septemdecim uno solidoque lapide excisæ visuntur inter antiquas ædes de gloria cum Ægyptiacis contententes, quas veterum regum Mausolea fuisse crediderim. His proxime lapis erectus cubitorum novem latitudinis, Græcis Latinisque litteris pene corrosis insculptus, ac sœdus inquit pacemque cum Romanis Æthiopicisque Justinii ætate compositam, legentibus facile demonstrans. De istis Procopius, *De bello Persico*, ante lib. I finein. Heliodorus, *Æthiop.* lib. ult. — Exumitarum regis in Homenias bella victoriamque perstringit Procopius, lib. I *De bello Persico*. Ipsorum, quos Auxumitas

της. Ὁ τῶν Ἐξουμιτῶν βασιλεὺς ἐνδότερός ἐστιν ἅμα τῆς Αἰγύπτου, Ἰουδαίων ²⁵. Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων πραγματευτὰ διὰ τοῦ Ὀμηρίτου εἰσέρχονται ἐπὶ τὸν Ἐξουμίτην, καὶ τὰ ἐνδότερα μέρη τῶν Ἰνδῶν καὶ Αἰθίοπων. Τῶν δὲ πραγματευτῶν κατὰ τὸ εἰωθὸς εἰσελθόντων ἐν τοῖς ὄρεσι τοῦ Ὀμηρίτου, Δαμιανὸς ὁ τούτων βασιλεὺς ἐφόνευσεν αὐτούς, καὶ ἀφείλετο πάντα τὰ αὐτῶν, λέγων, ὅτι αἱ Ῥωμαῖοι κακοποιῶσιν τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν Ἰουδαίους καὶ φονεύουσιν αὐτούς. Καὶ ἐκ τούτου ἔβυσαν τὴν πραγματείαν τῶν ἐνδοτέρων Ἰνδῶν τοῦ Ἐξουμίτου. Καὶ ἀγανακτήσας ὁ τῶν Ἐξουμιτῶν βασιλεὺς ὁ Ἀδάδ ἐδήλωσεν τῷ Ὀμηρίτῃ, ὅτι Ἐθλαψας τὴν βασιλείαν μου, καὶ τὴν ἐνδοτέραν Ἰνδίαν, κωλύσας τοὺς Ῥωμαίων πραγματευτὰς τοῦ εἰσερχεσθαι πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ἦλθον εἰς ἔχθραν μεγάλην, καὶ συνέβαλον πόλεμον μετ' ἀλλήλων. Καὶ ἐν τῇ μέλλειν αὐτοὺς πολεμεῖν, Ἀδάδ ὁ τῶν Ἐξουμιτῶν βασιλεὺς ἐτάξαστο, λέγων, ὅτι εἰ νικήσῃ τὸν Ὀμηρίτην, Χριστιανὸς γίνομαι· καὶ οἱ ὑπὲρ Χριστιανῶν πολεμῶ. Καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐνεργείᾳ ἐνίκησεν κατὰ κράτος, καὶ ἔλαβεν αἰχμάλωτον ζῶντα Δαμιανὸν τὸν βασιλέα αὐτῶν, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ τὰ βασίλεια αὐτοῦ ²⁶, καὶ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ Ἀδάδ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἐξουμιτῶν, ἐπεμψεν πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστινιανὸν λαβεῖν ἐπίσκοπον καὶ κληρικούς, καὶ διδασκῆσαι γενέσθαι Χριστιανός ²⁷. Καὶ ἔχρη ἐπὶ τούτῳ μεγάλως ²⁸ ὁ Ἰουστινιανός· καὶ ἐκέλευσεν δοθῆναι αὐτοῖς ἐπίσκοπον, ὃν ἂν θέλησασιν. Καὶ ἐπελέξαντο αὐτοὶ οἱ πρεσβυτεῖαι περιεργασάμενοι παραμονάριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ Μεγάλῃ, ἄνδρα εὐλαβῆ, παρθένον, ὀνόματι Ἰωάννην, ἐτῶν ἑξή. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἀπέληθον εἰς τὴν ἰδίαν χώραν πρὸς Ἀδάδ τὸν βασιλέα αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, καὶ ἠρωτίσθησαν ἅπαντες αὐτοί.

A. M. 6036. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ε', ἡμέρᾳ πρώτῃ Ἰνδικτιωνῶς ἑβδόμης, γέγονε σεισμὸς μέγας εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὡς πεπωκέναι τὸ ἡμισυ τῆς Κυζίκου. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐπληρώθη (90) ὁ χαλκοῦς ²⁹ κίων ὁ μέγας πλησίον τοῦ παλατίου, ὁ λεγόμενος Αὐγουστεύς (91). Καὶ ἀνηνέχθη ἡ στήλη τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ Ἐπιφανοῦς. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει: τίς ἐκ τῶν Ἰταλῶν χώρας κομοδρόμος ³⁰ ὀνόματι Ἀνδρέας ἔχων μετ' ἑαυτοῦ κύναν ξανθὸν καὶ τυφλόν, ὅστις κελευόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐπολεῖ νεάματα· ἐστῶτος γὰρ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ ³¹, καὶ ὄχλου παραστῶτος, λάθρα τοῦ κυνὸς ἐκομίζετο τὰ τῶν ἐστῶτων δακτυ-

A causa bellum sustinere contigit. Exumitarum rex (g) interiorum Ægyptum occupat, et Judæorum opinionem seatur. Romani porro mercatores ad Exumitam et interiores Indorum Æthiopumque partes per Homeritarum terras penetrant. Mercatores istos, ut moris erat, per Homeritæ montes iter agentes, rex Homeritarum Damianus, direptis eorum facultatibus omnibus, occidit: **189** eo quod Romani, aiebat, Judæos secum habitantes vexant, et mortem eis non verentur inferre: ex quo commercium interiorum Indorum Exumitæ direptum fuit. Iratus itaque Exumitarum rex Adad Homeritæ significavit: Prohibitis Romanis mercatoribus ad nos usque accedere, regnum meum et interiora Indiam omnem magno damno affecisti. Ita dum magnis inter se inimicitias susceptis, mutuo inter se bello contendebant. Cumque jam in aciem congressuri essent, Exumitarum rex Adad voto se devinxit in hæc mentem: Si Homeritæ superiorum rediero, Christianus sum, et in Christianorum gratiam bello deinceps decertabo. Deo igitur opitulante, magnam ille retulit victoriam, regemque Damianum vivum captivum egit, Homeritarum regionem eorumque regiam reddidit plane subditam: gratiasque Deo Exumitarum rex subinde persoluturus, episcopum atque clericos ad se mitti, et se suosque de Christiana religione doceri, missis ad imperatorem Justinianum legatis, expetiit. Eo nuntio Justinianus supra modum lætatus, episcopum, quem ipsi vellent, dari jussit. Legati diligenti examine præmissis, sancti Joannis in Magna Alexandria Ecclesie paramonarium, virum pietate ornatum et servata virginitate celebrem, annorum duorum et sexaginta, delegerunt. Eo igitur abducto, ad regem Adad et propriam regionem redierunt. Haec demum Christi fidem professi, baptismi lumine cuncti fuerunt illustrati.

A. C. 536. — Hoc anno mensis Septembris sexto die, primo indictionis septimæ, magnus terra motus totum terrarum orbem concussit, adeo ut urbis Cyzici pars media corruerit. Eodem anno ingens illa ænea columna ad palatium posita, quæ dicitur Augusteus, absoluta est: et equestris imperatoris Justiniani statua in eam sublata. Eodem pariter anno planus ac circulator quidam, Andreas nomine, ex Italicis partibus adfuit fulvum et orbem lumine circumducens canem, qui ab eo jussus, et ad ejus nutum mira edebat spectacula. Is siquidem in forum, magna populi circumstante caterva,

VARIE LECTIONES.

²⁵ Ἰουδαίων om. f. ²⁶ αὐτοῦ a, αὐτῶν vulg. ²⁷ Χριστιανός a, Χριστιανός vulg. ²⁸ μεγάλως om. b. ²⁹ χαλκοῦς] χαλκός vulg. ³⁰ κομοδρόμος vulg. ³¹ ἐν ἀγορᾷ a.

JAC. GOARI NOTÆ.

nuncupat, et hostium Homeritarum regionem, adjacentes populos, civitates, maria, et quæ narrationem hic factam sunt consecuta posteris temporibus, longe lateque prosequitur. Quare ad superiores annos et imperium Justiniani revocandam nullus dubitabit, qui eam apud scriptorem ejus regionis et gestorum testem a se lectam voluerit. A quo inter

Symeonis Metaphrastis vitas translata, in 21 Octobris diem Surtius repositit.

(90) Suidas, v. Ἰουστινιανός, et Procopius, *De ædific. Justin. orat.* 2.

(91) Αὐγουστεύς, ipsa statua: Αὐγουστεῖον. forum, et locus in quo erecta. Procopius ibidem.

prodians, annulos aureos, argenteos et ferreos, clam cano, a spectatoribus depromebat, eosque in solo depositos, aggesta terra **190** cooperiebat. Ad ejus deinde jussum singulos tollebat canis, et unicuique suum reddebat. Similiter diversorum imperatorum numismata permista et confusa nominatim et sigillatim proferebat. Quin etiam astante virorum ac mulierum circulo, canis interrogatus mulieres uterum gestantes, scortatores, adulteros, parcos ac tenues, ac denique magnanimos, idque cum veritate demonstrabat. Ex quo eum Pythonis spiritu motum dicebant.

A. C. 537. — Hoc anno mare intumescens erupit in Thraciam ad passuum millia quatuor, locaque cuncta ad Odyssum et Dionysiopolim et Aphrodision eluvione operuit, adeo ut plurimi sub aquis perierint. Rursum vero, Deo jubente, resedit mare, et in propriis sinus rediit.

A. C. 538. — *Hierosolymorum episcopi Petri annus primus.*

Antiochiæ episcopi Domini annus primus.

Hoc anno frumenti et vini penuria continuumque pluvie profluvium existit: terra quoque Byzantii tremuit. Paschalis quoque termini perversus est

λίδια, χρυσὰ τε καὶ ἀργυρὰ καὶ σιδηρὰ⁴⁰· καὶ ἐτίθει αὐτὰ εἰς τὸ ἔδαφος, περισκέπων αὐτὰ τῷ χώματι· καὶ ἐπέτρεπεν τῷ κυνί, καὶ ἔπερνεν⁴¹, καὶ ἐδίδου ἐκάστῳ τὸ ἴδιον. Ὅμοιος καὶ διαφόρων βασιλέων νομίσματα μινύμενα ἐπέδιδου κατ' ἕνομα. Ἀλλὰ καὶ παρεστῶτος ὄχλου ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἐπερωτῶμενος ἐδείκνυεν τὰς ἐν γαστρὶ ἐχοῦσας καὶ τοὺς πόρνους καὶ τοὺς μοιχοὺς καὶ κνίπους καὶ μεγαλοφύχους· καὶ ὑπέδεικνυεν πάντα μετὰ ἀληθείας. Ὅθεν ἔλεγον, ὅτι Πνεῦμα ἔχει Πύθωνος (92).

A. M. 6037. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπανεστή ἡ θάλασσα (93) τῇ Θράκῃ ἐπὶ μίλια τέσσαρα, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὴν ἐπὶ τὰ μέρη Ὀδύσσου καὶ Διονουσιπόλεως καὶ τὸ Ἀφροδισιον· καὶ πολλοὶ ἐπνίγησαν ἐν τοῖς ὕδασι. Καὶ πάλιν τῷ τοῦ Θεοῦ προστάγματι ἀποκατεστάθη⁴² ἡ αὐτὴ θάλασσα εἰς τοὺς ἰδίους τόπους.

A. M. 6038. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Πέτρου ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Δόμνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονε λιψὶς σίτου καὶ οἴνου καὶ χειμερία πολλή (94), καὶ ἐγένετο σεισμός μέγας ἐν Βυζαντίῳ, καὶ διαστροφή περὶ τοῦ ἁγίου Πάσχα (95).

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ χρυσὰ — ἀργυρὰ — σιδηρὰ vulg. ⁴¹ ἔπερνε] ἐπαίρειν π. ⁴² ἀποκατεστ. A, ὑποκατ. vulg.

JAC. GOARINOTÆ.

(92) Hoc est, πυθόμεναι, καὶ τοῖς πυθνομένοις μαντεύμενον, pythomantem, et sciscitantibus divinantem. Hieronymus in *Ezech.* cap. xiv, vocat *Pythicum spiritum*.

(93) Hanc maris exæstuationem reponit Procopius, lib. *De bello Gotthorum* III, ad 17 Justiniani annum, qui a Septembri decimum octavum subintrat.

(94) Χειμῶν, scripsit Cedrenus. *Pluvia magna* redditur ab Anastasio, quem sequor, et *continuum pluvie profluvium* verti. Χειμῶνα namque recentiores Græci vocant *imbrium copiam*: et ex gelu sive frigore, non æque ac pluvii inundantibus et continuis frumenti viniue penuria solet emergere.

(95) Locum istum pro textus brevitate caliginosum; superfuso quoque Scaligeri errore redditum obscuriorem in bono lumine positurus Petavius, ubi patentes radios effulgere censuit, in oppositum obicem et ejus umbram incautus incidit Protheoria ad notas in Nicephorum, et *De doct. temp.* lib. iv, cap. 24. Lucem itaque reperit, verum umbram non effugit penitus. Illustravit sane τὴν διαστροφήν τοῦ ἁγίου Πάσχα· *immutationem*, dicam ^D potius, quam cum Anastasio et *Miscella, sancti Paschatis everisionem*, vel cum aliis *ordinem perversum*. Nam cum ex canone Nicæno una cum Judæis et quartadecimanis sacrum Pascha celebrare Christianis nefas sit, et quarta decima luna in diem Dominicum incidente, in alium sequentem Paschale festum remitti conveniat: anno Justiniani decimo nono, die Dominico et luna quarta decima concurrentibus, ac simul in Aprilis diem primum incidentibus, Paschalem celebritatem, ne Judæis et quartadecimanis Ecclesia consentiret, in diem alium Dominic. qui Aprilis octavus numeratur transferri oportuit. Prorogata vero Paschatis solemnitate, cum carnisprivium subinde protelari deceat, utroque Justiniani edicto, in hebdomadam aliam dilato, populus, ut jussus fuerat, Paschatis peregit festum; carnisprivium autem ex imp. sancito die tantum undecimo statuendum, quasi Pascha Kalendas Aprilis

occupasset, die Februarii quarto objvit: atque ita hebdomade una, plus quam par foret, aut exigret Ecclesie lex, jejunasse reperit est. Hæc, ut Petavio, ita mihi textus illustrati arridet expositio: quæ sequitur apud eum locis memoratis de Græcorum Quadragesimali jejunio observatio, mihi veritatique penitus adversatur. Sciendum est, inquit posteriore loco, Græcos Quadragesimale suum tempus, et ἀποχὴν inire a Dominica Sexagesimæ, diebus ante Pascha 56, ut ex Maximi computo, et Albino Flacco lib. *De div. offic.* cap. *De Septuag.* liquet, cujus instituti ea ratio est. Cum enim Græci, ut et Occidentales (sic quippe legendum puto, non Orientales) 40 solidos dies jejunio dicare statutum habeant: ac neque Dominicis diebus neque Sabbatis, uno excepto Paschali jejunare soleant: necesse est ut initium τῶν ἀποκρεώσιμων ἡμερῶν antevertant. Nam Romana Ecclesia Τεσσαρακοστήν suam incipit a Dominica prima Quadragesimæ, quæ ab Dominica Quinquagesimæ proxima est. Ab hoc vero die ad Sabbatum inagnum inclusive dies sunt 42, ex quibus sex Dominicis ἀνηστεύτοις expunctis, reliqui sunt dies 36 jejunio dicati (nam Sabbatis Ecclesia Occidentalis jejunit); quare ut 40 dies νήστισμοι constent, jejunii caput antevertitur, et a fer. 4 ante Dominic. Quadrages. initium repetitur. At vero Græci, qui ex 42 illis diebus, non sex, sed duodecim eximunt (neque enim Sabbatis jejunit) cum 30 solum dies jejunio consecratos residuos habeant, decem reliquos ex anterioribus hebdomædis compensant. Itaque solidas duas adjiciunt, et primam Dominicam, quam ἀπόκρεων, vel ἀποκρεώσιμον vocant, statuunt in Dominicam Sexagesimæ, a qua ad Sabbatum Paschale dies sunt 56 ἀποκρεώσιμοι, exemptis Dominicis octo, et Sabbatis septem, reliqui sunt dies ἀπόστοι 41. Quippe Sabbato magno, uti dictum est, jejunit Orientales. Quamobrem Dominica prima, quam nos Sexagesimæ nominamus, a Græcis ἀποκρεώσιμος ἑορτὴ dicitur. Hæc ille subtiliter: at quam Græ

Καὶ ἐποίησαν οἱ δῆμοι τὴν ἀποκρέωσιμον ἄσ μηνὶ A ordo, habuitque populus carnis privium Februarii
 Φεβρουαρίῳ δ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς προσέταξεν ἑτέραν die 4. Imperator autem carnem alia sequenti heb-
 ἑβδομάδα πρᾶθῆναι κρία. Καὶ πάντες οἱ κρεοπῶλοι domade palam divendi sanxit. Lanienam itaque

VARIAE LECTIONES.

ἄσ ἀποκρέωσιν α.

JAC. GOARI NOTÆ.

corum gestis et dictis absona pœncis discussio. In Græcorum æque ac Latinorum jejuniis ciborum quantitatem, qualitatem, et dies quibus ciborum abstinentia præcipitur observari necesse est. Monoφαγίαν, unicam comestionem ad vesperam tantum olim concessam ipsi fatentur: at nunc post meridiem confestim decantatis vespertinis officiis, et præconsecratis sumptis mysteriis, circa horam a meridie secundam ex Ecclesiæ permissu cibo corpus possunt relicere. Ζηροφαγία apud eozdem in-temerata usque in hodiernum diem perseverat, eaque non carnes modo et lacticia repudiat, sed B piscēs etiam perfectos (ut concliyia polypodeaque exsanguēs excipias): perfectos dico, quibus inest sanguis, oleumque ipsum per Quadragesimam exsecratur: adeoque completum illis est jejunium piscium et olei abstinentia. Quoad jejunii Quάδραgesimalis tempus, illud si proprie rigideque observes, ex proprio ipsorum sensu sex et triginta diebus cum medio absolvitur: si rigorem paululum relaxes, ad dies sex et quadraginta, vel etiam ad octavum supra quadagesimum ascendit, ad sextum et quinquagesimum, ut vult Petavius, nusquam. Attenta eorum consuetudine, quæ dictorum est obscuritas, dissipatur. Dominica, quæ Latinorum est Sexagesima, Græcis κρεωφάγος, alias, ἀπόκρεως, et ἀποκρέωσιμος nuncupatur, quod in ea carnes adhuc comedere liceat, et eadem elapsa carniūm præcipiat abstinentiam. Porro ἀπόκρεως ἑορτή haud magis aqud Græcos celebratur, quam in Latinorum ecclesiis carnisprivii rubris licet characteribus in diario notati festum. Dies illi sex Sexagesimam nostram, et Græcorum ἀπόκρεων excipientes lacticia, caseum, ova illis apponi permittunt, etiam feria quarta et sexta jejunio dicatis diebus, de quibus iterum sermo. Sequitur Dominica nobis Quinquagesimæ, Græcis τυρινή, sive τυροφάγος; in ecclesiasticis officiis vocata, quod per eam totam caseum et ova permittit Ecclesia, illisque in ea comestis, secutura vox Quadragesima illis omnino perpetuum vale dicendum instet. Feria secunda sequens jejunium Quadragesimale ἐγκαινιάζει, et ab ea non casei modo et ovorum, sed piscium quoque et olei interdictur usu; Sabbatum tamen et Dominicæ ea severa eximuntur lege, et oleum in eis indulgetur solum: die vero Dominicæ Incarnationis, quæ alias Annuntiatio, Ἐθαγγελισμός, et Βαῶν, Palmarum, festo, pisces quicunque ut et oleum nusquam denegantur. Quare relicta Annuntiationis, quæ modo Quadragesimam subit, modo ab ea remota est, celebritate, mente quoque remotis Sabbati Dominicisque diebus, quibus olei datur facultas si tamen Sabbatum magnum Paschatis pervigilium (est enim dies ille magnus Sabbati ex sacris canonibus) demperis, rigidi strictiorique jejunii Quadragesimalis sex et triginta dies colliguntur: quinque nimirum, hebdomadam septem unaquaque, qui triginta quinque conficiunt, alter Sabbati magni, qui sextum addit, Paschalisque noctis ea pars media, quæ auroram, ante quam jejunium abrumpere non licet, respicit: ex quibus cunctis apud Græcos jejunium Quadragesimale austerius nominasi sex et triginta diebus cum aliquota septimi parte censendum est. Ac ne fignento mihi præmissa expositio vertatur, Matthæi Blastæris canonistæ Græcos inter celebratissimi cap. v. Elementi T. super ea re scriptam profero sententiam: Σημειώσασθε ταῦτα, inquit: Ἄπας ὁ παλαιὸς νόμος τοῦ δραστή; ἐκπαίδευεν εἰσὼσι τὴν τῶν ἀοράτων

κατάστασιν, καὶ τοῖς σωματικῶν τῶν πνευματικῶν πριγματεύεσθαι τὴν διόρθωσιν. Πρὸς δὲ τῆς ἄλλοις καὶ τὰς τῶν ὑπαρχόντων δεκάτας τῷ Θεῷ καθιεροῦν τοῖς παλαιοῖς ἐτησίως προστέτακτο. Τὰ δὲ τυπικῶς παρ' ἑλκείνοις τελοῦμενα, μυστικῶς ἡμῖν ἐκλαμβάνεται. Ἡ γοῦν θεία τῶν ἀποστόλων λογὰς μὴ καταλύειν, ἀλλ' ἀναπληροῦν, κἀν τούτῳ ἔνδεον ἔγνωκότες τὸν νόμον, οὐκ ἐπικαίρων πραγμάτων, ἀλλὰ τῶν ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐκάστης τοῦ ἑνιαυτοῦ περιτροπῆς τὰς δεκάτας καθιεροῦν τῷ Θεῷ τεθεσπίκασιν. Ὡσάν διὰ τῆς ἐν αὐταῖς σπουδῆς, καὶ θερμότερας μετανοίας, τὰ παρ' ὄλον ἑνιαυτὸν τῆς ψυχῆς ἀβρῶσθήματα σὺν Θεῷ βοηθῶ δινηθεῖμεν ἐξιδάσασθαι. τὸ δέκατον δὲ τοῦ ἑνιαυτοῦ τὰς τῶν νηστείων ταῦτας ἡμέρας εἶναι φαίμεν. αὶ γὰρ ἐπὶ τὰς τούτων ἑβδομάδας, χωρὶς τῶν σαββάτων καὶ Κυριακῶν, ἡμέραι γίνονται πέντε πρὸς ταῖς λ', προστιθεμένου δὲ καὶ τοῦ μεγάλου σαββάτου, καὶ τοῦ ἡμισσοῦ τῆς λαμπρᾶς καὶ φωτεινοῦς νυκτὸς, ἡμέραι γίνονται λς' καὶ ἡμισία, τὸ δέκατον ἀκριβῶς εἶσαι τῶν τετ' τοῦ ἑνιαυτοῦ ἡμερῶν. Τῶν γὰρ τριακοσίων τὸ δέκατον, τὰ τριάκοντα. καὶ τῶν ἐξήκοντα, ἐξ' καὶ τῶν πέντε τὸ ἡμισιον. Hæc tibi observanda. Lex tota velis visarum ope rerum aliarum a visu remotarum conditionem quondam edocere solebat, et per compogetarum usum spiritualium dispositionem rectam sibi comparare. Inter cætera vero maxime, facultatum decimas annis quibusque redeuntibus Deo offerre in præcepto fuit. Quæ porro ab ipsis in figuris peracta, mystice a nobis excipiuntur. Verum cum sacer apostolorum cætus haud legem solvere, quinimo eam adimplere sibi proposuisset, non fluxatum rerum, sed ipsius vitæ nostræ decimas singulis annorum periodis Deo consecrandas sanxerunt: ut studio per eas exhibito, penitentiaque fervore contractas toto anni decursu infirmitates, opulente Deo, curare possemus. Ilos vero jejuniorum dies partem anni decimam in sese includere prædicamus. Hebdomades siquidem eorum septem, Sabbatorum et Dominicarum diebus exclusis, quinque ac triginta dies componunt: si vero magnum addideris Sabbatum, ac illustris et luciformis noctis partem mediam, triginta sex et medius constituuntur dies, qui trecentorum sexaginta quinque totius anni dierum ex æquo pars decima sunt agnoscendi. Trecentorum enim pars decima, triginta: sequentium sexaginta, sex: residuorum quinque, unius medium existit. Diebus istis sex et triginta adde Sabbata quinque, et Dominicas totidem, quibus oleum comeditur (Sabbatum enim magnum rigorem jejunii servat, Palmarum vero Dominica piscium esculentis austeritatem remittit) Græcorum Quadragesimam sex et quadraginta dierum numero conflata percipies: diemque Quadragesimæ primum ac purum illius exordium feria post Quinquagesimam secunda, quam illi ex ciborum desæcatis sumptione καθαρὰν δευτέραν nominant, constitues. Dominica porro Quadragesimæ illis pariter cursus Quadragesimalis prima est inter Dominicas, et ὀρθοδοξία; nomen obtinet, ejusdem licet stadii gressus, hoc est, dies sit septimus: primus quippe τυρινήν, Quinquagesimam intellige, sequitur. Argumentum proferi Græcam evangelistarium, seu liber Evangeliorum, quo post Κυριακὴν τυροφάγον occurrit Ἐθαγγέλια ἀναγνωσκόμενα εἰς τὰς παννυχίδας τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν νηστείων. Evangelia legenda in vigiliis, id est, in vespere prima jejuniorum hebdomadis: unum vero τῆ δευτέρα ἑσπέρας. τῆ γ', τῆ δ', τῆ ε', τῆ παρασκευῆ τῷ σαββάτῳ ἐπὶ τὰς. Feria 2, 3, 4, 5, Parasceve, Sabbato ad Vesp.

cuncti exercuere macellarii, mactavere et venalem exposuere; nullus tamen pretio comparavit aut comedit carnem. Paschalis igitur solemnitas, prout decreverat imperator, celebrata est; ac simul deprehensum, una amplius quam debuerat hebdomade, populum jejunasse.

A. C. 539. — Hoc anno Roma a Gotthis capta est. Papa vero Vigilius Cpolim profectus, et ab imperatore summis honoribus exceptus, catholicae Ecclesiae unitatem et concordiam se praestitutum, et tria capitula anathemate proscripturum pollicitus est. Tantis honorum et cultus indicibus ab imperatore decoratus, adeo animatus est, ut a communionis exclusionem menses quatuor sustinendam Menae Cpoleos episcopo in poenam imponeret: et ex adverso Menas parem **191** animadversionem in eum constitueret. Ob irrogatam itaque poenam hujusmodi, tum quod ea, quae de Ecclesiarum concordia et unione consulta decretaque fuerant, a Vigilio non adimplerentur, imperator indignatus, misit qui ipsum detinerent. Ille imperatoris iram veritus, ad Sergii mar-

Α ἔσφαξαν καὶ προέθρξαν, καὶ οὐδεὶς ἠγόραζε, οὐτὰ ἤσθιεν ⁴⁴. Τὸ δὲ Πάσχα γέγονεν, ὡς ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν, καὶ εὐρέθη ὁ λαὸς νηστεύων ἑβδομάδι περιττήν.

A. M. 6059. — Τούτῳ τῷ ἔτει παρελήφθη ἡ Ῥώμη (96) ὑπὸ τῶν Γόθων. Καὶ ὁ πάππας Βιγίλιος παρεγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει (97), καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως μετὰ μεγάλης τιμῆς, ὑπισχεῖτο ποιεῖν ἔνωσιν (98) τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀναθεματίσειν τὰ τρία κεφάλαια τῶν τοσούτων τιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὡς ἐπαρθέντα (99) ἀκοινωνήσιαν τεσσάρων μηνῶν (1) δοῦναι Μηνῶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ εἰς ἐπιτίμιον. Καὶ Μηνᾶς δὲ αὐτὸ τὸ ἐπιτίμιον δέδωκεν. Β Ἀγαπηκῆσας δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ Βιγίλιου διὰ τὸ ἐπιτίμιον, καὶ διὰ τὸ ὑπερτίθεσθαι πληρῶσαι τὰ ἄξια περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀπέστειλεν συλλαβεῖν αὐτόν. Ὁ δὲ φοβηθεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, τῷ θυσιαστηρίῳ Σεργίου τοῦ μάρτυρος μνηστῆς τῶν Ὀρμίδου (2) προσέφυγεν. Κάκειθεν ἐλά-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ εἶσθιεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

ras: ac demum Κυριακῇ πρώτῃ τῶν νηστεῶν: *prima jejuniorum Dominica*: qua lib., qui *Thesaurus* inscribitur, inter eorumdem officia Damascenus Studites sermonem habet, δι' ἣν αἰτίαν παρελάδομεν τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπιτελεῖν τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστεῶν: *ob quam causam orthodoxiam celebratam prima jejuniorum sanctorum Dominica peragers accepimus*. A Tyrophago itaque sive a casearia Dominica, non ἀπὸ τῆς ἀπόκρεω, quæ præcedens est, et carnisprivii Græcum Quadragesimam exordium sumere censebis: cum inter utramque, carne sola prohibita, etiam quarta sextaque feriis (quas canon apostolicus 65 jejuniis dedicat) a caseo ex sancti Nicephori patriarchæ indulgentia sumendo non sibi temperet, teste horologii, sive diurni sacro typo in protheoria ad notas in Nicephorum a Petavio relato: Εἰδέναι χρὴ ὅτι τῇ τετράδι καὶ παρασκευῇ τῆς τυροφαγίου μετὰ τὴν ἐννάτην ἐσθίομεν τυρόν καὶ ὠά, διὰ τοὺς Ἰακωβίτας καὶ Τετραδίτας, κατὰ τὸν κανόνα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου τοῦ ΚΠ. *Sciendum feria quarta et Parasceve post caseariam Dominicam nona dicta, caseum et oranos comedere propter Jacobitas et Tetraditas ex canone S. P. N. Nicephori episcopi CP.* Cæterum qua ratione numerus quadragenarius mystice et figurate in jejuniis sit attendendus exponit Blastares loco supra memorato.

(96) Pseudo Marcellinus ad Justiniani annum vicesimum: *Totila dolo Isaurorum ingreditur Romanam 16 Kal. Janu. ac evertit murus, domos aliquantas igni comburens, ac omnes Romanorum res in prædâ accepit, etc.*

(97) Idem: *Papa Vigilius ingressus est CP. viii Kal. Februar.*

(98) Facundus Hermianensis contra Mociamum: *Quoniam occulta ejus ante iudicium pollicitatio tenebatur, in qua se spondit eadem capitula damnaturum, etc.* Infra: *De ipsius episcopi Romani chirographis, etc., necessarium duximus non tacere, etc.* Eadem Liberatus Breviarum cap. 22.

(99) Correctius, ἐπαρθείς. Voces ab Anastasio in excerptis omissæ; forsitan ab aliquo additæ, suaviter interpretandæ, *Tanta animi fiducia usus, eo se animo extulit: aëro animatus est.* Dispicet quippe ex Græco Nicephori hæc versio, eo insolentia pro-

gressus est. — Nihil mirum aut Anastasium præsedis apostolicæ reverentia sublevisse hanc vocem, aut Theophanem, S. Nicephorum, aliosque Græcos infensiores tribus capitulis, ob quorum negotium Vigilius papa Menam a communionis removerat, ut illorum condemnationi instantem, eam provalisæ. C Nota ejus vis, frustra que detorquet P. Goar, ut ea auctor Vigilius uti imperatoris favore abusus non sibilare noluerit. Motum sacris diptychis ejus nomen, seu potius Menæ patriarchæ nomini subiectum contra Rom. sedis jura habes anno Justiniani 25, tumque suo ordini restitutum, cum is forte manus dedit adversus tria capitula, sequæ indulgentiorem erga Menam, atque alios Orientales proscribere volentes, in Justiniani gratiam exhibuit. Verane sit 5 synodi confirmatio ejus nominis, quam illustrissimus archiepiscopus Tolosanus vir doctissimus, proque sua humanitate amicissimus, ante annos aliquot ex Regia bibliotheca produxit, non est hujus loci disputare. Haud certe Theophanes aliquid favet. COMBEFIS.

(1) Facundus Hermianensis lib. iv: *Sed ecce jam veniens ex itinere (Vigilius) quod ei videbatur edixit, et facti hujus auctori (Mennæ) correctionem simultuariæ suæ transgressionis indixit, etc.* Contra Mociamum: *Propter quod illos qui talibus communicaverant, veniens in regiam civitatem a communionis suspendit.* Videndus Sirmionensis in Notis, et in Synopsi chronica ad easdem notas adjecta. Illustrissimus quoque de Marca archiepiscopus Tolosanus, Dissertatione in Epistolam decretalem Vigilius papæ.

(2) Origines CP.: *Τὰ καλούμενα Ἀρμάσδου λιμὴν ἦν μικρὸς, ἐν ᾧ ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἐχρημάτισεν αὐτὸν καίτων (lego κτισθῆναι ναὸν), καὶ ὠνόμασε Σέργιον καὶ Βάκχον. Ἐτερον δὲ Ἀποστόλων, ὅτι τὸν χρησμὸν ἐλαθεν ὑποκάτω τῶν βαθμίδων, ὅτα τὴν σφαγὴν ἐποίησεν εἰς τὸ ἐπιπικόν. Ἐκλήθη Ἰουλιανὸς λιμὴν, ὅτι ὁ κτίσας αὐτὸν οὕτω ἐκαλεῖτο. Locus Armasdi nomine vocatus, angustus portus, in quo magnus Justinianus templum ædificari jussit, et Sergii Bacclique dictum voluit; aliud quoque apostolorum cum infra gradus monitum accepit. (a Basilario ne fugiens mari se committeret, de quo Theophanes ad annum 7), quando eadem ac stragem*

μενος, κατέσχευε τοὺς βασιλεύοντας τὸ θυσιαστήριον ⁴⁵ ἄκρον, καὶ τοὺς κατέστρεψεν, βαρὺς δὲ ὢν καὶ μέγας τῷ σώματι. Ὁ δὲ βασιλεὺς μεταμεληθεὶς, ἐδέξατο τὸν πάππαν Βιγίλιον. Καὶ παρακληθεὶς Βιγίλιος ὑπὸ Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης, ἐδέξατο Μηνᾶν τὸν πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆ καὶ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τῶν Ἀγίων ⁴⁶ Ἀποστόλων.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Μαίω κα', τῷ Σαββάτῳ τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς, τοῦ γενεθλίου ἀγαμέμου Ἰππικῶ, γέγονε μάχη τῶν δύο μερῶν. Καὶ ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς τοὺς ἐξκουβίτορας καὶ στρατιώτας ξιφῆρεις ἀνέβη πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐπιγύησαν ⁴⁷ φεύγοντες πολλοί. Ἄλλοι δὲ ἐσφάγησαν, καὶ γέγονεν ὄλεθρος πολὺς.

A. M. 6040. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένοντο σεισμοὶ (5) συνεχεῖς, καὶ βροχαὶ μεγάλαι, ὁμοίως καὶ τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ σεισμὸς μέγας, ὥστε πάντας ἀπογινώσκειν, καὶ ἐν φόβῳ μεγάλῳ γίνεσθαι καὶ λιτανεύειν, καὶ δέσθαι τοῦ Θεοῦ ῥυσθῆναι τῶν ἐπιχειμῶνων ἀπειλῶν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Ἰουνίῳ (4) ἰνδικτιῶνος ἐνδεκάτης ἐκοιμήθη ἡ βασίλισσα Θεοδώρα εὐσεβῶς.

A. M. 6041. — Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονασι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ φοβεραὶ πάνυ, ὥστε πολλοὺς καθυδόντας ἐκ τῶν ἀστραπῶν βλαθῆναι. Καὶ τῆ ἡμέρᾳ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου γέγονασι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ πάνυ φοβεραὶ, ὥστε τοῦ Ξηρολόφου ⁴⁸ τοῦ κίονος ⁴⁹ ἀποκαταλωθῆναι μέρος καὶ ἡ κεφαλὴ γεγλυμμένη τοῦ αὐτοῦ κίονος. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ γέγονε συμβολὴ ἐξ ἀμφοτέρων μερῶν, καὶ ἐνεπύρσιθη ἡ οἰκία ἡ λεγομένη Πάρδου· καὶ κατεκαύθησαν πολλὰ, τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Χαλκοῦ ἕως τῆς λεγομένης τῆς Ἐλευσίας ⁵⁰. Καὶ ἐγένοντο φόνοι πολλοί. Προκένσου δὲ γενομένου (5) ἐν τῷ Ἐβδόμῳ (6) ἀπώλεσαν οἱ βεστήτορες (7) τὸ στέμμα τοῦ βασιλέως, ὅπερ μετὰ μῆνας ἡ εὐρέθη. Ὅπου καὶ ἐν μαργαριτάρῳ καὶ πᾶσα ἡ λοιπὴ αὐτοῦ ⁵¹ θία ἐσώθη καὶ εὐρέθη.

num menses reperta fuit : in qua vel unicus unio cæteraque ejus ornamenta integra inventa fuere.

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁵ θυσιαστηρίου vulg. ⁴⁶ τῶν ἁγίων ἀπ. om. e. ⁴⁷ ἐπλήγησαν b. ⁴⁸ τοῦς Ξηρολ. a. ⁴⁹ τοῦ κίονος ed. Par. et in marg. τοῦς κίονας. ⁵⁰ Ἐδύστας a. ⁵¹ αὐτοῦ om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

in circo edidit, portus Juliani nuncupatus est : id enim fuit ejus qui condidit nomen. Dissolviunt hæc verba quam Baronius ad annum 552 num. 17 conglobat objectionem : quod Theophanes nimirum ad Sergii, ipse Vigilium ad Petri sacram ædem asylum quæsisisse scribat : quæ sane difficultas nulla est, cum eodem in loco Sergii et apostolorum (aliud nimirum ab eo quod Constantinus extraxit) templum fuerit a Justiniano conditum : de quibus Procopius. *De ædif. Justin. orat.* 2, et copiose et graphice Gyllius *Topographiæ CP. lib. II, cap. 16*. Locus uterque asyli privilegio, quod a Justiniano conditus esset, gaudebat.

(3) De quibus superius ex Procopio et Agathia.

(4) Anno belli Gotthici decimo quarto ait Procopius lib. I de ejusdem obitu verbis ultimis lib. II *De bello Persico*

A tyris altare, quod in Hormisdarum monasterio erectum, confugit : a quo vi revulsus, apprehensus altaris suffulcientes columnas, ceu gravi proceroque corpore validus, secum traxit et omnino evertit. Demum imperator facti pœnitens, papam Vigilium in gratiam recepit. Vigilius pariter a Theodora Augusta rogatus, Junii die vigesimo nono, qui sanctis apostolis sacer, patriarchæ Cpoleos Menæ pacem restituit.

Eodem anno, die undecimo mensis Maii, sanctæ Pentecostes Sabbato, cum ludi circenses natalitii celebrarentur, pugna inter duas factiones exorta est. Quare submissis excubitoribus et militum manu gladiis armata, plurimos ex illis jussit imperator occidi : alii fuga salutem quærentes, mari submersi vel acceptis vulneribus necati : adeo ut magna prorsus cædes edita sit.

A. C. 540. — Hoc anno frequentes terræ motus, pluvizque ingentes incubuere. Mense vero Februario terræ motus adeo vehemens fuit, ut omnes de salute desperantes, metuque prostrati, decretis publicarum processionum precibus, Deum, ut imminente periculo serraret, supplices exorarent.

Eodem anno, mense Junio, indictione undecima, imperatrix Theodora cum pietate obdormivit.

A. C. 541. — Hoc anno tonitrua atque fulgura terribilia admodum fuere, adeo ut multi dormientes insinuantibus se per domos fulguribus damnium passi fuerint. Die vero sancto Joanni sacro tonitrua atque fulgura penitus horrenda exstiterunt, ita ut Xerolophi columnæ pars una abraderetur et exsquammaretur, et ejusdem columnæ epistylum prorsus idem damnium pateretur. Mense autem Julio ambæ factiones inter se confixerunt, et domus, cui a Pardo factum est nomen, incendio consumpta est : aliæ quoque ædes plurimæ flammis devastatæ, quæ nimirum ab æreo Tetrapylo ad locum Eleusisæ dictum : cædes quoque innumeræ perpetratæ. **192** Processu autem imperatoris ad Hebdomum habito, coronam vestitores amiserunt, quæ post octo de-

(5) Comitatum, obsequium, ac processum regium nemo dubitabit, quæ *Chroniæ CP.* sententiam attendet : Ὁ ἅγιος Ἰωάννης καὶ αἱ Ἀρχαδιαναὶ παρὰ Ἀρχαδίου ἐκτίσθη, ἐπιλεξαμένου καὶ ἐκ τῶν πολιτῶν χιλιάδας ἐξ ὀφίχιον εἰς τὰ πρόκενσα αὐτοῦ, ἕως μεταστάσιμα · S. Joannis templum, et thermæ Arcadianæ ab Arcadio sunt conditæ, imperatore ex civibus millia sex sibi deligente in obsequium cum per urbem procederet. De Arcadianis satellitibus, et obsequio ex eis composito ad Arcadium superius.

(6) Hebdomus CP. suburbium ad Orientem : de quo Gyllius *Topogr. CP. lib. IV, cap. 4*, ex Procopio *De ædif. Justiniani orat.* 2.

(7) Cedrenus, βεστιαρίται, rei vestiarie ministri : de quibus cf. Pancirollus ad Notitiam imperii, cap. 8f.

A. C. 542. — *Alexandriæ episcopi Apollinarii an- A*
nus primus.

Hoc anno mense Octobri, ludis circensibus celebratis legatus ex India secum ducens elephantem Cpolim venit, et circum ingressus est. Porro mense Januario patriarchæ Cpoleos nomen primo gradu motum est, et Vigilio ei præposito, nomen vnam ejus in ecclesiasticis tabulis ad primum ordinem promotum fuit. Martio vero mense noctu e stabulo elephas evadens plurimos ferit, et alios occidit. Die autem decimo sexto Aprilis vespere, dum ludi circenses agerentur, populares factiones ad invicem decertarunt, multique ex utraque parte interfecti: subindeque in officinas irruentes, obvia quæque diriperunt, Joanne cognomento Coccorobio urbis præfecto. Cæterum Julii mensis die vigesimo octavo, tertia feria (h), sanctorum Apostolorum rædis facta est consecratio, et sanctarum reliquiarum Andreæ, Lucæ et Timothei, qui sancti apostoli, depositio. Episcopus vero Menas una cum sanctis reliquiis progressus est, vehiculo aureo imperatorio gemmis exornato yectus: tres autem sanctorum apostolorum gestabat loculos supra genua: atque ita dedicationem celebravit.

A. C. 543. — Hoc anno, mense Aprili, indictione quarta, Narses cubicularius bellum Gothis, qui urbem ceperant, illaturus, Romam missus est. Nam post receptam urbem a Belisario, bellum reparaverunt Gothi, et eam denuo armis occupaverunt. Julii vero mensis die nono, magnus et terribilis terræ motus factus est per omnem Palæstinæ, Arabiæ, Mesopotamiæ, Syriæ et Phœnicis regionem: adeo ut Tyrus, Sidon, Berytus, Tripolis et Byblis multa damna acceperint, et hominum perierint multa millia. Ad Bostram vero civitatem magna pars promontorii mari adjacentis, cui nomen Lithoprosopus, avulsa in mare translata est: portumque effecit multis magnis navibus recipiendis idoneum: cum urbs illa prius portum non habuisset. Imperator autem 193 reparandis earum urbium ruinis magnam pecuniæ vim misit. Recessit etiam mare in altum pelagi sinum ad mille passus: ex quo multæ naves in profundum submersæ: rursumque Dei nutu in proprium alveum se recipit.

A. C. 544. — Hoc anno mense Septembri, indictione decima quinta, Sycis, trans urbis regie portum, sanctæ Irenæ dedicatio peracta: comi-

A. M. 6042. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ἀπολ- A*
λινάρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνί Ὀκτωβρίῳ ἀχθέντος ἰππικοῦ πρῆσβευτῆς Ἰνδῶν ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει φέρων ἐλέφαντα· καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῷ ἰπποδρομίῳ. Τῷ δὲ Ἰανουαρίῳ μηνί κατεβιδάσθη τὸ ὄνομα Μηνᾶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ προανεβιδάσθη τὸ ὄνομα Βιγίλιου προτασσομένου ἐν τοῖς διπτύχοις. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνί (8) ἐξεβίησεν ὁ ἐλέφας νοκτὸς ἀπὸ τοῦ σταύλου, καὶ πολλοὺς ἐπάταξεν καὶ ἄλλους ἐφόνευσεν. Καὶ τῷ Ἀπριλίῳ μηνί 15^α ἐγένετο συμβολὴ τῶν δῆμων πρὸς ἀλλήλους ἐν δειλινῇ ἰππικοῦ ἀγομένου· καὶ πολλοὶ ἀπέθανον ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ εἰς ἐργαστήρια εἰσῆλθον καὶ ἤρπαζον, εἰ τι εὕρισκον, ὑπάρχου βυτὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπιλεγόμενου Κοκκοροβίου. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνί κη', ἡμέρα γ', γέγονεν ὁ τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἡ κατάθεσις τῶν ἁγίων λειψάνων Ἀνδρέου, Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου, τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Καὶ διῆλθεν ὁ ἐπίσκοπος Μηνᾶς μετὰ τῶν ἁγίων λειψάνων καθήμενος ἐν ὀχίματι χρυσῷ βασιλικῶ διαλίθῳ κρατῶν τὰς τρεῖς ὅθιας τῶν ἁγίων ἀποστόλων εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἐποίησε τὰ ἐγκαίνια.

A. M. 6043. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνί Ἀπριλίῳ (9) ἰνδικτιῶνος δ' ἐπέμφθη Ναρσῆς ὁ κουβικουλάριος ἐν Ῥώμῃ ὀφείλων πολεμῆσαι τοῖς Γότθοις τοῖς παραλαβοῦσι τὴν Ῥώμην, ἐπειδὴ μετὰ τὸ παραλαβεῖν αὐτὴν τὸν Βελισάριον, πάλιν ἐπανέστησαν, καὶ παρεβίβησαν αὐτὴν οἱ Γότθοι. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνί θ' (10) ἐγένετο σεισμὸς μέγας καὶ φοβερὸς ἐν πόσῃ τῇ χώρῃ Παλαιστίνης καὶ Ἀραβίας καὶ Μεσοποταμίας καὶ Συρίας καὶ Φοινίκης, καὶ ἔπαθεν Τύρος καὶ Σιδὼν καὶ Βήρυτος καὶ Τρίπολις καὶ Βύβλος ὅσες. Καὶ ἀπέθανον ἐν αὐταῖς ἀνθρώπων πλῆθος πολλὰ. Ἐν δὲ τῇ πόλει Βόστρου; ὁ ἀπεσπάρθη ἀπὸ τοῦ παρακειμένου τῇ θαλάσῃ ἕρως, τοῦ λεγομένου Λιθοπροσώπου, μέρος πολὺ, καὶ εἰσπνέχθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπετέλεσε λιμένα, ὡς δύνασθαι ὀρμᾶν ἐν αὐτῇ πλοῖα πολλὰ παρμεγέθη. Οὐκ εἶχεν γὰρ αὐτὴ ἢ πῶλις πρὸ τούτου λιμένα. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπέστειλεν χρήματα πρὸς τὸ ἀνεγείρει τὰ πεπτωκότα τῶν αὐτῶν πόλεων. Ἐφυγε δὲ ἡ θάλασσα εἰς τὸ πέλαγος ἐπὶ μίλιον ἐν. Καὶ ἀπόλωντο πλοῖα πολλὰ, καὶ πάλιν τῇ θεοῦ κελεύσει ἀποκατέστη εἰς τὴν ἰδίαν κόλπῃν.

A. M. 6044. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνί Σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ιε' γέγονασι τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγίας Εἰρήνης (11) πέραν ἐν Συκαῖς. Καὶ ἐξῆλθον τὰ ὄγια

VARIE LECTIONES.

^α ἐξεβίησεν] ἐξήλθεν vulg. ^β δειλινῆς vulg. ^γ γέγοναν vulg. fort. γέγονασι. ^δ τρεῖς om. b. ^ε Βύβλος; α, Βύβλις vulg. ^ς Βόστρου; b. ^ζ τῆς θαλάσσης e. ^η εἰσπνέχθη α, εἰσῆλθη vulg. ^θ ἢ αὐτῇ πῶλις vulg. ^ι κελεύσει] βοηθεῖα b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Alia ad rem præsentem spectantia refert Procopius, *De ædif. Justiniani*, orat. 2.

(9) Astipulabitur Theophani additamentum Marcellinum, si Narsen hoc anno missum succedente bellum confecisse intelligas.

(10) Varios et ingentes per Phœnicem terræ mo-

tus, quibus Berytus et aliæ civitates corruerunt, describit Agathias lib. II, et maturis jam frugibus, prout τῷ Ἰουλίῳ μηνί, contigisse narrat.

(11) De templi hujus situ, conditu, ejus cause, reliquiis, et variis ad illum eventibus Procopius orat. 2 *De ædif. Justiniani*.

λείψανα ἐκ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας μετὰ τῶν δύο πατριάρχων Μηνᾶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀπολιναρίου τοῦ Ἀλεξανδρείας. Καὶ ἐκάθισαν ἀμφοτέρωθεν ἐν τῷ βασιλικῷ ὀχήματι κατέχοντες ἐν τοῖς γόνασιν αὐτῶν τὰ ἅγια λείψανα· καὶ ἦλθον ἕως τοῦ παράματος καὶ ἐπέρασαν, καὶ ὑπήνευσεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς. Καὶ ἠνέψαν (12) τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας μάρτυρος Εἰρήνης. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐκαθαρίσθη ὁ λιμὴν τοῦ Ἐβδόμου, καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τελευτᾷ Μηνᾶς ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐγένονεν αὐτ' αὐτοῦ ὁ Εὐτύχιος ὁ ἀποκρισιάριος Ἀμασίας (13) μοναχὸς τῆς ἐν Ἀμασίᾳ μονῆς καὶ προσβύτερος τῆ αὐτῆς ἡμέρας, τοῦ λειψάνου Μηνᾶ ἔτι προκειμένου ἐν τῷ ἱερῶν. Καὶ τῷ Αὐγούστῳ μηνὶ ἐπινίκια ἦλθεν (14) ἀπὸ Ῥώμης Ναρσῆ τοῦ κουδουκουλαρίου καὶ ἐξάρχου Ῥωμαίων. Συμβαλὼν γὰρ πόλεμον μετὰ Τωτίλα ῥηγὸς τῶν Γότθων κατὰ κράτος ἐνίκησεν, καὶ ἔλαθεν τὴν Ῥώμην, καὶ ἔσφαξεν τὸν Τώτιλαν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἡμαγμένα ἐν τῷ διαλλθῷ καμηλαυκίῳ (15) ἐπέμφεν ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ ἐβρίφησαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως ἐπὶ σκεπέτου (16). Δεῖ δὲ ταγήναι καὶ τοῦ Ἀνθίμου ἔτος εἰς τὸν πατριάρχην Μηνᾶν, ἵνα συσταθῶσι τὰ ἐκκαίδεκα ἔτη.

A. M. 6045. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Εὐτυχίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονεν ἡ ἅγια καὶ οἰκουμηνικὴ (17) πέμπτῃ σύνοδος κατὰ Ὀριγένους τοῦ παράφρονος, καὶ Διδύμου τοῦ ἀπὸ ὀμμάτων, καὶ Εὐαγρίου, καὶ τῆς Ἑλληνοφρονος αὐτῶν ληρωδίας, καὶ αὐθις κατὰ τῶν ἀκεφάλων κεφαλαίων ῥ. Βιγίλιος δὲ ὁ Ῥώμης τοῖς συνελθούσιν οὐ συνήδρευσεν· ἀπελύθη δὲ πολλῶν κινήθοντων (18) ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ ἐτελεύτησεν (19) τὴν ἐπὶ Ῥώμην ἀναλύων ὁδόν.

A. M. 6046. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Αὐγούστῳ ιε', ἡδικοῦτος β', ὥρα μεσονυκτίου διαφανούσης ῥ. Κυ-

VARIÆ LECTIONES.

ῥ. Τώτιλλα vulg. et sic ubique. ῥ. κεφαλαίων om. e. ῥ. διαφανούσης b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(12) Ecclesia dedicata fit ejusdem ἀνοήτου, et orationis in ea faciendæ permissus. Euchologium ubi de templi dedicatione.

(13) Eutychii Amaseni episcopi, ad synodum CP. procuratoris sive legati promotionem et gesta refert Eustathius apud Surium 6 Aprilis.

(14) Additamentum Marcellini ad annum Justiniani 25. Procopius lib. iii De bello Gotthorum, ad finem.

(15) Alterius Gotthorum regis, Theodati nimirum pileolum διὰ λιβῶν expressum habes in numismatis forma apud Baronium ad annum C. 534 num. 72, καμηλαυκίῳ significatum reddit κίθαριν, περιθρημὴ κεφαλῆς, σκιάδιον, πιδίδιον. Beda, De tabern. lib. iii, cap. In modum cassidis extenditur supra summitatem capitis. Ὅτι καλύπτει αὐχένα, interpretatur illustrissimus Trapezuntinus præsul: etymon retulimus ad euchologium.

(16) Anastasius cum reddat, coram senatu, legerit, ἐπὶ συγκλήτου, senatu assidente, remique spectante, quod et aptius sit. Buccardi conjectura ut legendum sit, ἐπαχρωτόντος, ut dicat auctor projectas ejusmodi Totilæ vestes ad pedes Justiniani velut insipientis, ac fastu concultantis, nihil ad rem, aut e

A tantibus vero duobus patriarchis Mena Cpolcos et Apollinario Alexandriae e Magna Ecclesia sanctæ reliquiae processerunt. Sedebant autem illi in imperatoris curru sanctas reliquias genibus appositas sustentantes. Ad lemborum itaque stationem venerunt, et trajicientibus portum occurrit imperator. Solemni itaque ritu sanctæ Irenes ecclesiam aperuerunt. Eodem anno Hebdomi portus repurgatus. Eodemque tempore Menas episcopus Cpolcos defunctus est: in cujus locum suffectus apocrisarius Amasæ, presbyter et monasterii ipsius Amasæ monachus, Eutychius, eo ipso die, quo Menas cadaver in sacris adytis adhuc expositum jacebat. Augusto mense triumphales nuntii et victoriæ monumenta Roma Cpolim delata, Narse nimirum cubiculario et Romanorum exarcho victore. Pugna siquidem cum Totila Gotthorum rege conserta, summam sibi sua virtute peperit victoriam, Romam recepit, Totillam interfecit, vestimentaque ejus adhuc sanguine tincta, pileolumque ejus gemmis ornatum Cpolim misit: quæ ad imperatoris pedes in secreto projecta sunt. Cæterum annum unum Anthimi in patriarchæ Menæ tempus conferri oportet, ut sexdecim annorum ratio constet.

A. C. 545. — Cpolos episcopi Eutychii annus primus.

Hoc anno sanctum et œcumenicum quintum concilium adversus dementem Origenem, Didymum oculorum lumine privatum, Evagrium eorumque deliria in gentilium mentem declinantia, et insuper adversus Acephalorum capita celebratum est. Congregatis vero Patribus haud simul consedit pontifex Romanus Vigilius: sed ab imperatore multis tumultuantibus dimissus, iter, quo Romam pergitur, agens, in Illyrico diem extremum obiit.

A. C. 546. — Hoc anno, mensis Augusti decimo quinto (i), indictione secunda, illucescentis jam

decore. Τὸ σέκρετον, cubiculum in palatio, quo ita vestes ejusmodi triumpho quadam specie illatæ sint, ac projectæ, spectantibus viris aulæ primariis. COMBERIS.

(17) Chronicon Alexandrinum eodem anno synodum habitam testatur: de qua Evagrius lib. iv. Matthæus Blastares de hujus, et alterius ad annum Justiniani decimum conventibus habitis ita loquitur in proœmio Nomocanonis: Ἡ ἅγια πέμπτῃ σύνοδος πέντες καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν θεοφώρων Πατέρων συνδρομῇ ἐκρατόντεο· ὧν ἡγούντο τὰ πρῶτα μὲν Μηνᾶς, εἶτα Εὐτύχιος ἐκ διαδοχῆς: τοὺς ἀρχιερατικούς τῆς βασιλευσύνης ἰθύναντες οὐρακας· Sancta quinta synodus centum sexaginta quinque deiferorum Patrum cœtu coacta est: quorum duces fuere primo Menas, deinde Eutychius clavum pontificium regis urbis ex successione gubernantes.

(18) Multis ulro citroque quæsitis; ut fieri solet cum quis alium in suam sententiam trahere conatur. Anast. nullis motis; nec bene novus interpr. nullis tumultuantibus. COMBERIS.

(19) Anno succedente, ut vult Marcellini additamentum.

Dominici diei post mediam noctem tempore, terræ A motus contigit adeo horribidus, ut ædes plurimæ, balnea, ecclesiæ, mœnium urbis Cpoleos pars, quæ maxime ad Chrysen portam, damnium ingens passa fuerint, et eo plures oppressi perierint. Corruit etiam pars Nicomedie maxima. Invaluit autem is terræ tremor diebus quadraginta, modicoque spatio ad mentem et pœnitentiam redierunt homines, publicis per vias precibus, ecclesiasticorum cœtuum frequentia, diuturna in ecclesiis mora divinam opem implorantes: mox vero Dei clementiam experti in deteriora prolabeantur. Cæterum populo in campum cum precibus processionem agente hujus terræ motus per annos singulos memoria renovatur. Porro Lazi a Romanis deficientes ob Joannis eorum præfecti avaritiam atque injustitiam, ad Persas transfugere: sed iterum intra eundem annum ad Romanorum partes redire: et expulsis Persis Romani castrum Petram cepere.

A. C. 547.—Hoc anno mensis Julii die undecimo, indictione tertia, in sacro conventu ad Sanctæ Euphemie Olybrii celebrato, vehemens factus est terræ motus. Ejusdem verò mensis decimo nono, tonitrua et fulgura plane horrenda visa, ventusque Libis terribilis adeo spiravit, ut crux intra Rusii portam affixa in terram deciderit.

A. C. 548. — Hoc anno, mense Julio, indictione quarta, Cæsareæ in Palæstina Judæi et Samaritæ tumultuati sunt, et factionis Prasinæ et Venetæ dissidia inter se simulant, in Christianos urbis filius civis irruerunt, et multis eorum occisis, succenderunt ecclesias: Stephanum insuper ejusdem civitatis præfectum in prætorio occiderunt et facultates ejus omnes 195 deprædati sunt. Ejus vero conjux Cpollim profecta imperatorem adiit, qui Amanitum militis magistrum in Palæstinam missum de Stephani cæle jussit inquirere. Sontes quos reperit, quosdam suspendio, alios capitis abscissione, truncatione membrorum nonnullos, pterosque

ριακής, ἐγένετο σεισμός φοβερός (20), ὥστε καθεῖν οἴκους πολλοὺς καὶ λουτρὰ καὶ ἐκκλησίας καὶ μέρος τῶν τειχῶν Κωνσταντινουπόλεως, μάλιστα τὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης· καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Πέπτωκε δὲ καὶ Νικομηθίας μέρος πολὺ. Ἐπεκράτησε δὲ ὁ αὐτὸς σεισμὸς ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ πρὸς ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι κατενώγησαν λιτανεύοντες καὶ προσεδρεύοντες καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας μένοντες, καὶ πάλιν φιλανθρωπίας Θεοῦ γενομένης ἐπὶ τὸ χεῖρον γειγνῶσιν. Γίνεται δὲ καὶ ἡ μνήμη τοῦ σεισμοῦ τούτου κατ' ἔτος ἐν τῷ Κάμπῳ λιτανεύοντος τοῦ λαοῦ. Οἱ δὲ Λαζοὶ ἀθιτήσαντες (21) Ῥωμαίους διὰ τὰς Ἰωάννου τοῦ ἀρχοντος αὐτῶν φιλαργυρίας καὶ ἄδικίας, καὶ πρὸς Πέρσας αὐτομολήσαντες, πάλιν τῷ χρόνῳ τούτῳ τοῖς Ῥωμαίοις προσεβύθησαν (22), καὶ τὴν Πέτραν τῶν φρουρῶν παρέλαβον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τοὺς Πέρσας ἀπήλασαν.

A. M. 6047. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰουλίου ια', Ἰνδικτιωνός γ' (23), ἐν τῇ συνάξει τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου ^{στ'} (24) γέγονε σεισμὸς μέγας· καὶ τῷ αὐτῷ μηνὶ ιθ' ἐγένοντο βρονταὶ ^{στ'} καὶ ἀστραπαὶ φοβεραὶ καὶ ἄνεμος λίψ φοβερός, ὥστε πεσεῖν τὸν σταυρὸν τὸν ἐσωθεν ἐστῆμενον τῆς πόρτης τοῦ Ὄρου (25).

A. M. 6048. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰουλίου Ἰνδικτιωνός δ' ἐστασίασαν Ἰουδαῖοι καὶ Σαμαριταὶ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, καὶ ποιήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἐν τάξει Πρασινοθενέτων ^{στ'} (26) ἐπιθλόν τοὺς Χριστιανοὺς τῆς αὐτῆς πόλεως, καὶ πολλοὺς ἀνέκλον, καὶ ἐκκλησίας κατέκαυσαν· Στέφανον δὲ τὸν Ἐπαρχον ^{στ'} αὐτῆς πόλεως ἐν τῷ Πραιτωρίῳ ἀνέκλον, καὶ τὴν ὑπόσταδιν αὐτοῦ καθήρπαξαν. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἀνελεύσα ἐν τῇ πόλει, προσῆλθεν τῷ βασιλεῖ· καὶ ἐκέλευσεν Ἀμαντίῳ τῷ στρατηλάτῃ κατελθεῖν ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ τὸν φόνον τοῦ Στεφάνου ^{στ'} ἐκζητῆσαι· ὅστις ἐδῶν τοὺς μὲν ἐφούρχισεν, τοὺς δὲ ἀνεκαθάρισεν, τοὺς δὲ ἠκρωτηρίασεν καὶ

VARIE LECTIONES.

^{στ'} φιλαργυρία: καὶ om. b. ^{στ'} τῷ χρόνῳ τούτῳ om. a. ^{στ'} τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου I, τῆς Ἁγίας τοῦ Ὄρου a, τῆ Ἁγία τοῦ Ὄρου vulg. τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὀλυδρίου cod. G. ^{στ'} καὶ τῷ— βρονταὶ om. b. ^{στ'} Ἰουδιονέτων b. ^{στ'} Ἐπαρχον b, ὑπαρχον vulg. ^{στ'} Στεφάνου] ὑπάρχου a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Quem Agathias memorat lib. II et ad quem, nonnullaque præsentī anno gesta Justiniani imperii vicessimū et octavum subjungit.

(21) Procopius lib. II *De bello Persico*, Agathias lib. III.

(22) Iterum hoc anno ad Romanos accesserunt; cum scilicet ante defecissent, non ut intra eundem annum ambobus hæc contigerint, ut sonant verba interpret. Videndus Procop. lib. II *Pers.*, ubi illam defectionem narrat, quamque male eo anno res Romanis cesserint Belisario duce, ac præditore Arethia Saraceno. COMBESIS.

(23) Judæorum defectionem geminam sub Justiniano memorat chronicon Alexandrinum pag. 754 et 775. Consulendus Procopius, *De ædific. Justiniani* lib. V. Videndus pariter Marianus Scotus ad annum 531.

(24) Barberinus codex legit, τῆς Ἁγίας τοῦ Ὄρου,

Peyrezianus, τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου. Locus itaque corruptus iterum interpolatur, τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὀλυδρίου. *Ædes* quippe Euphemie CP. dicatas tres reperio, 1. in Hippodromo, 2. ad Petram, 3. Olybrii nomine. Hæc a Thecla Eudoxie filia fundari cœpta, ab Olybrii magistro, ne ruinas potius quam ædificium promitteret, omni lapidum et marmorum ornatu postmodum absoluta fuit, et amplis opibus dotata. *Origines Constantinop.*

(25) Cedr., τῆς Χρυσῆς πόρτης. COMBESIS.

(26) Ut Prasinii Venetos insequerentur, hi vero in Prasinis insurgentes mutuis cædibus per civitates nonnullas se concitabant, et civium sanguine cuncta sedabant: ita Judæi et Samaritæ Christianos in Palæstina ad necem quærentes, his vitam et religionem iuventibus, bellum civile et utriusque parti exitiosum excitaverunt ἐν τάξει Πρασινοθενέτων.

ἰδῆμευσεν. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐν πᾶσι τοῖς ἀνατολικοῖς μέρεσιν ¹². Τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ἐγένετο θνήσκαι ἀνθρώπων ἐν διαφόροις πόλεσιν, μάλιστα δὲ τῶν καιρίων. Ὁμοίως καὶ τῷ Ματῷ μηνὶ ἐγένετο σπᾶνς ἄρτου ἐν Βυζαντίῳ. Καὶ ἐστενωθήσαν καὶ ἐκράσαν τῷ βασιλεῖ· *Δέσποτα, εὐθηνίαν τῇ πόλει*. Καὶ ἐνέδικαψαν τὸν ὑπαρχον (27) ἐν γενεθλιακῷ θεωρίῳ, ὅταν ἐν τῷ ἱππικῷ καὶ πρεσβευτῶν τῶν ¹³ Περσῶν. Καὶ ἀγανακτήσας ὁ βασιλεὺς κελύσει Μουσούνιῳ τῷ ὑπάρχῳ ¹⁴ (28) κρατῆσαι τοὺς τοῦτο ποιήσαντας, καὶ ἐκδιώξθην. Ἐλύπησαν γὰρ τὸν βασιλέα, ὅτι ἐπὶ τοῦ πρεσβευτοῦ τῶν Περσῶν κατέκραζον αὐτῷ οἱ δῆμοι. Οἴνου μὲν καὶ κάρου καὶ παντοῦτου εἶδους εὐθηνία ἦν, οἴτου δὲ καὶ κριθῆς λεψικ. Τῷ δὲ Φουλίῳ μηνὶ ἰγ', ἡμέρα ε', ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ φοβεραὶ, ὥστε πολλοὺς βλαβῆναι, καὶ βροχὴ πολλή, ὥστε ἀπὸ πολλῆς ἀβροχίας οὖσαν ¹⁵ χυρεσθῆναι τὴν γῆν.

horrenda excitata, ut multi damnium paterentur : rans tetra, aquis plene exsaturata fuerit.

A. M. 6049. — *Ρόμης ἐπισκόπου Πιλαγίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἡ' ε' εἰς τὴν μνημὴν τῆς κόνας ¹⁶ (29) ἐτελεύτησεν ὁ Τιμόθεος ἐπίσκοπος τῶν μοναστηρίων καὶ ἡγούμενος τῆς δολμάτου μονῆς· καὶ ἐγένετο ἔκτ' αὐτοῦ Ἀνθυμὸς ἐγκλειστος τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου. Καὶ ἐράνη πῦρ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς εἶδος λόγγης ἀπὸ ἄρτου ἕως δυσμῶν. Καὶ τῷ Ἀπριλίῳ μηνὶ ἡμέρα β' ἐγένετο σεισμὸς φοβερὸς καὶ ἀβλαστῆς.

A. M. 6060. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, ἡμέρα ε' (30), ἰνδικτικῶν ε', γέγονε σεισμὸς μέγας διαφαίνοντος ¹⁷ τοῦ Σαββάτου. Καὶ τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ἰδ' γέγονεν ἕτερος σεισμὸς φοβερὸς πάνυ, ὥστε παθεῖν τὰ δύο τεῖχη Κωνσταντινουπόλεως, τὸ τε Κωνσταντινιακὸν καὶ τὸ ὑπὸ Θεοδοσίου κτισθέν. Κατέπεσον δὲ ἐν Ἐξαιρέτῳ ἐκκλησίαι (31), καὶ τὰ ἑπίκαινα τοῦ Ἐδδίου καὶ ὁ Ἅγιος Σαμουήλ, καὶ ἡ Ἅγια Θεοτόκος τῶν Ηεταλά, καὶ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου, καὶ πολλὰ θυσιαστήρια ἐκκλησιῶν καὶ κιθώρια ¹⁸ (32),

facultatum amissionem multavit : ex quo metus ingens in partes omnes orientales incubuit. Cæterum mense Decembri variis in civitatibus hominum, maxime vero puerorum, mortalitas pervagata est. Maio pariter mense panis raritas Byzantium afflixit : populusque in angustiis conjectus, ad imperatorem vociferatus est : *Domine, da urbi abundantiam*. Tum in ipsis natalitiis spectaculis, Persarum legatis in circo considentibus, præfecti domum everterunt : ex quo indignatus Imperator præfectum Musonium tetrum adeo facinus aggressos destitit, et in eos severius animadvertere jussit. Imperator siquidem indolenti populi factiones coram Persarum legato in eum impudenter vociferatas : vini etenim, faridique, et cujuslibet ciborum speciei ubertas erat quam maxima : tantum frumenti et hordei penuria. Julii demum mensis die decimo tertio, hebdomadis quinto, satura et tonitrua adeo inber quoque ita copiosus, ut imbris inopia labo-

A. C. 549. — *Romæ episcopi Pelagii annus primus.*

Hoc anno, mensis Decembris die sexto, monasteriorum præfectus et Dalmatii monasterii privatim præpositus Timotheus ad pulveris igniti membranam obiit : et in ejus locum Anthymus ejusdem monasterii inclusus successit est. Ignisque in cælo apparuit in lanceæ specie a septentrione ad occasum : et Aprilis mensis die secundo, horrendus existit terra motus, a quo nullum illatum periculum.

A. C. 550. — Hoc anno, mensis Octobris die sexto, indictione sexta, sub Sabhati crepusculum ¹⁹ ingens terræ motus existit : et mensis Decembris quarto decimo, alius pariter fuit plane horrendus : adeo ut duo muri Cyprois urbis, qui nimirum Constantiniacus, et qui a Theodosio dicitur exstructus, damnium paterentur. Ruinam vero expertæ sunt quæ in Exæreto ecclesiæ, et quæ protenduntur Hebdomum ultra : sancti Samueles sanctæque Deiparæ, cui ex Petra nomen, sancti

VARIÆ LECTIONES.

¹² μέρεσιν] πόλει b. ¹³ τῶν οἰκ. a. ¹⁴ ἐπάρχῳ b. ¹⁵ οὖσαν] σοτὶ. καθοῦσαν. ¹⁶ Νοεμβρίῳ b. ¹⁷ κόνας] b. ¹⁸ διαφαινόντος c. ¹⁹ κιθώρια vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) *Diris devoverunt, ac officio movendum conamant*; velut cujus culpa deesset urbi commentatus. Vox est in ejusmodi auctore familiarissima, nec bene hic reddita, *præfecti domum everterunt*. Res tota in circo gesta, ubi eidem præfecto injuncta in eos qui tumultuati essent, animadversio; non quia ejus everterant domum, sed quia sub conspectum Persarum κατέκραζον αὐτῷ; ita in enim, aequè adeo imperatorem, vociferati erant. **COMPERTIS.**

(28) Ad quem novella 134 scripta est.

(29) Nomen appellativum existimo τὸ κόνας, et præterem significare: quod ex variis lectionibus, quibus etiam κόνης in Vat. legitur, ejusdem apud recentiores significatiæ, colligo. Erat itaque μνημὴ τῆς κόνας, sive κόνης, *pulveris*, olim e cælo decidit, ut etiam terre motus celebratur, memoria.

D Videsis historiam ad annum Leonis 17, pag. 163.

(30) Motum istum amplè describit Agathias lib. v sub initium. — Male hæc expressa ex Reg. altero, numero diei hebdomadæ cum numero diei mensis confuso : *mensis Octobris die decima nona, hebdomada die sexta*, quomodo etiam bene expressum pag. 197. **COMPERTIS.**

(31) Vix adduci possim, ut cum interprete loci proprium existimem, malimque, *præsertim ecclesiæ*; quarum subinde ruinas percenset. Sic et Cædr. ἐκκλησίαι πολλαὶ *corruerunt multæ ecclesiæ*. Certe ad bonæ grammaticæ leges scribendum erat, *αὶ ἐν Ἐξαιρέτῳ ἐκκλησίαι*, et et paulò inferius. **COMPERTIS.**

(32) *Κιθώρια* monumenta, vel templa, ex translaticio usu, Menarsius haud satis apte interpretatur. *Κιθώριον*, ornatus est altaris, *trullus* nimirum eidem impositus, et columnis quatuor ad ejus angulos

insuper Vincentii templum, pluraque ecclesiarum altaria, necnon ciboria, a Chryse porta ad eam quæ Rusii, corruerunt: neque locus aut suburbani prædium exstitit, quod ab horrenda terræ motus agitatione jacturam non tulerit. Ad solum autem usque ita deturbatum est Rhegium, ut ubi quondam steterit, nec ipsis oculis exstaret. Ad hæc sanctorum Stratonici et Callinici ecclesiæ, quæ in Rhegio, ad imum usque solum eversæ: sed et porphyretica cotumna e palatii Jucundianarum regione erecta, una cum superposita sibi statua decidit, defossaque est in terram pedes octo. Corruit etiam in terram imperatoris Arcadii statua, ad arcus Tauri partem sinistram posita: multique ruinis oppressi: plures post octo dies sub ruinis reperti post dies duos aut tres incolumes evaserunt. Quin etiam in aliis civitatibus idem contigisse relatum. Paris enim æt æque magni terribilisque terræ motus famam, ea hominum ætate, per universum terrarum orbem se audivisse nemo meminit. Concutiebatur continuo terra diu nocturneque per dies integros decem, non abalienata penitus Dei clementia, et ad breve spatium homines processionum precibus attentis ad pœnitentiam sunt revocati: Dei vero humanitatem securius experti, in deteriora rursum facinora retro lapsi sunt. Imperator interim stemma capiti per dies quadraginta non imposuit: sed et absque corona sacris Christi natalitiis ad ecclesiam processit: adeo ut agitata, ut moris est, ad novemdecim accubitus convivia, penitus cessaverint, et eorum pretium in pauperes insumpserint. Sub idem tempus gens prorsus insolens atque incognita, Abares ei nomen,

A ἀπὸ τῆς 'Χρυσῆς πόρτης (33) ἕως τοῦ 'Ρουσίου²², καὶ οὐκ ἦν τόπος ἢ πρόσσειον, ὃ οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ἀπειλῆς τοῦ σεισμοῦ. Τὸ δὲ 'Ρήγιον κατέπεσεν²³ ἕως ἐδάφους, ὥστε μὴ γνωρίζεσθαι αὐτό. "Ἐπεσε δὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Στρατονικοῦ καὶ Καλλινικοῦ ἕως ἐδάφους, αἱ οὔσαι ἐν τῷ 'Ρηγίῳ (34). Καὶ ὁ κίων δὲ ὁ πορφυροῦς ὁ ἐστὼς ἐμπροσθεν τοῦ παλατίου Ἰουκουδιανῶν²⁴ (35) μετὰ τῆς ἐπικειμένης αὐτῷ στήλης ἔπεσε, καὶ ἐπάγη εἰς τὴν γῆν πόδας ὀκτώ. "Ἐπεσε δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως ἢ εἰς τὴν ἀψίδα τοῦ Ταύρου, ἢ εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἐστῶσα, καὶ πολλοὶ ἔπαθον ἐν τοῖς συμπτώμασιν. "Ἐτεροι δὲ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ καταληφθέντες²⁵ ὑπὸ τῶν συμπτωμάτων (36), διεσώθησαν μετὰ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας. Ἰηκούσθη δὲ ὅτι καὶ ἐν ἐτέραις πόλεσιν τὸ αὐτὸ γέγονε. Τοιοῦτον γὰρ μέγαν καὶ φοβερὸν σεισμόν οὐ μὲνηται ἀνθρώπος ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ. "Ἐμεινεν δὲ σειομένη ἡ γῆ ἡμέρας καὶ νυκτὸς [μετὰ²⁶ φιλανθρωπίας] ἡμέρας δέκα, καὶ πρὸς ὀλίγον οἱ ἀνθρώποι κατενύγησαν λιτανεύοντες, φιλανθρωπίας δὲ γενομένης παρὰ Θεοῦ, ἐπὶ τὸ χεῖρον πάλιν γέγονασιν. "Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ ἐφόρεσεν τὸ στέμμα ἐπὶ ἡμέρας μ'. Ἀλλὰ καὶ τῇ ἁγίᾳ τοῦ²⁷ Χριστοῦ γεννῆσαι χωρὶς αὐτοῦ προῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· ὥστε καὶ τὰ ἐξ ἔθους γινόμενα ἀριστα εἰς τὰ ἰθ' ἔπαυσαν· καὶ τὴν τούτων ἔξοδον τοῖς πτωχοῖς ἔδωκαν²⁸. Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ εἰσῆλθεν ἔθνος ἐν τῷ Βυζαντίῳ (37) παράδοξον τῶν λεγομένων Ἀδάρων, καὶ πᾶσα ἡ πόλις συνέτρεχεν εἰς τὴν θῆαν αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἑωρακότες τοιοῦτον ἔθνος. Ἐἶχον γὰρ τὰς κόμᾶς δεσσομένους μακρὰς πάνυ δεδεμένους πρηνδίοις (38) καὶ

VARIÆ LECTIONES.

²² 'Ρησίου b, 'Ρουσίου f. ²³ κατέπεσεν e, οὕτως ἔπεσεν vulg. ²⁴ Ἰουκουδιανῶν Goar. ex Proc. De ad. Just., Ἰουκουρδιανῶν a f, Ἰουκαρδιανῶν vulg. ²⁵ καταληφθέντων b. ²⁶ μετὰ φιλανθρωπίας delendum videtur. ²⁷ τοῦ add. ex b: τοῦ Θεοῦ add. f. ²⁸ ἔδωκαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

erectis in altum suffultus: ex quo θυσιαστήρια et ei κιβώρια consociat Theophanes. Germanus in *Mystag.*: Οἱ ἅγιοι Πατέρες ὡς οὐρανὸν μὲν τὸ ἐπάνωθεν τῆς ἁγίας τραπέζης ὄρφιον ἀπαρτιζοῦσιν· ὡς δὲ τὴν γῆν ὀρίζονται τὸ ὑπὸ τεσσάρων κιονίων, τοῦ εἰρημένου κιβωρίου, συγκλειόμενον· *Fornicem, qui supra mensam sacram eminet, velut cœlum, sancti Patres construunt: terram vero mente definiunt, quod quatuor columnis ejus conclusum est, et ciborium appellatur.* Codinus in descriptione templi Sanctæ Sophiæ: Ἐποίησε τὸ κιβώριον, καὶ τοὺς κίονας ἐξ ἀργύρου, καὶ χρυσώσας αὐτὰ· καὶ τὸ μῆλον, καὶ τὰ κρίνα, καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ κιβωρίου ὀλόχρυσον· *Ciborium, et ei subjectas columnas ex argento conflavit, et auro decoravit: pomum etiam, et lilia, et crucem ciborii ex auro puro confecit.* Plura de ciborio in *Euchologicis*.

(33) De his CP. locis Gyllius in *Topog. CP.* et *Origines ipsæ CP.*

(34) *Ecclesiæ existentes in Rhegio.* Cuique tamen quod velit liberum. **COMBESIS.**

(35) Ἰουκουρδιανῶν habent Barb. et Peyrez. codd. καταχρηστικῶς, forsân Ἰουκουδιανῶν vice, de quibus Procopius orat. 1 *De œdific. Justiniani*: Βασίλειον ἀλλαχόθι διδημιούργησαν αὐτῶς· καινουργήσας, ἐν τε τῷ Ἡραῶ καὶ Ἰουκουδιάναις ταῖς· καλοῦμένης· *Pulatia construxit ipse ibi a fundamentis in Herao et Jucundianis ita vocatis.*

(36) *Ruinis involuti, post duos tresque dies serrati*

sunt; inde nimirum, exque ruderibus effossi. *Μετὰ φιλανθρωπίας.* Vox hic obscura; habet tamen Cœdr. etsi imperitæ manus vitio exscriptum apud eum, φιλιανίας. Anast., *post decem misericordias Dei.* Ex verbis amant sequentibus, φιλανθρωπίας; δὲ γενομένης, quæ et eadem dixerat p. 194, liquet accipi hic pro cessatione a terræ motu; ut significet suisse concessam terram ad dies decem, at non continua agitatione, sed ut quandoque per moras Dei benignitas aliqua eluceret, ac motus D tantisper sisteretur. **COMBESIS.**

(37) *Avares sunt Scythæ, sive Hunni Asiatici Boreales supra Iberos, Colchos, sive Lazos, et Alanos, quorum patriam, mores, legationem, et ejus causam exprimit Menander protector in legationum excerptis editionis Regiæ pag. 99, ex quo hæc Theophanes. Legendus Evagrius lib. v, cap. 1, maxime vero Simocatta lib. vii, cap. 8.*

(38) *Monachus Sangallensis lib. ii de Carolo Magno: Cum tenuissimas illas pelliculas, vel tenuiores brandeas extrahere cœpissent.* Constantinus Porphyrog. *De admin. imp.*, cap. 6: Βλαττία, πρηνδία, χαρέρια, σήμεντα. *Blattia, zonæ, armille, sementa.* Glossæ Isidori, *Prandem, genus zonarum.* Hæc itaque tennis vitta est, sive fasciola capillie revinciendis idonea. In hunc usum et finem σείρας χρυσῶν διαπεποικιλμένων, catenulas auro variegatas accipiunt legati apud Menandrum citatum pag. 100 ac inferius pag. 102: Καλωδία χρυσῶν διαπεποικιλ-

πεπλεγμένας. Ἡ δὲ λοιπὴ φορεσιὰ αὐτῶν ὁμοία τῶν λοιπῶν Οὐννων⁸⁷. Οὗτοι φυγόντες ἐκ τῆς ἰδίας χώρας ἤλθον εἰς τὰ μέρη Σκυθίας καὶ Μυσίας, καὶ ἐπεμφάν πρὸς Ἰουστινιανὸν πρέσβεις δεχθῆναι αὐτούς. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνί (59) γέγονεν θνήσις ἀνθρώπων ἀπὸ βουβῶνος, μάλιστα δὲ τοῖς νέοις, ὥστε μὴ ἐπαρκεῖν τοὺς ζῶντας θάπτειν τοὺς τεθνεῶτα· ἐκράτησεν δὲ ἡ θνήσις ἀπὸ μηνὸς Φεβρουαρίου ἕως μηνὸς Ἰουλίου.

ex 197 bubone lues in homines, maxime juvenes, fecerent vivi : olivuit vero et invaluit a Februario ad

A. M. 6051. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνί Ματίῳ ζ' (40), ἡμέρᾳ γ', ὥρα πέμπτη φλοκαλουμένου τοῦ Τρούλλου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (ἦν γὰρ διεβρηγμένος⁸⁸ ἐκ τῶν γενομένων σεισμῶν) ἐργαζομένων⁸⁹ τῶν Ἰσαυρῶν, ἔκασεν τὸ ἀνατολικὸν μέρος· τῆς προϋποστολῆς⁹⁰ τοῦ ἁγίου θυοισατηρίου, καὶ συνέτριψεν τὸ κιδῶριον καὶ τὴν ἅγιαν τράπεζαν καὶ τὸν ἀμβωνα. Καὶ καταγινώσκοντο οἱ μηχανικοὶ⁹¹, ὡς⁹² ὅτι περ ὑποκάτωθεν⁹³ οὐκ ἐποίησαν τὴν κρέμασιν φυγόντας τὴν ἔξοδον, ἀλλ' ἐτρύπησαν τοὺς πινσοὺς τοὺς βρατάζοντας τὸν τρούλλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐδάσταξαν⁹⁴. Λοιπὸν συνιδῶν ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς ἡγεῖραν ἄλλους πινσοὺς, καὶ ἐδέξατο τὸν τρούλλον, καὶ οὕτως ἐκτίσθη, ὑψωθείς πλέον εἴκοσι πόδας εἰς ἀνάβασιν ἐπάνω⁹⁵ τοῦ πρώτου κτισματος.

piissimus imperator extruxit, quæ trullum deinceps pedes altior, quam in priori ædificatione antea fuerat.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐκπνέστησαν Οὐννοι καὶ Σκλάβοι (41) τῇ Θράκῃ πλήθῃ⁹⁶ πολλὰ, καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν, καὶ πολλοὺς ἐφόνευσαν καὶ ἠχμαλώτευσαν. Ἐπίασαν δὲ καὶ⁹⁷ Σέργιον τὸν στρατηλάτην υἱὸν Βάρητος τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ τὸν Ἐδερμᾶν τὸν στρατηγὸν Καλοποδίου τοῦ ἐνδοξοτάτου κουβικουλαρίου καὶ πραιποσίτου. Εὐρόντες δὲ τοῦ τεύχους τοῦ Ἀναστασιακοῦ (42) τόπους τινὰς πεπτωκότας ἐκ τῶν σεισμῶν, εἰσελθόντες ἠχμαλώτευσαν ἕως Δρυπίας⁹⁸ καὶ Νυμφῶν καὶ Χιτουκώμεως⁹⁹ (43)· καὶ πάντες ἔφυγον ἐν τῇ πόλει μετὰ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν·

A Cpollim ædvenit : et ad ejus spectaculum, quod nusquam visi fuissent hujus formæ homines, cuncta urbs effusa est. Comas siquidem a tergo longas admodum tæniis revinctas et implexas gestabant : reliquus licet habitus Hunnico simillimus conspiceretur. Illi porro relicta patria religione in Scythiæ Mysiæque partes se conferentes, ut humanius in iis provinciis admitterentur, ad Justinianum legatos destinaverunt. Cæterum mense Februario mortifera grassata est : adeo ut sepeliendis mortuis non suffusque mensem Julium.

A. C. 551. — Hoc anno, mensis Maii die septimo (j), hebdomadis tertio, hora post exortum quinta, suis pene jam ornamentis perfecti et Isaurorum opera bene instructi Magnæ ecclesiæ Trulli (disruptus enim et hiatu deformis ex terræ motuum concussionem cernebatur) pars orientalior contractæ ad sanctum altare testudinis decidit in terram. Molis ejusmodi collabente ruina ciborium, sancta mensa, et ambo comminuta sunt et plane contrita. Tantæ porro jacturæ incensabantur architecti, quod, ut sumptibus parcerent, pilarum capita ad trulli radices non solide per omnes partes compegissent. sed eas pilas, quæ trullum suffulciunt, fenestris et aperturis reliquissent hiantes, ex quo sustentando trullo non fuere satis. Hoc animadverso, pilas alias exceperunt : atque ita instauratus est viginti

Hoc etiam anno Hunni et Sclavi cum maximis copiis in Thraciam irruentes eam bello vastaverunt, multosque homines vel occiderunt, vel in captivitate abduxerunt : sed et Sergium militiæ magistrum, Bacchi senioris filium, et Ederman ducem Calopodii clarissimi cubicularii et præpositi filium ceperunt. Cumque partes quasdam muri Anastasiani terræ motibus collapsas reperissent, per eas ingressi, in potestatem suam redegerunt loca a I Drypium, Nymphas et Chittus vicum sita : cunctique facultatibus secum asportatis in urbem confugerunt.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ τοῖς λοιποῖς Οὐννοις a, αὐτῶν λοιπῶν Οὐννων f. ⁸⁸ διεβρηγμένος a, διαβρηγμένος vulg. ⁸⁹ ἐργαζομένων] h. l. desinit lacuna collicis A. ⁹⁰ πρὸ ὑποστολῆς A. ⁹¹ μηχανικοῖ] χειμερικοῖ A f. ⁹² ὡς A. καὶ vulg. ⁹³ ἀποκάτωθεν A. ⁹⁴ οὐκ ἐδάσταξαν A f, οὐ κατεδάσταξαν vulg. ⁹⁵ ἐπάνω om. b. ⁹⁶ πλήθῃ πολλὰ, καὶ ἐπολ. αὐτὴν A, καὶ ἐπολ. αὐτ. πλ. πολλὰ vulg. ⁹⁷ καὶ ante Σέργιον add. ex A. ⁹⁸ Δρυπίας A. ⁹⁹ Χιτουκώμεως A e, Σίτου κοιμῆως f, Χιτου κώμης vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

μένα εἰς τὸ εἶργειν τι τῶν ἀποδιδρασκόντων ἐπινηνομήματα· *Funiculos (armillas absone reddidit interpres) amro implexos, quibus quod fluxum est, vagum, et volitans innectitur.* Quale togarum sinus, cincinni capillorum, laxæ vestes, etc. Interpretes iterum perabsurde : ut eos a se deficere impediret. Corippus lib. 1, de *Narum capillis praeauo revinctis* :

Colabrimodis Abarum gens nexa capillis.

Πῖναι ἀχειρακόμητι Ἀθάρων στρατόν, *intonum Abarum exercitum vocat Florilegii epigram. 16, lib. iv.*

(39) Ex Agathias lib. v, sub initium : *Eodem anno, vere jam inuenit, der repente, et iterato urbem pestilens morbus invasit, etc.*, quo nimirum terræ motu urbs concussa est.

(40) Sanctæ Sophiæ templi motu superioris anni fissuram excitatam dum repararet Justinianus, ea

D contigit ruina quam breviter attingit auctor ; fusius descripsit Agathias loco citato, et Procopius *De ædif. Justiniani* lib. 1 ; Evagrius lib. iv ; graphice præ omnibus refert Codinus opusculo *De templo Sanctæ Sophiæ.*

(41) Totam historiam ordine copioseque pertexit Agathias, cujus lib. v ea solum quæ præsentī ac superiore anno contraxit Theophanes, prolixo dicendi genere recensentur, et præcedentibus eeu tempore connexis adjunguntur. Sclavos porro Agathias vocat Cotriguros Hunnos.

(42) Mari illius, Longi cognomento, ab Anastasio exstructi, cujus conditum, longitudinem, munita, utilitatem refert Evagrius lib. iii, cap. 38 ; *Orig. CP.* ; Procopius *De ædif. Justiniani* lib. iv ; Agathias et alii.

(43) *Chetumesum* appellat Agathias.

Quamobrem imperator multos ex civium numero A delectos ad Longum murum misit : ibi commissa pugna multi Romanorum et scholariorum ceciderunt. Postremum autem iubente imperatore ciboria argentea et sanctæ mensæ pariter ex argento, quæ extra civitatem in ecclesiis erant, suis locis exportatæ sunt : portas vero omnes Theodosiani muri defenderunt scholæ, protectores, numeri et universus senatus. Sed cum barbaros illic pertinaciter permanere videret imperator, 198 patricium Belisarium una cum aliis senatus contra ipsos progredi jussit. Porro Belisarius sumptis omnibus equis, tam imperatoris, quam circi, sed et sacrarum domorum, necnon uniuscujusque hominis privati, cui fuit equos in potestate, populoque armis instructo, ad Chitti pagum profectus est : ibique vallo se munivit : tum quosdam ex barbaris capere et interficere cepit : tum etiam arbores cædi, et pæne exorcitum in terram trahi imperavit : ex quo pulvis iagens vento excitatus et in barbaros delatus super eos incubuit : qui cum maximas copias inde adesse existimarent, in fugam versi, ad regionem sancti Stratonicæ, ad Decatum recesserunt. Ac cum subinde a speculatoribus rescivissent Cypriolos muros magno militum numero esse defensos, Tzarulum et Arcadiopolim et sanctum Alexandrinum Zupparorum versus digressi sunt : ibique castris positus usque ad Pascha sustitere. Peracto festo Paschali imperator cum universis civibus urbe relicta, Selybriam perrexit ad reparandas Muri longi ruinas qua parte barbari ingressi fuerant : quare pedem retulerunt, et trahs murum abierunt. Ibi mansit imperator ad Augustum usque mensem : simuliter et barbari usque ad mensem Augustum extra urbem circumvagabantur. Cæterum imperator hippopes naves confici, hisque in Danubio adversos Hunnos, si quando transirent, excipere, et cum eis manens jussit conseri. His auditis barbari missis legatis petiverunt, ut sibi reditus tuto permitteretur, et Danubium trajicerent. Misit ergo imperator Justinum nepotem suum et europalatem : eosque dimisit incolomes.

A. C. 552. — *Antiochiæ episcopi Anastasii annus primus.*

τοῦτο δὲ γνοὺς ὁ βασιλεὺς ἐδημότευσε (43) πολλοὺς, καὶ ἐπεμψεν εἰς Μακρὸν τεῖχος (44) καὶ συγκροσάντες πόλεμον ἐκεῖ πολλοὶ ἀπέθανον τῶν Ῥωμαίων καὶ σχολαρίων. λοιπὸν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς καὶ κατηνέχθησαν τὰ ἀργυρᾶ κιβώρια¹, καὶ αἱ ἀγίαι τράπεζαι αἱ ἀργυραὶ ἔξω τῆς πόλεως, καὶ παρεφύλαττον τὰς πόρτας πάσας τοῦ τεῖχους τοῦ Θεοδοσιακοῦ (45) αἱ σχολαὶ καὶ οἱ προτίκταρες καὶ οἱ ἀριθμοὶ καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος· ἰδὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐπιμένουσιν² οἱ βάρβαροι, ἐκέλευσε Βελισάριον τὸν πατρικίον ἐξελεῖν κατ' αὐτῶν μετὰ ἐτέρων τῆς συγκλήτου³. Ὁ δὲ Βελισάριος ἔλαβεν πᾶσαν τὴν ἱππὸν, τὴν τε βασιλικὴν καὶ τοῦ ἱππικοῦ (46) καὶ τῶν⁴ εὐαγῶν οὐκων καὶ παντὸς ἀνθρώπου, ὅπου ἦν ἱππὸς· καὶ ὄπλους λαβὼν, ἐξῆλθεν εἰς Χιτοούκωμιν⁵· καὶ ἐποίησεν φουσατόν⁶ (47), καὶ ἤρξατο πιάζειν⁷ ἐξ αὐτῶν τινὰς καὶ φονεύειν. Καὶ ἐκέλευσεν κοπήναι δένδρα, καὶ αὐρεσθαι ὀπισθεν⁸ τοῦ ἐπερχέτου αὐτῶν⁹, καὶ ἐγένετο ἐκ τοῦ ἀνέμου κονιορτὸς μέγας, καὶ ἐπήγην ἐπάνω τῶν βαρβάρων. Οἱ δὲ νομίσαντες ὅτι πλῆθος πολὺ εἰσιν, ἔφυγον· καὶ ἦλθον εἰς τὰ μέρη τοῦ ἀγίου Στρατονίκου εἰς τὸ Δέκατον. Μυθόντες δὲ ἐκ τῶν κατασχόπων, ὅτι παραφύλακῃ πολλῇ ἐστὶν εἰς τὰ τεῖχη Κωνσταντινουπόλεως, ἦλθον εἰς τὰ μέρη Τζουρουλλίου καὶ Ἀρκαδιουπόλεως καὶ τοῦ ἀγίου Ἀλεξάνδρου Ζουπαρῶν, καὶ ἔμειναν ἐκεῖ παρακαθήμενοι ἕως τὸ ἕγιον Πάσχα. Μετὰ δὲ τὴν¹⁰ ἑορτὴν τοῦ Πάσχα ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες τῆς πόλεως σὺν αὐτῷ ἐν Σηλυμβρία ἐπὶ τὸ κτίσαι τὸ τεῖχος τὸ μακρὸν· ὅθεν οἱ βάρβαροι εἰσῆλθον. Καὶ ἔμειναν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ ἕως τοῦ Ἀυγούστου μηνός· ὁμοίως καὶ οἱ¹¹ βάρβαροι ἔξω τῆς πόλεως περιεπλεον ἕως τοῦ Ἀυγούστου. λοιπὸν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς γενέσθαι πλοῖα διάπρυμνα¹² (48), ὥστε ἀπελθεῖν εἰς τὸν Δανουθιν, καὶ ἀπαντῆσαι τοῖς βαρβάρους¹³ περούσι, καὶ πολεμῆσαι αὐτούς¹⁴. Τοῦτο γνόντες οἱ βάρβαροι, παρεκάλεσαν διὰ πρεσβευτοῦ ἀκινδύνως εἶσαι αὐτοὺς περᾶσαι τὸν Δανουθιν. Καὶ ἐπεμψεν Ἰουστίνον τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ καὶ κουροπαλάτην¹⁵, καὶ διέσωσεν αὐτούς.

A. M. 6052. — *Ἀκτιοχίας ἐπισκόπου Ἀναστασίου ἐτὸς α'.*

VARIE LECTIONES.

¹ ἀργυρᾶ κιβώρια vulg. ² μένουσι A. ³ μετὰ καὶ ἑλλων συγκλητικῶν a. ⁴ τῶν add. ex A. ⁵ Χιτοούκωμιν A, Χίτου κῆλην vulg. ⁶ φουσατόν A, φουσατόν vulg. ⁷ πιάζειν A. ⁸ ὀπίσω a. ⁹ αὐτῶν] αὐτοῦ a. ¹⁰ τὴν add. ex A. ¹¹ καὶ οἱ A, δὲ οἱ vulg. ¹² διάπρυμνα A a, διάπρυμνα f, διπρυμνα vulg., ἀμφίπρυμνα Agath. p. 527. ¹³ τοῖς βαρβάρους περούσι [fort. περώσι] A, τοὺς βαρβάρους περούσι f, τοῦ βαρβάρους· εἰ περούσι vulg. ¹⁴ αὐτούς A a f, αὐτοῖς vulg. ¹⁵ κουροπαλάτην] κουροπαλίτην A, κουροπαλίτην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43) Ex plebeis, rusticis, et circi factionariis tumultuatuum coegit exercitum.

(44) Anastasiacum, de quo nuper.

(45) Muri a Theodosio reparati ad Chrysen portam, quæ boream et occidentem respicit, qua barbaros expectabant irrupturos. Agathias.

(46) Equos circensibus ludis peragendis dicatos.

Qua dictione nulla per hoc opus frequentior.

(47) Agathias : *Belisarius haud procul ab urbe ad Chetunesum (id loci nomen) positus castris, etc.*

(48) Agathias, *amphiprora* : quæ non inversa, sed transposita temone proram in puppium vertitur. Horum figuram exhibet Claudius Morizotus in *Orbe maritimo*.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἤρξατο ὁ βασιλεὺς κτίζειν (49) Ἀ-
τὴν γέφυραν τοῦ Σαγάρεως ποταμοῦ. Καὶ ἀποστρέ-
ψας τὸν αὐτὸν ποταμὸν ἐν ἄλλῃ κοίτῃ, ἐποίησεν
καμάρας φοβερὰς πέντε, καὶ ἐποίησεν¹⁶ αὐτὸν δι-
εαύεσθαι, ξυλίνης πρότερον οὐσης τῆς γεφύρας.

A. M. 6053. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ
θ', ἡμέρα ε', Ἰνδικτιῶνι θ', ἐφημίση¹⁷ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει, ὅτι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς (50). Ἦν
γὰρ ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Θράκης, καὶ οὐδένα ἐθεώρει. Καὶ
λοιπὸν οἱ δῆμοι ἤρπασαν τοὺς ἄρτους αἰψιδίων ἐκ
τῶν ἀρτοποιησίων καὶ μαγκικίων¹⁸. καὶ περὶ¹⁹
ῶραν τρίτην οὐχ εὐρίσκειτο ἄρτος ἐν πάσῃ τῇ πόλει,
καὶ βροχὴ μεγάλη τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο²⁰. Ἐκλεί-
σθησαν δὲ καὶ τὰ ἐργαστήρια, καὶ ἐθρυλλήθη τὸ πα-
λάτιον, ὅτι οὐδαὶς ἐκ τῆς συγκλήτου ἐθεώρει τὸν βασι-
λέα διὰ τὸ κεφαλαγήσασθαι²¹ αὐτόν. Ἐκ τούτου
ἐπίστευον ὅτι ἀπέθανεν. Περὶ ῶραν δὲ ἑνάτην συμ-
βούλιον ἐποίησεν ἡ σύγκλητος, καὶ ἀπέστειλεν²² τὸν
ἐπαρχον, καὶ ἐποίησεν φῶτα ἄψαι εἰς πᾶσαν τὴν
πόλιν, ὅτι ὕγιανεν ὁ βασιλεὺς (51). Καὶ τούτῳ τῷ
τρίτῳ κατεστάθη²³ ἡ πόλις ἐκ τῆς ταραχῆς. Μετὰ
δὲ τὸ ὑγιᾶναι τὸν βασιλέα, Εὐγένιος ὁ ἀπὸ ὑπάρχων
διέβαλλε Γεώργιον τὸν κουράτωρα τῶν Μαρίνης (52)
καὶ Αἰθέριον²⁴ τὸν κουράτωρα τῶν Ἀντιόχου, ὡς
θελήσαντας²⁵ ποιῆσαι βασιλέα Θεόδωρον τὸν υἱὸν
Πέτρου μαγίστρου, ᾧ συνεφώνησεν καὶ Γερόντιος ὁ
ἐπαρχος²⁶ τῆς πόλεως. Ζητηθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως
καὶ μὴ ἀποδειχθείσης, ἠγανακτήθη ὁ Εὐγένιος, καὶ
ἐθρυσθη ὁ οἶκος αὐτοῦ. Προσφυγῶν δὲ ἐκεῖνος τῇ
ἐκκλησίᾳ, ἐσώθη. Τῷ δὲ Δεκαμβρίῳ μηνὶ γέγονεν
ἐμπυρισμὸς μέγας ἐν τῷ λιμένι Ἰουλιανοῦ, καὶ
πολλοὶ οἶκοι²⁷ ἐκάησαν καὶ ἐκκλησίαι²⁸ ἀπὸ ἀρχῆς
τοῦ λιμένος ἕως τοῦ Πρόβου²⁹. Γέγονε δὲ καὶ
θανατικὸν μέγα ἐν τῇ Κιλικίᾳ καὶ Ἀναζαρβῷ,
καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ καὶ σεισμοί, καὶ συν-
έβαλλον κατ' ἀλλήλων οἱ ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Ζευηριανοί,
καὶ πολλοὶ φθόνοι γέγονασι. Καὶ ἀποστείλας ὁ βασι-
λεὺς Ζήμαρχον³⁰ (53) τὸν κόμητα³¹ τῆς ἀνατολῆς
ἐκάλεσε³² τοὺς ἀτάκτους, καὶ πολλοὺς ἐξώρισεν καὶ
ἐθήμευσεν καὶ ἠκρωτηρίασεν³³.

Hoc anno pontem ad Sagariam fluvium cepit im-
perator construere : et flumine in alium, alveum
abducto, arcus quinque mirabiles ac stupendos
excitavit, per quos faciles esset ad utramque ripam
transitus : cum pons tantum ligneus antea fuisset.

A. C. 553. — Hoc anno, mensis Septembris die
nono, hebdomados quinto, indictione nona, impe-
ratorem obiisse per 199 Cpolim rumor sparsus
est. E Thracia quippe in urbem redux, conspicuum
nemini se fecerat. Plebs itaque confusa ex officinis
et mancipiis sive pistrinis panes diripuit, et a ter-
tia jam diei hora nullibi civitatis reperiebatur panis,
et copiosus admodum imber eo die decidit. Officinæ
demum omnes clausæ : rumorque ex palatio ma-
navit, ad imperatoris conspectum, quod capitis
dolore vexetur, ex senatu admitti neminem, ex quo
eum ex humanis sublaturum arbitrabantur. Circa
nonam vero horam senatus, inito super ea re con-
silio, præfectum misit, qui pro imperatoris salute,
per totam urbem faces et lumina jussit accendi : et
hoc pacto ex tanto tumultu ad pristinam tran-
quillitatem urbs rediit. Integra demum imperatori re-
stituta valetudine, Eugenius expræfectus curato-
rem palætorum Marinæ Georgium et Antiochi cu-
ratorem Ætherium, quasi magistri Petri filium
Theodorum ex Geconji urbis præfecti consilio
imperatorem creare attentassent, accusavit. Facto
de crimine diligenti examine, nec eo comprobato,
Eugenius invidia non plene liberatus, domum pu-
blice proscriptam amisit : is vero ad ecclesiam
confugiens, salutem consuluit. Mense autem Decem-
bri magno incendio in portu Juliani excitato, multæ
domus et ædes sacræ multæ a portu extremo usque
ad Probi conflagarunt. Mortifera quoque lues per
Ciliciam et Anazarbum grassata est : terræ motus
Antiochiam magnam concussæ sunt : contentione
insuper inter Severianos et orthodoxos orta, mul-
tæ cædes utrinque perpetratae. Imperator autem
Zimarcho orientis comite misso, seditiosos, multis
ex illis in exsilium actis, bonis eorum publicatis,
membris quoque amputatis castigavit.

A. M. 6054. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ

A. C. 554. — Hoc anno, mensis Octobris die

VARIE LECTIONES.

¹⁶ ἐποίησεν] ἤγειρεν a, ἤλισε A. f. ¹⁷ ἐφημίση A, ἐφημήθη vulg. ¹⁸ μαγκικίων A, μαυκικίων vulg. ¹⁹ καὶ περὶ A, καίπερ vulg. ²⁰ ἐγένετο add. ex A. ²¹ κεφαλαγήσασθαι A. ²² ἀπέστειλεν τὸν ἐπαρχον A, ἐπεψάν τὸν ὑπαρχον vulg. ²³ κατέστη A. ²⁴ Ἐθέριον A. ²⁵ θελήσαντα A b. ²⁶ ἐπαρχος A, ὑπαρχος vulg. ²⁷ οἶκοι] τόποι A b. ²⁸ καὶ ἐκκλησίαι add. ex A. ²⁹ τῶν Πρόβου A. ³⁰ Ζήμαρχον A. ³¹ κόμητα A, κόμιτα vulg. ³² ἐκώλυσε A b. ³³ καὶ ἔδ. καὶ ἠκρ. om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Difficilem couditu pontis molem, ejusque D
amplitudinem emittitur Procopius *De ædif. Justin.*
lib. v; *Sangarin* scribit ille, Suidas : *Σαγγάριος*.
(50) Eam Justiniani ægritudinem, qua velut inter
cadavera jacens reputatus fuerit, memorat Proco-
pius *De ipsius ædific.* lib. i; annum tamen non ob-
servat, quem 54 imperii iubens annuit Baronius.
(51) Obscurius redditum, pro salute imp. Melius
Anast., quoniam serenus factus est imp., seu, gau-
dio redditæ illi sanitatis, COMBEBIS.
(52) Domus, facultates, prædia hæreditatis vel
publicæ rationis jure principis hæcæ adjudicata ratio-

nalibus, sive curatoribus rerum privatarum domus
Augustæ committebantur curanda. Ejus generis
fuerunt, quæ Marinæ Augustæ, Arcadii filix, de
qua *Chron. Alexand.* ad ejus annum nonum, et
Antiochi sub Theodosio juniore bonis mulctati, ex
superius dictis pag. 83 et Suida, juris quondam
existerant, quorum isti celebrantur curatores. Not.
imp. de Antiochi domo, *Orig. CP.*
(53) Ζήμαρχος scribitur in Excerptis de legatio-
nibus, ea quam Justinus misit, et τῶν πρὸς τὸν
πόλεων στρατηγός, urbium orientiarum dux.

A. C. 542. — *Alexandriæ episcopi Apollinarii an- nus primus.*

Hoc anno mense Octobri, ludis circensibus celebratis legatus ex India secum ducens elephantem Cpolim venit, et circum ingressus est. Porro mense Januario patriarchæ Cpoleos nomen primo gradu motum est, et Vigilio ei præposito, nomen etiam ejus in ecclesiasticis tabulis ad primum ordinem promotum fuit. Martio vero mense noctu e stabulo elephas evadens plurimos ferit, et alios occidit. Die autem decimo sexto Aprilis vespere, dum ludi circenses agerentur, populares factiones ad invicem decertarunt, multique ex utraque parte interfecti: subindeque in officinas irruentes, obvia quæque diripuerunt, Joanne cognomento Cocco-robio urbis præfecto. Cæterum Julii mensis die vigesimo octavo, tertia feria (h), sanctorum Apostolorum ædis facta est consecratio, et sanctarum reliquiarum Andreæ, Lucæ et Timothei, qui sancti apostoli, depositio. Episcopus vero Menas una cum sanctis reliquiis progressus est, vehiculo aureo imperatorio gemmis exornato vectus: tres autem sanctorum apostolorum gestabat oculos supra genua: atque ita dedicationem celebravit.

A. C. 543. — Hoc anno, mense Aprili, indictione quarta, Narses cubicularius bellum Gothis, qui urbem ceperant, illaturus, Romam missus est. Num post receptam urbem a Belisario, bellum reparaverunt Gothi, et eam denuo armis occupaverunt. Julii vero mensis die nono, magnus et terribilis terræ motus factus est per omnem Palæstinæ, Arabiæ, Mesopotamiæ, Syriæ et Phœnicis regionem: adeo ut Tyrus, Sidon, Berytus, Tripolis et Byblis multa damna acceperint, et hominum perierint multa millia. Ad Bostram vero civitatem magna pars promontorii mari adjacentis, cui nomen Lithoprosopus, avulsa in mare translata est: portumque effecit multis magnis navibus recipiendis idoneum: cum urbs illa prius portum non habuisset. Imperator autem 193 reparandis earum urbium ruinis magnam pecuniæ vim misit. Recessit etiam mare in altum pelagi sinum ad mille passus: ex quo multæ naves in profundum submersæ: rursusque Dei nutu in proprium alveum se recepit.

A. C. 544. — Hoc anno mense Septembri, indictione decima quinta, Sycis, trans urbis regiæ portum, sanctæ Irenes dedicatio peracta: comi-

A. M. 6042. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ἀπολλινάρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἀχθέντος ἰππικῶν προσευχῆς Ἰνδῶν ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει φέρων ἐλέφαντα· καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ. Τῷ δὲ Ἰανουαρίῳ μηνὶ κατεβιδάσθη τὸ ὄνομα Μηνᾶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ προανεβιδάσθη τὸ ὄνομα Βιγίλιου προτακτομένου ἐν τοῖς διπτύχοις. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ (8) ἐξεβίησεν ὁ ἐλέφας νυκτὸς ἀπὸ τοῦ σταύλου, καὶ πολλοὺς ἐπάταξεν καὶ ἄλλους ἐφόναυσεν. Καὶ τῷ Ἀπριλίῳ μηνὶ 15' ἐγένετο συμβολὴ τῶν δῆμων πρὸς ἀλλήλους ἐν δαιλιῆ⁹ ἰππικῶν ἀγομένῳ· καὶ πολλοὶ ἀπέθανον ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ εἰς ἐργαστήρια εἰσῆλθον καὶ ἤρπαζον, εἰ τι εὕρισκον, ὑπάρχου βντος Ἰωάννου τοῦ ἐπιλεγόμενου Κοκκοροβίου. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ κη', ἡμέρᾳ γ', γέγονεν ὁ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἡ κατάθεσις τῶν ἁγίων λειψάνων Ἀνδρέου, Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου, τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Καὶ διήλθεν ὁ ἐπίσκοπος Μηνᾶς μετὰ τῶν ἁγίων λειψάνων καθήμενος ἐν ὀχμάτῳ χρυσῷ βασιλικῷ διαλίθῳ κρατῶν τὰς τρεῖς ὀθήκας τῶν ἁγίων ἀποστόλων εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἐποίησε τὰ ἐγκαίνια.

A. M. 6043. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἀπριλίῳ (9) ἰνδικτιῶνος δ' ἐπέμφθη Ναρσῆς ὁ κουβικουλᾶριος ἐν Ῥώμῃ ὀφείλων πολεμῆσαι τοῖς Γότθοις τοῖς παραλαβοῦσι τὴν Ῥώμην, ἐπειδὴ μετὰ τὸ παραλαβεῖν αὐτὴν τὸν Βελισάριον, πάλιν ἐπανέστησαν, καὶ παρελάθον αὐτὴν οἱ Γότθοι. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ θ' (10) ἐγένετο σεισμὸς μέγας καὶ φοβερὸς ἐν πόσῃ τῇ χώρᾳ Παλαιστίνης καὶ Ἀραβίας καὶ Μεσοποταμίας καὶ Συρίας καὶ Φοινίκης, καὶ ἐπάθον Τύρος καὶ Σιδὼν καὶ Βήρυτος καὶ Τρίπολις καὶ Βύβλος¹⁰. Καὶ ἀπέθανον ἐν αὐταῖς ἀνθρώπων πλῆθη πολλὰ. Ἐν δὲ τῇ πόλει Βόστρου¹¹ ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ παρακειμένου τῇ θαλάσῃ ὄρους, τοῦ λεγομένου Λιθοπροσώπου, μέρος πολὺ, καὶ εἰσπνέχθη¹² εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέτελεσε λιμένα, ὡς δύνασθαι ὀρμᾶν ἐν αὐτῇ πλοῖα πολλὰ παμμεγέθη. Οὐκ εἶχεν γὰρ αὕτη ἡ πόλις πρὸ τούτου λιμένα. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπέστειλεν χρήματα πρὸς τὸ ἀνεγειραῖ τὰ πεπτωκότα τῶν αὐτῶν πόλεων. Ἐφυγε δὲ ἡ θάλασσα εἰς τὸ πέρατος ἐπὶ μίλιον ἕν. Καὶ ἀπόλωντο πλοῖα πολλὰ, καὶ πάλιν τῇ τοῦ Θεοῦ κλεῦσει¹³ ἀποκατέστη εἰς τὴν ἰδίαν κοίτην.

A. M. 6044. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ιε' γέγονασι τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγίας Εἰρήνης (11) πέραν ἐν Συκαῖς. Καὶ ἐξῆλθον τὰ ἅγια

VARIE LECTIONES.

⁹ ἐβίησεν] ἐξήλθεν vulg. ¹⁰ δαιλιῆς vulg. ¹¹ γέγοναν vulg., fort. γεγόνασι. ¹² τρεῖς oim. b. ¹³ Βύβλος; a, Βύβλις vulg. ¹⁴ Βόστρους b. ¹⁵ τῆς θαλάσσης e. ¹⁶ εἰσπνέχθη a, εἰσῆχθη vulg. ¹⁷ ἡ αὐτὴ πόλις vulg. ¹⁸ κλεῦσει] βρηθεία b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Alia ad rem præsentem spectantia refert Procopius, *De adif. Justiniani*, orat. 2.

(9) Astipulabitur Theophani additamentum Marcellinum, si Narseni hoc anno missum succedente bellum confecisse intelligas.

(10) Varios et ingentes per Phœnicem terræ mo-

tus, quibus Berytus et aliæ civitates corruerunt, describit Agathias lib. II, et maturis jam frugibus, prout τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ, contigisse narrat.

(11) De templi hujus situ, conditu, ejus causæ, reliquiis, et variis ad illum eventibus Procopius orat. 2 *De adif. Justiniani*.

λειψανα ἐκ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας μετὰ τῶν δύο πατριαρχῶν Μηνᾶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀπολλιναρίου τοῦ Ἀλεξανδρείας. Καὶ ἐκάθισαν ἀμφότεροι ἐν τῷ βασιλικῷ ὀχήματι κατέχοντες ἐν τοῖς γύνασι αὐτῶν τὰ ἅγια λειψανα· καὶ ἦλθον ἕως τοῦ παράματος καὶ ἐπέρασαν, καὶ ὕπνητησεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς. Καὶ ἠνέψξαν (12) τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας μάρτυρος Εἰρήνης. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐκαθαρίσθη ὁ λιμὴν τοῦ Ἑβδόμου, καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τελευτᾷ Μηνᾶς ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐγένονεν ἀντ' αὐτοῦ ὁ Εὐτύχιος ὁ ἀποκρισιάρχιος Ἀμασίας (13) μοναχὸς τῆς ἐν Ἀμασίᾳ μονῆς καὶ πρεσβύτερος, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ λειψάνου Μηνᾶ ἐτι προκειμένου ἐν τῷ ἱερατεῖῳ. Καὶ τῷ Αὐγούστῳ μηνὶ ἐπινίκια ἦλθεν (14) ἀπὸ Ῥώμης Ναρσῆ τοῦ κουβουκουλαρίου καὶ ἐξάρχου Ῥωμαίων. Συμβαλὼν γὰρ πόλεμον μετὰ Τωτίλα ὁ ῥηγὸς τῶν Γότθων κατὰ κράτος ἐνίκησεν, καὶ ἔλαβεν τὴν Ῥώμην, καὶ ἔσφαξεν τὸν Τωτίλαν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἡμαγμένα σὺν τῷ διαλίθῳ καμηλαυκίῳ (15) ἐπεμψεν ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως ἐπὶ σεκρέτου (16). Δεῖ δὲ ταγῆναι καὶ τοῦ Ἀνθίμου ἔτος εἰς τὸν πατριάρχην Μηνᾶν, ἵνα συσταθῶσι τὰ ἑκατὸν ἔτη.

A. M. 6045. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Εὐτυχίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονεν ἡ ἅγια καὶ οἰκουμένη (17) πέμπτη σύνοδος κατὰ Ὀριγίνους τοῦ παράφρονος, καὶ Διδύμου τοῦ ἀπὸ ὀμμάτων, καὶ Εὐαγρίου, καὶ τῆς Ἑλληνόφρονος αὐτῶν ληρωδίας, καὶ αὐθις κατὰ τῶν ἀκεφάλων κεφαλαίων ὁ Βιγίλιος δὲ ὁ Ῥώμης τοῖς συνελοῦσιν οὐ συνήδρευσεν· ἀπελύθη δὲ πολλῶν κινήθέντων (18) ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ ἐτελεύτησεν (19) τὴν ἐπὶ Ῥώμην ἀναλύων ὄν.

A. M. 6046. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Αὐγούστῳ ιε', ἑκατηνῆς β', ὥρα μεσονυκτίου διαφανούσης ὁ Κου-

A tantibus vero duobus patriarchis Mena Cpoleos et Apollinario Alexandriae e Magna Ecclesia sanctae reliquiae processerunt. Sedebant autem illi in imperatoris curru sanctas reliquias genibus appositas sustentantes. Ad lemborum itaque stationem venerunt, et trajicientibus portum occurrit imperator. Solemni itaque ritu sanctae Irenes ecclesiam aperuerunt. Eodem anno Hebdomi portus repurgatus. Eodemque tempore Menas episcopus Cpoleos defunctus est: in cuius locum suffectus apocrisiarius Amaseae, presbyter et monasterii ipsius Amaseae monachus, Eutycheus, eo ipso die, quo Menae cadaver in sacris adytis adhuc expositum jacebat. Augusto mense triumphales nuntii et victoriae monumenta Roma Cpolim delata, Narse nimirum cubiculario et Romanorum exarcho victore. Pugna siquidem cum Totila Gotthorum rego conserta, summam sibi sua virtute peperit victoriam, Romam recepit, Totilam interfecit, vestimenta quoque ejus adhuc sanguine tincta, pileolumque ejus gemmis ornatum Cpolim misit: quae ad imperatoris pedes in secreto projecta sunt. Caeterum annum unum Anthimi in patriarchae Menae tempus conferri oportet, ut sexdecim annorum ratio constet.

A. C. 545: — Cpoleos episcopi Eutycheii annus primus.

Hoc anno sanctum et oecumenicum quintum concilium adversus dementem Origenem, Didymum oculorum lumine privatum, Evagrium eorumque deliria in gentilium mentem declinantia, et insuper adversus Acephalorum capita celebratum est. Congregatis vero Patribus haud simul consedit pontifex Romanus Vigilius: sed ab imperatore in multis tumultuantibus dimissus, iter, quo Romam 194 pergitur, agens, in Illyrico diem extremum obiit.

A. C. 546. — Hoc anno, mensis Augusti decimo quinto (i), indictione secunda, illucescentis jam

VARIÆ LECTIONES.

ἄ Τωτίλλα vulg. et sic ubique. ὁ κεφαλαίων om. e. ὁ διαφανούσης h.

JAC. GOARI NOTÆ.

(12) Ecclesia dedicata fit ejusdem ἀνοξίας, et orationis in ea faciendae permissus. Euchotogium ubi de templi dedicatione.

(13) Eutycheii Amasen episcopi, ad synodum CP. procuratoris sive legati promotionem et gesta refert Eustathius apud Surium 6 Aprilis.

(14) Additamentum Marcellini ad annum Justiniani 25. Procopius lib. iii *De bello Gotthorum*, ad finem.

(15) Alterius Gotthorum regis, Theodati nimirum pileolum διαλίθων expressum habes in numismatis forma apud Baronium ad annum C. 534 num. 72, καμηλαυκίῳ significatum reddit χίδαριν, περιθεμὴ κεφαλαῖς, σκιάδιον, πλιδίον. Beda, *De tabern.* lib. iii, cap. *In modum cassidis extenditur supra summitatem capitis.* Ὅτι καλύπτει αὐχένα, interpretatur illustrissimus Trapezuntinus praesul: etymon retulimus ad euchotogium.

(16) Anastasius cum reddat, coram senatu, legerit, ἐπὶ συγχλήτου, *senatu assidente, remque spectante*, quod et aptius sit. Buccardi conjectura ut legendum sit, ἐπισχιρῶντος, ut dicat auctor projectas ejusmodi Totilae vestes ad pedes Justiniani velut insipientis, ac fastu conculcantis, nihil ad rem, aut e

decoro. Τὸ σεκρέτον, cubiculum in palatio, quo ita vestes ejusmodi triumpho quadam specie illatae sint, ac projectae, spectantibus viris sola primariis. COMBEFIS.

(17) *Chronicon Alexandrinum* eodem anno synodum habitam testatur: de qua Evagrius lib. iv. Matthaeus Blastares de hujus, et alterius ad annum Justiniani decimum conventibus habitis ita loquitur in prooemio Nomocanonis: Ἡ ἅγια πέμπτη σύνοδος πάντες καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν θεοφόρων Πατέρων συνδρομῇ ἐκρατύνετο· ὧν ἡγοῦντο τὰ πρῶτα μὲν Μηνᾶς, εἶτα Εὐτύχιος ἐκ διαδοχῆς· τοὺς ἀρχιερατικούς τῆς βασιλευσούσης ἰθύναντες οἶακας· *Sancta quinta synodus centum sexaginta quinque deiferorum Patrum caetu coacta est: quorum duces fuere primo Menas, deinde Eutycheus clavum pontificium regiae urbis ex successione gubernantes.*

(18) *Multis ultro citroque quesitis; ut fieri solet cum quis alium in suam sententiam trahere conatur. Anast. multis motis; nec bene novus interpr. multis tumultuantibus.* COMBEFIS.

(19) Anno succedente, ut vult Marcellini additamentum.

Dominici diei post mediam noctem tempore, terræ A motus contigit adeo horribidus, ut ædes plurimæ, balnea, ecclesiæ, mœnium urbis Cpoleos pars, quæ maxime ad Chrysen portam, damnium ingens passa fuerint, et eo plures oppressi perierint. Corruit etiam pars Nicomedie maxima. Invaluit autem is terræ tremor diebus quadraginta, modicoque spatio ad mentem et pœnitentiam redierunt homines, publicis per vias precibus, ecclesiasticorum cœtuum frequentia, diuturna in ecclesiis mora divinam opem implorantes: mox vero Dei clementiam experti in deteriora prolabeantur. Cæterum populo in campum cum precibus processionem agente hujus terræ motus per annos singulos memoria renovatur. Porro Lazi a Romanis deficientes ob Joannis eorum præfecti avaritiam atque injustitiam, ad Persas transfugere: sed iterum intra eundem annum ad Romanorum partes redire: et expulsis Persis Romani castrum Petram cepere.

A. C. 547.—Hoc anno mensis Julii die undecimo, indictione tertia, in sacro conventu ad Sanctæ Euphemie Olybrii celebrato, vehemens factus est terræ motus. Ejusdem verò mensis decimo nono, tonitrua et fulgura plane horrenda visa, ventusque Libis terribilis adeo spiravit, ut crux intra Rusii portam affixa in terram deciderit.

A. C. 548. — Hoc anno, mense Julio, indictione quarta, Cæsareæ in Palæstina Judæi et Samaritæ tumultuati sunt, et factionis Prasinæ et Venetæ dissidia inter se simulantis, in Christianis urbis illius cives irruerunt, et multis eorum occisis, succenderunt ecclesias: Stephanum insuper ejusdem civitatis præfectum in prætorio occiderunt et facultates ejus omnes 195 deprædati sunt. Ejus vero conjux Cpolim profecta imperatorem adiit, qui Amanitum militiæ magistrum in Palæstinam missum de Stephani cæde jussit inquirere. Sontes quos reperit, quosdam suspendio, alios capitis abscissione, truncatione membrorum nonnullos, plerosque

ριακής, ἐγένετο σεισμός φοβερός (20), ὥστε καθεῖν οἴκους πολλοὺς καὶ λουτρά καὶ ἐκκλησίας καὶ μέρος τῶν τειχῶν Κωνσταντινουπόλεως, μάλιστα τὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης· καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Πέπτωκε δὲ καὶ Νικομηθίας μέρος πολὺ. Ἐπεκράτησε δὲ ὁ αὐτὸς σεισμὸς ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ πρὸς ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι κατενύγησαν λιτανεύοντες καὶ προσεδρεύοντες καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας μένοντες, καὶ πάλιν φιλανθρωπίας Θεοῦ γενομένης ἐπὶ τὸ χεῖρον γεγόνασιν. Γίνεται δὲ καὶ ἡ μνήμη τοῦ σεισμοῦ τούτου κατ' ἔτος ἐν τῷ Κάμπῳ λιτανεύοντος τοῦ λαοῦ. Οἱ δὲ Λαζοὶ ἀθετήσαντες (21) Ῥωμαίους διὰ τὰς Ἰωάννου τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν φιλαργυρίας καὶ ἄδικίας, καὶ πρὸς Πέρσας αὐτομολήσαντες, πάλιν τῷ χρόνῳ τούτῳ τοῖς Ῥωμαίοις προσεβήθησαν (22), καὶ τὴν Πέτραν τῶν φρουρῶν παρέλαβον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τοὺς Πέρσας ἀπέλασαν.

A. M. 6047. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰουλίου ια', Ἰνδικτιώνος γ' (23), ἐν τῇ συνάξει τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου ^{στ'}(24) γέγονε σεισμὸς μέγας· καὶ τῷ αὐτῷ μηνὶ ιθ' ἐγένοντο βρονταὶ ^{στ'}καὶ ἀστραπαὶ φοβεραὶ καὶ ἄνεμος λίψ φοβερός, ὥστε πσεῖν τὸν σταυρὸν τὸν ἐσθθεν ἰσχυμένον τῆς πόρτης τοῦ Ῥουσίου (25).

A. M. 6048. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰουλίου Ἰνδικτιώνος δ' ἐστασίασαν Ἰουδαῖοι καὶ Σαμαριταὶ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, καὶ ποιήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἐν τάξει Πρασινοθενέτων ^{στ'}(26) ἐπιθλόν τοῖς Χριστιανοῖς τῆς αὐτῆς πόλεως, καὶ πολλοὺς ἀνείλον, καὶ ἐκκλησίας κατέκαυσαν· Στεφάνον δὲ τὸν ἑπαρχον ^{στ'}αὐτῆς πόλεως ἐν τῷ Πραιτωρίῳ ἀνείλον, καὶ τὴν ὑπόσταδιν αὐτοῦ καθήρπαξαν. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἀνελευσά ἐν τῇ πόλει, προσήλθεν τῷ βασιλεῖ· καὶ ἐκέλευσεν Ἀμαντίῳ τῷ στρατηλάτῃ καταλθεῖν ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ τὸν φόνον τοῦ Στεφάνου ^{στ'}ἐκζητῆσαι· ὅστις ἐδρών τοὺς μὲν ἐφοῦρχισεν, τοὺς δὲ ἀνεκεφάλισεν, τοὺς δὲ ἠκρωτηρίασεν καὶ

VARIE LECTIONES.

^{στ'} φιλαργυρία: καὶ om. b. ^{στ'} τῷ χρόνῳ τούτῳ om. a. ^{στ'} τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου ἰ, τῆς Ἁγίας τοῦ Ὄρου a, τῆ Ἁγία τοῦ Ὄρου vulg. τῆς Ἁγίας: Εὐφημίας τοῦ Ὀλυβρίου cod. G. ^{στ'} καὶ τῷ— βρονταὶ om. b. ^{στ'} Ἰεροσολιμῶν b. ^{στ'} ἑπαρχον b, ὑπαρχον vulg. ^{στ'} Στεφάνου] ὑπάρχου a.

¶ AC. GOARI NOTÆ.

(20) Quem Agathias memorat lib. II et ad quem, nonnullaque præsentī anno gesta Justiniani imperii vicesimum et octavum subjungit.

(21) Procopius lib. II *De bello Persico*, Agathias lib. III.

(22) Iterum hoc anno ad Romanos accesserunt; cum scilicet ante defecissent, non ut intra eundem annum ambobus hæc contigerint, ut sonant verba interpret. Videndus Procop. lib. II *Pers.*, ubi illam defectionem narrat, quamque male eo anno res Romanis cesserint Belisario duce, ac proditore Arethia Saraceno. COMBESIS.

(23) Judæorum defectionem geminam sub Justiniano memorat chronicon Alexandrinum pagg. 754 et 775. Consulendus Procopius, *De ædific. Justiniani* lib. V. Videndus pariter Marianus Scotus ad annum 531.

(24) Barberinus codex legit, τῆς Ἁγίας τοῦ Ὄρου,

Peyrezianus, τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου. Locus itaque corruptus iterum interpolatur, τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὀλυβρίου. Edes quippe Euphemie CP. dicatas tres reperio, 1. in Hippodromo, 2. ad Petram, 3. Olybrii nomine. Hæc a Thecla Eudoxie filia fundari cœpta, ab Olybrio magistro, ne ruinas potius quam ædificium promitteret, omni lapidum et marmorum ornatu postmodum absoluta fuit, et amplis opibus dotata. *Origines Constantinop.*

(25) Cedr., τῆς Χρυσῆς πόρτης. COMBESIS.

(26) Ut Prasini Venetos insequerentur, hi vero in Prasinis insurgentes mutuis cædibus per civitates nonnunquam se conficiebant, et civium sanguine cuncta sedabant: ita Judæi et Samaritæ Christianos in Palæstina ad necem quærentes, his vitam et religionem iuventibus, bellum civile et utrique parti exitiosum excitaverunt ἐν τάξει Πρασινοθενέτων.

ιδήμυσον. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐν πᾶσι τοῖς ἀνατολικοῖς μέρεσιν ¹⁵. Τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ἐγένετο θνήσκαι ἀνθρώπων ἐν διαφόροις πόλεσιν, μάλιστα δὲ τῶν παιδῶν. Ὁμοίως καὶ τῷ Μαίῳ μηνὶ ἐγένετο σπάνος ἄρτου ἐν Βυζαντίῳ. Καὶ ἐστενώθησαν καὶ ἐκράξαν τῷ βασιλεῖ· *Δέσποτα, εὐθηνίαν τῇ πόλει*. Καὶ ἐνέδρασαν τὸν ὑπάρχον (27) ἐν γενεθλιακῷ θεωρίῳ, ὕψων ἐν τῷ ἱππικῷ καὶ πρεσβευτῶν τῶν ¹⁶ Περσῶν. Καὶ ἀνανακτήσας ὁ βασιλεὺς κελεύει Μουσωνίῳ τῷ ὑπάρχῳ ¹⁷ (28) κρατῆσαι τοὺς τοῦτο ποιήσαντας, καὶ ἐκλόασθησαν. Ἐλύπησαν γὰρ τὸν βασιλεῖα, ὅτι ἐπὶ τοῦ πρεσβευτοῦ τῶν Περσῶν κατέκραζον αὐτῷ οἱ δῆμοι. Οἶνου μὲν καὶ κάρβου καὶ παντοῦ τοῦ εἴδους εὐθηνία ἦν, οἷτου δὲ καὶ κριθῆς λεψύς. Τῷ δὲ Φουλίῳ μηνὶ ἰγ', ἡμέρα ε', ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταί· φοβεραὶ, ὥστε πολλοὺς βλαβῆναι, καὶ βροχὴ πολλή, ὥστε ἀπὸ πολλῆς ἀβροχίας οὖσαν ¹⁸ χυρεσθῆναι τὴν γῆν.

horrenda excitata, ut paucis damnium paterentur : ingens tetra, aquis plene exsaturata fuerit.

A. M. 6049. — *Ρώμης ἐπισκόπου Παλαρίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἰγ' ε' εἰς τὴν μνημν τῆς κόνωας ¹⁹ (29) ἐτελεύτησεν ὁ Γερμόθεος ἐξάρχος τῶν μοναστηρίων καὶ ἡγουμένος τῆς Δαλματίας· καὶ ἐγένετο ἀπὸ αὐτοῦ Ἀνθυμὸς ἐγκλησιός τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου. Καὶ ἐφάνη πῦρ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς εἶδος λόγχης ἀπὸ ἄρκτου ἕως δυσμῶν. Καὶ τῷ Ἀπριλίῳ μηνὶ ἡμέρα β' ἐγένετο σεισμὸς φοβερὸς καὶ ἀβλαβής.

A. M. 6050. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, ἡμέρα ζ' (30), ἰνδικτιῶνι ζ', γέγονε σεισμὸς μέγας διαφαίνοντος ²⁰ τοῦ Σαββάτου. Καὶ τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ἰδ' γέγονεν ἕτερος σεισμὸς φοβερὸς πάνυ, ὥστε παθεῖν τὰ δύο τείχη Κωνσταντινουπόλεως, τὸ τε Κωνσταντινιακὸν καὶ τὸ ὑπὸ Θεοδοσίου κτισθέν. Κατέπεσον δὲ ἐν Ἐξαιρέτῳ ἐκκλησίαι (31), καὶ τὰ ἐπίκαινα τοῦ Ἐβδόμου καὶ ὁ Ἅγιος Σαμουὴλ, καὶ ἡ Ἁγία Θεοδοσία τῶν Ηεσσαλῶ, καὶ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου, καὶ πολλὰ θυσιαστήρια ἐκκλησιῶν καὶ κιθώρια ²¹ (32),

A fecerunt anisitione multavit : ex quo metus ingens in partes omnes orientales incubuit. Caeterum mense Decembri variis in civitatibus hominum, maxime vero puerorum, mortalitas pervagata est. Maio pariter mense panis raritas Byzantiam afflixit : populusque in angustias conjectus, ad imperatorem vociferatus est : *Domine, da urbi abundantiam*. Tum in ipsis natalitiis spectaculis, Persarum legatis in circo considentibus, praefecti domum everterunt : ex quo indignatus Imperator praefectum Musonium tetrum adeo facinus aggressos definere, et in eos severius animadvertere iussit. Imperator siquidem indolenti populi factiones coram Persarum legato in eum impudenter vociferatas : vini etenim, laridique, et cujuslibet ciborum speciei ubertas erat quam maxima : tantum frumenti et hordei penuria. Julii domum mensis die decimo tertio, hebdomadae quinto, futura et tonitrua adeo

insbet quoque ita copiosus, ut imbris inopia laborans tetra, aquis plene exsaturata fuerit.

A. C. 549. — *Romae episcopi Pelagii annus primus.*

Hoc anno, mensis Decembris die sexto, monasteriorum praefectus et Dalmati monasterii privatim praepositus Timotheus ad pulveris igniti membrana obiit : et in ejus locum Anthymus ejusdem monasterii inclusus suffectus est. Ignisque in caelo apparuit in lanceae specie a septentrione ad occasum : et Aprilis mensis die secundum, horrendus existit terra motus, a quo nullum istatum periculum.

A. C. 550. — Hoc anno, mensis Octobris die sexto, indictione sexta, sub Sabbati crepusculum 198 ingens terrae motus existit : et mensis Decembris quarto decimo, altus pariter fuit plane horrendus : adeo ut duo muri Cyprois urbis, qui nimirum Constantiniacus, et qui a Theodosio dicitur exstructus, damnium paterentur. Ruinam vero expertae sunt quae in Exaereto ecclesiae, et quae protenduntur Hebdomum ultra : sancti Samueles sanctaeque Deiparae, cui ex Petata nomen, sancti

VARIAE LECTIONES.

¹⁵ μέρασιν] πόλει b. ¹⁶ τῶν om. a. ¹⁷ ἐπάρχῳ b. ¹⁸ οὖσαν] σοῖ. παθοῦσαν. ¹⁹ Νοεμβρίῳ b. ²⁰ κόνης b. ²¹ διαφύοντος c. ²² κιθώρια vñg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) *Diris devoverunt, ac officio movendum committunt*; velut cuius culpa deesset urbi committatur. Vox est in ejusmodi auctore familiarissima, nec bene hic reddita, *praefecti domum everterunt*. Res tota in circo gesta, ubi eidem praefecto iuncta in eos qui tumultuosi essent, animadversio; non quia ejus everterant domum, sed quia sub conspectum Persarum κατέκραζον αὐτῷ; ita in enim, atque adeo imperatorem, vociferati erant. **COMPERIS.**

(28) Ad quem novella 154 scripta est.
(29) Nomen appellativum existimo τὸ, κόνωας, et *pulerem* significare : quod ex variis lectionibus, quibus etiam κόνης in Vat. legitur, ejusdem apud recentiores significatiōis, colligo. Erat itaque μνημὴ τῆς κόνωας, sive κόνης, *puleris*, olim in caelo decidentis, ut etiam terrae motus celebratur, memoria.

D Vides historiam ad annum Leonis 17, pag. 163.
(30) Motum illum amplè describit Agathias lib. V sub initium. — Male hæc expressa ex Reg. altero, numero diei hebdomadae cum numero diei mensis confuso : *mensis Octobris die decima nona, hebdomada die sexta, quomodo etiam bene expressum pag. 197. COMPERIS.*
(31) Vix adduci possim, ut cum interprete loci proprium existimem, malimque, *praeritum ecclesie*; quarum subinde ruinas percenset. Sic et Cedr. *ἐκκλησίαι πολλαὶ corrueunt multae ecclesiae*. Certe ad bonam grammaticam leges scribendum erat, *αὶ ἐν Ἐξαιρέτῳ ἐκκλησίαι*, et et paulo inferius. **COMPERIS.**
(32) Κιθώρια monumenta, vel templa, ex translaticio usu, *Meynsius* haud satis apte interpretatur. Κιθώριον, ornatus est altaris, *trullus* nimirum eidem impositus, et columnis quatuor ad ejus angulos

insuper Vincentii templum, pluraque ecclesiarum altaria, necnon ciboria, a Chryse porta ad eam quæ Rusii, corruerunt : neque locus aut suburbanum prædium exstitit, quod ab horrenda terræ motus agitatione jacturam non tulerit. Ad solum autem usque ita deturbatum est Rhegium, ut ubi quondam steterit, nec ipsis oculis exstaret. Ad hæc sanctorum Stratonici et Callinici ecclesiar, quæ in Rhegio, ad imum usque solum eversæ : sed et porphyretica columna e palatii Jucundianarum regione erecta, una cum superposita sibi statua decidit, defossaque est in terram pedes octo. Corruit etiam in terram imperatoris Arcadii statua, ad arcus Tauri partem sinistram posita : multique ruinis oppressi : plures post octo dies sub ruinis reperti post dies duos aut tres incolumes evaserunt. Quin etiam in aliis civitatibus idem contigisse relatum. Paris enim et æque magni terribilisque terræ motus famam, ea hominum ætate, per universum terrarum orbem se audivisse nemo meminit. Concutiebatur continuo terra diu noctuque per dies integros decem, non abalienata penitus Dei clementia, et ad breve spatium homines processionum precibus attentii ad penitentiam sunt revocati : Dei vero humanitatem securius experti, in deteriora rursum facinora retro lapsi sunt. Imperator interim stemma capiti per dies quadraginta non imposuit : sed et absque corona sacris Christi natalitiis ad ecclesiam processit : adeo ut agitata, ut moris est, ad novemdecim accubitus convivia, penitus cessaverint, et eorum pretium in pauperes insumpserint. Sub idem tempus gens prorsus insolens atque incognita, Abares ei nomen,

ἀπόρτης Ἐρωστῆς πόρτης (33) ἔως τοῦ Ῥουσιού ἄ, καὶ οὐκ ἦν τόπος ἢ προάστειον, ὃ οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ἀπειλῆς τοῦ σεισμοῦ. Τὸ δὲ Ῥήγιον κατέπεσεν ἑῶς ἐδάφους, ὥστε μὴ γνωρίζεσθαι αὐτό. Ἐπεσε δὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Στρατονικοῦ καὶ Καλλινικοῦ ἔως ἐδάφους, αἱ οὖσαι ἐν τῷ Ῥηγίῳ (34). Καὶ ὁ κίων δὲ ὁ πορφυροῦς ὁ ἐστὼς ἔμπροσθεν τοῦ παλατίου Ἰουκουδιανῶν ἑῶς (35) μετὰ τῆς ἐπικειμένης αὐτῷ στήλης ἔπεσε, καὶ ἐπάγη εἰς τὴν γῆν πόδας ὀκτώ. Ἐπεσε δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκადίου τοῦ βασιλέως ἢ εἰς τὴν ἀψίδα τοῦ Ταύρου, ἢ εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἐστῶσα, καὶ πολλοὶ ἔπαθον ἐν τοῖς συμπτώμασιν. Ἐτεροι δὲ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ καταληφθέντες ἑῶς τῶν συμπτωμάτων (36), διεσώθησαν μετὰ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας. Ἰηκούσθη δὲ ὅτι καὶ ἐν ἑτέραις πόλεσιν τὸ αὐτὸ γέγονε. Τοιοῦτον γὰρ μέγαν καὶ φοβερὸν σεισμόν οὐ μέμνηται ἀνθρώπος ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ. Ἐμείνεν δὲ σειομένη ἡ γῆ ἡμέρας καὶ νυκτὸς [μετὰ ἑφελανθρωπίας] ἡμέρας δέκα, καὶ πρὸς ὀλίγον οἱ ἀνθρώποι κατενύγησαν λιτανεύοντες, φιλανθρωπίας δὲ γενομένης παρὰ Θεοῦ, ἐπὶ τὸ χεῖρον πάλιν γεγόνασιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ ἐφόρεσεν τὸ στέμμα ἐπὶ ἡμέρας μ'. Ἀλλὰ καὶ τῇ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ γεννήσει χωρὶς αὐτοῦ προῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὥστε καὶ τὰ ἐξ ἔθους γενόμενα ἀριστα εἰς τὰ ἰθ' ἔπαυσαν· καὶ τὴν τούτων ἔξοδον τοῖς πτωχοῖς ἔδωκαν ἑῶς. Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ εἰσῆλθεν ἔθνος ἐν τῷ Βυζαντίῳ (37) παράδειξον τῶν λεγομένων Ἀδάρων, καὶ πᾶσα ἡ πόλις συνέτρεχεν εἰς τὴν θέαν αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἑωρακότες τοιοῦτον ἔθνος. Εἶχον γὰρ τὰς κόμας ὄπισθεν μακρὰς πάνυ δεδεμένας πρηνδίοις (38) καὶ

VARIÆ LECTIONES.

ἑῶς Ῥησιού b, Ῥουσιού f. ἑῶς κατέπεσεν e, οὕτως ἔπεσεν vulg. Ἰουκουδιανῶν Gnar. ex Proc. *De ad. Just.*, Ἰουκουρδιανῶν a f, Ἰουκαρδιανῶν vulg. καταληφθέντων b. μετὰ φιλανθρωπίας delendum videtur. τοῦ add. ex b : τοῦ Θεοῦ add. f. ἑῶς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

erecitis in altum suffultus : ex quo θυσιαστήρια et ciboria consociat Theophanes. Germanus in *Mystag.* : Οἱ ἅγιοι Πατέρες ὡς οὐρανὸν μὲν τὸ ἐπάνωθεν τῆς ἀγίας τραπέζης ὀρόριον ἀπαρτίζουσιν ὡς ὄλην δὲ τῆν ὀρίζονται τὸ ὑπὸ τεσσάρων κιονίων, τοῦ εἰρημένου κιβωρίου, συγκλειόμενον· *Fornicem, qui supra mensam sacram eminet, velut cælum, sancti Patres construunt : terram vero mente definiunt, quod quatuor columnis ejus conclusum est, et ciborium appellatur.* Codinus in descriptione templi Sanctæ Sophiæ : Ἐποίησε τὸ κιβώριον, καὶ τοὺς κίονας ἐξ ἀργύρου, καὶ χρυσοῦσας αὐτὰ· καὶ τὸ μῆλον, καὶ τὰ κρίνα, καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ κιβωρίου ὀλόχρυσον· *Ciborium, et ei subjectas columnas ex argento conflavit, et auro decoravit : pomum etiam, et lilia, et crucem ciborii ex auro puro consecit.* Plura de ciborio in *Euchologicis.*

(33) De his CP. locis Gyllius in *Topog. CP.* et *Origines ipsæ CP.*

(34) *Ecclesiæ existentes in Rhegio.* Cuique tamen quod velit liberum. COMBESIS.

(35) Ἰουκουρδιανῶν habent Barb. et Peyrez. codd. καταρχηστικῶς, forsan Ἰουκουδιανῶν vice, de quibus Procopius oral. 4 *De ædif. Justiniani* : Βασίλειον ἀλλαχῶθι δεδημιούργηκεν αὐτῷ, καινουργήσας, ἐν τῷ Ἡραίῳ καὶ Ἰουκουδιανῶν ταῖς καλουμέναις· *Palatia construxit ipse ibi a fundamentis in Heræo et Jucundianis ita vocatis.*

(36) *Ruinis involuti, post duos tresve dies servati*

sunt ; inde nimirum, exque ruderibus effossi. *Metὰ φιλανθρωπίας.* Vox hic obscura ; habet tamen Cedr. etsi imperitæ manus vitio exscriptum apud eum, φιλανίας. Anast., *post decem misericordias Dei.* Ex verbis tamen sequentibus, φιλανθρωπία ; δὲ γενομένης, quæ et eadem dixerat p. 194, liquet accipi hic pro cessatione a terræ motu ; ut significet fuisse concessam terram ad dies decem, at non continua agitatione, sed ut quandoque per moras Dei benignitas aliqua eluceret, ac motus tantisper sisteretur. COMBESIS.

(37) Avares sunt Scythæ, sive Hunni Asiatici Boreales supra Iberos, Colchos, sive Lazos, et Alanos, quorum patriam, mores, legationem, et ejus causam exprimit Menander protector in legationum excerptis editionis Regiæ pag. 99, ex quo hæc Theophanes. Legendus Evagrius lib. v, cap. 4, maxime vero Simocatta lib. vii, cap. 8.

(38) Monachus Sangallensis lib. ii de Carolo Magno : *Cum tenuissimas illas pelliculas, vel tenuiores brandeas extrahere cœpissent.* Constantinus Porphyrog. *De admin. imp.*, cap. 6 : Βλαττία, πρηνδία, χαρέρια, σήμεντα. *Blattia, zonæ, armillæ, sementa.* Glossæ Isidori, *Prandeum, genus zonarum.* Hic itaque tenuis vitta est, sive fasciola capillie revincendis idonea. In hunc usum et sinem οειράς χρυσῷ διαπεποικιλμένας, catenulas auro variegatas accipiunt legati apud Menandrum citatum pag. 100 ac inferius pag. 102 : Καλώδια χρυσῷ διαπεποικιλ-

παλεγμένας. Ἡ δὲ λοιπὴ φορεσία αὐτῶν ὁμοία τῶν λοιπῶν Οὐννων⁸⁷. Οὗτοι φυγόντες ἐκ τῆς Ἰδίας χώρας ἦλθον εἰς τὰ μέρη Σκυθίας καὶ Μυσίας, καὶ ἐπιψήσαν πρὸς Ἰουστινιανὸν πρέσβεις δεχθῆναι αὐτούς. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνί (39) γέγονεν θνήσις ἀνθρώπων ἀπὸ βουβῶνος, μάλιστα δὲ τοῖς νέοις, ὥστε μὴ ἐπαρκεῖν τοὺς ζῶντας θάπτειν τοὺς τεθνεῶτα· ἐκράτησεν δὲ ἡ θνήσις ἀπὸ μηνὸς Φεβρουαρίου. Ἔως μηνὸς Ἰουλίου.

ex 197 bubone lues in homines, maxime juvenes, fecerent vivi : obviavit vero et invaluit a Febuario ad

A. M. 6051. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνί Ματίῳ ζ' (40), ἡμέρῃ γ', ὥρα πέμπτη φιλοκαλουμένου τοῦ Τρούλλου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (ἦν γὰρ διεβήρηγμένος⁸⁸ ἐκ τῶν γενομένων σεισμῶν) ἐργαζομένων⁸⁹ τῶν Ἰσαυρῶν, ἔκειον τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς προὔποστο-
B τῆς⁹⁰ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, καὶ συνέτριψεν τὸ κιδῶριον καὶ τὴν ἄγλιαν τράπεζαν καὶ τὸν ἄμβωνα. Καὶ καταγιώσκοντο οἱ μηχανικοὶ⁹¹, ὡς⁹² ὅτι περ ὑποκάτωθεν⁹³ οὐκ ἐποίησαν τὴν κρέμασιν φυγόντας τὴν ἔξοδον, ἀλλ' ἐτρέπησαν τοὺς πινσοὺς τοὺς βριστάζοντας τὸν τρούλλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐβάσταξαν⁹⁴. Λοιπὸν συνιδῶν ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς ἡγεῖταιν ἄλλους πινσοὺς, καὶ ἰδέξαστο τὸν τρούλλον, καὶ οὕτως ἐκτίσθη, ὑψωθείς πλέον εἴκοσι πόδας εἰς ἀνάβασιν ἐπάνω⁹⁵ τοῦ πρώτου κτίσματος.

piissimus imperator extruxit, quæ trullum deinceps exceperunt : atque ita instauratus est viginti pedes altior, quam in priori ædificatione antea fuerat.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐπανεστήσαν Οὐννοι καὶ Σκλάβοι (41) τῇ Θράκῃ πλήθη⁹⁶ πολλὰ, καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν, καὶ πολλοὺς ἐφόνευσαν καὶ ἠχμαλώτευσαν.
C Ἐπίασαν δὲ καὶ⁹⁷ Σέργιον τὸν στρατηλάτην υἱὸν Βάρχου τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ τὸν Ἐδερμᾶν τὸν στρατηγὸν Καλοποδίου τοῦ ἐνδοξοτάτου κουβικου-
λαρίου καὶ κραιποσίτου. Εὐρόντας δὲ τοῦ τείχους τοῦ Ἀναστασιακοῦ (42) τόπους τινὰς πεπτωκότας ἐκ τῶν σεισμῶν, εἰσελθόντες ἠχμαλώτευσαν ἕως Δρυπίας⁹⁸ καὶ Νυμφῶν καὶ Χιτουκώμεως,⁹⁹ (43) καὶ πάν-
τε· ἔφυγον ἐν τῇ πόλει μετὰ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν.

Cpolim advenit : et ad ejus spectaculum, quod nusquam visi fuissent hujus formæ homines, cuncta urbs effusa est. Comas siquidem a tergo longas admodum tæniis revinctas et implexas gestabant : reliquus licet habitus Hunnico simillimus conspiceretur. Illi porro relicta patria religione in Scythiæ Mysiæque partes se conferentes, ut humanius in iis provinciis admitterentur, ad Justinianum legatos destinaverunt. Cæterum mense Febuario mortifera grassata est : adeo ut sepeliendis mortuis non suffusque mensem Julium.

A. C. 551. — Hoc anno, mensis Maii die septimo (j), hebdomadis tertio, hora post exortum quinta, suis pene jam ornamentis perfecti et Isaurorum opera bene instructi Magnæ ecclesiæ Trulli (disruptus enim et hiatu deformis ex terræ motuum concussionis cernebatur) pars orientaliior contractæ ad sanctum altare testudinis decidit in terram. Molis ejusmodi collabente ruina ciborium, sancta mensa, et ambo comminuta sunt et plane contrita. Tantæ porro jacturæ incensabantur architecti, quod, ut sumptibus parcerent, pilærum capita ad trulli radices non solide per omnes partes compegissent. sed eas pilas, quæ trullum suffulciunt, fenestris et aperturis reliquissent hiantes, ex quo sustentando trullo non fuere satis. Hoc animadverso, pilas alias

Hoc etiam anno Hunni et Sclavi cum maximis copiis in Thraciam irruentes eam bello vastaverunt, multosque homines vel occiderunt, vel in captivitate abduxerunt : sed et Sergium militiæ magistrum, Bacchi senioris filium, et Ederman ducem Calopodii clarissimi cubicularii et præpositi filium ceperunt. Cumque partes quasdam muri Anastasiani terræ motibus collapsas reperissent, per eas ingressi, in potestatem suam redegerunt loca ad Drypium, Nymphas et Chittus vicum sita : cunctique facultatibus secum asportatis in urbem confugerunt.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ τοῖς λοιποῖς Οὐννοις a, αὐτῶν λοιπῶν Οὐννων f. ⁸⁸ διεβήρηγμένος a, διαβερηγμένος vulg. ⁸⁹ ἐργαζομένων] h. l. desinit lacuna collicis A. ⁹⁰ πρὸ ὑποστολής A. ⁹¹ μηχανικοὶ] χειμερικοὶ A f. ⁹² ὡς A. καὶ vulg. ⁹³ ἀποκάτωθεν A. ⁹⁴ οὐκ ἐβάσταξαν A f, οὐ κατεβάσταξαν vulg. ⁹⁵ ἐπάνω om. b. ⁹⁶ πλήθη πολλὰ, καὶ ἐπολ. αὐτῆν A. καὶ ἐπολ. αὐτ. πλ. πολλὰ vulg. ⁹⁷ καὶ ante Σέργιον add. ex A. ⁹⁸ Δρυπίας A. ⁹⁹ Χιτουκώμεως A e, Σίτου κοίμεως f, Χιτοῦ κώμης vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

μένα εἰς τὸ εἶργειν τι τῶν ἀποδιδρασκόντων ἐπινη-
νομήνα· *Funiculos (armillas absone reddidit interpres) auro implexos, quibus quod fluxum est, vagans, et solitans innæciatur.* Quale logarum sinus, cincinni capillorum, laxæ vestes, etc. Interpretes iterum perabsurde : ut eos a se deficere impediret. Corippus lib. 1, de Avarum capillis prandeo revinctis :

Colubrimodis Abarum gens nexa capillis.

Πῖνε ἀχειρεχόμην Ἀδάρων στρατόν, *intonsum Abarum exercitum vocat Florilegii epigram. 16, lib. 1v.*

(39) Ex Agathias lib. v, sub initium : *Eodem anno, vere jam inuenite, derepente, et iterato urbem pestilens morbus invasit, etc.*, quo nimirum terræ motu urbs concussa est.

(40) Sanctæ Sophiæ templi motu superioris anni fissuram excitatam dum repararet Justinianus, ea

D contigit ruina quam breviter attingit auctor ; fusius descripsit Agathias loco citato, et Procopius *De ædif. Justiniani* lib. 1 ; Evagrius lib. 1v ; graphice præ omnibus refert Codinus opusculo *De templo Sanctæ Sophiæ.*

(41) Totam historiam ordine copioseque pertexit Agathias, cujus lib. v ea solum quæ præsentī ac superiore anno contraxit Theophanes, prolixo dicendi genere recensentur, et præcedentibus ecu tempore connexis adjunguntur. Selavos porro Agathias vocat Cotriguros Hunnos.

(42) Meri illius, Longi cognomento, ab Anastasio exstructi, cujus conditum, longitudinem, munita, utilitatem refert Evagrius lib. 111, cap. 38 ; *Orig. CP.* ; Procopius *De ædif. Justiniani* lib. 1v ; Agathias et alii.

(43) *Chetumesum* appellat Agathias.

Quamobrem imperator multos ex civium numero A delectos ad Longum murum misit : ibi commissa pugna multi Romanorum et scholariorum ceciderunt. Postremum autem iubente imperatore ciboria argentea et sanctæ mensæ pariter ex argento, quæ extra civitatem in ecclesiis erant, suis locis exportatæ sunt : portas vero omnes Theodosiani muri defenderunt scholæ, protectores, numeri et universus senatus. Sed cum barbaros hic pertinaciter permanere videret imperator, 198 patricium Belisarium una cum aliis senatus contra ipsos progredi jussit. Porro Belisarius sumptibus omnibus equis, tam imperatoris, quam circi, sed et sacrarum domorum, necnon uniuscujusque hominis privati, cui fuit equus in potestate, populoque armis instructo, ad Chitti pagum profectus est : ibique vallo se munivit : tum quosdam ex barbaris capere et interficere cepit : quæ etiam arbores cædi, et pone exercitum in terram trahi imperavit : ex quo pulvis iagens vento excitatus et in barbaros delatus super eos incubuit : qui cum maximas copias inde cedere existimarent, in fugam versi, ad regionem sancti Stratonicæ, ad Decatum recesserunt. Ac cum subinde a speculatoribus restitissent Croleos muros magno militum numero esse defensos, Tzarulum et Arcædiopolim et sanctum Alexandrum Zapparorum versus digressi sunt : ibique castris positus usque ad Pascha substitere. Peracto festo Paschali imperator cum universis civibus urbe relicta, Selybriam perrexit ad reparandas Muri longi ruinas qua parte barbari ingressi fuerant : quare pedem retulerunt, et trans murum abierunt. Ibi mansit imperator ad Augustum usque mensem : simuliter et barbari usque ad mensem Augustum extra urbem circumvagabantur. Cæterum imperator bipedes naves confici, hisque in Danubio adversos fluitos, si quando transirent, excipere, et cum eis manes jussit conseri. His auditis barbari missis legatis petiverunt, ut sibi reditus tuto permitteretur, et Danubium trajicerent. Misit ergo imperator Justinum nepotem suum et europalatem : eosque dimisit iaculantes.

A. C. 552. — Antiochiæ episcopi Anastasii annus primus.

τοῦτο δὲ γινούσ' ὁ βασιλεὺς ἐδημότευσεν (43) πολλοὺς, καὶ ἐπεμφεν εἰς Μακρὸν τεῖχος (44)· καὶ συγκρούσαντες πόλεμον ἐκεῖ πολλοὶ ἀπέθανον τῶν Ῥωμαίων καὶ σχολαρίων. λοιπὸν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς καὶ κατηνέχθησαν τὰ ἀργυρὰ κιθῶρια ¹, καὶ αἱ ἄγαι τράπεζαι αἱ ἀργυραὶ ἔξω τῆς πόλεως, καὶ παρεφύλαττον τὰς πόρτας πάσας τοῦ τεύχους τοῦ Θεοδοσιακοῦ (45) αἱ σχολαὶ καὶ οἱ προτίκτορες καὶ οἱ ἀριθμοὶ καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος· ἰδὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐπιμένουσιν ² οἱ βάρβαροι, ἐκέλευσε Βελισάριον τὸν πατρικίον ἐξελεῖν κατ' αὐτῶν μετὰ ἐτέρων τῆς συγκλήτου ³. Ὁ δὲ Βελισάριος ἔλαβεν πᾶσαν τὴν ἔπνον, τὴν τε βασιλικὴν καὶ τοῦ ἱππικοῦ (46) καὶ τῶν ⁴ εὐαγῶν οἰκῶν καὶ παντὸς ἀνθρώπου, ὅπου ἦν ἔππος· καὶ ὄπλους λαθὼν, ἐξῆλθεν εἰς Χιτούκωμιν ⁵· καὶ ἐποίησεν φουσατόν ⁶ (47), καὶ ἤρξατο πιάζειν ⁷ ἔξ αὐτῶν τινας καὶ φονεύειν. Καὶ ἐκέλευσεν κοπήναι δένδρα, καὶ σύρεσθαι ὀπισθεν ⁸ τοῦ ἐξερχέτου αὐτῶν ⁹, καὶ ἐγένετο ἐκ τοῦ ἀνέμου κονωρθὸς μέγας, καὶ ἐπῆγεν ἐπάνω τῶν βαρβάρων. Οἱ δὲ νομίσαντες ὅτι πλῆθος πολὺ εἰσιν, ἐφυγον· καὶ ἦλθον εἰς τὰ μέρη τοῦ ἁγίου Στρατονίκου εἰς τὸ Δέκατον. Μυθόντες δὲ ἐκ τῶν κατασχόπων, ὅτι παραφιλακὴ πολλὴ ἐστὶν εἰς τὰ τεῖχη Κωνσταντινουπόλεως, ἦλθον εἰς τὰ μέρη Τζουρουλλίου καὶ Ἀρκαδιουπόλεως καὶ τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου Ζουπαρῶν, καὶ ἔμειναν ἐκεῖ παράκαθήμενοι ἕως τὸ ἄγιον Πάσχα. Μετὰ δὲ τὴν ¹⁰ ἑορτὴν τοῦ Πάσχα ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες τῆς πόλεως σὺν αὐτῷ ἐν Σηλυμβρία ἐπὶ τὸ κτίσαι τὸ τεῖχος τὸ μακρὸν· ὅθεν οἱ βάρβαροι εἰσῆλθον. Καὶ ἔμειναν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ ἕως τοῦ Ἀυγούστου μηνός· ὁμοίως καὶ οἱ ¹¹ βάρβαροι ἔξω τῆς πόλεως περιεπόλεον ἕως τοῦ Ἀυγούστου. λοιπὸν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς γενέσθαι πλοῖα διάπρυμνα ¹² (48), ὥστε ἀπελθεῖν εἰς τὸν Δανούβιον, καὶ ἀπαντῆσαι τοῖς βαρβάροις ¹³ περούσαι, καὶ πολεμῆσαι αὐτούς ¹⁴. Τοῦτο γινόντες οἱ βάρβαροι, παρεκάλεσαν διὰ πρεσβυτεοῦ ἀκινδύνως εἶσαι αὐτούς περᾶσαι τὸν Δανούβιον. Καὶ ἐπεμφεν Ἰουστίνον τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ καὶ κουροπαλάτην ¹⁵, καὶ διέσωσεν αὐτούς.

A. M. 6052. — Ἀντιοχίας ἐπισκόπου Ἀναστασίου ἔτος α'.

VARIE LECTIONES.

¹ ἀργυρὰ κιθῶρια vulg. ² μένουσι A. ³ μετὰ καὶ ἄλλων συγκλητικῶν a. ⁴ τῶν add. ex A. ⁵ Χιτούκωμιν A, Χιτὸν κῆρην vulg. ⁶ φουσατόν A, φουσατόν vulg. ⁷ πιάζειν A. ⁸ ὀπίσω a. ⁹ αὐτῶν] αὐτοῦ a. ¹⁰ τὴν add. ex A. ¹¹ καὶ οἱ A, δὲ οἱ vulg. ¹² διάπρυμνα A a, διάπρυμνα f, δίπρυμνα vulg., ἀμφίπρυμνα Agath. p. 527. ¹³ τοῖς βαρβάροις περούσαι [ἡορί. περῶσαι] A, τοὺς βαρβάρους περνούσαι f, τοῦ βαρβάρους εἰ περνούσαι vulg. ¹⁴ αὐτούς A a f, αὐτῶν vulg. ¹⁵ κουροπαλάτην] κοροπαλάτην A, κυροπαλάτην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43) Ex plebeis, rusticis, et circi factionariis tumultuatum coegit exercitum.
(44) Anastasiacum, de quo nuper.
(45) Muri a Theodosio reparati ad Chrysen portam, quæ boream et occidentem respicit, qua barbaros expectabant irrupturos. Agathias.
(46) Equos circensibus ludis præcipendis dicatos.

Qua dictione nulla per hoc opus frequentior.
(47) Agathias : *Belisarius haud procul ab urbe ad Chetunesum (id loci nomen) positus castris, etc.*
(48) Agathias, *amphiprora* : quæ non inversa, sed transposito tenone prorami in puppim vertitur. Horum figuram exhibet Claudius Morizotus in *Orbe maritimo*.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἤρξατο ὁ βασιλεὺς κτίζειν (49) Α τὴν γέφυραν τοῦ Σαγάρεως ποταμοῦ. Καὶ ἀποστρέφας τὸν αὐτὸν ποταμὸν ἐν ἄλλῃ κοίτῃ, ἐποίησεν καμάρας φοβερὰς πέντε, καὶ ἐποίησεν¹⁶ αὐτὸν δι- οδεύεσθαι, ξυλίνης πρότερον οὐσης τῆς γεφύρας.

A. M. 6053. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ θ', ἡμέρα ε', ἰνδικτιῶν θ', ἐφημίση¹⁷ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅτι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς (50). Ἦν γὰρ ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Θράκης, καὶ οὐδένα ἐθεώρει. Καὶ λοιπὸν οἱ δῆμοι ἤρπασαν τοὺς ἄρτους αἰφνιδίον ἐκ τῶν ἀρτοποιείων καὶ μαγκιπίων¹⁸· καὶ περὶ¹⁹ ὥραν τρίτην οὐχ εὗρίσκειτο ἄρτος ἐν πάσῃ τῇ πόλει, καὶ βροχὴ μεγάλη τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο²⁰. Ἐκλείσθησαν δὲ καὶ τὰ ἐργαστήρια, καὶ ἐθρυλλήθη τὸ παλάτιον, ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῆς συγκλήτου ἐθεώρει τὸν βασιλέα διὰ τὸ κεφαλαγήσαι²¹ αὐτόν. Ἐκ τούτου ἐπίστευον ὅτι ἀπέθανεν. Περὶ ὥραν δὲ ἑνάτην συμβούλιον ἐποίησεν ἡ σύγκλητος, καὶ ἀπέστειλεν²² τὸν ἐπαρχον, καὶ ἐποίησεν φῶτα ἄψα εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν, ὅτι ὕψιαν ὁ βασιλεὺς (51). Καὶ τούτῳ τῷ τρώπῳ κατεστάθη²³ ἡ πόλις ἐκ τῆς ταραχῆς. Μετὰ δὲ τὸ ὑγιᾶναι τὸν βασιλέα, Εὐγένιος ὁ ἀπὸ ὑπάρχων διεβάλλε Γεώργιον τὸν κουράτωρα τῶν Μαρίνης (52) καὶ Αιθέριον²⁴ τὸν κουράτωρα τῶν Ἀντιόχου, ὡς θελήσαντας²⁵ ποιῆσαι βασιλέα Θεόδωρον τὸν υἱὸν Πέτρου μαγίστρου, ᾧ συνεφώνησεν καὶ Γερόντιος ὁ ἐπαρχος²⁶ τῆς πόλεως. Ζητηθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως καὶ μὴ ἀποδειχθείσης, ἠγανακτήθη ὁ Εὐγένιος, καὶ ἰδημεύθη ὁ οἶκος αὐτοῦ. Προσφυγῶν δὲ ἐκείνος τῇ C ἐκκλησίᾳ, ἐσώθη. Τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ γέγονεν ἐμπυρισμὸς μέγας ἐν τῷ λιμένι Ἰουλιανοῦ, καὶ πολλοὶ οἶκοι²⁷ ἐκάησαν καὶ ἐκκλησίαι²⁸ ἀπὸ ἀρχῆς τοῦ λιμένος ἕως τοῦ Πρόβου²⁹. Γέγονε δὲ καὶ θανατικὸν μέγα ἐν τῇ Κιλικίᾳ καὶ Ἀναζαρβῷ, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ καὶ σεισμοὶ, καὶ συνέβαλλον κατ' ἀλλήλων οἱ ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Ζευηριανοί, καὶ πολλοὶ φόνοι γέγονασι. Καὶ ἀποστελάς ὁ βασιλεὺς Ζήμαρχον³⁰ (53) τὸν κόμητα³¹ τῆς ἀνατολῆς ἐκώλασε³² τοὺς ἀτάκτους, καὶ πολλοὺς ἐξώρισεν καὶ ἰδόμευσεν καὶ ἠκρωτηρίασεν³³.

Hoc anno pontem ad Sagarin fluvium cepit imp-erator construere : et flumine in alium alveum abducto, arcus quinque mirabiles ac stupendos excitavit, per quos faciles esset ad utramque ripam transitus : cum pons, tantum ligneus antea fuisset.

A. C. 553. — Hoc anno, mensis Septembris die nono, hebdomado quinto, indictione nona, imperatorem obiisse per 199 Cpolim rumor sparsus est. E Thracia quippe in urbem redux, conspiciunt nemini se fecerat. Plebs itaque confusa ex officinis et mancipiis sive pistrinis panes diripuit, et a tertia jam diei hora nullibi civitatis reperiebatur panis, et copiosus admodum imber eo die decidit. Officinæ demum omnes clausæ : rumorque ex palatio manavit, ad imperatoris conspectum, quod capitis dolore vexetur, ex senatu admitti neminem, ex quo eum ex humanis sublaturum arbitrabantur. Circa nonam vero horam senatus, inito super ea re consilio, præfectum misit, qui pro imperatoris salute, per totam urbem faces et lumina jussit accendi : et hoc pacto ex tanto tumultu ad pristinam tranquillitatem urbs rediit. Integra demum imperatori restituta valetudine, Eugenius expræfectus curatorem palatiorum Marinæ Georgium et Antiochi curatorem Ætherium, quasi magistri Petri filium, Theodorum ex Gerontii urbis præfecti consilio imperatorem creare attentassent, accusavit. Facto de crimine diligenti examine, nec eo comprobato, Eugenius invidia non plene liberatus, domum publice proscriptam amisit : is vero ad ecclesiam confugiens, salutem consuluit. Mense autem Decembris magno incendio in portu Juliani excitato, multæ domus et ædes sacræ multæ a portu extremo usque ad Probi conflagarunt. Mortifera quoque lues per Ciliciam et Anazarbum grassata est : terræ motus Antiochiam magnam concusserunt : contentione insuper inter Severianos et orthodoxos orta, multæ cædes utrinque perpetratæ. Imperator autem Zimarcho orientis comite misso, seditiosos, multis ex illis in exsilium actis, bonis eorum publicatis, membris quoque amputatis castigavit.

A. M. 6054. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ

A. C. 554. — Hoc anno, mensis Octobris die

VARIE LECTIONES.

¹⁶ ἐποίησεν] ἤγειρεν a, ἤλισε A. f. ¹⁷ ἐφημίση A, ἐφημήθη vulg. ¹⁸ μαγκιπίων A, μαγκιπίων vulg. ¹⁹ καὶ περὶ A, καίπερ vulg. ²⁰ ἐγένετο add. ex A. ²¹ κεφαλαγήσασθαι A. ²² ἀπέστειλεν τὸν ἐπαρχον A, ἐπεψέην τὸν ὑπαρχον vulg. ²³ κατέστη A. ²⁴ Ἐθέριον A. ²⁵ θελήσαντα A b. ²⁶ ἐπαρχος A, ὑπαρχος vulg. ²⁷ οἶκοι] τόποι A b. ²⁸ καὶ ἐκκλησίαι add. ex A. ²⁹ τῶν Πρόβου A. ³⁰ Ζήμαρχον A. ³¹ κόμητα A, κόμητα vulg. ³² ἐκώλυσε A b. ³³ καὶ ἐδ. καὶ ἠκρ. om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Difficilem couditu pontis molew, ejusque amplitudinem emittitur Procopius *De ædific. Justin.* lib. v; *Sangarin* scribit ille, Suidas : *Σαγγάριος*. (50) Eam Justiniani ægritudinem, qua velet inter cadavera jacens reputatus fuerit, memorat Procopius *De ipsius ædific.* lib. i; annum tamen non observat, quem 54 imperii iubens annuit Baroniua. (51) Obscurius redditum, pro salute imp. Malius Anast., quoniam ægruus factus est imp., seu, gaudio redditæ illi sanitate, COMBERIS. (53) Domus, facultates, prædij hæreditatis vel publicætionis jure principis hæcæ adjudicata ratio-

nalibus, sive curatoribus rerum privatarum domus Augustæ committebantur curanda. Eius generis fuerunt, quæ Marinæ Augustæ, Arcadii filix, de qua *Chron. Alexand.* ad ejus annum nonum, et Antiochi sub Theodosio juniore bonis mulctati, ex superius dictis pag. 83 et Suida, juris quondam exsisterant, quorum isti celebrantur curatores. Not. imp. de Antiochi domo, *Orig. CP.* (53) Ζήμαρχος scribitur in Excerptis de legationibus, ea quam Justinus misit, et τὸν πρόξ, ἕω πύλων στρατηγός, *urbium orientialium dux*,

duodecimo, hebdomados quarto, indictione decima, A ἰβ', ἡμέρῃ δ', Ἰνδικτιῶνι ι', ἐσπέρας βαθείας γέγονεν magnum profunda jam vespera incendium ad Cæsarii partes, ad locum, cui Omphacera nomen, grassatum est : et officinæ omnes et fornices ad Bovis locum conflagrarunt. Novembri etiam mense ludis circensibus celebratis, priusquam imperator spectatum advenisset, factionum seditio exorta est, et Prasini in Venetos irruere. Nuntio ad imperatorem delato, sedile sibi positum in circo conscendit, **200** et conflictu spectato, Marianum comitem excubitorum et Cæsarii palatii curatorem partibus dirimendis in arenam iussit descendere. Ubi conflictus locum tenuerunt, tumultui sedando non fuere satis, nec concertam pugnam distrahere valuerunt : ita ut multi ex utraque parte cæsi fuerint, vulnerati etiam multi. Ingressi vero Veneti in Prasinorum cuneos et carceres : *Incende hic*, exclamabant, *ignem illuc admove*. Prasinus vero nusquam comparet. Prasini ex adverso vociferabantur : *Hem, hem, cuncti, cuncti in mediam arenam procedite*. Progressi in Venetorum vicinias, lapidibus obvios quosque obruerunt, clamantes : *Ignem huc applica, ignem illic suppone*. Venetus non comparet. Dominica vero jam illucente irruerunt in vicinias, et omnia Venetorum bona diripere. Imperator autem Prasinus apprehendi iussit : ex quibus multi variis tormentis castigati. At Veneti ad ecclesiam Deiparæ, quæ in Blachernis, confugerunt. Prasini autem exsiliences ad sanctam Euphemiæ Chalcedonem aufugere : quos inde expulsos præfectus supplicii affecit. Porro conjuges et matres eorum ad imperatorem in ecclesiis clamare, ut Prasinis indulgentiam concederet : illæ vero baculis repulsam passæ sunt : nec placatus imperator, quin Christi natalitia celebrarentur. Februario vero mense imperator iussit ex septem scholariorum numeris, qui, residebant in Bithynia, Nicomedia, Cio, Pruza, Cyzico, Cotyæo et Dorylæo, ut relictis his locis subsisterent in Thracia, atque Heracleæ cæterisque urbibus circum vicinis. Martio deinde mense scholæ tumultum contra suum comitem concitavere, ob quædam stipendia recipi solita, ac deinde rescissæ. In eum itaque impetum fecerunt. Hic tum forte aderat Theodorus Petri magistri filius, cui cognomen Condocheres, qui minaci oratione usus, eos demulcere et sedare valuit. Eodem anno Bæsipolis

ἔμπυρισμῶς μέγας ἐν τοῖς Καισαρείου, ἕως τῆς λεγομένης Ὀμφακερᾶς. Καὶ ἐκάθησαν ²⁰ ὅλα τὰ ἔργαστήρια καὶ οἱ πωλειῶνες ἕως τοῦ Βοός. Τῷ δὲ Νοεμβρίῳ μηνὶ ἑπτακτοῦ ἀγομένου ²¹ πρὸ τοῦ ἀναλθεῖν τὸν βασιλέα, γέγονε δημοτικὴ ταραχὴ ²², καὶ ἐπῆλθον οἱ Πράσινοι τοῖς Βενέτοις, ²³ καὶ γνοὺς ὁ βασιλεὺς ἀνῆλθεν ἐν τῷ καθίσματι, καὶ θεασάμενος τὴν μάχην, ἐκέλευσεν Μαρῖανῷ τῷ κόμητι τῶν ἐξκουβιτόρων ²⁴ σὺν τῷ κουράτιου τῶν Καισαρείου κατελθεῖν, καὶ χωρῆσαι ²⁵ τὰ μέρη. Οἱ δὲ ἀπελθόντες οὐκ ἠδυνήθησαν χωρῆσαι αὐτούς. Καὶ πολλοὶ μὲν ἀπέθανον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, πολλοὶ ²⁶ δὲ καὶ ἐπιτρώθησαν. Εἰσελθόντες δὲ οἱ Βένετοι εἰς τὰ βάραθρα τῶν Πρασίνων ἔκραζον · Ἄψον ὦδε, ἄψον ἐκεῖ. Ὁ δὲ Πράσινος οὐ φαίνεται. Καὶ πάλιν οἱ Πράσινοι ἔκραζον Ἀἴ, αἴ, ὅλοι, ὅλοι εἰς τὴν μέσσην ²⁷. Ἦλθον εἰς τὰς γειτονίας τῶν Βενέτων, καὶ ἔλθον οὐς εὐρισκον καὶ ἔκραζον · Ἄψον, ἄψον ὦδε ²⁸. Βένετος οὐ φαίνεται. Καὶ εἰσῆρχοντο εἰς τὰς γειτονίας διαφανούσης Κυριακῆς, καὶ ἤρπαζον τὰς ὑποστάσεις. Καὶ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς συσχεθῆναι τοὺς Πρασίνοους, καὶ πολλὰς βραδείας ἐκολάσθησαν. Οἱ δὲ Βένετοι προσέφυγον ἐπὶ ἐκκλησίᾳ τῆς Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν. Οἱ δὲ ἐξελύσαντες ²⁹ Πράσινοι προσέφυγον εἰς τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν ἐν Χαλκηδόνι· οὐς ἐκβαλὼν ὁ ἑπαρχος ³⁰ ἐτιμωρήσατο. ἤρξαντο δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ αἱ μητέρες κράζειν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῷ βασιλεῖ, ἵνα παράσχη τοῖς Πρασίνοις Ἰνδουλεγεντίας ³¹· καὶ ἐδιώχθησαν μετὰ βάλων, καὶ οὐ διηλλάγη αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς (54) ἕως τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς, τῶν ἑπτὰ σχολαρίων τοὺς καθεζομένους ἐν τῇ Νικομηδείᾳ καὶ Κίῳ καὶ Προύσῃ καὶ Κυζίκῳ καὶ Κοτυαίῳ ³² καὶ Δορυλαίῳ ἀπελθεῖν, καὶ καθῆσαι ἐν τῇ Θράκῃ ἐν τῇ Ἡρακλείᾳ καὶ ταῖς πέριξ αὐτῆς πόλεσι ³³. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ ἐπανεστήσαν αἱ σχολαὶ τῷ κόμητι αὐτῶν, διὰ τινὰς συνθησίας ἃς ἐλάμβανον, καὶ ἀπέκοψεν ³⁴ αὐτάς. Καὶ ἐπῆλθον ³⁵ αὐτῷ. Εὐρέθη δὲ ἐκεῖ Θεόδωρος ὁ υἱὸς Πέτρου τοῦ μαγίστρου ὁ Κονδοχαίρης ³⁶, καὶ ἀπειλητικοῖς λόγοις χρησάμενος, ἠδυνήθη αὐτοῦ καταπραῦσαι. Τῷ δ' αὐτῷ ἔται παρελήθη ὁ Βασιτόλις ³⁷ ὑπὸ τῶν Οὐννων (55)· καὶ ἐπεμφεν ὁ βασιλεὺς Μάρκελλον τὸν στρατηλάτην καὶ ἴδιον αὐτοῦ ἀνεψιὸν μετὰ πλήθους στρατοῦ, τοῦ ἀναβρῦσασθαι τὴν πόλιν καὶ τὴν Περσίδα. Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ

VARIAE LECTIONES.

²⁰ καὶ ἐκάθησαν οἱ. A b f. ²¹ ἀγομένου A, γενομένου vulg. ²² ταραχῇ ἑορτῇ f. ²³ τοῖς Βενέτοις A, τοῖς Βενέτους vulg. ²⁴ ἐξκουβιτόρων A, ἐξκουβίτων vulg. ²⁵ χωρῆσαι f. ²⁶ πολλοὶ δὲ καὶ A, καὶ πολλοὶ vulg. ²⁷ ἔκραζον· αἴ, αἴ, ὅλοι, ὅλοι εἰς τὴν μέσσην f. ²⁸ ἄψον, ἄψον ὦδε A f, ἄψον ὦδε, ἄψον ἐκεῖ vulg. ²⁹ ἐξελύσαντες A, ἐξελέσαντες a f, ἐξελάσαντες vulg. ³⁰ ἑπαρχος A, ὑπαρχος vulg. ³¹ Ἰνδουλεγεντίας A, Ἰνδουλεγεντίας vulg. ³² Κοτυαίῳ A. ³³ ταῖς πέριξ αὐτῆς πόλεσι A, ταῖς πέριξ αὐτῆς vulg. ³⁴ ἀπέκοψεν A, ἀπέκοψαν vulg. ³⁵ ἐπανεστήσαν A. ³⁶ Γογδοχαίρης A. ³⁷ ὁ Βασιτόλις] πόλις A e f, furti. Ὀδασσόπολις.

JAC. GOARI NOTÆ.

(54) Justinianum ex τῆς μανίας Venetæ parti plus æquo faventem suggillat Evagrius lib. iv, cap. 31. Certe Prasinorum factio insolentia alteram superavit in tumultu τοῦ, Νίχα.

(55) Persis fœderatorum. De Marcello, Justiniani ex fratre nepote, Procopius *De bello Persic.* lib. ii, *De Vandal.* lib. i, *De Goth.* iii. Tῷ, Βασιτ,

porro in pluribus codicibus non reperitur, maxime Palatino, Peyreziano et Vaticanis; legit Barberinicum dictione una Βασιτόλις, Regium inter Βασιτὸν et πόλις spatium adhibet, accentu quasi foret una dictio adhibito. Anastasius solam dictionem, civitas, reddidit τὸ, Βασιτ, nimirum in ejus exemplari non lecto.

μηνι⁵¹ παρελήφθη καὶ ἡ Ἀναστασιόπολις⁵² τῆς Ἀ
Θράκης ὑπὸ τῶν Οὐννων. Καὶ τῷ Μαίῳ μηνί γ' κατη
γηρήθη Ζίμαρχος ὁ κουράτωρ τῶν Πλακιδίας⁵³,
ὡς κατὰ τοῦ βασιλέως λαλήσας πολλὰ καὶ δεινὰ, ὑπὸ
Γεωργίου κουράτωρος τῶν Μαρίνης καὶ Ἰωάννου
ἐπὶ ὑπάτων συγγενῶν Θεοδώρας τῆς βασιλοῦσσης.

ratorem eaque gravia deblaterasset, delatus est a
Georgio, Marinæ facultatum curatore, et Joanne
exconsule, ambobus imperatricis Theodoræ consanguineis.

A. M. 6055. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνί Ὀκτωβρίῳ
γένονε στάσις δημοτικὴ ἐν τοῖς Πιττακίοις, καὶ πολ-
λοῦς ὁ βασιλεὺς ἐτιμωρήσατο. Τῷ δὲ Νοεμβρίῳ
μηνί ἀβροχία πολλὴ ἐγένετο, καὶ λείψις ὑδάτων,
ὥστε γενέσθαι μάχας πολλὰς ἐν τοῖς ὑδρείοις. Ἐρύ-
σθησιν δὲ καὶ⁵⁴ βορρῆς ἀνεμος Αὐγούστῳ⁵⁵ μηνί, καὶ
οὐδαμοῦ νότος, καὶ οὐκ ἤρχοντο τὰ πλοῖα ἐν τῇ
πόλει⁵⁶, ὥστε καὶ λιτὰς ἐκβαλεῖν Εὐτύχιον τὸν πα-
τριάρχην εἰς Ἱερουσαλήμ, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν ἄγιον Β
Διομήδην (56).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνί⁵⁷... ἐπιπέτεια ἤλθον ἀπὸ Ῥώ-
μης Ναρσοῦ τοῦ πατρικίου δηλοῦντα παραλαβεῖν⁵⁸
αὐτὸν πόλεις ὄχυράς τῶν Γόθων δύο Βηρωταν⁵⁹ καὶ
Βρίγκας (57). Τῇ δὲ κε' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡμέρῃ σαβ-
βάτου ἑσπέρας ἐπιβουλήν ἐμελέτησάν τινες τοῦ φο-
νεῦσαι τὴν βασιλεία, ὡς κάθηται ἐν τῷ παλατίῳ.
Ἦσαν δὲ Ἀβλάδιος ἀπὸ Μελιστῶν⁶⁰ καὶ Μάρκελλος
ἀργυροπράτης (58) καὶ Σέργιος ὁ⁶¹ ἀνεψιὸς τοῦ κου-
ρίτωρος Αἰθερίου. Ἡ δὲ μελέτη⁶¹ αὐτῶν, ὡς κάθ-
ηται ἐν τῷ τρικλίῳ ἑσπέρας πρὸ τοῦ μησεῦσαι⁶² (59),
εἰσπρήξαντες σφάξωσιν αὐτὸν, ἔχοντες ἰδίους ἀν-
θρώπους συνεργοῦντας αὐτοῖς Ἰνδοῦς κρυπτομένους
εἰς τὸ Σιλεντιαρίκιον (60) καὶ εἰς τὸν⁶³ Ἀρχάγγελον
καὶ εἰς τὸ Ἄρμα, ἵνα γενομένης τῆς ἐπιβουλῆς τα-
ριχὴν ποιήσωσιν. Ὁ δ' αὐτὸς Ἀβλάδιος καὶ χρυσοῖον
ἐλαβεν παρὰ Μαρκέλλου τοῦ ἀργυροπράτου λίτρας ν'
εἰς τὸ συνεργῆσαι αὐτῷ, καὶ τῷ Θεοῦ εὐδοκῆσαντος
ἐδάρρησεν Ἀβλάδιος Εὐσεβίῳ τῷ ἀπὸ ὑπάτων ὄντι
κόμητι Φυδεράτων καὶ Ἰωάννῃ τῷ λογοθέτῃ (61) τῷ
κατὰ Δομεντζόλον λέγων, ὅτι τῇ ἑσπέρῃ⁶⁴ ταύτῃ
βυλόμειθα ἐπιλθεῖν τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ μηνύσας τῷ
βασιλεῖ ἐκράτησεν αὐτοῦς, καὶ εὔρεν αὐτοῦς φο-

ab Hunnis capta est : quamobrem Marcellum mili-
tiae magistrum et nepotem suum cum copioso exer-
citu ad eam civitatem atque Persiam liberandam
misit. Exinde mense Aprilii Anastasiopolis Thraciæ
urbs ab Hunnis occupata : ac mense tandem Maio,
Zimarchus Placidiae curator, quasi multa in impe-
ratore eaque gravia deblaterasset, delatus est a
Georgio, Marinæ facultatum curatore, et Joanne
exconsule, ambobus imperatricis Theodoræ consanguineis.

A. C. 555. — Hoc anno, mense Octobri, popula-
ris 201 seditio in Pittaciis excitata est : et in
plurimos imperator animadvertit. Mense vero No-
vembri, ex diuturniore imbris penuria magnus
ubique aquarum defectus exstitit : adeo ut ad aqua-
rum receptacula rixæ pugnaeque fuerint commissæ.
Mense etiam Augusto soli boreæ flatūs, noti aura
nullibi spirare, ex quo navigia a meridie ad urbem
appellere non potuerunt. Quamobrem Euty chius pa-
triarcha processiones cum precibus Jerusalem, hoc
est, ad sanctum Diomedem duxit.

Eodem etiam anno, mense..... victoriæ tri-
umphales nuntii Roma Cpolim delati, pervene-
runt : Narsetem videlicet patricium duas urbes
munitionissimas Veronam et Brixiam a Gothis recep-
pisse. Mensis vero ejusdem die vigesimo quinto,
Sabbato circa vesperam de imperatore interficiendo,
ubi sederet in palatio, quidam conjuraverunt. Fa-
cinoris auctores fuerunt Ablabius exmonetarius,
Marcellus argentarius, et nepos Ætherii curatoris
Sergius. Eorum porro conjuratio hujusmodi fuit :
nimirum cum imperator in triclinio sub vesperam
accubuisset, priusquam abundi copia fieret, irru-
entes eum interfecturi essent. Quin etiam quosdam
homines ludos ad hoc facinus adjuutores ad Silen-
tium et locum Archangeli Harmatisque nomine
nuncupari solitum in insidiis latentibus habuere, qui
molitione ad finem producta, tumultum concita-
rent. Porro ipsi Ablabius auri libras quinquaginta
a Marcello argentario, ut suam ipsi operam ad id
accommodaret, acceperat. Ablabius autem, Deo ita
disponente, cum Eusebio exconsuli, qui fœderatorum
comes erat, et Joanni Logothetæ, qui Domen-

VARIE LECTIONES.

⁵¹ τῷ δ' Ἀπριλλίῳ μηνί τῷ δ' αὐτῷ ἔτει b, τῷ δ' αὐτῷ μηνί a. ⁵² καὶ ἡ Ἀν. A, ἡ Ἀν. vulg. ⁵³ Πλακιδίας
A alii. ⁵⁴ καὶ post δὲ add. ex A. ⁵⁵ Αὐγούστου μηνὸς b. ⁵⁶ ἐν τῇ πόλει adl. ex A. ⁵⁷ hæc lacuna etiam
in A non suppletur. ⁵⁸ παραλαμβάνειν A b. ⁵⁹ Βηρωταν A, Βεροταν vulg. nonne Βηρώνων? ⁶⁰ Μελι-
τῶν A. ⁶¹ ὁ add. ex A. ⁶² μελέτη ἐπιβουλή a. ⁶³ μησεῦσαι A, μισεῦσαι a, μησεῦσαι f. ⁶⁴ καὶ εἰς τὸν A,
εἰς τὸν vulg. ⁶⁵ ἐν τῇ ἑσπ. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Ecclesiam a Constantino constructam, in D
quia sancta ex Jerusalem advecta Helena reposuit.
Orig. CP.

(57) Cedrenus errantem Theophanem imitatus
Bripan καὶ Βρίγκας, ex quo Brincas quamdam Ita-
liæ civitatem falso æstimat. Anastasius, Theophane
correctior, Veronam et Brixiam reposuit. Victoriæ
porro nuntium mense Novembri allatum conjicies,
ac nuper objectam replebis lacunam, quod eum-
dem mensem jam superius auctor citaverit, Decem-
brem paulo inferius designaturus sit.

(58) Hos æstima trapezitas, et nummularios, rei
privatæ ministros, vel rei monetariæ præpositos.
Justinianus enim, inexplibilis avaritiæ morbo la-
borans, facile potuit ærarium administrantes in se

concitare : de quo Evagrius lib. iv, cap. 29. *Histo-
ria miscella* argenti venditores exponit τὸν ἀπὸ
Μελιστῶν, et ἀργυροπράτην.

(59) Μησεῦειν τὸ ἀποδημεῖν glossæ Græco-bar-
baræ. Portius, et recentior usus interpretatur.

(60) Ita recentiores dicunt κονήγιον, παιδίον, τρα-
πέζιον, vice κονήγιον, παιδίον, τραπέζιον. Σιλεντια-
ρίκιον igitur intelliges silentiariorum excubitorum
stationem in palatio. Ἀρχάγγελον autem et Ἄρμα
loca his nominibus insignita.

(61) Ut hic primum scribitur, ita primum usum
acceperit videtur dictio λογοθέτης, comitem rei pri-
vatæ quondam significans, quod auctoritatibus in
annotationibus ad Cedrenum jam adductis, et per
hoc opus sparsis declaratur.

tziole adhærebat, quod conjuraverant fidenter aperuit : Hac ipsa, inquit, vespera imperatorem aggredi et interficere decrevimus. Ille se ad imperatorem nuntiata desinuit eos, et gladios occulte ferentes apprehendit. Et argentarius quidem Marc' cellus consilio suo frustratus, educto, quem gerebat, gladio, tres sibi plagas in ipso triclinio iussit. Mox dum caperetur, expiravit. Ætherii vero nepos Sargius surripens se in Blachernarum ardem confugit : eumque vi eductum et examinatum hortati sunt fateri Isacium argentarium, et clarissimum patricium Belisarium cum eo conjurationis hujusmodi participes ; ac iusuper argentarium Vitum, Paulumque Belisarii curatorem ejusdem fuisse conscios. Comprehensus igitur uterque et Procopio præfecto traditus insidias omnes detulit, et patricium Belisarium accusavit. Confessum itaque in Belisarium imperator exarsit : ex quo multi fugam arripere consiliati sunt. Tum vero 202 Decembris die quinto curiam convocavit imperator, adducto secum etiam sanctissimo patriarcha Eutychio, eorumque confessionibus palam recitari jussit, Belisarius coram assistens et auditor, graviter indoluit, et in imperatoris offensionem incurrit, qui militibus subvossia domesticos ejus detinuit omnes, ipsum vero propria domo inclusum sub custodia servari præcepit. Porro mensis Decembris die vigesimo Magnæ Ecclesiæ dedicatio secundo celebrata : nocturnæque vigiliæ dedicationi hujusmodi præmitti solitæ apud sancti Platonis peractæ : ex eînde sacro procedendi ritu, cui præsentem imperator se exhibuit, patriarcha Cyprianus Eutychius curru vectus, et apostolico habitu ornatus, sacrum manibus tenens Evangelium, progressus est, cunctis et populo concinentibus : *Attollite portas, principes, vestras*. Eodem quoque modo partes quadam Africæ a Mauriâ in Africa rebellionem excitantibus occupatæ sunt hoc pacto : Quidam nomine Cutziana memoratæ Mauritanorum gentis

αρχοντας κρυπτά ξίφη. Καὶ ὁ μὲν ἀργυροπράτης Μάρκελλος ἀστοχήσας τοῦ προσδοκωμένου, σύρας, ἔκφορει ξίφος, δέδωκεν ἑαυτῷ τρεῖς πληγὰς ἐν τῷ τρικλίνῳ, συσχεθεὶς δὲ τελευτῆ. Σέργιος δὲ ὁ Διθερίου ἀνεψιὸς διαδράς προσέφυγεν ἐν Βλαχέρναις, οὐ ἐξαγαγόντες τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔξετάσαντες ἔπεισαν ὁμολογῆσαι, ὡς καὶ Ἰσακίος ὁ ἄργυροπράτης, καὶ Βελισάριος ὁ ἐνοχόστατος πατρικίος καὶ αὐτὸς συχῆσαι τοιαύτη ἐπιβουλῇ καὶ Βίτος ὁ ἀργυροπράτης, καὶ Παῦλος ὁ κουράτωρ τοῦ αὐτοῦ Βελισαρίου ἐβόησαν κατὰ τὴν ἀκρίβειαν ἄ. Καὶ συσχεθέντων ἄμφοτέρων, καὶ ἐκδοθέντων Προκοπίῳ ἄ τῷ ὑπάρχῳ, κατέθεντο, καὶ κατέβησαν Βελισαρίου τοῦ πατρικίου. Αὐτίκα οὖν ὁ βασιλεὺς γέγονεν ὑπὸ φανακτεσιν Βελισαρίου ἄ πολλοὶ δὲ φυγῆ ἐχρήσαντο. Τῇ ε' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σιλέντιον (62), ὃ ἐνέγκας καὶ τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην Εὐτύχιον κελύσας ἀναγνώσθηαι τὰς αὐτῶν καταθέσεις, καὶ ἀκούσας Βελισάριος μεγάλως ἐβάρηθη, καὶ ἴο γέγονεν ὑπὸ ἀγανάκτησιν τοῦ βασιλέως, καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἔλαβεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἐκάθησεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ παραφυλαττόμενον. Τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ κ' γέγονεν ἐγκαίνια τῆς Μεγάλτης Ἐκκλησίας το δευτερον ἢ δὲ παννυχίς ἄ (63) τῶν αὐτῶν ἐγκαινίων γέγονεν εἰς τὸν ἅγιον Πλάτωνα, καὶ ἐξήλθεν ἐκεῖθεν ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Εὐτύχιος μετὰ τῆς λιτῆς, συμπρόντος καὶ τοῦ βασιλέως, καθεζόμενος ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ φορῶν τὸ ἀποστολικὸν σχῆμα καὶ κρατῶν τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, πάντων τῶν λαῶν ψαλλόντων τὸ, Ἄρατε πυύλας, ἀρχοντας, ὁμῶν. Τῷ δ' αὐτῷ μηνὶ παρελήθη μερὰ τινὰ τῆς Ἀφρικῆς ὑπὸ τῶν Μαυριτάνων ἄ ἀπαναστάντων [αὐτῶν τῇ Ἀφρικῇ ἄ] τῶν τοιοῦτων Κουτζίνας τις ὀνόματι (64) ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους, ἔλαχος τῶν Μαυριτάνων, εἶχεν ἔθος λαμβάνειν παρὰ τοῦ κατὰ τὸν καιρὸν ἀρχοντος ἄ τῆς Ἀφρικῆς ῥήτων χρυσίον. Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ λαβεῖν αὐτὸ, Ἰωάννης ὁ ἀρχὸν Ἀφρικῆς ἐφόρευσε αὐτόν. Ἀνέστησαν δὲ τὰ τέκνα αὐτοῦ τοῦ Κουτζίνα ἐκδικούντες τὸ πατρῶον

VARIÆ LECTIÖNES.

⁶⁴ καὶ ἀφί. ex A. ⁶⁵ ὁ add. ex A. ⁶⁶ σκῆψιν A, σκῆψιν vulg. ⁶⁷ συσχ. ἄμφοτέρων A b, συσχ. πάντων ἄμφ. vulg. ⁶⁸ [Προκοπίῳ] h. l. iterum lacuna intercedit in cod. A, quæ usque ad p. 380, καὶ περιπλαχεὶς pertinet. ⁶⁹ μεγάλως ἐλυπήθη, καὶ a. ⁷⁰ παννυχίς vulg. ⁷¹ Μαυριτανῶν vulg. ⁷² αὐτοῖς τῇ Ἀφρικῇ a, hæc verba potius delenda videntur. ⁷³ ἀρχοντα a.

IAC. GOABI NOTÆ.

(62) Conventus in quo imperator orat, et de religionis maxime, et de reipublicæ momento tractat. Nicetas in Manuele Comneno : Κατήχητηριος ὄμιλος λόγους, οὓς φασὶ σιλέντια ἄ. *Sermonea, quibus instrueret, depromebat : quos vocant silentia*. Zonaras in Leone Philosopho : Οὐκ ἔδονθη διαλεχθῆναι τῇ συγχλήτῳ περὶ νηστείας τὴν συχῆτη διάλεξιν, ἢ καλεῖται σιλέντιον ἄ. *Consuetam orationem ad senatum de jejuniis non potuit proferre, quam dicunt silentium*. Ex his dissertationem potius quam conventuum silentium referre cernis, forsitan quia sine strepitu modeste ac velut silentio fieret.

(63) Extructa post seditionem τοῦ Νίκα S. Sophiae æde, primâ sub Justiniano facta est ejus dedicatio : de antiqua quippe sub Constantino nullus hic sermo. Trulli vero ante annos quinque collapsi ruina cum altare confractum fuisset, eo reparato encænna quoque sacræ ædis reparata. Παννυχίς hic

D memorata vigiliæ dedicationi prævias in ecclesia coram sanctis reliquiis peragens, τὸ, ἐξήλθεν, deportatas ex priore in novam ecclesiam reliquias, τὸ, καθεζόμενος ἐν τῷ οἴκῳ, habet exemplum pagg. citandis in indice v. *Dedicatio ecclesiæ*. Τὸ ἀποστολικὸν σχῆμα, colobium est, de qua euchologica nostra dissertunt : Τὸ, Ἄρατε πυύλας, versus est in ecclesiæ dedicatione sacris in ecclesiam reliquiis inductis cantandis : de quibus singulis euchologica nostra de ecclesiæ dedicandæ ritu, et alio, si in aliud altare fuerit σαλευθείσης τῆς ἁγίας τραπέζης. De annua dedicatæ ecclesiæ CP. celebritate Mensem mense Decembri, consecrationis istius tempus idem statuitur in Chronico Alexand., tantum dies ejus mensis 24 designatur.

(64) De quo fuse in præcedentibus ubi *De bello Vandalico*.

αίμα ¹³, και επαναστάντες τῇ Ἀφρικῇ, παραβασθον αὐτῆς μέρη τινά, παιδιύσαντες. Ὁ οὖν βασιλεὺς γυνὸς τοῦτο, ἀπέστειλεν πρὸς βοήθειαν τῆς Ἀφρικῆς Μαρκιανὸν τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ και στρατηλάτην μετὰ ἐξερκέτου, πρὸς τὸ εἰρηνεῦσαι τοὺς Μαύρους. Καὶ προσεβρῦθησαν αὐτῶ, εἰρήνευσεν ἡ Ἀφρικῇ· τῷ δὲ Ἀπριλλίῳ μηνὶ διεδέχθη ὁ Προκόπιος ὁ ὑπαρχος τῆς πόλεως, και γέγονεν αὐτῷ αὐτοῦ Ἄνδρας ὁ ἀπὸ λογοθετῶν. Καὶ ἐξερχομένου αὐτοῦ ἀπὸ παλατίου τῆς Καλαχῆς καθημένου ἐν τῷ θυγατρὶ, και ἀπερχομένου ἐν τῷ πραιτωρίῳ, ὑπήνευσαν αὐτῷ οἱ Πράσινοι εἰς τὸ Λαύσον· και ἤρξαντο αὐτὸν ὑβρίζειν, και λιθάζειν· και ἐγένετο ἀταξία μεγάλη ἐν τῇ μέσῃ τῶν δύο μερῶν. Καὶ εἰσῆλθον ἐν ταῖς φυλακαῖς, και ἐκρατήσαν ἡ μάχη ἀπὸ ὧρας ἑως ἑσπέρας ¹⁴. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινὸν τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ και κουροπαλάτην, και ἀπέδωκεν αὐτοῖς. Καὶ πάλιν περὶ ὧραν ἑβ' συνέβηλλον μάχην, και ἐκρατήθησαν· και ἐπόμπευσεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· και ἔκοψαν τοὺς ἀντιχειρας αὐτῶν, ὅσοι μετὰ ξυφῶν ἐμαχίσαντο. Καὶ τῇ ιθ' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς ἐδέχθη Βελισάριος ὁ πατριεὺς, ἀπὸ κλοῶν και πάσας αὐτοῦ τὰ ἀξίαι ¹⁵. Ἐβασε δὲ και Πέτρος ὁ μάγιστρος (65) ἀπὸ Περσίδος ποιήσας πάκτα εἰρήνης ἔτη ζ' (66), ἔνεκεν Λαζικῆς και τῶν μερῶν τῆς Ἀνατολῆς. Τῷ δ' αὐτῷ μηνὶ ἦλθον πρέσβεις Ἀσκήλ τοῦ βηγδὸς Ἐρμηχιόων (67) τοῦ ἔσωθεν κειμένου τῶν βαρβάρων ἔθνους πλησίον τοῦ Ὀκεανοῦ. Τῷ δ' Αὐγούστῳ μηνὶ γέγονε λείψυ ὕδατος, ὥστε σφαλισθῆναι τὰ δημόσια λουτρά, και γενέσθαι φονοκοπία ¹⁶ εἰς τὰ ὄρητα.

A princeps, a praefecto, qui per id tempus regeret Africam, certum auri pondus accipere solebat. Eam pecuniae summam accipere profectum Joannes Africae praefectus occidit. Insurgunt itaque Cutzinæ liberi paternum sanguinem ulteri, et excursionibus Africam vastantes, abactis hinc inde praedis, partes regionis aliquas occupant. His cognitis nepotem suum et militiae magistrum Marcianum cum exercitu valido imperator mittit, juvandæ nimirum armis Africae, Maurisque ad pacis et servitutis officia revocandis. Marciani imperium faciles exceperunt Mauritani, et Africa omnis in pace composita est. Porro Aprilii mense Procopio urbis praefecto exauctorato institutus est Andreas exlogotheta: eoque post impositum onus e palatio Chalces egresso, curruisque insidente, et ad praetorium procedente, Prasini ad Lausum facti sunt obviam, virumque contumeliis et lapidibus exceperunt; ex quo inter duas partes ingens orta seditio. In carceres enim involaverunt: duravitque congressus ab hora decima ad vesperam. Imperator autem Justinum nepotem suum et europalatem misit, qui cohiberet impetum et seditiosos fugaret. Circa duodecimam vero horam pugnam rursus instauraverunt: qui tamen ex illis comprehensi, in multos dies per urbem ignominiae inurendæ causa traducti sunt: et, quibus cum gladiis contentio inita, manuum pollicis truncati. Cæterum Julii mensis die decimo nono, patricius Belisarius prioribus cunctis dignitatibus honoribus restitutus, in gratiam quoque imperatoris rediit. Petrus etiam magister e Persia reversus est, 203 constitutis in annis septem pacis conditionibus, quod in Lazicen aliasque Orientis regiones spectabat. Eodem mense venerunt legati Ascel regis Hermechionum, qui interiores Barbararum nationum provincias juxta oceanum obtinent. Augusto denique mense ea aquarum penuria contigit, quæ publica balnea claudi, et cædes plurimas ad aquarum receptacula committi co-

gere.

A. M. 6056. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἰνδικτιῶνι ἑβ' ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς χάριν εὐχῆς ἐν τοῖς Μυριαγγέλοις (68), ἤγουν ἐν Γερ-

A. C. 556. — Hoc anno mense Octobri, indictione duodecima, ad Myriangelos, Germium videlicet, quæ Galatiæ urbs est, orationis habendæ causa

VARIÆ LECTIONES.

¹³ ἐκζητοῦντες τὸ πατρῶον λῆμα b. ¹⁴ ἕως ἑσπέρας om. f. ¹⁵ ἔτη ιζ' ἰ. ¹⁶ φονοκοπία a, φονοκόπια vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(65) Variæ de Belisario conduntur historiae, quas Tzitzes Chil. 3 historia 88 breviter perstringit: D Ὅμοιο: Βελισάριος ὁ στρατηγὸς ὁ μέγας, Ἰουστινιανέοις ὡν ἐν χρόνοις στρατηλάτης πρὸς πάσαν τετραμέρειαν γῆν ἐπαπλώσας νίκας. Ἰστέρον φθόνῳ τυφλωθεὶς (ὡ τυχῆς τῆς ἀστάτου), Ἐκπωμα ἐξίλιον κρατῶν ἔδρα τῷ Μίλιῳ· Βελισαρίῳ ὄβολον δότε τῷ στρατηλάτῃ. Ὅν τυχῆ μὲν ἐδόξασεν, ἀποσυλοῖ δὲ ὁ φθόνος. Ἄλλοι φασὶ τῶν χρόνων μὴ τυφλωθῆναι τούτον· Ἐξ ἐπιτιμίων δ' αἰτιῶν ἐσχάτως γεγονέναι· Καὶ πάλιν εἰς ἀνάκλησιν δόξης ἔλασεν προτέρως. *Ilic Belisarius dux magnus: Justiniani temporibus magister militum In omnem telluris quadrantem extendens victorias Ultimo invidia excecatus, o fortunam instabilem! Poculum igneum tenens exclamabat in Millio: Belisario magistro militum obolum date. Quam fortuna quidem extulit, invidia vero privat oculis.*

Alii chronicorum scriptores excecatum negant: Ex honoratis autem postremo infumem factum, Atque iterum reparata priori sorte ad gloriae culmen rediisse. (66) Ejus legationem fuse descriptam in Excerptis Menandri exhibent ipsa de legationibus Excerpta editionis regiae, pag. 140, qua τῶν περὶ τὸν βασιλέα ἡγυμένων celebratur: de eodem Suidas. (67) Theophanes Byzantius apud Photium, col. 64, Turcos, olim Massagetas, in Oriente ad Tannim sitos, Χερμυλωνας a Persis vocari testatur. (68) Thermis angelorum coetui dicatis, quibus tum precibus, tum aquarum calidarum sumentis sanitas reparabatur. Procopius, De adif. Justin., lib. v: Aquas suapte natura calidas apud Bithynos (Galatas scribit auctor) fontes effundunt in loco, quem incolæ Pythia vocant. Has in solatium et refrigerium habent, cum multi alii, tum imprimis Byzantini. Ilic magnificentiam rege dignam Justinianus ostendit, structis regiis domibus, quæ prius non fue-

imperator Justinianus profectus est. Mense vero Novembri patricius Arethas et Saracenicarum tribuum moderator Byzantium venit, renuntiaturus imperatori, quis filiorum post ejus obitum in tribunatum potestatem obtineret, necnon ea quæ ab Abaro Alamandari filio in suam provinciam commissa erant. Cæterum mense Decembri magnum incendium exortum est, quo Sampsonis hospitium peregrinis recipiendis destinatum omnino consumptum, ædes ad Rufi partem anteriorem, medii quoque ad Magnam ecclesiam atrii ædificium, cui militum statio nomen factum, duo quoque monasteria ad sanctam Irenem posita, necnon ejusdem ad mediam arcam structura, et narthecis ipsius ecclesiæ bona pars flammis devastata.

A. C. 557. — Hoc anno mense Martio, indictiæ decima tertia, patricius Belisarius Byzantii moritur, facultatesque ejus omnes imperialibus Marinæ ædibus, et ejus ærario addictæ. Ejusdem quoque indictionis decimæ tertiæ mense Aprili, ejusque die duodecimo, patriarcha Cpoleos Eutychius a Justiniano dignitate motus est, et Amaseam relegatus: Joannes vero exscholasticus magnæ Antiochiæ responsalis in ejus locum subrogatus est.

Eodem anno Justinianus opinionem de corruptibili atque incorruptibili movens, cum edictum super ea re ab omni pietate alienum in provincias omnes emisisset, Deo prævertente, mortuus est, die undecimo mensis Novembris, indictione decima quarta jam currente, cum regnasset annos octo supra triginta, menses septem, 204 dies tredecim: successor ejus nepos Justinus curopalates designatur.

Eodem pariter anno Theodosiani et Gaianitæ conventicula Alexandria edificare cœperunt: Gaianitæ vero auctoritate ac viribus prævalentes Elpidium suum archidiaconum ordinaverunt; quem imperator vinctum ad se adduci jussit: in itinere vero ad Sigrim mortuus est. Porro Theodosiani

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁰ ἦλθεν Βυζαντίῳ f. ⁸⁰ ἀγάγει b f. ⁸¹ Ἀμάρου a. ⁸² τῆς μεγάλης οἰκ. f. ⁸³ fort. ἤδικτον. ut et alias. ⁸⁴ ἐχειροτόνησαν] ἐνεθρόνησαν a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

runt, ædificatis in publico lavacris calidarum aquarum illic scaturientium, et deductis per canales in hunc locum fontibus potabilium aquarum, ut unicuique scaterent. Quin et Archangeli templum, et infrmantium refocillatorium (quasi piscinam Hierosolymiticam ab angelo movendam) multo majora ac ampliora effecit. Apud Galatas fluvius est, etc.

(69) Filiorum nomine fidem debitam, nostris hominibus dictum polliciturus.

(70) Ambrum Alamandari filium vocant excerpta legationum Menandri ante notas tres citata, resque Ambri istius tractantia.

(71) Servorum dominos, militum imperatorem in ecclesia orantem exspectantium statio. *Caricionem* etiam Latini recentiores puerum vocaverunt.

(72) Atrium dicto opertum, aulam: hoc secundo loco positum ecclesiæ navim interpretor, quasi inter aulam utramque mediam aulam. Concilium

Α μίσις πόλει τῆς Γαλατίας. Τῷ δὲ Νοεμβρίῳ μηνὶ εἰσῆλθεν ἐν Βυζαντίῳ ⁷⁰ Ἀρέθας ὁ πατρικίος, καὶ φύλαρχος τῶν Σαρρακηνῶν, ὁφειλὰς ἀγαγεῖν ⁸⁰ τῷ βασιλεῖ (69), τίς τῶν τέκνων αὐτοῦ ὄφειλε μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν κρατῆσαι τῆς φύλαρχίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν γινομένων ὑπὸ Ἀδάρου ⁸¹ (70) τοῦ υἱοῦ Ἀλαμανδάρου εἰς τοὺς τόπους αὐτοῦ. Τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ γέγονεν ἐμπυρισμὸς μέγας, καὶ ἐκαύθη τελείως ὁ ξενῶν τοῦ Σαμψῶν, καὶ τὰ ἐμπροσθεν τοῦ Ρούφου οἰκήματα καὶ τὸ μεσαιὼν τὸ πηλοσίων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τὸ λεγόμενον Γαρσονοστάσιον (71), καὶ τὰ δύο ἀσκητήρια τὰ πλησίον τῆς ἀγίας Εἰρήνης σὺν τῷ μεσαιὼν (72) αὐτῆς, καὶ μέρος τοῦ νάρθηκος (73) αὐτῆς.

A. M. 6037. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ ἰνδικτιῶνι γ' τελευτᾷ Βελισάριος ὁ πατρικίος ἐν Βυζαντίῳ, καὶ ἡ τοῦτου περίουσια ἦλθεν εἰς τὸν δεσποτικὸν οἶκον (74) τῆς Μαρτίνης. Τῇ δὲ αὐτῇ γ' ἰνδικτιῶνι μηνὶ Ἀπριλίῳ ιβ' Εὐτύχιος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως; καθῆρηθη (75) καὶ ἐξωρίσθη (76) ἐν Ἀμασίᾳ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ. Καὶ γέγονεν ἀντ' αὐτοῦ Ἰωάννης ἀπὸ σχολαστικῶν ἀποκρισιάρχος ὢν τῆς Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης ⁸⁴.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς τὸ περὶ φθαρτοῦ (77) καὶ ἀφθάρτου κινήσας δόγμα, καὶ ἔδικτον ⁸³ πανταχοῦ καταπέμψας ἀλλότριον εὐσεβείας, Θεοῦ προφθάσαντος, ἐτελευτήσαν μηνὶ Νοεμβρίῳ ια', τῆς ἑπομένης ιδ' ἰνδικτιῶνος, βασιλεύσας ἔτη λη', μῆνας ζ', ἡμέρας γ'. Καὶ γίνεται τοῦτου διδάσχος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, Ἰουστίνος ὁ κουροπαλάτης.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει οἱ Θεοδοσιανοὶ καὶ Γαλιανίται (78) ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κτίειν ἤρξαντο συνακτήρια, καὶ αὐθεντήσαντες οἱ Γαλιανίται ἐπίσκοπον ἐν αὐτοῖς ἐχειροτόνησαν ⁸⁴ Ἐλπίδιον, ἀρχιδιάκονον αὐτῶν, ὃν ὁ βασιλεὺς δεδεμένον ἐλθεῖν προσέταξεν. Ἐρχόμενος δὲ κατὰ τὸν Σίγριν ἀπέθανεν. Θεοδοσιανοὶ δὲ Δω-

D quintum ἐν μεσαιὼν habitum statim actorum initio legenti occurrit.

(73) Vestibulum ecclesiæ pœnitentibus, catechumenis, energumenis, et immundis deputatum est νάρθηξ, de quo nostra euchologia. Allatius, *De antiquis Græcorum templis*, Cellotius, et alii.

(74) Intellige fisco adjudicatas Belisarii facultates. Recole simul scripta superior in pag. 199, ubi de procuratoribus sacræ domus Augustæ.

(75) Evagrius lib. iv. cap. 57; eadem Victor Tunnonensis anno Justiniani penultimo, quo exsilii Eutychii et Joannis electionis causa profertur.

(76) Chronicon Alexandrinum Justiniani obitum paulo aliter consignat, ιδ' τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἰνδικτιῶνος ιε', 14. *Novembris, indictione 15*. COMBESF.

(77) Evagrius idem cap. 38.

(78) Bellorum istorum semina profert in medium Liberatus Breviarum cap. 20 et 23.

ρῖθρον κρυπτῶς ἢν νυκτὶ ἐπίσκοπον ἑαυτοῖς ἔχει- A
ροτήσαν. Καὶ εἰς ἓν συνελθόντες οἱ τε Γαϊανῖται
καὶ οἱ Θεοδοσιανοὶ κοινὸν ἐπίσκοπον ἑαυτοῖς ἐνεθρό-
νισαν καὶ ἐχειροτόνησαν⁸⁵. Ἰωάννην δὲ τινα μον-
αχὸν (79), ὃν οἱ Γαϊανῖται δόλον ὑπομεμενηκέναι⁸⁶
ἠμίσαντες τὸν πῶγωνα τοῦ ἀββᾶ σὺν τῷ δέρματι
καὶ τῇ σαρκὶ ἐξέθειραν.

A. M. 6058. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἰουστίνου
ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἰωάννου
ἔτος α'.

Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Νοεμβρίῳ ἰδ' (80), Ἰνδικτικῶν
ἰδ', ἐβασίλευσεν Ἰουστίνος ὁ ἀνεψιὸς Ἰουστινιανοῦ
σεσφειδῆς ὑπὸ Ἰωάννου πατριάρχου ἀπὸ σχολαστικῶν. B
Ἦν δὲ τῷ γένει Θραξ, μεγάλψυχός τε καὶ εἰς πάντα
ἐπιδέξιός, φιλακτίστης· εἶχεν δὲ γυναῖκα⁸⁷ Σο-
φίαν (81) ὀνόματι, ἥτινα καὶ ἔστειψεν Αὐγουστᾶν.
Εὐσεθῆς δὲ ὢν ἐπεκόσμησεν τὰς ἐκκλησίας τὰς κτι-
σθείσας ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ, τὴν τε Μεγάλην Ἐκκλη-
σίαν καὶ τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἄλλας ἐκκλησίας καὶ
μοναστήρια, χρυσάμενος αὐτοῖς κειμήλια καὶ πᾶ-
σαν πρῶσδον. Ἦν δὲ ὀρθόδοξος πάνυ, καὶ ἀπέστει-
λε τὸν ἀββᾶν Φωτεινὸν τὸν πρόγονον Βελισταρίου τοῦ
πατριχίου, δοὺς αὐτῷ ἐξουσίαν κατὰ παντὸς προσ-
ώπου καὶ πράγματος τοῦ εἰρηνεύσαι τὰς ἐκκλησίας
πάσας Αἰγύπτου τε καὶ Ἀλεξανδρείας.

A. M. 6059. — Τούτῳ τῷ ἔτει Αἰθέριος καὶ ὁ Ἄβ-
δος (82), καὶ ὁ σὺν αὐτοῖς ἱερεὺς ἐπεβούλευσαν τῷ C
βασιλεῖ Ἰουστίνῳ, γνωσθέντες δὲ⁸⁸ ἀπέθανον ἔμφει.
Ἐποίησεν δὲ ὑπατεῖαν (83), καὶ ἐβρίψεν χρήματα
πολλὰ, ὥστε πολλοὺς πλουτίσαι.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁵ ἱ. η. ἐχειροτόνησαν Ἰωάννην τινα μοναχόν, ut Goar. conjecit. ⁸⁶ δόλον} δούλον a e, sed fort. scribendum : δόλον ὑπομεμεληκέναι. ⁸⁷ γυναῖκαν vulg. ⁸⁸ γνωσθέντες δὲ} καὶ γν. δὲ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ

(79) Locus a corruptione nullatenus vindicandus : quod cum præmissis narrationibus hæc nulla ratione cohereat. Variæ lectiones δόλον in uno codice, δούλον in altero subinducantes interpolandi suggerunt animum. Non illudens itaque lego : Καὶ εἰς ἓν συνελθόντες οἱ τε Γαϊανῖται καὶ οἱ Θεοδοσιανοὶ κοινὸν ἐπίσκοπον ἑαυτοῖς ἐνεθρόνισαν, καὶ ἐχειροτόνησαν Ἰωάννην τινα μοναχόν· ὃν οἱ Γαϊανῖται δόλον (vel δούλον) ὑπομεμενηκέναι νομίσαντες, τὸν, καὶ τὰ ἑξῆς : *Convenientes in unum tam Theodosiani quam Gaianitæ communem sibi episcopum præfecerunt, et Joannem monachum quemdam sacro ritu inuenerunt, eidemque abbati dotam se passos arbitrii Gaianitæ barbam cum pelle atque carne detraxerunt.* Et dictione δούλον, ut Pal. et Barb. codd. legunt, supposita, *eidemque abbati, quod servum (in episcopali sede) se arbitrentur sustinuisse, Gaianitæ barbam, etc.* Forsan enim in Joanne isto deusui fuerant Gaianitæ, aut certe servum eundem ab eis æstimatum pœna quoque servilli multaverant, barbæ nimirum decussione. Anastasius Theophrastus pene interpres mutilum omnino sensum hic exprimit : *Cujusdam abbatis (abbatis) barbam cum pelle atque carne decoriavere.* Subjungit quæ Græcis in codd. nullatenus legimus, *taliter autem hæreticorum demencia gerere consuevit, adeo ut, quæ vaqanorum*

sunt multoties operentur. -- Adjecta vox post ἐνεθρόνισαν, quæ est Regii codicis, superflua videtur, maleque a librario supposita alterius vice, quæ in eo desideratur. De Dorotheo enim sermo est, quem occulte ordinatum a Theodosianis, iidem simul ad-junctis Gaianitis in sedem evexerint, non iterum ordinaverint. Sequentia sic essent digerenda. — *Ἰωάννην δὲ τινα μοναχόν οἱ Γαϊανῖται δόλον· Putantes Gaianitæ, Joannem quemdam monachum adversus se dolos commenum esse (puta eam ab eis factam Elpidii ordinationem apud imperatorem traducendo) illius qui abbas esset, barbam cum pelle et carne avulserunt : aditque Anastasius, ex in re hæreticos gentiles exæquasse ; quæ a Græcis Theophrastus videtur excidisse. COMEENS.*

(80) Ita Chronicon Alexandr.

(81) Theodoræ neptem, ipse ex Vigilantia sorore Justiniani nepos, et Dulcissimi filius. Victor Tunnonensis.

(82) De illorum conjuratione et moribus Evagrius coætaneus, lib. v, cap. 2. Ἀδδαλον porro secundum hunc nuncupat.

(83) Ab ipse Justino promissa munera quam ingentia canit Corippus, lib. iii et iv : *Ditabo plebes opibus, etc.*

Eodem anno abbas Agatho Apolinarii episcopi Alexandrini frater, Alexandriam profectus ad rerum administratarum rationes exigendas, Eustochium monachum Alexandriæ tunc magnum **205** œconomum male gesti muneris incusatum misit in carcerem : qui tecto elapsus, Byzantium perrexit. Macario vero dolis ecclesia depulso, in ejus locum Hierosolymorum episcopus Eustochius consecratus est.

A. C. 560. — *Hierosolymorum episcopi Eustochii annus primus.*

Hoc anno nummulariis sæeneratoribusque cunctis convocatis, jussit Augusta debitorum syngraphas et pignora ad se proferri : quibus in potestatem acceptis, pignora debitoribus restituit, et in propriorum dominorum manibus cuncta reposuit : atque ob id factum summis eam laudibus tota urbs prosecuta est. Eustochius autem Hierosolymam profectus, odio, quo in Apolinarium, Agathonem et Macarium ferebatur, novæ lauræ monachos Origeniani dogmatis incusatos expulit : quamobrem ipse postmodum ejectus est, et Macarius rursus proprio throno redditus.

A. C. 561. — *Hierosolymorum episcopi Macarii iterum, Alexandriæ Joannis annus primus.*

Hoc anno ludis equestribus in circo celebratis et contententibus ad invicem factionibus, ad utrasque partes mandata misit imperator ; ad Venetos quidem his verbis usus : Imperator Justinianus penes vos obiit : ad Prasinus autem, Imperator Justinianus penes vos vivit. His auditis conquieverunt factiones, et ad priora dissidia nusquam redierunt.

Eodem anno Sophianorum palatium conjugis Sophiæ nomine, occasione accepta, quod in eo, dum curopalatem adhuc ageret, filius ejus Justus fuit sepultus, exædificare cœpit, in domo nimi-

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ ἀββᾶ; Ἀγάθων ἀδελφὸς; Ἀπολιναρίου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐλθὼν εἰς Ἀλεξανδρείαν, καὶ λόγους εἰσπραττόμενος, Εὐστόχιον μοναχὸν ὄντα καὶ οἰκονόμον Ἀλεξανδρείας τότε, τῆς οἰκονομίας χάριν ἐφρούρησεν τοῦτον · ὃς φυγὼν διὰ τῆς στέγης ἤλθεν ἐν Βυζαντίῳ, Μακαρίου τότε ἐκβληθέντος (84) τῆς ἐκκλησίας κατὰ συσκευὴν · καὶ χειροτονήθη Εὐστόχιος ἀντὶ Μακαρίου ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων.

A. M. 6060. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Εὐστοχίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει μεταστειλαμένη (85) Σοφία εὐσεβεστάτῃ Αὐγούστα τοὺς τε ἀργυροπράτας; καὶ σημαδαρίους, ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι τὰς ὁμολογίας τῶν χρεωστούτων καὶ τὰ σημάδια · καὶ ἐντυχούσα αὐτοῖς, ἔλαβε τὰ σημάδια παραχομένη αὐτὰ τοῖς χρεωστοῦσι **, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὰ τοῖς ἰδίῳι δεσπότης; καὶ μεγάλῳ; εὐφημίῃσθι ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ πάσης τῆς πόλεως. Εὐστόχιος δὲ ἀπελθὼν (86) εἰς Ἱεροσόλυμα μίσει τῷ πρὸς Ἀπολιναρίου καὶ Ἀγάθωνα καὶ Μακάριον, τοὺς τῆς Νέας Λαύρας μοναχοὺς ἐξέβαλεν, ὡς Ὀριγενιστάς; καὶ διὰ τοῦτο ἐξεβλήθη; καὶ πάλιν ἀπεκατέστη Μακάριος εἰς τὸν ἴδιον θρόνον.

A. M. 6061. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου πάλιν Μακαρίου, Ἀλεξανδρείας Ἰωάννου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἱπποδρομίας τελεσεθείσης, καὶ φιλονεικούντων τῶν μερῶν εἰς ἀλλήλους, ἔπεμψεν μανδάτα (87) εἰς ἐκάτερα τὰ μέρη ὁ βασιλεὺς, λέγων, εἰς μὲν τοὺς Βενέτους, ὅτι Ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς *1 παρ' ὑμῖν ἐτελεύτησεν, εἰς τοὺς Πρασίνοους, ὅτι Παρ' ὑμῖν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ζῆ (88)· καὶ ἀκούσαντα τὰ μέρη εἰσίγησαν, καὶ οὐκ ἔτι ἐφιλονεικήσαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἤρξατο κτίζειν τὸ παλάτιον τῶν Σοφριανῶν (89) ἐπ' ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας, προφάσει τοῦ ἐκεῖ ταφῆναι Ἰούστον (90) τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὸν, ἔτι κουροπαλάτου

VARIÆ LECTIONES.

** ἐπισκόπου vulg. ** χρεωστοῦσι, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὰ τοῖς; add. ex e. *1 ὁ βασιλεὺς om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Nicephori Chronicon. Evagrius lib. iv, cap. 36 : Ἐφασκον γὰρ αὐτὰ τὰ Ὀριγένους προσέζειν δόγματα · *Ferebatur eum Origenis dogmata tutatum.* Meram συσκευὴν existimat auctor.

(85) Res paulo obscurius narrata, velut solum Augusta debitorum syngraphas pignoraque receperit, ac his lectis pignora debitoribus dominisque reddidit, non etiam de suo alieno æs refuderit. Clarius Zonaras : *Diligenter perquisitis omnibus sæeneratoribus, et ex ære alieno quid eis sive ex syngraphis, sive ex pignoribus positis, deberetur.* Κατέβαλε μὲν αὐτοῖς; τὰ δάνεια οἰκοθεν · ἔλαβ' τε τὰ ἐνέχυρα · τὰ δὲ ἔγγραφα ἐξηφάνισε · *Debita de suo dissolvit, pignoraque atque syngraphas recepit ; ac pignora quidem dominis restituit, syngraphas abolevit.* COMBEFIS.

(86) Evagrius, lib. v, cap. 16 ; Nicephori Chronicon.

(87) Principis responsa, quæ qui denuntiabat, mandator, de quo supra. Hinc vulgaris recentiorum sibi occurrentium interrogatio : *Τίνα μανδάτα, Quænam principis mandata ?* Insulse quidam interpretantur, *Quæ nova ?*

(88) Venetos Prasinisque pariter a cæde sibi mutuo inferenda repressurus Justinus, utrisque diversa mentem in eandem significat, Venetis : Justinianum eorum factioni quondam proclivem amisisse : Prasinis ; tumultus eorum illatis etiam cædibus comperere peritum Justinianum in sese nondum extinctum, imo superstitem manere ; quare utrique ab injuriis absterneant.

(89) Ad palatium illud nominis ejusdem portum exstitisse, totius nimirum CP. partem ita vocatam referunt Orig. CP., Gyllius, *De topogr. CP.* lib. II, cap. 15.

(90) Defunctorum cadaveribus extra ecclesias sepeliri consuetis, cum Justum filium in Archangelii æde tumulasset Justinus, ut locum sacrum in suos usus mutaret, et palatium construeret πρόσθεν invenit. S. Sophiæ templo comparat illud Corippus, lib. IV :

*Incluta præclarum duo sunt imitantia cælum,
Consilio fundatum Dei ; venerabile templum
Et Sophianarum splendentia tecta novarum.*

Ἦος etiam anno ruptis Romanos inter et Persas A pacis fœderibus, Persicum rursus renovatum est bellum, missorum videlicet ab Homeritis Indis ad Romanos legatorum invidia, ac insuper quod Julianum magistriatum ab Alexandria per Nilum fluvium et Indicum mare cum sacris ad Aretham regem (k) Æthiopiæ misisset imperator Legatum cum ingenti 207 gaudio res Arethas excepit, cum qui Romanorum imperatoris amicitiam desideraret. Reversus e legatione Julianus a rege Aretha hunc in morem instructo exceptum se referebat. Erat ille nudus quidem corpore, at circa lumbos, qua cingulum ponitur, lineam vestem auro gestabat intertextam, quæ ad ventrem quasi divisa, et pretiosioribus gemmis cernebatur intercisa. Alligabantur brachiis quinque circuli, et manibus B inerant armillæ aureæ. Fascia linea auro distincta caput circumvolvebatur, et ex utraque nodorum parte quatuor pendebant catenæ: collo vero lorquem gerebat aureum. Jugo quatuor elephantis vecto, cui rotæ quatuor, et currus desuper sublimis, quales præfectorum provinciarum rhedæ, laminis aureis circumtectus, ferebatur. In eo stans breve scutum aureum, lanceasque binas breves manibus tenebat: universi vero ejus aulici circumstabant armis instructi, musicos accinentes modulos. Intromissus itaque Romanorum legatus, exhibito adorationis honore, ut erigeret se, et adductus propior feret, jussus est. Tum vero traditæ sibi imperatoris sacre sigillum ejusdem facie una cum pectore insculptum exosculatus, de acceptis ab eo muneribus magno prorusus gaudio affectus est. Perfecta vero sacra hæc demum scripta invenit, ut nimirum arma adversus Persarum regem capesseret, et conterminas Persarum provincias devastaret, nec ullum amplius cum eo percuteret fœdus: sed, quam reddidit sibi subditam, Homeritarum regione per Nilum fluvium Alexandriam facto itinere commercium exerceret. Confestim itaque in ipso legati Romanorum conspectu coacto exercitu, et Saracenis, qui sub ipso militabant præmissis, rex Arethas bellum in Persas movit: ipseque postmodum Persarum ditionem ingressus, vicinas sibi provincias, quaque late pa-

Τούτῳ τῷ ἔτει Ῥωμαῖοι τε καὶ Πέρσαι τὴν εἰρή- νην διέφθειραν (99), καὶ πάλιν ὁ Περσικὸς ἀνεκαι- νίσθη πόλεμος· διὰ τὸ προσβεῦσαι τοὺς Ὀμηρίτας Ἰνδοὺς πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ἀπιστεῖν (1) τὸν βα- σιλεῖα Ἰουλιανὸν τὸν μαγιστριανόν (2) μετὰ σάκρας πρὸς Ἀρέθαν βασιλεῖα τῶν Αἰθίοπων διὰ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἰνδικῆς θαλάσσης· καὶ ἀπαδέχθη τῷ βασιλεῖ Ἀρέθῃ μετὰ χαρᾶς πολλῆς, ὡς ἐπιεικῆν τὴν φιλίαν τοῦ βασιλέως Ῥω- μαίων. Ἐξηγείτο δὲ ἐπανελθὼν ὁ αὐτὸς Ἰουλιανὸς, ὅτι ὅτε ἐδέξατο αὐτὸν, γυμνὸς ἦν ὁ βασιλεὺς Ἀρέ- θας, καὶ κατὰ τοῦ ζώσματος αὐτοῦ εἶχεν εἰς τὰς ψύας λινοχρυσὰ ἱμάτια· κατὰ δὲ τῆς γαστρὸς ἐφέ- ρει σχιστὰ διὰ μαργαριτῶν τιμίων, καὶ ἐν τοῖς βραχίοσιν ἀνὰ πέντε κλαδίωσιν, καὶ χρυσὰ ψέλλια εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· ἐν δὲ τῇ κεφαλῇ λινοχρυσὸν φα- κιδίον ἐσφενδονισμένον, ἔχον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν δεσμῶν σειρὰς τέσσαρας, καὶ μανιάκιν χρυσοῦν ἐν τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ· καὶ ἴστατο ἐπάνω τεσσάρων ἐλαφάντων ἐστύτων καὶ ἐχόντων ζυγὸν καὶ τροχὸς τέσσαρας, καὶ ἐπάνω ὡς ὄχημα ὑψηλὸν ἡμφιεσμένον χρυσεῖοις πετάλοισι, ὡσπερ ἴσθι τὰ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν ὄχηματα· καὶ ἐστὼς ἐπάνω αὐτοῦ ἐδάσταζεν σχουτάρην μικρὴν κεχρυσωμένην καὶ δύο λαγκίδια χρυσοῦ· καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος αὐτοῦ μετὰ ὄπλων ἔδοντας μέλη μουσικά. Ἐλασνευθεὶς οὖν ὁ πρέσβυς τῶν Ῥωμαίων καὶ προσκυνήσας, ἐκελύθη παρ' αὐτοῦ ἀναστῆναι καὶ ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. Δε- ξάμενος οὖν τὴν τοῦ βασιλέως σάκραν, κατεφίλησε τὴν σφραγίδα τὴν ἔχουσαν τὸ στήθαιον (3) τοῦ βασιλέως· δεξάμενος δὲ καὶ τὰ δῶρα ἐχάρη μεγα- λως. Ἀναγνούς δὲ εὖρεν περιέχοντα τοῦ ὀκλίσα- σθαι αὐτὸν κατὰ τοῦ βασιλέως Περσῶν, καὶ τὴν πλησιάζουσαν αὐτῷ χώραν τῶν Περσῶν ἀπολλέσθαι, καὶ τοῦ λοιποῦ μηκέτι συνάλλαγμα ποιεῖν μετὰ τῶν Περσῶν, ἀλλὰ δι' ἧς ὑπέταξεν χώρας τῶν Ὀμηρι- τῶν διὰ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πραγματεῖαν ποιέσθαι. Εὐθέως δὲ στρατεύσας ὁ βασιλεὺς Ἀρέθας ἐπ' ἔψεσι τοῦ προ- σβευτοῦ Ῥωμαίων, ἐκίνησε πόλεμον κατὰ Περσῶν, προπέμφας τοὺς ὑπ' αὐτὸν Σαρακηνούς. Ἀπλῶν δὲ καὶ αὐτὸς εἰς Περσικὴν χώραν, ἐξέπόρθησε πᾶ- σαν τὴν ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκεῖνοις. Κρατήσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀρέθας τὴν κεφαλὴν τοῦ προσβευτοῦ

VARIÆ LECTIONES.

^α μετὰ σάκρας om. a. ^β τοῦ προσβευτοῦ om. b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(99) A ruptis Romanos inter et Persas fœderibus historiæ suam Theophanes Byzantinus apud Photium succinctus existans auspicatus fuerat: ab eo Theophanem nostrum in sua scripta divertisso plurimum omnino indubium: quæ vel periisse, vel a blattis latenter corrodi, musarum, si quis est amor sincerus, deplorat. Consulenda Menandri Excerpta.

(1) Est Nonnosii, patris ejus Abrami, necnon ejusdem avi ad Homeritas, Saracenos, et Æthiopas inter Photii epitomas contracta legatio. Video nonnisi a Juliano nomen diversum: res et personas incidere ac plane consentire observo. Quid si Nonnosus alterum Juliani nomen, aut Juliani Nonnosii in ea legatione comes? Lector accuratus discernet.

D Juliani patrem Nonnosii legationem indicasse sufficiat.

(2) Ἰουλιανὸν γραμματεῖα τῶν ἀπορρήτων, a secretis, laudant Excerpta Menandri de legationibus, et Procopius, De bello Pers. Magisterianus idem qui Suidæ, et Basilicorum glossæ Magisterianus (Latina Græcis hic promiscu.), apud illum καστρίσιος, cui munus in litteris reddendis assignatur. Victor Tunnonensis: Litteras satis idoneas Justiniano principi per Olympium magisterianam mittunt. A magistro officiorum directus ejusmodi nomen obtulit. Notis. imp.

(3) Imago a pectore depicta, qualis in signis militaribus antiquis.

Ἰουλιανῷ, καὶ δεδωκῶς αὐτῷ εἰρήνης φιλήματα, ἄπεισεν αὐτὸν ἐν πολλῇ θεραπείᾳ σὺν πολλοῖς χαρίσμασιν⁹⁷. Ἐγένετο δὲ ἄλλη αἰτία παράξασα τὸν Χοσρόην. Οὐνοὶ γὰρ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ⁹⁸, οὗς Τούρκους λέγειν εἰώθαμεν (4), προσθεύουσι πρὸς Ἰουστίνον (5) διὰ τῆς τῶν Ἀλανῶν χώρας ἀποστελιαντες. Τοῦτο φοβηθεὶς ὁ Χοσρόης, προεφασίζετο τὴν τῶν Ἀρμενίων πρὸς αὐτὸν ἀνταρσίαν (6) καὶ πρὸς Ἰουστίνον⁹⁹ προχώρησιν, καὶ ἤτειτο τοὺς πρόσφυγας. Ἐτέλει γὰρ ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ἀνά ἔτος πεντακοσίας λίτρας χρυσοῦ, ὅπως τὰ πλησιάζοντα τοῦ τόπου φρούρια διαφυλάττωσι¹ Πέρσαι, ἵνα μὴ εισβαλόντα τὰ ἔθνη ἑκατέραν διαλύσῃσι πολιτείας, καὶ κοινοὶ ἀναλώμασι τὰ φρούρια² ἐφυλάττοντο (7). Ὁ δὲ Ἰουστίνος ἔλυσεν τὴν εἰρήνην φάσκων, ἐπονείδιστον εἶναι φορολογεῖσθαι ὑπὸ τῶν Περσῶν τοὺς Ῥωμαίους. Διὰ τοῦτο χώραν ἔλαβεν³ ὁ μέγας οὗτος Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων πόλεμος. Ὁ δὲ Ἰουστίνος Μαρτίνον πατρικιον⁴ καὶ συγγενῆ αὐτοῦ στρατηγὸν χειροτονήσας τῆς Ἀνατολῆς κατὰ Περσῶν ἐξέπεμφεν.

A. M. 6065. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰωάννου (8) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ 5^ο ἠεθένησεν ὁ βασιλεὺς (9), καὶ ἐν λύπῃ γέγονε πρὸς Βαδούριον⁵ τὸν ἴδιον ἀδελφόν, καὶ ὕβρισεν αὐτὸν ἐσχάτως, ἐπιτρέψας τοῖς κουβικουλαρίοις γροθίζομενον ἐξαγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ σιλεντίου⁶. Ἦν δὲ κόμης τῶν βασιλικῶν σταύλων. Μαθοῦσα δὲ Σοφία ἔλυπηθη, καὶ ἐνεκάλεσε πᾶρ βασιλεῖ⁷ ὁ δὲ μετεμέληθη⁸, καὶ κατελθὼν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν σταῦλον εἰσῆλθεν ἄφρων μετὰ τοῦ πραιποσίτου κουβικουλαρίων. Ὁ δὲ Βαδούριος ἰδὼν τὸν βασιλέα ἔφυγεν ἀπὸ ζακῆς εἰς ζάκαν φέβῳ τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκραζεν Ὁραζῶ σε κατὰ τοῦ θεοῦ, ἀδελφέ μου, μείνον μ. Καὶ δραμῶν ἐκράτησεν αὐτόν. Καὶ περιπλακεὶς⁹ κατεφιλησεν αὐτὸν λέγων· Ἐπταταῖσά σοι, ἀδελφέ μου· ἀλλὰ δέξαι με ὡς ἀδελφόν σου πρῶτον καὶ ὡς βασιλέα¹⁰. Ἐκ γὰρ δια-

Juliani capite, pacis oscula suaviter fixit; amplisque muneribus collatis, multo comitatu stipatum a se dimisit. Exstitit etiam alia, quæ Chosroem turbavit molestia. Per id enim tempus Hunni, quos Turcos nuncupamus, per Alanorum terras legationem ad Justinum destinant. Ea de re Chosroes in metum adductus, Armeniorum adversum se rebellionem ementibus, eorum etiam ad Justinum defectionem prætexebat, et transfugas reddi sibi postulabat. Quingentas insuper auri libras Romanorum imperatore pendere solito, ut vicina Barbaris castella custodirent Persæ, ne ex Barbarorum locis irrumpentes alterutri imperio perniciem inferrent; quare communibus utriusque²⁰⁸ impensis locaque munita servabantur in utriusque limitibus: Justinus pactum hujusmodi rescindendum censuit; Romanos Persis tributa pendere indecorum esse causatus. Eaque magni illius Romanos inter ac Persas belli occasio exstitit. Quamobrem Justinus Martinum patricium cognatum suum Orientis militiæ magistrum renuntians in expeditionem contra Persas misit.

A. C. 565. — Hierosolymorum episcopi Joannis annus primus.

Hoc anno, mensis Octobris die sexto, adversa valetudine jaciatus fuit imperator. In proprium vero fratrem Badurium ira incitatus, extremis eum subjecit contumeliis. Data quippe cubiculariis pugnis eum extrudendi potestate, ita spretum et scædatum in consilium trahi mandavit. Erat is imperatoriorum stabulorum comes. Eo cognito indoluit Sophia, et imperatorem damnavit. Ille factipœnitens descendit in stabulum, et cum cubiculariorum præposito non expectatus intravit. Badurium conspiciens imperatorem, ac subinde timore compulsus a præsepi in præsepe aliud desiliit. Imperator vero clamabat: *Obtestor te per Deum, frater mi, siste*: et currens detinuit: brachiisque complexus, et osculis delinens: *Te quidem*, inquit,

VARIAE LECTIONES.

⁹⁷ χαρίσμασιν] χρήμασιν e. ⁹⁸ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ] κατ' ἐκείνῳ τῷ καιρῷ vulg. ⁹⁹ Ἰουστινιανὸν a. ¹ διαφυλάττουσι vulg. ² τὸ φρούριον b. ³ ἀνέλαβεν b. ⁴ τὸν πατρικιον f. ⁵ Βαδουάριον a. ⁶ σιλεντίου vulg., σιλεντίου a f. ⁷ μετεμέληθη b. ⁸ καὶ περιπλακεὶς] h. k. in ordinem redit A. ⁹ καὶ ὡς βασιλ. A, καὶ βασιλ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(4) Theophanes Byzantini Photii codice 64: Πρὸς ἄξρον ἀνεμὸν τοῦ Τανάϊδος Τούρκοι νέμονται, οἱ πάλαι Μασαγέται καλούμενοι· Ad Tanais orientalem plagam Turci degunt, qui quondam Massagetæ vocati. Excerpta Menandri: Τῶν Τούρκων τῶν Σάκων καλουμένων τοῦ πάλαι· Turci, qui Sacæ antiquitus vocabantur. Ad Danubii littora locat Fredegarius, ei a Turchot rege, ex quo Franci propagati, nomen imponit.
 (5) Legationis causam, et a Romanis reciprocemissos legatos narrat Excerpta Menandri, et epitome Photiana Theophanis Byzantii.
 (6) Integram quorum historiam texit Procopius, De bello Pers. Quæ ab hocce tempus spectant enarrat Evagrius, lib. v, cap. 7.
 (7) Pacis initæ cum Persis condiciones habes in Excerptis Menandri editionis Regiæ, pag. 140.
 (8) Erraverunt hucusque non infrequenter au-

ctoris Theophanis chronica canonis: hic mutila primum apparent in Romanorum episcop. componendo diagrammate. Joannis hic sonat nomen: de annis et annorum summa altum silentium; brevi nomina ipsa tacebit. Sed neque integriores sunt alii codd. quibus eadem desiderantur, et in quibus variæ sunt aliæ mendæ.
 (9) In annum imperii octavum infirmitatem eamdem refert *Chronicon Alexandr.* eamque fuisse φρενὸς παρακοπήν, amentiam ex tristitia, scribit Evagrius, lib. v, cap. 11. Excerpta de legationibus ex Menandri lib. II, Fredegarii scholastici Chronicon. Annon verbera fratri Badurio inflictæ, idemque mox imperatoris cursu ad pacem quesitus, amentia sunt indicia? In inscriptionibus numerosa auctor *Chronico Alexandrino* annos Justiniani 39 recensenti haud convenit: ac Justinus imbecillitatem a Septembris die septimo prorupisse narrat.

frater, offendi : verum cum fratrem tuum majorem et imperatorem agnosce : diaboli namque opera hæc contigisse non sum nescius. Is ad imperatoris pedes procidens, lacrymis rigans, ait : Penes te certe, domine, suprema omnium potestas est ; verum cum presente senatu servum tuum despexeris, cum dominus etiam eorum eo excusatione alicujus rei deinceps leges : eique subinde equos demonstrabat ; quem imperator ad mensam eo die invitavit, et sic in amicitiam redierunt. Cæterum eodem anno cum pugna Romanos inter atque Persas commissa fulset ad Sargatham, Romani vicere.

A. C. 566. — *Persarum regis Hormisdæ annus primus.*

Hoc anno in provincias Danubio conterminas grassati sunt Avaræ : quo cognito, Tiberium excubitorum comitem **209** adversus eos misit imperator. Pugna cum Avaribus commissa, Tiberius ex improvise ab hostibus oppressus, superatur, multisque e suis desideratis revertitur. Persarum vero rex Hormisdas, Artabane exercitus duce constituto, copias Euphratem trajicere jussit, et Romanorum provincias devastare. Ille coacto universo exercitu in Romanos Nisibin obsidentes impetum facere meditabatur : quod persentiens Martinus, Nisibi relicta, in Romanas partes retrocessit. Tum vero Artabanes Antiochiam profectus, vastitate suburbanis ejus locis illata, in Cœlesyriam transivit. Ita demum Artabanes captivis prædaque onustus in Persarum terras remeavit. Imperator Justinus ea clade afflictus, Martinum munere abdicavit : Archelaum vero ducem instituit. Artabanes insuper Daras obtinuit : ac ita reversus est. Imperator vero nuntio tantæ cladis accepto, consternatus, infirma valetudine mentisque alienatione vexatur, et ab Hormisdæ, ut pacem inirent et fœdus percuterent, expetit : qui ad annum tantum inducias iniuri concessit.

Α βολικῆς ἐνεργείας οἶδα ὅτι τοῦτο γέγονεν. Ὁ δὲ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίων, εἶπεν ὁ ἄλλῃ θῶς, δέσποτα, ἐξουσίαν ἔχεις ὅλην παρούσα τῆς συγκλητῆτος εὐτέλειας τὸν δούλον σου ἄρει ὁ θεσπέτης τοῦτοις ἀπολόγησαι. Καὶ ἐδείκνυεν αὐτῷ τὰ ἄλογα. Ὁ δὲ βασιλεὺς παρεκάλεισεν αὐτὸν συμφαγεῖν αὐτῷ, καὶ εἰρήνευσαν. Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ γέγονε πόλεμος (10) περὶ τὸ Σάργαθον Περσῶν καὶ Ῥωμαίων μέγας, καὶ ἐνίκησαν οἱ Ῥωμαῖοι.

A. M. 6066. — *Περσῶν βασιλέως Ὁρμισδα ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἤλθοι οἱ Ἀδάρει (11) εἰς τὰ μέρη τοῦ Δανουθίου, καὶ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Τιθέριον τὸν κήρυκα τῶν ἐκκουβιτόρων κατ' αὐτῶν καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἠτήθη αἰφνιδίως ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀποβαλὼν πολλοὺς ὑπέστρεψεν. Ὁρμισδᾶς δὲ ὁ βασιλεὺς Περσῶν (12) Ἀρταβάνην ἑστρατηγὸν χειροτονήσας ἀπέστειλεν περᾶσαι τὸν Εὐφράτην, καὶ τὴν Ῥωμαίων χώραν λυμῆσθαι. Αὐτὸς δὲ παραλαβὼν τὰς δυνάμεις ἐπέστη τοῖς τὴν Νισιδίαν πολιορκουῖσι Ῥωμαίοις. Ὁ δὲ Μαρτίνος τοῦτο γνοὺς, καταλιπὼν τὴν Νισιδίαν, ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ μέρη. Ἀρταβάνης δὲ περὶ τὴν Ἀντιόχειαν γενόμενος, καὶ διαφθειράς τὰ προάστια τῆς πόλεως, ἐπὶ τὴν Κολλήν Συρίαν ἐχώρει. Οὕτως μὲν οὖν ὁ Ἀρταβάνης πολλῆς ἀιχμαλωσίας κρατήσας, εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐπανέστρεψεν. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἰουστίνος ἐπὶ τοῖς κρατομένοις δεινοπαθῶν, τὸν μὲν Μαρτίνον τῆς στρατηγίας ἀπέπαυσεν, Ἀρχέλαον δὲ στρατηγὸν χειροτονεῖ. Ὁ δὲ Ἀρταβάνης τὸ Δαρὰς παρέλαβεν, καὶ οὕτως ὑπέστρεψεν. Καὶ τοῦτο μαθὼν Ἰουστίνος, καταπλαγεὶς τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς, νόσῳ παραφορᾶς περιβάλλεται, καὶ σπονδὰς ποιῆσαι αἰτεῖται τῷ Ὁρμισδᾶ, ὅστις ἐνταυσίας σπονδὰς ποιῆσαι κατεδέξατο.

VARIE LECTIONES.

¹⁰ ἐδείκνυεν A, ἐδείκνυσεν vulg. ¹¹ εἰρήνευσαν A, εἰρηνεῦσαι vulg. ¹² περὶ τὸν Σ. A. ¹³ Ἀρταβάνην A ubique. ¹⁴ τοῖς τὴν Νισ. πολ. Ῥωμ. A a, τὴν Νισ. πολ. τοῖς Ῥωμ. vulg. ¹⁵ παραγενόμενος A. ¹⁶ τὰ τῆς πόλ. προ. a. ¹⁷ αὐτοκράτωρ A a, βασιλεὺς vulg. ¹⁸ κρατομένοις A a, γενομένοις vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(10) Theophanes Byzantius apud Photium : *Μαρτιανὸς, ὁ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ βασιλέως ἐξάδελφος, τῆς Ἐὐ χειροτονηθεὶς στρατηγὸς εἰς τὸν πρὸς Χοσρόην πόλεμον ὀνόμα ἔπει τῆς Ἰουστίνου βασιλείας ἐξαποστέλλεται. Marcianus, Justinus imperat. patruelis Orientis dux jam renuntiatus, in expeditionem adversus Chosroem octavo imperii Justinus anno missus est.*

(11) Excerpta de legationibus ex Menandro cladem a Tiberio acceptam referunt editionis Regiæ pag. 115.

(12) Leves istos Romanorum et Persarum conflictus (ex quibus Persarum rebus talis accessio facta) fuse describit Evagrius l. v. c. 8, 9 et 10. Tempus ex Theoph. Byzant. colligitur : qui Marciani in ducem institutione anno Justinus octavo assignata, mox liberatam Nisibim, et Daras urbem a Persis captam narrat, quæ ex Theophanis nostri calculo in annum succedentem congrue possunt incidere. Porro qui *Martianus* Theophani nostro, is Byzantio et Evagrion *Marcianus* : qui *Artabanes*

eidem, is Evagrion *Advarmanes*, Byzantio *Barmaanes* audit ; in exemplari vero Barberino *Artabanes*, in Palatino *Ardamanes* legitur. Archelaus porro apud Evagrium *Theodori* nomen gerit. Auctori demum summe adversantur Byzantius et Evagrius, victorias hic memoratas Chosroi accensentes, quas ille filio Ormisdæ refert acceptas : cujus discriminis iudicio ad Menandrum in Excerptis delato, Theophanes noster damnatus abscedet : Ormisdam quippe non nisi Tiberio Justinus successore annis jam aliquot imperante regia cidari redimitum pronuntiat pag. 168, Evagrius quoque lib. v, cap. 15. Ea demum clade accepta φρονιμίδα ex animi mærore Justinum invasisse scribit Evagrius, cap. 11, qua laborans Tiberium renuntiavit Cæsarem, et reip. administrationem ei commisit : cujus rei gestæ in annum sequentem auctor historiam rejicit, eandemque *Chronicon Alexandrianum* octavo perperam exhibuisse dices, nisi tunc eam levius tulisse, hic eidem omnino succubuisse imperatorem affirmaveris.

A. M. 6067. — Τούτω τῷ ἔτει Ἰουστίνος ὁ βασιλεύς (13) Τιβέριον τὸν ¹³ κόμητα τῶν ἐξκουβιτόρων υἱοποιήσάμενος Καίσαρα ἀνηγόρευσεν, καὶ συγκαθ-
εδρον αὐτοῦ ἐποίησεν ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις καὶ αἰσῆσις
ἡμέραις. Ἦν γὰρ ὁ βασιλεὺς στυφόμενος τοὺς πόδας
καὶ τὸ πλεῖον κατακείμενος.

A. M. 6068. — Τούτω τῷ ἔτει ἔκτισεν Ἰουστίνος
τὸν μέγαν ἀγωγὸν τοῦ ²⁰ Οὐάλεντος, καὶ ἐχορήγησε
τῇ πόλει θαψίλειαν ὕδατος ²¹

A. M. 6069. — Τούτω τῷ ἔτει Ἰουστίνος ὁ ²² βασι-
λεὺς τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἑβραίων (14) τὴν οὖσαν ἐν
Χαλκοπρατείσι ἀποσπάσας ἐξ αὐτῶν, ἐποίησεν
ἐκκλησίαν τῆς ²³ δεσποίνης ἡμῶν τῆς ὑπεραγίας
θεοτόκου κλησιάζουσαν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Τῷ
δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Αὐγούστῳ λα', Ἰνδικτιῶνι ε', ἐτε-
λεύτησεν ὁ ²⁴ Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπό-
λεως.

A. M. 6070. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου
Εὐτυχίου ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδικτιῶνι ια'
Εὐτυχίος ἀπέλαβε (15) πάλιν τὸν θρόνον Κωνσταν-
τινουπόλεως. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσθενήσας, καὶ μικρὸν
ἐνεθεὶς τῆς νόσου, προσεκάλεσάτο τὸν τε ἀρχιερέα
καὶ τὴν σύγκλητον καὶ πάντας τοὺς ἱερεῖς, καὶ
πολιτευομένους· καὶ ἀγαγὼν τὸν Καίσαρα Τιβέριον
παρουσάσας πάντων, ἀνηγόρευσεν αὐτὸν βασιλέα, τοιοῦ-
τος λόγους χρησάμενος· Ἰδε ὁ θεὸς ὁ ¹⁶ ἀγαθὸς
σε (16), τοῦτο τὸ σῆμα ὁ θεὸς σοὶ δέδωκεν, οὐκ
ἐγὼ ¹⁷. Τίμησον αὐτὸ ¹⁷, ἵνα τιμηθῆς ὑπ' αὐτοῦ.
Τίμησον τὴν μητέρα σου (17), τὴν ποτὲ σου δέσποι-
ναν γεναμένην. Οἶδας ¹⁸ δεῖ πρῶτον αὐτῆς δοῦλος
ἦς, νῦν δὲ υἱός. Μὴ ἐπιχαρῆς αἰμασι ¹⁹. Μὴ ἐπικου-
ωνῆς ²⁰ φόνων ²¹, μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδώ-
σης. Μὴ εἰς ἔχθραν ὁμοιωθῆς ἐμοί· ἐγὼ γὰρ ὡς
ἄνθρωπος ἔπαισα. Καὶ γὰρ πταίστης ²² ἐγενόμην,
καὶ ἀπέλαθον κατὰ τὰς ἀμαρτίας μου. Ἀλλὰ δικά-
σομαι ²³ τοῖς ποιήσασί μοι ²⁴ τοῦτο ἐπὶ τοῦ βήματος
τοῦ Χριστοῦ. Μὴ ἐπάρῃ σε τοῦτο τὸ σῆμα, ὡς καὶ
ἐμέ. Οὕτω πρόσχε ²⁵ πᾶσιν, ὡς ἐαυτῷ. Γνωθὶ τίς
ἦς καὶ τίς νῦν εἶ. Μὴ ὑπερηφανήσης, καὶ οὐκ ἀμαρ-
τάνεις ²⁶. Οἶδας τίς ²⁷ ἦμην, καὶ τίς ἐγενόμην, καὶ
τίς εἰμι. Ὅλοι οὗτοι τέκνα σου εἰσιν καὶ δοῦλοι.
Οἶδας δεῖ τῶν σπλάγγνων μου προσετίμησά σε. Τοῦ-
τους οὐδὲ βλέπεις ὄλους τῆς πολιτείας βλέπεις.
Πρόσχε ²⁸ τῷ στρατιώτῃ σου. Μὴ στρατιώτας δέξῃ·
μὴ εἰπωσίν σοὶ τινες, δεῖ ὁ πρὸ σοῦ οὕτω διαγένητο.
Ταῦτα γὰρ λέγω μαθῶν ²⁹ ἀφ' ὧν ἔπαθον. Οἱ ἔχοντες

A. C. 567.—Hoc anno imperator Justinus comitem
excubitorum Tiberium adoptatum sibi filium Cæsa-
rem renuntiavit, sedisque ac paris honoris consor-
tem effecit, tam in circensibus ludis, quam in festis
ac solemnibus diebus. Pedum enim morbo laborans,
plurima temporis parte lecto decumbebat.

A. C. 568. — Hoc anno magnum aquæductum a
Valente constructum Justinus reparavit, et aqua-
rum copiam urbi subministravit.

A. C. 569. — Hoc anno ademptam Judæis Syna-
gogam, quæ fuit in Chalcoprateis, dominæ nostræ
sanctissimæ Deiparæ Justinus fecit ecclesiam, ad
eam quæ Magna vulgo audit. Ejusdem etiam anni
mensis Augusti die trigesimo primo, indictione
decima, Joannes episcopus Constantinopoli obiit.

210 A. C. 570. — Constantinopoleos episcopi
Eutychii annus primus.

Hoc anno, mense Octobri, indictione undecima,
Eutychius thronum Constantinopoleos secundo ac-
cepit. Imperator autem adversa valetudine jacta-
tus, et deinde ejus doloribus paulisper levatus,
pontifice, senatu, sacerdotum collegio, cunctisque
reipublicæ magistratibus convocatis, Tiberium
Cæsarem in omnium conspectu positum renuntia-
vit imperatorem, oratione in hunc modum habita:
Viden', ut Deus in te beneficus isto te habitu et
dignitate ornatus? Deus, non ego, illo te donavit.
Hunc habitum honora, ut ab illo honorem merearis.
Matrem tuam cole, quæ hucusque domina tibi
fuit. Effuso sanguine nusquam læteris. Nusquam
cædium particeps esto. Ne malum malo compensa-
to. In inimicitias suscipiendis me nequaquam
imiteris. Ego namque, velut homo, peccavi: ego
quippe peccator exstiti: et pro delictorum merito
mercedem accepi. Cum eis attamen qui malorum
mihi fuerunt auctores, ante Christi tribunal judi-
candus astabo. Ne, prout ego quondam, habitu isto
superbito. Ita reliquorum omnium, velut tui ipsius,
curam geras. Quis fueris prius, quis nunc sis,
contemplant. Si superbia non te extulerit, a culpa
immunem te servabis. Quis quondam fuerim,
qualis factus sim, qui modo sim, novisti. Cuncti
isti filii tibi sunt et servi. Præ visceribus meis te
mihi charum exstitisse probe compertum est. Omnes
istos vides? reipublicæ magistratus sunt. Mi-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ τὸν add. ex A. ¹⁷ τοῦ add. ex A f. ¹⁸ ὕδατος A a, ὀδάτων vulg. ¹⁹ ὁ add. ex A. ²⁰ τῆς ἀγίας A.
²¹ ὁ add. ex A. ²² ὁ ante ἀγαθὸς om. A. ²³ οὐκ ἐγὼ A a, καὶ οὐκ ἐγὼ vulg. ²⁴ αὐτῷ αὐτῷ A. ²⁵ οἶδα A.
²⁶ αἰμασι a. ²⁷ ἐπικουωνῆς A, ἐπικουωνήσης vulg. ²⁸ φόνων A, φόνων a, φόνους vulg.
²⁹ πταιστός A. ³⁰ δικάσομαι A, δικάζομαι vulg. ³¹ μοι A, με vulg. ³² πρόσχε A, πρόσχε vulg.
³³ ἀμαρτάνεις A, ἀμαρτάνης vulg. ³⁴ τίς A, τί vulg. ³⁵ πρόσχε A, πρόσχε vulg. ³⁶ μαθῶν om. A a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(13) Excerpta de legat. Menandri lib. II, Eua-
grius citatus, Fredegarus Scholasticus.

(14) Origines CP.

(15) Evagrius lib. V, cap. 16, Nicephori Chron.
Joannes μέτρον Εὐτυχίου in canonibus synodicis Scy-
thiarum bibliothecæ scribitur.

(16) Cædr. ἀγαθὸν ποιήσας· Qui te bonum fecit.
Anast., qui bene fecit: vox est Dionysiana, divina
in nos bonitatis derivationem significans. Сомма-
рис.

(17) Augustam, ejus filius adoptione Justinii.
Id.

litæ curam gere. Ne nimium erga milites officiaris, ne decessorem tuum ita affectum objiciant nonnulli. Hæc dico expertus eorum, quæ passus sim. Fruantur, qui abundant, facultatibus suis : erga egentes liberalis esto. Oratione vero a patriarcha fusa, cum cuncti, amen prolato, comprecati fuissent, ad imperatoris pedes Cæsar procidit : ad quem imperator : Superstes vivo, si volueris ; si volueris iterum, pereo. Deus, qui cælum et terram condidit, quæ supererant a me tibi enuntians, ipse in mentem illa immittat. His dictis, sinem fecit imperator, et conventum dimisit. Eo soluto, munus in populum sparsit Tiberius, cæteraque peregit.

211 A. C. 571. — Romanorum imperatoris Tiberii annus primus.

Hoc anno, mense Octobri, indictione duodecima, Tiberius ab Eutychio patriarcha, ut præmissum est, coronatus imperavit : qui etiam genere Thrax fuit. Eo jam sceptris potito, celebratis circensibus ludis, exclamaverunt factiones : *Videam, videam Romanorum Augustam*. Is vero mandatum confestim emisit, et : *Id nominis*, ait, *Augusta sortita est, quod ecclesia e publici balnei Dagistei regione sita*. In has itaque voces erupere partes : *Anastasia Augusta, tu vincas. Serva, Domine, quos imperare providisti*. His auditis, Augusta Justinii conjux animo afflicta est : Tiberium quippe virum accipere, et Augustæ dignitatem retinere meditabatur. Eum enim uxori junctum ignorabat. Exinde etiam superstite Justino eam sibi Tiberium devinxissa, et ut crearet Cæsarem, suasisse nonnulli affirmant. Tum vero Tiberius conjugem Anastasiam, ex qua illas duas Charitonem et Constantinam susceperat,

οὐσίας, ἀπολαύτωσαν αὐτῶν· τοὶ δὲ μὴ ἔχουσι, δώρησαι. Καὶ γενομένης εὐχῆς (18) παρὰ τοῦ πατριάρχου¹⁸, καὶ λεγθέντος παρὰ πάντων τοῦ, Ἀμήν¹⁹, ἔπεσον ὁ Κασσαρ εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως, καὶ ἔφη αὐτῷ (19) ὁ βασιλεὺς· Ἐάν θέλῃς, εἰμὶ· ἐάν θέλῃς, οὐκ εἰμὶ. Ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα ἐπελαθόμεν εἰπεῖν σοι, αὐτὸς ἐμβάλει²⁰ αὐτὰ εἰς τὴν καρδίαν σου. Ταῦτα διεξελθὼν ὁ βασιλεὺς ἐπλήρου διαλύων²¹ τὸ ἄθροισμα. Τοῦ δὲ συλλέγου διαλυθέντος, ὁ Τιβέριος δῶρα τοῖς ὑπηκόοις δίδεναι, καὶ ὅσα ταῖς βασιλικαῖς ἀναγορεύουσιν εἰθίσται.

omnia in imperatorum inaugurationibus celebranda

A. M. 6071. — Ρωμαίων βασιλέως Τιβερίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδικτιῶνι ιβ' (20) ἐκασίλευσε Τιβέριος σταθερῶς ὑπὸ Εὐτυχίου πατριάρχου, ὡς προλάλεται (21). Ὑπῆρχε δὲ τῷ γένει καὶ αὐτὸς²² Θράξ. Βασιλεύσαντος δὲ αὐτοῦ ἔκραξαν τὰ μέρη ἐπὶ τῆς ἰκποδρομίας²³· Ἴδω, Ἴδω (22) τὴν Ἀθροῦστα²⁴ Ρωμαίων. Ὁ δὲ ἐπέμφε μανδάτον (23) λέγων· Ἡ ἀντικρὺς τοῦ δημοσίου λουτροῦ ἡμερῶν ἐστὶν ἡ Ἀθροῦστα. Καὶ ἔκραξαν τὰ μέρη· Ἀναστασία Ἀθροῦστα, τοῦ βίκα²⁵. Σῶσον, Κύριε, οὐκ ἐκέλευσας βασιλεύειν. Ἀκούσασα δὲ Σοφία²⁶ ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνὴ ἐπλήρη τὴν ψυχὴν. Ἐξοῦλετο γὰρ Τιβέριον λαβεῖν, καὶ μείναι Ἀθροῦστα. Οὐ γὰρ ᾔδει ὅτι εἶχε γυναῖκα. Τινὲς δὲ ἔλεγον, ὅτι καὶ ἐπὶ ζωῆς Ἰουστίνου προσεφιλώθη²⁷ αὐτῷ, καὶ αὕτη ἔπεισε Ἰουστίνον τοῦ ποιῆσαι αὐτὸν Κασσαρ. Ὁ δὲ Τιβέριος πέμφας ἤγαγεν Ἀναστασίαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔχουσαν καὶ θυγατέρας δύο ἐξ αὐτοῦ Χαριτῶ καὶ

VARIE LECTIONES.

¹⁸ ὑπὸ τοῦ π. α. ¹⁹ τοῦ ἁ. Α. τὸ ἁ. vulg. ²⁰ ἐμβάλει A, ἐμβάλει α, ἐμβάλλη vulg. ²¹ διαλύων] διακρῶν A, δεικνῶν e f. ²² αὐτὸς] αὐτοῦ vulg. ²³ ἰκποδρομίας A. ²⁴ τοῦ βίκα²⁵ A, τοῦ βήκα²⁶ vulg. ²⁵ Σοφία A, Ἀθροῦστα vulg. ²⁶ προσεφιλώθη A, προσεφιλώθη vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(18) Cujus faciendæ ritum expressimus in Eucologicis. Tiberius iste primus est, in cujus inauguratione preces adhibitas legitimus. Reliqua ex Evangelio lib. v. cap. 15.

(19) Post ἔφη αὐτῷ non bene forsans adjectum, ὁ βασιλεὺς, tanquam et hæc Justinus loquatur. Videantur enim ex *Miscella* et *Anast.* totaque serie Tiberii verba, ita cum modestia loquentis : Ἐάν θέλῃς, εἰμὶ· ἐάν οὐ θέλῃς, οὐκ εἰμὶ· *Si vis ero ; nisi volueris, non ero* : id est, sola voluntate tua imperium capesso ; tum sequatur : Ὁ βασιλεὺς· Ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας. *Infit Justinus, Deus qui, etc.* Habet tamen Theophylact. l. iii, c. 11, ut est hic editum. **COMBEPIS.**

(20) Chronicon Alex. astipulatur.

(21) Adeo ut alia ecclesiæ inaugurationis adhibita non fuerit.

(22) Cedr., Ἰδωμεν, Ἰδωμεν. Ἡ τις ὀνομάζεται Ἐκκλησία ; interrogatione leg. ut tum sequatur responsio. Ὁμῶνυμος· *Ejusdem nominis cum illa est Augusta τοῦ βήκα²⁵*. *Anast.* et *interpr. tu vincas* : malum βίκα²⁵, tu vincas, quod ita Cedrenus expressit, Ἀναστασία, Ἀθροῦστης πολλὰ τὰ ἔτη· *Vivat Anastasia Augusta in multis annos*. Quadrat certe hæc exclamatio in feminam, non illa. Nec forte

alia fuit in Justinianum celebrata illa seditione factionum. Familiarissima in reges exclamatio in veteri ipso instrumento cum ipsa regum institutione expressa, etlumnumque usu tritissima, *Vivat rex. COMBEPIS.*

(23) Imp. responsum vocat *mandatum*.

(24) *Orag. CP.* : Ὁ καλούμενος Διηγησέως, ἄθροισις ἔκεισε ἐγένετο τὸ παλαιὸν τῶν δύο δημοτικῶν μερῶν· καὶ τρικλίνου ἦν ἐκεῖσε παρμεγέθης· καὶ ὅτε οἱ δήμαρχοι ἤθελον ποιῆσαι τὸν σύλλογον, ἔκεισε ἠθροῦζοντο· *Locus Diegestheos erat is ad quem olim duæ populii factiones (in circo aurigaturæ) conveniebant ; ibi porro triclinium ingens exstitit. Tribuni vero factionum suorum censum facturi, eum in locum se recipiebant.* Factionibus itaque Anastasiani Tiberii conjugem, vel Sophiam, quæ Justinii fuit, Augustam renuntiare petentibus, ipse Sophiæ querelis obviam iturus, et populi assensus petitis, Anastasiam Sophiæ se præferre, ab ea licet adoptatus, significavit ; Ecclesiæ nomine, a populo, quod ad eam et Diegestheum congregari solet, summo opere cultæ prolato, quo conjux Anastasia noscebatur insignita. Acclamatio τοῦ βήκα²⁵, Latina est, *Tu vincas*, qualis imperatorum.

Κωνσταντιναν. Καὶ ἔστειλεν αὐτὴν Αὐγούσταν, καὶ ἔφραξεν ὑπατεῖαν πολλήν (25).

A. M. 6072. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Εὐλογίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς Τιβέριος ὃ τὸ παλάτιον ἐν τῷ Ἰουλιανοῦ λιμένι, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὸ ὅτι ἐπὶ ὀνόματι Σοφίας τῆς γυναικὸς Ἰουστινίου· καὶ ἀποκατέστησεν αὐτὴν ἐν αὐτῷ, δεδωκὼς αὐτῇ καὶ κουδικουλαρίους εἰς ὑπουργίαν αὐτῆς, καλεῖσθαι τιμᾶσθαι αὐτὴν ὡς μητέρα αὐτοῦ, κτίσας καὶ λουτρὸν καὶ πᾶσαν θεραπειαν αὐτῆς. Ἀπέστειλε δὲ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλεῖα Περσῶν κατὰ τὸ ἔθος, μηνύων τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοῦ· καὶ ὅτι οὐ προσήκατο τὴν εἰρήνην ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς. Τότε Τιβέριος μεγάλας δυνάμεις συνήθροισεν (26), καὶ διασπείρας τοὺς βασιλικούς θησαυρούς, πολλὰ στρατόπεδα ἐποίησεν, χειροτονήσας Ἰουστινιανόν τινα στρατηγὸν Ἀνατολῆς (27), ὃς ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις ἐπὶ τὸ ἄρα; παραγίνεται. Στρατοπεδεύουσι δὲ καὶ Πέρσαι κλιεῖσιν αὐτῶν ὃ στρατηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Μεγασρόου ὃ. Τῆς δὲ παρατάξεως γενομένης ὃ, εἰς λόγους ἤλθον, καὶ σπένδοντα πρὸς ἀλλήλους, ἐφ' ᾧ ὃ χρόνον ὃ τριετη (28) Ῥωμαίους τε καὶ Πέρσας τὴν Ἀνατολὴν λυμήνασθαι (29)· τὸν δὲ πόλεμον τῆς Ἀρμενίας ὃ συστήσασθαι.

A. M. 6073. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς (30) ἀναλαβὼν τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ἐπὶ τὴν Ἀρμενίαν χωρεῖ. Ἀκηκόεις ὃ δὲ ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς τὸν τῶν Περσῶν βασιλεῖα μέλλειν τὸν πόλεμον αὐτοῦργεῖν, ἐκλυτος γέγονεν· ὅς γὰρ εἰσῆλθεν εἰς τὸν λαὸν τῶν Ῥωμαίων. Διὰ τοῦτο λόγοις Ἰουστινιανὸς πρὸς τὰς δυνάμεις χρησάμενος, ἀπέκλυσε τῆς δειλίας τὸ μάχιμον. Πολέμου δὲ κροτηθέντος, καὶ τῆς τοξείας τῶν Περσῶν πολλῆς γενοῦσας, ὡς καὶ τὰς ἡλιακὰς ἀποκρύπτειν ἀκτίνας, Ῥωμαῖοι

A adduci jussit, eamque coronavit Augustam, et amplum consulare munus in populum sparsit.

A. C. 572. — *Alexandriæ episcopi Eulogii annus primus.*

Hoc anno imperator Tiberius palatium, cui Sophiæ nomen de Justinii conjugis fecit nomine, in Juliani portu exstruxit: et assignatis ad ejus famulatum cubiculariis, et ut ejus mater coleretur emissio edicto, nec non balneo edificato, reliquaque familia ad ejus obsequium necessaria instructa, habitandum dedit. Porro legatos ad Persarum regem, qui eum de sua inauguratione monerent, de more misit: ille vero pacem habere non admisit. Tiberius copiis undequaque coactis, et puldici ærarii divitiis in milites distributis, plures exercitus composuit: et Justinianum quemdam Orientis ducem creavit: qui ductis secum copiis ad Daras suscepit expeditionem. Persæ pariter sub Mechosroe duce militantes quam proxime Romanis castra metantur. Dispositis ad pugnam exercitibus, colloquium ineunt, et ad invicem 212 percusso sædereo paciscuntur, Romanos et Persas uno consensu quadriennii spatio cladem Orientis (non) illaturos, bellum vero propter Armeniam gestum composituros.

A. C. 573. — Hoc anno Persarum rex eductis exercitibus in Armeniam proficiscitur. Romanorum vero dux audiens Persarum regem ad bellum revocandum propria sponte procedere, animo concidit: ingens enim timor Romanorum animos invadit. Quapropter habita ad exercitum allocutione, militiam omnem metu dissolutam Justinianus animavit, et ad pristinum robur revocavit. Conserto igitur prælio, tantaque a Persis emissa sagittarum copia, quæ solis radios obscuraret, Romani depulso

VARLE LECTONES.

ὃ ὁ βασι. Τιβέριος A, Τιβ. ὁ βασι. vulg. ὃ αὐτὸ A 2, αὐτὸν vulg. ὃ οὐ οἰν. A. ὃ αὐτοῦ a. ὃ ὑπὸ τοῦ Μεγασρόου A, ὑπὸ Μεγασρόου e f, ὑπὸ τᾶ μέρη Χοσρόου vulg. ὃ γενομένης A f, γενομένης vulg. ὃ ἐφ' ᾧ ὃ ἐφ' ὃ vulg. ὃ χρόνον τε καὶ τριετη A, χρ. καὶ τριετη f. ὃ τὴν Ἀρμενίαν A, ἐπὶ τὴν Ἀρμ. a, fort. περὶ τὴν Ἀρμενίαν. ὃ ἀκηκ. δὲ ὁ A, ἀκηκ. ὃ vulg.

JAC. GOARI NOTE.

(25) Anastasius rogam multam, λόγαν ille legerat.

(26) Imperio Tiberii ineunte hæc gesta declarat Evagrius lib. v, cap. 14.

(27) Magistrum militum Orientis reddit Anastasius.

(28) Legend., τριετη, quod et Peyr. habet. Videndus Menander De Legat. lib. vi, ubi de his inducitur Romanos inter et Persas per Orientem ad triennium, cum Persarum rex quinquennales vellet, Tiberius solum biennales; satis id ratus temporis ad instruendas copias quibus Persarum regi obtulit posset. Quod sequitur, τὸν δὲ πόλεμον τῆς Ἀρμενίας συστήσασθαι, palam est, in Armeniacum bellum totos incumbers; sive, totam belli molem in Armeniam transferre: in qua res male a Romanis gestas occupante regis Persarum diligentia, prosequitur laudatus Menander, ex quo hæc illustranda. Sunt hæc ejus verba: Ἐπει οὖν ἀνακωχὴ γέγονει ἐπὶ τὴν Ἐω, μετενήκατο δὲ ἅπας ἐπὶ τὴν Ἀρμενίαν ὁ θύροδος, ἤρως ἀρχόμενον συνέστη πόλεμος. Postquam belli cessatio ad tempus rata per Orientem mit, omni motu in Armeniam translato, ineunte vere

bellum confutum est. En τὸ, συνίστασθαι πόλεμον, quod interpr. contrario sensu accepit. Τὸν πόλεμον αὐτοῦργεῖν· Audiens ipsummet Persarum regem ad bellum processurum. Etiam Anast. et Xyl. nihilque ad rem interpr. aut ex auctoris mente, ad bellum revocandum propria sponte procedere. Καὶ τὸ τῶν Περσῶν τοῦ ἄρα. Pro quo Simocatta l. ii, cap. 4, τὴν ἀποσκευὴν ἐχειρώσατο, impedimenta, militarem apparatus obtinuit. Sic semel et iterum p. 221, etc. in superioribus τὸ στρατόπεδον non raro dictum invenias. Ἐκλυτος γέγονεν. Anast., expeditus effectus est; nec discepiet; statim enim scribitur animos exercitui addidisse, ac strenue ad pugnam eduxisse: non ergo ea vis hujus vocis hoc loco quam expressit interpr. animo concidit; nisi ita statim percussus, saniori postmodum emerit iudicio. COMMERIS.

(29) Negandi præpositio μή mihi desideratur: nisi velis Romanos Persasque ideo in concordiam convenisse, quod armis quasi communibus Orienti vastitatem intulissent; quod ridiculum.

(30) Evagrius iterum lib. v, capp. 14 et 15.

sagittarum jactu, ad pugnam cominus ineundam processerunt. Ad hæc Romanorum phalanx conferta cum esset, et per omnes partes ad invicem bene compacta, eam sustinere non valuerunt Persæ; ita Babyloniorum copię vertuntur in fugam, et ex eis numerus prope immensus concidit. Ita demum Persarum apparatus sarcinarumque omnium potiores sunt Romani, ipsumque regium tentorium invadunt, et omnem suppellectilem pretiosam certe et luculentam diripiunt; elephantos denique, quæ insigniora et regia plane spolia, bello illo captos Romani ad Tiberium Constantinopolim transmittunt. Ex quo Persarum rex tanti dedecoris impatiens lege sancita cavit, ne Persarum princeps usquam ad bellum in posterum progredieretur. Romanus autem exercitus Persicis calamitatibus ulterius dabat operam, et ad ulteriorem Persiam profectus, et ad medium usque Hyrcanicum mare penetrans, captivorum prædæque multitudinem prope infinitam abegit. Neque adventante hieme domos repetierunt Romani: quin imo totum ejus spatium per omnem Persiam dispersi egerunt. Cæterum eodem anno publicum Blachernarum balneum cœpit Tiberius ædificare: plurimas quoque ecclesias domosque recipiendis peregrinis et senibus alendis destinatas reparare: jussit etiam nomen suum inscribi publicis instrumentis: *Tiberius Constantinus*.

A. C. 574. — *Cpoleos episcopi Joannis annus primus.*

Hoc anno, die sexto Aprilis, Indictione 213 decima quinta, Eutychius patriarcha diem ultimum obiit: et post dies sex Joannes Magnæ ecclesiæ diaconus, qui Jejunator dictus, consecratus est. Porro Tiberius imperator, emptis robustis barbaris, privatam aciem ex eorum millibus quindecim suo de nomine nuncupandam instruxit: privatisque vestium et armorum insignibus distinctis Mauricium fœderatorum comitem præposuit ducem, atque legatum Narsem adjunxit, et adversus Persas misit. Inito certamine victoriam certa virtute partam retulere Romani, easque urbes et provincias abstulere Persis, quas sub Justiniano et Justino ceperant. Mauricium Cpolim reversum summis

A ταῖς ἀσπίσι τὰς ἐκ τῶν τόξων βολὰς ἀπορριψάμενοι, τῆς κατὰ συστάδην μάχης ἀπήρχοντο· βαθείας δὲ καθεστῶσης τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐκτάξεως⁶⁰, φέρειν οὐκ εἶχον οἱ⁶¹ Πέρσαι· καὶ τρέπεται ἡ τῶν Βαβυλωνίων πληθὺς, καὶ ἀναρροῦνται πλήθη πολλὰ. Παραλαμβάνουσι δὲ καὶ τὸ τῶν Περσῶν τοῦλδον καὶ τὸ βασιλικὸν σκηνοπηγίον, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν ἐπίδωξον οὖσαν. Κρατοῦσι δὲ καὶ τῶν ἐλεφάντων οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ πρὸς Τιβέριον πέμπουσι τὰ ἐπίσημα ἐκεῖνα (31) καὶ βασιλικά λαφύρα. Νομοθετεῖ τοίνυν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν αἰσχύνην μὴ φέρων, μηκέτι βασιλεὺς τῶν Περσῶν εἰς πόλεμον ἐξέρχεται. Ὁ δὲ Ῥωμαϊκὸς στρατὸς ἐπιτίθετο⁶² ταῖς Περσικαῖς συμφοραῖς, καὶ πρὸς τὰ ἐνδότερα⁶³ τῆς Περσίδος ἐχώρησε, καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ ἄλλωσιν ἐν Περσίδι πεποίηκεν, φθάσας καὶ μέσον τῆς Ὑρκιτικῆς θαλάσσης. Χειμῶνος δὲ γενομένου οὐκ ἐπανεῖσεν οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὰ ἴδια, ἀλλ' ἐν Περσίδι παρεγείμασαν (32). Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἤρξατο κτίζειν Τιβέριος τὸ δημόσιον Βλαχερνῶν λουτρὸν⁶⁴, καὶ ἀνετίωσεν πολλὰς ἐκκλησίας καὶ ξενώνας καὶ γηροκομεῖα· καὶ ἐκέλευσε γράφεσθαι ἑαυτὸν⁶⁵ ἐν τοῖς συμβολαίοις· *Τιβέριος Κωνσταντῖνος* (33).

A. M. 6074. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπον Ἰωάννου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνί Ἀπριλίῳ ς', Ἰνδικτιῶνι ια', ἐτελεύτησεν Εὐτύχιος (34) ὁ πατριάρχης, καὶ ἐχειροτονήθη μετὰ ἕξ ἡμέρας Ἰωάννης διάκονος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὁ Νηστευτῆς⁶⁶. Ὁ δὲ βασιλεὺς Τιβέριος ἀγοράσας σώματα ἰθνηκῶν, κατέστησεν στρατεύμα εἰς ὄνομα ἴδιον (35), ἀμφιάσας καὶ καθοπλίσας αὐτοὺς χιλιάδας πέντε⁶⁷, δεδωκῶς αὐτοῖς στρατηγὸν Μαυρικίον τὸν κόμητα τῶν Φυδεράτων (36) καὶ ὑποστράτηγον αὐτοῦ Ναρσῆν⁶⁸· καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κατὰ Περσῶν⁶⁹. Πολέμου δὲ κροτηθέντος μεγάλου, νικῶσι Ῥωμαῖοι κατὰ κράτος, καὶ ἀφείλαντο ἐκ τῶν Περσῶν πόλεις⁷⁰ τε καὶ χώρας, ἃς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ Ἰουστίνου⁷¹ παρέλαβον. Ἀνελθὼν δὲ Μαυρικίος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδέχθη

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ ἐκτάξεως; A b, φάλαγγος vulg. ⁶¹ οἱ add. ex A. ⁶² ἐπέθετο A. ⁶³ τὰ ἐνδότερα A. ⁶⁴ λουτρὸν om. A f. ⁶⁵ ἑαυτὸν A a l, αὐτὸν vulg. ⁶⁶ Νηστευτῆς vulg. ⁶⁷ πέντε] ιε' A. ⁶⁸ Ἀρσῆν A. ⁶⁹ Περσῶν — κατὰ om. A. ⁷⁰ πόλεις A a f, πολιτείαι vulg. ⁷¹ καὶ Ἰουστίνου om. b f.

JAC. COARI NOTÆ.

(31) Cedr.: ἐξ ὧν τὰ ἐπίσημα· *ex quibus, ea quæ erant insigniora*, etc., non solos elephantos, ut sonant interpretis verba. COMMERIS.

(32) Sic et Cedr.: *hiberna habuerunt in Perside: non, per omnem dispersi Persiam*, ut est redditum. Incautius hoc, nec minimum auctori insinuatum. lb.

(33) Ἰουστίνος ἐποίησε Τιβέριον Καίσαρα μετονομάσας αὐτὸν Κωνσταντῖνον· *Justinus Tiberium Cæsarem creavit, et Constantinum nominavit*. Evagr.

(34) Eutychium CP. antisitem Tiberio imperante defunctum aperte scribunt Eustathius in ejus Vita apud Suium 6 April., et Gregorius Magnus *Moral. in Job.* lib. xiv, capp. 31 et 32. Quare Baronium

D ad Maurilii annos ejus obitum distulisse miror. Videndum Nicephori Chronicon.

(35) Tiberianus, sive Constantinianus istos prætorianis accensitos ex vestium et armorum distincto genere concessio arbitror. Simocatta lib. iii, cap. 15: Τιβέριος; Μαυρικίον στρατηγὸν προστηγόμενος, τότε δὲ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἠγοῦμενον Tiberius, Mauricium, etc. Quæ subjunguntur apud eundem reperire licet capp. 15 et 16, et Evagrium lib. v, capp. 19 et sequentibus.

(36) Ita cuncti codd. Correctior Codinus, Φοδεράτους scribit.

ὀπὸ τοῦ βασιλέως ⁷⁰ μετὰ τιμῆς μεγάλης, καὶ ἠθριάμβευσε Τιβέριος τὰς νίκας Μαυρικίου, καὶ προσελάβετο αὐτὸν γαμβρὸν εἰς Κωνσταντιναν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα. Ὁμοίως δὲ καὶ Γερμανῷ τῷ στρατηγῷ ἔξευξε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Χαριτῶ, ποιήσας ἀμφοτέρους Καίσαρας.

Τῷ δ' Αὐγούστῳ μηνὶ ἰδ', Ἰνδικτιῶν ἑ' (37), φάγων συκάμινα πρωτῶν ⁷¹ ἀξιοθέατα νενοθευμένα, φθίσει περιέπεσεν ⁷² (38), καὶ μέλλων τεθνᾶναι προσκαλεσάμενος τὸν πατριάρχην Ἰωάννην καὶ τὴν σύγκλητον ἅμα στρατεύμασιν ἐν τῷ τριβουναλίῳ (39), καὶ ἀχθεὶς ἐν φορεσίᾳ λαλήσας μὴ δυνάμενος, δι' ἐπαναγνωστικῶν ⁷³ (40) τὰ συμφέροντα τοῖς πράγμασι τῶν Ῥωμαίων τῷ λαῷ κατὰδῆλα πεποίηκεν, καὶ Μαυρικιον τὸν ἴδιον γαμβρὸν βασιλεῖα ἀνηγόρευσεν. Πάντων δὲ εὐφημησάντων τὸν βασιλέως σκοπὸν καὶ Μαυρικιον τὸν βασιλεῖα, καὶ ὑποστρέψας Τιβέριος ἐν τῇ ἰδίᾳ κλίτῃ τέθνηκεν, βασιλεύσας ἔτη γ', μῆνας ἰ' καὶ ἡμέρας τ' (41).

A. M. 6075. — Ῥωμαίων βασιλέως Μαυρικίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει: ἐβασίλευσεν Μαυρικίος ἐτῶν ὑπέκτων μγ', καὶ μετ' ὀλίγον τὸν ⁷⁴ γάμον πεποίηκεν (42) Παύλου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐλθόντος εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ παρενύμφευσεν Μαρτίης (43) ὁ εὐνοῦχος τοῦ παλατίου μέγας ὑπάρχων. Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ (44) γέγονεν ἐν τῷ φόρῳ ἐμπυρισμὸς, καὶ ἀνέμων καταγιγῆδες συναεργουῖσαι τῷ πυρὶ, καὶ πολλὰ οἰκία διώλεσεν ⁷⁵. Καὶ τῇ ἰ' τοῦ Μαίου μηνὸς γέγονε σεισμὸς μέγιστος ⁷⁶, καὶ πάντες κατέφυγον εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ τὸ γενέθλιον Ἰππικὸν (45) οὐκ ἐπετέλεσθη ⁷⁷. Τῷ δ' αὐτῷ μηνὶ προσεβούουσιν οἱ Ἀβάρ-

honoribus Tiberius excepit et ejus victorias triumpho honore prosecutus est; Constantina filia et juncta generum sibi ascivit, Germanoque pariter duci alteram filiam, cui nomen Charito, locavit: et utrumque declaravit Casarem.

Ejusdem Augusti mensis die decimo quarto, in dictione decima quinta, degustatis matutino jentaculo supra speciem quidem gratis, at supra modum omnem vitiatu moris, Tiberius in tabem incidit. Itaque jam letho vicinus, Joannem patriarcham senatumque omnem una cum exercitibus in tribunalium advocavit, lecticaque vectus, cum per se populum Romanum nequivisset alloqui, lectoris ministerio usus, quæ ad rem conducerent, declaravit, et Mauricium proprium generum renuntiavit imperatorem, cunctis imperatoris consilium ipsumque Mauricium imperatorem felici voto faustarumque vocum acclamatione prosequentibus: Tiberius proprio lecto intro relatus, exspiravit, cum annos tres, menses decem et dies octo imperasset.

A. C. 575. — *Mauricii Romanorum imperatoris annus primus.*

Hoc anno Mauricius annos quadraginta tres natus imperavit: ac paulo post Pauli patris sui, qui sub id tempus Byzantium devenerat, celebravit nuptias; in quibus Martius, qui magnus palatii eunuchus erat, paranymphus munus præstitit. Mense autem Aprilis incendium in foro exortum est, quod ventorum procellis latius propagatum, multas aedēs combussit. Die decima Maii maximus fuit terræ motus, adeo ut universus populus ad ecclesias confugerit, et natalitium certamen **214** equestre celebratum minime luerit. Eodem mense Abares,

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁰ ὀπὸ τοῦ βασιλέως A a, ὀπὸ Τιβέριου vulg. ⁷¹ πρωτῶν A f, πρώτῳ a, πρωτ' vulg. ⁷² περιέπεσεν a, παρέπεσεν vulg. ⁷³ ἐπαναγνωστικῶν A, ἐπαγνωστού vulg. ⁷⁴ τὸν add. ex A. ⁷⁵ διώλεσεν A f, διέλυσεν vulg. ⁷⁶ μέγιστος A a, μέγας vulg. ⁷⁷ ἀπετέλεσθη a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(37) Ita Chron. Alexand., Theophylactus Simocatta lib. i, cap. 1, et lib. iii, cap. 18, Evagrius lib. v, cap. 22 et 23.

(38) Ultimum morbi conflictum, μελαίνης χολῆς, atræ bilis, vi incessisse docet Simocatta lib. i, cap. 1.

(39) Chronicon Alexand. scribit, ἐν προκίεσσι τοῦ ἑβδομοῦ, in processu ad Hebdomum habito. Simocatta: Φοράδῳν ἀχθεὶς ὁ βασιλεὺς Τιβέριος ἐπὶ τὴν ὑπαιθρον τῶν βασιλείων αὐλῶν, ἤτις παρήνωται τῇ πολυστεβᾶδι τῶν ἀνακτόρων οἰκίᾳ, καὶ προαυλίῳ περιφανεί, καὶ περιδόξῳ τῷ προσκηνίῳ. *Imperator Tiberius lecto gestatus ad regie atrium sub dio positum, quod ædium multiplici contiguatione fastigiatarum domicilio adjungitur, illustri vestibulo, visendæque proscenio vicinum est.* Tribunalium itaque aream patentem existimo, ad quam imperator ad allocutionem procedere nonnunquam solet.

(40) Sic et Anast. per epagnosticum: commo-nitorio scripto usus, ac relegendis opera. COMBESIS.

(41) Duos alios addit Cedrenus, ac merito. Quinto namque Octobris imperator salutatus, post annos imperii tres, ac menses decem, si Augusti decimo quarto, ut habet Chron. Alexandrinum, et auctor astipulatur, Tiberius animam reddidit, ad

prædictam annorum et mensium summam dies adhuc decem adjecit.

(42) Mauricii nuptias nonnihil post arreptum ab eo imperium describit Simocatta lib. i, cap. 10, Evagrius lib. vi, cap. 1.

(43) Μαργαρίτης correctius effertur apud Simocattam. Paranympus etiam hodie apud Græcos sponsam deducit, atque idcirco νυμφαγωγὸς audit: et sponsorum coronas (redimitos quippe Græcos nubere, et nuptias στεφάνωμα vocare scripsimus ad Eucherologica) retro sustinet. Eas tamen nusquam attigit Margarites ex Simocattæ observatione, quod sponsi, non ut plebei, sed jam imperatores coronati ad conjugium accederent: Ὁ δὲ νυμφαγωγὸς κύλικι τοὺς νυμφίους ἐπιφορονήσατο. Οὐ θέμις γὰρ ἦν ἐπιθέσθαι στεφάνους. Οὐ γὰρ ἰδιῶται ἐτύγχανον οἱ νυμφευόμενοι: ἤδη γὰρ τοῦτο τῷ βασιλικῷ ἀξιώματι προκατελήπτου. *Illic nymphagogus ille palam sponsis pateram meri plenam jucundo vultu porrigit: nam sarta iisdem imponere non licebat: quod privati non essent: et istuc ipsum jam imperatorie coronæ anteverterant.*

(44) Simocatta cap. 11, ἤρος ἀρχομένου, vere se aperiente.

(45) Terræ motus die decimo factus, Circenses

qui non multum ante Sirmiun nobilem Europæ urbem occupaverant, decreta ad Mauriciun legatione postulaverunt, ut octoginta millibus annuæ distributionis, quæ sibi a Romanis pendebatur, alia adhuc auri viginti millia adderentur: quam pecuniarum summam imperator pacis conservandæ studio solvere non detrectavit. Elephantem etiam, animal ex India adductum, sibi ad spectaculum mitti postulavit corum princeps: et imperator maximum eorum quos habebat ad eum misit: qui ubi ipsum vidit, statim ad imperatorem remisit. Præterea lectum aureum petiit: quem cum imperator ad eum misisset, ipse donum parvi faciens remisit. Alia vero viginti millia centenis illis adjici postulavit; quod cum imperator recusaret, Chaganus expeditione suscepta Sigidonem evertit, nullasque alias urbes Illyrici præfecturæ subditas expugnavit, cepitque Anchialum. Quin etiam Longum murum evertere minatus est. Quamobrem imperator Elpidium patricium cum Comentiolo legatos ad Chaganum destinavit: tum barbarus pacem ex pacto conditionibus se servaturum pollicetur. Cæterum imperator Joannem Mustaconem in oriente Armeniæ ducem constituit: qui cum ad annem Nymphium, qua in Tigrim confluit, devenisset, commissa pugna cum Cardariga (Cardarigas proprium nomen minime est, sed maxima apud Persas, summi nimirum ducis, dignitas habetur) Romani barbarorum superiores remansissent, nisi Crus legatus duci gloriæ invidens data opera vertisset: quem cum fugientem cæteri Romani vidissent, ipsi etiam se in fugam dederunt, vixque in castra se receperunt incolumes. Initaque denuo pugna, Romani victi sunt, pluresque trucidati.

A. C. 576. — Hoc anno, mensis Decembris die vigesimo, indictionis secunda, imperator consul designatus, magnorum thesaurorum munera urbi largitus est. Philippicum autem, Gordia sorore in

α ρεις (46) πρὸς τὸν αυτοκράτορα Μαυρίκιον, οἱ πρὸ ἄλλου χρόνου τὸ Σίρμιον⁷⁸ χειρωσάμενοι, πόλιν τῆς Εὐρώπης ἐπίσημον, ἤξιον ταῖς ὀδοθήκοντα χιλιάσιν χρυσοῦ, αἷς ἐλάμβανον κατ' ἔτος παρὰ Ῥωμαίων⁷⁹, προστεθῆναι ἄλλας κ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰρήνης ἐπέτμενος τοῦτο κατεδέξατο. ἤησεν δὲ καὶ ἐλέφαντα ζῶον Ἰνδικὸν ἐκπεμφθῆναι αὐτῷ πρὸς θῆαν. Καὶ ὁ βασιλεὺς τὸν μέγιστον⁸⁰ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῦτον θασάμενος πάλιν ἐπεμφεν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα ὁμοίως καὶ κλίνην χρυσοῦν ἤησεν σταλῆναι αὐτῷ. Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ ταύτην ἀπέστειλεν. Αὐτὸς δὲ καὶ ταύτην ἀπέστρεψεν⁸¹ εὐτελείσας⁸² αὐτήν. ἤηται δὲ πάλιν⁸³ ἄλλας κ' χιλιάδας προστεθῆναι ταῖς ρ'. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεξαμένου, στρατεύσας ὁ Χαγάνος (47) τὴν Συγγιδόνα πόλιν κατέστρεψεν, καὶ πολλὰς ἐτέρας πόλεις ἐχειρώσατο τὰς ὑπὸ τὸ Ἰλλυρικὸν τελοῦσας. Παρέλαβε δὲ καὶ τὴν Ἀγχιάλον. ἤπειλει δὲ καὶ τὰ Μακρὰ τείχη καταστρέφαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἐλπίδιον τὸν⁸⁴ πατρίκιον σὺν Κομμεντιόλῳ πρόσθεις πρὸς τὸν Χαγάνον ἐξ-ἀπέστειλεν. Καὶ ὁ βάρβαρος ἐπὶ ταῖς τῶν πάκτων⁸⁵ συνθήκαις εἰρήνην ἀγειν καθωμολόγησεν. Ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ Ἰωάννην τὸν Μουστάκωνα (48) στρατηγὸν Ἀρμενίας πεποίηκεν⁸⁶ ὃς ἐληλυθὼς ἐν τῷ Νυμφίῳ ποταμῷ, ἐνθα τῷ Τίγριδι διαμίγνυται⁸⁷, συμβάλλει πόλεμον μετὰ Καρδαρίγα⁸⁸ (Καρδαρίγας⁸⁹ δὲ οὐκ ἔστι κύριον ὄνομα, ἀλλ' ἀξία μεγάλη⁹⁰ παρὰ Πέρσαις τοῦ τῶν Περσῶν στρατηγῶ), καὶ κρατοῦσι τῶν βαρβάρων οἱ Ῥωμαῖοι. Κρούς δὲ ὁ ὑποστράτηγος φθόνῳ ζηλοτυπήσας τρέπεται. Τοῦτον ἰδόντες καὶ οἱ λοιποὶ⁹¹ τῶν Ῥωμαίων ἐτράπησαν⁹², καὶ μόλις ἐπὶ τὸν χάρακα διασώζονται. Δευτέρας δὲ συμβολῆς γενομένης ἤττωνται Ῥωμαῖοι, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν διεφθάρησαν.

A. M. 6076. — Τούτῳ τῷ ἔτει Δεκεμβρίῳ κ', Ἰνδικτιῶν β', ὕπατος ὁ βασιλεὺς ἀναγορεύεται (49), καὶ πολλοὺς θησαυροὺς τῇ πόλει ἐδώρησατο. Προβάλλεται δὲ Φιλίππικὸν⁹³ (50) στρατηγὸν τῆς Ἐφῆας.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁸ Σέρμιον A, Σερμεῖον vulg. ⁷⁹ Ῥωμαίων a, Ῥωμαίους vulg. ⁸⁰ πάντων A, ἀπάντων vulg. ⁸¹ ἀπέστρεψεν A a f, ἀπέστειλεν vulg. ⁸² εὐτελείσας A, εὐτελήσας vulg. ⁸³ δὲ πάλιν A, δὲ καὶ πάλιν vulg. ⁸⁴ τὸν add. ex A. ⁸⁵ πράκτων b f. ⁸⁶ Ἀρμ. πεποίηκεν A b, Ἀρμ. ὁ βασιλεὺς πεπ. vulg. ⁸⁷ ἀναμίγνυται a, μίγνυται A. ⁸⁸ Καρδαρίγα A a, Καρδαρήγαν vulg. ⁸⁹ Καρδαρίγας δὲ οὐκ. A, δὲ οὐκ ἔστι a. ⁹⁰ μεγίστη f. ⁹¹ καὶ οἱ λ. A, οἱ λοιποὶ vulg. ⁹² ἐτράπησαν A a, τρέπονται vulg. ⁹³ Φιλίππικὸν A a b, Φιλίππον vulg.

JAC. GUARI NOTÆ.

ludos undecimo celebrandos præcepit. Mensium D
die Maii 11: Τὴν ἀνάμνησιν πνευματικῶς ἐπιτελοῦμεν τοῦ γενεθλίου ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος τῶν πόλεων · *Natalitiorum a Deo custoditæ urbius hujusce reginæ memoriam spiritua-liter peragimus.* Hesychie Milesii res patriæ consulendæ.

(46) Simocatta a cap. 3 lib. 1, ad 8.

(47) Dignitatis nomen. Suidas, ὁ τῶν Σκυθῶν ἀρχηγός, *Scytharum dux.* Simocatta lib. vii, cap. 8: Τὴν ἡγεμόνα τῆ τοῦ Χαγάνου προσηγορία φαίδρῶναι · *Ducem Chagani nomine honestant.*

(48) Simocatta cap. 9: Ἐπερ ἐπώνυμον τὸ τῆς ὑπερφίας χελώνης κατάκομον, ὃν δὴ καὶ Μουστάκωνα προσεγγόρουον Ῥωμαῖοι · *Cui ex longitudine superioris labri mystacis, Romani cognominentium Mystaconi indiderant.* Μουστάκα recentioris proferunt

μουτάκι, ex quo corrupto Μουστάκωνας. Ejus gesta delihet Evagrius lib. vi, cap. 2.

(49) Cum consul idem qui imperator a Justiniani temporibus reuantiaretur, et retineretur perpetuus, anno Mauricii primo, qui fuit indictionis primæ, vacuo consuliis reperto (πρῶτος [Μαυρικίου] ἀναυτὸς ἀνύπατος habet Chron. Alexand.), annus Mauricii secundus, et indict. 2 consuliatus ejus primum numerare cœperunt ex eodem Chron., Ἰνδικτ. β', μετὰ ὑπᾶτ. Μαυρικίου Τιβερτίου Αὐγούστου τὸ πρῶτον μόνου · *indictione secunda.* Anno secundo (post consulatium videlicet Tiberii annum quartum, quare interspres inepte anno *Mauricii secundus*), *Mauricio Tiberio Aug. primum solo consule.* Videndus omnino Simocatta lib. i, cap. 12.

(50) Simocatta lib. i, cap. 13; Evagrius lib. vi, cap. 2.

ποιήσας αὐτὸν γαμβρὸν εἰς Γορδίαν τὴν ἰδίαν ἀδελ-
φὴν. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς καταλαβὼν τὰ Περσικὰ μέρη,
ἐπλησίασεν ὡς τῇ Νισίβει· καὶ ἀθρόως εἰς τὴν Περ-
σίαια ἐμβαλὼν, πολλὴν αἰχμαλωσίαν ἀνέλαβεν. Τοῦτο
δὲ μαθὼν Καρδαρίγας ὁ τῶν Περσῶν στρατηγός· ἐγ-
κρυμμα ὡς ποιήσας, ἠθουλήθη λοχῆσαι τὰ τῶν Ῥω-
μαίων στρατόπεδα. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς τὴν αἰχμαλω-
σίαν διασώσας, διὰ τῶν ἑρῶν εἰς τὴν τῶν Μήδων
χώραν κατέλαθεν ὡς, καὶ πολλὰ χωρία διέφθειρεν τῆς
Μηδικῆς· ὡς, καὶ ὑπέστρεψεν ἐπὶ τὰ ὡς Ῥωμαϊκὰ. Ὁ
δὲ Χαγάνος τὴν εἰρήνην διαλύσαι δόλω ἔσπευδεν. Τὰ
γὰρ Σκλαβίνων ὡς ἔθνη (51) κατὰ τῆς Θράκης ἐξ-
ώπλισεν· ὅτινα παρεγένοντο μέχρι τῶν Μακρῶν
τειχῶν πολλὴν ἄλωσιν παυόμενα. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ
τοῦ παλατίου στρατεύματα ὡς ἐξαγαγὼν τῆς πόλεως,
καὶ τοὺς δῆμους (52) φυλάττειν τὰ Μακρὰ τεῖχη
ἐκέλευσεν. Καὶ Κομμεντιόλον στρατηγὸν χειροτονή-
σας καὶ ἐξοπλίσας, κατὰ βαρβάρων ἀπέστειλεν. Ὁ
δὲ ἀδοκῆτως τοῖς βαρβάροις περιπεσὼν ὡς, πολλὰ
πλήθη ἀνείλεν καὶ τούτους ἀπῆλασεν. Παραγενόμε-
νος δὲ ἐν Ἀδριανουπόλει περιέτυχεν ὡς Ἀνδραγά-
στω ὡς (53) πλήθῃ Σκλαβίνων μετὰ αἰχμαλωσίας ἐπι-
φερομένῳ ὡς· καὶ τούτῳ ἐπιπεσὼν τὴν τε αἰχμαλω-
σίαν διέσωσεν, καὶ νίκην μεγάλην περιεβόλετο ὡς.

A. M. 6077.—Τούτῳ τῷ ἔτει Φιλιππικὸς ἀναλαβὼν
τὰ στρατεύματα (54) ἐπὶ τὴν Περσικὴν χώραν ἐξ-
ώρμησεν. Καὶ καταλαβὼν τὴν Ἀρζανὴν (55) μεγάλ-
ως αἰχμαλωσίας ἐκράτησεν, καὶ δουλὰν τοῖς Περσι-
κοῖς ἐμπόει στρατεύμασι· νόσφ δὲ περιπεσὼν Φι-
λιππικὸς ἐπὶ τὴν Μαρτυρόπολιν παραγίνεται, χειρο-
τονήσας τὸν ἀνεψιὸν (56) καθηγείσθαι τὸν λαοῦ ὡς,
καὶ Στέφανον ταγματάρχην προσθησάμενος. Ὁ δὲ
Καρδαρίγας καταλαβὼν τὴν Μαρτυρόπολιν, ταύτης
τὰ πρόσωτα ἐμπρήσας πάντα ὡς ὑπέστρεψεν. Ὁ δὲ
Φιλιππικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει νόσων παραγέ-
γωνε (57), καὶ τὰ στρατεύματα ὑπέστρεψαν ὡς ἀβλα-
βῶς εἰς τὰ ὡς.

Τῷ δὲ αὐτῷ ἔτει ἐτέθη τῷ βασιλεῖ νόσος, καὶ ἐπι-
νόησεν αὐτὸν Θεοδοσίον.

A matrimonium ei locata, generum sibi ascitum
Orientis ducem creavit. Philippicus in Persicam
partes profectus, cum proxime Nisibim pervenisset,
facta derepente in Persas irruptione, captivorum
ingentem numerum abegit. Qua de re certior factus
Cardarigas Persarum dux, locatis insidiis, Roma-
norum castra dolis adolri tentavit : at Philippicus
praedam tuto abducens, per montes in Medorum
ditionem 215 ingressus, pluribus locis passim de-
vastatis, in Romanorum fines reversus est. Interea
Chaganus pacem perfidia solvere studebat. Sclavi-
norum siquidem gentem ad Thraciam invadendam
armis instruxit : quae quidem vel usque ad murum
Longum progressae magnam stragem captivitatem-
que subditis induxere. Imperator igitur praetorianos
milites, populique factiones urbe eductas Longum
murmur jussit propugnare. Commenliolum vero du-
cem creavit, et cum armata manu contra Barbaros
submisit : qui ipsos ex improvviso adortus, magna
multitudine caesa, eos demum abegit. Cum Adria-
nopolim pervenisset, in Andragastum incidit, qui
magnam Sclavinorum aciem cum ingenti praeda
ducebat ; enimque adortus praedam recepit, insigni
potitus victoria.

A. C. 577. — Hoc anno Philippicus accepto exer-
citu in Persiam profectus est, captaque Arsene
maxima potitus praeda, timoremque magnam Per-
sarum exercitibus incussit. At morbo implicitus
Martyropolim se contulit, ubi nepotem, qui turinis
praesesset, in suum locum suffecit, Stephanum autem
cohortium principem instituit. Porro Cardari-
gas Martyropolim adortus, suburbanis ejus locis
igne devastatis, discessit. Philippicus afflicta vale-
tudine Cpolim remeavit, et exercitum omnem in
propriis domos incolumem redire permisit.

Eodem anno Imperatori natus est filius, quem
Theodosium appellavit.

VARIAE LECTIONES.

ὡς ἐπλησίασεν A, ἐπλησίαζεν vulg. ὡς ἐγκρυμμα A a, ἐγκρυμα vulg. ὡς κατέλαθεν A, κατέβαλεν f, περιέβαλεν vulg. ὡς Μηδικῆς A a f, Μηδικῆς b, Μηδικῆς vulg. ὡς ἐπὶ τὰ A, εἰς τὰ vulg. ὡς Σκλαβίνων a. ὡς στρατεύματα A, στρατόπεδα vulg. ὡς ἐπιπεσὼν a. ὡς περιέπεσεν a. ὡς Ἀνδραγάστω f. ὡς ἐπιφερομέ-
νον A f. ὡς περιεβόλετο A, περιεβόλλετο vulg. ὡς τὸν Ἀνεψιὸν ἐξηγεῖσθαι f. ὡς τοῦ λαοῦ A, τῶν λαῶν vulg.
ὡς πάντα om. f. ὡς ὑπέστρεψαν A, ὑπέστρεψεν vulg.

JAC. GOARI NOTAE.

(51) Incurisiones eorum refert Simocatta cap. 7. D
Suidas de Sclavinis, Ἐσχυθῶν ἔθνος πέραθεν τοῦ
Ἰστρου, Scythae trans Istrum.
(52) Plebes reddit Anastasius ; ego populi fac-
tiones.
(53) Ita Anastasius.
(54) Anno Mauricii secundo ineunte, ipso jam
consule, Joannem Orientalium copiarum ducem, de
quo anno principis istius primo, dignitate motum
observat Simocatta ad cap. 12 calcem, et Philip-
picum confestim subrogatum. Quocirca sub anni
tertii primordia potuit hic narrata exsequi. Ipse
Simocatta cap. 15 : Μετοπῶρου τε ἀρχομένου παρὰ
τὸν Τίγριν αὐλιζέται· Autumno primo, a quo Theo-
phani tertius annus incipit, apud Tigrim stativa ha-
bet ; et exiude ad ejus gesta referenda procedit.

(55) Arzanem memorat Procopius Persic. 2 op-
pidum a Constantiana dierum duorum itinere di-
stans. Arzenonem legit hic Anastasius, quasi ur-
bem captam : Simocatta lib. 1, c. 14, Ἀρζανην
χώραν, quae Transgigitana est apud Ammianum.
(56) Ἀνεψιὸς, viri proprium nomen : Simocatta
Ἀψιχ τὸν Οὐννον.
(57) Debuerant haec ex Simocattae lib. 1, cap. 14,
calculis in anni sequentis ab autumno exordientis
initium d. Herri : Ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς νόσου ἀπέ-
λακτο, καὶ χάρακα διελύσατο. Χειμῶνος γὰρ ὡρα
ἦδη πού παραφαίνετο, καὶ τὸν βασιλέα ἀσπαζόμενος εἰς
Βυζάντιον ἦεν· Philippicus e morbo recreatus, mili-
tibus hyema jam appetente missionem dedit, imperato-
remque salutaturus, Byzantium venit.

A. C. 578. — Hoc anno Philippicus urbium regina egressus, in Amidam civitatem expeditionem suscipit. Porro milites jam armis instructos ad colloquendum convocans, num ad conserendas manus animo se paratos experirentur, interrogare. Romani interpositis etiam juramentis suam ad pugnandum aviditatem testari: atque ita ipse Anazarbum venit. Eo cognito Cardarigas risu famam hujusmodi suis excussit auribus, et somniantis deliria, quæ nuntiabantur, arbitratus est. Congregatis autem magis, quis victoria superior evaderet, sciscitabatur. Cultores dæmonum Persas victoriam a diis consecuturos affirmare. Quare magorum pollicitationibus elati Persæ in lætitiâ et tripudiâ diffracti, et Romanis in captivitatem abducendis eligo ferroque compactos compedes cuncti pararent edixere. Ex **216** adverso agricolarum labores ne devastarent, dux Romanis commendare, ne Dei justitia, quod per nefas committitur, aversata, ad Barbaros traduceret victoriam. Sequenti luce Sarracenicarum tribuum principes duos a se dux ablegat, qui comprehensis Persarum nonnullis vivis, adversariorum motus omnes et consilium perdiscunt: Dominica quippe Persas in Romanos impetum facturos, nuntiabant. Philippicus itaque summo mane composito exercitu, eoque in tria agmina distributo in pugnam processit. Ipse vero Christi Dei et hominis imaginem (manibus hominum haud conditam opinantur Romani) brachiis complexus, singulos armatorum ordines prætercurrerat, et divinum animo cujusque robur inspirabat et imperiebatur. Eo propugnaculo manibus gestato, extremam tenens aciem largo lacrymarum imbre divinum Numen demulcens, cœlestium acies in subsidium demissas excipiebat. Initio demum certamine Vitalianus tribunus præ cæteris majore in Persas impetu motus densissimam eorum phalangem dirupit, et omnem bellicum eorum apparatus obtinuit. Inde Romani ad diripienda spolia conversi. Quibus conspectis veritus Philippicus, ne reliquis exercitus ad occupandam prædam desertis ordinibus concurreret, et resumptis viribus facieque retro versa eos barbari opprimerent; Theodoro libino galeam

A. M. 6078. — Τοῦτω τῷ ἔτει Φιλιππικὸς ἐξεληλυθὼς τῆς βασιλίδος (58) πόλεως στρατοπεθεύεται ἐπὶ τὴν Ἀμιδαν¹¹ πλίν, καὶ ἄθροίσας τὸ ἐπλετικὸν ἡρώτα, εἰ προθύμως ἔχουσι¹² πρὸς τὸν πόλεμον χωρῆσαι. Τῶν δὲ Ῥωμαίων ὄρκοις πεισάγων αὐτὸν μετὰ προθυμίαις πολεμεῖν παραγίνεται ἐπὶ τὸ Ἀρζαβον¹³ (59). Ὁ δὲ Καρδαρίγας τοῦτο μαθὼν, γέλωτι τὴν ἀκοὴν ἀπέπεμπετο, ἐνύπνιον εἶναι δοκῶν τὸ λεγόμενον¹⁴. Καλέσας δὲ τοὺς μάγους ἡρώτα, τίς ἔσται¹⁵ τῆς νίκης κύριος. Οἱ δὲ τῶν δαίμόνων θεραπευταὶ Πέρσας ἔρασκον ὑπὸ τῶν θεῶν τὴν νίκην ἀπενέγκασθαι. Σκιρτῶσι τοίνυν ἐπὶ τοῦτοις¹⁶ οἱ Πέρσαι ταῖς τῶν μάγων ὑποσχέσειςιν εὐφραίνόμενοι· καὶ δημιουργοῦσιν εὐθύς Ξυλοπέδας¹⁷ ἐκ ξύλου καὶ σιδέρου, ὅπως τοῖς Ῥωμαίοις¹⁸ ὑποβάλωσιν¹⁹. Ὁ δὲ στρατηγὸς παρηγγύα²⁰ τοῖς Ῥωμαίοις τοὺς γεωργικοὺς μὴ λυμαινεσθαι²¹ πόρους, ὅπως μὴ²² ἡ μισοπότηρος δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους μεταοικήσῃ τὴν νίκην. Τῇ οὖν ἐπιούσῃ ἀποστέλλει ὁ στρατηγὸς δύο φυλάρχους τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ζωγροῦσι Πέρσας ζῶντας, δι' ὧν ἔγνωσαν τῶν ἐναντίων τὰ κινήματα· οἱ ἔφασαν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ βούλεσθαι τοὺς Βαρβάρους ἐπιθέσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς²³ τοὺς Ῥωμαίους ἐξ ἐσθίου συντάξας τρισὶ φάλαγγιν ἀπήντα πρὸς πόλεμον. Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν θεανδρικήν μορφήν, ἦν ἀχειροποίητον οἱ Ῥωμαῖοι δοξάζουσι, διατρέχων τὰς τάξεις τῷ ὀπλιτικῷ μετεδίω²⁴ τῆς θείας δυνάμεως. Καὶ στὰς ὀπίσω τῆς παρατάξεως²⁵ τοῦτο κατέχων τὸ ὄπλον, δάκρυσι πολλοῖς τὸν Θεὸν εὐμενίζετο, ὅστις²⁶ τὰς οὐρανίους τάξεις²⁷ συμμαχοῦσας²⁸ προσελάβετο. Τοῦ δὲ πολέμου κροτηθέντος, Βιταλιανὸς (60) ὁ ταξιάρχος πάντων θρασύτερον κινήθει, τὴν φάλαγγα τῶν Περσῶν διέσπασεν, καὶ τὸ τοῦλλδον (61) παρέλαθεν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι περὶ τὰ σκῦλα ἤρξαντο ἀσχολεῖσθαι· οὐς θεασάμενος ὁ Φιλιππικὸς, φοβηθεὶς μὴ εἰς τὰ λάφυρα καὶ οἱ λοιποὶ τριπέντες τῆς παρατάξεως ἐπιλάθωνται, καὶ στραφέντες οἱ βάρβαροι ἀπολέσωσιν αὐτοὺς, Θεοδώρῳ τῷ Ἰλιθινῷ τὴν ἑαυτοῦ περικεφαλαίαν²⁹ περιτιθείς, ἐξ ἀπέστειλεν τῷ ἔφιπῳ πλήσσειν τοὺς ἐνασχολουμένους εἰς τὰ λάφυρα. Ὀν ἰδόντες, καὶ νομίζοντες Φιλιππικὸν εἶναι, καταλιπόντες τὰ σκῦλα, ἐπὶ τὸν

VARIAE LECTIONES.

¹¹ Ἀμιδα A. ¹² ἔχουσι A a, ἔχουσι vulg. ¹³ Ἀρζαβον A, Ἀρζαβον s, Anazarbum Anastas. ¹⁴ τὸ γενόμενον A. ¹⁵ ἔσται A, ἔστι vulg. ¹⁶ τοῦτοις A a, τούτω vulg. ¹⁷ Ξυλοπέδας A, Ξυλόποδας vulg. ¹⁸ τοῖς Ῥωμαίοις; A, τοῖς Ῥωμαίους vulg. ¹⁹ ὑποβάλωσι A a, ὑποβάλλωσι vulg. ²⁰ παρηγγύα A, παρεγγύα s, παρηγγύατο vulg. ²¹ λυμαινεσθαι a. ²² μὴ add. ex A. ²³ ὁ δὲ Φιλ. τ. Ῥωμ. ἐξ ἐσθ. om. A. ²⁴ ἐπαδίωδου b f. ²⁵ παρατάξεως A, συντάξεως vulg. ²⁶ ὅστις — προσελάβετο om. A. ²⁷ ταξιάρχιας a. ²⁸ συμμαχοῦς b f. ²⁹ τὴν ἑαυτοῦ περικεφ. A, τὴν αὐτοῦ κεφαλαίαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Simocatta cap. 14 exempte: Ἦρος δὲ πανίτηνος, καὶ ἀλέας ἐπιφωτισσῆς τῆς γῆς [f. τῆ γῆ]. Φιλιππικὸς τῆς βασιλίδος ἐξεδήμησε πόλεως· Vere postea incipiente, et tempore suo urvorum sinus laxante, de uno ex urbe imperatrice Philippicus discessit. Reliqua cap. ult. et lib. sequentis capitibus prioribus.

(59) Ἀρζαβον scribit Peyrezianus codex. Simocatta Ἀρζαβών, et fluvium Persicum demonstrat: Anazarbum cum Anastasio reddidi.

Mile Anast. et interp. Anazarbum, quæ est Ju-

stinopolis. Est fluvius Ἀρζαβών Simocattæ dictus lib. ii, c. 1 et 2; ipse Reg. cod. τὸ Ἀρζαβον magis habet, ut sunt vicini in eo characteres μ' et β' ἐπὶ τοῦτοις. COMBEFIS.

(60) Βιταλιανός. Simocatta lib. ii, cap. 4, Βιταλίος.

(61) Idem: Ἀποσκευὴν ἔχειρῶσατο ἦν σύνθηες Ῥωμαίοις τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ τοῦλλδον ἀποκαλεῖν· Spolia cepit: tuldum Romani propria sibi voce appellare consueverunt.

πόλεμον ἐχώρησαν. Τοῦ δὲ πολέμου κροτηθέντος ἐπὶ ὥρας πολλὰς, φωνὴ γίνεται παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τοῖς ἵππους τῶν Περσῶν πλῆττειν τοῖς ὄρρασι.²⁰ Τοῦτου δὲ γενομένου, ἐτρέπη τὸ Περσικὸν στρατεύμα, καὶ νίκην μεγάλην οἱ Ῥωμαῖοι ἀνεδήσαντο, καὶ πολλοὺς ἀνήλωσαν, καὶ τούτους ἐσχύλευσαν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀναλαβὼν τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ὁ Καρδαρίγας, πάλιν εἰς πόλεμον ὀπλίζεται. Καὶ δευτέρου πολέμου κροτηθέντος, νικῶσι πάλιν Ῥωμαῖοι, καὶ ἀναίρουνται Πέρσαι πολλοί. Χειροῦνται Πέρσαι ζῶντες διςχιλιοί, καὶ εἰς Βυζάντιον πέμπονται. Προσέφυγεν Καρδαρίγας²¹ εἰς τὸ Δαρὰς· οἱ δὲ Πέρσαι μεθ' ὕδρων τοῦτον ἀπεπέμφαντο. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς Ἡράκλειον τὸν Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατέρα, ὑποστράτηγον ὄντα, ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν²² Βαρβάρων ἐξέπεμφεν, καὶ αὐτὸς τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τραυματίας γενομένους πρὸς τὰς πόλεις ἰατρεύεσθαι παρέπεμφεν. Ἀναλαβὼν δὲ τὸ στρατεύμα εἰς τὴν Βαβυλωνίαν ἐκβάλλει, καὶ τὸ Χλωμαρὸν φρούριον παρακαθέζεται. Ὁ δὲ Καρδαρίγας στρατολογεῖ ἰδιώτας μετὰ ὑποζυγίων, καὶ ὀχλαγωγῆσας στρατοπεδεύειν ἐκέλευσε, καὶ δι' ὀχυρῶν τόπων ἐν ἀσελήνῳ νυκτὶ ἐπὶ τὰ νῦντα γίνεται τῶν Ῥωμαίων²³ μηδαιῶς θαρβῶν χειρὰς αὐτοῖς ἐμβαλεῖν. Φόβῳ δὲ ἀκαίρῳ ἐπιπεσῶν²⁴ ὁ Φιλιππικὸς, καταλιπὼν τὸ φρούριον, φυγῇ ἀλόγως ἐχρήσατο. Καὶ τοῦτο γινόντες οἱ Ῥωμαῖοι εἰς φυγὴν ἐτρέποντο, διὰ τόπων δυσεξοδεύτων μεγάλοις κινδύνοις περιπεσόντες. Ἦν γὰρ καὶ ἀσέληνος ἡ νύξ. Ἡλίῳ δὲ ἀνατελλάντος τῆς συμφορᾶς ἀπῆλλαντο. Καταλαθόντες δὲ τὸν στρατηγὸν ὕβρισαν αἰσχιστοὺς τοῦτον ἐδασφήμουν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπὶ πλάστον νομίσαντες τὴν φυγὴν²⁵ Ῥωμαίων²⁶, δῶξαν οὐκ ἐτόλμησαν. Ἡράκλειος δὲ διαπεράσας τὸν Τίγριν, ὅσα τῆς Μηδικῆς χώρας ἦσαν ἐπίσημα χωρία, παρείδου πυρὶ, καὶ οὕτω πρὸς Φιλιππικὸν ἀνέκαμψεν (62) μετὰ σὺλων πολλῶν.

A. M. 6079. — Τοῦτω τῷ ἔτει ὁ τῶν Ἀβάρων²⁷ Χαγάνος (63) τὰς σπονδὰς διαλύσας, τὴν τε Μυσίαν καὶ Σκυθίαν κατεπόλεψε δεινῶς, καταστρέψας τὴν τε Ῥατιάρναν²⁸ (64) καὶ Κωνωνίαν²⁹ καὶ Ἀκὺς καὶ Δορόστολον καὶ Ζαρπάδα³⁰ (65) καὶ Μαρκιανούπολιν. Ὁ

A sibi detractam imponens, eum ut cunctos, qui ad spolia tam avidè convolassent, gladio deterreret misit. Milites eo conspecto, Philippicum esse rati, spoliis relictis, ad pugnam renovandam regressi sunt. Protracto vero per multas horas prælio, mandatum a duce edictum, Persarum equos hastis confodi. Quod ubi præstitum, susus omnis Persarum exercitus, Romani victoria redimiti, plurimos hostium gladiis consumpserunt, et eorum sibi tulerunt spolia. Postera luce Cardarigas collectis copiis ad bellum instaurandum accingitur, et secundo certamine redintegrato, hostes iterum superant Romani, et Persarum quam plurimi in acie trucidantur. Ex iis bis mille vivi capti, qui Byzantium missi. Cardarigas Daras se recipit, quem Persæ contumeliis exceptum a se depellunt. Porro Philippicus Heraclium, Heraclii, qui postmodum imperavit, patrem, exercitus legatum, ad exploranda Barbarorum consilia misit: milites vero, qui in prælio vulnerati fuerant, per urbes dimisit, ut corpora curarent. Eductis deinde copiis Babylonem versus pergit, Chlomarum castrum obsidet. Cardarigas autem collecta rusticorum armis insuetorum manu ipsis cum subjugalibus, 217 tumultuarioque exercitu coacto, quasi reparatis castris jactantiam præ se ferre, et per loca munita et incubiam noctem eo pervenit, ut a tergo Romanis esset; cum alioqui manus cum ipsis conserere non auderet. At Philippicus intempestivo terrore turbatus, relicta castri obsidione, in sædam et dementem se fugam conjicit: qua comperta, reliquis etiam exercitus per impervia loca magnis undique circumseptus periculis, fugiens, ducem suum sectatus est. Incubabat terris nox illunis et obscura, eaque peracta et sole illucescentia reformidata calamitate se liberatos experiuntur: ducemque tandem assecuti atrocioribus conviciis eum laceraverunt. Cæterum simulatam Romanorum fugam Persæ rati, eos insequi niniime ausi sunt. Heraclius autem trajecto Tigri oppida quæque Mediæ passim posita incendiis devastabat, atque ita cum amplis spoliis ad Philippicum reversus est.

A. M. 579.— Hoc anno Abarum Cnaganus ruptis fœderibus Mysiam et Scythiam acri bello vexabat: urbes vero Ratiarnam, Cononiam, Acys, Dorostolum, Zandapa et Marcianopolim evertit. Commen-
D tiolus autem Anchialium profectus, milites roboris

VARIE LECTIONES.

²⁰ ὄρρασι vulg. ²¹ Καρδαρίγων vulg. ²² τῶν add. ex A. ²³ τῶν Ῥωμαίων add. ex A. ²⁴ φόβῳ δὲ ἀκαίρῳ ἐπιπεσῶν ὁ Φιλιππικὸς a, φόβος δὲ ἀκαιρος ἐπιπεσῶν τῷ Φιλιππικῷ vulg. ²⁵ τὴν φυγὴν] φυγεῖν A. ²⁶ Ῥωμαίων om. A a f. Abhinc Romæ episcoporum desinunt notationes usque ad a. M. 6247. ²⁷ Ἀράβων A, βαρβάρων f. ²⁸ τὴν Τρατιάρναν A a. ²⁹ Κωνωνίαν A, Βονοβίαν a. ³⁰ Ζαρπάδα h f, Ζαδάρα a, Ζάνδατα vulg. v. infra.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Autumno, id est, anni sequentis initio Heraclium rediisse demonstrant Simocattæ lib. II, cap. 10 verba Εἶτα ἐπανήχεν ἐπὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν, καὶ ἀναμύγνεται αὐθις τοῖς ἀμφὶ τὸν Φιλιππικόν. Et infra· Χειμῶνος γὰρ ἤδη ἐνεδήμει καιρός· Postmodum in diuisionem Romanam reversus, etc. ad Philippicum sese rursus aggregat, etc.; hyems quippe ante fores jam erat.

(63) Simocatta ad notæ præcedentis verba: Ἐπεὶ δ' ἐπαύριος ὦραί τὴν περιχθόνιον πᾶσαν ἐξέφυσαν· At simul æterna tempestas herbis circumquaque

prata convestivit, etc., mox abrupto sermone, cui propterea præsentia Theophrasti deesse conjicio, subdit: Τοῦτω ἐνιαυτῷ Κομμενιόλο; ἐπὶ τὴν Ἀγχιαλον ἦκε· Hoc igitur anno Comentiolus Anchialium venit: quæ eadem post lineas tres auctor describit. Quæ porro sequuntur excerpta Simocattæ sunt a cap. 10 ad 17.

(64) Fabrotius ad Anastasium, Teratiarnam non bene; ipse Anast., subvertens Ratiarnam. COMBESIS.

(65) Simoc., Ζαδάρα. Anastasius Zandapa; Miscella quoque variat.

ac virtutis expertes a fortioribus segregavit : et inutiles quidem copias ad quadraginta hominum millia castra jussit defendere : delectos vero ad sex millium summam secum abducens, bis mille quidem Casto, totidem Martino tradidit : residua duo millia ipse assumpsit, et adversus Barbaros perrexit. Castus Tzaparda et Æmum adveniens, cum Barbaros otiantes et sine custodiis incautos comperisset, multos interfecit : reductos autem captivos et prædam abactam satellitibus commisit custodiendam. Martinus autem ad loca Tomææ urbi contermina accedens, et præter expectationem in Chaganum impetu facto, plurimis ejus copiis penitus deletis, eum salutem fuga mercari coegit. Martinus autem parva insigni victoria, ad ducem, ubi se eos præstolaturum dixerat, reversus est. At Comentiolus metu impulsus, Marcianopolim se recepit ; eo non invento, junctis exercitibus ad Æmi fauces castra moverunt illi. Martinus Chagano flumen trajicere conspecto ad ducem remeant. Castus flumine **218** pertransito barbarorum præcursoribus obviam factus, eos prælio vicit : sed nulla certa ratione adductus, regressione ad ducem se adjungere neglexit. Quare sequenti luce omni exitu intercluso Chaganus eum superat : ex quo dissipatus exercitus, prout quisque potuit, per nemora et saltus aufugit. Nonnulli, veluti feræ venatu, a Barbaris capti, ubi Castus lateret, enuntiant : vivum deinde apprehensum Barbari circumvallant, et salibus tripodibusque pro victoria gaudium testantur. Chaganus itinere meridie versus directo, in Thraciam bellum movet, et ad Longum murum accedit. Comentiolus autem Æmi silvis tectus et occultatus, tandem cum Martino prodit foras ; ubi Chaganum imparatum offendit : quod nimirum tota Barbarorum multitudo per Thraciam dispersa esset, prima noctis vigilia adversus eum contendit. Et præclarum quidem ejus manibus edendum facinus offerebatur, si non adversa fortuna conatus ejus delusisset. Jumentorum enim quopiam onus in terram subvertente, cum jumentum dominum alter patria voce inclamaret, sublapsum onus tollens, Torna, tornâ, frater, inquires : muli quidem dominus vocem non audivit ; sed percipiens eam et

δὲ Κομεντιόλος ἐπὶ τὴν Ἀγγιταλον ἦλθεν, καὶ διελὼν τὸ στρατεύμα, τοὺς ἀδοκίμους ἐκ τῶν ἀριστέων ⁴¹ διέκρινεν· καὶ τὴν μὲν ἐχρήστον δύναμιν μ' ἑκατάδας φυλάττειν τὴν χάρακα καλεῖται· τοὺς δὲ ἐπιλέκτους ἑξακισχιλίους ὄντας παραλαβὼν, δύο ἑκατάδας παρέδωκεν τῷ Κάστω, καὶ δύο τῷ Μαρτίνῳ, καὶ τὰς δύο αὐτῆς ἀναλαβὼν, κατὰ τῶν Βαρβάρων χωρεῖ. Ὁ δὲ Κάστος ἐλθὼν ἐπὶ τὰ Ζαρπάδα ⁴² καὶ τὸν Αἴμον ⁴³, καὶ εὐρὼν τοὺς Βαρβάρους ἱμελημένους, πολλοὺς διέφθειρεν. Αἰχμαλωσίας δὲ κρατήσας πολλῆς, δορυφόρον διασώζειν ἰδίῳ (66). Μαρτίνος δὲ εἰς τὰ περὶ Τομέαν ⁴⁴ (67) τὴν πόλιν γενόμενος τῷ Χαγάνῳ ἀπροσδοκῆτως περιπεσὼν, πολλοὺς τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἀνέλεν, ὥστε αὐτὸν φυγῆ τὴν σωτηρίαν πραγματεύσασθαι ⁴⁵. Ὁ δὲ Μαρτίνος ἐπιδοξὸν νίκην ἀράμενος, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἐπανήρξατο, ἕσθα ἐπηγγεῖλατο ἀναμένειν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κομεντιόλος δεξιὰ κατασχέθει, εἰς Μαρκιανούπολιν ὑπέστρεψεν. Οἱ δὲ μὴ εὐρόντες αὐτὸν ἐπεσύναξαν τὰ ἴδια στρατεύματα καὶ ἐπὶ τοὺς στενωποὺς ⁴⁶ τοῦ Αἴμου στρατοπεδεύονται. Ἰδὼν δὲ ὁ Μαρτίνος τὸν Χαγάνον διαπερῶντα ποταμὸν, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἐπανῆλθεν. Ὁ δὲ Κάστος τὸν ποταμὸν διαπεράσας, καὶ πλησιάτας τοὺς προτρέχοντας τῶν Ἀδάρων ⁴⁷ τῆς μάχης κρατεῖ, καὶ οὐδέ τις δεόμενος ὑποθήκης (68), οὐκ ἀνέστρεψεν ⁴⁸ ἐπὶ τὸν στρατηγόν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ κρατήσας τὰς διαβάσεις ὁ Χαγάνος, ἀπέκλεισεν αὐτόν. Περισχίζεται τοίνυν ὁ λαὸς, καὶ ἕκαστος ὡς εἶχεν δυνάμεως, διὰ τοῦ ἄλλους ἐφυγον. Θηρεύονται τοίνυν τινὲς παρὰ τῶν Βαρβάρων, καὶ καταμνηνοῦσιν, ποῦ ⁴⁹ ἐκρύπτετο Κάστος, καὶ τοῦτον ⁵⁰ ζωγρήσαντες περισκίρτων καὶ ἠγάλλοντο. Ὁ δὲ Χαγάνος διὰ τῆς μεσημβρίας ὀδεύσας, κατὰ τῆς Θράκης χωρεῖ, καὶ τὰ Μακρὰ τεῖχη κατέλαβεν. Ὁ δὲ Κομεντιόλος ἐν ταῖς ὕλαις τοῦ Αἴμου κρυπτόμενος, ἐξῆλθεν σὺν τῷ Μαρτίνῳ· καὶ καταλαβὼν τὸν Χαγάνον ἀνετοιμότατον διὰ τὸ τὴν πληθύν τῶν Βαρβάρων περιεχευθῆαι τῇ Θράκῃ, πρώτη φυλακῇ κατ' αὐτοῦ ⁵¹ χωρεῖ. Καὶ ἦν αὐτῷ μέγα τῶν ἐπὶ χειρῶν τὸ κατόρθωμα, εἰ μὴ τύχη τιλὴ παρεσφάλῃ ⁵² τοῦ ἐπιχειρήματος ⁵³. Ἐνὸς γὰρ ζώου τὸν φόρτον ⁵⁴ διαστρέψαντος, ἑταῖρος ⁵⁵ τοῦ δεσπότου τοῦ ζώου προσφωνεῖ τὸν φόρτον ἀνορθώσας τῇ πατρίᾳ ⁵⁶ φωνῆ· Τόρνα, τόρνα, φράτρε ⁵⁷ (69). Καὶ ὁ μὲν κύριος τοῦ ἡμίονου

VARIAE LECTIONES.

⁴¹ ἀριστέρων A. ⁴² Ζαρπάδα A, Τζαπάρδα vulg. ⁴³ καὶ τὸν Αἴμον om. A b. ⁴⁴ Τομέαν A a f, Τόμειαν vulg. ⁴⁵ πραγματεύσασθαι A, πραγματεύεσθαι vulg. ⁴⁶ τοὺς νεοποῦς τοῦ ἔμοῦ A, τοὺς νεοποστοῦ ἔμοῦ a, τοὺς νεοποστοῦ τοῦ ἔμοῦ f. ⁴⁷ Βαρβάρων A. ⁴⁸ ἀνέστρεψεν A, ἀνέτρεψεν vulg. ⁴⁹ ποῦ ἐκρύπτετο ἕκαστος A, ἕκαστος ποῦ ἐκρ. b e f, Κάστος ποῦ ἐκρ. vulg. ⁵⁰ τούτους A b. ⁵¹ κατ' αὐτῶν a. ⁵² περιεσφάλῃ a. ⁵³ ἐπιχειρήματος A. ⁵⁴ τὸν φόρτον A, τοῦ φόρτου vulg. ⁵⁵ ἑταῖρος τοῦ δεσπότου A a, ἕτερος τὸν δεσπότην vulg. ⁵⁶ τὸν φόρτ. ἀν. τῇ πατρ. φ. om. A, ἀνορθώσας b, ἀναστρέψας a, ἀνορθώσασθαι vulg. ⁵⁷ φράτρε alii codd.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Simocatta lib. 2, cap. 10 : Ἀπολαῖν τε ὑπασπιστῆ ἰδίῳ τινὶ, ὡς μὴ ὤφελε· τούτων γὰρ ἀπαρροῦνται τὴν προνομήν ἐναθροισθέντες οἱ βάρβαροι· Spolia cuidam satelliti, seu armigero avehenda committit, quod utinam ne fecisset : nam barbari facto cuneo prædam illi abstulerunt. COMBESIS.

(67) Anastasius Mean ; legit in Græco codice, τὸ Μέαν.

(68) Anastasius insulsè, vani cujusdam dæmonis

repromissionibus deceptus ; miscella, ducis exscript. — Fœde hæc depravata ex Theoph. emendat. l. 2 c. 11 : σκαίου τινος δαίμονος ὑποθήκαις οὐκ ἀνέστρεψεν· mali cujusdam dæmonis instinctu. Velut execratione id dictum in fortissimum ducem, qui sic incautus in hostium venisset manus. COMBESIS.

(69) Voces Italicæ, *verte, verte, frater*.

την φωνήν ⁶⁰ οὐκ ἤσθετο. Οἱ δὲ λιοὶ ἀκούσαντες, καὶ Ἀ τοὺς πολεμίους ἐπιστῆναι αὐτοῖς ⁶¹ ὀνόνοσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέπησαν, Τόρνα, τόρνα, μεγίσταις φωναῖς ἀνακράζοντες. Ὁ δὲ Χαγάνος, μεγάλην δειλίαν ⁶² περιβαλλόμενος, ἀκρατῶς ἔφυγεν. Καὶ τὴν ἰδεῖν Ἀβίρους τε ⁶³ καὶ Ῥωμαίους ἀλλήλους διαδιδράσκοντας, μηδενὸς διώκοντος. Ὁ δὲ Χαγάνος ἀναλαβὼν τὰς θυνάμεις τὴν Ἀπειρίαν πάλιν (70) παρεκάθει· εὐρῶν δὲ Βούσαν τὸν τῆς πόλεως Μαγγανάρον ἀνελεῖν αὐτὸν ἐπειράτο. Ὁ δὲ Βούσας παρεκάλει χρήματα ἰκανὰ αὐτῷ παρέχειν, εἴπερ τὸ ζῆν αὐτῷ φιλοτιμησίοιο· οἱ δὲ τοῦτον δεσμησαντες τῇ πόλει παρέστησαν. Αὐτὸς δὲ ἐζήτει τοὺς τὴν πόλιν οἰκούντας ὠνήσασθαι αὐτὸν, διηγούμενος ὅσα ὑπὲρ τῆς πόλεως ἠγωνίσαστο. Πολίτης δὲ τις τὰ πλήθη ⁶⁴ ἀνέπειθεν μὴ τοῦτο ποιεῖν, λόγος δὲ τοῦτον τῇ Βούσα ⁶⁵ γυναικὶ παρευνάζεσθαι. Ἐπεὶ τοίνυν κατεφρονήθη Βούσας, ὑπισχεῖτο Χαγάνῳ παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καὶ πολιορκητικὸν ὄργανον συμπηξάμενος, ὅν κριδὸν ὀνομάζουσι, τὴν πόλιν παράλαβεν. Μαθόντες δὲ οἱ Βάρβαροι τὸ τεχνουργημα, πλείους καὶ ἄλλας πόλεις ἐδουλώσαντο, καὶ μετὰ πολλῆς αἰχμαλωτίας ὑπέστρεψαν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ Βυζάντιοι, ἔτι Κάστος ὑπὸ τῶν Βαρβάρων αἰχμάλωτος γέγονεν, μεγάλας λαιδορίας κατὰ Μαυρικίου ἐχρῶντο, καὶ εἰς φανερόν τοῦτον ⁶⁶ ἐδλασφήμουν. Κατὰ τοῦτον ⁶⁷ δὲ τὸν χρόνον (71) Ἡράκλειος ὁ τοῦ Ἡρακλείου πατρὸς Περσικῶ φρουρίου προσβάλλει, καὶ τοῦτο εἶλεν· ὁμοίως καὶ Θεόδωρος τὸ Μαζάρων ⁶⁸ φρούριον. Ἀμφοτέροι δὲ εἰς τὸ Βελουδῆς (72) παραγίνονται. Καὶ τοῦ φρουρίου ὄχυρου ⁶⁹ ὄντος, στρατιωτῆς τις Σαπφῆρης ὀνόματι σκόλοπας τεχνουργήσας, καὶ κατὰ τὰς ἀρμογὰς τῶν λίθων τούτους ⁷⁰ πηγνύων, τὴν ἄνοδον ἐποίησας. Ἔς δὲ ἐπέδθη ἐκεῖνος τῇ στεφάνῃ τοῦ τείχους, Πέρσης ἀπὸ τοῦτον ἐξώθησεν. Πίπτει οὖν ὁ Σαπφῆρης κάτω ⁷¹, καὶ ὑποδέχονται αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς ἀσπίσιν· καὶ αὐτὸς τοῦ ἔργου ἀτατολμῆ, καὶ πάλιν ⁷² ἐξώθηται τοῦ ὄχυρώματος· πάλιν δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς ἀσπίσιν αὐτὸν ὑποδέχονται, καὶ πάλιν πρὸς τὴν ἐπιβουλὴν ἐναχέρισεν ⁷³. Ἐπὶ δὲ τῇ (73) κεφαλῇ τοῦ τείχους γινόμενος, τὸν Πέρσην ἀπίτεμεν· εἶτα τὴν κεφαλὴν ὑπατεύσας ⁷⁴, Ῥωμαίους θάρσους ἐπέπλησεν ⁷⁵. Καὶ πολλῶν μεμησαμένων τὸν ἀριστέα,

hostes adesse suspicans confertá militum manus in fugam effusá est, Verte, verte faciem, magnis vocibus clamitantes. Sed et Chaganus in maximum timorem conjectus, præcipitem pariter arripuit fugam : adeo ut Romanos atque Abares nullo insequente utrinque sese fugientes cernere daretur. Porro Chaganus collectis copiis Apiriam urbem denuo obsedit. Et cum forte Busam urbis machinis præfectum cepisset, mortem viro intentabat. Busas, si modo vitam in tuto haberet, magna pecuniarum vi eam redimere rogabat. Quare vinctum ad urbis conspectum admoverunt. Is igitur enarratis, quibus civitatem demeruisset, beneficiis, civis ut libertatis pretium penderent deprecari. Ne preces audirent, civis quidam, cui cum Busæ conjuge consuetudinem ^B fuisse rumor erat, persuasit. Porro Busas ubi se contemptum vidit, urbem Chagano se traditurum promisit : compactaque obsidionali machina, vulgus arietem vocat, urbem invadit. Machinæ condendæ peritiam instructi Barbari plures alias urbes expugnarunt, collectaque captivorum ingenti præda reversi sunt. Cæterum Byzantini ubi Castum a Barbaris captum intellexerunt, Mauricio gravissime obtrectare, eumque fœdis conviciis coram proscindere. Ea tempestate Heraclius, Heraclii pater, factus in Persicum castrum inpressione, ipsum cepit, quemadmodum et Mazarum castrum Theodorus inde vero ambo ad **219** Beludes venire ; cumque arx munitissima esset, miles quidam cognovento Sapphires paxillos quosdam præacutos commentus, eosque inter lapidum compages firmitus infigens, ascensum sibi ad superiora paravit. Eum muri coronam jam superantem vir Persæ deturbat inferius. Prolabitur itaque Sapphires, et sociorum clypeis cadens excipitur. Cæptum opus rursus aggreditur : et rursus pariter arce summa detruditur, et sustinetur Romanorum clypeis, et iterum consilium nititur perdiscere ; tandem superato muri fastigio, Persæ caput amputat, eoque in aerem projecto, Romanorum animos excivit : pluribusque herois virtutem imitantibus, et per paxillos velut per gradus murum conscendentibus, castrum in potestatem Romanorum delabitur : et Persarum ^D quidem aliis occisis, aliis cum apparatu bellico in

VARÆ LECTIONES.

⁶⁰ τὴν φωνήν A, τῆς φωνῆς vulg. ⁶¹ αὐτοῖς A, αὐτοῖς vulg. ⁶² δειλίαν περιβαλλόμενος A, αἰσχύνῃ περιβαλλόμενος vulg. ⁶³ τε add. ex A. ⁶⁴ τὰ πλήθη add. ex A. ⁶⁵ Βουζᾶ — Βουζᾶς vulg. ⁶⁶ εἰς φανερόν τόπον τοῦτον A. ⁶⁷ κατὰ τοῦτον A, κατ' ἐκεῖνον vulg. ⁶⁸ Μαζάρων a. ⁶⁹ ἰσχυροῦ b. ⁷⁰ τούτους b. ⁷¹ κάτω add. ex A. ⁷² πάλιν om. A f. ⁷³ τῇ add. ex A. ⁷⁴ ὑπατεύσας : in A superscriptum legitur θρ:αμδεύσας. ⁷⁵ ἐπέπλησεν A, ἐπλησέν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) Leg. plane πόλιν, uti legit Anastasius, *Apiriam civitatem obsedit* ; neque enim alias narrata illius urbis obsidio, aut Simocat. l. II, c. 15 et 16 aliquid ejusmodi indicat, ex quo hæc breviala. **COMBENS.**

(71) Ex Simocattæ cap. 18 lib. I et lib. II quatuor prioribus, et Evagrii lib. IV, cap. 4.

(72) Idem, Μαζάρων, Βελουδᾶς, Σαπφῆρ. Anastasius Mazarorum : Bavidés, Sapphires.

(73) Anast., *ad machinamentum conatus est*. Puf-

chre Theophyl. ultimo libri II c. mutuum illum struem ac machinamentum describit Romani et Persæ ; alterius invadentis, alterius tutantis ; cujus tandem caput Romanus heros abstulerit, suisque ex arce projecerit. Ὑπατεύσας τὴν κεφαλὴν. Anast : *Romanis caput præbens* : Simoc., τοῖς πολιορκουσίαν ἀπέπεμπε · gratum scilicet munus, ac quale nec ullum consulare, excitandæ commilitonum alacritati missum. **COMBENS.**

captivitate ductis, igne tandem ab eis absumitur. Porro Philippicus, Heraclio Romani exercitus relicto ductore, rursus Byzantium iter parat. Tarsum adveniens, Priscum orientis ducem ab imperatore creatum jamque missum intelligit: quare scribit Heraclio, ut relicto exercitu Narsetem in Armenia conveniat, et Prisci adventum faciat manifestum. Philippicum siquidem, ut quarta stipendii parte privaret exercitum, litteris jusserat imperator. Avaritiæ quippe morbo gravior laborabat Mauricius. At Philippicus metuens, ne inde tyrannidis excitandæ occasio daretur, imperatori minime paruit, quod se a regendi exercitum munere abdicasset. Cæterum Priscus Antiochiam appulsus, milites ad Monocartum convenire jussit: et Germano, cui Edessenorum principatus erat commissus, cum urbis præsule advocato, eisdem comitibus, porrexit ad castra, una cum eis paschalem solemnitate peracturus. Exercitus duces castris egressi ad passus his mille bandis elatis processerunt obviam: Priscus pristini moris oblitus equo non desiliit, neque consuetis salutationibus eos excepit. Hæc concitati in eum odii primordia: publicas quippe et communes injurias haud patienter ferunt milites. Exacta festorum celebritate, imperatoris litteras magno cum fastu obtulit. Concurrent igitur ad ducis tentorium milites, et hi quidem gladios stringunt, illi lapides intentant, alii vibrant fustes et ligna. Quare Priscus metu consternatus, consensu equo fuga periculo se subducit. Illi tentorio ejus discripto, cunctam suppellectilem diripiunt. Interim Priscus Constantiam deveniens, contusiones a lapidum jactu acceptas aliaque vulnera medicorum ope curavit: misitque urbis episcopum, qui defensionem sui apud exercitum susciperet, promittens se imperatori **220** suasurum, ut nihil eorum, quæ solent erogari, detraheretur. Exercitus autem episcopum probris onustum remisit: et Germanum quamvis renitentem clipeis sublatum ducem appellant: et eversis imperatoris statuis, deletisque ejus imaginibus, in apertam

καὶ διὰ τῶν ⁷⁴ πασσάλων ἐπιβάντων ⁷⁵ τοῦ τεύχους, παραβίδοιαι Ῥωμαίοις τὸ φρούριον (74)· καὶ τοὺς μὲν ⁷⁶ Περσῶν ἀνεβίον, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους λαβόντες σὺν τῇ ἀποσκευῇ τὸ φρούριον πυρὶ ⁷⁷ παρέδωκαν. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς αὐθις εἰς Βυζάντιον (75) τὴν ἔδδν ἐποίησται, Ἡράκλειον καταλιπὼν ἡγεμόνα Ῥωμαίων. Ἐλθὼν δὲ εἰς Τάρσον, καὶ μαθὼν ὅτι ὁ βασιλεὺς Πρίσκον Ἀνατολῆς στρατηγὸν χειροτονήσας ἀπέστειλεν, γράφει Ἡρακλείῳ ⁷⁸ καταλιπόντι τὸ στρατεύμα εἰς Ἀρμενίαν παραγενέσθαι πρὸς Ναρσῆν, καὶ τὴν τοῦ Πρίσκου παρουσίαν κατάδηλον ποιῆσαι. Ἦν γὰρ ὁ αὐτοκράτωρ τῶ Φιλιππικῶ κελύσας, τετάρτην μοῖραν τῆς βόγας τῶ στρατῶ ⁷⁹ ἀποστερῆσαι. Ἐνδοσεὶ γὰρ Μαυρίκιος τὸ φιλόχρυσον. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς φοβηθεὶς μὴ ἀφορμὴ τυραννίδος γένηται τοῦτο, τῷ βασιλεῖ ⁸⁰ οὐχ ὑπήκουσε, διὰ τὸ τῆς στρατείας ἀποπαύεσθαι. Πρίσκος δὲ καταλαβὼν (76) τὴν Ἀντιόχειαν προστάττει τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τὸ Μονόκαρτον (77) συναχθῆναι· προσκαλεῖται δὲ καὶ Γερμανὸν ⁸¹ τὸν τὴν Ἐδεσσηῶν ἀρχὴν πεπιστευμένον σὺν τῶ ἐπισκόπῳ· καὶ σὺν αὐτοῖς πρὸς τὸ ⁸² στρατόπεδον ἀπήρχετο, τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα σὺν αὐτοῖς ποιησόμενος. Οἱ δὲ ἡγεμόνες τοῦ στρατοῦ ὑπήνησαν αὐτῷ ⁸³ μετὰ τῶν βάνων ἀπὸ δύο σημείων τοῦ στρατοπέδου. Ὁ δὲ Πρίσκος κατὰ τὸ εἰωθὸς οὐχ ἀπέβη τοῦ ἵππου, οὐδὲ ταῖς συνθήσεσι προσηγοραῖς ἐχρήσατο. Ἐντεῦθεν αὐτῷ τοῦ μίσους γέγονεν ἑναρξίς. Ἐπὶ ταῖς κοιναῖς γὰρ ὕδρεςι τὰ πλήθη ἀνώνται. Μετὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τὰ τοῦ βασιλέως σοβαροὺς ἐπεδείκνυσεν ⁸⁴ γράμματα. Συρρέουσι τοίνυν τὰ πλήθη ἐπὶ τὸ ⁸⁵ τοῦ στρατηγικοῦ σκηνοπήγιον, τὰ μὲν ξίφη ἐπιφερόμενα, τὰ δὲ λίθους, τὰ δὲ ξύλα. Γίνεται τοίνυν περιδεὴς ὁ Πρίσκος, καὶ ἐπιβὰς τῷ ἵππῳ φυγῇ ἀπέδρα τὸν κίνδυνον. Οἱ δὲ διαφρήξαντες τὸ τοῦτο σκηνοπήγιον, πάντα τὰ αὐτοῦ διήρπασαν. Ὁ δὲ καταλαβὼν τὴν Κωνσταντίαν (78) ὑπὸ λατρῶν τὰς βολὰς τῶν λίθων καὶ τὰ ἕληθι θεραπεύετο. Καὶ ἀποστέλλει τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἀπολογούμενον ⁸⁶ τῷ στρατοπέδῳ, ὑπισχνόμενος πείθειν τὸν αὐτοκράτορα μὴδὲν αὐτοῖς ἀπιστερεῖν ⁸⁷ τῶν εἰωθότων παρέχεσθαι ⁸⁸. Ὁ δὲ στρατὸς τὸν ἐπί-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ τῶν add. ex A. ⁷⁵ ἐπιβάντων A, ἐπιβάντες vulg. ⁷⁶ καὶ τοὺς μὲν — παρέδωκαν om. A b f. ⁷⁷ πυρὶ add. ex conj. Goari, cfr. p. 415. ⁷⁸ Ἡράκλειον καταλιπόντα A. ⁷⁹ τῶ στρατῶ A, τῶ στρατηγῶ f, τὸν στρατηγὸν e, τὸν στρατὸν vulg. ⁸⁰ τὸν βασιλέα A b f. ⁸¹ Γερμόνον a f, ἡγεμόνα vulg. ⁸² πρὸς τὸ — σὺν αὐτοῖς om. f. ⁸³ ποιησόμενος A b f. ⁸⁴ αὐτοῖς a. ⁸⁵ ἀπεδείκνυ A. ⁸⁶ τὸ add. ex A. ⁸⁷ ἀπολογούμενον a, ἀπολογούμενος vulg. ⁸⁸ ἀπιστερεῖν A, ἀπιστερεῖν vulg. ⁸⁹ παρέχεσθαι a, παρασχεῖσθαι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(74) Anast. sine dubio legit, quod deesse interpr. D lib. III, cap. 1: Ἦρος δ' ἐπιγενομένου, ὁ μὲν ἀχειροτονεῖτο, ὁ δὲ τῆς ἡγεμονίας ἀπήρχετο. Jam igitur ipso vere Philippico abdicante, Priscus excludebatur. Interpres perperam, Priscus inivit magistratum. Legendum quippe ἀπαίργετο.

(77) Anastasius, apud Monocartum. Miscella, apud Monetarium. Locī an officii nomen, nihi dubium. — Legit Anast., διὰ τοῦτο τῆς στρατηγίας ἀναπαύεται, dum reddit, ideoque prætura deponitur; nec aliter Theophyl. initio lib. 3 insinuat. Sic fere principes, nisi morem in omnihus geras, quidquid eos demerueris, eorumque rebus vel non parendo consulas. COMBERGIS.

(75) Hæc hyeme ineunte peracta testata reliquit Simocatta lib. II exeunte: Ἦρος δ' ἐπιούσης χειμῶνος ἀνεῖται ὁ Φιλιππικὸς ἐπὶ τὸ Κωνσταντινίου ἄστου· Hyeme jam ingrediente Philippicus CP. discedit.

(76) Alia hæc primo vere gesta. Simocatta

(78) Anastasius cum Græcis ins., Constantiam, Simocatta Constantinam.

σποπον μετὰ ὕβρεως ἀπεπέμπετο⁹⁹, τὸν τε Γερμανὸν ἄνωγα στρατηγὸν ἀνηγόρευσαν⁹⁹ ἐπὶ ἀσπίδος ὑψώσαντες, τοὺς τε βασιλικούς ἀνδριάντας κατέστρεψαν, καὶ τὰς τούτου εἰκόνας ἠφάνισαν, καὶ ἐπὶ τυραννίδα χωρεῖν ἤμελλον, καὶ τὰς πόλεις, κακλεῦειν, εἰ μὴ ὁ Γερμανὸς τοῦτο⁹⁹ πολλῇ παραινέσει καὶ νοουθεσίᾳ ἐκόλυσεν. Ὁ δὲ Πρίσκος ταῦτα τῷ βασιλεῖ καταδήλα πεποίηκεν. Καὶ ὁ βασιλεὺς πάλιν⁹⁹ τὸν Φιλιππικὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατηγὸν πεποίηκεν· καὶ ὁ Πρίσκος πάλιν εἰς Βυζάντιον ὑπέστρεψεν· ὁ δὲ στρατὸς ὄρκους⁹⁹ κατησφαλλίζετο μηδαμῶς ὑπὸ Μαυρικίου βασιλεύουσθαι. Οἱ δὲ βάρβαροι ταῖς Ῥωμαϊκαῖς⁹⁹ συμφοραῖς ἐνετρώφωσαν⁹⁹. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἀριστόβουλον τὸν κουράτορα τῶν βασιλικῶν οἰκῶν πρὸς τὸν στρατὸν ἀπέστειλεν, ὅπως ὄρκους καὶ δῶρους διαλύσῃ τὴν τυραννίδα ὃ καὶ πεποίηκεν⁹⁹. Τῆς δὲ τυραννίδος ἀποσπασθείσης γίνεται Περσῶν καὶ Ῥωμαίων κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν πόλεμος μέγιστος. Τῶν δὲ Ῥωμαίων δυνάμει καὶ στρατηγίᾳ καταπολεμησάντων τοὺς Πέρσας, ἀναιρεῖται ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς Βαρούζας (79)· συλλαμβάνονται δὲ καὶ ζῶντες τρισχιλιοὶ καὶ οἱ τῶν Περσικῶν ταγμάτων ταξίαρχοι· χίλιοι δὲ μόνοι⁹⁹ τὸν ἀριθμὸν διεσώθησαν, οἱ καὶ μετὰ κινδύνων ἐπὶ τὴν Περσίδα ἀνέστρεψαν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐκπέμπουσι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐκ τῶν Περσικῶν λαφύρων πολλὰ, καὶ τοὺς ζωγρηθέντας ἅπαντας σὺν τοῖς βάνδοις. Ὁ δὲ Μαυρίκιος ἔκτισεν τὸν Καριανὸν (80) ἔμβολον ἐν Βλαχέρναις ὑπογράφας ἐν αὐτῷ διὰ ζωγράφων τὰς ἑαυτοῦ ἐκ παιδῶν πράξεις μέχρι τῆς αὐτοῦ βασιλείας· καὶ ἀνεπλήρωσεν τὸ ἐν αὐτῷ δημόσιον λουτρόν.

A. M. 6080. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἡδεξιμῶνι ς' (81) οἱ Λογγιθάρδοι κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον ἤρανον, καὶ τὰ Μαυρουσιῶν ἔθνη κατὰ τὴν Ἀφρικὴν μεγάλας⁹⁹ ταραχὰς ἐποίησαντο. Ἐν δὲ τῇ Περσίδι φυλακὴ ὑπάρχει λεγομένη Λήθη⁹⁹ (82), καὶ πολλοὺς ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἀπὸ¹ διαφορῶν ἔθνων ἐν ταύτῃ κατέκλεισεν σὺν τοῖς αἰχμαλώτοις τῆς πόλεως τοῦ Δαρβῆ. Ὅδοι οὖν ἀπογόντες ἑαυτοὺς⁹⁹ ἐπανίστανται κατὰ τῶν φυλασσόντων αὐτοὺς· καὶ ἀνελόντες τὸν Μανουσῶν (83) καὶ τὴν τοῦτον ἀδελφὴν λαβόντες εἰς τὸ Βυζάντιον ἦγον⁹⁹. Ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ χαρᾶς μεγάλης αὐτοὺς ὑπεδέξατο· τὸν δὲ Φι-

prorupissent tyrannidem, urbesque devastationibus cinxissent, nisi Germanus, qua minis, qua inhortationibus milites cohibuisset : de quibus omnibus imperatorem Priscus fecit certiorum : is vero Philippicum orientis ducem iterum constituit : Priscus autem iterato Byzantium repetiit. Exercitus vero Mauricio se haud amplius in bellis obsecuturos adhibitis juramentis affirmare : ex quo Barbari de Romanis calamitatibus letari, et in voluptatem dilabi. Demum imperator Aristobulum imperialium domorum curatorem ad exercitum summisit, qui fide per juramentum asserta, nec non numeribus distributis excitatam tyrannidem dilueret, quod fideliter praestitit. Ea tyrannide distracta vehemens Romanos inter et Persas ad Martyropolim commissum est bellum. Romanis vero bellico robore militisque peritia Persas exsuperantibus, Persarum dux Baruzas interficitur, vivi ad ter mille comprehenduntur, in quibus Persicorum ordinum praecipui rectores. Soli numero mille periculo servati, qui denuo periculis fatigati Persidem repetere permisi sunt. Caeterum partem ex Persicis spoliis spectatissimam Romanus exercitus ad imperatorem transmisit, quos nimirum vivos cepit, et erepta in praelio cuncta banda. Aedificavit porro Mauricius ad Blachernas Carianam porticum, cunctaque a pueris ad susceptum usque imperium a se gesta pictorum arte in ea descripsit : et publicum quod illic habebatur balneum absolvit.

A. C. 580. — Hoc anno mense Septembri, indictione sexta, Longobardi adversus Romanos bellum moverunt : et Maurusiorum gentes per totam Africam magnos excitarunt tumultus. Exstat porro carcer in Perside, cui nomen Lethe, id est Oblivio, quo Persarum rex ex diversis nationibus plurimos, cum iis qui ad Daras capti sunt, inclusit. Illi desperata libertate adversus custodes seditionem movent, et interfecto Manusa, sororem ejus captam secum Byzantium abducunt : quos imperator 821 summa animi latitia excepit. Porro Philippicum vix Romanus exercitus agnovit ducem.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ ἀπεπέμπετο A, παρεπέμπετο vulg. ⁹⁹ ἀνηγόρευσαν A, ἀνηγόρευσεν vulg. ⁹⁹ τοῦτο⁹⁹ add. ex A, sed omisi τούτους ante ἐκόλυσεν. ⁹⁹ πάλιν om. A. b. f. ⁹⁹ ὄρκους A, ὄρκους vulg. ⁹⁹ Ῥωμαϊκαῖς A, βαρβαρικαῖς vulg. ⁹⁹ ἐνετρώφωσαν A, ἀνετρώφωσαν vulg. ⁹⁹ ὃ καὶ πεπ. A, ὃ δὲ πεπ. vulg. ⁹⁹ χίλιοι δὲ μόνοι A, χίλιοι μὲν οἱ vulg. ⁹⁹ μεγάλην vulg. ⁹⁹ Λίθη A. ¹ ἀπὸ add. ex A. ² ἑαυτῶν A. ³ ἦγον A, ἤσαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(79) Simocatta, Μαρουζᾶς.
(80) Origines Cr. : Τὰ Καριανῶν, καὶ τὸν ναῦν, καὶ τὸ γηροκομεῖον ἀνήγειρεν Μαυρίκιος βασιλεὺς σὺν τοῖς ἐμβόλοις. Οἰκος δὲ ἦν ἐκεῖ Καριανῶν πατριεῖου, ἐξ οὗ καὶ ὁ τόπος εἰληφῆ τὴν προσηγορίαν· *Carianum, templum, et senium domum cum variis portibus imp. Mauricius exstruxit. Ibi porro domus Cariani existit. a quo locus nomen accepit.*
(81) Longobardicis, Mauritius, et Persicis bellis et tumulibus recitandis Simocatta novum annum renovatum praemittit lib. 3 cap. 4 : Χειμῶνος τοιγαροῦν ὥρας διαδεξιμένης τὸν πόλεμον, τῇ αἰτικ-

D νήτῳ καὶ ἀμοιβαίᾳ τῶν τροπῶν μεταβάσει, ὁ χάραξ διαλύεται. Ἐπιγενομένου δ' ἤρος, καὶ τὰ ἐξῆς· *Hyems bellum excipiente, secundum tempestatem anni mobilitatem vicissitudinemque castra dissolvuntur. Ineunte autem vere, etc* quia interpretes τρώπων legit, non τροπῶν, hyemem scripsit bellum excipere secundum morum mobilitatem. Inepte.
(82) Historian memorat refert Simocatta cap. 5. Letien carcerem memorat Procopius de bello Persico.
(83) Simocatta Μαρουζᾶν. Anastasius et miscella, Marusam.

Prælio vero Romanos inter et Persas exortio, vincuntur Romani : Philippicum vero regendi exercitus munere abdicatum, Comentiolo orientis duce misso, imperator revocavit. Qui cum Nisibim accessisset, Persæ vero ad Sarbanum subsisterent, manus invicem conseruere. Eo conflictu Heraclius, Heraclii pater, fortiter in prælio se gerens Persarum ducem occidit : quo sublato vertuntur in fugam Persæ : quos cum Romani insecuti fuissent, prædam abegerunt innumeram : bellicumque omnem apparatus multaque spolia capientes, cuncta Byzantium transmisere. Imperator vero equestribus spectaculis et publicis conventibus et festiuitatibus urbem exhilaravit, et ob partam victoriam triumphum duxit. Hormisdas porro Baram duce[m] designans cum ingentibus copiis in Suaniam transmittit. Hic, impressione in eam facta, Turcos Persicæ potestati armorum vi omnino subjicit, adeo ut Hormisdæ res tantum inde ceperint incrementum, ut quadraginta auri millia in vectigal annuum Turcis imperaret, cum ipse Turcis antea tantumdem penderet. Baram ea victoria circa rex bellicas magnum nomen adeptus, et ad Araxem fluvium jam castra metante, certior factus Mauricius Romanum duce[m] institutum cum exercitu in Suaniam dirigit. Is ubi Lazicam devenit, et ad Phasidem amnem appulit, in Albaniam castra movet. Baram Romanorum aciem adesse intelligens, factum ridebat : et nondum inito illi cum Romanis certamine, Romanam bellandi artem experiri cupiebat. Trajecto itaque vicino sibi flumine, ad interiores Persidis provincias Romanos pertracturus, progrediebatur. Romanus bipertito exercitu bello inexpertos ad impedimenta reliquit, et cum reliquis decem milibus selectis Barbaros insecutus est. Ex his bis mille cæteros præcedere, et cursu anteire jubentur, qui Persarum paribus præcursoribus obviam facti vertunt eos in fugam, et cunctos tandem trucidant. Fuga quippe arrepta in objectum præcipitium lapsi et angustiis undique conclusi cuncti perierunt. Romanis inde ad vallum usque Persarum penetrantibus, Baram de tanta virtute obstupuit. Romanus his nuntiis militum animos excitat, et in Albanicæ campis castra metatur. Baram dolis potius quam aperto Marte victoriam suffurari meditatus consiliis excidit : summa quippe bellandi peritia excellebat Romanus. Consertis tandem ad utramque partem manibus, multisque Barbarorum occi-

λιπιπικόν μόλις στρατηγὸν ὁ στρατὸς κατεδέξατο. Πολέμου δὲ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν ἐν Μαρτυροπόλει γεγονότος ἤττωνται Ῥωμαῖοι· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ πάλιν τῆς στρατηγίας τὸν Φιλιππικὸν διαδεξάμενος, Κομεντιόλον στρατηγὸν τῆς Ἀνατολῆς ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ Κομεντιόλος περὶ τὴν Νίσιβιν γενόμενος, καὶ οἱ Πέρσαι κατὰ τὴν Σαρβανὸν ⁸⁴ ἀλλήλοις συνέβησαν. Ἡράκλειος δὲ ὁ τοῦ Ἡρακλείου πατὴρ ἐνευδοκιμήσας ἐν τῷ πολέμῳ ἀνέλεν τὸν τῶν Περσῶν στρατηγὸν· τοῦ δὲ ἀναίρεθέντος τρέπονται Πέρσαι· καὶ διώκουσι Ῥωμαῖοι. Πολλῆς δὲ ἀλώσεως ⁸⁵ ἐν αὐτοῖς γενομένης, παραλαμβάνουσι καὶ τὸ τοῦλδον ⁸⁶, καὶ πολλὰ λάφυρα ἐν Βυζαντίῳ ἐκπέμπουσιν. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἱππικαῖς θεωρίαις καὶ πανηγύρεσι (85) τὴν πόλιν ἐφαίδρυνεν, καὶ τὰς νίκας ἐθιράμβευσεν. Ὁ δὲ Ὀρμισδᾶς στρατηγὸν (86) χειροτονήσας τὸν Βαρᾶμ ἄμα καὶ ⁸⁷ δυνάμει πολλαῖς κατὰ Σουανίας ⁸⁸ ἐκπέμπει. Ἀδοκίμως δὲ ταύτῃ ἐπιστάς, καταπολεμηθέντων τῶν Τούρκων ὑπὸ τῶν Περσῶν, τοσοῦτον Ὀρμισδᾶς ἠξήθη, ὡς καὶ φόρους μ' ἑξήκοντα χιλιᾶδας χρυσοῦ παρὰ τῶν Τούρκων λαβεῖν, πρότερον τούτου τὰ ἴσα τοῖς Τούρκοις τελούτος. Τοῦ δὲ Βαρᾶμ περιδόξου κατὰ τὸν πόλεμον τούτον γεγονότος, καὶ εἰς τὴν Ἀράξην ⁸⁹ ποταμὸν στρατοπεδουμένου, ὁ Μαυρίκιος τοῦτο μαθὼν Ῥωμανὸν χειροτονεῖ στρατηγὸν, καὶ ἐν Σουανίᾳ μετὰ δυνάμει πέμπει. Καταλαβὼν δὲ ὁ Ῥωμανὸς τὴν Λαζικήν, καὶ εἰς τὴν Φάσιδα λεγόμενον ⁹⁰ ποταμὸν, ἐπὶ τὴν Ἄλθανίαν ⁹¹ στρατοπεδεύεται. Ὁ δὲ Βαρᾶμ τὸν τῶν Ῥωμανῶν στρατὸν ἐπιδημήσαντα ἀνηκούς, ⁹² διεγέλα τὸ πρᾶγμα· ἐπεθύμει δὲ καὶ Ῥωμαϊκῆς παρατάξεως πείραν λαβεῖν· οὐ γὰρ ἦν ποτε Ῥωμαῖους πολεμήσας. Διαβάς τοίνυν τὸν γείτονα ποταμὸν, ὡς ἐπὶ τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς Περσίδος τοὺς Ῥωμαῖους ἐφελκόμενος ἦει· ὁ δὲ Ῥωμανὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν πληθύν ἐχώρισεν ⁹³, τοὺς ἀδοκίμους εἰς τὸ τοῦλδον καταλιπὼν, καὶ δέκα χιλιᾶδας ἐπιλέκτους παραλαβὼν ⁹⁴ κατὰ τῶν Βαρβάρων ἐχώρει· δύο δὲ χιλιᾶδας προτρέγειν τοῦ στρατοῦ παρακελεύεται· οἵτινες συναντήσαντες τοὺς προτρέχοντας τῶν Περσῶν, τούτους τρέπουσι, καὶ πάντας ἀνήωσαν. Τῆς γὰρ φυγῆς γεναμένης, καὶ κρηνοῦ συναντήσαντος αὐτοῖς, ἀποκλεισθέντες πάντες ἀνηρέθησαν ⁹⁵. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μέχρι τοῦ χάρακος τῶν Βαρβάρων ἐγένοντο, ὡς καταπλαγῆναι τὸν Βαρᾶμ ἐπὶ τούτῳ. Τοῦτο ἀνηκούς Ῥωμανὸς παραθάρβυνε τὸ στρατόπεδον, καὶ παρατάσσονται ἐν πεδίῳ τῆς Ἀλθανίας. Ὁ δὲ Βαρᾶμ ἀπεπειρητὸς κλέψαι τὸν πόλεμον. Διηστόχησεν ⁹⁶ δὲ τοῦ βουλευμάτος·

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁴ ὁ δὲ στρατ. A, καὶ ὁ στρ. vulg. ⁸⁵ κατὰ Σαρβανῶν A. ⁸⁶ δὲ ἀλώσ. A, δὲ τῆς ἀλ. vulg. ⁸⁷ τὸ τοῦλδον A, τὸν τ. vulg. ⁸⁸ καὶ add. ex A. ⁸⁹ Σουμανίας A. ⁹⁰ Ἀραξίην A. ⁹¹ γενόμενον A. ⁹² Ἀλκανίαν A h. l. ὁ ἴν. ⁹³ ἐχώρισεν A, ἐχώρισεν vulg. ⁹⁴ λαβὼν A. ⁹⁵ ἀνηρέθησαν A, ἀνηλώθησαν vulg. ⁹⁶ διεστόχησεν A, διετύχησεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Idem cap. 6, τὸ Σισαρβάνων.

(85) *Commerciis* interpretatus est Anastasius. Vide notas in pag. 224.

(86) Octavus, inquit Simocatta lib iii, cap. 6, Mauricii annus volvebatur, cum Baram Persarum dux ab Hormisdæ rege contra Suaniam mittitur : verum non ab imperatoria, sed a Cæsarea digni-

tate Mauricio collata ejus annos Simocattam numerare necessum videtur. Reliquorum porro Hormisdæ gestorum narrationem, ex qua præsens epitome deprompta, textit Simocatta lib. iii, cap. 6, 7, 8 et ultimo totisque duodecim lib. ⁹⁷ prioribus capitibus. Evagrius lib. ult., cap. 15.

συναξει γάρ ὁ Ῥωμανὸς ἑκατόσμητο. Συμβαλόντων δὲ ἀλλήλοις καὶ πολλῶν ἀναιρεθέντων Βαρβάρων ¹⁷, μεγίστη Ῥωμαίων γίνεται νίκη· σκυλεύονται τοίνυν οἱ βάρβαροι, καὶ ταφῆς ἀμοιρῆσαντες, τοῖς ¹⁸ θηρίοις γίνονται κατάρωμα. Τοῦτο ¹⁹ ἀκούσας, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, καὶ τὴν αἰσχύνην μὴ φέρον, γυναῖκα ἐσθῆτα τῆ Βαρὰμ ἐξέπεμφεν· καὶ τῆς στρατηγίας τοῦτον ἀπέπαυσεν ²⁰. Νειωτερίζει τοίνυν ὁ Βαρὰμ, καὶ πρὸς τυραννίδα χωρεῖ· καὶ ἀνθυβρίζει διὰ γράμμάτων τὸν Ὀρμισδαν, ἐπιγράφας τὴν ἐπιστολὴν· Ὀρμισδᾶ τῆ θυγατρὶ Χοσρόου ὁ Βαρὰμ ταῦτα ἐπιστέλλει ²¹. Συναγαγῶν δὲ τὰ στρατεύματα ²², ἔφασκεν ἀγανακτεῖν ²³ τὸν Ὀρμισδαν κατὰ τῶν στρατευμάτων, ὡς ὑπὸ Ῥωμαίων ἤττηθέντων. Ἐπεδείκνυεν ²⁴ δὲ καὶ ἐπίπλαστα γράμματα ὡς ἀπὸ Ὀρμισδα, πρὸς τὸ ὑπομειῶσαι τὰς ²⁵ τῶν στρατιωτῶν βόγας, ὑπομιμνήσκων αὐτοῦς τὸ τε ἀπηνεὶ τοῦ Ὀρμισδα καὶ ὠμώτατον, τὸ φιλόφρονόν τε καὶ βίαιον· καὶ ὅπως φόνοις μὲν ἀρσικόμοις, εἰρήνης δὲ ἀπεχόμενος, καὶ πῶς τοὺς μεγιστάνας ²⁶ δεσμοῖς καθυπέβαλεν ²⁷· καὶ τοὺς μὲν ξίφει ἀπέτεμεν, τοὺς δὲ ἀπέπνιξεν ἐν τῇ Τίγριδι· καὶ πῶς κατηνάγκαζεν Πέρσας ἐν μεγάλοις πολέμοις χωρεῖν, ὅπως διαφθάρῃσι, καὶ μὴ κατ' αὐτοῦ στασιάζουσιν. Τοιοῦτοις ²⁸ δὲ λόγοις συμβαλὼν ὁ Βαρὰμ τὰ στρατεύματα, τυραννίδα μεγάλην κατὰ Ὀρμισδα ἐξῆψεν· καὶ ὄρκους τὸν Βαρὰμ ὀχυρώσαντες δογματίζουσι πάντες καθελεῖν τὸν Ὀρμισδαν. Ὁ δὲ Ὀρμισδᾶς ²⁹ Φερογάνην (87) τὸν μάγειρον ³⁰ αὐτοῦ καθοπλίσας, μετὰ δυνάμει ἀπέστειλεν κατὰ Βαρὰμ. Ὁ δὲ Βαρὰμ ἰδὲ τῆ Φερογάνη καὶ τοῖς στρατεύμασι, ὅτι οὐ δεῖ ὄπλα κατὰ Περσῶν ἐπιφέρεισθαι Πέρσας· καὶ ὑπεμνήσκων αὐτοῦς τὴν τοῦ Ὀρμισδα τραχύτητα, τὸ ἀδικον, τὸ αἰμοχαρὲς, καὶ φιλόφρονον ³¹, τὸ ἀπιστον καὶ ἀλαζονικόν ³² τε καὶ βίαιον. Τούτων αἰσθόμενοι ἀληθῶς εἰρημένων ³³ οἱ περὶ τὸν Φερογάνην λαοὶ πρὸς Βαρὰμ μετατίθενται· καὶ τὸν Φερογάνην ἀνελόντες τῷ Βαρὰμ ἠνώθησαν· καὶ ἐπὶ Κτησιφῶντα ὤρμησαν. Ὁ δὲ Ὀρμισδᾶς εἶχεν ἐν δεσμοῖς Βινδόην τὸν ἐν ἄξιᾳ μεγάλην τελοῦντα. Ἐν δὲ σάλῳ μεγάλῳ τῶν πραγμάτων ὄντων Βεσδᾶν ³⁴ (88) ὁ τοῦ Βινδόου ἀδελφὸς εἰς τὴν φρουρὰν εἰσπηδήσας, ἐξάγει ³⁵ Βινδόην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ συναθροίσαντες πλῆθος ἀγροίκων τε καὶ πολιτικῶν ³⁶ τρίτῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας εἰσέρχονται ³⁷ εἰς τὰ βασίλεια· καὶ εὐρόντες τὸν Ὀρμισδαν ἐπὶ θρόνον βασιλικῶς καθεζόμενον, ὕδρευσι τοῦτον πολυλαῖς καθυπέβαλον ³⁸. Ὁ δὲ Βινδόης κρατήσας τὸν Ὀρμισδαν, ἀφείλετο ³⁹ τὸ διάδημα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς

sis, præclara Romanis relicta est victoria. Direptis spoliis Barbarorum **222** cadavera in ferarum escas per agros passim exposita jacuere. Quibus auditis Persarum rex tanti dedecoris impatiens, muliebri veste ad Baram missa, ducis munere cum privavit. Quare novandis rebus animum Baram applicat, et tyrannidem excitare molitur : Hormisdam insuper per litteras contumellis reverberat, affixa in hæc verba inscriptione : Hormisdæ Chosrois filia hæc Baram scribit. Ad hæc cum exercitu collocutus, ob cladem a Romanis acceptam Hormisdam militibus graviter succensere, asseveravit : fictas quoque litteras tanquam ab Hormisda missas, quibus militaria stipendia inberentur minui, ostendit : quam immite denique foret Hormisdæ ingenium, quam in immanitatem proclive, quanta pecuniæ cogendæ libido, quam propensus in violentiam animus, ipsis in memoriam revocare ; ut cædibus gaudeat, pacem aversetur, vinculis subjecerit optimates, quos partim gladio, partim Tigridis fluentis absumpsit ; ut Persicos exercitus diuturna bella sustinere coactos minuere satagat ac penitus labefactare, ne tumultus aut seditionem in eum moveant, ob oculos proponere. His verbis exercitum adversus Hormisdam committens, maximam in eum rebellionem excitavit. Fidem vero suam adhibito jurejurando Baram obstringentes, Hormisdam regno depellere et e medio tollere decreverunt. At Hormisdas Pheroganem coequum suum armis instructum et magno exercitu stipatum contra Baram summisit. Baram ex adverso Pherogani et exercitui, a Persis in contribules Persas arma non movenda, significat : una simul asperum Hormisdæ animum, ut nefariis actibus, sanguine ac cædibus gaudeat, solerter exponit : his addit fidei inconstantiam, fastum arrogantem, et supra modum animi motus violentos. Pherogani milites, ubi hæc, quæ alioqui vera erant, intellexere, ad Baram defecerunt, et Pherogane occiso illius exercitui se adjungere ; et ad Ctesiphontem profecti sunt. Sub id vero tempus Bindoes amplissimæ dignitatis vir ab Hormisda in vinculis detinebatur. Porro in negotiorum procella summaque animorum perturbatione, Besdas Bindoos frater in carcerem irrumpens, Bindoem fratrem inde extraxit : et collecta rusticorum atque civium turba, sub tertiam diei horam palatium ingressi, Hormisdam, quem regali habitu throno insidentem reperere, contu

VARIÆ LECTIONES

¹⁷ Βαρβάρων add. ex A. ¹⁸ τοῖς add. ex A. ¹⁹ τοῦτο A, τοῦτων vulg. ²⁰ ἀπέπαυσεν A, ἀπέπεμφεν vulg. ²¹ ἐπιστέλλει A, στέλλει vulg. ²² στρατεύματα A, στρατίπεδα vulg. ²³ ἀγανακτεῖν A, ἀγανακτῶν vulg. ²⁴ ἐπεδείκνυεν A, ὑπεδείκνυεν vulg. ²⁵ τὰς add. ex A. ²⁶ τοὺς μεγιστάνας ; A, τοὺς μεγιστάνους a, τοὺς μεγιστάνοις f, μεγιστάνους vulg. ²⁷ καθυπέβαλεν A, καθυπέβαλλον vulg. ²⁸ τοιοῦτοις A, τοῦτοις vulg. ²⁹ ὁ δὲ Ὀρμ. A, Ὀρμ. δὲ vulg. ³⁰ τὴν μάγιστρον A e f. ³¹ φιλόφρονον A, φιλόφρονον vulg. ³² ἀπιστον καὶ ἀλαζον A, ἀπιστον, τὸ ἀλ. vulg. ³³ εἰρημένων | φερόμενον vulg. ³⁴ Βεσδᾶν a. ³⁵ ἐξάγει A a e, εἰσάγει vulg. ³⁶ πολιτικῶν A, πολιτῶν vulg. ³⁷ εἰσέρχονται A, εἰσέρχεται vulg. ³⁸ καθυπέβαλον A, καθυπέβαλλον vulg. ³⁹ ἀφείλετο A, ἀφείλατο vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

87) Φερογάνην.

(88) Simocatta, Βεσδάμ. Anastasius, Βεσδάμ.

mellis variisque appetunt injuriis. Bindoes autem Hormisdam apprehendens diadema ab ejus capite avulsit, ipsumque in carcerem detrusit; Chosroem vero ut paternum solum 223 reciperet hortatus est. Hormisdas autem summisso ex carcere ad Persas nuntio, ut sibi, quæ e Persarum re forent, dicendi copiam facerent, deprecatus est. Indictus ergo in sequentem diem frequens Persarum conventus: qui ubi una cum plebe in regia congregatus fuit, Hormisdam vinctum coram adduci jussit. Hormisdas primum in reges, quæ pateretur, non committenda, Persas monere: tum vero, quæ tullisset tropæa, quæ bona contulisset, quantis tributis a Turcis deinceps pendendis Persicas res auxisset, commemorare: ut pacem quærere coegisset Romanos, ut Martyropolim subegisset, quantis etiam apud Persas pater excellisset præclaris facinoribus, enarrare: quare Chosroem ceu dissidorum cupidum, avaritiæ voragine, cædibus assuetum, præsumptuosum, injuriis inferendis pronum, bellorumque tumultibus gaudentem, regno privandum: minorem sibi esse filium, quem potius regem promovendum persuadebat. At Bindoes adversus Hormisdam perorans, et quos turpiter lapsus admisisset coram enumerans concessum universum in Hormisdæ producunt in medium, et sub ipsis Hormisdæ conspectu serra medios dividunt: eum vero oculis privatum conjecerunt in carcerem. Ac nonnullo quidem dierum intervallo patrem in custodia benignè excepit Chosroes, suppeditatis etiam, quæ volupe forent, deliciis: Hormisda vero missa a rege munera pedibus conculcante, et injurias conviciisque rependente, Chosroes ira percitus, fustibus agrestibus per illa usque ad necem cædi jussit. Tam immane facinus Persas afflixit, et omnium odium adversus Chosroem provocavit. Chosroes collectis armatorum copiis regia se subduxit, et adversus in Zabæ fluminis planitiem, qua Baram cum castris consederat, perrexit. Optimatum vero suorum quosdam in Baram partes inclinare Chosroes suspicatus, eos morti tradidit: ex quo tumultuantibus copiis Chosroes cum paucis fugam inire cogitur: reliquus autem exercitus totus ad Baram defecit. Quamobrem Chosroes quid sibi agendum foret incertus, cum alii ad Turcos, ad Romanos alii secedere suaderent, conscendens equum, frenumque remittens, spontaneos equi motus cæteros omnes sequi jussit. Equus autem ad Romanorum fines progressus, ad Ceresium venit: tum vero legatos

αὐτοῦ, καὶ εἰς φρουρὰν τοῦτον παρέδωκεν· παρεκκίλει δὲ Χοσρόην τοῦ πατρῷου θρόνου ἀνθέξασθαι.²² Ὁ δὲ Ὀρμισδᾶς ἐκ τῆς φρουρᾶς ἀγγελὸν ἐξέπεμψεν τοῖς Πέρσαις, αἰτούμενος λαλῆσαι τὰ συμφέροντα τῇ Περσίδι. Γίνεσθαι τοῖνυν τῆ ἑπαύριον, καὶ συνηθροίσθη ἡ σύγκλητος τῶν Περσῶν ἐν τοῖς βασιλείοις σὺν τῷ πλήθει, καὶ ἀγοῦσι τὸν Ὀρμισδαν δέσμιον. Ὁ δὲ Ὀρμισδᾶς ἀνεμίμησκειν Πέρσας, ὡς οὐ δεῖ περὶ τοὺς βασιλεῖς ταῦτα ἐξαμαρτάνειν, καὶ ὅσα, ἀφ' οὗ ἐβασίλευσεν, τροπᾶια πεποίηκεν, καὶ ὅσα εὐεργήτησεν Πέρσας, καὶ ὅπως Τούρκους²³ τῇ Περσίδι φόρους τελεῖν παποίηκεν, Ῥωμαίους δὲ εἰρήνης ἔρῃν, καὶ ὅπως τὴν Μαρτυρόπολιν παρέλαθεν, καὶ τὰς πατρίδας ἀριστείας ἐξήγγειλεν. Ἠξίω δὲ ἀποχειροτονηθῆναι Χοσρόην τῆς βασιλείας, ὡς φιλάδικον καὶ ἀπληστον, καὶ αἰμοχαρῆ, ὑπεροπτικὸν τε καὶ ὕβριστὴν καὶ φιλοπόλεμον· ὑπεῖναι δὲ αὐτῷ παῖδα²⁴, καὶ τοῦτον μᾶλλον εἰς βασιλεία προχειρίσασθαι παρεκάλει. Βινδόης δὲ πρὸς Ὀρμισδαν ἀντέλεγεν, καὶ τὰ τοῦτου σφάλματα εἰς μέσον προβαλλόμενος πάντας διήγειρεν κατὰ τοῦ Ὀρμισδα· καὶ ἀγοῦσιν εἰς μέσον τὴν τε γυναῖκα Ὀρμισδοῦ καὶ τὸν υἱόν· καὶ τοῖς προσειωθόσιν²⁵ ἐπ' ἕψειν Ὀρμισδοῦ τούτους ἐδιχοτόμησαν. Τὸν δὲ Ὀρμισδαν τυφλώσαντες, τῇ φρουρᾷ ἐναπέθεοντο. Καὶ ὁ μὲν Χοσρόης ἀκρι τινοὺς τὸν πατέρα ἐφιλορρόνησεν ἐν τῇ φρουρᾷ, πᾶσαν ἡδονὴν παρέχων· ὁ δὲ Ὀρμισδᾶς ὕβρει τοῦτον ἡμελίετο, καταπατῶν²⁶ τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεμπόμενα. Ὀργισθεὶς δὲ²⁷ ὁ Χοσρόης ῥοπάλοις ἀγροῖς ἐκέλευσε κατὰ τῶν λαγόνων (89) τυπτόμενον²⁸ τοῦτον ἀποθανεῖν. Τοῦτο δὲ ἐλύπησεν τοὺς Πέρσας, καὶ μίτος κατὰ τοῦ Χοσρόου ἐνέθηκεν. Χοσρόης δὲ συναθροίσας δυνάμεις, τῶν²⁹ βασιλείων ὑπεξεληθῶν κατὰ τοῦ Βαρᾶμ παρεγένετο ἐν πεδίῳ τοῦ Ζάβα ποταμοῦ, ἔνθα Βαρᾶμ τὸν χάρακα εἶχεν. Ὑπολαβῶν δὲ Χοσρόης, ὅτι τινοὺς τῶν ἀρχόντων πρόσκεινται τῷ Βαρᾶμ, τούτους ἐφόνευσεν. Ταραχθέντος δὲ τοῦ λαοῦ, ἀποδιδράσκει Χοσρόης μετὰ τινων ὀλίγων· καὶ πάντες οἱ³⁰ περὶ τὸν Χοσρόην τῷ Βαρᾶμ προσχώρησαν. Ὁ δὲ Χοσρόης ἠπόρει τί δράσει³¹, ἐνίω μὲν συμβουλευόντων αὐτῷ πρὸς Τούρκους χωρεῖν, ἑτέρων δὲ πρὸς Ῥωμαίους. Ὁ δὲ Χοσρόης τοῦ ἵππου³² ἐπιβάς καὶ τὸν χαλινὸν ἐτάσας προστάττει πᾶσιν ἐπισθαι τοῖς τοῦ ἵππου κινήμασιν. Ὁ δὲ ἵππος ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ μέρη ἀπεκίνησε, καὶ πρὸς τὴν Κερκίσιον³³ παραγίνεται· καὶ πρόσθεις ἐκπέμπει³⁴ τὴν ἑαυτοῦ ἀφιξιν κατέβηλον Ῥωμαίοις ποιούμενος. Ἐτυχε δὲ Πρόδος τὴν πατρίκιον ἐκεῖ εἶναι τοῦτον ὑποδέξασθαι, καὶ διὰ γραμμάτων τῷ βασιλεῖ μηνύσαντα³⁵ τὰ κατ' αὐτόν. Ὁ δὲ Βαρᾶμ ἀπέστειλεν πρόσθεις πρὸς

VARIAE LECTIONES.

²² ἀνθέξασθαι A a f, ἀναδέξασθαι vulg. ²³ ὅπως Τούρκους τῇ Περσίδι φόρους τελεῖν πεπ. A, ὄρους φόρους Τούρκων τελεῖν τῇ Π. πεπ. vulg. ²⁴ αὐτῷ μᾶλλον παῖδα A, omisso μᾶλλον, quod sequitur. ²⁵ προσειωθόσιν A, quo sensu nescio. ²⁶ καταπατῶν — πεμπόμενα om. A. ²⁷ ὀργισθεὶς δὲ ὁ X. ζητ. A, ὀργισθὴ δὲ ὁ X. καὶ ῥοπ. vulg. ²⁸ κατὰ τῶν λαγόνων τυπτόμενον A, κατὰ τὸν λαγόνον τύπτεσθαι vulg. ²⁹ τῶν a. id. ex A. ³⁰ οἱ add. ex A. ³¹ δράσει A, δράσαι f, δράσοιτο vulg. ³² τοῦ ἵππου A, τῶν ἵππων vulg. ³³ Κέρσιον A. ³⁴ ἐκπέμπει A, πέμπει vulg. ³⁵ μηνύσαι a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(89) Sic et Simoc. l. iv, c. 7, κατὰ τῶν λαγόνων παύμενος, ad illia cæsus, acerba morte extinctus est. ΟΜΒΕΦΙΣ.

αὐτὸν ἢ αἰτούμενος μὴ συμμαχεῖσαι τῷ Χοσρόῳ· καλεῖται δὲ ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος Κομεντιδιῶν στρατηγῶ εἰς Ἱεράπολιν τὸν Χοσρόην ὑποδέξασθαι, καὶ βασιλικαῖς θεραπειαῖς τιμῆσαι. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει κατέδειξεν ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος (90) γενέσθαι εἰς τὴν μνήμην τῆς ἁγίας Θεοτόκου τὴν λιτὴν ἐν Βλαχέρναις, καὶ ἐγκώμια λέγειν τῆς Δεσποίνης, ὀνομάσας αὐτὴν πανήγυριν (91).

Cæterum hoc etiam anno celebrandæ ad Blachernas supplicationis in sanctæ Deiparæ exemplar et normam imperator Mauricius dedit, et Dominae encomia recitari iussit, idque panegyrim nuncupavit.

A. M. 6081. — *Περσῶν βασιλέως Χοσρόου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει τεκνοποιηθεὶς ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος (92) Χοσρόην τὸν βασιλέα Περσῶν, Δομετιανὸν ἐπίσκοπον Μελιτινῆς ἢ πρὸς αὐτὸν ἐξέπεμψεν τὸν ἴδιον συγγενῆ σὺν Ναρσῆ, τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου τούτου καταπιστεύσας. Οὕτινες παραλαβόντες τὸν ἢ Χοσρόην καὶ πάσας τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις, εἰς τὴν Περσίδα εἰσβάλλουσιν. Ὁ δὲ Βαρὰμ τοῦτο μαθὼν τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἀναλαβὼν, ἐν τόπῳ Ἀλέξ· ῥίνης ὀνομαζομένῳ ἑστρατοπέδευσεν, κωλύειν οὐκ ἔμελλεν τὰ ἐκ τῆς Ἀρμενίας ἐρχόμενα στρατεύματα τοῦ μὴ ἐνωθῆναι τῷ Ναρσῆ ἢ. Ἐκέλευσε γὰρ Μαυρίκιος Ἰωάννην τὸν Μουστάκιον τὸν τῆς Ἀρμενίας στρατηλάτην ἀναλαβεῖν τὰ στρατεύματα, καὶ ἐνωθῆναι τῷ Ναρσῆ, τοῦ ἅμα συστήσασθαι τὸν πρὸς τὸν Βαρὰμ πόλεμον. Διὰ δὲ τῆς νυκτὸς ἠνώθησαν πᾶσαι αἱ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις ἢ, καὶ παρετάξαντο κατὰ Βαρὰμ. Ὁ δὲ Βαρὰμ πρὸς τὸ ἕρος ἑστρατοπέδευσεν, δειλῶ κατέχόμενος. Πολέμου δὲ φοβεροῦ ἢ κροτηθέντος, ὁ Ναρσῆς τῶν Ἰνδικῶν καταφρονήσας θηρίων, τὴν μέσην τῶν Βαρβάρων διέλυσε φάλαγγα. Τούτου δὲ γενομένου καὶ ἢ αἱ λοιπαὶ τοῦ Βαρὰμ ἠσθένησαν φάλαγγες, καὶ γίνεται τοῦ τυράννου μεγάλη φυγή. Ὁ δὲ Ναρσῆς ἀκατασχέτως διώκων ἀνεῖλεν τοὺς Πέρσας. Ἐξ δὲ χιλιάδας ζωγρήσας, πρὸς Χοσρόην δεσμίους ἤγαγεν. Ὁ δὲ Χοσρόης πάντας ἀνεῖλεν τῷ δόρατι. Ὅσοι δὲ Τούρκοι ἐτύγγαζον, τούτους τῷ αὐτοκράτορι εἰς Βυζάντιον ἐπέμψεν. Τῶν δὲ Τούρκων ἐν τοῖς μετώποις τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ διὰ μέλανος ἢ κεντητοῦ ἔχόντων, ἐρωτωμέ-

A misit, qui adventum suum Romanis nuntiarent. Contigit autem Probum patricium ibi forte reperiunt eum excipere, et per litteras, quæ ad eum spectarent, cuncta imperatori significare. Porro Baram, 224 ne Chosroi suppetias ferret imperator, missis ad eum legatis oravit. At Mauricius imperator Comentiolo mandavit Chosroem Hierapoli susciperet, et regis honoribus prosequeretur.

A. C. 531. — *Persarum regis Chosrois II, annus primus.*

Hoc anno Chosroe Persarum rege in filium adoptato, Domitianum Melitines episcopum sanguine sibi conjunctam ad eum misit imperator Mauricius una cum Narsete, cui belli et exercitus regendi supremam contulit potestatem. Illi Chosroe secum ducto, et universis Romanis copiis sibi adjunctis in Persiam irrumpunt. Baram eo accepto nuntio, quem secum habuit exercitum, loco cui nomen Alexandrina constituit, et castra metatus, copias ex Armenia eductas ne Narseti aggregarentur impedire meditabatur. Mustaconem quippe Joannem Armenicæ militiæ magistrum acies sibi commendatas secum sumeret, et Narseti, bello una cum eo adversus Baram movendo se adjungeret, Mauricius imperaverat. De nocte itaque cunctæ Romanorum copiæ in aciem unam conflatæ, in Baram præclaro ordine instructæ sunt. Baram metu agitatedus ad montem castra metatur. Inito certamine, Narses calcatis Indicis animantibus, mediam Barbarorum phalangem fregit: eo præstito, reliquæ etiam Baram phalanges infirmatæ, totusque cum tyranno exercitus in fugam effusus. Narses laxatis habentis fugientes insecutus, Persarum maximam edidit stragem. Ad sex millia vero vivos captos et vinculis obstrictos ad Chosroem adduxit: quos ille hastis transverberatos neci tradidit. Narses, quos reperit Turcos, ad imperatorem Byzantium transmisit. Porro Turci crucis figuram nigris punctionibus effigiatam cum gerant in frontibus, qua ra-

VARIE LECTIONES.

ἢ πρὸς Μαυρίκιον Α. ἢ Μελιτινῆς Α. ἢ τὸν add. ex Α. ἢ τῷ Ναρσῆ — ἐνωθῆναι om. α. ἢ πᾶσαι αἱ ἀμφοτέραι δυν., καὶ πάντες ἑστρατεύσαντο κατὰ Βαρὰμ α. ἢ φοβεροῦ add. ex Α. ἢ καὶ add. ex Α. ἢ διὰ μέλανος κεντητοῦ Α, κεντητοῦ διὰ μέλ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(90) Processionis ac precum ad Blachernas insitutum in sequentem annum deportandum reor, quo *Mariæ* nomine (non *angelica salutatione*, ut vult Simocattæ interpret Latinus lib. 5 cap. 10) Persas inter et Romanos belli socios in pugna contra Baramum in tesseram dato, Chosroes celebrem obtinuit victoriam, et Persicum regnum adeptus est.

(91) Festivus ac frequens Christianæ plebis ad ecclesiam cætus, quo Dei, B. virginis, aut martyrum laudes canticis, orationum et suggestu pronuntiatarum sermonibus, ornatu templi vario explicantur, est etiam hodie Græcis πανήγυρις. Simocatta lib. iv, cap. 15 exeunte: Πανήγυριν τοῖς καλλινοχοῖς συστήσασθε μάρτυριν, ἐπὶ τῶν βρμάτων τῶν ὑψηλῶν τῆς ἐκκλησίας παυνοῖζων

ἢ ἄσμα καινόν, τῷ Χριστῷ ἐπινίκιον τοῖς ὡς τοῦ κατεκκλησιασθέντος λαοῦ τάδε που διηγόρευεν· *Martyribus præclaris victoribus panegyrim, sive celebritatem instituens, e sublimi ecclesiæ suggestu, ad gratulandam Christo victoriam, canticum novum cantans, ad populum congregatum ita disseruit.* Pausanias auctor κατέδειξεν λιτὴν καὶ ἐγκώμια γενέσθαι. Aliam τῆς πανηγύρεως significantiam habes pag. 321.

(92) Ex Simocattæ lib. 4 ultimis quatuor capitibus, et toto lib. 5 compendiosa narratio. Cujus præcipuos eventus in annum alterum conferenda monent Simocattæ verba lib. 5 cap. 3 ineunte: Ἦρος τὸν ἀρχομένου ὁ νεώτερος στρατηγὸς Χοσρόην παραλαβὼν, καὶ τὰ ἐξῆς· *Primo itaque vere novus dux ducto secum Chosroe, etc.* Evagrius lib. 5 cap. 16, 17 et 18.

tione signum illud præferant ab imperatore interrogati, responderunt : multos ante annos cum pestis per Turciam grassaretur, quosdam ex suis Christianos auctores fuisse, ut id fieret, ex quo pristina salubritas in regionem reducta est. Cæterum Romanorum exercitus tentorium 225 Baram et universum ejus bellicum apparatus atque elephantos captiens ad Chosroem adduxit. Baram vero in interiores Persidis regiones fuga se recepit : bellumque adversus eum susceptum ita demum dimissum est. Chosroes tam præclara victoria redimitus, proprium thronum recuperavit, epulumque triumphale et victoriæ grates Romanis præbuit. Narses autem domum reversurus, Chosroi dixit : *Fac præsentis diei memor usque sis, Chosroes, regno te donant Romani.* Chosroes porro necem dolis intentandam veritus, Romanos mille ad sui custodiam et satellitium deputandos a Mauricio expulsi. Mauricius vero multa humanitate erga barbarum usus, postulatis ejus fecit satis : huncque tandem exitum bellum Persicum obtinuit.

A. C. 582. — Hoc anno mensis Martii die sexto supra vigesimum, indictione octava, Theodosius Mauricii imperatoris supremi filius die Paschalis sancto, a Joanne patriarcha, quatuor solis annis cum medio natus coronam imperii accepit.

Eodem anno Mauricius supremus imperator sanctorum quadraginta Martyrum ecclesiam, a Tiberio exædificari cœptam, et jam ad opus medium ductam absolvit. Prætorium eo loco quondam constructum narrant. Profunda vero pace totum orientem occupante, Europa bellorum procellis agitabatur : capropter ipse supremus imperator imperii vires omnes ab oriente in Thraciam transportavit.

A. C. 585. — Hoc anno ireunte vere, et copliis in Thracia jam collectis, Mauricius cum eis egressus ruinas a Barbaris excitas visum perrexit. Augusta vero, patriarcha, et universus senatus, ne propria opera moveret bellum, quin illud duci

ων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ποίω τρόπῳ τούτο ἡ σημεῖον ἐπιφέρονται, οἱ Τούρκοι ἔφασκον πρὸ πολλῶν χρόνων λοιμὸν ἐν Τουρκίᾳ γενέσθαι, τινὰς ἡ δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς Χριστιανῶν ὑποθέσθαι τούτο ποιῆσαι. ὡς ἐντεῦθεν σωτηρία κατὰ τὴν χώραν ἐγένετο. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Ῥωμαίων τὴν σκηνὴν τοῦ Βαράμ| καὶ τὸ τοῦλδον παραλαβόντες μετὰ τῶν ἐλεφάντων, τῷ Χοσρόῃ προσήνεγκαν. Ὁ δὲ Βαράμ ἐπὶ τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς Περσίας τὴν φυγὴν ἐποιήσατο ὡς οὕτως ὁ κατ' αὐτοῦ ἡ διαλύεται πόλεμος. Ὁ δὲ Χοσρόης μεγάλην νίκην ἀναδοχάμενος, τὸν ἴδιον ἀπέλαβεν θρόνον, καὶ ἐπιτυχία εἰσία ἡ Ῥωμαῖος (95). Ὁ δὲ Ναρσῆς ἀναξενγῶνος ἐπὶ τὰ ἴδια, τῷ Χοσρόῃ ἔλεγεν· *Μέμνησο, Χοσρόῃ, τῆς παρουσίας ἡμέρας. Ῥωμαῖοι σοὶ τὴν βασιλείαν χαρίζονται.* Χοσρόης δὲ τὴν δολοφονίαν δεδοκίως, ἐξήτει Μαυρικίον χιλίου Ῥωμαίους εἰς φυλακὴν αὐτοῦ ἔχειν· ὁ δὲ Μαυρικίος ἀγάπην πολλὴν πρὸς τὸν Βάρβαρον κεκτημένος, ἐπλήρου τὸ αἴτημα αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ὁ Περσικὸς τῶν Ῥωμαίων κατεπέπαυτο πόλεμος.

A. M. 6082. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ ἡ κς' (94), ἰνδικτιῶνι ἡ', τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Πάσχα χρόνων τεσσαρῶν ἡμισυ ἐστέφθη Θεοδόσιος ὁ οὐδὲ Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ὁ ὑπὸ Ἰωάννου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρικίος τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα (95), ἣν ἀπήρξατο κτίρειν Τιβέριος, ἀνεπλήρωσεν ἐν τῇ μέσῃ οὐσαν, ὅπερ τόπον πρῶην (96) ἔλεγον εἶναι πραιτώριον. Εἰρήνης δὲ βαθείας τὴν Ἀνατολὴν καταλαβούσης, ὁ Μαυρικίος ἡ ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἐκύμαινε πόλεμος ἡ. διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρικίος τὰς δυνάμεις ἀπὸ Ἀνατολῆς ἡ ἐπὶ τὴν Θράκην μετήγαγεν.

A. M. 6083. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀρχομένου τοῦ ἔαρος (97), καὶ τῶν ταγμάτων τὴν Θράκην καταλαβόντων, ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς ὁ Μαυρικίος ἰδεῖν τὰ ὑπὲρ τῶν Βαρβάρων κατεστραμμένα. Ἡ δὲ Αὔγουστα καὶ ὁ πατριάρχης καὶ ἡ σύγκλητος παρεκάλουν τὸν βασιλέα μὴ

VARIÆ LECTIONES.

ἡ τούτο om. A. ἡ τινὰς A, τινὲς vulg. ἡ κατ' αὐτοῦ A, κατ' αὐτὸν vulg. ἡ εἰσία A, ἐστία vulg. ἡ Ὀκτωβρίῳ a. ἡ ὁ add. ex A. ἡ τοῦ αὐτοκρ. om. A, ante hæc verba χρόνῳ τετάρτῳ add. f. ἡ ὁ Μαυρικίος delendum videtur. ἡ πόλεμος; A, πόλεμον vulg. ἡ ἀπὸ ἀνατολῆς A, ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(95) *Triumphali epulo Romanos excipit.* Theophyl. l. v, c. 5 : Χοσρόης Ῥωμαίων τε καὶ Μῆδων τοῦς ἡγεμόνας εἰσία· *Romanorum Persarumque tribunos epulo excipit*, cujus illic epuli barbaricam magnificentiam describit. COMBESIS.

(96) Iste Chronicon Alexandrinum consentiens ad annum Mauricii 8 subdit : Ὁ μόνος ἐτάγη εἰς συμβόλαια, ἡ ἄλλο τε ἐπ' αὐτῷ τῶν εἰς γνώρισμα βασιλέως, ἀλλ' ἡ μόνον ἐστέφθη. Interpres; *Sed non in societatem administrationis inauguratus est.* Repono, *Haud tamen ejus nomen in publica instrumenta relatum, nec aliud quid sub ipso gestum, quod eum imperatorem argueret, sed tantum coronatus est.*

(97) Beneficium a martyribus accepti, et urbis eorum nomine Martyropoleos anno precedente receptæ memor. Videndus Simocatta lib. 4 c. 15.

Ad hæc porro contextus verba ἀνεπλήρωσεν ἐν τῇ μέσῃ οὐσαν, Barberini exemplaris margo addit καὶ Ἀνδρόνικος ἐκαλλώπισε, scribæ procul dubio tempore.

(96) Reg. absque voce τόπον· *In loco qui Media dicitur, dicto olim Prætorium.* Sic plane sonant verba nulla vi, ubi sædo librariorum errore, nihil interpreti emendato, ὁ Μαυρικίος ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, tu repono ex Theophyl. l. v, c. 16, Cedr. *Miscella*, Anast. : ὁ Ἀβαρικὸς ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἐκύμαινε πόλεμος· *alta pace Oriente composito, bellum Avanicum in Europa astuabat*, Europam turbabat. COMBESIS.

(97) Hoc ipsum in annum novum refert Simocatta cap. ult. lib. v : Ἐννατον δὲ ἄρα τούτο ἔτος ἐτύγγανεν ὡς Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος. Reliqua lib. 6 tribus primis capitibus enarrat diffusius.

αὐτοῦργησαι πῶλεμον, ἀλλὰ στρατηγῶ τοῦτον ἐγχει-
 ρησαι· ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο. Ἐξελθόντι δὲ αὐτῶ ἐν
 τῷ πολέμῳ (98), γέγονεν ἥλιος ἐκλειψίς. Ἐπεγέ-
 νοντο δὲ ἐξαισίων ⁷⁰ πνευμαίων φυσήματα, νότος
 βίσιος. Ἐν δὲ τῷ Ῥηγίῳ ἐλθόντος ⁷¹, τῶν πενήτων
 τὰ πλήθη ἀργυροῖς ἐψυχαγώγησεν. Ἐπὶ θήραν δὲ
 ἐξελθὼν ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς ἄγριος παμμεγέθης κατὰ
 τοῦ Καίσαρος ὤρμησεν. Ὁ δὲ ἵππος διὰ τὸ φοβερὸν
 τοῦ θαύματος ἀποβαλεῖν τὸν Καίσαρα ἐγχειραί. Ἐπὶ
 πολὺ δὲ ἀκαταστατήσας οὐκ ἠδυνήθη τὸν Καίσαρα
 ρίψαι· ὁ δὲ ὡς ὑπ' οὐδενὸς τρωθεῖς, ἀνεχώρησεν.
 Ἐπὶ τὴν Περὶνθον δὲ διὰ ναυτιλίας τὴν πορείαν
 ποιούμενος, ἀνέμων ἐξαισίων καὶ βροχῆς γενομέ-
 νης, καὶ αὐτῶν ⁷² ἀπορησάντων, τὸ σκάφος ἐφέ-
 ρετο τοῦ αὐτοκράτορος, ὥστε παραδόξως διασωθῆ-
 ναι ⁷³ ἐν τῷ λεγομένῳ Δαονίῳ. Τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ
 γύναιον ἔτικτεν, καὶ βοᾶς ⁷⁴ οἰκτρὰς ἤφει· πρῶτας
 δὲ γενομένης, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἰδεῖν ⁷⁵ τὸ συμ-
 θεζόμενον. Καὶ εἶδον ⁷⁶ παιδίον γεννηθὲν ὀφθαλμῶν
 καὶ βλεφάρων ἀμέτοχον, μήτε χεῖρας μήτε βραχί-
 ονας ἔχον (99)· πρὸς δὲ τῷ ἰσχυρῷ ἰχθύος οὐρὰ προσ-
 φυῶς ὑπῆρχεν αὐτῷ. Ταύτῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁ ἵππος τοῦ
 βασιλέως (1) ὁ τὸν χρυσοῦν περικελμένος κόσμον,
 ἀθρόως διεβράγη πεσών. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι πᾶ-
 σιν οἰωνισάμενος, περιλυπος ἦν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ
 εἰδὼς τρεῖς ⁷⁷ (2) Σκλαβινοὶ τὸ γένος, μηδὲν τι σιδη-
 ροῦν ⁷⁸ περιβαλλόμενοι, ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκρατήθη-
 σαν, κιθάρας μόνας βασιάζοντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς
 ἠρώτα, πῶθεν τε εἶεν καὶ ποῦ τὰς διατριβὰς ἐποιούντο.
 Οἱ δὲ τὸ μὲν γένος ἔφασαν πεφυκέναι Σκλαβίνοι· πρὸς
 C τὸ τέλος τοῦ δυτικοῦ Ὀκεανοῦ ⁷⁹ ὦκηκέναι· τὸν
 δὲ Χαγάνον πρὸς αὐτοῦς προσεβίβαν πέμψαι, καὶ
 δῶρα τοῖς ἐθνάρχεις ⁸⁰ αὐτῶν τοῦ συμμαχῆσαι αὐτῶ
 κατὰ Ῥωμαίων· οἱ δὲ ταξίάρχαι αὐτῶν ἀπέστειλαν
 αὐτοῦς ἀπολογήσασθαι τῷ Χαγάνῳ, ὅτι οὐ δύναται ⁸¹
 διὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἀποστελεῖν αὐτῶ συμμαχίαν.
 Ὀκτωκαιδέκα δὲ μηνῶν ἔφασκον ποιήσασθαι ὁδοπο-
 ρίαν, καὶ οὕτως τοῖς Ῥωμαίοις περιπεσεῖν. Κιθάρας
 δὲ περιφέρεισθαι, ὡς μὴ εἰδότες ⁸² ὄπλα περιβλέ-
 σθαι τινα, τῆς χώρας αὐτῶν ἀγνωσούσης τὸν σίδη-
 ρον ⁸³. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ θαυμάσας τὴν τε ἡλικίαν
 καὶ τὰ μεγέθη τῶν σωμάτων αὐτῶν ἐπαινέσας, εἰς
 Ἡράκλειαν αὐτοῦς παρέπεμψεν. Καταλαθὼν δὲ τὴν
 Ἀγχιάλον, καὶ μαθὼν ὅτι πρέσβεις εἰς τὸ Βυζάντιον
 Περσῶν τε καὶ Φράγκων ⁸⁴ (3) παρεγένοντο, ὑπ-
 D ἔστρεψεν εἰς τὰ βασιλεια.

A committeret, rogabant : quod ille detrectavit ad-
 mittere. Eo igitur ad castra pergente, solis defec-
 tionis contigit (!) : ventorumque vehementium, noti
 videlicet violentioris, flatus exorti sunt. Rhegium
 cum attingisset, magnam egenorum multitudinem
 nummis argenteis in eos sparsis recreavit. Cum
 226 venatum prodiisset, ingens aper in Cæsa-
 rem ex impetu irruit : equus ejus aspectu territus
 Cæsarem excutere conabatur : cum saltibus, calci-
 bus et excussibus lusisset satis, Cæsarem exturbare
 nunquam valuit. Tum vero aper a nullo læsus, in sil-
 vani recessit. Perinthum præterea navigio iter
 faciens, vehementiore vento pluviaque incumbente,
 nautis ad extremas adductis angustias, scapha,
 qua veliebatur imperator, procellis asportata est, et
 præter omnium opinionem, ad locum, cui nomen
 Daonius salva reddita. Eadem illa nocte parturiens
 B mulier lamentabiles voces edebat. Exortio die
 misit imperator, qui pararent, ut, quæ contigerat,
 rei fieret ipse spectator. Vidit autem infantem
 natum oculis et palpebris orbem, cui neque
 manus neque brachia essent : e coxis autem piscis
 cauda illi enascebatur. Eodem quoque die equus
 imperatoris phaleris aureis circumquaerque ornatus
 concidit subito, atque ruptus est. Istis omnibus
 intentus imperator, tacito mœrore conficiebatur.
 Postera luce viri tres Sclavinorum genere orti,
 nullo ferro vel gladio accincti, sed citharis tantum-
 modo instructi, a Romanis capti sunt. Unde tra-
 herent ortum, vel moram facerent, imperator
 rogare. Illi se genere Sclavinos, et ad Oceani
 limites habitare responderunt. Chaganum autem
 legatos ad se misisse, et tributum suarum præfectos
 muneribus sollicitasse, ut sibi suppeltias adversus
 Romanos ferrent : se vero ab familiarum capitibus
 missos, qui eos apud Chaganum excusarent, quod
 quod viarum remota intervalla manuum auxiliarem
 ei præbere nequeant. Octodecim vero mensium
 iter confecisse, ac ita demum in Romanorum
 manus se prolapsos asseverabant : citharas autem
 circumduxisse ; in regione quippe ferri nascia
 natos, armis non assuetos se degere. Imperator
 hominum staturam miratus, laudata corporis
 eorum proceritate, ipsos Heracleam misit. Inde
 cum Anchialum venisset, de legatorum a Persia
 et Francis missorum adventu certior factus, By-
 zantium et regiam revertitur.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁰ ἐξαισίων A, ἐξ αἰσίων vulg. ἐπεγέ. δὲ ἐξ. πν. φυσ. om. f. ⁷¹ ἐλθόντος] ἐλθὼν A, manu correctoris.
⁷² καὶ αὐτῶν] τῶν αὐτῶν vulg. ⁷³ διασωθῆναι A, σωθῆναι vulg. ⁷⁴ βοᾶς] φωνᾶς a. ⁷⁵ ἰδεῖν τὸ συμβ. A,
 ἰδεῖν, τί τὸ συμβ. vulg. ⁷⁶ εἶδον A, εἶδεν vulg. ⁷⁷ τρεῖς om. A a f. ⁷⁸ σιδηροῦν A, σίδηρον vulg.
⁷⁹ πρὸς δὲ τῷ τέλει τοῦ δυτικοῦ Ὀκεανοῦ A, πρὸς τῷ τέλει Ὀκ. vulg. ⁸⁰ ἐθνάρχεις A, ἐθνάρχους vulg.
⁸¹ δύναται A, δύναται vulg. ⁸² εἰδότες A, εἰδότες vulg. ⁸³ τὸν σίδη. A, τὸ σ. vulg. ⁸⁴ Φραγγάκων A,

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Librariorum iterum errore repone ex citatis
 jam auctoribus, ἐν τῷ Ἑβδόμῳ : profecto ad locum
 qui Septimum dicitur. una ab urbe parasanga, ut
 citatus Simocatta. COMBESIS.

(99) Post narratum monstri hujus Theophanis
 verbis editionem, subdit Anast., quo viso, impe-
 rator præcepit ut occideretur : idque ex pleniori

cod. habuerit, vel est mutatus ex Simoc. l. vi,
 c. 4, ex quo ista Theophanes sublegit. Id.

(1) De quo noster Codinus pag. 70, num. 14.

(2) Numerum alii codd. omiserunt, quem tamen
 Anastasius memorat.

(3) Legationis causa cap. 5 legitur.

A. C. 584. Hoc anno Chaganus ad pactam sibi A pecuniarum summam augmentum dari postulabat. Imperator vero barbari sermones respuit. Quare bellum renovare Chaganus constituit; mox Singidonem obtinet, et ad Sirmium castra metatur. Imperator autem Priscum Europæ ducem instituit. Priscus Salvianum sub selegatum elegit, et præcurrere ante 227 exercitum jubet. In Barbaros itaque irruptione facta, acrique conserto prælio, penes Romanos stetit victoria; cladis accepto nuntio, alium exercitum instruit Chaganus, et ad pugnam egreditur. Salvianus armorum ingenti multitudine inspecta, deterretur, et ad Priscum revertitur. Recessu Romanorum cognito, versus Anchialium Chaganus procedit, Sanctum Alexandrum intellige: et vasto incendio locum omnem depopulatur. Inde Drizepera divertit, et obsidionalibus machinis comparatis oppidum expugnare molitur. Drizeperorum incolæ pectus audacissime opposuere: reseratis enim portis, cum barbaris se fortiter congressuros, extrema necessitate oppressi minabantur. Tunc sane, tunc temporis divina illis affuit virtus. Manifesta quippe meridiei luce Romanorum copias urbe egredientes cernere Barbari sibi visæ sunt, et ineundum armorum minitantes congressum: ex quo conturbati, in præcipitem fugam se projicientes, Perinthum se contulere. Priscus autem solius barbaricæ aciei conspectum ferre non sustinens, in Tzurulum castrum ingressus diligenti custodia vitam tutabatur: exinde ad obsidendum Priscum animus barbaro principi factus. Quod cum ad Mauricium perlatum, quid ageret, dubius hæsit. Bono tandem consilio adversus innumeram barbarorum multitudinem armatur, et prudentia oppugnat. De excubitorum igitur numero unum ad castra profectum in Barbarorum potestatem sponte prolabi donis ingentibus et pollicitis amplioribus suadet: ac una simul ad Priscum litteras ei committit in hæc verba: Gloriosissimo duci Prisco. Nefarium Barbarorum conatum ne reformides: qui quidem exitio ipsis erit. Chaganum cum magno

A. M. 6084. — Τούτω τῷ ἔτει ὁ Χαγάνος ἐζήτη· προσθήκας (4) ταῖς συνθήκαις ⁸⁸ λαμβάνειν. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τοὺς λόγους τοῦ βαρβάρου οὐ παρεδέξατο ⁸⁹. Διὰ τοῦτο ὁ Χαγάνος ἤρατο πάλιν τὸν πόλεμον, καὶ πολιορκεῖ τὴν Σιγγιδόνα, καὶ στρατοπεδεύει κατὰ τὸ Σέρμιον. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ στρατηγὸν τῆς Εὐρώπης χειροτονεῖ τὸν Πρίσκον. Ὁ δὲ Πρίσκος τὸν Σαλβιανὸν ὑποστράτηγον ποιήσας προτρέχειν ἐκέλευσεν. Καὶ κατὰ τῶν βαρβάρων χωρήσαντες συγκροτοῦσι πόλεμον καὶ νικῶσιν ⁹⁰ Ῥωμαῖοι. Ὁ δὲ Χαγάνος τοῦτο ἀκηκῶς, ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις, ἐχέυρει πρὸς πόλεμον ⁹¹. Ὁ δὲ Σαλβιανὸς ἰδὼν τὰ πλήθη καὶ καταπλαγεῖς, πρὸς Πρίσκον ἀφικνεῖται. Γνοὺς δὲ ὁ Χαγάνος τὴν τῶν Ῥωμαίων ὑποχώρησιν, εἰς Ἀγγεῖλον ἐξέρχεται ἤτοι εἰς τὸν Ἄγιον Ἀλέξανδρον· καὶ τοῦτον τῷ καμφάγῳ πυρὶ παραδίδωκεν· μεταδὰς δὲ εἰς τὰ Δριζίπερα ἐπιχειρεῖ ἐκπορθῆσαι τὸ πόλισμα, πολιορκητικὰ ἐξεργασάμενος ὄργανα. Οἱ δὲ τὰ Δριζίπερα οἰκοῦντες ἐπὶ πλεῖστον [τε] παρέταξαν τὸ θράσος ⁹² (5). Τὰς γὰρ πύλας ἀναπετάσαντες, ἠπειλοῦν τοῖς βαρβάροις πολεμεῖν, ἐν δειλίᾳ ἐξαισιῶν ὄντες ⁹³ (6). Τότε δὲ, τότε θεῖαι τινες αὐτοῖς ἐπέστησαν δυνάμεις ⁹⁴. Μεσοῦσης γὰρ ἡμέρας ὄραν ἔδοξαν οἱ βάρβαροι Ῥωμαίων δυνάμεις ἐπεξιούσας τοῦ ἀστεως, καὶ μέλλειν συμπέθεσθαι, καὶ καταπλαγέντες συντόνῳ φυγῇ ἀποδιδράσκουσιν, καὶ ἐπὶ τὴν Πείρινθον ⁹⁵ γίνονται. Ὁ δὲ Πρίσκος μὴδὲ ⁹⁶ θεωρεῖν φέρων ⁹⁷ τὰ πλήθη τῶν Βαρβάρων, εἰς τὸ Τζούρουλον ⁹⁸ εἰσελθὼν φρούριον ἠσφαλλίζετο. Ὁ δὲ βάρβαρος τὸν Πρίσκον πολιορκεῖν ἐνεχειρεῖ. Ταῦτα δὲ ἀκηκῶς Μαυρίκιος, διητῆρται εἰς δράσει, εὐβουλία ⁹⁹ (7) δὲ καταστρατηγεῖ τῆς ἀπέρου δυνάμεως· καὶ ἕνα τῶν ἐξουσιωτῶν μεγάλαις δωρεαῖς καὶ ὑποσχέσεσι πείθει ἕκοντι περιπεσεῖν τοῖς Βαρβάροις· καὶ δίδωσιν αὐτῷ πρὸς Πρίσκον γράμματα περιχοντα τάδε· Τῷ ἐνδοξοτάτῳ στρατηγῷ Πρίσκῳ. Τὴν ἀλιτηρίαν τῶν Βαρβάρων ἐγγεῖρησιν μὴ δειλιάσῃς· πρὸς γὰρ ἀπώλειαν αὐτῶν τοῦτο γέγονεν. Γίνωσκε γὰρ ὅτι μετὰ πολλῆς αἰσχύνης ἔχει ὁ Χαγάνος ὑποστρέψαι εἰς τὴν ἀφιερωθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Ῥωμαίων χώραν. Διὰ τοῦτο καρτερήσῃ ¹⁰⁰ ἢ σοῦ ἐνδοξότης ἐν Τζουρούλῳ περιρέμειν

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ ταῖς συνθήκαις om. A ⁸⁹ παρεδέξατο A, κατεδ. vulg. ⁹⁰ καὶ νικῶσιν — πρὸς πόλ. om. A. ⁹¹ πολεμικὰ A. ⁹² παρέταξαν τὸ θρ. A, παρετάξαντο θράσος vulg. ⁹³ ἐν δειλίᾳ ἐξαισιῶν ὄντες A e f, ἐν διαλέξεσιν ὄντες vulg. ⁹⁴ θεῖαι τινες αὐτοῖς ἐπέστησαν δυνάμεις A f, θεῖαι τις αὐτοῖς ἐπέστη δύναμις vulg. ⁹⁵ ἕως τὴν Π. e f. ⁹⁶ μὴδὲ μὴ A f. ⁹⁷ φέρων] θέλων a. ⁹⁸ Τζουρούλλον A. ⁹⁹ εὐβουλία A sec. man. quemadmodum conj. Goar. ἀβουλία vulg. ¹⁰⁰ καρτερήσῃ A, καρτερεῖ f, καρτερῆσει vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(4) Hæc alia eodem tertio capite et tribus sequentibus, quæ tamen absque temporis discrimine, velut anno superiore gesta narrat.

(5) Barb., Ἐπὶ πλεῖστον ἀντιπαρετάξαντο θάρσος· Verum neque hoc sanum, sed emend. ex Simoc. l. vi c. 5, ubi is ita effert, ἐπὶ ἐπίπραστον θράσος ἐφοίτησαν, *confugerunt ad fictam audaciam*. Scripserit ergo Theophanes, ἐπίπραστον ἀντιπαρ., *simulatam audaciam opposuerunt*; in eo commento posito, quod apertis portis, pugnam comminarentur, ἐν δειλίᾳ ἐξαισιῶν ὄντες: ut bene Pal. Peyr. legitque Anast., *cum gravissimo pavore tenerentur*. Dolendum sic omnia devorasse inter-

pretem. COMBEFIS.

(6) Non contemnenda lectio Barb. cod., ἐν διαλέξεσιν ὄντες· Pal. tamen vel Peyrez. exemplaris præfertur alia: ἐν δειλίᾳ ἐξαισιῶν ὄντες, quæ Anastasio recepta, *cum essent in formidine ingenti*.

(7) Legebatur ἀβουλία. At numi suspensi animi dubium, et hæsitantia felicitis consilii parens? Non ita. Εὐβουλία itaque prosperi successus mater et origo. Emendationem confirmat Anastasius, *ἡντιν ἐπιτοίμῳ ἰνιτοῦ κοσμίῳ ἀρμатур*, etc. Simoc. l. v, c. 5, ἀγγινοῖσας ἀκόλουθον βουλὴν προηγήκατο.

αὐτὸν ⁹. Πέμπομεν γὰρ διὰ θαλάσσης πλοῖα, καὶ αἰχμαλωτίζομεν τὰς φαμελίας αὐτῶν ¹⁰. Καὶ ἀναγκάζεται μετὰ ἀισχύνης καὶ ζημίας εἰς τὰ ἴδια ὑποστρίψαι. Ὁ δὲ Χαγάνος κρατήσας τὰ γράμματα καὶ ἀναγνοῦς, γίνεται περιδεής. Καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πρίσκον διαθέντος, καὶ εἰρηνεύσας ἐπὶ δώροις ὀλίγοις καὶ ἀναξιολόγοις εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπανέζευξεν γῆν ¹¹ μετὰ φυγῆς κραταιᾶς.

levium et nullius pretii munerum accessione contentus, composuit pacem, et maxima, qua potuit, fuga, se surripuit.

A. M. 6085. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰωάννου ἑτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος (8) τὸν Πρίσκον σὺν πάσαις τοῖς Ῥωμαϊκαῖς δυνάμεσιν ἐπὶ τὸν Ἴστρον ποταμὸν ἐπεμφεν, ὥστε τὰ Σκλαβινῶν ἔθνη διαπερᾶσαι κωλύσῃ. Τούτου δὲ ἐλθόντος ἐπὶ τὸν Δορόστολον, ὁ Χαγάνος μαθὼν πρὸς τοὺς ἐξέπεμψεν πρὸς αὐτὸν καὶ κατηγόρειτο Ῥωμαίους ἐναρξίν τῷ πόλεμῳ διδόντας. Ὁ δὲ Πρίσκος ἀπελογεῖτο, ὅτι οὐ πόλεμῳ βάρβάρους (9) τὸν πόλεμον ποιῆσαι παραγέγονα· ἀλλὰ πρὸς τὰ Σκλαβινῶν ἔθνη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπεστάλην. Ἀκηκῶς δὲ ὁ Πρίσκος ὅτι Ἀρδάγαστος τὰ πλήθη τῶν Σκλαβινῶν πρὸς τὸ πραιδεῦν διεσκόρπισεν, διαπερᾶσας τὸν Ἴστρον μεσοῦσης νυκτὸς ἀδοκῆτως τῷ Ἀρδαγάστῳ συνέμιξεν. Ὁ δὲ Ἀρδάγαστος τοῦ κινδύνου αἰσθόμενος ἵππου τε γυμνοῦ ἐπιβάς, μόλις διασώζεται. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀνελόντες τὰ πλήθη Σκλαβινῶν, καὶ τὴν περὶ τὸν Ἀρδαγαστον διατεμόντες χώραν, αἰχμαλωσίας τε κρατήσαντες πολλὰς εἰς τὸ Βυζάντιον ἐπέμπευ διὰ Τατήμερος ⁴. Ὁ δὲ Τατήμερ ⁵ ἐκλύτως τὴν πορείαν ποιούμενος, καὶ εἰς μέθην καὶ τρυφῆν ἐπιτιδοῦς ⁶ ἡμέλει· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ⁷ πλήθη Σκλαβινῶν ἐπιτίθενται αὐτῷ· καὶ δειλίᾳ συσχεθεῖς, φεύγων εἰς τὸ Βυζάντιον ἦκεν. Οἱ δὲ σὺν αὐτῷ Ῥωμαῖοι ἐγκρατῶς τοῖς ⁸ Σκλαβινοῖς μαχησάμενοι, κρατοῦσι τῶν Βαρβάρων παραδόξως, καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον τὴν αἰχμαλωσίαν τῷ βασιλεῖ ⁹ ἀποσώζουσιν· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ εὐφρανθεὶς, εὐχαριστηρίους ¹⁰ ὕμνους μετὰ πάσης τῆς πόλεως τῷ θεῷ προσέφερεν. Ὁ δὲ Πρίσκος θαρρῆσας, εἰς τὰ ἐσώτερα μέρη τῶν Σκλαβινῶν ἐχώρει. Γῆραις δὲ ἀνὴρ τῆς θρησκείας τῶν Χριστιανῶν ὑπάρχων αὐτομολεῖ πρὸς Ῥωμαίους, καὶ τὴν εἰσοδὸν τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέδειξεν, καὶ τῶν Βαρβάρων ἐκράτησαν· ἔφησε δὲ καὶ Μουσούκιον ¹¹ τὸν ῥῆγα τῶν Βαρβάρων ἀπὸ τριακοντα σημειῶν διάγειν ¹². Προδοσίᾳ δὲ τοῦ Γῆραιδος διαβὰς τὸν ποτα-

dedecore in assignatam sibi a Romanis provinciam redire certo scias. Quare gloria tua Tzuruli perdetur, et Chaganum circumvertet, et pro libito circumagabit. Copiosam classem mari transmitimus, captivitateque hosti paramus: qui alioqui cum dedecore et damno domum reversurus est. Chaganus interceptis litteris scripta legit, et una metu consternitur: pactisque cum Prisco conditionibus

228 A. C. 585. — Hierosolymorum episcopi Anno primus.

Hoc anno imperator Mauricius Priscum Romanorum cum copiis omnibus ad Istrum flumen ablegat, ut Sclavinorum gentes amnem trajicere molientes impediret. Cum vero Dorostolum venisset, Chaganus de ejus adventu certior factus, legatos misit, qui Romanos bello initium atque occasionem dare questi sunt. Repondit Priscus: Bellum in Barbaros moturus minime missus sum: solas Sclavinorum gentes a me coercendas jussit imperator. Priscus autem Sclavinorum populum ab Ardagasto duce sparsim per Romanam provinciam ad prædam effusum cum rescisset: Istro trajecto, noctis sub medium ex improvise Ardagastum adoritur, et cum eo manus conserit. Ardagastus, cognito periculo, nudo equo insiliens vix salutem fuga consequitur. Romani multis Sclavinorum copiis cæsis, atque uni versa Ardagasti regione devastata, captisque innumeris, multos ex eis Byzantium per Tatemeram transmisere. Tatemer iter agens incautus et resolutus, vino insuper et voluptatibus per vias indulgens, tertia die in irruentium Sclavinorum manus incidit: tum metu correptus, fuga Byzantium attingit. At Romani reliqui viæ comites Sclavinorum impetum fortiter sustinentes, præter spem omnem Barbaros superant, et universam prædam captivorumque turmas incolumes ad imperatorem Byzantium detulere. His imperator lætatus, beneficium divinum laudibus et hymnis compensat, et cum totius urbis populo grates Deo litat. Porro Priscus successu audentior redditus, interiores Sclavinorum partes penetrat. Tum vero Gepes vir Christiano religioni addictus, in Romanorum partes transiens, ingressum Romanum indicat: qui nullo labore Barbarorum regionem obtinent. Musugium autem Barbarorum regem ad trigesimum lapidem

VARIÆ LECTIONES.

⁹ αὐτὸν] αὐτοῦς A b. ¹⁰ τὰς φαμελίας αὐτῶν A a f, αὐτοῦς vulg. ¹¹ γῆν add. ex A. ¹² ὅτι οὐ πρὸς — ὁ Πρίσκος om. A f. ¹ μεσ. δὲ τῆς νυκτὸς A. ² πολλοῦς A. ³ Τατήμερος] Τήμερος A. ⁴ Τατήμερ] Τάτητος A f, Τάτητος b. ⁵ ἐπιτιδοῦς A, ἐπιδοῦς vulg. ⁶ καὶ τῇ τρίτῃ ἡμ. A, ἐν τῇ τρίτῃ δὲ ἡμ. vulg. ⁷ τοῖς add. ex A. ⁸ τῷ βασιλεῖ om. A. ⁹ εὐχαριστηρίους A, εὐχαριστικούς vulg. ¹⁰ Μουσούκιον A a, Μουσούγιον e, Μουσούγιον vulg. Musacium Anast. ¹¹ διάγειν] ὑπάρχειν f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) In alium annum seponit ista Simocatta capp. 6, 7, 8 et 9; verum non nisi decimus ab eo potest numerari.

(9) Liqueat ex Simocat. l. vi, c. 6, ipsaque serie leg. Ἀδαρείς: sic enim ille Priscum Chagani querelis respondentem inducit; κατὰ τῶν Σκλαβινῶν

δρασθαι πόλεμον· μὴ γὰρ οὐ ταῖς Ἀδαρικαῖς συνθήκαις τε καὶ σπονδαῖς καὶ τὸν Γετικὸν καταλύσασθαι πόλεμον· Bellum hoc adversus Sclavos susceptum esse. Non enim pactis et foederibus cum Adarum gente initis, etiam in Getas expeditionem impediri. COMBESIS.

morar referrebat. Priscus itaque Gepedis prodicione usus profunda jam nocte Musugium vino plane obrutum comperit; funebrem etenim solemnitate proprio fratri sacraverat. Eo igitur vivo comprehenso, horrendam omnino Barbarorum stragem edidit. Hinc ubere præda potiti Romani in crapulas et voluptates resolvuntur. Quare Barbari in unum agmen denuo collecti impetum in victores faciunt: malorum autem illatorum ultio præclaro facinore **229** prius edito acerbior exstitisset, nisi Genzon cum toto peditatus robore certamen iniens acerrimum Barbarorum vires fregisset. Porro Priscus cunctos quibus sui corporis custodiam demandaverat, in patibulum egit.

Eodem anno Paulus imperatoris pater morte Cpoli perfunctus, inter imperatores parem eis sepulturam et tumulum obtinuit: similiter et Anastasia Augusta socrus Mauricii, Tiberii vero imperatoris conjux, juxta virum suum Tiberium sepulcri locum consecuta est.

A. C.—586. Hoc anno cum Priscus iterum Danubium occupasset, et Sclavinorum ditionem depopulatus, magnam inde prædam et captivorum numerum ad imperatorem remisisset; imperator Tatemere ad Priscum misso Romanum exercitum iis in locis hibernare jubet. Placito imperatoris accepto, moram deprecabantur Romani, ac cum propter Barbarorum sibi oppositum exercitum, tum hostilis et infestæ regionis periculum, et intoleranda frigora, id nusquam fieri posse in adversum objiciebant. Priscus suavibus verbis militem demulcet, et imperatoris jussu obsequentem, hibernam ibidem stationem habere suadet. Mauricius his auditis Philippicum generum Orientis ducem, quemque ob ei junctam in matrimonium sororem fidissimum habebat, excubitorum comitem creavit. Porro Philippicus sanctissimæ Dominæ nostræ monasterium et illud palatium quo Mauricius imperator cum liberis aliquando foret excipiendus Chrysopoli cœpit ædificare: piscinas etiam et hortos ad ejus usum deliciasve intus paravit: Cpoli autem Philippici domum ab eo nuncupatam extruxit.

A. C. 587. — *Cpoleos episcopi Cyriaci annus primus.*

Antiochiæ Anastasii episcopi annus primus.

Ἄ μὲν ὁ Πρίσκος, μεσοῦσης τῆς νυκτὸς εὐρίσκει τὸν Μουσοῦκιον διεσθαρμένον τῇ μέθῃ. Ἐπιτάφιον γὰρ ἑορτὴν τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ ἐώρταζεν ¹⁵. Καὶ τοῦτον συλλαβόμενος ζῶντα, φόνον πολλῶν ἐν τοῖς βαρβάροις εἰργάσατο. Πολλῆς δὲ αἰχμαλωσίας κρατήσαντες, μέθη καὶ τρυφῇ ἐαυτοὺς ἐκδεδώκασιν. Συναθροισθέντες δὲ οἱ Βάρβαροι τοῖς νενικηκόσιν ἐφίστανται: καὶ ἦν ἂν ἡ ἀντίδρασις ¹⁶ χαλεπωτέρα τῆς προὔπαρξάσης ἀνδραγαθίας, εἰ μὴ ὁ Γένζων μετὰ τῆς περικτῆς δυνάμεως τῶν Ῥωμαίων ἐπιστάς, μάχῃ κραταιᾷ διεκώλυσε ¹⁷ τὰς ὁρμὰς τῶν Βαρβάρων. Ὁ δὲ Πρίσκος τοὺς τὴν φρουρὰν αὐτῷ ¹⁸ πεπιστευμένους (10) ἀνεσκολόπισεν.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ καὶ Παῦλος ὁ τοῦ βασιλέως πατήρ τετελεύτησεν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐτάφη ἐν τοῖς βασιλικαῖς μνημασιν· ὁμοίως καὶ Ἀναστασία ἡ αὐτοῦ ¹⁹ Ἀγούστα ἡ πενθερὰ τοῦ Μαυρικίου, γυνὴ δὲ Τιβερίου τοῦ βασιλέως: καὶ αὐτὴ ἐτάφη μετὰ Τιβερίου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

A. M. 6086. — Τούτῳ τῷ ἔτει τοῦ Πρίσκου πάλιν τὸν Ἴστρον καταλαβόντος (11), καὶ τὰ Σκλαβινῶν ἔθνη ²⁰ πραιδύσαντος, καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν τῷ βασιλεῖ ἀναπέμφαντος, ὁ βασιλεὺς τὸν Τατίμερα ²¹ ἀποστείλας πρὸς Πρίσκον, παρακελεύεται αὐτόθι τὸν χειμῶνα διατριψαί τοὺς Ῥωμαίους καιρὸν (12). Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τοῦτο μαθόντες ²² ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἐνδέχεται τοῦτο γενέσθαι διὰ τε τὰ πλήθη τῶν Βαρβάρων, καὶ τὸ πολεμίαν ὑπεῖναι ²³ τὴν χώραν, καὶ τὰ φύχῃ ²⁴ ἀφόρρητα. Ὁ δὲ Πρίσκος λόγοις πιθανοῖς ²⁵ ἐπεισεν αὐτοὺς ἐκεῖ χειμάσαι, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως κέλευσιν πληρῶσαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μαυρικίος ταῦτα ἀκηκόωνς Φιλιππικὸν τὸν ἰδίον γαμβρὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατηγὸν ἐποίησε κόμητα τῶν ἐξουθενιζέτρων θαρρῶν αὐτῷ, ὡς τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν αὐτῷ ἐξεύξεν ²⁶. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἤρξατο κτερίζειν ἐν Χρυσόπολει τὴν μονὴν τῆς παναγίας ἡμῶν Δεσποίνης Θεοτόκου καὶ παλάτιον ἐν αὐτῇ ὀφείλον ὑποδέχεσθαι Μαυρικίον τὸν βασιλεῖα, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ποιήσας ἰχθυοτροφεία καὶ παραδείσια ἐνδοθεν [ἔσω ²⁷] εἰς τὴν θεραπείαν αὐτοῦ, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν οἰκίαν τὴν ἐπιλεγομένην τὰ Φιλιππικοῦ.

A. M. 6087. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Κυριακοῦ ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας (13) ἐπισκόπου Ἀναστασίου ἔτος α'.

VARIAE LECTIONES.

¹⁵ ἐώρταζεν A, ἐόρταζεν vulg. ¹⁶ ἀντίδρασις; A f. ¹⁷ διεκώλυσε A, διέλυσε vulg. ¹⁸ αὐτῶν A. ¹⁹ αὐτοῦ add. ex A. ²⁰ ἔθνη οἰν. f. ²¹ Τατίμερον f. ²² μεμαθηκότας A. ²³ καὶ τὸ πολεμίαν ὑπεῖναι A, καὶ τῶν πολεμίων ὑπ. vulg. ²⁴ καὶ τὰ φύχῃ οἰν. A a f. ²⁵ πιθανοῖς vulg. ²⁶ ἐπεισεν A, ἐπειθεν vulg. ²⁷ αὐτῷ ἐξεύξεν A, ζεύξας αὐτῷ vulg. ²⁸ ἐνδοθεν ἔσωθεν A f, sed alterutrum delendum videtur.

JAC. GOARI NOTÆ.

(10) Non bene interpr., *quibus sui corporis custodiam demandaverat*, imo, quibus castrorum et exercitus. Simoc. lib. vi, cap. 9: Τῆς διαφρουρᾶς κατημέλησαν, ἦν ἐκούλκων σύνηθες τῇ πατρίᾳ φωνῇ Ῥωμαίους ἀποκαλεῖν· *Custodiam neglexerant, quam scultam patrio sermone Romani de more vocitant*: idem non omnes ejusmodi custodes in patibulum actos ait, quod nimis fuisset serveritatis; sed, τοὺς φρουράρχους: *praefectos custodiae*, non nullis aliis durius virgis cæsis. COMBERIS.

(11) Hyeme gesta novum annum indicant apud Simocattam cap. 10. Undecimum tamen, ejus calculi non superant.

(12) Legerenti, τοῦ χειμῶνος καιρὸν, nisi Codices reliqui cum Regio convenirent.

(13) Hic secundus episcopatus est Anastasii, qui anno Justinii quinto amotus fuerat. Chronic. Alexand.: Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀναστασίῳ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας ἐπανῆλθεν ἐν Ἀντιοχείᾳ μετὰ τελευτὴν Γρηγορίου πατριάρχου γενόμενου, τοῦ καὶ διαδέξα-

Τούτῳ τῷ ἔτει εἰς τὰ τοῦ Βυζαντίου πρόστυα (14) **A** εἰκτονται τέρατα, παιδιὸν τετράπου, καὶ ἄλλο δικό-
 ρυφον²⁷. Λέγουσι δὲ οἱ τὰς ἱστορίας ἐπιμελῶς ἐγ-
 γράφοντες μὴ σημαίνειν ἀγαθὰ ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς
 ἄν²⁸ τεχνῶσι τὰ τοιαῦτα. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Πρί-
 σκον τῆς στρατηγίας²⁹ ἀποπαύει· Πέτρον δὲ τὸν ἑαυ-
 τοῦ ἀδελφὸν στρατηγὸν τῆς δυνάμεως ποιεῖται Ῥω-
 μαίων. Ὁ μὲν οὖν Πρίσκος (15) τὰς δυνάμεις ἀρά-
 μενος πρὶν ἢ τὸν Πέτρον φθάσαι διεπέρα³⁰ τὸν πο-
 ταμὸν· ἔδὲ Χαγάνος τὴν μετάβασιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ
 λαοῦ ἀκηκῶς, λίαν ἐθαύμασεν, καὶ πρὸς τὸν Πρί-
 σκον ἀπέστειλεν, μαθεῖν τὴν αἰτίαν ἐπιζητῶν, καὶ
 μοῖραν λαβεῖν τῆς πραιδίας· καὶ οὕτως τὸν ποταμὸν
 διανήξασθαι. Λίαν γὰρ ἐγαλέπαινεν ἐπὶ τοῖς εὐτυ-
 χήμασι τῶν Ῥωμαίων. Πέμπει τοίνυν ὁ Πρίσκος
 περὶ τούτων πρὸς τὸν Χαγάνον³¹ πρεσβείαν Θεόδωρον
 τὸν ἱατρὸν, ἀγγιχοῖα καὶ συνέσει κεκοσμημένον. Οὕ-
 τος ἑωρακῶς τὸν Χαγάνον μέγα φρονούντα, καὶ τὰς
 ἀποκρίσεις ἀλαζονικώτερον ποιούμενον³² (ἠπελεῖ
 γὰρ πάντων τῶν ἐθνῶν αὐτὸν εἶναι κύριον), διηγήματι
 καλαιῶ τὸν βαρβαρικὸν κατεπρόθυε τύφον· ἔφρασκεν
 γὰρ· Ἄκουσον, Χαγάνε, ἀποφελούς διηγήματος·
 Σέσωστρις ὁ τῶν³³ Αἰγυπτίων βασιλεὺς περιφανῆς
 τε καὶ λίαν³⁴ εὐδαίμων, τῷ πλούτῳ λαμπρὸς καὶ
 ταῖς δυνάμεσιν ἀκαταμάχητος, πλείστα καὶ μεγάλα
 ἰδουλώσατο ἔθνη· ἐνταῦθεν εἰς ἀλαζονείαν περιπε-
 σῶν, χρυσοκίλλητον δχημα ἐκ λίθων τιμῶν κατα-
 σκευάσας, ἐπικάθηται τούτῳ, καὶ υποβάλλει τῷ ζυγῷ
 τῶν ἠττηθέντων βασιλέων τέσσαρας ἔλκειν τὸ δχη-
 μα. Τούτου δὲ γενομένου, ἐν ἐπισήμῳ ἑστῶτι (16)
 εἰς τῶν τεσσάρων βασιλέων συκῶς τὸ δμμα ἐπέστρε-
 φεν εἰς τὰ ὀπίσω³⁵, καὶ τὸν τροχὸν ἑώρα κυλιόμε-
 νον· τῷ Σέσωστρι δὲ³⁶ ἐπερωτῶντι, διὰ τί ὀπισθεν
 ἐπιστηρίζεις τὰ δμματα, τοῦτον εἰπεῖν· Τὸν τροχὸν
 θαυμάζω ἄστατόντα, καὶ ἄλλα κινούμενον·
 καὶ ποτὲ μὲν τὰ ὕψηλά ταπεινοῦντα, αὐθις δὲ τὰ τα-
 κεινὰ ἀνωψοῦντα. Τὸν δὲ Σέσωστριν συνετίως τὴν
 παραβολὴν τῆ ἀκοῆ ἐπιτέψαντα³⁷ νομοθετησαί, τὸ
 μηκέτι³⁸ βασιλεῖς ἔλκειν τὸ δχημα. Ὁ δὲ Χαγάνος
 ταῦτα ἀκηκῶς καὶ ὑπογελάσας, ἐφρασεν τὴν εἰρήνην
 ἄγειν, τῇ δὲ προαιρέσει Πρίσκου· εἰ τι ἄν ὀλέη τῶν

Hoc anno monstra in suburbanis Byzantii locis
 nata sunt : puer nimirum quadrupes, et alius bi-
 ceptus. Accurati porro historiarum scriptores urbibus,
 in quibus illa prodierint, nil boni faustique **230**
 portendere asseverant. Imperator autem Prisco a
 summa exercituum praefectura remoto Petrum pro-
 prium fratrem Romanarum copiarum ducem insti-
 tuit. De sua exactione Priscus certior factus,
 eductis secum ante Petri adventum omnibus copiis,
 amnem trajicit. Ut Romanas acies ulteriorem ri-
 pam suo transitu obtinuisse Chaganus intellexit, id
 satis miratus, misit ad Priscum causam nimirum per-
 cunctaturus, ac simul praedae partem consequi apud
 se consiliatus, atque ita demum amnem ipse trans-
 veheretur. Quam moleste enim ferebat prosperum
B quippiam Romanis succedere. Ad Chaganum itaque
 legationem de his Priscus instruit, Theodorum vi-
 delicet medicum, virum animi solertia et pruden-
 tia insignem. Qui cum tumidos Chagani spiritus,
 ejusque responsa arrogantius data (cunctarum
 quippe nationum sese praedicabat dominum) animo
 percepisset : barbaricam hominis insolentiam an-
 tiqua narratione demulcebat. Ad eum itaque con-
 versus : Audi, inquit, Chagane, narrationem tibi
 profuturam. Sesostris, Aegyptiorum rex illustris,
 atque oppido felix, divitiis alioqui clarus, et armo-
 rum robore prorsus invictus, innumeras atque po-
 tentissimas nationes subegit : eoque in superbiam
 omnino dementem prolapsus currum auro lapidibus
 que pretiosis compactum paravit, cui insidens, ex
 devictis regibus quatuor, qui currum equorum
C more traherent, ad jugum alligavit. Interim dum
 ea pompa elatus triumphat, e regibus quatuor alter
 conversis retro frequenter luminibus rotam sese
 circumvolventem attentius contemplantur. Sesos-
 tri vero sciscitanti, cur retro sgeret oculum,
 respondit ille : Rotae inconstantiam demittor in
 diversas partes se convolventis, et qua partem su-
 periolem inclinantis, qua vero inferiorem erigentis
 et excelsius elevantis. Porro Sesostri cum simili-
 tudinem hanc, qua pollebat animi sagacitate, per-

VARIAE LECTIONES.

²⁷ δύο κορυφῶν A f. ²⁸ ἄν add. ex A. ²⁹ τὸν Πρ. τῆς στρατ. A, τῆς στρατ. τὸν Πρ. vulg. ³⁰ διαπερῶ A.
³¹ πρὸς τὸν Χαγάνον A, Χαγάνῳ vulg. ³² ποιούμενον A, ποιούμενος vulg. ³³ ὁ τῶν add. ex A. ³⁴ λίαν
 ἄλλ. ex A. ³⁵ εἰς τὰ ὀπίσω A, εἰς τὸ ὀπίσω vulg. ³⁶ τὸν δὲ Σέσωστριν ἐπισρωτῶντα A f. ³⁷ συνετίως τῆν
 ἀκοῆν ἐπισκ., omisso τὴν παραβολὴν, A f. ³⁸ τοῦ μηκέτι A.

JAC, GOARI NOTÆ.

μένον πρὸ τούτου τὸν αὐτὸν Ἀναστάσιον : ubi Ra-
 der., qui vivus etiam Anastasium receperat. Scrip-
 serit forte exceperat. Ergo, qui et ante Anastasio
 suffectus fuerat. COMBESIS.

(14) Hæc una cum precedentibus annus idem
 apud Simocattam complectitur cap. 11 : Ἐν τούτῳ
 δὲ ἑνιαυτῷ, inquit, εἰς τὰ πρὸ τοῦ ἄστεος εἰκτονται
 παράδοξα τέρατα· Hoc ipso anno mirabilia portenta
 in suburbanis generata sunt.

(15) Addit interp. quod historie repugnat, de sua
 exactione Priscus certior factus, eductis etc. ;
 ipso antequam sciret, sic exercitum trajecerat : τού-
 των ὅπω ἐπέτυστο : inquit Theophyl. Alia ita-
 que ratio id factum, quam idem explicat lib. vi,

D cap. 11, quod nimirum haud sibi satis tutum trans
 amnem existimaret, ac Barbarorum inopinata irru-
 ptione opprimi metueret. At nec illud apte reddi-
 tum, τὴν μετάβασιν ἀκηκῶς, ut Romanas acies
 ulteriorem ripam suo transitu obtinuisse Chaganus
 intellexit : nondum enim obtinuerant, quam ut
 clare auctor prosequitur ex eodem Theophyl. sit
 ergo, audiens transitum ; in procinctu scilicet.
 Theophyl. τὴν ἀπόβασιν. ἀεσενσν αὐδιτο : ut ibi
 interpr. , nempe ad fluxum. COMBESIS.

(16) Ita plane errore scriptum, pro ἑορτῇ, ut
 legit Anast. hævetque Theophyl. lib. vi cap. ult. : ἐν
 μεγάλῃ τιμῇ καὶ περιφανεί ἑορτῇ· celebri quadam
 solemnitate, ac frequenti Aegyptiorum conventu.

cepisset, lege sancita edixit, ne ulli deinceps reges curram apud Ægyptios traherent. Subrisit Chaganus, his auditis, et pacis fœdera servaturum se promisit : in potestate vero Prisci stare, qua parte spoliolorum vellet, se donatum relinquere. In transitu itaque concessi mercedem, captivos omnes Priscus Chagano restituit ; ipse, retentis sibi spoliis, acceptis mirum in modum lætatus est : Prisco vero munus successit.

A. C. 588. — Hoc anno Petro duci suis mandatis **231** significavit imperator, ut stipendiorum tertiam partem nummis aureis persolvendam Romani milites acciperent : partem aliam armis sibi concessis : ultimam denique data ad vestes quaslibet materia sibi repensam profiterentur. Quod ubi resciverunt, ad rebellionem se converterunt. Deteritus dux factum apud milites excusavit, nequam id verum esse asseverans : quin etiam alias litteras ostendit, quibus jubebat imperator, ut milites qui in bello fortiter se gesserant, et a gravibus periculis incolumes evaserant, in urbibus data vacatione agerent, et publicis sumptibus inter cæteros senes alerentur : amplius et militum liberi in proprium parentum locum ascriberentur. Ejusmodi verborum lenocinio exercitum ita demulsit, ut Cæsarem universi faustis acclamationibus prosecuti sint : de quibus omnibus Petrus imperatorem certiore fecit. Marcianopolim vero accedens, milites mille, qui præcurrerent, misit. Isti vero in Sclavinos, qui magnam e Romanorum finibus prædam avexerant, incidentes, in fugam Barbaros vertere. At Barbari, captivos interfecit, cæteram prædam, quæ maxima fuit, secum abducentes, in Romanorum fines regressi sunt.

Eodem anno solarium Magnauræ rotundum condidit imperator, suamque statuam ad medium atrium erexit, ibidemque posuit armamentum.

A. C. 589. — Hoc anno cum Petrus dux venatum prodiisset, agrestis sus obviam factus pedem ejus ad arborem contrivit : ex quo doloribus plane intolerandis diu cruciatus est. Imperator autem litteris inclementioribus, probrosis, conviciisque gravissimis eum perstrinxit, cum Sclavinos Byzantium versus adventare rescivisset. His Petrus commotus ac verò coactus Novas se contulit. Cum vero urbis primates ac milites una cum episcopo

λαφύρων τὸν Χαγάνον τιμῆσαι. Ὁ δὲ Πρίσκος τὴν αἰχμαλωσίαν ἀπέδωκε τῷ Χαγάνῳ ὑπὲρ τῆς διαβάσεως. Τὰ δὲ λάφυρα πάντα λαβὼν ἀκινδύνως τὸν ποταμὸν διεπέρασεν. Ὁ δὲ Χαγάνος τὰυτα δεξάμενος ἤσθη μεγάλως· καὶ ὁ Πρίσκος εἰς Βυζάντιον ἦκεν. Ὁ δὲ Πέτρος τὴν στρατηγίαν παρέλαθεν. annum iterum sine periculo trajecit. Chaganus his Byzantium reverso, Petrus in exercitus ducendi

A. M. 6088. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς Πέτρῳ (17) τῷ στρατηγῷ, ὥστε τὴν τρίτην μοῖραν τῆς βόγας διὰ χρυσοῦ τοὺς Ῥωμαίους λαβεῖν· καὶ τὴν τρίτην διὰ ὀπλων· τὴν δὲ ἑτέραν τρίτην δι' ἐσθῆτος παντοίας. Οἱ ³⁹ τοίνυν Ῥωμαῖοι τοῦτο ἀκηκόες πρὸς τυραννίδα ἐτρέποντο. Ὁ δὲ στρατηγὸς φοβηθεὶς τοῖς στρατοπέδοις ἀπελογεῖτο, ὡς οὐκ ἀληθὲς τοῦτό ἐστι. Καὶ ἐπεδείκνυε τῷ στρατῷ ἕτερα γράμματα παρακλεσούμενα αὐτῷ, ὥστε τοὺς ἀριστεύσαντας καὶ ἐκ τῶν κινδύνων διασωθέντας ⁴⁰ ἐν ταῖς πόλεσιν ἀναπαύεσθαι, καὶ γηροτροφεῖσθαι ⁴¹ ἐκ τῶν δημοσίων· τοὺς δὲ παῖδας τῶν στρατιωτῶν εἰς τοὺς τόπους τῶν οἰκίων ⁴² γονέων ἐγγράφεισθαι· καὶ ταύτῃ τῇ πιθανότητι ⁴³ τὸν λαὸν κατεπράδυνεν ⁴⁴, καὶ τὸν Καίσαρα ἀνευφήμησαν ⁴⁵. Ταῦτα δὲ ὁ Πέτρος τῷ βασιλεῖ ⁴⁶ κατεμήνυσεν. Ἐλθὼν δὲ ἐπὶ Μαρκιανούπολιν ἀποστέλλει χιλίους προτρέχειν. Οὗτοι περιτυχόντες Σκλαβινοῖς ἐπιφερομένοις Ῥωμαϊκὴν λεηλασίαν πολλὴν, τοὺτους τρέπονται ⁴⁷· οἱ δὲ βάρβαροι τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποσφάξαντες (18), καὶ αἰχμαλωσίας πολλῆς κρατήσαντες, ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ὑπέστρεψαν. At Barbari, captivos interfecit, cæteram prædam, quæ maxima fuit, secum abducentes, in Romanorum fines regressi sunt.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς τὸ ⁴⁸ ἡλιακὸν (19) τῆς Μιγναύρας τὸ στρογγύλον ⁴⁹· καὶ ἐστήσεν ἐν τῷ μεισαύλῳ τὴν ἰδίαν στήλην, καὶ ἀπέθετο ἐκεῖ τὸ ἀρμαμέντον.

A. M. 6089. — Τούτῳ τῷ ἔτει Πέτρου τοῦ στρατηγοῦ κυνηγούντος (20), καὶ ὕδς ἀγρίου αὐτῷ συναντήσαντος, τὸν πόδα τοῦτου ἐν δένδρῳ ἐξέθλιψεν, καὶ ἀφορήτοις ⁵⁰ δόυναις χρόνῳ πολλῷ ἐνοσηλεύετο. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ γράμμασιν αἰσχιστοῖς καὶ δνειδισμοῖς ἀφορήτοις αὐτὸν περιέβαλεν ⁵¹, ἀκούσας ⁵² Σκλαβινὰ ἐλθὼν κατὰ τοῦ Βυζαντίου κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Πέτρος βιασάμενος εἰς Νόδας ⁵³ παρεγένετο (21). Οἱ δὲ τῆς πόλεως ἐπίσημοι στρατιῶται ἅμα τῷ ἐπισκόπῳ τῷ

VARIÆ LECTIONES.

³⁹ οἱ add. ex A. ⁴⁰ διασωθέντας A e, σωθέντας vulg. ⁴¹ εὐτροφεῖσθαι e. ⁴² οἰκίων add. ex A. ⁴³ πιθανότητι vulg. ⁴⁴ κατεπράδυνεν A, καταπραύνας vulg. ⁴⁵ εὐφήμησαν A. ⁴⁶ τῷ βασ. A, καὶ τῷ βασ. vulg. ⁴⁷ τρέπονται A b, τρέπουσιν vulg. ⁴⁸ τὸ ἡλ. A, τὸν ἡλ. vulg. ⁴⁹ τὸ στρογγύλον add. ex A a f. ⁵⁰ ἀφορήτος A, ἀφορήτας vulg. ⁵¹ περιέβαλεν A, περιέβαλλεν vulg. ⁵² ἀκούων A. ⁵³ Νομάς e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

[17] Simocatta lib. 7 capp. 1 et 2.

[18] Theophyl. paulo aliter rem narrat, semel ac iterum occisos a barbaris captivos ; alios cum primum Romani occurrissent, alios cum se ab eis expugnari, ut nulla spes salutis reliqua esset, viderent. COMBESIS.

[19] Solarium illud rotundum memorat Anastasius : cui voce στρογγύλον adject naonnulli codd. consentiunt. Μεσαύλον autem basim lapideam areæ vel atrii medio erectam lubens interpretarer, cum

in eo statuam superpositam intuear.

(20) Excerptum e capp. 2, 3, 4 et 5.

(21) Nova alia in Africa, alia in Mœsia superiore. — Theophylactus venisse quidem Petrum Novas narrat, nihil tamen ejusmodi in ea urbe illi accidisse refert, sed in Asimo, ubi esset lectissimorum illud militum presidium a Justino illic constitutum, quod is frustra amovere conatus sit, coactis præsidiariis in sua castra. Sic l. vii, cc. 2 et 3. COMBESIS.

στρατηγῶ ὑπὸντων· οὓς ἰδὼν ὁ στρατηγὸς καὶ θαυ-
 ασάσας τὴν ἐξέπλιαιον καὶ ἀνδρείαν αὐτῶν, κελεύει
 καταλιπόντας ⁵⁵ εἰς τὴν Ῥωμαϊκῆν πληθῆσαι συνανα-
 μίγνυσθαι· οἱ δὲ στρατιῶται ἐπὶ φρουρᾷ τῆς πόλεως
 συντεταγμένοι, οὐκ ἐπέθοντο τοῦτο ποιῆσαι. Θυμω-
 θείς δὲ ὁ στρατηγὸς, ἀπέστειλεν Γένζωνα μετὰ πλῆ-
 θους στρατιωτῶν. Οἱ δὲ μαθόντες ἔφυγον εἰς τὴν ἐκ-
 κλησίαν, καὶ τὰς θύρας τοῦ ναοῦ κλείσαντες, ἐκάθ-
 ηντο ⁵⁶ ἔνδον. Ὁ δὲ Γένζων τῆ αἰδοῖ ⁵⁷ τοῦ ναοῦ,
 ἔπρακτος διέμεινε. Πέτρος δὲ ὀργισθεὶς, ἀποχειρο-
 τονεῖ τὸν Γένζωνα τῆς στρατηγίας, καὶ ἐκπέμπει
 Σκρίθωνα (22) ἡτιμωμένως τὸν ἐπίσκοπον πρὸς αὐ-
 τὸν ἀγαγεῖν. Οἱ δὲ τῆς πόλεως πανοικεῖ ⁵⁸ συναθρόν-
 τες ⁵⁹, ἀτίμως τὸν Σκρίθωνα τῆς πόλεως ἀπελαύνου-
 σιν· καὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως κλείσαντες, τὸν μὲν
 Μαυρικίον βασιλέα εὐφύημον, τὸν δὲ στρατηγὸν ὕδρασι
 περιβάλλον· καὶ οὕτως ἀτίμως ὁ Πέτρος ἐκέλευεν ⁶⁰
 ἀνεχώρησεν. Προπέμπει δὲ χιλίους ἐπὶ κατασκοπῆ·
 οἱ δὲ περιτυγχάνουσι Βουλγάρους χιλίους τὸν ἀρι-
 θμόν. Οἱ δὲ Βούλγαροι θαρρόντες τῆ ⁶¹ εἰρήνῃ τοῦ
 Χαγάνου, ἀμεριμνῶς ἐδάδιζον· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς
 τοὺς Βουλγάρους τὰς ὁρμὰς ⁶² ἐποιοῦντο. Οἱ δὲ Βούλ-
 γαροι ⁶³ ἀποστελλουσιν ἄνδρας ⁶⁴ ἐπὶ τὰ, παραινοῦν-
 τες μὴ παραλύσαι τὴν εἰρήνην. Τοῦτο ἀκούσαντες οἱ
 προτρέχοντες, μηνύουσιν τῷ στρατηγῷ ⁶⁵ ταῦτα. Ὁ
 δὲ στρατηγὸς ἐφη· Οὐδὲ εἰ ὁ αὐτοκράτωρ παρέλθοι ⁶⁶,
 τοῦτων ⁶⁷ φέισομαι. Συμβολῆς ⁶⁸ δὲ γενομένης, τρέπον-
 ται οἱ Ῥωμαῖοι. Οἱ δὲ βάρβαροι οὐκ ἐδῶξαν αὐτοὺς,
 ἕνα μὴ νικῶντες κινδύνῳ περιπέσωσιν. Ὁ δὲ στρα-
 τηγὸς τὸν ταξίαρχον τῶν προτρέχόντων χαλεπῶς
 ἰμαστίγωσεν. Τοῦτο μαθὼν ὁ Χαγάνος πρέσβεις πρὸς
 τὸν Πέτρον ἐξέπεμψεν, τὴν ἑναρξίαν αἰτιώμενος, καὶ
 ὡς Ῥωμαῖοι ἀνευ δικαίας αἰτίας τὴν εἰρήνην διέλο-
 σαν. Ὁ δὲ Πέτρος ἀπατηλῶς λόγοις χρησάμενος, μὴ
 εἰδέναι τὴν κίνησιν διςχυρῆζετο, διπλάσιονα δὲ δι-
 δόναι τὰ ⁶⁹ σκῦλα ἅπαντα· καὶ οὕτως ἐν μοίραις
 δύο (23) οἱ βάρβαροι τὰ ἀπολωλῶτα σκῦλα ἀναλαβόν-
 τες, στέργουσι τὴν εἰρήνην. Ὁ δὲ Πέτρος κατὰ Πη-
 ρεγάστου (24) τοῦ ἐξάρχου τῶν Σκλαβινῶν χωρεῖ. Οἱ
 δὲ βάρβαροι περὶ τὴν ὄχθην ⁷⁰ τοῦ ποταμοῦ τοῦτοις
 ὑπαντήσαντες, διεκώλυον τοῦ περᾶσαι. Οἱ δὲ Ῥω-
 μαῖοι ἀπὸ τῶν πορθμίων (25) τοξεύοντες, τοῦτους
 ἀπίστρεψαν· καὶ τραπένην αὐτῶν, πλήττεται κατὰ

ci obviam progressi essent, speciosum militum
 ornatum ac fortitudinem miratus dux, ut, urbe
 relicta, se Romano exercitui adjungerent, manda-
 vit. At milites qui ad urbis custodiam deputati fue-
 rant, id exsequi detrectaverunt : ex quo dux iratus,
 Genzonem cum armata militum manu ad eos misit :
 qui ea de re certiores facti, ad ecclesiam confu-
 gientes, clausis templi portis intus se continuere.
 Genzon templi sanctitatem veritus, re intentata
 substitit. Petrus inde exasperatus, Genzonem mu-
 nere abdicavit, et Scribonem misit, qui episcopum
 ignominiose ad se traduceret. At cives vicatim et
 cum totis familiis congregati, Scribonem turpiter
 urbe expellunt ; **232** ocellisq; urbis portis
 Mauricium quidem imperatorem faustis vocibus
 B prosecuti, ducem probris palam proscribere : atque
 ita demum Petrus turpiter inde recessit. Cum vero
 mille homines speculatum præmississet, hi in Bul-
 garorum turmam numeri ejusdem incidere. At Bul-
 gari, paci, quæ cum Chagano intercedebat, confisi,
 securi citra ullam suspicionem progrediebantur.
 Cum autem Romani eos adorirentur, Bulgari vires
 septem delegavere, qui Romanis pacem haud ita
 solvendam esse persuaderent. Quæ ubi præcurso-
 res audiverunt, duci confestim retulere. Dux vero,
 Neque si imperator ipse advenerit, inquit, eis par-
 cam. Consertaque pugna Romani in fugam vertun-
 tur : nec tamen eos insecuti sunt Barbari, ne victo-
 riam ardentius amplexati, in insidias incidere-
 nt. Dux porro præcursorum præfectum virgis acriter
 cædi imperavit. Quod cum ad Chaganum renuntia-
 tum fuisset, legatos ad Petrum decrevit, qui hostilem
 hanc aggressionem incusantes, Romanos nulla
 justa de causa pacem solvisse quererentur. Sed
 Petrus hanc suorum incursionem se plane ignorasse
 blandis ac fraudulentis verbis astruxit : duplicata
 se nihilominus ipsis spolia dare omnia : atque ita
 Barbari spoliis, quæ aniserunt, dupla forte receptis,
 pacem servavere. Cæterum Petrus contra Perega-
 stium Sclavinorum præfectum expeditionem suscepit.
 At Barbari secundum fluminis ripam Romanis ob-
 viam facti, eos annem trajicere prohibebant. Ro-
 mani contra e vectoriis navibus tela mittentes,

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ καταλιπόντας vulg., καταλιπόντα A. ⁵⁶ ἐκάθηντο ἔνδον om. A f. ⁵⁷ αἰδοῖ A, αἰδοῦ vulg. ⁵⁸ πανοικεῖ A, πανοικεῖ vulg. ⁵⁹ συναθρόντες b. ⁶⁰ ἐκέλευεν add. ex A. ⁶¹ τῆ add. ex A. ⁶² τὰς τομὰς c. ⁶³ Βούλγαροι A alii codd., Βουλγάρους vulg. ⁶⁴ ἄνδρας om. A. ⁶⁵ τῷ στρατηγῷ A, τὸν στρατηγὸν vulg. ⁶⁶ παρέλθῃ A, ⁶⁷ τοῦτων A, τοῦτοις vulg. ⁶⁸ συμβ. δὲ πολέμου γεναμ. A. ⁶⁹ τὰ om. A. ⁷⁰ τὴν ὄχθην A, τὴν ὄχθην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(22) Cap. 3, ἕνα τινὰ τῶν τοῦ βασιλέως σωματο-
 φυλάκων, ὃν Σκρίθωνα Ῥωμαῖοι κατονομάζουσι·
Unum quempiam imperatoris satellitem, quem Ro-
miani Scribonem vocant. Suidas, σκρίθων ὁ τῶν σω-
 ματοφυλάκων ὑπερφερόμενος, *satellitem primice-*
rius. Plura Rigaltius in Glossario tactico.

(23) Simoc. lib. vii, cap. 4 sic exprimit : λαμπροί·
 δώροις καὶ λαφύρων ζημίαις. *Amplis maneribus, ac*
spoliis restitutis, etc., quod est illud duplum red-
 dere. COMBESIS.

(24) Simocella, Πειραγᾶστου. *Pergastum* scribit
 Anastasius.

Barbaros averterunt. Dumque in fugam vertuntur, Peregastus illo sauciatus, moritur. Romani ergo flumen transgressi, præda maxima coacta in propria loca se recepere. Sed ductores recta via aberrantes, et in arida inaquosaque loca deflectentes, exercitum in magnam conjecere periculum. Iter porro noctu peragentes, diverterunt ad Ibbacium amnem. Barbari vero in insidiis, quas trans flumen collocaverant, delitescentes, in Romanos, qui haustum venerant, tela jaculabantur. Ex quo Romani cum magna clade afficerentur, a Barbaris demum debellati versi sunt in fugam. Mauricius his auditis Petrum officio privavit, et Priscum iterum Thraciæ ducem delegavit.

A. C. 590. — Hoc anno dux Priscus in Thraciam **233** profectus exercitum recensuit, et magnam militum manum ex eis periisse et desiderari comperit. Iis eductis ad Istrum fluvium Novas se contulit. Quibus cognitis Chaganus legatos profectiois causam sciscitaturos misit. Priscus venandi gratia se accessisse prætexere. Ad quem Chaganus: Nefas ait, alieno in solo te venatum exercere. Priscus contra proprium asserere fundum, et Chaganum ex Oriente transfugam affirmare et exprobrare. Eapropter Barbarus eversis Singidonis mœnibus, in Romanam ditionem peactravit. Eo comperito ad Istri insulam confert se Priscus, et conscensis agitatique dromonibus, Chaganum allocuturus Constantiolum proficiscitur. Ad fluminis autem ripam consistenti Chagano Priscus e navigio colloquium habebat. Tum Chaganus ad Priscum: Quid tibi, amabo, Prisce, cum ditione mea? ut quid eam dolis occupare moliris? et o manibus meis eripere? judicabit Deus inter me et imperatorem Mauricium: et ex ejus manibus mei Romanorumque exercitus sanguinem reposcet. Ad hæc Priscus: Non urbem unam nobis eripere conaris. Cui Chaganus respondit: Scito quinquaginta alias Romani imperii urbes Barbarorum virtute subigendas te brevi conspecturum. Priscus vero navibus ad Singidonem applicatis, urbem depopulatus, Bulgaros ex ea ejecit, et murum exædificare cœpit. At Chaganus legatis ad eum missis, fictorum deorum fidem obtestatus, de iis, quæ commiserat, apud ipsum graviter conquestus est. Inguente porro hieme uterque patrios lares revisit. Hoc etiam anno Petrus Mauricii frater sanctæ

τῆς ⁶⁶ λαγόνος ὁ Πηρέγαστος καὶ θνήσκει. Περσάντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι αἰχμαλωσίας πολλῆς ἐκράτησαν, καὶ εἰς τὰ ἴδια ἐπανάστειλαν. Πλανηθέντων δὲ τῶν ὀδηγῶν καὶ ἀνύδροις ⁶⁷ τόποις περιπεσόντες, ἐκινδύνευε τὸ στρατόπεδον· βαδίσαντες δὲ διὰ τῆς νυκτὸς, περιτυγχάνουσιν τῷ Ἰλθακίᾳ ⁷⁰ ποταμῷ. Λόχμηγ δὲ εἰς τὸ ἀντίπερα ὑπούσης ⁷¹ τῷ ποταμῷ, οἱ βάρβαροι ἐν ταύτῃ κρυπτόμενοι, τοὺς ἀρυσμένους ⁷² τὸ ὕδωρ ἐτόξευον· μεγάλης τοίνυν ἐπηρείας τοῖς Ῥωμαίων ⁷³ γενομένης στρατεύμασιν, πρὸς φυγὴν ἐχώρησαν, καταπολεμηθέντες ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Ὁ δὲ Μαυρίκιος ταῦτα ἀκηκούς τὸν Πέτρον τῆς ⁷⁴ στρατηγίας ἀπέπαυσεν, καὶ τὸν Πρίσκον πάλιν στρατηγὸν τῆς Θράκης ἀπέστειλεν.

A. M. 6090. — Τούτῳ τῷ ἔτει Πρίσκος στρατηγὸς ἐξῆλθεν (26) ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ τὰς δυνάμεις ἠρίθμησεν, καὶ εὔρεν ὅτι πλῆθος πολὺ διεσθάρη ἐξ αὐτῶν. Τούτους δὲ ἀναλαθὼν ⁷⁵ παραγίνεται εἰς τὸν Ἴστρον ποταμὸν εἰς Νόδας ⁷⁶ (27). Ὁ δὲ βαρβάρων τοῦτο μαθὼν πρέσβεις ἐξέπεμφεν τὴν αἰτίαν πυνθανόμενος τῆς ἀφίξεως. Ὁ δὲ Πρίσκος προεφασίσαστο διὰ κυνηγέσια ἐληλυθέναι. Ὁ δὲ Χαγάνος, οὐ δίκαιόν ἐστι, φησὶν, ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ κυνηγεῖν· ὁ δὲ Πρίσκος ἴδιον ἔλεγεν εἶναι τὸν τόπον, καὶ τὴν ἐξ ἀνατολῆς ἀπόδρασιν τῷ Χαγάνῳ ὠνείδισεν. Ὁ δὲ βάρβαρος τῆς Σιγγιδόνος τὸ τεῖχος κατέλυσεν· καὶ ἐπὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν ἐχώρει. Τοῦτο μαθὼν ὁ Πρίσκος παραγίνεται εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἴστρου, καὶ παραλαθὼν δρόμωνας, παραγίνεται πρὸς τὸν Χαγάνον εἰς Κωνσταντιολάν ⁷⁷, θέλων αὐτῷ ὀμιλεῖσαι. Ἐλθόντι δὲ τῷ Χαγάνῳ πρὸς τὴν δχθρὸν ποταμὸν, ὁ Πρίσκος ἀπὸ τῆς νῆδος διελέγετο. Ὁ δὲ Χαγάνος ἐφη πρὸς αὐτόν· Τί σοι, Πρίσκε, καὶ ⁷⁸ τῇ γῇ τῇ ἐμῇ; καὶ ταύτην βούλει διὰ ψεύδους λαβεῖν ἐκ τῶν χειρῶν μου; κρινεῖ ὁ θεὸς ἀνά μέσον ἐμοῦ καὶ Μαυρικίου τοῦ βασιλέως. Ἐκζητήσει τὸ αἷμα τοῦ στρατοῦ τῶν Ῥωμαίων, καὶ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐμοῦ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Πρίσκος ἐφη ⁷⁹· Οὐ μίαν πόλιν ἐγχειρεῖς πρὸς ἡμῶν λαβεῖν. Ὁ δὲ Χαγάνος· Ὀφεί μετ' ὀλίγον πενήκοντα πόλεις Ῥωμαϊκὰς δουλουμένας ⁸⁰ βαρβάραις. Ὁ δὲ Πρίσκος διὰ τοῦ ποταμοῦ τὰς ναῦς τῇ Σιγγιδόνι παραστησάμενος, ταύτην ἐπόρθησεν, καὶ τοὺς Βουλγάρους ἐξ αὐτῆς ἐξεδίωξεν, καὶ τὸ τεῖχος κτίζειν ἀπήρξατο. Ὁ δὲ Χαγάνος ἀγγέλους πρὸς αὐτὸν ⁸¹ ἀπέστειλεν, καὶ τοὺς ψευδωνύμους ἐαυτοῦ θεοὺς διεμαρτύρητο κατατιώμενος τῶν γενομένων τὸν Πρίσκον. Χειμῶνος δὲ καταλαθόντος, ἑκάτεροι

VARIAE LECTIONES.

⁶⁶ τῆς add. ex A. ⁶⁷ καὶ ἐν ἀν. A. ⁷⁰ Ἰλθακίᾳ A a f, Ἰλθακίῳ vulg. ⁷¹ ὑπούσης A, ὑπιούσης vulg. ⁷² τοὺς ἀρυσμένους A a f, τοὺς ἀρυσμένους vulg. ⁷³ Ῥωμαίων A, Ῥωμαίοις vulg. ⁷⁴ τῆς add. ex A. ⁷⁵ ἀναλαθὼν A, παραλαθὼν vulg. ⁷⁶ Νόδας A e f, νομάς vulg.; vid. supra p. 423. ⁷⁷ Κωνσταντιόλα A. ⁷⁸ καὶ ante τῇ γῇ add. ex A. ⁷⁹ post ἐφη lacunæ signa expruixi, sed mox ante ἔψει ex A addidi: ὁ δὲ Χαγάνος. ⁸⁰ δουλουμένας a, δουλομ. vulg. ⁸¹ ἀγγέλους πρὸς αὐτὸν A, πρὸς αὐτὸν ἀγγ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(26) Alterius anni gesta declarant hæc Simocatiæ verba lib. vii, cap. 7: Ἐπὸς ἀρυσμένου, καὶ ὁ Πρίσκος τοῦ Βυζαντίου ἀποφειτῆ· Initio veris Priscus Byzantio discedit. Decimum et undecimum capita compendiose hic recitantur.

(27) Νόδα; etiam legit Anast. Theophyl. lib. vii,

c. 7: Τὸν Ἴστρον ποταμὸν διαπεραιωθεὶς, τετάρτῃ ἡμέρᾳ καὶ εἰς Νόδας τὰς ἀνω ὁ στρατηγὸς παραγίνεται· Trajecto Istro, quarta die Priscus etiam Novas superiores venit: alia nimirum ejusdem nominis in Romana ipsa ditione existente urbe. COMBESIS.

εις τὰ ἴδια ἀνεχώρησαν ⁸⁸. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτε· Πέτρος, ὁ ἄδελφὸς Μαυρικίου ἐκτίσεν τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν Ἀραβίνδα ⁸⁹ κοσμήσας αὐτὴν ἐκ διαφόρων μαρμάρων ὁμοίως καὶ Κυριακὸς ὁ πατριάρχης ⁹⁰ τὰ Διακονίσης ⁹¹ τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Θεοτόκου.

A. M. 6091. — Τούτῳ τῷ ἔτει συναθροίσας ὁ Χαγάνος (28) τὴν αὐτοῦ δυνάμιν ⁹² (29) ἐπὶ τὴν Δαλματίαν ἐχώρησεν. Καὶ καταλαβὼν τὴν Βάλκης ⁹³ καὶ τὰς περὶ αὐτὴν τεσσαράκοντα πόλεις ⁹⁴ πάσας ἐπόρθησεν. Ὁ δὲ Πρίσκος ταῦτα μεμνηθῆς Γουνδούην ἐπὶ τῇ κατασκευῇ τῶν πραττομένων ἀπεστείλεν· καὶ καταλαβὼν τοὺς βαρβάρους διὰ δυσβάτων χωρίων τὴν βᾶδισιν ⁹⁵ ποιούμενους, περιτυγχάνει δύο βαρβάρους ⁹⁶ τῷ ὄνῳ κεκαρωμένοις· καὶ τούτους διηρώτα ὁ Γουνδούης τὰ τῶν βαρβάρων κινήματα. Οἱ ⁹⁷ δὲ ἔφασαν ⁹⁸, δισχιλίους ὀπλίταις τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν Χαγάνου παραδεδωκέναι, καὶ πρὸς τὰ οἰκεία ἀποστείλαι. Ταῦτα ὁ Γουνδούης μεμαθηκὺς κρύπτεται ἐν μικρᾷ φάραγγι, καὶ ἐξ ἐπιβουῆ ⁹⁹ ἐπὶ τὰ νῦτα τούτων ¹⁰⁰ γενόμενος, ἀθρόως πάντας ἀνελεν· καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν λαβὼν πρὸς τὸν Πρίσκον ἤγαγεν. Ὁ δὲ Χαγάνος τὰ τῆς ἀποτυχίας μαθὼν ¹⁰¹ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπανεζευξεν χώραν· καὶ ὁ Πρίσκος ὑπίστρεψεν εἰς τὰ ἴδια.

A. M. 6092. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰνδικτιῶνι γ' μηνὶ Μαρτίῳ ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις ὁ Πρίσκος ἐπὶ τὴν Σιγγιδόνα παραγίνεται. Ὁ δὲ Χαγάνος συναθροίσας τὴν ἑαυτοῦ δυνάμιν ἄφνω τῇ Μυσίᾳ ἐφίσταται ¹⁰², καὶ τὴν Τομοσίαν (30) πόλιν ¹⁰³ ἐνεχειρίει λαβεῖν. Διὰ τούτου καὶ ¹⁰⁴ Πρίσκος τὴν Σιγγιδόνα καταλιπὼν, τούτου ἐπιησίαζεν. Τῆς δὲ ἑορτῆς τοῦ πάσχα καταλαβούσης, καὶ τῶν Ῥωμαίων λιμῶν τηχομένων, ἀκηκοὺς ὁ Χαγάνος τῷ Πρίσκῳ ἐδῆλον ἀμάξας ἐκπέμψαι πρὸς αὐτὸν ὅπως δαπανήματα ἀποστείλῃ ¹⁰⁵ αὐτοῖς, ἵνα μετὰ ἰλαρότητος τὴν ἑαυτῶν ἑορτὴν ἐκπληρώσωσιν. Τετρακοσίας (31) τοῖνον ¹⁰⁶ ἀμάξας πληρώσας τούτοις ἐξέπεμψεν· ὁμοίως καὶ ὁ ¹⁰⁷ Πρίσκος εἶδη τινὰ Ἰνδικὰ ἀντίπεμψεν ¹⁰⁸ τῷ βαρβάρῳ· πέπερι τε ¹⁰⁹ καὶ φύλλον Ἰνδικόν καὶ κάσσιον καὶ κασίαν, καὶ ἕτερα τῶν ἐπιζητουμένων ¹¹⁰· καθεζομένου τοῦ Χαγάνου εἰς τὸ Θέρμιον (32), καὶ ταῦτα δεξάμενος ἤσθη ἐπ' αὐτοῖς· καὶ μέχοι τοῦ πληρωθῆναι τὴν ἑορτὴν Ῥωμαῖοι τε καὶ βάρβαροι ἀλλήλοις συνηυλίζοντο· καὶ οὐκ ἦν ¹¹¹ φθόος ἐν ἑκατέραις δυνάμειν. Τῆς δὲ ἑορτῆς πλη-

Deiparæ Arabindarum ecclesiam diversis marmoribus ornatam exstruxit. Ad Diaconissæ pariter compitum Cyriacus patriarcha sanctæ Deiparæ ecclesiam posuit.

A. C. 591. — Hoc anno Chaganus collectis omnibus copiis in Dalmatiam suscepit expeditionem : Balben vero et circumposita quadraginta oppida omnia devastavit. Rei fama excitus Priscus Gunduem quæ ab hostibus admissa fuerant exploratum misit. Ille locis plane imperviis iter agens, Barbaros duos vino graves offendit, eosque de Barbarorum consiliis interrogat. Respondent illi : Millibus hominum duobus bene armatis Chaganum prædam commendasse, eamque omnem ad Bulgariis domesticos lares agi. Eo comperto, Gundues in angusta valle occultatur, et hostes a tergo **234** summo diluculo adortus, ex improviso, cunctos confertim occidit : et recuperatam prædam ad Priscum reduxit. Chaganus clade cognita propriam repetit regionem, et Priscus pariter domum revertitur.

A. C. 592. — Hoc anno, indictione tertia, mense Martio, Priscus educto exercitu Singidonem versus proficiscitur. Chaganus ex adverso collectis viribus ex inopinato in Mystam irrupit, et Tomosiam urbem occupare molitur. Quare Singidona relicta Priscus ad eum proximus accessit. Iminente vero paschali celebritate, Romanis fame tabefactis, cum eorum penuriam percepisset Chaganus, convellendo commeatui currus, quos etiam cibis onustos instrueret, ad ipsum mitti Prisco significat : ut proprium sibi festum Romani cum epulorum gaudio peragerent. Currus itaque quadringentos cibis probe refertos ad eos destinavit. Priscus etiam vicissim species Indicas, piper nimirum, folium Indicum, costum, cassiam, et alia postulata misit ad Barbarum, qui tum ad Thermium sedem posuerat : et id muneris lætantissime accepit : atque ita donec festi celebritas expleretur, Romani cum Barbaris permistim et absque discrimine conversabantur ; nec in alterutris castris terroris su-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ὑπεχώρησαν A. ⁸⁹ Ἀραβίνδα A alii, Ῥεοβίνδα vulg. ⁹⁰ Κυρ. ὁ πατρ. A. ὁ Κυρ. πατρ. vulg. ⁹¹ fort. κατὰ Διακ. ⁹² τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις A. ⁹³ Βάλκης A. ⁹⁴ τεσσαράκοντα πόλεις] μ' πόλεις A, μηροπόλεις vulg. ⁹⁵ τὴν βαδικὴν A. ⁹⁶ ποιούμενους A, ποιούμενος vulg. ⁹⁷ βαρβάρους — κεκαρωμένους A. ⁹⁸ ἔφασαν A, ἔφησαν vulg. ⁹⁹ ἐξεπῶθηναι f. ¹⁰⁰ τούτων A, τούτου vulg. ¹⁰¹ πρὸς τὸν Π. — — — μαθὼν om. A. ¹⁰² ἐφίσταται A, ἐπιστάται vulg. ¹⁰³ πόλιν] πάλιν A. ¹⁰⁴ καὶ ante Πρ. add. ex A. ¹⁰⁵ ἀποστείλῃ A, ἐκπέμψῃ vulg. ¹⁰⁶ τοῖνον A, οὖν vulg. ¹⁰⁷ ἀντίπεμψεν A. ¹⁰⁸ ἐξέπεμψεν vulg. ¹⁰⁹ πέπερι τε A, πίπερι τε vulg. ¹¹⁰ ἐπιζητουμένων A, ζητουμένων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

28) Capituli duodecimi epitome, quo locus Βάλκης scribitur Βάγκει.

(29) A cap. 13 l. 7 ad ejusdem finem ista leguntur : quæ paulo superius cap. 12 circa annum Mauricii decimum nonum contigisse testatur Simocatta : innoxque ad res anao altero visas exponendas transit.

(30) Idem, Τομέαν. Anastasius quoque *Tomœam*. Miscella, *Comœam*. — Leg. *Tomœam* ex Theophyl. et Anast. quæ superius nominata fuit. **COMBENSIS**.

(31) Parem numerum cuncti codd. referunt. Anastasius et *Miscella*, *quadraginta*.

(32) Ita cuncti codices : *Sermium* ponit Anastasius, *Miscella Sirmium*.

spicio ex hujusmodi societate exorta est. Diebus A vero solemnibus jam elapsis Barbari a Romanis sejunguntur. Porro Mauricius suppetiis Prisco ferendis cum pedestri militum manu Comentiolum misit. Chaganus nuntio accepto, adversus Comentiolum expeditione suscepta, ad trigesimum lapidem a Comentioli exercitu castra posuit. Quare Comentiolus in magnas mentis angustias adductus legationem ad Chaganum destinavit. Mauricius sane Comentiolo mandasse ut Romanum exercitum a tumultibus concitandis deinceps compescendum adversariis proderet, quorundam rumor exstitit. Porro media nocte milites armari jussit, nec tamen se praelium initurum esse significavit: unde milites exercitationis tantum ergo arma capessenda se jussos arbitrati, non ut decuit pro certamine sustinendo sunt instructi. Adventante luce, et jam Barbaris irruentibus, ingens tumultus totum exercitum pervadit. Sane Comentiolus ipse turbabat ordines, et confusionis auctorem omnino se praebebat, 235 atque ita Romani in fugam versi sunt. Barbari nulla militum lege compositum exercitum operti, summa inhumanitate cunctos trucidant. Comentiolus turpi fuga ad Drizipera salutem quaesivit, quem cives contumeliis lapidibusque emissis, urbe expellunt. Tum vero Barbari Drizipera profecti, civitate direptioni tradita, in sancti Alexandri templum incendio grassati sunt, cumque sepulcri thecam argento ornatam reperissent, illis prius et contemptis martyris reliquiis, ornamentum omne sacrilego spoliare: inde exacta per totam Thraciam praeda, collectisque captivis, ipsi, multitudine arinis, ordine, necessariis bene instructa, in Romanos insultabant. Inde Comentiolo Byzantium reverso, ingens ex timore perturbatio animorumque procella toti urbi incubuit: adeo ut praenimio timore, de relinquenda Europa, et transmigratione in Asiae Chalcedonem consilium aperte iniretur. Imperator autem excubitorum satellitio stipatus, collecto armatarum militum globo Longum murum tutabatur: urbem vero populi factiones custodiebant, senatu legationem ad Chaganum decernendam suadente. Porro Deus injurias martyri Alexandro irrogatas ultarus morbum pestilentem in Barbaros inmisit, qui uno solo die febris ex hubone orta septem Chagani liberos cum innumera

ρωθείσης διαχωρίζονται ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων οἱ βάρβαροι. Ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐπὶ συνάρσει δῆθεν τοῦ Πρίσκου Κομεντιόλου ἀπέστειλεν μετὰ πεζικῆς δυνάμεως. Τοῦτο μαθὼν ὁ Χαγάνος (33) ἐπὶ Μυσίαν⁸ κατὰ Κομεντιόλου στρατεύεται ἀπὸ τριάκοντα σημείων τοῦ Κομεντιόλου. Ὁ δὲ Κομεντιόλος ἐναπορῶν ἄγγελον πρὸς τὸν Χαγάνον ἐξέπεμψεν. Φασὶ δὲ τινες τὸν Μαυρίκιον ὑποθέσθαι τῷ Κομεντιόλῳ, ὅπως τὸ⁹ Ῥωμαϊκὸν στράτευμα παραδῶση πολεμίοις διὰ τὰς ἀταξίας αὐτῶν. Νυκτὸς δὲ μεσοῦσης ἐκέλευσεν τὸν στρατὸν ὀπλίσασθαι, μὴ παραγυμνώσας τοῖς ὄχλοις μέλλειν πόλεμον συστήσασθαι. Αὐτοὶ δὲ ὑπελιθφότες ὅτι γυμνασίας ἔνακεν σιδηροφορεῖν αὐτοὺς ἐκέλευσαν, οὐχ ὡς ἔδει ὀπλίσαντο. Ἡμέρας δὲ γενομένης καὶ τῶν βαρβάρων καταλαθόντων, θρύλλος πολὺς τὸν στρατὸν κατέλαβεν. Ὁ δὲ Κομεντιόλος τὰς τάξεις ἐτάραττεν, καὶ αἰτίως αὐτοῖς ἀκαταστασίας⁷ ἐγένετο. Οὕτω μὲν οὖν οἱ⁸ Ῥωμαῖοι πρὸς φυγὴν ἐτρέποντο. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀστρατηγήτων τὸν λαὸν εὐρηκότες, ἀνηλεῶς τοῦτους ἐφόνευσαν. Ὁ δὲ Κομεντιόλος ἀσχημὴ φυγῇ ἐπὶ τὰ Δριζίπερα⁵ γίνεται· οἱ δὲ τῆς πόλεως ὕδρеси καὶ λίθοις βάλλοντες αὐτὸν, τοῦ ἀστεως ἀποπέμπουσιν. Οἱ δὲ βάρβαροι ἐπὶ τὰ Δριζίπερα ἐλθόντες, τὴν τε πόλιν ἐπόρθησαν καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου¹⁰ Ἀλεξάνδρου ἐνέπρησαν· τὸν τε τάφον αὐτοῦ ἠργυρωμένον εὐρόντες, ἀνοσίως σκυλεύουσι. Καθυβρίσαντες¹¹ δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος, καὶ πολλὴν ἐν τῇ Θράκῃ αἰχμαλωσίαν ποιησάμενοι, ἐν ὄχλῳ λαμπρῷ (34) Ῥωμαίων¹² κατεπαίρμενοι. Τοῦ δὲ Κομεντιόλου ἐν τῷ Βυζαντίῳ καταλαθόντος, μέγιστος τάραχος καὶ κλύδων τῇ πόλει ἐνέσκηψεν· ὥστε φοβηθέντες βούλεσθαι τὴν Εὐρώπην καταλιπεῖν, καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ Χαλκηδόνι μετοικισθῆναι. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ τε ἐξουσίδια ἀναλαβὼν, καὶ ὀπλιτικὸν συλλεξάμενος ὄμιλον, τὰ Μακρὰ διεφρούρησε τεῖχη. Οἱ δὲ δῆμοι τὴν πόλιν ἐφύλαττον· καὶ ἡ σύγκλητος παρήγει τὸν βασιλεῖα πρὸς τὸν¹³ Χαγάνον ἐκπέμψαι. Ὁ δὲ Θεὸς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ μάρτυρος Ἀλεξάνδρου ποιούμενος, λοιμικὴν νόσον τοῖς βαρβάροις ἐπέμψεν· καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐπτά υἱοὺς τοῦ Χαγάνου διὰ πυρετοῦ καὶ βουδῶνος ἀπέκτεινε σὺν πολλοῖς ἄλλοις¹⁴ ὄχλοις· ὥστε ἀντὶ χαρᾶς ἐπινικίου καὶ παιάνων καὶ ἁσματῶν θρήνους¹⁵ καὶ δάκρυα καὶ πένθη ἀπαρηγόρητα ἔχειν¹⁶ τὸν βάρβαρον. Ἡ δὲ σύγκλητος παρεκάλει τὸν Καίσαρα τὸν βάρβαρον πρὸςθεῖσαι¹⁷ εἰς τὰ Δριζίπερα (35), ὅστις λόγος

VARIAE LECTIONES.

⁵ ἐπὶ Μυσ. A, ἐπὶ τὴν M. vulg. ⁶ τὸ add. ex A. ⁷ ἀκαταστασίας om. A b e. ⁸ οἱ add. ex A. ⁹ Δριζίπερα A ubique, Δριζίπερα vulg. ¹⁰ τοῦ ὁσίου Ἀλ. a. ¹¹ καθυβρίσαντες A, καθυβρίζουσι vulgo. ¹² ἐνωχλοῦν τῷ λαμπρῷ Ῥωμαίων A e. ¹³ παρήγει τὸν βασιλεῖα πρὸς τ. X. A, παρήγει πρὸς τὸν X. πρὸςθεῖαν vulg. ¹⁴ σὺν πολλοῖς ἄλλοις A, σὺν πολλ. καὶ ἄλλ. vulg. ¹⁵ θρήνους A, θρήνον vulg. ¹⁶ ἔχειν] εἶχον A, εἶχεν vulg. ¹⁷ τὸν Καίσαρα πρὸςθεῖσαι τὸν Χαγάνον A, sed nomen legati ubique omittitur, qui apud Simocatt. VII, 15, Harmato appellatur: fortasse igitur legendum est: παρεκάλει τὸν Καίσαρα πρὸςθεῖσαι τὸν Ἀομάτωνα εἰς Δριζίπερα.

JAC. GOARI NOTÆ.

(33) Habet hæc explicatius Theophyl. l. vii, c. 15, ex quo non satis apte hæc breviata, nisi post illa verba τριάκοντα σημείων τοῦ Κομεντιόλου, hæc exciderunt, τὰς σκηνάς συμπηξάμενος: quæ ipse interpr. bene repræsentat. COMBESIS.

(34) Ἰὺδ, ἐν ὄχλῳ λαμπρῷ, plaine vitiosum;

emenda ex Anast. et Theophy., εὐχων λαμπρῶς, splendide epulabantur, felici adversus Romanos successu elati. Ib.

(35) Locus hic palam mutilatus ex Simocattæ cap. 15 lib. vii interpolatur in hunc modum: Ἡ δὲ σύγκλητος παρεκάλει τὸν Καίσαρα τὸν βάρ-

ἥπιοις τὸν βάρβαρον ἐκολάκευαν ¹². Ὁ δὲ βάρβαρος οὐκ ἠδοῦλετο τὰ δῶρα θέσθαι, καίπερ ¹³ θρήνη ἀστέψων τῶν παιδῶν κατηρόμενος. Ἐφασκε δὲ πρὸς τοὺς πρέσβεις ¹⁴. Κρινεῖ ἢ Θεὸς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ Μαυρικίου αὐτακράτορος· αὐτὸς γὰρ τὴν εἰρήνην διέλυσεν· ἐγὼ δὲ τοὺς αἰχμαλώτους ἀποδίδωμι αὐτῷ κατὰ ψυχὴν νόμισμα ἔν κομιζόμενος παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Μαυρίκιος οὐκ ἠνέσχετο δοῦναι· καὶ πάλιν ὁ Χαγάνος ἤτησατο ἀνὰ ἡμίσεως ¹⁵ λαβεῖν κατὰ ψυχὴν· καὶ οὐδ' οὕτως ἂ βασιλεὺς δοῦναι κατεδέξατο, ἀλλ' οὐδὲ τεσσάρων κερατίων λαβεῖν. Καὶ θυμωθεὶς ὁ Χαγάνος πάντας ἀπέκτεινεν, καὶ ἐπὶ τὰ ἴδια ἀνέζευξεν, παντήκοντα χιλιάδας (36) ταῖς σπονδαῖς τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιθείς. Καὶ τὸν Ἴστρον ποταμὸν μὴ διαβαίνειν ὠμολόγησαν (37). Ἐκ τούτου πολὺ μῖσος κατὰ Μαυρικίου (38) τοῦ βασιλέως ἐκινήθη· καὶ ἤρξαντο λοιδορίαῖς τοῦτον βάλειν· ὁμοίως καὶ ὁ λαὸς ¹⁶ ἢ ἐν τῇ Θράκῃ πρὸς λοιδορίαν τοῦ βασιλέως ἐκινήθη. Ὁ δὲ στρατὸς ἐντολιχαρίους (39) ἐπεμψεν πρὸς τὸν βασιλέα κατὰ Κομεντιόλου ὡς προδοσίαν ἐν τῷ πολέμῳ ποιήσαντος, ἐν αἷς ἦν καὶ ὁ Φωκάς, ὅστις τῷ βασιλεὶ διαλεγόμενος βρυερῶς ¹⁷ τοῦτω ἀντέλεγεν ἐν τῷ σιληντίῳ, ὥστε τινὰ τῶν πατρικίων τοῦτον ματζῶσαι ¹⁸ (40), καὶ τὸν πώγωνα αὐτοῦ τλαῖαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ κατεδέξατο τὴν κατὰ Κομεντιόλου ἐγκλησιν· ἀλλὰ τοὺτους ἀπράκτους ἀπέλυσεν· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ¹⁹ ἐπιβολὴ τοῦ βασιλέως ἀρχὴν ἔλαβεν ²⁰. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν Αἰγύπτῳ ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ Μηνᾶ τοῦ ἐπάρχου ²¹ μετὰ λαοῦ παρεουμένου ἐν τόπῳ ἐπιλεγόμενῳ ²² Δῆλτα, ἡλίου ἀνίσχοντος, ζῶα ἀνθρωπόμορφα ἐφάνησαν ἐν τῷ ποταμῷ, ἀνὴρ τε καὶ γυνή. Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ εὐστερον καταπληκτικὸς τε τὴν ὄψιν, ξανθὸς τὴν κόμην, μισοκόλλιος, καὶ μέχρι τῆς ὀσφύος ἐγύμνου τὴν φῦσιν, καὶ πᾶσιν ἐδείκνυτο γυμνός· τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος τὸ ὕδωρ ἐκάλυπτε· ταῦτον ὁ ἐπάρχος ὄρκους ἔβαλλεν, μὴ ²³ καταλύσαι τὴν θεωρίαν, πρὶν ἅπαντες ἐμφορηθῶσι τῆς

A populi multitudine exstinxit: adeo ut triumphalis lætitiæ, victoriæ prænum, cantuumque vice luctus, lacrymas atque planctus prorsus inconsolabiles receperit. Senatus itaque legatos ad Chaganum Drizipera a Cæsare destinari rogabat * * * * qui officio sanctus blandis verbis Barbarum delinivit. Barbarus impotenti luctu ex florum jactura detentus, munera accipere detrectavit; tantum legatos affatur hoc pacto: Sedet Deus æquus Judex inter me et Mauricium Imperatorem: ipse violandæ pacis ansam dedit. Captivos tamen omnes ei reddam accepto in singula capita nummo uno. Mauricius eam pecuniæ summam depromere non tulit: quare dimidium nummum pro singulorum capite redimendorum postulat Chaganus; sed neque dimidium nummum, neque etiam ceratia quatuor, quæ tandem pro singulis petierat Chaganus, Mauricius solvere admisit. Eapropter Chaganus cunctos ad unum interfecit, et in propriam regionem regressus tributo, quod ex antiquis conditionibus Romani pendebant, quinquaginta millia de novo addidit. Istrum vero fluvium se non amplius trajeturos utrinque Romani et Bulgari convenere. Ex istis odium ingens in Mauricium conflatum, unde et conviciis Injurisque eum aperte proscindere, exercitus **236** quoque grex universus per Thraciam sparsus ad ludibria dirasque in eum expuendas moveri. Exercitus itaque missos ad Mauricium contra Comentiolum decrevit, qui se ab ipso in prælio proditos quererentur. Adfuit e missis unus Phocas, qui coram Mauricio orans, audiente etiam senatu, insolentibus in eum probris invecus est: ita ut inflicto etiam colaphis, barbam illi e patriciis nonnemo vellicaverit. Porro imperator objectas Comentiolo accusationes non admisit: ac missos infecta penitus re dimisit: ex quo insidiarum in imperatorem deinceps structarum series processit.

VARIÆ LECTIONES.

¹² ἐκολάκευεν A, ἐκολάκευσεν vulg. ¹³ καίπερ add. ex A. ¹⁴ πρὸς τὸ πρεσβεῦσιν A f. ¹⁵ fort. ἀνὰ ἡμισυ. ¹⁶ καὶ ὁ λ. A, δὲ ὁ λ. vulg. ¹⁷ βριαρῶς A. ¹⁸ μουντζῶσαι A. ¹⁹ ἡ add. ex A. ²⁰ ἐλάμβανεν A. ²¹ ἐπάρχου A, ὑπάρχου vulg. ²² ἐπιλεγόμενῳ A, λεγομένῳ vulg. ²³ μὴ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

βαρον πρεσβεῦσαι. Ὁ μὲν οὖν Ἀρμάτων εἰς τὰ Δριζήπερα γίνεσθαι πλήθην διούρων ἐπιφερόμενος. Ὁ δὲ Χαγάνος τὰς παρούσας τύχας κατοδυρόμενος, ἐθρήνει ἀστέψων τὴν ἀποβολὴν τῶν υἱῶν τὴν τε δυνάμεων λύμην. Δέκα δὲ ἡμέρας ἐνδιατρίψας ὁ πρέσβυς, τῷ Χαγάνῳ πρὸς λόγους οὐ γίνεσθαι. Ἦν γὰρ τὸ πένθος δριμύ, καὶ τὰ τῆς συμφορᾶς ἀμαθόδευτα. Δωδεκάτη δὲ ἡμέρᾳ εἰσάγεται ὁ πρέσβυς εἰς τὴν τοῦ βαρβάρου σκητὴν. Ὁ μὲν οὖν πρέσβυς λόγους ἥπιος κολλᾷ τὸν βάρβαρον. Ὁ δὲ βάρβαρος οὐκ ἠδοῦλετο, καὶ τὰ ἐξῆς· *Senatus de legatis ad Chaganum mittendis Cæsarem hortatur: qui accito Harmatonum eas partes mandat. Harmatonum multis eum muneribus Drizipera venit. Chaganus præsentibus fortunæ lamentans, amissionem filiorum, pestiferumque copiarum exitium immenso dolore prosequitur. Decem diebus ibi positus, Harmaton contentandæ copiam impetrare non potuit. Erat quippe dolor vehementis, ut dixi, nec levandæ calamitati ulla via ratione apparebat. Die duodecimo in tabernaculum introduciitur, barbarumque leni ac placida*

D oratione demulcet. Barbarus porro nolebat, etc.

(36) Totidem habet Anastasius, *quinquaginta millia*; at Theophyl., *εἰκοσι, viginti*; quæ summa longe minor. **COMBERIS.**

(37) Reg. uti et Anast. singulari numero, consentaneæ Theophyl. qui unam excipit causam, nempe belli in Sclavinos. *Promisit se non transitorium Istrum. lv.*

(38) Quæ sequuntur ad alteram usque de portentis narrationem apud Simocattam non exstant.

(39) Pancirolo hæc lib. viii, cap. 4; ἐντολιχαρίος alius ab eo qui πρέσβυς. Hic ad principes viros ab aliis æqualis conditionis mittitur; alter, quem procuratorem reddidit Anastasius, a subditis ad principem deputatur, et ad dominum subjectorum preces et monita defert; *μανδάτωρ* principis ad populum mandata renuntiat.

(40) Πάτζον, *atapam*, vocant Græci moderni. Portius *μπάτζον* scribit; *ματζόνειν, atapa percūtere*, posuit Anastasius.

Cæterum ad Nilum Ægypti fluvium cum Menas A παραδόξως ταύτης οράσεως. Ἡ δὲ γυνὴ τοὺς τε μαζοὺς εἶχεν καὶ τὴν δψιν λεῖαν καὶ τὴν κόμην βαθεῖαν, καὶ μέχρις ἐνάτης πωρ ²⁰ ὁ λαὸς ἐθαύμαζεν ἐρῶν τὰ ζῶα ταῦτα. Τῇ δὲ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἔδυσαν ἐν τῷ ποταμῷ. Ὁ δὲ Μηνᾶς ταῦτα τῷ βασιλεῖ Μαυρικίῳ γεγράφην.

Cæterum ad Nilum Ægypti fluvium cum Menas A praefectus una cum exercitu, ad locum, qui Delta vocatur, iter faceret, sole oriente, visa sunt in flumine animalia specie humana, vir et femina. Vir erat bene compositus, pectore amplo, terribilis aspectu, fulvo crine, cui tamen inerant cani, et usque ad lumbos nudus naturam exhibebat spectandam, et nulla re teetus cunctorum oculis manifestus erat; cæteras vero corporis partes aqua obtegebat. Hunc praefectus adjaravit, ne prius e conspectu discederet, quam omnes se raro adeo exsaturassent spectaculo. Mulier et mammam habebat, et faciem levem, prolixosque crines. Ad horam itaque nonam universus exercitus animalia cum admiratione spectavit: hora vero nona fluvium subiere. Quod demum Menas imperatori scriptis enarravit.

A. C. 593. — Hierosolymorum episcopi Isacii annus primus.

Antiochiæ episcopi Anastasii annus primus.

Hoc anno mensis Martii die sexto supra vigesimum, indictione quarta, ipso sancti Paschatis die, Sophia Augusta Justini conjux, et Constantina Mauricii pariter uxor paratam imperatori coronam pretio quovis superiorem obtulerunt. Imperator opus demiratus, ad ecclesiam proficiatur, et in munus Deo offert: ipsique supra sanctam mensam ex triplicibus catenulis lapidibus auroque consertis appendit. Eo nuntio accepto Augustæ animo omnino consternatæ: et inter querelas et offensas Augusta Constantina cum imperatore diem solemnem egit. Imperatore vero latas a Thraciis copiis adversus Comentiolum accusationes nullius faciente, ipse Comentiolus, versus Istrum acie ducta, ad Singidonem Prisco adjungitur, et cum Barbaris pacem initam **237** solvit. Ea violata Viminacium, quæ est Istri magna insula, conveniunt. Re accepta, Chaganus copias colligit, et Romanas provincias invadit: aliis vero turmis filiorum euræ commisisit, Istri fluminis quæ forent vada tutanda mandavit. Romani vero tumultuariis lembis compositis trajecerunt annum, et Prisco duce cum Chagani filio manus conserunt: Comentiolus enim infirma valetudine jactatus in insula Viminacio substiterat. Ad plures autem horas certamine protracto, cum sol occideret, e Romanis trecenti occisi, Barbarorum ad quater mille desiderati. Copiis summo mane castris eductis et in aciem ex utraque parte compositis, bellum rursus instructum, et rursum e Barbaris octies mille trucidati. Tertio pariter die in ordinem distributi ex eminentiore loco Romani

A. M. 6093. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰσακίου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Ἀναστασίου ἔτος α'.

B Τούτῳ τῷ ἔτει (41) μηνὶ Μαρτίῳ κς', ἰνδικτιῶνι δ', τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Πάσχα Σοφία Αὐγούστα ἡ γυνὴ Ἰουστίνου ἑμα Κωνσταντίνῃ γυναικί ²¹ Μαυρικίου στέμμα κατασκευάσασαι ὑπέριτον τῷ βασιλεῖ προσήγαγον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο θεασάμενος, ἀπελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ²² τῷ Θεῷ τοῦτο προσήγαγεν, καὶ ἐκρέμασεν αὐτὸ ἐπάνω τῆς ἁγίας τραπέζης διὰ τριχάλοστοι ἀλυσίδου διαλίθου καὶ χρυσοῦ. Αἱ δὲ Αὐγούσται μεγάλως ἐλυπήθησαν τοῦτο μαθοῦσαι. Καὶ ἐν μάχῃ (42) Κωνσταντίνα Αὐγούστα πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἑορτὴν ἐποίησεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ προσχῶν ²³ τὰς ἐγκλήσεις τῶν ἐν Θράκῃ (43) στρατευμάτων κατὰ Κομεντιόλου, ὁ αὐτὸς Κομεντιόλος ἀναλαβὼν τὸ ὀπλιτικόν, ἔρχεται ἐπὶ τὸν Ἴστρον, καὶ ἐνοῦται τῷ Πρίσκῳ ἐν Σιγγιδόνι καὶ λύεται ἡ πρὸς τοὺς βαρβάρους εἰρήνη. Ταύτης λυθείσης ἔρχονται εἰς τὸ Βιμηνάκιον ²⁴, ἧτις ἐστὶ νῆσος μεγάλη τοῦ Ἴστρον. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Χαγάνος, συναθροίσας τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις, ἐπ' τὰ Ῥωμαϊκὰ χωρεῖ: τοὺς δὲ τέσσαρας ²⁵ αὐτοῦ υἱοὺς, παραδοὺς ἑτέρας δυνάμεις, παρέστησε φρουρεῖν ²⁶ τὰς διαβάσεις τοῦ Ἴστρον. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι σχεδίας ποιήσαντες, τὸν ποταμὸν διενήξαντο, καὶ πόλεμον μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Χαγάνου συνεστήσαντο, Πρίσκου στρατηγούντος. Ὁ γὰρ Κομεντιόλος ἀσθενήσας, εἰς τὸ Βιμηνάκιον τὴν νῆσον ἐκαθέζετο. Ἐπὶ πολλὰς δὲ ²⁷ ὥρας τοῦ πολέμου κρατήσαντος καὶ τοῦ ἡλίου δύναντος, τριακοσίων τε Ῥωμαίων ἀναρεθόντων, χιλιάδες τέσσαρες ἐκ τῶν βιρβάρων διώλοντο. Ἐωθεν ²⁸ δὲ πάλιν συντάξαντες τὰ στρατεύματα, πάλιν τοῦ πολέμου ἀπῆρξαντο, καὶ πάλιν

VARIAE LECTIONES.

²⁰ ἐνάτης πωρ — — — τῇ δὲ om. A. ²¹ γυναικί Κωνσταντίνα α, Κωνσταντίνῃ τῇ γυναικί A f, Κωνστ. γυν. vulg. ²² ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ α. ²³ ἐν τῇ ὄρ. A. ²⁴ Βιμηνάκιον A, Βιμηνάκιον vulg. ²⁵ τοὺς δὲ τέσσαρσιν αὐτοῦ υἱοῖς A. ²⁶ φρουρεῖν] τηρεῖν α. ²⁷ τὰς δυνάμεις τ. I. A α. ²⁸ δὲ add. ex A. ²⁹ Ἐσωθεν b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(41) Quod deest in Græcis codd. nostris scribit Anastasius: Mauricii decimo nono anno Hisacius Hierosolymis habetur antistes.

(42) Animi indignationem silentio admistam recentiores Græci μάχην suam appellant.

(43) Decimo octavo Mauricii anno a Simocatta hæc intelligi peracta docebunt, quæ ex eo temporis anni observationes subjunguntur. Quæ ex lib. viii primis 5 captibus in annum præsentem 19 Theophanes conglobat, ipse Simocatta

æstate ineunte, proindeque ab eo qui superiora continet, diverso incepta testatur ad cap. 1 calem: Καὶ αὐτὸς ὁ Κομεντιόλος γίνεται στρατηγός. Θέρους δὲ ἐπιόντος ἐξω τῆς πόλεως γίνεται: et paucis interjectis, ἐν τῇ Σιγγιδόνι συνανακοινούται τῷ Πρίσκῳ. Et rursus Comentiolus exercitus duæ constituitur, ac Singidone Prisco se conjungit; atque ita ipsis fere verbis auctor concordem se exhibet.

ὄντω χιλιάδας⁴⁰ τῶν βαρβάρων ἀνεῖλον. Ὁμοίως ἂν Barbaros adorti, eorum acies fundunt, ac in paludem quamdam adactos et in ejus profundum impulsos, plures aquis suffocarunt, inter quos etiam ipsi Chagani liberi extincti: eo successu victoriam Romani consecuti sunt præclarissimam. Chaganus majoris exercitus robore comparato, in Romanos facit impressionem, consertoque prælio, iterum Barbaros fudere Romani: fuitque hæc Romanorum victoria cunctis omnibus illustrior. Priscus porro armatorum millibus quatuor-instructis, Tissum amnem transire, et hostium tentoria explorare jussit. Barbari rei gestæ penitus ignari festivum epulum celebrabant, et crapulis operam dabant. Hos Romani ex improvise adorti, ingentia clade affecerunt: cæsis enim Gepedum et aliorum Barbarorum millibus triginta, et insuper præda potiti uberrima, ad Priscum revertere. Chaganus autem exercitu restaurato ad Istrum venit: ubi commissa pugna Barbari victi sunt, et in amnis fluentis submersi: cum quibus etiam Sclavini multi periere. Vivi in potestatem Romanorum venerunt Avarum tria millia ducenti, Barbari bis mille. Chaganus vero legatos ad Mauricium misit ad captivos redimendos: Mauricius nondum accepto tam præclaræ victoriae nuntio, Prisco scribit ut solos Barbaros redderet. Cæterum Comentiolus cum vix a languore se recepisset, in deserta Nomadum loca profectus est, ductores quærens, qui sibi viam a Trajano olim tritam indicarent: Senior autem quidam illius gnarus difficilem admodum et æspèram, ceu quæ a multis imbris et inusitato perpetuæ hiemis rigore horresceret undique, et præruptis saxis niviumque globis quaquaversus obsideretur, prædicabat. Comentiolus, spreto 238 senis monito, viam illam capessit. Cum autem immensum plane frigus asperumque gelu ingrueret, multi ex Romanis militibus, jumentorum vero maxima pars periit: vixque Philippopolim devenit: ubi cum hibernarent milites Romani, Comentiolus Byzantium se contulit.

Ὁ δὲ Χαγάνος συναθροίσας δυνάμεις πολλὰς κατὰ Ῥωμαίων ἐπήρχετο· πόλεμον δὲ κροτηθέντος τρέπουσιν οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς βαρβάρους· καὶ πασινοὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπισημοτέρων ταύτην ἀπηγγέχοντο τὴν νίκην. Ὁ δὲ Πρίσκος τέσσαρας χιλιάδας συντάξας τὸν Τίσσον⁴¹ ποταμὸν περᾶσαι ἐκέλευσεν, καὶ κατασκοπῆσαι τὰ τῶν βαρβάρων σκηνώματα (44). Οἱ δὲ βάρβαροι μὴδὲν τῶν γεγονότων ἰγνωκότες, ἑορτὴν ἐπιτελοῦντες συνεποσίαζο. Τούτοις οἱ Ῥωμαῖοι κρυπτικῶς ἐπιπεσόντες, μέγιστον φόνον⁴² ἀπεργάζονται· τριάκοντα γὰρ χιλιάδας Γηραιῶν καὶ ἑτέρων βαρβάρων ἀπέκτειναν· καὶ πλείστην αἰχμαλωσίαν λαβόντες πρὸς τὸν Πρίσκον ὑπέστρεψαν. Ὁ δὲ Χαγάνος πάλιν δυνάμεις συναθροίσας ἐπὶ τῶν Ἰστρον παραγίγνεται. Καὶ συμβαλόντες πόλεμον ἡτῶνται οἱ βάρβαροι, καὶ εἰς τὰ ρεῖθρα τοῦ ποταμοῦ ἀποπνίγονται. Συναπόλλυνται δὲ τρύτοις καὶ⁴³ Σκλαβινοὶ πολλοί. Ζώντας δὲ ἐκράτησαν Ἀδάρους μὲν τρισχιλίουσ διακοσίους, καὶ βαρβάρους δισχιλίους. Ὁ δὲ Χαγάνος εἰς Μαυρικίον βασιλεῖα πρέσβεις ἀπέστειλεν ἀναλαβεῖν τοὺς ζωγρηθέντας περιώμενος⁴⁴. Ὁ δὲ Μαυρικίος μῆψω μαθὼν τὴν περιφανῆ τῶν Ῥωμαίων νίκην, γράφει τῷ Πρίσκῳ ἀποδοῦναι τῷ Χαγάνῳ⁴⁵ τοὺς βαρβάρους μόνον⁴⁶. Ὁ δὲ Κομεντιόλος μόλις⁴⁷ τῆς νόσου διαγενόμενος ἐξέρχεται εἰς Νόβας⁴⁸ ζητῶν ὁδηγοὺς τοῦ ἐξαγαγεῖν αὐτὸν τὴν ὁδὸν Τραιανοῦ (45) τοῦ βασιλέως. Γέρων δὲ τις ταύτην⁴⁹ ἐπιστάμενος, ἔφασκεν δυσχερῆ εἶναι⁵⁰ καὶ ἀδιόδευτον, ἀπὸ τε τῶν ὑετῶν⁵¹ πολλῶν καὶ χειμῶνος ὄντος, ὑψηλὰ ὄρη καὶ χιόνας κεκτημένην. Ὁ δὲ Κομεντιόλος μὴ πεισθεὶς ταῖς λόγους τοῦ γέροντος, ἀπέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης. Ψύχους δὲ γεγονότος ἐξαισίου καὶ μεγάλου κρύους, διαφθίρονται πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῶν νοτοφόρων⁵² ζῶων τὰ πλείστα. Καὶ μόλις εἰς τὴν Φιλιππούπολιν ἀφίκετο. Κάκεισε τῶν Ῥωμαίων παραχειμασάντων, ὁ Κομεντιόλος εἰς Βυζάντιον ἔρχεται.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀνὴρ τις (46) τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιβεβλημένος καὶ ἐν ἀσκήσει διαλάμπων, σπαθίον περιγεγυμνάσας, ἀπὸ τοῦ φόρου μέχρι τῆς Χαλκῆς ξιφῆρης διαδραμῶν, τὸν αὐτοκράτορα τοῖς πᾶσιν ἐν φόβῳ

Barbaros adorti, eorum acies fundunt, ac in paludem quamdam adactos et in ejus profundum impulsos, plures aquis suffocarunt, inter quos etiam ipsi Chagani liberi extincti: eo successu victoriam Romani consecuti sunt præclarissimam. Chaganus majoris exercitus robore comparato, in Romanos facit impressionem, consertoque prælio, iterum Barbaros fudere Romani: fuitque hæc Romanorum victoria cunctis omnibus illustrior. Priscus porro armatorum millibus quatuor-instructis, Tissum amnem transire, et hostium tentoria explorare jussit. Barbari rei gestæ penitus ignari festivum epulum celebrabant, et crapulis operam dabant. Hos Romani ex improvise adorti, ingentia clade affecerunt: cæsis enim Gepedum et aliorum Barbarorum millibus triginta, et insuper præda potiti uberrima, ad Priscum revertere. Chaganus autem exercitu restaurato ad Istrum venit: ubi commissa pugna Barbari victi sunt, et in amnis fluentis submersi: cum quibus etiam Sclavini multi periere. Vivi in potestatem Romanorum venerunt Avarum tria millia ducenti, Barbari bis mille. Chaganus vero legatos ad Mauricium misit ad captivos redimendos: Mauricius nondum accepto tam præclaræ victoriae nuntio, Prisco scribit ut solos Barbaros redderet. Cæterum Comentiolus cum vix a languore se recepisset, in deserta Nomadum loca profectus est, ductores quærens, qui sibi viam a Trajano olim tritam indicarent: Senior autem quidam illius gnarus difficilem admodum et æspèram, ceu quæ a multis imbris et inusitato perpetuæ hiemis rigore horresceret undique, et præruptis saxis niviumque globis quaquaversus obsideretur, prædicabat. Comentiolus, spreto 238 senis monito, viam illam capessit. Cum autem immensum plane frigus asperumque gelu ingrueret, multi ex Romanis militibus, jumentorum vero maxima pars periit: vixque Philippopolim devenit: ubi cum hibernarent milites Romani, Comentiolus Byzantium se contulit.

Eodem anno vir quidam monachorum habitu indutus, et continuis religiosæ vitæ exercitationibus insignis, a foro ad Chalceum usque nudatum gladium manu intentans morte gladio inferenda

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ χιλιάδες vulg. ⁴¹ ἐλάσαντες a. ⁴² ἀπέπνιξαν A, ἐπνιξαν vulg. ⁴³ τοῦ add. ex A. ⁴⁴ Τίσσω A. ⁴⁵ τούτοις — φόνον om. h f. ⁴⁶ τούτοις καὶ A, καὶ τούτοις vulg. ⁴⁷ βουλόμενος a. ⁴⁸ τῷ Χαγάνῳ om. a. ⁴⁹ καὶ μόνον A, μόνους f. ⁵⁰ μόλις add. ex a. ⁵¹ Νόβας A a, νομάς vulg. ⁵² ταύτην add. ex A. ⁵³ δυσχερῆ εἶναι A a, δυσχερῆ ταύτην εἶναι vulg. ⁵⁴ ὑετῶν A, ἐτῶν vulg. ⁵⁵ νοτοφόρων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Placet Theophyl. lib. viii, cap. 5, κινήματα. Postium motus explorarent: quid illi molirentur; quo spectarent illorum consilia. Etiam Anast. Explorare Barbarorum præcepit motus. Ac vere inerptum, τὸ σκηνώματα. COMÆFIS.

(45) Anni decimi octavi æstate inclinante hæc gesta demonstrant Simocattæ esp. 4 verba: Τὸν ποδηγούντα, ἀπρ' αὐτῶν ἤξίου παραλαβεῖν, ὅπως

τὴν λεγομένην Τραιανοῦ παροδεύσεται τρίβον· ἡπείγετο γὰρ ἐς Βυζάντιον τὴν χειμέριον ὄραν ποιεῖσθαι· Ab iis ducem viæ, quæ Trajani dicitur, querit. Festinabat enim Byzantium, ut ibidem hiberna ageret. Vide notam a præsentis secundam.

(46) Anni decimi noni eventus hic apud Simocattam lib. vii, cap. 12.

imperatorem ex hominibus excessurum cunctis A prænuntiavit: similiter Herodianus Mauricio pal-
lain, quæ ipsi eventura essent, prædixit. Cæterum
imperatore nudis aliquando pedibus cum universo
populo per civitatem cum precibus noctu proce-
dente, ad Carpiana forte transitum habente, e plebe
quidam exciti tumultuari et in eum lapides mit-
tere, Na ut vix ipse cum Theodosio filio incolumis
evaderet, et precem expleret in Blachernis. At
forte plebs hominem quemdam Mauricio similem
inveniens, hunc nigri coloris sagulo indutum et
corona ex alliis intexta redimitum in asinum im-
posuit, sedentique jocosis illudebat vocibus: *Tene-
ram juvenulam invenit, et velut exoriens Gallulus
in eum insiliit: ac procreavit filios instar lignorum
crepitolorum. Nullus tamen audent conqueri: quin-
imo cunctorum obturat ora. Sanete mi, o sancte,
tremende et potens: ictum in ejus cranium impinge,
ne amplius efferatur: et ego voti reus bene tibi ma-
ximo liabo.* Imperator vero in plures ex peditiosis
comprehensus supplicii animadvertit.

A. C. 594. — Hoc anno, mense Novembri, indi-
citione 5, Mauricius imperator filium filiaz Germani
patricii matrimonio junxit, Cyriaco patriarcha
Cpolean nuptiales coronas imponente. Januario
vero mense Domitianus Melitines episcopus im-
peratoris consanguineus diem extremum obiit, et
a Cyriaco patriarcha ad sanctorum Apostolorum
sepultus est, senatu universo funebribus honori-
bus memoriam ejus prosequente. Porro imperator
Petrum fratrem suum Thraciæ ducem iterum re-

μαχαίρας τεθήξασθαι προηγόρευσεν. Ὅμοίως καὶ
Ἡρωδιανὸς Μαυρικίῳ εἰς τὸ φανερὸν προσηγγει-
λεν τὰ τοῦτω συμβησόμενα. Τοῦ δὲ βασιλέως νυκτὶ
ἀνυποδῆτου (47) λιτανεύοντος μετὰ πάσης τῆς πό-
λεως, παρερχομένου ἐν τοῖς Καρπιανοῖς, στασιάζου-
σιν ἐκ τοῦ πληθους τινὲς καὶ λίθους κατὰ τοῦ βασι-
λέως ἐβάλλον· ὥστε μόλις τὸν βασιλέα σὺν Θεοδοσίῳ
τῷ υἱῷ αὐτοῦ διασωθῆναι, καὶ τὴν εὐχὴν πληρῶσαι
ἐν Βλαχέρναις. Οἱ δὲ δῆμοι ἐδρόντες (48) ἄνδρα
προσομοιοῦντα Μαυρικίῳ, καὶ βαλόντες· αὐτῷ σαγίον
μαῦρον καὶ ἀπὸ σκόρδων πλέξαντες στέφανον, καὶ
εἰς θνον· τοῦτον καθίσταντες, διέπαιζον λέγοντες·
*Ἐδρηκεν τὴν δαμάλιδα ἀπαλήην, καὶ ὡς τὸ και-
ρὸν ἀλεκτήριον*· (49) ταύτη πεπήδηκεν, καὶ ἐποίη-
σεν παιδία ὡς τὰ· ζυλοκούκουδα (50)· καὶ οὐ-
δεὶς τολμᾷ καλῆσαι, ἀλλ' ἔλλους ἐζήμωσεν· ἀγιε
μον, ἄγιε, φοβερὰ καὶ δυνατὰ·, ὁδὸς αὐτῷ· κατὰ
κρανίου, ἴνα μὴ ὑπερληρῆται· κἀγὼ σοὶ τὸν βοῖτην
τὸν μέγαν προσασάγω εἰς εὐχὴν. Πολλοὺς δὲ τοῦ-
των πιάσα; ὁ βασιλεὺς ἐτιμωρήσατο.

A. M. 6004. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Νοεμβρίῳ
ἐνδικτιῶνι ε' (51) ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος Θεοδοσίον τὸν
αὐτοῦ υἱὸν συνῆψεν πρὸς γάμον τῇ θυγατρὶ Γερμα-
νοῦ· πατρικίου στεφανώσαντος αὐτοῦ; Κυρια-
κοῦ (52) πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Τῷ δὲ
Ἰανουαρίῳ μηνὶ ια' Δομετιανὸς ἑπίσκοπος Μελιτι-
νῆς, συγγενὴς τοῦ βασιλέως τέθηκεν, καὶ ἐτάφη ἐν
τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις ὑπὸ Κυριακοῦ τοῦ πατριάρ-
χου, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου τιμηθεὶς ἐπιτάφια.
Ὁ δὲ βασιλεὺς Πέτρον τὸν ἴδιον (53) ἀδελφὸν στρα-

VARIAE LECTIONES.

⁴⁷ βαλόντες A, βάλλοντες vulg. ⁴⁸ καὶ εἰς θν. τ. καθίσταντες A, εἰς θν. τοῦτον καθίζοντες vulg. ⁴⁹ ἀλεκ-
τήριον A. ⁵⁰ ὡς τὰ ἰσάτα vulg. ⁵¹ καὶ δυνατὰ om. f. ⁵² αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ⁵³ Ρωμανοῦ u.

JAC. GOARN NOTE.

(47) Anno decimo seditionem istam locandam
asserit Simocatta lib. viii, cap. 4 et 5; memorato
quippe anno vicesimo, quo Petrus Europæ dux
declaratus est, confestim subjungit celebratas
Theodosii (Mauriciæ filius hic fuit) nuptias, ac
paucis ab earum solemnitate diebus interjectis,
ortam CP. seditionem. Sed nec gestum aliud quid-
piam totius anni decimi noni decursu Simocattæ
tradit historia. Memorato quippe Comentioli CP.
reditu, mox subdit: Ἐνεακαιδέκατῳ ἐνιαυτῷ τῆς
βασιλείας Μαυρικίου τοῦ αυτοκράτορος οὐδὲν Ῥω-
μαίοις καὶ βαρβάροις ἐπράχθη· Anno imperii Mau-
ricii 19 nihil Romanos inter et Barbaros actum. In
annum itaque decimum nonum a Theophane re-
lata, ex Simocattæ sententia in priorem sunt refe-
renda. Ex quibus Theophanis error ad Mauricii
aunos 9, 10 et 11 admittus constat, et manifesto
arguitur, qui, quæ in pauciores annos, ut superius
observatum, contraxit Simocatta, ipse distri-
buit in plures: ac subinde in unum annum huc
accumulata, in duos vel tres videntur dispergenda.
De Theodosii nuptiarum tempore Chron. Alexandr.
a Simocatta discordat: verum hujus ceu coætanei
certius est testimonium.

(48) Nulla rei istius apud Simocattam mentio.

(49) Ita pronuntiat vulgi sermo corruptus.

(50) Συλοκώδωνας, habet Cedrenus; *strepera et
tidiera puerorum crepitolacra* exposui in memora-
tum auctorem; alii, *nucleos*.

(51) Eundem vicesimum Mauricii annum Theo-

dosii nuptiis celebrandis deputat Chron. Alexand.,
at non mensem eundem: Februarium quippe as-
signat. Discordiam solvit Simocatta, qui citato su-
perius cap. 4 laudatis nuptiis, mox sequentibus
Christi natalitiis festis, seditionem, quæ proinde
successit, peractis in init conjugii solemnibus, ortam
describit.

(52) Sponsos connubium contrahentes coronis
redimit Græcus sacerdos: hinc apud eos idem ste-
φάνωμα, quod Latinis *desponsatio*. Theodosius
porro novo a patre introducto ritu, etiam accepta
imperii corona, aliam quæ connubii rursus hic
subit. Ritus hujusmodi non semel hic repetitus.

(53) In annum vicesimum quæ sequuntur reponit
Simocatta lib. viii, cap. 4 et seqq. At, si quæ scribit
cap. 6 in hæc verba: *Petrus Istrum petens Plasto-
lum venit, ibique castris excitatis, ætatem trans-
igit; insente autumno in Dardaniæ latæ, sive an-
gulum vadit. Audierat siquidem, etc.*, anno decimo
nono transacta putes, et quæ paulo inferius sub-
nectantur, ætate jam proxima Mauricii certior
fi Chaganum differre pugnam de industria, etc.,
vicesimo contigisse; alia quæ notis præcedentibus
ad annum decimum nonum ex Simocattæ calculis
diximus pertinere, in alium priorem annum deci-
mum octavum erunt remittenda: et hoc pacto
decem annorum gestis in annos priores revocatis,
annorum duorum dissensus inter Simocattam et
Theophanem ad Mauricii annos 9, 10 et 11 obser-
vatus, in concordiam poterit revocari. Solum ob-

τηγὸν κάλιν τῆς Θράκης χειροτονήσας ἀπέστειλεν. Ἀπὸ τῶν βαρβάρων πληθὺν τὸν Ἀψήχ (54) στρατηγὸν ἔχοντα. Ὁ δὲ Πέτρος ἀπέστειλεν πρὸς τὸν Ἀψήχ πρεσβευτὴν περὶ εἰρήνης. Ὁ δὲ Ἀψήχ τοὺς καταράκτας ἐκ τῶν Ῥωμαίων ἐπιχειρεῖ λαβεῖν· καὶ ὁ Χαγάνος ἐπὶ τὴν Κωνσταντιανὴν (55) ἐχώρησεν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐπὶ τὴν Θράκην ἐπανέξευξαν, καὶ εἰς Ἀδριανούπολιν ἀφίκοντο. Ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν ὅτι ὁ Χαγάνος κατὰ τοῦ Βυζαντίου ἐπέρχεται, γράφει τῷ Πέτρῳ εἰς τὸν Ἴστρου ὑποστρέψαι. Καὶ ἐποστέλλει Βώνωσον ἔνδον σκρίβωνα μετὰ ναυτιλίας τοῦ διαπερᾶναι τὸν λαόν. Ἀποστείλας δὲ Πέτρος Γουδέην τὸν ὑποστράτηγον κέραν τοῦ Ἴστρου, πολλῆς αἰχμάλωσας ἐκράτησαν· ταῦτα μαθὼν ὁ Χαγάνος τὸν Ἀψήχ μετὰ πλήθους ἀπέστειλεν, ὅπως τὸ τῶν ναυτῶν (56) διολίσθη ἔθνος, ὡς σύμμαχον τῶν Ῥωμαίων. Τοῦτου δὲ γενομένου τῶν βαρβάρων ἀπόμοιρα προσεβόρῃ τοῖς Ῥωμαίοις. Ὁ δὲ Μαυρικίος ἐν ἐκκενῶ γενόμενος (57), καὶ εἰδὼς ὅτι οὐδὲν τὸν Θεὸν λανθάνει, ἀλλὰ πᾶσιν ἀποδίδωκεν κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ ἐπιλογισάμενος τὸ σφάλμα ὃ ἐποίησεν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν, μὴ ἐξαγοράσας αὐτὴν, συμφέρον ἔκρινεν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ἀπολαβεῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ μὴ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ ποιήσας δεήσεις ἐγγράφους, ἀπέλυσεν εἰς πάντας τοὺς πατριαρχικούς θρόνους καὶ πάσας τὰς ἐκκλησίας τὰς ὑπ' αὐτὸν, καὶ εἰς τὰ μοναστήρια τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰς λαύρας (58) χρήματα καὶ κτηροὺς καὶ θυμιάματα· ὅπως εὐξωνται ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἐνταῦθα ἀπολάβῃ, καὶ μὴ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι.

nuntiatum illuc transmisit. Audierat enim Barbarorum multitudinem Apsech duce ad cataractas congregari. Petrus autem misso 239 ad Apsech legato de pace tractavit. Apsech ex adverso cataractarum locum Romanis eripere studebat, Chagano contra Cpolim expeditionem suscipiente. Itaque Romani in Thraciam reversi Adrianopolim venerunt. Verum ubi Chaganum Byzantium accedere cognovit imperator, Petro ut ad Istrum redeat, scribit. Scribonem etiam Bonosum cum navigiis militem trans flumen devchendo mittit. Petrus misso Gundue legato exercitus trans Istrum prædam captivosque innumeros ejus virtute coegit. Quod cum Chaganum rescivit, Apsech cum copiis misit ad nautarum turbam illic conficiendam, utpote qui Romanis auxiliati fuissent. Quo demum facto, portio quæ Barbaris contigerat, ad Romanos recidit. Cæterum Mauricius ad se reversus, certus Denm nihil latere, verum pro meritis cuique suis vices rependere, et attentius secum reputans, quam non redemptis captivis, admisisset offensam, utilius sibi duxit, in hac potius vita, quam in futuro sæculo, flagitiorum pœnas si exsolveret. Compositas itaque preces ac vota litteris consignata ad singulos patriarchales thronos et ecclesias eisdem subjectas, ad monasteria in desertis et Hierosolymis posita et ad lauras misit; quibus etiamnum pecuniarum, cereorum et fluris munera adjunxit: quo suis illi orationibus obtineant, ut in hac terrestri potius, quam in futuri sæculi mora operum suorum compensationem accipiat. Invisus sane

VARIÆ LECTIONES.

ἠ καταράκτας A. ἠ περὶ add. A. ἠ ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν A, fort. ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἠ Βώνωσον A. ἠ τῶν αὐτῶν I, ταυτῶν e. ἠ προσεβόρῃ τοῖς P. A, προσεβόρητο P. vulg. ἠ ἐπιλογισάμενος A, ἐπιλογισάμενος vulg. ἠ συμφέρον A, συμφέρεειν vulg. ἠ τὴν ἁμαρτίαν A. ἠ τοὺς add. ex A f. ἠ ἐκκλησίας] πολιτείας A. ἠ ὑπ' αὐτὸν A a e, ὑπ' αὐτῶν vulg. ἠ περὶ αὐτοῦ a.

JAC. GOARI NOTÆ.

stat quod anno vicesimo memorato cap. 4, cuncta hæc quasi ejus decursu visa referat Simocatta cap. 5, atque ipsæ Theodosii nuptiæ in annum vicesimum, cum a Chron. Alexandr. auctore, tum a Theophane repositæ, anno priore a Simocatta celebratæ ea de causa laudantur, quod illi a Septembri anni periodum auspiciuntur, hic Julianum ordinem secutus a Januario cursum ejus videatur emetiri.

(51) hlocm pag. 215 memoratur.

(55) Reg. Peyr., τὴν Κωνσταντιούπολιν. Simoc. Κωνσταντιούπολιν. Alia plane urbs a CP. quidquid P. Goar suspicatus sit, eo deceptus quod sequitur, de Chagani adventu Byzantium. Id enim postea secutum est, ut pluribus exponit Theophyl. cap. 5, singula quæque distinguens. Τοὺς καταράκτας, Dauubii sint cataractæ notii Straboni et Suidæ. COMBEBIS.

(56) Male ναυτῶν ex Reg., habetque P. Goar, ac frustra ad varias lectiones recurrit. *Misit Chaganus ad Antorum gentem* (Hunnicam scilicet ad Mæotidem paludem) *ut tanquam Romanis iuventem deleat.* De ea Jornand. et Procop. Heuricus Valesius ad Menandri Excerpta fœstos in ea voce antiquiorum errores scite annotat. Justinianus in edicto Udci, inter alios titulos, Ἀντικὼν se dicit, ad ea utique gente debellata, sive alias Romano imperio addicta: beneque monet Rader. non esse mutan-

dum τὸ, Ἀντικὼς in Λαζικός. Id.

(57) Simocatta lib. viii, cap. 11, circa medium.

(58) *Lauræ* opponitur *monasterium*. Hoc enim cœnobarum commune domicilium; illa anachoretarum cellas a se invicem dissitas habitantium locus. Cyrillus in Euthymii Vita Januarii 20 apud Surium: *Non habebat magnus Euthymius in animo, nec cœnobium, nec omnino lauram in illo loco construere.* Infra: *Petrum adhortatur episcopum, ut eis parvas quasdam cellas construat, et eis templum scite adornet: et sic brevi illic lauram constituit.* Inferius iterum: *Gerasimus, cum maximam illic lauram, quæ non pauciores quam septuaginta anachoretas habebat, construxisset: et præterea cœnobium in medio ejus optime collocasset, curabat, ut qui introducebantur quidem monachi, manerent in cœnobio, et vitam monasticam exercerent; qui autem crebris et longis se laboribus exercuerant, et ad perfectionis mensuras jam pervenerant, eos, in iis quæ (laura) vocantur cellis collocans, sub hac jubeat vivere regula, ut quinque dies hebdomadæ, unusquisque in propria cella siletet, nihil gustans, quod esset esculentum, nisi panem, et aquam, et dactylos; Sabbato autem et Dominica venientes in ecclesiam, cum participaret sanctificata, cocto uterentur in cœnobio, et sumerent parum vini, etc.* Alia ad pag. 423.

erat ei Philippicus ex sorore gener ob Pli litteram A a qua nomen ducebat exordium. Philippicus autem non una juramenti ratione usus, sed tum diris invocatis, tum etiam Deo in testem implorato, se in ejus obsequio purum gerere consilium, et tam ab animi lenitate, quam dolis alienam semper mentem servasse coram imperatore affirmabat. Mauricius porro continuis precibus Deum interpellans ut erga animam elementem eum experiatur, quadam nocte somno sopitus per visum imaginatus est, se astare coram imagine Servatoris, quæ ad portam æream, et turbam maximam circa se collectam: vocem vero ex magni Dei et Servatoris nostri Jesu Christi effligie prodeuntem audiri: *Producite Mauricium*: mox vero comprehensum a judicii ministris ad porphyreticum umbilicum ibidem positum stetisse. Tum ad eum divina vox: *Ubi vis, inquit, tibi pro operibus retribuere? num hic, vel in futuro sæculo?* His auditis, respondet: *Humanissime Domine, iudex æquissime, hic certe potius, quam in futuro sæculo.* Illa itaque divina vox Mauricium, et ejus uxorem, liberos, et omnem ejus prosapiam Phocæ militi tradi jussit. Excitus a somno Mauricius 240 vocatum ad se accubitorem Philippicum generum quantocius accersendum imperat. Profectus accubitor virum vocat. Ille somno excusso, conjugem etiam excitat, et salutem osculo precatus: *Vale, inquit, conjux, nunc ultimo me vides.* Illa magna ejulatus voce ad accubitorem exclamans: *Obtestor te, ait, per Deum, quidnam rei est, quod virum hac hora quærit imperator?* Affirmat ille jusjurandis se nescium: *Tantum derepente a somno liber imperator exsurrexit, et me huc misit.* Philippicus eucharistiæ recipiendæ facultate petita, ea instructus ad imperatorem pergit. Uxor autem ejus Gordia querula, plorans, et divini numinis opem suis precibus advocans in humum projecta jacebat. Philippicus imperatoris cubiculum ingressus, ad ejus pedes provolvitur. Ad quem imperator: *Per Deum immortalem, inquit, ignosce quod in te peccavi. Ad hanc siquidem horam te suspectum et invisum habui.* Et accubitore secedere jusso, exurgens e lecto ad Philippici pedes procidens, *Ignosce mihi, subjuxit; te namque nihil in me peccasse, certum sum. Verum, si*

Ἐσκανδαλίζετο δὲ καὶ ἴς Φιλιππικὸν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, ὡς εἰς τὸ Φ γράμμα ὀνομαζόμενον. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς διαφόρως ἐπὶ μύνητο τῷ βασιλεῖ, ὡς καθάρως ἐστὶν εἰς τὴν δουλείαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔχει παρ' αὐτῷ λόγον ἢ δόλον. Τοῦ δὲ Μαυρικίου τὸν Θεὸν ἱκετεύοντος (59) τοῦ ἐλεηθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἐν μίᾳ κοιμημένον αὐτοῦ εἶδεν ὄπτασίαν, εἰς τὴν χαλκὴν πύλῃν τοῦ παλατίου ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ Σωτῆρος ἑαυτὸν παρεστῶτα, καὶ λαὸν παρεστῶτα αὐτῷ· καὶ φωνὴ γέγονε ἐκ τοῦ χαρακτῆρος (60) τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγουσα· Δόσε Μαυρικίον. Καὶ κρατήσαντες αὐτὸν οἱ δίκης ὑπῆρτα παρῆσαν τῷ πορφυρῷ ὀμφαλίῳ τῷ ἐκείῳ (61). Καὶ ἔφη πρὸς αὐτὸν ἡ θεὰ φωνή· Ποῦ θέλεις ἀποδώσω σοι; ὧδε, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι; Ὁ δὲ ἀκούσας, ἔφη· Φιλάνθρωπε Δέσποτα, δικαιοκρίτα, ὧδε μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. Καὶ ἐκέλευσεν ἡ θεὰ φωνὴ ἐκδοθῆναι Μαυρικίον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ Φωκᾷ τῷ στρατιώτῃ. Διυπνισθεὶς οὖν Μαυρίκιος καὶ καλέσας τὸν παρακοιμώμενον αὐτοῦ, ἀπέστειλε πρὸς Φιλιππικὸν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ (62) ἐν σπουδῇ ἀγαγεῖν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα. Ἀπελθὼν δὲ ὁ παρακοιμώμενος (63) ἐκάλεσεν αὐτόν. Ὁ δὲ ἐγεθὲς καὶ προσκαλέσάμενος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἠσπάσατο αὐτήν, λέγων· Σώζου, γύναι, οὐκ ἔτι με θεωρεῖς. Ἡ δὲ ἀνέκραξεν μετὰ κλαυθμοῦ φωνῇ μεγάλῃ πρὸς τὸν παρακοιμώμενον λέγουσα· Ὁρκῶ σε κατὰ τοῦ Θεοῦ, τί ἐστὶ τὸ πρῶγμα, δι' ὃ ζητεῖ αὐτὸν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ; Ὁ δὲ ἐπωμάσατο ἀγνοεῖν, καὶ ὅτι Αἰφροδισίον ἐξ ὕπνου ἀναστάς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλέ με. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἠτήσατο μεταλαθεῖν, καὶ οὕτως ἀπῆει πρὸς τὸν βασιλέα. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ Γορδία ἔκειτο χασμαὶ ὄδυρομένη καὶ κλαίουσα, καὶ τὸν Θεὸν ἱκετεύουσα. Εἰσελθὼν δὲ ὁ Φιλιππικὸς ἐν τῷ βασιλικῷ κοιτῶνι, ἔβριψεν ἑαυτὸν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ βασιλεὺς λέγει αὐτῷ· Συγχώρησόν μοι διὰ τὸν Θεὸν οὐκ ἡμαρτόν σοι. Ἔως γάρ τοῦ νῦν ἐσκανδαλίζομαι εἰς σέ. Καὶ καλέσας ἐξελεῖν τὸν παρακοιμώμενον ἀναστάς ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Φιλιππικοῦ, λέγων· Συγχώρησόν μοι ἀσφαλῶς γάρ οἶδα οὐκ ὄν ἡμαρτες εἰς ἐμέ. Ἀλλ' εἰπέ μοι, τίνα γινώσκεις ἐν τοῖς ἡμετέροις τάγμασι Φωκᾶν στρατιώτην; Ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἀναλογισάμενος, λέγει αὐτῷ· Ἐνα γινώσκω, ὅστις πρὸ καιροῦ ὀλίγου πεμφθεὶς ἐν-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ καὶ ante εἰς add. ex A. ¹⁷ εἰς τὸ φράγμα f. ¹⁸ λόγον ἢ om. A. a f. ¹⁹ ἐν μίᾳ fort. ἐν νυκτί. ²⁰ δίκην A. a e. ²¹ ἢ μὴ ἐν A. ²² οὖν A, δὲ ὁ vulg. ²³ γύναι om. A f. ²⁴ ἐλθὼν A. ²⁵ τοῦ add. ex A. ²⁶ ἀναλογισάμενος A a f. ἄνα λογισ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(59) A Simocatta lib. viii, cap. 41 breviter perstricta.

(60) De hac Christi imagine exstat pulchra narratio in Auctar. t. II, ubi in not., quomodo ejus violatæ religionis ergo Occidentales a Leone defecerint, Greg. II pontifice. COMBERIS.

(61) Orig. CP. : Τὸ καλούμενον μεσόμφαλον, μέσον ἐστὶ τῶν ἐπὶ τὰ λόφων, ἢ ὡς ἡ μία μοῖρα τῆς πόλεως ἔχει τρεῖς λόφους, καὶ ἡ ἕτερα τρεῖς λόφους, καὶ μέσον ἐστὶ τοῦτο· *Medius qui vocatur umbilicus,*

medius est inter septem colles : hoc est, pars una civitatis hinc tres, inde colles alios tres habet : eorum medius est, μεσόμφαλος. Πορφυροῦν tamen ὀμφαλὸν lubens aræx metam in palatio colloco.

(62) Sororium suum; sic passim γαμβρὸς dicitur, non solum qui filiam duxit, sed et qui cognatam, ab uxoris cognatis. COMBERIS.

(63) *Excubitorum olim comes dictus, et ad imperatoris cubile accubitor; de quo non jejeune in Codinum disseruimus.*

τολιμάριος (64) ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀντέλεγεν τῷ κρά-
 ται σου. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· Ποίας ἐντελεύσεώς ἐστιν;
 Ὁ δὲ Φιλιππικὸς εἶπεν· Νεώτερος, θρασύς καὶ δει-
 λός. Τότε λέγει Μαυρίκιος· Ἐάν δειλός, καὶ φορέύς.
 Καὶ ἐξηγεῖτο τῷ Φιλιππικῷ τὴν τοῦ ὀνείρου ἀποκά-
 λυψιν. Τῇ δὲ ⁸⁷ νυκτὶ ἐκείνῃ ἐφάνη ἀστήρ ἐν τῷ οὐ-
 ρανῷ, ὃ λεγόμενος κομήτης. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ,
 ἐφθασεν καὶ ὁ ἀποσταλεὶς Μαγιστριανὸς πρὸς τοὺς
 ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀγίους Πατέρας, φέρων παρ' αὐτῶν
 ἀπόκρισιν τοιαύτην ⁸⁸, ὅτι Ὁ Θεὸς δεξιόμενος τῆν
 μετάνοιάν σου, σώζει τὴν ψυχὴν σου, καὶ ⁸⁹ μετὰ
 φθῶν κατατάττει σε πανοικί· τῆς δὲ βυσιλείας
 μετὰ ἀτιμίας καὶ μετὰ κινδύνου ἐκλιπτεῖς.
 Ταῦτα ἀκούσας Μαυρίκιος ἐδόξαζεν μεγάλως τὸν
 Θεόν. Τῆς τοίνυν μετοπωρινῆς ἡμέρας καταλαβού-
 σης ⁹⁰ (65), καὶ Μαυρίκιος βασιλεύς τῷ Πέτρῳ ἐν τῇ
 τῶν Σκλαβινῶν χώρα προστάξαντος τὸν λαὸν παρα-
 χειμάσαι ⁹¹ ἀντίστησαν οἱ Ῥωμαῖοι μὴ καταδεχό-
 μενοι τοῦτο ποιεῖν, διὰ τε τὴν ⁹² τῶν ἵππων (66)
 ταπεινωσιν, καὶ διὰ τὸ πολλὴν πραιτῶν ἐπιφύρεσθαι,
 καὶ διὰ τὸ πλήθη βαρβάρων παρακεχῦσθαι τῇ χώρᾳ,
 καὶ στάσιν ἐμελέτησαν. Ὁ δὲ στρατηγὸς ἀγανακτῶν
 κατὰ τοῦ λαοῦ εἰς πόνους αὐτοὺς ἐνέβαλλεν (67).
 Ἐπιπίπτουσι τοίνυν ὕετοι λαῦροι τῷ στρατῷ, καὶ
 ψῆχος πολὺ. Ὁ δὲ Πέτρος ἀπὸ εἰκοσι μιλίων τῆς
 στρατάς (68) τὴν διατριβὴν ἐποιεῖτο. Μαυρίκιος δὲ
 ἐφ' Πέτρῳ ἐνώχλει ⁹³ διὰ γραμμάτων διαπερᾶται
 τὸν Ἴστρον· καὶ τὰς χειμερινὰς ἀποτροφὰς τοῦ λαοῦ
 ἐκ τῆς τῶν Σκλαβινῶν χώρας ἀρύσασθαι, ὅπως μὴ
 δημοσίας σιτήσεις ἀναγκασθῆ τοῖς Ῥωμαίοις παρα-
 σχέσθαι. Ὁ δὲ στρατηγὸς μεταστειλόμενος τὸν
 Γουνδῆν ἔφη ⁹⁴· Δίαν μοι βαρύντατα τοῦ βασιλέως
 προστάγματα ἐπὶ ἀλλοτριᾷ γῆς Ῥωμαίους χει-
 μάσαι προστάσσοντος ⁹⁵, καὶ τὸ παρακοῦσαι χυ-
 λῆπῶν ⁹⁶· καὶ τὸ ὑπακοῦσαι ⁹⁷, δεινότερον. Οὐδὲν
 καλὸν τίκει φιλαργυρία, μήτηρ δὲ πάντων τῶν
 κακῶν καθέστηκεν. Ταύτην ροσῶν ὁ αὐτοκράτωρ
 τῶν μεγίστων κακῶν αἰτιὸς τοῖς Ῥωμαίοις γίνεσθαι.
 Μεταστειλόμενος δὲ τοὺς ταξιάρχας τοῦ λαοῦ, τὸν τοῦ
 βασιλέως σκοπὸν αὐτοῖς παρεδῆλωσεν. Οἱ δὲ ⁹⁸ ἔφη-
 σαν, τὸν λαὸν τοῦτο ⁹⁹ μὴ καταδέξασθαι. Ὁ δὲ λαὸς
 τοῦτο ἀκούσας ἐστασίασεν· καὶ οἱ ἐπίσημοι ἄρχοντες
 φυγόντες ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸν στρατηγὸν παρεγένοντο.
 Τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα προβάλλονταί ἑαρχον

VARIAE LECTIONES.

⁸⁷ δὲ add. ex A. ⁸⁸ τοιαύτην A, αὕτην vulg. ⁸⁹ καὶ add. ex A. ⁹⁰ καταλαβούσης A, καταλαβονούσης vulg. ⁹¹ προστάξαντος τὸν λαὸν παραχειμάσαι A, παραχειμάσαι καλεῦσαντος vulg. ⁹² ἀντίστησαν A, ἀνίστησαν vulg. ⁹³ τὴν add. ex A. ⁹⁴ ἐνώχλει A, ἐπόχλει vulg. ⁹⁵ ἔφη add. ex A. ⁹⁶ προστάσσοντος om. A. ⁹⁷ καὶ τὸ παρακοῦσαι χαλ. A a, καὶ τὸ ὑπακοῦσαι δεῖν χαλ. vulg. ⁹⁸ καὶ τὸ ὑπακοῦσαι A a, καὶ τὸ παρακοῦσαι vulg. ⁹⁹ οἱ δὲ A, αὐτοὶ δὲ vulg. ¹⁰⁰ τοῦτο A, τούτον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(64) Anno scilicet 48 Mauricii. Anastasius ubique *procuratorem* reddit, et est subditorum ad principem, ut P. Goar ex Pancir. COMBEPIS.

(65) Ad Simocattam cap. 8 et seqq. decerpendum redit Theophanes.

(66) Theophyl., τῆς ἵππου, *Equis valde diminutis*. COMBEPIS.

(67) Anast. in *dementationem* eos immisit. Forte, *demetationem*, ut enim Simoc. cap. 6, navigia compingebant ut trajicrent, Mauricii jussa exe-

cuturi, cum paululum remisissent ferociam : veterum imbres frigusque in priorem eos mentem revocavit, et ut illic omnino hiberna ducere renuerent. Id.

(68) Theophyl., τοῦ χάρακος. Anast. *viginti millibus procul ab exercitu morabatur* : nec iam bona suis interpr. minus bonis commutare debuit. Forte scriptum, στρατοῦ, vel στρατοπέδου, sic multas barbaras voces peperit antiquiorum imperatorum manus. Id.

rebellionem motus. Periculo subducunt se primores, et ad ducem palantes se conferunt. Quauobrem agmina in unum collecta Phocam centurionem exarchum creaver: tumque clipeo sublato exarchum faustis acclamationibus prosecuti sunt. Ea re intellecta, Petrus fuga lapsus certiore de omnibus fecit imperatorem, Mauricius nuntium adeo gravem atque molestum accipiens, urbicariis turmis celare satagebat. Die vero secunda insequente, quo magis infortunium occultaret, certamen equestre celebravit. Tum vero Prasinorum factio in has voces erupit: *Constantinus et Domentiolus, Romanorum domine, ter anguste, sollicitant populum, ut, peccatis nostris exigentibus, surcifer rei communis administrator instituat: Deus rerum omnium opifex adversarios et hostes universos intestinos ac, ut ac exteris citra sanguinis effusionem tibi subjiciet.* Imperator ad hæc factionibus significavit: *Iusanientium militum motus indecentes atque seditio nequidquam vos moveant.* Tum Veneti: *Deus qui te imperatorem esse jussit cunctos majestati tue armis adversantes prosternet. Si Romanus sit, qui tam ingratis tecum agit, hunc absque cædis periculo iterum servituti tue subjiciet.* Illos itaque armis instructos et blandis verbis delinitos urbis mœnia cum eorum tribunis custodire jussit imperator. Filio vero imperatoris ad Caliceratiam cum Germano socero venatu se exercente, ad ipsum Theodosium, ut imperium suscipiat, litteras dirigunt Romani; si nollet, vel Germanum imperatorem renuntiaturos: non enim diutius posse tolerari Mauricii dominationem. Ea re comperta filium ad se advocat Mauricius: mœnium vero defensionem Comentiolo commendat. Tum Germanum una cum filio Theodosio, ceu imminenti calamitatum auctorem,

Φωκᾶν (69) τὸν κένταρχον, , καὶ ἐπὶ ἀσπίδος ἑαυτοῦ ὑψώσαντες εὐφήμησαν Ἐξαρχον. Καὶ ταῦτα ὁ Πέτρος ἀκηκῶς εἰς φυγὴν ἐτρέπη, καὶ τῷ βασιλεῖ πάντα ἑκατόμηλα ἐποίησεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ δυσχερῆ ταῦτα ἀκούσας, κρύπτειν αὐτὰ τῷ πλήθει ἐπειρᾶτο. Δευτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ἰκτικὸν ἐπέτελεσεν, τὰ τῆς συμφορᾶς ἀποκρύπτων. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Πρασίνων ἔκραξεν, λέγων· *Κωνσταντῖνος καὶ Δομεντιολοσ* (70), *δέσποτα Ῥωμαίων τρισάγουστε, τῷ οὐκίσῳ σου δῆμῳ παρεσχολοῦσιν, ἵνα ὁ κρούχης διοίκησῃ* (71), *εἰς ἃς ἔχομεν ἀμαρτίας.* Ὁ Θεὸς δὲ τὰ πάντα δημιουργήσας ὑποτάξει πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον ἐμφύλιόν τε καὶ ἀλλόφυλον, καὶ χωρὶς αἱμάτων. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς δῆμοις ἐδήλωσεν· *Μηδὲν ὑμᾶς ταραξῆ ἀλόγων στρατιωτῶν ἀκοσμία καὶ ἀταξία.* Οἱ δὲ Βένετοι εἶπον· Ὁ Θεὸς ὁ καλεύσας σε βυσιλιεύειν ὑποτάξει σοὶ πάντα τὸν πολεμοῦντα τὴν βασιλείαν σου. *Εἰ δὲ Ῥωμαῖός ἐστὶν ὁ ἀπρωμονῶν σε, εἰς δουλείαν σοὶ τοῦτον ὑποτάξει χωρὶς αἱμάτων.* Τούτους δὲ ὁ βασιλεὺς καθοπλίσας καὶ λόγους ἠπιος κατευνάσας, σὺν τοῖς δημάρχοις (72) φυλάττειν τὰ τεῖχη τῆς πόλεως προσέταξεν. Τοῦ δὲ υἱοῦ τοῦ βασιλέως ἄμψ Γερμανοῦ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ εἰς Καλεκράτειαν (73) κυνηγετοῦντος, ἀποστέλλουσι γράμματα οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς Θεοδοσίον ἀξιοῦντας ὑπὲρ αὐτοῦ βασιλεύεσθαι· εἰ δὲ μὴ, κἄν Γερμανὸν προσαγορεύσαι βασιλεῖ· μηδὲ γὰρ εἶναι ἀνέχεσθαι ὑπὸ Μαυρικίου βασιλεύεσθαι. Ταῦτα ὁ Μαυρίκιος μαθὼν, μεταστέλλεται τὸν υἱὸν πρὸς ἑαυτόν. Κομεντιόλον δὲ τὰ τεῖχη φρουραῖν προσέταττε. Τὸν δὲ Γερμανὸν σὺν τῷ υἱῷ Θεοδοσίου κατηγγέματο τῶν συμφορῶν αἰτίαν γεγονέναι. Τοῦ δὲ Γερμανοῦ ἀπολογουμένου, Μαυρίκιος ἔφη· Ὁ Γερμανὲ, εὖ σοὶ εἰσι τεκμήρια τῆς ἀπονοίας μου· τὰ τε ἐκ τοῦ λαοῦ πρὸς σὲ γράμματα, καὶ τοῦ φεῖδυσθαι.

VARIAE LECTIONES.

ἑαυτοῦ A, ἀσπίδι vulg. ἑκατόμηλα A, ταῦτα vulg. ἐπέτελεσεν A, ἀπετ. vulg. Δομεντιολοσ A, τὸν πολεμοῦντα A, τῶν πολεμοῦντων vulg. τῆ βασιλείᾳ A. ἑαυτοῦ add. ex A. εἰ δὲ μὴ ὑπὸ Μαυρικίου βασιλεύεσθαι add. ex A et aliis codd. τὸν δὲ Γ. A, τὸν Γ. δὲ vulg.

JAC. GOARINOTÆ.

(69) Ἐξαρχον ducem exercitus, et consilii principem et executorem, necnon imperii candidatum interpretor: quamvis Phocam jam tunc imperatorem renuntiatum scribat Zonaras, Simocatta cap. 7: Ἐξαρχον τὸν ἑκατόνταρχον Φωκᾶν προσέστησαντο. Κένταρχον vocat Theophanes, centum viro- rum principem.

(70) Imperatoris molestias propriis querelis augei Prasinorum factio, et ad angustias extremas redactam etiam cum Constantini et Domentioi, quos malorum suorum credidit auctores, perniciæ, sibi favere compellit. Erat autem Domentiolus, Simocatta teste libro III, cap. 3, vir spectatissimus, et imperatori charus, atque inter primores consiliarios conspicuus; Constantinus autem cognomento Lardys, eodem scriptore lib. VIII, cap. 9, vir a senatu illustrissimus, et patricia dignitate cohonestatus, et antea tributis orientalibus recipiendus (ὃν ἔπαρχον πραιποσίτων, inquit ille, εἰδώσαντι ὀνομάζειν Ῥωμαῖοι) ab imp. præpositus: quare uterque tum amicitia erga imp., tum munere quæ gerebant titulis, populo odiosi querelam occasionem populo præstiterunt.

(71) Historia miscella: *Plebi tuæ molestias ingerunt, ut cruces his ponantur in ea quæ habemus peccatis.* Anastasius: *Plebi tuæ molestias et cruces ingerere disponunt in ea quæ habemus peccata.* Si quid sapio: *Constantinus et Domentiolus administrationis suæ gravitate in summam angustiam populum adduxerunt: adeo ut Phocas tyrannus cruciarius (id est, cruce dignus) et surcifer, rerum administratione in manus sumpta, cruces et tormenta nobis paret,* paraphrastice interpretor. Legendus Simocatta cap. 7, vel certe: *Huc res actæ sunt, ut oporteat Joannem cruce Prasinæ factionis ducem curare temp.* Ὁ διοικητῆς τοῦ Πρασίνου μέρους Ἰωάννης ὁ ἐπίκλην κρούχης. Chron. Alexand. ad annum 1 Phocæ.

(72) Sergium Prasinorum, Cosman Venetæ factionis tribunos istos expressit Simoc. lib. VI, cap. 7. COMBESIS.

(73) Idem Simoc. cap. 8: *Χῶρος γὰρ πρὸ τοῦ ἄστεος οὗτος, λαῶν, ὡς ἐπὶ εἰπεῖν, ὠρικὸς: Locus est ante urbem, perquam, ut omnia verbo complectiar, atænus ac speciosus.*

τὴν λαὸν τῆς ἀγελαιᾶς Ἰσπου τῆς νεομένης σοι **A** εἰς τὰ προάστια. Πάντα γὰρ διήρπασαν¹⁰, καὶ τῶν σὼν ἐφέρισαντο¹¹. Φείδου, Γερμανῆ, τοῦ μηκύνειν τὸν λόγον, οὐδὲν ἠδύτερον τοῦ διὰ ξίφους τεθνῆναι (74). Ὁ δὲ Γερμανὸς εἰς τὴν ναὸν τῆς Θεομήτορος τῶν Κύρου¹² (75) προσέφυγεν. Καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦτο μαθὼν Στέφανον τὸν εὐνοῦχον ἀπέστειλεν τοῦ ἐξαγαγεῖν τὴν Γερμανὸν τῆς ἐκκλησίας. Τοῦ δὲ Στεφάνου (76) βιαίως ἐξαγαγεῖν τοῦτον¹³ θελήσαντος, οἱ τοῦ Γερμανοῦ ὑπαπιστοὶ ἀντικαταστάνας, ἐξουθούσι τὸν Στέφανον, καὶ λαβόντες τὴν Γερμανὸν εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν καταφεύγουσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ῥάβδοις ἐμαστίγου Θεοδόσιον τὸν ἑαυτοῦ υἱόν. Ἐφασκεν γὰρ δι' αὐτοῦ Γερμανὸν¹⁴ φυγαδεύθηναί· καὶ ἀποστέλλει ἐξουβίτωρας τοῦ ἐξαγαγεῖν τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας τὸν Γερμανόν. Ἐντεῦθεν **B** θρύλλος μέγας τῆ πόλει ἐνεσκηψεν. Ὁ δὲ Γερμανὸς ἠθέλησεν ἐξελεῖν, καὶ δοῦναι ἑαυτόν. Τὰ δὲ πλήθη οὐ κατεδέξαντο, ἀλλ' ὕβρει μεγάλας τὸν βασιλέα ἠτίμασαν¹⁵, λέγοντες· *Μὴ σχολή¹⁶ δέρμα ὁ φιλιῶν σε, Μαιρικός Μαρκιανιστά*. Οἱ τοίνυν τὰ τελεχῆ φρουροῦντες ταῦτα μαθόντες, τῆς φρουρᾶς κατημέλησαν. Τότε οἱ τοῦ Πρασίνου μέρους τὴν οἰκίαν τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ λεγομένου Λάρδου, καταφλέγουσιν. Ὁ δὲ Μαιρικός μεσοῦσης τῆς νυκτὸς ἀποδυσάμενος τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ ἰδιωτικὴν περιβαλόμενος¹⁷, εἰς δρόμονάς τε εἰσελθὼν, μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ Κωνσταντίνου, ἀποδιδράτκει. Τὰ δὲ πλήθη δι' ἄληθ τῆς νυκτὸς ἀπὸγίττασι ὕβρει τὸν βασιλέα καθύβριτον ἐπέσχωπτον¹⁸ τε, καὶ τὸν περιβάλλοντα Κυριακόν. Λαλατοὺς **C** τοίνυν γενομένου μεγάλου μετὰ κινδύνων μεγίστων διασώζεται· Ἀυτόνομος¹⁹ (77). Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἐπιτίθενται αὐτῷ καὶ νόσοι ἀρθρίτιδες, ἃς ποδαλγίας καὶ χειραλγίας καλοῦσιν. Ἐντεῦθεν²⁰ ἀποστέλλει Θεοδόσιον τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πρὸς Χοσρόην²¹ τὸν βασιλέα Περσῶν μετὰ Κωνσταντίνου, ὅπως ὑπομνήσῃ²² τῶν ὑπὸ Μαιρικού γεγονότων αὐτῷ, καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς εὐεργεσίας προσειρή τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Γερμανὸς πέμπει πρὸς Σέργιον τὸν²³ δῆμαρχον τοῦ Πρασίνου μέρους, ὅπως συναγωνίσῃται αὐτῷ τοῦ βασιλεῦσαι, ὑποσχόμενος τιμῆσαι τὸ μέρος τοῦ Πρασίνου, καὶ αὐτὸν μεγάλας ἀξίαις περιβαλεῖν. Ὁ δὲ Σέργιος τοῖς ἐπισημοτέροις τοῦ δήμου τοῦτο ἰθάρρησεν. Οἱ δὲ τοῦτο οὐ κατεδέξαντο λέγοντες· **D**

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ διήρπασαν **A**, ἐφήρπασαν vulg. ¹¹ ἐφέρισαντο **A**, ἐφείσαν vulg. ¹² εἰς τὰ Κύρου **a**. ¹³ βιαίως ἐξαγαγεῖν τοῦτον **A**, τ. ἐξ. βιαίως vulg. ¹⁴ Γερμανὸν add. ex **A**. ¹⁵ ἠτίμασαν **A**, ἠτοίμασαν vulg. ¹⁶ σχολή] ἔσχη **A** f. ¹⁷ περιβαλόμενος **A**, περιβαλλ. vulg. ¹⁸ αυτόνομος **A**. ¹⁹ ἐνταῦθα **a**. ²⁰ Χοσρόην add. ex **A**. ²¹ ὑπομνήσῃ τῶν **A**, ὑπομνησθῆ vulg. ²² τὸν add. ex **A**.

JAC. GOARI NOTÆ.

(74) De Germano cui mortem comminaretur Mauricius intellexit Theodosius ejus filius, cum ad agram fugere monuit, ut habet Theophyl. **COMBEPIS**.

(75) Simocatta citatus: Τῷ ἰερῷ τεμένει τῆς Θεομήτορος προσεπέλασεν, ὃ Κύρον, τὸν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ αὐτοκράτορος γεγονότα δειμασθαι λόγος καθέστηκεν ἀψευδής· *Sacrum Deiparæ templum petii, quod a Cyro Theodosii temporibus esse conditum, fama non falsa prædicat. Nem Orig. CP.*

(76) Erat is eunuchus, filium Mauricii pæda-

incusare. Germano crimen excusatione depellente: *O Germane, inquit Mauricius, suspicionis meæ* **242** *duo sunt argumenta validissima: a populo nimirum ad te missæ litteræ, et quod equarum tuarum gregi ad urbis vicina loca pascenti populus idem pepercit. Cæteris enim direptis, ex populi in te humanitate res tuæ tectæ sartæque perstitierunt. Parce, Germane, sermones ambagibus involvere, morte gladio inferenda nihil mihi jucundius. Tum Germanus ad Dei Genitricis ædem, cui a Cyro factum nomen, confugit. Quod ubi rescivit imperator, Stephanum eunuchum, qui Germanum ecclesia educeret, misit. Stephano ad eum eruendum vim adhibente, Germani stipatores contra resistentes, Germanum inde ereptum ad Magnam ecclesiam fuga celeri deducunt. Interea filium Theodosium virgis cædi jubet imperator. Germanum enim ejus consilii fugam arripuisse causabatur. Quare excubitores qui eum ecclesia extrahant, mandat: ex quo tumultus ingens civitatem universam invadit. Cum vero Germanus exire, ac se ultro dedere pararet, plebs id minime passa est: quin petulantioribus concitiis in imperatorem invecta: *Excorietur, exclamavit, qui te diligit, Maurici, Marcianista*. Istis auditis, qui mœnibus defendendis invigilabant, deseruere custodiam. Tum vero qui Prasinæ parti affecti, Constantini, cui cognomen Lardus, ædem succenderunt. Ergo Mauricius imperatoris insignibus et vestibus exutus, privatum induens, media nocte, conscensia dromonibus, cum uxore, liberis et Constantino, fuga salutem quaerit. Populi vero turmæ turpibus verbis et scædis injuriis per totam noctem imperatorem proscindere, et in ipsam patriarcham Cyriacum dicitia illiberalesque jocos spargere. Exorta autem subinde tempestate maxima, Mauricius post varia discrimina ad Autonomium salvus delatus est. Eademque nocte morbus articularis, quem a manuum pedumque doloribus, podalgiam et chiralgiam nuncupant, eum corripuit. Exinde Theodosium filium cum Constantino mittit ad Persarum regem Chosroem, quo beneficii quondam collati memoriam renovaret, et proprio filio grati animi officium rependeret, et gratiæ vicem refunderet. Interea Germanus ad Sergium Prasinæ factionis tribunum*

gogus. Simocatta cap. 8.

(77) Idem cap. 9: Μόλις ὁ Μαιρικός διασώζεται ἐπὶ τὸν νεὼν Αὐτονόμου τοῦ μάρτυρος, ὡς ἀπὸ σταδίων ρ' καὶ ὡ τῆς πόλεως Κωνσταντίνου· *Mauricius ægre ad ædem martyris Autonomi vivus evadit, qui locus CP. circiter 150 stadiis abest.*—Cedr., εἰς τὸν Αὐτόνομον· melius Αὐτονόμου. Sic et Theophyl. cap. 9: Ἐπὶ τὸν νεὼν Αὐτονόμου τοῦ μάρτυρος· *Salvus evadit ad templum Autonomi martyris; quod ait distare CP. 150 stadiis. COMBEPIS.*

delegat, ut is sibi ad derelictum imperium obtinendum operam accommodet, factionem Prasinam multis honoribus aucturum, ipsumque insolitis dignitatibus cumulaturum pollicitus. Sergius cum factionis suæ præcipuis consilium communicat: rem vero propositam illi respicientes, *Nusquam, inquit, ea, qua fertur in Venetos propensione Germanus discedet.* Itaque Prasini Rhegium usque progressi, faustis 243 salutationibus tyrannum Phocam excipientes, ad Hebdomum accedere suadent. Phocas subinde Theodorum a secretis delegat, qui in Magnam ecclesiam ingressus audiente populo ex tabella recitavit, ac jussit, patriarcham, populi factiones, et senatum ad Hebdomum convenire. Quo demum facto, cum universi ad Hebdomum se contulissent, Cyriacus patriarcha sponsonem a tyranno exegit, qua se rectam fidem retenturum, Ecclesiamque a turbis immunem conservaturum promitteret. Porro tyrannus de eligendo in imperatorem Germano simulate consilium iniit. Cum vero Germanus dolos mentitus se recusare profiteretur, factionesque interim tyrannum repetitis vocibus promovere non desisterent, perniciis et imperii clades imperator renuntiatur. Ita tyrannus sceptrorum dominus salutatur, calamitas felicitatis jura obtinet, et Romanorum ærumnæ feliciores ex adversis istis exordiis erumpunt. Porro tyranni inauguratio ad Joannis Baptistæ templum peracta est. Duos vero dies ibi moratus, tertio tandem imperatorio curru vectus in regiam penetravit. Quinto insuper ad adventu die Leontiam uxorem imperiali redimivit corona, et Augustam renuntiavit. De stationum autem locis dissidentes ab invicem factiones eodem die seditionem moverunt. Quare tyrannus Alexandrum conspirationis initiæ socium ad partes componendas misit. Alexander in Cosmam Venetorum tribunum manu violenter illata, audacius impulit, et contumelia proscutus est: quod gravius ferentes Veneti: *Discede, exclamant, disce modeste agere: nondum Mauricius periit.* Tyrannus vocibus istis auditis,

Ὀὐκ ἄν ποτε Γερμανὸς τῆς τῶν Βενέτων προσκαθίας ἀποστήσεται. Οἱ δὲ Πράσινοι ἐξεληθότες εἰς τὸ Ῥήγιον μεγάλαις εὐφημαῖς ἐτίμων ²³ τὸν τύραννον Φωκᾶν, καὶ πείθουσιν αὐτὸν, ἐν τῷ Ἐβδόμῳ (78) παραγενέσθαι. Πέμπει τοίνυν ὁ ²⁴ Φωκᾶς Θεόδωρον τὸν ἀσκηρῆτις ²⁵ (79), καὶ εἰσελθὼν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐπανέγνωσεν τῷ λαῷ, ὅπως ὁ πατριάρχης καὶ οἱ δῆμοι καὶ ἡ σύγκλητος ἀφίκωνται ἐν τῷ Ἐβδόμῳ. Τοῦτου ²⁶ τοίνυν γεγονότος, καὶ πάντων ἐν τῷ Ἐβδόμῳ ἀφικομένῳ, Κυριακὸς ὁ ²⁷ πατριάρχης ἀήτησεν τὸν τύραννον ὁμολογῆσαι περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τοῦ ἀτάραχον φυλάξαι τὴν Ἐκκλησίαν. Ἔδοξεν δὲ ὁ τύραννος τὸν Γερμανὸν εἰς βασιλεία προτρέπεσθαι. Τοῦ δὲ Γερμανοῦ (80) κατεριωνευμένου μὴ θέλειν, καὶ τῶν δῆμων εὐφημούντων τὸν τύραννον, ἀναγορεύεται τὸ κακόν· καὶ κύριος τῶν σκηπτρων ὁ τύραννος προχειρίζεται, καὶ κρατεῖ τῆς εὐδαιμονίας ἢ συμφορᾶ, καὶ λαμβάνει τὴν ἐναρξιν τὰ μεγάλα τῶν Ῥωμαίων ἀτυχήματα. Ἡ δὲ ἀναγόρευσις τοῦ τυράννου εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἐγένετο ²⁸. Αὐτὸ δὲ ἡμέρας ἐν τούτῳ διατρίψας, τῇ τρίτῃ εἰς τὰ βασίλεια εἰσῆλθεν ἐπὶ βασιλικῆς ἀμάξης καθεζόμενος. Τῇ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ Ἄεοντίαν ²⁹ τὴν ἐξουτοῦ γυναῖκα ἐστεψεν Αὐγούσταν. Καταστασιάζουσι τοίνυν τὰ μέρη πρὸς ἄλληλα ταῦτη τῇ ἡμέρᾳ διὰ στάσεις τόπων ³⁰. Ὁ δὲ τύραννος τὸν Ἀλέξανδρον τὸν συναντάρτην αὐτοῦ ἐξέπεμψεν ³¹ κατενεῖσαι τὰ μέρη. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Κοσμά τῷ τῶν Βενέτων δημάρχῳ χεῖρις ἐπιβαλὼν, ὤθησέν τε καὶ ὕβρισεν. Οἱ δὲ Βένετοι ἀγανακτοῦντες, ἔκραζον· Ὑπαγῆ· μάθε τὴν κατὰστασιν (82), ὁ Μωυρικόσις οὐκ ἀπέθανεν. Ὁ δὲ τύραννος τούτων ἀκηκῶς τῶν φωνῶν ³², ἐπὶ τὸν τοῦ Μωυρικόσι φόνον κινεῖται· καὶ ἀποστείλας στρατιώτας, ἤγαγεν αὐτοὺς ἐν Καλκηδόνι εἰς τὸν Εὐρωπίου (81) λιμένα. Καὶ προαναίρουνται τοῦ βασιλέως οἱ παῖδες οἱ ἄρρητες ἐπ' ἤψεσιν αὐτοῦ πέντε, ἐνταῦθεν προκολλᾶζων τὸν βασιλέα τῇ τῶν παίδων σφαγῇ. Ὁ δὲ Μωυρικόσις φιλοσοφῶν τῷ δυστυχηματι ³³, τὸν ἐπὶ πάντων ἐπεκαλεῖτο Θεόν· καὶ πυκνῶς ἐφθέγγετο· Δίκαιος εἰ, Κύριε, καὶ εὐθεῖαι ³⁴ αἱ κρίσεις σου.

VARIÆ LECTIONES.

²³ ἐτίμων] εὐφῆμον a. ²⁴ ὁ add. ex A. ²⁵ Ἀσκηρῆτην A b, Ἀσκηρῆτις a, Ἀσικρῆτην f. ²⁶ τοῦτου — ἀφικομένῳ] ἀφικομένῳ δὲ vulg. ²⁷ ὁ add. ex A. ²⁸ ἐγένετο A, γέγονεν vulg. ²⁹ Ἀεοντίαν A. ³⁰ διάστασις τόπον A f, διάστασις τόπων a. ³¹ ἐξέπεμψεν A, ἐπεμψεν vulg. ³² τῶν φωνῶν om. A. ³³ τῷ δυστυχηματι A, τὸ δυστύχημα vulg. ³⁴ εὐθεῖς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(78) Simocatta lib viii, cap. 10: Τόπος οὗτος τοῦ ἁγίου ἀπὸ σημείων ἐπτά· *Locus ubi urbe septem millibus abest.* Duo loca ejusdem nominis fuisse conjicio: unum ad urbem, et προάστειον, de quo superius pag. 67, de quo Simocatta ipse cap. 12: Πρὸς τὸ πᾶσιον τὸ ἀνακείμενον ἐν τῷ λεγομένῳ Ἐβδόμῳ, ἢν κάμπον Ῥωμαῖοι κατονομάζουσι· *Ad agrum urbi adjacentem (non qui millibus septem abest) loco, cui nomen Hebdomus, quem Romani campum dicunt; alium, de quo in præsentī mentio.*

(79) Idem: Τὸν ἀσκηρῆτις Θεόδωρον τὸν βασιλικῶν ταχυγράφων ἄνδρα ἐπίσημον· *A secretis inter celeres scribas, seu actuarios imp. clarissimum.*

(80) Aliter Theophyl. cap. 10: Προτρέπεσθαι, τοῦ Γερμανοῦ κατεριωνευμένου, εἶθελειν· *Visus est*

D Germanum hortari velle ad capessendum imperium, cum Germano illuderet. Sic certe apud, quam ut Germanus sic ironia dicatur respuisse imperium. COMBEFIS.

(81) Anast., *disce ordinem.* Pontanus, *rerum statum; P. Goar., disce modeste agere.* Ego, *memineris promotionis;* id est, ut Phocas nostris auspiciis ac favore modo imperium adeptus sit, nulloque ejus potestas, Mauricio adhuc superstite. Sic Polyb. Φάβιος μετὰ τὴν κατάστασιν οὕτως τοῖς θεοῖς· *post initium magistratum diis sacrificans.* Id.

(82) Mendosa hic omnium codd. lectio: vice Εὐτροπίου, de quo Procopius ad lib. ii *Ædif.* calcem, et Anastasius correctiores.

Γίνονται τοίνυν τῶν παιδῶν ὁ θάνατος· τοῦ πατρὸς ἂν ἐπιτάφιον προσεπιδηξάμενον τὴν ἀρετὴν ἐν τῷ μεγέθει τῶν συμφορῶν ⁸⁵. Τῆς γὰρ τιθηνῆς αὐτοῦ κλεψάσης ⁸⁶ ἕνα τῶν βασιλικῶν μειρακιῶν, καὶ πρὸς σφαγὴν τὸ ἑαυτῆς ἐπιδοῦσης ⁸⁷ (83), ὁ Μαυρίκιος οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ τὸ ἔβιον ἐπεζήτησεν· φασὶ δὲ τινες, ὅτι τούτου σφαγέντος, γάλα σὺν τῷ αἵματι ἔρρυσεν ⁸⁸, ὥστε πάντας τοὺς ὀρώντας θρηνησαι δεινῶς. Οὕτω μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ μόνος ⁸⁹ φύσεις ὑψηλότερος γεγονώς ὑπαλλάττει ⁹⁰ τὸν βίον. Οὐ διέλιπε δὲ τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν ἐξ ἐκείνου καιροῦ δυστυχήματα ποικίλα τε καὶ ἐξαισια. Ὁ τε γὰρ Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν εἰρήνην διέλυσεν, καὶ οἱ Ἀβάρεις ⁹¹ τὴν Θράκην διώλεσαν, καὶ ἄμφω τὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων διεφάρησαν· ὥστε, ὅπηνικα Ἡράκλειος ἐβασίλευσεν, ἐξέτασιν τοῦ ὀπλιτικοῦ ἐποιήσατο εἰς τὸ ἀκριθές, καὶ ἐκ πάσης τῆς πληθύος τῆς εὐρεθείσης ἐπὶ τῆς τυραννίδος Μαυρίκιου μετὰ Φωκᾶ οὐχ εὗρεν περαιτέρω δύο ἀνδρῶν. Οὕτως οἱ τὸν τύραννον προστησάμενοι ἐπὶ αὐτοῦ ἀνηλώθησαν.

calamitates varix ingentesque Romanum imperium labefactare non destiterunt. Et enim Chosroes Persarum rex pacem solvit, Abares Thraciam devastaverunt : et uterque Romanus exercitus, cum in Oriente, tum in Occidente, dissipatus : ita ut cum Heraclius imperator creatus accuratam militum recensionem ageret, de universa multitudine, quæ in illa Phocæ adversus Mauricium rebellione adfuerat, duos tantum homines superstitis reperiret : adeo illi ipsi, qui tyrannum evexerant, sub ipso demum ad internecionem deleti sunt.

A. M. 6095. — Ῥωμαίων βασιλέως Φωκᾶ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Νοεμβρίῳ Ἰνδικτιῶν ⁹² ζ' (84) βασιλεύσας Φωκᾶς ὁ τύραννος ἀνέβλεν, ὡς προλέλεκται, Μαυρίκιον σὺν πέντε παισὶν ἄρρῆσιν· καὶ τὰς τούτων κεφαλὰς ἐκέλευσε τεθῆναι ἐν Κάμπῳ ⁹³ τοῦ τριβουναλίου ἡμέρας ἱκανάς· καὶ ἐξήρχοντο οἱ τῆς πόλεως, καὶ ἐθεώρουσαν αὐτάς, ἕως ἐπώρῃσαν. Ἀναίρειται δὲ καὶ Πέτρος (85) ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἄλλοι πολλοί. Θεοδόσιον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ λόγος κρατεῖ πεφευγῆναι καὶ σεσωθῆναι. Ταύτην δὲ τὴν φήμην Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἠβήτησεν ἄλλοτε ⁹⁴ ἄλλως ψευδόμενος, καὶ παρ' ἑαυτῷ τούτου ἔχειν λέγων, καὶ προνοεῖν δεῖσθαι, ἵνα τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν παραλάβῃ· δολερῶς δὲ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας ἐλπίζων κρατῆσαι, ὡς ἠλέγχθη πολυτρόπως, μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ πολέμου αἰφνιδίου ⁹⁵ (86) κινήσαι, καὶ μεγάλως λυμήνασθαι τὰ Ῥωμαϊκά. Τοῦ δὲ Φωκᾶ πρέσβυν πρὸς αὐτὸν ἀποστείλαντος Βίλων ⁹⁶ (87), τοῦτον ἐκράτησεν, καὶ εἰς φυλακὴν ἀπέθετο, μηκέτι εἰς τὰ Ῥωμαϊκά ὑποστρέψαι ⁹⁷. Γράμμασι δὲ ἀτίμοις τὸν Φωκᾶν ἀντημείβετο ⁹⁸.

de Mauricio quantocius e medio tollendo consilium init : submissosque Chalcedonem milites ad Europii portum descendere, ibique Mauricianæ familiæ stragem edere imperat. Sub imperatoris igitur ipsius oculos liberi ejus masculi quinque primo necantur : imperatoris quippe supplicium a filiorum nece tyrannus auspicabatur. Mauricius eam calamitatem forti animo sustinens, Deum rerum omnium præsidem frequentius invocans, philosophabatur, crebroque repetebat : *Justus es, Domine, et recta judicia tua*. Filiis itaque mors illata, sepulcralem honorem patre auspicante, qui videlicet in summis ærumnis summæ virtutis speciem exhibuit. Cum enim nutrix unum ex imperatoris filii suffurata proprium ejus loco substituisset, non est hoc passus Mauricius, sed suum requisivit. Ex jugulati pueri corpuseculo lac emanasse, quidam ferunt : quod spectatoribus omnibus acerbissimas lacrymas excussit. Sicque ²⁴⁴ tandem imperator, cum lege naturæ superiore se gessit, vitam morte commutavit. Ex illo demum tempore

calamitates varix ingentesque Romanum imperium labefactare non destiterunt. Et enim Chosroes Persarum rex pacem solvit, Abares Thraciam devastaverunt : et uterque Romanus exercitus, cum in Oriente, tum in Occidente, dissipatus : ita ut cum Heraclius imperator creatus accuratam militum recensionem ageret, de universa multitudine, quæ in illa Phocæ adversus Mauricium rebellione adfuerat, duos tantum homines superstitis reperiret : adeo illi ipsi, qui tyrannum evexerant, sub ipso demum ad internecionem deleti sunt.

A. C. 595. — Romanorum imperatoris Phocæ annus primus.

Hoc anno mense Novembri, indictione sexta, tyrannus Phocas occupato imperio, Mauricium cum quinque masculis liberis, ut præmisimus, occidit, eorumque capita in tribunali campo per plures dies exponi jussit. Ex urbe porro prodibant cives, et ad eorum spectacula, donec omnino fœterent, conveniebant. Petrus insuper Mauricii frater e medio tollitur cum aliis plurimis. Theodosium Mauricii filium fuga evasisse, et periculo superstitem vixisse rumor est. Hanc vero famam Persarum rex Chosroes variis mendaciis in id conflictis pro libito auxit ; Theodosium penes se habere simulans, seque subiinde procurare, ut paternum reciperet imperium : cum revera ipse de usurpando Romanorum imperio cogitaret : quemadmodum seipsum variis demum modis prodidit, bella maxime ex improviso in Romanos inferendo, eorumque ditiones fœde diripiendo. Cum vero Phocas Bilium legatum ad eum misisset, comprehensum dejecit in carcerem, nusquam deinceps in Romanam ditionem rever-

VARIE LECTIONES.

⁸⁵ τῆς συμφορᾶς A. ⁸⁶ κλεψάσης A, σκεπασάσης vulg. ⁸⁷ πρὸς σφαγὴν τὸ ἑαυτῆς ἐπιδοῦσης A, πρὸς φυγὴν ἑαυτῆν ἐπιδοσάσης vulg. ⁸⁸ ἔρρυσεν A, ἐρεῦσαι vulg. ⁸⁹ μόνος A, νόμον a, νόμου Γ, νόμῳ vulg. ⁹⁰ ὑπαλλάττει A, διαλλάττει vulg. ⁹¹ οἱ βάρβαροι A. ⁹² Ἰνδ.κτ. om. A f. ⁹³ κάμπῳ a f. ⁹⁴ ἄλλοτε A, ἄλλο τε vulg. ⁹⁵ αἰφνιδίους A, αἰφνιδίου vulg. ⁹⁶ βιβλίον A. ⁹⁷ ὑποστρέψαι A b f, ὑποστρέψαντα vulg. ⁹⁸ ἀντημείβετο A a f, ἀνταμείβεται vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(83) Theophylact. cap. 11, qui rem clarius exponit. COMBESIS.

(84) Chronicon Alex. et appendix ad Marii Chronicon.

(85) Simocatta cap. 13, Chron. Alexand.

(86) Theodosii mortem comprobat Theophyl. cap. 13. COMBESIS.

(87) Simocatta cap. 15, Διλιον.

surum : et litteris omnino indecoris Phocæ responsum dedit. Cæterum imperatricem Constantinam cum filibus tribus, in domo privata, cui Leonis nomen, tyrannus inclusit.

In Alexandria porro civitate ex scriptoribus eximii quispiam vir religiosus ex festivo pervigilio nocte inedia domum remeans videt status suis basibus dilapsas in terram ferri, et Mauricium ejusque liberos e medio sublatis, et cuncta, quæ Byzantii acciderant, clara voce **245** enuntiantes audit. Visa et audita mane ad augustalem prefectus enarrat. Comminatur ille nulli hæc faceret manifesta. Die vero notato et attentius observato exitum exspectavit. Nono postmodum die nuntius Mauricii eadem evulgaturus advenit, ac simul tunc dæmoniorum vaticinia augustalis in publicum **B** sparsit.

Cæterum Narses Romani dux exercitus rebellionem in tyrannum movit, et Edessam occupavit. Quare Phocas Germano duci Edessam obsideat, litteris præcipit. Narses Persarum regem Chosroem ut collecto exercitu in Romanos bellum moveat scriptis sollicitat. Phocas autem Domentiolum proprium fratrem magistrum, Priscum vero comitem excubitorum instituit.

A. C. 596. — Hoc anno, mensis Decembris die septimo, indictione septima, ad solitas festorum solemnitates sparsis in populum pro consulum more nummis processit. Rex autem Persarum Chosroes collectas copias misit in Romanos. Germanus autem eo nuntio accepto extimuit : et necessitate compulsus bello principium dedit. Illum vero eo in bello vulneratum stipatores Constantinam deducere : victis alioqui Romanis. Mox undecimo die a vulnere accepto Germanus diem extremum obiit. Phocas porro auctis ex fœderis pacto faciendis Chagano donis, Barbaros ea ratione quietem ac pacem servaturos sperans copias omnes ex Europa in Asiam transmisit. Divisas autem turmas partim in Persas, partim in Narsetem sub Leontio eunuchæ et optimæ ad obsidendam Edessam destinavit. Chosroes cum instructis aciebus Daras profecto, **D**

Κωνσταντιναν δὲ τὴν βασίλισσαν ἅμα ταῖς τριῖσι θυγατρῶσι ἐν οἰκίᾳ ἰδιωτικῇ, ἐπιλεγομένην ὡς τοῦ Λέοντος ὁ, ὁ τύραννος κατέστησεν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ τῇ πόλει καλλιγράφος (88) τις εὐλαβὴς ἐκ παννυχίδος (89) οἰκαδὲ πορευόμενος μεσοῦσης ὡς τῆς νυκτὸς ὄρξ̄ τοὺς ἀνορίαντας (90) ἐκ τῶν βωμῶν καθελκυσθέντας, καὶ μεγάλην τῆς φωνῆ λέγοντας, ἀνακρίσθαι Μαυρικίον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐν Βυζαντίῳ προχθέντα ὡς συμπτώματα (91). Πρωτὰς δὲ ἀπελθὼν ὁ ἀνὴρ τῷ αὐγουσταλίῳ ταῦτα ὡς διηγήσατο. Ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ ὡς ταῦτα κατὰ δόξα ποιῆσαι. Ἀπογραφόμενος ὡς δὲ τὴν ἡμέραν ἐκαραδόκει τὴν ἐκθασιν. Ἐν αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ ἀγγεῖλος κατέλαθεν μηνύων τὴν Μαυρικίου ἀναίρεσιν. Τότε αὐγουσταλίῳ, τῶν δαιμόνων πρόφρησιν ἐπὶ λαοῦ ἐθριάμβευσεν.

Ναρσῆς ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν γενόμενος στρατηγὸς κατὰ τοῦ τυράννου ἀντήρην, καὶ τὴν Ἐδέσσαν ἐκράτησεν. Γράφει τοίνυν Φωκάς Γερμανῶν τῷ στρατηγῷ πολιορκῆσαι τὴν Ἐδέσσαν. Ὁ δὲ Ναρσῆς γράφει Κοσρόην τὸν πρὸς βασιλέα Περσῶν ὡς ἀθροῖσαι δυνάμεις καὶ κατὰ Ῥωμαίων ἐπιτεῖσθαι πόλεμον. Ἐποίησε δὲ Φωκάς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Δομεντζιόλον μάγιστρον, καὶ τὸν Πρίσκον κόμητα ἐκκουδιστάρων.

A. M. 696. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Δεκεμβρίῳ ζ' ἰνδικτιῶν ζ' προήλθεν ὡς Φωκάς ἐν ταῖς ἐφορταῖς ῥίψας ὑπατεῖαν πολλήν. Κοσρόης δὲ βασιλεὺς τῶν Περσῶν συναθροίσας δυνάμιν πολλήν κατὰ Ῥωμαίων ἐξαπέστειλεν. Ὁ δὲ Γερμανὸς ἀκούσας ἐφοβήθη, ἀναγκαζόμενος δὲ τοῦ πολέμου ἀπήρξατο. Τοῦ δὲ Γερμανοῦ ἐν τῷ πολέμῳ πληγέντος, οἱ ὑπατιστῆται τοῦτον διεύωσαν μέχρι Κωνσταντινῆς, καὶ ἤττωνται Ῥωμαῖοι· ἐνδεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ Γερμανὸς ἐτελεύτησεν. Ὁ δὲ Φωκάς τὰς δυνάμεις ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν μετέφερον τῷ Χαγάνῳ τὰ πάντα ἐπαυξήσας, νομίζων ἡρεμεῖν τῶν βαρβάρων τὸ ἔθνος. Ταύτας δὲ διελθὼν κατὰ Περσῶν ἀπέστειλεν, τὰς δὲ πρὸς τὴν πολιορκίαν Ἐδέσσης κατὰ Ναρσοῦ (92) σὺν Λεοντίῳ ἐνούχῳ καὶ μεγιστάνῳ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κοσρόης συναθροίσας δυνάμεις ἐπὶ τὸ Δαρὰς γίνεται. Ναρσῆς δὲ ἐξελθὼν Ἐδέσσης ἐπὶ τὴν Ἱεράπολιν ὡς κατέφυγεν ὡς.

VARIE LECTIONES.

ὡς ἐπιλεγομένη A, λεγομένη vulg. ὡς τῶν Λέοντος A. ὡς μεσοῦσης τῆς A, μέσης vulg. ὡς προχθέντα add. ex A. ὡς ταῦτα A, πάντα vulg. ὡς μηδενὶ A, μηδὲν vulg. ὡς ἀπογραφόμενος A, γραψ. vulg. ὡς πρὸς Κοσρόην τὸν βασιλ. Περσ. A, πρὸς βασιλ. Π. τὸν X. vulg. ὡς προήλθεν A, προσήλθεν vulg. ὡς ἐλθὼν B, διελθὼν f, διαβιάσας A, sed in litura : διελθὼν. ὡς ἱερὰν πόλιν a. ὡς κατέφυγεν A, διέφυγεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(88) Idem cap. 13, ἀνὴρ τις τῶν ἐς κάλλος γραφόντων, litteras bene pingendi peritus artifex.

(89) E nocturno convivio (non matutina vigilia, prout rudis Anastasius) ob natum sibi filium matrem per dies septem sumptuosius agitando. Simocatta.

(90) Mauricii puto et liberorum; idola quoque conjicio, quæ δαιμόνων scribit inferius.

(91) Explicat citatus auctor quodnam pervigilium istud fuerit, plane non sacram, sed profanum pro septima nati pueri, quando Alexandrini totam noctem luxu ac epulis traducere solebant. Istud vero, nocturnæ visionis spectro factum accipien-

dum est, non ut re vera simulacra ita suis basibus dimota sint, in quibus nec tum consistebant, abolita Alexandriæ olim idololatria. Liqueet enim ex seq. non de aliis statuis sermonem esse quam fallorum numinum, quarum spectro ista dæmones prædixerint. COMBERIS.

(92) Fædo errore apud Cedr. ὑπὸ Ναρσῆ στρατηγῷ, immisit in Persas Narse duce. Imo adversus Narsem, quem ipse post paucas lineas contra fidem a Phoca combustum ait, perinde ac Theophanes. Sed moris fore interpretum, ut devotent omnia, ac neque subnotent sic male cohærentia. Id.

Ὁ δὲ Χοσρόης σὺν τοῖς Ῥωμαίοις γίνεται εἰς τὸ Ἀρξαμοῦν ⁶¹ (93). Καὶ φρούριον ἀπὸ ἐλέφαντος ⁶² συστησάμενος τοῦ πολέμου ἀπήρξατο, καὶ νίκην μεγάλην ἤρατο, πολλοὺς Ῥωμαίων ζωγρήσας, οὓς καὶ ἀπέτεμεν. Τούτων οὕτω πραχθέντων ὁ Χοσρόης ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ γῆν ἐπανέζευξεν Ζογγὴν τὰς δυνάμεις καταλιπών. Τοῦτο μαθὼν ὁ Φωκᾶς κατὰ Λεοντίου ἐμάνη, καὶ χειροπέδαις σιδηραῖς ἀτίμως αὐτὸν ἐν Βυζαντίῳ φέρεται, καὶ χειροτονεῖ στρατηγὸν Δομεντζιολόν (94) τὸν ἴδιον ἀνεψιόν, ὃν καὶ κουροπλάτην ἐποίησεν.

A. M. 6097. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέστειλεν Χοσρόης Καρδαρίαν καὶ Ρουσιμάζαν, καὶ ἐπόρθησεν πολλὰς τῶν Ῥωμαίων πόλεις ⁶³. Ὁ δὲ Δομεντζιολός λόγον δοῦς ⁶⁴ τῷ Ναρσῇ καὶ ὄρκους πολλοὺς πείσας αὐτὸν μηδεμίαν ἀδικίαν περὶ τῷ Φωκᾶ ὑπομένειν, ἀπέλυσεν ⁶⁵ αὐτὸν πρὸς Φωκᾶν. Ὁ δὲ Φωκᾶς μὴ φυλάξας τὸν λόγον τοῦτον πυρὶ κατέκαυσεν. Ἐν λύπῃ οὖν ⁶⁶ μεγάλη γέγονασιν οἱ Ῥωμαῖοι, ὅτι φόβον μέγαν εἶχον εἰς Πέρσας ὁ Ναρσῆς, ὥστε τὰ τέκνα τῶν Περσῶν ἀκούοντα τὸ ὄνομα Ναρσοῦ τρέμειν.

A. M. 6098. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Θωμᾶ ἕτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει σχολαστικὸς εὐνοῦχος ἀνὴρ ἐνδοξὸς τοῦ παλατίου μεσοῦσης νυκτὸς Κωνσταντίναν τὴν δέσποιναν σὺν ταῖς τριῶν θυγατρᾶσιν αὐτῆς λαθῶν, εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν κατέφυγεν τῇ ⁶⁷ βουλῇ Γερμανοῦ τοῦ πατρικίου ὀρεγομένου τὴν βασιλείαν. Γίνεται τοίνυν ἐν τῇ πόλει στάσις μεγάλη. Οἱ δὲ Πράσινοι ἀθροισθέντες ἐπὶ τὸν Κοχλίαν, ἐδυσφήμουν τὴν Κωνσταντίναν· ὁ δὲ Γερμανὸς τῷ δημάρχῳ τῶν Πρασίνων τάλαντον χρυσοῦ ἀπέστειλεν, ὥστε συνεργῆσαι αὐτοῖς. Τὰ δὲ πρωτεῖα τοῦ δήμου οὐ κατέδεξαντο τοῦτο. Ὁ δὲ τύραννος ἐπεμψεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἀποσπάσαι ⁶⁸ τὰ γύναια· ὁ δὲ πατριάρχης Κυριακὸς ἀντικαθίστατο ⁶⁹ τῷ τυράννῳ, μὴ καταδεξάμενος ἐκ τοῦ ναοῦ ⁷⁰ ἀποσπάσαι τὰ γύναια τυραννικῶς. Ὁρκοὶ δὲ βεβαιωθεὶς ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ, ὡς οὐκ ἀδικήσει αὐτάς, ἐξάγονται τοῦ ἁγίου τεμένους, καὶ ἐν μοναστηρίῳ ἐγκλείονται (95)· τὸν δὲ Γερμανὸν ἀποκείρας (96) ἐν ἱερεῦσι κατέταξεν, καὶ ἐν τῷ ἴδιῳ οἴκῳ παρεφύλαττεν ⁷¹. Τότε καὶ ⁷² Φιλίππικὸς τὴν κόμην ἐλόμενος ἱερωσύνης ἀξίαν ἔλαβεν ⁷³, καὶ ἐν Χρυσοπόλει ἐν τῷ ⁷⁴ μοναστηρίῳ, ὃ ἔκτισε, διέτριβεν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐν τούτῳ τῷ ἔτει Δαρδάνον τὸν Δαρδᾶν, καὶ πᾶσαν τὴν Μεσοποταμίαν

Narses Edessa profugus Hierapolim contendit. Tu vero Chosroes ad Arzamum Romanis occurrit, et elephantis castrorum in morem ordinatis, belli dat exordia, et insignem refert victoriam, captis Romanis quamplurimis, quos etiam capite multavit. His ita gestis, Chosroes Zongoi cura exercitus commissa, in propriam ditionem rediit. Eo cognito Phocas in Leontium ira invecatus, ferreis manicis devinctum Byzantium adduci iubet, Domentziolo proprio nepote, quem deinde curopalatem declaravit, duce exercitus instituto.

A. C. 597. — Hoc anno Chosroes Cardariga et Rusmiza missis Romanorum urbes plurimas devastavit. Domentziolus autem verborum et jurisjurandi data Narseti fide, et mali nequidquam a Phocae passurum pollicitus, **246** virum ad Phocam Cyprii destinavit. At Phocas spreto dato fidei juramento, ipsum igne combussit. Ea res Romanis tristitiam induxit ingentem: metuebant enim Persae Narsetem adeo, ut Persarum pueri sole Narsetis nomine audito deterrerentur et exhorrescerent.

A. C. 598. — *Cyprius episcopi Thomae annus primus.*

Hoc anno scholasticus eunuchus vir in palatio clarus, Constantina imperatrice cum siliabus tribus mediae noctis silentio educta, Germani patricii imperium ambientis consilio, ad Magnam ecclesiam confugit. Magna itaque per urbem seditio exoritur. Prasini etenim ad Cochliam collecti, diris et execrationibus Constantinam insectabantur; quamvis Germanus ad supplicias sibi ferendas eos adducturus ad Prasinorum tribunum auri talentum dono misisset, oblatum tamen factionis principes respulerunt. Quare mulierculas illas templo educendas tyrannus jussit: at patriarcha Cyriacus tyranno se opposuit, mulierculas ab ecclesia tyrannice avelli minime passus. Juramentis autem a Phocae interpositis, securus redditus nil indignum laturas, sacris septis extrahuntur, et in monasterio includuntur: Germanus autem deposita coma ad presbyterorum ordinem ejus jussu allectus et in ipsius domo custoditus est. Philippicus etiam crinibus attonsis sacerdotii dignitatem asecutus est, et Chrysopoli in monasterio a se exstructo moram egit. Caeterum hoc anno Persae Daras urbem cepere, Mesopotamiamque universam et Syriam excurrentes praedam

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ Ἀρξαμοῦν A a f, Ἀρξάμοῦν vulg. ⁶² ἐλεφάντων e. ⁶³ πολιτείας A. ⁶⁴ λόγον δοῦς A, λόγος vulg. ⁶⁵ ἀπέστειλεν a. ⁶⁶ οὖν A, δὲ vulg. ⁶⁷ τῇ add. ex A. ⁶⁸ τὸ ἀποσπ. A. ⁶⁹ ἀντικαθ. A, ἀντεκαθ. vulg. ⁷⁰ ἐκ τοῦ ναοῦ add. ex A. ⁷¹ καὶ ἐν τ. ἰδ. ο. παρεφ. add. ex A. ⁷² καὶ post τότε add. ex A. ⁷³ ἔλαβεν A, ἐνέβαλεν vulg. ⁷⁴ τῷ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(93) Arzanem regionem et oppidum habet Procopius duorum iter dierum a Constantina distans. *Bell. Persic. lib. II.*

(94) De cujus adversus Persas itinere, conflictu et periculo, Theodori Siceotæ Vita apud Surium 23 April.

(95) Chronicon Alexand. anno Phocæ primo: Κωνσταντίνα ἡ ἀπὸ βασιλισσῶν ἐβλήθη ἐν μοναστηρίῳ Constantina eximperatorix in monasterium

conjecta est. Odium Prasinorum in eam ex Mauricii in Venetos affectu prodiit. Simocatta.

(96) Chronicon idem in annum eumdem primum: Καὶ γέγοναι κληρικὸς Φιλίππικὸς ὁ πατρικίος, καὶ κόμης ἐξκουθητόρων, καὶ Γερμανὸς ὁ πατρικίος πενθερὸς γενόμενος Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ Μαυρικίου· Clerici facti sunt Philippicus patricius, et comes excubitorum, et Germanus patricius socer Theodosii filii Mauricii.

haud facile numerandam secum avexere. Patriarcha porro Cyriaco vivis erepto Thomas, diaconus et sacellarius ejusdem ecclesiae, mensis Octobris die undecimo in ejus locum sufficitur.

A. C. 599.—*Alexandriae episcopi Theodori annus primus (a).*

Hoc anno tyrannus Phocas Prisco patricio et excubitorum comiti filiam Domentiam in matrimonio locavit, celebratisque in Marinae palatio nuptiis equestre certamen agi jussit. Ab utriusque vero factionis tribunis Prisci et Domentiae 247 imagines inter alias imperatoris laureatas ad columnas quatuor erectas cum vidisset imperator ira motus est, et Theophanem Pamphilumque factionum principes accitos, nudatisque corporibus in faciem ac terram jacentes, capite truncari decernit. Protocursore etiam ad eos misso sciscitabatur, cujus consiliis id attentassent. Responderunt illi: Fictores, quod more receptum est, moliti sunt. Factionis autem grex, reliquosque populus vociferatus: *Clementissimo domino*, inquit, *multos annos*. Lineatores interrogati, cur opus hujusmodi aggressi fuissent, *Filios*, inquit, *imperatoris ab omnibus faustis acclamationibus acceptos ac ita nominatos, nos proprio consilio ita delineavimus*. Priscus autem re gesta deterritus, ab imperatoris indignatione sibi cavebat. Cuncta vero plebe veniam illis concedi crebris vocibus exclamante, Phocas delictum remisit. Ab eo itaque momento alta mente repositam offensam Priscus gerens cum Phoca sincere et ex animo rem nullam tractabat. Caeterum mulier quaedam cognomento Petronia tabellarii famuli vices gerens Constantinae ad Germanum utrinque dicta responsaque referebat. Cum autem rumor increbresceret Theodosium Mauricii filium inter vivos adhuc superesse, magnam novandarum spem rerum eo nuntio Germanus et Constantina animis fovebant. Nefaria vero Petronia quae gerebantur tyranno facit manifesta.

καὶ Συρίαν, αἰχμαλωσίην πολλὴν ποιήσαντες, ἧς οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς. Τοῦ δὲ πατριάρχου Κυριακοῦ τελευταίου (97), Θωμᾶς χειροτονεῖται ἀπὸ αὐτοῦ, διάκονος καὶ σακελλάριος ὢν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ια'.

A. M. 6099. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Θεοδώρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Φωκᾶς, ὁ τύραννος ἐξευξεν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Δομεντίαν Πρίσκῳ τῷ πατρικίῳ καὶ κόμητι τῶν ἐξουσιωτάτων, καὶ γενομένου τοῦ γάμου ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Μαρίνης, ἐκέλευσεν ἱππικὸν ἀγὸν θῆναι. Οἱ δὲ δῆμαρχοι τῶν δύο μερῶν ἐν τοῖς τετρακίσιον σὺν τῶν βασιλικῶν λαυράτων ἕστησαν Πρίσκου καὶ Δομεντίου λαυράτα (98). Ταῦτα ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἠγανάκτησεν, καὶ πέμψας τὸν δημάρχου Θεοφάνην καὶ Πάμφιλον, καὶ στήσας αὐτοὺς γυμνοὺς εἰς τὸ στόμα, ἐκέλευσεν ἀποτμηθῆναι αὐτοὺς. Πέμψας δὲ τὸν πρωτοκόρυφον αὐτοῦ, ἠρώτα αὐτοὺς, τίνας ἐπιτρέψαντος τοῦτο πεποιήκασι. Οἱ δὲ εἶπον, ὅτι κατὰ συνθήκειαν οἱ γραμμισταὶ τοῦτο πεποιήκασι. Ὁ δὲ δῆμος καὶ οἱ δόλοι ἔκραζον· Φιλανθρώπου δεσπότου πολλὰ τὰ ἔτη. Οἱ δὲ γραμμισταὶ (99) ἐρωτηθέντες, διὰ τί τοῦτο πεποιήκασι, εἶψαν, ὅτι τοῦ βασιλέως τέκνα ὀνομασθέντα ἀπὸ πάντων ἡμεῖς ἀπὸ αὐτῶν τοῦτο πεποιήκαμεν. Ὁ δὲ Πρίσκος φόβῳ συνεχόμενος, τὴν ἀγανάκτησιν εἰδείλια τοῦ βασιλέως. Τῶν δὲ δόλων κραζόντων φιλανθρωπευθῆναι αὐτοῖς, συνεχώρησεν ὁ Φωκᾶς· ἔκτοτε οὖν μηνίσας ὁ Πρίσκος οὐκ ἦν ἐν ὀρθότητι μετὰ Φωκᾶ. Γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Πετρονία γίνεται τῇ βασιλείᾳ Κωνσταντίνῃ ὡς ἀπὸ διακόνου πρὸς Γερμανὸν ἐκ Κωνσταντίνης τὰς ἀποκρίσεις ποιουμένη· τῆς δὲ φήμης πλατυνομένης Θεοδοσίῳ ζῆν τὸν υἱὸν τοῦ Μαυρικίου ἐλπίδας ἀγαθᾶς ἢ τε Κωνσταντίνῃ καὶ ὁ Γερμανὸς εἶχεν ἐπὶ τούτῳ· ἢ δὲ ἀνοσία Πετρονία τῷ τυράννῳ ταῦτα κατὰδῆλα (1) πεποίηκεν Ὁ δὲ τύραννος Κωνσταντίνῃ Θεοπέμπτῳ τῷ ἐπάρχῳ πρὸς βάζανα ἔδωκεν· ἢ δὲ βασανιζομένη Ῥωμανὸν εὖν πατρι-

VARIAE LECTONES.

⁷⁰ πέμψας ἠγάγε τὸς α. ⁷⁶ πρωτοκόρυφον Α. ⁷⁷ πεποιήκασι Α, πεποίηκαν vulg. ⁷⁸ οἱ δὲ εἶπον—πεποιήκασι om. Α. ⁷⁹ δόλοι Α, λαοὶ vulg. ⁸⁰ συνεχόμενος Α, κατεχ. vulg. ⁸¹ δόλων Α, λαῶν vulg. ⁸² μηνίσας Α. ⁸³ ἀγαθᾶς Α, ἀγαθοῦς vulg. ⁸⁴ τούτῳ Α, τούτων vulg. ⁸⁵ ταῦτα κατ. Α, κατ. τ. vulg. ⁸⁶ ἐπάρχῳ Α, ὑπάρχῳ vulg. ⁸⁷ τὸν add. ex Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(97) Eodem anno et mense Cyriacum vitam funtum astipulatur Chronicon Alexandrinum: diem tamen obitus signat 29 in Sabbatum incidentem, successorisque Thomae ordinationem Januarii 23 peractam. Caeterum Thomas iste, sacellarius, id est, *saculorum et ararii patriarchici custos, et carcerum ejus curator*, idem memorato Chronico laudatur ἐπάνω τῶν χειροτονιῶν, quem cum interprete Radero *utro expetitur* nusquam intelliges, sed *ordinandorum examini*, vel certe *ordinibus ipsis a patriarcha conferendis præcipuum ministerium*, cujus munus nostris ad Codinum notis explicatur.

(98) Optatus: *Lauratis, et iconibus, quæ mittuntur*

(a) Hic annus Alexandrinus ascribendus est 600; nam annum Phocæ imp. quartum cum quinto Theophanes in unum conflatit. Nescit vero errorem auctor noster usque ad annum Copronymi penultimum; quem in duos distrahens, sese demum emendat. Vide infra Dissertationem Henschenii, cap. 3. Hic iterum igitur, ut jam ab anno primo Constantini M. ad primum Joviani præstare oportuit, ævæ Alexandrinæ, ut vulgarem assequamur, non anni octo, sed novem addendi erunt. EDIT. PATR.

Dur ad civitates, vel regiones, obvii adeunt populi cum cereis et incensis. Gregorius Dialogus epist. 4, ad Leonem Isaurum, τὰ λαυράτα σου κατὰδέξαντο, imagines tuas exceperunt. Lauratis ideo imagines quod imp. lauro redimitum ac triumphantem repræsentarent: de quibus plura Baronius anno 603, num. 4 et seqq., Lacerda, Meursius et alii, Pancirolus maxime in Notis imp., cap. 24. Cur Prisci imaginem Prasini extulerint, refert Nicephorus CP. patriarcha sub Historiæ initium.

(99) Quorum munus ut apparent scenam.

(1) Horum omnium nomina mortisque supplicium refert Chronicon Alexand. ad annum Phocæ 3.

κίον γινώσκειν τὰ παρ' αὐτῶν λαλούμενα ὠμολόγη- A
σεν. Οὗτος δὲ ^α κατασχεθεὶς συγκατέθετο καὶ ^β ἄλ-
λους εἶνα: συνεργούς αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ τυράννου
ἐπιβουλήν. Κατεσχέθη δὲ καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ τῆς
'Ανατολῆς ἑπαρχος ^α, ὃν ὁ τυράννος ^β βουλευτοῖς
μαστιζῶν ἀνέλεν. Ἐλπίδιου δὲ πὰς χεῖρας καὶ τοὺς
πόδας κόψας τῷ πυρὶ τοῦτον παρέδωκεν, τὸν δὲ
Ῥωμαῖον ἀπεκεφάλισεν, τὴν δὲ Κωνσταντίναν σὺν
ταῖς τρεῖσι θυγατρῶσιν ἐν τῷ μούρῳ ^α Εὐρωπίου (2),
ἐνθα καὶ Μουρίκιος ἀνηρέθη, ξίφει ἀπέτεμεν. Τὸν
Γερμανὸν δὲ καὶ τὴν. τούτου θυγατέρα ἐν τῇ Πρώτῃ
νῆσῳ στόματι μαχαίρας ἀπέκτεινε. Ὁμοίως δὲ
καὶ Ἰωάννην ^α Τζίτζαν ^β (3) καὶ πατρικίον, καὶ
θεοδόσιον τὸν τὴν Ἀδδιουμᾶν ^α (4) περικείμενον
ἄξιαν, καὶ Ἀνδρέαν τὸν Σκόμβρον ^α (5), καὶ Δαθιδ
ἐν χερτοφύλακα (6) τῶν Ὀρμισίδου ^β.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ οἱ Πέρσαι τὸν Εὐφράτην πε-
ράσαντες, πᾶσαν τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην καὶ
Φοινικὴν ἠχμαλώτευσαν, πολλὴν ἄλωσιν ἐν Ῥω-
μαίοις ποιήσαντες.

A. M. 6100. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Πρίσκοις μὴ ὑπο-
φέρειν ^α (7) ὄρῃν τοὺς ἐδικούς φόνους καὶ
τὰ ὑπὸ Φωκᾶ γινόμενα, ἔγραψεν πρὸς Ἡράκλειον
τὸν πατρικίον καὶ στρατηγὸν Ἀφρικῆς, ὥστε ἀπο-
στελεῖται Ἡράκλειον τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ Νικήταν τὸν
υἱὸν Γρηγορά τοῦ πατρικίου καὶ ὑποστρατήγου (8)
αὐτοῦ, ὅπως ἐλθῶσιν κατὰ τοῦ τυράννου Φωκᾶ.
ἔκκειν γὰρ μελετωμένην ἐν Ἀφρικῇ κατὰ Φωκᾶ ἀνε-
ρασίαν· ὅθεν οὐδὲ τὰ πλοῖα τῆς Ἀφρικῆς ἐν
τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀνάβαλον. Ἀπέκτεινε δὲ Φωκᾶς
πᾶσαν τὴν συγγένειαν Μαυρικίου καὶ Κομεντιολοῦ
τὸν στρατηγὸν τῆς Θράκης, καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀνη-
λώως. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ θανατικὸν
καὶ κινεῖα ^α παντὸς εἴδους. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐξῆλθον σὺν
τῷ Καρδαρίγῳ, καὶ παρέλαθον τὴν Ἀρμενίαν καὶ
Καππαδοκίαν, καὶ πολέμησαντες ἔτρεψαν τὰ τῶν Ῥω-
μαίων στρατεύματα· καὶ παρέλαθον τὴν Γαλατίαν καὶ
τὴν Παφλαγονίαν· καὶ ἦλθον μέχρι Καλκηδόνος λυμαι-
νόμενοι ἀφειδῶς πᾶσαν ἡλικίαν. Καὶ οἱ μὲν Πέρσαι

Quare Constantinam supplicii examinandam præ-
fecto Theopempto tyrannus commisit. Illa tormen-
torum vi compulsa Romanum patricium dictorum
ad invicem collatorum conscium ac participem fa-
tetur. Is pariter examinatus alios insuper ad insidias
tyranno parandas adjutores sibi fuisse denuntiat.
Comprehensus est etiam Theodorus Orientis præ-
fectus, quem tyrannus taureis cæsum neci tradidit:
ad hæc Elpidium manibus et pedibus truncatum igue
absumpsit, Romano caput abscidit. Constantinam
autem cum tribus filiabus ad Europii portus aggerem,
ubi Mauricius trucidatus, gladio percussit, Germa-
numque cum ejus filia ad Proten insulam jugulo
machæra abscisso perire jussit. Similiter Joannem
Tzitzam patricium, et Theodosium subadjuvæ dig-
nitate insignem, Andream quoque Scombrum, et
Davidem Hormisdarum palatii chartophylacem e
medio sustulit immaniter.

Eodem etiam anno Persæ Euphratem transgressi,
Syriam universam, et Palæstinam, atque Phœnici-
am populati sunt: ingentemque stragem atque
prædam in Romanorum ditone fecere.

248 A. C. 600. — Hoc anno Priscus nefarias cædes
et Phocæ perpetrata scelera ferenda non amplius ra-
tus, Heraclio patricio Africæ duci Heraclium filium,
et Gregoræ patricii legati sub eo militantis filium
nomine Nicetam, Phocæ tyrannidi sese opposituros,
ad se mittat scribit: audiebat enim adversus Pho-
cam in Africam parari seditionem, ex quo Africæ
C naviã per totum id tempus Cpoli non appulere.
Cæterum Phocas universos Mauricii consanguineos,
et Comentiolum Thraciæ ducem, et alios plures
crudeliter interfecit. Sub id vero tempus mortalitas
et omnium rerum penuria ingruit. Persæ vero Car-
darega ducente exercitum, expeditione suscepta,
Armeniam Cappadociamque cepere, et inito cer-
tamine Romanas prostraverunt acies, et Galatia
Paphlagoniaque occupata, et omnibus devastatis,
nullo ætatis aut sexus habito discrimine Chalcedo-
nem usque devenere. Atque ita Persæ extra urbem
tyrannidem in Romanos exercuere: Phocas interius

VARIÆ LECTIONES.

^α οὗτος δὲ A, ὁ δὲ vulg. ^β καὶ add. ex A. ^γ ἑπαρχος; A b, ὑπαρχος vulg. ^δ ὃν ὁ τῦρ. hinc usque
ad pag. 259, D. omnia interciderunt in cod. A. ^ε ἐν τῷ βούλῳ e f. ^ζ Ἰωάννην καὶ Τζίτζαν a, Ἰω.
Τζίτζαν f. ^η τὴν om. b. ^θ Αδδιουμᾶν f. ^ι καὶ Ἀνδρέαν τὸν Σκόμβρον a, καὶ Ἀνδρέαν τὸν Κόσµαρον e,
καὶ Ἀνδρέαν τὸν Κοσµυρὸν f, καὶ Σκόδαρον vulg. ^κ τῶν Ὀρμ. a. ^λ καὶ τὰ κατὰ τὰ ὑπὸ Φ. vulg.
^μ κινεῖα, σκηνεῖα a, σκηπία conj. Goar.

JAC. GOARI NOTÆ.

(2) Chronicon Alexandr., εἰς τὸν μῶνον τὸν Εὐ-
τροπίου. Repono, εἰς τὸν μῶλον Εὐτροπίου. Est autem
μῶλος, vel μούλος, qui Italis *il molo*, Gallis *le
mole*, portus agger, qui portui nimirum nimis aperto
retandendis ultra fluctibus, et protegendis citra
illum navibus objicitur. Ut Εὐτροπίου legendum ex
dictis ad pag. 243 conjiciat.

(3) Ex isto duos componit Chronicon Alexand.
cujus Barb. cod., Ἰωάννην καὶ Τζίτζαν.

(4) Idem correctius, Θεοδόσιος ὁ Σουβαδιοῦθᾶ τοῦ
μαγίστου, Theodosius magistri subadiuva, de
cujus nomine Panciroll. Not. imp. cap. 16.

(5) Chron. Alexand.: Ἀνδρέας ὁ Ἰλλούστριος, ὁ
ἐπίκλησιν τοῦ Σκομβροῦ· Andreas illustris, cognomento
Scombr. Scombrum reddidi cum Anastasio: Chro-

nico et Anastasio favet Barb. codex.

(6) *Scriniarium, titulorum, et chartarum custodem
existimo*. Hormisdæ porro palatium domus fuit prius
Justiniano: de qua Procopius orat. 1 de ejus ædi-
ficiis ubi de Angusteo.

(7) Nicephorus patriarcha ad annum 610 exe-
cutioni mandata referens, quæ hic in consilium ad-
ducta. De Africæ porro rebellionem Chron. Alexand.
ad annum Phocæ 7.

(8) Sic bene ex Reg. edita, quidquid alii ὑπο-
στράτηγον legant. Ipse enim Gregoras Heraclii se-
nioris legatus fuit, qui et ipse filium Nicetam
adversus Phocam misit, non Nicetas ejus filius, ut
S. Niceph. sub ipsum initium historię, auctorque
pag. seq. aperte tradunt. *Сомърис*.

domesticum accendebat bellum, idque crudelius, A (9) ἔξω τῆς πόλεως ἐτυράνουν Ρωμαίους· ὁ δὲ Φωκᾶς ἔνδον τὰ χειρωνα αὐτοῖς ἐποίησε φονεῶν καὶ αἰχμαλωτίζων.

A. C. 601. — *Cpoleos episcopi Sergii annus primus.*

Hierosolymorum episcopi Zachariæ annus primus.

Alexandriæ episcopi Joannis annus primus.

Hoc anno seditione mota, Hebræi Antiochensibus tumultuati sunt, et Anastasio magno Antiochiæ patriarcha occiso, virilia in ejus os inseruerunt, et per medias urbis vias raptatum interfecerunt, pluresque opulentiores cives submisso domibus igne absumpserunt. Bonosum autem Orientis comitem creatum et Cotuonem militiæ magistrum adversus eos in aciem procedere jussit: qui copiis eductis, impetu in eos facto, quosdam interfecerunt, membris mutilaverunt alios, quos demum urbe fecerunt extorres. Porro equestribus ludis a Phoca populo datis, Prasini ei palam conviciati sunt, vociferantes: *Iterum caliculo bibisti, atque iterum sensum amisisti.* Ex ejus itaque jussu Constans urbis præfectus multis extrema membra decurtavit, eaque ad circi metam suspendit: alios autem capite 249 mulctavit, et alios tandem saccis inclusos in pelagi profundum egit præcipites. At Prasini ad invicem collecti ignem prætorio subjecerunt, secretumque ac scrinia, et carceres incenderunt: adeo ut qui custodia tenebantur libertatem fuga reciperent. Iratus subinde Phocas Prasinos, ne publicis reipublicæ muneribus fungi possent, damnavit. Porro Heraclius Africæ præfectus a senatu frequenter sollicitatus, Heraclium filium classe ac militibus instruxit, ut adversus tyrannum Phocam procederet: legatus pariter ejus in præfectura Gregoras filium Nicetam armavit, et Cpolim ablegavit, iis cum Heraclio pacti conditionibus initis, ut qui alium præveniret, et tyrannum devinceret, is imperium consequeretur.

Eodem etiam anno adeo vehemens frigus desæviit, ut mare gelu concreceret, ex quo pisces innumeri ad litus mortui projecti. Sub id tempus

VARIÆ LECTIONES.

¹ Κόττανα α, Κοτταλαν f. ² ἀπέλεκες] ἀπόλεσες α, fort. ἀπόλεσας. ³ fort. Κώνσταντα. ⁴ εἰς τὴν ἀγορὰν b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(9) Historiam ab hac sententia Nicephorus au- D spicatur.

(10) Chronicon Alexandr. ad annum Phocæ 8.

(11) Qui arripiendæ tyrannidis adjuutores fuerant. Nicephorus CP. ad annum 610, Petavius in notis.

(12) *Calix*, Miscella, *gabbata*. Recentioribus est *potulum* sine fulcro, vel etiam *paropsis*. Τὸ ἀπέλε-
κες in Val. 1 pariter lectum recentioris Græciæ corrupta dictio est, vice ἀπόλεσας.

(13) Locum incendii alterum assignat Nicephorus CP. περὶ τὴν Καισαρίου. Prætorium CP. seu præfecti urbis ac quietis publicæ curatoris domus, necnon e plebe facinorosorum custodia primo seditionis impetui semper objectum.

(14) De variis secretis abunde Menrsius, quid illud sit, non exponit. Nicetas in Alexio Manuelis f., δικαιοδοτικὸς θρόνος, tribunal quo jus quocumque exercetur.

(15) *Origines CP.*: Εὐρὼν τὰς φυλακὰς ὁ ἅγιος

A. M. 6101. — *Κωνσταντινουπόλεως επισκόπου Σεργίου ἔτος α'.*

Ἱεροσολύμων επισκόπου Ζαχαρίου ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας επισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀστατήσαντες οἱ Ἀντιοχείς Ἑβραῖοι στάσιον ἐποίησαντο κατὰ Χριστιανῶν, καὶ ἀποσφάζουσι τὸν Ἀναστάσιον (10) τὸν μέγαν πατριάρχην Ἀντιοχείας, βαλόντες τὴν φύσιν αὐτοῦ ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· καὶ μετὰ τοῦτο σύραντες αὐτὸν ἐπὶ τὴν μέσην ἐφόνευσαν, καὶ πολλοὺς κτητόρων, καὶ ἔκασαν αὐτούς. Ὁ δὲ Φωκᾶς ἐποίησεν κόμητα Ἀνατολῆς Βόνουσον καὶ Κόττονα¹ στρατηλάτην, καὶ ἀπέστειλεν αὐτούς κατ' αὐτῶν. Ἐπισυνάξαντες δὲ στρατεύματα ἐπῆλθον αὐτοῖς, καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς, καὶ ἠκρωτηρίασαν, καὶ τῆς πόλεως ἐξέβριψαν. Ὁ δὲ Φωκᾶς ἐποίησεν ἱππικὸν, καὶ οἱ Πράσινοι ἔβρισαν αὐτὸν (11), λέγοντες· *Πάλιν εἰς τὸν καῦρον* (12) *ἐπιεῖς· πάλιν τὸν γοῦν ἀπέλεκες*²· καὶ ἐπέτρεψεν Κώνσταν³ τὸν ὑπαρχον τῆς πόλεως, καὶ πολλοὺς ἠκρωτηρίασεν, καὶ τὰ μέλη αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόνη⁴ ἐκρέμασεν, ἄλλους δὲ ἀπεκεφάλισεν, καὶ ἑτέρους ἐν σάκκοις βαλὼν ἐν τῇ θαλάσῃ ἀπέπνιξεν. Πορευθέντες δὲ οἱ Πράσινοι ἔβαλον πῦρ εἰς τὸ πραιτώριον (13), καὶ ἔκασαν τὸ σερκίτον (14) καὶ τὰ σκρίνια καὶ τὰς φυλακὰς (15). Καὶ ἐλθόντες εἰ ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐφυγον. Καὶ θυμωθεὶς ὁ Φωκᾶς ἐκέλευσεν τοὺς Πρασίνους μηκέτι πολιτεύεσθαι: Ἡράκλειος δὲ στρατηγὸς Ἀφρικῆς ἐνοχλοῦμενος ὑπὸ τῆς συγκλήτου, ἐξώπλισεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἡράκλειον τοῦ ἀπολύσαι κατὰ Φωκᾶ τοῦ τυράννου· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ὑποστράτηγος αὐτοῦ Γρηγορᾶς ἀπέλυσεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικήταν στοιχήσαντες (16), ἵνα ὅστις προλάβοι καὶ νικήσῃ τὸν τύραννον, βασιλεύσῃ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει γέγονε χειμῶν μέγας πάντο, ὥστε παγῶσαι τὴν θάλασσαν· ἐν οἷς καὶ ἰχθὺς πολὺς ἐξέβριψη. Τότε Φωκᾶς Μακρόβιον τὸν Σκριθῶνα

Κωνσταντίνος εἰς τὸ στρατηγίον, ἐκεῖσε ἐφρούρει καὶ αὐτὸς τοὺς τιμωρομένους. Διήρκεσε δὲ χρόνους σπυ⁵ μέχρι τῆς βασιλείας Φωκᾶ τοῦ Καππάδοκος· *Cum invenisset S. Constantinus carceres ad strategium positos, ibi pariter facinorosos detinebat. Perseveravit autem locus aduque Phocæ Cappadociis tempora.* De prætorio eodem: Τὸ δὲ νῦν πραιτώριον οἶκος πατρικίας χήρας ὀνόματι Μάρκας. Διὰ δὲ τὸ εἶναι πνιγερὰς τὰς φυλακὰς, καὶ ζοφώδεις, καὶ πληθεῖς δυσωδίας πάσης, καὶ μὴ ὑποφέρειν τοὺς ἐκεῖσε ἐγκεκλεισμένους, ἐδίκην αὐτὸν εἰς μισθὸν Φωκᾶ τῷ βασιλεῖ· καὶ ἐποίησεν αὐτὰ φυλακὴν Ἡράκλειος, καὶ οἱ καθ' ἑξῆς· *Quod nunc est prætorium patriciæ viduæ Marcæ nomine domus exstitit: quod vero carceres arcti, tenebrosi et fetore squalidi essent, nec eos ferre possent in vincula conjecti, dato pretio Phocæ concessi sunt. Heraclius porro et successores novum carcerem construxerunt.*

(16) Ita convenisse testatur Nicephorus CP. Petavius conjecturas in adversum promittit.

ἐκέλευσεν τοξευθῆναι εἰς τὴν ἀγγραταίαν καὶ εἰς τὸ
 κστελλίον τῶν Θεοδοσιανῶν ἐν τῷ Ἐδδόμῳ κρεμα-
 σθέντα εἰς τὸ κοντάριον εἰς δ γυμνάζονται οἱ τύρωνες
 ἀποβαλεῖν, ὡς συγγνώσαντα τῇ ἐπιβουλῇ αὐτοῦ.
 Θεόδωρος γάρ ὁ ὑπαρχος Καππαδόκης καὶ Ἐλπίδιος
 ὁ ἐπάνω τοῦ ἀρμαμέντου (17), καὶ ἕτεροι διάφοροι
 ἐπιβουλήν ἐποίησαν ἀνελεῖν ἐπὶ ἱπποδρομίῳ τὸν
 Φωκᾶν. Καὶ ποιήσας ἄριστον Θεόδωρος ὁ ὑπαρχος
 τῶν πραιτωρίων ἤρξατο ἐπιβαλεῖν αὐτοῖς τὸν
 λαυτοῦ σκοπόν. Συνέθη δέ ἐκεῖ εὐρεθῆναι Ἀναστά-
 σιον κέρμητα τῶν λαργιτιῶνων. Τοῦ ἀρίστου οὖν
 γυγνομένου καὶ ἐξηγουμένου τὰ τῆς ἐπιβουλῆς με-
 μελήθη ὁ Ἀναστάσιος εὐρεθεὶς ἐκεῖ, καὶ οὐκ
 εἶπεν τὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἀλλ' εἰώπα. Ὁ δὲ
 Ἐλπίδιος ἐπέμνε λέγων· Οὐ θέλετε, ἴνα ἐν δσφ
 ἀθήται ἐν τῷ σέντζῳ (18) ἐπὶ ἱπποδρομίας
 κίσσω αὐτόν, καὶ ἐκκαορακίσω τοὺς ὀφθαλμοὺς
 αὐτοῦ καὶ οὕτως αὐτόν ἀποκτείνω; καὶ ὑπέσχετο
 δίδομαι αὐτοῖς ἄρματα. Γνωσθέντος δὲ τοῦ πράγ-
 ματος ἐκ διαβολῆς Ἀναστασίου τῷ Φωκᾶ, ἐκέλευσε
 τὸν ἑπαρχὸν καὶ τὸν Ἐλπίδιον καὶ τοὺς ἄρχοντας
 ἐγνωκότας τὴν ἐπιβουλήν· ἐξετασθῆναι μετὰ πάσης
 ἀκριθείας. Ἐξετασθέντων δὲ αὐτῶν κατέθεντο τὴ
 τῆς ἐπιβουλῆς· καὶ ὅτι τὸν Θεόδωρον ἐβούλοντο
 ποιῆσαι βασιλέα. Ὁ δὲ Φωκᾶς ἐκέλευσεν ἀποκε-
 φαισθῆναι Θεόδωρον καὶ Ἐλπίδιον καὶ Ἀναστά-
 σιον καὶ πάντας τοὺς ἐγνωκότας τὴν ἐπιβουλήν
 αὐτοῦ.

A. M. 6102. — Ρωμαίων βασιλέως Ἡρακλείου
 ἐτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ὃ Ἰνδικτιῶν
 ε' (19) ἦκεν ὁ Ἡράκλειος ἀπὸ Ἀφρικῆς φέρων
 πλοῖα καστελλωμένα (20), ἔχοντα ἐν τοῖς καταρ-
 τίοις κισώτια, καὶ εἰκόνας (21) τῆς Θεομήτορος,
 καθὰ καὶ ὁ Πισίδιος Γεώργιος (22) λέγει, καὶ στρα-
 τῶν πολλῶν ἀπὸ Ἀφρικῆς καὶ Μαυριτανίας· ὁμοίως
 καὶ ὁ Νικήτας υἱὸς Γρηγοῦ τοῦ πατρικίου ἀπὸ

A Phocas Macrobius Scribonem in foro sagittis
 confodi, et ad castellum Theodosianorum in Heb-
 domo ex hasta, ad quam tyrones exercentur,
 suspendit, et mortem oppetere iussit: qui nimi-
 rum conjurationis in se conflatae conscius fuisset.
 Theodorus enim Cappadox praefectus, et Elpidius
 armamentarii praepositus, varisque alii consilium
 inierunt de occidendo Phoca cum in circo sederet.
 Ad epulum autem (cui Anastasium largitionum
 comitem adesse contigit) vocatis, Theodorus
 praetoriorum praefectus, mentem eis aperire coepit.
 Mensis itaque remotis, et conjurationis ordine
 inter convivas recensito, Anastasius auditor datae
 fidei poenitens, quae corde tegeter, non explicuit,
 sed silentio occultavit. Interim Elpidius propositi
 tenax subinfert: Num vultis, ut dum throno insi-
 det, in circo eum comprehendam, et eruis e
 capite oculis, ita demum interficiam? arma vero
 eis suppetere insuper pollicitus est. Phocas autem
 tota conjurationis serie ab Anastasio revelata,
 praefectum, et Elpidium reliquosque optimates ejus
 participes, adhibitis cruciatibus diligenter exami-
 nari edixit. Qui inter tormenta conspirationem
 omnem detexere, atque imperatorem Theodorum
 se praeficere voluisse confessi sunt. Porro Phocas
 Theodorum, Elpidium, Anastasium, et reliquos
 conjurationis conscios capite truncari praecipit.

A. C. 602. — Romanorum imperatoris Heraclii
 annus primus.

Hoc anno mensis Octobris die quarto 250 in-
 dictione decima quarta Heraclius ex Africa appulit
 cum navibus turtitis in quarum malis arculae et
 Dei Matris imagines appensae, prout Pisidius Geor-
 gius narrat, ingenti exercitu ex Africa et Mauri-
 tania advecto: et Nicetas patricii Gregorae filius
 cum maxinis pariter pedestribus copiis ab urbe

VARIAE LECTIONES

* τῇ ἐπιβολῇ b. * ὁ add. ex b. * καστελλομένα a f. * εἰκόνα a * στρατὸς πολλὸς b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(17) De quo rursus in notis ad pag. 266.

(18) Alibi κθίσμα nuncupatur. Imperatoris in
 circo sedile.

(19) Priore ac succedente indictionum numero
 huic decimæ quartæ adjuncto unam auctori exci-
 disse percipies. Ex quo enim pag. 17 duodecimam
 ad annum Christi 316 et ad annum 444 quintam
 numeravit pag. 90, quindenis ac quindenis cyclis
 revolutis, sextam optime apposuit nuper pag. 244
 et sequente septimam, ad annos nempe Christi 595
 et 596, ad hunc itaque præsentem 602, qui mundi
 6102, decimam tertiam non adjunxerit, sed quar-
 tam et decimam fateor me ignorare. Ne vero scri-
 ptorum errore falsum in indictionibus hisce nume-
 ram irrepsisse quis asserat, en ut pag. succedente
 ad Christi annum 603 indictionem quintam ac
 decimam claudit, ad 604 primam semel et iterum
 citat, ad 613, pag. 253 decimam nominat, et ita
 deinceps cyclos ordine prosequitur: et ut gravius
 hallucinatum auctorem aperiam, quem admisit
 errorem, eundem transcripsit interpretes Anastasius,

ad Christi 444 et Marciani secundum indictionem
 quintam enumerans, et ad Christi 613 qui Heraclii
 duodecimus, indictionem cum Theophane decimam
 apponens, quæ nona tantum laudari debuerat. Ex-
 stant editionis Regiæ pag. 42 et 90. Ab anno itaque
 Christi 596 ad præsentem 602 abundat indictionis
 numerus; vel imperanti Phocæ aut Heraclio annus
 unus detractus est.

(20) Verborum augmentum in præteritis expun-
 git moderna Græcia:

(21) Navis malum Græcum vulgus vocat κατάρτιον.

(22) De quo luculente diatribæ de Georgii auctor
 Allatius ad Georgium Acropolitam. — Hunc Theo-
 phanes secutus videtur in hac Heraclii historia,
 peraque alia narrans a S. Nicephoro. Historiam
 Heraclii prosa ac metro prosecutum esse auctor est
 Suidas: utrumque tamen hoc ejus opus interit,
 exstatque solum opus de mundi officio (a). Alius
 iste est a Georgio Nicomed., quem Photio conjun-
 ctissimum vixisse ex mutuis amborum epistolis
 clarum est. COMBESIS.

(a) Prodiere omnia Pisidæ opera, ex mss. collecta, in *Historiæ Byzantinæ nova Appendice*, Romæ 1777 a Petro
 Forginio editis. Vide *Patrologiæ Græcæ* tom. XCII.

Alexandria et Pentapoli advenit. Desponsa autem A Heraclio fuerat Eudocia Rogati Afri filia, quæ tum temporis una cum Epiphania Heraclii matre Cpoli morabatur. Porro ubi Phocas matrem Heraclii, ejusque sponsam Eudociam Cpoli adessee rescivit, comprehensas in imperiali monasterio, quod Novæ pœnitentiæ nuncupatur, diligentius asservandas inclusit. Heraclius Abydum appellens, Theodorum Abydi comitem conveniens, sciscitatus quæ Cpoli gererentur, cuncta didicit. Phocas autem Domentiolum fratrem magistrum Longos muros custoditurum misit. Ille vero magister Heraclium Abydum appulsiase ubi rescivit, muris relictis fugit, et Cpolim se recepit. Abydi cunctos in exilium a Phoca relegatos adjunxit sibi Heraclius, et Heracliam illis comitibus profectus est. Stephanus autem Cyzicenus metropolita coronam ex ecclesia sanctæ Dei Genitricis, cui Ariacæ nomen, depromptam ad Heraclium attulit. Heraclius Cpolim profectus ad Sophiæ portum applicuit; et inito certamine Phocam tyrannum Dei præsidio vicit. Extemplo populi factiones comprehensum tradidere neci, et ad Bovem locum dictum igne combussere. Heraclius regiam ingressus, in oratorio sancti Stephani, quod in ipso palatio conditum, a Sergio patriarcha coronatus est: desponsa pariter Eudocia eodem die redimita est Augusta: ambo igitur a Sergio patriarcha coronas nuptiales acceperunt, et eodem die imperator simul et sponsus renuntiat, et corona utraque insignitur. Porro Maio mense Persæ in Syriam expeditionem fecere, captaque Apamea atque Edessa, Antiochiam usque pervenere. Illis obviam progressi Romani, consertis manibus inferiores evasere, adeo ut totus Romanus exercitus ad internecionem deletus fuerit, paucique admodum supertites remanserint. Julio mense eadem indictione filiam ex Eudocia nomine Epiphaniam imperator suscepit, quæ Augusti quinto et decimo die in Blachernis a Sergio patriarcha baptizata est.

251 A. C. 603. — Hoc anno Persæ Casarea Cappadociæ potiti, plures hominum myriadas in

A 'Αλεξάνδρειαν καὶ Πεντάπολιν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ λαὸν πολλὸν πεζικόν. Ἦν δὲ Ἡράκλειος ἀρμυσάμενος (23) Εὐδοκίαν τὴν θυγατέρα Ῥόγα τοῦ Ἄφρου, ἥτις τῷ καιρῷ τούτῳ ἦν ἐν Κωνσταντινούπολει ἅμα Ἐπιφανείᾳ τῇ¹⁰ μητρὶ Ἡρακλείου, καὶ τῇ τούτῳ μεμνηστευμένη Εὐδοκίᾳ¹¹ ἐκράτησεν αὐτάς, καὶ ἐφύλαξεν εἰς τὸ δεσποτικὸν μοναστήριον, τὸ λεγόμενον τῆς Νέας μετανοίας. Καταλαβὼν δὲ Ἡράκλειος τὴν Ἀβυδὸν εὗρεν Θεόδωρον τὸν κόμητα τῆς Ἀβύδου, καὶ ἀνακρίνας ἔμαθε παρ' αὐτοῦ τὰ κινούμενα ἐν Κωνσταντινούπολει. Ὁ δὲ Φωκάς ἀπέστειλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Δομεντζιολὸν τὸν μάγιστρον φυλάττειν τὰ Μακρὰ τεῖχη· μαθὼν δὲ ὁ μάγιστρος, ὅτι κατέλαβεν Ἡράκλειος τὴν Ἀβυδὸν, ἔφυγε καταλιπὼν τὰ τεῖχη¹², καὶ εἰσῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ δὲ Ἡράκλειος ἐδέξατο ἐν Ἀβύδῳ πάντας, οὓς ἐξώρισε Φωκάς· καὶ ἀνῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς Ἡράκλειαν. Στέφανος δὲ ὁ τῆς Κυζίκου μητροπολίτης λαβὼν στέμμα ἐκ τῆς ἐκκλησίας (24) τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ἀρτάκης ἀπήγαγεν αὐτὸ τῷ Ἡρακλείῳ. Καταλαβὼν δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν προσώρμησε τῷ λιμένι τῆς Σοφίας· καὶ πολέμου κροτηθέντος νικᾷ χάριτι τοῦ Χριστοῦ Φωκᾶν τὸν τύραννον. Οἱ δὲ δῆμοι (25) τοῦτον παραλαβόντες, ἀνεῖλον, κυρὶ κατακαύσαντες ἐν τῷ Βοῦ (26). Εἰσελθὼν δὲ Ἡράκλειος εἰς τὰ βασίλεια ἐστέφθη ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατίῳ. Ἐστέφθη δὲ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ἡ μεμνηστευμένη αὐτῷ Εὐδοκία Αὐγουστα. Καὶ ἔλαβον ἀμφότεροι παρὰ Σεργίου τοῦ πατριάρχου τοὺς στεφάνους τοῦ γάμου· καὶ τῇ¹³ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁμοῦ αὐτοκράτωρ καὶ νυμφίος (27) ἀναδεδίκνυται. Τῷ δὲ Μαίῳ μηνὶ ἐστράτευσαν οἱ Πέρσαι κατὰ Συρίας, καὶ παρέλαβον τὴν Ἀπάμειαν, καὶ τὴν Ἐδεσσαν, καὶ ἦλθον ἕως Ἀντιοχείας. Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι συναντήσαντες αὐτοῖς¹⁴ ἐπολέμησαν, καὶ ἠττήθησαν Ῥωμαῖοι· καὶ διωλέσθη πᾶς ὁ λαὸς τῶν Ῥωμαίων, ὥστε ὀλίγους λιβαν ἐξελῆσαι¹⁵. Τῇ δὲ ἐβδόμῃ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος¹⁶ ζ' (28) ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ Ἐπιφάνειᾳ (29) θυγάτηρ Εὐδοκίας, καὶ τῷ Αὐγουστῳ μηνὶ ις' ἐβαπτίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου.

A. M. 6103. — Τούτῳ τῷ ἔτει παρέλαβον οἱ Πέρσαι Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας, καὶ πολλὰς

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ τῇ Goar. ἢ vulg. ¹¹ nonnulla excidisse videntur, fort. ὁ δὲ Φωκάς. ¹² τὰ τεῖχη] τὴν Ἀβυδὸν a. ¹³ καὶ τῇ] ἐν τῇ b. ¹⁴ αὐτοῖς add. ex a b. ¹⁵ ἐξελῆσαι vulg. ¹⁶ τῇ αὐτῇ Ἰνδικτιῶνι conj. Goar.

JAC. GOARI NOTÆ.

(23) Hac voce Paulus utitur 11 Cor. xi. Lacunam D quæ sequitur post vocem Ἡρακλείου, ita sarcias ex Anast. : Ἀκούσας δὲ Φωκάς, ὅτι ἡ Ἡρακλείου μήτηρ ἐστὶν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἡ τούτῳ μεμνηστευμένη Εὐδοκία, ἐκράτησεν· *Audiens autem Phocas, quod mater Heraclii esset in civitate, nec non et Eudocia, quæ sibi fuerat desponsata, tenuit eas.* Sic plana omnia, alioqui inutili interpretis conatu. COMBERTIS.

(24) Ἀνάθημα, donum in ea appensum. Videntur Mauricii gestum supra ad annum ejus 19. Legendus Nicephorus in Heraclio majoris filio. *Origines CP.* apud Gretserum.

(25) Paulo aliter S. Niceph. et Cedr., adductum nempe Phocam ad Heraclium, ab ipso capite membrisque aliis mutilatum: tum truncum corpus reliquum in Bovis foro a populo combustum: digna tyranni merces. COMBERTIS.

(26) Chronicon Alexand. et Nicephorus de foro Bov., *Orig. CP.* et Gyllius.

(27) De gemina nuptiarum et imperii corona superius.

(28) Emend. in nostro Peyr., τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ ζ' τῇ αὐτῇ Ἰνδικτιῶνι. COMBERTIS.

(29) Chronicon Alexand. ad annum Heraclii pri-

μυριάδας ἐν αὐτῇ ἡχμαλώτευσαν. Ἡράκλειος δὲ ὁ βασιλεὺς¹⁷ βασιλεύσας (30), εὖρε παραλελυμένα τὰ τῆς πολιτείας¹⁸ Ῥωμαίων πράγματα. Τὴν τε γὰρ Εὐρώπην οἱ Βάρβαροι¹⁹ ἐρήμωσαν, καὶ τὴν Ἀσίαν οἱ Πέρσαι πᾶσαν κατέστρεψαν, καὶ τὰς πόλεις ἡχμαλώτευσαν, καὶ τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατὸν ἐν τοῖς πολέμοις ἀνῆλωσαν. Καὶ ταῦτα ἰδὼν ἐν ἀπορίᾳ ἦν (31) τί δράσοι. Ἐρευνήσας γὰρ τὸν στρατὸν, εἰ ἔρα ἐσώζοντο ἐκ τῶν μετὰ Φωκᾶ κατὰ Μαυρικίου στρατευσάντων²⁰ ἐπὶ τῇ τοῦτου τυραννίδι²¹, δύο μόνους εὗρεν (32) ἐν πᾶσι τοῖς θέμασι (33).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (34) μηνὶ Μαΐω γ' Ἰνδικτιῶνι ιε' ἐτέχθη τῷ βασιλεὶ υἱὸς ἀπὸ Εὐδοκίας, Ἡράκλειος ὁ μικρὸς ὁ καὶ νέος²² Κωνσταντῖνος. Τῷ δ' Αὐγούστῳ μηνὶ ιδ' (35) ἐτελεύτησεν Εὐδοκία Αὐγούστα τῆς αὐτῆς ιε' Ἰνδικτιῶνος.

A. M. 6104. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ς' (36) Ἰνδικτιῶνι α' ἱετέφθη ἡ Ἐπιφάνεια ἡ θυγάτηρ Ἡρακλείου ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου Αὐγούστα ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατίῳ. Τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ κε' (37), τῇ αὐτῇ α' Ἰνδικτιῶνι, ἱετέφθη Ἡράκλειος ὁ υἱὸς Ἡρακλείου, ὁ νέος²³ Κωνσταντῖνος, ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐπιστράτευσαν Σαρακηνοὶ κατὰ Συρίας· καὶ λυμηνάμενοι ἱκανὰ χωρία ὑπέστρεψαν.

A. M. 6105. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἔλαβον οἱ Πέρσαι τὴν Δαμασκὸν, καὶ ἡχμαλώτευσαν λαὸν πολὺν. Ἡράκλειος δὲ βασιλεὺς πρέσβεις πρὸς Χοσρόην ἀπέστειλεν παύσασθαι τοῦ ἐκχεῖν ἀνηλεῶς τὰ αἵματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὀρίσαι φόρους, καὶ λαμβάνειν πᾶντα. Ὁ δὲ τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀπέλυσεν, μὴ ποιησάμενος αὐτοῖς λόγον, ἐλπίζων τελείως παραλαβεῖν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχήν. Ὁ δὲ Ἡράκλειος τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἔγνημεν Μαρτίαν, καὶ ἀνηγόρευσεν αὐτὴν Αὐγούσταν στέψας αὐτὴν εἰς τὸν αὐγούστειαν, σταφθεῖσα ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου.

A. M. 6106. — Τοῦτω τῷ ἔτει παρέλαβον οἱ

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ ὁ βασιλεὺς om. a. ¹⁸ πόλεως f. ¹⁹ οἱ Ἀδάρεις a. ²⁰ στρατευμάτων b, στρατεύσαντος a. ²¹ τυραννίδος vulg. ²² ὁ καὶ νέος a, καὶ ὁ νέος vulg. ²³ ὁ νέος, ὁ καὶ K. b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(30) Ubi βασιλεὺς βασιλεύσας, lubens restituam ex Codr., βασιλεὺς παραλαβὼν, ubi imperium iniiit Heraclius. Exique eo et Barb. mox, Εὐρώπην οἱ Ἀδάρεις. Sunt certe hi inter barbaros in Occidente per hæc tempora nominalissimi, quique rem Rom. perinde ac Persæ in Oriente labefactaverint. COMBERSI.

(31) Quæ ex Nicephoro ad annum 611 conveniendi consulendique Priscum ratio fuit.

(32) Attestatur Simocatta lib. viii, cap. 12, et in Razalem Persam expeditionem ab Heraclio susceptam suggerit.

(33) *Thèma*. Dicta est in primis legio, quæ provinciæ enilibet imposita; inde in gloss. *legio, τάξις, θέμα*. Deinde translato nomine ipsæ provinciæ appellari cœperunt θέματα. Inde θεματικοὶ sunt provinciales. Immutata militia Romana ab Heraclio

A captivitate egerunt. Heraclius autem imperio assumpto, rem omnem Romanam labefactatam reperit. Europam etenim Barbari reddiderant desertam, universam Asiam Persæ pessum dederant, et urbes integras in captivitate abduxerant, Romanumque exercitum bellis consumpserant continuis. Ista conspiciens imperator, quid ageret dubius hærebat. Exercitu siquidem omni perlustrato, num aliqui ex iis, qui cum Phoca tyrannidis ejus fautores adversus Mauricium præliati inter vivos superessent, perscrutatus, per legiones cunctas rimatus duos solos invenit residuos.

Eodem etiam anno mensis Maii die tertio, Indictione decima quinta, ex Eudocia imperatori susceptus filius, Heraclius junior, qui et novus Constantinus cognominatus est. Augusti vero mensis die decimo quarto eadem indictione Eudocia Augusta diem extremum obiit.

A. C. 604. — Hoc anno mensis Octobris die quarto, indictione prima, Epiphania imperatoris Heraclii filia in oratorio sancti Stephani, quod in palatio, a Sergio patriarcha Augustæ corona redimita est. Decembris autem die vigesimo quinto, indictione, Heraclius Heraclii filius, novus prima Constantinus, a Sergio patriarcha imperii collega coronatus est.

Eodem etiam anno expeditionem in Syriam fecere, direptisque oppidis quam plurimis domum reversi sunt.

A. C. 605. — Hoc anno Persæ, capta Damasco, captivos innumeros secum abduxerunt. Imperator autem Heraclius legatione ad Chosroem decreta, ut fundendo crudeliter hominum sanguini parceret, admonuit, tributa vero statueret, et pacis conditiones præscriberet, rogavit. Ille autem nullo cum legatis habito colloquio, quasi de Romanorum imperio brevi occupando certus, re infecta eos dimisit. Heraclius porro Martinam eodem anno sibi conjugio copulatam renuntiavit 252 Augustam: et ad augusteum Sergio patriarcha coronam imponente augustali stemmate redimiendam decrevit.

A. C. 606. — Hoc anno Persæ Jordanis loca,

D nomen innovatum suspicor: Ἐπεὶ νεόχμωσεν ἑτέρας ὁ χρόνος δυνάμεις. *Copias alias temporis successus prompsit*, ait Simocatta laudatus.

(34) Chron. Alexand., Nicephorus patriarcha ad annum 612, et Petavii notis in eundem. Porro qui notatur hic Maii dies tertius vitiosum arguit ejusdem Petavii codiceni Theophanis, quo quintum legit.

(35) Diem 13 signat Chronic. Alexand. Ex comitiali morbo interitisse scribit Nicephorus patriarcha ad annum eundem.

(36) Hæc eadem Chronicon Alexand. quæ extra indictionis propriæ limites exhibuit. Petavii in notis ad Nicephorum hæc examinat edit. Regiæ pag. 61.

(37) Diem 22 posuit Chronicon idem. Baptismum simul tinctum refert Nicephorus.

Palæstinam et sanctam civitatem armorum vi subegerunt : et manibus, ut quidam asserunt, Judæorum plurimos, ad nonaginta videlicet millia, trucidarunt. Singuli etenim pro suis quique facultatibus Christianos ementes, confestim occidebant. Capto vero Hierosolymorum patriarcha Zacharia, pretioso etiam et vivifico crucis ligno locis illis erepto, captivorum hominum multitudinem innumeram in Persidem abduxerunt.

Eodem anno Constantinus alter ex Martina conjugis imperatori natus est : qui a Sergio patriarcha in Blachernis baptizatus.

A. C. 607. — Hoc anno Persæ Ægyptum, Alexandriam et Libyam ad usque fines Æthiopiæ subegerunt : et collecta captivorum multitudine, spoliis etiam amplissimis, et pecuniarum vi asportata, suas in provincias redierunt. Chalcedonem quidem occupare non valuerunt, sed præsidio ad eam obsidendam relicto, secesserunt.

A. C. 608. — Hoc anno Persæ expeditionem in Chalcedonem instruentes, bello eam ceperunt. Hoc eodem anno Januarii mensis die primo, indictione quinta, Constantinus junior, qui et Heraclius Heraclii filius, consul renunciatus est, qui Constantinum minorem proprium fratrem Heraclio et Martina genitum declaravit Cæsarem.

A. C. 609. — Hoc anno aliam legationem de pace cum Persis habenda, et ab eis expetenda ad Chosroem destinavit Heraclius. Eam iterum respuit Chosroes, dicens : *Vobis minime paream, donec crucifixum, quem vos prædicatis Deum, solem adoraturi, abnegaveritis.*

A. C. 610. — Hoc anno Abares in Thraciam arma moverunt. Heraclius autem missis ad eos legatis pacem firmari exposcebat. Cumque Chaganus eam se compositurum pollicitus fuisset, imperator cum satellitio 253 propriam dignitatem decente, ad Longum usque murum longe ab urbe progressus, ampla magnorum munerum copia Chaganum excepit, fidem ab eo accepturus, pacem inter se mutuo inviolatam firmatum iri. At barbarus ille spreto jurejurando atque fœdere, ex impro-

Α Πέρσαι τὸν Ἰορδάνην (38), Παλαιστίνην καὶ τὴν ἄγίαν πόλιν πολέμῳ, καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν ἐν αὐτῇ διὰ χειρὸς τῶν Ἰουδαίων, ὡς φασὶ τινες, μυριάδας ἑννέα. Αὐτοὶ γὰρ ἀνοούμενοι τοὺς Χριστιανοὺς καθὰ ἡμπόρει ἕκαστος ἀπέκτεινεν ** αὐτούς. Ζαχαρίαν δὲ τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων, καὶ τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα λαβόντες σὺν αἰχμαλωσίᾳ πολλῇ, ἐν Περσίδι ἀπήγαγον.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (39) ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ ἀπὸ Μαρτίνης Κωνσταντίνος ἑτερος, καὶ ἐδαπτίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου.

A. M. 6107. — Τούτῳ τῷ ἔτει παρέλαβον οἱ Πέρσαι πᾶσαν ** τὴν Ἀίγυπτον (40) καὶ Ἀλεξάνδρειαν καὶ Λιβύην ἕως Αἰθιοπίας, καὶ λαβόντες αἰχμαλωσίαν πολλὴν καὶ λάφυρα πάμπόλλα καὶ χρήματα ὑπέστρεψαν. Τὴν Χαλκηδὸνα οὐκ ἴσχυσαν παραλαβεῖν, ἀλλὰ φρουρὰν ἐτάσαντες τοῦ πολιορκεῖν, ἀνεχώρησαν.

A. M. 6108. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστράτευσαν οἱ Πέρσαι κατὰ Χαλκηδόνος (41), καὶ παρέλαβον αὐτὴν πολέμῳ. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Ἰανουαρίῳ α', ἡδικτιῶνος ε', ὑπάτευσεν Κωνσταντίνος ὁ νέος, ὁ καὶ Ἡράκλειος τοῦ Ἡρακλείου υἱός· καὶ προεδέλετο Καίσαρα Κωνσταντίνον τὸν μικρὸν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν τὸν ἐξ Ἡρακλείου καὶ Μαρτίνης γεννηθέντα.

A. M. 6109. — Τούτῳ τῷ ἔτει πάλιν Ἡράκλειος ἀπέστειλε πρέσβεις ἐν Περσίδι πρὸς Χοσρόην αἰτούμενος εἰρήνην. Ὁ δὲ Χοσρόης καὶ πάλιν αὐτοὺς ἀπεπέμψατο λέγων· *Ὅθ' φείσομαι ὑμῶν ἕως ἄν ἀρνήσησθε τὸν ἐσταυρωμένον, ἢν λέγετε Θεὸν εἶναι, καὶ προσκυνήσητε τῷ ἡλίῳ.*

A. M. 6110. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστράτευσαν Ἀβάρεις (42) κατὰ τῆς Θράκης. Καὶ ἀποστειλάς ὁ Ἡράκλειος πρὸς αὐτοὺς ἤπει τὴν εἰρήνην· καὶ συνθεμένου τοῦ Χαγάνου ταύτην ποιεῖν, ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐξω τοῦ Μακροῦ τείχους, καὶ μετὰ πάσης δορυφορίας βασιλικῆς καὶ δώρων πολλῶν καὶ μεγάλων ἀπεδέξατο τὸν Χαγάνον, λαβὼν τὰ πιστὰ παρ' αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι πρὸς ἀλλήλους σπονδὰς εἰρηνικὰς. Ὁ δὲ βάρβαρος ἐκεῖνος τὰς τε συνθήκας ἀθετήσας καὶ τοὺς ὄρκους, ἄφνω τυραννικῶς κατὰ τοῦ βασιλέως ἐχώ-

VARIAE LECTIONES.

** ἀπεκτένυσον α. ** πᾶσαν add. ex a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(38) Habet hæc superiore anno Chron. Alexand. De quibus S. Anastasii Persæ gesta, apud Surium 22 Januarii, Leontius in Vita Joannis Alexandrini episcopi, cladibus istis coetanei, et Antiochus monachus lauræ S. Sabæ in homiliis.

(39) Nicephorus ad annum 622.

(40) Nicephorus ad annum 616, Chronic. Alexand. in priorem annum revocat : quare legendus Petavius in Nicephorum locum emendans, editionis Regiæ pag. 65.

(41) Videndus Nicephorus : et Petavius in eum, edit. Reg. pag. 65. — Habet Anast. utroque loco *Carthaginem* : etiam Cedr. Τὴν Καρχηδόνα, ut excepta Carthagine reliquam Persæ Libyam subegerint. Etiam Petavius adjuncta ad Nicephorum chronologia, eum ad annum Heraclii 6 dixisset de obsessa Chalcedone, sui oblitus sequenti statim

anno ita scribit, *Persæ Carthaginem expugnant*. Verum cum non sint alia quæ narrat S. Nicephorus de Chalcedonis obsidione a Saito, qua soluta Romanos secum legatos pacis negotium sedulo acturus in Persidem duxerit, et quæ Theophanes de Carthagine obsessa uno anno, alteroque expugnata refert juxta antiquiores Anastasii et Cedr. cold. emendandi ii sunt ex illo, uti etiam ubique modo emendata leguntur Theophanis exemplaria. Vicinitas nominum amphibologiam fecit etiam apud Arist. in *Polit.* ubi de Carthaginensium rep., aliis legentibus Chalcedonensium ; quibus non facile assentior. COMBEFIS.

(42) Ex Nicephori Historia ad annum 619. Hæc eadem Chron. Alexand. ad annum Heraclii undecimum.

ρῆσιν. Ἐκπλαγίς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ ἀπροσδοκῆτῳ Ἀ τοῦ πράγματος, φυγὰς ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπέστρεψεν. Λαβὼν δὲ ὁ βάρβαρος τὴν βασιλικὴν ἀποσκευὴν καὶ δορυφορίαν, καὶ ὄσους καταλαβεῖν ἠδυνήθη, ὑπέστρεψεν πολλὰ χωρὶα τῆς Θράκης ληϊσάμενος ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου * ἀπατηθέντα ** τὴν ἐλπίδα τῆς εἰρήνης.

A. M. 6111. — Ἀλεξανδρῆς ἐπισκόπου Γεωργίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἡράκλειος πρὸς τὸν Χαγάνον τὸν βάρβαρον (43) πρέσβεις ἀποστείλας ἐνεκάλει περὶ τῶν γεγονότων ὑπ' αὐτοῦ ἀθέσμων, καὶ πρὸς εἰρήνην προετρέπετο. Ἐπιστρατεύσαι γὰρ διανοούμενος κατὰ Περσίδος εἰρηνεύειν μετὰ τοῦ Χαγάνου ἤθελεν. Ὁ δὲ Χαγάνος αἰδεσθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως ἀγάπην μετανοεῖν ἐπηγγέλλετο, καὶ εἰρήνην ποιεῖν ὑπισχεῖτο. B καὶ στοιχίσαντες πᾶντα ὑπέστρεψαν οἱ πρέσβεις ἐν εἰρήνῃ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρέλαβον Πέρσαι τὴν Ἀγκυραν Γαλατίας πολέμῳ.

A. M. 6112. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐσκήρουν Χοσρόης τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς αἰμοβολίαν καὶ φορολογίαν. Ἐπαρθεὶς γὰρ τῇ νίκῃ οὐκ ἔτι ἐν τῷ καθεστῶτι εἶναι ἠδύνατο. Τότε Ἡράκλειος ζῆλον Θεοῦ ἀναλαβὼν, καὶ μετὰ τῶν Ἀδάρων εἰρηνεύσας, ὡς ἐνόμιζεν, μετήνεχεν τὰ στρατεύματα τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ διενόετο τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργείᾳ κατὰ Περσίδος χωρῆσαι.

A. M. 6113. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἀπριλίῳ C 8 (44), ἰνδικτιῶν ι', τελέσας ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, εὐθὺς τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐκίνησεν κατὰ Περσίδος. Λαβὼν δὲ τὰ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν χρήματα (45) ἐν δανείῳ ἀπορίᾳ κατεχόμενος, Πάβον καὶ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας πολυκάνδηλα (46) τε καὶ ἕτερα σκευὴ ὑπουργικὰ, χαράξας νομίσματα, καὶ μιλιάρσιον (47) πᾶμπολλα. Κατέλιπε δὲ τὸν ἴδιον υἱὸν (48) σὺν Σεργίῳ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως διοικεῖν πράγματα σὺν Βονοσῷ τῷ πατρικῷ ἀνδρὶ ἐχέφρονι καὶ τὰ πάντα συνστῆ καὶ πεπειρασμένῳ. Ἐγραψεν δὲ πρὸς τὸν Χαγάνον τῶν Ἀδάρων ** παρακλήσεις τοῦ ἐπικουρεῖν τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα, ὡς φιλιαν σπεισάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐπίσκοπον τοῦ ἑαυτοῦ υἱοῦ τοῦτον ὠνό-

viso Heraclium infestis armis adortus est. Imperator vero tam insperatæ rei molimine perterritus, fuga arrepta in urbem revertit. Barbarus universo imperatoris apparatu satellitioque capto, cum omnibus aliis quæ comprehendere potuit, retro cessit : multaque Thraciæ oppida spe pacis delusa ac nil tale suspicantia deprædatus est.

A. C. 611. — *Alexandriæ episcopi Georgii annus primus.*

Hoc anno Heraclius missis iterum ad barbarum Chaganum legatis, de iis quæ violatis fœderibus ab eo admissa erant, causabatur, et ad servandam pacem invitabat : in Persidem quippe arma convertere meditatus, cum Chagano pacem habere consiliabatur. Chaganus humanos imperatoris affectus cum reverentiæ sensu suscipiens, pristina se reparaturum, et cultorem se pacis futurum promisit : renovatisque iterum pactis et probe firmatis fœderibus, legati reversi sunt.

Hoc eodem anno Persæ Ancyram Galatiæ civitatem vi ceperunt.

A. C. 612. — Hoc anno Chosroes dominationis suæ jugum omnibus intolerabile per crebras cædes atque vectigalla effecit. Victoriis quippe suis elatus, intra justi et æqui limites ultra se continere nequibat. Tunc igitur Heraclius divino ardore incitatus, pace ex voto cum Abaribus composita, exercitus suos ab Europa in Asiam transtulit, invadendæque Persidis Deo opitulante consilium cepit.

A. C. 613. — Hoc anno mensis Aprilis die quarto, indictione decima, Heraclius solemnitate Paschall peracta, feria secunda sub vesperam confestim arma moturus in Persidem perrexit. Tum vero ubi pecuniam mutuo vel cum fœnore acciperet dubius, sanctorum ædium facultates tulit, eudendisque numismatibus, et minutis miliisariis confandis, multifida Magnæ ecclesiæ candelabra 254 aliaque ejusmodi sacri ministerii vasa usurpavit. Propriam autem filium Sergii patriarchæ Cpoleos Bonosique patricii, viri præstantis ingenii magnæque prudentiæ et experientiæ multiplicis, consilio rem communem administraturum in urbe reliquit. Ad Chaganum quoque Abarum principem, cui procuratoris in filium nomen et dignitatem indidit, quique se-

VARIÆ LECTIONES.

* Legebatur ἔ. τ. ἀπροσδοκῆτως. ** ἀπατηθέντας; vulg. ** Ἀράβων ε.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43) Pacem cum Abaribus intam memorat Nicephorus ad annum 626. Appendix ad Marii Chronicon Historiæ Francorum tomo I : *Hunni murum longum interruptentes, et ad mœnia C.P. peraccidentes, cum prædicto imp. mutuo in muro stante conloquuntur, qui acceptum ab eo pacis pretium, ad tempus recedunt.* — Hoc ex Anast. ipsoque auctore p. seq. emend., πρὸς τὸν Χαγάνον τῶν Ἀδάρων, missis iterum ad Chaganum Avarum legatis, ἐνεκάλει περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ. COMBEFIS.

(44) Heraclii gesta Theophani, et Chronico Alexandr. concordibus scriptis relata, in annos duos potiores ab isto seponuntur : quocirca præsentia

ad Heraclii 14 et indictionem 12 occurrunt. Legendæ hic præclaræ Petavii conjecturæ in Nicephorum, editionis Regiæ pag. 67.

(45) Nicephorus ad annum 621.

(46) Κανδήλα, lucerna est lumini ex oleo accendendo idonea, πολυκάνδηλον σκεῦος inde oritur.

(47) Suidas, μιλιάρσιον, τὸ τοῦ νομίσματος δωδέκατον, duodecima numismatis pars. Plura Meursius, et ad æquum doctrinæ pondus Petavii suis in Epiphanium notis.

(48) Nicephorus patriarcha anno 622. Qui porro hic Βονός, Chronico Alexandr. Βόνος, Nicephoro Βόνος; scribitur.

rum amicitiam ex pactis firmaverat, ut afflictis A rebus Romanis opem ferret, litteras cum precibus misit. Urbium regina subinde profectus, itinere navigiis suscepto, loco, cui Pylæ nomen, solvit. Inde ad thematum provincias delatus, legiones collegit varias, quibus novam militiam addidit. Tum eos bello exercere, Martisque disciplina instruere. Divisum siquidem in æquas partes duas exercitum ordines componere, incruentis irruptionibus ad invicem congregi, clamorem bellicum, prænanas militaresque strepitus edere, fortes in invicem animos excitare docuit : ut jam non flecto, sed vero Marte implicati, rei novæ usu non terrentur, sed velut ad ludum, ita in hostes, de sua virtute bene confisi irruerent. Mox lata manibus Christi Dei et hominis effigie, hominis manu vel penicillo non efficta, sed quam in imagine, quod cuncta formavit et configuravi divinum verbum, absque colorum delineatione, ut absque semine foetum, in lucem eduxit ; hujusmodi, dico, figura divinitus exarata plane fidens, et oppignorata exercitui fide, cum eis ad mortem usque decertaturum, et ut propriis filiis semper eis se devinciendum et copulandum pollicitus, ad bellicos conflictus descendit. Studebat enim exercendam in milites auctoritatem potius affectu, quam timore comparare. Cum vero exercitum desidit dissipatum, animorum dejectione, ordinis defectu et confusione pene laceratum, et in varias provinciarum partes dissipatum reperisset : quantocius et expedite cunctos in unum collegit. Hinc singuli velut una voce robur et animum imperatoris laudavere : ipse etiam robur pectoribus inspiraturus his verbis utebatur : *Videtis, fratres et filii, ut hostes dittonem nostram universam depopulati, urbes civibus desertas rediderint, succenderint altaria, et incruentiarum victimarum mensas cædibus et sanguine inundarint, et ecclesias etiamnum labis omnis immunes voluptatibus sædissimis conspurcant.* Tum vero milites bellicis exercitamentis instructurus, armatos et pugnae jam paratos in duas acies dividere, et tubas, clypeorumque phalanges in invicem committere secundo jussit. Interim exercitus thoracibus et armis omnibus munitus stationem observabat. Ut itaque in tuto constiterunt ordines, manus ad invicem conserere 255 hortatus est, et qua violentis in invicem impulsibus, qua mutuis impres-

μασεν. Ἀπάρως δὲ τῆς βασιλευούσης πόλεως, ἐξῆλθεν κατά τὰς λεγομένας Πύλας πλοῖ τὴν πορείαν ποιησάμενος. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὰς τῶν θεμάτων χώρας ἀφικόμενος, συνέλεγεν τὰ στρατόπεδα, καὶ προσετίθει αὐτοῖς νέαν στρατείαν. Τοῦτους δὲ γυμνάζειν ἤρξατο, καὶ τὰ πολεμικὰ ἔργα ἐξομαίειν. Διχῆ γὰρ διελὼν τὸν στρατὸν, παρατάξεις τε καὶ συμβολὰς πρὸς ἀλλήλους ἀναιμωτῶ ποιήσασθαι ἐκέλευσεν, κραυγὴν τε πολεμικὴν καὶ παιάνους καὶ ἀλλαλαγμῶν καὶ διέγερσιν ἔχειν τοῦτους ἐδίδαξεν, ἵνα κἂν ἐν πολέμοις εὐρίσκωνται²⁵, μὴ ξενίζωνται, ἀλλὰ θαρβούντες ὡς παύγων κατά τῶν ἐχθρῶν χωρήσοισι. Λαβὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν χερσὶν τὴν θεανδρικὴν μορφήν, ἣν χεῖρες οὐκ ἔγραφαν (49), ἀλλ' ὅταν ἐν εἰκότι ὁ πάντα μορφῶν καὶ διαπλάττων λόγος ἀνευ γραφῆς μόρφωσιν, ὡς ἀνευ σκοπέου κήσιν ἠνεγκεν, καὶ τοῦτω πεποιθὼς²⁶ τῷ θεογράφῳ τύπῳ ἀπῆρξατο τῶν ἀγώνων, πιστὰ δοὺς τῷ λαῷ, ὡς σὺν αὐτοῖς μέχρι θανάτου ἀγωνίσεται, καὶ ὡς τέκνοις οἰκείοις²⁷ τοῦτοις συναρμύσεται. Ἐβούλετο γὰρ τὴν ἐξουσίαν οὐ φόβῳ τοσοῦτον²⁸, ὅσον ἐν πόθῳ ἔχειν. Εὐρὼν δὲ τὸν στρατὸν εἰς βραθυμίαν πολλὴν καὶ δειλίαν, ἀταξίαν τε καὶ ἀκοσμίαν καὶ εἰς πολλὰ τῆς γῆς μέρη ἐσπαρμένους²⁹, συντόμως πάντας εἰς ἓν συνήγαγεν. Καὶ πάντες ὡς ἐκ μιᾶς συμφωνίας ὑμνησαν τὸ κράτος καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ βασιλέως. Αὐτὸς δὲ τοῖς λόγοις τοῦτοις ἐπιρῶνόντων ἔλεγεν· Ὁρατε, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ὡς οἱ ἐχθροὶ τοῦ θεοῦ καταπάτησαν ἡμῶν τὴν χώραν καὶ τὰς πόλεις ἠρήμωσαν καὶ τὰ θυσιαστήρια κατέκαυσαν καὶ τὰς τραπέζας τῶν ἀναμύκτων θυσίων αἱμάτων μαιφόνων ἐκλήρωσαν, καὶ τὰς ἀδέκτους τῶν καθῶν ἐκκλησίας ἐν ἡδοκαῖς χραίρουσιν ἐμπαθεστάταις³⁰. Πάλιν δὲ τὸν λαὸν πρὸς γυμνασίαν πολεμικὴν ὀπλίων, τάξεις δὲ ἐνόπλους ποιησάμενος, σάλπιγγές τε καὶ φάλαγγες ἀσπίδων, καὶ λαὸς τεθωρακισμένος ἴστατο. Ἐπεὶ δὲ ἀσφαλῶς συνέστησαν τὰ τάγματα, συμβάλλειν ἀλλήλοις ἐκέλευσεν, ὥτισμοὶ τε βίαιοι καὶ συγκρούσματα πρὸς ἀλλήλους ἐγένοντο, καὶ σχηματισμὸς τοῦ πολέμου ἐδείκνυτο. Καὶ ἦν ἰδεῖν φορικτὸν θέαμα φόνου χωρὶς κινδύνου³¹, καὶ πρὸς φόνους συννεύσεις αἱμάτων δίχα, καὶ πρὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ τρόπου (50), ὅπως ἕκαστος ἐκ τῆς ἀκινδύνου σφαγῆς λαβὼν ἀφορμὰς ἀσφαλέστερος μὲν. Οὕτω δὲ καθοπίσας πάντας παρήγγειλεν ἀδικίας ἀπέχεσθαι καὶ εὐσεβείας³² ἀντέχεσθαι. Γενόμενος δὲ ἐπὶ τὰ μέρη Ἀρμενίας, προτρέχειν (51) πᾶθος ἱππέων³³ (52) λάθρα ἐπιπε-

VARIAE LECTIONES.

²⁵ εὐρίσκονται vulg. ²⁶ τοῦτο πεπ. τῷ θεῷ γράφω f. ²⁷ ὡς τέκνοις οἰκ. τ. συν. om. a. ²⁸ τοσοῦτον add. ex conij. ²⁹ ἐσπαρμένους a. εὐσπαρμένους f. ³⁰ ἐμπαθεστάτοις vulg. ³¹ χωρὶς καὶ κινδ. vulg. ³² καὶ εὐσεβείας ἀντέχεσθαι add. ex e f. ³³ post ἱππέων aliquid excidisse videtur, fort. κελεύσας.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) De qua Jacobus Gretserus ample opusculo de imaginibus non manufactis capp. 14 et 15, et Baronius ad C. annum 621.

(50) Oratio mutila ex Anast. sarcienda : καὶ πρὸ τῆς ἀνάγκης, τῆς ἀνάγκης τοῦ τρόπου· erat videre ante necessitatem, necessitatis modos ac specimina : puta fugientes alios, alios insequentes, etc. COXBEFIS.

(51) Locus mutilus. Anast. sic plenus habet :

Cum pervenisset ad partes Armeniæ præcurrere jussit electos : Saracenorum vero tunc sub pactis Persarum constitutorum multitudo equitum, clam imperatorem, etc.

(52) An quod aliter legerit Anastasius, interpretatur? Saracenorum vero sub pactis (id est, appensa pecunia) Persarum constitutorum multitudo equitum clam in imp. irruere meditabatur.

σὶν τῷ βασιλεῖ διανοεῖτο. Οἱ δὲ προτρέχοντες τοῦ βασιλέως τούτοις συναντήσαντες, τὸν τε στρατηγὸν αὐτῶν δεσμώτην ἤγαγον πρὸς τὸν Ἡράκλειον, καὶ τούτους τρεψάμενοι πολλοὺς ἀνέβλον. Ἐπει δὲ χειμῶν κατέλαθεν, ἀποκλείσας ὁ βασιλεὺς τὸ Πόντιον κλίμα⁵⁷ (53), ἔδοξε τοῖς βαρβάροις ἐν τούτῳ αὐτὸν παραχειμάζειν. Λαθῶν δὲ τοὺς Πέρσας καὶ ἐπιστραφεῖς, εἰς τὴν Περσίδα εἰσβάλλει. Τοῦτο μαθόντες οἱ βάρβαροι εἰς βῆθυσαν ἦλθον τῷ ἀπροσδοκῆται τῆς τούτου εἰσόδου. Ὁ δὲ Σάρβαρος⁵⁸ ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς λαθῶν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἦλθεν ἐν Κιλικίᾳ, ὅπως εἰς Ῥωμανίαν ἐξελθὼν τοῦτον περιτρέψῃ. Φοβηθεὶς δὲ μὴ διὰ τῆς Ἀρμενίας εἰς τὴν Περσίδα ὁ βασιλεὺς εἰσβαλὼν ταύτην ταραξῆ, οὐκ εἶχεν τὸν ἑαυτοῦ λογισμὸν βεβηχότα⁵⁹, ὅ τι δράσει. Ὅμως ἠναγκάσθη ἀκολουθεῖν ὀπίσω τοῦ Ῥωμαίου στρατοῦ, κλέψαι μεριμνῶν τὸν πόλεμον, καὶ διὰ νυκτὸς ἀφεγγούς τούτοις προσβαλεῖν. Πανσελήνου δὲ ὀψῆς τῆς νυκτὸς, ἀπεκρούσθη τοῦ σκέμματος, καὶ τὴν πρὶν αὐτῶν σεβασμίαν [αὐτῶν⁶⁰] ἔδυσσῆμι σελήνην. Ἡ δὲ σελήνη ὑπέστη κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα ἐκ τοῦ συμβεβηκότος. Ἐκ τούτου ἔδειλα ὁ Σάρβαρος⁶¹ προσβαλεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ ὄρη κατέλαθεν, ὡς δορυκᾶδες, ὁρῶν τὴν καλλιτέχνον⁶² καὶ σοφὴν στρατηγίαν ἀφ' ὕψους τῶν Ῥωμαίων. Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν τούτου δειλίαν, θαρρῶν ἐν τόποις ὑλίκετο⁶³, ἀναπαύσεως πλήρης, ἐρεθίζων τοῦτον πρὸς πόλεμον. Κατερχόμενοι δὲ λάθρα τοῦ θροῦς πολλάκις συμπλοκάς μερικὰς⁶⁴ ἐποίουν, καὶ ἐν παντὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπρωτεύον⁶⁵, καὶ θάρσος ἐπὶ πλείον ὁ στρατὸς ἐλάμβανεν, ὁρῶντες τὸν βασιλέα παντὶ προπηθῶντα, καὶ εὐτόλμως πολεμοῦντα. Πέρσης δὲ τις πρὸ ὀλίγου χρόνου πρόσφυξ γενόμενος ἐν τῷ στρατῷ τοῦ βασιλέως ἐγένετο. Οὗτος ἀποδράς πρὸς τοὺς Πέρσας ἀπῆλθεν ἐλπίζων αὐτοὺς τὴν Ῥωμανῶν στρατείαν ἀλέσαι. Ἰδὼν δὲ αὐτῶν τὴν δειλίαν, μετὰ δεκάτην ἡμέραν πρὸς τὸν βασιλέα ἀνῆλθεν, καὶ πᾶσαν ἀκριβῶς τὴν τῶν βαρβάρων ἐξεῖπεν⁶⁶ ἀτολίαν. Ὁ δὲ Σάρβαρος⁶⁷ μηκέτι (54) ὑποφέρων τὴν ἐν τῷ ὄρει διατριβὴν, ἠναγκάσθη πρὸς πόλεμον ἐρμῆσαι⁶⁸, εἰς τρία δὲ μέρη διελὼν τὸ στράτευμα κατῆλθεν, ἄφω ἐπιφωσκούσης ἡμέρας πρὸς τῆς τοῦ ἡλίου ἀναβάσεως· εὐτρεπισάμενος πρὸς πόλεμον. Ὁ δὲ βασιλεὺς προγνοὺς, καὶ συντάξας τὸν στρατὸν ὁμοίως εἰ, τρεῖς φάλαγγας, εἰς τὴν μάχην προήγαγεν. Τοῦ δὲ ἡλίου ἀνατείλαντος καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ ἀνατολὰς εὐρεθέντος, τοὺς Πέρσας ἐσκότιζεν ἡ τούτου ἀκτίς· ὅν⁶⁹ ὡς θεὸν προσεκύουν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἰσχημάτισα τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰς φυγὴν τραπέντας, καὶ λυ-

sionibus immanis belli speciem horrendam exhibebat. Tremendum sane absque cæde et periculo cernere licebat spectaculum, ad stragem citra sanguinem impetus, et absque necessitate belli specimina, ut ex cæde quam nullum comitaretur periculum sumpto documento securior unusquisque permaneret. Cumque exercitum ita instruxisset, ut injustitia abstinere, hortatus est. Porro ubi ad Armeniæ fines intravit, præcurrens hostilium equitum turma imperatorem ex improvise adoriri consilium ceperat: imperatoris autem præcursores illis obviam facti, adversariorum duce vinculis mancipato, et ad Heraclium ducto, necnon comitibus ejus susis, reliquos ærnis deleverunt. Inguente vero hieme, cum Ponticum clima imperator undique circummunivisset, hibernam in eo tempestatem moraturus barbaris visus est: at clam ipsis reversus in Persidem irruit. Nuntio accepto, expeditione adeo inexpectata perterriti sunt barbari. Barbarus itaque Persarum dux eductis secum copiis in Ciliciam proficiscitur, sperans se ita irruptione in Romanorum ditionem facta Heraclium a Perside revocaturum. Ne vero Persia ulterius penetrata ex Armeniæ partibus imperator damnum inferret, veritus, de quovis opere aggrediendo nullum certum consilium inire poterat. Attamen Romanum exercitum a tergo subsequi tandem coactus est: hostem dolo circumvenire, eumque per noctem obscuram adoriri meditatus. Sol cum pleno lumine luna irradiaret, commento frustratus est, et colendum sibi prius astrum diris omnibus execrabatur. Contigit enim illa nocte ut luna defectum pateretur, ac ideo subsistere videretur, ex quo arrogans ille, ne impressionem faceret in imperatorem sibi cavit; quare dorcadum more montium cacumina occupavit, indeque præclarum et ad militaris disciplinæ præcepta compositum ordinem sublimis despiciebat. Imperator animi ejus vilitate cognita loca illa securior et confidentior tenebat, et bene reflecto exercitu, adversarium ad certamen provocabat. Persæ vero clam ex monte descendentes levia sæpius iniere prælia, in quibus omnibus semper superiores evasere Romani, et robore animisque eorum exercitus in dies augebatur, quod imperatorem in primam aciem prosilientem, ac fortiter dimicantem ubique viderent. Porro quidam Persicæ militiæ desertor ad imperatoris partes Persa transierat. Is ad suos refuga Romanas acies ab eis dissipandas ac

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁷ κλίμα a f. ⁵⁸ ὁ δὲ Σάρβαρος c, ὁ δὲ βάρβαρος vulg., vera nominis forma infra pag. 476, legi videtur: Σαρβαραζᾶς. ⁵⁹ βεβηχότα a. ⁶⁰ alterum αὐτῶν delendum videtur, nisi forte participium aliquod in eo latet. ⁶¹ ὁ Σοβαρὸς vulg. ⁶² καλλιτέχνον f, καλλιτέχνον a, καλλιστῆνον vulg. ⁶³ ἠλίκετο] ἠλίκετο vulg. ⁶⁴ μερικὰς om. a f. ⁶⁵ ἐπρωτεύον f, ἐπρωτέρειον vulg. ⁶⁶ ἐξεῖπεν f. ⁶⁷ ὁ δὲ Σοβαρὸς vulg. ⁶⁸ ἐρμῆσαι vulg. ⁶⁹ ὅν] ἦν a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Legebat Anastasius ἀποκλίνας, vertit siquidem, quia hieme accedente, imp. ad Ponticum clima divertit, visum est barbaris obsidere illum in hoc hiemanthem.

(54) Anastasius rursus exemplaria nostra falsitalis convincit hac interpretatione: At vero Sarbarus ultra commorationem non ferens, etc.

perdendas sperabat. At ubi viles eorum **256** animos et metum expertus est, post diem decimum ad imperatorem reversus, afflictum et meticulosum Barbarorum statum omnem enucleatius exposuit. Cæterum insolens ille Persarum dux moræ tandiu per montana productæ impatiens, et in certamen descendere necessitate compulsus, diviso in tria agmina exercitu, sub primum auroræ crepusculum et nondum manifesto terris sole, paratus ad pugnam ex improvise apparuit. Imperator præcognitis ejus consiliis, dispositum pariter ac distributum in acies tres exercitum, ad pugnam eduxit. Imperatore vero ad Orientem constituto, exorientis quoque solis radii, quem Persa: tanquam Deum venerantur, eorum oculos acris perstringebat. Imperator itaque fugam simulare jussit exercitum: quare Persæ phalangum suarum solutis ordinibus eos intemperantius insequendos decernunt. At Romani versa in eos facie impressionem eorum multis eorum cæsis, reliquos ad montis adigunt angustias, et in prærupta loca præcipitulaque compulsos, prosternunt, et in extremum periculum adducunt. Per asperas etiam illas et salebrosas rupes caprarum sylvestrium more desilientes Persas venantur et capiunt vivos, occupatisque eorum castris, bellicum apparatus omnem diripiunt. Ita demum Romani manibus in cælum elatis debitas Deo grates referunt, et ad eum pro imperatore suo rei militaris adeo perito vota insuper concipiunt. Qui prius enim vel motum a Persis pulverem intueri verebantur, impræsentiarum defixa et immota eorum tentoria deprædati sunt. Quis, amabo Persas gentem armis invictam terga Romanis dare unquam sperasset? Imperator autem relicto exercitu, duceque ei præposito, sub cujus cura hiberna in Armenia transigeret, Byzantium reversus est.

Hoc anno Mamed ameras primo conspici cœpit: annis novem regnavit, a collatæ Heraclio imperii potestatis anno decimo tertio.

A. C. 614.—Hoc anno mensis Martii die decimo quinto indictione undecima solvens ab urbe regina Imperator magnis itineribus in Armeniam contendit. Persarum vero rex Chosroes Sarbanazam ad fines **257** Romanorum invadendos submitit. Heraclius autem litteris Chosroem monuit, aut pa-

σαντες εκείνοι τὰς φάλαγγας ἀκρατῶς διώκειν τοὺς ἐνόμιζον. Ἐπιστραφέντες οὖν οἱ Ῥωμαῖοι εὐψύχως τοὺτους ἐστρέψαντο καὶ πολλοὺς ἀπέκλον, ἐλάσαντες αὐτοὺς ἕως τοῦ ὄρους, εἰς κρημνοὺς αὐτοὺς ἐνέβαλλον⁵⁵ καὶ τόπους δυσβάτους, καὶ πάντας αὐτοῦ⁵⁶ συνέτριψαν· ἐν δὲ τοῖς κρημοῖς αἰγῶν ἀγρίων δίκην ἐσκηνοβάτου⁵⁷ (55). Πολλοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἐζώγρησαν. Παρέλαβον δὲ καὶ τὸ τοῦτων στρατόπεδον, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν⁵⁸. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς ὕψος τὰς χεῖρας ἐκτείναντες τῷ Θεῷ ἠὲ χαρίστου, καὶ τῷ στρατηγῆσαντι καλῶς βασιλεῖ συντόνως προσήυχοντο. Οἱ γὰρ πρὶν μὴδὲ Περσικὴν κόνιν τολμήσαντες ἰδεῖν, νῦν τὰς σκηνὰς τοῦτων ἀσαλεύτους εὐρόντες ἐλαφρολόγησαν. Τίς γὰρ ἠλπίζεν τὸ τῶν Περσῶν δυσμαχώτατον γένος νῦντα δοῦναι ποτε Ῥωμαῖοις; Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν στρατὸν σὺν τῷ στρατηγῷ καταλιπὼν εἰς Ἀρμενίαν παραχειμάσαι, αὐτὸς εἰς Βυζάντιον ὑπέστρεψεν.

fortiter sustinent, et terga dare compellunt: et multos eorum cæsis, reliquos ad montis adigunt angustias, et in prærupta loca præcipitulaque compulsos, prosternunt, et in extremum periculum adducunt. Per asperas etiam illas et salebrosas rupes caprarum sylvestrium more desilientes Persas venantur et capiunt vivos, occupatisque eorum castris, bellicum apparatus omnem diripiunt. Ita demum Romani manibus in cælum elatis debitas Deo grates referunt, et ad eum pro imperatore suo rei militaris adeo perito vota insuper concipiunt. Qui prius enim vel motum a Persis pulverem intueri verebantur, impræsentiarum defixa et immota eorum tentoria deprædati sunt. Quis, amabo Persas gentem armis invictam terga Romanis dare unquam sperasset? Imperator autem relicto exercitu, duceque ei præposito, sub cujus cura hiberna in Armenia transigeret, Byzantium reversus est.

Τούτῳ⁵⁹ τῷ ἔτει Μάμεδ ἐφάνη (56) ἀμηρὰς ἔτη θ', ἑτ' ἔτος Ἡράκλειος ἐξουσία.

C

A. M. 614.—Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ ια', Ἰνδικτιῶνι ια', ἀπάρας ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος ἀπὸ τῆς βασιλίδος κατὰ τάχος ἀφίκετο εἰς Ἀρμενίαν (57). Χοσρόης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἀπέστειλεν τὸν Σαρβαναζᾶν σὺν τῷ ἑαυτοῦ στρατῷ εἰσελαεῖν εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν. Ἡράκλειος δὲ ἔγραψεν πρὸς

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ ἐνέβαλλον f, ἐμβάλλοντες vulg. ⁵⁶ αὐτοῦ αὐτοὺς vulg. ⁵⁷ ἐσκηνοβάτου a, ἐσκηροβ. f, fort. ἐσκληροβάτου. ⁵⁸ αὐτῶν αὐτοῦ a f. ⁵⁹ τούτῳ — ἐξουσία] hæc nota non legitur in a e; sed omnino scribendum: Ἡρακλειου ἐξουσία.

JAC. GOARI NOTÆ.

(55) *Morabantur*, ait Anastasius: vult quippe Romanos ibi sedem habuisse.

(56) Celeberimæ apud Mahumetanos omnes ac Orientalis plagæ incolæ Hegiræ hoc est exordium, quo pseudopropheta innovatæ religionis, prioris desertæ reus, fugam arripiens, divini, quod aiunt, cultus positi annos ac durationem emetiri posteris superstitionis inductæ sequacibus causam dedit. Hoc, inquam, anno portentum illud exitiosum ἐφάνη, et in hominum mentes dominari cœpit; ἀμηρὰς enim princeps est et dominus, et ex falso ritu mendacique doctrina doctor ille falsarius potestatem in subditos accepit, quam ipse novem annis exercuit. Cum vero is esset Heraclii decimus tertius, ad annum sequentem, et ejus laterculum præsentem epocham attingere recta temporum ratio arguit. Videndus de his Petavii lib. II *De doct. temp.*, capitibus aliquot a quinquagesimo, et lib. I, cap. etiam quinquagesimo. Legendus quoque Abraham Ecchellensis de Muslamanicorum imperio Theophani consentiens. Quam varie porro Mahometi nomen scribatur, observabis pagg. 258, 265.

(57) A Nicephoro narratis ad annum 625 hæc adjungenda: ut nimirum Heraclius primo vere legatione ad Turcos destinata, belli socios eosdem acceperit, et ab eorum regione digressus, per Lazos et Armenos in Persidem irruerit. Cujus armis Chosroes territus, Sarbarazam, qui Theophani nonnunquam, Nicephoro semper *Sarbarus*, Heraclio opponendum ratus (sua namque tueri, quam aliena rapere satius videbatur) missis litteris ad se revocavit: idem postmodum anno Heraclii 16 CP. obsidione soluta, Chalcedonem iterum reversus a Chosroem rursus accersitur. Verum Heraclius, interceptis Chosrois litteris, fictas alias supponit ad Sarbarazam, ac ne vires Persarum omnes in se converteret, Chosroem solum facile superandum ratus, ejus nomine Sarbarazam jubet Romanos fines continuo Marte infestare. Fictis hisce litteris ad Sarbarazam delatis, eoque Bithyniæ agros bello lacessente, Persia quaquaversus victricem Heraclii fortunam reverita, ejus armis subtriciebatur. Plura Petavii in Nicephorum, pag. 68.

Χοσρόην, ἣ τὴν εἰρήνην ἀσπάσασθαι, ἣ ἐαυτὸν εἰς Ἀ
τὴν Περσίδα σὺν τῷ ἑαυτοῦ στρατῷ εἰσβαλεῖν. Ὁ δὲ
Χοσρόης οὕτε τὴν εἰρήνην ἠσπάετο, οὕτε τι τῶν
λόγων ἠγείτο⁸⁸, ὅτι Ἡράκλειος τοῖμα τῇ Περσίδι
πλησιάζει. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῇ εἰκοστῇ τοῦ Ἀπριλλίου
μηνὸς⁸⁹ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Περσίδα, καὶ μαθὼν τοῦτο
Χοσρόης τὸν Σαρβαραζᾶν ὑποστρέψαι⁹⁰ ἐκέλευσεν·
καὶ ἐπισυνάξας ἐκ πάσης τῆς Περσίδος τὰ ἑαυτοῦ
στρατεύματα, καὶ παραδοὺς αὐτὰ τῷ Σάην⁹¹ κατὰ
ἀγος ἐνωθῆναι αὐτὰ τῷ Σαρβαραζᾶν προσέταξεν·
καὶ οὕτω χωρῆσαι κατὰ τοῦ βασιλέως. Ἡράκλειος
δὲ προσκαλεσάμενος τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα, λόγοις
παραινετικοῖς διήγειρεν αὐτοὺς, λέγων· Ἄνδρες,
ἀδελφοί μου, ἀδῶμεν εἰς τοῦν τὸν τοῦ Θεοῦ
φόβον, καὶ ἀγωνισώμεθα τὴν τοῦ Θεοῦ ὕβριν ἐκ-
δικῆσαι⁹². Στῶμεν γενναίως κατ' ἐχθρῶν τῶν
πολλὰ δευρὰ Χριστιανοῖς ἐργασαμένων. Αἰδουθῶ-
μεν τὸ τῶν Ῥωμαίων ἀδέσποτον κράτος, καὶ
στῶμεν κατ' ἐχθρῶν δυσσεβῶς ὠπλισμένων.
Αἰδουθῶμεν πλὴν τῶν φόρων⁹³ φορυντῆριαν. Ἀνα-
λυσιώμεθα ὅτι ἐρῶν ἐσμὲν τῆς τῶν Περσῶν
τῆς, καὶ μεγάλον κίνδυνον ἢ φυγῆ φέρει. Ἐκδι-
κῆσωμεν τὰς φθορὰς τῶν παρθένων, τὰ τετμη-
μένα μέλη τῶν στρατιωτῶν ὀρώντες, ποιήσωμεν
τὰς καρδίας. Οὐκ ἔστιν ὁ κίνδυνος ἀμισθός,
ἀλλὰ τῆς αἰωνίου δόξης πρόξενος. Στῶμεν ἀν-
δρείως, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς συνερῆσει ἡμᾶς, καὶ
ἀλλοίσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. Ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα
τοῦ βασιλέως παραινέσαντος τῷ λαῷ, ἀπεκριθῆ
αὐτῷ εἰς ὑπερ πάντων· Ἐπλωσας ἡμῶν τὰς καρ-
δίας, Δέσποτα, τὸ σὸν πλατύνας ἐν παραινέσει
στόμα. Ὁξύναν οἱ λόγοι σου τὰ ἔξλη ἡμῶν, καὶ
ἐμψύχα ταῦτα εἰργάσαντο. Ἀνεπτέρωσας⁹⁴ ἡμᾶς
διὰ τῶν λόγων. Ἐρυθρίωμεν ἐν ταῖς μάχαις προ-
άγοντα⁹⁵ ἡμῶν σε ὀρώντες, καὶ ἐπόμεθα ἐν κῆσι
τοῖς σοῖς κελεύμασι. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναλαβὼν τὸ
στρατεύμα, εὐθὺς ἐν τῇ ἐνδοτέρᾳ Περσίδι διεχώρη-
σεν, πυρὶ καταπλέγων τὰς χώρας καὶ τὰς κώμας·
καὶ γίνεται τι θαῦμα φοβερόν. Ἐν γὰρ τῇ θερμῇ
τροπῇ ἀήρ γέγονε δροσώδης, ψυχαγωγῶν τὸν τῶν
Ῥωμαίων στρατὸν, ὥστε ἀγαθὰς ἐλπιδας ἀναλαβεῖν
αὐτοῦς. Ἀκούσας δὲ Ἡράκλειος, ὅτι Χοσρόης ἐν
Γαζακῷ τῇ πόλει ἔστιν σὺν τεσσαράκοντα χιλιάσιν
ἀνδρῶν πολεμιστῶν, ὤρμησεν κατ' αὐτοῦ· καὶ προ-
πέμψας τινὰς τῶν ὑπ' αὐτοῦ Σαρακηνῶν⁹⁶ συναν-
τῶσι τῇ τοῦ Χοσρόου⁹⁷ βίβλας, καὶ τούτων τοὺς μὲν
ἀνεῖλον⁹⁸, τοὺς δὲ πεδήσαντες σὺν τῷ στρατηγῷ
αὐτῶν τῷ βασιλεὶ προσήνεγκαν. Τοῦτο μαθὼν Χο-
σρόης καταλιπὼν τὴν πόλιν καὶ τὸ στρατεύμα, φυγῇ
ἐχρήσατο. Ὁ δὲ Ἡράκλειος ἐπιδιώξας, τοὺς μὲν
φθάσας ἀνεῖλεν, οἱ δὲ λοιποὶ φυγόντες διεσκεδάσθη-
σαν· καὶ καταλαβὼν ὁ βασιλεὺς τὴν Γαζακῶ πόλιν
ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἐν ἣ ὑπήρχεν ὁ ναὸς τοῦ Πυρὸς καὶ
τὰ χρῆματα Κροίσου τοῦ Λυδῶν βασιλέως, καὶ ἡ
κλάνη τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα λαβὼν ἐπὶ Δασταγέρδι

cem amplecteretur, aut certe quam citius in Per-
sidem irrupturum se præstolaretur. At Chosroes
neque pacis sermones admisit, et Heraclii minas
pro nihilo habendas duxit, qui eum in Persiam
propius accedere non ausurum speraret. Imperator
itaque mensis Aprilis die vigesimo in Persiam
irruptionem fecit: quod ubi rescivit Chosroes,
Sarbarazam revocat, et collectis ex universa Per-
side copiis, iisque Sai duci commissis, quam citius
Sarbarazæ adjungeret se, ut viribus unitis in im-
peratorem progredierentur, edixit. Heraclius autem
vocato ad allocutionem exercitu, verbis ad suaden-
dum aptis animos eorum excitaturus: *Viri, fra-
tres, inquit, Dei timorem in animum inducamus, et
ejus injurias ulcisci contendamus. Stemus animo
forti in hostes, a quibus hucusque Christiani tot ad-
versa perpassi. Romani imperii majestatem hucusque
indomitam Barbaris succumbere pudeat nos, et ho-
stibus arma impia tractantibus invictum pectus op-
ponamus. Fide mortis ac metus omnis triumphatice
accingamur. In Persicæ dititionis mediatullio consi-
stere nos contemblemur, et quantum periculum fuga
secum vehat. Corruptas virgines nostras ulciscamur:
vixis commilitonum nostrorum membris sæde trun-
catis, qua decet, cordis compassione eos prosequa-
mur. Periculum mercede haud vacat, quin imo per-
petuæ gloriæ coronam promeretur. Fortiter itaque
geramus nos, suppetias dabit Deus, nostrosque dele-
bit inimicos. His et aliis similibus imperatori exer-
citus animos provocanti, unus e turba omnium
vice respondit: *Dilatasti gaudio corda nostra, do-
mine, ubi os ad orandum et suadendum recluisti. Acu-
erunt gladios sermones tui, animum etiam armis
nostris loquela tua fecit. Alas certe verbis addidisti. Erubescimus tantum te exercitum præcedere, et pe-
riculis obijci: et ob id maxime jussis tuis omnibus
semper parebimus. Ita imperator exercitu educto,
in mediam ipsam Persidem velocissime penetravit,
et obvias quasque urbes et vicos igne devastavit.
Tum vero insuetum omnino et horrore dignum
miraculum fieri contigit. Circa æstivam quippe sol-
lis conyersionem roridus ac temperatus aer reddi-
tus adeo Romanum recreavit exercitum, ut ex eo
felicis eventus secuturi faustam spem conciperent.
Atque audiens Heraclius, ad Gazacum ci-
vitatem cum armorum 40 millibus Chosroem ad-
esse, recta ad eum contendit. Saraceni vero qui-
dam sub eo militantes ad præcurrendum præmissi,
Chosrois excubitoribus obviam facti, eos partim
trucidant, 258 partim vinculis mancipatos cum
duce ad imperatoris conspectum adducunt. Audiens
hoc Chosroes, deserta urbe et exercitu, celeri fuga
salutem quaerit. Insequitur Heraclius, et fugitivo-
rum quosdam assecutus, interficit, alios pedum
celeritate sibi ereptos passim dissipat. Gazacum**

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ οὕτε ἐπὶ τὸν λόγον ἠγείτο f. ⁸⁹ μηνὸς om. a. ⁹⁰ ὑποστρέψας vulg. ⁹¹ Σάην a, Σάκω e. ⁹² ἐκδικῆσαι
a f. ἐκζητῆσαι vulg. ⁹³ φόρων a f, φόβων vulg. ⁹⁴ fort. ἀνεπτέρωσας. ⁹⁵ προάγοντα] προήγοντα vulg.
⁹⁶ Σαρακηνοὺς vulg. ⁹⁷ σὺν αὐτῷ τῇ τοῦ Χοσρ. f. ⁹⁸ ἀνεῖλεν vulg.

subinde Orientis civitatem, in qua ignis erectum templum, divitiarum Cræsi Lydorum regis repositarum, et carbonum impostura recondita, occupat : quibus sublatis Dastagerdem perrexit. Porro imperator Gazaco relicta, Thebarmaes accedit, et in urbem ingressus ignis templum cum universa civitate igne consumpsit : inde vero Chosroem a tergo per angusta Medorum loca insecutus est, qui per has oberrans angustias ex uno loco subinde ad alium transmigrabat. Heraclius autem hunc persequens multa oppida camposque diripuit. Sed cum hieme ingruente de hibernis cum exercitu deliberaret, alii in Albania hiemandum, alii vero contra ipsum Chosroem pergendum esse censebant. Imperator autem cum expiationem ac sanctimoniam universo exercitui per dies tres continuos indixisset, apertis Dei Evangeliiis, invenit sibi significari, ut in Albania hiemaret. Quamobrem continuo iter convertens in Albaniam contendit. In itinere porro cum ingentem Persarum, tam divitiarum quam captivorum, prædam secum abduceret, multas incursiones a Persicis copiis passus est : sed Deo opitulante victor ubique evasit. Cum autem hiems rigidior ac gelu eos in itinere vexasset : ipse ubi in Albaniam devenit, Persas quos ad quinquaginta millia captivos secum ducebat, pro innata sibi misericordia a vinculis solvit, ipsosque, qua potuit, lacrymas effusi, votis pro eo conceptis exoptaverint, ut perniciose illa totius orbis peste, Chosroe occiso, ipse universæ demum Persiæ liberator evaderet.

Amed secundus annus.

A. C. 615. — Hoc anno Persarum rex Chosroes Sarablagam virum strenuum et Martio fastu tumementem ducem instituit, et exercitu Chosroegenarum sic vocato ei commisso, simul cum Perozite adversus Heraclium in Albaniam misit. Albaniam vero fines ingressi ad imperatorem cominus accedere, vel ad ejus conspectum sub armis stare nusquam ausi sunt : verum insidias ei præstruere consiliati, montium angustias, quibus ad Persiam iter, occupare sibi satis esse putaverunt. Heraclius autem per amplas supinasque camporum planities, ex quibus uberem colligebat commeatum, 259 ex Albania simul cum ineunte vere solvens iter in

χωρσί. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπάρας ἀπὸ Γαζακῶ καταλαμβάνει τὴν Θηβαρμαί; καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ πυρὶ ἀνήλωσεν τὸν τοῦ Πυρὸς ναὸν, καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν πυρὶ ἀναλώσας κατεδίωκεν ὀπίσω Χοσρόου ἐν τοῖς στενοῖς τῶν Μήδων χωρίοις⁶⁶, καὶ ἐν⁶⁷ ταύταις ταῖς δυσχωρίαις τόπον ἐκ τόπου ὁ Χοσρόης ἤμειθεν· καὶ ὁ Ἡράκλειος τοῦτον διώκων πολλάς πόλεις ἐπόρθησεν καὶ χώρας. Χειμῶνος δὲ καταλαθόντος, βουλὴν ἐποίησατο τοῦ παραχειμάσαι μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· καὶ οἱ μὲν ἔφρασκον ἐν Ἀλβανίᾳ, οἱ δὲ κατ' αὐτὸν εἰσβαλεῖν τὸν Χοσρόην. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν λαὸν ἀγνίζεσθαι (58) τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἀνοίξας τὰ τοῦ Θεοῦ Εὐαγγέλια, εὗρεν ἐπιτρέποντα αὐτῷ ἐν Ἀλβανίᾳ παραχειμάσαι. Εὐθὺς οὖν ἐπιτρέψας, ὤρμησεν ἐν Ἀλβανίᾳ (59). Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῆς ὁδοῦ ἔχων πολλὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Περσῶν σὺν αὐτῷ, οὐκ ὀλίγας ἐπιδρομὰς ὑπὸ τῶν⁶⁸ Περσικῶν στρατευμάτων ἐδέχετο· αὐτὸς δὲ τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ νίκην κατὰ πάντων ἤρατο. Χειμῶνος δὲ σφοδρῶς ἐπιπεσόντος αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ κρύου, φθάσας αὐτὸς ἐν Ἀλβανίᾳ πενήκοντα χιλιάδας δεσμίους ἔχων, τούτους τῇ εὐσυμπάθητι αὐτοῦ καρδίᾳ ἐλεήσας τῶν δεσμῶν ἔλυσεν, καὶ ἐπιμελείᾳ καὶ ἀναπαύσει μετεδίδου· ὥστε πάντας μετὰ δακρύων τοῦτῃ ἠύχοντο ῥύσθην⁶⁹ γενέσθαι καὶ τῆς Περσίδος τὸν κοσμόλεθρον ἀνελόντι Χοσρόην.

corporis cura et medela refecit, ita ut omnes in lacrymas effusi, votis pro eo conceptis exoptaverint, ut perniciose illa totius orbis peste, Chosroe occiso, ipse universæ demum Persiæ liberator evaderet.

Δεύτερον ἔτος Ἀμέδ.

A. M. 615. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Σαραβλαγᾶν⁷⁰ προσέβαλετο στρατηγὸν ἀνδρα [στρατηγὸν⁷¹, καὶ] τύφῳ πολλῷ ἐπηρμένον· καὶ παραθεὺς αὐτῷ στρατὸν τοὺς λεγομένους Χοσροηγένας⁷² καὶ Παρωζίτας⁷³ (61-60) ἐν Ἀλβανίᾳ ἔστειλεν κατὰ Ἡρακλείου. Εἰσελόντες δὲ εἰς τὰ ἄκρα τῆς Ἀλβανίας, οὐκ ἐθάβρησαν κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως πρὸς πόλεμον στήναι· ἀλλὰ τὰς εἰς Περσίδα ἀγούσας κλεισοῦρας (62) ἐκράτησαν, νομίζοντες τοῦτον λοχῆσαι. Ὁ δὲ Ἡράκλειος ἅμα ἑαρε ἀπάρας τῆς Ἀλβανίας δι' ὑπτιῶν πεδίων, καὶ τὰς τροφὰς δαψιλῶς εὐπορούτων τὴν πάροδον ἵκοντο εἰς Περσίδα, εἰ καὶ μήκους διάστημα πολλῇ ὁδῷ

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ χώρας b f. ⁶⁷ ἐν vulgo deest. ⁶⁸ τῶν add. ex a f, ὑπὸ τῶν Περσῶν f. ⁶⁹ ῥύσθην vulg., μύσθην b. ⁷⁰ Σαραβλάγγαν f. ⁷¹ ἀνδρα στρατηγόν : haud dubie corruptum ; sed incertum quid reponendum sit. ⁷² Κοσροηγέτας alii codd. ⁷³ Περσζίτην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Ex Homeri vel Virgilii operibus στοιχειομανηται, qua ex eorum primo versu occurrente sors consulitur, successit apud Christianos apertio sacerorum librorum, qua nonnihil obscurum revelari putatur. Qui ea fuerint usi, principes viros recenset Delrio *Disquis. magic.* lib. iv, cap. 2, quæst. 7, sect. 5. Illam, si modo debitis conditionibus societur, theologus non recusabit. Prima est gravis necessitas, et ni adhibeatur, nimia in periculis desperatio; altera, ut ejus ductu ad Deum solum preces, mentis subjectio, spes Christiana recurrant. Tertiam conditionem Heraclii exemplum suggerit, qui peccato- rum expiatione, et animi puritate revelationem exquirendam edocuit.

(59) Supra Lazos et Iberos ad Asiam borealem Turcarum regione.

(61-60) Correctiores videntur alii codd. mss. ubi legunt, Χοσροηγέτας καὶ Περωζήτας. Vertit enim Anastasius : qui dicuntur Chosroegetae ac Perozites.

(62) Viæ inter montes angustæ, et objecto castro iter intercludentes κλεισοῦραι, Latinis *claustra* sunt. Qui claustra hujusmodi custodit κλεισοῦράρχης dux *limitaneus*. Panciroillus, Meursius, La. erda.

ἦγεν. Ὁ δὲ Σαραβλαγᾶς διὰ στενῆς ἰδοῦ, ὡς διὰ Δ
 συντόμου ἤλαυνεν, τοῦ προλαβεῖν αὐτὸν ἐν τῇ χώρῃ
 Περσίδος. Ὁ Ἡράκλειος δὲ παρῆναι τῷ λαῷ λέγων
 Ἔγνωμεν, ἀδελφοί, ὡς ἡ στρατιὰ τῶν Περσῶν
 ἐν τοῖς δυσβάτοις τόποις πλανωμένη, τοὺς τε
 ἵππους αὐτῆς παραλύει καὶ αὐτοὺς ἐκνευροῖ.
 Ἡμεῖς δὲ σπεύσωμεν κατὰ Χοσρόδου χωρῆσαι ἐν
 πολλῷ τάχει, ὥστε ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ⁷⁴ ἐπι-
 πεσόντες αὐτὸν θορυβήσωμεν. Ὁ δὲ λαὸς οὐ συν-
 εθολοιέτο τοῦτο ποιῆσαι, μάλιστα οἱ τῶν Λαζῶν καὶ
 τῶν Ἀβασγῶν (63) καὶ τῶν Ἰθέρων σύμμαχοι. Ἐν-
 τεῦθεν ἐν συμφοραῖς περιπίπτουσι ⁷⁵. Κατέλαβε γὰρ
 Σαρβαραζᾶς μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ οὐς ἐξώπιζεν
 Χοσρόης πάση δυνάμει, καὶ ἀπέστειλεν κατὰ Ἡρα-
 κλείου διὰ τῆς Ἀρμενίας. Σαρβλαγᾶς δὲ ἠκολούθει
 ἐκ τῶν ὀπισθεν αὐτοῦ, καὶ οὐ συνέβλεπεν αὐτῷ ἐκ-
 δεχόμενος ἐνωθῆναι τῷ Σαρβαραζᾶ, καὶ οὕτω τὸν πό-
 λεμον συστήσασθαι. Γίνοντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἔφοδον
 τοῦ Σαρβαραζᾶ εἰς δεξιάν ἐτράπησαν, καὶ τοῖς ποσὶ
 τοῦ βασιλέως προσέπεσον δάκρυσι μετανοοῦντες
 διὰ τὴν κακῶς γενομένην αὐτῶν παρακοήν, γινόντες
 οἷον κακὸν ἐστὶ δοῦλον μὴ εἶκαιν τοῖς τοῦ δεσπότου
 βουλεύμασι· καὶ ἔλεγον· Τὴν χειρὰ σου, δέ-
 σκοπα (64), πρὶν ἀπολέσαι ἡμᾶς τοὺς ἀθλίους·
 εἰκομεν γὰρ σοι, ἐν οἷς ἂν κελύξῃς ⁷⁶. Τότε ὁ
 βασιλεὺς ἔσπευσεν συμβαλεῖν τῷ Σαραβλαγᾶ, πρὶν
 ἐνωθῆναι τῷ λαῷ τοῦ Σαρβαραζᾶ· καὶ πολλὰς ἐκδρο-
 μὰς κατ' αὐτοῦ ποιησάμενος ἐν νυκτὶ τε καὶ ἡμέρῃ,
 εἰς δεξιάν αὐτὸν κατέστησεν· καὶ ὀπισθεν ἑάσας
 τοὺς ἀμφοτέρους κατὰ Χοσρόδου μετὰ σπουδῆς ἤλαυν-
 νεν. Αὐτομολοῦσι δὲ δύο τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς
 Πέρσας, καὶ πείθουσιν αὐτοὺς ἐκ δεικανδρείας φεύ-
 γειν τοὺς Ῥωμαίους. Ἦλθεν δὲ αὐτοῖς καὶ φήμη
 ἑτέρα, τὴν Σάην στρατηγὸν Περσῶν καταλαμβά-
 νειν μεθ' ἑτέρου στρατεύματος εἰς βοήθειαν· καὶ
 τοῦτο μαθόντες Σαρβαραζᾶς καὶ Σαρβλαγᾶς ἠγων-
 νίσαντο προσβαλεῖν τῷ Ἡρακλείῳ πρὸς πόλεμον,
 πρὶν ἢ φθάσαι τὸν Σάην, καὶ τῆς νίκης ἑαυτῷ
 μετενεχεῖν τὸ κλέος. Πιστεύσαντες ⁷⁷ δὲ καὶ τοῖς
 αὐτομολοῖς, ἐχώρησαν κατὰ Ἡρακλείου· καὶ πλη-
 σιάσαντες αὐτῷ ἠπλίκευσαν, βουλόμενοι ἅμα τῷ
 πρῶτῷ συμβαλεῖν. Ὁ δὲ Ἡράκλειος ἀπάρας ἀπὸ
 ἑσπέρας, ὤδευσεν δι' ὀλης τῆς νυκτός· καὶ μακρὰν
 γωνόμενος ἀπ' αὐτῶν ⁷⁸ εὐρών τε ⁷⁹ πῆδον χλοηφόρον
 ἠπλίκευσεν ἐν αὐτῷ. Οἱ δὲ Βάρβαροι νομίσαντες ἐκ
 δεξιᾶς φεύγειν, ἀκόσμως ἤλαυνον τοῦ καταλαβεῖν
 αὐτούς. Αὐτὸς δὲ ὑπαντήσας αὐτοῖς ⁸⁰ ἐκρότησε
 πόλεμον κατ' αὐτῶν. Καταλαδῶν δὲ βουνὸν τινα ἀλ-
 σῶδη καὶ ἐπισωρεύσας τὸν λαὸν αὐτοῦ, τῇ τοῦ Θεοῦ
 συνεργείᾳ τρέπει τοὺς Πέρσας ⁸¹, καὶ τούτους διὰ

Persiam agebat, licet ob locorum distantiam lon-
 giori mora perficere cogeretur. At Sarablagas,
 quo imperatorem præverteret, per viam angustam
 velut magis compendiarium in Persiam procedere
 statuit. Heraclius proinde verbis istiusmodi exer-
 citum animabat: *Persarum exercitum imperviiis
 locis nunc errantem equos penitus defatigare ac
 viribus exhaurire novimus, fratres: quamobrem
 Chosroem aggredi cum multa celeritate festinemus,
 ut ex improvise irruentes, eum in metum et fugam
 conjiciamus.* Exercitus porro, ex Lazis maxime,
 Abasgis et Iberis socii consilium hujusmodi exse-
 qui aversabantur, ex quo demum ingens suborta
 calamitas. Sarbarazas enim iis quas instruxerat
 Chosroes copiis adjunctus, simul cum reliquis suis
 agminibus per Armeniam adversus Heraclium
 incessit. Sarablagas porro imperatorem pone se-
 cutus, ad congressum non descendit: Sarbarazæ
 quippe adungere se studebat, atque ita bellum
 committere. Romani cognito Sarbarazæ adventu
 metu perculluntur, et malæ admissæ contumaciæ
 poenitentes, quantum malum sit servum dcmini
 consiliis non parere fassi, ad imperatoris pedes
 cum lacrymis procidunt, et: *Dexteram tuam,* in-
 quunt, *domine, porrige osculandam, priusquam
 miseri pereamus: tibi stenim ad placitum obsequi
 parati sumus.* Tunc imperator Sarablagæ, ante-
 quam Sarbarazæ exercitui adjungeretur, inita pu-
 gna vires experiri tentat, crebrisque tum noctu
 tum interdum factis in eum excursionibus, in me-
 tum et animi molestiam conjicit. Tum utroque
 post se relicto celeri gressu adversus Chosroem
 contendit. Duo vero milites Romanis partibus de-
 sertis ad Persas transfugientes, eos ex metu fugæ
 se dedisse persuadent. Sed et alius rumor ad
 Persas delatus, Saem nimirum ducem cum altero
 exercitu suppetias venire. Audito nuntio, Sarbara-
 zas et Sarablagas cum Heraclio ad pugnam de-
 scendere properabant, priusquam nimirum Saes
 adveniret, et victoriæ gloriam omnem ad se
 transferret. Quare data desertoribus fide, adversus
 Heraclium progressi sunt: et jam proximi castra
 metati sunt, simul cum sequenti luce manus com-
 mittere decernentes. Heraclius sub vesperam inde
 solvens, tota nocte itinere confecto, mox campo
 virenti invento, in eo castra applicuit. Barbari
 fuga salutem querere rati, nullo servato ordine,
 ut eum assequerentur, procurrebant: tum ipse
 facie in eos versa, acre cum iis iniit prælium. Cum
 enim collem quemdam nemorosum occupasset,

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ ἀπροσδοκῆτους vulg. ⁷⁵ περιπεπτώχασι f. ⁷⁶ κελύεις vulg. ⁷⁷ πιστεύσαντες δὲ: h. l. A in ordinem
 redit. ⁷⁸ καὶ μακρὰν γωνόμενος ἀπ' αὐτῶν add. ex A. ⁷⁹ εὐρόντες f. ⁸⁰ αὐτοῦς A, αὐτὸν vulg. ⁸¹ τοὺς
 βαρβάρους A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(63) Inter Lazos, sive Colchos, et Iberos, Abasgi
 medii.
 (64) Subjectionis et petitiæ reconciliationis, etiam

hodie, manus osculum apud Græcos defert argu-
 mentum.

exercitu in eum agglomerato, Dei nutu Persas in fugam adigit, 260 ipsosque per convalles insectus, magnam stragem edidit. Porro durante hoc certamine, cum Saes cum exercitu supervenisset, eo in fugam verso, magnaque illius exercitus parte cæsa, reliquos palantes dissipavit, et eorum omnia cepit impedimenta. Sarbarazas subinde Sai adjunctus barbaros et prælio superstitēs colligebat, ac uterque de Heraclio compositis viribus aggrediendo commune consilium iniit. Verum imperator per Unnorum provinciam, viarumque molestias, et aspera inaccessaque eorum loca iter agere: et Barbari eum a tergo insequi. Hic Lazi una cum Abasgis periculo deterriti, violata societate, et a Romano exercitu divulsi, in propriam regionem secessere. Saes Romana calamitate lætior redditus, animis resumptis in Heraclium cum Barbaris erumpit. Imperator ex adverso collectum exercitum verbis corroborare, et militum animos monitiis istiusmodi delinire: *Hostium numerus plane ingens nusquam vos, fratres, terreat: Deo enim ita volente, Romanus vel unicus mille adversarius fugabit. Pro fratrum nostrorum salute nosmetipsos Deo immolemus. Coronas martyrum assequamur: ita nos laudibus complebunt posteri, et factis nostris mercedem Deus rependet.* Pluribus etiam aliis exercitu animatio, imperator alacri jam facie agmina componit pugnæ. Constiterunt adversariæ acies exiguo se junctæ spatio, a mane usque ad vesperam, nec signa contulerunt. Vespera autem ingruente, imperator iter iniit, barbaris rursus a tergo eum insequentibus. Eum vero immutata via prævertere meditati, in palustria loca prolapsi palantesque in magno discrimine versati sunt. Imperator inde digressus, Persarum partes obibat: e regione autem illa, quæ nimirum Persarum ditioni subjecta est, plures ad Sarbarazam confluerunt, ex quibus ipse copias et exercitum auxit; sed cum hiems appeteret, hujusmodi multitudo in proprias sedes et domos dispersa est. Ea re cognita, bello nocturno inimicos furtim lacessere meditatur Heraclius. Itaque cum sæva hiemis tempestas incumberet, nulla de se barbaro suspicione injecta, robustiores equos et milites viribus præstantiores selectos et armis instructos in duas acies dividit, et hanc quidem Barbarum impetituram jussit præcedere: ipse cum altera pone sequi instituit. Itinere celeri gressu per noctem confecto, hora noctis ejusdem nona Salba-

φαράγγων⁸⁸ διώξας, πλῆθος πολλὸν ἀνείλεν. Καὶ τούτων μεταξὺ τῶν ἀγῶνων ὄντων, ἐφθασεν καὶ ὁ Σάτης ἄν τῷ ἑαυτοῦ⁸⁹ στρατῷ, καὶ τούτον τρεψάμενος⁹⁰ ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνείλων, τοὺς λοιποὺς διέσπειρε φεύγοντας· παρέλαβε δὲ καὶ τὸ τοῦλλον αὐτῶν. Ὁ δὲ Σαρβαράζας ἐνωθεὶς τῷ Σάτην ἐπεσύναξεν τοὺς σωθίντας βαρβάρους· καὶ πάλιν διεννοοῦντο κατὰ Ἡρακλείου χωρεῖν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τῶν Οὐννων χώραν καὶ τὰς τούτων δυσχωρίας⁹¹ ἤλαυνεν, ἐν τε τραχείῳ τόποις καὶ δυσβάτοις. Οἱ δὲ Βάρβαροι ὀπίσω αὐτῶν ἠκολούθουν. Οἱ δὲ Λαζοὶ ἅμα τοῖς Ἀβασγοῖς δειλιάσαντες, ἀπέσπασαν ἑαυτοὺς τῆς τῶν⁹² Ῥωμαίων συμμαχίας, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν ἀνεχώρησαν. Ὁ δὲ Σάτης ἠσθεὶς ἐπὶ τούτῳ, θυμῷ πολλῷ σὺν τοῖς Βαρβάροις ἐχώρει κατὰ Ἡρακλείου. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπισυνάξας τὸν στρατὸν λόγοις ἀνεπέτρωσεν⁹³, καὶ παραινέσει⁹⁴ τούτους εἰλφε, λέγων· *Τὸ πλῆθος ὑμῶς, ἀδελφοί, μὴ ταραττέτω. Θεοῦ γὰρ θέλοντος, εἰς διώξει χιλλοὺς. Θύσωμεν οὖν τῷ Θεῷ ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν σωτηρίας. Αἰδῶμεν στέφος μαρτύρων, ἴνα καὶ ὁ⁹⁵ μέλλων ἡμῶς χρότος ἐπαιρέτη, καὶ ὁ Θεὸς τοὺς μισθοὺς ἀποδώσῃ.* Τούτοις⁹⁶ καὶ ἄλλοις πλείοσι λόγοις παραθαρσύνας τὸν στρατὸν, φαίδρῳ τῷ προσώπῳ παρατάττει τὸν πόλεμον, καὶ στάντες ἀπ' ἀλλήλων ἀπὸ μικροῦ διαστήματος, ἀπὸ πρωτῆ ἕως⁹⁷ ἑσπέρας ἀλλήλοισι συνέχζλλον (65). Ἑσπέρας δὲ καταλαβούσης ὁ βασιλεὺς τῆς ὁδοιπορίας εἶχετο. Οἱ δὲ Βάρβαροι πάλιν ὀπίσω αὐτοῦ ἤλαυνον. Ἐναλλάξαντες δὲ τὴν ὁδὸν, καὶ τούτον προλαθεῖν θελήσαντες, ἐμπίπτουσιν εἰς τόπους τελματώδεις, καὶ πλανῶνται, καὶ εἰς μέγαν⁹⁸ κίνδυνον ἤλθον. Ὁ δὲ βασιλεὺς διαβὰς τὰ μέρη⁹⁹ Περσαρμενίας παρέτρηνεν. Τῆς δὲ γῆς ἐκείνης ὑπὸ Περσῶν κρατουμένης, πολλοὶ συνέτρηνον τῷ Σαρβαράζῃ, καὶ ἐπηύξεν¹⁰⁰ τὸν ἑαυτοῦ λαόν. Χειμῶνος δὲ γεγονότος, ἐσκορπίσθη τὸ πλῆθος ἐν τοῖς ἰσίοις τόποις¹⁰¹. Τοῦτο δὲ ὁ Ἡράκλειος μαθὼν, διανοεῖται ἐν νυκτὶ κλέψαι τὸν πόλεμον· καὶ τοῦ χειμῶνος ἐπικειμένου, καὶ ὑποφίας μηδεμιᾶς οὐσης τῷ βαρβάρῳ¹⁰² (66), διαλεξάμενος ἴππους εὐσθενεῖς, καὶ τοῦ στρατοῦ τοὺς ἀνδρειότερους διχῆ ὀπλίσας, τοῖς μὲν προάγειν ἐκέλευσεν κατὰ τοῦ Βαρβάρου· αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἑτέροις ὀπίσω τούτων εἶπετο. Σπεύσαντες δὲ διὰ τῆς νυκτὸς, κατέλαβον¹⁰³ τὸ χωρίον Σαλθανῶν¹⁰⁴, ὧρα τῇ θ' τῆς νυκτὸς, Περσῶν ἐν αὐτῷ ὄντων καὶ γνόντων τὴν ἔφοδον, οἱ καὶ διαναστάντες ὤρμησαν κατ' αὐτῶν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τούτους πάν-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ φαράγγων A, φάραγγας vulg. ⁸⁹ σὺν τῷ στρατῷ αὐτοῦ vulg. ⁹⁰ τρεψάμενος A, τρέψας vulg. ⁹¹ τὰς τούτων δυσχωρίας A, τὰς αὐτῶν δυσχωρίας vulg. ⁹² τῶν add. ex A. ⁹³ ἀνεπέτρωσεν A, ἀνεπέτρωσεν vulg. ⁹⁴ παραινέσει A, παραινέσει vulg. ⁹⁵ ἴνα καὶ ὁ A, ἴνα ὁ vulg. ⁹⁶ ἀποδώσῃ. τούτοις A, ἀποδώσει τούτοις vulg. ⁹⁷ ἕως] μέχρις A. ⁹⁸ εἰς μέγαν κ. A, v. p. 472, 49. ⁹⁹ τὰ μέρη τῆς ἁρμ. e. ¹⁰⁰ ἐπηύξει vulg. ¹⁰¹ τόποις] πρὸς τὸ ἀναπαύεσθαι A. ¹⁰² τῷ Σαρβάρῳ A, τῶν βαρβάρων e. ¹⁰³ κατέλαβον A, καὶ καταλαβόντες vulg. ¹⁰⁴ Σαλθανῶν A, Σαλθανῶν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(65) Cedr., Anast. Peyr., etc. Male Reg. omitta negotio, ut in editis: *Cum a mane ad vesperam acies vicinæ essent, abstinerunt prælio.* COMBESIS.

(66) Sic et Cedr.; at palam leg. Σαρβάρῳ, ut et p. seq. ex Anasi. Qui est alter Chosrois ducum, idem qui Sarbarazan, Sarabaglia socius. Ib.

τας ἀνεβλον παρὲς ἐνός, δεῖς τῷ βάρβαρῳ ἐμήνυσεν. A Ὁ δὲ βάρβαρος ἀνάστας, καὶ ἐπιθὰς ἱππῶ, γυμνός τε καὶ ἀνυπόδητος, φυγῆ τὴν σωτηρίαν ἐποίησατο ⁹⁹. Τοῦτου δὲ τὰς γυναῖκας, καὶ πᾶν τὸ Περσικὸν ἄθος ἔρχοντάς τε καὶ σατράπας καὶ στρατιώτας ἐπιλέκτους καταλαβὼν ¹ ἀνεβλόντας ἐν ταῖς τῶν οἰκῶν στέγαις καὶ πόλεμον κροτοῦντας διὰ τοῦ πυρὸς καθεῖλεν· καὶ οὗς μὲν ἔκτεινεν, οὗς δὲ πυρὶ ἀνήλωσεν, ἄλλοι δὲ χειροπέδαις ἔδεσμήθησαν καὶ μικροῦ ² δαίνουδαίς ἐκτὸς Σαρβαραζοῦ ἐσώθη. Ἐλαβον δὲ καὶ τὰ ἄπλα τοῦ Σαρβαραζοῦ χρυσὴν ἀσπίδα τε καὶ μάχαιραν καὶ δόρυ καὶ τὴν διάλιθον καὶ χρυσὴν ζώνην καὶ τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ· καὶ ταῦτα ³ πάντα λαβὼν χωρεῖ κατὰ τῶν διασπαρμμένων αὐτοῖς ⁴ χωροῖς, οἵτινες μαθόντες τὴν τοῦ Σαρβαραζοῦ φυγὴν, ἀκρατῶς ἔφυγον. Αὐτὸς δὲ διώξας πολλοὺς αὐτῶν ἔκτεινεν, καὶ δεσμίους ἔλαβεν, B καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αἰσχύνῃς ἐν Περσίδι ὑπέστρεψαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπισυνάξας τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον, μετὰ χαρᾶς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις παρεχέμασεν. pari impetu in eam se conjecere. Imperator diutius alios abduxit, reliquos cum dedecore in Persiam coegit redire: ac demum proprio exercitu in unum collecto, in iis ipsis locis hilariter hiemavit.

A. M. 6116. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ α' ἐπισυνάξας ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα βουλὴν ἐποίητο ⁵, ποῖα ὁδῷ πορευθῆ· δύο γὰρ ὁδοὶ αὐτῷ προέκειντο στεναὶ καὶ ⁶ δύσβατοι· ἡ μὲν ἐπὶ Τάραντον ⁷ φέρουσα, ἡ δὲ ἐπὶ τὴν τῶν Σύρων γῆν. Καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Τάραντον διαφορωτέρα (67) μὲν ἦν, ἀλλ' ἀπορίαν ⁸ εἶχεν τῶν τροφῶν πασῶν· ἡ δὲ ἐπὶ τὴν τῶν Σύρων τὸν Ταῦρον ὑπερβαίνουσα τὴν εὐπορίαν ⁹ τε καὶ θαψίλειαν τῶν τροφῶν παρεῖχεν. Ταύτην συγκρίνουσι πάντες, εἰ καὶ ἀποτομωτέρα C καὶ χιόνι πολλῷ κατεχομένη ὑπῆρχεν. Ταύτην δὲ κόπῃ πολλῷ ὑπερβάντες, ἐπτά ἡμέραις ¹⁰ καταλαμβάνουσι τὸν Τίγριν ποταμόν· καὶ τοῦτον περᾶσαντες καταλαμβάνουσι ¹¹ τὴν Μαρτυρόπολιν, καὶ τὴν Ἀμιδαν· καὶ ἀναπαύονται ¹² ὅτε στρατὸς καὶ ἡ αἰχμαλωσία. Ἐντεῦθεν καὶ γράμματα ¹³ ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ Βυζάντιον ἔδυνήθη ἀποστελεῖν, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν πάντα δηλῶσαι, καὶ χαρὰν πολλὴν ἐμποῖσσαι τῇ πόλει. Ὁ δὲ βάρβαρος ¹⁴ (68) ἐπισυνάξας τὸν ἑαυτοῦ διασπαρέντα λαόν, ἐπῆλθεν κατ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιλεξάμενος ἐπιλογὴν στρατιωτῶν, ἀπέλυσε φυλάττειν τὰς πρὸς αὐτὸν ἀγούσας κλεισοῦρας· καὶ τὰς πρὸς ἀνατολὴν αὐτὸς ἐκδραμῶν διεξέδους, ἀντιπρόσωπος ἦσι τῷ βάρβαρῳ, καὶ περᾶσας τὸν Νυμφίον ¹⁵ ποταμὸν κατέλαβεν τὸν Εὐφράτην, ἐν οἷς τὴν πλεκτηὴν γέφυραν ἐκ σχοινίων ¹⁶

num oppidum perveniunt. Una Persæ loco eodem reperi, Romanorum adventu cognito, stratis exsurgentes in Romanos incurruunt. Romani vero eos omnes occiderunt præter unum, qui cladis nuntius ad barbarum **261** venit. Quare barbarus loco celerius relicto, nudus et discalceatis etiamnum pelibus, equum conscendens fuga salutem sibi comparavit. Hujus uxores et Persicum omnem florem, principesque et satrapas, et delectos milites cum super tecta domorum ascendisse ac defensionem inde moliri conspiceret, igne conjecto disturbavit: et quosdam quidem occidit, alios cremavit, alios denique manicis et compedibus victos in captivitate abduxit. Cepit etiam arma Sarbarazæ, clypeum aureum, machæram, hastam, et zonam auro gemmisque ornatam, nec non ejus calceamenta. Iis omnibus sublatis, adversus cæteros, qui huc et illuc palantes vagabantur et dispersi erant, contendit. Illi fuga Sarbarazæ cognita, eos insecutus plures eorum delevit, captivos coegit redire: ac demum proprio exercitu in unum collecto, in iis ipsis locis hilariter hiemavit.

A. C. 616. — Hoc anno mensis Martii die primo imperator Heraclius collecto exercitu universo, qua sibi procedendum via, consilium inivit. Geminae namque objiciebantur oculis angustæ sane et difficiles: hæc quidem Tarantum, alia in Syrorum regionem ducens. Et quæ Tarantum quidem, brevior, at ciborum omnium penuria laborabat; quæ serebat in Syriam, ubi Tauri montis culmina superasset, annonæ copiam, generisque omnis victum largissime suppeditabat. Hanc quamvis asperiorē et nivibus obsitam cuncti decernunt capessendam. Eam itaque summo labore dierum septem spatio emensi, ad Tigrim fluvium devenere; quo demum trajecto Martyropolim, et inde Amidam devenere: ibi exercitus omnis et captivorum turba substitit. Quin etiam inde litteras Byzantium mittendas et quæ gessisset cuncta significanda imperator occasionem nactus decrevit: ex quo Byzantina civitas ingenti gaudio perfusa. Barbarus autem dux collecto sæo omni exercitu, impressionem in eum fecit. Imperator selectos militum manipulos, qui montium angustias et vias ad se ducentes defenderent, misit. Ipse per exitus, D quibus in orientem itur, egressus barbaro in adversum ibat, et Nymphio **262** omne superato ad Euphratem pervenit, ubi pons ex funibus et loris

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ ἐποίησατο A b, ἐπορίσατο vulg. ¹ καταλαβὼν A, ἀγαλαβὼν vulg. ² καὶ μικροῦ — ἐσώθη add. ex A. ³ ταῦτα add. ex A. ⁴ αὐτοῖς; αὐτῶν A, ἐν τοῖς vulg. ⁵ ἐποίητο, ποῖα A, ἐπ., τὸ ποῖα vulg. ⁶ στεναὶ καὶ A, στενάι τε καὶ vulg. ⁷ καὶ ἐπὶ Ταρ. διάφορ. ἐστὶν A f. ⁸ ἀπορίαν — ὑπερβ. τὴν οἰκ. A. ⁹ εὐπορίαν vulg. ¹⁰ ἐπτά ἡμέραις A, διὰ ἐπτά ἡμερῶν vulg. ¹¹ τὸν Τίγριν — καταλαμβ. οἰκ. A f. ¹² διαναπ. A. ¹³ καὶ γράμματα ὁ βασ. A, δὲ ὁ βασ. γράμμ. vulg. ¹⁴ ὁ δὲ Σαρβαραζᾶς a, ὁ δὲ Σάρβαρος f. ¹⁵ Νυμφίον A, Νυμφίων vulg. ¹⁶ σχοινίων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(67) *Commodior, expeditior via; quod et Buccard. reddit. Nihil hic de brevitate, sed de asperitate, qua via altera laborabat, in qua mons Taurus su-*

perandus erat. СОВБѢДИС.

(68) *Emenda ex Peyr., etc., ut supra, pro βάρβαρος, Σάρβαρος, etc. Id.*

stratus fuerat. Sarbarazas autem pontis funibus solutis, ex una ripa ad alteram pontem omnem adduxit. Adveniens imperator, nec quo fluvium superaret reperiens pontem, ripam decurrens eamque perscrutatus, vadum, quo transiret, invenit. Absque periculo itaque mense Martio flumen trajecit, et Samosata contendit: Tauroque iterum superato, Germanicium appulit, Adanamque transiens, Sarum flumen attigit. Sarbarus autem ponte proprium in locum restituto Euphratem nullo objecto impedimento pertransiit, et imperatoris vestigia sequebatur. Ipse imperator Sari pontem transgressus, cum exercitui equisque reparandis locum idoneum reperisset, in eo fixis castris quiescere jussit: oppositam fluminis partem Sarbarus occupavit. Ponte vero et turribus ad eum propugnandum objectis a Romano milite detineri visis, ibi castra applicuit. Multi porro ex Romanis incomposito agmine per pontem in Persas incurrentes, magnam eorum stragem edidit. Imperator contra, ne tumultuario et absque ordine procederet, vetabat, ne adversariis per pontem secum irrumpendi viam facerent, et in adversam ripam deducerent. Imperatori exercitus minime obsecutus est. Interea Sarbarus, positus in occulto insidiis, ipse simulata inter pugnandum fuga, Romanorum non paucos, etiam imperatore prohibente, ad se persequendum provocavit, et ex improviso conversus insectatos se in fugam egit, et quantos ultra pontem sibi objectos attigit, universos contumaciæ suæ pœnam passos e medio sustulit. Attamen imperator cum Barbaros, dum alios persequuntur, ordinem deserere, et eos qui pontis propugnacula et turres defendebant, a Persis occidi videret, adversus Persas irruit. Tum vero quidam gigantes stature imperatori obviam factus, eum in medio ponte aggressus est: quem imperator gravi vulnere percussus in amnis fluentem deturbavit, eoque cadente reliqui fugere Barbari, et præ pontis angustia se ipsos partim in flumen projecere, alii gladiis cæsi: cum interim reliquus exercitus barbarus ex fluminis sponda sagittas confertim mitterent, fortiterque obsisterent, ne Romani pontem transgrederentur. Ast imperator velut strenuus et Marte plenus flumine trajecto validum pectus hostibus opposuit, et cum paucis ex sodalio fa-

τε καὶ ἑνίων (69). Ὁ δὲ Σαρβαράζας ἑπὶ τῆς γεφύρας τὰ σχοινία λύσας μίαν ὄχθην ἐπὶ τὴν ἑτέραν πᾶσαν τὴν γέφυραν μετέγαγεν. Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ μὴ εὐρὼν περᾶσαι διὰ τῆς γεφύρας, παραδραμῶν εὐρε πόρον· καὶ ἀκινδύνως τοῦτον ἐπέρασεν παραδόξως ἑπὶ Μαρτίῳ μηνί· καὶ καταλαμβάνει τὰ Σαμβάσατα· καὶ πάλιν τὸν Ταῦρον ὑπερβᾶς, εἰς Γερμανίειαν ἄφικετο· καὶ περᾶσας τὴν Ἀδανα ἤλθεν πρὸς τὸν Σάρον ποταμὸν. Ὁ δὲ Σάρβαρος πάλιν τὴν γέφυραν εἰς τὸν ἴδιον τόπον ἐκτείνας, τὸν Εὐφράτην ἐπέρασεν ἀνεμπόδιστως· καὶ ἠκολούθει ὀπίσω αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς περᾶσας τὴν γέφυραν τοῦ Σάρου, καὶ εὐρὼν ἀνάπαυσιν τοῦ τε στρατοῦ καὶ τῶν ἀλγῶν, ἐν αὐτῷ ἀπλικεύσας διανέπαισεν αὐτούς. Καταλαμβάνει δὲ καὶ ὁ Σάρβαρος εἰς τὸ ἀντίπερα μέρος. Εὐρὼν δὲ τὴν γέφυραν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ προπύργια ὑπὸ Ῥωμαίων κρατηθέντα ἠπλικεύσεν. Ἐκτρέχοντες δὲ διὰ τῆς γεφύρας πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων ἀτάκτως τοῖς Πέρσις προσέβαλον· καὶ πολλὴν συγχόπην αὐτοῖς ἐποίησαν· ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτους διεκώλυεν ἀτάκτως ἐκθέσειν, μήπως ὁδὸς γένηται τοῖς ἐναντίοις συνελθεῖν εἰς τὴν γέφυραν, καὶ συμπερᾶσαι. Ὁ δὲ λαὸς οὐκ ἐπιθέετο τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ Σάρβαρος ποιήσας ἔγκρυμμα, καὶ δεῖξας ἑαυτὸν ὡς φεύγοντα, εἴλκυσεν πολλοὺς Ῥωμαίους παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως εἰς διώξιν αὐτοῦ περᾶσαι· ὑποστρέψας δὲ καὶ τοῖτους τρεψάμενος, ὅσους ἔξω τῆς γεφύρας ἐφθασεν, ἀνείλεν δίκην ὑποσχόντας τῆς παροχοῆς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἑωρακὼς τοὺς βαρβάρους τῇ διώξει τὴν τάξιν λύσαντας, καὶ ἐκ τῶν ἐφεστώπων Ῥωμαίων τοῖς προπυργίοις ὕπερ αὐτῶν πολλοὺς ἀναιρουμένους, κατ' αὐτῶν ἐχώρησεν. Ἀνὴρ δὲ τις γιγαντιαῖος τῷ βασιλεῖ συναντήσας, μέσον τῆς γεφύρας προσέβαλεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτον πατάξας, ἐν τῷ βέθρω τοῦ ποταμοῦ ἐβρίψεν. Τοῦτου δὲ πεσόντος, εἰς φυγὴν ἐτρέπησαν οἱ βάρβαροι, καὶ τῇ σιενώσει τῆς γεφύρας οἱ βάρβαροι εἰς τὸν ποταμὸν ἑαυτοὺς ἐβρίπτον· ἄλλοι δὲ καὶ τοῖς ξίφεσιν ἀνηρῶντο· τὸ δὲ πλῆθος τῶν βαρβάρων πρὸς τὰ χεῖλη τοῦ ποταμοῦ χυθὲν, ἐτόξευον καὶ ἀνθίσταντο μὴ ἐῶντες τοὺς Ῥωμαίους περᾶσαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς περᾶσας γενναίως τοῖς βαρβάρους ἀνθίστατο μετὰ ὀλίγων τινῶν τῆς αὐτοῦ ἐταιρίας ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων, ὥστε τὸν Σάρβαρον ἐκπλαγῆναι, καὶ Κοσμάν τινα πλεσιόν αὐτοῦ ἐστώτα πρόσφυγα Ῥω-

VARIAE LECTIONES.

¹⁷ ὁ δὲ Σάρβαρος A a f. ¹⁸ παραδόξως add. ex A. ¹⁹ Γερμανίειαν A f. ²⁰ Ἀδανα f. ²¹ τὸν Ταῦρον ποτ. a. ²² τόπον | ποταμὸν A. ²³ καὶ add. ex A. ²⁴ ἐκτρέχοντες A, ἐντρ. vulg. ²⁵ προσέβαλον A, προσέβαλλον vulg. ²⁶ πολλὴν | πάλιν A b f. ²⁷ διεκώλυεν A, ἐκώλυσεν vulg. ²⁸ ἔγκρυμμα A, ἔγκρύμματα vulg. ²⁹ καὶ add. ex A. ³⁰ τὴν add. ex A. ³¹ ὑπερ αὐτῶν om. A. ³² ἀναιρουμένους A, ἀναιρομένους vulg. ³³ προσέβαλεν A, προσέβαλεν b f, προσέβαλεν vulg. ³⁴ χεῖλη | τελεχ A. ³⁵ τοὺς Ῥωμαίους A, τοὺς Ῥωμαίους vulg. ³⁶ γενναίως A, γενναίως vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(69) Barbaram phrasim antiquariorum imperitia, emendo ex Cedr.: ἐν ᾧ ἡ πλεκτηὶ γέφυρα ἐκ σχοινίων τε καὶ ἑνίων ἦν. Cedr., ἐρίων· melius, ac unus bene Anastasius, qui legerit νηῶν, sive νῶν, *pons nexos funibus simul et navibus*. Sic certe nectuntur ex temporanci ejusmodi pontes, non ex loris, vel lanis;

nexosque nuper inter civiles tumultus ad Matronam Sequensnamque aspectavimus ac trajecimus. *Сохв.*

(70) Barb. et Peyr. ὡς βάρβαροι, quod vestigiis quoddam veræ lectionis. Eimend. ex Anast., ὡς βάρβαροι· *Ranarum more inter pontis angustias decubant in flumen*. Id.

μαῖον μαγαρίτην (71) εἰπεῖν· Ὁρῆς τὸν Καίσαρα, A
 ὃ Κοσμίᾳ, πῶς θρασυῖ πρὸς τὴν μάχην ἴσταιται, και
 καὶ πρὸς τοσαῦτο πλῆθος μόνος ἀγωνίζεται, και
 ὡς ἄκμων· ὅτι τὰς βελὰς ἀποσπύει· Ἐκ γὰρ τῶν
 ἀληθινῶν τζαγγίων ἐγνωρίζετο (72). και πολλὰς
 πλῆγὰς ἐδέχετο, εἰ και ^{30.33} οὐδεμίαν. Ἐν τούτῳ τῷ
 πολέμῳ μαχητάμενοι, τῆς ἐσπέρας καταλαβούσης,
 ἀπ' ἀλλήλων διέστησαν· και ὁ Σάρβαρος φεθθηθεῖς
 διὰ τῆς νυκτὸς εἰς τὰ ὀπίσω ὑπέστρεψεν. Ὁ δὲ βα-
 σιλεὺς ἐπισυνάξας τὸν ἑαυτοῦ λαὸν εἰς τὴν Σεβά-
 σταίαν πόλιν ὤρμησεν, και περάσας τὴν Ἄλυν πο-
 ταμὸν ἐν ταύτῃ τῇ ⁴⁰ χώρᾳ διετέριβεν ὄλον τὸν χει-
 μῶνα. Ὁ δὲ Χοσρόης μανεῖς και ⁴¹ ἀποστειλάς ἔλα-
 βεν ὄλα τὰ κειμήλια τῶν ἐν πάσαις ⁴² ὑπὸ Πέρσαις
 ἐκκλησιῶν. και ἠνάγκαζε τοὺς Χριστιανοὺς γενέσθαι
 εἰς τὴν τοῦ Νεστορίου θρησκείαν πρὸς τὸ πλῆξαι τὸν B
 βασιλέα.

exinde furore percitus misit qui donaria suppellectilium omnem a cunctis per universum Persiam erectis ecclesiis auferrēt; et ut imperatori ægre faceret, Christianos ad amplexandam Nestorii superstitionem adiecit.

Ἀριῶν ἀρχηγὸς Ἄμιθ δεη ἐννέα.

A. M. 6117. — Τούτῳ τῷ ἔτει Χοσρόης τῶν Περ-
 σῶν βασιλεὺς νίαν ἐποιήσατο στρατείαν, στρατεύσας
 ξένους τε και πολίτας και οἰκέτας, ἐκ παντὸς γέ-
 νους· ἐκλογὴν ποιησάμενος· ⁴³ και ταύτην τὴν ἐκλο-
 γὴν τῷ Σάην παραδοὺς στρατηγῷ, ἄλλας τε ὕχι-
 λῆδας ἐκ τῆς φάλαγγος τοῦ Σαρδάρου ἐπιλογὴν λα-
 βῶν, τούτῳ συνήψε, και ὠνόμασε χρυσολόγους ⁴⁴,
 και τούτους ἀπέστειλε κατὰ τοῦ βασιλέως. Τὸν δὲ
 Σάρδαρον σὺν τῷ λοιπῷ αὐτοῦ στρατῷ κατὰ Κων-
 στατινουπόλιν ἀπέστειλεν (73), ὅπως τοὺς ἐκ Δύ-
 σεως Ὀύνους, ὅς· Ἀβάρους καλοῦσιν, Ἀβάρεις C
 τε (74) και Σκλάβους και Γηπαῖδας συμφωνήσας
 κατὰ τῆς πόλεως· χωρήσῃσι και ταύτην πολιορκή-
 σωσι. Γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν
 εἰς τρεῖς διαιρέσεις ἐχώρισεν, και τοὺς μὲν ἐξέπεμ-
 ψεν εἰς τὸ φυλάξαι τὴν πόλιν, τοὺς δὲ παραδοὺς
 Θεόδωρῳ τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ κατὰ τοῦ Σάην πολεμεῖν
 ἐκέλευσεν· τὸ δὲ τρίτον μέρος αὐτὸς λαβὼν ἐπὶ Λα-
 ζικὴν ἐχώρει· και ἐν ταύτῃ διατρέψων τοὺς Τούρ-
 κους ἀπὸ τῆς ⁴⁵ Ἐφίας, ὅς· Χαζάρους ⁴⁶ ὀνομάζουσιν,
 εἰς συμμαχίαν προσεκαλέσατο. Ὁ δὲ Σάην ἅμα τῷ
 νεοτυλλέκτῳ λαῷ καταλαβὼν τὸν τοῦ βασιλέως ἀδελ-
 φὸν Θεόδωρον πρὸς πόλεμον ὤπλισατο. Τοῦ δὲ Θεοῦ

cinus vel supra vires humanas edidit, adeo ut ipse Sarbarus, admiratione percussus, Cosmæ cuiusdam, qui fidem fœda ad idola desertione conspurcaverat, et ad Persas relicto Romano exercitu defœcerat, dixerit: **263** *Vides Cæsarem, o Cosma, quanta audacia pugnam conserat, solusque adversus tantam multitudinem decertet, et velut incus tela sagittasque despuat?* Imperator siquidem ex veris et propriis ejus ocreis dignosci poterat, et jam certe plurima, nullum tamen cum vitæ discrimine, vulnera acceperat. Porro pugna diutius protracta, sole jam ad occasum inclinato, exercitibus ab invicem sponte divisus dirempta est. Et Sarbarus periculum metuens retro cessit. Imperator collecto universo exercitu in urbem Sebasteam se recepit, trajectoque Aly fluvio in ea regione per totam hiemem substitit. Chosroes

Arabum princeps Amed annis novem.

A. C. 617. — Hoc anno Persarum rex Chosroes novo exercitui reparando advenas, cives et famulos, ex omni nimirum hominum genere adlectos aggregavit; ea vero selecta multitudine Sai duci tradita, alios quinquagies mille ex Sarbari phalange excerptos ex animi consilio milites auribastatos ab ipso dictos eisdem adjunxit, et adversus imperatorem misit: Sarbarum vero cum reliquo exercitu Cpolim versus misit, ut initis pactis cum Unnis (Abaros quidam vocant), Bulgaris, Sclavis et Gepedibus, una cum eo urbem impressione facta obsiderent. Eo consilio cognito in tres acies exercitum universum imperator distribuit: et primam quidem ad urbis defensionem, aliam Theodoro proprio fratri traditam Saem aggredi jussit, cum tertia secum educta ipse in Lazicam regionem secessit, ibique mora aliquandiu protracta, Turcos orientales, quos Chazaros vocant, ad belli societatem allexit. Tum vero Saes cum novitio isto exercitu fratrem imperatoris Theodorum offendens, bello eum adoritur. Consertis autem ad invicem manibus, Deo laudatissimæ Dei genitricis precibus manifeste opitulante, grando vehemens ex inopi-

VARIE LECTIONES.

³⁷ ἄκμων A, ἄκμων vulg.: proverbium notum ex Æschyl. *Pers.* λόγους ἄκμονες. ^{38.39} εἰ και A, ἦ και vulg., εἰ και μηδεμίαν αὐτῷ καθίπτωτο e. ⁴⁰ ἐν αὐτῇ τῇ χ. A. ⁴¹ και ante ἀποστ. add. ex A. ⁴² τῶν ἐν πάσαι A, fort. πασῶν τῶν. ⁴³ ποιούμενος A. ⁴⁴ χρυσοὺς λόγους A I. ⁴⁵ ἐκ τῆς ἑ. A. ⁴⁶ Χαζάρεις A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(71) Agarenorum religionem profliteri est μαγαρίτειν, ait Meursius. Bene quidem, sed non enucleate. Puer bene lotus a nutrice, et illecebras sua munditie provocans, si egesto ventre vestes conspurcet, μαγαρίζει, et vere sit μαγαρίτης. Christianus pariter sordibus peccati baptismi lavacro defœcatus, si fœdam et impuram Saracenorum superstitionem colat, translatitio sensu μαγαρίζει.

(72) Ocreis nimirum puresis imp. soli concessis.

(73) A Persis et Abaris auxiliariis anno Heraclii 16 obsessam, et Deiparæ precibus ac virtute

D liberatam Chronicon Alexandrinum fusissime describit. Nicephorus patriarcha obsidionem eandem parcius exposuit, quasi cum primum in Persiam Heraclius ante annos tres irrumperet, susceptam. Verum prochronismi ab eruditissimo temporum rationali Petavio arguitur in notis edit. Reg., pag. 67.

(74) Βουλγάρους hic legendum codex Pal. docet, confirmatque Anastasii versio: *Avares cum Vulgaribus* (intellige Bulgaris) *et Sclavis, et Gepedibus.* Ἀβάρους porro et Ἀβάρεις, ut et Γηπαῖδες, et Γηπαῖδας promiscue vulgus pronuntiat.

nato in Barbaros delata plures eorum vulneravit. Interim Romana acies tranquilla aeris serenitate fruebatur. Persas igitur in fugam Romani vertunt, et ex eis copiosum numerum prosternunt. Eo audito Chosroes ira vehementi in Saem exarsit. Saes ipse præ mœrore atque desperatione in languorem incidens misere interiit. Cadaver ejus sale multo conditum ad se advehi Chosroes jussit, et 264 mortuum licet ac sensu privatum verberibus et injuriis lacerari imperavit. Porro Chazari Caspiis portis disruptis in Persidem irrumpant, et Ziebelo duce, cui a Chagano secunda dignitas inerat, Adroegam provinciam penetrant. Quocunque vero progredierentur Persas abducebant captivos, et urbes pagosque igne devastabant. Interea imperator a Lazica solvens, illis se adjungere et occurrere studuit. Cum Ziebelus imperatorem conspexit, ipsum progressus, ejus collum exosculatus est, ibumque adoravit, Persis ex urbe Tiphili spectatioribus. Turcorum autem exercitus omnis in terram procidens et in faciem pronus, quasi majestatis horrore concepto, insolito honoris genere, gentilibus tamen solemnibus, imperatorem prosecutus est, ac pariter exercitus præfecti super saxa ascendentes eodem corporis habitu procubuerunt. Ad hæc Ziebelus imperatori, ejus quippe verbis delectabatur, et ejus prospectu ac prudentia plane stupefactus hærebat, filium suum, cui lanugo primum e malis tunc oriebatur, obtulit. Selectos tandem viros strenuos ad quadraginta millia Ziebelus belli socios imperatori assignavit, et in propriam postmodum regionem secessit. Imperator illis sibi adiunctis, adversus Chosroem perrexit. Interim Sarbarus Chalcedonem adoriitur, Abares etiam e Thracia profecti ad urbem applicantes eam vi obtinere nitebantur : multis itaque machinis ad eam admotis, et copiarum multitudine innumera, ut quæ numerum omnem vere superaret, per Istrum flumen scaphis uno trunco excavatis advecta, Cornu sinum omnem, quaquam late patet, opplevērunt. Dies demum decem urbem obsidentes terra et mari, Dei tandem virtute et ope, et immaculatæ Delique Matris Virginis precibus profligati sunt : multisque suorum copiis terra et mari amissis, cum

Α διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς πανομνήτου ἑθροτόκου συναργήσαντος, καὶ πολέμου κροτηθέντος, χάλαζι παραδόξως κατὰ τῶν βαρβάρων κατηνέχθη, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἑπάταξεν. Ἡ δὲ τῶν Ῥωμαίων παράταξις γαλήνης ἀπήλαυεν. Τρέπουσι δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Πέρσας, καὶ ἀναιροῦσι πλῆθος πολὺ. Τοῦτο μαθὼν Χοσρόης ὠργίζετο κατὰ τοῦ Σάτην. Ὁ δὲ Σάτην ἐκ πολλῆς ἀθυμίας εἰς νόσον ἐμπεσὼν ἐτελεύτησεν. Τούτου δὲ τὸ σῶμα κελεύει Χοσρόης ἄλατι ταριχευθῆναι πρὸς αὐτὸν κομισθῆναι, καὶ τοῦτον νεκρὸν πολλαῖς αἰχλαῖς ἐπέβαλλεν. Οἱ δὲ Χαζάρεις διαβρήξαντες (75) τὰς Κασπίας πύλας τῇ Περσίδι εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἀδροηγάν (76) σὺν τῷ αὐτῶν στρατηγῷ Ζιεβήλ, δευτέρῳ δὲ τοῦ Χαγάνου τῇ ἀξίᾳ· καὶ ἐν οἷς ἂν τόποις διέβαινον, τοὺς τε Πέρσας ἠχμαλώτευσεν, καὶ τὰς πόλεις καὶ κώμας τῆς πυρὸς παρείδουσαν. Ἀπάρτας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ Λαζικῆς, τοῦτοις συνήτησεν. Ὁ δὲ Ζιεβήλ τοῦτον ἰδὼν καὶ προδραμῶν, κατασπάσκει αὐτοῦ τὸν τράχηλον, καὶ προσεχύντησεν αὐτὸν, ὀρώντων τῶν Περσῶν ἐκ τῆς πόλεως τοῦ Τιφλίως. Πᾶς δὲ ὁ λαὸς τῶν Τούρκων εἰς γῆν πείσντες πρηνεῖς ὡς ἐκσταθέντες (77) ἐπὶ στόμα τὸν βασιλέα ἐτίμων τιμὴν τὴν παρ' ἔθνεσι ξέντην. Ὁμοίως καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπὶ πετρῶν ἀναβάντες τῷ αὐτῷ σχήματι ἔπασον. Προσῆνεγκεν δὲ ὁ Ζιεβήλ καὶ τὸν αὐτοῦ υἱὸν ἀρχιγένειον τῷ βασιλεῖ, ἠδυνόμενος τοῖς τούτου λόγοις, καὶ ἐκπληττόμενος τῇ τε θείᾳ καὶ τῇ φρονήσει αὐτοῦ. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ζιεβήλ χιλιάδας μὲν ἀνδρῶν γενναίων ἔδωκεν τῷ βασιλεῖ πρὸς συμμαχίαν, καὶ αὐτὸς ὑπεστέψεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. Τούτους δὲ λαβὼν ὁ βασιλεὺς, κατὰ Χοσρόου ἐχώρει. Ὁ δὲ Σάρβαρος τῇ Καλιχθῶνι προσβαλὼν, καὶ οἱ Ἀδάρεις ἐκ τῆς Θράκης τῇ πόλει πηλασάσαντες, ταύτην ἐλεῖν ἐβόηλοντο, καὶ πολλὰς μηχανὰς κατ' αὐτῆς κινήσαντες, καὶ εἰς σκάφη γλυπτὰ (78) ἐκ τοῦ Ἰστροῦ πλῆθος ἀπειρον καὶ ἀριθμοῦ κρείττον ἐνέγκαντες, τὸν κόπον τοῦ Κέρατος (79) ἐπλήρωσαν. Δέκα δὲ ἡμέρας τῇ πόλει παρακαθίσαντες διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ συνεργείᾳ καὶ ταῖς πρεσβείαις (80) τῆς ἀχράντου καὶ θεομήτορος Παρθένου ἠττήθησαν· καὶ πληθὴ πολλὰ ἀποβαλόντες ἐν τε γῇ καὶ θαλάττῃ, μετὰ μεγάλης αἰσχύνης ὑπε-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁷ πανομνήτου Α Γ, πολυμνήτου vulg. ⁴⁸ αὐτῶν add. ex A. ⁴⁹ ἀθυμίας a f. ⁵⁰ ἐμπεσὼν ἔτ. Α, ἔπασον καὶ ἔτ. vulg. ⁵¹ τὸ add. ex A. ⁵² ὑπέβλεπεν Α. ⁵³ τὰς add. ex A. ⁵⁴ προδραμῶν Α, προσδρ. vulg. ⁵⁵ ὡς ἐκσταθέντες om. Α. ⁵⁶ καὶ add. ex A. ⁵⁷ τὴν τε θείαν καὶ φρόνησιν Α. ⁵⁸ προσλαθῶν f. ⁵⁹ παρακαθίσαντες Α, παρακαθήσαντες vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(75) Videndus omnino Nicephorus ad annum 625.

(76) Ἀδορυαδιγάνου τόπον vocat Nicephorus pag. 12. Quare quæ de missis a Chosroe litteris ad Sarbarum apud eum referuntur, ad id tempus, non quo conjunctis Abarorum copiis CP. obsideret, sed quo ex ea depulsus Chalcedone hiematurus resideret, conjungenda monet Petavius pag. 68.

(77) *Cadentes proni, extenti in faciem*; qui mos salutandi nec modo Turcis insuetus est, adeoque novus hic honor fuit, sed Romanis. **COMBEPIS.**

(78) *Inmanibus arborum truncis excavata, μονό-ξυλα Theophani et Cedreno dicta.*

(79) Triquetra CP. forma. Ab Oriente Propontide alluitur. A Septentrione Galatam, sive Peram respicit. Inter CP. et Galatam maris ille sinus, qui portus urbis et κόπος τοῦ Κέρατος, subintrat.

(80) De Scytharum adversus urbem expeditione, et ut illa servata sit Dei Genitricis ope Heraclio, tum postea Constantino imperatoribus, fusa Græci narratione in festum diem τῆς Ἀκαθίστου, **Αμctar-nostri lib. II. COMBEPIS.**

έστρεψαν. Ὁ δὲ Σάρβαρος τῇ Χαλκηδόνι παρακαθε-
ζόμενος οὐ μετέστη, ἀλλ' αὐτόθι ἐχειμάσεν ⁶⁰ (81),
κουρσεύων καὶ πραιδεύων (82) τὰ περατικά ⁶¹
μέρη (83) καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν.

A. M. 6118. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπὸ μηνὸς Σε-
πτεμβρίου εἰσβαλὼν ⁶² ἐν Περσίδι Ἡράκλειος σὺν
ταῖς Τούρκοις ἀπροσδοκίως διὰ τὸν χειμῶνα ⁶³ εἰς
ἐκστασιν ἐνέβαλεν τὸν Χοσρόην τοῦτο μαθόντα. Οἱ δὲ
Τούρκοι τὸν χειμῶνα ὀρῶντες καὶ τὰς συνεχεῖς ἐπι-
δρομάς τῶν Περσῶν ⁶⁴, μὴ ὑποφέροντες συγκοπιῶν
τῷ βασιλεῖ, ἤρξαντο κατ' ὀλίγον ὑπορρέειν, καὶ
πάντες ἀφέντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς
διελάλησεν τῷ αὐτοῦ λαῷ, λέγων· Γνώστε, ἀδελφοί,
οἱ οὐθεὶς ἡμῖν ⁶⁵ συμμαχήσῃσι θέλει, ἀλλ' ἢ
μόνος ὁ Θεός, καὶ ἡ τοῦτον τεκούσα ἀσπίδως
Μήτηρ, ἴνα δειξῆ τῇ ἑαυτοῦ δυνάστεϊαν, καὶ
καταπέμψῃ ⁶⁶ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Χοσρόης
ἐπισυνάξας πάντα τὰ ⁶⁷ στρατεύματα αὐτοῦ, προ-
βάλλεται στρατηγὸν ἐν αὐτοῖς· Ραζάτην (84), ἀνδρα
πολεμικώτατον καὶ ἀνδρῆλον, καὶ κατὰ Ἡρακλείου
τούτου ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς τε πόλεις
Περσίδος ἐκυρπόμενος καὶ τὰς κώμας, καὶ τοὺς κατα-
λαβανόμενους Πέρσας ἀνήλισκεν βρομφαίᾳ. Τῇ δὲ
ἐνάτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς ιε' ἰνδικτιῶνος
κατέλαθεν εἰς τὴν χώραν Χαμαθηθᾶ ⁶⁸· καὶ διαν-
έπαιυσεν τὸν λαὸν ἐβδομάδα μίαν. Ὁ δὲ Ραζάτης
ἐλθὼν εἰς τὸ Γαυζάκων ⁶⁹, ἐγένεθη ὅπισθεν αὐτοῦ,
καὶ ἠκολούθει τῶν Ῥωμαίων δαπανώντων ἐμπροσθεν
τὰς τροφάς. Αὐτὸς δὲ ὅπισθ' ὡς κύνων πεινὼν μόλις
ἐκ τῶν ψυχίων αὐτῶν ⁷⁰ ἐτρέφετο· καὶ ἐκ τοῦ μὴ
εἰρίσκειν αὐτὸν δακνάνας πολλὰ τῶν ἀλόγων αὐτοῦ
διεφάρησαν. Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ⁷¹
κατέλαθεν ὁ βασιλεὺς ποταμὸν μέγαν Ζαβᾶν λεγό-
μενον ⁷², καὶ τοῦτον περάσας ἠπλίκευσεν πλησίον
Νινεῦς τῆς πόλεως. Κατέλαθεν δὲ καὶ ὁ Ραζάτης εἰς
τὸ πέραμα ⁷³ ἐπακολουθῶν (85) αὐτῷ, καὶ κατελθὼν
ἀπὸ τριῶν μιλίων εὔρεν ἄλλο πέραμα καὶ ἐπέρασεν.
Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποστειλὰς Βαάνην τὸν στρατηλάτην
μετὰ ἐπιλέκτων στρατιωτῶν ὀλίγων, εὔρεν βάν-
ον ⁷⁴ (86) Περσῶν, καὶ φονεύσας αὐτοῦ τὸν κόμητα,
ἤνεγκεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σπαθὶν ὀλόχρυσον·
καὶ πολλοὺς φονεύσας, ἤνεγκεν ζῶντας κς', ἐν οἷς

A magno rubore et dedecore domos repetierunt.
Sarbarus autem obsidione ad Chalcedonem posita
non destitit : quin imo mari piraticam, terra præ-
datoriam exercens partes trans fretum positas et
earum urbes devastavit, et hibernam eisdem in lo-
cis egit tempestatem.

A. C. 618. — Hoc anno jam a mense Septembris
Heraclius una cum Turcis inopinato propter immi-
nentem hiemis rigorem in Persiam ²⁶⁵ irrumpens,
Chosroem, ubi rescivit expeditionem, in animi anxie-
tatem et stuporem conjecit. Turci vero incum-
bentem hiemem prospicientes, crebrarum a Persis
excursionum impatientes, nec imperatori collabo-
rari gnari, paulatim elabi vel se surripere ceperunt,
ac tandem omnes societate belli deserta redierunt.
Imperator autem exercitui suo ad colloquium voca-
to : Videte, fratres, ut nullus belli societatem in-
nobiscum, quam Deus solus, et quæ illum sine semine
concepit Mater, ut potentiam nimirum suam exsperat,
et auxilium nobis suum manifesto mittat. Porro
Chosroes compositis et eductis suis copiis, ducem
eis præfecit Rhazatem virum bellicosissimum et
strenuum, et in Heraclium misit. Imperator vero
Persidis urbes et vicus ferro et igne devastabat,
Persasque in potestatem venientes cunctos rom-
phea deiebat. Nono vero mensis Octobris die in-
dictione decima quinta, in provinciam Chamætham
pervenit, et dierum septem quiete exercitum refe-
cit. Rhazates autem Gauzacum profectus, pone se-
quebatur imperatorem, et Romanorum comperitum
omnem per vias occupantium et consumentium
vestigia a tergo legebat. Ipse vero canis more pedis-
sequus ac famelicus micis vix decidentibus annonam
suffuralatur, equi etiam pabulis non inventis peri-
erunt innumeri. Prima deinde Decembris die impe-
rator ad magnum fluvium, cui nomen Zabas, per-
venit, eoque trajecto juxta Ninivem civitatem
castra applicuit. Circa fluvium pariter Romanos
insecutus Rhazates appulit, et ad millia tria juxta
fluvii cursum descendens, vadum invenit, et in
ulteriorem ripam transiit. Tum vero Baanes militiæ
magister cum selectis militibus paucis Persarum
cohortem suo vexillo insignem offendit, et ejus
D comite occiso, comitis ejusdem caput tulit, et ex

VARIAE LECTIONES.

⁶⁰ ἐχειμάσεν A, χειμάσας vulg. ⁶¹ τὰ Περσικά μέρη A. ⁶² εἰσβαλὼν A, εἰσβάλλων vulg. ⁶³ διὰ τοῦ χειμῶ-
νος A. ⁶⁴ τῶν Π. A, τὸν Π. vulg. ⁶⁵ ἡμῖν add. ex A. ⁶⁶ καταπέμπει A. ⁶⁷ ἐπισυνάξας πάντα τὰ A, ἐπι-
στρατεύσας τὰ vulg. ⁶⁸ Χαμαθηθᾶ a. ⁶⁹ Γαυζάκων A, Γαυζακῶ a. ⁷⁰ αὐτῶν A, αὐτοῦ vulg. ⁷¹ μηνὸς
αὐτῶν A. ⁷² λεγόμενον οὐμ. A. ⁷³ πέραμα A a f, πέραν vulg. ⁷⁴ βάνδον Π. A, βάνδον τὸν Η. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(81) Hæc altera Chacedonis obsidio uno alte-
roque anno itidem continua, quam et S. Niceph.
refert duce Sarbaro, cum prior contigerit duce
Saito. COMBESIS.

(82) Prædones, ad incursionibus cursarii vulgo
nuncupati nominibus Græcæ plebi non ignoti : de
quibus Meursii glossarium, et Rigaltius.

(83) Chalcedonis littora ad orientem, ad boream
Gilata, et paulo superius Pera, quia tunc κόλπου
πέραν, sunt CP. περατικά μέρη. Lintres traji-
cientiis portui vel fretu περαματικά ξύλα : ipsum
fretum, vel etiam mare, πέραμα.

(84) Ραζάτης est Nicephoro : ejusdemque ad-
versus Heraclium expeditionem ad annum 627 in
Heraclii decimum septimum incidentem signavit
Nicephori scholiastes, pag. 13.

(85) Barb., Peyr. Anast. ad vadum secutus ; quo
et prohibitus est transire. COMBESIS.

(86) Ὡς σημεῖον, τὸ ἐν πολέμῳ, ait Snidas : ita
τάγμα, cohors, militum manus. Leo constit. 3 :
Διαίρεσθω τοίνυν ὁ πᾶς ὑπὸ τὸ στρατὸς εἰς τάγματα,
ἤγουν τὰ λεγόμενα βάνδα διάφορα : Acies igitur omnis
tibi subjecta in cohortes, hoc est, diversa banda dis-
tribuitur. RIGALTII.

auro solido onsem : multis præterea delictis, vivos viginti sex abduxit, inter quos Rhazatis spatharius repertus, qui etiam imperatori renuntiavit Rhazatem cum eo congredi velle ; sic enim a Chosroe jussu affirmabat, et virorum tria millia ad eum missa, quæ nondum tamen advenissent. His cognitis, imperator impedimenta præcedere jubet : ipse planitiem pugnæ conserendæ idoneam, priusquam ter mille viri nominati advenirent et reliquis adjungerentur, mente sollicita investigans sequebatur. Campo ad pugnam apto reperto, exercitum ad allocutionem vocat, et ordines componit. Rhazates pariter cum eundem locum tenuisset, in tres cuneos totum exercitum distribuit et in imperatorem præliaturus se confert. Mensis itaque Decembris die 266 duodecimo (m), qui Sabbati fuit, certamen commissum, in quo imperator autem omnes prosiliens, Persarum ductorem offendit, eumque Dei virtute et Dei genitricis auxilio prostravit : unde qui prius etiam cum eo pugnam inierant in pugnam versi sunt. Imperator iterum in alium sibi occurrentem insiluit, et hunc pariter expugnat et morti tradit. Tertius tandem eum aggreditur, qui hasta eum ad labrum ferit, et vulnus infligit : eum tamen imperator ut et reliquos edomitum necat. Tubis itaque concinentibus pars utraque manus conseruit, et eruento certamine excitato, imperatoris equus, cui Phalbas vel Dorcon cognomentum, accepto hastæ ictu in femore a peditibus vulneratus est : sed tutamine ex nervis facto circumvallatus, infictis etiam ad caput crebrioribus ensium plagis, nullatenus læsus est, neque eæ ipsæ damnum intulerunt. Cadit igitur bello Rhazates, et una Persicorum agminum ductores tres, et præcipua capita exercitus, qui ipse totus pene deletus est. Romanorum ad quinquaginta delicti, plurimi vulnerati, quorum nonnisi decem obierunt. Prælium ab aurora ad horam usque undecimam commissum. Persarum veallia viginti octo, præter ea quæ feruntur fracta et contrita, Romani sustulerunt, et interfectis subinde spoliatis, loricas, cassides et armorum genus quodvis sibi sumpserunt : uterque vero exercitus

ἦν καὶ ὁ σπαθάριος τοῦ Ραζάτου ὅστις καὶ ἄνηγειλεν τῷ βασιλεῖ, ὅτι πολεμῆσαι βούλεται αὐτὸν ὁ Ραζάτης, οὕτω κλειυσθεὶς παρὰ Χοσρόου, καὶ τρισχιλοῦς ὠπλισμένους ἀπέστειλεν αὐτῷ. Ἄλλ' ἄκμην οὐκ ἐφθασαν. Ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ βασιλεὺς προαπέλυσε τὸ τοῦλδον ἔμπροσθεν ἑαυτοῦ καὶ αὐτὸς ἐπηκολούθει σκεπτόμενος εὐρεῖν τόπον ἐν ᾧ ὠφείλειν πολεμῆσαι, πρὸ τοῦ ἐνωθῶσιν αὐτοῖς οἱ τρισχιλιοὶ. Εὐρῶν δὲ πεδίον ἐπεδέξιον πρὸς πόλεμον, καὶ διαλαλήσας τῷ λαῷ παρατάξατο ὁ βασιλεὺς καταλαβὼν καὶ αὐτὸς παρατάξατο τρισὶ φούλοισι (87), καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως ἐχώρησεν. Τῇ δὲ δωδεκάτῃ τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς ἡμέρᾳ Σαββάτου ἔκροτήθη ὁ πόλεμος καὶ προπηθήσας πάντων ὁ βασιλεὺς ἄρχοντι τῶν Περσῶν συνήντησεν καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ τῇ βοήθειᾳ τῆς Θεοτόκου τοῦτον κατέβαλεν. Καὶ οἱ σὺν αὐτῷ προπηθήσαντες ἐτρέπησαν καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς ἄλλη συναντήσας, καὶ τοῦτον κατέβαλεν. Προσέβαλεν δὲ αὐτῷ καὶ τρίτος, ὃς καὶ ἔδωκεν αὐτῷ μετὰ δόρατος εἰς τὸ χεῖλος, καὶ τοῦτον ἐπληξεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τοῦτον ἀνείλεν καὶ τῶν σαλπύγγων ἤχησασῶν συνέβαλον ἀλλήλοισι ἀμφοτέρω τὰ μέρη, καὶ μάχης κρατησάτης σφόδρα, ἐπληγῶθη ὑπὸ τῶν πεζῶν ὁ τοῦ βασιλέως ἵππος, λεγόμενος Φάλας, ὃ καὶ δόρκων, εἰς τὸν μηρὸν αὐτοῦ λαθῶν κονταρέαν· πολλὰς δὲ καὶ σπαθὰς ἐν τῇ ὕψει αὐτοῦ ἔλαθεν· ἀλλὰ φορῶν κατάφρακτα νευρικά (88), οὐκ ἐθλόπτετο, οὐδὲ αὐταὶ ἐνήργουν. Πίπτει δὲ ἐν τῷ πολέμῳ ὁ Ραζάτης, καὶ οἱ τρεῖς τουρμάρχει τῶν Περσῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες σχεδὸν πάντες, καὶ τὸ πλεῖον τοῦ στρατοῦ αὐτῶν. Ἐσφάγησαν δὲ καὶ Ῥωμαῖοι πενήτηνonta, καὶ ἐπληγῶθησαν ἱκανοί, ἀλλ' οὐκ ἀπέθανον, εἰ μὴ δέκα ἔκροτήθη δὲ ὁ πόλεμος ἀπὸ πρῶτῃ ἕως ἑώρας ἑνδεκάτης. Ἀπῆραν δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τῶν Περσῶν βάνδα καὶ χοιρὶς τῶν κλασθέντων, καὶ σκυλεύσαντες τὸς νεκροὺς, ἔλαβον τὰ λωρῖκια αὐτῶν καὶ τὰς κασσίδας καὶ πάντα τὰ ἄρματα (89) καὶ ἔμειναν ἀπ' ἀλλήλων ἀπὸ δύο σαγιτεσβολῶν (90). Τροπὴ γὰρ οὐ γέγονεν. Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων λαοὶ τῇ νυκτὶ ἐπότισαν καὶ ἐτάγισαν τὰ ἄλογα αὐτῶν. Οἱ δὲ καβαλλάριοι (91) Πέρσαι Ἰσταντὸ ἕως ἐβδόμης ἑώρας

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁵ καὶ post ὅστις add. ex A. ⁷⁶ ὁ δὲ Ραζ. — παρατάξατο om. b. ⁷⁷ Σαββάτω A. ⁷⁸ ἐτρέπησαν] ἐτρέπασαν A. ⁷⁹ προσέβαλεν A. προσέβαλεν vulg. ⁸⁰ κρατησάτης σφόδρα A a f, κρατηθείσης σφόδρα; vulg. ⁸¹ τοῦ add. ex A. ⁸² ἵππος Φάλας, ὁ λεγόμενος Δορκῶν A a f, κρατησάτης σφόδρα A a f, καταφρακταρικά vulg. ⁸³ οὐδὲ αὐταὶ A b. οὐδὲ αὐτοῦ a, οὐδὲ αὐτοὶ vulg. ⁸⁴ πίπτει δὲ A, πίπτει οὖν vulg. ⁸⁵ τὸ πλεῖον A, τὸ πλείστον vulg. ⁸⁶ καὶ Ῥωμ. A, καὶ οἱ Ῥωμ. vulg. ⁸⁷ εἰ μὴ ἄλλοι δέκα A. ⁸⁸ ἀπῆραν A, ἐπῆραν vulg. ⁸⁹ τὰ λωρ. αὐτῶν καὶ τὰς κασσίδας A, τὰ λ. κ. τὰς κασσίδας αὐτῶν vulg. ⁹⁰ σαγιτεσβολῶν A b f. ⁹¹ καὶ ἐτάγισαν om. A a f. ⁹² αὐτῶν καὶ προσέβαλεν A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(87) Cominus congressuri primæ aciei milites loricis nudati, si pectora scutis objectis tegant, et qui pone sunt capita vultusque eorumdem suis pariter clypeis, ne primis feriantur telis operiant φούλον ποιούσι. Rigaltii Glossarium tacticon.
(88) Ex nervis tutamina. Anast., ferens legmen ex nervis compactum. Sic caput ac pectus equorum moris est duriori corio protegere; eaque est ratio ut sæpius impacti enses nequivcrint caput lædere : καὶ αὐταὶ οὐκ ἐνήργουν; non quia toto corpore ferro circumvallatus esset, ut redditum est : egregie certe expeditus equus, qui sic ferro

D imunitus procederet. COMBESII.
(89) Arma sunt Græcis recentiori loquendi genere ; quo ἄρματα, ἄρματα, et ἄρμαμάντων, supra pag. 249, armorum est penus.
(90) Jactus sagitta, σαγιτεσβολῆ modernis. Plura eorum vocabula hic occurrunt.
(91) A caballo, Latina dictione καβαλλάριος, equus : at καβαλλήρης, et in numero multitudinis καβαλλήρηδες, equites torquat sicut, et sacræ militiæ allecti. Vocum discrimen est quæ Gallicis cavalier et chevalier.

της ὡς νυκτὸς ἐπάνω τῶν σκηνομάτων τῶν τεβνέωντων A
 Περσῶν· καὶ τῇ ὀγδόῃ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς κινήσαντες ὡς
 ὑπέστρεψαν εἰς τὸ φροσάτον αὐτῶν, καὶ τοῦτο λα-
 βόντες ἀπῆλθον, καὶ ἠπλίκευσαν εἰς πρόποδα ὄρους
 τραχεινοῦ πεφοδημένοι. Πολλὰ δὲ σπαθία ὀλόχρυσα
 καὶ ζώνας διαχρύσους καὶ μαργαρίτας καὶ τὸ σκου-
 τάρην τοῦ Ῥαζάτου ὀλόχρυσον ἔλαβον ἔχον πέτα-
 λα ρχ', καὶ τὸ λωρίκιον αὐτοῦ ὀλόχρυσον ἔλαβον, καὶ
 τὸ σκαραμάγγιν αὐτοῦ ἤνεγκαν σὺν τῇ κεφαλῇ
 αὐτοῦ καὶ τὰ βραχιόλια αὐτοῦ, καὶ τὴν σέλλαν ὡς
 αὐτοῦ ὀλόχρυσον· ἐκρατήθη δὲ ζῶν Βαρσαμοῖσης ὡς
 ὁ ἄρχων τῶν Ἰθέρων τῶν ὑπὸ Πέρσας καὶ Ῥω-
 μαίους ὡς γεγονότων ὡς (92). Οὐχ ὅτι ἐν ὄλῃ τῇ ἡμέρᾳ
 ἔσχεν στάμα ὁ πόλεμος. Ἐνίκησαν οὖν ὁ Ῥωμαῖοι·
 ἀλλὰ τοῦτο γέγονεν μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ.
 confictus. Superiores quidem Romani evaserunt, a Deo tamen solo suppetiæ datæ, et victoria con-
 cessa.

Ὁ δὲ βασιλεὺς θαρσοποίησας ὡς τὸν στρατὸν, κατὰ B
 Χοσρόου ἤλαυνεν, ὅπως τοῦτον ἐκφοβήσῃ ὡς, καὶ ἀπο-
 στείλας προσκαλέσθαι τὸν Σάρβαρον ἐκ τοῦ Βυζαν-
 τίου τῆς Χαλκηδόνος. Τῇ δὲ εἰκοστῇ πρώτῃ Δεκεμ-
 βρίου μηνὸς ἔμαθεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι ὁ λαὸς τοῦ Ῥα-
 ζάτου ὁ ἐκ τοῦ ὡς πολέμου ἐξαλύσας ὡς ἠνώθη τοῖς ὑπὸ
 Χοσρόου ἀποσταλεῖσι ὡς τρισχιλίοις, καὶ ἀκολουθεῖ
 ὀπίσω αὐτοῦ. Καὶ καταλαβὼν τὴν Νινευτ, καὶ περά-
 σας ὁ βασιλεὺς τὴν μέγαν ποταμὸν ὡς Ζαβὰν πρὸ τοῦ
 γνῶναι τὸν Χοσρόην. Ἐλάσας δὲ Γεώργιος μίλια μῆ-
 διὰ τῆς νυκτὸς ὡς ἐκράτησεν τὰς τέσσαρας γεφύρας
 τοῦ μικροῦ Ζαβὰ· καὶ εὐρῶν ἐν τοῖς καστελλίοις ὡς
 Πέρσας, τούτους ἐζώρησεν. Τῇ δὲ χγ' τοῦ Δεκεμβρίου
 μηνὸς φθάσας ὁ βασιλεὺς εἰς τὰς γεφύρας ἐπέρασεν,
 καὶ ἠπλίκευσεν εἰς τοὺς οἴκους τοῦ Ἰεσδέμ· καὶ
 ἀνέπασσε τὸν τε στρατὸν καὶ τὰ ἄλλα (93), καὶ
 ἐποίησε τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἐν ἐκαίνῳ
 τῷ τόπῳ. Γνοὺς δὲ ὁ Χοσρόης ὅτι ἐκράτησεν οἱ
 Ῥωμαῖοι τὰς γεφύρας τοῦ μικροῦ Ζαβὰ, ἀπέστειλεν
 πρὸς τὸν Περσικὸν λαὸν τὸν μετὰ τοῦ ὡς Ῥαζάτου,
 ἵνα πολὺ σπουδάτωσι καὶ προλάβωσι τὸν βασιλέα,
 καὶ ἀπέλθωσι πρὸς αὐτόν (94). Σπεύσαντες δὲ αὐτοῖ
 καὶ περάσαντες τὸν μικρὸν Ζαβὰν ἐν ἄλλοις τόποις
 προεποίησαν ὡς τὸν βασιλέα, καὶ ἔμπροσθεν ἐπορεύ-
 οντο. Καταλαβὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἕτερον πάλαιον τοῦ
 Χοσρόου, τὸ ἐπιλεγόμενον Ψουαδ, καὶ τοῦτο ὡς κατ-

A duobus tantum sagittarum jactibus a se invicem
 substitit : postrata namque, non in fugam acta,
 Persarum pars fuit. Romanus porro exercitus ali-
 menta, potumque equis illa nocte subministravit ;
 Persæ autem equites, ad ejusdem noctis horam se-
 ptimam penes interfectorum cadavera stantes ;
 octava tandem ad castra et impedimenta redierunt :
 quibus secum sublatis, secessu dilapsi, ad asperi
 salebrosique montis-radices trementes ac perterriti
 applicuerunt. Enses subinde plurimos auratos,
 zonas auro distinctas, lapides pretiosos, clipeum
 Rhazatis ex auro solido laminis centum et viginti
 obductum, thoracem quoque auro conflatum, et
 Scaramangium, et una caput extulerunt. Brachialia
 ejus et equilis sella auri purissimo metallo fabre-
 facta in victorum potestatem venit. Ad hæc Barsamœses, Iberorum, qui Persarum erant ditiosis
 olimque Romanorum fuerant, princeps, vivus captus. Ipso toto die nusquam substitit aut cessavit
 conflictus. Superiores quidem Romani evaserunt, a Deo tamen solo suppetiæ datæ, et victoria con-
 cessa.

Porro imperator animis militum rursus confirma-
 tis, iter Chosroem versus direxit, ut metu ipsi in-
 cusso, Sarbarum e Byzantio Chalcedonensi suo
 mandato revocaret. Die vero Decembris primo su-
 pra 267 vicesimum Rhazatem belli periculo elap-
 sum, tribus hominum millibus a Chosroe se
 adjunxisse, et eum e vestigio sequi imperator
 intellexit : quare Ninivem occupat, et prius magnum
 fluvium Zabam trajicit, quam Chosroes de ejus
 consiliis percipiat quidquam. Georgius, emensis
 per noctem unicam passuum millibus quadraginta
 octo, quatuor minoris Zabæ pontes occupavit, re-
 pertosque per varia propugnacula Persas eunctos
 custodiæ militari mancipavit. Igitur Decembris die
 vigesimo tertio imperator ad pontes adveniens
 aquam trajecit, et ad Jesdem domos castra flxit,
 exercitui a labore dedit inducias, equos itinere de-
 fatigatos reficere permisit, et in eodem demum loco
 Christi natalitiorum celebravit solemnitatem. Chos-
 roes minoris Zabæ pontes a Romanis occupatos
 ubi intellexit, ad Persicum exercitum, qui Rhazate
 duce merebatur, ut quam citissimo cursu conten-
 derent, et imperatoris trans fluvium itinere præpe-
 dito cum eo congregarentur, scribit. Illi festinò
 pede lati minorem Zabam trajecerunt, et per alia
 deinceps loca imperatorem prævertentes, eum in-

VARIÆ LECTIONES.

ὡς τῆς add. ex A. ὡς κινήσαντες add. ex A. ὡς τὴν σέλλαν — ὀλόχρυσος A, ἡ σέλλα — ὀλόχρυσος vulg.
 ὡς Βαρσαμοῖσης A. ὡς ὑπὸ Πέρσας καὶ Ῥωμαίους A a f, ὑπὸ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων vulg. ὡς γεγονότων
 om. A a f. ὡς om. A. ὡς βοηθείᾳ συνεργεῖ b f. ὡς θάρσος ποιήσας f. ὡς ἐκφοβήσῃ A, φοβήσῃ vulg. ὡς ὁ
 ἐκ τοῦ π. A, ἐκ τοῦ π vulg. ὡς ἐξαλύσας A, ἐξελέσας vulg. ὡς ἀποσταλεῖσι A, σταλεῖσι vulg. ὡς ποταμὸν
 om. A f. ὡς διὰ τῆς νυκτὸς αἰδ. ex A. ὡς καλλίοις A. ὡς κατὰ τὸ Ῥ. b e. ὡς προεποίησαν A. ὡς κατὰ
 τοῦτο A, τοῦτο vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) Sic supra in Justiniano legimus Iberos se
 Romanis adjunxisse, ac defecisse a Persis. Quod
 sequitur, οὐχ ὅτι, mutilum esse liquet ex Anast.,
 apud quem est : Νεῖρο ἀντὶ τοῦτο ἠκολούθησε
 ἑαυτῷ (mellius *prælium*) inter Romanos et Persas,
 quod videlicet per totum diem habuit statum : adeo-
 que τὸ, ἔχειν στάμα, idem auctori ac συνιστάται·
 quod tota die constitit atque viguit. COMBESIS.
 (93) Generica dictio ἀλογον, ἐπι species apud

D recentiores addita. Sic Diaconus in Heraclio : *Ro-
 mani animalia sua* (equos intellige) *nocte adaque-
 runt.* Ταγίζω, cibare est, ut ποτίζω, adaquare.
 (94) Ad se veniant. Sic et Anast., nec quidquam
 commodum quod redditum est, cum eo congrega-
 rentur ; ac si esset ἐπέλθωσι. Chosroes ibi cōprias
 adjungebat, si quo modo victorem Heraclium oppu-
 gnare posset non paucos in illum inmittebat.
 COMBESIS.

metationibus habendis præcedebant. Imperator ad aliud Chosrois palatium, cui nomen Rusa, digressus, illud funditus evertit. Ne vero ad Tornæ fluminis pontem eum invaderent hostes, verebatur : verum eo præsentē conspecto, relicto mox ponte, in fugam se dedere. Imperator nullo obsistente flumen transgressus, aliud palatium, Beglali dicebatur, reperit. In eo circum exstruxit, et ad solum dejecit. Armeniorum autem Persis cohabitantium nonnulli imperatorem adeuntes, Chosroem cum elephantis et proprio exercitu ad passuum quinque millia, ubi palatium Dastagerd vocatum, vulgus locum dicit Barasroth, castra metatum denuntiaverunt : Illic ejus copiæ confluunt omnes, ut te quantocius opprimant. Illic quippe fluvius profundus et transitu difficilis stricto ponte superandus, ædificatorum aggerum ruinis angustum per loca habens alveum, et inæquales et incertos plerumque rivos ducens præterfluit. Imperator consultis exercitus optimatibus in palatio Beclal consedit. In uno siquidem ejus septo struthiones saginatas, et altiles pariter, capras silvestres, ad quingentas in alio, in tertio demum onagros etiam altiles centum reperit, quæ cuncta in exercitum sparsit. Primam itaque Januarii diem ibi castra morata sunt : oves etenim, porcos et boves non facile numerandos invenerunt, quibus fruens exercitus habitis Deo gratiis istic quievit. Captis autem gregum istorum pastoribus, Chosroem jam a mensis Decembris die vigesimo tertio, ubi **268** imperatorem Tornæ annis pontem prætergressum agnovit, a palatio ad Dastagerd sito movisse, didicerunt. Ipse imperator ad palatium Bebdarch nomine pervenit, eoque everso et igne devastato, Deo per Dei genitricis preces talia miracula operanti gratias militibus referabant. Quis namque Chosroem ab imperatoris conspectu fugiturum, et relictis palatiis ad Dastagerd exstructis, Ctesiphontem se recepturum sperasset, qui a quatuor et viginti annis Ctesiphontem videre dedignatus in Dastagerd regis moram trahere consueverat ?

A ἐστρεφεν. Ὑψωρῶτο δὲ θεὶ ἐν τῇ γέφυρᾳ τοῦ Τορνᾶ ποταμοῦ οἱ ἔχθροὶ πολεμεῖν αὐτὸν μέλλουσιν. Ἄλλὰ τοῦτο ἰδόντες, καταλιπόντες τὴν γέφυραν ἔφυγον. Ὁ δὲ βασιλεὺς περάσας ἀκωλύτως κατέλαθεν εἰς ἑτέρον παλάτιον, τὸ ¹⁶ ἐπιλεγόμενον Βεκλαλί ¹⁵. Ἐν ταύτῃ καὶ ἰπποδρόμιον ¹⁶ ἐκτίσεν (95), καὶ τούτου κατέστρεψεν. Τινὲς δὲ τῶν Ἀρμενίων τῶν ¹⁷ συνόντων τοῖς Πέρσαις ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα, λέγοντες, ὅτι ε Κοσρόης μετὰ τῶν ἐλεφάντων καὶ τοῦ ἰδίου στρατοῦ ἀπὸ πάντε μιλίων, ἔνθεν τοῦ παλατίου τοῦ ἐπιλεγόμενου Δασταγέρδ ¹⁸, εἰς τόπον ἐπιλεγόμενον Βιρασρῶθ, ἀπλιχευμένος ἐστίν, καὶ θεὶ ¹⁹ ἐδήλωσεν τὸν στρατὸν ἐκεῖ σωρευθῆναι, ἵνα πολεμησῶσι σ. » Ἔστι γὰρ ἐκεῖ καὶ ποταμὸς δύσβατος, στενὴν γέφυραν ἔχων καὶ στενώματα πολλὰ ἀπὸ οἰκημάτων, καὶ **B** ῥύακες σαπροί. Ὁ δὲ βασιλεὺς βουλευσάμενος μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ στρατοῦ ²⁰ ἐκάθισεν ἐν τῷ παλατίῳ Βεκλαλί. Ἐῦρεν γὰρ ἐν αὐτῷ ἐν ἐνὶ περιθόλῳ στρουθεῖνας τρεῖς ²¹ σιτευτούς (96), καὶ ἐν ἄλλῳ περὶ πεντακοσίας δορκάδας σιτευτάς, καὶ ἐν ἄλλῳ ὀνάγρους ²² ἑκατὸν σιτευτούς· καὶ πάντα ἐδώρησατο τῷ λαῷ. Καὶ τῇ πρώτῃ τοῦ Ἰανουαρίου ἐποίησαν ἐκεῖσε. Ἐῦρον γὰρ καὶ πρόβατα καὶ χίρους καὶ βόας, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμὸς. Καὶ ἀνεπαύσατο πᾶς ὁ λαὸς ἀπολαύοντες καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν. Πιάσαντες (97) δὲ τοὺς νέμοντας ταῦτα ²³, ἔγνωσαν περ αὐτῶν ἀκριθῶς, ὡς Κοσρόης ἀπὸ κγ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς μαθὼν, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπέραςεν τὴν γέφυραν τοῦ Τορνᾶ, παραχρῆμα ἐκίνησεν ἀπὸ τοῦ ²⁴ παλατίου τοῦ ἐν Δασταγέρδ (98). Αὐτὸς δὲ δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀπῆλθεν ²⁵ εἰς ἄλλο παλάτιον τὸ ἐπιλεγόμενον Βεδδάρχ ²⁶. Καὶ τούτου καταστρέψαντες, καὶ πυρὶ παραδόντες ἠγχαρίστου τῷ Θεῷ τῷ διὰ τῶν ²⁷ πρεσβυτέρων τῆς Θεοτόκου τοιαῦτα θαυμάσια ποιήσαντι. Τίς γὰρ ἤλπιζε Κοσρόην φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τοῦ ²⁸ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῶν ἐν Δασταγέρδ παλατίων καὶ εἰς Κτησιφῶντα ἀπελθεῖν, ὅπου ἀπὸ εἰκοσι τεσσάρων ἐτῶν οὐκ ἠνέσχιστο ἰδεῖν Κτησιφῶντα, ἀλλὰ καὶ ἐν Δασταγέρδ ἦν τὴ βασιλεία αὐτοῦ ; Ἐῦρον ²⁹ δὲ οἱ λαοὶ τῶν Ῥωμαίων αὐτοῦ ³⁰

VARIE LECTIONES.

¹⁵ τὸ add. ex A. ¹⁶ Βεκλαλί A a, Βεκλάλλ e f, Βεγλαλί vulg. ¹⁶ ἰπποδρόμιον A, ἰπποδρομίαν vulg. ¹⁷ τῶν ante συνόντων add. ex A. ¹⁸ Ταγερδ A, Ταμέρδ f. ¹⁹ θεὶ add. ex A. ²⁰ καὶ τοῦ στρατοῦ add. ex A. ²¹ τρεῖς add. ex A. ²² ὀνάγρους A, συάγρους vulg. ²³ ταῦτα A, τούτους vulg. ²⁴ ἐκ τοῦ A. ²⁵ ἀπῆλθεν A, ἐπῆλθεν vulg. ²⁶ Βεδδάρχ A. ²⁷ τῶν add. ex A. ²⁸ τοῦ add. ex A. ²⁹ εῦρον A, εὐρόντες vulg. ³⁰ αὐτοῦ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(95) Potius ἰπποδρόμιον ἔτυχεν, nisi etiam Cedr. **D** ἰπποδρόμιον ἦν. Ridiculum enim ut in media Perside, assiduis exagitatus præliis, ac jamjam conserendas manus expectans Heraclius, circum exstruxerit, tumque destruxerit. Erat ergo illic circus regum Persarum ludis addictus, idemque ab Heraclio cum aliis ejus palatiis atque domibus destructus. **COMBESIS.**

(96) Sic et Cedr., Reg., etc., plano errore : ridiculum enim tam exiguo numero ad regum Persarum magnificentiam et delicias aves ejusmodi numerare. Anast. *trecentas* habet : adeoque imperitus scriba notam numeralem τ in τρεῖς mutaverit. Sic postmodum seq. p. hujusmodi struthiones, dorcades, apros, pavones, phasianos inventa ait in alio Chosrois palatio Dastagerd innumera. Possit ea vox et alias aves præter struthiones significare,

puta quas p. illa 268 explicatius nominat. **Id.**

(97) Πιάνω modernis est *accipio, apprehendo*, etc. **Aoristus 1 ἐπίασα.**

(98) Post vocem Δασταγέρδ 2 statim linea, ejusque repetitæ occasione, ingens factus hiatus, ex solo explendus Anast. : *Confestim motus fuerit de palatio, quod erat in Dastagerd, cum magna Ctesiphontem celeritate petiurus, onustis ex omnibus pecuniis, quas habebat in palatio tam elephantibus, quam camelis, atque burdonibus ministerii sui; scribens et populo Ruzath ut ingrederetur idem palatium; et principum domos, et quidquid in his inveniretur, afferrent. Itaque imperator dimidium quidem exercitum misit ad Dastagerd, ipse vero per aliam viam abiit ad aliud palatium, quod cognominatur Bebdarach.* En tibi textum integrum, sensu aliqui hiulco, aut nullo. **COMBESIS.**

ἐν τῷ παλατίῳ Δασταγέρδ τριακόσια βάνδα Ῥωμαίων, ἅπερ ἐν διαφόροις χρόνοις ἔλαβον· εὖρον δὲ καὶ εἶδη ἀκομψαίναντα, ἀλόην πολλὴν καὶ ξύλα μεγάλα ²¹ ἀλόης ἀπὸ δέκα καὶ ὀκτώ ²² λιτρῶν (99), καὶ μέταξιν πολλήν, καὶ ²³ πίπερ, καὶ καρβάσια καμία (1) πολλὰ ὑπὲρ τὸ μέτρον, ζάχαρ τε καὶ ζιγγίβερ, καὶ ἄλλα εἶδη πολλά. Τινὲς δὲ καὶ ἀσημον, καὶ ὀλοσθήρικα ἱμάτια, νακοτάπητά ²⁴ τε καὶ ταπήτια ²⁵ ἀπὸ βελόνης καὶ πλήθος πολὺ καὶ κλιτὰ πάνυ, ἅπερ διὰ τὸ βῆρος πάντα κατέκαυσαν· καὶ τοὺς παπυλεῶνας τοῦ Χοσρόου, καὶ τοὺς ἐμβόλους, οὓς ἔστεινεν ²⁶ (2) ὅτε ἐν κάμπῳ ἠπλίκευσεν, πάντα κατέκαυσαν ²⁷, καὶ τῆλας αὐτοῦ πολλὰς· εὖρον δὲ ἐν τούτοις τοῖς ²⁸ παλατίοις στρουθεῶνας καὶ ὀρμάδας καὶ ὀνάγρους ²⁹ καὶ ταῦνας καὶ φασιανούς πᾶθος ἄπειρον· καὶ εἰς τὸ κυνήγιον αὐτοῦ λέοντας καὶ τίγρεις παρμεγέθεις ζῶντας. Προσέφυγον δὲ τῷ βασιλεῖ πολλοὶ ἐκ τῶν αἰχμαλώτων Ἐδεσσηνοὶ καὶ Ἀλεξανδρεῖς, καὶ ἐξ ἄλλων πόλεων ³⁰ πᾶθος πολὺ. Ἐποίησεν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἐορτὴν τῶν Φώτων ἐν Δασταγέρδ, εὐφραίνων καὶ ἀνακτώμενος τὸν τε λαὸν καὶ τὰ ἄλογα, καὶ καταστρέφων τὰ τοῦ Χοσρόου παλάτια, κτίσματα ³¹ ὑπέριμα ὄντα καὶ θαυμαστά καὶ καταπληκτικὰ, ἅπερ ἔως ἐδάφους καθέλειν· ἵνα μάθῃ Χοσρόης οἷον πόνον εἶχον Ῥωμαῖοι τῶν πόλεων ἐρημωμένων παρ' αὐτοῦ καὶ πυρπολημένων ³². Ἐκρατήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν διαταρλιῶν τοῦ παλατίου πολλοί. Ἐρωτῶμενοι δὲ ³³ καὶ αὐτοὶ, πότε ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ Δασταγέρδ, ἔφασκον, ὅτι· Ἐπὶ ἐννέα ἡμερῶν τὸ καταλαβεῖν ὑμᾶς, ἀκούσας τὴν παρουσίαν ὑμῶν, κρουπτικῶς ἐτρέπησεν τὸ τεῖχος τῆς πόλεως τὸ πλησίον ³⁴ τοῦ παλατίου· καὶ οὕτως παρακρατήτᾳ ³⁵ (3) διὰ τῶν κήπων ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ διὰ τὸ μὴ γενέσθαι θόρυβον ἐν τῇ πόλει. Καὶ οὕτε τὰ στρατεύματα αὐτὸν ἔγνωσαν, οὕτε οἱ ἄρχοντες, ἕως ἀπῆλθεν πέντε μίλια· καὶ τότε ἐδῆλωσεν, ἵνα ἐπακολουθήσωσιν αὐτῷ ἐπὶ Κτησιφῶντα· καὶ ὁ μὴ δυνάμενος πέντε μίλια ποιῆσαι τὴν ἡμέραν, φεύγων ἐποίησεν κα'. Καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ³⁶ τὰ μὴ θεωροῦντα ἀλλήλους, τότε φύρδην ἐφυγον ἀλλήλους παρωθόμενοι. Τῆς δὲ νυκτὸς καταλαβοῦσης εἰσηλθεν Χοσρόης εἰς οἶκον γεωργοῦ μηδαμινῷ μείναι, μόλις χωρηθεὶς ἐν τῇ τούτου θύρᾳ, ἣν ἰδὼν ἔφατον Ἡράκλειος, ἑθαύμασεν. Διὰ δὲ ³⁷ τριῶν ἡμερῶν κατέλαβεν Κτησιφῶν

Porro in palatio Dastagerd trecenta signa sive vexilla variis bellis sibi erepta Romanus exercitus offendit. Reperit etiam divitiarum et aromatum species insolitas eo loci derelictas, plurimam nimirum aloen, magnæ aloes ligna decem et octo librarum pondo, et immensam sericorum florum copiam, piper, carbasinus camisias supra numerum omnem, zaccharum et zingiber, et aromatum plures species, argentum quoque infectum, holosericas vestes, lectisternia, et acu pictos tapetes, et aliorum hujusmodi congeriem immensarum eamque præstantissimam, quam propter pondus, cum secum non valerent distrahere, flammis cunctam absumpserunt. Ac Chosrois tentoria et cortinas porticuum in morem, quas, castris per agros fixis, erigebat, statuasque ejus plurimas cremaverunt. Invenit in palatiis istis struthiones, dorcadadas, onagros, pavones, et phasianos ad numerum plane non explicandum, et venatus exercendi gratia leones, et tigrides insolitæ magnitudinis vivos. Confugerunt etiam ad imperatorem multi captivi Edesseni· Alexandrini, aliorumque oppidorum ingens multitudo. Porro Heraclius festo luminum in Dastagerd celebrato, exercitum omnem recreavit, et militum equos refecit, diruitque Chosrois palatia, ædificia sane sumptuosa, admiratione digna, et stupendæ prorsus structuræ, cuncta solo tenuis adæquavit, ut quam desolatis et ferro flammisque devastatis, Romanorum urbibus tristitiam incolis ingessisset, Chosroes conjectaretur. Sed et plerique ejus diatarii capti, qui et ipsi quondam Dastagerd Chosroes secessisset, interrogati : Ante novem dies, responderunt, percepta prius itineris vestri fama, quam ipsi appelleretis, civitatis muro, haud ita regia seposito, latenter perforato, in hunc modum per hortos una cum uxore et liberis, ne tumultus in civitate oriretur, se subdixit. Sed neque illius exercitus, donec passuum millibus quinque abfuit, neque optimates ipsi, ejus adverterunt exitum : tunc enim, ut se Ctesiphontem profectum **269** sequerentur, edixit. Tunc qui millium quinque iter uno die conficere non valebat, fugiens ad viginti quinque spatium emensus est (mulieres vero et liberi, qui se prius nusquam conspexerant, tum

D mistim seque invicem obrudentes in fugam age-

VARIÆ LECTIONES.

²¹ μεγάλα A, μεγάλης vulg. ²² καὶ ὀδοήκοντα A f. ²³ καὶ ante πίπερ add. ex A. ²⁴ νακοτάπητα A, νακόπητα vulg. ²⁵ ταπήτια A f, τάπια vulg. ²⁶ ἔστεινεν A f, ἐστρώννεν vulg. ²⁷ κατέκαυσαν A, ἔκαυσαν vulg. ²⁸ τοῖς add. ex A. ²⁹ ὀνάγρους A a, συάγρους vulg. ³⁰ πόλεων A, πολλῶν f, ἰθῶν vulg. ³¹ κτήματα A f. ³² ἐρημουμένων — πυρπολουμένων A. ³³ αὐτοὶ ποτὲ vulg. ³⁴ τὸ πλησίον A, πλησίον vulg. ³⁵ παρακρατήτᾳ A a, παρακρατήτᾳ f, παρ' ἀκρατήτᾳ vulg. ³⁶ αὐτοῦ add. ex A. ³⁷ διὰ δὲ A, διὰ τε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(99) Anastasius : *ex quibus unumquodque LXX pondum habebat, vel LXXX librarum* : solus codex Peyrez. habet ἀπὸ ε' καὶ π' λιτρῶν inter varias lectiones.

(1) Moderna vocabula sunt, quorum nostra ad Cedrenum edit. Regiæ expositio est.

(2) Παπυλεῶνας expositio superius, *tuguria ex aseribus compacta* : ἐμβόλους *porticus militares, eorinarum et tentoriorum aditus ad se invicem*

habentium ordinem interpretor.

(3) Vox insolens. Αναστ., *temere*; Cedr. ἀγνωστῶν πάντων, *clam omnibus* : ut forte scripserit Theophanes ἀπακράτητα, nemine prohibente, observante : vel certe ἀκράτητα, quasi effuso cursu, *savetque quod addit auctor, confecisse una die 2½ millia, qui prius ægre quinque conficeret. Quod reddit novus interpr. per cratem, etc., non possum probare. COMBES.*

bantur. Ingruente autem nocte ad domum vilis cujusdam agricolæ divertit, cujus janua vix ipsum capere potuit: quam cum postea vidisset Heraclius, satis miratus est) et trium dierum spatio Ctesiphontem attingit. Is igitur Chosroes, qui ante viginti quatuor annos, cum sub Phoca imperatore Daras expugnaret, a præstigiatoribus astrologis vaticinium audierat, se, quo tempore Ctesiphontem secederet, perditum iri: quique ob id nec unicum quidem milliare a Dastagerd Ctesiphontem versus progredi ausus fuerat, tum demum fuga arrepta in eam urbem se recepit, nec in ea tamen subsistere confidit, sed trajecto Tigridis amnis ponte, in urbem longius positam contendit, quæ quidem Seleucia a nobis, a Persis Guedeser appellatur: repositisque in ea omnibus opibus suis, illic demum consedit cum Sirem, uxore sua, et tribus aliis pellicibus, quæ et ipsæ filiæ ejus erant: reliquis vero uxores atque liberos quam plurimos quadraginta passuum millibus procul Orientem versus in locum munitissimum transmisit. Porro Sarbarum, quasi Romanorum partibus propensum, et Chosrois famæ detrahentem, apud ipsum Persarum nonnulli criminati sunt. Quare missis per spatharium ad Cardaregam Sarbarazæ collegam ad Chalcedonem expugnandam castra metatum jussis, ut e medio tollat Sarbarazam, ac mox educto exercitu ad suppetias sibi ferendas advolet, significat. Is autem, qui litteras ferebat, a Romanis circa Galatiam insciis Persis comprehenditur, et Cpoli imperatoris filio coram sistitur. Imperator veritate a misso ex ordine cognita, Sarbarazam ad se confestim vocat. Veniens ille coram imperatore stetit. Imperator tradita illi, quæ ad Cardaregam epistola, missum palam ostendit: legit ille epistolam, et de re circa se gerenda certior factus, vertit animum, et cum imperatoris filio et patriarcha pactum inicit. Adulterantis deinde Chosrois litteris, sibi occidi jusso quadraginta alios adjunxit satrapas, optimates, tribunos, et centuriones quasi certissimæ morti devotos, sigilloque belle adaptato, duces et ipsi Cardaregam convocat, lectaque in omnium auditu epistola, compellans Cardaregam: *Istuc, inquit, facturum te polliceris?* Optimates itaque jam ira exæstuentes, Chosroem regia dignitate excidisse publicant, compositisque cum imperatore pacis fœderibus, communi omnium

A τα· και ὁ χρησιμοδοτηθεὶς ἄστρολόγων ἔτι ἐπὶ τῶν χρόνων Φωκά τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, ὅτι ἐν οἴῳ καιρῷ ἀπέλθοι ἐν Κτησιφῶντι ἑ, ἀπολείται· και μὴ ἀνασχόμενος ἀπὸ τοῦ Δασταγέρδ ἐπὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο μίλιον ἐν πορευθῆναι, τότε ψεύγων ἐν ταύτῃ ἀπῆλθεν, και οὐδὲ ἐν ταύτῃ ἐθάβρησεν στήναι, ἀλλὰ περάσας τὴν ποντογέφυραν (4) τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ εἰς τὴν ἐκεῖθεν πόλιν, τὴν λεγομένην Σελεύκειν παρ' ἡμῖν, παρὰ δὲ Πέρσαις Γουεδεσήρ, πάντα τὰ χρήματα ἐν ταύτῃ ἀπέθετο ἑ, και ἐκάθισεν ἐκεῖ μετὰ Σεϊρέμ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, και μετὰ τριῶν ἐτέρων γυναικῶν, τῶν και θυγατέρων αὐτοῦ τὰς δὲ λοιπὰς αὐτοῦ γυναῖκας και τὰ πολλὰ αὐτοῦ τέκνα παρέπεμφεν ἀπὸ μ' μιλίων εἰς τὸ ἀνατολικώτερον μέρος εἰς τόπον ὄχυρον. Τινὲς δὲ Περσῶν διέβαλλον τὸν Σάρβαρον πρὸς Χοσρόην, ὡς τὰ τῶν Ῥωμαίων φρονούντα, και καταλαλοῦντα αὐτοῦ· και ἀποστέλλει σπαθάριον αὐτοῦ μετὰ κελεύσεως αὐτοῦ πρὸς Καρδαρίαν τὴν συστράτηγον Σαρβαραζᾶ εἰς Χαλκηδόνα γράψας αὐτῷ, ἵνα τὸν Σαρβαραζᾶν ἀποκτείνῃ (5), και οὕτως τὸν λαὸν τῶν Περσῶν ἀναλαθὼν σπεύσῃ ἐπὶ Περσίδῃ εἰς συμμαχίαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ τὰ γράμματα κομίζων περὶ τὴν Γαλατίαν συλλαμβάνεται παρὰ τῶν Ῥωμαίων. Οἱ δὲ συλλαβόντες αὐτὸν διαλαθόντες τοὺς Πέρσας εἰς τὸ Βυζάντιον τοῦτον ἀπήγαγον, και τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως τοῦτον παρέδουκαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν παρὰ τοῦ ἀποστολιμαίου τὴν ἀλήθειαν Σαρβαραζᾶν παραχρῆμα μεταπέμπεται. Ἐλθὼν οὖν παρέστη τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν πρὸς τὸν Καρδαρίαν ἐπιστολὴν τοῦτω ἐπίδοῦς, και τὸν ἀποσταλέντα ὑπέδειξεν, και ἀνέγνω τὴν ἐπιστολὴν, και πληροφορηθεὶς τὸ ἀληθές, παραχρῆμα ἐπάπη, και συνθήκας μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως και τοῦ πατριάρχου ποιῆσεν. Καὶ φαλεύσας τὴν τοῦ Χοσρόου ἐπιστολὴν σὺν αὐτῷ ἐντίθησεν ἐν αὐτῇ ἄλλους τεσσαράκοντα σατράπας και ἀρχοντας και χιλιάρχους και ἑκατοντάρχους ἀποκτανθῆναι, και ἐπιθεῖς εὐφροῦς τὴν σφραγῖδα, συναβροῖζει τοὺς ἡγεμόνας, και αὐτὸν τὸν Καρδαρίαν, και ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἔφη πρὸς τὸν Καρδαρίαν· Συνοραῖς τοῦτο ποιεῖν· Οἱ δὲ ἀρχοντες θυμοῦ πλησθέντες, τὸν Χοσρόην ἀπεκρήρυττον, και πρὸς τὸν βασιλέα συνθήκας εἰρηνικὰς ἐποίησαν, και κοινή βουλευσάμενοι ἔδοξεν, ἵνα ἐκ Χαλκηδόνας ἀναχωρήσωσι, και ἐπὶ τὰ ἴδια ἀπέλθωσι μηδὲν λυμαινόμενοι. Ὁ δὲ

VARIAE LECTIONES.

ἄστρολόγους a. ἄστρο. add. ex A. ἀπέλθειν, Κτησιφῶν A, ἀπέλθη, ὁ Κτησιφῶν f. τοῦ add. ex A. ταύτη A, αὐτῇ vulg. ἀπέθετο A e. Σεϊρέμ A a f, Σερεμ vulg. τῶν και θυγ· A, και τῶν θυγ. vulg. ἀπὸ μ' μιλίων add. ex A a f. τὸν Σάρβαρον A a f. αὐτοῦ A, αὐτὸν vulg. αὐτοῦ ante μετὰ adit. ex A. τὴν add. ex A. σπεύσῃ ἐπὶ Περσίδα A, σπεύσῃται vulg. ἔλθῶν οὖν] εἰσελθόντι οὖν αὐτῷ A. φαλεύσας A, φαλεύσας a f. τὴν add. ex A. τεσσαράκοντα A, υ' vulg. ἀποκτανθῆναι A, ἐπικτ. vulg. εὐφροῦ A, εὐφροῖ f. θυμοῦ A, θυμῷ vulg. τὸν add. ex A. μηδὲν λυμ. add. ex A e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(4) Optime Meursius pontem ex pontonibus exposuit, et ex Rigaltio deprompsit auctoritates: ex quibus, quia pon. ones ad invicem funibus colligatos video, ποντογέφυραν, et quam ad annum Heraclii 15, pag. 262, vocat auctor γέφυραν ἐκ σγοι-

νῶν, pro eodem usurpari conjicio.

(5) Quod falsis Heraclii litteris deceptus, de quibus Nicephorus ad annum 625, Chosroi ad extrema deducto suppetias non dederit.

Ἡράκλειτο· Ἐγραψεν τῷ Χοσρόῳ· Ἐγὼ διώκω, καὶ ἄ
 πρὸς εἰρήνην τρέχω. Οὐ γὰρ ἐκὼν πυρπολῶ
 τὴν Περσίδα, ἀλλὰ βιασθεὶς ὑπὸ σοῦ. Πίψωμεν
 οἶνον καὶ τὸν ἑὶ τὰ ὄπλα, καὶ εἰρήνην ἀσπασώμε-
 θα· σβέσωμεν τὸ πῦρ, πρὶν τὸ πᾶν καταφλέξῃ.
 Τοῦτου δὲ μὴ καταδεξαμένου, μεγάλως τὸ μῖσος τοῦ
 λαοῦ τῆς Περσίδος ἠξήθη κατ' αὐτοῦ ἑ, καὶ ἐστράτευ-
 σαν ἑ Χοσρόης πάντας τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἀρχόντων
 αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν ἰπουργίαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν γυ-
 ναϊκῶν αὐτοῦ, καὶ τοὺτους ὀπλίσας πάντας ἀπέλυσεν
 ἐνωθῆναι τῷ στρατῷ τοῦ Ῥαζάτῃ (6), καὶ στήναι
 εἰς τὸν Ἀρβᾶ ποταμὸν ἀπὸ ἑβ' μιλίων Κτησιφώντος·
 καὶ ἐκέλευσεν αὐτοῖς, ἵνα ἔσταν ἑ περᾶν τὸν ποτα-
 μὸν ὁ βασιλεὺς ἑ, κόψωσι τὴν γέφυραν [καὶ τὴν
 ποτοποιήσαν] ἑ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆ ἑδόδομῃ τοῦ Ἰα-
 νουαρίου μηνὸς κινήσας ἐκ τοῦ Δασταγέρδ, καὶ πε-
 रिπατήσας τρεῖς ἡμέρας, ἤλκειυσεν ἀπὸ ἑβ' μιλίων
 τοῦ Ἀρβᾶ ποταμοῦ, ἕπου ἦν τὸ φασάτον ἑ τῶν
 Περσῶν, ἐν οἷς εἶχον ἑ καὶ διακοσίους ἐλέφαντας·
 καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Γεώργιον τὸν τουρμάρ-
 χην τῶν Ἀρμενικῶν, ἵνα ἀπέλθῃ μέχρι τοῦ ποτα-
 μοῦ, καὶ καταμάθῃ, εἰ ἔχει πέραμα ὁ Ἀρβᾶς. Καὶ
 εἶρων, ὅτι ἔκοψαν τὰς γεφύρας, καὶ οὐκ ἔχει πέρα-
 μα ὁ Ἀρβᾶς, ὑπέστρεψεν πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ
 ἀποκινήσας ὁ βασιλεὺς, ἤλθεν πρὸς τὸν ἑ Σιάζουρον.
 Καὶ περιήρχετο πυρπολῶν ἑ τὰς χώρας καὶ τὰς πό-
 λεις ὅλον τὸν Φεβρουάριον μῆνα. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ
 ἐλθὼν εἰς χωρίον λεγόμενον Βαρζᾶν, ἐποίησεν ἐπὶ
 ἑμέρας. Καὶ ἀπέστειλεν Μεζίζιον τὸν στρατηγὸν εἰς
 κούρτον καὶ προσεβήθη αὐτῷ Γουνδαβούνας (7), ὅστις
 χιλιάρχος ἦν τῆς στρατείας Σαρβάρου μετὰ ἄλλων
 πάντε, τριῶν μὲν κομήτων, δύο δὲ ἀξιωματικῶν· καὶ
 ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα. Ὅστις Γουνδα-
 βούνας ἀναγκαῖα πράγματα τῷ βασιλεὶ ἀπήγγειλε,
 λέγων, ὅτι Ὅταν ἑ ἔφυγεν ὁ Χοσρόης ἀπὸ Δασταγέρδ,
 καὶ ἀπῆλθεν ἐν Κτησιφώντι καὶ Σαλευκειᾷ, ἡσθένης
 δυσεντερίᾳ, καὶ ἠθέλησεν τὸν υἱὸν ἑ Μερδασᾶν τὸν
 τεχθέντα ἐκ τῆς Σειρέμ στέφαι· καὶ ὅτι ἀντεπέρασεν
 τὸν ποταμὸν πᾶλιν, καὶ ἤνεγκεν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Μερ-
 δασᾶν καὶ τὴν Σειρέμ, καὶ τὸν ἄλλον αὐτῆς ἑ Σαλια-
 ρὸν· τὸν δὲ πρωτότοκον αὐτοῦ υἱὸν Σιρόην καὶ τοὺς
 ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ εἴσεν ἑ πέρα-
 ντοῦ ποταμοῦ. Καί γινους Σιρόης, ὅτι τὸν Μερδασᾶν
 θέλει στέφαι, ἐταράχθη· καὶ ἐπεμφεν τὸν συγγάλα-
 κτον αὐτοῦ πρὸς Γουνδαβούναν, δηλώσας αὐτῷ, ὅτι
 ἑ ἑβ' πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἵνα συντύχω σοι.
 Ὁ δὲ Γουνδαβούνας ἐφοβήθη διὰ τὸν Χοσρόην περᾶ-
 ν· καὶ ἐκλήθη αὐτῷ ἑ, ὅτι Γράψον μοι διὰ τοῦ
 συγγαλάκτου σου, εἴ τι ἑ θέλεις. Καὶ ἔγραψεν
 αὐτῷ Σιρόης, ὅτι Γινώσκεις, πῶς ἑ ἡ πολιτεία

A consilio decretum, **270** Chalcedone abscederent
 et in patriam reverterentur. Scripsit autem Hera-
 clius Chosroi: *Insequor te, et ad ineundam pacem
 contendo, non enim lubens Persidem devasto, verum
 a te coactus. Armis projectis, pacem amplectemur,
 et incendium extinguamus, priusquam tota moles con-
 flagret.* Respuit Chosroes pacis condiciones, ex
 quo in eum Persici totius populi odium incensum.
 Novo subinde exercitui conflando studium adhibet:
 quare optimatum suorum domesticos, vilemque
 etiam ministrorum suorum et pellicum gregem
 armis instruit et ut Rbazalis exercitui se adjunge-
 rent iuiperat; locum etiam, quo convenienti, ad
 Arbam videlicet fluvium lapide duodecimo Ctesiphonte
 dissitum praefigit, simulque iubet, ut flumine
 ab eis trajecto, pontem e lapide vel ligno quemlibet
 solvant et dirumpant. Imperator autem
 mensis Januarii die septimo e Dastagerd gressu
 moto, et trium dierum itinere confecto, ad duo-
 decimum ab amne Arba milliarium, quo loci Per-
 sarium confluerat exercitus, in quo elephantum du-
 centi, castra applicuit. Inde Armenicorum agmi-
 num ductorem Georgium, qui fluvium Arbam
 experiatur, et num vadi commoditatem offerat,
 explorēt, secreto submittit. Is ubi pontes interci-
 sos et ruptos, nullumque in Arba flumine vadum
 reperit, ad imperatorem revertitur. Motis inde ca-
 stris Siazurum imperator divertit, provincias et
 urbes toto mense Februario circumire contentus.
 C Mense vero Martio ad oppidum, cognomento Bar-
 zam, deflectens, dierum septem moram in eo figit.
 Mox Mezezum ducem ad praedam e vicinis agris
 agenda mittit. Ibi Gundabunam, qui in Sarbari
 exercitu tribuni munus obtinuerat, cum viae sociis
 quinque, comitibus quidem tribus, aliisque praeci-
 pua dignitate insignitis duobus offendit, quos omnes
 ad imperatorem duxit. Is Gundabunas res omnino
 necessarias ad imperatorem retulit: E Dastagerd,
 inquit, Chosroes fugitivus erupit, et Ctesiphontem,
 mox inde Seleuciam petiit. Aeger viscerum morbo
 filium Merdasam e Sirem uxore susceptum regia
 corona redimere meditatus, fluvium retro trajecit,
 et Merdasam filium, Sirem uxorem, Saliarumque
 alium ex ea natum, primogenito Siroe, et ejus
 fratribus, nec non aliis conjugibus trans flumen re-
 lictis, secum tulit. Porro Siroes, ubi de fratre in
 regem coronando patris consilium comperit, animo
 commotus, collactaneum suum ad Gundabunam mi-
 sit, scripsitque in hanc sententiam: *Veni trans flu-
 vium, et te alloquar.* Gundabunas **271** Chos-

VARIAE LECTIONES.

ἑ καὶ νῦν add. ex A. ἑ κατ' αὐτοῦ A, κατὰ Χοσρόου vulg. ἑ ἔκράτυσεν vulg. ἑ ἔσταν] ἠνίκα A.
 ἑ ὁ βασιλ. ἑς add. ex A. ἑ καὶ τὴν ποτ. om. A f. ἑ φασάτον A, φασάτον vulg. ἑ εἶχον A, εἶχεν
 vulg. ἑ πρὸς τὸν A, εἰς τὸν vulg. ἑ πυρπολῶν add. ex A. ἑ ἔσταν add. ex A. ἑ τὸν υἱὸν A, τὸν ἰδίου
 vulg., om. f. ἑ αὐτῆς] αὐτοῦ f. ἑ εἴσεν A, εἴσας vulg. ἑ αὐτῷ A f, αὐτὸν vulg. ἑ εἴ τι] ὅτι: f.
 ἑ πῶς add. ex A e.

JAC. GOARI NOTAE.

(6) Non meminit librarius vocis Ῥαζάτου, cujus
 mentio pagg. 64 et 65.

(7) Ita Peyrez. codex, scripti tamen praenitens Γου-

δαβουσαν hac eadem pagina bis librarius repetit.
 Anastasius pariter scripsit Gundabundam et Gun-
 dabusam.

rois metu transire detrectavit. Solum significat: *A τῶν Περσῶν ἀπάλετο ἐκ τοῦ κακοῦ ἀνθρώπου*
Scribe per collactaneum tuum, si quid a me exposcis.
 Rescripsit Siroos: « *Persarum rempublicam nefarii*
istius hominis Chosrois opera peritisse novisti: nunc
Merdasam regni corona insignire, me primogenitum
omnino contemptui habendum velle, certo scias.
Exercitum allocutus, regem me suscipiat, si volueris,
efficies. Ego, si regnum adipiscar, militum stipendi-
mihī pacis sœdus erit; et prospere cuncta succedent.
Ut igitur regnum nanciscar, exercitus opera effice:
et ut vos teque velut inter reliquos præcipuum hono-
ribus et opibus augeam, et penes me retineam, nus-
quam deero. Hæc ille. Ego vero collactanei ejus-
dem voce usus, retuli: « Quod potestas suggerit, ut
exercitum in colloquio sollicitem, et tui gratia lu-
borem polliceor. Jam comites duos ac viginti allo-
cutus, ac plures alios milites in meam traxi
sententiam. » His a me Siroi nuntiat, in adver-
sum ille rescribit: ut mensis Martii die tertio
supra vicesimum, eductis mecum militarium ordinum
junioribus, ad Tigridis fluminis ligneum pontem oc-
curram, ut ita mecum in exercitum eum assumam,
et in Chosroem moveamus, edixit. Sunt, imperator,
cum Siroe duo Sarbarazæ filii, adest Esdim patre
natus, et numerosa multorum nobilium proles, nec
non et Aram filius, cuncti armis et sanguine selecti.
Et quidem si Chosroem e medio tollere valuerint,
prosperè et feliciter: sin a proposito aberrarint,
cuncti cum Siroe ipso in acies tuas se recipient, im-
perator. In hunc finem Siroes misit me ad te, domine.
Pudet enim illum coram Romanorum imperatore, qui
quondam Chosroi salutis fuit auctor, apparere: im-
presentiarum enim ab eo non nisi malu retulit, adeo
ut propter sœdum ingrati hominis facinus, neque ego
ipse, qui fidem ab imperatore reportem, merear. Im-
perator autem Heraclius legatum eundem ad Siroem
remittens, custodias reseraret, et victos in eis Ro-
manos liberaret, instrueret armis, et cum eis mo-
veret adversus Chosroem, litteris significavit. Im-
peratoris placito Siroes paret, et captivis custodia
expeditis, in Chosroem patrem parricidam arma
movet. Chosroes fugere molitus, nec fugæ compos,
deprehenditur. Illum brachiis retro actis pedes et
collum gravibus cætenis onustum, compedibusque
toto corpore circumligatum, in tenebrarum adem,
quam ipse juvenis construxerat, et reponendis in
ea divitiis firmiter univiverat, includunt, ibique
stricto pane et aqua parce effusa sustentatum fame
misere porire parant. Fuit enim istud Sirois in
eum pronuntiatum: Aurum quod frustra collegit,

Χοσρόου, καὶ θέλει στέψαι τὸν Μερδασῶν, καὶ
ἐμὲ τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ υἱὸν περιεφρόρητος·
καὶ δὴν λαλήσης τῷ στρατῷ⁹⁹, ἵνα δέξωνται με,
καὶ τὰς βόρας αὐτῶν ἐπαυξήσαι ἔχω, καὶ εἰρήνην
ποιῶ μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων· καὶ κα-
λῶς ἔχομεν ζῆσαι. Καὶ σπούδασον μετὰ τοῦ
λαοῦ σου, ἵνα ἐγὼ βασιλεύσω· καὶ πάντας ὑμᾶς
προβιβάσαι¹⁰⁰ ἔχω καὶ συγκροτῆσαι, καὶ καταξεί-
ρετον¹⁰¹ σέ· καὶ ὅτι Ἐδήλωσα αὐτῷ διὰ τοῦ συγ-
γαλάκτου αὐτοῦ, ὅτι, Εἴ τι δύναμαι, λαλήσαι
ἔχω τὸν στρατὸν καὶ μοχθῆσαι. Καὶ ὅτι ἐλάλησα
εἰκοσι δύο κόμητας, καὶ ἐποίησα αὐτοὺς τῆς γνῶ-
μης μου, καὶ ἄλλους ἀρχοντας¹⁰² καὶ στρατιώτας
πολλοὺς. Καὶ ταῦτα ἐδήλωσα¹⁰³ τῷ Σιρόῃ, καὶ
ἐδήλωσέν μοι, ἵνα τῇ κτ'¹⁰⁴ τοῦ Μαρτίου μηνὸς
λάβω ταξάτους¹⁰⁵ ἑνωτέρους, καὶ εἰς τὴν πορτο-
γέφυραν τοῦ Τίγριδος ποταμοῦ ὑπαρτήσω αὐτῷ,
καὶ λάβωμεν αὐτὸν εἰς τὸν στρατὸν, καὶ κινή-
σωμεν κατὰ Χοσρόου. Καὶ ὅτι μετὰ Σιρόου εἰσὶν
καὶ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Σαρβαραζᾶ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
Ἑσδιμ¹⁰⁶, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀρχόντων τέκνα, καὶ ὁ
υἱὸς τοῦ Ἀράμ, πάντες ἐπίλεκτοι· καὶ εἰ μὲν
δυνήθωσιν ἀνελεῖν τὸν Χοσρόην, εὖ καὶ καλῶς·
εἰ δὲ¹⁰⁷ ἀστοχήσωσι, πάντες σὺν Σιρόῃ προσρύν-
ται τῷ βασιλεῖ· καὶ ἀπέστειλέ με πρὸς σέ,
δέσποτα· αἰδεῖται γὰρ τὸν βασιλέα¹⁰⁸ τῶν Ῥω-
μαίων. Ὅτι Χοσρόην ἐσωσέν ποτε, νῦν δὲ πολλὰ¹⁰⁹
κακὰ ἐπαθεν¹¹⁰ ἐξ αὐτοῦ, καὶ ὅτι διὰ τὴν ἐκείνου
ἀγνωμοσύνην οὐδὲ ἐμοὶ ἔχει ὁ βασιλεὺς πιστεῦ-
σαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡράκλειος τοῦτον· πάλιν πρὸς
Σιρόην ἀποστείλας, ἐδήλωσεν ἀνοίξει τὰς φυλακὰς,
καὶ τοὺς κατεχομένους ἐναυταῖς Ῥωμαίους ἐκβαλεῖν¹¹¹,
καὶ δοῦναι αὐτοῖς ὅπλα, καὶ οὕτω κινήσαι¹¹² κατὰ Χο-
σρόου. Ὁ δὲ Σιρόης ὑπακούσας τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐκβα-
λὼν τοὺς κατακλείστους ἐπῆλθεν τῷ πατροκτόνῳ πατρὶ
Χοσρόῃ. Αὐτὸς δὲ φυγεῖν¹¹³ δοκίμασας καὶ μὴ ἰσχύσας,
ἐκρατήθη. Τοῦτον δὲ δευμάστεις σφοδρῶς αἰδηροπύ-
δαις ὀπισθόσκιονα¹¹⁴, τοῖς τε ποτὶ καὶ τῷ τραχήλῳ βέρη
σίδηρᾶ περιέθηκαν, καὶ εἰσάγουσιν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον
τοῦ σκότους, ὃν αὐτὸς ὠχύρωσεν ἐκ νέου¹¹⁵ κτίσας εἰς
ἀπόθεσιν χρημάτων, καὶ ἄρτον πενιχρὸν τούτῳ διδόντες
καὶ ὕδωρ, ἐλιμαρχόντων· ἔφη γὰρ ὁ Σιρόης, ὅτι: Τὸν
χρυσὸν φάγη, ὃν¹¹⁶ συνήγαγεν μάτην, δι' ὃν¹¹⁷ πολ-
λοὺς ἐλιμαρχήσῃς, καὶ τὸν κόσμον ἠρήμωσῃς.
Ἀπέστειλε δὲ πρὸς αὐτὸν τοὺς σατράπας ὑβρίζειν καὶ
ἐμπύειν αὐτῷ¹¹⁸. Καὶ ἀγαθῶν Μερδασῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ,
ὃν ἐβούλετο στέψαι, ἐνώπιον αὐτοῦ ἐσφάξεν· καὶ πάντα
τὰ λοιπὰ τέκνα αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ ἀνελεν· καὶ
ἀπέστειλεν¹¹⁹ πάντα ἔχθρὸν αὐτοῦ ὑβρίζειν [καὶ
τύπτειν¹²⁰] καὶ ἐμπύειν αὐτῷ¹²¹. Πάντα δὲ ἡμέρας¹²²

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ τῷ στρατῷ A, τὸν στρατὸν vulg. ¹⁰⁰ προβιβάσαι A, ἀναβ. vulg. ¹⁰¹ fort. κατ' ἐξείρετον. ¹⁰² ἀρχον-
 τας add. ex A. ¹⁰³ ἐδήλωσα τ. Σ. καὶ ἐδ. A, δηλώσας τ. Σ. ἐδ. vulg. ¹⁰⁴ κτ'. A f. ¹⁰⁵ ταξάτους A e,
 ταξάτας vulg. ¹⁰⁶ Ἑσδιμ f. ¹⁰⁷ δὲ add. ex A. ¹⁰⁸ ἦδει s. ἔδει γὰρ τὴν βασιλείαν A e f. ¹⁰⁹ ὅτι ἕως ποῦτε καὶ
 πολλὰ e f. ¹¹⁰ πολλὰ κακὰ ἐπαθεν ἐξ αὐτοῦ A e f, μάλλον κακὰ παρ' αὐτοῦ πέπονθεν vulg. ¹¹¹ Ἡράκλ. τοῦ-
 τον om. A e f. ¹¹² ἐκβαλεῖν A, ἐκβάλοι vulg. ¹¹³ οὕτως ἀποκινήσαι A. ¹¹⁴ φυγεῖν A, φυγήν vulg. ¹¹⁵ ὀπισθ. A,
 καὶ ὄπ. vulg. ¹¹⁶ ὠχύρωσεν ἐκ νέου A, ὠχυρώσας ἐκ νέας vulg. ¹¹⁷ ὃν A, ὃ vulg. ¹¹⁸ δι' ὃν A, δι' ὃ vulg.
¹¹⁹ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ¹²⁰ ἀπέστειλεν add. ex A. ¹²¹ καὶ τύπτειν om. A. ¹²² αὐτῷ A a, αὐτὸν vulg.
¹²³ πάντα δὲ ἡμέρας A, ἐν πάντας δὲ ἡμέραις vulg.

τοῦτο ποιήσαντες ¹⁶ ἐκέλευσεν ὁ Σιρόης τοῦτον τόξοις ἀναλεῖν, καὶ οὕτω· κατὰ μικρὸν ἐν δεινῆς παρέδωκε τὴν πονηρὰν αὐτοῦ ψυχὴν. Τότε ὁ Σιρόης γράφει πρὸς Ἡράκλειον, εὐαγγελιζόμενος· αὐτῷ τὴν τοῦ μικροῦ Χοσρόου ἀνάβρεσιν· καὶ εἰρήνην ἀειπαγῆ ¹⁸ πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος, πάντας τοὺς ἐν φρουραῖς Χριστιανούς, καὶ τοὺς ἐν Περσίδι πάση ἀτχμαλώτους ἀπέδωκεν ¹⁹ αὐτῷ, σὺν τῷ πατριάρχῃ Ζαχαρίᾳ καὶ τοῖς ¹⁷ τιμοῖς· καὶ ζωποιοῖς ζύλοις τοῖς ἐξ Ἱερουσαλήμ ²⁰ ληφθεῖσι ὑπὸ Σαρβαράζ, ὅταν τὴν Ἱερουσαλὴμ παρέλαθεν. jussit Siroes sagittis confodi: atque ita sensim per lenta et morosa tormenta nefandam animam exhalavit. Tum vero Siroes datis ad Heracium litteris, execrabilis Chosrois necem annuntiat: pace iere et ferro diuturniore cum eo composita detentos custodiis Christianos, per universam Persiam captivos, cum patriarcha Zacharia, et venerandis ac vivificis lignis Hierosolymis, cum olim a Sarbaraza caperentur, sublatis, restituit.

Ἄρθρον ἀρχηγὸς Μουαμέδ ²¹ ἔτη θ'.

A. M. 6119. — Περσῶν βασιλεὺς Σιρόης ἔτος ἐν.

Τούτῳ τῷ ἔτει εἰρήνης γενομένης (9) μεταξὺ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Θεόδωρον τὸν λαυτοῦ ἀδελφὸν μετὰ γραμματῶν καὶ ἀνθρώπων Σιρόου τοῦ βασιλέως Περσῶν, ὅπως τοὺς ἐν Ἑδέσῃ καὶ Παλαιστίνῃ καὶ Ἱεροσολύμοις καὶ ταῖς λοιπαῖς πόλεσι τῶν ²² Ῥωμαίων Πέρσας μετὰ εἰρήνης ἀποστρέψωσιν ἐν Περσίδι, καὶ ἀβλαβῶς παρέλθωσι τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν ἔξ ἔτει (10) καταπολεμήσας τὴν Περσίδα, ἐν τῷ ²¹ ἑβδόμῳ εἰρηνώσας μετὰ χαρᾶς μεγάλης ἐπὶ Κωνσταντινουπόλεως ὑπέστρεψεν, μυστικὴν τινα θεωρίαν (11) ἐν τούτῳ πληρώσας. Ἐν γὰρ ἐξ ἡμέραις πᾶσαν τὴν κτίσιν δημιουργήσας ὁ Θεὸς τὴν ἑβδόμην ἀναπαύσας ἡμέραν ἐκάλεσεν· οὕτω δὲ αὐτὸς ἐν τοῖς ἐξ χρόνοις πολλοὺς πόνους διανύσας, τῷ ἑβδόμῳ ἔτει μετ' εἰρήνης καὶ χαρᾶς ἐν τῇ πόλει ὑποτρέψας ἀνεπαύσατο ²³. Ὁ δὲ λαὸς τῆς πόλεως (12) τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ μαθόντες, ἀκατασχέτῳ πόθῳ πάντες εἰς τὴν Ἱέρειαν ²⁴ ἐβήθησαν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ, σὺν τῷ πατριάρχῃ, καὶ Κωνσταντίνῳ βασιλεὶ καὶ υἱῷ αὐτοῦ, βασιτάζοντες κλάδους ἐλαιῶν καὶ λαμπάδας, εὐφημοῦντες αὐτὸν μετὰ χαρᾶς καὶ δακρύων. Προσελθὼν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ περιπλακέντες ἀλλήλοις ²⁵, ἔβρεξαν ἀμφοτέρω τὴν γῆν τοῖς δάκρυσιν. Τοῦτο θεασάμενος ὁ λαὸς, πάντες εὐχαρι-

A propter quod etiam **272** plurimos jame necavit, et orbem ipsum effecit desertum, manducet. Satrapas insuper eum injuriis respersuros et sputis conspurcaturus misit. Adductum etiam ob ejus oculos Merdasam ejus filium, quem nuper regem coronare consiliabatur, interfecit, et reliquos omnes ejus liberos sub ejus conspectum e medio sustulit, omnem denique ejus inimicum, qui modo injuriis, verberibus et sputis cum lacesseret, ad eum destinavit. His per dies quinque in hunc modum perpetratis,

lenta et morosa tormenta nefandam animam exhalavit. Tum vero Siroes datis ad Heracium litteris, execrabilis Chosrois necem annuntiat: pace iere et ferro diuturniore cum eo composita detentos custodiis Christianos, per universam Persiam captivos, cum patriarcha Zacharia, et venerandis ac vivificis lignis Hierosolymis, cum olim a Sarbaraza caperentur, sublatis, restituit.

B Arabum princeps Muamed annis novem.

A. C. 619. — Persarum regis Sirois annus unicus.

Hoc anno pacis foedere Romanos inter ac Persas firmato, imperator Theodorum proprium fratrem cum litteris et a rege Persarum Siroe viris delegatis misit, qui Persas Edessæ, in Palæstina, Hierosolymis, et in cæteris Romanorum civitatibus repertos cum pace in Persiam redirent, et eos absque impedimento vel incommodo per Romanam ditionem pertransire fidam adhiberent operam. Imperator itaque continuos sex annos Persiam bello fatigans, septimo tandem pace parta (velut mystico quodam spectaculo in sese probato) cum ingenti gaudio Cpolim reversus est. Per sex etenim ex ordine dies cum creaturam omnem Deus absolvisset, septimum quieti consecravit diem: sic iste annis sex perpetuis laboribus exantlatis, septimo demum cum pace et lætitia urbem repetens quiete potitus est. Populus autem urbis adventu imperatoris cognito, impotenti ejus desiderio motus ad Hieriam cum patriarcha et Constantino imperatore ejus filio effusus, prælati olivarum ramis et lampadibus, lætitiæ vocibus, et una simul lacrymis venientem prosecutus excepit. Accedens autem filius ad pedes ejus procidit, multoque **273** sese complexati, terram lacrymarum imbre rigaverunt. Quo viso universus populus

VARIE LECTIONES.

¹⁶ ποιήσας A. ¹⁸ ἀειπαγῆ b. ¹⁹ ἀπέδωκεν A, παρέδ. vulg. ¹⁷ καὶ τοῖς A, σὺν τοῖς vulg. ²⁰ ἐξ Ἱεροσολύμων A f. ²¹ Μουαμέδ A a f, Μωαμέδ vulg. ²² τῶν add. ex A. ²³ τῷ add. ex A. ²⁴ ἀνεπαύσατο A, ἐπαύσ. vulg. ²⁵ Ἱέρειαν A, Ἱέρταν vulg. ²⁶ περιπλακέντες ἀλλήλοις A, περιπλακείς αὐτῷ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) S. Nicephorus Modestum ait tum Hierosolymorum episcopum, cum a Sarbaro urbs capta est; eundemque, non Zacharium reducere ex Perside crucem recepisse. Quid verius? Hæreo. Nec quod insertum habet Peyr. refertque P. Goar in variis lect. de Modesto substituto Zachariæ defuncto in reditu e Perside, aliud est quam glossema, quod tum Theophani repugnat, tum Nicephoro; altero captam sanctam civitatem asserente Modesto, alio Zacharia episcopo. COMBEBIS.

(9) Litteras pacis nuntias, et præcedentium Heracii gestorum narrationem continentes profert

D Chronicon Alexand. ad hunc annum: ad eundem qui 628 ex scholiastæ calculis, Nicephorus narrata confirmat.

(10) Cum septimi parte spectatissima. Ad annum quippe superiorem relata cuncta, unius anni circuitu absolvi non potuisse ex gestorum characteribus in Chronico Alexandrino positus nequeunt absolvi, prout argute demonstrat Petavius in Nicephorum pag. editionis Regiæ 70.

(11) *Mystici aliquid sensus in ea re implens.* Notum mysticis quid θεωρία. COMBEBIS.

(12) Nicephorus pag. 43.

hymnos gratiæ Deo cecinerunt, exceptoque demum imperatore cum gaudio et tripudii urbem ingressi sunt.

Arabum princeps Muamed annis novem.

A. C. 620. — Persarum rex Adeser menses septem regnat.

Hoc anno ineunte vere Heraclius imperator, venereandis et vivificis lignis secum latis, regina civitate solvens Hierosolimam Deo grates persolurus perrexit. Ubi Tiberiadem advenit, Christiani Benjamin quemdam nomine, ceu gravia ipsis damna inferre solitum, apud eum criminati sunt. Erat enim vir supra modum divitiis potens; quare imperatoris totiusque exercitus sumptibus pendendis solus ipse satis exstitit. Imperator itaque criminis eum damnaturus: Quam ob causam, inquit, injuria Christianos prosequeris? Respondet ille: Quod fidei meæ hostes existunt. Judaica quippe superstitione tenebatur. Imperator autem admonitum, et de religione Christiana instructum in Eustathii Neapolitæ domo (Christianum se hic profitebatur, et imperatorem pariter suscepit)

στηρίους ὕμνους τῷ Θεῷ ἂν ἐπέμπον· καὶ οὕτω λαβόντες τὸν βασιλέα σχιρτώντες εἰσήλθον ἐν τῇ πόλει.

Ἀράβων ἀρχηγὸς Μουαμῆδ ἔτη 9'.

A. M. 6120.—Περσῶν βασιλεὺς Ἀδερσηρ μῆνας ἑπτὰ.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπάρας ὁ βασιλεὺς ἄμα τῷ ἔαρ: 21 (15) ἀπὸ τῆς βασιλευσύνης πόλεως ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπορεύετο, ἀπαγαγὼν τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα τοῦ ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν. Ἐλθόντι δὲ αὐτῷ ἐν Τιβεριάδι κατηγόρησαν οἱ Χριστιανοὶ Βενιαμὴν τινα ὀνόματι, ὡς κακοποιοῦντα αὐτούς. Ἦν γὰρ ἐνούσιος σφόδρα. Καὶ ἐπεδίετο τὸν βασιλέα, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς κατέκρινεν αὐτὸν, λέγων· Διὰ πόλιν οὐ τιμω κακοποιεῖς τοῦς Χριστιανούς; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὁς ἐχθροὺς τῆς πίστεώς μου. Ἦν γὰρ Ἰουδαῖος. Ὁ δὲ βασιλεὺς νοθετήσας αὐτὸν καὶ πείσας ἐβάπτισεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Εὐσταθίου τοῦ Νεαπολίτου, Χριστιανοῦ ὄντος, καὶ αὐτοῦ ὑποδοξαμένου τὸν βασιλέα. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱεροσόλυμοις, καὶ ἀποκαταπέτρε· Ζαχαρίαν τὸν πατριάρχην (14), καὶ τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ

VARIÆ LECTIONES.

21 ὕμνους τῷ Θεῷ A, τ. Θ. ὕμνους vii!g. 22 ἄμα τῷ ἔαρ:] ἄμα ἱερεῦσιν A, ἄμα ἱερεῖα f. 23 ὁ δὲ ἀπεκρίθη A, om. f. 24 αὐτὸν add. ex A. 25 τοῦ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(13) Heraclium e Persiæ cum victoria redeuntem Hierosolimam iter primo direxisse, et sancta cruce in eam illata, et Christiano more exaltata (qui ritus crucis est exaltatio) et mox Byzantium missa, ipsum tandem in regiam urbem regressum auctor est Nicephorus, qui victorialis et itinere Hierosolymitano relatis subdit: Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἡράκλειος πρὸς τὸ Βυζάντιον ἐχώρει ὑπὸ πολλῆς εὐφημίας καὶ δόξης ὑπερβαλλούσης παρὰ τῶν ἐκείσε δεχθεὶς. Paulo post vero Heraclius Byzantium rediens cum fausta omnium acclamatione, atque ingenti magnificentia a civibus receptus est, etc. Theophanes ex adverso victorem Heraclium CP. revisisse, tum altero anno Hierosolimam versus se contulisse pugnat. In tanta rerum Heraclii scriptorum differentia quem interponamus litis iudicem, non suppetit. Ipse Nicephorus litem propriis verbis dirimat. Enarrata quam ample Heraclii Hierosolimam profectioe, ac crucis, si vere foret a barbaris restituta, facto examine, eadem probata, exaltata, et CP. missa, Heraclii reditu in eam urbem nondum memorato, subjungit: Δευτέρη δὲ ἦν ἰνδιχτιῶν, ἥνικα ταῦτα ἐπράττετο. Indictio secunda numerabatur, cum ista fierent. At hic annus Heraclii decimus nonus indictione secunda notatur: ad mentem itaque Theophanis, ex Nicephori iudicio decimus nonus Heraclii elabebatur, ἥνικα ταῦτα ἐπράττετο. Nicephorum porro Heraclii in urbem regiam adventum post hæc scripta si dixeris, geminum in eam urbem e Perside et Hierosolymia reditum facilis concedam, et Nicephorum narratorem ordinem solitum pervertere observabis.

αὐτὸν ἐκ Παλαιστίνης ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, τοῦ δὲ ἁγίου Μόδεστου καὶ ἀρχιμανδρίτου τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου, τοῦ κτιστῆτος τῆν ἁγίαν Ἀναστασίαν, καὶ τὴν Ἁγίαν Βηθλεὲμ, ὡς ἐμπρησθέντα ἀπὸ τῶν Περσῶν τότε οὖν χειροτονεῖ ὁ βασιλεὺς τὸν ἅγιον Μόδεστον πατριάρχην. Verba porro ista licet vitiosa, et a grammaticæ legibus aliena sensum a Petavio animadvertens reddunt quam congrue: Imperator Hierosolimam ingressus est, (precedente vero tempore) cum soluta captivitate in Palæstinam redisset Zacharias patriarcha, et d' em ultimum obiisset, tunc imperator sanctum Modestum, qui sancti Theodosii monasterio quondam Archimandrita prepositus fuerat, et sanctam Anastasiam (id est, Resurrectionis templum) et aliud in sancta Bethle m a Persis exutum, reparaverat, ordinari curavit: cunctis tamen in exemplaribus, quæ ad manus sunt, non exstare observo. In illust. Peyrez. codice fatior legi; ad Barberini margineum ex Palatino, cum quo Peyrezianus codex comparatus, exscripti non inficias eo; in Regio, in Vaticanis tribus, in Barberino non reperiri, et num a Theophane primo prodierint, incertum contendo. Tot codicibus uno quasi stylo exaratis concordēs sese Anastasius, Miscellæ scriptor, et Cedrenus adiungunt: et quæ adducta verba continent, na verbo quidem attingunt. Quocirca ex eis, ut mihi falsum Nicephori Chronicon reddatur, colligere non licet: maxime cum Zacharia captivitate Persica detento, quæ Baronii sententia est ad a. C. 616, num. 7, Modestus, ut episcopatus administrator, sedem tenere potuerit: idque solum Nicephori auctoritate evinci: quinimo illud idem memoratis superius verbis, ab ipso etiam Theophane fetus nomine agnitus commodè confirmari. Qui enim quondam monasterii præfectus, tum vero episcopatus administrator sancti Resurrectionis templi, et Bethleem ruinas reparaverat, Modesto demum vivis erepto ab imperatore ad thronum olim commissum, proprias, non alienas agens vices, promotus est.

(14) Occupatæ a Persis Hierosolimæ tempore Modestum ejus episcopum sedisse testis est Nicephorus. Vivente Zacharia, vel absente, nullam Modesti in Hierosolymorum Ecclesiam auctoritatem Theophanes refert. Quæ ratio, ut falsum omnino Nicephori Chronicon existimaret, Petavium impulit, litem vero verbis hujuscemodi a Theophane ad hunc annum scriptis, aptissime componi: Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱεροσόλυμοις, καὶ τοῦ πατριάρχου Ζαχαρίου τελευτήσαντος, μετὰ τὸ ἐλθεῖν

ξύλα εἰς τὸν Ἰδιον τόπον, καὶ πολλὰ εὐχαριστήσας τῷ Α eum baptismo tingi providit. Imperator dein ad Hierosolimam ingressus, patriarcha Zacharia sedi suæ restitit, et venerandis vivificisque lignis loco suo redditis, debitas grates Deo persolvit, Hebraeosque a sancta civitate jussit exulare, nec nisi supra tertium ab ea lapidem ad eandem accedendi fecit ipsis potestatem. Edessam profectus, ecclesiam sub Chosrois temporibus a Nestorianis occupatam orthodoxis restituit. Cum Hierapolim venisset, Siroem Persarum regem obiisse, et Adeser ejus filium Persarum regnum consecutum intellexit. In eum post imperii mensem septimum Sarbarazas rebellavit, et principe deleto Persis imperavit menses duos. Eo sublato Boranem Chosrois filiam in regem sibi Persæ præfecere, quæ regnum administravit menses septem. Huic successit Hormisdas, qui demum a Saracenis solio depulsus est, ac tandem Persicum regnum Arabibus subjectum est, et in hanc usque diem sub ipsis remansit.

Ἀράβων ἀρχηγὸς Μουαμέδ ἔτη θ' 26.

A. M. 6121. — *Περσῶν βασιλέως Ὀρμισδα ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου ὄντος ἐν τῇ Ἱερὰ πόλει, ἦλθεν πρὸς αὐτὸν Ἀθανάσιος ὁ πατριάρχης τῶν Ἰακωβιτῶν (16), δεινὸς ἀνὴρ καὶ κακουργός; τῇ τῶν Σύρων ἐμφύτῳ κακουργίᾳ, καὶ κινήσας πρὸς τὴν βασιλέα περὶ πίστειος λόγους, ὑπωχνεῖτο αὐτῷ Ἡράκλειος, εἰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ὑποδέξεται²⁶, πατριάρχην αὐτὸν ποιῆν Ἀνωγειας. Ὁ δὲ ὑποκριθεὶς ὑπεδέξατο²⁷ τὴν σύνοδον, ὁμολογήσας τὰς δύο ἐν Χριστῷ ἠνωμένας²⁸ φύσεις ἠρώτησέν τε τὴν βασιλέα (17) περὶ τῆς ἐνεργείας καὶ

Arabum princeps Muamed annis novem. 274 A. C. 621. — *Persarum regis Hormisdas annus primus.* Hoc anno, cum imperator adhuc Hierapoli moraretur, Athanasius Jacobitarum patriarcha, vir vaser et perniciosus, ut ex innata sibi valentie sunt Syri omnes, ad eum accessit, motisque cum imperatore de fide sermonibus, si modo synodum Chalcedonensem vellet admittere, patriarcham Antiochiæ se constituturum Heraclius promisit. Is enuntiat in Christo naturis duabus, hæresim ad tempus simulans, propositam synodum probavit et recepit. Tum vero de operatione et voluntatibus impera-

Arabum princeps Muamed annis novem.

274 A. C. 621. — *Persarum regis Hormisdas annus primus.*

Hoc anno, cum imperator adhuc Hierapoli moraretur, Athanasius Jacobitarum patriarcha, vir vaser et perniciosus, ut ex innata sibi valentie sunt Syri omnes, ad eum accessit, motisque cum imperatore de fide sermonibus, si modo synodum Chalcedonensem vellet admittere, patriarcham Antiochiæ se constituturum Heraclius promisit. Is enuntiat in Christo naturis duabus, hæresim ad tempus simulans, propositam synodum probavit et recepit. Tum vero de operatione et voluntatibus impera-

VARIE LECTIOES.

²⁶ τοῦ; add. ex A. ²⁷ ἤκουσεν A, ἀκούσας vulg. ²⁸ κατέστησαν A, κατέστησαν vulg. ²⁹ τῆς βασιλείας τῶν Π. A, τὴν βασιλείαν Περσῶν vulg. ³⁰ δὲ add. ex A. ³¹ Ἀράβων — ἔτη θ' om. e f. ³² ὑποδέξεται A, ὑποδέξεται vulg. ³³ ἐδέξατο A. ³⁴ ἠνωμένας add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(15) Regum, qui Persis dominati sunt, alia apud Nicephorium et Schikardum de rebus Persicis offerunt se nomina.

(16) Auctor Monothelitarum historiæ Combefis de Jacobitarum hæresi tractatum edidit, ex quo pauca proferam : Ὁ Ἰακώβος, ἀφ' οὗ καὶ οὗτοι καλοῦνται, μοναχὸς τις γέγονε Σύρος, Τζάνζαλο; ἐπονομαζόμενος, διὰ τὴν ἄγαν αὐτοῦ, ὡς οἶμαι, εὐτέλειαν. Οὗτος οὖν ἀγαθεξάμενος παρὰ τοῖς Σύροις τοῦτο ἐκήρυττεν. Et infra : Οἱ τῷ Ἰακώβῳ μοναχῷ Σύρῳ πισθίντες ὠνομάσθησαν Ἰακωβίται. *Jacobus, a quo isti appellationem sortiti sunt, Syrus quidam monachus, ignobilis valde atque obscurus fuit, cognomine Tszanzal (Culex) ob suavitatem, puto, ejus vilitatem. Hic ergo Eutychetis amplexus doctrinam, apud Syros eam prædicavit.*

(17) Memoratus auctor Athanasii cum Heraclio congressionis a Theophane fidem elevaturus, his eam oppugnat argumentis : 1. alteri cum Paulo Severiano ab eodem Heraclio habitæ persimilem : quam perinde licet locorum et temporum circumstantiæ diversam, pleraque tamen eandem ostendant ; 2. iis auctoribus aut scriptis eam non memorari, quibus ejus mentio debuerat esse commendata ; 3. perperam Heraclium animo consternatum (attonitum argutius scripsisset) audita Athanasii sententia recenseri, cui jam Pauli Sergiique mens similis fuisset operata ; 4. Paulum Se-

verianum episcopatu Antiocheno ob hæresim simulate repudiatam ab Heraclio donatum, Pauli forsitan abjicisse nomen, et Athanasii assumpsisse. Leviora tamen sunt hæc tela, quam quibus confodiat Theophanes, et historiæ ab eo conscriptæ veritas lædatur. Ac primi quidem impetus in eam nullus est, aut certe debilis, qui geminum Heraclii, qua cum Paulo, qua cum Athanasio congressum admittet, atque ut eundem, vel similem materiam et propositum, ita personarum, loci, temporum circumstantiis diversum ; 2. scriptoribus nonnullis licet Athanasii fraudes obvolvantur silentio, aliis tamen velut Sopbronio conreperantibus buccis easdem execranti sonore ventilantur : *Cum quibus, inquit, anathema sint et catathema, Athanasius quoque Syrus, et Apozygarius Anastasius, etc.* ; 3. Athanasii verbis stupefactum Heraclium, quæ res novas, et inaudita dogmata præ aliis ingereret : in nonnullis enim a Severianis discrepabant Jacobitæ ; 4. ultimi argumenti apud me, vel cordatos ea tantum erit fides, quæ se probata auctoritate senserit fulciendam. Illud insuper moneo eo in Theophanem discursu prave Baronium argui, qui, Cedreno Heraclii et Athanasii colloquium in annum 25 reponente, ad annum 20 illud revocavit ; seriem enim annorum qui legerit apud Cedrenum, typographi solius, haud Baronii advertet erratum.

torem interrogavit, quales asserere deceat, geminas A an unicam? Imperator inusitata sibi vocum novitate implicatus, Sergio Cpoleos episcopo scribit. Is Cyrus Phasidos episcopum ad se accersitum interrogat, et in unicam voluntatem et actionem pariter unicam consentire reperit. Sergius etenim, ceu patria Syrus, et Jacobitis parentibus ortus, unam physicam volendi actionem, unamque operationem in Christo confessus, et scripto testatus est. Imperator utriusque ad invicem comparata sententia, concordem eis postmodum invenit Athanasium. Ibi namque unam ponendam naturam, ubi una operatio asseritur, illi probe notum. Interim imperator opinionibus istiusmodi instructus, utriusque mentem Joanni papæ Romano scriptis significat. Ille eorum hæresim proscribit. Georgio vero Alexandriæ antistite vivis erepto, Cyrus in episcopatu sufficitur, qui Theodoro Pharan episcopo adjunctus, aqua male tinctam unionem illam, unam nimirum et eandem in Christo operationem commentus est, et tradidit scripto. His ita ordine gestis, in probrum et dedecus maximum Chalcedonensis synodus, quin imo universa Ecclesia prolabitur. Gloriantur siquidem inde Jacobitæ et Theodosiani palam jactantes, *se non quidem cum Chalcedone, ac Chalcedonem secum doctrina communicare, et una operatione admissa, unicam quoque Christi naturam docere.* Ea tempestate Sophronius Hierosolymorum episcopus instituitur, qui congregatis, quibus præerat, episcopis, Monotheliticum dogma condemnavit, synodicaque acta Sergio Cpoleos et Joanni Romæ episcopo per epistolam transmisit. His auditis, Heraclius pudore afficitur, et, quæ admiserat quidem 275 noluit rescindere, nec quo probro onerabatur, pati. Tum igitur præclarum aliquod invenisse ratus, Edictum ita vocatum, quo neque unica, neque geminæ, Christi operationes assererentur, promulgavit. Quod ubi Severi sectatores legere, Ecclesiam catholicam per popinas et balnea impiis sermonibus traducebant: qui huc usque Nestorii sensum secuti Chalcedonitæ, nuper resipuerunt, et veritatem amplexati, per unius operationis positionem, in unam nobiscum Christi naturam asserendam convenere, at nunc demum eo, quem recte tenebant, sensu damnato, utrumque amiserunt, dum neque unam, neque duas in Christo consentitur naturas. Post Sergii vero obitum Pyrrhus Cpoleos sedem exceperit, qui Sergio et Cyro temere asserta mordicus et impie retinuit. Heraclio tandem fati functo, Constantinum ejus filium imperii succes-

των θαλημάτων, τὸ πῶς δεῖ ταῦτα λέγειν ἐν Χριστῷ, διπλᾶ ἢ μοναδικά. Ὁ δὲ βασιλεὺς ξενοφωνηθεὶς, γράφει πρὸς Σέργιον τὸν πατριάρχην ³⁰ Κωνσταντινουπόλεως. Προσκαλεῖται δὲ καὶ Κύρον τὸν τοῦ Φάσιδος ἐπίσκοπον, καὶ τοῦτον ἐρωτήσας, εὗρεν αὐτὸν συμφωνοῦντα τῷ Σεργίῳ εἰς τὸ ἐν ³¹ θέλημα καὶ τὴν μίαν ἐνέργειαν. Σέργιος γάρ, ὅτε Συρογενῆς καὶ γονέων Ἰακωβιτῶν ὑπάρχων, μίαν φυσικὴν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐν Χριστῷ ὡμολόγησεν καὶ ἔγραψεν ³². Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀμφοτέρων στοιχήσας τὴν βουλὴν ³³, εὗρεν καὶ τὸν Ἀθανάσιον συμφωνοῦντα αὐτοῖς. Ἐγίνωσκεν γάρ ὅτι ἐνθα μία ³⁴ ἐνέργεια εἴρηται (18), ἐκεῖ καὶ μία φύσις γνωρίζεται. Βεβαιωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τούτῳ γράφει πρὸς Ἰωάννην τὸν πάπαν Ῥώμης ἀμφοτέρων τὴν γνώσιν ³⁵. Ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο αὐτῶν τὴν αἵρεσιν. Γεωργίου δὲ τοῦ ³⁶ Ἀλεξανδρείας τελευτήσαντος ἀποστέλλεται Κύρος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐνωθεὶς Θεοδώρῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς Φαράων, ἐποίησεν τὴν ὑδροβαρῆ ἐκείνην ἐνωσιν. μίαν καὶ αὐτὴν ³⁷ γράψαντες ἐν Χριστῷ φυσικὴν ἐνέργειαν. Τοῦτων δὲ οὕτω παρακολουθησάντων, εἰς μέγα θνείδος ἡ σύνοδος Χαλκηδόνος καὶ ἡ καθολικὴ ³⁸ Ἐκκλησία περιέπεσεν. Κατεκαυχῶντο γάρ οἱ Ἰακωβίται καὶ οἱ Θεοδοσιανοὶ (19) φάσκοντες, ὅτι Οὐχ ἡμεῖς τῇ Χαλκηδόνι, ἀλλ' ἡ Χαλκηδῶν μᾶλλον ἡμῖν ἐκoinῶρησεν, διὰ τῆς μιᾶς ἐνεργείας μίαν ὁμολογήσασα φύσιν Χριστοῦ. Ἐν τούτοις Σωφρόνιος χειροτονεῖται ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, καὶ συναθροίσας τοὺς ὑπ' αὐτῷ ³⁹ ἐπισκόπους τὸ μονοθέλιτον δόγμα ἀνεθεμάτισεν, καὶ συνοδικὰ Σεργίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἰωάννῃ τῷ Ῥώμης ἀπέστειλεν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα Ἡράκλειος ἠσχύνθη, καὶ καταλῦσαι μὲν τὰ οἰκεία οὐκ ἠθέλησεν, καὶ πάλιν τὸν ὄνειδισμὸν οὐκ ὑπέφερεν. Τότε δὴ, ὡς μέγα τι νομίζων ποιεῖν, ἐκτίθεται τὸ λεγόμενον Ἐδικτον ⁴⁰, περιέχον, μήτε μίαν, μήτε δύο ἐνεργείας ὁμολογεῖν ἐν Χριστῷ ⁴¹. ὅπερ ἀναγνόντες οἱ τὰ τοῦ Σευήρου φρονούντες ἐπὶ καπηλείων καὶ βαλανείων διέσυραν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, λέγοντες· Πρώτην μετὰ Νεστορίου ⁴² φρονούντες οἱ Χαλκηδονῖται, ἀνένηψαν, ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἐνωθέντες ἡμῖν διὰ τῆς ⁴³ μιᾶς ἐνεργείας εἰς τὴν μίαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν· νῦν δὲ καταγνόντες τοῦ καλῶς ἔχοντος, ἀπώλεσαν ἀμφοτέρα, μήτε μίαν, μήτε δύο ἐν Χριστῷ ὁμολογούντες. Μετὰ δὲ τὴν ⁴⁴ τελευτὴν τοῦ Σεργίου, Πύρρος ⁴⁵ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως διεδέξατο, ὅστις τὰ δογματισθέντα ὑπὸ Σεργίου ⁴⁶ καὶ Κύρου ἀσεβῶς ἐκράτυεν. Τοῦ δὲ Ἡρακλείου τελευτήσαντος, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου βασιλεύσαντος, Πύρρος σὺν τῇ Μαρτίνῃ φαρμάκῳ τοῦτον ἀνέειλεν,

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ τὸν πατριάρχην add. ex A. ³¹ συμφωνοῦντα τῷ Σεργίῳ εἰς τὸ ἐν A, ὁμοφωνοῦντα εἰς ἐν vulg. ³² καὶ ἔγραψεν om. A. ³³ τῇ βουλῇ A. ³⁴ μία add. ex A. ³⁵ τὴν γνώμην A. ³⁶ τοῦ add. ex A. ³⁷ καὶ αὐτοὶ A a. ³⁸ καὶ ἡ καθ. A, καὶ καθ. vulg. ³⁹ ὑπ' αὐτὸν A. ⁴⁰ Ἐδικτον vulg. ⁴¹ ἐνεργ. ὁμ. ἐν Χρ. om. A f. ⁴² μετὰ N. A, μὲν τὰ N. vulg. ⁴³ τῆς add. ex A. ⁴⁴ τὴν add. ex A. ⁴⁵ Πύρος a, ⁴⁶ Σεργίου] Σευήρου A.

JAC. GOARI ΝΟΤΑÆ.

(18) Peracta hoc anno Monothelitarum hæresis historia, plures complectitur annos, nec accurate digesta hic omnia probant monumenta, illi

retendæ alias allata. COMBERTS.

(19) De istis Evagrius, de illis tractatus in historia Monothelitarum.

καὶ βασιλεύει Ἡρακλεωνᾶς ὁ τῆς Μαρτίνης υἱός. Ἡ δὲ σύγκλητος καὶ ἡ πόλις Πύρρον, ὡς ἀσεβῆ, σὺν τῇ Μαρτίνῃ καὶ τῷ υἱῷ αὐτῆς ἐξέωσαν· καὶ βασιλεύει Κώνστας, ὁ Κωνσταντίνου υἱός, καὶ χειροτονεῖται Παῦλος Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ αὐτὸς αἰρετικός. Ἰωάννης δὲ ὁ Ῥώμης ἐπίσκοπος συναθροίσας σύνοδον ἐπισκόπων, τὴν τῶν Μονοθελητῶν αἵρεσιν ἀνεθεμάτισεν. Ὁμοίως ⁵⁶ καὶ ἐν Ἀφρικῇ καὶ Βυζακίῳ καὶ Νουμιδίᾳ καὶ Μαυριτανίᾳ, διάφοροι ἐπίσκοποι συναθροισθέντες τοὺς Μονοφυσίτας ἀνεθεμάτισαν. Ἰωάννου δὲ τοῦ Ῥώμης κοιμηθέντος, Θεόδωρος χειροτονεῖται πάπας ἀντ' αὐτοῦ. Πύρρος δὲ τὴν Ἀφρικὴν καταλαβὼν, συνψίλλεται τὸν ἀγιώτατον ἀββᾶν Μάξιμον, τὸν αἰδέσιμον ἐν μοναχικοῖς ⁵⁷ κατορθώμασιν καὶ τοῖς ἐκείτω ἐνθέοις ἱεράρχαις· οἵτινες αὐτὸν ἐλέγξαντες καὶ πείσαντες, πρὸς τὸν πάπαν Θεόδωρον ἀπέστειλαν ἐν τῇ Ῥώμῃ. Καὶ λίβελλον ὀρθοδοξίας ἐπιδεδωκὼς τῷ πάπᾳ, ἐδέχθη ὑπ' αὐτοῦ. Τῆς δὲ Ῥώμης ⁵⁸ ὑποχωρήσας, καὶ ἐν Ῥαβέννῃ ἐλθὼν, ὡς κύων ἐπὶ τὸ ⁵⁹ ἴδιον ἐξέραμα ⁶⁰ ἐπέστρεψεν. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ πάπας Θεόδωρος, τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας (20) συγκαλέσας, καὶ τὸν τάφον τοῦ κορυφαίου ἀποστόλου Πέτρου ⁶¹ καταλαβὼν ⁶², αἰτήσας τὸ θεῖον ποτήριον, ἐκ τοῦ ζωοποιῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ⁶³ τῷ μέλανι (21) ἐπιστάξας, τῇ ἰδίᾳ χειρὶ τὴν ⁶⁴ καθάϊρεσιν Πύρρον καὶ τῶν κοινονοῦντων αὐτῷ ποιεῖται. Πύρρος δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καταλαβόντος, καὶ Παύλου ἀποθανόντος, οἱ τολμηροὶ ἑτερόδοξοι τὸν Πύρρον πάλιν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως ἐγκατέστησαν. Θεόδωρος δὲ τοῦ πάπα τελευτήσαντος, Μαρτίνος ὁ ἀγιώτατος χειροτονεῖται ἐν Ῥώμῃ. Καταλαβόντος δὲ καὶ Μαξίμου ἀπὸ Ἀφρικῆς ἐν Ῥώμῃ καὶ τὸν πάπαν Μαρτίνον πρὸς ζῆλον ἐξάψαντος, σύνοδον ἑν' ἐπισκόπων συναθροισάντες, Σέργιον καὶ Πύρρον, Κύρον καὶ Παῦλον ἀνεθεμάτισαν· τὰς δὲ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐτράνωσαν, καὶ ἐκήρυξαν τῷ ἐναντῷ ⁶⁵ (22) ἔτει τῆς ⁶⁶ βασιλείας τοῦ Κώνσταντος τοῦ ἐγγόνου ⁶⁷ Ἡρακλείου Ἰνδικτιῶνι η'· ὅστις μαθὼν, καὶ θυμοῦ ⁶⁸ πλησθεὶς, τὸν τε ἄγιον ⁶⁹ Μαρτίνον καὶ Μάξιμον ἐνέγκας ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ βασανίσας, ἐν ἐξορίᾳ ⁷⁰ ἀπέπεμψεν ἐν Χερσωνικοῖς κλίμασιν· πολλοὺς

A solem Pyrrhus et Martina, quo ad Heracleonam. Martinæ filium imperii dignitas devolveretur, veneno sustulerunt: senatusque subinde et urbis plebs Pyrrhum, ceu sacrilegum et impium, cum Martina et ejus filio abrogavit et expulit. Constans autem Constantini filius imperium adipiscitur, et Paulus etiam ipse hæreticus in Cpoleos thronum subvehitur. Joannes autem Romæ episcopus, convocata episcoporum synodo, Monothelitarum sectam inflicto anathemate damnavit: similiter in Africa et Byzacio, per Numidiam et Mauritaniam varii episcopi in unum collecti, Monophysitas, unam nimirum Christi naturam docentes, diris perstrinxerunt. Defuncto vero Joanne Romæ episcopo, Theodorus in ejus locum papa sufficitur. Pyrrhus autem in Africam profectus, mutuis sanctissimi abbatis Maximi monasteriorum institutorum observantia conspicui familiaritate et conspectibus usus, et in pontificum divinam religionem spirantium concessum admissus, ab eis acerrime reprehensus, ut ad papam Theodorum se conferat, eorum hortatibus impellitur. Is ita Romam transmissus, tradito sanæ rectæque doctrinæ libello, a pontifice suscipitur. At Roma digressus, cum Ravennam appulisset, ad vomitum, canis instar, reversus est. Id ubi Theodorus papa rescivit, universo Ecclesiæ conventu convocato, ad Coryphæi apostolorum sepulchrum astans, calice afferri jusso, ex vivifico Christi sanguine stillam in atramentum immiscens, Pyrrhi cæterorumque, qui cum eo communicarent, abrogationem et condemnationem propria manu exaravit. Pyrrhus subinde Cpolim delatus, Paulo defuncto, ab audacioribus variae vanæque fidei propugnatoribus in Cpoleos thronum restituitur. Theodoro papa **276** morte sublato, Martinus sanctissimus pontifex Romanus eligitur. Tum vero Maximus ex Africa Romam transfretatus, Martini papæ sanctum in Deum ardorem accendit, qui centum et quinquaginta episcoporum synodo celebrata, Sergium et Pyrrhum, Cyrum et Paulum anathemate perculerunt. Geminas vero Christi Dei nostri voluntates et operationes clarius expositas promulgaverunt

VARIE LECTIONES.

⁵⁶ ὁμοίως καὶ A, ὁμ. δὲ καὶ vulg. ⁵⁷ μοναχοῖς A a f. ⁵⁸ τῆς δὲ Ῥώμης A, τῆς Ῥ. δὲ vulg. ⁵⁹ ἐπὶ τὸ A, ἐπὶ τὸν vulg. ⁶⁰ ἐξέραμα A f, ἐξέρωμα a, ἐξέρωμα vulg. ⁶¹ ἐπέστρ. A f. ὑπέστρ. vulg. ⁶² ἀποστόλου Πέτρου add. ex A a b f. ⁶³ καταλαβὼν A, καταλαμβάνων vulg. ⁶⁴ τῷ μέλανι add. ex A e f. ⁶⁵ τῆν add. ex A. ⁶⁶ τῷ δὲ ἐναντῷ vulg. ⁶⁷ τῆς add. ex A. ⁶⁸ ἐγγονοῦ vulg. ⁶⁹ θυμοῦ A, θυμῷ vulg. ⁷⁰ ἀγιώτατον a. ⁷¹ ἐν ἐξ. A, ἐξορ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Illud esse totum ecclesiastici cleri conventum demonstrant Basilii et Chrysostomi liturgiæ, et Euchologium.

(21) Ἐν μέλανι, in atramentarium sanguine fuso. Inscitiæ Baronium suggillat novus historiæ Monothelitarum auctor, qui Theodori gestum hic relatam usu aliquo antiquis probatum ignoraverit. At non ignorantia, sed Theodori insolitæ actionis modesta fuit Baronii expositio, qui eam nullo Ecclesiæ ritæ præceptam, aut usurpatam asseruit. Quod ducentis post annis episcopi Orientales distillato in atramentarium Christi sub vini speciebus sanguine subscripserint, aut antiqui sacramentum

D cum Satyro Ambrosii tulerint secum, aut una in tumulum præceperint sepeliendum, addidisset etiam hodie ab episcopis Græcis peregrinantibus, quod mihi experientia constat, per terras et maria delatum, rei quidem insolentiam arguit, ac nonnullam Græcorum ex antiquo usu audentiam, nullam tamen Baronii ignorantiam, vel quod ipse testatur, similem Ecclesiæ Romanæ ritum arguit.

(22) Rejecta particula adversativa δέ, præcedentibus hæc adjungenda. Synodus enim hic laudata, de qua inferius ad annum Constantis 8, temporis characteribus hujusmodi insignitur.

nono Constantis imperantis anno, indictione octava. A Constans Heraclii nepos, his auditis, furore percitus, sanctissimum Martinum et Maximum Cpolim adduci jussit, eosque tormentis excruciatos in exsilium deportari ad Chersonesi plagas, et multos insuper occidentalium episcoporum suppliciis affici. Martino demum in exsilium pulso, Agatho Romanus papa instituitur, qui et ipse sincero in Deum fervore motus, sacram synodum convocat, et duabus voluntatibus et operationibus assertis, Monothelitarum hæresim condemnat. Ecclesia sub id tempus ab imperatoribus et impiis sacerdotibus agitata, deserti incola Amalec, commune plebis Christianæ flagellum emersit, et auditur prima vice Romani exercitus clades, ea dico, quæ ad Gubitham et fermucham contigit, nefanda omnino Christiani sanguinis effusio, quam Palæstinarum, Cæsariensium et Hierosolymorum devastationes secutæ sunt, tum vero Ægyptiaci domini jactura, et mediterraneanarum regionum insularumque, et universæ Romanæ ditionis captivitas, ac insuper in Phœnicia integra et communis exercitus clasisque Romanæ strages, et omnis Christiani populi Christianæque provinciæ vastitas: quorum finis nullus fuit, donec Ecclesiæ persecutor in Daphnes balneo in Sicilia infeliciter occisus fuit.

A. C. 622.—Hoc anno Muamed Saracenorum dux et pseudopropheta, Abubachar cognato suo successore designato, mortuus est, ex quo omnes extimuerunt. Hebræi vero jam diu in seductionem inducti, sub adventum ejus expectatum ab ipsis eum esse Christum arbitrabantur: adeo ut nonnulli inter eos spectatissimi, Moysis Dei inspectoris legibus relictis, ad eum se conferentes, quam prædicavit religionem acceptarent. Erant numero decem, qui facinus hujusmodi perpetraverunt, qui ad 277 cædis ejus diem ipsi adhæserunt. Cameli vero carnes eo degustare conspecto, quem arbitrabantur eum (non esse decreverunt: quid autem agerent, hærebant dubii: at cum ejus superstitionem deserere miselli vererentur, nefanda in Christianos moliri edocentur: interim societatem cum eo tenere. Cæterum necesse omnino videtur hic de ejus origine aliquid atterere. Is ex præclaris-

δὲ καὶ τῶν ἐσπερίων ἐπισκόπου; ἐτιμωρήσατο. Μετὰ δὲ τὴν ἐξορίαν Μαρτίνου Ἀγάθων χειροτονεῖται πάππας Ῥώμης· ὅστις κινήθεὶς ζήλω Θεοῦ, σύνοδον ἱερὰν καὶ αὐτὸς συναθροίσας, τὴν τῶν Μονοθελητῶν αἵρεσιν ἀπεκκήρυξε, τὰς δὲ δύο ⁷⁰ θαλήσεις καὶ ἐνεργείας ἐτράνωσεν ⁷¹. Οὕτω δὲ τῆς ⁷² Ἐκκλησίας τότε ὑπὸ τε τῶν βασιλέων καὶ τῶν δυσσεβῶν ἱερέων ταραττομένης, ἀνέστη ὁ ἐρημικώτατος ⁷³ Ἀμαθήκ (25) τύπτων ἡμᾶς τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ γίνεται: πρώτη φορὰ πῶσις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ, ἡ κατὰ τὸ Γαβιθά ⁷⁴ λέγων καὶ Ἰερμουχάν (24) καὶ τὴν ἄθεσμον αἰματοχυσίαν ⁷⁵ (25)· μεθ' ἣν αἱ Παλαιστίνων καὶ Καισαρέων καὶ Ἱεροσολύμων ἀλώσεις, εἶτα ὁ Αἰγύπτιος βλεθρος, καὶ καθεξῆς ἡ ⁷⁶ τῶν μεσογείων ⁷⁷ καὶ νήσων, καὶ πάσης Ῥωμανίας αἰχμαλωσία, καὶ ἡ ⁷⁸ ἐν Φοινίκῃ παντελής ⁷⁹ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ τε καὶ στόλου ἀπώλεια, καὶ πάντων τῶν Χριστιανικῶν λαῶν καὶ τόπων ἐρήμωσις ⁸⁰, ἥτις οὐκ ἐπαύσατο, ἄχρις ἂν ὁ τῆς Ἐκκλησίας διώκτης ⁸¹ ἐν Σικελίᾳ κακῶς ἀνηρέθη ἐν βαλανίῳ τῆς (26) Δάφνης.

A. M. 6122.—Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπεβίω Μουαμῆδ (27) ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς καὶ ψευδοπροφήτης, προχειρισάμενος Ἀδουβάχαρ ⁸² συγγενῆ αὐτοῦ ⁸³· καὶ πάντες ἐφοβήθησαν (28). Οἱ δὲ πεπλανημένοι Ἑβραῖοι ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐνόμισαν αὐτὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῦ προσδοκώμενον Χριστόν· ὡς καὶ τινὰς ⁸⁴ τῶν προύχόντων αὐτῶν προσελθεῖν αὐτῷ, καὶ δεξασθαι τὴν αὐτοῦ θρησκείαν, καὶ ἀφῆσαι ⁸⁵ τὴν τοῦ θεοῦ Μωυσέως ⁸⁶. Ἦσαν δὲ τῷ ἀριθμῷ δέκα οἱ τοῦτο πεποιηκότες, καὶ σὺν αὐτῷ διήγον ἄρι τῆς σφαγῆς (29) αὐτοῦ. Θεωρήσαντες δὲ αὐτὸν ἐπιβόησαν ἀπὸ καμῆλου, ἔγνωσαν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτὸς ⁸⁷, ὃν ἐνόμισαν, καὶ διεπόρουν ⁸⁸ εἰ πᾶσαι, καὶ ἀφῆσαι αὐτοῦ τὴν θρησκείαν δειλιῶντες οἱ τάλας, ἐδίδασκον ⁸⁹ αὐτὸν ἀθέμιτα κατ' ἡμῶν Χριστιανῶν· καὶ διήγον σὺν αὐτῷ. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι (30) διηγῆσασθαι ⁹⁰ περὶ τῆς τούτου γενεᾶς. Οὗτος μὲν γενικωτάτης φυλῆς κατήγετο εἰς Ἰσαμῆλ, υἱοῦ

VARIE LECTIONES.

⁷⁰ τὰς δὲ δύο vulg. ⁷¹ ἐτράνωσεν A, τρανώσας vulg. ⁷² δὲ τῆς A, δὲ καὶ τῆς vulg. ⁷³ ἐρημικώτατος A e f. ἐρημικός vulg. ⁷⁴ Γαβιθά A e f, Γαβιθάν vulg. Ἐρμουχάν A, Ἰερμουθάν a. ⁷⁵ αἰματοχυσίαν A. ⁷⁶ ἡ add. ex A. ⁷⁷ τῶν μεσογείων ποταμῶν a. ⁷⁸ ἡ aith. ex A. ⁷⁹ παντελής om. A. ⁸⁰ ἐρήμωσις A, ἐρημώσεις vulg. ⁸¹ ἐν β. τῆς A. om. A a f. ⁸² Ἀδουβάχαρον A, Βουδέχαρ b, Βουδέχαρ f. ⁸³ αὐτοῦ] ἀντ' αὐτοῦ e. ⁸⁴ τινὰς A b, τινες vulg. ⁸⁵ ἀφῆσαι a. ⁸⁶ Μωυσέως A, Μουσῆ vulg. ⁸⁷ αὐτὸς om. A. ⁸⁸ διεπόρουν A, ἡπόρουν vulg. ⁸⁹ ἐδίδασκον] ἐκδιδάσκον A, διδάσκοντα: vulg. ⁹⁰ διηγῆσασθαι om. A 1, εἰπεῖν a; quod idem A add. post γενεᾶς.

JAC. GOARI NOTE.

(23) Machomedus desertorum Arabiæ incola.
 (24) Memoratur inferius ad annum Heraclii 24 et 25.
 (25) Melius Cedr., καὶ ἡ ἄθεσμος αἰματοχυσία. Descripta hæc clades Heraclii anno 25. COMBESIS.
 (26) Constans: de quo anni sequentes.
 (27) Comparandus Theophani Abraham Ecchelenis, de Moslaninorum imperio: ipse quoque Theophanes sibimet conferendus apud Constantinum Porphyrogenetam *De admin. imp.* cap. 17, ubi hæc eadem pene ad verbum.
 (28) Mutillum hoc, nec superioribus rite con-

D nexum. Præmittit Anast., eo tempore venit auditio ejus; nempe vel Mahumelis, ejusque novæ sectæ, vel successoris; quæ sic timorem incusserit. COMBESIS.
 (29) Sic errore Anast. Cedr. ac Theophanis codd. pro, φαγῆς; usque dum comedentem viderant; nempe, cameli carnes immundas, ut statim sequitur: ex eo enim cognoverunt non esse Mesiam, qui sic legem transgredederetur. Id.
 (30) Quæ sequuntur excerptis Constantinus Porphyrog., et ex eis condidit caput 14, ex quo luceam hæc accipiant.

Ἀβραάμ. Νίζαρος γὰρ ὁ τοῦ Ἰσμαὴλ ἀπόγονος (31) ἄσκησεν πάντων αὐτῶν ἀναγορεύεται. Οὗτος γεννᾷ υἱούς δύο, Μούνδαρον καὶ Ἀραβίαν. Μούνδαρος γεννᾷ Κούρασον καὶ Ἰσον καὶ Θεμίμην⁹² καὶ Ἀσαδον, καὶ ἄλλους ἀγνώστους. Οὗτοι πάντες ἔκουν τὴν Μαδιανίτιν⁹³ ἔρημον, καὶ ἐν αὐτῇ ἐκτηνοτρόφουν, ἐν ἐκφυλαῖς κατοικοῦντες. Εἰσι δὲ καὶ⁹⁴ ἐνδότεροι αὐτῶν, μὴ ὄντες τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Ἰσταν, οἱ λεγόμενοι Ἀμανίται, τοῦτ' ἐστὶν Ὀμηρίται (32). Ἐπραγματεύοντο δὲ τινες αὐτῶν ἐν ταῖς κρημαῖς αὐτῶν. Ἀπάρου δὲ καὶ ὄρφανου ὄντος τοῦ προσηρμένου Μουσαμῆ, ἰδοὺς αὐτῷ εἰσελθεῖν⁹⁵ πρὸς τινα γυναῖκα πλουσίαν, συγγενῆ αὐτοῦ οὖσαν⁹⁶, ὄνοματι Χαδίγα⁹⁷, μισθωτὸν⁹⁸ ἐπιτὸ καμηλιεύειν καὶ πραγματεύεσθαι ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Παλαιστίνῃ. Κατ' ὀλίγον δὲ παρῆρσισάμενος⁹⁹ ὑπαισθίθε τῇ γυναικὶ χήρα ὄση, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γυναῖκα· καὶ ἔσχε ἐὰς καμηλοῦς αὐτῆς καὶ τὴν ὑπαρξίν. Ἐρχόμενος δὲ ἐν Παλαιστίνῃ συναναστρέφετο¹⁰⁰ Ἰουδαίους· τε καὶ Χριστιανούς. Ἐθῆρᾶτο δὲ παρ' αὐτῶν τινα Γραφικά, καὶ ἔσχε τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας¹⁰¹. Καὶ νοήσασα ἡ τούτου γυνή, σφόδρα ἔλυπειτο, ὡς εὐγενῆς οὖσα καὶ τῷ τοιοῦτῳ συνασθείσα, οὐ μόνον ἀπὸρω ὄντι, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῷ. Τροποῦται δὲ αὐτὸς θεραπεῦσαι αὐτὴν, οὕτω λέγων, ὅτι Ὀκτασίαν τινὰ ἀγγέλου λεγομένου Γαβριὴλ θεωρῶ, καὶ μὴ ὑποφέρων τὴν τούτου θέαν, ὀλιγωρῶ καὶ πίπτω. Αὕτη δὲ ἔχουσα μοιχόν τινά¹⁰² [διὰ] κακοπιστίαν ἐξόριστον ἐκίσεσθε οὐκόντα¹⁰³, ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντα, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου. Κάκεινος θέλων πληροφορηθῆσαι αὐτὴν, εἶπεν αὐτῇ, ὅτι Ἀλήθειαν εἰρηκεν¹⁰⁴· καὶ γὰρ οὗτος ὁ ἀγγελος ἐκπέμπεται πρὸς πάντας προφήτας. Αὕτη δὲ πρώτη δεξαμένη τὸν λόγον τοῦ ψευδαβδά¹⁰⁵ (33), ἐπίστευσεν αὐτῷ, καὶ ἐκήρυξεν ἄλλαις γυναιξὶν ὁμοφύλοις αὐτῆς προφήτην αὐτὸν εἶναι. Οὕτως καὶ¹⁰⁶ ἐκ γυναικῶν ἤλθεν¹⁰⁷ εἰς ἀνδρας, πρῶτον εἰς Ἀβουδάχαρ, ὃν καὶ διάδοχον κατέλιπε. Καὶ ἐκράτησεν ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθιοπίας¹⁰⁸ διὰ τοῦ πολέμου τὸ ἔσχατον (34)· πρῶτην μὲν κρυπτῶς ἔτη

simā tribu duxit originem, ex Ismaele nimirum, filio Abraham. Nizarus quippe Ismaelis pronepos pater istorum omnium prædicatur. Hic filios duos suscepit, Mundarum et Arabiam, E Mundaro Curasus, Isus, Themimes et Asadus, et incogniti alii processerunt. Isti omnes Madianitarum deserti incolæ exsisterunt, et in tentoriis habitantes, per eam regionem armenta pascabant. Sunt etiam iis interiores ab eorum tribu omnino alieni, lectan nimirum posteri, dicti Amanitæ, qui etiam Homeritæ vocantur. Quidam vero ex eis cum camelis mercaturam exercent. At cum memoratus Muamed orphanus et rei familiaris egestatem sustineret, ei visum est, ad mulierem quamdam oppido divitem gentilem suam cognomento Chadigam se conferre, ut operam suam illi locaret, ad camelos pasceudos, mercaturamque ex iis in Ægyptum et Palæstinam exerceret. Paulatim vero liberiore ejus utens consuetudine, ut erat vidua, se in gratiam ejus insinuavit, adeo ut uxorem ipsam duxerit, ejusque camelos universamque substantiam fecerit suam. Profectus autem in Palæstinam, cum Judæis et Christianis versabatur, et quædam de sacris eorum scriptis venatus est. Porro, cum morbo comitiali laboraret, uxor virum eo aliquando correptum animadvertens, gravem inde concepit dolorem, quod nobilis ipsa, tali viro, non solum pauperi, sed etiam comitiali infirmitate affecta, conjuncta esset. Is autem eam delinire comminiscitur hujusmodi verbis: *Angeli cognomento Gabrielis visio mihi manifestatur, cujus aspectum ipse ferre non valens, mentis deliquium patior, et concido.* Illa cum ad manum monachum quemdam haberet, ὃδ pravos in fidem sensus relegatum, et istie morari consuetum, hominem consulit, cuncta viri secreta denuntiat, ac ipsius angeli nomen. Is cum mulieri rem plane persuasum vellent, dixit ei: *Verum enuntiauit: iste quippe angelus ad omnes prophetas destinatur.* Ipsa itaque cæteris prior pseudalbatis verbis

VARIÆ LECTIONES.

⁹² Τερμήμη Α. ⁹³ Μανδιανίτιν Α, Μανδιανίτην vulg. ⁹⁴ καὶ add. ex Α. εἰσιέναι Α. ⁹⁵ συγγενῆ αὐτοῦ οὖσαν Α, συγγενεῖ αὐτοῦ οὖση vulg. ⁹⁶ Χαδίγα Α, Χαδίγα α, Χαλίδα f. ⁹⁷ μίσιον Α f. ⁹⁸ παρῆρσισάμενος ὑπαισθίθε Α, παρῆρσισασμένου εἰσθίθε vulg. ⁹⁹ συναναστρέφετο Α, συναναστ. vulg. ¹⁰⁰ καὶ ἔσχε τὸ πάθος τῆς ἐπιλ. Α, ἔσχε δὲ πᾶθ ἐπιλ. vulg. ¹⁰¹ αὕτη Α, αὕτη vulg. ¹⁰² μοιχόν τινα Α. ¹⁰³ οὐκόντα φίλον αὐτῆς Α. ¹⁰⁴ αὕτη Α, αὕτη vulg. ¹⁰⁵ ὄνοματι Σέργιον καχόδοξον add. h o f post ψευδαβδά. ¹⁰⁶ οὕτως καὶ Α α, καὶ οὕτως καὶ vulg. ¹⁰⁷ ἤλθεν εἰς Α, ἤλθεν, καὶ εἰς vulg. Ἀβουδάχαρ Α, Ἀβουδάχαρον vulg. ¹⁰⁸ τῆς ἐνθροῦ Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) Ismaelis sobolem aliter deducit Abraham Echellensis pag. 157, diversus ille ordo apud eundem dignoscendus: nomina pene eadem leguntur, Nazarus, qui Constantino Ζήναρος, Zenarus, Massarus, qui forte hic Mundarus; Rabiba, qui hic Arabia; Caisus, qui hic cunctisque in codicibus particulæ copulativæ καὶ Ἰσος adjungitur, veriusque ex Constantino cap. 14 Κατος scriberetur; Tainum pag. 158, qui hic Themimes, et in Peyrez. Τερμήμη exstat; et Asedus rursum pag. 157, de Coraso inferius ad seq. pag.

(32) lidem mihi qui Echellensi memorato Aumaritæ, qui relictiis sedibus in Arabiam felicem secesserunt, hæcque de causa ejus regionis incolis ipsorum posteri ascripti sunt.

(33) Addunt varix lectiones, ὄνοματι Σέργιον

καχόδοξον. Exponit Constantinus: Συμψευδομαρτυροῦντος αὐτῷ Ἀρειανοῦ τινος μοναχοῦ ψευδωνύμου δι' αἰσχροκέρδειαν. Καὶ οὕτως ἡ γυνὴ πλανηθεῖσα, καὶ ἄλλαις γυναιξὶν ὁμοφύλοις κηρύσσασα προφήτην αὐτὸν εἶναι, προῆλθε τὸ ψεῦδος. *Mahometo falsum compræbebat testimonium Arianus quidam falsus monachus* (nomine Sergius) turpis lucri gratia. Atque ita uxor aliis quoque contribulibus feminis ipsum prophetam esse contestante, mendacium progressum est. Locum porro hunc mendosum ita interpolo: αὕτη δὲ πρώτη δεξαμένη τὸν λόγον τινὸς ψευδαβδά ὄνοματι Σέργιον καχόδοξον συμψευδομαρτυροῦντος δι' αἰσχροκέρδειαν.

(34) Cedr., ἕως τοῦ ἔσχατου πολέμου, quod non videtur aptum. *Obtinuit partes Æthiopiæ* (nempe provinciam felicis Arabiæ, inquit sanctus Niceph.)

credula viro deinceps adhibuit fidem, ac inter alias feminas contribules eum prophetam esse disseminavit: et hoc pacto a feminis in viros res propagata est, ante alios vero ad Abubacharum, quem ille postea 278 successorem reliquit. Obtinuitque ea hæresis in partibus Æthiopi postremo tandem bello, primum quidem occulte, annos decem disseminata, tum vero armorum vi annos pariter decem, ac tandem aperta concione annos novem. Porro subditos ita edocuit: Qui interfecerit inimicum, vel ab inimico interfectus fuerit, in paradisum admittetur. Paradisum vero quo corporalis cibi, et potus, et feminarum commixtionis sit usus, ipse asseruit: fluvium item mellis fore, vini, et lactis, feminarumque usum, non quales fluxum exhibet sæculum, sed præstantiorum, diuturnam comissionem, et permanentem stantemque voluptatem, aliaque id genus luxus et dementia plena. Præterea ut sui invicem misericordia moverentur, et injuriam passis opem ferrent edixit.

Eodem quoque anno, indictione quarta, mensis B Novembris die septimo, Heraclio in oriente degenti David filius natus est. Eodem quoque die Heraclius Heraclii junioris Constantini dicti filius, magni Heraclii nepos in lucem venit, et a patriarcha Sergio mensis Novembris die tertio (n), quinta indictione, lustrali unda initiatus fuit in Blacher-nis.

A. C. 623.— Arabum ducis Abubachar annus primus.

Hierosolymorum episcopi Modestianus primus.

Hoc anno Persæ in invicem tumultuati intestinis bellis mutuo sese confecerunt. Sub id vero tempus munera gratulantis animi testimonia, ob partam ab Heraclio de Persis victoriam, Indorum rex misit: uniorum videlicet ac lapidis pretiosi copiam non contemnendam. Jam ante Muamed fato extinctus fuerat, qui debellandis ex Arabum genere Christianis amoræos quatuor instituit. Illi ad vicum, cui Mucheorum nomen, in quo Theodorus Vicarius sedem fixerat, accedunt; qua die profanos suos ritus exsequerentur in Arabes impressionem facere consiliati. At Vicarius ea de re

A δέκα (55), καὶ διὰ πολέμου ὁμοίως· δέκα, καὶ φανερώως 10 ἐννέα. Ἐδίδαξεν δὲ 12 τοὺς ἑαυτοῦ ὑπηκόους, ὅτι ὁ 14 ἀποκτείνων ἐχθρὸν ἢ ἀπὸ ἐχθροῦ ἀποκτεινόμενος, εἰς παράδεισον εἰσέρχεται. Τὸν δὲ παράδεισον σαρκικῆς βρώσεως καὶ πόσεως καὶ μίξεως γυναικῶν ἔλεγεν· ποταμὸν τε οἴνου καὶ μέλιτος καὶ γάλακτος, καὶ γυναικῶν οὐ τῶν παρούσων 16, ἀλλ' ἄλλων, καὶ τὴν μίξιν πολυχρόνον εἶναι 18, καὶ διαρκῆ τὴν ἡδονήν· καὶ ἄλλα τινὰ ἀσωτίας καὶ μωρίας μεστά· συμπαθεῖν δὲ ἀλλήλοις, καὶ βοηθεῖν ἀδικουμένοις.

Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει, Ἰνδικτιῶνι τετάρτῃ, μηνὶ Νοεμβρίῳ ἑβδόμῃ, ἐγεννήθη Ἡρακλεῖω (36) ἐν τῇ Ἀνατολῇ Δαβὶδ 17 ὁ υἱὸς αὐτοῦ· τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ Ἡράκλειος ἐτέχθη (37) υἱὸς Ἡρακλείου τοῦ μικροῦ τοῦ καὶ Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρακλείου τοῦ μεγάλου. Καὶ ἐδαπτίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου τῇ ε' Ἰνδικτιῶνι μηνὶ Νοεμβρίῳ τρίτῃ.

A. M. 6123. — Ἀράβων ἀρχηγοῦ Ἀβουδάχαρ ἔτος α'.

Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Μοδέστου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπανεστήσαν Πέρσαι (38) κατ' ἀλλήλων, καὶ ἐπολέμησαν ἑαυτούς. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰνδῶν πέμπει συγχαρίετια 18 τῷ Ἡρακλεῖω ἐπὶ τῇ τῶν Περσῶν 19 νίκῃ μαργαρίτας καὶ λίθους τιμίους ἰκανούς. Ἦν δὲ πρωτοελευτήσας ὁ Μουαμέδ, ὃς ἦν στήσας τέσσαρας ἀμτραίους 20 (39) τοῦ πολεμεῖν τοὺς ἐξ Ἀράβων γένους Χριστιανούς· καὶ ἦλθον κατέναντι Μουχέων κώμῃ λεγομένη (40), ἐν ἣ ὑπῆρχεν Θεόδωρος ὁ Βικάριος (41), θέλοντες ἐπιβῆναι κατὰ τῶν Ἀράβων τῇ ἡμέρᾳ τῆς εἰδωλοθυσίας (42) αὐτῶν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Βικάριος παρά τινος Κορασινοῦ 21 (43), Κουτάδα λεγομένου, συνάγει

VARIÆ LECTIONES.

10 τὸ κοῦρα τοῦ Μαχουμέτ add. a post φανερώς. 12 δὲ add. ex A. 14 ὁ add. ex A. 16 παρούσων a, παρόντων vulg. 18 εἶναι add. ex A. 17 Δαβὶδ om. A e f. 18 συγχαρίετια A, συγχαρίετια vulg. 19 ἐπὶ τῇ τῶν Π. A, ἐν τῇ Π. vulg. 20 Ὀμηρέους a, Ἀμηρέους f. 21 Κορασίλου, Κουτάδα λεγομένου καὶ Μαρεθίου αὐτοῦ γενομένου A.

JAC. GOARI NOTÆ.

ad extremum bello ac armis. Sic nempe Mahumetani hæresim disseminant, cum desit divina illa vis, qua Christus sibi corda addicit per stultitiam prædicationis; nec modo aliud magis ad bella animat quam superstitionis zelus, et ut cum imperio sectam producant. **COMBEFIS.**

(35) Hæc in caput 17 Constantini congesta.

(36) Num ex Martinæ neptis conjugio, non ita constat. Duos enim tantum susceptos ex ea filios narrat Nicephorus: καὶ δὴ δὸν ἐξ αὐτῆς υἱεὶς τίχεται· nomen uni Flavius, alteri Theodosius.

(37) Ex Gregoria filia procreatum testatur Nicephorus, pag. 15.

(38) Brevibus hæc perstringit Nicephorus p. 14.

(39) *Duces* interpretor, quos Sigebertus in Chronico prætores. In regno Saracenorum quatuor prætores statuit, qui amiræi vocabantur. Ipse vero amiras dicebatur: vel πρωτοσύμβουλος. Ὁδηγη-

D θέντας *duces* vocat auctor anno succedente: *imperatorum* Abraham Ecchellensis dicit amiram.

(40) Mecham puto indigitari Mahometi sepulcro, non jam vicum, sed urbem celeberrimam.

(41) Tribunis et principibus vicarios annumerat Vegetius Latinus lib. iii, tribunis item et campiductoribus Mauricius. Superiore dignitatem, provincie nimirum præsidem, ostendit imperii notitia.

(42) Ita Mahometicum festum vocat: de quo Chalcocondylus lib. iii, et Barthema. — Anasi. in die, qua erant idolis immolaturi; nempe Arabes Mahumetani, quibus et idololatriæ quidpiam Cedr. videtur ascribere; etsi illi, qui Deum unum agnoscant, longe se ab eo in idolis immolent, esse existimant. In vers. ipse in eos facta impressione ad pagum, etc. **COMBEFIS.**

(43) E Corasi stirpe, de quo præcedens pagina. Corasus ille idem, me giudice, qui Ecchellensi

πάντας τοὺς στρατιώτας τῶν φυλακῶν²⁵ τῆς ἐρήμου, A per Corasinum, cognomento Cutabam certior factus, militibus deserti custodiæ ac præsiidiis deputatis in unum collectis, nec non de die et hora qua irrumperere meditabantur diligentius a Saraceno edoctus, ipse ad pagum vulgo Mothus dictum ex ameræis tres et exercitum copiosum delet. Unus autem ameræus Chaledus nomine, quem etiam Dei gladium vocabant, evasit. Cæterum cum ex Arabibus juxta positis nonnulli defendendis Eremi faucibus exigua stipendia referre solerent, venit **279** ea tempestate eunuchus non nemo stipendia militibus erogaturus, et ut Arabes pro more sibi consueto stipendium accepturi venissent, asperis verbis adegit, *Dominus noster, inquit, militibus stipendia viz solvit, quanto minus canibus istis distribuet?* Arabes ita male accepti ad contribules suos se recipere, eosque inde adduxerunt ad agrum Gazæ, quæ ad ipsas deserti fauces contra Sinæum montem sita opibus quam plurimis abundat.

A. M. 6124. — *Persarum βασιλεὺς Ὁρμισδας ἐτη ἰα'*²⁷.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεμψεν²⁸ Ἀβουδάχαρος στρατηγὸς τέσσαρας²⁹, οἱ καὶ ὀδηγηθέντες, ὡς προέφη, ὑπὸ τῶν Ἀράβων (45) ἦλθον, καὶ ἔλαβον τὴν Ἡραν, καὶ πᾶσαν χώραν Γάζης, στόμιον οὐσης τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ Σιναιὸν ὄρος³⁰. μόγις δὲ ποτε ἐλθὼν ἀπὸ Καισαρείας Παλαιστίνης Σέργιος σὺν στρατιώταις ὀλίγοις³¹, καὶ συμβαλὼν πῆλινον, κτείνεται πρῶτος (46) σὺν τοῖς στρατιώταις τριακοσίοις οὖσι³². Καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβόντες καὶ λάφυρα πολλὰ C ὑπέστρεψαν μετὰ λαμπρᾶς νίκης³³.

Αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ σεισμὸς ἐγένετο κατὰ τὴν Παλαιστίνην· καὶ ἐφάνη σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ κατὰ μεσημβρίαν, ὃ λεγόμενος δοκίτης, προμηνύων τὴν τῶν Ἀράβων ἐπικράτησιν· ἔμεινε δὲ ἐπὶ³⁴ ἡμέρας τριάκοντα διατείνων ἀπὸ μεσημβρίας ἕως ἀρκτου. Ἦν δὲ ξιφοειδής.

A. M. 6125. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Σωφρονίου ἔτος α'*.

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Κύρου (47) ἔτος α'. Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀβουδάχαρος τελευταῖα ἀμνησίσας δύο ἔτη καὶ ἕμισυ· καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρχὴν Ὀύμαρος, ὃς παρέλαβε³⁵ Βόστραν τὴν πόλιν μετὰ D

Annus **624**. — *Persarum rex Hormisdas annis undecim.*

Hoc anno Abubacharus duces quatuor, ut præfatus sum, misit, qui ab Arabibus deducti, Heram et universam Gazæ regionem cepere, quæ versus montem Sinæum deserti fauces occupat. Quibus cum Sergius tandem aliquando Cæsarea urbe Palæstinæ cum paucis adeo militibus obviam procurrisset, certamine inito, ipse primus cum cæteris militibus, qui trecenti omnino erant, cæsus est. Quare ipsi ingenti præda parta, pluribusque captivis abactis, insigni victoria potiti, domum reversi sunt.

A. C. 624. — *Persarum rex Hormisdas annis undecim.*

Hoc anno Abubacharus duces quatuor, ut præfatus sum, misit, qui ab Arabibus deducti, Heram et universam Gazæ regionem cepere, quæ versus montem Sinæum deserti fauces occupat. Quibus cum Sergius tandem aliquando Cæsarea urbe Palæstinæ cum paucis adeo militibus obviam procurrisset, certamine inito, ipse primus cum cæteris militibus, qui trecenti omnino erant, cæsus est. Quare ipsi ingenti præda parta, pluribusque captivis abactis, insigni victoria potiti, domum reversi sunt.

Eodem etiam anno terræ motus in Palæstina contigit, signumque in cælo meridiem versus visum est, docitem a trabis forma vocant, quod Arabum imperium portendebat, duravitque dies triginta, a meridie ad septentrionem usque expositum, et gladii formam præ se ferebat.

A. C. 625. — *Hierosolymorum episcopi Sophronii annus primus.*

Alexandriæ Cyri episcopi annus primus.

Hoc anno Abubacharus duobus annis et dimidio principatu occupato exstinctus est, tum vero tyrannidem Umarus obtinet, qui Bostram et plures

VARIE LECTIONES.

²⁵ παραφυλάκων ²⁶ ἐπιλεγόμενῳ A. ἐπὶ λεγ. vulg. ²⁷ τὴν μάχαιραν A. ²⁸ πλησίον A, πλησίον vulg. ²⁹ δίδου A, δίδων vulg. ³⁰ Περσῶν—ια' om. a. ³¹ ἐπεμψεν A, πέμψας vulg. ³² στρατηγὸς τέσσαρας, οἱ καὶ ὀδηγηθέντες, ὡς προέφη, ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἦλθον A, τέσσαρας ὀδηγηθέντες, ὡς προέφη, ἦλθον vulg. ³³ στόμιον — ὄρος om. A a f. ³⁴ σὺν στρατιώταις ὀλίγοις A, σὺν στρατιωτῶν ὀλίγων vulg. ³⁵ σὺν τοῖς στρατιώταις τριακοσίοις οὖσι A, σὺν τῶν στρατιωτῶν τριακοσίων ὄρων vulg. ³⁶ μετὰ πολλῆς νίκης A f, μετὰ λαμπρᾶς νίκης vulg. ³⁷ ἐπὶ om. A. ³⁸ παρέλαβε A, παραλαμβάνει vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Coraiscius, a quo Coraiscitæ Mahometi pseudoprophetæ cognati, et hostes dicuntur: quo sit satis admiranti unde Saracenus hic Cutabam Mahometi contribules prodiderit ad necem: hostis enim Mahometi contribules prodiderit ad necem: hostis enim Mahometici sanguinis existit infensissimus.

(44) De quo Ecchellensis pag. 158.

(45) Quos nempe eunuchus negatis stipendiis ad Mahometanorum partes compulerat. CUMBEFIS.

(46) Genus mortis, et causam refert Nicephorus.

Abubacharus porro a quo occiditur, Abubacrus ab Abrahamo Ecchell. scribitur. De eodem Leunclavius *Hist. Muslim.* lib. 1.

(47) Non longe ab indictione 6, quæ superioris est anni, promotionem ejus assignant Anastasii Collectanea in collatione sancti Maximi cum Theodosio: *Scitis novitates, quæ factæ sunt a sexta indictione transacti circuli inceptas ab Alexandria per norem capitula a Cyro, qui nescio quo pacto factus est illic præsul.*

alias civitates expugnavit, et ad Gabatha usque penetravit. Theodorus autem imperatoris Heraclii frater cum his conserta pugna victus est, et ad imperatorem Edessam rediit. Imperator ducem alium Baanem nomine præficit, et Theodorum saccellarium, et ambos cum armata multitudine adversus 280 Arabes instruit. Is Edessam profectus, obvium Saracenorum agmen habuit, quibus delictis, amera principatu fungentem, et reliquos universos Damascus usque fugat, ibique ad Bardanesium amnem castra fixit. Heraclius porro quasi rebus in desperatis Syria relicta, et venerandis lignis Hierosolyma asportatis, Constantinopolim recessit. Baanem vero Damasco Edessam reverti jubet, atque etiam Theodorum saccellarium qui quadraginta millium militum aciem ducebat. Isti Edessa Damascus usque prosequuntur Arabes.

Persarum rex Hormisdas annis undecim regnavit.

A. C. 626. — *Arabum ducis Umari annus primus.*

Hoc anno Saraceni copiarum pene immensarum exercitu collecto irruptionem in Arabiam juxta Damasci agrum fecere. Eo cognito, Baanes imperialem saccellarium, ut cum universis copiis in auxilium suum acceleret, per litteras monet; erat quippe Arabum innumerus exercitus. Venit autem saccellarius ad Baanem, amboque Edessa solventes, Arabibus occurrunt, præliumque commissum est ipso primo die, qui fuit hebdomadis tertius, Julii vero mensis tertius ac vicesimus (o), quo saccellarii acies omnino profligata. Baanis vero milites, Baane in imperatorem subvecto, Heraclium respiciunt. Sub id tempus saccellarii copiarum castris discessere, qua occasione Saracenis oblata, prælium ab eis conseritur. Validis autem flatibus in Romanorum faciem vento noto spirante, motoque et elato per aerem pulvere, ipsam hostibus in prælio dare non valebant, succumbunt eam ob rem, et prælio cedunt, tum vero seipsos in Jermochthæ fluminis angustias præcipitantes, illic omnes fere periere. Aderant utrique duci copiarum hominum quadraginta millium numerum constantes. Saraceni, motis inde castris, Damascus bene composito exercitu aggreddiuntur, et capiunt, nec non Phœnicæ provincias, in quibus proprias sibi sedes constituunt, et mox in Ægyptum expeditionem moliantur. Interim

καὶ ἄλλων πόλεων. Ἀπεδήμησεν δὲ μέχρι τοῦ Γαθηθᾶ. Τούτοις συμβαλὼν Θεόδωρος ὁ τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου ἀδελφὸς ἠτήθη, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἐν Ἐδέσῃ ἔρχεται. Ὁ δὲ βασιλεὺς προχειρίζεται ἕτερον στρατηγὸν ὀνόματι Βαάνην καὶ Θεόδωρον σακελλάριον (48) μετὰ μεγάλης δυνάμεως πέντε κατὰ Ἀράβων παραγεγόμενος δὲ εἰς τὴν Ἐδεσσαν συναντᾷ πλῆθος Σαρακηῶν, καὶ ἀποκτείνων αὐτούς, καὶ τὸν ἀμνηρευόμενα αὐτῶν καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπελαύνει ἕως Δαμασκοῦ, κάκεισε παρὰ τὴν Βαρδανήσιον ποταμὸν παραφωσέει. Ἡράκλειος δὲ τὴν Συρίαν καταλιπὼν, ὡς ἀπελίπας, ἄρας καὶ τὰ τέμματα ἕξλα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τὴν Κωνσταντινουπόλιν ἀπέη. Βαάνην δὲ ἀπὸ Δαμασκοῦ εἰς Ἐδεσσαν κελύει στρέφασθαι, καὶ Θεόδωρον σακελλάριον ἔχοντα στρατὸν χιλιάδας μ', καὶ διώκουσιν τοὺς Ἀράβας ἀπὸ Ἐδέσσης ἕως Δαμασκοῦ.

Περσῶν βασιλεὺς Ὁρμισδᾶς ἔτη ια'.

A. M. 626. — *Ἀράβων ἀρχηγοῦ Οὐμάρου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστράτευσαν οἱ Σαρακηνοὶ τὴν Ἀραβίαν ἐπὶ τὰ μέρη Δαμασκοῦ πλῆθος ὄντες ἄπειρον. Βαάνης δὲ μαθὼν πρὸς τὸν βασιλικὸν σακελλάριον ἀποστέλλει, ἵνα καταλάβῃ ἐν τάχει μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ στρατοῦ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, διὰ τὸ πλῆθος εἶναι τοὺς Ἀράβας. Κατέλαβεν δὲ ὁ σακελλάριος πρὸς Βαάνην καὶ ἀπάραντες ἀπὸ Ἐδέσσης συναντῶσι τοὺς Ἀράβας, καὶ συμβολῆς γενομένης τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, ἧτις ἦν τρίτη τῆς ἐβδομάδος, χγ' τοῦ Ἰουλίου μηνός, ἠτῶνται οἱ περὶ τὸν σακελλάριον. Στασιάζαντες δὲ οἱ τοῦ Βαάνου, Βαάνην προχειρίζονται βασιλέα, καὶ Ἡράκλειον ἀπεκέρυξαν. Τότε οἱ περὶ τὸν σακελλάριον ὑπαχώρησαν, καὶ οἱ Σαρακηνοὶ εὐρόντες ἄδειαν, συμβάλλουσι πόλεμον. Ἀνέμου δὲ πνεύσαντος κατὰ Ῥωμαίων νότου, μὴ δυνηθέντες ἀντιπῆσαι ἔχθροῖς διὰ τὸν κονιορτὸν ἠτῶνται. Καὶ ἑαυτοὺς βάλλοντες εἰς τὰς στενὰς τοῦ Ἰερμοχοῦ ποταμοῦ ἔκει ἀπώλοντο ἕρδην. Ἦσαν δὲ ἀμφοτέρων στρατηγῶν χιλιάδες τεσσαράκοντα. Τότε οἱ Σαρακηνοὶ λαμπρῶς νικήσαντες ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν ἔρχονται καὶ ταύτην παραλαμβάνουσι, καὶ τὰς χώρας τῆς Φοινίκης, καὶ οἰκίζονται ἔκει καὶ στρατεύουσι κατ' Αἰγύπτου. Κατηγορεῖται δὲ ὁ Κύρος (49) ἐπὶ τοῦ βασιλέως, ὡς τὸ χρυσὸν τῆς Αἰγύπτου τοὺς Σαρακηνοὺς δοῦς. Καὶ ἀποστελλας μετ' ὀργῆς τοῦτον μεταπέμψατο. Μανουὴλ δὲ τινα Ἀρ-

VARIÆ LECTIONES.

²⁸ ἀπεδήμησεν A f, ἀπεδήμησαν vulg. ²⁹ μετὰ Ῥωμαϊκῆς δυν. A. ³⁰ Ἐδεσσαν A, Ἐμεσαν vulg. ³¹ παραφωσέει] παρῶν καλοῦσιν οἱ Σαρακηνοὶ Βαρδανῆν f, in A lacuna unius fere lineæ apparet; παραφωσέει vulg. ³² Ἐδεσσαν A, Ἐμεσαν vulg. ³³ κελύει στρέφασθαι] στρέφει A a f. ³⁴ τοὺς add. ex A. ³⁵ Περσῶν—ἔτη ια' om. a. ³⁶ ἐν τάχει om. A. ³⁷ ἑαυτοῦ add. ex A. ³⁸ δὲ add. ex A. ³⁹ ἀντιπῆσαι A a f, ἀντιπροσπῆσαι vulg. ⁴⁰ Ἐρμουθᾶ A f, Ἐρμουθᾶ a. ⁴¹ λαμπρῶς νικήσαντες A, κινήσαντες, λαμπρῶς vulg. ⁴² Αἰγύπτου A f. ⁴³ δοῦς A a f, διαδότος; vulg. ⁴⁴ μετ' ὀργῆς om. A.

JAC. GOARI NOTÆ

(48) Nicephorus: Στρατηγὸν τε Ἀνατολῆς ἐκπέμπει Θεόδωρον τῶν βασιλικῶν χρημάτων ταμίαν τὸν ἐπίκλην Τριθύριον. *Theodorum ararii comitem, cognomento Triturium, ducem Orienti præficit.*

(49) Exponit sanctus Nicephorus Cyri hac in parte solers consilium, et ut spretum male Heraclio cesserit, amissa Ægypto, negatis Arabibus tributis. COMESENTIS.

μένιον τῷ γένει ἐκπέμπει αὐγουστάλιον. Πληρωθέν-
 τος δὲ τοῦ χρόνου, οἱ τῶν Σαρακηνῶν πράκτορες
 παρεγένοντο τοῦ ἰσ λαβεῖν τὸ χρυσίον. Ὁ ἰσ δὲ Μα-
 νουὴλ ἀπράκτους αὐτοὺς ἐξελαύνει λέγων, ὅτι *Ὁὐκ*
εἰμι ἐγὼ Κύρος ὁ ἀπολλος, ἴνα τέλη ἰσ ὑμῖν πα-
ράσχω· ἀλλ' ἐγὼ ἐνοπλός ἰσ εἰμι. Τούτων δὲ ἀπελ-
 θόντων εὐθέως, ἐπλίζονται οἱ Σαρακηνοὶ κατ' Αἰγύ-
 πτου· καὶ συνάψαντες κατὰ ἰσ Μανουὴλ πόλεμον,
 ἀπελαύνουσι τοῦτον. Αὐτὸς δὲ μετ' ὀλίγων τινῶν ἰσ
 εἰς Ἀλεξάνδρειαν διασώζεται. Τότε οἱ Σαρακηνοὶ
 ἐφορολόγησαν. Ἀκούσας δὲ Ἡρακλείος τὰ πρα-
 χθέντα ἰσ ἀποστέλλει Κύρον πρὸς τὸ ἰσ πείσαι αὐτοὺς
 ἀναχωρῆσαι τῆς Αἰγύπτου τῷ πρώτῳ στοιχῆματι·
 καὶ ἀπελθὼν ὁ Κύρος εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν Σα-
 ρακηνῶν ὑπεραπελογοῖτο, ὡς ἀνάτιος ὢν τῆς πα-
 ραβάσσεως, καὶ εἰ βούλοιντο τὴν προτέραν συμφωνίαν
 ὄρκοις βεβαιῶσαι. Πρὸς τοῦτοις οἱ Σαρακηνοὶ οὐκ
 ἐπέσθησαν λέγοντες τῷ ἐπισκόπῳ· *Δύνη τοῦτο*
τὸν παμμεγέθη στύλον καταπιεῖν; Ὁ δὲ εἶπεν·
Ὁὐκ ἐνδέχεται. Οἱ δὲ εἶπον· *Ὁὐδὲ ἡμῖν ἐνδέχεται*
ἀναχωρῆσαι τῆς Αἰγύπτου ἑτι.
potes, inquit, ingentem hanc columnam devorare? Qui cum id fieri minime posse dixisset, responderunt:
Neque ullo modo fieri, ut Ægypto excedamus.

A Cyrus apud imperatorem accusatur, quod Ægypti
 opes Saracenis dedisset. Imperator ira incensus,
 misit qui ipsum accerseret, et Manuelem quemdam
 Armenium genere delegavit augustalem. Evoluto
 temporis spatio, Saracenorum exactores colligendo
 auri stipendio adfuere, quos Manuel re infecta
 cum hujusmodi verbis **281** a se abegit: *Non*
sum ego Cyrus ille inermis, qui tributum vobis
pendam; adsum armis haud leviter instructus. Re-
versis exactoribus, Saraceni in Ægyptum arinantur,
et praelio cum Manuele conserto, fugæ eum se de-
dere cogunt. Ipse paucis comitibus Alexandriam
se recipit. Exinde Saraceni tributum Ægypto
imposuerunt. Heraclius accepto rerum gestarum
nuntio Cyrum mittit, ut relicta Ægypto initis
prioribus conditionibus starent, Saracenis suadeat.
 Cyrus ad Saracenorum castra profectus primæ a
 se hujus infractionis crimen deprecatur, deinde
 priora pacta de novo jurejurando obfirmaturum, si
 ita ipsis videatur, promittit. His episcopi verbis
 Saraceni se suaderi non permiserunt: Idcirco.

A. M. 6127. — *Persῶν βασιλεὺς Ὁρμίσδας*
ἔτη ια' ἰσ

Τούτῳ τῷ ἑτι ἐπιστράτευσεν Οὐμαρος κατὰ Πα-
 λαιστίνης, καὶ παρακαθίσας τὴν ἁγίαν πόλιν διετῆ
 χρόνον, παρέλαβεν αὐτὴν λόγῳ. Σωφρόνιος δὲ ὁ Ἱερο-
 σολύμων ἀρχιερεὺς λόγον ἔλαβεν πάσης Παλαιστίνης
 ἀσφαλέστατον. Εἰσελθὼν δὲ Οὐμαρος εἰς τὴν ἁγίαν
 πόλιν τριχίνοις ἐκ καμῆλων ἐνδύμασιν ἡμφιεσμένος
 ἐβρῦπωμένοις ἰσ, ὑπόκρισιν τὴν σατανικὴν ἐνδεικνύ-
 μενος, τὸν ναὸν ἐζήτησεν τῶν Ἰουδαίων ἰδεῖν ἰσ, ὃν
 ὑποδόμησε Σολομῶν, προσκυνητήριον αὐτὸν ποιῆσαι
 τῆς αὐτοῦ βλασφημίας. Τοῦτον δὲ ἰσ ἰδὼν Σωφρόνιος
 ἔφη· *Τοῦτό ἐστιν ἐπ' ἀληθείας τὸ βδέλυγμα τῆς*
ἐρημώσεως τὸ φηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου
ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ· πολλοῖς τε δάκρυσι τὸ Χρι-
στιανῶν ἰσ φῦλον ἀπυδύρευτο τῆς εὐσεβείας ὁ πρόμα-
χος. Ὅντος δὲ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐκείσε, παρεκάλεισεν
 αὐτὸν ὁ πατριάρχης δέξασθαι παρ' αὐτοῦ σινδόνιον
 σὺν ἐνδύματι ἐνδύσασθαι. Ὁ δὲ οὐκ ἠθέλησε ἐνδύ-
 σασθαι αὐτά. Μόγις οὖν ἐπίσει φορέσαι, ἕως οὗ ἰσ
 ἐπλήθησαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. Καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν
 αὐτὰ τῷ Σωφρονίῳ· καὶ ἐφόρεσε τὰ ἴδια. Ἐν τού-
 τοις ἀπέβλεψεν ὁ Σωφρόνιος, ὁ λόγῳ καὶ πράξει τὴν
 Ἱεροσολύμων κατακοσμήσας, ἐκκλησίαν, καὶ κατὰ
 τῆς ἰσ Ἡρακλείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Μονοθελητῶν
 κατοδοξίας ἀγωνισάμενος Σεργίου καὶ Πύρρου.

A. C. 627. — *Persarum rex Hormisdas annis*
undecim regnat.

Hoc anno Umarus in Palæstinam suscepit expe-
 ditionem, et obsidione per annos duos ad sanctam
 civitatem continuata, tandem fide data eam in
 potestatem accepit. Sophronius autem Hierosoly-
 morum antistes fidem ab eo pro totius Palæstinæ
 incolumitate acceperat. Umarus itaque clicinis
 camelorum vestibus iisque laceris et sordidis
 opertus, et hypocrisim plane diabolicam pietatis
 velamine ostentans sanctam civitatem ingreditur,
 et mox templum a Salomone constructum, in im-
 pietatis et blasphemix oratorium illud conversu-
 rus, sibi ostendi postulavit. Hunc cum Sophronius
 vidisset: *Hæc est vere, inquit, abominatio deso-*
lutionis a propheta Daniele prænuntiata, quæ modo
stat in loco sancto; multaque simul lacrymarum
copia insignis ille pietatis propugnator Christianam
gentem desolebat. Intra templi igitur septa dum ille
moraretur, precibus apud eum agebat patriarcha,
ut acceptam a se sindonem ac vestem indueret.
 Quam cum assumere detrectasset, episcopus vix
 exoravit, ut ista gestaret donec solita indumenta
 lavarentur, et propriis resumptis, statim ista So-
 phronio restituit. In ea rerum calamitate Sophro-
 nius præclaris verbis et gestis Hierosolymorum
 monothelitarum ipsi addictorum pravitatibus et
 clarissima tropæa referens, defunctus est.

282 olim ampicicans, de Heraclio, et
 commentis, deque Sergio et Pyrrho confutatis,

Τῷ αὐτῷ ἑτι ἀπολύει Οὐμαρος τὸν Ἰαδὸν ἰσ εἰς
 τὴν Συρίαν, καὶ ὑπέταξεν πᾶσαν τὴν Συρίαν Σα-
 ρακηνοῖς.

Eodem anno Umarus Jadum in Syriam misit,
 qui totam eam provinciam in Saracenorum pote-
 statem redegit.

VARIE LECTIONES.

ἰσ τοῦ om. A. ἰσ ὁ add. ex A. ἰσ τέλη A, τέλος vulg. ἰσ ἀλλ' ἐγὼ ἐνοπλος A, ἀλλ' ἐνοπλος, ἐγὼ vulg. ἰσ κατὰ
 A, μετὰ vulg. ἰσ μετ' ὀλίγων τινῶν A, μετ' ὀλίγους τινὰς vulg. ἰσ τὰ προσταθθέντα A. ἰσ τὸ a. id. ex A.
 ἰσ Περσῶν — — ια' om. A. ἰσ βερῦπωμένοις A. ἰσ ἰδεῖν om. A. ἰσ δὲ add. ex A. ἰσ Χριστιανῶν A,
 Χριστιανῶν vulg. ἰσ οὐ add. ex A. ἰσ τῆς om. A. ἰσ Ἰαδὸν A a f, Ἰαδὸν vulg. ubique.

A. C. 628. — Hoc anno Joannes, cognomento A Cateas, Osroenæ provinciæ procurator Chalcedonem Jadum allocuturus profectus est: et singulos in annos nummorum centum millia ei se pensurum pactus est, si modo, quandiu promissum auri pondus ipse exsolveret, ille nec pacis, nec belli gratia trajiceret Euphratem. His ita stipulatis, Joannes Edessam regreditur, et annum tributum congruo tempore ad Jadum transmittit. Quo comperto Joannem crimiini obnoxium, Heraclius judicavit, quod nimirum id inscio imperatore attentasset. Ad se itaque revocatum exsilio damnat, et Ptolemæum quemdam militiæ magistrum in ejus locum suffecit.

A. C. 629. — Hoc anno Arabes Antiochiam armis expugnarunt. Mavias vero ab Umara dux et ameras Saracenorum ditionis universæ ab Ægypto usque ad Euphratem protensæ institutus est.

Persarum rex Hormisdas annis undecim regnavit.

A. C. 630. — Constantinopoleos episcopi Pyrrhi annus primus.

Hoc anno Jadus educto trans Euphratem exercitu universo Edessam occupat. Edesseni accepta securitatis fide pro se agrisque suis, militiæ magistro et qui cum eo erant Romanis militibus civitatis portas aperiunt. Hostes subinde Constantiam tendunt, et posita ad eam obsidione, caque armorum vi subacta, trecentos Romanos ferro trucidant. Inde ad Daras profecti, urbem bello invadunt, et populum ejus omnem delent, atque ita Mesopotamiam universam Jadus subegit.

A. C. 631. — Hoc anno Saraceni in Persiam arma et 283 expeditionem movent, manibusque cum Persarum acie collatis superiores evadunt, et Persas universos armorum vi sibi subjiciunt. Persarum vero rex Hormisdas fuga salutem quærens in interiorem Persiam et in occultiore regiam secedit. Saraceni captivas Hormisdæ filias, et regium omnem ejus apparatus Umara obtulerunt. Eo quoque anno Umara ditionem omnem ac terras sibi subditas describi jussit. Descriptio ista non hominum modo, sed et jumentorum et plantarum numerum recensuit.

A. M. 6128. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἦλθεν Ἰωάννης, ὁ ἐπίκλην Κατέας, ὁ ἐπίτροπος Ὀσροηνῆς πρὸς Ἰαδὸν εἰς Χαλκηδὸνα (50), καὶ ἐστοίχησεν δοῦναι αὐτῷ κατ' ἐνιαυτὸν δέκα μυριάδας νομισμάτων, τοῦ μὴ περᾶσαι τὸν Εὐφράτην, μήτε εἰρηρικῶς ⁶⁰, μήτε πολεμικῶς, ἕως οὗ τὴν ποσότητα τοῦ χρυσοῦ ἀποδίδωσιν. Ἐπὶ τούτοις ὁ Ἰωάννης εἰς Ἐδεσσαν ἀνέστρεψεν, καὶ τὸν ἐνιαύσιον φόρον ἀνύσας πρὸς Ἰαδὸν ἐκπέμπει. Ἡράκλειος δὲ τοῦτο ἀκούσας ὑπαίτιον ἔκριεν τὸν Ἰωάννην, ὡς ἄνευ τῆς ⁶¹ βασιλικῆς ἐιδήσεως τοῦτο πεποιηκότα. Καὶ τοῦτον μεταπεμφάμενος, ἐξορίσθαι κατέκρινεν. Ἄντ' αὐτοῦ δὲ ἐκπέμπει Πτολεμαῖόν τινα στρατηλάτην.

A. M. 6129. — Τούτῳ τῷ ἔτει παρέλαβον οἱ Ἄραβες τὴν Ἀντιόχειαν. Καὶ ἐπέμφθη Μαυίας ὑπὸ Οὐμάρου στρατηγὸς καὶ ἀμυρᾶς πάσης τῆς ὑπὸ τῶν ⁶² Σαρακηνῶν χώρας ἀπὸ Αἰγύπτου ἕως τοῦ Εὐφράτου.

Περσῶν βασιλεὺς Ὀρμισδὰς ἐτη ια'.

A. M. 6130. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου (51) Πύρρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Ἰαδὸς (52) πᾶσαν στρατιάν ⁶³ τὸν Εὐφράτην, καὶ καταλαμβάνει τὴν Ἐδεσσαν. Οἱ δὲ Ἐδεσσηνοὶ ἀνοίξαντες ἔλαβον λόγον σὺν τῇ χώρᾳ καὶ τῷ στρατηλάτῃ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ Ῥωμαίοις. Καὶ ἀπέρχονται ἐπὶ Κωνσταντίαν ⁶⁴, καὶ πολιορκήσαντες αὐτὴν αἰροῦσιν ⁶⁵ αὐτὴν πολέμῳ, καὶ τριακοσίους Ῥωμαίους ἀνήλωσαν. Καὶ ἐκείθεν ἀνήλθον ⁶⁶ εἰς Δαρὰς καὶ ταύτην λαμβάνουσι πολέμῳ· καὶ πολλοὺς ἐν αὐτῇ ἀπώλεσαν· καὶ οὕτω πᾶσαν τὴν Μεσοποταμίαν παρέλαβεν Ἰαδὸς.

A. M. 6131. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσαν οἱ Σαρακενοὶ κατὰ Περσίδος, καὶ συνάπτουσι πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικῆσαντες κατὰ κράτος πάντας τοὺς Πέρσας ὑπέταξαν. Ὀρμισδὰς δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς φυγῇ χρησάμενος, ἐπὶ τοὺς ἐνδοτέρους Πέρσας εἰς τὰ βασιλῆα ἐχώρει ⁶⁷. Οἱ δὲ Σαρακενοὶ ἠχμαλύτευσαν τὰς τοῦ Ὀρμισδοῦ θυγατέρας μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς ἀποσκευῆς ⁶⁸· καὶ ἤχθησαν πρὸς Οὐμάρου. Αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ ἐκέλευσεν Οὐμάρου ἀναγραφῆναι πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ οἰκουμένην. Ἐγένετο δὲ ἡ ἀναγραφὴ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν καὶ D φυτῶν.

VARIE LECTIONES.

⁶⁰ μήτε πολεμικῶς om. a f, lacuna apparet in A. ⁶¹ τῆς add. ex A. ⁶² τῶν add. ex A. ⁶³ στρατιάν A. ⁶⁴ ἐπὶ Κωνσταντίαν, πρὸς τὴν Κ. vulg. ⁶⁵ αἰροῦσιν vulg. ⁶⁶ ἀνήλθον A, ἦλθον vulg. ⁶⁷ εἰς τὰ βασιλῆα ἐχώρει] κατέλαβεν A a f. ⁶⁸ ἅμα τῇ βασιλικῇ ἀποσκευῇ A.

JAC. GOARINOTÆ.

(50) Correctior Pal. codex, quo Χαλκίδα legitur: Chalcis enim Syriæ urbs est, ad quam Ostroena provincia de qua hic sermo. *Chalcidem* quoque legit Anastasius. — Reg. et Anast. Χαλκίδα, uti etiam bene emendatum in Peyr. Neque enim Jasdus Saracenus Chalcedone potiebatur, aut Joannes illic etiam imperatore pacta ejusmodi inire potuisset: secus in vicina Osrohenæ, cui præerat, Chalcide. COMBESIS.

(51) Indictione duodecima, quæ hujus anni pro-

pria, Sergium mortuum, et Pyrrhum ei subrogatum testatur Nicephorus.

(52) Ἰάδους Reg., etiam Anast. *Jaidus*, qui et legerit, ἐπέρασεν πανστρατεὶ τὸν Εὐφράτην, ita redens, *transmeavit cum omni militia sua Euphratem*; apte sane; nam pacta ejus cum Cateia in hoc erant, τοῦ μὴ περᾶσαι τὸν Εὐφράτην, ut non trajiceret *Euphratem*; quibus negato tributo solutis, ita trajecit, ac Mesopotamiam totam subjugavit. COMBESIS.

A. M. 6132. — Τούτω τῷ ἔτει τελευταῖ Ἡράκλειος (53) ὁ βασιλεὺς μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνι ἰ' ὑδριάσας ⁷⁸, βασιλεύσας ἔτη λ', μῆνας ι' (54). Βασιλεύει δὲ μετ' αὐτὸν Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μῆνας τέσσαρας (55), καὶ φαρμακευθεὶς ὑπὸ Μαρτίνης τῆς αὐτοῦ μητρῴας καὶ Πύρρου πατριάρχου ⁷⁹ τελευτᾷ (56). Καὶ βασιλεύει ὁ Ἡρακλεωνᾶς ⁸⁰ ὁ Μαρτίνης υἱὸς σὺν τῇ μητρὶ Μαρτίνῃ.

A. M. 6133. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἡρακλεωνᾶ μῆνες 85.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Παύλου ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει παραλαμβάνει Μανίας Καισάρειαν Παλαιστίνης μετὰ ἑπταετίαν τῆς πολιορκίας αὐτῆς· καὶ κτείνει ἐν αὐτῇ ⁸¹ Ῥωμαίους χιλιάδας ἑπτὰ. Τῷ δὲ αὐτῷ χρόνῳ (57) ἀπώσατο ἡ σύγκλητος Ἡρακλεωνᾶν ἄμα Μαρτίνῃ τῇ μητρὶ αὐτοῦ καὶ Βαλεντίνῳ· καὶ ἐγλωσσοκόπησαν Μαρτίναν, καὶ ἐβρίνοκόπησαν Ἡρακλεωνᾶν, καὶ ἐξορίσαντες αὐτούς, ἀνεβίβασαν Κώνσταν υἱὸν Κωνσταντίνου, ἔγγονον ⁸² Ἡρακλείου ἐπὶ τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐκράτησεν ἔτη κζ'. Πύρρος δὲ ἐκδηθήντος· τῆς ἐπισκοπῆς, χειροτονήθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Παῦλος κρεβύτερος καὶ οἰκονόμος μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδικτιῶνι ιε', ἐπισκοπήσας ἔτη ιβ'.

A. M. 6134. — Ῥωμαίων βασιλέως Κώνσταντος ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει βασιλεύσας Κώνστας πρὸς τὴν σύγκλητον ἔλεγεν· Τοῦ ἐμὲ γεγεννημένος (58) πατὴρ ἐς Κωνσταντίνου, ὃς ⁸³ ἐπὶ ζωῆς τοῦ ἰδίου πατρὸς, ἐμοῦ δὲ πάππου, Ἡρακλείου ἱκανὸν σὺν αὐτῷ ἐδασίλευσεν χρόνον (59), μετὰ τοῦτον ἐπὶ ⁸⁴ καὶ λίαν βραχύν· τὰς γὰρ χρηστοτάτας ἐλπιδας ὁ Μαρτίνης τῆς αὐτοῦ μητρῴας φθόνος συνδιατμήσας ⁸⁵, τοῦ ζῆν ἀπήλλαξεν. Καὶ τοῦτο δι' Ἡρακλεωνᾶν (60) τὸν ἐξ αὐτῆς καὶ Ἡρακλείου ἀθεμιτῶς γεγεννημένον, ἦν μάλιστα μετὰ τοῦ τέκνου ἡ ὀμμέτρα σὺν Θεῷ ψῆφος τῆς βασιλείας δικαίως ⁸⁶ ἐξέβαλεν, πρὸς τὸ μὴ ἰδεῖν ἐκνομώτατον τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων, τοῦτο μάλᾳ ⁸⁷ ἐγνωκυῖα ἡ ὀμμέτρα ὑπερφυῆς σεμνοπρέπεια. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς ἔχειν συμβούλους

A. C. 632.—Hoc anno, mense Martio, indictione decima quarta, imperator Heraclius post imperii annos triginta et menses decem hydropis morbo affectus obiit. Constantinus ejus filius menses quatuor post eum tenet imperium, et Martinæ novercæ, Fyrrhique patriarchæ opera veneno propinato interit, et Heracleonas Martinæ filius cum matre potestatem obtinet.

A. C. 633.—Romanorum imperatoris Heracleonæ sex menses.

Cyprius episcopi Pauli annus primus.

Hoc anno Mavias Cæsaream Palæstinæ post obsidionis septimum annum in potestatem recipit, et ad Romanorum millia septem in ea interfecit. Hoc eodem anno Heracleonam, matrem ejus Martinam et Valentinum ab administrando imperio senatus repulit. Lingua vero Martinæ abscissa, amputatisque Heracleonæ naribus, iisdemque in exsilium actis, Constantem Constantini filium et Heraclii nepotem ad imperii thronum subvehit. Imperavit autem annos viginti septem. Pyrrho vero episcopi dignitate abdicato, Paulus presbyter et œconomus ordinatus est mense Octobri, iudictione decima quinta. Gessit episcopatum annos duodecim.

A. C. 634. — Romanorum imperatoris Constantis annus primus.

Hoc anno Constans imperator declaratus hanc orationem ad senatum habuit: *Constantinus genitor meus, qui vivente 284 ejus patre, avo nimirum meo Heraclio, satis diuturnum una cum ipso imperium administravit, sed post mortem breve nimium quantum obtinuit, Martinæ novercæ intidia, optima spe præcisa, ex vivis exemit, idque suum scelus ipsa per Heracleonam suum ex Heraclio filium perpetravit. Quamobrem vos, Deo ita consulente, senatus-consulto eam ejusque filium imperio ejecistis, ne Romana dominatio illegitima atque nefaria videri posset, cum id præ cæteris manifeste procuret amplissima vestra dignitas. Quapropter vos deprecor, ut consiliarios ac judices pro communi civium salute vosmet ipsos mihi præbeat. Hisque demum dictis*

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁸ ὑδριάσας A a, ὑδριάσας vulg. ⁷⁹ μητρῴας καὶ Πύρρου πατριάρχου A, μητροίας· καὶ Πύρρο· πατριάρχης vulg. ⁸⁰ Ἡρακλεωνᾶς A ubique. ⁸¹ ἐν αὐτῇ oim. A b. ⁸² ἔγγονον A, ἔγγονα vulg. ⁸³ ὃς; A a f, ὡς vulg. ⁸⁴ μετὰ τοῦτον δὲ] τούτω γὰρ δὲ f. ⁸⁵ συνδιατμήσας mg. Par. ⁸⁶ δικαίως; om. a. ⁸⁷ μάλᾳ] μέγα A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Morbum, ultimam voluntatem, mortem, et D sepulturam Nicephorus describit.

(54) Nicephorus, ἔτη λ', μῆνας δ' καὶ ἡμέρας ζ'. Ulrique Chron. Alexand. quoad imperii initia conferendum.

(55) Centum ac tribus diebus patri supervixisse scribit Nicephorus.

(56) Ejus mortem in Constantis annum undecimum, dilatam tum ex gestorum serie, tum ex temporis nota convenit Nicephorus ejus depositionis historiam texens, et Theophanes eum anno præfato in sedem restitutum narrans, pleonasimus itaque expungendus.

(57) Nicephori epitome.

(58) Correcte scripsisset, ὁ ἐμὲ γεγεννηκὼς πατὴρ

Κωνσταντῖνος, ὃς ἐπὶ.

(59) Octo nimirum et viginti annos, ex Chron. Alexand. et Nicephoro, solus demum vix menses quatuor ex superius dictis.

(60) Propter Heracleonem, et ad asserendum illi imperium. Sic bene Anast., non ita novi interpr., per Heracleonem, quasi ille nefariæ necis administrator fuerit, vel id ei Constans ascribat, quod longe a vero est, et a mente auctoris. Vocem ἀθεμιτῶς non reddit P. Goar, *illegitime natum*; nempe ex incestis nuptiis quas multis vituperat S. Niceph. ex Martina scilicet Heraclii nepte, ac Mariæ filii sororis illia, ut idem tradit, ut nulla cum sie affine constare potuerint veri conjugii jura. COMBESIS.

senatum maximis muneribus fuse cumulatam dimisit.

A. C. 635. — Hoc anno Umarus templum Hierosolymis restaurare aggressus est, ædificium vero firmo fundamento stare non valet, sed in terram concidit. Causam sciscitanti responderunt Judæi: *Nisi crucem in monte Olivarum elatam sustuleritis, nusquam ædificium consistet.* Hujus gratia crux inde dejecta est, atque ita eorum ædificatio firma stetit, et ob causam eandem innumeras cruces suis locis Christi hostes deturbarunt.

A. C. 636. — *Alexandriæ episcopi Petri annus primus.*

Hoc anno Valentinianus patricius in Constantem movet seditionem: imperator vero misso qui hominem e medio tolleret, in pristinam fidem et amicitiam revocavit exercitum. Porro mensis Dii quinto die, feria hebdomadis sexta, hora nona solis defectus contigit.

A. C. 637. — Hoc anno mense Dio, feria hebdomadis quinta, Umarus suorum dolis occisus fuit, eædis auctor fidei desertor Persa quidam exstitit. Is precibus vacantem offendens, gladium in ventrem adactum impulit, atque ita ille vitam morte commutavit, anno ameratus sive principatus duodecimo. Eo sublato Uthmanus ejus consanguineus Phani filius Saracenum dux constituitur.

A. C. 638. — *Arabum ducis Uthman annus primus.*

285 Hoc anno Gregorius patricius, Afris sibi adjunctis, seditionem in Africa movit.

A. C. 639. — Hoc anno ingens ventus in terram incumbens multas stirpes prægrandesque arbores radicitus evulsit, multasque statuas e columnis excussit. Eodem anno Saraceni expeditionem in

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ σωτηρίας om. A a f. ⁸¹ τὸ μαγισδιον τὸ Σαρακηνῶν, ἐν ἧ πρώην ὀπίρην ὀ Σολωμονιακὸς: ναὸς f. ⁸² δρους] ναοῦ τοῦ Α. ⁸³ ἐπάρατε, οὐκ ἔστι α. ⁸⁴ οἱ οἰκ. vulg. ⁸⁵ εὐνοίαν om. A. ⁸⁶ Δίω] Δεκεμβρίω Α. ⁸⁷ ἀπῆλ-
λαξεν ἀμηρεύσαντα Α. διήλλαξεν ἀμηρεύσας vulg. ⁸⁸ τοῦ Ἀφῆν f. ⁸⁹ Γρηγόριος Α, ὁ Γρηγ. vulg.
⁹⁰ ἐξεβρίζωσεν Α, ἐξεβρίξ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(61) Horum interpretatio ex *Historia Miscella* petita.

(62) Μαγισδιον τῶν Σαρακηνῶν ἐν ἧ πρώην ὀπίρην ὀ Σολωμονιακὸς ναὸς: *Meschitam Saracenum ubi prius Salomonis templum*: habent variae lectiones: de quorum erga illud religione terræ sanctæ geographii.

(63) Abraham Echellensis *Haffanum* scribit. Videndus Leunclavius *Hist. Musulm.* lib. 1.

(64) Synopsis chronica Sirimondi in Anastasii *Collectanea*.

(65) Anno præsentē, indictione octava currente, concilium Lateranense, seu Romanum, de quo pag. 286, celebratum ejus acta perspicue docent: *In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, imperii domini Constantis anno nono, sub tertio nonas Octobris, indictione octava.* Quoniam vero indictione decima quinta Heracleonam in ordinem redactum auctor Theophanes testatur, æquo gressu indictionum numerum, et Constantis imperantis annos procedere, adeoque qui hic octavus, indictionem numeri ejusdem habeat, necesse est, eaque paritate ab auctore posita, anno integro

καὶ γνάμονας (61) τῆς κοινῆς τῶν ὀπῆκῶν σωτηρίας ⁸⁰. Ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν τὴν σύγκλητον ὀρωρεαὶς φιλοτιμησάμενος.

A. M. 6135. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἤρξατο Οὐμαρος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν ἐν Ἱερουσαλήμ ⁸¹ (62), καὶ οὐκ ἴστατο τὸ κτίσμα, ἀλλὰ κατέπιπεν: πυθόμενος δὲ τὴν αἰτίαν εἶπον οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι, Ἐὰν τὸν σταυρὸν τὸν ὀντα ἐπάρω τοῦ ὀρους ⁸² τῶν Ἐλαιῶν οὐκ ἐπάρητε ⁸³, οὐ στήκει τὸ κτίσμα. Ἐνεκεν ταύτης τῆς ὀποθέσεως ἐπήρθη ὁ σταυρὸς ἐκεῖθεν, καὶ ὀτω συνεστάθη αὐτῶν ἡ οἰκοδομή ⁸⁴. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πολλοὺς σταυροὺς κατήγαγον οἱ μισόχριστοι.

A. M. 6136. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Πέτρου ἔτος α'.

Τοῦτω τῷ ἔτει ἔστασιασεν Βαλεντινιανὸς ὁ πατρικιος κατὰ Κώνσταντος, καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς τοῦτον ἀνεῖλεν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ εὐνοίαν ⁸⁵ μετήγαγεν. Καὶ ἐκλειψίς τοῦ ἡλίου γέγονεν μηνὶ Δίω ⁸⁶ πέμπτη, ἡμέρᾳ ἕκτη, ὀρα ἐνάτη.

A. M. 6137. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἔδολοφονήθη Οὐμαρος ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς μηνὶ Δίω ἡμέρᾳ ε' ὀπο τινος Πέρσου μαγαρίτου. Προσκυνοῦνκα γὰρ αὐτὸν εὐρηκῶς, ἐκίνησεν κατὰ γαστρός διαλάσας τὸ ξίφος, καὶ ὀτω τοῦ ἤν ἀπῆλλαξεν ἀμηρεύσαντα ⁸⁷ ἔτη ιβ', καὶ μετὰ τοῦτον ἴσταται Οὐθμάν, ὁ τοῦτου συγγενῆς, ὁ υἱὸς τοῦ Φᾶν ⁸⁸ (63).

A. M. 6138. — Ἀράδωρ ἀρχηγοῦ Οὐθμᾶν ἔτος α'.

Τοῦτω τῷ ἔτει ἔστασιασεν Γρηγόριος ⁸⁹ (64) ὁ πατρικιος Ἀφρικῆς σὺν τοῖς Ἀφροῖς.

A. M. 6139. — Τοῦτω τῷ ἔτει γέγονεν (65) κατὰ τῆς γῆς ἀνemos βίαιος, καὶ πολλὰ φυτὰ ἐξεβρίζωσεν ⁹⁰, καὶ παμμεγέθη δένδρα ἀνέσπασεν πρόβριζα, καὶ πολλοὺς στύλους (66) κίωνων κατέβαλεν. Τῷ δ'

calculos ejus a concilii computo, quoad Constantis ætatem superari animadvertimus. Nodum haur adeo solvit, quam secat Baronius ad annum Christi 641, num. 1, dicens, annuum indictionis octavum in Constantis ineuntem nonum incidere: quod equidem ut verum, ita difficultatem eludit, exponit minime. Nam cum circa Julium mensem Heracleona pulso, sceptrum Constans adeptus sit, ex Petavii calculis in Nicephorum edit. Reg. p. 74, certe ante 8 anni finem Constantis nonus initium facile ducit: at non is est Theophani nonus, sed octavus, qui concilio circa Nonas Octobris acto annum a Septembri ductum mensibus tantum duobus antevertit. Satis ad Theophanis mentem dicendum, annos indictionibus signatos indictionum quandoque numerum, alium licet teneant, subire. Quo fit, ut Constans sub indictione decimæ quintæ imperium auspicatus, ac præterea sequentes octo numerans, ut indictiones novem delibans, annos quoque novem attigisse scriptus sit.

(66) Πλανε στύλους; uti etiam legit Anast. multos columnatores dejecit; non statuas, quod neque vox στύλος; habet; etiam τὸ στήλη, statuas red-

αὐτῷ ἔτει ἐπιστράτευσαν Σαρακηνοὶ τὴν Ἀφρικήν. Α Καὶ συμβαλόντες τῷ τυράνῳ Γρηγορίῳ, τοῦτον τρέπουσι, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κτείνουσι· καὶ στοιχησαντες φόρους μετὰ τῶν Ἀφρων ὑπέστρεψαν.

A. M. 6140. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Μαυίας διὰ θαλάσσης τῇ Κύπρῳ· εἶχεν δὲ σκάφη ὅ, αψ', καὶ παρέλαβεν Κωνσταντίαν σὺν τῇ νήσῳ πάσῃ, καὶ ταύτην ἐλυμήνατο. Ἀκούσας δὲ Καχόριζον ἰκουδικουλάριον κατ' αὐτοῦ μετὰ πλείστης δυνάμεως Ἑνωμαίικῃς ἐρχόμενον, ἀνέπλευσεν κατάναντι Ἀράδου ὁ, καὶ καθορμίσας τὴν ἑαυτοῦ ναυστολίαν τὴν πολίτην τῆς νήσου τὸ Κάστελλον ὁ ἐπειράτο παραλαβεῖν, παντοίαις μηχαναῖς χρώμενος. Μηδὲν δὲ ἐξισχύσας, πέμπει πρὸς αὐτοὺς ἐπίσκοπόν τινα, Θωμάριχον τοῦνομα, ἐκφοβῶν αὐτοὺς ἀφιέναι τὴν πόλιν καὶ ὑποσπόνδους εἶναι, ἐξίέναι δὲ τῆς νήσου. Ὡς σὺν πρὸς αὐτοὺς εἰσῆι· ὁ ἐπίσκοπος, τοῦτον ἐκράτησαν ἔνδον, Μαυία δὲ οὐκ εἶξεν. Καὶ δὴ ἀνονήτου γενομένης ὁ τῆς κατὰ Ἀραδὸν πολιορκίας, ἀνέστρεψεν εἰς Δαμασκὸν ὁ, ἔπει ὁ χειμῶν κατέλαβεν.

A. M. 6141. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν ὁ Μαυίας κατὰ τῆς ὁ Ἀράδου σφοδρῶς παραταξάμενος, καὶ ταύτην λόγῳ παρέλαβεν εἰς τὸ κατοικεῖν αὐτοὺς ἔθνα βούλονται· τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν, καὶ ἀπειτείσειεν, καὶ τὴν νήσον ἀόκητον κατέστησεν, ἔως τοῦ νῦν ὁ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει γέγονεν ἐν Ῥώμῃ σύνοδος ὁ (67) ὕπὸ Μαρτίνου τοῦ πάπα κατὰ τῶν Μονοθελητῶν.

A. M. 6142. — Τοῦτω τῷ ἔτει στρατοπεδάρχης (68) σὺν τοῖς Ἀραβῶν ἐπιστράτευσεν κατὰ Ἰσαυρίας· καὶ κτείνει, πολλοὺς ἡχμαλώτους· καὶ μετὰ πεντακισχιλίων δεσμίων ὑπέστρεψεν. Πέμπει δὲ ὁ βασιλεὺς Κώνστας Προκόπιόν τινα πρὸς Μαυίαν ζητῶν εἰρήνην· ὁ καὶ γέγονεν ἔτει β', Γρηγόριον υἱὸν Θεοδώρου λαθῶν Μαυίας ἐνέχυρον ἐν Δαμασκῷ.

A. M. 6143. — Τοῦτω τῷ ἔτει ὁ ἰσασίαςεν Πασαγάθης ὁ τῶν Ἀρμενίων πατριχίος τῷ βασιλεῖ· καὶ σπονδὰς μετὰ Μαυίου πεποίηκεν, δεδωκὼς αὐτῷ καὶ τὸν ἴδιον υἱόν. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἤλαθεν ἔως Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ ἀπελπίσας τῆς Ἀρμενίας ὑπέστρεψεν.

A. M. 6144. — Τοῦτω τῷ ἔτει Γρηγόριος ὁ ἀδελ-

African moverunt, et pugna cum tyranno Gregorio commissa, in fugam eum vertunt, et ejus exercitum delent, et vectigalibus ex pacto Africae impositionis reversi sunt.

A. C. 640. — Hoc anno armata classe expeditionem in Cyprum Mavias suscepit. Ejus navigia ad mille et septingenta numerata sunt. Constantiam civitatem cepit, universam subegit insulam, et magnum in eam detrimentum intulit. Cum vero Cacorizum cubicularium adversum se cum maximis Romanorum copiis advenire audiret, classem Aradum versus diverit, ubi classis bellicum omnem apparatus ad insulae oppidum exonerans, machinis omnibus adhibitis castellum occupare tentabat. Conatibus licet strenuis parum aut nihil succedentibus, episcopum nomine Thomarichum, ut urbem ejus potestati permitterent, vectigales agerent, ac tandem insula omnino decederent, minis et terroribus suasurum misit. Ut urbem ingressus est episcopus, cives intra moenia secum detinere, et Maviae imperium detrectavero. Quamobrem irrita Aradi obsidione, cum hiems appeteret, Damascus se recepit.

A. C. 641. — Hoc anno Mavias educto et composito exercitu adversus Aradum arma convertit. Illam vero ea conditione cepit, ut oppidani, ubi libuisset, habitare possent, urbem vero igne succendit, moenia everit, 286 et usque in hodiernum diem effecit insulam incolis omnibus desertam.

Eodem anno concillum Romae a Martino papa damnandis monotheletis celebratum est.

A. C. 642. — Hoc anno Arabicorum castrorum praefectus in Isauriam impressionem fecit, et magna strage edita, plures in captivitate misit, et cum victorum millibus quinque ad suos regressus est. Imperator autem Constans Procopio quodam ad Maviam misso, pacem exposcebat: quod anno secundo postmodum Mavias praestitit, Gregorio Theodori filio pactorum initorum obside Damasci retento.

A. C. 643. — Hoc anno Pasagnathes Armeniorum patricius in imperatorem perduellis arma suscepit, et filio Maviae in obsidem dato, belli cum eo societatem iniit. Nuntio perduellionis audito, imperator Caesaream usque Cappadociae se contulit, et rebus Armeniae desperatis in urbem reversus est.

A. C. 644. — Hoc anno imperatoris Heraclii frater

VARIÆ LECTIONES.

ὁ δὲ σκάφη A, δὲ καὶ σκ. vulg. ὁ καὶ Κόριζον A. ὁ κατὰ ἐναντία Ῥόδου A a f. ὁ τὸν K. vulg. ὁ γενομένης A, γενομένου vulg. ὁ ἐν Δαμασκῷ A. ὁ τῆς add. ex A. ὁ ὦ; τοῦ νῦν vulg. ὁ hic annus omittitur in A a e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

di queat. Coacti ergo ejusmodi monachi stationem deserere; non columnarum columnis excidere. COMBERIS.

(67) De cujus tempore ad pag. 288 notæ.

(68) Ante στρατοπεδάρχης excidit nomen proprium Βουσοῦρ, quod Anast. representat: *Busur princeps exercitus*: apud quem etiam simplicius legitur: *occlis multis, cum quinque millibus captivorum reversus est*. Sic p. 294 de Busur: Καὶ ἡχμαλώ-

τους πολλοὺς, καὶ ὑπέστρεψεν. Non placet quod reddidit novus interpr. de pace cum Mavia inita: ὁ καὶ γέγονε ἐτῆ β'. *Quod anno secundo postmodum Mavias praestitit*; imo, *quod factum est annis duobus*, ut idem Anast., sive in annos duos obtinuit; quibus evolutis, instaurato bello mox tertio anno Rhodus capta est. De Busur iterum Const. an. 24 et 25. COMBERIS.

Gregorius Heliopoli diem extremum obiit, et myrrha conditus Cpolim relatus est. Hoc etiam anno pulvis e caelo imbris instar depluit, et metus ingens hominum animis incubuit.

Croleos esiscopatum annos duodecim Paulus obtinuit.

Paulus fato fungitur, et Pyrrhus rursum per menses quatuor et dies viginti tres restituitur.

A. C. 645. — Hoc anno Rhodo a Saracenis occupata, Mavias Rhodium colossus mille trecentis et sexaginta annis postquam positus fuerat dejecit. Judæus quidam Edessenus eum mercatus nongentos ex ejus metallo camelos oneravit. Eodem anno Abibus Arabum dux in Armeniam manu armata ingressus est, Maurianumque Romanorum ducem cum copiis obviam factum, ad Caucasios usque montes fugavit, et regionem quaquā patet deprædatus est.

A. C. 646. — Hoc anno Mavias exercitum instauravit, ingentem vero classem armis virisque 287 munitam, ut bellum et cædem Cpoli inferret, parari jussit. Omnem porro bellicum apparatus ad Tripolim, quæ Phœnicæ civitas est, colligi curavit. Eo conspecto fratres duo christicolæ, qui Tripoli sedem fixerant, filii Buccinatoris, divino animi ardore exagitati, ad publicos civitatis carceres irruunt (erat certe Romanorum numerus haud contemnendus in vinculis) effractisque vi foribus vineisque liberatis, in civitatis ameram impetum faciunt, eoque cum toto comitatu occiso, supellectilem ejus omnem flammis absument, et in Romanam ditionem transfretantur. Arrepto vero bellum movendi proposito non abscessit Mavias, quin imo exercitum Cæsaream Cappadociæ ipse transfert, Abulabarum autem classis præfectum constituit. Is Phœnicem (Lyciæ locum quemdam sic dicunt), ubi imperator Constans castra classemque tenebat, appellens, cum eo navali prælio decertat. Inter primos autem parandæ maritimæ pugnæ tumultus nocturnæ quietis somnio Thessa-

Α φος ὁ Ἡρακλείου ἐν Ἡλιουπόλει ἀπέθανεν, καὶ σμυρνηθεὶς ἰεὶ εἰσῆχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰδ'. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει κόνις ἐξ οὐρανοῦ κατηνέχθη, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν τοῖς ἀνθρώποις.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκοπὸς Παῦλος ἰδ' ἔτη ιβ'.

Παῦλος τελευταῖα καὶ Πύρρος πάλιν (69) ἀποκατεστάθη ἰδ' μῆνας ἰδ' καὶ ἡμέρας κγ'.

A. M. 645. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει Μαυίας τὴν Ῥόδον καταλαβὼν καθείλεν τὸν κολοσσὸν Ῥόδου μετὰ ατζ' ἔτη τῆς αὐτοῦ ἰδρύσεως (70), ὃν Ἰουδαῖός τις ὠνησάμενος ἔμπορος Ἐδεσηνὸς Ἰνακασίας καμήλους ἐφόρτωσεν αὐτοῦ τὸν χαλκόν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀβιδος ὁ τῶν Ἀράβων στρατηγὸς τὴν Ἀρμενίαν ἐπεστράτευσεν. Καὶ περιτυχὼν Μαυριανὸν τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸν κατεδίωξεν αὐτὸν ἕως τῶν Καυκασίων ὄρεων, καὶ τὴν χώραν ἐλητσατο.

A. M. 646. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν ὁ Μαυίας, καὶ ὤριστο γενέσθαι ἐξόπλιον μεγάλῃ τῶν πλοίων πρὸς τὸ ἀνελεῖν τὸν στόλον αὐτοῦ κατὰ Κωνσταντινούπολιν. Ἡ δὲ πᾶσα ἑτοιμασία ἐν Τριπόλει ἦν τῇ κατὰ Φοινίκην. Τοῦτο δὲ θεασάμενοι δύο ἀδελφοὶ τινες φιλόχριστοι ἐν Τριπόλει καταμένοντες υἱοὶ Βουκινάτωρος (71), ζήλω Θεοῦ τρωθέντες, ἐπὶ τῷ δεσμοτῆριον τῆς πόλεως ὤρμησαν. Εἶχε δὲ πλῆθος δεσμίων Ῥωμαίων, καὶ διαβρήξαντες τὰς πύλας καὶ τοὺς δεσμούς λύσαντες, ἐπὶ τὸν ἀμυρῶν τῆς πόλεως ὤρμησαν, καὶ κτείναντες αὐτὸν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἅπασαν πυρὶ καταναλώσαντες, ἐπὶ τὴν Ῥωμανίαν ἀπέπλευσαν. Πλὴν οὐδ' οὕτως τῆς αὐτῆς ἐπέαυτο ἐξαρτύσεως ἄλλ' ὁ μὲν Μαυίας στρατεύει ἐπὶ Κιαισάρειαν Καππαδοκίας, Ἀβουλαβάρ δὲ στρατηγὸν (72) κατέστησεν τῆς ναυπλοίας ὃς παραγενόμενος εἰς τὸν λεγόμενον Φοινίκα τῆς Λυκίας, ἐνθα ἦν ὁ βασιλεὺς Κώνστας μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, ναυμαχεῖ μετ' αὐτοῦ. Μέλλοντος δὲ τοῦ βασιλέως ναυμαχεῖν, θεωρεῖ κατ' ὄναρ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ εἶναι αὐτὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ. Διυπνηθεὶς δὲ διηγήσατό τινας ὄνει-

VARIAE LECTIONES.

ἰδ' ἀδελφίδος a. ἰδ' σμυρνηθεὶς f. ἰδ' εἰσῆχθη ἐν Κων. A, ἠνέχθη Κπ. vulg. ἰδ' Παῦλος A a f, Πέτρος vulg. ἰδ' ἀπεκατέστη A a f. ἰδ' μῆνας A, καὶ μῆνας vulg. ἰδ' Ἀβιδος f. ἰδ' τὴν add. ex A. ἰδ' καταδίωκει A. ἰδ' καὶ ὤριστο om. A a f. ἰδ' πρὸς τὸ τοῦ A. ἰδ' δεσμ. Ῥωμ. A, Ῥωμ. δεσμ. vulg. ἰδ' καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ add. ex A. ἰδ' ἐξαρτύσεως A, ἐξαρτήσεως vulg. ἰδ' Ἀβουλαοῦρ A f, Ἀβουλαονᾶρ a. ἰδ' τῆς αὐτῆς πλοιοποίας A a, τῆς ὀπλοποιίας f. ἰδ' δὲ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(69) De Pyrrho sedi restituto Anast. Collectanea, D *Deus statim justo judicico suo delevit eum de libro viventium.*

(70) Ex his quando colossus Rhodius fuerit erectus, collige. Anno a mundi conditu 5145, et a Christi ortu 645, æs quo conflatum erat pretio distractum fuit, annis post eundem erectum mille trecentis et sexaginta: erectus est itaque anno a mundi conditu 4785, quo ex Georgii Syncelli (cujus continuator, Theophanes) computo Ezechias regni numerabat vicesimum. Rursum vero: annus Abraham 2015 Christi natalitiis apud Eusebium consecratur: his adde post ortum annos 645, occurret ab Abrahamo in lucem profecto annus 2660, retractis mox 1360 superest 1300 summa: quæ apud Eusebium inter Abrahami annos habet Ez-

chiæ quintum ac vicesimum sibi adjunctum. Aliter iterum: anno post Christum 645 colossi Rhodii æs venit 1360 annis postquam erectus est: annis itaque ante Christum 715, quibus apud Petavium *De doct. temp. lib. xiii, pag. 547*, adnectitur Ezechias regnantis annus 13, cui septem aliis (quos Theophanis computo desse contendit, de quo alibi) appositis, vicesimus Ezechias consurgit, qui jam ex Syncello collectus est. Summatim dico: circa Ezechias annum 20 vel proximum aliquem colossus Rhodio portui impositus est.

(71) Spectatum hunc solo nomine Buccinatorem existimarem, qui κόμης Βουκινάτωρων apud Rigaltium v. *Βούκινωρ* scribitur.

(72) De cujus nomine, expeditione et gestis Leunclavius *Hist. Musulm. lib. 1.*

ροικίτη ἰδὲ ὄραμα. Ὁ δὲ ἐφη· Ὁ βασιλεὺς, εἶδος μὴ ἐποιμήθης, μήτε τὸ ὄνειρον εἶδες· τὸ γὰρ εἶναι σε ἐν Θεσσαλονίκη Θεσσαλονίκη²⁶ ἐγκρίνεται (73)· πρὸς τὸν ἐχθρὸν σου ἡ νίκη τρέπεται. Τοῦ δὲ βασιλέως μηδένα ποιησαμένου λόγον περὶ τούτου, πρὸς παράταξιν ναυμαχίας τὸν Ῥωμαϊκὸν στόλον προηγήσατο²⁷ καὶ πόλεμον· καὶ δὴ συμβαλόντες²⁸ ἀλλήλοις ἠτῶνται Ῥωμαῖοι· καὶ συγκρινᾶται ἡ θάλασσα τοῖς αἵμασι τῶν Ῥωμαίων. Ἐνέδυσσε δὲ ὁ βασιλεὺς ἄλλον τινὰ τὴν ἑαυτοῦ ἐσθῆτα· καὶ εἰσπηδήσας ὁ υἱὸς τοῦ Βουκινάτωρος, ὁ προλεχθεὶς εἰς τὸ βασιλικὸν σκάφος τὸν βασιλέα Ἰάφραρπάσας, καὶ εἰς ἕτερον σκάφος τούτου μεταβλῶν²⁹ περιδέξωσθε δέξωσθε. Αὐτὸς δὲ ἀνδρείως³⁰ ἐπιστὶς τῇ βασιλικῇ νηὶ πολλοὺς ἀνείλεν ὁ γενναϊότατος, θανάτῳ ἑαυτὸν παραδούς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. Τούτου δὲ κυκλώσαντες οἱ πολέμοι καὶ ἐν μέσῳ κατασχόντες ἐδόκουν αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα³¹. Μετὰ δὲ τὸ πολλοὺς ἀνελεῖν κτείνεται καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν πολεμίων³², σὺν τῷ φοροῦντι τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὕτω τροπωσάμενος σώζεται, καὶ καταλιπὼν πάντας ἀπέπλευσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

A. M. 6147.—Τούτῳ τῷ ἔτει ἐδόλοφονθη Οὐθμᾶν ὁ τῶν Σαρακηνῶν³³ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν ἐν Ἐθρίβαις³⁴ (74), ἀμηρεύσας ἔτη'. Γέγονεν δὲ ἀνασθεῖ μέσον αὐτῶν³⁵. Ὅσοι γὰρ κατὰ τὴν ἔρημον ὑπῆρχον, τὸν Ἀλῆ ἤθελον, ἀνεψίον τοῦ Ἀλῆ, γαμβρὸν ὄντα τοῦ Μουαμέδ· οἱ δὲ κατὰ Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, τὸν Μαύταν ἤθελον· ὅς καὶ ἐνίκησεν καὶ ἐκράτησεν ἔτη κθ'.

Ἀράβων³⁶ ἀρχηγὸς Μαύτας ἔτη κθ'.

A. M. 6148.—Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Μαύτας κατὰ Ἀλῆ· καὶ συναθροίζονται ἀμφότεροι ἀναμέσον Βαρβαλίσσου³⁷, εἰς τὸ Κεϊσάριον πλησίον τοῦ Εὐφράτου. Οἱ δὲ τοῦ Μαύτου ἐπικρατέστεροι γεγονότες τὸ ὕδωρ ἔλαβον· εἰς δὲ ψαν δὲ³⁸ ἐλθόντες οἱ τοῦ Ἀλῆ ἐλειποτάκτου. Μαύτας δὲ οὐκ ἤθελεν πολεμῆσαι· ἀλλ' ἀπονητὶ τὴν νίκην ἤρατο.

A. M. 6149.—Τούτῳ τῷ ἔτει (75) ἐπεστράτευσεν ὁ βασιλεὺς κατὰ Σκλαβίνιας, καὶ ἠχμαλύτευσεν (76)

A Ionicæ reperiri se imaginabatur. Excitatus somniorum conjectori visionem enarrat. Dicit ille: *Ultimam neque dormiisses, neque vidisses somnium*. Et enim Thessalonica te reperiri mali ominis argumentum est. Thessalonica quippe victoriae ad hostem transitus judicatur. Imperator nulla iudicii istiusmodi ratione habita, in navalis certaminis ordinem Romanas copias componit, et ad bellum provocat. Pugna itaque ad invicem commissa superantur Romani, totumque mare illorum sanguine inficitur. Imperator cum altero quopiam habitum mutavit. Tum vero memoratus Buccinatoris filius in regiam ratem insiliens rapuit imperatorem, eumque ex hac in alteram traductum præter universorum expectationem periculo præsentem eripuit. Ipse vero quasi regiae navis præfectus eidem impositus plenus Marte dimicabat, ac tandem imperatoris gratia mortem strenue oppetit. Quamobrem hostes eum quem imperatorem esse rebantur undequaque intercludentes, multis prius ad necem datis, ipsum etiam interfecere una cum eo, qui vestes imperatorias induerat. Imperator igitur in fugam versus, incolumis evasit, relictisque omnibus Cpolim solvit.

A. C. 647. — Hoc anno Uthmanus Saracenorum dux amari provinciae decem annos functus ab Ethribensibus dolo appetitus interiit. Dissidium autem inter Arabes exortum est. Qui enim deserti loca tenuere Alim, alterius Alis nepotem; Muamed generum, **288** desiderabant principem, qui vero Syriam et Ægyptium incolere Maviam promovebant, cujus pars superior exstitit, et imperium obtinuit annos viginti quatuor.

Arabum dux Mavias annos 29 regnavit.

A. C. 648. — Hoc anno Mavias bellum adversus Alim movit, et in media Barbalissi planitie ad Cæsarium juxta Euphratem uterque exercitum eduxit. Mavias acies victoria superior effecta annis fluentia occupat, siti vero aciem Alis invadente, milites aquarum penuria virtum et animi deliquium patiebantur. Mavias itaque prælium detrectans absque ullo labore victoriam tulit.

A. C. 649. — Hoc anno imperator in Sclaviniam expeditionem suscepit, pluribusque Barbaris in

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ Νηπ θαλασσονίκη? ²⁷ προηγήσατο A, προεστήσατο vulg. ²⁸ συμβαλόντες A, συμβάλλοντες vulg. ²⁹ μετέβαλεν καὶ A. ³⁰ ἀνδρείως A, ἀνδρείος vulg. ³¹ τὸν βασιλέα om. A a f. ³² ἔκτειναν αὐτὸν οἱ πολέμοι A. ³³ τῶν Ἀράβων A. ³⁴ Ἐνεθρίβιοι A a f mg. Par. ³⁵ μέσων αὐτῶν A. ³⁶ Ἀράβων — κθ' om. A a f. ³⁷ Βαρβαλίσσου A. ³⁸ δὲ A, τε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(73) Θὲς ἄλλω νίκην, *pone alteri victoriam*. — Sic bene Cedr. et Anast. esse te Thessalonica, id significat, *victoriam alteri cede: transit ad hostem victoria*. COMBEFIS.

(74) Αἰθρίβιοις, posuit superius. Ita civitas Mecha alia nomine *Jatrib*, ut liber Alcoran testatur: licet Madinam *Jatraba* quoque Arabibus dictam contendant Abraham Ecchell. pag. 454. — Placet Peyr. ἀρχηγός, quæ vox in supremum eorum ducem ac principem magis quadrat: sicque postea sub Constantino ubique ἀρχηγούς supremos illos duces, ac

ameras appellatos invenias. COMBEFIS.

(75) Anno Constantis decimo sexto Maximum lingua manumque mutilatum argute clareque ex actis demonstrat Baronius ad a. C. 657 num. II, passionis historiam omnem sequentibus profert.

(76) Placet omnino quod Cedr. habet, nec Theoph. aliter scripserit, quidquid habeant codd. ipseque legerit, καὶ ἀγχιλωτεύσας πολλοὺς, ὑπέστρεψεν, *multis captis subque jugum missis, reversus est*. COMBEFIS.

captivitatem actis, provinciam subegit. Hoc quoque anno quæ sanctum Maximum et ejus discipulos spectant, gesta, iis nimirum pro recta fidei sententia sustinenda adversus monotheletas decertantibus. Eos cum Constantis in perversum sensum abducere non valeret, divina sapientia fluentem et varia eruditione florentem illam sancti linguam una cum illius dextera abscidit, utpote quæ multa adversus ejus impietatem una cum discipulis (erant illi uterque Anastasius) conscripsisset, quæ et ipsi ad verbum exscripserunt, ut omnibus scientiarum studiosis notum est.

A. C. 650. — Hoc anno Maviæ legatione ab imperatore suscepta, Arabes, seditionibus et tumultibus jactati, cum Romanis pacti sunt, ut nimirum pro singulis dies nummos mille, equum et servum Romanos penderent. Inter hæc magnus terræmotus mense Dæcio indictione secunda per Palestinam et Syriam exortus magnis ruinis causam dedit. Hoc etiam anno

VARIE LECTIONES.

³⁹ καὶ ἀδδ. ex A. ⁴⁰ ὑπὲρ A, περὶ vulg. ⁴¹ ἀπέταμεν om. A a f. ⁴² κατ' ἔπος| καθέσεως A. ⁴³ τελώσιν A, τελέσωσιν vulg. ⁴⁴ Δεσίω A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(77) Palam ex Anast. συγγραμμένου • *Ut qui adversus illius impietatem multa cum discipulis Anastasii composuisset, quæ etiam illi ad verbum conscribere.* Συγγραφεὺς dicitur, et συγγραφεύθαι, qui nec ipse scribit, sed aliena utitur manu, ut hic de Maximo significatur, sua cum discipulis componente polemica opuscula, illisque excipientibus; non quod ab eo scripta ejus discipuli exscripserint, ut novus interpret significat. Bene Anast. conscripsisse Anastasios ait. Comæris.

(78) Existant in Anastasii Collectaneis a Sirmondo editis, necnon apud Baronium annis 656 et 657.

(79) Anno Constantis decimo tertio Martini papæ exsilium, mortem vero decimo quarto, conjungenda, sequentes temporum characteres in ipsius Martini epistolis. Anastasii Collectaneis, et aliis locis signati demonstrant. Summum Ecclesiæ presulatum sanctus ille pontifex mox ut adeptus est circa Constantis anni septimi exitum ineunte octavo (juxta Theophanis calculos) et indictione octava pari dierum gressu corrente, monothelitarum errori condemnando concilium Romæ celebrat. Theophanes superius assignatis annis, Baronius a. C. 649, ipsa concilii verba: *In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, imperii domini Constantini piissimi Augusti anno nono (qualiter numeretur nonus prius expositum) sub die tertio nonas Octobris, indictione octava, præsentem sancto ac beatissimo Martino papa, etc.* Ipse Martinus epistola ad Paulum Thessalonicæ episcopum: *Nempe a die prima præsentis mensis Novembris, indictione octava, qua die missas a te lubricas litteras accepimus, et condemnavimus, etc.* Anno secundo insidias ab Olympio exarcho sibi paratas sustinuisse declarant ejus dicta jam proferenda. Tertio, in Constantis decimum et indictionem decimam incidente Calliopam exarchum Romam profectum excipit, et ab eo CP. abducitur; ejus quippe adventum reterens scribit: *Ego vero ipse graviter infirmus eram ab Octobri mense usque ad prædictum tempus, id est, usque ad sextumdecimum Kalendas Julias.* Et infra: *Cum et in adventu infamis Olympii vani cujusdam hominis cum armis me hunc potuisse repellere faterentur. Anni primi eo tempore, quo concilium habuit, ægrotasse, quæ ipse gessit homo sanæ mentis et æmorum laterum credere prohibent: Olympius*

πολλοὺς, καὶ ὑπέταξεν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ τὰ κατὰ τὸν ἄγιον Μάξιμον καὶ ³⁹ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπράχθη, ὑπὲρ ⁴⁰ τῆς ὀρθῆς πίστεως ἀγωνισαμένων κατὰ τῶν Μονοθελητῶν • οὓς Κώνστας εἰς τὴν αὐτοῦ κακοδοξίαν μὴ ἰσχύσας μετενέγκαι, τὴν θεόσοφον καὶ πολυμαθεστάτην γλῶσσαν τοῦ ἁγίου ἀπέταμεν ⁴¹ μετὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς αὐτοῦ, ὡς πλείστα κατὰ τῆς αὐτοῦ δυσσεβείας σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἀναστασίου συγγραμμένοις (77) • ἀ καὶ κατ' ἔπος ⁴² οὗτοι γεγράφασιν (78), ὡς οἱ φιλομαθεῖς γινώσκουσιν.

A. M. 6150. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστοιχίθη μετὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ Ἀράβων τοῦ Μαυρίου πρεσβεύσαντος διὰ τὴν ἀναρσίαν, ἵνα τελώσιν ⁴³ Ῥωμαίοις οἱ Ἀραβες καθ' ἡμέραν νομίσματα χιλία καὶ ἵππων καὶ δούλων • γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς μέγας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ πτώσις ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ Συρίᾳ μηνὶ Δασιῳ ⁴⁴ ἰνδικτιῶνι β'. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐξωρίσθη (79) Μαρτί-

quoque et Calliopas exarchi septimo a concilio celebrato mense, datis prius CP. litteris, responsis accepiis; susceptis confectisque CP. Ravennam, Ravenna Romam itineribus, varias Martino vexationes, quæ moram exigunt et successionem uno tempore nequeunt ingerere. Abducitur itaque Roma anni tertii, ut vult Sirmondus in Synopsi chronica ad Anastasii Collectaneæ, mense Junio, ac ut Martinus ipse scribit: *Pervenimus Kalendas Julias Mesenam* (Misenum, ad ostia Tiberina promontorium) *in qua erat navis, id est, carcer meus.* Menses tres inde per varias insulas exigit, ad anni nimirum quarti primordia, ipso dicente: *In plurimis insularum in quibus nos vel tribus mensibus peccata impedierunt, nullam compassionem adeptus sum.* Annum Naxi commoratur, qui assumptionis ejus quartus, et circuli currentis indictionis undecima. *Excepto duntaxat* (superiora verba prosequitur) *in insula Naxia, quoniam ibi annum secimus, etc.* : unde digressus indictionis duodecimæ primo mense CP. appellit. *Cumque tandem pervenisset Byzantium, inquit ejus martyr scriptor, beatus ille septimo decimo die Septembris mensis in portum prope Euphemiam, etc.* Vario carcerum, examinum et tormentorum generi subditus, exsilii sententiam postmodum accipit. *Fecit ergo reverentissimus papa in eodem Diomedis ergastulo otoginta quinque dies post primas nonaginta tres* (in excubiitorum custodia) *hoc est omnes simul 178. Venit igitur Sagoleba scriba dicens, Quia jussus sum auferre te hinc, et transverre in domum meam, et post dies duos dirigere te, quo jusserit sacellarius. Et infra: Dictum est ergo quia in Chersonam exsulatur. Et post dies aliquot cognovimus, quia illuc clanculo navigio transfectus est. Ipse discussus tempus signal in epist. : Postquam egressi sumus ex eo quod Jeron dicitur a CP. navigantes sancta quinta feria Cæne Domini, pertransivimus Pharum, per diversa loca transmeantes, Idibus Maiis, et Chersonem pervenimus. Sexdecim tandem menses exsilium ad ejus mortem dilatatum conjicio ex his scriptoris supra laudati verbis. Obiit autem . . . mense Septembrio, die sextadecima . . . indictionis quartadecima. . . Scelesti porro Pyrrhi lethum, in id tempus, quo Constantis anno duodecimo, et indictione pari Diomedis ergastulo sanctus pontifex tenebatur, auctor idem conjici,*

νος ὁ ἀγιώτατος πάππς Ῥώμης ὑπὲρ τῆς ἀληθείας Ἀ
γενναίως ἀγωνισάμενος, καὶ ἑμολογητῆς γενόμενος
ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀνατολῆς τελευτήσας.

A. M. 6151. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀνέβλεν Κώνστας
θεοδόσιον τὸν ἴδιον ἀδελφόν. Τῶν δὲ Ἀράβων ὄντων
εἰς τὸ Σακρίν (80), ἐδολοφονήθη ὁ Ἄλλῃ, ὁ τῆς Περ-
σίδος· καὶ μονακρατορεῖ ὁ Μαυίας βασιλικῶς ζα-
οικῆσας ἐν Δαμασκῷ, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐκεῖ ἀπο-
θέμενος τῶν χρημάτων.

A. M. 6152. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀνεφάνη αἵρεσις Ἀρά-
βων, οἱ λεγόμενοι Χαρουργίται. Μαυίας δὲ τούτους
χειρῶσάμενος, τοὺς ἐν Περσίδι ἐταπείνωσεν, τοὺς δὲ ἐν
Συρίᾳ ἔβρωσεν· καὶ τοὺς μὲν ἐκάλεσεν Ἰσαμίτας, τοὺς
δὲ Ἡρακίτας. Καὶ τῶν μὲν Ἰσαμιτῶν τὰς βόγας ἀν-
ήνεγκεν ἕως διακοσίων ⁴⁶ νομισμάτων· τῶν δὲ Ἡρα-
κίτων κατήνεγκεν ἕως ἄ νομισμάτων.

A. M. 6153. — Τούτῳ τῷ ἔτει καταλιπὼν ὁ βασιλεὺς
Κωνσταντινουπόλεως (81) μετέστη ἐν Συρακοῦσι τῆς ⁴⁷
Σικελίας, βουλευθεὶς ἐν Ῥώμῃ τὴν βασιλείαν μεταστή-
σαι. Καὶ πέμπει ἀγαγεῖν ⁴⁷ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ
τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ Κωνσταντῖνον, Ἡράκλειον
καὶ Τιθέριον· οἱ δὲ Βυζάντιοι οὐκ ἀπέλευσαν ⁴⁸ αὐ-
τούς.

A. M. 6154. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσαν οἱ
Ἀραβες κατὰ Ῥωμανίας (82), καὶ πολλοὺς ἤμα-
λώτευσαν· καὶ πολλοὺς τόπους ⁴⁹ ἠρήμωσαν.

A. M. 6155. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἠχμαλωτίσθη μέρος τῆς
Σικελίας, καὶ φέλισθησαν ἐν Δαμασκῷ ⁵⁰ θελήσει αὐτῶν.

A. M. 6156. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο πλάνη τῶν νη-
στειῶν (83). Καὶ ἐπεστράτευσεν ὁ Ἀβδεραχμάν, ὁ τοῦ
Χαλέδου, τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἐν αὐτῇ ἐχειμάσεν, καὶ
πολλὰς ἰλυμήνατο χώρας. Οἱ δὲ Σκλαβῖνοι τούτῳ προ-
σφύεντες, σὺν αὐτῷ ἐν Συρίᾳ κατήλθον χιλιᾶδες πέντε,

VARIE LECTIONES.

⁴⁶ διακοσίων — ἕως οἰν. A f. ⁴⁷ τῆς add. ex A. ⁴⁷ τοῦ ἀγαγεῖν A, ἀγαγεῖν — υἱοὺς αὐτοῦ om. A.
⁴⁸ οὐκ ἀπέλευσαν A, οὐ κατέλευσαν vulg. ⁴⁹ πλείους τόπους A a. ⁵⁰ ἐν Δαμασκῷ om. f.

JAC. GOARI NOTE.

in quo illi et Theophani convenit. Hæc attentius D
autem adversa plura circa temporum rationem apud
Baronium emendant.

(80) *Loci nomen in Asia*, inquit Ortelius: *Meso-*
potamias juxta Tigrii urbem ex eodem v. Saphæ,
Σαφή mallem interpretari.

(81) Theodosii fratris occisi manes vindictam com-
minantes discessus causam exstitisse narrant Ce-
drenus et Zonaras.

(82) Romano imp. ditionem subjectam Romaniam
nomen jam olim accepisse confirmant hæc Epiphani
hæres. 69: *Ἐπιστολὴν μεγάλην ἐγκύκλιον δὴ τῆ Ῥω-*
μανίᾳ γέγραφε· Epistolam bene longam, et encyclicam
ad omnem Romaniam scripsit. Baronius ad a. 3 in
num. 6 Ecclesiam catholicam significari censuit, sed
apertius interpretes Petavii omnes Rom. imperio sub-
ditos reddidit. Jornandis de Get. orig.: *Anthemio*
principe jam defuncto, qui cum Recinere genero suo
inlecto bello saviens, Romaniam trivissit, etc.:

sanctissimus Martinus papa Romanus pro veritate
fortiter propugnanda hucusque præliatus et jam
confessor factus, in Orientis partibus vitam fini-
vit

A. C. 651. — Hoc anno Constans Theodosium
fratrem germanum occidit. Arabibus porro ad Sap-
plim considentibus, Ali Persidis princeps sublatus
est, ex quo Mavias imperium Arabum solus ad-
piscitur. Hic **289** Damasci regiam firmat, et per-
cuniarum thesauros illic reponit.

A. C. 652. — Hoc anno Arabum hæresis, cui
Charurgitarum inditum nomen, emerit. Quos cum
Mavias edomasset, iis, qui Persiam incolabant,
afflictis, alios in Syria positos opibus et honoribus
evexit, et illos quidem Isamitas, istos vero Heracli-
tas, appellavit, ac insuper, Isamitarum stipendiis
ad ducentos nummos (auctis, Heraclarum pretium
ad triginta imminui decrevit.

A. C. 653. — Hoc anno de transferenda Romam
imperii sede imperator consiliatus, Cpoli relicta
Syracusas Siciliae urbem migravit. Quamobrem
misit, qui uxorem suam tresque liberos, Constan-
tinum, Heraclium atque Tiberium, ad se addu-
cerent, sed Byzantii cives eos abire minime passi
sunt.

A. C. 654. — Hoc anno Arabes eductis per Ro-
manam ditionem copiis, captivorum multitudinem
C immensam abegerunt, et in plures provincias va-
stilitatem induxerunt.

A. C. 655. — Hoc anno Sicilia bona pars capti-
vitate oppressa, cives abducti sponte sua Damasci
sedem fixerunt.

A. C. 656. — Hoc anno error in jejuntorum
tempus invaluit. Porro Abderachman Chaledi filius
exercitu in Romanam ditionem deportato, illic
hiberna duxit, et multas provincias depopulatus
est. Sclavini vero ad quinque millia ipsi adjuncti,

Cedreni in Constantino Magno: Καὶ πάλιν οἱ Πέρ-
σαι κατὰ Ῥωμανίας παρετάξαντο· *Iterum in Roma-*
nas provincias Persæ arma movent. Theoriani in
L'gat. Armen.: Παρακαλῶ μεταγραφῆναι τὴν συγ-
γραφὴν ταύτην καὶ δοθῆναι μοι, ἵνα ἐξελληνισθεῖσαν
ἐν Ῥωμανίᾳ ἔχοιμεν αὐτὴν· *Opusculum istud de-*
scribi, mihiq̄ dari precor, ut Græce redditum in
Romania habeamus.

(83) Ex Paschatis in certum diem figendi incerta
ratione contentiones et opinionum dissidia veteres
apud Christianos Alexandrinos maxime, et Occiden-
tales orta copioso doctrinæ tractatu, et non parca
exemplorum serie demonstrat Petavii lib. II *De*
doct. temp., cap. 64, et lib. IV, cap. 24. Unum hu-
jusmodi præsentī anno contigisse indicant hæc
verba, πλάνη τῶν νηστειῶν, errore nempe in qua-
dragesimales dies qui jejuniis sacri, admissis, haud
dubie quia CP. Ecclesia Paschalem solemnitate
erranter celebravit.

per Syriam effusi sunt, et in Apamæorum agro ad A καὶ ὤκησαν ⁵¹ εἰς τὴν Ἀπάμειν χῶραν ἐν κόμῃ Σκευκοδόλῳ ⁵².

A. C. 657. — *Croteos episcopi Thomæ annus primus.*

Hoc anno Busur Romanorum fines armata manu penetravit. Thomarichus autem Apamæa episcopus defunctus est, et Emesenus igne periit.

290 A. C. 658. — Hoc anno Busur renovato exercitu Romanas provincias fatigavit, et Exapoleos partes devastavit, Phadala autem illic cum copiis hiemem egit.

A. C. 659. — Hoc anno Saborius e Persia originem trahens Armenicæ militiæ dux in imperatorem Constantium perduellis arma movit. Hic, Sergio militiæ magistro ad Maviam delegato, imperium Romanum ei se subjecturum, si modo in imperatorem suggerat auxilium, pollicetur. Eo cognito Constantinus imperatoris filius Andream cum muneribus ad Maviam, ne rebellem ferat opem, pariter misit. Andreas Damascum adveniens, Sergium comperit et locum et principis animum præoccupasse. Mavias igitur in imperatorem pietatem et compassionis affectum simulabat. Maviæ Sergius forte assidebat, qui ut Andream ingredientem prospexit, festinus exsurrexit. Objurgavit Sergium Mavias, et, *Extimisti*, ait. Factum excusavit Sergius, et juxta patriam consuetudinem gessisse se protestatus est. Ad Andream itaque Mavias conversus: *Quid postulas?* inquit. Subinfert ille: *Ut rebellem edomando opem tuam conferas.* Respondet Mavias: *Ambo inimicitias agitis, quare plura mihi pollicitaro suppetias exhibeo.* Ad quem Andreas: *Ne dubites, amera, honestius tibi ab imperatore modica, quam a perduelli plura accipere. Veruntamen quod magis arridet, exsequere.* His dictis Andreas siluit. Mavias itaque: *De istis*, inquit, *æqui bonique mihi cum meis erit consilium*, ac simul utrumque foras e conspectu jussit abire. Tum vero Sergium privatim ad se vocatum allocutus, *Ut quid amplius*, ait, *Andream veneraris? nil proficis.* Sequenti itaque luce Sergius Andream præveniens ad Maviæ latus sedebat, nec ut pridie venienti Andreæ assurrexit. Eapropter Andreas torvo diroque D conspectu Sergium injuriis et minis impetiit, dicens: *Si modo vita superstes fuerim, quis sim, tibi demonstrabo.* Sergius contra: *Tibi minime assurgo, eo quod nec vir, nec femina sis.* Mavias compescuit utrumque, dixit vero Andreæ: *Quantum Sergius*

A. M. 6157. — *Κωνσταντινου πόλιως ἐπισκόπου Θωμᾶ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Βουσοῦρ κατὰ Ῥωμανίας· καὶ ἀπέθανεν Θωμάρικος ὁ ἐπίσκοπος Ἀπαμείας· καὶ ἐκάθη ⁵³ ὁ ἐπίσκοπος Ἐμέσης.

A. M. 6158. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν πάλιν Βουσοῦρ τῇ Ῥωμανίᾳ, καὶ ἐλυμήνατο τὰ μέρη Ἐξαπόλεως (84), καὶ ⁵⁴ Φαδαλάς ⁵⁵ ἐκείσε ἐχειμασε.

A. M. 6159. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ τῶν Ἀρμενιακῶν ⁵⁶ στρατηγὸς Σαβῶριος ⁵⁷ Περσογενὴς ἐστασίασεν κατὰ Κώνστα (85) τοῦ βασιλέως· καὶ πέμπει πρὸς Μαυτὴν Σέργιον τὸν στρατηλάτην ὑποχόμενος τῷ Μαυτᾷ ὑποτάξαι τὴν Ῥωμανίαν, εἰ αὐτῷ συμμαχήσει ⁵⁸ κατὰ τοῦ βασιλέως. Γνοὺς δὲ Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως, ἀποστέλλει καὶ αὐτὸς πρὸς Μαυτὴν Ἀνδρέαν τὸν κοιδικουλάριον μετὰ δώρων, ὅπως μὴ συνδῶσῃ ⁵⁹ τῷ ἀντάρτῃ. Καταλαδῶν δὲ Ἀνδρέας τὴν Δαμασκὸν, εὗρεν Σέργιον προλαβόντα, ὁ δὲ Μαυτὰς ὑπεκρίνατο ⁶⁰ συμπαιθεῖν τῷ βασιλεῖ. Ἦν δὲ Σέργιος καθήμενος πρὸς Μαυτὴν, καὶ εἰσελθόντος Ἀνδρέου, ἰδὼν αὐτὸν ὁ Σέργιος ἐπηγέρθη. Ὁ δὲ Μαυτὰς ⁶¹ ἐμέμψατο τὸν Σέργιον, λέγων· Ἐδειλλασας. Ὁ δὲ Σέργιος ἀπελογήσατο κατὰ συνήθειαν τοῦτο πεποιηκέναι. Στραφεὶς δὲ Μαυτὰς λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· *Τί ζητεῖς?* Ὁ δὲ λέγει· *Ἴνα δώσης βοήθειαν κατὰ τοῦ ἀντάρτου.* Ὁ δὲ λέγει· *Ἀμφοτέροι ἐχθροὶ ἐστέ· καὶ τῷ πλείῳ παρασχόντι ⁶² μοι δίδωμι.* Καὶ ὁ Ἀνδρέας εἶπε πρὸς αὐτόν· *Μὴ ἀμφιδάλῃς, ἀμην, ὅτι ὄλλα παρὰ βασιλέως κρεῖττόν σοι, ἢ πλείστα παρὰ ἀντάρτου· ὅμως, ὡς ἐρασμῶς ἔχεις, ποίει.* Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἀνδρέας· ἰαυώπησεν. Ὁ δὲ Μαυτὰς λέγει· *Σκέπτομαι περὶ τούτου· καὶ κελεύει ἀμφοτέρους ἐξελεῖν.* Προσκλεσάμενος δὲ Μαυτὰς κατ' ἴδιον τὸν ⁶³ Σέργιον, λέγει αὐτῷ· *Μηκέτι προσκυνήσης τῷ Ἀνδρέᾳ, ἐπεὶ οὐδὲν ἀνύσεις ⁶⁴.* Καὶ τῇ ἐπαύριον προλαδῶν ὁ Σέργιος τὸν Ἀνδρέαν, πρὸς Μαυτὴν ἐκάθητο ⁶⁵. Καὶ εἰσελθόντος τοῦ Ἀνδρέου, οὐκ ἐπηγέρθη ὡς ἐχθρὸς ⁶⁶. Ὁ δὲ Ἀνδρέας περιθελψάμενος δεινῶς τῷ Σεργίῳ ὕβρισε, καὶ ἠπειλήσε λέγων, ὅτι *Εἰ ζῶ, δαίξαι σοι ἔχω, τίς εἰμι ⁶⁷.* Ὁ δὲ Σέργιος εἶπε· *Οὐκ ἐπεγείρομαι σοι, ὅτι οὐκ εἶ ἀνὴρ, οὐδὲ πάλιν ⁶⁸ γυνή.* Ἀμφοτέρους δὲ παύσας ὁ Μαυτὰς, τῷ Ἀνδρέᾳ εἶπε· *Στολχησον δοῦναι καθὼς ὁ Σέργιος δίδωσι.* — *Καὶ πόσον ἐστίν;* εἶπε ὁ Ἀνδρέας. Ὁ δὲ Μαυτὰς

VARIAE LECTIONES.

⁵¹ ὤκηθησαν A. ⁵² Σελευκοδόλῳ A. ⁵³ ἐκάθη A. ⁵⁴ Ἐξαπόλεως καὶ om. A f. ⁵⁵ Κεφαλάδας A, Φαδαλάς a, Φαλάδας f, Σφαδαλά; vulg. ⁵⁶ Ἀρμενίων a. ⁵⁷ Σαβούριος A f. ⁵⁸ συμμαχήσει A, συμμαχήση vulg. ⁵⁹ συνδῶσει A. ⁶⁰ ὑπεκρίνατο A, ὑπεκρίνετο vulg. ⁶¹ ὁ δὲ Μαυτὰς — ὁ δὲ Σέργιος om. A f. ⁶² πλείον παρέχοντι A. ⁶³ τὸν add. ex A. ⁶⁴ ἀνύσεις f. ⁶⁵ ἐκάθητο A, ἐκάθητο vulg. ⁶⁶ καθὼς ᾗδὲ A. ⁶⁷ τίς εἰμι A, τὸ, τίς εἰμι vulg. ⁶⁸ πάλιν om. A

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Armeniam a Justiniano imp. in quatuor partes divisam scribit Eustathius. Primam Hep-tapolim Ἑπτάπολιν dictam; secundam Pentapolim; tertiam Hexapolim, Ἐξάπολιν, quartam Tzopharem, et Balbitenam vocatam. Sphadalam, vel ut alii codices Puadalem, vel Phaladam regionem ei conter-

minam existimarem cum Anastasio, nisi succeden-tis anni gesta Maviam duceim Armeniæ fines bello incurstantem, et rebellem Saborio suppetias ferentem describerent.

(85) Κώνσταντος et Κώνσταντι inflexionis viñgētis usus, quem Theophanes sequitur, ignarus est.

ἔφη· τὴν εἰσφορὰν τῶν δημοσίων παρέχειν τοῖς Ἀραβῶν. Καὶ ὁ Ἀνδρέας· ἔφη· Βαβαὶ σοι, Μαυία! συμβουλευεῖς τὸ σῶμα δοῦναι, τὴν δὲ σκιὰν κατέχειν. Ὡς θέλεις, μετὰ Σέργιον στοίχει· ἐγὼ γὰρ τοῦτο οὐ ποιῶ. Πλὴν σὲ παρεώντες⁸⁰, πρὸς τὸν Θεόν, ὡς δυνατωτέρον⁸¹ σου ὄντα ὑπερασπίξαι Ῥωμαίους, καταφεύγομεν, καὶ ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας τιθέμεθα. Ταῦτα εἰπὼν, λέγει τῷ Μαυίᾳ· Σώζου· καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ Δαμασκού ἐπὶ τὴν⁸² Μελιτινὴν, διὰ τὸ τὸν⁸³ τύραννον εἶναι ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις, ἐν οἷς καὶ Σέργιος εἶχεν πορεύεσθαι. Ὡς δὲ κατέλαβεν τὴν Ἀραβισσὸν (86), περιτυγχάνει⁸⁴ τῷ κλεισουροφύλακι. Οὐ γὰρ συναπήχθη⁸⁵ τῷ τυράννῳ. Τούτῳ δὲ προστάττει παρατηρεῖν τὸν Σέργιον ἐπανερχόμενον, ἵνα αὐτὸν ἀγάγῃ⁸⁶ πρὸς αὐτόν. Αὐτὸς δὲ ἐπορεύθη εἰς Ἀμνησίαν, τὴν Σέργιον ἐκδεχόμενος. Τὰ δὲ πεπραγμένα τῷ βασιλεῖ ἐδήλωσεν. Σέργιος δὲ στοιχήσας μετὰ Μαυτοῦ τὰ δοκούντα, παρέλαβεν Φαδαλᾶν⁸⁷ στρατηγὸν Ἀράβων μετὰ βοήθειας βαρβαρικῆς συμμαχεῖν τῷ Σαβώριῳ⁸⁸. Προπορευόμενος δὲ ὁ Σέργιος τῷ Φαδαλᾷ⁸⁹, καὶ περιχαρῶς πρὸς Σαβώριον ἀπερχόμενος, περιπίπτει⁹⁰ ἐν ταῖς κλεισούραις τοῖς τοῦ Ἀνδρέου λόχοις. Καὶ τοῦτον κρατήσαντες, πρὸς Ἀνδρέαν φέρουσι δέσμιοι. Ὁ δὲ Σέργιος ἰδὼν τὸν Ἀνδρέαν, ῥίπτει αὐτὸν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, δέόμενος φεῖσασθαι αὐτοῦ. Ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· Σὺ εἰ Σέργιος ὀκαυχόμενος⁹¹ ἐν τοῖς αἰδοίοις ἐπὶ Μαυτοῦ, κάμει θηλυδρίαν⁹² (87) ἀποκαλῶν; ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ νῦν⁹³ τὰ αἰδοῖά σου οὐδὲν σε⁹⁴ ὠφελήσουσιν. **C** ἀλλὰ θανατώσουσιν. Ταῦτα εἰπὼν, ἐπιτρέπτει ἐκμηθῆναι αὐτοῦ τὰ αἰδοῖα· καὶ ἐκρέμασεν αὐτὸν ἐπὶ ξύλου. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος⁹⁵ (88) ἀκούσας τὴν τοῦ Φαδαλᾶ ἀφίξιν εἰς τὴν Σαβωρίου βοήθειαν, ἀποστέλλει Νικηφόρον τὸν πατρικίον μετὰ Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως ἀντιτάξασθαι τῷ Σαβώριῳ. Ἦν δὲ Σαβώριος εἰς Ἀδριανούπολιν, καὶ ὡς ἐπύθετο Νικηφόρον εἰσελθεῖν πρὸς αὐτόν, ἐγύμναζεν αὐτὸν πρὸς πόλεμον. Συνέθη δὲ ἐν μῆ τῶν ἡμερῶν, κατὰ τὸ εἰωθὸς τοῦτον τῆς πόλεως ἐφ' Ἰππου⁹⁶ ἐξελαύνει· ὡς δὲ γέγονεν πλησίον τῆς πύλης⁹⁷ τῆς πόλεως, δίδωσι τῷ Ἰππῳ τῆ μαστίγα⁹⁸. Ὁ δὲ ἀφηνιάσας, καὶ τούτου τὴν κεφαλὴν⁹⁹ τῆ πύλῃ προσήξας, κακῶς τοῦ ζῆν ἀπήλλαξεν· καὶ οὕτως ὁ Θεὸς τὴν νίκην ἰδωρήσατο τῷ βασιλεῖ. Φαδαλᾶς οὖν ἐλθὼν εἰς τὴν Ἐξάπολιν, καὶ μαθὼν πάντα ἠπόρησεν. Καὶ ἀποστέλλει πρὸς Μαυτὴν αἰτῶν βοήθειαν, διὰ τὸ τοὺς

offert, paciscere te daturum. — Quid istuc est? ait Andreas. Cui Mavias: Publicorum censum in Arabes collationem. — Miror te, Mavia, respondet Andreas, qui solidum corpus dare, umbram solummodo retinere consulis: paciscere prout ferti voluntas cum Sergio, quod petis nusquam exsequar. 291 Quamobrem te deinceps relicto, ad Deum, qui potentia te superat, quique Romanos, quo vult modo, potest prolegere, confugiamus: in eo spes omnis nostra sita est. His dictis, Mavia, Vale, inquit, et Damasco egressus venit Melitinem, quod tyrannus in iis partibus diversaretur, per quas Sergius esset transiturus. Ut Arabissum appulit, de rebus gerendis cum angustiarum custode tractat; haud enim ille tyranni signa fuerat secutus. Huic redeuntem Sergium observare præcipit, eumque ad se adducere. Ipse Amnesiam progressus est, ubi retinendum Sergium exspectaret: interim de rebus a se gestis imperatorem reddidit certiozem. Sergius quæ sibi libuissent cum Mavia pactus, Phadalam Arabum ducem cum auxiliariis Barbarorum copiis Saborio militaturis secum accepit, et Phadalam præcurrrens, dum lætus admodum ad Saborium contendit, in insidias ad fauces montium ab Andrea sibi paratas incidit; quare comprehensum et vinculis alligatum ad Andream deferunt. Sergius Andream primo conspiciatus, ad ejus pedes veniam precaturus prolabitur. Ad eum ille, *Tunc, inquit, Sergius ille existis, qui, memuliercula nomine excepto, de tuis virilibus gloriabaris? virilia deinceps nil tibi profutura, quin imo mortem allatura, certo scias.* His prolatis, partes quæ virum efflicui, ei resecati jussit, et ad lignum suspendi. Constantinus autem ubi Phadalam Saborio suppetias venire audivit, Nicephorum patricium cum Romano exercitu, qui se Saborio opponeret, misit. Saborius Adrianopolim forte occupaverat, qui cum Nicephori adventus nuntium accepit, se ipsum ad pugnam exercebat. Eum itaque pro more sibi consueto extra urbis muros quadam die equum agitare contigit, urbis vero portæ jam proximus equum inflicto flagello incitat. Equus ob inflictum dolorem in sessorem rebellis, desultorio impetu caput ei ad portam allidit, ex quo infelici letho perire coactus est, sicque Deus victoriam in imperatoris manus transtulit. Phadalam Exapoliem adveniens, ubi quæ gesta erant percipit, ad magnas adductus est angustias, adeo ut auxilium a Mavia

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ παριόντες A. ⁸¹ δυνατωτέρου σου ὄντι a f. ⁸² τὴν add. ex A. ⁸³ τὸν add. ex A. ⁸⁴ περιτυγχάνει A, παρατ. vulg. ⁸⁵ συναπτεῖ A. ⁸⁶ ἄγη A. ⁸⁷ Φαδαλῶν f. ⁸⁸ Σαβώριον A f. ⁸⁹ Φαδαλῶν A f. ⁹⁰ περιπίπτει ἐν A, παραπ. εἰς vulg. ⁹¹ ἐγκαυχ. A. ⁹² θηλυδρίαν a, θηλυδρίον vulg. ⁹³ ἀπὸ τοῦ νῦν add. ex A. ⁹⁴ οὐδὲν σε A, οὐδὲν vulg. ⁹⁵ Κωνσταντῖνος A, Κωνσταντίος vulg. ⁹⁶ Ἐφιππον A. ⁹⁷ τῆς πύλης add. ex A. ⁹⁸ fort. τὴν μαστίγα. ⁹⁹ τούτου τὴν κεφ. A, τούτῳ κεφ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(86) Arabissum castrum angusta montium, quibus iter fit in Armeniam occupare patet: limitaneus præses, ejus κλεισουροφύλαξ. Ἀμνησίαν regionem Armeniæ fluvio Galatiæ viciniam reor, et Anastasii Miscellæque verba, ipse vero pergebat non immemor, τῆς Ἀμνησίας adversum sensum referentia penitus

aversor.

(87) Cubicularium, et ea de causa eviratum.

(88) Anast., Barb., Peyr., etc., nomen filius Constantis, patre in Sicilia morante, Orientis imperium administrans. **COMBESIS.**

petitum miserit, quod jam Romani concordiam inire statuissent. Mavias filium suum Izid copioso barbarorum exercitu instructum auxilio misit. Quare ambo conjunctis armis Chalcedonem conveniunt, et captivorum numerum non contemnendum abducunt. Tum vero Amorio Phrygiæ urbe capta, et armatorum millibus quinque ad ejus custodiam relictis, in Syriam regressi sunt. Incumbente vero hieme, et nive plurima 292 terræ faciem operiente imperator ipsum Andream cubicularium cum valida armatorum manu Amorium destinat, qui noctu conscenso per ligna quædam muro civitatem ingrediuntur, omnesque Arabes ad millia quinque, ne uno quidem superstitie relicto, trucidant. Porro illa hieme tanta aquarum exundatio Edessæ fuit, ut multi suffocati sint. Præterea signum in cælo apparuit.

A. C. 660. — *Cpoleos episcopi Joannis annus primus.*

Hoc anno imperator Constans Syracensis Siciliæ in balneo, cui nomen Daphne, dolis in eura paratis occisus est. Necis autem causa fuit hujusmodi. Morte Theodosio fratri ejus opera illata, Byzantinorum odium in eum vehemens exarsit, ubi maxime Martinum sanctissimum papam Romanum cum dedecore Cpollim transvexit, et in Chersonæ regionem relegavit, et Maximum insuper eruditissimum confessorem lingua mutilavit et ejus abscidit manus, multosque præterea orthodoxos, suam nimitum hæresim approbare recusantes, verberibus, exiliis atque proscriptionibus insectatus est, geminosque tandem Anastasius confessoris et martyris Maximi probatos discipulos exilio et cruciatibus subjecti. Propter hæc, inquam, cuncta odium omnium in se concitavit flagrantissimum, quo deterritus, imperium Romani transfere decrevit, ac nisi Andreas cubicularius et Theodorus Coloniensis ejus consilii obstitissent, imperatricem ac tres filios ad se transfretari jusso Cpoli abduxisset. Per annos sex deinde in Sicilia moram traxit. Eo igitur in memoratam balneum ingresso, Andreas quidam Troili filius, ut officium ipsi præstaret, una ingreditur. Cum vero saponem Gallico se detergere cœpisset, elatum in aera cadum in caput imperatoris Andreas impexit, et fugam confestim arripit. Imperatore demum in balneo demorante, qui foris astabant, intus se mittentes trucidatum inveniunt, justisque ei parentatis, Armenium quemdam Mizizium ad capessenda sceptrum vi compulsam

Ἄ Ῥωμαίους εἰς ὁμόνοιαν ἔλθει. Πέμπει δὲ αὐτῷ ὁ Μάυτας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰζίδ, καθοπλίσα; αὐτὸν πλήθει βαρβάρων. Παρεγένοντο δὲ ἀμφότεροι εἰς Χαλκηδόνα, καὶ ἡχμαλώτευσαν πολλοὺς· παρέλαβον δὲ καὶ τὸ Ἀμώριον τῆς Φρυγίας, πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν ἐνόπλων ἀφέντες εἰς φυλακὴν αὐτοῦ· καὶ ἀνέκαμψαν εἰς Συρίαν. Χειμῶνος δὲ γενομένου πέμπει ὁ βασιλεὺς τὸν αὐτὸν Ἀνδρέαν τὸν κουδικουλάριον· καὶ χιόνος πολλῆς οὕσης, ἐν νυκτὶ καταλαμβάνει, καὶ διὰ ζύλου ἀνέρχεται ἐπὶ τὸ τεῖχος· καὶ εἰσέρχονται εἰς τὸ Ἀμώριον· καὶ πάντας κτείνουσι τοὺς Ἀραβὰς τὰς πέντε χιλιάδας· καὶ οὐχ ὀπελειφθὴ ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς. Ἐν αὐτῷ δὲ χειμῶνι πλημμύρα ὑδάτων γέγονεν εἰς Ἐδεσσα, καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο· ἐφάνη δὲ καὶ σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ.

A. M. 6160. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐδολοφονήθη ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῆς (89) εἰς Σικελίαν ἐν Συρακούσῃ ἐν βαλανείῳ, ᾧ ὄνομα Δάφνη. Ἦν δὲ ἡ αἰτία αὕτη· Μετὰ τὴν ἀνάβρεσιν Θεοδοσίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐμισήθη ὑπὸ τῶν Βυζαντιῶν· καὶ μάλιστα ὅτι τὸν Μαρτίνον τὸν ἀγιώτατον πάπαν Ῥώμης ἀτίμως ἤγαγεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐξώρισεν εἰς τὰ τῆς Χερσονήσου κλίματα, καὶ Μάξιμον τὸν σοφώτατον ὁμολογητὴν ἐγλωσσοκόπησεν, καὶ ἐχειροκόπησεν, καὶ πολλοὺς τῶν ὀρθοδόξων αἰκίας καὶ ἐξορίας καὶ δημεύσεσι κατεδίκασεν, διὰ τὸ μὴ πειθεσθαι τῇ αἰρέσει αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο Ἀναστασίους μαθητὰς ὑπάρχοντας τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ μάρτυρος Μαξίμου ἐξορίας καὶ βασάνοις ἐπέδωκεν. Διὰ τοὺς ταῦτα ἐμισήθη σφοδρῶς παρὰ πάντων. Δειλιάσας δὲ ἠβουλήθη μετενέγκαι τὸ βασίλειον εἰς Ῥώμην. Ὄθεν καὶ τὴν βασίλισσαν καὶ τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπάραϊ ἠθέλησεν, εἰ μὴ Ἀνδρέας ὁ κουδικουλάριος καὶ Θεόδωρος ὁ Κολωνέας τὴν τούτου βούλην διεκώλυσαν. Ἐποίησεν δὲ ἐν Σικελίᾳ ἔτη 5'. Εἰσελθὼν δὲ αὐτῷ ἐν τῷ εἰρημένῳ βαλανείῳ συνείστηλθεν αὐτῷ τὸν Ἀνδρέαν υἱὸς Τρωίλου ὁ ὑπουργὸς αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἤρξατο γαλλικῶς σμήχεσθαι (90), λαθῶν Ἀνδρέας τὸ κάδιον εἶδωσι κατὰ κορυφῆς τοῦ βασιλέως, καὶ εὐθέως ἀπέδρα. Τοῦ δὲ βασιλέως χρονίσαντος ἐν τῷ βαλανείῳ, εἰσπηδῶσιν οἱ ἔξω, καὶ εὐρίσκουσι τὸν βασιλεὺς τεθνηκότα, καὶ τοῦτον θάψαντες, Μιζίζιον (91) τινα Ἀρμένιον βασιλεὺς πεποίηκαν βιασάμενοι τοῦτον. Ἦν γὰρ λίαν εὐπρεπὴς καὶ ὠραιότατος. Ἀκούσας δὲ Κωνσταντίνος τὴν τοῦ πατρὸς ἀποβίωσιν μετὰ πλείστης ναυστο-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁹ εἰς ὁμ., ἐλθ. Α, ἐλθ. ε. ὁμ. vulg. ⁹⁰ χιλιάδας Α, χιλιάδες vulg. ⁹¹ δὲ add. ex A. ⁹² ζύλων Α. ⁹³ ἐν βαλανείῳ om. Α f. ⁹⁴ ἡ add. ex A. ⁹⁵ τῆς add. ex A. ⁹⁶ ἐγλωσσοκόπησεν Α f, ἐγλωσσοτόμησεν vulg. ⁹⁷ Ἀνδρέας Α, ὁ Ἀνδρ. vulg. ⁹⁸ Ῥωίλου Α b. ⁹⁹ γαλλικῶ Α. ¹ λίαν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(89) Nicephorus editionis Regiæ pag. 21: Κωνσταντίνος ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ τῶν ἰδίων ὑπηρετῶν δόλω φονευθεὶς ἐν τῷ λουτρῷ, ἤδη ἐν τῇ βασιλείᾳ εἰκοστὸν ἄνυσας ἔτος ἐτελεύτα· *Constantinus in Sicilia a servis suis dolo in balneis interfectus, anno expleto imperii sui vicesimo septimo moritur.*

(90) Lotos in balneo, unguento postea unctos do-

cet Thomas Dempsterus *Antiq. Rom.* lib. 1. Unguento relicto, *sapone Gallico* (sic enim Anastasius interpretatur) Constantem delinitum exhibit Theophanes. Verum quis Gallicus ille saponi nisi odoratus et muscho perfusus?

(91) Anastasius, *Mesium*; Miscella, *Mesentium* reddunt.

λιας τὴν Σικελίαν καταλαμβάνει², καὶ χειρωσάμενος³ Αἰμίλιον τούτον ἀναίρει σὺν τῷ φονεῖ⁴ τοῦ ἰδίου πατρὸς. Καὶ καταστήσας τὰ Ἑσπερία ἐπὶ τὴν Κωνσταντινουπόλιν ὤρμησεν, καὶ βασιλεύει τῶν Ῥωμαίων μετὰ Τιβερίου καὶ Ἡρακλείου τῶν ἰδίων ἀδελφῶν. [Τοῦ δὲ βασιλέως Κωνσταντος ἐν Σικελίᾳ βυτος ἐπανέστη αὐτῷ Μιζίζιος⁵ μετὰ ἐτέρων ἐν τῷ λουτρῷ, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν. Ἡμῦνατο δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν Μιζίζιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς τοῦτο τιτοληκτότας, καὶ ἀπεπεφάλισεν αὐτούς. Ὁσαύτως δὲ καὶ Ἰουστινιανὸν τὸν πατριχίον τὸν πατέρα Γερμανοῦ τοῦ γενομένου πατριάρχου· τὸν δὲ Γερμανὸν τραχύτερον ὄντα εὐνούχησεν.]

Germanum patricium, Germani, qui deinde patriarchæ dignitatem sustinuit, patrem occidit, ipsum vero

A. M. 6161. — *Ρωμαίων βασιλέως Κωνσταντίνου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐβασίλευσεν Κωνσταντῖνος σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Καὶ ἐπεστράτευσεν Σαρακηνοὺς τὴν Ἀφρικὴν⁶ καὶ ἤμαλῶτευσεν χιλιάδας ὀγδοήκοντα, ὡς φασιν. Οἱ δὲ τοῦ θάματος τῶν Ἀνατολικῶν ἦλθον ἐν Χρυσοπόλει, λέγοντες, ὅτι *Εἰς τὴν Τριάδα πιστεύομεν*⁷ τοὺς τρεῖς στέψωμεν. Ἐταράχθη ὁ Κωνσταντῖνος, ὅτι μόνος ἦν ἐστεμμένος, οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οὐδεμίαν ἀξίαν εἶχον· καὶ ἀποστείλας Θεόδωρον πατριχίον τὸν Κολωνιάς (92) ἐτροπώσατο⁸ αὐτούς, ἐπαινέσας αὐτούς. Καὶ ἔλαβεν τὰ πρωτεία αὐτῶν τοῦ ἀνελεῖν⁹ ἐν τῇ πόλει καὶ μετὰ τῆς συλλήτου βουλευσασθαι καὶ πωῆσαι τὸ θέλημα αὐτῶν. Εὐθὺς δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτοὺς ἐφοῦρξισεν ἀντίπεραν ἐν Συκαῖς (93). Καὶ τοῦτο ἰδόντες καὶ καταταχυνθέντες¹⁰ εἰσήλθον ἐν ὁδῷ εἰς τὰ ἴδια. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐρινοκόπησεν.

sceleris poenam ferre imperator decrevit. Reliqui visio hujusmodi spectaculo, pudore suffusi domum redierunt. Post hæc fratres naribus mutilari imperator edixit.

A. M. 6162. — Τούτῳ τῷ ἔτει χειμῶν μέγας ἐγένετο, καὶ πολλοὶ ἐκινδύνευσαν ἄνθρωποι καὶ θηρία. Καὶ ἐχειμάσεν φασιδᾶς εἰς Κύζικον.

A. M. 6163. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Βουσοῦρ, καὶ ἤμαλῶτευσεν πολλοὺς, καὶ ὀπίστρεψεν.

A. M. 6164. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐφάνη ἱεὺς ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐφριξεν πᾶσα σὰρξ, ἐν μηνὶ Μαρτίῳ¹¹ ἄστρω, ὥστε λέγειν πάντας ὅτι συντέλειά ἐστιν. Τούτῳ τῷ χρόνῳ¹² σέβλον μέγαν ἐξαρτίσαντες οἱ Ἄρηνας τοῦ Χριστοῦ¹³, καὶ παραπλεύσαντες Κιλικίαν, παρεχείμασαν, εἰς Σμύρνην¹⁴ Μουαμὲδ¹⁵ ὁ τοῦ Ἀβδελᾶ, Κάϊσος δὲ εἰς Κιλικίαν καὶ Λυκίαν. Καὶ ἐγένετο θανατικὸν ἐν Αἰγύπτῳ. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Χάλε¹⁶ τὸν ἀμνηταῖον μετὰ καὶ ἐτέρου σέβλου πρὸς

A imperatorem creant. Erat enim liberali facie ac supra modum formosus. Cæterum Constantinus audita patris sui morte cum ingenti classe ad Siciliam appellens, comprehensum Mizizium una cum patris iustectoribus ulciscitur. Tum vero rebus in Occidente compositis festinus Epolim repetit, et fratribus 293 Tiberio et Heraclio imperii collegis ascitis Romanam rempublicam administrat. [Cum imperator Constans in Sicilia moraretur, ac lotum ivisset, Mizizius adjunctis parricidii sociis eum aggreditur, et letum infert. Successor imperii Mizizium ac reliquos sceleris auctores poenis subjicit, et captis damnat. Similiter et Iustinianum patricium, Germani, qui deinde patriarchæ dignitatem sustinuit, patrem occidit, ipsum vero castigavit.]

A. M. 661. — *Romanorum imperatoris Constantini annus primus.*

Hoc anno Constantinus cum fratribus imperium administravit. Saraceni vero comparato exercitu in Africam excurrerunt, et octoginta hominum millia, ut ferunt, in captivitatem miserunt. Theomatis porro orientaliū milites Chrysopolim accesserunt, dicentes: *In Trinitatem credimus, imperatores tres coronemus.* Constantinus, qui solus imperii coronam susceperat, his auditis turbatus est, quamvis ejus fratres nulla imperii dignitate penes populum essent conspicui. Misso itaque Theodoro coloniæ patricio, propositaque laudis et consilii eorum alibi probandi specie, sententiam eorum devertit et elusit. Primores enim eorum et clamoris auctores in urbem transire jussos, et ut postulatis fieret satis, senatus consultum expetere persuasos, trans portum in Sycæna regione patibulis affixos viso hujusmodi spectaculo, pudore suffusi domum

A. C. 662. — Hoc anno hiems adeo vehemens cæteris incubuit, ut multi homines atque animalia periclitata sint. Porro Phadadas ad Cyzicum hie-mavit.

A. C. 663. — Hoc anno Busur expeditione suscepta, 294 captivorum multitudinem abegit, et ad suos se recepit.

A. C. 664. — Hoc anno iris in cælo conspecta carni omni tremorem incussit mense Martio Dystro, adeo ut omnes rerum univarsarum consumptionem advenisse prædicarent. Eodem anno qui Christi fide negata Saracenorum acies ducebant Muamed et Caisus classe maxima præparata, eun ea Ciliciam præternavigarunt, egeruntque hiberna, Muamed quidem filius Abdela Smyrnæ, Caisus vero in Cilicia et Lycia. Horrrenda quoque morta-

VARIE LECTONES.

¹ κατέλαβεν A a f. ² τῷ φονεῖ A, τῶν φονέων vulg. ³ τοῦ δὲ — εὐνούχησεν: hæc omnia aliunde aperte intrusa em. s. ⁴ Μιζίζιος A, Μιζίζινος vulg. ⁵ ἐτροπώσατο A, a manu correctoris. ⁶ εἰσελεῖν A. ⁷ μηνὶ Μαρτίῳ A. ⁸ χρόνῳ] ἔτει A. ⁹ τοῦ Χριστοῦ om. A f. ¹⁰ Σμύρνην om. A a f. ¹¹ Μουαδ a f. ¹² καὶ Χαλέ A, Χάλε vulg.

JAC. GOARI NOTE.

(92) Theodorum patricium Coloniensem, ut et superiori. COMBEBIS.

(93) Loco, qui nunc Galata, trans portum, ad urbis borealem partem.

litas-universam Ægyptum incessit. Porro ameram alium Chale nomine cum classe ad ferendum auxilium, quod et pugnare et aliquid audere valeret, submisit. Memoratus autem Constantinus comperio Dei adversariorum in Cpoli proposito, biremes etiam cacabos igne oppletos ferentes, et dromones siphonibus eundem ignem spirantes, ad Proclianisium Cæsarii portum in hostes impressionem facturos præparari jussit.

A. C. 665. — Hoc anno belli maritimi renovatrix illa Dei adversariorum classis ad Thraciæ fines appulit, ab occidentali nimirum promontorio, cui alias Magnauræ cognomentum, ad usque rursus orientis promontorium, quod vulgus Cyclobium vocat. Singulis itaque diebus a diluculo ad vesperam ab Auræ portæ armilla ad prænominatum Cyclobium armis sese impellentium ac vicissim bellica vi repulsorum creber, imo quotidianus, excitabatur et reparabatur conflictus. Hujusmodi vero cœptis insistebant, et in singulos annos priores renovabant conatus a mense Aprili ad Septembrem usque. Reversi vero Cyzicum aggrediuntur, et ea capta, illic hiberna ducunt. Porro vere redeunte applicata rursus classe novum pariter bellum cum Christianis mari restaurabant. Bullo tandem per annos septem in hunc modum protracto, et amissa virorum bellicorum innumera multitudine, vulneribus insuper et lue maxima ipsis inflicta, Deo Deique Genitrice auxiliarem manum

βοήθειαν αὐτῶν¹⁴, ὡς ἰκανώτατον καὶ τολμηρὸν εἰς μάχην. Ὁ δὲ προλεχθεὶς; Κωνσταντῖνος τὴν τοιαύτην τῶν Θεομάχων κατὰ Κωνσταντινουπόλει κίνησιν¹⁵ ἐγνωκῶς, κατεσκευάσεν καὶ αὐτὸς διήρεις εὐμεγέθεις κακκαδοπορφόρους¹⁶ (94) καὶ δρόμωνας σιφωνοφόρους· καὶ τούτους¹⁷ προσορμίζαι ἐκέλευσεν ἐν τῷ Προκλιανισίῳ τῷ¹⁸ Καισαρίῳ λιμένι.

A. M. 6165. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ προλεχθεὶς τῶν θεομάχων στόλος ἀναβάλας¹⁹ (95) προσώρμισεν ἐν τοῖς Θρακίκοις μέρσιν ἀπὸ τῆς πρὸς δύσιν ἀκρωτητος τοῦ Ἐδδόμου (96), ἦτοι τῆς λεγομένης Μαγαύρας, μέχρις ἄλλιν τοῦ πρὸς ἀνατολὴν ἀκρωτηρίου τοῦ λεγομένου Κυκλοβίου. Κατὰ πᾶσαν οὖν ἡμέραν²⁰ συμβολὴ τοῦ πολέμου ἐκροτεῖτο ἀπὸ πρωτῆς ἕως ἑσπέρας, ἀπὸ τοῦ²¹ βραχιολίου²² τῆς Χρυστῆς πόρτης μέχρι τοῦ Κυκλοβίου αὐτοὺς ὠθοῦντες καὶ ἀντιωθόμενοι. Ἐν τούτοις οὖν²³ διετέλεσαν ἀπὸ τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. Καὶ ὑποστρέψαντες ἀπέρχονται ἐν Κυζίκῳ, καὶ ταύτην παραλαβόντες, ἐκεῖσε παρεχίμαζον. Κατὰ τὸ ἔαρ ἀναβάλλων²⁴ ὁμοίως πόλεμον διὰ θαλάσσης συνῆπτεν μετὰ τῶν Χριστιανῶν. Ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη δὲ τοῦτο²⁵ τελέσαντες (97), καὶ αἰσχυνθέντες²⁶ τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ καὶ τῆς Θεομήτορος, πληθὺς τε ἀποβαλόντες ἀνδρῶν μαχιμῶν, καὶ τραυματίας μεγίστης εἰς αὐτοὺς γεγεννημένης, ἀνθυπέστρεψαν μετὰ μεγάλης λύπης. Ἐκπορίζων²⁷ δὲ ὁ αὐτὸς θεοδύθιστος στόλος,

VARLE LECTIONES.

¹⁴ αὐτῶν] αὐτῷ a. ¹⁵ κίνησιν add. ex A. ¹⁶ κακκαδοπορφόρους A a mg. Par., κακκαδοπορφόρους f, κακκαδοπορφόρους vulg. ¹⁷ τούτους A, τούτοις vulg. ¹⁸ τῷ] τῶν vulg. ¹⁹ ἀναμέλας; a, ἀναβάλας e, ἀναβάλας f. ²⁰ καὶ κατὰ πᾶσαν ἡμ. A. ²¹ τοῦ add. ex A. ²² βραχιαλίου A. ²³ οὖν A, δὲ vulg. ²⁴ ἔβαλλον A, ἀνέβαλλον e f. ²⁵ τοῦτο] τὰ αὐτὰ A. ²⁶ καὶ αἰσχυνθέντες add. ex A. ²⁷ ἐκπορίζων f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(94) Adeo ut onerariæ naves ignem Græcum majoribus instrumentis quasi cacabis in Saracenicis exoneraret, triremes vero et dromones minoribus quasi scyphunculis eundem ejacularentur.

(95) Classis muscarum more, ubi abactæ sunt, in eundem locum rediens. Insultibus enim continuis, et obsidione septenni regiam urbem oppetens æstiva tempestate, cum hibernam Cyzici transegisset, mox infestior obsidionem repetebat: Καὶ κατὰ τὸ ἔαρ ἀναβάλλων (unde, στόλος ἀναβάλας, scilicet barbæ) ὁμοίως πόλεμον διὰ θαλάσσης συνῆπτεν. — *Ascendens*, Anast., nec aliud mysterii in hac voce agnosco, quiddid sibi P. Goar videatur: familiarisque est Theophani Anastasiano illo sensu. Sic 6 Phocæ anno, οὐδὲ τὰ πλοῖα τῆς Ἀφρικῆς ἀνέβαλον, nec *Africæ navigia appulerunt*, reddit ipse: *go, ascenderunt*. Anast. ibi, *CP. consenderunt*. De hujus tantæ adversæ classis excidio, ac urbe liberata sanctæ Deiparæ precibus, perinde auctor narrationis in diem festum τῆς Ἀκαθίστου, Auctarii tom. II, *Hebdomi promontorio*. COMBERIS.

(96) CP. situs perito negotium verba hæc facessent nullum. Triangulus ferme est: ac latera quidem ejus duo mari, terra tertium ambitur. Κεράτιος κόλπος, *Cornu sinus*, qui portus est urbis, ad boream alluit; ad orientem, et flexuose nonnihil versus meridiem Propontis, Thracica tellus occidentalem partem ambit. Angulus orientalis hinc in Propontidem, illinc in Ceratinum sinum flexus, Κυκλοβίου nomen gerit: oppositus ad occidentem

et portus aliud extremum Hebdomus est, et vicinum Pentapyrgii, sive Magnauræ palatium: a Pentapyrgio ad Heptapyrgium (*Heptaculades* Turcica dialecto, Latina *Turres septemfidicunt*) qua terrestrelatus urbis, Chryse, sive Auræ porta Heptapyrgio proxima occurrit. A Cyclobio itaque ad Magnauram, mari; a Magnaura ad Chrysen portum, terra CP. obsidebant Saraceni. Liberum fuit Propontidis latus; quod appulsui hujusmodi sit omnino imperivium.

(97) Sexto itaque supra vicesimum Constantis annum Saracenicæ adversus CP. expeditio suscepta. Phadalis, Abdelos, Chale, (*Chales* scribit Nicephorus pag. 21) et Caisus. Phadalis quidem et Izid Maviæ filius Chalcedonis partes armis infestis vexare cœperunt. Παρσγένοντο ἀμφότεροι εἰς Χαλκηδῶνα, καὶ ἠχηματώτευσαν πολλοὺς, scripsit auctor superius. Turbata incursibus urbe, ἐχέμασαν Φαδαλάς εἰς Κύζικον. Habet idem ad Constantini hujus annum secundum. Armorum classisque major vis anno quarto incubuit, cum στόλον illum μέγαν ἐξήρτουςαν. Quinto tandem Græco igne vastati Saraceni, atque ita septem annis Saracenicam obsidionem toleravit CP., de qua obsessa liberataque in mentem eandem disserit Petavius in Nicephorum editionis Regiæ pag. 75. Si Nicephorum objeceris Constantino imperium incurrente Saracenorum ingentem classem adversus CP. missam: eam primam in urbem non excurrisset, sed post biennium longe auctiorem majora quoque damna intulisset audies.

κατέληφθη ὑπὸ χειμέριου ζάλης καὶ πνεύματος A καταγιγίζος ἐπὶ τὰ μέρη τοῦ Συλαίου²⁰. καὶ συντριβεις ὀλοκλήρως ὤλετο. Σουφίαν δὲ ὁ υἱὸς, τοῦ Ἄδφ ὁ δευτέρως ἀδελφός, συνέβαλεν πόλεμον μετὰ Φλώρου καὶ Πετρωνᾶ καὶ Κυπριανοῦ ἐχόντων Ῥωμαϊκὴν δύναμιν· καὶ κτείνονται Ἄραβες χιλιάδες λ'. Τότε Καλλίνικος ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἡλιουπόλεως²¹ Συρίας (98) προσφυγὼν τοῖς Ῥωμαίοις πῦρ θαλάσσιον κατασκευάσας τὰ τῶν Ἀράβων σκάφη ἐνέπρησεν²², καὶ σύμψυχα κατέναυσεν. Καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ νίκης ὑπέστρεψαν, καὶ τὸ θαλάσσιον πῦρ εὔρον.

gia, ipsis hominibus vivis consumptis, succendit. Sicque Romani victores reversi sunt, ignemque marinum invenere.

A. M. 6166. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκοπὸν B Κωνσταντίνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει χεῖμασεν Ἄδελᾶς υἱὸς Κάϊς καὶ Φαδάλᾶς εἰς Κρήτην.

A. M. 6167. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐφάνη σημεῖον ἐν οὐρανῷ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου.

A. M. 6168. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκοποῦ Θεοδώρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο ἀκρις μεγάλη κατὰ Συρίαν²³ καὶ Μεσοποταμίαν.

A. M. 6169. — Τούτῳ τῷ ἔτει εἰσῆλθον Μαρδαῖται (99) εἰς τὸν Ἄβδανον· καὶ ἐκράτησαν ἀπὸ τοῦ Μαύρου ὄρους ἔξω· τῆς ἀγίας πόλεως· καὶ χειρώσαντο τὰς τοῦ Λιβάνου περιωπὰς· καὶ πολλοὶ δοῦλοι καὶ αὐτόχθονες²⁴ πρὸς αὐτοὺς κατέφυγον· ὥστε δι' ὀλίγου χρόνου εἰς πολλὰς χιλιάδας γενέσθαι. Καὶ ταῦτα C μαθὼν Μαυίας καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ ἐφοβήθησαν σφόδρα, συλλογιζάμενοι ὅτι τὸ βασίλειον τῶν²⁵ Ῥωμαίων ὑπὸ Θεοῦ φρουρεῖται. Καὶ ἀποστέλλει πρέσβεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντίνον ζητῶν εἰρήνην, ὀποσχόμενος²⁶ καὶ ἐτήσια τῷ βασιλεῖ παρέχειν πάκτα. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς τοιοῦτους πρέσβεις δεξάμενος, καὶ τὴν αἴτησιν αὐτῶν ἀκηκῶς, ἀπέστειλε σὺν αὐτοῖς ἐν Συρίᾳ Ἰωάννην τὸν πατρικίον, τὸν ἐπίκλην Πιττηγαύδην²⁷, ὡς ἀρχαιογενῆ τῆς πολιτείας (1) καὶ πολυπειρον ὄντα· καὶ μεγάλῃς ἀντεχόμενον φρονήσεως, ἐπὶ τὸ ἀρμοδίως διαλεχθῆναι τοῖς Ἄραβι καὶ τὰ τῆς εἰρήνης συμφωνῆσαι. Τούτου²⁸ δὲ καταλαβόντος ἐν Συρίᾳ, ὁ Μαυίας σῶρευμα πεποιτηκῶς τῶν τε ἀμνηραίων καὶ Κορασινηῶν (2), ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ μεγάλης τιμῆς. Πολλῶν οὖν λεχθέντων ἀναμε- D

VARIAE LECTIONES.

²⁰ Συλλαίου A. ²¹ Ἡλιουπόλεως A a f, Ἡλίου πόλεως vulg. ²² κατέπρησεν A. ²³ κατὰ Συρίαν A, κατὰ τε Συρ. vulg. ²⁴ δοῦλοι καὶ αὐτ. A, δοῦλοι καὶ ἀχμάλωτοι καὶ αὐτ. vulg. ²⁵ τῶν add. ex A. ²⁶ ὀποσχόμενος — πάκτα add. ex A. ²⁷ Πιττηγαύδην A. ²⁸ τούτου δὲ A, τοῦ δὲ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Ἀπὸ Ἡλιουπόλεως τῆς Αἰγύπτου, scribit Cœlrenus. Sed et Heliopolim Syriæ alteram ab Ægyptiaca memorat Ortelius. Favet auctori Zonaras. Consulendus Leunclavius.

(99) De his voce et scriptis desideratus Ecchellensis, pag. 156: *Cognatio Maraditarum appellatione dignoscitur, ita dicta a Mahrado f. Cahlav, quæ regionem Syriæ conterminam longe lateque habitat, et ad quam referendæ quoque sunt innumera propemadum hujus nominis familia, quæ plures Arabiæ felicis occupant urbes et agros. Hi præ*

conferentibus, cum dedecore et animi dolore recessere. Ea igitur classis Dei manu submergenda vela faciens, ad Sylæi plagam adverso fluctu jactata et procella vehementi appetita, fractis ad saxa vel in profundum absorptis ratibus, tota disperiit. Suphian autem filius, Ayph minor frater cum Floro, Petrona et Cypriano, Romanorum militum armatam manum secum ducentibus manus conscruit, 295 eaque pugna Arabum triginta millia cæsa fuere. Tum vero Callinicus Heliopolensis in rebus arte parandis strenuus, Syria ad Romanos deficiens, igne marino excogitato, Arabum navigia, ipsis hominibus vivis consumptis, succendit. Sicque Romani victores reversi sunt, ignemque marinum invenere.

A. C. 666. — Cpoleos episcopi Constantini annus primus.

Hoc anno Abdelas filius Caisi et Phadals Cretæ hiemaverunt.

A. C. 667. — Hoc anno quodam Sabbati die signum in cælo apparuit.

A. C. 668. — Cpoleos episcopi Theodori annus primus.

Hoc anno magna locustarum vis Syriam et Mesopotamiam infestavit.

A. C. 669. — Hoc anno Mardaitæ Libanum aggressi tenuerunt quidquid a Mauro monte est usque ad sanctam urbem, et Libani cacumina quæque occupavere, multique tam servi et captivi quam indigenæ ad eos se adjunxerunt, ita ut intra breve admodum temporis spatium ad multa millia excreverint. Quo audito, Mavias ejusque consiliarii valde extimere, adeo ut imperium Romanum sub Dei tutela consistere reputantes, legatos de pace habenda ad imperatorem Constantinum submiserint, qui annua quoque tributa pollicerentur. Imperator hos benigne excipiens, precibus illorum admissis, delegavit cum ipsis in Syriam Joannem patricium cognomento Pitsigaudem, ut seniore in re publica multæque experientiæ et prudentiæ virum, qui videlicet apte et commode cum Arabibus colloqueretur, pacisque conditiones componeret. Is ubi venit in Syriam, Mavias collecto 296 Ameræorum et Corasenorum concilio ipsum perhonorifice excepit. Posteaquam vero multa super pace agitata et hinc inde disceptata fuissent, tandem

omnibus Arabibus genus armorum splendore ac virtute præclarum reddiderunt: sed multo magis Christiana religione, cujus propugnatores acerrimi fuerunt. Ipse Ecchellensis Libanita Mardaitam se jactabat, et eo nomine ac Christiani gloriabatur.

(1) Antiquæ prosapiæ in rep. Anast. bene. COMBESIS.

(2) Scripsit superius Κορασινηῶν, quos Ecchellensis Coracitas scriptos monuimus; de cujus nominis origine præclara reliquit pag. 158 et 159.

inter utrosque convenit, ut pacis conditiones interposito jurejurando scriberentur, mirum ut pro vectigali annuo auri pondo tria millia, hominum item captivorum octo millia, et equos generosos quinquaginta Agareni Romanæ rei publicæ penderent. Quibus demum utrique pacis, pace firma inter Romanos atque Arabes ad annos triginta constituta, publicisque duobus instrumentis ad utramque partem invicem datis, celebris ille ac sapius laudatus vir cum muneribus maximis ad imperatorem reversus est. Hoc ubi percepere qui occasum incolerant, Chaganus Abarum princeps, cæterique illarum provinciarum reges, duces et castaldi, virique occidentalium nationum primores, legatos una cum muneribus ad imperatorem pacis concordiaque cum ipso ineundæ firmandæque gratia miseræ. Imperator eorum precibus concedens, pacem, qua se testaretur dominum, cum ipsis firmavit. Atque ita quies et tranquillitas maxima tam in Oriente, quam in Occidente obtinuit.

A. C. 670. — *Croleo episcopi Georgii annus primus.*

Hoc anno magnus tremotus per Mesopotamiam exstitit, quo ambo et ecclesiæ Edessensæ trullus corruit: eum vero Mavias suasu atque precibus Christianorum restaurat.

A. C. 674. — Hoc anno mensis Aprilis die sexto, iudiciorum prima (p), Mavias primus Saracenorum rex Iericho exstinctus est. Gentis suæ ducem se gessit annos viginii, amaram se repuntiativ annos viginii quatuor. Izyd vero ejus filius post eum principatum obtinuit. Sub id vero tempus Bulgarum gens in Thraciam irrupit. Sanè de Onogundarensium, Bulgarorum et Cotragorum antiquitate nonnihil hic

αξὺ αὐτῶν εἰρηνικῶν λόγων, συνεζωνήθη πρὸς ἐκατέρους³⁷ ἐγγραφον εἰρήνης γενέσθαι μεθ' ὄρκου λόγον ἐπὶ συμφώνου ἐτησίου πάκτου παρασχέσθαι³⁸ τῇ Ῥωμαικῇ πολιτείᾳ παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν χρυσοῦ χιλιάδας τρεῖς³⁹ (3) καὶ ἄνδρας αἰχμαλώτου; ὀκτὼ χιλιάδας⁴⁰ καὶ ἵππους εὐγενεῖς ν'. Ταῦτα στοιχηθέντα μεταξὺ τῶν δύο μερῶν ἐπὶ χρόνους λ' φυλάττεσθαι πλατεῖαν εἰρήνην ἀνά μέσον Ῥωμαίων καὶ Ἀράβων· καὶ τῶν τοιούτων καθολικῶν δύο ἐγγράφων λόγων πρὸς ἀλλήλους μεθ' ὄρκων γεγονότων⁴¹ καὶ ἀλλήλοις ἐπιδοθέντων, ὁ πολλαχῶς λεχθεὶς πανεὐφημος ἀνήρ πρὸς τὴν βασιλέα ἀνέστρεψεν μετὰ καὶ δώρων⁴² πολλῶν. Ταῦτα μαθόντες οἱ τὰ ἐσπέρια οἰκούντες μέρη, ὃ τε Χαγάνος τῶν Ἀράβων καὶ οἱ ἐπέκεινα ῥήγες (4) Ἐξαρχοὶ τε καὶ κάσταλοι (5) καὶ οἱ ἐξοχώτατοι τῶν πρὸς τὴν δύσιν ἐθνῶν, διὰ πρεσβευτῶν δῶρα τῷ βασιλεὶ στείλαντες, εἰρηνικὴν πρὸς αὐτοῦς ἀγάπην κυρωθῆσαι ἤθελαντο. Εἶξας οὖν ὁ βασιλεὺς ταῖς αὐτῶν αἰτήσεις, ἐκύρωσεν⁴³ καὶ πρὸς αὐτοὺς δεσποτικὴν εἰρήνην (6). Καὶ ἐγένετο ἀμεριμνία μεγάλη ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει.

A. M. 6170. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Γεωργίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονε σεισμὸς μέγας κατὰ τὴν Μεσοποταμίαν, ἐν ᾧ πίπτει τὸ Βατὰν⁴⁴ (7) καὶ ὁ τροῦλλος τῆς ἐκκλησίας Ἐδέσσης· καὶ κτερίζει αὐτὸν Μάυλας σκουδῆ τῶν Χριστιανῶν.

A. M. 6174. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέβη Μάυλας ὁ⁴⁵ τῶν Σαρακηνῶν πρῶτος⁴⁶ βασιλεὺς μὴν Ἀρτεμισίω⁴⁷ Ἰνδικτιῶνι α' (8). Γέγονε δὲ στρατηγὸς (9) ἔτη κς', καὶ ἡμῆρευσεν ἔτη κθ', καὶ ἤρξεν Ἰζίδ ὁ υἱὸς αὐτοῦ⁴⁸ καὶ τούτῳ⁴⁹ πᾶν χρόνον τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος (10) ἐπῆλθεν τῇ θράκῃ. Ἀναγκαστὸν δὲ εἶπεῖν καὶ περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν Ὀνογουδούρων⁵⁰, Βουλγάρων (11) καὶ Κοτράγων⁵¹. Ἐν τοῖς ἀρκατοῖς

VARIAE LECTIONES.

³⁷ ἐτέρους A f. ³⁸ παρήχεσθαι A. ³⁹ τρεῖς] τέτ' f. ⁴⁰ αἰχμ. ὀκτὼ χιλιάδας A a f, αἰχμ. ν' vulg. ⁴¹ γεγονότων add. ex f, μεθ' ὄρκων γεγ. καὶ ἀλλ. om. A. ⁴² μετὰ δώρων e. ⁴³ εἶξεν—καὶ ἐκύρ. A. ⁴⁴ Βόταν f. ⁴⁵ ὁ add. ex A. ⁴⁶ πρωτοσήμεβουλος A. ⁴⁷ ἔτη κς' A f, ἔτη κ' vulg. ⁴⁸ καὶ τούτῳ A, ἐν τούτῳ vulg. ⁴⁹ Ὀνογουδούρων Βουλγάρων A a f, Ὀνογουδουδοβουλγάρων vulg. ⁵⁰ Κοτράγων A f, Κοντράγων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(3) Et quid hæc ex tantis? Vide Peyrez. codicem χιλιάδας τέτ', numerum recte tributi superius jam pensum pag. 288 ad annum Constantis 17, deinceps adhuc penderendū Constantini hujus anno 19, pag. 501. — Cedrenus auri decem millia habet, captivos centum. Anast. Regio, exque eo editis consentit; uti etiam S. Niceph. Peyrez., τέτ' χιλιάδας habet, aureos nummos trecenta sexaginta quatuor millia; captivos 8 millia. COMBESII.

(4) Bene Anast. ultiores reges; Avaribus scilicet remotiores: hi enim vicini satis Thraciæ, ac urbi, regiones trans Istrum colebant. Id.

(5) Urbium rectores, et καστροφύλακας Codini interpretor: ut inter regnorum, provinciarum et urbium præsidēs gradus observetur. Illi ῥήγες, reges, isti ἔξαρχοι, hi denique κάσταλοι.

(6) Anast. donatoriam habet. Putem legisse δωρεάν, cum itis quoque ultro pacem firmavit; gratis; nulla tributi pensatione imposita, uti impositam dixerat Mavias et Saracenis. Vel etiam ἐπὶ δωρεῖς, ultro citroque datis acceptisque muneribus, quod læsum non abhorret. COMBESII.

(7) Historia miscella, corruit Edessensæ ascensus

et trullus ecclesiæ. Tò Βατὰν itaque ἀμθονεμ, ad quem utriusque ascensus, existima. Vox ἀπὸ τοῦ Βαίλω corrupte derivata id suggerit. Terræ motu pariter cecidit ecclesiæ CP. trullus et ambo anno Justiniani secundo et tricagesimo.

(8) Attente numeranti, et priorum a pag. 288 D ordinem sectanti octava reperietur: et ad annum quoque mundi 6212, pag. 1 et 17, pulanti octava rursus censebitur. Codd. tamen omnes primam hic referunt: nec insulse si bene ad pag. notas conjectavimus.

(9) Στρατηγός, amera inferior, cujus itaque dignitas semper aucta est, plures annos στρατηγού, quam amera nomen gessit. Quocirca Palatini et Peyreziani correctiores codices ἔτη κς' legunt: Miscella Regii nostri numerum observat.

(10) His non affinia modo, sed verbis pene eadem de Bulgaris Nicephorus refert pag. 22. Fuit alter cum Nicephoro communis fons, unde Theophanes hausit. Quæ circa Theophanis topographiam difficulta Petavii observat in notis, qua probentur, alia luce non indigent.

(11) Anastasius, Onogundurensium Vulgarorum.

περατικοῖς μέρεσι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐν τῇ λε-
γομένῃ Μαιώτιδι λίμνῃ, εἰς ἣν εἰσάγεται ποταμὸς
μέγιστος ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ καταφερόμενος διὰ τῆς
τῶν Σαρματῶν γῆς, λεγόμενος Ἀτάλ⁸¹, εἰς ὃν εἰσ-
άγεται ὁ λεγόμενος Τάναϊς ποταμὸς καὶ αὐτὸς ἀπὸ
τῶν Ἰβηρίων πυλῶν (12) ἐξερχόμενος τῶν ἐν τοῖς
Καυκασίοις ἤρεσιν (13), ἀπὸ δὲ τῆς μίξεως τοῦ Τά-
ναϊ καὶ τοῦ Ἀτάλ (14), (ἀνωθεν τῆς προλεχθείσης
Μαιώτιδος λίμνης σχιζομένου τοῦ Ἀτάλ) ἔρχεται ὁ
λεγόμενος Κούφισ ποταμὸς, καὶ ἀποδίδει εἰς τὸ
τέλος τῆς Ποντικῆς θαλάσσης πλησίον τῶν Νεκρο-
πυλῶν⁸² (15) εἰς τὸ ἄκρωμα τὸ λεγόμενον Κριοῦ
πρόσωπον. Ἀπὸ δὲ τῆς προσημανθείσης λίμνης
Ἰσα⁸³, ποταμῷ θάλασσα, καὶ εἰσάγεται εἰς τὴν τοῦ
Εὐξείνου Πόντου θάλασσαν διὰ τῆς γῆς⁸⁴ Βοσπό-
ρου καὶ Κιμμερίου, ἐξ οὗ ποταμοῦ ἀγρεύεται τὸ λε-
γόμενον Μουρζούλιον⁸⁵ καὶ τὰ τούτου ὅμοια, καὶ εἰς
μὲν τὰ πρὸς ἀνατολὴν μέρη τῆς προκειμένης λί-
μνης ἐπὶ Φαναγουριαν καὶ τοὺς ἐκεῖσε οἰκούντας
Ἑβραίους (16) παράκεινται ἔθνη πλεῖστα· ἀπὸ δὲ
τῆς αὐτῆς λίμνης ἐπὶ τὸν⁸⁶ λεγόμενον Κούφιν πο-
ταμὸν, ἐνθα τὸ ξυστὸν ἀγρεύεται Βουλγαρικὴν
ὀψάριον (17), ἡ παλαιὰ Βουλγαρία ἐστὶν ἡ μεγάλη,
καὶ οἱ λεγόμενοι Κότραγοι ὁμόφυλοι αὐτῶν καὶ οὗτοι
τυγχάνοντες. Ἐπὶ δὲ⁸⁷ τῶν χρόνων (18) Κωνσταντίνου
τοῦ εἰς τὴν δύσιν (19)⁸⁸ Κροβάτου τοῦ κύρου (20)
τῆς λεχθείσης Βουλγαρίας καὶ τῶν Κοτράγων τὸν
βίον μεταλλάξαντος⁸⁹, καὶ πάντες καταλιπόντες, υἱός,
καὶ διατυπώσαντος μηδαμῶς τούτους ἀποχωρισθῆ-
ναι ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους διαίτης, διὰ τὸ πάντῃ κυ-
ριεῦειν αὐτοὺς καὶ ἐτέρῳ μὴ δουλωθῆναι ἔθνει. Μετ'
ὀλίγον δὲ χρόνον τῆς ἐκεῖνου τελευτῆς εἰς διαίρεσιν
ἐληλυθότες οἱ πάντες αὐτοῦ υἱοί, διέστησαν ἀπ' ἀλ-
λήλων μετὰ τοῦ ἐν ὑπερσοσίτηι ἐκάστου⁹⁰ αὐτῶν
ὑποκειμένου λαοῦ. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος υἱὸς ὁ λεγό-
μενος Βατβαϊάν⁹¹ τὴν ἐντολὴν τοῦ οἴκειου φυλάξας
πατρὸς, διέμεινεν ἐν τῇ προγονικῇ αὐτοῦ γῆι μέχρι
τῆς δεῦρο. Ὁ δὲ δεύτερος τούτου ἀδελφός, ὁ λεγό-
μενος Κότραγος, τὸν Τάναϊν διαβάς ποταμὸν ἀπ-
έβηκεν τοῦ πρώτου ὄκησεν ἀδελφοῦ. Ὁ δὲ τέταρτος

A delibare operæ pretium duco. Ad Euxini Ponti
partes trans mare positas et septentrioni subjectas,
ad Mæotidem nimirum paludem, in quam fluvius
ingens ex Oceano per Sarmatarum terram procur-
rens 297 Atalis nomine exoneratur, in quem etiam
fluvius alter Tanais dictus, ipse pariter ab Iberiis
portis ad Caucasios montes fixis profluens; ex
concurso vero Tanais et Atalis (hic enim Atalis
supra memoratam Mæotidem paludem ab altero
diffunditur) emergit amnis, cui Cuphis nomen im-
positum, qui in maris Pontici finem juxta Necropy-
las ad promontorium, quod Arietis facies vocatur,
prorumpit. A designata vero palude mare fluminis
instar latum in ipsius Euxini Ponti sinum per Bos-
porum et Cimmerli regionem exundat. In eo flumi-
ne Murzulium, et huic similes expiscantur. Et ad
orientalem quidem præjacentis paludis plagam,
Phanaguriam nuncupant, et Hebræos istic degentes,
homium nationes pleræque numerant, ab ipsa
vero palude ad fluminis Cuphis limites, in quibus
xystus Bulgaricus piscis capitur, ipsa antiqua ma-
gnaque Bulgaria sita est, et quæ Cotragorum Bulgaria
contribulium vocatur regio. Cæterum Constantini
temporibus, qui in Occidente Crobatus quidam
præfata Bulgaria Cotragorumque dominus letho
vicinus filios quinque post se relinquens, iis con-
dito testamento præcepit, uniuscujusque dominio
firmo ac stabili retinendo et ab exterarum gentium
servitute vindicando, ne seorsim a se invicem ha-
bitarent: at cum post breve tempus a patris obitu
quinque liberi illi ad distribuendas ad invicem
dominii portiones singulas processissent, ad invicem
rursus cum subjecto suæ potestati populo segre-
gandos se decreverunt. Et primogenitus quidem
filius nomine Batbaïas, paterni mandati tenax in
avito solo ad hunc usque diem constitit. Secundus
nati frater, Cotragum dixerunt, Tanai flumine
trajecto, ex adverso fratris primogeniti sedes posuit,
quartus autem et quintus, flumen Istrum, intellige
Danubium, prætervecti, ille quidem in Pannoniam

VARIE LECTIONES.

⁸¹ Ἀτάλ α, Ἀτελής Α, Ἀτέλ f, Ἀταλις vulg. ⁸² Νεκροπηλῶν Α. ⁸³ Ἰσά Α, fort. Ἰση. ⁸⁴ γῆς add. ex Α.
⁸⁵ Μουρζούλιον h. ⁸⁶ ἐπὶ τὸν Α, εἰς τὸν vulg. ⁸⁷ δὲ add. ex Α. ⁸⁸ post δύσιν fort. add. τελευτήσαντος.
⁸⁹ μεταλλάξαντα — καταλιπόντα α. ⁹⁰ ἐκάστου add. ex Α. ⁹¹ Βατβαϊάν Α, Βατβαϊεγάν α, Βατβαϊάν f,
Βατβαϊαγάν mg. Par.

JAC. GOARI NOTÆ.

(12) Melius, ἀπὸ τῶν Ἰφραίων πυλῶν. E Riphæis D
quoque montibus Tanaim deducunt Strabonis Asia-
tica tabulæ.

(13) Montes quoscunque nonnulli vocant Alpes:
an Græcis quilibet alii Καυκάσιοι?

(14) Hondiana Moscovicæ tabula fossa communi,
cui nomen kamous, hinc Tanaim in Mæotidem pa-
ludem, illinc in mare Caspium, qui nunc Edel, olim
Volga, a quo Bulgari, erumpentes consociat. Caphis
autem et alia a Theophane descripta nullibi existant.

(15) Negropoli, civitatem supra Ταυρίκαμ Ches-
sonesum in eadem tabula comperio.

(16) Cimmerios malleum, aut cum Anast. et Mi-
sceil. Ἰθέρους reponere.

(17) Ὀψάριον, ψάριον, ὀψάριον, ψάριον, et ψάρι,
apud recentiores Græcos, piscis. Meunsius.

(18) Nicephorus, Ἐν δὲ τοῖς Κωνσταντίνου χρό-
νοις, ὅς εἰς τὴν Δύσιν ἐτελεύτα. Quare legendum
hic, Ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων Κωνσταντίνου, τοῦ εἰς τὴν
Δύσιν τελευτήσαντος.

(19) Post Δύσιν, deesse solam vocem βστ:λεῦ-
σαντος indicat Anast., temporibus Constantini, qui
in Occidente imperium tenuit. At S. Nicephor., ὅς
κατὰ Δύσιν ἐτελεύτα, qui in Occidente diem obiit.
Nec aliam hi Constantinum intelligunt, quam Con-
stantium Heraclii nepotem, qui et ipse non raro
Constantinus dicitur. COMBERIS.

(20) Item Nicephorus, Κούρατος τις τοβνομα κύ-
ριος γενόμενος. Κύρος et κύρ recentiorum ὑπο-
χωριστικά, velut apud Latinos a voce dominus, istæ
domnus et dom. A κύρ Græco nonnulli Gallicum
sire deducunt.

Abaricam Chagano Abarum principi postmodum subdendus cum omnibus suis copiis transit, hic vero Pentapolim ad Ravennam perveniens, Christianorum imperio pariter subjectus remansit. Fratrum deinde istorum tertius Asparuch vocatus Danapri et Danastri fluminibus præternavigatis, et ad Olgum alium amnem jam profectus (hi sunt fluvii Danubio magis boreales), inter hunc et illos, tutum et inexpugnabilem ex utraque parte locum conjectatus, sedem et habitationem mediam habere constituit. Cum sit enim in anteriore parte paludibus munitus locus, et hinc et inde fluminibus circumcingatur, maximam genti, quæ alioqui propter hanc divisionem imminuta fuerat, ab hostibus securitatem præstitit. **298** His ita in quinque partes divisus, et ad parvum et infirmum quidpiam redactis, numerosa Chazarorum gens ex interiori Berzelix, quæ est primæ Sarmatiæ, recessu, prorupit, omnibusque usque ad mare Ponticum sub ditionem suam redactis trans flumen positis provinciis, a Batbaia primæ Bulgariæ principe (is erat quinque fratrum primus) vectigali sibi reddito, tributum ab eo in hanc usque diem exigit. Imperator Constantinus ubi didicit gentem sordidam et immundam Danubio superato ad Olgum tentoria ex improvise fixisse, et per regionem Danubio adjacentem grassari et stragem inferre (eam nimirum nunc ipsi occupant terram, quæ tum Christianorum ditionis erat), maximum inde concepit dolorem. Jubet itaque legiones omnes in partes Thraciæ migrare, armataque tum mari tum terra militum manu expeditionem suscepit, armorum vi hostes locis occupatis deturbare meditatus, et per continentem quidem, et Olgo sic vocato Danubioque vicinas terras pedestres copias composuit, et ad vicinas fluminis oras naves applicuit. Porro Bulgari tam repentinum atque numerosum belli ordinem conspicati, in salutis desperationem conjecti, in tuto sese commosuerunt. Tres itaque vel etiam dies quatuor ex hujusmodi præsidio pedem efferre non ausi, sed nec Romani propter adjacentium paludum occasionem ad conflictum descendere cõnsi, hærent ex parte utraque; tum certe impura gens, Romano-rum imbecillitate et mollitie conspecta, animos

καὶ ὁ πέμπτος τὸν Ἰστρον ἤτοι Δάνουβιν λεγόμενον ⁸⁸ περαιωθέντες ποταμὸν, ὁ μὲν εἰς Παννονίαν τῆς Ἀβαρίας ⁸⁹ (21) ὑποταγείς τῷ Χαγάνῳ τῶν Ἀβάρων, ἔμεινεν ἐκεῖ μετὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ὁ δὲ τὴν πρὸς τῇ Ῥαβέννῃ ⁹⁰ Πεντάπολιν καταλαβὼν, ὑπὸ τὴν βασιλείαν τῶν Χριστιανῶν γέγονεν. Ἐπειτα τοῦτων ὁ τρίτος, Ἀσπαρούχ ⁹¹ λεγόμενος, τὸν Δάναπριν καὶ Δάναστριν περάσας καὶ τὸν Ὀλγον ⁹² καταλαβὼν βορειοτέρους ⁹³ τοῦ Δανουβίου ποταμούς, μεταξὺ τούτων κίχενον ἔκησεν, ἀσφαλῆ καὶ δυσμάχτητον εἶναι τὸν τόπον στοχασάμενος· ἐξ ἐκάστου μέρους· τελματώδης γὰρ ἔμπροσθεν, καὶ ἄλλοθεν τοῖς ποταμοῖς στεφανούμενος, πολλὴν τῷ ἔθνει τεταπεινωμένῳ διὰ τὸν μερισμὸν τὴν ἐκ τῶν πολεμίων ⁹⁴ παρεῖχεν ἀνασιν. Τούτων δὲ οὕτως εἰς πέντε μέρη διαιρεθέντων, καὶ ἐν βραχύτῃ κατανησάντων, ἐξῆλθεν τὸ μέγα ἔθνος τῶν Χαζάρων ἀπὸ τοῦ ἐνδοτέρου βάρους Βερζιλίας ⁹⁵ (22) τῆς πρώτης Σαρματίας, καὶ ἐδέσποσε πάσης τῆς περατικῆς γῆς μέχρι τῆς Ποντικῆς θαλάσσης· καὶ τὸν πρῶτον ἀδελφὸν Βατθαίαν τῆς πρώτης Βουλγαρίας ἀρχοντὰ ὑποτελῆ καταστήσας, φόρους παρ' αὐτοῦ κομίζεσθαι μέχρι τοῦ νῦν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος μεμαθηκώς, ὅτι ἐξάπινα ἔθνος ῥυπαρὸν καὶ ἀκάθαρτον ἐκείθεν τοῦ Δανουβίου (23) εἰς τὸν Ὀλγον ⁹⁶ ἐσκήνωσεν, καὶ τὰ πλησιάζοντα τῷ Δανουβίῳ ⁹⁷ ἐκτρέχει καὶ λυμαίνεται, τοῦτ' ἐστὶν τὴν νῦν ὑπ' αὐτῶν ⁹⁸ κρατουμένην χώραν, ὑπὸ Χριστιανῶν τότε κρατουμένην, ἠνιάθη σφόδρα· καὶ κελεύει παρῶσαι πάντα ⁹⁹ τὰ θέματα ἐν τῇ Θράκῃ. Καὶ ἐξοπλίσας στόλον διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης κατ' αὐτῶν ¹⁰⁰ ἀπεκίνησεν, πόλεμον τούτου· ἐκδιώξει πειρώμενος, καὶ διὰ μὲν τῆς πρὸς τῷ Ὀλγῳ καλουμένῳ καὶ Δανουβίῳ ¹⁰¹ ἠπείρου τὰ περὶ τὰ παρατάξας ¹⁰², διὰ δὲ τῆς πλησιάζουσας ἀκτῆς τὰς ναῦς προσορμίσας. Τοῦτο δὲ τὸ ἀθρόον καὶ παμπλήθες τῆς παρατάξεως οἱ Βούλγαροι θεασάμενοι τῆς ἑαυτῶν ἀπεγνωκότες σωτηρίας, εἰς τὸ προλεχθὲν οὐχ ῥωμα καταφεύγουσιν, καὶ ἑαυτοὺς ἀσφαλίζουσιν. Ἐν τριζὶ δὲ καὶ τέτρασιν ἡμέραις ἐκ τοῦ τοιοῦτου οὐχυρόματος αὐτῶν μὲν ἐξελεθεῖν μὴ τολμησάντων, τῶν δὲ Ῥωμαίων πόλεμον μὴ συναψάντων διὰ τὴν προκειμένην τῶν τελεμάτων ¹⁰³ πρόφασιν, στοχασάμενον τὸ μικρὸν ἔθνος τὴν χαυνότητα τῶν Ῥωμαίων ἀνελάβετο, καὶ προθυμότερον

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ λεγόμενον add. ex A. ⁸⁹ Ἀβαρίας A, Ἀραβίας vulg. ⁹⁰ τῇ Ῥαβέννῃ] τὴν Ἀβέννην A, τὴν Ἀβέννησιν f. ⁹¹ Ἀσπαρούχ A f. ⁹² Ὀλγον] Ὀγκον A, Ὀγκλὸν vulg. ⁹³ βορειοτέρους — ποταμοῖ, οὗς A. ⁹⁴ ἐκ τῶν πολεμίων A f, ἐκ πολεμίων a, ἐκ πολεμίου vulg. ⁹⁵ Βερζιλίας A f, Βερζιλίος vulg. ⁹⁶ Ὀλγον A, Ὀγκλὸν vulg. ⁹⁷ τῷ Δανουβίῳ A, τοῦ Δανουβίου vulg. ⁹⁸ ὑπ' αὐτῶν A, παρ' αὐτῶν vulg. ⁹⁹ περ. πάντα A, πάντα περ. vulg. ¹⁰⁰ κατ' αὐτῶν add. ex A. ¹⁰¹ Δανουβίῳ A, Δανουβίου vulg. ¹⁰² παρατάξας A, διατάξας vulg. ¹⁰³ τελεμάτων A b, παλμάτων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(21) Sic legendum monet sequentis lineæ τὸν Ἀβάρων, aliter licet cunctis in codd. scribatur. Quapropter Anastasius, alter eorum in Avariam Pannonia Chagano Avatum se subdens, etc. (22) Βερζιλίας reddidit Anastasius; Βερζιλίας etiam habet codex Peyrez. (23) S. Niceph., τὸ σκηνώσαν τὸν Ἰστρον ἔθνος. Anast. ultra Danubium; ut legerit ἔκαθεν· vel ita

reddendum: Ad eam Danubii partem quæ ad Onclum sita est, positis sedibus, gentes Danubio vicinas Christianæ tunc religioni addictas excursionibus vexare: nempe Transdanubianas, quarum loca Bulgaros sua ætate tenuisse refert: adeoque male redditum, Danubio superato; quem denum auctor superatum ab eis narrat fuso postmodum Constantini exercitu. COMBEFFIS.

γένονεν. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐν ποδαλιγῇ ὄξυπαθῆ-
σαντος, καὶ ἐπὶ Μεσημβρίαν βιασθέντος ὑποστρέ-
ψαι διὰ συνθήβαιαν λουτροῦ, ἅμα πέντε δρομώνων
καὶ τῶν οικείων αὐτοῦ ἀνθρώπων, κατέλιπε τοὺς
στρατηγούς καὶ τὸν λαὸν, κελεύσας παρακονδακί-
ζειν (24) καὶ ὑποσύραι αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὄχυρώμα-
τος, καὶ πόλεμον πρὸς αὐτοὺς κροτῆσαι, εἰ τύχοι
αὐτοὺς ἐξελεῖν· εἰ δὲ μὴ, παρακαθίσει αὐτοῖς,
καὶ φυλάττειν ἐν τοῖς ἐρύμασιν ⁶⁶. Οἱ δὲ τοῦ
καβαλλαρχικοῦ τὸν βασιλέα φεύγειν διαφημίσαντες,
καὶ φόβῳ συσχεθέντες ⁶⁷, τῇ αὐτῇ φυγῇ ἐχρήσαντο
μηδενὸς διώκοντος. Οἱ δὲ Βούλγαροι τοῦτο θεασάμε-
νοι· ἐπεδίωκον ὀπίσω αὐτῶν, καὶ τοὺς πλείστους ξί-
φει ἀνεῖλον, πολλοὺς δὲ καὶ ⁶⁸ ἐτραυμάτισαν, καὶ
καταδιώξαντες αὐτοὺς μέχρι τοῦ Δανουβίου, καὶ τοῦ-
τον περάσαντες, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν λεγομένην Βάρ-
ναν, πλησίον Ὀδυσσοῦ καὶ τοῦ ἐκείσε μεσογείου, καὶ
τὸν τόπον ἑωρακότες ἐν πολλῇ ἀσφαλείᾳ διακείμενον,
ἐκ μὲν τῶν ὀπισθεν διὰ τοῦ ⁶⁹ Δανουβίου ποταμοῦ,
ἔμπροσθεν δὲ καὶ ἐκ πλαγιῶν διὰ κλεισουργῶν καὶ ⁷⁰
τῆς Ποντικῆς θαλάσσης, κυρτευσάντων δὲ αὐτῶν καὶ
τῶν παρακειμένων Σκλαβινῶν ἐθνῶν τὰς λεγομένας
ἑπτὰ γενεάς, τοὺς μὲν Σεβέρεις κατέφκισαν ⁷¹ ἀπὸ τῆς
ἔμπροσθεν κλεισούρας Βερεγάδων ἐπὶ τὰ πρὸς
ἀνατολὴν μέρη, εἰς δὲ τὰ πρὸς μεσημβρίαν καὶ δύσιν
μέχρι Ἀβαρίας τὰς ὑπολοίπους ⁷² ἑπτὰ γενεάς ὑπὸ
πάκτων ⁷³ ὄντας. Ἐν τούτοις οὖν πλατυθέντων αὐτῶν
ἐγαυρίασαν, καὶ ἤρξαντο τὰ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν
πολιτείαν ὄντα κάστρα τε καὶ χωρία ἐπιβρίπτειν καὶ
εἰχμαλωτίζειν. Ὅθεν ἀναγκασθεὶς ὁ βασιλεὺς εἰρή-
νευσε μετ' αὐτῶν, ἐτήσια αὐτοῖς συμφωνήσας
πράξειν πάντα ἐπ' ἀσχυρῇ Ῥωμαίων διὰ πλη-
θος πταισμάτων· θαυμαστὸν γὰρ ἦν ἀκούσαι ⁷⁴ τοῖς
μακρῶν καὶ τοῖς ἔγγυς, ὅτι ὁ πάντας ἑαυτῷ ὑπο-
τελεῖς καταστησάμενος, τοὺς τε κατὰ τὴν ἔψαν καὶ
δύσιν καὶ ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν, ὑπὸ τοῦ μουσαροῦ
καὶ νεοφανοῦς ἔθρους ἠτήθη. Ἄλλ' οὗτος ⁷⁵ μὲν
ἐκ προνοίας Θεοῦ τοῦτο συμβεβηκέναι Χριστιαν-
οῖς πιστεύσας, εὐαγγελικῶς διανοησάμενος εἰρή-
νευσεν· καὶ ἦν ἔως τελευτῆς αὐτοῦ ἡμερῶν ἐκ'
πάντων πολέμων ⁷⁶, σπουδῆν ἔχων ἐξαίρετον ἐνωῖσαι
τὰς ἀπανταχῇ διηρημένας ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας
ἀπὸ τῶν χρόνων Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως καὶ προ-
πάκτου αὐτοῦ, καὶ Σεργίου τοῦ κακόφρονος καὶ
Πύβρου, τῶν ἀναξίως ἠγησαμένων τοῦ θρόνου Κων-
σταντινουπόλεως, μίαν τε ⁷⁷ θέλησιν καὶ μίαν ἐνεργειαν ⁷⁸
ἐπὶ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ δογματισάντων, ὧν τὰς κακοδοξίας
ἀνατρέψαι σπουδάξων ⁷⁹ ὁ Χριστιανικώτατος βασιλεὺς

A recepit, et ad bellum committendum alacrior ef-
fecta est. Interim imperator acri pedum dolore
vexatus balnei facilius et commodius habendi gra-
tia cum solis dromonibus quinque nonnullisque
palatii domesticis Mesembriam redire coactus, exer-
citu ducibusque velitari jussis, et hostes e praesidio
pellicere, et tandem cum eis rigido Marte, si tamen
foras auderent prorumpere, sin minus, obsidione
circumcingere, et in suis munimentis oclusos
observare, castris abscessit. Equites imperatorem
fugere rati, timore animis concepto in unum glo-
bum collecti, pari quoque fuga nullo persequente
aut excitante usi sunt. Bulgari eo spectaculo exci-
ti, fugientes retro insequuntur, et his quidem ne-
cem, aliis vulnera gladiis inferunt, reliquos ad
Danubium usque coram se fugant. Tum vero
flumine trajecto, Barnam ita dictam, urbem Odysso
vicinam, et mediterraneos agros perveniunt. Cum-
que locum omnem retrorsum ab amne Danubio, ante
vero et ab utroque latere clusuris sive montium
angustiis et mari Pontico probe **299** munitum
conspexissent, et Sclavinorum illic degentium se-
ptem generationes, quae dicuntur, in potestatem
redegissent, Seberenses quidem ab anteriore Bere-
gaborum clusura ad orientales plagas, meridiem
vero et occidentem versus ad Abarum usque reliquas
gentes septem sibi vectigales factas, illuc transtulit
ac collocavit. In hunc itaque modum dilatatis et
expansis ditionis eorum terminis, Romanae repu-
blicae urbes et oppida animis in superbiam elatis
diruere ac depradari coeperunt. Ex quo imperator
coactus pacem cum eis agere, et exigente delictorum
nostrorum numero, non sine magno Romani
nominis dedecore, pactam annuatim pecuniam eis-
dem persolvere. Et sane res auditu mirabilis tum
nostratibus existit, tum exteris, eos, qui universas
gentes, qua ab ortu ad occasum, rursusque a meri-
die ad septentrionem longe lateque excurrit orbis,
vectigales olim sibi fecere, nunc ab ista abominanda
et nuper enata gente esse superatos. Verumtamen
imperator istud ex Dei providentia contingere ar-
bitratus, ceu Evangelii sensu mente probe percepto,
pacem fecit, atque ita demum reliquum vitae suae
spatium sine ullis bellorum tumultibus tranquillum
exegit, id praeteris summo studio procurans, ut
sanctae Dei Ecclesiae dissidium ubique passae a tem-
poribus Heraclii imperatoris proavi sui, et vesani
Sergii et Pyrrhi, qui Cpoleos throno indigne praefecti
unam voluntatem unamque item actionem in

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἐρύμασιν f. ⁶⁷ συσχεθέντες τῇ αὐτῇ A, συναχθέντες τοιαύτῃ vulg. ⁶⁸ καὶ ante ἐτρ. add. ex A.
⁶⁹ τοῦ add. ex A. ⁷⁰ καὶ ante τῆς om. A f. ⁷¹ κατέφκισαν vulg. ⁷² ὑπολοίπους A, ὑπολοίπας vulg.
⁷³ πάκτων A, πάκτου vulg. ⁷⁴ ἀκούμενον A a, ἀκούμεν f. ⁷⁵ οὗτος A, οὕτως vulg. ⁷⁶ πολέμων A.
⁷⁷ μίαν τε A, μίαν δὲ vulg. ⁷⁸ μίαν οὐσίαν ἐνεργείας f. ⁷⁹ σπουδάξων] δοξάζων f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) Meursius, v. *Parakonτάκιον*. Non recte
dixerim quid sit, nisi divinam. Nil recte divinabis,
nisi refutationem dixeris. Videndæ anctoritates apud
Rigaltium. Hinc παρακοντακίζειν Theophani con-
sistit elatando agere. Παρακοντάκιον haud scite Ri-

galtius in παρακοντάκιον mutat : κοντάκιον, v.
κόντος scripsisse, recordari debuerat. Cæterum
τὸ, παρακοντακίζειν, enclisis in codd. hic occur-
rens in παρακοντακίζειν emendandum mutandum
videtur.

Domino et Deo et Salvatore nostro Jesu Christo docebant, in unionem atque concordiam revocaret. Istorum insanas atque impias opiniones christianissimus imperator omnino subvertere cum maxime studeret, universale concilium episcoporum ducentorum et octoginta novem congregans, decreta a prioribus quinque sanctis et œcumenicis conciliis antea sancita confirmavit, priusque ac rectum de duabus voluntatibus atque actionibus dogma per istud sanctum atque accuratissimum sextum œcumenicum concilium promulgari atque statui decrevit. Concilio præfere piissimus imperator Constantinus, priusque sacrorum antistites.

A. C. 672. — *Arabum ducis Isid annus primus.*

Hoc anno sanctum et universale concilium sextum ducentorum octoginta novem episcoporum et Patrum pii 300 imperatoris Constantini nutu Epoli congregatum est.

A. C. 673. — Hoc anno Constantinus fratres suos Heraclium et Tiberium ab imperii dignitate removit, solusque cum Justiniano filio imperavit.

A. C. 674. — Hoc anno Muehar impostor, tyrannide excitata, Persidem in potestatem accepit. Is prophetam se prædicabat, ex quo tumultus inter Arabes emergerunt.

A. C. 675. — *Arabum ducis Marvam annus primus.*

Hoc anno Isid fato exstinctus est. Ex quo Arabes ad Etribum positi tumultuati sunt: tandem uno impetu moti Abdelam qmẽdam filium Zuber ducem sibi præfecerunt. Qui vero Phœnicem et Palæstinam incolunt, in unum convenientes, Damascus, deinde Gabetham ad Asan Palæstinæ amaram proficiscuntur, manusque dexteræ Marvam dantes ducem constituerunt, qui etiam amæræ dignitatem mensis novem sustinuit, eoque mortuo Abimelech ejus filius principatum assequitur declaratus amæræ, annos viginti et unum, tyrannosque subegit, et Abdelam Zubar filium et successorem potestatis occidit.

A. C. 676. — *Arabum ducis Abimelech annus primus.*

Prophas episcopi Theodori annus primus.

Hoc anno fames et pestilentia magna Syriæ in-

VARIE LECTIONES.

²² κατά τε τὰ Α. ²³ προλαβούσαις αἰθ. ex Α. ²⁴ πέντε add. ex Α. ²⁵ δύο add. ex Α. ²⁶ πεισθῆναι f. ²⁷ ἐξῆρχον Α, ἐξῆρχεν vulg. ²⁸ πανεύφημος f. ²⁹ ἀγίων ἐπ. Α. ³⁰ Μουχάρ Α, Μουχάρ vulg. ³¹ ἀπεκάλει Α, ἀπεκάλει vulg. ³² χρόνῳ] ἔτει Α. ³³ Ἐθρίβου α, Ἐθρίβου Α, Αἰθρίβου vulg. cfr. pag. 530. ³⁴ Σουβέρ Α. ³⁵ οἱ Φοινίκαι καὶ οἱ Παλαιστῖναι Α, οἱ Φοινίκαι καὶ οἱ Παλαιστῖναι vulg. ³⁶ πρὸς; Σάσαν Α. ³⁷ τελευτήσας; Ἀβιμέλεχ β.

JAC. GOARI NOTÆ.

(25) Nonam quidem indictionem, qua synodum D actam ejus acta testantur, numerat annus præsens: verum qui imperii non nisi duodecimus est, qua ratione tertius ac decimus post consulatum, anno tantum primo ineundum, putabitur?

(26) Pauciores ac iterum pauciores alii referunt, inter quos Baronius, an. D. 680, num. 41, et Binus, notis in conc. 6. Centum ac septuaginta solos Matthæus Blastares in nomocanonis præmio recenset.

(27) Meham esse superius diximus, aliis Ietrib, Ecchellensi Jatrab dictam.

Α σύνοδον οἰκουµενικὴν συναθροίσας ἐπισκόπων σπθ' ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὰ τε ²² προκεκυρωμένα ἐν ταῖς προλαβούσαις ²³ ἀγίαις καὶ οἰκουµενικαῖς πέντε ²⁴ συνόδοις ἐπεθεβαίωσε δόγματα, καὶ τὸ τῶν δύο ²⁵ θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν εὐσεβῆς θεσπισθῆναι ²⁶ δόγμα συνεψηφίσαστο κατὰ τὴν αὐτὴν ἀγίαν καὶ ἀκριβεστάτην ἔκτην οἰκουµενικὴν σύνοδον, ἧς ἐξῆρχον ²⁷ ὁ αὐτὸς πανευσεβῆς ²⁸ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ οἱ εὐσεβεῖς ἱεράρχαι.

A. M. 6172. — Ἀράβων ἀρχηγῶ Ἰσὶδ ἔτος α' Τούτῳ τῷ ἔτει συνηθροίσθη ἡ ἀγία (25) καὶ οἰκουµενικὴ ἔκτη σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν σπθ' ἐπισκόπων ²⁶ (26) καὶ Πατέρων κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ εὐσεβοῦς βασιλεὺς Κωνσταντῖνου.

B A. M. 6173. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπόσαστο Κωνσταντῖνος τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τῆς βασιλείας Ἡράκλειον καὶ Τιθέριον, καὶ ἄλλοις ἐδασίλευσε σὺν Ἰουστινιανῷ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

A. M. 6174. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μουχάρ ²⁹ ὁ ψεύστης τυραννήσας ἐπικρατῆς γέγονε τῆς Περσίδος, ἀπεκάλει ³⁰ δὲ ἑαυτὸν προφήτην. Καὶ ἐπαράχθησαν οἱ Ἀραβες.

A. M. 6175. — Ἀράβων ἀρχηγῶ Μαρουάμ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ χρόνῳ ³¹ ἀπέβη Ἰσὶδ, καὶ παραχθέντες οἱ Ἀραβες τοῦ Ἐθρίβου ³² (27) διηγέρθησαν, καταστήσαντες ἀρχηγὸν ἑαυτοῖς Ἀβδελᾶν τινα υἱὸν Ζουβέρ ³³. Καὶ συναχθέντες οἱ Φοινίκαι καὶ οἱ Παλαιστῖνοι ³⁴ ἔρχονται ἐπὶ τὴν Λαµασκὸν, καὶ ἔως τοῦ Γαθηθᾶ πρὸς Ἀσάν ³⁵ ἀμνηρῶν Παλαιστῖνης: καὶ δίδωσι χεῖρας δεξιᾶς τῷ Μαρουάμ: καὶ ἰσῶσιν αὐτὸν ἀρχηγόν, καὶ ἀμηρεύει μῆνας ἑνέα. Καὶ τελευτήσαντος ³⁶ αὐτοῦ, Ἀβιμέλεχ ὁ υἱὸς αὐτοῦ διαδέχεται τὴν ἀρχὴν, ἀμηρεύσας ἔτη κα', καὶ χειροῦται τοὺς τυράννους, καὶ ἀποκτείνει τὸν Ἀβδελᾶν υἱὸν Ζουβέρ καὶ διάδοχον.

A. M. 6176. — Ἀράβων ἀρχηγῶ Ἀβιμέλεχ ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Θεοδώρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο λοιμὸς (28) καὶ θανατικὸν

(28) Λιμὸς. Sic Anast., Reg., Peyr., etc., *facta est fames*. Sitque hæc verior lectio: facile enim pestis, et fames altera alteri comes: nec auctor pestem, hominumque aut pecorum luem aliter significare solet, quam voce θανατικόν, sive θνήσις: latinique scripsisse, καὶ λοιμοῦ ἐπικρατοῦντος καὶ λιμοῦ, indicat Anast. cum reddit, *et pestilentia teneret, et fames*: ut nullum dubium sit, quin ad luem etiam fames accesserit, quæ ipsa ad pacem consecrandam etiam superbissimos cogere noverit. Sic p. 346 Leonis Isauri imperium deplorans, ambo hæc jungit, καὶ λιμοί, καὶ λοιμοί. COMBERIS.

μίγα ἐν Συρίᾳ, καὶ Ἀβιμέλεχ ἐκράτησε τοῦ ἔθνους. Ἀ τῶν δὲ Μαρδαϊτῶν ἐπιτιθεμένων τοῖς μέρεσι τοῦ Λιβάνου, καὶ λειμοῦ ἐπικρατοῦντος, ὁ αὐτὸς Ἀβιμέλεχ τὴν ἐπὶ Μαβίου ζήτηθεισαν εἰρήνην αἰτείται, ἀποστείλας πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα, τὰς αὐτὰς ²⁹ τρεῖς χιλιάδας (29) τοῦ χρυσοῦ νομισμάτων ³⁰ συνθέμενος τελεῖν, καὶ τοὺς τρεῖς δούλους (30), καὶ ὁμοίως εὐγενεῖς ἵππους τρεῖς.

A. M. 6177. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἀνεπαύθη ³¹ ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς Κωνσταντῖνος κρατήσας ἔτη εἴς, καὶ ἐβασίλευσεν Ἰουστινιανῶς ὁ υἱὸς αὐτοῦ.

Ἰστέον δὲ μάτην ¹ ληρωδῶς φλυαροῦσι (31) τινες λέγοντες, μετὰ τέσσαρα ἔτη γεγονέναι τοὺς παρ' αὐταῖς φημιζομένους τῆς ἕκτης συνόδου κεφαλιώδεις τύπους. Ὡς γὰρ ἐν πᾶσι ψευδηγοροῦντες ἐλέγχον- ^B ται, ἀποδείκνυνται καὶ ἐν τούτοις μηδὲν ἀληθὲς ² λέγοντες. Ἡ γὰρ ἀκριβὴς χρονικὴ ³ ἀποσημείωσις τὴν κατὰ τῶν Μονοθελητῶν ἀγίαν οἰκουμένην ἕκτην σύνοδον ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου (32) ἐκγόνου Ἡρακλείου γενέσθαι λέγει, ἐν ἔτει ἀπὸ κρίσεως κόσμου 599³. Καὶ δι-

cubuit, et gentis imperium Abimelech obtinuit. Mardaitis autem circa Libani regionem excurren- tibus, et invalescente pestilentia, pacem prius sub Mavia expetitam ipse denuo requirit per legatos ad imperatorem missos, et trecentas ³⁰¹ sexaginta quinque chiliades nummorum aureorum, servos totidem et generosorum equorum gregem numero non impari daturum se annuatim paciscitur.

A. C. 677. — Hoc anno plus imperator Constantinus, cum annos septemdecim imperasset, in pace obdormivit. Filius autem ejus Justinianus imperium collegit.

Observandum hominum delirium mentis passorum instar in vanum eos nugari, qui scriptis suis celebratos sexti concilii capitulares typos exactis postmodum annis quatuor editos affirmant. Ut enim in plerisque mendacia effutire deprehenduntur, ita et in istis nihil sani verique asserere. Accurata quippe temporum ratio et designatio sanctum universale sextum concilium verum monothelitarum excidium imperatoris Constantini Heraclii pronepotis anno duodecimo celebratum

VARIE LECTIONES.

²⁹ αὐτὰς add. ex A ³⁰ νομίσματα A. f. ³¹ ἀνεπαύθη A, ἀνεπαύη vulg. ¹ μάτην om. f. ² ἀληθῶς A. ³ χρονικὴ add. ex A, ⁴ λέγεται A. f.

IAC. GOARI NOTÆ.

(29) *Presenta illa nummorum millia*: sub quorum pensatione pax cum Mavia iacta fuerat, quam etiam summam Peyr. codex ad eum locum representavit: essentque forte illi numeri variantes ex ^C istis, qui firmi sunt in codd. Theophanis emendandi; cum præsertim illi vix habeant rationem, pactaque præferant, qualia vix infirmi reguli ætoparchæ inter se inierint, necum tanti principes, ac qui latissime fuso imperio orbi dominarentur. COMBIBIS.

(30) Bene Anast. nec non trecentos illos sexaginta quinque servos; maleque recentior interpr. totidem servos; quod esset, trecenta sexaginta quinque millia; nec minus a ratione, quam ab auctoris verbis ac sensu abhorret; uno enim, aut altero anno effluisset Arabes in Romanos sua omnia mancipia, ac equos. Habetur ista perinde pensatio anno Justiniani I. Id.

(31) Inter opinionis ejusmodi assecles Tarasium CP. præsulem existitisse demonstrant hæc ejus verba synodi septimæ act. 2: *Quæ hic ignorantia, qua plerique laborant circa hos canones? scandalum est enim dubitare, num sint sextæ synodi. Cognoscant igitur tales sextam synodum temporibus Constantini fuisse congregatam, nimirum contra eos qui tantummodo unam actionem et voluntatem in Christo collocant. Illi igitur hereticos anathemate verberantes, orthodoxamque fidem confirmantes, sub annum decimum quartum Constantini domum redierunt. Post annos igitur quatuor, vel quinque, illi iidem Patres sub Justiniano Constantini filio congregati canones ediderunt: neque de hac re quaquam dubitet.* ^D

(32) Trullanos canones a sexta synodo anno septimo supra vicesimum editos hoc uno Theophanes conjicit argumento, quod sexta synodo a mundi conditu anno, ut ipse putat, 6172 celebrata, ad annum 6199, ejus ipsa meminit can. 5, totidem intercedant. Occurrunt nihilominus plura non adeo calcules ejus turbantia, quam opinatum manifestissimæ falsitatis coarguentia. I. Anno quocunque prodierint illi canones, eum tamen indi-

ctione quinta fuisse signatum canonis tertii convincit testimonium. Συνορώμεν, ὅτι τοὺς δυοὶ γάμοις περιπαρέντας, καὶ μέχρι τῆς εἰ' τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς παρελθούσης Ἰνδικτιῶνος τετάρτης. Verum qui a mundi 6172 septimus ac vicesimus annus est, qui quintæ indictionis notam ferat, ac non potius sextæ, cum circuli alterius, hoc est penultimi indictione nona synodus sexta, ut ejus acta testantur, concta fuerit? 2. Justinianus secundum imperans indictionem quibatam, qua synodus in Trullo habita, nullam numeravit: eadem vero ip ejus primum imperantis annum, quintum mundi vero 6183 incidit. 5. Canones in Trullo editos, Pauli patriarchæ subscriptione firmatos se vidisse testatum reliquit Blastares in Nomocanonis præfatione: Ἡγεμόνες γὰρ ἐν αὐτῇ ἐγνωρίζαντο Παῦλος ΚΙΙ., Παῦλος Ἀλεξανδρείας, Γεώργιος Ἀντιοχείας, Ἀναστάσιος Ἱεροσολύμων, Ἰωάννης νέας Ἰουστινιανουπόλεως, Βασίλειος τῶν Γορτυνέων μητροπόλεως τῆς Κρήτης νήσου. Καὶ τὸν τόπον ἐπέλεγον κρίσεως τῆς συνόδου τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας Πώμης· οὕτω γὰρ παλαιοὶ εὐρηταὶ βιβλίοις μετὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὑπογραφὴν ἕκαστος τῶν πατριαρχῶν τε καὶ τῶν μητροπολιτῶν ὑπογραφῇ τῶν οὐκείων σημειωσάμενοι ἕνομα, καὶ ἄξιωμα· *Principes ejus synodi celebrabantur, Paulus CP., alter Paulus Alexandria, Georgius Antiochia, Anastasius Hierosolymorum, Joannes novæ Justinianopoleos, Basilus Gortynæ metropoleos Cretes insulæ, ac totius synodi sanctæ Romanæ Ecclesie vices gerens. Ita namque post imp. subscriptionem, patriarcharum et metropolitaram singuli propriam nomen ac dignitatem veteribus in libris signaverunt.* Is autem Paulus non nisi sub Justiniano primum regnante tenuit patriarchatum ex ipsius Theophanis chronica ratione: reliquum est itaque ut exactis post sextam synodum annis decem, sub imperio Justiniani prime, indictione quinta, mundi 6183 Trullani canones evulgati fuerint. Alter porro numerus quem ab orbe condito annorum 5199 habet canon tertius, aliam a Theophane putandi rationem sequitur.

affirmat, anno a mundi conditu sexies millesimo A centesimo septuagesimo secundo, ipsumque Constantinum annos posthac quinque imperasse, eoque vivis erepto, Justinianum ejus filium monarchiam tenuisse annos decem : ejecto Justiniano, Leontium tyrannide positum annos tres, post hunc Tiberium, qui etiam Apsimarum, annos septem regnasse, ejectumque prius Justinianum denuo restitutum imperio annos sex, adeo ut ex ipsis editis concilii typis sive canonibus anno secundo imperii Justiniano naribus mutilato restituti eos solum promulgatos aperte comperiamus. Tertio siquidem canone in hæc verba legimus : Matura consilii discussione præhabita, eos, qui duobus conjugis implicati fuere, et ad præteriti mensis Januarii diem decimum quintum, præteritæ quartæ indictionis, anni sexies millesimi centesimi nonagesimi noni peccati servituti obnoxios se voluere, nec ullo pacto respiscere, canonicæ depositioni subjicere decrevimus. Et quibusdam interpositis : Eos vero qui post ordines susceptos uno licet conjugio se devinxerint, id est presbyteros, diaconos et subdiaconos, brevi temporis spatio sacris ministris prohibito et pœnis castigatos propriis demum gradibus denuo restitui, alio superiore nusquam promovendos, nimirum illegitimo contubernio palam prius dissoluto. Ex ipsa itaque temporum designatione a celebrata sancta universali sexta synodo usque ad editos canones ejus nomine promulgatos aperte colliguntur anni viginti septem, patriarcham nimirum agente in sancta œcumenica synodo Georgio, cujus patriarchatus annus tertius numerabatur, quique post 302 synodum alii tres in dignitate exacti sunt. Post hunc vero Theodorus annos tres, Paulus annos septem, Callinicus annos duodecim, Cyrus denique annos duos sedit, adeo ut ex ipsis patriarcharum ætatibus anni viginti septem dilucide computentur, a canonum vero promulgatione usque ad annum quartum Philippici anni quinque intercedant, primo autem imperii ipsius Philippici anno insanum conciliabulum adversus sanctum œcumenicum concilium celebratum sit, Cyroque expulso sub sextum patriarchatus sui annum Joannes Cpoleos patriarcha factus fuerit ;

μετὰ τοῦτο ἐβασίλευσεν ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος ἑτη πέντε, καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, ἐμονάρχησεν Ἰουστινιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἑτη δέκα. Ἐκδηθέντος δὲ Ἰουστινιανοῦ ἐκράτησεν Λεόντιος ἑτη γ', καὶ μετὰ Λεόντιον Τιθέριος ὁ καὶ Ἀψίμαρος ἑτη ζ', καὶ πάλιν Ἰουστινιανὸς ὁ ἐκδηθείς ἑτη ς'. Ὡς εὐρίσκεισθαι ἐξ αὐτῶν τῶν δεδομένων ὁ τύπων τῶ β' ἔπει τῆς ἐσχάτης βασιλείας τοῦ αὐτοῦ βίνοκοπημένου Ἰουστινιανοῦ ἐκτεθεῖσθαι αὐτοῖς περιέχοντας ἐν τῶ γ' τύπων ταῖς λέξεσιν οὕτως· Συνορῶμεν ὅτι τοὺς μὲν δυσγάμοις περιπαρέντας, καὶ μέχρι τῆς ιε' τοῦ ἱ' παρελθόντος Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς παραλλοῦσης ὁ ἰνδικτιώνος ἔτους ςρλβ' δουλωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ μὴ ἐκνήψαντας, προελόμεθα ὁ καθαιρέσει κανονικῇ ὑποβαλεῖν ὁ. Καὶ μεθ' ἕτερα· Τοὺς δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμψ ἐνὶ παρανόμῳ (33) προσομιλήσαντας, τοῦτ' ἔστι πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ὑποδιακόνους, ἧδη ἐπὶ βαρχὺν τινα χρόνον εἰρχθέντας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας καὶ ἐπιτιμηθέντας, αὐθὶς αὐτοὺς ἐν ¹⁰ τοῖς οἰκείοις ἀποκαταστήναι βαθμοῖς, μηδαμῶς ἐτέρψ μείζονι προκόπτοντας βαθμῶ, προδήλως διαλυθέντος αὐτοῖς τοῦ ἀθέσμου συνοικεσίου. Ὡστε ἐξ αὐτῆς τῆς χρονικῆς ἀποσημειώσεως ἀριθῆλως φαίνεσθαι συναγόμενα ἀπὸ τῆς ἁγίας οἰκουμηνικῆς ἔκτης συνόδου ἕως τῶν ἐκδομένων τύπων ἑτη κζ', πατριαρχοῦντος ἐν τῇ ἁγίᾳ οἰκουμηνικῇ συνόδῳ Κωνσταντινουπόλεως Γεωργίου, ἔτος ἄγοντος τῆς πατριαρχίας γ', καὶ μετὰ τὴν σύνοδον πατριαρχήσαντος ἄλλα ἑτη γ', μετὰ δὲ τοῦτον Θεοδώρου ἑτη γ' ¹¹, καὶ Παύλου ἑτη ζ', καὶ Καλλινίκου ἑτη ιβ' ¹², καὶ Κύρου ἑτη β', ὡς συνάγεσθαι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πατριαρχῶν ἑτη κζ'· ἀπὸ δὲ τῶν ἐκδομένων τύπων ἕως τοῦ τετάρτου ἔτους Φιλιππικοῦ (34) ἑτη ¹³ πέντε· καὶ ἐν τῶ αὐτῶ πρώτῳ ἔπει τῆς βασιλείας ¹⁴ Φιλιππικοῦ γενέσθαι ἑμμανῆ σύνοδον κατὰ τῆς ἁγίας οἰκουμηνικῆς ¹⁵ ἔκτης συνόδου· καὶ ἐξωσθέντος Κύρου τῶ ς' ἔπει τῆς πατριαρχίας αὐτοῦ, γενέσθαι Ἰωάννην πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Ἄνδρέαν δὲ μητροπολίτην τῆς Κρήτης ¹⁶, καὶ Γερμανὸν μητροπολίτην Κυζίκου, ὑπογράψαντας προδήλως, καὶ ἀναθεματίσαντας (35) μετὰ πάντων τῶν κατὰ τοὺς αὐτοὺς ¹⁷ χρόνους τὴν προβήθεισαν κατὰ τῶν Μονοθελητῶν ἁγίαν οἰκουμηνικὴν ς' σύνοδον· μετὰ δὲ ἑτη γ' τελευτήσαντος Ἰωάννου μετατεθῆναι Γερμανὸν ἀπὸ

VARIÆ LECTIONES.

¹ πάλιν Ἰουστ. A. πάλιν ὁ Ἰ. viij. ² ἐκδομ. A. ³ τοῦ add. ex A. ⁴ ἐκνήψαι αὐτοὺς προελόμενους A. f. ⁵ ὑποβάλλαι f. ⁶ ἐν add. ex A. ⁷ μετὰ δὲ — — ἑτη γ' om. b. ⁸ καὶ Παύλου — — ἑτη ιβ' om. A. ⁹ ἔτους add. ex A. ¹⁰ τῆς βασιλείας add. ex A. ¹¹ οἰκουμηνικῆς add. ex A. ¹² τῆς Κρήτης A, Κρ. vulg. ¹³ αὐτοὺς om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(33) *Illegitime* : sic semper habita sacerdotum ac ministrorum conjugia apud Græcos, post adeptum ordinem sacrum inita ; ante eundem illis permissa. Excidit ea vox interpreti. *COMBERIS.*

(34) Reg. ac perinde alii, ipseque Anast., antiquo sane errore, cum Philippicus non nisi duobus annis imperaverit. Emend. ergo, ἕως τοῦ πρώτου ἔτους ; sic enim a secundo secundi imperii Justiniani anno ad primum illum Philippici constant anni quinque ; quo anno quinto celebrata dicitur illa adversus 6 synodum erratica synodus. Ac se-

quentia evincunt. *Kal τῶ αὐτῶ α' ἔπει, Eodemque primo illo anno, etc. Id.*

(35) Conatur Joannes CP. apologia sua ad Constantinum papam eam a se ac reliquis episcopis notam eluere ; usos se œconomia ostendens, suppressaque unius, ac duorum voce tyrannum induxisse, ut et ipse veram fidem constiteretur ; perfectum nimirum Christum in divina et humana natura. Videri potest præclarum hoc monumentum, a nobis 2 *Auctar.* t. e Tillano cod. productum, nihil sane περὶ νοθείας suspectum. *Id.*

Κυζίκου, καὶ πατριαρχῆσαι Κωνσταντινουπόλεως ἔτη Α Δικαπέντε, καὶ τῷ ιγ' ἔτει ¹⁸ τῆς βασιλείας Λέοντος ἔξορισθῆναι ¹⁹, καὶ γενέσθαι Ἀναστάσιον, καὶ πατριαρχῆσαι ἔτη κδ'· καὶ μετ' αὐτὸν Κωνσταντῖνον ἔτη δώδεκα, καὶ Νικήταν τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ Παῦλον πέντε, καὶ Ταράσιον κα', καὶ Νικηφόρον η' (36), καὶ Θεόδοτον ς', καὶ Ἀντώνιον ις', καὶ Ἰωάννην τὸν λεκανόμαντιν ²⁰ ἔτη ς' καὶ μῆνα α' ²¹.

A. M. 6178. — *Ἰουστινιανοῦ βασιλέως Ῥωμαίων ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀποστέλλει Ἀβιμέλεχ (57) πρὸς Ἰουστινιανὸν βεβαιῶσαι τὴν εἰρήνην· καὶ ἐστοιχίθη ἡ ²² εἰρήνη οὕτως· Ἰνα ὁ βασιλεὺς παύσῃ τὸ ²³ τῶν Μαρδαϊτῶν τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου, καὶ διακωλύσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν· καὶ Ἀβιμέλεχ δώσῃ ²⁴ τοῖς Ῥωμαίοις καθ' ἑκάστην ἡμέραν νομίσματα χίλια καὶ ἵππον καὶ δοῦλον· καὶ Ἰνα ἔχωσιν κοινῶς ²⁵ κατὰ τὸ ἴσον τοὺς φόρους τῆς Κύπρου καὶ Ἀρμενίας καὶ Ἰθρηρίας. Καὶ ἐπεμψεν ὁ βασιλεὺς Παῦλον τὸν ²⁶ μαγιστριανὸν πρὸς Ἀβιμέλεχ ἀσφαλίσασθαι τὰ στοιχηθέντα· καὶ γέγονεν ἔγγραφοι ἀσφάλεια μετὰ μαρτύρων. Καὶ φιλοτιμηθεὶς ὁ μαγιστριανὸς ὑπέστρεψεν. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς προσέλαβετο τοὺς Μαρδαϊτας χιλιάδας ἑβ', τὴν Ῥωμαϊκὴν δυναστείαν ἀκρωτηριάσας. Πᾶσαι γὰρ νῦν οἰκούμεναι παρὰ τῶν Ἀράβων εἰς τὰ ἄκρα πόλεις ἀπὸ Μοψουστίας καὶ ἑως τετάρτης ²⁷ (38) Ἀρμενίας ἀνίσχυροι καὶ ἀσκήτοι ἐτύγγανον διὰ τὴν ἐφοδὸν τῶν Μαρδαϊτῶν, ὧν ²⁸ παρασταλέντων, πάνδεινα κακὰ πέπονθεν ἡ Ῥωμανία ὑπὸ τῶν Ἀράβων μέχρι τοῦ νῦν.

Genium sane omnium calamitates et adversa quævis in Romanam ditionem ab ea die in hanc usque horam Arabum opera inundaverunt.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει πέμπει Ἀβιμέλεχ Ζιάνδον ²⁹ τὸν ἀδελφὸν Μανίου εἰς Περσίδα κατὰ Μουχτάρ ³⁰ τοῦ ψεύστου καὶ τυράννου. Καὶ ἀνῆρέθη Ζιάνδος ὑπὸ Μουχτάρ. Καὶ ἀκούσας Ἀβιμέλεχ ἔρχεται εἰς Μεσοποταμίαν, καὶ τυραννίζεται ὑπὸ Σαΐδου· ὃν ἐπανελθὼν διὰ λόγου τὴν Δαμασκὸν πέπεικεν ἀνοίξαι τὴν προκαταληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦτο δολοφονεῖ αὐτόν. Ἰουστινιανὸς δὲ νεώτερος ὢν, ὡς εἰς χρόνων (39), καὶ ἀβούλων τὰ κατ' αὐτὸν διοικῶν, ἀποστέλλει Λεόντων ἐπὶ στρατηγὸν ἐπὶ τὴν ³¹ Ἀρμενίαν μετὰ Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως, καὶ τοὺς ἑκατὸς Σαρακηνοὺς κτείνας, ὑποτάσσει Ῥωμαίοις ὡσαύτως καὶ Ἰθρηρίαν

Andreas autem Cretæ metropolita et Germanus Cyzici pariter metropolita insano illi concilio manifeste subscripserint, et cum omnibus ejusdem ætatis episcopis celebratum adversus monothelitas præfato more sanctum sextum concilium anathemate proscripterint; post annos tres vero mortuo Joanne, Germanus Cyzico translatus sit Cpolim et patriarchatum tenuerit annos quindecim, eodemque sub imperatoris Leonis annum decimum tertium sede pulso, Anastasius fuerit institutus, et annos viginti quatuor in patriarchatu numeraverit: hunc Constantinus exceperit annos duodecim, deinde Nicetas quatuordecim, mox Paulus quinque, tum Tarasius unum et viginti, Nicephorus octo, Theodotus sex, Antonius sexdecim, denique Joannes lecanomantes annos sex et mensem unum.

A. C. 678.— *Romanorum imperatoris Justiniani B annus primus.*

Hoc anno Abimelech firmandæ pacis ergo ad Justinianum legatos misit. His autem conditionibus pax inita, ut imperator Mardaitarum agmen e Libano prorumpens comprimeret et impediret eorum excursions, Abimelech vero in singulis dies mille nummos aureos, et equum, et servum imperatori penderet; et uterque princeps justa et æquali portione Cypri, Armeniæ et Iberiæ vectigalia inter se dividerent. Imperator Paulum magistranium confirmandæ pacis causa ad Abimelech delegavit, cautioque in scriptis coram testibus facta est. Et magistrianus honorifice exceptus ad imperatorem revertit. Et misso e dicto Mardaitas ad duodecim millia imperator, Romanam potentiam eo facto inutilaturus, e loco priore sustulit. Quæ enim civitates **303** in montium cacuminibus sitæ incoluntur ab Arabibus a Mopsuestiæ termino ad quartam usque Armeniam, cunctæ ob Mardaitarum, qui deinceps repressi sunt, excursions munimentis infirmæ et habitatoribus vacuæ existebant. Gene-

Hoc etiam anno Abimelech Ziandum fratrem Maviæ adversus impostorem et tyrannum Muchtar in Persidem misit, Muchtar vero Ziandum interfecit. Accepto nuntio Abimelech in Mesopotamiam progreditur. Interea Saidus adversus eum rebelavit, Abimelech festine regressus Damascum, quam Saidus sibi præoccupaverat, data securitatis fide aperiri suadet, cujus ille oblitus perduelli dolo mortem intulit. Justinianus porro cum junior adhuc, annorum videlicet sexdecim, existeret, et suis inconsultis reipublicæ negotia quævis administraret, Leontium ducem cum Romanis copiis in

VARIE LECTIONES.

¹⁸ ἔτει add. ex A. ¹⁹ ἔξορισθῆναι, καὶ A, ἐξωσθέντος vulg. ²⁰ λεκανόμαντιν A, — μάντην vulg. ²¹ μῆνα α' | μῆνας A f. ²² ἡ add. ex A. ²³ παύσῃ τὸ A, παύσῃ διὰ τὸ vulg. ²⁴ δώσει A. ²⁵ κοινῶς A, κοινὰ vulg. ²⁶ τὸν add. ex A. ²⁷ τετάρτης A, δὲ τῆς δ' vulg. ²⁸ ὧν A, τῶν vulg. ²⁹ Ζιάνδον A. ³⁰ Μουχτάρ A ubique, Μουχάρ vulg. ³¹ ἐπὶ τὴν A, κατὰ τὴν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(36) Novem scribet loco proprio.

(37) De Abimelech noninibus plurima curiose exposuerunt Leunclavius, et Abraham Ecchellensis, gesta vix alligerunt.

(38) Bene Anast. in confinibus positæ civitates; non quod novus interp., in montium cacuminibus.

Rara certe hujusmodi oppida, nec quæ facile excursionibus diripi queant: at Libano et clusuris vicina, quæ Mardaitæ incursarent, multa. COMEF.

(39) Ita Nicephorus, qui paulo inferius Libanitarum militum amotionem paucis recenset.

Armeniam misit. Hic Saracenis, qui illic aderant, A occisis, Armeniam Romanæ ditioni subiecit, quemadmodum et Iberiam et Albaniam et Bulcaciã et Mediam, et vectigalibus per singulas quasque provincias collectis, ingentem divitiarum acervum ad imperatorem transmisit. His auditis Abimelech Cercisium profectus, Theopolim subegit.

A. C. 679. — *Cpvoeos episcopi Pauli annus primus.*

Hoc anno fames Syriæ incubuit, ejusque plurimi incolæ in Romanam ditionem migraverunt. Imperator autem in Armeniam profectus Mardaitarum agmen, æreum illum imperii Romani murum in Libano prius consistentem et a se eversum, illic suscepit. Pacem quoque cum Bulgaris firmatum solvit, fœderum conditiones a patre concessas ipse B perturbans ac omnino violans. Et Bulgaros et Sclavinix provincias in servitutem mittere meditatus, equestres legiones in Thraciam transire jus-

sit. A. C. 680. — Hoc anno Justinianus in Bulgariam et Thraciam eduxit exercitum. Bulgarosque sibi obviam cum armis factos tum primum repulit. Et excursionibus subinde 304 Thessalonicam usque habitis, immensum Sclavorum numerum, qua belli virtute domitum, qua sponte ad se transeuntem et deditum, e patria educens, ad Opsicii partes, trajecto Abydi freto, habitare decrevit. At in reditu intra compressos montes et clusuræ angustias a Bulgaris interceptus, multis ex exercitu cum C cæsis, tum vulneratis, vix periculum superare et in oppositam partem transire valuit.

Eodem anno Abdelas Zuber filius Musabum fratrem germanum adversus Muchtarum mittit, qui cum eo pugna congressus, Muchtarum fugam arripere, et in Syriam se recipere coegit, eumque tandem in itinere prævertens, e medio sustulit. Abimelech vero adversus Musarum expeditione suscepta et victoriâ potius, hostem neci dat, et universam Persidem sub subjugat imperio.

A. C. 681. — Hoc anno Abimelech misit Chagan in Macca adversus Zumir arma moturum. Chagan autem Zumir deleto, provinciam Chagan ipsi inimicam sub Abimelech potestatem redegit.

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ Βουλκάνιον I, Βουκάνιον mg. Pār. ex Anastasii Bucaniam. ³¹ Κερκήσιον a, Κέρσιον A f. ³² καὶ add. ex A. ³³ ὑπηγηχ. A, ὑπαντ. vulg. ³⁴ ἐπὶ Εὐρ. A, εἰς E. vulg. ³⁵ τὸ Μάκκα A, τὸν Ἄκκα vulg.

JAC. GOARII NOTÆ.

(40) Miscella, *Hyrceaniam*: Anastasius, *Ducaniam* D dicitur, quando etiam fortasse Abdelam ipsum sustulit, ac tyrannidem exstinxit. *Comberis*.

(41) Fusius istâ Nicophorus.

(42) Τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς εἰρήνης ἐνεκεν, καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς εὐταξίας βραβευθέντα διέστρεψε. *Quæ a patre suo de pace, ac reliqua reip. ordinatione constituta fuerant, omnia pervertit. Nicophorus.*

(43) Arbitror eum qui superius pag. 300 *Muchâr* scriptus est. — Altera vox Μουσάβου, aut Μουσά-ρ. v. vitiosa: idem enim est qui ab Abdela Abimelech æmulo dux constitutus, Muchtarum oppresserat, quique ab eodem postmodum Abimelech sublatus

A καὶ Ἀλβανίαν, Βουλκάνιον ³⁰ (40) τε καὶ Μηδίαν καὶ φορολογήσας τὰς χώρας, πάμπολλα γρήματα τῷ βασιλεὶ ἀπέστειλεν. Ἀβιμέλεχ δὲ ταῦτα μεμαθηκώς, καταλαμβάνει τὸ Κερκίσιον ³¹, καὶ τὴν Θεούπολιν ὑπέταξεν.

A. M. 679. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Παύλου εἶος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο λιμὸς ἐν Συρίᾳ· καὶ πολλοὶ εἰσῆλθον εἰς Ῥωμανίαν. Καὶ ἐλθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν ἐκεῖ ἰδέετο τοὺς ἐν τῷ Λιβάνῳ Μαρδαίτας, χάλκεον τείχος διαλύσας. Πᾶρ-έλυσε δὲ καὶ ³² τὴν μετὰ τῶν Βουλγάρων (41) παγιοθεῖσαν εἰρήνην, διαταράξας τοὺς ὑπὸ τοῦ οικείου πατρὸς ἐνορδίνους γεγονότας τύπους (42). Καὶ κλειθεὶς περᾶσι ἐπὶ τὴν Θράκην τὰ παβαλλαρικὰ θέματα, βουλόμενος τοὺς τε Βουλγάρους καὶ τὰς Σκλαβίνιας αἰχμαλωτῖσαι.

A. M. 680. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Ἰουστινιανὸς κατὰ Σκλαβίνιας καὶ Βουλγαρίας. Καὶ τοὺς μὲν Βουλγάρους πρὸς τὸ παρὸν ὑπηγητήσας ³³ ὤθησεν. Μέχρι δὲ Θεσσαλονίκης ἐκδραμὼν, πολλὰ πλήθη τῶν Σκλάβων τὰ μὲν πολέμῳ, τὰ δὲ προσφθίνετα παραλαβὼν, εἰς τὰ τοῦ Ὀψικίου διὰ τῆς Ἀδύσου περᾶσας κατέστησε μέρη. Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν ὁδοσταθηθεὶς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐν τῷ στενῷ τῆς κλεισοῦρας μετὰ σφαγῆς τοῦ οικείου λαοῦ καὶ τραυματίας πολλῆς μόλις ἀντιπαραελθεῖν ἠδυνήθη.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Ἀδελθεὶ ὁ Ζουθέρ Μουσαβὸν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν πέμπει κατὰ Μουχτάρ· καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ τρέπεται ὁ Μουχτάρ, καὶ φεύγει ἐπὶ Συρίαν ³⁴· καὶ φθάσας αὐτὸν, κτείνει αὐτόν. Ἀβιμέλεχ δὲ στρατεύει κατὰ Μουσάβου (43), καὶ νικήσας κτείνει αὐτόν· καὶ ὑπέταξε πᾶσαν τὴν Περσίδα.

A. M. 681. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέστειλεν Ἀβιμέλεχ κατὰ τοῦ Ζουμαίρ Χαγάν εἰς τὸ Μάκκα ³⁵, καὶ κτείνει αὐτὸν ἐκεῖ ὁ Χαγάν. Καὶ ὑποτάξας τῷ Ἀβιμέλεχ τὴν χώραν τοῦ Χαγάν (44) ἐναντιουμένην

D dicitur, quando etiam fortasse Abdelam ipsum sustulit, ac tyrannidem exstinxit. *Comberis*.

(44) *Vix ista cohærent, ac sensu constant, nisi legas, quod et legerit Anast. Ὑποτάξας ὁ Ἀβιμέλεχ τὴν χώραν· Subdita Abimelech Chagani regione sibi adversante, etc. Ut quamvis Chaganus sub Abimelech mereretur, illius tamen provinciam Abimelech ditionis suæ fecerit; ejusque ablata loco eumdem Chaganum Persici ducem prælecerit. Sic sæpe magni principes regulis utuntur, ubi ita e reip. suisque rationibus ducunt. Pro Ἀραβία τοῦ Αἰθριβίου, errore est apud Anast. Armenia. Comberis.*

αὐτῷ ἐνέπηρσε τὸν οἶκον τοῦ εἰδώλου αὐτοῦ σὺν τῷ A
εἰδώλῳ τῆς σεβασμιότητος αὐτῶν· δι' ἣν αἰτίαν τὸν
Χαγὰν στρατηγὸν τῆς Περσίδος προεβάλετο. Καὶ
ὑπετάγη τῷ Ἀβιμέλεχ ἡ Περσίς καὶ ἡ Μεσοποταμία
καὶ ἡ μεγάλη Ἀραβία τοῦ Ἐθριβοῦ· καὶ οἱ ἐμφύλιοι
πόλεμοι αὐτῶν ἔπαυσαν.

A. M. 6182. — Τούτῳ τῷ ἔτει τέλος ἔσχεν καὶ
ἀπαλλαγὴν παντὸς πολέμου ἡ τῶν ⁸⁸ Ἀράβων ἀρχή·
καὶ εἰρήνευσεν Ἀβιμέλεχ, ὑποτάξας πάντας ⁸⁹.

Τούτῳ τῷ ἔτει τὴν πρὸς Ἀβιμέλεχ εἰρήνην Ἰου-
στινιανὸς ἐξ ἀνοίας ἔλυσεν· καὶ γὰρ τὴν Κυπρίων
νῆσον ἀλόγως μετοικίσαι (45) ἐσπούδασεν, καὶ τὸ
σταλὲν χάραγμα παρὰ Ἀβιμέλεχ νεοφανὲς ὄν καὶ B
μηδέποτε γεγονὸς οὐ προσεδέξατο. Πληθὸς δὲ Κυ-
πρίων περὶ τῶν κατεποντισθῆ, καὶ ἀπὸ ἀβρυστίας
ἔβλοντο· καὶ οἱ λοιποὶ ἐστράφησαν εἰς Κύπρον. Καὶ
ἀκούσας ταῦτα Ἀβιμέλεχ, ὑποκριθεὶς σατανικῶς,
παρεκάλει μὴ λυθῆναι τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ δεχθῆναι
τὴν αὐτοῦ μονήταν, ὡς τῶν Ἀράβων μὴ καταδεχο-
μένων τὴν τῶν Ῥωμαίων χαραγὴν ἐν τοῖς ἰδίοις
νομίσμασιν, τῆς δίκης τοῦ χρυσοῦ διδομένης καὶ
μῆς ζημίας τοῖς Ῥωμαίοις γινομένης ⁹⁰ ἐκ τοῦ νέα
χάρασσειν Ἀραβίας (46). Ὁ δὲ τὴν παράκλησιν εἰς
φρόδον νομίσας, οὐκ ἐνοήσας, ὅτι τὸ σπουδαζόμενον
αὐτοῖς ἦν παῦσαι τὴν τῶν Μαρδαϊτῶν ἐπαγωγὴν, καὶ
οὕτω διὰ δοκουμένης εὐλόγου προφάσεως λύσαι τὴν
εἰρήνην· ὃ καὶ ἐγένετο. Καὶ ἀπέστειλλεν Ἀβιμέλεχ C
οικοδομησάτω τὸν τοῦ Μακκά ⁹¹ (47) ναόν. Καὶ ἠθέλη-
σεν ἐπᾶραι τοὺς κίονας τῆς ἀγίας Γεθσημανῆς. Καὶ
παρεκάλεισεν αὐτὸν Σέργιος τις ἀνὴρ χριστιανικώτα-
τος ὁ τοῦ Μανσοῦρ (48) γενικὸς λογοθέτης, καὶ λίαν
ἠφειωμένος ⁹² τῷ αὐτῷ Ἀβιμέλεχ καὶ πατρικίος ὁ
τούτου ἐφάμιλλος· τῶν κατὰ τὴν Παλαιστίνην Χριστια-
νῶν προύχων, ὁ ἐπίκλην Κλαῖος ⁹³, αἰτούμενοι μὴ
γεγῆσθαι τοῦτο, ἀλλὰ δι' ἰκεσίας αὐτῶν τῆσιν Ἰουστι-
νιανὸν ἄλλους ἀποστῆλαι ἀντ' αὐτῶν· ὅπερ ⁹⁴ καὶ
γένεον.

Lezstina degentium præstantissimus, ambo ne id faceret deprecati sunt, polliciti se potius precibus
suis cum Justiniano acturos, ut alias in earum locum transmitteret, quod ita postmodum actum
est.

A. M. 6183. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς ἀπ- D
ελέξατο ἐκ τῶν μετοικισθέντων ὑπ' αὐτοῦ Ἑκλάδων,
καὶ ἐστράτευσε χιλιάδας X, καὶ ὀκλίσας αὐτοὺς ἐπ-
ωνόμασεν αὐτοὺς λαὸν περιούσιον, ἀρχοντά τε αὐτῶν
Νέβουλον τοῦνομα. Θαρρήσας δὲ εἰς αὐτοὺς γεγράφηκε

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ τῶν add. ex A. ⁸⁹ ὑποτάξας πάντας A, ὑπ. καὶ εἰρηνεύσας πάντας vulg. ⁹⁰ καὶ μῆς ζημίας τοῖς
Ῥωμαίοις γινομένης add. ex A. ⁹¹ Μακκά A, Μαχά e, Μαίχα f, Μαχῶ vulg. ⁹² ἠφειωμένος A, ὄκx.
vulg. ⁹³ Κλαυσῆς A, Κλαῦσις a. ⁹⁴ ὅπερ A, ὁ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(45) Cypro nimirum communis juris existente
et utriusque principi annuum tributum pendente, ex
superius dictis. De Cypriorum migratione Constan-
tinus, *De adm. imp.*, capp. 47 et 48.

(46) Fuerat hoc insigne Romani imperii, ut
nummi aurei non alia signarentur imagine, quam
ejus imperatoris; quod forte jus Justinianus ut
assereret, ita pacem solvit. COMBESIS.

A et idoli ejus ædem igne succendit, sed et idolum
summa religione ab eis cultum exstinxit. Eam ob
rem Abimelech Chagan Persiæ ducem instituit,
atque ita Persia, Mesopotamia, magna Arabia,
quæ Ethribi, Abimelech imperio substernuntur,
omniaque inter Arabes variis ætatibus agitata
bella civilia cessavere.

A. C. 682. — Hoc anno dissidiorum finem et
prællorum omnium exitum Arabum principatus
obtinuit. Et cum reliquos principes suo subjecis-
set Imperio et populos in paco continuisset, ipso
Abimelech pacem præsequi studuit.

Hoc anno compositam cum Abimelech pacem ex
animi dementia Justinianus solvit. Cypri quippe
incolas in aliam regionem transportare stolidè
in illoquē sano consilio meditatus est, nummosque
figura recēter excogitata et hactenus omnino non
visa ab Abimelech confatos et in vectigal missos
admittere recusavit. Cypriorum subinde multitudo
ingens, cum marte trajiceret, submersa est, pars
etiam ingruentibus morbis jactata interit, reliqui
305 Cyprium redierunt. Horum accepto nuntio
satanica vafritie Abimelech instructus, ac dolos
parans, pacem a Justiniano nusquam solvi preca-
batur: Arabibus insuper sculptam a Romanis ū-
guram in consueto nummorum suorum usu vel
confatione approbantibus, monetam a se cusam
admitti rogabat, maxime cum ex nova apud Arabes
signata debitum in vectigal auri poudus Romani
acciperent nihilque eis damni accederet. Ille Ara-
bum preces metum existimans, nec id eis esse
consilio, ut Mardaitarum cohibitis impressionibus
ipsi verisimilis causæ obtentu pacem solverent,
non animadvertit: quod demum factum est. Misit-
que Abimelech qui templum Maccæ construerent,
jamque sanctæ Gethsemanes columnas tollere par-
raturum Sergius, vir Christiana pietate conspicuus,
Mansur logotheta generalis et ipsi Abimelech summa
necessitudine conjunctus, et patricius quidam ejus
collega, cognomento Clæsus, Christianorum in Pa-

A. C. 683. — Hoc anno ex deportatis in Asiam
Sclavis viros bello idoneos elegit Justinianus, et
in exercitum ad triginta millia adlectos armis in-
struxit, quos aciem superabundantem nuncupavit,
et eorum ductorem Nebulum. Eorum robori consi-

(47) Placet præ reliquis Peyreziani ex Pal. lectio
Μαίχα, qua Mecca Mahometico sepulcro illustris
intelligitur. Arabum sermone *Macca* dicitur. LEU-
CLAUVIUS.

(48) Vocis expositionem profert auctor ipse
pag. 350. Officium videtur hic apud Barbaros in-
dicare.

dens Arabibus scripsit, se pacis a se scriptæ conditionibus non amplius stare posse. Et superabundanti illa acie equestribusque legionibus eductis, Sebastopolim, quæ ad mare est, contendit. Arabes ex adverso pacis se studiosos simulare, nec cam velle infringere, illius violandæ causam ex imperatore stare, et ex ejus præcipiti animo ad bellum renovandum cogi : deinde et ipsi arma inducentes, Sebastopolim accedunt, ibique imperatorem obstantur, ne pacta quæ inter se invicem interposito jurejurando firmaverant, solveret, Deum alioquin ultorem atque judicem injuriarum futurum. Imperatore ne auditu quidem hæc ferre passo, quin imo ad prælium quantocius procurrente, Arabes, scriptas de pace tabulas in aerem expansas et ex longa hasta flammuli vice suspensas præcedere jubentes, ipsi, Muamed duce, in Romanos irruunt, et bellum committunt. Et primo quidem conflictu vincuntur Arabes. At Muamed, Sclavorum, qui cum Romanis auxiliares militabant, ducem clam tentans, transmissa ad eum pharetra nummis 306 aureis plena, pluribus etiam pollicitis delinitum, cum sociorum viginti millibus ad suas partes transire suadet. Ita fugam, quam Romani tulerunt, ille mercatus est. Sub id tempus Sclavorum reliquias, etiam mulieres et pueros, Justinianus e medio sustulit ad Leucatum, locum præruptum atque maritimum et ad Nicomedie situm littora.

A. C. 685. — Hoc anno Symbatius Armeniæ patricius cognita Romanorum clade Armeniam Arabibus tradidit, quibus etiam interior ad Orientem Persia, Chorasana dicta, subjugata est : porro istie emersit novator nomine Sabinus, qui multos Arabes ad necem deduxit, ipsumque etiam Chaganum in annem dejectum tantum non suffocavit. Ex eo tempore Agareni ferociores et audentiores effecti per ditionem omnem Romanam grassati sunt.

A. C. 686. — *Cpoleos episcopi Callinici annus primus.*

A τοῖς Ἀραβῶν μὴ ἐμμένειν αὐτὸν τῇ ἐγγράφῳ συμφωνηθείσῃ εἰρήνῃ. Καὶ παραλαβὼν τὸν περιοῦσιον λαὸν (49) καὶ πάντα τὰ καβαλαρικὰ θέματα, ἐπορεύθη ἐν Σεβαστοπόλει (50) τῇ παρὰ θάλασσαν. Τῶν δὲ Ἀράβων ὑποκρινομένων καὶ μὴ αἰρουμένων λῦσαι ἢ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τῇ βασιλικῇ αἰτίᾳ καὶ προπεταίᾳ τοῦτο πρᾶξι ἀναγκαζομένων, ὀπισθενέτες καὶ αὐτοὶ παρεγένοντο ἐν Σεβαστοπόλει, προσμαρτυρόμενοι ἢ τῷ βασιλεῖ τὰ μεθ' ὄρκον ἀναμεταξὺ αὐτῶν στοιχηθέντα ἢ μὴ διαστραφῆναι ἢ ἐπεὶ τοὶ γε ἐκδικῶς καὶ κριτῆς ὁ θεὸς τῶν αἰτιῶν γενήσεται. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴδὲ δι' ἀκοῆς ἢ ταῦτα ἀνασχομένου, ἀλλὰ πρὸς μάχην μάλλον καταπέιγοντο; τὸν τῆς εἰρήνης ἐγγραφὸν λόγον λύσαντες ἢ, καὶ ἐπὶ ὑψηλῆς ἄστας ἀντὶ φλαμούλου (51) προάγειν κρεμάσαντες (52), κατὰ τῶν Ῥωμαίων ὤρμησαν, Μουαμὲδ στρατηγὸν ἔχοντες, καὶ συνέβαλον πόλεμον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἠττήθησαν οἱ Ἀραβῆς. Ὑποβαλὼν δὲ Μουαμὲδ τῷ συμμαχοῦντι Ῥωμαίοις στρατηγῷ τῶν Σκλάβων, πέμπει αὐτῷ κουρκουρὸν ἢ γέμον νομισμάτων, καὶ πολλὰς ὑποσχέσεις τοῦτον ἀπατήσας πείθει προσφυγεῖν πρὸς αὐτοὺς μετὰ καὶ χ' χιλιάδων ἢ, καὶ οὕτως Ῥωμαίοις τὴν φυγὴν περιποιήσατο. Τότε Ἰουστινιανὸς ἀνείλεν τὸ τοῦτων ἐγκατάλειμμα σὺν γυναιξὶ καὶ τέχνοις παρὰ τῷ λεγομένῳ Λευκάτῃ ἢ τόπῳ κρημνῶδει καὶ παραθαλάσσιῳ κατὰ τὸν Νικομηδείσιον ἢ κόλπον κειμένῳ.

A. M. 6155. — Τούτῳ τῷ ἔτει Συμβάτιος ἢ ὁ πατριχίος Ἀρμενίας μαθὼν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἢ ἤταν τὴν Ἀρμενίαν παρέδωκε τοῖς Ἀραβῶν, καὶ ὑπετάγη αὐτοῖς καὶ ἔσω Περούς ἢ λεγομένη Χωρσάν, καὶ φύεται ἐκεῖσε παράβουλος ὀνόματι Σαβίνος, καὶ πολλοὺς τῶν Ἀράβων ἀπέκτεινεν, καὶ αὐτὸν τὸν ἢ Χαγάνον (53) παρ' ὀλίγον τελείως ποταμόπνεκτον ἐποίησε. Ἐκτοτε ἐπὶ πλεῖον θρασυθενέτες οἱ Ἀγαρηνοὶ, τὴν Ῥωμανίαν ἐλυμήναντο.

A. M. 6186. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Καλλιρίκου ἔτος α'.*

VARLÆ LECTIONES.

ἢ λῦσαι add. ex A. ἢ προσμαρτ. A, προμ. vulg. ἢ στοιχηθέντα] συμφωνηθέντα A. ἢ διαστραφῆναι A, στραφῆναι vulg. ἢ μὴδὲ δι' ἀκοῆς A, μετ' ἀκοῆς vulg. ἢ λύσας A f. ἢ κουρκουρὸν A f, κουρκουρὸν vulg. ἢ χιλιάδων] Σκλάβων A. ἢ Λευκήτῃ A. ἢ Νικομηδείσιον A e. ἢ Σαββάτιος A. ἢ Ῥωμαίων A, Ἀρμενίων vulg. ἢ τὸν om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Vide nomen λαοῦ etiam exercitui significando impositum.

(50) Sebastopolis alia Cappadociæ, Colchidis ad Pontum alia. ΟΥΡΤΕΛΙΟΥΣ.

(51) Ἄστα, φλάμουλον, oriflambe, recentioris dialecti vocabula hastam, vexillum, bandum, bannière, Gallis significant. Τὸ κουρκουρὸν inferius positum Xylander pharetram, Miscella marsupium interpretatur.

(52) Pari sceleri par quoque vindicta, urgentibus eam sæderis fracti sponsonibus e conto suspensis a Deo inflicta. Cum enim Theodorus Angelus, ut Georgius Acropolita editionis Regiæ cap. 23 refert, cum Asano Joanne conditionibus ac petitionibus perturbatis audacior esset, atque inordinatius non solum in regia, sed in aliis civilibus negotiis sese immisceret, sæpeque jusjurandum negligeret, fidemque violaret, in affines Bulgaros pedem movit,

et ex Romanis atque Italis ingentem militem exegerat, et Adrianopolim prætergressus, in superiorem partem Hebri agmine ducto, cum Bulgaris poscebat, sed exitium sibi quærens, acie confingere. Videbatur enim Bulgaros timore percitos nequaquam, vel solum sui exercitus impetum sustinere : at non sic Bulgari. Sed Asanus Joannes perfidia, ut sædere ab Angelo Theodoro fracto potius quam propriis viribus fietus, parva sibi auxiliari manu ex Scythiis conducta, nec numero quidem millenis, confidentius in conficiendum agebatur, ὡς φασι τινες, τῇ σημαίᾳ τὸν ἐγγραφὸν ὄρκον τοῦ Θεοδώρου ἀπαιωρήσας, signo etiam militari, ut a nonnullis memoria prodium est, jurejurando Theodori scripto appenso.

(53) Bulgari, Sclavini, Unni ducem suum agnominant Chaganum. Hic ille est, quem annus superior, Νεβούλον, Nicephorus, Γεβούλον, scripsit.

Τούτω τῷ ἔτει Ἐκλειψίς ἡλίου γέγονεν μηνὶ Α Ὑπερβερεταίῳ πέμπτῃ, ἡμέρᾳ πρώτῃ, ὥρᾳ τρίτῃ, ὥστε φανῆναι τινὰς λαμπροὺς ἀστέρας. Καὶ ἐπεσεράτευσεν Μουαμὲδ τῇ Ῥωμανίᾳ, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ἄποφυγὰς Σκλάβους ὡς ἑμπαίρους τῆς Ῥωμανίας, καὶ πολλοὺς ἠικμαλώτευσεν. Ἐγένετο δὲ καὶ ἀναίρεσις τῶν χοίρων⁵⁴ (54) ἐν Συρίᾳ. Ἰουστινιανὸς δὲ εἰς τὰ τοῦ παλατίου κτίσματα⁵⁵ ἐπεμελεῖτο. Καὶ ἔστησε⁵⁶ τὸ Ἰουστινιανου Τρικλίνιον⁵⁷ λεγόμενον, καὶ τὰ τοῦ παλατίου περιτειχίσματα⁵⁸ καὶ ἐπέστησεν ἐπιπέκτην Στέφανον τὸν Πέρσον, σακελλάριον αὐτοῦ (55) καὶ πρωτοεunuοῦχον, κύριον καὶ ἐξουσιαστὴν λίαν ἐντα αἰμοδόρον καὶ ἀπηγῆ· ὅστις ἀνηλεῶς τοὺς μὲν ὄπερας⁵⁹ αἰκίζειν οὐκ ἤρκειτο, ἀλλὰ καὶ λιθοβολεῖν αὐτοὺς τε καὶ τοὺς⁶⁰ τούτων ἐπιστάτας (56). Τοῦ δὲ βασιλέως ἀποδημήσαντο⁶¹, κατετόλμησεν ὁ ἄγριος θῆρ ἐκεῖνος καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα Ἀναστασίαν τὴν Αὐγουῤῥταν παιδικῶς δι' ἀδίνων⁶² μαστιγῶσαι (57). Ἐν τούτοις δὲ καὶ εἰς⁶³ ἄπαν τὸ πολιτικὸν πλῆθος πολλὰ κακὰ ἐνδείξιμενος, μισητὸν τὸν βασιλέα πεποίηκεν. Ὁμοίως καὶ εἰς τὰ τοῦ γενικοῦ λογοθεσίου (58) πράγματα κατέστησεν⁶⁴ ἀδδᾶν τινὰ δνόματι Θεόδοτον Ἐγκλειστον (59) τὸ πρότερον ἐντα ἐν τοῖς Θρακίκοις τοῦ Στενοῦ (60) μέρῃσιν, καὶ αὐτὸν δεινότατον καὶ ἀτίθασσον λίαν ὑπάρχοντα, ὅστις πλείστους τῆς πολιτείας ἄρχοντας καὶ ἐμφανεῖς ἄνδρας οὐκ ἐκ τῶν διοικητῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ⁶⁵ τῶν τῆς πόλεως οἰκητόρων (61), εἰκῆ καὶ μᾶτῃν

Hoc anno mensis Hyperberetæi die quinto, prima hebdomadis feria, hora diei tertia defectus solis contigit, adeo ut astra nonnulla manifeste apparerent. Muamed etiam in Romanum imperium expeditionem suscepit, et profugis Scavis, ceu Romanorum locorum probe expertis, sibi adjunctis, magnam hominum copiam abduxit captivam. In porcos magna cæde desævitum est in Syria. Porro Justinianus erigendis palatii ædificiis studium adhibuit : triclinium Justiniani nomine deinceps vocatum, et palatii mœnia condidit. Huic operi præpositum et cum plena potestate dominantem Stephanum Persam, sacellarium suum et eunuchorum antesignanum, præfecit. Is vir sanguinarius et summe crudelis erat, cui non satis fuit ipsos operas sive manuarios injuriis ac verberibus afflicere, sed ipsos et qui operarum duces lapidabat. Quin etiam cum aliquando imperator peregre profectus esset, agrestis illa fera Anastasiam imperatricem augustam matrem loris puerorum more flagellare ausa est. Idem cum multa majoraque mala in universam rempublicam admisisset, civium odia in imperatorem suscitavit. Similiter et generalis logothetæ muneri præfecit monachum quendam cognomento Theodotum, qui prius in Thraciæ finibus ad freti angustias 307 inclusus vixerat, homo pariter ferox et immitis, qui in multos imperii Romani primores virosque spectatissimos

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁴ τοὺς add. ex A. ⁵⁵ χοίρων] οἰρων A. ⁵⁶ κτίσματα] περιτειχίσματα A. ⁵⁷ ἔστησε] ἔκτισε A e f. ⁵⁸ τὸν — τρικλίνιον A. ⁵⁹ περιτειχίσματα] κτίσματα A. ⁶⁰ τοὺς μινσώπερας A. ⁶¹ τοὺς add. ex A. ⁶² ἀποδημ. A, ἐπιδημ. vulg. ⁶³ δι' ἀδίνων A, διὰ ἀδίνων a, διὰ βινῶν c, διὰ βινῶν f. ⁶⁴ δὲ καὶ εἰς A, δὲ εἰς vulg. ⁶⁵ κατέστησεν add. ex A. ⁶⁶ ἀλλὰ καὶ ἐκ A, ἀλλὰ ἐκ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(54) A Saracenis porcina carnem Judaico more aversantibus.

(55) Suidas v. Ἰουστινιανός, ταμίαν τῶν βασιλικῶν χρημάτων, expressius nominat. Is comes rerum privatarum domus divinæ olim dictus, qui bona publicata, aut alia ratione ad fiscum pertinentia administrabat. PANCIROLLUS.

(56) Παραστᾶτῃν Græci vocant hodie compulso-rem, et operarum præfectum, qui lentos et desides urget, et ut promoveatur atque absolvatur opus invigilat : ille reor est ἐπιπέκτης, alias ἐκδιδαστής Basil. eclog. 9 dictus ; ἐπιπέκτῃν autem operarum cujusque ordinis lignariorum, v. g. cæmentariorum, dolatariorum, etc., primicerium interpretor. Eos πρωτοεμαστώρους vulgaris dictio nuncupat.

(57) Suidas v. Ἰουστινιανός, ex Nicephoro : Ἄγριος καὶ εἰς τὴν μητέρα Ἰουστινιανου τὴν τὸλμην ἐξήνεγκε, μαστιγῶσας αὐτὴν ἐν ὀχῆματι, ὡς οἱ γραμματισταὶ τοῖς πασι ἐπιθέμενος. Adeo ut in ipsam Justiniani matrem extulerit temeritatem, verberibus ipsi in curru ludimagistorum more afflictis. Ἀδίνας porro, vel ἀδίνας Orpiani scholasticæ σκυτάλας, senticas, et flagella interpretatur : habenam quoque scuticam intelligit Horatius, lib. II, epist. 2 : In sculis latuit metuens pendens habene.

(58) Suidas et Nicephorus citantur : Καὶ Θεόδοτον τινὰ Ἐγκλειστον γεγονότα κατὰ τὰ Θρακίκα μέρη τοῦ Στενοῦ τῶν δημοσίων λογιστὴν, ὃν τὸ δημῶδες λογοθέτην γενικὸν ἐποίησεν. Et Theodotum quemdam ad Steni Thracias partes prius inclusum, æturii publici rationalem supremum, quem generalem logothetam nuncupat vulgus, creavit. Is est apud Pancirollum in Notit. imp., cap. 73, largitionum comes, cui

totius publicæ pecuniæ ex tributis et vectigalibus exigendæ et conservandæ cura demandata erat.

(59) Ἀναχωρητὴν et ἡσυχαστὴν. Trullanæ synodi canon 41 : Τοὺς ἐν πόλεσιν ἢ χωρίοις ἐν ἐγκλειστραῖς βουλομένους ἀναχωρεῖν, καὶ ἐν τοῖς καταμόναις προσέχειν, πρότερον ἐν μοναστηρίῳ εἰσεῖναι δεῖ, καὶ τὴν ἀναχωρητικὴν παιδοτριβασίαν διαγωγῆν. Eos qui in urbibus, vel vicis in clausuris volunt cedere, et sibi ipsis separatim, seu in solitudine vacare, prius quidem in monasterium ingredi oportet, et anchoriticum vivendi genus probare et edoceri, etc. Balsamo scholiastes : Μέγα τι καὶ τολμηρόν ἐστι καταμόνα; ἡσυχάσαι τινὰ, καὶ ἐν βραχυτάτῳ οἰκίῳ ἐγκλείσαι ἑαυτὸν ὡς τεθνεῶτα παρ' ὄλον τὸν τῆς οἰκίας ζωῆς χρόνον. Magna quedam res est, et inceptum valde audax separatim et in solitudine quiescere, ac silentium agere, seipsamque in exigua domuncula, tanquam toto vitæ suæ tempore mortuum, includere. Canonis nuper editi Theodotus violator, et clausuræ infractor, quid in mediis turbis agit? Meursius Ἐγκλειστὴν, sepulti Salvatoris festum interpretans, quod est ejus nominis monasterium, ut aliud τῆς Ἀναστάσεως, hallucinatur (60) Proprium nomen hic, quod Nicephoro appellativum, κατὰ τὰ Θρακίκα τοῦ Στενοῦ λεγομένου πόρου, in Thraciæ finibus ad freti (Propontidis) angustias.

(61) Διοικητὰς hic τῆς πόλεως οἰκητόρων oppono, regnicolam videlicet civi CP. Quis enim nesciat διοικῆναι esse, ἢ πολλὰς ἐπαρχίας ἔχει ἐν αὐτῇ, diæcesim plurimas provincias complecti, ut episcopatus διοικῆσις cum urbe præcipua plures vicos? Ad Balsamonem in synodi Chalced. can. 9, Morinum in Exercit. eccl.

non qui ærarium modo administrarent, sed urbis incolæ insolens, tributa, impositiones atque proscriptioes, temere, sine ulla justa causa, vel saltem prætextu exigebat, adeo ut etiam funibus suspensus palearum inferius accensarum fumo vexare auderet. Præterea urbis præfectus plurimos imperatoris mandata in carceres compulsos etiam per multos annos vinculis detinuit. Quibus omnibus populi odia in imperatorem excrevere. Ad hæc imperator a Callinico patriarcha contendebat, ut preces conciperet, ad ecclesiam sanctæ Dei Genitricis, cui metropolitæ nomen, juxta palatium sitam, destruendam; in ejus quippe solo fontis machinam, et Venetæ factionis imperatorem illic excepturæ sedilia exstruere annitebatur. Respondit patriarcha: *Preces in templi conditum conceptas habemus, subruendo templo nullas a majoribus accepi.* Imperatore ardentius instante, et preces fieri etiam vi expetente, dixit patriarcha: *Gloria Deo, qui etiam hæc patitur, jugiter, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.* Eo audito subverterunt ecclesiam, et fontem excitaverunt, istamque metropolitæ ecclesiam ad Petrium transtulerunt.

A. C. 687. — Hoc anno Muamed in quartam Armeniam exercitum eduxit, et captivis pluribus collectis domum regressus est. Hoc etiam anno Justinianus imperio ex hujusmodi causa dejectus est: Stephano patricio et exercitus duci, cui Rusius cognomentum, præceperat ut in urbis plebem multa cæde per noctem grassaretur, stragis vero impressio ab ipso patriarcha duceret exordium. Porro Leontius patricius et orientalium copiarum quondam dux, vir belli gloria conspicuus, qui annos jam tres custodia detentus exegerat, ex improvise vinculis eluctus fuit, et per Græciam militiæ dux institutus. In tres autem celoces cum comitatu deportatus, eodem die urbe solvere jussus est. Insequenti igitur nocte ad Julianisium Sophiæ portum, ad eam, cui

ἀπροφασίστως, ἀπαιτήσεις καὶ ἐκταγὰς καὶ δημεύσεις ποιούμενος, σχολίοις τε τούτους κρεμῶν⁷¹ καὶ ἀχύροις ὑποκαπνίζων⁷². Ἔτι δὲ καὶ ὁ Ἐπαρχος⁷³ βασιλικῆ κελεύσει πλείστους ἀνδρας ἐν εἰρκταῖς κατακλίσσας, ἐπὶ χρόνους τηρεῖσθαι παποίηκε. Ταῦτα πάντα ἐπηύξησε⁷⁴ τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπήτει⁷⁵ Καλλίνικον πατριάρχην ποιῆσαι εὐχὴν (62), ἵνα καταλύσῃ τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν μητροπόλεως (63) τὴν οὖσαν πλησίον τοῦ παλατίου, θέλων ἐν τῷ τόπῳ στήσαι⁷⁶ φιάλην καὶ βάθρα κτίσαι τοῦ δήμου τῶν Βενέτων (64), ὅπως ἐκεῖ δέχονται τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ πατριάρχης ἔλεγεν, οἱ Εὐχὴν ἐπὶ συντάσει ἐκκλησίας⁷⁷ ἔχομεν, ἐπὶ δὲ καταλύσει ἐκκλησίας οὐ παρελάβομεν⁷⁸. Βιαζομένου δὲ αὐτὸν τοῦ βασιλέως καὶ πάντως ἀπαιτοῦντος τὴν εὐχὴν, ἔφη ὁ πατριάρχης· Δόξα τῷ Θεῷ ἀνεχομένη πάντοτε, νῦν καὶ δεῖ καὶ εἰς τοὺς⁷⁹ αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν. Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες κατέλυσαν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐποίησαν τὴν φιάλην. Καὶ ἐποίησαν τὴν ἐκκλησίαν τῶν μητροπόλεως⁸⁰ εἰς τὸ Πέτριον⁸¹ (65).

A. M. 6187. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστρατεύσεν Μουαμὰδ τῆ τετάρτῃ Ἀρμενίᾳ⁸² καὶ αἰχμαλωτεύσας πολλοὺς ἀνέστρεψεν. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας τρόπῳ τοιῷδε⁸³. Ἐκέλευσε Στεφάνῳ τῷ πατρικίῳ καὶ στρατηγῷ, τῷ ἐπίκλην Ρουσίῳ (66), νυκτὸς ἀποκτείνειν τὸν δῆμον (67) Κωνσταντινουπόλεως, ἄρξασθαι δὲ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου. Αἰδόντιος δὲ ὁ πατρικίος (68) καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν γενόμενος καὶ⁸⁴ ἐν πολέμοις εὐδοκίμησας, ἐν φροῦρᾷ τε χρόνους τρεῖς ποιήσας, κατηγορηθεὶς ἐξάπεινα ἀνεκλήθη, καὶ στρατηγὸς Ἑλλάδος προσεβλήθη. Ἐκελεύσθη δὲ⁸⁵ εἰς τρεῖς ἐμβληθῆναι δρόμους, καὶ αὐθημερὸν ἀποκινήσαι τῆς πόλεως. Τῇ δὲ αὐτῇ νυκτὶ ἐν τῷ Ἰουλιανισίῳ λιμένι τῆς Σοφίας (69) πλησίον τῶν Μαύρου

VARIAE LECTIONES.

⁷¹ κρεμῶν A, κρεμνῶν vulg. ⁷² ὑποκαπν. A, ἀποκ. vulg. ⁷³ Ἐπαρχος A e, ὕπαρχος vulg. ⁷⁴ ἐπηύξησε A, ὑβήξεσε vulg. ⁷⁵ ἠπήτει e, ἠπαίτει f. ⁷⁶ στήσαι A f, ποιῆσαι vulg. ⁷⁷ ἐκκλησίας om. A. ⁷⁸ παρελάβομεν A, παρελάβον vulg. ⁷⁹ εἰς τοὺς A, εἰς τῆς vulg. ⁸⁰ τῶν μητρ. A, τὴν μητρ. vulg. ⁸¹ εἰς τὸ πραιτώριον f. ⁸² τῇ τετάρτῃ Ἀρμενία A, τὴν τετάρτην Ἀρμενίαν vulg. ⁸³ τοιῷδε A, τοιοῦτω vulg. ⁸⁴ καὶ ante ἐν add. ex A. ⁸⁵ ἐκελ. δὲ A, καὶ ἐκ. δὲ vulg.

JAC. GUARI NOTÆ.

(62) Nil non auspicio moliantur Græci, nisi præmissa prospero successui advocando benedictione. Qua de causa consecrati templi everisionem sinistrum quid portendere veritus, patriarchæ benedictione probari firmarique exposcit.

(63) De quo nota inferior.

(64) Populares tribus et factiones solemnibus imp. processibus cum suis insignibus et demarchis adfuisse Codinus *De coron. imp.* innuit. Locum itaque commodum Venetæ dispositurus imperator, φιάλην, fontem, machinam nimirum labro sculpto statuisque conspicuam, et βάθρα, sedes lapideas vel marmoreas, bases vocat *Miscella*, ἐφ' ὧν, inquit Suidas, κάθηται ἐν τοῖς συλλόγοις, quibus in comitiis *sedendi datur opportunitas*, excitari curat. De phiala et precibus consecrandæ ecclesiæ affectis *Euchologium*.

(65) *Origines CP.*: Ὅτι τοῦ μητροπόλεως τὴν μὴν ὁ αὐτὸς Ἰουστινιανὸς ἐκτίσεν. Ἐκλήθη δὲ οὕτως,

ὅτι οἶκος ἦν ἐκείσε μητροπόλεως τινὸς *Metropolitæ monasterium Justinianus extraxit* (priori nimirum ad palatium ejus nominis everso). Sic autem dicitur, *quod ibi fuerit metropolitæ cujusdam habitatio*. Τὸ δὲ Πέτριον, τὸ παλαιὸν οἶκος ἦν Πέτρου πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ. *Locus Petrim vocatus, Petri patricii sub Justiniani magni tempus, domus exstitit*. Eapropter lectio *Peyrex*. codicis εἰς τὸ πραιτώριον erronea est.

(66) *Miscella, cognomento Russo*.

(67) Haud promiscuam plebem arbitrator, sed factionis Prasinæ surreptam.

(68) Ἐκ τῆς Ἰσαύρου ὀρμώμενον χώρας, καὶ στρατηγὸν γενόμενον τοῦ Ἀνατολικοῦ καλουμένου στρατεύματος, exronit Nicephorus pag. 25.

(69) *Orig. CP.*: Ἐκλήθη Ἰουλιανὸς λιμὴν, ὅτι ὁ κτίσας αὐτὸν οὕτως ἐκαλεῖτο *Juliani portus, ab eo qui construxit nomen accepit*. Ut a *Sophia* deinceps appellationem mutavit, dictum superius.

πρὸς τὸ ἐκπλοῆσαι ⁶⁶ τῆς πόλεως μεθορμίσαντες ⁶⁷, Ἄ συντετάσαστο (70) τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀπερχομένοις φίλοις, ἐν οἷς πρὸς αὐτὸν παρεγένοντο καὶ οἱ γνήσιοι αὐτοῦ φίλοι, Παῦλος μοναχὸς τοῦ Καλλιστράτου, ὁ καὶ ἀστρονόμος, Γρηγόριος, ὁ Καππαδόξ ὁ καὶ κλεισουράρχης ⁶⁸ γενόμενος, ἔπειτα δὲ μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῶν Φλώρου (71) · οἱτινες ἐν τῇ φυλακῇ πυκνότερον ⁶⁹ αὐτὸν ἐπισκεπτόμενοι ⁷⁰, διεβεβαίουντο αὐτὸν βασιλεύειν ⁷¹ τῶν Ῥωμαίων. Ὁ δὲ Λεόντιος λέγει πρὸς αὐτούς· Ὑμεῖς διεβεβαιώσασθέ με ἐν τῇ φυλακῇ περὶ βασιλείας · καὶ νῦν ἡ ζωὴ μου ἐν κακοῖς τελειούται. Ὅπισθεν γάρ μου ἔσομαι κατὰ πᾶσαν ὥραν ἐκδεχόμενος τὸν ⁷² θάνατον. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· *Μὴ ὀκνήσης* ⁷³, καὶ τοῦτο εὐθὺς πληροῦται. *Ἐπάκουσον ἡμῖν μόνον, καὶ ἀκολουθήσον ἡμῖν*. Καὶ λαβὼν ὁ Λεόντιος τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ, καὶ ἔρματα ὅσα εἶχεν, ἀνῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον σιγῇ πολλῇ, καὶ κρούσαντες τὴν πύλην, προσέφασιν αὐτὸν τὴν βασιλεῖα παραγεγονέναι ἐπὶ τὸ διοικῆσαι τινὰς τῶν ἐκεῖσε θυτῶν. Μηνυθέντος δὲ τοῦ τρινηκαῦτα ὑπάρχου, καὶ συντόμως ἐλθόντος, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαντος, χειροῦται ὑπὸ Λεοντίου · καὶ ῥαπιδῶς ἐπεδῆθη χεῖρας καὶ πόδας. Καὶ εἰσελθὼν ⁷⁴ ὁ Λεόντιος καὶ τὰς φυλακὰς ἀνοίξας, λύσας τε τοὺς καθειργμένους ἀνδρας πολλοὺς καὶ γενναίους, ἀπὸ ἐξ καὶ ὀκτὼ χρόνων ἐγκλεισμένους ⁷⁵, στρατιώτας τοὺς κλείονας τυγχάνοντας, καὶ τούτους ὀπίστας ⁷⁶, εἰς τὸν φέρον ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς ⁷⁷ κράζων· Ὅλοι ⁷⁸ Χριστιανοὶ εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Καὶ πέμψας καθ' ἕκαστον βεγεῶνα, τὴν αὐτὴν φωνὴν ἀνακράζειν προσέταξεν ⁷⁹. Τὸ δὲ πλήθος τῆς πόλεως θορυβηθὲν, σπουδῇ εἰς τὸν λουτήρα τῆς ἐκκλησίας ἤρροισθη ⁸⁰. Αὐτὸς δὲ ἅμα τοῖς ὄσοι μοναχοῖς καὶ φίλοις αὐτοῦ μετὰ ⁸¹ καὶ τινων τῶν ⁸² ἐκ τῆς φυλακῆς ἐξελθόντων ἐμφανεστέρων ⁸³ ἀνδρῶν εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνῆλθε πρὸς τὸν πατριάρχην. Εὐρῶν δὲ καὶ αὐτὸν τεταραγμένον διὰ τὰ κλεισοθέντα τῷ πατρικίῳ Σεφάνῳ τῷ Ῥουσίῳ, πείθει αὐτὸν κατελθεῖν εἰς τὸν λουτήρα, καὶ φωνῆσαι οὕτως· *Ἄθνη ἡ ἡμέρα, ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος*. Ἄπαν δὲ τὸ πλῆθος ἤραν φωνὴν· *Ἀνασκαφεῖτε τὰ ὀστέα Ἰουστινιανῶν*. Καὶ οὕτως ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ ἐξέδραμε πᾶς ὁ λαός. Ἡμέρας δὲ γενομένης ἐξάγουσι τὸν Ἰουστινιανὸν εἰς τὸ ἱπποδρομῆτον διὰ τῆς σφενδόνης. Καὶ ῥινοκοπήσαντες ἅμα

Mauri nomen, plagam, navigationis ab urbe suscipiendæ causa, trajiciens, ultimam salutem amicis ad se confluentibus precabatur, et vale dicebat: inter eos præcipui accesserunt amici Paulus Callistrati monasterii cænobita, astrologiæ peritus. Gregorius Cappadox, olim clusuræ custos, nunc vero monachus, et Flori cænobii præpositus, qui eum adhuc carcere detentum invisentes solito crebrius Romanorum **308** imperatorem brevi futurum prænuntiaverant. Ad eos Leontius, Vos, inquit, in carcere adhuc positum de imperio consequendo certiosem me semper fecistis, nunc autem inter ærumnarum angustias vita mihi transigitur: retro quippe insequentem me mortem propediem exspecto. Cui illi: *Ne respondeas animo, aiunt, brevi post promissa succedent. Dicitis tantum attende, et sequere nos*. Eductis itaque domesticis, et armis, quæ præ manibus habuit, sumptis, in prætorium silentio Leontius perrexit, pulsatisque foribus, simulat eo imperatorem accedere, ut de quibusdam in carcere detentis sententiam ferat. Re ad præfectum delatâ, ipse festinus accedit, ac ubi forēs reserat, mox a Leontio comprehenditur, ac deinde frequentibus alapis cæsus manus ac pedes devincitur. Leontius intus penetrans, carceribus reclusis, præclaros sanè ac fortunæ non contemnendæ viros plerosque vinculis compeditos et carceris horrore a sex vel etiam ab annis octo conclusos, quorum plerique milliam sequebantur, liberat. Ubi armorum facta copia, cum illis in forum excurrit ac vociferatur: Cuncti Christiani ad sanctam Sophiam convenite. Ac simul submitit, qui per urbem singulas regiones voces eandem cum clamore spargerent. Conferta plebs hoc tumultu excita ad ecclesiæ lavacrum accelerans congregatur. Leontius cum monachis duobus et amicis suis, nec non aliis quibusdam ex illustrioribus viris, qui ex carceribus prodierant, pontificem ad patriarchalem suam sedem convenit. Cumque ipsum etiam patriarcham conturbatum, ob ea nimirum, quæ patricio Stephano Rusio jussa fuerant, comperisset, hortatur, ut ad baptisterii lavacrum descendat, et voce magna exclamet: *Hæc dies, quam fecit Dominus*. Tum populus clamore sublato vociferatur: *Effodiantur Justiniani ossa*. His voci-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἐκπορθῆσαι A, ἐκπορίσαι f. ⁶⁷ μεθορμήσαντες A, μεθορμίσαντα a. ⁶⁸ κλεισουράρχης A, κλεισουρίάρχης vulg. ⁶⁹ πυκνότερον A, πυκνότερος vulg. ⁷⁰ ἐπισκεπτόμενοι A, σκεπτ. vulg. ⁷¹ βασιλεύειν A, βασιλεύσειν vulg. ⁷² τὸν add. ex A. ⁷³ ὀκνήσης A, ὀκνήσης vulg. ⁷⁴ καὶ εἰσελθὼν A, εἰς. δὲ vulg. ⁷⁵ ἐγκλεισμένους A, κλεισμένους vulg. ⁷⁶ ὀπίστας A, ὀπίστων vulg. ⁷⁷ αὐτοῖς A, αὐτῷ vulg. ⁷⁸ ὅλοι sic scripsi præ vulg. ὄσοι cfr. supra p. 365', 383, 457, 484. ⁷⁹ προσέτ.] ἐξέλευσεν A. ⁸⁰ συνθροίσθη A. ⁸¹ μετὰ A, σὺν vulg. ⁸² τῶν add. ex A. ⁸³ ἐμφανεστέρων A, ἐμφαν. vulg. ⁸⁴ ἀνασκαφεῖτε A, ἀνασκαφῆ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) Dictionis interpretationem habent notæ superiores.

(71) Orig. CP.: Τὰ δὲ Φλώρου καὶ Καλλιστράτου ἔπισαν οὕτως καλούμενοι τοὺς οἴκους αὐτῶν. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίην αὐτῶν ἐγένοντο μοναὶ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐξ οὗ καὶ Παῦλος πατριάρχης μετὰ ξη χρόνους γνοῖς τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἐν τοῖς χρόνοις Εἰρήνης παρητήσατο τὸ πατριαρχεῖον,

καὶ κατελθὼν ἐκεῖσε ἠρύγασε, καὶ τέθνηκεν ἐκείσε μετὰ μῆνας δ'. *Flori Callistratique loca, istius nominis duas ædes sibi construxerunt: iis vero defunctis, Constantini Magni temporibus in monasteria mutantur. Ezinde Paulus patriarcha sexaginta et octo annos natus pacis tempore morte præterita, addidit se patriarchatu, et illuc progressus solitariam vitam professus post menses quatuor exspiravit.*

bus auditis, in circum plebs universa tumultuans A
concurrit. Mox adventante die Justinianum per
metam in circum producent, et naso linguaque
truncatum Chersonam relegari decernunt. Post hæc
plebs Theodotum monachum generalemque logothetam
et Stephanum sacellarium, origine Persam,
comprehendit, eosque funibus ad pedes alligatis
per viam publicam ad Bovem locum ita dictum
ius populi felicitatem precantis vocibus imperator

309 A. C. 688.—*Romanorum imperatoris Leon-
tii annus primus.*

Hoc anno Leontius imperavit, et pacem undequaque habuit.

A. C. 689. — Hoc anno Alidus armata manu Romanum imperium invasit et, collecta captivorum multitudinem, recessit. Sergius quoque Lazicæ et Barnucii patricius perduellis in imperatorem existit, et ea loca Arabibus prodidit.

A. C. 690. — Hoc anno Arabes impressione in Africam facta, armorum vi eam ceperunt, et ex proprio sibi exercitu præsidarios milites in ea constituerunt. Eo comperto patricium Joannem virum rebus agendis idoneum cum Romana classe omni Leontius in auxilium misit. Is cum Carthaginem appulisset, et bellica virtute catenam portum occultentem perrupisset, hostibus demum in fugam versis et ejectis, omnes Africæ munitas urbes in libertatem restituit, et præsidio ex suis militibus relicto, imperatorem de iis quæ acciderant certiolem facit, ibique hiemavit mandata imperatoris expectans. Protoymbulus vero (qui Arabici consilii princeps) ubi hæc gesta rescivit, potentiolem et numerosiolem classem adversus Romanos instruxit, et memoratum Joannem ejusque classem e portu mutata belli fortuna ejecit, eumque levi et humili terræ vallo circumcinctum repiens, exercitu applicato eum undequaque obsidere decrevit. Præfatus tamen Joannes periculo expeditus in Romaniam reversus est, majores et robustiores co-

καὶ γλωσσοκοπήσαντες (72) ἐξώρισαν ἐν Χερσῶνι (73) · ὁ δὲ ὄχλος συλλαβόμενοι ὁ τὸν τε Θεόδοτον τὸν μοναχὸν καὶ γενικὸν λογοθέτην καὶ Στέφανον τὸν σακελλάριον τὸν Πέρσην, σκολοίνοι τε ἐκ ποδῶν τούτους δῆσαντες, σύρουσι διὰ τῆς μέσης λεωφόρου, καὶ εἰς τὸν Βοῦν (74) ἀπαγαγόντες κατέκασαν · καὶ οὕτω Λεόντιον βασιλεὺς εὐφήμησαν.
pertractos igne damnavit, atque ita demum Leon-
est salutat.

A. M. 6188. — *Ῥωμαίων βασιλέως Λεοντίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Λεόντιος ἐβασίλευσε καὶ πάντοθεν εἰρηνικὸς διέμεινεν.

B A. M. 6189. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευεν Ἄλιδος (75) τῇ Ῥωμανίᾳ ὁ καὶ πολλοὺς αἰμαλωτεύσας ὑπέστρεψεν. Καὶ ἐστασίασε Σέργιος ὁ πατρικίος τῆς Λαζικῆς καὶ τοῦ Βαρνουκίου ὁ (76), καὶ ταύτην τοῖς Ἀραβῶν ὑπέταξεν.

A. M. 6190. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσαν οἱ Ἀραβες τῇ Ἀφρικῇ, καὶ ταύτην παρέλαβον, καὶ ἐκ τοῦ οἰκείου στρατοῦ ταξατιῶνα (77) ἐν αὐτῇ κατέστησαν. Ὁ δὲ Λεόντιος ταῦτα μαθὼν ἀποστέλλει τὸν πατρικίον Ἰωάννην, ἀνδρὰ ἱκανὸν, μετὰ πάντων τῶν Ῥωμαϊκῶν πλοϊμάτων ὁ. Τούτῳ δὲ ἐν Καρθαγένῃ φθάσαντος, καὶ πολέμῳ τὴν τοῦ ἐκεῖσε λιμένος ἄλυσιν ἀνοίξαντος, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τρέψαντος καὶ ἐκδιώξαντος ὁ, ἅπαντα τὰ τῆς Ἀφρικῆς κάστρα ἠλευθέρωσεν · καὶ καταλιπὼν ταξατιῶνα ἴδιον, τῷ βασιλεῖ ταῦτα ἀνήγαγεν. Καὶ ἐκεῖσε χεῖμασε κέλευσιν παρ' αὐτοῦ ἐκδεχόμενος. Ὁ δὲ πρωτοσύμβουλος ὁ (78) ταῦτα μαθὼν δυνατώτερον καὶ πολὺν στόλον κατ' αὐτῶν ἀποστέλλει · καὶ τὸν προλεχθέντα Ἰωάννην σὺν τῷ αὐτοῦ στόλῳ πολέμῳ τοῦ λιμένος ὁ διώκει · καὶ εἰς περιδρομὸν λιτὸν ὁ ἔνδον (79) παραλαβὼν, ἐξέθεν φασσατικῶς ὁ ἠπλίκευσεν. Ὁ δὲ προλεχθεὶς ἐπὶ Ῥωμανίαν ἀνέκταμψε, πλειοτέραν δύναμιν παρὰ τοῦ βασιλέως βουλόμενος κομισάσθαι. Καὶ ἦλθεν ἔως Κρήτης ἐπὶ τὸν βασιλεῖα πορευόμενος. Ὁ δὲ στρατὸς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀρχόντων ἐλκόμενος ὁ

VARIÆ LECTIONES.

ὁ συλλαβόμενος A. ὁ τῇ Ῥωμανίᾳ A, τὴν Ῥωμανίαν vulg. ὁ Σέργιος Γ Γεώργιος A. ὁ τοῦ Βαρνουκίου A. ὁ αὐτῇ A, ταύτῃ vulg. ὁ πλοϊμάτων A. ὁ ἀνοίξαντες—τρέψαντες—ἐκδιώξαντες A f. ὁ πρωτοσύμβουλος A. πρωτοσύμβουλος vulg. ὁ fort. ἐκ τοῦ λ. ὁ λιτὸν] ληστὸν A. ὁ φασσατικῶς A. φασσατικῶς vulg. ὁ ἐλκόμενος καὶ add. ex e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(72) Linguam cum naso præcisam Justiniano testatur Nicephorus, τερῶν τὴν γλώτταν, καὶ τὴν ζῆνα. Postmodum tamen libere locutus est.

(73) Nicephorus: Ἐν Χερσῶνι τῇ πόλει ἐξώρισε, δέκατον ἤδη ἔτος· ἐν τῇ βασιλείᾳ διανύσαντα. In Chersonam urbem (Ponti ad Mæotidem paludem) deportat, anno ejus imperii exacto decimo.

(74) Πρὸς τὴν καλουμένην τοῦ Βοῦς ἀγορὰν · ad Bovis forum. Nicephorus.

(75) Anastasius, senalidus. Legit corrupte ἐστράτευ ἀνάλιδος.

(76) Ut Iberum duces et gubernatores europalæ, non dignitate, sed nomine ab imp. decorabantur, ex Constantino De admin. imp. cap. 46, ita qui Lazicæ et Barnucii rectores patricii nomenclatura celebres habebantur.

(77) Lexicon Cyrilli ms.: Τάξις, τὸ στρατιωτικὸν σύνταγμα, ἐξ οὗ ταξίωται. Ταξίος redditus Asia-

D sius. Ταξατιῶν, præsidium ex taxalis confiatum Nicephorus, στρατὸν ὀπλιτῶν πρὸς φυλακὴν scribit.

(78) Πρωτοσύμβουλος. Consiliarius supremus, qui hodie Turcis vezir Azem exponitur in Leunclavii Onomastico. Nicephorus: Ὁ δὲ τῶν Σαρακηνῶν βασιλεὺς ταῦτα μεμαθηκῶς, πλείονα κατ' αὐτοῦ ἐκίνησε πόλεμον. Regii nostri lectio ad annum Constantini 41 de Mavia, τῶν Σαρακηνῶν πρώτος βασιλεὺς. Alia, πρωτοσύμβουλος. — Novus interpr. Arabici consilii principem exponit. Velut dicas magnum Vizierium. At vero S. Niceph. uti etiam superius notatum. Ὁ τῶν Σαρακηνῶν βασιλεὺς. Rex, seu imperator Saracenorum. Nec vero alius majores illas copias expellendis Africa Romanis mittere poterat, quidquid alioqui ea vox sequenti usu sonet. COMBESII.

(79) Miscella, et hostiliter exterius castrametatus est.

καὶ εἰς τὸν ¹⁰ βασιλέα ἀναβαλεῖν μὴ βουλόμενος (εἶχε Ἀ
 γὰρ αὐτοὺς φόβος καὶ αἰσχύνη) εἰς βουλὴν πονηρὰν
 ἐξεστράτη. Καὶ τοῦτον ἀνέσκαψαν (80), ψηφισάμενοι
 βασιλέα Ἀψίμαρον δρουγγάριον τῶν Κιθυραιωτῶν ¹¹
 εἰς Κουρικιώτας ὑπάρχοντα, Τιβέριον αὐτὸν με-
 τανομάσαντες. Τοῦ δὲ Λεοντίου ἐν Κωνσταντινουπόλει
 τὸν Νεωρήσιον λιμένα ἐκκαθαίροντος, ἡ τοῦ βουδῶνος
 λύμη ἐνέσκηψε ¹² τῇ πόλει, καὶ πλήθος λαοῦ ἐν τέσ-
 σαρσι μῆσι διέφθηριε. Καταλαμβάνει δὲ Ἀψίμαρος
 ἄμα τῷ συνόντι αὐτῷ στόλῳ, καὶ προσώρμηται ἀντι-
 κρῦ τῆς πόλεως ἐν Συκαῖς. Ἐπὶ χρόνον δὲ τινα τῆς
 πόλεως παραδοῦναι Λεόντιον μὴ βουλομένης, προ-
 δοσία γέγονε διὰ τοῦ μονοτέλους (81) Βλαχερνῶν
 καὶ ¹³ ὑπὸ ἐξωτικῶν ἀρχόντων (82) τῶν τὰς κλεῖς τοῦ
 χερσαίου τεύχους μὲθ' ὄρκου φρικτοῦ ἐκ τῆς ἁγίας
 τραπέζης ἐμπιστευθέντων· οὗτοι δὲ ἔπιβουλήν παρ-
 ἔδωκαν τὴν πόλιν. Εἰσελθόντες δέ οἱ τῶν πλωμάτων ¹⁴
 ἑπιτιῶνται εἰς τοὺς οἴκους τῶν πολιτῶν ἐγύμνωσαν
 τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἀψίμαρος τὸν μὲν
 Λεόντιον ἐρινοκόπησεν, καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαλμάτου
 ὑπὸ φυλακῆν εἶναι (83) κατέστησεν ¹⁵· τοὺς δὲ ἀρ-
 χοντας καὶ φίλους αὐτοῦ ὡς συναποθανόντας αὐτῷ
 εὐψας καὶ δημεύσας ἐξώρισεν· Ἡράκλειόν τε τὸν
 γυῆσιον αὐτοῦ ἀδελφὸν ὡς λίαν ἰκανώτατον μονο-
 στρατήγον πάντων τῶν ἐξω καθιλλαρικῶν ¹⁶ θε-
 μάτων προβαλόμενος ἐπὶ τὰ μέρη Καππαδοκίας καὶ
 τῶν κλεισοῦρῶν διατρέχειν, καὶ τὴν κατ' ἐχθρῶν
 ποιεῖσθαι φροντίδα τε καὶ διοίκησιν ἀπέστειλεν.
 exsilium agi imperavit, tum germanum fratrem suum Heraclium tanquam bello gerendo idoneum
 omnibus exteris equestribus copiis singularem ac supremum ducem instituit, misitque ut partes Cap-
 padociæ, et clusuras sive montium angustias percurreret, et hostium molimina observaret, et quod
 in adversum foret agendum, decerneret.

A. M. 6191. — Ρωμαίων βασιλέως Ἀψιμάρου C
 ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀψίμαρος τῆς βασιλείας ἐκρά-
 τησεν. Καὶ ἐστασίασεν Ἀβδραχμάν ¹⁷ ἐν Περ-
 σίδει, καὶ ἐκυρίευσεν αὐτῆς, καὶ ἐδίωξε τὸν Χαγάνον
 ἀπ' αὐτῆς.

A. M. 6192. — Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονε θανατικὸν
 μέγα. Καὶ ἑπιστράτευσεν Μουαμὲδ σὺν τῷ πλήθει
 τῶν Ἀράβων κατὰ τοῦ Ἀβδραχμάν, καὶ καταλα-
 βῶν τὴν Περσίδα ἐνούται τῷ Χαγάνῳ, καὶ πολέμη-

VARIE LECTIONES.

¹⁰ πρὸς τὸν Α. ¹¹ Κιθυραιωτῶν Α. ¹² ἐνέσκ. Α, ἐπέσκ. vulg. ¹³ καὶ ald. ex Α. ¹⁴ πλωμάτων Α ἰ
 πλωμάτων vulg. ¹⁵ κατέστησεν Α, προσέταξεν vulg. om. f. ¹⁶ καθιλλαρ. Α, καθιλλαρ. vulg. ¹⁷ Ἀβδερ-
 χμάν Α, Ἀβερ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(80) Nicephorus: Τοῦτον δυσφημοῦντες ἀθετοῦσι. **D**
 Pergit quasi Theophanem expositurus: Ψηφίζονται
 δὲ Ἀψίμαρον βνομα, στρατοῦ ἀρχοντα τῶν κουρι-
 κιωτῶν, τυγγάνοντα τῆς Κιθυραιωτῶν χώρας, δὴ
 δρουγγάριον Ῥωμαίοις καλεῖν ἔθος· *Ejusque locu*
Apsimarum eligunt, qui tum curiciolarum copiis præ-
erat, e Cibyæolarum regione, quem drungarium Ro-
mani vocant. Codin. *De off.*: Δρουγγάριος, ὁ πρῶτος
 θαλάσσιος, *classis præfectus.* Δρουγγός, ποσότης ποσ-
 οῦτων τινῶν ἐρμηνεύεται. *Globus militum.* Ciby-
 ræotas classarios milites laudat Constantinus *De*
thematiibus.

(81) Miscella, *per singularem murum*, ea nimirum
 parte, qua uno tantum muro urbs ad Blachernas
 cingitur. Muri enim circuitu maris vacantes du-

plices sunt. Gyllius *Topogr. CP.* lib. 1, cap. 19, et
 Cavanus *Acropolis adjunctus De obsidione CP.*

(82) Zonaras, ἐπαρχιώτας ἀρχοντας vocat: qui
 nimirum extra urbem in provinciis munera sua
 obibant, ab urbanis magistratibus distincti: vel
 potius qui ex peregrinis regionibus imperatori mi-
 litantes, quales principibus Christianis Helvetii,
 ab eo castrorum, urbium, palatii, sacri etiam cu-
 biculi custodiam sibi demandatam accipiebant:
 hoc pacto Barangos Anglos, et Bardariotas Persas
 suo tempore ab imp. honoratos Nicetas et Codin-
 us referunt.

(83) Ἡσυχάζειν, scripsit Niceph., hoc est, ἐγκλι-
 στοῦ δίκην διάγειν. Vide scripta paulo superius.

eum interficiunt, et Chagan rursus Persidis recepit principatum. Romani autem impressione in Syriam facta, Samosatam usque penetrant, vicinasque regiones populati, Arabum ad ducenta, ut narrant, millia trucidant, spoliaque opima innumerosque captivos abducentes, valido metu Arabum animis incusso, domum reversi sunt.

A. C. 695. — Hoc anno Abdelas copias in Romaniam **311** eduxit. Et obsessa Taranto non valens potiri, Mopsuestiam rediit, et praesidium in ea constituit.

A. C. 694. — Hoc anno Baanes, cognomento Eptadæmon, quartam Armeniam Arabibus fecit subjectam. Apsimarum autem Philippicum Nicephori patricii filium in Cephaloniam relegavit, quod imperio se quandoque potiturum somniasset. Caput enim suum aquilæ pennis obumbratum per somnum se vidisse asserebat. His auditis imperator eum confestim in exsilium deportari sanxit.

A. C. 695. — Hoc anno Armeniae primores, tumultu in Saracenos excitato, Saracenos per Armeniam universos occiderunt, et legatione rursus ad Apsimarum destinata, Romanos in suam provinciam inducunt. Muarned autem expeditione in eos suscepta plurimos ex eis delet, et Armeniam iterum Saracenis subjicit, Armeniosque proceres unum in locum collectos omnes vivos combussit. Sub id tempus Azar armatorum millibus decem secum ductis Ciliciæ bellum intulit: cui cum Heraclius imperatoris frater obviam factus fuisset, plurimos ex ejus copiis prostravit, reliquos vero vinctos ad imperatorem transmisit.

A. C. 696. — Hoc anno Azibus Chunei filius in Ciliciam arma movit, Sisiumque castrum obsidione expugnatum subvertit. Eum Heraclius imperatoris frater paribus armis aggreditur, pugnaque conserta, Arabum duodecim millia profligat. Interim Justinianus Chersonæ degens imperii sceptrum denique sibi eum potestate committenda enuntians, ejus loci incolae dictis hujusmodi terret. Quare periculum ab imperatore sibi metuentes, de inferenda illi nece, vel eo ad imperatorem deportando consilium ineunt. Ille machinas praesentis, fugam solerter capessit, et festino gressu Daras profectus, Chagani Chazarorum congressum et colloquium sibi concedi expostulat. Eo nuntio accepto, Chaganus virum honore cumulatam excipit, et germanam sororem Theodoram ei conju-

σαντες τῷ ²⁶ Ἀβδραχμάν, κτείνουσιν αὐτὸν, καὶ πάλιν τῷ Χαγάνῳ ²⁷ τὴν Περσικὴν ἐνεχείρισαν ²⁸. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατέδραμον Συρίαν ²⁷, καὶ ἔρχονται ἔως τῶν Σαμοσάτων ²⁷, καὶ προνομεύσαντες τὴν περίεξ χώραν ²⁸ πολλοὺς ἀπέκτειναν, ὡς φασι, χιλιάδας σ' Ἀράβων· καὶ σκύλα πλείστα λαβόντες καὶ αἰχμη- αλωσίαν πολλὴν Ἀράβων, ὑπέστρεψαν φόβον μέγαν ἐμποίησαντες εἰς αὐτούς.

A. M. 6195. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Ἀβδελᾶς εἰς Ῥωμανίαν, καὶ πολιορκήσας ²⁹ Ταραν- τον καὶ μηδὲν ἀνύσας, ὑπέστρεψεν ³⁰ τὴν Μόβου Ἔστιαν, καὶ ἔθετο ἔν αὐτῇ φύλακας.

A. M. 6194. — Τούτῳ τῷ ἔτει Βαάνης, ὁ ἐπὶ τῇ Ἐπταδαίμων, τὴν τετάρτην Ἀρμενίαν τοῖς Ἀρμενί- οῦ ὑπέταξεν. Ἀψίμαρος δὲ Φιλιππικὸν τὸν υἱὸν Νικη- φόρου τοῦ πατρικίου εἰς Κεφαλληνίαν ἐξώρισεν, ὡς δνειροπολούμενον βασιλεύειν· Ἐφασκε γὰρ ἑώρακέναι κατ' ὄναρ, ὅτι ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐστιάζετο ὑπὸ ἀετῶν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, παραχρῆμα αὐτὸν ἐξώρισεν.

A. M. 6195. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστασίασαν οἱ ἀρ- χοντες Ἀρμενίας κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ τοὺς ἐν Ἀρμενίᾳ Σαρακηνοὺς ἀπέκτειναν. Καὶ αὐθις πρὸς τὸν Ἀψίμαρον πέμπουσιν, καὶ Ῥωμαίους εἰς τὴν αὐτῶν χώραν φέρουσιν. Ὁ δὲ Μουαμῆδ ἐπιστρα- τεύσας κατ' αὐτῶν, πολλοὺς κτείνει· καὶ τὴν μὲν Ἀρμενίαν Σαρακηνοῖς ὑποτάσσει, τοὺς δὲ μεγιστᾶ- νας ³¹ Ἀρμενίας φωρεύσας ἐν τέπῳ ἐνὶ ζωοκῶ- στούς ³² ἐποίησεν. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον ἐπεστρά- τευσεν Ἀζάρ τῇ Κιλικίᾳ μετὰ χιλιάδων δέκα· καὶ περιτυχῶν αὐτῷ ὁ Ἡράκλειος ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασι- λέως τοὺς πλείστους ἀπέκτεινεν, καὶ τοὺς λοιποὺς δεσμίους τῷ βασιλεῖ ἀπέστειλεν.

A. M. 6196. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἄζιθος ὁ τοῦ Χουνεῖ ³³ ἐπεστράτευσεν τῇ Κιλικίᾳ, καὶ πολιορκή- σας τὸ Σίσιον ³⁴ κάστρον κατέβαλεν (84)· ὃν κατέ- λαβεν ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Ἡράκλειος, καὶ πολε- μήσας αὐτὸν κτείνει δώδεκα χιλιάδας Ἀράβων. Τοῦ δὲ Ἰουστινιανοῦ ἐν Χερσῶνι διάγοντος, καὶ δημηγο- ροῦντος ἑαυτὸν πάλιν βασιλεύειν μέλλοντα, οἱ τῶν ἐκείσε οἰκήτορες τὸν ἐκ τῆς βασιλείας κίνδυνον φο- βηθέντες, ἐβουλεύσαντο τοῦτον ἀνελεῖν ἢ τῷ βασιλεῖ παραπέμψαι. Αὐτὸς δὲ διεγνωνκῶς ἠδυνήθη ἐκφυ- γεῖν ³⁵, καὶ εἰς τὸ Δαρᾶς (85) καταδραμῶν, ἤτησατο τῷ τῶν Χαζάρων Χαγάνῳ (86) συνοφισθῆναι. Αὐτὸς δὲ μαθὼν ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ τιμῆς μεγάλης, καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ εἰς γυναῖκα Θεοδώραν τὴν γησίαν αὐ- τοῦ ἀδελφῆν. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον αἰτησόμενος τῷ Χαγάνῳ κατήλθεν εἰς Φαναγουρίαν (87), κάκεισε

VARIE LECTIONES.

²⁶ πολεμήσαντες τῷ Α. πολεμήσας τὸν vulg. ²⁷ Χαγάνῳ Α. Χαγάν vulg. ²⁸ ἐνεχείρισαν Α. Γ, ἐνεχείρισεν vulg. ²⁹ Συρίαν Α. Συρίας vulg. ³⁰ τῶν Σαμοσάτων Α. τὸ Σαμοσάτων vulg. ³¹ τὴν περίεξ χώραν Α. τὴν περιχώραν vulg. ³² πολιορκήσαντες — ἀνύσαντες — ὑπέστρεψαν Α. ³³ καὶ φκοδόμησεν add. Α ante τὴν Μ. Ἐ. ³⁴ μεγιστάνους f. ³⁵ ζωκαύστους Α. ³⁶ Χουνεῖ Α, Χουνέη vulg. ³⁷ κατέβαλεν· ὃν om. Α. ³⁸ διεκφυγεῖν Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Castrum Ciliciæ Guilielmo Tyrrio memora- tum. ORTELIIUS.

(85) Nicephorus: Δόρος πρὸς τῇ Γοθθικῇ κείμενον χώρῳ· Doros in Goththia limitibus positum.

(86) Idem: Αἰεὶ δὲ τῶν Χαζάρων ἡγεμόνα. Χα-

γάνους δὲ τοῦτους αὐτοὶ καλοῦσι· Unde Chazarum (ducem Chaganos illos nuncupant) ut ad se veniret, rogat. Chazari porro Tauricæ Chersonesi, et Mæotidis paludis fauces ad occidentem occupant.

(87) Mæotidis paludis orientalem regionem.

διέτριβε μετὰ Θεοδώρας. Ἀκούσας ταῦτα Ἀψίμαρος, ἄπιμπαι πρὸς τὸν Χαγάνον ὑποσχόμενος αὐτῷ παρέχειν πολλά δῶρα, εἰ τὸν Ἰουστινιανὸν ζῶντα αὐτῷ παραπέμψει ⁸⁶· εἰ δὲ μὴ, καὶ τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν. Εἰξαντος δὲ τοῦ Χαγάνου τῇ τοιαύτῃ αἰτήσῃ, παραφυλαχὴν αὐτῷ ἐπεμψεν, ὡς δῆθεν διὰ τὸ μὴ ὑπὸ τῶν ἰδίων ὁμοφύλων ἐπιβουλευθῆναι, ἐντειλάμενος τὸν Παπάτζην τὸν ἐκ ⁸⁷ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐκείσε θῆτα, καὶ Βαλγίτζην τὸν ἄρχοντα Βοσφόρου (88), ἵνα ὅταν δηλωθῇ αὐτοῖς ἀνέλῃσι Ἰουστινιανόν. Τοῦτων δὲ δι' οἰκέτου Χαγάνου τῇ Θεοδώρα μνησθέντων καὶ τῷ Ἰουστινιανῷ γνωσθέντων, προσκαλεσάμενος τὸν λεχθέντα Παπάτζην κατ' ἰδίαν ὁμίλησαι, κόρδη ⁸⁸ (89) τοῦτον ἀπήγγεεν· ὁμοίως δὲ καὶ Βαλγίτζην τὸν ἄρχοντα Βοσφόρου. Εὐθέως ⁸⁹ δὲ ἀποστέλλει Θεοδώραν ἐν Χαζαρία, αὐτὸς δὲ ἐπὶ Φαναγουρίαν λάθρα δραπέτεισας εἰς στόμιν ⁹⁰ κατῆλθεν. Καὶ εὐρηκῶς ἀλιάδα ἐξηρητισμένην ἐπέβη ἐπ' αὐτήν. Καὶ παραπλεύσας τὴν Ἀσαδα, ἤλθε μέχρι Συμβόλου πλησίον τῆς Χερσῶνος. Καὶ ἀποστειλάς κρυπτῶς ἐν Χερσῶνι ἐπήρσε Βασθακούριον (91) καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν τε Σαλθανὸν καὶ τὸν Στέφανον, καὶ τὸν Μωρόπαυλον σὺν Θεοφίλῳ· καὶ σὺν αὐτοῖς ἀποπλεύσας διέβη τὸν φάρον Χερσῶνος. Εἶθ' οὕτως παραπλεύσας τὰ Νεκρόπυλα τὸ στόμιν τε τοῦ Δάναπρι καὶ Δάναστρι (92) κλύδωνος γεγονότος, ἀπέγνωσαν πάντες τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν. Μυάκης δὲ ὁ οἰκειακὸς αὐτοῦ ἄνθρωπος ἔφη αὐτῷ· Ἰδοὺ ἀποθνήσκωμεν, δέσποτα, τάξαι τῷ Θεῷ περὶ τῆς σωτηρίας σου, [ἵνα ὁ Θεὸς ⁹³] ἐὰν ἀποδώσῃ σοὶ τὴν βασιλείαν σου, μηδένα ἀμύνεσθαι τῶν ἐχθρῶν σου. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἐν θυμῷ λέγει αὐτῷ ⁹⁴· Ἐὰν φείσωμαι ⁹⁵ τινὶ ἐξ αὐτῶν, ὁ Θεὸς ἐγκαυθᾶ με καταποσίση. Καὶ ἀκινδύνως ἐκ τοῦ κλύδωνος ἐκίλων ἐξῆλθεν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν Δάνουσιν ποταμόν. Ἀποστειλαντος δὲ αὐτοῦ Στέφανον πρὸς Τερβέλην τὸν κύριον Βουλγαρίας ἐπιδοῦναι αὐτῷ σύναρσιν, ὅπως κρατήσῃ τὴν προγονικὴν αὐτοῦ βασιλείαν, ὑπέσχετο αὐτῷ πλεῖστα παρέχειν δῶρα, καὶ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα εἰς γυναῖκα. Αὐτοῦ δὲ πάντα ὑπακούειν καὶ συντρέχειν ἐνομῶς ὑποσχομένου, καὶ μετὰ τιμῆς δεξαμένου, συγκινεῖ τὸν ὑποκείμενον αὐτῷ πάντα λαδὸν τῶν Βουλγάρων καὶ Ἐκλάβων· καὶ τῷ ἐρχομένῳ ⁹⁶ χρόνῳ ἐπλισθέντες ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν παρεγένοντο.

A gem locat. Brevi tempore Interjecto venia a Chagano expetita Phanaguriam se confert, et ibi cum conjuge Theodora moratur. His auditis Apsimarum Chaganum per legatos maxima munera pollicitos hortatur, ut Justinianum **312** vivum vel saltem ipsius caput ad se mittendum curet. Chaganus promissorum spe illectus postulatis morem gerit, et satellitii custodia ad Justinianum deputata, insidias a gentilibus suis ipsi struendas se vereri simulat, simul autem Papatzem, qui illic vices ejus gerebat, et Balgitzem Bosphori præfectum mandatis instruit, ut, cum ipsis significaretur, Justinianum e medio tollerent. Istis a Chagani famulo Theodoræ denuntiatis, ac subinde Justiniano revelatis, ipse prædictum Papatzem ut remotis arbitris colloqueretur, ad se vocavit, eumque chorda confestim strangulavit, quemadmodum et Balgitzem Bosphori præfectum. Quo simul facto, et Theodora in Chazariam remissa, ipse, fuga Phanaguriam versus clanculum arrepta, ad freti fauces pervenit. Ibi piscatoriam scapham forte nactus, eam conscendit, et Asadem prætorvectus, ad Symbolum juxta Chersonam appulit. Nuntiis vero Chersonam latenter missis, Basbaccurium, et ejus fratrem, Salbanum, Stephanum, Moropaulum et Theophilum secum tollit, et Chersonæ pharum prætergressus cum eis enavigat. Inde Necropyla præterlapsi, et Danapris Danastrisque fluminum ostia emensi, procella derrepente exorta, cuncti de salute desperant. Tum Myaces ejus domesticus homo ita eum alloquitur: *Viden, domine, periculo mortique nos proximos. Voto itaque pro salute tua concepto, si Deus imperium reddiderit, in nullum hostium tuorum te desæviturum pollicere.* Ille etiamnum ira percitus, *Si veniam, respondet, ulli concessero, hic jam Deus me mittat in maris profundum.* Temporalis postmodum periculo ereptus in Danubii ostia penetrat. Tum vero Stephanum ad Terbelem Bulgariæ dominum delegat, ut avitum recuperet imperium, auxiliarem manum ab eo postulat, plurimis muneribus beneficium, aiebat, compensaturus, etiam propria filia in uxorem daturus. Terbeles ei se in omnibus obediturum auxiliiumque daturum adhibito jurejurando pollicitus, Justinianumque perhonorifice suscipiens, omnes Bulgagorum et Sclavorum copias collegit, qui demum omnes anno insequenti arreptis armis ad imperatoriam urbem profecti sunt.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ παραπέμψαι: A, παραπέμψη vulg. ⁸⁷ τὸν ἐκ A, ὡς ἐκ vulg. ⁸⁸ κόρδη A, κόρδα vulg. ⁸⁹ post vv. εὐθέως lacuna intercedit in col. A usque ad p. 574, ἐν τῇ Ῥώμῃ. ⁹⁰ στόμιν] στόμιον b, στόμην vulg. ⁹¹ ἵνα ὁ Θεός: hæc verba delenda esse videntur. ⁹² αὐτῷ om. a. ⁹³ φείσωμαι vulg. ⁹⁴ ἐχομένῳ a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(88) Σκοθικοῦ addit Nicephorus, qui aliis Cimærius.

(89) Nicephorus, ἀγγόνη.

(90) Idem, εἰς Τόμην καλούμενον παραθαλάσσιον χωρίον. Petavii in notis. Reiddit Anastasius imen; alia lectio, in mare. — Εἰς τομὴν κατῆλθεν. Reg. quidquid ex eo licentius editum, pejusque e margine emendatum, εἰς στόμιον Anast. ad Imem, In-

dicans et ipse nomen proprium. At clare S. Niceph.: ἀπάρας εἰς Τόμην καλούμενον παραθαλάσσιον χωρίον κατῆλθε, solvens Tomim, qui locus ad mare situs est pervenit. COMBESII.

(91) Nicephorus, Βασθακούριον, τὸν τε Σολιδάν, qui hic Σαλθανός.

(92) De fluviis hisce consule Petavii notas in Nicephorum, pag. 77.

A. C. 697. — Hoc anno Arabum dux Abimelech mortuus est, et Valid ejus filius 313 principatum obtinuit. Eodem etiam anno Justinianus Terbelis et Bulgarorum ipsi adjunctorum auxilio fretus urbium reginam armis impetit, et ad Clarsii portam castris locatis totum spatium ad Blachernas usque occupat. Per dies autem tres colloquio cum civibus habito, nonnisi contumelias et dicteria ab ipsis retulerunt, quibus etiam incassum pacis conditiones obtulerunt. Porro Justinianus cum paucis admodum gentilibus suis citra pugnam per cuneum in urbem subiens, sparso cædis et stragis tumultu, ejus compos effectus, paulo post in posuit.

A. C. 698. — Romanorum imperatoris Justiniani iterum annus primus.

Arabum ducis Valid annus primus.

Cpoleos episcopi Cyri annus primus.

Hierosolymorum episcopi Joannis annus primus.

Hoc anno Justinianus in imperium restitutus, præclaris muneribus et regia suppellectile Terbeli oblata, inuito cum eo foedere, pacifice dimisit. Apsimarum urbe relicta, Apolloniadem fuga se recipit, et in ipsa fuga comprehensus ad Justinianum adducitur. Heraclius quoque vinculis compeditus Thracia extractus, cum cæteris, qui sub eo merebantur, proceribus eidem præsentatur, quos omnes laqueis e muro suspendit. Dimissis etiam per mediterranea ministris, multos ex Apsimari militibus repertos, tam eos, qui pro ipso aliquid moliebantur, quam qui quietem agerent, omnes interfecit. Apsimarum autem et Leontium catenis vinctos per universas urbis regiones ignominiose traduci mandavit, et circensibus ludis celebratis, ipso propria sibi sede composito, illi publice cum dedecore tracti, ad pedes ejus prosternendi humili more projecti sunt. Inclinatorum et pronorum in terram cervicis pedibus terebat et calcabat Justinianus, donec circi munus primum exhiberetur, populo vociferante: Super aspidem et basiliscum ambulasti, et conculcasti leonem et draconem. Demum in cynegium missis caput amputari præcepit, Callinicum patriarcham oculis orbatum Romam relegavit, et in ejus locum Cyrum quemdam in Amastris insula monachum inclusum, quod imperii secundo gerendi vaticinium edidisset,

A. M. 6197. — Τούτω τῷ ἔτει τίθησεν Ἀθιμέλεχ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, καὶ ἐκράτησεν Οὐαλλιδ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλίδα πόλιν καταλαβὼν ἄμα Τερβέλη, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Βουλγάρων ἠπάλικουσεν εἰς τὴν Χαρσίου πόρταν (93) καὶ ἔως Βλαχερνῶν. Καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας προσλαλοῦντες τοῖς ἐν τῇ πόλει ὑβρίζοντο παρ' αὐτῶν, καὶ οὐδὲ λόγον κατεδέχοντο. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς μετ' ὀλίγων ὁμοφύλων πολέμου χωρὶς διὰ τοῦ ἀγωγοῦ (94) εἰσελθὼν, καὶ θόρυβον ἀνατκαφῆς βαλὼν, τὴν πόλιν παρέλαβεν, καὶ πρὸς βραχὺ ἐσκήνωσεν ἐν τῷ παλατίῳ Βλαχερνῶν.

A. M. 6198. — Ῥωμαίων βασιλέως πάλιν Ἰουστινιανοῦ ἔτος α'.

Ἀράβων ἀρχηγοῦ Οὐαλλιδ ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Κύρου ἔτος α'.

Ἰεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς πάλιν τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, καὶ πολλὰ δῶρα δοῦς τῷ Τερβέλει καὶ βασιλικά σκεύη, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ. Ἀψίμαρος δὲ καταλιπὼν τὴν πόλιν εἰς Ἀπολλωνιάδα φεύγει. Καταδιωχθεὶς δὲ συλλαμβάνεται, καὶ εἰς Ἰουστινιανὸν ἄγεται. Καὶ Ἡράκλειος (95) δὲ ἀπὸ Θράκης δεδεμένος ἤχθη σὺν πᾶσι τοῖς συνασπισομένοις αὐτῷ ἄρχουσιν, ὅς ἐν τῷ τελεῖ πάντας ἐφούρκισεν (96). Ἀποστειλάς δὲ εἰς τὰ μεσόγεια ἅπαντα, πλείους ἐξ αὐτῶν εὐρῶν ἐμπράκτους (97) τε καὶ ἀπράκτους ἅ πάντας ἀπέκτεινεν. Τὸν δὲ Ἀψίμαρον καὶ Λεόντιον ἀλύσει δεδεμένους εἰς πᾶσαν πόλιν πομπεῦσαι πεποίηκεν· καὶ τοῦ ἱππικοῦ ἀγομένου καὶ ἐν τῷ σένζῳ καθεζομένου, ἤχθησαν συρόμενοι δημοσίᾳ, καὶ ἐβρίφησαν ὑποταγᾶν αὐτῷ· καὶ ἐπάτησε τὸν τράχηλον αὐτῶν ἄχρις ἀπολύσεως (98) τοῦ πρώτου βατοῦ, τοῦ δήμου βοησαντος, ὅτι Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπέδηξ, καὶ ἐπάτησας λέοντα καὶ δράκοντα. Καὶ τούτους ἀποστειλάς ἐν τῷ κυνηγείῳ ἀπεκεφάλισεν· Καλλίνικον δὲ πατριάρχην τυφλώσας ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐξώρισεν· καὶ ἀντ' αὐτοῦ Κύρον ἐν τῇ νήσῳ Ἀμαστρίσ (99) ἐγκλείστων ὄντα, ὡς προσημάναντα αὐτῷ τὴν τῆς δευτέρας βασιλείας ἀποκατάστασιν προεβάλετο. Ἀναριθμητὸν δὲ πλῆθος ἐκ τε τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου ἀπώλεισεν. Πολλοὺς δὲ καὶ ἐν σάκκοις ἐμβαλὼν ἐν τῇ θαλάσῃ πικρο-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁶ αὐτῷ] αὐτοῖς vulg. ⁹⁷ ἐμπράκτους] εὐπρ. f. ⁹⁸ τε et alterum τοῦ add. ex A. ⁹⁹ ἐμβαλὼν A, ἐμβάλλων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(93) *Egri Capi* vocant hodie Turcæ, id est, obliquam, ut reapse aditum exhibet sinuosum. *Orig. C.P.*, ἐκ τοῦ Χαρσίου δευτερευόντος μέρους Βενέτων, *a Charsio secundæ Venetorum factionis tribuno* dictam volunt, quibus auctoris verba astipulantur. Inter ipsam, et sequentem Adrianopoleos portum versus continentem Blachernarum palatium situm fuit.

(94) S. Niceph., κατὰ τὸν τῆς πόλεως ἀγωγόν· *per urbis aquæductum subiens, tantisper in Blachernarum palatio habitavit.* Sic mihi τὸ, πρὸς βραχὺ·

quæ ipsa vis est τοῦ ἐσκήνωσε· non paulo post, ut aliis redditum. *Commerzis.*

(95) Apsimari frater, Orientalium copiarum dux.

(96) Πρὸς τῷ τελεῖ ἐπὶ ἐξούου ἀνήρτησεν.

(97) *Actores*, vertit Anastasius, cujus alia lectio, *auctores*, habet.

(98) Ἀπόλυσις, *fnis*, et *demissio*: βατον, palma, et *præmium*. Ad notas in Cedrenum posteriores.

(99) Ad Bithyniæ pontum; correctius, Ἀμάστριδι posuit Nicephorus.

θανάτου; ἔποιε. Ἄλλους δὲ πρὸς ἀριστοδείπνον ἄ κλητορεύων (1), ἀμα τῷ ἀναστῆναι, οὐς μὲν ἐφούρικεν, οὐς δὲ ἀπέτεμενεν. Κάντευθεν μέγας φόβος συνεῖς πάντας. Ἀπέστειλε δὲ στόλον πρὸς τὸ ἀγαγεῖν ἐκ Χαζαρίας τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ πολλὰ σκάφη ἐβυθίσθησαν ἢ σύμφυχα. Ἀκούσας δὲ ὁ Χαγάνος δηλοῖ αὐτῷ· Ὡ ἀνόητε, οὐκ ἔξει σε διὰ δύο ἢ τριῶν σκαφῶν λαβεῖν σου τὴν γυναῖκα, καὶ μὴ ἀποκτεῖναι τοσοῦτον πλῆθος; ἢ δοκεῖς καὶ ταύτην πόλιμω λαμβάνειν; ἰδοὺ ἐτέχθη σοι καὶ υἱός, καὶ ἀπόστειλον, λάβε αὐτούς. Ὁ δὲ ἀποστειλάς Θεοφύλακτον κουβικουλάριον ἔλαβε ἢ τὴν Θεοδώραν καὶ Τιδέριον τὸν υἱὸν αὐτῆς, καὶ ἔσπεφεν αὐτούς· καὶ συνεβασίλευσαν ἢ αὐτῷ.

natus est tibi, mitte ergo qui eos ad te adducant. Ille misso Theophylacto cubiculario Theodoram conjugem recepit, et ejus filium Tiberium, utrumque imperii dignitate potiti sunt.

A. M. 6199. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλλὸς ἤρπασεν ἢ τὴν καθολικὴν Δαμασκού (2) ἀγιωτάτην ἐκκλησίαν φρόνῳ πρὸς τοὺς Χριστιανούς ὁ ἀλιτήριος ἢ διὰ τὸ ἐπερβάλλον κάλλος τοῦ τοιοῦτου ναοῦ· καὶ ἐκώλυσε γράφεσθαι Ἐλληνιστὶ τοὺς δημοσίους τῶν λογοθεσιῶν κώδικας, ἀλλ' Ἀραβίοις ἢ αὐτὰ παρασημαίνεσθαι, χωρὶς τῶν ψήφων, ἐπειδὴ ἀδύνατον τῇ ἐκείνων γλώσσῃ (3) μονάδα ἢ δυάδα ἢ τριάδα ἢ ὀκτώ ἡμισυ ἢ τρία γράφεσθαι· διὸ καὶ ἕως σήμερον εἰσιν ἢ σὺν αὐτοῖς νοτάριοι Χριστιανοί.

A. M. 6200. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς τὴν ἀναμεταξύ (4) Ῥωμαίων καὶ Βουλγάρων εἰρήνην διέστρεψεν, καὶ περάσας τὰ καβαλαρικὰ θέματα εἰς τὴν Θράκην, καὶ ἐξοπλίσας ἢ πλώμιον κατὰ Βουλγάρων καὶ Τερβέλη ὤρμησεν. Καταλαβὼν δὲ τὴν Ἄγγιαιον τὸ μὲν πλώμιον ἐμπροσθεν τοῦ κάστρου προσώρμισεν, τὰ δὲ καβαλαρικὰ εἰς τοὺς ἄνωθεν κάμπους ἀπαραφυλάκτως καὶ πάσης ὑποφίας ἐκτὸς ἀπικνεύσαι προσέταξεν. Τοῦ δὲ λαοῦ σκορπισθέντος ὡς πρόβατα ἐπὶ ἢ τοὺς κάμπους πρὸς τὸ συλλέξει χόρτον, εἶδον ἢ ἐκ τῶν ὄρων οἱ κατάσκοποι τῶν Βουλγάρων τὴν τῶν Ῥωμαίων ματαίαν διοίκησιν· καὶ σωρευθέντες ὡς θῆρες ἐξάπινα ἐπὶ ῥέψαντες μεγάλως διέφθειραν τὸ Ῥωμαϊκὸν ποίμνιον, πολλὴν αἰχμαλωσίαν τε καὶ ἵππους καὶ ἄρματα δίχα τῶν

A suffecit. Ex civium posthac militumque ordine numerum propemodum infinitum coegit perire, plurimos quoque saccis inclusos amara morte interemit, nonnullos etiam ad prandii cœnæve epulum invitatos, si quando surgerent e mensa, hos 314 patibulo, alios gladio damnabat. Ex his horror metusque cunctorum animos invasit. Classem porro quæ e Chæzaria conjugem deveheret, misit, cujus navigia quam plurima una cum iis, qui conscenderant, hominibus submersa sunt. His Chaganus motus, significat: Fatue, nonne duabus vel tribus navibus conjugem tuam repetere oportuit, tantæque multitudinis vitæ parcere? Num eam bello recipere parabas? Vide, etiam filius illius misso Theophylacto cubiculario Theodoram conjugem recepit, et ejus filium Tiberium, utrumque imperii corona ornavit, unaque cum eo

A. C. 699. — Hoc anno Valid, qua ferebatur in Christianos invidia, publicam et communem sanctissimam Damasci ecclesiam, ob apparatus et illius ædis amplitudinem, Christianis eripuit. Publicos etiam logothesium sive publici ærarii codices Græce describi vetuit, sed Arabice exarari jussit, exceptis numeris, quandoquidem unitatem, vel binarium, aut ternarium, vel octo cum medio ternariumve ea lingua describi non sit possibile: quamobrem notarii Christiani usque in hunc diem apud eos remanserunt.

A. C. 700. — Hoc anno Justinianus pacem Romanos inter et Bulgaros compositam violavit, et equitum legionibus in Thraciam transire jussit, etiam classem adversus Bulgaros instruxit, et in Terbeleni irrupit. Anchialium vero profectus, classem quidem ad urbem applicuit, equestres vero copias ad campos urbi imminentes, omni custodia remota, et citra periculi suspicionem castra metari præcepit. Exercitu itaque pecudum instar per campos errante et ad pabula equis colligenda disperso, e montium culminibus inanem et levem rei militaris apud Romanos disciplinam Bulgarorum exploratores conspicati, ipsi ferarum 315 more in agmen unum collecti, Romanum gregem uno impetu disjecerunt, et captivorum multitudinem

VARIE LECTIONES.

ἢ ἀριστοῦ δεῖπνον A. ἢ ἐβυθίσθησαν σύμφυχα A f, ἐποντίσθησαν σύμφυχα vulg. ἢ ἔλαβε] ἤγαγε A. ἢ συνεβασίλευσεν αὐτοῖς a. ἢ ἤρπασεν A, ἀρπάσας vulg. ἢ ἀλιτήριος A, ἀλητ. vulg. ἢ Ἀραβίοις] ἐν Ἀραβίοις A, fort. Ἀραβιστῶν. ἢ σήμερον εἰσιν A, σήμερον εἶναι vulg. ἢ ἐξοπλίσας A, ἐξοπλίσειν vulg. ἢ ἐπὶ A, εἰς vulg. ἢ εἶδον ἐκ A, εἶδον αὐτούς ἐκ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(1) Ἐν δαίπῳ συγκαλῶν, idem.

(2) Templum ad quod conveniendi promiscui sexus viris ac mulieribus potestas est, maxime quod in civitatibus primarium est, et antistitis sedes, Catholici nomen obtinuisse ex Balsamone declaravimus in Euchologicis.

(3) Hinc numerorum notas et characteres, cifras, vulgo dictos, Arabicum inventum, aut Arabicos nulla ratione vocandos, qui hæc legerit, necum contendet. Etenim si Arabum lingua, id est, linguæ characteribus unitas, binarius, ternarius, etc., scribi nequeant: qui characteres aut ψῆφοι nun-

cupabuntur Arabici? Et licet deinceps Arabum lingua computorum Ebro Valid jusserit describi, numeros tamen ac summas expense et ad longum, χωρὶς ψήφων Græcis εἰθισμένων, voluit apponi, quod Basilius postmodum a Græcis, teste Cedreno, statuit observari. Notas itaque characteresque, quibus numeros summam exaramus, 1, 2, 3, 4, etc., ab Indis et Chaldæis usque ad nos scite magis advocat Glareanus in arithmeticæ Præludis.

(4) Eandem historiam fuse prosequitur Nicophorus.

non contemnendam, equos et currus plurimos, A postposito cæсорum numero, ceperunt. Justinianus cum residuis ex exercitu in arcem fuga se recipiens, occlusis dies tres portis in ea remansit. Sed cum Bulgaros illic pertinacius instantes cerneret, ipse primus equi sui nervos incidit, cæterosque idem facere jussit, armisque bellicis quasi tropæis muris impositis, noctu navigia conscendens, Cpolim cum dedecore reversus est.

A. C. 701. — Hoc anno Masalmas et Abbas ob cæsum a Mariano cum Maiuma duce exercitum Lusania perciti Tyanam urbem bello vexaverunt, et ad eam stricta obsidione cinctam hiberna sustinuerunt. Justinianus autem duces duos Theodorum Carterucam et Theophylactum Salibam hostibus expugnandis et ab instaurata obsidione repellendis B cum instructo exercitu et ex agricularum grege rusticis auxiliariis submittit. Isti primum divis animis dissidentes, tum vero nullo militari servato ordine in hostem irruentes, vertuntur in fugam, et ex iis pluribus desideratis millibus, reliqui non pauci in manus adversariorum captivi devenere. Hostes itaque eorum castris et comæatu potiti, donec urbem caperent, constanter in ea circumvallanda perstiterunt. Jam enim ciborum patiebantur defectum, et de obsidione solvenda et recessu ipsos incesserat cogitatio. His visis Tyanenses in desperationem acti, accepta salutis fide, in hostium partes transierunt, urbe, prout etiamnum visitur, habitatoribus vacua relicta. Illi violata protinus fide Tyanenses in deserta loca relegaverunt, et ex eis plurimos sibi retinuerunt captivos.

A. C. 702. — Hoc anno Abbas educto in Romanorum ditionem exercitu plurimos captivos abegit, et ad suos reversus, in Heliopoleos regione Garis urbem ædificare cœpit.

A. C. 703. — Hoc anno Uthman in mediam Ciliaciam exercitum induxit, multasque urbes data securitatis fide subjectas sibi fecit, quin 316 etiam Camachum cum locis adjacentibus ipsi proditum fuit. Justinianus autem acceptarum quondam injuriarum memor, Maurum cum Stephano, cui cognomen Asmictus, ambos patricios, valida et apprime apparata classe illis commissa, in Chersonnam delegavit. Insidiæ quippe a Chersonitis, Bosphorianis et aliis regionum illarum incolis ipsi structæ ejus animo remanserant profundius repo-

ανακρεθέντων λαβόντες. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἐν τῷ κάστρῳ καταφυγὼν σὺν τοῖς περιπεθεῖσιν ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἀπέκλεισε τὰς πόλεις. Θεασάμενος δὲ ἑπὶ τῶν Βουλγάρων παραμονὴν ἑπὶ αὐτῶν πρῶτος τὸν ἑαυτοῦ ἵππον νευροκοπήσας πάντας τὸ αὐτὸ ποιῆσαι παρεκαλέσατο. Τρόπαια δὲ ἐπὶ τῶν τειχῶν θέμενος ἑπὶ (5) διὰ νυκτὸς εἰς τὰ σκάφη ἐπιβὰς λαθραίως ἑπὶ ἀπέπλευσεν, καὶ μετ' αἰσχύνῃς τῇ πόλει παραγέγονε.

A. M. 6201. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν ἑπὶ Μασαλμᾶς ἑπὶ καὶ Ἀββᾶς (6) τῇ ἑπὶ Τυάνων διὰ τὴν Μανιάν (7) τοῦ ἀποκτανθέντος στρατοῦ σὺν τῷ Μαίτουμᾶ ὑπὸ Μαρριανῶ ἑπὶ, καὶ ταύτην πολιορκοῦντες παρεξείμασαν ἐκεῖ. Καὶ ἀποστέλλει πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἑπὶ δύο στρατηγούς Θεόδωρον τὸν Καρτερουῶκα καὶ Θεοφύλακτον τὸν Σαλιδᾶν μετὰ στρατιωτικῶ ἑπὶ καὶ γεωργικῶ λαοῦ χάριν βοηθείας ἑπὶ πρὸς τὸ πολεμῆσαι καὶ ἐκδιώξαι αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ εἰς ἔριν ἀλλήλων ἐλθόντες, καὶ ἀτάκτως συμβαλόντες ἑπὶ αὐτοὺς, τρέπονται, καὶ πολλὰ χιλιάδες ἀπώλοντο, καὶ ἡχηλωτεύθησαν πολλοί. Λαβόντες δὲ τὸ τοῦλδον καὶ τὰ τούτων βρώματα, παρεκάθισαν ἕως οὗ παρέλαθον τὴν πόλιν. Λειψθέντες γὰρ ἦσαν τὰ βρώματα, καὶ ἡμελλον ἀναχωρεῖν. Οἱ δὲ τῆς πόλεως Τυάνων ταῦτα ἰδόντες καὶ ἀπογνόντες, ἔλαθον λόγον τῆς ἑαυτῶν ἀπαθείας· καὶ ἐξῆλθον πρὸς αὐτούς, καταλιπόντες τὴν πόλιν ἐρημον ἕως τοῦ νῦν. Οἱ δὲ τὸν λόγον μὴ φυλάξαντες, εἰς τὴν ἐρημον τούτους ἐξώρισαν, καὶ πολλοὺς δούλους ἐκράτησαν.

A. M. 6202. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Ἀββᾶς τὴν Ῥωμανίαν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλωτεύσας ὑπέστρεψεν. Καὶ ἤρξατο κτίζειν τὸ Γαρις εἰς τὴν χώραν Ἠλιοπόλεως.

A. M. 6203. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Οὐθμᾶν τὴν Κιλικίαν, καὶ πολλὰ κάστρα ὑπὸ λόγον παρέλαθεν. Προεδόθη αὐτοῖς καὶ τὸ Κάμαχον ἑπὶ σὺν τοῖς παρακειμένοις τόποις. Ἰουστινιανὸς δὲ ἀπέλυσεν Μαύρον τὸν πατρικιον εἰς Χερσῶνα διὰ μνησικακίαν σὺν Στεφάνῳ πατρικίῳ, τὸ ἐπίκλιον Ἀσμικτῶ, ἐξοπλίσας στόλον πολλὸν, μνησθεὶς τῆς κατ' αὐτοῦ γενομένης ἐπιβουλῆς ὑπὸ τε Χερσωνιτῶν καὶ Βοσφοριανῶν καὶ τῶν λοιπῶν κλιμάτων, πάσαν ναῦν δρομῶνων τε καὶ τριηρῶν καὶ σκαφῶν μυριαδῶν ἑπὶ (8) καὶ ἀλιάδων, καὶ ἕως χελανδίων, ἀπὸ διανομῆς τῶν

VARIÆ LECTIONES.

ἑπὶ δὲ Α, γὰρ vulg. ἑπὶ παραμονὴν Α, ἐπιμονὴν vulg. ἑπὶ θέμενος] θεασάμενος Α f, fortasse recte. ἑπὶ λαθραίως Α, εὐθέως vulg. ἑπὶ ἐπεστράτευσεν Α, ἐπιστρατεύσας vulg. ἑπὶ Μεσελμᾶς f. ἑπὶ Ἀββᾶς τῇ T.] διὰ τὰς τὴν T. Α f. ἑπὶ ὑπὸ Μ. Α, ἀπὸ Μ. vulg. ἑπὶ ὁ βασιλεὺς add. ex Α. ἑπὶ στρατιωτικῶ Α, στρατοῦ vulg. ἑπὶ χάριν βοηθείας Α, γεωργικοβοηθείας vulg. ἑπὶ συμβαλόντες Α, συμβάλλοντες vulg. ἑπὶ Κάμαχον Α, Καμάχων vulg. ἑπὶ μυριαδῶν] μυριαγῶν Α f, πυριοδῶν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(5) Bene Anast., armis bellicis super murum positis; nempe ad fugam fallendam, et ut urbem adhuc tutari Romanos hostes existimarent. Erat urbs illa Anchialus, ut habet S. Niceph. COMBERGIS.

(6) Σολιμᾶν vocat ille κατὰ τὴν αὐτοῦ διάλεχτον.

(7) Malim, μῆνιν, sicque legerit Anast. cum

reddit, propter indignationem; ex vetusto scilicet illo odio, ob cæsum cum Majuma Saracenorum exercitum a Mariano. COMBERGIS.

(8) Μυριαγῶν, habet Peyrez. codex. Idem verti onerarias, quas Anastasius chimeras: forsitan etiam πυριοδῶν, igne Græco plenas et armatas.

οικούντων τὴν πόλιν, συγκλητικῶν τε καὶ ἐργαστη-
ριακῶν καὶ δημοτῶν καὶ παντὸς οὐφικίου ⁷⁶. Καὶ
τούτους ἀποστείλας παρήγγειλεν πάντας τοὺς οἰκοῦν-
τας ἐν ἐκεῖνοις τοῖς κάστροις τῷ ξίφει λαθρεῦσαι,
καὶ μὴδένα ζωογονῆσαι ⁷⁶, παραδεδωκῶς αὐτοῖς τὸν
Ἥλιον τὸν σπαθάριον ὀφείλοντα ἄρχοντα (9) Χερσῶ-
νος καταστῆσαι ⁷⁷. Οἱ δὲ τὴν ⁷⁸ Χερσῶνα καταλαβόν-
τες, μηδενὸς αὐτοῖς ἀντιστάτος, τὰ κάστρα παρ-
έλαβον, καὶ πάντας τῷ ξίφει ἀνέειλον, χωρὶς τῶν
μειρακίων, ὡς νηπίων τούτων φεισάμενοι (10), καὶ
πρὸς δουλείαν περιποιήθέντων. Τυδοῦνον (11) δὲ ⁷⁹
ἄρχοντα Χερσῶνος, ὡς ἐκ προσώπου Χαγάνου ἔντα,
καὶ Ζώϊλον τὸν ἐκ σειρᾶς καὶ γένους ἔντα πρωτοπο-
λίτην, καὶ ἑτέρους τεσσαράκοντα ἐμφανεῖς καὶ πρω-
τεύοντας τῆς Χερσῶνος ⁸⁰ εἰς σοῦδλας ξυλίνας (12)
προσαναρθήσαντες, ἐπὶ πυρὸς ὤπησαν. Ἄλλους δὲ
ἐκκοσιν ἐξάγκωνα δῆσαντες, καὶ εἰς χελανδούρους (13)
προσθήσαντες καὶ λίθοις τοῦτο γεμίσαντες, εἰς βυθὸν
κατεπόντισαν. Τοῦ δὲ Ἰουστινιανοῦ ⁸¹ τοῦτο μαθόντος
καὶ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν μειρακίων μανέντος, ἐκέλευ-
σε σπουδαίως αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν παραγενέσθαι.
Ἀποκινήσαντος δὲ τοῦ στόλου τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνί,
καὶ ἐν τῷ πελάγει φθάσαντος ⁸² ἐν τῇ τοῦ ἄστρου ἐπι-
τολῇ ⁸³ τοῦ λεγομένου Ταυρουρᾶ (14), μικροῦ διῆν
ἕκαστος ὁ στόλος κατεποντίσθη· καὶ ἠριθμήθησαν οἱ
ἐν τῷ ναυαγίῳ ἀποθανόντες χιλιάδες οὐκ ὀλίγαι. Τοῦ δὲ Ἰου-
στινιανοῦ τοῦτο μαθόντος, καὶ μὴ λυπηθέντος ⁸⁴,
μᾶλλον μὲν οὐδὲν χαρᾶς πλησθέντος, καὶ τῆς τοιαύτης
μανίας ἀκμῆν ἔχομένου καὶ κραυγικῶς ἐπαπειλούν-
τος ⁸⁵, πάλιν ἕτερον ἐκπέμπει στόλον, καὶ ἀροτριᾶν
ἕπαντα ⁸⁶ καὶ ἐξεδαφίζειν ⁸⁷ ἕως οὐρούντα πρὸς τοί-
χον. Ἦκουσαν ταῦτα οἱ τῶν κάστρων ἐκείνων, καὶ
ἐαυτοὺς ἠσφαλίσαντο, καὶ ἀναγκασθέντες κατὰ τοῦ ⁸⁸
βασιλέως φρονῆσαι, ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Χαγάνον
εἰς Καζαρίαν αἰτούμενοι λαὸν πρὸς φυλακὴν αὐτῶν.
Ἐπὶ τούτοις οὖν διαγίγρεται ⁸⁹ καὶ Ἥλιος ὁ σπαθά-
ριος καὶ Βαρδάνης ὁ ἐξόριστος, τὸ τηνικαῦτα ἀνα-
κλιθεὶς ἀπὸ Κεφαλληνίας καὶ σὺν τῷ στόλῳ εἰς Χερ-
σῶνα ἰὼν ⁹⁰ (15). Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ταῦτα μαθὼν,

A sita. Quare bello iis inferendo universi generis
navigia, dromones, triremes, scaphas, onerarias,
piscatorias naves, ipsosque etiam lintres, omnium
urbis incolarum, ordinis senatorii, officinariorum,
piebeiorum et officii cujuscunque collatis expensis
paravit. Iis itaque dimitti et e portu solvere dis-
positis, ut cunctos urbium illarum incolas, nullo
in vivis relicto, gladio delerent injunxit, Heliam-
que spatharium, qui gubernatorem apud Cherso-
nam institueret, aggregavit. Isti porro Cherso-
nam appellentes, urbes nullo resistente invaserunt
omnes, et cædibus et sanguine cuncta repleverunt,
et exceptis adolescentioribus, quibus, ut et infan-
tibus, parcendum putaverunt, velut ad servitutem
reservatis, universos occiderunt. Tudunum autem
Chersonæ præfectum, ceu qui Chaganum referret,
et Zoillum, qui a stemmate et origine civium pri-
marius erat, et alios quadraginta illustres et spe-
ciatos viros ligneis veribus confixos vivo igne
assaverunt. Alios viginti vincitis retro manibus ad
lembum lapidibus oppletum alligatos, in mare de-
merserunt. Accepto rerum gestarum nuntio Justi-
nianus servatos juvenes ægre ferens, et in insa-
niam versus, eos ad se sollicitè advehì curavit.
Cum vero classis mense Octobri solvisset, pro-
cellarum turbinibus in pelago jactata, sub ortum
astri, cui Taurus nomen, tota ferme in mari
periiit, adeo ut qui naufragio immersi fuerint, ad
septuaginta tria millia numerentur. Illa calamitate
cognita, tantum abfuit, ut condoleret, quin potius
lætitia perfusus eo insaniz processit, ut elatis in
altum clamoribus novas etiam adjecerit commi-
nationes, et alteram illuc iterum classem transmi-
serit, cum mandatis ut omnia solo æquaret, so-
lumque aratro prosciunderet, atque universos
usque ad mingentem ad parietem interficeret.
Istorum rumore divulgato, qui castra illa obti-
nebant, communierunt et concluderunt se, et ad
res novandas contra imperatorem coacti, ad Cha-

VARIE LECTONES.

⁷⁶ ὀφικίου A. ὀμφικίου vulg. ⁷⁷ fort. ζωογῆσαι. ⁷⁸ καταστῆσαι A f, καταστῆναι vulg. ⁷⁹ τὴν add.
ex A. ⁸⁰ τοῦ δούνα δὲ A a f. ⁸¹ post verba τῆς Χερσῶνος hæc inserta leguntur in A : εἰς συμφαι-
λους (sic) δεσμίου πρὸς τὸν βασιλεῖα ἀπέστειλαν, ἑτέρους δὲ ζ' τῶν πρωτεύόντων. ⁸² τοῦ δὲ Ἰουστ. A.
τοῦ Ἰ. δὲ vulg. ⁸³ φθάσαντος A, φθασθέντος vulg. ⁸⁴ ἐπιτολῇ] ἐπὶ τῷ λιμένι A. ⁸⁵ καὶ μὴ λυπ. om. f.
⁸⁶ ἀπειλούντος A. ⁸⁷ ἕπαντας vulg. ⁸⁸ ante Æwas in a hæc addita leguntur : καὶ κατασφάττειν ἅπαντας·
fortasse recte. ⁸⁹ τοῦ add. ex A. ⁹⁰ διαγίγρεται A, διαγίνεται vulg. ⁹¹ ἰὼν A, ὦν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(9) Bene Anast.: qui deberet Chersonæ princeps
(prætor) constitui, non ita quod redditum est, qui
gubernatorem apud Chersonam institueret. Sic et
S. Niceph. Stephanus classis totius præfecto injun-
xit ait, Ἥλιον σὺν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἄρχοντα Χερσῶ-
νος ἰγκαταστῆσαι: Eliam, qui in comitatu erat, Cherso-
næ præficeret. COMBESIS.

(10) Bene Anast., Illis parcentes tanquam parvulis, etc., quod alios, aliosque sonat, quibus pepercerint. Cedren., τῶν μικρῶν νηπίων μόνον φεισάμενοι, solis infantibus parcentes, ac teneræ admodum ætatis pueris. Id.

(11) Petavius ubique legit, τὸν Δοῦνον, et τοῦ δούνου, reliquis nominibus propriis articulo carentibus. Miscella, Τυδύκκον.

(12) Nicophorus, ξυλίνας ἕδελος προσαρτήσας.

D Consule Meursium v. Σοῦδλα.

(13) Nicephorus, ἀκατῶν ἐμβελῶν.

(14) Palam Ἀρχτουρᾶ, sub ortum sideris, Arcturus nomine; non, ut redditum est, cui nomen Taurus. Haud enim Taurus Octobri oritur, quod signum sol statim ab Ariete ingreditur. Etiam Anast. ἀρχτουρᾶ legit, quidquid in eo Fabrotius hæreat. COMBESIS.

(15) Qui tum Chersonæ cum classe esset, non classis dux existeret, ut P. Goar æstimat. Nihil enim est, unde illa ducis dignitas Bardani asseratur. Relictum illie exsulem jubente Justiniano, ait S. Niceph., Βαρδάνην Ἀρμένιον τῷ γένει, ἐξόριστον ἐκεῖνος καταλίπειν, a priori scilicet exsilio, Cephalonia revocatum. Ipse Theophan. paulo inferius: Τὸν δὲ ἐξόριστον ἐκεῖνος Βαρδάνην, Φιλιππικόν.

ganum in Chazarian: delegaverunt, qui praesidium ad sui defensionem exposcerent. Interim suscepti propositi conscius excitatur Elias spatharius et Bardanes prius exsul, nunc vero postliminio revocatus e Cephalonia 317 et cum classe Chersonam delatus. Ubi res hujusmodi tractari percepit Justinianus, Georgium patricium cognomento Syrum, generalem logothetam, Joannem praefectum et Christophorum Thracicorum agminum ductorem cum militibus ad ter centum armatis mittit, Tudunumque et Zoilum res Chersonæ in priorem statum reposituros, et per apocrisiarium apud Chaganum rem gestam excusaturos, ac tandem Eliam et Bardanem ad se Cpolim transmissuros adjungit. Cum Chersonam migrassent, Chersonitæ cives cum iis tractatum habere dedignati sunt. Postera die solis iisdem in consilii locum ingredi permissis, festum portas cives ocluserunt. Et generalem quidem logothetam cum praefecto peremerunt, Tudunum vero una cum Zoilo et memorato turmarca et militibus trecentis traditum Chazaris ad Chaganum miserunt. Tuduno in itinere defuncto, funereum epulum litaverunt Chazari, nimirum turmarcae et trecentorum militum eadem. Tum vero Chersonæ reliquorumque oppidorum cives Justiniani nomine abrogato, exsulem illum Bardanem, qui et Philippicus nominabatur, imperatorem felicibus acclamationum votis exceperunt. His auditis Justinianus majori furore insaniens, spatharii quidem Eliæ liberos in matris ipsius sinu trucidavit, eaque ipsam proprio coquo in India nato subactam constuprari jussit. Mox classe denuo resectam, Maurum patricium, is etiam Bæsus dicebatur, mittit, unaque simul apparatu omni bellico, et ad castra diruenda machinis, arietibus et omnimodis vastatoriis instruit, eo maxime injuncto, ut Chersonæ mœnibus ad solum usque destructis, et universa civitate diruta, nemini civium vitam condonaret, ante omnia de rerum successu per frequentiores litteras eum certiore redderet. Is mari trajecto, cum jam admoto ariete turrim Centenaresium dictam, aliamque non adeo remotam, quæ Synagrus nuncupatur, evertisset, Chazarorum adventu a bello utrinque cessatum est. Bardanius ad Chaganum fuga se proripit. Classis vero conatu inutili reddito, cum re infecta

ἀπέστειλαν μετ' ὀλίγων ὁρομίων Γεώργιον τὸν πικρίκιον, τὸν ἐπίκλην Σύρον καὶ γενικὸν λογοθέτην, καὶ Ἰωάννην τὸν Ἐπαρχον¹¹, καὶ Χριστοφόρον τουρμάρχην τῶν Θρακησίων μετὰ τριακοσίων ἐξωπλισμένων, παραδεδωκώς αὐτοῖς Τουδούνον¹² τε καὶ Ζώϊλον ὀφείλοντας ἀποκατασταθῆναι (16) κατὰ τὸ πρότερον ἐν Χερσῶνι, δι' ἀποκρισιarioυ δὲ ἀπολογῆσθαι τῷ Χαγάνῳ, ἀγαγεῖν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἕλληνας καὶ Βαρδάνην. Τῶν δὲ περασάντων ἐν Χερσῶνι, οἱ τῆς πόλεως Χερσῶνος τούτοις περιλογῆν οὐκ ἐποίησαν. Τῇ δὲ ἐπαύριον (17) τούτους μόνους εἰσελεῖν οἱ τῆς πόλεως προτρεψάμενοι, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν. Καὶ τὸν μὲν γενικὸν λογοθέτην ἅμα τῷ ἐπάρχῳ ξίφει ἀνεῖλον, τὸν δὲ Τουδούνον¹³ ἅμα Ζωΐλῳ, καὶ τὴν λεχθέντα τουρμάρχη¹⁴ σὺν τοῖς τριακοσίοις στρατιώταις τοῖς Καζάροις παρέδωκαν, καὶ πρὸς τὸν Χαγάνον ἀπέστειλαν. Τοῦ δὲ Τουδούνου κατὰ τὴν ὁδὸν τεθνηκότος, οἱ Κάζαροι εἰς δοχὴν¹⁵ αὐτοῦ ἀπέκτειναν τὸν τουρμάρχη¹⁶ σὺν τοῖς τριακοσίοις στρατιώταις. Τότε οἱ Χερσῶνος καὶ τῶν λοιπῶν κάστρων τῶν μὲν Ἰουστινιανὸν ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ ἐξόριστον ἐκείσε Βαρδάνην καὶ Φιλιππικὸν¹⁷ βασιλεῖα εὐφήμησαν. Ταῦτα μαθὼν Ἰουστινιανὸς, ἐπὶ πλῆον ἐκμανεῖς¹⁸ τὰ μὲν τέκνα τοῦ σπαθαρίου Ἠλία εἰς τὸν τῆς μητρὸς ἀπέσφαξε κόλπῳ· ταύτην δὲ ἠγάγκασεν τῷ οικείῳ αὐτῆς ζευχθῆναι μαγεῖρῳ Ἰνδῶντι (18)· εἶθ' ὄστω τε πλώϊμον ἕτερον κατασκευάσας, ἀποστέλλει Μαῦρον τὸν πατρικίον, τὸν ἐπίκλην Βαῖζον¹⁹, παραδεδωκώς αὐτῷ πρὸς καστρομαχίαν κριδόν²⁰, μαγγανικά τε καὶ πᾶσαν ἐλέπολιν, ἐντεταλμένος αὐτῷ, τὰ μὲν τῆς Χερσῶνος τελεῖν ἐξεδάφισαι²¹ καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, μηδεμίαν δὲ ψυχὴν ἐξ αὐτῆς²² ζωογονῆσαι, πυκνοτέρως δὲ δι' ἀναφορῶν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα δηλοῦν. Τούτου δὲ περάσαντος καὶ διὰ τοῦ κριτοῦ τὸν λεγόμενον Κεντηναρῆσιον πύργον καταβαλόντος, ἅμα δὲ καὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ Σύαγρον²³ καλούμενον, Καζάρων δὲ καταλαβόντων, ἐγένετο ἀνοχὴ τοῦ πολέμου. Βαρδάνης δὲ ἐκφυγὼν πρὸς τὸν Χαγάνον ὤχετο. Ἀπράκτου δὲ τοῦ στόλου γεγονότος, καὶ πρὸς τὸν βασιλεῖα ἐπιστρέφαι²⁴ μὴ τολμῶντος, τὸν μὲν Ἰουστινιανὸν ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ Βαρδάνην ὡς βασιλεῖα καὶ αὐτοῖς²⁵ εὐφήμησαν. Ἠτήσαντο δὲ τὸν Χαγάνον δοθῆναι αὐτοῖς τὸν Φιλιππικόν. Τοῦ δὲ Χαγάνου λόγον αὐτοῖς ἀπαιτήσαντος, τοῦ μὴ προδοθῆναι αὐτὸν ὑπ' αὐτῶν, καὶ τοῦ κομίσασθαι αὐτὸν²⁶ κατὰ ἄνδρα ἀνὰ νομίματος ἐνδὸς (19), οἱ δὲ παραχρῆμα

VARIAE LECTIONES.

¹¹ Ἐπαρχον A, Ὑπαρχον vulg. sic et infra. ¹² τὸν Δουδόνν τε A. ¹³ τὸν δὲ Δουδόνν καὶ Ζώϊλον A. ¹⁴ τὸν λεχθέντα τουρμάρχη¹⁴ A, τοῦ λεχθέντος τουρμάρχου vulg. ¹⁵ εἰς δοχὴν A, δοχὴν vulg. ¹⁶ Φιλιππικὸν βασ. A, Φιλ. καὶ βασ. vulg. ¹⁷ ἐκμανεῖς A, ἐμμ. vulg. ¹⁸ Βέσσον A f. ¹⁹ κριδόν A, κριονας vulg. ²⁰ ἐξδαφίσαι A e, ἰδαφίσαι vulg. ²¹ ἐξ αὐτῆς A e, ἐξ αὐτῶν vulg. ²² Σύαγρον A, Σύναγρον vulg. ²³ ἐπιστρέφαι A, ὑποστρ. vulg. ²⁴ αὐτὸν A, αὐτὸν vulg. ²⁵ αὐτὸν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

καὶ βασιλεῖα εὐφήμησαν· *Exsulem illic Bardanem, Philippicum ac imperatorem faustis vocibus acclamant.* Sic nempe emendate Reg. ut cuius imperatoris titulo etiam Philippici nomine auctus sit. **COMMENTIS.**

(16) *Traditis eis Tudono, et Zoilo, qui priorem dignitatem, ac administrationem deberent recipere, ut scilicet in eum modum Chagano fieret satis, cu-*

jus illi vicarii essent Chersonæ. lb.

(17) *Mutila hæc, ex S. Niceph. emend. : Γεώργιον μόνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἄρχοντας εἰσελεῖν· Georgium solum, cum primoribus, quos secum adduxerat in urbem ingredi annuunt, ἐντὸς τῆς πόλεως· non, in locum consilii : absouum hoc. lb.*

(18) *Addit, καὶ ὄσω δυσσεῖδ' τυγχάνοντι.*

(19) *Nicephorus, κατὰ ἄνδρα ἐκατὸν νομίματα.*

ταῦτα θόντες, παρέλαβον τὸν Φιλιππικὸν βασιλέα. A ad imperatorem redire milites vererentur, Justiniani nomine abdicato, et ejus dominatu repudiato, Bardanem imperatorum more faustis vocibus principem salutaverunt, miseruntque ad Chaganum Philippicum donari sibi postulatam. Chagano, ne virum proderent, jurejurando interposito fidem fieri sibi, et pro singulorum capitibus nummum unum concedi expetente, illi summa pecuniæ con festim numerata Philippicum imperatorem simul acceperunt. Interim classe moram, ut videbatur, diuturniorem agente, nullisque 318 de suscepta expeditione a ducibus acceptis litteris, Justinianus causam conjectatus est. Eductis itaque secum Opsiciorum manu et Thracensium aliquot manibus de rerum Chersonæ gestarum successu exploraturus Sinopen contendit. Igitur dum superiores maris regiones speculatur, classem recta in urbem apertis secundisque velis delatam conspicatur, rugituque leonis instar ingenti edito, ipse pariter in urbem iter et impetum dirigit. Conatus ejus Philippico sua diligentia prævertente et urbem præoccupante, ipse Damatrym accessit, et ad eam cum suis castra applicuit. Philippicus mora omni penitus abjecta, Maurum patricium et Joannem, cognomento Struthum, paris dignitatis virum, adversus Tiberium Eliamque cum expeditorum et velut ad prædam paratorum militum manu in Justinianum Damatry receptum, et alium tandem adversus Basbacurium, qui jam sibi fuga consuluerat, mittit. Porro Maurus cum prædicto Strutho Blachernas appellens, Tiberium una quidem manu sanctæ mensæ altaris in sancta Dei matris æde positi columellam, alia vero pretiosa crucis ligna complexum, et ex collo reliquiarum thecas gerentem appensas, extra tribunalis autem, id est sacriarii, septa patris ejus matrem Anastasiam sedentem offendit, quæ ad Mauri pedes provoluta nepotem Tiberium, utpote qui nil tetri flagitii admisisset, a morte vindicandum rogabat. Inter aviæ vetulæ

ταῦτα θόντες, παρέλαβον τὸν Φιλιππικὸν βασιλέα. A ad imperatorem redire milites vererentur, Justiniani nomine abdicato, et ejus dominatu repudiato, Bardanem imperatorum more faustis vocibus principem salutaverunt, miseruntque ad Chaganum Philippicum donari sibi postulatam. Chagano, ne virum proderent, jurejurando interposito fidem fieri sibi, et pro singulorum capitibus nummum unum concedi expetente, illi summa pecuniæ con festim numerata Philippicum imperatorem simul acceperunt. Interim classe moram, ut videbatur, diuturniorem agente, nullisque 318 de suscepta expeditione a ducibus acceptis litteris, Justinianus causam conjectatus est. Eductis itaque secum Opsiciorum manu et Thracensium aliquot manibus de rerum Chersonæ gestarum successu exploraturus Sinopen contendit. Igitur dum superiores maris regiones speculatur, classem recta in urbem apertis secundisque velis delatam conspicatur, rugituque leonis instar ingenti edito, ipse pariter in urbem iter et impetum dirigit. Conatus ejus Philippico sua diligentia prævertente et urbem præoccupante, ipse Damatrym accessit, et ad eam cum suis castra applicuit. Philippicus mora omni penitus abjecta, Maurum patricium et Joannem, cognomento Struthum, paris dignitatis virum, adversus Tiberium Eliamque cum expeditorum et velut ad prædam paratorum militum manu in Justinianum Damatry receptum, et alium tandem adversus Basbacurium, qui jam sibi fuga consuluerat, mittit. Porro Maurus cum prædicto Strutho Blachernas appellens, Tiberium una quidem manu sanctæ mensæ altaris in sancta Dei matris æde positi columellam, alia vero pretiosa crucis ligna complexum, et ex collo reliquiarum thecas gerentem appensas, extra tribunalis autem, id est sacriarii, septa patris ejus matrem Anastasiam sedentem offendit, quæ ad Mauri pedes provoluta nepotem Tiberium, utpote qui nil tetri flagitii admisisset, a morte vindicandum rogabat. Inter aviæ vetulæ

VARIÆ LECTIONES.

⁷ σπαθριῶ A, πατρικίῳ vulg. ⁸ χρησαμένου A, χρησομ. vulg. ⁹ τίμια A, τὰ τίμια vulg. ¹⁰ β' α' om. A. ¹¹ τὰ δὲ φυλ. A, καὶ τὰ φυλ. vulg. ¹² τῶ — παραπορτίῳ A, τῶν παραπορτίων vulg. ¹³ ἐλαρυγγοτόμησαν A, ἐλαρυγγοτόμησεν vulg. ¹⁴ προσέταξαν A, προσέταξεν vulg. ¹⁵ καὶ add. ex A a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Bithynos, Mysos, Phrygas, Dardanos, Troas Opsicium thema comprehendit. lidem Obsequiani, imperatoris majestatis prodromi satellites, qui dum comitantur, astant, palatium custodiunt, ὄψικεῖνοι.

(21) Nicephorus, θεασάμενος τὸν τοιοῦτον στόλον πρὸς τὸ Βυζάντιον καταίροντα. Suidas, ἄρμενον, τὸ ἰστιῶν· inde, ἀρμενίζειν, vela facere. Porcius in Lexico.

(22) Nicephorus, σὺν ὀπλίτῃ λαῶ. Anastasius, cum incursione militari, id est, cum celocibus armatis.

(23) Sacram mensam unica columella nonnunquam fulciri diximus superius.

(24) Miscella, Phylacteria.

(25) Παραπόρτια, portas parvulas aliis majoribus adjunctas, ex Mensis interpretare juxta Constantium in Tact. : Ἐχέτω δὲ τὸ περίφραγμα τοῦ φου-

σάτου πύλας τέσσαρας τὰς μεγαλωτέρας, καὶ δημοσίας, παραπόρτιά τε μικρὰ περισσότερα· habent castrorum portas majores et publicas quatuor; portulas minores nullo plures. Anastasiz vero filium in superioribus templi liminibus jugulatum, vix in mentem possum inducere : quare, Καλλινίκης παραπόρτια, vel ut habet Nicephorus, τὴν καλουμένην τῶν Καλλινίκων, quadraginta martyrum, vel quamlibet aliam ecclesiam, cum nominis hujusmodi apud origines urbis non occurrat, aliud nusquam, nisi forte Callinices, et ejus posterorum ædem celebrem ad Blachernas designabunt. Adversam interpretationem tenet Petavius in Nicephorum.

(26) A Paulino magistro Theodosii junioris zelotypia moti jussu capite truncato, Cosmæ et Damiani inchoatam ædem Origines CP. testantur.

preces sibi detinentis pedes, et eos lacrymarum A
 imbre perfundentis, Struthus in sacrarium insi-
 liens, virum illuc ad immunitatem receptum sum-
 ma violentia eripuit, tum vero veneranda quidem
 ligna ab eo sublata in sancta mensa reposuit,
 reliquis autem ad proprium collum appensis, ado-
 lescentem ad superiores Callinicæ fores abductum,
 suisque vestibus nudum, totoque corpore ad linen
 extensum ovis instar jugulo mactari, et ad ædem
 sanctorum mercede non conductorum Cosmæ et
 Damiani Paulinæ dictam sepeliri mandavit. Bas-
 bacurius autem patriciorum antesignanus et com-
 es Opsicii comprehensus, cæde illata mortem
 sublit. Porro Elias cum adjunctis sibi copiis Da-
 matrym profectus, colloquio cum exercitu, qui ibi
 cederat, conserto, militibusque Justinianum
 secutis salutis data securitate, eos a sese invicem
 dividi, Justinianum deserere, solum sibi permit-
 tere, ac tandem in Philippici partes transire per-
 suasit. His ita peractis præfatus Elias furore ac-
 census in Justinianum insilit, et apprehensa ejus
 cervice, sica, qua erat accinctus, caput ejus am-
 putatum per Romanum spatharium ad Philippi-
 cum 319 transmisit, ejusdemque spatharii opera
 in occiduas imperii provincias illud conspiciendum
 Philippicus traduxit. Cæterum prius longe, quam
 imperio potiretur, ad Callistrati cænobium inclusus
 nonnemo vaticinandi arte præditus et hæresi in-
 sectus morabatur, qui Philippico ad se nonnun-
 quam accedenti prænuntiavit : Imperium tibi re-
 positum est. Sermonibus istiusmodi perculso sub-
 infert inclusus : Si Deus ita jubeat, adversaberis
 tu? Illud unum enuntio : Pessime rerum synodus
 sexta peracta est. Si usquam imperaveris, proscri-
 be, et irritam redde, et felix diuturnaue imperii ætas
 succedet. Is data jurisjurandi ille, rem exsequendam
 in se recepit. Leontio postmodum post Justinianum
 tyrannidem adepto, inclusum de vaticinio Philip-
 picus convenit. Renuntiat ille : Ne festinaveris,
 imperium assequeris. Apsimaro deinde in eam
 dignitatem evecto, virum rursus adit Philippicus.
 Cui inclusus vates : Ne rem acceleres, imperium te
 manet. Cæterum Philippico amicorum cuidam vati-
 cinium elocuto, ille rem totam ad Apsimarum

του ἐκείσε ὄντος; 18 στρατοῦ ἐλθὼν, λόγον τε ἀπαθείας
 τῷ συνόντι τῷ Ἰουστινιανῷ λαῶ δεδωκώς, διηρέθη-
 σαν ἅπαντας, καὶ ἀπέδρασαν τοῦ 19 Ἰουστινιανοῦ,
 μόνον αὐτὸν καταλιπόντες, καὶ τῷ μέρει τοῦ Φιλιπ-
 πικοῦ προσρύντες. Τότε ὁ προλεχθεὶς Ἠλίας στα-
 θάριος θυμῷ ἐπιδραμῶν, καὶ τὸν τούτου τράχηλον
 δραξάμενος, τῷ παραμηρίῳ (27), ᾧ ἦν διεζωσμένος,
 ἀπέτεμεν τὴν αὐτοῦ κίβραν, καὶ διὰ Ῥωμανοῦ σπα-
 θαρῖου πρὸς Φιλιππικὸν ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς
 διὰ τοῦ αὐτοῦ σπαθαρίου ταύτην ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη
 ἕως Ῥώμης 20 ἐξέπεμψεν· πρὸ δὲ τοῦ βασιλεῦσαι
 αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Καλλιστράτου ἐγκλειστος ἦν
 προρατικῶς (28) καὶ ἀρετικῶς, ὅστις ἀνελθόντι τῷ
 Φιλιππικῷ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι Ἡ βασιλεία σοι κεῖται.
 Ὁ δὲ ἐταράχθη, καὶ λέγει ὁ ἐγκλειστος· Εἰ ὁ Θεὸς
 κελεῖ, σὺ τί 21 ἀντιλέγεις; Τούτο δὲ σοι λέγω·
 ὅτι ἡ ἐκτεήρησις κακῶς ἐγένετο· ἐὰν οὖν βα-
 σιλευσῆς, ταύτην ῥίψον, καὶ γενέσθαι σοι ἔχει ἡ
 βασιλεία κραταῖα καὶ πολυχρόνιος. Ὁ δὲ συν-
 ἔθετο αὐτῷ 22 μεθ' ὄρκων τοῦτο ποιεῖν. Τοῦ δὲ
 Λεοντίου διαδεξαμένου τὸν Ἰουστινιανόν, ἀνέρχεται
 ὁ Φιλιππικὸς πρὸς τὸν ἐγκλειστον. Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ·
 Μὴ σπουδάσης, γενέσθαι ἔχεις 23 βασιλεῖα 24. Βασιλευ-
 σαντος δὲ καὶ Ἀψιμάρου, πάλιν ἀνήλθεν πρὸς αὐτόν,
 καὶ πάλιν εἶπεν αὐτῷ, ὅτι Μὴ σπουδάσης, ἐκείνο
 περιμένει σε. Θαρρήσαντος 25 δὲ Φιλιππικοῦ τινος 26
 τῶν φίλων αὐτοῦ, ἐμήνυσε τῷ Ἀψιμάρῳ. Ὁ δὲ δει-
 ρας καὶ κουρεύσας αὐτόν καὶ σιδηρώσας, ἐξώρισεν εἰς
 Κεφαληνίαν. Βασιλευσαντος 27 δὲ Ἰουστινιανοῦ, πάλιν
 ἀνεκαλέσατο αὐτόν. Καὶ βασιλευσαντος ἐποίησεν ψευ-
 δοσύνοδον ἐπισκόπων κατὰ τὸν λόγον τοῦ ψευδαβδατοῦ
 τοῦ ἐγκλειστοῦ 28· καὶ ἔρρῳψεν τὴν ἁγίαν καὶ οἰκου-
 μενικὴν ἐκτὴν σύνοδον. Καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐτυφλώ-
 θη (29) ὁ μάταιος. Ἐν πολλῇ δὲ ἀμεριμνίᾳ εἰς τὰ
 βασίλεια διατελῶν, πλήθη τε χρημάτων καὶ λαμπρο-
 τάτων οὐσιῶν ἐκτίσε εὐρῶν ἐκ πλειόνων χρόνων ὑπὸ
 τῶν 29 προδεβασιλευκῶν συναχθέντων ἐκ δημεύ-
 σεων 30 καὶ διαφόρων προφάσεων, καὶ μάλιστα ὑπὸ
 τοῦ εἰρημένου Ἰουστινιανοῦ, ταῦτα εἰκῆ καὶ μάτην
 ἀπόνως διεσκόρπισεν. Καὶ ἐν μὲν ταῖς διαλαλαῖς αὐ-
 τοῦ λόγιος καὶ ἐλέφρων ἐλογίζετο, ἐν δὲ ταῖς πράξει-
 σιν αὐτοῦ ἀσέμνως καὶ ἀνικάνως τὸν βίον διατελῶν,
 παντὶ ἀδίκιμος ἐδείκνυτο. Ἦν δὲ καὶ ἀρετικῶς καὶ
 μοιχῶς (30). Κύρον δὲ τὸν πατριάρχην ἐξωθήσας 31

VARIÆ LECTIONES.

18 ὄντος add. ex A. 19 ἐκ τοῦ Ἰ. A. 20 ἕως Ῥώμης add. ex A. 21 τί add. ex A. 22 αὐτῷ add. ex A.
 23 ἔχει 2, fort. ἔχει σὲ βασι. 24 βασιλέξ οἰν. A. καὶ add. ex A. 25 θαρρήσας δὲ Φιλιππικῶς A Γ.
 26 τινός] τινά A, fort. τινί. 27 τοῦ καὶ ἐγκλ. A, καὶ ἐγκλ. vulg. 28 πλειόνων χρόνων ὑπὸ τῶν A, πλ. τῶν
 χρ. τῶν vulg. 29 ἐκ δημ. A, ἐκδημ. vulg. 30 ἐξωθήσας — Ἰω. A, ἐξώθησεν — καὶ Ἰω. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) *Exsis brevior.* Loco Const. 6, παραμήρια, D primo Philippici Bardanis pseudosynodum coactam
 ἦτοι μαχαίρας διεζωσμένοι. Justinianus Novell. 85,
 ἔφη, ἅπαν καλεῖν εἰώθασι παραμήρια.

(28) Non prophetiæ, sed astrorum lumine: unde
 Cedreno ἀστρονόμος vocatur.

(29) Anno tyrannidis arreptæ secundo lumen
 oculorum effossione Philippico ademptum est, ex
 Theophanis verbis inferius legendis: eodem itaque
 anno synodum sextam proscripsit. Quare Petavii
 lapsus miror in Nicephorum scribentis: Anno

(30) Fidem hæresi aduleravit: et tyrannidi in-
 cubavit.

τῆς ἐκκλησίας, Ἰωάννην τὸν αὐτοῦ συμμύστην ³⁰ καὶ A detulit, qui virum verberibus exceptum, capillis συναρπαικτὸν προβάλλετο.

legavit. Hunc Justinianus sceptris secundo potitus postliminio revocavit. Ipse deinde imperii potestate auctus, pseudosynodum episcoporum ex pseudabbatis atque inclusi sententia celebravit, et sanctam atque universalem sextam synodum abrogavit. Eo vero anno insanus ille oculis orbatus est. Qui cum in palatio tranquillam ac plane otiosam vitam ageret, ibique immensam prorsus pecuniarum summam, splendidissimæque suppellectilis congeriem jam a multis retro sæculis sub imperatoribus, qui ipsum præcesserant, ex publicationibus, variisque aliis prætextibus, maxime vero ab ejus decessore Justiniano coacervatam offendisset, frustra atque incassum, nulla necessitate, dementer dilapidavit. Cæterum in colloquiis facundus ac prudens habebatur, at rebus agendis inhonestam ac tantæ dignitatὶ imparem vitam vivens, ab omnibus reprobatus est. Quin etiam hæresi et adulterio dignitatem conspurcavit. Cyro vero patriarchæ sede ab eo dejecto, Joannem quemdam improbitatis et prævæ opinionis consortem in ejus locum promovit.

A. M. 6204. — Ῥωμαίων βασιλέως Φιλιππικοῦ B **320** A. C. 704. — Romanorum imperatoris Philippici annus primus.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.

Cpoleos episcopi Joannis annus primus.

Τούτῳ τῷ ἔτει Φιλιππικὸς τοὺς Ἀρμενίους τῆς ἑαυτοῦ γῆς ἐξέλασας ³¹ (31) Μελιτινὴν καὶ τὴν τετάρτην Ἀρμενίαν οἰκῆσαι ἠνάγκασεν. Μασαλμάς ³² δὲ τὴν Ἀμάσειαν ³³ παρέλαθεν σὺν ἄλλοις καστέλλοις καὶ πολλῇ αἰχμαλωσίᾳ. Γεώργιος τε ὁ Ἀπαμείας ἐπίσκοπος μετῴκηθη ἐν Μαρτυροπόλει. Φιλιππικὸς δὲ οὐκ ἠσχύνθη ἐκμακρῶς κινήσθαι (32) κατὰ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑκτης συνόδου, ἀνατρέπαιν σπεύδων τὰ ὑπ' αὐτῆς βεβαιωθέντα θεὰ δόγματα. Ἐὔρεν οὖν ³⁴ ὁμόφρονας αὐτοῦ Ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον ³⁵ Κωνσταντινουπόλεως, ὃν πεποίηκεν ³⁶ καθελὼν Κύρον (33) τὸν ταύτης πρόεδρον, ὃν καὶ C Γερμανὸν τε τὸν μετὰ ταῦτα (35) Κωνσταντινουπόλεως θρόνον κατασχόντα ἐπίσκοπον, τὸν τηλικαῦτα ὑπάρχοντα ³⁷ Κυζίκου, καὶ Ἀνδρέαν καὶ αὐτὸν ἐπίσκοπον Κρήτης ὄντα, Νικόλαον τε τὸν ἀπὸ καυκοδιακόνων (36)

Hoc anno Philippicus Armenios propriis sedibus expulsos Melitinem et quartam Armeniam incolere coegit. Amaseam vero cum plerisque castellis et multa captivorum præda Masalmas occupavit. Georgius autem Apameæ episcopus Martyropolim translatus est. Porro Philippicus adversus sanctam et universalem sextam synodum invehi non erubuit, sacra dogmata ab ea sancita studens evertere. Cæterum qui in hanc sententiam irent, Joannem Cpoleos episcopum, Cyro ejus præcessore dignitate inoto et in monasterium Choræ relegato, ab eo institutum, C Germanumque Cpoleos etiam sede postmodum potitum, cum eo tempore Cyzicenam administraret, Andream item Cretensem episcopum, Nicolaum etiam a calicibus olim ministrum in arte medica sophistam egregium, et sub eam tempestatem quæsturæ munus obeuntem, Elpidium Magnæ ecclesiæ diacono-

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ μύστην A f. ³¹ ἐξέλασας A, ἀπέλασας vulg. ³² Μεσελμάς f. ³³ Ἀμασειας A. ³⁴ εὔρεν οὖν A, εὔρε δὲ vulg. ³⁵ ὃν ἐπίσκ. K. πεπ. f. ³⁶ ὃν πεπ. . . τηλικαῦτα om. A. ³⁷ ὑπάρχοντα] κατασχόντα A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) *Armenios de terra sua pellens*. Ipse nempe Philippicus ex Armenia oriundus; ut intra ipsam Armeniam qua late patet, sedes mutare coegerit. *COMBESIS*.

(32) Manum sextæ synodo evertendæ admovit; scelus autem anno sequente opere completum est.

(33) Abrogationis prætextum adducit Baronius, D a. C. 712, num. 2.

(34) *Orig. CP.*: Ἡ δὲ μονὴ ἡ Χώρα, πρῶτον μὲν εὐκτήριον ἦν. Κρύππος δὲ ὁ Ἰσαρχος, καὶ Γαρθὸς τοῦ Καππάδοκος Φωκᾷ περιορισθεὶς ἐκεῖσε ἐκτίσσε ταύτην εἰς κάλλος, καὶ εἰς μέγεθος, ἀποχαριστάμενος ἐκεῖσε κτήματα πολλὰ. Ἐπακλήθη δὲ Χώρα, ὅτι ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χωρίον ἦν ἐκεῖσε, ἐπὶ καὶ τὰ Στουδίων χωρίον ἦν ἐξωθεν τῆς Βύζης. *Monasterium Chora oratorium prius exstitit: Cryppus vero præfectus, et Garus Phocæ Cappadocis filius illic relegatus pluribus possessionibus donatis, in eam, qua visitur, formam et amplitudinem extulit. Χώρα vero nomen habuit quod ibi foret χωρίον ager: quandoquidem et Studiensis monasterii locus ager quoque primitus fuit.*

(35) Oppositis licet in adversum Theophanis et Nicephori testimoniiis ecclesiasticæ libertatis deserere sanctos viros Germanum CP. et Andream Cretensem damnantibus ab omni criminis velum

nota, verum etiam suspicione remotum Germanum Petavii Nicephori commentator contendit. At cum innocentiam tanti viri non nisi existimatione de illo concipienda probet; Theophanem et Nicephorum falsitatis convictos agi non patietur, qui de Germani et Andree lapsu Baronii iudicium et querelas legerit A. D. 712, num. 5, 6 et 7.

(36) *Καυκλον*, juxta Suidam, est ὁ παρὰ τοῖς σοφοῖς κάλυξ. Quare Nicolaus iste quondam καυκοδιάκονος, a calicibus minister, vel φαρμακοποιός. Et salubrium potionum auctor, seu τῆς λατρικῆς ἐπιστήμων mihi erit. *Uterque Miscellæ*, Anastasium secutus, rescissis quæ de Germano et Andrea Cretensi tractant verbis, Theophanem in hunc modum reddidit: *Reperit autem sui sensus Joannem, quem episcopum CP. fecit, deposito Cyro præsule, quem et exsilio relegavit in monasterio Charas, Nicolaumque diaconum callicum effecit, qui cum medicinali disciplina esset sophista, tunc quæstor erat. Petavii sinceræ de Germani et Andree fide et constantia opinioni lectio istiusmodi faveret, et rescissa verba pravi affectus non nemine in Theophanis textum intrusa contenderet: at cum in adversum anno Constantis ultimo Germanum et Andream ecclesiasticæ libertatis desertores, cui Nicephorus consensit accessit, edixerit, et aliud sit omnino Nicolaum*

num, Antiochum quoque chartophylacem, et alios A istis non absimiles instituto offendit, qui sententia scriptis promulgata in sanctam sextam synodum anathema pronuntiaverunt. Cæterum Bulgari per Phileam ad freti Byzantini angustias irrumpentes, ingenti strage edita, ad urbem usque impressionem fecerunt, plurimosque, qui portus fretum trajicerent, quique nuptias opulentissimas et sumptuosissima convivia varia supellectile argentea et reliquo vasorum apparatu comportato celebrarent, apprehendunt, et in reliquos ad Chrysen usque portam excurrunt; tandem vastitate Thraciæ illata, et ex ea collecto captivorum ingenti numero animantibusque peno infinitis secum abactis salvi et a periculo immunes domos repetierunt. Arabes pariter Misthiam sibi subegerunt, tum vero castris aliis B direptis innumerarum familiarum necnon animantium prædam omni pretio et æstimatione superiorem collegerunt.

A. C. 705. — Hoc anno Abbas Romaniam armis invasit, et Antiochia Pisidiæ subjugata, prædæ dives recessit. Validus autem terræ motus mensis Peritii die octavo supra vigesimum Syriam concussit. Biennio vero imperii Philippici inter superius memorata 321 transacto, circensibus demum ludis ob festivam imperatorum natalitiorum memoriam celebratis, cum ex Prasinorum parte stetisset victoria, vario apparatus comitatu et musicorum instrumentorum sono, ipso Pentecostes Sabbatho, grandi equo vectum procedere imperatori placuit. Publico itaque Zeuxippi balneo lotus cum civibus C urbis antiqua nobilitate spectatis pransus est. Cum vero quieti sub meridiem indulgeret, Rufus Opsici protostrator, ex Georgii patricii et comitis Opsicii, cognomento Boraphi, consilio Theodori quoque Myacii, qui patricius erat hortatu, cum militibus præsidariis, quos in Thracia ex eodem themate regebant, irrumpentes, Philippicum

σοφιστήν γυγόντα τῆς Ιατρικῆς ἐπιστήμης κοιλίστω-
ρά ³⁷ τε τότε ὑπάρχοντα, Ἐλπίδιον τε διάκονον τῆς
Μεγάλης Ἐκκλησίας, Ἀντιόχον τε τὸν χαρτοφύλα-
κα (37) καὶ ἑτέρους τούτων ὁμοιστρόπους· οἵτινες
καὶ ἐγγράφως ἀνεθεμάτισαν τὴν ἁγίαν ἔκστην σύν-
οδον. Τῶν δὲ Βουλγάρων διὰ τοῦ Φιλῆα (38) λάθρα ἐπὶ
τὸ Στενὸν καταβρίψαντων, καὶ μεγάλην σφαγὴν πε-
ποικηκότων, καὶ μέχρι τῆς πύλεως ἐκδραμόντων, καὶ
πολλοὺς περαματίζοντες (39), γάμους τε ἐνοστίους ⁴⁰
καὶ δαψιλεστάτους ἀρίστους μετὰ ποικίλου ἀργύ-
ρου ⁴¹ καὶ λοιπῆς ἀποσκευῆς εὐρηκότων, καὶ ἔω; τῆς
Χρυσῆς πόρτης διαδραμόντων, καὶ τὴν ἅπασαν Θρά-
κην αἰχμαλωτίσαντων, ὑπέστρεψαν ἀβλαβεῖς εἰς τὰ
ἴδια μετὰ κτηνῶν ἀμέτρων. Ὁμοίως καὶ οἱ Ἄραβες
τὴν Μισθίαν (40) παρέλαβον καὶ ἕτερα κάστρα, πλεί-
στων τε ⁴² φαμιλιῶν καὶ κτηνῶν ἀναριθμητῶν ⁴³
ἄλωτιν ποιητάμενοι.

A. M. 6205. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Ἄβδᾶς τὴν Ῥωμανίαν καὶ παρέλαθεν Ἀντιόχειαν Πισιδίας μετὰ πολλῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ὑπέστρεψεν. Ἐγένετο δὲ σεισμὸς μέγας κατὰ τὴν Συρίαν μηνὶ Περίτιῳ κη'. Διετοῦς δὲ χρόνου τῆς βασιλείας Φιλιππικοῦ ἐν τούτοις παραδραμόντος ⁴⁴, καὶ τοῦ γενεθλίου ἱππικοῦ ἐπιτελουμένου, Πρασίνων νικησάντων, ἔδοξε τῷ βασιλεῖ τῷ σαββάτῳ τῆς Πεντηκοστῆς καβαλλάριον μετὰ δοχῆς καὶ ὀργάνων εἰσελθεῖν, καὶ λούσασθαι ⁴⁵ εἰς τὸ δημόσιον λουτρὸν τοῦ Ζευξίππου, καὶ μετὰ πολιτῶν ἀρχαιογενῶν ἀριστήσαι. Ἐν δὲ τῷ μεσημβρίῳ (41) αὐτὸν, ἐξάπινα διὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης εἰσῆλθε Ῥούφος ⁴⁶ ὁ πρωτοστράτωρ τοῦ Ὀψικίου (42) ὑποβουλή ⁴⁷ τοῦ Γεωργίου πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ Ὀψικίου, τοῦ ἐπίκλην Βοράρου, καὶ Θεοδώρου τοῦ πατρικίου τοῦ Μυακίου ⁴⁸ μετὰ τῶν ταξιατῶν (43), ὧν εἶχεν ἐν τῇ Θράκῃ τοῦ αὐτοῦ θέματος, καὶ εἰσδραμῶν εἰς τὸ παλάτιον, εὔρεν τὸν ⁴⁹ Φιλιππικὸν μεσημβρίζοντα, καὶ ἀρπάσας αὐτὸν ἀνήγεγεν

VARIÆ LECTIONES.

³⁷ κοιλίστωρα A, κυέστωρα vulg. ³⁸ ἐνοστίους A. ³⁹ ἀργύρου A c f, ἀρίστου vulg. ⁴⁰ πλείστων τε add. ex A a. ⁴¹ ἀναριθμητῶν A f, ἀμέτρων vulg. ⁴² παραδραμ. A a, διαδρ. vulg. ⁴³ λούσασθαι A, λούσας vulg. ⁴⁴ Ρουφίνο; A f. ⁴⁵ ὑποβουλή A, ὑπὸ βουλήν vulg. ⁴⁶ Μυακίου] Ἀμυακίου, A. ⁴⁷ τὸν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Istum ἀπὸ κρυοδιακωνῶν, *cawcodiaconum*, ita dicam, exstilis, et caucodiaconum, sive calicum diaconum recenter institui: ab Anastasio verba memorata mihi potius judicantur ommissa, quam a corruptore in Theoph. textum maligne inmissa. Diaconum calicum dicit alius Nicolaum in ecclesia institutum, cum ei dispertiendi inter plebem Christianam Dominici sanguinis cura commissa est. Assererem utique, nisi textus laud vitiandi, et sincerius exponendi studium ab tricis hujusmodi alienum me faceret.

(37) Ecclesiæ juris dicundi præfectum, et tabularum ejus custodem, in dubiis quæstionibus solvendis primum patriarchæ assessorem, judicem vero in ecclesiasticis omnibus secundum chartophylacem existima: et plura de eodem apud euchologica et Codinum lego.

(38) Phileam ostium Thraciæ Bospori, qui στενὸν, conjicio. Nicephorus, τῶν Βουλγάρων ὀπίτης ὁμιλος ἀβρόως τοὺς ἐν τῷ Θρακικῷ ποσπόρῳ οἰκούντας

D ἐπισπίπτει.

(39) Portum CP. hinc inde trajicientes. Πέρων, *trans CP.* locum vocabant: περάματα, lintres trajecturis accommodatos, et περαματίζειν, lintribus hujusmodi transvebi.

(40) Ita profecto legendum, Μηδείας, vitiosa apud Nicephorum lectio rejicienda. Μετὰ δὲ ταῦτα, recensitis nimirum Bulgaricis incursibus, καὶ τὸ τῶν Σαρακηνῶν ἔθνος τῶν Ῥωμαίων κατέθεον χώραν· καὶ τὰ πλείστα μέρη διατρέχοντες, πλείστην ὄσσην βλάβην ἀνθρώπων ⁴⁰ καὶ κτηνῶν ἐποιοῦντο· τὴν τε Μηδείαν καὶ ἕτερα πόλειςματα συμπαλαμβάνουσι. Misthiam Lycionia urbem ex Ortelio dubie loquente, certo conjicies.

(41) Nicephorus, εἰς ὑπὸν κατὰ τὸν μεσημβρινὸν τῆς ἡμέρας καιρὸν ἐτρέπετο.

(42) Comitibus illius thematis stratorem primum concipie: ὑπηρετῶν τινα, posuit Nicephorus.

(43) Nicephorus, στρατιωτῶν.

εις τὸ ὄρνυατοῦριον τῶν Πρασίμων (44), καὶ αὐτὸν ἐτόφλωσεν μηδεὸς διεγνωχότος. Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἦγον ἐπὶ Πεντηκοστῇ, σωρευθέντος τοῦ λαοῦ εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν, ἐστέφθη Ἀρτέμιος ὁ πρωτοσηκρήτης (45), μετονομασθεὶς Ἀναστάσιος. Τῷ δὲ σαββάτῳ ἐτυφλώθη Γεώργιος καὶ Θεόδωρος ὁ Μυάκιος, καὶ τῷ δευτέρῳ σαββάτῳ ἐτυφλώθη Γεώργιος ὁ Βούραφος, καὶ ἐξωρίσθησαν ἐν Θεσσαλονίχῃ.⁵⁰ privati sunt, secundo vero Sabbato Georgius Buraphus eadem poena multatus, qui Thessalonicam in exsilium deportati sunt.

A. M. 6206. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἀρτεμίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκοῦρσευσεν Μασαλμάς τὴν Ῥωμανίαν, καὶ σκυλεύσας τὴν Γαλατίαν ὑπέστρεψεν μετὰ αἰχμαλωσίας καὶ σκύλων πολλῶν. Ὁ δὲ Ἀρτέμιος στρατηγὸς ἰκανωτάτους προβαλόμενος εἰς τὰ καθάλαρικά θέματα, καὶ λογιωτάτους εἰς τὰ πολιτικά, ἐν ἀδείᾳ διετέλει. Τῶν Ἀράβων δὲ ὀπλιζομένων κατὰ Ῥωμανίας (46) διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντας ἐν Συρίᾳ πρὸς Οὐαλίδ, ὡς δῆθεν τὰ τῆς εἰρήνης προσλαλῆσαι, Δανιὴλ τὸν Σιωνίτην, πατρικίον καὶ ὑπαρχὸν τῆς πόλεως, ἐντελέμενος αὐτῷ ἐν ἀκριβείᾳ διερευνησάμενος διὰ τῆς κατὰ Ῥωμανίας⁵¹ κινήσεως καὶ δυνάμεως αὐτῶν. Τοῦ δὲ ἀπελθόντος καὶ ὑποστρέψαντος⁵², ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὴν μεγάλην κατὰ τῆς βασιλίδος πόλεως διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἐξέπλιον αὐτῶν, ὅτι Ἐκαστος φρονιτεύει τὰς ἑαυτοῦ δαπάνας ἕως τοῦ τριτοῦ χρόνου, ὃ δὲ τοῦτου⁵³ ἀπορῶν ἀποτρεχέτω τῆς πόλεως. Ἐπίστησε δὲ⁵⁴ ἐπέλιπας, καὶ ἤρξατο κτίζειν δρόμωνάς τε καὶ δ:ήρεις· καὶ τὰ παρὰ τὰ ἀνεκαίνισε⁵⁵ τελεῖν· ὡσαύτως καὶ τὰ χερσαία στήσα· τοξοβολίστρας καὶ τετραρέας⁵⁶ εἰς τοὺς πύργους καὶ μαγγανικά⁽⁴⁷⁾· καὶ κατὰ τὸ δυνατόν αὐτῷ τὴν πόλιν ὀχυρώσας, γεννήματά τε πλείεστα εἰς τὰ βασιλικά ὄρατα (48) ἀπέβατο, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἠσφαλίσατο. demum frugum et seminum γι ἰν imperatoris horreis ipse servandis, quæ securifiderat, curam omnem apposuit.

A. M. 6207. — Ἀράβων ἀρχηγῶ Σουλεϊμᾶ ἔτος α'. Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Γερμανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέβη Οὐαλίδ, καὶ Σουλεϊμὸν διαδέχεται αὐτοῦ⁵⁷ τὴν ἀρχήν. Τῷ δ' αὐτῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου (49), τοῦ καὶ Ἀναστασίου,

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ καὶ αὐτὸν A, καὶ αὐτὸν vulg. ⁴⁵ ἐγνωχότος A. ⁴⁶ εἰς Θεσσαλονίχην. ⁵¹ Ῥωμανίας A, Ῥωμανίαν vulg. ⁵² ὃ δὲ ἀπελθὼν καὶ ὑποστρέψας A. ⁵³ τοῦτου A, τοῦτο vulg. ⁵⁴ ἐσθησέν τε A. ⁵⁵ ἀνεκίνησε a, στήσα; A, κτίσας vulg. ⁵⁶ τετραρέας A, τετραρέας f, τετραρέας vulg., τετραραίας mg. ⁵⁷ Σουλ. διαδ. αὐτ. A, διαδ. αὐτ. Σουλ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Miscella, ad oratorium Prasinorum. Cedrenus, εἰς τὸ ἄρματώριον τῶν Πρασίμων, ad Prasinorum armatorium. Ἄρματα vero dictio cum currum armata, hæc recentiore, illos antiqua significandi consuetudine referat; locum quo Prasinorum quadrigæ, vel arma et ornamenta ad Circenses agones parabantur, ἄρματώριον, vel ὄρνυατοῦρον indicabit.

(45) Nicephorus: Ἀναγορεύουσιν εἰς βασιλεῖα Ἀρτέμιον Φιλίππου γραμματέα, οὗ; τῇ Ἰταλῶν φωνῇ καλοῦσιν ἀσηκρήτης.

(46) Ante ὅτι ἕκαστος deest aliquid ex Anast. et

A meridiana relaxatione solutum reperientes, raptum e lecto in Prasinorum oratorium abduxerunt, ibique nihil pene propositi eorum conscio oculos effoderunt. Postera die, quæ fuit Pentecostes, populo in Magnam ecclesiam confertim coacervato, Artemius protoascretis, Anastasius cognominatus, imperii lænia redimitus est. Sabbato sequenti Georgius et Theodorus Myaciæ oculorum lumine privati sunt, secundo vero Sabbato Georgius Buraphus eadem poena multatus, qui Thessalonicam in

A. C. 706. — Romanorum imperatoris Artemii annus primus.

Hoc anno Masalmas Romaniam excursionibus infestavit, et per Galatiam grassatus, promiscua multitudo in captivitate acta, pluribusque ablatiis spoliis, domum repetiit. Artemius autem ducibus probatissimis, qui equestres regerent ordines, aliisque eruditissimis, qui res politicas administrarent, institutis, ipse a tumultu vivebat immunis et alienus. Arabibus porro in Romanum imperium terra marique arma parantibus, imperator ex suis optimatibus nonnullos, qui de pace habenda tractatum haberent, ad Valid delegavit, maxime Daniele Sinopensem patricium et urbis præfectum, hoc præ cunctis injuncto, ut de Saracenorum in Romaniam expeditione et eorum viribus notitiam accuratam referret. Eo igitur iter aggresso ac mox redeunte, armorum apparatus, qui fidem omnem superaret, in urbem terra marique instructum renuntiavit. Singuli quique, ait, in triennium sumptus providendo, qui sibi non est satis, urbe egreditor. Tm vero 322 præfectis operarum creatis, celoces naves et biremes cæpit condere, et posita ad mare urbis mœnia, continentique obversa restaurare, et arcuballistas petrobolosque et machinas alias ad turreas passim disponere, magnaque demum frugum et seminum γι ἰν imperatoris horreis reposita, et pro viribus urbe tutissime munita, apposuit.

A. C. 707. — Arabum ducis Suliman annus primus. Cypreos episcopi Germani annus primus.

Hoc anno Valid leto extinctus est, ejusque principatum Suliman excepit. Eodem porro secundo imperii Artemii, qui etiam Anastasius, indictione

D S. Niceph., apud quos isthæc ex persona Artemii leguntur, ita præcipientis, audito tanto illo Saracenorum apparatu. COMBEFIS.

(47) Primum Historia miscella reddit, arcuballistas, secundi vice Meursius τετραραία, sive τετραρέας supponit: tertium Nicephorus exponit, πολεμητήρια ὄργανα de reliquis idem consulendus.

(48) Moschopolus apud Meursium, ὠρεῖον, τὸ σιτοδοχεῖον, horreum. Consentit Miscella.

(49) In annum Artemii primum, eumque ineuntem tantummodo Germani in thronum CP. translationem reponendam sequentes rationes docent:

decima tertia, mensis Augusti die undecimo, e Cyzicea metropoli (Cypolin Germanus translatus est. Decretum super ea translatione quod mox subjicietur, promulgatum fuit : Suffragio atque consensu religiosorum presbyterorum, diaconorum, et totius sanctioris cleri, sacrique senatus, et hujusce a Deo custoditæ imperatricis civitatis universi populi Christum amantis, divina gratia, quæ infirma semper curat et, quæ desunt, adimplet, Germanum sanctissimum metropolitam et præsidem Cyzicæ metropoleos, in episcopum hujus a Deo servatæ urbis et reginæ urbium transfert. Facta est hæc translatio coram Michaelæ sanctissimo presbytero et apocrisiario apostolicæ sedis, cæterisque sacerdotibus et episcopis præsentibus, Artemio imperante. Porro Artemius intelligens Sarenorum classem Alexandria in Phœniciam lignorum cypressinorum secundorum causa cursum instituisse, expeditiora ex tota classe navigia deligens, militares copias ex Opsicii themate in eam inposuit omnesque Rhodum convenire jussit, quibus ducem atque caput Joannem Magnæ ecclesiæ diaconum, qui tum generalis logothetæ munere fungebatur, præfecit. Is ubi Rhodum appulit, totaque classis illuc convenit, cum ducibus collocutus est, ut inde solverent, et in Phœniciam trajicerent, ad incendenda ligna, reliquumque omnem, qui illic reperiretur, Agarenorum apparatus. Cunctis propositum uno sensu excipientibus, soli Opsiciani refragati sunt, et imperatori quidem debitos hono-

Α τῆς ἰνδικτιῶνος μηνὶ Αὐγούστῳ ἰα΄, μετετέθη Γερμανὸς ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Κυζίκου εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἐφ’ ἧ καὶ κιτατόριν μεταθέσεως τὸ ὑποτεταγμένον ἐκπεφώνηται· Ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ (50) τῶν θεοσεβεστάτων πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καὶ παντὸς τοῦ εὐαγοῦς κλήρου, καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου, καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως, ἡ θεῖα χάρις ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα ὅ, μετατίθεται Γερμανὸν τὸν ἐσώτατον μητροπολίτην καὶ ὁ πρόεδρον τῆς Κυζίκου ὅ, μητροπόλεως, εἰς ἐπίσκοπον ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος πόλεως· Ἐγένετο δὲ ἡ παροῦσα μετὰθεσις κατὰ παρουσίαν (51) Μιχαὴλ τοῦ ἐσώτατου πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισταρίου τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου καὶ λοιπῶν ἱερέων καὶ ἐπισκόπων, ἐπὶ Ἀρτεμίου βασιλέως. Μαθὼν δὲ ὁ Ἀρτέμιος, ὅτι στόλος ὅ, τῶν Σαρακηνῶν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τὴν Φοίνικα ὅ, ἀνέδραμεν ὅ, πρὸς τὴν κόψαι ξυλὴν κυπαρισσίνην (52), ἐπιλεξάμενος ἐκ τοῦ οἰκείου στόλου τὰ εὐδρομα σκάφη, ἔβαλε ταξίτους ὅ, ἐκ τοῦ Ὀψικίου θέματος ὅ, καὶ εἰς τὴν Ῥόδον ἀθροισθῆναι πάντας ἐκέλευσεν, καὶ προσβάλετο ὅ, στρατηγὸν καὶ κεφαλὴν αὐτῶν τὸν διάκονον Ἰωάννην τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τὸ ὅ, τνηκαῦτα λογοθέτην γενικὸν (53) ὑπάρχοντα. Αὐτοῦ δὲ ἐν τῇ Ῥόδῳ καταλόντος, καὶ τῶν πλωτῶν συναθροισθέντων, διελάλει τοῖς ἄρχουσι περὶ ὅ, τοῦ ἀποκινῆσαι αὐτοὺς, καὶ ἀπελθεῖν εἰς τὴν Φοίνικα ὅ, πρὸς τὴν καῦσαι τὴν ξυλὴν καὶ τὴν εὐρισκομένην ἐξάρτισιν ὅ, τῶν Ἀγαρηῶν ὅ, Πάντων ἐκ

VARIÆ LECTIONES.

ὅ, τῆς ἀδδ. ex A. ὅ, ἀναπληροῦσα A, συμπλ. vulg. ὅ, μητροπ. καὶ om. A. ὅ, Κυζικηνῶν A. ὅ, στόλος A, ὅ, στόλος vulg. ὅ, τὸν Φοίν. A, τὴν Φ. vulg. ὅ, ἀνέδρ. A f, ἐξέδρ. vulg. ὅ, ταξίτους A, ταξίτας vulg. ὅ, τοῦ οἰκείου θέμ. A f. ὅ, προσβάλ. A, προσεβ. vulg. ὅ, τὴν ἀδδ. ex A. ὅ, τοῖς ἀρχ. περὶ τ. ἀποκ. αὐτ. A, περὶ τ. ἀπ. αὐτ. τ. ἀρχ. vulg. ὅ, τὸν Φ. A, τὴν Φ. vulg. ὅ, ἐξάρτισιν A, ἐξάρτησιν vulg. ὅ, Σαρακηνῶν A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

1. Anno Leonis decimo tertio, indictione 13, post annos pontificatus quatuordecim, menses quinque, et dies tres, Germanum sede depulsum verbis quam apertis declarat Theophanes ad annum Leonis præfatum, et ex eo Anastasius habet : Summo sacerdotio functus (est Germanus) annis 14, mensibus 5, diebus 7, anni vero illi, dies et menses a Januarii die septimo, ut ibidem scribit Theophanes, vel ut Anastasius, VII Idus Januarias, qui in eundem incidit, et quo Germanus exautoratus, sursum numerandi ab Artemii anno primo, indictionis 13, caractere dignoscendo principium deducunt. Error itaque Theophanis aut librarii annum Artemii secundum primi vice reposuit. 2. Constantinopolitanæ sedis dignitas indictione decima tertia Germano, si bene numeret, delata fuit, circuli sequentis decima tertia pariter abrogata : prior autem illa in Artemii annum primum incurrit. 3. Ratio tertia ipsa Theophanis auctoritate stabilitur. Annus Germani pontificatus vertens et integer, ut ex ejus laterculo colligo, Artemii anno secundi vertenti quoque et integro ex æquo commensuratur : at mensis Augusti die quarto (hunc quippe numerum anni quatuordecim diebus 7 et mensibus quinque conjuncti desiderant) concessum tradit Theophanes. Ejus igitur auspicia ab ipsius Artemii anno primo, licet exeunte, petenda. 4. Artemius annum imperii secundum numerans indictionem decimam quartam reperit : ut enim Leo imperti sui anno decimo ter-

tio indictionem decimam tertiam sociam nactus est, et primam primi; ita circuli præeuntis ultimam Theodosius anno unico sceptris potitus, præcessor vero Artemius anno secundo dejectus decimam quartam anno eodem sortitus est : eam ob rem Germanus decima tertia institutus ab ejus anno primo in CP. sedem translatus asseritur. 5. Indictiones sursum deorsumque numeratæ, et tum præviis, tum succedentibus collatæ quartam ac decimam Artemii secundo designant : annon itaque tertia et decima Germani translatione notata Artemii ejus anno primo attribuentia? Hæc ergo, quam explanamus de Germano in CP. thronum transvehendo historia in annum priorem revocata, præsentibus verbis in verum sensum restituendis correctionem hujusmodi appono : Τῷ δ' αὐτῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου, ἰνδικτιῶνι, μηνὶ Αὐγούστῳ δ' μετετέθη Γερμανὸς, καὶ τὰ ἐξῆς.

(50) Hæc propria episcoporum et his majorum instituendorum formula verbo μετετέθη in προχειρίζεται formula : de qua eutheologiæ consecrandi episcopi ritum proferens.

(51) Ac forsitan ejus rogatu, ut quam citius hæreticus Joannes exurbaretur.

(52) Nicephorus, ναυπηγησίμοις ξύλοις κυπαρισσοίνοι; ἔνεκεν.

(53) Idem : Τῶν δημοσίων φόρων λογιστὴν, ὃν λογοθέτην γενικὸν οἶδε καλεῖν ἡ συνήθεια.

προθύμως ὑπακουσάντων, οἱ τοῦ Ὀφικίου οὐ κατ-
 ἐδέξαντο· καὶ τὸν μὲν βασιλέα ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ
 διάκονον Ἰουάννην βομφαλαῖς ἀνείλον. Ἐντεῦθεν λοι-
 πὸν οἱ στόλοι διαιρεθέντες εἰς τοὺς ἰδίους ἀπέπλευσαν
 τόπους. Οἱ δὲ καχοῦργοι κατὰ τῆς βασιλίδος ἀνέβα-
 λον πόλεω; ⁷⁵. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ⁷⁶ ἐν τῷ Ἀδρα-
 μυτίῳ ⁷⁷, ἀκεφάλων θύτων, εὔρον ἐκεῖ ἄνδρα ἐντό-
 πιον Θεοδοσίον ὀνόματι, ἐκλήπτορα τῶν δημοσίων
 φόρων (54) ὑπάρχοντα, ἀπράγμονά τε καὶ ἰδιώτην,
 καὶ προετρέψαντο αὐτὸν ⁷⁸ βασιλεῦσαι. Ὁ δὲ φυγῆ
 χρυσάμενος εἰς τὸ βρος ἐκρύθη. Εὐρόντες δὲ αὐτὸν
 εὐφήμεσαν βιασάμενοι ὡς βασιλέα. Ὁ δὲ Ἀρτέμιος
 ταῦτα μαθὼν, ἐπέστησε τῇ πόλει οικειακούς αὐτοῦ
 ἀνθρώπους ἄρχοντας ⁷⁹ ἅμα τοῦ κατασκευασθέντος
 ὑπ' αὐτοῦ στόλου, καὶ ἐξοπλίσας αὐτοὺς αὐτὸς ἐξήλ-
 θεν ἐν Νικαίᾳ τῇ πόλει, κάκεισε ἑαυτὸν ⁸⁰ ἡσα-
 λίστατο. Οἱ δὲ ἀνάρται ἀναβαλόντες καὶ συγκινή-
 σαντες ⁸¹ ὄλον τὸ θέμα τοῦ Ὀφικίου καὶ τοὺς Γοθο-
 γραίκους, συλλαμβάνονται πλεῖστα μικρά τε καὶ
 μεγάλα πραγματευτικὰ σκάφη, καὶ διὰ τε γῆς καὶ
 θαλάσσης ⁸² ἐν Χρυσουπόλει ἀνέδραμον. Τοῦ δὲ τῆς
 πόλεως στόλου (55) εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἁγίου Μάμαν-
 τος ὀρμῶντος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπολέμου ἀλλή-
 λους ἐπὶ μῆνας ἕξ ⁸³. Τοῦ δὲ τῆς πόλεως στόλου ἐπὶ
 τὸν τοῦ Νεωρίου ⁸⁴ τῆς πόλεως λιμένα μεθορμίσαντος,
 περάσας ὁ Θεοδόσιος τὰ Θρακῶα ἐκράτησεν μέρη.
 Προδοσίας δὲ γενομένης διὰ τῆς πόρτης τοῦ μονο-
 τείχους τῶν Βλαγερῶν, τὴν πόλιν ἔλαβον. Οἱ δὲ πα-
 ράνομοι λαοὶ τοῦ Ὀφικίου ἅμα τῶν Γοθογραικῶν
 τῇ νυκτὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν πολιτῶν διαδραμόντες,
 μεγίστην εἰργάσαντο ἄλωσιν, μηδενὸς φειτάμενοι·
 τοὺς δὲ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντας τοῦ Ἀρτεμίου ἄρχοντας
 Γερμανῶ τῷ πατριάρχῃ ⁸⁵ Κωνσταντινουπόλεως
 συλλαβόμενοι ἐν Νικαίᾳ ἀπήγαγον πρὸς πίστωσιν
 Ἀρτεμίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ θύτων. Ὁ δὲ Ἀρτέμιος
 τοῦτους θεασάμενος ἀπέγνω ἑαυτοῦ ⁸⁶· καὶ αὐτὸν
 παράδωκεν, λόγον τε ἀπαθείας αἰτησάμενος τὸ μο-
 ναδικὸν περιεβάλετο σχῆμα. Ὁ δὲ Θεοδόσιος ἀβλαβῆ
 τοῦτον διατηρήσας, ἐν Θεσσαλονικίᾳ ἐξώρισεν. Ἐθα-
 σίλευσεν δὲ Φιλιππικὸς μὲν ⁸⁷ ἔτη β', Ἀρτέμιος δὲ
 ἔτος ἐν καὶ μῆνας γ'. Λέων δὲ τῶν Ἀνατολικῶν στρα-
 τηγὸς ὢν, Ἀρτεμίου ὑπερμαχῶν οὐχ ὑπετάγη Θεοδο-
 σίῳ· εἶχαν δὲ συμπνέοντα αὐτῷ καὶ συντρέχοντα ⁸⁸
 Ἀρτάβαδον Ἀρμένιον τῶν Ἀρμενιακῶν στρατηγὸν,
 ᾧ καὶ συνέθετο δοῦναι τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα εἰς γυ-
 ναῖκα, ὃ καὶ πεποίηκεν.

menia ortum et Armenicarum cohortium duxem, cui filiam conjugem locare fuerat pollicitus, quod postmodum exsecutus est.

VARIAE LECTIONES.

⁷⁵ ἀνέβαλον πόλεως A, ἀνέβαλλον πόλιν vulg. ⁷⁶ αὐτῶν adl. ex A. ⁷⁷ Ἀδραμυτίῳ A a f, Ἀδραμυτιῳ vulg. ⁷⁸ αὐτὸν A f, αὐτοῦ vulg. ⁷⁹ ἄρχοντας om. A f. ⁸⁰ ἐαυτὸν A, αὐτὸν vulg. ⁸¹ κινήσαντες f. ⁸² καὶ θαλ. A, καὶ διὰ θαλ. vulg. ⁸³ τοῦ δὲ τῆς πόλ.—ἐπὶ μῆνας ἕξ om. A n. ⁸⁴ Νεωρίου A f, Νεω-
 τερίου vulg. ⁸⁵ ἅμα Γερμ. τῷ πτρο. A, ἅμα τῷ Γερ. vulg. ⁸⁶ ἐαυτοῦ A f, ἑαυτοῦ vulg. ⁸⁷ ἔθασ. δὲ Φιλ.
 μὲν A, ἔθασ. φ. vulg. ⁸⁸ αὐτῷ καὶ συντρ. A, καὶ συντρ. αὐτῷ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(54) Idem, τῶν δημοσίων φόρων πράκτορα.

(55) Unus CP. portus varia pro vario situ nomina sortitur. Occidentem quæ pars respicit, et est ad Blachernas, a sancto Mamante appellatur; orientalius altera, νεώριον est. Illam ergo classe

A res negaverunt, Joannem vero diaconum gladiis peremerunt. Ex quo classis divisa, et singuli in patriam suam reversi sunt. Rebelles autem in reginam urbem **323** recta contendere. Cum vero ad Adramytilium applicuissent, hominem quemdam hujus loci indigenam nomine Theodosium publicorum vectigalium exactorem, a rebus agendis alienum ac privatum, ibi forte repertum, ipsi nullo sub capite militantes et sine duce ad imperium capessendum hortati sunt. Ille fuga lapsus, in monte delituit, quem tandem inventientes, vimque inferentes, imperatorem salutavere. Eo comperto Artemius domesticos suos optimates una cum classe quam ipse instruxerat atque armis ornat, urbis custodiæ deputavit, ipse in urbem Nicæam recessit, probeque se munit. Porro rebelles re-sumptis animis commoti, tota Opsicii regione et Gothogræcis in socia arma impulsis, multis magnis parvisque negotiatorum navibus convectatis, Chrysopolim terra marique fluunt. Cum autem urbis classis in portu sancti Mamantis stationem ageret, per menses sex continuos singulis diebus inter utrosque pugnatum est. At reginæ urbis classe in Neoterii urbis portum tandem se subducite, Theodosius freto trajecto Thraciæ partes occupatum irrui. Factaque ad Blachernarum murum, qui unus et singularis est, prodicione, urbem in suam potestatem recepere. Sceleratæ vero Opsicii cohortes sociis Gothogræcis adjunctæ in civium domos noctu convolantes, magnam vastitatem et incendium nullius ædis data exceptione, intulere, comprehensisque quos ibi reperere Artemii amicis, una cum Germano Croleos antistite, Nicæam deportant, Artemium adjunctumque et bene affectum ipsi exercitum de iis quæ successerant certiores facturi, et securitatis obtinendæ pactum firmatur. Artemius iis conspectis de rerum suarum salute desperavit, et vitæ sibi relinquendæ servandæque fide accepta, dedit manus, et monasticum habitum induit. Theodosius salvum eum esse jubens Thessalonicam in exsilium egit. Imperavit itaque Philippicus annos duos et menses novem, Artemius annum unum et menses tres. Cæterum Leo orientalium copiarum dux, Artemii partibus ubique propugnatis, Theodosio minime paruit, et in eundem sensum conspirantem et auxiliatorem habuit Artabasdam Armenia ortum et Armenicarum cohortium duxem, cui filiam conjugem locare fuerat pollicitus, quod

urbica tenente, Thraciam appellere non poterat hostilis Theodosii exercitus. Ubi in νεώριον recessit urbica classis, Theodosius locum relictum et Thracicas partes occupavit. Consecranda his CP. Topographia Gyllii lib. iv, cap. 6.

324 A. C. 708. — Romanorum imperatoris Theodosii annus primus.

Hoc anno Masalmes in Cpolim expeditionem suscepit, ac ideo Sulimanem terra, Umarum vero mari datis utrique exercitibus præmisit, ipse simpli belli apparatu coactio retro secutus est. Suliman autem et Baccharus Amorium profecti, litteris ad Leonem datis, Romanum, aiunt, imperium ad te pertinere novimus: eam obrem huc te confer, et de pace inter nos servanda una simul tractatum habeamus. Suliman itaque Amorium præsidio vacuum, Orientis vero ducem inimicitias cum imperatore servanda in Artemium fidei gratia agentem, Masalmanem ibidem expectare consiliatus, urbem obsedit. Cum vero urbi jam vicinus astaret, Saraceni Leonem ducem salutatum imperatorem faustis vocibus excipientes, cives ut idem ipsi præstarent, sollicite rogabant. Ubi Saracenorum affectum in salutando Leone notum habuerunt Amorii cives, ipsi pariter imperatorem proclamaverunt. Urbem autem præsidio ducibusque vacuum manibus hostium cito perdendam Leo perpendens, Sulimani scribit: *Si nos de pace colloquium habituros cupis convenire, ut quid urbem istam occupare moliris? Ad hæc ille: Veni tantum, et abscedo.* Dux igitur, fide a Sulimane accepta, cum equitibus trecentis ad eum profectus est. Agareni loriceis ornati et armis probe muniti, eo conspecto, venerunt obviam et spatio ad medium milliare a castris semoto in aciem compositi steterunt. Cum vero tribus diebus continuis ad eos itaret, de pace servanda et eorum ab urbe recessu frequentibus colloquiis agebant. Responderunt illi: *Compone pacem, et confestim discedemus.* Porro Saracenos de eo apud se detinendo consilium habere suspicatus, Saracenorum illustres quosque ad cœnam vocavit, qui dum convivantur, Suliman Saracenos loriceos ter mille submisit, qui eum, ne forte elaberetur, impedirent. Eo explorato, qui stabat in excubiis illi renuntiat: Saracenorum equitum manus undequaque nos circumvallat. Tum ex eis unus, Zuber nomine, equo insidens, et in eorum conspectu stans, Servus, ait, magna pecuniarum vi furto sublata, fugam arripuit, eapropter equos conscendimus. Eorum aestu perspecto, respondet dux: *Ne vos illa cura sollicitet; quocumque enim ille fugerit, in castris nostris reperietur.* Re ita gesta tristior effectus, ut

A. M. 6208. — Ρωμαίων βασιλέως Θεοδοσίου ἔτος π'.

Τούτῳ ᾧ ἔτι ἐπεστράτευσε Μασαλμᾶς (56) κατὰ Κωνσταντινούπολιν, καὶ προέπεμφεν Σουλεϊμᾶν μετὰ στρατοῦ διὰ τῆρας, Οὐμαρον δὲ διὰ θαλάσσης. Αὐτὸς δὲ ὀπίσω αὐτῶν μετὰ πολλῆς ἀποσκευῆς πολεμικῆς ἦκεν. Σουλεϊμᾶν δὲ καὶ Βάκχαρος ἔπι τὸ Ἀμώριον φθάσαντες γράφουσι πρὸς Λέοντα τὸν στρατηγὸν εἶναι Ἀνατολικῶν, ὅτι Οἶδαμεν, ὅτι ἡ βασιλεία τῶν Ρωμαίων σοὶ ἀρμόζει, ἐλθέ εὖν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἴσ λαλήσωμεν σοὶ καὶ πρὸς εἰρήνην. Θεωρήσας οὖν ὁ Σουλεϊμᾶν τὸ Ἀμώριον (57) στρατὸν μὴ ἔχον, καὶ τὸν στρατηγὸν ἐν ἔχθρᾳ διακείμενον διὰ τὴν πρὸς Ἀρτέμιον συμμαχίαν, παρεκάθειεν αὐτὸν βουλόμενος ἐκεῖ ἐκδέξασθαι τὸν Μασελμᾶν. Ἄμα δὲ ἐπλησίασεν τῇ πόλει, ἤρξαντο οἱ Σαρακηνοὶ εὐφημεῖν τὸν στρατηγὸν Λέοντα βασιλέα, παρακαλοῦντες καὶ τοὺς ἔσω τὸ αὐτὸ ποιεῖν. Ἰδόντες δὲ οἱ τοῦ Ἀμωρίου, ὅτι οἱ Σαρακηνοὶ πῶθι αὐτὴν εὐφήμουν, εὐφήμησαν καὶ αὐτοί. Γινούς δὲ ὁ στρατηγὸς ὅτι ταξάτων καὶ ἀρχόντων οὐκ ὄντων μέλλει ἀπολέσθαι τὸ Ἀμώριον, ἐβήκει τῷ Σουλεϊμᾶν, ὅτι Ἐάν θέλῃς ἴνα ἔλθω πρὸς σὲ καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην λαλήσωμεν, διὰ τί παρακαθῆμι τὴν πόλιν; Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔειπεν, καὶ ἀναχωρῶ. Καὶ λαθὼν ὁ στρατηγὸς λόγον παρ' αὐτοῦ μετὰ τετρακοσίων καθάλακρων παραγίνεται πρὸς αὐτόν. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ Ἀγαρηνοὶ φορέσαντες τὰ λωρίκιζ αὐτῶν καὶ τὰ κοτάφρακτα, ὀπήνησαν αὐτῷ, καὶ ἠπλίκυσαν ἀπὸ ἡμίσεως μιλίου τοῦ φασάτου αὐτῶν. Ἐπὶ τρισὶ δὲ ἡμέραις προεργομένου αὐτοῦ πρὸς αὐτούς, ἐλάκουν τὰ πρὸς εἰρήνην καὶ τοῦ ἀναχωρῆσαι αὐτούς τῆς πόλεως. Οἱ δὲ ἔφασκον, ὅτι Στόλχησον τὴν εἰρήνην, καὶ τότε ἀναχωροῦμεν. Γινούς δὲ ὁ στρατηγὸς ὅτι βούλονται αὐτὸν κρατῆσαι, ἐκάλεσεν ἐκ τῶν ἐμφανῶν Σαρακηνῶν πλείεστος εἰς δεξιῶν, καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν ἀπέστειλεν Σουλεϊμᾶν τρισχιλίους Σαρακηνοὺς λωρικίτους κυκλώσαι καὶ φυλάττειν αὐτὸν πρὸς τὸ μὴ διαδρᾶσαι. Ἡ δὲ βίγλα (58) γνοῦσα ἐμήνησεν αὐτῷ, ὅτι Πληθὸς Σαρακηνῶν ἴστανται κύκλῳ ἡμῶν καθάλαριοι. Ἐλθὼν δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν καθάλαριος ὀνόματι Ζούθερ, ἔστη ἔμπροσθεν λέγων, ὅτι Δούλος ἐφυγεν κλέψας χρήματα πολλά, καὶ δὲ ἐκείνον ἐκαθάλλικευσάμεν. Ὁ δὲ στρατηγὸς τὴν τέχνην τῆς ἀπάτης αὐτῶν ἐγνωκῶς, ἔφη πρὸς αὐτούς· Μὴ περισπασθῆτε.

VARIÆ LECTIONES.

56 Μασαλμᾶς A, Μεσελμᾶς f. 57 Βάκχαρος A. 58 τὸν add. ex A. 59 λαλήσωμεν A, λαλήσωμεν vulg. 60 σοὶ om. A f. 61 καὶ πρὸς τὸν στρατ. A. 62 Ἀρτεμίου A f. 63 αὐτὸ α, αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. 64 καὶ τὸν Μασελμᾶν A. 65 οἱ add. ex A. 66 τὸ αὐτὸ A, τοῦτο vulg. 67 μὴ ὄντων A. 68 ἀπολέσθαι A, ἀπόλλυσθαι vulg. 69 παρακαθῆμι A, παρασκευάζη vulg. 70 παρ' αὐτῶν A. 71 τετρακος. A, τριακ. vulg. 72 τ. λωρ. αὐτῶν κ. τ. κατ. A, τ. λωρ. κ. τὰ κατ. αὐτῶν vulg. 73 τοῦ add. ex A. 74 ὅτι add. ex A. 75 ἐμήνησεν A, ἐδήλωσεν vulg. 76 ἴσθ. κύκλῳ ἡμῶν A, κ. ἡμ. ἴσθ. vulg. 77 χρήματα πολὺ A f. 78 ἐκείνον A, ἐκείνου vulg. 79 τῆς ἀπάτης add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Μουσαλμᾶς scribitur apud Niceph. qui mille et octoginta ejus naves recenset.

(57) Ἀμώριον, scribet inferior. Suidas: Ἀμώριον καὶ Ἀμωρος πόλις τῆς μεγάλης Φρυγίας. Ὁ πόλις τῆς Ἀμωριεύς. Ἀμωρῆος quoque, et Ἀμωρῆος reperitur apud auctorem, et Gedrenum.

(58) Vigilia, excubiæ. Nicetas in Isaacio Angelo lib. 1, μήτε φυλακὰς ἔχων ἀκριβεῖς, ἢ βίγλας, neque custodes habens accuratos, neque excubiæ. Reliqua hic occurrentia λωρικίον, λωρικίτους, μίλιον, καθάλαριος, καθάλλικεῖν, Meursius nullo negotio exponit.

Ἔσκον γὰρ δὴ ποτε ἀν¹⁰ ἀπέλθῃ ἐν τοῖς κάστρους Ἀ
 ἡμῶν, ἐδρίσκομεν αὐτόν. Αὐπηθείς δὲ ἡδυνήθη
 κρυπῶς δι' ἀνθρώπου αὐτοῦ δηλώσαι τοῖς¹⁴ τοῦ
 Ἀμωρίου, ὅτι φοβήθητε τὸν Θεόν, μὴ προδώσητε¹²
 ἑαυτοῦς (59). Ἰδοὺ γὰρ πλησιάζει καὶ ὁ Μασαλμάς.
 Καὶ ἐξέρχεται¹³ ὁ ἐπίσκοπος πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰ αὐτὰ
 λαλεῖ αὐτῷ¹⁵. Γνοῦς δὲ ὁ Σουλεϊμάν, ὅτι ἐξῆλθε¹⁶ πρὸς
 αὐτὸν ὁ ἐπίσκοπος, πέμπουσι πρὸς τὸν στρατηγόν,
 ὅτι ἄδῃ ἡμῖν τὸν ἐπίσκοπον. Ὁ δὲ περιστατηθείς (60)
 ἐκρυψεν αὐτὸν, εἰπὼν¹⁷ ἐν τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ,
 ὅτι Ἡμῶν ὀμιλοῦντων, ἐνδυσον αὐτὸν ἑτέραν στολὴν
 περιβαλὼν¹⁸, καὶ ὡς διὰ ξύλα ἢ ὑδωρ ἀπόλυσον
 αὐτὸν πορευθῆναι εἰς τὰ ὄρη. Ἐνισταμένων δὲ τῶν
 Σαρακηνῶν περὶ τοῦ ἐπισκόπου, λέγει ὁ στρατηγός·
 Οὐκ ἔστιν ὧδε, πλὴν ἀπέλθατε¹⁹ πρὸς τὸν²⁰ ἀμω-
 ρίαν, καὶ ἐρχομαι κἀγὼ, καὶ περὶ πάντων λαλοῦμεν.
 Αὐτοὶ δὲ λογιζόμενοι ὅτι ἐρχομένου²¹ αὐτοῦ εἰς
 τὴν ἀμωρίαν ἐν μέσῳ αὐτῶν κρατούσιν²² αὐτὸν, ἀρ-
 ῆξαν αὐτόν. Καβαλλικῶστας δὲ σὺν διακοσίοις ἀνθρώ-
 ποις αὐτοῦ, ὡς ὄηθεν κυνηγῶν, ἔδωκεν ἑπὶ τὰ²³
 ἀριστερά. Οἱ οὖν συνόντες αὐτῷ Σαρακηνοὶ λέγου-
 σιν αὐτῷ· Πού ἀπέρχῃ; Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι²⁴ εἰς τὰ
 λιβάθια θέλω μεταπηγεῦσαι (60'). Οἱ δὲ εἶπον, ὅτι
 Ἡ βουλὴ σου οὐκ ἔστιν ἀγαθὴ, καὶ οὐκ ἐρχόμεθα
 μετὰ σοῦ. Τότε λέγει ὁ στρατηγός τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ,
 ὅτι· Λόγον ἡμῖν δόντες κρατήσαί ἡμᾶς ἠθέλησαν, καὶ
 δε' ἡμῶν τοῖς Χριστιανοῖς ἀπολέσαι· ἐκ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἡμῶν ἢ τῶν ἀλόγων τῶν ἀπομεινάντων οὐδένα
 κρατοῦσαι. Καὶ πορευθείς μίλια δέκα ἠπλήκωσεν.
 Τῇ δὲ ἐπαύριον πέμπει τὸν δομέστικον τῶν στρατό-
 ρων (61) αὐτοῦ, καὶ ἠλοῖ αὐτοῖς, ὅτι Λόγον μοι ἐδώ-
 κате, καὶ ὄλωμ κρατήσαι μὲ ἠθέλησατε διὰ τοῦτο²⁵
 ἀναχθῆναι. Ὁ δὲ Μασαλμάς ὑπερβῆκε τὴν τὰς κλει-
 σοῦρας, ὁ δὲ Σουλεϊμάν²⁶ ταῦτε οὐκ ἔγνω. Ἐστα-
 σίασαν δὲ οἱ ἀμωρίαι²⁷ καὶ ὁ λαὸς κατὰ τοῦ²⁸ Σου-
 λεϊμάν, ὅτι Τί παρακωθεζόμεθα τὰ τείχη ταῦτα²⁹
 καὶ οὐ κουρσεύομεν; καὶ ἐκστρέψαντες³⁰ εἰς τένδας
 ἀνεχώρησαν. Ὁ δὲ στρατηγός Νίκαιαν τὸν τουρμά-
 ρην μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰσήμεγεν εἰς τὸ Ἀμω-
 ριον ἐκβαλὼν τὰ πλείστα γυναϊκόπαιδα, καὶ ἀπέρ-
 χεται αὐτὸς εἰς Πισιδίαν. Τοῦ δὲ Μασαλμά ἐλθόντος
 εἰς Καππαδοκίαν³¹, ἀπογόνοντες ἑαυτῶν οἱ Καππα-
 δόκαι³² ἐξῆλθον πρὸς αὐτὸν παρακαλοῦντες αὐτὸν
 λαβεῖν αὐτούς. Ἀκούων δὲ ὁ Μασαλμάς τὴν ἐχθραν
 ἣν εἶχεν Θεοδοσίος ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν στρατηγόν,
 D

hæc Amorii civibus per hominem latenter missum
 nuntiare, occasionem accepit : Deum timeo,
 ne desperetis de salute vestra. Masalmas enim
 huc accedit. Egressus vero episcopus eum conve-
 nit, et hæc etiam ipse dixit. Ubi cognovit Suliman
 episcopum ad eum profectum, Saraceni duci si-
 guificant : Trade nobis episcopum. Ille Saraceno-
 rum vi et dolis circumventus, virum occultat, do-
 mesticorum vero cuiuspiam injungit : Interim dum
 colloquimur, episcopum alia veste indutum, quasi
 lignis vel aquæ comportandæ ministrantem, in
 montium desertum secedere præcipe. Saracenis
 autem episcopum instantius repositibus dux re-
 spondet : Episcopus non est hic, vetum ad ameram
 pergite, pone subsequor ego, simul de omnibus
 colloquemur. Isti ducem ad ameram profectum in
 medio ipsorum inclusum detenturos consiliati, li-
 berum abire permiserunt. Ille cum ducentis, quos
 secum duxerat militibus, quasi venatus gratia
 equitans, ad sinistram partem deflectit. Quare Sa-
 raceni viæ comites : Quo proficisceris? inquirunt.
 Ad prata, respondet ille, castra transponere desi-
 dero. Dicunt illi : Inique agis, neque tecum ulte-
 rius progredi valeamus. Tum vero comites dux al-
 loquitur : Isti quamvis nobis fidem suam dedis-
 sent, nobis tamen manus injicere in animo habue-
 runt, et nobis injurie detentis rem Christianam
 affligere; ex nostris nihilo secius hominibus vel
 etiam animantibus, quos secum habebant, nullum
 detinere. Ad passuum itaque decem millia di-
 gressus, castra metatus est. Postera vero die
 stratorum suorum domestico ad eos delegato hæc
 denuntiat : Vos præter datam nobis fidem manus
 nobis injicere consiliabimini : hæc mei a vobis
 discessus causa exstitit. Masalmas porro jam mon-
 tium fauces transgressum ignorabat. Ameræi autem
 et milites tumultu adversus Sulimanem excitato :
 Utquid mœnibus istis circumvallandis insistimus,
 ac non potius in prædæ colligendam excurrimus?
 Eversis igitur tentoriis abcesserunt. Interea dux
 Nicæam turinarum ductorem Amorium expulsis
 inde mulieribus ac pueris quam plurimis introdu-
 cit, ipse Pisidiam contendit. Porro cum Masalmas
 Cappadociam penetrasset, Cappadoces de rebus
 D suis desperantes ipsum convenerunt, in mœncipia

VARIE LECTIONES.

¹⁰ ἀν οἰμ. Α. ¹¹ τοῖς Α, τοῖς vulg. ¹² μὴ προδώσητε ἑαυτοῦς Α f, μὴ φοβήθητε αὐτούς vulg. ¹³ ἐξ-
 ἔρχεται Α, ἐργεῖται vulg. ¹⁴ αὐτῷ Α, αὐτὸν vulg. ¹⁵ ἐξῆλθε Α, ἦλθε vulg. ¹⁶ εἰπὼν — ἐνδυσον αὐτὸν
 οἰμ. Α. ¹⁷ περιβαλὼν αἰθ. ex Α. ¹⁸ ἀπέλθε Α. ¹⁹ τὸν add. ex Α. ²⁰ εἰσερχ. Α. ²¹ κρατούσιν Α a f,
 κρατήσασιν vulg. ²² ἐπὶ τὰ Α, εἰς τὰ vulg. ²³ ὅτι add. ex Α. ²⁴ διὰ τοῦτο Α, καὶ διὰ τ. vulg. ²⁵ Σου-
 λεϊμάν αἰθ. ex Α. ²⁶ ἀμωρίαι Α, Ἀμωρῆται vulg. ²⁷ τοῦ αἰθ. ex Α. ²⁸ ταῦτα οἰμ. Α. ²⁹ ἐκστρέ-
 ψαντες Α, ἐκτρέψ, vulg. ³⁰ εἰς Καππαδοκίαν Α, ἐν Καππαδοκίᾳ vulg. ³¹ Καππύδοκες Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(59) Anast. Ne vosmetipsos prodatis. Nempe
 cives confirmat ne tanti exercitus potentia territi
 ditionem faciant; ipseque vic. ssim episcopi ver-
 bis animatur. COMBERIS.

(60) Miscella, *maestus factus*.

(60') Anastasius et Miscella, *In pratis volo ma-
 nere*.

(61) Ubi de magno domestico, qui supremus
 post imperatorem exercitus dux, non est sermo, δο-
 μέστικος, ait Joannes Citri in *Jure Orientali*, τὸν
 ἐξάρχοντα, τὸν προηγούμενον, τὸν ἐπιστάτην δη-
 λῶν. Uniuscujusque ordinis primum et exarchum
 significat; hic optime *primicerium*.

ab eo se recipi deprecati, Masalmas autem intellectis, quas in imperatorem Theodosium dux habebat, iniuriam, cum eum dolis inescare, et pace cum eo sicut composita, ejus opera Romanam omnem ditionem subjugare tentaret, Cappadoces **326** interrogat: Annon ducis partes defenditis? Illis assentientibus: Facitis, ait, quidquid ille molitur? Facimus, inquit. Tum ille, Recipite vos, respondet, in castra vestra, nec quemquam timueritis. Ne vero exercitus ex quavis ducis provincia prædam ageret edicto prohibuit. His cognitis, quod se colloquioque dimisso fugerit, Sulimanem Masalmæ litteris significasse, dux contemplatus, ipse Masalmæ in hanc sententiam scripsit: Ad te venire cupientem Suliman deterruit; ad eum qui prope bona fide profecto manus injicere tentavit; nunc itaque ad te accedere vereor. Ducis nuntio Masalmas respondet: Ducem mihi illudere non in ejus provincias excurram certus sum. Ad hæc ducis nuntius: Nequaquam, sed sincero mentis proposito scribit. Tunc ille: Qui sunt in eum Amoriensium affectus? Dixit nuntius: Æqui bonique, cuncti lubentes ei se subdunt. Ille subito iræ motu correptus, contumeliosum nuntium impetens: Quid mentiris? ait. Ad illum nuntius: Ita, ut dixi, se res habet. Præsidarios milites et eorum ductorem immisit in urbem, quasque reperit inutiles familias ejecit. Masalmas tristi eo nuntio consternatus, cum indignatione nuntium a se amovit. Ea namqueestate urbem subjugare, classem exspectare, et mox in Asiam profectum in ea hiberna tempestate morari decreverat. Iterum igitur ducis nuntium interrogat, et accuratius ab eo sciscitatur, ad quem ille juratus ait: Quæ enuntiavi cuncta vera sunt, quin etiam mille præsidarii milites sub turmarcha urbem defendunt, omnes vero oppidanorum pretiosas facultates, et familias ex egestate onus urbi allaturas inde eduxit. His auditis, ad ducem rescribit: Accede ad me, pacem tecum inibo, et pro arbitrato tuo cuncta conficiam. Dux Massaleum eum jam pervenisse animo perpendens, et intra quinque alios dies provincias omnes pertransiturum præsentiens, per duos consules ad eum missos significat: Litteris tuis acceptis, ad te mox

Α βουλόμενος τούτων δαλεάσαι, καὶ εἰρηνεύσαι μετ' αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν Ῥωμανίαν ὑποτάξαι, λέγει αὐτοῖς· Οὐκ ἐστὲ τοῦ στρατηγοῦ; Οἱ δὲ εἶπον· Ναί. Ποιεῖτε εἴ τι ποιῆσθε ἐκεῖνος; Ὅτι Ναί. Τότε λέγει αὐτοῖς· Ἀπέλθετε ἐν τοῖς κάστροις ὑμῶν (62), καὶ τινα μὴ φοβηθῆτε. Καὶ παρήγγειλε τῷ λαῷ ³² αὐτοῦ μὴ πραιδεῦσαι ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ στρατηγοῦ. Ταῦτα γνοὺς ὁ στρατηγός, καὶ ἐννοηθεὶς ὅτι ὁ Σουλεϊμάν δηλοῖ τῷ Μασαλμᾷ, ὅτι ἀφῆκεν αὐτὸν, καὶ ἀνεχώρησεν· ἀπέστειλε γράμματα πρὸς τὸν Μασαλμᾶν περιέχοντα ³³, ὅτι· Ἐγγὺς σου ἐβουλόμην ἐλθεῖν· ἀλλ' ὁ Σουλεϊμάν ³⁴ ἀπελθόντος μου πρὸς αὐτὸν, ἠβουλήθη κρατῆσαι με, καὶ νῦν φοβοῦμαι ἐλθεῖν πρὸς σέ. Λέγει οὖν ὁ Μασαλμᾶς τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ στρατηγοῦ· Οἶδα ὅτι ἐμπαίζει μοι ³⁵ ὁ στρατηγός διὰ τὸ ὅλως μὴ πραιδεῦσαι με τὰς ἐπαρχίας αὐτοῦ ³⁶. Λέγει αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος τοῦ στρατηγοῦ· Οὐκ ἐστὶν οὕτως· ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ σοι γράφει. Τότε ἐρωτᾷ· Τὸ Ἄμωριον πῶς ἐστὶν ἐγγὺς αὐτοῦ; Ἔφη· Καλῶς, καὶ ἐν ὑποταγῇ αὐτοῦ. Ὁξυνθεὶς δὲ ὕβρισεν αὐτὸν, εἰπὼν· Τί ψεύδῃ; Ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι Ὡς εἶπον, οὕτως ἐστὶν, καὶ ταξάτους ἐβάλεν μετὰ καὶ τουρμαρχοῦ ἐν αὐτῷ· καὶ ἐξήγαγε τὰς περισσὰς φαρμιλίας. Θλίβειν οὖν μεγάλην δεξάμενος περὶ τούτου ὁ Μασαλμᾶς, καὶ θυμωθεὶς ἐδίωξεν αὐτόν. Βουλὴν γὰρ εἶχεν διὰ τοῦ καλοκαιρίου (63) λαθεῖν αὐτὸ, καὶ ἐκδέξασθαι τὸν στόλον, καὶ οὕτω ἐπὶ τὴν Ἀσίαν καταλθεῖν ³⁷ καὶ χειμάσαι. Πάλιν οὖν ζητήσας τὸν ἄνθρωπον τοῦ στρατηγοῦ, ἐπανακρίνει αὐτόν. Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐνωμῶτως ³⁸ ἔφη, ὅτι Πάντα ἄπερ λέγω σοι ἀληθῆ ὑπάρχει ³⁹. Ἀλλὰ καὶ χλιῖοι ταξάτοι σὺν τῷ τουρμαρχῷ ἐκαὶ εἰσηῆθον· πᾶσαν δὲ ὑπερβῆν τῶν ἐκείσε καὶ τὰς ἀπόρους φαρμιλίας ἐξήγαγεν τῶν ἐκεῖ. Ταῦτα ἀκούσας γράφει τῷ στρατηγῷ, ὅτι Ἐλθὲ ἐγγὺς μου, καὶ εἰρηνεύσω ⁴⁰ μετὰ σοῦ, καὶ πάντα ὡς θέλεις ποιῶ. Θεωρήσας δὲ ὁ στρατηγός ὅτι ἐπὶ Μασαλαίων ⁴¹ ἐπλησίασεν (64), καὶ ὅτι ἐν ἄλλαις πέντε ἡμέραις παρέρχεται τὰς ἐπαρχίας αὐτοῦ (65), πέμπει πρὸς αὐτὸν δύο ὑπάτους· (66), καὶ δηλοῖ αὐτῷ, ὅτι Τὰ γράμματά σου ἐδεξάμην καὶ τὴν προαίρεσίν σου ἀπεδεξάμην ⁴², καὶ ἰδοὺ ἐρχομαι πρὸς σέ. Ἀλλ' ὡς ἐπίστασαι, στρατηγός εἰμι, καὶ χρήματα, καὶ ἀργυρος, καὶ λαὸς μοι ἔχει ἀκολουθεῖν. Πέμψον μοι πρὸς ἐκάστου λόγον. Καὶ εἰ μὲν, καθὼς ⁴³ ἐπιζητῶ εἰς

VARIE LECTIONES.

³² τὸν λαὸν A f, τοῦ λαοῦ a. ³³ περιέχοντα om. A. ³⁴ περ. ὅτι Σουλεϊμάν om. a. ³⁵ μοι] με A f. ³⁶ αὐτοῦ add. ex A. ³⁷ καταλθεῖν A a, ἐλθεῖν vulg. ³⁸ ἐνωμῶτως A, ἐνομ. vulg. ³⁹ ὑπάρχει] εἶσιν A. ⁴⁰ εἰρηνεύσω A. ⁴¹ Μασαλαίων A, Μασαλαίων a. ⁴² καὶ τὴν πρ. σου ἀπεδεξάμην add. ex A. ⁴³ καθὼς A, ὡς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Interpr.: *Recipite vos in castra vestra. Malin ego, ad oppida, ac urbes vestras.* Ad cives enim sermo est, non ad milites; ut nulla forte in castra haberent in provincia; sed agris suis ac oppidis timentes, sic legatione studuerant prædas ab eis ac vastitatem depellere, ut tñ, castra, ipsæ urbes sint, ac oppida; vox durior, etsi indulgenda Anastasio. COMBESIS.

(63) *Æstas, anni tempestas jucundissima.* Constantinus *De admin. imperii*, ὥστε μόνῳ τῷ καλοκαίριῳ βλέπειν τὸν ἥλιον, adeo ut sola æstas solem habeant conspicuum.

(64) Anastasius reddit, *contemplatus igitur prætor*

quo Massa Leo appropinquasset. Miscella, contemplatus igitur prætor quod Masalmæ appropinquasset. Legendum itaque ὅτι ἐπὶ Μασαλμᾶν ἐπλησίασε.

(65) *Intra dies quinque illius provinciis excessurum; quod Leo injectis iis moris negotiabanur.* Quod in notis emend. putat P. Goar, ὅτι ἐπὶ Μασαλμᾶν ἐπλησίασε, nihil cohæret; nec alioqui illa vox Μασαλαίων loci propria hic tantum loci exstat. Habet enim et Metaphrastes in vita S. Nicetæ, apud quem ejus exsilii locus est. COMBESIS.

(66) Neque προδόλους consules cum Anastasio interpretor, neque ἐξοχωτάτους, *supremos viros*: sed *caduceatores pacis, aut pacis agenda sequestros.*

θμῶν, γένηται τὸ πρῶτόν μου ⁶⁶ εὖ καὶ καλῶς, ἐπεὶ ἄν ἀζήμιος καὶ ἀθλιπτος ⁶⁷ ἵπανελεύσομαι. Τῶν οὖν ὑπάτων καταφθασάντων αὐτὸν εἰς Θεοδοσιανὰ (67), λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ Μασαλμᾶς· Ἦδειν δεῖ ἐμπαίξει μοι ⁶⁸ ὁ στρατηγὸς ὑμῶν· Ἐκείνοι δὲ ἐφθασαν· Μὴ γένοιτο. Τότε πεποιηκῶς ἐν ἐπεζήτησαν λόγον, ἀπολύσει αὐτοῦς. Ἐν δ' αὖ οὖν εἰ ὑπατοὶ μετὰ τοῦ ⁶⁹ ἐνυπογράφου λόγου πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀπήρχοντο, ὁ Μασαλμᾶς πλήθην πάμπολλα ἔχων, καὶ μὴ δυνάμενος πώποτε ⁷⁰ στήναι (68), παραγίνεται εἰς Ἀκρωϊνὸν (69). Ἰδὼν δὲ ὁ στρατηγὸς δεῖ παρῆλθε τὰς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν Νικομηδείαν ἀπέρχεται. Περιτυχῶν δὲ τὸν Θεοδοσίου ⁷¹ υἱὸν, χειροῦται αὐτὸν ⁷² μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς ὑπουργίας καὶ τῶν ἐν τέλει ἀνδρῶν τοῦ παλατίου. Ὁ δὲ Μασαλμᾶς κατελθὼν εἰς Ἀσίαν ἐκεῖ παρεχίμασεν, καὶ Ὀθμαρος ἐν Κιλικίᾳ. Ὁ δὲ στρατηγὸς παραλαβὼν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ συμβουλευσάμενος τοῖς σὺν αὐτῷ ἔρχεται εἰς Χρυσόπολιν. Γνοὺς δὲ ὁ ⁷³ Θεοδόσιος τὰ πραχθέντα, καὶ βουλευσάμενος Γερμανὸν τὸν πατριάρχην καὶ τὴν σύγκλητον, ἔλαβεν λόγον διὰ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου παρὰ Λέοντος τῆς αὐτοῦ ἀδελφείας, καὶ οὕτως ἐχειρίζει αὐτῷ τὴν βασιλείαν. Θεοδόσιος δὲ σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ κληρικοὶ γενοῦντες τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ διήξαν. Ἐλθὼν δὲ Μασαλμᾶς ἐν τῇ Περγάμῳ ταύτην παρεκάθισεν, καὶ παραχωρήσει θεοῦ ταύτην παρέλαβεν ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας. Ἐισηγήσασιν γάρ τινος μάγου ἐνεγκόντες ⁷⁴ οἱ τῆς πόλεως ἔγκυον γυναῖκα πρὸς τὸ τεκεῖν οὖσαν, ταύτην ὀνέτεμον· καὶ λαβόντας τὸ βρέφος, καὶ ἐπὶ κακκάδου ἐψήσαντες ⁷⁵, εἰς τὴν τοιαύτην θεοδδέλυκτον θυσίαν πάντες οἱ πολεμεῖν βουλόμενοι τὰ μανικία τῆς δεξιᾶς χειρὸς (70) αὐτῶν κατέδαψαν, καὶ ἐντεῦθεν τελεῖ· ἐχθροῖς παρεδόθησαν.

rum cum cacabo elixantes, quicunque arma suscipere illum illud Deo execrandum intinxere. Eam ob rem in hostium potestatem venere.

A. M. 6209. — Ῥωμαίων βασιλέως Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ἐβασίλευσεν ἐκ τῆς Γερμανικῶν ⁷⁶ (71) καταγόμενος, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐκ τῆς Ἰσαυρίας. Ὑπὸ δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλείῳ σὺν τοῖς γονεῦσι μετοικιζέται ἐν Μισσημῶρι τῆς Θράκης ἐν τῇ ⁷⁷ πρώτῃ αὐτοῦ βασιλείᾳ· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ βασιλείᾳ ἐρχομένου αὐτοῦ μετὰ τῶν Βουλγάρων (72) ὑπήντησεν

A profecturus sum. Vero quia ducem esse me novisti, impedimenta, facultates, argenteam supellectilem et exercitum in comitatu esse simul noveris. Cunctis cautum fide tua volo. Et si quidem pro libito res successerit, bene et feliciter; sin minus, citra periculum et animi incrorem ad meos redibo. Porro consulibus ad Theodosiana Masalmam convenientibus, ipse dixit: Ducem vestrum mihi illudere certus sum. At illi: Absit omnino, responderunt. Masalmas vero cautione, quam a se petierant, tradita, eos dimittit. Ispis itaque cum scripto fidei datae teste in itinere positus, ut erat Masalmas copioso **327** stipatus exercitu, nec usquam consistere valens, Acroinum armis aggreditur. Dux autem ubi eum suarum provinciarum limites pratergredi vidit, Nicomediam se contulit, ac Theodosii filium cum omni imperatorio apparatu et palatii optimatibus forte obviam factum in potestatem accipit. Masalmas subinde declinans in Asiam, in ea hiberna duxit, et Umarus pariter in Cilicia. Dux autem imperatoris filio secum ducto, et communicato cum suis consilio, Chrysopolim accedit. Theodosius de iis, quæ gesta erant, certior factus, requisita Germani patriarchæ et senatus sententia, a Leone, qui hoc in tractatu patriarcham admiserat sequestrem, immunitatis et salutis fidem accipit, atque ita imperio se abdicat, et Leoni tradit, et tum ipse tum filius quoque clericorum albo adscripti, reliquum vitæ tempus in pace transegere. Masalmas Pergamum veniens, eam obsidione cinxit, et Dei permissu, ut diaboli opera, urbem cepit. Magi quippe nonnullius suasibus prægnantem mulierem ac jam partui propinquam comprehensam mediam dissecuere, detractumque utero

A. C. 709. — Romanorum imperatoris Leonis Isauri annus primus.

Hoc anno Leo Germanicia, seu verius Isauria oriundus imperium obtinuit. Hic una cum parentibus e natali solo in Thraciæ Mesembriam ab imperatore Justiniano translatus fuit primi ejus imperii temporibus, eodem vero secundo imperante, quando cum Bulgaris nimirum reversus est, ipse Leo ob-

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ μου add. ex A. ⁶⁷ ἀθλιπτος A, ἀθλιθος vulg. ⁶⁸ μοι με A f. ⁶⁹ μετὰ τοῦ A α, μετ' αὐτοῦ vulg. ⁷⁰ πώποτε A, ποτὲ vulg. ⁷¹ τοῦ Θεοδ. A. ⁷² αὐτῶν A, τούτων vulg. ⁷³ ὁ add. ex A. ⁷⁴ ἐνεγκόντες add. ex A. ⁷⁵ ἐψήσαντες A, ὀψήσαντες vulg. ⁷⁶ Γερμανικῶν A. ⁷⁷ ἐν τῇ A, ἐπὶ τῇ vulg.

JAC. GOARI NOT.Æ.

(67) Theodosianopolim Phrygiæ Pacatiæ urbes: cujus Chalcedonense et CP. quintum concilia memiare. ORTELIUS.

(68) Ob ingentes nempe copias, quibus nulla diu regio ad commeatum sufficeret. Sic bene intellexit Anast., non quod reddiderat novus interpr., nec poterat alieno invadendo modum ponere. Adleoque venit Acronium, παραγίνεται, ac Leonis provincii alibi hiberna ducturus excedit, quæ tota hujus loci fabula existit. COMBERG.

(69) Bithyniæ. Anastasius, Acroenium.

(70) Anastasius, dexterae manus sue manicas; τὰς

χειρίδας τῶν δεξιῶν χειρῶν, disertior Nicephorus posuit. Petavius reddidit, *omnis dextrae manus digitos. Annon χειρίδες, manicas?* Ita Glossarium Anastasii.

(71) Ut Germanicia ad Syrorum et Cilicium fines nobilis urbs, ita Isauria provincia indigenarum atrocissimi et barbarie infamis. Leo, ex hac oriundus, alterius nunquam patriæ honorem sibi asciscere studuit.

(72) Regii hæc cod. vera unaque germana lectio, Ἐρχομένου αὐτοῦ ἐκ τῶν Βουλγάρων· *cum redire ille e Bulgaris*; post nempe eadem ad Anchialum

viam progressus quingentarum ovium ad eum manus misit : quo Justinianus delinitus, spatharium mox creatum in sinceriorum amicorum numerum allegit. Hinc invidia conciti nonnulli ipsum affectatæ tyrannidis apud Justinianum accusaverunt, verum instituta rei discussione, isti velut calumniatores cum robore retro amandati sunt. Is sane rumor ex eo tempore a plerisque divulgari cœpit. Justinianus autem licet ei palam nocere nollet, secreta tamen indignatio animum ejus incessit, quare ipsum cum ingenti pecunia in Alaniam delegavit, ut Alanos in Abasgiam et Lazicen et 328 Iberiam concitaret. Ille Lazicam profectus pecuniam quidem in Phaside reposuit, et paucis indigenis secum abductis in Dapsilium se contulit, ac deinde Causasais montibus superatis, in Alaniam contendit, At cum perniciem ipsi inferre Justinianus meditaretur, qui pecuniam ab ipso in Phaside repositam tolleret, misit. Alani vero spathario cum honore suscepto, verbisque ejus obediens, irruptione in Abasgiam facta, provinciam omnem in servitutem miserunt. Tunc Abasgorum dominus Alanis in hæc verba significat : Virum, si bene conjicio, mendaciis confingendis aptiorem, præter istum, qui mutuum inter nos loco patriaque vicinos dissensionem excitaret, quem mitteret, haud reperit. Sane ille nobis imposuit, maxime cum pecuniarum promissa nobis primivm obtulit, pecunias ipsas mandato suo Justinianus recepit. Verum tradite nobis illum et nummorum tria millia vobis exhibebimus, et quam ab antiquo habuimus pacem non violabimus. Responderunt Alani : Non gratia pecuniarum, sed ex eo, quem ad imperatorem fovemus affecto, viro parere non recusavimus. Abasgi iterum ad eos delegaverunt, qui dicerent : Tradite nobis illum, et nummorum sex millia rependemus. Alani Abasgorum regiones explorare consiliati, nummorum sex millia accipere, et spatharium Abasgorum manibus permittere pacti sunt. Communicato subinde spathario consilii secreto, his eum verbis compellant : Via qua Romanam in ditionem itur undequaque, ut cernis, interclusa est, nec istinc digredi tibi facile conceditur. Quare cum hostibus dolo nobis agendum. Nos itaque tradituros te ipsis flicte conveniamus, tum vero te cum quibusdam et nostris misso clusuram, quæ apud illos sunt, anfractus explorabimus, et D impetu demum in eos facto per eorum regiones grassati, quod olivium fiet, vastabimus, atque ita,

αὐτῷ μετὰ δώρων προβάτων πεντακοσίων. Θεραπευθεὶς δὲ ὁ Ἰουστινιανὸς σταθάριον εὐθέως αὐτὸν πεποήκων, καὶ εἶχεν⁶⁶ αὐτὸν ὡς γνήσιον φίλον. Φθόνῳ δὲ φερόμενοι τινες πρὸς αὐτὸν διέβαλλον αὐτὸν, ὡς τῆς βασιλείας ὀρεγόμενον. Ζητήσεως δὲ γενομένης περὶ τούτου, ὡς συκοφάνται κατησχύνθησαν. Ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος ἔκτοτε ἤρξαστο ὑπὸ πολλῶν λαλεῖσθαι. Ὁ οὖν Ἰουστινιανὸς εἰ καὶ προφανῶς τοῦτον βλάβῃ οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' οὖν βρόμας (73) τις αὐτῷ κατ' αὐτοῦ ἐντίθεται, καὶ ἀποστέλλει αὐτὸν ἐν Ἀλανίᾳ (74) μετὰ χρημάτων πρὸς τὸ συγκινῆσαι τοὺς Ἀλανοὺς κατὰ Ἀβασγίαν καὶ Λαζικήν καὶ Ἰβηρίαν (75). Ὁ δὲ ἀπελθὼν ἐν τῇ Λαζικῇ, τὰ μὲν χρήματα ἀπέθετο ἐν τῷ Φάσιδι, ὄλιγους δὲ λαβὼν τῶν ἐντοπίων ἀπῆλθεν εἰς Δαψίλειαν⁶⁷, καὶ ὑπερβάς τὰ Καυκάσια ὄρη, ἦλθεν ἐν Ἀλανίᾳ. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς θέλων ἀπολέσαι αὐτὸν, πέμψας ἐπέηρε τὰ χρήματα ἐκ τοῦ Φάσιδος· οἱ δὲ Ἀλανοὶ τὸν σταθάριον μετὰ πάσης τιμῆς δεξάμενοι, καὶ τῶν λόγων⁶⁸ αὐτοῦ ὑπακούσαντες, εἰσῆλθον⁶⁹ καὶ ἡχμάλωτευσαν τὴν Ἀβασγίαν. Ὁ δὲ τῶν⁶⁶ Ἀβασγῶν κύριος δηλοῖ τοῖς Ἀλανοῖς, ὅτι Ὡς εὐρίσκω ἄλλον τοιοῦτον⁶¹ ψεύστην οὐκ εἶχεν Ἰουστινιανός, ὃν ὤφειλεν ἀπολύσαι καὶ συγκινῆσαι ἡμᾶς καθ' ὑμῶν τῶν γειτόνων ἡμῶν, εἰ μὴ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον. Ἐψεύσατο γὰρ ἡμᾶς καὶ περὶ τὴν ὑπόσχεσιν τῶν χρημάτων· πέμψας γὰρ Ἰουστινιανὸς ταῦτα ἐπέηρεν. Ἀλλὰ δότε ἡμῖν αὐτὸν, καὶ παρέχουσαν ἡμῖν τρισχίλια νομίσματα, καὶ ἡ⁶² ἀπ' ἀρχῆς ἡμῶν ἀγάπη μὴ διαλυθῆ. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ εἶπον, ὅτι Ἡμεῖς οὐχ ἔνεκεν χρημάτων ὑπηκούσαμεν αὐτῷ, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἀγάπην. Πάλιν δὲ οἱ Ἀβασγοὶ πέμψουσι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, ὅτι δότε ἡμῖν αὐτὸν, καὶ παρέχουσαν ἡμῖν ἑξακισχίλια νομίσματα. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ θέλοντες καταμαθεῖν τὴν χώραν τῶν Ἀβασγῶν, συνέθεντο λαβεῖν τὰ ἑξακισχίλια νομίσματα, καὶ δοῦναι τὸν σταθάριον. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ ἐθάρβησαν τῷ σταθαρίῳ πάντα⁶³, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι Ὡς ὄρξῃς ἡ ὁδὸς ἢ ἐπὶ Ῥωμανίαν ἄγουσα κεκλεισμένη ἐστίν, καὶ πῶς παρελθεῖν οὐκ ἔχεις· ἀλλὰ καὶ⁶⁴ μᾶλλον τροποευσώμεθα καὶ συνταξώμεθα αὐτοῖς, ὅτι παραδιδόμεν σε, καὶ ἀπολύομεν ἅμα τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῖς ἡμῶν, καὶ καταμανθάνομεν τὰς κλεισοῦρας αὐτῶν, καὶ κρουρούμεν, καὶ ἀφανίζομεν τὴν χώραν αὐτῶν, ποιοῦμεν⁶⁵ τὴν θεραπείαν ἡμῶν. Τῶν δὲ ἀποκριστικῶν τῶν Ἀλανῶν ἀπελθόντων εἰς Ἀβασγίαν καὶ συνημέμων παραδίδου⁶⁶ τὸν σταθάριον, πλείστα ξένια παρ' αὐτῶν εἰλήφασιν καὶ κλείουσαν

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ εἶχεν A. ⁶⁷ Δαψήλειαν A. ⁶⁸ τὸν λόγον A. ⁶⁹ εἰσῆλθον A e, ἦλθον vulg. ⁶⁰ τῶν add. ex A. ⁶¹ τοιοῦτον add. ex A. ⁶² ἡ add. ex A. ⁶³ πάντα add. ex A. ⁶⁴ ἀλλὰ καὶ A, ἀλλὰ vulg. ⁶⁵ ποιοῦμεν A, ποιῶμεν vulg. ⁶⁶ παραδιδόναι A.

JAC. GOARI NOTÆ.

ab iis acceptam, ac cum probro, amisso fere exercitu, ac impedimentis fugeret. Tunc enim non potuit non gratissimum esse pecuniarium illud munus, ac Justiniani animum Leoni devincire. **COMBENSIS.**

(73) Proprie, *sedor*; metaphoricè, *horror et aversio animi*.

(74) Alia lectio, Ἀλβανία.

(75) Ἰβηρίαν, suppl. ex Anast., Barb., Peyr. τῶν Σαρακηνῶν ἐπικρατούντων τὴν τε Ἀβασγίαν, καὶ Λαζικήν, καὶ Ἰβηρίαν, cum *Abasgia, Lazice et Iberia Saracenorum ditionis essent*; quæ est ratio cur Justinianus ubique pacis impatiens, Alanos in eos Leonis opera concitaverit. **COMBENSIS.**

ἀποκρισιάρλους πάλιν ἀποστέλλουσιν μετὰ καὶ τῆς ποσότητος τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸ παραλαβεῖν τὸν σπαθᾶριον. Οἱ δὲ Ἄλανοι λέγουσι τῷ σπαθαρίῳ, ὅτι Οἱ θεοβρωποὶ οὗτοι, καθὼς καὶ ἄλλοι προεῖπον, ἐπὶ τὸ λαβεῖν σε παραγίνοντο, καὶ ἡ Ἀβασγία ἐκδέχεται σε. Καὶ ἐκεῖ πλησιάζουσι αὐτοῖς, πραγματευταὶ ἀπερχόμενοι πρὸς αὐτοὺς οὐ διαλείπουσιν. Λοιπὸν ἵνα μὴ διαβληθῆ ὁ σκοπὸς ἡμῶν, παραδώσωμέν σε φανερώς· καὶ ἀποκινούτων αὐτῶν, ἀπολύσομεν κρυπτῶς ἐκ τῶν ὀπίσω, καὶ ἐκείνους μὲν ἀποκτείνωμεν, σὲ δὲ κρυπτόμεν, ἕως ἂν σωρευθῆ ὁ λαὸς ἡμῶν καὶ ἀσμφώνως εἰσέλθωμεν ἐν τῇ γῆ αὐτῶν. Ὅ καὶ γέγονεν. Παραλαβόντες δὲ τῶν Ἀβασγῶν ἀποκρισιάριοι τὸν σπαθᾶριον σὺν τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῦ, δῆσαντες αὐτοὺς ἀπῆρχοντο· καταλαβόντες δὲ ἐκ τῶν ὀπίσθεν οἱ Ἄλανοι σὺν τῷ Ἰτάξῃ τῷ κυρίῳ αὐτῶν ἀποκτείνουσι· τοὺς Ἀβασγοὺς τὸν δὲ σπαθᾶριον ἐκρυψαν, καὶ στρατολογήσας ἐκίνησεν κατὰ Ἀβασγίας, καὶ ἀπροσδοκῆτως εἰσελθὼν τὰς κλεισοῦρας πλείστην αἰχμαλωσίαν καὶ ἀφανισμόν εἰς τοὺς Ἀβασγοὺς ἀπειργάσατο. Ἀκούσας δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς, ὅτι καὶ χωρὶς τῶν χρημάτων τὰ τῆς ἐπιτροπῆς αὐτοῦ γέγονεν, πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς Ἀβασγοὺς, ὅτι Ἐὰν διασώσητε τὸν σπαθᾶριον ἡμῶν, καὶ παραλεῖν ἄσχητε δι' ὧν ἀβλαβῆ, πάντα τὰ παίσματα ὧν συγκυρούμεν ὑμῖν. Οἱ δὲ μετὰ χαρᾶς ταῦτα δεξάμενοι, ἀπέστειλαν πάλιν εἰς Ἀλανίαν, λέγοντες, ὅτι Δίδομεν ὑμῖν ἑψίδας τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ δότε ἡμῖν τὸν σπαθᾶριον, ἵνα ἀπολύσωμεν αὐτὸν πρὸς Ἰουστινιανόν. Ὁ δὲ σπαθᾶριος τοῦτο οὐ κατεδέχματο, εἰπὼν ὅτι Δύναται ὁ θεὸς ἀνοῖξάι μοι θύραν τοῦ ἐξελεῖν ἐπὶ δι' Ἀβασγίας οὐκ ἐξέρχομαι. Μετὰ δὲ χρόνον τινὰ φασσάτον Ῥωμαίων καὶ Ἀρμενίων εἰσελθόντων ἐν Λαζική καὶ τὴν Ἀρχαιοπόλιν πολιτοκούντων, ἀκουσάντων τε τὴν τῶν Σαρακηνῶν ἔλευσιν, ἀνεχώρησαν. Ἀποσπασθέντες δὲ τινες ἐξ αὐτῶν ἕως τῶν διακοσίων, ἀνῆλθον ἐν τοῖς μέρεσιν Ἀψιλίας καὶ τῶν Καυκασίων πραιδεύοντες. Τῶν δὲ Σαρακηνῶν καταλαβόντων τὴν Λαζικήν, φυγῆ χρησάμενος ὁ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Ἀρμενίων λαὸς ἐπὶ τὸν Φάσιν ὑπέστρεψεν. Οἱ δὲ διακόσιοι ἐπιμεινάντες εἰς τὰ Καυκάσια ὄρη, ἔστησαν ληττεύοντες, ἀπογόντες ἑαυτῶν. Οἱ δὲ Ἄλανοι μαθόντες τοῦτο ὑπέλαθον πλῆθος Ῥωμαίων εἶναι ἐν τοῖς Καυκασίοις, καὶ χαρῆντες λέγουσι τῷ σπαθαρίῳ, ὅτι Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπλησίασαν, ἀπελθε πρὸς αὐτοὺς. Λαβὼν δὲ ὁ σπαθᾶριος πεντήκοντα Ἄλανοὺς, καὶ ὑπερβάς μετὰ κυκλοπόδων (76) Μαῖου μηνὸς τὰς χίονας τῶν Καυκασίων, εὗρεν αὐτοὺς, καὶ ἐν πολλῇ χαρᾷ γεγονῶς,

quæ e re nostra sunt, promovebimus. Alanorum igitur apocriariil in Abasgiam profecti, et spatharium tradituros pacti; plurima ab ipsis retulerunt munera. Abasgi subinde plures e suis cum eisdem apocriariis delegarunt, qui promissam auri summam enumerarent, et spatharium reciperent. Tum vero Alani ad spatharium: Homines isti, inquit, te sibi traditum, ut monuimus, comprehensuri venerunt, et jam te vinctum Abasgia tota præstolatur. Ad eos vero, cum provinciæ nostræ conterminos, mercatores e nostris sæpius itare et transire noveris. Quare ne consilium a nobis arreptum in crimen vertatur, in manus eorum manifeste trademus te, illisque te secum rapientibus ex ultimo nostrorum agmine quosdam occulte submitimus, qui eos armis adoriantur et occidunt: te vero, donec exercitus noster in terram eorum pacis omni federe soluto irrupturus colligatur, ab oculis secreto removendum noveris. Consilio res successit. Capto siquidem cum omni comitatu spathario, eoque vinculis constricto, Abasgorum apocriariil iter arripiunt, Alani vero Itaze domino suo duce Abasgis occisis, spatharium ad se receptum occultant. Ille exercitu collecto movit in Abasgos, et penetratis ex improviso clusurarum angustiis, partaque captivorum ingenti præda maximam eadem Abasgis intulit. Ubi nullis expensis pecuniis vel ære soluto quæ mandaverat feliciter successisse Justinianus rescivit, scribit Abasgis: Si spatharium nostrum incolumem servaveritis, et absque periculo per terras vestras permiseritis transire, offensas a vobis in nos admissas condonamus. Illi litteris alacri animo receptis Alanis iterato hæc nuntiant: Filios nostros in obsides vobis damus; tantum spatharium nobis tradite, ut Justiniano protinus transmittamus. Conditionem oblatam recusavit spatharius, dicens: Felicem exitus viam mihi reserare potens est Deus, per Abasgorum vero fines transire non fert animus. Cæterum quodam tempore abhinc elapso, cum Armeniorum Romanorumque exercitus Lazicam ingressus Archæopolim obsideret, audito Saraceno- rum adventu, inde continuo recessit. Ex ipsis autem nonnulli ad ducentos distracti, finibus Apellizæ penetratis, Caucasiorem regionem deprædati sunt. Cum vero Saraceni in Lazicam venissent, Romanorum et Armeniorum exercitus fuga usus in Phasidem remeavit. Porro ducenti isti ad Caucasios montes subsistentes, rebus desperatis latrocinia exercebant. Quo comperto Romanorum copias ingentes ad Caucasi loca appulisse conjicientes Alani, supra

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ παραλαβεῖν A, λαβεῖν vulg. ⁶⁸ καθὼς καὶ A, καθὼς vulg. ⁶⁹ ἀπολύσομεν A, ἀπολύομεν vulg. ⁷⁰ ἀποκτείνωμεν A, ἀποκτείνωμεν a f. ⁷¹ σὲ δὲ A, καὶ σὲ vulg. ⁷² παραλαβόντες δὲ A, παραλαμβάνοντες γὰρ vulg. ⁷³ ἀποκτείνουσι A. ⁷⁴ Ἀβασγίας A, Ἀβασγοὺς vulg. ⁷⁵ καὶ ἀφ. εἰς τ. Ἀδ. A, εἰς τ. Ἀδ. καὶ ἀφ. vulg. ⁷⁶ Καὶ add. ex A. ⁷⁷ διασώσητε A, σώσητε vulg. ⁷⁸ ὅτι add. ex A. ⁷⁹ τὴν τῶν add. ex A. ⁸⁰ τινες om. A. ⁸¹ τῶν om. A. ⁸² ἐπιμεινάντες A, ἐπιμεινάν vulg. ⁸³ τοῦτο add. ex A f. ⁸⁴ τὰς χ. A, τὸς χ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(76) Cyclopedes interpretatur Anastasius.

molium lacti spathario dixere : Advenero Romani, recipe te ad illos. Tum igitur spatharius Alanis quinquaginta comitatus, et cyclopedum ope nivibus Caucasii jugi mense Maio superatis, Romanos offensus, et gaudio perfusus totus rogabat, Ubi est exercitus? Responderunt illi : Saracenis Ingruentibus, in Romanorum ditionem redierunt. Nos vero cum Romanos fines attingere vetaremur, iter in Alaniam meditati sumus. Spatharius ad eos : Quid nunc rei agendum est? inquit. Tum illi : Hac, aiunt, regione transire nullo pacto conceditur. Annon alia via, respondet spatharius, facilis transitus? Porro castrum illic erat nomine Siderum cujus custos quidam nomine Pharasmanius sub Saracenorum potestate constitutus **330** pacem cum Armeniis servabat. Nonnullis ad eum delegatis spatharius significat : Si pacem cum Armeniis agis, eam mecum habe, Romanorum jugum subi, ser opem in super, ut ad mare transeamus, et Trapezunteum trajicere possimus. Eo conditione haud admittente, ex suis et Armeniis nonnullos spatharius distrahi, quibus insidias locare imperat, ac, Ubi milites, inquit, ad diurnum laborem et agrorum culturam prodeuntes videritis, quos poteritis, detinete, et exteriores portas occupate, donec ipsi advenerimus. Illi impositum onus capessunt, et positis insidiis in populum ad diurnum opus extra castrum prodeuntem irruunt ex improviso, et occupatis etiam portis plures ex eis ceperunt. Pharasmanius in castro cum paucis remanserat, cum repente spatharius se ipsum praesentem exhibuit, ac ut portas aperiret, cum Pharasmanio collocutus, haud acquievit ille, quin imo bellum sustinendum duxit, cumque castrum bene munitum foret, ipsum invadere spatharius haud valuit. Interea Marinus Apsiliensium incolarum spectatissimus castrum obsessum intelligens, magno timore percussus est, cum videlicet copiosum illic cum spathario exercitum considerare arbitraretur. Quare viris trecentis secum abductis, spatharium adiit, et, Ego te, inquit, ad maris usque vias incolumem deduco. Tum vero Pharasmanius, ubi se in has conjectum angustias sensit, cum spathario collocutus : Accipe, ait, filium meum obsidem, et imperio Romano me subditum fore polliceor. Ille recepto in potestatem puero, Quem te, rogat, imperii subditum prosteris, qui etiam inclusus et obsidione cinctus, nobiscum pacisci contendis? Certe nos hinc recedere impossibile est, nisi prius castrum in potestatem nostram veniat. Pharasmanius ad haec : Da siitem, inquit, te nihil damni illaturum, sed cum triginta solis comitibus te castrum ingressurum.

ἡρώτα, Ποῦ ἐστὶν ὁ λαός; Οἱ δὲ εἶπον· Τῶν Σαρακηνῶν ἐπιπεσόντων ἐπὶ Ῥωμανίαν ὑπέστρεψαν. Ἡμεῖς δὲ μὴ δυνήθοντες ἐπὶ Ῥωμανίαν ἀπελθεῖν, ἐπὶ Ἀλανίαν ἤρχομεθα. Καὶ εἶπαν πρὸς αὐτούς· Τί ποιοῦμεν ἄρτι; Οἱ δὲ εἶπον, ὅτι διὰ τῆς χώρας ταύτης ἀδύνατόν ἐστι διαλθεῖν ἡμᾶς. Ὁ δὲ σπαθάριος εἶπεν· Οὐκ ἐστὶ δυνατόν δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐξελθεῖν; Κάστρον οὖν ὑπῆρχεν ἐκεῖσε, τὸ λεγόμενον Σιδηρόν, ἐν ᾧ ἦν τοποτηρητῆς Φαρασμάνιος τις τοῦνομα ὑπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς τυγχάνων, καὶ εἰρήνην ἔχων μετὰ τῶν Ἀρμενίων. Πέμψας οὖν ὁ σπαθάριος δηλοῖ αὐτῷ⁵⁵, ὅτι· Ἐφ' ὅσον εἰρήνην ἔχεις μετὰ τῶν Ἀρμενίων, εἰρήνευσον καὶ μετ' ἐμοῦ· καὶ γενοῦ ὑπὸ τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων⁵⁶· καὶ ὁδὸς ἡμῖν συναρσιν τοῦ κατελθεῖν ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ περᾶσαι εἰς Τραπεζοῦντα. Τοῦ δὲ μὴ ἐλομένου τούτου ποιῆσαι, πέμπει ὁ σπαθάριος ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ καὶ Ἀρμενίου, παραγγεῖλιας αὐτοῖς ποιῆσαι ἔγκρυμμα· καὶ ὅτε ἐξέρχονται ἐκ τοῦ κάστρου εἰς τὸν κάματον (77), χειρώσασθε ἐξ αὐτῶν ὅσους δύνασθε, καὶ τὰς πόρτας κρατήσατε ἐκ τῶν ἔξω, ἕως ἂν καὶ ἡμεῖς φθάσωμεν. Τῶν δὲ ἀπελθόντων καὶ ποιησάντων τὸ ἔγκρυμμα, καὶ τοῦ λαοῦ ἐξελθόντος εἰς τὸν κάματον, ἄφω ἐπιπεσόντες τῆν τε πόρταν⁵⁷ ἐκράτησαν, καὶ πολλοὺς ἐξώγρησαν. Τοῦ δὲ Φαρασμάνιου ἐν τῷ κάστρῳ μετ' ὀλίγων μείναντος, κατέλαβεν καὶ ὁ σπαθάριος, καὶ προσλαλήσας τῷ Φαρασμάνιῳ ὅπως ἀνοξῆ τὰς πόρτας μετ' εἰρήνης⁵⁸, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐκρότησε πόλεμον. Τοῦ δὲ κάστρου ὄχρου⁵⁹ ὄντος, λαβεῖν αὐτὸ οὐκ ἠδύνατο. Μαρῖνος δὲ ὁ πρῶτος τῶν Ἀψιλῶν μαθῶν πολιορκεῖσθαι τὸ κάστρον, φόβῳ συνεσχέθη⁶⁰, νομίσας πολλὴν λαθὴν εἶναι σὺν τῷ σπαθαρίῳ· καὶ λαθῶν μεθ' ἑαυτοῦ τριακοσίου, ἀπήλθεν πρὸς τὸν σπαθάριον, λέγων, ὅτι· Ἐγὼ σε διασώζω ἕως τῆς παραθαλασσίας. Ὁ δὲ Φαρασμάνιος ἐωρακῶς τὴν περίστασιν, εἶπεν πρὸς τὸν σπαθάριον· Λάβε τὸ τέκνον μου ὄψιδα, καὶ ἔμολογῶ δουλεῦναι τῇ βασιλείᾳ. Ὁ δὲ λαθῶν τὸ τέκνον αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· Ποῖον δοῦλον ἑαυτὸν τῆς βασιλείας καλεῖς, ὅτι ἐναπόκλειστος ὢν λαλεῖς ἡμῖν; ἀδύνατόν ἐστιν ἡμῖν ἀναχωρῆσαι μέχρις ἂν παραλάβωμεν τὸ κάστρον. Τότε λέγει ὁ⁶¹ Φαρασμάνιος· Δός μοι λόγον. Ὁ⁶² δὲ σπαθάριος ἔδωκεν· αὐτῷ λόγον, μηδὲν αὐτὸν⁶³ ἀδικῆσαι, ἀλλὰ μετὰ τριάκοντα ὀνομάτων μόνον εἰσαλθεῖν ἐν τῷ κάστρῳ. Τοῦτον⁶⁴ δὲ τὸν λόγον μὴ φυλάξας παρήγγειλε τοῖς συνεισερχομένοις αὐτῷ τριάκοντα, ὅτι· Ἐν τῷ⁶⁵ εἰσελθεῖν ἡμᾶς κρατήσατε τὰς πόρτας, καὶ ἃς εἰσέλθωσι πάντες. Καὶ τούτου γενομένου, ἐκέλευσε⁶⁶ βληθῆναι πῦρ εἰς τὸ κάστρον. Γενομένης δὲ πυρκαϊᾶς μεγάλης, ἐξῆλθον αἱ φαμίλαι ἀπαύζουσαι ὅτι⁶⁷ ἠδύνατο βασιτάσαι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς·

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ⁵⁶ Ῥωμαίων om. A f. ⁵⁷ ἐπιπεσόντες τὴν τε πόρταν A, ἐπιπεσόντω. καὶ τὰς πόρτας vulg. ⁵⁸ μετ' εἰρήνης add. ex A. ⁵⁹ ὄχρου A, ἰσχυροῦ vulg. ⁶⁰ συνεσχέθη A, συνεχόμενος vulg. ⁶¹ ὁ add. ex A. ⁶² ὁ δὲ σπαθ. ἔδ. αὐτῷ λόγ. add. ex A. ⁶³ μηδὲν αὐτὸν A, μηδένα vulg. ⁶⁴ τούτον δὲ τὸν λόγον μὴ φυλάξας A, τούτου δὲ λόγον μὴ φυλάξαντος vulg. ⁶⁵ ἐν τῷ A, τὸ vulg. ⁶⁶ ἐκέλευσε] ἐπέστρεψε A f. ⁶⁷ ὁ τι] εἶτι A, ὅτι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(77) *Labor diurnus recentioribus κάματος, et κάμνω, laboro.*

καὶ ποιήσας ἄλλας τρεῖς ἡμέρας, κατέλυσε τὰ Α Is lubens pollicetur, at fide postmodum viola a, τεῖχη ἕως τῆς γῆς, καὶ ἀποκινήσας κατῆλθεν ἐν Ἀψιλίᾳ μετὰ καὶ Μαρίνου τοῦ πρώτου αὐτῶν, ὑποδεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀψιλίων μετὰ πολλῆς ἰμ- μάτης. Κάκειθεν κατελθὼν ἐν τῇ ἰσ παραθαλασσίᾳ, ἀντεπέρασεν καὶ ἦλθεν πρὸς Ἰουστινιανόν. Τοῦ δὲ Ἰουστινιανοῦ ἀναιρεθέντος, καὶ τοῦ Φιλιππικοῦ τυ- φλωθέντος, βασιλεύει ὁ Ἀρτέμιος, καὶ προβάλλεται αὐτὸν στρατηγὸν εἰς Ἀνάτολικούς. Τοῦ δὲ Θεοδοσίου βασιλεύσαντος, καὶ τοῦ Ἀρτεμίου ἐκδιωχθέντος, καὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων πολιτείας συγκεχυμένης οὕσης ἐκ τῆς βαρβάρων ἐπιδρομῆς καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ μαιφρονῶν καὶ τῶν τοῦ Φιλιππικοῦ ἀνοσιουργῶν, οὗτος ὁ εἰρημένος Λέων ὑπερμαχέει τῷ Ἀρτεμίῳ, ἐναντιούμενος Θεοδοσίῳ. Ἔχει δὲ συμ- φωνοῦντα αὐτῷ καὶ συντρέχοντα τὸν Ἀρτάβασδον ἐν τῶν Ἀρμενιῶν στρατηγόν, ὃν καὶ γαμβρὸν μετὰ τὸ βασιλεύσει αὐτὸν εἰς Ἄνναν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ πεποίηκεν, προβαλλόμενος αὐτὸν καὶ κουρο- πλάτην. Μασαλμᾶς δὲ χειμάσας ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἐξ- εδίξατο τὰς τοῦ Λέωντος ὑποσχέσεις· μηδὲν δὲ παρὰ Λέωντος δεξάμενος, καὶ γνοὺς ὅτι ἐναπαύθη ὅπ' αὐ- τοῦ, ἐλθὼν εἰς τὴν Ἀβυδὸν ἀντεπέρασε λαὸν ἱκανὸν εἰς τὴν Θράκην, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν ἀπεκίνησεν· γράψας καὶ πρὸς Σουλεϊμάν τὸν πρω- τοτύμβουλον καταλαβεῖν μετὰ τοῦ προετοιμασθέντος στόλου. Τῇ δὲ ἰσ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς παρεκάθειεν τῇ πόλει ὁ Μασαλμᾶς λυμηνάμενος καὶ τὰ θρακῆα κάστρα. Περιχαρᾶσάσαντες δὲ τὸ χερσαίον τεῖχος ἔρυσαν φόσσαν μεγάλην, καὶ ἐπάνω αὐτῆς περιτεί- χισμα στηθαῖον διὰ ξηροῦ ἰπολίησαν. Τῇ δὲ α' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς α' ἰνδικτιῶνος ἀνέλαθεν ὁ Χριστομάχος Σουλεϊμάν μετὰ τοῦ στό- λου καὶ τῶν ἀμνησίων αὐτοῦ ἔχων παμμεγέθεις καὶ πολεμικὰς κατίνας (78) καὶ δρόμωνας τὸν ἀρι- στὸν αὐῶ, καὶ προσώρμισεν ἀπὸ τῆς Μαγναύρας ἕως τοῦ Κυκλοβίου. Μετὰ δὲ δύο ἡμέρας νότου πνεύσαντος, καὶ ἀπάραντες ἐκείθεν παρέπλευσαν τὴν πόλιν. Καὶ οἱ μὲν ἐπέρασαν εἰς τὰ Εὐτροπίου καὶ Ἀνθιμίου, οἱ δὲ εἰς τὰ τῆς Θράκης· μέρη ἀπὸ τοῦ καστελλίου τῶν Γαλάτων καὶ ἕως τοῦ κλειδίου προσώρμισαν. Τῶν δὲ μεγάλων πλοίων βεβαρημέ- των ἐκ τοῦ φόρτου καὶ ἀγρευομένων νοτοφύλακες μέγροι τῶν εἰκοσι κατιῶν ἀπέμειναν ἐχόντων ἀνὰ ἑκατὸν λωρικᾶτων πρὸς τὸ ταῦτα φυλάττειν. Εὐδίας

comitibus injunxit: Ingressi portas occupate, et reliqui demum socii subsequuntur. Quo, ut jusse- rat, præstito, etiam ignem castris submitti impera- vit, incendioque jam excitato, familiae omnes illuc egressæ, ex facultatibus, quod licuit, secum aspor- taverunt, et exactis illic diebus tribus muros solo- tenus æquavit, et motis inde castris cum Marino Apsiliensium primore in Apsiliam profectus est, ubi summis honoribus ab incolis susceptus fuit. Inde ad maritimam oram digressus, in ulteriorem ripam trajecit, et ad Justinianum se contulit. Justiniano e vivis sublato, et Philippico oculis privato, Arte- mius imperat, qui Leonem Orientalem ducem instituit. Mox Theodosio tyrannidem arripiente, cum ejectus esset Artemius, et cum barbarorum incursionibus, tum injustis Justiniani cæditibus, tum Philippici sacrilegis impietatibus cuncta sus deque per Romanam rem publicam jactarentur, memoratus iste Leo armis in Theodosium susceptis Armenii partes strenue propugnabat. Propositi vero armorumque socium, et in eadem pericula conspi- rantem nactus est Artabasilum Armenicorum ducem, quem Anna filia in matrimonium locata generum imperator factus ascivit, et europalatis dignitate auxit. Cæterum Masalmas in Asia hiematus ibi Leo- nis promissorum solutionem exspectabat, qui, cum nihil a Leone accepisset, illud se sentiens, Abydum profectus copiosum exercitum in partes Thraciæ navibus transmisit, et in urbem imperii reginam arma movit, Sulimanem etiam consilii sui primi- cerium litteris monuit, ut cum classe instructa adveniret. Die autem mensis Augusti declina quinta urbem obsidere cœpit Masalmas, expugnatis dire- ptisque Thraciæ castris. Porro terrestri muro cir- cumquaque vallato ingentem fossam aperuerunt, et ad vallum fossæ impositum ex lapidibus nullo cæ- mento ad invicem junctis murum, qui castris pro- litorica esset, circumduxerunt. Die vero prima mensis Septembris indictione prima, infensus ille Christi adversarius Suliman cum classe et amercis suis ad urbem appulit, advectis insolitæ magnitudinis bellicis navibus, nec non dromonibus, mille et octingentis numero, et ad spatium littoris, quod Magnauram et Cyclobium interjacet, applicuit, post

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ πολλῆς A n f, μεγάλης vulg. ⁶⁷ τῇ add. ex A. ⁶⁸ ἐκδιωχθέντος A, διωχθέντος vulg. ⁶⁹ τε add. ex A. ⁷⁰ καὶ ἐκ τῶν τοῦ A, ἐκ τε vulg. ⁷¹ τῶν add. ex A. ⁷² ὁ εἰρ. Λέων ὁ εὐσεβῆς a. ⁷³ τῷ Ἀρτεμίῳ] supraser. in A. τοῦ Ἀρτεμίου. ⁷⁴ γράψας πάλιν καὶ A e. ⁷⁵ μετὰ τοῦ προετοιμασθέντος A, μετὰ προετοιμασθ. vulg. ⁷⁶ μηνὸς add. ex A. ⁷⁷ στηθαῖον A, στηθῶν vulg. ⁷⁸ παμμεγέθεις ναὺς ἀριθμῶν αὐ' A. ⁷⁹ κατίνας] mg. Par. κατήνας. ⁸⁰ προσώρμισεν A, προσώρμισαν vulg. ⁸¹ ἕως τῶν K. A. ⁸² Ἀν- θιμίου A, Ἀνθιμ. vulg. ⁸³ ἀγρευομένων A, ἀγρευόντων vulg. ⁸⁴ νοτοφύλακες A. ⁸⁵ κατήνων A a, κτηνῶν f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(78) Reg. etc. Postremum hoc exponit Anast. scaphas sumptis ferentes, legerit proinde δαπανη- ζόους, ubi etiam p. seq. dicuntur hujusmodi κτείναι ἀρμαμέντων καὶ δαπάνας ferre, arma ac sumptis reliquos. COMMERIS.

(79) Palatium Magnaura corrupte quasi Magna Aula dicitur Luitprando De legat. Alii Anastasium in eo fulmine percussum magna aura perire se

desentem narrant. Plura Luitprandus, Gyllius, Orig. CP. Ad angulum meridionalem situm declarat cont. xtus.

(80) Portus ad Chalcedonem, ab Entropio Zeno- nis protospathario, aiunt Orig. CP., nomen accipit, de quo auctor ad annum Mauricii se- ptimum.

duos autem dies noto spirante ea statione solverunt, et ad urbem adnavigaverunt. Et hi quidem Eutropii Anthemiique oras occupant, alii in Thraciæ partes a Galatæ castello ad portus ipsius seras devehuntur. Onerariæ tandem naves suo pondere depressæ ac tardius latæ cum classis extrema teneant, ad viginti ex præcipuis numerum retro totum argenti ateterunt. centum milites lorice instructos ad singularum defensionem ferentes. Tranquillitate autem magna toti freto primum incumbente, leni mox venti flatu ex portus angustiis in extimum spatium delatæ sunt, eademque pietissimus imperator incendiariis navibus ex urbis extrema arce emissis, igne Dei juvantis opera injecto, cunctas absumpsit, et hæc quidem ad maritima urbis mœnia conflagrantes disjectæ, aliæ pelagi profundo cum impositis hominibus absorptæ, reliquæ ad Oxeam Plateamque insulam altum mare tenentes deductæ. Hinc urbis civibus creverunt animi, hostes vero operosam potentemque avidi **332** ignis virtutem experti summo terrore perculti. Illa quippe ipsa die sub vespem ad maritimos muros militares ophiæ applicare, temonesque supra propugnacula imponere decreverant. Sed istud eorum consilium sanctæ Dei Genitricis interventu Deus incassum et irritam declaravit. Porro eadem nocte pius imperator catenam ferream Galatæ portum occultentem silenter subduxit. Hostes imperatorem animum eos circumveniendi removisse rati, ulterius progredi et ad Galatæ portum appellere nequaquam ausi sunt, sed ad Sosthenii sinum recedentes classem suam

A δὲ καταλαβούσης αὐτάς ἐν τῷ βεύματι καὶ τοῦ Στενοῦ μικρὸν πνεύσαντος (81) ὤθησεν αὐτάς· ἐπὶ τὰ ἔξω. Ὁ δὲ εὐσεβῆς βασιλεὺς (82) παραχρῆμα ἐμπύρους ἡ ναῦς κατ' αὐτῶν ἐκπέμφας ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως, τῆ θεῖα συμμαχίᾳ πυρρὰ αὐτάς ἐποίησεν· καὶ αἱ μὲν εἰς τὰ παράλια τείχη ἐμπυρριζόμενα ἀπεβλήθησαν, αἱ δὲ εἰς τὸν βυθὸν αὐτανδροὶ κατεποντίσθησαν. Ἔτεροι δὲ μέχρι τῆς Ὀξείας καὶ Πλατείας (83) νήσου λαυρίζουσαι ἀπηνέχθησαν. Ἐντεῦθεν οὖν ἡ οἱ μὲν τῆς πόλεως θάρρος ἡ ἑλπίς, οἱ δὲ πολέμιοι μεγάλως κατέπηξαν τὴν τοῦ ὕγρου πυρρῆς ἐγνωκότες δραστηκωτέην ἐνέργειαν. Ἐβούλοντο γὰρ τῇ αὐτῇ ἐσπερᾷ εἰς τὰ παράλια προσορμίσει τείχη, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς εἰς τὰς ἐκάλξεις ἐπιθεῖναι· ἀλλὰ τὴν βουλὴν αὐτῶν διεσκέδασεν ὁ Θεὸς διὰ τῶν προσείων τῆς ἁγίας Θεοτόκου (84). Τῇ δὲ αὐτῇ νυκτὶ τὴν ἄλωσιν ἐκ τῶν Γαλάτων (85) ὁ εὐσεβῆς βασιλεὺς μυστικῶς συνέστειλεν. Οἱ δὲ ἔχθροὶ νομίσαντες, ὅτι βουλόμενος αὐτοὺς δελεάζει ὁ βασιλεὺς ταύτην παρέστειλεν, οὐκ ἐτόλμησαν εἰσελθεῖν καὶ ὀρμίσει· ἔβδον τῶν Γαλάτων· ἀλλὰ διαπλεύσαντες ἔν τῷ κόλπῳ τοῦ Σωσθένιου (86) ἐκεῖ κατησφάλισαντο τῷ ἑαυτῶν πλοῦτον. Τῇ δὲ ὀγδόῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς θύσκει· ὁ Σουλεῖμν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, καὶ ἀμνηρεὺς Οὐμαρ. Χειμῶνος δὲ γενομένου (87) βαρυτάτου ἐν τῇ Θράκῃ, ὥστε τὴν γῆν ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας μὴ φαίνεσθαι ἐκ τῆς κρυσταλλωθείσης χιόνος, πᾶσι τοῖς Ἰππων τε καὶ καμψίων καὶ λοιπῶν ζώων τῶν ἐχθρῶν τεθνήκασιν. Τῷ δὲ ἑαρινῷ καιρῷ καταλαβὼν Σουφιάμ μετὰ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ κτισθέντος στόλου, ἔχων κατίνας σιτοφόρους τετρακοσίας καὶ

VARIE LECTIONES.

⁸⁰ τὰς ἐμπύρους A. ⁸¹ κατεπόνθησαν A e. ⁸² οὖν add. ex A. ⁸³ θράσος A. ⁸⁴ τῆς πανάγνου θ. A. ⁸⁵ Γαλάτου A, Γαλάτων vulg. ⁸⁶ ὀρμίσει A, ὀρμίσει vulg. ⁸⁷ τῶν ἀδῖ. ex A. ⁸⁸ ἀναπλεύσαντες A. ⁸⁹ ἑαυτῶν A, ἑαυτοῦ vulg. ⁹⁰ τῇ δὲ ὀγδόῃ τῇ δὲ ε A. ⁹¹ ἐκ τοῦ κρυσταλλωθέντος χ. A f. ⁹² Ἰππων τε A, τε Ἰππων vulg. ⁹³ κατήνας A, et sic ubique.

JAC. GOARI NOTÆ.

(81) Borea Proponti. — Cum Diaconus habeat, anstro, liquet legisse νότου, nec Theophanes (nisi est lacuna, quod suspicor) aliud scripserit, qui et ipse paulo ante austri meminit, τοῦ νότου πνεύσαντος, cum ea classis urbi adnavigavit. S. Nieph. : ἅμα μικροῦ πνεύματος ἀντιπνεύσαντος, καὶ τοῦ βεῖθρου εἰς τοῦπίσω ἀγασθαι βιάζομένου. Fuerunt hæc causæ ut ex naves ita facile incendi potuerint, excepta illarum ex mole et onere tarditate ; modicus ventus, ac auster contrarius, ipseque ad Propontidis fauces adversus fluxus. Auctor orat. in diem festum τῆς Ἀκαθίστου, Auct. tom. II pluribus ista prosequitur : Νῆμ et hanc tertiam urbis liberationem divina ope, ac sanctissimæ Dei Genitricis præcibus ea die recolunt Græci, COMBERIS.

(82) Ejus impietate nondum detecta.

(83) Propontidos insulæ.

(84) Libertatæ urbis annum memoriam Augusti die 15 Ecclesiæ Græciæ recolit Menæum : Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀνάμνησιν ποιούμεν τῆς περὶ ἡμᾶς μεγίστης ἀνυπερβλήτου φιλανθρωπίας ἣν ἐδείξατο τότε ὁ Θεὸς ἀποστρέψας μετὰ αἰσχύνης τοὺς ἀθέλους Ἀγαρηνοὺς πρεσβυτέρους τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· Maximæ, et quæ captum unum superat in nos clementiæ eodem die memoriam agimus, quam nimirum tunc Deus exhibuit, Deiparæ Dominiæ nostræ super omnes sanctæ, ac semper virginis Mariæ intercessionem depulsis cum dedecore irreligiosis Agarenis. Solutæ obsidionis

historiam deinde textit, et quæ tum a Nicephoro, tum a Theophane ommissa breviter, et ab historiæ fide non alieno discursu percenset. Celebritatis vigiliis et integri πανηγύδα, quod pedibus stantes, nec eo die permissa iuter decantandos hymnos sessione peragant, ἀκάθιστον τὴν ἡμέραν Græci appellant. Orationem in eam memoriam εὐχαριστήριον, et historicam profert is tonus quem Historiæ Monothelitarum nomine P. Franciscus Comberis ante annos quatuor edidit. Historica narratio eadem quæ in Menæo, tantum cultiore stylo composita : occurrit pag. 817.

(85) Catena a Galata ad urbis muros producta CP. portum fuisse clausum demonstrat Laonicus Chalcondylus lib. vii, Phranzes lib. iii, cap. 8, et alii.

(86) Perampli unius CP. portus regiones, ita dicant, plures, et βραχύτατοι λιμένες, ut historia penultima nota recensita scribit, varias appellationes sortiuntur Σωσθένιον, ad Chrysophum reponit portum hunc Gyllius, quod in eo adversus Amycum præliantes Argonautæ salutem repererint αὐσθέντες.

(87) Nicephorus totidem verbis nec scribens, Σουφιάμ vocat Σοφιάμ, et Ἰζίδ, inferius Ἰζίδ, Ἰζίδον, Anastasius Gizid. Solimani nuper memorati necem, et ejus genus memorat Menæum superius adductum.

ἑρόμωνας. Καὶ μαθὼν τὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πυρὸς ἐνέρ-
 γειαν, καὶ παραδραμὸν τὴν Βιθυνίαν, καὶ ἀντικρυς
 πεπράσας, εἰς τὸν τοῦ Καλοῦ Ἀγροῦ λιμένα προσώρ-
 ρισεν. Μετ' οὗ πολλοῦ δὲ κατέλαθεν καὶ Ἰζίδ⁴⁶ μετὰ
 ἑτέρου στόλου κτισθέντος ἐν Ἀφρικῇ ἔχων καὶ αὐτὸς
 κατίνας τριακοσίας ἐξήκοντα ἀρμαμένον τε καὶ θα-
 πάνας. Ὁμοίως καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ μεμαθηκώς περὶ
 τοῦ ὕγρου πυρὸς προσώρρυσεν εἰς τὸν Σάτυρον καὶ
 Βρύαν (88) καὶ ἕως Καρταλιμένος. Οἱ δὲ τῶν δύο
 στόλων τούτων Αἰγύπτιοι καθ' ἑαυτοῦς βουλευσάμε-
 νοι νυκτὸς τοὺς τῶν κατίνων σανδάλους (89) ἀραντες
 ἐν τῇ πόλει προσέφυγον τὸν βασιλεῖα εὐφημοῦντες,
 ὥστε ἀπὸ τῆς Ἱερείας (90) ἕως⁴⁷ τῆς πόλεως ὀλόφυ-
 λον φαίνεσθαι τὴν θάλασσαν. Μαθὼν δὲ δι' αὐτῶν
 ὁ βασιλεὺς⁴⁸ περὶ τῶν κρυπτομένων δύο στόλων ἐν
 τῷ κόλπῳ, σίφωνα πυροσφόρους κατασκευάσας, εἰς
 δρόμωνάς τε καὶ δῆρεις αὐτοῦς ἐμβάλλον, κατὰ τῶν
 δύο στόλων ἐξέπεμψεν. Τοῦ δὲ Θεοῦ⁴⁹ συνεργήσαντος
 διὰ τῶν⁵⁰ πρεσβειῶν τῆς παναχράντου⁵¹ Θεοτόκου
 ἐπιτοπῶς ἐκωλύθησαν οἱ ἐχθροὶ· καὶ λαθόντες τὰ
 σκόλα οἱ ἡμέτεροι καὶ τὰς θαπάνας αὐτῶν μετὰ
 χαρᾶς καὶ νίκης ὑπέστρεψαν. Ἐτι δὲ πάλιν τοῦ Μερ-
 δασῶν ἀπὸ Πυλῶν (91) σὺν τῷ στρατῷ τῶν Ἀράβων
 ἕως Νικαίας καὶ Νικομηδείας διατρέχοντος, οἱ ἐν τῷ
 Λιβῷ καὶ Σόφῳ⁵² δίκην Μαρδαϊτῶν κρυπτόμε-
 νοι βασιλικοὶ ἄρχοντες, καὶ τὰ περὶ τὰ ἐξάκινα τού-
 τοις ἐπὶ ῥίπτοντες καὶ κλασματίζοντες (92), ἐκείθεν
 ἀποδράσαι ἐποίησαν· καὶ λοιπὸν μικρὰς ἀδείας τῆς
 παραετῆς παραλίαις⁵³ αὐρούσης ἐκ τῆς πόλεως·
 ἐξερρόμενα χελώνδια πλείστα ἐκόμιζον θαπάνας·
 ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἀλιευτικὰ ἀγάρρια⁵⁴ εἰς τε
 τὴν νήσου καὶ παράλιας⁵⁵ ταίχην ἀγρεύειν ἰχ-
 θύας οὐκ ἐκωλύοντο. Διμοῦ⁵⁶ δὲ μεγάλου γεγονότος
 ἐν ταῖς Ἀραβίαις, πάντα τὰ ἀποθνήσκοντα ζῶα αὐτῶν
 κατήθειον⁵⁷, ἵππους τε καὶ ὄνους καὶ καμήλους·
 φασὶ δὲ τινες ἔτι⁵⁸ καὶ ἀνθρώπους τεθνεῶτας καὶ
 τὸν ἑαυτῶν κόπρον εἰς τὰ κλίβανα φάλλοντες καὶ
 ζυμῶντες⁵⁹ ἦσθιον (93). Ἐνέσκηψεν δὲ⁶⁰ εἰς αὐτοὺς
 καὶ λοιμικὴ νόσος (94) καὶ ἀναριθμητὰ πλήθη ἐξ

A illic tuto collocarunt. Die vero mensis Octobris
 octava illorum dux Suliman exstinguitur, et aenea
 principum Umarus obtinet. Eo tempore tam aspera
 vis hiemis in Thraciam ingruit, ut prae nive gelu
 indurata centenis diebus videri terra non potuerit,
 ex quo ingens equorum, camelorum reliquorumque
 animalium numerus hostibus perit. Insequente vero
 Suphiam advenit conflata in Aegypto classem ad-
 ducens navium frumento convellendo idonearum ad
 quadringentas, et totidem celoces. Is ignis Graeci
 virtute percepta, praeternavigata Bithynia, cum in
 adversam partem trajecisset, ad Boni Agri portum
 applicuit. Non diu post cum altera classe in Africa
 collecta, in qua nares onerariae trecentae sexaginta,
 cum armorum et comestus numero izib adfuit :
 qui cum eadem pariter de liquido igne referri audis-
 set, ad Satyrum et Bryan et ad Cartalimenem
 usque appulit. Tum vero Aegyptii per utramque forte
 classem dispersi, consilio solerter inito, solutis
 onerariae cujuslibet navis intribus, profugerunt in
 urbem, Imperatorem faustis vocibus prosecuti,
 adeo ut ab Hieria ad urbem unico ligni fragmento
 totam mare compactum videretur. Imperator de
 utraque classe ab eis certior factus, siphonae rja-
 culandis ignibus instructos, et in dromones bice-
 mesque impositos adversus eas emisit, Deoque
 ipsius Deiparae precibus opitulante locis, quibus an-
 choris sibi constituerat, hostes maris profundo
 absorpsi sunt : quare nostri spoliis eorum comestatu-
 que omni direpto cum laetitiae partemque delictiter
 victoriarum tripodibus in urbem redierunt. Ad haec
 iterum Merdasan cum Arabum acie a Pylis Nicæam
 usque et Nicomediam regionem omnem suis excur-
 sibus devastante, Libi Sophoniaeque populos quique
 et imperatorii proceres nec non pedestres aliae
 copiae Mardaitarum instar e latebris in eos irrum-
 pentes in strusta concisos et dampnis affectos fugam
 arripere coegerunt. Ad alterioris itaque freti
 ripam nonnulla libertate concessa, naviculari in-

VARLE LECTIONES.

⁴⁶ Ἰζίδ A f, Ἰζίδ vulg. ⁴⁷ ἕως] μέχρι A. ⁴⁸ ὁ βασιλεὺς add. ex A, item κρυπτομένων. ⁴⁹ τοῦ δὲ Θ. A, τοῦ Θ. δὲ vulg. ⁵⁰ τῶν add. ex A. ⁵¹ παναχράντου add. ex A. ⁵² Σόφῳ A. ⁵³ παράλιαις A. ⁵⁴ ἀγάρρια A. ⁵⁵ παραπόλια A. ⁵⁶ λιμοῦ δὲ μεγ. A, λιμ. τε vulg. ⁵⁷ κατήθειον A, ἦσθιον vulg. ⁵⁸ ἔτι add. ex A. ⁵⁹ ζυμῶντες A. ζυμῶνας vulg. ⁶⁰ δὲ add. ex A.

JAC. GOARI NOTE.

(88) Bithyniae portus liquidis verbis ostendit N
 Nicephorus.
 (89) Οἱ δ' ἐν αὐτοῖς εἰσπλέοντες Αἰγύπτιοι νυκτὸς
 τοὺς ἐνεσηκῶτας λάμβους τῶν νεῶν ἀσβάντες, πρὸς
 τὸ Βυζάντιον ἦγον.
 (90) Est Hieria palatium supra CP. de quo Ni-
 cephorus in Heraclio : Καὶ ἡύλιζετο ἐν τῷ παλατίῳ
 τῷ καλουμένῳ τῆς Ἱερείας· In palatio, quod dicitur
 Hieria mansit. In urbe vero non exstitisse ad-
 eundem imperatorem, ut urbem ingrederetur a
 civibus delatae declarant preces. Ubi reperitur
 exponimus ad annum Copronymi 25. Est quoque
 Ἱερεία Propontis, et Bosphorus Thracicus, ejusque
 maxime ostium alicue fauces ad Euxinum Pontum :
 quamvis Ἱερὸν frequentius et magis proprie scri-
 betur propterea in hoc opere. Lege insuper Ἱερὸν
 καλουμένην νήσον apud Nicephorum editionis Re-

gise pag. 57, eademque τὸ Ἱερὸν ad Propontidos
 fauces audit.
 (91) Pylas istas ex adverso CP. in Asia esse con-
 textus auctoris arguit.
 (92) Anastasius, multis damnis afflicentis ; Co-
 drenus periphrastrico, καὶ πολλὸν φόνον καθ' ἑκάστην
 ποιῶντες.
 (93) Cedr. : Σὺν ῥίζαις βοτάνης τεθρομμένας
 εἶλοντες· Cum radicibus herbarum britis eixa, ait
 Xyl. Buccardus panem se stercoracium Parisiis
 vidisse miraculo servatum testatur. Comaeus.
 (94) Lunem illam CP. ingruentem hominum tre-
 centa millia sustulisse Paulus Diaconus De gestis
 Longobardorum, lib. vi, cap. 47, refert : hostes
 vero duntaxat infestasse auctoris verba mihi
 videntur commonere.

numeræ **333** comteatum inde asportaturæ confluerunt, similiter et piscatoriæ naves adjacentes insulas littoraque muros urbis alluentia peragrantes, piscibus capiendis nullo impediēte vel resistente sese exercebant. Ciborum vero penuria inter Arabes ingravescente, omnia sua animalia, quæ morentur, equos, asinos et camelos vorare ipsi coacti sunt; sunt etiam qui hominum cadavera suaque ipsorum stercora in cibum missa et mola subacta deglutiisse dicant, ex quo pestilentia lues in eos grassata numerum pene infinitum e medio sustulit. Bellum quoque cum ipsis Bulgarorum natio

A. C. 710. — *Arabum ducis Umari annus pri-*

Hoc anno Sergius protospatharius et Siciliae dux urbem imperantem a Saracenis obsessam audiens, Basilium quendam Cpoli natum Georgii Onomagali filium, Tiberium a se vocatum, illic loci proprium imperatorem corona insignivit. Is memorati Sergii consiliis officialium promotiones et curialium praefecturas instituit. Imperator tyrannidis excitatae rumore percepto, Paulum proprium chartularium in patricium et Siciliae ducem promotum, datis etiam auxilio conquirendo ad occidentalem partem proceres litteris, et sacra ad exercitum scripta, illuc misit. Noctis vero silentio dromonem remigio citius impellendum ingressi, in Cyzici oras primum eruperunt, mox e loco in locum varia littora legentes, qua terra, qua mari iter peragentes, praeter omnium expectationem in Siciliam deveniunt. Ubi eos Syracusas attingisse audivit Sergius, obstupuit, propriaeque conscientiae crimine impulsus, ad vicinos Calabriae Longobardos confugit. Exercitu mox congregato, sacraque imperatoris perfecta, cuncti de imperii incolumitate et perpetuo statu certiores redditi, urbem insuper adversus hostium impetum quam prius multo magis instructam, duarum **334** etiam classium cladem inauditam ducis testimonio firma-

A αὐτῶν ὤλεσεν. Συνῆψε ⁹⁵ δὲ πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ⁹⁶ (95) τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος, καὶ, ὡς φασιν οἱ ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι, εἰκοσι δύο χιλιάδας ἐξ αὐτῶν ἔσφαξαν. Καὶ πολλὰ συνέβησαν αὐτοῖς; δεῖνὰ ἐν τῷ καιρῷ ἐκεῖνον, ὥστε ἐπιγυῖναι αὐτοὺς τῇ πείρᾳ διὰ τὸ Θεοῦ καὶ ἡ ⁹⁷ παναγία Παρθένος ⁹⁸ (96) Θεομήτωρ φρουροῦσι τὴν πόλιν ταύτην, καὶ τὸ τῶν Χριστιανῶν βασίλειον, καὶ οὐκ ἔστιν ἐγκατάλειψις Θεοῦ τελεία ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, εἰ καὶ πρὸς βραχὺ παιδευόμεθα διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

commisit, quo, qui rem exacte norunt, viginti duo A. M. 6210. — *Ἀράβων ἀρχηγοῦ Οὐμαρου* ἔτος α'.

Τούτῃ τῷ ἔτει Σέργιος ⁹⁷ πρωτοσπαθάρης (97) καὶ στρατηγὸς Σικελίας ἀκούσας ὅτι οἱ Σαρακηνοὶ παρακαθίζονται ⁹⁸ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν, ἔσπευεν ἐκεῖσε ἴδιον βασιλεῖα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ ⁹⁹ ὄνοματι Βασιλεῖον Κωνσταντινουπολίτην υἱὸν Γρηγορίου τοῦ Ὀνομαγούλου (98), Τιθέριον αὐτὸν μετονομάσας ⁹⁹. Ἐποίησεν δὲ προβολὰς καὶ ἰδίου; ἄρχοντας μετὰ βουλῆς τοῦ προλεχθέντος; Σεργίου. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο ἀκούσας ⁹⁷ ἀποστέλλει Παῦλον τὸν ἴδιον αὐτοῦ ⁹⁸ χαρτουλάριον προκαλλόμενος αὐτὸν πατρικίον καὶ στρατηγὸν Σικελίας, παραδεδωκὼς αὐτῷ πρὸς συναρσιν αὐτοῦ κελεύσας πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν δυτικῶν μερῶν ⁹⁹ καὶ σάκρας πρὸς τὴν λαόν. Καὶ διὰ νυκτὸς εἰσελθόντες εἰς ἐξελαστικὸν ὄρμηονα, ἐξῆλθον ἐπὶ ⁹⁹ τὰ μέρη Κυζίκου καὶ ⁹⁹ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης τὴν πρῆλειαν ποιησάμενοι, ἐξάπινα τὴν Σικελίαν καταλαμβάνουσιν. Εἰσελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Συρακοῦσιν ἤκουσεν Σέργιος καὶ ἐξέστη, καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπιγνοῦς αἰτίαν προσέφυγεν εἰς τοὺς πλησιάζοντας τῇ Καλαβρίᾳ Λογγιβάρδους (99). Τῷ δὲ λαῷ ἀδραστεύσας, καὶ τῆς σάκρας ἀναγνωσθείσης, καὶ δι' αὐτῆς πιπρωσθεῖτες ⁹⁹, ὅτι καὶ τὸ ⁹⁹ βασίλειον συνίσταται, καὶ ἡ πόλις εὐθυμοτέρα ἐστὶν περὶ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰ

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁵ συνῆψε supraser. συνῆξαν A. ⁹⁶ πόλεμον — φασιν om. A f ⁹⁷ ἡ add. ex A. ⁹⁸ θεοτόκος καὶ Θεομήτωρ A f. ⁹⁹ ὁ add. ex A. item oi. ⁹⁶ παρακαθίζονται A, παρακαθίζονται vulg. ⁹⁷ ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ adil. ex A. ⁹⁸ Τιθ. αὐτὸν μετονομάσας A. Τιθ. ὄνομάσας vulg. ⁹⁹ ταῦτα ἀκηχοῦς A. ⁹⁹ τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ A. ⁹⁹ μερῶν om. A. ⁹⁹ ἐπὶ A, εἰς vulg. ⁹⁹ καὶ adil. ex A. ⁹⁹ πεισθέντες a. ⁹⁹ ὅτι καὶ τὸ A, ὅτι τὸ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(95) Saracenus in Bulgaros insiliisse commentarium de sex ætatibus clausurus Beda conscripsit his verbis : *Saraceni cum immenso exercitu CP. venientes triennio civitatem obsident : donec civibus multa instantia ad Deum clamantibus, plurimi eorum fame, frigore, perirent : ac sic pertæsi obsidionis abscederent. Qui inde regressi, Bulgarorum gentem, quæ est super Danubium, bello aggrediuntur, et ob hæc quoque bello victi refugunt, ac naves repetunt suas. Quibus cum alium peterent, ingruente plurima tempestate, plurimi etiam mersis sive fractis per littora navibus sunt necati.*

(96) CP. urbem B. Virginis curæ commissam, et ejus nomini dicatam testatur Menæum die 11 Maii :

D Τὴν ἀνάμνησιν πνευματικῶς τελούμεν τοῦ γενεθλίου ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος τῶν πόλεων, τῆς κατ' ἐξαιρετὸν ἀνακειμένης τῇ Δεσποίνῃ ἡμῶν τῇ ἁγίᾳ Θεοτόκῃ, καὶ ὑπ' αὐτῆς διαπαντός σωζομένης. *Natalis a Deo custoditæ et urbium reginæ urbis Dominæ nostræ sanctæ Deiparæ speciatim consecratæ, et ab ea semper servatæ memoriæ celebrantur.*

(97) In obsessæ urbis tempus, id est proximum, Sergii defectionem Nicephorus revocat.

(98) Cui aini maxilla. Μάγουλον, recentioribus maxilla. Portius et Meursius.

(99) Res ab eis gestas Paulus Diaconus in historicis recenset.

περὶ τῶν δύο στόλων διηγησαμένου ⁶⁶ αὐτοῖς, εὐθὺς ἄ
τὸν μὲν Δέοντα βασιλεῖα εὐφήμησαν, Βασιλείων ἐκ
τὴν Ὀνομάγουλον καὶ τοὺς παρ' αὐτοῦ προχειρισθέν-
τας ⁶⁷ ἄρχοντας δεσμίους τῷ στρατηγῷ παραδίδωκιν. Ὑ
Αὐτοὺς δὲ τὸν μὲν Βασιλείων σὺν τῷ μονοστρατήγῳ
αὐτοῦ ἀπακεφάλισεν, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν φα-
σκίωσα· ⁶⁸ (1) τῷ βασιλεὶ δὲ τῶν σπαθαρῶν ἀπέ-
στειλεν. Τοὺς δὲ λοιποὺς τύφας καὶ κουρεύσας, τινὰς
ἐκ καὶ ⁶⁹ βίονοκλήσας ἐξώρισεν. Ἐντεῦθεν οὖν
μεγάλη κατάστασις ἐν τοῖς Ἀστικοῖς ἐγένετο. Σέργιος
ἐκ τῆς προλεχθείσης λόγων ἀπαθείας τὸν στρατηγὸν αἰτησά-
μενος καὶ λαβὼν, ἐξῆλθε πρὸς αὐτόν· καὶ πάντα
εἰρήνευσεν τὰ ἐσπέρια μέρη ⁷⁰ (2). Οὐμαρος δὲ ⁷¹
κρατήσας τῶν Ἀράβων, ἐπέτρεψεν ἀνακάμψαι τὸν
Μασαλαμᾶν. Ἀποκινήσαντων δὲ τῶν Σαρακηνῶν τῆ
ἡ' τοῦ Αὐγούστου ⁷² μηνὸς μετὰ πολλῆς αἰσχύνης· Β
ἐν γὰρ τῷ (3) ἐκπορίζειν τὸν στόλον αὐτῶν ⁷³ λαίλαψ
ἐκ Θεοῦ διὰ τῶν ⁷⁴ πρεσβειῶν τῆς Θεομήτορος
ἐνοκλήσας εἰς αὐτοὺς, τοῦτους διεσκόρπισεν· καὶ τοὺς
μὲν ἐν Προκονήσῳ καὶ ταῖς λοιπαῖς νήσοις, τοὺς δὲ
ἐν τοῖς ἀποστρόφοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀκταῖς κατε-
πόντισεν. Οἱ δὲ περιλειφθέντες παρήρχοντο Αἰγαίου ⁷⁵
πέλαγος, καὶ ἄφνω ἐπῆλθεν αὐτοῖς θεομηνία φο-
βερά ⁷⁶· χάλαζα γὰρ πύρινος καταλθούσα ἐπ' αὐτοὺς
τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καχλάσαι πεποίηκεν, καὶ τῆς
πίσεως λυθείσης, αὐτανδροὶ αἱ νῆες εἰς βυθὸν κατ-
ηγήθησαν· δέκα δὲ μόναι καὶ αὗται ⁷⁷ προνόλα
Θεοῦ περισωσθεῖσαι· ⁷⁸ ἐξ αὐτῶν, πρὸς τὸ ἀπαγγεῖλαι
ἡμῖν τε καὶ τοῖς Ἀραβῶσι τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ τὰ
γεγονότα εἰς αὐτοὺς· ἃς καὶ περιτυχόντες οἱ τῶν
ἡμετέρων τὰς μὲν πέντε ⁷⁹ πιάσαι (4) ἠδυνήθησαν, αἱ
δὲ ἄλλαι πέντε ἀπεσώθησαν εἰς Συρίαν τὴν τοῦ Θεοῦ
δυναστεῖαν ἀναγγέλλουσαι.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου ἐν
Συρίᾳ, ἐκώλυσεν Οὐμαρος τὸν οἶνον (5) ἀπὸ τῶν
πόλεων, καὶ μαγαρίζειν τοὺς Χριστιανοὺς ἠνάγκαζεν·
καὶ τοὺς μὲν μαγαρίζοντας ἀτελεῖς ἐποίησε, τοὺς δὲ

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ διηγησαμένων Α. ⁶⁷ τοὺς παρ' αὐτοῦ προχ. Α τοὺς προχ. ὑπ' αὐτοῦ vulg. ⁶⁸ φουσκίσας Α, φουσκίσις
f. fort. φουκίσις. ⁶⁹ καὶ add. ex Α. ⁷⁰ ante Οὐμαρος in e f, hæc inserta leguntur: ὁ δὲ Μεσαλαμῆς
ἀπάρας ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου κατηγχυμένος κατάλαβε τὴν Δαμασκὸν· εὗρε δὲ καὶ τὸν Μαρὸν τὸν αὐθέντην
αὐτοῦ καὶ Ἀμερικὴν τελευτήσαντος. Ἄντ' αὐτοῦ δὲ ἐκράτησεν Οὐμαρος, καὶ πάλιν ἀπέστειλε τὸν Με-
σελάμην τοῦ πολιορκῆσαι τὸ Βυζάντιον διὰ τὴν γῆν καὶ θαλάσσης. Οὗτος ὁ Οὐμαρος ἔσχατος υἱὸς τοῦ Ἀπτελα-
ζήζ. ⁷¹ δὲ Α, οὖν vulg. ⁷² ἐν γὰρ τῷ Α, ἐν τῷ γὰρ vulg. ⁷³ αὐτῶν Α, αὐτοῦ vulg. ⁷⁴ τῶν add. ex Α.
⁷⁵ Αἰγαίου Α, Αἰγίου vulg. ⁷⁶ φοβερά add. ex Α. ⁷⁷ αὗται Α, αὐταὶ vulg. ⁷⁸ περισωθεῖσαι Α f, διασ.
vulg. ⁷⁹ πέντε add. ex Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(1) Barbaram vocem barbare pronuntiat recen-
tior Græcia φασκίωσιν, *fasciis involvere* (Meursius).
Anastasius reddidit: *fusca condire*: Miscella, *pusca
condire*. Favet cod. Barb. lectio φουσκίωσας. Ita
involutum caput illud puto, ut pusca vel myrrha
quoque fuerit conditum, et ἐκμυρνιαζόμενον, ut habet
auctor inferius ad Constantini Copronymi an-
num 10.

(2) Quæ hic ad Saracenorum historiam spectantia
in Peyrex. codice leguntur, inter hujus pag.
lectiones varias reperies.

(3) Triennemem CP. obsidionem Paulus Diaconus
lib. vi. cap. 47 *De Longobard. gestis*, Nicephorus
ad tridecim menses, auctor ad annum tantum pro-
ducit. Masalmam enim Augusti die 15 eam posuisse
anno superiore, hic eadem die solutam scribit.

tam percipientes, Leonem quidem imperatorum fe-
licibus votis ex templo cum ulaverunt, Basilium autem
Onomagulum et alios ab eo constitutos vinculis
mancipatos duci tradiderunt. Ipse in Basilium et
supremum sub eo exercitus ducem gladio animad-
vervit, et eorum capita fasciis circumvoluta spa-
thariorum opera ad imperatorem transmisit. Resi-
duæ rebellium turbæ quosdam verberibus, alios
capillorum detonsione, nonnullos narium amputa-
tione multatos in exsilium eiecit, ex quo ingens
per universas Occidentis provincias tranquillitas
exorta. Memoratus autem Sergius, peita et accep-
ta incolumitatis fide, ad ducem se contulit, ac sub-
inde cunctis occiduis partibus alta pax reddita.
Porro Umarus Arabum principatum adeptus Masal-
mam de reditu cogitare permisit. Die igitur Augusti
decima quinta Saraceni cum magno generis sui de-
decore recesserunt. Classe siquidem et littoribus
nostris solvente, inmissa Dei nutu Dei que Matris
interventu procella naves hinc inde jactatas disper-
sit et quasdam quidem ad Proconesum, alias ad va-
rias insulas, quasdam per flexuosos sinus, alias
denique ad diversa maris littora illisit ac submersit,
in residuas Ægæum mare præternavigantes repen-
tina de cælis ultio incubuit. Ignita quippe gran-
do in eas dilapsa maris aquam ebullire fecit, ex quo
pice liquata naves cum ipsis vecticibus pelagi pro-
fundo absorptæ sunt. Solæ decem ex eis, Deo ita
disponente, incolumes servatæ sunt, quæ nobis pa-
riter atque Arabibus miracula circa eos potenti Dei
manu edita referrent. Quæ cum in nostrorum ma-
nus incidissent, quinque ex eis captæ, quinque
residua Dei virtutem annuntiatæ in Syriam
lata.

Hoc anno terræ motu per Syriam exorto, Umarus
civitatibus vinum inibuit, Christianosque ad fidem
religionemque sæda desertione conspurcandam
adegit. Eos vero qui negato Christi nomine ad

D Adventum et recessum memoravit Nicephorus:
alter expeditionis præparatæ tempus inclusit.

(4) Πιάνω, *apprehendo*, recentioris linguæ voca-
bulum. Meursius et Portius.

(5) Mahometem vini abusum, non usum prohi-
buisse Turcas referentes audivi. Is enim, aium,
cum ex vini potu convivantes lætiores, cantibus
et tripudiis indulgentes iter agens comperisset,
vino et ejus potui assuetis bene precatus est: eam-
dem autem via e negotio redux jurgantes, et dis-
sidiis sese mutuo concitantes contemplatus, vinum
et qui biberent diris devovit. Hinc prophetæ sui
dicti crapulas proprias laudant, et ejusdem verbis
a vino sibi temperantes de ejus abstinentia glo-
riantur.

clum alienum defecissent immunes a vectigalibus A
 declaravit, qui piaculum unum admitterent crudeliter
 paxavit, ex quo plures effecti martyres: ne Christiani
 præterea adversus Sarcenorum testimonium recipia-
 tur lata lege sanxit. Epistolam denique fidei suæ
 expositionem manifestantem ad spurcos ejus sensus virum deducere arbitratus ad Leonem imperatorem
 datam transmisit.

A. C. 711. — Hoc anno Leoni irreligioso impe-
 ratori filius impietate et irreligione superior, 335
 verus Antichristi præcursor, Constantinus natus est.
 Octobris vero mensis die vigesimo quinto Maria
 ejus uxor in Augustei triclinio coronæ recepit
 consortium, et cum solemnī comitatu sine viro ad
 Magnam ecclesiam processum egit. Votis ibi conce-
 ptis, ante ingressus ad magnum altare solemnica,
 ad magnum baptisterium, viro ejus paucis domesti-
 cis stipato eodem loci se conferente, ipsa perrexit. B
 Ibiq; eam a Germano antistite imperii malitiæque
 eorum hæres Constantinus lustrali unda expiaretur,
 dirum ac fœdum ab infantia sui indicium edidit,
 alvum nimirum in sacrum lavacrum egerens, ut
 ab oculatis testibus fide dignis perhibetur, ita ut
 sanctissimus patriarcha Germanus maximum malum
 Christianis impietate Ecclesiæ per istum eventurum
 istud signum portendere vaticinatus sit. Eum e sacro
 fonte thematum et senatus spectatissimi viri sus-
 ceperunt. Sacris peractis Augusta Maria totius aulæ
 stipata comitatu, muneribus ab ecclesia ad Æream
 usque palatii portam in populum sparsis, cum filio
 baptisate initiato revertit.
 σὺν τῷ υἱῷ βαβατισμένῳ 91 ὑπατείαν (12) δοῦσα
 τίου.

Eodem etiam anno Nicetas Xylonites, litteris ad
 Artemium Thessalonicam relegatum datis, ut ad
 Terbellum Bulgarorum socia arma quæsiturus, et
 subinde adversus Leonem militaturus proficiscatur,
 monet. Is consilium secutus, pergit in Bulgariam,
 et exercitum auriq; centenaria quinquaginta ac-
 cipit. Eo apparatu instructus Cpolim recta tendit.
 Urbis civibus Artemium a se depellentibus et imper-
 perium ejus respuentibus, Bulgari virum Leonis

μη καταδεχομένους ἀνήρει, καὶ πολλοὺς μάρτυρας
 ἀπειργάσατο, καὶ μὴ παραθέσθαι μαρτυρίαν Χρι-
 στιανοῦ κατὰ Σαρακηνῶν ἐθέσεισεν. Ἐποίησε δὲ
 καὶ 70 ἐπιστολὴν δογματικὴν πρὸς Λέοντα τὸν βασι-
 λέα, οἰόμενος πείσειν αὐτὸν τοῦ μαγαρίσαι.

A. M. 6211. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐτέχθη τῷ
 δυσσεβεῖ βασιλεῖ Λέοντι (6) ὁ 70 δυσσεβέστερος
 αὐτοῦ υἱὸς Κωνσταντῖνος 90 καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου
 πρόδρομος. Τῇ δὲ κα' 91 τοῦ Ὀκτωβρίου (7) μηνὸς
 Μαρίας ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐστέφθη ἐν τῷ Τρικλίνῳ 92
 τοῦ Αὐγουστέως, καὶ προήλθεν ἐμπράκτως 93 (8)
 μόνη χωρὶς τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ,
 καὶ εὐξαμένη πρὸ τῆς εἰσοδοῦ (9) τοῦ μεγάλου
 θουσαστῆριου, μετῆλθεν εἰς τὸν μέγαν βαπτί-
 στήρα, προεισελθόντος 94 τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μετ'
 ὀλίγων οικιακῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, ἐνθα βαπτί-
 σαντος Γερμανοῦ τοῦ ἀρχιερέως τὸν τῆς κακίας τε
 καὶ βασιλείας αὐτῶν διάδοχον Κωνσταντῖνον, δεινόν
 τι 95 καὶ δυσῶδες ἐκ νηπιότητος αὐτοῦ προσημει-
 νῶνται 96 τεκμήριον, ἀφοδεύσαντος αὐτοῦ (10) ἐν τῇ
 ἀγίᾳ κολυμβήθρᾳ, ὡς φασὶν οἱ ἀκριβεῖς 97 αὐτόπται
 γεγονότες, ὥστε φάναι Γερμανὸν τὸν ἀγιώτατον πα-
 τριάρχην προφητικῶς 98, ὅτι Μεγίστου κακοῦ Χρι-
 στιανοῦ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ δι' αὐτοῦ μέλλοντος
 γίνεσθαι τὸ σημεῖον τοῦτο κέφυκεν. Τοῦτον οἱ
 προύχοντες τῶν θεμάτων καὶ τῆς συγκλήτου βαπτί-
 σθέντα ἀνεδέξαντο (11). Μετὰ δὲ τὴν θείαν λειτουρ-
 γίαν ἐμπράκτως 99 ἡ Αὐγούστα Μαρία ἀνέκαμψε
 ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἕως τῆς Ἰαλικῆς πύλης τοῦ παλα-
 τίου.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Νικήτας ὁ Ξυλινίτης γράφει
 πρὸς Ἀρτέμιον ἐν Θεσσαλονικῇ, ὥστε ἀπελθεῖν αὐτὸν
 πρὸς Τερβέλιον 99, ὅπως μετὰ συμμαχίας Βουλγα-
 ρικῆς ἔλθῃ κατὰ Λέοντος. Ὁ δὲ ὑπακούσας ἀπήλθεν,
 καὶ δίδωσιν αὐτῷ στρατὸν καὶ πεντήκοντα κεντηνά-
 ρια χρυσοῦ. Καὶ ταῦτα λαβὼν ἐπὶ Κωνσταντινούπο-
 λιν ἔρχεται. Τῆς δὲ πόλεως τοῦτον μὴ δεξαμένης,
 οἱ Βούλγαροι τοῦτον τῷ Λέοντι παρέδωκαν, καὶ
 φιλοφρονηθέντες ὑπ' αὐτοῦ ὑπέστρεψαν. Ὁ δὲ βασι-

VARIÆ LECTIONES.

70 καὶ add. ex A. 70 ὁ add. ex A. 90 Κωνσταντῖνος; add. ex A. 91 κα' A, κα' vulg. 92 τρικλίνῳ A.
 93 ἐμπράκτως A. 94 μεγάλου οἰν. A. 95 προεισελθ. A, προσελθ. vulg. 96 τι A, τε vulg. 97 προσημ. ἄ.
 κροσῆμ; vulg. 98 ἀκριβεῖς A], ἀκριβῶς vulg. 99 προφητικῶς add. ex A. 100 ἐμπράκτως A. 101 βα-
 βατισμένῳ A, βαπτίζομ. vulg. 102 Τέρβελιν A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(6) Post historias annis superioribus ascriptas D
 subjungit pariter Nicephorus, μετὰ τοῦτο, quasi
 anno tertio, στέφεται υἱὸς τῷ βασιλεῖ. — Atqui se-
 mel, et iterum εὐσεβῆ βασιλέα appellaverat, πῆσι-
 σimum imperatorem; cum nimirum cum necdum
 ecclesiæ turbas eieret, eoque imperante sic divina
 manus augustam urbem protegeret. COMBESIS.

(7) Palatinus codex et Peyrez, τῇ κα' legunt. Ana-
 stasius et Miscella, οὐτάνο Καλ. Januarii, habent.
 Besberinus tempus omnino tacet.

(8) Anastasius reddidit, cum solemnī obsequio.
 Eandem significantem attribuit Turco-Græcia
 lib. iii.

(9) Idem, oratione ante ingressum altaris effusa.
 Obscure. Clarius repono, oratione antequam dona

sacra ad altare inferrentur, effusa. Est enim alo-
 odos in liturgia offertorium, quo cum processione
 et pompa panis et vinum sacrificio deputatis sacer-
 dotum manibus ad altare deportantur, et ad illud,
 ut ita dicam, eis deducuntur. Adeundum, si dubium
 supersit, Euchologium.

(10) Hinc ascitum Copronymi nomen. Alii a Ca-
 ballino stercore, cujus ei odor in deliciis, Caballum
 et Copronymum dictum contendunt. De his
 consulendus Zonaras.

(11) Vide illius temporis plures in baptismo
 susceptores.

(12) Ὑπατεία, consulare munus, donativum Ana-
 stasio redditum.

λέως τούτου σὺν τῷ Ξυλινίτῃ ἀνείλεν, δημεύσας καὶ τὴν τοῦ Ξυλινίτου οὐσίαν, μαγίστρου αὐτοῦ ὑπάρχοντος καὶ πολλὴν κεκτημένου· ὁμοίως δὲ Σισίννιον τὸν πατρίκιον, τὸ ἐπίκλην ὁ Ῥενδάκη, καὶ Θεόγνωστον ὁ πρωτοασκηρῆτιν (13), καὶ Νικήταν τὸν ἀνθρακα καὶ ἀρχοντα τοῦ τειχους (14) οἱ Βούλγαροι ἀπεκεφάλισαν, ὡς συνόντα τῷ Ὀρτεμίῳ, ὁμοίως καὶ Ἰσόην πατρίκιον ὁ καὶ κόμητα Ὀψικίου (15), ὡς συνδρόμους καὶ φίλους αὐτοῦ, ἀπέκτεινεν· τοὺς δὲ λοιποὺς βίωτομήσας καὶ δημεύσας ἐξώρισεν.

A. M. 6212. — Ἀράδων ἀρχηγῶν Ἰζὶδ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰνδικτιῶν γ' (16), τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα, ἐπέφηθ' Ἐκωνσταντῖνος ὑπὸ Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἔν τῷ τριβουναλίῳ τῶν Ἐννεακαίδεκα ἀκουστικῶν (17), τοῦ μακαρίου Ἑρμανοῦ πατριάρχου ποιήσαντος τὰς πρὸς συνήθειαν εὐχὰς. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀπέβη Οὐμαρος ὁ τῶν Ἀράδων ἀμφρεύσας ἔτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρας, καὶ ἀφηρέυει Ἰζίδ. Τούτῳ φύεται ἔν Περσίδι τύραννος ὀνόματι καὶ αὐτὸς Ἰζὶδ Μουαλαβί· καὶ συναπλήθον αὐτῷ πολλοὶ ἐκ τῆς Περσίδος· πέμψας δὲ Ἰζὶδ τὸν Μασαλμᾶν ἀνείλεν αὐτὸν, καὶ τὴν Περσίδα ὑπέταξεν.

A. M. 6213. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀνεφάνη τις Σύρος ψευδοχριστός, καὶ ἐπλάγησε τοὺς Ἑβραίους λέγων, ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

A. M. 6214. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἠγάγκασεν ὁ βασιλεὺς τοῦς Ἑβραίους καὶ τοὺς Μοντανούς (18) βαπτίζεσθαι. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπροαιρέτως βαπτίζόμενοι, ἀπελούοντο τὸ βάπτισμα, καὶ ἐσθίοντες μετέλαμβανον τὴν ἀγίαν δωρεάν, καὶ ἔχρανον τὴν

A potestati permiserunt, quare acceptis ab eo muneribus domum redierunt. Imperator vero Artomium et Xylonitem interfecit, bonaque Xylonitæ, qui magister erat et locuples, publicavit, similiter Sisinnium patricium cognomento Rendacem et Theognostum protoascretis et Nicetam anthracem et mœnibus reparandis præfectum Artemii familiarem Bulgari capituli abscissione multarunt, ac pariter Isoem patricium et Opsicii comitem ut amicos adjutoresque ejus Leo occidit, alios vero naribus præcisibus bonisque publicatis in exsilium eiecit.

A. C. 712. — Arabum ducis Izid annus primus.

Hoc anno, indictione tertia, ipso Paschatis die Constantinus a patre Leone in novemdecim accubitorem tribunali 336 imperii coronam accepit, consueta oratione beatæ memoriæ Germano patriarcha peragente. Eodem anno Umarus Arabum ameras post principatus annos duos et menses quatuor extinctus est, cui Izid successit. At in eum surrexit tyrannus, qui etiam dictus est Izid Muatabi, cui multi ex Perside se adjunxerunt. At Izid Masalmam adversus eum misit, ipsoque interfecto, Persidem in ditionem suam redegit.

A. C. 713. — Hoc anno quidam Syrus emerit pseudochristus, qui Hebræos seduxit, Christum Dei Filium se esse mentitus.

A. C. 714. — Hoc anno imperator Hebræos et Montanistas ad baptismum subeundum coegit. Et Judæi quidem præter libertatem baptizati, bapismate tanquam contracta sorde se expiabant, et cibo communi jam sumpto sacri doni se consortes fu-

VARIE LECTIONES.

ἢ τὸ ἐπ. Α, τὸν ἐπ. vulg. ἢ καὶ Θεόγν. — τοῦ τειχους post Ὀψικίου — inserunt A f. ἢ τῷ add. ex A, ἰtem ὁμοίως. ἢ Θεόκτιστον Α. ἢ Ἰνδικτιῶνος Α. ἢ αὐτοῦ add. ex A f. ἢ ἀκουστικῶν Α. ἢ μακαρίου Α, μακαρίτου vulg. ἢ πρὸς συνήθειαν Α, προσσυνήθεις vulg. ἢ ὀνόματι add. ex Α. ἢ τῆς add. ex Α. ἢ πέμψας δὲ Α, καὶ π. vulg. ἢ αὐτὸν om. Α f. ἢ ἀνεφάνη Α, ἐφάνη vulg. ἢ ἠγάγκασεν Α, ἠγάγκασεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(13) Πρώτιστον τῶν βασιλικῶν γραμματέων Nicephoro scriptum.

(14) Nicephorus, ἀρχοντα τειχῶν, reparandis et custodiendis urbis mœnibus præfectum: de quo Codinus.

(15) Idem, τοῦ βασιλικῶν λεγομένου Ὀψικίου ἡγεμόνα. Petavii interpres, imperatorii obsequii præfectum.

(16) Eadem quoque tertia indictione Constantiana cognomento Copronymum imperii corona redimitum testatur Nicephorus. Πέμπτη καὶ εἰκάδι τοῦ Μαρτίου μηνός, τῆς τρίτης Ἰνδικτιῶνος, τῇ σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσει. Quare cum præsentis anni quarta sit indictio (cœpit enim, ut superius liquet, cum Leonis imperio indictionis circulus, et anno ejusdem decimo pag. 359 et decimo tertio pag. 342 par quoque numeratur indictio), in annum præeuntem Constantini coronatio remittenda.

(17) S. Niceph., ἐν τῷ τριβουναλίῳ λεγομένῳ ἰσ' ἀκουστικῶν.

(18) Montani discipulis a baptismis non abhorrentibus, Montanistas hosce Manichæos existimat

Baronius ad a. C. 722, num. 1. — Hæret Baron. t. IX, p. mibi 28, multisque nititur ostendere non posse hæc accipi de Montani antiqui hæresiarchæ sectatoribus, quod ii a baptismo non sic abhorrent: ego vel maxime de illis accipiendum existimo: nec enim illorum baptisma ratum erat, qui sic in Trinitate et Spiritu sancto errarent. Potuit ergo Leo ad Ecclesiam verum baptismum cogere, quod sic illi indigne tulerint, ut ob eam causam se flammis devoverint. Ipsa prophetia, qua inductos ait Theophanes ad necem sibi consciscendam, character quidam videatur Montani illius sectæ, qui novo illi spiritui totum credebant. Timotheus presbyter CP. inter præcipuos errores Toscodorum, qui ex Epiph. hæret. 48 iidem sunt ac Catharyges, Paulicianistæ, ipsi Montanistæ, hunc ponit, quod βάπτισμα διασύρουσι, aliaque omnia externa symbola respuunt; eoque primos ponit, quos accedentes ad ecclesiam oporteat baptizari: ut non mirum præ omnibus hæreticis hos Leonem ad baptismum cogendos duxisse, illosque rem sic indiguitulisse. COMBERIS.

etiam alienam defecissent immunes a vectigalibus A declaravit, qui placulum unum admitterent crudeliter unaxit, ex quo plures effecti martyres: ne Christiani praetera adversus Saracenum testimonium accipiantur lata lege sanxit. Epistolam denique fidei suae expositionem manifestantem ad spurcos ejus sensus virum deducere arbitratus ad Leonem imperatorem datam transmisit.

A. C. 711. — Hoc anno Leoni irreligioso imperatori filius impietate et irreligione superior, 335 verus Antichristi praecursor, Constantinus natus est. Octobris vero mensis die vigesimo quinto Maria ejus uxor in Augustei triclinio coronae recepit consortium, et cum solemnibus comitatu sine viro ad Magnam ecclesiam processum egit. Votis ibi conceptis, ante ingressum ad magnum altare solemnia, ad magnum baptisterium, viro ejus paucis domesticis stipato eodem loci se conferente, ipsa perrexit. Ibiq; eam a Germano antistite imperii malitiaeque eorum haeres Constantinus lastrali unda expiaretur, dirum ac foedum ab infantia sui indicium edidit, alvum nimirum in sacrum lavacrum egerens, ut ab oculatis testibus fide dignis perhibetur, ita ut sanctissimus patriarcha Germanus maximum malum Christianis ipsiq; Ecclesiae per istum eveniturum istud signum portendere vaticinatus sit. Eum e sacro fonte thematum et senatus spectatissimi viri susceperunt. Sacris peractis Augusta Maria totius aulae stipata comitatu, muneribus ab ecclesia ad Aream usque palatii portam in populam sparsis, cum filio baptisimale initiato revertit.

ὁν τῷ υἱῷ βαπτισμένῳ ὕπατιαν (12) δοῦσα τίου.

Eodem etiam anno Nicetas Xylonites, litteris ad Artemium Thessalonicam relegatum datis, ut ad Terbelium Bulgarorum sociam quaesiturus, et subinde adversus Leonem militaturus proficiscatur, monet. Is consilium secutus, pergit in Bulgariam, et exercitum surique centenaria quinquaginta accipit. Eo apparatu instructus Cpolim recta tendit. Urbis civibus Artemium a se depellentibus et imperium ejus respuentibus, Bulgari virum Leonis

μη κταδεχομένους ἀνήρσι, καὶ πολλοὺς μάρτυρας ἐπειργάσατο, καὶ μὴ παραθέχεσθαι μαρτυρίαν Χριστιανοῦ κατὰ Σαρακηνοῦ ἐθέσπισεν. Ἐποίησε δὲ καὶ ἴσ ἐπιστολὴν δογματικὴν πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα, οἰόμενος πείσειν αὐτὸν τοῦ μαγαρίσαι.

A. M. 6211. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐτέθη τῷ δυσσεβεῖ βασιλεῖ Λέοντι (6) ὁ ἴσ δυσσεθέστερος αὐτοῦ υἱὸς Κωνσταντῖνος ἴσ καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος. Τῇ δὲ κα' ἴσ τοῦ Ὀκτωβρίου (7) μηνὸς Μαρία ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐστέρθη ἐν τῷ Τρικλινίῳ ἴσ τοῦ Αὐγουστέως, καὶ προήλθεν ἐμπράκτως ἴσ (8) μόνη χωρὶς τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ εὐξαμένη πρὸ τῆς εἰσοδοῦ (9) τοῦ μεγάλου ἴσ θυσιαστῆριου, μετῆλθεν εἰς τὸν μέγαν βαπτιστήρα, προεσελθόντος ἴσ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μετ' ὀλίγων οἰκειακῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, ἐθα βαπτίσαντος Γερμανοῦ τοῦ ἀρχιερέως τὸν τῆς κακίας τε καὶ βασιλείας αὐτῶν διάδοχον Κωνσταντῖνον, δεινόν τι ἴσ καὶ δυσώδες ἐκ νηπιότητος αὐτοῦ προσεσημανταὶ ἴσ τεκμήριον, ἀφοδεύσαντος αὐτοῦ (10) ἐν τῇ ἀγίᾳ κολυμβήθρᾳ, ὡς φασὶν οἱ ἀκριβεῖς ἴσ αὐτόπται γεγονότες, ὥστε φάναι Γερμανὸν τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην προφητικῶς ἴσ, ὅτι Μαρίστου κακοῦ Χριστιανοῖς καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ δι' αὐτοῦ μέλλοντος γίνεσθαι τὸ σημεῖον τοῦτο πέφυκεν. Τοῦτον οἱ προύχοντες τῶν θεμάτων καὶ τῆς συγκλήτου βαπτισθέντα ἀνεδέξαντο (11). Μετὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐμπράκτως ἴσ ἡ Αὐγουστα Μαρία ἀνέκαμψε ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἕως τῆς Καλακῆς πύλης τοῦ παλατιοῦ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Νικήτας ὁ Ξυλινίτης γράφει πρὸς Ἀρτέμιον ἐν Θεσσαλονίχῃ, ὥστε ἀπελθεῖν αὐτὸν πρὸς Τερβέλιον ἴσ, ὅπως μετὰ συμμαχίας Βουλγαρικῆς ἔλθῃ κατὰ Λέοντος. Ὁ δὲ ὑπακούσας ἀπῆλθεν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ στρατὸν καὶ πενήτην κεντηνάρια χρυσοῦ. Καὶ ταῦτα λαθὼν ἐπὶ Κωνσταντινουπόλιν ἔρχεται. Τῆς δὲ πόλεως τοῦτον μὴ δεξαμένης, οἱ Βούλγαροι τοῦτον τῷ Λέοντι παρέδωκαν, καὶ φιλοφρονηθέντες ὑπ' αὐτοῦ ὑπέσπερσαν. Ὁ δὲ βασι-

VARIANT LECTIONES.

ἴσ καὶ add. ex A. ἴσ δ add. ex A. ἴσ Κωνσταντῖνος add. ex A. ἴσ κα' A, κα' vulg. ἴσ τρικλίνῳ A. ἴσ ἐμπράκτος A. ἴσ μεγάλου om. A. ἴσ προεσελθ. A, προσελθ. vulg. ἴσ τι A, τε vulg. ἴσ προεσημ. A. ἴσ προσήμ. vulg. ἴσ ἀκριβεῖς A], ἀκριβῶς vulg. ἴσ προφητικῶς add. ex A. ἴσ ἐμπράκτος A. ἴσ βαπτισμένῳ A, βαπτίζου. vulg. ἴσ Τερβελίον A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(6) Post historias annis superioribus ascriptas subjungit pariter Nicephorus, μετὰ τοῦτο, quasi anno tertio, φέρεται υἱὸς τῷ βασιλεῖ. — Atqui semel, et iterum εὐσεβῆ βασιλέα appellaverat, piissimum imperatorem; tum nimirum cum necdum ecclesie turbas eieret, eoq; imperante sic divina manus augustam urbem protegeret. COMBERIS.
(7) Palatinus codex et Peyrez. τῇ κα' legunt. Anastasius et Miscella, οὐτάῳ Kal. Januarii, habent. Barberinus tempus omnino tacet.
(8) Anastasius reddit, cum solemnibus obsequiis. Eandem significantiam attribuit Turco-Græcia lib. vi.
(9) Idem, oratione ante ingressum altaris effusa. Obscure. Clarius repono, oratione antequam dona

D sacra ad altare inferrentur, effusa. Est enim, eis odo in liturgia offertorium, quo cum processione et pompa panis et vinum sacrificio deputatis sacerdotum manibus ad altare deportantur, et ad illud, ut ita dicam, eis οδοῦσσι. Adeundum, si dubium supersit, Euchologium.
(10) Hinc ascitum Copronymi nomen. Alii a Caballino stercore, cujus ei odor in deliciis, Caballinum et Copronymum dictum contendunt. De his consulendus Zonaras.
(11) Vide illius temporis plures in baptismo susceptores.
(12) Ὑπατία, consularis munus, donativum Anastasio redditum.

λεὺς τοῦτον σὺν τῷ Ξυλινίτῃ ἀνείλεν, δημεύσας καὶ τὴν τοῦ Ξυλινίτου οὐσίαν, μαγίστρου αὐτοῦ ὑπάρχοντος καὶ πολλὴν κεκτημένην· ὁμοίως δὲ Σισίνιον τὸν πατριχίον, τὸ ἐπίκλην ἑξ Ἐνεακαίδεκα πρῶτοαστηκρήτιν (13), καὶ Νικήταν τὸν ἀνθρακα καὶ ἀρχοντα τοῦ τείχους (14) οἱ Βούλγαροι ἀπεκεφάλισαν, ὡς συνόντα τῷ Ἄρτεμιῳ, ὁμοίως καὶ Ἰσόην πατριχίον καὶ κόμητα Ὀψικίου (15), ὡς συνδρόμους καὶ φίλους αὐτοῦ, ἀπέκτεινεν· τοὺς δὲ λοιποὺς βίνοτομήσας καὶ δημεύσας ἐξώρισεν.

A. M. 6212. — Ἀράδων ἀρχηγῶν Ἰζίδ εἶτος α'.

Τούτῳ τῷ εἶτι Ἰνδικτιῶνι γ' (16), τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα, ἐστίφθη Κωνσταντῖνος ὑπὸ Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ τριβουναλίῳ τῶν Ἐνεακαίδεκα ἀκουστίων (17), τοῦ μακαρίου Ἰερμανοῦ πατριάρχου ποιήσαντος τὰς πρὸς συνήθειαν εὐχὰς. Τῷ δ' αὐτῷ εἶτι ἀπεβίω Ὀβμαρος ὁ τῶν Ἀράδων ἀμηνεύσας ἔτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρας, καὶ ἀμηνεύει Ἰζίδ. Τούτῳ φύεται ἐν Περσίδι τυραννος ὀνόματι καὶ αὐτὸς Ἰζίδ Μουαλαβί· καὶ συναπῆλθον αὐτῷ πολλοὶ ἐκ τῆς Περσίδος· πέμψας δὲ Ἰζίδ τὸν Μασαλαμᾶν ἀνέειλεν αὐτὸν, καὶ τὴν Περσίδα ὑπέταξεν.

A. M. 6213. — Τούτῳ τῷ εἶτι ἀνεφάνη ἡ τις Σύρος ψευδοχριστός, καὶ ἐπλάνησεν τοὺς Ἑβραίους λέγων, ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν τὸν ὕδιν τοῦ Θεοῦ.

A. M. 6214. — Τούτῳ τῷ εἶτι ἠνάγκασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἑβραίους καὶ τοὺς Μοντανούς βαπτίζεσθαι. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπροαιρέτως βαπτίζόμενοι, ἀπελούοντο τὸ βάπτισμα, καὶ ἐσθίοντες μετέλαμβάνον τὴν ἀγίαν δωρεάν, καὶ ἔχραινον τὴν

A potestati permiserunt, quare acceptis ab eo muneribus domum redierunt. Imperator vero Artomium et Xylonitem interfecit, bonaque Xylonitæ, qui magister erat et locuples, publicavit, similiter Sisinnium patricium cognomento Rendacem et Theognostum protoascretis et Nicetam anthracem et mœnibus reparandis præfectum Artemii familiarum Bulgari capitis abscissione multarunt, ac pariter Isoem patricium et Opsicii comitem ut amicos adjutoresque ejus Leo occidit, alios vero naribus præcisus bonisque publicatis in exsilium eiecit.

A. C. 712. — Arabum ducis Izid annus primus.

Hoc anno, indictione tertia, ipso Paschatis die Constantinus a patre Leone in novemdecim accubitum tribunali imperii coronam accepit, consuetas orationes beatæ memoriæ Germano patriarcha peragente. Eodem anno Umarus Arabum ameras post principatus annos duos et menses quatuor extinctus est, cui Izid successit. At in eum surrexit tyrannus, qui etiam dictus est Izid Mualabi, cui multi ex Perside se adjunxerunt. At Izid Masalamam adversus eum misit, ipsoque interfecto, Persidem in ditionem suam redegit.

A. C. 713. — Hoc anno quidam Syrus emersit pseudochristus, qui Hebræos seduxit, Christum Dei Filium se esse mentitus.

A. C. 714. — Hoc anno imperator Hebræos et Montanistas ad baptismum subeundum coegit. Et Judæi quidem præter libertatem baptizati, baptilmate tanquam contracta sorde se expiabant, et cibo communi jam sumpto sacri doni se consortes fa-

VARIÆ LECTIONES.

ἢ τὸ ἐπ. Α, τὸν ἐπ. vulg. ἢ καὶ Θεόγν. — τοῦ τείχους post Ὀψικίου — inserunt A f. ἢ τῷ add. ex A, item ὁμοίως. ἢ Θεόκτιστον Α. ἢ Ἰνδικτιῶνος Α. ἢ αὐτοῦ add. ex Α f. ἢ ἀκουστίων Α. ἢ μακαρίου Α μακαρίτου vulg. ἢ πρὸς συνήθειαν Α, προσσυνήθεις vulg. ἢ ὀνόματι add. ex Α. ἢ τῆς add. ex Α. ἢ πέμψας δὲ Α, καὶ π. vulg. ἢ αὐτὸν om. Α f. ἢ ἀνεφάνη Α, ἐφάνη vulg. ἢ ἠνάγκασεν Α, ἠνάγκαζεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(15) Πρώτιστον τῶν βασιλικῶν γραμματέων Nicephoro scriptum.

(14) Nicephorus, ἀρχοντα τειχῶν, reparandis et custodiendis urbis mœnibus præfectum : de quo Codinus.

(15) Idem, τοῦ βασιλικοῦ λεγομένου Ὀψικίου ἡγεμόνα. Petavius interpres, imperatorii obsequii præfectum.

(16) Eadem quoque tertia indictione Constantinum cognomento Copronymum imperii corona redimitum testatur Nicephorus. Πέμπτη καὶ εἰκάδι τοῦ Μαρτίου μηνός, τῆς τρίτης Ἰνδικτιῶνος, τῇ σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσει. Quare cum præsentis anni quarta sit indictio (cœpit enim, ut superius liquet, cum Leonis imperio indictionis circulus, et anno ejusdem decimo pag. 359 et decimo tertio pag. 342 par quoque numeratur indictio), in annum præsentem Constantini coronatio remittenda.

(17) S. Niceph., ἐν τῷ τριβουναλίῳ λεγομένῳ ἰθ' ἀκουστίων.

(18) Montani discipulis a baptismo non abhorrentibus, Montanistas hosce Manichæos existimat

Baronius ad a. C. 722, num. 1. — Hæret Baron. t. IX, p. mihi 28, multisque nititur ostendere non posse hæc accipi de Montani antiqui hæresiarchæ sectatoribus, quod si a baptismo non sic abhorrent : ego vel maxime de illis accipiendum existimo : nec enim illorum baptismum ratum erat, qui sic in Trinitate et Spiritu sancto errarent. Pottuit ergo Leo ad Ecclesiæ verum baptismum cogere, quod sic illi indigne tulerint, ut ob eam causam se flammis devoverint. Ipsa prophetia, qua inductos ait Theophanes ad necem sibi consciscendam, character quidam videatur Montani illius sectæ, qui novo illi spiritui totum credebant. Timotheus presbyter CP. inter præcipuos errores Toscoduro- rum, qui ex Epiph. hæc. 48 idem sunt ac Cataphryges, Paulicianistæ, ipsi Montanistæ, hunc ponit, quod βάπτισμα διασφύρασι, aliaque omnia externa symbola respuunt ; eoque primos ponit, quos accedentes ad ecclesiam oporteat baptizari : ut non mirum præ omnibus hæreticis hos Leonem ad baptismum cogendos duxisse, illosque rem sic indigne tulisse. COMBEFIS.

tuos exhibebant, atque adeo fidem contaminabant. A Montanistæ vero sibi ipsis finem vaticinati die constituta domos errori suo deputatas ingressi, vivos sese combussere.

A. C. 715. — Hoc anno Judæus quidam Laodicea Phœnicæ maritimæ ortus supremus præstigiator habito cum Izide colloquio annis quadraginta Arabum principatu potiturum promisit, si modo venerandas imagines toto suo principatu e Christianorum ecclesiis eliminaret. Is porro Izid vere insanus in sanctas et venerandas imagines generale decretum promulgavit. Verum summa Domini nostri Jesu Christi gratia, et intemeratæ Matris sanctorumque omnium meritis Izid extinctus est, nondum etiam satanico ejus sancito ad plurimum aures et notitiam publicato. At cum imperator Leo nefandæ et insuavis hujusmodi pravitatis particeps existeret, multorum in nos malorum auctor fuit. Inscitiæ quoque suæ consortem Beser quemdam nomine Christianæ quondam fidei in Syria desertorem reperit. Hic certe quæ Christo præstatat credulitate prius abjurata, mox haustus animo Arabum opinionibus integre imbutus, non longo ante hæc spatio eorum servitute liberatus, et in Romanam ditionem evadens, ob corporis robur et concordem in hæresibus admittendis sensum a Leone præcipuis honoribus acceptus fuerat, ac deinceps hujus maximi mali fautor atque adjutor **337** imperatori astitit, cui etiam male assensus est Nacoliæ episcopus vir undequaque impuritate sæpens, et imperitia tanquam perpetuæ vitæ socia usus.

A. C. 716. — *Arabum ducis Isam annus primus.*

Beati Stephani papæ Romani res gestas, ut nimirum in Francorum ditionem profugerit et ad eos pervenerit sequenti narratione exsequar.

Venerabilis isto Stephanus cum multa mala ab Astulpho Longobardorum rege pertulisset, apud

πίστιν (19). Οἱ δὲ Μοντανοὶ διεμαντεύσαντο ἑαυτοῖς, καὶ ὤρισαντο ἡμέραν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τοὺς ὠρισμένους οἴκους τῆς πλάνης αὐτῶν, κατέκαυσαν ἑαυτούς.

A. M. 6215. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουδαῖος τις ὀρμώμενος ἀπὸ Λαοδικείας τῆς παραλλοῦ ¹⁰ Φοινίκης, γόης, ἐλθὼν πρὸς Ἰζίδ ἐπηγγείλατο αὐτῷ ἔτη τεσσαράκοντα κρατῆσειν τῆς ¹¹ τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, εἰ τὰς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν Χριστιανῶν ἐν πάσῃ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ τιμωμένας σεπτὰς εἰκόνας καθέλη ¹². Τούτῳ ¹³ πεισθεὶς ὁ ἀνόητος Ἰζίδ δόγμα καθολικὸν ἐψηφίσατο κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν ¹⁴ εἰκόνων· ἀλλὰ χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ταῖς πρεσβείαις τῆς ἀφθέρου Μητρὸς αὐτοῦ ¹⁵, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῷ αὐτῷ ἔτει τέθηγκεν Ἰζίδ, οὐδὲ ἀκουσθῆναι φθάσαντος τοῖς πολλοῖς τοῦ σατανικοῦ αὐτοῦ δόγματος. Μεταλαβὼν δὲ ταύτης τῆς ἀθεμίτου καὶ πικρᾶς κακοδοξίας Λέων ὁ βασιλεὺς πολλῶν κακῶν αἰτίας ἡμῖν γέγονεν. Εὐρῶν δὲ ὁμόφρονα τῆς ἀπαιδευσίας ¹⁶ ταύτης Βησῆρ ¹⁷ τινα τοῖνομα, γενόμενον μὲν ἀπὸ Χριστιανῶν ἐν Συρίᾳ ¹⁸, ἀποστάντα δὲ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, καὶ ποιωθέντα τοῖς Ἀράβων δογμασιν, οὐ πρὸ πολλοῦ δὲ χρόνου ἀπελευθερωθέντα τῆς ἐκεῖνων ¹⁹ δουλείας, καὶ καταλαβόντα τὴν Ῥωμαίων πολιτείαν· διὰ ῥώμην δὲ σώματος καὶ ὁμόνοιαν τῆς κακοδοξίας ἐτιμήθη παρὰ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος· ὅστις καὶ συνασπιστὴς τοῦ μεγάλου κακοῦ τούτου γέγονεν τῷ βασιλεῖ. Συνεφρόνει δὲ κακῶς ²⁰ αὐτῷ καὶ ὁ πάσης ἀκαθαρσίας ἀνάπλευς καὶ συντροφὸς ἀπαιδευσίᾳ συζῶν Ναχωλείας ²¹ ὁ ἐπίσκοπος (20).

A. M. 6216. — *Ἀράβων ἀρχηγῶν Ἰσάμ ἔτος α'.*

Τὰ περὶ τοῦ μακαρίου Στεφάνου (21) πάπα Ῥώμης, ὅπως ἐφυγεν ²² εἰς Φραγγικὴν ²³ καὶ ἐσώθη, λέξω ἐρχομαι.

Οὗτος ὁ ἀοιδίμος Στέφανος (22) πολλὰ κακὰ ὑπέστη ὑπὸ τοῦ Ἀστούλφου ²⁴ τοῦ ῥηγὸς τῶν Λογγι-

VARIAE LECTIONES.

⁹ διεμαντεύσαντες — ὄρισαντες — εἰσῆλθον — καὶ κατέκαυσαν A. ¹⁰ παραλλοῦ A, γόης om. A f. ¹¹ τῆς add. ex A. ¹² καθέλει A. ¹³ τούτῳ A, τοῦτο vulg. ¹⁴ καὶ σεπτῶν om. A f. ¹⁵ αὐτοῦ add. ex A. ¹⁶ τῆς ἀπαιδευσίας om. A f. ¹⁷ Βασῆρ A. ¹⁸ αἰχμάλωτον ἐν Συρίᾳ A. ¹⁹ ἐκεῖνων A, αὐτῶν vulg. ²⁰ δὲ κακῶς A, δὲ καὶ κακῶς vulg. ²¹ Ναχωλείας A. ²² ὅπως ἐφ. A. f. ²³ ὅπως γε ἐφ. 2, ὅπως τε ἐφ. vulg. ²⁴ ἐν Φραγγικῇ A. ²⁵ Ἀστούλφου A, Ἀσταλφού vulg. li. l. et infra.

JAC. GOARI NOTÆ.

(19) Ab isto loquendi genere verbum μαγαρίζειν, *conspicere*, ubi de fide deserta sermo est, recentiores traduxere. Legè auctorem ad Leonis hujus annum I et scripta superius pag. 334. — Noli ego quod Xyl. et novus interpr. quod cibo ante sumpto, sic sacra mysteria sumerent. Fuisset quidem hæc Ecclesiæ legis transgressio, at non fidem polluere. Eo igitur fidem polluere, quod intincti baptismo illum eluebant, sicque eluentes, ac exsecrantes, ore tenuis, ἐσθόντες, sacra mysteria, ac Eucharistiam percipiebant. Quod utinam nec modo præstarent, quos Burdigalæ, locisque aliis Ἰουδαϊστροφῶνας Granatenses Hispania ejectos Christianissimorum regum Galliæ clementia hactenus tolerat. Nam et Judæi etiamnum sibi hoc liberum putant, ut propter gentium præsuram, quam vocant, eorum mores ac religionem simulent exterius, apud quos viciant; modo alia Judæici ritus quoad eis licet observent, puta Sabbati

cultum, circumcisionem, abstinentiam a cibis immundis. etc., quæ dictis Granatensibus persaneta esse, quibus ita multi habitant locis, neminem lateat. **COMBESIS.**

(20) Theophilum nomine demonstrat Baronius ad annum Christi 727, num. 5.

(21) Excerptum e libro auctoris rerum Francicarum inscii, quo mera ἀκρονησία et ἀνιστορησία depromitur. — Imperite hæc de Stephano papa huic assuta loco, quæ et Anast. representat 2 Constantini anno, sub quo etiam vixit Stephanus. Certiora de Pipino ac Carolo Martello ex nostris petenda historicis Fredeg., etc. Lapsus memoria Fabrot. qui ista non habere Theophanem scripserit 2 illo Constantini anno, sed duntaxat Cædr. **COMBESIS.**

(22) Non Leonis, sed Constantini ejus filii ætate vixit.

ἑσθίων. Προσφυγῶν δὲ τοῖς Φράγγοις ἐπὶ Πιπίνου A προσίκου καὶ ἐξάρχου τῆς διοικήσεως ²⁵ τῶν ὄλων πραγμάτων καὶ τοῦ τῶν Φράγγων ἔθνους· ἔθο; γὰρ ἦν αὐτοῖς τὸν κύριον αὐτῶν, ἦτοι τὸν βῆγα, κατὰ νόμος ἄρχειν, καὶ μηδὲν πράττειν ἢ διοικεῖν, πλὴν ἀλόως; ἐσθίειν καὶ πίνειν, οἴκοι τε διατρίβειν, καὶ κατὰ Μάϊον μῆνα πρώτη τοῦ μηνὸς προκαθέζεσθαι ἐπὶ παντὸς τοῦ ἔθνους, καὶ προσκυνεῖν ²⁶ αὐτοῦς, καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, καὶ δωροφορεῖσθαι τὰ κατὰ συνήθειαν, καὶ ἀντιδιδόναι αὐτοῖς, καὶ οὕτως ἕως τοῦ ἄλλου Μαΐου καθ' ἑαυτὸν διάγειν. Ἐχει δὲ τὸν λεγόμενον πρόικον γνώμη ἑαυτοῦ καὶ τοῦ ἔθνους διοικούντα πάντα τὰ πράγματα ²⁷. Ἐλέγοντο δὲ ἐκ τοῦ γένους ἑκείνου καταγόμενοι ²⁸ χριστάται, ὃ ἐρμηγεύεται τριχοραχάται (23)· τρίχας γὰρ εἶχον κατὰ τῆς βράχης ἐκφυομένηας, ὡς χοῖροι ²⁹. Ὁ μὲν οὖν B Στέφανος τῆ ὠμότητι τοῦ Ἀστούλφου βιασθεὶς καὶ ἀβουλῆ, ἅμα δὲ καὶ ἐπιτραπέις παρ' αὐτοῦ ἀπελθεῖν εἰς Φραγγικὴν, καὶ ποιῆσαι ὃ ἂν δύνηται ³⁰, ἐλθὼν χειροτονεῖ ³¹ τὸν Πιπίνον (24) ἄνδρα τὸ τρικαυτὰ ³² λαὸν ἐδδόκιμον, προϊστάμενον ἅμα καὶ τῶν πραγμάτων ἀπὸ τοῦ βῆγδ, καὶ προπολεμήσαντα τοὺς περαιωθέντας Ἀραβας (25) ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς ἐπὶ τὴν Σπανίαν ³³, τοὺς καὶ κρατήσαντας ἕως τοῦ νῦν τῆς αὐτῆς Σπανίας, δοκιμάσαντας δὲ καὶ κατὰ τῶν Φράγγων παρατάξασθαι, οἷς ἀντιταξάμενος σὺν τῷ πλήθει ὃ αὐτὸς Πιπίνος, κτείνει μὲν καὶ αὐτὸν τὸν ³⁴ ἐξάρχον τοῦ ἔθνους (26) Ἀβδραχμάν ³⁵, συνααιρεῖ δὲ καὶ πλῆθος οὐκ εὐαρίθμητον παρὰ τὸν Ἥριδανὸν (27) ποταμὸν ³⁶, καὶ θαυμάζεται καὶ φιλεῖται παρὰ τοῦ ἔθνους, οὐ μόνον διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ³⁷ δι' ἄλλα προτερήματα, καὶ προηγείται τοῦ ἔθνους πρῶτος οὐ κατὰ γένος, λύσαντος αὐτὸν τῆς ἐπιπορίας (28) τῆς πρὸς τὸν βῆγα τοῦ αὐτοῦ Στεφάνου, καὶ ἀποκείρας τὸν πρὸ αὐτοῦ βῆγα καὶ ἐν μοναστηρίῳ μετὰ τιμῆς καὶ ἀναπαύσεως περιορίσαντος. Οὗτος ὁ Πιπίνος δύο υἱοὺς ἔσχεν Κάρουλον καὶ Καρουλόμαγνον ³⁸ (29) τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

tonsus ejus capillis in monasterium omni honore et quiete cumulatam relegasset. Iste Pipinus filios

duos habuit Carolum et Carolum magnum ejus fratrem. Tῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀπέθω Ἰζίδ ὁ τῶν Ἀράβων ἀμηρεύσας ἔτη τέσσαρα. Καὶ ἀμηρεύει Ἰσάμ ὁ τοῦτου

Francos profugit ad Pipinum majorem domus et exarchum omnium rerum totiusque Francorum gentis. Ea vero consuetudo apud eos obtinebat, ut eorum dominus, rex videlicet, hæreditatis jure principatum assequeretur, nec quid ageret aut moliretur, quam præter modum et decus cibo potuique indulgeret et domi clausus moraretur, die autem prima mensis Maii ad totius gentis prospectum sederet in throno, et salutationes ab ipsis acciperet vicissim et redderet, et pro usitato more munera conferret, et alia invicem oblata referret, quibus demum peractis usque ad insequentem Maium domi inclusus se continebat. Præfatum vero majorem domus habet rex, qui arbitrato suo et totius gentis cuncta administret. Qui autem ea stirpe oriebantur cristati, quos trichorachatas Græci vertunt, audiebant, quod pili ex dorsi medio velut porco ipsis enascerentur. Stephanus itaque consilii apud se inops et Astulphi crudelitate coactus, permissum etiam tendendi in Franciam et quod concederetur agendi, ab eo obtinuit. In Franciam adveniens Pipinum virum sui sæculi celeberrimum, ac rebus administrandis ab ipso rege præfectum regem inauguravit. Hic Arabes ex Africa in Hispaniam transfretatos, ac ipsius Hispaniæ ad hunc usque diem dominatum assecutos, ac bellum quoque Francis inferre decernentes paulo ante debellaverat. Instructa namque adversus eos acie, ipsum gentis hujus principem Abderachman interficit Pipinus, et una simul exercitus non facile numerandi copias ingentes interneccione delet ad Rhodauum, ex quo admiratio totiusque gentis affectus in eum convertuntur, ac non ejus solum rei gestæ gratia, sed ob alias insuper quibus præstabat dotes, primus existit, qui regio non oriundum sanguine imperium in gentem illam obtinuit, **338** cum interim ipse Stephanus eum a perjuri in regem admissi metu absolvisset, regemque ipsum Pipini decessorem de-

Eodem etiam anno Izid, qui Arabum ameram gessit, post principatus annos quatuor excessit e

VARIE LECTIONES.

²⁵ τῆς διοικήσεως add. ex A. ²⁶ καὶ προσκυνεῖν αὐτοῦς om. A f. ²⁷ πάντα τὰ πράγματα A, τ. πρ. π. vulg. ²⁸ καταγόμενοι A, λεγόμενοι vulg. ²⁹ χοῖροι A, χοῖρω vulg. ³⁰ ὃ ἂν δύνηται A, ὃ ἐάν δύναται vulg. ³¹ ἐλθὼν χειρ. A, ἐλθὼν δὲ χειρ. vulg. ³² Πιπίνιον A. ³³ τὸ τὴν. A, τὸν τὴν. vulg. ³⁴ Ἰσπανίαν ubique A. ³⁵ αὐτὸν τὸν A, τὸν αὐτὸν vulg. ³⁶ Ἀβδραχμάν A, Ἀβδραχμ. vulg. ³⁷ ποταμὸν add. ex A. ³⁸ ἀλλὰ καὶ A, ἀλλὰ vulg. ³⁹ Κάρουλον καὶ Καρουλόμ. A, Κάρουλλον καὶ Καρουλόμ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(23) Monstrum Francis ipsis, quibus accidisse narratur, incognitum: unde apud Græcos auditum veterator Agathias profert *Hist. lib. 1: Solemne est Francorum regibus nunquam tonderi: sed a pueris intonsi manent. Cæsaries tota decenter eis in humeros propendet: anterior coma e fronte discriminata in utrumque latus deflexa. Neque vero, quemadmodum Turcis et Barbaris, impeza iis, et squalida sordidaque est coma, vel complicatione indecenter cirrata, sed smigmata varia ipsi sibi adhibent, diligenterque curant; idque velut insigne quoddam eximiaque honoris prerogativa regio generi apud eos tribuitur.*

(24) Hoc est, regem prius institutum unxit. Baronius ad A. D. 751 et 754, num. 1.

(25) Caroli Martelli facinora cum Pipini filii rebus perturbat.

(26) Abdirama ad Aquitaniam a Carolo Martello cæsus. Fredegarius Scholasticus in Chronico.

(27) Saracenorum exercitus alter ab eodem Carolo ad Rhodanum deletus, ex eodem Fredegario.

(28) Stephano concedit, quod a Zacharia præstitum.

(29) Ni Καρολόμνον reponat, Carolum Magnum cum fratre Carlomanno confundet.

vita. Successit ameras Isam frater ejus, qui passim per provincias et urbes palatia construere, agros serere, hortos plantare, conquirere aquas et deducere coepit. Is in Romaniam expeditione suscepta multis ex acie desideratis domum reversus est.

Porro Stephanus papa Romanus ad Francos confugit.

A. C. 717. — Romæ episcopi Gregorii annus primus.

Hoc anno irreligiosus imperator Leo de proscribendis et deponendis sanctis et venerandis imaginibus primum tractatum habere coepit: comperto cujus proposito Gregorius papa Romanus, scripta prius ad ipsum Leonem decretali epistola, qua de fide quidquam statueret et antiqua Ecclesiæ sancita sanctis Patribus firmata innovare aut convellere non docere imperatorem commonet, Italiæ tandem ac Romæ tributa ad ipsum deferenda prohibuit. Hoc etiam anno torrens in urbem Edessam exundans eam aquis opplevit, et delevit plurimos.

A. C. 718. — Hoc anno Masalmas Cæsaream Cappadociæ armis aggressus, eam occupavit. Pestis per Syriam grassata est. Cameli Saracenorum protosymbuli ad sanctum Eliam igne perierunt. Mavias insuper filius Isam Romanam ditionem bello infestavit, et exercitu per ejus provincias circumducto retro cessit. Eodem autem anno, indictione nona, messis colligendæ tempestate, inter Theram et Therasiam insulas per aliquot dies vapor ex profundo maris, quasi ab ardente fornace, ebullivit, quo paulatim densato et in lapidem concreto igniti incendii ardore totus fumus igneus apparuit, et ob terrenæ materiæ crassitiem magni pumices lapidum instar per totam Asiam minorem, Lesbum et Abydum et maritimas Macedoniæ regiones disjecti sunt, ita ut universa facies ejus maris **339** pumicibus innatantibus repleta fuerit, in medio autem ingentis illius ignis insula in terræ molem stipata Hieræ insulæ aggesta est, quæ antea nusquam exstiterat, sed quomodo olim Thera et Therasia, quas supra memoravimus, ebullierunt, sic tum isthæc ætate Leonis Dei hostis manifesto revelati. Hic accensam in se divinam iram sibi favere arbitratus, Bese

A ἀδελφός, καὶ ἤρξατο κτίζειν κατὰ χώραν καὶ πόλιν παλάτια ⁴⁹, καὶ κατασπορὰς ποιεῖν καὶ παραδείσους, καὶ ὕδατα ἐκβάλλειν. Καὶ ἐπεστράτευσεν χθῆ ⁵¹ τὴν Ῥωμανίαν, καὶ πολλοὺς ⁵² τῶν σὺν αὐτῷ ἀποβαλῶν ⁵³ ὑπέστρεψεν.

Στέφανος δὲ ὁ πάπας Ῥώμης προσέφυγεν εἰς τοὺς Φράγγους.

A. M. 6217. — Ῥώμης ἐπισκόπου Γρηγορίου ἔτος α΄.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἤρξατο ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς Λέων τῆς κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων καθαιρέσεως λόγον ποιεῖσθαι ⁴⁹· καὶ μαθὼν τοῦτο Γρηγόριος ὁ πάπας (30) Ῥώμης τοὺς φόρους τῆς ⁵¹ Ἰταλίας καὶ Ῥώμης ἐκώλυσεν, γράψας πρὸς Λέοντα ἐπιστολὴν δογματικὴν, μὴ δαῖν βασιλεῖα περὶ πίστεως λόγον ποιεῖσθαι, καὶ καινοτομεῖν τὰ ἀρχαῖα δόγματα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων δογματισθέντα. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ⁵² ὁ χεῖμαρρος πλημμυρῆσαι· εἰσῆλθεν εἰς Ἐδεσσαν τὴν πόλιν, καὶ πολλοὺς ἤφάνισεν.

A. M. 6218. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Μασαλμάς τὴν Καισάρειαν Καππαδοκίας, καὶ παρέλαβεν αὐτήν. Καὶ γέγονεν θανατικὸν ἐν Συρίᾳ. Καὶ αἱ κάμηλοι τοῦ πρωτοσυμβούλου ἐκάθισαν εἰς τὸν ⁵⁴ ἄγιον Ἠλίαν. Μάβιας δὲ ὁ υἱὸς Ἰσάμ ἐπεστράτευσεν τὴν Ῥωμανίαν· καὶ ἐμπεριπατήσας, ὑπέστρεψεν. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει Ἰνδικτιῶν θ' (51), ὡρᾶ θέρους, ἀτμὶς ὡς ⁵⁵ ἐκ καμίνου πυρὸς ἀνέβρασεν ἀναμέσον Θήρας καὶ Θηρασίας τῶν νήσων ἐκ τοῦ βυθοῦ ⁵⁶ τῆς θαλάσσης ἐπὶ ἡμέρας τινὰς, καὶ κατὰ βραχὺ παχνομένης ⁵⁷ καὶ ἀπολιθουμένης τῇ ἐξάψει τῆς πυρώδους ἐκκαύσεως, ὄλος ὁ καπνὸς πυροφανῆς ⁵⁸ εἰδείκνυτο. Τῇ δὲ παχύτητι τῆς γεώδους οὐσίας, πετροκισσῆρους μεγάλους ὡς λίθους ⁵⁹ τινὰς ἀναπέμψαι καθ' ὅλης τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ Λέσβου καὶ Ἀβύδου καὶ τῆς πρὸς θάλασσαν Μακεδονίας, ὡς ἅπαν τὸ πρόσωπον τῆς θαλάσσης ταύτης κισσῆρων ἐπιπλοαζόντων ⁶⁰ γέμειν· μέσον δὲ τοῦ τηλικούτου πυρὸς νήσος ἀπογεωθεῖσα τῇ Ἰερᾷ λεγομένη νήσῳ συνήφθη, μήπω τὸ πρὶν οὕσα, ἀλλ' ὡς ⁶¹ αἱ (32) προβῆθησαι νῆσοι ⁶², Θήρα καὶ Θηρασία ⁶³ ποτὲ ἐξεβράσθησαν, οὕτω καὶ αὕτη ⁶⁴ νῦν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ θεομάχου Λέοντος· ὅς τὴν κατ' αὐτοῦ θείαν δόρην ὑπὲρ ἑαυτοῦ ⁶⁵ λογιζάμενος, ἀναιδέστερον κατὰ

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁹ παλάτια A, παλάτιον vulg. ⁵¹ χθῆ codd. omnes, nescio quo sensu. ⁵² πολλοὺς A, πολλῆς vulg. ⁵³ ἀποβαλῶν A, ἀποβάλλων vulg. ⁵⁴ ποιεῖσθαι A, ποιῆσαι vulg. ⁵⁵ τῆς add. ex A. ⁵⁶ καὶ add. ex A. ⁵⁷ εἰς τὸν A, εἰς τὸ vulg. ⁵⁸ ὡς om. A. ⁵⁹ τῶν νήσων ἐκ τοῦ βυθοῦ A, ἐκ τοῦ βυθοῦ τῶν νήσων vulg. ⁶⁰ παχνομένης καὶ ἀπολιθουμένης τῇ ἐξάψει τῆς πυρώδους ἐκκαύσεως A (partim e f), παχνομένη καὶ ἀπολιθουμένη τῇ ἐκκαύσει τῆς πυρώδους φλογώσεως vulg. ⁶¹ προφανῆς b. ⁶² λίθους] λόφους A e f. ⁶³ κισσ. καὶ ἐπιπλοαζόντων A. ⁶⁴ ἀλλ' ὡς A, ἄλλως vulg. ⁶⁵ νῆσοι om. A. ⁶⁶ Θήρα καὶ θ. A, θ. τε καὶ θ. vulg. ⁶⁷ αὕτη] ταύτην e f. ⁶⁸ ἑαυτοῦ A, αὐτοῦ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(30) Gregorius nempe II. Exstant eæ epistolæ ex cardinalis Lotharingiæ cod. a Ducæo productæ, neq̄ desunt in Reg. quibus ipsum hoc depellit sanctissimus pontifex ut inhibuerit tributa, occiduosque ad defectionem impulerit. Descivisse ipsos sponte sua, audita Leonis temeritate in Christi præcipue imaginem ad Chalcedem portam: qua de re in nostro *Auct.* plura. COMBESIS.

(51) Anni præsentis indictionem decimam nu-

merandam convincunt cum ad imperatoris hujus annum tertium observationes positæ, tum ipsa quæ ad hunc annum paulo inferius indictio recensetur. Subjuncta vero narratio totidem verbis apud Nicephorum legitur pag. 37.

(32) S. Nicephorus etiam de eadem ad Hieram ebullitione: qui inde arripuisse Leonem ausam abolendi sacras imagines clarius explicat. COMBES.

τῶν ἀγίων καὶ σεπτῶν εἰκότων ἤγειρε πόλεμον (33), ἅμα
 σύμμαχον ἔχων Βησῆρ τὸν ἀρνησίθεον, καὶ τῆς Ἰσῆς
 ἀλογίας ἐφάμιλλον. Ἄμφω ἄρα ἀπάσης ἀπαιδευσίας
 ἦσαν ἔμπροσθεν καὶ πάσης ἀμαθίας⁶⁰, ἐξ ἧς τὰ πολλὰ
 τῶν κακῶν ἐρχεται. Οἱ δὲ κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν
 λαοὶ⁶¹ σφόδρα λυπούμενοι ἐπὶ ταῖς καιναῖς διδασκα-
 λαῖς αὐτῶν τε ἐμελέτων ἔπειθεῖν καὶ τινὰς βασιλι-
 κούς ἀνθρώπους ἀνεῖλον καθελόντας τὴν τοῦ Κυρίου
 εἰκόνα τὴν ἐπὶ τῆς μεγάλης⁶² Χαλκῆς πόλης, ὡς
 πολλοὺς αὐτῶν ὑπὲρ τῆς⁶³ εὐσεβείας τιμωρηθῆναι
 μελῶν ἔκκοπαῖς καὶ μάστιξι καὶ ἐξορίαῖς καὶ ζη-
 μίαις, μάλιστα δὲ τοὺς εὐγενεῖα⁶⁴ καὶ λόγῳ δια-
 φανεῖς· ὥστε καὶ τὰ παιδευτήρια σβεσθῆναι⁶⁵ καὶ
 τὴν εὐσεβῆ παιδευσιν ἀπὸ τοῦ ἐν ἀγίοις Κωνσταν-
 τίνου τοῦ μεγάλου καὶ μέχρι νῦν κρατήσασαν, ἧς
 καὶ μετὰ ἄλλων πολλῶν καλῶν⁶⁶ καθαιρέτης ὁ Σα-
 ρακηνόφρων οὗτος Λέων γέγονεν. Ἐν τούτοις οὖν
 θεῖφ κινούμενοι ζήλω στασιάζουσι κατ' αὐτοῦ μεγάλη
 ναυμαχία συμφωνήσαντες Ἑλλαδικοὶ τε καὶ οἱ τῶν
 Κυκλάδων νῆσων, Κοσμάν τινα συνεπόμενον ἔχοντες
 εἰς τὸ στεφθῆναι. Ἀγαλλιανὸς δὲ τουρμάρχης τῶν
 Ἑλλαδικῶν ἠγάγετο τῆς στρατιάς, καὶ Στέφανος· οἱ
 καὶ προσπελάσαντες τῇ βασιλίδι⁶⁷ πόλει ἐπ' τοῦ
 Ἀπριλλίου⁶⁸ μηνός (34) τῆς ἰνδικτιῶνος ἡρτῶνται
 συμβαλόντες τοῖς Βυζαντιοῖς, ἐμπρησθέντων αὐτῶν
 τῶν νεῶν τῷ σκευαστῷ πυρὶ. Καὶ οἱ μὲν βυθίζονται
 περὶ τὸν λάκκον (35), ἐν οἷς καὶ Ἀγαλλιανὸς ἐν-
 οπλον ἑαυτὸν ἐπόντωσεν· οἱ δὲ ζῶντες τῷ κρατοῦντι
 προσρύνονται, καὶ ἀποτεμνόμενοι τὰς κεφαλὰς Κοσμάς
 τε καὶ Στέφανος· ὕβρις τε τῇ κακίᾳ Λέων ὁ δυσσεβὴς
 καὶ οἱ τούτου σύμφρονες, τὸν κατὰ τῆς εὐσεβείας
 διαγμῶν ἐπιτείναντες. Κατὰ δὲ τὴν θερινὴν τροπὴν
 ταύτης τῆς ἰνδικτιῶνος μετὰ⁶⁹ τὴν τῶν ὀμοφύλων
 κακῆν νίκην⁷⁰, καὶ κατὰ τῆς⁷¹ Βιθυνῶν Νικαίας
 παρατάττεται τῶν Σαρακηνῶν δύο ἀμφίπλευροι στίφος
 ἄμπερ ἐνχιλίαις μονοζώνων (36) δεκαπέντε προσδρα-
 μῶν⁷², καὶ ἀπαρασκευάστον κυκλώσας τὴν πόλιν,
 καὶ Μυρίας ἐπακολουθῶν⁷³ ἐν ἄλλαις ὀκτῶ ἡμέραις
 μυριάσιν⁷⁴, οἱ μετὰ πολιορκίαν⁷⁵ πολλὴν καὶ καθ-
 αίρεσιν τῶν τειχῶν μερικὴν (37) τῷ τῶν τιμωμένων

A Dei desertorem oblatum sibi auxilliarium et parie
 inscitiae æmulum uactus, in sanctas et venerandas
 iniagines bellum impudentissime movit. Ambo
 quippe pleni erant imperitiæ atque omnis insanie,
 unde maxima malorum pars exoritur. Quare po-
 pulus urbis imperatrici ob novam istam do-
 ctrinam maximo dolore percitus, cum ipsam
 Leonem statim invadere, tum multos ex impera-
 torio famulitio, qui magnæ Æreæ portæ Domini
 imaginem exturbaverant, neci dedit, quo factum
 est ut in multos pietatis ergo membrorum mu-
 tilatione, verberibus, exsiliis, damnis illatis ani-
 madversum fuerit, imprinis autem in eos qui
 genere et doctrina clarebant, adeo ut scholæ una
 cum sacra doctrina exciderint, quæ a sæculo san-
 cti Constantini magni usque ad ea tempora flo-
 ruerant, cujus videlicet multarumque præstantissi-
 marum rerum Leo iste Saracenicæ disciplinæ con-
 sors oppugnator et grassator existit manifestus.
 Interea populi qui Græciam et Cycladas insulas
 habitabant pio in Deum moti affectu, conspiratione
 inter se facta, parataque maxima classe, adversus
 imperatorem rebellaverę, Cosmam quemdam, qui
 partes eorum sequebatur, imperio destinantes. Acie-
 m ducebant Agallianus Græcanicorum turmarca
 et Stephanus. Isti mensis Aprilis die decimo octavo
 indictione decima ad urbem imperatricem appel-
 lentes, commisso cum Byzantinis prælio, navibus
 arte facto igne combustis superantur, adeo ut alii
 circa profundum submersi sint, inter quos ipse
 Agallianus ut erat armatus se ipsum præcipitavit:
 superstilibus vero ad victorem imperatorem ultro
 se confereptibus, Cosmas et Stephanus capite plexi
 sunt, ex quo impij Leonis sectariorumque ejus
 malitia oppido crevit, adeo ut susceptum adversus
 pietatem bellum latius promoverint. Porro circa
 æstivum solstitium hujus indictionis decimæ post
 perniciosam illam de propriis civibus reportatam
 a Leone victoriam, duo ameræi Saracenicum exer-
 citum adversus Nicæam Bithyniensium urbem de-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ ἄμφω A, ἄμφοιν vulg. ⁶¹ ἀμαθίας A f, ἀλογίας vulg. ⁶² λαοί· ὄγλοι A. ⁶³ μεγάλης add. ex A.
⁶⁴ τῆς add. ex A. ⁶⁵ εὐγενεῖα A f, εὐσεβεία vulg. ⁶⁶ σβεσθῆναι A, σθησθῆναι vulg. ⁶⁷ καλῶν om. A.
⁶⁸ οἱ καὶ προσπελ. τῇ βασ. A, οἱ καὶ προσπελ. βασιλ. vulg. ⁶⁹ Ἀπριλλίου A e f, Ὀκτωβρίου vulg. ⁷⁰ μετὰ
 A, κατὰ vulg. ⁷¹ τὴν ὀμοφύλων κακῆν νίκην. A. ⁷² κατὰ τῆς A, κατὰ τὴν vulg. ⁷³ προσδραμῶν A f, προ-
 δραμῶν vulg. ⁷⁴ ἐπακολουθῶν A, παρακ. vulg. ⁷⁵ μυριάσιν A, μυριάδαις vulg. ⁷⁶ ἐπιπορκίαν A e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(33) Validiores machinas in sanctarum imagi-
 num cultum anno imperii decimo Leonem movisse,
 et in eas crudelius ruguisse S. Stephani junioris
 Vita observat, cum jam ad imperii decimum annum
 pervenisset, nec jam impietatem animo premere, ac
 continere posset, etc.

(34) Ita legerat Anastasius, qui vertit, regis ap-
 propinquantes urbi decimo quarto Kalendas Maii.
 — Error Regii, τοῦ Ὀκτωβρίου, ex seipso confuta-
 tur, cum statim post malum illam de civibus victo-
 riam, μετὰ τὴν τῶν ὀμοφύλων κακῆν νίκην, Nicææ
 obsidio per Saracenos describatur ad solstitium
 æstivum. COMBESII.

(35) Nicephorus, Ἀγαλλιανὸς οὖν τῇ πανοπλίᾳ
 ἑαυτὸν τῷ βυθῷ παρέδωκεν.

(36) *Expeditos milites vertit Anastasius: sequit-
 tur Miscella: Suidas exponit: Μονόζωνοι, οἱ τῆμοι
 τῶν στρατιωτῶν οἱ μὴ τὸν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ζω-
 στῆρα φοροῦντες: οἱ ἀσύντακτοι, καὶ ὡσαυτὴ λησταί.
 Μονοζωνί, militum honoratioris sunt: qui eodem
 cum aliis cingulo non utuntur: qui ordinem non
 servant, sed. prædonum more in adversarios gras-
 santur.*

(37) Mallem hiatum agnoscere post illam vocem,
 quam ut eam murorum ex parte dejectionem in
 ipsa æde sanctorum Patrum, seu ecclesia majori
 factam, uti reddidit interpr. mihi persuaderem. Ce-
 drenus: Δι' ὀπτασίας τῶν ἐν αὐτῇ τιμωμένων
 ἀγίων Πατέρων ἀισχυθέντες, ἀπρακτοὶ ἀπεχώρη-
 σαν· Sancti Patrum, qui in ea coluntur visio-

duxere, Amer videlicet cum quindecim millibus expeditorum militum præcurrrens, urbem ex improviso et impræunitam obsedit, Mavias autem cum octoginta quinque millibus subsecutus est. Verum si post longam **340** obsidionem, murumque ad sanctorum Patrum ibidem cultorum ædem factam oppugnationem et dejectionem, urbe tamen minime potuit sunt, cum ob acceptas eorum apud Deum preces, tum ob veneranda eorumdem hæcamenta, quæ ab sententiæ illorum sequacibus ad hanc usque diem erecta et piis honoribus cummulata perseverant. Porro cum quidam Constantinus Artabasdi strator imaginem Deiparæ erectam cernens, arreptum lapidem in ipsam projecisset, eamque contritam et in humum lapsam pedibus conculcasset, Dominam sibi astantem per visum conspexit, quæ eum ita allocuta est: *Vides quam egregium facinus in me commisisti? id certe in caput tuum recidet.* Postridie Saracenis murum oppugnantibus commissaque pugna, Constantinus militem fortem se præbens, cum ad murum accurrisset, lapide a tormento in eum immisso caput faciemque contritus, dignam impietate referens mercedem infelix interiit. Saraceni vero captivos innumeros et spolia diripientes, reversi sunt, in quo quidem Deus impio Imperatori ostendit, non ob contribulium suorum pietatem ac religionem, ut ipse gloriabatur, sed ob divinam quamdam virtutem et secretum suum iudicium hæc contigisse, cum nimirum sanctorum precibus, propter accuratas verasque eorum imagines illic ab oppidanis exultas, idque in tyranni confutationem et inexcusabile adversus eum iudicium, contra vero in piorem confirmationem, Arabicum istum impetum a sanctorum Patrum urbe ipse depulit. Enimvero impius ille non tantum in errore de respectiva venerandarum imaginum adoratione versatus est,

Α ἁγίων Πατέρων αὐτόθι (38) τεμένει, ταύτης· μὲν οὐ περιγεγόνασι διὰ τῶν εὐπροσδέκτων εὐχῶν πρὸς τὸν Θεόν⁷⁶, ἐνθα καὶ σεβάσμιοι αὐτῶν χαρακτήρες ἀνεστήλωντο μέχρι τοῦ νῦν ὑπὸ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῖς⁷⁷ τιμώμενοι. Κωνσταντίνος δὲ τις στρατῶν τοῦ⁷⁸ Ἀρταβάσδου ἰδὼν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἐστῶσαν, λαβὼν λίθον ἐβρίβη κατ' αὐτῆς, καὶ συνέτριψεν αὐτήν, καὶ πεσοῦσαν κατεπάτησεν· καὶ θεωρεῖ ἐν ὄραματι τὴν Δέσποιναν παρεστῶσαν αὐτῷ καὶ λέγουσαν⁷⁹· *Οἶδας ποῖον γυναικῶν πρᾶγμα εἰργάσω εἰς ἐμέ; ὄντως κατὰ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς τοῦτο πεποίηκας.* Τῇ δὲ ἑπαύριον προσβαλόντων τῶν Σαρακηνῶν⁸⁰ τῇ τελεῖται, καὶ πολέμου κροτηθέντος, δραμῶν εἰς τὸ τεῖχος, ὡς γενναῖος στρατιώτης, ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος βάλλεται ὑπὸ λίθου τοῦ ἐκ τοῦ μαγγανικοῦ (39) πεμφθέντος, καὶ συνέτριψεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον, ἄξιον τῆς ἑαυτοῦ δυσσεβείας κομισάμενος ἀνταπόδομα. Αἰχμαλωσίαν δὲ πλείστην καὶ λάφυρα συναγαγόντες ὑπέστρεψαν, δεικνύντος καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ τῷ ἀσεβεῖ, οὐδὲ εὐσέβειαν περιέγεγονε⁸¹ τῶν ὁμοφύλων, ὡς ἐκεῖνος ἤυχει, ἀλλὰ διὰ τινὰ αἰτίαν θείαν καὶ ἀπόρρητον κρίσιν, ἀποκρουομένης μὲν τὴν τοιαύτην Ἀραβικὴν ἰσχὺν τῆς τῶν ἁγίων Πατέρων πόλεως ταῖς αὐτῶν πρεσβείαις, διὰ τῶν ἐν αὐτῇ τιμωμένων ἀκριβεστάτων αὐτῶν χαρακτήρων, εἰς ἔλεγχον δὲ καὶ ἀνοπολόγητον κρίσιν τοῦ τυράννου, καὶ βεβαίως τῶν εὐσεβοῦντων. Οὐ μόνον γὰρ περὶ τὴν σχετικὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὁ δυσσεβῆς ἐσφάλετο προσκύνησιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρεσβειῶν τῆς πανάγου Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων· καὶ τὰ λείψανα αὐτῶν ὁ παμμίαιρος, ὡς οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ Ἀραβες, ἐβδελύτετο. Ἐκ τοῦδε τοίνυν τοῦ χρόνου ἀναιδῶς⁸² τῷ μακαρίῳ Γερμανῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως προσετρίβετο, μεμφόμενος πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς καὶ Χριστιανούς λαούς⁸³, ὡς εἰδωλοατρῆσαντας ἐπὶ⁸⁴ τῇ προσκυνήσει

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ εὐχῶν πρὸς τὸν Θεόν. A b, αὐτῶν λιτῶν πρὸς Θεόν. vulg. ⁷⁷ αὐτοῖς] αὐτῶν A f. ⁷⁸ τοῦ add. ex A. ⁷⁹ παραστ. αὐτῷ x. λεγ. A. παρ. x. λ. αὐτῷ vulg. ⁸⁰ προσβαλόντων τῶν Σ. A, προσβάλλ. Σαρ. vulg. ⁸¹ περιέγεγονε A, γέγονε vulg. ⁸² ἀναιδῶς add. ex A. ⁸³ Χριστ. λαούς A, Χρ. καὶ λ. vulg. ⁸⁴ ἐπὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

deterriti, turpiter re infecta recesserunt. Anast. Post particularem murorum eversionem, hanc quidem non obtinuerunt, bene acceptis sanctorum Patrum precibus ad Deum directis, et sanctificatione faciente venerabilis templi, etc. Ego sic Græc. expresserim: *Post mœnia ex parte eversa, cum sanctorum Patrum qui illic coluntur, delubrum urbi præsidio esset, illa quidem minime potuit sunt, ob acceptas eorum ad Deum preces; ubi etiam venerabiles eorum imagines erectæ erant, quas hactenus, etc.* Istud de imaginibus, pictaque 1 synodo quo loco habita fuerat, obiter arrepta occasione ab earum cultus acerrimo defensore insertum. Sic et Joan. CP. apologia ad Constantinum papam Auct. tom. II sextam synodum cum aliis pictam memorat ad palatii vestibulum, quam Philippicus prius abolendam curaverit, quum sibi illud aulam deligeret, velletque imp. ipsam ingredi. Sunt hæc ejus verba: *Θεμέλιον καὶ ὑπέβηθρον τοῦ κράτους, τὸ βλαῖον καὶ οὐκ ἔννομον προσβαλλόμενος· καθάπερ μὲν, καὶ πρὸ τῆς ἑαυτοῦ εἰσοδοῦ τὴν ἀνατεθεισαν ἐν τοῖς προαυλοῖς τῶν βα-*

σιλικῶν εἰκόνα τῆς ἁγίας Ἐκτης συνόδου· *Fundamentum, ac basim imperii violentiam præstruens, non quod justum est ac legitimum; ante suum ipsium ingressum, pro regis vestibulis appensam sanctæ sextæ synodi imaginem, sustulit.* Id ipsum pluribus Agatho diaconus in peroratione act. ejusdem synodi ab ipso descriptorum, ac cui ipse exceptor interfuisse pro notarii munere: qui et addit, sublato Barbane, paceque Ecclesiæ reddita, depictam iterum fuisse quo loco erasa fuerat, eandem sextam synodum cum quinque superioribus. Ἡ τῆς αὐτῆς ἁγίας καὶ οἰκουμηνικῆς ἔκτης συνόδου ἀναζωγράφησις σὺν ταῖς ἄλλαις πάντα γεγνηται. COMBESIS.

(38) Sanctorum Patrum ad œcumenicas synodos convenientium memoriam non pictis modo eorum sacris vultibus, vel dicatis eorum nomini templis, sed et colendæ religioni destinatis diebus Ecclesia Græca celebrat. Festos quosque sacros illos dies per anni varias tempestates indicat Menæum.

(39) Miscella, ex mangone. De bellicis hisce tormentis Lipsius in *Polioreticis*.

τῶν ἀγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων, μὴ χωροῦντος αὐ-
τοῦ δι' ἀπιστίαν καὶ πολλὴν ἰδιωτείαν⁶⁶ τὸν περὶ
σχετικῆς προσκυνήσεως λόγον.

morem, abominatus est. Ab eo itaque tempore inimicitias cum beato patriarcha Cpoleos Germano imprudenter suscepit, omnes decessores, suos imperatores, præules Christianosque populos, tanquam idololatrias, ob sanctarum venerandarumque imaginum adorationem condemnans, cum ille præ nimia incredulitate atque rusticitate de respectivo earum cultu rationem ac sermonem minime capere vateret.

A. M. 6219. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μάβιας παρέλαθεν τὸ κάστρον Ἀστεοῦς⁶⁶ (40), καὶ ὑπέστρεψεν.

A. M. 6220. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευεν ὁ υἱὸς Χαζαρίου τοῦ δυνάστου Χαζαρίας τὴν Μηδίαν καὶ Ἀρμενίαν, καὶ εὐρῶν Γάραχον⁶⁷ τὸν τῶν Ἀράβων στρατηγὸν κατὰ (41) τὴν Ἀρμενίαν, ἀνεῖλεν αὐτὸν μετὰ τοῦ συνόντος αὐτῷ πλήθους· καὶ ληϊσάμενος⁶⁸ τὴν τῶν Ἀρμενίων χώραν καὶ τὴν Μήδων, ἀνέκαμψεν, φόβον μέγαν ἐμπούησας τοῖς Ἀραβῶν.

A. M. 6221. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Μασαλαῖς τὴν τῶν Τούρκων γῆν, καὶ συναφθέντες⁶⁹ ἀλλήλοις εἰς πόλεμον, πίπτουσιν ἐξ ἀμφοτέρων μερῶν· καὶ θειλανδρήσας Μασαλαῖς φυγῆ χρησάμενος διὰ τῶν ὀρέων Χαζαρίας ὑπέστρεψεν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀπομανεῖς Λέων ὁ παράνομος βασιλεὺς κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ ἐνέγκας τὸν ἄγιον⁷⁰ Γερμανὸν, ἤρξατο αὐτὸν θωπευτικοῖς⁷¹ λόγοις δελεάζειν. Ὁ δὲ μακάριος ἀρχιερεὺς λέγει πρὸς αὐτόν· *Τὴν μὲν καθύπερθε τῶν ἀγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων ἀκούομεν εἰσεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας.* Τούτου δὲ ἐπαναγκάσαντος εἰπεῖν ἐπὶ τίνος βασιλείας, ἔφη· *Ἐπὶ Κόνωνος*⁷² (42). Ὁ δὲ ἔφη· *Τὸ βαπτιστικὸν μου δογμα ἐν ἀληθείᾳ Κόνων ἐστὶ.* Ὁ δὲ⁷³ πατριάρχης ἔφη· *Μὴ γένοιτο, ἐξέσποτα, διὰ τῆς σῆς βασιλείας τὸ κακὸν τοῦτο τελεσθῆναι· Ἀντιχρίστου γὰρ ἐστὶ πρόδρομος ὁ τοῦτο πληρῶν, καὶ τῆς ἐνσάρκου θείας οικονομίας⁷⁴ ἀνατροπέως.* Ἐπὶ τούτοις χαλεπήνας ὁ τύραννος ἐνείχεν τῷ μακαρίῳ⁷⁵, ὡς Ἡρώδης ποτὲ τῷ προδρόμῳ. Ἀνέμνησεν δὲ αὐτὸν ὁ πατριάρχης καὶ⁷⁶ τῶν πρὸ τῆς αυτοκρατορίας αὐτοῦ συνθηκῶν (43), ὅπως αὐτῷ Θεὸν ἐγγυητὴν δέδωκεν ἐν μηδενὶ σαλευσάει τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ τῶν αὐτῆς ἀποστολικῶν καὶ θεοπαραδότων θεσμῶν. Ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἠσχύνθη ὁ ἄθλιος. Ἐπιτηρῶν δὲ καὶ καθυποβάλλων τινὰς⁷⁷ ἠγωνίζετο λόγους⁷⁸, εἴ ποῦ⁷⁹ τοῦτον εὐρεῖ κατὰ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ποιούμενον, ἢ ὡς φρατριαστὴν⁸⁰, καὶ οὐχ ὡς ὁμολογητὴν

sed etiam de sanctissimæ Deiparæ sanctorumque omnium intercessionibus, eorumque reliquias homoscetestissimus, in Arabum præceptorum suorum cultu rationem ac sermonem minime capere vateret.

A. C. 719. — Hoc anno Mavias castrum Ateus expugnavit, ac reversus est.

A. C. 720. — Hoc anno filius Chagani, Chazariar³⁴¹ principis, Mediam et Armeniam infestis armis vexavit, et Garachum Arabum ducem in Armenia-obviam factum una cum adjuncto exercitu delevit, tum vero Armeniorum et Medorum provincias depopulatus, magno sui nominis terrore Arabibus relicto, domum rediit.

A. C. 721. — Hoc anno Masalmas in Turcorum terras expeditionem suscepit, consertoque ad invicem prælio, plures ex utraque parte cecidere: quare Masalmas terrore prostratus fuga salutem consulit, et per Chazariar montes ad suos revertitur. Hoc eodem anno nefarius imperator adversus rectam fidem insanienis, sanctum Germanum ad se accersit blandis verbis cepit inescare. Beatus itaque præsul sic eum alloquitur: *Sanctarum quidem imaginum futuram proscriptionem audimus, haud tamen te imperante.* Eo cuius ætate vel imperio res foret exsequenda sollicitius exquirente, respondit Germanus: *Cononis tempore.* Dixit ille: *Atqui Cononis mihi nomen est in ipso baptismo vere inditum.* Subinfert patriarcha: *Absit, domine, ut, te imperante, malum istud perpetretur. Antichristi quippe præcursor est, qui sceleris istud adimplebit, et divinæ incarnationis eversor et hostis.* Quæ hæc dicta tyrannus illi irascebatur, ut quondam Herodes Præcursori. Fidelis vero cautionem ante susceptum imperium oblatam in memoriam patriarcha revocavit, ut nimirum Deo in fideiussorem dato, nihil apostolicorum et traditorum a Deo-sanctorum, circa ipsam Dei Ecclesiam penitus se innovaturum promississet. Sed tantum aluit ut cœpti miserum Leonem puderet, ut præter eam in hoc incubuerit, patriarchæ sermones captivulo, aliosque dolose miscendo, ut eum læsæ majestatis reum convinceret, quo eum tanquam seditiosum,

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ ἰδιωτείαν A, ἰδιωτίαν viii. ⁶⁷ Ἀστεοῦς A. ⁶⁸ κατὰ A f, εἰς vulg. ⁶⁹ ληϊσάμενος A, ληϊζόμενος vulg. ⁷⁰ συναφθέντες A. ⁷¹ τὸν μακάριον Γ. A. ⁷² θωπευτικοῖς A, θεοπνευστικοῖς vulg. ⁷³ ἐπὶ Κόνωνος A, Κόν. vulg. ⁷⁴ δι᾿ ἄλλ. ex A. ⁷⁵ οικονομίας A, σαρκώσεως vulg. ⁷⁶ ἐπὶ τούτοις — μακαρίῳ add. ex A. ⁷⁷ καὶ add. ex A. ⁷⁸ τινὰς om. a. ⁷⁹ λόγους A f. ⁸⁰ εἴ ποῦ A, εἴ ποῖ vulg. ⁸¹ φρατριαστὴν A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(40) Thraciæ conjicit Ortelius, quod Asiæ, si tamen hæc præcedentia consequantur.

(41) Is Anastasio, *Gardachus*: Miscellæ; *Gradacus*.

(42) Unde Cononem sacrarum imaginum noverat Germanus eversorem? Puer cum nomine illo vocari consuetus Hebræis artis divinatoriæ probe peritis occurrisset et imper. se futurum ab eis accepisset oraculum, quod exegerunt pretium vati-

cinii lubens promisit, sacrarum imaginum cladem. Inde reor Conon imaginum eversor futurus divulgatur: ad militiam vero profectus, mutato nomine, Conon latuit, sed vera fera, Leo postmodum apparuit. Nominis fideique desertor Leo Cononem alterum status ecclesiastici præcessorem apostatam imitatur: de quo ad annum Anastasii 2 pag. 118. (43) Leguntur apud Codinum de iuv. coronatione.

non vero tanquam confessorem throno depulsaret. Eam ad rem adiutorem atque participem nactus Anastasium Germani discipulum et syncellum, ut sensuum suorum æmulo ac per omnia conscio sedis adulterum ac successorem eum fore pollicitus est. Hunc cum ita adversum se prave affectum beatus non ignoraret, Dominum suum imitatus, tanquam alterum Iscariotam, aperte quidem, sed leniter ipsum de proditiōe commouit. Cum vero ab errore illum revocari non posse cernebat, quadam die eidem Anastasio Germani imperatorem adeuntis posteriorem vestis oram calcanti ipse patriarcha dixit: *Noli festinare, in circi etenim stadium citius quam voles ingredieris.* At nec ille hisca verbis turbatus, nec alii præsagium intellexere, quod tamen 342 quindecim post annos, tertio videlicet persecutoris Constantini, indictione duodecima, exitum tandem habuit, ac non sine divino impulsu prolatum fuisse constitit. Etenim Constantinus Artabaso genero expulso, cum solus imperio potitus esset, Anastasium una cum aliis suis inimicis verberibus cæsum, deinde nudum asinoque facie retro versa insidentem per circi stadium palam circumduci iussit, utpote qui una cum inimicis suis se imperatoris munere abrogatum imperio eiecerat, atque Artabasdam coronaverat, quemadmodum inferius suo loco demonstrabitur. Porro sacer ille ac divinus Germanus decretorum veræ religionis defensor Byzantii floruit adversus Leonem ex re nomen habentem, ejusque satellites tanquam adversus feras depugnans, quemadmodum in veteri Roma vir undequaque sacer et apostolicus, Petri apostolorum coryphæi consessor eruditione præclarisque facinoribus clarebat Gregorius, qui Romam atque Italiam totumque occidentem a Leonis obedientia, tam civili, quam ecclesiastica, et ab ejus imperio subtraxit. Tum vero Damasci Syriæ Joannes Chrysorrhœos, Mansur filius, doctor egregius, sanctitate vitæ æque ac doctrina fulgebat. Porro Germanum ut suæ potestati subditum patriarchali solio dejecit. Gregorius autem epistolis, quas omnes norunt, ad eum datis, ipsi succensuit, ac denique Joannes una cum totius

καθῆλθ' τοῦ θρόνου, ἔχων εἰς τοῦτο σύμμαχον καὶ συμμέτοχον Ἀναστάσιον μαθητὴν καὶ σύγγελλον αὐτοῦ, συνταξάμενος αὐτῷ, ὡς τῆς ἀσεβείας ὁμόφρονι, καὶ τοῦ θρόνου μοιχὸν καὶ διάδοχον ἔγενεσθαι· ὃν ὁ μακάριος οὐκ ἀγνοῶν οὕτω στρεβλῶς διακειμενον, μιμούμενος τὸν ἑαυτοῦ Δεσπότην, ὡς πρὸς ἄλλον Ἰσκαριώτην, σοφῶς καὶ πρᾶως τὰ περὶ προδοσίας ἀνεμίμησεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνεπιστρόφως αὐτὸν ἐώρα πλανώμενον, ἐπιστραφεὶς πρὸς αὐτὸν πατήσαντά ποτε τὰ ὀπίσθια τῆς στολῆς αὐτοῦ, εἰσιόντος αὐτοῦ ἠπρὸς τὸν βασιλεῖα, ἔφη· *Μὴ σπεῦδες· φθάσεις γὰρ εἰσελθεῖν εἰς τὸ διππίον* (44). Ὁ δὲ ἐπιταραχθεὶς ἠπρὸς τὸν λόγον σὺν ἄλλοις ἀκούσασιν, ἤγγειε τὴν πρόβρῃσιν ἥτις πέρας λαβοῦσα μετὰ ἐ' ἔτη τῷ τρίτῳ ἔτει Κωνσταντίνου τοῦ διωκτοῦ Ἰνδικτιῶνι ἐβ' πάντα; ἔπεισεν ἔκ θείας χάριτος προφητευσθῆναι ἑ. Κωνσταντίνος γὰρ μετὰ τὴν τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Ἀρταβάσδου ἀνασοβὴν τῆς βασιλείας, ἐπικρατήσας, Ἀναστάσιον τοῦτον τύψας σὺν ἄλλοις ἐχθροῖς ἐν ἱπικῷ διὰ τοῦ διππίου γυμνὸν μὲν ἐπ' ὄνου καθήμενον ἔξιναστροφα ἐπύμπευσεν, ὡς τοῖς ἐχθροῖς συνασκάψαντα αὐτὸν ἑ, καὶ τὸν Ἀρτάβασδον στέψαντα, ὡς δηλωθῆσεται ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ. Καὶ ἐν μὲν τῷ Βυζαντίῳ πρόμαχος τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας δογμάτων ὁ ἱερός οὗτος καὶ θεσπέσιος ἤκμαζε Γερμανὸς θηριομαχῶν πρὸς τὸν φερώνυμον Ἄεοντα καὶ τοὺς αὐτοῦ συναπιστάς· ἐν δὲ τῇ πρεσβυτέρῃ Ῥώμῃ Γρηγόριος ὁ πανίερος ἀποστολικὸς ἀνὴρ καὶ Πέτρου τοῦ κορυφαίου σύντροφος, λόγων καὶ πράξεϊ διαλάμπων, ὃς ἰσέστης Ῥώμην τε καὶ Ἰταλίαν καὶ πάντα τὰ Ἑσπερία τῆς τε πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὑπακοῆς Ἀέοντος (45) καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν βασιλείας. Ἐν δὲ τῇ κατὰ Σερλίαν Δαμασκῷ Ἰωάννης ὁ Χρυσοβλάξ, πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς, ὁ τοῦ Μανασῦρ, διδάσκαλος ἀριστος, βίω καὶ λόγῳ προέλαμπεν. Ἀλλὰ καὶ Γερμανὸν μὲν ὡς ὑπ' αὐτὸν ὄντα ἐκβάλλει τοῦ θρόνου· Γρηγόριος δὲ δι' ἐπιστολῶν ἀριδῆλως αὐτὸν ἐλέγχει τῶν τοῖς πολλοῖς ἐγνωσμένων. Καὶ Ἰωάννης σὺν τοῖς τῆς Ἀνατολῆς ἐπισκόποις τοῖς ἀναθέμασι τὸν ἀσεβῆ καθυποβάλλει ἑ. Τῇ δὲ ζ' τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς ιγ' Ἰνδικτιῶνος ἡμέρῃ γ' τῆς ἑβδομάδος (46) Ἀίων ὁ δυσσεβὴς σελέντιον κατὰ τῶν ἁγίων

VARIAE LECTIONES.

¹ μοιχὸν διάδοχον A. ² εἰσιόντος αὐτοῦ A, εἰς, γὰρ αὐτοῦ vulg. ³ διππίον A, ⁴ ἐπι add. ex A. ⁵ προφητευσθῆναι τῷ ἀγνώμονι A. ⁶ καθήμενον A, καθοῦμενον vulg. ⁷ αὐτὸν κ. τ. Ἀ. στέψ. om. A. ⁸ inter dogμάτων et ἱερὸς lacuna intercedit in A, ὡν vel simile quid excidisse videtur. ⁹ θηριώνομον A, fort. recte. ¹⁰ Γρηγ. A, ὁ Γρ. vulg. ¹¹ ὃς A, ὡς vulg. ¹² τε add. ex A. ¹³ ἀριστος, βίω A, ἀρ. καὶ β. vulg. ¹⁴ ἀλλὰ καὶ A, ἀλλὰ vulg. ¹⁵ καθυποβάλλει A, ὑποβ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ

(44) Bigarum in circo stadium.

(45) Quod, ut Christiani principes solent, ad imperium et dignitatem spectantia plurima in subjectis occidui tractus ecclesiæ ordinaret, et moderaretur. Ut porro βασιλεῖα καὶ ἱερέα se jactarit Leo, et politicam æque ac ecclesiasticam sibi auctoritatem falso arrogaverit, lege monentem de ambitione Gregoriorum pontificem apud annales ecclesiasticos anno Christi 726 in ipsis Greg. epist.

(46) Feriæ numerum corrigi Petavius in Niceph. notarum pag. 82, et septimam reponendam contendit. Admissa numeri correctione, quod extem-

plo subdit, displicet, eo die indictum sacris imaginibus silentium, ut loquitur Theophanes, ab hæreticorum hujus temporis signifero, et execrando Leone. Loquaciores forsitan erant sacræ imagines, ut silentii damnarentur. Annon σελέντιον conventus est optimalum, et tractandis imperii negotiis coactus imp. mandato consensus? Ita edicit arbiter Nicephorus, qui hæc Theophanis verba, Ἀίων ὁ δυσσεβὴς σελέντιον κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων ἐχρότησεν, exponit in hunc modum, μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀβροῖζει πλείστον λαὸν τῆς πόλεως κατὰ τὰ βασίλεια, καὶ συγκαλεῖ τὸν τότε τῆς πόλεως ἀρ-

καὶ σαπτῶν εἰκόνων ἐκρότησεν ἐν τῷ τριβουναλίῳ τῶν ἰθ' ἀκουσίτων, προσκαλεσάμενος ¹⁴ καὶ τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην Γερμανόν, οἰόμενος πείθειν αὐτὸν ὑπογράφαι κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ὁ δὲ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ δοῦλος μηδ' ὅλως πεισθεὶς τῇ μυσαρῶ κακοβουλίᾳ αὐτοῦ, τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομήσας, ἀπετάξατο τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπιδοῦς τῷ ὠμοφόριον, καὶ εἰπὼν μετὰ πολλοὺς διδασκαλικοὺς λόγους· *Ἐὰν ἐγὼ εἶμι Ἰωνᾶς, βλάστε με εἰς τὴν θάλασσαν.* Χωρὶς γὰρ οἰκουμένηκῆς συνόδου καιροτομήσαι πιστὴν ἀδυνατῶ ¹⁵, ὡς βασιλεῦ. Καὶ ἀπαλθῶν ἐν τῷ λεγομένῳ Πλατωνίῳ ¹⁷ εἰς τὸν ¹⁸ γονικὸν αὐτοῦ οἶκον ἠσύχασεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη ἰθ', μῆνας ε', ἡμέρας ἑπτὰ ¹⁹. Τῇ δὲ κβ' τοῦ αὐτοῦ Ἰανουαρίου (47) μηνὸς χειροτονοῦσιν Ἀναστάσιον τὸν ψευδώνυμον μαθητὴν καὶ σύγκελλον τοῦ αὐτοῦ μακαρίου Γερμανοῦ συνθέμενον τῇ Λέοντος δυσσεβείᾳ ²⁰, διὰ φιλαρχίαν κοσμικὴν προχειρισθεὶς Κωνσταντινουπόλεως ψευδεπίσκοπος. Γρηγόριος δὲ ὁ ἱερὸς πρόεδρος Ῥώμης, καθὼς καὶ ²¹ προέφη, Ἀναστάσιον ἔμα τοῖς λιθέλλοις ἀπεκήρυξεν, ἐλέγξας τὸν Λέοντα δι' ἐπιστολῶν, ὡς ἀσεβοῦντα, καὶ τὴν Ῥώμην εὖν πάση τῇ ²² Ἰταλίᾳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀπέστησεν. Ἐκμανεὶς ²³ οὖν ὁ τύραννος ἐπέτεινε τὸν κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων διωγμὸν, πολλοὶ τε κληρικοὶ καὶ μονασταὶ καὶ εὐλαβεῖς λαϊκοὶ ὑπερεκινδύνευσαν τοῦ ὀρθοῦ τῆς πίστεως λόγου, τὸν μαρτυρικὸν ἀναδηξάμενοι στέφανον.

Oriens episcopis impium Leonem anathemate devinxit. Cæterum die septima (q) mensis Januarii, indictione decima tertia, feria hebdomadis tertia, irreligiosus Leo silentium contra sanctas venerandasque imagines in novemdecim accubitorum tribunalio celebravit, Germano sanctissimo patriarcha advocato, cui persuadendum arbitrabatur, ut suo de abolendis sacris imaginibus decreto tandem subscriberet. At fortis Christi servus abominando Leonis consilio nequaquam cedens, imo veritatis verbum recto sensu distribuens, episcopatu sese abdicavit, quin etiam pallium pontificium sponte deponens post satis longum meræ doctrinæ plenum sermonem demum dixit: *Si ego sum Jonas, in mare me projicite; absque universalis etenim concilii auctoritate, imperator, circa fidem quidquam innovare non valeo.* Tum vero in locum, qui Platanius dicitur, in paternam domum se recipiens, vitæ reliquum summo silentio transegit. Tenuit pontificatum annos quatuordecim, menses quinque, dies tres. Die autem septima ejusdem mensis Januarii Anastasium falsi nominis virum, ipsius beati Germani discipulum et concellaneum in ejus locum suffecerunt, qui **343** videlicet dominii sæcularis ambitione motus, cum Leonis impietati assentiret, falsus Cpoleos episcopus creatus est. Cæterum Gregorius sacer Romæ præsul, quemadmodum jam præmissi, Anastasium una cum libellis ejus abjudicavit, Leonemque ipsum tanquam irreligiosum per epistolas redarguit, ac Romam cum universa Italia ad defectionem ab ejus imperio concitavit, ex quo tyrannus majori in dies furore percitus, persecutionem adversus sanctas imagines movit, adeo ut multi clerici et monachi et devoti laici, ob recta fidei decreta periclitati, martyrii corona fuerint redimiti.

A. M. 6222. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἀναστασίου ἔτος α'.

A. C. 722. — Cpoleos episcopi Anastasii annus primus.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστρέψουσεν Μασαλμᾶς τῇ Ῥωμανίᾳ, καὶ ἐλθὼν εἰς Καππαδοκίαν παρέλαβεν δόλῳ τὸ Χαρσιανόν ²⁴ κάστρον.

Hoc anno Masalmas Romanam ditionem armis infestavit, et in Cappadociam profectus, Charsiani castrum sibi dolo subjecit.

A. M. 6223. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστρέψουσεν ὁ Μασαλμᾶς τὴν Τουρκίαν, καὶ φθάσας τὰς Κασπίας πύλας φοβηθεὶς ὑπέστρεψεν ²⁵.

A. C. 723. — Hoc anno Masalmas in Turciam exercitum eduxit, et cum jam Caspiae portas attingisset, metu correptus, retrocessit.

A. M. 6224. — Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα (48) Χαγάνου τοῦ τῶν Σκυθῶν δυναστοῦ τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐνυμφεύσατο, ποιήσας αὐτὴν Χριστιανὴν, καὶ ὀνομάσας αὐτὴν Εἰρήνην· ἦτις ἐκμαθούσα ²⁶ τὰ ἱερὰ γράμματα διέπρῃψεν ²⁷ ἐν εὐσεβείᾳ ἐλέγχουσα τὴν τούτων δυσσεβείαν.

A. C. 724. — Hoc anno Leo imperator filiam Chagari Scytharum principis Constantino filio suo uxorem duxit, cum Christianam prius eam fecisset appellas etque Irenen. Hæc sacris litteris erudita, pietate fuit illustris, et Leonis Constantinique impietatem arguetat. Porro Mavias filius Isam bel-

VARIE LECTIONES.

¹⁴ προσκαλ. A, προκ. vulg. ¹⁵ ἀδυνατῶ A e f, ἀδυνατό μοι vulg. ¹⁷ Πλατωνίῳ vulg. ¹⁸ τὸν add. ex A. ¹⁹ ἑπτὰ. δὲ κβ' A, γ'. Τῇ δὲ ζ' vulg. ²⁰ δυσσεβ. A, ἀσεβ. vulg. ²¹ καθὼς καὶ A, ὡς vulg. ²² τῇ add. ex A. ²³ ἐκμανεὶς A, ἐμμ. vulg. ²⁴ Χαρσιανὸν A f. ²⁵ ἀνέστρ. A. ²⁶ ἐκμαθούσα A, μαθ. vulg. ²⁷ διέπρῃψεν A e f, διέπρῃπεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Υπερὰ Γερμανόν, συγγράφειν κατὰ τῆς καθαιρέσεως τῶν εἰκόνων τῶν ἁγίων ἠνάγκαζεν. *Post hæc imp. ingenti civium numero in palatiuni collectio, una et Germanum patriarcham advocat: tum apud eum vehementius instat, ut de sacris imaginibus evertendis scriptum aliquod faceret.* Recollenda superius posita ad pag. 202. (47) Alii codices legunt, ἡμέρας ζ' τῇ δὲ κβ' τοῦ αὐτοῦ Ἰανουαρίου. Anastasius et Miscella, diebus

septem, undecimo vero Kalendas Februarii. Adeoque ante annos quatuordecim et menses quinque diebus septem adjectis, ab Augusti die primo patriarchatum Germanus suscepit. Scripta superius pag. 322 his conferenda. (48) Sub belli in sacras imagines moti tempus nuptias filii conciliatis scribit Nicephorus, ἐν ᾧ δὲ οὕτω ταῦτα ἐπράττετο. De hujusmodi nuptiis vitæ observanda in notis ad pag. 381.

lum Romanæ intulit, penetrataque cum armato milite Paphlagonia, multa captivorum præda ditatus, in patriam rediit. Imperator autem contra partem Romæque et Italiæ desertores insanienti et plane furis invecus, classem ingentem exstructam adversus eos misit, et Manem Cibrhæotium ducem ei præfecit. Summum tamen dedecus vanus ille princeps retulit, classe in mari Adriatico naufragium passa. Ex quo in furorem actus Dei ille hostis Arabico sensu imbutus, auctiora Siculis ac Calabris populis parte tertia tributa in singula hominum capita imposuit. Patrimonia verò quæ dicuntur sanctorum et coryphæorum apostolorum, qui in veteri Roma coluntur, tria nimirum cum 344 medio auri talenta eorum ecclesiis ab antiquo assignata et pensa, in publicum ærarium conferri iussit. Inspici insuper atque describi masculos infantes, qui nascerentur, quemadmodum olim Phæro Hebræorum pueros, mandavit, quod tamen neque ipsi ejus doctores Arabes in Christianos orientales admiserunt.

A. C. 725. — Hoc anno pestifera lue in Syriam grassante multi periere.

A. C. 726. — Romæ episcopi Zachariæ annus primus.

Hoc anno Theodorus Mansuris filius ad deserti regionem relegatus est. Signum quoque igneum splendidissimum in cælo visum. Mavias denique Asiam deprædatus est.

A. C. 727. — Hoc anno Suliman filius Isam in Armeniorum provinciam arma movit, at re infecta reversus est.

A. C. 728. — Hoc anno Mavias Romanæ bellum intulit, at post dies non multos redire coactus equo decidens animam effavit.

A. C. 729. — Hoc anno Suliman filius Isam plurimos ex Asia captivos abduxit. Inter concaptivos quidam exstitit Pergamenus genere, qui se Tiberium Justiniani filium prædicabat. Hunc Isam ad proprii filii honorem et imperatorum terrorem omni cultu regio instructum cum exercitu et signis et vexillis Hierosolymam misit, indeque universam

δὲ ὁ υἱὸς Ἰσάμ ἐπιστράτευσεν τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἐλθὼν ἕως Παφλαγονίας, ἀνεκάμφε μετὰ ἀίχμαλωσης πολλῆς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐμαίνετο κατὰ τοῦ πάπα καὶ τῆς ἀποστάσεως Ῥώμης καὶ Ἰταλίας, καὶ ἐξοπλίσας στόλον μέγαν ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν, Μάνην τὸν στρατηγὸν τῶν Κιβυρβαιωτῶν κεφαλὴν ποιήσας εἰς αὐτούς. Ἦσχθη δὲ ὁ μάταιος ναυαγήσαντος τοῦ στόλου εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Τότε ὁ θεομάχος ἐπὶ πλείον ἐκμανεῖ, Ἀραβικῶς τε φρονήματι κρατυνόμενος, φόρους κεφαλικοὺς τῷ τρίτῳ μέρει Καλαθρίας καὶ Σικελίας τοῦ λαοῦ ἐπέθηκεν. Τὰ δὲ λεγόμενα πατριμόνια τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων τῶν ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ τιμωμένων ταῖς ἐκκλησίαις ἐκπαλαί τελούμενα χρυσοῦ τάλαντα τρία ἡμισυ (49) τῷ δημοσίῳ λόγῳ τελείσθαι προσέταξεν, ἐποπτεύειν τε καὶ ἀναγράφεσθαι τὰ τικτόμενα καλεῦσας ἄρβена βρέφη, ὡς Φαραὼ ποτε τὰ τῶν Ἑβραίων ὅπερ οὐδ' αὐτοὶ ποτε οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ Ἀραβες ἐποίησαν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἐψὲν Χριστιανούς.

A. M. 6225. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει ἐγένετο θανατικὸν ἐν Συρίᾳ, καὶ ἀπέθανον πολλοί.

A. M. 6226. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ζαχαρίας ἔτος α'.

Τοῦτῃ τῷ ἔτει ἐξωρίσθη Θεόδωρος ὁ τοῦ Μανσοῦρ (50) εἰς τὰ κλίματα τῆς ἐρήμου· καὶ γέγονεν σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ πυρῶδες καταυγάζον· καὶ Μανίας τὴν Ἀσίαν ἐληύσατο.

A. M. 6227. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Σουλεϊμάν ὁ τοῦ Ἰσάμ τὴν τῶν Ἀρμενίων χώραν, καὶ οὐδὲν ἤνυσεν.

A. M. 6228. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν (51) Μανίας τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἐπανελθὼν οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας τοῦ ἱπποῦ πεσὼν ἀπέψυξεν.

A. M. 6229. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει Σουλεϊμάν υἱὸς ὁ Ἰσάμ (52) αἰχμαλωτεύσας πολλοὺς ἐξ Ἀσίας, συνηχμαλώτευσεν καὶ τινα Παργαμητῶν, ὃς ἐλεγεν ἑαυτὸν Τιδέριον υἱὸν εἶναι Ἰουστινιανοῦ. Τοῦτον Ἰσάμ εἰς τιμὴν τοῦ ἰδίου παιδὸς καὶ τῶν βασιλέων ἐκφόδησεν μετὰ τῆς ἀρμοζούσης βασιλικῆς τιμῆς καὶ στρατευμάτων καὶ σκίπτρων (53) καὶ βάνδων

VARIAE LECTIONES.

²⁵ ἀπέστειλε A, ἐξώπλισε vulg. ²⁶ τὸν add. ex A. ²⁷ κεφαλὴν A f, στρατηγὸν vulg. ²⁸ ἐκμ. A, ἐμμ. vulg. ²⁹ κρατυνόμενος A, κρατούμενος vulg. ³⁰ τελούμενα A, τιμώμενα vulg. ³¹ ὁ τοῦ Ἰσάμ om. f. ³² ὁ add. ex A. ³³ αἰχμαλωτεύσας A, αἰχμαλώτευσεν vulg. ³⁴ υἱὸν εἶναι add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Lectio Pal. et Peyrez. inter varias habet v^z, Anastasius habet *talenta tria et dimidium*.

(50) Hallucinatur Baronius ad annum D. 734, num. 1, scribens, *Fuisse tradunt Theodorum episcopum Grapsorum, cantorem cognomento dictum*. 1. quod Theodorum hunc Mansur cum Theodoro alio Theophanis fratre confundat; 2. quod Theodorum Grapsorum episcopum (Graptorum cum aliis vocis ejusdem ignaris correctus scripsisset) putet, qui γραπτὸς a litteris fronti inustus dicitur. Μανσοῦρ autem dicitur Theodorus hic, quod cum Joanne Damasceno, cujus avus Mansur dictus est, comunem sanguinis stirpem nactus fuerit: vel quod nobilitate inter gentiles præcipuas Mansuris appellationem (nobilem enim et principem

familiari colloquio exponerebat Abraham Ecchellenis) promeritus sit. Vide pag. 550. Verborum porro istorum, ἐξωρίσθη Θεόδωρος ὁ τοῦ Μανσοῦρ, etc., versioni Anastasius et Miscella præmittunt, *anno decimo octavo imperii Leonis Zacharias Romanus præsul habetur*.

(51) Annum vicesimum ac res in eo gestas omisit Anastasius.

(52) Anastasius, *Hison*; Miscella, *Erelid*: eadē Soleimanem, *Zulcimin*, ubique legit.

(53) Pinnulæ vexillari, vulgo *banderole*, et clava ex auro vel argento principibus in potestatis signum præferri consuetæ significandæ, dictionem σκίπτρων recentioribus Græcis dubiam esse in editionis Regiæ Codinum cap. 6 nota 3c declaravi.

ει; Ἰερουσαλήμ ἐκπέμπει, καὶ ὄλην τὴν Συρίαν περιάγειν κελεύει μετὰ πολλῆς τιμῆς πρὸς θεῶν πόντων καὶ κατάπληξιν.

A. M. 6230. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Σουλεϊμάν τὴν Ῥωμανίαν (54) οὐ τοῖς Ἰσάμ· καὶ ἐπύρθησεν τὸ λεγόμενον σιδηροῦν κάστρον, καὶ Εὐστάθιον τὸν υἱὸν Μαρτιανοῦ τοῦ πατρικίου αἰχμάλωτον ἔλαβεν⁵⁰.

A. M. 6231. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Μαΐου, Ἰνδικτιῶνος⁵¹ ἡ' (55), ἐπεστράτευσεν Σουλεϊμάν τὴν Ῥωμανίαν ἐν μυριάσιν θ' ⁵², στρατηγὸς δ' ⁵³, ὧν Γάμερ ἤγειτο (56), λοχίτων ἐν μυριάσι μονοζῶνοις (57) τὰ τῆς Ἀσιάτιδος γῆς μέρη, καὶ τούτου ἐχόμενοι Μελλίχ καὶ Βατάλ ἐν διαμυρίσι ἰππεύσι περὶ τὸν Ἀκροῖνον· καὶ μετὰ τούτους⁵⁴ Σουλεϊμάν ἐν ἑξακισμυρίσι περὶ τὴν τῶν Καππαδοκῶν Τύαναν. Ἄλλοι μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Καππαδοκίαν πολλὴν ἔλυσαν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ κτηνῶν⁵⁵ ποιησάμενοι ἀβλαβῶς ἀνέστρεψαν⁵⁶. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μελλίχ καὶ Βατάλ ἐν τῷ Ἀκροῖνῳ καταπολεμηθέντες ὑπὸ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου ἠττήθησαν. Καὶ οἱ μὲν πλείονες ἐπλοῖς ὤλοντο (58) σὺν τοῖς δυσὶν ἔρχουσιν· ἑξακίσιοι⁵⁷ δὲ ποὺ μαχηταὶ ἐξ αὐτῶν πρὸς ἑξ ἑλιθάδας ἐνοστάντες εἰς Σύναδα καταφεύγουσι· καὶ διασωθέντες συνήφθησαν τῷ Σουλεϊμάν, καὶ ἀνέκαμψαν εἰς Συρίαν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν πολλοὶ παρ' αὐτῶν ὤλοντο σὺν τῷ στρατηγῷ οὐνοματι⁵⁸ Δαμασκηνῷ.

A. M. 6232. — Τούτῳ τῷ ἔτει εἰκοστῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ τυράννου καὶ παρανομωτάτου Σύρου (59) ἐκάθησαν ἀγοραὶ ἐν Δαμασκῷ ὑπὸ Ἰερακίτων (60), καὶ ἐφουρκίσθησαν, καὶ εἰσῆλθεν

A Syriam maximo cum apparatu obire jussit, quod spectaculo et admirationi cunctis exstitit.

A. C. 750. — Hoc anno Sulfiman filius Isam Romanam ditionem armis aggressus, castrum coguommento ferreum depopulatus est, ac Eustathium Mariani patricii filium captivum abduxit.

345 A. C. 751. — Hoc anno mense Maio, indictione octava, Suliman eductis hominum nonaginta millibus in Romaniam copias effudit sub ducibus quatuor, quorum summus fuit Gamer, qui cum mille levis armaturæ militibus ad Asiaticæ provincie varia loca in insidiis considebat, et post eum proximi Melich et Batal cum his mille equitibus circa Acroinum; post hos denique ipse Sulfiman cum sex myriadibus circa Tyanam Cappadociae. Et ii quidem, qui Asiam et Cappadociam excurrerunt, numerosa virorum, jumentorum et mulierum multitudine collecta, illæsi domos repetierunt, qui vero Melich et Batal ad Acroinum secuti, a Leone et Constantino oppugnati victoribus cessere. Plures etenim cum memoratis ducibus duobus armis periere, octingenti vero supra sexus mille bellatores præcipui fortiter resistentes Synada confugerunt, quo profecti et Sulimani adjuncti, in Syriam redierunt. Eodem etiam anno multi per Africam ab eis cæsi cum ipsius aciei duce, cui nomen fuit Damascenus.

A. C. 752. — Hoc anno, qui Leonis tyranni et scelestissimi Isauri fuit vicesimus quartus, ab Hieractis igne supposito Damasci tabernæ combustæ, criminisque pœnas illi suspensio dederunt.

VARIAE LECTIONES.

⁵⁰ τούτῳ τῷ ἔτει — ἔλαβεν: ἡμεῖς ex Barberino restituta desunt in regio. (Not. Goari.) ⁵¹ μηνὶ M. Ἰνδικτ. ἡ' ad. ex A. ⁵² στρατ. δ' A, στρ. τε δ' vulg. ⁵³ μετὰ τούτους A, μετὰ τούτου vulg. ⁵⁴ ἀνδρῶν τε καὶ γυν. καὶ κτηνῶν A, ἀνδρῶν καὶ κτ. καὶ γυν. vulg. ⁵⁵ ἀβλαβῶς ἀνέστρεψαν A, ἀβλαβεῖς ὑπέστρεψαν. ⁵⁶ ἑξακίσιοι a, ἑξακ. δὲ ὄπλομαχῆται A. ⁵⁷ οὐνοματι om. f.

JAC. GOARI NOTÆ.

Arrisit tunc, quæ omnino nunc placet, et clavam honorariam, *masse d'honneur*, ex auctoritatibus adductis sententia interpretatur.

(54) Præsentis anni, qui Leonis secundus ac vicesimus est, historiam et laterculum sequens, quo Leonis 25, Isam 17, Zachariæ 6 et Anastasii CP. episcopi decimus signatur, Regii codicis librarius describere omisit: eadem in Anastasii versione legenda ex Palatino, Peyreziano, et Barberino manuscriptorum excerpta, nec lectorem offenderet lacuna, huc transtulimus. *Miscella*, quasi Regio consentiens, eadem occultat: annorum tamen dispositionem, necnon res a Leonis decimo nono ad secundum et vicesimum ita dissociat et perturbat, ut eum Græcis codicibus, vel eum Anastasio in concordiam revocare nequeas.

(55) Sic Anastasius, optime: nam indictionis circulus alter cum ipsius Leonis anno primo inceperat. De quo in notis ad pag. 335.

(56) *E quibus prior erat Gamer*; non summus inter eos, ut reldidit interp. Liqueat enim ipsum Sulimanem summum ducem fuisse, qui ex 90,000 60 millia ipse educeret; denaque millia in singulos tres reliquos præsidet, ad belli levandam molem, ac distrahendas Romanorum vires, uti solet in ejusmodi, ac in dies cernimus, distribuisset: ubi

etiam minus attento interpr. decem, ac viginti millia, mille sunt, ac duo millia. Egregium vero Arabibus exercitus sic angustus educere. **COMBEBIS.**

(57) *Reddit Anastasius, quorum dux erat insidians in denis millibus latronumis*: alibi *monozῶνους*; *expeditos* interpretatur, de quo superius in notis ad pag. 339.

(58) *Anast., plures ex his armis ipsis perierunt*, graviore forte armatura, quæ impedimento fuerit ad expediendam fugam, aliudve quod ex pugnandi arte sit. **COMBEBIS.**

(59) *Nequissimi Syri*, nec bene *Isauri*, quod redditum est. Positum id pro Eutyebianista, seu Jacobita, quod erant maximam partem Syri, ac audiebant Iconoclastæ; qui et ipsi tollendo imagines, incarnationis veritatem tollerent; quo eos nomine, et ut veros *δοκῆτας* multis exagitat S. Niceph. in Antirrheticis, dignis certe quæ aliquando Latio donata sunt publici juris. Id.

(60) Habet Anastasius, a *Racitensibus*: a *Raticensibus* *Miscella. Harachenses* vocat Abraham Ecchellensis pag. 65. *Harakitas* p. 158 inter Mahometi discipulos privatos sensus tenere, et sectarios haberi, et hic in seditionem versos, declarat priore loco.

Mensis Peritii die vicesimo octavo Edessam civitatem torrens inundavit. Eodem etiam anno terræ motus ingens et tremendus mensis Octobris die vicesimo sexto, indictione nona, feria quarta, hora diei octava Cpoli contigit, quo ecclesiæ et monasteria corruerunt, et e populo plurimi ruinis obruti. Magni quoque Constantini statua Atali portæ imposita cecidit una cum ipso Atalo, et Arcadii columna, tum etiam Theodosii statua portæ nomine Chrysæ imposita, murique urbis continentem spectantes, urbes etiam aliæ et pagi per Thraciam, ad hæc Nicomedia in Bithynia, Prænētus et Nicæa, in qua ecclesia unica servata est, conciderunt. Nonnullis in locis proprios limites mare deseruit, et menses duodecim motus ille terræ perseveravit. Imperator itaque visa mœnium urbis ruina edictum hujusmodi promulgavit in populum: « Muros urbis reparare vos non valetis, quare nostris administratoribus rem commisit. Ipsi collatitiam ab unoquoque collectam exigent, ex olocotino nimirum aureo milliarsium argenteum. Imperium vero nostrum summam illam tollet, et una simul mœnium instaurandorum onus. » Inde mos invaluit, ut ceratia duo administratoribus per singula capita conferantur. Erat is annus a mundi conditu et ætate Adami 346 6248 juxta Romanorum computum, juxta Ægyptios, intellige Alexandrinos, 6232, a Philippo Macedone 1063. Igitur a mensis Martii die vigesimo quinto decima quinta indictione ad mensis Junii diem decimum octavum nona indictione Leo imperavit. Tenuit autem imperium annos viginti quatuor,

A ὁ χειμαρρὸς ἐν Ἐδέσση μὴν Περίτιω κη'. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει σεισμός γέγονεν μέγας (61) καὶ φοβερὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει μὴν Ὀκτωβρίῳ εἰκοστῇ ἔκτῃ, Ἰνδικτιῶν ἐννάτῃ, ἡμέρα τετάρτη, ὥρα ὀγδόη, καὶ ἐπτώθησαν ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια, λαὸς τε πλῆθς τέθνηκε. Ἔπεσεν δὲ καὶ ἄνδριάς ὁ ἐστῶς ἐπὶ τῆς Ἀτάλου πόρτης τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἅμα τῷ αὐτῷ Ἀτάλῳ, καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου ἡ ἐπὶ τοῦ Σηρολόφου κίονος ἐστῶσα, καὶ ὁ ἀνδριάς ὁ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου (62) ὁ ἐπὶ τῆς Χρυσῆς πόρτης, τὰ τε χερσαία τῆς πόλεως τεῖχη καὶ πόλεις καὶ χωρία ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ ἡ Νικομήδεια ἐν Βιθυνίᾳ καὶ ἡ Πραίνετος ὅτι καὶ ἡ Νίκαια, ἐν ἧ μίᾳ ἐσώθη ἡ ἐκκλησία (63). Ἀνέφυγε δὲ καὶ ἡ θάλασσα τῶν ἰδίων ὄρων ἐν τισὶ τόποις, καὶ ἔκράτησεν ὁ σεισμός μῆνας δώδεκα. Ὁ οὖν βασιλεὺς ἰδὼν τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἠπιωθέντα διελάλησε τῷ λαῷ λέγων, ὅτι « Ὑμεῖς οὐκ εὐπορεῖτε τὰ τεῖχη κτίσαι, ἀλλ' ἡμεῖς προσετάξαμεν τοῖς διοικηταῖς. Καὶ ἀπαιτοῦσιν εἰς κανόνα κατὰ ὀλοκοτίνην (64) τὸ μιλιάρσιον ὅτι. Καὶ λαμβάνει αὐτὰ ἡ βασιλεία, καὶ κτίζει τὰ τεῖχη. » Ἐνταῦθεν οὖν ἐπεκράτησεν ἡ συνθήσια δίδειν τὰ δύο κέρατα τοῖς διοικηταῖς (65). Ἔτος ἦν ἀπὸ κτίσεως κόσμου κατὰ Ῥωμαίους ἄσμη ἀπὸ Ἀδὰμ, κατὰ δὲ Αἰγυπτίους ἡγοῦν Ἀλεξανδρεῖς ἄσμη, ἀπὸ δὲ Φιλίππου τοῦ κατὰ Μακεδόνας ἀσμη (66). Ἐβασίλευσεν οὖν Λέων ἀπὸ κε' τοῦ Μαρτίου μηνὸς τῆς ιε' Ἰνδικτιῶνος ἕως μηνὸς Ἰουνίου ἡ' τῆς θ' Ἰνδικτιῶνος, βασιλεύσας ἔτη κδ', μῆνας β', ἡμέρας κε' (67). Ὁμοίως καὶ Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ τῆς ἀσπερίας αὐτοῦ καὶ βασιλείας διάδοχος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡ' τοῦ Ἰουνίου μῆ-

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ ὁ ἐστῶς ἐπὶ τῆς Ἀτάλου—καὶ ὁ ἀνδριάς add. ex A. ⁶² Πραίνετος; A. ⁶³ ἐσώθη A. διεσώθη vulg. ⁶⁴ καὶ add. ex A. ⁶⁵ ἐκράτησεν—βασιλεύς om. A. ⁶⁶ τῆς πόλεως add. ex A. ⁶⁷ εὐπορεῖτε A. ἐκπονεῖτε vulg. ⁶⁸ προσετάξαμεν A, διετάξ. vulg. ⁶⁹ ὀλοκοτίνην μιλιάρσιον A. ⁷⁰ τὰ δικάρατα A. ⁷¹ καὶ K. A, καὶ ὁ K. νυίγ.

JAC. GOARI NOTE.

(61) Paribus verbis eum describit Nicephorus pag. 38. Tempus et ejus characteres ad Theophanis mentem probat Petavius not. pag. 82; at non ille Theodosii statuum, sed Arcadii ad Xerolophum cecidisse testatur.

(62) Non esse hunc integrum Theophanis textum, sed alia quoque scripsisse quæ S. Niceph. habet, at de Arcadii statua ad Xerolophum collapsa, liquet ex Anast., pleniora hæc referente, quod P. Goar non advertit. COMBESIS.

(63) In qua sola ecclesia servata est; major scilicet, ac Nicænorum Patrum conventu pictisque imaginibus celebris. Id.

(64) Vertit Anastasius: *Præcepimus administratoribus, et ipsi exigent in regulam per singulos aureos nummum argenteum unum. Quo imperator accepto edificavit muros; et ita facta est consuetudo dandi binas siliquas administratoribus.* Quod ex canonis amussi est, canonis etiam appellationem sortitur: sic poena ex ecclesiæ disciplina; ex lege multa, pensum quodcumque et tributum ex principis mandato canōn est. Ὀλοκοτίνην, nummum aureum, μιλιάρσιον, argenteum; κέρατιον, siliquam refert. Τὸ γὰρ ἀκέραιον νόμισμα ἔχει μιλιάρσια δώδεκα, ἥτοι κέραια εἰκοσι τ σαρα. Nummus integer miliarisia duodecim continet, inquit scholiastes *Basilic.*, eclog. 23, et Suidas, τὸ μιλιάρσιον, τὸ τοῦ νομίσματος τὸ δωδέκατον τὸ ἐν κέραιον φύλλεις εἰσὶ δώδεκα. Siliqua, folles sunt duodecim. Clarius; folles duodecim si-

liquam, siliquæ duæ miliarisium; miliarisia duodecim nummum componunt. An aurens sit, et ὀλοκοτίνην, vel argenteus dubium est. Plura de illis qui de ponderibus et mensuris: hæc ad Theophanis et Anastasii mentem delibasse satis. *Lege Petavii commentaria in Epiphanium. Cedrenus exscripsit, eis κανόνα κατὰ νόμισμα μιλιάρσιον ἐν.*

(65) *Diacesanos* alibi exposui, *εἰσπράτορες* hic interpretor, et *collectoris tributorum ac vectigalium.* Leo novella 61: Τοὺς ἐπὶ συλλογὴν τῶν δημοσίων φόρων καθισταμένους διοικητὰς δὲ αὐτοὺς ἡ συνθήσις ὁμίλια καλεῖν οἶδε. *Publicorum vectigalium collectioni præpositos, quos διοικητὰς vocare communis usus novit.* Addit Cedrenus, τοῖς διοικηταῖς τῶν θεμάτων, quo per varias provincias distribuitos quæstores percipias.

(66) Repono, ἀσμη, a. 6232, etenim mille et sexaginta duobus deductis remanent 5170 annorum numerus, a quo æra Macedonica procedit: et iterum 5170 si 1063 addideris, 6233 consequeris, ac simul errorem Theophanis asserto contrarium. De computis istis duobus, et quem Theophanes observet, annotationum 7 ad pag. primam exposuimus.

(67) Corrige κδ' a Maii quippe quinto supra vice-simum, quo Leonis imperii menses post annos enumeratos complentur, diebus 25 numeratis ad Junii decimum nonum, Maio dies unum et triginta sibi vindicante, pertingis.

νὴς τῆς θ' Ἰνδικτιῶνος· ἕως τῆς ιδ' (68) τοῦ Σεπτεμ-
βρίου μηνὸς τῆς ιδ' Ἰνδικτιῶνος, βασιλεύσας καὶ αὐ-
τὸς, παραχωρήσει τοῦ Θεοῦ ⁸⁷, ἔτη τριάκοντα τέσ-
σρα, μῆνας γ', ἡμέρας β'. Οὕτως ⁸⁸ οὖν, ὡς προέφη-
μεν, τῷ αὐτῷ ἔτει τῆς θ' Ἰνδικτιῶνος μηνὶ Ἰουνίῳ
ὀκτωκαιδεκάτῃ τέθηκε Λέων σὺν τῷ ψυχικῷ καὶ τὸν
σωματικῷ ⁸⁹ θάνατον, καὶ αὐτοκρατορεῖ Κωνσταντι-
νὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Καὶ ὅσα μὲν ἐπὶ Λέοντος τοῦ ἀσε-
βοῦς κακὰ Χριστιανὸς συνέβη περὶ τε τὴν ὀρθόδοξον
πίστιν ⁹⁰ καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν διοικήσεων
αἰσχροῦ κέρδους καὶ φιλαργυρίας ἐπινοία, κατὰ τε
Συρίαν ⁹¹ (69) καὶ Καλαβρίαν καὶ Κρήτην, ἥ τε τῆς
Ἰταλίας ἀποστασία διὰ τὴν αὐτοῦ κακοδοξίαν, σεισμοί
τε καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ ἐθνῶν ἐπαναστάσεις, ἵνα
τὰ κατὰ μέρος στήσῃ, ἐν τοῖς προλαβοῦσι δεδῆλωται
κεφαλαίως. Ἄξιον δὲ ⁹² λοιπὸν ἐφεξῆς καὶ τοῦ ἡυσεβε-
στάτου καὶ παναθλοῦ παιδὸς αὐτοῦ τὰς ἀθεμίτους
διεξελθεῖν πράξεις, ἀνοσιουργοτέρας καὶ θεομισήτους
οὐσας, φιλαλήθως δ' ὁμως, ὡς ἐφορῶντος καὶ ἐπι-
βλέποντος ⁹³ τοῦ παντεπόπτου ⁹⁴ Θεοῦ, καὶ ἀπερίττως,
εἰς ὠφέλειαν τοῖς μετέπειτα καὶ τοῖς νῦν πλανωμένοις
ἀθλοῖς ⁹⁵ καὶ ἀτασθαλοῖς ἀνδραρίοις εἰς τὴν τοῦ
παρανομωτάτου βδελυρὰν κακοδοξίαν, τὰ ἀπὸ τῆς
δεκάτης λέγοντας Ἰνδικτιῶνος ἔτους πρώτου τῆς αὐ-
τοῦ βασιλείας ⁹⁶. Αὐτὸς γὰρ ὁ πανώλης καὶ ἐμβρόν-
τητος αἰμοβόρος τε καὶ ἀγριώτατος θῆρ ⁹⁷, τυραννικῶς
καὶ οὐκ ἐννόμως τῷ κράτει χρησάμενος, πρῶτον μὲν
ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ
τῆς ἀχράντου καὶ παναγίας Μητρὸς αὐτοῦ καὶ πάν-
των τῶν ἁγίων δίσταται ⁹⁸, μαγείαις δὲ καὶ ἀσελ-
γείαις καὶ αἰμοθυσαῖς ⁹⁹ καθάλλιας τε κόπροις (70)
καὶ οὖροις ἀπατώμενος, μαλακίας (71) τε μὴν καὶ
δαιμόνων ἐπικλήσει χαίρων, καὶ πᾶσιν ἀπλῶς ψυ-
χοφόροις ἐπιτηδεύμασιν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας συζήσας·
ἐπεὶ δὲ τὴν πατρικὴν ἀρχὴν σὺν τῇ κακίᾳ παρέλαθεν,
τί οὐκ ἔλεγει, ὅσην ἐκ προοιμίῶν ὁ παμμαρὸς τὴν
κακίαν ἐκίστησεν, καὶ εἰς προὔπρον αὐτὴν καὶ ἐναέ-
ριον ἀνεβρίπτε φλόγα; Οὐ μικρὰ γὰρ ταύτην βλέ-
ποντας τοῦ Χριστιανοῦ κατέλαθεν ἀθυμία, ὥστε
πάντας ἐκ προοιμίῶν εὐθὺς δι' ἰταρότητα μύσησι

A menses duos, a. es viginti quinque. Constantinus
pariter ejus filius impietatis æque ac imperii suc-
cessor a præfato mensis Junii die decimo octavo
nona indictione ad mensis Septembris diem decimum
quartum indictione decima quarta, Deo permittente,
potestatem obtinuit annos quatuor supra triginta,
menses tres, dies duos. Is ergo Leo, ut præmisi-
mus, eodem anno ejusdem indictionis nonæ mensis
Junii die decimo octavo simul cum animæ mortem
obiit corporis, cui in tyrannidis summa potestate
occupanda filius Constantinus suffectus est. Porro
mala omnia quæ sub impio Leone Christianis conti-
gerunt, quod ad rectam fidei sententiam et civilium
rerum administrationem spectat, quæ videlicet
excogitata in Syriam, Calabriam et Cretam turpis
B lucri et avaritiæ arte., ad hæc ex prava ejus opinione
orta Italiæ defectio, terræ motus, annonæ penuria,
pestilentia, provinciarum rebelliones, ut privatas
quæque calamitates præteream, superioribus capi-
tibus enarrata sunt. Nunc irreligiosissimi et infeli-
cis undequaque filii ejus nefaria gesta, sceleratiora
multo Deoque magis invisæ decet recensere. Ex
veritatis tamen oraculis, ceu in Dei cuncta inspi-
cientis ac intime penetrantis conspectu positi,
nulla vel rei superflæ accessione facta, quod ni-
mirum cum posteris, tum misellis atque improbis
homuncionibus secundum exsecrandam iniquissimæ
imperatoris sententiam errantibus prodesse queat,
quæ ab indictione decima et primo imperii ejus
anno deinceps gesta sunt, fideliter enarrabimus.
C Ipse siquidem perditissimus ac mente plane stupe-
factus, sive potius sanguinaria ac crudelissima fera,
tyranni, non legitimi imperatoris more imperium
administrans, a Deo imprimis et Servatore nostro
Jesu Christo, et ab immaculata et sanctissima ejus
Matre, et a sanctis omnibus, mala præstigiæ
arte affectata, impuritatibus, effuso victimarum
cruore, equinis stercorebus et lotiis seductus, ob-
scænis tactibus, et dæmonibus invocandis assuetus
ab infantia, studiis deinceps omnibus, quæ animam

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ παραχωρήσει τοῦ Θεοῦ A, παραχωρήσαντος Θεοῦ vulg. ⁸⁸ οὕτως A, οὕτος vulg. ⁸⁹ καὶ τὸν σωμ. A, τὸν σωμ. vulg. ⁹⁰ τὴν ὀρθόδοξίαν τῆς πίστεως e f. ⁹¹ κατὰ τε Σικελίαν A. ⁹² δὲ adil. ex A. ⁹³ καὶ ἐπιελ. om. A. ⁹⁴ παντεπόπτου A, παντόππου vulg. ⁹⁵ ἀθλοῖς om. A. ⁹⁶ τῆς αὐτοῦ βασ. om. A. ⁹⁷ θῆρ add. ex A. ⁹⁸ δίσταται, μαγείαις δὲ καὶ A, δίσταται μαγείαις, καὶ vulg. ⁹⁹ αἰμοθυσαῖς A f, αἰμοχυσταῖς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(68) Computus erroneus. Junii siquidem decimo
septembris additis mensibus tribus, et diebus duobus,
Septembris vicesimus habetur. Itaque reponendum
ἕως τῆς κ'.

(69) Σικελίαν omnes codd., ubi male editum Συ-
ρίαν. Refert enim dicta Leonis an. 16 quæ et Cedr.
recitat; nempe, φόρους καφαλικῶς ἐπιθεῖναι τῷ
τρίτῳ μέρει τοῦ τῆς Σικελίας καὶ Καλαβρίας
λαοῦ; census imposuisse capitalem pendens ter-
ritiæ parti populi Sicilia; et Calabria; quæ sola; sere
ejus ditionis in Occidente residuæ erant. COM-
PENS.

(70) Καθάλλιαν uno verbo recentiores dicunt,
equinum, quod Anastasius, caballinum stercus. Hinc a
moribus Caballini, quo ejus memoria conspiratur,
nomen; ut ab eventu Copronymi, ut ab hæreses

D studio Iconomachi, Theocteristus apud Baronium
a. C. 775, num. 3: *Tantopere vero sordium et im-
purissimæ cujusque rei odore malo delectabatur.
ut animalium brutorum stercorebus se illineret, et
eos, qui cum illo erant, id facere juberet: quos ama-
bat, ob idque benigne accipiebat, quod rebus male
olentibus semper delectaretur.* Subdit Baronius:
*Sed risimus Glycam dum Caballinum a Cabala civi-
tate referi denominatum, quod Caballini ejus civis
dici testetur. Sed quid commune Constantinum cum
Cabala, natus ipse atque educatus Constantino-
poli?*

(71) Mollities illas, parcant aures puræ, turpes
equorum attractiones interpretor: μαλακίαν enim,
et μαλακίαν sedos corporum tactus, et
pollutam Venerem hodie vocant Græci.

perdunt et perniciem ingerunt, a primis annis in-
nutritus fuit. Postquam vero paternam potestatem
ejusque simul impietatem hæreditario jure adiit,
quis explicare valent, quis malitiæ turbas ab ipsis
primordiis scelestus ille ac piaculis omnibus **347**
infectus moverit, et quas per universum orbem,
tanquam per aeris spatium, malorum evomuerit
flammas? Non levis etenim incendiorum hujusmodi
spectatores tristitia et animorum consternatio in-
cessit, adeo ut ab imperii statim principio propter
innatam truculentiam omnes exosum habuerint, et
in Artabas dum ciropalatem et Opsicii comitem et
ob locatam sororem Annam ejus generum, ceu re-
ctum de fide sensum jugiter retinentem, bene affecti
imperium studuerint transferendum. Cæterum eodem
per singulas ditionis suæ urbes ad unum interfecit,
inter quos beatus Eustathius Marini spectabilis pa-
tricii filius multa passus tormenta, nec sinceram
suam fidem ob id ejurans, in Charam celebri Mes-
opotamiæ urbe, verus atque illustris martyr eluxit,
ubi venerandæ sanctæque ejus reliquiæ, gratia Dei
opitulante, omnis generis præbent medelam. Sed et
multi alii per martyrium effuso sanguine consu-
mati sunt.

A. C. 753.—*Romanorum imperatoris Constantini*

annus primus.
Hoc anno Dei judicio ita ordinante, et offensarum
nostrarum multitudine pœnas provocante, patriorum
institutorum persecutor Constantinus imperium
accepit. Mensis itaque Junii die vicesimo septimo
ad insequentem indictionem decimam pertinente,
adversus Arabes circa Opsicii regionem expeditione
auscepta, ad urbem, quæ Crasus dicitur, venit. Cum
vero Artabas dum Opsicii militum manu comitatus
Dorylæi versaretur, mutuam de se sibi invicem
suspicionem ingerebant. Constantinus autem missis
ad Artabas dum litteris, filios ejus, ceu nepotes ex
sorore, et quasi videndi eos avidus, ad se trans-
mitti postulavit. Id autem ejus animo inerat consi-
lium, ut pueros retineret et servaret sub custodia.
Ille dolum subodoratus, et de rebus suis desperans,
ceu inexplicabilem ejus nequitiam expertus, exer-
citurum alloquitur, et ad res novandas inducit, ac
mox cum copiis omnibus adversus eum suscipit
profectionem, primoque belli impetu Beser Sara-
cenica doctrina infectum sibi obviam factum ferro
obtruncavit. Constantinus autem veredarium sella
instructum ac forte repertum conscendit, et in Amo-
rium se fuga surripit, tum vero ad orientaliū
thema, cui **348** tunc Longinus præerat, se reci-
piens, de salute securitatem accipit, ac vicissim
magnis pollicitationibus eos demeretur. Inde con-
tinuo ad Sisinnacium, ejusdem Thracensium the-

αὐτῶν, καὶ Ἀρταβάσδω κυροπαλάτῃ καὶ κόμητι τοῦ
Ἰουλιανοῦ προστεθῆναι γαμβρῶ τε αὐτοῦ ἡ δὲ ἐπὶ
ἀδελφῇ Ἄννῃ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῶ ὡς ἑρθεῖν
παραδοῦναι. Τῷ δ' αὐτῷ ἔπει ἀνεΐλεν Ἰσαῦ ὁ τῶν
Ἀράβων ἀρχηγὸς τοὺς κατὰ πᾶσαν πόλιν ἡ τῆς ὑπὲρ
αὐτοῦ ἀρχῆς ἀιχμαλώτους Χριστιανοὺς, ἐν οἷς καὶ ἦν
Εὐστάθιος ὁ μακάριος (72) υἱὸς Μαρίνου ἡ τοῦ πε-
ριδλέπτου πατρικίου πολλὰ βιασθεὶς, καὶ τὴν αὐτοῦ
ελληρικὴν πίστιν μὴ ἀρνησάμενος, μάρτυς ἀληθῆς
ἀνεδείχθη εἰς Χαράν ἡ, πόλιν οὖσαν τῆς Μεσοποτα-
μίας ἐπίσημον, ἐνθα καὶ τὰ τίμια αὐτοῦ καὶ ἄγρια
λείψανα λάσσις παντοίας ἐπιτελοῦσι θεῖα χάριτι· καὶ
πολλοὶ ἕτεροὶ διὰ μαρτυρίου καὶ αἵματος ἐν Χριστῷ
ἐτελειώθησαν.

Christianos captivos
anno Isam Arabum princeps Christianos captivos
inter quos beatus Eustathius Marini spectabilis pa-
tricii filius multa passus tormenta, nec sinceram
suam fidem ob id ejurans, in Charam celebri Mes-
opotamiæ urbe, verus atque illustris martyr eluxit,
ubi venerandæ sanctæque ejus reliquiæ, gratia Dei
opitulante, omnis generis præbent medelam. Sed et
multi alii per martyrium effuso sanguine consu-
mati sunt.
A. M. 6233. — *Ρωμαίων βασιλέως Κωνσταν-*
τίνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ διώκτης τῶν πατροπαράδοτων
θεσμῶν Κωνσταντίνος ἐβασίλευσεν θεοῖς κρίμασι
καὶ πλήθει πταισμάτων ἡμῶν. Τῷ οὖν Ἰουλίῳ μηνί,
εἰκοστῇ ἑβδόμῃ τῆς ἐπέκεινα δεκάτης Ἰνδικτιῶνος,
ἐξεληθὼν ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Ἰουλιανοῦ κατὰ τῶν Ἀρά-
βων, ἦλθεν ἐν τῇ λεγομένῃ Κρασῷ. Τοῦ δὲ Ἀρτα-
βάσδου (73) ἐν τῷ Δορυλαῖῳ μετὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ λαοῦ
δυντος, ὁπερ ἐλέποντο ἀλλήλοισι. Ἀποστείλας δὲ Κων-
σταντίνος πρὸς αὐτῶν, ἤτειτο τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
πεμφθῆναι αὐτῷ, ὡς αἱ ἀνεψιοὺς αὐτοῦ, ποθῶν
ἰδεῖν αὐτούς. Σχοπὸς δὲ ἦν αὐτῷ κατασχέειν αὐτούς
καὶ φρουρῆσαι. Ὁ δὲ τῶν ἡθελόντων νοήσας καὶ ἀπο-
γνοὺς ἑαυτοῦ γινώσκων τε τὴν ἀμετρον πονηρίαν
αὐτοῦ, διαλαήσας τε τῷ λαῷ καὶ πείσας, ὤρμησε
κατ' αὐτοῦ σὺν παντὶ τῷ πλήθει, καὶ τὸν μὲν πατρι-
κίον Βησῆρ τὸν Σαρακηνόφρονα (74) προὔπανθη-
σαντα βομφαίῃ ἀνεΐλεν· ὁ δὲ Κωνσταντίνος πα-
ρίπτιον (75) εὐρὼν ἐστρωμένον καὶ ἐπιβὰς αὐτῷ ἡ,
ἔφυγεν εἰς τὸ Ἀμώριον καὶ προσδραμῶν τῷ θέματι
τῶν ἀνατολικῶν στρατηγουμένῳ τότε ὑπὸ τοῦ Λογ-
γίνου ἡ περισώζεται ὑπὲρ αὐτῶν, δεξιούται τε τοῦ-
τουτος μεγάλας ἐποχέςσσειν ἡ καὶ πρὸς Σισιννάχιον
ἀποστέλλει εὐθύς στρατηγὸν δυντα τὸ τνηκαῖα ἡ
τοῦ ἡ θέματος τῶν Θρακησίων, καὶ πείθει αὐτούς
συμμαχεῖσαι αὐτῷ. Ἐντεῦθεν οὖν μάχαι δεινότηται
καὶ ἀνοπλισμοὶ γίνονται τοῖς ὑπηκόοις, ἑκατέρων ἡ
βασιλέων ἀναγορευομένων. Ἀρτάβασδος δὲ γράφει

VARIAE LECTIONES.

⁷² γαμβρῶ τε αὐτοῦ A, γαμβροῦ τε αὐτῷ vulg. ⁷³ πᾶσαν πόλιν A, πῶλ. πᾶσ. vulg. ⁷⁴ καὶ add. ex A.
⁷⁵ Μαρτιανῶ A. ⁷⁶ Χαράν A. ⁷⁷ τὸν add. ex A. ⁷⁸ βομφ. A. ⁷⁹ εἰς αὐτὸ A, ἐπ' αὐτὸ f. ⁸⁰ Λαγκίνου A.
⁸¹ τὸ τνηκ. A, τοῦ τνηκ. vulg. ⁸² τοῦ add. ex A. ⁸³ ἑκατέρων A, τῶν ex. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(72) De quo superius anno Leonis 22.

(73) Qui Nicephoro ubique Ἀρτάβασος.

(74) Βίσιρον scribit Nicephorus. Auctor Σαρακηνόφρονα, ex pari cum Saracenis in sacras imagines odio. Christianos enim ex imaginum cultu Gaurtar, id est idolorum cultores, probroso nomine Tur-

D cæ nunciant.

(75) Παρίπτιον vice, equum miserum vertit Anastasius: mutatorium suspicor ex Pancirollo in Not. imp., Concessa erectione unus aut alter equus per-
mitti censebatur. Cum vero tertius teredus indu-
gebatur, parhippus, aut paraveredus dicebatur.

πρὸς Θεοφάνην τὸν ⁸² πατριτικὸν καὶ μάγιστρον ἐκ Α προσώπου ὄντα (76) ἐν τῇ πόλει διὰ Θαλασσίου σιλαντιαρίου τὰ πραχθέντα. Ὁ δὲ προσκείμενος Ἄρταβιάδης, σωρεύσας τὸν λαὸν ἐν τοῖς κατηγουμένοις (77) τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ λεχθέντος Θαλασσίου ⁸³ πείθει πάντας, ὡς ὁ βασιλεὺς τέθνηκεν, Ἄρτάβασδος δὲ ὑπὸ τῶν θεμάτων ἀνηγορεύθη βασιλεὺς. Τότε πᾶς ὁ λαὸς σὺν Ἀναστασίῳ τῷ ⁸⁴ ψευδώνυμῳ πατριάρχῃ ἀναθέματι καὶ ἀνασκαφῇ ἔβαλλον αὐτὸν, ὡς ἀλάστορα καὶ ἄθεον ⁸⁵, καὶ ἀστελεῶς τὴν ⁸⁶ αὐτοῦ ἰδέξαντο σφαγὴν, ὡς μεγίστου κακοῦ λυτρωθέντες, Ἄρτάβασδον δὲ ἀνεκήρυττον βασιλέα, ὡς ὀρθόδοξον καὶ θεῶν δογμάτων ὑπερμαχον. Εὐθὺς οὖν ἀποστέλλει ὁ Μονούτης (78) ἐν τοῖς Θρακίοις μέρεσι πρὸς Νικηφόρον τὸν ἴδιον υἱὸν στρατηγούτα τῆς Θράκης τοῦ συναλλάξαι τὸ ^B ἐκεῖσε στραπέδον πρὸς φυλακὴν τῆς πόλεως. Κλείσας οὖν τὰς τῶν τεχνῶν πύλας καὶ βίγλας θέμενος, τοὺς φίλους τε Κωνσταντινίου χειρωσάμενος, τύψας καὶ κουρεύσας, εἰς φυλακὰς ἀπέθετο. Τοῦ δὲ Ἄρταβιάδου μετὰ τοῦ Ὀψικίου λαοῦ ἐν τῇ πόλει εἰσελθόντος, κατέλαβεν καὶ Κωνσταντῖνος ἐν τῇ Χρυσόπολει μετὰ τῶν δύο θεμάτων, Θρακησίων τε, φημι, καὶ ἀνατολικῶν, καὶ μηδὲν ἰσχύσας ὑπέστρεψεν, καὶ ἐχειμασέν εἰς τὸ Ἄμωριον. Ὁ δὲ Ἄρτάβασδος κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἀνεστήλωσεν. Οἱ δὲ Ἄραβες αἰσθόμενοι τὴν τούτων κατ' ἀλλήλων ⁸⁷ μάχην, πολλὴν αἰχμαλωσίαν ἐποίησαντο εἰς Ῥωμανίαν, τοῦ Σουλεϊμάν στρατηγούτος αὐτοῖς. Ἀναστάσιος δὲ ὁ ψευδώνυμος πατριάρχης κρατήσας τὰ τίμια καὶ ζωοποικ ^C ξύλα ὡμοσε τῷ λαῷ, ὅτι *Μὰ τὸν προσηλωθέντα ἐν αὐτοῖς, οὕτως μοι εἶπεν Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς, ὅτι Μὴ λογίσῃς Υἱὸν Θεοῦ εἶναι ὃν ἔτεκεν ἡ Μαρία, τὸν λεγόμενον Χριστὸν, εἰ μὴ ψιλὸν ἀνθρώπων. Ἡ γὰρ Μαρία αὐτὸν ἔτεκεν, ὡς ἔτεκεν ἐμέ ἡ μήτηρ μου ἡ Μαρία. Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ λαὸι ἀνέσκαψαν αὐτόν.*

Constantinus imperator : Ne Dei Filium, quem genuit Maria, quique Christus dicitur, usquam reputaveris, quam simplicem ac nudum hominem. Eum etenim in lucem Maria protulit, in eum modum, quo me mater mea Maria genuit. His auditis populus universus ^B *eum imperio abdicatum pronuntiavit.*

A. M. 6234. — Ἀρτιοχειλὺς ἐπισκόπου Στεφάνου ἐτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει τέθνηκεν Ἰσάμ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός. Οὗτος τὴν ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἀρτιοχειλίας ἐπὶ μ' χρόνους χηρέυουσαν, κωλυόντων τῶν Ἀράβων γενέσθαι πατριάρχην ἐν αὐτῇ, ἔχων τινὰ ^D προσφιλεῖ μονάζοντα Σύρον, ὀνόματι Στέφανον,

VARIÆ LECTIONES.

⁸² τὸν add. ex A. ⁸³ δι' Ἀθανασίου A f. ⁸⁴ τῷ add. ex A. ⁸⁵ ἀντίθεον A. ⁸⁶ τῆν add. ex A, item paulo post δέ. ⁸⁷ κατάλληλον A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(76) S. Niceph. τὴν βασιλιῶς χρίσταν Βυζάντιον ἀποπληρῶν, *Byzantii imperatoris vicarius*; qui ipse *Monutes*. COMBERGIS.

(77) Porticus superiores ad ecclesiæ muros circumquaque exstructæ, ex quibus rem sacram fieri superne prospectat, et divinum officium populus audit; κατηγούμενα sunt loca pœnitentibus vel catechumenis ad ecclesiæ limen addicta; canonis

*malis ducem, mittit, qui secum eos militare suaderet. Hinc imperii in se ipsum armati sævissimæ pugnae civiumque ad invicem conflictus, imperatoribus duobus renuntiatis et ex æquo de potestate contententibus. Interim Artabasus Theophani patricio et magistro, qui imperatoris vices in urbe gerebat, omnia quæ gesta fuerant, per Thalassium silentiarium denuntiat. Is Artabaso bene affectus, ad Magnæ ecclesiæ catechumena populo collecto tum litteris tum prædicti Thalassii testimonio, imperatorem fato functum et Artabasum a thematibus imperatorem salutatum suadet. Confestim populus universus Anastasio (falsi nominis patriarcha ducendis et maledictis, ceu naturæ monstrum et a Deo alienum, Constantinum insequitur, cædem ejus quasi ingenti malo liberatis gratanter excipit, et Artabasum, velut orthodoxum et sacrorum dogmatum defensorem, imperatorem proclamat. Illis ita gestis Monutes Nicephorum filium Thraciæ ducem, ut ejus provinciæ exercitum ad urbem custodiendam adduceret, misit, tum mœnium portis subinde firmiter obseratis, dispositisque ad ea vigiliis, mox Constantini amicos comprehendens verberibus et capillorum detonsione castigatos in carceres detrusit. Artabaso vero cum Opsicii copiis urbem jam ingresso, Constantinus thematibus duobus, Thracensium, dico, et orientalium, stipatus Chrysopolim advenit, cumque nil proficeret, retrocedere coactus, ad Amorium hiberna duxit. Interim Artabasus sacras imagines per totam urbem erexit. Occasione vero duorum principum de rerum summa ad invicem contententium, Arabes, Sulimane duce, infinitam captivorum prædam e Romanorum terris abduxerunt. Cæterum Anastasius falso nomine patriarcha, veneranda ac vivifica crucis ligna manibus tenens, interposito jurejurando coram plebe disseruit: *Per eum, qui lignis istis suffixus est, ita mihi dixit**

349 A. C. 754. — Antiochiæ episcopi Stephani annus primus.

Hoc anno Isam Arabum dux mortuus est. Is sanctam Antiochiæ Ecclesiam pastore jam annos 40 viduatam, Arabibus nimirum patriarcham eligi prohibentibus, in priorem statum reposuit. Quempiam etenim monastici instituti Syrum, nomine

Trullani 93 recens expositor indicavit: auctor Vitæ Basilii eum vela ἐν τοῖς κατηγουμένοις suspendi jussisse referens, eadem in exciso sita, et ex eis lascivam mulierem in diaconum altari ministrantem prospectum demisisse declarat. Plura de illis ad Codini editionis Regiæ cap. 16, nota 50, et ad Constantini in Irenes matris annum sextum.

(78) Anastasio, *Monotes*; Nicephorus, *Μονώτης*.

Stephanum, sibi familiarem, rusticum quidem, at pietate clarum, Christianis in oriente positus, si modo hunc admitterent, patriarcham eligendi liberam fecit potestatem. Illi divinitus hoc fieri arbitrati, ipsum Stephanum in Antiochensium Theopolcos sede episcopum collocant, atque ita ad hodiernum usque diem eligendo patriarchæ nullum impedimentum a Saracenis affertur.

Hoc anno Valid filius Isam Arabum principatu potitus est, ad quem Constantinus Andream spatharium, Artabasduo vero Gregorium, logothetam, ambo suppetias sibi dari postulantes, miserunt. Diuturna vero imbris penuria et terræmotus varia loca adeo conculserunt, ut in deserto Saba montium cacumina ad invicem colliderentur, et pagi terra absorberentur. Eodem etiam anno Cosmas Alexandriæ patriarcha cum ipsa civitate, Monothelitarum pravitate a Cyri, qui sub Heraclio vixit, temporibus eam civitatem obtinente, abjurata, et errore cognito ad orthodoxam Ecclesiam rediit. Porro Gamer Saracenorum copiis comitatus in Romaniam impressionem fecit, et collecta ingenti captivorum præda, in patriam remeavit. Mense Junio signum ad septentrionalem cæli partem apparuit. Porro Valid Petro sanctissimo Damasci metropolitæ, cuo Arabum et Manichæorum impietatem palam arguenti, linguam præscindi jussit, et in Felicem Arabiam exsulem deportari. Ibi pro Christo passus, distinctisque apertæ loquelæ verbis sacrum celebrans, ut qui retulerunt proprio audita se percepisse confirmant, morte consummatur. Ejus æmulus et ejusdem nominis consors Petrus apud Maiumam insigne pro Christo martyrium sub hæc tempora sponte tulit. Morbo quippe detentus, Arabum proceres, cuo ex chartularii publicorum vectigalium munere ipsis notus, sibi familiares ad privatam colloquium invitavit. Tum is ad illos: *Vestras hujus, inquit, ad me visitandum projectionis mercedem a Deo recipiatis* 350 *precor; licet enim fidei luce privati, amici tamen estis censendi. Testamenti itaque mei, quod hujusmodi est, volo vos esse testes: Qui non credit in Patrem, Filium et Spiritum sanctum consubstantialem et vivificam in unitate naturæ personarum Trinitatem, is antiæ oculis occæcatus est, et æterno supplicio*

A ἀγροικότερον μὲν, εὐλαβῆ δὲ, τοὺς κατὰ τὴν Ἔφραν Χριστιανοὺς, εἴπερ θέλειεν συγχωρηθῆναι αὐτοῖς πατριάρχην*, ψηφίσασθαι αὐτὸν Στέφανον. Οἱ δὲ θεοθεν τοῦτο νομίσαντες γενέσθαι** χειροτονοῦσιν αὐτὸν ἐν τῷ θρόνῳ Θεουπόλεως, κακίθεν ἕως τοῦ** νῦν δίδραμεν τὸ ἀκώλυτον.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεκράτησεν Οὐαλὶδ υἱὸς Ἰσάμ (79) τῆς Ἀράβων ἀρχῆς· πρὸς δὲ Κωνσταντῖνος Ἀνδρίαν σπαθάριον, Ἀρτάβαδος δὲ Γρηγόριον λογοθέτην ἐξέπεμψαν, τὰ πρὸς συμμαχίαν ζητοῦντες ἀμφοτέροι· ἀβροχίας δὲ πολλῆς γενομένης (80) καὶ σεισμοῦ κατὰ τόπους, ὡς ἐνωθῆναι ὄρη πρὸς ἀλλήλα κατὰ τὴν ἔρημον Σαβᾶ, καὶ κώμας ὑπὸ γῆν καταπτωθῆναι¹. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Κοσμάς ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὠρθόδοξῆσεν σὺν τῇ πόλει αὐτοῦ² ἐκ τῆς τῶν Μονοθελητῶν κακοδοξίας, κρατησάσης ἀπὸ Κύρου (81) τοῦ ἐπὶ Ἡρακλείου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Ἐπεστράτευσε δὲ Γάμερ³ τὴν Ῥωμανίαν μετὰ πλῆθους Ἀράβων, καὶ πολλοὺς αἰχμαλωτεύσας, ὑπέστρεψεν. Ἐφάνη δὲ σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ⁴ κατὰ βορρᾶν μηνὶ Ἰουλίῳ. Οὐαλὶδ δὲ Πέτρον τὸν ἀγιώτατον μητροπολίτην Δαμασκοῦ γλωττοτομηθῆναι ἐκέλευσε, ὡς ἀναφανδὸν ἐλέγχοντα τὴν τῶν Ἀράβων καὶ Μανιχαίων δυσσεβείαν. Ἐξώρισεν δὲ αὐτὸν κατὰ τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν, ἔνθα καὶ τελειοῦται μαρτυρήσας ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ τρανῶς ἐκφωνήσας τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ὡς οἱ διηγησάμενοι φασιν ἰδίαις ἀκοαῖς τοῦτο⁵ πεπληροφορηθῆναι. Τούτου ζηλωτῆς καὶ ὁμώνυμος⁶ Πέτρος, ὁ κατὰ τὸν Μαΐουμᾶν (82) ἐν τοῖς αὐτοῖς⁷ ἀνεδαίχθη χρόνοις, μάρτυς ὑπὲρ Χριστοῦ αὐτομόλως⁸. Νόσῳ γὰρ συσχεθεὶς, προσεκάλεσατο τοὺς τῶν Ἀράβων ἀρχοντας, ἅτε συνήθεις αὐτῷ ὄντας, χαρτουλαρίῳ τελοῦντι⁹ (83) τῶν δημοσίων φόρων, καὶ φησι πρὸς αὐτοῦ: Τὸν μὲν ὑπὲρ τῆς ἐπισκέψεως μισθὸν παρὰ Θεοῦ λάβοιτε, κἄν ἀπιστοὶ τυγχάνητε¹ φίλοι. Τῆς² διαθήκης δὲ μου μάρτυρας ὑμᾶς εἶναι βούλομαι τοιαύτης οὐσης· Πᾶς ὁ μὴ πιστεύων εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον, τὴν ὁμοούσιον καὶ ἰσχωρικὴν ἐρμονάδι Τριάδα, πεπῆρωται τὴν ψυχὴν, καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως ἐστὶν ἄξιος. Τοιοῦτός ἐστιν καὶ³ ὁ Μουαμῆδ ὁ ψευδοπροφήτης ὑμῶν καὶ τοῦ

VARIÆ LECTIONES.

** τὴν add. ex A. ** αὐτὸν Στ. — γενέσθαι om. e f. ** τοῦ om. A. ** καταποθῆναι A. ** αὐτοῦ A e f, αὐτῇ vulg. ** Ἄμερ A. ** ἐν τῷ οὐρανῷ add. ex A. ** τοῦτο add. ex A. ** καὶ ὁμών. A, καὶ ὁ ὄμ. vulg. ** αὐτοῖς] αὐτόθι A f. ** αὐτομόλως A. ** χαρτουλαρίῳ τελ. A, χαρτουλαρίῳν τε τελ. vulg. ¹ εἰ καὶ — τυγχάνετε A. ² τῆς add. ex A. ³ καλ. prius add. ex A.

JAC. GOARI NOTE.

(79) Anastasius Hualid filius Hisan. Auctor Miscellæ: Eodem anno obtinuit Gizid filius Habdimelech Arabum principatum. Ab his diversus incedit Abraham Ecchellensis in *Historia Saracénica* de caliphis Omaytis. *Alvalidus*, inquit ad annum 6235, qui sequens est, *Abul-habbasus filius Isadi, filii Abd-almalechi, filii Marouani, filii Alocmi, Calipha inauguratus est, qua die obiit patruus ejus Hasciamus*: sic ille vocat Isamum, cujus nepotem, non filium Hualidum docet.

(80) Ὡς καὶ τὴν φύσιν ἐπιλανθάνεσθαι, καὶ καθ' ἑαυτῆς ἴσασθαι· *adeo ut sui oblita, bellum sibimet natura conciliaret.*

(81) Ex cujus et successoris tempore patriarchas Alexandrinos Theophanes respuit.

(82) Gazæorum navale, viginti stadiis a Gaza distans, ad urbem Constantiæ nomine a Constantino extructum, de quo consulendus index.

(83) *Scriniarium* agenti. Est enim ille qui in chartas et codices acta vel rationes recenset.

πίθεσθε μαρτυρομένῳ σήμερον ὑμῖν ἃ τὸν οὐρα-
νὸν καὶ τὴν γῆν, τῆς ἐκεῖνου μυθολογίας. Εὐ-
νοῶ γὰρ ὑμῖν σήμερον, ἵνα μὴ σὺν ἐκείνῳ κολη-
σθῆτε. Ταῦτα καὶ ἄλλα πλείστα θεολογοῦντος αὐτοῦ
ἀκούσαντες θάμβει τε καὶ μανίᾳ συσχεθέντες, μακρο-
θυμῶν ἰδοῦσαν, ὡς ἐκ τῆς νόσου παραφρονούντα τοῦ-
τον οἰόμενοι· μετὰ δὲ τὸ διαγενέσθαι αὐτὸν ἐκ τῆς
νόσου ⁸, ἤρξατο μεγαλοφωνότερον ἃ ἀνακράζειν·
Ἄνάθεμα Μουαμεδ καὶ τῆ ⁹ μυθογραφία αὐτοῦ, καὶ
πάντι τοῖς πιστεύουσιν αὐτῇ. Τότε τὴν διὰ ξίφους
τιμωρίαν ὀπιστάς, μάρτυς ἀνεδείχθη. Τοῦτον ἐγκω-
μίους λόγων τετίμηκεν ὁ ὄσιος Πατὴρ ἡμῶν Ἰωάν-
νης ὁ καλῶς ἐπικληθεὶς Χρυσορροῦς διὰ τὴν ἐπαν-
θούσαν ¹⁰ αὐτῷ [τοῦ Πνεύματος (84)] ἐν τε λόγῳ καὶ
βίῳ χρυσαυγῇ χάριν· ὃν Κωνσταντῖνος ὁ δυσσεβὴς
βασίλευς ἐτησίῳ καθυπέβαλεν ἀναθέματι διὰ τὴν
ὑπερβάλλουσαν ἐν αὐτῷ ¹¹ ὀρθοδοξίαν, καὶ ἀντὶ τοῦ
παπικῶ ὀνόματος αὐτοῦ Μανσοῦρ, ὃ ἐρμηνεύεται,
λελυτρωμένος, Μανζερὸν (85) Ἰουδαϊκῶ φρονή-
ματι μετονομάσας τὸν νέον τῆς Ἐκκλησίας ¹² διδά-
σκαλον.

illius in recta fide doctrinam subjicere solebat, et
vice. Manzerum novum Ecclesie doctorem sensu plane Judaico vocitabat.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Μαΐῳ Ἀρτάβασδος ἐπὶ τὰ
μέρη τοῦ Ὀψικίου ἐξελθὼν, τὴν Ἀσίαν στρατολογί-
σας (86) κατέλαβεν, ἐκπορθῶν αὐτήν. Κωνσταντῖνος δὲ
τοῦτο μαθὼν, ἐκίνησεν κατ' αὐτοῦ. Καταλαβὼν ἐξ
εὐτόν ¹³ εἰς τὰ μέρη τῆς Σάρδης ἀπὸ τοῦ Καλβιαν-
ῶ ἀνερχόμενον καὶ συμβέβλων ¹⁴ μετ' αὐτοῦ πόλε-
μον, τρέπαι αὐτὸν καὶ καταβύκει μέχρι Κυζίκου.
Ὁ δὲ τὴν Κυζίκον καταλαβὼν, καὶ εἰς δρόμωνα
εἰσελθὼν, διασώζεται ἐν τῇ πόλει. Μηνὶ δὲ Αὐγού-
στῳ τῆς αὐτῆς ἰα' Ἰνδικτιῶνος Νικήτας ὁ μονοστρά-
τηγος υἱὸς Ἀρτάβασδου συμβαλὼν Κωνσταντῖνῳ εἰς
πόλεμον πρὸς τῇ Μοδρινῇ φεύγει τραπεῖς, καὶ τὸν
μὲν πατρικίον Τηριδάτην τὸν Ἀρμένιον ¹⁵ στρατιώ-
την γενναῖον ὑπάρχοντα καὶ ἐξᾶδελφον Ἀρτάβασδου
σὺν ἄλλοις ἐπιλέκτοις ἄρχουσιν ἀνείλεν ¹⁶. Ἐκατέ-
ρων δὲ ¹⁷ τῶν μερῶν πτώσις οὐ μικρὰ γέγονεν Ἀρ-
μενίων τε καὶ Ἀρμενικῶν μαχησαμένων πρὸς
ἀνατολικούς καὶ Θρακησίους τοὺς ὑπερμάχους τοῦ
Κωνσταντῖνου. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος διάβολος τοιαύτην
κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἡγίεραν μανίαν κατὰ τοὺς
χρόνους τούτους καὶ ἀλληλοφαγίας ¹⁸, ὥστε τέκνα
κατὰ γονέων καὶ ἀδελφούς· κατὰ ἀδελφῶν συγκινεῖ-
σθαι ἀφειδῶς εἰς σφαγὴν, καὶ ἀνηλεῶς ἐμπυρρίζειν τὰς
ἀλλήλους ὑπαρχούσας στάσεις (87) τε ¹⁹ καὶ οἰκίας.

*A dignus. Muamed falsus vester vates et Antichristi
præcursor ejusmodi existit. Quamobrem si mihi
nunc caelum et terram coram vobis obtentanti ali-
quatenus fidem adhibetis, fabulosam et deliram
ejus doctrinam ejurate. Hoc necessitudinis erga
vos meæ præsens argumentum benevolum hoc ad-
mittite consilium, ne parem cum eo cruciatum
sustineatis. Arabes sacros istos et pares alios de
Deitate explicantem audientes, et una simul stu-
pore et insania correpti, virum bene valere jussu-
runt, tanquam in mentis delirium eum lapsam
arbitrati. Is ubi vires ex infirmitate recepit, valida
voce publice vociferari: Anathema Muamed et fa-
bulosæ ejus doctrinæ credentibusque in eum omnibus.
Extemplo gladii pœnæ suppositus, martyr declara-
tur. Eum orationum suarum encomiis sanctus
Pater noster Joannes, ob eloqui sanctitatisque vel-
ut aureo fulgore radiantem spiritualem gratiam
Chrysorrhœos recte cognominatus, celebravit. Joan-
nem etiam istum Constantinus impius imperator
exsecrationibus annuatim renovatis ob eminentem
Mansur aviti nominis, quod vertitur, redemptus,*

Ejusdem etiam anni mense Maio ad Obsicii re-
gionem profectus Artabasdus, Asiam, dum iter
ageret, sub potestatem redegit, et provinciam depu-
latus est. Eo comperto Constantinus copias in
eum aduxit. Ubi Sardium attigit fines a Calbiano
redeuntem offendit, et manibus cum eo consertis,
in fugam vertit, et ad Cyzicum usque insequitur.
Ille Cyzicum ingressus, dromonem subinde con-
scendit et in urbem salvum se recipit. Mense autem
Augusto ejusdem undecimæ indictionis Artabasti
filius supremus copiarum ejus dactor ad Modrinen
cum Constantino bello congressus fugam arripit,
Tiridates patricius Armenius miles generosus,
Artabasti consobrinus, cum selectis aliis proceribus
cadit, Armeniorum et Armeniacorum adversus
orientales et Thracenses Constantini jus defenden-
tes depugnantium cædes utrimque haud minima
facta. Calamitatis omnis auctor diabolus talem
inter Christianos dementionem et cædes reci-
procas sub hæc tempora excitavit, ut filii adversus
parentes et 351 fratres in fratres necem nullo
sanguinis aut indulgentiæ discrimine irruerent,
suasque invicem ipsorum domus atque facultates
citra illati damni sensum flammis perderent.

VARIÆ LECTIONES.

⁸ σῆμ. ὑμῖν A, ὄμ. σῆμ. vulg. ⁹ παραφρονούντα — νόσου om. A. ¹⁰ μεγαλοφ. A, μεγαφ. vulg. ¹¹ καὶ τῆ A, ἐκ τῆ vulg. ¹² ἐπανθούσαν] οὔσαν A. ¹³ τοῦ πνεύματος — ὑπερβ. ἐν αὐτῷ om. A. ¹⁴ ἐκκλησίας A, ἡλικία; vulg. ¹⁵ αὐτὸν add. ex A. ¹⁶ καὶ συμβ. A, συμβ. vulg. ¹⁷ τῶν Ἀρμενίων A. ¹⁸ ἀνείλεν A, ἀνείλων vulg. ¹⁹ δὲ add. ex A. ²⁰ ἀλληλοφαγίας a. ²¹ τε add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Hæc unis inclusa, ex codd. aliis desumpta desunt in Regio.

(85) Spurius. Non ingreditur Manzer, hoc est de scorio natus, in ecclesiam Domini. Deut. cap. xxiii, v. 2.

(86) Militum defectu habito. Sic et Anast., nec quidquam ad rem, dum iter ageret; res tanta non

defunctoriam operam, sed totos tyranni conatus exigebat. S. Niceph. Ἐπιστρατεύει κατὰ τῆς τῶν Ἀσιανῶν χώρας, καὶ τὰ ἐκεῖνης χωρία ἐλυμαίνετο πικρῶς. Sic enim eniend. non ἐπημαίνετο. Suscepta in Asia regionem expeditione, populationibus in-
stam reddebat. COMBESIS.

(87) Anastasius, stationes. Clarius prædia. Porro

A. C. 735. — *Arabum ducis Validi annus primus.* A

Hoc anno in boreali cœli parte signum apparuit, pulvisque imbris instar in diversa loca decidit. Ad Caspias etiam portas terræ motus contigit. Mensis Aprilis die decimo sexto, hebdomadis feria quinta, Validi Arabum factione sublatus post imperii annum unicum, cui filius Izid cognomento Leipsus, id est diminutus, successit. Is maxima pecuniarum vi erogata, Damascus obtinuit, atque ab Arabibus, qui Damascus, Persidem et Ægyptum incolebant, dextras in imperii confirmationem accepit. Marvam autem filius Muamed, Armeniæ rector, his auditis Mesopotamiam occupat, filios Validi, ut videbatur, in tutelam accepturus, et Izid adversarium se oppositurus. Post menses vero quinque moritur Izid, fratre suo Abraim Damasci successore relicto, adversus quem Marvam exercitum ex Mesopotamiæ Arabibus instruens Edessam venit, indeque versus Damascus et Antilibanum in campum, qui dicitur Garis, prælioque ibi ad fluvium Littam, id est Malum, inito cum Sulimane, ipsum fugat, et ex ejus copiis hominum viginti millia delet, adeo ut Suliman cum paucis ac ferme solus Damascus fugam arripuerit. Is urbem ingressus filios Validi, quorum partes tueri Marvam videbatur, e medio sustulit, et magna pecuniarum vi sibi addicta loco excedit. Marvam demum Damascus perveniens, multos ex proceribus eosque etiamnum qui Validi et liberorum ejus mortis se præbuerant auctores interfecti, reliquos membris mutilatos vivere permisit, pecuniam autem omnesque thesauros Charram Mesopotamiæ urbem transportavit.

Mense vero Septembri duodecima indictione Constantinus Chalcedonem versus profectus, trajecto freto, in Thraciam perrexit, Sisinnio Thracensium duce ad Abydum transfretante, ac subinde Byzantii muros, qui continentem spectant, obsidente. Is ubi Charsil portam attingit, exinde ad aliam,

VARIAE LECTIONES.

¹⁸ ex tōw mg. Par., ex tōw vulg. ¹⁹ κάκειθεν A, εκειθεν vulg. ²⁰ εις τόπον λεγ. A e. ²¹ θνήσκει—Σουλειμάν om. A, θνήσκει omnino expungendum videtur. ²² μετ' ὄλιγον A. ²³ τοῦ ἄλλου vulg. ²⁴ καὶ ἄλλου; A, καὶ τοὺς ἄλλ. vulg. ²⁵ τείχει A, τείχη vulg. ²⁶ πόρτην A, πόρταν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

quam de Stephano ad Pipinum accessu ad Leonis annum octavum Theophanes attexit, eadem Anastasius et *Miscellæ* auctor præsentis de bello civili narrationi subjungunt.

(88) His Anastasius præmittit: *Stephanus Antiochenus habetur antistes.*

(89) Anast., *cinis descendit per loca.* Interpr. *pulvis imbris instar in diversa loca decidit.* Adduci non possum, ut sic exponam, aliudve putem τὸ τόπος, quam nomen proprium, vicumque ac locum peculiarem; ipsum forte ad quem Leo Basilii filius celebre monasterium virorum eunuchorum exstruxit, quod SS. Lazari et Mariæ Magdalena sacris exurgit ditavit. Eis τὸς λεγομένους τόπους, inquit Leo Grammaticus p. 481 sic nuncupato loco, ac regione sive urbis sive quæ parum ab urbe distaret in Thracensibus. Satis ad miraculum ac ostentum ut certo uno loco sic pluat pulvis, et ut in anales referri possit. Cæd. cum nihil amplius explicet, satis indicat proprium se nomen istud ac-

A. M. 6235. — *Ἀράθων ἀρχηγῶ Ὀυαλίδ εἶος α'.*

Τούτῳ τῷ εἶει κατὰ βορρᾶν ἐφάνη (88) σημεῖον, καὶ κόνις κατῆλθεν εἰς τόπους (89). Γέγονε δὲ καὶ σεισμός εἰς τὰς Κασπίας Πύλας· καὶ ἀνηρέθη Οὐαλιδὸς ὑπὸ τῶν Ἀράθων μηνὶ Ἀπριλίῳ, ἡμέρας ε', ἀρξας ἔτος α', καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς Ἰζιδὸς ὁ Λειψός (90). Οὗτος χρήματα πολλὰ σκορπίσας ἐκράτησε τὴν Δαμασκὸν, καὶ δεξιὰς ἔλαβεν τοῦ ἀρχεῖν ἐκ τῶν κατὰ τὴν Δαμασκὸν καὶ Περσίδα καὶ Αἴγυπτον Ἀράθων. Μαρουάμι υἱὸς Μουαμὲ τὴν Ἀρμενίαν διέπων ἀκούσας ταῦτα, καταλαμβάνει τὴν Μεσοποταμίαν, ὑπερμαχῶν τῷ δοκεῖν τῶν τέκνων Οὐαλίδ, καὶ ἐναντιούμενος τῷ Ἰζιδ. Καὶ μετὰ μῆνας ε' θνήσκει ὁ Ἰζιδ καταλείψας Ἀβραὶμ τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν ἐπὶ τῆς Δαμασκοῦ διάδοχον. Τούτῳ παραταξάμενος Μαρουάμι ἔχων τοὺς τῆς Μεσοποταμίας ἔρχεται εἰς Ἐδεσσαν, κάκειθεν εἰς τὰ μέρη Δαμασκοῦ καὶ Ἀντιλιβάνου, εἰς κάμπον λεγόμενον Γαρίς. Κάκει συμβαλὼν τῷ Σουλειμάν, [θνήσκει ²¹ (91)] παρὰ τῷ ποταμῷ Λιτᾶ, τοῦ ἔστι Κακῶ, τρέπει αὐτὸν, καὶ ἀναίρει χιλιάδας κ', καὶ μόνος Σουλειμάν μετ' ὀλίγων ²² φυγὰς κατὰ τὴν Δαμασκὸν διασώζεται. Εἰσελθὼν δὲ ἐν αὐτῇ ἀνείλεν τοὺς υἱοὺς Οὐαλίδ, ὧν ὑπερμαχεῖν ἐδόκει Μαρουάμι, καὶ ἐξῆλθεν τῆς Δαμασκοῦ, χρήματα σφετερισάμενος ἱκανά. Καταλαβὼν δὲ καὶ Μαρουάμι τὴν Δαμασκὸν, ἀνείλεν πολλοὺς τῶν ὑπερεχόντων καὶ τοὺς συνεργήσαντας τῷ φόνῳ τοῦ Οὐαλίδ ²³ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ²⁴ ἔκρωτηρῆσεν. Τὰ δὲ χρήματα καὶ τοὺς θησαυροὺς ἅπαντας μετέστησεν εἰς Χαρρᾶν τὴν πόλιν Μεσοποταμίας.

Τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ δεκάτῃ καὶ δευτέρῃ Ἰνδικτιῶνι καταλθὼν Κωνσταντῖνος ἐπὶ τὰ μέρη Χαλκηδόνος, ἀντιπέρασεν ἐν τοῖς Θρακίοις μέρεσιν, Σισινίου τοῦ στρατηγῶ τῶν Θρακησίων διὰ τῆς Ἀθύδου περάσαντος, καὶ τῷ χειρῶν τείχει ²⁵ παρακαθίσαντος. Καὶ ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Χαρρᾶν πόρταν ²⁶

cepisse. Valde inaccuratus auctor, ut his voculis loca varia pluraque intelligi voluerit. **COMBESIS.**

(90) Unum ex his vocabulum componit Anastasius: *Ilizidiphus*, insulse. Echhellensis solertior: *Quoniam vero stipendia militum diminuit, cognominatus est Diminutus*, qui Theophanis Λειψός. Scripsit de eodem superius: *Lazidus filius patri tauri Alvalidi filii Abd-almalechii filii Marovani, filii Alhocmi inauguratus est vigesima octava Giama-di, etc.* — *Imperium capessit Izid, cognomento Lipsus.* Non bene interpr., cui filius Izid successit: satis enim sequentia indicant non fuisse Validi filium, cum Morovani illius se filius regnum asserturum prætexens in eum movisse describatur, ejusque subinde fratrem, quem et sustulit: ipsosque postmodum filios Validi. **COMBESIS.**

(91) Post Σουλειμάν, ubi mendose θνήσκει, ut dum aliquid conjecturæ, legam ego, φάσας· nec aliud auctor scripserit, cum tenuisset ad *fluvium Littam*. **COMBESIS.**

διδραμηνέως τῆς Χρυσῆς Πόρτης ἑαυτὸν τοῖς ὄχλοις Ἀ
 ἐπιδεικνύων, καὶ πάλιν ὑπέστρεψεν, καὶ ἠπλίκλευσεν
 εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα. Οἱ δὲ τῆς πόλεως ἤρξαντο
 στενοῦσθαι εἰς τὰς δαπάνας, καὶ ἀποστελλας Ἄθα-
 νάσιον τὸν ἀσηκρήτην καὶ Ἀρτάβασδον τὸν δομέστι-
 κὸν αὐτοῦ πρὸς τὸ κομισαί δαπάνας διὰ σκαφῶν
 εἶδεν τούτους ὁ στόλος τῶν Κιβυρραίωντων ²⁷ ἔξω τῆς
 Ἄβυδου, καὶ τούτους κατασχὼν πρὸς τὸν βασιλέα
 ἀνήγαγε, καὶ τὸν μὲν σίτον τοῖς ἰδίοις λαοῖς ἐω-
 ρήσατο, Ἄθανάσιον δὲ καὶ Ἀρτάβασδον παρὰ τὰ
 ἐτύφλωσεν. Μετὰ ταῦτα ἐδοκίμασεν Ἀρτάβασδος
 ἀνοῖξαι τὰς τοῦ χειρσαίου τείχους πόρτας, καὶ συμ-
 βαλεῖν πόλεμον μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου. Καὶ γενο-
 μένης συμβολῆς, ἐτράπησαν οἱ τοῦ Ἀρτάβασδου,
 καὶ πολλοὶ ἀπέθανον, ἐν οἷς καὶ ὁ ²⁸ Μονούτης· κα-
 τασκευάσας δὲ Ἀρτάβασδος κακκαδοπορφύρους ²⁹ B
 ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα κατὰ τὸ στό-
 λου τῶν Κιβυρραίωντων, καὶ ἀπῆλθεν ³⁰ αὐτούς.
 Ἐγένετο ³¹ δὲ λιμὸς ἰσχυρὸς ἐν τῇ πόλει, ὥστε
 πρᾶθῆναι τὸν μόδιον τῆς κριθῆς νομισμάτων ³² δώ-
 δεκα, τοῦ δὲ ὄσπριου ἔννεακαίδεκα ³³, τοῦ δὲ κέ-
 χρου (92) καὶ τοῦ λουπίνου νομισμάτων ὀκτώ, τὸ δὲ
 ἔλαιον πέντε λίτρας τοῦ νομισματος, καὶ ὁ ξέστης
 τοῦ ὄνου τοῦ σημισίου ³⁴ (93). Τοῦ δὲ λαοῦ θνή-
 σκοντος ἠναγκάσθη Ἀρτάβασδος ἀπολύειν αὐτούς,
 πρὸς τὸ ἐξέρχεσθαι τῆς πόλεως. Ἐπιτηρῶν δὲ τὰ
 πρόσωπα, τοὺς μὲν ἐκώλυσεν. Ὅθεν τινὲς τὰ ἑαυ-
 τῶν πρόσωπα ἐκάλυπτον ³⁵, καὶ γυναικίαν στολὴν
 περιεβάλλοντο ³⁶, οἱ δὲ μοναδικὸν σῆμα ³⁷, καὶ
 οὕτως ἠδύνατο λαθεῖν καὶ ἐξελεῖν. Νικήτας δὲ ὁ
 μονοστράτηγος ἐπισκευάσας τὸν ἴδιον λαόν, τὸν ἀπὸ
 Μοδρινῆς σκορησιθέντα, ἦλθεν ἕως Χρυσοπόλεως,
 καὶ ὀπιστρέφοντος αὐτοῦ, πέρασας ὁ βασιλεὺς κα-
 εδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἐν Νι-
 κομηδείᾳ, χειρώσατο αὐτὸν σὺν τῷ ἀποεπισκόπῳ ³⁸
 κουράτωρι Μαρκελλίνῳ ³⁹ (94), ὃν παρὰ τὰ ἀπομη-
 θῆναι ἐκέλευσεν. Τὸν δὲ μονοστράτηγον πεδήσας διὰ
 τοῦ τείχους (95) τῷ πατρὶ ἐπέδεικνυσεν. Τῇ δὲ δευ-
 τέρᾳ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἄφνω ⁴⁰ παραταξάμενος
 τῇ δεξιᾷ διὰ τοῦ χειρσαίου τείχους τὴν πόλιν παρ-
 ἔλαθεν. Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος ἅμα τῷ πατρικίῳ Βαχα-
 γείῳ ⁴¹ (96) εἰς χελάνδιον (97) εἰσελθὼν πρὸς τὸ
 κάρδον ἦλθεν ⁴² εἰς τὸ Ὀψίκιον, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸ

A quæ Aurea nominatur, plebi se ipsum palam
 ostendens excurrit, ac confestim reversus ad san-
 ctum **352** Mamantem applicuit. Cives interea
 annonæ penuria premi cœpere, quamobrem Atha-
 nasium a secretis et Artabasdam domesticum ad
 commeatum naviculis in urbem advehendum Ar-
 tabasdam misit, quos cum Cibyrhæotiarum classis
 extra Abydi angustias obviam habuisset, detentos
 ad imperatorem conduxit, qui propriis quidem co-
 piis comparatam ab illis annonam distribuit, Atha-
 nasium vero et Artabasdam extemplo lucis jacturam
 lucre jussit. Postmodum Artabasdam terrestris muri
 portas ejusque vias sibi liberas reddere, et cum
 Constantino manus conserere decrevit. Quare inito
 prælio, fusus est Artabasdam exercitus, plurimique,
 inter quos Monutes, desiderati. Tum Artabasdam
 biremes in cœcibus Græcum ignem ferentes in-
 struens, ad sanctum Mamantem adversus Cibyr-
 rhæotiarum classem submisit, quæ etiamnum re-
 pulsæ sunt et retrorsum actæ. Porro fames ingens
 urbem oppressit, adeo ut hordei modius num-
 mis duodecim, leguminum novemdecim, mlllii
 lupinorumque octo æstimaretur, plei quinque
 libræ nummo integro, vini sextarius dimidio
 veniret. Populo itaque penuria cibi perente,
 coactus est Artabasdam publicam ex urbe migrandi
 potestatem facere, verum exeuntem observatis
 vultibus, quosdam detinuit, unde nonnulli vel facie
 velata, vel ementita mulierum larva usi exitum sibi
 facilem meruere, illi monasticum habitum, alii fe-
 minarium cultum sibi composuerunt, atque ita sub
 eo latere, et egressum suffurari valuerunt. Cæsar-
 rum Nicetas militiæ supremus dux copiis ad Me-
 drinen prius dispersis iterum collectis, Chrysopo-
 lim usque venit. Cumque inde pedem referret,
 trajiciens imperator ipsum a tergo insecutus est,
 eumque ad Nicomediam tandem assecutus, viyum
 cepit, una cum Marcellino, qui ex episcopo curatior
 evaserat, quem illico capitis damnavit, at supre-
 mum militiæ ducem vinculis de muro suspensum
 patri videndum ostentabat. Demum Novembria die
 secundo aciebus ex improvise sub vespere in-
 structis, urbem per terrestrem murum invasit. Ar-

VARIE LECTIONES.

²⁷ Κυβερρωτων Α. ²⁸ ὁ add. ex Α. ²⁹ κακκαδοπορφύρους Α. ³⁰ ἀπῆλθεν Α, ἀπῆλασεν vulg.
³¹ ἐγέν. δὲ Α, καὶ ἐγ. δὲ vulg. ³² νομισμάτων Α, νομισματα vulg. utrobique. ³³ τοῦ δὲ ὄσπριου νομ. ἔνν.
 add. ex Α. ³⁴ σημισίου Α, σημισίου vulg. ³⁵ ἐκάλυπτον] ἐκώλυσαν Α f. ³⁶ περιεβάλλοντο Α a, προσ-
 ἐβάλλοντο vulg. ³⁷ post σῆμα vulgo iterum legitur : καὶ γυναικίαν στολὴν, non item in Α. ³⁸ ἀπὸ
 ἐπισκόπων Α, ἀπὸ ἐπισκόπου f. ³⁹ Μαρκελλίνῳ Α a f, Μαρκελλίῳ vulg. ⁴⁰ μηνὸς μόνος ἄφνω Α f. ⁴¹ Βα-
 χαγγίῳ Α. ⁴² ἦλθεν Α, ἐξῆλθεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) Leguminis, posuit Anastasius.

(93) Barbare, ἡμέτερος vice.

(94) Dubiam et obscuram phrasim Nicephorus
 elucidat : Μαρκελλίνο· δὲ τοῦ συνόντος αὐτῷ ἀρχιε-
 ρεύς τῆς Γαγγρηνῶν μητροπόλεως τὴν κεφαλὴν
 ἐξέτεμε· Marcellino vero ex Artabasdi comitibus
 Gangrenorum episcopo caput abscedit Constantinus ;
 Marcellinum etiam scribunt variaz lectiones.

(95) Anast. vincetum patri per murum monstrabat ;
 ego, e muro aspectandum vincetum ostendebat ; non,

D vinculis de muro suspensum, uti redditum est : arat-
 enium Artabasdam Nicetæ pater in urbe, eique Con-
 stantinus consueto stratagemate vincetum illum
 pro mœnibus ostendebat, ad illius infectendum
 animi robur, ac tentandam dedicationem. COMEPTIS.

(96) Anastasius, Bagatancio : alias Batancio. Mis-
 cella, Bagrano : vel, ut habet alia lectio, Batagno.

(97) Vice χελάνδιον, sicut ὀλοκατίνον, vice βρακα-
 τίνον, pag. 545.

artabasus autem una cum Bactagio patricio chelandium conscendens, ad Opsicium in præsens tempus recessit, exindeque ad Puzanæ castrum digressus in eo inclusum se communit. Quos cum imperator comprehendisset, Artabasum quidem una cum ejus duobus filiis excæcavit, Bactagium vero ad ferarum venatum capite truncari, caputque per dies tres in Milio publice suspendi jussit. Demum vero post annos triginta injuriarum memor et inclemens imperator in Choræ monasterium uxorem ejus se conferre, in eo siquidem sepultus jacebat Bactagius, et 353 ejus ossa tumulo eruta proprio pallio deportata ad ea quæ Pelagii vocitantur inonumenta una cum iis qui sibi ipsis conscias manus intulerant projicere compulit. O factum prorsus inhumanum! Multos insuper alios ex proceribus, qui Artabasdi partes secuti sunt, interfecit, innumeris oculis effodit, manus istis, aliis pedes abscidit. Ad hæc extraneis quos secum in urbem introduxit nobilibus civium domos penetrare, et eorum facultates pro arbitrato sibi abripere permisit, ac demique infinita damna civitati intulit. Celebratis etiam in circo ludis equestribus Artabasum una cum filiis et amicis vinculis alligatum, necnon Anastasium falsi nominis patriarcham oculis privatum, et asino facie ad caudam versa insidentem publice per medium circi stadium inexit, et de iis ludibrii triumphum egit. Cæterum Anastasium ceusententiæ suæ sectatorem probè subactum et renovandæ pœnæ timore emendatum in sacerdotii sedem restituit. Sisinnium etiam patricium et Thraecenium ducem (quo adjutore ac simul præliante imperium recepit) consobrinum licet et amicum post 425 quadraginta justo Dei judicio oculis damnavit. Qui enim impio fert suppetias, in manus ejus, ut Scriptura testatur, incidet.

A. C. 736. — *Arabum ducis Marvam annus primus.*

Antiochiæ episcopi Theophylacti annus primus.

Hoc anno cometes ingens penes Syriam in cælo visus est. Thebit et Dachac Aruritarum principe adversus Marvam seditionem excitavit. Marvam eos comprehensos cum viris militaribus ad duodecim millia circa limites Emesæ trucidavit. Hoc etiam anno idem Marvam Christianis orientalibus postu-

κάστρον Πουζάνης (98) ἐαυτὸν ἐνέκλεισεν. Οὗς χειρῶσάμενος ὁ βασιλεὺς τὸν μὲν Ἀρτάβασον σὺν τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτοῦ ἐτύφλωσεν, τὸν δὲ 98 Βακτάγειον ἐν τῷ Κυνηγεῖω ἀπεκεφάλισεν, καὶ τὴν τοῦτου κεφαλὴν ἐν τῷ Μίλιῳ (99) ἐκρέμασαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Μετὰ δὲ τριάκοντα ἔτη ὁ μνησίκακος καὶ ἀσπλαγχνος βασιλεὺς ἐπέταξεν ἀπελθεῖν τὴν ἐκ αὐτοῦ 99 γυναῖκα ἐν τῇ μονῇ τῆς Χώρας (ἐκεῖσε γὰρ ἦν ταφὴς), καὶ ἀνασκάψαι αὐτοῦ τὰ ὀστέα, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ παλλίῳ βαστάσαι, καὶ εἰς τὰ λεγόμενα Πελαγίου μνήματα μετὰ τῶν βιοθανάτων (1) ῥίψαι. Ὡς τῆς ἀπανθρωπίας! Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους Ἀρταβάσδω συμμαχῆσαντας τῶν προϋχόντων ἀνείλεν· ἀναριθμήτους δὲ ἐτύφλωσεν, καὶ ἄλλους ἐχειροκόπησεν καὶ ἐποδοκόπησεν. Ἐπέτρεψεν δὲ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰσελθοῦσιν ἐξωτικοῖς ἀρχουσὶν εἰσελθεῖν εἰς τοὺς οἴκους καὶ διαρπάσαι τὰς οὐσίας τῶν πολιτῶν· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα 99 ἀναριθμητὰ δευτὰ ἐπεδείξατο τῇ πόλει. Ἴππικὸν δὲ ποιήσας εἰσήγαγεν Ἀρτάβασον σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις δεδεμένους διὰ τοῦ διεπκίου 99 ἅμα Ἀναστασίῳ τῷ ψευδωνύμῳ πατριάρχῃ τυφλωθέντι δημοσίως καὶ ἐπὶ ὄνου ἐξινάστροφα καθημένῳ, ὃν εἰς τὸ Ἴππικὸν εἰσαγαγῶν 99 ἐπόμπευσεν (2). Πάλιν δὲ ὡς ὁμόφρονα 99 αὐτοῦ ἐκφοβήσας καὶ δουλώσας, ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Ἱερωσύνης ἐκάθισεν. Σισίννιον δὲ τὸν πατρικίον καὶ στρατηγὸν τῶν Θρακησίων πολλὰ συνδραμόντα αὐτῷ καὶ συναγωνισάμενον, ἐξάδελφόν τε αὐτοῦ ὄντα, μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐτύφλωσεν τῇ τοῦ Θεοῦ δικαίᾳ κρίσει. Ὁ γὰρ βοηθῶν τῷ ἀσεβεῖ 99 ἐμπεσεῖται εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, κατὰ τὸ γεγραμμένον.

A. M. 6256. — *Ἀράβων ἀρχηγοῦ Μαρουάμ ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Θεοφυλάκτου ἔτος α'.
 Τούτῳ τῷ ἔτει κομήτης μέγας κατὰ τὴν Συρίαν ἐφάνη. Καὶ ἐστασίασεν θεοὶ κατὰ τοῦ 99 Μαρουάμ καὶ Δαχάκ 99 (3) ὁ τῶν Ἀρουρητῶν (4)· οὗς χειρῶσάμενος Μαρουάμ ἀνείλεν 99 ἐν τοῖς ὄρεισι· Ἐμέσης μετὰ πληθους πολεμιστῶν χιλιάδων 99 εἰς τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρακλήσει τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐφάσας 99

VARIÆ LECTIONES.

98 τὸν δὲ B. A, τὸν B. δὲ vulg. 99 ἐκ αὐτοῦ A f, αὐτοῦ vulg. 99 ἄλλα add. ex A. 99 διὰ τοῦ Ἴππικίου A. 99 εἰσαγαγῶν A, ἐξαγαγῶν vulg. 99 ὁμόφρων f. 99 τῷ ἀσεβεῖ A, τὸν ἀσεβῆ vulg. 99 κατὰ τοῦ M A, κατὰ τὸν M. vulg. 99 καὶ Δαχάκ — Μαρουάμ om. A. 99 ἀνείλεν] καὶ ἀνήλθεν A. 99 χιλιάδων A, χιλιάδας vulg. 99 τῆς ἐφάσας add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

- (98) Nicephorus, τὸ φρούριον τὸ λεγόμενον Πούδαντις.
- (99) Milium locus ad S. Sophiam : de quo Suidas v. *Μίλιον*, *Orig. CP.* et Gyllius in *Topog. CP.*
- (1) Exponit Nicephorus, τὰ Πελαγίου, pag. 46 : Καὶ αὐτοῦ τὸ σῶμα ἐν τοῖς λεγομένοις Τάφοις τῶν Πελαγίου, ὡς κακούργον οἱ δυσσεβεῖς ἀπέριψαν. Αὐτῷ γὰρ τὰ τε τῶν ἔθνικῶν ἀμυήτων σώματα, καὶ τῶν ἐπὶ θανάτῳ ἀπηγορευμένων, τελευτώντων ἐξέπιμπετο· *Cujus corpus in eum locum, quem Pelagii sepulcra nominant, tanquam malefici ejusdani abjiciunt. Illuc enim et profanorum gentilium, et eorum, qui capitali sententiâ damnati essent* (eg^o, qui sibi mortem consciverant) *cadavera projiciebantur.* De iisdem iterum inferius pag. 367.
- (2) Exponit Nicephorus· Αὐτὸν χειροῦται· καὶ σὺν τοῖς υἱοῖσιν αὐτοῦ δεσμώτας ἐπὶ ἀγῶνος Ἴππικίου ἔλκων θριαμβεῖται.
- (3) *Dachala* pronuntiat Anastasius, ut Χαλθανούς, *Chalbenos* : de quibus *Echellensis* de *Arabum genealogia*.
- (4) *Kuraritas* inter *Caisi* filios memorat *Echellensis*. Hæc porro ita vertit Anastasius, ut *Thebit contra Marvam, et Dachala Ruriensem* arma ino-visse scribat.

συνεχώρησεν χειροτονηθῆναι Θεοφύλακτον πρεσβύ-
 τερον Ἐδεσσηνῶν ⁵⁵ πατριάρχην Ἀντιοχείας κοι-
 μηθέντος Στεφάνου, καὶ τοῦτον γράμμασι καθολι-
 κοῖς τιμᾶσθαι προσέταξεν παρὰ τῶν Ἀράβων. Κα-
 ρίσμασι γὰρ πνευματικοῖς ἐκεκόμετο, μάλιστα δὲ
 τοῖς τῆς σωφροσύνης ⁵⁶. Ἐν Ἐμέσῃ δὲ ρκ' Χαλθα-
 νοῦς ⁵⁷ ἐφούρκισε, τὸν δὲ Ἄβας τὰ ⁵⁸ πολλὰ τῶν
 Χριστιανῶν αἵματα ⁵⁹ ἐκχύσαντα, καὶ πολλοὺς τό-
 πους πορθήσαντα καὶ αἰχμαλωτίζαντα ἀναιρᾶν ἐν τῇ
 φυλακῇ. Σταλέντος γὰρ πρὸς αὐτόν τινος Αἰθίοπος
 ὑπὸ Μαρουὰμ ἐπὶ τούτῳ, θύλακα πλήσας ἀσέβητου
 ζωῆς εἰσήλθεν πρὸς αὐτόν· καὶ τούτου τῇ κεφαλῇ
 καὶ ταῖς αὐτοῦ ῥίσι περιθεὶς ἀπέπνιξεν αὐτόν, δι-
 καίαν ἐφευρῶν ⁶⁰ τῷ γόητι τιμωρίαν. Μαγεία ⁶¹ γὰρ
 καὶ δαιμόνων ἐπικλήσεις πολλὰ κατὰ Χριστιανῶν
 κακὰ ἐτεκμήνητο. Οὗτος καὶ τῷ αἵματι Οὐαλλιδ ἐκοι-
 νῶνησεν.

A. M. 6257. — Τούτῳ τῷ ἔτει Σουλεϊμάν συνάξας
 τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, αὖθις τῷ ⁶² Μαρουὰμ συμ-
 βάλλει, καὶ ἤττάται ἀποβαλὼν τοῦ ἰδίου ⁶³ λαοῦ χι-
 λιάδας ζ', καὶ φυγὰς εἰς Παλμύραν διασώζεται, κά-
 κειθον εἰς Περούβα. Ἐστασίασαν δὲ οἱ Ἐμεσηνοὶ καὶ
 οἱ Ἡλιοπολίται καὶ Δαμασκηνοὶ ⁶⁴ (5) τὰς πόλεις
 τῷ Μαρουὰμ ἀπακλείσαντες ὅς τὸν μὲν αὐτοῦ εἶδον
 κατὰ τοῦ Δαχὰκ ἀποστειλάς μετὰ δυνάμεως, αὐτὸς
 ἐπὶ τὴν Ἐμεσαν ἦλθεν, ἣν ἐν τέτρασι μῆσι παρ-
 ἔλαβεν. Ὁ δὲ Δαχὰκ μετὰ πλείστης δυνάμεως ἤρχετο.
 Ὁ δὲ Μαρουὰμ συμβαλὼν αὐτῷ κατὰ τὴν Μεσοπο-
 ταμίαν μετὰ τὸ πολλοὺς ἀναιρεθῆναι τῶν σὺν αὐτῷ
 ποῦτον συλλαβῶν κτείνει· ἐν τούτοις Κωνσταντῖνος
 Γερμανικεῖαν ⁶⁵ παρέλαβεν ἐπιστρατεύσας τὴν Συ-
 ρίαν καὶ Δουλιχίαν ἀδείαν εὐρῶν διὰ τὴν τῶν Βαρ-
 θάρων ⁶⁶ πρὸς ἀλλήλους μάχην. Λόγῳ δὲ τοῦς ἐν
 αὐταῖς Ἀραβας ἀποστειλάς ἀόπλους προσελάβετο,
 καὶ τοὺς πρὸς πατρός ⁶⁷ συγγενεῖς (6) καὶ ἐν Βυ-
 ζαντίῳ μετέβησεν (7), σὺν καὶ πολλοῖς Σύροις Μο-
 νοφυσίταις (8) αἰρετικοῖς, ὧν οἱ πλείους εἰς τὴν
 Θράκην οἰκοῦντες, μέχρι τοῦ νῦν καὶ ἐν τῷ Τρισ-
 αγίῳ τὴν Τριάδα σταυροῦντες (9) κατὰ Πέτρον τὸν
 Γναφεῖα διήρχεσαν. Ἀπὸ δεκάτης ⁶⁸ δὲ τοῦ Αὐγού-
 στου μῆνός ἕως πεντεκαίδεκάτης ⁶⁹ σκότος ἐγένετο

A lantibus Theophylactum presbyterum Edessenum
 Antiochiæ patriarcham post Stephani obitum or-
 dinari permisit, eundemque publicis litteris ho-
 norifice ab Arabibus saluari sanxit, spiritualibus
 siquidem gratiis castitateque maxime ornatus erat.
 Chalbanos insuper centum et viginti suspensio
 damnavit apud Emesam, Abam autem effusi Chri-
 stianorum sanguinis reum, multaque loca passim
 depopulatum et deprædatum in carcere occidit.
 Æthiops enim quidam a Marvam missus saccum
 viva calce oppletum ejus capiti naribusque adeo
 commode circumposuit, ut præstigiatori digno ma-
 litiæ supplicio applicato, virum facile **354** suffo-
 caverit. Magiis enim artibus dæmonumque invo-
 cationibus multorum Christianis malorum auctor
 fuerat, isque etiam Valid cædis particeps exis-
 terat.

A. C. 737. — Hoc anno collectis omnibus copiis
 cum Marvam bello confligit Suliman, militumque
 septem millibus ex exercitu desideratis superatur,
 et fugitivus Palmyram se recipit, atque inde in
 Persidem. Emesenis quoque, ut Heliopolitæ et Da-
 masceni, seditione adversus Marvam excitata, oc-
 clusis civitatum portis eidem ingressum negaverunt.
 Is filio adversus Dachac cum copiosa militum manu
 misso, ipse Emesam versus arma dirigit, et urbem
 mensium quatuor spatio in potestatem recipit. In-
 terea Dachac ingentibus copiis stipatus accessit,
 cum quo Marvam in Mesopotamia prælio congressus,
 multis occisis, ipsum vivum captum neci tra-
 didit. Dum hæc geruntur, Constantinus Germani-
 ciam invadit, exercitumque in Syriam et Dulichiam
 emittit, commodam ex Barbarorum bellis vincendi
 occasionem hactus. Arabes etiam ex eis urbibus
 inermes eductos et in fidem suam receptos, necnon
 patris consanguineos cum pluribus Syris mono-
 physitis hæreticorum nota iniustis Byzantium tran-
 stulit, quorum reliquiæ Thraciam incolentes in
 hodiernum usque diem Trinitatem in hymno ter
 sancto crucifigentes Petri Fullonis mentem tenent,
 et in ea perseverant. Porro a die decima usque ad

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ Ἐδεσσηνῶν A, Ἐδεσσηνῶν vulg. ⁵⁶ τοῖς τῆς σωφροσύνης A f, σωφροσύνη vulg. ⁵⁷ Χαλθένους A. ⁵⁸ τὸν
 δὲ Ἄβας τὰ om. A e l. ⁵⁹ αἵματα A, αἱμάτων vulg. ⁶⁰ ἐφευράμενος A. ⁶¹ μαγείαις A. ⁶² τῷ add. ex A.
⁶³ ἰδίου om. A. ⁶⁴ καὶ οἱ Ἡλ. κ. Δαμ. om. a. ⁶⁵ Γερμανικίαν A. ⁶⁶ Βαρθάρων A a f, Ἀράβων vulg.
⁶⁷ πρὸς μητρός A. ⁶⁸ ἀπὸ δεκάτης δὲ τ. A. μ. A, ἀπὸ δὲ τ. A. μ. δεκάτης vulg. ⁶⁹ πεντεκαίδεκάτης A.
 — κάτην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(5) Hæc in reliquis codicibus lecta et ab Ana-
 stasio Latine reddita non exstant in Regio.

(6) *Securitatis fide concessa emissis inde inermi-
 bus Arabibus, etiam suos paterna ex stirpe cogna-
 tos assumpsit, ac Byzantium transtulit.* Non ut so-
 nant verba interp. Ipsos Arabas inde eductos
 cum consanguineis, Syrisque aliis monophysitis ita
 transtulit. Cædr. habet, τοὺς πρὸς μητρός συγγε-
 νεῖς. Etiam Anast. suos materna ex linea descen-
 dentes. Quid habuerit S. Nicephorus, non liquet, sta-
 tim cœpta hujus expeditionis narratione occur-
 rente grandi hiatus in ejus Historia. COMBERIS.

(7) Immani vastitate in urbem et Thraciam pe-
 stilentie vj illata desertas civitates novis incolis
 frequentaturum Copronymum ex provinciis et in-

D sulis Romanæ postestati subjectis homines exco-
 visse narrat Nicephorus pag. 41. Verum pestilen-
 tiæ, quam annus sequens tulit, stragi reparandæ
 id fecisse testatur. Videndus auctor ad annum imp.
 hujus 45.

(8) Qui sint exponit auctor ad præfatum annum.
 Note una simul lustrandæ.

(9) Quod hymnus ter sanctus in his verbis ab
 angelis conceptus : *Sanctus Deus, sanctus fortis,
 sanctus et immortalis, miserere nobis* : et ad Deum,
 qui trinus est, et unitate gaudet relatus, ab eis
 incrementum istud accepit : *qui crucifixus es pro
 nobis, miserere nobis* : quasi Deus propria in sub-
 stantia passus fuerit.

decimam quintam Augusti tenebræ fuerunt caliginosæ. Eo tempore Marvam parva victoria, et Emesa recepta, cónsanguineos Isam et libertos omnes occidit. Maria etiam Heliopolæos, Damasci et Hierosolymorum eversis, viros auctoritate præstantiores e medio austulit, cæteros vero, qui in his urbibus superfuere, mutilavit.

A. C. 738. — Hoc anno mensis Januarii die decimo octavo hora quarta magnus terræ motus in Palæstina, circa Jordanem, et in omni Syria factus est, adeo ut multæ hominum myriades ac pene infinitæ perierint, et ecclesiæ monasteriaque conciderint, et maxime circa sanctæ civitatis solitudinem. Hoc eodem anno lues pestilentialis a Sicilia et Calabria primum exorta, atque velut ignis sensim depascens per Monobasiam et Græciam adjacentesque insulas pervagata, tota Indictione decima quarta irreligiosum Constantinum flagellavit, si modo potuisset ab ea qua in ecclesias et venerandas imagines serobatur insania **355** retrahere et compescere. Ipse tamen prout quondam Pharaó in malis obduratus et inemendatus perseveravit. Pestilens illud bubonis virus ad imperatricem usque urbem propagatum est indictione decima quinta. Ac primum quidem intuito quodam modo et derепente corpora invadebat, tum vero in hominum vestibus et in ecclesiarum sacris iadumentis cruciculæ plurimæ

δριχλώδες. Τότε ο Μαρουάμ ἐκνικήσας, καὶ καταλαβὼν ⁶⁶ Ἔμεισαν ⁶⁷, ἀναιρεῖ πάντας τοὺς συγγενεῖς καὶ ἀπελευθέρους Ἰσάμ· καθαιρεῖ δὲ καὶ τὰ τελετὰ Ἡλιοπολίεως καὶ Δαμασκοῦ ⁶⁸ καὶ Ἱεροσολύμων, ἀναιρῶν πολλοὺς δυνατοὺς, καὶ ἀκρωτηριάσας τοὺς ἐν αὐταῖς ταῖς πόλεσι περιλειφθέντας.

A. M. 6238. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο σεισμὸς μέγας ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Συρίᾳ μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἡ', ὥρα δ', καὶ πολλὰ μυριάδες καὶ ἀναριθμητοὶ τεθνήκασιν, ἐκκλησῆσαι τε καὶ μοναστήρια πεπτοῦκασιν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἔρημον τῆς ἁγίας πόλεως. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει λοιμῶδης θάνατος ⁶⁹ (10) ἀπὸ Σικελίας καὶ Καλαβρίας ἀρξάμενος οἶόν τι πῦρ ἐπινεμόμενον ἐπὶ τὴν Μονοβασίαν ⁷⁰ καὶ Ἑλλάδα καὶ τὰς ⁷¹ παρακειμένας νήσους ἦλθεν δι' ὅλης τῆς ἐξ Ἰνδικτικῶνος (11) προσματιζῶν τὸν ἀσθεῖ Κωνσταντῖνον, καὶ ἀναστῆλων τῆς κατὰ τῶν ἁγίων ⁷² ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων μακάρι, εἰ καὶ ἀδιόρθωτος ἔμελλεν, ὡς Φαραὼ τὸ πάλαι. Ἡ δὲ αὐτῆ λοιμικὴ νόσος ⁷³ τοῦ βουδῶνος ἀνέδραμεν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἐπινεμήσει ἐν τῇ βασιλίδι πόλει. Ἦρξατο δὲ αἰφνης ἀοράτως γίνεσθαι, ἐν τε τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἱματίοις καὶ εἰς τὰ ⁷⁴ τῶν ἐκκλησιῶν ἱερὰ ἐνδύματα σταυροῖα ἐλαϊώδη πλεῖστα. Ἐγένετο οὖν ἐντεῦθεν τοῖς ἀνθρώποις λύπη καὶ ἀθυρία πολλὴ τῇ τοιοῦτου σημείου ἀπορία· κατέλα-

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ καταλαβὼν A, ἀπολαβὼν vulg. ⁶⁷ Ἐμεισαν A, Ἐμεισαν vulg. ⁶⁸ καὶ Δαμ. κ. Ἱεροσ. add. ex A. ⁶⁹ θάνατος A, νόσος vulg. ⁷⁰ Μονοβασίαν A. ⁷¹ τὰς add. ex A. ⁷² ἁγίων add. ex A. ⁷³ λοιμικὴ νόσος A, λοιμὴ τῆς νόσου vulg. ⁷⁴ εἰς τὰ A, ἐν τοῖς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(40) Partem ejus descriptionem profert Nicephorus pag. 40.

(41) Quæ anni superioris nota est, ut quinta decima præsentis. Uno tantum anno luem grassatam cum numerosa strage, paulatim deslisse narrat Nicephorus. — Libet hanc luem, quam præter Theoph. ejusque sublectores, etiam S. Niceph. exaggerat, S. Theodori Studitæ gravissimi auctoris verbis referre. Sic ergo ille in patre suo Platone: Ἐπειδὴ δὲ ἐνέσκηψε κατ' ἐκείνο καιροῦ ὄρη ὀβριανός (ἄγει με γὰρ ταύτην δηλώσαι ἡ ὑπόθεσις), φθαρὰν δὲ μάλιστα ἐπάγευσα πάνδημον, οὐκ ὀλίγαις μὲν ὀλίγαις χέραις τε καὶ πόλεσι, μετενημοῦσα, ὡσπερ τις Αἰγυπτιακὴ μάστιξ ἐκ τῆσδε εἰς τήνδε, μάλιστα δὲ τῇ βασιλεύσῃ Βυζαντίδι· ταύτῃ τοι καὶ καταλύσει τὸν βίον οἱ ἀειμνηστοί. Οὐκ ἀκαιρον δὲ ὤφελαις χάριν καὶ τὸν τοῦ θανάτου πρόπον ἐπισημῆσαι. Γένοιτο γὰρ αὐτὸν τὸ διήγημα ἐκδειματῶν τὰς ψυχὰς τῶν συνετῶς ἐπαθόντων. Ἐωρᾶτο ἐξάντια ἐν τοῖς ἐκάστου ἐσθῆμασι ἐν βασιλίδι ἐλαϊώδει τὸ σημεῖον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ κατεστιγμένον, οἷα παρὰ χερσὶς ὤρειογραφούσης. Μᾶλλον δὲ, ἐπεὶ Θεοῦ δακτύλου, καὶ ὑπέρτατον ἐβροεῖτο ὁ ληθθεῖς, ἐπεσφίε εὐθύς ὁ θάνατος· αὐθημερόν τοῦ αὐτοῦ καὶ νεκρὸν ἐκχομίζοντος, καὶ νεκροῦ ἐκχομίζομένου. Δύο ἐπιταυτὸ ἐπὶ σκίμπτως· δις δύο ἐπὶ ζώον ἀβηθρόου· τῆσδε ἀλλεπάλληλοι δυστυχῶν σωματῶν· θρηνοῖν πανταχοῦ ἠχοῦμενοι, καὶ ἐλαειολογῆσαι. Ἡτῶσθον οἱ ἐκχομίσταί· ἐσπανίζοντο οἱ ἐνταφιαστέ· ἐκλείοντο οἰκοί· ἐνενεῦντο βεγαῶνες· ἐπληρῦντο πολυάνδρια, διὰ μέσον θωαῖν μηνῶν, τῆς πάλαι ἀνθρώπων τε καὶ μυριοκίχους πόλεως, ἔρτημον καὶ ἀοικήτου ἐποφθεῖσας. Ταῦτα ἐν ἡμέραις Κωνσταντίνου τοῦ δευτεβοῦς βασιλέως, ὅπ' οὐ ἡ εἰχῶν

τοῦ Χριστοῦ καθυβρίσθη, εἶδalon πλάνης ὀνομασθεῖσα παρὰ τοῦ λαοπλάου ἐξαγίστου. Quis vero per id tempus Dei ira cœlius ingruit (cogit enim argumentum eam narrare), quæ interitum maximum, plebisque perniciem universæ, non exiguis aliis oppidis atque urbibus, sed præcipue urbi Augustæ Byzantio afferret, haud secus ac Ægyptiacum flagellum quoddam ex alia ad altam Ævitaliam ac regionem commigrans; hæc quoque sempiterna digni memoria Platonis parentes etiam commutant. Haud vero importunum, ut et utilitatis gratia, mortis ipsum genus perscribatur: sit plane narratio ejusmodi, quæ eorum animis qui prudenter obaudient terrorem injiciat. Apparebat repente vivificæ crucis signum, singulorum vestibus olei tinctura, velut perita manus ac penicilli artificio, aspersum. Imo, quod Dei digito, altiorique providentia sit notatis terror incuteretur, confestim mors subingrediebatur; ut uno die idem tum mortuum esset, tum mortuus ipse esseret. Erat videre duos simul in eadem sandapila; quatuor eidem jumento impositos; miserabilium cadaverum altam alii succedaneam vectarum. Ubique lamenta planctusque personabant: pollinctores vires deficiebant; qui justa persolverent rari exstabant: claudabantur domus; in plateis nulli exstabant; tumuli cadaveribus pleni erant; ut aërorem mensium spatio urbs populosissima, innumeraque hominum multitudinis frequentissima, deserta pene ac habitatoribus desolata existeret. Contigerunt hæc imperante impio Constantino, e quo Dei imago probro habita est, quam scelestissimus impostor erroris simulacrum appellaret. Bellus scilicet antistes nostræ ætatis sectariis. COMPERTIS.

θεν ⁷⁸ δὲ καὶ θεομηνία ἀφειδῶς ὀλοθρεύουσα οὐ μό-
 νον τοὺς ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν πάσῃ τῇ πε-
 ριχώρῳ αὐτῆς. Ἐγένοντο δὲ καὶ φαντασίαι ⁷⁹ εἰς
 πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων (12), καὶ ἐν ἐκστάσει γενό-
 μενοι, ἐνόμιζον ξένοις τισίν, ὡς ἐδόκουν, καὶ βρια-
 ροῖς προσώποις συνοδεύειν, καὶ τοὺς ἀπαντώντας
 αὐτοῖς, ὡς δῆθεν φίλους προσαγορεύοντας καὶ δια-
 λεγομένους. Σημετιόμενοι δὲ τὰ παρ' αὐτῶν λεγό-
 μενα ⁸⁰ ἐξηγοῦντο. Ἐώρων τοὺς αὐτοὺς καὶ ⁸¹ εἰς
 οἴκους εἰσπερχομένους, καὶ τοὺς μὲν τοῦ οἴκου ἀναι-
 ροῦντας ⁸², τοὺς δὲ ξίφει τιτρώσκοντας. Συνέβαινε δὲ
 τὰ πλείστα τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων γενέσθαι οὕτως,
 καθὼς εἶδον. Τῷ δὲ ἐαρινῷ καιρῷ τῆς πρώτης Ἰνδι-
 κτιῶνος ἐπέτεινε μειζόνως, καὶ τῷ θερινῷ ἔξαυθῆ
 εἰς ἄκαξ, ὥστε ὀλοκλήρους οἴκους κλεισθῆναι παντε-
 λῶς, καὶ μὴ εἶναι τοὺς ὑφελόντας θάπτειν τοὺς
 νεκρούς. Ἐκ πολλῆς οὖν περιστάσεως ἐπενοήθη διὰ
 ζῶων σαγματουμένων ⁸³ ὑποτετρακανθίλους ⁸⁴ (13)
 σανίδας ἐπιτιθεῖν ⁸⁵, καὶ οὕτως ἐκφέρειν τοὺς νε-
 κρούς· ὁμοίως δὲ καὶ εἰς ἀμάξας ἐπάνω ἀλλήλων
 τοῦτους ἐπιτιθεῖν. Ἐν δὲ τῷ πληρωθῆναι πάντα τὰ
 τε ἐνάστεια καὶ προάστεια μνήματα ⁸⁶, ἔτι μὴν καὶ
 κιστέρνας ἀνύδρους καὶ λάκκους καὶ πλείστους
 ἐμπελῶνας διασκαφῆναι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς
 ἔνδον τῶν παλαιῶν τειχῶν κήπους εἰς τὴν τοιαύτην ⁸⁷
 προχωρῆσαι τῶν ἀνθρωπίνων σωματῶν ταφῆν· καὶ
 οὕτω μέλις ὑπαντῆσαι εἰς τὴν τοιαύτην χρεῖαν. Παν-
 τὸς δὲ οἴκου ἐκ τῆς τοιαύτης συμφορᾶς διαφθαρέν-
 τος διὰ τὴν ἀσεβῶς γεγεννημένην εἰς τὰς ἱερὰς εἰκό-
 νας ὑπὸ τῶν κρατούντων κατένεξιν, αὐτίκα ἃ τῶν
 Ἀγαρηῶν στόλος κατέλαβεν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἐν
 Ἡύπρῳ, ἐνθα ἦν καὶ ⁸⁸ ὁ Ῥωμαϊκὸς στόλος. Ὁ δὲ
 στρατηγὸς τῶν Κιβυρῶντων ἐπιπεσὼν αὐτοῖς

A oleagineo liquore conspersæ conspiciebantur. Quo
 signo quid portenderetur cum homines ignorarent,
 in magnum moerorem animique angustias adducti
 sunt. Ira deorum inexorabili exitio non solum ur-
 banos, sed etiam vicinæ regionis incolas oppressit.
 Exinde plures hominum in mentis alienationem
 conjecti variis sese phantasie figuris, vel spectris
 et sensuum stupore permiserunt illudi, adeo ut cum
 peregrinis et terriculantis faciei hominibus, ut sibi
 videbatur, societatem ac iter habere se putarent,
 quos etiam velut amicos, ubi occurrerent, compel-
 larent, ac cum ipsis colloquerentur, et quæ ab ipsis
 dicerentur, observantes, aliis enarrabant. Eosdem
 insuper in domos penetrantes quosdam ex obvis
 vel plane conficere, vel gladiis vulnerare conscie-
 bant. Sed et pleraque ex iis, quæ isti referebant
 quemadmodum ipsi viderant, ita fieri contigit.
 Insequente autem primæ indictionis vere magis ac
 magis serpere et grassari contagium, circa messom
 vero ita ejus incendium exarsit, ut quam plurimæ
 domus incolis penitus orbæ elauderentur, ac acce-
 hendis mortuis amici vivi defecerent. Ex necessita-
 tis igitur in hunc modum urgentis angustia ani-
 mantibus in quadram ad ianiciam junctis, ac ian-
 clitellis instructis trabeculas, quibus affixi asse-
 res, superponere, ac ita mortuorum cadavera in
 tumulum efferre excogitatum est, et cadavera tursus
 cadaveribus congesta concervabant curribus expor-
 tanda. Cum vero tam urbis quam suburbiorum
 monumenta mortuis corporibus oppleta exundarent,
 cisternas atque etiam piscinas exsiccatas, nec non
 vineas excavare et effodere coacti, hortos quoque
 veteribus muris cinctos ad hujusmodi humanorum

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁸ κατέλαβεν — ἀλλὰ καὶ τοὺς add. ex A. ⁷⁹ καὶ φαντ. A, αἱ φ. vulg. ⁸⁰ λεγόμενα A a f, λαλού-
 μενα vulg. ⁸¹ καὶ ante εἰς add. ex A. ⁸² ἀναιρῶντας] ἐωρώντας A a f. ⁸³ σαγματουμ. A, σαμματ. α
 σαυτουμ. f, σαμματ. vulg. ⁸⁴ ὑποτετρακανθίλους σαν.] ὑπὸ τετρακανθήλους σαν. A, τετρακανθιλοῦσανίδας
 a, ὑπὸ τετρακανθίλου σαν. vulg. ⁸⁵ ἐπιτιθέναι A ubique. ⁸⁶ τὰ τε ἐνάστεια καὶ προάστεια μνήμ. A, τὰ
 τε ἐν ἄστεϊ καὶ προαστείῳ μν. vulg. ⁸⁷ πρὸς τὴν τ. A f. ⁸⁸ καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(12) Ὅμοιος δὲ ἐξεστηκότος τῷ δέει οἱ ἀνθρώποι,
 καὶ φαντασιόμενοι, ἐδόκουν αὐτοῖς ὡς ξένοις τισὶ
 συνοδεύειν.
 (13) Ὡς καὶ κληθῆναι *clitellæ* sunt, ita τετρακανθί-
 λων *machinam* quatuor animalium in quadram
 dispositorum *clitellas* conjungentem expono. Τετρα-
 κανθίλους σανίδας, *asserēs in quadrum dispositos*
 dicunt variæ lectiones, de quibus Nicephorus : Διὸ
 μηχανὰς ἐκ τινος περιβολᾶς κατασκευάζον, ἀπαγό-
 μενοι, τοῖς ἀχθοφόροις ζώοις σανίδας ἐπιστρωνύ-
 ντες, καὶ ἐπὶ μέγα τι χωρίον ἀπυρῶνοντες τὸ μηχανή-
 μα, οὕτω τε τὰ πλείστα τῶν πτωμάτων ἀκόσμως,
 καὶ ὡς ἂν ἔτυχεν, ἐπιτίθεσσαν· *atque eo postremo*
res adducta est, etc. ut quasdam machinas confice-
rent, ac jumentis imponerent. Horum dorso instru-
ctis asseribus, postquam ad locum quemdam capacem
ac vastum pervenerant, laxata machina, ita pleraque
cadavera sine more, ac temere congeriebant. Ita in-
terpres. Reido ego, atque eo postremo res adducta
est, ut jussis persolvendis deputati machinas arte
preparatas conficerent, et asseribus sarcinariorum
animalium dorso instratis, in amplum et vastum
spatium machinam protenderent, ita pleraque cada-
vera sine more ac temere efferenda congererent. Porro

σαγματουμένων, quod hic σαμματουμένον ζῶων-
jumentum clitella adornatum recentiores intelligunt.
 Hujus anni reliqua pene ad verbum Nicephorus
 exprimit. Cæterum τὸ, ἐπιτιθεῖν barbaræ Græciæ
 vocabulum nullus non agnoscit. — *Jumentorum in*
quadrum clitellis instructorum dorso instratis asse-
ribus, imponerent. Interpr., animalibus in quadrum
ad invicem junctis, etc. Id genus machinæ sic in
quadrum junctis animalibus haud satis capio, nec
Anast. aut S. Nicephorus quidquam insinuant,
apud quos solum stratos dorsis animalium asseres
sic egerendis defunctorum corporibus invenio.
Favet allatus modo S. Theod. verbis illis, δις δύο
ἐπὶ ζῶω ἀχθοφόρου. Videre erat quatuor uni ju-
mento impositos; quot sane vehere robustum
jumentum sic clitellis velut quadrifidis, ac asseri-
bis instructum, nihil incommoedum erat; quatuor
vero jumentorum vecturæ, ea conjugatione quam
sibi P. Goar confingit, nec duodecim aut quinδέ-
cim corpora fuissent satis; quibus efferendis
longe commodior curruum usus, e quibus itid-um
facile sit sine more, ac temere in scrobem fossam-
que conjicere. COMBERS.

cadaverum sepultura officium destinare compulsi sunt, ac ne vix quidem eo pacto huiusmodi necessitati exhauriendae suffecerunt. Porro cum omnes familiae ex ista calamitate, nimirum ob sacrarum imaginum impie iussam a principibus abrogationem, diminutae vel penitus deletae appaerent, repente Agarenorum classis Alexandriae instructa Cyprum ubi Romana classis stationem agebat, appellere visa est. Cum vero Cibirrhæotarum dux Agarenes in Ceramæa porta occupatis ejus faucibus ex improvise strenue fuisset adortus, ex mille hostium dromonibus tres solos evasisse narrant.

A. C. 739. — **356** Hoc anno Gregorius ab Arutitis occiditur, Marvam vero Arabum dux, quem admodum superius retulit, victoria potitus est.

A. C. 740. — Hoc anno Chorasaniæ et Maurophori, populi eo nomine noti, adversus Marvam et omnem præcedentium principum cognationem a Muamed pseudopropheta usque ad Marvam, hoc est adversus Omaïæ filium, ex postremis Persiæ orientalis regionibus expeditionem moverunt. Post istam quippe Valid necem Saracenis mutuis sese bellis conscientibus, et circa cædes reciprocas occupatis, qui filii Achim et Alim vulgo audiunt, pseudoprophetae quidem genere orti, ostulsi tamen et in minoram Arabiam prius fugitivi, nunc sub Abram, ex familia duce præcipuo, in unum collecti, quodam suo liberto, cui nomen Abumusuhim, ad quosdam Chorasan regionis proceres, misso, sociis armis adversus Marvam convenire ab eis expetierunt. Illi convenientes apud Chactabam quemdam consilium ineunt, servisque in dominos suos concitatis, plurimos eorum una nocte trucidant, et eorum armis, equis et facultatibus ditati et instructi, potentes reputati sunt. Idem perro in duas tribus distribuuntur, Caisinos nimirum et Imanitas, quorum fortiores Imanitas Amumilim contemplatus, istos movet in Caisinos, iisdemque deletis, in Persidem Chactaba socio suscipit expeditionem, prelioque cum Bindara inito, victoria potitus ad centum circiter hominum millia cepit. Inde profectus adversus Ibiubirem exercitum hominum ducentorum millium educentem, eundem pariter fudit et prostravit, tum vero Marvam trecentis hominum millibus stipato ad Zabam fluvium obviam factus, eum aggreditur et debellat, et innumeram hostium multitudinem delet. Cernere erat eo in conspectu unum hominem mille sibi adversarius fugantem, ut Scri-

A. M. 6339. — Τούτω τῷ ἔτει κτείνεται Γρηγόριος ὑπὸ τῶν Ἀρουριτῶν, καὶ ἐξευλίχθη Μαρουάμ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, ὡς προείφη.

A. M. 6240. — Τούτω τῷ ἔτει ἐκίνησαν ἑκ τῶν ἀνατολικωτέρων μερῶν τῆς Περσίδος λαοὶ λεγόμενοι Χωρασανίται ἑκαὶ Μαυροφόροι (14) κατὰ τοῦ Μαρουάμ καὶ πάσης τῆς συγγενείας τῶν προαρξάντων ἀπὸ Μουαμέδ τοῦ ψευδοπροφήτου ἕως τοῦ αὐτοῦ Μαρουάμ, τοῦτ' ἐστὶ κατὰ τὸ λεγόμενον τέκνον τοῦ Οὐμάα (15). Τούτων ἑκάστη γὰρ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Οὐαλλὲ ἀλλήλους πολεμοῦντων καὶ ἀπασχολουμένων, οἱ λεγόμενοι υἱοὶ τοῦ Ἀχίμ ἑκαὶ τοῦ Ἀλίμ, συγγενεῖς μὲν καὶ αὐτοὶ τοῦ ψευδοπροφήτου τυγχάνοντες, κεκρυμμένοι δὲ καὶ φυγάδες ὄντες κατὰ τὴν μικρὰν Ἀραβίαν, ἀθροισθέντες πρωτεύοντος ἐν αὐτοῖς Ἀβραὴμ, ἐκπέμπουσιν ἀπόδουλον αὐτῶν τινα λεγόμενον Ἀδουμουσουλμ ἑκ εἰς τὸ Χωρασάν πρὸς τινας τῶν αὐτῶν προύχοντων, αἰτούμενοι συμμαχῆσαι αὐτοῖς κατὰ Μαρουάμ. Οἱ δὲ συναχθέντες πρὸς Χαταβάν τινα βουλευόμενοι, καὶ ἐπανιστῶσι τοὺς δούλους κατὰ τῶν ἰδίων δεσποτῶν, καὶ ἀναροῦσι πολλοὺς ἐν μιᾷ νυκτί· ὦν τοῖς ἄρμασι καὶ ἵπποις καὶ χρήμασι καθοπλισθέντες, ἐγένοντο εἰς δυνατοὺς. Διαιροῦνται δὲ εἰς φυλάς δύο, Καϊσινούς ἑκαὶ Ἰμανίτας, ὧν δυνατωτέρους σκοπήσας τοὺς Ἰμανίτας ὁ Ἀμουμίμ διεγείρει κατὰ τῶν Καϊσινῶν (16), καὶ ἀνελὼν αὐτοὺς, παραγίνεται ἐν Περσίδι σὺν τῷ Χαταβάν, καὶ πολεμήσας τὸν Βινδαρα, παραλαβάνς μετὰ νίκης ἅπαντας, ὡς ἑκατόν που χιλιάδας ἀνδρῶν. Καὶ ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Ἰβινούβειρα στρατοπεδεύοντα σὺν χιλιάσι διακοσμίαις, κάθεινον ἐξίλυτον, καὶ καταλαβὼν τὸν Μαρουάμ εἰς τὸν Ζαβὸν ποταμὸν ἔχοντα τριακοσίας χιλιάδας πολεμᾶ αὐτόν, καὶ πλῆθος ἅπειρον ἀναιρεῖ ἐξ αὐτῶν. Καὶ ἦν ἰδεῖν, κατὰ τὴν Γραφήν, τότε ἕνα διώκοντα χιλιού, καὶ δύο μετακινούντας ἑκατόν. Οὕτως

VARIAE LECTIONES.

¹⁴ Καϊσινίται A. ¹⁵ ἐξευλίχθη A, ἐξηλίχθη vulg. ¹⁶ ἐκίνησαν A f, ἐκινήθησαν a, ἐκνήθη vulg. ¹⁷ Χωρασανίται A, Χουσαρνίται a. ¹⁸ Οὐμάα A, Μυζα f, (Μύνοια a, Οὐναία vulg. ¹⁹ τούτων A, τούτων vulg. ²⁰ Ἐχίμ x. τ. Ἄλλν A. ²¹ αὐτοὶ add. ex A. ²² Ἀραβίαν, ἀθρ. A. Ἀραβίαν καὶ ἀθρ. vulg. ²³ Ἀδουμουσουλμ A, Ἀδουμουσουλμ a, Ἀδουμουσαχίμ f. ²⁴ Χαταβάν A, Χαταβάν vulg. ²⁵ δύο, Καῖσ. A, δύο καὶ Καῖσ. vulg. ²⁶ Ἀδουμίμ A, Ἀμουμίμ a, Ἀδουμίμ f. ²⁷ τὸν Ἰβινδαρα A. ²⁸ τοῖς χιλιάδας A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(14) *Chorasse* Orientalem urbem memorat Symeon Sethi apud Ortelium in lexico v. *Turana*. Maurophori Tartari sunt Persis vicini, quondam Scythæ Melanchlæni: quæ vox idem significat, quod Μαυροφόροι, hoc est, μελανοφόροι, nigris vestibus induti; μαῦρον enim τὸ μέλαν scribunt recentiores. Leunclavius in priore Onomastico.

(15) Palatinum cum Peyroz. Ἰστί τοῦ Ματα. Miscella, *Mhata*, Anastasius correctior, *Hamaia*.

D Ahrahan E. chellensis in *Historia Saracenicæ*, ubi de caliphis Omaytis pag. 70: *Hic est ultimus* (de Marvam, quem Marouavum appellat; *Culipharum* familiæ *Omayw*, qui fuerunt *quatuordecim*, quorum primus fuit *Moavia*, filius *Abiathiani*, et iste ultimus. Reprehenduntur hæcque τοῦ Οὐμάα.

(16) A Caiso, cujus exstat memoria superius ad p. 353; Ecchell. pariter pagg. 157 et 158.

ούτο, κατὰ κράτος νικῶντα; ὄρων ὁ Μαρουάμ, ἐρχε-
ται εἰς Χαρρὰν, καὶ περάσας τὸν ποταμὸν, ἔκοψε
τὴν γέφυραν ἀπὸ πλοίων οὖσαν. Καὶ συμπαραλαβὼν
πάντα τὰ χρήματα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, μετὰ τρισ-
χιλίων ἁ ἀνδρῶν οἰκογενῶν αὐτοῦ ἐφυγεν ἐπὶ τὴν
Αἴγυπτον.

A. M. 6241. — Τούτῳ τῷ ἔτει καταδιώκεται Μα-
ρουάμ ὑπὸ τῶν Μαυροφόρων, καὶ καταληφθεὶς ὅ ὑπ'
αὐτῶν, κτείνεται βαρυτάτου πολέμου κροτηθέντος.
Ἦρχε δὲ αὐτῶν Σαλιχ υἱὸς Ἄλλιμ ὁ, εἰς ὧν τῶν
περὶλαχθέντων φυγάδων τῶν καὶ ἐξαποστειλάντων τὸν
Μουμουσίμ. Ὁι δὲ λοιποὶ ἀθροισθέντες κατὰ τὴν
Σαμάρειαν καὶ Τραχωνίτιδα χώραν κλήρω τὴν ἀρ-
χὴν ἀπένειμαν τῷ Ἀβουλαβάν (17), καὶ μετ' ἐκεί-
νον τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀβδελᾶ, καὶ μετὰ τοῦτον τῷ
Ἰσέβιν Μούσε ὁ καὶ τῆς μὲν Συρίας στρατηγεῖν ἔτα-
ξαν Ἀβδελᾶν τὸν ἀδελφόν ὁ τοῦ Ἄλλιμ, καὶ υἱὸν
τοῦ Ἄλλιμ (18), τὸν δὲ αὐτὸν Ἄλλιμ τῆς Αἰγύπτου
ἄρχειν, τὸν δὲ Ἀβδελᾶν τοῦ Ἀβουλαβᾶς ἀδελφὸν ἀπ'
ἐκείνου ἔχοντα τὸν κληρὸν τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῆς Μεσο-
ποταμίας ἔταξαν. Ὁ δὲ αὐτὸς Ἀβουλαβᾶς ὁ, καὶ
πάντων ἐξάρχων, ἐν Περσίδι κεκάθικε ὁ, μετατε-
θείσης ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν συμμαχισάντων Περσῶν
ἀπὸ Δαμασκού τῆς ἀρχῆς, καὶ πάντων τῶν συλλη-
φθέντων ὁ θησαυρῶν, ὧν ὁ Μαρουάμ ἐπεφέρετο. Οἱ
δὲ περὶσθέντες υἱοὶ τε καὶ συγγενεῖς τοῦ Μαρουάμ
ἐλθόντες ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Ἀφρικὴν, κάκειθεν ἀντι-
παράσαντες τὸ διορίζον μεταξὺ Λιβύης καὶ Εὐρώπης
τῆς ὁ κατὰ τὴν Ὀκεανὸν στενῆς θαλάσσης, τὸ λεγόμε-
νον Σεπταί, τῆς τῆς Εὐρώπης Σπανικῆν ἕκρησαν
μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου, ἔχοντες τινὰς προκατοιχή-
σοντας αὐτόθι τῶν ἀπὸ Μαυλοῦ διὰ πλοῦς ὁ ἐκρι-
φέντων ἐκεῖσε, συγγενεῖς αὐτῶν ὄντας ὁ καὶ τῆς
αὐτῆς θρησκείας. Ἐκράτησεν δὲ ἡ ἐπὶ Μαρουάμ
ἄλωσις ἔτη ὁ, ἐν ἧ ἴδασαι μὲν αἱ κατὰ τὴν Συρίαν
περιφανεῖς πόλεις ἀπετεχίσθησαν, ἄτερ Ἀντιο-
χείας, διότι καταφύγιον ἔχειν αὐτὴν ἐμελέτα ὁ ἀν-
αριθμητοὶ τε τῶν ὁ Ἀράβων ὑπ' αὐτοῦ ὄλοντο. Αἴαν
γὰρ ὑπῆρχεν διεσκευασμένος περὶ τὰ πολεμικά. Ἐτύγ-
χανεν δὲ τῆς τῶν Ἐπικουρείων, ἧτοι Ἀυτοματιτῶν ὁ,
αἰρέσεως, ἐκ τῶν οἰκούντων τὴν Χαρρὰν Ἑλλήνων
μεταλαβὼν τὴν ἀσίθειαν. Τῇ δὲ κε' τοῦ Ἰανουαρίου
μηνὸς (19) τῆς τρίτης Ἰνδικτιῶνος ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ
Κωνσταντίνῳ υἱὸς, ὃν ἐπωνόμασεν Λέοντα, ἐκ τῆς
τοῦ Χαγάνου ὁ τῆς Χαζαρίας θυγατρὸς. Ἐν δὲ τῷ
αὐτῷ χρόνῳ γέγονε σεισμὸς ἐν Συρίᾳ καὶ μεγάλῃ
καὶ φοβερᾷ πτώσει, ὅθεν αἱ μὲν τῶν πόλεων ὄλο-

ptura testatur, et duos solos myriades integras
insequentes. Eos ubi virtute sua victoriam sibi
peperisse Marvam conspicit, Charran contendit, et
amne trajecto, pontem navibus compactum disrum-
pit, et ablatis, quas potuit, divitiis, ac tota familia,
cum vernarum suorum ter millibus fuga secessit in
Ægyptum.

A. C. 741. — Hoc anno Maurophori Marvam
bello 357 insequuntur, eundemque obviam sibi
factum nacti, gravi certamine inito, interficiunt.
Salich autem Alim filius ex præfatis fugitivis, qui
etiam Mumuslim miserant, Arabum imperium ade-
ptus est. Reliqui apud Samariam et Trachonitidem
regionem congregati, dittonem omnem sorte distri-
buentiam decreverant, omnium quidem primo
Abulahæ, tum vero Abdelaë ejus fratri post eum, ac
deinde Ibi Musi. Et Syriæ quidem Abdelam Alimi
fratrem, et una Alimi filium præsesse statuerunt,
ipsam vero Alim Ægypto præsectum dederunt,
Abdelam autem Abulasbæ fratrem ab eo imperii
partem sortitum Mesopotamiam jasserunt tenere.
Is porro Abulasbas, qui omnium præcipuus et po-
testate præibat, solium in Perside posuit, evocatis
nimirum Damasco qui sibi fuerant auxilio Persis, et
translato in Persidem imperio, una cum omnibus
thesauris, quos olim illuc Marvam importaverat.
Filii vero Marvam et reliqui ejus affines calamitati-
bus istis superstitibus ex Ægypto migraverunt in
Africanam. Inde maris angusti fretum Libyam ab
Europa juxta Oceanum disterminans trajicientes
(Septe loco nomen factum est) Hispaniam Europæ
partem ad hoc usque tempus tenuerunt; alii, licet
superstititionibus ejusdem, et ex eadem stirpe nati,
quos nimirum navibus deportatos illuc exposuit
Mavias, eam regionem prius incoluerunt. Porro cla-
des ista sub Marvam recepta per annos sex duravit,
qua illustriorum omnium Syriæ civitatum mœnia in
terram dejecta sunt, præter solius Antiochiæ, quod
eam tutum sibi refugium victor destinasset. Innu-
meri insuper Arabes eo jubente periere, exstitit
enim in bellicis rebus versatissimus. Habitus est
præterea Epicureorum, id est Automatitarum, sec-
tator, ea impietatis labe a Græcis sive gentilibus,
qui apud Charran sedes fixerant, contracta. Tertia
vero indictione mensis Januarii die vicesimo quinto
imperator Constantino ex filia Chagani Chazariæ
susceptus est filius nomine Leo. Eodem quoque
anno vehemens terræ motus et ingens tremendaque

VARIÆ LECTIONES.

ὁ ἐξακισχιλίων α. ὁ καταληφθεὶς A, καταλειφθεὶς vulg. ὁ υἱὸς Σαλιμ A. ὁ Μουμουσίμ,
idem qui supra Ἀβουμουσίμ et Ἀβουμίμ audit. ὁ τὸν Ἰσέβιν Μούσε A, τὸν Ἰσέθμουσᾶ
α, Ἰσέβινμουσᾶ f, τῷ Ἰβιν Μουσαί vulg. ὁ τὸν ἀδελφόν — τὸν δὲ Ἀβδελᾶν om. A. ὁ Ἀβουλαβᾶς
sæpius vulg. ὁ καὶ καθῆκε A. ὁ συλληφθ. A. συλλειφθ. vulg. ὁ τῆς om. α. ὁ διὰ πλοῦς; A, διὰ πλοίων
vulg. ὁ ὄντας add. ex A. ὁ τῶν add. ex A. ὁ αὐτομαχῆτων A f. ὁ Χαγάνου A, mg. Par., Χαρανῶν
vulg.

JAC. GOARI NOTÆ:

(17) Abu-habbasum vocat Ecchellensium, ejus
historia de Caliphis Habbasidis consulenda.

(18) Clarius Peyrez. codex legit tantummodo τὸν
υἱὸν τοῦ Ἄλλι.

(19) Leonis ortum post Saracenicis tumultus,

et victorias in eos urbesque anno superiore recu-
peratas locat Nicephorus. Μετὰ ταῦτα τίττεται τῷ
βασιλεῖ υἱός. Moxque de terræ motu subjungit:
Τηνικαῦτα καὶ ἐν Συρίᾳ σεισμός μέγας γίνεσται.

ædificiorum ruina exstitit in Syria, qua innumullæ urbes integræ funditus absorptæ sunt, aliæ media sui parte corrueverunt, quædam denique a montibus in subjectas planities cum muris atque ædificiis citra ullum damnum ad passuum sex millia et longius etiam spatium ex integro transportatæ sunt. Narra- verunt etiam, qui de visu miraculi testes exstiterunt, Mesopotamiæ tellurem ad duo milliaria disruptam hiatus duxisse, et hiatus profundo tellurem aliam candidissimam et arenosam emersisse, ex cuius meditullio **358** animal mulo non absimile, nulla variatum macula, humana voce prædicitum emersisse et adversus Arabes prænuuntiassæ gentis alterius e deserto irruptionem : quod demum accidit. Eodem autem anno, qui fuit indictionis quartæ proprius, sanctæ Pentecostes festo die impius Constantinus Anastasii falsi nominis patriarchæ et pravitatis ejusdem coronæque consortium admisit.

A. C. 742. — Arabum ducis Muamed annus primus.

Hoc anno Chalcidenses adversus Maurophoros Persas tumultuati, et in Emesæ confiniis ad hominum millia quatuor ab eis deleti sunt, atque id ipsum in Arabia adversus Caisinos ab iisdem Persis commis- sum est. Producto vero Marvam capite aromatibus ingeniose condito, ex maxima parte tumultus deinde sedati sunt. Eodem anno mensis Desii die vicesimo nono sanctissimus Antiochiæ patriarcha Theophyla- otus morte obdormiit.

A. C. 743. — Antiochiæ episcopi Theodori annus primus.

Hoc anno Christianorum plurimos, ceu principibus nuper dominium adeptis sanguine junctos, Anti- patride Palestinæ dolose comprehensos, Arabes duces ad principatum recenter evecti sustulerunt e medio. Eodem anno Constantinus, Theodosiopolim una cum Melitine capta, Armenios in servitutem misit. Theodorus autem vicarii filius e minori Armenia oriundus Antiochiæ patriarcha consecratus est.

A. C. 744. — Hoc anno Constantinus impius im- perator vanis superbiz flatibus elatus plerosque

A κλήρωσ ἠφανίσθησαν, αὶ δὲ ²⁰ μέσως πικρῶς, ἑτερεὶ δὲ ἀπὸ τῶν ὄρεινῶν εἰς τὰ ὑποκείμενα πεδία σὺν τῶν τεχνίων καὶ τῶν οἰκημάτων αὐτῶν ὀλοκλήρως ²¹ μετέστησαν σῶσαι ὡς ἀπὸ μιλίων ²² ἕξ (20) ἢ καὶ ²³ μικρὸν πρὸς. Ἐφῆσαν δὲ οἱ αὐτοὶ ²⁴ θεασάμενοι (21) τὴν γῆν Μεσοποταμίας εἰς μῆκρος βαγῆναι ἐπὶ μίλια δύο, καὶ ἐκ τοῦ βυθοῦ αὐτῆς ἀναχθῆναι ²⁵ ἑτέραν γῆν λευκοτάτην καὶ ἀμμόδη, ἧς ἐκ μέσου, ὡς φασιν, ἀνῆλθεν ζῶον μουρικόν (22), ἄσπιλον, λαλοῦν ἀνθρω- πίνῃ φωνῇ, προμηνύον τοῦ ἔθνους ²⁶ ἐπιδρομὴν ἐκ ²⁷ τῆς ἐρήμου κατὰ τῶν Ἀράβων· ὃ καὶ γέγονεν. Τῷ δὲ ἔχονμένῳ χρόνῳ (22*) τῆς τετάρτης Ἰνδικτιῶνος τῆς ἑορτῆς τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς ἔσπεψε Κωνσταν- τίνος ὁ δυσσεβῆς βασιλεὺς ²⁸ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν Λέοντα εἰς βασιλεία, δι' Ἀναστασίου τοῦ ψευδινοῦμου πα- τριάρχου καὶ σύμφορος αὐτοῦ.

B concilii opera filium suum Leonem in imperii

A. M. 6242. — Ἀρδῶν ἀρχηγῶ Μουαμέδ- ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἑστάσασαν οἱ Χαλκιδεῖς (23) τοῖς Μαυροφόροις Πέρσαις, καὶ ἀνηρέθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐν τοῖς ὄρεισις ²⁴ Ἐμέσης χιλιάδες ὄ. Τὸ αὐτὸ ²⁵ δὲ γέ- γονεν καὶ ²⁶ κατὰ τὴν Ἀραβίαν εἰς τοὺς Καϊσινούς ὑπὸ τῶν αὐτῶν Περσῶν. Ἐλθούσης δὲ τῆς κεφαλῆς τοῦ Μαρουάμ ἐσφυρισμένης ἐπαύσαντο αἱ πλείους τῶν στάσεων. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐκοιμήθη ὁ ἀγιώ- τατος πατριάρχης Ἀντιοχείας Θεοφύλακτος μη- ν- Δεσίῳ κδ'.

A. M. 6243. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Θεοδώ- ρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει τοὺς πλείους τῶν Χριστιανῶν, ὡς συγγενεῖς τῶν προαρξάντων (24), ἀνείλον οἱ προσφά- τως κρατήσαντες, δόλιφ τούτους χειρωσάμενοι ²⁵; εἰς Ἀντιπατρίδα τῆς Παλαιστίνης. Καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ Κωνσταντίνος τὴν Θεοδοσιούπολιν παρέλαβεν ἄμα τῇ Μελετινῇ (25), καὶ ἠχμαλώτευσεν τοὺς Ἀρ- μενίους. Ὁ Θεόδωρος δὲ υἱὸς τοῦ Βικαρίου ἐκ ²⁶ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας ὀρμώμενος ἐχειροτονήθη πατρι- ἀρχῆς Ἀντιοχείας ²⁷.

A. M. 6244. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀρβεις φρονήματι- Κωνσταντίνος ὁ δυσσεβῆς πολλὰ κατὰ τῆς Ἐκκλη-

VARIÆ LECTIÖNES.

²⁰ δὲ add. ex A. ²¹ fort. μετὰ τῶν, sed vid. p. 454. ²² ὀλοκλήρως A. ²³ ἢ καὶ A, εἰ καὶ vulg. ²⁴ αὐτοῖσι A. ²⁵ ἀναχθ. A, ἀνεχθ. vulg. ²⁶ τοῦ ἔθνους A, τὸ ἔθν. vulg. ²⁷ καὶ ἐκ A f. ²⁸ βασιλεὺς add. ex A. ²⁹ ὄρος A. ³⁰ τὸ αὐτὸ A, τοῦτο vulg. ³¹ καὶ add. ex A. ³² χειρωσάμενοι A, κρατησάμενοι vulg. ³³ ἐκ add. ex A. ³⁴ Ἀντιοχείας om. A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Idem, σῶσαι κατεσῶρησαν, ὡς ἐπὶ σημείων D ἕξ.

(21) Ille totidem verbis : Ἡδὲ δὲ τινες ἔφασαν τὴν γῆν θεάσασθαι ἐπὶ σημείοις δύο βύθιον ἑτέραν ἀναδράσαι. Fabulæ portentum.

(22) Idem, ἡμίλονον θήλειαν.

(22*) In annum succedentem Leonis coronam re- mittit Nicephorus : Μετὰ δὲ ταῦτα στάσει Κων- σταντίνος τὸν υἱὸν Λέοντα εἰς βασιλεία. Quare vice ἔχονμένῳ χρόνῳ, quem scriptura cunctis in codd. observo, wallek τὸ, ἐρχομένῳ, substitui, quo in- dicitio quarta numeranda Constantini anno 10, prout decimo tertio septima recensetur pag. 359.

(23) Non una urbs Chalcis, neque provincia

D Chalcidica una est. Hæc Syriæ a Ptolemæo e- Strabone ascribitur; de reliquis Ortelius.

(24) *Iis juncti sanguine qui rerum summum ante- tenuerant, imperio in Saracenos ante potiti erant. Illud interpri, nuper dominium adeptis, in eos magis quadret, qui tum rerum summam capessive- rant, ac imperio vitæque Maruam exuerant. COM- BEFIS.*

(25) Leonem imperii corona redimitum nuper- memorantibus verbis hæc alia subnectit Nicepho- rus : Καὶ εὐθὺς κατὰ Σαρακηνῶν ἐκστρατεύει, καὶ γενόμενος κατὰ τὴν Μελετιναιῶν πάλιν ταύτην πο- λιορκία εἰλε. Tempore conjungit quæ annis duobus apud Theophanem dissociantur.

σίας καὶ ὀρθοδόξου πίστεως μελετῶν σιλέντια (26), A καθ' ἑκάστην πόλιν ²⁵ (27) τὸν λαὸν ἐπειθεὶν πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ²⁶ φρόνημα δολίως ἔπεσθαι, προσδοπιῶν τὴν μέλλουσαν αὐτῷ ἔσεσθαι τελείαν ²⁷ ἀσίθειαν.

A. M. 6245. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ ἀνερος τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἠγησάμενος τέθνηκεν σὺν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι ²⁸ οὐκίστω πάθει τῷ λεγομένῳ χορδαφό; ²⁹ κόπρον δὲ στόματος ἐμέσας, ἀξίαν ἔτισε δίκην ὑπὲρ τῆς κατὰ Θεοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου τόλμης. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Κωνσταντίνος (28) ὁ δυσσεβῆς κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων παράνομον συνέδριον τριακοσίων τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἐπισκόπων συνέλεξεν ἐν τῷ τῆς Ἱερείας παλατίῳ, ὃν ἐξήρχεν Θεοδόσιος ὁ Ἐφέσου, υἱὸς Ἀψιμάρου, καὶ Πασιλλᾶς ὁ Πέργης. ^B οὗ καθ' ἑαυτοὺς τὰ δόξαντα δογματίσαντες, μηδενὸς παρόντος ἐκ ³⁰ τῶν καθολικῶν θρόνων (29), Ῥώμης, Ῥηνι, καὶ ³¹ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἀπὸ δεκάτην ³² τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς ἀρχάμενοι, διήρκεσαν ἕως ἧ τοῦ Αὐγούστου τῆς αὐτῆς ζ' ἡμετέρας. Καθ' ἦν ἐν Βλαχέρναις ἐλθόντες οἱ τῆς Θεοτόκου πολέμιοι, ἀνῆλθεν Κωνσταντίνος ἐν τῷ ἄμβωνι κρατῶν Κωνσταντίνου μοναχὸν ἐπίσκοπον γενόμενον τοῦ Συλαίου, καὶ ἐπευξάμενος ἔφη μεγάλη τῇ φωνῇ· *Κωνσταντίνου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κολλὰ τὰ ἔτη.* Καὶ τῇ κ' τοῦ αὐτοῦ ³³ μηνὸς ἀνῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ φόρῳ σὺν Κωνσταντίνῳ τῷ ἀνιέρῳ προέδρῳ ³⁴ καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις, καὶ ἐξεφώνησαν τὴν ἑαυτῶν κακόδοξον αἵρεσιν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, ἀναθεματίσαντες Γερμανὸν τὸν ἁγίωτατον, καὶ Γεώργιον τὸν Κύπριον, καὶ Θεόδωρον τὸν Χρυσοβόρον Δαμασκηνὸν τὸν Μανσοῦρ, ἑνδράς ἁγίους καὶ ἀβεισίμους διδασκάλους.

A per singulas civitates adversus Ecclesiam et orthodoxam fidem cœtus et consulta agitari commentus, populum ad suam sententiam amplectendam dolose pertraxit, et eo pacto viam ipsi ad impietatem, quæ summa futura erat, paravit.

A. C. 745.—**359** Hoc anno Anastasius sacrilegus throni Cproleas antistes anima simul et corpore mortuus est infelicissimo morbo, qui chordapsudicitur, proprium stercus peros egerens, dignamque persolvit iniuriam suarum in Deum ac præceptorem injuriarum. Eodem etiam anno impius Constantinus adversus sanctas et venerandas imagines illegitimum trecentorum triginta et octo episcoporum in Hierix palatio coegit conciliabulum, ejus præses exstitit Theodosius Ephesi episcopus, Apsimari filius, et Pastillas Pergensis antistes. Isti privatas suas sententias privata auctoritate sancientes nullo catholiarum sedium, Romæ, dico, Alexandriæ, Antiochiæ et Hierosolymorum præsentē, a mensis Februarii die decimo facto initio, ad Augusti diem octavum cœptis institerunt eadem indictione, qua ad Blachernas convenientibus istis Deiparæ adversariis, Constantinus Constantinum monachum, qui Sylæi episcopus fuerat, manu tenens conscendit ambonem, et clara elataque voce votis conceptis bene precatus: *Constantino*, inquit, *œcumenico patriarchæ multi anni.* Et vicesimo septimo mensis Augusti imperator in forum progressus cum sacrilego Constantino et reliquis episcopis, qui omnes pravam suam hæresim coram universo populo promulgaverunt, et sanctissimum Germanum, Georgium Cyprium, Joannem Chrysorrhœam Mansuris filium, viros sanctos et venerandos doctores anathemate ferire ausi sunt.

VARIE LECTIONES.

²⁵ πόλιν] ποιών A: neutrum recte habere videtur. ²⁶ αὐτοῦ add. ex A. ²⁷ τελείως A f. ²⁸ σὺν τῇ ψ. καὶ τῷ σ. A, τῇ ψ. σὺν τῷ σ. vulg. ²⁹ χορδαφό A f, χορδαφό a. ³⁰ ἐκ add. ex A. ³¹ καὶ ante Ἀλεξ. add. ex A, item τοῦ ante Ἀδγ. ³² δεκάτην: nolui corrigere. ³³ τῇ κ' τοῦ α. A. ³⁴ προέδρῳ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(26) Allocutiones ad præceres, et ad populum esse silentia, habes cum hic, tum supra.

(27) Καθ' ἑκάστην πόλιν, Anast., Reg., etc. Male καθ' ἑκάστην πόλιν. Non ita Constantinus urbes obibat in singulis conventus habiturus, sed in una urbe, ac CP. conventus ejusmodi quotidie habebat, ac quam erat editurus absolutam impietatem (sequenti nimirum anno publica e publico conciliabulo imaginum proseriptione) parturiebat: qui est clarus sensus auctoris. COMBERIS.

(28) Eadem Nicephoro scripta pag. 42.

(29) Cum nulli universaliū sedium vicarii adessent. Sic enim ego tum omissam particulam ἐκ exposuerim, quam omnes codd. repræsentant; ut sit velut ἐκ προσώπου; tum vocem καθολικῶν, qua non fides hic designetur, sed universalis pro patriarchatus ratione auctoritas; etsi tum revera quatuor illæ sedes rectæ fidei hærebant, una Constantinopolitana ab ea devia. Eodem argumento auctor investivæ in Constantinum Cabalinum, tom. II *Auctarii nostri pseudosynodum istam exagitat: Ποῖος πατριάρχης εὑρέθη ἐν αὐτῇ; Ὁ Ῥώμης οὐ κατέβητο εἰθεῖν ὁ Ἀλεξανδρείας, οὐδ' ἕλω; ὁ Ἀντιοχείας, οὐδὲ τὸ σύνολον ὁ Ἱεροσολύμων, οὐδὲ*

ἄπαξ. Λοιπὸν ποταπὴ ἐστὶν αὕτη; ἡ σύνοδος πατριάρχην μὴ ἔχουσα; *Quis in ea patriarcha inventus est? Non sustinuit Romanus antistes ad eam accedere: Alexandrinus adesse noluit, Antiochenus conventum sprevit, Hierosolymitanus omnino respuit. Nullus adsuit patriarcha.* Plura idem auctor in eam rem, totamque Constantini, ac parentis Leonis historiam, nec non eorum adversus sacras imagines tragœdiam, quæ sint illustrando Theoph. Plura item S. Niceph. luculenta illa confutatione Copronymianæ hujus synodi; ac ejus quæ eam confirmavit, pseudosynodi Theophilianæ, quæ exstat in Reg. codice. S. Stephanus junior: *Qui œcumenicum illud concilium vocari possit, quod nec Romanus antistes (citra cujus auctoritatem nullo modo fieri potest, ut res ecclesiasticæ ad normam redigantur) gratum habuit, nec denique Hierosolymitanus?* Tanta certe Romani antistitis in synodis quæ œcumenicæ sint, auctoritas, ut nec Græci schismatici post discessionem a Rom. sede, habitasque synodos in Ignatii ac Photii causa, ullam sibi synodum œcumenicam numerare præsumpserint. COMBERIS.

A. C. 746. — *Cyros episcopi Constantini unius primus.*

Hoc anno Muamed, qui Abulabas etiam dictus, moritur, postquam principatu potitus est annos quinque. Abdellaz autem frater ejus in loco blasphemiae eorum dicato Mecha oppido morabatur. Is ad Abumuslim, qui in Persia debebat, scribit, ut sibi principatus partem, quae sorte obtigerat, servaret. Hic ex adverso Abdellam filium Ali, Salem vero Syri supremi ducis fratrem principatum sibi procurari cognoscens, ac ideo in Persiam, ut eam sibi subjiciat, accedere, Persis tamen adversari, et in Syriae incolas **360** propendere, qui etiam cum eo belli societatem inierant, de his certus, Syriae copias in eum conceitat, et ad Tyanam consertis invicem manibus, ex contraria parte pluribus occisis, Abusalim victor remansit. Etenim plerique Sclavi erant atque Antiocheni. Abdellaz solus superstes et incolumis, post dies aliquot fidem sibi dari petiit ab alio Abdella Muamed fratre, qui e Mecha profectus in Persiam festine properaverat. Hic illum in domo ruinam minante inclusum, fundamentis latenter effodi jussit, interfecit; Abusbulim vero adversus Arabes Syriae ferocientem et minas jactantem, utpote qui Maurophorum rebellione inita jugum excussissent, multosque eorum per Palaestinam, Emesenos agros, et maritima loca sustulissent, et jam arma in illos parantem, exercitus copiis in eum eductis, repressit. Is Abdellaz infensus, cum totis agminibus in interiorem Persiam irruit. Quare metu percussus Abdellaz ipsum verborum lenocinio precumque blanditiis revocavit, ac ipsis etiam imperii sui symbolis exsecrandis, virga, inquam, atque sandaliis falsi prophetae sui Muamed ad eum submissis, ab eo contendens, ut unius saltem diei itinere ad se divertere dignaretur, ut ei tanquam patri debitum grati animi officium persolveret. Ille lenociniis hujusmodi inescatus, equitibus centum millibus secum eductis, ad eum venit, utriusque vero copiis ad invicem conjunctis, propriis ejus, qui vocaverat, manibus interficitur. Turmae autem dissipatae summis susceperunt. Hic fuit Abdellaz imperii ordo.

A. C. 747. — *Arabum ducis Abdellaz annus primus.*

Rome episcopi Pauli annus primus.

⁴⁰ 'Αδδελλζ; A (ubique), 'Αδδελλζ; vulg. ⁴¹ τὸ Μάχχαν] τὴν Μ. mg. Par., Τιμάχην vulg., Τιμάχην a om. A f. ⁴² Βουμουσλίμ f. ⁴³ περιποιούμ. A, παραπ. vulg. ⁴⁴ τῆς Περσίδος. A. ⁴⁵ τῆς Συρίας] σὺν αὐτῷ A. ⁴⁶ κατὰ τὴν Τοίθην A. ⁴⁷ Μακκά A, Μάκκα e f. ⁴⁸ τὴν αὐτ. ex A. ⁴⁹ μελετώντα A, μελετώντας f, μελετώντων vulg. ⁵⁰ ἐνδοτέραν A, δευτέραν vulg. ⁵¹ συμβούλοις A. ⁵² μιᾶς om. A. ⁵³ οὐκ εὐαρ. A, ἀναρ. vulg. ⁵⁴ τῷ 'Αδδελλζ διευθύνεται A, τοῦ 'Αδδελζ διευθύνουν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(50) *Abu-Giafar Abd-alla* vocat Ecchellensis. Anastasius, *Abdulla*.

(51) Fidei desertores, et μαχαρίται. Ut Sclavini defecerint habes supra pag. 289.

(52) Sic ex Vat. emendatum in Barb. legitque Anast., atque in eos irruere meditantem, cohibuit cum copiis. Hic certe unus sensus congruit; ut ita victor Abusbulim in Syros Arabas irruere voverit, non ut Syri Arabes clade tanta attriti in victores Maurophoros; quod edita ex Reg. et aliis

A. M. 6246. — *Konstantinou πόλεως επισκόπου Konstantinou ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Μουαμὲδ, ὁ καὶ 'Αβουλαβὰς, τέθνηκεν, κρατήσας ἔτη ε'. Ἦν δὲ 'Αδδελλὰς ⁴⁰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ (30) εἰς τὸν τόπον τῆς βλασφημίας αὐτῶν τὸ Μάχχαν ⁴¹. Γράφει οὖν πρὸς τὸν 'Αδδουμουσλίμ ⁴² ὄντα κατὰ τὴν Περσίδα, φυλάξει αὐτῷ τὸν τόπον τῆς ἀρχῆς, καθὼς ἐκλήρωθη αὐτῷ. 'Ο δὲ μαθὼν 'Αδδελλὰν τὸν υἱὸν 'Αλλ, ἀδελφὸν δὲ Σαλίμ τοῦ μονοστρατήγου Συρίας, τὴν ἀρχὴν αὐτῷ περιποιούμενον ⁴³, καὶ ἐρχόμενον κρατῆσαι τὴν Περσίδα ⁴⁴, ἐναντιούμενον δὲ τοῖς Πέρσαις, καὶ προσκείμενον τοῖς τῆς Συρίας, οἱ καὶ συνεμάχουν αὐτῷ, διεγείρας τὰ τῆς Συρίας ⁴⁵ στρατόπεδα, συμβάλλει αὐτῷ κατὰ τὴν Τυάνην ⁴⁶, καὶ νικήσας αὐτὸν ὁ 'Αδδουαλλίμ πολλοὺς ἔκτεινεν. **B** Ἦσαν γὰρ οἱ πλείους Σκλάβοι καὶ 'Αντιοχεῖς (31). 'Ο δὲ 'Αδδελλὰς μόνος περισθεὶς, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἤτησατο λόγους λαβεῖν παρὰ τοῦ ἀλλοῦ 'Αδδελλὰ, τοῦ ἀδελφοῦ Μουαμὲδ, καταλαβόντος σπουδῆ πολλῇ τὴν Περσικὴν ἐκ τοῦ Μάχχα ⁴⁷. ὄντινα φρουρήσας ἐν οἰκίᾳ σαθρῇ, καὶ κατορυχθῆναι προστάξας τὰ θεμέλια λάθρα, τοῦτον ἀπέκτεινεν. Τὸν δὲ 'Αδδουμουσλίμ μνηστώντα κατὰ τῆς Συρίας 'Αράδων, ὡς ἐπαναστάτων τοῖς Μαυροφόροις, καὶ πολλοὺς κατὰ τὴν Παλαιστίνην καὶ Ἐμεσαν καὶ τὴν ⁴⁸ παραλίαν ἐλόντων, ἐπελθεῖν τε αὐτοῖς μελετώντα ⁴⁹, μετὰ τῶν στρατευμάτων ἐκώλυσεν (32). 'Ο δὲ ὀργισθεὶς τῷ 'Αδδελλζ πρὸς τὴν ἐνδοτέραν ⁵⁰ Περσίδα ὤρμησεν σὺν τῷ πλήθει· ὃν δειλίδας σφόδρα μεταστέλλεται αὐτὸν πιθανολογίας καὶ παρακλήσεις, καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς μουσάρσι συμβόλοις ⁵¹ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, φημι δὲ, τῇ βάρβῳ καὶ τοῖς σαγδαλοῖς τοῦ ψευδοπροφήτου Μουαμὲδ, ἕξαιτῶν ὁδῶν ἡμέρας μιᾶς ⁵² ἐκκλίνας πρὸς αὐτὸν, ὅπως αὐτῷ τὴν πατρὶ πρόπουσαν εὐχάρισταν ἀπονεμίη. 'Ο δὲ ἀπατηθεὶς, παραγίνεται σὺν χιλιάσιν ἱππέων ρ', ἐνωθεὶς τε αὐτῷ (33) κτείνεται ὀπ' αὐτοῦ χερσὶν ἰδίας. Οἱ ἐξ ὄχλοι σκεδασθέντες αὐθημερὸν φροντο, φιλοτιμίαις οὐκ εὐαριθμητοῖς ⁵³ ἐφοδιασθέντες. Καὶ οὕτω τὰ τῆς ἀρχῆς τῷ 'Αδδελλζ διευθύνεται ⁵⁴.

licet honoribus cumulatae reditum eodem die

A. M. 6247. — *Ἀράδων ἀρχη; τοῦ 'Αδδελλζ ἔτος α'.*

D *Ῥώμης επισκόπου Παύλου ἔτος α'.*

VARIAE LECTIONES.

habent. Hinc etiam ea repressi conatus injuria in Abdelam exacerbatus, in interiorem Persidem movisse statim narratur; qua in expeditione ejusdem Abdelaz dolo sublatus est. **CONSPICIS.**

(53) *Illi unius;* cum eo ad colloquium admittens, ac cum ei ut summo amercæ dominoque duz ipse minor astitisset, ab eo occiditur propriis manibus; dissipatis statim larga munerum exhibitione, quas adduxerat, turmis. Hæc auctoris clara sententia, nonnihil obscurius interpr. expressa. **Id.**

Τούτῳ τῷ ἔτει Νικήτας ὁ Ἡλιουπόλεως ἀνεθεμα- A
τίσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πάσης. Ὁ δὲ βασιλεὺς
Κωνσταντῖνος Σύρους (34) τε καὶ Ἀρμενίους, οὓς
ἤγαγεν ἀπὸ Θεοδοσιουπόλεως καὶ Μελιτινῆς, εἰς
τὴν Ὁρθόδοξον μετόπισεν, ἐξ ὧν ἐπλατύνθη ἡ αἰ-
ρεσις τῶν Παυλιανῶν (35). Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ
πόλει, ὀλιγοθέντων τῶν οἰκητόρων αὐτῆς ἐκ τοῦ θα-
νατικοῦ, ἤνεγκεν συμφομῆλους ἕκ τῶν νήσιων καὶ
Ἑλλάδος καὶ τῶν κατωτικῶν μερῶν, καὶ ἐποίησεν
κατοικῆσαι τὴν πόλιν καὶ κατεπύκνωσεν αὐτήν. Τῷ
δ' αὐτῷ χρόνῳ ἐζήτησαν οἱ Βούλγαροι πάντα (36)
διὰ τὰ κτισθέντα κάστρα (37) καὶ τοῦ βασιλέως
ἀτιμάσαντος τὸν ἀποκρισιάριον αὐτῶν ἕξ, ἐξῆλθον
φοσσατικῶς, καὶ ἦλθον ἕως τοῦ Μακροῦ Τείχους,
κατὰ τῆς βασιλίδος πόλεως τὴν ἄρμην ποιησάμενοι.
Πολλῶν οὖν ἄλλων ἐργασάμενοι καὶ λιχμαλωσίαν
λαβόντες, ὑπέστρεψαν ἀβλαβεῖς εἰς τὰ ἴδια.

A. M. 6248. — Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμὸς γέγονεν
κατὰ τὴν Παλαιστίνην καὶ Συρίαν οὗ ἡ μικρὸς μηνὶ
Μαρτίῳ ἐννάτη. Καὶ ἐξώρισθη Θεόδωρος ὁ πατριάρ-
χος Ἀντιοχείας φθόνῳ τῶν Ἀράβων, διαβληθεὶς ἕξ,
ὅτι συχνῶς τῷ βασιλεῖ Κωνσταντῖνῳ δηλοποιεῖ τὰ
τῶν Ἀράβων διὰ γραμμάτων καὶ λοιπὸν ὁ αὐτὸς
Σαλίμ ἕξ ὑπερόριον τίθησιν εἰς τὴν Μωαβίτιν χώραν
πατριδα τε αὐτοῦ. Καὶ ἐπέστρεψεν ὁ αὐτὸς Σαλίμ μὴ
κτιζεσθαι νέας ἐκκλησίας, μηδὲ φανῆναι σταυρὸν,
μηδὲ δογματῆσαι περὶ πίστεως Χριστιανῶν ἕξ μετὰ
Ἀράβων. Ἐπεστράτευσεν δὲ κατὰ Ῥωμανίας σὺν
χιλιάσιν π', καὶ ἔλθων εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἤκρουσεν
Κωνσταντῖνον κατ' αὐτοῦ ὀπλιζόμενον, καὶ φοβηθεὶς
ὑπέστρεψεν ἀπρακτος, μηδὲν λυμηνάμενος· μόνον δὲ
ὀλίγους Ἀρμενίους προσρύνοντας αὐτῷ λαβὼν ὑπέ-
στρεψεν.

Idem poxa domum rediit, tantum paucos Armenios sponte ad
ejus castra transeuntes secum ab-
duxit.

A. M. 6249. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀβδελᾶς τὴν φο-
ρολογίαν ἐπέτεινεν Χριστιανῶς, ὥστε ἅπαντας μόν-
αχοῦς τε καὶ ἐγκλειστους καὶ κιονίτας τῷ Θεῷ ἕξ
εὐαρεστούοντας φορολόγησαι· ἐσφράγισεν δὲ τὰ τῶν

Hoc anno Nicetas Heliopoleos episcopus ab uni-
verso Ecclesiae cœtu anathemate percussus est. Im-
perator autem Constantinus, quos Theodosiopolis et
Militine Syros et Armenios eduxit, in Thraciam
transtulit, quibus Paulicianorum hæresis aucta est.
Urbe pariter tota civibus peste sublatis destituta,
ex insulis, Græcia, et inferioribus aliis regionibus
incolas alios cum integris etiam familiis asporta-
tos, ut eam habitarent, transtulit, atque ita civibus
ut prius refertam ac populosam reddidit. Eodem
etiam anno Bulgari ob nova castra exstructa nova
quoque pacta postulant. Imperatore apocrisiarii
eorum 361 spernente, ipsi ignominiam ulturi, ad
Longum usque murum versus urbem cum exercitu
bene instructo irrumpunt, magnaue strage edita,
et multitudinē captivorum abducta, illæsi et inco-
lumes proprias domos repetunt.

A. C. 748. — Hoc anno terræ motus haud levis
in Palæstina et Syria contigit mensis Martii die
nono. Theodorus Antiochiæ patriarcha in exilium
deportatus est Arabum invidia, qui frequentioribus
litteris ad imperatorem Constantinum scriptis res
Arabum eum manifestare criminati sunt. Quare
patriarchatus terminis extorrem in provinciam
Moabitidem, quæ fuit ejus patria, transferendum
Salem Arabum dux edixit. Idem novas ecclesias
nuspian instaurari, crucem publice videndam non
exponi, cum Arabibus de Christianorum fidei dog-
matibus neminem disserere lata lege sanxit. Arma-
tis hominum octoginta millibus in Romaniam ex-
peditionem suscepit. In Cappadociam autem profe-
ctus, ubi Constantinum arma in adversum parare
audivit, metu pulsus, re penitus infecta, nullaque

A. C. 749. — Hoc anno Abdellas imposita Chri-
stianis tributa auxit, adeo ut omnes sive monachi
sive inclusi sive columnicolæ Deo sua vita placiti
velligales describerentur. Ecclesiarum quoque sa-

VARIAE LECTIONES.

ἕξ τὴν add. ex A. ἕξ ἐπλατύνθη A, ἐπληθύνθη vulg. ἕξ συμφομῆλους A a, συμφομῆλλους vulg. ἕξ αὐ-
τῶν add. ex A. ἕξ Τούτῳ τῷ A, τῷ δ' αὐτῷ vulg. ἕξ οὐ om. A f. ἕξ διαβλ. A, καὶ διαβλ. vulg. ἕξ Σαλίμ A.
ἕξ Χριστιανῶν A, Χριστιανῶν vulg. ἕξ τῷ Θεῷ A, τοῦ τῷ Θεῷ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(34) Hæc per ἀντίληψιν clarius exposita supe- D
rius ad Copronymi istius annum quintum.

(35) Isti loco memorato Syri Monophysitæ dicti.
De illis canon Nicænus 19, in quem Balsamon :
Παυλιανισταὶ λέγονται οἱ Παυλικιανοί, Paulianistæ
sunt Pauliciani. Infra, Περὶ δὲ τῶν Παυλιανιστῶν
ἐρώτησις, τίνας εἶσι ; De Paulianistis quæsitum est
quinam essent? subdit, et alii quidem alia dise-
runt : ego autem in diversis libris inventi, quod
Manichæi Pauliciani dicti sunt a quodam Paulo
Samosateno, mulieris Manichææ filio, cui nomen
erat Callinice. Samosatenus autem nominatus est,
ut qui Samosatensium episcopus fuerit. Is prædi-
cavit unum esse Deum, qui et Pater, et Filius, et
Spiritus sanctus esse dicitur. Unus enim, inquit,
est Deus : et Filius ipsius in ipso, quemadmodum
in homine ratio, vel sermo, etc.

(36) Non fœdus, sed ex fœdere inito pactam pe-

cuniam, et annum tributum. Nicephorus, φόρους.
Ita auctor plerisque aliis locis. Vide notam se-
quentem.

(37) Nicephorus pag. 42 : Ταῦτα ἐπιτελεῖ ποιη-
σας Κωνσταντῖνος, ἤρξε δομῆσθαι ἐπὶ Ὁρθόδοξου πο-
λισματῶν ἐν οἷς οἰκίσει Σύρους καὶ Ἀρμενίους, οὓς
ἐκ τε Μελιτινῶν πόλεων, καὶ Θεοδοσιῶν πόλεως
μετανάστας πεποίηκε, τὰ εἰς τὴν χρεῖαν αὐτοῖς
ἀνήκοντα φιλοτιμίως δωρησάμενος. Ταῦτα τοίνυν οἱ
Βούλγαροι, ὡς ἐπολιζόντο θασσάμενοι, φόρους ἤτουν
παρὰ βασιλεῖ δέξασθαι. Exin cum imperatore con-
gressos adverso marie in fugam coniectos socio-
rum pluribus desideratis in patriam recessisse.
Theophani in contrarium oppositus scripsit.—Ὁ
novas conditas urbes et oppida : quibus scilicet
habitarent, qui translati fuerunt e Syria et Arme-
nia : clarius hæc, pauloque forte diversa S. Ni-
ceph. COMBESIS.

cras penus sigillo suo obseravit, et ad sacra vasa A *ἐκκλησιῶν χειρηλαρχεῖα* (38), καὶ ἤγαγεν Ἑβραίων πρὸς τὸ πωλῆσαι ⁷⁰ αὐτὰ, καὶ ἠγγράσαν αὐτὰ οἱ ἀπελεύθεροι.

A. C. 750. — Hoc anno Constantinus Scлавiniae provincias ad Macedoniam sitas in servitutem redegit, reliquos vero imperio Romano plane subijci coegit. Eodem quoque anno ex Maurophoris Persis nonnulli facultatibus distractis, depositisque vestibus nudi, conscensis ædificiorum mœnibus, in capita præcipites se agebant, quo, ut magicæ superstitionis fallacia decepti, et a diabolo potentius occupati rebantur, in cœlum promptius evolarent. Cum supernæ illi hæreditati nihil comparabile ac dignum haberent, membris omnibus conterendi in terram gravius dilabebantur. Hujus erroris antesignanos sex numero repertos, quum Berrhœæ, tum in Chalcide, opera Salem Abdellas e medio sustulit.

A. C. 751. — **362** Hoc anno a publicis vectigalium actis conficiendis ad breve temporis spatium Saraceni invidia moti Christianos prohibuerunt, rursus autem necessitate compulsi, quod ipsi numeros et summas scribere non possent, eadem eis reposuerunt in manus, et irruptione in Romaniam facta plures abduxerunt captivos, Paulumque Armebiorum ducem, inito ad Melam cum eo certamine, exercitusque partem non contemnendam, quadraginta duobus viris e Romana ditione spectatissimis, pluribusque aliis compedibus astrictis in captivitatem secum abactis, prostraverunt. Imperator autem C *Ἄραβες ἐκ τῶν δημοσίων χαρτοθεσιῶν πρὸς ὀλίγον χρόνον, αὐθις δὲ ⁷¹ ἀναγκασθέντες ἐγχειροῦσιν αὐτοῖς τὰ αὐτὰ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς γράφειν τὰς ψήφους, καὶ ἐπιστράτευσαν τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἠγματούτευσαν πολλοὺς, καὶ Παῦλον τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀρμενίων ⁷² πολέμησαντες εἰς τὸν Μέλαν ἀνέβλαν μετὰ πλήθους στρατοῦ καὶ τεσσαράκοντα δύο ἄνδρας ἐπιστήμους δεσμίους ἤγαγον, καὶ κεφαλὰς πολλὰς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιστράτευσεν τὴν Βουλγαρίαν, καὶ ἐλθὼν εἰς Βερέγαβαν εἰς τὴν κλεισοῦραν, ὑπήνησαν αὐτῷ οἱ Βούλγαροι, καὶ πολλοὺς τῶν αὐτοῦ ἀνέβλαν, ἐν οἷς καὶ Λέοντα πατρίκιον καὶ στρατηγὸν τῶν Θρακησίων, καὶ Λέοντα ἔτερον λογοθέτην τοῦ δρόμου, καὶ λαὸν πολὺν· καὶ ἐλαβον τὰ ἄρματα αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἀδόξως ὑπέστρεψαν. Ἄραβες ἠγματούτευσαν πολλοὺς, καὶ Παῦλον τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀρμενίων πολέμησαντες εἰς τὸν Μέλαν ἀνέβλαν μετὰ πλήθους στρατοῦ καὶ τεσσαράκοντα δύο ἄνδρας ἐπιστήμους δεσμίους ἤγαγον, καὶ κεφαλὰς πολλὰς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιστράτευσεν τὴν Βουλγαρίαν, καὶ ἐλθὼν εἰς Βερέγαβαν εἰς τὴν κλεισοῦραν, ὑπήνησαν αὐτῷ οἱ Βούλγαροι, καὶ πολλοὺς τῶν αὐτοῦ ἀνέβλαν, ἐν οἷς καὶ Λέοντα πατρίκιον καὶ στρατηγὸν τῶν Θρακησίων, καὶ Λέοντα ἔτερον λογοθέτην τοῦ δρόμου, καὶ λαὸν πολὺν· καὶ ἐλαβον τὰ ἄρματα αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἀδόξως ὑπέστρεψαν. Eorum arma acceperunt Bulgari, atque ita Romani cum dedecore redierunt.*

A. C. 752. — Hoc anno error in celebrando Paschæ festo admissus est, orthodoxis per orientales tractus mensis Aprilis die sexto, hæreticis autem, quorum id fuit erratum, tertio decimo solemnitatem illam agentibus.

Eodem anno sancti Joannis præcursoris et baptistæ caput ex Antri monasterio in templum ejus D *Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μετετέθη ἡ χάρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου (42) τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ ἐκ τῆς μονῆς*

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁰ πληρῶσαι e f. ⁷¹ συντρ ὄντες A, συντριβόντες vulg. ⁷² δὲ add. ex A. ⁷³ Ἀρμενιακῶν A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(38) Prima rei fisco vindicandæ actio apud Saracenos, impressum principis est sigillum. Rem ipsam fisco adjudicatam quandoque etiam significat. Textus præsens exemplo sit: Ἐσπράγισεν τὰ τῶν ἐκκλησιῶν χειρηλαρχεῖα *Ecclesiarum sacra-ria* (sacristias) *ἐκί juris fecit*. Qui Turcicos mores norunt, quid τὸ βουλλῶνεν, *sigillo bullave signare* referat, notum habent: etiam Christianus Copronymus exsequitur pag. 369.

(39) Berrhœa hæc Syriæ est, a Chalcide haud dissita, prout fert textus. Hodie *Alep*.

(40) *Sexdecim* scripserunt Anastasius et *Miscella*.

(41) De vago Paschate superius.

(42) Hæc secunda Baptistæ capitis inventio et translatio. Prima siquidem, quam Græci memorent, e Palæstina per manus varias ad Spelæum observatur. E Spelæo monasterio, quo urna tel-

τοῦ Σηλαίου εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἑμεση-
 νῶν πόλιν (43) περιφανῆ ὄντα, καὶ ἡ κατὰ βασις; (44)
 ἐκτελεσθῆ ἔνθα μέχρι τῆς σήμερον (45) ὑπὸ τῶν πι-
 στῶν προσκυνουμένη εὐωδία σωματικῆ τε καὶ πνευ-
 ματικῆ τιμᾶται, βλύζουσα ⁷⁴ πᾶσι τοῖς πίστει προσ-
 τρέχουσι τὰ ⁷⁵ λάματα. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει δοκίτης
 ἐδείχθη λαμπρότατος κατὰ τὴν Ἐφῶν ἐπὶ δέκα
 ἡμέρας καὶ αὐθις πρὸς δύοσιν ἡμέρας κα'. Θεό-
 δωρος δὲ τις ὀνόματι ⁷⁶ Λιβανίτης Σύρος κατὰ τὴν
 περιχωρὸν Ἡλιουπόλεως τῆς πρὸς ⁷⁷ Λίβανον ἐπ-
 ανίστη τοῖς Ἄραβι, καὶ πολεμήσας αὐτοῖς, ἔπεσον
 ἐξ ἀμφοτέρων πολλοί. Ἐσχάτον δὲ τραπεὺς ἐφυ-
 γεν, καὶ οἱ συνόντες αὐτῷ Λιβανίται πάντες ἀν-
 ηρέθησαν. Ἐγένοντο δὲ καὶ ⁷⁸ ἐν Ἀφρικῇ ἀκατα-
 στασίαι καὶ πόλεμοι, ἡλιακῆς γεγонуίας ἐκλείψευς
 μηνὶ Ἀγούστῳ πεντεκαίδεκάτῃ, ἡμέρᾳ ἕκτη, ὥρα ^B
 δεκάτῃ. Ἀνέστησαν δὲ τινες τῶν Μαυροφόρων ἐν τῷ
 Δαβεικῷ λέγοντες τὸν υἱὸν τοῦ πρωτοσυμβούλου ⁷⁹
 Θεὸν, ὡς τροφία αὐτῶν, καὶ ἐξήνεγκαν δόγμα τοιοῦ-
 τον. Καὶ εἰσηλθὼν οἱ Μαυροφόροι εἰς τὸν οἶκον τῆς
 πλάνης (46) αὐτῶν, καὶ ἀπέκτειναν τοὺς κλειδούχους
 ὀνόματα ξ' (47). Καὶ ἐξῆλθόν τινες ἐπὶ τὸν Βάσρα-
 σον, καὶ ἡχμαλώτευσαν πολλοὺς, καὶ χρήματα ἔλα-
 βον πολλά.

A. M. 6253. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστασίασαν οἱ Κα-
 σιώται ⁸⁰ (48) κατὰ τῶν Μαυροφόρων διὰ γυναίκα.
 Ἐμειναν γὰρ ἐξ αὐτῶν εἰς οἶκον, ἐν ᾧ ἔμενον ἀδελ-

A quod exstat magnificum in urbe Emesa translatum
 est. Confessio quoque sacræ reliquæ reponendæ
 ædificata est, in qua in hunc usque diem a fidelibus
 adoratur, tam corporea, quam spiritali odoris
 fragrantia honoratur, et ab illo morborum omnium
 medela, velut e perenni fonte, in eos, qui cum fide
 accedunt, scaturit. Hoc insuper anno cometa tra-
 bis in morem fulgidissimus ad orientalem cœli pla-
 gam dies continuos decem, et ad occidentalem rur-
 sum dies viginti et unum visus est. Theodoros
 autem quidam e monte Libano Syras in Heliopo-
 leos regione, quæ Libano adjacet, in Arabes rebel-
 lavit, et manibus cum eo consertis multi ex utraque
 parte desiderati, tandem ejus acie fusa in fugam
 versus est, quique illum sequebantur Libanitæ om-
 nes occisi. Tumultus quoque per Africam exorti
 apparente solis defectu mensis Augusti die decimo
 quinto, feria sexta, hora diei decima. Porro qui-
 dam ex Maurophoris Dabeci emersere, qui pro-
 tosymboli filium, quod eorum nutritium ageret,
 Deum esse **363** prædicarent. In hanc quoque
 mentem promulgavere dogma. Maurophori subinde
 in sanum errori suo dicatum ingressi ædituos nu-
 mero sexaginta mactaverunt. Quidam autem Ba-
 rasum profecti, plerisque in captivitatem abactis,
 ipsi opes innumeras abstulerunt.

A. C. 753. — Hoc anno Casiotæ in Maurophoros
 tumultuati sunt feminarum causa. In domo etenim,
 in qua tres fratres habitabant, ex illis nonnulli

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ βλύζουσα — λάματα om. f. ⁷⁵ τὰ add. ex A. ⁷⁶ ὀνόματι add. ex A. ⁷⁷ τῆς πρὸς A, τὴν ἐπὶ vulg.
⁷⁸ καὶ ante ἐν add. ex A. ⁷⁹ πρωτοσυμβούλου A, πρωτοσυμβόλου vulg. ⁸⁰ post Κασιώται e f hæc inse-
 runt: καθ' ὃ φασιν Ἀραβες καλοῦσιν υἱὸν τοῦ Καῆς ὡς γενεαλογούντας.

JAC. GOARI NOTÆ.

ture condita latebat, Emesam in templum Baptistæ C
 nomini dicatum secundo translatum: Emesa den-
 que et Comanis CP. deportatum. Primam una
 cum secunda translationem Græci, teste Gene-
 brardi brevissimo Menologio Februarii die 24, po-
 stremam Maii 25 celebrant. Mensium utroque die
 legendum, disertissimum de Prodrumi capite tra-
 ctatum c. v. Caroli du Fresne Ambianensis præ-
 stolantibus. — De Græcorum tota traditione circa
 S. Joannis caput, ejusque triplicem inventionem
 docte brevi proditura v. cl. Caroli Du Fresne Am-
 bianensis lucubratio, patri Goar audita et exspe-
 ctata, mihi etiã auctoris humanitate, qualem fere
 digessit, visa, nec sine voluptate lecta. Ad calcem
 exstabunt, quos mihi tractatus eminentissimi cardi-
 nalis Mazarini in eam rem lulentos bibliotheca
 suggererat: in quibus præcipuus qui tertiam
 Comanis Constantinopolim inventionem ac trans-
 lationem sacri pignoris Ignatio patriarcha, Mi-
 chaeleque et Theodora AA. auctoris æqualis stylo D
 gravi enarrat, necdum juris factus publici; cujus
 etiã Romæ penes doctissimum ac amicissimum
 Leonem Allatium exemplar exstat. COMBÆFIS.

(43) In qua erat Spelæi monasterium.

(43) *Confessionem* sub altari ad Romanarum
 instar expono: *κρίθεισα* quippe legitur: ideoque
 sub terra calce lapidibus ædificio revincta, quod
leonmachorum temporibus ex pag. 370 etiã
 sacræ reliquæ sævissimam paterentur persecutio-
 nem. Translationis tertie officium Maii 25 caput

urna repositum terraque opertum tunc demum in
 lucem erutum, et ornatum argento, frequentibus
 modulis decantat, alias quid hæc κατὰ βασις, quæ
 Anastasio *descensus*, mihi ignota.

(45) Ad Theophanis adhuc tempora, quo transla-
 tio eadem peracta, si fides coætaneo non denegatur
 historico: auctor Menæi translationem istam ad
 Valentiniani junioris ætatem revocantis deceptus
 est.

(46) In templum Mechæ. — Nihil cogit ut ipsum
 Mechæ templum cum P. Goar intelligamus; nisi
 Dabecum ipsa Mecha esset, quod non facile suadeat.
 Satis enim auctor hæc omnia in eo oppido, ejus-
 que meschita factum indicat; nec in Arabia, ubi
 Mecha, sed in Perside, cujus Maurophori populi,
 ac apud quos Abdelas jam imperaret, extincto
 Maruam, ac superiorem Arabum imperio: qui ipse
 protosymbulus sit, cujus ita filium desipientes
 Maurophori adulationis excessu deum sibi sanxe-
 rint. Ita sane p. 407 invenias Aaronem Arabum
 supremum ducem exstruxisse Tyanæ οἶκον τῆς
 βλασφημίας αὐτοῦ: nempe meschitam unam, uti
 ubique solent in urbibus quas suæ faciunt ditionis;
 nisi in eum usum Christiana templa commutant,
 uti factum CP. et supra Damasci, etc. COMBÆFIS.

(47) Ut nomine dignoscitur persona, ita vox ἔνο-
 μα, vel ὀνομάτος, personam refert. Hinc recentio-
 ribus usitata dicendi genera, δέκα ὀνομάτοι, *decem*
personæ: ποσα εἶδες ὀνόματα; *quot vidisti personas?*

(48) Qui nuper Caisini dicti pag. 356.

mansionem habentes conjuges eorum in illiciti concubitus cœnum voluerunt demergere. Exciti vero fratres illi tres morte eis illata injuriam uli sunt, et terra cæsa corpora occultaverunt, et in unum collecti reliquos pariter dederunt neci. Salem vero missis insidiose militibus, impetuque in eos facto, cunctos in potestatem accepit, et fratres quidem illos tres laqueo, plurimos alios ferro confecit. Porro die solemnitati paschali dicato Christiana plebe in cœtum collecta, Salem ille communem et præcipuam ecclesiam ingressus est, metropolitam vero sacris altaribus astantem, et elata voce exclamantem : *Populus tuus te precatur, et te rogat*, corripi jussit, et in carcerem detrudi, alio interim sacerdote ad sanctam synaxim complendam suffectio, ex quo timor ingens in omnium animis excitatus. Ac nisi innata morum urbanitate politica demulsisset, magnum prorsus malum ea

Α φοι τρεῖς, καὶ ἤθελσαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν πονεῖσαι (49)· ἐγερθέντες δὲ οἱ τρεῖς ἀδελφοί, ἀπέκτειναν καὶ ἐχῶσαν αὐτούς. Οἱ δὲ συναχθέντες, ἀπέκτειναν καὶ τοὺς λοιπούς. Καὶ πέμψας ὁ Σαλλίμ⁵¹ (50) τὰ στρατεύματα διὰ θόλου, ἤλαθον ἄνωθεν αὐτῶν. Καὶ πιάσαντες αὐτούς ἐφούρκισαν τοὺς τρεῖς ἀδελφούς, καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν. Καὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα εἰσῆλθεν⁵² ἐν τῇ ἀγίᾳ συνάξει· εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοῦ μητροπολίτου παρισταμένου καὶ ἐκφωνήσαντος τὸ, Ὁ γὰρ λαός σου⁵³ δουλωπέσει, καὶ ἰκετεύει σε, ἐξήνεγκαν αὐτὸν, καὶ ἀπέκλεισαν ἐν φυλακῇ, καὶ ἄλλος ἐπλήρωσε τὴν ἀγίαν συναξίν· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας, καὶ εἰ μὴ ὁ μητροπολίτης κατεπράδεν αὐτὸν ἡθικότητι καὶ ταπεινοῖς λόγοις, κακὸν μέγα ἂν ἀπετελέσθη τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Ἦν δὲ ὁ μακάριος⁵⁴ Ἀναστάσιος.

B et humili oratione ferocientem principem metropolitam demulsisset, magnum prorsus malum ea occasione committebatur. Is porro erat beatus Anastasius.

Eodem etiam anno Constantinus persecutor Andream venerabilem monachum (r), Calybitem dictum, ad Blachernas habitantem verberibus contusum, quod ejus impietatem, eo Valente juniore et Juliano vocitato, arguisset, in sancti Mamantis circo ad Blachernas interfecit, ejus autem corpus in maris fluentum projici jusserat, sed Andree sorores ipsum efferentes in Leucadii emporio sepulture mandarunt.

A. C. 754. — *Romæ episcopi Constantini annus primus.*

Hoc anno cometa trabis instar ad orientem visus. Fatimæ filius e vivis sublatus. Bulgari seditione mota, propriis dominis continuata unius stirpis seric potestatem hucusque adeptis illata cæde 364 C rejectis, malignæ mentis hominem nomine Teletsim annos triginta natum sibi ducem præfererunt. Multi propterea Selavi patria excedentes, ad imperatorem ultro se contulere, quos ille Artanam incolere constituit. Mensis autem Junii die decimo septimo his millium chelandiorum equos duodecim per singula vehentium classe per Euxinum Pontum missa, imperator Thraciam versus perrexit. Teletses terra marique adversum se paratam audiens,

Γῶ δ' αὐτῷ ἔτει Κωνσταντίνος ὁ διώκτης Ἀνδρίαν τὸν αἰδοῦμον μοναχὸν, τὸν λεγόμενον Καλυβίτην, ἐν Βλαχέρναις διὰ μαστίγων ἐν τῷ ἱππικῷ τοῦ Ἁγίου Μάμαντος ἀπέκτεινεν ἐλέγχοντα αὐτοῦ τὴν ἀσέβειαν, Οὐάλεντα⁵⁵ γένον καὶ Ἰουλιανὸν ἀποκαλοῦντα αὐτόν· ὃν καὶ ἐν τῷ βέμβητι βίβηται προσέταξεν, εἰ μὴ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ τοῦτον ἀρπάσασαι ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν Λευκαδίων⁵⁶ ἔθαψαν.

A. M. 6254. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Κωνσταντίνου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐφάνη δοκίτης κατὰ τὴν Ἐφάν· καὶ ἀνηρέθη ὁ υἱὸς τῆς Φατίμας (51). Οἱ δὲ Βούλγαροι ἐπαναστάντες ἐφόβησαν τοὺς κυρίους αὐτῶν τοὺς ἀπὸ σειρᾶς καταγομένους (52), καὶ ἔστησαν ἄνδρα κακόφρονα, ὀνόματι Τελέτζην⁵³ (53), ἐτῶν ὑπάρχοντα λ'. Σκλάβων δὲ⁵⁴ πολλῶν ἐκφυγόντων (54), προσεβρύησαν τῷ βασιλεῖ, οὗς κατέστησεν ἐπὶ τὸν Ἀρτάναν (55). Τῇ δὲ ιζ' τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Θράκην ἀπρωτείας καὶ πλώμιον ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἕως δισχίλων χελανδίων⁵⁶ (56) ἐπιφερομένων ἀνὰ β' ἱππων. Ὁ δὲ Τελέτζης ἀκούσας τὴν διὰ γῆς καὶ θαλάσσης κατ' αὐτοῦ κίνησιν, λαβὼν εἰς συμμαχίαν ἐκ τῶν προσταρακιμῶν

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ ὁ Σαλλίμ] ὁ Ἐλιγος Α. ⁵² εἰσῆλθον Α. ⁵³ καὶ ἡ ἐκκλησία σου add. Α f. post λαός σου, δουλωπέσει om. Α f. ⁵⁴ ὁ μακαριώτατος Α. ⁵⁵ Οὐάλ. Α, καὶ Οὐάλ. vulg. ⁵⁶ Λαυκαδίου f. Τελετζήν Α. ⁵⁷ Τελετζήν vulg. ⁵⁸ Σκλάβων δὲ] hinc usque ad p. 670, 12. κατὰ Θεοῦ lacuna intercedit in Α. ⁵⁹ ἕως ὀκτακοσίων χελ. α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Ut in profundum, ita in cœnum stupri mulierem demergere. Anastasius, in pelagus jacere exposuit.

(50) Peyr. ὁ Ἐλιγος. Anast. etiam, Selichus. Comv.

(51) Ex posteris Phatimæ Mahometi filix non ignobilis dux : de Phatemitis Constantinus Porphyrogeneta *De adm. imperii* cap. 15.

(52) Anastasius interpretatur, ad se in iram derivatos. Magis proprie et verius, per seriem filii patrum loco substitutis derivatos. Nicephori igitur lectio omnino vitiosa est, τοὺς μὲν ἐκ Σηρᾶς τὴν κυρῆσαν τὴν ἐπ' αὐτούς κεκτημένους κτείνουσιν·

D *Xerensibus, quorum in dominatu erant, interfectis.* Repone, τοὺς μὲν ἐκσειρᾶς, legitimis hæredibus successione ordine dominatum adeptis, etc.

(53) Nicephorus, Τελέσιον, vocat.

(54) Ἄχρι καὶ εἰς ἀριθμὸν ὀκτώ καὶ διακοσίας χιλιάδας, quorum numerus ad octo et ducenta millia pervenisse dicitur. Niceph.

(55) Περὶ τὸν ποταμὸν, ὃς Ἀρτάναν καλεῖται. Idem.

(56) E quibus octingentæ hippagoga. Nicephorus. Barb. codex legit, ὦ χελανδίων.

ἔθνων χιλιάδας κ' ⁹⁰, καὶ τούτους εἰς τὰ ὄχρωμάτα A
σθήσας, ἡσφαλίσατο ἑαυτόν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔλθων
ἠπλίκευσεν εἰς τὸν κάμπον Ἀγγιᾶλου· καὶ τῇ λ' τοῦ
Ἰουνίου μηνὸς τῆς α' ἰνδικτιῶνος (57), ἡμέρα ε',
ἐφάνη Τελέτζης μετὰ πλήθους ἔθνων ἐρχόμενος, καὶ
συμβαλόντες πόλεμον κόπτουσιν ἀλλήλους ἐπὶ πολὺ,
καὶ τραπεῖς Τελέτζης ἔφυγεν. Ἐκράτησε δὲ ἡ μάχη
ἀπὸ ὥρας ε' (58) ἕως ὄψε, καὶ πολλὰ πλήθη Βουλγά-
ρων ἀνηλώθησαν, πολλοὶ δὲ ἐχειρώθησαν, ἄλλοι δὲ
καὶ προσεβρόύησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀρθεὶς ἐπὶ τῇ
τοιαύτῃ νίκῃ, ἐθριάμβευσεν ταύτην ἐπὶ τῆς πόλεως,
ἀρματωμένους σὺν τῷ στρατῷ εἰσελθῶν, εὐφημούμε-
νος ὑπὸ τῶν δῆμων καὶ ξυλοπανδούροις σύρων τοὺς
χειρωθέντας Βουλγάρους, οὓς ἔξωθεν τῆς Χρυσῆς
πόρτης ἀπομνηθῆναι ἐκέλευσεν ὑπὸ τῶν πολιτῶν.
Τὸν δὲ Τελέτζην στασιάσαντες οἱ Βούλγαροι ἀπέκτει-
ναν σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ, καὶ ἔστησαν Σαβίνον
γαμβρὸν ὄντα Κορμεσίου τοῦ πάλαυ κυρίου αὐτῶν.
Τοῦ δὲ Σαβίνου εὐθέως ἀποστειλαντος πρὸς τὸν βασι-
λέα, καὶ ζητούντος ποιῆσαι εἰρήνην, κομμένον ⁹¹
ποιήσαντες οἱ Βούλγαροι ἀντέστησαν τῷ Σαβίνῳ
στερβῶς, λέγοντες, ὅτι *Διὰ σοῦ Βουλγαρία μέλλει
δουλοῦσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. Στάσεως δὲ γενομέ-
νης, φεύγει Σαβίνος· ἐν τῷ κάστρῳ Μεσημβρίας, καὶ
προσεβρόύη τῷ βασιλεῖ. Ἔστησαν δὲ οἱ Βούλγαροι
ἕτερον κύριον ὀνόματι Παγανόν (59).*
praesidium fuga se subducit, et inde ad imperatorem
nam Bulgari creaverunt.

A. M. 6255. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀντήρην οἱ τῆς
ἐρήμου καὶ τοῦ Βαραθῶν ⁹² (60) τῷ Ἀβδελᾷ δύο
ἀδελφοὶ, οὓς ἀποστείλας ἀνέειλεν σὺν χιλιάσιν ὀδοῦ-
κνοια στρατοῦ. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐξῆλθον Τοῦρκοι ἐκ
τῶν Κασπίων πυλῶν, καὶ ἀνείλον πολλοὺς εἰς Ἀρμε-
νίαν, καὶ ἔλαβον αἰχμαλωσίαν πολλήν, καὶ ὑπέστρε-
ψαν. Κοσμάς δὲ τις ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας τῆς κατὰ
Ἀπάμειαν τῆς Συρίας, Κωμανίτης ἐπιλεγόμενος,
τῶν πολιτῶν Ἐπιφανείας πρὸς Θεόδωρον πατριάρχην
Ἀντιοχείας (61) ἔγκλησιν ποιησαμένων κατὰ τοῦ αὐ-
τοῦ Κοσμά περὶ μειώσεως ἐρεῶν, καὶ αὐτοῦ μὴ
δυναμένου ταῦτα συστήσαι, ἀπέστη τῆς ὀρθοδόξου
πίστεως, καὶ ὀμόφρων τῆς αἰρέσεως Κωνσταντινου
κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων γέγονεν. Ὅν κοινῇ γνώμῃ
Θεόδωρος ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας, καὶ Θεόδωρος ὁ
Ἱεροσολύμων, καὶ Κοσμάς ὁ Ἀλεξανδρείας σὺν τοῖς
ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκόποις τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἁγίας Πεντηκο-
στῆς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου ὁμο-
φρόνως ἀνεθεμάτισαν, ἕκαστος κατὰ τὴν ἑαυτοῦ πό-
λιν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς
γένονεν κρύος μέγα καὶ πικρότατον, οὐ κατὰ τὴν
ἡμετέραν γῆν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἀνατολήν

VARIAE LECTIONES.

⁹⁰ κ' χς' a, ζ' f. ⁹¹ fort. κομμένον cfr. p. 262. ⁹² Βαραθῶν f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(57) Concinit Nicephorus, ταῦτα κατεπράττετο
κατὰ τὴν πρῶτην ἰνδικτιῶνα.

(58) Ab exorto sole.

(60) Nicephorus. Βαϊανόν.

(61) Barb. Βαραθῶν, qui forsitan pag. 303 Βάτρα-

PATROL. GR. CVIII.

vicinarum nationum viginti millibus in auxilium
accitis et per munita loca distributis, ipse praesidio
se inclusit. Imperator vero in Anchiali agris castra-
metatus est. Porro Junii die trigesimo, indictione
prima, feria hebdomadis quinta, Teletsis cum nu-
merosa auxiliariorum multitudine progredi tandem
visus est, consertaque pugna, mutua utriusque
partis caedes ingens edita, fuscisque demum Teletsis
copiis ipse fugam arripuit. Duravitque pugna ab
hora quinta usque ad vespem, et maximus Bulga-
rorum numerus certamine illo deletus, multi capti,
alii ultro ad Romanos defecerunt. Imperator pro-
spere victoriae successu elatus, armis omnibus cum
toto exercitu instructus, urbem triumphum ducens
ingressus est, laetisque totius civitatis vocibus ex-
ceptus, Bulgaros bello captos xylopanduris vinctos
in eam invexit, eosque demum extra Chrysen por-
tam a civibus capite truncari jussit. Bulgari autem
seditione in Teletsem mota ipsum ad cunctos ejus
proceres dederunt neci, Sabinum vero Cormesii
quondam principis generum constituerunt ducem.
Cum vero Sabinus legatos de pace ad imperatorem
confestim destinasset, Bulgari comitiis habitis Sa-
bino pertinaciter se opposuerunt, clamantes: *Bul-
garia tui causa Romanorum potestati subficienda
est.* Aucto demum tumultu, Sabinus in Mesembriae
se confert. Aliam vero dominum nomine Paga-

A. C. 755. — Hoc anno habitatores deserti Ba-
rathonisque incolae fratres duo in Abdellam rebel-
lionem excitaverunt, quos ille misso exercitu cum
copiarum octoginta millibus exstinxit. Hoc eodem
anno Turci Caspiis portis egressi, plurimis per
Armeniam occisis, captivorum collegerunt turmas,
et domos repetierunt. Porro quidam Epiphaniae,
quae ad Apameam Syriae posita est, episcopus, co-
gnomento Comanites, Epiphaniae civibus, quod sa-
cra vasa distraxisset, apud Theodorum Antiochiae
patriarcham **365** accusationem passus, pretium
eorum restituendi impotens, rectae fidei desertor
factus, in Constantini sententiam adversus sanctas
imagines excitatam ipse contrariae conscius transit.
Eum communibus calculis Theodorus Antiochiae,
Theodorus alter Hierosolymorum, Cosmas Alexan-
driae patriarchae cum suffraganeis episcopis die
sanctae Pentecostes sacrosancti Evangelii lectione
peracta, in propria sede singuli concordibus animis
ac vocibus anathemati subjecere.

Eodem pariter anno a mensis Octobris exordio
frigus ingens et asperrimum non in hac modo re-
gione, sed et per Orientem, Septentrionem et Occi-

σος, *Bafrasos* apud Anastasium.

(61) Patriarcham nomine Theodorum ante annos
sex in exilium ejectum legimus. An ita sibi resti-
tutus, ut hoc anno Cosmam anathemate percutere
potuerit?

dentis plagam incubuit, adeo ut in borealibus ponti A
maritimis mare ad centum millia in longum, in
profundum vero cubitos triginta præ frigore in
lapidis duritiem concreverit, quod etiam in toto
illo terrarum tractu, qui a Zecchia usque ad Danu-
bium et Cuphem fluvium et Damastrim et Dana-
prim et Necrophylas reliquumque litus usque ad
Mesembriam et Mediam interjacet, obtinuit. Hujus-
modi vero glacies copiosa deinde nive cooperta ad
alios viginti cubitos excrevit, adeo ut mare solidæ
continenti quam simillimum, ad Chazarix, Bulga-
riæ, cæterarumque nationum adjacentium fines
tutum iter hominum animaliumque cum silves-
trium tam domesticorum pedibus præbuerit. Indic-
tionis autem secundæ mense Februarii, glacies
hujusmodi Dei jussu in multa ac varia frusta mon-
tium speciem referentia disrupta est, quæ vento-
rum vi ad Daphnusiæ et Hierum delata, inde per
ponti fauces in urbem delata et ad Propontidis
terminos, insularum et Abydi maritimas omnes
oras, cujus de visu testes existimus, implevit. In
unum quippe illius fragmentum quasi triginta æta-
tis ejusdem juvenes ludibundi ascendimus. Erant
autem in fragmentis istis congesta ferarum dome-
sticorumque animalium cadavera. A Sophianorum
sane portu ad urbem usque, et a Chrysopoli usque
ad Sancti Mamantis et Galatæ litus qui voluisset
siccò pede et absque difficultate velut per solidam
terram gradiebatur. Unum porro ex istis ad acro-
poleos scalam allisum eam confregit. Aliud horren-
dum certe ac ingens ad murum cum inpectu appel-
lens, adeo valide concussit, ut commotionis tremo-
rem, qui interius habitabant, experirentur. Illud
demum in tres discissum partes a Manganis ad
Bosphorum urbem circumcinxit, cum alioquin ejus
esset magnitudinis quæ urbis muros superaret.
Cuncti autem urbis incolæ cum viri tum mulieres
tum infantes spectaculis istiusmodi diutissime de-
tenti, mox in gemitus 366 et lacrymas soluti do-
mos repetebant, quid vero de istis sentirent, prorsus
ambigebant. Ejusdem quoque anni mense Martio
stellæ crebro quasi e cælo decidere visæ sunt, adeo
ut cuncti portentorum hujusmodi spectatores effecti
æcæculi præsentis consummationem advenisse con-
jectarent. Siccitas subinde et ventorum ariditas

καὶ Ἄρκτον καὶ Δύσιν, ὥστε τὴν ἀρκτέραν τοῦ πόντου
παραλίαν ἐπὶ ἑκατὸν μίλια τὸ πέλαιος ἀπολιθωθῆναι
ἐκ τοῦ κρύους ἐπὶ τριάκοντα πῆχεις τὸ βάθος, καὶ
ἀπὸ Ζηκχίας μέχρι τοῦ Δανουβίου καὶ τοῦ Κούφη
ποταμοῦ καὶ τοῦ Δάμαστρί τε καὶ Δάναπρι καὶ τῶν
Νεκροπόλων καὶ τῆς λοιπῆς ἀκτῆς μέχρι Μεση-
βρίας καὶ Μηδίας (62) ὁμοία πεπονηθῶτων. Τοῦ δὲ
τοιοῦτου πάγους ἐπιχιονηθέντος· τῷ ξηρῷ ἐπ' ἄλλας
εἰκοσι πῆχεις, ὥστε συμμορφωθῆναι τὴν θάλατταν τῇ
ξηρᾷ, καὶ περὶβαλεῖσθαι ὑπερθεὶν τοῦ κρύους ἀπὸ τε
Χαζαρίας, Βουλγαρίας καὶ τῶν λοιπῶν παρακειμένων
ἐθνῶν, παρὰ τε ἀνθρώπων ἀγρίων τε καὶ ἡμέρων
ζώων. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τῆς δ' Ἰνδικτιῶνος (63)
τοῦ τοιοῦτου πάγους κατὰ Θεοῦ χέλευσιν εἰς πλείστα
καὶ διάφορα ὄροφανῆ τμήματα διαιρεθέντος, καὶ
τῇ τῶν ἀνέμων βίβη ἐπὶ Δαφουσίαν καὶ τὸ Ἱερὸν κατε-
νεχθέντος⁶³, οὕτω διὰ τοῦ Στενοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν
ἐφθασαν μέχρι τῆς Προποντίδος καὶ τῶν νήσων καὶ
Ἀθύδου πᾶσαν τὴν παραλίαν ἀκτὴν ἐπλήρωσαν, ὧν
αὐτόπται καὶ ἡμεῖς γεγόναμεν ἐπιθάντες ἐπὶ ἐνὸς
αὐτῶν σὺν καὶ τισιν ὀμηλίοις⁶⁴ ἰ', καὶ παίζοντες
ἐπάνω αὐτοῦ. Εἶχον δὲ καὶ ζῶα ἀγρία τε καὶ ἡμέρα
τεθνεῶτα. Πᾶς δὲ ὁ βουλόμενος ἔμπροσθεν Σοφιανῶν ἕως
τῆς πόλεως, καὶ ἀπὸ τῆς Χρυσοπόλεως ἕως τοῦ
Ἁγίου Μάμαντος, καὶ τῶν Γαλάτου ἀκωλύτως⁶⁵ διὰ
ξηρᾶς ἐβάδιζον. Ἐν δὲ ἐξ αὐτῶν προσραγὲν τῇ τῆς
ἀκροπόλεως σκάλα συνέτριψεν αὐτήν. Ἐτερον δὲ
παμμέγεθες τῷ τείλει προσραγὲν, τοῦτο μέγαλον
ἐδόνησεν, ὡς καὶ τοὺς ἐνδοθεν οἴκους⁶⁶ συμμετα-
σχεῖν τοῦ σάλου. Εἰς τρία δὲ διαβράγην διέζωσεν⁶⁷
τὴν πόλιν (64) ἀπὸ τῶν Μαγγάνων ἕως τοῦ Βοσφό-
ρου, οὕτινος τὸ ὕψος ὑπερέβηεν τῆς πόλεως⁶⁸· τὰ
τείχη· πάντες δὲ οἱ τῆς πόλεως ἄνδρες τε καὶ γυναῖ-
κες καὶ παῖδες⁶⁹ ἀδιαλείπτως τῇ θείᾳ τούτων προ-
εκαρτέρουν καὶ μετὰ ὀρήγων καὶ δακρύων οἴκοι ἀν-
έκαμπτον, ἀποροῦντες τί εἰπεῖν πρὸς ταῦτα. Τῷ δ'
αὐτῷ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ ἀπύρροι ἀθρόως⁷⁰ ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ πίπτοντες (65) ὤφθησαν, ὡς πάντας τοὺς ὀρίων-
τας τὴν τοῦ παρόντος αἰῶνος ὑπολαμβάνειν εἶναι
συντέλειαν· ἀρχμὸς τε πολὺς γέγονεν, ὡς ξηρανθῆ-
ναι καὶ πηγὰς. Ἀγαγὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν πατριάρ-
χην λέγει αὐτῷ· Ἄρτι τί ἡμῶς βλάπτει, ἐὰν λέ-
γωμεν⁷¹ τὴν Θεοτόκον Χριστοτόκον; Ὁ δὲ περι-
πυξάμενος αὐτὸν λέγει· Ἐλέησον, δέσποτα, μηδὲ
εἰς ἐννοιά σου ἔλθῃ οὗτος⁷² ὁ λόγος· οὐχ ὀφθαί

VARIE LECTIONES.

⁶³ κατενεχθέντος A, διενεχθ. vulg. ⁶⁴ καὶ add. ex A. ⁶⁵ ὀμηλίοις A f, ὀμηλίειν vulg. ⁶⁶ ἀκωλύ-
τως A, ἀκωλύτος vulg. ⁶⁷ οἴκους A, οἰκοῦντας vulg. ⁶⁸ διέζωσεν A, καὶ ἐζώσεν vulg. ⁶⁹ prius τῆς
πόλεως om. A. f. ⁷⁰ καὶ παῖδες add. ex A. ⁷¹ ἀθρόως add. ex A. ⁷² λέγωμεν A, λέγομεν vulg. ⁷³ οὗτος A,
οὕτως vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Ita Nicephorus, Anastasius, *Mediam*. *Miscellæ*, *Mæsia* vel *Mysia* placet.

(63) Τῆς β' Ἰνδικτιῶνος, legendum: vel hæc in
annum tertium differentia. *Mss.* quippe codices Pal.
et Peyrez. consonant cum *Regio*. Barberinum cor-
recte et dilucide τῆς δευτέρας exhibet, cui Anastasius
et *Miscella* consentiunt.

(64) Τὴν ἀκρόπολιν cum Nicephoro lubentior lego.
Mangana quippe machinarum condendarum locus
et armamentarium ab acropoli non longe distabat.

Orig. CP. de portentosa hujus glaciei tempore.
Nicephorus post Constantini in Bulgaros irruptionem
primam anno ejusdem quinto supra decimum
eam accidisse narrans, a Theophanis calculo longe
se dissidere testatur.

(65) Ante Anastasii patriarchæ mortem anno
Coprnymi 13 relatum simile portentum, tantum
idem non intelligat, accidisse narrat Nicephorus
pag. 43.

δσα στηλιτεύεται καὶ ἀναθεματίζεται Νεστόριος ὑπὸ πάσης τῆς Ἐκκλησίας; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς εἶπεν· Ἐγὼ μαθεῖν θέλω ἠρώτησα· ἕως δὲ σοῦ ὁ λόγος.

rem complexus: *Miserere, domine, inquit, nec Annon vides quam diffamatus et execrandus per universam Ecclesiam habetur Nestorius? Ad hæc imperator,*

Discendi cupidus, ait, quæstionem propesui, apud te A. M. 6256. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπῆλθον ἄλλιν οἱ Τούρκοι ἐπὶ τὰς Κασπίας πύλας καὶ εἰς Ἰθρηλαν, καὶ πολεμήσαντες μετὰ τῶν Ἀράβων, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἀπόλοντο πολλοί. Ὁ δὲ Ἀδελλᾶς πανουργία τοιαύτη καθέλε τῆς ἀρχῆς τὸν Ἰσά, εἰς ὃν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ὁ τρίτος κληρὸς τοῦ κρατεῖν μετ' αὐτὸν ἔπεσεν. Κεφαλαλοῦμενον γὰρ ἡμικρανικῶς αὐτὸν ὄρων, καὶ σκοτοματικῶς πληρούμενον, πείθει θεραπευθῆσθαι μέλλειν, εἰ ταῖς ρίσιν (66) ἐμφυσηθῆ πταρμικῶ τινι ἐνσκευαζομένῳ τῷ αὐτοῦ ἱατρῷ, Μωσεῖ τινι τούνομα, διακόνῳ τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας· ὃν ἦδη δωρεαῖς ἦν πεπεικῶς δριμύτατον κατασκευάσαι φάρμακον, μετὰ τοῦ καὶ νερκῶδες εἶναι εἰσόδρα. Καὶ δὴ πεισθεὶς ὁ αὐτὸς Ἰσέβιν Μουσα τῷ Ἀδελλᾶ, καίπερ ἀσφαλιζόμενος τοῦ συμφαγεῖν αὐτῷ διὰ τὴν ἐπιβουλήν, ἐδέξατο διάρινον. Καὶ πληρωθεὶς περὶ τὴν κρημνὴν πάσας τὰς αἰσθήσεις μετὰ τῶν ἡγεμονικῶν ἐνεργειῶν στερηθεὶς, ἀρῶνος προῦκειτο. Προσκαλεσάμενος δὲ τοῦς ἡγεμόνας καὶ προχροντας τοῦ γένους; ὁ ἀδελφὸς ἔφη· *Τι ὑμῖν δοκαῖ περὶ τοῦ μελλοβουσιλέως ὑμῶν;* Οἱ δὲ ὁμοφρόνως ἀρνησάμενοι αὐτὸν, δεξιὰς ἔδωκαν τῷ υἱῷ τοῦ αὐτοῦ Ἀδελλᾶ, Μονάμ δὲ τῷ ἐπικληθέντι Μάδι· τὸν δὲ Ἰσά ἀναίσθητον μετήνεγκαν ὀκαθε. Τούτον δὲ μετὰ τρίτην ἡμέραν ἀναλασθόμενον ἀπολογίαις ἐπιπέλιετοις παρεμυθήατο, ταλάντοις χρυσοῦ ρ' τὴν ὕβριν ἀνταμειψάμενος.

post diem reparatis sensibus et mente restituta placare contendit, et illatam injuriam talentis auri

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐπέστειλεν Παγανὸς ὁ κύριος Βουλγαρίας πρὸς τὸν βασιλέα, αἰτούμενος συνοψισθῆναι αὐτῷ, καὶ λαβὼν λόγον, ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν μετὰ τῶν Βουλγάρων (67) αὐτοῦ, καὶ καθεσθέντος τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ Σαβίνου συγκαθεζομένου καὶ αὐτοῦ, ἐδέξατο αὐτούς. Καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀταξίαν αὐτῶν καὶ τὸ κατὰ Σαβίνου μῖσος, καὶ ἐποίησαν τὸ δοκεῖν εἰρήνην. Καὶ ἀποστειλάς ὁ βασιλεὺς λάθρα εἰς Βουλγαρίαν ἐπίτασεν τὸν Σέβερν ἀρχοντα (68) Σκλαδουῶν τὸν πολλὰ κακὰ ἐν τῇ Θράκῃ ποιήσαντα. Κατεσχέθη δὲ καὶ Χριστινός, ἀπὸ Χριστιανῶν μαγαρίτης, καὶ πρῶτος τῶν Σκαμάρων (69) ὃν ἐν τῷ

A talis incubuit, ut fontes ipsi exaruerint. Cæterum imperator patriarcham ad se accersitum ita alloquitur: Si Dei genitricem Christi Matrem asseruerimus, quid inde mali portendetur? Ille imperatorem complexus: Miserere, domine, inquit, nec mentem tuam cogitatus hujusmodi unquam subeat. Annon vides quam diffamatus et execrandus per universam Ecclesiam habetur Nestorius? Ad hæc imperator, Discendi cupidus, ait, quæstionem propesui, apud te

A. C. 756. — Hoc anno Turci in Caspias portas et Iberiam irruptionem secundam fecerunt, pugaque cum Arabibus conserta, ex utraque parte cedere non pauci. Porro Abdellas Iseibi Musæ, in quem, ut sepeius enarratum est, imperandi sortis tertio ordine devolvebatur, principatu hac arte defraudavit. Cum enim eum hemicranico ac vertiginoso capitis dolore laborare videret, ipsum sanatum iri persuasit, si in nares ejus insufflaretur medicamentum sternutamenta movens, confectum a quodam suo medico, Moyse nomine, Antiochenæ ecclesiæ diacono, quem jam ante ipse Abdellas muneribus corruerat, ut uimirum medicamentum violentum simul ac soporiferum præpararet. Is facile persuasus, morem Abdellæ gerit, ac licet ab insidiis cavens a conviviis quoque cum eo ineundis sibi temperandum putaret, hausit tamen naribus medicamentum. Confestim vero capitis gravedine laborans ac sensibus occupatis turbatus, rationis etiam functionibus et principis partis ductu privatus, et exanimis jacebat. Abdellas subinde ducibus et generis proceribus convocatis, ipse ceu frater eorum sententiam rogat: *Quid vobis de futuro rege vestro videtur?* Eo vero communibus suffragiis repudiato, Monam, cognomento Madi, Abdellæ filio, dextras et fidem dederunt, Isæ autem sensibus orbatum domum retulerunt, eundemque tertium bene valentem multis excusationum modis Abdellas centum compensare.

Eodem etiam anno Paganus Bulgarorum dominus, missis ad imperatorem legatis, ad colloquium et mutuum cum eo conspectum venire postulavit, et accepta fide, ipse cum suis Boiladis et optimatibus ad imperatorem se contulit. Imperator autem sedo sua recubans, Sabino ipsi pariter assidente, advenientes accepit. Tum rebellione et quod in Sabinum conceperant, odio exprobrato, simulatam pacem cum eis composuit. Missis porro latenter in Bulgariam militibus, Severum Sclavinum optimate multorum pridem in Thracia malorum auctorem in potestatem recepit. Comprehensus est etiam

VARIÆ LECTIONES.

* ἐπῆλθον A. ὁ τὸν Ἰσέβιν Μουσα A, τὸν Ἰσσεβιμουσᾶ a, τὸν Ἰσέβιν Μουσα f, τὸν Ἰσέβιμουσα! vulg. ἰ αὐτὸν ante ὄρων add. ex A. ὁ σκευαζομ. A. ὁ Ἰσῆ ἰκῆ A, εἰς τὸ vulg., εἶξε conj. Goar., sed recte habet nominis forma omisso patris nomine βιν Μουσα h. I. filius Mose. ὁ δὲ τῶν ἄνων A f, διάρινον vulg. ὁ τὰ περὶ τὴν A. ὁ πάσας τε τὰς A. ὁ Ἀδελλᾶς conj. Goar. in mg. ὁ Μουάμ A. ὁ Ἰσά A, Ἰσαὶ vulg. ὁ ἀναίσθητον A, ἀνάθητον vulg. ὁ ἀπῆστ. A. ὁ καὶ αὐτοῦ] αὐτῷ A. ὁ ὠνείδισεν A, ὠνείδισατο vulg. ὁ Σκλαδουῶν A, Σκλαδουῶν vulg.

JAC. GOARI NOTE.

(66) Pal. qua arte id fuerit attentatum exponit, et una correctis legit μέλι: ἐν τοῖς ρίσιν.
(67) Bulgarorum duces, et optimates Βουλγάρδες.
(68) Anastasius, Severorum principem. Verum

accusandi casum et proprium nomen demonstrant mss. cuncti.
(69) Scamares etiam Latinis Bulgarorum prædones vocari docet Eugypsius in Vita Severiani cap. 10:

Christinus apostata fidei conspurcator, et inter prædones dictos Scamares antesignanus, qui in portus S. Thomæ mole præcisis manibus et pedibus accitis medicis commissus est, et a pube ad thoracem ab eis dissectus conspiciendæ humani corporis compositioni novum exhibuit spectaculum, ac deum in ignem conjectus est. Postmodum imperator urbe inexpectato egressus, clusuras custodia destitutas ob fraudulentæ pacis speciem reperiens, in Bulgariam Tunzas usque penetravit. Tum igne caulis et tuguriis forte repertis subjecto, nulla re remeavit.

A. C. 757. — Hoc anno mensis Novembris die vigesimo, indictione quarta, impius et irreligiosus imperator adversus omnem, qui Dei timorem præ se ferret, furiis invecus, Stephanum juniorem protomartyrem inclusum ad sanctum Auxentium (is locus est ad montem Damatry vicinum) ad supplicium trahi jussit. Eum itaque pedem unum rudente alligatum, quod plerosque ad monasticam vitam esset hortatus, et aulæ dignitates divitiasque contemnere suasisset, a prætorio usque ad Pelagii monumenta, scholarii cæterorumque ordinum milites, imo potius hostes, qui Constantini erroris, sensus, et imperitiæ participes fuerant effecti, truncum laceraverunt, et venerandas ejus reliquias membratim concisas in violenta morte sublatorum foveam projecerunt (s). Vir sane cunctis pretio fuit et honoris, qui annos sexaginta in clausura exegit, et viontibus innumeris claruit. Procerum autem et militum non paucos imagines adorasse accusatos variis tormentis et acerbissimis suppliciis 368 C imperator subjecit. Istud porro juramentum, quod generale fuit, ab omnibus imperio subditis exegit, ne quisquam imagini venerationem exhiberet, postmodum vero ipsum Constantinum falsi nominis patriarcham ambonem conscendere et, veneranda vivificaque ligna manibus tollentem, e numero

VARIÆ LECTIONES.

²¹ fort. πρὸς τοὺς λατρούς. ²² ἀπὸ ἡθῆς — — — καταν. τὴν οἴμ. A. ²³ ἕως τὸ Βύζας A f. ²⁴ ἐκμαγῆς A. ²⁵ πᾶσαν add. ex A. ²⁶ πρὸς add. ex A. ²⁷ ὑπὸ τὴν αὐτοῦ] τὴν ὑπ' αὐτ. A, ὑπ' αὐτοῦ vulg. ²⁸ τὸ εἰκόνι A, τῷ εἰκ. f. ²⁹ ὑψώσαι A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Ipsæ quantocius Istri fluentia prætermans latrones properanter insequitur, quos vulgus Scamares appellabat. Menander De legat. : Τῶν Ἀβάρων σπιασμένων, καὶ εἰς τὰ οἰκίαι ἀπερχομένων, οἱ Σκαμάραις ἑγχωρίως ὀνομαζόμενοι ἐνεδρεύσαντες ἀπέλιοντο ἑκπύς, καὶ ἄργυρον, καὶ ἀποσκευὴν Ἀβαρίδων ἰσθέρῃ ἰνίτο δόμῳν ῥεμεαντίβυς, Scamares vulgo nuncupati equos, pecunias et sarcinas positas insiditis rapuerunt. MEUSIUS.

(70) *Molem arte vel natura ad maris portum aliquem claudendum, et alti maris fluctus infringendos paratam, μῦλλον Græcis recentioribus vocatam diximus superius.*

(71) *An vivum hominem secare sit necessarium, et liceat : inquit regiorum professorum doctrina magis et merito quam ætate decanus Joannes Riolanus Anthropographiæ, sive Anatomicorum lib. 1, cap. 10, quo velut superioribus capitibus anatomes amplitudinem, ortum et progressum describit.*

(72) *Ita Stephani vitæ auctor apud Surium 28 Novemb. Nicephorus, τῶν βασιλικῶν ἀφορησάντες*

μοῦλῳ (70) τοῦ ἀγίου Θωμᾶ χειροκλήσαντες καὶ ποδοκλήσαντες, ἤνεγκαν τοὺς λατρούς ²¹, καὶ τοῦτον ἀνέτεμον ζῶντα ²² ἀπὸ ἡθῆς (71) ἕως τοῦ θύρακος πρὸς τὸ κατανοῆσαι τὴν τοῦ ἀνθρώπου κακασκευὴν καὶ οὕτως αὐτὸν τῷ πυρὶ παρέδωκαν. Ἄφω δὲ ὁ βασιλεὺς ἐξελεῖθαι τῆς πόλεως, καὶ ἀρυλάκτους εὐρίον τὰς κλεισοῦρας, διὰ τὴν ἀπατηλὴν εἰρήνην, εἰσῆλθεν εἰς Βουλγαρίαν ἕως Τούτζας ²³. Καὶ βαλὼν πῦρ εἰς τὰς αὐλὰς ἄς εὔρεν, μετὰ φόβου ὑπέστρεψεν, μηδὲν γενναῖον ποιήσας.

præclare gesta, sed subito metu correptus Cpolim

A. M. 6257. — Τοῦτερον τῷ ἔτει τῇ κ' τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος δ' ἑμμανῆς ²⁴ γενόμενος ὁ δυσσεβῆς καὶ ἀνόσιος βασιλεὺς κατὰ παντὸς φοβούμενον τὸν Θεόν, Στέφανον τὸν νέον πρωτομάρτυρα συρῆναι προσέταξεν ἐγκλειστοῦν ἕντα εἰς τὸν Ἅγιον Αὐξέντιον εἰς τὸ πλησίον ὄρος τοῦ Δαματρυ· ὃν λαθόντες εἰ τῆς ἀπαιδευσίας αὐτοῦ μετέχοντες ἔχθροί· καὶ ὁμολογητοὶ αὐτῷ γεγονότες, σχολάριοί· τε καὶ τῶν λοιπῶν ταγματίων, καλωδίῳ δῆσαντες αὐτοῦ τὸν πόδα, εἰλκεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πραιτωρίου (72) ἕως τῶν Πελαγίου (75), ἔνθα καὶ διασπᾶσαντες, ἐβρίβαν τὰ τίμια αὐτοῦ λεψάνα ἐν τῷ τῶν βιοθανάτων λάκκῳ, ὡς πολλοὺς νοθεοῦντα πρὸς τὸν μονήρη βίον, καὶ καταφρονεῖν πείθοντα τῶν βασιλικῶν ἀξιωματίων καὶ χρημάτων. Αἰδέσιμος γὰρ ὁ ἀνήρ πᾶσιν ²⁵ ὑπῆρχεν, διὰ τὸ περι ²⁶ ἐξήκοντα χρόνους αὐτὸν ποιῆσαι ἐν τῇ ἐκκλῆστῳ (74), καὶ ἀρταίς πολλαῖς διαλάμπειν. Πολλῶν τε ἀργυρίων καὶ στρατιωτῶν διαδελθέντων προσκυνεῖν εἰκόνας· δ. οὐροὶς τιμωρίας καὶ πικροτάτας αἰκίας τοῦτοῦ παρέδωκεν. Ὅρκον δὲ καθολικὸν πάντας τοῦ ὑπὸ τὴν αὐτοῦ ²⁷ βασιλείαν ἀπήτησεν εἰκόνας ²⁸ μὴ προσκυνῆσαι τινα, μεθ' ὃν καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ψευδώνυμον πατριάρχην ἐπὶ ἄμβωνος ἀνελεῖν, καὶ ὑψώσαντα ²⁹ τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα ὁμοσαι πεποίηκεν, ὡς οὐκ ἔστι τῶν προσκυνούντων τὰς εἰκόνας· καὶ τοῦτον παραυτὰ στεφανίτην ἀντὶ μονα

περιβόλων, e regia irruentes.

(73) *Ad Cynegium corpora violenta morte extinctorum, τῶν βιοθανάτων, prius separata, de quibus ad pag. 253, in Pelagii foveam una cum gentiliis et Saracenorum calaveribus postmodum projecta, ut superius pag. 353 ex præsentī Nicephori loco declaravimus. Concors accedit auctor Vitæ Stephani junioris protomartyris, et sacrarum imaginum defensoris antesignani, profana pelagii sepulcra unde constituta vel dicta sint exponens : Martyris cadaver, inquit, trahentes, in ethnicorum reorum foveam projiciunt (ubi priusquidem disī Pelagii martyris templum erat, verum postea vetustate lubricatum impius imperator everterat, atque in sepulcra redegerat, ac Pelagii sepulcretum nuncuparat, τὰ τοῦ Πελαγίου μνημεῖα) adeo ut tunc quoque locum illud haberet : « Cum iniquis vir justus deripatus est. »*

(74) *Nicephorus perample historiam hanc persecutus, ἐν οἰκιδίῳ στενωπῶν πάνυ.*

χοῦ (75) ἐπεισε γενέσθαι, καὶ κρεῶν μεταλαμβάνειν (76), καὶ κιθαρωδιῶν ³⁰ ἀνέχεσθαι (77) ἐν τῇ βασιλικῇ τραπέζῃ. Ἄλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἢ δίχην τοῦτον ταῖς τοῦ μαιφόνου παρέδωκε χερσὶ. Τῇ δὲ κα' τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς δ' Ἰνδικτιῶνος ἐκίνησεν κατὰ Βουλγάρων, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἀγγέλον δισχίλια ἑξακόσια χελάνδια, ἐξοπλίσας αὐτὰ ἐκ πάντων τῶν θεμάτων. Τούτων δὲ ἐν ταῖς ἀκταῖς προσορμισθέντων (78), καὶ τοῦ βορρᾶ πνεύσαντος, συνατρίβησαν μικροῦ δεῖν ἅπαντα· καὶ ἐπνίγη λαὸς πολλὸς, ὥστε τὸν βασιλεῖα γρίπους ἐκτείνειν (79), καὶ τοὺς νεκροὺς ἀναλέγεσθαι καὶ θάπτειν. Καὶ τῇ ιζ' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς εἰσῆλθεν ἀδόξως ἐν τῇ πόλει. Καὶ τῇ κα' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς αὐτῆς δ' Ἰνδικτιῶνος ἐστηλίτευσεν καὶ ἠτίμασεν τὸ σῆμα τῶν μοναχῶν (80) ἐπὶ τοῦ Ἰπποδρομίου, παρακελευσάμενος ἕνα ἕκαστον αὐτῶν ³¹ κρατεῖν γυναῖκα τῇ χειρὶ, καὶ οὕτως παρελθεῖν αὐτοὺς τὸ Ἰπποδρόμιον, ἐμπυσομένους καὶ ὕβριζομένους ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ. Ὁμοίως καὶ τῇ κε' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἤχθησαν ἐπὶ Ἰπποδρομίας ἐπίσημοι ἄρχοντες ἔννεακαίδεκα καὶ ἐπόμπευσαν, ὡς κατὰ τοῦ βασιλέως πονηρὰ βουλευσάμενοι, συκοφαντηθέντες οὐκ ³² ἐν ἀληθείᾳ, ἀλλὰ φθονῶν αὐτοῖς διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς εὐεχεῖς καὶ ῥωμαλέους ³³ καὶ παρὰ πάντων ἐπινοούμενους· τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ δι' εὐλάβειαν καὶ ὡς εἰς τὸν προρρήθῆντα ἐγκλειστον ἀπερχομένους, καὶ τὰ πάθη αὐτοῦ (81) θριαμβεύοντας, [οὐ

A eorum qui venerarentur imagines se nusquam exsistere, jurare compulit, ac confestim ex monacho nuptiales coronas gestare, carnes delibare, et in regia mensa citharædorum vocibus aures præbere persuasit. Sed non multo post divina vindicta hunc in manus Constantini sanguinarii homicidæ tradidit. Cæterum Januarii mensis die vigesimo primo, in dictione quarta, imperator bello in Bulgaros moto, chelandiorum bis millia sexcenta Anchialum misit, copiis thematum omnium his impositis. Cum autem littora navigando semper legerent, boreali vento flante, cuncta paucis exceptis confracta sunt. Immensus sane suffocatorum numerus exstitit, cadaveribus autem colligendis uncus ferreos demisit imperator, et mortuos undis extractos funereis honoribus prosecutus est. Mensis subinde Julii die decimo septimo, nullo stipatus apparatu, in urbem rediit. Ejusdem porro indictionis quartæ mensis Augusti die vigesimo primo monasticum habitum et institutum publice traduxit in circo, et contemnendum oculis omnium exposuit. Monachorum etenim singulos muliere manu apprehensa circi spatium obire, atque ita totius spectantis populi spatius et ludibrii permisos obambulare præcepit. Mensis pariter ejusdem die vigesimo quinto exspectatissimis proceribus novemdecim numero in circum ducti ignominiosa pompa circumacti sunt,

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ κιθαρωδῶν A f. ³¹ αὐτῶν] Ἀ66δν A. ³² οὐκ add. ex A. ³³ ῥωμαλέους] Ῥωμαλοῦς A f, ῥωμαλέστους a, ῥωμαλαίους vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(75) Coronæ a sponsis acceptæ nuptiis et conjugio nomen στεφανώματος honoris plenum dedere, et ut στέφανος et γάμος promissæ acciperentur, effecere. In feminæ amplexus et sacrilegum conjugium irruisse monachum (si enim patriarcha Leonachus prius fuerat) auctorem pudebat dicere. Corollis subjectum nuptialibus, et στεφανίτην visum publicasse contentus, scelus alta mente perpendere concessit: prout incertus auctor p. 441. Commune facinus descripsit Nicephorus pag. 46: Τὸ σεμνὸν μεταμφιεσθέντες ἐπὶ τὸν ἀπὸ τοῦ ἀντι κεκαρμένον διεδέκνοντο, καὶ εἰς λαϊκῶν σῆμα εὐθὺς μεθρημόζοντο, γυναῖκα τε ὁμιλεῖν κατεδέχοντο, καὶ τὸ πρὸς αὐτὰς ἡσπάζοντο συνοικέσιον· *Ejurata professione, ac religioso illo cultu deposita, ex attonsis in comatos mutati sunt, atque ad laicorum speciem traducti, cum uxoribus etiam copulati sunt, et earum se contuberniis illigarunt.* Recolenda superiorum annotata ad pag. 213 et 258, quibus attestatur pag. sequens 375.

(76) Monachis Græcis ad episcopalem dignitatem evectis, ægrotis quoque ac peregrinantibus carnes comedere nusquam licuit. Cyrilli Calvinolatræ ante annos aliquot exauctorati, et ob impia facinora Sultani jussu teste præfocati, monachalis jejunii delibatis carnibus violatio, ut hominem nefarium sede deturbandum, et in exsilium ablegandum, plebs Christiana, et clericorum synodus posceret, potissima causa exstitit.

(77) Perpendendus canon vicesimus quartus Trullanæ synodi.

(78) Cum ad petrosas oras applicuissent. Τραχίτις τόπος ii dicuntur. Act. xvii, *loca aspera*, importuosa; ad quæ naves vento flante tutam stationem habere nequeant. Exponit S. Niceph. his verbis, ἀλλομενος γὰρ ὁ τόπος, καὶ ταῖς πλάσαις δυσφορώτατος,

C importuosos enim est locus, et navigantibus difficilis. Non ergo bene, cum littora legerent, etc. COMBERGII.

(79) Διπύτοις περιβαλεῖν, Nisephorus.

(80) Idem, pag. 46.

(81) Αὐτῶν Reg. et Pal.; at Peyr. et Anast. αὐτοῦ, ut editum est. *Ac ejus villa traducerent; nempe Constantini apud Stephanum inclusum ad quem itarent; cujus etiam criminis ab eo rei acti sunt.* Sic certe fictus ille ex aulico Constantini monachus Gregorius in Vita Stephani, deluso eodem Stephano, ac ab eo monachi habitu derisorie impetrato, cogi se ac socios a Constantino ad Judaismum, ac Sarcenorum impietatem apud eum simulatis lacrymis questus est: ita nimirum persuasum habente tyranno de ipso re ipsa queri, qui ex animo orthodoxi essent, ac Stephano addicti. Cavebat nimirum nequissimus homo quam diligenter ne impius audiret, eoque nomine quanquam in omnibus obsequentissimum ac ejus addictissimum hæresi patriarcham Constantinum sæva nece sustulit, quod secreto prodito susurrans Nestorianismi eum instimulasset. Nihil ad rem, quod redditum est: nec auctor τὰ πάθη, sed πάθος, vel magis τὸν ἀθλον scripsisset, ut ita de ipsius martyris triumpho loqui voluisset. Hoc sensu Naz. παραδειγματίζας καὶ θριαμβεύσας τὴν ἀμαρτίαν ὡς ἄξιαν ὑβρῶς. Pro altera lectione Regii cod. et Pal. maxime facit, quod habet ipse Thephanes Constantini anno 27, pag. 375, ab se hic dicta explicans; cum ait dictos proceres idcirco ab eo neci datos, ac in his Strategium Podapogurum, quod cum alias turpis ac nefariæ libidinis Constantinum minister esset, rei peritæus, beato sancti Auxentii incluso (nempe S. Stephano juniori) eas turpitudines sacro exomologesis ritu exponeret. Ὑπονοούμενος τὴν ἐκ τῶν ἐξαγορεύσεων προσγινομένην αὐτῷ αἰσχρότητα. Veri-

quasi mala consilia in Imperatorem iniissent, quæ quidem mera calumnia erat, cum re vera imperator vultus elegantiam et corporis robur, veras affectus et laudis illecebras, ipsis invideret. At enim in eorum nonnullos etiam eorum pietate, quod apud præfatum inclusum frequentius convenissent, ac ejus in tormentis tolerantiam ac triumphos encomiis celebrassent, exasperatus sævit, et mortis reos egit, inter quos insignes sunt isti; primus Constantinus patricius et publici cursus quondam logotheta, quem Podopagurum cognominavit, secundus ejus frater Strategius patricius et excubitorum domesticus, tertius Antiochus, qui cursus etiam logothetæ et Siciliæ ducis munus gessit, quartus David Beseris spatharius missus et Opsicii comes, quintus Theophylactus Iconiensis protospatharius et Thraciæ dux, sextus Christophorus Himerio patricio spatharius assignatus, 369 septimus Constantinus spatharius et imperatorius protostrator, Bardanis patricii filius, octavus Theophylactus candidatus Marinaci deputatus, et alii. Istos omnes per circum ignominiose traductos et ab universo populo sputis et maledictis impcti jussos mortis damnavit sententia. Ac fratres quidem duos, Constantinum dico et Strategium, populo letum eorum multo luctu prosequente, in Cynegio capite truncavit. Enarratis populi lacrimis imperator indignatus Procopium præfectum, quod rem tolerasset, verberibus multavit, et successore suffecto magistratu abrogavit. Reliquos omnes effossis oculis in exsilium eiecit, eosdemque missis per annos singulos ministris, in locis quibus relegati consistebant, singulos singulis aurearum centenis plagis verberari vasaania redundans jubebat. Mensis autem Augusti die tricesimo eademque indictione in cognominem ipsi et ejusdem sententiæ consortem Constantinum ipse nominis putidi homo furis invecus est, quibusdam monachis clericisque nec non laicis, quos magis fidos patriarchæ amicos putabat, inventis et inductis, qui dicerent: Audivimus patriarcham adversus ini-

A καὶ ἀπέχτειναν, ὧν εἰσιν οἱ πρωτεύοντες· α' Κωνσταντίνος πατρικίος καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου γινόμενος (82), β' ἐπιπυθόμενος Ποδοπάγουρον, β' οὐ τοῦ ἀδελφοῦ Στρατήγιος πατρικίος καὶ δομῆστικο τῶν ἐξκουβιτόρων, γ' Ἀντιόχος τῆς τοῦ δρόμου γινόμενος λογοθέτης καὶ στρατηγὸς Σικελίας, δ' Ἀαβὶδ σπαθάριος κατὰ τὸν Βησῆρ (83) καὶ κόμης τοῦ Ὀψικίου, ε' Θεοφύλακτος ὁ Ἰκνιᾶτης πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς τῆς Θράκης, ς' Χριστοφόρος ὁ κατὰ τὸν πατρικίον Ἰμέριον σπαθάριος, ζ' Κωνσταντίνος σπαθάριος καὶ βασιλικὸς πρωτοστράτωρ, ὁ υἱὸς τοῦ πατρικίου Βαρδάνου, η' Θεοφύλακτος κανδιδάτος (84) ὁ κατὰ τὸν Μαρινάκην, καὶ ἕτεροι· τοὺτους ἐπὶ τῆς Ἰπποδρομίας στηλιτεύσας, καὶ ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐμπυσθῆναι καὶ ἀνασκαφῆναι ποιήσας, ἔδωκεν ἀπόφασιν. Καὶ τοὺς μὲν δύο ἀδελφοὺς, Κωνσταντίνον φημι καὶ Στρατήγιον ἐν τῷ Κυνηγίῳ ἀπεκεφάλισεν, πολλοὺ θρήνον γινόμενον ἐπ' αὐτοῖς ἐπὶ πᾶσι τῷ λαῷ· ὥστε μαθόντα τοῦτο τὸν βασιλεῖα ἀγανακτήσας, καὶ τὸν ὕπαρχον Προκόπιον τύψαι καὶ διαδέξασθαι, ὡς τοῦτο καταδεξάμενον. Τοὺς δὲ λοιποὺς πάντας τυφλώσας ἐξώρισεν, οὓς καὶ καθ' ἕνα ἕνα ἀποστέλλων ὁ ἀπονοίας ἀνάμεστος ἐν οἷς ὑπῆρχον τόποις ἀνά ἕκατον βουνεύρων ἐκέλευσε τύπτεσθαι. Τῇ δὲ λ' τοῦ αὐτοῦ Ἀγούστου μηνὸς τῆς αὐτῆς ἰνδικτιῶνος (85) ἐμάνη ὁ δυσώνυμος κατὰ τοῦ συνωνύμου αὐτοῦ καὶ σύμφρονος πατριάρχου· καὶ εὐρών τινὰς μοναχοὺς τε κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς μύστας αὐτοῦ φίλους παρεσκεύασεν εἰπεῖν αὐτοὺς, ὅτι Ἡκούσαμεν τοῦ πατριάρχου λαλοῦντος μετὰ τοῦ Ποδοπαγούρου (86) κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ πατριαρχείῳ, ἵνα ἐλέγξωσιν αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ ἐκείνου ἀρνήσει ἐποίησεν αὐτοὺς ὁμοῦσαι εἰς τὰ τίμια ξύλα, ὅτι· Ἐκ τοῦ πατριάρχου ἠκούσαμεν τὰς λοιδορίας ταύτας. Ἐν τοῦτοις οὖν ἀποστειλάς ἐβούλλωσεν τὸ πατριαρχεῖον (87)· καὶ τοῦτον ἐξώρισεν ἐν τῇ Ἱερλίξ (88), καὶ πάλιν ἐν τῇ Πριγκίτῳ (89).

VARIE LECTIONES.

⁸² οὓς καὶ — πρωτεύοντες α' οἱ. A, οὓς καὶ delendum videtur. ⁸³ στρατηγὸς σπαθάριος A. ⁸⁴ ἐπὶ οἱ. A. ⁸⁵ ἐπαρχον A ἢ. ⁸⁶ τύψαι A, τύψασθαι vulg. ⁸⁷ ὁρών a. ⁸⁸ Ποδοπαγούρου A, ut supra p. (76, Ποδομαγούλου vulg. ⁸⁹ ἐβούλλωσεν A, ἐβούλλωσιν f, ἐβούλωσεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

ius probum quod ex confessionibus illi accedebat. En ubique quid τὸ πάθη διαμαρτυρεῖσθαι, sive sua, sive etiam Constantini, occasione sua ipsorum conditendi, ejus turpitudinum aut conscii fuissent, aut ministri; ac quam belle ad Stephani isthæc tracta præconia. COMBESIS.

(82) Idem: Τοῦτων δ' ἦν Ἀντιόχος μὲν ὁ τῶν δημοσίων πραγμάτων τὰς ὑπομνήσεις αὐτῷ διακομίζων· λογοθέτην δὲ τοῦ δρόμου τὴν ἀξίαν οἱ περὶ τὰ βασίλεια καλοῦσι· Ex iis Antiochus magister memoriae, de rebus publicis referre solitus: quem magistratum logothetam cursus appellare solent.

(83) Beseri, qui supra Σαρακηνόφρων scriptus, satelles: patricios namque et provinciarum rectores spatharios habuisse, velut Bellsarius sub Justiniano, legitimus. Qui sequitur Χριστοφόρος ὁ κατὰ τὸν πατρικίον Ἰμέριον σπαθάριος exemplo est.

(84) Spathariis adjuncta candidatorum schola: ex quo nonnulli, tum apud auctorem, tum in Jure Græco-Romano, απαθαρακνιδάτοι. Nicephorus,

D pag. 47 exponit, ἀσπιδιφόρους, καὶ δορυφόρους, ut spatharios Suidas vocat σωματοφύλακας.

(85) Crudelibus gestis istiusmodi Copronymi enarratis, subnectit Nicephorus: Ταῦτα δὲ πάντα ἐπράττετο κατὰ τὸν Ἀγούστον μῆνα τῆς πρώτης ἰνδικτιῶνος.

(86) Anastasius, Podopaguro.

(87) Fili foribus hinc, liminibus illinc affixi extremis, si regium sigillum hodie impresserint Turcæ, domo quemquam exire, vel in eam penetrare prohibent. In eos mos iste a Græcis derivatus. Patriarchium itaque sigillo munitum Constantinum patriarcham omni ingressu arcebat. Ἐσφράγισσε τὰ τῶν ἐκκλησιῶν κερμηλιαρχεῖα, legitimus superius pag. 361.

(88) Miscella, in Iberia. Corrupte. Certior et sanior

(89) Principus, Præconesus, Panormus, Prote, Daphnusia, Hiera, Platea, Orea, et aliz, Propontidis et Cyziceni sinus ad CP. insulæ.

peratorem cum Podopaguro loquentem. Mox eos criminis illum convicturos in patriarchæ ædes submit. Ille crimen admissum negans, ut illud in veneranda ligna jurati assererent, eos compulsi, affirmaruntque: «Ejusmodi convicia ex patriarchæ ore audivimus.» Missis igitur qui patriarchales ædes regio sigillo obsignarent, ipsum patriarcham primum Hieriam, tum in Præcipum insulam, exsulem deportari sanxit.

A. M. 6258. — *Κωνσταντινουπόλεως επισκόπου Α Νικήτα ετος α'.*

Τούτω τῷ ἔτει Ἀδδελλᾶς Ἰβινάλι (90) τέθνηκεν, πτωθέντος ἐπ' αὐτὸν ⁴¹ τοῦ πύργου, ἐν ᾧ ἐφρουρεῖτο, ὁ δὲ Ἀδδελλᾶς ἀμνησίων πολλὰ κακὰ τοῖς ὑπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ Χριστιανοῖς ἐνεδείξατο. Τοὺς γὰρ σταυρούς τῶν ἐκκλησιῶν (91) ἀπέλειν, καὶ παννυχεῖν ἐκώλυσεν καὶ μανθάνειν τὰ ἐαυτῶν γράμματα · οἱ δὲ λεγόμενοι ⁴² παρ' αὐτοῖς Ἀρουρίται, ὁ ἐρμηνεύεται, ζηλωταί, κατὰ τὴν Παλμυρηνὴν ἐπανάστησαν ἔρημον. Ἀλλ' ἐκείνων μὲν ἡ κακία πρὸς τὰς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ὡς ἀπίστων ⁴³ προφανής. Ὁ δὲ Χριστιανῶν βασιλεύων ἀράτοις Θεοῦ κρῖμασιν ἴσως, ὡς τοῦ Ἰσραὴλ ὁ μανιώδης Ἀχαάβ, πολλῶν χεῖρονα τῆς τῶν Ἀράβων μανίας τοῖς ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις καὶ μοναχοῖς τε καὶ ⁴⁴ λαϊκοῖς, ἀρχουσί τε καὶ ἀρχομένοις ἐπαδείξατο. πανταχοῦ μὲν τὰς πρεσβείας τῆς ἁγίας Παρθένου καὶ Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐγγράφως ὡς ἀνωφελεῖς καὶ ἀγράφως ἀποκηρύττων, δι' ὧν ἡμῖν πηγάζει πᾶσα βοήθεια, καὶ τὰ ἅγια λείψανα αὐτῶν κατορύττων, καὶ ἀφανῆ ποιῶν, εἰ ποῦ τινος ἐπισήμου ⁴⁵ ἤκούετο, πρὸς ὑψεῖν ψυχῶν καὶ σωμάτων ἀνακείμενον, κα', ὡς ἔθος, ὑπὸ τῶν εὐσεβοῦντων τιμώμενον ⁴⁶ αὐτίκα γοῦν ὁ θάνατος κατὰ τῶν τοιούτων, ὡς ἀσεβοῦντων, ἠπειλεῖτο ⁴⁷, δημύσεις τε καὶ ἐξορίαι καὶ βάσανοι. Τὸ δὲ θεοχαριτώτατον λείψανον, οἷά τις θησαυρὸς τῶν ἔχοντων, ἐπαίρετο ἀφανὲς τοῦ λοιποῦ γενόμενον. Τοιοῦτον γοῦν τι καὶ εἰς τὸ τιμαλφέστατον λείψανον τῆς πανευφήμου Μάρτυρος Εὐφημίας ὁ ἀνόσιος βασιλεὺς διαπράξατο, βυθίσας αὐτὸ σὺν τῇ λάρνακι, μὴ φέρων ὀρθῶν μυροδοτούσαν αὐτὴν ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ἐλέγχουσαν αὐτοῦ τὰ κατὰ τῶν πρεσβειῶν ληρήματα ⁴⁸. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ ⁴⁹ φυλάσσων τὰ ὁσαῦτὰ τῶν εὐαρεστοῦντων αὐτῷ ⁵⁰, κατὰ τὰ Λόγια, ἀσινὲς τοῦτο διεφύλαξεν, πάλιν ἀναδείξας αὐτὸ ἐν τῇ Ἀθήμῳ νήσῳ ⁵¹. Διὰ γὰρ νυκτερινῆς ὀράσεως κινούμενον ⁵² ἀρθῆναι προσέταξεν καὶ φυλάττεσθαι. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντινῶν καὶ Εἰρήνης τῶν εὐσεβῶν βασιλέων, Ἰνδικιῶν τετάρτη, μετὰ τῆς πρεπούσης τιμῆς ἐπανῆλθεν ἐν τῷ τεμένει αὐτῆς. Ὁ αὐτὸς μὲν ὁ τῶν ἐκκλη-

A. C. 758. — *Cpoteos episcopi Nicetæ annus primus.*

Hoc anno Abdellas Ibinalli turre, in qua custodiebatur, corruente extinctus est. Porro Abdellas anieratum gerens Christianis imperio subjectis multa mala intulit. Crucibus enim ecclesiarum fastigio superpositis deponi jussis, nocturnos conventus celebrare, et litteras doceri prohibuit. Aruritæ porro, intellige *zelotas*, seditioem ad Palmyrenum desertum inter eos excitavit. Et illorum quidem, ceu a fide alienorum, in Dei ecclesias odium manifestum. Imperatoris vero secreto Dei iudicio Christianis præpositi, fientis quondam apud Israelitas Achab omnino similis insanix, Arabes longe superans rabies crudeliora in orthodoxos episcopos, **370** monachos et populares, nec non in optimates ac inferiores sibi subditos exercuit supplicia. Preces ad sanctam Virginem Dei Genitricem et omnes sanctos tum scriptis tum mente conceptas, ex quibus auxilium omne nobis scaturit, tanquam inutiles, ex omni loco eliminavit, sanctorum quoque reliquias ad animarum corporumque curandam salutem repositas, et pro Christiano more ab iis, qui pietatem colunt, in pretio habitas, ubi cujuslibet sancti audirentur, ipse e sacris loculis effodit, et ne uspiam amplius exstarent, penitus abolevit. In eos itaque qui venerarentur velut in impios honorum proscriptiones, exsilia, supplicia comminabatur. Ubicumque reliquix Dei quam maxime favorem conciliantes, tanquam pretiosus possidentium thesaurus, habebantur, eas quam citius de reliquo non videndas et medio tollebat. Quippiam hujusmodi in pretiosissimum celeberrimæ martyris Euphemix corpus irreligiosus imperator exercuit, ubi nimirum illud in maris profundum cum ipso loculo demersit, martyrem sub Christianæ plebis conspectum sanctis unguentis exsudantem videre, ac ita deliria contra sanctorum preces deblaterata coarguentem non ferens. Deus autem, qui ex Scripturæ verbis ossa sibi placitorum custodit, illæsum illud serva-

VARIÆ LECTIONES.

⁴¹ αὐτὸν Α, αὐτῷ vulg. ⁴² λεγόμενοι aīd. ex Α. ⁴³ ἀπίστων Α, ἀπιστῶν vulg. ⁴⁴ καὶ add. ex Α. ⁴⁵ ἐπισήμου Α, ἁγίου vulg. ⁴⁶ ἀνακείμενον — τιμώμενον Α. ἀνακείμενων — τιμωμένων vulg. ⁴⁷ ἠπειλεῖτο ἠπειλητο Α, ἠπληλετο vulg. ⁴⁸ ῥήματα Α. ⁴⁹ ὁ ante φυλ. add. ex Α. ⁵⁰ αὐτὸ Α α, αὐτὰ vulg. ⁵¹ τῇ Α. νήσῳ Α, τῇ Α. τῇ ν. vulg. ⁵² κινούμενον Α, κείμενον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

nior Nicephorus: Εὐθὺς ἐκεῖνον ἐξόριστον ἐν τῇ Δορυλαῖαν dictum referunt *Orig. CP.* Distingue porro Ἰέρειαν ἀπὸ τοῦ Ἰεροῦ. Hoc ad Propontidis fauces et mare superius, Hieria ad urbem sita. (90) Anastasius, *Abdellas Ibinalli*; clarius *Miscella, Abdellas filius Ali.* (91) Ut apparentes in ecclesiis cruces Saraceni deficiant, vide *Turæogræciæ* pagg. 168 et 169.

vit, ipsam ad Lemnum insulam enatare faciens. Al litus quippe projectum per nocturnam visionem tolli commonuit, et occultum teneri. Sub pietissimis vero imperatoribus Constantio et Irene, indictione quarta, cum debito honore in proprium sibi templum denuo relatum fuit. Iste quidem communis ecclesiarum hostis æde illa sacra profanata, armamentum fecerat et stercorebus excludendis male dicaverat, locum autem expurgatum et expiatum denuo ecclesiam consecraverunt, cum arguendæ Constantini unius impietati, tum alterius in Deum religionis demonstrandæ monumentum. Hoc porro mirandum et relatu dignum portentum a morte nefarii istius imperatoris circa annos duos et viginti una cum pietissimis imperatoribus et Tarasio, sanctissimo patriarcha, nos ipsi conspeximus, et quamvis iudigni, ea tamen gratia a Deo cumulati, illud venerati sumus. Cæterum mensis Novembris die decimo sexto ejusdem quintæ indictionis Nicetas, a Sclavis originem ducens eunuchus, præter fas canonum Cpoleos patriarcha imperatoris suffragio consecratur. Ea vero contigit imbris penuria, ut neque ros levis e cælo decideret, et, aqua Cpoli omnino deficiente, aquæductus et balnea ex integro exaruerunt, cum prius aquarum scaturigines et fontes perpetuo fluxu currentes aeris **371** siccitate constitissent. His visis imperator Valentiniani aquæductum, qui cum usque ad Heraclii tempora perdurasset, tum ab Arabibus eversus fuerat, instaurare cœpit: quamobrem electos ex variis locis artifices in unum collegit, ex Asia quidem et Ponto ædificatores mille, et lavigatores ducentos, e Græcia et adjacentibus insulis ostracarios quingentos, ex ipsa Thracia operarum millia quinque et singulos ducentos, proceresque, qui opus urgerent, præfecit, et patricium unum, cujus curæ summa omnium demandata. Absoluto igitur opere aqua in urbem deducta. Quinta porro indictione sensus ejusdem secum consortes duces, et idoneos ejus nequitia promovendæ opifices ad imperii dignitates evexit. Michaelem quidem Melisse-

σιῶν ἐχθρὸς κοινώσας ἀρμακέντων καὶ κοπροθέσιον ἠ-
ἐποίησεν. Αὐτοὶ δὲ ἀνακαθήραντες τοῦτο, πάλιν καθ-
ιέρωσαν, πρὸς ἐλεγχον μὲν τῆς τούτου ἀθεότητος,
ἐνδειξιν δὲ τῆς τούτων ἠθεοσεθείας (92). Τοῦτο δὲ τὸ
θαυμαστὸν καὶ ἀξιογράφον θαῦμα μετὰ χρόνους κβ'
τῆς τοῦ παρὰ νόμου τελευτῆς σὺν τοῖς εὐσεβεστάτοις
βρασιλεῦσι καὶ Ταρσίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρ-
χῃ (93) ἡμεῖς ἐθεοσάμεθα, καὶ σὺν αὐτοῖς κατησπα-
σάμεθα, ὡς ἀνάξιον ἦ, μεγάλης ἀξιωθέντες χάριτος.
Τῇ δὲ ἑκκαίδεκάτῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς τῆς αὐ-
τῆς πέμπτῃς Ἰνδικτιῶνος ψήφῳ τοῦ βασιλέως χειρο-
τονεῖται Νικήτας ὁ ἀπὸ Σκλάβων (94) εὐνοῦχος
ἀθέσμως πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἐγέν-
ετο ἀβροχία, ὥστε μὴδὲ δρόσον πεισεῖν ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ· καὶ ἐξίλιπε παντελῶς τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πόλεως.
Καὶ ἤρρησαν τὰ τε δοχεῖα καὶ τὰ λουτρά, οὐ μὴν δὲ καὶ
τὰ πηγὰ καὶ τὰ ἀεναίως ῥέοντα πρότερον. Τοῦτο ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἤρξατο ἀνακατασκευάζειν τὸν Οὐα-
λεντινιανὸν ἁγῶν μὲχρι Ἡρακλείου χρηματί-
σαντα, καὶ ὑπὸ τῶν Ἀράβων (95) καταστραφέντα,
ἐπιλαξάμενος δὲ ἐκ διαφόρων τόπων τεχνίτας,
ἤγαγεν ἀπὸ μὲν Ἀσίας καὶ Πόντου οἰκοδόμους χι-
λίου καὶ χριστάς (96) διακοσίους· ἀπὸ δὲ τῆς Ἑλ-
λάδος καὶ τῶν νησιῶν ὁστρακαρίους (97) πεντα-
κοσίους· ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς Θράκης ὁπέρας πεντακισ-
χιλίου καὶ κεραμοποιούς διακοσίους· καὶ ἐπέστησεν
αὐτοῖς ἀρχοντας ἐργοδιώκτας, καὶ ἓνα τῶν πατρι-
κίων. Καὶ οὕτω τελεσθέντος τοῦ ἔργου εἰσηλθεν τὸ
ὕδωρ ἐν τῇ πόλει. Τῇ δὲ αὐτῇ πέμπτῃ Ἰνδικτιῶνι
προβάλλεται στρατηγὸς ὁμόφρονος αὐτοῦ, καὶ τῆς
κακίας αὐτοῦ ἐπαξίους ἐργάτας, Μιχαὴλ μὲν τὸν
Μελισσηνὸν ἐν τῷ θέματι τῶν Ἀνατολικῶν, καὶ Μι-
χαὴλ τὸν Λαχανοδράκοντα εἰς Θρακησίους, εἰς δὲ Βου-
κελλάρους Μάνην τὸν τῆς κακίας ἐπάνυμον. Καὶ
τὶς ἱκανὸς διηγεῖσθαι τὰ τούτων ἀνοσιουργήματα,
ἃ μερικῶς ἐν τοῖς ἰδιοῖς τόποις συγγράφομεν; Πάντα
γὰρ κατὰ μέρος συγγράψιν τὰ τούτων ἔργα πρὸς
θεραπεῖαν τοῦ κρατουίντος γινόμενα, οὐδ' αὐτὸν οἶ-
μα: τὸν κόσμον χωρῆσειν τὰ γερὰ ῥέοντα βιβλία, εὐαγ-
γελικῶς εἰπεῖν οἰκειότερον.

VARIE LECTIONES.

⁹² φιλὰς κόπρου ὧν κοπροθέσια καὶ ἐποφεί α ἰν mg. ⁹³ τούτων A, τούτου vulg. ⁹⁴ Ταρσίῳ τῷ add. ex A. ⁹⁵ ὡς ἄξιον A a. ⁹⁶ τοῦ add. ex A. ⁹⁷ ὁ ἀπὸ Σκλ. om. A. ⁹⁸ οὐ μὴν δὲ A, οὐ μὴν τε vulg. ⁹⁹ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ A. ¹⁰⁰ ἐπιλαξάμ. δὲ A, διαλαξάμ. vulg. ¹⁰¹ τῶν νησιῶν A Γ, νήσων vulg. ¹⁰² τῆς add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) *Scripto, ac viva voce proscribens.* Interpr. ad πρᾶξις refert; quod minus placet. Liqueat ut Constantinus utrovis modo insectatus sit S. Mariæ et sanctorum aliorum intercessionem, ex vita S. Stephani Junioris, Invecliva Joannis sive Hierosolymitani sive Damasceni, ejus pseudosynodi actis, eorumque confutatione, tum quæ exstat in vii synodo, tum quæ necdum proditit S. Nicephori. **COMBESIS.**

(93) Addit uterque, *Tarasio.*

(94) Utrum peregrinæ et exteræ gentis Sclavinorum hominem, vel libertum intelligat, (σκλάβος enim captivus est, et servus recentioribus Græcis) mihi non constat. — Libertusne, cujus ea ratione ordinatio illegitima dicatur? Aut forsitan, meliusque, quia eunuchus; sponte scilicet eviratus, ad aulæ obsequium, quod clero inhabilem facit; non

humana injuria sic mutilatus, uti eunuchus fuit S. Ignatius, jure postmodum creatus patriarcha Constantinopolitanus. **COMBESIS.**

(95) Codicum omnium una est lectio. Anastasius et Miscella inversis litteris habent, *ab Avaribus*: atque ita Ἀβάρων legendum cum Nicephoro scribente, ὑπὸ Ἀβάρων ἐπὶ τῶν Ἡρακλείου χρόνων καταστραφέντα.

(96) Anastasius, *linitores*; τὸ, χρῆζειν, apud recentiores *calce dealbare* est: et χριστής, linitor ejusmodi.

(97) Tegularum testarumque fragmenta minutim contusa calceque delibuta cementum efficiunt solidissimum, et vix aqua penetrandum. Illud est ὀστράκιον. Qui præparat, tundit, miscet, linit, ὀστρακάρης, vel ἄστρακάρης; magis barbare dici auditus. Reliqua Nicephorus.

uum Orientalium themisti, alium Michaelē Lachanodraconem Thracensium, Bucellariis Ma-
relem quemdam, ex nomine vesaniæ dantem argumenta, præfecit. Quis vero horum scelera
enarrando satis erit, quæ partim suis locis a nobis perstringentur? nam si omnia singulatim, quæ
ipsi morem imperatori gerentes admiserunt, conscriberentur, libros, qui de ea re compilandi
essent, mundum ipsum vix posse capere, ut proprie cum evangelista loquar, non arbitror.

A. M. 6259. — Ρώμης επισκόπου Στεφάνου Α. A. C. 759. — Romæ episcopi Stephani annus pri-
mus.

Τούτω τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ε', ἰνδικτιῶνος ε',
ἤχθη Κωνσταντῖνος ὁ ψευδώνυμος πατριάρχης ἀπὸ
τῆς Πριγκίπου νήσου· καὶ ἔδειραν αὐτὸν ὁ τύραννος
Κωνσταντῖνος, ὡς μὴ ἰσχύειν ⁶⁵ αὐτὸν βαδίσαι.
Ἐκέλευσε δὲ αὐτὸν εἰς φορσίον βασταχῆναι, καὶ
ἀπελθόντα καθίσαι ἐν τῇ σολαίᾳ ⁶⁶ (98) τῆς Μεγάλης
Ἐκκλησίας. Καὶ ἀσηκρήτις ἦν σὺν αὐτῷ βαστάζων
τόμον χάρτου, ἐν ᾧ ἦν γεγραμμένα τὰ τούτου αἰτία.
Παντὸς δὲ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως ἐκ διαταγῆς βασιλι-
κῆς ἐκείσε ἀθροισθέντος καὶ ὀρώντος, ὑπανεινώ-
σατο ὁ χάρτης εἰς ἐπήκον παντὸς τοῦ λαοῦ. Καὶ
καθ' ἕκαστον ⁶⁷ κεφάλαιον ἔπαιεν ⁶⁸ αὐτοῦ τὸ πρόσ-
ωπον ὁ ἀσηκρήτις, τοῦ πατριάρχου Νικήτου ἐν τῷ
συνθρόνῳ (99) καθεζομένου καὶ θεωροῦντος ⁶⁹.
Μετὰ δὲ τούτο ἀναβιβάσαντες αὐτὸν ⁷⁰ ἐν τῷ ἄμβωνι
καὶ στήσαντες ὄρθιον, ἔλαβεν Νικήτας τὸν χάρτην,
καὶ ἀποστειλάς επισκόπους, καὶ λαβὼν τὸ ὠμοφό-
ριον (1) αὐτοῦ ἀνεθεμάτισεν αὐτὸν, καὶ ἐπονομάσαν-
τες Σκοτιόφιν ἐξέωσαν αὐτὸν ὀπισθοφανῶς τῆς ἐκ-
κλησίας. Τῇ δὲ ἑξῆς ἡμέρᾳ ἱπποδρομίας οὐσῆς ἐψί-
λωσαν αὐτοῦ τὴν ὄψιν, καὶ ἐγύμνωσαν αὐτοῦ τὴν
γενειάδα καὶ τὰς τῆς κεφαλῆς τρίχας καὶ τῶν ὀφρύων.
Καὶ ἐνδύσαντες αὐτὸν σπηρικὸν καὶ ἀμανίκωτον κον-
τὸν ⁷¹ (2) ἐκάθισαν αὐτὸν ἐπὶ θύου σαγματωμένου
ἐξανάστροφα κρατοῦντα τὴν οὐρὰν αὐτοῦ. Καὶ
ἐξήνεγκαν διὰ τοῦ διππίου ⁷² εἰς τὸ ἱπποδρόμιον,
τοῦ λαοῦ παντὸς καὶ τοῦ δήμου ἀνασκάπτοντος καὶ
ἐμπύοντος αὐτόν. Ἔσυρε δὲ τὸν θύον Κωνσταντῖνος
ὁ ⁷³ ἀνεπίδς αὐτοῦ ῥινοκοπημένος. Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ
ἐν τοῖς δήμοις, κατήλθον καὶ ἐνέπτυσαν, καὶ κόνιν
ἐπέβριπτον ἐπ' αὐτόν. Ἐνέγκαντες δὲ αὐτόν εἰς τὸ
στάμα (3), ἐβρίψαν αὐτόν ἐκ τοῦ θύου, καὶ ἐπάτησαν

Hoc anno mensis Octobris die sexto, indictione
sexta, Constantinus falsi nominis patriarcha ex
insula Principis in urbem accitus, tot verbera a
tyranno Constantino tulit, ut pedibus suis progredi
non valeret. Eum itaque lectica efferri, et a se
digressum in ecclesia Magnæ solea considere iussit.
Aderat porro unus asecretis, præferens libellum,
quo omnia accusationum capita descripta erant.
Universo autem urbis populo imperatoris jussu
congregato et spectante, in omnium auditu libellus
ille publice recitabatur, et ad singula capita faciem
eius asecretis percutiebat, patriarcha Niceta in
throni consessu sedente ac omnia prospiciente. Eo
deinde in ambonem evecto, et recto in pedes con-
stituto, libellum accepit Nicetas, mox episcopo ad
eum misso, et anathemate in eum pronuntiato,
pallium sustulerunt, Scotiopsisimque sæpius vocita-
tum retrogrado passu ab ecclesia iusserunt exce-
dere. Sequenti vero luce ludis **372** in circo cele-
bratis, universam ejus faciem depilantes, barbam,
supercilla atque capillitium abrasere, et serico
brevi et sine manicis vestimento indutum in asinum
clitellis instructum, facie retro versa, adeo ut ma-
nibus caudam teneret, imposuere, atque per dip-
pium in circum produxere, plebe universa ipsisque
factionibus cum conviciis atque sputis prosequen-
tibus. Constantinus vero ejus nepos præcisus nari-
bus deformis asinum trahabat. Cum autem ad
factionum locum devenit, tum omnes sputis eum
denuo respargere et pulvorem in eum projicere. Ad
locum deinde quo consistunt equi adductum, asino
præcipitem deturbaverunt, ejusque demum collo

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁵ ἰσχύειν A, δύνασθαι vulg. ⁶⁶ σωλαία A. ⁶⁷ καθ' ἕκαστον A, καθ' ἕν vulg. ⁶⁸ ἔπαιεν A, ἔπαιεν
vulg. ⁶⁹ θεωροῦντος A, ὀρώντος vulg. ⁷⁰ αὐτόν add. ex A. ⁷¹ κοντόν A. ⁷² διὰ τοῦ ἱππίου A. ⁷³ ὁ
add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Quam variis modis Græcus soleas scribatur,
in Euchologicis expositum. Hic præter litteras ge-
nus quoque mutat. Soleas porro ad sacri tribuna-
lis septa gradus est transversam ecclesiam occu-
pans; ac sibi in extrema ecclesiarum navi præ
altaris et sacri septi foribus gradus, quo in eum
ascenderemus, occurreret. Is est diaconorum et
lectorum sedes, et ex eo tanquam e solio (ex quo
facta appellatio) sacra communio et Christi regis
corpus in populum distribuitur. In eo stans Con-
stantinus, tanquam in edito opprobrii penarumque
sibi inflictarum spectaculum Christianæ plebi ex-
hibuit. Anastasius, in ecclesie gremio.

(99) Sedem episcopo in ecclesia editiorem, ex
qua populum omnem in ecclesia prospectat, et a
dextris sinistrisque sacerdotes habet assessores,
ἀνθρόνον existima. Euchologium. Concessionem
posuit Anastasius.

(1) Hæc est quam depositionem rcalem vocant,

seu degradationem, quam et mortis poena secuta sit.
Percussio illa in faciem ipso libello fiebat, eratque
id moris in judiciis. Sic et Heraclium in Crispo,
seu Prisco fecisse habes apud S. Nicephorum.
COMBENS.

(2) Æstimo fuisse casulam sacerdotalem, vel
sacculum patriarchalem, conciliando opprobrio bre-
vissimam: Ea enim est ἀμανίκωτος, id est ἀνευ
μανικίων, manicis, ut totum involvens corpus, ca-
ret. Κοντός, non contam modo, sed brevi quoque
respondere lege apud Meursium. De sacco vide
Euchologica.

(3) Anastasius, et Miscella, ad consistorium.
Optime. Circi tamen intellige metam et locum, quo
equi currusque peracto cursu consistunt. Hinc re-
centius verbum σταματῶν, et σταματιζῶ, sisto,
consisto, expecto. Στάμαν leges apud Meursium
stationem haud inepte interpretantem.

pedibus conculcato, e factionum regione considerent sales, jocos, ludibria in se deblaterata, donec absolventur ludi, coegerunt audire. Ad hæc mensis Augusti die decimo quinto, missis ad eum patriciis, interrogat: *Quid de fide nostra, et ea quam habuimus synodo sentis?* Is vero animi plane vani homuncio: *Optime, respondet, credis, et synodum recte celebrasti, nimirum hoc pacto imperatorem rursus placare sperans.* Illi dato responso citius subinferunt: *Hoc unum erat, quod ex impuro ore tuo audire volebamus. Nunc itaque in tenebras et in malam horam perge.* Itaque sententia in eum lata in Cynegio capite truncatus est. Ejus porro caput auribus devinctum in Miliō per continuos tres dies populo spectandum suspendere, corpus autem rudente ad pedem alligata tractum cum morte violenta sublatorum cadaveribus projecere, ac pariter caput post idem dierum trium spatium suspensio solutum illuc eodem deportavere. O feritatem, o crudelitatem et inhumanam illius belluæ truculentiam! Nunquid sacrum lavacrum revereri non debuerat homo perditus? Duos quippe ejus liberos ex tertia conjugē natos inter ulnas patriarcha exceperat, verum ferinis moribus agitata animæ prorsus ferinæ argumenta dedit. Cæterum ab hoc tempore majori vesania insanctas Dei ecclesias ferebatur. Misit enim qui Petrum venerabilem colummicolam a petra exturbaret eumque dogmatibus suis repugnantem (t) vivum pedibus vinctum ac per medias urbis vias pertractum inter Pelagii cadavera projici jussit, alios vero saccis inclusos lapidibusque degravatos in pelagi profundum demergi. Oculorum orbitates, conciones narium, flagrorum lacerationes, et omne suppliciorum genus adversus religiosos molitus est. Et hæc quidem in urbe ab imperatore agebantur, et a cæteris qui cum eo sentiebant, per Antonium dico patricium et scholarum **373** domesticum, Petrum quoque magistrum et ordinum milites, qui ipsius impietatem animo penitus imbiberant, in exteris vero provinciis per duces supra nominatos eadem nefanda facinora perpetravit. Interim ipse citharædorum concentibus et conviviis genialiter indulgens, turpiloquiis et saltationibus familiares exercebat. Ac si nonnemo quandoque vel lapsus vel læsus usitatum Christianis vocem, o Dei Genitrix, adjuva, emisisset, aut sacras vigiliis ducere, aut ecclesiis frequentare, aut caste vivere, aut juramentis non immodice uti deprehensus fuisset, con festim majestatis reus tormentis examinabatur,

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ πέμπει] ἀποστέλλει A. ⁷⁵ καὶ δηλοῖ αὐτῷ A. ⁷⁶ ἦς A. ἦν vulg. ⁷⁷ εἰς ἐνδ. A, εἰς τὴν ἐνδ. vulg. ⁷⁸ μετὰ τρεῖς A, μετ' αὐτὰς τρεῖς vulg. ⁷⁹ οὖν om. A. ⁸⁰ ἀπὸ πέτρας, καὶ μὴ A, τὸν μὴ vulg. ⁸¹ λίθοις A, λίθοις vulg. ⁸² τυφλῶν A, τυφλώνων vulg. ⁸³ ξάλων] ξάλων vulg. ⁸⁴ ὀρχημοῖς A, ὀρχισμοῖς vulg. ⁸⁵ ἀφῆκε A, ἀγῆκε vulg. ⁸⁶ ἡ εὐλαθεῖα — ἀφειδῶς add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(4) Filios Copronymi tres baptismi aquis lustraverat Constantinus, et ulnis susceperat.—Latet me unde P. Goar in not. tres Constantini filios habuerit; nisi eum memoria sefellit: tertius enim Nicetas abrogata jam Constant. dignitate natus videatur. COMBESIS.

Α τὸν τράχλον αὐτοῦ· καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἀπέναντι τῶν δῆμιον, ἤκουεν παρ' αὐτῶν σκωπτικοὺς λόγους, ἕως τῆς ἀπολύσεως τοῦ Ἰππικοῦ. Καὶ τῆ ἰε' τοῦ Ἀδ- γούστου μηνὸς πέμπει ⁷⁴ πρὸς αὐτὸν τοὺς πατρικίους, καὶ λέγει αὐτῷ ⁷⁵· *Τί λέγεις περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ τῆς συνόδου ἧς* ⁷⁶ ἐποιήσαμεν; ⁷⁷ Ὁ δὲ ματαιωθεὶς τὰς φρένας ἀπεκρίθη, ὅτι Καλῶς καὶ πιστεύεις, καὶ τὴν σύνοδον πεποίηκας, οἰόμενος διὰ τούτου πάλιν ἐξευμενίσασθαι αὐτόν. Οἱ δὲ εὐθυδῶλως ἀποκριθέντες εἶπον· *Ἡμεῖς τοῦτο ἠθέλομεν ἀκοῦσαι ἐκ τοῦ μισθοῦ σου στόματος.* Ἀπὸ δὲ τοῦ κῦν ἀπελθε εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὸ ἀνά- θεμα· καὶ οὕτω λαβὼν τὴν ἀπόφασιν ἀπεκεφαλίσθη εἰς τὸ Κυνήγιον. Καὶ τὴν μὲν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐκ τῶν ὠτων δῆσαντες, ⁷⁸ ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἐν τῷ Μιλίῳ ἐκρέμασαν εἰς ἑνδεξίν ⁷⁹ τοῦ λαοῦ. Τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ δῆσαντες καλωδίῳ τὸν πόδα μετὰ τῶν βιοθανάτων ἐβρίψαν· ὁμοίως καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ τρεῖς ⁸⁰ ἡμέρας ἀπαγαγόντες ἐβρίψαν. Ὡ τῆς ἀλογίας καὶ ἡμώτερος καὶ ἀσπλαγχνίας τοῦ ἀνημέρου θηροῦ! Οὐκ ἠδέσθη τὴν ἁγίαν κολυμβήθραν (4) ὁ ἄβλιος; Δύο γὰρ τέκνα αὐτοῦ ἐκ τῆς τρίτης γυναικὸς ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ δεξάμενος ἦν. Πάντοτέ οὖν ⁸¹ θηριώδης τὸν τρόπον καὶ ἀνήμερος ἦν. Ἀπὸ δὲ τοῦ- του τοῦ χρόνου πλείονι μανίᾳ κατὰ τῶν ἁγίων ἐκκλη- σιῶν ἐχρήσατο. Ἀποστείλας γὰρ κατήνεγκε Πέτρον τὸν αἰοῖδιμον στυλιτὴν ἀπὸ πέτρας, καὶ μὴ ⁸² ὑπέ- ξαντα τοῖς δόγμασιν αὐτοῦ ζῶντα δῖσας τῶν ποδῶν, ἐν τοῖς Πελαγίοις (5) καὶ τοῦτον διὰ τῆς μέσης συρόμενον ἐκέλευσε βίβηται, ἄλλους ἐν σάκκοις δεσμῶν, καὶ λίθους ⁸³ προσαρτίζων, ἐν τῷ πελάγει βίπτεσθαι προσέταττεν, τυφλῶν ⁸⁴, βίνοκοπῶν, μάλιστα ξάλων ⁸⁵, καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως κατὰ τῶν εὐσεβοῦντων ἐπινοῶν· καὶ ἐν μὲν τῇ πόλει δι' ἐαυ- τοῦ ταῦτα ἔδρα καὶ τῶν ἑμορφῶν αὐτοῦ, Ἄντων- νίου, φημί, πατρικίου καὶ δομαστικού τῶν σχολῶν, καὶ Πέτρον μαγίστρου, καὶ τοῦ ἐκπαιδευθέντος ὑπ' αὐτοῦ λαοῦ τῶν ταγματῶν· ἐν δὲ τοῖς ἐξω θέμασιν, διὰ τῶν προῤῥηθέντων στρατηγῶν. Αὐτὸς δὲ κιθαρ- υδῖαις ἔχαιρεν καὶ συμποσιασμοῖς, αἰσχρολογίαις τε καὶ ὀρχημοῖς ⁸⁶ ἐκπαιδεύων τοὺς περὶ αὐτόν. Καὶ εἶπου τις συμπίπτων ἢ ἀλγῶν τὴν συνήθη Χριστιανοῖς ἀφῆκε ⁸⁷ φωνήν, τὸ, Θεοτόκε βοήθει, ἢ παννυχεύων ἐφωράθη, ἢ ἐκκλησιαίς προτεδρεύων, ἢ εὐλαθεῖα ⁸⁸ συζῶν, ἢ μὴ ὀρκίους χρώμενος ἀφειδῶς, ὡς ἔχθρος τοῦ βασιλέως ἐκολάζετο, καὶ ἀμνημόνευ- τος (6) ὠνομάζετο. Μοναστήρια δὲ τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ τῶν σωζομένων καταφύγια οἴκους κοινούς καθ- ἴστα τῶν ἑμορφῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Τὴν γοῦν

(5) *In Pelagii sepulcra.* Hic emend. Codreni textus, quo habetur, εἰς τὸ πέλαγο; plane, εἰς τὰ Πελαγίου, vel, ut ipse scribit, τὸ Πελάγιον. COMBES. (6) Ἀκοινώνητος, cuius vivi vel mortui nomen inter preces Ecclesiæ non effertur ex Diptychis.

Δαλματῶν πρώτιστον οὖσαν ἐν τοῖς κοινοβίοις τοῦ Βυζαντίου τοῖς στρατιώταις ⁸⁷ εἰς κατοικίαν ἔδωκεν, τὰ Καλλιστράτου τὰ λεγόμενα καὶ τὴν Δίου μονὴν καὶ τὰ Μαξιμίου, ἄλλους τε μοναστῶν ἱερῶς οἴκους καὶ παρθένων ⁸⁸ ἐκ βάθρων κατέλυσεν. Τοὺς δὲ μοναχικὸν βίον ἀναλαβέσθαι ἐπιτηθεύσαντας ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐν στρατείᾳ ἢ ἐν τέλει, καὶ μάλιστα ⁸⁹ τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ καὶ μύσταξ γεγονότας τῶν αὐτοῦ ἀσελγειῶν καὶ ἀρρήτοποιῶν, ⁹⁰ θανάτῳ καθυπέβαλεν, ὑπονοούμενος τὴν ἐκ ⁹¹ τῶν ἐξαγορευῶσεων προσγινομένην αὐτῷ αἰσχύνῃ· διὰ τοιούτου καὶ Στρατήγιον τὸν τοῦ Ποδοπαγούρου ἀστειὸν ἔντα τῷ εἶδει προσλαβόμενος· ἐφίλει γὰρ προσοικειοῦσθαι ⁹² τοῖς τοιούτοις διὰ τὰς ἀκολασίας αὐτοῦ, αἰσθόμενός τε αὐτὸν ἀηδῶς ἔχοντα πρὸς τὰς ἀθεμίτους ἀνδρομανίας αὐτοῦ, καὶ τῷ Μακαρίῳ τῷ ἐγκλειστῷ τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου (7) ταύτας ἐξαγορευόντα, σωτηρίας τε φάρμακα λαμβάνοντα, ὡς ἐπίβουλον αὐτοῦ τοῦτον διαφημίσας, σὺν τῷ ἐγκλειστῷ, ὡς προλέλεκται, ἀνείλεν. Ἐποίησε δὲ εὐθνήσαι (8) τὰ εἶδη ἐν τῇ πόλει τῷ χρόνῳ τούτῳ. Νέος γὰρ Μίδας γενόμενος τὴν χρυσὴν ἀπέθησάουριεν, καὶ τοὺς γεωργικοὺς ἐγύμνωσεν, καὶ διὰ τὴν τῶν φόρων ἀπαίτησιν ἠναγκάζοντο οἱ ἄνθρωποι τὰς τοῦ Θεοῦ χορηγίας εὐδύνως πεπράσκειν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Νικητῆς ὁ ψευδώνυμος πατριάρχης τὰς ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ εἰκόνας τοῦ μικροῦ σεκρέτου (9) διὰ μουσαίου ⁹³ (10) οὖσας

nec post letum nomen ejus in ecclesiasticis precibus memorabatur. Monasteria quoque, aedes illas sacras in Dei gloriam et salvandorum refugia constructas, militum sententiae sua pravitate infectorum communes et profanas domos fieri declaravit. Ac monasterium quidam Dalmatarum, cenobiorum omnium Byzantii celeberrimum, militibus diversorium assignavit. Alia quoque sacra aedificia, qualia Callistrati, Dii et Maximini nominibus insignia laudantur, et alias monachorum religiosas aedes et virginum seles a fundamentis evertit. Quos autem vel arte militari praestantes vel dignitate conspicuos, maxime prius sibi necessarios, et libidinum ejus secretarumque turpitudinum concios et mystas, monasticae vitae studiosos eam prosequi comperisset, certa morte damnabat, tanquam eorum confessionibus sibi pudorem incussum iri conjectans. Quare Strategium Podopaguri filium, ob decoram vultus formam sibi prius acceptum (in hujusmodi etenim ex libidinis petulantia affectus rapiebatur) insanientem illam venerem et nefarios adolescentium concubitus averso animo ferentem cum perensisset, et Macario sancti Auxentii incluso flagitia illa pro Christiana exomologesi exposuisse, et quae ad salutem ducerent accepisse remedia nosset, tanquam in imperium conspirasset, cum Incluso, prout superius enarratum,

VARIAE LECTIONES.

⁸⁷ τοῖς στρατιώταις om. A e f. ⁸⁸ παρθένων e f, παρθενῶνας vulg. ⁸⁹ καὶ μάλιστα A, μάλιστα καὶ vulg. ⁹⁰ fort. ἀρρήτοποιῶν. ⁹¹ ἐκ add. ex A. ⁹² προσοικειοῦσθαι A, προσοικειοῦσαι vulg. ⁹³ διὰ μουσαίου — σεκρέτου om. a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(7) Stephani socius est Macarius is'ie, et ejusdem habitationis ad Damatrym consors. Relege Copronymi annum 25. — Προσοικειοῦσθαι τοῖς τοιούτοις. Καὶ τῷ μακαρίῳ Στεφάνῳ τῷ ἐγκλειστῷ. Sic legit reddiditque Anast. liquidum modo codd. vocem Στεφάνῳ desiderent. Liquid de eo S. Auxentii incluso martyre hic agi, de quo supra, cum ipsius Strategii ac sociorum certamen relatum est, ea occasione quod ii ad illum frequentes irent, suaque illi peccata sacro exomologesi ritu exponerent : ut sunt fere etiamnum apud Græcos soli religiosi, οἱ πνευματικοί, ac confessarii, quos vocamus; quidquid nostrates multi ægre ferant id nobis imneris ac mendicantibus, tanta Romanorum pontificum indulgentia, et ut velut vicarios suos in animi foro toto constituant, delegari. Male ergo P. Goar nescio quem sibi Macarium S. Stephani junioris socium inclusum confingit. Tantam hanc in monasticum ordinem scelestissimi tyranni sævitiam libet hic paucis S. Theodori verbis in Platone patre referre : Ἦμαρτε τηνικαῦτα ὁ χειμῶν τῆς ἀσεβείας, Κωνσταντίνος ὁ δυσσεβῆς λογισμῶς, τὸ τῆς κακίας αἰρέσεως τριστάτης, ὁ τοῦ μοναχικοῦ τάγματος πικρὸς δῶκετος· ὅς τίνα μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς Ναζιραίων οὐκ ἐξηφάνισε· τίνα δὲ κρυπτόμενον οὐκ εἰς μέτρον ἤγαγε· ποῖον δὲ ἀντιπερόμενον οὐ κατέσπαρξεν εἰς τὸ τῆς ἀσεβείας βάραθρον; ὡς εἰ ποῦ τίνα ἐναπολείφθεντα τῶν ἐπιφανῶν, ὡσπερ τινὰ σπινθήρα ἐν ἀπεθύστῳ τόπῳ καίμενον, ἐν νεκροῖς λελογίσθη ἐκ πρὸς τῶν ἐπιπέτρης ὄντων· Vixit tunc temporis impietatis procella, Constantinus meus impia, nequitie conceptaculum, multiceps draco, Iconomachorum hæresis dux alter, monastici ordinis sævus persecutor. Quem ille nostrorum Nazareorum non

sustulit? quem latitantem non in medium produxit? quem resistentem non in impietatis barathrum detraxit? ut si quis ex illustribus alicubi superstes esset, velut scintilla in obscuro loco posita, inter mortuos iis computaretur, qui hactenus super terram lucis usura fruebantur : qualis sabinde S. Plato describitur, quem plerique vivere nescirent, miraculo habitus cum extincto tyranno Byzantium petiit, relicta tantisper solitudine, ubi vero scintilla unus ipse in monachorum multam segetem prorexit. COMBERIS.

(8) Eadem Nicephorus ad Historiæ calcem.

(9) Secreta duo, majus et minus in patriarchio fuisse præsens locus declarat : fuscè relatæ auctoritatibus exponit Meursius, et aperte memorat Nicephorus secretorum τὸ τε μικρὸν δόμημα καὶ τὸ μέγα. Secreta judiciis ferendis, et archivis servandis erecta comonstrant Eusebius, lib. 7 *Hist. eccles.*, cap. 30 : Σηκρητον δὲ, ὡσπερ οἱ τοῦ κόσμου ἀρχόντες, ἔχων τε καὶ ὀνομάζων· Secretum, velut mundi magistratus, habuit et nominavit Paulus Samosatenus. Nicetas in Alexio Manuella filio, δικαιοδοτικῶν θρόνων, juris dicundi thronum appellans : Balsamo de Chartophylaciis et Protecedici meditatione. Vocat Nicephorus, ἰδρυμένους τῶν προόδων οἴκους, οὓς· Ρωμαῖοι σεκρέτα καλοῦσι. Processibus domos deputatas, secreta Romanis appellari solitas : quod, ut reor, patriarcha jus dicturus ad ea cum assessoribus conveniret, et procederet. Πρόκενσος enim, sive πρόκεσος barbarum Græcorum vocem a Latinis acceptam, consilium referre alibi declaratum est.

(10) Ex musivo, inquit Anastasius, Niceph., διὰ ψηφιδῶν χρυσῶν, opere tessellato aureo, cujus pleraque pars auro radiaret.

morti addixit. Cæterum effecit, ut omnis generis **A** annonæ suis temporibus in urbe abundaret. Novus enim Midas effectus, auri nimirum sitientissimus, divitias coacervavit immensas, agricolas summis laboribus exercuit, et ex tributorum conferendorum necessitate fruges a Deo liberaliter concessas et in convictum repositas vili pretio homines cogebat distrahere. Eodem etiam anno Nicetas falso nomine patriarcha imagines in patriarchalis adis minore secreto opere tessellato depictas erasit, magni quoque secreti ambitum imaginibus ligneis dimidiata eminentia^o effictis ornatum deposuit, et reliquarum omnium imaginum facies alio colore perunxit, idemque prorsus in Abramæno præstitit.

374 A. C. 760. — Hoc anno imperator trium uxorum vir Eudociam tertiam conjugem Aprilis mensis die primo, indictione septima, die Sabbati in undeviginti accubitorum tribunalio corona imposita Augustam renuntiavit. Sequenti vero luce, quæ Aprilis secunda fuit, dies nimirum Dominica sancti Paschatis, liberos duos ex ea susceptos Christophorum et Nicephorum in eodem tribunalio, **B** patriarcha sacras preces obeunte, Cæsares declaravit, et subinde chlamydes et Cæsares stemmata capitibus imposuit. Nicetæ pariter postremo eorum fratri in nobilissimum promoti chlamdem auro textam et coronam contulit. Atque ita imperatores prodeuntes munera, trimisia nimirum, hemisia et nummos recenter cusos per iter ad Magnam usque ecclesiam in populum sparsere.

A. C. 761. — Hoc anno commutatio hominum in Syria facta est, homine pro homine, femina pro femina, et puero pro puero datis. Præcepitque Abdellas ut barbas raderent et pileos cubiti unius et semis gestarent. Porro ipse Abdellas cum octoginta hominum millibus Camachum per totam ætatem **C** obsedit, verum irritis conatibus ignominia perfusus pedem retulit. Mensis vero Septembris die

ἔξεσεν, καὶ τοῦ μεγάλου σεκρέτου τῆς τροπικῆς ἐξ ὕλογραφίας (11) οὐσης κατήνεγκεν, καὶ τῶν λοιπῶν εἰκόνων τὰ πρόσωπα ἔχρισεν, καὶ ἐν τῷ Ἀβραμιαίῳ δὲ ὁμοίως παποίηκεν.

A. M. 6260. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἔστρεψεν ὁ βασιλεὺς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Εὐδοκίαν ὁ τρίγαμος (12) τρίτην οὖσαν Αὐγούσταν ἐν τῷ τριβουναλίῳ τῶν ἐθ' ἀκουστικῶν τῆ πρώτῃ τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς, Ἰνδικτικῶνος ζ' (13), ἡμέρᾳ Σαββάτου, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς δύο υἱοὺς αὐτοῦ Χριστοφόρον καὶ Νικηφόρον τῆ ἐπαύριον, ἧτις ἦν δευτέρα τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς ἡμέρα Κυριακῆ^α τοῦ ἁγίου Πάσχα, προεβάλετο Καίσαρας, ἐν τῷ αὐτῷ τριβουναλίῳ τοῦ πατριάρχου ποιήσαντο, τὴν εὐχὴν (14), καὶ τοῦ βασιλέως ἐπιθέτος αὐτοῖς τὰς τε χλαίνας^α καὶ τὰ καισαρῖκια περικεφάλαια (15) ὡσαύτως καὶ τὸν Νικητῆν τὸν ἔσχατον ἀδελφὸν αὐτῶν ποιήσας^α νοβελίσσιμον, ἐπέθηκεν αὐτῷ χλαῖναν χρυσῆν καὶ τὸν στέφανον. Καὶ οὕτως προσῆλθον (16) οἱ βασιλεῖς ῥίπτοντες ὑπατεῖαν τριμίσια (17) καὶ σημίσια^α, καὶ νομισματα καινούργια ἕως τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας.

A. M. 6261. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο καταλλοσι^α ἢ ἐν Συρίᾳ, ἀνθρωπον πρὸς ἀνθρωπον καὶ γυναῖκα πρὸς γυναῖκα καὶ παῖδον ὁμοίως πρὸς παῖδον· καὶ ἐπέστρεψεν ὁ Ἀβδελᾶς τοὺς πύγωνας αὐτῶν ξυριεθῆναι (18), καὶ γενέσθαι καμηλαύκια πῆχως^α μιᾶς ἡμισυ. Παρεκάθισε δὲ Ἀβδελᾶς τὸ Κάμαχον (19) μετὰ ὄγδοηκοντα χιλιάδων ὄλων τὸ θέρος, καὶ μηδὲν ἀνύσας, ὑπέστρεψεν κατηραχυμμένος. Τῆ δὲ α' τοῦ Σεπτεμβρίου^α

VARIÆ LECTIONES.

^α ἡμέρᾳ Κυριακῆ A, ἡμέρᾳ Κυριακῆ vulg. ^β τὰς τε χλ. A, τὰς χλ. vulg. ^γ ποιησάμενος α. ^δ σημίσια] ἡμίσια A a f, σημίσια vulg. ^ε πῆχως A, πηχός vulg. ^ς Νοεμβρίου A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(11) Anastasium, τροπικῆς ἕλογραφίας, legisse suspicor. Scripsit enim, *imagines magni secreti, quas sculptæ erant, in ligno deposuit*. Ut enim torνεύω, *torno, sculpo, circumago* : ita, τρέπω, *verto*, significat : atque ideo, τροπικῆ, ac *τορνευτικῆ*, in sensum eundem possunt incidere. Sculpturas hujusmodi, quas e ligno dimidiatas intelligo, κρηρῶντων ὕλην, *e cera liquefacta fusaque ad parietes fixas* indicat Nicephorus : τὴν τροπικὴν καὶ τὸ σεκρέτον confundit *Turcogræcia* non uno loco.

(12) Monogamiam probant, secundas nuptias tolerant, tertias velut incontinentiæ nota labefactas vix admittunt Græci : nec has tamen, vel istas absque pœnitentiæ multa concedunt iniri. Inustas in secundis et tertilis pœnitentiæ notas, precesque intemperantiæ crimen depulsantes, vide in Euchologio officis de sponsorum coronis. Nuptiarum hujusmodi jus omne enucleat, quartarum vero penitus abrogat Arcadius, *De concordia utriusque Ecclesiæ*, lib. vii, de harum prohibendarum ratione ibidem.

(13) Nicephorus : Τῆ ἑβδόμῃ Ἰνδικτικῶνι, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον μῆνα, τῷ ἁγίῳ Σαββάτῳ, στέφει Κωνσταντῖνος τὴν ἐξουτοῦ γυναῖκα Εὐδοκίαν Αὐγούσταν.

(14) Absque ecclesiæ benedictione dignitas nulla Græcis auspicio conceditur. Euchologium.

(15) Pileos et coronas Cæsareæ dignitatis insignia : de quibus Codinus. Anastasius *galeas* scripsit : verum hæc a pileis et coronis longe dissistat. Itane nobilissimum, qui inferior, corona ; Cæsar, qui præest, sola *galea* redimiretur ? Περικεφάλαια igitur ista ad imperatoris stemmata accidentia, eorumque formam vide in hujus sæculi principum imaginibus apud Baronium, et Greiserum opusculis de cruce expressis.

(16) Consulum recenter institutorum more populo spectandos sella curuli vectos, congiariumque simul in plebem dederunt, quod Nicephorus dixit : Τῆς δὲ βασιλικῆς προόδου κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐπὶ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν γενομένης, ὁπατελᾶν ἐποίησαν, καὶ τοῖς παρελθοῦσι χρήματα διένειμαν.

(17) *Tremissis*, denarii quatuor, assis, sive solidi pars tertia, quasi ter missus, id est expositus. Gregorius, lib. ix, epist. 29 : *Ita ut quidam eorum ad singulos tremisses, quidam ad binos, quidam ad singulos solidos, vel, si visum fuerit, amplius dimittantur*. Ex his quanti pendat semmissis liquet. Jejunius de istis Mariana, cap. 22 *De ponderibus et mensuris*.

(18) Servillis nota.

(19) Sedes 46 CP. throno subjecta. Notitia episcoporum Orientis Codino adjuncta.

μηνός τῆς η' Ἰνδικτιῶνος εἰσιήθηεν Εἰρήνην (20) ἔξ Ἀθηνῶν ἔλθοῦσα ἀπὸ τῆς Ἱερείας ἐν τῇ βασιλείᾳ· πόλει δρομώνων καὶ χελανδίων πλείστων ἐστολισμένων σηρικῶς παλλοῖς, καὶ τῶν τῆς ἁλώσεως προύχόντων σὺν ταῖς γυναῖξι προῦπαντῶντων (21) καὶ προαγόντων αὐτῇ. Καὶ τῇ γ' αὐτοῦ τοῦ Σεπτεμβρίου ἁ μὲν τοῦ πατριάρχου ἔλθοντος ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Φάρου ἐγένετο τὰ πρὸς τὴν αὐτὴν Εἰρήνην τοῦ βασιλέως Λέοντος ἁ σπὸνζα· καὶ τῇ ιζ' τοῦ Δεκεμβρίου μὲν ἔστρέφθη ἐν τῷ τρικλίνῳ τοῦ Αὐγουστέως ἡ βασίλισσα Εἰρήνη, καὶ ἀπελθοῦσα ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἀγίου Στεφάνου ἐν τῇ Δάφνῃ ἔλαβεν τὰ τοῦ γάμου στέφανα σὺν τῷ τοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ ἁ Λέοντι τῷ βασιλεῖ.

A. M. 6262. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ἀδριανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Βανάκας τὴν Ῥωμανίαν, καὶ πολλοὺς ἠχμαλώτευσεν· καὶ Ῥωμαῖοι εἰσιήθηον εἰς τὴν τετάρτην Ἀρμενίαν καὶ ἐσκόλευσαν ἁ αὐτὴν. Τελευτᾶ δὲ Σαυλάχ ἁ, καὶ μετεποιήθη Γερμανίκα εἰς Παλαιστίνην. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μιμησάμενος ὁ Λαχανοδράκων τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ πάντα μοναχὸν καὶ μονάστριαν τοὺς ὕπὸ τὸ θέμα ἁ τῶν Θρακησίων θύτας συνῆξεν ἐὺς Ἐφεσον, καὶ ἐξαγαγὼν αὐτοὺς εἰς πεδίον λεγόμενον Τζουκανιστήριον ἔφη πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἁ Ὁ μὲν βουλόμενος ἁ τῷ βασιλεῖ πειθαρχεῖν καὶ ἡμῖν ἐνδυσάσθω στολὴν λευκὴν (22), καὶ λαβέτω γυναῖκα τῇ ὥρᾳ ταύτῃ· οἱ δὲ τοῦτο μὴ ποιοῦντες, τυφλοῦμενοι εἰς Κύπρον ἐξορισθήσονται. Καὶ ἄμα τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἐτελέσθη, καὶ πολλοὶ μάρτυρες ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐνεδείχθησαν· πολλοὶ δὲ καὶ ἁ λειποτακτήσαντες ἀπώλοντο, οὗς καὶ ὤκειοῦτο ἁ ὁ Δράκων. Τῇ δὲ αὐτῇ Ἰνδικτιῶνι θ', ἁ Ἰανουαρίῳ μηνὶ ιθ', ἐτέχθη Λέοντι τῷ βασιλεῖ καὶ Εἰρήνῃ υἱός, καὶ ὠνομάσθη Κωνσταντίνος, ζῶντος ἔτι Κωνσταντίνου τοῦ πάππου αὐτοῦ (23).

A. M. 6263. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Βανάκας τὴν Ῥωμανίαν, καὶ κατελθὼν ἀπὸ Ἰσαυρίας εἰς τὸ κάστρον Συκῆς παρεκάθισεν αὐτῷ ἁ. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἔγραψεν πρὸς Μιχαὴλ τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν, καὶ πρὸς Βάνην ἁ τὸν τῶν Βου-

A primo indictione octava, Irene Athenis primo profecta, et ab Hieria in quam delata fuerat digressa, ad imperatricem urbem cum dromonibus et chelandiis plurimis serica veste ornatis, primoribus quibusque urbis viris ac mulieribus obviam progressis et praeuendo cemitantibus appulit. Die vero Septembris tertio patriarcha in palatium se conferente, ad Phari ecclesiam imperatoris Leonis cum Irene sponsalia celebrata sunt. Tum autem mensis Decembris die decimo septimo in triclinio Augustei imperatrix Irene coronata est, indeque ad oratorium sancti Stephani ad Daphnem arreo itinere, nuptiales corollas cum domino Leone excepit.

A. C. 762. — Romae episcopi Adriani annus primus.

Hoc anno Banacas infestis armis Romanam ditio-nem vexavit, et captivorum 375 turbam secum auexit. Romani vero quartam Armeniam aggressi provinciam totam circumierunt. Saulach porro defuncto, Germanicia in Palaestinam translata est. Hoc eodem anno Lachanodracon magistrum imitatus monachos et moniales omnes Thracensium themati subjectos Ephesum advocavit, iisdemque in planitiem Tzucanisterium vocatam eductis, ait : Qui imperatori mihiq̄ morem gerere studet, candida veste induatur, hucque ipsa hora uxorem accipiat; qui parere detrectaverit, oculis privatus in Cyprum deportator exsul. Dicto citius opus ipsum perfectum est, et martyrii coronam die illo plurimi retulerunt, sed et multi ordinis sui desertores perierunt, quibus Draco familiariter usus est. Eadem indictione nona mensis Januarii die decimo quarto Leoni et Irenae imperatoribus natus est filius, qui Constantino ejus avo inter vivos adhuc agente etiam Constantinus appellatus est.

A. C. 763. — Hoc anno Banacas expeditione in Romaniam suscepta, ab Isauria in Syces castrum digressus, illud obsedit. Hujus rei nuntio accepto, imperator illico litteras ad Michaellem Orientalium, ad Banem Bucellariorum, et ad Bardanem Arme-

VARIAE LECTIONES.

¹ βασιλευούση Α. ² καὶ τῶν τῆς Α, τῶν τῆς vulg. ³ τοῦ αὐτοῦ Νοεμβρίου Α. ⁴ τοῦ τοπρωετρου (sic) ἀνελθόντος Α. ⁵ τοῦ χλωσπωλεως (sic) Λέοντος. ⁶ σὺν τῷ τοῦ Κωνστ. υἱῷ Α, σὺν τῷ κυρίῳ υἱῷ vulg. ⁷ ἐσκόλευσαν Α, ἐκύκλωσαν vulg. ⁸ Σάλαχ Α. ⁹ ὕπὸ τὸ θέμα Α, ὕπὸ τῶν θεμάτων vulg. ¹⁰ ὁ μὲν βουλόμενος Α, ὁ βουλ. μὲν vulg. ¹¹ πολλοὶ δὲ καὶ Α, πολλοὶ δὲ vulg. ¹² ὤκειοῦτο Α. οἷκ. vulg. ¹³ αὐτὸ Α. ¹⁴ Βάνην Α. ε ἰ, Μάνην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Nicephorus : Ὅγδοῦ τε Ἰνδικτιῶνι ἀγεται Δ Κωνσταντίνος εἰς υἱὸν Λέοντα γαμητὴν ἐκ τῆς Ἐλλάδος Εἰρήνην. Καὶ τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ στέφει τε αὐτὴν Αὐγουστῶν, καὶ ἐφ' υἱῷ ζευξας τὸν γάμον ἐπιτελεῖ. Ad hunc usque annum historiam perduxit Nicephorus. Sibi ipsi testis deinceps erit Theophanes.

(21) Quis imperatricis ac novae sponsae in urbem comitatus, et ingressus, et ut a praestantioris dignitatis feminis excipienda et deducenda praecipit et describit Codinus De officiis autae CP. cap. ult.

(22) Nigra videlicet monachali, a qua illi μελανοφορούνας, et μαροφόροι nuncupati, rejecta : et candida laetitiae pronuba accepta.

(23) Puero patris aut avi nomen ne imponant, Graecos impedit superstitione. Ut enim, aiunt, patrem aut avum nomine refert, ita personam repraesentat, et in ejus locum substituitur. Patrem itaque quantum moriturum designat, et ei successorem se advenisse profitetur. Rem igitur insolitam, vel omnis infausti Theophanes observans, scripsit : Ὀνομάσθη Κωνσταντίνος ζῶντος ἔτι Κωνσταντίνου τοῦ πάππου αὐτοῦ.

niacorum duces dedit, qui occurrentes, hostis exitum, qui clusuræ aggressu difficilis erat, occupaverunt. Cibyrrhæotarum vero classis cum Petro duce et protospathario superveniens ad castrum portum applicuit. Banacas id ubi vidit, etsi de successu desperans, tamen confirmatis erectisque suorum animis, equestria themata aggressus, ululatum et clamorem ad bellum edidit. Romanisque fuis et plurima ex parte ferro prostratis, vastitate etiam et captivitate per vicina quæque loca inducta, diversis spoliis onustus in patriam remeavit.

Hoc eodem anno Michael Lachanodracon Thracensium dux Leone filio spurio, cui Culuces nomen, et altero Leone exabbate, cognomento Cutzodactylo, missis, omnia tam hominum, quam feminarum anonestria cum sacris vasis, libris, gregibus, atque anivensis eorum facultatibus venundedit, collectamque inde pecuniam imperatori transmisit. Cuncta vero monachorum et sanctorum Patrum opera scripta igne consumpsit. Ac si vel ibi quispiam reliquias in phylacterium gerere deprehensus fuit, eas raptas flammis eadem ratione tradidit, et eum qui gestasset tanquam impietatis reum tormentis examinabat, ac monachorum quidem plurimos verberibus, alios gladio contexit, 376 innumeris oculos effodit. Nonnullis barbani unguento ex cera et oleo confecto illinebat, immissoque in eam igne, tam faciem quam ipsum miserorum caput comburebat, alios pluribus tormentis exercebat in exsilium expulit. Denique hominem ne quidem unum in tota sua præfectura monachi habitu indutum reliquit. Quod cum rescivisset boni et æqui osor imperator, per litteras ei gratias egit, his verbis: Juxta placitum meum facientem te comperi, qui in omnibus voluntati meæ satisfacis. Quare cæteri eum imitati in eadem scelera proruperunt.

A. C. 764. — Hoc anno Abdellas Mualabium cum numero exercitu in Africam misit, et Alphas Barinar, in Romanorum fines incursione facta, captivos quingentos abduxit. Huic Mopsuestenses obviam facti consertis manibus Arabes mille occiderunt. Abdellas Hierosolymam profectus jejuni-

κἐλλαρῶν (24) στρατηγῶν¹⁵ καὶ Βιρβάνην τὸν τῶν Ἀρμενιακῶν. Καὶ ἐλθόντες ἐκράτησαν τὴν ἐξοδὸν αὐτῶν κλεισεύραν οὖσαν δύσβατον πᾶνυ. Ὁ δὲ σὲ-β-λοῦς τῶν Κεῖθρῆβαιωτῶν καταλαβὼν μετὰ Πετρῶν¹⁶ πρωτοσπαθαρίου καὶ στρατηγῶν αὐτῶν, ὤρμησεν ἐν τῷ λιμένι τοῦ κάστρου. Ὁ δὲ Βανάκας ἰδὼν καὶ ἀπογνοῦς ἑαυτοῦ¹⁷, παραθαβρύνει καὶ προθυμοποιεῖ τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ ἀνελθὼν πρὸς τὰ καβιλλαρικὰ θέματα, ἠγάλαξεν, καὶ τρέπει αὐτοὺς, καὶ ἀποκτείνας πολλοὺς καὶ αἰχμαλωτεύσας πάντα τὰ περιχώμα ἐκεῖνα, ὑπέστρεψεν μετὰ σκύλων πολλῶν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ τῶν Θρακησίῶν στρατηγός, Μιχαήλ ὁ Λυχανοδράκων ἀποστειλας¹⁸ Λέοντα τὸν νόθον αὐτοῦ¹⁹, τὸν ἐπιλεγόμενον Κουλοῦκην (25), καὶ Λέοντα ἀπὸ ἀββάδων τὸν Κουτζοδάκτυλον (26), ἔπρασεν ὄλα τὰ μοναστήρια²⁰ ἀνδρῶν²¹ τε καὶ γυναικεῖα, καὶ πάντα τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ βιβλία καὶ κτήνη, καὶ ὅσα ἦν εἰς ὑπόστασιν αὐτῶν· καὶ τὰς τούτων τιμὰς εἰσεκόμισεν τῷ βασιλεῖ. Ὅσα δὲ εὔρεν μοναχικὰ καὶ Πατερικὰ βιβλία, πυρὶ κατέκαυσεν. Καὶ εἰ που λεῖψαν ἄγιον²² ἐφάνη τις ἔχων εἰς φυλακτήριον (27), καὶ τοῦτο τῷ πυρὶ παρέδωκεν, καὶ τὸν ἔχοντα²³ αὐτὸ, ὡς ἀσεβοῦντα ἐκόλαξεν. Καὶ πολλοὺς μὲν τῶν μοναχῶν²⁴ διὰ μαστιγῶν ἀνήλωσεν· ἔστι δὲ οὗς²⁵ διὰ ξίφους, ἀναριθμήτους δὲ ἐτύφλωσεν. Καὶ τῶν μὲν τὰς ὑπῆνας²⁶ κρηλαίῳ ἀλείφων, ὑφήπτε²⁷ πῦρ, καὶ οὕτω τὰ τε πρόσωπα αὐτῶν καὶ τὰς κεφαλὰς κατέκαιεν· τοὺς δὲ μετὰ πολλὰς βασάνους ταῖς ἐξορταῖς ἐξέπεμπεν²⁸. Καὶ τέλος οὐκ εἶασεν εἰς ὄλον τὸ ὑπ' αὐτὸν θέμα ἕνα ἄνθρωπον μοναδικὸν περιβεβλημένον σχῆμα. Ὁ καὶ μαθὼν ὁ μισάχαθος βασιλεὺς ἔγραψεν αὐτῷ εὐχαριστίας λέγων, ὅτι Εὐρὸν σε ἄνδρα²⁹ κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὅς ποιεῖς πάντα τὰ θελήματά μου. Τοῦτον οὖν μιμησάμενοι καὶ οἱ λοιποὶ τὰ ὁμοία διέπραττον³⁰.

A. M. 6264. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἀπέστειλεν ὁ Ἀβδελλᾶς εἰς Ἀφρικὴν τὸν Μουαλάβιτον μετὰ πολλοῦ στρατοῦ, καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἀλφραδᾶλ³¹ Βαρινάρ (28) εἰς Ῥωμανίαν, καὶ ἔλαθεν αἰχμαλώτους πεντακοσίους. Οἱ δὲ Μοψουεστῆς³² συναντηθέντες αὐτῷ καὶ πολεμήσαντες, ἀπέκτειναν ἐκ τῶν³³ Ἀράβων χι-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁵ στρατηγῶν add. ex A. ¹⁶ Πέτρωνος A. ¹⁷ ἑαυτοῦ A, αὐτοῦ vulg. ¹⁸ ἀποστειλας, quod ante v. στρατηγός legebatur transposui cum A. ¹⁹ τὸν νοτάριον αὐτοῦ A. ²⁰ πάντα τὰ μ. A. ²¹ ἀνδρῶν A, ἀνδρείῳ vulg. ²² ἁγίου A. ²³ τὸν δὲ ἔχ. A. ²⁴ τῶν μοναχῶν om. A f. ²⁵ ἔστι δὲ οὗς | οὗς δὲ A, ἔτι δὲ οὗς vulg. ²⁶ ὑπῆνας A, ὑπῆναις vulg. ²⁷ ὑφήπτε A, ὑφέις τε vulg. ²⁸ παρέπεμπεν A. ²⁹ ἄνδρα om. a. ³⁰ διέπραττον A, διαπράττοντο vulg. ³¹ Βαδινάρ A f., ³² οἱ δὲ Μοψ. A, οἱ Μεμφ. vulg. ³³ ἐκ τῶν Ἀ. A, ἐξ Ἀ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) Buccellarii, ait Suidas, Gallo-Græci nominantur, et eorum regio Gallo-Græcia: unde hi equites erant expediti. Constantinus Porphyrogenneta *De thematibus* inter Isaurium et Cappaduciam Buccellarium locat. Describens enim Ἀνατολίην, habet, inquit, a sinistra partes quasdam Buccellarii, et initium Cappadociæ; ad dextram autem Isauriam. Unde vero locus Buccellarium sit vocatus, idem infra aperit themate sexto. Thema, inquit, Buccellariorum non a loco aliquo appellationem accipit, neque a gente aliqua qua: ita vocaretur, sed quod militum assecleæ essent, et comitatum veherent: Buccellarius enim Latina lingua vocatur is qui rei pænariz curam gerit, ut milites expediti, et ab

omni onere liberi ad bellum essent. Buccellus enim vocatur torta panis circularium figuram in medio vacuam præ se ferens. Cellarius autem custos panis: proprio vero et Græcânico nomine hi Maryandeni vocantur: sunt enim Galatæ cognominati. Morum Græca profert Rigaltius. Pancirollus de iisdem cap. 47 *Not. imp. Orient.*

(25) *Catulum*. Ipsique patrique Lachanodraconi nomine *δυσώνομα*.

(26) *Digitis decurtatum*. Vide hominum improbitatem.

(27) *In sacrum amuletum*, et sui custodiam.

(28) Anastasius uno verbo *Alphadabadinar*.

λοῦς. Ὁ δὲ Ἀδελλαῖς ἀπελθὼν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα Ἀ
 ἐπενήστευσε, καὶ ἐπέτρεψε γραφῆναι τοὺς Χριστιανούς
 καὶ τοὺς Ἑβραίους εἰς τὰς χεῖρας. Καὶ πολλοὶ τῶν
 Χριστιανῶν διὰ θαλάσσης ἔφυγον εἰς Ῥωμανίαν.
 Ἐκρατήθη δὲ ὁ Κούρικος Σέργιος ἔξωθεν Συκῆς,
 καὶ ὁ Λαχέρφαθος ὁ Σέργιος ὁ εἰς Κύπρον ἐκ
 προσώπου ὧν τῶν ἐκεῖσε.

A. M. 6265.—Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Μαΐῳ Ἰνδικτιῶ-
 νος ἰβ' ἐκίνησε Κωνσταντῖνος στόλον χελανδίων
 διαχιλίων κατὰ Βουλγαρίας, καὶ εἰσελθὼν ὁ αὐ-
 τὸς εἰς τὰ Ῥούσια χελάνδια ἀπεκίνησε πρὸς τὸ ἐλ-
 θεῖν ὁ εἰς τὸν Δαυνοῦσιον ποταμὸν, καταλιπὼν καὶ
 τοὺς τῶν καθ' ἑαυτοῦ θεμάτων στρατηγούς ἔξω
 τῶν κλεισουργῶν, εἰ πως δυνηθῶσιν Βουλγάρων εἰς
 αὐτὸν ὁ ἀσχολουμένων εἰσελθεῖν εἰς Βουλγαρίαν.
 Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ ἕως τῆς Βάρνας, ἐδειλάσεν, καὶ
 ἐμελέτα ὑποστρέψαι. Ἰδόντες δὲ οἱ Βούλγαροι καὶ
 δειλιάσαντες ἀπέστειλαν Βοϊλᾶν καὶ Τζιγάτον, αἰ-
 τούμενοι εἰρήνην γενέσθαι. Οὗς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ
 περιχαρῆς γενόμενος, ἐποίησεν εἰρήνην· καὶ ὤμοσαν
 ἀλλήλοις, μήτε Βουλγάρους ὁ εἰσελθεῖν κατὰ Ῥω-
 μανίας, μήτε τὸν ὁ βασιλεὺς ἐπιτηδεύσαι εἰσελθεῖν
 εἰς Βουλγαρίαν. Καὶ ἐποίησαν ἔγγραφα ἐπὶ τούτῳ
 πρὸς ἀλλήλους. Καὶ ὑποστρέψας ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν
 ἐν τῇ πόλει, ταξάτους ἀφείλε ἐκ πάντων τῶν θεμάτων
 καὶ εἰς κάστρα ἄπερ ὁ ἔκτισε. Τῷ δὲ Ὀκτωβρίῳ
 μηνὶ τῆς αὐτῆς ἰβ' ἰνδικτιῶνος (29) ἐδέξατο μανδά-
 τον ὁ βασιλεὺς ἀπὸ Βουλγαρίας ἐκ τῶν χρυπτῶν
 φιλῶν αὐτοῦ, ὅτι ἀποστέλλει ὁ κύριος Βουλγαρίας ἰβ'
 χιλιάδας λαὸν καὶ Βοϊλᾶν εἰς τὸ αἰχμαλωτεύσαι τὴν
 Βερζητιαν καὶ μεταστῆσαι αὐτοὺς εἰς Βουλγα-
 ρίαν. Ὁ δὲ πρὸς τὸ μὴ γνωσθῆναι αὐτὸν, ὅτι κατὰ
 Βουλγάρων κινεῖ ὁ ἦσαν γὰρ ἰδόντες πρὸς αὐτὸν
 ὡς ἀποκρισιάριοι τοῦ κυροῦ Βουλγαρίας, καὶ ἐτι-
 τούτων ὄντων ἐν τῇ πόλει, ἐσηματίσατο κατὰ
 Ἀράβων κινεῖν· καὶ ἐπέρασε τὰ φλάμουρα (50) καὶ
 ἠὲ ὑπηρεσία. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ἀποκρισιάριους, καὶ
 μεθῶν διὰ κατασκόπων τὴν ἔξοδον αὐτῶν, ἀπάρας
 τὸν στρατὸν ἐν σπουδῇ ἀπεκίνησεν. Καὶ ἐπισωρεύ-
 σας τοὺς ταξάτους τῶν θεμάτων καὶ τοὺς θρακη-
 σιανούς, καὶ ἐνώσας τοῖς τάγμασι τοὺς ὀπτιμά-
 τος (31), ἐποίησεν αὐτοὺς π' χιλιάδας ὁ. Καὶ εἰς-

celebravit, Christianosque et Hebræos manus in-
 scriptas gerere compulsi. Quare multi ex Christianis
 in Romanam ditionem mari confugere. Porro Cu-
 ricus Sergius extra Sycen et Lacherphabus Sergius
 apud Cyprum, qui imperatoris vices illic implebat,
 capti sunt.

A. C. 765. — Hoc anno mense Maio indictione
 duodecima Constantinus classem chelandiorum bis
 millium in Bulgariam instruxit, ipse adversus Rus-
 sorum chelandia in Danubium aditum sibi paratu-
 rus movit. Extra clusuras autem equestrium ordi-
 num duces reliquit, ut Bulgaris in eo repellendo
 occupatis, ipsi in provinciam, si liceret, penetra-
 rent. At ubi Barnam advenit, metu correptus, jam
 de reditu cogitabat. Ex adverso Bulgari ejus ad-
 ventu cognito terrore acti Boilam et Tzigatum ab im-
 peratore pacis condiciones accepturos miserunt. His
 visis imperator oppido gaudens pacem composuit,
 quam etiam datis ad invicem juramentis firmave-
 runt, Bulgaros nimirum ab infestanda Romana
 ditione, imperatorem vero ab impetenda bello Bul-
 garia vicissim abstenturos. Condiciones istas scri-
 pto mandatas mutuo sibi tradiderunt. Imperator
 pedem referens, ex omnibus thematibus ad tutanda
 castra recens a se erecta præsidio relictis militibus
 urbem ingressus est. Verum mense Octobri indi-
 ctione undecima nuntium a Bulgaria ab oculis
 amicis acceperat, Bulgariæ dominum duodecim
 millia militum et Boilam expedire, ad Berzetia iu-
 colas captivos abigendos, eosque in Bulgariam
 377 transferendos. Is ne agnosceretur bellum in
 Bulgaros movere, ad eum quippe accesserant Bul-
 garorum apocrisiarii et adhuc moram agebant in
 urbe, se contra Arabes expediri simulavit. Quare
 in Asiam vexilla et bellicum omnem apparatus
 transmisit. Porro dimissis apocrisiariis, de eorum
 reditu per exploratores certior redditus, moto exer-
 citu iter cum festinatione arripuit. Tum vero the-
 matum militibus, qui per præsidia dispersi erant,
 una cum Thracesianis accitis, una etiam cum or-
 dinibus collectis ex optimatis, exercitum ad homi-

VARIÆ LECTIONES.

ἰβ' λαχέρφαθος A. ὁ Σέργιος om. A. ὁ εἰσελθὼν A, ἀπελθὼν vulg. ὁ ἐλθεῖν A, εἰσελθεῖν vulg.
 ὁ εἰς αὐτὸν om. A. ὁ Βούλγαροι ἐξελθεῖν A. τὸν add. ex A. ὁ ἀπερ A, & vulg. ὁ τῆς αὐτῆς ἰβ' A,
 ἰβ' vulg. ὁ Βοϊλᾶν εἰς τὸ A, Βοϊλάδας πρὸς τὸ vulg. ὁ ἀπεκίν. A, ἐπεκ. vulg. ὁ π' χιλ. A a f,
 γ' χιλ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(29) Ex anno superiore sub hoc laterculum se-
 quentium gestorum μετάθεσιν factam rationes tres
 luce ipsa non minus dilucidæ suadent. 1. Indictio-
 nis duodecimæ facta jam memoria, undecimam
 Mss. in omnibus existentem sequi non sponitur: sed
 vel eamdem duodecimam repeti, vel aliam quam-
 cunqve sequentium recenseri expostulat. 2. Nil
 quod imperii Romani spectet administrationem
 annis præteritis in medium affert: quare tempo-
 ris successione, a jam enarratis hæc diversa,
 ipsam temporis notam non eandem arguunt; atque
 ita unius anni spatium includi nequaquam possunt.
 3. Quæ sequuntur alia antevertere, et ad priorem
 annu revocari omnino debent: icti siquidem
 sæderis violatio, Bulgari facinus ad Constantinum

D latenter denuntiatio, in Bulgaros tacite, latentes,
 furtivæ eruptiones, Bulgariam nondum armis in-
 festatam ostendunt; bellum nondum susceptum
 convincunt: sed tum primum indictione undecima
 enatum, idemque annis mox venturis protractum
 tempore plurimo Romanos inter et Bulgares perse-
 verasse.

(30) Alias φλάμουρα. Facilis τοῦ λ in ρ apud re-
 centiores Græcos mutatio: sic ἤρθεν, τοῦ ἤλθεν
 vice proferunt. Φλάμουλον Meursius et Rigaltius ex-
 ponunt. Anastasius exponit: *transmeaverunt tam
 vexilla, quam supellectiles ministerii regii et appa-
 ratus.*

(31) Olympiodorus in excerptis Photii: Τῶν Ῥο-
 δογατῶν Ἰόθων οἱ κεφαλῶται ὀπτιματοῦ ἐκαλοῦντο,

num octoginta millia conflavit, ac per locum, qui Lithosoria dicitur, irrumpens, citra tubæ sonitum impetum in hostes fecit, iisque in fugam versis, insignem retulit victoriam, partaque spoliiorum et captivorum vi rediit, et solemnī stipatus obsequio urbem ingressus, triumphum egit, bellumque istud nobile vocavit, quod nemo scilicet sibi restitisset, nec ulla cædes aut Christiani sanguinis effusio edita esset.

A. C. 766. — Hoc anno ducenta et octoginta capita ex Africa in Syria delata ad pompæ triumphalis instar publice traducta sunt. Imperator autem volatū ad Bulgaros fœderis conscius copiosam classem iterato præparavit. Impositisque in eam equitum millibus duodecim duces navigiorum universos, quos in comitatu habuit, ante se præmisit, ipse vero metu retentus, cum equestribus copiis remansit. Classis illa Mesembriam usque delata, et adversis Boreæ flatibus jactata, quin periret universa parum abfuit. Pluribus itaque suorum desideratis, imperator re infecta reversus est. Porro Tzerigus Bulgarorum dominus a viris sibi coniunctis et amicitiam simulantibus consilia sua imperatori nota fieri persentiens, scribit: *Patria sugere, et ad te me recipere consilium mihi est; quamobrem incolumeni me apud te futurum fidei argumētum transmittite, si amicus uspiam hic habueris, quibus possim fidere, et qui futuri sint adjumento scribe.* Ille animi levitate ductus cunctorum nomina conscripsit. Eos ita cogitos Bulgarus medios dissecuit: quo comperto Constantinus canos suos pro dolore evulsit.

A. C. 767. — Hoc anno, decima tertia indictione, Imperator Constantinus bellum Bulgaris illaturus urbem reliquit. Anthracum autem morbo in crura sibi divinitus immisso correptus, et febri subinde vehementissima, **378** et ardore medicis ob incendii vim penitus ignoto afflictus, subditorum humeris grabbato delatus Arcadiopolim remeavit, inde Selymbriam profectus, die decima quarta mensis Septembris, indictione decima quarta, nave con-

Α ελθὼν ἐν τόπῳ λεγομένῳ τὰ Λιθοσώρια, ἐπέπεσεν αὐτοῖς ἀπερισαλπύγκτως, καὶ τρέψας αὐτοὺς ⁴⁴, ἐποίησε νίκος μέγα. Καὶ μετὰ πολλῶν ⁴⁵ λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων ὑπέστρεψεν, θριαμβεύσας ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐμπράκτως εἰσελθὼν (32), τὸν πόλεμον τοῦτον ἐπωνόμασεν εὐγενῆ, ὡς μηδενὸς αὐτῷ ἀντιστάτος, μηδὲ σφαγῆς ἢ ἐκχύσεως Χριστιανῶν αἱμάτων γενομένης.

A. M. 6266. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει εἰσῆλθον κεφαλαὶ σπ ἀπὸ Ἀφρικῆς, καὶ ἐπέμπευσαν ἐν Συρίᾳ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς λύσας τὴν πρὸς τοὺς Βουλγάρους εἰρήνην ⁴⁶ ἐξώπλισε πάλιν στόλον πολύν. Καὶ εἰσαγαγὼν εἰς αὐτὸν καβαλλαρικὸν ⁴⁷ χιλιάδας ἰβ' ἀπέλευσεν τοὺς στρατηγούς τῶν πλωμάτων ⁴⁸ πάντας σὺν αὐτῷ. Αὐτὸς δὲ φοβηθεὶς ἔμεινεν εἰς τὸ καβαλλαρικόν. Εἰσελθόντων δὲ αὐτῶν ἕως τῆς Μεσημβρίας, καὶ ἀνέμου σφοδροῦ βορρᾷ πνεύσαντος, πάντα μικροῦ δεῖν συνετρίβησαν, καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο καὶ ὑπέστρεψεν μηδὲν ποιήσας. Ὁ δὲ Τζέριγος ⁴⁹ (33) ὁ κίρις Βουλγαρίας γνοὺς ὅτι ἐκ τῶν οικειῶν αὐτοῦ ⁵⁰ τὰς βουλὰς αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς μανθάνει, γράφει αὐτῷ, ὅτι *Βουλὴ μοι ἐστίν* ⁵¹ *φυγεῖν καὶ ἐλθεῖν πρὸς σέ.* Ἀλλὰ *πέμψον μοι λόγον ἀπαθείας μου, καὶ τίνας φίλους ἔχεις ἐνταῦθα, ἵνα θαρρήσω αὐτοῖς, καὶ συνδράμωσί μοι.* Ὁ δὲ κουφότητι ἔγραψεν αὐτῷ, *κακείνος μαθὼν ἐκούρασεν* (34) πάντας. Ὁπερ ἀκούσας Κωνσταντῖνος πολλὰ ⁵² τὰς πολιὰς αὐτοῦ ἔτιλεν.

A. M. 6267. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει τῇ ιγ' Ἰνδικτιῶνι (35) ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος μηνὶ Αὐγούστῳ κατὰ Βουλγάρων. Καὶ δεινῶς κατὰ τῶν σκελῶν θεηλάτῳ ὀργῇ ⁵³ ἀνθρακωθεὶς, κἀντεῦθεν πυρετῷ σφοδροτάτῳ καὶ ἰατροῖς ἀγνώστῳ δι' ὑπερβάλλουσαν ἔκκαυσιν συσχεθεὶς, κατὰ τὴν Ἀρκαδιούπολιν ὑπέστρεψεν, ἐπ' ὧμων ἐν κραδβάτῳ ⁵⁴ φερόμενος κατὰ τῶν ὑπηρεσιῶν. Καὶ ἐλθὼν ἐν Σηλυμβρίᾳ ⁵⁵, καὶ ἐκπλοήσας ⁵⁶ τῇ ιγ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς (36) τῆς

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ ἐπ' αὐτοὺς A. ⁴⁵ πολλῶν adit. ex A a f. ⁴⁶ τὴν πρ. τ. B. εἰρήνην A, πρ. τοὺς B. vulg. ⁴⁷ fort. καβαλλαρικῶν s. χιλιάδων. ⁴⁸ πλωμάτων A e. ⁴⁹ Τελέριγος s. Τελέριχος A. ⁵⁰ αὐτοῦ om. A. ⁵¹ βουλὴ μοι ἐστίν A, βουλῆς εἰμί vulg. ⁵² πολλὰς A. ⁵³ ὀργῇ] πληγῇ A f. ⁵⁴ κραδβάτῳ A, κραδάτῳ vulg. ⁵⁵ Μεσημβρία A. ⁵⁶ ἐκπλοήσας A, ἐκπλοίσας vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

εἰς δώδεκα συντείνοντες χιλιάδας. *Gotthorum, qui D cum Rodogaiso erant capita, optimati vocabantur, ad duodecim millia numerati.* Plura Rigaltius. Exponit sententiam Anastasius, *unitis ordinibus optimatibus fecit hos octoginta millia.* Ipse quippe, ut pariter habent cæteri codices a Regio diversi legit ὀγδοήκοντα χιλιάδας.

(32) Idem, *obsequiis constipatus incedens*, totius nimirum exercitus comitatu.

(33) Anastasius, *Telerigus.*

(34) Idem, *per medium eos recidit.* — Cedr. ἀπώλεσεν. Anast., *dissecuit medios*: quo tamen sensu nunquam reddita ea vox, etsi apud Theoph. crebro occurrat, sitque detondere. Quid si ita detonsos aula amandavit? Satis id pænæ forsitan, et ut illa audita sic Constantinus canos vulserit. **COMPTIS.**

(35) Isthæc una constantique codicum omnium, Anastasii, et *Miscellæ* auctoris lectione ad indictionem decimam tertiam pertinentia, in annum præeuntem indictione ejusmodi signandum rejici debent: indictionis enim decimæ quartæ mensem Septembrem Theophanes ipse jamjam memoraturus, et eam anno præsentī, Copronymi videlicet quinto supra tricesimum inchoato addiciturus Augustum et indictionem superiorem memorans, illum indictionis decimæ tertię, hanc ad Copronymi annum quartum et tricesimum spectare declarat.

(36) Die Junii 27 patris imperio successit Copronymus, ex dictis ad ejus annum primum: annis 54 mensibus 2 et diebus 26 exactis defunctus est: igitur Septembris die 23.

ἰδ' ἰνδικτιῶνος φθάσας ἐν τῷ Στρογγύλῳ καστελλίῳ A οικτρῶς ἐν τῷ χελαδίῳ θνήσκει, βοῶν καὶ λέγων, ἔτι Ζωὴν ἔτι πυρὶ ἀσθῆστω παρεδόθη⁵⁷ (37), τὴν τε ἁγίαν Παρθένον καὶ Θεοτόκον ὑμνεῖσθαι ἐξαίτων ὁ ἀσπυδός⁵⁸ αὐτῆς ἐχθρός. Ἐβασίλευσε δὲ αὐτοκράτωρ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τελευταίην ἔτη 18, μῆνας β', ἡμέρας κς'. Καὶ οὕτως κατέλυσε τὸν βίον αἵμασι πολλοῖς Χριστιανῶν μεμολυσμένος, καὶ δαιμόνων ἐπικλήσει καὶ θυσίαις, διωγμοῖς, τε τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ τῆς ὀρθῆς τε καὶ ἀμωμῆτου πίστεως, ἔτι τε μοναχῶν ἀναιρέσει καὶ κρινώσει μοναστηρίων, καὶ παντοίοις ὑπερακμάσας κακοῖς οὐχ ἤττον Διοκλητιανοῦ καὶ τῶν πάλαι τυράννων. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ μηνὶ θνήσκει ὁ Ἀδδελλᾶς ὁ τῶν Ἀΐδων ἀρχηγός. Οὗτοι οἱ δύο δεινότετοι θῆρες χρόνος καὶ κατὰ τὸ B αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινον φύλον κατανεμόμενοι τεθνήκασι Θεοῦ προνοίᾳ. Καὶ κρατοῦσι Λέων καὶ Μαδὶ⁵⁹ οἱ υἱοὶ αὐτῶν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ὁ τῶν Λογγιθάρδων ῥῆξ Θεόδοτος (38) ἐν τῇ βασιλευσίᾳ⁶⁰ ἐηλυθῶς πόλει, τῷ βασιλεῖ προσέφυγεν.

A. M. 6268. — Ῥωμαίων βασιλεὺς Λέωνος ἔτος α'.

Ἀράδων ἀρχηγῷ Μαδί (39) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀποστῆλας⁶¹ Μαδί τὸν Ἀβασιβαλή⁶² κατὰ Ῥωμανίας μετὰ δυνάμει πολλῆς, ἤνοιξεν τὸ σπήλαιον τὸ ἐπιλεγόμενον Καῦσιν (40) ἀπὸ καπνοῦ, καὶ λαβὼν τοὺς ἐν αὐτῷ αλγυμῶτους ὑπέστρεψεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέων ἤρξατο ἀπλοῦσθαι C εἰς τὰ καταλειφθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς χρήματα, καὶ ἐξευμένισατο τὸν λαόν, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει⁶³ καὶ ἔδοξεν εὐσεβῆς εἶναι πρὸς ὄλιγον χρόνον, καὶ φίλος τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν μοναχῶν. Ὅθεν καὶ μετροπολίτας ἐκ τῶν ἀδδῶδων (41) ἐν τοῖς πρωτέτοις⁶⁴ θρόνοις προσέβαλετο⁶⁵, στρατεύματά τε ἐποίησεν κατὰ θέματα πολλὰ, καὶ τάγματα ἐπηύξησεν· κινήθοντες⁶⁶ δὲ οἱ τῶν θεμάτων ἀρχοντες εἰσῆλθον πάντες σὺν πολλῷ πλήθει λαοῦ αἰτούμενοι Κωνσταντίνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς βασιλείαν.

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁷ βοῶν παρεδόθην om. e f. ⁵⁸ ἀσπυδός A. ⁵⁹ καὶ Μαδί A, καὶ ὁ M. vulg. ⁶⁰ βασιλείᾳ A. ⁶¹ ἀποστῆλας A e. ⁶² τὸν Βασβαλή A. ⁶³ τοὺς ἐν τῷ εἴλει e. ⁶⁴ πρωτέτοις A. ⁶⁵ προσέβαλετο A, προσέβαλλ. vulg. ⁶⁶ κινήθοντες δὲ A, ὄθεν κινήθ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(37) Post vocem παρεδόθην, illustrior Cedr. littera, διὰ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νῦν τιμάσθω καὶ ὑμνεῖσθω ὡς Θεοτόκος ἀληθῆς οὕσα· *Vivus adhuc igni inextinguibili traditus sum propter sanctam Dei Genitricem Mariam: deinceps vero colatur illa atque laudetur, ut quæ vera Dei Genitrix existat.* Quem nimirum titulum homo Nestorii fuligine aspersus, ut testis illi cognominis Constantinus patriarcha, abrogatum ei pridem voluit. **COMBEBIS.**

(38) Ita Græci codices. Anastasius nomen tacet. Auctor *Miscellæ* scribit, *Eodem anno Adilgisus Longobardorum rex, etc. lb.*

(39) Mahometus Almohdi Ecchellensi dictus.

(40) Bello captorum *carcer*, captivorumque ad triremes deputatorum custodia Græcis recentioribus

scensa, ad castellum Strongylum devectus infelicem in navigio mortem obiit vociferans ac dicens: *Etiā vivus igni nusquam extinguendo addictus sum.* Sanctam postmodum virginem et Dei Genitricem hymnis et laudibus celebrari, qui vixerat hostis ejus insensissimus, postulavit. Solus post patris obitum imperavit annos triginta quatuor, menses duos, dies viginti sex, atque ita vitam finiit homo Christianorum cædibus, dæmonum invocationibus et sacrificiis, sanctarum ecclesiarum et rectæ inculpatæque fidei persecutionibus, ad hæc quoque monachorum necē, et monasteriorum profanationē inquinatissimus, omnibusque sceleribus vel supra Diocletianum cæterosque tyrannos furore præter opinionem omnem insanians. Eodem etiam mense Abdellas dux exstinctus est. Istæ duæ feræ crudelissimæ cum diu simul genus humanum dilaniassent, quæ Dei providentia fuit, ambæ simul sublatae sunt, in quorum locum Leo et Madi eorum filii rerum summam administravere. Hoc etiam anno Longobardorum rex Theodotus in urbem imperatricem veniens ad imperatorem confugit.

A. C. 768. — *Imperatoris Romani Leonis annus primus.*

Arabum aucis Madis annus primus.

Hoc anno Madi, Abasbale cum numero exercitu in Romaniam misso, speluncam Causim a fumo nominatam aperuit et captivis, qui in ea detinebantur, secum abductis reversus est. Imperator porro Leo divitiis a patre sibi relictis liberalius utens, plebem omnem per imperium sparsam ac urbis cives earum profusione sibi demeruit. Is ad breve tempus religionem præ se tulit, et Deiparæ virgini bene affici visus est, quare primariarum civitatum sedibus administrandis ex abbatibus metropolitans elegit, copiasque per singula themata plurimas conscripsit, et militares auxit ordines. Eo beneficio thematum præfecti devinctos se professi cum populi conserta plebe imperatorem advenientes, Constantinum ejus filium imperatorem designari summis

D ribus est καῦσις, quam itala voce satis usitata *bagno* nonnunquam dicunt. Καῦσιν enim pro καίειν, *affigere, deprimere, torquere* exprimit. Καῦσις ergo *carcer* quicumque, quod locus afflictionis et calamitatis sit. In antris, foveis, speluncis, ne vi perumpantur, præparari noverunt, qui piraticam callent: et hujusmodi speluncæ aditum effregisse Abusabalem, et captivos Saracenos in libertatem misisse, Theophanes brevibus dictis manifestat. Quod Saracenorum *carcer* a summi incommodis in eo accenso vocaretur, expeditionem allatam nil lædit: a fumo siquidem hic appellatus καῦσις, *carceri* cuicumque alteri molestiam exhibenti proprium sibi nomen reddidit commune. (41) Metropolitans ex abbatibus et monachis assumere Græcis quam antiquum.

precibus contendebant. **379** Ille ex usitato imperatoribus quasi contraria mente obnubilatur; Filium iste meus, aiebat, unicus mihi est, et quod postulatis, exsequi vereor ne quod humanum est letum ingruat, et eum adhuc ætate minimum e medio tollatis, et alium vobis principem præficiatis. Illi iusjurandis fidem faciunt, et imperatori testantur alium ab ejus filio nullum ipsis imperaturum, cisi eum fato præripi Deus jusserit. Iis in postulatis a Palmarum dominica ad magnam seriam quintam populo cum tumultu perseverante, turmatim in circo coacto eadem instantius exigente sancta passionis Domini Parasceve, ut fidem juramento facerent, imperator præcepit. Tum populus omnis, et ex militari senatorioque ordine qui adfuerunt, gregarii quoque milites et turbæ, necnon opificum et tabernariorum grex in vivifica et veneranda ligna juraverunt, præter Leonem Constantinum et deductam ab eis sobolem se nullum unquam imperatorem suscepturos, quodque juraverant, scripto confirmarunt. Postera luce, quæ fuit sancti Sabbati, imperator in undeviginti accubitorum tribunalium profectus, Eudocimum fratrem suum nobilissimum renuntiativis; Anthimum quippe pater ipse adhuc in vivis pari honore promoverat. Cum utroque igitur Cæsare et nobilissimis duobus et juniore Constantino imperatore profecto et, ut imperatoribus mos est, mutata veste, cum filio et patriarcha ipso in ambonem redeunte, populi universi ordines sponsones suas scriptura consiguatas in sacram mensam imposuerunt. Imperator autem ad eos hæc verba fecit: *Videte, fratres, ut petitionem vestram impleam et filium meum imperatorem vobis concedam. Videte ab Ecclesia et a Christi manu vos eum excipere.* Illi vocibus in altum sublatis, *Esto fidejessor,* inquit, *Fili Dei, ut e manu tua dominum Constantinum in imperatorem, eam incolumem servaturi, et mortem ejus gratis fortiter oppetitur, excipimus.* Alia rursus luce, qua magna paschatis dominica celebrabatur, decima quarta indictione, sub crepusculi horam Imperator patriarcha comite in circum perrexit, prolatoque Antimensio, populo universo spectante, et pa-

A Ὁ δὲ, ὡς ἔθος τοῖς βασιλεῦσιν, ἀντεδήλου αὐτοῖς, ὅτι Ὁ υἱὸς μου μονογενὴς μοι ἐστίν, καὶ φοβοῦμαι τοῦτο ποιῆσαι, μήπως συμβῆ μοι τὸ ἀνθρώπινον, καὶ αὐτοῦ γηπίου ὄντος θανατώσῃτε αὐτὸν, καὶ ἄλλον προβάλλῃσθε ἄ. Οἱ δὲ μεθ' ὅρκων ὠμολόγουν ἡ πληροφορεῖν αὐτὸν μὴ βασιλευθῆναι ἐκτὸς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰ καὶ θανεῖν αὐτὸν θελήσῃ ὁ Θεός. Τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς κυριακῆς τῶν Βατίων ἕως τῆς μεγάλης πέμπτης τοῦ λαοῦ ἐνοχλοῦντος ἦ, καὶ ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ σωρευομένων καὶ αἰτουμένων ἦ, τῇ ἁγίᾳ παρασκευῇ ἐκέλευσεν ἀποδοῦναι αὐτούς. Καὶ ὤμοσεν πᾶς ὁ λαὸς εἰς τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα, εἰ τε τῶν θεμάτων καὶ τῆς συγκλήτου, καὶ οἱ τῶν ἔσω ταγμάτων (42) καὶ τῶν πολιτῶν πάντων, καὶ οἱ τῶν ἐργαστηριακῶν (43), τοῦ μὴ δέξασθαι βασιλεία ἐκτὸς Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν. ἦ Ἐγγραφα καθὼς ὤμοσεν ἰδιόχειρα αὐτῶν καὶ τῇ ἐπαύριον, ἦτις ἦν τὸ ἅγιον σάββατον, ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ τριβουνάλιον τῶν ἐξ ἀκουσίτων, καὶ προσέβαλετο ὠβελισσιμον Εὐδόκιμον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Τὸν γὰρ Ἄνθιμον ζῶν ὁ πατὴρ προσέβαλετο. Καὶ προτῆλθεν ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ δουρὶ Καλοῶσι καὶ ὠβελισσιμοῖς καὶ τῷ νέφ Κωνσταντίνῳ εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ ὑπαλλάξας τὴν ἐνδοτήν, ὡς ἔθος ἐστὶ (44) τῆς βασιλευσῆς, ἐπαγγέθη ἐν τῷ ἄμβωνι σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ καὶ τῷ πατριάρχῃ. Καὶ εἰσελθὼν πᾶς ὁ λαὸς ἀπέθεντο τὰ ἔγγραφα αὐτῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ. Ὁ δὲ βασιλεὺς διελάλησεν οὕτως: Ἰδοὺ, ὦ ἀδελφοί, τὴν αἰτησίαν ὑμῶν ἡ πληρῶ, καὶ δωροῦμαι ὑμῖν τὸν υἱὸν μου εἰς βασιλεία. Ἰδοὺ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τῆς χείρὸς τοῦ Χριστοῦ αὐτὸν παραλαμβάνετε. Οἱ δὲ μεγάλη τῇ φωνῇ ἐβόησαν, λέγοντες: Ἀντιφώρησον ἡμᾶς. Τὴν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐκ τῆς χείρὸς σου παραλαμβάνομεν τὸν κύριον Κωνσταντίνον εἰς βασιλεία τοῦ φιλάνθρωπον αὐτὸν, καὶ ὀπαραποθήσκειν αὐτοῦ. Καὶ τῇ ἐπαύριον, ἦτις ἦν ἡ μεγάλη κυριακὴ τοῦ Πάσχα ἐξ Ἰνδικτιῶνος (45), ὄρα αὐγῆς: ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ πατριάρχῃ ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ, καὶ ἐνεχθέντος Ἄντιμισίου (46), παντὸς τοῦ λαοῦ ὄρῶντος, ἐποίησέν τὴν εὐχὴν ὁ πατριάρχης, καὶ ἔστειψεν ὁ

VARIAE LECTIONES.

ἡ προβάλλῃσθε A, προβάλλεσθε vulg. ἡ ὠμολόγουν add. ex A. ἡ τῆς Βασιφόρου A f. ἡ τοῦ λ. ἐν κ. omi. A f. ἡ σωρευομένων καὶ αἰτουμένων A, σωρευόμενος κ. αἰτούμενος vulg. ἡ ἐποίησαν — — αὐτῶν καὶ add. ex A. ἡ ὁμῶν omi. A. ἡ καὶ ἐκ τῆς A, καὶ τῆς vulg. ἡ παραλαβ. A, προσλ. vulg. ἡ Ἄντιμισίου A. ἡ τῆν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(42) Urbis custodiæ et defensionis milites deputati, urbicæ excubiæ, les archers de ville; nisi forte velis milites in castris alios, alios in præsiidiis agnoscere, et hos τὰ ἔσω ταγμάτα nuncupare. Penes te, lector, iudicium. Contrario tamen sensu, τοὺς τῶν ἔσω ταγμάτων, exteriores ordines, posuerunt Anastas. et Miscella. Vide Constantini Leonis huius anni 7.
 (43) Ἐργαστηριακῶδες corruptius vulgus vocat τοὺς ἐν ἐργαστηρίοις, mercium quarumlibet in officinis venditores.
 (44) Adeundus Codinus de imp. coronatione cap. 17, num. 18.
 (45) Præsentem annum indictio quinta supra

D decimam afficit. Hæc tamen superiore potuisse non dubitabit, qui Constantinum Compositum imperii quintum ac tricesimum tantum inchoasse, et Leonem filium eo anno a Septembriis die 13 et indictione decima quarta potestatem accepisse consideravit. Si tamen decimam quintam reponendam contendas, non ergo contrarius.
 (46) Altare Græcorum mobile et portatile. Ἄντιμισιον ἐστὶ, quasi ἀντὶ τοῦ μισοῦ, sacri sarcull (id enim μισὸς sonat, ait Balsamo et Ioannes Cui episcopus in eucharisticis relictus) vicarium. Lætonorum corporali linteo simile sacris reliquiis per t inclusas et sacrificio missæ celebrando, sacrisque precibus ubilibet concipiendis adiuuatur.

βασιλεύς τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ οὕτως προῆλθεν ἐν τῇ A
 Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ οἱ δ' ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς δυοῖ
 Καίσαροι καὶ τρισὶ ναβελισσίμοις. Προῆλθεν δὲ καὶ
 ἡ 79 βασιλισσα Εἰρήνη μετὰ τὸ προελθεῖν 79 τοὺς
 βασιλεῖς, ὀφεικουμένη διὰ τῶν σκήπτρων ὑπὸ τῶν
 σχολῶν 80, καὶ ἀνῆλθεν διὰ τοῦ ἀναβασιῶτος τῆς
 Χαλκῆς εἰς τὰ κατηχούμενα τῆς ἐκκλησίας, μὴ ἐξελ-
 θεῖσθαι εἰς τὴν μέσην τοῦ ἐμβόλου. Τῷ δὲ Μαίῳ μηνί
 πῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος διεβλήθη Νικηφόρος ὁ Καίσαρ
 καὶ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐπιβουλήν
 σκευάζων κατ' αὐτοῦ, μετὰ σπαθαρῶν τινῶν καὶ
 στρατόρων καὶ ἑτέρων 81 βασιλικῶν ἀνθρώπων· καὶ
 ποιήσας ὁ βασιλεὺς σιλέντιον ἐν τῇ Μαγναύρῃ,
 ἀνέθετα τῷ λαῷ τὰ περὶ αὐτοῦ ῥηθέντα. Οἱ δὲ ἁμο-
 θυμαδὸν ἀνεβόησαν, τοῦ 82 παρασταλῆσαι ἀμφοτέ-
 ρους ἐκ τοῦ μέσου, μὴ μνησθέντες δὲ οἱ αἱ ἐπιόρ-
 ροι, ἃ ὤμωσαν τῷ πατρὶ αὐτῶν, μὴ καταδέχεσθαι
 μετ' ἄνατον αὐτοῦ ἀδικηθῆναι τὰ τέκνα αὐτοῦ.
 Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν νεωτερίσαντας δεῖρας τε
 καὶ κρυβεύσας ἐξώρισεν εἰς Χερσῶνας τὰ κλίματα 83
 ὅπου παραφυλάτῃ καὶ ἀσφάλειαν 84
 studerant, caesos ac tonsos Chersonam et ad vicinas
 relegavit.

A. M. 6269. — Τούτῳ τῷ ἔτει εἰσῆλθεν Οὐθμᾶς
 ὁ τοῦ Κάκα 85 εἰς Ῥωμανίαν, καὶ λαβὼν αἰχμαλω-
 σίαν ὑπέστρεψεν· καὶ προσέφυγεν Τέλερος 86 (47) ὁ
 τῶν Βουλγάρων κύριος εἰς τὸν βασιλέα· καὶ ἐποίησεν
 αὐτὸν πατρικίον, ζεύξας αὐτῷ καὶ τὴν τῆς γυναίκος
 αὐτοῦ Εἰρήνης ἐξαδέλφην. Δεξιόμενος δὲ αὐτὸν
 βαπτισθέντα ἐκ τῆς ἀγίας κολυμβήθρας, μεγάλως
 αὐτὸν εὐέμησεν καὶ ἠγάπησεν.

A. M. 6270. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκάθισεν Οὐθ-
 μᾶς 87 εἰς τὸ δάδεικον καὶ ἑστασίασεν. Λέων δὲ C
 βασιλεὺς ἀπέλυσεν 88 τὰ στρατεύματα τῶν Ῥω-
 μαίων, καὶ εἰσῆλθεν ἐν Συρίᾳ χιλιᾶδες ρ', ὧν
 ἠγοῦντο Μιχαὴλ ὁ Λαχανοδράκων τῶν Θρακησιῶν 89,
 καὶ Ἀρτάβαστος Ἀρμένιος τῶν ἀνατολικῶν, καὶ
 Ταρζάτης ὁ τῶν Βουκελλαρίων καὶ Καριστερόττης
 τῶν Ἀρμενικῶν, καὶ Γρηγόριος ὁ τοῦ Μουζαλα-
 κίου 90 τῶν Ὀφικιανῶν. Καὶ ἐκύκλωσαν τὴν Γερμα-
 νικίαν, καὶ ἦν ἐκεῖ Ἰσθααλὶ ὁ θεῖος τοῦ Μαδὶ,
 καὶ ἔλαβον πάσας τὰς καμήλους αὐτοῦ, καὶ ἤμελλον
 παραλαμβάνειν καὶ τὴν Γερμανικίαν 91, εἰ μὴ διὰ
 δῶρων ἐπεισεν τὸν Λαχανοδράκοντα ὁ Ἰσθααλὶ, καὶ
 συνέχωρησεν τοῦ κάστρου, καὶ ἐξῆλθεν εἰς πραιδαν
 τῆς χώρας, καὶ αἰχμαλωτεύσας τοὺς αἰρετικούς
 Ἰακωβίτας Σύρους πάλιν ὑπέστρεψεν ἐν τῷ κάστρῳ.
 Καὶ πέμψας Οὐθμᾶς στρατὸν ἐκ τοῦ Δεδέκου καὶ D
 βμηράδας, ἐπολέμησεν μετὰ τῶν 92 Ῥωμαίων. Καὶ
 ἔπεσον πέντε ἀμηράδες καὶ δύο χιλιᾶδες Ἀραβες, ὡς
 φασί, καὶ τῇ παρασκευῇ ὑπέστρεψαν. Ἦσαν γὰρ

triarcha consuetas preces ad Deum fundente, filio suo
 coronam imperator imposuit, atque ita versus Ma-
 gnam ecclesiam imperator uterque cum duobus Cae-
 saribus et nobilissimis tribus processerunt. Ipsa quo-
 que Imperatrix Irene, postquam processerunt imperato-
 res, sceptris per scholas solemnī obsequio ante eam
 delatis processum habuit, et per Aereæ portæ ascen-
 sum, haud tamen per porticum mediam viam progressa,
 ad catechumena ecclesiae se contulit. Mense 380
 porro Maio ejusdem Indictionis Nicephorus Caesar
 et imperatoris frater apud imperatorem delatus est,
 quod nimirum de insidiis imperatori paraudis
 consilium cum anathariis quibusdam et stratoribus
 aliisque imperatorii comitatibus hominibus iniisset.
 Imperator autem silentio ad Magnauram convocato
 quæ ipsis imputabantur populo exposuit, qui uno
 consensu exclamavit, utrumque e medio tollendum
 esse, homines utique perjuri, non recordati olim
 ipsorum patri jurejurando adhibito spondidisse, se
 postejus obitum injuriam filii inferri non passuros.
 Quamobrem imperator istos omnes, qui rebus noxis
 eius regiones, illic sedulo in casiodiam asservandos

A. C. 769. — Hoc anno Uthmas Caeæ filius in
 Romanam ditionem irruit, et captivis secum abdu-
 ctis, ad suos revertit. Telerus vero Bulgarorum
 dominus ad imperatorem profugit, a quo, locata in
 matrimonium conjugis suæ Irenes consobrina, pa-
 tricius creatur. Eum sacro lavacro initiatum impe-
 rator suscepit, et summis honoribus cumulatum
 valde adamavit.

A. C. 770. — Hoc anno Uthmas ad Debecum
 consedit, et seditionem movit. Imperatoris autem
 Leonis copiae ad hominum centum millia in Syriam
 irruerunt. Duces exstiterunt Thracensium Michael
 Lachanodraço, Orientalium Artabasdu Armenius,
 Bucellariorum Tatzates, Armeniacorum Caristero-
 tzes, Opsicianorum Muzalacii filius Gregorius. Obses-
 sam vero Germaniciam, ubi Isbaali Maujæ avunculus
 inclusus erat, captis omnibus camelis, obtinuis-
 sent, nisi Lachanodraço Isbaali munibus victus
 ea urbe ad regionem deprædandam, et captivos ex
 Jacobitis Syris hæreticis abluendos vires conver-
 tisset, iisque peractis ad castrum denique obsiden-
 dum regressus est. Uthmas autem collectis ad De-
 becum copiis amens præfecit, et in Romanos
 comisit. Ex Arabibus, ut serunt, amens quinque
 et militum duo millia perierunt. Feria sexta re-
 gressi sunt; die quippe Dominica urbem ingressi
 fuerunt. Imperator vero Maiumam celebraturus in
 solio cum filio consedit, atque ita partæ victoriæ

VARIÆ LECTIÖNES.

80 ἢ καὶ ἡ Α, δὲ ἡ vulg. 81 μετὰ τὸ πρ. Α. μετὰ τοῦ πρ. vulg. 82 ὑπὸ τῶν σκήπτωρ (sic) Α. 83 ἐπέ-
 ρων add. ex Α. 84 τοῦ prius div. f. 85 εἰς Χερσῶνα τοῖς κλίμασιν Α f, εἰς Χερσῶνα καὶ τὰ κλίματα n.
 86 Βάκα Α a f. 87 Τελέγυρος Α, idem qui supra p. 693, Τζέριγος nominabatur. 88 θουμάμας Α ubique.
 89 ἀπείστελεν Α. 90 τῶν Θρακησιῶν Ἀρμενικῶν. — Ἀρμενικῶν om. Α. 91 Μουσαυλακίου Α. 92 καὶ ἢ
 ἐκεῖ — καὶ τὴν Γερμανικίαν v. hæc omnia addita sunt ex Α. 93 τῶν add. ex Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(47) Qui supra Τζέριγος, qui Anastasio Τελερίχμα.

solemnia cum celebritate duces peregerunt. Syros A εἰσελθόντες τῇ Κυριακῇ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ποιῆσα: demum hæreticos in Thraciam transtulit, ibique ebs habitare jussit.

A. C. 771. — Hoc anno Madi Arabum dux 381 claudibus præteritis ad iram provocatus, cum expeditis Maurophorum, Syriae et Mesopotamiae copiis Asanem mittit, et Dorylæum usque arma intulit. Porro imperator, ne copias omnes in aciem aperto Marte simul digladiaturas educerent, verum ut castris probe munitis militibus in eorum præsidium distribuerent, ducibus injunxit. Ad hæc præsectorum præcipuo^s ex toto exercitu segregatos militum selectorum tria millia tollere, et versus obsessam urbem pergere jussit, ut hostes nimirum ad prædandum alioquin dispergendos a tergo insequentes premerent, agrosque et equorum pabula, ac si ullibi comæatus illis idoneus exstaret, ipsi præcurrentes igne perderent. Hostibus itaque ad Dorylæum per dies septemdecim obsidionem tenentibus, cuncta ad vitam necessaria delicere, et equi pabulorum penuriam pati: quare pars eorum maxima periit. Pedem igitur referre coacti, Amoriun per diem unum obsederunt, sed ut urbem mœnibus, in proprias domos reversi sunt.

A. C. 772. — *Cpoleos episcopi Pauli annus prius.*

Hoc anno Madi Arabum cum ingentibus copiis et maximo belli apparatu Dabecum profectus, filium Aaronem in Romaniam expedit, ipse vero in sanctam urbem remeavit. Misitque Machesiam, Zelotem dictum, cum potestate Christianorum servos ad suum obsequium et religionem traducendi, et sanctas ecclesias devastandi. Emesam itaque se confert, et nemini Christianum cultum, ut deserat, nisi forte infidelium posteris se vim illaturum pollicitus, in Hebræos demum et Christianos apertam persecutionem movit. Extemplo igitur præter jus omne pictatis et humanitatis cœpit eos suppliciis exagitare, quibus Lysias vel Agricolaus quondam pepercissent, atque ita plurimis necem intulit. Feminae vero gratia Christi Dei nostri ejus insaniam superarunt. Quædam etenim virgines viris desponsatæ, archidiaconi videlicet Emeseni et ejus filii

Μαζουμαῦν (48) ἐν Σοφριαναῖς ἐκάθισεν ἐπὶ σένζου μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἐθριάμβουσαν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπινίκια. Ἐπέρασεν⁹⁹ δὲ καὶ τοὺς αἵρετικοὺς Σύρου ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ κατώκισεν⁹⁸ αὐτοὺς ἐκατ:

A. M. 6271. — Τούτῳ τῷ ἔτει θυμωθεὶς ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς Μαδὶ πέμπει τὸν Ἀσάν μετὰ δυνάμει· πολλῆς Μαυροφόρων τε καὶ τῶν τῆς Συρίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας, καὶ κατῆλθεν ἕως τοῦ Δορυλαίου. Ὁ δὲ βασιλεὺς διετάξατο τοῖς στρατηγοῖς μὴ πολεμῆσαι αὐτοὺς δημόσιον πόλεμον, ἀλλ' ἀσφαλίσασθαι τὴν κίστραν, καὶ λαὸν εἰσενεγκεῖν πρὸς παραφυλακὴν⁹⁶ αὐτῶν, ἀπολύσας καὶ ἀρχοντας μεγάλους κατὰ κάστρον (49), αὐτοὺς δὲ ἐπάραι ἀνά τριῶν χιλιάδων ἐπιλέκτους στρατιώτας, καὶ παρακολουθεῖν αὐτοῖς πρὸς τὸ μὴ σκορπίσαι τὰ κούρσα, καὶ προκίλειν πυρὶ τὰς τε νομάς τῶν ἀλόγων, καὶ εἰ που εὕρισκοιτο δαπάνη. Κιθῆσθέντων δὲ αὐτῶν ἐν τῷ Δορυλαίῳ ἡμέρας ἑπτακαίδεκα, καὶ λειψθέντων αὐτῶν τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, ἐπτώχευσαν τὰ ἄλλα αὐτῶν· καὶ πολλὴ ἄλωσις ἐγένετο⁹⁷ εἰς αὐτά. Καὶ ὑποστρέψαντες⁹⁸ ἐπαρακάθισαν τὸ Ἀμώριν ἡμέραν μίαν, καὶ ἰδόντες αὐτὸ ὠχρωμένον καὶ πολλὴν ἐξόπισιν ἔχον, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια⁹⁹.

B

A. M. 6272. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Παύλου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἔρχεται Μαδὶ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς εἰς τὸ Δάβεκον μετὰ πολλῆς δυνάμει· καὶ ἐξοπλίσει, καὶ ἀποστέλλει τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀαρὼν ἐπὶ τὴν Ῥωμανίαν, καὶ αὐτὸς ἐπιστρέφει⁹⁸ ἐπὶ τὴν ἁγίαν πόλιν. Καὶ πέμπει Μαχέσιαν⁹⁹, Ζηλωτὴν λεγόμενον, καὶ δίδει¹ αὐτῷ ἐξουσίαν ἀποστατεῖν τοὺς δούλους τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἐρημοῦν τὰς ἀγίας ἐκκλησίας· καὶ ἔρχεται ἕως Ἐμέσης, καὶ ἐπαγγέλλεται μὴ ἀναγκάσειν, εἰ μὴ τοὺς ἀπὸ ἀπίστων εἰς τὸ μαγαρίσαι, ἕως ἂν ἐφανερῶθησαν οἱ Ἑβραῖοι καὶ Χριστιανοί. Καὶ εὐθέως ἤρξατο ἀθίως βασανίζεσθαι⁹⁶ ὡς² οὐδὲ Λυσία· καὶ Ἀγρικολαὸς ποτε, καὶ πολλοὺς ἀπώλεσεν. Γυναῖκες δὲ ἐνίκησαν αὐτοῦ τὴν μάχην χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ αὐτὰς νοβίτισσαι³ (50), ἡ τοῦ ἀρχιδιακόνου Ἐμέσης, καὶ ἡ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ⁴ Ἡσίου, πολλὰ βασανισθεῖσαι καὶ μὴ ὑπέξασαι⁵ τῇ ἀσεβείᾳ. Ἀπὸ γὰρ χιλιάδος βου-

C

D

VARIAE LECTIONES.

⁹⁹ ἐπέρασεν A, ἐπέρασαν vulg. ⁹⁸ κατώκισεν A, κατώκισαν vulg. ⁹⁶ εἰ; φυλακὴν a. ⁹⁷ ἐγένετο A, γέγονεν vulg. ⁹⁸ ὑποστρέψαντες A [ὑποστρέφοντες vulg. ⁹⁷ εἰς τὰ ἴδια] μὴδὲν ἀνύσαντες A. ⁹⁶ ὑποστρέφει A. ⁹⁹ Μουχέσιαν A. ¹ δίδωσιν A. ² ὡς A, οὗς vulg. ³ νοβητίτισσαι A. ⁴ αὐτοῦ] τοῦ A. ⁵ ὑπέξασαι f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(48) Maii Kalendarum celebritas diei festivitate civili hilarius celebrando Μαζουμαῦς nominis consortium impertivit. Quod antiquorum Maiumæ festum, quæ prima ejus institutio, quam Christianis execrandum, ut deinde castigatus permissum diatriba pene integra Meursius in Lexico, et Lacerda in Adversariis edisserunt.

(49) Bene Anast., *destinatis per singulas civitates magnis principibus*; præcipuis præsidibus, qui illis solertia caverent, Arabumque conatum depelle-

rent. Male interpr. cum ducibus conundit, quos voluit cum delecta trium millium manu hostium exercitum insequi, palantes cohibere, pabula igni consumere. CUMBERTIS.

(50) An *Nubitenses*, prout vertit Anastasius, quia forsitan *nubiles*? Vel quia Nubienses, Nubia videlicet ad Nilum vico? Vel denique prophetico spiritu clare, cum vox Nabi Syris et Arabibus prophetam designet? Arridet expositio postrema: puellæ quidem Emesam Syriae incolabant.

νεύρων λαβοῦσαι, καὶ ἄλλων πολλῶν κολαστηρίων ^A Ἐσαΐαε nate, crudeliter excruciatæ, non tamen impietatis violentiæ cesserunt, quin ima nervorum bubulorum plagis mille acceptis, toleratis quoque aliorum tormentorum doloribus, victoriæ **382** coronam a Christo retulerunt. Porro Machesias ille Damascus usque crudelitatem exerceus processit, nec perpensa quondam ab Arabibus data Christianis fide, plurimas ecclesias subvertit. Mensis autem Februarii die sexto eoque Dominico indictione tertia, die Dominico quo ante quadragesimam ultima caseum comedendi sit potestas, Nicetas genere Sclavus, eunuchus, Cpoleos patriarcha, diem extremum obiit. Secunda vero jejuniorum Dominica Paulus venerabilis lector, Cyprius natione, doctrina et virtute præstans, quamvis ob hæresim, quæ tunc obinebat, multum reluctaret, imo vim omnino passus, Cpoleos patriarcha instituitur. Cæterum media jejuniorum hebdomade Jacobus protospatharius et Papias, Strategius et Theophanes cubicularius et accubitor, necnon Leo et Thomas cubicularii, quasi sanctas et venerandas imagines coluissent, cum aliis religiosis viris comprehensi sunt. Tum itaque Leo persecutoris filius nudata in publicum, quam huc usque delitescentem gestaverat impietatem, istos verberibus inclementer cæsos et tonsos, ac per mediam urbem cum ignominia traductos in prætorium custodiendas conjecit, in quo Theophanes, quem memoravimus, confessor effectus, oblenta martyrii corona, exsiliatus est. C Reliqui omnes post imperatoris obitum probatis

VARIE LECTIONES

^o κολασθῆναι α. ¹ προσῶν Α. ² τῆς Τυρ. οἰ. Α. ³ Παπίας Α, Παππίας vulg. ⁴ ἄγιος καὶ οἰ. Α. ⁵ μέσης δεδ. Α, μέσης τε δ. vulg. ⁶ ἐν ψ καὶ ἀπ. Α, ἐν οἷς ἀπ. vulg. ⁷ ὑπὸ λόγον Α.

JAC. GOARI NOTE.

(51) Anno Constantini Copronymi secundo supra vicesimum novum indictionum circulum Theophanem inchoasse ab eo scripta demonstrant. Quartum deinde quinto supra vicesimum ascribit; mox sextum vicesimo septimo; octavam vicesimo nono; tricesimo nonam; tum vero duodecimam tertio et tricesimo; quinto postmodum et tricesimo, qui ejus imp. postremus, tertiam decimam et consecutim decimam quartam consociat. Ad Leonis Copronymi filii anquam indictionem decimam quartam memorat; ad præsentem hunc quintum circuli sequentis tertiam adnotat; et anno mox secundo quartam adnectit. Ad annum Copronymi primum et vicesimum, qui mundi 6253 ab auctore numeratur, indictionum adjecto circulo, mundi 6268 obtinet indictioni postremæ et anno Leonis primo conjunctum: ab anno igitur Leonis secundo circulus alter incipiens, quinto, quem nunc tractamus, indictionem quartam afferat necesse est, et quintam Constantini successoris primo. En tamen ut mundi 5273 quartam accenset, præcedenti tertiam; atque iterum mundi 6268 decimam quartam, prævio decimam tertiam, ac tandem mundi 6265 duodecimam affigit. An mundi annis indictionem unam deesse, vel indictionibus annum mundi unum redundare asserendum? Ipsi auctoris calculi errorem producit, et ubi admiserint faciles testantur. Ipso, inquam, Constantini Copronymi anno postremo, quem quintum ac tricesimum numerat, annos quatuor et triginta, menses duos, dies sex et viginti imperasse prædicat. Annus integer trimestri vix completo totus fuerat assignandus? Ad hujus anni

historiæ calcem annos quinque, mensibus sex demptis filium Leonem imperio positum narrat: adeone facile præter debitum menses sex occurrerant erogandi? Indictionum itaque ordine servato, anni mundi menses quindecim indebitos intrusit Theophanes: novem Constantini, filii Leonis, sex alios ætate. Uno verbo Copronymi annis quintum ac tricesimum addidit superfluum, et indictione carentem, cujus quatuor et triginta duntaxat ex propriis calculis recensere debuerat. Profectio itaque Copronymi in Bulgaros historia in annum et indictionem, quibus filius imperium obtinuit, accensenda: anni vero tum a mundi conditu, tum a Christi natali in ordinem meliorem revocandi.

(52) Septuagesimæ hebdomade carnisprivium habet Ecclesia Græca: et sexagesimæ Dominico die, τῆς ἀπόκρως, quo carnibus adhuc vesci licet, clauditur. Sequentē hebdomade, quæ Latinis sexagesimæ, ovis, lacticiniis, atque adeo caseo utuntur, eaque comedendi etiam ipsa quo quadragesimæ Dominico die facultas perseverat, a quo τυροφάγος appellatur. Feria sequente 2 quadragesimalis jejunii habentur encæniam; et πρώτη ἑβδομάς τῶν νηστειῶν numeratur. Scripta superius de Græcorum jejuniis in memoriam revocanda. Τῶν νηστειῶν tamen πρώτη Κυριακή hebdomadem a feria 2 inchoatam, ut et secunda succedentem claudit. Eam ob rem Casaria Dominica Februarii diem sextum obtinente, jejuniorum secunda vicesimo propriam sibi sedem figat necesse est.

simi monachi evaserunt. Demum Aaron in Armeniacorum thema ingressus castrum Semalvum per totam aetatem obsedit, et ipsum mense Septembris pactis initis in suam potestatem misit. Prius autem Uthmam cum quinquaginta millibus hominum Asiam bello oppressurum delegarat, cui Michael Lachanodraeo levi acie ad praedandum idonea stipatus et obviam factus, praelio inito, fratrem ipsius Uthmam interfecit. Caeterum mensis Septembris die octavo quarta Indictione Leo filius Constantini in hunc modum diem suum clausit: Cum insana in gemmarum et pretiosos lapides arderet libidine, coronam in Magna ecclesia appensam deperibat, eam acceptam capiti imposuit, ac confestim e capite edullierunt carbunculi, febrique vehementi simul correptus Imperii demptis mensibus sex anno quinto defunctus est.

A. C. 773. — *Romanorum imperatoris Constantini annus primus.*

Hoc anno piissima Irene una cum filio Constantino praeter hominum opinionem, Deo ita ordiante, imperium suscipit administranda in mense Septembris Indictione quarta, ut mirandum Dei opus eo clarius effulgeret, quod per mulierem viduam et puerum orphanum immanem adversus se et famulos suos Constantini rerum divinarum hostis impietatem exasperatam, et adversum ecclesias tyrannidem ejusdem armatam, cum quondam diaboli malitiam per piscatorum et hominum imperitotum infirmitatem prostravit, omnino expurgaret. A commissio vero sibi imperio diebus quadraginta, filio annum duodecim numerante, nonnulli senatorum ac procerum Nicephorum excubarem in medium exponere et imperatorem constituere consilium inierunt. Sed conjuratione comperta, Gregorius publici cursus logotheta, Bardas nuper Armeniacorum dux, Constantinus vicarii spatbarius et excubitorum domesticus, Theophylactus Rangabe filius et Duodecim insularum drungarius, et alii plurimi comprehensi, quos verberibus caesus et capillis tonsos in diversa loca telekavit Irene, Caesares autem et nobilissimos viros sui fratres capitibus rasos sacerdotio inauguratos in Christi natalium festo sacramenta populo Imperii praecipit, quo ipsa publice regioque apparatus una cum filio procedens, sublata a viro stemma gemmis et lapidibus distinctum ecclesiae restituit simul et obtulit. Elpidium autem

ἄθλιν ἐπὶ Ἀσίαν μετὰ πενήκοντα χιλιάδων, καὶ συναντήσας Μιχαὴλ ὁ Λαχανοδράκων κούρην αὐτοῦ μικρῶν ἐπολέμησεν αὐτῶν, καὶ ἐκτεινεν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Οὐτθμῶν. Τῇ δὲ ὀγδόῃ τοῦ ἑπτεμβρίου μηνὸς τῆς τετάρτης Ἰνδικτιῶνος τέθνηκε Λέων υἱὸς Κωνσταντίνου τρώπων τοῦδε· Λιθομανῆς ὑπάρχων λίαν ἠράσθη τοῦ στέμματος τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ λαβὼν ἐφόρεσεν αὐτό. Καὶ ἐξηλθον ἀνθρακες ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ληφθεὶς σφοδρῶ πυρᾶν τέθνηκε βασιλεύσας παρὰ ἕξ μηνῶν ἑτη πάντα (53).

A. M. 8275. — *Romanorum basilicis Constantini annus primus.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Εἰρήνη ἡ εὐσεβεστάτη ἄμα τῶν υἱῶν αὐτῆς Κωνσταντίνου παραδόξως θεῶν τὴν βασιλείαν ἐγχειρίζεται μηνὶ ἑπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος δ', ὡς ἂν θαυμαστωθῇ ὁ θεὸς καὶ ἐν τούτῳ διὰ γυναικὸς χήρας καὶ παιδὸς ὀρφανοῦ μέλλων καθάρειν τὴν ἀμετρον κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ θεραπευόντων δυσσεβείαν καὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τυραννίδα τοῦ θεομάχου Κωνσταντίνου, ὡς πάλαι τοῦ διὰ δόλου τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀλιείων καὶ ἀγραμμάτων. Μετὰ δὲ τσσαράκοντα ἡμέρας τοῦ κρατήσαι αὐτὴν, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς δεκαετοῦς ὑπάρχοντος, συμβούλιον ποιήσαντες τινες τῶν ἐν τέλει ἠθέλησαν ἐξαγαγεῖν Νικηφόρον τὸν ἀπὸ Καϊσάρων, καὶ στήσαι εἰς βασιλεία. Διαγνωσθεῖσης δὲ τῆς ὑποθέσεως, ἐκρατήθησαν Ἰωάννης Γρηγόριος τοῦ δρόμου ὁ λογοθέτης καὶ Ἡάρδας ὁ πότε στρατηγὸς τῶν Ἀρμενικῶν, Κωνσταντίνος τε ὁ τοῦ Βικαρίου σπαθάριος καὶ δομέστικος τῶν ἐξουσιούτων, καὶ Θεοφύλακτος ὁ τοῦ Παγγαβῆ δρουγγάριος τῆς Δωδεκανήσου (54), καὶ πολλοὶ ἄλλοι· οὓς δεύρα καὶ κουρεύσασα ἐξώρισαν εἰς διαφόρους τόπους· τοὺς δὲ ἀνδραδέλους αὐτῆς Καίσαρὰς τε καὶ νοδελισαίμους ἀποκείρασα ἱερατεῦσαι καὶ μεταδοῦναι τῷ λαῶν (55) πεποίηκεν ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, ἐν ἧ καὶ προελθοῦσα βασιλικῶς δημοσίᾳ δὴν τῷ πικρῷ προσήνεγκε τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἄρθεν στέμμα ἐπικαλλωπισθὲν διὰ μαργαριτῶν. Προεβάλετο ἡ δὲ καὶ ἑλληνικὸν τὸν πατρικίον στρατηγὸν ἐν Σικελίᾳ, ὡς καὶ προ-

VARIAE LECTIONES.

¹⁴ τοῦ Α, αὐτοῦ vulg. ¹⁵ ἡ add. ex Α. ¹⁶ θαυμαστωθῇ Α, θαυματ. vulg. ¹⁷ χήρας om. Α. ¹⁸ ἐκρατήθη α. ¹⁹ προσβάλετο Α, προσβάλλ. vulg. ²⁰ καὶ add. ex Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

53) Die Septembris tertio supra decimum Leonem imperio positum scripsit superius Theophanes ad Constantium Copronymi annum ultimum: Septembris iterum die octavo facti functum hic statuit: igitur post imperii ἑτη πάντα παρὰ ἕξ ἡμέρας, eamque lectionem codex Barberinus et Vaticanum ostentant: sed et Anastasius eam tenetur. *Mortuus est*, inquit, *cum regnasset annis quinque, diebus sex exceptis*. At cum Septembris die vicesimo tertio imperium adisset ex ipsius auctoris testimonio ad annum Copronymi ultimum evidenter demonstratur: Septembris ejusdem die septimo supra decimum excessisse constat. Stemma porro

Magnæ ecclesiæ quod sibi vindicasse narratur, illud est quod a conjuge donatum templo appendisse Mauricium supra legimus ad ejus annum 19 pag. 236. (54) Insulæ Cyclades duodecim Δωδεκανήσος sunt et cum in civili tum in ecclesiastico regimine provinciæ constituunt: quia vero maritimæ Drungarius (classis nimirum ex eis collectæ dux), ideo simul rector censetur. Metropolis et episcopatus in notitiis ad editionis Regiæ Codicum at-textis occurrunt.

(55) Ut ipso sacerdotii exercitio imperio nunquam remissis convincerentur.

στρατηγήσαντα τῶν ἐκείσε ²¹, καὶ ἀπέλευσεν τῷ Φεβρουαρίῳ μηνί. Ἐν δὲ τῷ Ἀπριλίῳ μηνί ἐβ' διεβλήθη ὁ αὐτὸς Ἐλπίδιος, ὡς τὰ τῶν Καيسάρων φρονῶν, καὶ ἀποστείλασα σπαθάριον Θεόφιλον παρήγγειλεν, ἵνα συντόμως ἀρπάσῃ καὶ φέρῃ αὐτόν. Τοῦ δὲ ἀπελθόντος οὐκ ἀπέδωκαν αὐτόν οἱ Σικελοί. Ἡ δὲ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ δείρασα καὶ κουρεύασα σὺν τοῖς υἱοῖς ²² τῷ πραιτωρίῳ παρέπεμψεν φυλάττεσθαι. Τῷ δὲ Ἰουνίῳ μηνί ἀπέστειλεν πάντα τὰ περατικά θέματα εἰς τὰς κλεισοῦρας φυλάττειν καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἐξόδον τῶν Ἀράβων, ἐπιστήσαντα αὐτοῖς κεφαλὴν Ἰωάννην τὸν ²³ σακελλάριον εὐνοῦχον ὄντα καὶ οἰκειαχὸν αὐτῆς. Ὁ δὲ Μαδί ἀπέστειλεν Κεθῆρ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ συναντῶσιν ἀλλήλους ἐν τόπῳ λεγομένῳ Μήλῳ. ²⁴ Καὶ κροτηθέντος πολέμου, ἤττωνται οἱ Ἀραβες, καὶ κτείνονται ἐξ αὐτῶν πολλοί, καὶ ὑπέστρεψαν μετ' αἰσχύνης. Ἐρῆσαντο δὲ οἱ εὐσεβεῖς παρρησιάζεσθαι, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πλατύνεσθαι, καὶ οἱ θέλοντες σωθῆναι ἀποτάσσεσθαι (56), καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ὑψοῦσθαι, καὶ τὰ μοναστήρια ἀναρρῦεσθαι, καὶ πᾶν ἀγαθὸν φανεροῦσθαι ²⁵. Ἐν γοῦν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τοῖς Μακροῖς τεύχεσι τῆς Θράκης ἀνθρωπὸς τις ὀρύττων εὗρεν ἄνδρα κείμενον, καὶ γράμματα κεκολλημένα ἐν τῷ λάρνακι περιέχοντα τὰδε· Χριστὸς μέλει γεννᾶσθαι ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου, καὶ πιστεύω εἰς αὐτόν. Ἐὰν δὲ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν βασιλέων, ᾧ Ἥλιε, κλίην με δεῖαι ²⁶.

A. M. 6274. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέστειλεν Εἰρήνη Κωνσταντίνου ²⁷ σακελλάριον καὶ Μάμαλον πριμικῆριον ²⁸ πρὸς Κάρουλον βῆγα τῶν Φράγγων, ὅπως τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, Ἐρυθρῶ λεγομένην (57), συμφε-

VARIE LECTIONES.

²¹ προστρατηγήσαντα τῶν ἐκ. A, πρῶτον στρατ. ἐκείσε vulg. ²² υἱοῖς A, υἱοῖς αὐτοῦ vulg. ²³ τὸν ad. l. ex A. ²⁴ Μύλω A. ²⁵ καὶ οἱ θέλοντες — — — φανεροῦσθαι: om. A e f. ²⁶ δεῖαι A, δεῖαι vulg. ²⁷ Κωνσταντίνου τὸν Σακ. A. ²⁸ τὸν πριμμ. — τὸν βῆγα A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Οἱ θέλοντες σωθῆναι, ἀκωλύτως ἀποτάσσεσθαι Reg. etc. Bene Anast., qui volebant salvari, sine impedimento mundo renuntiare: monachi institutum arripere, quod Constantino imperante capitale fuit: quin et Leone ejus filio, uti anno ipso superiori auctor prosecutus est. Nihil ad rem quod reddidit est, hæresibus nuntium remittere. Noti tituli de renuntiantibus. Laudatus sæpe Theodoros: Ἄλλ' ἤκεν ἡμῖν ἡ Χριστοφόρος Εἰρήνη, ἡ φερωνύμω: βασιλεύσασα, ἐξ ἧς μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν, καὶ ἡ τοῦ μονάζειν παντὶ τῷ βουλομένῳ ἀνέφικτο θύρα, πάλαι ὑπὸ ἀσεβοῦς βασιλείας κλεισμένη, καθάπερ ὑπὸ Ἑλληνιστοῦς τὸ Χριστιανίζειν. Ἐντεῦθεν ἡ περὶ ἡμᾶς μὲν πανέστιος ἀποταγή· τοῦ δὲ πανευφήμου Πατρὸς ἡ μετὰ τὴν ἡσυχίαν ἡγεμονία. At venit nobis Christi plena spiritus Irene, quæ pro nominis ratione pacate imperium administravit. Hujus munere cum aliis bonis hoc quoque allatum est, ut civibus volenti monastici instituti arripiendi janua pateret, quæ olim impiis rerum summa potentibus clausa exstitisset, uti Græcis imperantibus vetitum erat, ne quis Christo accederet. Hinc factum ut tota nostra sumilia nuntium mundo remitteret; atque laudatissimus Pater post solitariæ vitæ certamina monasterii præfecturam iniret; nimirum repudiata olim etiam Nicomediensis Ecclesiæ majori

Siciliæ, quam prius administraverat, ducem præfavit, et mense Febuario in provinciam dimisit, mensisque Aprilis subinde die decimo quinto Elpidium eundem tanquam in Cæsarum mentem inclinantem accusatum, misso Theophilo spathario, quantocius rapi et ad se adduci jussit. Sed cum Theophilus in provinciam appulisset, Siculi ducem ei tradere recusarunt. Quare conjugem ejus exsam et capite tonsam una cum filiis sub custodia detinendam in prætorium transmisit. Porro Junio mense clusuris custodiendis, et cohibendis Arabum excursibus copias omnes transfretanas expulvit, Joanne sacellario eunucho proprio domestico eisdem in caput et præfectum assignato. Ex adverso Madj militiam hostilem Ceber duce comparavit et instruxit. Occurrunt itaque invicem oppositæ sibi acies ad locum, cui nomen Melus, et inito certamine vincuntur Arabes, et plurimis eorum cæsis, cum ignominia reversi sunt. Tunc temporis Deo quique devoti liberius eum colere, verbum Dei propagari, qui salutem quærerent, hæresibus nuntium mittere, Dei laudes efferri, asseri in libertatem monasteria, bonum omne denique reparari. Sub hoc quoque tempus quidam ad Longos Thraciæ muros fodiens tumulum **364** offendit, quo terra et pulvere mundato atque recluso, virum intus jacentem litterasque urnæ insculptas in hanc sententiam invenit: *Christus ex Maria Virgine nascetur, et credo in eum. Sub Constantino et Irene. o C Sol, iterum me videbis.*

A. C. 774.—Hoc anno Irene Constantinum sacellarium, et Mamulum primicerium ad Carolum Francorum regem delegavit, filia ejus Erythrus nomine filio suo Constantino conjugis petendæ gratia. Pactisque

VARIE LECTIONES.

²¹ προστρατηγήσαντα τῶν ἐκ. A, πρῶτον στρατ. ἐκείσε vulg. ²² υἱοῖς A, υἱοῖς αὐτοῦ vulg. ²³ τὸν ad. l. ex A. ²⁴ Μύλω A. ²⁵ καὶ οἱ θέλοντες — — — φανεροῦσθαι: om. A e f. ²⁶ δεῖαι A, δεῖαι vulg. ²⁷ Κωνσταντίνου τὸν Σακ. A. ²⁸ τὸν πριμμ. — τὸν βῆγα A.

JAC. GOARI NOTÆ.

prælatione solitudinis amore, cum ad eam urbis præsul hortaretur. Ἀρχεῖν τῆς Νικομηδείων ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ τνηκαῦτα προέδρου προτρέπεται: tum puto, cum Leo Constantini filius recens auspiciat imperium religiosior haberi voluit, eamque ob rem μητροπολίτας ἐκ τῶν ἀββᾶδων ἐν τοῖς πρωτίστοις ἰερέσι προσβάλλετο: Leonis anno 4, p. 378: *primiarum civitatum sedibus administrandis ex abbatibus metropolitans legit.* Καὶ τὰ μοναστήρια ἀναρρῦεσθαι. *Reparari monasteria:* excepto enim Dalmatiæ præcipuo urbis monasterio, militum usibus addicto, reliqua in urbe Constantinus everterat. **COMBESIS.** (57) *Rotrudem* Francorum lingua vocatam, de qua Annales Francorum Anonymi ab Andrea Duchesne collecti tom. II, pag. 22, et a Paulo Petavio pag. 354 Nibelungo ascripti, anno Domini 781 (is auctori toto septennio delicti, de quo alibi) ita scribunt: *Perrexit Carolus rex Romam... et ibi desponsata est Rottrud filia regis Constantino imperatori.* Poeta Saxonicus Anonymus tomi ejusdem pag. 177: *Necnon Rotrudis, reliquis quæ filia natus Major erat, flevit valde gemens obitum. Hanc et Græcorum luxerunt diu regna, Quod non hæc tali digna forent domina,*

conventus et iurejurando ab utraque parte firmatis, Elisæum eunuchum et notarium, qui Græcorum litteras et linguam receptosque per imperium Romanum mores eam edoceret, reliquit. Imperatrix interea classe ingenti comparata militumque selectorum et præcerum idoneorum et in bello exercitatorum exercitu imposito, Theodorum patricium virum, eunuchum quidem, sed in bellis agendis strenuum, in Siciliam adversus Elpidium misit. Multis autem prællis ibi fortiter commissis, integra tandem victoria in Theodori partes cessit. Quo conspecto consternatus timore Elpidius, sublatis cum Nicephoro Duca, quas habebat divitiis, recessit in Africam, et securitatis fide accepta, ad Arabes defecit; eum mox susceptam, imperii coronam redimitum, et calceamentis ejusdem dignitatis symbolo ornatum, et imperatoris renuntiatum, incassum apud se detinuerunt. Exercitu Romano in his occupato, Aaron filius Madi expeditionem suscepit viribus atque apparatu maximam, copiis ex Maurophoris, universaque Syria, Mesopotamia et deserto collectis: relictoque Bauuso, qui Nacoliā obsideret seque a tergo tutaretur, Chrysopolim usque profectus est. Præterea Burniche cum hominum triginta millibus in Astam misit, qui cum Lachandracone et Thracensium themate ad locum, quem Darenum dicunt, manibus consertis, ex acie hominum millibus triginta composita, ad millia quindecim amisit. Quare Imperatrix Antonio domestico cum copiis misso Banem tenuit, ipsosque interclusit. Dux porro Bucellariorum Tatzatus desertor fidei ad eos transiit, concepto nimirum odio adversus Stauracium patricium et publici cursus logothetam, eunuchum, qui tum inter omnes primas occupabat et rerum summam administrabat. Tale vero suggestit consilium, ut pacem peterent. Quamobrem in medium progressi Stauracius, Petrus magister et Antonius domesticus, non satis caute cum illis egerunt, ut aliorum fidem **385** sibi obstringerent, et optimum filios in obsides sibi dari prouiderent. Temere itaque convenientes ab aduersa parte relenti, vinculis compediti sunt, atque ita utriusque pacem vi adacti composuerunt: cumque se mutuis muneribus Augusta et Aaron exceperent, id maxime pacti sunt, ut in annos singulos ipsis tributum solveret. **D** Pacem igitur firmata ab invicem discesserunt. Arabes Nacoliā reliquerunt. Tatzates autem uxorem et facultates inde tulit.

σηται τῷ βασιλεὶ Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς. Καὶ γενομένης συμφωνίας καὶ ὄρκων ἀναμεταξύ ἀλλήλων, κατέλιπεν Ἐλισσαίον τὸν εὐνοῦχον καὶ νοτάριον πρὸς τὸ διδάξαι αὐτὴν τὰ τε τῶν Γραικῶν ²⁹ γράμματα καὶ τὴν γλῶσσαν, καὶ κατεῖχε αὐτὴν τὰ ἕβη τῆς Ῥωμαίων βασιλείας. Ἐξοπίλισσα δὲ στόλον πολλὸν καὶ λαὸν ἐπέλεκτον ἐκ τῶν θεμάτων ³⁰, καὶ ἀρχοντας ἱκανοὺς προεβάλετο ³¹ Θεόδωρον πατρικίον καὶ εὐνοῦχον, ἀνδρὰ ὀρθοτήριον, καὶ ἀπέλυσεν ἐν Συκελίᾳ κατὰ τοῦ Ἐλπίδιου. Πολλῶν δὲ πολέμων γεγενομένων ἐνίκησαν οἱ περὶ Θεόδωρον. Ἰδὼν δὲ Ἐλπίδιος καὶ φοβηθεὶς, λαβίων ὕσα εἶχεν γρήματα καὶ Νικηφόρον τὸν Δούκα ἐπέρασαν εἰς Ἀφρικὴν καὶ λαβῶν λόγον ἀπαθείας προσεβήθη τοῖς Ἀραβί, ὅτι δεξάμενοι ὡς ³² βασίλειά Ῥωμαίων καταβηγον, στέψαντες αὐτὸν εἰς μάτην, καὶ περιθίντες τσαγγίον καὶ στέφανον (58). Τοῦ δὲ λαοῦ τῶν Ῥωμαίων ἀσχαλομένου ἐν τούτῳ, ἐξέρχεται Ἀαρὼν υἱὸς Μადὶ μετὰ δυνάμει καὶ ἐξοπίλισσας ὑπερβαλλούσης ἀπὸ τε Μαυροφύρων καὶ πάσης τῆς Συρίας καὶ Μεσοποταμίας καὶ τῆς ἐρήμου, καὶ ἔρχεται ἕως Χρυσοπόλεως, καταλιπὼν τὸν Βουνοσοὺν πλοιορκεῖν τὴν Νακώλειαν καὶ φυλάττειν τὰ νῦντα αὐτοῦ. Ἀπέστειλεν δὲ καὶ τὸν Βουρνηχὴ ³³ εἰς Ἀσίαν μετὰ τριάκοντα χιλιάδων, ὃς καὶ πολεμήσας τὸν Λαχανοδράκοντα σὺν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων, ἐν τόπῳ λεγομένῳ Δαρηνῷ, καὶ αὐτῶν τριάκοντα χιλιάδων θντων δεκαπέντε χιλιάδας ἀπέκτεινεν ³⁴ (59). Ἡ δὲ βασίλισσα πέμψασα Ἀντωνιον δομῆστιχον σὺν τοῖς τάγμασιν ἐκράτησε τὴν Βανὴν, καὶ ἀπέκλεισεν αὐτούς. Προσέφυγεν δὲ αὐτοῖς Τατζάτιος ³⁵ ὁ τῶν Βουκελλαρίων στρατηγὸς μίσει τῷ πρὸς Σταυράκιον τὸν πατρικίον καὶ λογοθέτην τοῦ ὁρμού, τὸν εὐνοῦχον, πρωτεύοντα πάντων τῶν τηλικαῦτα θντων καὶ τὰ πάντα διοικοῦντα. Καὶ δοὺς αὐτοῖς βουλήν, ἤτησαντο ³⁶ εἰρήνην. Ἐξεληθόντων δὲ ἐπὶ τούτῳ Σταυρακίου καὶ Πέτρου μαγίστρου καὶ Ἀντωνίου δομῆστικου, οὐκ ἤκριβαλόγησαν τὸν λόγον ³⁷ [λαβεῖν καὶ τέκνα τῶν πρωτεύόντων ³⁸]. ἄλλ' ἀσκόπως ἐξεληθόντες ἐκρατήθησαν ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐπεδήθησαν, καὶ ἐδίασθησαν ἀμφοτέρω τὰ μέρη τοῦ ποιῆσαι εἰρήνην καὶ ἐδωρήσαντο ³⁹ ἀλλήλοις ἢ τε Ἀυγούστα καὶ ὁ Ἀαρὼν ξένια πολλὰ, στοιχῆσαντες καὶ κατὰ καιρὸν τελεῖν αὐτοῖς καὶ γενομένης εἰρήνης ἀνεχώρησαν ἀφέντες ⁴⁰ καὶ τὸ κάστρον Νακωλείας. **D** Ἐπῆρην δὲ καὶ ὁ Τατζάτιος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ⁴¹ καὶ πᾶσαν τὴν ⁴² ὑπόστασιν.

VARIAE LECTIONES.

²⁹ τῶν γυναικῶν γρ. f. ³⁰ ἐκ τ. θέμ. add. ex A. ³¹ προεβάλετο A, προεβάλλ. vulg. ³² ὡς add. ex A. ³³ Βουρνηχὴ A. ³⁴ ἀπέκτεινεν A, ἀπέκτειναν vulg. ³⁵ Τατζάτιος, nomen add. ex A. ³⁶ ἤτησαντο A. ³⁷ ἤκριβαλόγησαν τὸν λόγον A, ἤκροβολογήσαντο λόγον vulg. ³⁸ λαβεῖν καὶ τ. τ. πρωτεύόντων om. A. ³⁹ ἐδωρήσαντο A, ἐπῆρσαντο vulg. ⁴⁰ ἀφέντες A, ἀφῆσαν δὲ vulg. ⁴¹ ἐκυτοῦ A, αὐτοῦ vulg. ⁴² τὴν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Sponsa fuit Constantini, nam sceptræ regentis Illius semper nobilis imperii, Inclyta Constantinopolis de germine nostri Optabat Caroli nobilior fieri.

Ubi non nisi cum Francis, non ita cum exteris, connubia contrahere Græcis inpp. liceret, vide disserentem Constantinum *De imp. administr.*,

cap. 12; quare quod Isaurus Leo Constantino filio Scytham uxorem dederit, observat auctor pag. 343. (58) Πέδεια ἔρωθρὰ, scribit Nicetas, imperatoris dignitatis insignia.

(59) Sic legit Anast. ac palam refert Burnichem Arabum ducem, qui sic 15000 Romanorum ducis occiderit, non ipse amiserit. COMBERIS.

A. M. 6275. — Τούτω τῷ ἔτει εἰρηνεύσασα Εἰρήνη μετὰ τῶν Ἀράβων καὶ ἔδειαν εὐρουῖσα, ἀποστέλλει Σταυράκιον τὸν πατρικίον καὶ λογοθέτην τοῦ δέξαι: ἠ δρόμου μετὰ δυνάμειος πολλῆς κατὰ τῶν Σκλαθίνων ἐθνῶν. Καὶ καταθῶν ἐπὶ Θεσσαλονίκην καὶ Ἑλλάδα, ὑπέταξε πάντας καὶ ὑποφόρους ἐποίησε τῇ βασιλείᾳ. Εἰσῆλθεν δὲ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ λάφυρα ἤγαγεν τῇ τῶν Ῥωμαίων βασιλείᾳ.

A. M. 6276. — Τούτω τῷ ἔτει μηνὶ Ἰανουαρίῳ Ἰνδικτιῶνος ζ' ἠ κατέλαβεν Σταυράκιος ὁ προῤῥήθεις ἐκ τῶν Σκλαθίνων, καὶ ἐθριάμβευσε τὰ ἐπινίκια ἐπὶ Ἰπποδρομίας. Τῷ δὲ Μαίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς ζ' Ἰνδικτιῶνος: ἐξῆλθεν ἡ βασίλισσα Εἰρήνη σὺν τῷ υἱῷ αὐτῆς μετὰ ἠ δυνάμειος πολλῆς ἐπὶ τὴν Θράκην, ἐπιφερομένη ὄργανα καὶ μουσικὰ, καὶ ἀπῆλθεν ἕως Βερρόιας, καὶ ταύτην οἰκοδομηθῆναι κελεύσασα, ἐκωνόμασεν ἠ αὐτὴν Εἰρηνοῦπολιν. Κατέλθεν δὲ ἕως Φιλίππουπόλεως μετὰ πάσης ἀπαθείας (60), καὶ ὑπέστραψεν ἐν εἰρήνῃ, κρίσασα καὶ τὴν Ἀγγιλιον. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ἠ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς Μάδι, ὁ καὶ Μουαμῆδ, τίθησκεν, καὶ ἐκράτησεν Μωσῆς (61) ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Τῇ δὲ λα' τοῦ Αὐγούστου μηνός τῆς αὐτῆς ζ' Ἰνδικτιῶνος: Παῦλος ὁ δάσας καὶ ἀγιώτατος πατριάρχης ἀσθενήσας, κατέλειπεν τὸν θρόνον, καὶ καταθῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Φλώρου, ἔλαβε τὸ μοναδικὸν σχῆμα, χωρὶς εἰδήσεως τῆς βασιλείας ἠ. Μαθεύσα δὲ τοῦτο ἡ βασίλισσα παραγίνεται: πρὸς αὐτὸν σὺν τῷ υἱῷ λυπομένη καὶ καταβοῶσα αὐτοῦ: ὅτι διὰ τί τοῦτο ἐποίησας; Ὁ δὲ μετὰ θρήνων πολλῶν ἔφη πρὸς αὐτὴν: Ἐἶθε μὴδὲ πρότερον ἠ ἐκάθισα ἐν τῷ εἰς Ἱερωσούτης θρόνῳ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ τυραννομένης καὶ ἐσχισμένης ὁδοῦ ἐν τῶν λοιπῶν καθολικῶν ἠ θρόνων καὶ ἀναθεματιζομένης ἠ. Ἡ δὲ προσκαλεσαμένη τοὺς τε ἠ πατρικίους καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου λογάδας, ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἀκοῦσαι τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα. Ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοῦς: Ἐὰν μὴ σύνοδος οἰκουμένη γένηται, καὶ τὸ σφάλαρα τὸ ἐν ἐν τῷ μέσῳ ἠ ἡμῶν διορθωθῆ, οὐκ ἔχστε σωτηρίαν. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ: Καὶ ἴνα τί δαίτηρας ἐν τῷ χειροτονεῖσθαί σε τοῦ μὴ προσκυνεῖν εἰκόνας; Ὁ δὲ ἔφη, ὅτι διὰ τοῦτο θρητῶ καὶ πρὸς τὴν μετένοιαν κατέβην, δέδμετος τοῦ Θεοῦ, ὅπως μὴ ὡς Ἱερεῖα μενολάσῃ σιγήσαντα ἕως τοῦ νῦν, καὶ μὴ κηρύξαντα τὴν ἀλήθειαν τῷ ὄσθῳ τῆς ματίας ἡμῶν ἠ. Ἐν τούτοις ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ, καταλιπὼν θρόνον πολλὸν τῆς τε ἠ βασιλείας καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἀνθρώποις τῆς πολιτείας. Σιδάσιμος γὰρ ἦν ὁ ἀνὴρ καὶ ἐλεήμων ὑπὲρ μέτρον καὶ πάσης αἰδοῦς ἠ δέξιος, καὶ πίστιν πολλὴν ἐπέκτητο ἡ τε πολιτεία καὶ ἡ ἠ βασιλεία

A. C. 775. — Hoc anno Irene pace cum Arabibus confecta, bellorum cura vacans, Stauracium patricium et celeris cursus logothetam cum numero exercitu adversus Sclavinorum nationes misit, qui, cum Thessalonicam et Græciam adisset, regionem omnem imperio subiecit et tributum pendere coegit. Quin etiam Peloponnesum penetrans captivorum ingentem turbam et spolia in Romanam ditionem retulit.

A. C. 776.—Hoc anno mense Januario indictione septima Stauracius, quem memoravi, ex Sclavina expeditione regressus, victoriæ solemnata ducto per circum triumpho peregit. Mense vero Maio ejusdem indictionis septimæ imperatrix Irene una cum filio et valido copiarum comitatu in Thraciam profecto est, organa reliquaque musica instrumenta secum deferens, et Berrhæam usque contendit, eamque mox reparari jussam Irenopolim appellavit. Postmodum Philippopolim usque citra periculi timorem perrexit, et cum pace Cpolim reversa est, eo in itinere Anchiato restaurari jussa. Eodem pariter anno Madi, Arabum dux, qui etiam Muamed, obiit, et filius ejus Moses principatum obtinuit. Mensis autem Augusti die tricesimo primo eadem indictione 7 Paulus, vir religiosus et patriarcha sanctissimus in morbum incidens throno nuntium remisit, et ad Flori monasterium se confersens, ibi imperatrix propositi ejus inscia, monasticum habitum assumpsit. Rei gestæ notitiam ut habuit imperatrix, confestim eum cum filio convenit, ac querulis vocibus insectata, Quid hoc, inquit, fecisti? Ille lacrymis perfusus responsum ad eam dedit: Utinam Ecclesia Dei tyrannice administrata et a aliquis thronis ea de causa rescissa dirisque et execrationibus devota, in sacerdotii throno Cpoleos nunquam ego sedissem. Illa patricios et senatus spectatissimos quosque ad se primum accitos ad eum postmodum 386 destinavit, quæ ipse narraret ore proprio audituros. Qui ad ipsos: Nisi synodum, inquit, universalem coegeritis, et obtinentem apud vos correxeritis errorem, nulla vobis superest salus. Responderunt ipsi: Cur ergo patriarcha designatus inter ordinationis solemnita imagines te nunquam adoraturum subscripsisti? Tum ille: Hæc, ait, lacrymarum mearum causa est; illud me ad poenitentiam amplexandam impulit, Deum deprecantem, ne me veluti pontificem hucusque mutuum redditum, nec veritatem (solo insanis vestris metu detentum) palam enuntiantem corripiat. Inter has voces Paulus in pace obdormivit, magno de se tam imperatrici, quam cæteris in republica pietate conspicuis viris luctu relicto. Venerabilis quippe vir

VARIÆ LECTIONES.

ἠ δέξιος; A, δέξιου vulg. ἠ Ἰαν. Ἰνδ. ζ' A. Ἰαν. ζ' vulg. ἠ μετὰ A, καὶ vulg. ἠ ἐκωνόμασεν A, ἐκωνόμασεν vulg. ἠ καὶ prius add. ex A. ἠ βασιλείας A, βασιλείας vulg. ἠ πρότερον A, ποταπὸν vulg. ἠ καθολικῶν add. ex A. ἠ τε add. ex A. ἠ εἰς τὴν μέσῳ A. ἠ τῷ φ. τ. μ. ὁ. om. f. ἠ τε add. ex A. ἠ καὶ ἔλ. — — αἰδοῦς om. A. ἠ καὶ ἡ A, ἡ τε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(60) Sclavorum et Bulgarorum incursibus et metu libera.
 (61) Musa Al-hadi Eccelesiensi scribitur.

exstitit, et misericordiae operibus impendendis bene affectus omnique omnino dignus reverentia, inaximamque ei fidem cum imperatrix, tum republica habebat. Caeterum ab hoc tempore colloquia atque dissertationes de sacris imaginibus libere ab omnibus haberi coeperunt.

A. C. 777. — *Arabum ducis Mosis annus primus.*

Cyprius episcopi Tarasii annus primus.

Hoc anno imperatrix Irene populum universum ad Magnauram congregatum in hunc modum allocuta est: *Quid patriarcha Paulus egerit, fratres, novistis. At si diutius vixisset, non eum sane monastico licet habitu indutum praesulatus thronum deserere permisissent. Verum quoniam ita Deo placitum fuit, ut vita decederet, nunc hominem diligentius perquiramus, qui nos pastoralis cura regere, et Ecclesiam Dei verborum doctrina confirmare valeat.* Una voce omnes, alium a Tarasio, qui tunc aecretis erat, se nescire responderunt. Imperatrix iterum ad populum: *Eundem patriarcham, inquit, decernimus, verum onus recusat. Causam tamen, propter quam imperii populi que non admittit electionem, ipse palam exponat.* Ille defensionem suam coram populo instituens, in haec verba dixit: *Inculpatæ fidei nostræ, id est Christianæ, defensores, eorumque omnium, quæ ad Dei gloriam pertinent, vindicæ acerrimi imperatores nostri, dum res omnes, quas numini gratas, vel nobis utiles fore sciunt, maxime vero quæ spectant ad Ecclesiam, procurant, idque nunc consumo studio agentes, ut pontifex in sua urbe imperante creetur, me pio animo 387* concepere, meumque super ea re consilium, ut ipsis palam significaretur, jussere. Cum vere hoc munere prorsus indignum me profiterer, nec ullum super ea re consensum prestarem, utpote qui tanti oneris jugum portare ac sufferre minime valerem, jusserunt, ut in conspectum vestrum omnium prodirem, quod nimirum consilium istiusmodi suffragio vestro universi comprobaveritis. Quamobrem, viri qui Deum timetis atque eum semper precordibus vestris geritis, qui Dei appellatione, Dei, inquam, veri nostri nominæ, Christianos intelligo, insigniti estis, brevissimum sermonem, quem pro me, qua animi angustia et vilitate instructus sum a natura, dicere institui, attente audiat velim. Quæcumque enim prius religiosis et undequaque orthodoxis imperatoribus pro me dixi, omnia ad vos roferam impræsentiarum. Me in hanc electionem consentire timor præpedit, Dei que conspectum vereor, ut sic timere atque inconsulte in hanc concurram, ne horrendæ damnationi obnoxius flam. Si enim vir ille, qui Dei voce pro magistro, et celo

πρὸς αὐτόν. Ἐκ τότε λοιπὸν ἤρξατο λαλεῖσθαι, καὶ ἀμφιβάλλεσθαι ὁ περὶ ὧν ἀγῶν καὶ σεπτῶν εἰκόνων λόγος παρήρησις ὑπὸ πάντων.

A. M. 6277. — *Ἀράβων ἀρχηγού Μωσῆ ἔτος α'.*

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ταρασίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει συναγαγοῦσα ἡ βασίλισσα Εἰρήνη πάντα τὸν λαὸν εἰς τὴν Μαγναύραν ἔφη πρὸς αὐτούς: *Γινώσκετε, ἀδελφοί, τί πεποιήμεν ὁ Παῦλος πατριάρχης· καὶ εἰ μὲν ἔζη, οὐκ ἂν κατεδεξάμεθα τοῦτον ἀρεῖναι ἄν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον, εἰ καὶ μοναδικὸν σχῆμα περιεβάλλετο. Ἐπεὶ δὲ, ὡς τῷ Θεῷ ἀρεστὸν ἦν, τοῦ βίου μετέστη, φροντισόμεν ἀνθρώπου ὅς τις δύναται ποιῆσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἐπιστηριξάει λόγοις διδασκαλικοῖς. Πάντες δὲ ὁμοφώνως εἶπον μὴ εἶναι ἄλλον, εἰ μὴ Ταράσιον τὸν ἀσκητήν. Ἡ δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς: Καὶ ἡμεῖς τὸν αὐτὸν ψηφίζομεθα, ἀλλ' ἀπειθεῖ. Καὶ εἰπάτω δὲ ἦν αἰτίαν οὐ δέχεται τὴν ψῆφον τῆς βασιλείας καὶ παντός τοῦ λαοῦ. Ὁ δὲ ἀπελογήσατο τῷ λαῷ λέγων· Οἱ τῆς ἀμωρήτου πίστεως ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν φύλακες καὶ ζηλωταὶ τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ γινόμενων πιστοὶ βασιλεῖς ἡμῶν, πάντων τῶν εἰς ἀρέσκειαν αὐτοῦ καὶ συμφέρον ἡμῶν τὴν φροντίδα ποιούμενοι ὅς, μάλιστα δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ νῦν ἐπιμελῶς διαμεριμνήσαντες, καὶ διανοηθέντες τοῦ ἀρχιερέα προχειρισθῆναι ἐν ταύτῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν πόλει, ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ αὐτῶν νεῦν με ἀνέλαβον, καὶ φανερώς μοι τὸ βουλευμένον αὐτοῖς ἔξε: πείν ἐκέλευσαν. Ἐμοῦ δὲ πρὸς τοῦτο ἀνάξιον ἑμαυτὸν ἀποφνημαμένου, καὶ μηδεμίαν συγκατάθεσιν ποιησαμένου εἰς τὸ ζυγὸν τοῦ φορτίου μὴ δυνάμενόν με βαστάσαι ἢ ὑπενεγκεῖν, ἐκέλευσάν με προαγαγεῖν κατὰ πρόσωπον ὑμῶν· διότι καὶ σύμφηφοὶ γεγόνατε τῇ βουλῇ ταύτῃ. Καὶ νῦν, ὡ ἄνδρες φοβούμενοι τὸν Θεόν, καὶ ἔχοντες αὐτὸν δεῖ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, οἱ τῇ Χριστοῦ κλήσει, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὀνομαζόμενοι, Χριστιανοὶ λέγω, ἀκούσατε βραχὺν λόγον ἀπολογίας παρὰ τῆς ἡμετέρας εὐτελείας καὶ οὐθενότητος. Ἐγὼ μὲν εἰ τι τοῖς εὐσεβέσιν ἡμῶν βασιλεύσιν καὶ κατὰ πάντα ὀρθόδοξοις ἀπελογησάμην, καὶ ἐνώπιον ὑμῶν προσπολογώμαι, φόβῳ συνέχομαι συγκαταθέσθαι ἐπὶ τῇ ψήφῳ ταύτῃ, καὶ εὐλαδοῦμαι ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ προσδεσμεῖν οὕτως, καὶ ὡς ἔτυχεν ἀπερισκέπτως, ἵνα μὴ ὑποπέσω φοβερῶ κατακρίματι. Εἰ γὰρ ὁ θεῶν φωνῶν ἀκροασάμενος οὐρανὸν τε ἐσχηκώς παιδευτήριον, καὶ παραδείσου θεωρῶς γενόμενος, ἀκούσας τε ἄρρητα ῥήματα, καὶ βαστάσας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον ἰθῶν καὶ βασιλέων, Παῦλος ὁ θεός*

VARIE LECTIONES.

ἄμφιθ. ὁ περὶ A, ἀμφ. [ἴσως] ὁ π. vulg. ἄρεῖναι A, ἀφήσαι vulg. ἀνθρώπου A, ἀνθρωπινον vulg. ποιῆσαι om. A. ἰ. διδασκαλίας I. τὸν add. ex A. εἰπάτω A, εἶπη vulg. τὴν φροντίδα ποιούμ om. A. αὐτοῖς ἐξ αὐτῆς A. ἑμαυτὸν A, αὐτόν vulg. καὶ add. ex A. με prius om. A. τῇ Χριστοῦ A, τοῦ Θεοῦ vulg. καὶ κατὰ πάντα ὀρθ. A, κατὰ πάντα οὖσιν ὀρθ. vulg. προσπολ. A. ἀπολ. vulg.

ἀποστολος Κορινθιοις γράφων Ελεγεν· *Μήπως ἀλλοιοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένομαι*, πῶς ἐγὼ ὁ τῷ κόσμῳ συναναστρεφόμενος, καὶ μετὰ λαϊκῶν ἠριθμημένος, καὶ στρατεύμενος ἐν βασιλικαῖς ὑπηρεσίαις, οὕτως χωρὶς ἀνακρίσεως καὶ περισκέψεως δύναμαι εἰσπηθῆσαι εἰς τὸ τῆς Ἱερουσῆνης μέγεθος; φοβερὸν τὸ ἐγγείρημα πρὸς τὴν ἐμὴν συμικρότητα· θρασύ τὸ ἐπιτήδευμα. Ἡ δὲ αἰτία τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐμῆς παραιτησιῶς ἐστὶν αὕτη. Ὁρῶ καὶ βλέπω τὴν ἐπὶ τὴν πέτραν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν θεμελιωμένην Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, διεσχισμένην νῦν καὶ διηρημένην, καὶ ἡμᾶς ἄλλοτε ἄλλως ⁷³ λαλοῦντας, καὶ τοὺς τῆς ἀνατολῆς ὁμοπιστοὺς ἡμῶν Χριστιανούς ἐτέρως καὶ συμφωνοῦντας αὐτοῖς· τοὺς τῆς δύσεως· ἄλλοτριουμένους· ⁷⁴ δὲ ἡμᾶς ἐκείνων ἀπάντων, καὶ καθ' ἐκάστην ὑπ' ⁷⁵ αὐτῶν ἀναθεματιζομένους· δεινὸν ἐστὶν πᾶ ἀνάθεμα· πόρρω τοῦ Θεοῦ βόλλει, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐκδιώκει ἀπάγῃν εἰς τὸ σκοτὸς τὸ ἐξώτερον. Οὐκ οἶδεν ὁ τῆς Ἐκκλησίας ὁρος καὶ νόμος ἔριν καὶ φιλονεικίαν ⁷⁶, ἀλλ' ὡσπερ οἶδεν ἐν βάπτισμα, μίαν πίστιν, οὕτω καὶ συμφωνίαν μίαν ἐπὶ παντὸς πράγματός ἐκκλησιαστικοῦ. Οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ἀπόδεκτον καὶ εὐάρεστον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὡς τὸ ἐνωθῆναι ἡμᾶς καὶ γενέσθαι μίαν καθολικὴν ⁷⁷ Ἐκκλησίαν, καθὰ καὶ ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς εἰλικρινοῦς ἡμῶν πίστεως ὁμολογοῦμεν, καὶ αἰτούμεν, ἀδελφοί· οἱ μᾶτι θε καὶ ὑμεῖς, ἐπειδὴ γινώσκω τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἔχειν ὑμᾶς, παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ ὀρθοδόξων βασιλέων ἡμῶν σύνοδον οἰκουμενικὴν συναθροισθῆναι, ἵνα γενώμεθα οἱ τοῦ ἐνὸς Θεοῦ ἐν, καὶ οἱ τῆς Τριάδος ἡνωμένοι καὶ ὁμόψυχοι, καὶ ὁμότιμοι, οἱ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν Χριστοῦ σῶμα ἐν συναρμολογούμενον καὶ συμειθεζόμενον, οἱ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὗ κατ' ἀλλήλων, ἀλλὰ σὺν ἀλλήλοις, οἱ τῆς ἀληθείας τὸ αὐτὸ φρονοῦντες καὶ λέγοντες, καὶ μὴ ἢ ἔρις καὶ διχοστασία ⁷⁸ ἐν ἡμῖν, ὅπως ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα ⁷⁹ πάντα νοῦν φρουρήσῃ πάντας ἡμᾶς· καὶ εἰ μὲν κελύουσιν οἱ τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχοι βασιλεῖς ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐμῇ αἰτήσῃ ἐπινεῦσαι, συγκατατίθῃμι καγὼ, καὶ τὴν κίλευσιν αὐτῶν ἐκπληρῶ, καὶ ὑμῶν τὴν ψῆφον ἀσπάζομαι· εἰ δὲ μήγε, ἀδυνάτως ἔχω τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὑποβληθῶ τῷ ἀναθέματι, καὶ εὐρεθῶ καταδεδικασμένος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ⁸⁰ καὶ κριτοῦ τῆς δικαιοσύνης, ἵνα οὔτε βασιλεὺς, οὔτε ἱερεὺς, οὔτε ἀρχόντες, οὔτε πλῆθος ἀνθρώπων δύναται με ⁸¹ ἐξελεῖσθαι. Καὶ εἰ τί ἐστὶν ἀρεστὸν ὑμῖν, ἀδελφοί, ὅτε τῆς ἐμῆς ἀπολογίας, φράσατε ⁸² δὲ μᾶλλον αἰτήσεως ⁸³ ἀποκρισῶν. Καὶ ἀσμένως ἠκροάσαντο πάντες τῶν λαλιθέντων, συμφωνήσαντες τοῦ γενέσθαι σύνοδον. Ὁ δὲ Ταράσιος· πάλιν πρὸς τὸν λαὸν διαλεγόμενος, ἔφη, βεῖ Λέον ὁ βασιλεὺς κατέστρεψεν τὰς εἰκόνας,

pro schola usus est, spectator ille paradisi, secretorum verborum auditor, qui Dei nomen ad gentes palam et reges intulit, Paulus, divinus apostolus, Corinthiis scribens, dixit: *Ne cum aliis predicavero, ipse reprobus efficiar* ^a, qui fiet unquam, ut ego mundo innutritus et plebi annumeratus, qui etiam in imperii negotiis et militia merui, ita possim absque examine et attentâ discussione ad pontificatus fastigium me extollere? Is sane cōnatus, cum meam superans infirmitatem, mihi periculosus, audax omnino facinus, cui vires meas impares experior. Timoris autem et excusationis, quam prætexo, causa est istiusmodi. Video certe et attendo Ecclesiam, quæ supra petram Christum, Deum nostrum, fundata est, nunc misere discissam et per membra divisam, nos vero longe diversa inter nos asserentes, cæteros vero Orientis Christianos, qui eandem fidem profitentur, diversa item a nobis sentientes et cum occidentalibus convenientes, adeo ut nos ita ab iis omnibus alienati, a singulis seorsim per dies singulos anathemate perstringamur. Dira prorsus res est anathema, quod scilicet hominem a Deo longius fugat, et in tenebras exteriores abducens, a regno cœlorum expellit. Ecclesiæ lex et institutum nec lites nec contentionem novit, sed quemadmodum unam baptismata unamque fidem consistere amat, ita et concordiam atque consensum in cæteris rebus ecclesiasticis exposcit. Nihil enim Deo tam gratum acceptumque est, quam si unum in unam et catholicam Ecclesiam conveniamus, ^b quemadmodum in sinceræ fidei nostræ symbolo profiteremur et precamur, fratres. Et ob id a piissimis imperatoribus petimus (quod etiam vos, quorum timor erga Deum mihi notus, facere, arbitror) ut concilium œcumenicum celebretur, ut videlicet nos, qui unius Dei sumus, unum etiam natus, qui Trinitati unum atque unanimes cultusque ejusdem, qui unius capitæ Christi scilicet nostri unum corpus proba connexum atque cohærens, qui Spiritui sancto non oppositi, sed consentanei, qui veritatis eadem prorsus sentientes atque prædicantes: et e contrario nulla prorsus contentio atque dissensio inter nos intercedat, ut Dei pax, quæ omnem intellectam exsuperat, nos omnes custodiat. Quod si imperatores nostri rectæ fidei propugnatores, ut hæc petitio mea impleatur, jusserint, ego quoque consentio, eorumque mandata exsequar, vestramque electionem iubens amplectar, sin minus, id præstare nequaquam mihi possibile est, ne anathemati subjiar, damnatusque evadam in die Domini nostri Jesu Christi justissimi iudicis, quo iudicio neque imperator, neque pontifex, neque principes, neque hominum numerus me exsolvere haud poterunt. Cæterum, fratres, si quid ex iis

^a I Cor. ix, 27.

VARIE LECTIONES.

⁷³ ἄλλοι·] ἄλλο A. ⁷⁴ ἄλλοτριουμένους A a, ἄλλοτριωμένους vulg. ⁷⁵ ἐκ ὑπ' A, ἐκ. δὲ ὑπ' vulg. ⁷⁶ καὶ ψιλ. A, ἡ ψιλ. vulg. ⁷⁷ μίαν καὶ καθ. A. ⁷⁸ διχοστασία A. ⁷⁹ ἡ ὑπ. A, ὑπ. vulg. ⁸⁰ Ἰησ. Χρ. οὐκ. A. ⁸¹ με οὐκ. A. ⁸² φράσαι A a c. ⁸³ αἰτήσεως A, αἰτήσεων vulg.

quæ dixi gratum vobis fuerit, huic meæ apologiæ, vel, ut melius dicam, petitioni responsum date. Orationem hujusmodi lubenter excipientes cuncti concilium cogendum una voce sanxerunt. Quare Tarasius sermonem iterum ad populum convertens, Imperator Leo, dixi, imagines evertit, conciliumque subinde celebratum eas invenit eversas. At quia sola imperatoris potestate sublatae sunt, totius rei summa et caput iterum circa hanc quæstionem versatur, quod nimirum antiquam consuetudinem in Ecclesia traditam, ipsi, prout libitum sibi fuit, abolere ausi sunt; sed Dei veritas, ut hoc secundum apostolum eloquar, non est alligata. Cæterum mensis Decembris die quinto supra vicesimum et eadem indictione octava religiosus Pater noster Tarasius Cpoleos patriarcha renuntiatus est, missisque confestim synodicis suis litteris, et libello fidei suæ teste, ab Adriano papa in Ecclesiæ communionem admissus: Imperatrix etiam ad eundem papam misit, qui suo nomine ab eo peterent, ut datis litteris homines, qui concilio adessent, delegaret. Papa vero Petrum, ecclesiæ suæ æconomum, et monasterii sancti Sabæ præpositum, viros honore præcipuos et omni virtutum cultu ornatos, destinavit. Alexandriæ quoque et Antiochiæ præsules imperatrix et patriarcha nuntiis suis advocavere: nondum enim pax cum Arabibus ieta exspiraverat. Et Antiochia

καὶ ἡ σύνοδος ὅτε ἐγένετο κατεστραμμένες αὐτὰς εὐρεν· καὶ διότι⁸⁸ διὰ βασιλικῆς χειρὸς κατεστράφησαν, πάλιν ζήτησιν ἔχει τὸ κεφάλαιον, ὅτι ἀρχαίαν συνήθειαν παραδεδομένην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατετόλμησαν, ὡς ἔδοξεν⁸⁹ αὐτοῖς, ἀφανῆσαι· ἀλλ' ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται, ἀποστολικῶς εἰπεῖν. Τῇ δὲ κε' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τῆς αὐτῆς τ' Ἰνδικτιῶνος ἐχειροτονήθη ὁ ὄσιος Πατὴρ ἡμῶν Ταράσιος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀποστειλας ἐν Ῥώμῃ τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ καὶ τὸν λίβελλον τῆς πίστεως αὐτοῦ, ἀπεδέχθη παρὰ τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ. Ἀποστειλασα δὲ καὶ ἡ⁹⁰ βασίλισσα πρὸς τὸν αὐτὸν πάπαν, ἤτησατο πεμφθῆναι γράμματά τε αὐτοῦ, καὶ ἀνθρώπου πρὸς τὸ εὐρεθῆναι ἐν τῇ συνόδῳ. Καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον, τὸν οἰκονόμον τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, καὶ τὸν ἡγούμενον (62) τοῦ ἁγίου Σάββα, ἄνδρας τιμίους καὶ πάσῃ ἀρετῇ κεκοσμημένους. Ἀπέλυσε⁹¹ δὲ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ἀντιοχείᾳ ἡ τε βασίλισσα καὶ ὁ πατριάρχης· ἀκμὴν γὰρ ἡ πρὸς τοὺς Ἀραβίας εἰρήνην οὐκ ἦν διαλυθεῖσα⁹². Καὶ ἤνεγκαν ἐκ μὲν τῆς Ἀντιοχείας Ἰωάννην τὸν μέγαν καὶ περιβόητον ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγιωσύνης μετέχοντα καὶ σύγκελλον τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας γεγαυότα, καὶ Θωμᾶν Ἀλεξανδρείας ἄνδρα ζῆλωτην καὶ εὐλαδέστατον, ὅστις καὶ ἀρχιεπίσκοπος τῆς⁹³ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ μεγαλοπόλεως⁹⁴ Θεσσαλονίκης γενόμενος διέπρεψεν.

Antiochia 389 quidem Joannem illum magnum, virtute et doctrina celebrem, non levibus sanctitatis indicis fulgentem, patriarchæ Antiocheni quondam syncellum, et Thomam Alexandrinum, virum religiosum et pietate insignem, qui prius in Illyrico magnæ civitatis Thessaloniciæ archiepiscopus claruerat, ex illis locis adduxerunt.

A. C. 778. — Arabum ducis Aaron anius primus. C Hoc anno Mose Arabum duce defuncto, Aaron frater in ejus locum suffectus imperium obtinuit, qui multa mala in Christianos exercuit. Eodem anno imperatores miserunt, qui universos suæ ditionis episcopos in unum convocarent, ad quos ab Adriano papa missi cum litteris homines, quos memoravimus, una cum Antiochiæ et Alexandriæ patriarchis accesserunt. Tum vero mensis Augusti die decimo septimo, nona indictione, in imperatricis urbis sanctorum apostolorum templo præsidentes sacras Scripturas investigare, propositis ad invicem dubiis difficultates examinare, imperatoribus e catechumenis spectantibus, cœperunt. Scholariorum porro et excubitorum copias reversi magistri sui doctrina imbuti, et a propriis

A. M. 6278. — Ἀράβων ἀρχηγοῦ Ἀαρῶν ἔτος α'. Τούτῳ τῷ ἔτει Μωσῆς ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς τέθνηκεν, καὶ ἐκράτησεν Ἀαρῶν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν· ὅς καὶ πολλὰ κακὰ τοῖς Χριστιανοῖς ἐνεδείξατο. Τῇ δ' αὐτῷ ἔτει ἀποστειλαντες οἱ βασιλεῖς προσεκαλέσαντο πάντας⁹⁵ τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἐπισκόπους, καταλαβόντων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ῥώμης πεμφθέντων ὑπὸ τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ γραμμάτων τε καὶ ἀνθρώπων, ὡς προέφημεν, καὶ τοῦ Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας. Καὶ τῇ ιζ'⁹⁶ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς θ' Ἰνδικτιῶνος προκαθίσαντες ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐν τῇ βασιλίδι πύλει, ἤρξαντο τὰς ἀγίας Γραφὰς ὑπαναγινώσκειν, καὶ ἀντιβάλλειν⁹⁷ πρὸς ἀλλήλας, τῶν βασιλέων ἐν τοῖς κατηχομένοις (63) ὀρώντων. Ὁ δὲ λαὸς τῶν σχολαρίων (64) τε καὶ ἐξκουβιτόρων καὶ τῶν λοιπῶν

VARIÆ LECTIONES

⁸⁸ διότι] δι' ὧν A f, διὸ a. ⁸⁹ ὡς ἔδ. A, καὶ ἔδ. vulg. ⁹⁰ δὲ καὶ ἡ A. δὲ ἡ vulg. ⁹¹ ἀπέστειλεν A. ⁹² λυθεῖσα A. ⁹³ τῆς add. ex A. ⁹⁴ μεγάλης πόλεως A. ⁹⁵ πάντας om. A. ⁹⁶ ιζ'] ζ' A. ⁹⁷ ἀντιβάλλειν πρὸς ἀλλήλας A f, ἀμφιθ. πρ. ἀλλήλους vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

62) Petrum etiam nomine.
63) Catechumena porticus ecclesiæ sublimiores ad annum Constantini Copronymi primum exposuimus. Præsens locus id convincit. Alias ex ecclesiæ liminibus et externa porticu Patres synodice coactos de fidei rebus dissertantes prospiciant, et audirent imperatores Constantinus et Irene? Catechumena inferiora etiam Græci nonnulli vocant ecclesiæ ἐμβόλους, quas alas et naves minores vo-

camus, easque τὰ κάτω κατηχούμενα ἀπὸ τῶν ἄνω diversa: sed hæc hallucinatus est.

(64) Hunc militum Constantino addictorum adversus sanctam vii synodum insultum cum alii prosequuntur, tum perstringit laudatus Theodorus, sui in eo Platonis operam constantianque deprædicans, qui nec antea hæreticorum minas timuerit, nec tunc τὴν ἀποτροπὴν καὶ ἐπιδρομὴν τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος, *militaris ordinis*

ταγμάτων⁸⁸ ὑποβιθθεῖς ἐκ τῶν οἰκείων ἀρχόντων, ἄρχοντας καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ πονηροῦ αὐτῶν διδασκάλου, γυμνῶσαντες τὰ ξίφη, ἐπῆλθον αὐτοῖς, ἀπειλοῦντες θανατοῦν τὸν τε ἀρχιερέα καὶ τοὺς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους τε καὶ ἡγουμένους. Τῆς δὲ βασιλείας⁸⁹ διὰ τῶν παρεστῶτων αὐτῆ ὀικειακῶν ἀνθρώπων ἀναστέλλειν⁹⁰ αὐτοὺς πειρωμένης, οὐκ ἐπέισθησάν, ἀλλὰ μᾶλλον προσήτιμασαν. Ἐγερθέντος δὲ τοῦ πατριάρχου καὶ ἐν τῷ βήματι εἰσελθόντος μετὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων καὶ μοναχῶν, οἱ τοῦ πονηροῦ φρονήματος αὐτῶν ὄντες ἐπίσκοποι ἐξῆλθον πρὸς αὐτοὺς βοῶντες τὸ, *Νενικήκαμεν*· καὶ τοῦ Θεοῦ χάριτι⁹¹ οὐδένα ἠδίκησαν οἱ μανιώδεις ἐκεῖνοι καὶ ἀπάνθρωποι⁹², καὶ οὕτω διαλυθείσης τῆς συνόδου ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

A. M. 6279. — Τοῦτω τῷ ἔτει ὄπισθεῖλασα ἡ βασιλίσα Σταυράκιον τὸν⁹³ πατριχίον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου⁹⁴ ἐν τῇ Θράκῃ τῷ Σεπτεμβρίῳ μηνί, ἀρχῇ τῆς ἰνδικτιῶνος, πρὸς τὰ περατικά θέματα ἐκέλευε τηρικαῦτα ὄντα, ἔπεισον αὐτοὺς συνεργῆσαι αὐτῆ, καὶ ἐξῴσαι τῆς πόλεως τὸν δυσσεβῆ λαόν, ὃν ὁ ἀλτῶστερ Κωνσταντίνος ἐστράτευσέν τε καὶ ἐπαίδευσεν. Καὶ πλάσαμένη ὡς φουσατεῦειν⁹⁵ μέλλει ἐπὶ τὰ ἀνατολικά μέρη, ὡς τῶν ἰ' Ἀράβων ἐξελθόντων, ἐξῆλθε πᾶσα ἡ βασιλικὴ ὕπουργία καὶ ἡ κόρτις⁹⁶ (65) ἕως τῶν Μαλαγίνων. Καὶ εἰσελθόντες οἱ τῶν ἐξω θεμάτων (66), ἐκράτησαν τὴν πόλιν. Ἀποστέλλασα δὲ πρὸς αὐτοὺς δημοὶ αὐτοῖς, ὅτι Πέμψατέ μοι⁹⁷ τὰ ἄρματα ὑμῶν, χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. Οἱ δὲ ὑπὸ Θεοῦ ματαιωθέντες, ἔδωκαν αὐτά. Τότε βαλοῦσα τὰς φαρμίλας αὐτῶν (67) ἐν πλοίοις, ἐξώρισεν αὐτοὺς τῆς πόλεως, κελεύσασα ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἕκαστον ἀπελθεῖν, ἐν ᾗ ἐγεννήθη. Καὶ ποιήσασα στρατὸν ἴδιον καὶ ἀρχοντας ποιηθέντος αὐτῆ, τῷ Μαίῳ μηνί πάλιν ἀποστείλασα κατὰ πάντας τόπου προσκαλέσατο τοὺς ἐπισκόπους παραγενέσθαι ἐν τῇ Νικαίᾳ πόλει τῆς Βιθυνίας, πρὸς τὸ ἐκεῖ γενέσθαι τὴν σύνοδον. Καὶ διὰ τοῦ καλοκαίριου ὅλου συνήχθησαν πάντες ἐν Νικαίᾳ. Τῆς δὲ Πύμης καὶ ἀνατολικούς ἐκ προσώπου οὐκ ἦν ἀπολύσασα, ἀλλ' εἶγεν αὐτοὺς. Τῆ δὲ θ' τοῦ

rectoribus incitati, nudatis gladiis impetum in eos fecere, mortemque tam ipsi patriarchæ, quam orthodoxis episcopis et monasteriorum præpositis inferre minati sunt. Imperio per aulicos alios proceres, qui aderant, tumultum eorum reprimere conante, milites nequaquam paruere, quin potius convitia in eos coniecere. Exsurgente demum patriarcha, et in sacrum altaris tribunal cum orthodoxis episcopis atque etiam monachis ingresso, adversæ factionis episcopi, nefariæ sententiæ doctores, in eos elatis vocibus insillerunt jactantes: *Vicimus*. Ac Dei gratia nemini damnum insanientes et inhumani illi intulerunt. Ita synodo soluta singuli quique domos suas repetierunt.

B A. C. 779. — Hoc anno mense Septembri, ineunte indictione 10, imperatrix misso Stanracio patricio et publici cursus logotheta in Thraciam ad transfretana themata illic considentia, ut sibi opera accommodarent, impiis copiis, quas perditus Constantinus armis instruxerat et disciplina sua imbuerat, urbe expellendis, persuasit. Simulata³⁹⁰ igitur, in partes orientales, quasi Arabibus illuc irrupentibus, protectione, omnis imperatorius apparatus et comitatus usque ad Malagina processit. Itaque copiarum istarum foris advenientes urbem ingressæ, eam in potestatem suam misere. Tum vero imperatrix adversantibus copiis per nuntios significat: Armis depositis et ad me remisissis, opera vestra me non indigere noveritis. Illi velut a Deo sensibus alienati, arma deposuere. Tum impositis in naves eorum familiis, urbe extorres, singulos in provinciam, ex qua in lucem editus prodierat, se recipere jussit. Parato demum alio satellitum exercitu et electis ducibus, qui sibi morem gererent, ipsa iterum mense Maio per omnes imperii regiones misit, qui universos episcopos Nicæam, Bithyniæ urbem, ut in ea concilium haberetur, convocarent. Tota itaque æstiva tempore Nicæam episcopi omnes convenere, neque vero eos,

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ καὶ τῶν λοιπῶν ταγμάτων add. ex A. ⁸⁹ βασιλείας A βασιλείας vulg. ⁹⁰ ἀναστέλλειν A, ἀνατέλλειν vulg. ⁹¹ τῆ χαρ. A. ⁹² οἱ μαν. ἐκ. κ. ἀπ. om. A. ⁹³ τὸν add. ex A. ⁹⁴ τοῦ δρόμου om. A. ⁹⁵ ὡς φουσατ. μέλλει A, φουσατ. μέλλειν vulg. ⁹⁶ τῶν add. ex A. ⁹⁷ βασιλικῇ add. ex A. ⁹⁸ κόρτη A. ⁹⁹ πέμψατέ μοι A, πεμψόμενοι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

inhibitionem, ac irruptionem formidaverit; Ἦνίκα ὄρμησε πρὸς τὴν μέγαν νεῶν καταβολῶν τοῦ προδρόμου, καὶ ἀνευφημῶν τὸν κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ψευδοσύλλογον. Καὶ μικρὸν ὕστερον, ὅποτε διελύετο τὸ τῆς ἀληθείας ἄθροισμα, καὶ ὡς ἐκ μέσου λεόντων ἡ βασιλίσα ὑπέστη, ἀνευ αἵματος, ὡς εἶπειν, δευχθεῖσα μάρτυς· καὶ ὁ ἡμέτερος καθηγητῆς τῷ ἀρχιερεὶ συνεπόμηνος, οὐδὲν ἐπὶ τοῖς τετολημημένοις ἐδεδοίκασι. Μικρὸν γάρ ἐστι τὸ ἐν τῇ Νικαίᾳ συνῶφ ἐκ δευτέρου εὐρεθῆναι, διὰ τὸ ἐκ μέσου τότε γεγενῆαι τὸν ἀτίθασον λαόν καὶ ἀτεράμονα. Quando nempe is in magnum templum impetu irruiit, sublati adversus antistitem clamoribus, saluamque adversus venerandas imagines laudans Constantini conventum. Paulo post etiam, cum soluto veritatis cœli, ac velute medio leo num submitte Augusta egressa est, sine sanguine, ut sic loquar, martyr effecta, præ-

ceptor noster antistitem secutus nihil temerario ejusmodi ausu exterritus est. Quod enim synodo iterum Nicææ celebratæ interfuerit, levius est, quod præfracti illi ac pervicaces milites amoti essent. Plura tom. II Auct. adversus Pighium, nimia ἀνιστορησῶν καὶ προπετείᾳ ipsis synodi actis, quæ hæc subnotent, crimen falsi dicentem. COMBEFIS.

(65) Comitatum, et famulatum regium hic refert, alibi aulam, et alibi rursus tentorium: de quo Meursius.

(66) Extra CP. in præsidii, vel propriis thematibus et stationibus positos milites nullus negabit. Recolenda superius dicta ad Leonis præcessoris annum primum.

(67) Integram familiam, conjuges, liberos, bona intelligo.

qui Romanæ sedis et Orientalium thronorum personam referebant, dimiserat, quin imo adhuc tenebat penes se, Cæterum mensis Septembris die nono, indictione undecimâ, die Dominico, hora diei quinta, celebratis missarum solemnibus, iagens solis defectio exstitit.

A. C. 780. — Hoc anno sanctissimus Cyprius episcopus Tarasiam urbem se contulit, Tum vero sancta et universalis septima episcoporum synodus celebrata est, et Ecclesia catholica, nulla nova prolata doctrina, quin imo sanctorum Patrum assertionibus immotis stantibus, proscriptaque hæresi recens intrusa, antiquum suum splendorem recepit. Ad hæc falsi nominis patriarchas tres, Anastasium dico, Constantinum et Nicetam, sectatoresque eorum universos anathemate percussit. Primus autem episcoporum conventus et consensus in communi et primatè Sapientie ecclesie Nicææ habitus est mensis Octobris die undecimo, mense vero Novembri imperatricem urbem cuncti ingressi sunt. Imperatoribus demum una cum episcopis ad Magnauram præsessum obtinentibus, decreti tomus lectus est, cui imperator et mater ejus sanctorum Patrum antiqua sæcra confirmaturi subacripserunt, ac tandem honoribus et donis sacerdotes cumulosos dimiserunt. Ita Ecclesia Dei pacem recepit, per proprios licet operarios zizania supereminens non desistat inimicus: veteri Ecclesie Dei etiam jugiter oppugnata triumphat.

A. C. 761. — Hoc anno mense Septembri acies Arabum 391 ad prædandum comparatæ in Romaniam irruptionem fecerunt, et in Orientalium themata ad locum, cui nomen Copidivadi, penetrarunt, Romanorum autem duces collectis in unum copiis, bello cum eis decertautes fusi sunt, ex quo perierunt plurimi, necnon ex exsulum turmis non pauci. Diogenesque Orientalium turmarca, vir strenuus, et Opsicii duces cecidero. Interea imperatrix Irene fœdera cum Francia iusta solvit, et pïssissimo Theophane protospathario, puellam ex Armeniacis nomine Mariam Amnia oriundam accepit, quam Constantino imperatori filio suo conjugem locavit, quamvis id Constantinus ægorrime ferret, nec propter conceptum erga Francorum regis Caroli filiam, quam sibi desponsaverat, affectum, consensum præbere vellet. Nuptiæ tamen mense Novembri indictione duodecima celebratæ sunt, Philicus autem, Thraciæ dux, Strymonem versus

A Σεπτεμβρίου μηνός τῆς ια' Ινδικτιώνος ἡμέρᾳ κυριακῇ, ἐκλείψας γέγονεν ἥλιου, ὥρα ε' τῆς ἡμέρας, τῆς θείας λειτουργίας ἐπιτελουμένης, μεγίστη, καὶ

A. M. 6280. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐξῆλθεν Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ Νικαίᾳ πόλει· καὶ ἐκροτήθη ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη ἡ συνόδος (68) τῶν ἐπισκόπων· καὶ ἀπέλαθεν ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία τὸν ἀρχαῖον κόσμον αὐτῆς, οὐδὲν καινὸν δογματίσασα, ἀλλὰ τὰ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων δόγματα ἀσείκετα φυλάξασα, καὶ τὴν νέαν ἀρεσὴν ἀποκηρύξασα, τοὺς τε τρεῖς ψευδωνύμους πατριάρχας ἀναθεματίσασα Ἀναστάσιον φημι, Κωνσταντῖνον καὶ Νικητῆρα καὶ πάντας τοὺς ὁμόφρονας αὐτῶν. Ἐγένετο δὲ καὶ πρώτη συνέλευσις καὶ καθέδρα τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ καθολικῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ τῆς Νικαίας μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ια' (69). Καὶ τῷ Νοεμβρίῳ μηνὶ εἰσῆλθον πάντες ἐν τῇ βασιλευσούσῃ πόλει· καὶ προκαθίσαντες οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς ἐπισκόποις ἐν τῇ Μαгнаύρῃ ὑπανεγνώσθη ὁ τόμος, καὶ ὑπέγραψεν ὁ εὐ βασιλεὺς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, κυρώσαντες τὴν εὐσέθειαν καὶ τὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἀρχαῖα δόγματα, καὶ φιλοτιμησάμενοι τοὺς ἱερεῖς ἀπέλυσαν. Καὶ εἰρήνευσεν ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, εἰ καὶ ὁ ἐχθρὸς τὰ ἑαυτοῦ ζιζάνια ἐν τοῖς ἰδίοις ἐργάταις σπείρειν οὐ παύεται· ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία πάντοτε πολεμουμένη νικᾷ.

A. M. 6281. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐξῆλθεν κούραος τῶν Ἀράβων κατὰ Ῥωμανίας μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ τῶν ἀνατολικῶν θέμα, εἰς τόπον λεγόμενον Κοπιδνάδου. Καὶ συναχθέντες οἱ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ ἐπολέμησαν μετ' αὐτῶν, καὶ ἤττηθησαν, καὶ ἀπέθανον πολλοὶ, καὶ ἐκ τῶν ἐφηρσθέντων οὐκ ἔλιγος· ἔπεσον δὲ καὶ ὁ ἀρχηγὸς ὁ τῶν ἀνατολικῶν τουρμαρχὸς ἱκανὸς καὶ τοῦ Ὀψικίου ἀρχοντες. Λύσασα δὲ ἡ βασίλισσα Εἰρήνη τὴν πρὸς τοὺς Φράγγους συναλλαγὴν, ἀπέλυσε Θεοφάνην τὸν πρωτοσπαθᾶριον, καὶ ἤγαγεν κόρην ἐκ τῶν Ἀρμενικῶν θυγάτηρ Μαρίαν ἀπὸ Ἀμνίας*, καὶ ἐξευξεν αὐτὴν Κωνσταντῖνῳ τῷ βασιλεῖ καὶ νύμφῃ αὐτῆς, πολλὰ λυπούμενος αὐτοῦ, καὶ μὴ θέλοντος διὰ τὴν πρὸς τοῦ Καρούλου θυγάτηρα τοῦ βῆγός τῶν Φράγγων σχέσιν, ἣν εἶχε ὁ προμηνηστευσάμενος. Καὶ ἐπιτέλεσάν τοὺς γάμους αὐτοῦ μηνὶ Νοεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνι ια' β'. Φιλητὸς ὁ δὲ τῆς Θράκης στρατηγὸς ἀπελθὼν ἐν τῷ Στρώμῳι**, καὶ ἀφυλάκτως ἀπλι-

VARIÆ LECTIONES,

* ἀρχιεπ. Α., ἐπισκ. ευλγ. * τὰ add. ex A. † ante οὐκ ὄλ. e add. τῶν γε σχολαστικῶν, † Ἀμνίαν Α. † εἶχε add. ex A. † Ἰνδικτ. om. A. † Φίλιππος Α. † Στρώμῳι Α, Στρομ., vulg.

JAC. GOAR NOTÆ.

(68) Ipsa synodi acta: Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχριστῶν ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντῖνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς, ἱτους ὀνόμου τῆς αὐτῶν ὑπατείας, πρὸ ἁπῶν καλιανῶν Ὀκτωβρίων, Ἰνδικτιῶνος ὑδεκάτης· *In nomine Domini et Dominatoris Jesu Christi Dei nostri, imperio piissimorum et amicorum Christi dominorum*

nostro cum Constantini et Irenes, octavo anno episcopatus eorum, octavo Kalendas Octobrias, indictionis undecima.

(69) Ita Barbarinus codex Vatlicanis adjungens, Consensit Anastasius scribens; *quinto Idus Octobrias, indictionis undecimæ.* Peyrezianus legit sollemnem, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ. Ipsa synodi acta supra relata dierum octodecim solum antea tertium.

κρούσας, ἐπιπεσόντων αὐτῷ ἄφρων Βουλγάρων, ἀνηρέθη ἰπ' αὐτῶν σὺν ἄλλοις ¹⁵ πολλοῖς. Ἀποστειλάσα δὲ Εἰρήνη Ἰωάννην τὸν σακελλάριον καὶ λογοθέτην τοῦ στρατιωτικοῦ (70) εἰς Λογγιβαρδίαν μετὰ καὶ Θεοδότου τοῦ ποτῆ βήγος τῆς μεγάλης Λογγιβαρδίας (71) πρὸς τὸ εἰ δυναθεῖεν ἀμύνασθαι ¹⁶ τὸν Κάρουλον, καὶ ἀποσπᾶσαι τινὰς ἐξ αὐτοῦ. Καὶ κατῆλθον οὖν σὺν Θεοδώρῳ πατρικίῳ καὶ στρατηγῷ Σικελίας· καὶ πολέμου κροτηθέντος, ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν Φράγγων ἔαυτὸς Ἰωάννης, καὶ δεινῶς ἀνηρέθη.

A. M. 6282. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκινήθησαν ¹⁷ φθῶν τῆς εὐσεβείας τῶν βασιλείων ἄνθρωποι πονηροί, καὶ συνέβαλον τὴν μητέρα κατὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ τὸν υἱὸν κατὰ τῆς μητρός. Ἔπεισαν γὰρ αὐτὴν ὡς ἐκ προγνωστικῶν πληροφορηθέντες, ὅτι *Ὅσα ἔστιν ὀριζόμενον κατὰ τῷ Θεῷ κρατήσαι τῷ υἱῷ ¹⁸ σου τὴν ¹⁷ βασιλείαν, εἰ μὴ σὴ ἔστιν, ἐκ Θεοῦ δεδομένη σοι ¹⁸. Αὐτὴ δὲ ὡς γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ¹⁹, ἔχουσα δὲ καὶ τὸ φίλαρχον, ἐπληροφορήθη οὕτως εἶναι. Καὶ οὐκ ἐλογίσατο, ὅτι αὐτοὶ διοικεῖν θέλοντες τὰ πράγματα τοῦτο προσφασίσαντο. Τοῦ οὖν βασιλέως γεγονότος εἰκοσαετοῦς, βωμολέου τε θυτος καὶ ἰκανοῦ πάνου, ἑώρα ταυτὸν μηδὲν ἐξουσιάζοντα· καὶ ἔλυπειτο βλέπων Σταυράκιον τὸν πατρικίον καὶ λογοθέτην τὰ πάντα κατέχοντα, καὶ πάντας πρὸς αὐτὸν προσερχομένους, καὶ μηδενὸς τολμῶντος τῷ βασιλεῖ συχνάσαι. Καὶ βουλευσάμενος τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ ἄνθρωποις ὀλιγοστοῖς ὄψι, καὶ Πέτρῳ μαγίστρῳ καὶ Θεοδώρῳ πατρικίῳ καὶ Καμουλιανῷ καὶ Δαμιανῷ τῷ πατρικίῳ, ἐκύρωσεν τοῦ πιάσαι αὐτὴν ²⁰, καὶ ἐξορίσαι ἐν Σικελίᾳ, καὶ κρατήσαι αὐτὸν τὸ βασίλειον ²⁰. Τῇ δὲ θ' τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς τῆς ιγ' Ἰνδικτιώνος ²¹ σεισμὸς γέγονεν φοβερώτατος, ὥστε μὴ τολμῶντάς ²² τινὰς ἐν οὐκῳ καθευθῆσαι, ἀλλὰ πάντας εἰς τοὺς κήτους καὶ τὰ ἐξῆρα σκηνάς ποιήσαντας διάγειν. Ἡ δὲ βασίλισσα ἔμα τῷ υἱῷ αὐτῆς ἐξῆλθεν ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι. Μηνυθείσης δὲ τῷ Σταυρακίῳ τῆς προφάσεως ταύτης, συγκινεῖ τὴν Αὐγούσταν κατὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ πιάσασα τοὺς ἀνθρώπους τοῦ βασιλέως, πάντας δείρσασα ²³ καὶ κουρεύσασα σὺν Ἰωάννῃ τῷ πρω-*

A profectus, nullis circa se dispositis excubiariis custodibus, Bulgaris ex improviso ingruentibus, cum pluribus aliis interfectus est. Misit insuper Irene Joannem sacellarium et militiae logothetam in Longobardiam, cui expeditionis socium Theodotum majoris Longobardiae nuper regis filium adjunctis tentatura, si forte Carolum ulcisci et ab ejus fide iacolas aliquos posset subducere. Illi cum Theodoro patricio Siciliae duce viribus conjunctis, praelium conseruerunt cum Francis, a quibus ipso Joannes captus acerba morte occisus est.

C. A. 782. — Hoc anno diabolo concepto in imperatorum religionem odio scelestos homines concitavit, qui matrem in filium, ac filium adversus matrem committerent. Illi etenim quasi ex praesagiis aut vaticiniis certiores facti; *Non est, inquit, a Deo constitutum, ut filius tuus imperium teneat; illud quodcumque est, tuum est, et a Deo tibi commissum, illa ceu mulier ex proclivi decipienda, impetrandi ambitione laborans, id ita decretum in animum sibi de facili induxit, nec eos, qui imperium persuaderent, ipsos rempublicam administrandi libidine graviter moveri animadvertit. Imperator igitur annum vicesimum jam superans, cum rebus gerendis idoneum, nec tamen in rempublicam potestatem ullam exercentem se contemplaretur, quia imo Stauracii patricii et logothetae curae euncta commissa, ad eum solum omnes confluere, ad se, qui accedat, neminem audere animadvertens, vehementer indoluit. Consilio itaque cum familiaribus sibi viris numero certa paucis, 392 communicato, fuerunt illi Petrus magister, Theodorus patricius Camulianus et Damianus item patricius, matrem detinere, ac subinde in Siciliam relegare, ipse vero rerum omnium summam propria auctoritate administrare statuit. Mensis porro Februarii die nono indictione decima tertia motus terrae violentus adeo contigit, ut in domibus dormituri se continere caverent homines, sed omnes in hortis ac sub dio temerariis erectis diversarentur. Imperatrix autem ad sanctum Mamantem cum filio porrexit. Consipi-*

VARIÆ LECTIONES.

¹⁵ σὺν ἄλλ. A, σὺν καὶ ἄλλ. vulg. ¹⁶ δυναθεῖεν ἀμύν. A, δυναθεῖν ἐναμ. vulg. ¹⁷ ἐκινήθησαν — ἄνθρωποι πονηροί A, ἐκίνησεν ὁ διάβολος — ἀνθρώπους πονηροὺς e, ἐκίνησεν — ἀνθρώπους πονηροὺς vulg. ¹⁸ τὸν υἱὸν σου A. ¹⁹ τὴν adl. ex A. ²⁰ σοὶ ἔστιν A. ²¹ ἐξαπατ. A, ἀπατ. vulg. ²² αὐτὴν] αὐτὸν A. ²³ τὸ βασίλειον μετὰ τῆς ἰδίας μητρός A. ²⁴ τῆς γ' ἰνδ. A. ²⁵ τολμῶν e. ²⁶ δῆσασα A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) Is Codini cap. 2 quadragesimus septimus D inter officiales recensetur: officium in notis exponitur.
 (71) Anastasius, una cum Theodoro dudum rege majoris Longobardiae, ad ultionem inferendam, etc. Miscella, una cum Adelgiso majoris Longobardiae rege, quem illi Theodotum dicebant, ad ultionem inferendam, si possent, in Carolum. Filium regis dubio textu nixus malui interpretari. Conclinit poeta Anonymus inter Francorum scriptores ab Andrea Duchesne collectos lib. 1:
Hesterni Desiderius diadema regni Floruit, en hodie est pauper, captivus, et exsul. Filius illius cognomine dictus Adelgis, Cum Longobardis in eo spes ampla maneri;

Diffidens rebus patriæ, se contulit inde. Ad Constantinum Græcorum scepra gerentem: A quo patricius præclaro munere factus, Hoc in honore suæ permansit ad ultima vitæ.
 Plura apud eundem lib. 1. Eginhardus De gestis Caroli Magni ad annum 774 et 788, quo scribit: *Constantinus imperator propter negatam sibi regis filiam iratus, Theodorum patricium Siciliae præfectum, cum aliis ducibus suis, fines Beneventanorum vastare jussit, etc. — Metâ καὶ Θεοδότου τοῦ ποτῆ, cum Theodoto quondam rege majoris Longobardiae. Sic etiam interpr. anno 35 Constantini, quo legitur venisse CP., nec video, ut hic, filium regis Longobardiae reddi post putaverit, eamque verba auctoris interpretationem admittere. COMEGRIV.*

rationis autem adversum se instructæ Stauracius A certior factus, Augustam in filium concitat. Mox ipsa imperatoris domesticis manibus injectis, cunctos divis verberibus cæsos et tonsos cum Joanne protospathario et Bajulo, cui Picridius cognomen, ad inferius remotos imperii sinus in Siciliam usque relegavit exsules. Magistrum etiam Petrum dedecore contumeliisque affectum domi se continere, quemadmodum etiam Theodorum patricium Camulianum, jussit. Ad hos patricium Damianum verberatum tonsumque in castrum Apolloniadem deportavit. Filium denique pari verberum mulctæ et contumeliarum ignominie subjectum domi detinuit, ita ut per plures dies in publicum non prodierit, eoque tandem exercitum suis importunitatibus adegit, ut milites in consilium hoc adduceret: Filium tuum imperare, donec vixeris, non patiemur, juraruntque ita omnes, cum nullus circa istud ei omnino repugnare auderet. Interea Arabum classis in Cyprum expeditionem suscepit: quod cum imperatrix præsensisset, collectas pariter Romanas omnes naves in eos instruxit. Cui autem ambo duces Myram pervenissent, superato Chelidoniorum promotorio in Ataliæ sinum classem immiserunt. Arabes porro Cypro solventes tranquillitate exorta in mari oberrabant. Cumque terram prospicere cœpissent, extemplo eos adnavigantes classis præfecti conspexerunt: quare classe ad prælium instructa bellum commiserunt. Theophilus autem, Cibyrhæotarum dux, vir robustus C et militiæ idoneus, animo nimium confidens, cæteris omnibus retro relictis hostes aggressus, ab ipsis captus ad Aaronem adductus est. In ejus conspectu positum, religionis desertorem et proditorem fieri, terrenisque rebus voluptuose delectari pluribus Aaron hortatus est. Is cum oblata quæque respueret, et magis ac magis pollicitationibus et minis sollicitatus non acquiesceret, tandem gladii pœnam perpressus insignis martyr evasit.

393 A. C. 783. — Romanorum imperatoris Constantini annus primus.

Hoc anno mense Septembri indictione decima quarta, qui Irenes nomine jusjurandum a militibus exigebant, illud ab Armeniacorum themate præstandum expetierunt. Illi sacramento se obstringere his verbis recusantes: *Filio tuo per vitam omnem subjiciemur*, inquit, *et nec unquam Irenes nomen Constantini nomini præponi patiemur, sed Constantinum et Irenem, quod ab initio præstitimus, semper appellabimus*. Imperatrix iis rursus demulcendis Alexium cognomine Muselem spatharium, et vigiliarum drungarium destinavit. Quare Armeniaci eum secum retentum sibi præfecerunt: proprium autem ducem Nicephorum patricium in custodiam conjicientes, Constantinum solum imperatorem elatis vocibus celebraverunt. Nuntio hujusmodi

τοσπαθάρῳ καὶ Βαγύλῳ (72) αὐτοῦ ¹¹, λεγομένη Πικριδίῳ, ἐξώρισεν ἐπὶ τὰ κατωτικὰ μέρη ἕως Σικελίας. Τὸν δὲ μάγιστρον Πέτρον ἀτιμίας περιβαλοῦσα, ἐκάθισεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶ· ὁμοίως καὶ Θεόδωρον τὸν πατρικίον τὸν Καμουλιανόν· τὸν δὲ πατρικίον Δαμειανὸν δέψασα καὶ κουρεύσασα, εἰς Ἄπολλωνιάδα τὸ κάστρον ἐξώρισεν. Τύψασα δὲ καὶ τὸν υἱὸν καὶ πολλὰ λοιδορήσασα, ἀπρότιον ἐποίησεν ἐπὶ ἡμέρας ἱκανάς. Ἦρξατο δὲ ὀρκίζεῖν τὸν στρατὸν, ὅτι Ἔως οὗ ζῆς, εὐ καταδεξόμεθα τὸν υἱὸν σου κρατῆσαι. Καὶ ὠμνοῦν πάντες οὕτως, μηδεὸς τολμῶντος ἀντειπεῖν περὶ τούτου τὸ σύνολον. Στόλος δὲ Ἀράβων ἐξῆλθεν ἐπὶ Κύπρον, καὶ τοῦτο ¹² προγνοῦσα ἡ βασιλισσα, ἐσώρευσε καὶ αὐτὴ πάντα τὰ Ῥωμαϊκὰ πλοῖμα ¹³, καὶ ἀπέλυσε κατ' αὐτῶν. Ἐλθόντες δὲ ἕως τὰ Μῦρα ἀμφότεροι οἱ στρατηγοὶ ἔκαμψαν τὸ ἀκρωτήριον τῶν Χελιδονίων, καὶ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας. Οἱ δὲ Ἀραβὲς κινήσαντες ἀπὸ τῆς Κύπρου, καὶ εὐθείας ¹⁴ αὐτοὺς καταλαβοῦσης, περιεφέροντο ἐν τῷ πελάγει. Ἀναφανέντων δὲ αὐτῶν τὴν γῆν, εἶδον αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ, καὶ παραταξάμενοι ἠτοιμάσθησαν τοῦ πολεμεῖν. Θεόφιλος δὲ ὁ τῶν Κιβυρραιωτῶν στρατηγός, Ῥωμαλέος ἀνὴρ καὶ ἱκανώτατος ὢν, θαρσῆσας καὶ πάντων προεξελθὼν, τούτοις τε συμβαλὼν ¹⁵, ἐκρατῆθη ὑπ' αὐτῶν, ὃν ἀπήγαγον πρὸς Ἀαρόν, θαυθεὶς τε παρ' αὐτοῦ, προετράπη προδότης γενέσθαι, καὶ προσκαίρων δωρεῶν τυχεῖν. Τοῦ δὲ μὴ καταδεξαμένου, ἐπὶ πλεόν δὲ ἀναγκασθέντος, καὶ μὴ ὑπέξαντος, τὴν διὰ ξίφους τιμωρίαν ὑπομείνας, μάρτυς ἄριστος ἀνεδείχθη.

A. M. 6283. — Ῥωμαίων βασιλέως Κωνσταντίνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, Ἰνδικτιῶν ἑ', κατέλαβον οἱ ὀρκίζοντες εἰς τὸ θέμα τῶν Ἀρμενιῶν· οἱ δὲ οὐ κατεδέξαντο ὁμόσαι, ὅτι οὐ βασιλευόμεθα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, οὐδὲ προτάσσομεν τὸ ¹⁶ ὄνομα Εἰρήνης πρὸ Κωνσταντίνου, ἀλλὰ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης ¹⁷, ὡς ἐξ ἀρχῆς παρελάβομεν ¹⁸. Ἀπέστειλεν δὲ πάλιν πρὸς τὸ πιάσαι αὐτοὺς Ἀλέξιον τὸν σπαθάριον καὶ δρουγγάριον τῆς βίγλης ¹⁹, τὸ ἐπικλην Μουσελέμ. Οἱ δὲ κρατῆσαντες αὐτὸν τοῦ ἀρχειν αὐτῶν ²⁰ προεδάλοντο. Νικηφόρον δὲ τὸν πατρικίον καὶ στρατηγὸν αὐτῶν φρουρήσαντες, Κωνσταντίνον μόνον βασιλεῖα ἀνευφήμησαν. Τοῦτο μαθόντες οἱ τῶν λοιπῶν θεμάτων λαοί, τοὺς στρατηγοὺς αὐτῶν διώξαντες, Κωνσταντίνον μόνον ²¹ βασιλεῖα καὶ αὐτοὶ ἀνεκήρυκτον. Ὡ

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ αὐτοῦ add. ex A. ¹² καὶ τοῦτο A, τοῦτο δὲ vulg. ¹³ πλοῖματα A. ¹⁴ εὐθείας A. ¹⁵ συμβαλὼν A, συμβάλλων vulg. ¹⁶ τὸ add. ex A. ¹⁷ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης A, Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης vulg. ¹⁸ παρελάβομεν A προελάβ. vulg. ¹⁹ βίγλης, τὸ A, βίγλας τὸν vulg. ²⁰ αὐτῶν A, αὐτῶν vulg. ²¹ μόνον om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(72) Aliis, Βάγιλος et Βαζυλος, scribitur, Baiulus: de quo Meursius, et Codinus.

τῆς τοῦ πονηροῦ διαδόλου πανουργίας! πῶς διὰ πολ-
λῶν μεθοδεῶν ³⁵ σπαυδεῖ ἀπολέσαι τὸ τῶν ἀνθρώπων
γένος; οἱ γὰρ πρὸ δεκαπέντε χρόνων ὁμόσαντες τὸν
φοβερὸν ἐκείνον ὄρκον, καὶ ἐγγράφα ποιήσαντες,
καὶ ἐν τῷ ἀγίῳ βήματι ἀποθέμενοι, πάλιν ὤμνουν τῇ
Εἰρήνῃ μὴ βασιλευθῆναι ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν τῇ
ζωῇ αὐτῆς. Καὶ αὖθις τούτου ³⁶ ἐπιλαθόμενοι Κων-
σταντῖνον αὐτοκράτορα ἀνευφήμουν, μὴ ἐνοήσαντες
οἱ τάλανες, ὅτι οὐκ ἔδει ἀντωμοσίαν ποιῆσαι. Ἀνάγκη
γὰρ πᾶσα τῇ ἀντωμοσίᾳ τὴν ἐπιτορκίαν παρακολουθῆ-
σαι, ἐπιτορκία δὲ θεοῦ ἄρνησις. Συναχθέντες δὲ τῷ
Ἰουλιανῷ μηνὶ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης Ἰουλιανῶνος
οἱ τῶν θεμάτων ἐν τῇ Ἀτρώφᾳ (73) ἐπεζήτησαν ³⁷
πάντες κοινῇ γνώμῃ Κωνσταντῖνον βασιλεῖα εἰκοστὸν
ἔχοντα ἔτος· φοβηθεῖσα δὲ Εἰρήνη τὸ ὄρημα τοῦ
λαοῦ ἀπέλυσε αὐτόν. Αὐτοὶ δὲ τούτον αὐτοκράτορα
ἐκώρωσαν μὲν, ἀπεκέρυξαν δὲ τὴν τούτου μητέρα.
Ἀπέστειλεν δὲ ὁ βασιλεὺς εὐθέως Μιχαὴλ τὸν Λαγα-
νοδράκωνα καὶ Ἰωάννην τὸν βάγυλον αὐτοῦ καὶ
πρωτοσπαθάριον, καὶ ὤρκισαν τοὺς Ἀρμενιακοὺς
τοῦ μὴ δέξασθαι Εἰρήνην τὴν μητέρα αὐτοῦ εἰς βα-
σιλισσάν· τὸν δὲ Ἀλέξιον ἐπεκώρυσεν στρατηγὸν αὐ-
τῶν. Καὶ ἐπανελευθῶν ὁ βασιλεὺς ἐν ³⁸ τῇ πόλει τῷ
Δεκεμβρίῳ μηνὶ, δεῖρας καὶ κουρεύσας· ἐξώρυσεν
Σταυράκιον εἰς τὸ θέμα τῶν Ἀρμενιακῶν πρὸς πλη-
ροφορίαν αὐτῶν. Ἐξώρυσεν δὲ καὶ Ἀέτιον τὸν εὐνοῦ-
χον καὶ πρωτοσπαθάριον καὶ ἐπιστήθιον (74) αὐτῆς,
καὶ πάντας τοὺς εἰκειακοὺς αὐτῆς εὐνοῦχους· ταύ-
την δὲ μετὰ τῆς ἀπαθείας αὐτῆς ἐκάθισεν ἐν τῷ πα-
λατίῳ τοῦ Ἐλευθερίου (75), ὃ αὐτῇ ψυχόδμησεν, ἐν ³⁹
τῷ καὶ ⁴⁰ τὰ πλείστα χρήματα ἦν κατακρύψασα.
Ἐγένετο δὲ τῷ αὐτῷ μηνὶ ἐμπουρισμὸς, καὶ ἐκάθη ὁ
τρικλινὸς τοῦ πατριαρχείου, ὁ λεγόμενος Θωμαῖτης,
καὶ τὸ κοιναστῶριον καὶ ἄλλαι οἰκίαι πολλαὶ ἕως τοῦ
Μιλίου. Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ ἐπιστρατεύσας Κων-
σταντῖνος κατὰ Βουλγάρων, ἦλθεν εἰς τὸ ἐπιλεγόμε-
νον ⁴¹ Προβάτου (76) κάστρον, εἰς τὸ τοῦ Ἁγίου Γεωρ-
γίου βυάκιν· καὶ συναντήσας Καρδάμω τῷ κυρῷ
Βουλγαρίας, μικροῦ πολέμου περὶ ⁴² τὴν ἐσπέραν
γεγονότος, δειλανδρίσαντες ⁴³ οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τῆς
νυκτὸς ἔφυγον, καὶ ὑπέστρεψαν ἀδόξως· καὶ οἱ Βούλ-
γαροὶ φοβηθέντες ὑπέστρεψαν.

ad castrum, quod Probatum dicitur, juxta sancti Georgii rivum venit, ubi cum in Cardamum Bul-

VARIÆ LECTIONES.

³⁵ μεθοδεῶν A, μεθοδῶν vulg. ³⁶ τούτου A, τοῦτο vulg. ³⁷ ἐπεζήτησαν A, ἐπιζητήσαντες vulg.
³⁸ ἐν add. ex A. ³⁹ καὶ add. ex A. ⁴⁰ ἐπιλεγ. A, λεγ. vulg. ⁴¹ περὶ A, κατὰ vulg. ⁴² δειλανδρίσ. A, δει-
λανδρήσ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(73) Fallitur Ortelius, ubi Thraciæ locum exi-
stimat: ad Armeniorum regionem spectare mon-
strant verba superius posita, κατέλαβον οἱ ὄρκιζον-
τες εἰς τὸ θέμα τῶν Ἀρμενιακῶν.

(74) *Intimum* veritit Anastasius. A *secretis* exi-
stivio, vel eum *cujus ductu imperatrix ambularet*,
et cui inniteretur: eviratus enim refertur.

(75) Una cum urbe a Constantino instaurata,
Eleutherii palatium et portus condita. Is etenim
ædificiorum ἐπιτεκτήσας, operas urgebat, αἰὲν *Orig.*
CP.: Τὸν λιμένα τοῦ Ἐλευθερίου ὁ μέγας Κων-
σταντῖνος ἐκτίσεν, ὅτε καὶ τὴν πόλιν. Πάριστοτο δὲ
εἰς τὸ κτίσμα Ἐλευθέριος πατριάρχης. Ἰστοῦτο δὲ εἰς
τὸν λιμένα στήλη μαρμάρινος Ἐλευθερίου. *Eleutherii*
portum eo tempore quo urbem, Constantinus Magnus

A *accepto reliquorum thematum turmæ, propriis du-
cibus fugatis, Constantinum imperatorem solum
pari suffragio prædicaverunt. O diaboli vere ma-
ligni versutiam! quam variis artibus hominum
genus perdere molitur? lidem sane qui ante annos
quindecim tremendo illo jurejurando, scriptis etiam
consignato, et ad sacrum tribunal deposito, se fidem
servaturos Constantino obstrinxerant, nunc Irene,
quandiu fuerit in vivis, ejus filio nunquam subj-
ciendos, nec filii imperium passuros pari sacra-
mento protestantur. Mox ultimi jurisjurandi facti
immemores iterum Constantinum ceu imperatorem
faustis prosequuntur acclamationibus, nec se jure-
jurando aliud sacramentum opponere advertunt.
Contraria quippe jurejurando affirmantibus perju-
rium admittere omnino necesse est. Perjurium
autem si admisseris, ipsum Deum negas. Octobri
porro mense indictione quarta decima legiones
thematum cunctæ apud Atroam collectæ Constanti-
num, vicesimum tunc annum agentem, solum im-
peratorem agnosci postulaverunt. Quare exercitus
impetum Irene formidans filium tandem dimisit.
Constantino in imperii sede confirmato, matrem
omni potestate milites abdicarunt. Imperator sub-
inde Michaellem Lachanodraconem et Joannem
hajulum suum et protospatharium misit, qui Ar-
meniacorum fidem accepto ab eis sacramento de-
vinceret, ne matrem amplius imperatricem agno-
scerent, Alexiumque eorum ducem confirmavit.
Mense vero **394** Decembri in urbem reversus
imperator Stauracium cæsuum et capillis tonsium
in Armeniacorum provinciam, quo magis ipsis
gratum faceret, Aetium quoque eunuchum Irenes,
protospatharium & intinum, reliquosque omnes
eunuchos ejus domesticos relegavit, ipsam vero
matrem in palatio, quod ad Eleutherium struxerat,
in quo magnam opum vim reposuerat, securam et
commodam vitam agere præcepit. Cæterum eodem
mense contigit incendium, quo patriarchii tricli-
nium, Thomaites dictum, quæstorium, et ad Milium
usque plures ædes conflagarunt. Mense autem
Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,*

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

garne domnum incidisset, levi pugna vespere commissa, Romani timore percussi, per noctem in fugam se dederunt, atque ita cum dedecore reversi sunt. Bulgari etiam exterriti in provinciam se receperunt.

A. C. 784. — Hoc anno mense Septembri imperator armata manu in Arabes profectus est; ab Amorio autem movens, Tarsum Ciliciæ urbem perrexit. Ad turres autem Anydras ita dictas veniens, re prorsus infecta remeavit, mense Octobri, indictione decima quinta. Mensis autem Januarii die decimo quinto ab ipsa matre multisque optimatibus exoratus, imperatricem iterum eam renuntiat, et cum eo faustis populi exclamationibus, velut olim, excipitur, in hæc verba: Constantino et Irene multos annos! Imperatoris placito cuncti paruerunt. Solum Armeniacorum thema rei novitate percussum tumultuatur, et Alexium pridem suum ducem, quem imperator quodam obtentu revocatum et patricii dignitate promotum penes se retinuerat accersitum sibi reddi et in officium restitui sollicitant. Eum itaque, quod tanto ardore repetissent Armeniaci, quodque sermones de eo, quasi de imperatore futuro, in vulgus spargerentur, Constantinus verberibus cæsum et capillis detonsum in prætorium detrusit. Porro Julio mense exercitum in Bulgaros expedit, et castrum Marcellorum condidit. Eiusdem vero mensis Julii die vicesimo, Cardamus Bulgariae domnus, copiis ditionis suæ omnibus eductis, postmodum in locis munitis substitit. Imperator juvenili ardore succensus et a falsis vatibus victoriam ei prænuuntiantibus seductus, inconsulte et agminibus incompositis pugnam conserens, gravi clade afficitur. Urbem itaque fugivitis repetit, multis, non ex gregariis modo 395 militibus, sed et viris in dignitate constitutis amissis, inter quos fuerunt Michael magister Lachanodraco, Bardes patricius, Stephanus protospatharius, Chamæas ac Nicetas et Theognostus, qui duces exstiterant, hominesque ex imperatorio comitatu non pauci: Pancratius etiam, falsus ille vates et astronomus, qui imperatoris victoriam futuram prædixerat. Ad hæc Bulgari impedimentis, facultatibus, equis et tentorium omnium apparatu cum universa imperatoria supellectile potiti fuerunt. Cæterum militares ordines in urbem invecti Nicephorum excæsarem educere et imperatorem renuntiare consiliati sunt. Constantinus conjuratione patefacta, qui Constantini avi sui filium utrumque ad sancti Mamantis locum educerent, misit, ac Nicephorum quidem oculorum orbitate damnavit, Christophoro vero, Nicetæ, Anthimo et Eudocimo linguas præscindi jussit: cum eis quoque Alexium, quem diximus, patricium oculorum usu privavit, maternis maxime et Stauracii patricii, de quo hucusque frequens sermo, consiliis inductus, qui istum nisi oculis orba-

A. M. 6284. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἑπισταύραυσεν ὁ βασιλεὺς κατὰ Ἀράβων, καὶ ἀπάρας ἐκ τοῦ Ἀμωρίου ἀπῆγε ἐπὶ Ταρσὸν τῆς Κιλικίας. Ἐλθὼν δὲ εἰς Ἀνούδρους πύργους πάλιν ἀνθυπέστρεψε ἡ κενὸς μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, Ἰνδικτιῶν ιε'. Τῇ δὲ ιε' τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς παρακληθεὶς ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς ἰδίας μητρὸς καὶ πολλῶν τῶν ἐν τέλει, ἀναγορεύει αὐτὴν πάλιν, καὶ συνευφημίζεται σὺν αὐτῷ, ὡς ἐξ ἀρχῆς Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης. Καὶ πάντες μὲν περὶ αὐτοῦ εὐφραίνονται. Τὸ δὲ τῶν Ἀρμενιῶν θέμα ἐκστάντες, ἡ πρὸς τοῦτο στασιάζουσιν, καὶ ἐπιζητοῦσιν ἄλλῃ τὸν πρὸ μικροῦ στρατηγῆσαντα αὐτῶν, τὸν τῆνικαῦτα τοῦ βασιλέως μετὰ λόγου προσκαλεσάμενον αὐτὸν, καὶ τῇ τοῦ πατρικίου ἀξίᾳ τιμησάντος, καὶ πρὸς αὐτὸν κατασχόντος. Τοῦτον οὖν διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιζητήσιν, καὶ τινὰς λόγους περὶ αὐτοῦ βραχυμένους ἡ, ὡς μέλλειν αὐτὸν βασιλεύειν δεύρας καὶ κουρεύσας ἐν τῷ πριτωρίῳ ἀπέθετο. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ ἑπισταύραυσεν κατὰ Βουλγάρων, καὶ ἐκτίσεν τὸ ἡ κάστρον Μαρκελλίων· καὶ τῇ εἰκοστῇ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς ἐξῆλθεν Κάρδαμος ὁ κύριος τῆς Βουλγαρίας μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἔστη ἐν τοῖς ἐχυρίμασι. Θερμοπνόησας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὑπὸ ψευδοπροφητῶν πεισθεὶς, ὡς αὐτοῦ ἔσται ἡ νίκη, ἀσκόπως καὶ ἀτάκτως συνέβαλεν πόλεμον, καὶ ἡττᾶται σφοδρῶς. Ἐπανερχεται δὲ φυγὰς ἐν τῇ πόλει πολλοὺς ἀποβαλῶν, οὐ μόνον τοῦ κοινῆ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τέλει, ἐν οἷς καὶ Μιχαὴλ μάγιστρον Λαχανοδράκοντα, καὶ Βάρδαν πατρίκιον, καὶ Στέφανον πρωτοκαθάριον, τὸν Χαμέα ἡ, Νικήταν τε καὶ Θεόγνωστον στρατηγούς γεγονότας καὶ ἀνθρώπους βασιλικούς οὐκ ὀλίγους, καὶ Παγκράτιον τὸν ψευδοπροφήτην καὶ ἀστρονόμον, ὅστις καὶ νικᾶν αὐτὸν προεφήτευσεν. Ἐπειράσι ἡ δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἰδίου, χρήματά τε καὶ ἔππους καὶ τὴν κόρτην μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς ὑπουργίας. Τῶν δὲ ταγματῶν ἐπισυναχθέντων ἐν τῇ πόλει, ἐδουλεύσαντο ἐξαγαγεῖν Νικήφορον τὸν ἀπὸ Καισάρων, καὶ στήσαις ἡ βασιλέα. Τοῦτο γνοὺς Κωνσταντίνος, ἀποστείλας ἐξῆγαγεν ἀμφοτέρους τοὺς υἱοὺς Κωνσταντίνου τοῦ πάππου αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀγίῳ Μάμαντι· καὶ τὸν μὲν Νικήφορον ἐτύφλωσεν, Χριστοφόρον δὲ καὶ Νικήταν, Ἀνθιμόν τε καὶ Εὐδόκιμον ἐγλωσσοκόπησεν· σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ Ἀλέξιον τὸν προλεχθέντα πατρίκιον ἐτύφλωσεν, πεισθεὶς ταῖς ἡ μητρικαῖς εἰσηγήσεσι, καὶ Σταυρακίου τοῦ προβῆθέντος πατρικίου, ὡς εἰ μὴ τοῦτον ἐκτυφλώσειεν, εἰς βασιλέα αὐτὸν ψηφίζοντα. Ἐγένετο δὲ ἡ τούτων ποιηὴ μηνὶ Αὐγούστῳ, ἡμέρᾳ Σαββάτῳ, Ἰνδικτιῶν ιε', ὥρα θ'. Ἄλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἡ θεὰ δίκη ἡ ἀνεκδέχτην ἡ εἶσεν τὴν δίκην ταύτην πράξιν. Μετὰ γὰρ πενταετῆ χρόνον τῷ αὐτῷ

VARIAE LECTIONES.

³⁹⁵ ἀνθυπέστρ. A, ἀνθύστρ. vulg. ³⁹⁶ ἐκστάντες A. ³⁹⁷ βραχυμένους A, βραχυόμενος f (?) ³⁹⁸ τὸ add. ex A. ³⁹⁹ Χαμέαν A. ⁴⁰⁰ ἐπειράσι] ἀπήρασι A, utrumque manifesto corruptum: scribendum ut infra p. 734, ἀπήραν. ⁴⁰¹ εἰς add. ex A. ⁴⁰² πεισθεὶς ταῖς λ, π. δὲ ταῖς vulg. ⁴⁰³ ἡ τοῦ Θεοῦ δ. A. ⁴⁰⁴ ἀνεκδέχ. A, ἀνεξεκδέχ. vulg.

μηνί, καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου τυφλοῦται ἄπο τῆς Ἰβίας μητρὸς ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος.

ὁπὸ τῆς Ἰβίας μητρὸς ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος.

A. M. 6285. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀκούσαντες οἱ Ἀρμενιοὶ περὶ τοῦ πατρικίου Ἀλεξίου, ὅτι ἐτυφλώθη, ἐφυλάκισαν τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Θεόδωρον καὶ πατρικίον τὸν Καμουλιανόν. Καὶ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσεν τὸν πρῶτοσπαθάριον Κωνσταντῖνον τὸν Ἀρατῆρ, καὶ τὸν Χρυσοχέρην στρατηγὸν τῶν Βουκαλλαρῶν μετὰ τοῦ λαοῦ τῶν λοιπῶν θεμάτων, τοῦ πείσαι αὐτούς. Οἱ δὲ κροτήσαντες πῦλον πρὸς αὐτούς, ἐπίσσαν ἀμφοτέρους καὶ ἐτυφλώσαν, καὶ ἐσφάγησαν πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ⁸² μερῶν μηνὶ Νοεμβρίῳ τῆς α' Ἰνδικτιωνῶνος ⁸³ τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ⁸⁴ κα', ὥρα δευτέρα τῆς νυκτὸς, βροντῆς καὶ ἀστραπῆς γενομένης, ἀνήφθη μέρος τοῦ βασιλικοῦ ἐργοδοσίου (77) τῶν χρυσοκλαδάρων (78) κατὰ τὸν χρυσίωνα ⁸⁵ (79). Μετὰ δὲ τὸ ἅγιον Πάσχα, ἐπεστράτευσεν ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν Ἀρμενικῶν μετὰ καὶ πάντων τῶν λοιπῶν θεμάτων ⁸⁶. Καὶ τῇ κζ' τοῦ Μαῦου μηνὸς τῆς πρώτης Ἰνδικτιωνῶνος, ἡμέρᾳ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς πολεμήσας αὐτοῦς, ἄλλω τῶν σὺν αὐτοῖς Ἀρμενίων προδεδωκότων, νικήσας ⁸⁷ συλλαμβάνει αὐτούς, καὶ ἀναίρει Ἀνδρόνικον σπαθάριον καὶ τουρμάρχην αὐτῶν καὶ Θεόφιλον τουρμάρχη καὶ Γρηγόριον ἐπίσκοπον Σινώπης· τοὺς ἄλλοι τοὺς ζημίαις καὶ δημεύσει καθυπέβαλεν. Χιλίους δὲ ἐκ τοῦ κάστρου αὐτῶν (80) δεσφίσας ἐν τῇ πόλει ἐξήγαγεν διὰ τῆς πόρτης Βλαχερνῶν, μηνὶ Ἰουλίῳ ⁸⁸ καδ', ἡμέρᾳ δευτέρᾳ, ὧν ἐπιγράφας τὰ πρόσωπα μέλανι κενητῷ (81), Ἀρμενιανὸς ἐπίβουλος, διέσπειρεν αὐτούς ἐν τε Σικελίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς νήσοις. Οἱ δὲ προδότες αὐτῶν Ἀρμένιοι μὴδὲν φιλοσημηθέντες παρὰ τοῦ βασιλέως, τὸ κάστρον Κάμαχον παρέδωκαν τοῖς Ἀραβί.

Siciliam et reliquas insulas eos relegatos dispersit. Inuneribus fraudati, Camachum castrum Arabibus tradiderunt.

A. M. 6286. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, Ἰνδικτιωνῶν δευτέρᾳ, παρέλαβον οἱ Ἀραβες τὸ κάστρον

A retur, in imperatorem electum iri asserebant. Supplicium itaque mense Augusto, sabbati die, indictione decima quinta, hora nona, eis irrogatum. In spatium tamen haud diutinum injustum hujusmodi facinus inultum divina justitia distulit. Solius etenim quinquennii exacto intervallo ejusdem mensis et Sabbati die a propria matre Constantinus ipse oculis orbatus est.

A. C. 785. — Hoc anno Armeniaci cæcitatē Alexio patricio illatæ accepto nuntio Theodorum patricium Camulianum ducem suum in custodiam conjecerunt. Ea re audita Constantinum Artaser protospatharium et Chrysocherem Bucellariorum ducem cum reliquorum thematum copijs ad Armeniacos in officio continendos misit. Illi bello in utrumque instructo, utrumque etiam in potestatem acceptum oculorum usu multant, plurima exercituum partē utrinque cæsa, indictionis primæ mense Novembri. Decembris porro die vicesimo quinto hora noctis secunda, aere crebris fulminibus et fulguribus turbato, imperatoriarum officinarum ea pars, quæ ad aurificinam phrygionibus assignata est, conflagravit. Celebratis autem paschalis solemnibus, thematibus universis una secum eductis, imperator in Armeniacos vires imperii convertit. Mensis vero Maii die vicesimo septimo, indictione prima, ipsa Pentecostes festiva Dominica, prælio cum eis inito, sociorum Armeniorum ³⁹⁶ dolis eos tradentium universos victos comprehendit, ex quibus Andronicum spatharium et eorum turmarcham, Theophilum item turmarcham et Gregorium Sinopes episcopum neci addicit, et in reliquos multos et proscRIPTIONIBUS animadvertit. Mille porro ex ipsis vinculis constrictos ex ipsorum castro eductos in urbem per Blachernarum portam introduxit; ac denique mensis Junii die vigesimo quarto, feria secunda, notata puncturis singulorum facie, et in ipsam atramento superinfuso, inscripsit: Armeniacus insidiator: per Proditores autem Armenii, speratis ab imperatore

A. C. 786. — Hoc anno, mense Octobri, indictione secunda, Arabes, pactis conditionibus, The-

VARIÆ LECTIONES.

⁸² ἐξ ἀμφ. A, τῶν ἀμφ. vulg. ⁸³ τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ A, τῇ δὲ Δεκεμβρίῳ vulg. ⁸⁴ χρυσίωνα A a f, χρυσ. vulg. ⁸⁵ πάντα τὰ λοιπὰ θέματα A a f. ⁸⁶ νικήσας A, Νικήτας vulg. ⁸⁷ μηνὶ Ἰουλίῳ A, μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(77) Τοῦ βασιλικοῦ ἐργοδοσίου. Palatii CP. ea fuit amplitudo, ut regio opifices caperet, quales Christianissimi regis Luparenses porticus typographos, pictores, phrygiones, sculptores, aurifices, et innumeros hujusmodi ingenio manuumque operibus ex quavis natione collectos præstantes viros tegunt et recipiunt: βασιλικὸν omnino, et exterorum admiratione dignum ἐργοδοσίου.

(78) Quasi auriclavatores dicas, magis proprie Phrygiones, qui clavatas auro variisque coloribus vestes pingunt. Vocabulum fusi ad Codinum exponitur. Χρυσοκλαδάριον etiam dici posse, ceu qui materiam χρυσοῖς κλάδοις, figuris et ramis auro ductis oneret et ornet. Χρυσομαγκλάριον, et χρυσομαγκλαριστήν rudiores pronuntiant: at non omnino rustice: μαγκλαρίζειν enim cum torquere,

affigere, et onerare referat, quam auro coloratisque filis sericam vel laneam vestem tegant, laceant, figuris quasi plagis afficiant, et immutant, non incognitum.

(79) Officina qua aurum in sila præparatur. Suavius χρουσόν, quam χρυσόν hodie pronuntiant.

(80) Civitas Armeniorum ex qua hi 1000 vinciti in urbem inducti, ac vultibus inscriptis exsilio relegati, ipsum Camachum sit, quod statim Arabibus proditum scribitur, ab iis ipsis, qui gentiles suos Constantino prodiderant, nec ab eo expectatam rei mercedem acceperant. COMBENSIS.

(81) Puncturis, necnon cæsuris in litterarum figuras ductis respersum vel infusum, pulvereum vel liquidum atramentum, humanæ cuti scripturam imprimi nullo tempore delendam.

basam urbem in potestatem miserunt; eapropter A iocli procères in proprias domos se recipere permiserunt.

A. C. 787. — Hoc anno imperator uxoris Mariæ consortii pertæsus, matris consilio, quæ, ut impetrandi potestatem ad se traduceret, cunctorum

JAC. GOARI

(82) Durum istud in Irenem sic aliis prædicatam: habuisse Constantinum conjugem Marinam castitatis suspectam, exque ea suspicione ortum in eam illius odium, Cedronus refert. Favisse Irenem Platoni, ac discipulis occasione illius divortii, ac nuptiarum quæ secutæ sunt dire vexatis, fatetur p. seq. ipse Theophanes; qui ergo ipsa illorum fuit auctrix? Non me lateat parere aulam non raro talia simulationis monstra, agique in ea pleraque non alio scopo, quam ut plebi imponatur, eaque addicatur: malim tamen cum Theodoro Studita totam tragediam referre in Constantini ipsius regia potestate in adolescentia abutentis luxuriam; nisi etiam referam in Irenes imprudentem diligentiam, qua invitum juvenem, spreto Erythro Caroli Francorum regis filia ei prædilecta, olimque desponsata, ad eas nuptias coegerit; ne forte ipso satis in eas consentiente Constantino, ac quantum necesse erat ut essent ratæ. Habent non raro non bonos exitus ishæc conjugia; ac vi probata, ipsa facilis Ecclesiam induget divortio. Verum præstat ipsum Theodorum audire, qui præcipuus ex nepotibus, ac discipulis Platonis fuit, quos auctor seq. p. ejus rei causa cænos, Thessalonicam relegatos tradit. Ab illo ergo auspiciatus, Væ civitati, cuius rex junior est, sic prosequitur: Κωνσταντίνος τῆς Εἰρήνης βάρβαρος, οὗ ἡ πίστις μὲν ὀρθὴ ἐκ μητρικῆς εὐσεβείας ἐσφραγισμένη· ὁ βίος δὲ σκαμνός ἐξ αὐτοκρατορικῆς ἀκολασίας ἐξοισθηλατημένος. Ἄρτι γὰρ κρατήσας ἐν νεαζούσῃ ἡλικίᾳ, ὁμοῦ μὲν τῆς μητρικῆς αἰδοῦς καὶ φυλακτικῆς ἀφηγιάσας, ὁμοῦ δὲ τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ὑπερφρονήσας, ἐκβαλὼν τὴν νομίμως αὐτῷ συναφθεῖσαν γυναῖκα, μοχεύει κατὰ τὸν Ἡρώδη. Ἄλλὰ τίνος ἔνεκεν ἡ ἱστορία; Ὅτι τοῦ Προδρόμου ὁμῶς ἡλός ὁ ἡμέτερος καθηγητῆς πεφανέρωται πως. Πάντων γὰρ σγεδὼν συναλλθόντων τῇ παρανομίᾳ, μόνος ὡς εἰπεῖν ὄντος οὖν τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ἤγουν φοιτηταῖς ἀκλόνητος διέμεινεν· ὑπὲρ οὗ ὅσα καὶ ἡλίκα δι' ἔθλου ἔτους τὰ ἀγωνίσματα· ἀκοαὶ ἐπ' ἀκοαῖς· ἀπειλαὶ ἐπ' ἀπειλαῖς, μαστίγων, ἐξορισμῶν, ἀκρωτηριασμῶν. Ὡς δὲ οὐδὲν ἐντεύθεν ἠγύετο τῶν σπουδαζομένων τῷ Καίσαρι, ἐφ' ἕτερον μέτεισι τρόπον· καὶ ἦν τὸ μὲν ὄρθα, κατὰ τὸ ἄδοξον, ἐτέρων· ἡ δὲ χεὶρ Ἀβεσσαλῶν ἡ τοῦτο πρακτεῖουσα. Ἰσσε τοὺς παραπεμφθέντας μονάζοντας, καὶ τὰ σταλέντα γράμματα. Καὶ τέλος, ἐπειδὴ καὶ ταῦτα ἴωλα καὶ ἀδέβια, τοῦ πατρὸς τὰ δέοντα ἀντεπιφέροντος καὶ ἀντεπιστέλλοντος, ἡ ἀνακάλυψις τῆς βασιλικῆς μορφῆς ἠκύρωτο, οὐκέτι χώραν ἔχοντος τοῦ προσώπου φαίνεσθαι. Ἄβαιαι τὰ τότε γεγενημένα παρὰ τῶν σταλέντων δύο στρατηγῶν, ὡς ἐπὶ πολεμίων τινῶν πρὸς τὸν ὄσπλον μοναστῆν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ νόμῳ φραττόμενον. Ἠρθῆ ποιμὴν ἐκ μέσου, καὶ διασκορπισθὲ τὰ πρόβατα ἀπὸ τῆς ποιμνῆς. Οἱ μὲν ἐτύφθησαν, ἄλλοι ὑπερωρίσθησαν, ἕτεροι: ἐδιώχθησαν καὶ τὸ γε εὐλεινότερον, θέσπισμα βασιλικὸν ἀπροσδέκτους εἶναι πανταχοῦ τοὺς διὰ Κύριον δεδιωγμένους. Καὶ ὑπήκουσαν γέ οἱ τῶν σεμνίων προϊστάμενοι, καὶ σπένιος ὁ ἀποτολμῶν εἰσδέξασθαι. Καὶ Χριστὸς ἐκάθευδε δι' οὗς οἶδε τρόπους δοκιμάζων τὰ γιγνόμενα· τῶν μὲν βασανίζων τὸν πρὸς αὐτὸν πύθον εἰ ἐπιμένοιν· τῶν δὲ τὸ ἀπάνθρωπον οἰκτιζόμενος ἐνεργεῖν εἰς μετάμελον. Τί οὖν ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀληθής; Ἀποτέμνεται τὴν οἰκίαν ἐθελοντής. Καταλιμπάνεται μονώτατος, τῶν ψυχῶν θεὸς ὑπὲρ τῶν προβάτων, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, ὁ ὡς ἀληθῶς ποιμὴν ἀγαθός. Ἄγεται ἐπὶ τὸν Καίσαρα ὑπὸ Βριάρῳ χει-

ἤθασαν ὑπὸ λόγον· διδ καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ ἀπέλυσαν πορευθῆναι εἰς τὰ ἴδια.

A. M. 6287. — Τούτῳ τῷ ἔτει μιστῆς ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Μαρῖαν ὑποβολῆ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς (82) ἐπιεμένης τῆς ἀρχῆς πρὸς τὸ καταγνώ-

NOTÆ.

ρός. Εἰστέχει κατὰ πρόσωπον, εἰ καὶ τολμηρὸν εἶπαι, ὅσον Ἰωάννης ὁ τοῦ Κυρίου πρόδρομος. Πλὴν ὅσον ὁ μὲν αὐτοκλήτος· ὁ δὲ ἐτεροκλήτος. Ὁ τῆς ἀνδρικῆς καρδίας! οὐχ ὑπέστη τῷ κράτει, οὐκ ἐνέδωκε ταῖς ἀπειλαῖς, οὐκ ἔχαινήθη ταῖς πιθανότησι, καὶ ταῦτα ὀσης ἀφ' αἰμάτων τῆς Ἡρωδιᾶδος θυγογνῶμονος. Ἄλλ' ἐφθέγγετο ἀτρέμας, ἀλλ' ὠμολόγησεν ἀναισγύντως τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Εἶπεν ὁ τοῦ Κυρίου Πρόδρομος· Οὐκ ἐξέσσι σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου· εἶπε καὶ ὁ τοῦτου μιμητῆς τὰ ἐφάμιλλα πρὸς τὸν Ἡρώδου ὄμιον· καὶ τέμνεται μὲν τὴν κεφαλὴν οὐδαμῶς, ὅτι μὴδὲ ἐβούλετο ὁ Καίσαρ μάρτυρα τελέσαι τὸν τῆ προαιρέσει ἀθλῆσαντα ὡς προλαβὼν ἀπεφθέγγετο· ὁμολογητὴν δὲ Χριστοῦ καὶ μὴ βουλόμενος ἀπέδειξε, καθείρξας ἐν οἰκίσκῳ τινὶ ὡς κακούργον τὸν θησαυρὸν τῆς ἀληθείας· Constantinus Irenes soboles, qui recta quidem niteret fide, quam matris pietas obsignaret; cuius tamen vita prava esset, quam sui juris, effrenisque luxuria furiose ageret. Adhuc enim juvenili ætate rerum summam adeptus, cum a matris reverentia tutelæque resiliens, tum divinæ spernens leges, ejecta ea cui legitimi nuptiis copulatus fuerat, Herodis in morem adulteratur. At quorsum instituta narratio? Eo nimirum, quod et præceptor noster parem quodammodo Præcursori zelum ostenderit. Cunctis enim propemodum in scelus concedentibus, solus ipse ut sic loquar, cum filiis suis ac discipulis inconcussus permansit: cuius rei causa quot, quantaque anni integri spatio delibata certamina? Auditiones aliæ alias excipiebant, aliæ alias minæ verberum, deportationum, laniarum ac sectionis membrorum. Cumque his nihil præstaretur, eorum quæ Cæsaris satagebat diligentia, ad modum altum transit: ac quidem alii, ludebant fabulam, ut vulgo canunt; at Absalonis manus erat, quæ illa negotiaretur. Scitis qui missi sint monachi, ac quæ epistolæ. Denique, quia hæc quoque inania fuerant atque irrita conatū tentata, patre nimirum quæ e re erant opponente, ac rescribente, regis formæ decreta relectio, quod jam larvam apparere locum non haberet. Heu tum gesta a duobus ducibus, qui velut in hostes quosdam ad Christi inermem monachum, solaque divina legis armatura instructum, missi sunt. De medio sublatus pastor, ovesque gregis dispersæ sunt: alii virgis cæsi, alii deportati, fugati alii: quodque omnibus miserabilibus, imperatorum diplomate sancitum erat, ne usquam qui propter Dominum fugati erant tecto ac laribus exciperentur. Paruerunt monasteriorum præfecti, rarique fuit qui hospitii jura præstare auderet. Interim dormiebat Christus, quibus novit rationibus, quæ gererentur probans: ac aliorum quidem amorem in ipsum explorans, an perseverarent; aliorum miserans immunitatem, ut ad pœnitentiam redirent. Quid ergo Christi athleta? Sponte a suis absconditur. Solus penitus relinquitur, animam ponens pro ovis, juxta Evangelium, ut qui revera esset bonus pastor. Briaræi manu ad imperatorem trahitur. Stat coram, tametsi dictu audacious, hævæ secus ac Joannes Domini præcursor: uno hoc discrimine, quod alter ipse ultro, alter pellentibus aliis in conspectum adhibetur. O viri forte pectus! nihil dominationem reveritus est, non cessit minis, non probabili expectatione emollius est, cum præsertim muliercula animo compar Herodiadi sanguinis illi necessitudine juncta esset; sed quiete locutus, sed verbum veritatis

σθῆναι αὐτὸν ὑπὸ πάντων, ἐξεδιάσατο αὐτὴν γενέ-
σαι: ὁ μόναστριαν, καὶ πείσας αὐτὴν, ἀπέκειρεν
μηνὶ Ἰανουαρίῳ, Ἰνδικτιῶνι γ'. Καὶ τῷ Ἀπριλίῳ
μηνὶ ἐπεστράτευσεν κατὰ Ἀράβων· καὶ τῇ ὀγδόῃ
τοῦ Μαῖου μηνὸς πολεμήσας μεθ' ἑνὸς κούρου
αὐτῶν ἐν τόπῳ ἐπιλεγομένῳ Ἄνουσάν, νικήσας
καὶ τρέφας, ἤλασεν ἕως τοῦ ποταμοῦ. Καὶ κατελθὼν
εἰς Ἐφεσον, καὶ εὐξάμενος εἰς τὸν Θεολόγον (83),
τὸ κομμέρκιον (84) τοῦ πανηγυρίου (85) ἑκατὸν λι-
τρῶν χρυσοῦ ὄν, ἐκούφισεν (86) πρὸς θεραπείαν τοῦ
ἀγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Τῷ δὲ
Αὐγούστῳ μηνὶ Ἰεστέφεν ὁ βασιλεὺς τὴν Θεοδότην (87)
τὴν κουδικουαρλίαν Αὐγούστην καὶ ἐμνηστεύθη αὐτῇ
παρὰ νόμους.

A. M. 6288. — Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ
Ἰνδικτιῶνος δ', ἐποίησε τὸν γάμον μετὰ Θεοδότης ὁ
βασιλεὺς ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἁγίου Μάμαντος, ἡμέρᾳ
τετάρτῃ. Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς δ' Ἰν-
δικτιῶνος, ἡμέρᾳ ἑξόστῃ, ὥρα νυκτερινῇ, γέγονε
σεισμός ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ φοβερώτατος. Ἐγένετο
δὲ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει μηνὶ Μαΐῳ τετάρτῃ
πάνυ φοβερός. Κάρδαμος δὲ ὁ κύρις Βουλγαρίας ἐδή-
λωσεν τῷ βασιλεῖ, ὅτι Ἡ τέλεσόν μοι πάχτα,
ἢ ἔρχομαι ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης καὶ ἐρημῶ
τῆν Θράκη. Ὁ δὲ βασιλεὺς βαλὼν καθάλλινας
ἀλόγου εἰς μανδύλιν (88), ἐπεμφεν αὐτῷ ἐπιστολὴν,
ὅτι Οὐ μὲν σοι πρόκειται πάχτα, ἀπέστειλά σοι.
Γέρον δὲ εἶ· καὶ οὐ θέλω ἵνα κοπιώσης ἕως τῶν
ὄδε. ἀλλ' ἐγὼ ἔρχομαι ἕως Μαρκελλίων, καὶ
ἐξελεύσθε. Καὶ εἰ τι κρινεῖ ὁ Θεός. Καὶ ἀποστειλάς ὁ
βασιλεὺς εἰς τὰ περατικὰ θέματα ἐσώρευσε τὴν
λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἤλθεν ἕως Βερσινικίας, καὶ ἡ Κάρ-

odiis filium exponere satagebat, monialē eam
feri compulit, ac propositum hujusmodi persua-
sam in monasterio capillis abdicavit mense Ja-
nuario, indictione tertia. Insequente autem Aprili
in Arabes expeditionem movit, subindeque mensis
Maii die octavo, cum uno adversi exercitus excur-
sorū duce manibus consertis victoriam tulit, et
in fugam versum ad locum Anusam dictum usque
ad fluvium abegit. Post hæc Ephesum divertit, et
votorum precibus ad Theologum persolutis, nun-
dinarum vectigal centum auri librarum pondo im-
minuit, et in sancti apostoli et evangeliste Joan-
nis cultum impendendum relaxavit. Mense vero
Augusto Theodoten cubiculariam imperator corō-
navit Augustam, et illegitimo eam sibi copulavit
B conjugio.

A. C. 788. — Hoc anno, mense Septembri, in-
dictione quarta, feria hebdomadis quarta, impera-
tor, conjuncta sibi Theodate, in sancti Mamantis
palatio nuptias celebravit. Mense vero Aprili in-
dictionis ejusdem quartæ, feria septima, hora no-
cturna, horrendus plane terræ motus in Creta
397 insula contigit: alius similis omnino tre-
mendus Cpoli mensis Maii die quarta factus. Porro
Cardamus Bulgarizæ domnus imperatorem verbis
interturbavit: Aut tributa mihi persolve, aut ad
Chrysen. usque portam arma et per Thraciam uni-
versam vastitatem inferam. At imperator involuta
sudario equina stercora ad eum remisit cum ejus-
modi responsis: Tributa quæ te deceant misi. Se-
nior autem cum sis, huc usque venientem te fatigari
nolo, ego ad Marcellorum castrum obvius prodibo.
Tu fac illuc etiam te conferas. De successu Deus
judicabit. Advocatis autem trans fretum positis

VARIÆ LECTIONES.

ἡ τοῦ γεν. αὐτὴν A. ἡ ἐνὸς κούρου. A, ἐνὸς τοῦ x. vulg. ἡ ἐπιλεγ. A, λέγ. vulg. ἡ ἡμερῶν μ' A.
ἡ καὶ adil. ex A. ἡ ὅτι add. ex A. ἡ ἐρημῶν A. ἡ βαλὼν A, βάλλων vulg. ἡ ἀλόγου A, ἀλόγων
vulg. ἡ τῶν ὄδε A, τοῦ ὄδε vulg. ἡ εἰς add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

inconfusè confessus est. Dixit Domini præcursor,
Non licet tibi habere uxorem Philippi fratris tui;
dixit et ejus æmulus paria ei, qui Herodi erat admi-
nistris. Ac minime quidem caput præscinditur; nam
neque imp. animo sedebat, ut eum martyrem faceret,
qui voluntate certamen desudaverat, uti ipsomet ante
professus fuerat: Christi tamen vel invitus con-
fessor fecit, qui in quadam cellula velut maleficus
thesaurum veritatis carcere inclusit. Pluribus
abstineo, ne prolixior videar, quibus ille carceris
acerbitatem prosequitur, ipso sacrilego incestarum
nuptiarum ministro carceri præfecto, in monaste-
rio vicino Palatio; quibus importune tentatam
Platonis constantiam, donec mæcho imperatore ad
ordinem redacto, rebusque amoto, eum Irene ite-
rum Augusta velut martyrii clarum gloria carcere
educit, ac ejus discipulorum relaxat exilia: quin
ipse, ait, ἱεράρχης ἠδέσθη τὸν ἄνδρα ἀπολογίαν
ποιησάμενος, καὶ πρὸς ἔνωσιν ἐγκαλεσάμενος ἢ καὶ
γέγονεν, ἐκβολῆ τῶν στεφανώσαντος, καὶ φειδοῖ τῆς
διαστόσεως, ἣν ἔτι μάλα στα φεύγων ἦν ὁ μακάριος·
præsul Tarasius virum venerationi habuit, ob ea
excusans quæ gesta fuerant, atque ad unionem pro-
trocans; quæ contigit amoto eo qui nuptiales con-

las imposuerat, ac studio cavendi dissidii, a quo vir
beatus maxime abhorrebat. COMBERIS.

(83) In Joannis Theologi sacra æde: hac phrasī
decepti quidam habere se putant ex concilii Ephe-
sini actis, versatam aliquandam fuisse S. Mariam
in ea urbe, quod a vero ac decoro alienum existit.
Id.

(84) Vectigal mercibus impositum: Portius. Vide
exempla apud Meursium.

(85) Nundinas cum Anastasio interpretor.

(86) Sustulit omnino, vel ex parte minuit.

(87) De pravo Græcorum usu, qui dato repudio,
vel inito vi aut sponte divortio, ad novas convo-
lant nuptias, docte et copiose tractavit Arcadius
toto ferine De sacrament. in utraque Ecclesia con-
sensione lib. vii.

(88) Vice μανδύλιον· ut τροπάριον, παιδίον, θυσια-
στήριον, ἀντι τοῦ τροπάριον, παιδίον, θυσιαστήριον,
proferunt. Μανδύλιον autem, aliis corruptius scribitur
μαντίλιον, mantile, mappa, sudarium est: uno verbo
ἰδοῦν. Μαντεῖαν legitur apud Julium Pollucem
χειρῶμακτρον lib. vii, cap. 16 interpretantem: est
quoque μαντιλάκιον diminutivum, de quo Meursius.

corijs exercitum universum imperator collegit et Bersiniciam usque profectus est. Cardamus ex adverso ad Abrolebam silvam venit, et metu relictus luco se abdidit. Imperator animis exercitui additis ad lucum Abrolebam processit diebus continuis septemdecim, hostem ad pugnam lacessens, quam ille viribus diffidens inire recusavit, et in provinciam se recepit. Eodem anno Arabes Amorium usque irruerunt, nonnullisque captivis e

δικμος ἤλθεν ἕως τοῦ δάσεως Ἀβρολέβα ῥο, καὶ δευλιάσσα; ἔμεινε ἐν τῷ ἄλσει. Ὁ δὲ βασιλεὺς παραθάρβυνας τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἀπῆλθεν ἕως τοῦ γυμνοῦ Ἀβρολέβα προσκαλούμενος αὐτὸν ἐπὶ ἡμέρας ιζ'. Ὁ δὲ οὐκ ἐτόλμησεν, ἀλλ' ἐπαῆλθεν φυγὰς εἰς τὰ ἴδια. Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ καὶ οἱ Ἀραβες ἤλθον ἕως τοῦ Ἀμωρίου, καὶ οὐδὲν ἀνύσαντες ὑπέστρεψαν ἀιχμαλωσίαν εἰς τὰ περὶχωρα ποιήσαντες ῥο.

Eodem etiam anno Plato, saccundionis præpositus, a Tarasii patriarchæ communionione se segregavit, quod ille communionis suæ participem redderet imperatorem et catechistæ imperatricis tendendæ potestatem fecisset, et abbati Joseph, Catharorum præposito, ut eum cum Theodote ad nuptiales corollas admitteret, parem dedisset veniam. Imperator accepto nuntio Bardanilum patricium et scholarum domesticum et Joannem Opsicium comitem misit, qui Platonem in urbem inductum in ergastulo ad Michaelis celestis militiæ principis in palatio erectam ædem inclusit. Reliquos autem monachos unâ cum Platonis nepotibus cæcos Thessalonicam relegavit, quos frene ideo defendendos suscepit, quod filio adversarentur et eum probris incesserent.

A. C. 789. — Romæ episcopi Leonis annus primus.

Hoc anno mense Septembri Imperator una cum matre thermarum aquis recreandus Prusam se contulit. Mense subinde Octobri quintæ indictionis, filium, quem Leonem nominavit, ex conjugē suscepit, quæ nuntio ad eum delato, matrem suam in thermis una cum omni imperatorio comitatu et aulicis relinquens, festinus in 398 urbem retrocessit. Ibi tempus accommodum Irene nacta cum ordinum militarium ducibus colloquium habuit, et qua muneribus in eos sparsis, qua promissis

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει: Πλάτων οὗ τοῦ σακκουδίουνο; ἡγούμενος (89) ἀπέστησεν ῥο τῆς κοινωνίας Ταρασιῶ του πατριάρχου, ὡς δεξαμένου τὸν βασιλεῖα εἰς κοινωνίαν (90), καὶ ἐπιτρέψαντος τῷ κατηχητῇ ῥο (91) τοῦ κουρεῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Μαριαν, καὶ τῷ ἀββῆ Ἰωσήφ τῷ ἡγουμένῳ τῶν Καθαρῶν τοῦ στεφανῶσαι αὐτὸν μετὰ τῆς Θεοδότης. Καθ' οὗτο γινούσ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Βαρδάνιον τὸν πατρικιον καὶ δομείτικον τῶν σχολῶν καὶ Ἰωάννην τὸν κόμητα τοῦ Ὀψικίου, καὶ εἰσήγαγεν τὸν Πλάτωνα εἰς τὴ πόλιν ῥο, καὶ ἀπέκλεισεν εἰς ἐγκλείστραν ἐν τῷ ναῷ (92) τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐν τῷ παλατίῳ, τοὺς δὲ λοιποὺς μοναχοὺς σὺν τοῖς ἀνεψιοῖς αὐτοῦ τύφας ἐξώρισεν ῥο ἐν Θεσσαλονίχῃ, ὧν ῥο ὑπερασπίζετο ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως, ὡς τῷ υἱῷ αὐτῆς ἀντιτατομένο; καὶ καταισχύοντα; αὐτόν.

A. M. 6289. — Ρώμης ἐπισκόπου Λέοντος ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἐν τῇ Προσῃ θερμῆσαι ῥο καὶ τῇ ζ' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς ε' ἰνδικτιῶνος ἐτέθη τῷ βασιλεῖ υἱός, ὃν ἐπωνόμασεν Λέοντα· καὶ μαθὼν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐν τοῖς θερμοῖς; σὺν πάσῃ τῇ βασιλικῇ τάξει καὶ τοῖς ἀρχουσιν, δρομαίος εἰς τὴν πόλιν ῥο ὑπέστρεψεν. Ἐβροῦσα δὲ διορίαν τὴν οὗτου μῆτηρ προσέδῳλησεν καὶ ὑπέστυρεν δωρεαῖ; καὶ ὑποσχέσεσι τοὺς τῶν ταγματῶν ἀρχοντας πρὸς τὸ καθελεῖν τὸν υἱὸν αὐτῆς.

VARIE LECTIONES.

ῥο Ἀβρολέβα Α. ῥο ὑπέστρ. — ποιήσαντες om. a. ῥο ἀπέστειλεν Α. ῥο τότε κατηχηθῆ Α. ῥο ἐν τῇ πόλει Α. ῥο τύφας ἐξώρισεν Α, τύφσαντες ἐξώρισαν vulg. ῥο ὧν Α, οἷς f, οὖς vulg. ῥο θερμῆσαι Α. ῥο ἐπὶ τ. π. Α.

JAC. GOARI NOTE.

(89) Ei monasterio in monte Olympo constituto symboli nomen imponitur a Theodoro Studita, Platonis vitæ scriptore, apud Surium 16 Decembris.

(90) Severam Platonis in Tarasium sententiam Ignatius hujus Vitæ scriptor. his verbis temperat: Non sic eum aversatus est Plato, quod ipse probaverit scelus imperatoris: id quidem nequaquam accidit unquam, neque quod coronaverit Theodotem pellicem: nam et ab hoc longe longius remotus fuit. Probat ipse quidem de abjecta conjugē acerrime redarguisse imperatorem, et detestatum esse novum contra leges sacras initum conjugium, neque coronare ullo modo voluisse novam pellicem ab ipso imperatore nominatam Augustiam. Verum eo quod redargutum imperatorem nequaquam ab Ecclesia separasset, sed cum illo communicaret: neque eum qui adulteram coronasset, ab Ecclesia abjecisset; idcirco ipse Plato ab ejusse communionione abstinuit, etc. Hæc dictus Ignatius apud Baronium annō 795, num. 46; idem apud Surium 26 Febr. tota hæc historia, et pluribus aliis legitur mutilatus et omnino deformis. Tò, ἐπι-

τρέψαντος itaque permittere ac tolerare, non jubere vel exhortari, quo sensu frequentius utitur Theophanes, exponendum.

(91) Sacerdos catechumenorum eurator, et exorcismos in adultorum baptismo legere solitus, κατηχητῆς est. Inter officiales Ecclesiæ CP. recensetur a Codino cap. 1; nos de eodem in notis alia adjecimus.

(92) Templum istud Michaelis celestis militiæ principis. Catharorum monasterium idem fuit. Theodoro Studita in Vita Platonis id asserente apud Surium Decembris die 16: Carcer erat monasterium imperatoris palatio adhærens, et ejusmodi custodiæ præpositus erat is qui adulteros coronaverat. Et: Confessorem eum esse probavit, cum in cellula (ἐγκλείστρα) quadam ut maleficum hominem, illum veritatis thesaurum conclusisset, clavibus aliis alias addens, ac cibum per foramen quoddam ei dari jubens, ut a nullo prorsus videri posset. Adeundus Baronius ad annum Christi 795.

καὶ μονοκρατορῆσαι αὐτήν, τοὺς μὲν δι' αὐτῆς Α θωπεύσασα, τοὺς δὲ διὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῆς, καὶ εἰκυσεν πάντας πρὸς αὐτήν, καὶ ἐξεδέχετο ἡμέραν εὐρεῖν ἐπιτηδεῖον. Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τελευτήσαντος πῖπτα Ἀδριανῶ, χειροτονεῖται Λέων, ἀνὴρ τιμώτατος· καὶ κατὰ πάντα αἰδέσιμος. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς κατὰ Ἀράβων, ἔχων μεθ' αὐτοῦ Σταυράκιον τὸν πατρίκιον καὶ λοιποὺς φίλους τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἐκλογὴν μονοζώνων στρατιωτῶν ἐξ ἀμφοτέρων θεμάτων χιλιάδας εἰκοσι. Ἰδόντες δὲ οἱ περὶ Σταυράκιον τὴν προθυμίαν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ βασιλέως, ἐφοβήθησαν, μήπως πολεμήσας νικήσῃ καὶ ἀστοχῆσῃ τῆς κατ' αὐτοῦ βουλῆς. Καὶ δωροδοκῆσαντες τοὺς τῆς βίγλας ἐπεισαν αὐτοὺς ψεύσασθαι, ὅτι ἐφυγον οἱ Σαρακηνοί. Ὁ γοῦν ἰσχυρὸς βασιλεὺς πολλὰ λυπηθεὶς, ἀπρακτος εἰς τὴν πόλιν εἰσῆλθεν. Καὶ τῇ πρώτῃ τοῦ Μαΐου μηνὸς τέθνηκεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λέων, καὶ ἐθρήνησεν αὐτὸν σφόδρα. Τῇ δὲ ιζ' τοῦ Ἰουνίου μηνὸς, Ἰνδικτιῶνι ε', ἐξ ἱππικῶν ἀγῶνος περάσαντος τοῦ βασιλέως ἐν τῷ Ἁγίῳ Μάμαντι ἐπέρασεν κατ' αὐτοῦ οἱ τῶν ταγμάτων προλαλημένοι, ὥστε πιάσαι αὐτόν. Ὁ δὲ τοῦτο μαθὼν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ χελάνδιον αὐτοῦ, καὶ ἐπέρασεν εἰς Πύλας (93), βουλόμενος εἰς τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν προσφυγεῖν. Συνῆσαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ τῆς μητρὸς αὐτοῦ φίλοι ἀγνοούμενοι παρ' αὐτοῦ. Ἐξῆλθεν δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἕως τοῦ Τρίτωνος (94). Συμβουλευσάμενοι δὲ οἱ συνόντες αὐτῷ φίλοι τῆς μητρὸς αὐτοῦ, εἶπον πρὸς αὐτούς· Ἐὰρ ἐπισωρευθῆ αὐτῷ λαὸς, οὐκ ἔτι κυριεύεται, καὶ οὐ λανθάνομεν αὐτόν, καὶ ἀπολεῖ ἡμῶς. Καὶ ἡ μήτηρ δὲ αὐτοῦ ἐπισωρεύσασα ἐν τοῖς Ἐλευθερίοις τοὺς τῶν ταγμάτων προλαληθέντας αὐτῇ, εἰσῆλθεν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ μαθούσα τὴν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα συνδρομήν, ἐφοβήθη λίαν, καὶ ἐσκέπτετο ἀπολύσαι ἐπισκόπους πρὸς αὐτόν, καὶ λαβεῖν λόγον, καὶ καθίσει εἰς γωνίαν (95). Ἐγραψεν δὲ λάθρα πρὸς τοὺς συνόντας αὐτῷ φίλους αὐτῆς, ὅτι Εἰ μὴ ποιήσετέ τινα τρόπον, καὶ παραδώσετε αὐτόν, τοὺς λόγους, οὐς ἔχετε μετ' ἐμοῦ, μηνῶσαι ἔχω τῷ βασιλεῖ. Οἱ δὲ φοβηθέντες, ἐκράτησαν αὐτόν εἰς παράκλησιν (96), καὶ εἰσενέγκαντες εἰς χελάνδιον κατέλαθον ἐν τῇ πόλει τῷ σαββάτῳ πρωτῶ τῇ ιε' τοῦ αὐτοῦ μηνός. Καὶ ἀπέκλεισαν αὐτόν ἐν τῇ πορφύρᾳ (97), ἐνθα ἔγεννήθη. Καὶ περὶ ὥραν ἐνάτην ἐκτυφοῦσιν αὐτόν ἰευνῶς καὶ ἀνιάτως πρὸς τὸ ἀποθανεῖν αὐτόν (98),

majoribus, abrogato filio sanmam imperii ut sibi committerent, induxit, atque ita cunctos partim suis ipsius illecebris, partim familiarium suorum suavis motos et illectos in suas partes transtulit, subindeque diem opportunum censuit exspectandum. Porro Adriano papa defuncto, Leo, vir omni honore ac veneratione dignus, in ejus locum Romæ suffectus est. Mense autem Martio imperator Stauracium patricium et reliquos matris amicos in comitatu habens, eum selectorum ex utrisque thematibus levis armaturæ militum viginti millibus adversus Arabes movit. Conjuracionis porro cum Stauracio initæ consilii tam militum quam imperatoris ad pugnam alacritate comperta, veritine, si imperator vicisset, ipsi proposito sibi consilio exciderent, positos in excubiis milites donis corruerunt, ut falso assererent, Saracenos aufugisse. Quare graviter iratus imperator re infecta in urbem se recepit. Mensis vero Maii die primo Leo filius ejus moritur, cujus funus multo lacrymarum imbri prosecutus est. Cæterum Junii mensis die decimo septimo, indictione quinta (u), imperatore post equestre circi spectaculum ad sanctum Mamantem transeunte, ordinum pariter, quos diximus, duces obviam facit eum comprehendere moti sunt. Conspecto periculo chelandio vectus, Pylas trajecit, in orientalium themæ confugere meditatus. Porro homines matris amicissimi, quos ille ignorabat, ipsum comitabantur, sed et uxor ad Tritonem usque subsecuta est. Tunc comites ejus matris amici consilio inter se iuncto, dixerunt: Si reliqui milites ad imperatorem unquam confluerint, in libertatem asseret se, atque ubi consilium nostrum deprehenderit, confestim nos perdet. Mater autem ejus collectis ad Eleutheria, quos memoravimus, ex ordinibus universis, palatium ingressa est, et cum rescisset populi ad imperatorem concurrentis numerum, graviter extimuit, jamque de mittendis ad eum episcopis, per quos securitate ab eo impetrata in domus angulum privata secederet, meditabatur. Prius tamen ad amicos, qui cum filio erant, scripsit. Nisi rationem qua filium mihi tradatis, inieritis, colloquia inter nos habita ipsi aperiam. Illi timore correpti, Constantinum precibus vacantem comprehendunt, et chelandio ab ipsis impositus, Sabbato mensis ejusdem die decimo

VARIE LECTIONES.

⁷⁹ ὁ γοῦν βασ. Α, ὁ δὲ β. vulg. ⁸⁰ Ἰουλίου Α. ⁸¹ fort. προλεληλημ. ⁸² ἐὰν σωρευθῆ αὐτοῦ λαὸς Α. ⁸³ αὐτόν Α α, αὐτοῦ Γ, αὐτῷ vulg. ⁸⁴ ποιήσετε Α, ποιήσητε vulg. ⁸⁵ παραδώσετε Α, παραδόσητε vulg. ⁸⁶ πρωτῶ add. ex Α. ⁸⁷ ἐνθα Α, ἐν ἧ vulg. ⁸⁸ αὐτόν add. ex Α, item καὶ ἀνιάτως.

JAC. GOARI NOTÆ.

(93) Astaconi sinus locum. Constantinus Porphyrogenneta apud Ortelium.

(94) Locum alterum Asiæ Minoris ad Propontidem. Ortelius ex eodem Porphyrogenneta Constantino.

(95) *Ut sederet in angulo* : ait Anastasius. Ita hodie dicunt, *agere quietem*.

(96) Ad preces reddidit Anastasius : addo et processionem, eo die qui assumptionis B. Mariæ, fieri solitam, Παρακάλσεις enim et παράκλησις; id hodie significat.

(97) Palatii locus imperatrici parturienti, et imperatoris filios in lucem emittenti destinatus a quo illi Porphyrogenneta. MEURSIUS.

(98) *Graviter excæcant, ac immedicabiliter; ita ut hunc mors subsequens confestim exstingueret.* Ita bene Anast., is enim re ipsa significatus excæcantium animus, etsi ea læsione minime extinctus Constantinus, quem Cedr. superstitem tradit tum cum Nicephorus secundum illud imperium matri abrogavit. COMBESII.

quinto in urbem summo mane deductum, in porphyra, qua primum in lucem prodiit, includunt, et circa 399 horam nonam tanta immanitate illi oculus confodere ex matris et consiliariorum ejus sententia, ut pene mortem inferrent. Sol tunc per dies septemdecim nulla radiorum emissa luce illa obscuratus est, ut errantia per mare navigia temere circumferrentur, omnesque palam assererent, ob imperatoris excæcationem solem se suis radiis abdicasse. Ita mater ejus Irene imperium obtinuit.

Eodem etiam anno beati Adriani papæ Romani affines tumultu in Leonem papam excitato, oculis eum multaverunt. Verum cum homines ad eum excæcandum deputati, misericordia ducti, ei pepercissent aliquatenus, haud ei penitus oculorum lumen extinctum est. Leo subinde ad Carolum Francorum regem confugit: rex ejus adversarios graviter ultus in propriam sedem eum iterum restituit, et sub id tempus primum ac deinceps in Francorum potestatem Roma cessit. Leo Carolo regi vicem relaturus, eum capite ad imos usque pedes oleo perunctum in sancti Apostoli aede imperatorem salutatum corona redimivit, imperatoria veste circumdedit, et capitis ornamenta contulit, mensis Decembris die vicesimo quinto, indictione nona.

A. C. 790. — *Romanorum imperatricis Irenæ depono annus primus.*

Hoc anno imperatrix Irene Imperio potita, Dorotheum, Chrysopoleos præpositum, et Constantinum Magnæ ecclesiæ chartophylacem, ad Abimelech Cappadociæ et Galatiæ provincias hostiliter depopulantem, de pace cum eo componenda legatos misit: sed incassum abiere de pace tractatus. Novembri mense nonnulli rerum novandarum cupidi, filii Dei hostis Constantini ad Therapiæ palatium sub custodia detenti, ad Magnam ecclesiam ut confugiant, ibique propriæ securitatis in futurum cautionem petant, ut videlicet hujus rei obtentu aliquem ex eis imperatorem populus salutaret, auctores sunt. Populo igitur turmatim ad ecclesiam confluyente, Aetius eunuchus ingressus, fide ipsis data, nullo incolumitati eorum providente, ipsos eduxit, et Athenas exsules deportari commisit. Cæterum duo

A γνώμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν συμβούλων αὐτῆς. Ἐσκοτίσθη δὲ ὁ ἥλιος ἐπὶ ἡμέρας ἰζ' καὶ οὐκ ἔδωκε τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ, ὥστε πλανᾶσθαι τὰ πλοῖα καὶ φέρεσθαι, καὶ πάντας λέγειν καὶ ὁμολογεῖν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ ὁ βασιλέως τύφλωσιν ὁ ἥλιος τὰς ἀκτῖνας ἀπέθετο· καὶ οὕτως κρατεῖ Εἰρήνη ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὁ συγγενεῖς τοῦ μακαρίου πάπα Ἀδριανοῦ συγκινήσαντες τὸν λαόν, ἐστασίασαν κατὰ Λέοντος τοῦ πάπα, καὶ κρατήσαντες ἐτύφλωσαν αὐτόν· οὐ μόντοι ἠδυνήθησαν τελείως σβῆσαι τὸ φῶς αὐτοῦ, τῶν τυφλωσάντων αὐτὸν φιλοφρονῶντων ὄντων, καὶ φεισαμένων αὐτοῦ ὁ δὲ προσφυγῶν τῷ ῥήγῃ τῶν Φράγγων Καρούλφ, ἡμύνατα τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ πικρῶς, καὶ πάλιν ἀποκατέστησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον, γενομένης τῆς Ῥώμης ἀπ' ἐκείνου τοῦ καιροῦ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Φράγγων. Ὁ δὲ τὸν Κάρολον ἀμειβόμενος, ἔστειψεν αὐτὸν εἰς βασιλέα Ῥωμαίων ἐν τῷ ναῦ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου, χριστὰς ἔλατῳ ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν (99), καὶ περιβαλὼν βασιλικὴν ἐσθῆτα καὶ στέφος, μηνὶ Δεκεμβρίῳ κε', ἰνδικτιῶνι ἐνάτῃ (1).

A. M. 6290. — *Ῥωμαίων βασιλείας Εἰρήνης πάλιν ἔτος δ'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει κρατήσασα Εἰρήνη τὴν βασιλείαν, παραυτίκα ἀποστέλλει Δωρόθεον τὸν ἡγούμενον Χρυσοπόλεως καὶ Κωνσταντῖνον χαρτοφύλακα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς Ἀβιμέλεχ ληϊζόμενον τὰ μέρη Καππαδοκίας καὶ Γαλατίας, πρεσβευομένη περὶ εἰρήνης· οὐ γέγονεν δὲ, καὶ τῷ Νοεμβρίῳ μηνὶ τινὲς νεωτεριστὰ φρουροῦμένους τοῖς υἱοῖς τοῦ θεομάχου Κωνσταντίνου ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Θεραπειῶν, πείθουσιν αὐτοὺς προσφυγεῖν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ δῆθεν αἰτήσασθαι ἀσφάλειαν τῆς μετὰ ταῦτα ἀβλαβείας αὐτῶν, ὡς διὰ τοιαύτης προφάσεως ἀναγορεύσαι ἐξ αὐτῶν βασιλέα. Καὶ πολλοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσδραμόντος, εἰσελθὼν Ἀέτιος ὁ εὐνοῦχος πατριχίος ἐξήγαγεν αὐτοὺς, λόγῳ μηδενὸς αὐτοῖς προσχόντος, καὶ ἐξώρισεν αὐτοὺς εἰς Ἀθήνας. Οἱ δὲ δύο πατριχίοι, ὁ τὸ Σταυράκιος καὶ Ἀέτιος,

VARIÆ LECTIONES.

ἰζ' τοῦ add. ex A. ἰζ' ἐν τῇ Ῥώμῃ A, τῆς Ῥώμης vulg. ἰζ' αὐτοῦ A, αὐτῷ vulg. ἰζ' αὐτοῦ add. ex A. ἰζ' ἀποκατέστ. A, κατέστ. vulg. ἰζ' τοῦ add. ex A. ἰζ' ἀπὸ κεφ. A, ἀπὸ τῆς κ. vulg. ἰζ' μηνὶ Δεκ. A, τῷ Δεκ. vulg. ἰζ' καὶ add. ex A. ἰζ' τῷ Ὀκτωβρίῳ A. ἰζ' αὐτοῦ A, αὐτοῖς vulg. ἰζ' Μεγάλῃ add. ex A. ἰζ' αὐτῶν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(99) Quod in confirmatione totum corpus unguento sacro delibutum Græci velint, vel quod Latini regum suorum plura membra, caput nimirum, pectus, scapulas, brachia, quam ipsi ungunt imperatoribus; Caroli M. totum corpus a vertice ad pedes unctione sacra illitum scripsit Theophanes.

(1) *Theophanes*, ut scriptum reliquit Baronius ad annum Domini 800, num. 6, *coronatum tradit Carolum a Romano pontifice Kalendis Januarii, indictionis nonæ. Verum errore labitur Latinis omnibus adversantibus. Hæc ille circa Theophanis lectionem nonnihil oscitans. Quid enim apud Theophanem*

D scriptum manifestius, quam Carolum imperii coronam et unctionem τῷ Δεκεμβρίῳ κε' et ex eo apud Anastasium et *Miscellam* viii Kalend. Januarii suscepisse? At si collatum Carolo imperium velit indictione octava, quod annus nimirum a Christi natali octingentesimus, quo salutatus est imperator indictionis octavæ nota conspicuus habeatur: observet meritissimus annalium Ecclesiæ scriptor rationis temporum non ignarus, Græcos e quorum grege non infimus prodiit Theophanes, a Septembri indictionis initium desumere: adeoque in annum octingentesimum præcipua sui parte indictione nona signatam nonam etiam incidere.

ἐπιστήθιοι ὄντες τῆς βασιλείσης γεγόνασι κατ' ἄλλη-
λων, ὥστε φανερώς τὴν ἔχθραν ἐπιδεικνυσθαι, ἀμφο-
τεροὶ σκοπὸν ἔχοντες ὁ μετὰ θάνατον αὐτῆς τοῖς
ἰδίοις συγγενέσι τὴν βασιλείαν περιποιήσασθαι.

A. M. 6291. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐξῆλθεν ὁ Ἄβι-
μέλεχ κατὰ Ῥωμανίας, καὶ ἀποστείλας κοῦρσον μο-
νοξώνων, κατῆλθεν ἕως τῶν Μαγγάνων². Καὶ ἐπι-
φθάσαντες ἐν τοῖς σταύλοις Σταυρακίου (2) τοὺς
ἵππους, καὶ τὴν βασιλικὴν προμοσέλλαν (3) λαβὼν,
ὀπέστρεψεν ἀβλαβῶς· καὶ οἱ λοιποὶ κατῆλθον ἕως
Λυδίας καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν ἔλαβον. Κοῦρσον δὲ
αὐτῶν ἕτερον ἐκδραμὸν³ καὶ ἐπιπεσὸν Παύλου⁴ πα-
τρικίῳ καὶ κόμητι τοῦ Ὀψικίου σὺν ὄλῳ τῷ θέματι
αὐτοῦ καὶ τοῖς ὀπιμαίοις, πολλὴν κοπήν εἰς αὐτοὺς
ἐποίησεν. Ἀπῆραν⁵ δὲ καὶ τὸ τοῦλδον αὐτῶν,
ὀπέστρεψεν καὶ αὐτό⁶ (4). Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ τῆς
ζ' Ἰνδικτιῶνος, ἠβουλήθη⁷ Ἀκάμηρος ὁ τῶν Σκλα-
θίων τῆς Βελγητίας (5) ἄρχων νυχθεὶς ὑπὸ τῶν
Ἑλλαδικῶν (6) ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς Κωνσταντίνου,
καὶ προχειρίσασθαι ἐξ αὐτῶν βασιλεία. Γνωῦσα δὲ
τοῦτο ἡ βασίλισσα Εἰρήνη, ἀποστέλλει πρὸς τὸν πα-
τρικίον Κωνσταντίνον τὸν Σεραντάπηχον⁸ (7) Θεο-
φύλακτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ σπαθάριον ἐντὰ καὶ ἀνεψιὸν
αὐτῆς, καὶ πάντας ἐτύφλωσεν, καὶ διεσκέδασεν τὴν
κατ' αὐτῆς· βουλὴν αὐτῶν. Τοῦ δὲ ἁγίου Πάσχα τῆ
δευτέρᾳ ἡμέρᾳ προῆλθεν ἡ βασίλισσα ἀπὸ τῶν Ἁγίων
Ἀποστόλων ἐπὶ ὄχηματος χρυσοῦ ἐποχομένη τέρ-
σαρσιν ἵπποις λευκοῖς συρομένοις, καὶ ὑπὸ τεσσάρων
πατρικίων κρατούμενου (8), φημι δὲ Βαρδάνου
στρατηγοῦ Θρακησίων⁹ καὶ Σισινίου στρατηγοῦ τῆς
Θράκης καὶ Νικήτα¹⁰ ὁμοεστίχου τῶν σχολῶν καὶ
Κωνσταντίνου τοῦ Βόηλα, βίβασα ὑπατείας ἀφθόνως.
Τῷ δὲ Μαίῳ μηνὶ ἐνόσησεν ἡ βασίλισσα παραπλησίον
θανάτου· καὶ ἐπέτειλεν¹¹ ἡ ἑρὶς τῶν εὐνούχων.
Ἄετιος δὲ προσελάβετο Νικήταν τὸν πατρικίον καὶ
δομῆστικον τῶν σχολῶν, καὶ ἀντέπιπτεν¹² δεινῶς
τῷ Σταυρακίῳ, πείθοντες καὶ τὴν βασίλισσαν, ὅτι
τοῦ κράτους ἐπιτετα· καὶ θυμωθεῖσα δεινῶς αὐτῶν
ἐπηνέχθη¹³ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἱεραίου εἰπούσα·

A patricii Stauracius et Aetius, imperatricis intimi et
discordiarum processerunt, ut inimicos invicem pa-
lam se professi fuerint: etenim uterque de imperio
familiae suae ac sanguine sibi post Irenes 400
mortem conciliando sententiam animo proposuerat.

A. C. 791. — Hoc anno Abimelech in Romaniam
suscepta protectione cum praedatoris militum expe-
ditorum turmis adusque Mangana penetravit. Inde
vero ex improvise in Stauracii stabula irruens,
ejus equis, nec non ipso, quo imperatrix vehebatur,
equitatu raptis, citra damnum pedem retulit. Caeteri
vero in Lydiam usque penetrantes, maximam praedam
inde reportaverunt. Alterum autem eorum
agmen excursionibus exercitatum, in Paulum pa-
tricium Opsicii comitem incidens, multa caede in
universum exercitum et ejus optimates debaccha-
tum est, et accepto belli toto apparatu, ipsum post-
modum restituit et ad suos remisit. Mense autem
Martio indictionis septimae Acamerus Sclavinorum
Belzetiae princeps a Graecis quibusdam excitus filios
Constantini in libertatem asserere molitus, ex eis
non neminem imperatorem creare statuit; quod ubi
imperatrix Irene accepit, ad Constantinum, cogno-
mento Serantapechum, patricium ejus filium, qui
tum spatharius erat et imperatricis ipsius nepos,
Theophylactum misit, qui omnes oculis orbavit:
atque ita paratam in se conjurationem dissipavit.
Sancti vero Paschatis feria secunda imperatrix a
sanctorum Apostolorum aede processum solemnem
fecit, curru aureo, quem quatuor equi candidi tra-
hebant, vecta: currum regebant patricii quatuor,
Bardanes, inquam, Thracensium dux, Sisinnius
ipsius Thraciae pariter dux, Nicetas scholarum
domesticus et Constantinus Boelas; ipsa imperatrix
consulari more munera in populum spargebat.
Mense Maio imperatrix adeo graviter infirmata est,
ut morti quam proximam dixerint, ex quo inter
eunuchos invidia et dissensio succrevit. Aetius
autem ascito sibi Niceta patricio et scholarum do-
mestico Stauracio se fortiter opponebat et adversa-

VARIAE LECTIONES.

² ἔχοντες add. ex A. ³ ὁ add. ex A. ⁴ Μαλαγίων A. ⁵ ἐκδραμὸν καὶ ἐπιπεσὸν A, ἐκδραμῶν καὶ ἐπιπε-
σῶν vulg. ⁶ Παύλου A. Πέτρου τῷ vulg. ⁷ ἀπῆραν A, ἐπῆραν vulg. ⁸ καὶ αὐτὸν A, καὶ αὐτὸν vulg. ⁹ ἠχο-
λοῦθει A. ¹⁰ Σεραντ. A. ¹¹ Θρακησίων τῆς Θράκης A. ¹² Νικήτα A, Νικήτου vulg. ¹³ ἐπέτεινεν A.
¹⁴ ἀντέπιπτόν τινες A. ¹⁵ ἐπηνέχθη A, ἐπέρχεται vulg.

JAC. GOARI NOTAE.

(2) Patricii illius de quo nuper mentio: qui quia
eunuchus erat, et imperatricis ἐπιστήθιος, ejus
equos servare et stabuli curam agere potuit.

(3) Imperatorum equitatum interpretatur Ana-
stasius, quasi nimirum primam imperatoris sellam.
Addo πρῶτον vniu album illud, generosum re-
centiore lingua nuncupari. Sit itaque in sensu isto
πρωμοσέλλα (sic namque mihi lubentius scriberetur)
generosa prima et electa equorum candidorum ma-
nus in Stauracii stabulis imperatoris usibus desti-
nata: equos quippe albos imperatorem vehere leges.
Προμοσέλλαν tamen, equum gradarium, vulgo haque-
nēe lubens interpretarer.

(4) Quae cursorum turmae cum et impedimenta eis
abstulissent, reuersae sunt et ipsae: ut triplex Ara-

bum victoria sub unum describatur: nihil ad rem
quod redditum est. COMBESIS.

(5) Legimus superius Βερζιτίας.

(6) Helladici, qui τῶν Ἑλλαδικῶν thema occu-
pant. Ii vero sunt, qui Achaiam et loca Corinthi
contermina tinentur. Recole ex superius dictis Cae-
sares istos Constantini Copronymi sanguine ortos,
Athenas in exsilium anno superiore deportatos.

(7) Σεράντα, quadraginta dicunt recentiores, vice
τεσσαράκοντα. Σεραντάπηχον enormis magnitudi-
nis virum intellige, Faciles enim sunt ex ali-
quo eventu imponere cognomina.

(8) Tenentibus eam stipantium more quatuor pa-
triciis; ut quasi illis niteretur, ut non ipsi cur-
rum regerent. COMBESIS.

batur, adeo ut cum imperii ambitione teneri in imperatricis animum inducere potuerint. Illa impotens iræ ad Hierii palatium se contulit, dicens, ipsum tumultuum et seditionum inventorem et auctorem, propriam sibi perniciem conciliaturum. At ipse defensione sui suscepta, causam propriam apud imperatricem et pro jure suo tutabatur. In Aetium itaque et Nicetam præfatos patricios rabiem suam convertit.

A. C. 792. — Hoc anno, mense Februario indictione 401 octava memoratus Stauracius scholariorum et excubitorum unaque ductorum animum donis ac muneribus sibi conciliatis, seditionem atque rebellionem in ipsam imperantem urbem commovit. Piissima vero Irene senatu ad Justiniani triclinium indicto, singulos quosque in militia mereri solitos ad Stauracium accedere prohibuit, ex quo rerum tranquillitas ad breve tempus emersit. Aetius autem, quem diximus, ac Nicetas cum aliis quibusdam Stauracium insectabantur. Interim ille corde sideratus, sanguinem spumoso thoracia et pulmonis partibus emissum ore evomens medicis ad spectaculum confluentibus mortis argumentum dedit inevitabile, quamvis in adversum reliqui adulatorem insani, haud medici tantum, sed et irreligiosi monachi et præstigiatores ad ultimum obitus ipsius diem, qui mensis Junii indictionis ejusdem octavæ tertius fuit, illum diutius victurum et imperio potiturum temere affirmarent. His ille vaticiniorum ludicriis delectatus, seditionem in Cappadocia Aetio perdendo commoveri disposuit, cujus exitum ut audiret, minime sors contulit. Post duos quippe ab ejus obitu dies, de illa primus advenit nuntius, et in seditionis auctores comprehensos exsiliis et suppliciiis animadversum est.

A. C. 793. — Hoc anno, quo indictio nona numerata est, mensis Decembris die vicesimo quinto, Francorum rex Carolus a Leone papa coronatus est, Siciliamque classe adoriri meditatus, consilium mutavit, cum Irene conjugium et pacem contrahere animo gerens, cujus gratia insequente anno, indictione nimirum decima, legatiq; destinavit. Mense porro Martio indictionis nonæ piissima Irene Byzantiis civilia remisit vectigalia, et ea quæ apud Abydum et Hierum dicuntur commercia ex parte relaxavit, pro quibus aliisque plurimis beneficiis populus maximas ei gratias retulit.

VARIE LECTIONES.

¹⁷ ἡσφ. A, εἰσφ. vulg. ¹⁸ Νικήτα, τῶν πρ. A, Νικήτου προββ. vulg. ¹⁹ συνεσκεύαζεν A a, συνέσειεν vulg. ²⁰ ἡ εὐσεβῆς om. f. ²¹ Σταυρακίου A, Σταυρακίω vulg. ²² κόλ. καὶ ἀνόητοι A, κόλ. ἀνόητοι vulg. ²³ post μοναχοὶ A a f, add. καὶ σπουδῆται, ²⁴ ὑπερπεριδόμενος A, ὑπερπερηδ. vulg. ²⁵ περὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(9) Vox a Latina *tumultuari* in Græciam translata, cujus usus frequens apud jureconsultos et canonicos Græcos.

(10) Triclinium aureum a Justiniano Rhinotmeto exstructum habes superius, et in *Orig. CP.*: Ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκτισε τὸ Ἰουστινιανέιον τρικλίσιον. Justinianus triclinium sui nominis ædificavit.

(11) Corde percussus ab Anastasio reponitur: forsan cardiaca syncope, qua derепente et quasi momento ægri intereunt: sideratum et quasi fulminis ictu confossum dicunt medici; quamvis grandiore

μουλτων (9) καὶ στάσεων φροντιστὴν αὐτὸν εἶναι, καὶ ἑαυτῷ προξενούντα ταχίστην ἀπώλειαν. Ὁ δὲ προσαπολογησάμενος αὐτῇ, ἡσφαλλίζετο ¹⁷ ἑαυτὸν ἐμαίνετο δὲ κατὰ Ἀετίου καὶ Νικήτα ¹⁸, τῶν προββ. ῥηθέντων πατρικίων.

A. M. 6292. — Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Φεβρουαρίῳ, Ἰνδικτιῶνι η', ὁ Σταυράκιος προββ. β. τυραννίδα καὶ στάσιν κατὰ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν συνεσκεύαζεν ¹⁹, τοὺς ἐν αὐτῇ σχολαρίους καὶ ἐξκουβίταρας ἅμα τοῖς ἀρχουσιν αὐτῶν δεξιούμενος χρήμασι καὶ δωρεαῖς. Εἰρήνην δὲ ἡ εὐσεβῆς. ²⁰ σιλέντιον ποιήσασα ἐν τῷ Ἰουστινιανοῦ τρικλίσιῳ (10), πάντα στρατευόμενον ἐκώλυσε προσπελάζειν τῷ Σταυρακίῳ. Καὶ οὕτως ἔτυχεν μικρᾶς εὐταξίας τὰ πράγματα. Ἀέτιος δὲ ὁ προββ. β. καὶ Νικήτας σὺν ἄλλοις τισὶ κατηγορῶντο Σταυρακίου ²¹. Ὁ δὲ καρδιόπληκτος (11) γενόμενος αἷμα διὰ τοῦ στόματος ἀνήξεν ἀφρωδῆς ἐκ τῶν κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα μορίων. Τούτο οἱ ἰατροὶ θασάμενοι θανάσιμον ἀπεφήναντο· οἱ δὲ λοιποὶ κόλακες καὶ ἀνόητοι ²², οὐ μόνον ἰατροὶ, ἀλλὰ καὶ τινες ἀμόναχοι μοναχοὶ ²³ καὶ γόητες (12), ἔπειθον ὄρκους ἕως τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, ἡ γέγονεν κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα τῆς αὐτῆς ὀγδόης Ἰνδικτιῶνος ἡμέρα τρίτη, ὅτι ζήσεται καὶ βασιλεύσει. Οἷς ὑπερπεριδόμενος ²⁴ στάσιν ἐν ταῖς Καππαδοκίαις συνεσκεύασεν κατὰ Ἀετίου γενέσθαι, ἣν οὐκ ἤξιώθη ζῶν ἀκούσαι· μετὰ γὰρ δύο ἡμέρας τοῦ θανεῖν αὐτὸν, κατέλαθεν ἡ περὶ ²⁵ τούτου φάσις· καὶ οἱ στασιασταὶ συλληφθέντες ἐξορίαις καὶ τιμωρίαις ὑπέδληθησαν.

A. M. 6293. — Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Δεκεμβρίῳ κς', Ἰνδικτιῶνι θ', Κάρουλος ὁ τῶν Φράγγων ββ. β. ἐστέρθη ὑπὸ Ἀέοντος τοῦ πάπα· καὶ βουληθεὶς κατὰ Σικελίαν στόλῳ παρατάξασθαι μετεβλήθη, ζευχθῆναι μᾶλλον Εἰρήνην βουληθεὶς, πρέσβεις εἰς τοῦτο πέμψας (13) τῷ ἐπιόντι χρόνῳ Ἰνδικτιῶνι ε'. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ τῆς θ' Ἰνδικτιῶνος; Εἰρήνην ἡ εὐσεβῆς Βυζαντίους τοὺς πολιτικὸὺς ἐχαρίσατο φόρους, καὶ τῆς Ἀδύδου καὶ τοῦ Ἰεροῦ (14) τὰ λεγόμενα κομμέρικια ἐκούφισεν, μεγάλως ἐπὶ τούτοις σὺν ἄλλοις πολλοῖς εὐχαριστή-
D θεῖσα εὐεργετήμασι.

et præcipua circa guttur effracta vena sanguis copiosus pulmonem opplere, et ore despumare poterit.

(12) Astrologi judiciarii.

(13) Eginhardus ad annum 802: Irene imperatrix e Constantinopoli misit legatum nomine Leonem spatharium pacis confirmandæ gratia inter Francos et Græcos: et imperator vicissim absoluta illo misit Jesse episcopum Ambianensem et Helingardum comitem CP. ut pacem cum ea statuerent.

(14) Ad Propontidos fauces; superas ad Pon-

A. M. 6294. — Τούτω τῷ ἔτει Ἄετιος ὁ πατρίκιος ἀπαλλαγείς Σταυρακίου καὶ ἀπομεριμνήσας, τὸ κράτος εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν μετενέγκαι ἐσπευδεν, ὃν καὶ προεβάλετο ²⁶ μονοστράτηγον εἰς τὴν ²⁷ Θράκην καὶ Μακεδονίαν, αὐτὸς τὰ παρατικὰ θέματα κατέχων ἀνατολικούς καὶ τὴν Ὀψίκην ²⁸ ἐπάρσεως οὖν μετὰς ὑπάρχων, τοὺς ἐν τέλει ἀρχοντας κατευτελλίζων, ἀνεὐδενὸς ἐλογίζετο· οἱ καὶ λυπηθέντες κατ' αὐτοῦ σφόδρα, στάσιν κατὰ τῆς βασιλείας μαλετήσαντες, εἰς ἔργον ἐξήγαγαν. Ἐφθασαν δὲ καὶ ²⁹ οἱ ἀποσταλέντες παρὰ Καρούλου ἀποκρισιάριοι καὶ τοῦ πάπα Λέοντος πρὸς τὴν Εἰρήνην, αἰτοῦμενοι ζευχθῆναι αὐτὴν τῷ Καρούλῳ πρὸς γάμον, καὶ ἐνώσαι τὰ ἔψα καὶ τὰ ἐσπέρια, ἥτις ὑπέκρουσεν ἄν, εἰ μὴ Ἄετιος ³⁰ αὐτός, ὁ πολλὰκις βήθεις ³¹ ἐκόλυσεν, παραδυναστεύων καὶ τὸ κράτος εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν σφετερίζόμενος.

A. M. 6295. — Ῥωμαίων βασιλεὺς Νικηφόρου ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ λα', Ἰνδικτιῶν ια', ὥρα νυκτερινῇ δ', ἐπιφωσκούσης ἡμέρας δευτέρας, Νικηφόρος πατρίκιος καὶ γενικὸς λογοθέτης ἐτυράνησεν κατὰ τῆς ἐκσεβαστάτης Δαγούστης ³² Εἰρήνης, Θεοῦ μὴ σφωκωρήσαντος ἀπάτοις κρίμασιν διὰ κλήθου· ἀμαρτιῶν ἡμῶν, συνεργούντων δὲ αὐτῶν Νικήτα ³³ πατρικίου καὶ δομestείου τῶν σχολῶν, καὶ Σισινίου πατρικίου καὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῶν δουρῶν καὶ ἐπιόρκων Τραπελλίων. Συνῆσαν δὲ αὐτοῖς καὶ Λέων πατρίκιος καὶ κοιμιστῶρ ³⁴ ὁ Σεραντάπηχος καὶ Γρηγόριος ὁ πατρίκιος ὁ Μουσουλαικίου καὶ Θεόκτιστος ὁ πατρίκιος καὶ κοιμιστῶρ, καὶ Πέτρος πατρίκιος ³⁵, ἀπατήσαντες καὶ τινὰς ³⁶ τῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ τῶν τεγμάτων. Καταλαμβάντες δὲ τὴν λεγομένην Χαλκῆν, καὶ τοὺς φύλακας ἀθρόως ψευδῶς ἀπατήσαντες ³⁷, ἐπισαν, οὗτοι παρ' αὐτῆς ἀπεισάλησαν ἀναγορευοῦσαι βασιλεῖα τὸν αὐτὸν Νικηφόρον, διὰ τὸ τὸν πατρίκιον ³⁸ Ἄετιον βιάζεσθαι αὐτὴν τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Λέοντα ἀναγορευοῦσαι βασιλεῖα. Οἱ δὲ πιστεύσαντες τῷ τηλικούτῳ ³⁹ ψεύδει, συναγγέρευσαν βασιλεῖα τὸν τυράννον. Οὕτως οὖν ἐπὶ τὸ μέγα παλάτιον ἐλθόντες οἱ αὐτοὶ πατρίκιοι εἰσῆλθον ἐν αὐτῷ. Κάκειθεν ἀποστείλαντες καθ' ὅλης τῆς πόλεως ἀσήμενος ⁴⁰ τινὰς καὶ δούλους, τὴν ἀναγορευοῦσαν ἐποίησαντο πρὸ τοῦ μισσηνικίου, καὶ φύλακας περιέστησαν τῷ παλατίῳ τῶν Ἐλευθερίου, ἐν ᾧ συνέβη αὐτὴν εἶναι. Ὁρθροῦ δὲ μεταστειλάμενοι αὐτὴν, χιτέλιεσαν ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ· καὶ οὕτω προῆλθον ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τὸ στέφαι τὸν ἀλιτήριον ⁴¹. Συνῆλθεν δὲ πᾶν

A. C. 794. — Hoc anno Aetius patricius Stauracii metu liber, et ab ea cura exoneratus, summam imperii potestatem in fratrem suum transferre operam omnem adhibebat, qua de causa supremum exercitus ducem per Thraciam et Macedoniam eum institui curaverat, ipse qui orientaliū et Opsicianorum themata trans fretum posita regebat. Tali arrogancia plenus et exastuans, proceres ad dignitates evectos despicens, reliquos nihill æstimandos opinabatur. **402** Quare graviter irati, seditionem in imperatricem parantes, eam ad finem perducere moliti sunt. Porro apocrisiarii a Carolo et a Leone papa missi Irenem Carolo matrimonio conjungendam, atque ita Orientis et Occidentis imperia in unum componenda postulantes advenerunt, quibus ipsa assensura erat, si non Aetius iste post' imperatricem, ut sæpe memoravimus, cuncta administrans, ac imperium in fratrem transferre meditatus, ejus se cõsiliis opposuisset.

A. C. — 795. Romanorum imperatoris Nicephori annus primus.

Hoc anno mensis Octobris die tricesimo primo, indictione undecima, hora noctis quarta illucescentis, feriæ secundæ, Nicephorus patricius et generalis logotheta, in piissimam Irenem, Deo delictorum nostrorum multitudine irritato, et ineffabilibus suis judiciis ita permittente, tyrannidem excitavit, adiutoribus ad id usus Niceta patricio et scholarum domestico et Sisinnio similiter patricio ejus fratre, dolosis et perjuriis Triphylliis. Adjungere se illis Leo patricius et quæstor Serantapechus et Gregorius patricius, Musulacii filius, et Theoctistus patricius et quæstor, et Petrus patricius, qui quosdam ex ducibus militarium ordinum in partes suas fraudulentè pertraxerunt. Postremum autem occupata, quæ Chalce dicitur, custodes aliud cogitantes mendaciis deceptos in id inducunt, ut credant, imperatricis mandato Nicephorum imperatorem renuntiaturos se missos, quæ nimirum a patricio Aetio, ut fratrem ejus Leonem invita ad imperium promoveat et principem declaret, cogi se experiat. Illi mendacio facilem adhibentes fidem, tyrannum salutaverunt imperatorem, atque ita ad palatium majus lidem patricii progressi, in illud se immiserunt. Inde viris ex populi sæce et servis per totam urbem missis, imperatoris designationem ante noctis medium perfecere, et ad Eleutherii palatium, quo contigit Irenem tunc morari, custodes constituerunt, eamque deinde sub diluculum ex eo loco translata in magno palatio incluserunt: tum vero hominem nefarium coronaturi

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ ὃν καὶ προεβ. A, ὃ καὶ προσεβ. vulg. ²⁷ εἰς τὴν A, εἰς vulg. ²⁸ τὸ Ὀψίκιον A, τὴν Ὀψίκην vulg. ²⁹ καὶ prius add. ex A. ³⁰ μὴ Ἄετιος; A, μὴ ὁ Ἄ. vulg. ³¹ βήθεις add. ex A. ³² Δαγούστης add. ex A. ³³ Νικήτα A, Νικήτου vulg. ³⁴ καὶ κοιμιστῶρ add. ex A. ³⁵ ὁ Μουσα. — Πέτρος. πατρ. ομι. A. ³⁶ αὐτοῦς καὶ τινὰς e. ³⁷ ἀπατήσαντες A, ἀπαντήσ. vulg. ³⁸ τὸν πατρ. A, τὸν αὐτὸν πατρ. vulg. ³⁹ τῷ τηλικούτῳ ψεύδει A, τὸ τηλικούτο ψευδὸς vulg. ⁴⁰ ἀσήμενος] ἀσης (sic) A. ⁴¹ ἀλιτήρ. A, ἀλητήρ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

tum; inferas ad Ægæum mare. Has Sesto et Abydo includi ignorat nullus: illas Hiero castello pro-

pugnari dictum superius.

in Magnam ecclesiam profecti sunt. Ad eum cum universus populus convenisset, maledictis in eum, qui coronam imponeret, ac qui susciperet, vel qui collataretur, conjectis, res indigne gestas ægre ferebant. Ac pietati quidem et rationi consona viventes divinam **403** sententiam mirabantur, quæ permitteret feminam pro rectæ fidei defensione nuper decertantem, et plurimos labores passam, a porculatore imperio deturbari, devinctioribus illius amicis ad eum ob avaritiam deficientibus, Leone, inquam, Sinopensi patricio et sacellario, ac Deo invisis Triphylliis et patriciis supra memoratis, qui muneribus ab ea acceptis ditati, et frequentius ad ejus mensam blande et cum illecebris invitati, rebus univervis, quas mundus exhibet, amicitiam ejus præponendam fore, horrendis etiam juramentis interpositis, affirmaverant: alii rerum gestarum stupore perculsi, quasi de veritate dubii, somniis se deludi arbitrabantur; alii res futuras solentius conjicere docti, præterita prosperitate laudata, imminentem sub inducenda tyrannide calamitatem, qui maxime pravam tyranni sententiam fuerant experti, desebant. Generatim dicam omnes mentis caligo solatiique expers desperatio invaserat, ne, si incompositos singulorum sermones referam, longiorem efficiam orationem. Quin etiam ipsa præter naturam aeris constitutio, quæ illa die visa horrenda et plane obscura fuit, frigusque intolerabile, quod tum, quamvis autumnus esset, ingruerat, futuram hujus vecordiam malitiamque minime tolerandam ipsius maxime fautoribus manifesto portendebat. Postridie quippe nonnulli patriciis comitatus ad imperatricem sub custodia detentam se contulit, familiarisque sibi benevolentia fallacem speciem, qua multos decepit, præ se ferens, invitum omnino ad imperium (ab ejus, siquidem aiebat, cupidine alienus orat) evectum se excusabat, proditoris Judæ instar Dominum cæna se excipientem tradentis, iis maledicens, qui reginæ insidiatii ipsi persuasissent, cujus rei testes ipse proprios morum imitatores proferebat. Simul autem nigra calceamenta ostentans, illis præter imperatorios mores lubenter indui affirmat. Quare eam sibi confidere cum juramentis monitam corporis solatium omne, quale decet imperatricem a servo, a se exspectare, nullamque perniciem ex calamitoso hujusmodi casu in eam derivandam timere hortabatur. Damnato præterea, qui nonnunquam in avaritiam est affectu, collectorum ab imperatoribus thesaurorum, quos ipsa sibi retinere non posset, nil sibi occultare præcabatur.

τὸ πλήθος τῆς πόλεως, καὶ πάντες ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ἐδυσχεραίνον, ἐπαρώμειοι τὸν στέφοντα καὶ τὸν στεφόμενον, καὶ τοὺς τοῦτοις συγγαίροντας. Καὶ οἱ μὲν εὐλαβεῖα καὶ λόγῳ συζῶντες τὴν θείαν κρίσιν ἐθαυμάζον, ὅπως συνεχώρησεν ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως ἀθλήσασαν⁴⁵ καὶ μαρτυρήσασαν, ὑπὸ σιδῶτου⁴⁶ ἐκδηληθῆναι τῶν⁴⁷ εὐνουστάτων αὐτῆς προσθεμένων αὐτῇ διὰ φιλαργυρίαν, Λέοντος, φημί⁴⁸, πατρικίου καὶ σακελλαρίου τοῦ Σινοπέως, καὶ τῶν θεοστῦγῶν Τριφυλλίων, καὶ τῶν ἀνωτέρω⁴⁹ εἰρημένων πατρικίων, οἵτινες διωρεαῖς πλείσταις ὑπ' αὐτῆς κατεπλουτίσθησαν, καὶ πολλάκις συνεσθίοντες αὐτῇ, καὶ κολακείαις μεθ' ὀρκῶν παίθοντες φρικτῶν πάντων τῶν ἐν κόσμῳ πραγμάτων ἀναγκαιοτέραν ἡγεῖσθαι τὴν πρὸς αὐτὴν εὐνοίαν. Ἄλλοι δὲ ὡς ἐν ἐκστάσει τῶν γινομένων, οὐκ ἀισθόμενοι τὴν βεβαίωσιν, ὀνειρπολεῖσθαι ἐνόμιζον. Ἄλλοι δὲ τῶν εὐ εἰδῶτων στοχάζεσθαι, τὴν παρελθοῦσαν εὐμερίαν ἐμακάριζον, καὶ τὴν μέλλουσαν ἔσσεσθαι δυστυχίαν διὰ τῆς τυραννίδος ἐθρήνον, μάλιστα δὲ δοιοῦ τῆς πονηρᾶς γνώμης τοῦ τυράννου πεῖραν τινα προεἴληφασιν. Κοινῇ⁵⁰ δὲ πάντας κατεῖχεν ζόφωσις καὶ ἀπαράκλητος ἀθυμία, ἵνα μὴ κατὰ μέρος τῆς ἐλευθῆς τὰ ἀκαλλῆ βήματα γράφων μηχανῶν τὸν λόγον. Ἦν γὰρ παρὰ φύσιν καὶ τοῦ ἀέρος κατ' αὐτὴν ἀθρόον τὸ κατάστημα συμβᾶν σκυθρωπὸν καὶ ἀψώτιστον, καὶ κρύος⁵¹ ἀκατάλακτον φθινοπωρινῆ⁵² ὥρα γενόμενον δηλοῦντα σαφῶς τὴν ἐσομένην αὐτοῦ⁵³ δυστροπίαν καὶ ἀνυποίστον κάκωσιν, καὶ μάλιστα τοὺς ψηφισαμένους. Τῇ γὰρ ἐπουσίῃ παραλαβὼν τινὰς τῶν πατρικίων ἀνήλθον πρὸς τὴν βασιλίδαν φρουρουμένην, ὑποκρινόμενος μὲν τὴν αὐτῇ συνήθη ψευδοχρηστότητα⁵⁴, δι' ἧς καὶ ἠπάτησεν τοὺς πιστοὺς⁵⁵ ἀπολογούμενος δὲ αὐτῇ, ὡς ἀκουσίως ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀναβιασθεῖς, καὶ ὡς ἦν⁵⁶ ταύτης ἀνόρεκτος, καταρώμενος δὲ τοὺς προβιδάσαντας μὲν αὐτὸν, ἐπιβουλεύσαντας⁵⁷ δὲ αὐτῇ, ὡς ὁ προδότης Ἰούδας τὸν Κύριον μετὰ τὸ συνδειπνήσαι (15), μιμητὰς δὲ ἐκείνου κατὰ πάντα μαρτυρῶν αὐτοὺς εἶναι ὑποδεικνύς δὲ καὶ μέλανα ὑποδήματα περικεῖσθαι φιλεῖν παρὰ τοὺς βασιλικούς θεσμούς διαβεβαιούμενος. Θαρσεῖν δὲ παρήνει δολαρῶς, καὶ μεθ' ὀρκῶν παρὶ πάσης σωματικῆς ἀναπαύσεως ἀρμοζούσης δεσποίνῃ παρὰ δούλου, καὶ μηδεμίαν ἡγεῖσθαι συμφορὰν τῆς ἐκπτώσεως. Παρήνει δὲ μηδὲν ἀποκρῦψαι ἀπ' αὐτοῦ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, καὶ κατέκρινε τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος, κατέχειν μὴ φέρων. Ἐνόσει γὰρ αὐτὸ⁵⁸ δεινῶς (16) πάσας ἐν τῷ χρυσῷ τιθεὶς εἰς ἐλπίδας ἐπαμφάγος. Ἦ δὲ σοφὴ καὶ θεοφιλὴς Εἰρήνη, καίπερ ὀφείλουσα τῇ τῆς ἀθρόας⁵⁹ μεταβολῆς πάθει.

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁵ μαρτυρικῶς ἀθλήσασαν A. ⁴⁶ σιδῶτου A f, συμβῶτου vulg. ⁴⁷ τῶν A, τοῦ vulg. ⁴⁸ εὐνοῦχου post φημί add. A a. ⁴⁹ καὶ τῶν ἀν. εἰρ. πατρ. add. ex A. ⁵⁰ κοινῇ A, κοινῶν vulg. ⁵¹ κρύους ἀκατάλακτου vulg. ⁵² φθινοπωρινῆ ὥρα A, φθινοπωρινῆ ὥρα vulg. ⁵³ αὐτοῦ add. ex A. ⁵⁴ τὴν αὐτῇ συνήθη ψευδ. A, ὡς ἦν αὐτῇ συνήθεις, ψευδ. vulg. ⁵⁵ πιστοὺς A, πλείστους vulg. ⁵⁶ καὶ ὡς ἦν A, ὡς ἦν vulg. ⁵⁷ τοὺς προδ. — ἐπιδ. δὲ add. ex A. ⁵⁸ αὐτὸ A, αὐτὸς vulg. ⁵⁹ ἀθρόας A, ἀθρόως vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(15) *Eos qui se provexerant diris devovens, quique illi insidiatii erant, haud secus ac Judas Domino post cænam. COMBESII.*

(16) *Damnabat avaritiæ vitium, cum ipse illud celare non posset: graviter enim eo laborabat. ID.*

συνέχεσθαι, ὡς ἄτε γύναιον οὖσα ⁸⁷, ἔφη γενναίῃ καὶ A
 συνेतῷ φρονήματι πρὸς τὸν χθὲς μὲν δοῦλον καὶ
 ἐπιόρκον, σήμερον δὲ μοχθηρὸν ἀνασσειστὴν καὶ
 ἀναδῆ τύραννον· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἀνθρώπε, θεὸν
 ἠγούμαι τὴν πρὶν ὀφρανευθεῖσαν ὑψώσαντά με,
 καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς ⁸⁸ βασιλείας ἀναξίαν οὖσαν
 ἀναδιδάσαντά με ⁸⁹, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς καθαιρέ-
 σεως ἑμαυτῇ προσάπτω καὶ τοῖς ἑμοῖς ἁμαρτήμα-
 σιν. Ἐν πᾶσι δὲ καὶ κατὰ πάντα τρόπον εἶη τὸ
 ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένον· κράζουσα τοῦ μό-
 νου ⁹⁰ Βασιλέως τῶν βασιλέων καὶ Κυρίου τῶν κυ-
 ρίων, τὸν δὲ τρόπον ⁹¹ τῆς σῆς προαγωγῆς τῷ Κυ-
 ρίῳ ἀποδίδωμι οὐ χωρὶς οὐδὲν γενέσθαι πεπίστευ-
 κα. Τὰς δὲ κατὰ σοῦ μοι πολλάκις ἀνενεχθείσας περὶ
 τῆς νῦν σοι περικειμένης ἀξίας ἀληθεῖς ⁹², ὡς τὸ
 τέλος ἀπέδειξε, τῶν πραγμάτων ἀκοάς, ἅς οὐκ ἀγ- B
 νοεῖς, αἷς εἰ καὶ συναπῆχθην, ἀκωλύτως εἶχον τοῦ
 ἀνελεῖν σε. Ἀλλὰ τὸ μὲν τοῖς σοῖς ὄρκοις πειθόμενη,
 τὸ δὲ φειδομένη σου πολλοὺς ἐνοητόρας, παρελογη-
 σάμην (17) τῷ Θεῷ, καὶ τηνικαῦτα τὰ κατ' ἑμαυτὴν
 ἀποδοῦσα, δι' οὐ βασιλεῖς βασιλεύουσι καὶ δυνάσται ⁹³
 κρατοῦσι γῆς. Καὶ τὰ νῦν ὡς εὐσεβεῖ σοι καὶ ἐξ
 αὐτοῦ προβληθέντι, προσκυνῶ σε ὡς βασιλέα. Καὶ
 αἰτοῦμαι φείσασθαι μου τῆς ἀσθενείας καὶ συγχο-
 ρῆσαι μοι τὸν ὕπ' ἑμοῦ χτισθέντα τῶν Ἐλευθερίου
 οἰκονεῖς ψυχαγωγίαν τῆς ἀσυγκρίτου μου συμφορᾶς. »
 Ὁ δὲ ἔφη· « Καὶ εἰ τοῦτο θέλεις σοι γενέσθαι, ὁμοσόν
 μοι εἰς ⁹⁴ πᾶσαν θεῖαν δύναμιν μὴ ἀποκρύψαι τε
 τῶν ⁹⁵ τῆς βασιλείας θησαυρῶν, καὶ πληρῶ σου τὴν
 αἰτησίαν, καὶ πᾶσάν σου θεραπείαν καὶ ἀνάπαισιν
 ποιῶ. » Ἡ δὲ ὤμοσεν αὐτῷ εἰς τὰ τίμια καὶ ζωοποιᾶ
 ξύλα, ὅτι· « Οὐκ ἀποκρύψω ἀπὸ σοῦ, ἕως ὀλοοῦ. » ὃ καὶ
 πεποίηκεν. Ὁ δὲ τοῦ ποθομένου ἐπιτυχῶν, παρευθὺ
 ἐξώρισεν αὐτὴν ἐν τῇ νήσῳ τῆς Πριγκίπου, ἐν τῇ
 μονῇ, ἣν αὐτῇ ⁹⁶ ψυχοδόμησεν, ὄντων ἀκμὴν τῶν ⁹⁷
 ἀποκρισιαρῶν Καρούλου ἐν τῇ πόλει (18) καὶ ὄρων-
 των τὰ πραττόμενα. Ὁ γοῦν παμφάγος αὐτός τοῦ
 κράτους ἐπιλαθόμενος, οὐδὲ κἄν πρὸς ⁹⁸ βραχὺ ἰσχυ-
 σεν ἐπικαλύψαι δι' ὑποκρίσεως τὴν ἔμφυτον αὐτοῦ
 κακίαν καὶ φιλαργυρίαν· ἀλλ' ὡς δῆθεν μέλλων
 τὴν ἀδικίαν ἐκκόπτειν, τὸ πονηρὸν ἐν τῇ Μαγναύρᾳ
 καὶ ἄδικον συνεστήσατο δικαστήριον. Σκοπὸς δὲ τῷ
 τυράννῳ οὐ τοῖς πτωχοῖς τὰ δίκαια ἀποδιδόναι, ὡς
 ἔδειξε ⁹⁹ τὰ πράγματα, ἀλλὰ διὰ τούτου πάντα
 τοὺς ἐν τέλει ἀτιμάσαι τε ¹⁰⁰ καὶ αἰχμαλωτίσαι, καὶ D
 εἰς ἑαυτὸν τὰ ¹⁰¹ πάντα μετενεγκεῖν· ὃ καὶ πεποίη-

Morbo quippe illo gravius laborabat homo auri
 voracissimus, spem suam omnem in congestas di-
 vitias reponens. Sapiens autem et religiosa Irene,
 ceu mulier quamvis subita rerum mutatione tur-
 bari debuisset, generoso tamen atque prudenti
 animo eum, qui heri perjurus servus, hodie se
 gravem exactorem et impudentem tyrannum gere-
 bats ⁴⁰⁴ allocuta : « Ego quidem, inquit, o homo,
 orbata quondam parentibus Deum me extulisse, et
 ad imperii thronum licet indignam evexisse certa
 sum, quapropter exauctorationis hujusmodi causam
 mihi delictisque meis ascribo. In omnibus itaque et
 per omnem modum sit nomen Domini benedictum.
 Solum Regem regum omnium et dominorum Domi-
 num obtestata, designationis tuæ modum ad ipsum re-
 latum volo, sine cujus nutu nil nobis posse contingere
 credidi. Rumores autem de ea, quam nunc adeptus
 es, dignitate adversus te sparsos et ad me quoque
 latos fuisse veros, exitus comprobavit, sed nec eos
 ignoras : iis si permissem me abduci, nullo sane
 resistente periisses. Verum qua juribusjurandis tuis
 confirmata, qua consciis tuis parcitura, tuis, in-
 quam, qui hæc in me refundis, te tuosque com-
 mendatol volui Deo, per quem reges regnant et
 principes orbi dominantur. Impresentiarum igitur
 te tanquam religiosum et ab eo promotum impera-
 torem veneror. Quapropter infirmitati meæ parcas
 precor, et in incomparandæ præsentis meæ calami-
 tatis solatium, Eleutherii adem a me constructam
 habere me permittas, rogo. » Ad hæc ille : « Hæc si tibi
 præstari cupis, per virtutem quamcunque divinam
 prius jura imperii thesaurorum nihil te occulturam,
 et confesum petitis acquiescam tuis, et de cultu
 tibi exhibendo deque quiete relinquenda providebo. »
 Illa in veneranda et vivifica crucis ligna jurata,
 « Non abscondam, inquit, velobolum unicum, » quod
 et præstitit. [Is desideriorum compos in Principis
 insulam, in monasterium ab ipsa ædificatum, Ca-
 roli legatis adhuc in urbe agentibus et quæ gere-
 bantur spectantibus, eam relegavit. Sane the-
 saurorum iste helluo potestatem adeptus, ne
 brevi quidem temporis spatio innatam sibi ad
 malum pronitatem et avaritiam celare valuit,
 etiam simulationi addictus; quasi grassantem
 vero injustitiam recisurus atque funditus
 evulsurus esset, scelestum ac plane iniquum tri-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ γύναιον οὖσα A, γυναῖκα οὖσαν vulg. ⁸⁸ τῆς add. ex A. ⁸⁹ με add. ex A. ⁹⁰ μόνου
 add. ex A. ⁹¹ τὸν δὲ τρ. A, καὶ τὸν τρ. vulg. ⁹² ἀληθεῖς vulg. ⁹³ καὶ δυν. A, καὶ οἱ δ. vulg. ⁹⁴ εἰς add.
 ex A. ⁹⁵ τῶν add. ex A. ⁹⁶ ἣν αὐτῇ A, ἣ αὐτὴν vulg. ⁹⁷ τῶν add. ex A. ⁹⁸ πρὸς add. ex A. ⁹⁹ ἔδειξαν A.
¹⁰⁰ τε add. ex A. ¹⁰¹ τὰ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(17) Nihil clarius nihilque redditum obscurius. *Qua
 jumentis tuis fidem habens, qua tibi parrens, plures
 mihi bene consultum volentes contempsi, jum tum
 Deo res meas committens.* Æquior longe Nicephoro
 auctor Vitæ S. Nicephori, quam cum aliis patriarcharum
 vitis eorum temporum historiam magnam ex
 parte continentibus tomo altero, alteraque illius
 parte me producturum spero. COMBERG.

(18) Eginhardus anno 803 : *Legati imperatoris*

(Jesse et Helingandus) *de CP. reversi sunt : et vene-
 runt cum eis legati Nicephori imperatoris qui tunc
 rempublicam gerebat (nam Irenem post adventum
 legationis Francicæ deposuerant), quorum nomina
 fuerunt Michael episcopus, Petrus abbas, Callistus
 candidatus. Qui venerunt ad imp. in Germania su-
 per fluvium Salam, in locum qui dicitur Sels, et
 conditionem faciendæ pacis in scripto susceperunt.*

bunal ad Magnauram constituit. Is autem tyranno quærebatur finis, non ut pauperibus, quod æquum tribueret, prout exitus manifestavit, sed ut nobiles ac positos in dignitate viros dedecore afficeret, ageret captivos, et eorum bona cuncta ad se derivaret, quod ejus proposito felicissime successit. Universos vero sibi succensentes conspicatus, ac ne forte piæ Irenes beneficiorum memores eam denuo ad rempublicam administrandam revocarent, veritus, mense Novembri, frigore asperrimo jam terris incumbente, inclemens ac nulla in eam pietate motus, in insulam Lesbum deportari, et sub strictissima teneri custodia, **405** et a nemine penitus conspici mandavit. Mense porro Aprilis die tricesimo, Triphyllius Nicetas veneno, ut aiunt, a Nicephoro propinato exstinctus est. Mensis deinde Maii die quarto feria hebdomadis quinta, Nicephorus in Chalcedonis suburbana egressus, cum equo mansuetissimo atque mitissimo insideret, quæ Dei providentia fuit, in terram excussus, dexterum pedem contrivit. Mensis autem Julii die decimo nono, feria hebdomadis quarta, hora prima Bardanes patricius et orientalium dux, qui cognomento Turcus, a thematibus trans fretum positus imperator salutatus est, qui, cum potestatem multum detrectasset, a militibus aufugere non valuit. Is Chrysopolim profectus, circumducto per dies octo exercitu, et ab urbis civibus haud admissus, ad Malagina usque reversus est. Tum vero Dei timore ductus, et, ne forte ejus causa multæ patrarentur cædes, attentius cogitans, missis ad Nicephorum legatis, fidem accepit propria ejus manu scriptam, cui etiam sanctissimus patriarcha Tarasius et patricii omnes subscripsere, qua se suosque omnes incolumes atque impunitos servatum iri sibi cavebat. Die postmodum Septembris octavo sub mediam noctem fugam latenter arripens, Cium Bithyniæ urbem profectus est in Heraclii monasterium; ubi cum navigium ab imperatore ad hoc istuc missum invenisset, in eo caput abrasit, ac deinde monastico habitu indutus est. Mox consensu navigio, in insulam, Proten vulgo dictam, in qua monasterium olim condiderat, trajecit, vesanum Nicephorum tremendi jurisjurandi fidem reveriturum arbitratus, et ab eo nullam se passurum injuriam. Ille vero primum quidem eum facultatibus nudat et, occasione arrepta, cunctos thematum proceres et locupletes viros, inter quos

κεν. Ἰδὼν δὲ πάντας λυπούμενους κατ' αὐτοῦ, καὶ δεδιῶς, μήπως μεμνημένοι τῆς εὐσεβοῦς Εἰρήνης εὐεργεσίας προσκαλέσονται πάλιν τοῦ ⁷² κρατῆσαι αὐτήν, τῷ Νοεμβρίῳ μηνὶ χειμῶνος ἐπικαιμένου βαρυτάτου, οὐκ ἔκτειρεν αὐτήν ὁ ἀσπλαγχνος, ἀλλ' ἐξώρισεν αὐτήν ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ (19) ἀσφαλῶς φρουρεῖσθαι αὐτὴν προστάξας, καὶ παρ' οὐδενὸς ⁷³ ὀρᾶσθαι τὸ σύνολον· τῇ δὲ λ' τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς ἐπετελεύτησεν Νικήτας ὁ Τριφυλλίας, ὡς φασιν, ὑπὸ Νικηφόρου φαρμάκῳ ἀναιρεθείς. Καὶ τῇ δ' τοῦ Μαΐου μηνὸς ἡμέρα ε' ἐξηλθεν Νικηφόρος κατὰ τὴν Χαλκηδῶνα ἐν προαστείῳ, καὶ ἐπιβάς ἵππῳ πάνυ ἡμερωτάτῳ καὶ πρᾶμ' ἐκ θείας προνοίας ⁷⁴, τοῦτον καταβαλὼν ⁷⁵ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ πόδα συνέτριψεν. Τῇ δὲ ιθ' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, ἡμέρα δ', ὥρα α'. Βαρδάνης ὁ πατρικίος καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν, τὸ ἐπίκλην ⁷⁶ Τοῦρκος, ἀνηγορεύθη εἰς βασιλεία ὑπὸ τῶν Περαιτικῶν θεμάτων, ὅστις πολλὰ παραιτησάμενος, διαδρᾶσαι αὐτοῦ; οὐκ ἴσχυσεν· καὶ κατελθὼν ἕως Χρυσοπόλεως, καὶ περιπολεύσας ἡμέρας ἧ', καὶ μὴ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς πόλεως, ὑπέστραψεν ἕως τῶν Μαλαγίνων. Φοβηθεὶς δὲ τὸν Θεὸν, καὶ λογισάμενος, μήποτε δι' αὐτὸν ⁷⁷ σφαγῇ γένηται Χριστιανῶν, ἀποστείλας δὲ πρὸς Νικηφόρον, καὶ λαβὼν λόγον ἐνυπόγραφον ⁷⁸ ἐξ Ἰδιοχείρου αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης καὶ πάντες οἱ πατρικιοὶ καθυπέγραψαν, ὥστε ἀδελφῇ αὐτὸν διατηρηθῆναι καὶ ἀζήμιον, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, τῇ ἧ' ⁷⁹ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ὥρα μεσονυκτίου λάθρα διαδράς κατήλθεν ἐν τῇ Κίῳ τῆς Βιθυνίας, εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἰρακλείου, καὶ εὐρὼν τὸ ἀπολυθὲν χελάνδιον τοῦ βασιλέως, ἐπὶ τούτῳ ἀπεκάρθη (20), καὶ ἐνεδύσατο στολὴν μοναδικήν, καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῷ ⁸⁰, ἀπέλθεν ἐπὶ νήσῳ τῇ λεγομένῃ Πρώτῃ, ἐν ᾗ οἰκοδομήσας ἦν μοναστήριον, οἰόμενος ὅτι αἰδοσθήσεται τὸν φοβερὸν λόγον, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ παραλογιστῆς Νικηφόρος, καὶ οὐ μὴ βλάβῃ αὐτὸν ⁸¹ ἐν οὐδενί. Ὁ δὲ πρῶτον μὲν γυμνοὶ αὐτὸν τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, καὶ ἀφορμῆς δραξάμενος πάντας τῶν θεμάτων τοὺς ἀρχοντας καὶ κτήτορας (21), τινὰς δὲ ἐκ τῆς βασιλίδος πόλεως ἠχμαλύτευσεν, τὸν δὲ στρατὸν ἅπαντα ἀρῶγευτον εἴασεν. Καὶ τίς λόγος δυνήσεται ⁸² πρὸς ἀξίαν διηγήσασθαι τὰ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἔργα κατὰ Θεοῦ παραχώρησιν διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν; Τῇ δὲ θ' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς ια' Ἰνδικτιῶνος ἐτελεύτησεν ἡ βασίλισσα Εἰρήνη ἐν τῇ ἐξορίᾳ τῆς Λέσβου νήσου, καὶ μετηνήχθη ⁸³ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν τῇ

VARIAE LECTIONES.

⁷² τοῦ A, τῶν vulg. ⁷³ παρὰ τινος μὴ A. ⁷⁴ προμηθείας A. ⁷⁵ καταβαλὼν A, καταβάλλων vulg. ⁷⁶ τὸ ἐπ. A, ὁ ἐπ. vulg. ⁷⁷ δι' αὐτὸν A, δι' αὐτοῦ vulg. ⁷⁸ ἐνυπόγρ. A, ὑπόγρ. vulg. ⁷⁹ τῇ ἧ' A, τῇ δὲ ἧ' vulg. ⁸⁰ αὐτῷ A, αὐτῇ vulg. ⁸¹ αὐτὸν om. A. ⁸² δυνήσεται vulg. ⁸³ μετηνήχθη A f, μετήχθη vulg.

JAC. GOARII NOTÆ.

(19) Cædr., εἰς Μιτυλήνην, quæ Lesbii insulæ urbs est libera, ex qua dicta Mitylene ipsa insula, ut Ort.: unde et statim idem defunctam ait, ἐν τῇ αὐτῇ Λέσβῳ. COMBERIS.

(20) In hunc finem missum caput abrasit. Sic bene Anast. intellexit; non ut in ipso navigio de-

tonsus sit, quod et sequentibus adversatur, quibus peractis omnibus quæ sunt monasticæ inaugurationis, navigium ingressus dicitur. Id.

(21) Anastasius, habitatores: cives potentiores intellige.

νήσῳ τῆς Πριγκίπου, ἐν τῇ μονῇ, ἦν ὡς αὐτὴ ψυχο- A ex imperante urbe nonnulli, in captivitate misit, dόμησεν. defraudavit. Admissa porro diebus illis ab eo rante, quæ oratio valeat enarrare? Cæterum mensis Augusti die nono, indictione undecima imperatrix Irene in Lesbum insulam relegata diem obiit: in insulam autem Principi in monasterium, quod ipsa condidit, corpus ejus translatum fuit.

A. M. 6296. — Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Δεκεμβρίῳ, Ἰνδικτιῶνι ιβ', ἔσπεφεν Νικηφόρος τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σταυράκιον διὰ Ταρασίου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου ἐν τῷ ἀμβωνι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς βασιλεῖα, ἀποήτων ὄντα κατὰ πάντα τῇ τε ἰδέᾳ καὶ ῥώμῃ καὶ γνώμῃ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀξίαν. Ὅ δὲ μήποτε ἐν μηδενὶ φυλάξας ἀλήθειαν Νικηφόρος Λυκάονάς τινας, ἢ λυκανθρώπους, ὁμογνώμονας καὶ ὁμόφρονας ἀποστείλας εἰς τὴν Πρώτην ἐκέλευσεν νυκτὸς ἐπιβῆναι τῇ νήσῳ, καὶ τὸν προῤῥηθέντα ἐκτυφλῶσαι Βαρδάνιον, ὡς δὴθὲν ἀγνοοῦντος αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὸ δρᾶμα προσφυγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τούτου δὲ γεγονότος ὅτε ὡς πατριάρχης καὶ ἡ σύγκλητος δεινῶς ἤληθσαν, καὶ πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν. Ὅ δὲ παρανομώτατος βασιλεὺς Νικηφόρος ὄρκους τοὺς ἐν τέλει Λυκάονας, τὸ δοκεῖν, ἐπέζητει ἀνελεῖν, ἀμύνασθαι σχηματίζομενος, ὃ πάντα κατ' ἐπίδειξιν ἀεὶ, καὶ μηδὲν κατὰ Θεὸν πράττων. Ἦν γὰρ αὐτῷ μετὰ τῶν λοιπῶν παρνομιῶν καὶ τὸ τοιοῦτον τῆς γνώμης ἐξαίρετον ἰδίωμα, δι' οὗ καὶ πρὸς τῆς βασιλείας πολλοὺς ἠπάτησεν. Πλὴν γελοιώτατος ἦν τοῖς εἰδόσιν ἀκριβῶς τὸ ἐπιτήδευμα ὥστε χάκεινον ἀναιδεῖται πολλῇ ζεζοφωμένον τὸ μιαιώτατον αὐτοῦ πρόσωπον ἀεὶ, τότε ἀπρόδιτον γενέσθαι ἐπὶ ἡμέρας ζ' τοῦ βασιλικοῦ κοιτύωνος δολίως κλαυθμυρίζομενος, ἐπεὶ καὶ φυσικῶς αὐτῷ γυναικῶδη προσήσαν δάκρυα, ἀ τοῖς πολλοῖς τῶν ψαύλων ψευδοχρίστους προσεῖναι πέφυκεν. Ἀλλ' οὐκ ἔλαθεν τοὺς πολλοὺς. Τῷ δὲ Ἀυγούστῳ μηνὶ ἐξελθὼν κατὰ Ἀράβων συνήντησεν αὐτοῖς εἰς Κρασὸν τῆς Φρυγίας, καὶ πολεμήσας ἠτέταται καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν μικροῦ δεῖν καὶ αὐτὸς κρατεῖσθαι ἡμελλεν, εἰ μὴ τῶν ἀρχόντων τινες ἀνδρείοτάτοι τοῦτον μόλις τῆς ἀνάγκης περισώσασθαι ἴσχυσαν.

Arabes protectione suscepta, ad Crasum Phrygiæ est, pluribusque suorum prostratis parum absuit, nonnulli animo et robore præstantes eum non

A. M. 6297. — Τούτῳ τῷ ἔτει στάσεως γενομένης κατὰ τὴν Περσικὴν, κατήλθεν ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς εἰρηνοποιήσων αὐτούς. Νικηφόρος δὲ ἀδελφίαν εὐρῶν, ἐκτίσεν τὴν Ἀγκυραν τῆς Γαλατίας καὶ τὴν Θήβασαν καὶ τὴν Ἀνδρασόν. Ἀπέστειλεν δὲ καὶ ἐν Συρίᾳ κοῦρσον, καὶ μηδὲν ἀνύσαν ὑπέστρεψεν, τούναντίον δὲ μάλλον καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν.

A. M. 6298. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Νικηφόρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Φεβρουαρίῳ κα', Ἰνδικτιῶνι ιδ', Ταρασίος ὁ ἀγιωτάτος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἐνδόξως ἀπέβη, καὶ ἐξεκομίσθη τὸ

universum autem exercitum debitis stipendiis scelera, Deo propter alia crimina nostra illa tolerante, Deo propter alia crimina nostra illa tolerate, Deo propter alia crimina nostra illa tolerate

A. C. 796. — Hoc anno mense Decembri indictione duodecima Nicephorus filium suum Staurationem Tarasii sanctissimi patriarchæ manibus in ambone Magnæ ecclesiæ imperatorem coronavit, hominem, sive vultus speciem, sive corporis robur, seu denique mentis captum spectes, ad eam dignitatem plane ineptum. Is autem qui nusquam veritatis observatorem se præstitit, Nicephorus, Lycaonas nonnullos, ceu potius Lycanthropos belluas, liisdem cum eo mente ac moribus instructos homines in Proten insulam missos, noctu ad terram appellentes, Bardanium, quem memoravimus, oculis privare, tanquam se nullatenus conscio, et patrato facinore ad ecclesiam confugere jussit. Admissum scelus patriarcha et senatus universus omnesque, qui Dei timorem præ se ferebant, indigne tulerunt. Nefarius porro imperator Nicephorus. homo ad ostentationem omnia, nihil vero secundum Deum agens, in omnes Lycaonum optimates, quasi Bardanem vindicare voluisset, per jûramenta cœpit inquirere. Inerat enim homini præter alia naturæ vitia facilis ad simulandum propensio; hoc ejus genii præcipuum mōnus, quō etiam ante susceptum imperium plurimos decepit: simulatum tamen ejus studium et affectationem expertis deridiculo exstitit, adeo ut vultum suum execrandum, continua licet impudentia obscuratum, per dies septem imperatorio cubiculo tectus et ejulans reddiderit eo tempore inaccessible. Aderant enim homini faciles et mulieres a natura concessæ lacrymæ, quod multis pravis hominibus christos et prophetas se falso jactitantibus innatum videatur: id tamen haud plures latuit. Cæterum mense Augusto adversus obviam illis factus, certamine initio superatus quin hostium in manus incideret, nisi procerum sine difficultate periculo eripuissent.

A. C. 797. — Hoc anno tumultu in Persia excitato Arabum dux partes dissidentes compositurus, illic se contulit. Interea Nicephorus capta occasione Ancyram Galatiæ, Thebasam et Andrasum reparavit. Levi insper et prædis cogendis apto exercitu in Syriam misso, milites re infecta, quin imo pluribus eorum desideratis, reversi sunt.

A. C. 798. — Cpoleos episcopi Nicephori annus primus.

Hoc anno mensis Februarii die quinto indictione decima quarta Tarasius sanctissimus Cpoleos archiepiscopus; gloriosam mortem

VARIE LECTIONES.

ὡς ἦν Α, ἢ vulg. ὅτε Α, καὶ ὁ vulg. αὐτῷ Α, αὐτὸ vulg. ἀκριβῶς add. ex Α. γυναικωνιδίος Α, γυναικῶδη vulg. ἐξελθὼν Α, ἐλθὼν vulg. ἀποβαλὼν Α, ἀποβάλλων vulg. ἀνύσαν ὑπέστρεψεν — ἀποβαλὼν Α, ἀνύσαντες ὑπέστρεψαν — ἀποβάλλοντες vulg.

obiit. Corpus ejus ad Ponti faucēs delatum, in monasterio ab eo condito feria primæ jejuniorum hebdomadis quarta sepultum fuit. Mensis vero Aprilis die duodecima magna Paschatis Dominica Nicephorus sanctissimus patriarcha, prius ascretis, populi totius, sacerdotum atque etiam imperatorum suffragio electus est. Plato autem et Theodorus, Studii monasterii superior, Nicephori ordinationi non assenserunt, quin imo dissidium a cæteris meditati firmiter obstituerunt, probabili videlicet argumento ducti, non oportere aliquem ab imo laicorum statu ad supremum episcopatus fastigium proxime evolare: quos imperator Nicephorus urbe ejicere consiliatus adversa nonnullorum sententia cohibitus est, qui odiosam fore patriarchæ ordinationem exposuerunt, si monachi ad septingentos usque sub Theodoro militantes ejusque monasterium adeo celebre, illa asserta, dissiparentur et a fundamentis ruerent. Porro id neque novum in Ecclesia neque recens excogitatum fuit factum, cum multi etiam alii, de laicis episcopi creati, Deo convenienter in sacerdotali dignitate se gesserint. Eodem anno Aaron Arabum dux, collectis maximis copiis ex Maurophoris, Syria,

Α λείψανον αὐτοῦ ἐν τῷ στενῷ τοῦ Πόντου, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντι τετάρτῃ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν Ἡησιεῶν. Καὶ τῇ ιβ' τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς τῇ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ἐχειροτονήθη Νικηφόρος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ἀπὸ ἀσκηρητῶν ψήφῳ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων, πρὸς δὲ καὶ τῶν βασιλέων. Πλάτων δὲ καὶ Θεόδωρος ἡγούμενος (22) τῆς μονῆς τῶν Στουδίου²² οὐ συνευδόκησαν τῇ χειροτονίᾳ Νικηφόρου, ἀλλὰ καὶ²³ ὅταν ἀντετάχθησαν σχίσμα μελετήσαντες, αἰτίαν δῆθεν εὐλογοῦν ἔχοντες τὸ μὴ²⁴ δεῖν ἀπὸ λαϊκῶν ἀθρόως εἰς ἐπισκοπὴν ἀνατρέχειν· οὐ; ὁ βασιλεὺς Νικηφόρος τῆς πόλεως ἀπελάσαι βουλευθεὶς ἀντρέπτη, συμβουλευόντων τινῶν οὐκ ἐπαινετὴν εἶσεσθαι τὴν²⁵ τοῦ πατριάρχου χειροτονίαν ἐπὶ καταλύσει τηλικαύτης μονῆς ἐπτακοσίων που μοναστῶν ὑπὸ Θεοδώρου τεταγμένων. Καὶ οὐκ ἦν τὸ πρᾶγμα ξένον τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσφάτως ἐπινοηθέν· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι (23) ἀπὸ λαϊκῶν ἐπεσκόπησαν ἀξίως τῆς ἀξίας τῷ Θεῷ ἱερατεύσαντες· τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐπετράτευσεν Ἀαρῶν²⁶ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς τὴν Ῥωμανίαν σὺν δυνάμει²⁷ βαρεῖα ἀπὸ τε Μαυροφόρων καὶ Συρίας καὶ Παλαιστίνης καὶ Λιβύης χιλιᾶδων τριακοσίων. Καὶ ἰλθὼν εἰς Τύανα ψυχοῦ-

VARIÆ LECTIONES.

²² Στουδίου Α, Στουδίων vulg. ²³ καὶ add. ex A. ²⁴ τὸ μὴ Α, τοῦ μὴ vulg. ²⁵ τὴν add. ex A. ²⁶ Ἀαρῶν δ Α, ὁ Ἀαρῶν vulg. ²⁷ ἐν δυν. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(22) Platonis et Theodori Studitarum in Tarasium et Nicephorum sanctissimos patriarchas zelum discretionis nonnihil egeum, describunt Theodorus ipse in Platonis gestis 16 Decembris apud Surium, et Ignatius in narratione de Theodoro instituta, quam ex utriusque communis amici pereruditi Leonis Allatii scriptis contubernalis Franciscus Combells amice exhibuit: *Περὶ Ταρασίου καὶ Νικηφόρου τῶν ἐν ἀγίοις πατριαρχῶν*. "Ὅτι Ταράσιος καὶ Νικηφόρος, κ. τ. λ. — *Exstat narratio ista S. Theodori Studiti operibus nostræ editionis appendicis vice subijuncta. Vide tom. xcix, col. 1849.* EDIT. PATR. — Ita bene Cedr. non ut modo eodd. ipseque Anast. ἡγούμενοι, quasi uterque illius monasterii præfectum ageret, non solus Theodorus, de quo etiam postmodum subditur quod præsideret monachis 700 in eo monasterio; Platone tum vitam degente solitariam in inclusorio, eidemque nepoti suo Theodoro sub-lito, uti ipse pluribus in vita illius; in qua et loci hujus tragœdiam totam prosequitur; et aliamque ac præcipuam dissidii causam afferit, quam narrat Theophanes, ac pro qua excusat, Nicephori scilicet promotionem ex laicis; quam etsi moleste habebant viri sanctissimi velut non omnino ex canonum ratione factam, haud tamen rem ejusmodi existimabant ut pacis studio dissimulanda non esset, uti jam in Tarasio et ipso ex laicis promoti dissimulaverant; quo etiam amice sub ipsum sacerdotii initium, tumque sublato scandalo, ac amoto Josepho Catharorum præposito inestatarum nuptiarum ministro, usi fuerant. Offendit quidem Plato in Nicephori electione, sed quod per litteras suffragium rogatus ab imperatore, libere eum præsulatum edixerit, quem tanto muneri aptiorem putaverat; quodque ut ille præficeretur ita adnixus sit, ut etiam imperatoris secretum cui-dam ex proceribus sanguinis affinitate eidem conjuncto, communicaverit: quo scilicet sua ille auctoritate erga imperatorem obtineret, ut in eum imperator vota sua conferret, quem is illi potissime

ex omnibus nominasset. Secuta hæc Josephi Catharorum præpositi jam Tarasio abdicati, restitutio: utque non aliter Tarasio admissa communio Platoni ac discipulis, quam Josephum ille sacris arceret; sic et ab iisdem etiam Nicephori spreta, postquam ipse ut imperatoris gratiam iniret ad pristina eum munia instauraverat. Totam ergo in ambos duces, ad discipulos vere dignam luctus tragœdiam exsecutus Theodorus sic causam explicat: Καὶ ταῦτα ὑπὲρ τίνος (πάλιν γὰρ ἀναλαμβάνειν ἐκπλήξει τὸ δρᾶμα περιποιουμαι); "Ἰ" ὁ στεφανώσας τοὺς μοιχωμένους παρὰ τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ ἀντίθεσιν τοῦ Προδρόμου, ὡς οικονομίαν σωτήριον τῇ Ἐκκλησίᾳ πεποιηκώς, ἀθωοθῆ τοῦ ἱερουργεῖν· καὶ οἱ τούτων μὴ προσιέμενοι εὐαγγελικῶς, ἔκνομοι καὶ ἠλλοτριωμένοι Θεοῦ νομίζοντο. "Ω νόμοι Θεοῦ καταφρονούμενοι! ὦ διώκτες πικροῦ, Χριστιανοῦ προσήγοριαν ἔχοντος, καὶ Χριστοῦ νόμου; καταπατεῖσθαι ζέοντος! Τί οὕτω μέμνηας, βρυχάρδιε καὶ ἀπηγέστατε, σὺν τῷ ὁμοτρόπῳ σου σὺ μὲν; οὐκ οἶσθα ὅτι πρὸς ἀπερητήτους νόμους Θεοῦ παρατάσῃ, οὐ; οὐδεὶς βασιλευσάντων νενίκηκεν; μὴ ὅτι γὰρ καὶ προσκρούσας αὐτοῖς ὡς σὺ περιφανῶ; ἀπόλωτο. *Hæc vero cujus gratia? iterum enim præ stupore fabulam ab ovo repetere enitar. Nempe, ut is, qui nuptiales corollas præter Evangelii jura, ac contrario præcursori molimine, adulteris imposu rat, velut qui prudenter e re Ecclesiæ egisset, innoxius sacrorum minister sanciretur; itique, qui ex Evangelii rationibus non admitterent, iniqui ac alieni a Deo haberentur. O spretas Dei leges! O sacrum Christiano nomine persecutorem, Christus leges fervore animi conculcantem! quid ita dementia furis, homo gravi corde, ac inmanissime, una cum tibi morum amulo tuo catulo? quinimmo quisquis in eas offendit, quod tu palam moliris, perit. COMBELLS.*

(23) In sancti gratiam, ac versus sanctos, auctoris sancti sancta sententia.

μῆσεν οἶκον τῆς βλασφημίας αὐτοῦ. Καὶ πολιορκήσας Ἀ Παλᾶστινα et Libya, quæ ad trecenta millia accedebant, impressionem in Romanam ditionem fecit, et Tyana profectus blasphemie suæ consecravit eadem, munitissimumque Herculis castrum, Thebasam, Malacopæam, Sideropolum et Andrasum armis et obsidione cepit, agmenque sexaginta millium militum populatum inisit, et Ancyram usque devenit, qua diligentius explorata et descripta, reversus est. Quare imperator Nicephorus in metum atque animi angustias adductus, ipse etiam contra processit, in hac rerum desperatione fortem adversus calamitates animum erigens, multaque sibi ipsi decernens trophæa, Synadensem metropolitam et Petrum Gulæi præpositum, et Gregorium Amastrensem œconomum pacem componendam postulaturus ad Aaronem legatos destinavit, qui multis hinc inde discussis, pacem ea conditione firmaverunt, ut in singulos annos triginta nummorum millia, et tria capitatorum ipsius nimirum imperatoris effigie exculpta, aliaque pariter tria filii caractere notata Saracenis penderentur. Aaron co censu accepto, quasi Romanorum imperio sibi subjecto gavisus est, nec oblatis talentorum decem millibus majore lætitia triumphasset. Inter eos insuper convenit, ne castra expugnata repararentur. Sed vix Arabes discesserant, cum 408 eadem castra Nicephorus reedificavit et munivit. Ea re comperta, misso exercitu Thebasam iterato cepit

Aaron, et classe in Cyprum destinata, ecclesias evertit, Cyprios in alias provincias transportavit, et multis captivis abductis, pacis initæ fœdera violavit.

A. M. 6299. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Νικηφόρος κατὰ Βουλγάρων, καὶ καταλαβὼν τὴν Ἀδριανούπολιν, στάσεως μελετωμένης κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν βασιλικῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ταγματῶν, αἰσθόμενος ὑπέστρεψεν ἀπρακτο; μὴδὲν ἀνύσας, ἢ μόνον τοὺς ὀμοφύλους ἀμυνόμενος, δαρμοῖς τε καὶ ἐξορίαις, καὶ δημεύσει πολλοὺς ὑποβάλλων. Ἀποστείλας δὲ Βαρδάνιον τὸν σπαθάριον, τὸ ἐπίκλην Ἀνεμᾶν, πάντα προσηλυτον (27) καὶ πάροικον ἐπαιχμαλωτεύσας, ἐπέλασεν ἐν τῇ Θράκῃ, οἰόμενος οὐκ ὀλίγην ὄλην χρυσοῦ πορίσασθαι ἐξ οὐτῶν ἐξ

μῆσεν οἶκον τῆς βλασφημίας αὐτοῦ. Καὶ πολιορκήσας Ἀ Παλᾶστινα et Libya, quæ ad trecenta millia accedebant, impressionem in Romanam ditionem fecit, et Tyana profectus blasphemie suæ consecravit eadem, munitissimumque Herculis castrum, Thebasam, Malacopæam, Sideropolum et Andrasum armis et obsidione cepit, agmenque sexaginta millium militum populatum inisit, et Ancyram usque devenit, qua diligentius explorata et descripta, reversus est. Quare imperator Nicephorus in metum atque animi angustias adductus, ipse etiam contra processit, in hac rerum desperatione fortem adversus calamitates animum erigens, multaque sibi ipsi decernens trophæa, Synadensem metropolitam et Petrum Gulæi præpositum, et Gregorium Amastrensem œconomum pacem componendam postulaturus ad Aaronem legatos destinavit, qui multis hinc inde discussis, pacem ea conditione firmaverunt, ut in singulos annos triginta nummorum millia, et tria capitatorum ipsius nimirum imperatoris effigie exculpta, aliaque pariter tria filii caractere notata Saracenis penderentur. Aaron co censu accepto, quasi Romanorum imperio sibi subjecto gavisus est, nec oblatis talentorum decem millibus majore lætitia triumphasset. Inter eos insuper convenit, ne castra expugnata repararentur. Sed vix Arabes discesserant, cum 408 eadem castra Nicephorus reedificavit et munivit. Ea re comperta, misso exercitu Thebasam iterato cepit

Aaron, et classe in Cyprum destinata, ecclesias evertit, Cyprios in alias provincias transportavit, et multis captivis abductis, pacis initæ fœdera violavit.

A. M. 6299. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Νικηφόρος κατὰ Βουλγάρων, καὶ καταλαβὼν τὴν Ἀδριανούπολιν, στάσεως μελετωμένης κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν βασιλικῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ταγματῶν, αἰσθόμενος ὑπέστρεψεν ἀπρακτο; μὴδὲν ἀνύσας, ἢ μόνον τοὺς ὀμοφύλους ἀμυνόμενος, δαρμοῖς τε καὶ ἐξορίαις, καὶ δημεύσει πολλοὺς ὑποβάλλων. Ἀποστείλας δὲ Βαρδάνιον τὸν σπαθάριον, τὸ ἐπίκλην Ἀνεμᾶν, πάντα προσηλυτον (27) καὶ πάροικον ἐπαιχμαλωτεύσας, ἐπέλασεν ἐν τῇ Θράκῃ, οἰόμενος οὐκ ὀλίγην ὄλην χρυσοῦ πορίσασθαι ἐξ οὐτῶν ἐξ

A. C. 799. — Hoc anno Nicephorus bellum in Bulgaros convertit, et Adrianopolim profectus, cum ab imperatoris aulicis et militum ordinibus conspirationem in se motam intellexisset, re prorsus infecta, et a proposito sibi fine longe sepositus, nisi forte a severitate in contribules exercita, quos verberibus, exsiliis et bonorum proscriptionibus ultus est, Constantinopolim remeavit. Bardanio autem spathario, cui cognomentum Anemas, misso, advenit et inquilinis omnibus in servitutum actis in Thraciam transiit, haud leve auri pondus

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ Μαλακοπέαν Α. ⁹⁹ ἀπέστη f. ¹ αἰτῶν Α, αὐτῶν vulg. ² τὴν εἰρ. Α, εἰρ. vulg. ³ καὶ τρία νομ. αἰδ. ex Α e. ⁴ τοῦ βασιλείως Α e, τῆς βασιλείας vulg. ⁵ παραληφθ. Α, παραλειφθ. vulg. ⁶ καὶ τοὺς Α, τοὺς τε vulg. ⁷ ἀποθ. Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) *Ostendens quanta vis calamitatis existat, multaue solertia usus.* Velut esset, πολλὰ τροπωσάμενος, quæ vox auctori est, fraude uti, solertia decipere. Sic certe Cedr. καὶ δὴ σχεψάμενος. Idem, τὰ γενναῖα τρόπαια in illa vi suadere enituisse intelligit, qua Nicephorus Aaronis animum ad pacem inflexit, desperata alioqui salute: non quasi ipse ita animos ex calamitate hauserit, ut se de illo tropæa erecturum speraverit, uti interpres non bene intellexit. Quid si τρόπαια intelligas, uti expositum est imp. secundi Iust. Rhinotmeti anno 3, cum is fuga lapsus Anchialo, dicitur possuisse super muros τρόπαια arma bellica, quo sic Bulgaris fucum faceret, nec illi ejus fugam adverterent; ut hic quoque dicatur Nicephorus fecisse multa τρόπαια, id est copioso armorum apparatu exercitum

instruxisse, ne omnino Arabum dux ex militum paucitate sperneret, sed majores illius copias existimans in pacem consentiret. Hoc alius stratagemate nisi alii cladem depulere. *Comperis.*

(25) *Bene Anast., tria numismata in censum captiis imperatoris, et tria in censum capti ejus filii: quo Aaron censu sic delectatus est, prætulique auri multis talentis, velut sic addicto Arabibus Romano imperio. Nihil e re quod redditum est. Id.*

(26) *Apud Cedr., παραληφθέντα ὑπ' αὐτοῦ. Urbes quas ille cepisset non reparandas: etiam Peyr. παραληφθέντα: urbes prius utrinque captas, et non improbanda Regii lectio urbes desolatas; vel quas ille ex pacis condictione Romanis cesserat. Id.*

(27) *Gentilem intellige, et a Christiana religione alienum.*

annais vectigalibus ab eis exactis collecturum se arbitratus, qui dilecti sibi auri cupiditate, non Christi dilectione cuncta gerere vel administrare visus est.

A. C. 800 — Hoc anno mense Septembri indictione prima, Aaron Arabum dux Chumid cum valida classe adversus Rhodum instruxit. Is ex improviso navigatione suscepta, Rhodum appellens ingentem prædæ copiam ex ea abegit, arce sola vastitatis immuni servata. At certe redeuntem sanctus et mirandorum opifex Nicolaus manifesta ultione exagitavit. Myra etenim occupata, cum sacram ejus urnam confringere tentaret, et in vicinam ex errore vim et ictus inferret, extemplo immanis ventorum procella, marinorum fluctu impetui tonitruum fulgurumque promiscua tempestas adeo classem jactavit, ut pleræque naves conquassatae submergerentur, ipseque Dei hostis Chumid sancti virtutem expertus, vix ac præter spem eam potuerit effugere. Mensis autem Decembris die vicesimo Nicephorus Stauracio filio uxorem copulaturus, virginum Romanæ ditionis accurata disquisitione præmissa, Theophanonem Atheniensem beatæ Irenes affinem, viro, cum quo frequentius decubuerat, desponsatam et ab eo sejunctam, infelici Stauracio locavit, ut qui leges omnes violare solitus erat, etiam in hoc transgrederetur impudenter. Duas autem alias puellas istam forma longe superantes, quas una cum ea delegerat, in ipsis nuptiarum solemnibus diebus palam non sine hominum risu vir execrandus constupravit. Cæterum mense Februario 409 proceres haud pauci conspirationem in eum machinati Arsaberem quæstorem et patricium, virum religiosum et eruditum, designaverunt imperatorem. Ubi Nicephorus, dolis adversus alios parandis exercitatissimus, insidias habuit detectas, Arsaberem verberibus cæsum et capillitio damnatum inter monachos reliquum vitæ acturum in Bithyniam relegavit, cæteros plagis impositis, exsiliis et facultatum proscriptionibus, non sæcularis modo convictus proceres, sed et sanctos episcopos monachosque, necnon ipsos Magnæ ecclesiæ spectabiles omnique veneratione dignos supposuit

A. C. 801. — Arabum ducis Muamed annus primus.

Hoc anno, mense Martio, indictione secunda, Arabum dux Aaron in interiore Persia, Chorasana agnominata, mortuus est; Muamed autem ejus filius ad omnia prorsus ineptus imperium suscepit, adversus quem Abdellas ejus frater seditione mota, ex provincia Chorasana cum paternis viribus erumpens, civilis belli per nationem illam auctor fuit. Subinde qui Syriam, Ægyptum et Libyam

ἐτησίων τελεσμάτων ὁ πάντα διὰ τὸν φιλούμενον αὐτῷ χρυσὸν, καὶ οὐ διὰ τὸν Χριστὸν πράττων.

A. M. 6300.—Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνι α', Ἀαρὼν ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς μετὰ στόλου κατὰ τῆς Ῥόδου Κουμειδ ἐξέπεμψεν. Οὗτος ἀθρόως καταπλεύσας, καὶ τὴν Ῥόδον καταλαβὼν πολλὴν ἄλωσιν ἐποίησατο ἐν αὐτῇ. Τὸ μέντοι ἐν αὐτῇ φρούριον διεφυλάχθη ἀπόρητον. Ἐν δὲ τῷ ἐπ' ἀνέρχεσθαι αὐτὸν, φανερώς κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ Νικολάου. Ἐλθὼν γὰρ εἰς τὰ Μύρα καὶ τὴν ἱερὰν αὐτοῦ συντριψίαν πειραθεὶς λάβρακα, ἄλλην ἀντ' ἐκεῖντης πηλῆσιον αὐτῆς καταέκλασεν· αὐτίκα τε πολλὴ ἀνέμων καὶ θαλαττίων κυμάτων, βροντῶν τε καὶ ἀστραπῶν ἀνωμαλία τὸν στόλον κατέλαθεν, ὡς ἱκανὰ συντριβῆναι σκάφη, αὐτὸν τε τὸν θεομάχον Κουμειδ ἐπιγῶναι τὴν τοῦ ἁγίου δύναμιν, καὶ παρ' ἐλπίδα τὸν κίνδυνον ἐκφυγεῖν. Τῇ δὲ κ' τοῦ Ἀσκεμβρίου μηνὸς Νικηφόρος μετὰ πολλὴν ἐκλογὴν παρθένων ἐκ πάσης τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐξουσίας εἰς τὸ ζεῦξαι Σταυράκιον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ποιησάμενος, Θεοφανῶ τὴν Ἀθηναίαν προσγενῆ τῆς μακαρίας Εἰρήνης μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, καὶ πολλάκις αὐτῷ συκοιτασθεῖσαν, χωρίσας αὐτὴν ἀπ' αὐτοῦ, τῷ ἀθλίῳ Σταυρακίῳ συνέζευξεν, ὡς εἰς πάντα καὶ εἰς τοῦτο παρανομήσας ἀναιδῶς, ἄλλας δύο ταύτης ὠραιότερας ἐκλεξάμενος· σὺν αὐτῇ προφανῶς αὐτὰς ἐφθειρεν κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου παρὰ πάντων ὁ μιαρὸς γελώμενος. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ ἐστάσι ἐνοήσαντες κατ' αὐτοῦ πολλοὶ τῶν ἐν τέλει, Ἀρσαβῆρ τὸν κοιαιστωρα καὶ πατρικίον ἀνδρα εὐσεβῆ καὶ λογιώτατον ἐψηφίζοντο. Γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ πολυμήχανος Νικηφόρος, αὐτὸν μὲν τύψας καὶ ἀποκείρας, μοναχὸν πεποίηκεν, ἐν Βιθυνίᾳ τοῦτον ἐξορίσας, τοὺς δὲ λοιποὺς δαρμοῖς καὶ ἐξορίαις, πρὸς δὲ καὶ δημεύσει καθυπέβαλεν, οὐ μόνον τοὺς ἐν τῷ κοσμικῷ βίῳ ἄρχοντας, ἀλλὰ καὶ ἐπισκόπους ἁγίους καὶ μοναχοὺς, καὶ τοὺς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τὸν τε σύγκελλον καὶ τὸν σακελλάριον καὶ τὸν χαρτοφύλακα, ἀνδρας ἑλλογιμοὺς ὑπάρχοντας καὶ αἰδοῦς ἄξιους.

A. M. 6301. — Ἀράβων ἀρχηγοῦ Μουαμέδ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀαρὼν ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς τέθνηκεν εἰς τὴν ἐνδοτέραν Περσίδα, τὴν καλουμένην Χωρασάν, μηνὶ Μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνι β'. Καὶ διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Μουαμέδ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀφυῆς κατὰ πάντα, πρὸς δὲ Ἀβδελάς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ στασιάσας ἐκ τῆς αὐτοῦ χώρας τοῦ Χωρασάν ἅμα ταῖς πατρικαῖς δυνάμειν ἐμφυλλοῦ πολέμου τῷ κατ' αὐτοὺς ἔθνεϊ γέγονεν αἰτιος. Κάνεῦθεν οἱ κατὰ τὴν Συρίαν

VARIAE LECTIONES.

ἰ διὰ τὸν Α. διὰ τὸ vulg. ἰ πλησίον αὐτῆς] παρακειμένην Α. ἰἰ τὸν add. ex Α. ἰἱ τὸν κίνδυνον Α, τὴν δύναμιν vulg. ἰἱἰ ἐκ πάσης add. ex Α. ἰἱἱ ἐν τούτῳ Α. ἰἱἱἰ λογιώτατον Α. ἰἱἱἱἰ δὲ τοῦτο Α, δὲ καὶ τοῦτο vulg. ἰἱἱἱἱἰ βίῳ add. ex Α. ἰἱἱἱἱἱἰ τῶν add. ex Α. ἰἱἱἱἱἱἱἰ Χωρασάν Α α

καὶ Αἴγυπτον καὶ Λιβύην εἰς διαφόρους καταστη-
θέντας ἀρχάς ¹⁹, τὰ τε δημόσια πράγματα καὶ ἀλλή-
λους κατέστρεψαν, σφαγαῖς καὶ ἀρπαγαῖς καὶ παν-
τοιαῖς ἀτοπταῖς ²⁰ πρὸς τε ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ὑπ' αὐ-
τοῦς Χριστιανούς συγκεχυμένοι. Ἐνθα δὴ καὶ αἱ ²¹
κατὰ τὴν ἁγίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλιν ἐκκλη-
σῖαι ἠρήμυνται, τὰ τε μοναστήρια τῶν δύο μεγάλων
λαυρῶν, τοῦ ἐν ἁγίοις Χαρίτωνος (28) καὶ Κυριακοῦ,
καὶ τοῦ Ἁγίου Σάββα, καὶ τὰ λοιπὰ κοινόνδια τῶν
ἁγίων Εὐθυμίου καὶ Θεοδοσίου· ἐπεκράτησεν δὲ τῆς
τοιαύτης ἀναρχίας ἡ κατ' ²² ἀλλήλων καὶ ἡμῶν
μυαιφονία ἔτη ²³. Θεόδωρος δὲ ὁ ἡγουμένος τῶν
Στουδίου ²⁴, καὶ Ἰωσήφ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀρχιεπίσκο-
πος Θεσσαλονίκης, ἅμα Πλάτωνι ἐγκλείστω, καὶ τοῖς
λοιποῖς αὐτῶν μοναχοῖς τῆς κοινωνίας Νικηφόρου
τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἀπέστησαν διὰ Ἰωσήφ τὸν
οἰκονόμον, ὡς παρανόμως στεφανώσαντα Κωνσταν-
τῖνον καὶ Θεοδότην. Νικηφόρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφορμῆς
δραξίμενος ἐπισκόπους πολλοὺς καὶ ἡγουμένους
ἀθροίσας σύνοδον κατ' αὐτῶν κροτηθῆναι ἐκέλευσεν,
δι' ἧς ἐξεβλήθησαν τῆς μονῆς καὶ τῆς πόλεως ἐξορία
παραπεμφθέντες μηνὶ Ἰανουαρίῳ, Ἰνδικτιῶν β'. Τῷ
δ' αὐτῷ ἔτει βόγας διδομένης τῷ λαῷ ἐν τῷ Στρο-
μῶνι ²⁵, ἐπισπεύοντες οἱ Βούλγαροι ταύτην ἀφειλάντο
χρυσίου λίτρας χιλίας καὶ ἑκατὸν, καὶ πολὺν λαόν
κατέσφαξαν σὺν τῷ στρατηγῷ καὶ τοῖς ἀρχουσιν.
Ἦσαν γάρ καὶ τῶν λοιπῶν θεμάτων ταξάτο ἀρχον-
τες οὐκ ὀλίγοι, καὶ πάντες ἐκεῖ ἀπώλοντο. Ἐλαβον
δὲ καὶ τὸ τοῦλδον δῖον, καὶ ὑπέστρεψαν. Τῷ δ'
αὐτῷ ἔτει πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα Κροῦμμος ²⁶
ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς παραταξάμενος κατὰ
Σαρδικίης, ταύτην περιέλαβεν δόλιπ καὶ λόγῳ, στρα-
τεύματα Ῥωμαϊκὰ κατασφάξας χιλιάδας ἕξ, χωρὶς
ιδιωτικῶν πλῆθους. Νικηφόρος δὲ δῆθεν κατ' αὐτοῦ
ἐξεληθὼν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος ²⁷ τοῦ σω-
τηρίου πάθους, ἀξιδόλον μὲν οὐδὲν πέπραχεν, τοῖς
δὲ περισωθείσιν ²⁸ ἐκ τῆς φυγῆς ἀρχουσιν αὐτοῖσι
λόγον σωτηρίας ἀπαξίωσας δοῦναι, τοῖς ἐχθροῖς
προσφυγεῖν ²⁹ ἐδιάσατο, ἐν οἷς ἦν καὶ ³⁰ Εὐθύμιος ὁ
σπαθᾶριος μηχανικῆς ἔμπειρος. Ὁ δὲ Νικηφόρος
πρὸς τῇ πολλῇ ἀδοξία σάκραις ἐνόρηκος τὴν ³¹ βασι-
λίδα πόλιν πείθειν ἐσπούδαζεν, ὅτι τὴν τοῦ Πάσχα
ἡμέραν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Κροῦμμου ἐορτάσας, τὴν πε-
ραλεῖφθεισαν ³² Σαρδικὴν οἰκοδομεῖν βουλόμενος,
ἀνθιστάμενα τὰ ³³ πλῆθη φοβηθεὶς ὑποβάλλει ³⁴ (29)
διὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἀρχόντων πείσαι τοὺς ἐχθροὺς
αἰτήσασθαι τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς οἰκοδομῆς. Οἱ δὲ τὸ
δραῦμα κατανοήσαντες, ὡς ἐκ τῆς ἐκεῖνου κακοπρα-
γίας ὑποβεβλημένον στασιάζουσι κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν

A incursunt in varias factiones divisi, rem publicam
et privatos quosque pessumdederunt, cædibus,
rapinis aliisque flagitiis cum in se invicem, tum
in subditos Christianos confuse desævientes. Isthinc
sanæ per sanctam Christi et Dei nostri civitatem
ecclesias desolatio et vastitas occupavit: isthinc in
duarum magnarum laurarum monasteria, sancti
dico Charitonis et Cyriaci, atque sancti Sabæ, et
in reliqua sanctorum Euthymii et Theodosii cæ-
nobia maxima clades erupit. Invaluit Arabici im-
perii confusio hujusmodi, cædesque mutæ inter
se et nobis illatæ annos. Theodorus autem, Stu-
dii præpositus, et ejus frater Joseph Thessaloni-
censis archiepiscopus, una cum Platone incluso et
reliquis monachis, a Nicephori sanctissimi patriar-
chæ communionē, ob Joseph œconomiū corollas
nuptiales Constantino et Theodote illegitime pri-
dem imponentem, seipsum segregavit. Imperator
autem Nicephorus commodam occasionem nactus,
variis episcopis et monasteriorum præpositis in
unum collectis, synodum agi mandavit, ejus de-
creto monasterio et urbe ejecti, mense Januario
indictionis secundæ in exsilium pulsi sunt. Hoc
eodem 410 anno erogato in milites stipendio ad
Stromonem, Bulgari irruentes illud interceperunt,
auri libras centum supra mille, varia exercitus
plebe trucidata cum ipso duce et pluribus opti-
matibus: aderant quippe ex aliis quoque themati-
bus taxati proceres haud pauci, quorum com-
munis fuit jactura: occupatisque universi exerci-
tus sarcinis, Bulgari rēdiere. Hoc etiam anno ante
Paschatis solemnia Crummus Bulgarorum princeps,
expeditione suscepta, et instructo in Sardicani
exercitu, qua dolis, qua pactis, urbem cepit, et
ex Romanis agminibus, promiscua privatorum
hominum plebe haud numerata, militum millia
sex interfecit. Nicephorus autem feria tertia salu-
taris Dominicæ passionis hebdomadis adversus
eum egressus, nihil laude dignum edidit, quinimo
ducibus fuga sibi salutem consulentibus, veniam-
que pro animi parvitate admissa petentibus eam
denegavit, et in hostium partes transire compulsi,
inter quos Euthymius spatharius instruendarum
belli machinarum peritissimus exstitit. Nicephorus
autem proprio dedecori daturus accessionem, per-
juris sacris ad imperatricem urbem datis, sanctum
Paschatis festum in Crummi aula se per-
egisse mentitus, etiam Sardicam ab hostibus reli-
ctam restaurare volentem obsistentis exercitus vim

VARIE LECTIONES.

¹⁹ ἀρχάς add. ex A. ²⁰ ἀτοπταῖς add. ex A. ²¹ αἱ add. ex A. ²² ἡ κατ' A, τῆς κατ' vulg.
²³ ἔτη] ἔτι Γ: sed signum numeri deesse videtur. ²⁴ Στουδίου A, Στουδίων vulg. ²⁵ Στρομῶνι A.
²⁶ Κροῦμμος ὁ τῶν B. A. ὁ Κροῦμμ. τῶν B. vulg. ²⁷ τῆς ἑβδομάδος add. ex A. ²⁸ τοῖς δὲ περισ. A,
τοῖς π. vulg. ²⁹ προσφυγεῖν A, πρὸς φυγὴν vulg. ³⁰ καὶ add. ex A. ³¹ τὴν — ἡμέραν A, τῆς — ἑορτῆ;
vulg. ³² παραλεφθ. A. ³³ τὰ add. ex A. ³⁴ ὑποβάλλει A, ὑποβάλλη vulg.

JAC. GÖRRI NOTÆ.

(28) De Charitonis laura diximus ad Syhcel-
lum.

(29) Adversantes milites veritatem auctorem esse,
dactum ac vocerum opera suadendum turbis, ut im-

peratori pro ædificio supplicent. Sic homo astutus,
ad trahendos in invidiam milites, aut duris labori-
bus mancipandos, ex quo secuta eorum seditio.
COMBESIS.

merito timuisse, quod nimirum ab urbe reparanda A
 ductorum suorum et procerum opera, copiæ omnes
 imperatorem violenter deterruerint, ipse per litte-
 ras persuadere conatus est. At isti totum drama
 maligna ejus vafritie compositum et instructum
 attendentes, in eum et proprios ductores circa
 horam sextam tumultuantur ac impetu facto,
 eversis et laceratis eorum tentoriis, ad imperato-
 riam usque progressi principem ipsum contumeliis
 et maledictis appetebant, inexplebilem ejus circa
 divitias libidinem et scelestum ejus animum se non
 ultra toleraturos jurati. Ille subito violentoque
 motu exterritus, exsurgit e mensa, et per Nice-
 phorum Petrumque patricios jusjurandis et aptis
 ad suadendum verbis eos demulcere parat. Tum
 illi a tumultu leviter abstinentes, collem quemdam
 occupant, miselli propositi facile conficiendi im-
 memores, illud, *Domine, miserere*, quasi terræ mo-
 tus eam conquassaret, vel diutina imbris penuria
 aerem detineret, inclamant. Nicephorus utpote ad
 omnem malitiam exercitatus, muneribus per noctem
 clam distributis, varios exercitus duces sibi de-
 tinctos seducens, ipse eorum medius, insequenti
 die ad exercitum procedens, de suo erga eos
 affectu deque sua erga ipsos æque ac filios propen-
 sione jusjurandis etiam tremendis certiores fa-
 cturus disserit. Ac confestim 411 in urbem
 imperatricem convolat, Theodosio patricio et pri-
 miscrio, cui cognomen Salibaras, dignoscendis
 rebus, relicto. Militaribus autem copiis in urbem
 ex militibus verberum tonsione, capillorum rasura,
 ac demum tantis ac tam horrendis sacramentis
 plurimos Chrysolim in exsilium deportavit. Illi tanta
 calamitate percussi, portus trajectui igne

ιδίων ἀρχόντων ὥρα ἕκτη, καὶ ἐπιβήντες διαβήρ-
 σουσι 25 τὰς σκηνὰς αὐτῶν. Ἐλθόντες δὲ ἕως τῆς βα-
 σιλικῆς, ὕβρει πολλαῖς καὶ ἀραις αὐτὸν ἐβάλλον,
 μηκέτι φέρειν τὴν ἀμετρον αὐτοῦ 26 φιλαργυρίαν καὶ
 κακομήχανον αὐτοῦ γνώμην ἐξομύμενοι. Ὁ δὲ τῷ
 ἀθρόω τῆς στάσεως σφόδρα καταπτοθεῖς, καὶ ἀνα-
 στάς τῆς τραπέζης, πρῶτον μὲν διὰ Νικηφόρου καὶ
 Πέτρου τῶν πατρικίων ὄρκοις καὶ 27 πιθανολογίαις
 κατευνάζειν ἐπειράτο 28 τὸ στρατεύμα. Οἱ δὲ μικρὸν
 πωσάμενοι, βουδόν τινα κατέλαβον οἱ τρισάθλιοι τῆς
 ἐν χειρὶν ἐπιλαθόμενοι πράξεως, τῆ, Κύριε, ἐλέησον,
 ἀναβοῶντες, ὡς ἐπὶ τινι σεισμῷ ἢ ἀνομβρίᾳ. Ὁ δὲ
 πρὸς πᾶσαν κακοουργίαν ἔτοιμος, λαθραῖαις δωρεαῖς
 διὰ τῆς νυκτὸς τοὺς πολλοὺς τῶν ἀρχόντων ἐξαπα-
 τήσας, τῇ ἐπαύριον αὐτὸς δι' αὐτοῦ μέσος ἐλθὼν
 τοῖς ὄχλοις διελέχθη περὶ πάσης εὐημερίας ὄρκοις
 φρικτοῖς αὐτοὺς διαβεβαιωσάμενος καὶ τὰ τῆς ἑσπ
 πρὸς τὰ τέκνα στοργῆς. Καὶ παραυτίκα τὴν βασιλίδαν
 καταλαμβάνει, Θεοδόσιον πατρίκιον καὶ προμοσχρί-
 νιον, τὸ ἐπὶ κλην Σαλιβαρῶν (30), ἕσας εἰς τὸ κατα-
 μαθεῖν δι' ἀλλήλων τοὺς στασιάσαντας. Ἐν δὲ τῷ
 ἐπανερχέσθαι τὰ πλήθη βογέειν αὐτοὺς προσποιο-
 σάμενος, κατὰ τὸν Ἅγιον Μάμαντα δαρμοῖς τε καὶ
 κουραῖς καὶ ἐξοραῖς τοὺς πλείστους τιμωρησάμενος,
 εἰς Χρυσόπολιν τοὺς πολλοὺς διεβίβαζεν, καταπα-
 τήσας τοὺς τηλικούτους φοβεροὺς 29 ὄρκους. Οἱ δὲ ἐκ
 τὴν συμφορὰν Πύρινον Ποταμὸν τὸ πέραμα (31) προσ-
 ἤγρευσαν.

A. C. 802. — Hoc anno Nicephorus, datis in C
 publicum veteratoriae et a Deo penitus alienae suae
 mentis per calliditates et astutias toti iudicii, mili-
 tares copias affligere ac deprimere meditatus, milites
 Christianos ex unoquoque themate patriam dese-
 rere, et facultatibus divenditis in Sclaviniam mi-
 grare edicto promulgato sanxit. Exstitit istud capti-
 vitate inducta non minus horrendum spectaculum.
 Multi siquidem ad execrationes et diras evomen-
 das ex mentis alienatione converti, isti inimicas
 excursions peroptare, alii a paternis sepulcris
 extorres se ipsos lugere, et vita functos praese
 beatos predicare; fuerunt etiam qui laqueis a praese
 sentibus calamitatibus libertatem quaesierint, bona
 siquidem immobilia secum una circumferre non

A. M. 6302. — Τούτῳ τῷ ἔτει Νικηφόρος μετὰ
 τὰς ἀθέους ἐπεξελεύσεις 30 (32), τὰ στρατεύματα
 πάντη 31 ταπεινώσαι σκεψάμενος, Χριστιανοὺς ἀποικί-
 κας 32 ἐκ παντὸς θέματος ἐπὶ τὴν Σκλαβινίαν 33
 γενέσθαι 34 προσέταξεν, τὰς δὲ τούτων ὑποστάσεις
 πιπράσκεσθαι, καὶ ἦν αἰχμαλωσίας οὐκ ἔλαττον τὸ
 πρᾶγμα, πολλῶν ἐξ ἀνοίας βλασφημοῦντων καὶ
 ἐχθρῶν ἐφόδους αἰτούντων, ἐτέρων δὲ περὶ 35 τοὺς
 γονικοὺς τάφους βρηγνούντων καὶ τοὺς ἀποθανόντας
 μακαρίζόντων. Εἰσεὶ δὲ οἱ καὶ 36 ἀγγέλαις ἐχρήσαντο
 πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν δεινῶν. Τὰ τε γὰρ προσόντα
 δυσκίνητα συνεπιφέρεσθαι ἠδυνάτου, καὶ τὴν ἐκ
 γονικῶν πόνων κτισθεῖσαν ὑπαρξὶν ὀλλυμένην ἐώρων,
 καὶ πᾶσα τοὺς πάντας εἶχεν ἀμηχανία, τῶν μὲν
 πνήτων ἐν τούτοις καὶ τοῖς ἐξῆς ῥηθησομένοις, τῶν

VARIÆ LECTIONES.

25 διαβήρσ. A, διαρήσ. vulg. 26 αὐτοῦ add. ex A. 27 ὄρκοις καὶ A a f, ὄρκοις αὐτοῦ; καὶ vulg.
 28 ἐπειράτο τὸ στρατ. A a f, αὐτοὺς ἐπειράτο vulg. 29 καὶ φοβ. A. 30 ἐπεξελ. A, ὑπεξ. vulg. 31 πάντη A,
 πάντα vulg. 32 ἀποικίας A a f, ἀποικίας vulg. 33 τὰς Σκλαβινίας A. 34 γενέσθαι οἱν. A. 35 περὶ add.
 ex A. 36 οἱ καὶ A, καὶ οἱ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(30) *Frenorum opificem* interpretor: σαλιβαρίον, D
 et magis barbare σαλιβαρίν, et σαλιβαρί, *frenum*.
 (31) *Fretum portus CP.* lintribus, παραματιχοῦς
 ξύλοις, trajiciendum, a quo Galatæ oppidi regio
 Πέρα, quod πέραν τοῦ πορθμοῦ. De quo alibi.

(32) *Post impias animadversiones*, ut bene Anast.
 et Suid., contra nimirum fidem juramenti; de
 poena enim superiori anno militibus tumultuantibus
 irrogata sermo, ad alios etiam isto produ-
 ctia. COMBESIS.

δὲ ὑπερεχόντων συμπασχόντων αὐτοῖς καὶ μὴ δυνα-
 μένων βοηθῆσαι, ἀπεκδεχομένων δὲ βαρυτέρας
 συμφοράς. Ταῦτα ἤρχθη μὲν ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου
 μηνός⁴⁷, πρὸς δὲ τὸ ἅγιον Πάσχα πεπερασται. Δευ-
 τέραν ἐν ταύτῃ κάκωσιν προσέταξεν⁴⁸, στρα-
 τεύεσθαι πτωχοὺς καὶ ἐξοπλιζεσθαι παρὰ τῶν ὁμο-
 χῶρων, παρέχοντας καὶ ἀνὰ ὀκτωκαίδεκα⁴⁹ νομι-
 σμάτων⁵⁰ τῷ δημοσίῳ, καὶ⁵¹ ἀλληλεγγύως (33) τὰ
 θημάσια. Τρίτην καχόνοιαν, ἐποπτεύεσθαι⁵² πάντας,
 καὶ ἀναβιδάζεσθαι τὰ τοῦτων τέλη, παρέχοντας καὶ
 χαρτιατικῶν⁵³ (34) ἕνεκα ἀνὰ κερατίων δύο· καὶ
 πρὸς⁵⁴ τετάρτην, τοὺς κουφισμοὺς πάντας ἀναβι-
 δάζεσθαι προσέταττεν. Πέμπτην, τοὺς τῶν εὐαγῶν
 οἰκῶν παροίκους⁵⁵, τοῦ τε ὀρζανοτροφείου καὶ τῶν
 ξυκύνων καὶ γηροκομιῶν τε καὶ ἐκκλησιῶν καὶ μο-
 ναστηρίων βασιλικῶν τὰ καπνικὰ (35) ἀπαιτεῖσθαι^B
 ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς αὐτοῦ τυραννίδος, τὰ δὲ
 κρεῖττονα τῶν κτημάτων⁵⁶ (36) εἰς τὴν βασιλικὴν
 κουρτωρίαν (37) ἀίρεσθαι, τὰ μὲντοι τέλη αὐτῶν
 ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἀναπομείνανσιν εἰς τοὺς αὐτοὺς
 εὐαγεῖς οἴκους κτήμασι καὶ παροίκους, ὡς διπλοῦσθαι
 πολλῶν τὰ τέλη, τῶν οἰκίσεων στενορμένων αὐτοῖς
 καὶ τῶν⁵⁷ χωρίων. Ἐκτην, σκοπεῖσθαι⁵⁸ παρὰ τῶν
 στρατηγούντων τοὺς ἀθρόως ἐκ πτωχείας ἀνακτη-
 σαμένους, καὶ ἀπαιτεῖσθαι χρήματα ὡς εὐρετάς θη-
 σαυρῶν. Ἐβδομήν, τοὺς πρὸ εἴκοσι χρόνων εὐρηκό-
 τας καὶ μέχρι τῆς δευροπίθου ἡ σκευὸς ὄντων καὶ
 αὐτοὺς ἐξαργυρίζεσθαι. Ὀγδόην, τοὺς ἐκ πάππων ἢ
 πατέρων κληρονομήσαντας διαιρεθέντας ἐκ τῶν αὐ-
 τῶν χρόνων εἴκοσι, ἐξανιδίδδαι^C τῷ δημοσίῳ τοὺς
 πένητες, καὶ τοὺς ὠνησαμένους ἕξω τῆς Ἀθύδου
 σώματα οἰκετικὰ (38), ἀνὰ δύο νομισμάτων⁵⁹ τελεί-
 σαι⁶⁰ προσέταξεν, καὶ μάλιστα⁶¹ τοὺς κατὰ τὴν
 Δωδεκάνησον. Ἐνάτην, τοὺς παραθαλασσίους⁶²
 οἰκοῦντας, μάλιστα τῆς μικρᾶς Ἀσίας ναυκλήρους⁶³,
 μηδέποτε γηπονικῶς ζήσαντας (38'), ἀκοντας ὠνεῖ-
 σθαι ἐκ τῶν καθαρπαγέντων αὐτῶν κτημάτων, ὡς ἂν
 ἐκτιμωθῶσιν⁶⁴ παρ' αὐτῶν. Δεκάτην, τοὺς ἐν Κων-
 σταντινουπόλει ἐπιστήμιους ναυκλήρους συναγαγῶν
 δεῖδεικεν ἐπὶ τόκῳ τετρακεράτῳ τὸ νόμισμα ἀνὰ χρυ-
 σοῦ λιτρῶν δώδεκα, τελούντας καὶ τὰ συνήθη κομ-
 μέτρια. Ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν ὡς ἐν κεφαλῇ μικρὰ
 μοι ἐσηλογράφηται, δηλοῦντι τὸ πρὸς πᾶν εἶδος

VARIAE LECTIONES.

⁴⁷ μηνός add. ex A. ⁴⁸ προσέταξεν A, συνέτ. vulg. ⁴⁹ ὀκτώ A. ⁵⁰ νομισμάτων A, νομίσματα vulg.
⁵¹ καὶ om. A. ⁵² ὑποπτ. f. ⁵³ χαρτιακοῦ c. χαρτιακῶν e, χαρτιακῶν f. ⁵⁴ καὶ πρὸς add. ex A.
⁵⁵ τοὺς — παροίκους A, τοὺς — παροίκους vulg. ⁵⁶ κτημάτων a f. ⁵⁷ τῶν add. ex A. ⁵⁸ νομισμάτων A,
 νομίσματα vulg. ⁵⁹ τελείσθαι A. ⁶⁰ καὶ μάλ. A, μάλ. vulg. ⁶¹ τοὺς πρὸς παρῶ. A, τοὺς τὰς π. vulg.
⁶² ναυκλήρους: add. ex A. ⁶³ ἐκτιμωθ. A, ἐκτιμηθ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(33) Tributum pari sorte omnibus impositum, D prædiorum modo, sed et ædificiorum meliora a ty-
 ranno fuerint occupata.

(37) Non aliud a illo.

(38) Ob quotidianas in Saracenorum terras
 excursiones facilius fuit illis in partibus servorum
 captura, si σώματα οἰκτικὰ.

(38') Ob belli quotidie ingruentis, et prædandi
 consuetudinem. Quid a prædone prædo lucrī repor-
 tet? aiebat nuper nominatus ille pirata Vasco no-
 mine. De iniquis istis legibus, et eorum abro-
 gatione legendum Jus Græco-Romanum, Zouaras,
 Cedrenus, et alii.

quanti ab eo aestimata essent, emere praecepit. A Decimum : collectis in unum insignioribus Cproleos naucleris, unicuique duodecim auri libras dedit, ea lege, ut in singula numismata quatuor ceratia in fœnus penderent, ac nihilosecius consueta navigiorum vectigalia reddere cogerentur. Ista ex multis pauca compendio in medium protuli, ex quibus varias ejus ad omne rapinæ atque injustitiæ genus artes commonstrarem. Quas enim in imperatrice urbe summi, medii atque infimi loci hominibus injurias intulit, plures sunt, quam ut perscribi possint, dum ipse videlicet perquireret, quomodo unusquisque domi viveret, servosque ad calumnias in dominos struendas impelleret, qui quidem initio criminationes allatas in dubium revocare simulans, eas postea comprobabat atque confirmabat, idque præcipue in ignobilibus adversus illustres viros admittebat, homines ad deferendum idoneos præmiis atque honoribus afficiens. Præterea patres familias quamplurimos a prima ad tertiam generationem domibus exturbavit, spe fretus, quo citius ruerent, eo citius illorum hæreditates ad se deveniuras. Id vero etiam dignum est quod memoriæ tradam, tam voluptati, quam utili exemplo futurum. Agebat in fore cereorum quidam venditor ex propriis laboribus nonnullas facultates adeptus. Eum ad se accersitum helluo ille pecuniarum sic alloquitur : *Apposita capiti meo manu, jura quanta tibi sit auri copia.* Is tanquam indignus manum extendere recusans et exsequi compulsus, centum auri libras possidere fassus est, quas 413 imperator quanto citius proferri cum jussisset : *Quid, inquit, tibi ea sollicitudine opus est? Prande tecum, et acceptis tibi nummis centum, in domum tuam contentus discede.*

A. C. 803. — Hoc anno Nicephorus, qui lege C sancita fœnora exercenda prohibuit, solitas sibi at Deo invisas Christianorum inspectiones, honorum omnium et animalium, pabulorum, et fructuum iniquas proscriptiones, usuras de navigiis captatas, aliaque mala infinita prorogavit in pejus, quorum narratio ex parte instituta molesta iis sit futura, qui res gestas compendio cognoscere student. Mensis autem Octobris die primo, hebdomadis feria tertia, quidam incognitus monastico habitu tectus, educto e cujuspiam militis latere gladio in palatium irruit, Nicephoro mortem inferre meditatus. Astantium autem duos eum insequentes ac retinere contententes graviter vulneravit. Comprehensus itaque, et tormentis examinatus, nullo criminis auctore vel conscio accusato, a dæmonio torqueri se fluxit. Imperator virum pedicis ligneis, una cum iis, qui a dæmone exagitantur, arctari jussit, quod gravis mali tam imperantibus quam subdito cuique impendentis portentum dari, quale impii Nestorii temporibus visum, angurati sunt. Porro Manichæo-

πλεονεξίας αὐτοῦ πολυμήχανον. Τὰ γὰρ κατὰ τὴν βασιλίδεα τοῖς ἐν τέλει καὶ μέσοις καὶ εὐτελέσιν ἐνδειχθέντα δεῖνὰ πέρα συγγραφῆς, τοὺς μὲν ἀνιχνεύοντος ⁶⁶ ὅπως οἴκοι ζῶσιν, καὶ καθυποβάλλοντος ⁶⁷ τοῖς πονηροῖς τῶν οἰκετῶν διαβάλλειν τοὺς δεσπότας, καὶ ἐν ἀρχαῖς δῆθεν διατάζοντος ⁶⁸ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ἔπειτα βεβαιούντος τὰς ⁶⁹ συκοφαντίας, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ ἀσήμεων κατ' ἐπισήμεων ἔδρα, τιμῶν ἀξίων τοὺς εὖ διαβάλλοντας ⁷⁰, τῶν δὲ οἴκων πολλοὺς τῶν οἰκητόρων ἀπὸ πρώτης εἰς τρίτην γενεὰν ἐξανέστρεψεν, ἐλπιδὶ τοῦ τάχιστα τούτους ἐκπεσεῖν καὶ ὑπ' αὐτοῦ κληρονομηθῆναι. Ἄξιον δέ τι καὶ ⁷¹ ἡδύσματος ἢ παραδείγματος ἕνεκα μνησθῆναι καὶ τούτου. Κηρουλλάριος τις ἦν ἐν τῷ φόρῳ ἐκ τῶν ἰδίων πόνων ἀνευθεῖς. Τοῦτον μεταστειλά-

μενος ὁ παμφάγο· φησὶ· *Θές τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ δημοσὶ μοι τὸ, πόσος σοι χρυσὸς ἐστί.* Ὁ δὲ μικρὸν ὡς ἀνάξιος· δῆθεν παρατούμενος, ἐδιδάθη τοῦτο παρ' αὐτοῦ πωλῆσαι, καὶ λίτρας ἑκατὸν ἐξεῖπειν ἔχειν. Καὶ τοῦτο κατὰ τὴν ὥραν προσέταξεν ἐνεχθῆναι, φήσας· *Σὺ τί χρῆσται ἔχεις περισπασμοῦ, συναμύστηθόν μοι, καὶ ἄρον νομίματα ἑκατόν, καὶ πορεύου ἀρκούμενος.*

A. M. 6303. — Τούτῳ τῷ ἔτι Νικηφόρος τὰς ⁷² κατὰ Χριστιανῶν ⁷³ ἐπέτεινεν ἐποφίας ἀθέους ἐξαγορασμοῖς ⁷⁴ παντοίων ἀλόγων, βοσκημάτων τε καὶ κερπῶν, ἀδικούς θεμεύσεις τε καὶ ζημίας τῶν ἐν τέλει λογισμοῖς ἐν πλοίοις, ὁ πᾶσι νομοθετῶν τὸ μὴ τοκίζειν, καὶ ἄλλας μυρίας κακῶν ἐπινοίας, ὧν ἡ κατὰ μέρος ἱστορία φορτικῆ τοῖς ἐπιτετεμημένα ζητοῦσι πέφυκε μανθάνειν πὰ πράγματα. Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἡμέρᾳ τρίτῃ, σπασάμενός τις ἀφανῆς ἐν σχήματι μοναχοῦ ξίφος τινὸς ⁷⁵ τῶν στρατευομένων, εἰσῆδραμεν ἐν τῷ παλατίῳ Νικηφόρον ἀνελεῖν ζητῶν. Τῶν δὲ ⁷⁶ περιεστώτων δύο διατρεχόντων καὶ ἐπιδραμόντων αὐτῷ, δεινῶς ἐπλήγησαν ὑπ' αὐτοῦ. Συληφθεὶς δὲ, καὶ πολλὰ τιμωρηθεὶς δαιμονίῳ προεφασίσατο, μηδένα ⁷⁷ συκοφαντήσας. Ὁ δὲ τοῦτον ἐν τῷ ξύλῳ κατησαφίσασα σὺν τοῖς πάσχουσι, καὶ πολλοὶ ἐντεῦθεν ⁷⁸ οἰωνίσαντο μεγάλου κακοῦ σημεῖον εἶναι τοῦτο τοῖς τε κρατοῦσι καὶ τοῖς ὑπὸ χεῖρα, καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ⁷⁹ δυσσεβοῦς Νεστορίου γέγονεν. Τῶν δὲ Μανιχαίων, τῶν νῦν Παυλικιανῶν καλουμένων ⁸⁰, καὶ Ἀθιγγάνων (39) τῶν κατὰ Φρυγίαν καὶ

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἀνιχνεύοντος, ὅπως A, ἀνιχνεύοντας, ὅπως a, ἀνιχνεύοντα δσοι vulg. ⁶⁷ καθυποβάλλοντος A. καθυποβάλλον vulg. ⁶⁸ διατάζοντα — βεβαιούντα vulg. ⁶⁹ τὰς add. ex A. ⁷⁰ εὖ διαβάλλοντα;] ἐνδιαβ. A, εὐδισβ. vulg. ⁷¹ καὶ add. ex A. ⁷² ἐπὶ A, κατὰ vulg. ⁷³ τὰς A, τῆς vulg. ⁷⁴ ἐπινοίας A' add. post Χριστ. ⁷⁵ ἐπαγορ. A. ⁷⁶ τινὸς A, τινῶν vulg. ⁷⁷ δὲ add. ex A. ⁷⁸ μηδένα A. μηδέ τινα vulg. ⁷⁹ ἐντεῦθεν] λοιπὸν A. ⁸⁰ καὶ ἐπὶ τοῦ, A, ἐπὶ τοῦ vulg. ⁸¹ καλουμένων A, λεγομ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(39) De Athinganis nonnulla Balsamo. Eorum reliquia ac successores Italis *Tsingari*, nobis Boemi vel Ægyptii, quod ex Oriente profecti in illas

partes, et inde versus nos penetrarint. De hominum istorum fœce tractat abunde Delrio lib. iv *diagnosticis. magic.*, cap. iv, quæst. 5.

Λυκαονίαν, ἀγγιγεῖτόνων αὐτοῦ, φίλος ἦν διάπυρος, ἅ
 χρημοὶς καὶ τελευταῖς αὐτῶν ἐπιχαίρων, ἐν οἷς ὅταν
 Βαρδάνης ὁ πατριχίος ἐπανέστη αὐτῷ, τοῦτους
 προσκαλεσάμενος, ταῖς αὐτῶν μαγγανείαις τοῦτον
 ὀπέταξεν. Ταῦρον γάρ ἐν τινὶ λάκκῳ ἐν σιδηρῷ
 πάλῳ ⁸⁰ ἐκ τῶν κεράτων πρυσθῆσας εἰς γῆν νενε-
 χότα, οὕτω μυκώμενον καὶ εἰλυσπώμενον ⁸¹ ἀποκταν-
 θῆναι πεποίηκεν, τὴν δὲ τοῦτου ἐσθῆτα ἐν μύλωνι
 ἀλῆσας ἀντιστρόφως, καὶ ἐπαιδίαις χρησάμενος
 νίκην ἤρατο, παραχωρήσαντος τοῦ Θεοῦ διὰ πλῆθος
 ἀμαρτιῶν ἡμῶν· οὗτοι χώραν ἔλαβον ἐπὶ τῆς βασι-
 λείας αὐτοῦ ἀφρόως πολιτεύεσθαι, καὶ πολλοὶ τῶν
 κουφοτέρων ταῖς ἀθεμίτοις αὐτῶν διεφάρησαν δό-
 ξαις, ἐν δὲ τῷ Ἐξακτιονίῳ (40) ψευδερημίτης τις
 Νικόλαος τοῦνομα καὶ οἱ σὺν αὐτῷ γερονότες ἦσαν, **B**
 καὶ κατὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων
 ἐβλασφήμουν, ὧν ἀντεποικεῖτο Νικηφόρος, καὶ ἐλύπει
 τὸν ἀρχιερέα καὶ πάντας τοὺς κατὰ Θεὸν ζῶντας.
 Ἐλλαχίς γάρ κατ' αὐτῶν ἐγκαλῶν ἠγανακτήθη,
 τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐχθραίνουσι σφόδρα συγκαίρων,
 ἐπιτωθάζων παντὶ Χριστιανῷ φιλοῦντι τὸν πλησίον,
 ὡς ἀνατροπεὺς τῶν θείων ἐντολῶν, καὶ διὰ σπουδῆς
 ἦν αὐτῷ δίκας ἀλόγου καὶ εὐλόγου παντὶ Χριστιανῷ
 κινεῖν ἐν τῇ κολαστηρίῳ τῆς Μαгнаύρας, πρὸς τὸ
 μηδένα σχολάζειν κατὰ τῶν ἀσεβειῶν αὐτοῦ. Τοῖς
 στρατιωτικῶς ἀρχοντας δουλικῶς χρᾶσθαι τοῖς
 ἐπισκόποις καὶ κληρικοῖς ἐκέλευσεν καταγομένους
 ἀθετικῶς ἐν τοῖς ἐπισκοπεῖοις (41) καὶ μοναστη-
 ρίοις, καὶ καταχρᾶσθαι τὰ αὐτῶν ⁸². Τοῖς ἀπ' αἰῶ-
 νος ἀναθεμίτοις τῷ Θεῷ χρυσᾷ ἢ ἀργυρᾷ σκευῇ ⁸³
 εἴηγε, καὶ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἱερά κοινουῦσθαι ἄξιον
 ἔδογματιζεν, ὡς Ἰούδας τὸ δεσποτικὸν μῦρον. Τοῖς
 πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς ἅπαντας ὡς ἀκυβερνήτους ἐμέμ-
 φετο, καθόλου τὴν Πρόνοιαν ἀναίρων (42), καὶ μηδένα
 λέγων γίνεσθαι τοῦ κρατοῦντος δυνατώτερον, εἰ βού-
 λοιτο ὁ κρατῶν ἐντραχῶς ἀρχειν. Ἄλλ' ἐματαιώθη ἐν
 τοῖς διαλογισμοῖς· αὐτοῦ δὲ θεότατος. Τῷ δὲ Φεβρουα-
 ρίῳ μηνί τῆς αὐτῆς δ' Ἰνδικτιῶνος τῷ πρώτῳ σαββάτῳ
 τῶν ἁγίων ⁸⁴ Νηστικῶν ὀπαντηθέντες οἱ Σαρακηνοὶ εἰς
 Εὐχάιτα ⁸⁵ Λέοντι στρατηγῷ τῶν Ἀρμενικῶν σὺν τῇ
 βόγῃ τοῦ θέματος, ταύτην ⁸⁶ ἀφείλαντο σὺν πολλῷ κλη-
 θεῖ λαοῦ. Τάλαντα δὲ ἦν ἐγ' (43) γινόμενα ⁸⁷ λίτραι χί-
 λιαί τριακόσιοι· καὶ οὐδ' οὕτως [μὴ παιδευθεὶς ⁸⁸]
 ἠλέγητο Νικηφόρος τῆς πλεονεξίας παύσασθαι. Ἐπὶ
 τοσοῦτοις οὖν σημείοις ὀνόος Ἀχαῶβ μὴ παιδευθεὶς, ὁ **D**
 Φαλάριδος καὶ Μίδου ἀπληστότερος, κατὰ Βουλγάρων
 παρατάττεται ἅμα Στυρακίῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τῇ

rum, quos nunc Paulicianos dicimus, et Athinga-
 norum ex Phrygia et Lycaonia juxta patriam suam
 erumpentium amicus totus eorum cupidine flagrans
 exstitit, et eorum vaticiniis et superstitionibus om-
 nino deditus; iis enim accitis, cum Bardanius
 patricius seditionem movit, eorum præstigiis usus
 hominem in se rebellantem prostravit. Taurum
 siquidem in foveam demissum, et in terram capite
 proclivem, cornibus ad palum ferreum alligatis, eo
 pacto mugientem et in luto volutantem se occidi
 paravit, ejusdemque Bardanii veste sub mola in
 retroactum gyrum contorta conteri præcipiens, ac
 simul incantamenta effutens, Deo ita permittente,
 ob innumerum peccatorum nostrorum numerum,
 victoriam retulit. Quamobrem sub ejus imperium
 Manichæis istis libere cum aliis vivendi et civitatis
 jure citra metum utendi facultas data, ex quo mul-
 tos levioris ingenii homines nefariis eorum opi-
 nionibus depravari contigit. Fuit tum in Hexacio-
 nio Nicolaus quidam, eremitæ nomen falso sibi
 arrogans, et quidam ejusdem vitæ participes, adver-
 sus rectam fidem et venerandas imagines blasphemias
 evomere assueti. Istos sibi devincire, pontifi-
 ficam vero Nicephorum reliquosque vitam **414**
 suam ad Dei placitum conformantes affligere stude-
 bat. Sæpius enim his illos incensantibus succensusuit,
 cum ex adverso mutuas ad invicem foventes inia-
 citias amplecteretur, et diligentes invicem conviciis
 morderet: usque erat divinorum mandatorum
 acerimus oppugnator, in id toto studio raptus, ut,
 litibus per fas aut nefas cuilibet Christiano in
 Magnauræ carnificina intentatis, neminem impieta-
 tibus suis dignoscendis attendere permetteret. Mili-
 tares proceres episcopis et clericis herili juré epi-
 scopatibus et monasteriis abductis, in settorum
 modum uti eorumque bonis abuti jussit. Eos in-
 super, qui ab antiquo aurea vel argentea quæque
 vasa Deo devota consecrassent, ipse vituperiis inces-
 sebat, et quæ nunc possideret ecclesia communibus
 usibus deputanda, prout Judas Dominicum unguen-
 tum, deblaterabat. Ad hæc qui præcesserunt impera-
 tores, ceu rerum gerendarum imperitos, moderantia
 in universoni sublata, accusabat, affirmans neminem
 principe potentiorum esse, modo caute atque stre-
 nue is imperium gerat. Sed homo divinæ justitiæ vic-
 tima in hisce stans vanis commentis deceptus est.
 Mense porro Febuario indictionis ejusdem quartæ,

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ ἐν σιδηροπάλῳ Α. ⁸¹ ὄλησ τούμενον Α, ἰλυοσπώμενον vulg. ⁸² αὐτῶν Α f, αὐτὰ vulg. ⁸³ σκευῇ adl.
 ex Α. ⁸⁴ ἁγίων adl. ex Α. ⁸⁵ Εὐχαῖτα Α, Εὐχαῖταν vulg. ⁸⁶ ταύτην Α, αὐτὴν vulg. ⁸⁷ γινόμενα Α,
 γινόμενα vulg. ⁸⁸ μὴ παιδευθεὶς om. Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(40) Exocionium de quo supra in notis ad pag 150,
 hæretica lue infaustum semper et infame.

(41) Non male Xyl. pro sua auctoritate in domi-
 bus episcopalibus, et monasteriis divertere, etc.,
 velut fere modo his jus metandi principum bene-
 ficentia tribuitur, etsi non concessio raro abu-
 santur. Nihil e re, herili jure episcopis episcopa-
 tibus abductis: ita monasteria militibus addebant
 Coustantinus Cabalinus, non etiam Nicephorus

episcopia. COMBESIS.

(42) Tolleus omnino providentiam; quod et se-
 quentia declarant, quibus imperii robur omne in
 versutia imperantis ponit, uti nunc quos Machia-
 velli schola impie politici producti. Id.

(43) Miror unde Anastasius et Miscella sexdecim,
 cunctis exemplaribus Græcis tredecim prodentibus,
 exscripterint.

primo Quadragesimæ Sabbato (ϑ), Saraceni Leoni Armeniacorum duci militum suorum stipendia secum vehenti ad Euchaltam obviam facti, cuncta cum exercitus parte in potestatem suam mittunt. Erant autem talenta tredecim libras mille et trecentas conficientia. At ne quidem sic castigatus ab avaritiæ libidine ut respiceret Nicephorus commoveri potuit. Tantis etiam signis haud eruditus novus ille Achab, Phalarim et Midam divitiarum cupidine superans, adversus Bulgaros una cum Stauracio filio exercitum parat, et mensis Maii die imperante urbe profectus, Nicetæ patricio et generali logothete mandavit, publicos ecclesiarum et monasteriorum census auget, et in octo sequentes annos pensionem a procerum domibus exigeret, quod gravi communique luctui causam dedit. A quodam autem fidei suo famulo, Theodosio, inquam, Sallibaræ filio, viro patricio, reprehensus est ac monitus verbis istiusmodi: *Omnes adversum nos vociferantur, inquit, domine, et si quid adversi nobis acciderit, omnes casu nostro latabuntur.* Nicephorus respondit: *Cum Deus cor meum obdurans obduraverit, uti Pharaonis, quid boni meis subditis fuerit? Noli, Theodosi, alia expectare a Nicephoro quam quæ cernis.* Ista, Dominus novit, viva voce referentem Theodosium audivi. Igitur coplis non solum ex Thracia, sed ex ulterioribus etiam 415 provinciis in unum collectis multisque pauperibus eo adactis, ut propriis stipendiis militarent fundis et baculis armati, ex quo diris omnibus eum, et una exercitum ejus universam devovebant, adversus Bulgaros contendit. At cum populares illæ turbæ Marcellas advenissent, extimuit Crummus, et de pace tractare molitus est, sed Nicephorus tam proprii consilii pravitate, quam ejusdem secum sensus consiliariorum suggestionibus impeditus, tractatum recusavit, tandemque post varios per invidia loca circuitus, post expositum periculo exercitum thrasotimidus mensis Julii die vicesimo, Bulgariam ingreditur, sub canis perniciosissimum exortum; istud autem frequenter insonabat: *Quis ibit et decipiet Achab? Sive Deus etenim, sive oppositus hostis, cuncta trahit et regit.* Prius autem quam in Bulgariam penetraret, Byzantium famulus ejus intinctus imperatoria veste et auri libris centum secum sublati, a Marcellis ad Crummum profugit, quam domestici fugam plurimi in sinistram omen interpretati sunt. Post dies vero tres et conflictus primos leviores, cum fortunam in vota conspirantem secum

Α τοῦ Ματῶ 99 μῆνης 99 τῆς βασιλίδος ἐξιῶν, ἐκέλευσαν Νικητὰ πατρικίῳ καὶ γενικῶ λογοθέτῃ τὰ δημόσια τέλη τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων ἀναδιδάσσει· καὶ ὁκτὼ ἐτῶν ὀπισθοτελείας (44) τοῖς τῶν ἀρχόντων ἀπαιτηθῆναι οἴκους. Καὶ ἦν θρήνος μέγας. Ἐγκαλούμενος δὲ ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ 99 θεράπωντος, Θεοδοσίου, φημι, τοῦ Σαλιβαρᾶ 99 πατρικίου ὄντος, διὰ πάντας καταβοῶσιν ἡμῶν, δέσποτα, καὶ ἐν καιρῶ πειρασμοῦ πάντες ἐπιχαρήσονται 99 τῇ κτώσει ἡμῶν· ἔρη πρὸς αὐτόν· Εἰ 99 ὁ Θεὸς σκληρύνων ἐσκληρώσεν τὴν καρδίαν μου, ὡς τοῦ Φαραῶ 99, τί ἀγαθὸν ἔσται τοῖς ὑπὸ τὴν χεῖρά μου; Παρὰ Νικηφόρου, Θεοδόσιε, μὴ ἐκδέχου πλὴν 99 τῶν ὀρωμένων σοι. Ταῦτα, Κύριος οἶδεν, αὐτὸς 97 ἐγὼ ζώσῃ φωνῇ 99 ἀκήκωα (44) παρὰ Θεοδοσίου. Ἐπισυνάξας δὲ τὰ στρατεύματα, οὐ μόνον ἐκ Θράκης, ἀλλὰ καὶ τῶν περατικῶν θεμάτων, πηνητάς τε πολλοὺς ἰδίους ὄφωνοις, σφενδόνας καὶ βάρδοις ὠπλισμένους, βλασφημοῦντας ἅμα τοῖς στρατεύμασιν, ἤλασεν κατὰ Βουλγάρων. Κρούμμος δὲ τὰ πλήθη φοβηθεὶς, ὄντων αὐτῶν ἐν Μαρκέλλαις (45), ἤτειτο εἰρήνην. Ὁ δὲ τὰς οἰκίας κακοβουλίας καὶ τὰς τῶν ὀμοφρόνων αὐτοῦ συμβούλων εἰσηγήσασαι διεκωλύθη, καὶ μετὰ πολλὰς περιαιγωγὰς δι' ἀβάτων τόπων βυφοκινδύνου ὁ θρασυδαίλος εἰσέρχεται εἰς Βουλγαρίαν τῇ εἰκοστῇ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς (Κυνὸς ἦν ἐπιτολὴ πανολέθριος), συχνῶς ἐπιφθεγγόμενος τὸ, *Τίς πορεύσεται καὶ ἀπατήσεται 99 τὸν Ἀχάβ;* λέγων, *ὅτι κἀν ὁ Θεὸς, κἀν ὁ ἀντικείμενος ἔλκη 1 ἀπαντα 2.* Πρὸ δὲ τοῦ εἰσελθεῖν αὐτόν, Βυζάντιος ὁ τοῦτου ἐπιστήσιος οἰκίτης πρὸς Κρούμμον ἀπὸ Μαρκέλλων προσέφυγεν, συναρπάσας ἐσθῆτα βασιλικὴν καὶ χρυσοῦς λίτρας ἑκατὸν, πολλοὶ δὲ τὴν τοῦτου φυγὴν ἐπὶ κακῶ Νικηφόρου 3 οἰωνίσαντο. Ἐπὶ δὲ τρισὶν ἡμέραις μετὰ τῆς πρώτης συμβολῆς δόξας κατευοδοῦσθαι, αὐτὸν κατευοδοῦντι θιαῖ τὸ τῆς νίκης ἐπέγραψεν, ἀλλὰ Σταυρακίῳ μόνου τὴν εὐτυχίαν καὶ εὐθουλίαν ἐκήρυττεν, καὶ τοῖς κωλύουσι τὴν εἰσοδὸν ἄρχουσιν ἠπέλει. Ἄλογα δὲ ζῶα καὶ βρέφη καὶ πᾶσαν ἡλικίαν ἀνηλεῶς φονεύσθαι προσέταξεν, καὶ τὰ τῶν ὀμοφύλων νεκρὰ σώματα ἀταφά εἰλασεν 4 μόνης ἐπιμελούμενος τῆς τῶν σκύλων συλλογῆς, κλείθρα δὲ καὶ σφραγίδας τοῖς τοῦ Κρούμμου ταμεῖοις ἐπιθεῖς, ὡς ἴδια λοιπὸν ἠσφαλίσατο. Ὄτρῳν καὶ ἕτερα 5 μέλη Χριστιανῶν ἀψαμένων τῶν σκύλων ἀπέτεμεν, καὶ τὴν λεγομένην αὐλὴν τοῦ Κρούμμου ἐνέπρησεν, ἐκείνου σφόδρα ταπεινουμένου καὶ δηλοῦντος, *ὅτι Ἰδοὺ 6, γερύκηκας. Ἀδὲ οὖν, εἴτε σοι ἀρεστόν ἐστι, καὶ ἐξελθε ἐν εἰρήνῃ.* Ὁ

VARIAE LECTIONES.

99 Μῆζου Α, Μήδων vulg. 99 numerus diei in nullo cod. legitur. 99 αὐτοῦ om. Α. 99 Σαλιβ. Α, Σαλλίβ. vulg. 99 ἐπιχαρ. Α, χαρ. vulg. 99 εἰ add. ex Α. 99 ὡς τοῦ Φαραῶ add. ex Α. 99 πλὴν Α, παρὰ vulg. 97 αὐτὸς ἐγὼ Α, ταῦτα vulg. 99 ante ἀκήκωα e add. ὁ συγγραφέμενος. 99 ἀπατήσεται Α, ἀπαντήσεται vulg. 1 ἔλκη Α, ἔλας vulg. 2 ἀπαντα] ἄκοντα vulg. 3 Νικηφόρῳ vulg. 4 εἰλασεν Α, εἰάσα; vulg. 5 καὶ ἕ. Α, καὶ τὰ ἕ. vulg. 6 ἰδοὺ add. ex Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Bene Anast. octo annorum præteritorum redhibitiones; nec tam bona non bonis Xyl. commutanda. *Les arretages de huit ans du passé.* Flodoar. *Hist. Rem.* lib. vii, c. 10, *neque consum, neque redhi-*

bittonem inde percipiant. COMBESIS.

(44) De se loquitur auctor: unde variaz lectiones addunt ὁ συγγραφέμενος.

(45) Alibi Μαρκέλλους vocat.

δὲ τῆς εἰρήνης ἐχθρὸς ταύτην οὐ προσήκατο, ἐφ' οἷς A καὶ χαλεπήνας ἐκείνος, τὰς τῆς χώρας εἰσόδους καὶ ἐξόδους περιπεφραγμένους ξυλλίνοις ὄχυρώμασι, πέμψας κατησφαλίσατο. Νικηφόρος δὲ τοῦτο γνοὺς, εὐθέως, ὡς ἐμβρόντητος, ὃ τι πρᾶξοι, ἤγνοιε περι-
 ἄγων. Καὶ τοῖς συνοῦσι τὰ τῆς ἀπωλείας ἔλεγεν, ὅτι *Kān πτερωτοὶ γενόμεθα, μηδεὶς ἐλάσιον δια-
 φυρεῖν τὸν δλεθρον*. Ταῦτα δὲ ἦν ἐφ' ἡμέρας δύο, πέμπτην καὶ παρασκευὴν, τὰ μηχανήματα. Καὶ τῇ
 νυκτὶ τοῦ σαββάτου τάραχοι καὶ ὄχλοι ἔνόπλων περὶ
 Νικηφόρου καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀκούμεναι παρατάξεις πάντας ἐξελεύρωσαν, πρὸ δὲ τῆς ἡμέρας
 ἐπελθόντες ὁ οἱ βάρβαροι κατὰ τῆς ὁ Νικηφόρου
 σκηπῆς, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μεγιστάνων ἀνατροῦσαν
 αὐτὸν οἰκτρῶς (46), ἐν οἷς ἦν ἔτι καὶ Ἀέτιος πατρι-
 κιος, καὶ Πέτρος πατρικίος, καὶ Σισίνιος πατρικίος
 ὁ Τριφύλλης, καὶ Θεοδόσιος πατρικίος, ὁ Σαλιβαρῆς,
 ὁ πολλὰ λυπήσας καὶ κακὰ ἐνδείξιέμενος τῇ μακαρίᾳ
 Εἰρήνῃ, καὶ ὁ ἑπαρχος πατρικίος, καὶ Ῥωμανὸς πα-
 τρικίος, καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν, καὶ ἕτεροι
 πολλοὶ πρωτοσπαθᾶριοι, καὶ σπαθᾶριοι, καὶ τῶν τα-
 γμάτων ἄρχοντες, ὃ τε τοῦ ἐξκουβίτου ἑορμαστικός,
 καὶ ὁ δρουγγάριος τῆς βασιλικῆς βίγλης ἑορμαστικός,
 καὶ ὁ τῆς θρακικῆς στρατηγός, καὶ πολλοὶ ἄρχοντες τῶν θεμά-
 των σὺν ἀπειροῖς λαοῖς, πᾶσά τε ἡ τῶν Χριστιανῶν
 καλλονὴ διεφθάρη· τὰ τε ὄπλα πάντα ἀπώλοντο, καὶ
 τὰ τῆς βασιλείας σκευή. Τὰ δὲ τῆς τοιαύτης ἡμέρας
 ἀκαλλῆ ρήματα μὴ γένοιτο Χριστιανοῖς ἰδεῖν ἔτι, ὡς
 πάντα ἑορμαστικός. Ταῦτα δὲ γέγονε τῇ εἰκοστῇ
 πέμπτῃ τοῦ Ἰουλίου (47) μηνὸς Ἰνδικτιῶνος τετάρτῃ. C
 Τὴν δὲ Νικηφόρου κεφαλὴν ἐκκόψας ὁ Κροῦμμος,
 ἐκρέμασεν ἐπὶ ξύλου ἡμέρας ἰκανὰς, εἰς ἐπίδειξιν
 τῶν ἐρχομένων εἰς αὐτὸν ἐθνῶν καὶ αἰσχύνῃν. Μετὰ
 δὲ ταῦτα λαβὼν αὐτὴν, καὶ γυμνώσας τὸ ὄστυον,
 ἄργυρον τε ἐνδύσας ἐξωθεν, πίνειν εἰς αὐτὸ τοὺς
 τῶν Σκλαβίνων ἄρχοντας ἐποίησεν ἐγκαυχώμενος.
 Πολλῶν δὲ χερῶν καὶ ὀφθαλμῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ γενο-
 μένων, καὶ θρήνου ἀκατασκέτου ὄντος, ἡ τοῦτου
 σφαγῆ πολλῶν περὶ αὐτὴν γέγονεν. Τὸν δὲ τρόπον
 τῆς τοῦτου σφαγῆς οὐδεὶς τῶν περιωθέντων ἀκρι-
 βῶς ἐξηγήσατο. Φασὶ γάρ τινες, ὅτι καὶ Χριστιανοὶ
 περὶ αὐτὸν ἐπέτρωσαν (48). Οἱ δὲ γυναικῶδες
 τῶν ἀνδρῶν οἰκείται αὐτοῦ, οἷς καὶ σὺνενάξεται,

A trahere videretur, haud prosperitatis auctori Deo
 victoriæ successum ascripsit, sed Stauracii solius
 felicitatem ac providentiam laudavit, et iis, qui in-
 gressum in Bulgariam dissuadebant, pœnas commin-
 natas est. Porro animalia ratione carentia, et ipsos
 infantes neci crudeliter tradi mandavit, et relictis
 civium suorum cadaveribus insepultis, solam con-
 gerendorum spoliolorum curam suscepit. Claustris et
 sigillis Crummi conclavia velut propria communiit,
 eorum qui prædam attigissent aures et membra
 præscidit, Crummi aulam ita dictam incendit. Is
 animo fractus, demissis verbis Nicephoro significat :
*Quoniam vicisti, tolle quod tibi placitum est, et
 discede cum pace*. Is pacis inimicus, pacem non
 admisit, quo Crummus exasperatus, regionis aditus
 et exitus ligneis septis in muri modum communivit.
 Quod cum rescisset Nicephorus, subito terrore quasi
 fulmine ictus, provinciam circumibat, et quod mo-
 liretur opus hærebat. Cladem itaque præsagens vis
 dixit : *Nullus periculum evadere, nisi volucres fiamus,
 sperare valet*. Bini dies seria nimirum quinta et
 sexta in hæc machinamenta insumpti. Nocte vero,
 quæ Sabbatum præcessit, graves tumultus et arma-
 torum hominum motus circa Nicephorum et ejus
 milites auditi cunctorum animos in terrorem et
 anxietatem conjecerunt, mox sub crepusculum im-
 petu facto in Nicephori et optimatum ejus tentoria,
 ipsos miserabiliter obruncarunt, inter quos Aetius
 patricius, 416 Petrus patricius, Sisinnius Triphyl-
 lius patricius, Theodosius patricius, Salibaras dictus,
 qui multis ærummis et malis illatis beatam Irenem
 afflixit, præfectus quoque etiam ipse patricius, Ro-
 manus patricius et orientalium dux, et alii plurimi
 protospatharii, spatharii, agminum ductores, excu-
 bitorum domesticus, exploratorum sive imperatoriae
 vigiliæ drugarius, Thraciæ dux, multi præterea the-
 matum proceres et officiales, cum innumera militum
 plebe, adeo ut Christianorum decor omnis et splen-
 dore die prostratus fuerit et omnino exstinctus, arma-
 que pariter universa et imperatoris supellex omnis
 perierit. Incompositum sane istius diei relatum, ceu
 qui luctum et querelas omnes exsuperet, absit ut
 Christiani iterum alibi oculis prospiciant ! Conti-

VARIÆ LECTIONES.

ἔτι ὄχλοι A, ὄχλων vulg. ὁ ἐλθ. A. ὁ τῆς A, τοῦ vulg. ἔτι adil. ex A. ὁ τε τοῦ ἐξκουβίτου A, καὶ τῶν ἐξκουβίτων vulg. ὁ βίγλης A, βίγλας vulg. ἔτι τῶν Χρ. A, Χρ. ἡ vulg. ὁ fort. παντός. ὁ ἐπι-
 κόψ. A. ὁ τὸ add. ex A. ὁ αὐτὸν A, αὐτὴν vulg. ὁ περιωθ. A, παρὰ vulg. ὁ καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(46) Post οἰκτρῶς suppl. ex Cedr., καὶ τοὺς σὺν D
 αὐτῷ ἄρχοντας, ἐν οἷς ἦν καὶ Ἀέτιος ὁ. *Miserabili
 corde eum, et qui erant cum ipso proceres prostra-*
verunt. De hac tanta Romanorum caede S. Theodo-
 rus : Τὸν ἐπὶ πολὺ μετεωρισθέντα τῇ ἀπονοίᾳ, ἡ
 κραταιὰ χερὶ τοῦ Θεοῦ εἰς Σκυθίας ἐκτοπήσασα, ἐκεί-
 σαι πανστρατὶ ὥλεσε· διήγημα φοβερὸν καὶ λάλημα
 φρικτὸν ταῖς μετέπειτα γενεαῖς κριμάτων ἀνεφι-
 κτων τῆς αὐτοῦ σοφωτάτης οἰκονομίας ἐγκαταλείψα-
 σα· *Eum dementia valde elatum, potentissima Dei
 manus ad Scytharum loca exterminans, cum omni*

gerunt ista mensis Julii die vicesimo quinto indictione quarta. Crummus autem amputatum Nicephori caput, adventantibus ad se variis nationibus, ostentandum per dies multos in Romanorum dedecus et vituperium in ligno suspendit. Postmodum vero illud suspensio revulsum, carnibus nudatum, et argento tectum, compotaturis Sclavinorum principibus in poculum gloriabundus efformavit. Innumeris viduis et orphanis uno die factis, luctuique intolerabili totum imperium obtinenti, sola ejus mors medelæ pariter et solatio fuit. Cædis ejus modum nullus qui e prælio evasit incolumis enarrare potuit. Quidam etenim cadentem a Christianis petrarum cumulo obrutum referunt. Effeminati autem ejus ministri evirati, cum quibus ipse concumbebat, partim valli incendio consumpti, partim ense jugulati, una cum eo interierunt. Nullum certe tempus Christianis calamitosius hoc Nicephori imperio exstitit, adeo ut crudelissimos quoque antecessores suos aviritia, libidine et barbarica prorsus sævitia superarit, quorum singula enarraturus si percurrerim, posteris incredibilis, nobis autem onerosa susciperetur historia; verum ex fimbria et limbo panni contextus totus dignoscitur, quod vulgare fert proverbium. Ad spondylorum autem dextram partem letale vulnus accepit filius Nicephori Stauracius, vixque vivus conflictu ereptus plagæ doloribus vehementer exagitatus Adrianopolim pervenit. Porro Stephanus patricius et scholarum domesticus, Theoctisto magistro præsentem, Stauracium imperatorem declaravit, et de patris ejus imperandi ratione ad exercitus reliquias, quæ se fuga leto subriperant, orationem habuit, quem illi lætis animis exceperunt. Michael porro europalates salvus e prælio redux, imperatorem saluari se permitteret, plurimum ab 417 amicis rogatus, ob sacramenta Nicephoro et Stauracio a se data, potestatem oblatam recusavit. Huic etiam melioris valetudinis a Stauracio recipiendæ spe fretus Stephanus domesticus fortiter obsistebat, eidem vero Michaeli imperium conferendum sollicitè curabat Theoctistus magister. Stauracio autem sanguinem cum urina emittenti, femora atque crura ita extabuerunt, ut lectica in urbem sit invectus. Huic patriarcha Nicephorus bene affectus Deum placaret, et patris ejus rapinis oppressos consola-

A οἱ μὲν τῇ τῆς σούδας πυρὶ (49), οἱ δὲ τοῖς ²⁰ ἕφισειν ὤλοντο σὺν αὐτῷ. Τοῦτου τῆς ἀρχῆς Χριστιανοὶ βαρύτεραν οὐδενὶ χρόνῳ ἠτύχησαν. Πάντας γὰρ ἐν πλεονεξίαις καὶ ἀκολασίαις καὶ βαρβαρικαῖς ὀμότησιν ὑπερηκόντισαν τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσαντας, περὶ ὧν κατὰ μέρος διεξίεναι καὶ τοῖς μετέπειτα δύσπιστον καὶ ἡμῖν ἐργῶδες, πλὴν ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὑφασμα πρόδηλον, κατὰ τὴν παροιμίαν. Τιτρώσεται δὲ καὶ Σταυράκιος παῖς αὐτοῦ καιρίως ²¹ κατὰ τοῦ σπονδύλου τὸ δεξιὸν μέρος, καὶ μόλις τῆς μάχης ἐξῆλθεν ζῶν, καὶ κατέλαβεν τὴν Ἀδριανούπολιν δεινῶς ὑπὸ τῆς πληγῆς κολαφιδόμενος. Στέφανος δὲ πατρικίος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν συμπάρωντος καὶ Θεοκτίστου μαγίστρου ἀνηγόρευσαν ²² Σταυράκιον αὐτοκράτορα, καὶ διελέχθη τῷ περισωθέντι λαῷ κατὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς (50), καὶ σφόδρα ἠδύνησαν. Μιχαὴλ δὲ κουροπαλάτης ἀβλαβῆς περισωθεὶς, πολλὰ παρεκλήθη ὑπὸ τῶν φίλων ἀναγορευθῆναι βασιλεὺς, καὶ οὐ κατεδέξατο διὰ τοὺς πρὸς Νικηφόρον ὄρκους καὶ Σταυράκιον. Τοῦτῳ Στέφανος δομέστικος ἀντίπεμψεν ἑλπίδι τῆς ζωῆς Σταυρακίου. Θεοκτίστος δὲ ὁ μάγιστρος συνέντευχεν περὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ. Σταυράκιος δὲ δι' οὐρων αἰμορραγήσας ἀμέτρως κατεξηράνηθη μηρῶς καὶ σκέλη, φορεῖοις ἐλθὼν ἐν Βυζαντίῳ. Τοῦτῳ Νικηφόρος ὁ πατριάρχης πάνυ προσκείμενος ²³ συνεβούλευεν ἐξιλεῶσθαι τὸν Θεόν, καὶ τοὺς πλεονεκτηθέντας ὑπὸ ²⁴ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παραμυθίσασθαι, πρὸς δὲ ὃ τῆς πατρικῆς γνώμης γνήσιος κληρονόμος ἔλεγεν, μὴ δύνασθαι πλείω τριῶν ταλάντων ἀποδοῦναι. Ταῦτα δὲ ἦν μικρὸν ²⁵ μόριον τῶν ἐκείνου ἀδικιῶν. Πλὴν καὶ περὶ ταῦτα ὤκνει, ζῆσαι παραδοκῶν. Ἀσπονδὸν δὲ ἔχων πατρικὴν γνώμην συγχρότερον ἀειμίαις ἔβαλλεν Θεοκτίστον μάγιστρον καὶ Στέφανον δομέστικον καὶ Μιχαὴλ κουροπαλάτην, ἀποστρεφόμενος πάντη καὶ Προκοπίαν τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν, ὡς ἐπιβουλεύσαν αὐτῷ ταῖς Θεοφανῶ τῆς ²⁶ Ἀγούστης ἐπιβουλαῖς ²⁷ (51). Αὐτίκα γὰρ ἡ κάλανα κατὰ μίμησιν τῆς ἁγίας Εἰρήνης ²⁸ κρατήσῃν ἤλαψε τῆς βασιλείας ἅπαις οὖσα. Ὁ δὲ Σταυράκιος ἀνιάτως αὐτὸν ὄρων διακείμενον τῇ γαμετῇ τὴν βασιλείαν ἐσπούδαζε περιποιήσασθαι, ἢ δημοκρατίαν ἐγείρει Χριστιανοῖς ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι κάκοις. Ἐφ' ᾧ πτοηθέντες Νικηφόρος ὁ πατριάρχης καὶ ὁ Θεοκτίστος μάγιστρος καὶ Στέφανος δομέστικος ἐκ πολλῆς ἔχθρας εἰς φίλων ἀλλήλοισι καὶ Μιχαὴλ κουροπαλά-

VARIE LECTIÖNES.

²⁰ τοῖς add. ex A. ²¹ καιρίως A, κυρίως vulg. ²² ἀνηγόρευσαν A, ἀνηγόρευσεν vulg. ²³ ὁ πατρικίος σφόδρα pr. A. ²⁴ ὑπὸ A, παρὰ vulg. ²⁵ ἦν μικρὸν A, ἦν τὸ μ. vulg. ²⁶ τῆς add. ex A. ²⁷ ἐπιβουλαῖς, suprascr. ὑποβολαῖς A. ²⁸ τῆς μακαρίας Εἰρ. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) *Ignæ valli, reposuit Anastasius.* Sane ξυλινοῖς illis ὀχυρώμασι, quibus Nicephori castra circumsepivisse Crummus nuperrime relatus est, ipsius jussu ignem suppositum, et evadendi viam interdiciam suspicor.

(50) *Declamavit adversus patrem suum.* Sic et Anast., nempe totam acceptæ cladis in eum conferens invidiam. COMBEFIS.

(51) Legit Anast., quod et ipsum congrui, ὑπο-

βολαῖς, *Oderat sororem Procopiam velut quæ ei insidias molita esset, Theophanone Augusta illi insidiantes vel, id ei suggerente: nempe marito sinistram eam de sorore opinionem; non ut Procopia Theophanonis consilii Stauracio fratri insidias molitæ sit, utest redditum, quo nomine is eam majori quam sororem odio haberet, nedum in illam rerum summam transferre minime cogitaret. Id.*

της ἦλθον κατὰ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς Ἀ
 πέμπτῃς Ἰνδικτιῶνος. Τῇ δὲ ἑσπέρᾳ τῆς πρώτης τοῦ
 Ὀκτωβρίου μηνὸς προσκαλεσάμενος Σταυράκιος ³⁰
 Στέφανον δομῆστικον ἐπηρώτα, πῶς ἂν δυνηθεῖν ³¹
 ἀγαγεῖν Μιχαὴλ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ ἐκ τοῦ οἴκου
 αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐκτυφλῶσαι ³² αὐτόν. Τοῦ δὲ ³³ φή-
 σαντος ἀδύνατον εἶναι τοῦτο ³⁴ ταύτῃ τῇ ὥρᾳ διέ-
 την περὶ αὐτὸν δύναιμι, καὶ τὸ τοῦ ³⁵ τόπου ἀσφα-
 λές τῆς οἰκίας αὐτοῦ, παρεκάλει μὴ γνωσθῆναι τι-
 τὰ λεχθέντα. Ὁ δὲ λόγοις πειθανοῦς πείσας αὐτὸν
 ἀμεριμνεῖν ³⁶, δι' ὅλης νυκτὸς τὰ περίλειφθέντα ³⁷
 τῶν ταγμάτων στρατεύματα συνήγαγεν ἐν τῷ σκε-
 πατῷ Ἱπποδρόμῳ μετὰ τῶν οἰκείων ἀρχόντων πρὸς
 τὸ ἀναγορεύσαι τὸν αὐτὸν Μιχαὴλ εἰς βασιλέα. Καὶ
 ἐλθούσης πάσης ³⁸ τῆς συγκλήτου τοῦ θρόνου ἐν τῷ
 παλατίῳ, τοῦτον ἀνηγγύρευσαν βασιλέα, ὡς ἐξῆς δη-
 λωθήσεται. Νικηφόρος δὲ ὁ πατριάρχης ἐγγραφον ἐξ

ἰδιοχείρου παρὰ Μιχαὴλ ἐπήτησεν περὶ τῆς ὀρθῆς
 πίστεως, καὶ τοῦ ἀναιμάκτους ³⁹ φυλάξαι τὰς χεῖρας
 ἀπὸ Χριστιανῶν, καὶ περὶ ἱερατικῶν ἀνθρώπων ἤ
 μοναχῶν, καὶ ὅλων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καταλόγου,
 τοῦ μὴ τύπτεσθαι παρ' αὐτοῦ.
 ad invicem exercita in concordiam redierunt circa
 mensis Septembris exitum indictione quinta. Porro
 mensis Octobris die primo sub vesperam Stauracius
 Stephanum domesticum ad se accersitum interroga-
 vit, quam via Michaellem ex sorore sibi levitrum oculis,
 quantocius orbandum domo posset extrahe-
 re? quod ille cum ob circumstipantium vires, tum ob
 incommodam horæ tempestatem, tum denique ob
 munilissimum donus ejus situm, haud fieri posse res-
 ponderet, Stauracius eum deprecatus est, ne ista
 ulli revelaret. Ille verbis ad suadendum compositis a
 cura hujusmodi alienum esse rogat, mox per to-
 tam noctem in tectis Hippodromi locis collectis res-
 iduorum agminum reliquiis, eorum duces Michael-
 lem renuntiuros imperatorem illo convocavit. Senatus
 insuper palatium diluculo conveniens, impe-
 rii potestatem ei committendam decrevit, prout se-
 quentibus declarabitur. Nicephorus autem patriar-
 cha cautionem propria **418** manu scriptam a Michaelle
 exegit, quod ipse rectam fidem defensurus, manusque
 a Christianorum effundendo sanguine alienas servaturus
 esset, hominesque ex sacro clericorum ordine, vel
 monachos, cæterosque omnes in ecclesiasticum cata-
 logum relatos verberibus et injuriis minime læsurus.

A. M. 6304. — Ῥωμαίων βασιλέως Μιχαὴλ C
 ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ β', Ἰνδικτιῶνι ε',
 ἡμέρᾳ ε', ὥρᾳ α', Μιχαὴλ δ' εὐσεβέστατος κουροκαλάτης
 ἀνηγορεύθη βασιλεὺς Ῥωμαίων ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ ὑπὸ
 πάσης τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ταγμάτων. Σταυρά-
 κιος δὲ τὴν τούτου ἀναγόρευσιν ἀκούσας, αὐτίκα τὴν
 κόμην ἀποκειράμενος, μοναχικὰ περιεβάλετο ³⁹ ἱμά-
 τια διὰ Συμεῶν μοναχοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ, πολλὰ τὸν
 πατριάρχην ἐπιβούμενος· ὅς ἐλθὼν ἐν τῷ παλατίῳ
 πολλὰ Σταυράκιον σὺν τῷ βασιλεὶ Μιχαὴλ καὶ τῇ
 ἀδελφῇ παρεκάλουν μὴ λυπεῖσθαι ἐν τῷ γεγονότι·
 οὐ γὰρ κατ' ἐπιβουλήν, ἀλλὰ κατ' ἀπόγνωσιν τῆς αὐ-
 τοῦ ζωῆς. Ὁ δὲ τῇ πατρικῇ πονηρίᾳ λυτῶν, οὐ
 προσήκατο ⁴⁰ εἰπὼν πρὸς αὐτόν· *Φίλον αὐτοῦ*
κρείτεον οὐχ εὐρήσεις. Ὄρθ' δὲ τετάρτῃ τῆς ἡμέ-
 ρας ἐστέφθη Μιχαὴλ ὑπὸ ⁴¹ Νικηφόρου πατριάρχου
 ἐν τῷ ἀμβωνί τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἐφ' ᾧ
 κοινῇ ἀγαλλασίαι γέγονεν, καὶ ἐδωρήσατο τῷ πα-

³⁰ Σταυράκιος add. ex A. ³¹ δυνηθεῖν A, δυνηθῆ vulg. ³² ἐκτυφλ. A, τυφλ. vulg. ³³ τοῦ δὲ A, αὐ-
 τοῦ δὲ vulg. ³⁴ τοῦτο add. ex A. ³⁵ καὶ τὸ τοῦ A, καὶ τοῦ vulg. ³⁶ ἀμεριμνεῖν A, ἀμεριμνῶν vulg.
³⁷ περίλειφθ. A, παραλ. vulg. ³⁸ πάσης om. A. ³⁹ ἀναιμάκτως A. ⁴⁰ περιεβάλετο A, περιεβάλλ. vulg.
⁴¹ προκήκατο vulg. ⁴² ὑπὸ A, παρὰ vulg.

A retur ac levaret, consulebat, ad quem paternæ
 sententiæ legitimus successor, se non amplius
 quam tria talenta restituere posse retulit, quæ in-
 justorum ejus raptorum minima pars erant, quam-
 tamen filius quasi de vita securus reddere cuncta-
 batur. Paternorum insuper morum imitator reddi-
 tus, cum animo inimicitii reconciliando prorsus
 aversum se exhiberet, Theoctistum magistrum,
 Stephanum domesticum et Michaellem curopalatem
 sæpius contumeliis affectit, Procopiam quoque soro-
 rem vehementer aversabatur, quasi Theophauone-
 Augusta ita suadente sibi parasset insidias. In-
 felix enim hæc femina beatæ Irenes exemplo
 continuo in spem potiundi imperii venit, cum sine
 liberis esset. Stauracius vero ægritudine remediis
 omnibus superiore cum se jactatum cerneret, impè-
 rium conjugi comparare, vel in populi potestatem
 reipublicæ totius summam revocare, quæ certe
 præteritarum calamitatum fuisset summa, studiis
 omnibus contendebat: qua re Nicephorus patriarcha
 et Theoctistus magister, quemadmodum et Michael
 curopalates in metum adducti, ex inimicitia prius

A. C. 804. — Romanorum imperatoris Michael
 annus primus.

Hoc anno mensis Octobris die secundo indictione
 quinta, feria hebdomadis quinta, hora prima, Michael
 piissimus curopalates a senatu et militaribus ordi-
 nibus in Hippodromo imperator salutatus. Stauracius
 autem imperatoris alterius audita designatione, de-
 tonsis illico capillis, monasticum habitum, Symeone
 monacho ejus consanguineo illum conferente, in-
 duit, et patriarchæ opem, ne sibi deliceret, pluribus
 interpellavit. Patriarcha in palatium profectus,
 Stauracium ipsum, una cum imperatore et sorore
 rogantibus, mutuis urgebat precibus, ne insidiis in
 ejus salutem struendis, sed desperato vitæ ejus
 statui, quod gestum erat, ascriberet. Is paternæ
 nequitiae sectaturus exemplum in rabiem actus,
 respondit: *Amicum meliorem me non invenies.*
 Quarta vero diei hora in ambone Magnæ ecclesiæ a
 Nicephoro patriarcha Michael coronatus est, cum ma-

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ Σταυράκιος add. ex A. ³¹ δυνηθεῖν A, δυνηθῆ vulg. ³² ἐκτυφλ. A, τυφλ. vulg. ³³ τοῦ δὲ A, αὐ-
 τοῦ δὲ vulg. ³⁴ τοῦτο add. ex A. ³⁵ καὶ τὸ τοῦ A, καὶ τοῦ vulg. ³⁶ ἀμεριμνεῖν A, ἀμεριμνῶν vulg.
³⁷ περίλειφθ. A, παραλ. vulg. ³⁸ πάσης om. A. ³⁹ ἀναιμάκτως A. ⁴⁰ περιεβάλετο A, περιεβάλλ. vulg.
⁴¹ προκήκατο vulg. ⁴² ὑπὸ A, παρὰ vulg.

ximo civitatis totius tripudio, ipse vero patriarchæ auri libras quinquaginta, clero viginti quinque donavit. Magnificus enim et ab avaritiæ labe alienus cum esset, omnibus, quos Nicephori cupiditas injuste læserat, opem tulit, et senatum militaresque ordines muneribus suis recreavit. Mensis subinde ejusdem die duodecimo Procopia Augustæ nomen cum corona accepit in Augustei triclino, donaque quam plurima in senatum contulit. Occisorum insuper bello Bulgarico e thematibus militum uxoribus talenta auri quinque largita est. Stauracii etiam conjugem Theophanonem in monasterium retrusam facultatibus auxit, ejus quoque consanguineos sub Nicephoro misere viventes ditavit, eisque inter alia insignem domum, quæ Hebraica nuncupabatur, concessit in monasterium, in quo sepultus est Stauracius. Universos denique patricios, et ordinis senatorii, pontifices, sacerdotes, et monachos, milites, et pauperes, imperatricis urbis cives, et provincialiarum incolas beneficiis affectit, adeo ut inexplabilis et immensæ 419 Nicephori avaritiæ, propter quam miseranda sorte interiiit, nullum remaneret vestigium. Ad innumeras autem ejus virtutes et probos mores accessit, quod cum pietate et recta in Deum fide excelleret, eorum, qui se quocunque prætextu, sive legitimo, sive perverso, Ecclesiæ cœtu sejunxerant, ærumna graviter offenderetur. Quapropter sanctissimum patriarcham, cæterosque omnes, qui pacis commune bonum promovere poterant, assiduis precibus et hortatibus interpellare non desistebat; præ cæteris vero Theodorum Studii præpositum, et Platonem et Josephum Thesalonice archiepiscopum Theodori fratrem arciori custodia mancipatos, una cum Studitarum monasterii primoribus, ad concordiam et unitatem revocare studebat, quæ res ei feliciter successit.

Α τριάρχη χρυσοῦ λίτρας πενήκοντα, καὶ τῷ κλήρῳ εἴκοσι πέντε. Μεγαλόψυχος γὰρ καὶ ἀφιλόργυρος ὢν πάντας παρεμυθήσατο τοὺς ἐκ τῆς 418 Νικηφόρου πλεονεξίας ἠδικημένου, δωρεαὶς τε τὴν σύγκλητον καὶ τὰ στρατεύματα ἀνεκτήσατο 419. Τῇ δὲ 18^ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπέθθη Προκοπία (52) Αὐγούστα ἐν τῷ τρικλίνῳ τοῦ Αὐγουστέως, καὶ πολλαῖς δωρεαῖς τὴν σύγκλητον ἐφιλοτιμήσατο. Τῶν δὲ ἀνατρεθέντων ἐν Βουλγαρίᾳ θεματικῶν στρατιωτῶν ταῖς γυναῖξι πέντε τάλαντα χρυσοῦ ἐδωρήσατο, τὴν δὲ γαμετὴν τοῦ Σταυρακίου Θεοφανῶν κατεπλούτισεν μονάσασαν, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς οἰκτρῶς ζήσαντας ἐπὶ Νικηφόρου, ἐν οἷς καὶ ἐπίσημον οἶκον εἰς μοναστήριον, τὰ Ἑβραϊκὰ λεγόμενον, παρέσχεν, ἐνθα Σταυράκιος ἐτάφη. Πάντας δὲ τοὺς πατρικίους καὶ συγκλητικούς, ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς, στρατευομένους τε καὶ πτωχοὺς, τοὺς τε κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν καὶ ἐν τοῖς θέμασιν κατεπλούτισεν, ὥστε τὴν ἄμεινον φιλαργυρίαν Νικηφόρου, δι' ἣν καὶ κακῶς ὤλετο, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἀφανισθῆναι. Πρὸς δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ καλλίστοις 420 αὐτοῦ ἐτρόποι· εὐσεβῆς καὶ ὀρθοδόξοτατος ὢν, ἐλυπεῖτο ἐπὶ τοῖς ἀποσχίζουσι τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας ἐν οἷα δὴ ποτε προφάσαι εὐλόγῳ ἢ ἀλόγῳ. Πολλὰ τε τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην καὶ τοὺς δυναμένους συντρέχειν τῇ κοινῇ εἰρήνῃ παρακαλῶν οὐκ ἐπαύετο. Ἐν οἷς καὶ τὸν 421 Θεόδωρον τὸν ἡγούμενον τῶν 422 Στουδίου (53), καὶ Πλάτωνα καὶ Ἰωσήφ ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης ἀδελφὸν Θεοδώρου ἐν φυλακαῖς πικραῖς 423 συνεχομένου μετὰ καὶ τῶν προϋχόντων τῆς κατ' αὐτῶν 424 μονῆς ἐσπευδεν ἐνωθῆναι· ὃ καὶ πεποίηκεν. Ἀπέστειλεν δὲ καὶ πρὸς τὸν Κάρουλον (54) βασιλέα τῶν Φράγγων περὶ εἰρήνης καὶ συναλλαγῆς εἰς Θεοφύλακτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ Νικηφόρος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ἀπέστειλεν 425 συνοδικὰ γράμματα πρὸς Λέοντα τὸν ἀγιώτατον πάπαν Ῥώμης· πρὸ τούτου

VARIÆ LECTIONES.

418 Legebatur τοῦ. 419 δωρεαῖς — ἀνεκτ. om. A. 420 καλλίστοις A, καλοῖς vulg. 421 οἷς καὶ τὸν A, οἷς τὸν vulg. 422 Legebatur τοῦ. 423 πικρῶς A. 424 κατ' αὐτὸν A. 425 ἀπέστ. A, ἐπέστ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(52) Nicephori filia, anno superiore memorata. Vide notam sequentem.

(53) Ipse Theodorus de suo Platone: Τὸν δὲ σὺν ἡμῖν ῥοπή τῶν τηνικαῦτα εὐσεβῶς βασιλευσάντων εἰς τὴν οἰκίαν πολυμνην πάλιν ἀποκαταστήσασα, ἠμολογήτην ἐξυτοῦ ἀναδίσκυσσι· Hunc nobiscum divina manus eorum favore, qui tum pie rerum potiebantur, in summi iterum restituentes· ἀπελογήσατο ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης, πάντα τὰ γεγενημένα ἐξ ἐπιτηλασίας: τοῦ βασιλεύοντος. Τηνικαῦτα ἢ σύμβασις, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσις. Ὅτι μὴδὲ φίλον θεῶ ἄλλο τι, ὡς τὸ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας καλὸν, ἐπὶ τὴν ὁμόνοιαν οὐ διαφωνία πίστεως, οὐδὲ ἐντολῆς Θεοῦ παράβασις· οὐδ' οὐ μὴν κανόνος ἀθέτησις ὡς ἡ παρ' οὔσα δέδεικται, ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς τὰ διὰ μέσου χαίρειν ἔλασαντας, ὡς ἠμῶν τοῖς πάλαι ἐπὶ τῶν θεοφρόνων Πατέρων συμβεβηῖσι, καὶ ὡσαύτως οἰκονομικῶς παρεωραθῆσι. Μᾶλλον δὲ, ὡς τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐξετάσεως ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τῷ ἀβεβήστῳ κριτῇ ταμιευομένης· E medio sublaturam

scandalum, ex quo ortum cum antigitte dissidium. Augusti pacem inire rogaverunt: excusavit sanctissimus patriarcha, omnia quæ contigerant ex imperatoris fuisse injuria. Tunc facta concordia, sumusque ad eum defuncti officio (siquidem Deo nihil æque ac pacis et concordia bonum placet: modo tamen concordia non sit fidei dissensio, nec mandati transgressio, ac neque regulæ Patribus posita violatio, nisi isthæc ostensa est) quod nempe nostra attinet, valere jussis quæ intermedia sunt, atque iis quæ olim sub divinis Patribus acciderunt, similique ratione perindulgentiam tantisper neglecta sunt, assistunt affinia: quin imo velut exquisitori horum examine in futuro ævo incorrupto Judici reservata. Scilicet de promotione ex laicis, cujus tolerantia exstant multa exempla. COMMERIS.

(54) Legationis hujus meminit Eginhardus ad annum 812, qui in annum succedentem, ob Theophanis calculus septennio minores, incidit: Michael gener Nicephori imperator factus, legatos imperatoris Caroli qui ad Nicephorum missi fuerunt, in CP. suscepit, et absolvit: cum quibus et suos legatos direxit, Michælem episcopum, et Arsaphium, atque Theognistum protospatharium: et per eos pacem o Nicephoro inceptam confirmavit, etc.

γὰρ ἐκωλύετο ὑπὸ Νικηφόρου τοῦτο ποιῆσαι. Τῇ δὲ εικοστῇ πέμπτη τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τῆς πέμπτης Ἰνδικτιῶνος Μιχαὴλ ὁ γαλινότατος βασιλεὺς ἐστεψεν Θεοφύλακτον ⁵⁵ τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς βασιλείαν ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἡμέρᾳ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος, καὶ προσήγαγεν πολυτελεῆ κόσμον τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ, ἐν σκεύεσι χρυσοῦ διαλίθοις καὶ τετραβήλοισ ἀρχαιοτέυκτοις ⁵⁶ ἐκ χρυσοῦ καὶ πορφύρας λαμπρῶς καθυφασμένοις· καὶ θαυμασταῖς ἀγίαις εἰκόσι πεποικιλμένοις. Ἐδωρῆσατο δὲ καὶ τῷ πατριάρχῃ χρυσοῦ ⁵⁷ λίτρας κέ, καὶ τῷ εὐεργετῇ κλήρῳ λίτρας ἑκατὸν, φαίδρυνας τὴν ἀγίαν ἑορτὴν καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναγόρευσιν. Ζήλω δὲ Θεοῦ πολλῶ κινήθεις ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς κατὰ Μανιχαίων, τῶν νῦν Πυυλικιανῶν, καὶ Ἀθιγγάνων τῶν ἐν Φρυγίᾳ ⁵⁸ καὶ Λυκαονίᾳ, κεφαλικὴν τιμωρίαν ἀποφηνάμενος ταῖς Νικηφόρου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου καὶ ἄλλων εὐσεβῶν εἰσηγήσεσιν (55), ἀνετράπη δι' ⁵⁹ ἐτέρων κακοτρόπων ⁶⁰ συμβούλων προσέειπε μετανοίας, ὅπερ ἦν ἀδύνατον τοὺς τῇ πλάνῃ ἐκείνῃ ἐαλωκότας μετανοῆσαι. Ἐδογματίζον δὲ ἀμαθῶς μὴ ἐξεῖναι ἱερεῦσιν ⁶¹ ἀποφαίνεσθαι κατὰ ἀσεβῶν ⁶² θάνατον, κατὰ πάντα ταῖς θέλαις Γραφαῖς ἐναντιούμενοι περὶ τοῦτου ⁶³. Εἰ γὰρ Πέτρος ὁ κορυφαῖος ⁶⁴ Ἀνανίαν καὶ Σάππειραν ἐπὶ ψεύσματι μόνῳ τεθανάτωκεν ⁶⁵, Παῦλος δὲ ὁ μέγας βοᾷ λέγων ⁶⁶, ὅτι οἱ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, καὶ ταῦτα περὶ σωματικῆς μόνῃς ἀμαρτίας· πῶς οὐκ ἐναντίοι αὐτῶν εἰεν οἱ τοὺς πάσης ψυχικῆς καὶ σωματικῆς ἀκαθαρσίας ἐμπλέους καὶ δαιμόνων λατρείας ⁶⁷ ὑπάρχοντας λυτρούμενοι τοῦ ξίφους; Ἄλλ' ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐκ ὀλίγους αὐτῶν ἀπέτεμεν. Σταυράκιος δὲ ἐλκωθεὶς ἐκ τῆς καιρίας πληγῆς τὰ περὶ τὴν ῥάχιν, ὡς μὴ δύνασθαι τινα προτεγγίζειν αὐτῷ διὰ τὴν πολλὴν θυσωδίαν, τέθνηκεν τῇ α' τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς τῆς πέμπτης Ἰνδικτιῶνος, βασιλεύσας τῷ δοκεῖν μῆνας δύο ἡμέρας ἕξ. Τῇ ιδ' τοῦ ⁶⁸ Μαΐου μηνὸς ἡμέρᾳ ἕκτῃ, ἐκλευψίς ἡλιακῆ γέγονεν μεγάλη ἐπὶ ὥρας τρεῖς ἡμισυ ⁶⁹, ἀπὸ ὀγδόης ὥρας ἕως ὥρας ἑνδεκάτης. Καὶ τῇ ις' ⁷⁰ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐξῆλθεν Μιχαὴλ κατὰ Βουλγάρων, συνεξελθούσης αὐτῷ καὶ Προκοπίας ἕως Τζουλοῦ ⁷¹. Τοῦ δὲ Βουλγάρων ἀρχηγοῦ Κρούμμου ἐλόντο· τὴν Δεσβελτὸν πολιορκεῖν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ σὺν τῷ ἐπισκόπῳ μετοικήσαντας ⁷², προσρύντα ⁷³ αὐτῷ διὰ πολλὴν κακοβουλίαν τῶν παρασυμβούλων τοῦ βασιλέως εἰς ἐπιβουλήν ἐτρέπησαν καὶ ὕβρεις τὰ πλεῖστα τοῦ Ὀψικίου καὶ τῶν Θρακησίων· οὓς κατευνάσας Μιχαὴλ δωρεαῖς

A Legatos etiam ad Carolum Francorum regem destinavit, qui de pace atque matrimonio cum Theophylacto ejus filio incedendo tractarent, sed et Nicephorus sanctissimus patriarcha ad Leonem sanctissimum Romæ papam synodicas litteras transmisit; ad hoc enim usque tempus a Nicephoro imperatore prohibitus fuerat, quo minus id præstaret. Mensis porro Decembris die vicesimo quinto, feria hebdomadis quinta, Michael serenissimus imperator filium suum Nicephori patriarchæ opera in Magnæ ecclesiæ ambone imperatorem coronavit, tum vero sanctum altare opulentissime exornavit vasis aureis gemmatisque, et velis quadrangulis ad antiquam formam, ex auro et purpura splendide contextis, sanctisque imaginibus manus optimæ distinctis. Ad hæc patriarchæ viginti quinque auri libras et venerabili clero, sanctum Dei festum et filii designationem exhilaraturus, centum libras contulit. Zelo quoque divino pientissimus imperator motus, in Manichæos, qui nunc Pauliciani, et Athinganos e Phrygia et Lycaonia capitis pœna Nicephori sanctissimi patriarchæ et aliorum devotorum hortatibus pronuntiata, aliorum male feriatorum consiliis, pœnitentiæque ab istis incedere obtentu, ne sententiam exsequeretur impeditus est: cum tamen fieri nequeat omnino, ut ii, qui in hoc errore versati sunt, usquam sincera pœnitentia ducantur. Porro isti dogmatum novatores palam asserabant sacerdotibus haud licere capitalem sententiam adversus impios ferre, sed in eo divinis Scripturis adversos simul se proferebant. Etenim si Petrus apostolorum coryphæus Ananiam et Sapphiram unius mendacii reos morti addixit, nec non Paulus liquido testatur, qui talia perpetrant morte dignos esse, idque tantomodo pro corporeo delicto, nonne apostolorum adversarii atque dissimiles erunt, qui homines, tam **420** animæ quam corporis impuritate scatescentes, et dæmonum obsequio nancipatos, gladio divinam ultionem peragentem eripient? Eorum tamen haud paucos pius imperator Michael capitis abscissione damnavit. Interea Stauracius ulcere ex letali plaga, quam in dorsi spinam acceperat, irritato, adeo ut nullus ob factorem ad eum propius accedere posset, vita tandem excessit mensis Januarii die undecimo quinta indictione, cum juxta quorundam sensum menses duos dies sex imperium tenuisset. Ceterum mensis Maii die decimo quarto ingens solis

VARLE LECTIONES.

⁵⁵ Θεοφύλ. add. ex A. ⁵⁶ ἀρχαιοτευκτοις A, ἀρχαιοτάτοις vulg. ⁵⁷ χρυσοῦ λίτρας κέ' add. ex A. ⁵⁸ ἐν Φρ. A, ἐν τῇ Φρ. vulg. ⁵⁹ ἐτράπη δὲ καὶ δι' A. ⁶⁰ κακοτρόπων A, κακοβούλων vulg. ⁶¹ μὴ ἐν ἱερ. A. ⁶² ἀσεβῶν A, ἐυσεβῶν vulg. ⁶³ τοῦτου A, τοῦτων vulg. ⁶⁴ Πέτρος ὁ κ. A, Πέτρ. μὲν ὁ κορ. vulg. ⁶⁵ ἐθανάτωκεν A. ⁶⁶ λέγων αὐτ. ex A, item ol. ⁶⁷ λίτρας A. ⁶⁸ τοῦ αὐτ. ex A. ⁶⁹ ὥρας ἕξ καὶ ἡμ. A, ὥρας ἐπὶ α. ⁷⁰ τῇ ζ' A. ⁷¹ Τζουρούλου A. ⁷² μετοικήσαντας A, μετοικήσαντος vulg. ⁷³ προσρύντες sig. edit.

JAC. GOARI NOTÆ.

(55) *Nicephori suasionibus*. Ignatius in Vita S. Nicephori scriptis exagitasse tradit per illius tranquillū otium, ac imperatoris auctoritate compescuis-

se: pœnam vero capitis curasse in eos decerni non dicit, aut ejus rei meminit. Severior in eos disciplina haud satis e rep. postea cessit. COMBERIS.

deliquitum horis tribus et media continuis, ab octava nimirum hora ad undecimam duravit. Mensis autem Junii die decimo septimo Michael in Bulgaros protectione suscepta, itineris sociam Tzulum usque Procopiam uxorem habuit. Porro cum Crummus Bulgarorum dux Debeltum obsidione cepisset, oppidanus una cum episcopo ejus se potestati submittentem in regionem aliam transportavit. Militares autem Michaelis copiarum maxime Opsicii et Thracensium, pessimis nefariorum imperatoris consiliariorum hortamentis ad insidias et contumelias se converterunt; quos Michael donis et oratione ad eos habita delinitos in ordinem composuit. Ubi Romani exercitus seditionem et ob belli sive in castris et aperto Marte, sive in praesidiis sustinendi metum eos tumultuari Bulgari perceperunt, in Thraciam atque Macedoniam latius grassati sunt. Sub id tempus, Anchialo et Berrhoea desertis, nemine insequente, fugam Christiani arripere: Nicæamque et Probati castrum, et alia quaedam munitiora loca, quemadmodum Philippopolim, Philippos et Strymonem incolentes occasionem nacti, in patrias suas fuga se receperunt. Exstitit hæc divina ultio Nicephori insauim condempnans, qua, quæ præclarissima ejus apud homines æstimata facinora, quibus ipse plurimum gloriabatur, penitus dilapsa evanuerunt. Etenim ut plerasque istorum in opinionibus pravitates, et Paulicianorum et Athinganorum iconoclastarum, Traditarumque hæreses Deo exosas, et pridem serpentes incusare desinam (adulteria quippe, stupra, libidines, perjuria fratrum discordias, rapinas, cæteraque eorum scelera in lucem proferre prætereo) isti certe Constantino homine Deo exoso et ter infelice inter beatos collocato, quasi qui adversus Bulgaros, ob eam, qua præstabat, ut ipsi miserè prædicabant, pietatem, præclare se gessisset; subinde adversus sacras et venerandas imagines, et monasticum habitum linguas exacuebant, eorumdem autem nonnulli, imperatricis urbis incolæ redditu, a synodi œcumenicæ 421 tempore in orthodoxam fidem arma et bella instruebant, ipsique animabus excæcati, Constantini Dei hostis filios, homines Dei ignaros, et cæcitate corporea damnatos, et in Panormo insula custodiæ traditos, noctu secum rapere, et ad militares ordines productos ad imperii solum provelere consiliati sunt,

καὶ παραινέσει κατεσίγησεν. Οἱ δὲ Βούλγαροι· τὰ τῆς στάσεως· μαθόντες τῶν στρατευμάτων, καὶ διτιπτοῦμενοι τὸν πόλεμον καὶ τὸν ταξιαῖον ἀτακτοῦσι, πλέον κατίσχυσαν Θράκης καὶ Μακεδονίας. Τότε καὶ Ἀγγιᾶλον καὶ Βεροῖην ἀφέντες Χριστιανοὶ, ἔφυγον, μηδενὸς διώκοντες, Νικαίαν τε καὶ τὸ τοῦ Προβάτου κάστρον, καὶ ἄλλα τινὰ ὀχυρώματα, ὡσαύτως καὶ τὴν Φιλιππούπολιν καὶ Φιλίππους καὶ τὸν Στρυμῶνα οἰκοῦντες ἕμετοιχοι προφάσεως δραξάμενοι, ἐν τοῖς ἰδίοις φεύγοντες ἐπανῆλθον. Τοῦτο δὲ ἦν θεομηνία τὴν τοῦ Νικηφόρου μαρίαν ἐλέγχουσα, δι' ἣν τὰ οἰκοῦντα κατορθώματα αὐτοῦ, ἐφ' οἷς ἠῦχε, τάχιστα διαπέτωκεν. Καὶ τὰς τῶν πολλῶν κακοδοξίας, καὶ τὰς θεομάχου αἰρέσεις (56) πλεοναζούσας Παυλικιανῶν καὶ Ἀθιγγάνων εἰκονοκλαστῶν καὶ Τετραδιτῶν ἀφέντες αἰτιᾶσθαι (ὅψω γὰρ λέγειν μοιχείας καὶ πορνείας, ἀσελείας τε καὶ ἐπορκίας, μισαδελφίας τε καὶ πλεονεξίας, καὶ τῶν λοιπῶν παρανομιῶν) κατὰ τῶν θείων καὶ σσιπτῶν εἰκόνων καὶ τοῦ μοναδικοῦ σχήματος ἐκίνουν τὰς γλώσσας, μακαρίζοντες Κωνσταντῖνον τὸν θεοδόξου καὶ τρισάθλιον, ὡς κατὰ Βουλγάρων ἀριστεύσαντα, δι' ἣν, ἐκείνοι ἀσεδῶς ἔλεγον οἱ τάλανες, εἶχεν εὐσέδειαν. Οἱ δὲ κατὰ (57) τὴν βασιλίδα πόλιν ὠπλίζοντο τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μετὰ σύνοδον οἰκουμένην ἀνατρέπειν, τυφλοὺς βουλόμενοι βασιλεύειν χωρὶς Θεοῦ, οἱ πεπηρωμένοι τὰς ψυχὰς, τοὺς υἱοὺς Κωνσταντίνου τοῦ Θεομάχου φρουρούμενους ἐν τῇ Πανόρμῳ νήσῳ κλέψαι διὰ νυκτὸς ἠβουλήθησαν, καὶ ἀγαγεῖν εἰς τὸ στρατεῦμα· ἀλλ' ὁ Κύριος τούτους κατήσχυνεν, διεγείρας Μιχαὴλ τὸν εὐσεβέστατον εἰς ἐκδίκησιν τῆς ἀληθείας. Διαλεχθεὶς γὰρ τὰ εἰκότα περὶ πίστιν τοῖς λαοῖς ἀνυποκρίτως, ἀνέξευξεν ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν. Καὶ σφὸν διανοηθεὶς, τοὺς πολλοὺς τῶν νεωτεριστῶν δι' ὀλίγων πληγῶν κατεπέτησεν, ἐξορσας καὶ τοὺς Κωνσταντίνου τυφλοὺς παῖδας εἰς Ἀφουσίαν (58), ἕνα δὲ τῶν ἐμπεριάκτων ψευδερμήτην Νικολάου τοῦ Ἐξακτιονίτου συγγόητα εἰκόνα τῆς παναγίας Θεοτόκου ξέσαντα καὶ ἀτιμάσαντα ἐγλωσσοτόμησεν, ὅστις συντέθηκεν σὺν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι· τὸν δὲ τούτοις σύμφρονα Νικόλαον ἐπαγγειλάμενον μετανοεῖν, ἐπὶ πάντων ἐθριάμβευσεν, ἐξομολογούμενον τὰ ἑαυτοῦ κακὰ· καὶ παρέδωκεν αὐτὸν ἐν μοναστηρίῳ πρὸς τὸ μὴ αὐτέξουσιως διάγειν. Τοῖς δὲ λαοῖς σιλεντικῶς ἐπὶ τῆς Μαγναύρας διαλεχθεὶς, τὰ τῆς κατὰ Θεὸν αὐτοῦ εὐ-

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ κα. τ. and. ex A. ⁶⁹ οἰκοῦντας vulg. ⁷⁰ ἐλέγχουσα A, ἐλέγξασα vulg. ⁷¹ οἱ τὰς A. ⁷² μοναχικοῦ e. ⁷³ ἀγαγεῖν A, εἰσάγειν vulg. ⁷⁴ ἀλλ' ὁ K. A, ἀλλὰ K. vulg. ⁷⁵ περὶ A, τῆς vulg. ⁷⁶ Ἀφασίαν f. ⁷⁷ ἐκπεριάκτων A. ⁷⁸ ἀτιμάσαντα A, ἀτιμήσαντα vulg. ⁷⁹ τούτοις A, τούτου vulg. ⁸⁰ σιλεντικῶς add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) *Multorumque pravae opinioniones (nempe condemnans Dei ultio) qui adversas Deo hæreses late serpentes Paulicianorum, etc., missas facientes, contra divinas ac venerandas imagines, ac monasticum habitum linguas movebant. Hic planus sensus quem Græca habent, ac Anast. redditus. COMBEFIS.*

(57) *Regiæ autem urbis cives ad fidem orthodoxam, quæ post synodum œcumenicam obtinuerat evertendam*

se accingebant, volentes in cæcos sine Deo transferre rerum summam: eoque cæci animo, impii Constantini filios, nempe olim Constantino devoti cives, uti visum in Irene et Tarasio. Id.

(58) *Insulam Propontidos; Ophiuam correctius dixeris, ad quam Joseph Thessalonicensis, et ejus frater Theodorus Studita exsularunt.*

σεβοῦς γνώμης· ἐφανέρωσεν ὄγματα. Τοὺς δὲ Ἰθιγ- A γάνους δημεύσας, ἐξορία παραδέδωκεν⁶¹ διὰ Λέοντος τεῦ⁶² στρατηγοῦ τῶν Ἀνατολικῶν. Τῷ δὲ Αὔγουστῳ μὴν τῆς πέμπτης ἰνδικτιώνος Θεβθ κατά Χριστιανῶν ἐπιστρέψασεν. Τοῦτῳ συμβαλὼν Λέων ὁ τῶν Ἀνατολικῶν στρατηγός· εὐδοκίμησε δισχίλους καταπράξας, καὶ ἵππους καὶ ἄρματα συλλαβόμενος. Μουαμὲδ δὲ ὁ πρῶτος υἱός Ἀαρῶν κρατῶν τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔθνους, συμβαλὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀβδελλῆ κατά τὴν ἐνδοτέραν Περσικὴν ἠτήθη· καὶ καταφυγὼν εἰς τὸ Βηγδὰ (59) τοῦτο ἐκράτησεν. Τῆν τε Δαμασκὸν ἄλλος κατέσχεν τύραννος, καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ Ἀφρικὴν δύο κατεμερίσαντο, καὶ τὴν Παλαιστίνην ἄλλος⁶³ ληστρικῶς κατενέμετο.

tentiam agere pollicitum per civium urbis omnium ac ne libere quæ placita forent exsequeretur, in monasterium retrusit. Universo autem exercitui ad allocutionem ad Magnauram convocato, religiosæ suæ in Deum mentis dogmata cuncta exposuit, adhibita quoque Leonis Orientalium ducis opera, Athinganos publice proscriptos in exilium amandavit. Indictionis autem quintæ Augusto mense Thebith in Christianos arina movit. Pugna subinde cum eo inita, Leo orientalium agminum dux bis mille ex ejus militibus prostratis, equis etiam eorum et armis captis, ingens ex illa victoria nomen sibi peperit. Cæterum Muamed filiorum Aaron senior, ac gentis imperio potitus, commisso cum fratre Abdella certamine, in Persia interiore succubuit, arreptaque fuga Bagdam se recipiens, locum occupavit. Damascus vero alius obtinuit tyrannus, et alii duo Ægyptum et Africam inter se partiti sunt, et Palestinam demum alter prædonis in morem depopulatus est

A. M. 6505. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἰΚροῦμμος ὁ τῶν B Βουλγάρων ἀρχηγός⁶⁴ διὰ Δαργαμηροῦ τὰ περὶ τῆς εἰρήνης αὐθις πρὸς Μιχαὴλ τὸν⁶⁵ βασιλεῖα ἐπροσέδευστο, ζητῶν τὰς ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Ἀδραμυντινοῦ στοιχηθείσας· καὶ Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου σπονδὰς πρὸς Κομέρσιον τὸν κατ' ἐκεῖνο⁶⁶ καιροῦ κύριον Βουλγαρίας· αἱ τοὺς⁶⁷ ὄρους περιεῖχον ἀπὸ Μηλεῶνων τῆς Θράκης. Ἐσθῆτά τε καὶ κόκκινα δέρματα ἕως⁶⁸ τιμῆς τριάκοντα λιτρῶν χρυσοῦ· καὶ ἐπὶ τούτοις τοὺς πρόσφυγας ἐκατέρων τῶν μερῶν⁶⁹ ἀποστρέφασθαι πρὸς ἐκάτερον, κἄν τύχωσιν ἐπιβουλεύοντες ταῖς ἀρχαῖς. Τοὺς δὲ ἐμπορευομένους εἰς ἐκατέρας τὰς χώρας διὰ σιγγιλίων (60) καὶ σφραγίδων συνίστασθαι τὰ προσόντα αὐτοῖς (61), καὶ εἰσκομίζεσθαι τοῖς δημοσίοις λόγοις. Ἐγράψεν δὲ καὶ⁷⁰ κατακριστὴς (62) πρὸς τὸν βασιλεῖα, ὅτι *Ei mē*

A Verum Dominus ipsos cum dedecore conpescuit, qui piissimum Michaelē ad veritatem vindicandam excitavit, qui cum audenter et simulatione rejecta congruentem de fide sermonem ad milites habuisset, ad imperantem urbem iter convertit, ubi solerti consilio inito, novatorum quam plurimos plagis laud multis inflictis deterruit, et Constantini filios oculis pridem orbatos Aphasiam in exilium deportari jussit. Uni porro ex istis planis falsario eremitæ Nicolai Hexacionitæ in edendis præstigii symmistæ, sanctissimæ Dei-Genitricis imaginem abra- dere et contumeliis afflicere auso linguam præscidit, qui animæ simul et corporis interitu raptus est, sententiæ vero morumque sodalem Nicolaum poenitentiam agere pollicitum per civium urbis omnium oculos crimina sua publice fateri coactum traduxit, in monasterium retrusit. Universo autem exercitui ad allocutionem ad Magnauram convocato, religiosæ suæ in Deum mentis dogmata cuncta exposuit, adhibita quoque Leonis Orientalium ducis opera, Athinganos publice proscriptos in exilium amandavit. Indictionis autem quintæ Augusto mense Thebith in Christianos arina movit. Pugna subinde cum eo inita, Leo orientalium agminum dux bis mille ex ejus militibus prostratis, equis etiam eorum et armis captis, ingens ex illa victoria nomen sibi peperit. Cæterum Muamed filiorum Aaron senior, ac gentis imperio potitus, commisso cum fratre Abdella certamine, in Persia interiore succubuit, arreptaque fuga Bagdam se recipiens, locum occupavit. Damascus vero alius obtinuit tyrannus, et alii duo Ægyptum et Africam inter se partiti sunt, et Palestinam demum alter prædonis in morem depopulatus est

A. C. 805. — Hoc anno Crummus Bulgarorum princeps Dargamerum legatum cum imperatore Michaelē tractaturum misit, condicionesque Comercio tunc temporis Bulgariæ domino concessas, ac sub Theodosio Adramytilino et Germano patriarcha ictas adimpleri postulavit. Eæ porro ditionibus utriusque principis limites præfigebant a Thracia: Meleonis, vestes 422 rubrasque pelles ad auri librarum triginta pretium dandas, insuper ex utraque parte fugitivos utrique principi mutuo restituendos, licet in rempublicam perduelles forent, mercaturam inter utramque ditionem exercentes res suas venales litteris et sigillis commendatas et firmatas in publicas rationes inferre deberent. Scriptis præterea minis imperatorem contestatus, *Nisi*

VARIE LECTIONES.

⁶¹ παρέδωκεν A. ⁶² τοῦ add. ex A. ⁶³ ἄλλος] ἕτερος; A. ⁶⁴ ἀρχηγός A, στρατηγός vulg. ⁶⁵ τὸν ἢ d. ex A. ⁶⁶ ἐκεῖνο A, ἐκεῖνου vulg. ⁶⁷ τοὺς add. ex A. ⁶⁸ ἕως add. ex A. ⁶⁹ τῶν μερῶν om. A. ⁷⁰ καὶ post δὲ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(59) Ita Græci codices cuncti. Anastasius et Miscella Bagda. Recentiores Bagdat pronuntiant. Abraham Ecchellensis in *Historia Saracenicæ: Abugiasar Abd-alla* (ultimus est hujus nominis a Theophane inter Arabum principes sive caliphas recensitus) construxit Bagdadum, sive Babylonem et incoluit eam anno centesimo quadragesimo quinto.

(60) Haud sigillum modo, sed et diploma, cui solet apponi, τὸ σιγγίλιον refert. Σιγγίλιον namque, σφραγίς, sigillum, et principis character ἀϋjungitur. Ipsi textus a Meursio in medium adducti id convincunt. Isacii Comneni Const. Καθὼς καὶ ἐν τοῖς σιγγιλίοις τῶν παλαιῶν ἀναγράφονται· *Prout in veterum diplomatibus refertur. Constantini De administr. imp. δωδωκὸς περὶ αὐτῶν καὶ σιγγίλιον ἐν τῇ ἀπὸ τῆς μητροπόλεως· dato in ipsa metropoli diplomate. Methodii in epist. ad Zygoniam, τὰ γὰρ πάλαι διὰ χρυσοθύλων καὶ σιγγιλίων διακριθέντα, Quæ quon-*

am per aureas bullas, et diplomata dijudicata.

(61) Ante καὶ εἰσκομίζεσθαι liquet esse lacunam: neque enim mercatoribus, qui sub sigillis ac fide publica advectas merces repræsentant, congruit, ut illæ in publicas rationes inferantur, quod est fisco addici. Suppl. ergo ex Anast., si qui vero sine signaculis inventi fuissent, diripiantur, et in publicas rationes inferrentur: qua fere pœna mutantur, qui furtive merces invehunt. **COMMERIS.**

(62) Sed et conceptum decretum misit. Quam sic severe notat sententiam Theophanes, ut non essent reddendi profugi, essetque illorum causa bellum suscipiendum, etiam deinceps CP. probata fuit, spreta illa Theophanis contraria, quam etiam anonymus continuator brevi producendus multis tuctur ac laudat. Potuisset forsitan auctor mitior esse in præclarissimum fidei pugilem, totiusque religionis columnem Theodorum Studitam. **Id.**

tuο ipsiς iudicio in Mesembriam obsidionem parabo. A His acceptis, imperator improborum consiliis ductus pacem admittere detrectavit. Falsæ quippe pietatis obtentu, dicam melius ignorantia, quæ rem communem perderet, ductu, consultores isti sinistri suggerebant, fugitivos minime restituendos, ac in datæ sententiæ argumentum evangelica Domini auctoritate prolata, Ad me accedentem, aiebant, non ejiciam foras c. Medio vero mensis Octobris decursu aciem instruxit Crummus adversus Mesembriam, machinis ad urbis expugnationem adductis, quarum usum a Nicephoro Christianorum profligatore ex occasione hujusmodi acceperat. Arabem enim quendam arte mechanica præstantem, et in ea versatissimum ad ecclesie baptismum accedentem militiæ ascripserat, et Adrianopoli sedem assignaverat. At cum pro merito nec expectatam mercedem, nec beneficium viro impertiretur, quin imo stipendiorum parte truncata spe defraudaret, et ad querelas compulsus etiam duris verberibus castigasset, ille desperatione actus, ad Bulgaros profugit, et condendarum machinarum artem omnem eos edocuit. Machinis igitur istiusmodi Crummus instructus, nemine ex inertia vecordiaque vires adversas opponente, intra mensis finem urbe potitus est. Imperator in mentis angustiam conjectus, mensis Novembris Kalendis, patriarcha ad colloquium advocato, de componenda cum hostibus pace consilium quærebat. Aderant conventui Nicænus et Cyzicenus metropolitæ, et ex pravis consiliariis manus haud contemnenda. Ac patriarcha quidem et metropolitæ imperatoris sensum secuti pacem amplectabantur, sed improbi consilarii una cum Theodoro Studii præposito, eversis contrariæ sententiæ dictis, eam rejiciebant, confirmantes pacem quæ Dei mandata rescindat non esse admitteendam. [Istud enim, Venientem ad me non emittam foras c, Dominus decrevit], aiebant, quæ proferrent, et in cujus argumentum hæc producenda vere nescii. Primo quidem quoniam nemine ex eis ad nos transfugiente, eos qui intra aulam erant, cum ipsos pace composita servare possemus, prodidimus. Secundo quia licet 423 quidam ex eis pauci transfugerint, plurium certe potius, ejusdemque nobiscum nationis et sanguinis consortium satagere, quam incertis quibusdam nobis propositis ficto quæstu ditescere decebat. Plures enim quam paucos servare Deo magis gratum est. Ingens autem damnum levissimæ accessionis spe sibi comparare demerentiam recte dixeris: et qui nullam de domesticis sive familiaribus curam gerit, is Paulo quidem c Joan. vi, 37.

σπεύσει ἡ πρὸς εἰρήνην, τῷ κριματί σου παρατάσσομαι κατὰ Μεσημβρίας. Ταῦτα δεξιόμενος ὁ βασιλεὺς ταῖς τῶν κακοσυμβούλων ἡ εἰρηγέσταιν οὐ προσήκατο τὴν εἰρήνην. Εὐσεβείας γὰρ δῆθεν ψεύδους, μᾶλλον δὲ ἀμαθίας, καὶ περὶ τὸ κοινὸν ἀπωλείας οἱ παρασυμβουλευταὶ ἔφασκον ὅτι οὐ δεῖ τοὺς προσφεύγοντας ἀποδίδουσαι, ἐπιφθηγόμενοι εἰς μαρτυρίαν καὶ τὸ εὐαγγελικὸν τοῦ Κυρίου λόγιον ἡ, ὅτι τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἡ ἔξω. Μεσοῦντος δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς παρετάξατο ὁ ἡ Κροῦμμος κατὰ Μεσημβρίαν ἡ ἐν μηχανήμασι μαγγανικῶν καὶ ἐλεπόλεων, ἃ τῇ προφάσει Νικηφόρου ἡ τοῦ καταλυτοῦ τῶν Χριστιανῶν μεμάθηκεν (65). Ἄραβα γὰρ τινα προσελθόντα τῷ βαπτίματι: πᾶν ἔμπειρον μηχανικῆς ὑπάρχοντα στρατεύσας, ἐν Ἀδριανουπόλει κατέστησεν, μηδεμίαν κατ' ἀξίαν ἀντιλήψιν εἰς αὐτὸν ἢ εὐεργεσίαν ποιήσας, ἀλλ' ἢ μᾶλλον καὶ τὴν βόγαν αὐτοῦ κολοβώσας, τὸν δὲ γογγύσαντα ἔτυψεν σφοδρῶς· ἀπονοηθεὶς ἡ δὲ ἐπὶ τούτῳ, προσέφυγεν τοῖς Βουλγάροις, καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς πᾶσαν μαγγανικὴν τέχνην. Ἐν τούτοις παραταξάμενος ἡ, μηδεὶς ἀντιταξαμένου διὰ πολλὴν ἡ σκαλιότητα, δι' ὅλου τοῦ μηνὸς παρέλαθεν αὐτήν. Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς προεκκλεσάμενος ὁ βασιλεὺς τὸν πατριάρχην, περιστατηθεὶς ἡ ἐβουλεύετο περὶ εἰρήνης· παρήσαν δὲ καὶ μητροπολίται ἡ, ὅ τε Νικαίας καὶ ὁ Κυζίκου, συμπαρόντων καὶ τῶν παρασυμβούλων. Καὶ ὁ μὲν πατριάρχης καὶ οἱ μητροπολίται σὺν τῷ βασιλεὶ τὴν εἰρήνην ἡσπάζοντο· οἱ δὲ κακοὶ σύμβουλοι σὺν Θεοδώρῳ τῷ ἡγουμένῳ ἡ τῶν Στουδίου ταύτην ἀνέτρεπον, φάσκοντες· Ἐπ' ἀντιροπῇ τῆς θείας ἐντολῆς οὐ δεῖ ἀσπάζεσθαι τὴν εἰρήνην. Ὅν γὰρ ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἡ ἔξω, ὁ Κύριος ἀπεφώνησε, μὴ εἰδότες, μήτε ἃ λέγουσιν, μήτε περὶ τίνων διαβιβαιούνται· πρῶτον μὲν ὅτι μηδεὶς πρὸς ἡμᾶς ἐξ αὐτῶν προσφεύγοντος, ἡμεῖς τοὺς ἔσω τῆς αὐλῆς προδεδώκαμεν, δυνάμενοι τούτους εἰρημεύοντες περισώσασθαι ἡ· δευτέρον δὲ ὅτι, εἰ καὶ προσέφυγοντινες σπάνιοι, τὴν τῶν πλειόνων μᾶλλον καὶ ὑμῶν σωτηρίαν ἐχρῆν πραγματεύεσθαι, ἢ ἐπ' ἀδήλοισι καὶ ἀφανέσι ἡ πλουτεῖν. Φίλον γὰρ Θεῷ πλειστοὺς ἢ ὀλίγους σῶζεσθαι. Τὸ δὲ ζημιούσθαι πλειστοὺς διὰ μικρὸν κέρδος πρώτης ἀνοίας. Ἄλλὰ καὶ ὁ ἡ περὶ τοὺς οἰκίλους ἀπρονοήτως διαχειόμενος, τὴν πίστιν, κατὰ Παῦλον, ἡρνητὰ, καὶ χεῖρων ἀπίστου κρίνεται. Πρὶν δὲ καὶ μετὰ τῶν μισούτων τὴν εἰρήνην ἡ ἡμῶν εἰρηνικῶς, εἰ μὴ πού καὶ Παύλου καὶ Δαβὶδ οὗτοι σοφώτεροι; τίς δὲ Γερμανοῦ τοῦ τρισμάχου σφώτερος νῦν, εἰ μὴ κατὰ τὴν ἡ ψυχόλεθρον εἴρησιν ἡ κακοὶ παρασύμβουλοι, οἱ τὴν εἰρήνην

VARIÆ LECTIONES.

ἡ σπεύσει A, σπεύση vulg. ἡ κακοσυμβούλων A e f, κακοβούλων vulg. ἡ λόγιον A, λόγων vulg. ἡ ἐκβάλω A, ἐκβάλλω vulg. ἡ ὁ add. ex A. ἡ Μεσημβρίαν A, Μεσημβρίας vulg. ἡ Νικηφ. A, τοῦ Νικ. vulg. ἡ ἀπονοηθεὶς A, ἀπορήθεὶς vulg. ἡ παραστησάμενος A. ἡ διὰ πολλὴν A, διὰ τὴν πολλ. vulg. ἡ περισταθεὶς f. ἡ καὶ μ. A, εἰ μ. vulg. ἡ τῷ ἡγ. τῶν A, ἡγ. τοῦ vulg. ἡ οὐ μὴ ἐκβάλω A, οὐκ ἐκβάλλω vulg. ἡ περισώσασθαι: A, περισώσαι vulg. ἡ καὶ ἀφανέσι vulg. ἡ καὶ ὁ add. ex A. ἡ τὴν εἰρ. A, εἰρ. vulg. ἡ τὴν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(65) Ad annum Nicephori 7, pag. 410; de illo superius agitur.

κωλύσαντες; Ταῦτα κατὰ τὴν πρώτην γέγονε τοῦ Νοεμβρίου μηνός ¹¹, ὡς εἴρηται. Τῇ δὲ τετάρτῃ τοῦ αὐτοῦ ¹² μηνός ὤφθη κομήτης ἐν σχήματι λαμπρῶν δύο σελήνων ¹³ ἐνωθέντων καὶ πάλιν διαιρθέντων εἰς διάφορα σχήματα, ὡς καὶ ἀκεφάλου ἀνδρός ¹⁴ διέπλασιν τυπωθῆναι. Καὶ τῇ ἐπαύριον ἡ περὶ τῆς ἀλώσεως Μεσημβρίας ἤλθεν ἡμῖν ἐλσεινὴ φάσις ¹⁵ πάντας προοῦσα διὰ μειζόνων κακῶν ἀπεκδοχῆν. Εὐρόντες γὰρ αὐτὴν οἱ ἐχθροὶ πεπλησμένην πάντων τῶν ὀφειλόντων πρὸς κατοίκησιν ἀνθρώπων παρεῖναι πραγμάτων, ταύτην ἐκράτησαν σὺν τῇ Δεβελτῷ, ἐν οἷς καὶ σίφωνα; χαλκοῦς εὐρον ἄς', καὶ τοῦ δι' αὐτῶν ἐκπεπομένου ¹⁶ ὕψους πύρρος οὐκ ὀλίγον, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου πλήθος. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτε, καὶ πολλοὶ τῶν κατὰ Παλαιστίνην Χριστιανῶν μοναχῶν καὶ λαϊκῶν κατέκ πάσης Συρίας τὴν Κύπρον κατέλαβον, φεύγοντες τὴν ἄμετρον κάκωσιν τῶν Ἀράβων. Ἀναρχίας γὰρ καθολικῆς κατασχούσης Συρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ Ἀφρικὴν καὶ πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ ¹⁷ ἀρχὴν, φόνου τε καὶ ἀρπαγῆς καὶ μοιχείας, ἀσελγείας τε καὶ πᾶσαι ἀράξεις θεοστυγείας ἐν κώμας τε καὶ πόλεις ὑπὸ τοῦ θεολέτου ¹⁸ αὐτῶν ἔθνους ἐπράττοντο ¹⁹. Οἱ τε κατὰ τὴν ἁγίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πάλιν σεβάσμιου τόπου τῆς ἁγίας ἀναστάσεως, τοῦ Κρανίου καὶ τῶν λοιπῶν ἐδεδηλώθησαν. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ κατὰ τὴν ἔρημον διαδόητοι λαῦραι τοῦ Ἁγίου Καρίτωνος (64) καὶ τοῦ Ἁγίου Σάββα, καὶ τὰ λοιπὰ μοναστήρια καὶ αἱ ἐκκλησίαι ἠρημώθησαν. Καὶ οἱ μὲν ἀνηρέθησαν μαρτυρικῶς, οἱ δὲ τὴν Κύπρον κατέλαβον, καὶ ἐκ ταύτης τὸ Βυζάντιον, οὗς Μιχαὴλ ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς καὶ Νικηφόρος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης φιλοφρόνως ²⁰ ἐξένισαν. Τοῖς μὲν γὰρ ἔλθοῦσιν ἐν τῇ πόλει μοναστήριον ἐπίσημον ἐδώρησαντο ²¹. τοῖς δὲ κατὰ τὴν Κύπρον ἐναπομείνασι μοναχοῖς τε καὶ λαϊκοῖς τάλαντον χρυσοῦ ἀπέστειλαν, καὶ παντίους τούτους ἐθεράπευσαν. Ἦν μὲν οὖν Μιχαὴλ εἰς πάντας χρηστός καὶ ἐπιεικής, περὶ δὲ τῆς τῶν ²² πραγμάτων δικιήσεως ἀκυβέρνητος, δεδολωμένος θεοκτίστῳ μαγίστρῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἄρχουσιν. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ δύο Χριστιανῶν ἐκ Βουλγαρίας φυγόντων, ἐμύνησαν τῷ βασιλεὶ Κροῦμμον λοχῆσαι σπεύδοντα τοὺς ἐν τῇ Θράκῃ ἄθρόως. Καὶ τῇ 16^ῃ τοῦ μηνός ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως, καὶ Θεοῦ προνοίᾳ ἀπρακτοῦ ἀνέστρεψεν Κροῦμμος οὐκ ὀλίγους ἀποβαλῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν Ἀδριανούπολιν καταλαβὼν, καὶ διευθετήσας τὰ κατ' αὐτὴν, ἀνέστρεψεν μετὰ χαρᾶς. Καὶ ἀνελθὼν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Ταρασίου τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐπετελέσας αὐτοῦ τὰ μνημόσυνα ἅμα

A *judice fidem abrogat, et infideli deteriorē se præstat : quo vero loco reponendum illud, cum iis qui pacem oderant, pacem ego agebam ; nisi forte Paulo et Davide sapientiores esse se prædicent ? vel quis ter beato Germano prudentior, nisi forte isti ex fastu animæ pernicioso pessimi consiliarii, qui paci conficiendæ impedimentum opponere non sunt veriti ?* Ista, ut præmisimus, Novembris die primo gesta sunt. Mensis autem ejusdem die quarto cometes visus est lunarum duarum ad invicem junctarum formam referens, quæ rursus ab invicem sejunctæ, et in varias formas figuratæ, in hominis capite truncati speciem desierunt. Insequenti die infelix nuntius de Mesembriæ clade ad nos delatus est, qui omnes ob graviorum malorum expectationem perterruit. Eam enim bonorum omnium ad commodam habitationem necessariorum copia refertam comperientes, una cum Debelto cepere, quibus in locis siphones ærei triginta sex, atque ignis liquidi per eos emittendi, necnon auri argentique vis immensa reperta est. Eodem etiam anno Christiani plurimi, cum monastici, tum laici ordinis ex Palæstina et universa Syriâ, intolerandum Arabum jugum illatamque sibi vexationem fugientes, Cyprum se receperunt. Cum enim imperandi jus univrsam, et potestatis legitime gubernantis ordo per Syriam, Ægyptum, Africam, et universam Arabum ditionem divulsus ac penitus prostratus jaceret, cædes, rapinæ, adulteria, libidines, omnia denique scelera Deo odiosa, tam in plagis, quam in ipsis civitatibus ab ista gente cœlitus profliganda admittebantur. Tum vero in sancta Christi Dei nostri civitate, sanctæ resurrectionis et Calvariæ veneranda loca, nec non alia quæque sacra vestigia profanata sunt; celebresque illæ per desertum positæ Lauræ, SS. Charitonis et Sabbæ, reliquaquo monasteria et ecclesiæ cunctæ desolatæ, et Christianorum quidem nonnulli vitam martyrio commutarunt, alii Cyprum fuga lapsi, ex ea Byzantium petierunt, quos pietissimus imperator Michael et sanctissimus patriarcha Nicephorus sollicitis charitatis operibus relevandos curarunt. In urbem enim 424 conducentibus monasterium insigne dedit incolendum, ad eos autem qui in Cypro se continuerunt, monachis ex æquo et laicis auri talento destinato, cunctos sedulo cultu prosecutus est. Ingenii siquidem humani, et in lenitatem propensi Michael exstitit, rerum licet administrandarum inexpertum prorsus se præstitit : quippe qui Theoclisto magistro ceterisque proceribus

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ μηνός add. ex A. ¹² τοῦ αὐτοῦ A, τοῦ Αὐγούστου vulg. ¹³ σελήνων A, σελήνων vulg. ¹⁴ ὡς καὶ ἀκεφάλου ἀνδρός A, καὶ εἰς ἀκέφαλον ἀνδρα vulg. ¹⁵ φάσις A, φαῦσις vulg. ¹⁶ ἐκπεπομένου A, ἐκπεπομένου vulg. ¹⁷ αὐτοῦς A, αὐτῶν vulg. ¹⁸ θεολέτου A, θεολέστου vulg. ¹⁹ ἐπράττοντο A, ἐπράττετο vulg. ²⁰ φιλοφρόνως A, φιλοπόνως vulg. ²¹ ἐδώρησαντο — ἀπέστειλαν — ἐθεράπευσαν A, ἐδώρησαντο — ἀπέστειλαν — ἐθεράπευσαν vulg. ²² τῶν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(64) Hæc ad Bethleem et Rachelis sepulcrum exstructa, quam vidisse se Georgius Syncellus testatur pag. 57. Laura porro majus monasterium est, et cellarum ab invicem dissitarum et per æqua spatia distributarum ordinata collectio : qualis Camaldulensium vel Cartusianorum. Cyrillus in S. Sabæ Vita : nos quoque ad memoratum Synodum locum, et ad pag. 239.

servili more se submitteret. Porro mense Februario Christiani duo ex Bulgaria fuga lapsi, Crummum ex improvise Thraciam devastare consiliatum imperatori nuntiaverunt. Mensis autem ejusdem die decimo quinto imperatore profectionem suscipiente, Crummus, Deo ita provide disponente, multis exercitus sui desideratis, infecta re pedem in propriam ditionem retulit. Imperator vero Adrianopolim se conferens, rebus in ea secundum ordinem compositis, cum gaudio Copolim reversus est. In sancti subinde patriarchæ Tarasii monasterium una cum Procopia Augusta profectus, defuncti memoriæ justis parentatis, sacrum ejus sepulorum laminis argenteis pondo nonaginta quinque librarum circumtegit. Cæterum Mesembria Romanis erepta, imperator pacis conditiones a Crummo oblatas repudiavit, exercitum ex thematibus cunctis collectum in Thraciam jussit trajicere, quod cuncti valente ferre, maxime Cappadoces atque Armeniaci. Imperatorem itaque militares copias urbe educentem, Procopia Augusta usque ad aquæductum juxta Heracliam prosecuta est, quod milites ægerime passi, imperatorem conviciis et contumeliis palam incessabant. Maii porro mensis die quarto solis defectio contigit, ipso secundum horoscopum ad gradum Tauri duodecimum exoriente, ex quo terror ingens militum animis incubuit. Imperator autem ducibus et militibus ordinibus eductis, Thraciam obambulare, sed neque Mesembriam aggredi, neque profligandis hostibus necessarium quippiam moliri ausus est; insanis nimirum consiliariorum suorum sermonibus fidem adhibens, qui cum artis bellicæ rudes plane essent, hostem in eum minime processurum affirmabant, sed potius in propria regione semper consessurum. Porro provincialium rebus necessariis destitutorum, rapinisque et invasoribus oppidanis vexantium barbarica excursione gravior multo damnosiorque exstitit adventus. Sub mensis autem Junii principium Crummus Bulgarorum princeps, aciebus ad pugnam paratis, Christianorum exercitum numerosissimum esse suspicatus, in Romanos movit, et ad Bersiniam tricesimo circiter lapide ab imperatoris castris sua posuit. Tum vero Leo 425 Orientalium dux et patricius, et Joannes cognomento Aplaces Macedoniæ dux ac pariter patricius, ad pugnam committendam expediti, et animis iuculati, a perversis imperatoris consiliariis præpediti sunt. Urbe autem universa una cum suo pontifice preces ac processiones ad sanctorum Apostolorum peragentem, quidam ex impiis sectatoribus hæreseos, quam Deo exosus Constantinus tenuit, imperialium sepulcorum, nemine propter turbæ frequentiam advertente, portam, vecte in eam impulsio dere-

Α Προκοπία τῆ Αὐγούστη, ἀργυροπετάλω²³ λιτρῶν ἐνεθήκοντα πέντε τὸν ἱερὸν αὐτοῦ τάφον ἤμφρακεν. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν²⁴ Μεσημβρίας ἀποικῶν ὁ βασιλεὺς τὰ πρὸς εἰρήνην Κροῦμμου, ἐκ πάντων τῶν θεμάτων στρατολογήσας, πρὸ τοῦ ἱεροῦ εἰς τὴν Θράκην περαιούσθαι ἐκέλευσεν· ὥστε πάντας δυσχεραίνειν, μάλιστα τοὺς Κατπαδόκας καὶ Ἀρμενιακούς. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐξεληθόντος μετὰ τῶν ταγματῶν μηνὶ Μαίῳ συνεξήλθεν πάλιν καὶ Προκοπία ἡ Αὐγούστα²⁵ ἕως τῶν Ἀκιδούκτου κλησίον Ἡρακλείας. Τὰ δὲ πλήθη ἐπὶ τούτῳ²⁶ δυσχεραίνοντα εἰς δυσσημίαν καὶ λοιδορίαν ἐτρέψθησαν κατὰ Μιχαήλ. Τῆ δὲ δ' τοῦ Μαΐου μηνὸς ἐκλειψίς ἡλίου γέγονεν περὶ τὴν δωδεκάτην μοῖραν τοῦ Ταύρου κατὰ τὸν ὠροσκόπον ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου· καὶ πολλὰς φόβας ἐπέσει τοῖς ἔχλοις. Ὁ δὲ βασιλεὺς περιεπόλευσε τὴν Θράκην σὺν τοῖς στρατηγῶσι καὶ τοῖς στρατεύμασι, μήτε κατὰ Μεσημβρίαν²⁷ ἀπερχόμενος, μήτ' ἄλλο τι τῶν ὀφειλόντων εἰς καθάρσεις ἐχθρῶν διαπραττόμενος, ἀλλ' ἡ μόνον πεπιθόμενος λόγους ματαίους τῶν ἀπειροπολέμων αὐτοῦ συμβούλων φασκόντων μὴ τολμᾶν τὸν ἐχθρὸν κατ' αὐτοῦ ἔλθειν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρῃ καθεζομένου. Καὶ ἦν βαρβαρικῆς ἐφόδου βαρύτερα ἡ τῶν ὁμοφύλων πληθὺς, ἀπορουμένων εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, καὶ ἀρπαγαῖς καὶ ἐπιβάσαις λυμαينوμένων τοὺς ἐγγχωρίους. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐξῆλθεν Κροῦμμος²⁸ ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς σὺν τοῖς ἰδίοις στρατεύμασι, ὀφρώμενος τὰ τῶν Χριστιανῶν πολλὰ εἶναι σφρόδρα. Στρατοπαθεύσας δὲ εἰς Βερνικίαν ὡς ἀπὸ σημείων τριάκοντα τοῦ βασιλικοῦ φοσεσάτου, ἄλων ὁ τῶν Ἀνατολικῶν πατρικίος καὶ στρατηγός, καὶ Ἰωάννης πατρικίος καὶ στρατηγός Μακεδονίας, ὁ Ἀπλάκης, πολλὰ προθυμούμενοι τούτους πολεμῆσαι, ἐκωλύθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ τῶν κακοσυμβούλων²⁹. Τῆς δὲ πόλεως λιτανευοσῆς μετὰ τοῦ ἀρχιερέως ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τινὲς τῶν δυσσεβῶν τῆς μιαρᾶς ἀιρέσεως τοῦ θεοστυγοῦς Κωνσταντίνου μοχλεύσαντες τὴν πύλην τῶν βασιλικῶν τάφων, μηθενὸς προσέχοντος διὰ τὴν συνοχὴν τοῦ ἔχλου, ἀθρόως ἀνοιχθῆναι μετὰ τινος κτύπου παρεσκευάσαν, ὡς ἐκ θείας τινὸς τερατοῦργίας· καὶ ἔνθον εἰσπηδήσαντες, προσέπιπτον τῷ τοῦ πλάνου μνήματι τούτου ἐπικαλούμενοι, καὶ οὐ θεὸν, Ἀνάστηθι, λέγοντες, καὶ βοήθησον τῇ πολιτείᾳ ἀπολλυμένη· διασημῆσαντες, ὅτι ἀνέστη Ἐπιππος, καὶ πορεύεται πολεμῆσαι Βουλγάρους ὁ τάρταρον οἰκῶν μετὰ δαιμόνων. Τούτους συλλαβόμενος ὁ τῆς πόλεως ὑπαρχος³⁰ τὸ μὲν πρῶτον ἐψέθοντο θεῶν αὐτομάτως τὰς τῶν τάφων πύλας ἀνεψῆχθαι· παραστάντες δὲ τῷ ἐπαρχικῷ βήματι, καὶ περὶ τὴν μαρτυρίαν ἀλάσαντες, τὸ τῆς μοχλεύσεως δῶμα πρὸ πάσης ἐξείπον³¹ τιμωρίας· οὐς κέξως μοχλεύσας πομπῇ δημοσίᾳ παρέπεμφεν ἀναβοῶντας τῆς τιμωρίας τὴν

VARIÆ LECTIÖNES.

²³ ἀργυροπετάλω Α, ἀργυροπετάλων vulg. ²⁴ ἄλωσιν Α, ἀνάλωσιν vulg. ²⁵ καὶ Πρ. ἡ Αὐγ. Α, ἡ Πρ. Αὐγ. vulg. ²⁶ τούτῳ τούτου Α, τούτου vulg. ²⁷ Μεσημβρίαν Α, Μεσημβρίας vulg. ²⁸ Κρ. Α, ὁ Κρ. vulg. ²⁹ κακοσυμβούλων Α, κακῶν συμβούλων vulg. ³⁰ ἐπαρχος Α. ³¹ ἐξείπον f.

προφασιν. Οὕτω γάρ ὁ τῆς κακίας εὐρετής διάβολος τοὺς στρατευομένους ἐξεπαίδευσεν, ὡς μὴ αἰτιᾶσθαι τὰς ἑαυτῶν ἀμαρτίας, ἀλλὰ τὴν ὀρθόδοξον καὶ πατροπαράδοτον πίστιν, καὶ τὸ τῶν μοναστῶν ἱερὸν σχῆμα, τὸ τῆς κατὰ Θεὸν φιλοσοφίας γυμνάσιον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ταῦτα βλασφημούντων σχήματι μόνον ἦσαν Χριστιανοί, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ΠαυλικIANOΙ· οἷτινες μὴ ἔδυνάμενοι τὰ μυστὰ ἑαυτῶν ἡγήματα παρεμφαίνειν, τῇ τοιαύτῃ προφάσει τοὺς ἀμαθεῖς παρενόθευον, Κωνσταντινον τὸν Ἰουδαϊσθρονα μακαρίζοντας, ὡς προφήτην καὶ νικητὴν, καὶ τὴν κακοδοξίαν αὐτοῦ ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς ἐνοβάρχου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπαζόμενοι. Τῇ δὲ 39' τοῦ Ἰουνίου μηνὸς παραταξάμενοι, Χριστιανοὶ τε καὶ Βούλγαροι οὐ μακρὰν τῆς Ἀδριανουπόλεως, πταλοῦσι μὲν οἱ Χριστιανοὶ σφόδρα δεινῶς περὶ τὸν πόλεμον· κρατοῦσι δὲ τῆς μάχης· οἱ ἔχθροὶ τοσοῦτον, ὥστε τοὺς πλείστους Χριστιανούς μὴτε τὴν πρώτην συμβολὴν θεασαμένους ἔκρη φωνῇ χρῆσασθαι· ὥστε τὸν Κροῦμμον καταπλαγέντα νομισαὶ λοχιζομῶ τινος τρόπον εἶναι τὸ γινόμενον, καὶ μικροῦ ἐπιτελεῖν τοὺς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν δόξαν. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν αὐτοὺς ἀκρατῶς φεύγοντας, καταδιώξας, ἀνεῖλεν πλῆθη πολλὰ, καταλαβόντας καὶ τὸ τούλθον καὶ τοῦτο λαφυραγωγῆσαντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν φεύγων ἐπανήρχετο, τὰ τε πλῆθη καὶ τοὺς τοῦτον ἀρχοντας ἐπαρώμενος· ἐπειδὴ καὶ τῆς βασιλείας τὴν ἀπόθεσιν ἐξομνύμενος· ἐν οἷς καὶ Ἀέοντι πατρικίῳ καὶ στρατηγῶ τῶν Ἀνατολικῶν, ὡς εὐσεβεῖ τε καὶ ἀνδρειοτάτῳ (65) καὶ κατὰ πάντα πεποιμένῳ περὶ τοῦ κρατῆσαι τῆν βασιλείαν ἐκρίνωσθε. Τοῦ δὲ μηνὸς Ἰουλίου εἰσάντος, εἶσας αὐτὸν προσετασθαι τῶν θεμάτων, αὐτὸς τὴν βασιλείαν παρέλαθεν τῇ 18' τοῦ Ἰουνίου μηνός, θέλων μὲν ἀποθεῖσθαι τὸ κράτος καὶ ἄλλον προχειροτάσσειν, μὴ συγχωρούμενος δὲ παρὰ τε τῆς γαμετῆς καὶ τῶν παρασημαστέουτων. Νικηφόρος δὲ ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ἐν τούτῳ συνήγει, ὡς καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν

penite cum fragore, tanquam divino quopiam edito miraculo, fecerunt apertam : mox intro se ferentes, ad seductoris tumultum prostrati, ipsum, non Deum, invocavere, dicentes : *Exsurge, et publica jamjam pereunsi succurre* : confestimque eum, qui tartarum cum dæmonibus incolit, equo insidentem ad prælium in Barbaros processisse denuntiaverunt. Isti ab urbis præfecto comprehensi, primo quidem sepulcrorum portas, se ipsis ac divina manu reseratas mendaciter asserentes ; uli ad præfecti tribunal astiterunt, testimoniis labantes, totam vectium impulsorum fabulam nondum cruciatibus ac quæstionibus applicati enarravere. Eos urbis præfectus vectibus ex hac causâ alligatos ad ignominie pompam, poente causam ac delictum ore aperte conclamantes publice tradendos edixit. Isto namque pacto sub signis suis militantes omnis malitie diabolus auctor instruxit, ut non propria in-cusarent flagitia, sed orthodoxam et a Patribus acceptam fidem sacrumque monasticam vitam agentium ordinem, qui philosophiæ ad Dei placitum institutæ exercitamentum est, criminarent. Plures quippe blasphemias ejuscemodi debilaterantim solo habitu Christiani, re vera Pauliciani in animo erant, qui abominanda sua sensa præferre non ausi, ejusmodi prætextu imperfectorum simplicitati credebant illustratos se, ubi Constantino Judaice mentis homine tanquam prophetâ et victore pronuntiato, ipsi pravam illius hæresim in dispensationis per carnem Domini nostri Jesu Christi perniciem amplecterentur. Mensis porro Julii die vicesimo secundo Christianis simul et Bulgaris ad pugnam in invicem committendam ad Adrianopolim : et æquò instructis, Christiani in prælio pessime se gesserunt, id autem victoriæ cesserant hostibus, ut plures ex ipsis nondam primi conflictus tristi spectatores effecti, velocissima tamen fuga pugnæ se subduzerint : adeo ut Crimmus ipse spectaculi novitate

VARLE LECTIONES.

ἢ οἷτινες μὴ : ip his verbis desinit codex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(65) An non Ecclesiæ demum persecutor factus, Christi servos crudeliter afflixit? Ejus impletate nondum patefacta, Theophanem hæc scripsisse credendum. Ipse quam ἀσεβῆς καὶ θηριώδης Αἰών, postmodum Theophanes expertus est. Vide pag. 451. Ex his conjectura scripsisse hæc Theophanem sub ipso rei eventu, cum necdum Leo hæresim prodidisset ; ut ejus deinceps impietatis ac sævitiæ tædip chronographiam hic suam abruperit. Ejus proditiōne victoriam Bulgariis cessisse habet Cedr. regiusque Leonis Vitæ auctor, atque ea sibi arte impertam vindicasse : quam etiam opinionem refert Theophanis Vaticanus continuator, ut jam a superioribus quibusdam scripto consignatam, recitata tamen statim alia, quæ istis Theophanis valde consonat, non Leo, ejusque Orientales, sed prætoriani aliarque turmæ ita fugam ignavia arripuerint, remque prodiderint. Etsi δ' οἱ καὶ τῆς δυνάμεως μάλλον τῶν Αἰώνων διδοῦσι διασώσαι, καὶ καρτερικῶς ἀγωνισαῖσθαι : τῶν βασιλικῶν ἐθελοκακῆργάτων, καὶ τὴν οἰκίαν

προδοθέντων παραταξιν· ἀλλ' οὐ τοῦ κατὰ τὸν Αἰῶνα μέρους· Sunt qui laudem servu. i exercitiis Leoni tribuant, fortiter dimicasse scribant : cum imperatoris cohortes sponte fugissent, ac suam stationem prodidissent ; non sic vero Leonis turmæ, Sic revera se rem habuisse sequentia indicant. Quomodo enim alias Michael Leonem presidio relicto erat universæ ditioni Romanæ adversus Bulgaros, quorum conspectum integro exercitu ne tulisset quidem? Quomodo autem sic Michaellem ignavia notare, sequæ unam reip. habanti restituendæ fore cohortibus persuasisset, qui insignis ipse ignaviæ specimen nuper exhibuisset? Leoni ergo facta sit istius, ut ita infamaretur, odio forsitan persecutionis illius quam excitavit in orthodoxos, Auctor Vitæ Nicolai Studitæ, gravis utique scriptor, ac gestis suppar, nihil Leonis illius ignaviæ meminit, seu muneribus sibi devinxisse militum animos, ut ita imperator crearetur, cum et alia accederent, ac strenuè ducis partes non raro implevisset.

deterritus, insidiarum in suos structurarum, quod **A** τέκνων αὐτοῦ περισσωθησόμενων, εἰ οὕτω προχειρι-
oculis probabat, apparatus existimaret, ac ne fu-
gientes insequerentur, suos aliquando detinuerit : ubi vero præcipitis **426** ejusmodi fugæ veritatem
animadvertit, hostes a tergo insectatus, castris eorum et opimis spoliis direptis, stragem maximam
edidit. Imperator pariter fuga elapsus versus urbem pedem referebat, et militares ordines et eorum
ductores maledictis incessens, imperii potestate sese abdicaturum dato jurejurando pollicitus est, ac
Leoni patricio et Orientalium duci, ceu viro pietate conspicuo et militari virtute præstanti ac jam rei-
publicæ administrandæ idoneo, confestim aperuit consilium, sed eo dignitatem ultro delatam admit-
tere recusante, thematum regendorum potestate ipsi relicta, Junii die vicesimo quarto imperantem
urbem repeliit : ac imperium quidem deponere, aliumque principem in thronum subrogare medita-
tus, ab uxore et proceribus summam post eum in administranda republica potestatem adeptis, con-
siliium exsequi non est permissus. Sane Nicephorus sanctissimus patriarcha propositis assentiebatur,
cum nimirum, si eo pacto novus imperator designaretur, ipse Michael et liberi ejus incolumes fa-
cile forent salvandi.

Interea dncos militaresque copię omnes de **B**
imperatoris fuga certiores factæ, ab ejusemodi
homine imperari non amplius ferendum ratæ, con-
silio inter se inuito, Leonem Orientalium ducem
hono publico consuleret, et Christianam repu-
blicam erigeret rogaverunt. Ille ruinam imperio
imminentem et Barbarorum, qui vix reprimi pos-
sent, violentas excursions mente pendens.
sdei que erga imperatores servandæ sui que ipsius
a fraudis labe immunem custodiendi studiosus
aliquo tempore substitit, et pro viribus dignitati
admittendæ moras opposuit. At cum hostem mag-
nis itineribus ad urbem contendere animadvertit,
a patriarcha Nicephoro, quem de recta sua in Deum
fide certiore fecit, ut ex ipsius nutu, et ejus
prece comite projectum colligat imperium, per
litteras expetiit. Tum vero ducibus et universis
agminibus stipatus, in tribunalium ante urbem
positum conscendens, legitimus Romanorum im-
perator salutatur, medioque jam die Cpoleos porta,
quæ Chryse dicitur, ingressus, in regiam se con-
fert. Michael Leonis designatione audita, cum Pro-
copia et liberis in oratorium, quod ad forum est,
confugiens, capillis detonsis, una cum suis mona-
sticum habitum induit. Postera luce, quæ Julii
mensis fuit undecima, indictione sexta, feria hebdo-
madis secunda, in Magnæ ecclesiæ ambone a Ni-
cephoro patriarcha coronatus, urbis muros de die
et nocte diligentius custodiri præcepit : ipse vero
cunctos excitans, et ad meliorem spem concipiend-
am animans, Deum immaculatæ Dei **427** genitricis
sanctorumque omnium interventu brevi posthac
novum et inopinatum aliquod opus editurum, nec
propter peccatorum nostrorum multitudinem im-
mensam usquequaque nos pudore suffundendos
confusus, muros per se ipsum continuus explorator
obibat. Porro Crummus junior Sennacherim victo-
riis in superbiam elatus, proprio fratre ad obsi-

Oὶ δὲ στρατηγοὶ καὶ τὰ πλήθη μαθόντες τὸν βασι-
λέα πεφευγέναι, ἀπογόνους τὸ βασιλεύσειν παρ'
αὐτοῦ, λοιπὸν καὶ βουλευσάμενοι καθ' ἑαυτοὺς, ἰδυ-
σώπουσι Δέοντα τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν βο-
θῆσαι τῷ κοινῷ, καὶ τῆς Χριστιανῶν πολιτείας ἀνθ-
έξασθαι. Ὁ δὲ μέχρι μὲν τινος σφοδρῶς ἀνεβάλλετο,
τοῦ καιροῦ στοχαζόμενος τὸ δυσάντητον, καὶ τῆς
τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῆς τὸ ἀνύποιστον, καὶ τὸ πρὸς
τοῦς βασιλεύοντας φυλάττων ὀρθρὸν καὶ ἀνεπιδοῦλλευ-
τον²². Ἐπεὶ δὲ κατὰ τῆς πόλεως τὸν ἔχθρὸν ἐπειγόμε-
νον θεάσατο, γράφει μὲν Νικηφόρῳ τῷ πατρι-
άρχῃ τὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ ὀρθοδοξίας διαβεβαίουμε-
νος, αἰτῶν μετὰ τῆς εὐχῆς καὶ ἐπιναύσεως αὐτοῦ
τοῦ κράτους ἐπιλαβέσθαι. Καὶ καταλαβὼν τὸ πρὸ
τῆς πόλεως τριδουνάλιον ἅμα τοῖς στρατηγοῖς καὶ
τοῖς στρατεύμασιν ἐνομώτατος βασιλεὺς Ῥωμαίων
ἀναδείκνυται. Καὶ μεσοῦσης ἡμέρας ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει διὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης εἰσέρχεται, κατα-
λαβὼν τὰ βασίλεια. Μιχαὴλ δὲ ἀκούσας τὴν τοῦτου
ἀναγόρευσιν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ φόρου προσδραμῶν
σὺν Προκοπίᾳ καὶ τοῖς αὐτῶν τέκνοις, ἀποκειρέ-
μενοι τὰς τρίχας μοναχικὰ περιεβάλλοντο, Τῆ δὲ ἰα-
τοῦ Ἰουλίου μηνὸς ἕκτη Ἰνδικτιῶνι, ἡμέρᾳ δευτέρᾳ,
τῆ ἐπαύριον σταφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου ἐν
τῷ ἄμβωνι τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, τὰ κατὰ
τὴν πόλιν προστάττει φρουρηθῆναι τὰ τεῖχη νυκτὸς
καὶ ἡμέρας, αὐτὰς δι' ἑαυτοῦ περιπολεῦν, καὶ
πάντας διεγείρων, εὐέλπιδάς τε παραινῶν εἶναι, ὡς
τοῦ Θεοῦ παραδοξοποιήσαντος, τάχιστα, διὰ πρε-
σβεῶν τῆς παναρχάντου Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν
ἀγίων, καὶ μὴ πάντῃ καταισχυθῆναι παραχωροῦν-
τος διὰ πλῆθος πταισμάτων ἡμῶν. Ὁ δὲ νέος Σεννα-
χεριμ Κροῦμμος ἀρθεὶς τῇ νίκῃ, καταλιπὼν τὸν
ἴδιον ἀδελφὸν μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως πολιορκεῖν
τὴν Ἀδριανουπόλιν μετὰ ἕξ ἡμέρας τῆς αὐτοκρα-
τορίας Λέοντος, ἐπελθὼν ἐν ἐνδόμοσι καὶ Ἰπποῖς τῆ
βασιλείῃ πόλει, περιρῖει πρὸ τῶν τευχῶν ἀπὸ Βλα-
χερῶν ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης (66), ἐπιδεικνύμενος

VARIÆ LECTIONES.

²² ἀνεπιδοῦλλον f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Ejus nominis porta fuit CP., quod tyrannidem adepturi per eam imperatores solemnem in-

gressum agerent. Nicephorus in altero Leone iconoclasta : Καὶ ὡς ἦν ἔθος βασιλεῦσι διὰ ποιο-

την περὶ αὐτὴν δύναμιν, ἐπιτελέσας μιὰρὰς καὶ δαιμονιώδεις θυσίας ἐν τῷ πρὸς θάλασσαν λιθαδίῳ τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἤτήσατο²⁵ τῷ βασιλεὶ πῆξαι τὸ ὄδρου αὐτοῦ κατ' αὐτῆς τῆς Χρυσῆς πόρτης. Τοῦ δὲ τοῦτο μὴ καταδεξιμένου, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν σκηνήν. Θαυμάσας δὲ τὰ τῆς πόλεως τείχη καὶ τὴν εὐτακτον τοῦ βασιλέως παράταξιν, καὶ τῆς ἐλπίζομένης αὐτοῦ πολιορκίας ἀπογούος, ἐπὶ συμβάσεις τρέπεται· καὶ πρὶν εἰρήνης πειραστικούς λόγους ἐποιεῖτο. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφορμῆς δρασάμενος ἐπειράθη τοῦτον λοχίσαι²⁶· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν τοῦτο εἰς πέρας ἀγαγεῖν ἐκωλύθη τῇ τῶν καθουουργησάντων τοιοῦτω ἀφύτῃ, πληγωσάντων μὲν τοῦτον, καιρίαν δὲ μὴ ἐπαγόντων πληγῆν. Ἐπὶ τοῦτο μανεῖς ὁ ἀλάστωρ ἀποστείλας κούρσον ἐν τῷ Ἁγίῳ Μάμαντι, τὸ ἐκεῖσε παλάτιον ἐνέπρησε, καὶ τὸν χαλκοῦν λέοντα τοῦ ἱππικοῦ σὺν τῷ δράκοντι τοῦ Ὑδρίου, καὶ μαρμάρους ἐπιτέκτοις ἐν ἀμάξις φορτώσας ὑπέστρεψεν, παρακαθίσας Ἀδριανουπόλει, καὶ ταύτην ἑλών.

honoris administri plura vulnera inflixerunt, nullum tamen intulerunt letale, ex quo in rabiem versus homo perditissimus, expeditis militibus ad sanctum Mamantem missis, palatium ibidem erectum igne supposito consumpsit. Tum vero aereo circi leone et Hydrii dracone cum selectioribus marmoribus in currus coniectis, retro pedem tulit, et armorum vi subjugavit.

dendam Adrianopolim cum suis copiis relicto, post dies sex a demandato Leoni imperio, cum maximo peditum equitumque numero ad urbem propius accedens, ostentata exercitus sequentis se virtute, ad muros a Blachernis ad Chrysen usque portam protensos obambulabat, profanisque et vere demoniacis sacrificiis ad pratum Chryse portæ adjacens peractis, in ipsam Chrysen portam hastam infligere ab imperatore expetiit: quo petita respuente, in proprium tentorium recessit. Cum autem civitatis muros et instructissimum imperatoris exercitum haud sine admiratione vidisset, obsidionem ponere posse desperans, ad pacis ineunda foedera convertitur. Num igitur pacem Romani expeterent, inito cum eis colloquio experiri tentavit. Imperator occasione captata lancea perfodere molitus est: verum delictorum nostrorum multitudine prohibitus, et ad hujusmodi tropæum excitandum sociorum imeptitudine delusus, coeptum opus in felicem exitum deducere non valuit. Crummo enim faci-

noris administri plura vulnera inflixerunt, nullum tamen intulerunt letale, ex quo in rabiem versus homo perditissimus, expeditis militibus ad sanctum Mamantem missis, palatium ibidem erectum igne supposito consumpsit. Tum vero aereo circi leone et Hydrii dracone cum selectioribus marmoribus in currus coniectis, retro pedem tulit, et obsidione ad Adrianopolim posita, eam demum armorum vi subjugavit.

VARIAE LECTIONES.

²⁵ ἤτήσατο — πόρτης om. f. ²⁶ λοχίσαι e.

JAC. GOARI NOTÆ.

πλοῦ δοχῆς διὰ τῆς Χρυσῆς καλουμένης πύλης εἰς τὸ Βυζάντιον εἰσελαύνει, καὶ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ γενόμενος, ἐκεῖσε τὸν τῆς βασιλείας ἀνεδήσατο στέ-

φανον· Hic, ut imperatores solent, solemnī pompa susceptus, Aurea porta Byzantinus ingreditur, atque in Majore ecclesia coronam accipit.

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΟΥ

TA KATA (I) ΛΕΟΝΤΟΣ ΥΙΟΥ ΒΑΡΔΑ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΙΟΥ

ΠΕΡΦΕΧΟΥΣΑ.

CHRONOGRAPHICA NARRATIO

COMPLECTENS

EA QUÆ TEMPORE LEONIS FILII BARDÆ ARMENI CONTIGERUNT.

(2) Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔστρεψεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεοφύλακτον εἰς τὰς ἑορτὰς... προελθούσης καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ

428 Michael imperator anno imperit primo coronavit filium suum Theophylactum in festis... procedente magno cum apparatu et gloria Procopia

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

Jac. Goari nonnullas emendationes marginales in textu inter uncas admisimus.

(1) Τὸ, κατὰ, ἀντὶ τοῦ, περὶ cum gignendi casu, nihil insolens.

(2) Ms. Καὶ λοιπὸν Μιχαὴλ, qui modus loquendi indicat esse hæc ex pleniori historia, ad supplementum aliquod Chronologiæ Theophanis, extracta. Quæ ipso limine occurrit lacuna facile sarcinenda ex Theophane, qui et ipse primo Michaelis anno coronatum ait ejus filium Theophylactum

die 25 Decembris: adeoque scriptum sit, εἰς τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστοῦ γεννῶν, in Christi die natali: nisi auctor affectata brevitate sic locutus est, ut et infra p. 433 de Leone coronasse filium ait, φθασάντων τῶν ἑορτῶν· iterumque eodem modo loquitur, cum de illius facta crucis ac imaginis adoratione.

ejus uxore, et stante coram altari, et filii coronationem spectante, ingentique gaudio pecuniarum erogatione cunctos recreante : ipsa quippe publicam imperii rem administrabat : vir enim ejus, ut dicunt, erat animi simplicis et mansueti. Eleemosynas vero dispertiere plurimas, elargientes ecclesiis et monasteriis pecunias, quas Nicephorus cura non modica coacervarat, monachorum spectatissimis, ptochodochiis, hospitibus pauperum et peregrinorum, captivis, viduis, orphanis, et facultate sua privatis, suppeditantes, quæ cuique erant necessaria : omnesque lætitia æque ac beneficiis cumulantes, ipsi ab omnibus gloria et honore reddebantur illustres. Tribus etiam factionesque populi cujuslibet toni poemata adulationis et voluptatis non expertia in honorem eorum certatim decantarent. Omnes etiam in quos Nicephorus infenso fuerat animo quosque e palatio ejecerat, et Theodotus fratres qui erant patricii, et Leonem Scleri cognominatum, quem Peloponnesiaci tractus ducem instituit, et Leonem filium Bardæ Armeni, qui læsæ majestatis reus, plagis impositis a Nicephoro tonsus in monachum, et in exsilium ejectus fuerat, quem ipsi demum revocarunt, et patriciatus honore decoratum orientalis exercitus crearent ducem; qui tamen, ut exponemus inferius, homo nequam et improbus tyrannidem in eos exercuit.

Illi ita gestis, victoria de Nicephoro parva Bulgari in superblam elati bellum renovare consiliabantur, quod subodoratus Michael inuito consilio legiones omnes coegit, novisque militaribus copiis delectarum prius 429 in bello vice conscriptis, clamuram etiam per Syriam custodibus convocatis, I ycaones, Cilices, Isauros, Cappadoces, Galatas, et alios omnes secum educens, anno imperii sui secundo, indictione sexta, urbe profectus est, effusa simul universa civitate, et Procopia Augusta conjugæ sequente, venerunt usque ad aquæductum; velut festum solemne celebrantes, exercitusque principes gratis et muneribus cumulantes, eos adhortante Procopia imperatorem Michaelem studiose custodire, eumque in bello protegere et pro Christianis decertare; et inde reversa est in urbem. Cæterum inde solventes imperator et omnis populus appropinquarunt usque ad limitem et angustiarum arces. Bulgari etiam stabant ordinati ex adverso eorum, visisque exercitus multitudine non sunt ausi eos aggredi, sed stabant instructa acie : similiter et copiarum imperatoris stabant; ordinatæ per quindecim dies, non ausæ invicem manus conserere. Demum ærumnis confecti, æstatis tempore caloribus immodicis diu noctuque expositi homines pariter et jumenta extremam pene in perniciem rodacti, Romani in Bulgaros impressionem facturos, et Bulgari vicissim Romanos in se irrupturos

A Προκοπίας μετὰ δόξης πολλῆς, καὶ κήρασταθείσης ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἰδούσης τὸ στέψιμον τοῦ υἱοῦ δούτης, καὶ ποιήσασθαι χαρὰν μεγάλην, καὶ διανεμιάσθαι χρήματα πολλὰ· αὕτη γὰρ ἦν διατιθεύσα πάντα τὰ τῆς βασιλείας· ἡ γὰρ ἀνὴρ πρῶτος ἦν, ὡς εἴρηται, Ἐποίησαν δὲ καὶ ἐλεημοσύνας πολλὰς διασκορπίσαντες τὰ χρήματα, ἅπερ ὁ Νικηφόρος δι' ἐπιμελείας ἐσώρευσεν, εἰς τὰς ἐκκλησίας, εἰς τὰ μοναστήρια, καὶ εἰς τοὺς ἀσκητὰς ἐν ταῖς ἐρήμοις τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν ἀποστέλλοντες, καὶ εἰς τὰ πτωχεῖα, καὶ εἰς τοὺς ξενώνας, καὶ εἰς τοὺς ἀλμαλώτους, καὶ εἰς τὰς χήρας, καὶ εἰς τοὺς ὄρφανούς, καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ οὐσίας πεισόντας, καὶ πάντας χαροποιήσαντες ὑπὸ πάντων ἐδοξάζοντο. Καὶ οἱ δῆμοι ἐμίλισαν ποιήματα καθ' ἕκαστον ἔχον πρὸς εὐφημίαν αὐτῶν πᾶσαν ἡδονὴν κολακείας παρέχοντα. Καὶ λοιπὸν πάντας ἀνεκαλέσατο εἰς οὐσπερ Νικηφόρος ἐθρωδῶς διέκετο, καὶ ἐξέβαλεν τοῦ παλατίου, τῆς Θεοδότης τοῦ ἀδελφοῦ ὄντας πατρικίους, καὶ Ἀόντια τὸν ἐπιλεγόμενον τοῦ Σκληροῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν στρατηγὸν εἰς Πελοπόννησον, καὶ Λέοντα (2') υἱὸν Βάρδα τοῦ Ἀρμενίου πάλαιον, τὸν Νικηφόρον, τὸν δαρύντα καὶ κουρευθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐξορθέντα, οὗτοι ἀνεκαλέσαντο, καὶ ἐποίησαν αὐτὸν πατρικίον καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν, ὃς καὶ ἐτυράνησεν αὐτοὺς πονηρῶς ὡν, ὡς ὕστερον λέξομεν.

Β Λοιπὸν οὖν τούτων γενομένων, ἐπαρθέντα· οἱ Βούλγαροι ἐπὶ τῇ νίκῃ τῇ κατὰ τοῦ Νικηφόρου, ἐβούλοντο ἀπελθεῖν πρὸς πόλεμον. Ταῦτα γνοὺς Μιχαὴλ, βουλὴν ποιησάμενος, συνήγαγεν πάντα τὰ θεματικά στρατεύσας καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀντὶ τῶν ἀπολειφθέντων ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὰς κλεισοῦρας τῆς Συρίας, ἀναθορίας, Λυκάονας, καὶ Κίλικας, καὶ Ἰσαύρους, καὶ Καππαδόκας, καὶ Γαλάτας, καὶ πάντας παραλαβὼν ἐξῆλθεν δευτέρῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἰνδικτ. ς', καὶ τῆς πόλεως συνακολουθούσης αὐτῷ, καὶ Προκοπίας τῆς Ἀγούστης τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ἐξῆλθεν ἕως τ' ἀκιδούκτου, ποιῶντες μαιουμάδας (3), καὶ διδόντες χάρισματα τοῖς ἀρχόντας [τοῖς ἀρχουσι] τοῦ στρατοῦ· παρακαλοῦσης αὐτοὺς τῆς Προκοπίας, καὶ περὶ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως διαφυλάττειν αὐτὸν, καὶ σκέπειν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν· καὶ κείθεν πάλιν αὐτῇ ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει. Καὶ λοιπὸν ἀπάραντες ἐκείθεν τε βασιλεῦς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐγγυτρίμηναν ἕως τῶν κλεισούρων. Καὶ δὴ οἱ Βούλγαροι [Βούλγαροι] παρετάξαντο ἀπέναντι αὐτῶν, καὶ θεωροῦντες τὰ πλῆθος τοῦ λαοῦ οὐκ ἐτόλμησαν ἐπιχειρῆσαι, ἀλλ' ἴσταντο παρατεταγμένοι. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λαὸς τοῦ βασιλέως ἴσταντο, καὶ αὐτοὶ παρατεταγμένοι ἕως ἡμερῶν ιε', μὴ τολμῶντες ἀλλήλοις βαλεῖν χεῖρα. Καὶ λοιπὸν ἐταλαιπωρήθησαν ἐν τῷ καιῷ στήχοντες τοῦ θεοῦ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ὡς τε ἀνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἦλθον εἰς ἀβυγαλίαν

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(2') in marg., Οὗτός ἐστιν ὁ Χαμαιλέων, hic est Chamæleon.

(3) Maii Kalendas tripodio celebrantes. de qua profana celebritate Meursius, Lacerda, &c.

πάλλην προσδοκῶντες ὅτι οἱ Βούλγαροι; [Βούλγαροι.] A sperabant : quare attenitos et animum anxios ex
 εἶχον βαλεῖν χεῖρα, καὶ πάλιν οἱ Βούλγαροι ὁμοίως·
 καὶ ἦν ἰδεῖν αὐτοὺς ἐν ἀμνηνίζῃ πολλῇ. Καὶ δὴ ὁ
 Ἀπλάκης ἦν ἐπὶ τὸ ἐν μέρος τῆς ἀκρας ἔχων τοὺς
 Μακεδόνας καὶ τοὺς Θρακισιανούς, καὶ δηλοῖ τὸν
 βασιλεῖα· Ἔως τότε στήχομεν καὶ ἀπολλόμεθα·
 Ἐγὼ πρῶτος βάλω χεῖρα ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ
 Θεοῦ, καὶ αὐτοὶ μετὰ προθυμίας ἐπεισέλθατε·
 καὶ ἔχομεν νικῆσαι· πλείους γὰρ αὐτῶν ἔσμεν.
 δεκαπλασίων [δεκαπλασιῶς]· ὡς καὶ ἦν. Καὶ ἀρξά-
 μενος τοῦ πολέμου αὐνεχύθησαν ἐπ' αὐτὸν οἱ Βούλ-
 γαροι; [Βούλγαροι], καὶ οἱ Θράκης ἤρξαντο κόπτειν
 αὐτούς. Καὶ λοιπὸν τῆς μάχης ἀρξάμενης οὐκ ἦλθον
 εἰς βοήθειαν οἱ λοιποὶ λαοί, ἀλλὰ δευδιόσαντες ἔδω-
 κεν εἰς τροπὴν· πρῶτον τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν·
 καὶ καταλειφθέντες μόνοι οἱ τοῦ Ἀπλάκειου, καὶ μὴ
 ἰσχύοντες ἀντιστήναι, ἤρξαντο κόπτεσθαι καὶ αὐτοί.
 Καὶ λοιπὸν, ἰδόντες πάντα (4) τὰ θέματα ἔφυγον,
 παρ' ὀλίγον καταλιμπάνοντες καὶ τὸν βασιλεῖα, οἱ τὸ
 πρὶν καυχώμενοι ὑπὲρ τοῦ βασιλείως καὶ τῶν Χρι-
 στιανῶν ἀγωνίζεσθαι. Ἐλεγον γάρ, ὅτι Ἐν τῇ Βουλ-
 γαρίᾳ εἰσελθόντες ἐν τόποις δυσβάτους ἐκυρίευσαν
 ἡμᾶς, ἔξωθεν δὲ ἐπὶ κάμπου νικῆσαι αὐτοὺς ἔχομεν·
 καὶ πάντα ἐφέεσσαμο. Μήπω γὰρ ἀρξάμενοι πολε-
 μεῖν, ἔφυγον· καὶ λοιπὸν ἐπλήρη ἐν αὐτῷ τῷ πο-
 λίμῳ ὄτε Ἀπλάκης, καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
 Οἱ δὲ λοιποὶ ἰδόντες ὅτι οὐκ ἔχουσαν ποδὶ βοήθειαν,
 ἔφυγον κατ' αὐτοί. Ἦν δὲ ἄ τοπος κοίλος ἐν ᾧ συνέδα-
 λον τὴν μάχην, καὶ τὰ θέματα ἴσταντο πρὸς τὸ ὕψη-
 λότερον μέρος, καὶ τὰ τραπέων αὐτῶν ἐλογίζοντο (5),
 ὅτι οὐκ ἔφυγον, ἀλλ' ὀπισθοπέδησαν, καὶ τροποῦνται
 αὐτούς· καὶ εὐθέως οὐ καταδίωξαν αὐτούς. Καὶ μετὰ
 μικρὸν ἀνακύψαντες ὀλίγον θεωροῦσιν ὅτι δρόμῳ
 πολλῷ φεύγοντες ἀπέκρυψαν. Καὶ λύσαντες τοὺς
 χαλινούς τῶν ἵππων καταδίωκον ὀπίσω αὐτῶν· αὐτοὶ
 δὲ φεύγοντες, ἀλλήλους συνεπάτου· καὶ ἵ ἔμπρο-
 σθεν φεύγων τὸν ὀπίσω [ὀπίσω] οὐ κατενέει. Ἀκούων
 γὰρ τὴν κρότον τῶν ποδῶν τῶν ἵππων, ἔλεγον, ὅτι
 ὑπὸ τῶν πολεμίων καταδιώκεται, καὶ ἔως οὗ ὁ ἵππος
 πεσὼν ἀπέθανεν, οὐκ εὐμένιδη [οὐκ ἂν μονὴν ἴδῃ]
 ἕκαστος τοῦ φεύγειν. Λοιπὸν δὲ καὶ οἱ πλείοι [πλείστοι]
 περὶ τῆς ἔφυγον τῶν ἵππων ἐκ τῆς παραταγῆς ἀδυνάτων
 ὄντων. Αἰμαγχοηθέντες δὲ, καὶ τοῦ δίφους καίντων
 [καίντες], ὀλίγον ἀπερχόμενοι ἐπιπτον καὶ ἀπέθνη-
 σκον. Πάντες γὰρ τὰ ἄρματα καὶ τὰ λωρίκια ἔβρι-
 ψαν εἰς τὴν ὁδόν· ἄλλοι δὲ καταφθάνομενοι εἰσῆλθον
 εἰς κάστρα τινά· ὕστερον δὲ παρακαθίσαντος τοῦ
 Βουλγάρου, καὶ παραλαβόντος πάντας [κάστρα, πάν-
 τες ἡμιμαλωτίσθησαν]. Λοιπὸν οὖν οἱ πολέμοι ἐπι-

utraqus parte cernere licebat. Aplaces igitur ad
 extremam exercitus alam Macedones et Thracasia-
 nos sub se habens, significat imperatoris: Quousque
 tandem stamus inertes et perniciem quaerimus?
 Ego primus in nomine Domini, manus consero:
 vas audacter adeste, et nostra erit victoria: decu-
 plo quippe plures numeramur; et vere sic erat: Ep-
 igitur pugnam delibante Bulgarorum effusi sunt in
 eum ordines, coeperuntque Thraces eos cadere.
 Pugna postmodum exardescente, reliquæ subeidio
 non accessere turmæ, sed præ timore in fugam
 versæ sunt; et omnium prima Orientalium regio:
 soticque derelicti, qui erant cum Aplace, nec hostili-
 ter impetam ferre validi, parte plurima deleti
 sunt. Porro videntes reliquas legiones suum dese-
 ruisse ordinem, imperatore neglecto, unus post
 alium sensim in fugam delapsi sunt, qui modico
 prius pro eo et Christianis decertare vitæque ex-
 ponere gloriabantur. Nobis, inquiebant, Bulgariam
 ingressis per aspera et invia loca hostes evaserunt
 superiores. In planitiem vero educendis certa stat
 victoria. Eos tamen vana spes fefellit. Vix enim
 imito prælio terga verterunt: idcirco cæsus Aplaces
 in certamine, et ex ejus acie plures desiderati. Cæ-
 teri nullum auxilium adesse contemplati, pari fuga
 salutem quaesiere. Erat quidam depressus et conca-
 vus locus, quo prælium commissum est a 430 Bul-
 garis, legionesque Romanæ stabant ad eminentio-
 rem collem, iisque in fugam actis, cogitabant alii
 non fugisse, sed retrorsum accessuros et hostes
 fugaturos: quare non confestim hostes insecuti
 sunt. Modico post vero suspicientes, vident eos
 præpeti cursu fugientes se subduxisse: quare so-
 lutis equorum habenis retro sectabantur. Romani
 fugientes invicem se protrebant, ita ut qui præce-
 debat fugiens, retro positum non attenderet: audito
 quippe pedum equorum pulsæ, hostes sese insequi
 dicebat; et donec decidens in terram equus more-
 retur, a fugæ cursu vix ullus sibi temperabat.
 Exinde plures pedibus salutem quaerebant, equis
 nimirum ex longa statione in acie viribus defectis.
 Fame autem et siti consumpti plures cum modico
 munere processissent, in terram lapsi animam effu-
 bant. Nullus fuit qui arma loricasque per viam non
 projeceret. Alii oppida quædam occupantes, a Bul-
 garis postmodum obsessi captique, in servitutem
 abducti sunt. Hostes porro retro fugientium arma
 non impigri collegere: nostri vero donec ad urbem

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(4) Deincepsque, videntes (sic nempè inclinatum
 Aplaces aciem, ac Orientalium fugam) cohortes om-
 ne fugam arripuerunt. De hac Orientalium eorum-
 que ducis Leonis Armeni defectione non omnes con-
 sentiunt. Cum auctore facit Iguatius Diaconus
 ex quo forte accepit ipse, ut et Ceidr. Πρὸς τοὺς
 ἐπὶ Θράκην Ὀβίνους τῷ βασιλεῖ συγκεκρότητο, ἐν
 ᾧ τῆς ἡττῆς Ἀέων πρωτεργάτης γενόμενος, παντὶ τῷ
 στρατοπέδῳ τὴν μετ' αἰσχύνης φυγὴν ἐμαίευσά-
 το: Bellum adversus Hunnos Thruaciam infestantes
 imperator susceperat, in quo Leo primus cladis au-

tor effectus, in causa fuit ut et reliqui turpem fu-
 gam inirent.
 (5) Cogitabant (scilicet Bulgari) non eos arripuisse
 fugam, sed certo consilio retulisse pedem, ac insi-
 dias hostibus struere. Familiaris vox Theophani
 eo sensu τὸ τροποῦσθαι. Ipse elegantius Theoph.
 λογισμοῦ τινος τρόπον, ait rem Crumum existimasse,
 insidiarum quamdam struem. Ἐδ, ἀπέκρυψαν, eva-
 sisse vident, se subduxisse. Ἐλεγον ὅτι, Hostes sese
 insequi dicebat.

appellerent fuga semper usi sunt. Ad urbem quoque perveniens imperator ingressus est, et portas civitatis oclusit, ne fusus exercitus aliquod malum moliretur. Bulgari per spatium aliquod fugientes insectati, captata deinceps opportunitate, progrediebantur. Erant enim pariter longa statione fatigati, et equi debiles: armisque, ut dictum est, collectis onerati: et oppida, in quæ profugerant nostri, obsidebant. Imperator demum cum mœrore fletuque civitatem ingressus patriarcham adfit. Comitabantur magister, et magnus domesticus, et patricii reliqui. Imperator lugens siebat: Omnino peccatis meis exigentibus hoc passus sum Christiani: imperium socieri mei invisum habet Deus, ejusque sobolem averasatur: cum plures enim hostibus numero essemus, nulli nostrum adfuit animus, verum singuli turpi fuga dilapsi sunt. Patriarcha reliquisque eum consolantibus, et quid agendum consulentibus, donec legiones omnes convenirent, ut mandatum daret imperator; præstolabantur. Interim Orientalium (qui primi fugerunt e bello) legio, cui Bardæ Armeni filius præfectus erat, tumultuabatur, et Leonem ipsum imperatorem faustis vocibus prosequabatur. Tum nullo se opponente, fesseratis portis in urbem conferta multitudo induxerunt. Audiens autem hæc Michael imperator profugus in ecclesiam, fide accepta, monachusque factus comam deposuit:

De Leonis filii Bardæ Armeni imperio.

431 Leo itaque palatium ingressus est: et assumptis imperii insignibus celebri processu facto ecclesiam adiit, et concensu ambone a Nicephoro tunc temporis patriarcha coronatus est mensis Junii die decimo, indictione septima, chirographo prius a se et comitibus exhibito, nihil adversus Ecclesiam innovari, aut a sanctis Patribus circa sacra dogmata quondam behe definita nihil immutari toleraturum: quod nullatenus præstitit. Mendax videlicet, et, ut vulgo fertur chamæleonem varios induere colores; ita et ipse sermone semper varius fuit, nonnunquam probis præditus moribus, et bonus apparens; quandoque etiam contrariis infectus: ex quo merito chamæleon a sancto viro cognominatus est. Ejecto igitur, ut præmissum est, Michael, Leo tyrannice sumpsit imperium, et tonsa Procopia Augusta Michaelis conjuge, filios ejus pariter per insulas detonsos virilibus orbavit. Vix quoquam etiam relicto propriorum, aut eorum quæ a parentibus acceperant; adeo ut necessaria quoque eis deficerent, cuncta abstulit: ipsi vero Deo in omnibus gratias referabant. Erat porro Michael ætatis perfectæ vi, ipso juventutis flore

Ασθεν ἐσύναγον τὰ ἔρματα τῶν φευγόντων. Καὶ ἕως τῆς πόλεως οὐκ ἐστήσαν φεύγοντες. Καὶ φθάσας ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἠσφάλισεν, ἵνα μὴ ὁ λαὸς χαλασθεὶς ποιήσῃ κακόν. Οἱ δὲ Βούλγαροι [Βούλγαροι] ἕως ὀλίγον τόπου καταδιώξαντες, τὸ λοιπὸν μετὰ ἀνάσσεως ἤρχοντο. Ἦσαν γὰρ καὶ αὐτοὶ κεκοπιακότες ἀπὸ τῆς παρατάξεως, καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν, συνάγοντές τε τὰ ὄπλα, ὡς εἴρηται, καὶ τὰ κάστρα παρακαθήμενοι ἔνθα προσέφυγον οἱ διωκόμενοι. Καὶ ὁ βασιλεὺς εἰσελθὼν μετὰ λύπης καὶ κλυθμοῦ ἀπῆλθεν εἰς τὸν πατριάρχην, καὶ συνεισῆλθον ὁ τε μάλιστα, καὶ ὁ μέγας δομέστικος, καὶ οἱ λοιποὶ πατριεῖοι, καὶ κλαίων ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ὅτι Πάντως διὰ τὰς ἀμαρτίας μου τοῦτο ἐπαθὸν οἱ Χριστιανοί· καὶ ὅτι οὐκ εὐδοκίμει ὁ Θεὸς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ πένθερό μου (6), οὐδὲ εἰς τὴν γενεάν αὐτοῦ· ἐπεὶ πλείους ἡμεῖθα ἡμεῖς τῶν πολεμίων, καὶ προθυμίαν οὐδεὶς ἔσχεν, ἀλλὰ πάντες ἐφυγον. Καὶ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν παραμυθουμένων αὐτῷ, καὶ βουλευόμενων τί ἂν ποιήσωσιν, καὶ ἐκδοχόμενῶν ἵνα σωρευθῶσιν πάντα τὰ θέματα, καὶ δώσῃ ὁ βασιλεὺς διαταγὴν τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν πρῶτοι φηγόντες τοῦ πολέμου ἐποίησαν βουλὴν πόνηράν, ἔχοντες στρατηγὸν υἱὸν Βάρδα τοῦ Ἀρμενίου, καὶ μολτεύσαντες ἐξευφήμησαν τὸν αὐτὸν Λέοντα εἰς βασιλείαν, καὶ μὴδενὸς ἀνδισταμένου ἀνοίξαντες τὰς πόρτας εἰσῆγαγον αὐτὸν παμπληθεὶ εἰς τὴν πόλιν. Ἀκούσας ταῦτα Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς προσέφυγεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ λαβὼν λόγον, ἀπεκείρατο γενόμενος μοναχός.

De Leonis filii Bardæ Armeni imperio.

Λέων οὖν εἰσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ παραλαβὼν πάντα, ποιήσας προέλευσιν εἰσῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸν ἀμβώνα ἐστέφθη ὑπὸ Νικηφόρου τοῦ τρινακῆτα πατριάρχου ὄντος; μηνὶ Ἰουνίῳ, δεκάτῃ, ἰνδικτιῶν ἑβδόμῃ, πρότερον ποιήσας ἰδιόχειρον (7) μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ μηδέ ποτε κατὰ τῆς Ἐκκλησίας γενέσθαι, ἢ παρασαλεῦσαι τῶν καλῶς εἰς αὐτὴν ὀρισθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων ἱερῶν δογμάτων, ὅπερ οὐκ ἐφύλαξεν ψεύστης ὢν; καὶ καθάπερ ὁ λόγος ὑπογράφει τὸν χαμαιλέοντα ἐναλλάττειν [ἐναλλάττειν] τὰς μορφάς, οὕτως καὶ αὐτός· ποτὲ μὲν ὡς χρησιολόγος καὶ ἄριστος φαινόμενος, ποτὲ καὶ τούναντιον· ὅπερ [ἰδίωπερ] καὶ δικαίως ἐπινομάσθη Χαμαιλέων ὑπὸ ἁγίου ἀνδρός. Ἐκβαλὼν οὖν Λέων, καθὼς προείρηται, τὸν Μιχαὴλ ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τυραννικῶς, παρέλαβεν αὐτὸς τὴν βασιλείαν, καὶ κουρεύσας Προκοπίαν τὴν Αἰγυπτίσταν γυναῖκα τοῦ Μιχαὴλ, τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐξευνοῦχισεν κουρεύσας αὐτά, καὶ ἐκούρευσεν αὐτοὺς εἰς τὰ νησία· ἐπάρας δὲ πάντα ὅσα εἶχον, μὴ εἶσας αὐτοῖς μήτε τὰ ἴδια, μήτε τὰ τῶν γονέων αὐτῶν, ὥστε ὑστερεῖσθαι αὐτοὺς καὶ τῶν ἀνάγκαιων. Αὐτοὶ δὲ ἠγαροῦσιν ἐν πᾶσι τὸν Θεόν. Ἦν δὲ ὁ Μιχαὴλ

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(6) Socer cujus Deo invisum imperium ait Michael, Nicephorus est, cujus erat Procopia filia Michaelis uxor

(7) Ita patriarcha enitebatur, sed non obtinuit

Leonis astu deceptus, rem differendam prætextentis in tempus aliud commodius, ac ubi capessivisset imperium, uti multis Ignatius Diaconus, necnon Continuator Vaticanus.

τέλειος μὲν τὴν ἡλικίαν, αὐτὸ δὲ ἄνθος ὄντων τῆς νεότητος, στρογγυλοπρόσωπος, σιτόχροος, μαῦραν ἔχων τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπίγυρον (8), καὶ τὸ γένειον εὐπρεπῶς διακειμένον ἐν τῇ θφει αὐτοῦ, μῦρον καὶ αὐτὸ πρῶτος δὲ πᾶν καὶ ἀγαθός, εἰ καὶ τις ἄλλος. Οὗτος θλίψει πολλὰς ὑπέστη διὰ τὴν ὀμότητα τοῦ ἀσεβοῦς Λέοντος, καθημέραν τὸν θάνατον ἐκδεχόμενος, καὶ μετ' ὀδύνης καθημέραν τὸν ἄρτον αὐτοῦ ἐσθίων· ὁ Κύριος ἀβλαβῆ ἐφύλαξεν παραδόξως ἐκ τῆς κακουργίας αὐτοῦ.

Καὶ λοιπὸν ἦλθεν οἱ Βούλγαροι μηδενὸς αὐτοῖς ὑπαντῶντος ἢ κωλύοντος ἕως τῆς πόρτης, καὶ ποιήσας ὁ Κρούμος θυσιαν, κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ, ἔξωθεν τῆς Χρυσῆς πόρτης ἔθυσεν ἀνθρώπους καὶ κτήνη πολλά, καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης βρέξας τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ περιχλισάμενος, καὶ βαντίσας τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ εὐφημισθεὶς ὑπ' αὐτῶν, διεῖλθεν μέσον τῶν παλλακίδων αὐτοῦ, προσκυνηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, καὶ δοξασθεὶς, καὶ ταῦτα θεωρούντων ἐκ τῶν τεχνῶν πάντων, καὶ μηδενὸς τολμῶντος κωλύσαι αὐτὸν, ἢ ἀπολύσαι βέλος κατ' αὐτοῦ. Καὶ ποιήσας πάντα τὰ ἐπιθυμήματα αὐτοῦ, καὶ ἄπερ ἐβούλετο, περιεκύκλωσεν τὴν πόλιν, καὶ ἔβαλεν χάρακα ἐν αὐτῇ, καὶ ποιήσας ἡμέρας τινὰς, καὶ περιδείσας τὰ ἔξωθεν τῆς πόλεως, ἤρξατο ζητεῖν πάντα χρυσοῦ καὶ ἱματισμῶν πολὺν ἀριθμὸν, καὶ κοράσια ἐπίλεκτα ποσότητά τινα. Καὶ δὴ ποιήσας ὁ Λέων βουλὴν μετὰ τῶν ἀρχόντων, ἐδήλωσεν τὸν Κρούμῳ, ὅτι Ἐλθὲ ἕως τοῦ αἰγιαλοῦ μετὰ ἄλλων τινῶν μὴ ἐπιπερομένων ὄπλα, καὶ ἡμεῖς ἐξερχόμεθα διὰ τῆς θαλάσσης ἀσπλοὶ μετὰ χελανθίου, καὶ συλλαοῦμεν· καὶ ἄπερ ἤτησεν πάντα ποιῶμεν. Καὶ ταῦτα δηλώσαντες, διὰ τῆς νυκτὸς ἐξαγαγόντες τινὰς ἀνωπλισμένους ἕως ὀνομάτων τριῶν, καὶ κατέκρυψαν αὐτοὺς ἐν δωματίοις τισίν τῶν Γάλλης ἔξωθεν τῆς πόρτης τῶν Βλαχερνῶν, δύσαντες αὐτοῖς σύσσημον, ὅτι Διαλεγόμενων ἡμῶν μετὰ τοῦ Κρούμου, σημειῖόν τι ἔχομεν ποιῆσαι, ἄπερ θεασάμενοι ἐξέλθατε, καὶ ἀποκτείνετε αὐτόν. Καὶ τῇ ἐπαύριον ὄντων τῶν Βουλγάρων ἐπὶ τὸ μέρος τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων ἔξωθεν τῆς πόλεως, κατήλθον ὁ Κρούμος ἐπὶ τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν συνταγὴν μετὰ ἄλλων τριῶν τὸν λογοθέτην αὐτοῦ, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν λεγόμενον [τοῦ λογοθέτου καὶ Κωνσταντῖνου τοῦ λεγομένου] τοῦ Πατριχοῦ φυγόντος εἰς Βουλγαρίαν πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἔχοντα [ἔχοντος] καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὄντα ἐξ ἀδελφῆς τοῦ Κρούμου. Οὗτοι τέσσαρες ἐξελθόντες τοῦ λαοῦ αὐτῶν ἀσπλοὶ κατήλθον ἕως τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν συνταγὴν μετὰ ἄλλων τριῶν, μὴ γινώσκοντες δὲ τὸ ἐνεδρὸν αὐτῶν. Λοιπὸν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθον μετὰ χελανθίου βουλόμενοι συλλαῆσαι μετὰ τοῦ Κρούμου, καὶ λαβόντες

A conspicuus, vultu rotundo, colore frumentum referente, nigro capite et virili barba decenter composita, eaque ad vultus speciem nigra. Mansuetus porro et urbanus, si quis alius existitit. Hic calamitates multas impit Leonis crudelitate sibi inflctas, etiam morte propediom expectata, sustulit; quotidianumque panem cum animi mœrore comedens, mortem præstolabatur. A Domino nihilo secius præter opinionem custoditus est, ne Leonis nequitia læderetur.

Venerunt itaque Bulgari, nullo ipsis occurrente, vel aditum prohibente usque ad civitatis portam, et Crumus sacra pro more faciens ad Chrysen portam homines et animalia plurima mactavit: et ad maris litus tinctis aqua pedibus lotus est totus, populoque aqua resperso, faustis acclamationibus ab eo cumulatus: medioque pellicum agmine pertransito, ab eis laudem et honorem excepit, spectantibus ex muris civibus cunctis, nulloque prohibere; vel telum in eum mittere auso. His prohibito peractis, et quæ decreverat gestis, urbem obsidione cinxit, et undequaque circumvallavit, diesque plurimos moratus, 432 et urbis loca vicina deprædatus, auri pensum annum, vestimentorumque numerum non contemnendum, et electarum virginum gregem non modicum expetiit. Quare consilio cum proceribus habito, Crumo significavit Leo: Cum paucis quibusdam arma non ferentibus ad maris usque litus procede: nosque pariter navicula sine armis mari prodibimus, habitoque colloquio, quæ expetiisti, cuncta præstabimus. His ita significatis, nonnullis ad trium numerum armatis noctuque eductis, ad Blachernas in domoneulis Gallæ occultaverunt se, signumque dedere: Nobis cum Crumo colloquentibus signum aliquod edemus, quod conspici foras erumpite, et eum interficite. Postero die Bulgari ad sanctorum Anargyrorum ædem stantibus extra civitatis portam, ex conducto Crumus versus mare profectus est cum tribus aliis; logotheta videlicet ejus, et Constantino Patzici, qui ante plures annos in Bulgariam fugerat, filio, alium filium præsentem ex Crumi sorore habente. Quatuor isti reliquo exercitu discedentes et inermes cum aliis tribus juxta conductum ad mare devenerunt, insidias sibi paratas ignorantes. Egressi sunt pariter ex urbe lintre vecti, qui cum Crumo colloquium habituri erant: et accepta fide, e navi prodierunt. Crumus equo descendens in terram desedit: ejus equo sella frenisque instructo Constantini filii manu detento. Iphis adinvicem disserentibus, non nemo signum ex urbe dedit: fuit is Exabules, qui manu caput aperuit. Animad-

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(8) Vocem ἀγυρον prn ephelo, atque juvene in aula merente exponit Possinius in Anna Comnena, cujus *Alexiad.* l. 7 ea vox exst. t. At vocem ἐπίγυρον iterum invenio in Leone Grammatico p. 460 de Basilio Macedone dictam, cum robustus proceroque corpore juvenis Theophilitis comitalui adlectus est, quem Constantinus in Basilii Vita ejus-

modi juvenum, ac qui pulchri essent. εὐεδαίς, ai fuisse studiosissimum. Non male hic P. Coar, *virili*: at malim, *grandi robustoque*. Ibi non placet, *agremem juvenem*; potius, *robustum, fortem, grandem*; de quo statim, *ὄλον ἀγυρον νῦν ἀπελαβόμεν; qua lem nunc masculum comitalui adlegi?*

verit. Crumus, et animo percussus, exsiliit. Et in A equum jam paratum a sociis evectus, equitare cepit: mox populus a mœnibus in clamorem erupit; Crux vicit. Ipse fugam arripiente, armati viri ex domunculis egressi, retro insecuti sunt, et emissis telis vulnera inferre meditabantur. Is omnino solus in exercitum se recepit, alii tres, qui in navicula remanserant detenti sunt. Logotheta confestim occisus est, Constantinus autem et ejus filius vivi servati. His ita gestis, iratus Crumus incendi subvertique locum omnem postero die jussit. Positoe in incendio, cunctas ecclesias trans civitatis portam præclaras quasvis, et ab Irene, Nicephoro, et Michaelē reparatas, necnon monasteria, palatia, domos, suburbana combusserunt. Ad sanctum Mamantem pariter progressi, palatii ibidem constitutis, geminisque cubiculis subjecerunt ignem, columnas confrugerunt, et plumbum 433 reperitum rapuerunt, animantiumque statuas in Circo positas tulerunt secum, captivos omnes dederunt ueci, nec jumentis ipsis et animalibus pepercero. Hinc portus, cui Steni nomen, litore, tractuque superiore peragrato: navalia succederunt, sublatisque secum spoliis pluribus discesserunt. Tum occupata dextera civitatis parte, ad orientem ignem a porta Chryse ad Regium usque miserunt. Athyra deinde profecti, castrum ibi erectum demoliti sunt: et præclarum illum pontem quamvis firmissimum dejecerunt. Selybriam postmodum profecti, ad solum usque castrum ibidem constructum deturbarunt, nec non ecclesias domosque succederunt. Post hæc castrum Daonium destruxerunt; et Heracleam profecti, cum non possent occupare, domos cunctas ad litus positas, ædificiaque urbi vicina flammis vastaverunt. His perpetratis, Rædestum venerunt, et castrum istud demoliti, confertam plebem internecone deleverunt: cumque in civitatem non invalescerent, sparso ubivis incendio intulerunt vastitatem. Inde Aprum versus, quod etiam castrum est, direxerunt iter, eoque everso et incenso, ut aliis pluribus castris, dierum decem itinere diverterunt inde ad Gani montes, in quibus delitescentem plebeculam plurimam reperientes et animalia Thraciæ ferme cuncta, homines et jumenta innumera jugulaverunt: partem vero reliquam cum mulierum puerorumque multitudine in Bulgariam deportaverunt captivam. Inde transierunt ad Examillum, et Abydum usque: rursumque ad Eurium regressi et superiorem regionem, cunctas urbes a minima ad maximam Adrianopolim usque destruxerunt. Adrianopolim porro munitam reperientes obsederunt: quam cum expugnare non possent, protractis obsidionis diebus machinas instruxerunt, et castrum oppugnaverunt. Cives malis coarctati, ope destituti, et fame pereuntes hostibus fecere deditionem. Bulgari captivis ad nu-

λόγον, ἐξῆλθον τοῦ παραβίου. Καὶ ἀποκαταλαμύσας ὁ Κρούμος ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ τὸν ἴππον αὐτοῦ ἐκράτει ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου στρωμένον χαλινωμένον. Καὶ διαλεγόμενος αὐτὸν ἐποίησεν ὁ εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως τὰ σημάτων, ὅς τῆν ἂ Ἐξαβούλης, τῆ χειρὶ τῆν κεφαλῆν ἀποσκεπάσας. Ὁν ἰδὼν ὁ Κρούμος καὶ σκανδαλισθεὶς ἀνεπήδησεν, καὶ ἔχων ἴππου τὸν ἴππον, σηκώσάντες αὐτὸν οἱ μετ' αὐτοῦ, ἐκαθαλλίκευσεν, καὶ ἀνέκραζεν ὁ λαὸς ἀπὸ τῶν τευχῶν Σταυρὸς ἐνδοξασεν. Καὶ αὐτὸς ἠρξάτο φεύγειν. Καὶ ἐξεληθόντες οἱ ἐνωπλισμένοι ἐκ τῶν δωμάτων κατεδίωξαν ὅπισθεν τοῦ Κρούμου, καὶ ἀπολύσαντες αὐτὸν τὰ βέλη, ὡς ἐβήθησαν ἐπέπληρωσαν αὐτόν. Αὐτὸς δὲ μονώτατος ἔφυγεν εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ἐπικέσθησαν ὑπὸ τῶν θυτῶν ἐν τῷ χελανδίῳ. Καὶ ὁ μὲν λογοθέτης παράστα ἐσφάγη· Κωνσταντῖνος δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ζῶντες ἐπίσθησαν. Λοιπῶν δὲν τούτων γενομένων, θυμωθεὶς ὁ Κρούμος ἐκέλευσεν ἐπαύριον ἐμπύρσαι καὶ καταστρέψαι: πάντα τόπων. Καὶ ἀρξάμενος ἐμπύρζειν κατέκαυσαν πάσας τὰς ἐκκλησίας τὰς ἀντίπεραν τῆς πόλεως μεγάλας οὖσας, ὡς ἀνεκαίνισεν Εἰρήνη καὶ Νικηφόρος· καὶ Μιχαὴλ· ὁμοίως καὶ τὰ μοναστήρια, καὶ τὰ παλάτια, καὶ τοὺς οἴκους, καὶ τὰ προάστια. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα ἐνεπύρσαν τὰ ἐπίσεια παλάτια, καὶ τοὺς δύο κοιτώνας, καὶ τοὺς κίονας κατέκλασαν, καὶ τοὺς μολύβδους ἐπήραν, καὶ τὰ ζώδια τοῦ ἵπποδρομίου, καὶ πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν κατέσφαξαν, καὶ ὁμοίως καὶ τὰ κτήνη. Καὶ διελθόντες πᾶσαν τὴν παραθαλάσσιαν τοῦ Στενοῦ καὶ τὴν ἄνω, πάντα τὰ ἐμπύρσαι κατέκαυσαν· καὶ ἀφαντες σκύλα πολλὰ, φροντο· Καὶ πιάσαντες τὸ δεξιὸν μέρος τῆς πόλεως πρὸς ἀνατολὰς, κατέκαυσαν τὸ ἐξώθεν τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἕως τοῦ Ῥηγίου· καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν Ἀθύρῃ κατέστρεψαν τὸ ἐκεῖσε κάστρον, καὶ τὴν γέφυραν, παράξενον οὖσαν καὶ πᾶν (θ) ὀχυρωτάτην. Καὶ ἐλθόντες εἰς Σιλυθρίαν [Σηλ.] κατέστρεψαν τὸ αὐτῷ κάστρον ἕως τοῦ ἐδάφους, καὶ τὰς ἐκκλησίας, καὶ τοὺς οἴκους κατέκαυσαν καὶ μετὰ τοῦτο τὸ Δαδὸν κάστρον ὑπάρχον κατέστρεψαν. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν Ἡρακλείας, μὴ δυνάμενοι εἰς αὐτὴν εἰσελθεῖν, ἐνεπύρσαν πάντα τὰ οἰκήματα τὰ ὄντα εἰς τὸν λιμένα, καὶ τὰ περίε τῆς αὐτῆς πόλεως. Καὶ μετὰ τοῦτο ἐλθόντες εἰς Ραιδεστον κατέστρεψαν καὶ τοῦτο τὸ κάστρον, ἐμπύρσαντες πάντα τὰ ἐν αὐτῇ οἰκήματα καὶ τὰς ἐκκλησίας, κατασφάζαντες αὐτόθι λαὸν πολὺν. Καὶ μηδὲν ἰσχύσαντες εἰς αὐτὰ, τὰ ἐξω πάντα ἐμπύρσαντες, καὶ καταστρέψαντες, ἀνῆλθον εἰς τὸν Ἄπρον, κάστρον ὄν καὶ αὐτό· καὶ καταστρέψαντες καὶ τοῦτο καὶ ἐμπύρσαντες, καὶ ἕτερα πλεῖστα κάστρα, κατῆλθον ἐκεῖθεν δι' ἡμερῶν δέκα, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ ὄρη τοῦ Γάνου· καὶ εὐρόντες ἐκεῖ λαὸν πολὺν κρυπτόμενον, καὶ σχεδὸν πάντα τὰ κτήνη τῆς Θράκης, κατέσφαξαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη ὄντα εἰς πληθὴ, αἰχμαλωτεύ-

FRANG. COMBESISH NOTÆ.

(9) Το πᾶν nihil est cur redundare existimetur: nec enim novum, ut et superlativis adverbia eimodi adjunguntur.

σαντες ἀπέστειλαν εἰς Βουλγαρίαν, καὶ γυναϊκῶ-
 παῖδα πολλά. Καὶ λοιπὸν ἀπῆλθον καὶ εἰς τὸ Ἐξαμί-
 λιν, καὶ κατῆλθον ἕως Ἀβύδου· καὶ ἀνέκαμψαν ἐπὶ
 τὸ Ἐβριον, καὶ τὴν ἄνω, καὶ πάντα τὰ κάστρα κατέστρεψαν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ἕως τῆς Ἀδρια-
 νουπόλεως. Καὶ εὐρόντες τὴν Ἀδριανούπολιν κρούουμένην παρεκάθισαν· καὶ ποιήσαντες ἡμέρας
 πολλὰς, καὶ μηδὲν ἰσχύσαντες ἀπὸ τοῦ πεπρακαθισμοῦ, στήσαντες μαγγανικὰ ἐπολέμουν τὸ κάστρον.
 Καὶ δὴ στενωθότες, μὴ ἔχοντες βοήθειαν ποθεν, καὶ ἀποθνήσκοντες τοῦ λιμοῦ, παρέδουκαν ἑαυτούς.
 Καὶ λαβόντες οἱ Βούλγαροι τὴν αἰχμαλωσίαν πᾶσαν εἰς πλῆθος οὖσαν ἀναριθμητον, καὶ πᾶσαν τὴν
 ἀποσκευὴν αὐτῶν, μετώπισαν αὐτοὺς εἰς Βουλγαρίαν ἐκείθεν τοῦ Ἰστροῦ ποταμοῦ.

Καὶ τούτων γενομένων ὁ Λέων τῆς πόλεως οὐκ
 ἐξῆλθεν, ἀλλ' ἐκράτει τῆς βασιλείας τυραννικῶς.
 Καὶ λοιπὸν φθασάντων τῶν εὐροτῶν ἔστρεψεν τὸν υἱὸν
 αὐτοῦ μικρὸν ὄντα, καὶ ἐπονομαζόμενον Συμβάτην,
 ἐφέυσάτο λέγων, ὅτι Κωνσταντῖνος καλεῖται. Καὶ
 σφραγίσας τὸν περιζωθέντα λαβὼν ἐκ τῶν διαφόρων
 πόλεων ἐρόγχευεν αὐτοὺς, ποιήσας αὐτοὺς εὐφρη-
 σαι Λέοντα καὶ Κωνσταντῖνον, μιμούμενος τοὺς
 πρώην βασιλεύσαντας Λέοντα καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς
 Ἰσαύρους, ὧν καὶ τὴν αἵρεσιν ἀνευώσατο, βουλό-
 μενός ζῆσαι ἐτη πολλά, ὡς καὶ αὐτοὶ, καὶ γενέσθαι
 περίφημος· οὕτως τὴν βουλὴν θεὸς κατήσχυεν ὡς
 παρὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ. καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Καὶ δὴ
 λοιπὸν γεροντότος εὐδίου τοῦ ἀέρος τῷ χειμῶνι, καὶ
 τῶν ποταμῶν μὴ ἔχόντων ὕδωρ πολὺ, ἐξῆλθον οἱ
 Βούλγαροι [Βούλγαροι] χιλιάδες τριᾶκοντα ὀλοσιδη-
 ροὶ, καὶ ἐλθόντες ἕως Ἀρκαδισπόλεως, καὶ πε-
 ρίσσαντες τὴν Ῥηγίαν (ποταμὸς δὲ οὕτως ἐστὶ λε-
 γόμενος), εὐρὸν λαβὼν πολὺν, καὶ ἠχμαλώτευσαν αὐ-
 τοὺς. Καὶ πρὸ τοῦ περάσαι αὐτοὺς τὴν αἰχμαλωσίαν,
 ἐγένετο ὑετός, πολλὴς ἡμέρας ὄντος, καὶ ὕψις οὗτος ὁ
 ποταμὸς ἐγένετο ὡς θάλασσα. Καὶ μὴ θυνάμενοι ἀν-
 τπεράσαι οἱ Βούλγαροι ἔμειναν ἡμέρας δεκαπέντε
 κατῆχοντες τὴν αἰχμαλωσίαν. Καὶ μηνύσαντες τὸν
 Λέοντα τῷ βοηθῆσαι, δι' προσέχον, οὐδὲ τῆς πόλεως
 ἐξῆλθεν, οὐδὲ ἄλλους τινας ἀπέστειλεν πρὸς βοήθειαν.
 Καὶ λοιπὸν γενομένης εὐδίας, καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐλατ-
 τωθέντος, αὐτοὺς τοὺς αἰχμαλώτους παρασκευάσαν
 κόψαι ξυλητῶν, καὶ πρῆσαι γέφυραν, καὶ οὕτως
 ἐπέρασαν μετὰ τῆς αἰχμαλωσίας, ὄντων ὁμοῦ ἀνδρῶν
 καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν χιλιάδες πενήκοντα. Λα-
 θόντες καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν Ἀρμενιάτικα
 στραγιδωμάλωτάρια, καὶ ναχοτάπητα ἀνώτερα, καὶ
 ἱματισμὸν πολὺν, καὶ χαλκώματα, ἐφόρτωσαν πάντα
 εἰς τὰς ἀμάξας, καὶ λαβόντες πᾶσας τὰς ἀγέλας αὐ-
 τῶν βόας καὶ πρόβατα, εἰσῆλθον εἰς Βουλγαρίαν. Καὶ
 ὁ ἀδίκως βασιλεύσας κατὰ παράκλησιν Θεοῦ οὕτε
 αὐτὸς ἐξῆλθεν τῆς πόλεως πρὸς βοήθειαν τῆς αἰχ-
 μωσίας, οὐτε ἄλλους ἀπέστειλεν.

Λοιπὸν οὖν μετὰ ταῦτα ἀνηγγέλει αὐτῶν [ἀνηγγέλη
 αὐτῷ ὄντι] λεγόντων, ὅτι ὁ Κροῦμος ἐστράτευσεν λαβὼν
 πολὺν συναθροίσας, καὶ τοὺς Ἀδάρεις καὶ πᾶσας τὰς
 Σκλαβίνιας. Πρὸς δὲ τούτους παρασκευάζει διαφόρων
 ἐλεπτικῶν ὄργανά τε καὶ μηχανήματα, καὶ μαγγανικὰ
 καμμεγέστατα, τριβόλους τε καὶ τετραβόλους, καὶ χε-
 λῶνας, καὶ ὑψηλοὺς κλίμακας, σφαίρας τε καὶ μοχλοὺς,
 καὶ ὄρους, κριοὺς τε καὶ βελοστάσεις, πυροβόλα τε
 καὶ λιθοβόλα, καὶ σκορπίδια, εἰς τὸ βαλέσθαι βέλη, καὶ
 σφενδόνας, πάντα μηχανήματα κατὰ τῶν ἐπάλλεων
 τοῦ αἰῶνι τὴν πόλιν, ἐπὶ τὸ δουτικὸν μέρος τῆς πόλεως

A perum immensam adhaerens, ablati quoque armorum
 supellectile, in Bulgariam trans Istrum flumen de-
 portaverunt.

Hæc dum gererentur, urbe non egressus est Leo,
 sed imperium tyrannice tenebat. Celebratis autem
 festis, filium adhuc pusillum, Symbatem nomine,
 Constantinumque vocari mentitus, stemmate redi-
 mivit : residuique populi multitudine ex variis
 urbibus congregata collegit exercitum, stipendiorum
 que dato Leonem et Constantinum faustis acclamatio-
 nibus prosequi jussit, **434** imperatores sceptrum
 pridem consecutos, Leonem et Constantinum Isau-
 ros imitatus, quorum hæresim renouavit, sibi que
 multos annos eorum instar, et ut laude conspicuus
 foret, comprecatus : cuius Deus, imminutis ejus
 filii que annis, consilium confudit. Cæterum aeris
 serenitate hiemem totam occupante, subsidentibus
 que fluminum aquis, Bulgari armis a capite ad
 pedes tecti ad hominum triginta millia eruperunt,
 et Arcadiopolim usque, Regina pertransito (fluvius
 est ita dictus), pervenerunt, populumque omnem
 copiosum sane fecerunt captivum. Prius vero quam
 captivos trajicerent, dies octo, decidit immensus
 imber quo fluvius intumescens maris instar exunda-
 vit. Bulgari ne transfretarent impediti, custodia
 semper captivitate, dies quindecim ad ripas stete-
 runt. Leo nuntio ab eis accepto, ut opem ferret,
 non advertit, neque urbe egressus est, nec alios
 quosvis in auxilium submisit. Interim redeunte
 aeris tranquillitate, et fluvio decrescente, Bulgari
 sylvas cadere, pontemque struere captivos compul-
 lerunt : atque ita cum captivis omnibus virorum
 simul mulierum et puerorum millibus quinquaginta
 transierunt. Illi captivorum facultates omnes ad
 stragulas usque Armenias, grandesque tapetes acu-
 pictos, generis omnis vestimenta, instrumentaque
 ad usum ærea curribus imposita. hominumque et
 ovium greges abductos transvexerunt : et hoc pacto
 Bulgarjam ingressi sunt, principe inique ad impe-
 rium Dei permissu præparato, pedem non effereute,
 neque ad captivorum opem alios egregi permit-
 tente.

His peractis, rumor ad eum, delatus in hæc
 verba : Crumus ingentem exercitum coegit, Aha-
 resque et ex Sclaviniis cunctis copias collegit :
 præparat insuper instrumenta machinasque cun-
 ctas expugnandis urbibus idoneas, arte facta
 grandia, tribulos, tetrabulos, tetradines, scalas
 excelsas, globos, vectes, funes, arietes, ballistas,
 ignea jacula, petrarias, scorpiones, tela jaculatoria,
 fundas, uno verbo machinas omnes, invadendis
 turribus, et civitatibus capiensis, ut ad occidendum
 vobis partem Blachernarumque murum urbem ad-

grediatur. Tormenta isthæc cuncta, ad urbis partem, qua telum in eum missum est, applicare meditatur, instrumentis hisce præfatis deportandis et curribus vehendis boum millia plurima in stabulis jam disposuit, currus autem ferro victos ad quinque millia fieri iussit. Leo, his auditis, et missis exploratoribus, veritateque compertæ, populi multitudinem immensam et artifices congregavit, 435 murumque alium præter eum qui ad Blachernas, cœpit extruere, profundamque et amplam fossam excisam opponere. Vix operi manu admota, hoc est, opere adhuc infecto, ut Deus, qui consilia gentium dissipat, et populorum mentem reprobat, irritat quoque consilia principum, qui non in machinis vel robore homines quid aggredi posse commonstrat, ut hæc, inquam, iterum patefaceret Deus, nondum imminente vere, ut retulerunt quidam captivitate Bulgariae liberati, circa seriam magnam quintam, Bulgariae princeps Crumus ille celebris, qui urbem occupare destinabat, vitæ finem persensit, invisibili virtute jugulatus, qua sanguinum rivos ore, naribus et auribus emisit : atque ita in malis animam deposuit. His elatus Leo quasi ipse, non Deus compescuisset bellum, in urbes omnes regionesque missis sacris nuntiavit : Bulgaros urbi vicinos comperi : solertiaque, robore ductuque meo principem eorum cum telo confodissem, cunctos fugavi. Vulneris istius causa moritur, inquit, hostis noster. Postmodum, occasione capta, Ecclesiam depopulari cœpit.

Anno imperii secundo, Dei iudicia curiose perscrutatus Leo sensus ejusdem consortibus quibusdam dicit : Cujus causa gentilibus inferiores evadunt Christiani? Quod adorentur imagines, nec alterius ergo, ut mihi quidem videtur : quare illas deturbare est animus. Videte quippe, aiebat, quotquot imperatores susceperunt et adoraverunt illas, perierunt : hi quidem solio dejecti, alii bello profigati : qui non adoraverunt soli, morte suavi reposito imperio vita functi sunt, et cum honore in imperatorum sepulcris ad Apostolos elati. Eam ob rem imitator eorum imagines tollam, ut ego et filius meus in multos annos vivamus, et nostrum stet imperium ad quartam et quintam generationem : in quo equidem miscellus mentium est, hoc scelere frustra admissio, ut syngraphen propriam cui crocem cum comitibus affixit, despiceret et proculcarct. Exinde si quem votis conspirantem reperiret, cœpit exquirere : et reperit sane sensus, imo insipientiæ ejusdem, participem lectorem quemdam, Joannem dictum, Pancratii Sciastæ filium, qui a puero dæmonem inhabitantem habuerat, incompositis motibus agitated, mentisque

Α κατά τοῦ τεύχους τῶν Βλαχερνῶν. Ταῦτα πάντα βούλεται προσαγαγεῖν τὰ μηχανήματα ἐνθα καὶ ἐτοξεύθη, σταυλίζων βίας χιλιάδας πρὸς τὸ βαστάζει πάντα τὰ προλεχθέντα θρηνα τεθέντα ἐπὶ ἄμαξῶν, ἃς προσέταξεν σιθρηνοδέτας [σιθροδέτας] χιλιάδας πέντε. Ταῦτα ἀκούσας Λέων, πέμψας τε κατασκόπους, καὶ μαθὼν τὴν ἀλήθειαν, συναθροίσας λαὸν πολὺν καὶ τεχνίτας, ἤρξατο κτίζειν ἕτερον τεῖχος, ἐξώθεν τεύχους τῶν Βλαχερνῶν, κόψας καὶ τὴν σπουδαν πλατεῖαν (10). Καὶ ἀρξάμενος κτίζειν μήπω τελέσας, ἵνα δείξῃ ὁ Θεὸς ὁ συσπεδάζων βουλὰς ἐθνῶν, ἀθετῶν καὶ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετῶν βουλὰς ἀρχόντων, οἳ οὐκ ἐν τῇ μηχανῇ, καὶ τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν θύνανται οἱ ἀνθρωπῶι τι ποιῆσαι, οὐπω ἕαρος καταλαθόντος, ὡς φασὶν τινες διασωθέντες τῆς αἰχμαλωσίας ἀπὸ Βουλγαρίας, περὶ τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ [τὴν μεγάλην πέμπτην] τοῦ Πάσχα, ὁ πρωτοβουλγαρίας, ὁ Κροῦμος ὁ περιφημὸς, ὁ τὴν πόλιν ἔλειν βουλευόμενος τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο ἀοράτως σφραγισθεὶς, ἃς καὶ ἐξήγαγεν αἱμάτων ὀχέτους διὰ τε τοῦ στόματος, καὶ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν ὠτων αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἀνέβη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν κακοῖς. Ἐπαρθεὶς τοίνυν τῷ φρονήματι ὁ Λέων, ὡς οἳ αὐτὸς κατέβαλεν τὸν πόλεμον, καὶ οὐχ ὁ Θεὸς, ἐπεμψεν εἰς πάσας τὰς πόλεις καὶ χώρας σάκρας, ἀναγγέλλων, οἳ ἔβρον τοὺς Βουλγάρους ἔγγυς ὄντας τῆς πόλεως, καὶ διὰ τῆς φρονήσεως, καὶ ἀνδρείας, καὶ ἐπαγωγῆς μου τοξεύσας τὸν πρῶτον αὐτῶν, πάντας ἀπέηλασά. Ὅστις καὶ διὰ τὴν πρόφασιν ταύτην ἀποθνήσκει, ἔφη, ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν. Καὶ λοιπὸν μετὰ τοῦτο λαθὼν εὐκαιρίαν ἤρξατο πορθεῖν τὴν Ἑκκλησίαν.

С. Δυστέρω εἰτε τῆς βασιλείας αὐτοῦ περιεργασόμενος κατὰ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων, καὶ λέγων πρὸς τινὰς ὁμόφρονας αὐτοῦ, οἳ τίνος ἕνεκεν, φησὶ, ταῦτά πως ἔχουσιν (11) οἱ Χριστιανοὶ κατακυριευόμενοι ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ; Ἐμοὶ δοκεῖ διὰ τὸ προσκυνεῖσθαι τὰς εἰκόνας, καὶ ἄλλο οὐδὲν· καὶ βούλομαι αὐτὰς καταστρέφαι. Βλέπετε γὰρ, φησὶν, ὅσοι βασιλεῖς ἐδέξαντό καὶ προσεκύνησαν αὐτὰς, ἀπέθανον, οἱ μὲν ἐκδιωχθέντες, οἱ δὲ ἐν πολέμῳ πεσόντες. Μόνον δὲ οἱ μὴ προσκυνήσαντες αὐτὰς ἰδίῳ θανάτῳ ἕκαστος εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἐτελεύτησεν, καὶ μετὰ δόξης προκομισθεὶς εἰς τὰ τῶν βασιλέων κοιμητήρια ἐτάφη ἐν τοῖς Ἀποστόλοις. Λοιπὸν οὐν ἐκείνους καγὼ βούλομαι μιμήσασθαι, καὶ καταστρέφαι τὰς εἰκόνας, ἵνα πλὴν ζήσω χρόνον καγὼ καὶ ὁ υἱός μου, καὶ κρατήσει ἡ βασιλεία ἡμῶν ἕως τετάρτης καὶ πέμπτης γενεᾶς· ὅπερ διεψεύσθη δειλαῖος, ἀνομήσας διακενής, καὶ ἐπιλαθόμενος τὸ ἰδίῳ χειρὸν, καὶ ἐποίησεν καὶ τὸν σταυρὸν, ἃν ἐπήξεν μετὰ τῶν ἁγίων αὐτῶν. Καὶ ἤρξατο μετὰ ταῦτα ζητεῖν εἰ τίνα εὐροὶ συναγωνιζόμενον τῷ σκοπῷ αὐτοῦ. Καὶ δὴ εὗρεν ὁμοιον τῆς αὐτοῦ φρονήσεως, ἦτοι ἀφροσύνης, ἀναγνώστην τινὰ Ἰωάννην λεγόμενον, υἱὸν Παγκαταίου τινὸς Σκια-

FRANC. COMBEFISH NOTE.

(10) *Yallum latum excisum opponens*. Sic p. 416. Nicephorus ambustus dicitur in Bulgaria, τῷ τῆς εὐλάς πυρὶ, *igne valli*, inquit Anast., nempe lignis

illis quibus Crumus castra circumsepiverat.

(11) Ταῦτα πάσχομεν οἱ. *Quare hæc eveniunt Christianis, ut, etc.*

στοῦ, ὅστις ἐκ παιδίδθεν δαίμονα εἶχεν ἀτάκτως φε-
 ρόμενος, διάγων ἐν ἀσυνασίᾳ, ὄντινα Ἰγλιᾶν ἐπιωνό-
 μαζον, ὡς τινὲς φασι, ἐρμηνευόμενον Ἑβραϊστὶ
 λέγεται *πρόδρομος* καὶ *συνεργὸς τοῦ διαδόλου*.
 Τοῦτον ἐπιλαβόμενος Λέων, καὶ ἀνακοινωσάμενος
 αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ βουλὴν προσελάβετο αὐτὸν συνερ-
 γῶν αὐτοῦ, λέγων, ὅτι Ἐάν συνδράμῃς μοι καθελεῖν
 τὰς εἰκόνας, πατριάρχῃν σε ποιῶ. Καὶ αἰτήσας παρ'
 αὐτοῦ ἐξουσίαν τοῦ ψηλαφῆσαι τὰ ἀπανταχοῦ παλαιὰ
 βιβλία, ἅπερ ἀπόκεινται εἰς τὰ μοναστήρια καὶ εἰς
 τὰς ἐκκλησίας, ἐπετρέπη μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν
 ἀτάκτων καὶ ἀπαιεῦτων. Καὶ δὴ συναγαγόντες πλῆ-
 θη πολλὰ βιβλίων, ἐποιοῦντο ἐν αὐτοῖς τὴν Ἰερευνα,
 πλὴν οὐδὲν εὗρισκον οἱ ἄφρονες ὧν περ αὐτοὶ κακοῦρ-
 γως ἐπεζήτουν, ἕως οὗ μετὰ χεῖρας ἔλαβον τῷ συν-
 οδικῷ [τὸ συνοδικῶν] Κωνσταντίνου τοῦ Ἰσαύρου,
 τοῦ καὶ Καβαλλίνου (12), καὶ ἐκ τούτου τὰς ἀρχὰς
 λαβόντες, ἤρξαντο καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις εὗρισκαι τὰς
 χρήσεις, ἅσπερ αὐτοὶ ἀφρόνως καὶ ἀνοήτως προέφε-
 ρον, σημάδια βάλλοντες εἰς τοὺς τόπους, ἐνθα ἤυρι-
 σκον, βουλόμενοι πείσαι τὸν ἄφρονα λαόν, ὅτι Ἐν
 παλαιοῖς βιβλίοις εὑρομεν τοῦ μὴ πρόσκυνεῖσθαι τὰς
 εἰκόνας. Καὶ λοιπὸν ζητοῦνται, καὶ ὕστερον ἔχοντες
 χειροτονίαν (13), ἐπίσκοπον εὔρον Κωνσταντίνον υἱὸν
 πρεσβυτέρου τινὸς τζαγγαρίου, καὶ Κασυματᾶ μα-
 θόντα τὴν γραμματικὴν (14), καὶ γέροντα νομικὸν
 εἰς τὰς Φορακίου καὶ διδάξαντα παῖδια, καὶ δι'
 ἐγκλήματά τινα φυγόντα ἐν μοναστηρίῳ, καὶ ἀπο-
 κειράμενον αἰσχρῶς καὶ ἐπονομασθέντα Ἀντώνιον,
 γενόμενον τε αὐθὺς ἠγούμενον εἰς τὸ μοναστήριον
 τὸ λεγόμενον τὰ Μητροπολιτῶν. Μυθολόγος τις [δέ
 τις ἦν] γέλοια ἀγαπῶν καὶ παιγνιδία, καὶ τοὺς ὑπ'
 αὐτοῦ μοναχοὺς νέους ὄντας ταῦτα ποιεῖν ὑποτιθέμε-
 νος. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, αἰσχρῶς καὶ ἀσέμνως βιο-
 τεύσας, οὐκ οἶδ' ὅπως ὕστερον ἐκ παραχωρήσεως
 Θεοῦ ἐγένετο καὶ ἐπίσκοπος εἰς τὸ Συλαῖον. Τὸ μὲν
 πρῶτον ἐκ παιδίδθεν ὀρθόδοξος ὢν, ὕστερον δὲ διὰ τὴν
 δόξαν τὴν πρόσκαιρον, καὶ τὸ ἔχειν παρῆρσιαν εἰσερ-
 χεσθαι εἰς τὰ βασιλεία, καὶ παρῆρσιάζεσθαι μετὰ
 τῶν κρατούντων, ἐπελάβετο τὴν αἵρεσιν. Τοῦτον κα-
 ταμηνύσαντες πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα, ὃ τε Ἰωάν-
 νης, ὃ ἐπίκλην Ἰγλιᾶς, ὃν ἐκάλουον Γραμματικόν, καὶ
 οἱ σὺν αὐτῷ, ὄντα τὸ θνηκαῦτα ἐν τῷ Συλαίῳ, πέμ-
 ψας ἤγαγεν αὐτόν. Καὶ εἰπὼν αὐτῷ τὸν σκοπὸν αὐ-
 τοῦ, μὴ ἔχων καρπὸν πνευματικὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ
 ἀγαπῶν τὴν πρόσκαιρον δόξαν, καταπατήσας τὴν
 ἑαυτοῦ συνείδησιν, καὶ ἀθετήσας τὸν σταυρὸν καὶ τὴν
 ἐπιγραφὴν, ἦν ἐποίησεν, ἐστράφη εἰς τὸ ἐναντίον
 μέρος. Ἐρωτηθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ Λέοντος εἰ γέγρα-
 πται προσκυνεῖσθαι τὰς εἰκόνας, οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ
 τὰ δέοντα βήματα τῆς ἀληθείας, ἀλλ' εἶπεν· Οὐκ ἔστι

consortio privatus, quem Hylilam dicebant, quique
 ut alii ferunt, Hebraice redditur *præcursor*,
 et *diaboli adjutor*. 436 Huic sibi assumpto, et con-
 siliiorum suorum participi facto et cooperatori in-
 stituto dicit Leo : Si delendis imaginibus auxilia-
 rem manum præbueris, patriarcham te renuntiabo.
 Ille visendorum undequaque veterum librorum per
 monasteria et ecclesias repositorum facultate petita,
 cum aliis quibusdam mentis incompositæ et illite-
 ratis comitibus, quod petierat, impetravit. Collecta
 itaque librorum immensa multitudine, examen de
 illis habuerunt : verum eorum quæ nequiter ex-
 quisierant nihil penitus imprudentes repererunt,
 donec in manus venit synodus sub Constantino
 Isauro et Caballino habita, ex qua occasione ac-
 cepta cœperunt in libris auctoritates invenire, quas
 synodi auctores imprudenter et insipienter deprom-
 ebant. Deinde signis ad loca reperta appositis,
 simplicem turbam seducere moliti sunt, dicentes :
 Ex veteribus libris non adorandas imagines repe-
 rimus. Examine postmodum habito, si quem
 ordinibus insignitum penes se nanciscerentur,
 episcopum repererunt quemdam Constantinum,
 presbyteri artificis sutoris filium, et Cazimatam
 grammaticæ professorem, et legisperitum quem-
 dam ad Phoracii ædes diversantem ludimagistrum,
 qui criminum sibi objectorum pœnam fugiens in
 monasterium diverterat, et detonsus nomen as-
 sumpserat Antonii et deinceps in monasterium
 Metropolitanum nomine præpositus fuerat institu-
 tus : homo equidem fabulis addictus, risus et iq-
 dorum sectator, qui monachis suis subditis et
 juvenili ætate adhuc detentis, hæc eadem sectari
 suggerebat ; verbo dicam, turpem et inhonestam
 vitam duceus : qua ratione postmodum Dei per-
 missu factus fuerit episcopus Sylæi, penitus ignoro.
 Rectam certe fidem a puero edoctus erat, deinceps
 autem ex vanæ gloriæ libidine, et libertatis in re-
 gium ingrediendi captandæ causâ, et ut imperato-
 rum gratiam iniret, hæresim amplexus est. Hunc
 cum Leoni imperatorî notum fecissent, et Sylæi
 habitare renuntiassent, Joannes cognomento Hylil-
 las, quem Grammaticum dicebant, et sententiæ
 ejusdem comites, Leo, misso nuntio, vocavit ho-
 minem : et exinde mentis sententiam ei aperuit,
 cum nullum fructum spirituales in seipso haberet,
 sed vanam tantum sectaretur gloriam, conculcata
 projectaque conscientia, contemptaque cruce,
 quam in subscriptionem exaravit, in partem decli-
 navit contrariam. Interrogatus enim a Leone num
 adorandas imagines scriptum legerit, nihil quod

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(12) Fecit Leonis hæc diligentia, ut et Patres
 Constantini istam pseudosynodum accurate refuta-
 verint : quæ eorum refutatio, seu potius S. Nice-
 phori eorum nomine luculenta exstat in uno cod.
 Regio, perquam digna luce.

(13) Ζητούντων καὶ ἕτερον ἔχοντα χειροτονίαν
 ἐπίσκοπον. Sic bene cod. ipse. *Dum et alium epi-
 scopuli ordinis fulgentem quaerunt.*

(14) Ego sic reddam, *Qui Casymatha ludimagistro
 grammaticam didicisset, senexque legisperitus ad Spho-
 racii ædes, ἐς Φορακίου, diversatus esset, ac pueros
 docuisset.* Lique enim unum hic designari Sylæi,
 sive Pergensem episcopum Antonium, qui omnibus
 his gradibus eam sit adeptus sedem, hæresinque
 iconomachorum promoverit, non tres diversos, quod
 sonant verba interpretis.

ad veritatem spectaret respondit, **437** sed dixit: Nullibi hoc scriptum est, verum antiquam esse traditionem asserunt. Sabinfert Leo: Nisi in Evangeliiis, aut apud Apostolum clare et ad verbum scribatur, Veneremini imaginem meam, nusquam ipsam adorare consentiam. His auditis, cum eo et praefatis incompositae mentis et illitteratis hominibus convenit, et princeps caputque eorum instituitur.

Contendebant igitur in veritatem a Pentecoste qui Joannem Hylliam dictum sequebantur, coaccusare libros: Julio vero mense, socium adunxerunt Antonium: et deinceps ad Decembrem occultum gerebant dolum. Interrogati vero falso respondebant: Libros perscrutari injunxit imperator, quod quidam annuntiaverunt, Brevisimo tempore imperabis, hujus causa examēn institui. Circa Decembrem vero mensem Leo patriarchae significat: Imaginum causa populum offenditur, dicentes: Perverse adoramus illas, et propterea gentiles nostri dominantur. Condescende, inquit, modicum et moderamen ad populum habe, et quae sunt abjecta rescindamus; si non assentiaris, exhibe et persuadee cujus gratia, Scripturam hanc diserte nullibi asserente, adoratis imagines? Respondet patriarcha: Haec quae a principio et superioribus temporibus ab apostolis et Patribus definita sunt, nulla ratione innovamus, nec amplius quid moderandum censemus Apostolo dicente: Si hoc, vel etiam angelus de caelo annuntiauerit, praeter id quod vobis de iudiciis, anathema sit¹. Qua vero de causa, prout adoramus crucem et Evangelium, eadem pariter imagines veneramus. Quandoquidem neque illa adoranda scriptum est. Verum quoniam ab apostolis haec excepit Ecclesia, utrum scriptum vel non scriptum sit, non decet inquirere: plura namque scripto non tradita, quae dicuntur dogmata per sancti Spiritus inspirationem successivis temporibus a sanctis eius famulis ac servis ordinata, Ecclesia excepit. His auditis, contra inhi. Accede, inquit, et cum eis, qui mecum una sentiunt, diserte (Antonii Joannisque socios insinuabat), qui certas et ineluctabiles in veteribus libris repperunt auctoritates ab imaginibus colendis nos deterrentes. Post haec episcopus et selectos monasteriorum praepositos interrogatis ejus responsuros ad eum patriarcham misit. Ipsis dissidentibus et veritatem demonstrantibus, instabat Leo, et ut cum adversa parte dissederent, instabat vehementius. Responderunt illi: Sanctae **438** synodi decretum est recta declarata probeque sancita non oportere denique examinare aut curiosius indagare: neque contentionum auctoribus, et jurgia requirentibus, si obstinati perseverant, respondendum. Dicunt filii; Ardas, cum unus et solus lucutus esset, synodum

¹ Gal. 1, 8.

FRANC. COMBESII NOTÆ.

[15] Plerumque Ignatius diaconus de tota hac disputatione in S. Nicephori Vita, ejusque exitu, ac persecutione Ecclesiae illata,

Α γεγραμμένον πάποτε· ἀλλὰ λέγουσιν, ὅτι ἀρχαία παράδοσις ἐστὶ. Καὶ εἶπεν ὁ Λέων, ὅτι Ἐγὼ οὐ γέγραπται εἰς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τὸν Ἀπόστολον βητώως, ὅτι Προσκυνήσατε τὴν εἰκόνα μου, οὐ κατὰ δέχομαι προσκυνεῖσθαι αὐτήν. Καὶ τοῦτο ἀκούσας σπῆλθεν αὐτῷ, καὶ τοῖς προειρημένους ἀτάκτοις καὶ ἀπαυθεύτοις, καὶ ἄγεται ἀρχηγὸς καὶ πρῶτος αὐτῶν.

Καὶ λοιπὸν ἠγωνίζοντο κατὰ τῆς ἀληθείας ἀρεάμενοι ἀπὸ τῆ Πεντηκοστῆ [τῆς Πεντήκοστῆς] οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην τὸν καὶ Ἰγλιᾶν σωρεύειν τὰ βιβλία· τὸν δὲ Ἀντώνιον προσελάβοντο ἀπὸ Ἰουλλίου μῆνός· καὶ λοιπὸν ἕως τὸν Δεκέμβριον μῆνα κρυπτεῖν τὸν δόλον εἶχον. Ἐρωτώμενοι δὲ ἔλεγον ψευδόμενοι, ὅτι Ὁ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν ἡμᾶς ψηλαφῆσαι τὰ βιβλία, ὅτι λέγουσιν αὐτῷ τίνες, ὅτι Ὀλίγον χρόνον ἔχεις βασιλεύσαι, καὶ ἐνεκεν τούτου ποιούμεθα τὴν ζήτησιν, καὶ περὶ τὸν Δεκέμβριον μῆνα ὀρθῶς τὸν πατριάρχην ὁ Λέων, ὅτι ὁ λαὸς σκαυθαλίσκεται διὰ τὰς εἰκόνας, λέγοντες, ὅτι Κακῶς αὐτὰς προσκυνούμεν, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο τὰ ἔθνη κυριεύουσιν ἡμῶν. Καὶ συγκατάβα, φησί, τί μικρὸν, καὶ ποιήσον οικονομίαν εἰς τὸν λαόν, καὶ τὰ χαμηλά περιέλωμεν. Εἰ δὲ μὴ βούλει, πείσον ἡμᾶς ὅτι οὐ ἐνεκεν προσκυνεῖν, τῆς Γραφῆς μὴ ἐχούσης φητῶς πάποτε. Καὶ δηλαδὴ αὐτῷ ὁ πατριάρχης, ὅτι Ἡμεῖς τὰ καλῶς ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν ὁρισθέντα ὑπὸ τε τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, οὔτε παρασαλεύομεν, οὔτε περισσάζομεν τι ἐν αὐτοῖς οικονομούμεν, τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος, **ὅτι Καὶ ἐὰν ἴμεις, ἡ ἀγγελος ἢ οὐρανῷ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισθήμεθα ὑμῖν, ἀνόημα ἔστω.** Παρὰ δὲ τοῦ προσκυνεῖσθαι, ὡς προσκυνούμεν καὶ τὰς εἰκόνας· ἐπεὶ οὐδὲ ταῦτα γέγραπται προσκυνεῖσθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀποστόλων ἡ Ἐκκλησία ταῦτα παρεῖληφεν, οὐ δεῖ ζητεῖν, εἰ γέγραπται, ἢ οὐ γέγραπται· πολλὰ γὰρ ἀγράφως ἡ Ἐκκλησία παρέλαβεν, ἅπερ λέγονται δόγματα, ὅτι ἐμπνεύσεως τοῦ Πνεύματος ἁγίου καθ' ἐκρίστην γενεάν ὅπρ τῶν ἁγίων αὐτοῦ δούλων καὶ θεραπεύτων διατηρωθέντα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν, ἀντεδίδωκεν. Ἐβλῆ, φησί, καὶ διαλέχθητι πρὸς τοὺς κατ' ἐμὲ (τοὺς περὶ Ἀντώνιον καὶ Ἰωάννην λέγων), οἵτινες (15) ἀσφαλῶς εὖρον ἐν παλαιοῖς βιβλίοις χρήσεις ἀποτροπούσας προσκυνεῖσθαι τὰς εἰκόνας. Καὶ λοιπὸν ὁ πατριάρχης ἀπέστειλεν ἐπισκόπους καὶ ἡγουμένους ἑλλογίμους πρὸς αὐτόν, πρὸς τὸ ἀπολογησάσθαι πρὸς τὰς πεύσεις αὐτοῦ. Διαλεχθέντων δὲ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀποδείξαντων, ἐπέμενεν ἀναγκάζων αὐτοὺς διαλεχθῆναι πρὸς τοὺς τῆς ἐναντίας μοίρας. Οἱ δὲ εἶπον, ὅτι Ὅρος ἐστὶ τῆς ἁγίας συνόδου τὰ ὀρθῶς δογματισθέντα καὶ διατηρωθέντα μὴ δεῖν πάλιν κακούργως ἀναζητεῖν ἢ περιεργάζεσθαι, μήδὲ τοὺς ἄσρονας θύλοντας φιλονεικεῖν ποιεῖσθαι ἀπολογίας, μάλι-

στα δὲ καὶ μὴ πειθομένους. Καὶ φαίνῃ Ὁ Ἄρειος ἅ ταιμὲν colligi cogit : nunc vero eum omnium animi circa fidem offendantur, cujus causa vos dissertationem habendam directatis, et æquo cultu colendas imagines palat. coram omnibus declarare renuitis? Eam ob rem istis contemptis, plura Leoninatus, discedere imperavit, et adversus rectam fidem exhibere perseverans, quæ animo contempisset, exsequi moliebatur. Illi dimissi mœre et tristitia detinebantur, nequam ejus omne consilium cuncti clerici, monachi et laici vigilias per totam noctem habuerunt, ut Deus eorum consilium dissiparet, deprecantes. Hæc ita geri a patriarcha discens infelix imperator, significat pontifici : Ut quid hoc agis? Respondet ille : Nihil mali fecimus, Deum tantum rogavimus, ut Ecclesiam suam, modo ipsi placeat, imperturbatam conservet. His auditis adversus veritatem magis ac magis insaniebat. Aderant porro homines impii, quorum opera claudolos texebat, qui cœptis favebant, et eorum operam milites irreligiosos, qui Christi imaginem ad palatii portam, cui Chalces, sive Ærææ nomen, lapidibus tunderent, parat et impellit. Cœperunt itaque lapides et lutum in imaginem mittere, verba totius stultitiæ impietatisque plena proferentes, et orbem diabolumque, et alia vitia, quæ in medium pro ducere nefas est, pronuntiantes, Tyrannus populum allocutus, ait : Imaginem inde deponamus, ne forte milites eam detraherent; in hoc Leonem Isaurum imitatus, et æquales imperii ejus annos studens consequi. Ad caput enim imaginis legelatur scriptum : *Quam deposuit quondam Leo principatum assecutus, hæc restituit Irene.* Illam quippe Leo deposuerat, et ab ipso urbis condita ibi imago fuerat reposita, Hoc peracto diaboli auxiliariis, Antonio, inquam, et Joanni, et facinororum sociis, quidquid perpetrandi facultatem permisit.

στα δὲ καὶ μὴ πειθομένους. Καὶ φαίνῃ Ὁ Ἄρειος ἅ ταιμὲν colligi cogit : nunc vero eum omnium animi circa fidem offendantur, cujus causa vos dissertationem habendam directatis, et æquo cultu colendas imagines palat. coram omnibus declarare renuitis? Eam ob rem istis contemptis, plura Leoninatus, discedere imperavit, et adversus rectam fidem exhibere perseverans, quæ animo contempisset, exsequi moliebatur. Illi dimissi mœre et tristitia detinebantur, nequam ejus omne consilium cuncti clerici, monachi et laici vigilias per totam noctem habuerunt, ut Deus eorum consilium dissiparet, deprecantes. Hæc ita geri a patriarcha discens infelix imperator, significat pontifici : Ut quid hoc agis? Respondet ille : Nihil mali fecimus, Deum tantum rogavimus, ut Ecclesiam suam, modo ipsi placeat, imperturbatam conservet. His auditis adversus veritatem magis ac magis insaniebat. Aderant porro homines impii, quorum opera claudolos texebat, qui cœptis favebant, et eorum operam milites irreligiosos, qui Christi imaginem ad palatii portam, cui Chalces, sive Ærææ nomen, lapidibus tunderent, parat et impellit. Cœperunt itaque lapides et lutum in imaginem mittere, verba totius stultitiæ impietatisque plena proferentes, et orbem diabolumque, et alia vitia, quæ in medium pro ducere nefas est, pronuntiantes, Tyrannus populum allocutus, ait : Imaginem inde deponamus, ne forte milites eam detraherent; in hoc Leonem Isaurum imitatus, et æquales imperii ejus annos studens consequi. Ad caput enim imaginis legelatur scriptum : *Quam deposuit quondam Leo principatum assecutus, hæc restituit Irene.* Illam quippe Leo deposuerat, et ab ipso urbis condita ibi imago fuerat reposita, Hoc peracto diaboli auxiliariis, Antonio, inquam, et Joanni, et facinororum sociis, quidquid perpetrandi facultatem permisit.

καὶ Ἰωάννην [Ἰωάννη], καὶ τοὺς [τοῖς] μετ' αὐτῶν.

His ita gestis, episcopi et monachi cuncti in patriarchium convalescebant, et dicta Patrum omnia perlegebant, quæ adversarii malitiose et inrudite interpretabantur. Patriarcha vero sensum eorum reddente, et ad omnes sermonem dirigente : Num habetis aliquid quod verbis istis exprimitur, fratres? Exclamaverunt cuncti : Novimus, et certi sumus veram esse fidem nostram; in hac morimur omnes. Ad illos patriarcha : Superest, fratres, ut concordēs perseveremus, et animis conjuncti hæc in confessione absque dissensu remaneamus : ut adversæ partis homines nullum reperiant, quem separant a nobis, nec id exsequi valeant, quem separant a nobis, nec id exsequi valeant. Illi rursus cum clamore firmaverunt ad mortem usque obmuros, et pro Ecclesia dimicatos, appositisque crucibus ad subscriptiones, scriptis sibi mutuo fidem fecere, nunquam ab invicem se separandos. Hæc ante festa peracta sunt. Imminentibus porro

καὶ Ἰωάννην [Ἰωάννη], καὶ τοὺς [τοῖς] μετ' αὐτῶν.

His ita gestis, episcopi et monachi cuncti in patriarchium convalescebant, et dicta Patrum omnia perlegebant, quæ adversarii malitiose et inrudite interpretabantur. Patriarcha vero sensum eorum reddente, et ad omnes sermonem dirigente : Num habetis aliquid quod verbis istis exprimitur, fratres? Exclamaverunt cuncti : Novimus, et certi sumus veram esse fidem nostram; in hac morimur omnes. Ad illos patriarcha : Superest, fratres, ut concordēs perseveremus, et animis conjuncti hæc in confessione absque dissensu remaneamus : ut adversæ partis homines nullum reperiant, quem separant a nobis, nec id exsequi valeant, quem separant a nobis, nec id exsequi valeant. Illi rursus cum clamore firmaverunt ad mortem usque obmuros, et pro Ecclesia dimicatos, appositisque crucibus ad subscriptiones, scriptis sibi mutuo fidem fecere, nunquam ab invicem se separandos. Hæc ante festa peracta sunt. Imminentibus porro

FRANC. COMBEFISI NOTÆ.

(16) Amica auctori vox, qua ubique Christi Nativitatem significat.

festis, varijs monijs ac sermonibus imperatori significat, et precibus simul sollicitat patriarcha, ne deprædationibus exponatur Ecclesia, quam labore multo Patres antiqui ædificaverant in recta fide, et ab omni hæresi expurgatam reliquerant; dicebatque: Si propter me adversus sinceram fidem oriantur scandala, ejicite me, et si quem alium desideratis, patriarcham institute: tantum fidem sartam tectam custodite. Istis versute et dolose, qui chameleonis nomen merito gerebat, respondit, et dixit: Equis audet deponere patriarcham Patrem nostrum, aut ejicere, vel Ecclesiæ statum immutare? Modicum quid sane investigavimus, propter eos qui superfluis sermonibus indulgent. Cæterum, ut credit Ecclesia, ita credo ego: eductamque e sinu crucem in qua imago depicta esset, coram omnibus adoravit: istud vero gessit, non ut veritatem testaretur, sed ut festi celebritatem perageret facilius. Nullus enim subdolum hominis mentem capere poterat: verum ore unum aliquid publicante, aliud cor meditabatur. His igitur auditis, patriarcha et episcopi gavisus sunt, verum enuntiari putantes. Solemni deinde pompa in Christi natalitiis procedens ecclesiam ingressus est, et coram altari ex imperatorum consuetudine stetit: et corporale, sacra Domini nostri Jesu Christi natalitate in eo depicta insigne adoravit et osculatus est. Tali spectaculo, cunctis dolum et versutiam ejus ignorantibus, factum satis. Insequente pariter Luminum festo æquali modo processit, et ingressus non adoravit: priusquamque illud simulacrum, haud vere exhibitum cognoverunt: peractisque proinde festorum solemnibus cœpit aggredi, velut Pharaon Israel, et episcoporum quosdam blanditiis promissisque suffurabatur: qui et ipsi morem gesserunt, ex 440 eo quem habebant ad præsens sæculum affectu, quippe prius juramento interposito et crucibus appositis, pro veritate morituros se affirmabant, singuli ferme conversi sunt in partem adversam. Eam ob rem per desertores episcopos patriarchæ significat: Condescende modicum nobis, et futilia quæque rescabimus: si nolueris, in throno te residere non permissuros scito. His spreto tanquam perjuri et cruciculcis patriarcha imperatori denuntiat: Quod lubet exsequere, dogmatibus quippe a Patribus pie definitis nunquam nuntium remittam, neque contrarium sentientibus astipulabor.

Hæc dum gererentur, in infirmitatem decidit patriarcha, adeo ut diebus paucis salus ejus a medicis desperaretur: cujus imperator certior factus, de vi facta non nihil remisit; eo mortuo, cuncta pro vo-

Α βασιλέα λόγους νοουθεσίας ἄμα καὶ παρακαλῶν αὐτὸν, μὴ σκυλλῆναι (17) τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν πολλῶ κόπῳ οἱ Πατέρες ἐπιποδοῦνσαν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἀποδιώξαντες πᾶσαν αἵρεσιν, λέγων, ὅτι Εἰ δι' ἐμὲ γίνονται ταῦτα τὰ σκάνδαλα κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἐμὲ ἐξέσωσαθε, καὶ εἰ τινα βούλεσθε, ποιήσατε· μόνον τὴν πίστιν μὴ παρασαλεύετε. Καὶ ἀποκριθεὶς ὑποῦλως καὶ δολερῶς ὁ δικαίως ἐπικληθεὶς Χαμαιλέων, εἶπεν· Καὶ τίς, φησὶν, τολμᾷ καθελεῖν ἢ ἐξεῶσαι τὸν πατριάρχῃν τὸν πατέρα ἡμῶν, ἢ τὴν Ἐκκλησίαν παρασαλεύσει; Μικρὸν ἡρευνήσαμεν διὰ τοὺς λαλοῦντας, ἐπεὶ ὡς πιστεύει ἡ Ἐκκλησία, καγὼ πιστεύω. Καὶ ἐκβαλὼν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ σταυρὸν ἔχων [ἔχουσαν] εἰκόνα (18) προσεκύνησεν ἐνώπιον πάντων. Ἐποίησεν δὲ τοῦτο οὐκ ἀληθεῶν, ἀλλ' ἐν ὑποκρίσει βορλόμενος διαβάσαι τὴν ἐορτήν. Οὐδεὶς γὰρ ἠδύνατο καταλαβέσθαι τὴν πανουργίαν αὐτοῦ· ἄλλα γὰρ τὸ πτόμα αὐτοῦ ἐλάλει, καὶ ἕτερα ἢ καρδία αὐτοῦ ἐδοῦλετο. Ταῦτα τοῖνον ἀκούσαντες ὁ τε πατριάρχης καὶ οἱ ἐπίσκοποι, ἐχάρησαν νομίζοντες ἀληθεύειν αὐτόν. Καὶ προελθὼν τῇ Χριστοῦ γεννήσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσῆλθεν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, κατὰ τὸ ἔθος τῶν βασιλέων, καὶ προσεκύνησεν τὴν ἐνδοτήν τὴν ἔχουσαν τὴν ἀγίαν γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ λοιπὸν ἰδόντες πάντες ἐπληροφόρηθησαν, μὴ ἰδόντες τὸν ὄλον καὶ τὴν πανουργίαν αὐτοῦ. Φθασάσης δὲ καὶ τῆς ἐορτῆς τῶν Φώτων προῆλθεν ὁμοίως, καὶ εἰσελθὼν οὐ προσεκύνησεν· καὶ ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐν ὑποκρίσει τὸ πρῶτον ἐποίησεν, καὶ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ. Καὶ δὴ πληρωθειῶν τῶν ἐορτῶν, ἤρξατο πάλιν ἐπιτίθεσθαι, ὡς ὁ Φαραὼ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τινὰς ἐπισκόπους ὑπέκλεπτεν κολακείαις καὶ ὑποσχέσεσι δώρων, οἵτινες καὶ ὑπήκουον αὐτόν [αὐτοῦ], ἀγαπῶντες τὸν ἡνῶν αἰῶνα, καὶ οἱ πρὶν διαβεβαιούμενοι ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ πῆξιντες σταυροῦς, σχεδὸν πάντες ἐστράφησαν εἰς τὸ ἐναντίον. Καὶ δηλοῖ τὸν πατριάρχῃν διὰ τινῶν τῶν ἀποστατησάντων ἐπισκόπων, ὅτι Μικρὸν σύνελεθε ἡμῖν, ἵνα περιέλωμεν πάντα τὰ χαμηλά. Ἐπεὶ εἰ οὐ βούλει, γνῶθι ὅτι οὕτως οὐ παραχωροῦμεν αὐτόθι σε εἶναι; ὁδὸς ὁ πατριάρχης ἐξουθενώσας, ὡς ἐμήροκος [ἐπιόροκος] σταυροπάτας, τὸν βασιλέα ἐμήρωσεν, ὅτι Ὁ βούλει ποιήσῃ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τῶν ὀρισθέντων εὐσεβῶς ὑπὸ τῶν Πατέρων οὕτε

Δ ἐπιδικτάσσομαι (19), οὔτε συνέρχομαι τοῖς ἐναντίως φρονοῦσιν.

Καὶ ἐν τοῦτοις ὄντων, ἔπεσεν εἰς ἀσθένειαν ὁ πατριάρχης, ὥστε ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἀπογνωσθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν λατρῶν. Καὶ μαθὼν ὁ βασιλεὺς μικρὸν ἡσύχασεν λογιζόμενος, ὅτι ἀποθνήσκοντος αὐτοῦ

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(17) *Nolit Ecclesiam vexare*: habetur ea vox Luc. vii et viii, *molestiam ei facere*.

(18) Σταυρὸν ἔχων εἰκόνα, *crucem in qua imago depicta esset*; forte ipsius Christi ex ea pendens, quam ipsam Iconoclastæ improbabant. Non bene interpret anteæ, *imaginem gerentem manum*. Nudam crucem hactenus ii tolerabant, eo mitiores nostri ævi sectariis; non ita quæ adjunctas vel appictas

imagines haberet. Crucem nuper ligneam ferente Græco Hieromonacho vidi, in qua tota fere Evangelica historia subtili satis statuario opere efficta exstabat.

(19) *Nihil ad ea quæ a Patribus pie definita sunt insuper addo, ac statuo*. Ipsa est aliis verbis prima interrogatio S. Nicephori responsio p. 437. *Nihil eorum quæ, etc., nova ordinatione evertō*. Sit semper velus fides unaque.

πάντα εὐμαρῶς ποιῆσαι ἔχει, ἅπερ βούλεται. Καὶ λοιπὸν ἀθρόον ἐκ τοῦ παραδοξοποιοῦ Θεοῦ μικρὸν διεφορήθη (20). Ὅπερ μαθὼν ὁ Χαμαιλέων παρασκευάζει λάθρα διὰ τινων τοὺς στρατιώτας ἀνελθεῖν εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ συρτὰ (21) καταβάσαι αὐτόν. Ἦν δὲ ἡ παρεῖσθαι τῶν Νησιεῶν. Καὶ συναχθέντες παμπληθεὶ ὡσπερ οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, ἐγέμισαν τὰ προαύλια τῆς ἐκκλησίας, κρᾶζοντες καὶ βοῶντες ἀτάκτως· καὶ λοιπὸν ἤρξαντο ἀνασχάπτειν καὶ ἀναθεματίζειν τοὺς ἐν οὐρα τῇ μνήμῃ Γερμανῶν, καὶ Ταράσιον, καὶ Νικηφόρον· ἅπερ ἀκούσας ὁ πατριάρχης ἡγαρήσθησεν τῷ Θεῷ μετὰ δακρύων, ὅτι ἠξιώθη ὑπὲρ εὐσεβείας ταῦτα ἀκοῦσαι. Καὶ δὴ ὤρμησεν ὁ λαὸς ὁμοθυμαδὸν πρὸς τὸ ἀνελθεῖν εἰς τὸ πατριαρχεῖον. Καὶ τις Θωμαῆς πατρικίος ἀποδισυπάτων [ἀπὸ δις ὑπάτων] γενόμενος, δὲ τότε τὴν ἐκκλησίαν παρέλαθεν [ὡς] ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἀσφαλίσας τὰς πύλας τοῦ πατριαρχείου ἀπέδωξεν αὐτοὺς, ὡς δῆθεν τοῦ βασιλέως χωρὶς ταῦτα ποιοῦντας. Καὶ λοιπὸν ὁ προσειρημένος ἀνὴρ ἀπελθὼν πρὸς τὸν Χαμαιλέοντα, εἶπεν αὐτῷ τοῦ λαοῦ τὴν ἀτακτον ῥύμην. Ὁ δὲ ἀεὶ ψεύστης ὢν, ἠρνήσατο εἰδέναι, μηδὲ ἀπεστάλθαι παρ' αὐτοῦ. Ἄλλὰ, φησὶν, ἀνάγκη ἔχουσιν καὶ πόνον οἱ λαοὶ, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἐποίησαν. Καὶ λέγει ὁ Θωμαῆς, ὅτι εἰ καλεῖσθε αὐτόν, δέσποτα, ἐξέωσαι, οὐ πολλῶν ἐστὶ χρεία. Δύο ὀνόματα ἀπόστειλον, καὶ τοὺς ἔχοντας αὐτὸν βαστάσαι· οὐ γὰρ δύναται περιπατῆσαι ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκ τῆς νόσου, καὶ οὕτως ἐξέρχεται· ὃ δὴ καὶ ἐποίησεν. Τῇ νυκτὶ [γὰρ] ἀποστειλάς τινὰς ἐξέωσαν αὐτόν τῆς ἐκκλησίας, καὶ καταγαγόντες ἐκ τοῦ πατριαρχείου μετὰ φόρου [φορείου] οἱ ἀποσταλέντες, ἔστησαν μέσον τῆς ἀγορᾶς τοῦ Μηλίου, ὅπως τινὲς τῶν στρατιωτῶν ἀποκτείνωσιν αὐτόν. Καὶ ἐπειδὴ βράδιον ἦν, καὶ πάντες ὑπνῶν κατεφέροντο, οὐδεὶς ἐσαλεύθη. Καὶ ποιήσαντες ὡσαύτω μύρων [ὡς ἡμῶν], καὶ μὲν ἀνύσαντες περὶ οὗ ἐβούλοντο, ἦραν αὐτὸν ἐκείθεν, καὶ κατήγαγον εἰς Ἀκρόπολιν· καὶ βαλόντες ἐν ἀκατίῳ, ἔρριψαν πέραν εἰς Χρυσόπολιν. Καὶ τὸ πρῶτον ποιήσας σαλέντιον ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, εἶπεν πρὸς τὸν λαόν· Οὐδατα, ἀδελφοί, ὅτι ὁ πατριάρχης παρεάσας τῆς ἐκκλησίας ἀνεχώρησεν· διότι ἐλέγομεν αὐτῷ περὶ τῶν εἰκόνων, ὅτι κακῶς προσκυνοῦνται, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο τὰ ἔθνη κυριεύουσιν ἡμῶν. Αὐτὸς δὲ μὴ ἔχων ἐβλογόν τι ἀπολογῆσθαι, ὀργισθεὶς καὶ ἀτιμάσας ἡμᾶς ἀνεχώρησεν. Καὶ λοιπὸν ἀνάγκη ἔχομεν ἔτερον πατριάρχην ποιῆσαι. Καὶ ταῦτα ψευδόμενος ἔπεισεν τὸν λαόν, ὅτι παρητήσατο, καὶ δὴ βουλομένου αὐτοῦ ποιῆσαι Ἰωάννην τοῦ Παγκρατίου, καθ' ὃ καὶ προσυνέθετο αὐτῷ (22), δεκωλύθη παρὰ τῶν πατριάρχων λεγόντων, ὅτι Νέος ἐστὶ καὶ ἀφανής, καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς γέροντας προσκυνεῖν καὶ προσπίπτειν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦς εὐγενοῦς [τῶν εὐγενῶν], καὶ ἐμφανεῖς [ἐμφα-

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(20) *Distato humore, aut sudoribus resoluta tantisper convalluit.*

(21) *Τὸ, συρτὰ, non silenter patem, uti redditum: non enim ita pergitur, quod tumultuaria militum manu exsequendum inanētur: sed trahendo,*

luntate facilius exsecuturum cogitans. Cæterum Dei manu miraculorum effectrice nonnihil sublevatus est patriarcha; quod cum rescisset Chamæleon, quorundam ope milites in patriarchium clam penetrare disposuit, et silenter eum abducere. Erat porro Jejuniorum initium. Conferta itaque multitudine coacti, velut Judæi in Christum insilientes, cum gladiis et lignis ecclesiæ atrium repleverunt, clamantes, et tumultuose vociferantes: cœperuntque exsecrari, et diris devovere sancta in memoria defunctos Germanum, Tarasium et Nicephorum; quæ quidem audiens patriarcha Deo cum lacrymis gratias egit, quod pietatis defendendæ causa hæc audire mereretur. Confestim conspiranti impetu populus insiliit, ut in patriarchium ingrederetur. Mox Thomas quidam patricius, bis exconsul, qui tunc velut imperatoris jussu ecclesiam tutandam susceperat, portis patriarchii oclusis, eos removit, velut inscio imperatore istiusmodi facinora molitos, Protinus ad Chamæleontem præfatus vir profectus, inordinatum populi motum denuntiavit. Ille pro solito mendax, nec quidquam scire, vel quemquam a se missum negare. Verum, inquit, necessitate compulsus, et animi mœnore tactus populus in hujusmodi factum prorupit. Subinfert Thomas: Si eum jusseris expelli, domine, non opus multis. Tantum homines duos mitte, aliosque qui efferant: non enim ingravescente valetudine a se potest procedere: atque ita discedet. Id ita fecit, submissis nocte, qui patriarcham ejicerent ecclesia. Quare qui missi fuerant lectica patriarcham abducentes, medio Milii 441 foro steterunt, ut eum militum quidam occiderent. Erat porro profunda nox, somnoque cunctis depressis, nullus seipsum movit. Post mediam horam, in nullo, quorum erat molimen, proficientes, tulerunt eum inde et in arcem abduxerunt; lintreque impositum trans fretum ad Chrysopolim projecere. Mane comitiis habitis, filius perditionis ad populum sermonem habuit: Videtis, fratres, ut patriarcha ecclesia derelicta discesserit, quod cum eo de imaginibus fuerimus collocuti, et exposuerimus propter eas a gentibus nos affligi. Is vero, responsi congrui penitus ignarus, ira præceps, et nobis neglectis, abiit. Alium igitur patriarcham institui necesse est. Ita mentitus, persuasit populo abdicasse se dignitate: Joannem quippe Pancratii filium, quod sibi adhæsisset, ad istiusmodi dignitatem promovere studebat. A patriciis tamen in hunc morem momentibus prohibitus est: Juvenis est, inquebant, et ignobilis: neque decet nos senes eum venerari, et coram eo procidere; quin potius ex ingenuis et illustri familia natis ætateque provecctis patriarcha promoveatur. Eam ob rem Theodotum Michaelis patricii Melissini Con-

apertaque vi patriarchio exportarent, necdum scilicet per ægritudinem ipsum incedere valentem, (22) *Uti etiam prius cum eo pactus erat: cum nempe primum instaurandæ hæresis adversus imagines adiutorem adhibuit pag. 435.*

stantini imperatoris Caballini ob tertiam ejus conjugem leviri filium elegit : istum, inquam, Theodotum spatharocandidatum, opinatis ejus consentientem, maritali nuptiarum corona notatum, tonderi jussit et patriarcham consecrari. Celebrata est ordinatio ejus Paschatis festo; hominis, inquam, qui nihil spirituale calleret, nulla Scripturæ parte foret eruditus, nisi forte levissima; qui nullam erga Deum pietatem ostentaret: tantum quod mansuetudine præstaret, et bonus hominibus appareret, cõmmendabatur. Hic eam patriarchalem dignitatem subisset, opipara meridiana serotinaque carnis usus oppositis cepit agitare convivia, clericosque, et monachos, necnon episcopos a juvenili ætate carnis esu abstinentes, continentiam abrumpere, et ad ingluviem comedere compulsi: et ubi primum pietas plurima, honestas, continentia, et virtus enitabat, ibi risus, lusus, luctas, turpiloquia haberi, absque disciplinæ cujuscumque jugo vidisses.

Post Pascha igitur convocat synodum Chamæleon ad Magnam ecclesiam nomine Sapientiam, et Theodoto quem Cassiteram appellabat, velut patriarcha sedere jussit, illoque ejus Symbatio, cui Constantini nomen imposuit, et quibusdam aliis irreligiosis episcopis in consessum inductis, cruces et juramenta adversus veritatem figere disposuit. Ipse crucem exarare veritus, quod eam prius, 442 cum regnum capesseret, et orthodoxam fidem non immutaturum se profiteretur, quod infelix haud custodivit, juramentum non interposuit. Hoc pacto tomum illum a pseudosynodi (quam septimæ synodi ad Blachernas decretum vocaverunt) defensoribus editum coram legerant, et orthodoxos patriarchas nostros anathematis hæredes anathemate percusserunt, et more tyrannico metropolitans et episcopos orthodoxos per vim tractos, et in medium prædatoris istius synodi projectos conculcaverunt pedibus (quasi pietatis opus impietatis ministri agerent) et proprio sanguine infectos, militibusque traditos, in custodias et carceres detraserunt: sibiq; diebus aliquot detentos rursus eductos: et examinatos morem dictis suis gessisse non repentes, imperatore mendacil auctore de iis monito, in exsilium miserunt: quos insuper in exilio positos missis tortoribus variis suppliciiis affecit. Una igitur cum imperio facinus quodvis impium perpetrandi potestate arrepta, nullum scelus sibi non admittendum decrevit: a nullo crimine sibi putavit temperandum. Imagines vero per ecclesias ubi erectas deposuit et combussit, sacraque vasa exaltatis imaginibus insignia contrivit. De his obnitire ausis linguas abscidit, istos contudit verberibus, alios delatoribus et impiis hominibus institutis, ut ubicunque aliquos sibi non communicantes reperirent, accusari permisit. Repertos autem verberibus intolerandis subjiciebat, facultates publico addicebat, et in exsilium pellebat, non viros solum, sed et mulieres. Quid malorum illorum

ων], και χρόνῳ προβεθηκίας [προβεθηκῶν] γενέσθω. Καὶ δὴ ἐπελέξετο Θεόδοτον υἱὸν Μιχαὴλ πατριάρχου τοῦ Μελιτινοῦ συγγάμβρου υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως τοῦ Καββαλίου κατὰ τὴν τρίτην αὐτοῦ γυναῖκα. Αὐτὸν τὸν Θεόδοτον σπαθαροκαυνοῦ δόξαν συνθέμενον τῷ δόγματι αὐτοῦ ἐκούρευσε στυφάντιον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν πατριάρχην, χειροτονήσαντες αὐτὸν τὸ Πάσχα, ἄνθρωπον μὴδὲν πνευματικὸν ἐπιστάμενον, μὴδὲ παιδευθέντα τῇ Γραφῇ, ἀλλ' ἢ ἐξ ὀλίγου τινοῦ, καὶ μηδελίαν εὐσεβείαν κεκτημένῳ [κεκτημένῳ], μόνον ὅτι πρὸς ἦν, καὶ ἐφαίνετο τοῖς ἀνθρώποις ἐνάρετος. Οὗτος εἰσελθὼν εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἤρξατο ποιεῖν ἀριστοδείπνα πολυτελῆ διὰ κρέατος, καὶ τοὺς ἐκ νέας ἡλικίας μὴ φαγόντας κρέα κληρικούς, καὶ μοναχοὺς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπισκόπους ἐποίησεν διαλύσαι, καὶ ἐθέλειν ἀπειθῶς· καὶ ἐνθα ποτὲ ἦν εὐλάβεια πολλή, καὶ σεμνότης, καὶ ἐγκράτεια, καὶ ἀρετὴ, ἦν ἰδεῖν γέλοια, καὶ παιγνίδια, καὶ παλαίσματα, καὶ αἰσχρολογίας γινομένας, μὴ ἔχοντος διδασκαλίαν τὴν οἰανοῦν.

Καὶ λοιπὸν μετὰ τοῦ [τῷ] Πάσχα ποιεῖ σὺν ὄδον ὁ Χαμαιλέων ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῇ λεγομένῃ Σοφίᾳ, καὶ καθίσας τὸν αὐτὸν Θεόδοτον, ὃν ἔλεγεν Κασσιτηρᾶν, ὡς ἄτε πατριάρχην, καὶ Συμβάτιον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὃν ἐπέθηκεν Κωνσταντίνον, καὶ τινὰς ἀσεβεῖς ἐπισκόπους παρεσκεύασεν πῆξαι σταυροῦς κατὰ τῆς ἀληθείας, αὐτοὺς εὐλασθεῖς πῆξαι σταυρὸν διὰ τὸ πρότερον καθυπογράψαι ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τοῦ μὴ παρασλεύειν αὐτὴν. Ὅπερ ὁ ἄθλιος οὐκ ἐφύλαξεν. Καὶ λοιπὸν ἀναγνώσαντες τὸν τόμον ὃν ἐποίησαν οἱ τοῦ ψευδοσυλλόγου προαπιστοῖ, ὃν ἔπεινόμεσαν ὄρον τῆς ἑβδόμης συνόδου τῆς ἐν Βλαχέρναις, ἀναθεματίσαντες οἱ τοῦ ἀναθέματος κληρονόμοι τοὺς ὀρθοδόξους ἡμῶν πατριάρχας, ἤγαγον δὲ τινὰς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους τῶν ὀρθοδόξων τυραννικῶς σύροντες, βήξαντες ἐν μέσῳ τῆς ληστρικῆς αὐτῶν συνόδου, ἐπάτησαν, ὡς δὴ θέν τι εὐσεβῆς ποιοῦντες, οἱ ἀσεβεῖς, καὶ παραδῶσαντες αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις αἱματοφύρτους, ἀπήγαγον εἰς τὰς φυλακὰς, καὶ εἰς τὰ δεσμωτήρια· ποιήσαντες δὲ ἡμέρας τινὰς ἐκεῖσε πάλιν ἐξήγαγον· καὶ ἀνακρίναντες, καὶ εὐρόντες μὴ πειθομένους τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις, ὀπέμνησαν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ψεύδους, καὶ ἀπέστειλαν αὐτοὺς εἰς ἔξορίαν· οὐστinas καὶ ἐν τῇ ἔξορίᾳ πέμπων ἐβασάνιζεν. Λοιπὸν οὖν λαβὼν τὸ κράτος τῆς ἀσεβείας πᾶσαν πονηρὰν δραματούργειαν εἰργάζετο. Τὰς δὲ ἀπανταχοῦ εἰκόνας τῶν ἐκκλησιῶν κατέστρεψεν καὶ κατέκαυσε, καὶ ἐπὶ σκευῇ συνέτριψεν ἔχοντα εἰκόνας· καὶ τοὺς τολμῶντας λαλῆσαι τι ἐγλωσσοκόπησεν· τοὺς μὲν ἐφόνευσεν ἀπὸ δαρμοῦ, καταστήσας καὶ δηλάτορας ἀνθρώπους· ἀσεβεῖς, ἵνα ὅπου ἂν εὐρωσὶ τινὰς μὴ κοινωοῦντας καταμηύσωσιν. Οὐστinas εὐρισκομένους δαρμῷ ἀφορῆται καθυπέβαλλεν, ὀημεύων καὶ τὰς ὑποστάσεις αὐτῶν, καὶ εἰς ἔξορίαν ἀποστέλλων οὐ μόνον ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας. Καὶ τί δεῖ λέγειν τὴν σκοτομαίαν τῶν τότε κακῶν; τοὺς γὰρ μεταδάντας πιστοὺς ἐν τισὶ κλήμασι [τοῖς κλήμασι] καὶ εἰς χώρας τὰς μὴ προσκυούσας αὐτῷ

πέμπων εἰς τοὺς τοπάρχας τῶν ἐθνῶν ἐζήτει πιάσαι, ἅλλος Ἀντίχριστος γενόμενος ὄθεν πολλοὺς ἐπισκόπους, καὶ μοναχοὺς συλλαβὼν ἀπέκτεινεν, καὶ ἐθαλάσσωσεν τοὺς ἐξορίστους ἐπισκόπους, καὶ μοναχοὺς ἀνεκαλίεστο (23).

A caliginem memorare necesse est? fideles enim decretorum suorum transgressores in alienas regiones missos a locorum dominis gentilitate detentis comprehendi novus Antichristus factus curabat : ex quo episcopos et monachos plures ea detentos occidit, et exsilio multatos episcopos pelago mersit, monachos revocavit.

Cætera desunt.

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(23) Quid velit de revocatis exsilibus deficiente Cod. divinare non possumus.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ.

LEONIS GRAMMATICI

CHRONOGRAPHIA

COMPLECTENS

RES A RECENTIORIBUS IMPERATORIBUS GESTAS.

Λέων ὁ Ἀρμένιος ὁ παραβάτης ἐθαλάσσωσεν ἐτη B 443-445 Leo Armenius religionis transgressor, annos septem, menses quinque, a Nicephoro patriarcha, quem de fidei suæ sinceritate, dato scripto, fecerat certiore, coronatus imperavit. Novus autem Sennacherim Cronum, victoriis elatus, proprio fratre Adrianopolim obsidione bellica vexante relicto, post dies sex imperii a Leone

ἔπειτα, μῆνας ε', στεφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου, βεδιῶσας αὐτὸν ἐγγράφως περὶ τῆς ἐαυτοῦ ὀρθοδοξίας. Ὁ δὲ νέος Σενναχεριμ Κροῦμος ἐπαρθεὶς τῇ νίκῃ, καταλιπὼν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν πολιορκεῖν τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ ἕξ ἡμέρας τῆς αὐτοκρατορίας Λέοντος ἐπανελθὼν τῇ πόλει, περιεῖται πρὸ τῶν τειχῶν

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(*) Leonis Grammatici an exstet monumentum aliud, aut memoria, me latet. Fuisse eum supparem illis quorum res gestas prosecutus est, ipsa subscriptio clare indicat, his verbis concepta: Ἐτελειώθη ἡ τῶν νέων βασιλέων χρονογραφία, πληρωθεῖσα παρὰ Λέοντος Γραμματικοῦ μηνὶ Ἰουλίῳ ἡ', ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου, ἔτους ς' φχα', ἰνδικ', ια'. *Absoluta est recentiorum imperatorum Chronographia, auctore Leone Grammatico mensis Julii die 8, in festo sancti ac præclari martyris Procopii, anno a mundo condito sexmillesimo sexcentesimo vicesimo primo.* Num ipse sit cuius meminit Cedrenus initio Historiæ, Λέων ὁ Κάρλιας, conjectura non levis fuerit, cum ipsum Leonis nomen, tum quod alia, ac tantisper recentiori manu subjectum exstat allate subscriptioni in Reg. cod. : Λέων πρόεδρος καὶ δοῦξ τῶν Κιβυραιωτῶν ὁ Τζικάνδαλος, καὶ οἰκειὸς ἄνθρωπος τοῦ κραταίου καὶ πρώτου ἡμῶν βασιλέως. Adjectum enim hoc ad auctorem designandum sibi quis facile persuadeat. *Leo præfectus atque dux Cibyræotarum, qui et Tzicandalus potentissimique ac primi nostri imperatoris domesticus.* Cibyra Plinio Carisæ est ; et alii Phrygiæ, quæ sunt regiones vicinæ. At num magis istud Vaticano ac Barberino continuatori Anonymo conveniat, quem et Cedrenus præcipue post Theo-

phanem sublegit, hæreo. Is namque vere imperatoris, atque id primi familiaris fuit, uti liquet ex proœmio, quo suam illi historiam ac recentiorum imperatorum Vitas inscribit ; nempe Constantino, qui et primus imperator ; etsi eum Basilius ab eo imperator adlectus gradu dejecerat, primumque ipse locum, ac gerendæ reip. auctoritatem summam usurpaverat ; ac præter titulum vix aliud quod sit majestatis Constantino reliquerat. At nihil vetat fuisse Constantio, ut erat litterarum amicus, domesticos plures, seu familiares, quorum ipse studia foveret. Vix quidquam Leoni Grammatico, ac anonymo illi Continuatore communè ad usque Basilii Macedonis Vitam, quæ ipsa non Continuatoris anonymi, sed ipsius Constantini Basilii nepotis lucubratio est ; in reliquis pleraque affinia, plerumque etiam iisdem verbis concepta, aut ex aliis alia facta, tantisper mutatis vocibus, ut alterum alterius usum laboribus necesse sit. A fustioribus mihi notis temperandum, iis dumtaxat breviter, quoad licebit expositis, quæ lectori moram injicere possent, sua jam mole importuno fere volumine, ac cum futurum sit, ut in sequenti eadem perplura recurrant aut quibus hæc essent illustranda.

assumpti ad urbem rediens, a Blachernis ad portam Chrysen dictam extra muros polestatem ostentans circumvolitabat, et nefanda sacrificia ad Chryses portæ prata peragebat. Mox pacem componi ab imperatore expetiit, aut ad Chrysen portam hastam figere. Imperatore renuente, urbis muros et imperatoris exercitus ordinem miratus, in tentorium regressus ad pacis conditionem verbis fallacibus 446 deflectit. Imperator occasione accepta, insidiis e medio tollere molitus, ministrorum ignavia consiliorum perficere prohibitus est, illis quidem ictum insipientibus, verum mortalem non inferentibus plagam. Ob id insaniens illa perniciēs, missis equitibus, palatium ad sanctum Mamantem erectum combussit, et æreo Circi leone, una cum urso et hydra dracone, marmoribusque perpulchris curribus impositis, Adrianopolim obsessurus regressus est. Ea capta, Macedonum nobilium quamplurimos, cum immensa populi multitudine trans Danubium deportatos ad ejus regiones habitare jussit.

Leo post imperii annos duos in amentiam versus, divinum Nicephorum a quo coronam suscepit, egit in exsilium: Theodotum vero hominem ignarum et supra pisces voce carentem, ejus vice patriarcham ordinavit, persecutionemque induciis non interrompendam adversus Ecclesiam suscitavit. Ejus tempore cometes in duplicis lunæ et unius cum alia junctæ, rursusque divisæ, et varias formas induentis specie apparuit, quasi hominem capite carentem repræsentaret. Exinde terræ motus horribiles, siccitates, et ardores intolerandi diebus imperatoris Deo infesti exorti sunt. Imitatus præterea detestandæ hujus hæreseos docem, ejusdem nominis morumque exemplar, hæresim ipsam profiteri cœpit, ejusdemque sacrilegii conscii conquisitis, Joannem dictum Grammaticum, magis autem Jannem alium, vel Simonem divinationibus ex pelvi, præstigiis et spurciis celeberrimum, aliosque sensus ejusdem consortes invenit. Ad hæc Nicephoro laude digno patriarchæ, et qui cum ipso erant episcopis coram senatu vocatis, ait: Nulatenus vos latet emersisse quosdam, imagines non adorandas asserentes. Berupente vero sacer

A ἀπὸ Βλαχερνῶν ἕως τῆς Χρυσῆς καλουμένης πόρτης, ἐπιδεικνύμενος τὴν ἑκτουτοῦ δύναμιν, ἐπιτελέσας μιχαράς θυσίας ἐν τῷ λιβαδίῳ τῆς Χρυσῆς πόρτης. ἤτεήσατο δὲ τὸν βασιλέα σπεύσαι εἰρήνην, ἢ τὸ δόρυ αὐτοῦ πῆξαι ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεξαμένου τοῦτο, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν, θαυμάσας τὰ τῆς πόλεως τείχη, καὶ τὴν εὐτακτον τοῦ βασιλέως παράταξιν. Ἐπὶ σύμβασιν οὖν εἰρήνης τρέπεται πειραστικούς λόγους ποιούμενος. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφορμῆς δραξάμενος, ἐπειράθη αὐτὸν λογῆσαι, ἀλλ' εἰς πέρας ἀγαγεῖν τοῦτο ἐκωλύθη τῇ τῶν ὑπουργησάντων ἀφύτῃ, πληξάντων μὲν τοῦτον, καιρίαν δὲ μὴ ἐπαγγέλλοντων πληγῆν. Ἐπὶ τούτῳ μανεῖς ὁ ἀλάστωρ, ἀποστελλας Ἰππους ἐν τῷ Ἁγίῳ Μάμαντι τὸ ἐκεῖσε παλάτιον B ἐνέπρησε· καὶ τὸν χαλκοῦν λέοντα τοῦ Ἰππικοῦ σὺν τῇ ἀρκτῷ (1) καὶ τῷ δράκοντι τοῦ ὕδρου καὶ μαρμαροῖς καλλίστοις ἐν ἀμάξαις φορτώσας ὑπέστρεψεν, περικαθίσας τὴν Ἀδριανούπολιν· καὶ ταύτην ἔλων, πολλοὺς δὲ τῶν εὐγενῶν Μακεδόνων μετὰ λαοῦ πλείστου διαπεράσας, κατεσκήνωσεν ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ.

Ὁ δὲ Λέων μετὰ δύο χρόνους τῆς αὐτοῦ βασιλείας μανεῖς, καὶ τὸν στέφαντα αὐτὸν θεῖον Νικηφόρον ἐξορίσας, Θεόδοτον πατριάρχην ἀντιχειροτονεῖ ἄλογον ἄνδρα, καὶ ἰχθύων ἀφωνότερον, καὶ διωγμῶν ἄσπονδον κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνέβρισιεν· ἐφ' οὗ ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης ἐν σχήματι δύο λαμπρῶν σελήνων ἐνουμένων, καὶ πάλιν διαιρουμένων εἰς εὐάφορα σχήματα, ὡς εἰς ἀκεφάλου διάπλασιν ἀνδρὸς τυπωθῆναι. Καὶ μέντοι καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ, καὶ ἀχμοὶ [αὐχμοί], καὶ φλογώσας γεγόνασιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ θεοστουτοῦς. Ἐκχιμούμενος τοίνυν τὸν τῆς μυσαρῆς ταύτης αἰρέσεως ἀρχηγὸν ὀμώνυμον αὐτοῦ καὶ ὁμότροπον, ἤρξατο τῆς αἰρέσεως· εἰτα συμμύστας ἐπιζητήσας εὗρεν Ἰωάννην, τὸν λεγόμενον Γραμματικὸν, μᾶλλον δὲ Ἰωάννην [Ἰαννῆν] ἄλλον ἢ Σίμωνα, ἐπὶ τε λεκανομαντείαις, καὶ γοητείαις, καὶ αἰσχροουργίαις διαβεβημένον, καὶ ἑτέρους τινὰς ὁμόφρονας αὐτοῦ. Προσκαλεῖται οὖν Νικηφόρον τὸν αἰδιδίμον πατριάρχην, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπισκλέτους ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, καὶ φησιν· Ἰστε σαφῶς ὡς ἀνέστησάν τινες λέγοντες, μὴ δεῖν προσκυνεῖσθαι τὰς εἰκόνας. Εὐθύς δὲ ὁ ἱερεὺς Εὐθύμιος Σάρδεων παρῆρθιασάμενος ἐκ τῆς θείας Γραφῆς ἐπατίμησεν τὸν ἀλητήριον, μεθ' οὗ καὶ Θεόδωρος ὁ θερμὸς τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος τῶν Στουδίου ἡγούμενος ἐφη· Μὴ παρασάλευε, βασιλεῦ, κατάστασιν ἐκκλησιαστικὴν· σοὶ μὲν γὰρ ἡ τῆς πολιτείας κατάστασις, καὶ ἡ τοῦ στρατοπέδου ἐπιστάσις· τούτων φρόντιζε, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἕσασον μένειν ἐν ὀρθοδοξίᾳ. Ὁ δὲ τύραννος τούτων ἀκούσας, ὑπερξέσας τῷ θυμῷ, καὶ λεόντειον ὁ πιθήκιος βρύξας, καὶ πάντα μεθ' ὕβρεως ἀπελάσας, καὶ τὸν μέγαν Νικηφόρον τῆς πόλεως ἐξέωσας, καὶ περιορίσας, ὡσαύτως καὶ Θεό-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(1) Uno verbo auctor anonymus, τὰ ζῶδια τοῦ Ἰπποδρομίου, Animalium statuas exstantes in Circo Δρά-

κοντι του ὕδρου, draconem intelligo ad Circi mare, seu aquarum sinum ac fontem.

ἔωρον τῶν Στουδίου ἐξορίσας, Θεόδοτον τὸν Κασσι-
 τεράν τῷ πατριαρχεῖω ἀπακατέστησεν. Ἐκτοτε οὖν
 τὸν θυμὸν καὶ τὸν δόλον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκχέας τοῖς
 συμμύσταις αὐτοῦ ἀσελγέειν ἐαυτὸν καταπίστευσεν·
 οἴκτινες ἐπεὶ αὐτῷ προσωκείωθησαν, τρία ὑπέθησαν
 αὐτῷ τὰ ὑπεσχημένα, καὶ αὐτῷ στεργόμενα· τῆς
 ὀρθοδόξου πίστεως ἡμῶν τὴν ἀρνησιν, τῶν θείων
 εἰκόνων τὴν καθάρεισιν, τῶν εὐσεβούντων τὴν
 δίωξιν. Ταύταις οὖν ταῖς ἀπάταις προσθεὶς ὁ μα-
 ταιόφρων, ἀναπτέρωθεὶς ὁ δαίσιος τῇ ταλαιπώρῳ
 ὀρμῇ, πρῶτα μὲν καθαιρεῖ πᾶσαν ἱερὰν τῆς ἐκκλη-
 σίας ἀναστήλωσιν· κἀντεῦθεν τοὺς εὐρισκομένους
 ἔχοντας εἰκόνας Χριστοῦ ἢ τίνος ἀγίου, δειναῖς τιμω-
 ρίαις καὶ θανάτῳ καταδίκαζεν, καὶ πολλοὺς ἐνόδ-
 ξους καὶ περιφανεῖς πεφόνευκεν. Μιχαὴλ δὲ ὁ τῆν
 τοῦ ἐξκουθίτων τάγματος ἀρχὴν δέπων, διεδλήθη
 τῷ βασιλεῖ, ὡς κατ' αὐτοῦ βουλευόμενος, ἐν εἰρκτῇ
 πίδαϊς εἶχεν τηρούμενον. Τῆς δὲ γενεθλίου τοῦ Σω-
 τήρος ἡμῶν ἐνοστάσης τοῦτον ἠβουλήθη τῇ νυκτὶ
 ἀνελεῖν. Κωλυθεὶς δὲ παρὰ τῆς ἰδίας γυναίκος, διὰ
 τὴν ἑορτὴν, ἔλασεν αὐτόν. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ἐν τῇ εἰρκτῇ
 ὦν, τοῦτο μαθὼν, πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ συμβούλοις
 ἐμήνυσεν, ὡς εἰ μὴ σπουδάσητε ἐξελεῖν με τῆς
 φρουρᾶς, πάντας ὑμᾶς καταμηνύω τῷ βασιλεῖ. Ἦν
 δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ τοῦ παλατιοῦ παπίας συγγενῆς
 ὢν τοῦ Μιχαήλ. Οὗτοι τῇ νυκτὶ ὀπλισθέντες, ἐνόθεν
 τὰ ξίφη φοροῦντες, τοῦ παπίου ἀνοίξαντες, ὡς οἱ
 ἱερεῖς μετὰ φελωνίων εἰσῆλθον, τοῦ δὲ βασιλέως ἐν
 τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσελθόντος, εἰσπηδήσαντες καὶ τοῦτον
 χειρωσάμενοι μεληδὸν κατέκοψαν, ἀποβρῆξαν τὴν
 ἀνάσιον αὐτοῦ ψυχὴν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐν ᾧ οὐδεὶς
 τῶν πρὸ αὐτοῦ βεβασίλευκότων ἀνήρητο. Αὐτῇ δὲ
 τῇ ὥρᾳ ἐν τῇ εἰρκτῇ ἀπελθόντες ἐξάγουσι τὸν Μι-
 χαήλ, καὶ εἰσάγουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ ἀντὶ δεσμοφόρου
 σταφύφορον, ὡς πληρωθῆναι ἐπ' αὐτοῦ τὸ τοῦ ψαλμοῦ
 λόγιον· *Τὸ ἐσπέρας ἀβλισθήσεται κλαυθμὸς,*
καὶ εἰς τὸ πρωὶ ἀγαλλίασις. Μετὰ δὲ ταῦτα βα-
 κλοῖς εὐτέλεισι περιβαλόντες τὸ τοῦ ἀλητηρίου σῶμα,
 εἰς ἀκάτιον ἐμβαλόντες τὰ παμμίαρα αὐτοῦ μέλη
 κατὰ τὴν καλουμένην Πρώτην νῆσον ἐκφέρουσιν,
 ἐνθα καὶ τοὺς παῖδας ἀποκείραντες μονάσαι πεποιή-
 κασιν.

ΜΙΧΑΗΛ.

Μιχαήλ ὁ Ἀμορραῖος [Ἀμορραῖος] (2) ἐβασίλευ-
 σεν ἔτη η', μῆνας ἑννέα. Ὁς μικρὸν τι τῆς προκατα-
 σχούσης αὐτὸν κακίας ὑπενόου (3), ὄρον τοὺς ἐν

¹ Psal. xxix, 6.

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(2) Non placet ea vox, nec quod emendatum. Melius continuator Vat. etc. ὁ ἐξ Ἀμορίου, *Amorio oriundus, Amoriensis*. Quod statim sequitur de remissa tantisper Michaele imperatore excitata a Leone persecutione, egregie Ignatius in Vita S. Nicephori exponit, qui et navatam viro sancto operam ut Michaelem Ecclesiae addiceret, pulchre describit; ut terrendo nimirum ab hæresis decessoris exemplo, qui ita misere in templo vitam abruptisset. Quæsitum item Michaele ἀδιαφορᾶν, et ut quod vellet

A civitate pulsum, et Theodorum pariter Studii præ-
 positum, in exsilium egit: Theodotum vero Cas-
 siteram patriarcham ordinari præcepit. Ab eo tem-
 pore animi furorem dolumque profundens impuris
 sacrilegii 447 sui consciis se ipsum commisit; illi
 familiares redditi, tria olim ipsi promissa, et
 eidem jucunda suggesserunt: orthodoxæ fidei
 nostræ abnegationem, sacrarum imaginum deposi-
 tionem, et piorum persecutionem. His fraudibus
 attentus vecors, hocque infelici impulsu, ignavus
 licet, multum elatus et animatus, primum quidem
 sacram. omuem ex ecclesiis deponit figuram: exin-
 de Christi, vel sancti alicujus imagines habere
 repertos duris suppliciis et morte damnabat, ita
 ut nobiles plurimos et illustres viros interfecerit.
 Porro Michael excubitorum cohortis gerens prin-
 cipatum, apud imperatorem calumniæ passus est,
 quasi adversus eum conspirasset: quem idcirco
 compedibus vincitum in carcere asservatum tene-
 bat. Instante igitur Servatoris nostri natalitii fe-
 sto noctu voluit e medio tollere: verum a propria
 uxore prohibitus et festi reverentia motus, vivere
 permisit. Michael carcere detentus, hoc cognito,
 omnibus consilii participibus secreto indicavit:
 Nisi custodia eximere me studeatis, omnes vos apud
 imperatorem deferam. Erat cum ipsis et palatii
 pappias Michaelis affinis. Ipsi igitur noctu armati
 sub vestibus gladios ferentes, pappia portas ape-
 riente, ac si sacerdotes forent casulis vestiti, in-
 gressi sunt. Imperatore in ecclesiam adveniente,
 exisiliunt; eumque comprehensum membratim et
 in frustra secant, projicientem sacrilegam animam
 in palatio in quo prædecessorum imperatorum
 nullus occisus fuerat prius. Cæterum eadem hora
 ad carcerem irruentes Michaelem educunt, et ad
 celebritatem inducunt, et pro compedibus devin-
 cto tænia imperiali cinctum declarant: adeo ut
 in eo illud psalmi dictum impleretur: *Ad vesperam
 commorabitur fetus, et ad matutinum lætitia*¹.
 Post hæc exitialis illius cadaver vilibus pau-
 nis involutum lintri impositum, execrandaque
 illius membra ad insulam Proten dictam effu-
 runt: ubi filios ejus tondentes, monasticum habi-
 tum suscipere coegerunt.

D

MICHAEL.

448 Michael Amoræus annis octo et mensibus
 novem imperavit. Hic nonnihil de malitia, quæ ani-
 man ejus pridem occuparat, remittens, quantum vi-

quisque sectaretur, nec alii aliis obloquerentur; eaque silentii conditione Nicephorus sedem recipe-
 ret; verum hæc tantisper expectanda, ut et lauda-
 tus continuator, qui ipse prosequitur quæ Leo vel-
 ut solum acu notat.

(3) Male exscribenti adjecta vox αὐτόν, ex qua
 nihil commode reddidit. *Tantisper remittens vexa-
 tionem quæ sub decessore obtinuerat; quantum
 scilicet sat erat, ut qui in ergastulis, etc.*

dollet in ergastulis pœnis et exsilio constitutis libertatem relaxationemque licitam somnare licuit, impil præcessoris sui infestam Deo fovebat mentem : pari namque gravis hæreseos detinebatur unco, ex animi stupiditate et ignorantia. Unde silentio, id est conventu, habito : Qui ante nos, inquit, ecclesiasticorum dogmatum leges et statuta perscrutati sunt, de iis examinabuntur, sive in bonum, sive in malum staturerunt; nos in quo Ecclesiam procedentem invenimus, in hoc et observandam decernimus. Erat porro illi filius ex Euphrosyna nomine Theophilus, quem in Magna ecclesia imperii coronâ redimivit : adversus quem Thomas quidam rebellis ex Orientis partibus arma suscepit : et permista humilique plebe secum ducta, ipse obscurus et ignobili loco natus, ad Syriæ partes se contulit, Constantinum se ipsum nominans, et imperatricis Irenes filium : ex quo, barbaris plurimis seductis, infinitaque populi adversus Christianos coacta multitudine, Constantinopolim appetiit, confisus illo plebis numero, nec reputans, ut non salvator rex per multam virtutem¹. Depopulabatur itaque Constantinopolis agros unius anni spatio; civibus interim optimo instructis ordine fortiter obsistere paratis, sive tutanda forent urbis mœnia, sive navali prælio decertandum. Naves enim plurimas igne submisso incenderunt, electosque hostium cuneos in fugam verterunt. Ipse vero summa rerum pressus angustia, urbe derelicta, in Thraciam secessit vastitatem illaturus. Michael autem urbe egressus, cum exercitus valida manu hosti statuit occurrendum. Quare obsedit modico tempore et ab eo sine labore capto, manuumque et pedum extremitatibus truncato, stipitis, cui suffligeretur, pœnam expetit, et una intestinum difficile et crudele bellum annis tribus continuatum consopivit. Occupato in hunc modum adversus rebellem Thomam Michael, et aliam omnem curam huic unice postponente, Creta, Sicilia et Insulæ vocatæ Cyclades a Romano imperio rescissæ sunt ab Afris et Arabibus. Inde primum propter peccata populi, et impietatem principum, ut insuper populus Christianus, eorumque res, sub adversariorum manu humiliarentur, bellum exortum est. Rehus in hoc statu positis, Michael utinam difficultate renumque dolore in cruciatibus 449 vitam finivit. Ejus successor Theophilus filius cum matre Euphrosyna suscepit imperium.

¹Psal. xxxii, 16.

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(4) Fœda hic lacuna exscribentis oscitantia, καὶ ἐπιμικτον ἐπισυρόμενος ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐκίνησε, τῆς βασιλείας παρ' ἧσαν ἐφιέμενος. Ἐκ γὰρ τῆς Ῥωμαίων γῆς ὁρμώμενος, δυσγενῆς τε Ἐπιμίστα καὶ πλεβήστικον ἐξέρχεται ἐπὶ τὴν ἑκείνην ἐπιπύκουσεν ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀνατολικῶν μερῶν ἀπάρως ἤδη, καὶ λαὸν ἀγυρτώδη ἐπιμικτον ἐπισυρόμενος, δυσγενῆς τε (4) καὶ ἀφανῆς ὢν, πρὸς τὰ μέρη τῆς Συρίας ἀφίκετο, Κωνσταντῖνον ἑαυτὸν ὀνομάσας, καὶ υἱὸν Εἰρήνης βασιλείσεως. Κἀνευθεν πολλοὺς τῶν βαρβάρων κατὰ Χριστιανῶν ἀπατήσας, καὶ λαὸν ἀπειρον συναθροίσας, ἐπέηε τῆ Κωνσταντινουπόλει μεγαλαυχῶν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ λαοῦ, μὴ ἐννοήσας, ὡς οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν. Ἐπόρθει τοίνυν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐφ' ἕνα χρόνον, τῶν πολιτῶν γενναίως ἀντιταττομένων, καὶ τειχομαχοῦντων, καὶ ναυμαχοῦντων. Τὰς γὰρ πλείστας ναῦς ἐκυρπόδησαν, καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων ἐτροπώσαντο. Ὁ δὲ ἀρχηγὸς περιεχόμενος, τὴν πόλιν ἀπέει, ἐπὶ τὴν Θράκην ἐχώρει, ταύτην ληξόμενος. Ὁ δὲ Μιχαὴλ τῆς πόλεως ὀπεξελευθὼν μετὰ πλείστων δυνάμεως πρὸς αὐτὸν ἐξώρμησεν. Καὶ δὴ παρακαθίσας τινὰ βραχὺν χρόνον, καὶ τοῦτον ἀμυγῆτι χειρωσάμενος, καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ οὕτως ἀνασκολοπίσας, κατέπεσε τὸν ἐν τρισὶν ἡμέραις δι' αὐτοῦ κατὰτέξαντα καὶ διαρκέσαντα χαλεπὸν καὶ ἐμφύλιον πόλεμον. Ἀσχολουμένου δὲ τοῦ Μιχαὴλ πρὸς τὸν ἀντάρτην Θωμᾶν καὶ τῆ πρὸς τοῦτο φρονεῖδι παντὸς ἄλλου καταφρονήσαντος, Κρήτη καὶ Σικελία, καὶ αἱ καλούμεναι Κυκλάδες νῆσοι τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς περιηρηθήσαν ἐξ Ἀφρων τε καὶ Ἀράβων λαβόντων ἀρχὴν ἀπὸ τῶν πρῶτων διὰ τὰς τοῦ λαοῦ ἀμαρτίας, καὶ τὴν τῶν κρατούντων δυσθεβείαν, καὶ ταπεινοῦν καὶ οὐδὲ χεῖραν ἀφ' ὧν (5) ἀγειν τὰ τῶν Χριστιανῶν πράγματα. Ἐν τούτῳ ὄντων, καὶ οὕτω τῶν πραγμάτων διακειμένων, Μιχαὴλ ἐκ δυσουρίας καὶ τῆς τῶν νεφρῶν ἀλγηδόνος κοκῶς θνήσκων τοῦ ζῆν. Ἔσχε δὲ τὴν ἀρχὴν ἀντ' αὐτοῦ Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης.

(5) Hæc aliter emendem quam interpreti visum; leviori que, seu potius nulla mutatione, sed unius

ειρηταῖς, καὶ ποιναῖς, καὶ ἔξορταῖς, ἐλευθερίαν τε καὶ ἀνεσιν ὀνειρώδη φαντάζεσθαι, τὸ τοῦ προηγησαμένου δυσσεβοῦς ὑπέθαλπεν θεοστυγῆς φρόνημα ὁμοίως γὰρ τῷ αὐτῷ περιεπάρη δεινῆς αἰρέσεως ἀγκίστρῳ ἐξ ἀκροτάτης ἀλογίας καὶ ἀπαιδευσίας. Ὅθεν ἐπὶ σελέντιον ἔφη· Οἱ μὲν οὖν πρὸς ἡμῶν ἐρευνησάμενοι ἐκκλησιαστικὸν θεσμὸν τῶν δογμάτων τὸν περὶ αὐτῶν εἰσπραχθήσονται λόγον, ἢ καλῶς, ἢ κακῶς ἐθέτισαν. Ἡμεῖς ἐν ᾧ τὴν Ἐκκλησίαν εὐρομέν βαδίζουσαν, ἐν τούτῳ καὶ διαφυλάττειν προκρίνομεν. Ἦν δὲ αὐτῷ παῖς ἐξ Εὐφροσύνης ὀνόματι Θεόφιλος, ὃν καὶ ἴσταψεν ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐφ' οὗ Θωμᾶς ὁ ἀντάρτης ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν ἀπάρως ἤδη, καὶ λαὸν ἀγυρτώδη ἐπιμικτον ἐπισυρόμενος, δυσγενῆς τε (4) καὶ ἀφανῆς ὢν, πρὸς τὰ μέρη τῆς Συρίας ἀφίκετο, Κωνσταντῖνον ἑαυτὸν ὀνομάσας, καὶ υἱὸν Εἰρήνης βασιλείσεως. Κἀνευθεν πολλοὺς τῶν βαρβάρων κατὰ Χριστιανῶν ἀπατήσας, καὶ λαὸν ἀπειρον συναθροίσας, ἐπέηε τῆ Κωνσταντινουπόλει μεγαλαυχῶν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ λαοῦ, μὴ ἐννοήσας, ὡς οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν. Ἐπόρθει τοίνυν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐφ' ἕνα χρόνον, τῶν πολιτῶν γενναίως ἀντιταττομένων, καὶ τειχομαχοῦντων, καὶ ναυμαχοῦντων. Τὰς γὰρ πλείστας ναῦς ἐκυρπόδησαν, καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων ἐτροπώσαντο. Ὁ δὲ ἀρχηγὸς περιεχόμενος, τὴν πόλιν ἀπέει, ἐπὶ τὴν Θράκην ἐχώρει, ταύτην ληξόμενος. Ὁ δὲ Μιχαὴλ τῆς πόλεως ὀπεξελευθὼν μετὰ πλείστων δυνάμεως πρὸς αὐτὸν ἐξώρμησεν. Καὶ δὴ παρακαθίσας τινὰ βραχὺν χρόνον, καὶ τοῦτον ἀμυγῆτι χειρωσάμενος, καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ οὕτως ἀνασκολοπίσας, κατέπεσε τὸν ἐν τρισὶν ἡμέραις δι' αὐτοῦ κατὰτέξαντα καὶ διαρκέσαντα χαλεπὸν καὶ ἐμφύλιον πόλεμον. Ἀσχολουμένου δὲ τοῦ Μιχαὴλ πρὸς τὸν ἀντάρτην Θωμᾶν καὶ τῆ πρὸς τοῦτο φρονεῖδι παντὸς ἄλλου καταφρονήσαντος, Κρήτη καὶ Σικελία, καὶ αἱ καλούμεναι Κυκλάδες νῆσοι τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς περιηρηθήσαν ἐξ Ἀφρων τε καὶ Ἀράβων λαβόντων ἀρχὴν ἀπὸ τῶν πρῶτων διὰ τὰς τοῦ λαοῦ ἀμαρτίας, καὶ τὴν τῶν κρατούντων δυσθεβείαν, καὶ ταπεινοῦν καὶ οὐδὲ χεῖραν ἀφ' ὧν (5) ἀγειν τὰ τῶν Χριστιανῶν πράγματα. Ἐν τούτῳ ὄντων, καὶ οὕτω τῶν πραγμάτων διακειμένων, Μιχαὴλ ἐκ δυσουρίας καὶ τῆς τῶν νεφρῶν ἀλγηδόνος κοκῶς θνήσκων τοῦ ζῆν. Ἔσχε δὲ τὴν ἀρχὴν ἀντ' αὐτοῦ Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ.

A

THEOPHILUS.

Θεόφιλος ἔβασίλευσεν ἔτη ιβ'. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Εὐφροσύνη ἀποστείλασα ἐν πᾶσι τοῖς θέμασιν ἤγαγεν κόρας εὐπρεπεῖς πρὸς τὸ νυμφοστολῆσαι Θεοφίλον τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἀγαθοῦσα αὐτάς ἐν τῷ παλατίῳ εἰς τὸν λεγόμενον Μαργαρίτην τρίκλινον, δέδωκε Θεοφίλῳ χρυσοῦν μῆλον εἰπούσα, οὗτις εἰς ἡν ἀρεσθῆς ἐπέδος τοῦτο αὐτῆ. Ἦν δὲ τις ἐξ εὐγενῶν ἐν αὐταῖς κόρη ὀνόματι Ἰκασία ὠραιότατη πάνυ, ἣν ἰδὼν Θεόφιλος ὑπεραγασθεὶς αὐτὴν τοῦ κάλλους, ἔφη, ὡς ἄρα διὰ γυναικὸς ἐρῶν τὰ φαῦλα. Ἡ δὲ μετ' αἰδοῦς πῶς ἀντέφη· Ἄλλὰ διὰ γυναικὸς πηγάζει τὰ κρείττονα. Ὁ δὲ τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν πληγεὶς ταύτην μὲν εἶασεν, Θεοδώρῳ δὲ τὸ μῆλον ἐπέδωκεν, ὁσπῆ ἐκ Παφλαγῶν. Στέφει δὲ Θεοδώραν ἐν εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, στεφθεὶς καὶ αὐτὸς ἅμα αὐτῆ ὑπὸ Ἀντωνίου πατριάρχου τῆ ἁγίᾳ Πεντηκόστῃ προῆλθεν ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῇ Μεγάλῃ, φιλοτιμησάμενος χρήμασι πολλοῖς τὴν πατριάρχην, ἅμα τῷ κλήρῳ τε καὶ τῇ συγκλήτῳ. Καὶ ἡ μὲν εἰρημένη Ἰκασία τῆς βασιλείας ἀποτυχοῦσα μονὴν κατασκευάσεν, εἰς ἣν ἀποκειραμένη, ἀσκοῦσα, καὶ φιλοσοφοῦσα, καὶ Θεῷ μόνῳ ζῶσα διετέλεσεν μέχρι τέλους ζωῆς· αὐτῆς ἡ καὶ συγγράμματα αὐτῆς πλεῖστα καταλείπειν. Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως μήτηρ Εὐφροσύνη ἐκουσίως κατελιθοῦσα τοῦ παλατίου ἐν τῇ μονῇ αὐτῆς, ἣ ἐπώνυμον τὰ Γαστρία, ἤσυχάζεν. Ἐποίησε δὲ ἱππικὸν Θεόφιλος, καὶ προσέταξε τῷ Καμοδράκοντι Λέοντι τῷ πρωτοεστιαρίῳ αὐτὸ ἀγαγεῖν τὸ πολυκάνδηλον τὸ ἐν τῇ σφαγῇ τοῦ Ἀρμενίου Λέοντος ἕξει διακοπῆν. Τοῦ ἱππικοῦ δὲ τελεσθέντος προσέκαλέσατο (8) πᾶσαν τὴν σύγκλητον ἐν τῷ λεγόμενῳ Καθίσματι, καὶ τὸ πολυκάνδηλον ἐξαγαγὼν, καὶ ὑποδείξας αὐτοῖς, ἔφη· Ὁ εἰς ναὸν Κυρίου εἰσερχόμενος, καὶ χριστὸν Κυρίου φονεύων, τίνας ἔστιν ἔνοχος; Ἡ δὲ σύγκλητος ἀποκριθεῖσα, ἔφη· Ἐνοχος θανάτου ἔστιν, ὃ δέσποτα. Καὶ εὐθὺς ἐκέλευσεν τοὺς σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Λέοντα ἀνελόντας τὸν ὑπαρχον κατασχέειν, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόβῃ ἀποτεμεῖν πολλὰ προβαλλομένους καὶ λέγοντας, ἄδικον εἶναι τὴν τοιαύτην κρίσιν. Καὶ γὰρ εἰ μὴ τῷ πατρὶ συνηγωνισάμεθα, βασιλεὺς οὐκ ἂν αὐτὸς νῦν ἤρξας. Καὶ οὕτως ἐπ' ἕβασιν πάντων τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν, προσχήματι μὲν ὡς εἰς ναὸν Κυρίου τετολημῆκότες ποιήσασθαι τὴν ἀνάρισιν· τῇ ἀληθείᾳ ὡς τὸν συνατρεσιώτην αὐτοῦ καὶ ὁμόφρονα εἰς ἀσέβειαν ἀποκτείναντες. Εἶχετο γὰρ ὁ ἀληθῆριος τῆς ἐκείνου θεοστογῆς αἰρέσεως, τῶν ἁγίων εἰκότων τὰς μὲν κτῆσπῶν, τὰς δὲ ἀνορύττων. Τοῦτῳ Θεοφίλῳ προσέφυγεν Θεόφοβος Πέρσης ἅμα τῷ πατρὶ αὐτοῦ μετὰ Περσῶν χιλιῶδων ἰδ'. Οὗς διένειμεν οὗτος ἐν τοῖς θέμασι κατασκηνώσας, καὶ εἰς τούρμας ἀποκατα-

Theophilus annos duodecim imperavit. Euphrosyna vero mater ejus mittens in omnes regiones, elegantes forma puellas, ut earum aliquam Theophilo filio suo desponsaret, collegit: coactis itaque cunctis in palatium ad triclinium, cui nomen Margarites, malum aureum Theophilo tradidit, dicens: Dona illud ei quæ placuerit magis. Erat porro inter illas puella nomine Icasia formosissima, qua visa, Theophilus, ejus delectatus pulchritudine, dixit: Per mulierem quam multa manarunt damna! Illa pudore perfusa, respondit: Verum per mulierem scaturient meliora. Ob responsum corde percussus, eam quidem dimisit; Theodoram vero Paphlagonum terris ortam malo donavit. Coronat autem Theodoram in sancti Stephani oratorio, ipse vicissim ab Antonio patriarcha nuptialibus corollis decoratus sancto Pentecostes die ad sanctam Magnam ecclesiam muneribus plurimis patriarcham una cum clero et senatu cumulaturus processit. Præfata porro Icasia imperii spe frustrata monasterium ædificavit, in quo deponsa vitam contemplativam et philosophicam exercens, Deoque soli vivens, ad vitæ suæ finem, editis relictisque scripto ingenii monumentis pluribus, perseveravit. Cæterum Euphrosyna imperatoris mater, palatio sponte deserto, in monasterio cui cognomen Gastia, vitam egit quietam. Circensibus vero ludis celebratis, Leoni Chiamodraconi protovestiaro suo præcepit Theophilus multiformum proferre candelabrum, quod in eade Leonis Armenii gladio comminatum fuerat. Ludis peractis, in locum nomine Sedem senatum omnem convocavit, et productum candelabrum eis coram ostendens, dixit: Qui templum Domini ingressus christum Domini interficit, cujus criminis reus est? Respondens senatus ait: Reus est mortis, domine. Statimque jussit præfectum eos, qui una cum patre suo Michaelæ Leonem occiderant, apprehendere, et multa licet prætentibus et obficientibus, iniquamque causantibus sententiam, Et enim nisi patri tuo opem tulissemus, modo non imperares, ad Fundam capita amputari. In hunc modum sub omnium 450 conspectu capita sunt illis præcisa, prætextu quidem, quod in templo Domini eadem perpetrare ausi fuerant, at revera quod ejusdem secum opinionis et pari hæresi infectum sustulissent. Ejusdem quippe Deo infensæ hæreseos labe piaculum illud tenebatur, qui sanctarum imaginum alias detraheret, alias dirumperet. Ad hunc Theophilum profugus venit Theophobus Persæ, una cum patre suo et Persarum millibus quatuordecim, quibus per turmas divisus, in diversis regionibus

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(8) Isthæc eadem pluribus continuator Vat. et ex hō Cedr. qui hanc Theophili severitatem non tam justitiæ zelo ascribunt, quam ut ille sibi ab insidiis caveret, subditosque a violenta in principem manu deterreret. Leonis Grammatici ratio, ut voluerit ulcisci principem Iconoclastam eidem

ipse addictissimus hæresi, jejuniore est, cum nec pater illius ab ea abhorreret. Summi Theophili rigoris jura dicendo exempla asserit, plurimumque laudat auctor orationis Dominica τῆς ὀρθοδοξίας; nobis edita Anct. tom. H, e quibus hic aliqua refert Leo et suggillat.

bus assignavit habitationes, qui usque hodie Persarum turmæ appellantur : ipsum Theophobum ex Theodoræ Augustæ sororis nuptiis levirum ipsi fecit. Theophilus autem cum artificum ornatu delectaretur, per aurifabrurum principem valde celebrem et peritum et Antonii patriarchæ affinem, jussit confari pentapyrgium, et instrumenta maxima duo ex auro solido, lapidibus diversis et crystallis insignita, arboremque auream, cui insidentes passeruli secretis machinis musicos cantus exercebant. Reparavit etiam imperatorias vestes et omnino renovavit, aureisque staminibus contextuit ; publicum etiam jus et rigorem observare simulans, fidem pietatemque præ antecessoribus imperatoribus læsit.

Accedente ad ipsum muliere vidua ad Blacheronæ, et injuriam ab Augustæ fratre Petronæ excubiarum drungario se pati conquerente : Adeo enim, aiebat, structuræ muros erigit, et ædificia innovat, ut mea penitus obscurer, et quod viduis pro solito contemptis accidit, reddat penitus inutilia . . . . . Illi discedentes, et injuriam fieri conspiciat, et vera esse, quæ a muliere objicerentur, certiores facti, redeuntes imperatori renuntiaverunt : ab eisque convictus Petronas, mediaque via exutus, dorso verbera excepit quamplurima. Confestim vero quæstor et exceptores abire jussi, Petronæ domus ad fundamenta exæquaverunt, et mulieri tradiderunt possidendas. Ipse Alexium Armenium, cognomento Muselem, fortem et robustum virum, tradita dilecta sibi filia Maria generum ascivit, patriciumque renuntiavit, et modico post magistrum : in suspicionem vero deinde adductum, quasi aucuparetur imperium, magistrum militiæ et ducem Siciliae institutum a se ablegavit. Qualia igitur livor parturire solet, Siculi quidam abeuntes eum apud imperatorem calumniabantur, quasi quæ Christianorum sunt, proderet Agarenis, et adversus imperium meditaretur. Interim Maria dilecta imperatoris filia fato **451** functa, urnam ejus argento exornavit, immunitatisque privilegium ex crimine ad illud confugientibus contulit. Argentum illud ex sepulcro imperator Leo postmodum sustulit. Tempore deinde quo Alexius calumniam passus est, Theodorum archiepiscopum cognomine Criethinum in urbe forte repertum advocavit Theophilus, propriaque cruce amuleti ritu e collo pendente ipsi tradita, misit in Siciliam securitatis fidem Alexio daturum, et mox ad se adducturum. Profectus ille, pro innata sibi prudentia Alexium verbis persuasum adduxit ad imperatorem : imperator voluit rebellem verberibus exceptum misit in ergastulum, et omnes ejus facultates publico

A στήσας, ὅτι μέχρι τοῦ νῦν λέγονται τοῦρμαι Περσῶν. Αὐτὸν δὲ τὸν Θεόφρονον εἰς ἀδελφὴν Θεοδώρας Ἀγουστής γαμβρὸν ἐποίησατο. Φιλόκοσμος δὲ ὢν αὐτῆς Θεόφιλος κατεσκεύασε διὰ τοῦ ἀρχοντος τοῦ χρυσοῦ χελοῦ λογιωτάτου πᾶν ὄντος καὶ συγγενοῦς Ἀντωνίου πατριάρχου, τὸ τε Πενταπύργιον, καὶ τὰ δύο μέγιστα ἑργα ἀλόχρυσα, διαφόροις λίθοις καὶ ὄλοις καλλύνας αὐτὰ, δένδρον τε χρυσοῦν ἐν ᾧ στρουθίον ἐφεζόμενον [στρουθία ἐφεζόμενα] διὰ μηχανῆς τινος μουσικῶς ἐκελάθουν. Ἐκαινούργησεν δὲ καὶ τὰς βασιλικὰς στολὰς ἀνανεώσας, καὶ χρυσοῦ φάντους κατακοσμήσας· δικαιοσύνην δὲ κοσμητικὴν προσποιούμενος, ὁ τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν πλέον ὑπὲρ τοῦς πρῶην βασιλεύσαντας ἀδικήσας.

B Προσελθούσης αὐτῇ γυναικὸς χήρας ἐν Βλαχέρναις, καὶ βοήσας ὡς ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ τῆς Ἀγουστής ἀδελφοῦ Πετρωνᾶ δρουγγαρίου τῆς βίβλας ὄντος· Ὅσοι γὰρ τὰ ἑαυτοῦ οἰκῆματα, καὶ τοῖς κτίσμασι κακουργεῖ, τὰ ἐμὰ δὲ σκοτίζει, καὶ εἰς τὸ μηδὲν εἶναι ποιεῖ, ὡς ἄτε χήρα καταπεφρονημένης (7)... Οἱ ἀπελθόντες καὶ θεασάμενοι τὴν τοιαύτην ἀδικίαν, καὶ βεβαιωθέντες ὡς ἀληθῆ εἰσιν τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς ῥηθέντα, ὑποστρέψαντες ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. Καὶ ἐλεγχοὶς παρ' αὐτῶν [ὁ Πετρωνᾶς] ἐκδουθεῖ ἐν τῇ μέσῃ τῆς ὁδοῦ τύπτεται τὰ νῦτα σφοδρῶς. Ὀρίσθησεν δὲ ὁ τε κοιμιστῶρ καὶ οἱ ἀντιγραφεῖς ἀπελθεῖν, καὶ μέχρι θεμελίων ἐκδοφθαί τὰ αὐτοῦ οἰκῆματα, καὶ τῇ γυναικὶ παραδοῦναι. Οὗτος Ἀλέξιον τὸν Ἀρμένιον, ᾧ ἐπώνυμον Μουσελᾶ, ἀνδρεῖον ὄντα καὶ ῥωμαλέον εἰσεποίησατο γαμβρὸν εἰς Μαρῖαν ἡγαπημένην αὐτῷ θυγατέρα, ποιήσας αὐτὸν πατρίκιον. μετ' ὀλίγον δὲ μάγιστρον (8). Εἶτα ὑπόληψιν τινα ἐπ' αὐτῷ σχόν, ὡς δρεγόμενον τῆς βασιλείας, καὶ στρατηλάτην, καὶ δοῦκα Σικελίας ἐξέπεμψεν. Οἶα δὲ τοῦ φθόνου ὠδινόντος, Σικελοὶ τινες ἀνελθόντες διέβαλλον τοῦτον τῷ βασιλεῖ, ὡς τὴ μὲν Χριστιανῶν τοῖς Ἀγαρηνοῖς προδίδωσιν, κατὰ δὲ τῆς βασιλείας μελετᾷ. Ἐν δὲ τῷ μεταξύ τεθνηκυίας Μαρῖας παποθημένης τῷ βασιλεῖ θυγατρὸς, τὴν μὲν λάρνακα ταύτης [αὐτῆς] ἐξ ἀργύρου ἐκόσμησεν, καὶ τόμον ἐλευθερίας τοῖς προσφεύγουσιν ἐπ' ἐγκλήματι τινι τέθεικεν (ὄντιν ἄργυρον μετὰ ταῦτα λέων ὁ βασιλεὺς ἀνέλετο ἐκ τοῦ τάφου), Θεόδωρον δὲ ἀρχιεπίσκοπον τὸν λεγόμενον Κρίθινον ἐν τῷ καιρῷ τῆς διαβολῆς Ἀλεξίου ἐν τῇ πόλει ὄντα προσκαλεσάμενος, καὶ δοῦς τὸ ἴδιον φυλακτὸν ἀπέστειλεν εἰς Σικελίαν δοῦναι λόγον ἀπαθείας Ἀλεξίῳ, καὶ ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ ἀπελθὼν, καὶ τῇ προσούσῃ αὐτῷ συνέσει πείσας Ἀλέξιον ἡγάγεν πρὸς τὸν βασιλέα, ὃν ὁ βασιλεὺς ὡς ἀντάρτην τύψας, ἔθετο ἐν δεσμωτηρίῳ, δημεύσας αὐτοῦ πᾶσαν τὴν περιουσίαν. Καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(7) Desunt nonnulla.

(8) Paulo hæc latius Leo quam continuator aut Cedr., qui tamen alia addunt scitu digna : Τῇ τῶν πατρίκιων καὶ ἀνθυπάτων τιμῆσας ἀξία διὰ τὸ πρὸς τὴν θυγατέρα τούτου φιλόστοργον· ἔπειτα δὲ μά-

γιστρον καὶ Καίσαρα τὸ ἕστατον ἀνηγόρευσε· *Patricii ac proconsulis dignitate ornavit, pro impensiori illo amore quo filiam prosequeretur : tum vero magistrum, ac demum Cæsarem creavit.*

τὸ ἴθος εἰς Βλαχέρνας ἀπελθόντος, προλαβὼν ἔστη **A** εἰς τὸν ἱερεῖον τοῦ θυσιαστηρίου ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἱερατικὴν στολὴν ἡμφιεσμένος, καὶ τοῦ βασιλέως τῆ σωλὴν πλησιάσαντος ἄμα τῶν τῆς συγκλήτου, φωνῇ μεγάλῃ ἐφώνησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος· Ἐνταῖνε καὶ κατευοοῦ, καὶ βασιλευ. Ἐνεκεν τίνος, ὦ βασιλεῦ; Αἰδισθεῖς οὖν ὁ βασιλεὺς τῆ συγκλήτῳ (9) ἔφη· Ἐνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης. Ὁ δέ· Καὶ ποῖα δικαιοσύνη ἐν σοί; ὅτι δοὺς ἑνυπόγραφον λόγον· Ἀλεξίῳ δὲ ἐμοῦ οὐκ ἐφύλαξας τοῦτον. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὡς ἐλεγχεῖς, θυμῷ τε καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτῳ κινήθεις, τοῦτον τοῦ θυσιαστηρίου βίαιως ἐξήγαγεν, καὶ πληγὰς αὐτῷ οὐ μετρίας ἐπιθεῖς, ἐξώρισεν· οὐ διὰ τὸ ἐλεγχθῆναι ὑπὸ τούτου μόνον, ἀλλὰ διὰ τὸ καταμαθεῖν αὐτὸν τὰς ἀγίας εἰκόνας τιμῆν, καὶ σέβεσθαι, καὶ τὴν αὐτοῦ δυσσέβειαν κρυφαίως διαβάλλειν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ παραγενομένου, καὶ τοῦ πατριάρχου αὐτὸν ὀνειδίσαντος διὰ τὸν ἐπίσκοπον, ἤγαγεν αὐτὸν μετὰ παρακλήσεως (10)· τοῦ δὲ ἀνάξιον αὐτὸν τῆς ἱερωσύνης κρίναντος δι' ἃ πέπονθεν, ὁ βασιλεὺς οἰκονόμον τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας πεποίηκεν, καὶ τὴν Ἀλέξιον τοῦ δεσμοτηρίου πεποίηκεν ἐξελεθεῖν ἀποδεδωκῶς αὐτῷ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, ἔχων αὐτὸν ἐν τιμῇ.

Ἦν δὲ Μανουὴλ ὀνομαστότατος στρατιώτης πάντων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τιμωμένων παρὰ τοῦ βασιλέως. Οὗτος Μύρωνι συμβαλὼν λόγους τινὰς λογοθέτῃ τε ὄντι τοῦ δρόμου καὶ πενθερῷ τοῦ Περωνῆ διεβλήθη τῷ βασιλεὶ ὑποβολῇ τοῦ Μύρωνος, ὡς τῆς βασιλείας ὀρίγεται, καὶ ἐμελετᾶτο δεινῶς κατ' αὐτοῦ. Ἄτων δὲ ὁ πρωτοεσιτάριος ὑπὲρ Μανουὴλ προϊστάμενος, καὶ φρονιζῶν διεβεβαίωτο τῷ βασιλεὶ, ὡς ψευδῆ εἶσι τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα, ἃ μαθὼν Μανουὴλ, καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς διαβολὰς ἐκκλίνων, λάθρα τῆς πόλεως ἐξελεθὼν μέχρι πυλῶν, καὶ τοῖς δημοσίοις ὀχήμασιν ἐπιβάς, ἀπῆλθεν φυγὰς μέχρι τῶν κλεισουργῶν Συρίας, χάς τῶν ἱππων ἱγυῖας ἐκκόπτων· ἐδήλωσέ τε τοῖς Ἀγαρηνοῖς τὴν τύτῃ· Τοῦ βασιλέως ὀργὴν ἐπεφύγω, καὶ εἰ μὴ καταναγκάσετε τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν καταλιπεῖν, προσφεύγω ὑμῖν. Εἰ οὖν οὕτω προσδέχεσθέ με, λόγον ἀπαθείας μοι ἀποστείλατε. Οἱ δὲ τοῦτο μεγάλην χάριν δεξάμενοι, λόγον ἀποστειλαντες, προσεδέξαντο ὡς βασιλεῖα Ῥωμαίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ προσρῶντα τοῖς Ἀγαρηνοῖς μαθὼν, ἐν πολλῇ θλίψει καὶ ἀγωνίᾳ γέγονεν· καὶ βουλήν ἔποιετο μετὰ Ἰωάννου συγκέλλου περὶ τούτου. Ὁ δὲ εἶπεν· Εἰ προθύμως βούλει τὸν Μανουὴλ πρὸς σὲ ἐλθεῖν, ὦ βασιλεῦ, αὐτὸς ἐγὼ ἔτοιμος τοῦτο ποιεῖν, χρήματα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν ἀμερμυνην σταλεῖς, ὡς δῆθεν

addixit. Imperatorem deinde ad Blachernas profectum præveniens archiepiscopus sacerdotali veste indutus stetit coram altari: et imperatori ad solem jam accedenti et vicino una cum viris senatorii ordinis, elata voce archiepiscopus exclamavit: Intende, prospere procede, et regna. Cujus gratia, o imperator? Verecundia suffusus imperator senatori dixit: Veritatis, mansuetudinis et justitiæ gratia. Tum ille: Quænam justitia tua est, qui verbum subscriptione tua firmatum, Alexio per me misisti, nec tamen observasti? Imperator, ira modum nesciente commotus, violenter hunc altaribus abripuit, verberibusque non paucis vulpantem in exsilium expulsi, non solum quia correptus esset ab illo, sed quia didicisset eum sacras imagines venerari et colere, et propriam impietatem ab eo clam condemnari. Non multo post ad Magnam ecclesiam accedenti intentatum facinus in episcopum patriarcha exprobrante, ille precum instantiam reveritus exsilio revocavit: eo vero sacerdotio indignum se judicante, propter ea quæ passus est, imperator œconomum Magnæ ecclesiæ instituit, et Alexium ergastulo liberari jussum rursus excepit, facultatibusque restitutis omnibus, in honore habuit.

Erat autem Manuel miles omnium, qui in Oriente ab imperatore in pretio habebantur nominatissimus. Ipse aliquando cum Myrone, cursus publici logotheta et Petronæ secero, collocutus, ipsius Myronis suggestione apud imperatorem calumniam passus est, velut affectaret imperium, et adversus eum aliquid meditaretur. In adversum Manuelis defensor aderat Leo protovestiarus, deque ejus salute sollicitus imperatori affirmabat falsa quæ ipsi objicerentur. Quibus perceptis, Manuel imperatoris iram et intentatas declinans calumnias, clam urbis portis excessit, et curribus publicis **452** conscensis, ad Clusuras usque Syriæ fugitivus abiit; ubi excisis equorum poplitibus, hæc Agarenis manifestavit: Iræ imperatoris declino: et si non coegeritis meam me deserere fidem, in partes vestras transeo; si sic excipitis, securitatis indicia mittite mihi. Illi, nuntio recreati, immunitatis misso libello, velut Romanorum imperatorem admiserunt. Imperator vero, ad Agarenos Manuelem defecisse audiens, multo mœrore et animi angustia correptus est, et cum Joanne syncello de hoc consiliabatur. Ille vero dixit: Si ex animo Manuelem ad te regredi cupis, acceptis pecuniis, ad Amerumnem missus, quasi in carcere detentus visitaturus, negotium hoc conficere paratus sum, et ab imperio

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(9) Malim τὴν σύγκλητον. *Senatus præsentia pudore suffusus, ait.*

(10) Illud, μετὰ παρακλήσεως, expronam ego, obsecrando; velut scilicet pro injuria excusando, cujus ille memoria noluerit sedem recipere ac dignitatem, Theophilo interim Majoris ecclesiæ œconomi officium imponente: quæ officia non

minoris erant Græcis, quam summa ipsa sacerdotia ac episcopatus; uti fere nostris cardinalitia dignitas atque purpura. Gloriantur enim etiamnum clerici Majoris ecclesiæ velut et ipsi de latere sui antistitis; quem ideo proxime affectari debent, ac provincialibus ipsis episcopis præire.

tuō securitatis fide subscripta, Manuelem coram conveniens redire suadebo. Subscriptis autem litteris, vocisque suadela totum hoc me peracturum confido. Imperator commissa pecuniarum multitudine, et datis ad Amerumnem litteris, virum destinavit. Ille cum pecuniis et vario apparatu ingressus, adeo ut obstupescerent Agareni, sparsis per ergastula pecuniis, et viso Agarenorum supremo consiliario, cum Manuele etiam clam convenire valuit, et tabulas ab eo subscriptas, et saluum conductum exhibere. His ab eo gestis, quæ fuisset exsecutus imperatori nuntians, regressus est. Manuel autem adversus nationem cum Amerumne inimicitiam agentem proficiscendi facultate petita, postulatis potitus est; ducto namque Amerumnis filio et copioso exercitu, profectionem suscepit, et insignem reportavit victoriam. Quæ res, sicque parta victoria fecit ut in majori quam prius honore haberetur; cunctaque quæ vellet, apud Amerumnem poterat. Ex quo ad Romaniam regredi valde sollicitus, post temporis spatium aliquod, Amerumnis satrapis dixit: Si Amerumnis filium et exercitum præbueritis, profectus Romaniam omnem subjugabo. Quo summa cum lætitia accepto, in prioris gratiæ augmentum, armis confestim instruxit, et adversus Romaniam misit. Ad orientale itaque thema vicine profectus, domesticis et Amerumnis filio secum adlectis, quasi recreaturus se et venaturus abiit: hostibus deinde remotior factus, Amerumnis filium complexus et deosculatus dixit: Ad imperatorem patriamque propriam remeo: tu, cum tuis nihil injuriæ pati suspicantibus, redi, ad tuos abi. Hic quidem eo pacto cum lacrymis et verecundia reversus est. Manuel vero, præmissis ad imperatorem nuntio, rediit. Imperator muneribus 453 et dignitate nuntium donans, Manuelem, prout æquum erat, suscepit, et magistrum confestim scholarumque domesticum instituens, etiam filios ejus ex sancto baptismate suscepit. His elatus imperator, abiit cum Manuele et senatu adversus Agarenos, et Zapetro Samosatoque civitatibus divitiarum copia maroque valido ab Amerumne munitis præclara potitus victoria, spoliisque inclutus, regressus est. Porro reversus ad Bryæ locum, palatium exstruxit, plantavit hortos, aquas deduci jussit: quod et factum est. Inde in

Α τοὺς ἐν εἰρηκτῇ ἐπισηφεύμενος, ἔχων ἐνυπόγραφον λόγον παρὰ τῆς σῆς βασιλείας ᾧ πείσω τὸν Μανουὴλ εἰς ἔξιν ἐλθῶν. Δοκῶ δὲ τοῦτο πράξειν, τῷ τε ἐνυπογράφῳ λόγῳ, καὶ τῇ ἐμῇ πειθοί. Ὁ δὲ βασιλεὺς πάμπόλλα χρήματα καὶ δῶρα πρὸς τὸν ἀμερυμνήν δούς αὐτῷ, ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ εἰσελθὼν μετὰ πολλῶν χρημάτων, καὶ κότμου παντοίου, ὡς καὶ τοὺς Ἄγαρηνοὺς ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτοῦ ἐκπλαγῆναι, τὰ δεσμωτήρια βογεύσας, καὶ τὸν πρῶτον σύμβουλον θεασάμενος, ἐδυνήθη καὶ λάθρα συνομιλῆσαι τῷ Μανουήλ· καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸν ἐνυπόγραφον λόγον, καὶ τὸ φυλακτὸν (11) τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας, ὑπέστρεψεν ἀναγγέλλας τῷ βασιλεὶ ὅσα διεπράξατο. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐξαιτησάμενος τὸν [τῷ] ἀμερυμνή τοῦ ἐξελθεῖν κατὰ ἔθνος τινὸς πολεμίου αὐτοῖς, ἔτυχε τῆς αἰτήσεως, καταλαθὼν τὸν τοῦ ἀμερυμνή υἱόν, καὶ λαὸν πλειστον, ἀπῆλθεν καὶ νίκην μεγάλην ἐργάσατο· καὶ τοῦτο ἐν μείζονι τιμῇ ἢ τὸ πρῶτον κάθιστο, καὶ πάντα ἦν αὐτὸς παρὰ τῷ ἀμερυμνή δυνάμενος. Ὅθεν ἔχων φροντίδα πολλὴν τοῦ ἐξελθεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ, μετὰ καιρὸν τινα εἶπεν πρὸς τοὺς δυνάστας τοῦ ἀμερυμνή, ὅτι Ἐάν μοι τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερυμνή καὶ λαὸν παρέξετε, ἐξελθὼν ὑποτάξω τὴν Ῥωμανίαν. Οἱ δὲ μεγίστην χαρὰν τοῦτο ἤγησάμενοι, καὶ τῷ προτέρῳ πλεονεκτήματι (12), εὐθύς ἐξώπλισεν αὐτόν· καὶ κατὰ Ῥωμανίας ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ ἐλθὼν πλησίον τοῦ θέματος τῆς Ἀνατολῆς προσκαλεσάμενος τοὺς ὑποχειρίους αὐτοῦ, καὶ τὸν υἱὸν ἀμερυμνή, ὡς δῆθεν διακινήσων καὶ κυνηγήσων, πόρρωθεν τῶν πολεμίων γενόμενος, περιπλακὺς τῷ υἱῷ τοῦ ἀμερυμνή, καὶ καταφιλήσας αὐτόν, εἶπεν, ὅτι Ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τὸν βασιλέα τε καὶ τὰ ἴδια, εὐ δὲ μετὰ τῶν σῶν, ὡς μηδὲν δευρὸν πείσεσθαι ὑποπιτεύοντες παρ' ἡμῶν, ἀπιθὶ πρὸς τοὺς σοὺς. Καὶ οὗτος μὲν οὕτω, μετὰ θαυρῶν καὶ αἰσχύνης ὑπέστρεψεν. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐχώρει πρὸς τὸν βασιλέα προαποστείλας αὐτῷ τὸν μηνύσοντα. Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τὸν μηνυτὴν χρήμασι τε καὶ ἀξιώμασιν ἐπιλοφρονήσατο, καὶ τὸν Μανουὴλ ὡς ἄξιον ἦν ὑπεδέξατο, μέγιστρον εὐθύς καὶ δομῆστικόν τῶν σχολῶν ποιησάμενος· καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀναδεξάμενος. Τούτοις ἐπαρθεὶς ὁ βασιλεὺς, ἐξῆλθεν μετὰ Μανουὴλ καὶ τῆς συγκλήτου κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ εὐπετῶς, καὶ τὴν Ζάπετρον (13), καὶ τὸ Σαμοσάτον πλοῦτῳ κομῶν καὶ δυνάμει τότε διὰ τοῦ ἀμερυμνή ἐκείθεν (14) πα-

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(11) Est quod Cedrenus σταυρὸν appellat. Sic ipse P. Goar p. superiori, δούς τὸ ἴδιον φυλακτὸν, propria cruce amuleti loco e collo pendente ipsi tradita: non ita bene hic, saluum conductum, quod rem minus explicet. Continuator Vat., καὶ μάρτυρας τῶν εἰρημένων τὸ τε τοῦ βασιλέως ἐγκόλπιον, καὶ τὸ χρυσοδοῦλλον εἰδίδου, ad fidem dictis præstandam, cum imperatoris crucem amuleti ritu ex ejus collo pendente, tum auream bullam contradit; seu tabellam ejus sigillo obaignatas ac manu subscriptas, quibus nec expressa figura crucis deerat. Aliud tamen ac pecuniarum τὸ φυλακτὸν, ἐγκόλπιον, σταυρὸς, semel et iterum ad majorem sacramenti regionem Theophilo usurpatum.

(12) Hic deest vox aliqua, putem, πεποιθώς,

priore confisus compendio; bene animatus ex superiori victoria Manuelis auspicio.

(13) Continuator ac Cedren. Σωζόπετρον scribunt, Amerumnis patriam, cujus excidii ulciscendi causa, is Amorium postmodum excidit Theophili patriam.

(14) Obscurum hoc. Num διὰ τὸν ἀμερυμνή ἐκείθεν urbem tunc opulentiam ac potentiam claram, eo quod inde Amerumnes oriundus esset; ut subaudiatur, aut desideretur vox ὀρμᾶσθαι, vel διὰ τὴν τοῦ ἀμερυμνή ἐκείθεν πατρίδα, quod esset illic Amerumnis patria; an magis hiatus est? Integre vero laudatus continuator: Καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Σωζόπετρον ἐκπολιορκήσας πατρίδα τυγχάνουσαν τοῦ ἀμερυμνή. Ὑπερὶ ἧς ἐγένετο ἐκείθεν διὰ γραμ-

ραλαδών, ἐπανή, τῇ νίκῃ, καὶ τοῖς λαφύροις γαυροῦμενος. Καὶ ἐκθῶν μέχρι τοῦ Ἑρῶα πρόσταξεν ὠχοδομηθῆναι [οἰκοδομηθῆναι] παλάτιον, παράδεισους· φυτεύσαι, καὶ ὑδατὰ ἀγαγεῖν· & καὶ γέγονεν. Ἐκεῖθεν δὲ ἀφικόμενος εἰς τὴν πόλιν τὰ λάφυρα ἐθριάμβευσεν ἱππικὸν ποιήσας, καὶ τὸ πρῶτον βαλὼν παίξας, ἄρματι λευκῷ μενοῦν ἐποησάμενος, χρώματι δὲ τῷ Βαζινέτιω [Βενέτιω] ἀμφιατόμενος, καὶ νικήσας ἱεσπεφάνθη τῷ δήμῳ [τῶν δῆμων] ἐπιδουάντων.

Τοῦ δὲ πατριάρχου Ἀντωνίου τελευτήσαντος, ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ σύγκελλος, ἔν' εἶπω ὁ νέος Ἰαννῆς καὶ Ἰαμαρῆς, βεβοημένος ἐπὶ τε μαντιοῖς, καὶ λεκανομαντείαις, καὶ πάσῃ ἀσθεῖα· ὃς ὄργανον ἐπιτήθειον εὐρεθεὶς τῆς τοῦ βασιλέως ἀσθεῖας τε καὶ ροπῆς, αὐτῷ πάντα τὰ πρὸς ἀπόλειαν συνειργάσατο· καὶ ὃν ὄδινε μὲν, κατεῖχε δὲ βασιλίσκον τῆς ἀσθεῖας ὁ βασιλεὺς, ἐξέβρηξεν καὶ ἀπέτεκεν, τὰς ἀγίας εἰκόνας ἀναχρῆσθαι προστάξας, ἢ ἀπαλείφειν (15). Οὗτος ὁ Ἰωάννης πρὸ τοῦ ἀσσεως ὁδηγῶν ἐκ λίθων λαξευτῶν κατασκευάσας, ὁ Τρουλλος μέχρι τοῦ νῦν ὀνομάζεται, διὰ τῶν θυσῶν ὠμίλει τοῖς δαίμοσι, καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ μέλλοντα διεισημασῆναι, ὃ καὶ ἀοίκητον ἔμενε, διὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας τότε τῶν δαιμόνων ἐπιφοιτήσεις. Τούτων οὕτως ἐχόντων, Ἀραβὸς μετὰ θυνάμειος πολλῆς κατὰ Ῥωμανίας ἐβίωξεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔμψ τοῖς πρόσφυξι Πέρσαις καὶ Μανουὴλ δομαστικῶ κατ' αὐτῶν ἐχώρει· καὶ συμβολῆς γενομένης ἤτηθαι ὁ βασιλεὺς, μέσον εἰσηλθεῖν τῶν Περσῶν ὑπ' αὐτῶν περιουθῆναι. Μανουὴλ δὲ ὡς ἔγνω τὸν βασιλέα μέσον τῶν Περσῶν ὄντα, [καὶ] αὐτοὺς βουλομένους ἤδη τοῖς Ἀραβῶν αὐτὸν προδοῦναι, καὶ δι' αὐτοῦ καταλαγῆναι, αὐτοὺς διασχίσας, μέσον αὐτῶν τοῦ χαλινοῦ τοῦ βασιλέως λαβόμενος, ἐξῆλθεν ἄγοντα τούτου (16) ἐξάγων, αἰσχύνης ἡγούμενος οὐ καθεκτήν Ῥωμαῖοις, εἰ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων Ἀραβὸς αἰχμάλωτον λάθωσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ θεῖ τοῦ καθεστηκότος ἐπιστάς, προσρῦναι πάλιν τοῖς Πέρσαις ἠθούλετο. Ὁ δὲ Μανουὴλ τὸ ξίφος ἀνέτεινεν, ὡς πατάξων αὐτῷ [αὐτόν]. Ὁ δὲ φοβηθεὶς, καὶ ἄκων συνήπτατο, μολίς

urbem reversus, onustus spoliis circensibus iudiciis exhibitis triumphum egit, et curru equis candidis vecto, Venetoque colore insigni primo munere iussit, victorque coronatus est, factionibus acclamantibus: Feliciter advenersis, o incomparande factio-narie!

Καλῶς ἤλθε, ἀσυχρῆτε φακτονόρη!

Cæterum patriarcha Antonio vita functo, in ejus locum ordinatus est Joannes syncellus, vere dicam novus Janines, et Jamæres, præstigiis et per pelves divinationibus omnique impietate nominatissimus. Hic velut instrumentum aptissimum imperatoris impietatis et propensionis repertus, ipsi per omnia in perniciem cooperabatur: et questu conciperat animo, occultabat vero, venenatum impietatis basiliscum imperator, emisit et peperit, cum sacras imagines uno colore inficci, verius dicam, deleri præcepit. Joannes ipse politis et sculptis lapideis ante urbem extracta domo (Fratres nunc usque appellatur), sacrificiis quibusdam familiares asciscibat dæmones, et futura imperatori renuntiabat. Domus autem propter dæmonum ad eam frequentiam sine habitatore mansit. Cum hæc ita agerentur, cum potestate multa adversus Romaniam insurrexerunt Arabes, in quos imperator eum Persis profugis et Manuele domestico profectus est. Consertis manibus victus imperator, medium Persarum agmen subit ab ipsis servandum. Manuel vero audiens imperatorem medio Persarum agmine consiliatum, eosque jam Arabibus ipsum prodere meditates, et ejus occasione Arabibus reconciliari, diviso eorum cuneo, medium imperatorem reperit, frenoque apprehenso eduxit: ingentem veterandiam ratus inuri Romanis, si Romanorum imperatorem captivum Arabes abducerent. Imperator rei gestæ pavore consternatus, Persis iterum se tradere consiliabatur; Manuel in adversum intentato gladio percutere minabatur. Territus ille et

FRANC. COMBESIU NOTÆ.

μάτων προτρέψασθαι ἀναχωρεῖν τὸν Θεόφιλον ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῷ. *Ipsa etiam Suxorpeira, quæ Anterannuntis patria esset exprugnata; pro qua conigit ab eo per litteras rogari Theophilum, ut inde recederet.*

(15) *Subens oblinendas, sine abolendas.* Tria consiliator adversus sacras imagines impiorum imperatorum edicta profert: 1 a Leone Isauro, ut sancti nomen nunquam illis appingeretur, aut id illis vocarentur; quod Dei proprium diceret, ut sit ac dicatur sanctus; 2 a Michæle Theophili patre, ut non adorarentur; 3 a Theophilo, τὸ μὴδὲ χρώμασι ταύτας τυποῦσθαι τε καὶ μορφάζεσθαι: *Ne quis eas coloribus depingeret.*

(16) Ad hæc interpr. in margine, *redundat; itemque seq. linea ad illud, οὐ καθεκτήν Ῥωμαῖοις mihi utrumque arium, ac sensui necessarium.* Primum ita expressit continuator: *Ὡς δ' ἡμάρτανεν αὐθις, καὶ τρίτον δὲ ἐκ στεφροτέρας ψυχῆς τὴν συνέχουσαν φάλαγγα τὸν βασιλέα δέκωσαν, καὶ πλησίον ἐγείθοναι τούτου· ὡς καὶ ἡμᾶσι τὸν ἐπιφέροντα τούτου ἐπίδησαι ἵππον, καὶ αὐθις ὅτι ἐξέρπασθαι ἐτύγχανεν.* Cum nec secundò res successisset, tertio quoque obfirmatori animo incitatus

phalangem perumpit quæ imperatorem involverat; propeque illum accedit, ut et equum quo is vehabatur loris alligare, indeque rursus educere contigerit; adeoque exiit, ἄγοντα τούτου ἐξάγων, vehementem illum equum educens. Alterum solum emend. ut ipse cod. representat. *Αἰσχύνῃ ἡγούμενος οὐ. Probrum ratus non ferendum Romanis, ut imperatorem Romanum in Arabum potestatem captivum venire contingeret.* Pulchre laudatus auctor: *Ἐπρώθη τὴν ψυχὴν ἀνὴρ, βασιλέα Ῥωμαίων αἰχμάλωτον γενέσθαι φοβούμενος, καὶ τῶν ἐχθρῶν ὑποπέδιον.* *Durum animo valens vir tantus accepit, timens ne Romanus imperator captivus abduceretur, ac scabellum pedum hostibus fieret.* Leo ita scribit, ut eo in prælio vulneratum Manuelem, exque vulnerè brevi mortuum significet; cum continuator calumniam subjungat, hujus ipsius officii occasione ortam, qua coactus est ad Agarenos fugere, ac reliqua superius Leoni de illo enarrata. Uter certiora monumenta secutus sit, haud facile sit dividere. Non deesse ait continuator qui hanc illius fugam ad Agarenos sub Michæle Theophili patre ponant.

invitus ei adjunctus est, et vix inde ereptus, Dory-
laeum cum pudore et detrimento se recepit. Manuel
vero in acie vulneratus, et 454 aegritudine cor-
reptus, praeclearis facinoribus in Agarenos editis
mortuus est. Corpus ejus asportatum in monaste-
rio ab eo constructo, cui Manuelis factum nomen,
Asparis cisternae vicino, depositum est; et rursus
Persae auxiliarii apud imperatorem accusati. Eo
tempore filius imperatori ex Theodora susceptus,
quem vocavit Michaellem. Imperatori vero ad Bla-
chernas profecto occurrit non nemo, qui ait: Equus
cui imperium tuum insidet meus est. Equo tunc
exsiliente, et imperatoris manu detento, stabuli
comitem interrogavit imperator: Cujus est equus?
Respondit: Opsicii comes tuae cum majestati misi.
Cumque Opsicii comes in urbe tunc ageret, eo
in crastinum adducto, una cum eo qui proceden-
tem eum interpellaverat, ait imperator: Verum
eloquere, cujus est equus? Ille respondens dixit:
Meus erat: mittensque dux, vi eum, neque dato
pretio, neque aestimatione facta, mihi eripuit. In-
terrogavit comitem imperator: Num res ita se ha-
bet edissere, et quare non soluto pretii equo, eum
ad me misisti? Respondit ille: Quia scholarius fieri
expetebat: ego vero num generosus foret ignorans,
numismata centum exhibui. Ille vero non accepit.
Re examinata et probe percepta ut per vim nimi-
rum equus ablatu fuisset, imperator dignis verberibus
ducom emendavit: homini vero ad se acceden-
ti equum restituit. Ille recipere detrectans, in
ejus pretium libras duas accepit. Dux vero indolem
ejus probare jussus, et si generosus foret
scholarium crearet. Hic in bellum profectus, in
conflictu velut imbellis et timidus inter fugientes
reperitus, occisus est.

Imperatori vero ad Bryae palatium cum comitatu
precedenti nuntiatum est ab Orientalium duce Sa-
racenorum protosymbulum cum exercitu praedandum
venire ut Amorium caperet. Ille consueta
exercitui proceribusque largitione facta, brevi tem-
pore versus Cappadociam contendit. Amerumnes
selectis militum octo millibus, Sudem inter Agare-
nos virtute prudentiaque nominatissimum ducem
instituens, adversus imperatorem submitit. Mani-
bus consertis, profligatus imperator fugit, et cum
dedecore rediit: vixque salutem nactus est. Ame-
rumnes vero virtute multa stipatus, abiit, et Amo-
rium obsedit, variisque certaminibus editis obti-
nere non potuit, fortiter et genere civibus in
adversum praeriantibus. Philosophi vero Leonis
discipulus quidam in castro habitans Amerumni
recedere volenti, cujusdam ope, ceu astrologiae pe-

FRANC. COMBESII NOTAE.

(17) Qui nimirum ipsum Arabibus voluissent
prodere, ac sibi Theophobum conati essent praefi-
cere: uti multis continuator.

(18) Hanc equi ablati historiam longe aliter con-
tinuator ac Cedrenus narrant: eorumque vero si-
milior narratio. Manuelem in Persarum expedi-

διασωθείς, κάκειθεν ύπεστράφη εν τῷ Δορυλαίῳ
μετ' αισχύνης και ηττης πολλῆς. Ὁ δὲ Μανουήλ εν
τῷ πολέμῳ τραυθεὶς, νοσήσας, ἐτελεύτησεν πολλὰς
ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐνοσησάμενος
[ἐνδειξάμενος]· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀποκομισθὲν
ἐτέθη εν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ, τῇ τοῦ Μα-
νουήλ, σύγγυς τῇ κιστέρνῃ τοῦ Ἀσπαρος. Καὶ
εὐθύς διαβολαὶ πρὸς τὸν βασιλέα κατὰ Περσῶν (17).
Τότε δὴ γίνεται τῷ βασιλεὶ παῖς εκ Θεοδώρας, ἐν
ἐπωνόμασεν Μιχαήλ. Ἀπερχόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς
ἐν Βλαχέρναις ὑπήντησεν αὐτῷ τις, και λέγει, ὅτι
Ἴππος ᾧ ἐποχέεται (18) ἡ βασιλεία σου, ἐμὸς ἐστιν.
Τοῦ δὲ Ἴππου σκιρτῶντος και τοῦ βασιλέως τοῦτον
κατασχόντος, τὸν κόμητα σταυλοῦ ἐπηρώτησεν ὁ βα-
σιλεὺς· Τίνος ἐστὶν ὁ Ἴππος; Ὁ δὲ ἔφη· Ὁ κόμης
τοῦ Ὀψικίου ἀπέστειλεν αὐτὸν τῇ βασιλείᾳ σου. Τοῦ
δὲ κόμητος τοῦ Ὀψικίου ἐν τῇ πόλει δυνος, τῇ αὐριον
ἀγαγὼν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, και τὸν προσελθόντα
αὐτῷ, ἔφη· Εἰπέ τὴν ἀλήθειαν· τίνος ἐστὶν ὁ ἵπ-
πος; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ὅτι Ἐμὸς ἦν, και
ἀποστείλας ὁ στρατηγὸς ἀνέλετο αὐτὸν ἐξ ἐμοῦ βιαίως
μῆτε τίμημά μοι δοῖς, μῆτε ἀξίωμα ποιήσας. Εἶπε
δὲ πρὸς τὸν κόμητα ὁ βασιλεὺς· Εἰπέ, εἰ οὕτως ἔχει·
και διὰ τί μὴ ἀποκόψας περὶ τοῦ Ἴππου, ἀπέστειλάς
μοι αὐτόν; Ὁ δὲ ἔφη· Ὅτι ἐπέζητει γενέσθαι σχο-
λάριος. Ἐγὼ δὲ, μὴ εἰδὼς εἰ ἀνδρείος ἐστὶ, παρείχον
αὐτῷ ἑκατὸν νομισματα· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν αὐτά.
Και ἐρευνησαντος τοῦ βασιλέως, και πληροφορηθέν-
τος ὡς βιαίως αὐτὸν ἀφείλετο, τὸν μὲν στρατηλάτην
τοῖς προσήκουσι μαγγλαίοις ἐσωφρόνισεν· τῷ δὲ
προσελθόντι αὐτῷ ἀπέστρεψεν τὸν ἵππον. Ὁ δὲ
τοῦτον οὐκ ἔβουλήθη· ἔλαβεν δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ λίτρας
δύο. Ὅρισθέντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ δοκιμάσαι αὐτόν,
και εἰ ἀνδρείος ἐστὶ ποιῆσαι αὐτὸν σχολάριον. Τοῦ
δὲ εἰς πόλεμον ἀπελθόντος, ἐν τῇ συμβολῇ ὡς δεῖλός
ἐν τοῖς φεύγουσιν εὐρεθεὶς κατεσφάγη.

Γεγονότος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς πρόκενον ἐν τῷ
Βρύχ, ἦλθεν αὐτῷ μήνυμα παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τῶν
Ἀνατολικῶν, ὡς ὁ πρωτοσύμβουλος (19) ἐξελθὼν
μετὰ πλήθους ἐκπορθῆσαν ἀπέρχεται τὸ Ἀμύριον.
Ὁ δὲ τὰ νενομισμένα τῷ τε στρατῷ και τοῖς ἀρχουσι
ποιήσας, συντόμως μέχρι Καππαδοκίας ἐξήλατο.
Ὁ δὲ ἀμερουμνῆς ἀποχωρίσας ὀκτὼ χιλιάδας λαοῦ,
και τὸν Σουδὲμ ὀνομαστότατον ἐν τοῖς Ἀγαρηνοῖς
δύνα ἐπὶ τε ἀνδρεία και φρονήσει δοῦς αὐτοῖς κεφα-
λήν, ἀπέστειλεν κατὰ τοῦ βασιλέως· συμβαλόντων
δὲ πόλεμον, ἡττηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐφυγεν, και μετ'
αἰσχύνῃς ὑπέστρεψεν, μόλις διασωθείς· ὁ δὲ ἀμε-
ρουμνῆς ἀπελθὼν μετὰ δυνάμειος πολλῆς, περιχα-
ρακῶσας τὸ Ἀμύριον, και πολέμους πολλοὺς ποιή-
σας, οὐκ ἴσχυσεν αὐτὸ ἐκπορθῆσαι, γενναίως και
σταθερῶς ἀγωνιζομένων τῶν ἐνδοθεν. Μαθητῆς δὲ
τις Λέοντος τοῦ φιλοσόφου ἦν ἐν τῷ κάστρῳ και βου-

tionem adversus Amorium adhuc superstitem
postque ipsum Theophilum, iidem faciunt; ni-
iste alius, atque junior Manuel existit.

(19) Hic quoque ipse amerumnes, supremusque
Arabum dux, ac velut imperator, sic appellatur.

ληθέντος ὑποχωρῆσαι τοῦ ἡμερουμνή, διό, τινος ἀ μὴνυσεν ὁ αὐτὸς ἀστρονόμος, ὅτι εἰ προσκαρτερήσεις τῷ κάστρῳ ἡὺς ἡμέρας, ἐκπυρρήσεις ἡμᾶς: Ὁ καὶ γέγονεν. Προεδόθη γὰρ ὑπὸ τοῦ λεγομένου Βοϊδίτζη καὶ τοῦ Μανικοφάγου (20). Κατεσχέθησαν δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἄνδρες οὐκ ἀγεννεῖς ἀπελθόντες ἐν Συρίᾳ αἰχμάλωτοι, Θεόφιλος ὁ πατριχίος, καὶ στρατηγὸς, ὃς τε Μελισσηνός, καὶ ὁ Ἀέτιος (21), καὶ Θεόδωρος πρωτοσπαθάριος, ὁ Κρατερὸς, καὶ Κάλιστος τουρμαρῆς, καὶ Κύριλλος (22) δρουγγάριος, καὶ Βασσάης, καὶ τινες ἄρχοντες τῶν ταγματῶν· οἱ παρὰ τοῦ πρωτοσυμβούλου ἀναγκασθέντες ἀνήσασθαι τὴν αὐτῶν πίστιν, καὶ τούτου μὴ πεισθέντος ξίφει τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς ἀπετηθήσαν, ἀντὶ προσκαίρου ζωῆς τὴν αἰώνιον ἀγαπήσαντες. Ὁ δὲ τὴν ἰσχρὰν σωτηρίαν τῆς καλλίστης ἀνταλλαξάμενος, Β Φιλοσόφου Λέοντος μαθητῆς προσφύεις τῷ ἡμερουμνή, ἐρωτήθη παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν μαθητὴν εἶναι τοῦ Φιλοσόφου Λέοντος. Οὕτως τε ὅστις ὁ Λέων, καὶ ὅποιον αὐτὸν ἐπεθύμει ἰδεῖν. Καὶ δὴ τινὰ [τινὰ] τῶν αἰχμάλωτων δὴς γράμματα πρὸς Λέοντα τὸν Φιλόσοφον ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑποσχόμενος αὐτῷ, ὅτι εἰ ἐξέλθοι ἀπ' [ἐπ'] ἐκεῖνον, αὐτὸν εἶναι ἐν τιμῇ. Ὁ δὲ Λέων τὰ γράμματα ἀπολαβὼν, καὶ φοβηθεὶς μὴ πως διαγνωσθῆ, ἀνήγαγεν αὐτὰ Θεοφίλῳ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ γνοὺς τὰ τῆς αὐτοῦ ἐπιστήμης, Μαγναύρας, παραδούς αὐτῷ διδάσκειν καὶ μαθητὰς, παρέχων αὐτῷ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ἅπαντα, ὃς καὶ μητροπολίτης ἐν Θεσσαλονικῇ γέγονεν.

Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς τὸν τρίκογχον ἐν τῷ παλατιῳ, καὶ τὸ λεγόμενον Σίγμα, καὶ τὰς ἀναβάθρας ἐνθα οἱ δῆμοι ἴστανται, στήσας, καὶ φιάλην ἐν ἣ γίνεσθαι τὸ Σαξιμοδέξιμον (23) λεγόμενον, τῶν ἵππων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διερχομένων μετὰ χρυσῶν σαγισμάτων. Ὑπὸ δὲ τὸν τρίκογχον κάτωθεν διὰ μηχανῆς ἐποίησεν τὸ λεγόμενον μυστήριον, ἐν ᾧ ἐν τῇ μετὰ γωνίᾳ, ὃ ἐάν ἐλθῃ τις, ἐξακούεται ἐν τῇ ἐτέρᾳ. Μαθὼν δὲ αὐτὸς Θεόφιλος ὅτι Θεοφάνης ποιητῆς καὶ Θεόδωρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καθ' ἑαυτοὺς ζῶντες τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ κομψοῦσιν καὶ διελέγχουσιν, ἀποστείλας μετ' ὄργης ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν, εἰπὼν τάδε· Πέθεν ἐστέ; Οἱ δὲ εἶπον· Πέθεν; ἐκ Παλαιστίνης. Ὁ δὲ ἀλητήριος· Καὶ διὰ τί τὴν γῆν ὑμῶν ἀφέντες, καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐλθόντες οὐ πειθαρχεῖτε τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν; Τῶν δὲ μηδὲν ἀποκριθέντων, ἐπέτρεψεν παῖσθαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν σφοδρῶς. Ἔστα μετὰ τοῦτο βουνευρήσας αὐτοὺς μέχρις αὐτοῦ τοῦ θανάτου μετὰ θυμοῦ, [μετὰ] τραχείας τῆς φωνῆς πρὸς τὸν ὑπαρχον εἶπεν· Ἄρον αὐτοὺς εἰς τὸ

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

20) Hanc proditorem Boiditza auctore, et ut nihil astrologiæ in ea intervenerit, sed sola indicatio partis illius murorum qua facilis esset ad urbem accessus, sagitta cum epistola e muro in hostium castra emissa, solidius Vaticanus Continuator, quam vel Leo, vel Cedrenus qui rem paucis perstringit.

(21) Sunt hi turmæ 42 martyrum præcipui heroerum, quorum certamen Continuator Vat. describit.

(22) Cedr., Anonymous, etc. Κωνσταντίνος, nec aliud habet cod. Reg. ex quo non bene expressum

ritus significavit : Si dies tantum duos ad castrum stationem habueris, obtinebis nos ; quod et contigit. A Boiditze quippe vocato, et Manicophago proditum est. Capi sunt etiam vltorum nominatorum et non ignobilium plurimi, et in Syriam 455 abducti captivi, Theophilus patricius et duces isti, Melissenus, Aetius, Theodorus protospatharius, qui et Craterus, Callistus turmarcha, Cyrillus drungarius, et Bassoes, et quidam agnium proceres qui a protosymbulo tormentis adacti, ut fidem negarent, ipsi morem non gerentes, gladio capitibus præcisi sunt, vitæ temporalis vice æternam consecuti. Discipulus autem Leonis Philosophi salutem honestissimæ turpem præferens, cum ad Amerumnem transisset, ab eo de scientia sua interrogatus, Leonis discipulum esse professus est. Amerumnus quis et qualis esset iste Leo probare cupiens, captivorum non nemini datis litteris, ad Leonem Philosophum Constantinopolim misit, pollicitus, si veniret, in honore futurum. Acceptis litteris, veritus Leo ne dignosceretur, Theophilo imperatori cuncta detulit. Theophilus, ejus agnita scientia, vocatum detinuit in Magnauræ palatio, docendi facultate discipulisque et cunctis necessariis ad ministerium exhibitis, qui deinceps metropolita Thessalonicensis existit.

προλαβόμενος αὐτὸν εἶχεν ἐν τῷ ἱππατίῳ τῆς παρέχων αὐτῷ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ἅπαντα, ὃς καὶ

Idem imperator triconchum in palatio, et quod dicitur Sigma, gradusque, quibus factiones consistunt, et fontem ædificavit, quo peragitur Saximodexinum dictum, utriusque partis equis aureis stragulis instructis, et pertranseuntibus. Sub triconcho vero ex machina secretum (ita vocant) posuit, in cujus angulo quovis quidquid dixerit aliquis, in altero exauditur. Theophilus autem cum didicisset Theophanem poetam et Theodorum ejus fratrem ipsius impietatem suggillare et arguere, mittens cum furore eos ad se accersivit dicens : Undenam estis ? Dixerunt illi. Unde ? ex Palestina. Scelestus autem : Quam ob causam patria vestra deserta, in ditionem nostram venientes non obceditis imperio nostro ? Illis nihil respondentibus, jussit eorum facies dure percuti. Deinceps vero cisdem ad mortem ferme nervis bubulis per corpus cæsis, cum furore et aspera voce dixit ad præfectum : Tolle istos in prætorium, et versus hosce vultui eorum inscribe, hoc addens, Tametsi in cle-

Κύριλλος. Hujus Constantini constantiam atque operam confirmando Theophilo pulchre enarrat laudatus auctor.

(23) Exponit Continuator quid istud in eo fonte esset : Ἡ δὲ δὴ φιάλη κατὰ τὸν καιρὸν τῶν δεξιῶν πιστακίων καὶ ἀμυγδαλῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ κουναρίων κεκληρωμένη κονδίτου ἐκ στροβέλλου ἐκδιδόμενου, πᾶσιν ἐκίρνα καὶ παρεῖχε τρυφᾶν τοῖς δούλοις δι' ἐφέσεως εἶχον τῶν ἐστρηδῶτων ἐκεί. Verum hæc ibi fuse exposita, aliaque Theophili ædificia tribus hic lineis indicata.

gantes sint, nulla sit tibi cura. Hoc autem dixit, A
 aelens eos litteris pertissimos .et. exercitiis religio-
 sis versatissimos. Responderunt illi : Scribe, scribe,
 imperator, quod placuerit, ceu coram tremendo
 Iudice illud idem lectorus. Præfectus viros in
 prætorium abductos post dies duos, corpore exten-
 to, manibus et pedibus ligatis, acubus sufflxit, et
 versibus 456 in eorum frontibus insculptis, in ex-
 silium misit. Et in exsilio quidem moritur Theodo-
 rus, et sanctorum numero ascribitur. Illustris vero
 Theophanes poeta ad Michaelis et Theodoræ tempora
 superfuit, pro fide orthodoxa instituenda plurimum
 contentens : qui postmodum metropoli Nicænus
 exstitit, rebus jam in meliorem statum et maiorem
 pietatem compositis. Ejus tempore ad Augusteum
 statuæ Justiniani aureus globus in terram decidit :
 cunctisque anxii, et quomodo ad culmen illud con-
 scenderent disceptantibus, artifex quidam scandu-
 larius inventus est, qui Magnæ ecclesiæ conscen-
 sis tegulis, cum fune telum immisit in Justiniani
 equum : infixoque ibidem telo ipse per funem ex-
 currens, stuporem cunctis spectantibus incussit :
 et globo reposito, imperatoris animum sibi concili-
 avit, numismatis centum ab eo donatus. Theop-
 hilus autem filium suum Michaelē in Magna eccle-
 sia coronavit : exstruxitque hospitium recipien-
 dis peregrinis, qui ejus de nomine Theophili dicitur.
 Ante mortem porro imperator ille Deo exosus,
 maximo cum hominibus ejusdem sententiæ habito
 consilio de Persa Theophobo, ut nimirum ab ipsis
 diligeretur, eamque fidem, aiebat, ipsi præstant
 Persæ subditi, ne forte me defuncto adversus filium
 pueriles annos nondum excedentem, et in uxorem
 meditentur tyrannidem : eam ob rem Theophobum
 in palatium adduxit et secum habuit ; morbo autem
 ingravescente, eum carcere inclusit in Bucoleon-
 tis fornicibus. Persis autem inquirentibus, quid de illo
 actum foret, misit imperator Petronam Augustæ
 frairem cum logotheta, et Theophili caput ampu-
 tari jussit. Isti vero cum imperatore in palatio ver-
 sari Persis denuntiaverunt. Imperatore vero dy-
 sonteriæ morbo animam misere projiciente, exæ-
 crandum ejus corpus ad sanctos Apostolos delatum
 est. Corpus autem Theophobi per Bucoleontem clam
 subductum in monasterium, Theophobiæ nunc
 dictum, Narsetis ædi vicinum deportaverunt : et
 illud ibidem deposuerunt.

457 MICHAEL.

Michael una cum matre sua Theodora annos
 quindecim regnavit, cum Basilio vero annum unum

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(24) Melius αὐτοί, deestque vox aliqua, qua præ-
 ter subditos Persas alii significantur Theophobo
 addicti. Amastri consedissee μετά τινων ἐκκρίτων
 ἀνδρῶν, cum nonnullis primoribus, habet anony-
 mus; cum Theophilo suspectus ab eo discessit :
 qui ipsi videantur, per quos rerum summam in
 Theophobum transferendam timet Theophilus.

(25) Ut ad tempus illo amice usus sit, ex quo
 sparsus rumor esse illum cum imperatore, ac im-

πρατώριον, καὶ γράψαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν τοῦσδε
 τοὺς στίχους, προσθεὶς, ὅτι Κἂν οὐκ εἶσι καλοὶ, μὴ
 σοι μελέτω. Τοῦτο δὲ εἶπεν εἰδὼς αὐτοὺς ὡς σοφω-
 τάτους, καὶ ἄριστα ἀσκημένους. Οἱ δὲ εἶπον· Γράφε,
 γράφε, βασιλεῦ, τὸ δοκοῦν σοι, ὡς μέλλων τοῦτο ἀνα-
 γνῶναι ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ κριτοῦ. Ὁ δὲ ὑπαρχος τοῦ-
 τους ἀγαγὼν εἰς τὸ πραιτώριον μετὰ δύο ἡμέρας
 ἀπλώσας, καὶ δῆσας αὐτῶν χεῖρας καὶ πόδας, κατα-
 κεντήσας τε καὶ ἐγκολάσας τοὺς στίχους εἰς τὰς
 ὄψεις αὐτῶν ἐξώρισεν. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐξορίᾳ τελευτᾷ
 ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδωρος. Ὁ δὲ αἰδιμῖος Θεοφάνης ὁ
 ποιητῆς διήρξεσεν μέχρι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, ἀγ-
 νωσιάμενος πλείστα ἐν τῇ γεννομῆνι ὀρθοδοξίᾳ, ὅς
 καὶ μητροπολίτης εἰς Νικαίαν γέγονεν, τῶν πραγμάτων
 ἀποκαταστάτων ἦδη πρὸς τὸ εὐσεβέστερον. Ἐπὶ
 αὐτοῦ ἔπεσον ἡ χροσὴ τοῦφα Ἰουστινιανοῦ, τοῦ λεγο-
 μένου Λύγουστῆως. Ἀμυγνοῦντων δὲ πάντων, καὶ
 πῶς ἀνέλθοιεν διαλογιζομένων εὐρέθη τις σκαλωτῆς
 τεχνίτης, καὶ ἀνελθὼν ἐν τοῖς κεράμοις τῆς Μεγάλῃς
 Ἐκκλησίας βέλος ἀφῆκεν μετὰ σχοινίου εἰς τὸν ἱππό-
 την Ἰουστινιανοῦ, καὶ τοῦ βέλους παγέντος ἔκλεισε,
 αὐτὸς διὰ σχοινίου διαδραμῶν θάμβος μὲν τοῖς ὄρωσι
 παρέσχετο, καὶ τὴν τοῦφαν προσήρμοσεν, καὶ τὴν
 τοῦ βασιλέως ἐπισπάσατο εὐνοίαν, φιλοτιμηθεὶς
 παρὰ τοῦ βασιλέως νομισμασιν ἑκατόν. Στέφει δὲ
 Θεόφιλος τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μιχαὴλ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκ-
 κλησίᾳ. Κατεσκευάσας δὲ ξενώνα τὸν νῦν μὲν τῆ
 Θεοφίλου λεγόμενον. Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ὁ θεο-
 μισης οὗτος βασιλεὺς βουλὴν μεγίστην ποιησάμενος
 μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ περὶ Θεοφόβου τοῦ Πέρ-
 σου, ὡς ὅτι [εἰς] πολλὴν ἀγάπην ἔχουσιν καὶ πίστιν
 αὐτὸν (24), οἷ τε ὑπ' αὐτὸν Πέρσαι, καὶ μήπως ἐμοῦ
 τελευτήσαντος μελετήσωσι τυραννίδα κατὰ τοῦ ἐμοῦ
 παιδὸς νηπίου ὄντος, καὶ τῆς γυναικὸς ἀποστελλας
 ἀνήγαγεν Θεόφωβον εἰς τὸ παλάτιον, καὶ εἶχε μετ'
 αὐτοῦ· βαρυνθεὶς δὲ τῆς νόσου, καθεῖρξεν Θεόφωβον
 ἐν ταῖς καμάραις τοῦ Βουκολέοντος (25). Τῶν δὲ
 Περσῶν ἐπιζητούντων αὐτὸν, τί ἄρα γέγονεν· ἀπο-
 στελλας ὁ βασιλεὺς Πετρωνῶν τὸν τῆς Λύγουστῆς
 ἀδελφὸν σὺν τῷ λογοθέτῃ, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν τοῦ
 Θεοφόβου. Ἐπίσταν δὲ οὗτος τοὺς Πέρσας, ὡς μετὰ
 τοῦ βασιλέως ἔστιν ἐν τῷ παλατίῳ. Τοῦ δὲ βασιλέως
 δυσαντερίᾳ νόσῳ τὴν ψυχὴν κακῶς ἀπορῆξαντος,
 ἀπεκομίσθη τὸ δύστηνον αὐτοῦ σῶμα εἰς τοὺς Ἁγίους
 Ἀποστόλους. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ Θεοφόβου διὰ τοῦ Βου-
 κολέοντος ἐξάγοντες λαθραίως διέσωσαν πλησίον τῆ
 Ναρσοῦ ἐν τῇ λεγομένῃ νῦν μονῇ τῆς Θεοφοβίας, καὶ
 τοῦτο ἐκείσε κατέθηκαν.

MIXAHA.

Μιχαὴλ ἐβασίλευσεν σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Θεοδώρῃ
 ἔτη δεκαπέντε, (26) σὺν Βασιλείῳ δὲ, ἔπος ἐν, ἡγῆνας

mortalem vivere, postquam etiam caput illi exæ-
 cratum est. Anonymi. : Ἐκεῖθεν οὖν διαβιβῶνται μέ-
 χρι τοῦδε παρὰ Πέρταις, μὴ εἴσεσθαι θάνατον τὸν
 Θεοφωβον, ἀλλ' ἐν ἀφρασίᾳ διαζῆν' τῷ κρύβδην,
 ἀλλ' οὐκ ἀναφανδὸν τὸν ἐκείνου θάνατον γενέσθαι
 ποτέ. Ἀποστελλας τῇ νυκτὶ ὁ βασιλεὺς.

(26) Ἐτη ιε', μόνος δὲ, ἔτη ι'. Cum Theodora
 annos quindecim, solus decem.

τέσσαρας. Ἡ δὲ Θεοδώρα αὐτως ἦν πιστὴ καὶ ὀρθόδοξος, ὡς καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐστὶ περιόντος λάβρα ταύτην τὰς ἀγίας εἰκόνας τιμᾶν τε καὶ ἀδέσθαι· ἥτις γνώμη μὲν αὐτῆς, ὑπόθεξις δὲ καὶ παραινέσει Θεοκτιστοῦ κανικλείου καὶ λογοθέτου ἐξελαύνει τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως τὸν πατριάρχην Ἰωάννην σύντακτον αὐτῆς ὄντα περιορίσασα τοῦτον ἐν τῷ Στενῷ, εἰς τὸ Κλειδίον οὕτω καλούμενον. Εἰσάγει [δὲ] τὴν ἐν ἀγίοις Μεθόδιον μοναχὸν ὄντα, καὶ πατριάρχην ἀποκαθίστησιν. Καὶ πάντας τοὺς ὑπὸ Θεοφίλου ἐξορισθέντας μοναχοὺς, καὶ ἐπισκόπους ἐνώσασα, εἰν ὀρθόδοξον ἐθεδαίωσεν πίστιν, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνευσεν. Τῇ δὲ πρώτῃ Κυριακῇ (27) τῶν ἁγίων Νηστειῶν ἀπέστειλεν Θεοκτιστον λογοθέτην κατὰ τῆς Κρήτης, ὡς ἀπελθὼν μετὰ πολλοῦ πλῆθους, καὶ στόλου μεγάλου, σφοδρὰ μὲν ἐπέτοῃσεν τοὺς Ἀγαρη-^Bνοὺς, σφοδρότερον δὲ αὐτὸς ἐπέτοῃσθη, καὶ τὴν φυγὰδα προεχειρίσατο, τὴν Ἀγούσταν μαθὼν, ὡς ἄλλον βασιλεῖα προεχειρίσατο, ὅπερ μεθόφω Σαρακηνῶν καὶ δωροληψία τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκπλήξαν αὐτὸν πέπεικεν πρὸς τὴν πόλιν ἐπανελθεῖν, καὶ καταλιπεῖν τὸν στρατὸν μαχαίρας ἔργον τοῖς ἐν Κρήτῃ γενόμενος· οὕτω δὴ κακῶς ἐν Κρήτῃ φανεῖς. Ὡς γὰρ ἐξελθὼν τότε κατὰ Ῥωμανίας ὁ Ἀμὲρ ἐληγίετο πᾶν τὸ ἐν ποσὶ, καὶ κατέστρεψεν, τὸν αὐτὸν πάλιν (28) Θεοκτιστον ὡς πιστότατον καὶ οἰκειότατον ὄντα μετὰ δυνάμειος πολλῆς κατὰ τοῦ Ἀμὲρ Θεοδώρα καὶ Μιχαὴλ ἀπεστάλακσιν. Καὶ παραγεγονῶς οὗτος καὶ πόλεμον προσβαλὼν τῷ Ἀμὲρ **** διὰ τὴν τοῦ λογοθέτου βαρύτητα καὶ ἀπέχθειαν, ὧν εἷς ἦν Θεοφάνης ὁ ἐκ^C Φαργάνων ἀνδρεία τε καὶ βῶμῃ διαφέρων πολλῶν, ἔς ὑστερον λόγον ἀπαθείας λαβὼν προσφεύγει τοῖς Χριστιανοῖς. Ἦδη δὲ ὁ βασιλεὺς ἀνδρωθείς ἐσθλάζε τοῖς τε κυνηγίοις, καὶ ταῖς τῶν ἵππων ἀμίλλαις ἐν τῷ διαύλῳ τοῦ ἱππικοῦ, καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀκαθαρταῖς. Βουλὴν οὖν ποιεῖται Θεοδώρα Ἀγούστα μετὰ Θεοκτιστοῦ λογοθέτου δοῦναι γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτῆς. Ἔγνω γὰρ ὡς συνεφιλιώθη Εὐδοκίᾳ τῇ τοῦ Ἰγгерος μισουμένη τῷ λογοθέτῃ καὶ τῇ δεσποίνῃ σφοδρῶς δι' ἀκαθαρταῖς. Διὸ συζευγνύουσιν αὐτῷ Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Δεκαπολίτου, μεθ' ἧς στεφανοῦται ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ τῷ εἰς τὴν Δάφνην, γενομένου τοῦ παστοῦ εἰς τὴν Μαγναύραν, τῆς δὲ συγκλήτου ἀνακλιθεῖσης ἐν τοῖς δέκα ἔνετα Κουβίτοις. Μετὰ δὲ μικρὸν ὁ τῶν Βουκελλαρίων στρατηγὸς ἤγαγεν ἵππον τῷ βασιλεῖ^D θυμοειδῇ καὶ γενναίῳ. Ὁ δὲ τοῦτον τῷ ἱππικῷ βουλόμενος ὑποκεῖται, ἠδούλετο καταμαθεῖν τοὺς τε

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(27) Videtur hic hiatus, ut incipiat auctor referre historiam restitutionis imaginum prima illa Dominica Quadragesimæ, quam multis Continuator Vat. proseguitur : nisi compendio sic Leo scripsit. Τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνευσεν τῇ α' κυριακῇ τῶν ἁγίων Νηστειῶν, *Ecclesiam pacem composuit Dominica prima Quadragesimæ*; tum sequatur de Theoctisti expeditione, ἀπέστειλεν δὲ Θεοκτιστον, καὶ τὴν φυγὰδα, sit, καὶ τὴν φυγὴν δὲ προεχ., *fugamque expedivit, audiens Augustam alium imperatorem creasse*; cui forte nupsisset, ut in superioribus, et sequentibus non desunt quæ sic assumptis in maritus imperii faces detulere : idque Theoctisto formidabile, qui puerulo imperatore, ac

A et menses quatuor. Theodora vero adeo fide rectisque in Ecclesiam sensibus præstabat, ut ejus viro adhuc superstite, sanctas imagines coleret et veneraretur. Hæc tum proprii animi motu, tum etiam suggestione et sententia Theoctisti Canicleo præpositi et logothetæ, ex Ecclesia et urbe Joannem patriarcham proprium compatrem in Clidii, monasterium ita dictum, ad Stenum exsulem ejecit. In ejus locum Methodium monachum inducit et patriarcham instituit. Monachis vero et episcopis a Theophilis in exsilium missis postliminio revocatis, fidem orthodoxam firmavit, et Ecclesiæ pacem restituit. Cæterum prima sanctorum Jejuniorum Dominica Theoctistum logothetam in Cretam misit. Hic cum valido exercitu et ingenti classe profectus, magnam Agarenis terrorem incussit. Vehementius autem ipse territus est, Augustam urbe fugisse, audiens, alio in imperatorem substituto : quod dolis et arte Saracenorum paratum fuit : muneribus videlicet ab eis qui in comitatu erant acceptis, qui vano hoc terrore incusso in urbem regredi et exercitum Agarenis Cretes incolis, ceu gladii pabulum objicere persuaserunt. Ita per Cretam infelix visus. Ameras autem protectione suscepta adversus Romaniam, obvium quemque locum depopulabatur et vastabat. Eundem porro Theoctistum seu fidelissimum et dilectum cum valida exercitus manu adversus Ameram Theodora et Michael miserunt. Profectus ille et manibus cum Amera consortis **** propter infensum in logothetam animi et inimicitias : quorum unus fuit Theophanes Pharganensis virtute et robore plurimis præstans, qui postmodum securitatis fide accepta, in Christianorum partes remeavit. Imperator porro virilem ingressus ætatem venationibus et equorum certaminibus in Circi stadio aliisque impuris studiis vacabat. Cæterum Theodora Augusta uxoris filio suo providendæ cum Theoctisto logotheta consilium habuit ; noverat quippe cum Eudocia Ingeris filia, logothetæ, et imperatrici propter impudicitiam vehementer exosæ, familiaritatem contraxisse : eam ob rem Eudociam Decapoliæ filiam sidem, matrimonio conjungit, **458** cum qua in æde sancti Stephani, quæ ad Daphnem, corollas nuptiales subit, convivio ad Magnauram celebrato et senatu ad novemdecim accubita recumbente. Modico post Bucellariorum dux equum animosum et nobilem obtulit impe-

matre Augustam, summa in aula auctoritate polle-ret. Nihil ergo necesse contra textus fidem redde-re, *Augustam urbe fugisse*.

(28) Nihil hic hiuicium, sed post vocem φανεῖς, ut fuerit descripta ejus in urbem receptio, tametsi rem sic male in Creta gesserat; sequaturque in-juncta alia expeditio; in qua etiam nihil felicius cessisse Theoctisto ipsa hæc Leonis mutila indi-cant, ob illius severitatem, odioque in eum quibus-dam proceribus ad Saracenos deficientibus. Ἀπ-έχθειαν leg. Anonymus ista suppressit, ut et Cedre-nus viri forte reverentia, quem pene auctorem restitutarum imaginum agnoscunt.

ratori. Ille equi ad Circenses ludos mittendi cupidus, dentes quibus equorum ætas dignoscitur et annorum numerum explorare moliebatur. Equo vero ferociente et calcitranteangebatur imperator generosi sessoris expers, qui equum redderet mansuetum. Anxio itaque imperatori adest proximus Theophilites: Est mihi, inquit, peritissimus juvenis et generosus, equis subigendis, qualem imperium tuum expetit, idoneus, cui nomen Basilus. Imperatore advocari jubente, ex cubiculariis unus ad Ferream portam missus est, qui Basilium inventum cum festinatione ad imperatorem adduxit. Ille equum tenere jussus, manu quidem frenum apprehendit, altera vero aurem capiens, ad ovis mansuetudinem adegit: quo delectatus et gavisus imperator Basilium Andreæ hetæriarchæ, ut comitatu aligeretur et equis subserviret, commendavit. De Basilio vero quæ fuerit ejus educatio, et unde fuerit ortus, enarrare necesse duxi.

Is Macedoniam habuit patriam in Adrianopoleos pagis, sub Michaelis Rangabe, Ignatii patriarchæ parentis, imperio. Ejus tempore Crumus Bulgarie princeps adversus Christianos arma movit, et Michaelis in fugam verso, Leonique Armenio subinde tyrannidem arripiente, et imperante, prolectus Crumus urbem obsedit. A Leone autem Armenio telo petitus, et in Bulgariam reversurus, misit qui ad sancti Mamantis loca prædas agerent, et animalia ærea ibidem posita raperent. Inde Adrianopolim declinans armorum vi cepit, et virorum millia duodecim absque mulieribus transtulit: eos ad Danubium jussit habitare. Tempore deinde Theophili imperatoris, erat magister militiæ Cordyles nominatus in Macedonia. Is habebat filium Bardam nomine et virili ætate provectum, quem vice sua Macedonibus trans Danubii fluminis ripas habitantibus dominari reliquit. Ipse quodam invento et arte ad Theophilum accessit, quem gaudens excepit et eo quod expetebat cognito, ut navigia conserquerentur, et in urbem redirent, mandavit. Erat porro Baldimer Bulgarie princeps, Crumi nepos, et pater Simeonis. Captivorum vero turmæ de reditu in Romaniam cum uxoribus et 459 filiis inierunt consilium, et Michaelis Bulgaro versus Thessalonicam profecto, cum facultatibus suis trajicere cœperunt. Quod cum rescisset Crumus, in adversam fluminis ripam transiit, bellum illaturus. Macedones re desperata Tzantzem et Cordylem sibi duces præficiunt, et concerto præ-

A δδόντας, ἐξ ὧν τῶν ἐτῶν ἡ ποσότης διαγινώσκεται. Τοῦ δὲ ἵππου θρασυνομένου καὶ σκιρτῶντος, ἦν ἀχθόμενος διὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς, ὡς μηδεὶς εὐπορῶν γενναϊότητος τὸν ἵππον ἐξημερώσαντος. Ὡς οὖν ἤχθετο, παρῶν ὁ Θεοφιλιτῆς· Ὅτι δὲ ἔχω νεώτερον ἐμπειρότατον, καὶ ἀνδρείον εἰς τοὺς ἵππους ὄλον ἐπιζητεῖ ἡ βασιλεία σου, τοῦνομα Βασίλειον. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν κελεύσαντος, ἀπεστάλη κοιτωνίτης ἐν τῇ Σιδηρᾷ πύλῃ, καὶ τὸν Βασίλειον εὐρῶν, μετὰ σπουδῆς ἤγαγεν πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ κελευσθεὶς τὸν ἵππον κρατῆσαι· τῇ μὲν μίᾳ χεὶρὶ τὸν χαλινὸν κρατήσας, τῇ δὲ ἑτέρα τοῦ ὠτὸς δραξάμενος εἰς ἡμερότητα προβάτου μετέβαλεν· ὧ ἀρεσθεὶς καὶ θεραπευθεὶς ὁ βασιλεὺς παρέδωκεν τῷ Ἀνδρέᾳ ἑταιριάρχῃ, τοῦ εἶναι εἰς τὴν ἑταιρίαν, καὶ δουλεῖν ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ. Ἀναγκαῖον δὲ ἤγησάμην διηγήσασθαι περὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου, τὴν τε ἀνατροφήν, καὶ ζῆθεν ἐστίν.

· Ὁ αὐτὸς γεννᾶται ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τοῖς χωρίοις Ἀδριανουπόλεως ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Ραγκάβε πατρὸς Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου. Ἐπὶ τούτου ἐξῆλθεν ὁ Κρούμος ἄρχων Βουλγαρίας κατὰ τῶν Χριστιανῶν· καὶ τραπέζι Μιχαὴλ, καὶ Λέων Ἀρμένιος τυραννήσας αὐτὸν, καὶ βασιλεύσας, ἐλθὼν Κρούμος περιεκύκλωσεν τὴν πόλιν· λογχευθεὶς δὲ ὑπὸ Λέοντος τοῦ Ἀρμένιου, καὶ ὑποστρέφων ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἐπεμφεν εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα ἀπελόμενος τὰ ἐκεῖσε χαλκὰ ζῶδα. Ἀπελθὼν δὲ καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει παρέλαθεν αὐτήν, καὶ μετέστησεν ἀνδρῶν χιλιάδας δώδεκα χωρὶς γυναικῶν, καὶ τούτου· κατῴκησεν μέχρι τοῦ Δανουβίου. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοφίλου τοῦ βασιλέως ἦν στρατηλάτης ἐν Μακεδονίᾳ ὁ Κορδύλης προσαγορευόμενος· εἶχεν δὲ καὶ υἱὸν Βάρδαν ὀνόματι ἡδρωμένον πάνυ, ὃν κατέλιπεν ἀντ' αὐτοῦ ἄρχειν τῶν Μακεδόνων τῶν ὑπὸν πέρην τοῦ ποταμοῦ τοῦ Δανουβίου. Αὐτὸς δὲ μετὰ μηχανῆς τινοῦ εἰσῆλθεν εἰς Θεόφιλον, ὃν δεξάμενος χαίρων, καὶ γνοὺς ὃ θέλει, ἀπέστειλεν πλοῖα ἀναλαβέσθαι αὐτοῦς, καὶ ἐλθεῖν ἐν τῇ πόλει. Ἦν δὲ ἄρχων Βουλγαρίας Βαλδίμερ, ἑγγονος Κρούμου, πατὴρ Συμεῶνος. Ἐποίησαν δὲ βουλὴν ὁ λαὸς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐξελθεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ. Ἐξελθόντος δὲ Μιχαὴλ Βουλγάρου ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἤρξαντο διαπερῆν σὺν ταῖς ὑποστάσεσιν αὐτῶν. Μαθὼν δὲ ὁ Κόμης (29) [Κρούμος] τοῦτο, ἀντεπέρασεν πολεμῆσων αὐτοῦς. Ἀπογινόντες οὖν οἱ Μακεδόνες ἐποίησαν κεφαλὴν τὸν τε Τζάντην, καὶ τὸν Κορδύλην· καὶ συμβαλόντες πόλεμον ἀπέκτειναν πολλοὺς, τινὰς δὲ

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(29) Emendat P. Goar Κρούμος, non bene; is enim jam obierat, primis fere Leonis Armeni annis, ac dum ingentem illam expeditionem urbem eversurus parat, uti Reg. Anonymus supra: eratque jam Baldimer illius nepos Bulgarorum princeps, ut Leo ipse jam dixerat. Quem hic Michaelis Bulgarum vocat, num ipse sit, quem paulo ante Baldimerem appellaverat? Ego sic puto occupato eum vocasse, etsi et illud postea nomen in baptismo accepit a Michaelis impositum, uti habetur p. 462: quo etiam loco et ante baptismum eadem

occupatione Michael nuncupatus invenitur. Cedrenus Crumi successorem, utique Baldimeris patrem Crumi nepolis Crytagonem vocat. Quid si Leo quem et Baldimerem, et Michaelis dixerat, ex patris etiam nomine sic nuncupavit, scripsitque Κρουπέγορος, ex quo imperitus librarius suum κόμης expresserit, ut est facilis error in nominibus propriis? Bulgarorum principem ac dominum cum item appellatum me legisse, non memini; nec aliter emendem quam exposui.

ἐκράτησαν. Οἱ δὲ μὴ δυνηθέντες περᾶσαι Βούλγαροι περιεβρύησαν τοῖς Οὐγγροῖς ἀναγγελλαντες αὐτοῖς πάντα τὰ τῶν Μακεδόνων. Ἦλθον δὲ καὶ τὰ πλοῖα τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ ἀναλαβέσθαι αὐτούς, καὶ ἀναγαγεῖν ἐν τῇ πόλει. Παρευθὺς οὖν ἀνεφάνησαν Οὐννοὶ τῷ πλήθει ἄπειροι. Οἱ δὲ ἰδόντες αὐτούς μετὰ δακρῶν ἐβόων λέγοντες· Ὁ Θεὸς τοῦ ἁγίου Ἀδριανοῦ, βοήθει ἡμῖν. Καὶ παρατάσσοντο πρὸς συμβολὴν πολέμου. Οἱ δὲ Τούρκοι εἶπον πρὸς αὐτούς· Δότε ἡμῖν τὴν ὑπαρξιν ὑμῶν πᾶσαν, καὶ ἀπέλθετε, ὅπου βούλεσθε. Οἱ δὲ τοῦτο οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ παρατεταγμένοι ὑπῆρχον ἐν τρισὶν ἡμέραις· καὶ τῇ τετάρτῃ ἤρξαντο εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν εἰσερχέσθαι. Θεασάμενοι δὲ τοῦτο οἱ Τούρκοι συνέβαλλον πόλεμον ἀπὸ ὤραν πέμπτην μέχρις ἑσπέρας· καὶ τραπὲν τὸ ἔθνος κατεδίωκον αὐτούς· οἱ Μακεδόνες· καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ βουλομένων αὐτῶν ἀναχωρῆσαι, ἀνεφάνησαν πάλιν Οὐννοὶ πρὸς τὸ πολεμῆσαι αὐτούς. Ἀναστὰς δὲ Μακεδόνων ἕτερος, Λέων ὀνόματι, ἐκ γένους τῶν Γημοστών, ὃς μετὰ ταῦτα γέγονεν ἐταιριάρχης, καὶ ἕτεροι ὀνομαστοὶ τῶν Μακεδόνων ἔτρεψαν αὐτούς καὶ ἐζήλασαν, καὶ ὑποστρέψαντες εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἀπεσώθησαν πρὸς τὴν βασιλέα· καὶ φιλοτιμηθέντες παρ' αὐτοῦ ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Μακεδονίαν, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. Ἦν δὲ τότε Βασίλειος νεανίας ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐλθὼν· ἐποίησε δὲ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐπὶ Λέοντος τοῦ βασιλέως, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Ἀμορβάλου [Ἀμοραίου]· καὶ εἰσῆλθον ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως· ὡς εἶναι τὰ ἔτη αὐτοῦ, ἔτη εἰκοσι πέντε. Ἀποκατασταθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ, προσεκολλήθη δουλεύειν στρατηγῷ Μακεδονίας τῷ ἐπιλεγομένῳ Τζάντζῃ, καὶ μὴδὲν παρ' αὐτοῦ ὠφελῆθαι, (29^α) μέχρι τῆς Χρυσῆς πόρτης, εἰσελθὼν δὲ κεκοπιασμένος ἀπὸ τῆς ὁδοπορίας (Κυριακὴ γὰρ ἦν, καὶ ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὰς) ἀνεκλίθη [κατέδου] ἐν τῷ πεζουλίῳ τοῦ ἁγίου Δικμηδους Καθολικῆ γὰρ ἦν τότε ἡ ἐκκλησία, ἔχουσα προσμονάριον ὀνόματι Νικόλαον. Τῇ δὲ νυκτὶ ἐκεῖνη ἐκάλεσεν θεῖα φωνὴ τὸν προσμονάριον, λέγουσα· Ἐγερθεὶς εἰσάγαγε εἰς τὸ εὐκτῆριον τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ ἔγερθεὶς οὐδένα εὔρας πλὴν αὐτὸν τὸν Βασίλειον καίμενον ὡς πένητα, καὶ ἐπιστραφεὶς ἐκλείσεν τὸν πυλῶνα, καὶ ἀνέπεσεν. Καὶ εὐθέως μετὰ ῥομφαίας τις δέδωκεν αὐτῷ εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ λέγων· Ἐξελθὼν εἰσάγαγε ὃν βλέπεις· ἔξωθεν τοῦ πυλῶνος καίμενον, οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεύς. Ἐξελθὼν οὖν μετὰ σπουδῆς σύντρομος, καὶ εὐρῶν Βασίλειον μετὰ τῆς πύρας καὶ τῆς ῥάβδου εἰσάγαγεν ἔσωθεν τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῇ δευτέρῃ ἡμέρᾳ ἀπελθὼν εἰς τὸ λουτρὸν ἤλλαξεν αὐτὸν, καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐποίησεν ἀδελφοποίησιν· καὶ συνηφραίνοντο ἐν ἀλλήλοις. Ὁ δὲ αὐτὸς Νικόλαος εἶχεν ἀδελφὸν ἱατρὸν, ὃς ἐδούλευεν τὸν Θεοφιλίτζην [τῷ Θεοφιλίτζῃ]. Ἐλθὼν δὲ κατὰ τύχην ὁ ἱατρὸς πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδὼν τὸν Βασίλειον, καὶ θαυμάσας τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, εἶπεν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· Πόθεν ἐστὶν οὗτος; Ὁ δὲ

A lio, quosdam occiderunt, quosdam etiam captivos abduxerunt. Bulgari qui trahere non potuerunt, res a Macedonibus gestas annuntiaturo, ad Hungaros deflexerunt: interim navigia ab imperatore missa captivosque susceptura ut in urbem deveharent, appulerunt, et una pariter Hunni numero infiniti adventare visi sunt. Macedones iis conspectis, cum lacrymis vociferabantur dicentes: Deus sancti Adriani, succurre nobis: et ad belli pugnam una se præpararunt. Turci vero dicebant: Supellectilem omnem vestram tradite, et quo desideratis abite. Non consenserunt illi; verum diebus continuis tribus ad prælium parati consistebant: quarta vero navigia conscenderunt. Eo cognito Turci ab hora diei quinta ad vesperam usque prælium iniecerunt, eorumque gens fugantibus Macedonibus terga dedit. Insequenti die discessum illis agredientibus, Hunni rursus ad prælium dispositi apparuerunt. Macedonum vero quidam nomine Leo ex Gemostorum genere, qui deinde hetæriarches fuit, sumptis animis se opposuit: adjunctique alii Macedonum præcipui adversarios in fugam vertent, et impetum in eos fecerunt, ac tandem reversi, naves imperatorem adituri repelierunt incolumes, et humane ab eo recepti in Macedoniam patriam sibi propriam regressi sunt. Erat autem Basilius ætate juvenili florens, e captivitate reduct, in qua Leonis imperatoris et Michaelis Amorii toto tempore permansit, et Theophilo imperante rediit: adeoque anni ejus numerabantur viginti quinque. Patriæ propriæ restitutum Macedoniæ duci cognominato Tzantzi obsequium rediturus adhæsit, a quo nihil emolumenti accepto, urbis regis experiri cupiens ubertatem, ad eam profectus est, et ad Chrysen usque portam pervenit. Ex itinere porro fatigatus (erat autem Dominica dies, et jam sol ad occidentem vergebat) recubuit in exedra ad Sancti Diomedis. Erat templum illud ædes sacra publica viris et mulieribus communis, quæ mansionarium nomine Nicolaum habebat. Nocte illa mansionarium appellavit divina vox, dicens: Exsurgens induc imperatorem in oratorium. Ille strato relicto præter Basilium pauperum more jacentem nullum reperit: 460 regressusque valas occlusit et recubuit. Protinus ictum gladio impexit quidam ad latus ejus, dicens: Egressus introduc quem vides extra januam jacentem: hic est imperator. Egressus ille festinus ac tremens Basilium cum perâ et baculo repertum intrâ ecclesiam admisit. Postero vero die ad balneas deducto, vestes mutandas obtulit, et palam in ecclesia fraternali societatem cum eo iniiit. Itaque invicem collatati sunt. Cæterum Nicolaus ille habebat fratrem medicum Theophilitzis obsequio mancipatum. Medicus fratrem invisurus forte veniens conspexit Basilium, et corporis proceritatem

FRANC. COMBEFISHI NOTÆ.

(29^α) Addo, τῆς μεγαλοπόλεως τὴν ἀφθονίαν ἐπόθησεν· ὄθεν καὶ φθάσας. GOLL.

PATROL. GR. CVIII.

roburque miratus, fratri dixit: Unde est ille? Ipse A cunctis de illo expositis, secretum observare præcepit. Sedente deinceps cum Theophilite ad mensam medico, profunda cogitatione abductus Theophilites dixit: Equis curandis hominem reperire nequeo. Medicus occasione data, de Basilii robore domino enarravit: Quia ejusmodi est qualem expetis et quæris. Mittens igitur, festinanter abduxit illum, juvenemque agrestem, et magnum ejus caput demiratus Cephalæ nomen imposuit, equosque tradidit curandos. Ut igitur supra dictum est, hanc ob causam obtulit illum Michaeli imperatori. Huc usque de Basilii educatione. Imperator vero Basilium in regiam inducens, matri suæ velut lætandus dixit: Adeadum, vide, mater, qualom masculum in præsentia nactus sum. Egressa, B et eum conspicata, retro versa est, filio suo dicens: Hic est, filii mi, qui genus nostrum deleturus est. Ille prædicatione non suusus, propriæ matri vaticinanti aurem non præbuit, nec morem gessit. Mortuus est autem sanctus patriarcha Methodius, et Ignatius Michaelis Curopalatæ filius in ejus locum suffectus. Bulgari autem factis per Thraciam et Macedoniam excursionibus, provincias illas devastabant. Theodora in adversum præsidia disposuit. Milites porro ad Bulgariæ castra positi Bulgaros per globos et cohortes aggressi, per eorum regionem deprædabantur: et his occisis, aliis in captivitatem abductis, Bulgaros et eorum regionem reddidere subjectam.

Bardas autem Caesar Damiano patricio et accubitori amicitia junctus est. Hic imperatoris compos factus, ut Bardas in urbem induceretur suasit: qui maneribus imperatoris domesticis sibi concilians una cum accubitore in palatium ingredi jussus est. Theophane porro protospathario velut generoso (dicebatur is Phalganus) sibi ascito, Damiano 461 quoque vocato, consilium ineunt de Theoctisto, caniciei præposito interficiendo. Imperator a Damiano suusus consensus dedit, et ut hoc fieret approbavit. Dicebat enim Bardas Damiano: Quandiu cum Augusta stat Theoctistus, nec imperium nec potestatem obtinebit unquam imperator. Theoctistus autem in Arabindi balneis lotus, prout solebat, deinde in secretum se recipiens, relationum libellos manibus tenens Lauzium ingressus est, et hinc inde circumspiciens, Barlam sedentem et sumptuose vestitum vidit; vehementerque turbatus dixit: Ingressus ad Augustam rursus hominem ejiciam et deturbabo. Ei vero ad horologium progresso, Michael cum Damiano venit obviam, nec ad Theodoram ingredi permisit: sed

αναγγέλλει αὐτῷ πάντα, καὶ παρῆγγειλεν φυλάσσειν τὸ μυστήριον. Καθεζομένου δὲ τοῦ ἱατροῦ ἐπὶ τραπέζης μετὰ τοῦ Θεοφιλίτη, καὶ τούτου καθ' ἑαυτὸν ἀναλογισαμένου καὶ εἰπόντος, ὅτι Οὐ δύναμαι εὐρεῖν ἐπιτήδειον ἄνθρωπον εἰς τοὺς ἵππους· ἀναστὰς δὲ ἱατρὸς εἶπε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ Βασιλείου, καὶ ὅτι τοιοῦτός ἐστιν οἶον ἐπιποθεῖς καὶ ζητεῖς. Ἀποστειλάς οὖν μετὰ σπουδῆς ἤγαγεν αὐτὸν Θεασάμενος· οὖν αὐτὸν ἐπιάγουρον (30) καὶ μεγάλην κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπέθηκεν Κεφαλᾶν, καὶ ἔδωκεν τοῦτον τοῦ δουλεύειν τοὺς ἵππους. Ὡς οὖν προσέρρηται, εἶκ τὴν τοιαύτην αἰτίαν δέδωκεν αὐτὸν Μιχαὴλ τῷ βασιλεῖ. Ἔως ὧδε τὰ περὶ ἀνατροφῆς τοῦ Βασιλείου. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν αὐτὸν Βασιλεων εἰσαγαγὼν εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὡς χαίρων· Δεῦρο, ἴδε, μητέρα, οἶον ἄγουρον νῦν ἐπελαδόμην. Ἡ δὲ ἐξεληούσα, καὶ τοῦτον ἰδοῦσα, ἀπεστράφη εἰπούσα τῷ υἱῷ αὐτῆς· Οὗτός ἐστι, τέκνον μου, ὁ μέλλων τὴν γενεάν ἡμῶν ἀφανίσαι. Ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπέισθη τῇ ἰδίᾳ μητρὶ τῇ λεγοσῆ, ἣ ἤκουσεν αὐτῆς. Ἐτελεύτησεν δὲ ὁ ἐν ἀγίοις πατριάρχης Μεθόδιος, καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἰγνάτιος· υἱὸς Μιχαὴλ τοῦ κουρπαλάτου. Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐπιδρομὰς ποιούντων ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, καὶ ληϊζομένων τὰ τοιαῦτα θέματα· ἣ Θεοδώρα ταξάτινονα ἐποίησατο. Οἱ ἐκ τῶν κάστρων Βουλγαρίας ἐπιτιθέμενοι σποράδην καὶ κατ' ολίγους κούρσεύοντες ἐφόνευον τοῦτους καὶ ἠγματούτευον, ὥστε ὑποταγῆναι τοὺς Βουλγάρους ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ.

C Βάρδας δὲ ὁ Καῖσαρ συνεφιλιώθη Δαμιανῷ πατρικίῳ καὶ παρακοιμωμένῳ. Ὁ δὲ βασιλεὺς κρατήσεως ἐπέισεν τοῦ εἰσελθεῖν Βάρδαν ἐν τῇ πόλει. Ὁς διὰ δῶρων τοὺς τοῦ βασιλέως οἰκείους διαδεξάμενος ἅμα τῷ παρακοιμωμένῳ ὥρισθη προέρχεσθαι εἰς τὸ παλάτιον. Οἰκειωσάμενος δὲ καὶ Θεοφάνην πρωτοσπαθᾶριον ὡς ἠδρειωμένον, τὸν ἐπιλεγόμενον Φαλγάνον, βουλήν ποιοῦσι μετὰ Δαμιανῷ [Δαμιανοῦ] τῷ ἀνελεῖν (31) τὸν Θεοκτιστον τὸν κανίκλην. Πεισθεὶς δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ Δαμιανοῦ ἐπὶ τούτῳ συνέψυσεν καὶ αὐτὸς γενέσθαι τοῦτο· ἔλεγεν γὰρ ὁ Βάρδας τῷ Δαμιανῷ, ὅτι Ἔως ἐστὶ Θεοκτιστος μετὰ τῆς Αὐγούστης, οὐκ ἄρξει, οὐδὲ ἐξουσιάζει ποτὲ ὁ βασιλεὺς. Ὁ δὲ Θεοκτιστος ἀπελθὼν ἐν τῷ λούσματι τῶν Ἀραβίνδου, ὡς ἔθος ἦν αὐτῷ, εἶτα ἐλθὼν εἰς Ἀσηκρητεῖα κρατῶν τὰς ἀναφορὰς εἰσήλθεν εἰς τὸ Λαυσιακόν· καὶ περιλαβόμενος εἶδεν Βάρδαν καθεζόμενον ἐμπρακτον. Καὶ παραθελὶς σφοδρῶς, ἔφη, ὅτι Ἐγὼ εἰσελθὼν εἰς τὴν Αὐγούστην πάλιν ἐκδιώκω αὐτόν. Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ ὠρολόγιον προῦπήνητησεν αὐτῷ Μιχαὴλ ἅμα Δαμιανῷ, καὶ οὐκ ἔλασεν εἰσελθεῖν πρὸς Θεοδώραν, ἀλλ' ἐκτεύσει

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(30) Robustum, procerum corpore ac stipulo, non, agrestem. Vide p. 431, ubi et de voce ἄγουρος. Vulgari lingua est ἄωρος, immaturus, ut non omnino dissideat ista significatio ab altera, qua pro adulto robustique corporis juvene accipitur hic, et apud Nicetam.

(31) Continuator καὶ τῶς τὸν Θεοκτιστον, καθελείν. Inveni consilium ut interim Theoctistum interficiant: quod et præstitum. Ridiculum vulg. ἀνελεῖν, ac quod redditum, de homine qui canicelo præpositus, ac imperatoris tutor existeret.

μετ' ὀργῆς ἀνοίξει τὰς ἀναφορὰς καὶ ἀναγνῶναι ἅμα ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ ἄνοκτα τοῦτο ποιήσαντα ἀνέστρεψεν αὐτὸν εἰς τοῦ πίσω ἐξελθεῖν. Ὁ δὲ πικρῶς δακρύων καὶ ὀλοφυρόμενος, ἐξῆλθεν. Συνήρτησε δὲ αὐτῷ Βάρδας κατὰ Λαυσιακόν, καὶ ἤρξατο κατὰ κόρησιν παίζειν αὐτὸν, καὶ τίλλειν τὰς τρίχας αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ ὁ δρουγγάριος τῆς βίβλας ὁ Μανιάκης, ἀναστὰς ἀντέλεγεν τῷ Βάρδα, μὴ τύπτειν τὴν λογοθέτην. Ὁ δὲ Βάρδας ἀποκριθεὶς κελύσει τοῦ βασιλέως τοῦτο ποιεῖν. Ἀνεφάνη δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ βουλῇ τοῦ Δαμιανοῦ, καὶ τοῦτον ἰδὼν Βάρδας ἔμα τῷ Θεοφάνῃ τῷ Φαλαγάνῃ, ἄραντες τὸν λογοθέτην σφάζουσιν αὐτὸν, καὶ μεληθδὸν κατακόπτουσιν εἰς τὰ Σκύθα [Σκύλα]. Τοῦτο μαθοῦσα παρὰ τοῦ παπίου Θεοδώρα, ἐξελθοῦσα κατὰ τοῦ Μιχαήλ, ὡς εἰκός, ἠγανάκτησεν· καὶ τοῦ βασιλέως παντὶ τρόπῳ μηχανωμένου τὴν μητέρα ἐξελίεσθαι, αὐτὴ ἀπαρηγόρητος ἔμεινε, μήτε τὴν ὀργὴν ὑφέμενη, μήτε παραμυθουμένη τισίν. Ὅθεν μεταβαλὼν ὁ βασιλεὺς, ὡσπερ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην, οὕτω δὴ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐνέργειαν, τοσοῦτοις τρόποις λυπεῖν αὐτὴν κατηπέγειτο, ὅσοις πρὸ τούτου θεραπεύειν ἐσχηματίζετο. Καὶ δὴ τὰ· μὲν ἀδελφὰς αὐτοῦ Θέκλαν, Ἀναστασίαν καὶ Ἄνναν ἐξωθεῖ τοῦ παλατίου, καταγαγὼν εἰς τὰ Καριανοῦ· Πουλχερίαν δὲ ὡς ἠγαπημένην τῇ μητρὶ ἀπέστειλεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστριῶν· εἰθ' οὕτω μετ' ὀλίγον ἐνώσας πάτας ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστριῶν, ἀπέκειρεν. Ὑπὸ δὲ τῆς συγκλήτου πάσης εὐφημισθεὶς, μόνος αὐτοκρατορεῖ· καὶ προβάλλεται Βάρδαν μέγιστρον, καὶ δομῆστικὸν τῶν σχολῶν. Μὴ διαλλακτομένης δὲ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐχθρὰ ὑπέρχεν ἀναμεταξὺ αὐτῶν ἀσπονδος. Ὁ δὲ αὐτὴν καταγαγὼν εἰς τὸ μοναστήριον τὸ οὕτω τὰ Γαστρία καλούμενον ἀπέστειλεν, ἥτις ἀθυμία μετεωρισθεῖσα τὸν νοῦν, ἀναξίαν ἑαυτὴν [ἑαυτῆς] συσκευάζει βουλὴν κατὰ Βάρδα, βουλομένη σὺν πολλοῖς καὶ ἄλλοις κοινῶν καὶ τοῦ βασιλέως τὸν πρωτοστράτορα [ποίησας], ὅπως ὑποστρέφοντα Βάρδαν ἀπὸ τοῦ προαστείου αὐτοῦ ἀναιρήσωσιν αὐτόν. Ὡν ἡ μελέτη πρὸ τοῦ ἔργου φανερωθεῖσα, κατ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν μαλετησάντων τὸ κακὸν ἐξήνηγεν. Φωρζθέντες γὰρ καὶ κατασχεθέντες ἐν τῇ σφενδόνῃ τὰς κεφαλὰς ἀπετημήθησαν. Καὶ προβάλλεται τὸν Βασίλειον· Μιχαήλ ἀντὶ τοῦ τελευταίαντος πρωτοστράτορα (32), ὁμοίως καὶ Βάρδαν θεῖον αὐτοῦ κουροπαλάτην. Ἔπειτα δὲ τότε κόνις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενεχθεῖσα ἐπὶ τοὺς κεράμους· αἱματώδης πλήρης· καὶ πολλοὶ εὗρισκον λίθους ἐν ταῖς ὁδοῖς ἢ κήποις ἐρυθροὺς ὡς αἷμα. Προβάλλεται δὲ Μιχαήλ Ἀντίγονον τὸν υἱὸν Βάρδα δομῆστικὸν τῶν σχολῶν· τὸν δὲ ἕτερον υἱὸν [τῷ δὲ ἑτέρῳ υἱῷ] αὐτοῦ δεῦς γυναῖκα, εἰς ἣν καὶ Ἰλιδοραῖτο (33), προβάλλεται αὐτὸν μονοστράτηγον εἰς

A libellos aperire et coram legere cum furore imperavit. Id vero exsequentem domum regredi, et retro abire præcepit. Ille amare stans et ejulans discessit ad Lauziacum. Porro Bardas occurrit, colaphisque ad genas incessere, et capillos ejus vellere. Eo conspecto drungarius excubiarum Maniaces Bardæ assistebat, et ne logothetam percuteret in adversum monebat. Bardas imperatoris jussu id se facere respondit. Tunc imperator ex Damiani consilio in medium se protulit, eoque viso una cum Theophane Phalgano logothetam hinc inde impetium ad Scyla occisum inembratim minutimque dividit. Quod cum a papia didicisset Theodora, progressa adversus Michaellem, prout æquum erat, indignata est : et imperatore modis omnibus placare moliente, nullum ipsa solamen admisit, neque iram relaxavit, aut leniit dolorem : ex quo imperator in alium mutatus, ut priorem animum et consilium ita corporis habitum, factaque nova induit : ut tot modis eam contristare contenderet, quot rationibus eam colere prius simularet : ac sorores quidem suas Theclam, Anastasiam et Annam ad Cariani ædes deductas, palatio ejicit, Pulcheriam velut matri dilectam in Gastriorum monasterium delegavit, paulo post vero cunctas in unum collectas, in eodem Gastriorum monasterio in monachas delondit. A senatu deinde faustis acclamationibus exceptus, imperium nullo consorte solus gessit, et Bardam magistrum scholarumque domesticum instituit. Cum matre vero nondum reconciliata inimicitie intercesserunt perpetuæ. Ipse aula ejectam in monasterium cui Gastria nomen, demisit. Ipsa animi mœrore extra se facta et abrepta, propositum matre indignum induit : et adversus Bardam **462** cum pluribus consilium inivit, cujus participes alios fecit, ac imperatoris protostratorem : ut inimirum Bardam e suburbano reieuntem interimerent. Consilium, antequam perficeretur opere in lucem detectum, in caput eorum qui facinus fuerant meditati, periculum transtulit. In suspicione siquidem venientes et comprehensi, ad Circi metam capitibus truncati sunt. Imperator vero demortui vice Michaellem protostratorem instituit, Bardamque pariter avunculum europalatem. Tunc temporis pulvis e celo decidit, et in tectorum tegulas sanguineo colore infectus dilapsus est. Plures in viis et hortis lapides sanguinis instar rubros repperunt. Michael autem Antigonum Bardæ filium creat scholarum domesticum : alteri vero filio locata conjuge, in quam convicia nonnunquam mittebat, supremi ducis in occidentalia thumata dignitatem confert : qui etiam ibi vitam finiit. Modico post, feria Paschatis quarta,

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(32) *Michael Basilium loco demortui protostratorem instituit* : non quod redditum, imperator Michaellem, etc., qui ipse erat Imperator. Sic p. 464 dicitur Basilium jam protostrator (id est equisonum primus) creatus accubitor, velut secretioris cubuli summius præfectus.

(33) *Cujus ei conjugium probro vertebatur : cuius nomine male audiebat*. Forte mulierculam uxorem tradens qua scorto abusus esset, uti etiam inferius liquet fecisse Basilio. Sic Plutarch. : *Αισχροπίσθητι εἰς θυγατέριον, generis ignobilitatem objicere*. Jejunius illud, in quam convicia nonnunquam mittebat.

Michael Bardam avunculum promovet Cæsarem : A qui curru per mediam urbem vectus, munera sparsit in populum.

Egressus autem Saracenorum Ameras Sinopem usque descendit, Romanam omnem regionem vastans. Michael vero una cum Barda Cæsare adversus Michaelem alterum Bulgariae principem instructum exercitum terra marique movet, quod Bulgariae gentem fame deficere didicisset. Bulgari quasi tonitruum sonitu percussi soluti sunt animis, et ante certamen conflictumque omnem de victoria desperantes, Christianos se futuros, et imperatori Romanisque obsequentes promiserunt. Imperator principem eorum aqua tinctum sacra suscipiens, proprium ei nomen indidit, et proceres ejus omnes in urbem inductos baptismate lustrari curavit. Exinde pace profunda composita, Ameras in Romaniam movit : eidemque orientalis militiae magister Petronas et Nazarus Buccellariorum dux, structis per viam insidiis ad Lalacionem redeunti occurrunt : consertisque manibus Ameram in fugam vertunt, et salutem pedibus quaerere cogunt. Comitum nonnullus fugientem insequitur, et caput ejus amputatum tollens, ad Petronam militiae magistrum detulit. Regressi igitur duces cum victoriae titulis de ipsis in Circo triumpharunt : et ex tunc magna tranquillitas facta est per Orientem, propter Amerae interitum. Et aliorum quidem labores et adversus hostes egregia facinora... imperator pro sua in Basilium impensiori benevolentia parvi faciebat, et eum solum, a quo comoda reciperet obsequia, reputabat. Michael 463 equorum stabulum marmoribus adornatum et aquarum copia irriguum instruxit, effecitque visu jucundissimum. Eo perfecto Petrus quidam, quem Magistrum Pauperem vocabant, vir sagax et diceriis assuetus, in urbe morabatur. Michael eidem ad se advocato instructae domus ineptum ornatum demonstrabat, ab eolaudem recipere cupiens, ac perpetuam nominis memoriam ex hujusmodi operis structura reportaturum se jactans. Ille imperatori ait : Justinianus Magnam ecclesiam auro argento marmoribusque pretiosissimis decoratam condidit, ejusque memoria extincta est : tu vero, imperator, stercori loco destinato equorumque domicilio constructo, celebrem posteritati loci futurum asseris ? Ille laudibus quas ex ejus ore venabatur frustratus, accensus ira, verberatum et per viam tractum Pauperem Magistrum conspectum expulit. Bumore vero per urbem sparsa Bardam Cæsarem cum nuru propria corruptam tenere consuetudinem, eodemque ad patriarcham delato, Ignatius, ut hoc scelere abstineret, frequentius admonuit, ne plurimis offendiculum praeberet, qui virtutis et omnis temperantiae exemplo esse debuerat. Ille autem patriarchae morem non

Μετ' ὀλίγον δὲ τῆς τετάρτης τῆς Διακαινησίμου προβάλλεται Μιχαὴλ Βάρδαν θείου αὐτοῦ Καίσαρα, ὃς ἐπὶ ἄρματος ἐποχηθεὶς ἔδωκεν ὑπατεῖαν τῇ μέσῃ.

Ἐξῆλθεν δὲ καὶ ὁ Ἄμερ καὶ κατῆλθεν μέχρι Σινώπης, ληισάμενος πάντα τὰ τῶν Ῥωμαίων. Ἐστρατεύσας δὲ Μιχαὴλ ἅμα Βάρδα Καίσαρι κίνησιν ποιεῖ κατὰ Μιχαὴλ ἄρχοντος Βουλγαρίας διὰ τὴ γῆς καὶ θαλάσσης, μαθὼν τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος λιμῶ τῆχεσθαι. Οἱ δὲ Βούλγαροι τοῦτο μαθόντες, ὡς ἤχη βροντῆς ὑπεκλύθησαν, καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων καὶ τῆς μάχης περὶ τῆς νίκης ἀπέγνωσαν, καὶ Χριστιανοὶ γενέσθαι, καὶ ὑποτάττεσθαι τῷ βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις ἠτήσαντο. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν ἄρχοντα αὐτὸν βαπτίζας καὶ δεξάμενος, ἐπιτέθεικεν αὐτῷ τὸ ὄνομα. Τούτῳ δὲ μεγιστάνους αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει εἰσαγαγὼν ἐδάπτισεν πάντας, ἕκτοτε γενομένης εἰρήνης βαθείας. Τὸν Ἄμερ πάλιν ἐξελεθόντα κατὰ Ῥωμανίας, στρατηλάτης ὢν τῆς Ἀνατολῆς Πετρωνᾶς, καὶ Νάσαρ τῶν Βουκελλαρίων λοχίσαντες τὴν ὁδὸν τῆς ὑποστροφῆς αὐτοῦ συναντῶσιν αὐτῷ εἰς τὸν Λαλακάωνα, καὶ συμβολῆς γενομένης τρέπουσιν Ἄμερ· καὶ φυγῆ χρησάμενος καταδιώκει αὐτῷ [αὐτόν] τὴς τῶν κομητῶν· καὶ τούτου τὴν κεφαλὴν ἄρας ἤγαγεν Πετρωνᾶ στρατηλάτῃ. Εἰσελθόντες δὲ οἱ στρατηγοὶ μετὰ ἐπινικίων ἐθριάμβευσαν αὐτὰ ἐν τῷ Ἰππικίῳ. Καὶ ἕκτοτε ἐγένετο γαλήνη μεγάλη ἐν τῇ Ἀνατολῇ διὰ τὴν τοῦ Ἄμερ σφαγῆν. Καὶ ἄλλων μὲν οἱ πόνοι, καὶ τὰ κατὰ τῶν πολεμίων ἀνδραγαθήματα... Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἀγάπη πρὸς τὸν Βασίλειον ἐξεκέχυτο, καὶ τοῦτον μόνον ἐνόμιζεν εἶναι τὸν θεραπεύοντα αὐτόν. Ἐκτίσας δὲ Μιχαὴλ σταύλον τοῖς ἱπποῖς αὐτοῦ κοσμήσας μαρμάρους καὶ ὑδάτων ἐπιβροαῖς κατασκευάσας ὠραιώτατον πάνυ. Καὶ τούτου τελεσθέντος ἦν τις ἐν τῇ πόλει ὀνόματι Πέτρος λόγιος καὶ σκυπτικὸς, ὃς καὶ πτωχομάγιστρον ἐκάλου. Τούτον προσκαλεσάμενος Μιχαὴλ ἐν τῷ σταύλῳ ὑπεδείκνυσεν αὐτῷ τὴν ἄλογον τοῦ κατασκευασθέντος οἴκου εὐπρέπειαν, ὡς βουλόμενος ἐπαινεθῆναι παρ' αὐτοῦ· εἰπὼν καὶ τοῦτο, ὡς αἰεὶ μνημονεύεσθαι μέλλων διὰ τὴν τοῦ ἔργου τούτου κατασκευῆν. Ὁ δὲ ἔφη τῷ βασιλεῖ· Ἰουστινιανὸς ἕκτισεν τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν κοσμήσας χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου, καὶ μαρμάρους πολυτίμοις· καὶ μνήμη αὐτοῦ νῦν οὐκ ἔστι. Καὶ σὺ, βασιλεῦ, κοπροθέσιον ποιήσας καὶ ἀλόγων ἀνάπαισιν, λέγεις μνημονεύεσθαι διὰ τούτου ; Ὁ δὲ ἀποτυχὼν τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐπαίνων, καὶ ὀργισθεὶς, τυπτόμενον καὶ συρόμενον ἐξήγαγεν τὸν πτωχομάγιστρον. Φήμης δὲ διαθεούσης περὶ Βάρδα Καίσαρος, ὅτι τῇ νύμφῃ αὐτοῦ συμφερίζεται (34), τοῦτο ἀκούσας Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης πολλάκις παρήνευσεν αὐτὸν ἀποσχέσθαι τοῦ τοιοῦτου μιάσματος, καὶ μὴ πρόσκαιρα εἶναι πολλῶν, τὸν ἀρετῆς ὑπόδειγμα καὶ σώφρωνος βίου εἶναι ὀφείλοντα. Ὁ δὲ μὴ παύσας εἶπε τῷ πατριάρχῃ· καὶ δὴ ποτε μέλλοντος [μέλλοντα] κωνεῖν τὸν Βάρδαν ὁ πατριάρχης ἀπόσαστο, ὡς μὴ

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(34) Nempe repudiata, ut habet Continuator Vat., ἀλόγως καὶ ἀναίτιως, nulla ratione, aut legitima causa, uxore propria.

πειθόμενον κανόνσιν ἢ παραινήσεισιν. Ὅς [Ὁ δὲ] ὄργη A gessit. Ad communionem igitur Bardam certo κληγείς τὴν ψυχὴν, τὸν παραινέτην ὡς ἀνομόν τινα καὶ φθορέα τῆς Ἐκκλησίας ἐξέωσεν, καὶ βασάνοις ἀπειροῖς καὶ ἀνημέροις ὑπέβαλεν, ὥστε ποιῆσαι παρὰίτησιν (35). Τοῦ δὲ μὴ πεισθέντος Φώτιον πατριάρχην ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ πρωτασκηρῆτιν ὄντα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ λογιώτατον πάνυ. stente, loco ipsius Photium secretariorum ducem, virum ejus temporis eruditissimum patriarcham ordi-

Ἄγαρ-
 Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπεστράτευσεν κατὰ τῶν Ἄγαρ-
 ῶν καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει, ταύτην [ταύτην] φυλάτ-
 τειν Ὀροῦφαν ὑπαρχον ὄντα. Ὅστις οὖτω τοῦ βα-
 σιλέως [add. μακρὰν ἀπόντος], οὐδὲ ἐξ ὧν ἐμελέτα
 [add. καὶ] κατὰ νοῦν εἶχεν [add. οὐδ' ὅτιοῦν] κατερ- B
 γασσάμενον, τὴν τῶν ἀθέων Ῥώσ (36) ἐμήνυσεν
 ἀφιξίν γεγεννημένους [γενομένων] ἤδη κατὰ τὸν Μαῦ-
 ῶρον ποταμόν. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τῆς ἐχομένης
 ἐπισχέθη ὁδοῦ, καὶ δε' ἦν ταύτην [δὴ ταύτην] ἀγ-
 ῆκεν, οὐδὲ [καὶ οὐδὲν] βασιλικὸν καὶ γενναῖον ἐργά-
 σατο. Οἱ δὲ Ῥώσ φθάσαντες ἐνδοῦ τοῦ Ἰεροῦ πολὺν
 ἐργάσαντο φθόρον Χριστιανῶν, καὶ ἀθῶον αἶμα
 ἐξέχεον. Ὑπῆρχον δὲ πλοῖα διακόσια, & περιεκύκλω-
 σαν τὴν πόλιν, καὶ πολὺν φόβον τοῖς ἐνδοθεν ἐνεποίη-
 σεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς καταλαθὼν, μόλις ἴσχυσεν δια-
 παράσαι, καὶ δὴ σὺν τῷ πατριάρχῃ Φωτίῳ εἰς τὸν
 ἐν Βλαχέρναις ναδὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς παρεγέ-
 νοντο· κάκει τὸ θεῖον ἐξελιούνται. Εἶτα μεθ' ὕμ-
 νωδίας τῆ ἀγίου ἐξαγαγόντες τῆς Θεοτόκου ὠμοφρόνιον,
 τῇ θαλάσῃ ἀκρῶ προσέβαλον. Καὶ νηνεμίας οὐσης, C
 ἐθὺς ἀνέμων ἐπιφορὰ, καὶ τῆς θαλάσσης ἠρεμού-
 σης, κυμάτων ἐπαναστάσεις ἀλλεπάλληλοι ἐγγένοι-
 σαν, καὶ τὰ τῶν ἀθέων Ῥώσ πλοῖα καταέγησαν,
 ὀλίγων ἐκπεφυγόντων τὸν κίνδυνον. Βάρδα δὲ τοῦ
 Καίσαρος ἐν τῇ προελεύσει διερχομένου μετὰ σκαρα-
 μαγγίου ὀξέως εἰς τὸ ὠρολόγιον, καθεζόμενος ἐκείσε
 Δαμιανὸς πατρικίος καὶ παρακοιμώμενος οὐκ ἐπ-
 ἐγέρθη τιμῆσαι αὐτόν. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Καίσαρ ἐθυμώθη
 λίαν· καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ χρυσοτρίκλινον,
 καὶ συγκαθεσθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ δακρύνοντος ἀπὸ
 ὄργης καὶ θυμοῦ, ἠρώτησεν τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς.
 Ὁ δὲ εἶπε, ὅτι Τῆ καλεῖσαι τῆς βασιλείας σου ἤξιω-
 θην τιμῆς μεγάλης· Δαμιανὸς δὲ εἰς σὸν δνειδος
 καὶ τῆς σῆς βασιλείας, οὐκ ἐπεγέρθη μοι ἐπὶ τῆς
 συγκλήτου. Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, Μαξιμιανόν τινα D
 κοιτωνίτην παρευθὺς προστάσσει ἄρα Δαμιανὸν,
 καὶ ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦ Ἁγίου Μάμαντος ἀπαγαγεῖν·
 καὶ τοῦτον ἀποκτεῖραι πρῶτον, καὶ εἶναι ἐν φρουρᾷ·
 καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προβάλλεται πρωτοστράτωρα
 Βασίλειον παρακοιμώμενον. Ἐξηλοτύπησεν δὲ Καί-
 σαρ τοῦτο ἀκούσας, καὶ ἐκτοτε ἐξήτει ἀποκτεῖναι
 Βασίλειον. Ἐχώρισεν [add. δὲ] Βασίλειον Μιχαήλ
 τῆς Ἰβίας γυναῖκος Μαρίας, δεδωκὸς αὐτῷ γυναῖκα
 Εὐδοκίαν τὴν Ἰγγερίναν, διορισάμενος αὐτῷ κυρίαν

Porro imperator Ooripha praefecto, ut eam custo-
 diret, in urbe relicto, adversus Agarenos expedi-
 tionem suscepit. Ooriphas imperatori nondum longe
 posito, neque eorum quæ meditabatur et in mente
 habebat, quidquam exsecuto, impiorum Russorum
 ad Nigrum fluvium profectorum adventum nuntiat.
 Imperator, arreptæ viæ pœnitens, expeditionem
 remittit, nihil regium vel generosum exsecutus.
 Russi Hierum usque penetrantes plurimam Christia-
 norum cædem ediderunt et innoxium effuderunt
 sanguinem. Erant illis navigia ducenta, quibus
 urbem circumdederunt, et civibus terrorem incus-
 serunt ingentem. Urbem versus appellens impera-
 tor, vix potuit pertransire et ingredi, et exinde cum
 patriarcha Photio ad sanctæ Dei Genitricis templum
 Blachernense accessit, ubi divinum Numen placare
 contendunt. Deinde cum hymnorum cantibus sa-
 cram Deiparæ vestem effrentes, extremo maris lit-
 tori eam 464 admovent: magnaque prius data
 aeris tranquillitate, confestim ventorum impetus
 vehemens excitatus, et in mari prius pacatissimo
 fluctuum insultus ad invicem facti sunt ingentes,
 adeo ut impiorum Russorum navigia confringeren-
 tur, paucis eorum periculo ereptis. Bardæ vero Cæ-
 sari celebri processu delato, et violacei coloris sca-
 ramangio induto, Damianus patricius et accubitor
 ad horologium sedens honorem exhibiturus non
 assurrexit. Eo viso Cæsar ira excanduit, deaura-
 tumque triclinium ingressus, et ad imperatorem
 considens, ex mœrore et furore lacrymis perfusus
 est. Causam imperatori roganti dixit ille: Mibi
 imperii tui jussu dignitate magna provectoro Damia-
 nus, in tui ac imperii tui contemptum, senatu co-
 mitatuque præsentem non assurrexit. Iratus impe-
 rator Maximianum quondam cubicularium Damia-
 num tollere, et ad Sancti Mamantis emporium ab-
 ductum detondere, et in custodiam mittere con-
 festim jubet: eodemque die Basilium protostraw-
 rem in accubitorem evehit. Hoc audito Cæsar in-
 vidit, et ab eo momento Basilium occidere medi-
 tabatur. Michael autem Basilium cum uxore Maria
 divortium inire coegit, data ei Eudocia Ingerina, et
 dominam germanamque conjugem habere jussit.
 Erat quippe imperatoris pellex, et ab eo ceu ve-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(35) Quo se ille munere abdicaret: quod tanien
 minime consecutus est, obnitente Ignatio, donec
 per injuriam depositus, vique expulsus est. Multis
 tragœdiam prosequitur Vat. Continuator, ut et

Nicetas. auctorque Vitæ Nicolai Studitæ.

(36) Narrat laudatus Continuator, exque eo Ce-
 drenus, brevi post missis legatis factos esse Chri-
 stianos.

nustate præstans dilecta. Priori vero ejus uxori Mariæ certo auri pondere et aliis quibusdam colatis, in Macedoniam ad parentes remisit. Theclam vero propriam sororem sibi ascivit, ut eam privatim haberet. Ab eo tempore ab invicem dissidentes, et sinistrum aliquid de se invicem suspicantes, Cæsar et Basilius, quomodo alter alterum perderet, quærebant: privatim vero Basilius Cæsarem quasi adversum se machinantem conviciabatur. Basilius imperatorem sibi conciliare meditatus, cum Symbatio patricio et cursus publici logotheta Cæsarisque genero amicitiam iniit: et datis juramentis consensum perpetuum et foedus inviolabile ad invicem habituros promiserunt. Certiorem autem reddidit Basilius Symbatium, horrendis juramentis asserens: Te plurimum diligit imperator, meque pro te semper sollicito Cæsarem te creare cogitat, sed soreri tui ratione, nequit hoc exsequi. Ille, Basilius juramentis deceptus, Bardæ Cæsari socero proprio adversarius factus est: et ad imperatorem accedens juramentis adhibitis suasit: Cæsar interficere te consiliatur: et conjurationis ordinem aperuit. Imperator ergo, Symbatii juramentis ductus, Basiliique testimonio confirmatus, secretas in Cæsarem moliebatur insidias. Basilius euncta contra Cæsarem probe instructa cognoscens, seque 465 quod paraverat in urbe non posse exsequi, adversus Cretam classem et exercitum movere suadet imperatori. Dum hæc agerentur, Leo Philosophus Bardam Cæsarem monet, ut se subduceret, et a Basilio caveret. Cæsar in adversum imperatori attestabatur ut parce Basilio uteretur. Annuntiationis autem festo ad ecclesiam, quæ est in Chalcopratiis, processu facto, peracto ingressu, et Evangelio lecto, Photius patriarcha et imperator cum Cæsare et Basilio accubitore ad catechumena conscenderunt, et patriarcha pretiosum corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi manibus tenente, calamum intingentes imperator et Basilius venerandis crucibus appositis, subscripserunt juramento, Cæsari affirmantes eum cum ipsis profectionem sine periculo posse capessere: Leo quippe Philosophus Bardam manifeste obstabatur, ne expeditionis comes abiret: egressum enim semel non rediturum prædicebat. Sacro vero Paschatis festo, cum exercitu copioso solvens imperator, ad Thracensium thema se contulit: classe autem ad locum, cui Horti nomen, appellente, Basilius aculitor Cæsarem occidere meditabatur: aderant consilio Marianus ejus frater, Petrus Bulgarus, Joannes

A αὐτὴν ἔχειν (37). Ἦν γὰρ αὐτὴ τοῦ βασιλέως παλλακή· καὶ πάνυ ἡγάπη· αὐτὴν, ὡς εὐπρεπὴ· τῇ δὲ προτιμῇ αὐτοῦ γυναίκα Μαρία δούς χρυσοῦν καὶ ἄλλα τινα, ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ εἰς τὰ ἴδια. Θείκλαν δὲ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν προσήρμοσεν τοῦ ἔχειν αὐτὴν ἰδίως. Ἐκτοτε δὲ ὑπεβλέποντο ἀλλήλους, ὃ τε Καίσαρ, καὶ ὁ Βασίλειος, ζητοῦντες πῶς ἕτερος τὸν ἕτερον ἀνέλη. Ἰδίως δὲ ἑλοιδόρει ὁ Βασίλειος τὸν Καίσαρα, ὡς κατ' αὐτοῦ μελετῶντα. Ὁ δὲ Βασίλειος σπεύδων πληροφοροῦσθαι τὸν βασιλέα, συμφιλιούται Συμβάτιω πατρικίῳ καὶ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου γαμβρῶ δὲ Καίσαρος, καὶ δι' ὀρκῶν ἐθεβαιώσαντο ἀλλήλους ἐν ὁμοίᾳ καὶ διηγεῖται ἀγάπῃ εἶναι. Ἐπληροφόρησε δὲ καὶ Συμβάτιον Βασίλειος δι' ὀρκῶν φρικτῶν, ὡς τοῦ βασιλέως ἀγάπην πολλὴν ἔχοντος πρὸς σέ, κάμου σπουδάζοντος τὰ ὑπὲρ σοῦ, μελετᾷ μὲν προβάλλεσθαι σε Καίσαρα, ἀλλὰ διὰ τὸν πενθερόν σου ἀδυνατεῖ τοῦτο ποιῆσαι. Ὁ δὲ ἀπατηθεὶς τοῖς ὀρκοῖς τοῦ Βασιλείου, γέγονε κατὰ τοῦ Καίσαρος Βάρδα τοῦ ἰδίου πενθεροῦ. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν βασιλέα ἐξωμόσατο πληροφοροῦσθαι αὐτὸν, ὡς Ὁ Καίσαρ βούλεται σε ἀνελεῖν, ἐξαιτῶν καὶ τὰ τῆς βουλῆς. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς ὀρκοῖς τοῦ Συμβάτιου πεισθεὶς, καὶ τοῖς λόγοις τοῦ Βασιλείου βεβαιωθεὶς, ἐνδομύχει κατὰ τοῦ Καίσαρος. Εἰδὼς δὲ Βασίλειος ὅτι πάντα καλῶς κατὰ τοῦ Καίσαρος συνεσκευάσατο, ἐν τῇ πόλει μὴ δυνάμενος τοῦτο ποιῆσαι, πείθει τὸν βασιλέα κινήσει τὸν ὄλον καὶ στρατὸν κατὰ τῆς Κρήτης. Τοῦτου δὲ γενομένου, Λέων ὁ Φιλόσοφος Βάρδαν Καίσαρα παρήγει ὑποστέλλεσθαι, καὶ συντηρεῖν ἑαυτὸν ἀπὸ Βασιλείου. Ὁ δὲ Καίσαρ τὸν βασιλέα πάλιν ἐκφωνεῖτο φεῖσθαι τοῦ Βασιλείου. Γενομένης δὲ τῆς προαλειύσεως εἰς τὰ Χαλκοπράτια τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καὶ τῆς εἰσόδου γενομένης, καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τελεσθέντος, ἀνῆλθεν ὃ τε πατριάρχης Φώτιος καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ Καίσαρι καὶ Βασιλείῳ παρακοιμώμενῳ ἐν τοῖς κατηχουμένοις, τοῦ πατριάρχου ἐπὶ χεῖρας ἔχοντος τὸ τιμιον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ βάψαντες ὃ τε βασιλεὺς (38), καὶ ὁ Βασίλειος, τοὺς τιμίους ὑπέγραψαν σταυροῦς, ὀρκῳ βεβαιούντες τὸν Καίσαρα ἀφώδως ἐξελεῖν μετ' αὐτῶν ἐν τῷ ταξειδίῳ. Φανερώς γὰρ Λέων ὁ Φιλόσοφος παρηγγυάτο τῷ Βάρδᾳ μὴ ἐξελεῖν σὺν αὐτοῖς. Ἐξερχόμενον γὰρ ἔλεγεν μὴ ὀποστραφῆναι. Ἀπὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα, ἀπάρας ὁ βασιλεὺς μετὰ πολλοῦ στρατοῦ, κατέλαθεν ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων. Ἀπληκευσάντων δὲ αὐτῶν εἰς Κήπους, Βασίλειος παρακοιμώμενος βουλὴν ἐποίητο ἀνελεῖν Καίσαρα. Ὑπῆρχον δὲ ἐν τῇ βουλῇ Μαριανὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Πέτρος ὁ Βούλγαρος, καὶ Ἰωάννης ὁ Χαλδίας, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(37) Illi honorem seu dominæ haberet; eam observaret, nec tam sibi uxorem haberet quam Michaeli spurcissimo concubinam servaret: ex quo etiam pag. 468 dicitur Leonem suscepisse.

(38) Vivifico nempe calice usi atramenti loco ad horrorem ac religionem sacramento conciliandam, quam tamen foede erant violaturi: quin neque alio animo jurabant, quam ut deceptum jurejurando hominem urbe educerent, ac necarent. Solus Leo

hanc videtur historiam tetigisse: Vat. Continuator, Basilius forte reverentia, pressat, in gratiam nepotis illius Constantini. Ἐν ταξειδίῳ dicitur esse princeps, cum extra urbem vel animi causa, vel exercitii, sive etiam bellici apparatus moratur. Producentis Pselli epistolâs tomo altero ad imperatores, aut ejus comites ἐν ταξειδίῳ, quibus nempe eorum temporum illustretur historia.

Τοξάρης· Ἰωάννης δὲ ὁ Νεατοκόμητος· διέγνω ταῦτα. Καὶ κατελθὼν εἰς τὴν τοῦ Καίσαρος τένταν ἡλίου δύναντος, καὶ συντυχῶν Προκοπίῳ πρωτοβεστιαρίῳ τοῦ Καίσαρος διεβεβαιοῦτο αὐτῷ, ὅτι Ἀβριον μεληθὼν κατακόπτεται ὁ δεσπότης ὑμῶν Καίσαρ. Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἀνήγγειλε ταῦτα τῷ Καίσαρι. Ὁ δὲ Καίσαρ ταῦτα ἀκούσας εἶπεν Προκοπίῳ· Ἀπελθε, εἰπέ τῷ Νεατοκόμητι· Τὰ ζιζάνια ταῦτα σὺ διεγείρεις. Ὁρθρου δὲ βαθέως τοὺς αὐτοῦ πάντας προσκαλεσάμενος διεσάφησεν τὰ λαληθέντα αὐτῷ, βουλὴν ἐπιζητῶν παρ' αὐτῶν. Φιλόθεος δὲ πρωτοσπαθάριος καὶ γενικὸς προσφιλεὶς αὐτοῦ ὢν, εἶπεν τῷ Καίσαρι· Ἀβριον, ὃ δεσποτα, περιβαλοῦ τὸν χρυσοπέρικόν σου χιτωνίσκον (39), καὶ ἤρθητι ταῖς ἐχθροῖς σου· καὶ ἀπὸ προσώπου σου φεύζονται. Τοῦ ἡλίου δὲ ἀνατειλαντος Ἰππῷ ἐπιθὰς παρεγένετο πρὸς τὴν κόρτην τοῦ βασιλέως μετὰ στολῆς λαμπρᾶς. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τοξάρης τῇ βουλῇ τοῦ Βασιλείου προὔπηνθησε προσκυνήσας αὐτόν· καὶ ἐμήνησε Βασίλειῳ τὴν αὐτοῦ εἰσυσιν. Βασίλειος δὲ ἐξελθὼν προσεκύνησεν αὐτόν, καὶ τῇ χειρὶ κρατήσας προσήγαγεν πρὸς τὸν Βασίλειον [βασιλέα]. Ὁ δὲ Καίσαρ συγκαθεσθεὶς τῷ βασιλεῖ, ἔφη· Τοῦ λαοῦ παντός, δεσποτα, ἐπισυνηγμένῳ πρόσταξον διαπερᾶσαι ἐν τῇ Κρήτῃ· ὅπισθεν δὲ ἐστῶς ὁ Βασίλειος δέδωκεν αὐτόν [αὐτῷ] μετὰ τοῦ ξίφους, καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αὐτόν [αὐτοῦ] μεληθὼν κατέκοψαν αὐτόν, τοῦ βασιλέως βλιπόντος· ὥρα δὲ ἦν τρίτη τῆς ἡμέρας. Εὐθέως δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπέστρεψαν. Ἐρχομένων δὲ κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀκρίτα, λαοῦ πολλοῦ συνηγμένου ἰδεῖν τὸν βασιλέα, εἰς τις μοναχικὸν σχῆμα περιβεβλημένος ἐφ' ὕψηλῆς πέτρας ἐπαφῶναι τῷ βασιλεῖ· Καλὸν ταξιδίου ἐποίησας, ὦ βασιλεῦ, τὸν ἴδιον συγγενῆ καὶ τὸ πατρῷον αἷμα ξίφει ἀνελών. Οὐαὶ σοι, οὐαὶ σοι, ὅτι ταῦτα ἐποίησας! Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος ἀποστέλλουσι μαγγαλότην τὸν Μαυροθεόδωρον ξίφει ἀνελείν τὸν μοναχόν. Οἱ δὲ λαοὶ ἐπιδραμούντες [ἐπιδραμόντες] ἄνουν καὶ δαιμονοῦντα αὐτόν εἶναι [add. Εἰεγον]· καὶ οὕτως μόλις παρήλαθε τὴν τιμωρίαν.

Ὅψε [add. δι] Σαββάτῳ τῆς Πεντηκοστῆς ἐμήνησε Φωτίῳ πατριάρχῃ ὁ βασιλεὺς· διὰ ῥενδακίου πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ τὴν ἀναγόρευσιν τῆς βασιλείας ποιῆσαι Βασιλείου· καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθον δύο σελία. Οἱ δὲ λαοὶ διεταράχθησαν, πῶς ἐνὸς βασιλέως ὄντος δύο σελία ἐξῆλθον. Τοῦ δὲ βασιλέως διερχομένου ἐν τῇ προελείσει ὅπισθεν Βασίλειος περιπάτει φορῶν σκαραμάγγιον μετὰ σπαθίου, ὡς ἔθος παρακοιμώμενοις· μέχρι δὲ τῶν βασιλικῶν πύλων ἐλθὼν ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἀπέθετο τὸ στέφος, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς βασιλεῦσι, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθεν μέχρι τῶν ἀγίων θυρῶν, καὶ ἀντιστραφεὶς ἀνέβη τρεῖς βαθμοὺς τοῦ ἄμβωνος ἐστεμμένος· καὶ ὑποκάτω τοῦ ἄμβωνος Βασίλειος ὁ παρακοιμώμενος, κάτωθεν δὲ Βασιλείου Ἀλέων ὁ κάστωρ [κοιῶστωρ] καὶ ἀσηκρητῆς ἔχων τόμον ἐπὶ χεῖρας, καὶ Μιχαὴλ πραιπόσιτος ὁ Ἀγ-

A Chaldius et Constantinus Toxaras : Joanni vero Neatocomiti consillum innotuit. Is veniens ad Cæsaris tentorium, occidente sole, et Procopio Cæsaris protovestiarior factus obviam affirmabat : Dominus vester Cæsar postero mane membratim concidendus est. Ingressus ille nuntiavit Cæsari. Cæsar his auditis, Procopio dixit : Abi, dic Neatocomiti : Hæc zizania tu ipse disseminas. Summo vero diluculo, suos omnes congregans, quæ nuntiata fuerant, manifestavit : et de illis consilium expetiit. Philotheus protospatharius et generalis fidelis ejus amicus dixit Cæsari : Crastina die, o domine, aurei et Persici-coloris vestimento induere, et inimicis tuis coram appare : a facie tua illi fugient. Sole itaque exoriente consensu equoq;
B ad imperatoris comitatum veste splendida fulgens accessit. Moxque Constantinus Toxaras Basilii consilio morem exhibiturus venerabundus procubuit, et ejus adventum Basilio significavit. Basiliius pariter progressus Cæsarem veneratus est, et manu apprehensum ad imperatorem deduxit. Cæsar imperatori assidens dixit : Exercitu cuncto jam collecto juba, domine, in Cretam transfretari. Basiliius vero retro stans gladio lectum impexit, et post eum reliqui Cæsarem imperatore
466 spectante membratim conciderunt. Erat hora diei tertia. Statim autem imperator et Basilius in urbem regressi sunt. Et ad portum Acritæ appellentibus, effusis ex urbe civibus imperatoris videndi cupidis, nonnullus monastico habitu indutus e sublimi petra ad imperatorem vociferabatur : Præclaram certe expeditionem suscepisti, o imperator, qui affinem tibi conjunctum et paternum sanguinem gladio effudisti : vae tibi, vae tibi, qui hoc patraisti ! Itatus imperator et Basiliius, carnificum principem mittunt Maurotheodorum, qui monachum gladio interimeret. Confertus vero populus dementem et agitatam dæmone conclamabat : atque ita vix poenam effugit.

Cæterum sabbato Pentecostes circa vesperam Photio patriarchæ per Rendacium protovestiarium, imperii consortium Basilio factum, ut coram enuntiaret, significavit. Postero die sellæ duæ delatæ sunt : populus vero sub uno imperatore, ut duæ sellæ deferrentur, obstupebat. Imperatore solemniprocesso progrediente, Basiliius, ut moris accubitori, breviori tunica ornatus, spatham gerens incedebat. Ad regias autem usque portas progressus imperator, dialema, prout imperatores solent, non deposuit, sed ad sanctas usque fores cum eo penetravit, et retro versus, ac redimitus ambonis gradus tres ascendit. Infra ambonem stabat Basilius accubitor, infra Basilium vero quæstor, et a secretis Leo renuntiationis libellum manibus tenens, et Michael præpositus Anguræ, et cum tribus populi earum duces.

FRANC. COMDEFISII NOTÆ.

(39) Τὸ χρυσοπέρικον χιτωνίσκον, P. Goar ad Codini cap. 19 cæsi. p. 211 nican expouit, quæ velut

Cæsaris insigne erat. Videndi illic docti illius commentarii.

Leo itaque a secretis incepit legere, dicens : **Bardas** Cæsar mihi necem machinatus est, ideoque urbe me subduxit : et nisi mihi per Symbatium et Basilium innotuisset, vivos inter non amplius agerem ; propter scelera vero sua pœnas mortemque pertulit : Basilium vero accubitorem, ceu fidelem et imperii servatorem, qui hoste me liberavit, imperatoris custodem esse volo , et ab omnibus velut imperatorem excipi. Interim Basilium lacrymis opplebatur : et imperatore Photio patriarchæ stemma capite ablatum tradente, ut in sanctam mensam inferret, ipse Photius super eo preces fudit : tum vero præpositi insignioribus vestimentis, quæ divitiis, et ocreis imperialibus Basilium induerunt : qui ubi chlamyde indutus est, ad imperatoris pedes procidit. Demum egressus patriarcha stemma ex imperatoris capite sublato ipsi imperatori tradidit, sceptrisque pro more inclinatis, Basilium Michael coronavit : cunctique faustis **467** acclamationibus prosecuti sunt : Michaeli et Basilio multos annos ! Porro Castor a secretis, qui tomum legerat, Nicomediam pergens in monasterium quoddam virile profectus, medio in pratello mansit. Erat autem ibi puteus, et in eum decidens, submersus et sepultus est ibidem. Symbatius vero, Cæsaris gener, Cæsaris dignitate frustratus, a Basilio se delusum persentiens, adversus Basilium exarsit odio, et consilio cum Georgio Pegane, militiæ magistro, accepto, in ejus locum dux institui postulavit. Gumer deinde, Opsicii comes, cursus publici logotheta effectus est : erumpentesque simul Symbatius et Peganes, regionem omnem subvertere, et agros vitesque igne devastare cœperunt : erat enim mæssis tempus, faustaque precabantur soli Michaeli, Basilium vero diris devovebant. De quo certiores facti imperatores, reliquos duces in eos arma movere jusserunt. Porro Nicephorus Maleinus commentus est schedulas per exercitum dispergere, ut iis dolo et arte deprehensis, in apertum civile bellum haud deflecterent. Comprehensus est itaque Peganes, et sublato in urbem imperatoris jussu induxerunt. Constantinusque Myiæ oculis eum privavit : tum ad Milium considerare jussu vasculum manibus tenendum tradiderunt, in quod viatores, quod placitum, projiciebant : et post dies triginta Symbatius Armenius a Maleino in Cheltsines hospitio detentus est, quem ad imperatorem ad Sanctum Mamantem tunc profectum Maleinus induxit : et imperatore jubente in Symbatii occursum Peganem advocant testaceo thuribulo, ut ei thus adoleret, Peganis manibus posito. Postmodum Symbatio oculum unum effodiunt, et dextera ejus manu amputata, ad Lausidem statuunt, in ejus sinum vase locato, in quod

A γούρης, καὶ οἱ δὴμαρχοὶ ἅμα τοῖς δῆμοις. Ἦρξάτο οὖν Λέων ὁ ἀσκηρῆτις ἀναγινώσκειν λέγων, ὅτι Βάρδας ὁ Καῖσαρ ἐβουλεύσατο κατ' ἐμοῦ ἀνελεῖν με, καὶ διὰ τοῦτο ὑπεξήγαγέ με τῆς πόλεως· καὶ εἰ μὴ διὰ Συμβατίου καὶ Βασιλείου ἐμηνύθη μοι, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ζῶσιν ἦμην. Ἐτελεύτησε δὲ ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀμαρτίας. Θέλω δὲ Βασίλειον παρακοιμώμενον ὡς πιστὸν ὄντα, καὶ φυλάττοντα τὴν ἐμὴν βασιλείαν, καὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθερώσαντά με εἶναι φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας, καὶ ὑπὸ πάντων εὐφημεῖσθαι ὡς βασιλέα. Βασίλειος δὲ ἐπληροῦτο δακρύων, καὶ δεδοκῶς ὁ Βασίλειος [βασιλεὺς] Φωτίῳ πατριάρχῃ τὸ στέμμα ἄρας ἐκ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς, ὡς εἰσαγαγεῖν ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ· [add. αὐτὸς δὲ] ἐποίησεν εὐχὴν ἐπ' αὐτῷ, καὶ οἱ πραιπόσιτοι ἐνέγκαντες δεξιῶσιν καὶ τζαγγία (40) ἐνέδυσαν Βασίλειον, ὅστις βαλὼν τὴν χλαμύδα ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ πατριάρχης, καὶ ἦρεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς (41) τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπέδωκεν αὐτὸ τῷ βασιλεῖ· καὶ τῶν σκήπτρων πεσόντων, ὡς ἴθος, ἔστειψεν ὁ Μιχαὴλ τὸν Βασίλειον, καὶ εὐφῆμῆσαν πάντες· Μιχαὴλ καὶ Βασίλειον πολλὰ τὰ ἔτη! Ὁ δὲ τὸν τόμον ἐπαναγνοῦς Κάστωρ ὁ ἀσκηρῆτις ἐξεληθὼν ἐν Νικομηδείᾳ, καὶ ἰλθὼν εἰς μὴν ἀνδρείαν ἔμεινε μέσον τοῦ λιβαδίου. Ἦν δὲ ἐκεῖσε φρέαρ, καὶ πεσὼν ἐν αὐτῷ ἀπεπνίγη, καὶ ἐτάφη ἐκεῖσε. Συμβάτιος δὲ ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος ἀποτυχὼν τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξίας, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαύθη ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, εἰς μῖσος κατὰ τοῦ Βασιλείου κινεῖται· καὶ συμβουλευσάμενος μετὰ Γεωργίου στρατηλάτου τοῦ Πηγάνῃ τῇ ἐπαύριον αἰτεῖται στρατηγὸς προδληθῆναι ἀντ' αὐτοῦ. Καὶ προεβλήθη λογοθέτης τοῦ δρόμου ὁ Γοῦμερ, κάκεινος κόμης τοῦ Ὀψικίου. Καὶ ἐξεληθόντες ἅμα ὁ τε Συμβάτιος καὶ ὁ Πηγάνης, ἤρξαντο καταστρέφειν καὶ πυρπολεῖν τὰς τε χώρας καὶ ἀμπελώνας (ἦν γὰρ καιρὸς τοῦ θέριος), εὐφημοῦντες Μιχαὴλ μόνον, τὸν δὲ Βασίλειον ἀποδεδυόντες. Ταῦτα μαθόντες οἱ βασιλεῖς ἐκέλευσαν τοὺς λοιποὺς στρατηλάτας τούτους καταπολεμῆσαι. Βουλευσάμενος δὲ Νικηφόρος ὁ Μαλεινὸς ἔρριψεν ἔγγραφα μέσον παντὸς τοῦ λαοῦ, ἵνα δόλω τούτους κρατήσωσιν, καὶ μὴ [add. τῷ] φανερῶς πολεμῆν εἰς ἐμφύλον ἐμπέσωσι πόλεμον. Ἐκρατήθη δὲ ὁ Πηγάνης, καὶ ἄραντες αὐτὸν εἰσήγαγον ἐν τῇ πόλει, καὶ τῇ προστάξει τοῦ βασιλέως· ἀποτυφλοῦ αὐτὸν Κωνσταντῖνος Ἐπαρχὸς ὁ Μυιάρης, καὶ καθίσαντες ἐν τῷ Μιλίῳ ἐπέδωκαν, αὐτῷ σκεῦος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἔρριπτον πάντες οἱ διαπορευόμενοι ἐν αὐτῷ, εἰ τι ἐκ προαιρέσεως εἶχον. Καὶ μεθ' ἡμέρας λ' ἐκρατήθη Συμβάτιος ὁ Ἀρμένης ὑπὸ Μαλεινοῦ ἐν Κελτζίνη ἐν πανδοχείῳ· καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ὁ Μαλεινὸς εἰς τὴν βασιλέα, ὄντος αὐτοῦ εἰς τὴν Ἁγιὸν Μάμαντα. Καὶ προστάξει τοῦ βασιλέως ἀγοῦσι τὸν Πηγάνην εἰς ὑπάντησιν Συμβατίου δόντες εἰς χεῖρας

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

40) Putem saccum imperatoris insigne cum calceis, quibus Basilium indutus dicitur a cubiculariis, superinjecta elamyde : quo habitu Græci imperatores passim induti cernuntur apud Chalcond. etc.

(41) Illud, καὶ ἦρεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, mendosum

puto : jam enim ipse sibi Michael stemma detraherat altari imponendum. Legam ergo, ἦρεν τὸ ἀπὸ κεφαλῆς τοῦ βασιλέως στέμμα, acceptum de imperatoris capite stemma, sive regium tulit (ex altari scilicet) ipsique imperatori tradidit, αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ut nempe ipse ritu coronandi defungeretur.

τοῦ Πηγάνη θυμιατήριον οστράκινον θυμιαῖν αὐτόν· καὶ ἀποτυφλοῦσιν αὐτόν Συμβάτιον τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν, καὶ ἐκκόπτουσι καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα, καὶ ἐκάθισαν αὐτὸν εἰς τὰ Λαύσου, καὶ δεδώκασι σκεῦος ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, ἵνα ὅς ἔχη προαίρεσιν, ἐπιβρίπτῃ αὐτῷ τι. Καὶ μεθ' ἡμέρας τρεῖς ἀπήγαγον αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδίῳις οἴκοις ἔχοντες ἐν φρουρᾷ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀποστείλας μηχανικὸν, τὸν λεγόμενον Λάβρινον, ἐξάγει Κωνσταντινον τὸν Καβαλλίον ἐκ τοῦ τάφου, ὃν εὗρεν ὀγιῆ· καὶ θέλων εἰσαγαγεῖν ἐν σάκκῳ (42), καὶ μὴ χωροῦμενον ἐνετύλιξεν αὐτόν ὡσαύτως καὶ Ἰαννὴν πατριάρχην ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ τάφου ἅμα τῷ ὠμοφορίῳ αὐτοῦ. Καὶ τούτους προστάζει τοῦ βασιλέως ἀπέκλεισεν ὁ ὑπαρχος ἐν τῷ πραιτωρίῳ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἰππικῶ ἀγαγὼν αὐτοὺς, καὶ ἀπογυμνῶσας ἔτυψε μαγγλάδια, καὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν ἀποστειλάς κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ. Τὴν δὲ λάρνακα τοῦ Κοπρωνύμου πράσινον οὔσαν καὶ θαυμαστῆν διαπρίσας ἐποίησεν στήθῃα ἐν τῷ ὄπ' αὐτοῦ κτισθέντι ναῶ ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῷ Φάρῳ.

Ἐγενήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς ἐκ Μιχαὴλ καὶ Εὐδοκίας τῆς Ἰγγιρίνης ἔτι περιόντος αὐτοῦ τοῦ Μιχαὴλ, μηνὸς τετάρτου (43) πρώτῃ, Ἰνδικτιῶνος ιε'. Ἐποίησεν δὲ ἰππικὸν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Ἀγίῳ Μάμαντι ἰππεύσας βέnetos. Κωνσταντίνος δὲ ὁ ἐξ Ἀρμενίου, ὁ πατὴρ Θωμᾶ πατρικίου καὶ γενεσίου, δρουγγάριος ὢν τῆς βίγλας ἰππευε λευκός, πράσινος δὲ ἰππευεν Ἀγαλλιανός. ρουσίος δὲ ὁ Κρασᾶς. Νικήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ δείπνῳ καθεσθέντος ἅμα Βασιλείῳ καὶ Εὐδοκίᾳ Βασιλίσκιανός ὁ πατρικίος ἐπὶ φωνῇ τὴν βασιλεία ὡς εὐφῶς ἐλάσαντα ἐν τῷ ἄρματι. Τοῦτον ἀνάστηναι καλεῦσας ὁ βασιλεὺς τὰ τζαγγία αὐτοῦ προσέταξε σῦραι καὶ ὑποδήσασθαι. Τοῦ δὲ ἀνανεύοντος καὶ πρὸς Βασιλείον ἀποβλέποντος, ἐν θυμῷ προσέταττεν ὁ βασιλεὺς τοῦτο ποιῆσαι. Τοῦ δὲ Βασιλείου ἐπινεύοντος αὐτῷ, ὑπέδησατο τὰ τζαγγία. Ἐφη δὲ ὁ βασιλεὺς μεθ' ὄρκου τῷ Βασιλείῳ, ὡς ὕπερ σε κάλλιον αὐτῷ πρόπεουσιν. Μὴ γὰρ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν, ὡς σε βασιλέα ἐποίησα, καὶ ἄλλον ποιῆσαι; καὶ ὠργίζετο, κατὰ Βασιλείου θυμούμενος. Διαρῦσασα δὲ ἡ Εὐδοκία ἔφη τῷ βασιλεῖ· Τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, δέσποτά μου, μέγα ἐστίν, καὶ ἀναξίως καὶ ἡμεῖς ἐτιμήθημεν, καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι καταφρονεῖσθαι αὐτό. Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν· Μὴ λυποῦ περὶ τούτου· καὶ γὰρ καὶ τὸν Βασιλίσκιανὸν βασιλέα θέλω ποιῆσαι. Βασιλείος δὲ ἐν θυμῷ καὶ λύπη μεγάλῃ γέγονεν. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ κυνηγίῳ, μοναχός τις ὑπαντήσας δέδωκεν αὐτῷ χάρτην τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλήν ὑπὸ Βασιλείου [add. μνημόνα]. Ὁ ἀναγνούς καὶ θυμωθεὶς μελετᾷ κατὰ Βασιλείου. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας καλεσάσης τὸν βασιλέα εἰς τὰ Ἀνθεμίον, ἀπέστειλεν τὸν Ρεντάκιον τὸν πρωτοβεστιαρίον αὐτοῦ μετὰ καὶ ἑτέρων ἀνθρώπων οἰκειῶν αὐτοῦ, πρὸς τὸ θηρεύσαι τι, καὶ ἀποστειλαὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Βασιλείος

A quisque, quod suggereret animus, mittebat: tribusque diebus peractis in proprias domos custodiendos adduxerunt. Porro Michael imperator misso artifice nomine Labari Constantinum Caballium e sepulcro eduxit, cujus cadaver sanum et incolome reperit, volensque sacco circumponere, cum capi non posset, circumvolvitur illud. Janem patriarcham pariter una cum pallio monumento eruit: mox imperatoris sententia praefectus in praetorii carceribus inclusit, et equestri certamine celebrato denudatos verberibus afflixit, et ad Amastriani locum ossa eorum missa combussit. E loculo vero Copronymi viridi marmore arte mira composito, et serra per columnas 468 scisso repagula in monasterio ab eo ad Phari palatium condito confecit.

B Ceterum imperator Leo ex Michael et Eudocia Ingerina natus est, superstiti adhuc Michael, prima mensis quarti die, indictione decima quinta. Equestres porro ludos, ipse venetae factioni annumeratus, ad sanctum Mamantem imperator edidit. Constantinus autem, ex Armenis oriundus, Thomae patricii et generalis logothetae pater, excubiarum drungarius inter illos Albus equitavit, Agalianus equitavit Prasinus, hoc est viridis, Crasas tandem Russius. Imperatore declarato victore, et ad cenam una cum Basilio et Eudocia sedente. Basiliscianus patricius, ob currum ab eo solerter rectum, imperatorem laudabat. Eum imperator surgere, et imperiales ocreas detrahere, et induere jussit. Illo renuente, et in Basilium oculos conjiciente, imperator cum furore ita fieri mandavit. Annuente Basilio, ocreas imposuit: ait vero Basilio, Deum obiestatus imperator: Melius illi quam tibi congruit: numquid enim, ut te constitui, alium propter imperatorem creandi mihi potestas est? Haec dicens ira sensim in Basilium exardescerat. Eudocia vero lacrymans imperatori dicit: Imperii dignitas, domine mi, praestans est, et ea nos indigni honorati sumus: neque illam contemnere justum est. Respondit imperator: Ne super hoc tristeris, Basiliscianum ad imperium promovere animus est. Porro Basilium ira et mœrore magno tenebatur. Egresso autem imperatori ad venandum, monachus quidam chartam qua insidiae a Basilio paratae descriptae erant tradidit. Ea lecta, et in furorem versus, in Basilium machinatur. Matre autem Theodora imperatorem ad Anthemii aedes advocante, Rentacium protovestiarius cum domesticis aliis, ut venarentur, et ipse matri offerret, misit. Basilium autem adversus Michaellem facinus struebat, et profundo mœrore

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(42) *Volens sacco indutum producere*; tunica scilicet imperiali, uti etiam Jannes cum archiepiscopali pallio tumulo eductus est, ἅμα τῷ ὠμοφορίῳ· ut his in Circo solemnī ritu exuta cadavera vapularent, ac tum cremarentur, uti factum est.

(43) *Lege Δεκεμβρίου, prima die Decembris*: male μηνὸς τετάρτου, ac fallentibus oculis: qui et compositus modus quam Hebraeis familiaris, tam Graecis insolens existit.

deprimebatur. Ad cœnam vero sedente imperatore, A Eudocia Basilium invitavit ut convivaretur : tum Imperatore vino sese Ingurgitante, Basilium quasi necessitate ductus in cubiculum interius penetrans serram, cum validus esset, turbavit, adeo ut porta minime claudi posset · et digressus cum imperatore ad cœnam recumbebat. Imperator jam temulentus, et Ingerina pro more ei collatante exurgens, a Basilio manu ducebatur, et in penetrabile secedebat, cujus manum cum deosculatus esset Basilium, discessit. Intra cubiculum imperatoris jussu recumbebat Basiliscianus somno gravatus in lecto Rencacii ad ejus custodiam. Ignatius 469 autem cubicularius ad januam cubiculi obserandam progressus, confusam reperit. Quare in desperationem ductus, capillos sibi vellens, in lecto sedebat. Imperatore vero somnum morti quamproximum obdormiente, derepente Basilium cum aliis adveniens jathas aperuit : tremefactus Ignatius in adversum obstitit, ne Basilium intraret. Petrus autem Bulgarus sub Basilii axilla irrepens, et ad imperatoris lectum penetrans, ab Ignatio vires adversas opponente detentus est, ex quo somnus imperatoris solutus. Joannes vero Chaldius plaga gladio inflictâ manus ejus abscidit, Jacobitzes vero et Persa Basiliscianum ense vulneratum e lecto in pavementum deturharunt. Marianus autem, et pater Basilii Bardas, et Constantinus Toxaras stabant foris in excubiis : ita ut domesticorum nullus, quæ cum Michaele gerebantur, resciret. At conjurati cum Basilio collecti : Licet manus ejus præsciderimus, vivum tamen reliquimus, dixerunt : si superfuert, quam defensionem habebimus ? Mox Chaldius Basilium promeriturus intro regressus, Michaelem præcis manibus de Basilio misere conquerentem et in lecto jacentem reperit, et districtum gladium in imperatoris cor crudeliter adegit, et intestina ejus discidit : reversusque ad Basilium gloriabatur, quasi facinus egregium patrasset. Tempestate autem in mari exorta, una convenientes ad fretum, illudque trajicientes, ad Eulogii Persæ ædes descenderunt, eoque assumpto, ad Marinæ deflexerunt : muroque conscenso, ad palatium usque venerunt. Erat porro tabula obturans murum, quam Basilium manutentis comilibus duobus impacta calce confregit, et ad portam palatii penetravit. Tum Eulogius Persa patria lingua Artabaso hetariarchæ locutus est, ut Michael gladio interiiit : atque, Aperi, inquit, imperatori. Artabasdus ad papiam contendens, sublatis vi ab eo clavibus, Basilio aperuit. Intro receptus Basilium palatii claves tulit, et Gregorium Philemonis dictum, papiam mane instituit. Confestim vero ad Sanctum Mamantem misit, et Eudociam cum multo apparatu in palatium intulit : misso etiam

συνεσκευάζετο κατὰ Μιχαήλ, καί τὴν σκυθρωπὸς πάνυ. Ἐπὶ δέπνυον δὲ τοῦ βασιλέως καθισθέντος, προσκαλέσατο Εὐδοκίαν (44) καὶ Βασίλειον συνδειπνήσαι αὐτῶν. Τῷ δὲ βασιλέως οἶνῳ πολλῶ χρησαμένου, ἀναστάς Βασίλειος ὡς διὰ τινα χρείαν ἐν τῷ κοιτῶνι, διαστρέψει τὰ κλειθρα δυνατῶς ὄν, ὡς μὴ κλείσθαι τὴν θύραν. Καὶ ἀπελθὼν συνεδείπνει πάλιν μετὰ τοῦ βασιλέως. Τοῦ δὲ βασιλέως πάνυ οἰνωθέντος, τῆς Ἰγγερίνης, ὡς ἔθος, αὐτῷ συγχειρούσης, ἀναστάς Μιχαήλ χειροκρατούμενος παρὰ Βασιλείου ἀπῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι, οὐ τὴν χεῖρα φιλήσας ἐξῆλθεν Βασίλειος. Ἐνδοθεν δὲ τοῦ κοιτῶνος ἦν Βασιλισκιανὸς τῆ κελεύσει τοῦ βασιλέως ὀπνῶσας ἐν τῇ κλίνῃ ῥεντακίου πρὸς φυλακὴν αὐτοῦ. Ἰγνάτιος δὲ κοιτωνίτης ἀπελθὼν τοῦ κλείσαι τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος εὖρε διεστραμμένην· καὶ ἀπογνοῦς ἐκαθέσθη ἐπὶ τῆς κλίνης τῶν τριῶν αὐτοῦ. Τοῦ δὲ βασιλέως ὕπνον θανάτῳ παραπλήσιον κοιμωμένου, ἀθρόως ἰλθὼν Βασίλειος μετὰ καὶ ἐτέρων τὰς θύρας ἀνέφην· καὶ ἔμφοδος ἐξελθὼν Ἰγνάτιος ἀντέπιπεν Βασιλείῳ μὴ εἰσελθεῖν. Πέτρος δὲ ὁ Βούλγαρος διὰ τῆς τοῦ Βασιλείου μασχάλης διελθὼν πρὸς τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως ἐκρατήθη παρὰ Ἰγνατίου, καὶ ἀντιπίπτοντος αὐτῷ, ἔξυπνος ἐγένετο ὁ βασιλεύς· Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος παρὰ τοῦ ξίφους δοῦς αὐτῷ, ἀπέκοψεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Ἰακωβίτζης δὲ καὶ ὁ Πέρσης (45) τὸν Βασιλισκιανὸν ἔφιει τρώσαντες ἐβρίψαν αὐτὸν ἀνωθεν κάτω, Μαριανὸς δὲ καὶ Βάρδας ὁ πατήρ Βασιλείου, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξάρης, οὗτοι ἴσταντο πρὸς φυλακὴν ἔξωθεν· καὶ οὐδεὶς τῶν μετὰ Μιχαήλ ἔγνω τάχινόμενα. Συναθροισθέντες δὲ οἱ μετὰ Βασίλειον [Βασιλείου ἔλεγον,] ὅτι Εἰ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκόψαμεν, ζῶντα αὐτὸν εἰδάσαμεν. Κεῖ ἐάν ζῆ τι ἀπολογησόμεθα; Καὶ χαρίζομενος τῷ Βασιλείῳ ὁ Χάλδος, ὑποστρέψας εὖρε Μιχαήλ χεῖρας μὲν μὴ ἔχοντα, ἐπὶ τῆς κλίνης δὲ κεῖμενον ἐλευνολογούμενον κατὰ Βασιλείου. Ὁ δὲ τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνηλεῶς ἐπηξεν κατὰ τῆς καρδίας τοῦ βασιλέως διασχίσας τὰ ἔγκατα αὐτοῦ, καὶ στραφείς ἐνεκαυχᾶτο πρὸς Βασίλειον, ὡς ἀνδραγάθημα πεποικηκώς. Κλυθῶνος δὲ ὄντος ἐν τῇ θαλάσῃ συναθροισθέντες κατήλθον μέχρι τοῦ παράματος, καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὸν οἶκον Εὐλόγιου τοῦ Πέρσου, καὶ τοῦτον κραντες ἦλθον εἰς τὰ Μαρίνης, καὶ ἀνελθόντες διὰ τοῦ τείχους ἦλθον μέχρι τοῦ παλατίου. Πλὰξ δὲ ἦν περιφράσσουσα τὸ τεῖχος, καὶ κρατήσας Βασίλειος δύο τῶν μετ' αὐτοῦ ὄντων, καὶ λακτίσας κατέαξεν τὴν πλάκα, καὶ εἰσῆλθε μέχρι τῆς πύλης τοῦ παλατίου. Εὐλόγιος δὲ Πέρσης ἐλάλει τῇ αὐτοῦ γλύτῃ Ἀρταβάσδῳ ἑταερίάρχῃ, ὡς Μιχαήλ ἔφιει ἐτελεύτησεν· καὶ, Ἄνοιξον τὸν βασιλεῖα [τῷ βασιλεῖ]. Καὶ ὁ Ἀρταβάσδος εἰσδραμὼν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἄρας ἀπ' αὐτοῦ τὰς κλείς βιαίως, ἤνοιξεν τὸν Βασίλειον [τῷ Βασιλείῳ]. Καὶ γενόμενος ἔνδοθεν Βασίλειος ἤρε τὰς κλείς τοῦ πα-

FRANC. COMBEFISH NOTE.

(44) Προσκαλέσατο Εὐδοκίαν, invitavit imperator Eudociam et Basilium. Male, ac contra cod. fidem, Εὐδοκία, Eudocia Basilium invitavit. Non poterat ille amores suos diu absentes ferre, ac scortum

Eudociam. cujus occasione vocatus Basilium.

(45) Hunc Persam ipsa hac pag. Eulogium appellat, cujus suasu Artabasdus palatii fores Basilium aperuit, vivumque papie fecit.

λατίου ἐπὶ χειρας, καὶ τῆ ἔθων Γρηγόριον λεγόμενον Ἀ τὸν Φιλήμονος ἐποίησε παπίαν. Παρευθὶ δὲ ἀποστέλλει ἐν τῷ Ἁγίῳ Μάμαντι, καὶ εἰσάγαγεν Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Ἰγγερος μετὰ δόξης πολλῆς ἐν τῷ παλατίῳ. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Ἰωάννην πραιπόσιτον τοῦ ἄραι τὴν Δεκαπολίτισσαν, καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀγαγεῖν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Παῦλον κοιτωνίτην τοῦ ἐνταφιάσαι Μιχαήλ. Καὶ ἀπελθὼν εὗρεν αὐτὸν ἐπετυλιγμένον ἐν τῷ σαγίσματι τοῦ δεξιῦ ἵππου, οὗ ἤλαυνεν, καὶ τὰ ἔγκατα αὐτοῦ ἐξώθεν κρεμάμενα. Ἄρας δὲ ἐκεῖ θρηνοῦσας καὶ ἐλεονολογουμένα· ἐπ' αὐτῷ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ, καὶ εἰσάγαγὼν εἰς πλοῦάριον, διεπέρασεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυσουπόλεως, κάκει αὐτὸν ἐνταφιάσας ἐθαψεν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

Βασίλειος ἐβασίλευσεν μετὰ Μιχαήλ ἔτος ἑν, μῆνας δ', καὶ μόνος ἔτη ἰθ'. Προστάξαι δὲ τῷ ἐπάρχῳ καὶ Μαρριανῷ υἱῷ Πετρωνᾶ συναλθεῖν ἐν τῷ φόρῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ μόνον βασιλέα. Ἀναγκαῖον δὲ ἠγησάμην γράψαι καὶ τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ γενομένην ἐκδίκησιν εἰς τοὺς τὸν Μιχαήλ διαχειρισμένους, καὶ ἃ πέπονθεν ἕκαστος αὐτῶν διαφόροις καιροῖς. Ὁ μὲν Ἰακωβίτης κλητῶν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ Φιλοπατίῳ, τοῦ ἔριφους αὐτῷ ἐκπαισόντος κατελθὼν τοῦ ἵππου ἄραι αὐτὸ, τοῦ ποδὸς αὐτοῦ μὴ φθάσαντος τῇ γῆ ἔπιθῆναι, ἀλλὰ τοῦ ἔτερου κρατηθέντος ἐν τῇ σκάλα, θρονηθεὶς ὁ ἵππος διέστυρεν αὐτὸν καὶ εἰς φάραγγαν καὶ βοθῶνους διελθὼν, τοῦτον μεληδὸν κατέκοψεν. Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος στρατηλάτης γεγωνὺς ἐν Χαλδίᾳ, καὶ φωραθεὶς κατὰ τοῦ βασιλέως μελετῶν, προστάξει τοῦ βασιλέως ἀνεσκολοπίσθη παρὰ Ἀνδρέου στρατηλάτου. Ὁ δὲ ἐξ ἀδελφῶν τοῦ βασιλέως Ἀσυλέων ἐξωθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ ᾧ ἐπώνυμον τοῦ Χαρτοφύλαν, ὡς ἀπηγῆς καὶ ὠμὸς πρὸς τοὺς αὐτοῦ δούλους ὢν, μαχαίραις παρ' αὐτῶν ἐν νυκτὶ ἀνηρέθη. Οὗδ' ὁ βασιλεὺς κρατήσας, καὶ μεληδὸν κατακόψας κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ. Ὁ δὲ Ἀπελάτης [αἰθὶ Ἀπελάτης] ὁ Πέρσης (45) σκωληκώδρωτος γενόμενος τοῦ ζῆν ἀπηλλάγη. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τσαρᾶς εἰς Κιβυρῶναιας σπαθοκοπηθεὶς τελευτᾷ. Καὶ Μαρριανὸς ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῶν ποδῶν συντριθεὶς, ἐκ τοῦ ἵππου πσιῶν, καὶ τοῦ ποδὸς σπέντος σκώληξι τελευτᾷ. Ὁ δὲ βασιλεὺς προσελθὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Χριστοῦ γέννων ἐν τῇ προσελύσει εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐβάπτισεν Στέφανον υἱὸν αὐτοῦ. Ἀγαγὼν δὲ ἵππους λευκοὺς μετὰ ἄρματος ἐκάθισεν ἅμα τῇ Αὐγούστῃ, καὶ ὁ πραιπόσιτος σὺν αὐτοῖς Βαάνης βαστάζων ἦν τὸ παιδίον μέχρι τοῦ παλατίου, τοῦ βασιλέως ῥίπτοντος ὑπατεῖαν ἐν τῇ ἰδῆ. Ἐγένετο δὲ σεισμός τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου μέγιστος, ὥστε τὴν γῆν σειεσθαί ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας· καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἔπεισε δὲ τότε καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ζώδου τοῦ φόρου καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τὸ σῆμα, ὥστε πάντας τοὺς ψάλλοντας ἐκεῖσε τελευτῆσαι. Λέων δὲ ὁ Φιλόσοφος τυχὼν ἐκεῖσε

Joanne praeposito Decapolitissam ad proprios parentes retulit; Paulo quoque cubiculario, ut Michaellem sepeliret, mandavit. Illuc ipse profectus dextri equi quo vehebatur stragulo involutum comperit, et viscera foris pendentia: feminisque lamentatricibus et luctus pompam super eo celebraturis, matreque, et sororibus 470 advocatis, in naviculam impositum ad Chrysopolis monasterium trajici praecipit, ibidemque tumulto conditum sepeliri.

BASILIIUS.

Basilius una cum Michaelle annum unum et menses quatuor imperavit, et undeviginti solus; praefecto vero, et Mariano Petronae filio, ad forum convenire, et imperatorem solum coram omni populo renuntiare jussit. Exercitum porro in Michaelis parricidas a Deo vindictam, et quae singuli temporibus diversis passi fuerint, referre operae pretium duxi. Jacobitzes quidem inter venandum una cum imperatore ad Philopatium gladium in terram lapsus levaturus ex equo desiliit: cumque pes ejus terram nondum attigisset, altero in pensilli scandula retento, perterritus equus, arrepto cursu per valles et praecipitia traxit, et membratim discerpit. Joannes Chaldius pariter exercitus dux in Chaldia constitutus, quasi contra imperatorem machinaretur delatus, imperatoris jussu ab Andrea militiae magistro palo affixus est. Imperatoris patriuelli Assyleo ab ipso in proprium suburbanum nomine Chartophilam relegatus, ut crudelis et inhumanus in domesticos, nocto ab ipsis gladiis confossus interit: eos apprehensos et membratim concisos ad Amastriani imperator combussit. Apelates Persa a vermibus corrosus vitam amisit. Constantinus Toxaras apud Cibyrraeotas gladii comminutus periit. Marianus imperatoris frater equo lapsus et pedes contritus, altero pede vermibus putrescente, moritur. Porro imperator Natalitiorum Christi die celebri processu apparatu ad Magnam ecclesiam profectus, Stephanum filium suum baptizavit, et equis candidis ad currum junctis, cum Augusta in eo sedit. Baanes autem praepositus una cum eis ad palatium usque puerum gerebat, imperatore per viam nummorum munus spargente. Ingens autem sancti Polyeucti festo terrae motus exortus est: adeo ut diebus quadraginta et noctibus totidem terra concuteretur. Decidit tunc equi ad forum positi sphaera, et sancissimae Dei Genitricis fornix; adeo ut cuncti ad psallendum coacti opprimerentur. Leo vero Philosophus ibidem forte repertus cantoribus et reliquis sub eo stantibus ut ecclesia discederent monebat. Illi vero minime ac-

FRANC. COMBEFISHI NOTÆ.

(45) Ipse qui superiori p. Eulogius dicitur est, ac paulo superius absolute ὁ Πέρσης· nec video ut vox Ἀπελάτης sana sis, aut quid ad rem τῆ, Ἀπελά-

της· melius Ἀπελάτης, cujus est alibi mentio, non ut sit ipse hic Persa qui Michaellem occidit. Quid si, ἀπελαθεὶς δὲ ὁ Πέρσης, ejectus Persa? etc.

quiescentes, uno simul sine perierunt. Ipse Philosophus 471 ad columnam sub aliis structuris stans cum duobus aliis servatus est, necnon alii quinque sub amboe forte sedentes. Cæterum imperatorem ad ecclesiam accedentem et jamjam sacrorum participem futurum, prædonem et homicidam, sacræque communionis indignum Photius patriarcha vocabat. Ille furore percitus Romam misit, et Romanis episcopis deferentibus, scriptam in eum sententiam obtinuit, eundemque throno deturbavit, et Ignatium sanctissimum patriarcham secundo instituit.

Ex Eudocia vero Ingeris filia Alexander imperator natus est. Hic puer Basilii fuit legitimus. Imperator vero adversus Agarenos Africam habitantes armavit, et commissa pugna superatus est, renovatisque præliis Romanos plures Agarenorum armis amisit. In illa autem imperatoris fuga Theophylactus Abestactus, Romani, qui deinde imperavit, pater, imperatorem ab Agarenis ferme captum liberavit. Quem conquisitum imperator postmodum agnovit: plures enim imperatori dicebant: Ego sum qui liberavi. Ille vero, honore contempto, fundum imperatorum expetiit, quem et impetravit. Reversus in urbem imperator Christophorum generum in Tephricem misit, et maxima victoria potitus, locum vastavit, et ad solum usque dejecit. Ignatius autem patriarcha ecclesiam insignem ad Satoris Emporium sub Orientis Archistrategi nomine constructam virorum effecit monasterium, ubi corpus ejus depositum est. Thecla vero Michaelis sorore ad imperatorem hominem quemdam animo simplicem cum supplicii libello mittente, interrogavit eum imperator: Quis dominam tuam habet? Respondit ille: Neatocomites. Quem cum subito adduci jussisset imperator, verberibus affectum totondit, et monastico habitu induit. Procopio pariter protovestiario ad Theclam misso, plagis impositis divitias omnes, quæ deinde fisco additæ sunt, sustulit: Neatocomitem vero œconomum in Magna ecclesia postmodum instituit. Ideam imperator Hebræos omnes, qui tunc temporis sub ejus potestate reperiebantur, baptismum subire coegit, suscipientibus eos viris in dignitate constitutis, ipsoque imperatore plurimam in eos liberalitatem exercente. Nicolaum autem, de quo superius sermo habitus, cui Androsalites nomen, sancti Diomedis mansionarium, cui martyr, ut dictum est, apparuit, œconomi et syncelli dignitate

A Ελεγεν τοῖς ψάλλουσιν καὶ πᾶσιν τοῖς ὄσιν ἕκαστε ἐξελεθῆν τῆς ἐκκλησίας· οἱ δὲ μὴ πεισθέντες αὐτῷ συνετελέσθησαν ἅπαντες. Αὐτὸς δὲ ὁ Φιλόσοφος εἰς κίονα ὑπὸ συστημάτων σταθεῖς μετὰ ἑτέρους [ἑτέρων] δύο διεσώθη, καὶ ἕτεροι πέντε μόνοι ὑποκάτω τοῦ ἀμβωνος. Φώτιος δὲ ὁ πατριάρχης ἐλθόντος τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ μέλλοντος αὐτὸν κοινωνεῖν, τοῦτον ληστὴν καὶ φονέα ἔλεγεν, καὶ ἀνάξιον τῆς θείας κοινωνίας. Ὁ δὲ θυμωθεὶς (46) ἀπέστειλεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἔγαγεν τόμον μετὰ Ῥωμαίων ἐπισκόπων, καὶ τοῦτον τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἐξέωσεν, καὶ προχειρίσατο Ἰγνάτιον τὸν ἐν ἁγίοις πατριάρχην τὸ δεύτερον αὐτῷ.

Ἐγεννήθη δὲ αὐτῷ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς τοῦ Ἰγγερος Εὐδοκίας. Οὗτος παῖς γενόμενος καὶ γνήσιος Βασιλείου (47). Ἐστράτευσεν δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ Ἀγαρηνῶν τῶν εἰς Τιβρικοῖς (48). Καὶ πόλεμον συνάψας ἤτηθη, καὶ πολλάκις συμβαλὼν Ἀγαρηνοὶ πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀπεσάλετο. Ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ φυγῇ τοῦ βασιλέως Θεοφύλακτος ὁ Ἀθήστακτος ὁ πατὴρ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος δίδωσεν τὸν βασιλέα παρὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν κρατούμενον· ὃν ἐπιζήτησας ὁ βασιλεὺς μετὰ ταῦτα καὶ γνωρίσας (πολλοὶ γὰρ ἔλεγον τῷ βασιλεῖ, ὅτι Ἐγὼ εἰμι), ὁ δὲ τὴν τιμὴν ἀφῆκε τόπον βασιλικὸν ἤτησατο, οὗ καὶ τέτυχεν. Ὑποστρέψας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ πόλει ἀπέστειλεν Χριστοφόρον γαμβρὸν αὐτοῦ ἐν τῇ Τεφρική, καὶ νίκην μεγίστην ποιήσας ἐκπορθεῖ ταύτην καταστρέψας ἕως ἐδάφους. Ἰγνάτιος δὲ ὁ πατριάρχης οἰκοδομήσας ἐκκλησίαν εἰς τὸ ἐμπόριον Σάτωρος περικαλλῆ ἐπ' ὀνόματι Ἀρχιστρατήγου τοῦ ἀνατέλλοντος, καὶ μονὴν πεποίηκεν ἀνδρείων, ἐνθα καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπόκειται. Θέκλας δὲ τῆς ἀδελφῆς ἀποστείλασης πρὸς τὸν βασιλέα δι' ὑπόμνησιν τινα, μέτριον ὄντα αὐτῆς ἀνθρώπων, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ὅτι Τίς ἔχει τὴν κυρίαν σου; Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι Ὁ Νεατοκομίτης [supra Νεατοκομῆτος]. Παρευθὺ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔγαγεν αὐτὸν, καὶ τύψας ἀπέκειρεν, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνέδυσεν αὐτόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ Προκόπιον τὸν πρωτοβεστιαρίον αὐτοῦ ἀποστείλας, ἔτυψε τὴν Θέκλαν, καὶ ἄρας πάντα τὰ χρήματα αὐτῆς εἰσεκόμισε τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ Νεοτοκομῆτα μετὰ ταῦτα ἐποίησεν οἰκονόμον ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς ἐδάπτεισεν τοὺς Ἑβραίους (49) πάντας, ὅσοι τῷ τότε χρόνῳ ὑπὸ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑπῆρχον, ἀναδεξαμένων αὐτοὺς πάντων τῶν ἐν ἀξίαις φιλοφρονησάμενος καὶ δῶρα παρασχόντος αὐτοῦς [αὐτοῖς]. Τὸν δὲ προειρημένον Νικόλαον τὸν Ἀνδρσαλίτην τὸν καὶ προσμονάριον τοῦ ἁγίου Διομήδους,

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(46) Causam abrogati Photio episcopatus minus refert Constantinus, nempe, καὶ τὸν γνήσιον νομφίον τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς τέκνοις τὸν πατέρα καλοντικῶς παρασχών, ut et verum sponsum Ecclesiæ, et filiis patrem ex canonum ratione redderet, cessare jussu incubatore Photio, donec alterum Dominus ad se transferret. Τὸ δεύτερον αὐτοῦ, sic emenda, εὐδύτερον, Ignatium Patriarcham iterum constituit.

(47) Reliqui, scilicet Constantinus et Leo, Michaelæ nati erant, Ingerina Eudocia ei pellice.

(48) Scrib. ex Constant. εἰς Τεφρικήν, qui hanc clare expeditionem narrat. Spectare Tephricem ad Armeniam ex eo colliges.

(49) Minus rem cessisse advertit Constantinus, plerisque eo defuncto ad vomitum reversis. Durius in eos egit Heraclius, qui pœnis ad baptismum adegit; Basilius beneficentia magis invitavit.

ῥτινι δὲ μάρτυς ἐπεφάνη, ὡς προεῖρηται, ἐτίμησεν Α αὐτὸν οἰκονόμον καὶ σύγκελλον· τὸν δὲ ἕτερον αὐτοῦ Ἰωάννην ἀδελφὸν, δρουγγάριον τῆς βίβλας· τὸν δὲ ἕτερον ἀδελφὸν αὐτῶν Παῦλον, τοῦ Σακαλλίου· τὸν δὲ τέταρτον, γενικὸν λογοθέτην. Τελευτήσαντος δὲ Νικολάου τοῦ συγκελλοῦ θάπτουσιν αὐτὸν εἰς Ἀρχαδιανούς εἰς τὸν ἐκυτοῦ οἶκον, ἐνθα ἐστὶ τὸ μετόχιον (50) τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου.

Ἐμγνύθη δὲ τῷ βασιλεῖ ὡς ἡ Συρράκουσα παρὰ τῶν Ἀγαργῶν ἐκπορθεῖται. Ἀσχολουμένων δὲ τῶν πλοῦμων ἐν τοῖς κτίσμασιν καὶ ἐκχρίσμασι τῆς Νέας Ἐκκλησίας, παρεδόθη ἡ αὐτὴ Συρράκουσα πρὶν φθάσαι τὸν στόλον τοῦ βασιλέως πολλὰ ἐν τούτῳ θρηνησαντος. Νικήτα δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ Σουλνίτου κατηγορηθέντος, ὡς φιλουμένου παρὰ τῆς Αὐγούστης, τούτου ὁ βασιλεὺς ἀποκείρας, μοναχὸν ἐποίησεν· ὃς ἐπὶ Λέοντος βασιλέως γέγονεν οἰκονόμος ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τελευτήσας τίθεται ἐν τῇ μονῇ, ἣν αὐτὸς κατεσκεύασεν· καὶ ἀπέχειρεν τὰς αὐτοῦ ἀδελφάς. Πολλὰ δὲ μάρμαρα καὶ ψηφίδας ἐκ πολλῶν ἐκκλησιῶν ἀνάλαβεν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τῆς Νέας Ἐκκλησίας, ἐν οἷς στήλη Ἰστατο χαλκῇ ἐν τῷ σεννάτῳ σχῆμα ἐπισκόπου φέρουσα· ἐκράτει δὲ ἡ αὐτὴ στήλη ἐν τῇ χειρὶ ῥάβδον ἔχουσα ὄφιν ἐντετυλγμένον· ταύτην καταγαγόντες ἔθηκαν ἐν τῷ βεστιαρίῳ. Κατελθόντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπελθόντος ἐνθα Ἰστατο στήλη ὀρθῇ, ἐνέβαλε τὸν δάκτυλον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ ὄφιν· ὦν δὲ ἐκαὶ ζῶν ὄφιν ἔδρακε τοῦ βασιλέως τὸν δάκτυλον, ὃς μόλις δι' ἀντιφαρμάκων ἰάθη, ὀθυμασάντων πάντων ἐπὶ τούτῳ. Ἀλλὰ καὶ τὴν στήλην Σολομῶντος ἐν τῇ Βασιλικῇ οὐσῃ μεγίστῃ [οὐσαν μεγίστην] κατεῖλε προστάξεν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐκτεπωθῆναι καὶ τεθῆναι κάτωθεν ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς αὐτῆς νέας· ὥστε θυσίαν ἑαυτὸν τῷ τοιοῦτῳ κτίσματι καὶ Θεῷ προσάγων (51). Ἐπεστράτευσεν δὲ πάλιν ὁ βασιλεὺς κατὰ Μελιτινῆς, καὶ αἰχμαλωσίαν πολλὴν ποιησάμενος, καὶ πολλοὺς πολέμους, ὑπέστρεψεν. Τελευτᾷ δὲ ὁ ἐν ἁγίοις Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης, καὶ ἀντ' αὐτοῦ πάλιν ἀναβιδάξει Φώτιον πατριάρχην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἐξορίᾳ τελευτήσαντος Φωτίου πατριάρχου ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ τῆς Ἐρημίας ἐν τῷ Μερδοσαγάρῃ, οὐσῆς πρότερον καθολικῆς ἐκκλησίας. Αὐτὸς δὲ Φώτιος ἐποίησεν αὐτὴν μονὴν γυναικείαν. Πάλιν δὲ ἐκστρατεύει ὁ βασιλεὺς κατὰ Συρίας εἰς Γερμανικίαν, καὶ ταύτην ἐκπορθήσας καὶ αἰχμαλωτίσας, ὑπέστρεψεν. Τελευτᾷ δὲ Κωνσταντίνος υἱὸς Μιχαὴλ (52) βασιλεὺς ἐξ Εὐδοκίας, ὃν πολλὰ ἐθρήνησε Βασιλεὺς. Ματῶν δὲ πρώτῃ ἐνθρόνιζεται καὶ ἐγκαίνιζεται ἡ ἐκκλησία, ἣν ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐκαλώπισε κόσμῳ πολλῷ παρὰ Φωτίου πατριάρχου, τοῦ

A decoravit. Joannem vero alterum ejus fratrem, Biglæ drungarium, fratremque tertium Paulum sacelli præpositum, quartum denique generalem 472 logothetam creavit. Nicolao syncello postmodum mortuo, corpus ejus ad Arcadianos sepeliebant in propria domo, qua prædium est sancti Constantini.

Porro Syracusas ab Agarenis vastari imperatori nuntiatum est. Navalibus vero copiis circa novæ ecclesiæ structuram et aggerum effossionem occupatis, priusquam deinde imperatoria classis adventaret, Syracusana civitas deditionem fecit, de qua imperator plurimum indoluit. Nicetas autem Xylinitæ filius, mensæ præpositus, cum secreti ad Augustam amoris delatus fuisset, hunc imperator detonsum monachum effecit: qui sub Leone imperatore œconomus in Magna ecclesia creatus est, et vita functus in monasterio ab eo constructo depositus est. Ejus quoque sorores capillis tonsas moniales reddidit. Cæterum marmora plurima et ex opere tessellato figuras varias ex ecclesiis plurimis novæ alterius extruendæ gratia sustulit imperator. Inter hæc ornamenta fuit etiam statua ærea ad senatum episcopi formam referens, quæ virgam serpente circumvolutam manu gerebat, eamque loco depositam in vestiaro locaverunt. Profectus illuc imperator, et ad locum quo statua fuerat erecta descendens, in serpentis os digitum immisit. Serpens autem ibidem vivus repertus digitum imperatoris momordit, adeo ut, quod mirum omnibus deinde visum est, adhibitis remediis vix sanari potuerit. Statua quoque Salomonis ad basilicam stante confracta, ex ejus metallo propriam efformari, et in excavatis novæ ejusdem ecclesiæ fundamentis locari jussit: quasi Deo se in hujusmodi opere victimam offerret. Rursum autem adversus Melitinem arma movit imperator, ex qua plurimis in captivitate ductis, et certaminibus plerisque confectis, reversus est. Porro sanctus patriarcha Ignatius vita functus est: et in ejus locum Photius iterum suffectus. Photio patriarcha postmodum in exilio mortem obeunte, corpus ejus in monasterio ad Merdosagarem, nomine Heremia, quæ prius communis et publica extiterat ecclesia, depositum est: Photius autem muliebri reddiderat monasterium. Rursum imperator Syriam versus in Germaniciam expeditionem suscipit, eaque vastata, et captivis abductis domum regreditur. Constantinus Michaelis imperatoris ex Endoxia filius moritur: ob cujus mortem Basilius luctum egit plurimum. Maji vero men-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(50) *Septum, ambitus, porticus*; nam et μετοχῆ etiam ὁ περιβολὸς redditur.

(51) *Velut illi se aedificio ac Deo devovens*; quod scilicet ædificium ad Dei honorem susceptum tanti faceret, ut in sua statua ejus subterni fundamentis ambierit.

(52) Sic ingenue Leo, cum alii Basilii filium di-

cant. Cedrenus: Κωνσταντίνος ὁ πρεσβύτερος τῶν τοῦ Βασιλέως υἱῶν ἐξέλιπε νόσῳ πυρετικῇ· Constantinus Basilii filiorum natu maximus febre consumptus moritur. Basilii filius hominum existimatione, utpote Endoxia ejus conjuge susceptus; idem tamen reipsa Michaelis, qui ea concubina uteretur.

sis die primo throno decoratur, et a Photio patriarcha dedicatur ecclesia quam struxerat, et ornatu vario imperator reddiderat insignem. Ea in celebritate lorum gestavit **473** ille, pecuniarum ingentem vim distribuit, et Novam appellavit.

Cæterum Procopius protovestiarius cum thematibus occidentalibus ab imperatore missus est, Eupraxia Mozilicis filio per Siciliam magistro militiæ instituto, Rablucho Dyrrhachii, OEniate et Apostupe Peloponesi magistris pariter. Procopius iste post egregia facinora plurima et duce præclaro dignas actiones, bello tandem conserto, cunctis ab Apostupe proditis occisus est. Leo Salibæras Theodorum abbatem Euchaitarum archiepiscopum ceu virum pietate insignem miraculisque clarum, et futurorum notitia celebrem, ad Photium patriarcham adducit. Hunc Photius ad imperatorem Basilium deferret, et ad ejus conspectum sistit. Quo delectatus imperator (ejus quippe desiderii sese episcopus componebat) virum in pretio habuit. Mærore etenim perpetuo, ob filii Constantini mortem cui summopere afficiebatur, vexabatur imperatoris animus, et continuo amoris philtro tabescebat : eum idcirco deludebat episcopus, et vivum se ostensurum pollicebatur : quod et præstitit. Ad saltum quippe obambulanti imperatori, spectrum quoddam Constantini specie equo insidens, et auro vestibus intertextis vestitum occurrit : quod ubi perspexit oculis, in amplexus irruens deosculatus est, ac ubi disparuit, vidisse se eum arbitrabatur nec fuisse delusum. Eam ob rem monasterium ibidem constructum sancti Constantini nomine insignivit. His et generis hujusmodi plurimis ex Apollonii disciplina probe perspectis, præfatus Santabareus multam sibi fiduciam apud imperatorem comparavit. Leoni porro imperii consorti Martinacii filiam locaverat imperator, quam celebratis ad Magnauram et in novemdecim accubitis nuptiis coronaverat Augustam. Exinde imperator Leo ad patrem a Santabareno reus deferretur : Gladium desert, et eo te confodere meditatur. Gladiolum illum dolosis suasionibus sibi comparare Leonem fecerat, et in tibiali gestare, dicens ei : Patre tuo gladium sæpe sæpius ex necessitate aliqua requirente, cur tu paratum non exhibes? Imperator itaque Leo gestare disposuit : et eam ob rem a Santabareno calumniam passus est : illumque tibiali tenere deprehensus, defensione quavis instituta, nullatenus audiebatur. Ea propter Nicetas protovestiarius, qui Romano imperatore Papiæ munus consecutus est, verberibus plurimis cæsus est, alique cum eo plures, gravissimæ perperssi exsilio relegati sunt. Imperator autem

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(53) Iudamenti genus videatur, idque cultioris, quo imperator tanti templi a se exstructi ænænia honorare voluerit. Quid si τὸ ἐπιλωπικὸν explicatum ad Codinum *De officiis? Le Saxe Royal*. Spectrum ea voce significari, non facile persuadeor : τῆνας, quarum etiam usus in habitu Augustali num significet, cogitet Lector.

A βασιλέως ἐν τῷ αὐτῆς καινισμῷ λῶρον φορέσαντος (53), καὶ χρήματα πολλὰ δόντος, καὶ Νέαν αὐτὴν ἐπινομάσαντος.

Ἀπεσταλὴ δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Προκόπιος πρωτοβεστιαρίος, μετὰ τῶν Δυτικῶν θεμάτων, δόντος Εὐπραξίου τοῦ στρατηλάτου εἰς Σικελίαν τοῦ Μωσιλίκη, εἰς δὲ τὸ Δυρράχιον τοῦ Ραβδοῦχου, καὶ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τοῦ Οἰνιάτου, καὶ τοῦ Ἀποστούπη· ὅστις Προκόπιος, πολλὰς πράξεις κατεργασάμενος καὶ ἀνδραγαθίας, ἐσχάτως πολέμου γενομένου, καὶ προδοθέντων πάντων ὑπὸ τοῦ Ἀποστούπη, ἐσφάγη. Λέων δὲ ὁ Σαλιδαρᾶς συνοψίζει Φωτίῳ πατριάρχῃ Θεόδωρον ἀββᾶν ἀρχιεπίσκοπον Εὐχαιτῶν εὐλαθεῖ, καὶ ποιούντα τεράτεια, καὶ πρωτορατικόν. Φώτιος δὲ τοῦτον Βασιλείῳ βασιλεῖ μεσιτεύει, καὶ συνοψίζει· εἰς δὲ ὁ βασιλεὺς ἀρεσθεῖς (πρὸς γὰρ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ διέκειτο), εἶχεν ἐν τιμῇ πολλῇ· ὅς ἀθυμούντα τὸν βασιλέα περὶ τοῦ τελευτήσαντος υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου διὰ τὸ φίλτρον ὕπερ εἰς αὐτὸν εἶχεν ἐπλάνα, καὶ ἐπηγγέλλετο δαΐζει ζῶντα· ὃ καὶ ἐποίησεν· ἐν γὰρ λόγῳ τινὶ διερχομένῳ τῷ βασιλεῖ φάντασμα συνήνησεν· ἐπιπτον, χρυσοφαντον ἰνδεδυμένον, ἐν εἴδει τοῦ Κωνσταντίνου· ὃ καὶ ὀφθαλμοῖς εἶδεν, καὶ περιπλακεῖς κατεφιλήσεν, καὶ γενομένου ἀφανοῦς αὐτὸν ἰδεῖν ὑπελάμβανεν, καὶ ὡς οὐ πεπλάνηται· διὸ καὶ μονὴν ἐκείσε κτίσας ἐπινομάσεν αὐτὴν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου. Τούτοις καὶ ἕτεροις πλείστοις ὡς ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου ἀκριβῶς μεμνημένων (54) ὁ λεγόμενος Σανταβαρηνὸς ἐποίησεν τὸν βασιλέα πίστιν πολλὴν κεκτήσθαι πρὸς αὐτόν. Ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ βασιλεὺς Λέοντι τῷ βασιλεῖ θυγατέρα Μαρτιναγίου [Μαρτινακίου], ἣν καὶ ἔστειλεν ποιήσας τοὺς γάμους ἐν τῇ Μαγναύρᾳ καὶ ἐν τοῖς Δικαεννείαις ἀκουσίτοις. Κατηγορήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Σανταβαρηνοῦ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὡς ὅτι Μαχαίριον ἐπιφέρειται βουλόμενος ἀνελεῖν σε μετ' αὐτοῦ· ὕπερ αὐτὸ μαχαίριον διὰ δολίας συμβουλῆς ἐποίησε Λέοντα κατασκευάσαι καὶ φέρειν ἐν τῷ τουβίῳ (55) εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι Πολλάκις τοῦ πατρὸς σου ἐπιζητοῦντος μαχαίριον διὰ χρεῖαν τινὰ, ἵνα τί μὴ ἐπιδῷς αὐτό; Καὶ τοῦτο κατασκευάσας Λέων ὁ βασιλεὺς διαβλήθεις παρὰ τοῦ Σανταβαρηνοῦ, καὶ φωραθεὶς ἐν τῷ τουβίῳ τοῦτο βαστάζων πολλὰ περὶ τοῦτο ἀπολογούμενος οὐκ ἤκούετο. Ἐτύφθη οὖν Νικήτας ὁ πρωτοβεστιαρίος αὐτοῦ, ὅς γέγονεν παπίας ἐπὶ Ῥωμανοῦ βασιλέως, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ πολλὰ δεινὰ πεπονθότες, ἐξωρίσθησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέοντα καθείρξας ἐν τῷ τρικλινίῳ τὸν Μαργαρίτην [τῷ Μαργαρίτῃ] ἀβούλετο ἐκτυφῶσαι αὐτόν, εἰ μὴ Φώτιος ὁ πατριάρχης διὰ

(54) Lego, ἀκριβῶς μεμνημένος· *tanquam in Apollonii secta diligenter versatus, ac artis magicæ valde peritus*. Nota Apollonii Τρανκί συμβεβηκτα miracula, aique magi.

(55) Constantinus, τοῦ ὑποδημάτου· ἐντός, *intra ocreas*.

πολλῶν παρακλήσεων τοῦτο διεσκέδασεν ἕνα Ζαούτζζ Α
 Στολιανῶ μικρῶ ἐταιριάρχῃ. Ἐποίησαν δὲ ἀπὸ ὄψεως
 μῆνας τρεῖς; θριγῶν καὶ ὄδυρμόμενος, καὶ δι' ἐπι-
 στολῶν πολλὰ δυσωπῶν τὸν βασιλέα. Μεγάλῃν δὲ
 πίστιν τοῦ βασιλέως ἔχοντος εἰς τὸν ἅγιον Ἥλιον,
 ἀποσυνοψίζουσι λέων ὁ βασιλεὺς (56) ἐν τῇ τοῦ ἁγίου
 Ἥλιου μνήμῃ. Τῆς δὲ προελεύσεως γενομένης,
 ἰδόντες αὐτὸν οἱ λαοὶ ἐπαφώνησαν τὸ, Δόξα σοι, ὁ
 Θεός! Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντιστραφεὶς ἀπελογήσατο
 αὐτοῖς· Δοξάζετε περὶ τοῦ υἱοῦ μου τὸν Θεόν;
 πολλὰς θλίψεις [ὑπ' αὐτοῦ] ἔχετε ὑπ' αὐτοῦ ὑπο-
 μείναι, καὶ ἐπωδύνους ἡμέρας. Κατηγορήθη δὲ
 Ἄνδρέας δομέστικος τῶν σχολῶν παρὰ Σανταβαρηνῶ
 πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τὰ λέοντος φρονῶν, καὶ δι-
 εδέχθη παρὰ τοῦ βασιλέως. Ἄντ' αὐτοῦ δὲ προ-
 εδλήθη δομέστικος ὁ Στουπιώτης. Καὶ ἀπειθῶν μετὰ
 λαοῦ ἐν Ταραῶ ἠετήθη. Καὶ πάλιν προχειρίζεται
 παρὰ τοῦ βασιλέως Ἄνδρέας δομέστικος. Ἐγένετο
 δὲ συσκευὴ κατὰ τοῦ βασιλέως παρὰ τοῦ Ἰωάννου
 τοῦ Κουρκούα δομεστικοῦ ὄντος τῶν ἱκανάτων χρη-
 ματισθέντος παρὰ τοῦ ὄντος ἐν Βλαχέρναις· ἐγκλεί-
 στου· εὐρέθησαν δὲ πολλοὶ μετ' αὐτοῦ τῶν συγκλη-
 τικῶν καὶ λοιπῶν ἀρχόντων, μέχρι τῶν ἐξήκοντα
 ἕξ· Ἦν γὰρ Μιχαὴλ ὁ ἐταιριάρχης, καὶ ὁ Κατου-
 δάρης, καὶ ὁ Μυξάρης, καὶ ὁ Βαβούτζικος, καὶ οἱ
 λοιποί. Τῆς γὰρ τοιαύτης ἐπιβουλῆς μηνυθείσης τῷ
 βασιλεὶ παρὰ τοῦ πρωτοθεσπιαρίου τοῦ Κουρκούα.....
 Κατειθόντων δὲ πάντων ἐξελθῶν βασιλεὺς ἐν τῷ
 ἱπποδρόμῳ, καὶ καθεσθεὶς ἔκειτο καὶ ἀνακρίνας τὰ
 κατ' αὐτοῦ πάντας τύψας καὶ κουρεύσας, τὰς ἐπι-
 περιλειφθείσας τρίχας κατέκαυσεν. Μετὰ δὲ ταῦτα
 ἐξῆλθεν ἐν τῇ προελεύσει τοῦ Ἐυαγγελισμοῦ, ὅτε καὶ
 τὴν ἐπιβουλὴν ἐμελλον ποιῆσαι. Περιπάτου δὲ ὄπι-
 σθεν αὐτοῦ γυμνοὶ μέχρι τοῦ φόρου δεδεμένοι, καθὼς
 διαρρίσαστο. Εἴθ' οὕτως πάντας δημύσας, ἐξώρισεν.
 Τοῦ δὲ βασιλέως ἐξελθόντος πρὸς τὸ κυνηγῆσαι ἐλά-
 φου ποθὲν ἀναφανέντος παμμεγέθους, ὡς αὐτὸν ὁ
 βασιλεὺς κατεδίωκεν, ἐπιστραφεὶς, ἤρεν τὸν βασιλέα
 ἐκ τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ ἵππου μετὰ τοῦ κέρατος αὐ-
 τοῦ. Φθάσας δὲ τις, καὶ τὴν ἐπάθην γυμνώσας, τὴν
 ζώνην (57) ἐκκόψας, τὸν βασιλέα ἐβρύσαστο. Μετὰ δὲ
 τὸ ἀποστραφῆναι ἐκέλευσεν τὴν ζώνην ἀποτεμόντος
 ἀπομηθῆναι τὴν κεφαλὴν, ὡς γυμνώσαντος τὸ ζῆφος
 κατ' αὐτοῦ, πολλὰ ἀπολογουμένου, ὡς Ὑπὲρ σοῦ
 τοῦτο πεποίηκα. Ἄλλ' οὐδὲν ὠφέλησεν. Ἐκ δὲ τοῦ

Leonem in custodiam ad Margaritæ triclinium con-
 jectum excæcare meditabatur, nisi precibus plu-
 rinis una cum Zautza Styliano hetæriarcha miuore
 Photius consilium dissipasset. Imperatoris itaque
 conspectu privatus, menses tres, sortem deflens ac
 plorans, et frequentibus scriptis 474 imperatorem
 interpellans egit. Devotione vero summa et in san-
 ctum Eliam fiducia ferebatur Imperator Basilius :
 Leo quoque ad sancti Eliæ memoriam in vigilia
 noctem egit. Imperatore mox solemnī processu
 incedente, videntes eum populi turmæ exclamave-
 runt, *Gloria tibi, Deus!* Imperator conversus res-
 pondit eis : *Filii mei causa laudatis Deum?* cala-
 mitate sustinebitis. Accusatus est pariter Andreas
 scholarum domesticus a Santabareno apud impe-
 ratorem, quasi Leonis consiliorum particeps, et ea-
 propter ab imperatore dignitate motus est, et in
 ejus locum Stupiotēs domesticus susceptus. In Tar-
 sum vero profectioe suscepta superatus est. Rur-
 sum etiam Andreas domesticus restitutus. Facta
 est porro adversus imperatorem Joanne Curcua
 Icanatorum domestico conjuratio, qui vaticinio de
 imperatoria dignitate assequenda a quoquam in
 Blachernis incluso delusus est. Ex senatoris vero
 reliquisque proceribus ad sexaginta sex usque illi
 adhaerunt, inter quos Michael hetæriarches, et
 Catudares, et Myxares, et Babutzicus, et alii nu-
 merabantur. Hac autem conjuratione a protovestia-
 rio Curcua imperatori detecta, cum forte in Circo
 ludi celebrarentur, et illuc omnes convenirent,
 adfuit pariter imperator, et ibidem sedens de his
 examen habuit : eisdemque verberibus cæsis et
 coma detonsis, reliquos ad cutem pilos adussit.
 Celebrato postmodum comitatu festo Annuntiationis
 celebrato, quo conjurationem ad exitum erant per-
 ducturi, illi retro sequebantur nudī, et vinculis ligatī,
 sicut præceperat imperator, ad forum usque : eorum
 bonis demum publicatis cunctos in exsilium egit.
 Cæterum ad venandum aliquando progressus im-
 perator, cervum prægrandem obviam habuit : eo-
 que feram cursibus insequente, conversus cervus,
 cornu in imperatoris zonam impacto, ipsum ex
 equo sustulit. Accurrens autem e comitibus quis-
 piam nudato ense zonam præciadens, imperato-

FRANC. COMBESISH NOTÆ.

(56) *Paterna presentia, atque conspectu privatus erat* ; nondum scilicet plene ei restituta paterna gratia, ad quam ei restituendam ea videtur lusa fabula : ut sicut proceres in convivio solvi carcere obtinuerant, captiata occasione ex psittaci Leonem memorantis, ac velut deplorantis garrulo strepitu ; sic populus in sancti Eliæ solemnī processu, cui Basilius devotissimus esset, ac velut festi gratia indulgentiam absolutam, paternamque successorī salium ambiat. Illuc enim illa exclamatio collineat, *Gloria tibi, Domine*, subintroducto Leone ac præseunte sub ipso patris processu, ejusdemque ad eam responsio. Ejusdem vocis vis aperitur et pag. 483, ubi de Damiano refuga, cum quo Leo vellet militiū agi, dicitur, ἤθελεν ὁ βασιλεὺς ἀποσυνοψισθῆναι αὐτῷ· exprimiturque Cædr. et Anonym., συγγνώμης

τοῦ ἐν αὐτόν. *Hanc ei milissimam pœnam imponi, ut in conspectum venire non liceret. Se retirer pour un temps de la cour.* Sic sequentia ejusdem Anonym. declarant : Ἐποίησεν Σαμωνᾶς ἀπὸ ὄψεως μῆνας τέσσαρας ἐν τῷ Καίσαρος καθήμενος· καὶ μετὰ ταῦτα τῆς βασιλικῆς ὄψεως καὶ ὀμιλίας κατηξιώθη. *Egit Samonas menses quatuor in Bardæ Cæsaris domo, aula exclusus; tumque in conspectum, ac colloquium imperatoris est admissus.* Sic de ipso Leone, ἐποίησεν ἀπὸ ὄψεως μῆνας τρεῖς, quos istud secutum est.

(57) Constantinus solum metum ex cervo refert, reliqua ut odiosa Basilio, silentio premit; illius magis laudum orator, quam rerum ab eo gestarum certus enarrator.

rem liberavit. Ille ad se reversus zonam præscindens, quasi adversum se gladium exerentis, factum licet defensione plurima excusantis, et Liberandi tui gratia hoc admisi, dicentis, adeoque nihil proficientis, caput amputari jussit: verum ex cervi concussionem et lacerationem morbo correptus Basilius, Leone relicto imperatore et Alexandro, mortuus est.

475 LEO.

Leo Basilii filius annos quinque supra viginti, menses octo imperavit. Stephanus autem, ejus frater, syncellus erat cum Photio patriarcha ab eo educatus et eruditus. Leo idem post assumptum imperium, Andrea militiæ magistro cum cereorum, clericorum et senatorii ordinis copia, Chrysopolim misso, Michaelis imperatoris corpus et sepulcro educatum, cypressino loculo conditum, lecticaque impositum, regiisque vestibus ornatum, hymnisque et pompa multa honoratum efferrî jussit. **B** Pone sequerentur ejus fratres, funusque ad Sanctos Apostolos persecuti sunt, corpusque tumulo reposuerunt. Imperator postmodum Andream domesticum scholarum, una cum Joanne Hagiopolita, viro litteris præstantissimo, qui etiam cursus publici logotheta existit, mandavit, qui ambone ecclesiæ conscenso, et causis in Photium patriarcham lectis, throno abdicare se coegerunt, et in Armenianorum monasterium Bordi dictum detruserunt. Promoverat autem imperator Styliam Zautzam magistrum et cursus publici logothetam. Fratrem etiam Stephanum in patriarchatum induxit, qui imminentibus Christi Natalitiis, patriarcha consecratur a Theophane, primæ post patriarcham sedis episcopo, et a reliquis præsulibus. Vixitque in patriarchatu annos sex et menses quinque, et vita functus in Sicularum monasterio sepelitur.

Leonis tempore castrum cognomento Excelsum proditum, et missis in captivitatem civium pluribus ab Agarenis occupatum est. Contigit incendium ingens Sophiæ proxime, quo Sancti Thomæ ecclesia, quam deinde Leo magnifice reparavit, consumpta est. Misso vero ad Euchaita nuntio Theodorum Santabarenum in urbem vocavit imperator. Andreas autem domesticus et Stephanus magister Bonæ Mariæ filius a Santabareno contumelias quondam passi, insidias deinde in eum machinati, suggererunt imperatori Photium patriarcham et Theodorum Santabarenum, ex Photii **D** patriarchæ consanguineis aliquem constituere imperatorem consiliatos. Imperator Photium patriarcham et Theodorum Santabarenum ad Pegarum palatia deduci et utrumque seorsim custodiri jussit. Stephano autem magistro et Andreæ Cratero domestico et Guberi patricio et Joanni agiopolitæ ab imperatore mandatum, **476** ut eorum causam diligenter inquirerent. Adducto itaque patriarcha,

ΛΕΩΝ.

Λέων υἱὸς Βασιλείου ἐβασίλευσεν ἔτη εἴκοσι πέντε μῆνας ὀκτώ. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφεὸς (58) σύγχελλος ἦν μετὰ Φωτίου πατριάρχου ἀνατρεφόμενος παρ' αὐτοῦ, καὶ παιδευόμενος. Ὁ δὲ αὐτὸς Λέων μετὰ τὸ αὐτοκρατορῆσαι ἀπέστειλεν Ἀνδρέαν στρατηλάτην μετὰ κηρῶν πολλῶν καὶ κληρικῶν, καὶ συγκλητικῶν ἐν Χρυσόπολει, καὶ ἐξήγαγεν Μιχαὴλ ἐκ τοῦ τάφου, καὶ ἔβαλεν ἐν γλωσσόκομῳ κυπαρισίνῳ, καὶ ἐπὶ κραθβάτου θέντες, σκεπάσαντες βασιλικῶς καὶ τιμῆσαντες μεθ' ὕμνων καὶ τιμῆς πολλῆς, ἐπομένῳν ἐκεῖσε καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἤγαγον εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, καὶ ἀπέθεντο ἐν λάρνακι. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Ἀνδρέαν δομέστικον τῶν σχολῶν ἅμα Ἰωάννη Ἀγιοπολίτῃ σοφωτάτῳ καὶ γεροντὶ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου· καὶ ἐν τῷ ἀμβωνί τῆς ἐκκλησίας ἀνελθόντες, καὶ τὰς τοῦ πατριάρχου Φωτίου αἰτίας ἐπιναγόντες τοῦτον τοῦ θρόνου κατήγαγον, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀρμενιανῶν, τῇ λεγομένῃ τοῦ Βῆρδου· προσέβαλετο δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν Στυλιανὸν Τζαούτζαν μάγιστρον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου· ἀνήγαγεν δὲ Στέφανον αὐτοῦ ἀδελφὸν ἐν τῷ πατριαρχείῳ, καὶ πρὸ τῶν Χριστοῦ γέννων χειροτονεῖται πατριάρχης ὑπὸ Θεοφάνους τοῦ πρωτοθρόνου καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, ποιήσας ἐν τῷ πατριαρχείῳ ἔτη 16, καὶ μῆνας πέντε, καὶ τελευτήσας· θάπτεται ἐν τῇ μονῇ τῶν Σικέλων.

Ἐπὶ Λέοντος προσέδοθη τὸ κάστρον, ἡ λεγομένη Ἰψήλη, καὶ ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, αἰχμαλωτισθέντων πάντων τῶν ἐκεῖσε. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς μέγας πλησίον τῶν Σοφίῶν, ἐμπρησθείσης καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ, ἣν αὐτὸς Λέων λαμπρῶς ἀνεκαίνισεν. Ἀπέστειλεν δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχαιταν, καὶ ἤγαγεν Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τῇ πόλει. Ἀνδρέας δὲ ὁ δομέστικος καὶ Στέφανος ὁ μάγιστρος ὁ τῆς Καλομαρίας, οἱ πολλὰ λοιδορηθέντες (59) παρὰ Σανταβαρηνοῦ, ὑπέθηκαν τῷ βασιλεὶ συσκευὴν ποιησάμενοι, ὡς οἱ Φώτιος ὁ πατριάρχης καὶ Θεόδωρος ὁ Σανταβαρηνὸς βουλὴν εἶχον ποιῆσαι βασιλέα ἐκ τῶν ἰδίων Φωτίου τοῦ πατριάρχου. Προσέταξεν δὲ ὁ βασιλεὺς ἀγαγεῖν Φώτιον τὸν πατριάρχην καὶ Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τοῖς παλατίοις τῶν Πηγῶν, καὶ ἰδίως αὐτὸν [αὐτοῦς] φρουρεῖσθαι διωρίσαστο. Ἀπεστάλησαν δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Στέφανος μάγιστρος, καὶ Ἀνδρέας δομέστικος ὁ Κρατερὸς, καὶ ὁ Γούβερ πατρικιοῦ, καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀγιοπολίτης, ἐπὶ τὸ ἐξετάσαι

FRANC. COMBEFISHI NOTÆ.

(58) Supple κληρικὸς ὢν, καὶ σύγχελλος ἦν. Sic et Continuator Vat., in reliquis parum a Leone diversus. Cum esset clericus, etiam Syncellus cum Photio

agebat.

(59) Bene Continuat., διαβληθέντες. Quos malitium reos egerat.

τὰ κατ' αὐτῶν (60). Καὶ ἀγαγόντας τὸν πατριάρχην, καὶ καθίσαντες ἐπὶ θρόνον ἐν τιμῇ, καὶ αὐτοὶ καθεσθίντες, ἔφη πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀνδρέας ὁ δομέστικος· Γνωρίζεις, ὦ δέσποτα, τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον; Ὁ δέ· Ἀββᾶν Θεόδωρον οὐ γνωρίζω. Καὶ ὁ Ἀνδρέας· Τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνόν οὐ γνωρίζεις; Καὶ ὁ πατριάρχης· Γινώσκω τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον ἀρχιεπίσκοπον ὄντα Εὐχαιτῶν. Ἦγαγον δὲ καὶ τὸν Σανταβαρηνόν· καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν Ἀνδρέας ὁ δομέστικος· Ὁ βασιλεὺς σοι δηλοῖ· Ποῦ εἶσι τὰ χρήματα, καὶ τὰ πράγματα τῆς ἐμῆς βασιλείας; Ὁ δὲ ἔφη· Ποῦ δέδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς, ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν, εἰσίν. Νῦν δὲ ἐπεὶ κελεύει ἀναζητεῖν ταῦτα, ἐξουσίαν ἔχει ἀναλαβεῖσθαι αὐτά. Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἔφη πρὸς αὐτόν· Εἰπέ, τίνα ἐβούλου ποιῆσαι βασιλέα, ὑποθέμενος τῷ ἐμῷ πατρὶ διὰ συσκευῆς σου τυφλῶσαι με, πατριάρχου ἴδιον, ἢ σόν; Ὁ [δὲ] ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐ γινώσκω τὸ σύνολον περὶ τούτου. Λέγει οὖν ὁ μάγιστρος Στέφανος· Καὶ πῶς ἐμήνυσας τῷ βασιλεῖ ἐλέγξιν περὶ τούτου τὸν πατριάρχην (61); Ὁ δὲ Σανταβαρηνὸς παρευθὺ πρὸς αὐτὸν εἰς πόδας τοῦ πατριάρχου, εἶπεν· Ὁρῶ σε κατὰ Θεοῦ, δέσποτά μου, ἵνα πρῶτον ποιήσης τὴν ἐμὴν καθαιρέσιν· καὶ τότε γυμνὸν ὄντα με τῆς ἱερωσύνης κολαζέτωσαν, ὡς κακοῦργον. Οὐ γὰρ τοιαῦτα ἐδήλωσα τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ πατριάρχης ἐνώπιον πάντων ἔφη· Μὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἐμῆς ψυχῆς, κῦρι Θεόδωρε ἀρχιεπίσκοπε, οὐ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι (62), καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Θυμωθεὶς οὖν Ἀνδρέας ἐπὶ τούτοις ἔφη· Οὐκ ἐμήνυσας, ἀββᾶ, τῷ βασιλεῖ δι' ἐμοῦ, ὅτι ἵνα ἐλέγξω τὸν πατριάρχην ἐν τούτῳ; Ὁ δὲ ἀπρηνήσατο μηδὲν εἰδέναι. Ὑποστραφέντες οὖν ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ τὰ λαληθέντα παρ' αὐτῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς θυμῷ τε καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτω ληφθεὶς, ὡς μὴ εὐρῶν αἰτίαν κατὰ τοῦ πατριάρχου, ἀποστελλας ἔτυψε τὸν Σανταβαρηνὸν σφοδρῶς, καὶ τοῦτον ἐξώρισεν ἐν Ἀθῶν (63), ὅπισθεν δὲ αὐτοῦ ἀποστελλας, ἐτυφλώσεν αὐτόν, καὶ ἐξώρισεν εἰς Ἀνατολήν. Μετὰ πολλὰ δὲ ἔτη παρακληθεὶς ὁ βασιλεὺς τοῦτον εἰσήγαγεν ἐν τῇ πόλει, καὶ προσέταξεν αὐτὸν λαμβάνειν ἀνάνας ἐκ τῆς Νέας Ἐκκλησίας. Ἐτελεύτησεν δὲ αὐτὸς ὁ Σανταβαρηνὸς ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ζωῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας οὖν Λέοντος Ἀγίῳν ὁ Λογγόβαρδος καὶ δουξ, γαμβρὸς δὲ γεγονὼς τοῦ ρηγὸς Φραγκίας, ἀντήρην τῷ βασιλεῖ πᾶσαν τὴν χώραν πρὸς ἑαυτὸν δουλωσάμενος· τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν τὸν Κωνσταντίνον τὸ τῆς τραπέζης σὺν πᾶσι τοῖς θέμασι τῆς Δύσεως πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι τὸν Ἀγίωνα, καὶ συμβολῆς γενομένης ἤττηθον οἱ μετὰ Κωνσταντίνου, καὶ κατεσφάγησαν μόλις αὐτοῦ διασωθέντος. Γέγονε δὲ ἐκλειψίς ἡλιαχθῆ,

FRANC. COMBESISH NOTÆ.

(60) Continuator, διαγνώμωνος τῶν κατ' αὐτῶν κινουμένων, cognitores misit eorum, quorum Photius ac Theodorus accusabantur.

(61) Hanc Santabareni delationem urget etiam in seq. Quod sequitur de depositione, quam Santabarencus poscit ut nudus sacerdotio posset pœnis addici, argumento est antiqua: traditionis, ut ante depositionem, quæ erat sacerdotium, nihil sibi laica potestas in clericos, præsertim episcopos permit-

tere. Cui rei vindicandæ studet illustrissimi archiepiscopi Tolosani Petri de Marca labor et opera. (62) Ἀρχιεπίσκοπος εἶ, καὶ ἐν τῷ νῦν· ut et Anonym., Archiepiscopus es inquit eo quod nunc es, et in futuro avo; id est, nulla dignum depositionis agnosco. (63) Ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις· perinde ac alii, Athenas relegavit.

A eoque cum honore in throno sedere jussu, ipsisque pariter sedentibus, Andreas domesticus patriarchæ dixit: Agnoscis, domine, abbatem Theodorum? Ad hæc ille: Abbatem Theodorum non novi. Tum Andreas: Abbatem Theodorum Santabarenium ignoras? Respondit patriarcha: Abbatem Theodorum novi Euchaitarum archiepiscopum. Tunc Santabarenium in medium adduxerunt, et dicit ad eum Andreas domesticus: Hoc mandat imperator: Ubiviam sunt pecuniæ et imperii mei supellex? Dixit ille: Ubi, qui hac die regnat imperator, eâ deposuit. Nunc vero si jubet isthæc inquiri, eadem recipere potestatem habet. Tum ad illum Andreas: Responde: Quem meditaberis imperatorem constituere quando fraudulentâ molitione suggestisti patri meo obcæcare me: ex patriarchæ amicis aut ex tuis aliquem? Qui respondens, ait: De hoc nihil penitus novi. Magister Stephanus dixit: Quomodo significasti imperatori, te de ea re patriarchiam convicturum? Statim autem Santabarencus ad pedes patriarchæ provolutus: Adjuro te per Deum, domine mi, ut me ecclesiastica dignitate exauctores et deponas, atque ita me sacerdotio privatum velut maleficum illi me puniant: non hæc ullo modo imperatori suggesti. Patriarcha mox in omnium conspectu dixit: Per salutem animæ meæ, domne Theodore archiepiscopo, neque in præsentî sæculo, neque in futuro. His exacerbatus Andreas dixit: Non indicasti, abba, imperatori per me, ut de his patriarcham accusarem? Ille se quidquam scire negavit. Igitur reversi nuntiaverunt imperatori quæ dicta erant. Imperator ira et effreni furore percitus, ceu causa adversus patriarcham non inventa, Santabarenium copiosis verberibus tunsum in Athos montem exulare jussit. Pone vero mittens oculis orbavit, et in Asiam relegavit. Post annos aliquot placatus imperator hominem reduxit in urbem, et ex Nova ecclesia annonam percipere ordinavit. Idem Santabarencus sub Constantino et Zoe ejus matre defunctus est.

Cæterum Longobardiæ dux Agion, regis Franciæ gener, rebellione in imperatorem mota, regionem omnem suo subjecit imperio. Eo cognito, imperator Constantinum mensæ suæ præfectum una cum occidentalibus cunctis legionibus ad debellandum Agionem misit, et unito congressu victi sunt, qui cum Constantino erant, ipsoque vix superstite cæteri perierunt. Facta est autem solaris eclipsis: ita ut horas sex profunda nox et astra apparerent;

teret. Cui rei vindicandæ studet illustrissimi archiepiscopi Tolosani Petri de Marca labor et opera.

(62) Ἀρχιεπίσκοπος εἶ, καὶ ἐν τῷ νῦν· ut et Anonym., Archiepiscopus es inquit eo quod nunc es, et in futuro avo; id est, nulla dignum depositionis agnosco.

(63) Ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις· perinde ac alii, Athenas relegavit.

sed et tonitrua ventorumque impetus **477** et fulgura facta sunt tam horrida, ut in furi gradibus septem homines igne consumpti sint. Capta urbs Samus ab Agarenis, abducto etiam prætore captivo. Leo autem Zautzam imperatoris Patris titulo exornavit, cujus filiam Zoen jam adamabat, marito ejus Theodoro Guzuniata veneno quodam sublato. Mortuo autem Stephano patriarcha, in ejus locum Antonius cognomento Cauleas ordinatur.

Γουζουνιάτου (61), Στεφάνου δὲ πατριάρχου τῶν τῆς μεταστάτης χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἀντώνιος, ὁ λεγόμενος Καυλέας.

A duce vero Macedoniae venit nuntius Simeonem Bulgariae principem adversus Romaniam perfectionem meditari. Causa vero quæ Simeonem movit, hæc erat : Zautzas imperatoris pater servum habuit eunuclum nomine Musicum. Hic Stauracio et Cosmae prædixitibus mercatoribus Græcis amicitia junctus est : qui quidem turpi lucro intenti auctoritate Musici, quod erat in urbe Bulgarorum commercium, Thessalonicam transtulerunt, et vectigalibus impositis pessime Bulgaros exercuerunt. His Simeoni a Bulgaris significatis, eadem hæc Simeon Leoni imperatori fecit manifesta. Imperator, a patre imperatorio Musico nimis affecto præpeditus, cuncta nihilo magis aestimavit. Furens igitur Bulgarus adversus Romanos exercitum instruit. Quibus auditis, mittit imperator Crinitem militiae magistrum cum armis ac multis urbis proceribus adversus Bulgaros : consertaque pugna in Macedonia, vertuntur in fugam Romani, ipso Crinite, et Cortice Armenio, cæterisque omnibus occisis. Ex Chazaris qui auxiliares Leoni advenerant, comprehensi, naribusque præcisi, in contemptum Romanorum ad urbem a Simeone remissi sunt. Quos imperator conspicatus et accensus ira, misit Nicetam, cognomento Sclerum ad Danubii fluminis ripas cum celocibus munera Turcis oblatum, et ad arma contra Simeonem excitatum. Profectus ille et collocatus etiam cum capitibus Arpade et Cusane, in belli societatem consentientibus illis, acceptis obsidibus, ad imperatorem rediit. Ille rursus Eustathium patricium et classis drungarium mari, terra vero Nicephorum patricium et Phocam, et legionum domesticum delegat, qui Bulgariam usque penetraverunt. Pacis postmodum cupidus imperator, Constantinacem quæstorem de pace cum Simeone consultum misit. Simeon arma bellumque terra et mari in se mota conspiciens, quæstorem quasi dolose agentem sub custodia inclusit. Simeone vero cum Phocæ copiis occupato, Turci, trajecto Danubio, totam Bulgariam captivam **478** fecere. His auditis Simeon movet adversus Turcos. Illi in contrariam ripam transeuntes cum Bulgaris

ὥστε νόκτα γενέσθαι ὥρας ἐξ καὶ τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι· ἀλλὰ καὶ βρονταί, καὶ συνοχὴ ἀνέμων, καὶ ἀστραπαὶ γαγόνασιν, ὥστε καῖναι ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς τοῦ φόρου ἀνθρώπους ἑπτὰ. Καὶ ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηῶν ἡ Σάμος τὸ κάστρον, αἰχμαλωτισθέντος τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Πασπαλά. Προχειρίσαστο δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζαούτζαν βασιλεσιπάτορα συμφιλιωθεὶς ἤδη Ζωῆ τῆ αὐτοῦ θυγατρὶ, φαρμάκῳ τινὶ τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Θεοδώρου τοῦ τῆς μεταστάτης χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἀντώνιος.

Ἦλθε δὲ ἀγγελία παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Μακεδονίας, ὡς ὁ ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν βούλεται ἐκστρατεῦσαι κατὰ Ῥωμανίας. Ἡ δὲ αἰτία δι' ἣν ὠργίζετο Συμεὼν ἦν αὕτη· Ζαούτζας ὁ βασιλεσιπάτωρ εἶχεν εὐνοῦχον δοῦλον ὀνόματι Μουσικόν. Οὗτος ἐφιλιώθη Σταυρακίῳ καὶ Κοσμᾷ, Ἑλλαδικοῖς φιλοχρῆστοις καὶ πραγματοῖς [πραγματεῦσι], οἵτινες πρὸς αἰσχροκέρδειαν ἀφορῶντες, μεσιτεία καὶ δυνάμει τοῦ Μουσικοῦ διέστησαν τὴν ἐν τῇ πόλει πραγματείαν τῶν Βουλγάρων ἐν Θεσσαλονίκῃ, κακῶς τοὺς Βουλγάρους διοικούντες ἐν τῷ κουμερκεῦν. Οἱ δὲ Βούλγαροι τοῦ [τῆ] Συμεὼν (65) ταῦτα ἀνήγγειλαν· ὁ δὲ δῆλα πεποίηκεν τῷ βασιλεῖ Λέοντι. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ βασιλεσιπάτορος κωλυόμενος προσπαθοῦντος Μουσικῷ, πάντα ὡς λῆρον ἤκουσεν. Μανεὶς οὖν ὁ Βούλγαρος ἐκστρατεῖει κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Καὶ μαθὼν ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει τὸν Κρινίτην στρατηλάτην κατὰ τῶν Βουλγάρων μετὰ ὄπλων καὶ ἀρχόντων πολλῶν τῆς πόλεως, καὶ συμβολῆς γενόμενης ἐν Μακεδονίᾳ (66), τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι σφαγέντος τοῦ Κρινίτου, καὶ τοῦ Ἀρμένη τοῦ Κορτίκη, καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. Ἐκ δὲ τῶν Χαζάρων οἱ ἦσαν εἰς τὴν ἑταιρίαν τοῦ Λέοντος κρατηθέντες, καὶ τὰς ρίνας αὐτῶν κοπέντες εἰς αἰσχύνην Ῥωμαίων ἐν τῇ πόλει παρὰ Συμεὼν ἀπεστάλησαν· οὗς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν Νικήταν, τὸν ἐπιλεγόμενον Σκληρὸν, μετὰ δρομῶνων ἐν τῷ ποταμῷ τοῦ Δανουβίου δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις, καὶ πρὸς πόλεμον κινήσαι μετὰ Συμεὼν. Ὁ δὲ ἀπελθὼν, καὶ συντυχῶν καὶ ταῖς κεφαλαῖς Ἀρπάδῃ καὶ Κουσάνῃ καὶ συνθεμένων πολεμῆσαι, ὁμήρους λαθὼν ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν διὰ τῆς θαλάσσης ἀπέστειλεν Εὐστάθιον πατρίκιον καὶ δρουγγάριον τῶν πλοίων, Νικηφόρον δὲ πατρίκιον τὸν Φωκᾶν καὶ δομωστικὸν μετὰ τῶν θεμάτων ἀπέστειλεν διὰ γῆς, καὶ ἦλθεν μέχρι Βουλγαρίας. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν εἰρήνην ἀπαζόμενος μετὰ τοῦτο ἀπέστειλε καὶ Κωνσταντινάκην κοιαίστωρα πρὸς Συμεὼνα τὰ περὶ εἰρήνης συμβουλευόντα. Συμεὼν δὲ, τὴν κατ' αὐτοῦ κίνησιν διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἰδὼν, ἐν φρουρᾷ κατακλείει τὸν κοιαίστωρα, ὡς ἐπὶ ὄλοι ἐλθόντα. Περάσαντες

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(64) Adulterii consuetudinem cum Zoe habuisse Leonem docet Cedrenus etiam vivente Theophanone, ut ea causa fuerit propinati viro illius veneni. Τὸ βασιλεσιπάτωρ, titulus a Leone inventus, idem fere qui συμπεθέρος, consocer, seu etiam, ὁ παραδυναστεύων· cui tanquam patri imperator deferret,

cujus maxime consilii temp. regetet.

(65) De Symeone plura auctor Vita Lucæ junioris tom. II *Auctar.* decerptæ, ac propediem plenius Bollandi mense Februario producendæ.

(66) Sic et Anonymus. *Goar.*, ἐν Ῥωμανίᾳ.

ἵ οἱ Τούρκοι, τοῦ Συμεῶν ἐπὶ τὸ στράτευμα Φωκᾶ Ἀσχολουμένου, ἤχμαλῶτευσαν πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν. Ταῦτα μαθὼν Συμεῶν κινεῖται κατὰ τῶν Τούρκων. Οἱ δὲ ἀντιπεράσαντες συμβάλλουσι πόλεμον κατὰ Βουλγάρων, καὶ τρίπεται Συμεῶν μόλις διασωθεὶς ἐν τῇ Δίστρα. Οἱ δὲ Τούρκοι ἠτήσαντο βασιλεῖα ἀποστεῖλαι καὶ ἀγοράσαι τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Βουλγάρων· ὃ δὲ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς, τοὺς πολίτας ἀποστείλας τῷ ἀγοράσαι αὐτούς. Ὁ δὲ Συμεῶν δι' Εὐσταθίου δρουγγαρίου ἐδέθη τὰ περὶ τῆς εἰρήνης, πρὸς ἣν ὑπέβηεν ὁ βασιλεὺς· καὶ ἀπέστειλεν τὸν Λέοντα τὸν Χοιροσφάκτην πρὸς τὸ γενέσθαι εἰρήνην. Ἐδέξατο Νικηφόρος (67) ὑποτρέφει μετὰ τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ δρουγγάριος Εὐστάθιος ὁμοίως. Λέοντα δὲ οὐδὲ λόγου ἤξιωσεν Συμεῶν, ἀλλ' ἠσφαλίσατο ἐν εἰρηκτῇ. Ἐκστρατεύσας δὲ κατὰ τῶν Τούρκων ἐκείνων ὀχύρωμα βοηθείας μὴ ἔχόντων παρὰ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἀπροσῆτων ἐσθέντων, πάντας κατέσφαξεν, αὐξήσας τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ, καὶ ὑποτρέψας εὐρεν Λέοντα ἐν τῇ Μουλδάγρα, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Οὐ ποῦ εἰρήνην, ἐάν μὴ πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν λάβω. Διωρίσατο οὖν ὁ βασιλεὺς ταύτην ἀποδοῦναι. Καὶ ἦλθεν μετὰ Λέοντος Θεόδωρος Βούλγαρος οἰκεῖος τοῦ Συμεῶν, καὶ παρέλαβεν αὐτούς. Νικηφόρος δὲ τοῦ Φωκᾶ τελευτήσαντος ἀφορμὰς ἐζήτει Συμεῶν τοῦ εἰρήνην διαλύσαι. Ἐπιζητῶν γὰρ ἄλλους αἰχμαλώτους ἔρχεται κατὰ Ῥωμαίων. Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς δομῆτικον τῶν σχολῶν προβάλλεται Λέοντα τὸν Κατακαλῶν ἐν τῇ Ῥάβδῃ τὴν οἰκίαν ἔχοντα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἀποστέλλει Θεοδόσιον πατρικίον καὶ πρωτοθεστιάριον, καὶ περῶσιν ὅλα τὰ θέματα καὶ τὰ τέγματα. Καὶ γενομένης συμβολῆς μετὰ Συμεῶν εἰς τὸ Βουλγαρόφυγον ἐγένετο τροπὴ δημοσία, καὶ πάντες ἀπέλωστο, καὶ ὁ πατρικεὺς Θεόδωρος, δι' ὃν ὁ βασιλεὺς οὐ μετρίως ἠνιάθη. Ἐπὶ τούτου ἐσφαξαν καὶ ἐν Κερσῶνι οἱ τοῦ κάτρου τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Συμεῶνα τὸν υἱὸν Ἰωνᾶ· παρελήθη καὶ τὸ κάστρον τὸ Κόρον ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηῶν. Ὁ δὲ πρόκεινσον ἐποίησεν εἰς τὰ Δαμιανοῦ, συνόντος καὶ Ζαούτζα τοῦ παραδυναστεύοντος (68) καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἅμα τῷ βασιλεῖ. Θεοφανῶν δὲ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ οὐ παρῆν ἐκεῖσε, ἀλλ' ἐν Βλαχέρναις ἐν τῇ ἀγίᾳ σοφῷ προσεκτρέρει εὐχομένη. Δόξαντος οὖν τοῦ βασιλέως μείναι ἐκεῖσε συμβούλιον ποιήσαντες οἱ τοῦ Ζαούτζα συγγενεῖς, ὃ τε υἱὸς αὐτοῦ ὁ Τζάντζης καὶ οἱ λοιποὶ ἐβούλοντο τῇ νυκτὶ φονεῦσαι τὸν βασιλεῖα. Ἡ δὲ Ζωὴ μετὰ τοῦ βασιλέως καθέδουσα, καὶ τὴν ταραχὴν ἀκούσασα, διὰ τῆς θυρίδος προβλεψαμένη αὐτούς κατεσίγησεν. Ὡς δὲ τὸ δεινὸν ἔγνω τῆς ἐπιβουλῆς ἦν ἐμελέτησεν, ἐξύπνισεν τὸν βασιλεῖα· ὃς παρευθὺ εἰσελθὼν εἰς πλοῖον διεπέρασεν εἰς Πηγὰς, ἕσας Ζαούτζαν καὶ πάντας ἐκεῖσε. Καὶ πρῶτ' ἰσθῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον ἐξέωσας Ἰωάννην δρουγγάριον

A certamen ineunt, ipseque Simeon in fugam vertitur, vix Distræ receptus incolumis. Turci autem petierunt ab imperatore, ut captivos Bulgaros emeret: quod et fecit, missis ex urbe civibus qui pretium rependerent. Simeon Eustathii drungarii ope de pace sermonem proposuit, cui se facilem præbuit imperator: eidemque componendæ Leonem Chorosphactem destinavit. Nicephorus cum exercitu redire in animum induxit, et Eustathius drungarius pariter. Leonem vero neque ad colloquium admittere dignatus est Simeon; imo sub custodia tenuit. Expeditione deinde adversus Turcos parata, illis que a Romanis auxilium et præsidium non habentibus, imò belli apparatu et armorum provisione destitutis, cunctos inflatis animis jugulavit Simeon, et reversus, cum Leonem in Muldagra reperisset, dixit ad eum: Nusquam pacem componam, nisi captivos omnes recepero. Imperator restituere proposuit: venitque cum Leone Theodorus Bulgarus, Simeonis domesticus, qui eos recepit. Exinde Nicephoro Phoca morte sublato, Simeon abrupendæ pacis quærebat occasiones, et aliis captivis expetitis, adversus Romanos movit. Leo vero imperator Leonem Catacalum ad Raddum ædes suas habentem scholarum domesticum creat, et una cum eo Theodosium patricium et protovestiarium mittit, qui simul juncti omnes, legiones et copias jubent trahere: pugnaque cum Simeone ad Bulgarophygon inita, fuga omnium facta est horrenda, omnesque deleti sunt: inter quos patricius Theodosius cujus causa non modice doluit imperator. Ejus tempore castrum Chersonis incola ducem proprium Simeonem Jonæ filium interemerunt: castrum etiam Gorum in Cappadocia ab Agarenis captum est. Porro celebrem processum ad Damiani ædes habuit imperator, Zautza comitante, et supremam post eum potestatem exercente, et Zoe pariter ejus filia solemnitatis socia. Theophano vero ejus legitima conjux non aderat, sed in Blachernis ad sanctum sepulcrum assiduis orationibus vacabat. Imperatore igitur moram ibi agere meditato, consilium iniere Zautzæ consanguinei et filii ejus Tzantzes, nec non alii, ut imperatorem nocte occiderent. Zoe vero cum imperatore dormiens, audito murmure per fenestram prospiciens, silentium imponebat. Certior autem periculi et insidiarum facta, imperatorem excitavit, qui confestim navigium ingressus, Zautza et reliquis omnibus ibi 479 relictis, ad Pegas trajecit. Sub diluculum festinus palatium ingressus est, et Joanne excubiarum drungario ejecto, Pandum Nicolai heteriararchæ filium suffecit. Ipse quippe Nicolaus imperatoris amicitia consors, quæ contra Zautzas machinabatur, patefecit. Et ex eo tempore non ingressus est imperator in Zautzæ cubi-

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(67) In mandatis acceperunt, ut, etc. Ἐκελευσθησαν, ait Anonymi. Leone nimium pacem componendam exspectante, in quo locus est a Symeone.

(68) Expositio vocis βασιλεοπάτωρ. Sic Anonym.: Εἶπεν μετ' αὐτοῦ καὶ τὴν Ζωὴν τὴν τοῦ Ζαούτζα θυγατέρα, καὶ αὐτὸν τὸν Ζαούτζαν.

culum, donec Leo magister et Theodotaces criminis A
cos convicissent.

συμφιλιωθείς τῷ βασιλεῖ κατάδηλα ἐποίησεν αὐτῷ πάντα τὰ τοῦ Ζαούτζα. Καὶ ἔκτοτε οὐκ εἰσῆρχετο ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ καλλίον τοῦ Ζαούτζα, ἕως ἂν Λέων

Moritur autem Theophano Augusta post imperii annos duodecim, quam brevi spatio temporis interjecto, operatricem miraculorum, quod zelotypiæ et injuriarum memoriæ vitio fuisset immunis, Deus ostendit : et quia eleemosynis et orationibus per sacras ecclesias assidue Deo vacasset. Coronat autem Leo imperator Zoen Zautzæ filiam, et cum ea nuptialem benedictionem subiit, clerici cujusdam e palatio cognomento Synapes ministerio. Benedictionis minister officio depositus est. Illa vero regnavit annum unum et menses octo. Zoe isti demortuæ inventus est locus ad corpus ejus deponendum, sculptas intus scriptasque gerens B litteras istiusmodi : *Filia Babylonis misera*. Accusati sunt autem apud imperatorem Leo Musicus et Stauracius, quasi munera a duce aliquo et officialibus accepissent, ut intercessione apud imperatoris patrem eos juvent. Stauracio itaque cum ducum alicujus libello ad Zautzam ingresso, ut cum imperator ad horologium solare stans conspexit, hominem pone secutus est, et cervice apprehensum foras eduxit. Ut de ducis negotio interrogavit hominem, ad Monothyrum traxit, et sublati e manu tabulis, et in aerem projectis et excussis, obviis quibusdam e palatio extrudendum tradidit, et præcepit detundendum. Eo cognito, Musicus desperationis motu angebatur. Tum imperator ingressus locum, quo Musicus Zautzæ abans consistebat, eum collo apprehensum C trudens expulit, et Christophoro cubiculario inter Studitas abducendum, et monastica pœnitentia suligendum tradidit. Modico post Zautzas moritur in palatio, corpusque per Bucolcontem elatum in Caulæ monasterium ibidem sepeliendum detulerunt.

Post Zautzæ mortem, Basitius operarum regiarum præfectus Nicolai hetæriarchæ filius, Samonæ cubiculario ex Agarenorum genere orto amicitia junctus est, et imperii cupiditate exarsit. Samonæ vero mentem confidenter exposuit : Defuncta nunc Zoe matertera nostra, uxorem aliam imperator sibi copulaturus est, nosque omnes deleturus : sed D pollicere secretum, ut, quæ modo deliberantur fidenter aperiam. Eo 480 Basilio secreti fidem promittente, animatus ille mentem exposuit. Samonas ad imperatorem ingressus dixit ei : Cuperem, domine mi, aliquid secreto enuntiare; quod si edixerō,

τῆς βίβλας, καὶ προβαλλόμενος Πάνδον (69) υἱὸν Νικολάου ἐταιριάρχου αὐτοῦ. Ὁ γὰρ Νικόλαος οὗτος μάγιστρος καὶ ὁ Θεοδοτάκης διηλεγξάν (70) αὐτούς.

Τελευτῆ δὲ Θεοφανῶς Αὐγούστα βασιλευσασα ἐτη δώδεκα ἦν οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἀνέδειξεν ἡ Θεὸς θαυματουργὸν διὰ τὸ ἀζηλότυπον αὐτῆς καὶ ἀμνησικακῶν, καὶ διὰ τὸ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ προσευχαῖς ἀδιαλείπτως προσκαρτερεῖν τῷ Θεῷ καὶ ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις. Στέφει δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζωὴν τὴν θυγατέρα Ζαούτζα, καὶ εὐλογεῖται μετ' αὐτῆς παρὰ κληρικῶν τοῦ παλατίου ᾧ ἐπίκλην Σινάπη. Καὶ ὁ μὲν εὐλογήσας καθηρέθη (71). Ἡ δὲ ἐβασίλευσεν ἔτος ἕν, μῆνας ὀκτώ. Τελευτητάσης δὲ τῆς αὐτῆς Ζωῆς λάρνακα ἐφεῦρεν εἰς τὸ ἀποτεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς ἔχουσαν ἐνδοθεν γράμματα κεκολλημένα γραφέντα οὕτως· *Θυγάτηρ Βαβυλωνῶν ἡ ταλαίπωρος*. Διεβλήθησαν δὲ τοῦ βασιλέως Λέων τε ὁ Μουσικὸς (72), καὶ ὁ Σταυράκιος, ὡς οὗτοι παρὰ τοῦ στρατηγοῦ καὶ ὀφφικιαλίων (73) λαμβάνοντες δῶρα καὶ μεσιτεύοντες πρὸς τὸν βασιλοπάτορα. Καὶ ποτε εἰσελθόντος τοῦ Σταυρακίου μετὰ γράμματος πρὸς τὸν Ζαούτζαν, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐστῶς ἐν τῷ ἡλιακῷ, εἰσῆλθεν ὀπισθεν αὐτοῦ, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἐκ τοῦ τένοντος ἐξήγαγεν ἔξω. Ὡς δὴθεν ἐρώτησε περὶ τὸν στρατηγὸν (74) καὶ εἰς τὸ Μονόθυρον ἀγαγὼν, καὶ τὰ γράμματα ἄρας, καὶ ἀποσφενδύσας παρέδωκεν τοῖς παρατυχοῦσι ἐξαγαγεῖν τοῦ παλατίου, διορισάμενος ἀποκείραι αὐτόν. Μαθῶν δὲ τοῦτο ὁ Μουσικὸς ἐν ἀπογνώσει γέγονε. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐνθα ἴσαστο ὁ Μουσικὸς παρεστῶς τῷ Ζαούτζῃ, τοῦτον ἐπὶ τράχηλον ὄψθας ἐξήγαγεν παραδοῦς Χριστοφόρῳ κοιτωνίτῃ ἐν τοῖς Στουδίου ἀπαγαγεῖν, καὶ μοναχὸν ποιῆσαι. Μετ' ὀλίγον δὲ τελευτῆ Ζαούτζας ἐν τῷ παλατίῳ· καὶ τοῦτον διὰ τοῦ Βουκολέοντος καταγαγόντες, ἀπήγαγον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Καυλεῖα, ἐκεῖσε αὐτὸν θάψοντες.

Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Ζαούτζα Βασίλειος Ἐπεικτης ὁ υἱὸς Νικολάου ἐταιριάρχου συνεφιλιώθη Σαμωνῆ κοιδικουλαρίῳ τῷ ἐξ Ἀγαρηνῶν ὀρεγόμενος τοῦ τῆς βασιλείας ἀξιώματος. Ἐθάρρησε δὲ τῷ Σαμωνῆ, ὅτι τῆς θείας ἡμῶν Ζωῆς τελευτητάσης, ὁ βασιλεὺς λαβεῖν ἔχει ἐτέραν γυναῖκα, καὶ ἡμᾶς πάντας θέλει ἀφανίσαι. Ἄλλὰ δὸς μοι λόγον, καὶ ἵνα σοὶ θαρρήσω πάντα τὰ βουλευόμενα. Καὶ δόντος αὐτοῦ λόγον τῷ Βασιλεῖ, ἐθάρρησεν αὐτῷ πάντα. Ὁ δὲ Σαμωνῆς εἰσελθὼν εἰς τὸν βασιλεῖα, εἶπεν αὐτῷ, ὅτι Δέσποτά μου, θέλω σοὶ εἰπεῖν τι ἰδίως, ὅπερ εἰ μὲν εἶπω ἀποθνήσκω· εἰ δὲ μὴ εἶπω, ἀποθνήσκεις

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(69) Leg. Πάρδον, uti infra, et Anonym., ex quo statim emend., ἀντ' αὐτοῦ.

(70) Emenda ex Cedreno διήλλαξεν· *Donec Leo Theodotaces eos inter se reconciliavit*. Ubi perperam adjecta exscribenti particula καὶ, ac si essent duo viri, quod et interp. sibi consūxit.

(71) Vetito forte Leone cum ea contrahere ob præcedens adulterium; forte etiam viri Zoes homicidium, quæ monstra etiam Ecclesia Latina arcet

a nuptiis.

(72) Τῷ βασιλεῖ Λέοντι ὁ Μουσικὸς. Sic bene Anonym., *Accusati sunt apud Leonem imperatorem Musicus*.

(73) Παρὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ὀφφικιαλίων· quam ultimam vocem Anonym. effert, ἀρχόντων, a prætoribus et magistratibus.

(74) Ἐρωτήσων περὶ τῶν στρατηγῶν, velut scilicet de prætoribus examen habiturus.

πύ. Καὶ διεξείπεν (75) πρὸς τὸν βασιλέα πᾶσαν τὴν τοῦ Βασιλείου ἐπιβουλὴν. Ἀπιστήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τοῖς λαληθεῖσιν παρ' αὐτοῦ, καὶ εἰρηκότος· Μὴ τίς σοι ὑπέβαλεν ταῦτα εἰπεῖν μοι, καὶ ἐκ δωροδοχίας τοῦτο ἐποίησας; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἀπόστειλον πιστοὺς, οὓς κελεύεις, ἐν τῷ καλλίῳ, δέσποτά μου, καὶ ἵνα εἰσὶν ἐγκραρυμένοι, καὶ εἴ τι ἂν ἀκούσῃσι παρὰ τοῦ Βασιλείου καὶ παρ' ἐμοῦ, γράψωσι ταῦτα. Παρευθὺ δὲ ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει Χριστοφόρον πρωτοβαστιάριον ἅμα Καλοκύρῳ κοιτωνίτῃ· καὶ εἰσελθόντες ἐκρύβησαν ἐν τῷ καλλίῳ αὐτοῦ. Βασίλειος οὖν ὀλεασθεὶς, καὶ λαθὼν λόγον ἔνορκον παρὰ Σαμωνᾶ εἰς τὸ προσευχάδιον αὐτοῦ, ἐξείπεν αὐτῷ πάντα τὰ τῆς βουλῆς, καὶ τοὺς συμβουλευσόμενους. Ἀνιστώντων δὲ αὐτῶν (76), κατελθόντες Χριστοφόρος καὶ Καλοκύρις ἀνέγνωσαν πάντα τῷ βασιλεῖ. Καὶ παρευθὺ μὲν προσκαλεσάμενος Βασίλειος δέδωκεν μιλιαρίσι χιλιάδας εἰκοσι (77)· ὡς ὄθιν ψυχικὰ τῆς αὐτοῦ θείας ζωῆς ὀρισθέντα, καὶ ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ· καὶ τὸν μὲν Βασίλειον οὕτω τῆς πόλεως ἐξήγαγεν· τοὺς δὲ λοιποὺς τοὺς τῆς αὐτοῦ βουλῆς μετεσηκότας. Πάρθον μὲν δρουγγάριον τῆς βίβλος ἀποστέλλει πρὸς τὸν Στυπιώτην, δῆθεν ἀγαγεῖν αὐτὸν, προμνησθέντος ἐκείνου διὰ βασιλικοῦ πιττακίου (78) αὐτὸν δεσμεῖσαι. Προφασισάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπελθεῖν καὶ δειπνῆσαι εἰς τὸν Ἅγιον Λάζαρον εἰς τὸ καταβάσιον τοῦ Τζουκανιστηρίου (79) ἔστησεν Ἰωάννην Γαριδᾶν μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς ἐταιρίας ἐν τῷ κουβουκλείῳ· καὶ ἐν τῷ κατέρχασθαι τὸν βασιλέα κρατηθέντα μετὰ Ἰωάννου Νικόλαον ἐταιριάρχην ἐξήγαγεν τῆς πόλεως. Ἀγαθὸν δὲ ἐκ Μακεδονίας Βασίλειον, καὶ ἀνακρίνας, καὶ τύφας, καὶ τὰς τριγᾶς αὐτοῦ κατακαύσας, καὶ ἐν τῇ μέσῃ θριαμβεύσας, ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις, καὶ κακῶς ἐκείσε τετελεύτηκεν. Ὡσαύτως Νικόλαον ἐταιριάρχην, καὶ Στυλιανὸν, καὶ Ἰωάννην, καὶ τὴν συγγένειαν πᾶσαν Ζαούτζα, τοὺς μὲν ἀπέχειρεν, τοὺς δὲ ἐξώρισεν, δημύσας τὰς οὐσίας αὐτῶν. Πάντας δὲ μαγίστρος καὶ τοὺς ἐν τέλει προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς, ἀνέγνω κατενώπιον αὐτῶν τὰ μνησθέντα παρὰ Σαμωνᾶ. Οἱ δὲ τοῦτον ὑπερπεφῆσαν, ὡς τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως προνοούμενον, καὶ εἰρήκασιν ἄξιον εἶναι τιμῆς μεγίστης. Ὁ δὲ παρευθὺ τοῦτον πρωτοσπαθάριον ἀξία τετίμηκεν. Ἐτελεύτησεν δὲ Στέφανος ὁ πατριάρχης· καὶ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονήθη Νικόλαος ὁ πατριάρχης, μυστικὸς ὢν (80) τοῦ βασιλέως. Παρελήφθη δὲ τὸ κάστρον ἡ Δημητριάς ἐν τῷ θέματι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Δαμιανοῦ τοῦ Ἀγαρηνοῦ. Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς στέφει Ἄνναν θυγατέρα Ζωῆς, τῆς ἀπὸ τοῦ Ζαούτζη, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν τὰ ἐκ τύπου κλητώρια, μὴ οὔσης Ἀγούστης. Ἠγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς κόρην ἐκ τοῦ θέματος Ὁφι-

mors me certa manet, si tacuero, tibi moriendum : confestimque Basilii conjurationem omnem enarravit. Imperatori autem narratis fidem haud adhibenti, imo dicenti : Num quis ea mihi edicere suggestit, et mercedis spe hoc fecisti? Dixit ille : Mitte, domine, quos placuerit tibi fideles in culiculum, ut occultati, quod a Basilio et a me perceperint, cuncta describant. Confestim imperator Christophorum protovestiarium cum Calocyro cubiculario misit : et ingressi in ejus delituerunt cubiculo. Basilium itaque jam inescatus, accepta juramenti fide a Samona, ad ejus oratorium, consilium ei suum et consilii participes aperuit. Illis exsurgentibus Christophorus et Calocyres digressi cuncta imperatori perlegerunt : et confestim Basilio ad se advocato Miliarisiorum millia viginti elemosynarum nomine in materteræ Zoës animæ levamen, velut legata tradidit, et in Macedoniam dimisit : et Basilium quidem hoc pacto urbe detrulit. Reliquos vero conjurationis consortes Pardum quidem excubiarum drungarium ad Stipiotem, quasi eum ad se vocaturum amandavit. Is tamen ut eum vinculis eoerceret imperatorio brevi præmonitus fuerat. Simulans etiam imperator foras proficisci, et ad Sanctum Lazarum cœnaturum, ad Equillis descensum Joannem Garidam cum reliquis confœderatis detinuit in cubiculo ; cumque imperator descenderet, cum Joanne Nicolaum hetæriarcham captum urbe eduxit. Basilium porro e Macedonia revocatum et de crimine inquisitum, verberibus subjecit, et crinibus ejus succensis, per mediam urbem tractum Athenas relegavit exsulem, ubi misere periiit. Nicolaum pariter hetæriarcham et Stylianum et Joannem et Zautzæ genus omne, hos quidem detondit, alios publicatis eorum facultatibus in exsilium expulit. Magistris vero cunctisque in dignitate positus ab imperatore advocatis, quæ a Samona significata fuerant, cuncta perfecta sunt. Illi virum velut imperatoris vitæ providentem maximisque honoribus dignum pronuntiarunt ; quare protospatharii dignitate confestim honoratur. Mortuus est autem Stephanus patriarcha, et in ejus locum Nicolaus imperatoris mysticus proventus. Demetrias autem oppidum ad Græciæ thema spectans, a Damiano Agareno captum est. Imperator Leo Annam 481 Zoës, quæ Zautzæ fuit, filiam imperii corona redimivit, quod deficiente Augusta, instituta ex more convivia celebrare non posset. Imperator idem ducta e themate Opsicii venustissima puella, nomine Eudocia, Augustam coronavit, et imperatricem uxoremque renuntiavit : ex ea puero masculo suscepto, mater et qui genitus fuit puer pariter obierunt.

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(75) Anonym. διεξήλθεν.

(76) Ἀριστώντων δὲ αὐτῶν. Cedr., Anon. perindeque Leo, interim illis prandentibus.

(77) Anonym. χιλιάδας κδ.

(78) Edictum erat, διὰ Βασιλικοῦ Πιττακίου, per Basiliscum Pittacium, quasi essent duo nomina propria.

(79) Ad descensum sphaeristerii ; siquidem τ, τζουκανίζειν, Acmeli est pila ludere. Sic vero ex equis ludebant ; adeoque fuerit hæc quoque Circi pars, seu quid illi conjunctum.

(80) De hac voce docte P. Goar ad Codinum pag. 599, ubi etiam militaræ vocabulum ostendit.

Emit autem Imperator Sanctorum Apostolorum A templo vicinas aedes, in quibus prioris suae conjugis sanctae Theophanus sumptuosam ecclesiam construxit. Ad Topos pariter sancto Lazaro dicatam aedificavit, et virile eunuchorum monasterium esse disposuit: ad quod sancti Lazari et Mariae Magdalenaë translatum corpus deposuit, ejusdem ecclesiae celebrata dedicatione,

σας μονὴν ἀνδρείαν σύνουχων, ἐνθα καὶ τοῦ ἁγίου λαζάρου σῶμα καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἀνακομῆσαι; (81) ἀπέθετο, ποιήσας καὶ τὰ ἑγκαίνια τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας.

Classe vero in ecclesiarum hujusmodi aedificiis occupata, Tauromenium Siciliae civitas ab Afris capta est, socordia, verius dicam proditione, Eustathii, classis drungarii, et Caramali, necnon Michaelis Characti ibidem repertorum, quamplurimis Romanorum ea in clade cæsis. Reversi in urbem, proditionis convicti a Michaele Characto, ab imperatore et patriarcha morte condemnati sunt: patriarcha vero Nicolao apud imperatorem interpellante, mors condonata: verberibusque solummodo subjecti, bonis eorum publicatis, inter monachos detrusi sunt; Caramalus in Pleridii, Eustathius autem in Studii monasteria. Lemnus etiam insula ab Agarenis, pluribus ex ea captivis asportatis, occupata est. Pentecostes vero magnae solemnibus imperatore Leone ad Sanctum Mocium, aula comitante, progresso, et ad altare ingressum celebrante, jamque solae proximo, egressus quidam ex ambone fustem robustum et pinguem in ejus caput impexit, ac nisi suscipis impetus obvius multifido candelabro retardatus et impeditus fuisset, eum statim de medio tulisset. Sanguine autem ex imperatoris capite largiter fluente, tumultus et procerum fuga exorta est, plurimique in ea perierunt. Alexander autem ejus frater ingressum celebraturus non advenit, morbum prætexens: ex quo insidiarum hujusmodi auctorem eum existuisse suspicio nata est. Saponas pariter aberat: imo Zoem in palatium conducturus disceaserat. Apprehensus igitur qui percusserat imperatorem, et examinatus, poenas plurimas et tormenta in dies aliquot prolata sustinuit, et ut pullum conjurationis participem confessus est, manibus et pedibus demum præcisus, ad Circi metam combustus est: et ex tunc processus istiusmodi abrogata 482 est solemnitas. Aliquo deinde tempore interjecto Marcus, ejusdem ecclesiae sapientissimus oeconomicus, qui magni Sabbati Tetradium hymnum a domino Cosma inceptum perfecit, mensæ cum imperatore accumbens, ne solemnitatem imminueret, rogabat. Imperatore renuente, ait Marcus: A propheta Davide hoc te,

κίου ἁραισιότην πάνυ ὀνόματι Εὐδοκίαν, στέψας, καὶ ἀναγορεύσας, καὶ γήμας αὐτήν· ἐξ ἧς παιδοποιήσας ἀρρένα πῆδα, ἐφ' ᾧ τετελεύτηκεν καὶ αὐτὴ, καὶ τὸ γεννηθέν. Ἐξῶνθησατο δὲ ὁ βασιλεὺς οἰκήματα πλησίον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἔκτισεν ἐκκλησίαν περικαλλῆ ἐπ' ὀνόματι τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναίκος τῆς Ἁγίας Θεοφανοῦς. Ὄψιτως ἔκτισεν εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους τὸν Ἅγιον Λάζαρον κατασκευάσας

Ἀσχολουμένῳ δὲ τοῦ στόλου εἰς τὰ κτίσματα τῶν τοιοῦτων ἐκκλησιῶν, παρελήφθη ἐν Σικελίᾳ τὸ Ταυρομένιν ὑπὸ τῶν Ἀφρων, τῇ ἀμελείᾳ, μᾶλλον δὲ προδοσίᾳ Εὐσταθίου δρουγγαρίου τῶν πλωτῶν, καὶ Β Καραμάλου ἐκεῖσε ὄντος, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Καρακτου, γενομένης πολλῆς σφαγῆς τῶν Ῥωμαίων. Ἀνελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ πόλει, παρὰ τε τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου, ἐλεγχθέντων παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Καρακτου, ὡς προδοτῶν, κατεκρίθησαν θανάτῳ· παρακληθέντος δὲ τοῦ βασιλέως παρὰ Νικολάου τοῦ πατριάρχου, τὸν θάνατον συνεχωρήθησαν· τυφθέντες δὲ μόνον, καὶ δεμειθέντες, καὶ ἀποκαρτέες μοναχοί, ὁ μὲν Καραμάλος εἰς τὰ Πικριδίον, ὁ δὲ Εὐστάθιος εἰς τὴν μονὴν τῶν Στουδίου. Παρελήφθη δὲ καὶ ἡ Δῆμος ἢ νῆσος ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν αἰχμαλωσίαν πολλὴν πεποιηκότων. (82) τοῦ βασιλέως Λέοντος ἀπελθόντος εἰς τὸν Ἅγιον Μύκιον καὶ εἰσοδεύοντος, οὗτε ἦλθεν πλησίον τῆς σολείας, ἐξεληθὼν τις ἐκ τοῦ ἀμβωνος δέδωκεν αὐτὸν κατὰ κεφαλῆς μετὰ ῥάβδου ἰσχυρᾶς καὶ παχείας. Καὶ εἰ μὴ ἡ φορὰ τῆς ῥάβδου εἰς πολυκάνδηλον ἐμποδισθεῖσα διεχωνώθη, παρευθὺ ἐν τοῦτον ἀπήλλαξεν. Τοῦ δὲ αἵματος σφοδρῶς καταβρέοντος ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως κεφαλῆς, ταραχὴ τε καὶ φυγὴ τῶν ἀρχόντων γέγονεν· καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ ἀπώλοντο. Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος προσέσασατο νοσηλευσθαι, καὶ οὐ κατήλθεν ἐν τῇ εἰσοδῷ, ὡς ἐκ τούτου ὑποπτον αὐτὸν γενέσθαι τὴν τοιαύτην ἐπιβουλὴν αὐτὸν κατασκευάσαι. Οὕτε ὁ Σαμμωνᾶς παρῆν ἐκεῖ, ἀλλ' ἦν ἀπελθὼν ἀγαγεῖν Ζωὴν ἐν τῷ παλατίῳ. Κρατηθέντος δὲ τοῦ ὄντος τὸν βασιλέα, καὶ ἐξετασθέντος, καὶ πολλὰς βασάνους καὶ τιμωρίας ὑπομεμενηκότος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπεὶ μηδένα καθωμολόγει, τέλος ἐκκοπεῖς αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἐκάθη ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνη· καὶ ἔκτοτε ἐξεκόπη ἡ τοιαύτη προέλευσις. Μετὰ δὲ τινα καιρὸν ἀνήλθεν Μάρκος ὁ φιλοσοφώτατος, οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ὢν, ὃς ἦν ἀναπληρώσας τοῦ μεγάλου Σαββάτου τετραψῆδιον τοῦ κυρίου Κοσμᾶ· καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ βασιλεὶ συνεστύμενος ἐξελιπέρει τὸν βασιλέα μὴ ἐκκοπῆναι τὴν ἑορτήν (83). Τοῦ δὲ

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(81) Addit Cedr. ἐξ Ἐφέσου, ubi nempe creditus S. Mariae Magdalenaë tumulus, uti Lazari in Cypro.

(82) Emend., τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Est hic dies Christi disputationis memoria, assertaque illi divinitatis Græcis celebris medio tempore Pascha inter et Pentecostem, in quem laudatorios sermones Auct. tom. I produxi. Sic aperte Continuator, Leonis que cod. quiddam ex eo male exscriptum sit:

quo forte modo erratum ignorance vocis in Cedreno, ubi editum Πεντηκοστῆς. Plura enim nescivisse legere ex suo codice eum, qui primo edidit, liquet: unde et stomachum facit, quod nulla majori collatione eum mss. codd. exque iis emend., a nostris recusus est.

(83) Clarius Anonym., τὴν τοιαύτην προέλευσιν, ne ejusmodi processus solemnities abrogaret.

βασιλέως ἀπαναινομένου Ἰση ὁ Μάρκος, δε: Προ-
 γαγραμμένον ἦν παρὰ τοῦ προφήτου Δαβὶδ τοῦ πα-
 θεῖν σε τοῦτο, ὦ δέσποτα, [add. καὶ] προσηύτευσεν
 εἰπὼν· Ὅσα ἐπονηρέθη ὁ ἐχθρός ἐν τῷ ἀγίῳ
 σου· καὶ, Ἐνεκαυχῆσαίτο οἱ μισοῦντές σε ἐν
 μέσῳ τῆς ἐορτῆς· καὶ δεῖ σε ἀπὸ τοῦ νῦν, ὦ δέσπο-
 τα, κρατῆσαι τὴν βασιλείαν ἐτη δέκα· ὁ δὲ καὶ γέ-
 γονεν. Τῇ γὰρ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν ἧ καὶ ἔλαβεν, ἐν ταύτῃ
 τελευταίᾳ. Ἦν δὲ Ζωὴ ἡ τετάρτη γυνὴ τοῦ βασιλέως
 ἐν τῷ παλατίῳ μετὰ τοῦ βασιλέως ἄστεπτος (84).

Τοῦ δὲ βασιλέως πρόκενον ποιησαμένου εἰς τὸ
 ἐμπόριον τῶν Βωτίου (85) πρὸς τὸ ἐγκαινίσει τὴν
 μονὴν Χριστοφόρου πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ ἦλθεν
 ἀγγελία, ὡς δεῖ ὁ στόλος τῶν Ἀγαρηῶν ἅμα τῷ
 Τριπολίτῃ ἀνέρχονται κατὰ Κωνσταντινουπόλιν [Κων-
 σταντινουπόλεως]. Ἀποστέλλει οὖν ὁ βασιλεὺς Εὐ-
 στάθιον δρουγγάριον τῶν πλωμῶν μετὰ παντὸς τοῦ
 στόλου καὶ τῶν στρατηγῶν κατὰ τοῦ Τριπολίτου. Οἱ
 μὴ δυνθέντες ἀντιπαράταξασθαι, ἀπεστράφησαν
 κενῶς. Ἦλθεν δὲ ἐμπροσθεν αὐτῶν (86), καὶ εἰσῆλ-
 θεν μέχρι Παραίου. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν με-
 γάλῃ ἀθυμίᾳ γέγονεν, καὶ ἀποστέλλει Ἰμέριον πρωτ-
 οσηκρήτιν κεφαλὴν τοῦ στόλου κατὰ τοῦ Τριπολίτου,
 μὴ τολμώντων μηδὲως [ἀλλὰ μὴ] αὐτὸς ἐτόλμησεν]
 πλησιάζει τῷ στόλῳ τῶν Ἀγαρηῶν. Τοῖς δὲ τοῦ
 Θεοῦ κρίμασιν ἀπεστράφη ὁ αὐτὸς Λέων Τριπολίτης,
 καὶ ἀπῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκη, καὶ ταύτην ἐπολιόρχη-
 σεν, καὶ παρέλαβεν ἅμα τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ Λέοντι
 τῷ Χατζιλικίῳ· καὶ ποιήσας [ποίησεν] πολλὴν σφα-
 γὴν καὶ αἰχμαλωσίαν. Ῥοδοφύλις [Ῥοδοφύλης] δὲ τις
 κρυπτοκλέφτης ἦν ἀποσταλὴς ἐν Σικελίᾳ διὰ χρεῖαν
 τινὰ ἔχων μετ' αὐτοῦ χρυσοῦ λίτρας ἑκατόν. Νο-
 σήσας δὲ κατὰ τύχην ἐν τῇ ὁδῷ εἰσῆλθεν ἐν Θεσσα-
 λονίκη πρὸς τὸ λούσασθαι, καὶ ἀνακτῆσθαι ἑαυτόν·
 καὶ ἐκρατῆθη παρὰ Λέοντος (87), καὶ πολλὰ βσανι-
 σθητικὰ ἐτελεύτησεν. Διεργόμενος Συμεὼν πρωταση-
 κρήτις ὁ μετὰ ταῦτα γεγονὼς πατριχικός καὶ πρωτα-
 σηκρήτις ἀναβέθε τότε χρυσοῦν, καὶ τὰ δῶρα, ἀπερ-
 εἶασεν Ῥοδοφύλης ἐν τῇ ὁδῷ. Τοῦ δὲ Τριπολίτου
 βουλομένου τὴν πόλιν καταστρέψαι μαθὼν Συμεὼν
 δηλοῖ αὐτὸν λαβεῖν χρυσοῦν, καὶ ταύτην ἔλασαι. Ὁν
 καὶ πείσας, καὶ λαθὼν λόγον συνεφώνησεν δοῦναι
 χρυσοῦν τῷ Τριπολίτῃ, τοῦ τὴν πόλιν ἔλασαι· ὁ δὲ καὶ
 γέγονεν. Σαμωνᾶς δὲ προπασισάμενος ἐπὶ τὴν μονὴν
 αὐτοῦ τὰ Σπαῖρα ἐξελθεῖν τὴν ἐν τῷ Δαματρῷ οὔσαν,
 φυγὴ ἐχρήσατο ἅμα χρήμασι καὶ ἵπποις αὐτοῦ, τοὺς
 ἵππους τοὺς δημοσίους ἀγκυλοκοπῶν. Τοῦτο μαθὼν ὁ
 βασιλεὺς ἐπιστέλλει ὄπισθεν αὐτοῦ Βασιλείον ἐται-
 ριάρχην τὸν Καματερὸν, καὶ Γεώργιον τὸν Κρινίτην,
 τοῦ καταλαβεῖν αὐτόν. Τοῦ δὲ Σαμωνᾶ τὸν Ἄλυν

domine, passurum prædictum erat; prænuntiavit
 etenim: *Quanta malignatus est inimicus in sancto
 tuo: et, Gloriantur qui oderunt te in medio so-
 lemnitatis* *. Ex hoc vero temporis momento annos
 adhuc decem te, domine, imperium tenere necesse
 est: quod ita contigit: eo namque die, quo pla-
 gam accepit, eodem pariter obiit. Zoe vero, quarta
 imperatoris conjux, in palatio nondum imperii co-
 rona redimita degebat.

Imperatore ad Botli portum, ut monasterii a
 Christophoro protovestiario constructi dedicatio-
 nem celebraret, solemnem processum et comita-
 tum ducente, Agarenorum classem una cum Tripo-
 lita adversus Constantinopolim accedere nuntius
 significavit: quare classis drungarium Eustathium
 cum navalibus copiis ducibusque imperator aman-
 dat, qui cum vires adversas opponere non valuis-
 sent, infecta re domum redierunt: præcesserat
 ipse Eustathius redux, et ad Paræum jam penetra-
 verat. Quo cognito imperator viagno mœrore affu-
 ctus Himerium a secretis præcipuum classis exer-
 citum adversus Tripolitam delegat: sed neque ipse
 ad Agarenorum classem accedere ausus est. Se-
 creto vero Dei iudicio Leo Tripolita faciem vertit,
 et Thessalonicam versus abiit, obsessamque una
 cum civitatis duce Leone Chatzilicio, plurima strage
 edita, captivisque abductis, in potestatem accepit.
 Rodophyles autem quidam cubicularius ob necessi-
 tatem quampiam delatis secum auri libris centum
 Siciliam missus fuerat: per viam vero fortuita
 ægritudine correptus balnearum commoditate usu-
 rus, et vires recepturus, Thessalonicam diverterat:
 qui etiam a Leone captus multisque excrucia-
 tus tormentis mortuus est. Porro Simeon, secre-
 tiorum princeps, qui deinde patricius, et una a
 secretis primus exstitit, iter agens prædictum aur-
 um et munera per viam a Rodophyle relicta, penos
 se receperat. Tripolitæ vero Thessalonicensem ur-
 bem evertere cogitanti significat Simeon, ut aurum
 accipiat, et urbem liberet. Eo persuaso, et fide data
 de auro Tripolitæ dando, deque urbe servanda
 convenit: quod ita præstitum est. Samonas autem,
 monasterii 483 cui nomen Spira ad Damatrym
 exstructi visitandi prætextu, divitiis et equis pro-
 priis secum abductis fuga usus est, et equis pu-
 blicis omnibus poplitum nervos succidit. Eo co-
 gnito, imperator Basiliūm Camaterum hetæriarchem
 et Georgium, Crnitem fugientem insecuturos et
 apprehensuros misit. Samonam vero Alym flu-

* Psal. LXXIII, 3 et 4.

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(84) Cedr. ἐβίω χρόνον συχλὴν μετ' αὐτοῦ ἄστε-
 φής. *Die cum eo vixit pondum donata nuptiali co-
 rolla, aut, celebratis cum eo nuptiis*: de hac enim,
 non de imperiali corona sermo est, quidquid sibi
 interpret indulserit; de qua etiam postmodum sub-
 ditur, deposito ministro qui coronare præsumpsis-
 set, ipsoque Leone sacris prohibito: abhorrente
 scilicet a quartis nuptiis Græca pietate, quæ vix

tertiis indulget.

(85) Anonym. Βωτίου, Cedr. Βωατίου.

(86) Emend. ex Anonym. et Cedr. pleniora hæc
 representantibus, ἦλθεν δὲ ὄπισθεν αὐτῶν, *eos in-
 secutus est Tripolita, et ad, etc.*

(87) Nempe in negatione quaesiti auri: tum se-
 quatur de Symeone, qui nactus illud aurum, eo
 Thessalonicæ excidium redemit.

vium trajicere paratum Nicephorus drungarius nomine Caminas deprehendit, nec transire permissit. Samonas multa licet pollicitus, cum virum movere non posset, ad pretiosam Sirichorum crucem confugit, fidei, quam ad ipsam habebat, gratia se venisse simulans. Illis ita gestis, Constantinus ducis filius prospere advenit, et eo secum assumpto, in urbem reduxit : quem imperator in Bardæ Cæsaris æde custodiri jussit. Porro Constantinum ducis filium de eo interrogavit : agnitoque ejus vero in Syriam recessu, ne hoc coram senatu enuntiaret, si quandoque interrogaretur, commendavit : ac tantum orationis ergo ad Siricha faciendæ discessisse affirmaret. Cupiebat enim imperator hominem sibi reconciliare. Constantinum itaque coram proceribus advocans, ait : Ita Deum capitisque mei salutem diligit : fugit Samonas annon ? Ille vero, ut prius, imperatorem, ne adjuraretur, rogaverat, et quæ jubebatur promiserat exsequi, juramenti vi compulsus, coram omnibus enuntiavit : In Syriam vere fugiebat : eoque tunc cum furore ab imperatore retro amandato, Samonas in Bardæ domo menses quatuor peregit, et annuo die quo imperator potestatem accepit redeunte, reconciliatus est. Tunc apparuit cometes radios versus Orientem ejaculans, et dies noctesque quadraginta conspicuus permansit.

E Zoe vero quarta conjuge Constantinum filium Leo suscepit, qui Luminum festo a Nicolao patriarcha in Magna ecclesia, suscipientibus puerum et fonte Alexandro imperatore, Samona patricio, et C proceribus cunctis, baptizatus est. Contigit autem imperatorem cum Zoe festo istiusmodi celebrato benedictionem nuptialem a Thoma presbytero suscipere, qui eam ob rem officio depositus est. Eamdem vero Zoem Augustam declaravit imperator, quem eapropter ecclesiæ liminibus patriarcha prohibuit : ut exinde pariter dextera ecclesiæ parte, via consueta penitus relicta, ad Mitatoricum usque pertransiret. Samonas deinde accubitor, provocatus est, quod ad omne facinus et pravitatem imperatori manum præberet auxiliarem : et adversus Ecclesiam cœperunt meditari. Vocatum quippe ad se Nicolaum 484 patriarcham Februarii die primo precibus instabant ut in ecclesiam reciperentur : ut vero flectere non potuerunt, a convivio publico, ad quod vocatus fuerat ejectum, et per Bucoleonem ductum, lintrique impositum, in Hieriam trajecerunt, e qua pedes ad Galacrenos usque

A βουλομένου διαπεράσαι κατέλαβεν αὐτὸν Νικηφόρος δρουγγάριος ὁ λεγόμενος Καμινᾶς, οὐκ ἔων αὐτὸν διαπεράσαι. Ἐπεὶ δὲ ὁ Σαμωνᾶς πολλὰ ὑπισχνεῖτο καὶ οὐκ ἔπειθεν, προσέφυγεν εἰς τὸ Σιριχά [*inferius Σιριχόν*] εἰς τὴν τίμιον σταυρὸν, προσαισάμενος, ὡς διὰ πίστιν τοῦ σταυροῦ ἐληλύθει. Καταλαβὼν οὖν Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ δουκὸς, καὶ τοῦτον ἀναλαβόμενος, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει. Προσέταξεν δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτὸν μὲν φυλάττεσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ Βάρδα τοῦ Καίσαρος· ἠρώτησεν δὲ Κωνσταντῖνον τοῦ δουκὸς περὶ αὐτοῦ. Καὶ μαθὼν πῶς ἀληθῶς ἐν Συρίᾳ ἔφρουγεν, παρηγγύησεν τῷ δουκὶ μὴ εἰπαῖν τοῦτο ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, ὅτε παρ' αὐτῆς ἐρωτηθῆ (88)· ἀλλ' ὅτι δι' εὐχῆν ἀπῆλθεν ἐν τῷ Σιριχῷ. Ἦθελεν γὰρ ὁ βασιλεὺς ἀποσυνοφισθῆναι αὐτῷ. Προσκαλεσάμενος οὖν Κωνσταντῖνον τοῦ δουκὸς ἔμπροσθεν τῶν ἐν τέλει, ἔφη· Οὕτως ἔχεις Θεὸν, καὶ τὴν κεφαλὴν μου· ἔφρουγεν ὁ Σαμωνᾶς, ἢ οὐχί; Ὁ δὲ ὡς εἶπεν πρότερον τῷ βασιλεὶ μὴ ὀρκισθῆναι, καὶ τὸ καλεούμενον εἰπεῖν, ἀκούσας τοὺς ὄρκους ἐξεῖπεν ἐνώπιον πάντων, ὅτι εἰς Συρίαν ἔφρουγεν. Μετ' ὀργῆς δὲ τοῦ βασιλέως τοῦτον ἀποπεμφάμενος, ἐποίησε Σαμωνᾶς μῆνας τέσσαρας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Βάρδα. Ἀπεσυνοφίσεν δὲ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τοῦ βασιλέως (89). Ἐφάνη δὲ τότε καὶ ὁ κομήτης ἀστὴρ τὰς ἀκτῖνας ἐπὶ ἀνατολὴν πέμπων, καὶ φαινόμενος ἐν ἡμέραις καὶ νυξὶ τεσσαράκοντα.

Ἐγέννησεν [*add. δὲ*] Λέων υἱὸν Κωνσταντῖνον ἀπὸ Ζωῆς τῆς τετάρτης αὐτοῦ γαμετῆς. Ἐβαπτίσθη δὲ τὰ ἅγια Φῶτα ὑπὸ Νικολάου πατριάρχου ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ δεξαμένων αὐτὸν Ἀλεξάνδρου βασιλέως καὶ Σαμωνᾶς πατριάρχου [Σαμωνᾶ πατριχίου], καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων· γέγονε δὲ τὸν βασιλεὺς ἐυλογηθῆναι μετὰ Ζωῆς μετὰ τὴν ἑορτὴν παρὰ Θωμᾶ πρεσβυτέρου, ὃς καθηρέθη. Ἀνηγόρευσε δὲ τὴν αὐτὴν Ζωὴν εἰς Αὐγούσταν. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν βασιλεὺς ὁ πατριάρχης εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκώλυσεν εἰσελθεῖν· ὅθεν διήρξετο ἀπὸ τοῦ δεξιῦ μέρους μέχρι τοῦ μιτατορικίου, μηδὲως εἰς τὰ κατὰ συνήθειαν διερχόμενος. Προεβλήθη δὲ Σαμωνᾶς παρακοιμώμενος διὰ τὸ εἶναι τῷ βασιλεὶ συνεργὸς πρὸς πάσαν παρανομίαν καὶ κακίαν, καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἤρξασθαι [ἤρξαντο] μελετᾶν. Προσκαλεσάμενοι γὰρ Νικόλαον πατριάρχην Φεβρουαρίου πρώτῃ, καὶ πολλὰ λιπαρήσαντες δεχθῆναι, ἐπεὶ πέισαι οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀπὸ τοῦ κλητορίου διὰ τοῦ Βουκολέοντος ἐν πλοίῳ μικρῷ ἐμβιβάσαντες, διεπέρασαν ἐν τῇ Ἰρίᾳ [*Ἰερσία*] ἀφ' ἧς περὶ μέχρι Γαλακρηῶν μόλις ἀπέη, χιόνος (90) ἐπικειμένης πολλῆς. Χειροτονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(88) Ὅτε παρ' αὐτοῦ ἐρωτηθῆ, cum ab eo interrogaretur; sub præsentia scilicet senatus, non a senatu; ut male expressum ac redditum.

(89) Horum interpretem alium nolum quam Vat. Continuatore, ex quo sic Leonem scripsisse omnino conjicio, ἀπὸ συνόψεως ἐν τῇ κουρατωρίᾳ τοῦ βασιλέως. Egit menses quatuor aula exclusus in Bardæ domo, quæ imperatoris peculii ac fasci privati erat. Sic nempe confecto Barda, eas sibi ædes Basilius addixerat : hocque est κουρατωρίᾳ, uti

videre est p. 412 et 504. Mirum quam excedant quæ sibi interpret commentus est. Vide et notatis pag. 474, ubi et relata Anonymi verba quibus hic notor. Vox μητατορικίου P. Goar explicata in Eucologio, et apud Cedr.

(90) Cedr. χρόνου legit, cum sic effert, οὐ πολὺς παρῆλθε καιρός, brevi interjecto tempore ordinatur Euthymius. Etiam Anonym., χρόνου δὲ ἐπικειμένου πολλοῦ, ubi restituenda negatio ex allato Cedr.

Εὐθύμιος σύγκελλος ἀνὴρ ἱεροπρεπής, ἐγκρατής τε καὶ εὐλαβής· πάντῳ ὃν φασὶ καταδέξασθαι τοῦτο ἐκ θείας ἀποκαλύψεως, ὡς τοῦ βασιλέως βουλευομένου αἰρεῖται καὶ νόμον ἐκθεῖναι, τοῦ ἔχειν ἄνδρα (91) τρεῖς γυναῖκας ἢ τέσσαρας· πολλῶν εἰς τοῦτο λογιωτάτων ἀνδρῶν συνεργούντων αὐτόν [αὐτῶ]. *Ιουνίῳ δὲ μηνὶ προσεκληθῆ Ἀέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβῆς ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ τῇ οὐσῇ ἐν τῷ Μερδοσαγάρῃ τοῦ τε ποιῆσαι τὰ ἐγκαίνια καὶ ἀριστήσαι. Καὶ γέγονεν ἀνεμος ὁ λεγόμενος Λιβῆ, ἕως τρίτου σφοδρῶς φυσήσας, συσσεισας τε καὶ δονήσας οἰκήματα καὶ ἐκκλησίας, ὥστε πάντας φεύγειν ἐν ὑπαίθροις τόποις λέγοντας συντέλειαν κοσμικὴν εἶναι, εἰ μὴ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία δι' ἄμβρων ἐπαυσεν τὴν τοιαύτην θραῦσιν.*

Προσβάλετο δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰμέριον λογοθέτην τοῦ δρόμου κεφαλὴν πάντων τῶν πλωτῶν, ἐξεθρόντος τοῦ στόλου τῶν Ἀγαρηῶν κατὰ Ῥωμαίων. Ἐδέξατο δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ δούξ διὰ κελευσεως συνελθεῖν Ἰμερίῳ λογοθέτῃ ἐν τοῖς πλοίοις, καὶ καταπολεμῆσαι τοὺς Ἀγαρηνοὺς. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἦν ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς τοῦ Ἀνδρονίκου, καὶ πολλὰ κατ' αὐτοῦ διηγεκῶς συνεσκεύαζεν, καὶ ἐμψυχάζοντο κακῶσαι τὸν Ἀνδρόνικον παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ σπουδῇ διαμνησόμενος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς. Ἰπέβαλε δὲ τινὶ γράψαι τῷ Ἀνδρονίκῳ κρύφα· Μὴ εἰσέλθῃς εἰς τὰ καράβια, καὶ κρατηθῆς παρὰ Ἰμερίου. Ὁ γὰρ Σαμωνᾶς ὑπέθηκε τῷ βασιλεὶ τοῦ κρατηθῆναι σε, καὶ τυφλωθῆναι παρ' αὐτοῦ. Πολλὰ δὲ προτροπομένου Ἰμερίου Ἀνδρόνικον εἰσελθεῖν ἐν τοῖς πλοίοις κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν (92) ἐπιχειμένῳ [add. οὐκ ἐθέλησεν]. Ἰμέριος δὲ μόνος ἐν ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ συμβαλὼν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηῶν μεγάλῃ νίκῃν εἰργάσατο. Τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος ἀπογνοὺς ἅμα συγγενέσιν αὐτοῦ ἀπελθὼν ἐκράτησεν κάστρον τὴν Κάββαλαν, εἰς τελείαν ἀποστασίαν ἐλθὼν· ὡς εἶπεν καὶ Σαμωνᾶν πρὸς τὸν βασιλέα· Οὐκ εἴλεγον, ὦ δέσποτα, ἀντάρτην εἶναι σοὺ τὸν δούξα· Παρεσθὺ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Γρηγορᾶν δομέστικον τῶν σχολῶν τὸν λεγόμενον Ἰθρίρτζην συμπένθερον οὕτως Ἀνδρονίκου, καταπολεμῆσαι αὐτόν. Μαθὼν δὲ τοῦτο Ἀνδρόνικος, καὶ ὡς ὁ πατριάρχης Νικόλαος τῆς ἐκκλησίας ἐξεώθη, προσέφυγεν τοῖς Ἀγαρηνοῖς, ἅμα τοῖς συγγενέσι, καὶ τέκνοις, καὶ τοῖς φίλοις ἐξεληλυ-

nive multa delibutus pervenit. In ejus locum Euthymius syncellus vir gravis, temperantia et pietate insignis, suffectus est : quem dicunt divina revelatione id muneris suscepisse. Volebat enim imperator hæresim et legem ponere, qua virum tres quatuorve uxores ducere liceret, pluribus doctissimis viris ad id opem conferentibus. Junio autem mense imperator Leo a Constantino Libe in monasterium ad Merdosagarem positum, ut ejus dedicationem celebraret, et adesset convivio, vocatus est. Post hæc ventus nomine Africus per dies tres invaluit vehementissime spirans, concutiens, et evertens domos : adeo ut omnes ad loca subdivalia fugerent, et mundi finem adventasse cogitarent : nisi Deus sua in homines benignitate concussionem hujusmodi placandam jussisset

Imperator autem Himerium, cursus publici logothetam, classis totius caput instituit. Agarenorum vero navali exercitu adversus Romanos moto, Andronicus dux, ut se in navibus Himerio logothetæ adjungeret, et Agarenos oppugnaret, jussus est. Quo tempore Samonas in Andronicum implacatus perseverabat, multaque adversus eum comminiscabatur, et omnibus modis omnique studio Andronicum molestiam inferre, ex qua fugam ipse arripuerat, meditabatur. Suggestit autem cuidam qui scriberet Andronico secreto : Ne naves ingrediaris, ne forte capiaris ab Himerio. Samonas enim suggestit imperatori, ut ab eo comprehensus, oculos amitteres. Himerio exinde Andronicum pluribus adhortante, ut classis adesset comes, et cum Agarenis jam imminentibus decertaret, non admisit. Himerius igitur solus die sancti Thomæ, inito cum Agarenis prælio, magnam reportavit victoriam. Quo audito, in desperationem adductus Andronicus, in extremam defectionem præcipitatus, consanguineis fugam comitantibus, castrum Cabbalam occupavit : ex quo Samonas imperatori improperabat : Nonne prædixeram, domine, ducem adversum te rebellionem meditari ? Siatim ergo misit imperator Gregoram scholarum domesticum, cognomento Hiberitzen, Andronici consocerum, ut eum debellaret. Quod cum didicisset Andronicus, et Nicolaum patriarcham ab ecclesia pulsum esse, una cum affinibus et natis et amicis fortunæ comitibus 485 ad

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(91) Anonym., τοῦ ἔχειν γυναῖκα ἄνδρα. Quid si utriusque sancire voluit, pariaque voluit feminæ virique jura : tum *nimirum virum tres, quatuorve, uxores posse ducere, tum uxorem totidem viros.* Non κατὰ ταυτὸν, simul et semel, quod male adjecit Cedr. (ineptum hoc opinari de viro alloqui sapiente, ac probe Christiano, cui et doctissimi viri astipularentur, ut ipse fatetur Leo ; nempe Occidentales qui non respiciunt quartas nuptias, alique iis addicti, ac probe Christiano, quos non lateret Romani maxime pontificis auctoritas dispensandi in iis, quæ sunt juris duntaxat ecclesiastici, nec id universalis, sed peculiaris in Oriente, uti istud de tertiiis, et quartis nuptiis vetitis), sed ita ut de-

functis aliæ aliis succederent, sive etiam alii aliis : lege illa universali præsidium quærens quartis illis suis nuptiis, quarum nomine Nicolaus patriarcha anathemate ferierat ; adeoque scripserit Cedrenus quod et Curopalata, κατ' αὐτόν, perinde ac ipse ; qui sic quatuor uxores duxerat. Hæresim vocat Leo, uti fere Græci calientiores, quidquid etiam eorum disciplinæ adversatur, nedum quod catholice fidei contrarium est.

(92) Delenda vox μετὰ, ac suppl. ex Anonymo, ἀπεσπίρησας, μὴ τοῦτο ποιῆσαι καταδεξάμενος ; Andronicus recellit, nec rem præstare in animum induxit.

Agarenos, qui tum adversus Romanos moverant, A
tansiit : qui etiamnum a Magno Amerumne sus-
ceptus est.

Andronici vero causa tristabatur imperator, et libello subscriptione propria munito ut hominem revocaret, frequenter meditata fuerat. Quod et Theophilus Emmanuelis gratia effecit. Consulebant autem quidam imperatori, ut Saracenorum praetorio detentorum aliquem sibi conciliaret, quem postmodum mitteret in Syriam cum subscripto veniae concessae libello. Hunc ergo paravit imperator, rubrisque inscriptis litteris, et aurea munitum bulla intra brevem fusum cereum inclusit. Saracenum vero ab imperatore discedentem vocavit Samonas, et dixit ei: Nosti quid geras (illud propter cereum insinuavit)? Syriæ perniciem tecum defers. Et pecuniis muneribusque eidem collatis Uzeris manibus reponere suscit. Digressus ille, quod commendatum fuerat, praestitit. Detentus est itaque Andronicus, et cum consanguineis omnibus in vincula conjectus. Cumque hæc Samonæ dolo in se gesta comperisset, necessitate adactus, ipse sociique fidem negavere. Ex illo tempore Constantinus ejus filius et amicorum reliqui Andronicum regredi posse nullatenus licitum scientes, soli fuga usi (quod mirum fuit) ex Syria in Romaniam reversi sunt: et per varia loca diversis calamitatibus agitati, vix pauci cum Constantino ejus filio incolumes evaserunt. E Tarso denique venit in urbem Abalbacens senior, et Samonæ pater de mutandis captivis tractatum habituri. Hos imperator in conspectum admisit, et cum humanitate summa, honore et gloria in Magnaura excepit. Magnam autem ecclesiam sumptuoso decoravit ornatu, omniaque pretiosa vasa Agarenis ostendit, quod indignum imperatoris et Christianæ institutionis existit, sacra Dei vasa a gentilibus conspici. Samonæ vero pater cum imperatore et filio moram tenere et in Romania manere expe-
tebat. Samonas autem exhortabatur, dicens: Tene quam habes fidem: si enim potuero, in partes tuas deficiam. Die porro Pentecostes Leo filium suum Constantinum Euthymii patriarchæ ope imperii corona ornavit. Cæterum Samonas dedit in ministerium Zoe Augustæ Constantinum hominem D
suum, qui prius Basilio magistro et Caniclei præfecto ministraverat. Qui deinde Leoni imperatori et Augustæ charissimus existit. Qua de causa in hominem Samonas ferebatur invidia, et consuetudinis accusabat cum Augusta. Quod quidem imperator suspicatus, ejusdem Samonæ ope in sancti

ὁδοί τότε κατὰ Ῥωμαίων. Καὶ ὑπέδεχθη κατὰ τῷ Ἀμερυμνῇ μεγάλῃ (95).

Ἐλυπεῖτο δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς διὰ τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ πολλάκις ἐβουλεύετο ἀποστεῖλαι αὐτὸν [αὐτῷ] λόγον ἐνυπόγραφον. Ὁ καὶ Θεόφιλος διὰ τὸν Μανουὴλ ἐποίησεν. Συνεβουλεύσαντο δὲ τινες τῷ βασιλεὶ φιλοφρονηθῆναι τινα τῶν τοῦ πραιτωρίου Σαρακηνῶν καὶ ἀποσταλῆναι ἐν Συρίᾳ μετὰ λόγου ἐνυπογράφου. Τοῦτο δὲ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς γράψας διὰ κιναβάρεως, καὶ ἀποστείλας μετὰ χρυσοβουλίου ἐνδοθεν φατλίου βραχέως τρακτοῦ (94). Ἐξεληθόντος δὲ τοῦ Σαρακηνοῦ ἀπὸ τοῦ βασιλέως προσκαλεσάμενος Σαμωνᾶς, εἶπεν αὐτῷ· Οἶδας τί κρατεῖς (τοῦτο εἰπὼν διὰ τὸν κηρὸν); τὴν ἀπώλειαν τῆς Συρίας. Καὶ τοὺς αὐτῷ χρήματα καὶ δῶρα παρηγγείλεν τοῦτῃ βάλλειν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Οὐζήρη. Ὁ δὲ ἀπέλθων, τοῦτο πεποίηκεν. Ἐκρατήθη δὲ Ἀνδρόνικος, καὶ ἐδεσμεύθη μετὰ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ. Καὶ μαθὼν ὡς διὰ δόλου τοῦ Σαμωνᾶ ταῦτα αὐτῷ γέγονεν, ἀναγκασθεὶς ἐμαγάρισεν (95), αὐτὸς τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Ἐκτοτε δὲ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ λοιποὶ εἰδότες ὡς ἀδύνατόν ἐστιν Ἀνδρόνικον ἐξελεῖν, βουλῇ αὐτοῦ μετ' οὐ πολλὸν μόνον φυγῇ χρησάμενοι, θαυμαστὸν ὄντα [ὅπερ θαυμαστὸν ἦν], ἐκ μὲν Συρίας πρὸς Ῥωμανίαν ἐξῆλθον· καὶ καταπολεμούμενοι κατὰ χώρας, μόλις ὀλίγοι διεπώθησαν μετὰ Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ. Ἐκ δὲ Ταρσοῦ εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει περὶ ἀλλαγίῃ ὁ τε Ἀβαλδόκης ὁ γέρων, καὶ ὁ τοῦ Σαμωνᾶ πατήρ. Καὶ τοὺτους ἐθεάσατο ὁ βασιλεὺς, [add. καὶ] μετὰ κοσμήσεως (96), καὶ τιμῆς, καὶ δόξης ἐν τῇ Μαгнаύρῃ ὑπέδεξατο· ἐκαλλώπισαν δὲ καὶ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐν κόσμῳ πολυτελεῖ, καὶ ὑπέδειξεν ἅπαντα τὰ τίμια σκευὴ τοῖς Ἀγαρηνοῖς· ὅπερ ἀνάξιον ἦν βασιλείας καὶ Χριστιανικῆς καταστάσεως, τοῦ θεοθῆναι· παρὰ τῶν ἐθνῶν τὰ ἅγια σκευὴ τοῦ θεοῦ. Ὁ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατήρ ἤθελεν συνεῖναι τῷ βασιλεὶ καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ μεῖναι εἰς Ῥωμανίαν. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς παρήγγειλεν αὐτῷ, λέγων· Κράτει τὴν πίστιν, ἦν ἔχεις, κἀγὼ, εἰ δυνήθῃ, ἐλεύσομαι πρὸς σὲ μάλλον. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς στέφει Λέων ὁ βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον δι' Εὐθυμίου πατριάρχου. Δέδωκε δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντῖνον ἀνθρωπον αὐτοῦ, καὶ δουλεύσαντα πρότερον Βασιλεῖω μαγίστρῳ καὶ κανικλεῖω, δουλεύειν Ζωῇ Αὐγούστη· ὅς ἡγαπήθη παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος καὶ τῆς Αὐγούστης. Διὰ τοῦτο πολλὰ ἐφθόνηι Σαμωνᾶς αὐτῷ, καὶ ἐλοιδορεῖ, ὡς συνόντα τῇ Αὐγούστη. Ὅπερ ὁ βασιλεὺς ὑπονοήσας, ἀπέκτερεν αὐτὸν μοναχὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ταρασίου διὰ τοῦ Σαμωνᾶ. Μετολλ-

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(95) Vox est in cod. breviate: melius exprimas cum Anonymo, μεγαλοπρεπῶς, non a Magno Amerumne, qui inauditus ejus titulus; sed ab eo magnifice susceptus est.

(94) Intra bacillum ceræ candidæ; intra cercum. Ὁ τραχτὸς κηρὸς Ἀετιο, cera alba: et τὸ, τραχταλεῖν (v. Lexico ex Phavorino), dealbare est, quod in cera pinsendo fit. De cinibari docte Stephan. in

Appendice.

(95) Τὸ, ἐμαγάρισεν, Anonymus et Cedr. τὴν ἰδίαν πίστιν ἐξωμόσατο, ejuravit Christianam fidem.

(96) Magnifice ornatis ædibus. Anonym., κόσμω πολλῷ τὴν Μαгнаύραν κατακοσμήσας, Vocem θεάσατο mutem ἐδέξατο, molto quod sequitur ὑπέδεξατο.

τον δὲ ὤρισεν Σαμωνᾶ ἀναλαβέσθαι αὐτὸν ἐν τῇ αὐ-
 τοῦ μονῆ [add. λεγομένη] τῇ Σπείρᾳ, βουλόμενος πάλιν ἀναλαβέσθαι αὐτόν. Ἀπελθὼν οὖν [add. εἰς] πρό-
 κενσον ἐν τῷ Δαματρῷ, καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σαμωνᾶ
 ἀριστήσας, εἶδεν Κωνσταντῖνον, καὶ παρευθὺ ὤρισεν
 Σαμωνᾶ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν κοσμικὰ, καὶ ἐκέρασεν
 τὸν βασιλέα εἰς τὸ κλητοριον, καὶ ὑπέστρεψεν μετ'
 αὐτοῦ ἐν τῷ παλατίῳ. Ὁ, ὢν δὲ Σαμωνᾶς αὐξανομέ-
 νην τοῦ βασιλέως ἀγάπη ἐπ' αὐτόν, βουλεύεται
 μετὰ μεγίστου κοιτωνίτου καὶ Μιχαῆλ Σηρηθδόνος,
 καὶ ποιῶσι χάριτην πολυλοίδορον κατὰ τοῦ βασιλέως,
 γράψαντος καὶ συντάξαντος αὐτὸν τοῦ Ῥοδίου νοτα-
 ρίου βυτος τοῦ Σαμωνᾶ. Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ
 Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ εὔρας αὐτόν ἐν ᾧ ἤρχετο τότε εἰς
 τὸ μιτατώριον, καὶ ἤρην αὐτόν, καὶ ἀναγνοὺς ἐν
 μεγάλῃ θλίψει ἦν, ζητῶν τὸν τοῦτον ποιήσαντα.
 Γέγονε δὲ καὶ ἐκλειψῆς σελήνης, καὶ διωρίσατο ὁ
 βασιλεὺς τοῖς οὐσί τότε ἀστρονόμοις εἰπεῖν τὸ ἀπο-
 τέλεσμα. Εἰσερχομένου δὲ πρὸς τὸν βασιλέα φλου
 βυτος τοῦ Σαμωνᾶ Πανταλέοντος μητροπολίτου, ἤρω-
 τησεν αὐτὸν Σαμωνᾶς· Εἰς τίνα ἐστὶν ἡ κάκωσις;
 Ἔφη αὐτός· Εἰς σέ· καὶ ἐάν διελθῆς Ἰουνίου τὰς
 τρισκαίδεκα, ἔκτατε οὐδὲν πείση κακόν. Τὸν δὲ βα-
 σιλέα εἶπον εἰς τὸ δεύτερον ἔχειν κάκωσιν τὴν σε-
 λήνην. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέλαθεν τοῦτο εἰς Ἀλέξαν-
 δρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν. Μετὰ ταῦτο δὲ ἰδὼς Τζι-
 ρήδων [συρτα Σηρηθδών] τῷ βασιλεῖ ἐξείπεν· Ὁ Σα-
 μονᾶς τὸ πιττάκιον ἐποίησεν. Καὶ παρευθὺ καταβι-
 βάξει Σαμωνᾶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀποκείρει
 πρῶτον (97), καὶ ἀπάγει εἰς τὴν μονὴν Εὐθυμίου
 πατριάρχου· καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν λειδορθηθέντα
 ἀπήγαγον εἰς τὴν τοῦ Μαρτινᾶκη μονήν. Ἐποίησεν
 δὲ Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον, καὶ ἔκτισεν αὐτῷ
 μονὴν ἐν Νοσίαις. Καὶ ἀπῆλθον ἅμα Εὐθυμῖον πα-
 τριάρχην καὶ ἀνεκαίνισαν αὐτήν. Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ
 γέγονε πόλεμος ναυτικός Ἰμερίῳ λογοθέτῃ μετὰ
 Δαμιανοῦ καὶ Λέοντος τῶν Ἀγαρηῶν, στρατηγοῦ
 βυτος [add. ἐν] Σάμῳ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα
 βασιλεύσαντος. Ἠτήθη δὲ Ἰμέριος καὶ μόλις δι-
 εσωθῆ σκεδὸν πάντων ἔχει κινδυνεύσαντων. Ἠρξαστο
 δὲ νοσηλεύεσθαι Λέων ὁ βασιλεὺς κοιλιᾷ νοσήματι,
 ὥστε μὴ δυνηθῆναι (98) ἐξελεῖν ἐν τῇ Μαγναύρᾳ
 τὴν δημηγορίαν διαλαλῆσαι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν Νη-
 στείων. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμός εἰς τὰ κηρουλάρια
 τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καέντων τῶν χαρτοθεσιῶν
 πάντων καὶ τῆς σακέλλης (99). Μαῖῳ δὲ ἑνδεκάτῃ
 τελευτᾷ Λέων ὁ βασιλεὺς προχειρισάμενος Ἀλέξαν-
 δρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν· ὃν ἰδὼν, ὡς φασί, εἰσερχό-
 μενον πρὸς αὐτόν, ἔφη· Ἴδε ὁ κακὸς καιρὸς μετὰ
 τοὺς τρισκαίδεκα μῆνας, πολλὰ ἐκλιπαρήσας καὶ
 δεηθεὶς αὐτοῦ φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταν-
 τῖνον.

pus instat : et impensissime rogavit et obtestatus est, ut Constantium filium suum protegeret.

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(97) Ἀποκείρει μοναχόν, *monachum detondei* : male expressum primum.

(98) Melius alii, μόλις δυνηθῆναι· ut quamvis ægre admodum, tamen adfuerit atque oraverit, κατὰ τὸν βασιλικὸν τύπον· *pro eo ac orare Romanos imp. erat usu receptum*. Suppetunt ex Naudæano,

A Tarasii 486 monasterio monachum tonderi jussit. Paulo post autem Samonæ mandavit in monasterium proprium, Spira dictum, eundem recipi, quorsum facilius ad se vocaret. Processu igitur ad Damatrim habito, et in Samonæ monasterio pransurum vidit Constantinum, confestimque Samonam jussit ut consuetis sæculo vestibus eum indueret. Tum inter epulas imperatori bibendum propinavit, et cum eo ad palatium regressus est. Videns autem Samonas auctum imperatoris in eum affectum, cum cubiculario præcipuo et Michaelē Steredone consilium iniit : et una libellum conviciis refertum adversus imperatorem, scribente illum et componente Rhodio, Samonæ notario, comminiscuntur. Imperator in Magnam ecclesiam profectus, et eo qua Deum precari consueverat sede ad mitatorium reperto, eundem acceptum magna cum animi angustia perlegit, libri requirens auctorem. Contigit autem lunæ eclipsis; jussisque astronomos qui tunc aderant effectus ejus edicere. Pautaleonem vero metropolitam Samonæ amicum ad imperatorem enarrare progressum interrogabat Samonas; in quem recideret ejus influxus malignitas? Ait ille : In te. Præteritis tamen Idibus Junii, si evaseris, nihil subinde mali patieris. Imperatori vero renuntiauerunt illi in secundam ab eo personam lonam pravitate sua minari, quod imperator de fratre suo Alexandro suspicabatur. Post hæc vero Steredon imperatori privatim enuntiauit : Samonas libellum commentus est. Et confestim Samonam in samæ se recipere domum coegit : ibique primum tonderi, et in Euthymii patriarchæ monasterium abduci jussit : ibique postmodum aliis convictus criminibus in Martinacis monasterium deportatus est. Constantinum autem accubitorem creavit, et in Nosiis monasterium de ejus nomine condidit : abilitque una cum Euthymio patriarcha, et solemnè officio dedicavit. Mense porro Octobri Himerio Iogothetæ una cum Damiano et Leone Agarenis, Sami duce Romano, qui postea regnavit, existente, prelium commissum est, quo victus Himerius, cunctisque in summum periculum adductis, vix incolumis evasit. Imperator autem Leo gravi morbo jactari cœpit, adeo ut in Magnauram orationem jejuniorum principio habere nequirit. Contigit autem incendium in Magnæ ecclesiæ cerulariis, quo chartarum thesauri, armaria et sacella combusta sunt. Maii tandem die undecimo Leo imperator, cum antea successorem 487 fratrem suum Alexandrum designasset, diem extremum obiit : quem ille, ut aiunt, ad se venientem conspicatus, dicit : Cave. Post menses tredecim pessimum tem-

nunc card. Mazarini cod. tres ejus orat. hoc argumento. *Bibliothecæ nostræ concionariæ cum aliis ejus inserendæ.*

(99) Χαρτοθεσιῶν τῆς πατριαρχικῆς σακέλλης. Sic bene Anonymi. *Armaria omnibus patriarchalis sacelli sive thesauri combustis.*

ALEXANDER.

A

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Imperavit Alexander una cum Constantino Leonis filio annum unum, dies viginti novem. Missoque ad Nicolaum ad Galacrenas nuntio Euthymium patriarcham deposuit, et Nicolaum secundo restituit. Habuit autem Alexander ad Magnauram silentium, et concilium celebravit, atque Euthymium ab Agatho advocavit. Sedenteque Alexandro cum Nicolao patriarcha, assessores Euthymii depositioni vacabant attentius, cum dedecore venerandi et per omnia mirandi viri colendam barbam vellicant, aliaque opprobria et injurias inferentes, quas quiete et mansuete honorabilis et sacer vir tolerabat. Ex quibus ad Agathi aedes vita functus, in proprio monasterio juxta Psamathii depositus est. Alexander, suspicioribus liber quas frater Leo adversus ipsum, dum in vivis esset, fovebat, venatibus continuis et per varia palatia discursibus vacabat usquequaque, nihil imperatore dignum meditatus aut exsecutus, sed semper deliciis, luxuriæ et ebrietatibus indulgens, totum se hujusmodi tradiderat. Unde protinus Janem clericum, cognomine Lazarem, rectorem instituit, qui post Alexandri mortem misere vitam abruptit: Gabrielopulum pariter et Basilitzen, Sclavinorum genere ortos palatii divitiis vehementer auxit, adeo ut nulla prole suscepta Basilius iste imperatorem, ut aiunt, hæredem instituere meditatus fuerit. Constantinum etiam Leonis filium eunuchum reddere consuluit, et frequenter id aggressus ab iis, quos Leo beneficiis affecerat, modo infantilem ætatem, modo infirmitatem prætentibus præpeditus fuit. Ejus tempore apparuit cometes per dies quindecim ad occidentem, quem Xiphiam vocari dicebant, et sanguinis effusionem in urbe effecturum portendere. Hic erroribus et præstigiatoribus se totum dedit, qui etiam suaserunt: Apri fatum sive signum quod in Circo erectum est, tibi vitæque tuæ repositum est: porci vitam amentem illud agere subindicantes. His ille seductus pudenda dentesque porco quasi sibi deficientia renovari jussit. Eodem etiam persuasus errore, equestri celebrato certamine, prolatis ecclesiæ vestibus, **488** productisque candelabris multitudine ludos exornavit, et luminum splendore animalia decoravit. Eam ob rem Dei manus auxiliaris ab eo remota est, qui Dei honorem idolis adolere non est veritus. Himerium vero logothetam a clade quam ab Agarenis pertulerat, redeuntem, misso nuntio, Alexander in palatii monasterium Campa dictum,

Ἀλέξανδρος ἐδρασίλευσεν ἕτος ἐν ἡμέρας κθ' οὖν Κωνσταντίνῳ υἱῷ Λέοντος. Ἀποστείλας δὲ ἔγαγεν Νικόλαον ἐκ Γαλακρινῶν, καταγαγὼν Εὐθύμιον πατριάρχην, καὶ ἐνεθρόνισεν τὸ δεύτερον τὸν αὐτὸν Νικόλαον. Ἐποίησε δὲ σελέντιον καὶ σύνοδον Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Μαγναύρᾳ, ἀγαγὼν Εὐθύμιον ἀπὸ τοῦ Ἀγαθοῦ, καὶ συγκαθίσας ἕνα Νικόλαῦ πατριάρχῃ, ἐποίησαντο τὴν κατ' αὐτοῦ καθαίρεισιν ἀτίμως ἀποτίλλοντες τοῦ ἱεροπροποῦς καὶ ἀξιαγαστοῦ ἀνδρός τὴν τιμίαν γενειάδα, καὶ ἄλλας τινὰς ὕβρεις καὶ ποινὰς αὐτῷ ἐπιφέροντες, ἃς ἡσυχῶς καὶ πράως ὑπέμεινε ὁ τίμιος καὶ ἰσρὸς ἀνὴρ· ἔνθα καὶ εἰς τὰ Ἀγαθοῦ τελευτήσας, κατατίθεται ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ, ἐν τῇ πόλει τῶν Ψαμαθίου (1). Οὕτως Ἀλέξανδρος (2) διὰ τὰς ὀνομασίας, ἃς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λέων ἔτι ζῶν εἶχε κατ' αὐτοῦ, ἀεὶ τοῖς κυνηγεσίῳις καὶ τοῖς ἔξω παλατιοῖς ἐσχολάζεν, μηδὲν βασιλέως ἔργον διαπραττόμενος, ἀλλὰ διάγων ἐν τρυφαίς, ἀσωταίαις, καὶ μέθαις, καὶ περὶ ταῦτα ἀεὶ διακειμένου [διακειμένου]. ὅθεν παρεὐθὺ Ἰαννὴν παπᾶν, τὸν ἐπίκλην Λαζάρην, βαίκτηρα πεποίηκεν, ὃς καὶ κακὰ τὸ ζῆν ἀπέβηξεν μετὰ θάνατον Ἀλεξάνδρου· ὡσαύτως οὖν φασὶν Γαβριλόπουλον καὶ Βασιλιτζην ἀπὸ τοῦ Σκληρίων ἐθνους σφοδρῶς κατεπλούτισεν ἐκ τῶν τοῦ παλατιοῦ χρημάτων. Ὡς φασὶν δὲ, αὐτὸν Βασίλειον (3) καὶ βασιλέα ἠθούλετο ποιῆσαι, ὡς ἄπαις αὐτὸς ὢν, καὶ Κωνσταντίνον υἱὸν Λέοντος ἐνούχον ποιῆσαι· ὃ καὶ πολλάκις βουλευθεὶς διεσκεδάσθη παρὰ τῶν ὑπὸ τεῦ Λέοντος εὐεργετηθέντων, ποτὲ μὲν ὡς νῆπιον ὑποβαλόντων, ποτὲ δὲ ὡς ἀσθενούντα. Ἐπὶ τούτου ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης ἐκ δύσεως ἐπὶ ἡμέρας δεκαπέντε, ὃν ἔλεγον ξίφταν καλεῖσθαι, καὶ αἱματεκχυσίαν ἐν τῇ πόλει ἐργάσθαι. Οὗτος πλάνοις καὶ γόησιν ἑαυτὸν ἐξέδοτο, οἳ καὶ πεπαίκασιν αὐτὸν, ὡς τὸ τοῦ σωᾶρου στοιχεῖον (4) τὸ ἐν τῷ ἱππικῷ σοὶ καὶ τῇ σῆ ζῳῇ προσανάκειται, χοιρόβιον τὸν ἀνόητον ὑπεμφαίνοντες. Ὁ δὲ τούτοις ἀπατηθεὶς αἰδοῖα καὶ ὀδόντας τῷ χοίρῳ προσανένεωσεν ὡς λειπομένους αὐτῷ· καὶ τῇ αὐτοῦ πλάνῃ πεπειθὼς ὢν, ἱππικὸν ποιήσας τὰς τῶν ἐκκλησιῶν ἐνδυστὰς καὶ πολυκάνθηλα ἄρας τὸ ἱππικὸν ἐστόλισεν, καὶ τοῖς ζώοις φωταφίαν ἐποίησεν· διὰ τοῦτο ἔρηθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ τοῦ Θεοῦ χεὶρ, ὡς τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδιόλοις προσάψαντος. Ἰμερίου δὲ λογοθέτου ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρινῶν ἤττης ὑποστρέψαντος, ἀποστείλας Ἀλέξανδρος περιώρισεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ παλατιοῦ, τῇ λεγομένῃ Καμπᾶ, ἀπειλήσας ὡς ἐχθρὸν αὐτοῦ ὄντα ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος· ὃ δὲ ἐκ θλίψεως πολλῆς ἀβήρωσθήσας, περιορισάμενος ὢν ἐπὶ μῆνας ἕξ, ἐτελεύτησεν. Ἀπέστειλεν δὲ Συ-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(1) Ex Anonymo et Cedr., ἐν τῇ πόλει εἰσαχθεὶς, κατατίθεται ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ τοῦ Ψαμαθίου, in urbem illatus sepelitur in suo monast. quod ad Psamathii aedes positum est: cum scilicet ad Agathi aedes in exsilio mortuus esset.

(2) Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος, Anonym., ex quo suppl. post vocem διακειμένου, μονώτατος ἄρξας, οὐδὲν γενναῖον καὶ λόγου ἄξιον κατεπράξατο. Cum sic otio vitam egisset ob fratris in eum suspiciones, solus

imperium adeptus nihil quod generosi pectoris ac dignum laude foret, peregit.

(3) Emend. ex laudatis auctoribus, ipsum quoque Basilitzen imperatorem creare volebat, cum ipse prole careret, euirato Constantino.

(4) Apri simulacrum, velut ad cælestis signi rationem illi compositum. Στοιχειωματα: κοί dicuntur, qui figuræ ejusmodi astronomicas superstitione efformant.

μῶν ὁ ἀρχὼν Βουλγαρίας μνηστὴν Ἀλεξάνδρου τὰ Α περὶ εἰρήνης. Συμῶν παρεσκευάζετο (5) κινήσαι κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὄπλα. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀριστήσας καὶ οἰνωθεὶς ἐν τοῖς ὑπὸ κύνα καύμασι, κατῆλθεν σφαιρίσαι, καὶ ῥομφαία θεηλάτω πληγῆς, καὶ ἀνελθὼν, αἵματος ἐκ τῶν βινῶν καὶ τῶν αἰθῶν ἐκφερομένου, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτελεύτησεν καταλιπὼν ἐπιτροπὸν Νικόλαον πατριάρχην, καὶ Στέφανον μάγιστρον, καὶ Ἰωάννην μάγιστρον τὸν Ἐλαδῶν, καὶ Ἰωάννην βάλκτωρα, καὶ Εὐθύμιον, καὶ τὸν Βασιλίτζην, καὶ τὸν Γαβριλόπουλον, ἐλάσας τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνῳ υἱῷ Λέοντος. Ἀπέθετο δὲ Ἀλέξανδρος ἐν τοῖς τάφοις (6) μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Κωνσταντίνος δὲ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τελευτήσαντος Λέοντος, παῖς ἔτι τυγχάνων (ἑβδομὸν γὰρ εἶχε τῆς ἡλικίας ἔτος), ὑπὸ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ [θείου] αὐτοῦ ἐν βασιλείᾳ καταλείπετο ὑπὸ ἐπιτρόπους τελῶν (7), ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων, καὶ σὺν τῇ μητρὶ ἅμα δὲ Ῥωμανῷ πανθερῷ αὐτοῦ, ἐν ὑποταγῇ ὦν, ἕτερα ἔτη εἰκοσι ἕξ· μονοκράτωρ δὲ ἔτη δεκαπέντε· ὡς εἶναι τὸν ἅπαντα χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔτη πενήτην καὶ πέντε. Λαβόμενος οὖν τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ πατριάρχης Νικόλαος, τὴν τοῦ κοινοῦ πρόνοιαν ἐποιεῖτο καὶ τὴν φροντίδα εἶχεν τῶν τῇ βασιλείᾳ ἀνηκόντων πραγμάτων ὁσημέραι. Ἐν τούτοις οὖν τῆς βασιλείας οὕσης δηλοῦται: Κωνσταντίνῳ τῷ δουκὶ τῶν σχολῶν (8) παρὰ C τινων τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων φιλοῦντων αὐτὸν, ὡς ἀνδρεῖον καὶ νουνεχὴ καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν ἐκκλησίαν [βασιλείαν] διακυβερεῖν, εἰσελθεῖν, καὶ ταύτης ἐγκρατῆς [ἐγκρατῆ] γενέσθαι ἀπονητέ. Ὁ δὲ, ἅτε καὶ πρότερον αὐτὴν ὀνειροπολῶν, καὶ τοὺς στεφάνους αἰετὸν ἐπιμένον, ὡς εἶχεν τάχος τὴν βασιλευσάν καταλαθῶν ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ τῶν στρατευμάτων ἐκκρίτοις ἰκανοῖς οὖσιν, καὶ νυκτὸς διὰ παραφυλίδος εἰσελθὼν τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μιχαήλ, οὕσης πλησίον ἀκροπόλεως ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πανθεροῦ αὐτῆς [αὐτοῦ] Γρηγορᾶ, ἄπνος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεσεν. Νικήτας δὲ ἀσηκρῆτις, ὁ μετὰ ταῦτα πρωτονοτάριος γεγονὸς, τὴν Κωνσταντίνου ἀφίξιν τῷ πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Ἐλαδικῷ κατεμήνησεν, καὶ ἀμφῶ τῇ αὐτῇ D νυκτὶ πρὸς τὸν δοῦκα Κωνσταντίνον παρεγένοντο,

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(5) Fœde hæc mutila, ac nullo sensu, ex Anonym., et Cedr. suppl. : Εἰρήνης, ὡς ταύτην ἀσπάζοιτο καὶ τοῦ φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι, ὡς περὶ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Λέοντος. Ὁ δὲ ἄνοια καὶ ἀφροσύνη κρατηθεὶς, τοὺς πρέσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν ἀπειλαῖς χρώμενος κατὰ Συμῶν, καὶ καταπλήττειν οἰόμενος. Τῆς οὖν εἰρήνης διαλυθείσης, Συμῶν· *Misit Symeon legatos de pace admonens, seque eam percipere significans; humanitatis officii se ille demereretur, ac honorem haberet, uti etiam Leone imperatore factum erat. Alexander dementia captus legatos ignominia habitos amandat, minas in Symeonem intinens, ac se eum territorum sperans. Pæce itaque dissoluta, Symeon expeditionem in Chri-*

velut hostem a fratris sui Leonis tempore sibi infensum adjectis minis exsulem egit. Ille societate hominum interdictus per menses sex ex nimio mœrore morbo correptus interiit. Simeon autem Bulgarizæ princeps, missis ad Alexandrum nuntiiis, de pace tractatum habuit. Simeon adversus Christianos arma movere parabat. Alexander imperator bene pastus, et vino temulentus sub caniculæ ardores pila lusurus processit, gladioque divinus immisso, vulneratus rediit sanguinem e naribus et pudendis effundens, et post dies duos Nicolao patriarcha, et Stephano magistro Elada, et Joanne rectore, et Euthymio, et Basilitze, et Gabrielopulo procuratoribus institutis, Constantino Leonis filio reliquit imperium. Alexander ille cum patre Basilio eodem sepulcro repositus est.

CONSTANTINUS.

Constantinus patre Leone mortuo adhuc puer, (septimum enim tantum ætatis suæ agebat annum) sub patrii tutela imperator relictus est. Habuit etiam imperii procuratores, et sub eorum cura, matre pariter illis adjuncta, rexit : una vero cum Romano, socero suo, cui subjectus fuit, annos alios viginti sex : solus imperium rexit annos quindecim : adeo ut imperii ejus tempus omne annis quinquaginta quinque concludatur. Palatii itaque potestatem adeptus Nicolaus patriarcha, rebus communibus providebat, curamque gerebat quotidianorum regni negotiorum. Cum igitur sic se haberent imperii res, Constantino scholarum duci a quibusdam urbis proceribus ejus amicis suggeritur, eum ceu virum fortem et prudentem, qui que posset rempublicam administrare, ut seipsum promoveret, nulloque labore capessendum imperium aggrediretur. Ille igitur, utpote qui prius illud in votorum somniis habuerat, et coronarum libidine semper æstuabat, quanta potuit velocitate, in reginam urbem una cum selectis copiis et ad quodvis audendum idoneis profectus est : noctuque per portulam protovestiarii Michaelis urbis arcis vicini ingressus, in domo 489 Gregoræ soceri insomnis una cum sociis mansit. Nicetas autem a secretis, qui postea factus protonotarius, Constantini adventum Constantino Eladico patricio significavit, amboque pariter ipsa nocte ad ducem Constantinum accedunt : habitoque consilio illuscescente die, sed profundis adhuc te-

stianos parabat.

(6) Ἐν τοῖς τάφοις τῶν βασιλέων, Anonym. In sepulcris regum conditus est.

(7) Ab Alexandro patruo imperator relictus erat, sub tutoribus agens : non sub tutela Alexandri, quo vivente nec imperavit. Sequentia suppl. ex Cedreno, etc. ἐβασίλευσεν σὺν τῇ μητρὶ ἔτη ζ'. Sub his itaque tutoribus, ac matre imperavit annis septem.

(8) Insolens titulus, nec nisi errore librarii ac textus mutilatione natus. Emend. ex illis, τῷ δουκὶ, (ἄλλ. δουκί), τῶν σχολῶν δομεστικῷ, Constantino ducis filio (sive etiam duci) scholarum domesticus.

nebris, cum lampadibus magnaue populi et armorum multitudine Circi portam, Constantinum ut imperatorem acclamantes, occupant. Ibi primum ab iis qui Circi tenebant penetralia, ejus equis peremptus est. Illuc igitur non admissus, quinimo expulsus, velut arreptitius debacchans, nec præ imperii cupiditate mentis compos, Circo se subducit subtristis et vultu demisso, sinistrum omen secum reputans equisonis cædem. Illinc itaque faustis acclamationibus semper comitatus, ad portam Chalces nomine appulit, et per ferream portam ingressus ad excubitorum usque locum penetravit. Ex adverso magister Joannes Eladas confœderatorum et remigum selectu habito, armis instructos contra duces submitit. Illis itaque ad Chalcem appellentibus, inito certamine, multi ex utraque parte gladiis confossi ceciderunt, imo ad eum numerum, ut fluente sanguine locus fluminis in morem stagnaret. Corruit ibidem Gregoras ducis filius, et Michael ejus consobrinus, et Cortices ille ex Armenia oriundus. His cognitis, tumultu plurimo per civitatem excitato, Constantinus equum calcari vehementius impulit; equus super lapideis tabulatis infra stratis lapsus equitem in terram dejecit, sociis omnibus hinc inde fuga palantibus et dissipatis. Eum in terram projectum solumque derelictum cum quidam conspexisset ac tenuisset, ejus caput gladio amputavit. His ita peractis, Gregoras magister ejus socer, una cum Leone cognomento Chærosphacte ad sanctæ Dei Sapientiæ templum profugit, quos vi inde extractos et laceris vilibusque vestibus indatos, asinoque superpositos, per mediam urbem in triumpho morem traduxerunt, et ad Dalmatæ monasterium abductos supplicii ac condemnationis nomine loco celebri fecerunt inclusos: Leonem vero Catacalitzem et Abessalom Arotæ filium excæcos in exilium miserunt. Constantinum autem Eulampii filium et ejus comites Philotheus præfectus ad Circi metan gladio obtruncavit. Non modica vero de Niceta a secretis et Constantino Libe perquisitione facta, ipsi, ceu fuga usi, nullatenus reperti sunt. Ipsum autem multosque, qui cum ipso erant, fortes viros a Damali, 490 quæ est Chrysopoleos locus, ad Lacatem usque geminis lignis sive furcis cunctos suspenderunt: plurimosque crudeliter et sine causa isti procuratores appellati neci tradidissent, nisi iudicum quidam iniquum eorum impetum cohibuissent, dicentes illis: Cum adhuc imperator in-

A καὶ βουλὴν ποιησάμενοι, οὐπω τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἀλλ' ἔτι σκοτίας οὐσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὄπλων τὴν τοῦ ἵπποδρομίου πύλην καταλαμβάνουσι, Κωνσταντῖνον εὐφημοῦντες, ὡς βασιλ.α. Ἐνθα δὲ ὁ τοῦτο ἵπποκόμος παρὰ τὸν ἐνδοῦ τοῦ ἵπποδρόμου πυλῶν ἀνηρέθη. Μὴ δεχθεὶς οὖν ἐκεῖσε ὁ Κωνσταντῖνος, ἀλλ' ἀποσοδηθεὶς ὡςπερ ἔκ τινος ἐκβαχθεύμενος δαίμονος, καὶ μὴ ἐξεστηκότα ἔχων τὸν λογισμὸν τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι, ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ ὑπεχώρησεν (9), συγνός τε καὶ κατηφής, κακῶν οὐρανῶν τὴν τοῦ ἵπποκόμου κρίνας σφαγὴν. Ἐκεῖθεν οὖν εὐφημούμενος ἦλθε μέχρι τῆς λεγομένης Χαλκῆς, καὶ διὰ τῆς σιτηρᾶς πόρτας εἰσελθούτως μέχρι τῶν ἐξουβίτων παρεγένετο. Ὁ οὖν μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἐλαδᾶς ἐκλογὴν τῶν τε τῆς ἐταιρείας, καὶ τῶν ἐλατῶν ποιησάμενος, μεθ' ὄπλων τοῦτους ἀπέστειλεν κατὰ τοῦ δουκῆ. Ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς, καὶ πολέμου συστάτος, πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἔπεσον τῶν μερῶν ἔργον ἐκεῖσε μαχαίρας γενόμενοι, καὶ τοσοῦτοι ὥστε τὸν τόπον ἐκλιμασθῆναι τῷ αἵματι ποταμῶν καταρρέοντι. Ἀνηρέθη καὶ Γρηγορᾶς υἱὸς τοῦ δουκῆ, καὶ Μιχαὴλ ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ, καὶ ὁ Κορτικῆς ἐκεῖνος ὁ ἐξ Ἀρμενίων. Ταῦτα ὁ δοῦξ Κωνσταντῖνος μαθὼν, ταραχῆς ὅτι πλείστης γενομένης, τὸν ἵππον ἐξήλαυεν. Ὁ δὲ ταῖς ἐκεῖσε ὑπεσφωμέναις ἐνολιθίσθαις πλαξίν, εἰς γῆν τὸν ἐπιθάτην κατέβαλεν· οἱ γὰρ ἄλλοι διεσκαδῶσθησαν ἅπαντες. Ἐπεὶ δὲ τις αὐτὸν κατὰ γῆς ἐβρίμμενον καὶ μεμωμένον κατέλαθεν, ξίφει τὴν τοῦτου ἀπέτεμε κεφαλὴν. Τούτων οὕτω τελεσθέντων Γρηγορᾶς μάγιστρος, ὁ τοῦτου πενθερός, μετὰ Λέοντος, ἐν Χοιροσφάκτῃ ὀνόμαζον, τῇ Ἁγίᾳ Θεοῦ Σοφίᾳ προσέφυγεν· οὗς καὶ βίᾳ ἐκεῖθεν ἀποσπάσαντες (10), ῥάχη τε περιβαλόντες, καὶ θῶν ἐπικαθίσαντες, διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσαν· καὶ ἐν τῇ τοῦ Δαλμάτου ἀπαγαγόντες μονῇ ἐγκατακλείστου, τῇ λεγομένῃ Καταδίχῃ, πεποίησαν. Λέοντα δὲ τὸν Κατακαλιτῆν, καὶ Ἀδουσαλῶν τὸν τοῦ Ἀρτρᾶ ἐκτυφλώσαντες, ἐν ἔξορίᾳ παρέπεμψαν· Κωνσταντῖνον δὲ τὸν τοῦ Εὐλαμπίου υἱὸν καὶ ἑτέρους σὺν αὐτῷ, Φιλόθεος ὑπαρχος ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνη ξίφει ἀπέτεμεν. Οὐ μικρῶς δὲ διερευνησάμενος περὶ Νικήτα ἀσηκρητίς, καὶ Κωνσταντῖνου τοῦ Λιδῆς, οὐχ εὖρεν αὐτούς, ὡς χρῆσαιμένους φυγῇ· τὸν δὲ ἐκεῖνον (11) καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολλοὺς καὶ ἀνδρείους θνας ἀπὸ τε τῆς ἐν Χρυσοσφάκτῃ Δαμάλεως, καὶ μέχρι τοῦ Λακάτου διδύμοις ξύλοις πάντας ἀνεσκόλοπισεν, καὶ πολλοὺς (12) ἀνηλεῶς

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(9) Cedr., ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον παραγίνεται, se in circum subduxit. Difficile mihi uti et Xyl. quomodo a Circi porta submotus, profectus inde in Circum venerit, aut se in eum subduxerit? non enim congruit quod redditum est, Circo se subducit: nisi forte per aliam portam, majorive impetu in Circum perrupit, tumque eo occupato ad Chalcem ipsam palatii portam penetravit, in qua gravis illa pugna conserta fuit. Sic equidem existimo.

(10) Supple, Ἀποσπάσαντες ἀπέκισαν μοναχοῦς

ἐν τῇ τοῦ Στουδίου μονῇ, Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἐλλαδικὸν βουναῦρος τύψαντες, κ. τ. λ. *Abstrahentes caesarie multarunt in Studii monasterio; Constantinum autem Helladicum taureis cæsum, etc.* Erat is jam monachus, ac præcipuus incensor seditionis existit, ideoque non addicitur monasterio, sed inclusi pœna in eo damnatur: neque pœna hæc duos alios superiores tangit, quos in monachos delonsons in Studiano monasterio dixit.

(11) Τὸν δὲ Αἰγίδην ἐκεῖνον, Anonym., Cedr
(12) Πολλοὺς τῶν ἐν τέλει, cum Anonymo, vel

καὶ ἀναίτιως οἱ λεγόμενοι οὗτοι ἐπίτροποι ἀπέκτειναν, εἰ μὴ τινες τῶν δικαστῶν τῆς ἀδίκου ὀρμῆς ἀναίσχυντίσαν [ἀνεχαίτισαν], εἰπόντες πρὸς αὐτούς, ὦ; Παιδὸς ὄντος τοῦ βασιλέως, πῶς ἄνευ τῆς αὐτοῦ κελεύσεως τοιαῦτα τολμᾶτε διαπράττεσθαι; Τὴν τοῦ δουκὸς οὖν γυναῖκα ἀποκείραντες εἰς τὸν ἐν καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Συμεὼν ὁ Βουλγαρίας ἄρχων ἐκστρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων σὺν ὀλίγῃ βαρεὶ κατέλαβεν τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ δὴ περικαθίσας αὐτὴν χάρακα περιέβαλεν ἀπὸ τε Βλαχερνῶν, καὶ μέχρι τῆς λεγομένης πόρτης Χρυσῆς, καὶ ἔλπισι μετέωρος ὢν, ἀπονητὶ πάντως ἔλειν. Ἐπεὶ δὲ τὴν τε τῶν τειχῶν κατέμαθεν ὀχυρότητα, τὴν τε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν πετροβόλων ἀσφάλειαν, τῶν ἐλπίδων σφαλῆς, ἐν τῷ λεγομένῳ Ἐβδόμῳ ὑπέστρεψεν εἰρηνικὰς σπονδὰς αἰτησάμενος. Τῶν δὲ ἐπιτρόπων τὴν εἰρήνην ἀσμενέστατα ἀποδεξαμένων, ἀποστέλλει Συμεὼν Θεόδωρον μάγιστρον αὐτοῦ συλλαλῆσαι τὰ τῆς εἰρήνης. Ἀναλαβόμενος δὲ ὁ πατριάρχης Νικόλαος, καὶ Στέφανος, καὶ Ἰωάννης μάγιστρος πρὸς βασιλέα ἦλθον μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ εἰσηγάγον τοὺς δύο υἱοὺς Συμεὼν, καὶ συνεισιτάθησαν τῷ βασιλεῖ ἐν τοῖς παλατίοις. Νικόλαος δὲ ὁ πατριάρχης ἦλθε πρὸς Συμεὼν, ὅστις τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινεν Συμεὼν. Εὐχὴν οὖν ὁ πατριάρχης ποιήσας, ἀντὶ στέμματος (13) τὸ ἑαυτοῦ ἐπιβρίπτειον τῆ ἑαυτοῦ ἐπέθηκεν κεφαλῇ. Δώροισι οὖν ἀμέτροις καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες ὁ τε Συμεὼν καὶ οἱ τούτου υἱοὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν, ἀσύμφωνοι ἐπὶ τῇ εἰρημνῇ εἰρήνῃ διαλυθέντες. Τοῦ βασιλέως οὖν Κωνσταντίνου ἕτε παιδὸς ὄντος, καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα ἐπιζητούντος (ἥδη γὰρ ταύτην τοῦ παλατίου κατήγαγεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς), ἀναδιβάζουσιν πάλιν αὐτὴν. Αὕτη οὖν περίκρατης γενομένη τῆς βασιλείας ἀναδιβάζει εἰς τὸ παλάτιον Κωνσταντίνου, παρακλιόμενον, καὶ Κωνσταντίνου, καὶ Ἀναστάσιον αὐταδέλφους, τοὺς λεγομένους Γογγυλλούς, καὶ τῆ βουλῇ Ἰωάννου τοῦ Ἐλαδᾶ καταδιβάζουσιν τοὺς οικεῖους Ἀλεξάνδρου βασιλέως Ἰωάννην τὸν βαίκτηρα, καὶ τὸν λεγόμενον Γαβριλόπουλον, καὶ Βασιλιτζην, καὶ τοὺς λοιπούς. Προχειρίζεται δὲ Ζωὴ Αὐγούστα Θεοφύλακτον Δομνίκον ἑταιριάρχην. Ἰωάννης δὲ ὁ Ἐλαδᾶς νόσῳ περιπεσὼν κατελθὼν ἐκ τοῦ παλατίου, καὶ ἐν Βλαχερναις παραγενόμενος ὑπὸ τῆς νόσου βαρυνθείσης τελευτᾷ. Συμβουλῇ δὲ Δομνίκου (14) ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ, μετ' ὀργῆς τὰ τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας περιποιούμενον [βασιλείας περιποιουμένη], καὶ φροντίζει εἰπούσα. Τοῦ δὲ Βουλγάρου Συμεὼν τὴν Θράκην πάλιν ληζομένου ἐν φροντίδι οὖσης Αὐγούστης καὶ τῶν ἐν τέλει, ὅπως αὐτὸν τῆς ἀλαζονείας παύσωσιν, ἤτησάτο Ἰωάννης ὁ Βαγᾶς

ter pueros agat, quomodo sine ejus jussu talia patrare aggredimini? Deinde ducis uxorem, caesarie deposita, in ejus domum, quam in Paphlagonia possidebat, filio ejus virilibus prius exsecto, miserunt.

Παφλαγονία οἶκον αὐτῆς; ἐξαπέστειλαν, εὐνοχίσαντες

Mense porro Augusto, Simeon Bulgariae princeps adversus Romanos, comparato exercitu cum multitudine gravi, Constantinopolim appulit, et vallo a Blachernis ad portam Chrysen vocatam circumducto, urbem obsedit: alisque spei suae in sublime elatus subacturum omnino nullo labore promittebat. Probatas autem in adversum mœnium munimentis, urbisque ex populi copia et machinis securitate ac praesidio conspecto, spe deceptus, in locum Hebdomum dictum pacis oblaturus foedera, reversus est. Procuratoribus pacem oblatam libenter excipientibus, Simeon Theodorum magistrum de illa tractaturum misit. Nicolaus autem patriarcha, Stephanus, et Joannes magister, imperatore secum ducto, Blachernas usque profecti, filios Simeonis geminos induxerunt in urbem, qui in palatiis una cum imperatore convivati sunt. Nicolao vero patriarchae ad Simeonem accedenti, ipse Simeon caput inflexit. Patriarcha igitur super eum orationem fusurus, stemmatis vice proprium capitis tegumentum ejus imposuit capiti. Donis itaque immensis et quam maximis excepti, Simeon et ejus filii in patriam reversi sunt, ad invicem discordes ob praefatae pacis conditiones. Constantino igitur imperatore, ceu puero propriam matrem requirente, eam enim longe prius Alexander imperator amoverat, rursus in palatium induxerunt. In hunc modum illa imperii compos, Constantinum scubitorem, alium Constantinum, et Anastasium fratres cognomen Gonylios in palatium accersit, ejectis, Joannis Eladae consilio, Alexandri imperatoris domesticis et familiaribus, Joanne rectoris, et Gabrielopulo, et Basilitze, et caeteris. Zoe autem Augusta Theophylactum Dominicum heteriarcham instituit. Joannes autem Eladas morbo correptus et palatio digressus, cum ad Blachernas appulisset, morbo ingravescente moritur. Dominici porro et ejusdem mentis hominum consilio cum animi elatione Ecclesiae (reipublicae) administrationem sibi arrogabat 491 Zoe et curare se jactabat. Simeone vero Bulgarorum principe Thraciam iterum devastante, Augusta et imperii proceres de ejus jactantia reprimenda et placanda erant solliciti. His cognitis Joannes Bagas expetiti patricii dignitatem, et si postulata consequeretur, Patzinaces adductu-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

πυλῶδες τῶν συγκλητικῶν cum Cedr. *Multos proceres, multos senatorii ordinis occisuri erant.* Mox iudex, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Στέφανον.

(13) Addunt alii, ὡς φασι, ut rem sola vulgi fama notam, minusque exploratam ostendant.

(14) Post Δομνίκου suppl. ex aliis, ἑταιριάρχου καταδιβάζει Ζωὴ Νικόλαον πατριάρχην ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ. *Dominici heteriarchae consilio Nicolaum patriarcham anla eicit, cum indignatione dicens ut res suae Ecclesiae curaret.*

rum se pollicebatur : delatisque secum muneribus in Patzinacam regionem profectus est. Obsidibus inde abductis, cum illis in urbem appulit : Patzinacibus trajicere jam pollicitis, et Simeonem debellare. Accessit etiam ad urbem Asotius, vir peritia nominatissimus principis principum filius, quem virgam ferream duabus extremitatibus apprehensam tenentem ob robur invictum inflexisse, et ad circularem figuram traduxisse narrant, ferri duritia renitentiaque naturali robori manuum obsecuta. Eum advenientem multo cum honore exceperunt, et pari congratulatione in propriam regionem iterum remiserunt. Septembri mense, indictionis tertia, Pancrutucas Armenius Adrianopolim Simeoni prodidit. Haud diu post, Basilius B

Imperatrix vero Zoe, cognita Simeonis superbia, et ejusdem odiis adversum Christianos non ignotis, habitu cum optimatibus consilio, foedus et pacem C Orientis exercitum ad debellandum et delendum Simeonem traducendum. Missus est autem in Syriam ad foedus ineundum Joannes patricius Radenus : Michael vero Toxaras in Thraciam trajecit, magistro Leone Phoca domestici munus obeunte. Eductis autem venerabilibus et vivificis lignis a Constantino palatii sacerdote primore, Cephaladicto, et a Constantino e Malelia Thracica cuncti in terram prostrati, data juramenti fide se pro invicem commorituros, cum universis copiis in Bulgáros irruerunt. Prærant autem excubiti turmæ Joannes Grapson, Icanati, Marulis filius : Romanus autem Argyrus, et Leo ejus frater, et Bardas Phocas, quibus aderat Melias cum Armeniis, et aliorum 492 thematum præfecti, totum exercitum ducebant. Una cum aliis Constantinus etiam patricius Libs Leoni domestico junctus erat, et datus negotiorum omnium consiliarius. Mensis itaque Augusti die vicesimo, indictione quinta, ad Acheloum fluvium Bulgaros inter et Romanos bellum commissum est, et ut se habent Dei judicia, quæ omnino in-

γενέσθαι πατριχίος (15), υποσχόμενος· ἀγαγεῖν Πατρινάκους. Τῆς αἰτήσεως τυχὼν, δῶρά τε πολλὰ λαθὼν εἰς τὴν τῶν Πατρινάκων χώραν ἄπει· καὶ δὴ ὁμήρους ἐκεῖθεν λαθὼν, ἤγαγεν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένον τῶν Πατρινάκων διαπερᾶσαι, καὶ τὸν Συμεὼν καταπολεμῆσαι. Παρεγένετο δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος· ἀνὴρ ἐμπειρία ὀνομαστότατος, υἱὸς ὢν τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, ὃν φασὶ σιδήρῳν ῥάβδῳ ἐκ τῶν ἀκρῶν ἐκατέραις χερσὶ κρατοῦντα τῇ ὑπερβαλλούσῃ ἀλκῇ διακἀμπτεῖν, καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν σχῆμα μεταγείν τῆς ἀντιτύπου τοῦ σιδήρου φύσεως τῇ βία τῶν χειρῶν ὑπεικουσίας· ὃν παραγενόμενον μετὰ πολλῆς τιμῆς ὑπέδειξαντο, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψαν. Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος τρίτης Παγκροτούκας ὁ Ἀρμένης τὴν Ἀδριανούπολιν τῷ Συμεὼν προδίδωκεν. Μετ' οὗ πολὺ δὲ ἀπεστάλησαν Βασίλειος πατριχίος καὶ κανίκλης, καὶ Νικήτας πρωτοσπαθᾶριος ὁ Ἑλλαδικὸς παρὰ Ζωῆς μετὰ δώρων πολλῶν, καὶ ἀντιπαρέλαβεν πάλιν αὐτὴν. Ἦλθεν δὲ καὶ ἀμηρᾶς εἰς Στρόβηλιν νῆσον μετὰ πολλῶν πολεμικῶν καὶ πολλῆς δυνάμεως· καὶ ταύτην παρέλαβεν ἂν, εἰ μὴ νοσήσας ἐτελεύτησεν. Οἱ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἰκίητορες συνεχῶς ἐπηραζόμενοι παρὰ Χασέ υἱοῦ τοῦ Ἰούδη, τὴν αὐτοῦ ἀσωτίαν καὶ ἀπλησίαν μὴ ἐνεγκόντες, λίθοις τοῦτον βάλλοντες, ἀνεῖλον κακῶς ἐνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν Ἀθῆναις ναοῦ.

Βλέπουσα δὲ Ζωὴ ἡ βασίλισσα τὴν ἔπαρσιν Συμεῶν, καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν αὐτοῦ ἐπιθεσιν, βουλὴν μετὰ τῶν ἐν τέλει βουλευέται ἀλλάξθαι καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἰαγερῶν διαπράξασθαι, διαπερᾶσαι δὲ πάντα τὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατὸν πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι καὶ ἀφανίσει τὸν Συμεὼν. Ἀπεστάλη οὖν ἐν Συρίᾳ ἐπὶ τὸ ποιῆσαι ἀλλάγιον Ἰωάννης πατριχίος ὁ Ῥαθηνός, καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαρᾶς (16) πρὸς τὴν Θράκην διεπέρασεν, μαγίστρου Λέοντος τοῦ Φωκᾶ δομestίχου (17) τυγχάνοντος. Ἐξαγαγόντων δὲ τὰ σεβάσματα καὶ ζωοποιά ξύλα Κωνσταντίνου τοῦ πρωτοπαπᾶ τοῦ παλατίου, τοῦ Κεφαλᾶ λεγομένου, καὶ Κωνσταντίνου τῆς Μαλελίας ἐν τῇ Θράκῃ, ἅπαντες προσκυνήσαντες καὶ ἐπομοσάμενοι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις πανστρατὶ κατὰ Βουλγάρων ἐξώρμησαν. Ἦρχον δὲ τοῦ μὲν τάγματος τοῦ ἐξουσιῶντος, Ἰωάννης ὁ Γράψων, τοῦ Ἰκανάτου, ὁ τοῦ Μαρούλη υἱὸς· Ῥωμανὸς δὲ ὁ Ἀργυρὸς ἑστρατήγει, καὶ Λέων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς, οἷς συνῆν καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων, καὶ οἱ ἄλλοι πάντων στρατηγοὶ τῶν θεμάτων. Συνῆν δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Κωνσταντίνος πατριχίος ὁ Διψ Λέοντι δομestίχῳ συμβούλῳ [σύμβουλος] αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνήκουσιν ὢν. Μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ εἰκάδι Ἰνδικτιῶνος πέμπτης ὁ πόλεμος μεταξὺ Βουλ-

FRANC. COMBEFISHI NOTÆ.

(15) Perperam expressum erat πατριάρχης : nec enim ea negotiatio erat ambiendo patriarchatum, aut tabulæ aliquæ ejusmodi nobis patriarcham producerunt. De Patzinacibus, quamque eorum societas e re Romana foret, ipse multis Constantinus De administrando imperio.

(16) Post vocem Τοξαρᾶς suppl. ex aliis : Οὗ γε-

γοντός, τὴν συνῆθη τῆς βόγας διανομὴν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασι, ταῦτα δὲ ἀναλαμβάνόμενοι σὺν τοῖς θέμασιν εἰς τὴν Θράκην διεπέρασεν. *Milita cum Saracenis pace, solitisque muneribus in milites ergatis, assumptis cohortibus una cum illis in Thraciam trajecerunt.*

(17) Δομestίχου τῶν σχολῶν, Anonym. et Cedr.

γάρων τε καὶ Ῥωμαίων πρὸς τῷ Ἀχελῷφ (18) συγκεκρότητο παταμῶ, καὶ (ὅσα τοῦ Θεοῦ κρίματα! ὡς ἀνεξερεύνητα καὶ ἀνεξιχνίαστα!) τρέπονται Ῥωμαῖοι πανστρατί· καὶ γέγονε φυγή καὶ φρικτῆς δολογῆ, τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, αἵματός τε χύσις, ὅσα ἐξ αἰῶνος οὐ γέγονεν. Λέων δὲ ὁ δομέστικος ἐν Μεσημβρίᾳ διεσώθη φυγῶν· ἐσφάγη δὲ Κωνσταντῖνος ὁ Αἰψ, καὶ Ἰωάννης ὁ Γράψων, καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων ἱκανοί. Ἀπεστάλη δὲ τότε καὶ Ῥωμανὸς πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωμιου μετὰ παντός τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ βοήθησων Λέοντι τῷ Φωκᾷ (19). Ῥωμανοὺ δὲ καὶ Ἰωάννου τοῦ Βάρδα εἰς Ἐριδας καὶ λογομαχίας ἐλθόντων, ὁρῶντες αὐτοὺς εἰ Πατζινάκοι πρὸς ἀλλήλους διαμαχομένους καὶ στασιάζοντας, ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια, τοῦ πολέμου τέλος λαβόντες. Ἰποστρεψάντων (20) ἐν τῇ πόλει τοῦ τε Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βαγᾶ [*superius* Βαδᾶ] τὰ κατ' αὐτῶν ἐκινήθη, καὶ εἰς τοσοῦτον κίνδυνον τὴν δρουγγάριον Ῥωμανὸν περιέστησαν, ὥστε καταδικάζουσαν ψήφον ἀνήνεγκαν τῶν ὀφθαλμῶν στερηθῆναι, ὡς ὁμολογεῖ, μᾶλλον δὲ κακουργίᾳ μὴ διαπερῆσαι τοὺς Πατζινάκους, ἀλλ' ὑποχωρήσαντας τάχιον, καὶ μὴδὲ φεύγοντας, ἐν (21) τοῖς πλοίοις ὑπεδαξάμενον. Καὶ τοῦτο ἂν ἐπισπύθῃ, εἰ μὴ ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Γογγύλη καὶ Στεφάνου μαγίστρου, ὡς δυναμένου παρατῆ Ἀγούστη, τὰ τῆς καταδίκης ἀνετρέπη. Τῶν δὲ Βουλγάρων τῇ νίκῃ κατεπαρθέτων, καὶ ἐκστρατευσαμένων μέχρι τῆς πόλεως, ἐξῆλθε Λέων δομέστικος τῶν σχολῶν, καὶ Ἰωάννης ἐπαριάρχης, καὶ Νικόλαος υἱὸς τοῦ δουκὸς εἰς

χώραν Ἰθρικήν, οὕτω λεγόμενον [λεγόμενην] Κατασύρτας, ἅμα πλείστῳ λαῷ κατὰ Βουλγάρων. Τῇ δὲ νυκτὶ ἀδοκῆτως ἐπιπεσόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων, καὶ τοῦ δομεστικού φυγόντος, ἐσφάγη ὁ Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ δουκὸς, καὶ πολλοὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ. Θεόδωρος οὖν ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου παιδ-αγωγὸς ὄρων Κωνσταντῖνον παρκοιμώμενον εἰς Λέοντα τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον, ὑπέθηκεν Κωνσταντίνῳ τῷ βασιλεῖ Ῥωμανὸν δρουγγάριον προβαλέσθαι (22), ὡς πατρικὸν αὐτοῦ δοῦλον καὶ εὖνον τὰ πρὸς αὐτὸν, ὡς ἂν ἦ σὺν αὐτῷ, καὶ διαφυλάττει αὐτῷ [διαφυλάττει αὐτὸν], ἐν οἷς ἂν δέη σύμμαχον ἔχειν καὶ βοηθόν. Πολλάκις οὖν περὶ τούτου λαληθεῖς, Ῥωμανὸς ἀπερίπατο. Γραμματίων οὖν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος διαχαράξας γραφῆ, καὶ ὑπογραφῆ διασφαλισάμενος ἀπέστειλεν αὐτῷ, ὅπως αὐτὸς ἐπὶ χειρὸς λαθῶν,

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(18) Habet Cedrenus πρὸς τῷ Ἀχελῷφ φρουρίῳ, ex quo etiam Ortelius sibi oppidum facit in Bulgaria. Leoni consentit Anonymus ex quibus totaque serie corrigendus Cedrenus, qui hanc cladem non Romanorum habet, sed Bulgarorum. Τρέπονται κατὰ κράτος οἱ Βούλγαροι. Certe Ῥωμαῖοι *Funduntur penitus Romani*; quorum et ipse stragem prosequitur.

(19) Post vocem τῷ Φωκᾷ, suppl., Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Βαγᾶς καταγαγεῖν Πατζινάκους, κελυσθέντος τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τοῦτους διαπεράσαι. *Joannes quoque Bagas qui Patzinaces adduceret, jussu Romano drungario eos trajicere.*

PATROL. GR. CVIII.

A scrutabilia et impervestigata, Romanorum copiae omnes in fugam vertuntur: facta est, inquam, fuga et ululatus horrore plenus, aliis alios conculcantibus, plurimis etiam ab hostibus interfectis, eaque strages hominum edita, qualis a sæculo nusquam audita est. Leo domesticus in Mesembriam fugiens salutem nactus est: Constantinus autem Libs, et Joannes Grapson et procerum alii quam plurimi interfecti sunt. Eodem tempore Romanus patricius et navalis drungarius cum omni classe ad Danubium fluvium, Leoni Phocæ suppeltias laturus, missus est. Romano vero et Joanne Bardæ filio in contentiones et verborum pugnas lapsis, Patzinaces ab invicem divisos et inter se disceptantes conspicati, ad propria redierunt: bellumque ejusmodi finem consecutum est. Romano vero et Baga in urbem reversis, de eorum dissidio quæstio mota est: et in illud periculi drungarium Romanum adduxerunt, ut adversam privationis oculorum sententiam in eum tulerint, quasi ejus incuria, magis autem animi pravitate, non trajecissent Patzinaces: ac licet fuga non fulsset usi, sensim tamen subduxissent se, quod navigiis eos non recepisset. Multam vero fuisset passus, nisi a Constantino Congyle et Stephano magistro plurima apud Augustam auctoritate pollutibus in contrarium versa esset sententia. Bulgaris tunc victoria elatis, et ad urbem usque copias educantibus, obviam processit scholarum domesticus Leo, et Joannes hetæriarcha et ducis filius Nicolaus ad eam Thraciæ regionem, cui nomen Catasyrtas, una cum copioso exercitu adversus Bulgaros instructo. Nocte autem ex inopinato irruentibus in eos Bulgaris, domestico fugam capiente, Nicolaus ducis filius, et cum eo alii plurimi interfecti sunt.

Theodorus itaque imperatoris Constantini pædagogus Constantinum accubitorem in Leonem proprium generum imperium transferre meditantem, animadvertens suggestit imp. Constantino, ut Romanum paternum famulum sibi benevolentia conjunctum crearet drungarium, ut semper adesset auxilio, servaret incolumem, et in omnibus, quibus opus foret, adjutorem et socium haberet. De his frequenter sermonem habente renitentem se præbebat Romanus. Quare Constantinus 493 libellum propria manu exaratum, subscriptione firmatum ad eum transmisit: quem cum manibus accepisset,

(20) Anonym. et Cedrenus emendate, τοῦ δὲ πολέμου τέλος λαβόντος, καὶ ὑποστρ. Et μοχ, Ἰωάννου τοῦ Βαγᾶ εἰς.

(21) Μὴ διαπεράσαντος τοὺς Πατζινάκους, ἀλλ' ὑποχωρήσαντα τάχιον, καὶ μὴδὲ τοὺς φεύγοντας Ῥωμαίων ἐν. *Qui Patzinaces non trajecisset, sed citius se subduxisset, ac neque fugientes Romanos in naves suscepisset.*

(22) Κωνσταντίνῳ βασιλεῖ δρουγγάριον προβαλέσθαι. Sic bene Anonym. et Cedr. *Romanum drungarium in aulam ascisceret, non προβαλέσθαι, drungarium crearet, cum diu ante id ille muneris obiret.*

36

Constantinum accubitorem et ejus consanguineos aggressurum se, cum opus foret, pollicitus est: fama igitur istiusmodi ubique sparsa, et Constantino accubitore Romanum, ut cum classe recederet, impellente, ipse in contrariam difficilem classis expeditionem, statuto militibus stipendio nondum exhibito, præterere: Romano vero expeditionem instruente et classem præparante, processit Constantinus accubitor, ut classem solveret, animum suggesturus. Ipse autem servili habitu occurrit, et mandata promptius se exsecuturum pollicitus est. Accubitore deinde regredi parato, et num vultu speciosos armisque fortes viros haberet, qui regiam triremem remis impellerent, Romanum interrogante: confestim ille quosdam manus movere jam dispositos, ad se propius accedere jussit. Illi rei gerendæ censcii jamque Romani dromoni quam vicini manibus eum rapuerunt., et: Tollite illum, vociferati sunt. Derepente igitur sublatum in drungarii Romani triremem imposuerunt, et tenuerunt sub custodia, nullo comitum ejus propugnare vel defendere auso: quinimo cunctis fuga turpiter lapsis.

Istis ad Zoem Augustam delatis, illa Nicolaum patriarcham et optimates sibi bene affectos advocat, et ad Romanum mittit de rarum omnium gentiarum ordine certior fieri sollicita. Illos vero ad eam proficiscentes lapidibus missis populus insectabatur. Postridie itaque egressa Zoe ad solare Bucoleonis horologium, filio et universis inelamabat: Quomodo rebellio hæc contigit? At ad illam Theodorus Constantini imperatoris pædagogus, Quod Leo Phocas Romanos perdiderit, et Constantinus accubitor subverterit palatium, contigerunt hæc. Imperator autem revocata a matre, et ad se translata imperii potestatem omnem declaravit, et Nicolaum patriarcham Stephanumque magistrum in palatio sibi adesse mandavit. Sequenti luce Joannem Tubacem, qui Zoem Augustam e palatio detruderet, misit. Illa cum ejulatu et lacrymis filium complexa ad maternam compassionem et dolorem movit: adeo ut imperator diceret, Matrem meam mecum esse sinite. Illi solo verbo petitam dimiserunt. Imperator autem et patriarcha Joannem Garidam ad se vocatum scholarum domesticum esse jusserunt, veriti ne Phocas Leo in rebellionem deficeret. Renuit ille munus subire, nisi Theodorum levirum Zuphinezis **494** filium et Simeonem ejus filium hæriarchem crearet. Juramentis igitur certior factus, in domum suam profectus est. Illi confestim consanguineos ejus e palatio deturbant, quos ad se confluentes ut Garidas conspexit, inusitato timore,

FRANC. COMBEFISH NOTE.

(25) Τούτοις τῇ χειρὶ ἐτοιμοὶ οὖσι. Anonym. *Annot his qui essent manu expediti.* Ex quo etiam et Cedr. suppl. ac emend. sequentia: Ῥωμανοῦ γεγονότος, ἐπειδὴ οὗτος ὄπισω τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου περιπατῶν ἀνήρπασεν αὐτὸν ταῖς...

ὑπέσχετο τὴν κατὰ τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπιθεσιν, ὡς θεοὶ ποιήσασθαι. Τῆς φήμης οὖν ταύτης διαθεούσης, καὶ τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου καταναγκάζοντος Ῥωμανὸν ἀποκινήσασθαι μετὰ στόλου, αὐτὸς προεφασίζετο, ὡς ἀδυνάτως ἔχει τοῦ ἀποπλεῖν, μὴ τοῦ στόλου τὴν νενομισμένην ῥόγαν λαβόντος. Ἐν τῇ ἐξαρτύσει δὲ ὄντος τοῦ Ῥωμανοῦ, καὶ τὰ πλοῖα εὐτρεπίζοντος, ἐξήλθε Κωνσταντίνος παρακοιμώμενος, ὡς ἐπισπουδάσων αὐτὸν τὸ ἐκπλεῖσαι. Ἡ δὲ δουλικῶ τῷ σχήματι προῦπλήτησεν, καὶ προθυμοποιήσασθαι τὸ κελεύσασθαι ἐπηγγέλλετο. Ὑπεστρέψαι δὲ βουλομένου τοῦ παρακοιμωμένου, καὶ εἰ ἔχει ἀνδρας εὐεῖδεις καὶ γενναίους ἐπιτηδείους τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν τριηρὴ εἰπόντος πρὸς Ῥωμανὸν, οὗτος εὐθὺς ἔνευσεν τούτους τῇ χειρὶ ἐτοιμοὺς (25) οὖση [δόντας] πλησῶν ἔλθειν. Οἱ δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἰδόντες, ἔγγιστα ἤδη τοῦ δρόμωνος Ῥωμανοῦ γεγονότες, ἤρπασαν αὐτὸν ταῖς χερσίν, καὶ, Ἄρατε αὐτὸν, ἐφώνησαν. Παρακρήμα οὗτοι τοῦτον ἀρπάσαντες εἰς τὴν τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τριηρὴ εἰσήγαγον, καὶ ἐν ἀσφαλεῖ καταῖχον. Οὐδεὶς οὖν ὁ ὑπερασπίζων ἦν πάντων τῶν συνόντων αὐτὸν [αὐτῷ] χρῆσασμένου συγγῆ.

Ταῦτα Ζωὴ Αὐγοῦστα μαθεῖσα προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Νικόλαον, καὶ τοὺς αὐτῆς μεγιστάνους, καὶ ἀποπέλλει πρὸς Ῥωμανὸν τὸ γεγονός βουλευμένη μαθεῖν. Τούτων δὲ διαπερασάντων, λίθοις ὁ λαὸς αὐτοὺς ἐξήλασεν. Ἐωθεν οὖν ἐξελευσα Ζωὴ ἐν τῷ τοῦ Βουκολέοντος ἡλιακῷ, ἐπεφώνει τῷ υἱῷ καὶ πᾶσι· Πῶς ἄρα γέγονεν ἡ ἀνταρσία αὕτη; Ἐφῆσεν δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ παιδαγωγὸς τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου Θεόδωρος, ὅτι διὰ τὸ ἀπολέσαι Λέοντα τὸν Φωκᾶν τοὺς Ῥωμαίους, καὶ Κωνσταντίνον παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, ταῦτα γέγονασιν. Προσετέλετο δὲ ὁ βασιλεὺς Νικόλαον τὸν πατριάρχην καὶ Στέφανον μάγιστρον συνείναι αὐτῷ ἐν τῷ παλατίῳ, τὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπισπώμενον [ἐπισπώμενος]. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀπέστειλεν Ἰωάννην τὸν Τουδακῆν Ζωὴν Αὐγοῦσταν τοῦ παλατιοῦ καταδιδάσασθαι. Ἡ δὲ μετ' ὀλολυγῆς δακρῶν τῷ ἑαυτῆς προσπλακείσα υἱῷ, πρὸς συμπάθειαν μητρικὴν καὶ οἰκτον ἐκίνησεν, ὡς τὸν βασιλέα εἰπεῖν· Ἐάσατε μετ' ἐμοῦ εἶναι τὴν μητέρα μου. Οἱ δὲ ταύτην ἀμὰ τῷ λόγῳ ἀφήκαν. Προσκαλεσάμενοι δὲ ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ πατριάρχης Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν προεβάλλοντο δομέστικον τῶν σχολῶν, δεδιότες μὴ εἰς ἀνταρσίαν χωρήσῃ ὁ Φωκᾶς Λέων. Ὁ δὲ οὐ κατένευεν τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον ὑναϊκάδελφον αὐτοῦ τὸν Ζουφινέζην καὶ Συμεῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ προεβάλλετο ἐταιριάρχην. Ὅρκους οὖν βεβαιωθείς ὑπ' αὐτῶν κατήλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ παραυτίκα τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τοῦ παλατιοῦ καταδιδάσουσιν. Τούτων οὖν πρὸς αὐτὸν παραγεγονότων, ἐφώνησεν, παρακρήμα· *Cum jam Romanus celoci proximus esset, isque pone Constantinum accubitorem ambulans ipso manibus correpto, Tollite eum, exclamasset, statim illi sublatum in, etc.*

ὡς ἐθέατο αὐτοὺς, τρῆμος αὐτὸν ἔλαθεν καὶ φρε-
 ῶν ἔκστασις. Εὐθύς οὖν ἐξῆλθε πρὸς Ῥωμανόν, καὶ
 διηγήσατο αὐτῷ ὅσα πέπονθεν. Συμφιλιωθεὶς οὖν
 αὐτῷ, καὶ ὄρκους δοὺς καὶ λαβῶν, ὥστε μίαν ἔχειν
 ἀμφοτέρους ψυχῆν, σύμφωνον αὐτοῦ καὶ σύμπλους
 ἐγένετο, ὥστε καὶ γαμικὸν συνάλλαγμα ποιήσασθαι.
 συνεφώνησαν, πλεόν ἐκ τούτου τὸν τῆς ἀγάπης
 δεσμὸν ἐπισφίγγοντες. Τῇ εἰκάδι οὖν τετάρτῃ τοῦ
 Μαρτίου μηνὸς ἀποστέλλει Ῥωμανὸς Ἰωάννην πρε-
 σβύτερον αὐτοῦ οἰκεῖον καὶ πιστότατον ὄντα, καὶ Θεό-
 δωρον, τὸν Μαρτιζούκην λεγόμενον, εἰς τὸ παλάτιον,
 ὑπεραπολογησομένους, ὡς οὐκ ἀντάρσια γέγονεν τὸ
 παρ' ἐμοῦ διαπραχθῆν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπιθεσιν
 ὑφ' ἡρώμενος, καὶ θεδῶς μὴ τι νεωτερισθεῖη παρ'
 αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλεῖα, τούτου ἕνεκεν ἀνελαθῆν ἐν
 τῷ παλατίῳ βεβούλευμαι, καὶ τὴν φυλακὴν ποιησθαι
 τοῦ βασιλέως. Μὴ συνευδοκοῦντος δὲ Νικολάου πα-
 τριάρχου τούτου, ἐμνήσθη Ῥωμανὸς παρὰ Θεοδώρου
 τοῦ ῥηθέντος παιδαγωγοῦ ἔλθειν μετὰ τοῦ στόλου
 παντὸς μέχρι Βουκολέοντος· ὅς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ
 βουλευσάμενος [τὸ γὰρ ἄγον εἶχεν αὐτὸν (24)], τῇ
 ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου
 (πέμπτη δὲ ἦν) ἦλθεν ἅμα τῷ στόλῳ ἐνοπλος ἐν τῷ
 Βουκολέοντι. Καὶ παρευθὺ μὲν Στέφανος μάγιστρος,
 ἐξῆλθεν τοῦ παλατίου· Νικήτας δὲ πατρικίος ὁ συμ-
 πενθερὸς Ῥωμανοῦ ἀνελαθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐξήγα-
 γεν ἐκεῖθεν τὸν πατριάρχην Νικόλαον. Ὅρκους οὖν
 βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ ἀπ-
 οστείλαν αὐτῷ τὸν τίμιον σταυρὸν, καὶ προσκυνήσας
 αὐτῶν, καὶ ὄρκω βεβαιώσας· αὐτοὺς, ἀνῆλθεν μετ'
 αὐτῶν ἐν τῷ παλατίῳ καὶ ὀλίγων τινῶν προσκυνήσων
 τὸν βασιλεῖα. Καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ
 ἐν τῷ Φάρῳ, καὶ πίστευς αὐτῷ δοὺς καὶ λαβῶν, παρ-
 ευθὺ προχειρίζεται παρ' αὐτοῦ μάγιστρος καὶ μέγας
 ἐταιμάρχης. Αὐτίκα γοῦν γέγονε θεῖα κέλευσις
 πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν παρεγγυμένη μηδαμῶς
 στάσιν τινὰ ἐνοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς ὀλίγων ἐν τῷ ἴδιῳ
 οἴκῳ [οἴκῳ] ἀναπαύεσθαι. Ὁσαύτως καὶ γράμματα
 ἐκελεύσθη Κωνσταντίνῳ παρακοιμωμένῳ (25) γρά-
 φαι τὰ ὅμοια αὐτῷ παραγγέλλοντα, καὶ μηδὲν ἐναν-
 τίων βουλευσάσθαι· ἀλλ' ἐν ὑποταγῇ εἶναι τοῦ
 βασιλέως Κωνσταντίνου. Ἀναλαβόμενος ταῦτα Ἄν-
 δρέας πριμικήριος τοῦ βασιλικοῦ βεστιαρίου ἀπ-
 εκόμισεν αὐτῷ ταῦτα ἐν Καππαδοκίᾳ ὄντι, καὶ
 ἀναδεξιόμενος ταῦτα, ἀπελαθὼν ἐν τῷ ἴδιῳ οἴκῳ,
 ἡσύχαζεν. Τῇ δὲ πέμπτῃ ἑβδομάδι τῶν ἁγίων Νη-
 στείων Ἀπριλλίῳ μηνί, δίδεται ἀρραβῶν γαμικῶν
 συναλλαγμάτων παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως Ἐλέ-
 νῃ τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ, καὶ τῇ τρίτῃ τοῦ Πάσχα
 τῇ λεγομένῃ τῆς Γαλιλαίας εὐλογεῖται καὶ στερφ-

A mentisque stupore insolito correptus est. Confestim
 itaque Romanum adit, et quæ passus fuerat, ex-
 ponit. Inita mox cum eo amicitia, et juramentis
 hinc inde datis et acceptis, et ut mentem unam
 haberent ad invicem polliciti, Romani propositum
 sequebatur, et consilium obibat: et ut eum stri-
 ctiori amoris nexu devinceret, mutuo nuptiarum
 foedere contracto, virum sibi promeruit. Mensis
 igitur Martii quarto supra vicesimum, Romanus
 Joannem presbyterum, domesticum suum sibi fi-
 dissimum, et Theodorum cognomento Matuceum
 in palatium legatos mittit, qui pro defensione lo-
 querentur: Non hæc rebellio, quod a me gestum
 est, sed Phocæ molimina veritus, et ne circa im-
 peratorem aliquid innovetur timens, idcirco pa-
 latium ingredi consilior, et custodiam imperatoris
 gerere. His Nicolao patriarcha non acquiescente a
 Theodoro, pædagogo dicto, significatum est Ro-
 mano, ut cum omni classe ad Bucoleonem ap-
 pelleret, et ejus sociis ipse consilium haberet: in
 magnam quippe animi anxietatem venerat. Annun-
 tiationis sanctissimæ Deiparæ die, hebdomadis
 porro quintus erat, Romanus una cum classe
 armis instructus ad Bucoleonem appulit, et con-
 festim Stephanus magister e palatio egressus est.
 Nicetas autem patricius Romani consocer in pa-
 latium profectus, Nicolaum patriarcham inde deje-
 cit. Aulicorum animis Romani jurejurando firma-
 tis, et veneranda cruce ad eum missa, ipse eam
 adorans, et interposito sacramento, mentis propo-
 situm obvelans, ipse cum eisdem paucisque suis
 imperatori reverentiam exhibiturus in palatium
 conscendit, et cum eo templum quod in Phoro
 est, ingressus, data et accepta securitatis fide,
 magister et magnus hetæriarcha ab imperatore
 confestim creatur. Eodemque momento sacrum
 mandatum ad Leonem Phocam missum, quo reli-
 cto seditionis commovendæ proposito, ad modicum
 tempus domi se contineret, injungebatur. Eum
 in sensum aliæ litteræ ad Constantinum accu-
 bitorem scribi jussæ sunt, rem eandem, et ne
 quid in adversum molliatur, sed imperatori Con-
 stantino obsequens perseveret, commendantes.
 Sacras acceptas Andreas imperatoris vestiarilii pri-
 micerius ad eum in Cappadocia tunc forte re-
 pertum, detulit, quibus lectis, domum 495 pro-
 priam se recipiens, quietem egit. Sacrorum autem
 Jejuniorum quinta hebdomade, mense Aprtli,
 Helenæ Romani filix contractus nuptialis arrha a
 Constantino imperatore traditur, et tertia Paschatis

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(24) Anonym., ἦγεν. Malim ἄγος, ut vocem εἶγεν
 retineamus; nec enim ita τὸ ἄγον, aut τὸ ἄγῶν
 quod emendat interpr. satis congruit: ut sit, eum
 enim tenere rei religio; deterrebat placuli con-
 scientia, quod sic nempe in aula irrumperet.
 Explicat Cedrenus vix a suis potuisse adigi ut rem
 præstaret, ac ad Bucoleonem cum classe accederet.
 Sin τὸ ἦγεν placeat, sic exponam. Qui res agit, ac
 moderatur eum inclinat: urgebat fatum, ut ita ad

imp. apicem proveneretur; quod nec ipsum dissonat
 ab illa ejus cunctatione ac trepidatione, quam
 Dei decreto perurgente ita consilio superaverit.

(25) Ἐκελεύσθη Κωνσταντίνος παρακοιμώμενος:
 Sic emend. ex Anonym., Jussus est Constantinus
 accubitor in eam sententiam Leoni scribere: cui
 nempe Leo gener majore esset habiturus fidem.
 Non enim ad ipsum Constantinum scriptæ litteræ
 qui adhuc detineretur, ac spe meliori aletur.

feria, Galilææ dicta, benedicitur : et cum ea nuptialibus corollis redimitur a Nicolao patriarcha, tuncque Romanus imperatoris Pater declaratur : et Romani vice Christophorus ejus filius hetæriarches instituitur.

Haud multo post, Leo Phocas a populo seductus, et a nonnullis procerum et legionum ei commendatarum militibus motus, tumultum excitavit, missoque nuntio Constantinum accubitorem, Constantinumque alterum, et Anastasium Γογγυλλούς et fratres germanos, et Constantinum a secretis Μαλελιᾶ filium sibi ascivit, hoc cunctis insinuans et persuadens, motum omnem pro imperatoris Constantini obsequio excitari. Romanus autem imperatoris Pater bullis aureis tabulas insignitas et subscriptione firmatas, velut imperatoris nomine facinus hujusmodi attentatum repressuras edidit : quibus jubebatur, ut, Phoca deserto, qui ad imperatoris partes transirent, pro imperatore stare censerentur : easdem vero Annæ cuidam impudentis oris et profligatæ castitatis mulieri clericoque cuidam Michaeli, ut per adversarium exercitum spargerent, commendavit. Illi receptas litteras per omnem exercitum distribui curarunt : et Michael quidem in rei gestæ suspicionem veniens, crudeliter exceptus a Phoca, naribus et auribus præcisus mulctatus est, qui postmodum congruam a Romano consecutus est vicissitudinem, et pariter ea, quæ cum eo missa fuerat, mulier. Qui primus Phocam deseruit, et in Romani partes transit, Barmichaelis filius exstitit, cladis adversæ et in contrarias partes se dilionis et tyrannidis auctor : comitem se præbuit Balantius, ambo turmarum præfecti. Leo Phocas vero cum exercitu omnium armorum genere fortiter instructo, Chrysopolim profectus, et Constantinopolis cives exterriturus, milites longo castrorum ambitu a Juvenca lapidea ad Chalcedonem usque locavit. Dum hæc gererentur a Romano, Simeon Canicli præfectus celoce vectus, libellum imperatoris Constantini manu subscriptum delaturus mittitur. Hæc porro libellus enuntiabat : Ut imperii mei custodem vigilantissimum et fidelissimum e subditis præter Romanum nullum inveni. Huic post Deum custodiam meam comisi, et vice patris, quod viscera materna et propositum vere paternum in me exercuerit, habere constitui. Leonem Phocam in adversum imperio meo semper insidiantem **496** suspicatus, in illud machinari opere probavi, et in majestatem tyrannice rebellem comperi : quare domesticum amplius non esse decerno, neque tumultum hunc me volente commovisse, sed spontaneo consilio imperium sibi vindicantem hæc aggressum esse declaro. His ita coram populo lectis, subducere se cuncti, et Romano imperatoris Patri adhærere cœperunt. Phocas in angustias

Α νοῦται ἄμα αὐτῇ παρὰ Νικολάου πατριάρχου Ῥωμανὸν βασιλεσπάτορα προβαλόμενος ἄντι αὐτοῦ δὲ Χριστοφόρον υἱὸν αὐτοῦ ἑταιριάρχην κατέστησεν.

Μετ' οὐ πολὺ Λέων ὁ Φωκᾶς μετὰ λαοῦ πλείστου ἀπατηθεὶς παρὰ τὲ τινων ἀρχόντων καὶ τῶν αὐτοῦ ταγμάτων πρὸς ἀνταρσίαν κινεῖται, καὶ ἀποστειλάς ἀνελάθετο εἶναι σὺν αὐτῷ τὸν τε παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς Γογγυλλούς καὶ αὐταδέλφους, καὶ Κωνσταντῖνον ἀσηκρῆτις τὸν Μαλελιᾶς, πληροφορῶν ἅπαντας καὶ βεβδιῶν, ὡς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου τὴν τοιαύτην ποιεῖται συγκλήσιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεσπάτωρ χρυσοβούλλια ποιήσας ἐνυπόγραφα, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου τὴν τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ βασιλεῖ δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως εἰσι, δοῦς αὐτῷ Ἄνη τιλ γυναικί ἀναίδει καὶ θρασεῖα, καὶ κληρικῶν τινι Μιχαῆλ, ἐν τῷ αὐτῷ στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. Οἱ δὲ ταῦτα ἀναλαθόμενοι, ἔστειλαν παντὶ τῷ στρατῷ. Καὶ ὁ μὲν Μιχαῆλ φωραθεὶς, παρὰ τοῦ Φωκᾶ ἀνηλεῶς τυφθεὶς, τὴν τε ῥίναν [τάς τε ῥίνας] καὶ τὰ ὦτα ἀπετμήθη ὃς μετὰ ταῦτα παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσήκουσας ἔτυχεν ἀμοιβῆς ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνή. Πρῶτος ὁ υἱὸς τοῦ Βαρυμιχαῆλ καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν τῷ Ῥωμανῷ προσέδραμεν, ἀρχὴ γεγρονῶς καταλύσεως τῆς τοιαύτης ἀνταρσίας καὶ τυραννίδος, σὺν αὐτῷ δὲ ὁ Βαλάντιος, τουρμάρχαι ὄντες ἀμφότεροι. Λέων δὲ ὁ Φωκᾶς μετὰ λαοῦ πλείστου ἰσχυρῶς καθωπιλισμένου ἐν Χρυσοπόλει καταλαθὼν, διέστησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς λιθίνης Δαμάλεως μέχρι Χαλκηδόνος τοὺς ἐν τῇ πόλει φοβῶν. Ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμωνος παρὰ Ῥωμανοῦ Συμεὼν ὁ ἐπὶ κανικλείου λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου ἐπιφερόμενος τάδε διαγορεύοντα, ὡς Ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας ἐγγηγορώτατον καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἢ Ῥωμανὸν εὐρηκῶς, τούτου [τούτῳ] τὴν ἐμὴν φυλακὴν, μετὰ γε Θεὸν, κατεπίστευσα, καὶ ἄντι πατρὸς αὐτὸν ἔχειν ἔκρινα, σπλάγγνα μητρικὰ (26) καὶ διάθεσιν γονικὴν πρὸς ἐμὲ ἐνδείξάμενον Ἄνοντα δὲ τοῦτον τὴν Φωκᾶν ἀεὶ τῇ ἐμῇ βασιλεῖα ὑποπτεύειν [ὑποπτεύων] ἐπιβουλεύειν, νῦν ἔργοις αὐτοῖς ἐπιβουλον εὐρηκα καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς τυραννικῶς κατεξανιστάμενον· διὸ οὐτε δομῆστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ οὐνοῦ εἶναι βούλομαι, οὐδὲ ταύτην τὴν ἀνταρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέναι φημι, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν ἐαυτῷ τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον. Τούτων οὖν τῷ λαῷ ἐπαναγνωσθέντων, ἤρξαντο πάντες ὑποχωρεῖν, καὶ τῷ βασιλεσπάτορι προσέρχεσθαι Ῥωμανῷ. Τοῦ δὲ Φωκᾶ εἰς ἀμύχανον περιστάτος καὶ ἀπογνόντος, ὡς πάσης ἐλπίδος ἡστοχηκῶτος καὶ χρησαμένου φυγῆ, καὶ πρὸς τὸ κάστρον (27) ἀπογνόντος ἀτελοῦς παρα-

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(26) Melius Anonym., πατρικὰ.

(27) Πρὸς τὸ κάστρον Ἀτεοῦς παραγ. Sic et.

Anonym. et Cedren., Veniens ad urbem Ateus nomine : solo exscribentis errore ἀτελοῦς, quod nulli

γενομένου, καὶ μὴ δεχθέντος· ἐν χωρίῳ δὲ ὄνομα-
ζομένην Γοηλέντι φεύγοντι [φεύγοντος· καὶ] συλλη-
φθέντος· ἀπέστειλεν Ῥωμανὸς Ἰωάννην τὸν Του-
βάκη, καὶ Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ, ὡστε εἰσαγα-
γεῖν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες
ἀπετύφλωσαν, καίτοι μηδεμίαν παρὰ [περὶ] τούτου
δεξάμενοι ἐντολήν, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ τοῦτο
πεποιηκότας, ὡς ἀναγκησῆσαι ἐπὶ τούτῳ καὶ βασι-
λεσπάτορα Ῥωμανόν. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ κατεμηνύθη
τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνου Κτηματηνοῦ, καὶ
Δαβίδ Καμουλιανοῦ, καὶ Μιχαὴλ κουράτωρος τῶν
Μαγγάνων· καὶ τυφθέντες οὗτοι καὶ δημευθέντες,
διὰ μέσης διήλθον τῆς πόλεως, καὶ ἐν ἐξορίᾳ παρ-
επέμφθησαν. Ἦγαγον δὲ Λέοντα μάλισταρον καὶ
δομέστοκον τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διήλθεν
ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμίονῳ ἐφεζόμενος. Ἐφωράθη δὲ
καὶ Ζωὴ Αὐγούστα ἐπιβουλεύουσα Ῥωμανῷ διὰ
πεφαρμαγμένων βρωμάτων ὑπὸ Θεοκλήτου νοταρίου
τῆς ὑποργίας σκευασθέντων· καὶ ταύτην τοῦ πα-
λατίου καταδιδάξουσιν, καὶ εἰς τὸ Πέτριον ἀπάγου-
σιν, [add. ἐν τῇ] τῆς Ἁγίας Εὐφρημίας μονῆ ἀποκι-
ραντες. Προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου πατρικίου
καὶ κόμητος τοῦ σταύλου εἰς ἄριστον ὁ παιδαγωγὸς
Κωνσταντίνου βασιλέως Θεόδωρος, καὶ Συμεὼν ὁ
αὐτοῦ ἀδελφός. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν εἰσῆλθεν Ἰωάν-
νης δρουγγάριος ὁ Κουρκούας μετὰ πλείστου λαοῦ,
καὶ τοῦτους ἀναρπάσας εἰς τὸ Ὑψίχιον ἐξώρισεν
ἐν τοῖς αὐτῶν προαστείαις, ὡς κατὰ Ῥωμανοῦ με-
λετώνας. Εἰκάδι δὲ τετάρτῃ Σεπτεμβρίου μηνὸς
τῆ τοῦ Καίσαρος ἀξίᾳ, καὶ Δεκεμβρίῳ μηνὶ δεκάτῃ
ἐβδόμῃ τῆ τῶν προπατόρων κυρίου τῷ τῆς βασιλείας
στέφεται διαδήματι παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως
καὶ Νικολάου πατριάρχου, καὶ τῆ τῶν ἁγίων Φώτων
ἡμέρᾳ στέφει Θεοδώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ματῶ
δὲ μηνὶ δεκάτῃ ἐβδόμῃ ἰνδικτιῶνος ε', Χριστοφόρος
ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ ἀναγορεύεται βασιλεύς· στέφεται
δὲ τῇ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς παρὰ Κωνσταντίνου
βασιλέως τῆ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς ἡμέρᾳ, καὶ
μόνοι οὗτοι οἱ δύο ἐν τῇ αὐτῇ προσλεύσει προσήλ-
θον (28).

Ἰουλίῳ δὲ μηνὶ ὀγδόῃ ἰνδικτιῶνος ἡμέρᾳ Κυρίου
ἡ τῆς Ἐκκλησίας παρὰ Ῥωμανοῦ γέγονεν ἔνωσις,
ἀπάντων ἐνωθέντων μητροπολιτῶν τε καὶ κληρικῶν,
τῶν ἀπὸ Νικολάου πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου δι-
εσχημένους. Ὀγδῆ δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς, ἰνδικτιῶ-
νος δεκάτῃ ἐνάτῃ ἀποστελείας Ῥωμανῷ ὑπερορίζει
τὸν μάλισταρον Στέφανον τὸν τῆς Καλομαρίας εἰς
τὴν Ἀντιγόνου νῆσον, ὡς τῆς βασιλείας ἐφέσθαι
κατηγορηθέντα· πρῶτον αὐτὸν ἀποκείρας ἅμα Θεο-
φάνει Τειχειώτῃ καὶ Παύλῳ ὀρφανότροφῳ ἀνθρώ-
ποις αὐτοῦ. Ἐποίησεν Ῥωμανὸς βασιλεύς ἐν τῷ
Τριβουναλίῳ πρόκενσον, συνηγμένων ἀπάντων μεθ'
ἄλλων ἐκείας. Τοῦ ἀδουμίου δὲ γενομένου (29)

A deductus, omni spe lapsus est, quare fuga usus
et de ingressu in urbem aliquam desperans, quod
sine dignitatis titulo et viribus accederet, et festo
non reciperetur, in locum cui Goeleon nomen, fu-
giens comprehensus est: exinde Romanus Joan-
nem Tubacem et Leonem ejus cognatum hominem
in urbem adducturos misit. Comprehensum itaque
oculis privaverunt, nullo licet super hoc accepto
jussu, sed spontanea voluntate ad hoc ducti: adeo
ut imperatoris Pater Romanus de facinore trista-
tus fuerit. Mense autem Augusto Constantini
Ctemateni, Davidis Camuliani, et Michaelis manga-
norum curatoris detectæ sunt insidiæ: quare etiam
hi, bonis publicatis, verberibus affecti, et per me-
diam urbem traducti, in exsilium missi sunt. Leo-
nem insuper magistrum et scholarum domesticum
in urbem induxerunt, qui mulo insidens per me-
dium forum pertransiit. Delata est etiam Zoe Au-
gusta, ut quæ Romano per cibos veneno infecto
a Theocleto ministerii notario insidiaretur: quare
hanc e palatio recedere coactam, in sanctæ Euphe-
miæ monasterio ad Pétrium sito tonsis capillis
monialem fecerunt. Theodorus autem Constantiini
imperatoris pædagogus et Simeon ejus frater, a
Theophylacto patricio et stabuli comite ad convi-
vium vocatus est. Recumbentibus illis, Joannes
Drungarius Curcius cum populi turba ingressus,
rapios eosdem ad Opsicium eliminatos propriis in
suburbanis, velut adversus Romanum machinatos
exsulare coegit. Quarto vero supra vicesimum
Septembris mensis, Cæsaris dignitate, Decembris
autem mensis decimo septimo, Christi Domini
parentum festo, imperii diademate a Constan-
tino imperatore et Nicolao patriarcha Romanus
ornatur: sanctorum deinde Luminum die Theo-
doram uxorem coronat; mox Maii mensis decimo
septimo, indictiœ quinta, Christophorus Romani
filius imperator renuntiatur: et ejusdem mensis
vicesimo sanctæ Pentecostes die festo, a Constan-
tino redimitur: istique duo soli ejusdem diei pro-
cessu solemnī per urbem progressi sunt.

Porro Julio mense, indictione 497 octava die
Dominico totius Ecclesiæ a Romano inita est con-
cordia, cunctis metropolitibus et clericis, qui a Ni-
colai et Euthymii partibus divisus steterant aniois,
in consensionem redeuntibus. Mensis autem Fe-
bruarii die octavo, indictione decima nona, mittens
Romanus magistrum Stephanum Calomariæ filium
in Antigoniam insulam exsulem ejecit, imperandi
cupiditatis accusatum: cum prius una cum Theo-
phane Tichote et Paulo orphanotropho propriis
domesticis in monachum detonsus fuisset. Cæte-
rum Romanus imperator ad Tribunalium solem-
nem habens processum, cunctis armorum omni

FRANC. COMBEFISHI NOTÆ.

sensu constat, ac redditum est. Διὰ πεφαρμαγμέ-
νων βρωμάτων· *Per cibos praparatos, veneno in-
fectois.*

(28) Προσεύσει προσήλθον. *Idem.*

(29) *Facta militum recensione.* Est enim, inquit
Suidas, ἀπογραφή ὀνομάτων παρὰ Ῥωμαίους.

genere instructis, stipendiisque militibus erogatis, A
 derepentē Romanus praefatus, et Constantinus in-
 usitata celeritate usi in palatium revertuntur: a
 Leone quippe Arsenii domestico, Arsenii ipsius et
 Pauli Manglanitae conspiratio delata fuerat: ex quo
 verberibus acceptis, et bouis fisco addictis in exsi-
 lium translati sunt. Erat porro tunc ab imperatore
 proximus potestate Ioannes presbyter et rector,
 qui Leonem Armenii filium hebdomadarium cu-
 ravit fieri imperatoris prius commendatum. Bul-
 garis vero ad Catasyras usque post Adraletae do-
 mestici mortem excurrentibus, Pothus Argiri filius
 scholarum domesticus creatus est. Hic ad Ther-
 mopolim copiis eductis Michaelē Meroleontis
 filium vices suas obeuntem, Bulgarorum motum
 exploraturum misit. Ille de improviso agmini
 eorum factus obviam, plurimōs quidem occidit,
 vulneribus autem acceptis, in urbe postmodum
 vitam finivit. Eo tempore insidiarum adversus Roma-
 num imperatorem structarum ab Anastasio sacellario
 et Aurificiarum principe, et Theodoro cubiculario,
 et Demetrio regii fisci notario, et Nicolao Cubatae
 a Theocleto officii notario delatae sunt: iidemque
 convicti verberibus pœnas dederunt, et per mediam
 urbem delati sunt. Theodoretus autem seorsim ad
 Trichoneum palatii plagis acceptis, in exsilium
 ejectus est: Anastasium autem sacellarium in Eli-
 niorum monasterio caesarie mulctavit; in quo et
 defunctus est. Romanus eo praetextu accepto, im-
 peratorem Constantinum primatu deturbat, et se-
 cundum constituit; seipsum vero priorem praer-
 ponit.

Simeon porro adversus Romanos exercitum
 rursus educit, militesque emissos contra urbem
 quaniocius tendere imperavit. Illi per montes
 progressi Maglaba pervenerunt. Eorum adventu
 ab imperatore Romano cognito, ne Pegarum pala-
 tis per Stenum diffusi incenderent, Joannem
 rectorem una cum Leone et Potho, dictis
 Argyris, ex regis confederatis et gregariis mili-
 tibus copias secum habentibus misit, quibus in-
 super adjunctus est Alexias patricius, et Muzo-
 leus classis drungarius, cum navali acie. Erat
 porro tunc Jejuniorum hebdomas quinta. Istitis
 exercitum per turmas componentibus, Bulgarisque

αφηνίδιον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντίνος τάχει πολλῶν
 εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφουσιν· ἐμηνύθη γὰρ παρὰ
 Λέοντος ἀνθρώπου τοῦ Ἀρσενίου ἢ αὐτοῦ τοῦ Ἀρ-
 σενίου ἐπιθουλή, καὶ Παύλου μαγλαβιτῶν (30)· οἱ
 τυφθέντες καὶ δημοθυθέντες ἐξωρίσθησαν. Ἦν τότε
 παραδυναστεύων Ἰωάννης ὁ πρεσβύτερος καὶ βαί-
 κτωρ, δὲ Λέοντα τὸν τοῦ Ἀρμενίου ἐποίησεν ἑβδο-
 μάριον (31), τῷ βασιλεῖ τοῦτον προσηκουήσας. Τῶν
 δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελασάντων μέχρι Κατασύρ-
 των μετὰ τὴν τοῦ δομestικοῦ Ἀδραλέτου τελευ-
 τῆς (32), προσέβληθη Πόθος ὁ τοῦ Ἀργυροῦ δομest-
 τικὸς τῶν σχολῶν· καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ
 τῶν ταγματῶν ἐξελθὼν ἀπέστειλεν Μιχαὴλ τὸν τοῦ
 Μωρολέοντος υἱὸν τοποτηρητῆν (33) ὄντα τοὺς
 Βουλγάρους κατασκοπήσοντα. Ὁ ἐκ ἀπροόπτως
 τῷ λόγῳ αὐτῶν ἐμπασὼν, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγά-
 ρων ἀνείλεν, πληγεὶς δὲ αὐτὸς ἐν τῇ πόλει ἐταλεύ-
 τησεν. Ἐμηνύθη δὲ τότε παρὰ Θεοκλήτου νοταρίου
 τῆς ὑπουργίας ἢ κατὰ Ῥωμανοῦ βασιλέως ἐπιθουλή
 Ἀναστασίου σακελλάρου καὶ ἀρχοντος τοῦ χρυσο-
 χόου, καὶ Θεοδωρήτου κοιτωνίτου, καὶ Δημητρίου
 νοταρίου βασιλικῆς τοῦ ἰδιοῦ, καὶ Νικολάου τοῦ
 Κουδάτζη (34). Καὶ δὴ ἀλεγχθέντες ἐτύφθησαν, καὶ
 ἐν τῇ μέσῃ διήλθον. Ὁ δὲ Θεοδώρητος ἴδιος ἐν τῇ
 λεγομένῃ Τρικόγγῳ τοῦ παλατίου τυφθεὶς, καὶ
 αὐτὸς ἐξωρίσθη. Τὸν δὲ σακελλάριον Ἀναστάσιον
 ἀπέκτεινεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἐλειμῶν (35)· ἐνθα καὶ
 τελευτῆ. Τοιαύτης προφάσεως λαβόμενος Ῥωμανὸς
 τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον ὑποβιβάζει (36), καὶ
 δεύτερον καθίστησιν, ἑαυτὸν δὲ προάγει εἰς τοῦμ-
 προσθεν.

Ἐστρατεύει δὲ πάλιν Συμῶν κατὰ Ῥωμαίων,
 καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστείλας ἐκέλευσεν κατὰ
 τῆς πόλεως ὡς τάχιστα ἐξελαύνειν. Διελθόντων οὖν
 διὰ τῶν ὄρων, ἤλθον μέχρι τῶν Μαγλαβῶν. Τὴν αὐ-
 τῆν δὲ ἑφοδὸν μαθὼν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς, μὴ τὰ
 τῶν Πηγῶν παλάτια καὶ τὸ Στενὸν καταλθόντες ἐμ-
 πρήσωσιν, Ἰωάννην βαίκτωρα ἀποστέλλει ἑμα-
 λέοντι καὶ Πόθῳ, τοὺς Ἀργυροὺς λεγομένους, ἔχοντας
 μεθ' ἑαυτῶν πλῆθος ἐκ τε τῶν βασιλικῶν (37), καὶ
 τῶν τῆς ἑταιρίας, καὶ τῶν ταγματικῶν, οἷς συνῆν
 καὶ Ἀλέξιος πατριχίος καὶ δρουγγάριος τῶν πλω-
 μων ὁ Μουσελῆ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἦν δὲ τῶν
 Νησιετῶν ἑβδομάς πέμπτη. Διατάξαντες οὗτοι τὸν

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(30) Παύλου μαγλαβίτου. Cedren., Anonym.

(31) Minorem dicas cubicularium. Erant enim
 hebdomarii juvenes septimanatim cubiculo ser-
 vientes, quibus praerant et κοιτωνίται seu κουβι-
 κουλάριοι· his δὲ προκαθήμενος. Superior omnibus
 erat ὁ παρακοιμώμενος. Qua de re bene Meursius
 ex Codino, ipsoque Constantino.

(32) Prosequuntur Anonym. et Cedren. quæ
 spectant ad Rentacium, ex quibus sarcienda
 erant, quæ librarii festinatione desunt in Leonis
 cod. Regio.

(33) Τὸ τοποτηρητῆν mihi suspectum, malimque
 cum Cedren., ταγματάρχην, qui tributus esset:
 non qui Pothi vicarius. Hujus Pothi cum laude
 meminuit auctor Vitæ Luc. junioris.

(34) Κουδάτζη, καὶ Θεοδότου πρωτοκαράβου.

Anonym., Theodoto protocarabo, forte remigum
 principe, sive etiam ἀρχιθαλάσσου, quem admira-
 lium vocamus.

(35) Cedrenus et Anonym., Ἐλέμων.

(36) Superiore gradu dejicit, secundarum par-
 tium imperatorem facit. Sic enim multis Augustis
 penes unum primam erat, ac suprema auctoritas,
 reliquis eidem subjectis.

(37) Cedren., τῆς βασιλικῆς ἑταιρίας, non ita
 bene, quod et seculus interpr.; aperte enim dis-
 tingunt Leo et Anonym. Sint nobis οἱ βασιλικοί,
 quos peculiariter vocamus domum regiam, viros
 scilicet aulae ministerii regisque ipsius obsequiis
 addictos; quorum etiam partes non extremæ,
 quoties rege presente nostri Marte decernunt.

λαὸν (38), τῶν Βουλγάρων ἀνωθεν ἀναφανέντων ἐν-
 δπλων, καὶ βοῆ χρησαμένων ἀσήμερ καὶ φοβερά,
 παρευθὺ μὲν φεύγει Ἰωάννης ὁ βαλκτωρ, σφάττεται
 δὲ ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινός, ὁ τοῦ Πλα-
 τυπόδη υἱός, καὶ πολλοὶ ἕτεροι. Μόλις οὖν διασωθεὶς
 εἰσηλθεν εἰς δρόμωνα. Ἦλθεν δὲ φεύγων ἑνοπλος
 καὶ Ἀλέξιος ὁ Μουσελά δρουγγάριος, καὶ μὴ ἰσχύ-
 σας τέλειον ἀελεθεῖν ἐν τῇ τοῦ δρόμωνος ἀποδάθρα,
 πεσὼν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῷ πρωτομανδάτωρ,
 ἀπεπνίγη. Οἱ Ἀργυροὶ δὲ ἐν τῷ καστelliῳ διεσώ-
 θησαν φεύγοντες. Οἱ δὲ Βούλγαροι μεθὲνα ἔχοντες
 κωλύοντα, τὰ τε παλάτια τῶν Πηγῶν ἐπυρπόλησαν,
 καὶ τὸ Στανὸν ἀπαν κατέκαυσαν. Εἰκάδι δὲ Φεβρουαρίου
 μηνὸς δεκάτης Ἰνδικτιῶνος Θεοδώρα σύμβιος Ῥω-
 μανοῦ τελευτᾷ, καὶ κατετέθη τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν τῷ
 οἴκῳ αὐτοῦ (39). Τῷ δὲ αὐτῷ μηνὶ στέφεται Σοφία
 ἡ τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου γυνή. Τηνικαῦτα δὲ
 κρουροπαλάτης Ἰβήρ ἐν τῇ πόλει παρεγένετο, καὶ διὰ
 μέσης διελθὼν κεκοσμημένης (40) λαμπρῶς, ὄν καὶ
 ἐν τῇ Ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ εἰσηγαγόν· καὶ τὸ κά-
 λος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θεασάμενος, καὶ τὴν πο-
 λυτελῆ κόσμον ὑπερθαυμάσας, αὐτῆς ὑπέστρεψεν εἰς
 τὰ ἴδια.

Τούτω δὲ μηνὶ τῶν Βουλγάρων πάλιν ἐκστρατευ-
 σάντων, καὶ μέχρι τῆς Ἁγίας Θεοδώρας παλατίων
 ἐλθόντων, καὶ ταῦτα πύρι παραδόντων, ἐξανιστάμε-
 νος ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός, τοὺς τῶν ταγμάτων ἐρ-
 χοντας συνεκάλεσεν συνόντος αὐτῷ καὶ τοῦ λεγομέ-
 νου Σακτικῆ, καὶ παρῆναι τούτοις, καὶ προὔρρε-
 πτω κατὰ τῶν ἐναντίων ἐξελεθεῖν, καὶ τῆς πατρίδος
 ὑπεργυῶνισασθαι. Οἱ δὲ συνθέντο ἐτοίμως ὑπὲρ τῶν
 Χριστιανῶν ἀποθήσκειν. Τῇ οὖν ἑπαύριον καθ-
 οκλισθεὶς ὁ εἰρημένος Σακτικῆς, ἀληθῆ οὔσαν τὴν
 ἐκωτοῦ πίστιν τε καὶ ἀνδρείαν ἀπέδειξεν. Ὅπισθεν
 γὰρ τῶν Βουλγάρων γενόμενος, καὶ εἰς τὸ στρατόπε-
 δον αὐτῶν ἐμπροσθῶν, πάντας τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας
 κατέσφαξεν. Μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγονός
 ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πολέμου συγ-
 κροτηθέντος τρίπουςιν τὴν Σακτικῆν σὺν ὀλίγοις
 ὑπάρχοντα. Ὁ δὲ ἐπειδὴ γενναίως ἀγωνισάμενος
 καὶ πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκ ἔτι ἀντέχειν ἠδύνατο πρὸς
 τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθήσειν τοῦ ἵππου τὸν χα-
 λινὸν, καὶ εἰς φυγὴν ἤλαυνεν· ποταμὸν δὲ τινα ἐκεῖσε
 παρέρχοντα διαπερῶν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ ἰλύϊ
 ἐκπαγέντος, πετρώσκειται κατὰ τῆς ἰδρας ταῖ τοῦ
 μηροῦ. Μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκτὸς ἰλῦος ἀνασπα-
 σθέντος, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ τε-
 θεῖ· ἐν τῇ ἁγίᾳ σοφῇ, καίρας τῆς πληγῆς οὐσης, τῇ
 νυκτὶ ἐτελεύτησεν. Ἀδριανὸς δὲ τις Χάλδος, πρὸς

A e superiore editorique parte armata manu ap-
 parentibus, et incomposita tremendaque vocifera-
 tione usis, derepente Joannes rector fugam ar-
 ripit; Faustinusque Platypodis filius pro eo de-
 certans cum aliis plurimis interfectus est. Vix
 itaque periculo ereptus celocem ingressus est.
 Fuga quoque subduxit se Alexius armis omnibus
 munitus, et Alexius Muzelæus, drungarius. Qui cum
 ad celocis scalam commode conscendere nequiret,
 in mare cum protomandatore præcipitatus, pro-
 fundo submersus est. Argyri vero ad castellum fu-
 ga sibi consuluerunt. Bulgari, nullum reperientes
 obvium, Pegarum palatia Stenique spatium omne
 igne immisso succenderunt. Februarii porro mensis
 die vicesimo, indictione decima, Theodora Romani
 consors moritur, corpusque illius domo depositum
 est; eodemque mense Sophia imperatoris Christo-
 phori conjux coronatur. Eo tempore Curopalates
 Iber in urbem advenit, et per medias ejus vias
 vestibibus præclaris ornatus deductus est, et ad san-
 ctam Dei Sophiam progressus, templi immanitatem
 et cultum contemplatus, varianique ejus superlecti-
 lem demiratus, in patriam reversus est.

Junio postmodum mense Bulgaris iterato bellum
 inferentibus, et ad sanctæ Theodoræ palatia pen-
 trantibus, et eadem igne depopulatis, Romanus im-
 perator, copiarum ducibus convocatis, Sactice di-
 cto ei adhærente, sumptis aninibus milites hortaba-
 tur in hostes irrumperere, et pro patria præliari
 commonebat. Illi pro Christianis se mori paratos
 polliciti sunt. Postera igitur luce, præfatus Sactices
 armatus fidem a se datam veram et constantem
 demonstravit. Bulgaros quippe retro aggressus, et
 in eorum castra insiliens, cunctos ibi repertos
 trucidavit. Bulgari quod gestum erat percipientes
 in castra revertuntur, et consertis manibus Sactice-
 cem paucis comitatum terga dare cœgunt. Ille for-
 titer præliatus multis hostium occisis, totque aliis op-
 pugnatus ut resistere non valeret amplius, equum in-
 tatis habenis ad fugam impulit, fluviumque ibidem
 præterfluentem trajiciens, equo profundi limo infixo ad
 podicem et coxendicem vulneratur. Equo itaque li-
 mo 499 vix extracto ad Blachernas defertur, et
 sacro loco impositus, plaga mortifera accepta,
 nocte mortuus est. Adrianus autem quidam Chal-
 dus, nec non Tatzates Armenus, vir opulentus,
 consiliis et hortatibus Bardæ Boelæ, qui Chaldiensi
 militiæ præerat, tyrannidem et rebellionem adver-
 sus Romanam imperatorem excitant, et Paisjer lo-

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(38) Suppl. ex Anonym. et Cedren., ἐν τοῖς πε-
 δινίς καὶ χθαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν. In-
 structo exercitu in campestribus ac depressioribus
 Pegarum locis.

(39) Suppl. ex Anonym., τῷ ὑπ' αὐτοῦ μοναστή-
 ριον ἀμειψθέντι, quam ille in monasterium mutaverat:
 non enim in profana domo sepulta. Cedren., ἐν
 τῷ Μυριελαίῳ, quod ejus monasterii nomen est,
 ut et ipse Leo paulo post vocat.

(40) Nihil emend., sed addendum ex Anonym.,

μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη. Medio furo
 splendide ornato transiens, multa cum gloria us
 honore susceptus est. Sicque et de S. Sophiæ or-
 natu prosequitur. Καλλωπίσαντες ταύτην, καὶ
 περιστείλαντες πέπλους χρυσοῦφεις, καὶ κόσμῳ
 παντοίῳ. Magnifice adem ornantes, atoque lætibus
 tapetibus ac velis præcinctis obcingentes, atque omnis
 generis cultum adhibentes. Curopalata hic honoris
 titulus, non officium in aula.

cum munitissimum occupant : quos Joannes Curcuas, scholarum domesticus, cum debellasset, quosdam quidem tenuit, quorum illustriores, facultatibus eorum publicatis excæcavit, alios vero occidit. Tatzates autem alio validissimo loco fuga occupato, et securitatis fide accepta, in urbem reversus est, et manglabitæ dignitate honoratus in Manganorum palatio sub custodia servatus morabatur. Fugam autem machinatus oculorum lumine privatur, Bardam Boelam in monachum detondent. Patricio vero quopiam cognomine Moroleone, Adrianopoleos urbis duce, in rebus bellicis fortissimo et solertia præstanti, ut qui adversus Bulgariam facinora forti viro digna ostendisset plurima, Simeon Bulgarus cum omni exercitu dictam urbem obsedit, valloque circumducto validis armis pressit : frumento autem per urbem deficiente dura fames invasit, ex nulla quippe parte egestatis calamitate vexati annonam procurare valebant : quare seipsos et exercitus ducem Bulgaris tradiderunt, quem apprehensum Simeon, vinculisque per totum corpus circumdatum amara morte interfecit : commendataque Bulgaris urbis custodia in patriam se recepit. Leone Tripolita cum copioso exercitu bellicisque navibus in Romanos erumpente, et Lemnum insulam occupante, Joannes Radinus patricius et classis drungarius eum ex improviso aggressus est. Initoque certamine divinis auxiliis, qui comitabantur Agareni fusi sunt, solo Tripolita fuga servato.

ἔξελθόντος, καὶ ἐν τῇ νήσῳ Ἀήμῳ καταλαβόντος, ὁ Ῥαδινὸς ἀφηνίδιος ἐπέθαιτο αὐτῷ. Καὶ πολέμου Ἀγαρηνοὶ ἴσχυος δὲ αὐτοῦ Τριπολίτης φυγῆ διασωθεῖς.

Septembri vero mense, indictione secunda, Simeon Bulgariæ princeps, copiis omnibus eductis adversus Constantinopolim expeditionem parat. Inde Thraciam et Macedoniam depopulatur, incendia ubique spargit, evertit cuncta, et ad arbores usque exciudit. Ad Blachernas præterea proventus Nicolaum patriarcham et procerum quosdam, ut de pace conferrent, ad se mitti postulavit. Datis igitur ex parte utraque obsidibus convenerunt, prius quidem Nicolaus patriarcha, deinde Michael patricius Syriotes, et Joannes Mysticus, qui ab imperatore secundas tenebat : jam quippe Joannes rector apud imperatorem calumniam passus, causatus ægritudinem palatium deseruerat : 500 postmodum autem in monasterio Galacrenis proximo detonsus est. Et hi quidem cum Simeone de pace tractatum habebant ; Simeon autem retro eos amandavit, ipsum vero imperatorem videre expetiit, a multis de ejus prudentia fortitudine et solertia certior factus.

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(41) Τοὺς δὲ πενιχοὺς καὶ ἀσήμεους, ἀθῶους κελεύσας ὅτι βούλοιντο ἀπιέναι. Sic ex Cedren. plena littera, non ita supplenda ut interpres effudit : alios vero occidit. Imo, *Pauperes reliquos atque obscurus quo collibitum esset innocuos abire jussit.* Sic forte durius habitis capitibus, mitiores victores multitudini.

Α δὲ καὶ Τατζάτης Ἀρμένιος πλοῦσιος πάνυ, τῇ συνθήκῃ καὶ συμβουλῇ Βάρδα τοῦ Βοηλᾶ στρατηγούντος ἐν Χαλδίᾳ, τυραννίδα καὶ ἀνταρσίαν κατὰ Ῥωμανοῦ βασιλέως συσκευάζουσι, τὸ Παίπερ τε λεγόμενον ὄχυρωμα κατασχόντες, οὓς ὁ δομῆστικός τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κουρκούσας καταπολεμήσας, τοὺς μὲν κατέσχεν, ὧν τοὺς περιφανεστέρους ἀποτυφοί, τὰς οὐσίας δημύσας (41). Τατζάτης δὲ ἐν ἐτέρῳ ὄχυρωτάτῳ καστὲλλῳ διαφυγῶν, καὶ λόγον τοῦ μήτι κηκὸν παθεῖν δεξάμενος ἐν τῇ πόλει εἰσεληλύθει, καὶ τῇ τοῦ μαγλαῖτου [μαγγλα-] ἀξία τιμηθεὶς, ἐν τῷ ὄκῳ τῶν Μαγγᾶνων διητάτο τηρούμενος. Δρασμὸν δὲ βουλευσάμενος ἀλίσκεται, καὶ τῶν ὀμμάτων στερίσκεται. Βάρδαν δὲ τὸν Βοηλᾶν ἀπέκειραν μοναχόν. Τοῦ δὲ Πατρικίου τοῦ ὄντος [καὶ] ἐπονομαζομένου Β Μωρολέοντος ; (42) Ἀδριανουπόλεως στρατηγούντος, κρατίστου τὰ πολεμικὰ καὶ περιδεξίου τυγχάνοντος, ὁ πλείστας κατὰ Βουλγαρίας ἀνδραγαθίας ἐπέδειξάτο, ὁ Βούλγαρος Συμεὼν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι τὴν εἰρημίνην πόλιν περιεκύκλωσεν, καὶ χάρακα περιβαλὼν ἰσχυρῶς ταύτην ἐπολιόρκει. Ἐπεὶ δὲ ὁ τε σίτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιλειοίπει, καὶ λιμὸς ἐπίεζε χαλεπὸς (οὐδαμῶθεν γὰρ εἶχον ἐπισιτίζασθαι), τῇ ἔνδειξί πειζόμενοι, προεδώκασιν ἑαυτοῦς τε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις, ἐν χειρωσάμενος Συμεὼν, καὶ δεσμὰ καθ' ὅλου τοῦ σώματος περιβαλὼν, ἀπέκτεινεν θανάτῳ πικρῷ. Βουλγάροις οὖν τὴν τῆς πόλεως παραδοῦς φυλακὴν, ὑπεχώρησεν. Λέοντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνάμει, πολλῆς καὶ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ῥωμαίων Ἰωάννης πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τῶν κλιμῶν γεγονότος Θεοῦ συνεργεῖσθαι οἱ ὑπ' αὐτὸν τρέπονται

Септември δὲ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος δευτέρας, Συμεὼν ὁ ἄρχων Βουλγαρίας πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει. Καὶ ληίζεται μὲν Θράκην τε καὶ Μακεδονίαν, ἐμπυρρίζει δὲ πάντα, καταστρέφει, καὶ δενδροτομεῖ. Μέχρι [δὲ] Βλαχερνῶν γενόμενος, ἐπεζήτησεν ἐπισταλῆναι αὐτῷ τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τινας τῶν μεγιστάνων, ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν. Ἐλαθον οὖν ὀμήρους ἀμφοτέρω, καὶ ἐξήλθον πρότερον μὲν ὁ πατριάρχης Νικόλαος, ἔπειτα Μιχαὴλ πατρίκιος ὁ Στουκιώτης, καὶ Ἰωάννης ὁ Μυστικὸς παραδυναστεύων. Ἦδη γὰρ Ἰωάννης ὁ βαλκτωρ διαβληθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα, ἀσθένειαν προφασισάμενος τοῦ παλατίου κατεληλύθει, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ (43) πλησίον τῶν Γαλακρηνῶν ἀπεκάρη ἡ μὲν οὖν μετὰ Συμεὼν περὶ εἰρήνης διελέγοντο ἡ δὲ αὐτοῦς μὲν ἀπαπέμψατο, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων ἐπεζήτηε θεάσασθαι. Παρὰ πολλῶν γὰρ πεπληροφόρητο περὶ τῆς αὐτοῦ φρονήσεως καὶ ἀνδρείας καὶ συνέσεως. Ὁ δὲ βασιλεὺς

(42) Seq. ex Anonym. et Cedren. supplenda, τῷ οὕτως ἐπονομαζομένῳ Μωρολέοντος, ἢ μάλλον εἰπεῖν οἰκειότερον Θυμολέοντος. *Patricio sic appellato Moroleon, vel ut magis proprie loquar Thymoleon, quasi dicas, vir leonini pectoris, etc.*

(43) Ἀνοnym., Ἀυτοῦς μὲν ἀπέπέμψατο.

σφόδρα ἐπὶ τοῦτῳ ἠγαλλιᾶσατο· ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην, καὶ τὰς γενομένας (44) τῶν αἱμάτων ἐκχύσεις ὀσημέραι. Ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ τοῦ Κοσμιδίου αἰγιαλῷ κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσῃ ὀχυρωτάτην (45) ὥστε τὴν βασιλικὴν τριήρη διεκπέλουσαν αὐτῇ προσορμίζεσθαι. Περιφράξας οὖν αὐτὴν πάντοθεν διατείχισμα, μέσον γενέσθαι προσέταξεν, ἐν ᾧ ἀλλήλοις ἐμελλον ὀμιλεῖν. Ἀποστείλας οὖν Συμεῶν τὸν τῆς ὀπεραγίας Θεοτόκου ναὸν ἐνέπρησεν τὸν ἐν τῇ Πηγῇ καὶ τὰ περίεξ αὐτοῦ σύμπαντα, δῆλος ὢν ἐντεῦθεν μὴ τὴν εἰρήνην ἔλῶν, ἀλλ' ἐλπίζει μετεώροις τοῦτον ἐξαπατῶν. Παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχέρναις ὁ Βασιλεὺς [βασιλεὺς] ἁμὰ Νικολᾶ τῷ πατριάρχῃ ἐν τῇ ἁγίᾳ εἰσηλθὼν σορῶ, καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς εὐχὴν. Εἶτα πρηνῆς πεσὼν δάκρυσι τὸ ἅγιον κατέβρεχεν ἔδαφος τὴν παράχραντον Θεοτόκου ἀντιβολῶν τὴν ἀκαμπτὴν καὶ ἀμελικτον τοῦ ὀπερηφάνου Συμεῶν μαλάξαι καρδίαν, καὶ πείσαι τὰ πρὸς εἰρήνην. Καὶ τὸ ἅγιον κιδύτιον διανοξάντες, ἔνθα τὸ σεπτὸν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τεθησαύριστο ὀμοφόριον· τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἀνελόμενος, καὶ τὴν πίστιν τὴν ὕπερ εἰς τὴν ἁμωμον (46) Θεοτόκου, ὅσα περικεφαλαία τινὰ περιθέμενος, ἐξῆει τοῦ ναοῦ ὀπλοῖς ἀσφαλῆσι φραξάμενος, τὸν σὺν αὐτῷ στόλον, ἀσπίσι τε καὶ ὀπλοῖς κομίσας [κοσμήσας], τὸν ὀρισμένον τόπον κατέλαθεν συνομιλῆσαι τῷ Συμεῶν. Πέμπτη οὖν ἡμέρα ὅτε ταῦτα ἐγένετο, ἐννάτη τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς τετάρτη τῆς ἡμέρας ὄρα, παρεγένετο Συμεῶν πλήθος ἀπειρον ἐπαγόμενος, τῶν μὲν χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ πάσῃ ὀπλῶν χρεῖα κεκοσμημένων, πάντων καταπεφραγμένων σιδήρῳ· οἱ μέσον αὐτῶν διειληφότες τὸν Συμεῶν, ὡς βασιλεῖα, εὐφύμουν τῇ Ῥωμαίων φωνῇ. Πάντες δὲ οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς τελεσιῶν ἐπεστώτες καταβῆντο τὰ δρώμενα. Ἦν οὖν τότε ἰδεῖν ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγάλῃ φρονᾷ, καὶ θαυμάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον, ὅπως τοσαύτην πολεμίων βλίπων ἐπιφορὰν, οὐ κατεπλάγη καὶ συνεστάλη καὶ ὀπεχώρησεν· ἀλλ' ὡσπερ εἰς φίλων πλήθος χωρὼς οὕτως ἀτράμας ἀπῆει, μονονοχὴ τὴν ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὀπληκῶν δεδοὺς ἀντίλυτρον. Πρῶτος οὖν ἐν τῇ ῤηθείᾳ ἀποδάθρα καταλαβὼν τὸν Συμεῶν ἐξεδέχετο. Ἐπεὶ δὲ ὀμηροὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἐλήφθησαν, καὶ τὴν ἀποδάθραν οἱ Βούλγαροι διερευνήσαντο ἀκριδῶς μὴ πῶς τις δόλος, ἢ ἐνεδρα τυγχάνη· κατήλθεν Συμεῶν τοῦ ἔππου, καὶ πρὸς τὸν βασιλεῖα εἰσηλθεν. Ἀσπασίμενοι οὖν ἀλλήλους, εἰρήνης λόγους ἐκίνησαν. Εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν βασιλεῖα πρὸς Συμεῶν· Ἀχέκοά σε θεοσεβῆ ἄνθρωπον καὶ Χριστιανὸν ὕπερχοντα ἀληθινόν· βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδαμῶς τοῖς λόγοις συμβαλλόντα. Ἴδιον μὲν γὰρ θεοσεβοὺς ἀνθρώπου καὶ Χριστιανοῦ τὸ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγά-

A Valde latatus imperator postulatam admisit, pacis quippe cupiditate ducebatur, et effusum quotidie sanguinem deplorabat. Ad littus itaque Cosmidii machinam in mari validissimam excitari iussit: ad quam triremem regiam remis rectam facile esset deducere, septoque munitissimo eam circumvallans spatium ejus medium ita disponi præcepit, ut in ea ad invicem de pace colloquerentur. Simeon autem missis militibus, sanctissimæ Deiparæ ad Pegem templum combussit, et loca circumposita devastavit, a pace alienum se, sed vana tantum spe imperatorem deludere, inde significans. Imperator una cum patriarcha Nicolao ad Blachernas et sanctum loculum progressus, ad preces manus extendit, deinde pronus in terram cadens sacrum lacrymis pavementum irrigavit, Deiparam a labe immunem obtestatus, ut inflexum et rigidum superbi Simconis emolliret cor, et quæ sunt pacis inspiraret: sacroque scrinio, quo venerandæ sanctæ Deiparæ vestis reposita est, aperto, illam inde sublatam ex fide qua in immaculatam Dei Genitricem pollebat, velut galeam capiti circumponens imperator firmissimis armis munitus, classi viæ comite clypeis et armis adornata ad præfixum locum cum Simeone tractaturus accessit. Quinto igitur die quo hæc facta sunt, Novembris mensis die nono, hora diei quarta Simeon immensa exercitus plebe circumstipatus processit. Militum alii aureis clypeis et deauratis hastis, alii argenteis clypeis pariter et hastis argento rutilantibus, alii quoque omni armorum genere ornati, cuncti autem ferro circumcincti, medium admiserunt Simeonem, quem Græcis pronuntialis, seu imperatorem faustis prosequabantur acclamationibus. Senatorii porro ordinis viri muris innixi quæ fiebant contemplabantur. Spectatu verò dignissima res fuit animus ille imperatoris dignus et excelsus, mira res illa mentis nullo pacto motæ constantia, quæ tantum percipiens hostium appulsam, nullo modo consternata aut repressa est: sed nec retrocessit, quin imo velut in amicorum cœtum se conferret, sic intrepidus processit, tantum animam subditorum salutis pretium hostibus non offerens. Prior itaque ad dictam machinam perveniens Simeonem prætolabatur. Ut obsides ex 501 utraque parte dati sunt: Bulgari vero ne quis dolus aut insidiæ laterent, machinam diligenter perscrutati sunt: Simeon equo desiliens ad imperatorem accessit, dataque invicem salute, pacis tractatum moverunt. Imperator dixisse fertur ad Simeonem: Virum Dei cultorem et vere Christianum audiivi te: verum opera verbis nullatenus consonantia in te perspicio. Proprium enim viri Dei

FRANC. COMBEFISHI NOTÆ.

(44) Καὶ τὸ στήναι τὰς γενομένας. Anonym., *Quotidianas cædes volens compescere*; modum visæ finem adhibere.

(45) Ὀχυρωτάτην ἀπόδασιν. Item, ut et Cedren., *Tutissimum septum*; ascensionem, machinam ad

id comparatam, ut ex navi in eam descenderetur, exque ea tuto colloquium haberetur.

(46) Τὴν εἰς ὀπεράμων, et mox, τὸν σὺν αὐτῷ σὺν στόλον, κατακοσμήσας. Anonym., Cedren.

cultoris et Christiani est pacem et charitatem amplecti, siquidem Deus charitas est et dicitur, impii vero et infidelis est cædibus et errore injuste fuso gaudere. Igitur si vere te Christianum profliteris, sicut certo tenemus, compesce tandem cædes injustas, et scelestas sanguinis effusione abstine, et nobiscum Christianis, cum ipse Christianus sis et nomineris, pacis fœdus percute; et Christianorum dexteram unius fidei Christianorum sanguinibus ne permittas pollui. Homo quippe es, et mortem ipse et resurrectionem et operum retributionem præstolaris: hodieque cum existas, crastinus dies in pulverem te resolvat: febris vel unica omnem exstinguet jactantiam. Quam igitur ad Dei tribunal constitutus pro cædibus injustis Deo reddes rationem? quo vultu in tremendum et justum judicem oculos intendes? Si divitiarum cupiditate ductus hoc agis, ego ad satietatem usque, eo quod desideras, implebo. Solum contine dexteram, amplectere pacem, dilige concordiam, ut et tu vitam agas tranquillam et sollicitudinis expertem, et calamitatibus non nihil Christiani subleventur. Nefas enim est adversus ejusdem fidei homines te arma movere. His dicitur imperator tacuit. Simeon, ejus moderationem et ejus sermones cum verecundia miratus, pacem componi annuit. Cum igitur sibi invicem vale dixissent, a se mutuo disjuncti sunt, imperatorem magnificis muneribus Simeonem cumulante. Quod vero tunc accidit narrabo prodigium eorum etiam, qui hæc dijudicant fidem exsuperans. Principibus quippe ad invicem colloquentibus, aquilas duas desuper ipsos volasse præstoque advenisse, et ad invicem commistas dicunt: et confestim ab invicem disjunctas, hanc quidem ad urbem advolasse, aliam vero in Thraciam alarum opere delatam. Qui hæc curiosius indagant, omen judicavere non faustum; discordes quippe, et pace infecta recessuros divinabant. Simeon collecto exercitu, coram optimatibus imperatoris solertiam et moderationem exposuit.

Decembris autem mensis die vicesimo quinto filios suos Stephanum et Constantinum Romanus 502 imperii corona cinxit: sed et Theophylactum filium clericum totondit patriarcha, et subdiaconum ordinavit, tandemque syncellum promovit, cum prius ad sanctum Ingressum cum subdiaconis allertus processisset. Aprilis vero mensis die vicesimo nono Joannem Mysticum patricium Romanus proconsulem designavit. Mensis vero Maii die decimo quinto, indictione tertia, mortem obiit Nicolaus patriarcha, post secundam renuntiationem throno potius annos tredecim, ejusque corpus in Galacrenarum monasterio ab eo condito depositum est. Augusto deinde mense Stephanus Amaseæ metropolitae, eunuchus, initiatus est patriarcha. Post hæc mense

A πην ἀπασπάζεσθαι· εἰπερὸ Θεοῦ ἀγάπη ἐστὶ, καὶ λέγεται. Ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαιρεῖν σφραγίζεσθαι καὶ αἵματιν ἀδίκως ἐκχεομένων [ἐκχεομένων]. Εἰ μὲν οὖν ἀληθῆς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς πληροφορημέθα, στησὸν ποτε τὰς ἀδίκους σφραγίς καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ σπείσαι μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν εἰρήνην, Χριστιανὸς ὢν καὶ αὐτὸς, καὶ ὀνομαζόμενος· καὶ μὴ θέλε μολῶνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰς αἵματιν ὁμοπίστου Χριστιανῶν. Ἄνθρωπος εἰ καὶ αὐτὸς θάνατον πρόσθεκῶν καὶ ἀνάστασιν καὶ ἀναπόδοσιν. Σήμερον ὑπάρχεις, καὶ αὐριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ. Ἐξ πυρετῶν ἅπαν κατασπείσει τὸ φρούραγμα. Τίνα οὖν λόγον δώσεις τῷ Θεῷ ἐκεῖ ἀπελθὼν ὑπερ τῶν ἀδίκων σφραγῶν, ποῖω προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐνατενίσαις; Εἰ πλοῦτου ἐρῶν ταῦτα ποιεῖς, ἐγὼ σε κατακόρω; τοῦ ἐπιθυμομένου ἐμπλήσω, μόνον ἐπίσχες τὴν δεξιάν· ἀσπασαί τὴν εἰρήνην, ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζωῆς εἰρηνικῆν καὶ ἀπράγμονα, καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσονται ποτε τῶν συμφορῶν. Οὐ θέμις γὰρ αὐτοῦς ἀφρεῖν ὄπλα καθ' ὁμοπίστου. Τόσαυτα οὖν εἰπὼν ὁ βασιλεὺς ἐσίγησεν. Αἰδουθεὶς οὖν Συμεῶν τὴν τούτου ταπεινωσιν, καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἐπένευσεν τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. Ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους διεχωρίσθησαν δώροισι μεγαλοκρεπέσι τοῦ βασιλέως δωξασαμένου τὸν Συμεῶνα. Ὁ δὲ τότε συμβέβηκεν διηγήσομαι τεραστῶν τι, καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα συγκρίνειν εἶδῶσι παράδοξον. Δύο φασὶν ἀετοῦς τῶν βασιλέων ὁμιλούντων ἀνωθεν αὐτῶν ὑπερπτεῖναι, ἤξει (47) τε καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμιξῆσαι, καὶ παραιτίκα διαζευχθῆναι ἀλλήλων· καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῆς πόλιν ἵλασθαι, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θράκην διαπτεῖναι. Τοῦτο οἱ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα σκοποῦντες, οὐ καλὸν ἔκριναν οἰωνόν. Ἀσυμμάτους γὰρ ἐπὶ τὴν εἰρήνην διαλυθήσεσθαι ἐφησαν. Συμεῶν δὲ τὸ ἐαυτοῦ στρατόπεδον καταλαβὼν τοῖς ἐαυτοῦ μεγιστάσι τὴν τοῦ βασιλέως ἀπήγγειλεν σύνεσιν καὶ ταπεινωσιν.

Δεκαμῆριον δὲ μηνὶ εἰκάδι πέμπτη Ἰσοπέφεν Ῥωμαῶν τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Στέφανόν τε καὶ Κωνσταντῖνον, ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὁ πατριάρχης ἀπέκτεινεν κληρικόν, χειροτονήσας ὑποδιάκονον, σύγκελλον τε προχειρισάμενος, διεκθόντα πρότερον ἐν τῷ τῶν ὑποδιακόνων τάγματι εἰς τὰ Ἅγια. Ἀπριλλῶν δὲ μηνὶ εἰκοστῇ ἐνάτῃ ἐτίμησεν Ῥωμαῶν Ἰωάννην Μυστικὸν πατρικίον ἀνθύπατον (48). Μαῖω δὲ μηνὶ δεκάτῃ πέμπτη Ἰνδικτιῶνος· τρίτης (49) τελευτῆ τὸν βίον ὁ πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ ἀναβάσει τῆ δεκατρία· καὶ ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ τῶν Γαλακρηῶν. Αὐγόστω δὲ μηνὶ πατριάρχης καθίσταται Στέφανος Ἀμασίας μητροπολίτης, εὐνοῦχος ὑπάρχων. Ὁκτω-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(47) Melius Anonym., κλάζει τε.

(48) Μυστικὸν καὶ παραδυναστεύοντα πατρικίον καὶ ἀνθύπατον. Sic bene Continuator et Cedren., ut tantus hic dignitatum cumulus invilium provo-

caverit.

(49) Sic et Cedren.; at melius Continuat., ἰγ', indictione triadecima, non, tertia.

δρίψ δὲ μηνὶ κατηγορήθη ὁ Μυστικὸς Ἰωάννης, καὶ παραδυναστεύων ὡς τῆς βασιλείας ἐπιέμενος, ὑποθήκῃ τοῦ πατριεῖου καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου Κοσμᾶ διδόντος εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. Τοῦτου ἐνεκὸν καταδικάζεται μὲν τοῦ πλάσιου, ἔγχωρεῖται δὲ προσέρχεσθαι, καὶ τῷ βασιλεὶ ὑπηρετεῖν, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀνήκοντα διοικεῖν. Στοργὴν γὰρ ὅτι πλείστην ἐπέκρητο ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτόν. Τῶν κατηγορῶν οὖν κατεπειγόντων τὸν βασιλέα, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀληθῆ ταῦτα εἶναι μαθὼν, ἐμελλε τοῦτον κατασχὼν ἀνετάξειν. Ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς χρήται φυγῆ· καὶ τὴν λεγομένην Μονοκάστανον καταλαβὼν, ἀποκίρεται μοναχός. Πέφυγε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Βοηλαῖ, ὁ [add. ἐπὶ] τῆς τραπέζης, οἰκεῖος καὶ φίλος ὢν αὐτῷ· καὶ τὸν Ὀλυμπον καταλαβὼν, τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνδύεται. Ἐδοθεῖται γὰρ καὶ αὐτὸς, ἅτε συμμύστης τυγχάνων τοῦ Μυστικοῦ, καὶ τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ (50) κοινῶνός. Τὸν δὲ πατριεῖον Κοσμᾶν ἐν τῷ Ἄρολογίῳ τύφας ὁ βασιλεὺς διεδέξατο. Προβάλλεται δὲ ἀντὶ τοῦ Μυστικοῦ Ἰωάννου Θεοφάνη πρωτοβεστιαρίον καὶ παραδυναστεύοντα. Ἐγένετο δὲ τὸ τρηναῦτα καὶ σεισμὸς φοβερός ἐν τῷ τῶν Θρακῶν θέματι, καὶ χάσμα γῆς μέγα καὶ κατάπληκτον, ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ἐκκλησίας αὐτάνδρους καταποθῆναι.

Μαίῳ δὲ μηνὶ εἰκάδι ἑβδόμῃ δεκάτης ἐμπότης ἰνδικτιῶνος Συμεῶν ὁ ἄρχων Βουλγαρίας ἐτελεύτα, Πέτρον υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος ἄρχοντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἔσχεν γυναῖκα τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου τοῦ Σουρσουδούλη, ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ὁ Συμεῶν καταλείπειν. Τὰ κύκλιον οὖν ἔθνη τὴν τοῦ Συμεῶν μαθόντα τελευτήν ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο. Λιμοῦ δὲ σὺν ἀκρίσιν τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος ἐκπέζοντος, ἰδεθείσασιν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπέλευσιν. Βουλὴν οὖν ποιησάμενοι, κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύουσιν, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καταλαμβάνουσιν. Ἐπειτα μαθόντες ὅτι μέλλει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς Ῥωμαῖνός ἐκστρατεύειν, ἀποστέλλουσι Πέτρον τε καὶ Γεώργιον πρυφίως τινὰ μοναχὸν, Καλοκυρίν ὀνομαζόμενον, τῷ γένει Ἀρμενικόν, χρυσοδουλον ἐπιπερόμενον. Διηγόρευε δὲ τὰ ἐν αὐτῷ, ὡς τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἀσπάζονται· οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ γαμικὸν ποιῆσαι συνάλλαγμα. Τὸν τοιοῦτον οὖν μοναχὸν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος ἀσμενίστατα, παρευθὺ ἀπίστειλεν μετὰ δρόμωνος ἐν Μεσημβρίᾳ τὸν μοναχὸν Θεόδωρον τὸν Ἀβούκη, καὶ Βασιλικὸν κληρικὸν τὸν Ῥέδιον τὴν εἰρήνην συλλαλῆσαι τοῖς Βουλγάροις. Οἱ δὲ παραγενόμενοι, καὶ τὰ εἰκότα συλλαλῆσαντες, ἐξῆλθον ἅμα Στεφάνῳ Βουλγάρῳ διὰ τῆς ξηρᾶς. Ὅπισθεν δὲ αὐτῶν κατέλαβεν καὶ Γεώργιος ὁ Σουρσουδούλης, καὶ παραγενόμενοι ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν εἰρήνην ἐπέσεισαντο. Θεασάμενοι δὲ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου βασιλέως Μαρτῶν, καὶ μεγάλως ἐπ' αὐτῇ ἀρεσθέντες, ἔγραφαν τῷ Πέτρῳ διὰ τῆς χάριτος παραγενέσθαι. Τοῦ Βουλγάρου ὡς Πέτρον καταλαβόντος, τριηρεῖς ὁ βασιλεὺς Ῥω-

FRANC. COMBESIS: NOT E.

(50) Τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ, ut et alii.

A Octobri Joannes Mysticus, et post imperatorem administrator, velut imperii affectati, suggestu patricii et logothetæ publici cursus Cosmæ, qui filiam uxorem ei locaverat, accusatus est. Hujus gratia palatio quidem extruditur, ad eum tamen liber illi servatur accessus, et obsequendi imperatoris jussis, et cum eo quæ opus foret administrandi potestas permittitur. Ingens quippe imperatoris erat in eum affectus. Accusationem porro coram imperatore urgentibus adversariis, examine habito, ut vera esse quæ objicerentur cum imperator agnovit, detentum interrogare proposuerat. Qua re prævisa, fugam prior arripit, et in monasterium nomine Monocastanum secedens, monasticam suscipit tonsuram. Fugit pariter Constantinus Boelæ filius mensæ præfectus, familiaris, et ei bene affectus : et in Olympum montem digressus, monastico induitur habitu : timebat enim ipse ceu consiliorum Mystici conscius, et secretorum ejus omnium particeps. Patricium autem Cosmam magistratu exauctoratum ad Horologium verberibus imperator emendavit : Joannis verò Mystici vices obiturus Theophanes protovestiarius et imperii administrator promovetur. Tunc in provincia Thraciæ terræ motus horrendus factus est, hiatusque stuporem afferens, ita ut plura prædia et ecclesiæ cum hominibus absorpta sint.

Maii porro mensis die vicesimo septimo, indictione quinta, Simeon Bulgarius princeps diem obiit, Petro filio, quem ex secunda conjuge suscepit, sorore videlicet Georgii Surzubulis, quem illis procuratorem dedit, principe relicto. Exinde circumpositæ regiones, audita Simeonis morte, adversus Bulgaros arma suscipere meditabantur. Fame autem una cum locustarum pernicie Bulgarorum terras depascente, Romanorum timuerunt incursus. Habito itaque consilio 503 adversus Romanos ipsi armantur, et per Macedoniam effundunt exercitum. Cum audissent vero Romanum imperatorem copias in eos parantem, Petram, et Georgium quemdam monachum, cognomine Calocyrim, genere Armenum auream bullam ferentem latenter delegant. Bullæ series erat : Bulgaros non pacem modo cum Romania amplecti, sed et connubiorum fœdera prosequi. Monachum hujusmodi cum imperator lubentissime suscepisset, celocem expedit confestim, et monachum Theodoram Abucem, et regium clericum Rhodonatum, ut de pace cum Bulgaris tractarent, Mesembriam destinavit. Illi profecti, et negotiis accommoda collocuti, una cum Stephano Bulgaro per continentem iter egerunt. Retro eos Georgius Surzubules appulit, et Constantinopolim cuncti convenientes, pacis fœdera sanxerunt. Mariam vero, Christophori imperatoris filiam, contemplati, et ejus summopere delectati aspectu, Petro scripserunt, ut quantumocius accederet. Petro Bulgaro adveniente, conscensis triremibus ad Blachernas imperator Romanus se contulit : viditque Petram, et salutavit

Ut vero de negotiorum difficultatibus convenerunt, A conscriptis pacis conditionibus, nuptiales contractus peregerunt. Octobris deinde mensis die octavo progressus patriarcha Stephanus una cum Theophane protovestiario et Maria Christophori imperatoris filia, et universo senatu ad sanctissimæ Deiparæ templum ad Pegas, Petrum et Mariam conjugali benedictione sociavit: mensaque sumptuosa et magnificentissima instructa, cunctisque ad nuptiarum solemniam spectantibus rite splendideque perfactis, Theophanes protovestiarius una cum Maria imperatoris filia in urbem reversus est. Die autem nuptias sequente tertio Romanus imperator in machina, sive tabulato ad Pegas magnificentum paravit convivium. Non minima porro contentione a Bulgaris excitata, ut prius Christophorus, deinde Constantinus acclamationum precibus exciperetur, votis eorum imperatore obsecuto, quod petebant præstitum est. Nuptiarum autem celebritate peracta, Mariaque in Bulgariam iter capessere jamjam parata, Hebdomum usque parentes eam comitati prosecuti sunt, ibi in eam circumfusi, et largo lacrymarum impluvio madidi, ut dilectorum præcordiorum usu orbis contingere solet, tristabantur: tandemque generum, filia ejus potestati tradita deosculati, in regiam reversi sunt. Sic Maria Bulgarorum manibus tradita in Bulgariam profecta est.

Et tempore legati 504 pacis fœdera composituri e Melitine ad imperatorem Romanum accesserunt. C Non diu post Apocaps Amer nepos Melitines Aneras, et Apolasath dux nobilissimus et ditissimus Melitinæ advenit. Isti congruis honoribus a Romano excepti, pacis conditionibus firmatis, in patriam reversi sunt. Apocaps autem viro prudente et sagaci vivis crepto, pacem continuo dissolverunt. In eos autem irrumpunt scholarum domesticus Joannes Curcuas, una cum legionibus, et Melias cum adjunctis sibi Armenis: et ad eas angustias Melitinem adigunt, ut eam e vestigio vastent, et funditus ad solum evertant. Melitinem igitur in curatoriam instituit imperator, plurimis auri et argenti millibus annuatim colligendis eidem impositis. Nicetas autem magister et Christophori imperatoris socer quasi in patrem insurgendi consilium dedisset, et eum imperio dejicere consulisset, accusatus est. Eum propterea urbe pulsam detonderunt monachum. ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρός, γόντας τῆς πόλεως ἀπέκτειραν μοναχόν.

Mensis autem Julii die decimo octavo, indictione sexta, Stephanus patriarcha moritur: tum Decembriense Tryphonem monachum, pietatis et sanctitatis testimonio insignem, ordinant patriarcham, donec ætatis metam imperatoris Romani filius Theophylactus, quem Constantinopolis patriarcham creare

μανός ἐπιβάς ἐν Βλαχέρναις παρεγένετο, καὶ τὸν Πέτρον ἐθεάσατό τε καὶ κατησπάτατο. Ἐπει δὲ ἀλλήλοις τὰ εἰκότα συνωμίλησαν, γράφοντες τὰ σύμφωνα τῆς εἰρήνης, καὶ τὰ γαμικὰ ἀλλάγματα. Ὀγδοῆ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου ἐξῆλθεν ὁ πατριάρχης; Στέφανος ἄμα Θεοφάνει πρωτοβεστιαρίῳ καὶ Μαρίᾳ τῇ τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου θυγατρὶ καὶ πάτῃ τῇ συγκλήτῳ εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Πηγῆς, καὶ εὐλόγησεν Πέτρον τε καὶ Μαρίαν. Λαμπρᾶ δὲ καὶ πολυτελοῦς γενομένης τραπέζης, καὶ πάντων τῶν εἰθισμένων τοῖς γάμοις φαιδρῶς ἐπιτελεσθέντων, εἰσῆλθεν Θεοφάνης; πρωτοβεστιαρίος ἄμα Μαρίᾳ τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ πόλει· τῇ δὲ τρίτῃ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εὐωχίαν λαμπρὰν ἐν τῇ τῶν Πηγῶν ἀποθάρα. Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐνστασιν οὐ μικρὰν ποιησαμένων πρότερον εὐφημεῖσθαι Χριστοφδρον, εἴθ' οὕτω Κωνσταντῖνον, ὑπέβλεπεν τῇ ἐνστάσει ὁ βασιλεὺς, καὶ γέγονεν ὅπερ ἤτήσαντο. Ἐπειδὴ δὲ πάντα ἐν τοῖς γάμοις συνετελέσθησαν, καὶ ἔμελλε Μαρία τὴν πρὸς Βουλγαρίαν ὁδὸν ὁδεύειν, οἱ ταύτης γονεῖς μέχρι τοῦ Ἐβδόμου συνεξήληθον αὐτῇ, περιχυθέντων τῇ θυγατρὶ, καὶ πολλὰ κατέχαν τὰ δάκρυα, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπὶ στερήσει σπλάγγχνου πεποθημένου τὸν τε γαμβρὸν ἀσπασάμενοι, καὶ ταύτην ταῖς τούτου γεραῖ περιθέμενοι ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπέστρεψαν. Μαρία δὲ Βουλγαρικαῖς παραδοθεῖσα χερσὶν τὴν ἐπὶ Βουλγαρίαν ἀπήει.

Τότε δὲ πρόσβεις πρὸς τὸν βασιλεῖα Ῥωμανὸν ἐκ Μελιτινῆς παρεγένοντο εἰρηνικὰς σπονδὰς ποιῆσαι. C Μετ' οὐ πολὺ Ἀπόκαψ ὁ τοῦ Ἀμὲρ ἔχγονος ἀμνηρῆς τῆς Μελιτινῆς, καὶ Ἀπολασάθ (51) στρατηγὸς εὐγενέστατος καὶ πλούσιος ὢν ἐκ Μελιτινῆς παρεγένετο. Ἀποδεχθέντες οὖν μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς παρὰ Ῥωμανοῦ, καὶ σύμφωνα εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν πρὸς τὰ ἴδια. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόκαψ ἀνδρός φρονίμου καὶ συνετοῦ, δέλυσαν τὴν εἰρήνην. Ἐκστρατεύουσι δὲ κατ' αὐτῶν, ὃ τε θυμωστικός τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κουρκούας μετὰ καὶ τῶν θεμάτων, καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων· καὶ εἰς τῷσαύτην στένωσιν τὴν Μελιτινὴν περιέστησαν, ὥστε αὐτὴν συντομώτατα ἐκπορθῆθαι, καὶ ἐπ' ἐδάφους καταστρέφαι. Ταύτην οὖν Μελιτινὴν εἰς κουρατωρίαν ἀποκαταστήσας ὁ βασιλεὺς, πολλὰς χιλιάδας χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου ἐκείθεν δεσμοφορεῖσθαι ἐτήσιως πεποίηκεν. Κατηγορηθὲν δὲ Νικήτας ὁ μάγιστρος καὶ πειθοερὸς Χριστοφόρου βασιλέως, ὡς καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐξέωσαί. Τούτου οὖν ἐξαγα-

Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ ὀγδοῆ καὶ δεκάτῃ Ἰνδικτιῶνος ἔκτης τελευτᾷ Στέφανος πατριάρχης; Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ ἄγουσι Τρύφωνα μοναχόν ἐπ' εὐλαθείᾳ καὶ ἀγίστητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονοῦσι πατριάρχην, μέχρις ἂν εἰς μέτρον ἡλικίας φθάσῃ ὁ Θεοφύλακτος, ὁ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως υἱός, ὃν ἔμελλον

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(51) Anonym., Ἀποσπλάθ. Cεδρην., Ἀποσπλάθ, quod affinis Continuatori. exque eo tantisper de-

pravatum. Ex eo statim suppl. post vocem εἰρήνην, οἱ Μελιτινὴν κατοικοῦντες.

πατριάρχην χειροτονεῖν Κωνσταντινουπόλεως. Εικάδι δὲ πέμπτη τοῦ αὐτοῦ μηνὸς χειμῶν μέγας γέγονεν, ὥστε κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν εἰκοσι. Ὅθεν καὶ γέγονεν μέγας λιμὸς καὶ θάνατος πολλὸς, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν τοὺς θενωτάς. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τὴν ἀφῆρητον ἐκείνην βίαν κατανοήσας, ἀξίαν τῆς αὐτοῦ συμπαθοῦς ἐλεημοσύνης (52) πρόνοιαν ἐποίησατο, πολλαῖς ἐλεημοσύναις τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ παραμυθησάμενος Ἰνδειαν ἀνέφραξέ τε θυρίτι καὶ σανιδιώμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοάς, ὥστε μὴ τὴν χιόνα καὶ τὸ ψῆχος ἐκείθεν ἐπισπέναι τοῖς πένησι. Τότε δὲ καὶ τὰς λεγομένας ἀρκλας (53) ἐν πᾶσι κατεσκεύασε τοῖς ἐμβόλοις, ἀργυρίον τε κατὰ μῆνα τοῖς ἐνταῦθα κατακειμένοις πένησι δίδοσθαι διετάξατο, καὶ τὰ μηνιαία τριμήτια (54) ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς πένησι διανεμέσθαι ὡς εἶναι τὰ διδόμενα τοῖς τε ἐν ταῖς ἀρκλαῖς πτωχοῖς καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀργύρου ἔγκραχαργμένου χιλιάδας δώδεκα. Καὶ ταῦτα ἡ συμπαθῆς ἐκείνου ψυχῆ διετύπωσεν τῶν πενήτων προνοουμένη. Ἄλλὰ καθ' ἡμέραν τρεῖς αὐτῷ συνεσθίειν πένητας διετάξατο, οἱ ἀνὰ ἐν ἐλάμβανον νόμισμα. Τετράδι δὲ, καὶ παρασκευῇ τρεῖς πένητες μοναχοὶ τοῦτω συνήθιον τὸ τετυπωμένον λαμβάνοντες νόμισμα. Ὅπερ δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εἰωθεν γίνεσθαι, ὥστε ἐν τῷ καιρῷ ἀναγινώσκειν τῆς ἐστιάσεως, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίει, διπλὴν ἑαυτῷ καὶ τοῖς δαιτυμόσι τὴν τράπεζαν περατιθεὶς, ὥστε τὸ μὲν σῶμα τρέφεσθαι τῇ συνήθει τροφῇ (55), τὴν δὲ ψυχὴν κατενύσσετο, καὶ πολλὰς δακρύων ἠφείει πηγὰς. Οὐκ ἐθεάσατό ποτε μοναχὸν ἀρετῆς ἀντεχόμενον, ᾧ τινι τὰς ἑαυτοῦ πράξεις σὺν πολλοῖς οὐκ ἐξηγόρουσεν δάκρυσιν. Πάσας τὰς τῆς πόλεως ἐκκλησίας πέπλοις διαφανέσι καὶ φωταγωγίαις λαμπρῶς κατεκόσμη. Ἄλλὰ καὶ τοῖς ἐν ὄρει μοναχοῖς τῷ τε Ὀλύμπῳ καὶ τῷ Κυμηνηῷ καὶ τῷ τοῦ Βαραχαίου ὄρει οὐκ ἐδέλιπεν ἐτησίως ῥογὰς ἐξαποστέλλων, ἃς διετύπωσεν. Ταῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα τῶν ἀπειρῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ ἐλεημοσυῶν διεξήλομεν.

Πέτρον δὲ τῷ Βουλγάρῳ ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἐτέρων Βουλγάρων τοῦ Συμεῶν (56). Καὶ φωραθέντων αὐτῶν, ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται καὶ ἐγκλείεται φυλακῇ· οἱ δὲ λοιποὶ τιμωρίας οὐ ταῖς τυχοῦσαις ὑποβάλλονται. Ταῦτα δὲ ὄηλα ποιήσαντος Πέτρου τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν μοναχὸν Ἰωάννην, ὃς ἐγεγόνει βάλ-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(52) Συμπαθοῦς καὶ ἐλεημονος φύσεως, Anonymus.

(53) Velut *domunculas*, *luguriola*. Describit Choniales in Alexio Comneno

(54) Trientes verterat P. Goar ad Cedren. Liquet esse genus monetæ apud Theophanem in Copronymo.

(55) Posti συνήθει τροφῇ, supple ex Anonymo, τῇ δὲ ψυχῇ καταλλήλῳ τῶν λόγων ἐπαντροφῆν ἠδουῆ. Οἷς ἐκεῖνος ἐπιμαλῶς προσέχων τὸν νοῦν, τὴν ψυχὴν. En quales lacumæ: sed expectandus ipse auctor. Sequitur in eodem de Romani erga monachos sanctitate celebris devotione, apud quos occasiorem nactus cum lacrymis sua depo-

statuerant, attigisset. Vicesimo porro et quinto die mensis ejusdem adeo aspera invaluit hiems, ut terra per dies centum et viginti gelu concrederet. Ex quo fames ingens, et mortalitas immensa pervagata est, adeo ut vivi mortuis efferendis non sufficerent. Romanus autem imperator intolerandam illam calamitatem contemplatus, affectus ad misericordiam proclivis digna exhibuit argumenta, eleemosynarum liberalitate plurima famis indigentiam consolatus. Exinde porticum spatia tabulatis distinxit, et fenestras apposuit, ita ut nix et frigus in pauperes per ea non ingruerent. Eo tempore cunctis in porticibus arclas, ita dictas, disposuit, et egenis ibidem jacentibus argenteos nummos per menses singulos præcepit distribui, et menstrua trimitia per ecclesias in alios pauperes dividi: adeo ut quæ per arclas et ecclesias erogarentur argenti cusi numismata, ad millia duodecim numerarentur. Hæc in misericordiam et pietatem propensus ejus animus liberalis pauperum provisor donari sauxit. Egenos insuper tres diebus singulis secum comedere voluit, singulisque nummum unum distribuebat. FERIA vero quarta et Parasceve, monachi tres egenos illi convivabantur, qui definitum accipiebant 505 numisma. Quod in monasteriis observari solet, ut cibi tempore habeatur lectio, hoc ipse exsequabatur, sibi convivisque geminam apponens mensam: dumque usitato corpus enutritur cibo, copioso lacrymarum fonte effuso animam quoque cum contritione pascebat. Nullum unquam monachum virtutis studiosum observavit, cui cum multo fletu suos non aperuerit acinus: cunctas urbis ecclesias sumptuosis vestibibus, præclaraque cereorum et lampadum copia exornavit. Sed et monachis in montibus Olympo, Cymena et Barachæo vitam agentibus annua stipendia quæ decreverat mittere non desiit. Atque hæc pauca ex innumeris ejus liberalitatis beneficiis collegimus.

Petro vero Bulgaro parabat insidias Joannes ejus frater cum Bulgaris aliis: quorum facinore cognito, Joannes quidem verberibus castigatur et carcere includitur; in alios vero inusitatis suppliciis animadvertitur. Petro autem imperatori Romano hæc eadem litteris manifestante, misit imperator Joannem monachum, qui rector exstiterat, prætextu

neret peccata. Notavi in Copronymo eum pium morem Ecclesiæ Græcæ, ut in ea vix alii pneumatici sint, ac confessarii quos vocamus, quam monachi probatoris vitæ.

(56) Anonym., μεγιστάνων τοῦ Συμεῶν· ut nec illi vox ea redundet, uti P. Goar existimavit. *Joannes cum aliis Bulgaris Symeonis proceribus*; qui scilicet bello et cædibus assueti Symeoni navassent operam, ægreque ferrent in tranquillum mutatum rerum statum Petro illius filio gentis principe, quem ideo amotum vellent, translati principatu in alterum fratrum Joannem, vel Michaelen, cujus etiam ommissam hanc rebellionem Continuat. et Cedren. prosequuntur.

quidem ut captivorum detentorum commutationem A faceret, sed revera, ut Joannem apprehenderet, et adduceret CP. ; quod et factum est. Una quippe cum Joanne navim ingressus e Mesembria Constantinopolim navigavit. Non diu post eodem monasticum habitum deponente, et uxorem ducere exquirente, imperator domum et prædia plurima, et conjugem eadem secum Armeniacorum patria ortam dedit, et in Cæsaris ædibus celeberrimas peregit nuptias. Martii porro mensis die secundo Cosmites fori columnis superpositus in terram decidit, virosque sex oppressit. Contigit etiam incendium ingruens et horrendum in fori porticu templo sanctissimæ Deiparæ vicino, adeo ut cereorum artificum et pellitiorum fori ad Psechas usque consumerentur officinæ. Christophorus imperator mense Augusto, B indictione quarta, diem supremum obiit, et in præfato patris sui monasteria corpus ejus reconditum est. Tryphonem porro patriarcham Augusto mense, indictione tertia, deposuerunt, eoque in proprium monasterium se recipiente et defuncto, annum unum et menses quinque, nondum matura Theophylacti imperatoris filii Romani ætate, Ecclesia pastore viduata permansit. Basilius autem quidam Macedo pravus impostor Constantinum ducem seipsum mentitus, plurimos post se abducebat. Hic ab Elephantino, Opsicii turmarum præfecto, Constantino-polim abducitur, et manuum 506 altera a Petro præfecto truncatur. Occasione deinde captata in Opsicium rursus digreditur, et truncatæ vice manum æream sibi adaptans, ingentemque spatham sibi accommodans vagabatur plurimos seducens, quasi ipse Constantinus ducis filius foret. Hic multis sibi allectis, stupendam in Romanum rebellionem movet. Imperator exercitu in eum inmisso, ipsum comitesque insequabatur, quem deinde captum et in urbem abductum, per tribunalia examinatum multis verberibus subjecerunt. Ille sibi consulens, insignes dignitate viros quasi secum sentientes, mendaciis confectis et a veritate alienis calumniabatur. Convictus tandem, ad Armastriani plateam ignis pabulum factus est. Præfatus autem imperatoris filius Theophylactus Februarii die secundo, indictione secunda, patriarcha consecratus est, astantibus Romani pontificis legatis, et tonum synodalem de ejus ordinatione tractantem proferentibus, eundemque collocantibus in throno patriarchali. Cæterum Romanus imperator Stephano filio locavit uxorem Gabake filiam, Catacyle neptim Annam nomine, unaque cum nuptiali corolla imperii diademate redimitus est.

Turcorum autem adversus Romanos irruptio prima indictionis septimæ Aprilis mense contigit : qui ad urbem usque excurrentes, loca cuncta per

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(57) Anonym., Κοσμίτης ἔπεσαν ἐν τῷ φόρῳ ἐκ τῶν ἐν τοῖς στοιχηδῶν ἰσταμένοις ἐκεῖσε χίλιοι ἐπιχειμένω. *Lapis Cosmites dictus in foro decidit, ex his qui columnis illic ordine erectis sunt impositi.*

κτωρ, προφάσει μὲν ὡς ποιῆσαι ἀλλέγιον τῶν κρατουμένων αἰχμαλώτων, τῇ δὲ ἀληθείᾳ Ἰωάννην κατασχεῖν, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγαγεῖν· ὁ δὲ καὶ γέγονεν. Εἰσελθὼν γὰρ ἅμα τῷ Ἰωάννῃ ἐν τῷ πλοίῳ ἀπὸ Μεσημβρίας ἦλθεν ἐν τῇ πόλει· μετ' οὐ πολὺ τοῦτου τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπορρίψαντος, καὶ γυναῖκα ἐπιζητήσαντος, δέδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς οἶκον καὶ κτήματα πάμπολλα, καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς αὐτοῦ πατρίδος τῆς τῶν Ἀρμενιακῶν, γάμον τε λαμπρὸν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ πεποίηκεν. Μαρτίου δὲ μηνὸς δευτέρᾳ ἡμέρᾳ κοσμίτης ὃς ἐπέμενον [ἔπεσαν] τῷ φόρῳ ἐν τοῖς ἐκεῖσε κίονσι, καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας ἕξ (57). Γέγονεν δὲ ἐμπρησμός, μέγας καὶ φοβερός· εἰς τὸν τοῦ φόρου ἐμβολὸν πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὥστε κατακαῆναι τὰ τε κηροπωλεῖα, καὶ τὰ γυνάρια τοῦ φόρου μέχρι τῶν Ψηλῶν. Ἐτελεύτησε δὲ Χριστοφόρος βασιλεὺς μηνὶ Αὐγούστῳ ἰνδικτιῶνος τετάρτης, καὶ ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ βῆθεισῃ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Κατήγαγον δὲ Τρύφωνα πατριάρχην Αὐγούστῳ μηνὶ ἰνδικτιῶνος τρίτης, καὶ ἀπελθόντος ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῇ τελευτᾶ, χηρευσάσης τῆς Ἐκκλησίας θερόνον ἕνα μῆνας πέντε, διὰ τὴν τῆς ἡλικίας ἀτελεῖς Θεοφύλακτου υἱοῦ Ῥωμανοῦ βασιλέως. Βασιλεὺς δὲ τις Μακεδῶν πλάνοσ Κωνσταντῖνον δοῦκα ἑαυτὸν ἐπευφημήσας (58) πολλοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο· οὗτος συσχεθεὶς ὑπὸ Ἐλεφαντίνου τουρμάρχου ἐκ τοῦ Ὀψικίου ὄντος, ἤχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ ὑπὸ Πέτρου ὑπάρχου τῆς μιᾶς ἄλλοτριούται χειρός. Ἐτα καιροῦ λαθόμενος, κταλαμβάνει πάλιν τὸ Ὀψικιον, καὶ χαιρα χαλκῆν ἀντὶ τῆς κοπέλης προσαρμοσάμενος, καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευάσας, διήρχετο πλανῶν πολλοὺς ὡς αὐτὸς εἶη Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ δουκός· ὃς καὶ συνεφελκόμενος μεγάλην κατὰ Ῥωμανοῦ ἀνταρσίαν κινεῖ. Ἄποστειλας οὖν ὁ βασιλεὺς στρατὸν κατ' αὐτοῦ, αὐτὸν τε συνέλαβεν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὃν καὶ ἀγαγόντες ἐν τῇ πόλει ἀνέκρινόν τε καὶ πολλὰς αὐτῷ πληγὰς ἐπέτιθεσαν. Ὁ δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει ἐσυκοφάντει ψευδῶς ὡς συνόντας αὐτῷ, μηδὲν δὲ ἀληθὲς κατ' αὐτῶν λέγειν ἐξελεγχθεὶς, ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ πυρὸς κατανάλωμα γίνεται. Χειροτονεῖται δὲ πατριάρχης ὁ προβῆθεὶς τοῦ βασιλέως υἱὸς Θεοφύλακτος. Φεβρουαρίῳ β', ἰνδικτ. ς', τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης ἀνελθόντων, καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερομένων περὶ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διαγορευόντα· οἱ καὶ τῷ πατριάρχῳ θρόνον τοῦτον ἐνίδρυσαν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ υἱῷ Στεφάνῳ γυναῖκα ἠγάγετο θυγατέρα οἶσαν τοῦ Γαβλά, ἐχθρόνῃ δὲ Κατακυλῆν [τοῦ Κατακυλᾶ] Ἄνναν ὀνομα. Ἄμα δὲ τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ καὶ ὁ τῆς βασιλείας στέφανος ἐπέτιθέτο.

Ἐγένετο δὲ ἐκστρατεία πρώτη τῶν Τούρκων κατὰ Ῥωμαίων ἰνδικτιῶν ἑβδόμῃ Ἀπριλλίῳ μηνὶ, οἱ καὶ καταδραμόντες μέχρι τῆς πόλεως ἔλθισαντο

Edren., ἐκ τῆς ἀψίδος· *ex fornice*, qui et 60 occisos numerat, ubi alii sex duntaxat.

(58) Melius Anonymus, ἐπιφημίσας.

πάσαν Θρακίαν ψυχὴν. Ἀπεστάλη οὖν ὁ πατρικίος Α Theophanes ὁ πρωτοβεστιάριος καὶ παραδυναστεύων κατ' αὐτῶν, πολλὰ (59) κατ' αὐτῶν ἐπὶ τῇ φρονήσει καὶ εὐβουλίᾳ ἐπαινεθεὶς, ὅτε καὶ τὸ μεγάλῳ ψυχὸν καὶ φιλόανθρωπον αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπεδείξατο, μηδενὸς φεισάμενος χρήματος· πρὸς τὴν αἰχμαλώτων ἀνάβρυσιν. Ἠγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ τελευταίῳ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐκ γένους τῶν Ἀρμενιῶν γυναικᾶ τοῦνομα Ἑλένην τοῦ πατρικίου Ἀδριανοῦ θυγατέρα, ἧς καὶ τελευτησάσης, ἐτέρᾳ τοῦτον συνέζησεν γυναικὶ ὀνόματι Θεοφανῶ. Ἰουνίου δὲ μηνὶ ἐνδεκάτῃ δεκατετάρτης ἰνδικτιῶνος, κατέπλευσαν οἱ Ῥῶς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως χιλιάδες δέκα. Ἀπεστάλη δὲ μετὰ τριηρῶν καὶ δρομώνων ὁ πρωτοβεστιάριος Θεοφάνης, καὶ τὸν τε στόλον προετρέπισε, καὶ κατοχυρώσας ὡς μάλιστα τοὺς Ῥῶς ἐξεδέχετο. Ἐπεὶ ἐκείνοι κατέλαβον, καὶ πλησίον τοῦ Φάρου ἐγένοντο, οὗτος πρῶτος τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ στόματι (60) παρεδρεύων ἐν τῷ Ἱερῷ λεγομένῳ, καὶ δὴ πρῶτος ἐν τῷ οἰκείῳ δρόμῳ διεκπλεύσας, τὴν τε σύνταξιν τῶν Ῥωσικῶν πλοίων διέλυσε, καὶ τῷ ἐσκευασμένῳ πυρὶ πλείστα κατέφλεξεν· τὰ λοιπὰ δὲ ἐτρέψαντο εἰς φυγὴν· ἢ ἀκολουθήσας οἱ λοιποὶ δρόμωνες ἐπεκδρομόντες τελείαν εἰργάσαντο τὴν τροπὴν, καὶ πολλὰ μὲν πλοῖα κατέδυσαν αὐτανδρα, πολλοὺς δὲ κατέστρωσαν, πλείστους δὲ ζῶντας συνέλαβον. Κατέληθε δὲ τῆνικαῦτα Ἰωάννης ὁ δομῆστικὸς ὁ Κουρκοῦσας μετὰ παντὸς τοῦ τῆς Ἀνατολῆς στρατεύματος, καὶ πολλοὺς τούτων διέφθειρεν ἀποσπάδας τῆδε κάκεισε καταλαβάνων. Πολλὰ γὰρ κακὰ οὗτοι διεπράξαντο (61). Τὸ τε γὰρ Στενὸν λεγόμενον ἐνέπηρσαν, καὶ οὐ συνέλαβαν αἰχμαλώτους τοὺς μὲν ἀνεσταύρουσαν, τοὺς δὲ τῇ γῆ προσεπατάλευσαν, τοὺς δὲ ὡσπερ σκοποὺς ἱστάνας βέλεσε κατετόξευον. Ὅσους δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου συνέλαβαν, ὅπισθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες ἤλους σιδηροῦς κατὰ μέσης τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεπήγνυσαν, πολλοὺς τε ἄγλους ναοὺς τῷ πυρὶ παρέδωκαν. Χειμῶνος δὲ ἦδη ἐνισταμένου, καὶ τρωρῶν ἀποροῦντες ἐβουλεύσαντο τὰ οἰκία καταλαθεῖν, καὶ δὴ λαθεῖν τὸν στόλον σπουδάζοντας, Σεπτεμβρίῳ μηνὶ ἰνδικτιῶνος δεκάπέμπτης νυκτὸς ἀντιπλεύσαι ὠρμηκότες ἐπὶ τὰ Θρακίᾳ μέρη ὑπὸ τοῦ ῥηθέντος Θεοφάνου· ὀπητήθησαν (οὐδὲ γὰρ ἔλαθον τὴν αὐτοῦ ἐρηγορωτάτην ψυχὴν). Εὐθύς οὖν δευτέρα ναυμαχία ἐγένετο, καὶ πλείστα πλοῖα ἐθύθισεν· ὀλίγοι δὲ μετὰ τῶν πλοίων περισωθέντες, καὶ ἐν τῇ τῆς Κολίης περισωθέντες ἀκτῆς, νυκτὸς ἐπληθούσης διέφυγον. Θεοφάνης δὲ μετὰ νίκης ὑποστρέψας λαμπρᾶ· ἐντίμως ὑπεδέχθη, καὶ παρακοιμώμενος ἐτιμήθη. Ἐπεὶ δὲ ὁ ῥηθείς Ἰωάννης ὁ μάγιστρος ἄριστος ἐγένετο τὰ πολεμικὰ, ἐπλάτυνεν ὄρους, πλείστας τε πόλεις ἐπόρθησεν τῶν Ἀγαρη-

Thraciam depopulati sunt. Adversus eos igitur patricius Theophanes protovestiarus et imperii administrator missus est, laudem ab eis plurimam prudentiæ et consiliorum gratiam reportans. Tunc temporis munificentiam et humanitatem plurimam Romanus imperator declaravit, nullis parcens pecuniarum expensis, cum captivi instarent liberandi. Locavit etiam imperator Constantino filio postremo uxorem de Armeniacorum genere, Helenam nomine, Adriani patricii filiam. Eaque defuncta alteri nomine Theophano eundem copulavit. Junii porro mensis die undecimo, indictione decima quarta, Russi ad millia decem adversus Constantinopolim classem paraverunt. Cum trimibus autem et velocibus protovestiarus Theophanes missus classem disposuit et apte munivit, adeo ut Russos prælio paratus esset excipere. Ut appulerunt illi, et Pharus vicini apparuerunt, primus ille ad Euxini Ponti fauces stationem posuit, loco cui Hierum nomen, omniumque primus veloce navigio vectus Russicarum navium dissolvit ordinem, et præparato igne nautico plerasque succendit, reliquis vero in fugam vertit; quæcumque sequentes reliquæ naves in adversarios irruentes perfectam hostium ediderunt stragem, navibus una cum militibus plurimis submersis, aliis multa parte cæsis, vivis etiam quampluribus comprehensis. Illuc pariter Joannes domesticus Curcuas cum toto Orientis exercitu appulit, et huc illucque palantes deprehendens, cunctos ceu malorum plurimorum auctores internecone delevit. Stenum enim ita dictum igne vastaverunt, et quos cepere captivos, partim crucibus, partim palis affixerunt: alios etiam in metam constitutos sagittis confoderunt. Quotquot autem sacerdotalis ordinis deprehendere, manibus retro vinctis ferreos clavos per medium caput immiserunt, sanctasque ædes plurimas igne consumendas tradiderunt. Ingruente porro hieme, et annona deficiente domos repelere consiliabantur: regiæ tamen classi discessum occultare studebant. Septembri autem mense indictionis decimæ quintæ in Thraciæ partes transfretari aggressi, præfatum Theophanem habuerunt obviam: vigilantissimum enim ejus animum latere non poterant. Confestim igitur confictus in mari secundus habitus, quo navigia plurima submersa sunt: pauci vero cum navibus ad Cœles littora servati incolumes, nocte ingruente fugerunt. Theophanes autem victoria clarus revertens cum honore susceptus et accubitoris dignitate decoratus est. Ut vero præfatus Joannes magister bellicis rebus præstans habebatur, imperii dilatabat fines, urbesque Agarenorum plurimas devastabat. Propter tanti viri gloriam...

FRANC. COMBESISII NOTÆ.

(59) Καὶ παραδυναστεύων μετ' αὐτῶν ποιῆσαι ἀλλάγιον, πολλά. *Missus Theophanes ad res cum eis compromissas; ad committendos ac redimendos captivos.*

(60) Οὗτος πρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου Πόντου στόματι. *Anonym. Ad Euxini Ponti fauces statione posita.*

(61) Post διεπράξαντο, addend. ex Anonymo. πρὸ τοῦ τὸ Ῥωμαϊκὸν στρατεύμα κατελαθεῖν, *antequam adventissent Romanorum copiæ; non tunc, cum illis victoribus Russi in angustiis erant, ut mutilus hic textus videtur præferre.*

Substitutus est domesticus patricius Pantherius A
Romani imperatoris affinis.

Indictionis primæ Aprili mense rursum irruerunt Turci cum magnis viribus. Patricius autem Theophanes accubitor egressus pacis fœdera in annos quinque servanda cum eis composuit. Indictione secunda Paschaliū protospatharium et Longobardia ducem ad Franciæ regem Hugonem filiam ejus Romano Constantini ejus generis filio uxorem petiturum Romanus imperator misit, quam multis una cum opibus secum assumptam præfatus Paschalius in urbem adduxit. Septembri deinde mense nuptiæ celebratæ sunt. Hæc, cum viro annis quinque socialis vitæ decursis, mortua est. Temporibus imperii Constantini ejus soceri vento validissimo perflante, demi in circo, opposita regii throni regione erecti, deciderunt, subjectaque marmora columnasque, pectoralia dictas, contriverunt. Anni autem vertente circulo, hoc ipso mense, Romanum **508** imperatorem e palatio eduxerunt. Urbe autem Edessa, in qua venerandum Christi sudarium repositum, a Romano exercitu obsessa, et in ultimam angustiam deducta, ad Romanum imperatorem obsidionem solvi missis legatis ejus incolæ precati sunt, sacrum Christi sudarium simul exhibituros polliciti. Huic gratiæ compensandæ nobiles ex suis captivos recipere, fœdusque aurea bulla firmatum, ne regionem eorum Romanus exercitus devastaret, petierunt : quod et præstitum est. Sacro vero sudario ita misso, jamque Constantiopolim vicino, ad fluvium Sagarium cum magnifico apparatu et canibus, Theophanes patricius et accubitor obviam proessit, et Augusti mensis die decimo quinto imperatore ad Blachernas veniente, et ibidem adorante, in urbem intulit. Sequenti luce progressus est ad portam Auream : Stephanus autem et Constantinus, duo imperatoris filii, unaque Constantinus ejus gener cum Theophylacto patriarcha, universo præcedente senatu, debito honore susceptum sacrum pignus, prævia cereorum multitudinē, ad sanctæ Dei Sapientiæ templum pedes detulerunt : exhibitoque cultu adoratum in palatium induxerunt.

Θεοφυλάκτης, καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγούσης, μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας πεζὸν διεκώμισαν, καὶ προσκυνηθὲν ἐκέεισε, ἐν τῷ παλατίῳ ἀνήγαγον.

Temporibus istis portentum quoddam ex Armenia in urbem invectum : pueri duo masculi uno

ἄνῳ (62). Διὰ τὸ περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς...
δομέστικος δὲ ἀντικαθίσταται ὁ πατρικίος Πανθήριος συγγενῆς τοῦ βασιλέως ὡν Ῥωμανοῦ.

Ἰνδικτιῶνι πρώτη Ἀπριλλίῳ μηνί ἐπῆλθον πάλιν οἱ Τούρκοι μετὰ πλειστής δυνάμεως. Ὁ δὲ πατρικίος Θεοφάνης ὁ παρακοιμώμενος ἐξελθὼν σπονδὰς εἰρηνικὰς ἐποίησεν μετ' αὐτῶν, χρόνους πέντε τὴν εἰρήνην διαφυλαχθῆναι. Δευτέρῳ Ἰνδικτιῶνι ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Πασχάλιον πρωτοσπαθάριον καὶ στρατηγὸν Λαγοθάρον πρὸς τὸν Ῥῆγα Φραγγίας Οὐγωνα ἐπέστειλεν, τὴν τοῦ αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιζητῶν εἰς νόμφην Ῥωμανῶ τῷ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ· ἦν καὶ ἀναλαβὼν ὁ εἰρημένος Πασχάλιος μετὰ πλοῦτου πολλοῦ ἐν τῇ πόλει ἀνήγαγεν. Γέγονε δὲ ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνί, ἧτις καὶ ἐτελεύτησεν Ζήσας ἔτη μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς πέντε. Ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ ἀνέμου βιαίου σφόδρα καταπνεύσαντος Δεκεμβρίῳ μηνί, οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἱππικῷ δῆμοι κατέπεσον (63), οἱ ἀπ' ἐναντίας τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἐτύγχανον, καὶ συνέτριψαν τὰ ὑποκάτωθεν μάρμαρα, καὶ στήθεα λεγόμενα· χρόνου δὲ περικυκλωμένου τῷ αὐτῷ μηνί τὸν βασιλεῖα Ῥωμανὸν τοῦ παλατίου κατήγαγον. Τῆς δὲ πύλειος Ἐδέσης, ἐν ἣ τὸ τίμιον τοῦ Χριστοῦ ἔκμαγειον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος, καὶ εἰς ἀνάγκην μεγίστην προισταμένης, ἀπέστειλαν οἱ ταύτης οἰκητορες πρὸς τὸν βασιλεῖα Ῥωμανὸν διαπρεσβευόμενοι τὴν πολιορκίαν λυθῆναι, ἧ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἄγιον ἔκμαγειον παρέχειν ἐπαγγελλόμενοι. Ἐπεὶ τοιαύτης δὲ χάριτος δεσμίους ἤτησαντο τῶν ἔμφανῶν ἀντιλαβεῖν, χρισσοδουλίῳ τε λαβεῖν, ὥστε μηκέτι τὴν τούτων χώραν παρὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ληΐζεσθαι· ὁ δὲ καὶ γέγονεν. Τοῦ δὲ ἁγίου ἔκμαγειοῦ ἀποσταλέντος, καὶ ἤδη τῇ Κωνσταντινουπόλει πλησιάζοντος, Θεοφάνης ὁ πατρικίος καὶ παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σάγαρ ἐξελθὼν ὑπήνησεν αὐτῷ μετὰ λαμπρᾶς τιμῆς τε καὶ ὕμνων· καὶ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθεν, τοῦ βασιλέως ἐν Βλαχέρναις ὄντος, κάκει αὐτῷ προσκυνήσαντος. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξῆλθεν ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ· οἱ δὲ τοῦ βασιλέως δύο υἱοὶ Στέφανος καὶ Κωνσταντίνος καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνος σὺν τῷ πατριάρχῳ

Ἐν ταῦταις δὲ ταῖς ἡμέραις Ἀρμένιν τι τέρας τῇ πόλει ἐπεφοιτῆχει. Παιδὲς συμφυσεῖς ἄρρηνες ἐκ

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(62) Lacunam post vocem Ἀγαρηῶν ita explens, quantum huic loco sufficit : Καὶ διὰ τὴν περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς ἡβουλήθη ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εἰς τὸν ἐξουτοῦ ἐγγονον Ῥωμανὸν τὸν ἐκ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ θυγατέρα ἀναλαβεῖν. Φθόνου δὲ αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἕνεκεν ὑποθέσεως παρὰ τῶν λοιπῶν βασιλέων κινήθέντος, παύει τῆς ἀρχῆς, εἰκοσι καὶ δύο χρόνους καὶ μῆνας ἑπτὰ δομέστικος ἀδιδόχος τελέσας. Δομέστικος δὲ Ὀβκε ἰlustrem viri virtutem voluit Romanus imperator

ejus filiam nuptui tradere nepoti suo Romano ex Constantino filio. Qua ex causa mota in eum aliorum Augustorum invidia magistratib. abdicatur, cum annos viginti duos, ac menses septem continuos domesticus munus obisset. Ejus loco domesticus creatur Pantherus. Plura de eo, aliisque expectata Continuatione.

(63) Subgrunæ ceciderunt in circo, et comminuerunt subsellia et cancellos. Τὰ βάθρα Anonymo et Cedreno quæ Leonī μάρμαρα λεγόμενα στήθεα.

μῖδες προελθόντες γαστρὸς ἄσπιτοι μὲν πάντα τὰ μέλη A
τοῦ σώματος, ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τῆς γαστρὸς καὶ
μέχρι τῶν ὑπὸ γαστέρα συμπεφυκότες, καὶ ἀλλήλοις
ὑπάρχοντες ἀντιπρόσωποι, οἱ ἐπὶ πλείστον τῆ πόλει
ἐνδιατρίψαντες, καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαίσιόν τι τέ-
ρας ὀρώμενοι, τῆς πόλεως ὡς πονηρὸς τις οἰωνὸς
ἐξηλάθησαν. Ἐπὶ δὲ τῆς μονοκρατορίας βασιλείας
Κωνσταντίνου πάλιν εἰσήλθοσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἕτερος
αὐτῶν [ἐ]τέθνηκεν, ἱατροί τινες ἔμπειροι τὸ συγκε-
κολλημένον μέρος διέτεμον εὐφυῶς, ἐλπίδι τούτων
ἕτερον ζήσεσθαι· ὃς τρεῖς ἡμέρας ἐπιβίους ἐτελεύ-
τησαν. Καὶ ἐν πᾶσι μὲν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, μο-
ναχοῖς πίστιν ἐπέκτειτο ὁ βασιλεὺς, διαφερόντως δὲ
ἐτίμα καὶ ὑπερέσθεεν Σέργιον τὸν ἐν μονασταῖς
διαλάμποντα, ὃς ἀδελφὸς μὲν τοῦ μαγίστρου ἐπεφύ-
κει Κοσμᾶ, ἀνεψιὸς δὲ τοῦ πατριάρχου Φωτίου ἐτόγ-
χανεν· ὃν πλέον τῆς σαρκικῆς εὐγένειας ἢ κατὰ
ψυχὴν ἐτίμα εὐγενεῖα. Τοῦτον δὲ τὸν ἀρίδιμον ἀδι-
λείπτως μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε ὁ βασιλεὺς, κανόνα ὄντως
καὶ στάθμην τὸν αὐτοῦ βίον ἀεὶ ῥυθμίζοντα· ὃς πολ-
λὰ παρῆνε τῷ βασιλεῖ τῶν παιδῶν ἐπιμελεῖσθαι,
καὶ μὴ ἀπαιδεύτους· ἔβη εἰς πονηρίαν ἐγκλίνας,
μὴ ποτε καὶ αὐτὸς πάθοι τὸ τοῦ Ἡλαί. Ἐπεὶ δὲ
τοῦ παλατίου τοῦτον οἱ παῖδες κατήγαγον, καὶ ἐν τῇ
Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν, πάλιν τοῦτον εἶχε τῶν συμ-
φορῶν περὶ μύθιον, καὶ τῶν θλίψεων ἀκασώδυνον
φάρμακον, ᾧ συνῆν τότε καὶ Πολύευκτος μοναχὸς
εὐλαβέστατος, καὶ αὐτὸς τὰ εἰκότα παραμυθούμενος·
ὃς τοῦ πατριάρχου Θεοφύλακτου τελευταίου πα-
τριάρχου ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου προχειρί-
ζεται. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶς τρόποις ὁ Θεὸς βούλεται σώ-
ζειν τὸν ἄνθρωπον, συνεχώρησεν καὶ τὸν βασιλέα
Ῥωμανὸν συμφορᾷ ἀδοκίητι περιπεσεῖν, ἵνα δι'
αὐτῆς σωφρονισθεῖς, καὶ τῶν οἰκείων ἐν αἰσθήσει
παραπτωμάτων γενόμενος, σωτηρίας ἀξιώθῃ. Συν-
εχώρει γὰρ ἐπαναστῆναι τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον
ὡς περὶ ποτὲ Ἀβессαλὼμ ἐπανεστῆ Δαυὶδ τῷ οἰκίῳ
πατρὶ. Συμβούλοις οὖν οὗτος πρὸς τοῦτο χρησάμενος
τῷ τε ἀπὸ μοναχῶν Μαρνανῶ, καὶ Βασιλείῳ τῷ
Πετρινῶ, καὶ Μανουῆλ τῷ Κουρτίκῃ, συνειδῶτων
αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων, τοῦτον [τοῦ] παλατίου
κακῶς κατήγαγεν, καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξορίσας
ἀπέχειρεν μοναχόν.

Ἀυτοκρατορία Κωνσταντίνου.

Ἐπὶ τῆς οὖν αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνου ὁ τοῦ-
του γαμβρὸς, ὃς παρανίκος Βάρδαν τὸν τοῦ Φωκᾶ
τῆ τοῦ μαγίστρου ἀξία τιμήσας, ὃς χρόνῳ πολλῷ
τῆν ἐν τοῖς πολέμοις ἀνδραγαθίαν πολλάκις ἐπιδει-
ξάμενος, δομέστικον τῶν σχολῶν προχειρίζεται.
Ἔτα τὸν Βασίλειον, ᾧ ἐπίκλην Ηετεινὸν, πατρικίον
καὶ μέγαν ἑταιριάρχην, τὸν δὲ τοῦ γένους τῶν Ἀρ-
γυρῶν Μαρνανδὸν τὰ μοναχικὰ ἀποδύσας πατρικίον
καὶ κόμητα τοῦ σταύλου πεποίηκεν, ὡσαύτως καὶ
Μανουῆλ τὸν ἐπιλεγόμενον Κουρτίκην πατρικίον
καὶ δρουγγάριον τῆς βίγλας· οὐστὶνας τρεῖς μετ' οὐ
πολὺν χρόνον ἢ τοῦ Θεοῦ δικαία κρίσις ὡς εἰς χρι-
στὸν Κυρίου παροινήσαντας, καὶ χεῖρας ἐπιβαλόν-
τας, τῆς βασιλείας ὀρεγομένους μετέλθεν. Ἐπὶ
καθοισώσει γὰρ καταληφθέντες, ἑκάτερος αὐτῶν

PATROL. GR. CVIII.

ventre progressi, et ad invicem complantati, a ven-
triculi ore ad pubem usque sibi invicem adherentes,
versisque ad invicem vultibus visebantur : qui cum
diutino temporis spatlo in urbe morati fuissent,
velut infaustum portentum et infestum omen ha-
biti, urbe ejecti sunt. Constantino vero solo im-
prante rursus ingressi sunt. Ut autem eorum alter
mortuus est, medici quidam 'peritissimi cohaere-
scentem partem alteram incolumem vivamque ser-
vaturos se praestolati, solerter exciderunt : puellus
isto diebus tribus superses mortuus est. Et in om-
nibus quidem, ut enarratum supra, monachis flem
habebat Imperator : privatim vero praee omnibus
Sergium monasticis moribus praestantem colebat
et venerabatur. Hic magistri Cosmae frater, nepos
vero Photii patriarchae fuerat, quem animae nobi-
litas, quem carnis ingenuitas reddebat illustriorem.
Istum itaque reverendum jugem comitem secum
ducebat imperator, quasi veram regulam et amus-
sim ipsius vitam dirigentem. Hic plurimum horta-
batur imperatorem filiorum curam ageret, neque
illos in inanalibus absque disciplina procurrere sineret :
ne quando, quae Heli, pateretur. Ut vero a filiis e
palatio dejectus est, et in Protēn insulam relega-
tus, 509 hunc rursus habuit calamitatum sola-
tium, et angustiae remedium lenitivum : eidemque
tunc temporis Polyeuctus monachus piissimus ade-
rat, crebris cum hortamentis, ut decebat, consolaturus :
hic, patriarcha Theophylacto vivis sublato,
a Constantino imperatore patriarcha promotus est.
Ut vero Deus miris modis hominem servare consue-
vit, imperatorem Romanum in calamitatem non ex-
spectatam incidere permisit : ut per eam eruditus,
et de propriis delictis admonitus, salutem conse-
qui dignus inveniretur. Toleravit enim filium ejus
Stephanum, velut quondam Abessalon in David
propriam patrem rebellis fuit, ita in eum insur-
gere. Constantinus quippe, Mariano exmonacho et
Basilio Petino et Manuele Curtice propositi cons-
cisci, necnon aliis imperatoribus facinus promo-
ventibus usus, patrem e palatio improbe deturba-
vit, et ad Protēn insulam relegatum monachum de-
touderi jussit.

Supremum Constantini imperium.

Imperator itaque Romani gener Constantinus re-
lictus est. Hic statim Bardam Phocae filium mag-
istri dignitate ornavit. Qui cum multo tempore
bellicae virtutis in praeliis specimina frequentius
exhibuisset, scholarum domesticus institutus est.
Basilius etiam, cognomento Petinus, patricius et
magnus haeriarcha proventus est. Imperator etiam
Marianum Argyrorum sanguine ortum monastico
habitu exutum creavit patricium et stabuli comi-
tem : Manuelem insuper, Curticem dictum, patri-
cium et excubiarum drungarium promovit : quos
quidem tres interjecto brevi spatlo justum Dei ju-
dicium (velut eos qui in unctum Domini pec-
cassent, et in eum manus injecissent violentas)
imperii cupiditate motos incessit. Majestatis quippe

Lesæ rei deprehensi, singuli misera morte vitam abruperunt. Prolixiorem autem et elaboratam magis de illis narrationem opere prædicto instituit. Post dies vero quadraginta, Januarii mensis septimo supra vicesimum, Stephanum et Constantinum ejus fratrem, ne quandoque paria in se attentarent, suspicatus, et quod simile vero reputans, ut, qui proprio non pepercissent patri, minus ipsi condonarent, recumbentes secum ad mensam, escis adhuc in eorum ore positis comprehendi jussit: abriperunt porro quidam Tornacii dicti, et patricius Marianus, et **510** qui ad hoc parati fuerant reliqui: palatioque eduxerunt, et clericall tonsura multatos in proximas insulas deportaverunt exsules. Haud diu post, videndi patris desiderio moti, ad Protēn insulam profecti sunt: eumque monastico habitu vestitum conspicati, in luctum propererunt immensum. Quibus pater collacrymatus ait: *Filios genui et exaltavi: ipsi autem spreverunt me.* Atque ita relegati sunt; Stephanus quidem in Præconesum, et a Præconeso Rhodum, e Rhodo denique in Mitylenem; Constantinus autem in Tenedum, et inde in Samoθraciam, in qua tumultum et seditionem adversus custodes machinatus, ab eis trucidatus est. Michael autem Christophori imperatoris filium detractis imperialibus calcæis clericum esse jussit. Cæterum Romano imperatore in prædicta insula morante, Theophylactus patriarcha et Theophanes patricius et æscubitor inierunt consilium, ut eum rursus in palatium eveherent. Re ipsi communicata et persuasa, tempus explorabant commodum, quo consilio finem imponent. Eo tamen detecto, et ad Constantinum imperatorem delato, consortes ejus pœnis debitis ultus est. Theophanem patricium misit in exsilium, protospatharium vero Georgium et pincernam, et Thomam primicerium verberibus multatos et detonsos, perque mediam urbem traductos exsules deportari. Decembri vero mense indictione sexta adversus Constantinum imperatorem structis insidiis, Stephanum imperatorem ex insula erutum in palatium inducere moliti sunt. Insidiis Constantino manifestatis per Michaelem nomine Diabolinum, auctores intolerandis subjecit verberibus: et hos quidem præcis naribus, alios auribus mulctatos asinisque

Recentiorum imperatorum Chronographia finem accepit a Leone Grammatico, absoluta mensis Julii die octavo, præclari martyris sancti Procopii festo, anno a mundi conditu sexies millesimo quingentesimo vicesimo primo, indictione undecima.

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(64) Anonym., προηγούμενη, quod et congruit, velut dicat, cum de iisdem ex instituto in sequentibus disseram.

(65) Νεμπε Constantino genero, qui imperato-

Α οικτίστην θανάτῳ τὸ ζῆν ἀπέρρηξεν. Τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πλατύτερόν τε καὶ ἐπιξεργαστικώτερον ἐν τῇ προειρημένῃ (64) ἐπεξηγήσει ἐκθήσομαι. Μετὰ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέρας τῆς εἰκάδι ἑβδόμῃ τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς ὑποπεύσας Κωνσταντῖνος τὸν τε βασιλέα Στέφανον, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, μήποτε κατ' αὐτοῦ τὰ ὁμοία διαπράξωνται· καὶ λογιζάμενος, ὅπερ ἦν εἰκὸς, ὅτι εἰ τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἐφείσαντο, πῶς αὐτοῦ φείσονται; ἐστιάζας αὐτοὺς ἤδη ἐν τῇ τραπέζῃ καθεζομένους, ἐπιτίθας βρώσεως οὐσίας ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνήρπασαν τοὺτους οἱ τε λεγόμενοι Τορνίκιοι, καὶ ὁ πατριχίος Μαρριανὸς, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς τοῦτο εὐτρεπισμένοι, καὶ τοῦ παλατίου κατήγαγον, καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήσοις αὐτοὺς περιώρισαν, καὶ κληρικὸς ἀπέχειραν. Μετ' ὀλίγον ὡν αἰτησάμενοι οὗτοι τὸν ἴδιον πατέρα θέασασθαι ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ παρεγένοντο, καὶ τοῦτον ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι θεασάμενοι πένθει κατασχέθησαν ἀφορήτῳ, οἷς ἐπιδακρύσας ὁ πατήρ, ἔφη· *Υἱοὺς ἐγέννησα, καὶ ὄψωσα· αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν.* Εἰδ' οὕτως ἐξωρίσθησαν, ὁ μὲν Στέφανος εἰς Προικόνησον, ἀπὸ δὲ Προικονήσου εἰς Ῥόδον, ἀπὸ δὲ Ῥόδου εἰς Μιτυλήνην· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος εἰς Τένεδον, ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθράκη, ἐν ἣ καὶ ἀναρτοσίαν μελέτησας κατὰ τῶν αὐτῶν φυλασσόντων ἐσφάγη. Μιχαὴλ δὲ τὸν τοῦ Χριστοφύρου βασιλέως υἱὸν τὰ βασιλικὰ πέδιλα ἀφειλόμενος, κληρικὸν πεποίηκεν. Ὄντος δὲ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος καὶ Θεοφάνης ὁ πατριχίος καὶ παρακοιμώμενος· βουλὴν ἐβουλεύσαντο, ὥστε πάλιν τοῦτον ἐν τῷ παλατίῳ ἀγαγεῖν, ἣν καὶ αὐτῷ ἀνακοινωσάμενοι, καὶ παρπίσαντες τοῦτον ἐκαιροσκοποῦν πότε τὸ πέρας τῇ τοιαύτῃ βουλῇ ἐπιθήσουσιν. Ἐπει δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἐφωράθησαν, καὶ κατεμνηνύθη Κωνσταντῖνῳ βασιλεῖ, τοὺς συνεργοὺς ταύτης ἡμύνητο· τὸν μὲν Θεοφάνην πατριχίον ἐξώρισαν, τὸν δὲ πρωτοσπαθῆριον Γεώργιον καὶ πινάκηριον, καὶ Θωμᾶν πριμηχιριον δεῖρας· καὶ κουρεύσας, καὶ μέσον τῆς πόλεως θριαμβεύσας, οὕτως ὑπερορῆσεν παράπεμψεν. Δεκαμῆ. δὲ μηνὶ ζ' Ἰνδικτ. ἐπιβουλήν τινος κατὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου ἐμελέτησαν, βουλόμενοι τὸν βασιλέα Στέφανον ἐν τῷ παλατίῳ ἐκ τῆς νήσου ἀγαγεῖν. Ταύτης οὖν μηνυθείσης Κωνσταντῖνῳ διὰ Μιχαὴλ, τοῦ Διαβολίνου λαγομένου, τοὺς ἐπιβούλους δαρμῷ ἀφορήτῳ ὑπέβαλεν· τοὺς μὲν τὰς ῥίγας καὶ τὰ ὠτα ἀπέτεμεν, καὶ θνοῖς ἐγκαθίσας διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσεν. Πέμπτη δὲ καὶ δεκάτῃ Ἰουλίου μηνὸς ἕκτης Ἰνδικτιῶνος Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ νήσῳ προτελευτᾷ (65), καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει διακομισθὲν, ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπετέθη μνη.

Ἐτελειώθη ἡ τῶν νέων βασιλέων χρονογραφία, πληρωθεῖσα παρὰ Λέοντος Γραμματικῆς, μηνὶ Ἰουλίῳ ὀγδόῃ, ἑορτῇ τοῦ ἁγίου μεγάλου μάρτυρος Προκοπίου ἑτους ςφα', Ἰνδικτιῶνι ἑνδεκάτῃ.

rem adgerat. Ejus reliquas res prosequitur Vaticanus Continuator, qui et ipse in Romano Constantini filio flum abruptit; sive ejus totam historiam non absolvit, sive codex mutilus existat.

GODEFRIDI HENSCHENII,

HAGIOGRAPHI ANTWERPIENSIS, E SOC. JESU,

DE CHRONOGRAPHIA S. THEOPHANIS

DISSERTATIO,

(Acta sanctorum Bolland. Martii, t. III, p. v.)

CAPUT I.

Repudiantur tabulae chronicae, saltem quoad annos et seriem quinque patriarchatum.

Ante omnia dicimus dubitari non posse, quin is, qui in operis sui exordio alium titulum non sumpsit, quam Θεοφάνους τοῦ ἀμαρτωλοῦ (ut fatetur egregius illustrator ejus atque interpres Jacobus Goar ord. Prædicatorum congregationis reformatæ sancti Ludovici vicarius generalis in suis ad pag. 4 notis), idem certo sit quem Magni-agri in Sigriana hegumenum egregiumque sub Leone Armeno confessorum festivo quotannis colunt Græci die 12 Martii. Hujus enim veritatis habemus testem omni exceptione majorem, ipsum Theophanis antiquissimum interpretem ac pene coævum, Anastasium Bibliothecarium, interpretem, inquam: quia ex Chronographia primum Georgii, deinde Theophanis decerpturum se profitetur, et vero plerumque decerpit verbo tenuis, quidquid ad historiam ecclesiasticam Latine condendam Joannes diaconus videbatur posse desiderare ex Græcis auctoribus, quos nominavimus. Postquam autem Georgii laudes brevibus attigit, « De altero, inquit, scilicet Theophane, quid dicam? cum et ejus conscripta vita, qualiter videlicet amplis patrimoniis venditis crucem suam tulerit; qualiterve secutus Christum, abbas in monasterio Agri functus officio, virtutibus fulserit, miraculis conuscaverit, et confessor obierit, satis superque per Byzantium et circum C quasque regiones, his qui prope et his qui longe sunt, clamet. »

2-3. Quo porro in statu inchoatum a Georgio opus Theophanes invenerit, qua ratione prosecutus ipse sit, juvat ex ipso proœmio cognoscere, quod est hujusmodi: « Sanctissimi Constantinopolitani patriarchæ Tarasii olim Syncellus, Georgius abbas, vir eximius et eruditissimus, multis chronographorum et historicorum libris evoluit, compendiarum ab Adamo ad Diocletiani tempora chronologiam scripsit, discussisque studiose temporum rationibus ad invicem comparavit, emendavit, ac solertissime, ut ante ejus ætatem nullus, compo-

A suit: priscorum insuper regum ac nationum universalium statu et regimine annotato, singulorumque quantum licet observatis ætatibus, supremarum et universalium sedium, Romæ dico; Alexandria, Antiochiæ et Hierosolymorum pontifices enumeravit, eorumque annos ac tempora egregio digessit ordine. Sed quoniam præveniente ipsum morte, opus, quod ad Diocletiani usque tempora scribendo, ut sumus præfati, perduxerat; non poterat ad propositum sibi finem prosequi; nobis velut sincerioribus amicis illud reliquit, multa excusantes pluribus hortatus, ut ne imperfectum relinqueremus laborem suum, atque ad eundem suscipiendum coegit. Quocirca monitis ejus morem gerere compulsi, molem robore nostro longe graviorem suscipimus. Multis siquidem voluminibus diligentius exquisitis et quantum facultas et ingenium dedit examinatis, præsentem chronographiam a Diocletiani temporibus ad Michaelis et Theophylacti ejus filii imperium complæmus; reges insuper et patriarchas, necnon eorum gesta et ætates, quæ par est sedulitate, describimus, nihil ex proprio adnectentes; sed potius ex antiquis historicis et oratoribus colligentes omnia, propriis quæque locis digessimus, secundum temporum rationem res gestas ordinantes, ut quoto anno quid factum sit in bello vel Ecclesiâ, in promptu habeant legere volentes. »

4. Hæc ibi, in quibus aoristos συνεγραφήματα et τετάχαμεν, maluimus per verbum præsentis quam præteriti temporis explicare: quia proœmium illud operi non facto sed faciendo præmitti a Theophane, iis persuademur argumentis, quibus credere cogimur non omnia quæ præconceperat animo fuisse ab eo effectui mancipata: quorum defectum cum sciolus aliquis præsumpsisset supplere, præclarissimo auctori haud mediocriter injurius fuit. Etenim chronographia Theophanis, qualem nunc habemus, ex collatione quinque codicum mss. Regii scilicet, Peyreziani, Barberini, Vaticani et Palatini, duabus constat partibus: quarum quæ potior est et vere aurea omnique acceptione dignissima, historiam exhibet per annos digestam: altera vix

plumbea dici meretur, consistitque in tabulis chronologicis (Canonia vocat Goar) quibus per loculos divisis, primum annus mundi, tum Christi incarnati, dein imperatoris romani, proxime regis Persarum aut ducis Arabum, rerum post Persas in Palæstina potentium, denique ex ordine quinque episcoporum præcipuorum seu patriarcharum, Romani, Constantinopolitani, Hierosolymitani, Alexandrini et Antiocheni ordo et anni continentur. Tabulas autem istas magna cum diversitate non tantum præfixas annis non suis, sed etiam mendosissime conscriptas esse, et plurimis hiare loculis, ac portentosis prorsus annorum, præsertim patriarchalium, supputationibus scaterere, cum ipsemet Goar agnoscat fateaturque; mirum est aut ipsam, aut qui defuncti Goaris laborem eduxit in lucem Combessium, potuisse sibi persuadere, ab auctore Theophane esse. « Qui variorum auctorum sententias et numeros secutus sit varios, opusque proprium urgente persecutionis necessitate non recensuerit, proindeque exigere a lectore suo possit, ut qui dormitantem Homerum patitur, Theophanem quoque lapsum erigat corrigatque: cum nimirum succedentes et ad invicem cohærentes numeros in sequiores transponit annos, seu etiam conjunctos annos in dissita canonia desultorie transfert: aut eidem viro nunc pauciores, mox plures diversis canonibus assignat annos: vel cum ejusdem viri pauciores anni plura occupant canonia: aut cum summa quæpiam ætatis æquales loculos sive canonia quibusdam omissis non accipit: vel denique cum numero ejusdem anni repetito confusio infertur non mediocris. »

5. Verum si hæc tam multa, tam gravia volumus Theophani imputare, verendum est, ne plura ac graviora occurrant quam quibus lectoris, quantumvis benigni, lenitas possit ignoscere. Nam ut omittam quæ circa sancti Cyrilli Hierosolymitani decessorumque ejus ac successorum chronotaxin fedèssime errata demonstravimus, « Emendationem superat omnem, inquit ipse Goar, Romanorum episcoporum nomen frequentius omissum, et ætas pag. 208 auctori penitus ignota: « quod uti ex indubitatis pontificum annis manifeste nobis constat, ita fortassis in aliis patriarchis deprehenderemus, si de eorum successioneibus atque ætatibus pari nobis ratione constaret. Neque dixeris vitiosus catalogos præ oculis habentem Theophanem atque ex iis annos supputantem in istorum errorum partem non minimam prolabi potuisse: ubicumque enim in ipsa historia pontificis Romani occurrit mentio, non alium quam par erat nominavit usquam: quomodo igitur ignotam potuit eorum seriem ætatemque habere? aut quæ potest tanta concipi ullius scriptoris oscitantia, ut annales ordinans, eosque in capite imperatorum et pontificum annis præsignans, nomen aliquod scribat diversissimum ab eo, de quo in ipsa historia acturus est: aut saltem, cum de aliquo egerit no-

minatim, non cogitet alium hunc esse ab illo, quem in fronte expresserat? Sic ad annum 10 et 11 Constantii narrantur acta inter Athanasium et Julium Papam, qui in anno Constantii 15 et ipse pontificatus sui 15 annum ultimumque explevit: cum interim in tabulis totus ejus pontificatus ad sexennium retroactus, ipso quem diximus 10 anno Constantii, Liberium faciat succedere Julio.

6. Quid autem dicemus de regum Persarum serie? Exorditur eam Georgius Syncellus anno quarto Alexandri Mammææ, qui fuit vulgaris æræ Alexandrinæ 218, et expositis singulorum nominibus, et quot quique regnaverint annis, usque ad Persici imperii finem sub Saracenis, quintum regem Uracem (Arareuchem dictum in tabulis Theophani affectis) inducit in imperium anno Alexandrinæ æræ 264 conformiter ad annorum spatia singulis ejus decessoribus in catalogo assignata; eumque annos 17 regnavisse scribit. Tabulæ autem (quæ pene ubique quoad numeros annorum uniuscujusque regno attributorum cum Georgio consentiunt, sed ordinem quandoque et nomina commutant) cum totidem annis regnasse Arareuchem admittant, ultimum illius annum componunt cum primo Diocletiani, Alexandrinæ æræ 277 atque ita quatuor annos auferunt. Quis autem credat Theophanem continuatorem Georgii, nulla apparente ex causa ita ab auctore suo fuisse discessurum, si tabulas ipse conscripisset? Quis rursus credat omissurum fuisse Varanis, seu Uranis 3 nomen et annos 4, si præ oculis habuisset relictum sibi a Georgio Catalogum: ac deinde pro Urarane 5 Arsabelum, pro Samaspo Pecmasaphum fuisse scripturum, nominibus toti Georgianæ seriei ignotis?

7. Simili ratione licebit ab iis argumentari patriarchis, quos ultimo operis sui anno sic subnectit Georgius; ut ab iisdem exordiri deberent Theophanis tabulæ, a primo Diocletiani anno exordientes; licet de illo anno, utpote jam satis descripto, nihil scribendum sibi esse Theophanes putaverit: vel hoc ipso indicans prius opus a se continuari, non conscribi novum, quod alias auspiciari debuisset ab illius ad imperium ingressu, qui primus offerebatur in historiæ argumentum. Hunc autem annum cum descripsit Georgius sic concludit:

Romæ episcopus 28, Caius, annis 15.

Antiochiæ episcopus 17, Cyrillus, annis 15.

Alexandriæ episcopus 16, Theonas, annis 19.

Hierosol. episcopus 38, Hymenæus, annis 12.

Ex quibus juxta priores Georgii calculos, Caius quidem et Theonas primum illum habuissent in episcopatu annum: Cyrillus, anno Alexandrinæ æræ 264 creatus, annum egisset 14; Hymenæus vero ultimum, nisi (quod est verosimile) dicas, librariorum vitio factum ut duodecim annis scri-

beretur sedisse, cui passim alibi anni plusquam A Theophane continuatæ præfixa, hujusmodi Canonium exhibet ipso in limine :

8. Interim tabula, chronographiæ exhinc a

Annus conditi orbis	Annus Incarnat. divinæ	Rom. imp. Diocletianus annis 20.	Rex Pers. Ara-reuthes annis 17.	Romæ episcopus Caius annis 15.	Hierosol. episcopus Hymenæus annis 24.	Alexandr. episcopus Theonas annis 19.	Antiochiæ episcopus Tyrannus annis 13.
5777	277	1	15	7	13	11	2
5778	278	2	16	8	14	12	3
5779	279	3	17	9	15	13	4
5780	280	4	Varanisan.f.	10	16	14	5

Non quærimus utrarum tabularum calculi ad veritatem propius accedant, et num major fides adhibenda non sit Eusebio, proximos temporibus suis episcopos sic ordinanti, ut Caius, imperium suscipiente Diocletiano, egerit in episcopatu suo annu 5, Hymenæus 19, Theonas 4, Tyrannus nonnisi post annos octo successerit Cyrillo, circa Diocletiani initia agentis annum duntaxat 6. Hæc, inquam, non quærimus : sed istud potissimum lectoris æqui iudicio æstimandum relinquimus, an cum Georgii chronotaxi tam male cohærentia possit credi scripsisse illius continuator, aut omnino aliquis qui Georgium legerit ? nedum is qui omnia, quæ sibi ille ad texendam chronologiam conquisiverat instrumenta, hæreditavit.

CAPUT II.

Quomodo tabulæ consecræ videantur. Qua æra Theophanes usus sit. Quam recte ab anno ejusdem 277 exorsus sit. Quale sit Chronicon quod Raderus Alexandrinum dixit.

9. Quid igitur ? inquires. Adeone impudens fuerit aliquis, ut Theophani assigneret tabulas, de quibus cogitaverit numquam ? Non hoc dicimus : sed omnino arbitramur, ejusmodi tabulas ab eo non tantum excogitatas fuisse (ut commodiores ad usum lectoris, quam modus ille quem tenuit Georgius, annos mundi Christique et Imperatoris Romani præfixgens historiæ ad instar tituli, ad caleem vero ejusque anni Persarum reges et quatuor episcopatum præsules subtexens), verum etiam lineas, intra quas essent describendæ per loculos divisas, ab eodem Theophane fuisse deductas, saltem in principio operis et ubi id non fecit, similibus lineis ducendis spatium in codice vacuum relictum fuisse a scribente. Dicimus tamen quod annos mundi Christique et Romani imperatoris scripsisse contentus, et episcopatum titulos cuique loculo præsignasse, loculos ipsos omiserit tantisper inscriptis nominibus episcoporum et singulorum annis implere, dum quod in opere præcipuum erat absolvisset : deinde autem vel morbis vel ærumnis impeditum, vel etiam rei difficultate absterritum (cum videret quomodo episcopales catalogi in designando uniuscujusque pontificatus tempore vel inter se vel cum notis certioribus pugnarent, et summa annorum inita in descensu ascensuque faciendo nunquam recte finiretur) desperasse de successu.

Satis ergo habuit omnia tantisper cura perte-

xendæ accuratius seriei, in ipso quandoque historiæ contextu nonnullos episcoporum eo anno sedentium nominare, quandoque eorum nomina certius sibi cognita inscribere loculis ad id præparatis : unde eos acceptos in Anastasii versione hoc modo reperias : « Mundi anno VI ∞ XCIX. Divinæ incarnationis anno 599. Anno vero Imperii Phocæ 5; Isacius Hierosolymitanus, Theodorus Alexandrinus, et Anastasius Antiochenus habentur antistites. » Et paulo post : « Anno imperii Phocæ 7, Sergius Constantinopolitanus, Zacharias Hierosolymitanus, et Joannes Alexandrinus habentur antistites. » Hæc enim aliaque similia, in Anastasio quidem non admodum rara, in Theophanis vero textu vix unquam reperienda, unde accepisset iste, si hic ea in dictis loculis non signasset ? Hoc autem eum credimus in melius sibi cognitæ urbis Constantinopolitanæ Patriarchis diligentius frequentiusque fecisse, cum ipsi historiæ suæ tam accurate inseruerit eorum, qui suo ævo fuere viciniore, initia finesque. Quin et Romanorum pontificum tempora sibi propinquiora in eadem historia diligentissime expressit : et quamvis in antiquioribus aberravit subinde a veritate, non admodum correctos secutus catalogos; nunquam tamen sic est hallucinatus (incipiendo a Julio, cujus ad annum æræ Alexandrinæ 334 meminit), quin revera eo aut proximo anno is pontifex Romanæ Cathedræ præ sederit, cujus factum aliquod in historia explicatur.

10. Tabulas autem ita vacantes in codice adhuc invariato reperisse Anastasium, omnino credimus : postea autem factum esse, ut sciolus aliquis, ex catalogis in sancti Nicephori patriarchæ Constantinopolitani compendiaris chronographis repertis, prædictos loculos implere tentaverit, inde, ubi isti in suo desinebant manuscripto, sursum ascendens per annorum spatia, recte aut perperam definita; nihil pensi habendo quot quique menses diesque plures aut pauciores sederint quam annorum integrorum numerus adjunctus significat. Ita necessario fieri debuit, ut ejusmodi supputationes corruptis etiam quandoque in ms. numerorum notis vitiosiores redditi, non modo a veritate recederent plurimum, sed nec cum Theophanis historia sequente neque cum præcedente Georgii supputatione possent coincidere. Ut autem Anastasii versione movemur ad credendum, nequaquam Theo-

phanem vel semper vel ab initio inscripisse tabulis episcoporum quæ diximus nomina : sic eadem moti auctoritate persuademur, non singulis annis præsignatum fuisse a Theophane mundanæ ac Christianæ æræ numerum ; sed item ut Anastasius facit, ad initia duntaxat Imperatorum, et quandoque alias : alibi vero solum signatum imperii annum, quod eo fere solo consuessent historici publica scripta signare. Hinc porro fieri non difficulter potuit, ut dum ad annos mundi subinde revocantur anni imperatorum, aliqua difficultate incidente, non semper facta fuerit uniformis progressio, quemadmodum infra docturi sumus, ostensurique non tam ipsius Theophanis errore id factum, quam receptæ per universum Orientem ex usu Alexandrinæ Ecclesiæ chronotaxis, cui aptare se auctor debuerit. Hic tamen ne tenebras multas offundat, Theophanis chronologiam ad æræ vulgatæ annos aptaturis, hanc dissertationem vulgare placuit.

11. Alexandrinæ porro sive ecclesiasticæ æræ differentiam, æra Græcorum seu Romanorum id est Constantinopolitanorum, ipse nobis Theophanes explicat ad extremum Zenonis imperatoris annum his verbis : « Cæterum annus, quo Zeno mortuus est et Anastasius Imperare cœpit, ab Adamo v. ∞ dccccxcix apud Romanos numeratur ; qui juxta diligentiorum et veriorum Alexandrinorum calculum v. ∞ dccccxxxiii, a Diocletiani imperio 207, a divina incarnatione 483, indictione 14, notatur. Qui annus cum citra dubium ullum fuerit vulgaris æræ 491, liquido apparet Alexandrinus, in mundanis quidem sedecim annos pauciores numerasse, æræ autem Christianæ annos detraxisse octo : idque commodioris supputationis causa, ut apparet, quò toto uno sæculo unitatum ac decadam numeri æqualiter procederent in recensendis mundi Christiane ævæ annis. Hunc igitur calculum secutus Theophanes, et chronographiam à Georgio Syncello usque ad Diocletiani perductam initia porro per-textutus, primum dicti imperatoris annum composuit cum anno Christi 277, qui nobis, octennio addito, est 285, atque ita tacite correxit errorem auctoris sui, annum 278 æræ Alexandrinæ, primum Diocletiani facientis. Etenim hic Alexandri Mam-mææ annos tredecim recte in anno 215, qui nobis 223 fuit, exordiens, minus recte eidem dederat successorem Maximinum, anno 228, qui fuisset vulgaris æræ 236, cum dictum Alexandrum constet solis novem diebus ultra tredecim annos regnasse, atque adeo pridie Nonas Martias acclamatum, ipse Idibus obiisse : ut consequens sit primum Maximini annum statui debuisse 227, et reliquos deinceps annos a Georgio numeratos, tali errore semel posito, exrescere supra numerum justum anno uno.

12. Optime igitur fecit Theophanes quod Georgianæ chronographiæ superfluum istum annum detraxerit : non item ii, qui ipsi Theophani annum

utrumque detractum volunt, existimantque etiam sic serius quam par est Diocletianum ab eo in imperium induci. Cum enim Græcorum annus a Septembri mense suum sumat exordium, et tum ex aliis auctoribus, tum ex Chronico, quod vocant Alexandrino, habeamus, « Diocletianum imperatorem 15, Kalendas Octobris Chalcedone renuntiatum, 5, Kalendas Octobris Nicomediam purpuratum intravisse, et Kalendis Januarii consulem prodiisse, » evidens est nullam anni 276 partem ad ipsius imperium pertinuisse, nisi usque ad Kalendas Januarii differas anni initium numerare : quod non faciunt auctores uno anno Diocletiani initium anticipandum judicantes, sed alio nituntur fundamento, persuasi videlicet Palilibus festis, id est 5 Idus Maii, illum esse exorsum regnare. Verum hoc quam temere assumptum fuerit ex verbis Claudii Mamertini in chronico, in alium prorsus quam revera habeant sensum detortis, dilucide Petavius noster ostendit lib. II *De doctrina temporum* cap. 30, ingenue retractans, quæ alias ex inveterata, ut ait, chronologorum sententia scripserat. Eisdem autem prorsus nihil potest juvare 11 consulatus Diocletiani cum 11 annis tribunitiæ, id est imperatoris potestatis, in quibusdam lapidibus compositus. Aliud enim est utriusque initium : et cum hoc optime constat quod hunc consulatum adierit anno imperii sui primo, et ideo recte « a consulibus Diocletiano 11 et Aristobulo ejusdem Diocletiani anni ad Pascha ordinandum digesti sunt, » quemadmodum in fastis Constantinopolitanis expresse dicitur.

13. Constantinopolitanis, inquam, licet notiori jam nomine chronicon Alexandrinum vocentur, ex opinione Raderi nostri eosdem Græce Latineque edentis : quam et nos appellationem (ut recepto serviamus usui) libentius usurpamus. Satis enim esse potest eruditum lectorem hic monuisse, quod chronicon illud revera nihil minus quam Alexandrinum sit ; quippe quod nihil habeat cum Alexandrinorum rationibus commune. Non mensium, non dierum nomina, quæ Alexandrinis Ægyptiaca erant omnia, chronico autem hinc partim Græca partim Latina sunt, ut Kalendæ idus, etc. Non initium anni, quod Alexandrinis sumitur a mense Thoth, cujus primus dies respondet 29 diei mensis Augusti : in chronico autem a Kalendis Januarii Romano more ducitur. Non anni titulum, quem Ægyptii a regibus imperatoribusve sumebant, Chronicon autem sumit a consulibus ex more Romano. Non æræ Christi ; quam qualem usurparint Alexandrini jam vidimus, chronicon autem prorsus non attingit, procedens Græcorum more per Olympiades, Ægyptiis in rebus publicis consignandis inusitata. Ut autem ex tanta characterum chronologicorum ab Alexandrinorum usa discrepantia manifeste convincitur Alexandrinorum non esse, in quo illa reperitur, ita e converso indubitatum videtur ferri iudicium posse, prædictos fastos

Constantinopoli seu Novæ Romæ scriptos esse, ubi in usu vulgari ista erant omnia, magna parte ex veteri Roma illuc traducta simul cum imperii sede; non item in reliqua Græcia, a Latinis nominibus magis abstinente. Istud vero maxime ex postremis prædicti Chronici annis liquet, quibus tam proluxe describuntur Acta boni Magistri, in templo Studitarum Constantinopoli sepulti anno Heraclii 47, ab aliis historicis vix leviter tacta; ut non tantum ibidem scripsisse auctorem, sed et ex Studitis unum fuisse, nobis appareat verosimillimum. Ast præfigitur chronicon hæc, quæ sequitur gnomo Πέτρος Ἀλεξανδρείας. « Hinc deinceps annorum ab Adamo protoplasto sive ab orbis conditi exordio summa colligenda est, respondentium inspiratæ a Deo Scripturæ et sancte institutis per divinos Patres atque in Ecclesia Catholica recte celebratis festivitibus. » Item de Agno typico et Paschalibus atque ex matheseos rationibus frequenter disputat: Alexandrini autem episcopi scitur mœnus fuisse, ut definitis accurate solis ac lunæ cyclis, Pascha toti orbi Christiano, quo die esset celebrandum, indicaret. Quid autem tum, si eo non obstante, Cycli Paschalis rationes perspectas habere studuerint Heraclii ævo omnes qui docti cupiebant haberi apud Latinos? Gnomo autem istiusmodi non magis indicat auctorem fuisse patria Alexandrinum, nempe urbis illius episcopum aliquem, quam similis ælia ex Eusebii Cæsariensis, vel scriptoris alterius opusculo vel epistola quâpiam accepta et libro præfixa, Eusebium aut ipsum cuius ea esset gnomo auctorem probaret. Itaque haud paulo rectius Panvinius aliique fecerunt, qui dictum Chronicon, prius in Sicilia repertum quam illud ex Augustano ms. Raderus plenius accuratiusque vulgaret, « *Fatos Siculos* » nuncupavere, cum usu sit inter eruditos receptum (quem et nos in martyrologiorum antiquorum sequimur nomenclatura, quoties ignoramus ad cuius Ecclesiæ usum descripta fuerint) ut mss. codicibus nomen fiat a loco in quo reperti sunt, vel ab eo qui illos proprios in sua possidet bibliotheca.

CAPUT III.

De anno Constantii et Galerii corregnantium et quinto Phocæ in Theophanis Chronographia præteritis, ac demum post plurium annorum seriem, ad lacunam esplendam, Juliano et Copronymo supra iustum tempus eorum adjectis.

14. Postquam ab infinitis propemodum erroribus, quos vitiosissimæ tabulæ Theophani impingebant, diligentissimi auctoris nomen vindicavimus, et prorsus indignas esse ostendimus, quæ cum chronographia ejus circumferantur, non hoc agendum nobis putamus, ut singula ejus capita revocemus ad examen, et quandoque exerrantem, quod humanum est, ex aliis certioribus quam quæ ipse vidit monumentis ac temporis signandi characteribus, revocemus in viam. Præstitit hoc magno studio et labore interpres ejus prænominatus Goar;

cujus egregio factui post auctoris mortem irruentem producendo intentus Combefisius, Notas addidit posteriores. Itaque omissis iis quos ipsi observarunt et correxerunt in Theophane erroribus, et difficultatibus quas attigerunt prætermissis, duotantum hic puncta notabimus: non tam quia ab ipsis levi nimis manu tractata nec satis rite explicata, quam quia ad plurimos consequenter annos spectantia, totam Theophanis chronologiam obscurissimam reddunt, et ad æræ vulgaris numeros ipsius calculos aptare volentibus, incredibiles pariunt molestias: quas nos experiendo edocti, quod iis emolliendis nobis privatim comparaveramus remedium, libenter in publicum hic conferimus. Est autem hoc in eo situm, ut occasione exerrationis detecta, et statutis eidem utrinque terminis, doceatur lector, eo quod inter Magni Constantini et Joviani imperatoris exordia fluxit spatio, novem annorum differentiam inter vulgarem æram æramque Alexandrinam esse concipiendam, ut suis quæque aptentur temporibus: et rursus ab anno Phocæ quarto usque ad Constantini Copronymi mortem: eum alias communiter, sicut antea dictum est, soli octo anni adjici debeant ad numerum æræ Alexandrinæ, ut cum vulgari componatur. Utrumque autem tanto facimus libentius, quo certius ostendere possumus postremæ exerrationis culpam nequaquam penes Theophanem residere, sed commune tunc passim fuisse omnibus Alexandrina æra utentibus, ut annos mundi Christique, uno quam par erat pauciores, eo tempore numerarent, et sic imminutos cum vera indictione nihilominus componerent.

15. Huic simile aliquid etiam in primo casu accidisse suspicari possumus, demonstrare non possumus. Etenim Georgius Syncellus, cuius chronologicum opus pertexendum Theophanes noster suscepit, pag. 32 editionis Regiæ præfatur, se « Chaldæorum dubiam conjecturam arte demonstrativa refutaturum, necessario interpretandos sibi ducere annos Egregorum usque ad 165. Enoch, qui mundi fuit 1287, ut deinde, inquit, ad vigesimum Constantini ab Adam ordine servato numerandi seriem traducam: et regum unicuique genti imperantium nominibus prolatis, annorum vcccccxxv summam me non oscitanter collegisse demonstravi. » Hæc ille Goare interprete. Verum si quis respondeat quod usque terminum significare, ut scholæ passim loquuntur, extrinsecum, adeoque Georgium censuisse, Constantini Vicennalia spectare ad proxime sequentem a dicta summa annum vcccccxxvi qui nostro 325, responderet, recte se habebit tota Georgii supputatio, sique erraverint soli, qui in ultimo præsignati numeri anno, eadem vicennalia collocarunt. Hoc autem manifeste Theophanes fecit, siquidem cum Vicennialibus Constantini et tempore celebratæ Nicænæ synodi indictionem 12 conjunxit, quam constat Coss. Paulino et Juliano die 20 Maji habitam, at-

que adeo ad 13 Indictionem pertinere. Tali porro A errore jam posito, necessarium fuit, per annos 20 sursum ascensuro, primum Constantini annum statuere annum suæ æræ 297. Nec ullum sibi potuit reservare annum, quem Constantio Chloro et Galerio Maximiano inscriberet, quasi post abdicationem Diocletiani et Maximiani Herculei (factam, ut tradit ipsemet et consentiunt omnes, æræ Alexandrinæ anno 296, 11 Kalendas Martii) solis quatuor mensibus vixisset Constantius Chlorus Constantini pater : quod ipsum manifeste ostendit se sentire, cum ait : « Anno imperii undecimo vita functum ; » quem anno 285 dixerat Cæsarem esse institutum.

16. Atqui non tantum Alexandrinum Chronicon dicit, quod Constantius, Constantini Magni imperatoris pater, cum annos 12 imperasset, vita cessit; et ipsius Constantini annum primum composuit cum initio Olympiadis 272, sed etiam ex fastis consularibus constat, præter illum annum quo, cedentibus imperio soceris, Augusti declarati sunt Galerius atque Constantius : etiam anno sequenti consulatus insignia gessisse Constantium. Fuit igitur Constantii imperium unius anni et quatuor mensium : post quos mortuo patre die 8 Kalendas Augusti, reliquum quidem tempus, quod Græcis duntaxat unius mensis usque in anni sui sub Ænem supererat, non potuit apud eos primum Constantini annum efficere : potuit tamen eorum posteris ambiguos reddere Latinorum supputatio, ad quos, adhuc quinque menses ad Januarium numeraturos, C cœperat Constantinus imperare. Quidquid sit, et quocumque ex capite ii extraxerint, qui Theophani erroris dederunt occasionem; potuit ipse errorem agnoscere atque corrigere, cum ad truculentiam illam famem describendam pervenit, quæ septima indictione imminente Orientem afflixit, quamque ex semel posita rerum per annum unum anticipatione retulit ad annum 324. Si enim tunc, cum habita est Nicæna synodus, Alexandrinus solum agebatur annus 316 et indictio 12; quæ post æstatem anni iisdem Alexandrinis 324 imminerebat indictio, non potuisset nisi sexta censi, adeoque scire potuit cum septimam dixit, res quæ illam præcedebant indictionem anno uno a se anticipari : et D annum 225 a se numerari debuisset, ut haberet ætatem, quam septima sequebatur indictio. Maluit tamen positos semel calculos prosequi toto reliquo Constantini et successoris Constantii tempore; atque ut hiatus unius istius, anni tandem suppleret, Juliani imperium (quod unum annum et menses octo non integre explevit) per tres pene solidos annos dividere.

17. Hac unius anni ad Juliani tyrannidem adjectione in viam regressus Theophanes, ab initio Joviani, id est ab anno Alexandrinæ æræ 356, cuius Januarius cum nostro 364 coincidit, inoffenso pede progreditur, et suos annos cum indictionibus (quas reliquo quarto et quinto sæculo rarius indicat, sæ-

culo autem sexto post Anastasii mortem pene quottannis designat) recte componit usque ad Phocæ et Heraclii tempora; ubi novus occurrit nodus, etiam a Goare animadversus; sed ita, ut animadvertisse contentus, ejus causam exerrandique principia ac finem non sollicite indagavit: cum tamen non modice referat ad chronologiam scire, quo loco exemptus annus unus sit, quo deinde alius unus substitutus. Idque eo magis operæ pretium est facere, quo certius est, non aliquam Theophanis hallucinationem casui intervesisse, sed ex eo quod aliquando publice usurpatum fuit, in necessitatem inductum tale quid faciendi, si ab usitatil calculis nollet recedere et tamen aliquando vellet in viam redire. Ita porro res habet. Postquam Alexandrinæ æræ anno 595 mense Novembri, indictione 6, occisos a Tyranno Phoca Mauritium filiosque narrasset, primum Heraclii annum cum Alexandrino 602 componens ita orditur: Hoc anno mensis Octobris die 4, indictione 14, Heraclius ex Africa appulit cum navibus, atque ita ex octo Phocæ annis eique respondentibus indictionibus, unam tollit. Si quæris, Quam? respondemus, Decimam, in quam annus quintus Phocæ cadebat; cum anno ejusdem quarto de industria conflatus in unum, rejecta ad calcem ejus morte Cyriaci patriarchæ, quam hunc « obiisse 20 Octobris die Sabbati, ac funus curatum esse 30 ejusdem mensis die Dominica, » habemus ex chronico prædicto: qui temporum characteres in annum duntaxat 599, æræ Alexandrinæ et in 10 indictionem cadunt: reliqui autem tres anni Phocæ, uti et præcedentes quatuor, sic inter se narratione cohærent, ut interjici illis prorsus nihil possit.

18. Quid autem cogit Alexandrinus annum unum dissimulatum præterire manifeste docebit præcitatam Chronicon ad annum imperatoris Heraclii primum hisce verbis: « A septimo Octobris præsentis indictionis 14 usque ad 13, Januarii indictionis ejusdem, scriptum est in publicis tabulis imperti Heraclii. Et a 14 ejusdem indictionis ejusdem mensis scriptum est in reliquum tempus anni usque ad Decembrem nempe expletum, 15 indictione et consulatu ejusdem religiosissimi principis nostri. » Itaque unus idemque primus Heraclii annus, in duas indictiones distractus, occasionem attulit primum Heraclii annum statuendi eum, qui revera initia ejus præcessit, et totus Phocæ debebatur. Hoc autem semel posito, necesse fuit ab iis, qui talem tenebant ordinem, omnia Heraclii et successorum ejus gesta ad unum annum anticipari, magis quam æra Alexandrina integre numerata passa fuisset: quod deinceps usque in Palæstinam videbimus valuisse, etiam circa finem 9 sæculi, scilicet in ecclesiasticis scripturis, quæ sese æræ Alexandrinæ aptabant; quam Theophanes utpote monachus sequens, et tandem exorbitantiam istam vel animadvertens primum vel corrigere volens in sua chronographia, Constantini

Copronymi annum penultimum distraxit in duos, A dissimulata rursum indictione, ipsique Copronymo (quem anno Alexandrino 768 « die 14 mensis Septembris, indictione 14 mortuum esse dicit postquam ab obitu patris imperasset annos 34, menses 2, dies 26), » totos 35 annos reliquit; quoniam in anno Alexandrino 733 propter rerum et indictionum anticipacionem jam dictam, constituerat principium imperii ab eo suscepti, « mensis Junii die 27 ad insequentem indictionem 10 pertinente, » cum insequens, dictum diem indictio numerari tantum debuisset 9, nisi per indictiones primo Heraclii anno geminatas, unum annum æra Alexandrina amisisset.

19. Hæc autem quamvis ita solide deducta subsistant, ut clara sint utrumque terminum considerantibus, annum scilicet Phocæ primum et Copronymi ultimum, lubet tamen etiam exemplis ex ipso Theophane comprobare, toto illo annorum 473 spatio hebdomadæ ferias, cum certis mensis alicujus diebus sic comparari, ut, nisi ad annum ab eo numeratum adjicias annos novem, nunquam sis verum vulgaris æræ annum habiturus vel in Theophane vel in alio scriptore similem chronotaxim tenente. Anno igitur Alexandrino 613 sic scribit Theophanes: « Hoc anno, indictione, 10 Heraclius, peracta mense Aprili die 4 solemnitate Paschali... in Persidem perrexit: » qui character Paschalis in 4 Aprilis, 10 indictione cadentis, cum annum vulgaris æræ 622 signet, clarum est ei debuisse in Alexandrina æra respondere annum 614 nisi annum unum, ut diximus, excidisset. Simile quid habes sæpius posterioribus annis: sed ut Heraclii temporibus immoremur, jungamus Theophani Chronicum præcitatum, et statim primo dicti imperatoris anno habemus « Epiphaniam Julio mense eadem indictione, » (14 ut præfertur, etsi per novam constitutionem imperator a 14 Januarii voluerit 15 indictionem nominari) « ex Eudocia natam: » idque, ut ait Chronicon « die mensis septimo, feria 4. » Atqui talis dies et feria cadunt in annum vulgaris æræ 611, Alexandrinæ 603: hic igitur cum sua 14 indictione primus Heraclio annus in imperio fuit, quamvis Theophanes annum 602 notaverit.

20. Adde ex posterioribus annis exempla, puta ex 732, sub cujus initium, « mense Octobris die 26, Indictione 9, feria 4, terræ motus ingens Constantinopoli contigit: « utique cum nos proximo Januario inchoaturi essemus annum 741, atque adeo 733, numerari ab Alexandrinis debuisset. Item ex anno 735, quo » mense Aprilis die 16, feria 3, Valid Arabum dux suorum factione sublatus narratur: « ubi apparet ex characterum collectione annum 736 signari debuisse, nisi suos præcipites calculos secutus Theophanes fuisset. Denique clarissimis notis insignitur annus, quo « Imperator Copronymus, trium uxorum vir, Eudociam tertiam conjugem Aprilis mensis die primo, indictione

A septima, die Sabbati, Augustam renuntiavit: sequenti vero luce, quæ Aprilis secunda fuit, dies nimirum Dominica sancti Paschatis, liberos ex ea duos Cæsares declaravit. Hæc enim tam diserte signant annum vulgaris æræ 769, ut manifesto appareat quis octenhio dempto deberet secundum Alexandrinam exurgere, quamvis Theophanes annum 760 notaverit, paulo post ad æqualitatem venturus temporum, penultimo Copronymi anno, ut dictum est, in duos divisio. Quod autem Alexandria æra utentibus passim communis fuerit eo tempore ac diu etiam post Theophanem, quem ipse tenuit computandi modus, vide 20 Martii probatum in martyribus Sabaitis, quorum cœvus scriptor nisi sic annos numerasset et annum unum ex more omisisset computare, non potuisset scribere eos mortem oppetiisse anno ab orbe condito viæ cclxxxviii a Christi incarnatione 788, indictione 5, cum quinta indictio annum nostrum 797 signet, et hunc ipsum probet tempus mortis vicinissimum Paschati, in 23 Martii cadenti, quod alii ex propinquis annis nulli convenit.

CAPUT IV.

Heraclii imperatoris chronotaxis, duobus annis in unum conflatis et altero in duos distracto intricata, evolbitur. Indictionum sub eodem ratio explicatur.

21. Quo tempore Chronographiam suam scripsit Theophanes, patriarcham Constantinopolitanum sanctus Nicephorus tenuit, cujus vitam dedimus 14 Martii: qui et ipse breviarium conscripsit rerum post Mauritiū mortem gestarum: quod Græco-Latine habemus editum cum eruditissimi viri Dionysii Petavii chronologicis notis. Harum bona pars eo spectat, ut ostendatur Heraclii imperatoris annum primum fuisse annum vulgaris æræ 611, quod et nos amplectimur, prorsusque confirmatur ex morte, quam post imperii annos triginta, et menses aliquot obiisse illum, æque Theophanes ac Nicephorus scribunt. Obiit autem Heraclius, ut ait ille, mense Martii indictione 14, adeoque anno 641, qui Alexandrino 633 responderet, nisi huic æræ, ea qua diximus ratione, annus unus fuisset ablati. Nec aliter quam ab isto principio numerari solitos annos Heraclii, probari etiam potest ex sancti Anastasii Persæ actis, ad 22 Januarii ex vetusta interpretatione Latina editis, ubi is martyrium passus dicitur « anno decimo octavo imperii Heraclii Piissimi imperatoris et decimo sexto Constantini ejus filii. » Nam si geminatis intra unum annum indictionibus idem annus etiam pro duobus fuisset Heraclio imputatus in publicis tabulis, et si post 13 Januarii anni 611, ut cœpta fuit scribi 15 indictio, sic etiam scriptus fuisset annus Heraclii 2, annus quo passus est Anastasius, quemque ex ipsiusmet Heraclii epistola Constantinopolim scripta de rebus a se contra Chosroem et cum Syroë gestis, constat festum Pentecostes 15 Maji retulisse, et 3 Aprilis habuisse Domini-

cam in Albis, adeoque fuisse vulgaris æræ 628 hic, inquam, annus debuisset Heraclii 19 numerari.

22. Quid igitur Theophanes, inquit, et ejus interpres Anastasius res omnes inter Chosroem et Syroem gestas et imperatoris victorias post I indictionis initium obtentas, in annum Heraclii 17 compegerunt, suoque exemplo movere eum, qui sancti Anastasii acta politiori stylo ornavit, ut eundem annum etiam ipse dicto martyrio assignaret? Hoc nempe est quod ad acta prædicta diximus (x), annos 17 et 18, Heraclii confusos ab auctoribus esse. Quod satis quidem intellexit eruditissimus Petavius cum dixit, relatum de Razate Persarum ductore victoriam « anno 18 imperii jam inchoato cum I indictione: » non tamen explicuit, quid esset tota anni præcedentis 627 hyeme atque æstate actum: quare in ancipiti nos relictos crederemus, nisi ex ipso Theophane, suos ipsius calculos confundente, lux nobis aliqua affulgeret. Etenim anno Heraclii 16, narrans vastos Chosrois cum duplici exercitu conatus, facile ostendit totum eum annum, rebus quæ ibi describuntur contra Saim gestis fuisse occupatum, ideoque Turcorum ex Perside regressum et cum imperatorio exercitu conjunctionem, aut incidisse in autumnum eum, unde proxime sequens Græcorum annus ducit initium, aut forte etiam multo serius contigisse; interim dum alter Persicarum copiarum ductor Sarberus, continuata etiam per hyemem obsidione, Chalcedonem premit. In quo repellendo et hoste persequendo opus est insumptum fuisse quod esse poterat ex hyeme reliquum. Hinc fessis militibus data quies, et utrinque parandis ad extremos conatus viribus incubuere partes, præsertim Heraclius, idque diligentia tanta, ut hostem prævertens, statim a mense Septembri, annum Constantinopolitanis 628 inchoante, in hostem moverit, easque res gesserit, quas, quia duos priores annos in unum Theophanes conflaverat, ad 17 Heraclii annum et indictionem 15 omnes est coactus referre.

23. Verum dum per menses singulos progrediens, tandem ad 12 « diem Decembris pervenit, quo ipse Imperator ante omnes prosiliens Persarum ductorem offendit, eumque Dei virtute et Dei Genitricis auxilio prostravit, » ipse suum errorem indicat, et pariter facem nobis rursum effert, dicens: « Sabbati diem fuisse. » Hoc enim non quadrat in 15 Indictionem, nisi ipsam a Januario in Januarium ducas; sed in indictionem I qua Cyclo solis 20, littera Dominicali D dies 12 Octobris concurrebat cum Sabbato, et annus 628, Græcis in cursu, nobis autem in januis esset. Itaque cum reliquis hujus anni rebus jungendus est gloriosus imperatoris regressus in urbem, et pax imperio parata; quibus solis duobus punctis Theophanes implet annum Alexandrinæ æræ, sicut diximus præcipitate, 619 cum alius ad eundem

Aspiciet tota Chosroæ Syroisque tragedia, et quæ missi ultero citroque de fœderibus nuntii egere usque ad diem 15 Maii indictionis I, quo lectæ sunt Constantinopoli ex suggestu in sanctissimæ Dei Magna ecclesiæ Laureatæ imperatoris litteræ, nuntiantes mortem Chosroæ et inaugurationem Syroæ, pacisque stabilitæ ordinem atque condiciones: quas litteras ætate jam adulta, lætissimus excepit reditus Heraclii, crucem Dominicam reportantis, cum jam nova indictio cum anno communi Græcorum cœpta esset.

24. Atque nunc ita clare videntur elucidata, quæ olim duntaxat in transitu perstringere licuit, et omnia cum Alexandrino, ut vocant, Chronico, annis paulo post secutis scripto, conveniunt optime. Nunc libet ex eodem Chronico observare, quomodo primis Heraclii annis factum sit, ut per explicatam superius constitutionem jubentis, ut ab die 13 Januarii usque in anni finem « 15 indictio et consulatus Heraclii » scriberetur, initium quidem indictionum a Septembri ad aliud tempus translatum fuerit, non tamen earum Cyclis uno anno acceleratus: quia nempe secundus Heraclii annus non fuit signatus indictione I, quod Cycli quindenarii numerus anticipate expletus postulasset; sed ita scriptum fuit, « ind. 15, Her. 11, post consul. Heraclii Augusti » et sic consequenter anno tertio « ind. I, Her. 111 post consulatum Heraclii Augusti 11 » quando etiam constitutum est, ut a die 23 Januarii sic scriberetur, « Imperii religiosissimorum nostrorum principum et maximorum beneficiorum auctorum, Flavii Heraclii piissimi, anno 111, post consulatum ejusdem anno 11, et Flavii Heraclii Junioris Constantini, a Deo custoditi filii ejus, anno primo, semper Augustorum imperatorum. »

25. Verum ad quod tempus dicemus translatum indictionum initium? Theophanes, nulla istarum novitatum habita ratione, et annos Heraclii imperatoris et indictiones a Septembri mense subducere se manifeste indicat, cum anno Heraclii secundum calculum ejus tertio, sed secundum veritatem et publicam scribendi formulam adhuc secundo, narrat coronationem Epiphaniæ a Sergio patriarcha factam « mensis Octobris die 4, Indictione I. » Et eodem deinceps passu progreditur. Chronicon vero supradictum sub 15 indictione factum illud adhuc relinquens, ipsam videtur usque ad Januarium protrahere: deinde vero clare indicat, non idem annorum imperii et indictionum censeri initium, ideoque anno post consulatum Heraclii 111, cum 11 indictione juncto, subnectens gesta die 14, Gorpizæ mensis, qui Romanis est September, expresse iis addit indictionem 111. Ex quo posset consequens censeri, jam tum propter emergentes ex præmonstrata mutatione difficultates, reductas fuisse ad initium Septembris indictiones, nisi in eodem Chronico, mox anno sequenti cum 111 indictione comparato referretur,

quid eo anno cœperit inter psallendum servari a prima Jejuniorum hebdomada indictione 4. » Quid? an jam tum cum initio Martii (Pascha enim 20 Aprilis expectabatur) incepta erat nova indictio, et pene iterum indictiones duæ in unum annum compingebantur? Potius scriptoris mendo 4 pro 11 irrepsisse credemus? Ita certe suadent annorum posteriorum exempla, nullum non mensem Septembri priorem ad eandem referentia indictionem, qua annus imperatoris signatur.

26. Hoc igitur præcitati chronici mendo admissio correctoque, dici potest, tertio post Heraclii consulatum anno adhuc currente usque ad Januarium, de novo cœpisse indictiones a Septembri numerari. Certe præter jam dictum locum, quem mendosum esse suspicamus, nihil potest afferri, quo sustineas ultra eum annum fuisse Januario attributum indictionis exordium: multo minus, etiam mense Martio aliquando illam inchoatam fuisse. Nam licet verba Heraclii in epistola anno 628 scripta τῆ καὶ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου, τῆς ἐνισταμένης ἐπιμησεως, interpretis verterit, « 24 Februarii præteriti mensis, instante jam prima indictione, » quasi adhuc futura esset indictio, quæ pridem inchoata jam fluere debebat, secundum ordinarium Cyclum: erravit tamen manifeste, quod putaverit ἐπιμησέων hic significare indictionem. Nusquam enim vel hic vel alius auctor aliter eam appellavit, quam Latino nomine Ἰνδικτιῶνος (γ). Igitur, ut Heraclii epistolam recte intelligas, τῆς ἐνισταμένης ἐπιμησεως (sic enim legendum) reddendum Latine est « instante jam primo vere seu prima pabulatione; » est enim ἐπιμησεως verbale ab ἐπιμέω, luxuriantem in folia sementem depascor. » Hoc autem statim in Martio faciendum est in illis calidioribus regionibus: et hoc tempus fuit moturo in patrem Siroi necessario expectandum, ne defectu pabuli deficerent per hiemis asperitatem, equi in quibus præcipuum Persarum robur, et spes opprimendi celeriter Chosrois tota erat constituta.

CAPUT V.

Quadam chronologica menda per librorum socordiam Theophani aspersa, et ab aliis non observata. Annorum Mauritii imperatoris duplex epocha.

27. Restat nunc, ut omissis aliorum auctorum vel interpretum mendis, quorum correctio ad Theophanem illustrandum facit nihil, observationes chronicas, quæ priorum commentatorum videntur fugisse diligentiam, nobisque aliud agentibus occurrerunt, in gratiam curiosi lectoris adnotemus, ut si quis auctorem optimum, forma et modo ad usum publicum commodiori velit emitte in lucem, propriisque annotationibus ex sua et aliorum diligentia depromptis illustrare, hanc quoque rationem nostram ad manum habeat.

Primo annus Alexandrinus 483 sic concluditur: « Coronatus est Anastasius, præfata indictione 14 mensis Aprilis, ἡμέρα πέμπτη τῆς μεγάλης τοῦ

Πάσχα magna paschali solemnitate feria 4. » Ita interpretis: verum si ex anni et indictionis indicio requiras, quis dies fuerit 14 Aprilis, invenies Cyclo lunæ 17, solis 24, ipsam Dominicam Paschatis fuisse: quare expungens τὸ πέμπτη, Imperita manu nescio unde adjectum, ita clarum sensum Latine reddes: « Coronatus est . . . ipsa die magna Paschatis: » quo loquendi modo nihil est familiarius Græcis de Paschate agentibus.

ii. Annus 536 ita incipit: « Hoc anno mensis Septembris sexto die, hebdomadis primo Ἰνδικτιῶνος ἑβδόμης, ut est in Græco: non igitur erudito interpreti vitio vertatur, quod librarii præcipitan- tia Latine inveniantur « indictione prima; sed legatur septima: » et debitus inter indictionem 5 anni 534, et indictionem 11 anni 540 ordo servatus invenietur.

iii. Anno 542 post medium, « Ædis Sanctorum Apostolorum consecratio facta dicitur CP. Julii mensis die 28, tertia feria: » ubi in Græco ἀγοαε Latino textu Junius mensis esset substituendus pro Julio, ut Cyclo solis 27, littera Dominicali B, dies, mensis, et hebdomadis feria recte conveniant: itaque Anastasius bibliothecarius ad annum præfatum legit et vertit, nisi quod in Parisiensi regia editione typographorum incuria in annis Mundi et Christi 46 pro 42 legatur, ex antecedentibus et consequentibus haud difficulter corrigendo errore.

iv. Annum proxime sequentem in Græco pariter et latino textu Narsetis adversus Gothos profectio incipit, et signatur « Indictione quarta sive 8: » sed ex anno, quem immediate post « Indictio decima quinta, » α' notat facile deprehendes, quantumvis fores aliis adminiculis destitutus, unius cifra defectum supplendum, legendumque esse « Indictione decima quarta, 18'. »

v. Econtra in anno 546, ubi « Horrendus in urbe CP. terræ motus accidisse dicitur mensis Augusti decimo quinto, α', tempore illucescentis jam Dominicæ diei post mediam noctem, » lege diem mensis solummodo decimum, α', quia Cyclo solis 2, littera Dominicali E, in diem 10, non in 15 Dominica incidebat.

vi. Anno 551, « In Magna ecclesia Constantino- politana Trulli, jam pene suis omnibus ornamentis instructi, pars orientior, collabente ad sanctum altare testudine, in terram decidisse legitur, mensis Maii die septimo, hebdomadis tertio, ubi diem mensis vigesimum septimum ut legas, vel diem hebdomadis quartum jubet littera Dominicali E, Cyclo solis 13. » Prælaet autem prior correctio, quia in notis numeralibus facilius est litteram unam omitti, quam diversas inter se commutari.

vii. Anno 622 (qui propter demonstratam superioris unius anni Alexandrini expunctionem Januarium mensem cum nostro 631 habet communem) « Indictione 4 Novembris 7 Heraclio David filius natus est. Eodem quoque die Heraclius Heraclii

nepos in lucem venit, et a Sergio die 3 Novembris A 1 diem Martii : ut igitur non erraverit Theophanes ipsomet anno, quo potuit scripsisse, et quo alias plures temporum notas recte composuit ; credendum librariorum incuria jam offm Anastasius ita scriptum reperit) excidisse voculam unam, ipsumque Theophanem (ut alias in simili casu de indictione vidimus anno Constantini 28, et de verno tempore in chronico Alexandrino) scripsisse μέλλοντος, sive ενισταμένου τοῦ πρώτου Σαββάτου τῶν Νηστειῶν, instante primo Jejuniorum Sabbato.

viii. Tertio post hæc anno, Alexandrinis 626, nobis 635, narratur prælium, ab imperatorii exercitus duce Baane contra Saracenos Arabes infeliciter commissum, τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, ἥτις ἦν τρίτη τῆς ἑβδομάδος, κγ' τοῦ Ἰουλίου μηνός : quæ nihilo saniori sensu Latine redduntur, et ipso primo die, q̄i fuit hebdomadis tertius, Julii vero mensis tertius ac vigesimus : et exacta autem ad rationes anni prædicti habentis litteram Dominicalem A Cyclo solis 28, sic reddenda sunt integritati debite: Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, ἥτις ἦν κα' τοῦ Ἰουλίου μηνός. et Primo die hebdomadæ, qui fuit 23 Julii mensis.)

ix. Anno 671, nobis 680, Maviæ primi Saracenorum regis mors ascribitur et Indictioni primæ diei sexto Aprilis : et sed octavam indictionem esse legendam monstrat ipsarum indictionum ordo, cum anno 650, nobis 659, secunda indictio notata fuerit : quod etiam Goar animadvertit.

x. Anno 721, nobis 730 et Leo Armenus contra sanctas imagines silentium celebravit, σελέντιον ἐκρότησαν, et id est, ne quis earum cultum propugnaret edixit, et die 7 mensis Januarii, indictione 13, feria hebdomadis 3 ; et sed cum tunc littera Dominicalis fuerit A, apparet diem mensis fuisse 17, ιζ'. Et hæc quatuor ad tempora spectant prænotatæ anticipationis : quæ sequuntur, ordinariam servant utriusque æræ differentiam, octo scilicet annorum.

xi. Anno 789, secundum Alexandrinos, et Junii mensis die 17 indictione 5 fugit Constantinopoli imperator Constantinus : sed jussu matris Irenes comprehensus ab amicis, reducitur in urbem et Sabbato mensis ejusdem die 15 ; et quo loco errorem manifestum, ex comparatione utriusque diei colligendum, emenda, et pro mensis Junii die 17 lege, mensis Julii die 7 ; anno enim nobis 797, dies 15 non Junii, sed Julii sabbatum fuit. Anastasius Bibliothecarius 16 Kal. Aug. vertens ubi de fuga agit 17 Julii videtur legisse : pro quo an 17 Aug. alicubi invenerit Philippe Labbe nescimus : certe in epitome chronologica Constantini excæcationem ascribit diei 19 Aug. quæ similiter sabbatum fuit.

xii. Anno 803, Leo, Armeniacorum dux sub imperatore Nicephoro, cum magna exercitus atque pecuniæ parte venit in manus Sarracenorum, mense Febuario indictionis quartæ (decimæ quartæ perperam apud Anastasium legitur), Sabbato primo quadragesimæ. Verum eo anno, Cyclo unæ 14, solis 8, littera Dominicali E, Pascha fuit 13 Aprilis, adeoque dictum Sabbatum cecidit in

1184

28. Hæc sunt, quibus observatis emendatisque, inoffenso ferme pede decurri poterit ab Orientalis historiarum studiosis tota Theophanis chronologia : nam si qua subinde pluribus gestis annis, eo quo cæpta sunt geri anno conjunctim legantur, ea non ita morari lectorem poterunt, ut propterea opus sit singula ad examen revocare. Si Romanorum pontificum aut aliorum patriarcharum successio, quandoque ipsi inserta textui, hinc inde a, q̄, reat corrigenda ex certioribus monumentis, non ipsi auctori vitium imputetur, sed catalogis, quos nec ipse, nec qui simili in studio laboravit, S. Nicephorus, satis correctos habuit, ut alibi et maxime in S. Cyrillo Hierosolymitano episcopo § 3 ad 18 Martii probavimus. Si denique auctores quos potuit secutus optimos, aliquem temporis characterem ab iis vel perperam vel ambigue notatum præ oculis habuit, danda est venia humanæ imbecillitati, cui nulla possit præstare diligentia, ut non aliquando exeret a vero. Ita cum Theophylactus Simocatta sæculi 7 scriptor, historiam Mauritii imperatoris libris octo descripsisset, et lib. v, c. 16 pacato imperatoris armis Oriente ad res in Europa gestas transiens dixisset, quod eo die, quo ipse imperator ducturus exercitum, vere ineunte, et Egressus e regia, parasangam unam et semis usque in Septimum processit, sol pene totus est obscuratus, et subjunxissetque : Ἐννατον δὲ ἄρα τοῦτο ἔτος ἐτύγγαεν ὄν Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος, id Theophanes, æque ac postea Simocattæ interpres Latinus Jacobus Pontanus, de et anno imperii nono et intellexit. Hoc porro si ex mente auctoris fecit uterque, erravit sane, ut mox patebit Simocatta ipse : certum est enim, quod iste annus fuerit Mauritio imperii decimus. Si auctorem excuses eumque putes non annum τῆς βασιλείας imperii, sed τῆς ὑπατάρας consulatus nonum, ut scriptum fortassis ante se repererat) numeravisse : excusabilis etiam Theophanes erit, quod magis obvium secutus sensum, ad minus usitatum alterum et in hoc casu specialem non advertit animus.

29. Errandi porro occasio huic vel illi fuit, quod anno duntaxat secundo imperii sui consul Mauritius appellatus sit solus absque collega : et primus quippe illius annus consulibus caruit, atque ex communi hominum consensu scriptum est : et Post consulatum divinæ memoriæ Tiberii Constantini

anno quarto, » uti in chronico Alexandrino expresse dicitur. Hinc autem nata est annorum Mauritiï duplex epocha, altera Imperiï, altera Consulatus. Itaque qui annus imperantis fuit decimus, ejusdem novies Consulatus dicebatur, vel etiam (ut Chronicon Alexandrinum numerat) « post consulatum Mauritiï Tiberii octavus : » quo anno eodemque vulgaris æræ 592 ductas esse in Thraciam copias, non vero præcedenti, primum ex eo colligitur, quod nonnisi præcedenti anno, secundum Alexandrinum chronicon, restitutus regno suo Chosroes sit, itaque pacatus Oriens : potissimum autem idem demonstrative evincitur ex illa tam grandi obscuratioe solis, quam ex Simocatta transcripsit Theophanes, et, ut diximus perperam anno nono Mauritiï imperantis attribuit una cum rebus tunc gestis. Constat enim ex astronomicis calculis, quod eclipsis solaris, quæ anno 591 accidit, die 30 Martii, Constantinopoli vix aut ne vix quidem potuerit conspici, prout in nostri gratiam observaverunt viri astronomicarum rerum peritissimi duo Michael Seneschal S. J. et David vanden Nieuwenborcht Antuerpiensis presbyter. At vero anno 592, die 19 Martii magna illa eclipsis accidit, quam Petavius noster l. viii *De doctrina temporum*, pag. 833, docet Constantinopoli fuisse digitorum 10, et duravisse ab hora 9, matutina ferme ad medium horæ 12. Ut dubium nullum sit, quin hæc illa quoque eclipsis sit, cujus ad annum Guntramni 22, meminit Fredegarius, dicens : quod, « A mane usque in mediam diem ita obscuratus sit sol, ut tertia pars ex ipso vix appareret. » Imo non ex observatione apud Francos facta, sed ex alicujus Græci auctoris relatu ipsius eclipseos durationem innotuisse Fredegario, ex tempore per eundem designato apparet : nam (nisi forte mediam diem dici putes pro plena die) illa solis obscuratio in Gallia cœpit conspici, ut Petavius observavit circa horam 7 matutinam, et non duravit usque ad medium nonæ, fuitque secundum eundem Petavium non multo plus quam digitorum sex ; secundum calculos Davidis præcitatæ digitorum omnino octo ; « cum luna, inquit hic, habuerit latitudinem borealem minorum 38, parallaxim minorum 60, quæ ad incidentiam eclipticæ fuit minorum 48, adeoque luna apparuerit sole inferior minutis 10, » ut vere vix tertia pars solis conspici a Francis potuerit, quemadmodum Fredegarius scripsit.

30. Onuphrius Panvinius, lib. iii *Fastorum*—

A annis Mauritiï Imperatoris ordinandis tertiam epocham statuit, in anno vulgaris æræ 592, quo, ut ait, « Mauritiï imperator sine collega secundum consulatum gessit, quem usque ad duodecimum continuavit, ut ex fastis Græcis et libro Maffæiorum intelligitur. Fastos Græcos hic appellat, quos alibi Siculos, et novissime Raderus Chronicon Alexandrinum nuncupavit : sed in his (idemque de libro Maffæiorum dici posse arbitramur) nihil simile dicitur, et nulla facta alicubi mentione consulatus secundi, indiscriminatim memorantur anni 18 post consulatum Mauritiï Tiberii. Unicum igitur tertiæ ejus epochæ comminiscendæ fundamentum accepit Onuphrius ex eo, quod paulo post allegat, registro epistolarum S. Gregorii l. IX, Indict. 4, ubi sic incipit epist. 22 : « In nomine Domini nostri et Salvatoris Jesu Christi, imperantibus Domino Mauritiï et Tiberio Augustis, anno incarnationis Dominicæ sexcentesimo primo, eodemque Domino undecies consule sub die 3 Nonarum Octobrium. »

C 31. Verum, uti in hac epistola manifestum est, oscitantis librarii mendum in eo, quod vel *Tiberium*, pro Theodosio scripsit (hunc enim non istum pater imperii consortem asciverat anno 590), vel quod duo unius imperatoris nomina interjecta conjunctione, et, in duas personas distrahens, notavit, « Imperatoribus Augustis, pro imperante domno Mauritiï Tiberio Augusto : » sic potuit idem erravisse in numero consulatus ad longum præter consuetudinem antiquorum describendo, et ubi scriptum fuerat vel scribi debuerat, eodemque domino 18 consule, legisse undecies. Similiter eidem epistolæ inserta Probi abbatis supplicatio sic incipiens : « Imperante domno Mauritiï et Tiberio piissimo, » corrigi debet deleta particula, etc. Quæ hic dicta sunt occasione sumpti a Mauritiï consulatus, nullis posthæc, quoad vixit novis consulibus subrogatis, ut quæ sequenti exegesi dicturi sumus de Guntramni morte, ex illam prægressa anno uno eclipsi definienda, hac quoque ex parte maneant inconcussa ; utque Theophanem legens, ea quæ ipse ad annum Alexandrinæ æræ 582, velut uno eodemque anno gesta conjungit, D pro majori parte sciat ad annum 583 ejusdem æræ pertinere : et quæ huic anno una cum eclipsi imputantur conjungi debere historiæ anni sequentis, quo revera eclipsis accidit, et exercitum in Thraciam imperator duxit.

ANASTASII BIBLIOTHECARI

HISTORIA ECCLESIASTICA

EX NICEPHORO PATRIARCHA, GEORGIO SYNCELLO ET THEOPHANE CONTRACTA.

CAROLUS ANNIBAL FABROTTUS ICT, LECTORI.

Historiam Ecclesiasticam Anastasii, de Græcis Nicephori, Georgii Syncelli et Theophanis excerptam, nunc primum in lucem damus, Quamvis autem facienda sit historia hæc non ignorant qui Theophanem Græce loquentem legerunt, qui non minore fide quam diligentia ea quæ tam ad rem Romanam quam Byzantinam pertinent exsequitur. Hunc Anastasius pene totum non infelici successu in Latinum convertit. Quod sane quisquis verum amat, inficias non ibit: nam et pleraque sunt in Theophane Græco-barbara, quæ viris etiam Græce doctissimis hodie negotium facerent. Cujus rei fidem facient glossaria nostra mixto-barbara, quæ aliis quoque sæculi sequentis auctoribus interpretandis facem præferre poterunt. Quædam esse barbara et eorum temporum infelicitatem redolentia in hac versione equidem non abnegem: sed hæc magis ineruditi sæculi vitia sunt quam scriptorum, quibus propositum erat monumentis suis posteritati prodesse, non Latinæ linguæ venustates et eloquentiæ flores in sterili solo querere. Quid autem in edendo Anastasio præstitimus, breviter, Lector, monendus es. Romanum igitur exemplar ad nos Roma transmissum beneficio eminentissimi cardinalis Francisci Barberini, litterarum parentis, et opera Lucæ Holstenii, viri longe doctissimi, cum optimæ notæ codice contulimus, quem nobis celeberrima Thuana bibliotheca suppeditavit. Hujus ope fœda menda sustulimus, quæ in Romanum codicem fortean exscriptoris vitio irrepserant, ut hoc quoque nomine præclare de republica litteraria meritis sit perillustris vir Jacobus Augustus Thuanus, in primore regni curia præses amplissimus, magni parentis magna soboles. Sed et gratia habenda est illustrissimo et eximie doctrinæ viro D. Carolo de Monchal, archiepiscopo Tolosano, qui bibliothecam suam cum paucis comparandam doctis omnibus patere vult: codicem nempe manu descriptum nobis commodavit idem vir illustrissimus, cujus subsidio nonnulla sanavimus et pristino nitore restituimus. Præterea si quæ erant subobscura in hac versione, ea Græci codicis collatione et aliorum auctorum allatis locis illustravimus, ut omnino pauca sint quæ mediocriter etiam eruditi non capiant, si cum Græcis comparare non graventur. Vale.

INCIPIT PRÆFATIO

ANASTASII BIBLIOTHECARI SUMMÆ AC APOSTOLICÆ SEDIS

AD JOANNEM DIACONEM URBS ROMANÆ.

Ecclesiasticam, charissime frater et digne Christi Levita Joannes, auctore Deo, scripturus historiam, exigis a me quædam in Latinum stylum ex Græcis voluminibus transferenda, quo et ipsa quoque proposito inseras operi et intexas; his enim duabus linguis præcipue, quæ in Ecclesia gesta sunt, enarrantur. Ego vero, propriam incertiam et sermonis angustiam non ignorans, hoc agere tanto tempore merito recusavi, supra me videlicet esse tam arduum conamen procul dubio ratus. Sed quoniam ipse te propositum opus melius executu- rum fore asseveras, si ea quæ in Latinis codicibus inveniri non possunt, prius ex Græcorum fonte haurienda percipias, faciam Deo propitio quod hortaris, præsertim cum Dei sit quod agendum proponimus, et multus procul dubio causa profectus atque salutis. Nec enim tibi tam charo tanque sapienti quidquam negare poterò, qui profecto Apostoli documento imbutus¹ sapientibus et insipientibus debitor sum. Verum quia præcipue necessarium arbitror ea quæ a Theodosio principe juniore in Ecclesia gesta sunt enarrandi, ad cujus

¹ Rom. I, 14.

videlicet tempora Theodoretus, Socrates et Sozomenus, Eusebium Pamphili subsequentes, libros ecclesiasticæ historiæ texerunt, operæ pretium duxi ex Georgii summam quædam et Theophanis chronographia plura, sed succincte carpere, quorum prior usque ad Diocletianum, posterior vero usque ad Leonem qui post Michaelen imperavit, patrem scilicet Ignatii qui adhuc superest habenas Constantinopolitanæ tenens Ecclesiæ, prædicti operis sui stylum protraxit. Qui autem sint isti breviter annotabo. Horum igitur alter electa monastica vita mundoque contempto Christi se levi jugo et suavi sarcinæ mancipavit. Præterea contra hæreticos incessanti agone desudans, mundi principibus contra Ecclesiæ ritum sævientibus, multis verbis diversisque pœnis affectus est. Sic ergo stigmata Christi in corpore suo portans, tam pro fidei suæ constantia, quam pro multarum virtutum insignibus sanctæ memoriæ Tarasii, regis urbis præsulis, syncellus effectus est. Sed ne multa prosequar, sufficere arbitror ad præconiū ejus quod a sede approbatus sit apostolica, quando scilicet vicarii ejus una cum trecentis quinquaginta Patribus in Nicæa urbe secundo convenientes universalem synodum celebrarunt, siquidem et laus ejus in eodem septimo et sancto concilio reperitur. Porro de altero quid dicam? cum et ejus conscripta vita, qualiter videlicet amplis patrimonii venditis crucem suam tulerit, qualiterve secutus Christum, abbas in monasterio Agri functus officio, virtutibus fulserit, miraculis coruscaverit et confessor obierit, satis aperteque per Byzantium et circum quasque regiones, his qui prope et his qui longe sunt, clamet. Sed et studia ejus ad nos usque perlata, quis vel quantus vir iste fuerit solertibus manifestant. Ex horum ergo chronographiæ amœnissimo quædam decerpam horto, quæ amplissimæ tui operis mensæ obediens obsecutor apponam; quæ nimirum contemnere non debes, sed inter tua saltem secundum sensus virtutem sine fastidio collocare, primo quia tuo sunt elicta frequenti prorsus hortatu, deinde quia inter crebras et assuetas delicias nonnunquam vilium escarum quasi delectabilium requiruntur edulia, tertio quia, donec propositæ opus historiæ per te ad perfectionem fuerit Deo favente perductum, poterit forte nostrum esse desiderantibus aliquantis per in usum, et qui opima vestra consequi non valuerint, erunt interim his oculibus nostris utcumque contenti. Huic sane operi

A ratum duxi beati Nicephori Constantinopolitani episcopi chronographiam præponere, ut scilicet et ex ea possis aliquantula carpere, et sicubi fortassis hac utendum judicaveris, tuam non lateat omnino notitiam. Obsecro autem charitatem tuam, quæ omnia secundum Apostolum suffert, et non quarit quæ sua sunt, — imo per se me obsecrat universa Latinorum Ecclesia ut sic scribendæ a te inchoetur opus historiæ, ut quæ ab ipso Christi adventu in Ecclesia gesta sunt et textu ecclesiasticæ historiæ non judicantur indigna, nullo modo prætermittas, exceptis his forte quæ Eusebius Theodorus Socrates et Sozomenus scripsisse noscuntur. Verum quia quosdam horum mentitos in quibusdam fuisse et quædam prætermisisse probatur, quemadmodum et sanctus papa Gregorius de Sozomeno apertissime scribit, obsecro mendacia eorum veris approbationibus arguas, et quæ omiserunt nihilominus suppleas.

B Accipe itaque hoc, charissime, incompositum opus, et nihil meum in hoc prorsus incertum prænosce, Et si decessus mei debito præventus propositum opus ego minus ad calcem perduxero, tu tamen id deperire minime patere, sed in quantum est, qualiter et ubi libuerit utere. Porro si forte a me tibi aut ex Græco tra sferri aut ex diversis Latinorum conscriptionibus, quæ historiæ tuæ inseras, defflorari desideras, libenter tuis satisfaciam votis. Tantum industria tua interim apostolice doctus in nomine Domini opus, quod hortamur, arripiat, et quod imminenti nobis proposuit, exsequatur. Porro sic ego ex his duobus illustribus viris quædam defflorare proposui, ut pene omnia, quæ supra nominatis historiographis commemorata sunt, a me commemoranda non duxerim. Ex civilibus autem gestis quædam summam excerpserim, quamvis a Justiniano principe ac deinceps pauca omiserim eorum quæ ab his chronographis relata sunt. Non enim, ut prælatus beatissimus Theophanes se opinari testatur, modicæ fructum utilitatis carpit qui præcorum relegit actus. Oro autem omnium charitatem hanc editionem nostram legentium, ut si in ea proficuum quidquam invenerit, decentes gratiarum actiones Deo, ex quo est omne bonum, devote persolvat, et pro nobis ineruditis et peccatoribus propter Dominum orare ne pigeat. Porro si quid inhoueste positum repererit, indisciplinationi nostræ hoc imputans veniam donet. Gratum enim est Deo et acceptum quod ei secundum vires offertur.

¹ Ephes. II, 17.

CHRONOLOGIA BREVIS B. NICEPHORI

CONSTANTINOPOLITANI EPISCOPI.

Exstat inter ejus opera nostræ editionis, hujusce Patrologiæ Græcæ tom. C, col. 1001; Patrologiæ etiam Latinæ tom. CXXIX, inter ipsius Anastasii opera.

ABHINC EXCERPTIO EX CHRONOGRAPHIA GEORGI.

Pompeius bello Hierosolyma percepta, Aristobu- A
lum quidem vincium cum filiis, Alexandro et Anti-
gono, tenebat, Roman properans triumphaturus, et
aliarum quoque gentium reges et duces. Hyrcano
autem hujus fratri summo commisso pontificio,
tributarios statuit Romanis Judæos. Qui Romam
victor ingressus amicitia jungitur C. Julio Cæsari,
qui creatus contra Gallos et Britannos prætor diri-
gitur, magnisque præliis per annos decem Gallos et
Britannos Romanis tributarios fecit; qui quingen-
tas civitates possidebant, ut Plutarchus scribit,
Chæronensis philosophus. Tunc Crassus succedens
Gabinio Syriacum obtinuit principatum, et contra
Parthos, id est Persas, exercitum movit. Porro Anti-
tipater amicos, sibi ubique Romanorum potentes
muneribus et aliis obsequiis faciebat, inter quos B
et Hareth Arabum, id est Saracenorum, regi valida
sociatus est amicitia, propter matrimonium insi-
gnis uxoris Arabicæ Cypridis, ex qua filios habuit
quatuor, Phasailum videlicet et Herodem, qui rex
post Hyrcanum exstitit Hebræorum primus alieni-
gena, et tertium Josephum, et Pheroran quartum,
jam tum Arabibus Judæorum, sicut nunc Chri-
stianorum, legitima confundentibus.

Pompeius igitur Hyrcano summum pontificium
roboravit, et ipse Romanis Judæos tributarios statuit.
Idem ipse Antipatrum alienigenam, Herodis filium, et
alterius Herodis patrem Palæstinæ ordinavit procura-
torem, At vero C. Julius Cæsar Romam rediens omni
parti Pompeii pepercit, de qua erat Cicero, Brutus et
Cassius, consulumque principatum destruxit. Tum C
que Antonius Cleopatæ Arabiam tradidit.

Romanorum C. Julius Cæsar primus monarchus
habetur. Mundi anno 545 C. Julius Cæsar veniens
in Judæam post Pompeii mortem ab Ægypto, ro-
borat summum pontificium Hyrcano, et Antipatro
potentatus divisionem dat; qui dolo Bruti et Cas-
sii occiditur, non ferentium Pompeii peremptionem
neque consulum depositionem. Hujus hæres adopta-
tus erat Octavianus Cæsar, filius Atticæ sororis ejus
et Octavii. Dein parata victoria venientes Romam
Augustus et Antonius dividunt cum Helpidio tripli-
citer totum Romanorum principatum, et, ut ita
dixerim, totius orbis terrarum; et Augustus quidem
Europam sortitur usque ad occidentum Oceanum,
Helpidius autem quæ circa Libyam sunt omnia, D
porro Antonius totam Asiam,

Secundus Romanorum monarchus Cæsar Octa-
vianus, qui et Augustus appellatus est. A creatione
mundi usque ad initium tertii Augusti Cæsaris
anni, in quo et indictio promulgata est, sicuti
beatus Maximus in sermone suo de Pascha testatur,
anni sunt 5460. Cicero rhetor et senator Gaietis
Italiæ interemptus est; ut autem alii aiunt, ve-
neno sese necavit.

Principatus eorum septem qui apud Pergamum
imperaverunt cessavit, cum perdurasset 154 annis.

Sicut in quibusdam Latinis editionibus fertur,
ab Alexandro usque ad Augusti tempora fuerunt
anni plus minus 500.

Judæorum primus rex alienigena Herodes fuit
annis 37, qui Ananilum quemdam, Judæorum qui
in Babylone erant summum pontificem, accersiens,
in Jerusalem summum pontificem constituit. Et
hoc electo post modicum constituit Aristobu-
m summum pontificem, fratrem uxoris suæ, filium
Hyrcani. Et hoc interempto rursus Ananilum post
annum provexit.

Anno mundi 5500 devoluto et 5501 incipiente
facta est incarnatio Domini et Salvatoris nostri
Jesu Christi, mense secundum Romanos Martio,
die 25, secundum divinam editionem, quæ per
Moysen prolata est, prima die mensis Nisan, qui
apud Hebræos primus creatus est, qua Gabriel ar-
changelus ei, quæ vere est ac proprie Dei Geni-
trix, totius mundi gaudii obtulit evangelia. Sic
enim et vivificæ resurrectionis ejus dies eadem
prima mensis die concurrebat secundum apostolicas
traditiones.

Augustus pontifex maximus decretus est. Hero-
des priscam Samariam, cum esset deserta, a fun-
damentis erexit, Sebasten in honorem Cæsaris
nominans. Herodes templum quod Hierosolymis
erat duplex reedificavit, Herodes priscam Stratonis
turrim Cæsaream in honorem Cæsaris superædi-
ficans nominavit. Idem ipse Judæorum legisperitos
occidit et scriptas genealogias incendit.

Mundi anno 5500, divinx vero incarnationis
anno 1, pastor bonus pastores primos ad ineffabi-
lum visionem et auditionem per angelos invitavit.

Mundi annus erat 5501, Sextus Pythagoreus
philosophus florebat. Judas Galilæus adversus Ro-
manos simultates agere hortabatur Judæos propter
descriptionem. Herodes mortuus est, cum vixisset

annis 70; qui Judæis inique imperavit annis 37. *A ducentesimæ secundæ Olympiadis facta est defectio solis maxima, et nox hora sexta diei facta est, ita ut etiam stellæ in celo parerent. Terræ motus etiam magnus in Bithynia factus plurima Nicææ subvertit.*

Judæorum secundus alienigena Archelaus filius Herodis, cujus anno 9, mundi vero 5506, Augustus Archelaum quidem, filium Herodis, Judæorum gentis principem statuit, alios autem fratres ejus quatuor, Herodem scilicet homonymum patri, et Antipatrum avo æquivocum Lysaniamque et Philippani tetrarchas exhibuit.

Mundi anno 5513, divinæ incarnationis anno 13, sub Cæsare Augusto sapientes insignes erant Virgilius, Salustius, Livius, Hortensius, Terentius, Horatius, Athenodorus Tarseus et Sittio Alexandrinus. Idem vero Augustus habitatoribus Romanæ urbis per facies dinumeratis invenit virorum habitantium eam 131037.

Mundi anno 5520 incarnationis divinæ annus 20 agebatur, quam Mathæus Lucasque describunt, Mathæus quidem regiam ex David per Salomonem, Lucas vero ex eodem David per Natham ejus filium referens.

Tiberius tertius monarchus Pontium Pilatum præsidem Judææ direxit.

Mundi anno 5532, divinæ incarnationis 32, Joannem Baptistam, dum ab omnibus ut propheta honoraretur, timens Herodes filius Herodis, ut Josephus dicit, premit; ut autem verius evangelista refert, eo quod redargueret eum propter Herodiadem.

Mundi anno 5533, divinæ incarnationis 33, Dominus noster Jesus Christus post signa multa et suæ divinitatis revelata mysteria, sponte ad passionem accessit, et crucifigitur feria sexta, hora sexta, Martii mensis die 23, consulatu Neronis 3, et resurgit Martii die 25, cum illucesceret Dominicus dies, 8 Calend. Aprilium, prima die primi mensis, qui Nisan, id est Martius mensis, nominatur apud Hebræos et Christianos. De qua dicitur: *In principio fecit Deus cælum et terram; et rursus: Hic est liber generationis cæli et terræ, in die qua fecit Deus cælum et terram.* Qua ergo die mundus creatus est, ea Christus conceptus, et ea ex mortuis resurrexit.

Eusebii Pamphili de hoc ipso. Jesus Christus, Filius Dei et Dominus noster, secundum prophetias, quæ de ipso sunt, ad passionem properat anno nono decimo imperii Tiberii, secundum quod tempus, sicut etiam in aliis gentiliū reperitur historiis, per singulas dictiones, quæ acta sunt, enarrabimus. Nam sol defecit, Bithynia mota est, plurima Nicææ urbis ceciderunt; quæ omnia concinunt his quæ circa passionem Salvatoris nostri evenerunt. Scribens autem et Phlego, qui Olympiadas super ipsis enumerat, in decimotertio sermone eisdem verbis asserit hæc: *Porro quarto anno*

*Mundi anno 5534, divinæ incarnationis anno 34, prima die hujus anni, Martii mensis die 25, Dominus noster ex mortuis tertio die surrexit; quadragesimo vero die resurrectionis suæ, id est mense Maio die tertio, assumptus misit apostolis Spiritum suum paraclitum in sancta Pentecoste. Cæterum, ut Clemens scribit, Jacobo Justo et Joanni ac Petro post resurrectionem tradidit scientiam Dominus. et isti cæteris tradiderunt, cæteri vero apostoli septuaginta. Eisdem diebus discipuli interrogaverunt Dominum in monte Oliveti, si in tempore hoc restitueret regnum Israel. Eodem anno Jacobus frater Domini primus episcopus Hierosolymorum ordinatur. Duo Jacobi erant, frater Domini, filius existens Joseph, qui dicebatur Justus, de quo etiam Paulus ait: *Alium autem apostolorum vidi neminem nisi Jacobum fratrem Domini*¹, qui de pinnaculo jactatus a Judæis ligno fulonis sauciatus moritur. Et alter qui capite truncatus est, frater videlicet Joannis deiloqui.*

Judæis tertius alienigena præfuit Herodes filius Herodis, cujus tempore Pilatus, post similitatem Judæorum propter imagines Cæsaris, corbonam, id est sacrum thesaurum, in aquarum advectionem consumpsit, et rursus similitates agere compulit. Idem ipse Pilatus Tiberio de Christo referens commovit eum ad amorem dogmatis et fidei Christianæ.

Mundi anno 5535, divinæ incarnationis 35, Petrus et Joannes in templum ascendentes claudum a nativitate curaverunt.

Mundi anno 5536 de Anania et Saphira Hierusalem per Petrum miraculum factum est, et Thaddæus ad civitatem Edessam mittitur, quæ universa usque nunc sine manu factum dominicum characterem colit.

Mundi anno 5537, divinæ incarnationis 37, persecutione mota fidelium multi dispersi sunt. Stephanus protomartyr et protodiaconus lapidibus est occisus. Simon magus a Philippo, uno ex septem diaconibus, in Samariam descendente callide baptizatus est. Unde et hi qui ab ipso usque modo baptizari simulantur, penitus sunt a divinis mandatis et dogmatibus alieni, non suscipientes de resurrectione verbum, neque visibilem mundum Dei esse dicentes, omnemque abominabilem turpemque operationem sectantes. His quidem miseris patrem se vocandum tradidit, imaginemque Jovis factam nomine adorandam; Helenam autem meretricem, quæ cum ipso erat, pro Athena docuit adorari. Porro Judæis Christum se dicebat esse, et non patrem. Pontius Pilatus sub C. Cæsare, quarto imperatore Romanorum, qui dicebatur Ca-

¹ Galat. 1, 19.

ligula, in diversas ærumnas incidens, ut Romano-
rum aiunt historiographi, sui ipsius factus est inter-
fector. Hic et Julium Canum, unum ex Stoicis
philosophis, interfecit.

Mundi anno 5539, divinæ incarnationis anno 39,
Agrippa, qui et Herodes, Herodis filius, Judæorum
quartus alienigena rex, cum sub Tib. Cæsare fuisset
custodiæ mancipatus propter accusationes adversus
patrem prolatus, deinde a vinculis dimissus, a
C. Cæsare rex Judæorum transmittitur. Herodes
autem, hujus pater, apud Lugdunum Galliæ civi-
tatem exsilio relegatus extrema egestate una cum
Herodiade adultera moritur. Puellam vero, quæ
saltaverat in decollatione Joannis Baptistæ, vivam
terra glutivit. His temporibus Philippus, unus ex
septem diaconibus, resistebat Simoni de vico Gitio
Samaritæ, qui etiam dicitur primus ex gentibus
eunuchum Æthiopem baptizasse.

Mundi anno 5540, divinæ incarnationis anno 40,
Petrus princeps apostolorum, Antiochena fundata
primo Ecclesia, Romam pergit evangelium prædi-
caturus, ubi primus usque ad finem suum Eccle-
siæ præfuit. Præterea primam epistolam suam,
quæ de catholicis est, a Roma misit, ut Eusebius
scribit, et Marcum evangelistam, qui tunc Ro-
manis potentibus exposuerat evangelium, ut Cle-
mens et Papias Hieropolitanus episcopus perhibent.
Alii sane hanc ab Joppe missam existimant. Hoc
quoque tempore Pauli et Silæ iter in Derbe et
Lystris agitur, in Phrygia quoque ac Isauria et
Cilicia et Galatia simul et Troade. Pauli rursus et
Marci acta, quæ Philippis ac Thessalonicæ et Berœæ
gessere, narrantur. Paulus item Ephesi et Cen-
chreis, Cæsariæ quoque et Antiochiæ, in Italia et
Phrygia laboravit. Pauli actus, quos Ephesi pro-
prie gessit, Paulus, quæ Troade ac Mileti ges-
sit, Ephesiis commendavit. Quæ in Hierusalem
a Judæis gesta sunt contra Paulum. Paulique
Cæsariæ contra Felicem et Drusillam. Item Pauli
quæ Cæsareæ gesserit, vel Judæi adversus ipsum.
Marcus evangelista Ægypto et Alexandriæ salutare
verbum evangelizabat. Antiochena Ecclesiæ primus
episcopus Euodius fuit annis viginti.

Mundi anno 5540, divinæ incarnationis 40, Clau-
dius imperat, Agabi prophetia fame per orbem
facta completur. Claudius cives Romanæ urbis de-
scribens invenit sexies mille millia 941.

Mundi anno 5546, divinæ incarnationis anno 46,
in diebus Azymorum dissensione facta in Hieru-
salem conculcati circa portarum exitus Judæi peri-
ere circa 30 millia. Tunc et apud Athenienses
suprascripta est ara, Ignoto deo.

Justini philoſophi et martyris, de sermone primo
ad Antoninum imperatorem pro Christianis. Post
ascensionem Domini in cœlo proposuerunt homines
dæmones quosdam dicentes se esse deos; qui non
solum minime repulsi sunt a vobis, sed meruerunt
honores. Simonem quemdam Samaritanum, qui fuit
de castello quod dicebatur Gitio, qui sub Claudio

A Cæsare per operantem dæmonum artem virtutes
magicas faciens in urbe vestra regia Roma deus
existimabatur, et statua a vobis et Deus honoratur
in Tiberi flumine inter duos pontes, habens super-
scriptionem Latinam hanc: *Simoni deo sancto*. Et
pene omnes quidem Samaritani, pauci autem etiam
in aliis gentibus, tanquam primum deum illum
constitentes adorant.

Mundi anno 5550, divinæ incarnationis anno 50,
Claudius imperat. Apollonius ex Tyanensibus Italiæ
Pythagoricus philosophus pollet, ita ut hunc ipso
quoque Pythagora Philostratus et alii acrioris inge-
nii fuisse describant. His temporibus visa est
avis illa Phœnix, quemadmodum scribunt Ægyptii,
quæ ante 634 annos apparuerat. Et Dexippus in
B hoc concordat.

Mundi anno 5553, Nerone imperante, divinus
ei Apostolus secundo est præsentatus, Denique
primo cum Nero mitior adhuc erga Christianum
dogma teneretur, audiens rationem ejus dimisit
illum spiritu dispensante ad perficiendam prædi-
cationem. Secundo vero ipse se postulavit a Cæ-
saria Palæstinæ mittendum ad Cæsarem, et ita
demum Neroni astitit et martyrium sumpsit. Unde
Judæi cum vidissent quod in hunc insidias occi-
dendi perficere nequissent, ad Jacobum fratrem
Domini perimendum conversi sunt.

Mundi anno 5563, divinæ incarnationis anno 63,
Nero imperat, qui super omnia infortunia sua pri-
mam contra Christianos persecutionem monstravit,
cum videlicet Petrus et Paulus divini apostoli pro
Christo martyrii sunt agone coronati, unus quidem
deorsum capite, ut ipse sibi elegit, suspensus,
alter vero capite sancto truncatus. De quibus Ter-
tullianus Romanus scriptor hæc inter cetera refert:
*Hic ergo impugnator Dei in primordiis prædicatus
in apostolorum occisiones elatus est: nam Paulus
apud urbem Romanam capite truncatus, Petrus autem
eculeo est suspensus. Quam historiam credibilem
reddit Pauli Petrique narratio, quæ usque in præsens
in cœmeteriis illic positâ retinetur. His etiam Caius
historicus, vir ecclesiasticus, similia scribit, qui
cum Zephyrino episcopo Romano adversus quem-
dam Proculum Cataphrygem disputans dicit: Ego
tropæa apostolorum habeo, quæ ostendam: si enim
volueris pergere via regali quæ ad Vaticanum ducit,
aut ad viam Hostiensem, inuenies tropæa eorum qui
hanc stabilierunt Ecclesiam. His consona et Dio-
nysius Corinthius scribit, indicans quod per idem
tempus martyrizati fuerunt, ita dicens: Sed et vos
habentes commotionem a Petro et Paulo plantationem
Romanæ et Corinthiorum Ecclesiæ conjunxistis.
Etenim simul advenientes et in nostra Corinthio-
rum ecclesia docuerunt et per omnem Italianam,
atque in hac urbe simul docentes etiam martyrio
uno eodemque tempore coronati sunt. Secundum
idem tempus sub Nerone pollebant Romæ poëtæ
Lucanus, Ovidius, satyrici Juvenalis et Persius.
Senecaque tragicus, Musonius atque Plutarchus*

philosophi. Romanorum Ecclesie post Petrum: A Nerva vir mitis sapienter imperium moderatum. summum Linus exstitit p̄sbul.

Mundi anno 5565, divinæ incarnationis anno 65, Nerone turpiter vita soluto, septimus Vespasianus a militibus apud Judæam imperator Romanorum appellatus est. Apud Italiam vero Galba Hiberiæ prætor veniens Romam imperat mensibus septem; quem Otho unus ex senioribus interficiens imperat Romæ mensibus tribus; quo Vitellius occiso imperat mensibus octo. Hic Sabinum fratrem Vespasiani timore in Capitolium fugientem in templo Jovis peremit et templum subvertit. Verum ipse a Domitiano juniore Vespasiani filio protinus interfertus est. Tito namque seniore filio ad debellandos Judæos derelicto, Vespasianus in Græciam venit gaudens, ut Græci fatentur, in his quæ audiebat a Tyanensi Apollonio de tempore imperii ac cæteris lonis fortioris, loquens cum eo apud Ægyptum, ab Indis et Brachmantis ac gymnosophistis illi degentibus redeunte. Cum ergo venisset in Helladem, cepit refugas civitates. Denique Romam profectus imperavit ornate, Neroni resistens, et substantias ac jura revocans urbis.

Mundi anno 5566, divinæ incarnationis anno 66, Antiochiæ Ignatius episcopus deifer habetur. Igitur primus alienigenarum rex Judæorum Herodes fuit, qui pueros interfecit, annis 37; Archelaus filius ejus annis 9; Herodes frater ejus annis 24; Agrippa, qui et Herodes, filius Herodis, qui esca vermlbus est factus, annis 7; Agrippa filius ejus, qui minor dicebatur, annis 23; ad quem usque ab alienigenis deicentum regnum Judæorum perduravit annos 100 a primo Herode.

Mundi anno 5575, divinæ incarnationis anno 73, Vesuvius mons sub Tito Vespasiani filio in vertice scissus ignem emisit, adeo ut incenderetur adjaceus regio cum civitatibus. Domitianus eunuchisari viros jussit, et uxorem nuncupari Augustam: qui post Neronem secundus persecutionem intulit Christianis; quorum multi martyrio coronati sunt, ut Bretius scribit; inter quos et Flavia Domitilla, consobrina Clementis Flavii consularis, ut Christiana fugatur, ipseque Clemens pro Christo perimitur. Hujus autem Stephanus quidam ex libertis, circa Clementem dominum suum amoris affectu delectus, insidiis Domitianum peremit; unde honore a senatu dignus effectus est, eo quod a maximo malo Romanos eruerit.

Mundi anno 5578, divinæ incarnationis anno 78, quartus post summum Petrum Romæ præest Ecclesie Clemens, ejus et Apostolus in Epistola ad Philippenses secunda meminit dicens: *Cum Clemente et cæteris cooperantibus meis, quorum nomina sunt in libro vite.* Hujus Epistola fertur ad Corinthios missa, quam tota recipit, ut Egesippus testatur, Ecclesie. Romæ quoque sub Evaristo papa divinitus signa multa, et per totum orbem, effecta sunt.

Mundi anno 5589, divinæ incarnationis 89,

Mundi anno 5590, divinæ incarnationis 90, Trajanus imperat. Justus Tiberiensis Judæus conscriptor agnoscitur. Tertullianus historice narrat Plinium Secundum quarundam provinciarum gerere præsidatum, et morte plurimos affici Christianos, super quibus hæsitans quid esset agendum, Trajano suggerit nil eos morte gerere dignum, nisi quod idolis non immolarent et Christum veluti Deum ante lucem surgentes laudarent, a malis omnibus abstinentes. Ad quem Trajanus rescribit Christianos nullatenus inquirendos.

Mundi anno 5596, divinæ incarnationis anno 96, Joannem deiloquum et apostolum Irenæus et alii scribunt superstitem usque ad tempora permansisse Trajani, cum quibus Papias Hieropolitanus et Polycarpus Smyrnæ episcopus auditores ejus fuisse noscuntur.

Mundi anno 5600, divinæ incarnationis anno centesimo, Trajanus Lysio Quinto Judæos a Mesopotamia seditiones facientes jussit auferri. At ille pluribus Judæorum millibus trucidatis præses Judææ propterea constituitur.

Mundi anno 5609, divinæ incarnationis anno 109, Ælius Adrianus imperans, Quadrato apostolorum auditori et Aristidi Atheniensi philosopho pro Christianis sibi scribentibus, necnon et Serennio clarissimo duci scribenti injustum fore sine judicio Christianos occidi, scribit Minutio Funano proconsuli Asiæ necnem occidendum non exstante accusatore et crimine.

Mundi anno 5621, divinæ incarnationis anno 121, Hadrianus apud Athenas moratur, illic bibliothecas constituit. Judæis vero pessima sorte punitis bellum quod adversus illos agitabatur finem habuit, excidio Hierosolymis novissime desolatis, ita ut nec lapis super lapidem, secundum divinam vocem, sit in ea relictus. Per idem tempus Phavorinus et Palæmo rhetores insignes, necnon et Herodes Atheniensis et Marcus Byzantius rhetores habebantur. Porro post Josephi Hierosolymorum Judas ordinatur episcopus, ad cujus secundum annum perduravere e circumcissione episcopi 15. Sub quo videlicet perfectum et extremum factum est civitatis et nationis Judæorum excidium. Ergo primus ex gentibus Marcus fuit Hierosolymorum episcopus annis 8.

Mundi anno 5630, divinæ incarnationis anno 130, T. Antoninus cognomento Pius cum filiis imperat. Justinus philosophus pro recti sermonis nostri ratione librum apologeticum Antonino porrexit. Per tempora sane Hygini et Pii Romanorum episcoporum usque ad Anicetum Valentinus et Cerdo auctores Marcionis hæreseos apud urbem Romam fuisse noscuntur. Arrianus philosophus Nicomediensis prætor agnoscitur, necnon et Maximus Tyrius, Apollonius Stoicus, Chalcedonius, Basilides Scythopolitanus. Isti etiam magistri Verissimi Cesaris

exstiterunt. Criseus cynicus philosophus Justino A
divino philosopho nostro martyrii mortem con-
struxit, redargutus ab eo canini latratus.

Mundi anno 5640, divinæ incarnationis anno 440,
Pius Romanus habebatur episcopus, sub quo Poly-
carpus Romæ multos reduxit ab hæresi.

Mundi anno 5653, divinæ incarnationis anno
453, Polycarpus Smyrnæ sacer episcopus pro
Christo martyrio consumitur, cum imperarent M.
Aurelius Antoninus, qui et Verus, Luciusque Aure-
lius et Commodus. Multi quoque apud Gallias le-
gitime pro Christo certaverunt, quorum passiones
scriptæ sunt in memoria posterorum. Melito Sar-
dianensium Lydiæ episcopus pollebat, qui librum
apologeticum pro Christianis Antonino porrexit.
Dionysius Corinthi episcopus, vir sacer, agnosce-
batur. Christianorum orationibus Romanus exer-
citus apud Quados periturus salvatur. Theophilus
Alexandrinus, cujus conscripta sunt et feruntur,
necnon et Herodianus Grammaticus optimus pol-
lebant, Cataphrygarumque pseudopropheta orta
est.

Mundi anno 5665, divinæ incarnationis anno
465, M. Aurelio Antonino imperante Sotericus et
Eleuther Romanæ præsent Ecclesiæ. Galienus op-
timus medicus pollebat, genere Pergamenus. Ju-
lianus Romæ leges promebat, Fronto rhetor, Ari-
stides Smyrnæus sophista, Oppianus poeta, Atti-
cus Platonius philosophus erant. Antoninus et
Commodus leges et constitutiones bene consideran-
tes renovaverunt.

Mundi anno 5672, divinæ incarnationis anno 172,
Commodo imperante Irenæus episcopus Lugdu-
nensis divinis verbis et actibus coruscabat. Com-
modus honorabilibus ex senatu peremptis etiam Ju-
lianum legislatorem occidit.

Mundi anno 5685, divinæ incarnationis anno 185,
Victor Romanæ Ecclesiæ floret episcopus, Julius
Pertinax imperat. Post quem Julianus vocatus
Didius duobus tantum mensibus imperat; qui pro
eo quod pecuniis imperium adeptus fuerat, a prin-
cipatu deponitur ab amicis Severi, a quibus mox
imperator creatur. Quo tempore Clemens presby-
ter Alexandrinus, optimus magister in philoso-
phia quæ secundum Christum est, compositor eni-
tuit. Pantænus philosophus ex Stoicis in divino
verbo fulget. Africanus historicus Christianus pol-
let. Musianus scriptor ecclesiasticus agnoscitur.
Origenes insensatus apud Alexandriam inania opi-
natus dogmata sectatur gentilium.

Mundi anno 5696, divinæ incarnationis anno 196,
Zephyrinus episcopus Romanæ præest Ecclesiæ.
Severus Romam veniens Albinum, qui tyrannidem
contra Lugdunensium civitatem exercuerat, intere-
mit.

Mundi anno 5701, divinæ incarnationis anno 201,
Antoninus Caracalla imperat cum fratre Geta. Dein

Macrinus filius Caracallæ patre occiso sumit impe-
rium.

Mundi anno 5710, divinæ incarnationis anno 210,
Callistus episcopus Romanæ præest Ecclesiæ, Anto-
ninus Aurelius imperat.

Mundi anno 5715, divinæ incarnationis anno 215,
Urbanus episcopus Romanum gerit pontificium,
Alexander Mamææ filius imperat. Hippolytus
Romanus, episcopus sacratissimus Portus, valde
decore floruit in philosophia quæ secundum Chri-
stum est, multaque animæ profutura composuit
monumenta, tam scilicet in Exameron et in ea quæ
post Exameron sunt, in multa etiam prophetarum
et maxime Ezechielis et Danielis; quin et in Canti-
ca canticorum et in alias diversas veteres et novas

B
Scripturas; interea etiam in Apocalypsin theologi,
quam in Patmo vidit. Et contra Marcionem et cæ-
teras hæreses scripsit, et de 16 annorum circulo,
qui in Paschæ ratione observari solet, exposuit
canonem, quem intra primum annum concludit
Alexandri Mamææ filii. Et ut compendiose dicatur,
Theophrates (1) fluvius Ecclesiæ vivorum effectus est
fluentorum, ad extremum martyrii coronam indutus.
Ex hoc etiam infelix Origenes conscribendi com-
mentarios in Scripturas sanctas somitem sumpsit,
incitante se Ambrosio, et assatim, quæ in hoc opus
essent necessaria, largiente. Denique septem no-
tarios velociter et optime scribentes adhibuit, sed
et puellas scribendi arte doctissimas ad inenar-
rabilem ei præstandam alacritatem dictandi. Sed

C
in barathrum gentilis prodigiosæque fabulationis
delapsus restitutionem et præexistentiam necnon
et alia quædam dogmata prædicavit, et ideo a
choro sanctorum expulsus est. Fertur autem quod
Mamæa, mater imperatoris Alexandri, cum casset
oppido Dei cultrix, locuta sit cum Origene apud
Antiochiam degens; quæ etiam penes omnes qui
famosi tunc Christianorum magistri habebantur,
benignissime ferebatur propter fidem, qua erga
Christum flagrabat. Emmaus Palæstinæ castellum,
de quo in sacris legitur Evangeliiis, ab Alexandro
Nicomolis est honorari decreta, legatione fungente
Africano, quæ historias in quinque libris conscripsit.

Mundi anno 5728, divinæ incarnationis anno 228,
D
Maximinus imperans contra Christianos persecu-
tionem movit. His temporibus Antherus et Pontianus
Romani præsules claruerunt.

Mundi anno 5731, divinæ incarnationis anno 231,
Gordianus imperat. Fabianus episcopus Romanus
martyr habetur.

Mundi anno 5737, divinæ incarnationis anno 237,
Porphyrius Plotini Platonici philosophi auditor
habetur. Theopompus philosophus apud Chæroneam
et Nicator Sophista penes Athenas pollebat. Phi-
lippus imperator adeo in fide Christi proficiebat ut
etiam peccata sua prompte confiteretur, et nocte
paschalis festivitatis multitudini inter Ecclesiæ

(1) *Euphrates* codex Thuauus.

orationes communicaret. Unde factum est ut divinus sermo ampliorem fiduciam sumeret.

Mundi anno 574, divinæ incarnationis anno 244, Origenes gloriatus circumventionis suæ verbis et gentilibus fabulis tantam amisit coronam, non propter inopiam divinæ bonitatis, sed propter superbium et suasionis propriæ sensum. Verum ista Eusebio Cæsariensi non ita esse videntur, qui nimirum majorem omnibus sanctis atque magistris eum exhibere festinans, in sexto ecclesiasticæ suæ Historiæ sermone, favens ei, multis hunc laudibus extulit, nesciens quæ diceret vel de quibus affirmaret. Nimis enim paucorum sacrorum et beatissimorum Patrum, qui per idem tempus effulserant, memor, id est Clementis Alexandrini, Hippolyti sacerdotis et martyris, Africani historici et magni Dionysii Alexandrini, necnon et aliorum, solum hujus vana sententia Origenis protractum, quem a puero subsecutus est, præconis effert, usquequo ad martyrii palmam venturus succubuit. Et quidem super Fabiano sacratissimo martyre ac Romano antistite seu Babyla Antiocheno et Alexandro Hierosolymitano perpauca verbis historiam texuit: at ubi ad virum sui sensus pervenit, id est ad Origenem, pluribus hunc laudibus et miris declamationibus extulit. Verum quamvis Eusebius plurimis Origenis impii præconis usus fuerit, sine martyrio tamen passionem ejus reliquit et cursum inconsummatum. Qui enim perseveraverit usque in finem, ait Dominus, salvus erit, non qui patitur et hæsescit. Infert autem Eusebius et de beato Dionysio episcopo Alexandrino testimonium, Origeni et sociis ejus gratiam præstans, quatenus non appareat solus Origenes in martyrio defecisse, sed habere videatur et alios suæ defectionis participes.

Præterea per hæc tempora Novatus Romanorum Ecclesiæ presbyter, episcopatum indigne desiderans et compos minime factus, eo quod super aliis pravitatibus et maxime avaritiæ, tumoris ac amoris privati vitiiis deprehensus extiterit, sese ab Ecclesia separavit, sub obtentu quasi eorum qui Decii tempore in persecutione immolaverant et per poenitentiam in communionem ab Ecclesia sunt recepti: auctorque ac hæresiarches eorum qui se mundos per superbiam nuncupabant apparens, una cum ipsis pulsus est de paradiso Ecclesiæ sententia Patrum sanctorum quadraginta, qui synodice convenerunt in urbe Roma, una cum pluribus presbyteris et diaconibus, qui scilicet, abdicato eo una cum inhumanis consentaneis fratribus, qui lapsi fuerant; per poenitentiam suscipi decreverunt. Porro tanto concilio Cornelius Romanæ præfuit præsul Ecclesiæ; qui etiam scribit ad Fabium episcopum Antiochenum tam quæ synodo placuere, quam proprie de malignis Novati actionibus, dicens: Scis autem quod ab olim desideraveris episcopatum mirabilis iste, occultans præsumptuosum in se desiderium, et latentis superbiæ velamento cooperiens. Ad quam in primordiis idcirco elatus apparuit, quo-

nam socios ex confessoribus nonnullos habere meruerat. Denique Maximus, unus ex presbyteris nostris, et Urbanus, qui secundo ex confessione gloriam consecuti sunt, Sidonius quoque et Celerinus, vir qui omnia supplicia per misericordiam Dei perseverantissime pertulerit, et firmitate fidei suæ infirmitatem carnis corroborans potenter adversarium vicit, considerantes eum, et perspicientes calliditatem et levitatem quæ inerant ei, perjuria quoque atque mendacia, necnon et excommunicationem ejus, reversi sunt ad Ecclesiam, et omnia ejus artificia et molimina, quæ ex multo jam tempore habens subterfugebat et occultabat se, coram multis confessi sunt, hoc quidem episcopis, illud vero presbyteris et laicis quam plurimis cum luctu non modico manifestantes, et resipiscentes, super quibus dolosæ malignæque bestię parentes ad modicum tempus ab Ecclesia recesserunt. Et post pauca: Impossibile, frater charissime, conversionem et transmutationem in brevi tempore vidimus super eos effectam. Clarissimus enim hic, et qui juramenti terribilibus erat solitus affirmare se nullatenus episcopatum desiderare, subito episcopus quemadmodum ex stipite quodam in medium jactatus apparuit. Iste igitur dogmatista et ecclesiasticæ disciplinæ patronus cum attrahere ac usurpare episcopatum, qui sibi desuper datus non fuerat, niteretur, duos sibi socios propriæ salutis ignaros elegit, quatenus his missis in remotam Italiæ partem inde tres episcopos agrestes et simplicissimos ficta quadam circumventione seducere conaretur, siquidem ipse asseverans affirmabat oportere illos Romam occurrere, quo cuncta dissensio, quæ facta fuerat, una cum aliis intervenientibus episcopis solveretur. Quos prævenientes, sicuti prædiximus, circa malignorum molimina et figmenta simpliciores, et inclinatos a quibusdam sibi similibus et turbatis hominibus, hora decima ebrios et crapulæ deditos, vi cogit imaginaria quadam et inani manus impositione episcopatum sibi tribuere. Ex quibus tamen unus non post multum remeavit ad Ecclesiam lugens et confitens peccatum suum; cui et communicavimus. laico, pro eo deprecante universo, qui aderat, populo. Ad loca autem in quibus reliqui episcopi fuerant ordinati successores transmisimus. Defensor ergo Evangelii nesciebat unum episcopum esse oportere in catholica Ecclesia, in quo non ignorabat presbyteros esse quadraginta sex, diaconos septem, subdiaconos septem, acolytos duos et quadraginta, exorcistas autem et lectores: cum ostiariis 52, viduas cum afflictis supra 1050. Quos omnes Domini gratia et misericordia nutrit; quæ nec tanta et tam in Ecclesia necessaria per Dei providentiam multitudo, nec dives et multiplex numerus cum maximo et innumerabili populo a tanta desperatione ac tædio convertit, aut ad Ecclesiam revocavit. Illis inferens post alia dicit: Eia nunc cætera prosequamur, quibus operibus vel quibus conversationibus fias episcopatum sibi vindicaverit. An forte pro eo quod ab initio in Ecclesia fuerat conversatus, et multos agones pro ea subiecit, et in

periculis multis et magnis propter divinum cultum A
 affuerit? sed non est ita. Cui videlicet occasio cre-
 dendi fuit Satanæ adventus in eum et habitatio in
 illo tempore multo, et ut adjuvaretur ab exorcistis.
 Cum sævum incurrisset languorem, cumque mori
 æstimaretur in lecto quo jacebat, persusus est gra-
 tia, si tamen dicere oporteat hujusmodi quid gratiæ
 auseepisse. Sed nec cætera consecutus est, cum lan-
 guorem fugeret, quæ percipere debebat secundum
 Ecclesiæ regniam. Sed nec signaculum ab episcopo
 consecutus est. Ergo cum hæc adeptus non sit, quo-
 modo quæso Spiritum sanctum adeptus est? Et rur-
 sus infert: Qui propter formidinem et privatam:
 quamdam gratiam tempore persecutionis presbyte-
 rum esse se denegavit: postulatus enim atque roga-
 tus a diaconibus ut exiret e cellula, qua sese coer-
 cuerat, fratribus auxiliaturus et, ut fas presbytero
 esset, pro viribus periclitantibus fratribus et sollici-
 tudinis indigentibus opitulaturus, adeo parere dia-
 conibus recusavit ut etiam sciendo discederet. Non
 enim ultra se presbyterum fore asseverans, cum al-
 terius esset philosophiæ amator. Dein post pauxil-
 lum rubinfert: Deserta enim elurus iste Ecclesia
 Dei, in qua credens meruit presbyteratum per gra-
 tiam episcopi, qui ad sortem presbyteratus ei impo-
 suit, prohibitus est ab omni clero, sed et laicis mul-
 tis asserentibus non esse licitum clericum fieri eam
 causa infirmitatis, qui in lecto positus gratiam sit
 adeptus. Verum episcopum poposcerunt, ut hoc sibi
 de isto solo concederet. His addit Cornelius pravis-
 simam Novati impudentiam asserens: Faciens C
 enim oblationes, et disperiens unicuique portionem
 et tradens, hoc jurare pro benedictione miseros ho-
 mines cogit, tenens utraque manu manum accipien-
 tis, et non dimittens donec jurans hoc dicat: (illius
 enim sermonibus utar) « Jura mihi per corpus et
 sanguinem Domini nostri Jesu Christi quod nun-
 quam me aliquando derelinquas vel ad Cornelium
 redeas; » et infestus homo non prius gustat quam
 sibi antea maledicat, et pro eo ut dicat accepto pane
 illo (1*) « Amen, ulterius jam non redeam ad Cor-
 nelium » dicit. Præterea Fabio Antiocheno episcopo
 super Novato claudicanti Cornelius, quæ præmissa
 sunt, et qualiter eum multi deserentes ad Eccle-
 siam currant, necessario scribit. In quibus et de
 beato Moyse martyre meminit, qualiter ipsum No-
 vatum ante martyrium una cum quinque schisma-
 ticis presbyteris ejus, deprehendens temeritatem
 ipsius, excommunicaverit. Additque in epistolæ fine
 catalogum episcoporum qui adversus eum Romæ
 convenerant per singula nomina, et parochiarum
 faciens mentionem, necnon et eorum qui cum ob
 necessaria obstacula non convenissent, consense-
 runt tamen propriis litteris divino contra ipsum
 deprompto judicio.

Mundi anno 5746, divinz incarnationis anno

246, Gallus et Volusianus imperant. Cornelius et
 Lucius circa horum tempora Romani episcopi
 cruore martyrii florent. Cum plurimi Scythæ, qui
 Gothi dicuntur, Histrum fluvium sub Decio trans-
 meassent, Romanum imperium devastabant: isti
 Mysos Nicopolim fugientes obtinuerunt. Decius au-
 tem illos aggressus, ut Dexippus scribit, triginta
 milibus interfectis in conflictu minuitur, Ita ut
 Philippopolim desertam ab eis factam amitteret et
 Thraces multi perirent. Porro Decius impugator
 Dei valde ignominiose occiditur apud Abrytum qui
 dicitur Forothembroui una cum filio. Scythæ vero
 eum pluribus spoliis et captivis ad sua reversi
 sunt. Exercitus autem Gallum quemdam, qui olim
 consul extiterat, imperatorem una cum Volusiano
 Decii filio acclamaverunt, qui et imperant secun-
 dum Dexippum mensibus decem et octo, nil dignum
 laude gerentes, secundum alios autem annis tribus,
 porro secundum quosdam annis duobus; perem-
 ptique sunt proditi a proprio potentatu in foro
 Flaminii, nequaquam Decii mores sectati, ut quo-
 dam in loco beatus Dionysius Alexandrinus, an-
 tistes Hermammoni, scribit. His temporibus Grego-
 rius magnus et miraculorum patrator in philosophiæ,
 quæ secundum Christum est, perfectione fulgebat.
 Cujus condignam Cæsariensis Eusebius, nescio qua
 pro causa, mentionem non facit, præsertim cum
 irrationabilibus declamationibus impii Origenis
 moretur, quod agere potius super hoc debuerit,
 qui per universum orbem terrarum personat divi-
 nisque verbis coruscat atque prodigiis, ita ut ipsis
 etiam dæmonibus ut quibusdam mancipiis impera-
 ret per multam ad Deum fiduciam et vitæ et verbi
 munditiam. Æstimo autem Eusebium ita deificæ
 virtutis mirabilis et deserti Gregorii magnitudi-
 nem tacuisse, pro eo quod omnimodis purus et
 alienus ab Origenis deliramentis et Arii blasphemis
 fuerit, quibus Eusebius erat infectus. Qui neo
 Cypriani, magni Carthaginiensis Libyæ præsulis, mar-
 tyrium scripsit. Primus Cypriano dogmatizanti per
 lavacrum quosdam, qui ex hæresibus convertuntur,
 purificandos, Stephanus, qui post Lucium
 Romanorum moderatus est sedem, restitit, utpote
 novum quiddam præter Ecclesiæ consuetudinem
 D introducenti. Cui Stephano Dionysius primam
 suam de baptismate mittit epistolam, in qua inter
 alia scribit dicens: Syriæ sane omnes et Arabia,
 quibus semper misistis, atque Mesopotamia, Pontus
 et Bithynia, ut conjunctim asseram, exsultant omnes
 ubique concordia et amore fraternitatis glorificantes
 Deum. Præterea idem magus Dionysius Alexan-
 drinus episcopus de baptismate scribit tam eidem
 Stephano quam Sixto pontifici et Philomeni pres-
 bytero et Dionysio æque presbytero, viro rationabi-
 li et mirabili, qui et post modicum Romano præ-
 ficitur throno.

NOTE.

(1*) V. Observations Nic. Rigaltii ad Tertullian. De spectaculis in fine, et Menard. in lib. Sacram. S. Gregor., p. 389 et 391. FABR.

Mundi anno 5748, divinæ incarnationis anno 248, Valerianus et Galienus imperant. Stephanus Sixtus et Dionysius Romanum pontificium gerunt. Paulus Samosatenus decimus quintus Antiochiæ præsul habetur, qui pulsus est divino decreto et iudicio sanctorum Patrum, cum Artetmonis hæresim renovasset. Verum post Gallum et Volusianum secundum quosdam Æmilianus sumit imperium. Tunc et Scythæ rursus Histrum transeuntess Thessalonicam urbem Illyrici vastaverunt. Tunc et Athenienses reedificaverunt murum, qui destructus fuerat a Syllæ temporibus. Scythæ autem cum multis prædis ad propria remearunt. Tunc et Heluri cum quingentis navibus per Mæotides paludes ad Pontum navigantes Byzantium et Chrysopolim ceperunt.

Anno mundi 5753, divinæ incarnationis anno 253, Claudius imperat. Heluri etiam rursus sub isto infeliciter operantur. Post Claudium Quintilius obtinuit per dies 17, et mortuus est.

Mundi anno 5764, divinæ incarnationis anno 264, Aurelianus imperat, sub quo aiunt Philostratum Atheniensem historiographum et Longinum pollere. Qui, videlicet Aurelianus, cum persecutio-

nem adversus Christianos movere niteretur, divino fulmine prohibetur, fraudeque suorum occisus est in Cænophrurio posito inter Byzantium et Heraciam. Post quem imperat Tacitus; quo perempto imperat Philorionus; quo interfecto imperat Probus.

Mundi anno 5770, divinæ incarnationis anno 270, tertio anno Probo imperante Anatolius Laodiceus episcopus philosophicis studiis decorus agnoscitur. Quarto vero anno ejus vesanorum Manichæorum exitialis perditio vitæ hominum est illata.

Mundi anno 5775, divinæ incarnationis anno 275, Carus cum filiis Carino et Numeriano imperat; quorum unus, Numerianus scilicet, cum venisset Antiochiam, voluit intrare in ecclesiastica et explorare Christianorum mysteria. At vero sanctus Babylas prohibuit eum, dicens: *Non licet tibi videre divina Christianorum mysteria, cum sis pollutus idolis sacrificiis*; qui indignatus occidit eum. Circa hæc tempora Felix Eutychnianus et Caius Romæ pontifices existerunt. Porro Numerianus cum triginta tantum diebus regnasset, a socio suo interfectus est, et Diocletianus sumit imperium.

ABHINC HISAACIUS, QUI ET THEOPHANES.

Mundi anno 5777, divinæ incarnationis anno 277, Diocletianus et Maximianus Herculeus imperant, qui Cæsares fecerunt Constantium et Maximianum Galerium. Et Diocletianus quidem filiam suam ad nuptias Galerio dedit, Hercules autem Maximianus Theodoram filiam suam Constantino copulavit, quanquam uterque uxores haberet, quas repulit ob affectum quo erga imperatores flagrabat. Tunc quoque Marcellus episcopus Romæ floruit. Diocletianus et Maximianus Herculeus persecutionem magnam et horrendam contra Christianos excitaverunt, et plurima martyrum millia patravērunt, diversa tormenta excogitantes et multas nequitias operantes.

Mundi anno 5788, divinæ incarnationis anno 288, Diocletiano imperante Romæ præsul Eusebius habetur. Qui, videlicet Diocletianus, apud Alexandriam Achilleum interfecit. Erat autem cum ipso et Constantinus filius Constantis, qui cum adhuc valde juvenis esset, fortiter agebat in præliis; quem intuens Diocletianus invidia motus dolo perimere satagebat: Deus autem hunc inopinate salvavit et patri restituit. Alias autem ita refertur. Constantino vero filio Constantii in Oriente ac Palæstina degente et cum Christianis sentiente, videns hunc Galerius Maximianus intellectu animæ ac corporis robore atque ingenio circa eruditionem

proficere, et deprehendens hunc futuram tyranniditatem et ejus dogmatum destructorem, hunc morti addicere fraude tractabat. At ille divinâ providentiâ fraudem cognita, quemadmodum David, fugam salutem mercatur, et ad patrem suum salvus rediens multas cum illo gratias Christo, qui se salvavit, agebat. Circa hæc sane tempora Miltiades et dein Silvester Romæ gerunt Ecclesiæ præsulatum. Porro Theotecnus divinus, cui parens Galerius Maximianus, cum dæmonibus immolaret et responsa susciperet, adversus Christianos persecutionem commovit, monitiones salvatoris sinit, et ad omnia loca in injuriam misit, et litterarum magistris pueros docere præcepit, studens quo derideretur mysterium nostrum. Præterea Constantius in Britannis moritur, cum imperasset annis undecim; qui pro se Constantinum pronuntiaverat Imperatorem, primogenitum filium suum, in conspectu totius populi, præsentibus quoque cæteris filiis suis, Constantini compatriotis, Constantio scilicet et Anaballeno, qui et Dalmatius dictus est, qui nati fuerant ex Theodora filia Herculli: nam Constantinus ex Helena fuerat, priori Constantii conjugis. At Constantius horum pater nepos erat Claudii imperatoris, ex filia ejus genitus. Porro Eusebius Casariensis dicit quod Diocletianus amens effectus una cum Herculo imperio deposito privatam vitam æ-

ripuerit; quorum unus quidem suspendio vitam mutaverit, alter vero, id est Diocletianus, languore prolixo consumptus emarcuerit. Cæterum Gelasius, ejusdem Cæsariæ antistes, dicit quod poenitentia ducti, et denuo imperare volentes, communi senatus decreto perimuntur. His ergo de medio factis, et quæ Christianitatis sunt sentiente Constantio defuncto, imperium, ut prædixi, obtinere Constantinus Augustus, et Maximianus Galerius.

Mundi anno 5797, divinæ incarnationis 297, Constantinus sacratissimus et christianissimus imperat in Galliis et Britannia; cum quo per idem tempus pariter imperabat Maximianus Galerius cum duobus Cæsaribus Severo et Maximino. Romæ autem Maxentius tyrannus injuste imperans omnia sæpe operabatur. Tunc et Licinium Cæsarem Romani appellavere, gratiam Constantino præstantes, cum esset sororis Constantiæ nuptiis honoratus, qui que pietatem Christianæ religionis fallaciter simulabat. Interea Severo mortuo Petrus episcopus Alexandrinus, cum esset in custodia præcepto Maximiani Galerii et Maximini filii ejus, capite reciso glorioso martyrizatus est; qui Arium diaconum existentem absque communione fecit, qui et posthæc pessimæ opinionis hæresicos patronus effectus multos a pietate removit. Multi vero et alii sub istis tyrannis martyrii pro Christo corona induti sunt, quorum sunt Phileas episcopus Thmæos (Egypti), Pelus et Nilus episcopi Ægypti, Anthemus episcopus Nicomediæ, Tyrannio episcopus Tyri, Silvanus episcopus Hennisæ et Silvanus episcopus Gaza, Lucianus presbyter Antiochiæ, Zenobius presbyter Sidonis, Pamphilus presbyter Cæsariæ, atque alii innumeri. Denique Galerius Maximianus omne præcepit Christianorum exterminium (2) fieri, non tantum propter impietatem suam quantum ob rapinam patrimoniorum ipsorum.

Porro Constantinus sexto imperii sui anno in destructionem tyrannorum surrexit. Maxentius autem impius factus in fluvio, qui circa urbem Romanam decurrit, ex navibus ponte contra magnum Constantinum aciem dirigit, qui Maxentium pavebat maleficia parvulos incidentis propter divinationes nefarias. Cumque in hæsitatione multa consisteret, apparuit ei, hora sexta diei, pretiosa crux ex luce formata, habens superscriptionem, *In hoc vince*. Astilit autem ei Dominus in visione noctis, et dixit: *Utere quod ostensum est tibi, et vince*. Tunc cruce aurea formata, quæ est usque in hodiernum diem, jussit ut ante se portaretur in prælio; factaque congressione superati sunt qui circa Maxentium fuerant, plurimis ex his interemptis. Maxentius autem cum residuis fugiens, ponte divina virtute discisso, in flumen demergitur, quemadmodum Pharo quondam cum omni exercitu, ita ut annis necatis equis cum ascensoribus impletur.

At vero cives Romani, qui hunc poposceraut ut in suum exurgeret adiutorium, a maligni Maxentii tyrannide liberati civitatem corouant, cum gaudio victorem Constantinum una cum victoriam faciente cruce suscipientes, et hunc salvatorem cum gaudio acclamantes.

Mundi anno 5803, Constantinus septimo imperii sui anno, cum divina ope Romam obtinisset, ante omnia corpora sanctorum martyrum colligi et sanctæ sepulturæ tradi præcepit. Et erant Romani triumphalem festivitatem agentes et Dominum colaudantes, nec non et vivificam crucem per septem dies et Constantinum victorem magnificantes.

Constantini anno 9 Maximinus filius Galerii, insiliens et sibimet imperium reflectens, turpiter in Cilicia vitam finivit. Audiens autem Maximianus Galerius pater hujus Maxentium filium Herculi Romæ a Constantino per virtutem crucis aduersum, timuit, et persecutionem quam adversus Christianos agitabat cessare fecit.

Constantinus autem decimo imperii sui anno una cum Licinio Cæsare, zelo Dei ductus, castra movit adversus Maximianum Galerium, qui moderabatur Orientem. At ille contra restitutus cum immensa multitudine aggressus est eos, fasus divinationibus dæmonum et maleficis adventionibus. Cumque vivifica crux magnum præcederet Constantinum, tyrannus una cum congressione in fugam versus, dum multitudo cæderetur, imperatoriam vestem deposuit, et militari circumdatus habitu, paucis ex fautoribus secum comitantibus, a villa in villam fuga clandestina properabat, et non solum sacerdotes idolorum et in magicis artibus diffamatos, sed et vates eorum collectos, utpote deceptores, occidit.

Interea Constantinus cum 11 gereret imperii annum, et vivum Galerium Maximianum esset aggressurus, divina præveniens ira comprehendit eum: flamma enim de medio viscerum et medullarum succensa cum dolore intolerabili pronum super terram anhelantem prostravit, ita ut uterque oculus ejus exsilliret, et cæcus, ut re vera, scelestus relinqueretur. Porro cum carnes ejus putrefactæ præ innumerabili ossium incendio caderent, ipse impugnantem Deum projecit animam.

Duodecimo anno imperii sui Constantinus Licinio, qui secum certare videbatur et dolose Christianismum simulabat, segregans partem Romanorum terræ largitus est, appellans eum imperatorem, et extorquens ab eo fœdera nil se contra Christianos acturum. Et hinc tyrannorum gratia Dei persecutio conquievit.

Mundi anno 5810, divinæ incarnationis 310, quarto decimo imperii sui anno Constantinus totius Romani orbis monocrator effectus omnem cu-

NOTÆ.

(2) *Exterminium*. Utitur Tertullianus *adv. Jud.* c. 8 et 11 et *adv. Valentianos* c. 16. Interpret epistolæ S. Barnabæ. *Фав.*

ram transtulit ad divina, ecclesias erigens et liberaliter has ex ratione publica ditans. Iste primam legem scripsit, idolorum templa his tradi quæ Christo sunt deputata. Cum eo sane leges proferebat Crispus filius ejus. Secundam vero, Christianos solos militare gentibusque ac exercitibus principari, eos autem qui permanerent in idololatria, capitalem subire sententiam. Tertiam, duas paschales hebdomadas, unam scilicet ante et alteram post resurrectionem, sine labore cujusquam operis celebrandas. His ita gestis pax profunda et tranquillitas obtinuit orbem et exulatio fideles, concurrentibus assidue omnibus nationibus ad fidem Christi, et baptizatis, ac patria conquassantibus simulacra.

Quinto decimo imperii Constantini anno Licinius cœpit contra Christianos persecutionem movere; et primo quidem Christianos qui erant in palatio persecutus est, oblivioni tradens destructionem præcedentium tyrannorum et pactorum magno Constantino factorum. In feminas autem furiendo et opprimendo atque Christianos occidendo minime quiescebat. Huic per litteras Constantinus jubens ab hujusmodi vesania recedendum, nequaquam compescuit. Hinc etiam et Basilea episcopum Amasiæ, et ut quidam aiunt, etiam sanctos quadraginta martyres et alios multos finiri per supplicia fecit.

Sexto decimo anno imperii Constantini Arius ab insania cognominatus apud Alexandriam hæresim suam in ecclesia manifestavit et schisma operatus est, cooperante sibi maligno adversario, qui non fert videre pacem Ecclesiæ. Factus est autem et terre motus Alexandriæ gravissimus, ita ut caderent domus multe ac populus plurimus interiret.

Septimo decimo imperii sui anno Constantinus comperta Arii commotione valde tribulatus scripsit Alexandro et Ario communem epistolam, consilium dans nequam commotionem solvendi et ad pacem mutuam redeundi. Misit autem et Osiun episcopum Cordubæ Alexandriam contra Arium et ad Orientem, correcturus Orientales Pascha pejus quam Judæi ex antiqua consuetudine celebrantes. Reversus est autem ad utrumque inefficax. Hoc etiam anno Constantinus Constantem filium suum Cæsarem fecit et misit in Gallias.

Octavo decimo sane imperii sui anno, ut quidam dicunt, Constantinus cum Crispo filio suo Romæ a Silvestro baptizatus est. Quotquot enim in seniore Roma consistunt usque hodie, baptisterium habent in testimonium, quoniam a Silvestro Romæ baptizatus est post tyrannorum peremptionem. Orientales autem apud Nicomediam aiunt eum circa mortem ab Eusebio Nicomediensi Ariano baptizatum, ubi et contigit eum dormisse: differebat enim, inquit, baptismum, sperans in Jordane flumine

A baptizari. Mihi autem verius apparet quod Romæ a Silvestro fuerit baptizatus, et quod nominatæ Constitutiones, quæ ad Melchiodem feruntur, ab Arianis factæ sint, qui gloriam hinc sibi festinant acquirere, vel etiam piissimum principem lacerare, dum scilicet ex hoc volunt eum non baptizatum ostendere, quod est irrationabile atque falsissimum. Si enim non erat in Nicæna synodo baptizatus, ergo nec divinorum participator mysteriorum, nec orabat cum sanctis Patribus, quod nequissimum est et dicere et sentire. Quidam vero Arianorum atque paganorum quasi spurio magno detrahunt Constantino, quanquam et ipsi mentantur. Genealogia enim ejus regia erat, et antequam Diocletianus esset. Constantius enim pater ejus nepos fuit Claudii imperatoris, et ex Helena priori uxore sua Constantinum habuit magnum. Cæterum habuit et filios ex Theodora filia Maximiani Herculii, quæ soror erat Maxentii, qui tyrannidem apud Romanam urbem exercuit, quique peremptus est a Constantino apud Molbium pontem, quando et crucis signum vidit in cælo, atque Faustæ uxoris magni Constantini: et nemo miretur si ante baptismum, cum adhuc paganos ritus servarent, duas sorores duxerant pater et filius. Sunt autem generationes eorum sicut inferius annotantur.

CONSTANTIUS

ex Theodora filia Herculii gignit

ex Helena vero gignit

C	Constantinum, patrem Galli Dalmatici, ex quo fuit Dalmaticus junior, Juliani prævaricatoris frater.	Anaballianum, qui et Gallus.	Constantiam uxorem rem Licinii.	Constantinum magnum so-lummodo.

MAGNUS AUTEM CONSTANTINUS

ex Fausta filia Herculii gignit

Crispum, Constantium, Constantinum, Constantem, et Helenam uxorem Juliani refugæ

Mundi anno 315, divinæ incarnationis anno 315, nonum decimum imperii sui annum pius Constantinus agebat; qui videns Licinium persecutione solito insanius abutentem et contra benefactorem consilium meditantem, armatur adversus eum per siccam (3) et mare. Cumque publicum prælium ageretur, vivus Licinius in Bithynia penes Chrysopolim comprehenditur et Constantini manibus traditur, qui consueta humanitate usus ei vita donata Thessalonicam mittit carceri mancipandum. Verum non multo post barbaris mercede conductis futurum erat ut rebellionem pararet, nisi hoc mitissimus Constantinus prænescens gladio hunc recidi jussisset. Et sic de cætero perfecta freta sunt tranquillitate Christianorum conversationis negotia, per virtutem scilicet vivificæ crucis fugatis tyrannis, et singulariter obtinente divinitus adjuto Constantino Romanum imperium. Constitutis ergo pueris suis Cæsaribus optata pace potitus est. Erat autem vir per omnia clarus in virtute animæ, in

NOTE.

(3) Sicca sive arida pro terra, ut psalmo xciv: ἦν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπλασαν. FABA.

acumine sensus, in eruditione verborum, in aequitate justitiæ, in alacritate beneficentiæ, in decore vultus, in bellorum virilitate ac felicitate, in barbaricis magnus, in contribulibus insuperabilis; unde et contra omnes hostes victoriam orationibus obtinebat.

Mundi anno 5816, divinæ incarnationis anno 316, vicennialia imperii celebrata sunt Constantini Augusti, et facta est sancta et universalis prima synodus 318 Patrum, quorum multi miraculorum erant patratores et coangelici viri, stigmata Christi in corpore suo ferentes. Pro Romano autem Vitus et Vincentius aderant. Hæc sancta synodus Arium et consentaneos ejus deposuit, excepto Eusebio Pamphili, qui ad præsens homousii se tenere fidem voce proflitebatur. Impius itaque Arius cum in synodo præsens adduceretur, Eusebius Nicomediensis et Theognis et Maris et Narcissus et Theophantus et Patrophilus hunc defendere mollebantur; qui componentes fidei verbum blasphemum synodo porrexere. Quod cum disruptum esset, hi qui fecerunt illud reversi damnaverunt Arium, exceptis Secundo Ptolmaidis Ægypti et Theona Marmaricæ. Quibus cum Ario repulsis et anathematizatis (4) sanctum symbolum fidei dictavere, subscribentes omnes cum augustissimo imperatore; et laude dicta solutus est cœtus, anno quo Byzantium cœpit ædificari. Celebrata est igitur sancta synodus indictione 12, mense Maio, die 20, quæ scripsit epistolam in Alexandriam, Libyam et Pentapolim, per quam innouit (5) ejectionem Arii, Secundi et Theonæ. Significavit autem et de Meletio, quod seorsum in civitate propria tacitus resideret. Eos vero qui ab ipso manus impositionem acceperant, magis mystica sacratione firmandos. Scripsit etiam de Pascha, id ulterius cum Judæis nullatenus efficiendum, sed secundum formam quæ per Italiam custoditur, in Dominica die potius celebrandum. Similiter et piissimus imperator epistolas scripsit ubique jubentes eadem quæ sancta synodus promulgaverat, et firmantes. Præterea cum imperii sui festività vicennialis instaret, omnes Patres ad convivium vocat, cum illis pariter convivatus; quos decenter honorans Paphnutii et similium confessorum loca, ex quibus in persecutione oculi fuerant effossi, vel etiam cætera membra truncata osculabatur, sanctificationem ex eis lucrifacere sperans. Porro libellos quos contra invicem quidam porrexerant igni tradidit jurejurando firmans, si vidisset episcopum mœchantem, se alacriter hunc operituum. Multa quoque omnibus ecclesiis

A dona largitus, principibus singularum nationum honorare sacerdotes præcipiebat, et ita omnes gaudentes absolvit. Ædificavit autem Constantinopolim, qua summa liberalitate ditata in illustribus domibus eos qui ab urbe Roma erant viri rationabiles collocavit; et ex aliis locis secundum genus eligens, et domos magnas eis tribuens, ut habitaretur civitas egit. Tunc etiam et templum sanctæ Sophiæ et sanctæ Irenæ et apostolorum et sancti Mocii et archangeli Dei amicus princeps ædificavit. Tunc funditus templo Asclepii penes Ægas et Veneris in Aphacis sito destructo, atque aliis multis eversis, horum reditus donavit ecclesiis. Tunc multæ gentes ad baptismum accessere miraculis actæ, quæ patrata sunt a captivis sacerdotibus, qui fuerant sub Galieno imperatore captivati; et prius quidem ex Gothis et Celtis atque Galatis Hesperiarum partium, qui contra Romanos fuerant nisi, nunc autem et sub victore Constantino plurima multitudo gentium illuminata est ad Christum concurrens. Nam et interiores Indi et Iberes, uti Rufinus scribit, similiter et Armenii perfecte sub ipso crediderunt, per Teridatem regem et Gregorium episcopum suum salutem accipientes. Tunc et Dorotheus episcopus Tyri, qui multa sub Diocletiano mala perpeusus exilia et tormenta pertulerat, pollebat, numerosa scripta conficiens Latina simul et Græca, utriusque nimirum dictionis non modicam experientiam consecutus, et multarum per ingenium rerum gnarus effectus. Ille diligenter etiam super episcopis Byzantii ac aliorum multorum locorum historiam texuit: qui et in synodo repertus est, et ad propriam parochiam (6) remeans perduravit usque ad refugam Julianum. Et quoniam non manifeste, sed occulte per iudices execrabilis vir in Christianos debacchabatur, iterum beatus Dorotheus pergit Odysopolim, ubi et comprehensus a iudicibus Juliani, multisque affectus verberibus, in suprema senectute pro Christi confessione suppliciiis obit, cum jam 107 annorum esset.

Mundi anno 5817, divinæ incarnationis 317, Judæi et Persæ videntes Christianismum in Perside magis ac magis pollere, detrahunt Simeoni archiepiscopo Ctesiphontis apud Saborem Persarum regem, quasi amico imperatoris Romani et Persicorum delatori negotiorum. Quamobrem persecutione magna in Perside mota multi pro Christo martyrio sunt adornati; inter quos Heustazades pedagogus Saboris et Simeon et super alios multos centum clerici et episcopi una die martyrizati sunt.

NOTÆ.

(4) *Anath.* Hist. Trip. 12, 6: «anathematizaverunt.» Sic enim nos Christiani contra blasphemos prolatum solemus appellare decretum. FABR.

(5) *Innotuit.* Anastasius in exilio S. Martini: «Povi ei scribere ac innotescero omnia quæ de ipso diffamabantur.» Ludovicus imp. in præc. ap. Flod. 1, 19: «Quia Ebo clementiæ nostræ innotuit quia.» — lb.

(6) *Parochiam.* Παροχίαν quidam malunt, *paraciam.* Sed promiscue utrumque usurpatur. Avitus Viennensis ep. 90: «In parochia Eponensi.» Epiphanius Scholast. Trip. 1, 14: «In nostra igitur parochia.» Idem tamen frequentius *paraciam* vertit, ut II. 12 et IV. 24, V. 23 et 34, XII. 22; idque rectius est. lb.

et innumerabilis alia multitudo; ex quibus insignium decem et octo millia martyrum numerarunt, tormentis horribilibus et a natura extraneis a Sabore perempta. Per idem tempus et B. Helena dormivit in Domino annorum octoginta, multa filio mandans pro pietate quæ Christo debetur. Sepulta autem est in templo SS. apostolorum apud Constantinopolim, quod ædificavit filius ejus Constantinus ad sepeliendum mortuos Christianos imperatores. Prima vero in eo B. Helena est sepulta, monumentis claris et vigiliis honorata. Porro sacræ virgines, quarum mensis astans per semetipsam quasi famula ministrabat, divinis hanc monumentis prædicabant sine cessatione beatam.

Mundi anno 318, divinæ incarnationis 318, Constantinus cum 22 imperii gereret annum, per virtutem S. crucis Germanos, Sarmatas et Gothos extremæ servituti subegit. Tunc Eusebius Pamphili symbolum fidei a sanctis Patribus apud Nicæam expositæ omnem orthodoxiam habere testatur scribens suis concivibus et interpretans dicta secundum sensum. Athanasius autem in epistola ad Afros missa testimonium perhibet Eusebio, quod susceperit vocem consubstantialitatis (7). At vero Theodoritus dicit hunc concordem Ariarum, Eusehii scilicet Nicomediensis et eorum qui cum ipso sentiebant, fuisse. Unde et depositioni sacratissimi Eustathii Antiocheni consensit; cum quibus et imperatori persuadens hunc juste depositum egit ut apud Illyrium in exsilium mitteretur.

Constantini vigesimo tertio anno in imperio percurrente, apud Antiochiam octagonum templum (8) cœpit ædificare; qui cum vigesimum quartum imperii ageret annum, Danubium transiens pontem eo cum lapideum fecit, Scythasque subegit.

Porro vigesimo quinto imperii sui anno Constantinopolim novam Romam nuncupari decrevit, Marco Romæ præsulatum gerente. Constantinus præterea vigesimum sextum imperii sui gerens annum, extendit persecutionem suam in destructionem idolorum atque templorum. Per idem tempus et Athanasius Alexandrinus antistes habetur. Vigesimo septimo nihilominus imperii ejus anno Julius papa Romanus agnoscitur.

Mundi anno 323, divinæ incarnationis anno 323, in Oriente fames facta est, ita ut modius frumenti 400 floret argenteorum, imperante Constantino anno vigesimo octavo; cujus vigesimo nono imperii anno Arius ab exsilio per fictam pœnitentiam revocatus et Alexandriam missus non est receptus ab Athanasio.

Tricesimo anno imperii Constantini ejus tricennalia celebrata sunt, quando stella in cœlo apparuit, apud Antiochiam interdum contra orientalem partem fumigans vehementer, tanquam ex camino,

A ab hora tertia usque ad horam quintam. Arius autem cum Nicomediensi Eusebio et sectatoribus suis insurrexere cum juramento libellos orthodoxiæ porrigentes imperatori, sitiienti eorum qui divisi fuerant unitatem; et persuasere ei mentientes quod concordarent cum Patribus qui apud Nicæam convenerant. Siquidem his credulus imperator indignatus est adversus Athanasium pro eo quod Arium et Euzoium non susceperit, qui ab Alexandro depositi fuerant, cum Euzoii diaconus esset.

Porro primum et tricesimum imperii sui annum Constantino agente, Eusebius et hi qui cum ipso erant, inventa occasione adversus Athanasium decertabant utpote contra pugnatorem rectæ fidei; cum quibus et Meletiani conveniebant. Et primo quidem ejus detrahebatur ordinationi, quamquam Apollinarius Syrius magna super Athanasii ordinatione testetur; secundo vero de linea veste, qua indui sanctum inimici calumniabantur; tertium super Philomeno, cui aurum multum hunc misisse mendaciter asseriebant in insidias imperatoris. Accersito autem Athanasio imperator, et cuncta falsa reperiens, cum epistola et honore Alexandriam hunc remisit. Deinde Ariani diversis Athanasio apud imperatorem accusationibus derogantes, post multa cum juramento dicere præsumpsere quia Minitantem audivimus Athanasium, et prohibentem frumenti delationem quæ veniebat ab Ægypto Byzantium; unde et commoto in iram amico Christi principe, egere ut exsilio relegaretur magnus Athanasius apud Triberim Galliæ civitatem.

Porro tricesimo secundo imperii Constantini principis anno Persæ contra Romanos prælium indicavere. Tunc Constantinus cum transisset in Nicomediensium civitatem contra Persas præliaturus, languore præventus in pace dormivit. Tunc, ut quidam eorum qui cum Ario sentiunt aiunt, ab Eusebio Nicomediensi Constantinopolim translato sanctum meruit baptisma percipere; quod mendacium est, sicut superius est comprobatum: Romæ quippe a Silvestro baptizatus est, quemadmodum et præostendimus. Vixit autem per omnes dies vitæ suæ annis sexaginta quinque, cum imperasset annis triginta uno et mensibus decem.

Mundi anno 325, divinæ incarnationis anno 325, cum Constantinus magnus et sanctus quiesceret, tres filii ejus obtinere Romanos, et Orientem quidem Constantius, et Constantinus Italiam. Sed et Constantinus primo quidem hominibus recepto, postmodum mentis levitate mutatus est, seductus ab Ariano presbytero et Eusebio eunuchorum primo atque Nicomediensi Eusebio.

Tertio itaque imperii Constantii anno Constan-

NOTÆ.

(7) *Consubstantialitatis*. Utuntur ea dictione Facundius et interpres Tripartitæ. FABR.

(8) *Templum*. *Κυριακόν*, Dominicum. Rufinus

Aquil. interpret Hist. eccl. Eusebii, 9, 9: «Oratorium domus, i. e. Dominica sua.» Vide quæ diximus ad l. 3 c. Theod. de pagan. sac. et temp. Ib.

tinus filius magni Constantini, profectus ad partes fratris sui Constantis et bellum aggressus, a milibus occisus est, et tenuit Constans solus totius Hesperiae terram. Porro Constantius in Oriente gerens imperium Gallum et Julianum tradidit erudiendos in villa Demacelle vocata, quae juxta Caesaream est Cappadociae sita. Hi duo fratres lectores facti sunt, et ecclesiam aedificare S. Matris martyri curaverunt. Verum in parte qua Julianum conservare contigit, terra quod aedificabatur nullo modo recipiebat. Porro detonsis capillis monasticum studium simulabat. Constantius autem et Constans leges edidit, Judaeum non emere servum, alioquin auferri eum et publicis rationibus tradi. Porro si et circumcidere ausus fuerit servum, gladio puniri talia praesumentem.

Mundi anno 5834, divinae incarnationis anno 334, Julius Romanum gerit pontificium. Constantius de Assiriis triumphavit, Sabor Christianos regni sui persequitur, Constans vero Francos devastavit. Per idem tempus terrae motu ingenti facto Neocaesarea Ponti cecidit, excepta ecclesia et episcopo (9) et ibidem reperta viris religiosus. Tunc et Paulus confessor ordinatur episcopus Constantinopoleos. Sane Constantius cum octavum imperii sui annum geret, Alexandrini Gregorium, qui more latronis super Athanasium insiliit et sedem per sex annos obtinuit, occiderunt. Sequenti vero anno Dyrrachium Dalmatiae a terrae motu corruptum est, et Roma per tres dies commota dispendia pertulit. Circa haec autem tempora Liberius Romano throno praesedit. Verum Athanasius et Paulus, et quotquot pro rectitudine sermonis ejecti fuerant, Romam ad Julium confugerunt, et unusquisque de se Julium docuit; quos ille cum litteris ecclesiis suis restituit. Athanasius autem et Paulus et hi qui cum ipsis erant, litteris Julii papae Romani freti, thronos proprios receperunt. Interea terrae motu magno in civitate Beryto Phoenicis facta plurima pars ejus corruit, ita ut multi gentiles ingrederentur ecclesiam, se ritum Christianum servaturos more nostro spondentes. Hinc insurgentes quidam formas ecclesiae quodammodo fraudantes rescaverunt, et locum orationis cognominantes in ipso multitudinem receperunt, cuncta quae sunt Ecclesiae imitantes, similiter apud nos effecti ut Samaritensium haeresis gentiliter penes Judaeos viveantium. Caeterum Constantius Liberio scribenti sibi pro homousio et sacratissimo Athanasio iratus mittit, et hunc exilio relegari praecipit apud Britanniam Thraciae. Tuncque pro illo Felicem consecraverunt, qui diaconus fuit ecclesiae et Nicenum amplectebatur concilium. Porro jussione imperatoria synodus congregata est apud Mediolanum, Occidentalium quidem trecentorum episcoporum, Orientalium vero valde paucorum. Porro soluta est

A inefficax, Occidentalibus non recipientibus molimina quae adversus sacratissimum Athanasium denuo parabantur. Sane Romanis postulantibus coactus revocat Liberium et aedi restituit. Felix vero egressus urbem ulterius minime rediit; cui succedit Damasus. Interea Constantius decimo octavo imperii sui anno Gallum, quem Caesarem factum Constantium cognominavit, interfici jubens, Julianum hujus fratrem in custodia retinebat. Ensebia vero conjux Constantii hunc postulatam Athenas transmisit; quo cum pervenisset, studia instituebatur gentilia, bonis fundamentis superaedificaturus militiam, et non sicut oportebat ista secutus.

Mundi anno 5847, divinae incarnationis anno 347, Maximum Hierosolymitanum deposuerunt Acacius B Caesariensis et Patrophilus Scythopolitanus, cum essent Ariani, et subrogaverunt pro eo Cyrillum, putantes eum habere concordem. Tunc signum crucis apparuit in caelo die Pentecostes, speciem luminis habens, extensum a Golgotha usque ad montem Olivarum; in circuitu autem apparentis signi corona erat, habens velut Iris speciem. Hoc autem et Constantio eadem die apparuit. Hujus autem Cyrilli fertur epistola ad imperatorem Constantium, in qua piissimum eum vocabat. Unde quidam ei quasi Ariano derogant, dicentes hunc etiam homousii vocem tacuisse in institutionibus, quas exposuit ad profectum imperitarum plebium, ad baptisma propter miracula vivificae crucis accedentium. Falluntur autem atque delinquent: oportebat enim et imperatorem ex simplicitate et non ex affectu versutiis Arianorum in haeresim surreptum, et a paganismo nondum perfecte conversum, piissimum dispensatorie dicere, ac homousii vocem interim tacere, quae plurimos adhuc turbabat et baptizandos inimicorum contradictione recidebat, caeterum per dictionem vim aequalem significantes homousii vocem exprimere; quod et fecit beatus Cyrillus, Nicenam fidem secundum dictionem aperiens, et Deum verum Filium ex Deo vero Patre praekonans. Porro Athanasius et Paulus mortuo impio Eusebio Constantinopoli, ubi praefuerat, iterum Romam ad Julium descendunt episcopum et ad Constantem imperatorem fratrem Constantii. D Populus autem Eusebio defuncto Paulum throno Constantinopoleos reddunt, dicentes quod Romam ad Julium profectus fuerit et ab eo cum litteris remeaverit. Quo comperto Constantius indignatus jubet Philippo praefecto Paulum insequi et Macedonium restituere throno. Praefectus autem populum metuens, Paulum Thessalonicam, ex qua ortus fuerat, usus ingenio destinavit. Imperator vero etiam tunc Athanasio necem minabatur inferre, quam ille timens fugax denuo Romam perrexit. Cui protinus Paulus quoque veniens a Thessalonica sociatur; qui abeuntes Constanti quae passi fuerant

NOTÆ.

(9) *Episcopo*. Flodoardus 4, 20: « Sicque prospere in suum reversus episcopium. » FABR.

(10) *Quo* — *secutus*. Hæc de suo addidit Anastasius. Id.

nuntiarunt, qui condolens sanctis scribit Constantio ut aut redderet Paulo et Athanasio proprias sedes, aut certe prælium contra se sciret movendum. Hortatus autem est eum quo synodus apud Sardicam fieret, in qua Hesperiarum convenere episcopi trecenti, Orientales autem triginta sex. Isti Occidentalibus resistebant, petentes expelli prius Athanasium et Paulum. Osius autem Cordubensis episcopus et Protogenes Sardicensis passi non sunt quo minus adessent sancti Athanasius simul et Paulus. Tunc Orientales penes Philippopolim convenientes impudenter homousium anathematizaverunt: qui vero apud Sardicam orthodoxi sunt inventi, anomœum anathematizantes, rectum apud Nicæam expositæ fidei terminum firmaverunt. Porro reddidere thronos Athanasio et Paulo atque Marcello Ancyrano, confitenti homousium et rationem pro se reddenti, quod non intellexerint scripta sua bi qui se accusationibus impetebant. Interea Constantius vigesimo primo anno Romam contra Magnentium dimicaturus venit, ubi ab Eusebia propria uxore rogatus Julianum ex carcere ductum Cæsarem facit et in Gallias mittit, copulans ei ad nuptias sororem suam Helenam, quæ et Constantia dicta est.

Mundi anno 350, divinæ incarnationis anno 350, facto magno terræ motu Constantinopolis diruta est. Deinde mortuo Constantio vigesimo quarto imperii sui anno Julianus monocrator effectus impudenter vivebat atque gentiliter, sanguine sacrificiorum sanctum baptismum diluens, et cuncta faciens quibus demones placari suecunt.

Mundi anno 356, divinæ incarnationis anno 356, Jovianus chiliarchus, vir mitissimus et orthodoxus Christianus, imperator Romanorum ab omni exercitu ac magistratibus atque consulibus in eodem loco terræ Persarum, in quo prævaricator interiit, nuncupatur; qui recusabat imperium, asseverans non se posse principari exercitui qui paganus sub Juliano sit factus; ad quem omnes unanimiter clamavere se Christianos esse. Scripsit præterea Jovianus sacratissimo Athanasio immaculatæ fidei sibi significari in scriptis acibeiam; quod et fecit, totius orthodoxiæ Joviano epistolam scribens. Unde Jovianus robustior in orthodoxia effectus his qui prædicabant homousium multa donavit, et sine tributo manere constituit.

Quo defuncto acclamatus est Valentinianus Augustus a militibus; qui continuo perveniens ad regiam urbem Valentem fratrem suum communicatorem sui fecit imperii, largitus ei partes Orientales, sibi retentis Occidentalibus. Interea Valentinianus Augustus Gratianum filium suum Augustum appellavit, communicatorem imperii patris, et consulem ante pronuntiatum, et Valentem fratrem suum imperatorem. Orthodoxi autem accesserunt ad Valentinianum per Hypatium episcopum Heracliae, deprecantes quo fieri conventum præcipere super correctione dogmatis homousii. Ad quos Valentinia-

nus: *Mihi, inquit, cum sub jectio populo de hujusmodi negotiis curiose agere fas non est. Ut ergo videtur vobis sacerdotibus, facite.* Tunc venientes apud Lampsacum, et duobus illic mensibus commorati, novissime irrita fecere quæ ab Eudoxio et Acacio Constantinopoli sunt patrata, tenendamque fidem apud Seleuciam expositam decreverunt. Sed impius Valens, quæ apud Lampsacum gesta sunt, destruxit, et episcopos, qui ibidem convenerant, exsilio relegavit. Interea Liberius papa Romanus et Athanasius et Meletius et Samosatensium Eusebius, qui Joviani præcepto ab exsilio fuerant revocati, in orthodoxiæ sermone vigeabant, necnon et Hierosolymitanus Cyrillus et alii episcopi orthodoxæ fidei propugnatores. Arianis autem præerant apud Alexandriam Lucius, et apud Antiochiam Euzoius, Paulinus autem uni parti orthodoxorum, alteri vero Meletius. Quidam sane aiunt quod Dominica uxor Valentis persuaserit ei tam valenter Arianis sensum sectari. Porro alii scribunt quod postquam imperaverit ab Eudoxio baptizatus, juramento firmaverit in ipso baptismo cum Ario se sensurum et homousium minime recepturum, et sic utrique dena millia persecutionum in orthodoxos commoverunt. Mittunt autem et Liberio Eustathium Armenum et Silvanum Tarsensem atque Theophilum Castavallensem, repromittentes per ipsos recipere homousium. Qui pervenientes Liberio scriptum pro homousio porrexerunt libellum, protestantes se omnem hæresim aversuros, quæ synodo Nicænæ foret adversa; quibus et receptis Liberius communicavit, scribensque Orientalibus testimonium illis perhibuit orthodoxiæ.

Mundi anno 364, divinæ incarnationis anno 364, concilium Tyanense celebratum est, in quo inventi sunt Eusebius Cæsariensis Cappadociæ, Gregorius Nazianzenus pater Gregorii deiloqui, qui et ipse Nazianzenus appellatur, et Trienus Melitenensis et alii; qui super Liberii litteris exsultantes omnibus orthodoxis significaverunt episcopis quo Tarsum in confirmationem veræ rectæ fidei convenirent; quo audito Valens eos prohibuit convenire.

- Cyziceni autem Eunomium insecuti sunt tanquam hæreticum et blasphemum, qui veniens unitus est Eudoxio. Erat enim blasphemus et acerrimus, præsumens dicere quia Deus de propria substantia nihil nobis amplius novit. Porro Valens paganis dedit sacrificia et solemnitates celebrandi licentiam. Pari modo et Judæos fovebat et honorabat, solos tantum orthodoxos in apostolica insecutus Ecclesia.

Hujus anno imperii nono S. Athanasius Alexandrinus migravit ad Dominum, cum episcopatum gessisset annis quadraginta sex, ex quibus quadraginta in persecutionibus pro pietate ac periculis vixit. Cui successit Petrus, qui Arianis in multorum hominum cædes grassantibus pulsus Romam fugiens ad Damasum properavit, cujus et erat sensus, quando et horrenda, quæ gesta sunt ab Arianis apud Alexandriam, per epistolam conscripserunt.

Eodem anno et Basilius episcopus Cæsariæ factus est, cum Eusebius pie dormisset.

Mundi anno 5866, divinæ incarnationis anno 366, Ambrosius post Auxentium ecclesiæ Mediolanensium præest. Occidente vero totam Trinitatem homousion prædicante, postulavere quidam Valentinianum, et fecere synodum in Illyrico, et fidem roboraverunt Nicænam. Tunc et Gregorius deiloquus Constanti- nopolitanae præsidere noscebatur Ecclesiæ, pro Basillii et Meletii ac reliquorum pietatis pugnans dogmatibus. Et nisi ante ad urbem Constantinopoli- tanam invitatus esset, tota nimirum Arit et Euno- mii repletur illuvie: omnes enim ecclesias ipsi possidebant, præter oratorium Anastasiæ martyris. Præerat autem illic Arianis Demophilus. Tunc Gregorius quoque Nyssenus et Petrus, fratres Basillii, coruscabant, Optimusque in Pisidia et Amphilo- chius in Iconio. Barsem autem episcopum Edessæ atque Pelagium Laodiceæ, utpote orthodoxæ fidei propugnatores, Valens in exsilium misit. Sau- romatarum autem gens, quæ pusilla et infirma est, contra Valentinianum insurgens et ab eo superata, legatis missis, pacem expostulat. Cumque Valenti- nianus a legatis sciscitaretur utrum Sauromatae tales et tam vilium corporum omnes existerent, responderunt dicentes quia Meliores eorum hic habes et vides. Tunc validissime ille clamans ait: *Atracia Romanum imperium sustinet ad Valentinianum pertinens, si Sauromatae tales existentes contra Romanos insurgunt.* Ex animositate autem nimia et manuum plausu vena recisa, et plorimo erumpente sanguine, in quodam municipio Galliæ moritur. Porro Valens Trajanum magistratum contra Gothos misit, qui victus ignominiose reversus est. Cui cum Valens mollitiem exprobraret, respondit: *Non ego sum victus, imperator, sed tu, qui contra Deum pugnas et barbaris unum ejus concilias.* Damasus autem Romanus et Petrus Alexandrinus primi Sabbatianos condemnaverunt; et impius Eunomius præsumpsit in una mersione baptismi celebrare, non in Trinitate, sed in morte Christi portare baptizare dicens, et eos qui in Trinitate baptizati erant rebaptizabat.

Per idem tempus et magnus Ephren in studio et divina doctrina fulgebat, multos quidem sermo- nes asceticos, plures autem dogmaticos ex divino Spiritu emanans, Quædam autem studiorum ejus etiam cantanda Syris tradidit, per melos pertrahens antiquiores. Aiunt itaque trecentas eum myriadas versuum edidisse, vere divina sapientia conditorum, in quibus invenes descendam viri virtutem.

Mundi anno 5868, divinæ incarnationis anno 368, Messalianorum hæresis, id est, Euchetarum et Enthusiastarum, exorta est. Hi psallentes incedunt et unibus plaudunt, quæ apud David sunt insen- sate ac velociter excipientes. Hujus hæresiarchæ Cadoc et Sabbas et Adelphus exstiterunt, et ut quidam aiunt Eustathius Sebastenus; quibus res- sistere fortiter Amphilo- chus Iconiensis, Litoius

Melitænus, postmodum autem et Flavianus Antio- chenus. Præterea Valens omni ecclesia devastata venit Cæsariam ab Oriente, contra sacratissimum Basilius insanens; qui egit quæ magnus Gregorius in epitaphio Basillii arguit. Deinde vero Mavia Sa- racenorum regina multa mala Romanis faciens pacem quæsit, et Mosen quemdam religiosorum in eremo commorantium episcopum dari Sarace- nis, qui apud se christianizabant, expellit. Impera- tore autem alacriter hoc facente, Moyses non.... a Luciano Ariano consecrari, sed a quodam episco- porum qui in exilio fuerant; quod et factum est. Hoc suscepto Mavia multos Christianos de Sara- cenis effecit. Aiunt autem quia et Ipsa Christiana erat, natione Romana, et captiva ducta placuit propter pulcritudinem regi Saracenorum, et sic regnum obtinuit. Scribit vero multa de eodem ge- nere Sozomenus, unde originem cepit et unde sic nuncupetur, et quod 13 anno circumcidatur. Porro Gothi ab Hunnis impugnati auxilium ab imperatore postulant, et per Hulstam episcopum suum Ariannum, qui moratus sub Constantio fuerat cum Eudoxio et Acaio Arianis. Hic Gothos Arianos esse docuit, qui adunati ferme viginti Græciæ depopulantur pro- vincias. Quo audito Valens, cum Antiochiæ degeret, venit Constantinopolim. Byzantii vero convictis illum utpote invalidum et bellorum fugacem accu- mulabant. Hisacius autem, sacer monachus, tenens frenum equi Valentis, cum novissime egrederetur in prælium, ait ad eum: *Quo vadis, imperator ad- versus Deum pugnans et Deum adversarium habens?* Quem iratus carceri tradidit, mortem illi minatus, si rediret, quemadmodum Michæ quondam Achab. Post egressionem autem ejus quidam ex suis con- fessi sunt quod præceperit divinationes fieri de impetu belli, quod sibi imminerat. Quo cum Gothis inito superatus fugit in quamdam donunculam, ad quam cum barbari pervenissent, domum incendentes, ignorantes, omnes qui in illa erant cremave- runt. Aiunt autem quod divinus Hisacius in carce- re fœtoris Valentem, dum cremaretur, divina gratia et animæ munditia deprehenderet, prædixitque interemptionem ejus his qui secum erant, antequam nuntii advenissent qui gesta prælii nuntiarent. Quo comperto Gratianus Augustus Theodosium Augu- stum induit et appellavit imperatorem, et contra Gothos direxit. Gothos autem vulgo Scythas dici Trajanus patricius perhibet in historia. Erat autem Theodosius orthodoxus et in bellis mirabilis. Porro Gratianus et Valentinianus lege data episcopos exsilio revocaverunt, Arianos autem persecuti sunt, Damaso cooperante papa Romano.

Mundi anno 5874, divinæ incarnationis anno 374, Theodosius imperat, cujus imperii quinto anno sancta et universalis secunda synodus celebrata est, cui præfuerunt Timotheus Alexandrinus, Meletius Antiochenus, Cyrillus Hierosolymitanus et divinus Gregorius Constantinopolitanus. Hi vero qui cum Macedonio sensere triginta sex episcopi adhortati a

Fatribus dogmata Nicæna suscipere, secundum quod et Liberio repromittentes libellos porrexerant: hi qui circa Silvanum erant Romam transmissi, reuenerunt veritati acquiescere, et recesserunt risus omnibus facti, alia sentientes et alia pollicentes, seductorie Liberii epistolas reportantes, testimonium sibi perhibentes orthodoxiæ. Sancta vero synodus Gregorio deoquo episcopatum Constantinopoleos roboravit, et hunc invitum in throno locavit, utpote multum laborantem et urbem a læsione hæreseos liberantem. Cumque didicisset quosdam ex Ægypto sapientissimus et beatissimus iste huic rei invidere, compositorio sermone ostenso sponte a throno regnantis urbis abscessit; quo thronum refutante Nectarium Imperator et synodus provehit, Tarsensem genere et prætorio tunc principantem; qui licet nondum baptizatus esset, religiosus tamen et vitæ venerabilis erat. Porro sancta et universalis synodus homousion firmavit, addidit autem et symbolo theologiam Spiritus sancti. Tunc Gregorius Nicænus in hac et Pelagius Eulogiusque Edessenus et Iconiensi Amphilocheus coruscabant cum magno Gregorio et viris præfatis. Magnus autem Meletius Antiochenus, postquam synodus est finita, dormivit in pace. Ordinatus autem est Flavianus Antiochiæ præsul, vivente quodam Paulino, quamquam idem Flavianus præstitis firmaverit iuramentis nunquam se manus impositionem episcopatus ullatenus admissurum. Iterum ergo turbatio Ecclesiam oblinebat Antiochenam, aliis quidem Paulino, aliis vero Flaviano parentibus. Apud Palæstinam vero in castello Emmaus natus est puer perfectus, ab umbilico et sursum divisus, ita ut haberet duo pectora et duo capita, et unusquisque sensus, et unus edebat et bibebat, et alter non edebat; unus dormiebat, et alter vigilabat. Nonnunquam vero et simul iudebant ad alterutrum, et flebat uterque, et percutiebant invicem. Porro vivere annis ferme duobus, et unus quidem mortuus est, alter vero vixit diebus quatuor, et mortuus est et ipse. Theodosius autem undecimo imperii sui anno venit cum Honorio filio suo Romam, et locavit eum imperatorem in ea.

Mundi anno 5890, divinæ incarnationis anno 390, Nectarius Constantinopolitanus episcopus presbyterum prohibuit, qui erat super pœnitentiam (11) constitutus, propter peccatum quod a quodam diacono factum fuerat in ecclesia in mulierem quæ vacabat sub pœnitentia: apud Romam vero, et in toto Occidente diligenter conservatur usque in præsens, et locus pœnitentibus segregatur. Theodosius autem legem scripsit, mulierem in diaconissam non promovendam, nisi sexaginta transcenderit annos, secundum Apostolum. Interea Joannes Chrysostomus, presbyter existens Antiochenus, mirabiles sermones ad commonitionem eorum qui contra imperiales statuas agere præsumpserant edidit.

A Præterea cum Imperator Romam venisset, accessit ad eum episcopus consilio Innocentii Romani pontificis, contra Flavianum episcopum Antiochenum. Imperator autem, ea quæ ad pacem sunt admonens, eos univit post decem et septem annos, iubens episcopum de Oriente Romam venire, cum quo et Beroensis Acacius missus est.

Mundi anno 5890, divinæ incarnationis anno 390, Arcadius cum Honorio imperat, cujus sexto imperii anno Nectarius moritur. Theophilus autem episcopus Alexandrinus cum adesset, Joannis Chrysostomi prohibere satagebat electionem, Isidorum quemdam presbyterum suum, qui sibi ministraverat, dignum episcopatu regiæ urbis testificans. Imperator autem et tota civitas Joannem ab Antiochia ad id ab ipso vocatum consecrari voluit. Erat enim Joannes ex clarissimis Antiochenis, patre Secundo et Anthusa matre genitus. Hic cum esset disertissimus ex divina maxime gratia, etiam acerrimis gentiliū sophistis mirabilis habebatur; unde Libanius circa mortem interrogatus a discipulis quisnam eruditionem post eum susciperet, ait: *Joannes, nisi hunc Christiani a nobis furati fuissent.* Eruditus namque est Scripturis divinis Chrysostomus apud Carterium quemdam abbatem cujusdam monasterii, encycliis vero penes jam dictum Libanium. Macedonianus autem quidam per hujus doctrinam accessit ad Ecclesiam, qui propriam uxorem hortatus ut converteretur et communicaret, vix persuadere prævaluit: illa vero dans communionem ancillæ suæ, quæ erat ex Macedonianis, jussit habere secum. Cumque accessisset ad Chrysostomum, suscepta ex sanctis manibus ejus communionem, hanc se fingens sumere postremo porrexit ancillæ, et acceptam Macedonianorum communionem ad os offert, et invenit eam lapidem factam. Tum deterrita et tremefacta pedibus incurvatur Joannis, temeritatem confitens et sinceriter ad Ecclesiam rediens. Porro lapis repositus est in vasorum custodiaro reservandus. Per idem tempus Arsenius, qui magna ad sæculum fuerat, contemptis omnibus divinam philosophiam apud Ægyptum sectabatur, vita et verbo atque miraculis in ordine monastico fulgens.

Mundi anno 5896, divinæ incarnationis anno 396, Joannes Chrysostomus nullis in vita et verbo divinisque charismatibus splendens, et circa omnem virtutem districtus existens, diligebatur a populo, qui ædificabatur valde doctrinis ejus. Hi vero qui luxuriose vivebant se avertent ab illo, qui et in bello, quod adversus eum gestum est, operati sunt; inter quæ contigere quæ circa Eutropium eunuchum gesta sunt, quin et contentio Severiani Galensis contra Serapionem archidiaconum Joannis, et illud quod actum est de Longis, qui ex Ægypto fugerant propter Theophilum; necnon et illud de litteris Theophili ad Epiphanium. Ex quibus omni-

NOTÆ.

(11) *Super pœnit.* Hist. Tripart. ix, 35. FABR.

bus famulus dei Joannes insidiis appetebatur. Interea Epiphanius Cyprius vieniens in Ebdomum consecrationes et synaxes præter Joannis voluntatem fecit. Verum hæc Joanne ob divinam charitatem parvipendente, non est placatus, criminationibus Theophili contra beatum Joannem factis præoccupatus. Sequenti vero anno Joannes sermonem contra malas mulieres fecit, quo vesani et veritatis inimici Eudoxiam irritaverunt, dicentes adversus eam habitum fuisse sermonem. At illa dicens ad Arcadium atrociam se a Joanne fuisse perpressam, egit ut Theophilus accersiretur, quia manifestus erat inimicus Joannis; qui accedens contra Joannem insidiatus est, et tunc emisit ab urbe. Quo comperto populus magnam excitavit seditionem, non indulgens pelli Joannem; inter quos et Eudoxia plorationibus plebis inclinata rogavit Arcadium, et misso Crisone eunucho a Preneto Joannem reduxit, qui publicam synodum introire minime passus in proasio morabatur. Populus autem ad imperatorem vociferatus Joannem intrare et in throno locare coegit, ita ut Theophilus, et qui cum illo erant, metuentes de civitate fugerent. Tunc sexaginta episcopi convenientes irrita omnia quæ a Theophilo et sociis contra divinum Joannem acta fuerant jure constituerunt. Porro sequenti anno imperatrix Eudoxia suam argenteam statuam faciens statuit in loco qui nuncupatur Pittacia, juxta sanctam Irenem. Urbis autem præfectus cum esset Manichæus, et quæ paganorum sunt saperet, plausus et choros et saltationes celebrans tumultusque faciens contristabat pontificem, non permittens eum quiete divina officia celebrare: sæpe namque turbabat psallentes. Verum Joannes hunc verbis mitigabat, ille vero Eudoxiam contra Joannem excitavit, quasi contra honorem statuæ ejus gereret. Ergo contra Joannem iterum odium, iterum ira. Ipse autem sermonem edidit, cujus initium est: *Iterum Herodias sævit*. Tunc inimicitia consummata imperatrici adversus eum commota est, et iterum depositio et exsilium. Populus autem ecclesiam incendit, multique pro Joanne periclitati sunt; qui pulsus ab urbe in exsilium missus est, ubi et in Domino obiit. Qui cum esset in exilio, consecratus est Arsacius frater Nectarii, qui ante Chrysostomum episcopus urbis regiæ fuerat. Innocentius autem Romanus non communicavit ejectioni Joannis, sed per litteras clerum consolatus est civitatis, et super temeritatibus indignabatur. Epiphanius vero ad Cyprium navigavit, Deo nimirum migrationem ejus prænuntiante. Aiunt autem quod et Joanni suem in exilio prænuntiaverit affuturum, similiter et Joannes Epiphanio prædixerit quam in navi pertulit mortem. Eodem anno mortua est et Eudoxia. Arcadius autem cum se completo decimo quarto im-

perii sui anno mori cereret, videns Theodosium juniorem parvulum esse, et considerans ne a quoquam insidiis appeteretur, hunc imperatorem appellavit, et ei curatorem per testamentum fore statuit Hisdigerdem Persarum regem. Hisdigerdem autem Arcadii testamento suscepto, paceque sine invidia erga Romanos usus, Theodosio imperium conservavit, et Antiochum quemdam mirabilem atque rationabilem virum ei tutorem et pædagogum mittens, hæc Romano senatui scribit: *Arcadio dormiente meque curatorem filii ejus constituyente, qui suppleat locum meum direxi. Ne quis ergo insidias puero conetur, ne prælium intolerabile contra Romanos commoveat*. Antiochus vero cum imperatore venerat. Ab Honorio autem patruo suo et Pulcheria sorore sua Theodosius perite in his quæ Christianorum sunt erudiebatur, et erat pax inter Romanos et Persas, Antiocho maxime pro Christianis multa scribente; sicque dilata est in Perside Christianitas (12), Marutha episcopo Mesopotamiæ mediante.

Mundi anno 5901, divinæ incarnationis anno 401, Theodosius junior imperat; cujus imperii anno secundo Atticus episcopus Constantinopolitanus Judæum quemdam paralyticum monens, suademus atque baptizans sanum ex lavacro eduxit: secundum Deum enim dicitur fuisse proventus. Septimo imperii Theodosii anno, obeunte Theophilo Alexandrino, Cyrillus consobrinus ejus pro ipso episcopus ordinatus est. Tunc et Hesychius presbyter Hierosolymitanus doctrinis effloruit.

Mundi anno 5912, divinæ incarnationis anno 412, Theodosius imperat; cujus decimo quinto imperii anno Honorius moritur, et Joannes quidam ex imperialibus subscriptoribus Romæ imperium arripit, legationemque ad Theodosium mittit, in imperatorem suscipi deprecans. At vero Theodosius legatis in carcerem trusus Ardaburium strategon mittit adversus eum; quem tyrannus apud Ravennam aggressus inclusit. Quo Theodosius cognito Asparem hujus filium mittit adversus eum. Tum Deo amabilis imperatoris oratione angelus Domini, in habitu pastoris apparens, deduxit Asparem et eos qui cum illo erant, et ducit eos per paludem inviam, quæ Ravennæ adjacet, quam Deus perviam operatus est, quemadmodum Israelitarum tempore; et transmeantes per aridam, apertis portis civitatis inventis, tyrannum quidem occiderunt, Ardaburium autem a vinculis solverunt. Sequenti autem anno Maruthas episcopus Mesopotamiæ filium regis Persarum Hisdigerdem a dæmonio vexatum sanavit. Interea Theodosius imperator multa benignitate motus, licet Persas potentissime vicerit, parcens tamen Christianis qui habitabant in Perside, pacem amplectitur; cujus rei gratia mittit legatarios (15) Heleonem patricium, quem valde honorandum

NOTÆ.

(12) *Christianitas*. Vetus interpretes epist. ad Magneæ. quæ sancto Ignatio ascribitur: « Non enim Christianitas in Judæismum credidit, sed Judæismus in

Christianitatem. » FABR.

(15) *Legatarios*. Flodoardus Hist. Eccl. Rem. 1, 25: « Legatarius animi felle commotus. » LB.

ducebat, et Anatolium Orientis stratigon. Vararanes autem sciens superationem suam suscipit legationem, et ista persecutio cessavit quæ in Christianos agitabatur. Cæterum Theodosius imperator communicatrices habens hymnodia proprias sorores, quæ virginitatem tota vita sectabantur, super hujuscemodi beneficiis Deo gratias agens hymnis hunc laudare penitus non cessabat. Sisinnius autem Constantinopolitanus episcopus Proclum consecrat episcopum Cyzici; quem Cyziceni non suscipientes, monachum quemdam præter votum Sisinnii Dalmatium dictum consecrant. Proclus autem propriam ecclesiam non habens Constantinopoli hortatu Sisinnii doctrinis pollebat; qui ejusdem urbis non multo post ordinatur antistes. Sequenti vero anno Philippus presbyter Sidæ Christianam historiam in triginta sex libros descripsit.

Mundi anno 5923, divinæ incarnationis anno 423, Sisinnio defuncto Nestorius Constantinopolitanus fit episcopus. Mox vero thronum conscendit nequam fides ejus, et perversus in dogmatibus sensus ostendebatur. Homeliani quippe de fide protulit, syncello suo præcipiens ut hanc coram ecclesia prædicaret, habentem ita: *Dei Genitricem Mariam vocet nemo: Maria enim homo erat, et ab homine Deum gigni impossibile est.* Hanc vocem primum reprehendit Eusebius quidam scholasticus imperatricis Constantinopoleos; unde multi Byzantium turbati sunt. Nestorius autem verbum firmare festinans, vocem qua Dei Genitrix dicitur ejecit, purum hominem dicens Dominum. Quadam vero Dominica die, præside Nestorio, jussus Proclus recitare homeliam dixit in Dei Genitricem, cujus initium est: *Virginalis solemnitas hodie, fratres.* Tunc odibilis factus est apud omnes impius Nestorius propter typhum et malam fidem. Eodem vero anno terribile miraculum sanctorum septem puerorum Ephesi factum est, resurgentibus eis post 181 annos. Porro Cyrillus Alexandrinus episcopus compertis Nestorii blasphemis scribit ei, rogans et monens ut discederet a perversis dogmatibus suis fidemque rectam susciperet. At vero Nestorius ei e contra misit injurias et blasphemias. Tunc Cyrillus scribit Cælestino papæ Romano quæ Nestorius prædicaret; et blasphemias, quæ sibi scriptæ fuerant a Nestorio, ei manifestas exhibuit. Tunc Cælestinus scribit Nestorio, definiens ei dierum decem inducias cessandi a blasphemia et pœnitendi: quod si perdurasset in prava opinione, sacerdotii communicator ulterius esse desisteret. Scribunt autem similiter Cælestinus atque Cyrillus Antiocheno et Hierosolymitano archiepiscopis de Nestorio et hæresi ejus. Joannes autem scribit Nestorio dans consilium recedendi ab hæresi, quin et ad memoriam ducens illud Apostoli dicentis: *Misit Deus Filium suum factum ex muliere.* Cognoscens

A vero Nestorius quod patriarchæ taliter ecclesiis conturbatis silere minime paterentur, suasis imperatori mittere Cyrillo sacram stigmatibus plenam; quem putans ex his comescere magis erexit. Surgens enim scribit imperatori et sororibus suis tam de recta fide quam de sinistra opinione Nestorii, simul et postulans universalem fieri synodum ad examinandum canonicè de Nestorio. Tunc imperator Theodosius scribit omnibus episcopis ut absque ulla dilatione post Pascha Ephesum convenirent, definiens quia nullam apud Deum et apud nos excusationis rationem habebit, qui die sanctæ Pentecostes in concilio inventus non fuerit apud Ephesum. Cælestinus autem Romanus scribit Cyrillo Alexandrino locum suum in concilio retinendi. Itaque vicesimo quinto imperii Theodosii anno apud Ephesum celebratur tertia sancta synodus. Omnibus sane antistitibus convenientibus, Joannes Antiochenus et Orientales in dicta die, et quæ ante statuta fuerat, minime concurrerunt. Porro decima sexta die post præfinitam, Joanne non veniente, pervenit Nestorius cum multa jactantia, vicesimaque mensis Junii die celebrata est synodus, Nestorio, Cyrillo et Juvenali præsentibus. Porro Cyrillo Romani pontificis vices agente et cuncta theologice disputante, dicit Nestorius cum multa jactantia: *Ego illum qui bimenstris et trimenstris factus est, nunquam Deum nominaverim, et ideo mundus suus a sanguine vestro, et ex hoc ad vos nullatenus volutabo;* et his dictis cum sex episcopis, qui voluntarie secuti sunt eum, abiit. Ii vero qui circa Cyrillum erant postera die convenientes, misere tres episcopos vocare illum, et non obaudivit. Pari modo secundo et tertio et quarto a synodo convocatus non venit: sed et illos qui missi fuerant injuriis fecit et contumeliis affici. Tunc synodus injuriis et ignominia lacessitis episcopis, qui missi fuerant, receptis, sententiam protulit in eum, et alienum fore ab omni sacra dignitate decrevit, in faciem (14) ei depositione ipsius transmissa. His ita finitis venit post tres dies Joannes Antiochenus episcopus viginti sex secum episcopis habitis; qui cum didicissent Nestorium jam depositum, scissi a sancta synodo et cum Nestorio consistentes deposuere, ut opinabantur, Cyrillum et Memnonem Ephesinum. Theodoritus sano putans Cyrillum in duodecim capitula offendisse, præter veritatem narrationem faciens, ibidem Nestorii venenum evomit. Cyrillus vero potenter exurgens pro eisdem capitulis rationem reddidit, ea quæ in eis habentur interpretans, et ecclesiasticum thesaurum esse demonstrans, atque piam intentionem suam manifestans omnibus. Itaque Antiochenus Joannes a concilio tertio vocatus, et non obaudiens ut veniret, sententiam una cum his qui secum erant excepit, ut alieni forent ab omni ecclesiastica com-

NOTÆ

(14) *In faciem.* Hist. Tripart. iv, 21: « nam qui de suis dictis confidunt, etiam ad faciem probare non fugiunt. » FABR.

unionem, usquedum sese recognoscentes proprium confiterentur excessum. Tuncque synodus defini- vit, quæ ab Orientalibus in injuriam sanctissimo- rum Ecclesiæ præsulum Cyrilli et Memnonis prolata sunt, utpote sine lege et sine canone de prompta, nullam vim prorsus habere. His igitur omnibus per suggestiones Theodosio imperatori relatis, jussi sunt episcopi ex utraque parte ascendere Constantinopolim; qui cum ascendissent, coopera- tione Dei vicere hi qui ex parte synodi fuerant, firmataque depositione Nestorii Maximianus Con- stantinopoleos consecratur episcopus. Orientales vero susceptum Nestorium secum duxere. Porro quarto Nestorii depositionis anno Joannes Antio- chenus episcopus amore Dei detentus, vidensque multos Antiochenorum viros egregios a Nestorio adufferina pravitate infectos, scribit rogans impe- ratorem hunc ab Oriente pellendum. Imperator autem Nestorium quidem exsilio relegavit apud Oasim, præcepta vero mittit Cyrillo et Joanni sine dilatione et ad universas Ecclesias. Joannes autem accepta præceptione scribit Cyrillo fidem suam et Patrum apud Nicæam et Constantinopolim collectorum confessionem, recipiens etiam quæ apud Ephesum gesta sunt. Quibus Cyrillus susceptis scribit Joanni et Orientalibus epistolam, cujus initium est: « Læ- tentur cœli et exsultet terra. » Et in eadem confes- sione utriusque convenientibus unitæ sunt ad pacem atque concordiam, quibus præminebant, Ecclesiæ. Per idem vero tempus Nonnus regebat Edessensem Ecclesiam, qui primam Antiochenarum mimarum Deo dicavit et pro Margarita meretrice Pelagiam Christo exhibuit. Iste ergo exsultans super horum concordia scribit Joanni archiepiscopo monita et verborum magisteria, in quibus et hoc ait: *Munda Ecclesiam, o homo Dei, a Nestorianis zizanitis et ejus impietate.* Porro impium et blasphemum Ne- storium in exsilio divinum iudicium subsecutum est, tabefactis omnibus membris ejus, et maxime lingua, qua consumpta morte prævenit iter quo ab Oase ad alium locum erat ducendus.

Mundi anno 5926, divinæ incarnationis anno 428, veniens Valentinianus filius Constantii et Gallæ Placidie ab urbe Roma Constantinopolim duxit uxorem suam, filiam Theodosii imperatoris, Eudociam nomine, quam sibi Eudocia genuerat, et Romam rediit. Sequenti vero anno Theodosius im- perator Eudociam uxorem suam Hierosolymam misit gratificos hymnos obtaturam Deo; quæ plu- rima dona ecclesiis contulit, et adoratis tam san- cta cruce quam colendis locis reversa est ad rega- lia. Tricesimo dein imperii Theodosii anno Proclus episcopus Constantinopolitanus postulatus ab im- peratore Theodosio corpus sancti Joannis Chry- sostomi a Comænis ad regiam urbem detulit, et pro- ximo anno post triginta tres annos id coram omni processione una cum imperatore ac imperatrice Pulcheria pompis funebribus publicans in Aposto- lorum ecclesia posuit. Et ita eos qui propter illius

A depositionem ab ecclesia separati erant, ecclesia- rersus univit. Sub hoc sanctæ memoriæ Proclo terræ motus facti sunt magni Constantinopoli per quatuor menses, ita ut timentes Byzantii extra ci- vitatem, in loco qui dicitur Campus, essent perse- verantes una cum episcopo, ad Deum precibus et litanis vociferantes. Quadam ergo die fluctuante terra, et omni plebe attentius exclamante Κύριε, ἐλέησον, circa horam tertiam omnibus videntibus contigit a divina virtute sustolli quemdam ado- lescentulum in aere, et audiri divinam vocem ad- monentem eum episcopo ac populo nuntiare ut lita- nias sic facerent et dicerent: *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miserere nobis,* nihil aliud apponentes. Proclus autem hac suscepta sententia præcepit populo psallere sic, et statim terræ motus cessavit. Porro beata Pulcheria super miraculo una cum fratre supra modum admirata sanxit per universum orbem divinum hunc psallere hymnum; et ex tunc percipere omnes Ecclesiæ per singulos dies hunc canere Deo.

De cætero imperante Theodosio juniore Valen- tinianus non solum Britanniam et Galliam et Hi- spaniam salvare nequivit, sed et occidentalem Li- byam, quæ videlicet regio vocatur Afrorum, amisit hoc modo. Duo prætores erant, Aetius scilicet et Bonifacius, quos Theodosius postulante Valentiniano Romam direxit. Cumque Bonifacius principatum occidentalem Libyæ percepisset, invidia inflam- matus Aetius accusationem facit adversus eum tanquam rebellionem meditantem et obtinere Li- byam satagentem; et hæc quidem Placidie fatebat- ur, Valentiniani matri. Cæterum Bonifacio scribit quia, si accersitus fueris, accedere noli: incusatus enim es, et te dolose volunt imperatores. . . . Hæc suscipiens Bonifacius, et veluti proprio servo Aetio credens, accersitus accedere distulit. Tunc impe- ratores Aetium quasi devotum receperunt. Erant autem Gothi tunc et gentes multæ ac maximæ, trans Danubium in Hyperboreis locis inhabitantes, ex quibus rationabiliores quatuor sunt, Gothi scilicet et Hypogothi, Gipedes et Vandali, nomen tantum et nihil aliud mutantes, unaque lingua utentes. Omnes autem fidei erant Arianæ mali- gnitatis. Isti sub Arcadio et Honorio Danubium transeuntes in terra locati sunt Romanorum. Et Gipedes quidem, ex quibus postmodum divisi sunt Longobardi et Avars, villas quæ sunt circa Siggid- onem et Sirmium habitaverunt. Hypogothi vero post Alaricum Romam depopulantes in Gallias abiire, et quæ ibidem sunt obtinuerunt. Gothi autem Pannoniam habuerunt primum, dein decimo nono anno imperantis Theodosii junioris Thraciæ villas habitaverunt per quinquaginta octo annos in Thrace morantes, Hesperium quoque obtinuerunt principatum. Porro Vandali Alanis sibi sociatis, et Germanis, qui nunc Franci vocantur, ascitis, transeuntes Nivum fluvium Modigisco duce habito habitaverunt in Hispania, quæ est prima Europæ

provinciarum ab Hesperio Oceano. Bonifacius autem metuens imperatores Romanos, transfretans a Libya in Hispaniam, ad Vandalos venit. Cumque Modigisclum invenisset mortuum et filios ejus Gonzarin et Gizericum principatum moderantes, hortatus est ut hesperiam Libyam in tres partes dividerent. Polliciti sunt unicuique tertie parti se una cum ipsis principaturos, in communi tamen in quemlibet hostem ulturos. In talibus ergo professionibus Vandali fretum transmeantes Libyam habitaverunt ab Oceano usque Tripolim, quæ est circa Cyrenen. Hypogothi vero surgentes a Gallia tenuere etiam Hispaniam. Quidam autem senatus Romani, amici Bonifacii, falsam accusationem Acti: intimavere Placidie, ostendentes quoque et Actii ad Bonifacium pridem scriptam epistolam, quam ad eos idem miserat Bonifacius. Ast stupefacta Placidia Aetium quidem in nullo læsit, Bonifacio vero verbum cum juramento misit exhortatorium. Porro Gonthario mortuo Gizericus Vandalorum factus est imperator. Bonifacius ergo verbo suscepto contra Vandalos armatur, exercitu magno sibi veniente tam a Roma quam a Byzantio, cujus Asperis erat magister. Iusto autem contra Gizericum prælio superatus est Romanorum exercitus, sicque Bonifacius cum Asperi Romam veniens suspicionem dissolvit, rei veritate monstrata. Porro Africa taliter est Vandalis subacta. Tunc et Marcianus, qui postmodum imperavit, cum miles esset et Asperi deserviret, vivus a Gizerico comprehenditur.

Mundi anno 5937, divinæ incarnationis anno 437, Romanæ sedis Leo pontificum gerit, imperante Theodosio, cujus imperii tricesimo nono anno Proclus Constantinopolitanus moritur, cui succedit Flavianus presbyter et sceuophylax ecclesiæ Constantinopolitanæ, vir sacer et strenuus. Atque Cyrillus Alexandrinus obiit antistes, cui subrogatur in sede Dioscorus, qui nullatenus erat didascalicus, sed immitis et ferus.

Mundi anno 5940, divinæ incarnationis anno 440, Chrysaphius eunuchus palatium et ipsum imperatorem tenens, cum invideret Flaviani consecrationi, suggestit imperatori, sine malitia existenti et apud Chalcedonem degenti, mandare patriarchæ ut mitteret pro consecratione sibi benedictiones (15). Quo facto (16), Chrysaphius avertens mandavit aureas imperatorem querere benedictiones. At episcopus renuntiavit non se habere pecunias ad mittendum, nisi forte quoque utar (inquiens) ex sacris vasibus. Fit ergo ex hoc inter illos, Pulcheria hæc ignorante, non modicus mœror. Verum hæc apud Constantinopolim. Cæterum penes Alexandriam Dioscorus confestim Cyrilli cognatos in primordiis suis devastat et horum

patrimonia deprædatur, filium autem fratris ejus Athanasium presbyterum sine culpa deposuit. Hæc autem faciebat rectæ Cyrilli fidei adversatus, cum esset hæreticus et ex mollibus unguis ea quæ sunt Origenis sentiret. Irascebatur autem et Flaviano, eo quod modicum quid opis beati conferret Cyrilli cognatis. Cum ergo Chrysaphius esset impius, videre non ferens Ecclesiarum concordiam, operam dabat ut conturbaret eas, et diversis modis agebat ut Flavianum ab episcopatu depelleret, volens Eutychem quemdam sensus sui archimandritam ad episcopatum ejus provehere; et quoniam Pulcheria res civiles retinente nihil valuit, primo insidiatur Eudociæ insidiarum ejus nondum expertæ, et in livorem eam instigat contra propriam matrem, et immittit ei, ut et illi derogat apud Imperatorem et tollat ad se præpositum, quoniam præpositus ad dispositionem rerum pernecessarius erat Pulcheriæ. Imperator autem ab uxore molestiis fatigatus, mittit ei dicens: *Ne te hoc tristem reddat: præpositum enim te habere non est possibile, neque meam sororem bene et perite ac pie omnia disponentem ego repello.* Inlicitæ ergo Chrysaphius super hoc effectus ad aliud vertitur instrumentum, et suggerit Eudociæ ut molesta imperatori suaderet ei, quo præciperet patriarchæ consecrare illam diaconam, tanquam quæ virginitatem elegisset. Et diutius Eudocia imperatori molesta persuasit levitati ejus. Super quo jussus Flavianus ab imperatore tristatus est valde, prospiciens futura ex hoc scandala nascitura. Et imperatori quidem repromisit, Pulcheriæ vero scripsit rogans eam ne saltem ante faciem ejus veniret, *ne cogar*, inquit, *agere quid eorum quæ te contristant.* Illa ergo ex his quæ scripta fuerant intelligens quod meditabantur, et præpositum Eudociæ transmittit, et ipsa exiens in Ebdomum siluit. Ex hoc itaque imperator et Eudocia valde contra Flavianum tristes effecti sunt, quod suum revelasset secretum. Porro Eusebius scholasticus, qui primus Nestorium reprehendit, ad episcopatum Dorilæi promotus, et de fide cum Eutyche archimandrita disputans, invenit eum non recta sapientem; qui cum multum commonens juvare illum nequivisset, retulit de eo Flaviano episcopo, qui quadraginta episcoporum concilio congregato adducit Eutychem, et juxta omnem consequentiam regularum ecclesiasticarum diacutiens inventum subdolum et hæreticum deposuit. Chrysaphius autem hujus concors palatium tenens, his cognitis in iram peramplius contra Flavianum accenditur, et intimat Dioscoro Alexandrino se in his quæ cordi ejus essent per omnia cooperaturum, si sibi in calumniis contra Flavianum et Eusebium ipse concurreret pro Eutycheque satageret. Movet

NOTÆ.

(15) *Benedictiones.* V. Menardum ad Concordiam Romanarum. Flodoardum *Hist. Eccl. Rem.* II, 11. FABR.

(16) *Quod factum,* Fabrotus. Idem mox aureas posuit pro eo quod erat autem Andreas.

autem ad id etiam Augustam Eudociam, tristitia de Pulcheria contra Flavianum memorans apud illam; et agit uterque quo imperator sanciret secundum Ephesi congregari concilium, cui Dioscoro præsesse concedunt, mittentes ei exercitum plurimum in auxilium; cumque latrociniali huic concilio præsedisset, non permisit adesse notarium alium concillo, sed suos tantum fecit scribere quæ gerebantur. Quæstio ergo cum fieret, exigebatur Eutyches propriam exhibere opinionem, qui respondit dicens: *Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem: post adunationem vero unam naturam confiteor.* Tunc Dioscorus dixit: *Et nos omnes his assentimus;* et loci servatores (17) quidem Leonis papæ Romani, Dioscori viuentes impetum, et quod epistolam papæ ad Flavianum non permisit legi, neque illam quam ad synodum miserat, sed despexerit, fugerunt et descenderunt Romam. Porro Dioscorus Eutychi sacerdotium reddidit, Eusebium vero Dorilæi et Flavianum Constantinopolitanum in promptu deponere habuit, qui et ante depositionem impulsionibus et calcibus a Dioscoro submissus tertianus vitam mutavit; et de cætero vi militum et gladio-
rum episcopi subscribere coacti sunt. Domnus autem Antiochenus episcopus, postquam vi subscripsit, in se reversus erexit se contra Dioscorum principem, vociferans adversus ea quæ gesta sunt, et impietatem concilium nominans, et subscriptionem suam quærens recipere. His cognitis papa Leo accedit cum lacrymis ad imperatorem Valentinianum simul et Augustas, petens epistolas imperatori Theodosio pro emendatione patranda eorum, quæ apud Ephesum nequiter et irregulariter acta sunt, destinandas; qui rescribit Eudociæ filix ita: *Hoc dulcedini tuæ ita notum esse volo, quia Flavianus divino iudicio ab ecclesiis eiectus est ut multarum turbationum auctor.* Porro Dioscorus deposuit et Theodoretum, et Ibam, et Andream, et Domnum Antiochenum et alios Orientales episcopos. Theodosius autem imperator mobilis erat omni vento circumlatus, unde et in chartis non lectis subscribebat. Eodem anno Gezerichus Vandalica multitudine opimus effectus, et se regem vocans terræ ac maris insularumque multarum, Theodosium contristabat. Sane non multo post resipiscens Theodosius, et recognozens se a Chrysaphii versutiis fuisse deceptum, tristabatur super impietate ac injustitia quæ facta fuerat in Flavianum et reliquos episcopos. Et indignatus vehementer primo quidem exsulem fecit in insulam quamdam Chrysaphium, in Eudociam vero valde commovetur, hanc omnium malorum causam appellans, quippe quæ et Pulcheriam ex imperialibus insecuta sit simul, et improperans ei quæ gesserat circa Paulinum. Illa vero desperata rogavit

A Hierosolymam se dimitti, et assumptis Severo presbytero et Joanne diacono Hierosolymam venit. Discens interea imperator quod isti et in urbe frequenter ad eam accederent et cum ipsa rursus Hierosolymis essent, multaque illis largiretur, mittens decollavit eos. Tunc imperator beatam Pulcheriam oppido rogans ad imperialia reduxit, quæ mox mittens Ephesum asportavit inde corpus sancti Flaviani, et cum multo deferens obsequio per medium urbis sepelivit apud sanctos apostolos. Interea Attilas Scythia, vir fortis atque superbus, deposito Bdella seniori fratre solus Scytharum, quos Hunnos vocant, principatus regno, per Thracem discurrit, et omnem civitatem et castra in servitutem redegit, præter Hadrianopolim et Heraciam, quæ quondam Perinthus vocabatur. Cogitur ergo Theodosius legationem Attilæ mittere, et sex millia librarum ei pro recessu præbens mille librarum annum tributum persolvere pollicetur. Igitur cum Romana virtus a bello rediisset quod adversus Attilam fuerat destinatum, non multo post Theodosius moritur. Porro beata Pulcheria, nondum cuiquam imperatoris morte comperta, Marciano accersito, in religione ac pudicitia conversante, sene videlicet et idoneo viro, dicit ei: *Quoniam imperator mortuus est, et ego te elegi tanquam beneplacentem ex omni senatu, da mihi verbum quod custodias virginitatem meam, quam Deo commisi, et pronuntiabo te imperatorem;* quod eo pollicente, accersito patriarcha pariter et senatu, pronuntiavit eum imperatorem Romanorum.

Mundi anno 5943, divinæ incarnationis 443, Marcianus pius divino decreto imperator ostensus omnes qui in exsilio erant revocavit. Pulcheria vero perosum Chrysaphium eunuchum tradidit Jordani filio Joannis, qui tyrannidem apud Romanam urbem exercuit, multisque Christo erectis ecclesiis, præcipueque in Blaehernis laudabilis Domine nostræ Dei Genitricis in principio imperii pii Marciani ecclesiam fecit. Porro beatus papa Leo scripsit Marciano, petens ut quæ præsumpta fuerant a Dioscoro et Eutyche apud Ephesum in S. Flavianum requirerentur coram universali synodo, et jussit imperator colligi cunctos episcopos. Secundo itaque imperii Marciani anno Chalcedone sancta quarta facta est synodus, mense Octobrio, indictione quinta. Omnibus autem episcopis in martyrio S. Euphemie una cum senatu convenientibus, discussa sunt quæ in prima indictione super Eutyche gesta sunt, et quæ apud Ephesum sunt a Dioscoro temere perpetrata. Queritans autem Dioscorus de his ad ignorantiam gestorum confugit: sed effugere redargutionem, quæ in actis efferebatur, non valens deficiebat, et veritas denudabatur. Tunc excusationem non habens confusus est. Hi vero qui cum eo latrociniali concilio conse-

NOTÆ.

(17) *Loci serv.* Anastasius in collatione S. Maximi martyris: « compunctus divinitus prætor, imo loci servator prætoris. » V. Gloss. ad Cedren. FABR.

derunt, redarguebant eum super violentia et necessitate quam ab ipso pertulerant, et veniam a synode postulantes recepti sunt; quorum unus erat Juvenalis Hierosolymitanus episcopus. Cumque defecisset Dioscorus, non habens excusatoriam rationem, ultra in synodo apparere ausus non est. Tunc synodus, præsente quoque imperatore Marciano et senatu, sententiam protulit contra Dioscorum et Eutychem, eosque deposuit. Imperator autem Dioscorum quidem in Gangris exsilio relegavit, synodum autem laudans dixit: *Gratias confiteor maximas omnium nostrorum Deo, quoniam ablata discordia in unam eandemque confessionem cuncti convenimus*; et amabiliter honorans sexcentos illos et triginta Patres, ad sua in pace unumquemque absolvit. Porro consecratus est Proterius pro Dioscoro episcopus Alexandriae.

Mundi anno 5945, divinæ incarnationis anno 445, Pulcheria beata et pia dormivit in Christo, quæ multa bona fecit et omnia sua pauperibus dereliquit; quæ Marcianus, cum multa essent, alacriter dedit. Construxit autem eadem et multa oratoria, domosque pauperibus et hospitibus, necnon et sepulcra peregrinis ædificavit; inter quæ S. Martyris Laurentii templum construxit. At vero Theodosius monachus, vir pestifer, cum descendisset cursim Chalcedonensi facto concilio Hierosolymam, et didicisset quod Augusta Eudocia erga Dioscorum a synodo depositum affectu flagraret, cepit clamare adversus synodum quasi rectam fidem subvertentem, et subreptis Augusta et monachis, propriis cædibus usus more barbarico, archierationum thronum rapit, et homines Augustæ ministros habens episcopos promovet per civitates, cum episcopi adhuc essent in synodo. Severianum autem episcopum Scythopoleos, qui non fuerat ejus mala opinione deceptus, a civitate pellens occidit; et excitavit perseverantiam contra illos qui sibi non communicabant, et multos quidem tormentis affecit, quorundam vero domos tradidit igni, ita ut æstimaretur urbs a Barbaris capta. Necavit autem et Athanasium diaconum S. Resurrectionis, exprobrantem et arguentem ejus impietatem, et ejus sanctum corpus per civitatem pompis circumdans canibus tradidit. Dominus vero archiepiscopus Antiochenus in eremum fugit, et Juvenalis Hierosolymitanus. Porro cum pestilens Theodosius per 20 menses thronum Hierosolymitanum tenuisset, jussus est comprehendi; qui fugiens in montem Sinæum properavit; quo fuga lapsa una cum his quos ipse provexerat, iterum Juvenalis thronum suum recepit.

Interea Maximus Maximi nepos tyrannum Valentinianum peremit, et Eudoxiæ vi associatus imperium quoque obtinuit: per quæ namque quis peccat, per ea quoque et corripitur. Inter hæc ergo Eudoxia coarctata et nullum fore auxilium a Byzantio Theodosio patre suo et Pulcheria defunctis existimans, arcessit Gezerichum ad urbem Romam,

A rogans a Maximi tyrannide liberari. Magna vero cum classi Gezerichum Romam navigantem Maximus timens fuga usus est: hi vero qui cum ipso erant, interemerunt eum. Præterea Gezerichus nemine sibi resistente introivit Romam tertia die Maximi fugæ, et sublatis omnibus pecuniis, et civitatis miraculis in naves receptis, in quibus erant ecclesiastica cimelia tota ex auro, lapidibus pretiosis ornata, et vasa Hebraica, quæ Titus Vespasiani filius post captivitatem Hierosolymorum Romam detulerat, una cum Eudoxia imperatrice ac filibus ejus in Africam navigavit.

Erat autem Marcianus admodum religiosus, et timens Deum, qui cum litanis Campi pedes excedebat, multa egentibus beneficia præstans. Quod B intuens Anatolius patriarcha et ipse de cætero non phorio portatus secundum morem, sed pedes litanias faciens incedebat. Timotheus autem Helurus molimine usus noctu cellas monachorum circumibat, unumquemque vocans ex nomine, quo respondente dicebat: *Ego angelus sum dicere omnibus, ut abscedant a communionem Proterii et eorum qui Chalcedone convenere, et Timotheum Helurum in episcopum Alexandriae provehant.*

Mundi anno 5950, divinæ incarnationis anno 450, Leo Imperat coronatus ab Anatolio patriarcha. Timotheus vero cognomento Helurus Alexandriam civitatem turbabat. Multitudine quippe inquietorum virorum empta tyrannice Alexandriae sedem obtinuit, et cum depositus esset, a duobus depositis provehitur. Unde omnia scandala penes Alexandriam orta sunt: cunctis enim orbis terræ sacerdotibus definitionem synodi Chalcedonensis recipientibus, iste scelestus rabie quadam infectus injuriis appetebat, et ordinationes episcoporum faciebat, cum esset ipse inordinatus, et baptizabat, cum presbyter non exsisteret. Beatus autem Proterius sentiens contra se confectum concilium dat locum iræ, et prima die Paschæ ad venerabile baptisterium fugit. Ast ille Antichristi præcursor, neque sanctam diem neque colenda loca reveritus, mittit et occidit insontem pontificem, una cum sex aliis qui erant cum ipso; et funibus trahentes hujus cadaver a sancto lavacro emiserunt, et pompose D per civitatem portatum postremo etiam igni sine ulla misericordia prodiderunt, et cineres ejus in aerem consperserunt. Eodem anno delatum est corpus S. Anastasiæ a Syrmio, et repositum est in templo ejus in porticibus Domini. Timotheus autem Helurus scripta magni Cyrilli non edita reperiens in multis locis adulteravit, sicuti scribit Petrus Alexandrinus. Sequenti vero anno Leo imperator iniqua Proterii morte et injusta Heluri promotione comperta, mittens Cæsaream linguis mutilatis exsilio relegavit eos qui Proterii neque communicaverant: Timotheo vero scelesto adversi nil intulit, judicium in eum dicens inferre antistitibus convenire. Qui litteras ad unumcujusque provinciam misit episcopos, ut singuli scriberent

sibi proprium solum, utrum quæ apud Chalcedonem definita sunt sibi placeant, et super Heluri creatione quid dicerent. Inter quos et S. Simeoni stylitæ et Bardæ monacho atque Jacobo miraculorum patratori scripsit, instans ut ita iudicium controversiarum depremerent, ut essent rationem Deo cunctorum Domino reddituri. Qui omnes unanimiter et consonanter et Chalcedonensem synodum sanctam esse affirmant, et terminum ab ipsa depromptum admittunt, Timotheum autem consonanter reprobant tanquam homicidam pariter et hæreticum. Satagebat autem et Gennadius apud imperatorem quo ulcisceretur super his quæ temere fuerant perpetrata; cui e diverso resistebat Asper Arianus. Porro imperator pius Helurum quidem apud Gangras exsilio relegavit: Ipse vero et illic cæpit conventicula congregare turbationesque patrare, quas comperiens imperator rursus eum in exsilium misit apud Chersonam, et consecratus est pro eo episcopus Alexandriae Timotheus alius cognomento Leucos, qui et Salophacialus nuncupatur, vir orthodoxus et bonus cunctisque prorsus amabilis. Interea vasto incendio Constantinopoli facto, Marcianus œconomus ascendens super tegulas S. Anastasie, tenens Evangelium, orationibus et lacrymis illæsam domum servavit. Sequenti anno cum pictor quidam pingere Salvatorem secundum similitudinem Jovis præsumpsisset, arefacta est manus ejus; quem peccatum suum confessum sanavit Gennadius. Aiunt enim quidam historicorum quod crispis et raris capillis schema in Salvatore magis vernaculum sit. Per idem tempus Leo imperator Zenonem generum suum magistratum totius Orientis fecit, et Basiliscum fratrem Verinæ Augustæ magistratum Thracæ constituit. Zeno autem veniens Antiochiam invenit episcopum in ea sacrum Martyrium. Petrus autem Cnapeus sequebatur Zenonem, cum esset presbyter; qui persuadens Zenoni ut sibi cooperaretur ad conducendos mercede quosdam Apollinarij sectatores, turbationum dena millia excitavit contra fidem et Martyrium episcopum; et anathematizat eos qui non dicunt Deum crucifixum esse, et scindens populum Antiochenum addit in trisagio hymno: *Qui crucifixus es propter nos.* Quod ex tunc hodieque apud Theopaschitas dici obtinuit. Martyrius autem ad Leonem imperatorem venit, et susceptus est cum honore multo, studio Gennadii episcopi Constantinopoleos. Rediens autem Antiochiam, et inveniens populos dissidentes Zenonemque his faventem, coram ecclesia abrenuntiavit episcopatu, dicens: *Clero non subdito et populo dissidenti et ecclesiæ squalenti abrenuntio, servans mihi met sacerdotii dignitatem.* Quo discedente Petrus Cnapeus iu thronum Alexandrinum insiliit, et mox Joannem quoque promovit Apamenur episcopum, qui erat ex depositione. His vero compertis Gennadius cuncta imperatori exponit, et jubet Petrum Cnapeam exsiliari. Quod audiens Petrus exsiliium fuga evasit. Electione vero com-

A muni Julianus quidam episcopus Antiochiæ promovetur.

Eodem anno translatus est apud Alexandriam propheta Helisæus in monasterium Pauli leprosi: leprosum enim sanavit, et leprosum fecit, et in ea quæ leprosi erant translatus est.

Circa hæc tempora Anthimus et Timocles tropariorum factores agnoscebantur. Præterea Cassius quæstor Antiochenus atque philosophus derogatus est apud imperatorem ut paganus, et jussit imperator examinari eum a præfecto prætoriorum Constantinopoli. Cumque duceretur in Zeuxippum vinculus retrorsum manibus, dixit ad eum Poseus præfectus: *Videsne, o Cassi, in quo habitu constitutus sis? Qui ait: Video, et non miror: homo enim cum sim, humanas incurri calamitates. Sed judica in me, ut mecum judicabas.* Quibus auditis concio laudavit imperatorem, quo comperto imperator gavisus est et dimisit eum in regionem suam.

Mundi anno 5963, divinæ incarnationis anno 463, cum Eudoxia neptis Theodosii sexdecim annos in Africa cum viro suo Honorico fecisset, et puerum Gildericum ex ipso genuisset, difficile ferebatur erga maritum, cum esset Arianus. Unde aditu invento fuga lapsa venit Hierosolymam, et adoratis venerabilibus locis, salutatoque sepulcro Eudociæ aviæ suæ, ac paucis diebus in sancta demorata civitate, mortua est in pace, omnibus sanctæ Resurrectioni dimissis.

Mundi anno 5967, divinæ incarnationis anno 467, Basiliscus in Campo acclamatur imperator. Marcum filium Cæsarem fecit, et Zenobiam uxorem suam Augustam coronavit, et statim contra fidem præliatus est, Zenobia maxime incitante illum ad istud, Timotheumque Helurum revocavit per typum, et Petrum Cnapeam, qui absconsus erat in monasterio Acemetensium. Et quotquot alii inimici sancti Chalcedonensis erant concilii, fiducialiter contra veritatem agebant. Helurus autem congregatis inquietis quibusque Alexandrinis, qui Constantinopoli peregrinabantur, de palatio cum litania venit in ecclesiam, vectus asino; qui perveniens in locum qui dicitur Octagonus, expavescens pedem contrivit, et cum confusione reversus est. Basiliscus hunc Alexandriam cum typis contra synodum misit, et Petrum Cnapeam Antiochiam, contra veritatem confortans utrumque. Timotheus autem Salophacialus episcopus Alexandrinus, comperiens Timotheum Helurum advenire, recessit ad monasterium Canopi. Multis autem afflictis Helurus Timotheum lædere non valuit, eo quod diligeretur ab omnibus. Cumque ingrederetur Helurus Alexandriam, vociferabantur studiosi ejus, illud turpe dicentes: *Cibasti inimicos tuos, papa.* Ast sceleratus contra clamabat: *Etiam vere cibavi.* Hic impius etiam Chalcedonense concilium anathematizabat. Julianus autem Antiochenus episcopus præ tristitia eorum quæ fiebant defunctus est. Petrus autem Cnapeus ad sedem perveniens in anathemata et turbationes

erupit. Nunc cædes hominum et rapinæ propter additamentum trisagli factæ sunt. Præterea Basiliscus typo generali Chalcedonense abiecit concilium, jubens Acacio Constantinopolitano id ipsum facere : sed tota civitas cum mulieribus et liberis in ecclesiam contra Basiliscum conveniens hoc fieri vetuit. Porro clero et monachis Constantinopolitanis pro Chalcedonensi synodo propugnantibus, timens Acacius multitudinem cum eis concordare simulabat ; unde coram ambone contra Basiliscum et Zenonem acclamabat. Basiliscus autem compertis his, metuens fervorem plebis, e civitate exiit, jubens senatui neminem loqui cum Acacio. Futurum enim erat ut populus incenderet urbem. Daniel autem mirabilis stylitea assumptis monachis et populi æmulatoribus exivit contra Basiliscum, et ei cum multa fiducia disputavit. Interea Zeno cum Areadne ad regiam perveniens urbem susceptus est a populo ac senatu. Basiliscus vero veniens ad ecclesiam, imperiali deposita in divina mensa corona, ad baptisterium confugit cum Zenobia malæ opinionis uxore sua. Porro Zeno Petrum Cnaphæa avertit eo quod Basilisco concurrerit. Decreto autem Orientalis synodi depositus est, et cum eo Joannes, qui post tertium mensem ejectus est, et post eum Stephanus vir venerabilis est Antiochiæ proventus episcopus. Petrus autem apud Pityussam in exilium ducturus, sed educentes decipiens, confugit ad sanctum Theodorum Euchaitensium. Timotheus autem Helurus inter hæc moritur, pro quo Petrus Moggus introducit, vir malignus et veritatis inimicus, qui jam depositus fuerat. Consecratur autem ab uno episcopo, et ipso depositus ; in quem irruentes per zelum Dei monachi triginta solis diebus atrocitaliter eum obtinentem episcopatum repellunt, et Timotheum iterum Salophacialum jure throno restituunt. Stephanus interea electione communi proventus ad Antiochenum episcopatum a Petri Cnaphæi sequacibus quasi Nestorianus criminatus est apud Zenonem. Sed hunc Orientalis synodus apud Laodiceam conveniens jussione imperatoris utpote innoxium sedi restituit.

Septimo vero imperatoris Zenonis anno, Stephano episcopo Antiocheno dormiente, Stephanum pro eo alterum consecraverunt, quem inimici fidei voto, quo erga Cnaphæa flagrabant, in natatorio sancti martyris Barlaæ calamis acutis trucidantes in Orontem fluvium projecere, furore armantes amentiam. Zeno autem propter illa quæ præsumpta sunt in Stephanum, jussit Acacio Constantinopoleos episcopum Antiochiæ constituere, qui ordinavit Calandionem. Consecraverunt autem et Antiocheni per ignorantiam Joannem, qui dicebatur Codonatus ; quem Calandio in Tyrum, quæ primus thronus est Antiochenæ dioceseos, translatus inthronizavit. Eodem anno et Alexandria Timotheus Salophacialus defunctus est, et consecratus est Joannes Tabennesiotes, vir sanctus et rectorum

dogmatum propugnator, qui fuerat Alexandria presbyter et œconomus ecclesiæ. Porro Hillus patricius cum Leontio et reliquis venit ad castellum Papyrii, et educta Verina Augusta in Tarsum Ciliciæ fecit eum coronari extra civitatem apud S. Petrum.

Decimo præterea Zenonis anno Petri Moggi spudastæ per pecuniam et seductiones persuaserunt Zenoni ejicere Joannem Tabennesiotes Alexandrinum episcopum tanquam præter votum ejus consecratum, et Petrum Moggum iterum reducere Alexandriam. Tunc et enoticum fecit Zeno, ut quidam aiunt, ab Acacio Constantinopolitano dictatum, et ubique transmisit. Petro autem Moggo ante regressum ejus in Alexandriam jussit Zeno communicare Simplicio Romano atque Acacio, qui, videlicet Acacius, scripsit Alexandrinis suscipere Moggum et Joannem abjicere. Joannes vero audita Petri præsentia, licet clerus cum populo exire illum prohiberet, quæ præsumenda erant a Petro considerans, sapienter et sine turbatione recessit.

Mundi anno 5972, divinæ incarnationis anno 472, Theudericus Valamer, cujus nultus inter Barbaros et Romanos est sermo utpote fortis et providus, sed nec rationum inexpertis, penes Byzantium quippe obses quondam traditus, optimis magistrorum adhæsit, cum pater solus Valamer post Attilæ filios dux esset, sub Leonis imperio, Gothorum. Interea Orientales episcopi scripsere Acacio vituperationes eo quod receperit Moggum in communionem ; qui parvipendens eos omnes impudenter communicare Moggo coacte fecit. At vero qui erant ex regia urbe, necnon et de Oriente, deprecati sunt Felicem Romanum episcopum, significantes Acacium esse malorum auctorem. Inter quos et Joannes Alexandrinus eadem dicens Romam profectus est. Felix autem synodo in templo summi apostoli Petri facta duos episcopos et Ecclesiæ defensorem Constantinopolim misit, scribens Zenoni et Acacio ut Petrum Moggum tanquam hæreticum ejiceret ab Alexandria. Sequenti vero anno his qui a Roma missi fuerant apud Abydum Zenonis et Acacii voluntate retentis, litterisque ablati in carcerem missi, comminatus est Zeno illos occidere, nisi Acacio et Petro Moggo communicassent. Porro Zeno consilio Acacii Orientis episcopos egebat subscribere enotico et communicare Petro Moggo. Responsales vero Felicis Romani conveniens et pecuniis decipiens, Acacio communicare contra quæ sibi fuerant imperata persuasit, quanquam e contra ter contestarentur orthodoxi, primum quidem hamo circumponentibus funem, et unum eorum publice instruentibus, secundum autem in librum immiserunt, et tertium in cophinum oleum imposuerunt. Felix autem compertis quæ ab apocrisiariis suis gesta sunt, deposuit eos, scribens Acacio depositionem. Porro is qui hanc deferebat, effugiens eos qui erant in Abydo, pervenit ad monasterium Dii. Monachi vero Dii Dominico die in sacrario porrexerunt epistolam Acacio. Ast hi qui

erant ex parte Acacii peremerunt quosdam ex monachis, qui epistolam dederant, quosdam autem punitos carceri tradidere. Verum Acacius insensate hæc habuit circa depositionem, nomenque Felicis a diptychis abstulit. Præterea Calandio episcopus Antiochenus asportavit corpus Eustathii magni a Philippis, ubi et exilio retentus dormierat, et cum honore multo huic decimo milliario tota civitas obviam venit. Hi vero qui se ab Ecclesia separaverant propter eundem sanctum, rursus uniti sunt post centum annos dormitionis ejus. Mortuo sane Acacio cum Phravitas per tres menses episcopatum tenuisset, scripsit Felici quod ei quidem communicaret, Petro vero Moggo non communicaret. E diverso autem Moggo scripsit quod ei quidem communicaret, Felicem autem Romanum averteret. Verum exemplaribus, quæ ad Moggum destinata fuerant ab orthodoxis, Felix, antequam apocrisiarii Phravitæ cum synodicis pervenissent, acceptis, hos cum inhonestate remisit. Defuncto autem Phravita Euphemius presbyter et tochotrophos Neapoleos episcopatum Constantinopoleos tenuit, confestim propriis manibus nomen Moggi delevit a diptychis, sicque in eis sedens in throno nomen Felicis inscripsit.

Mundi anno 5982, divinæ incarnationis anno 482, Petrus Moggus mortuus est Alexandria, pro quo Athanasius consecratus est cognomento Cilites. Ast imperator Zeno requie potitus a Barbaris, ab Antiochena Calandionem pellit ecclesia, exsulcm faciens apud Oasin, Petrumque Cnaphea constituit. Nestorem autem Tarsensem, Cyrum Hieropolitanum, Joannem Cyrestensem, Romanum Chalcedonensem, Eusebium Samosatenum, Julianum Mopsuestinum, Paulum Constantinensem, Manum Herمنيensem et Andream Theodosiopolitanum, sub obtentu quidem favoris quasi circa tyrannos exhibiti, sed veritate propter non receptum enoticum abigi præcepit ecclesiis. Petrus autem Cnapheus Antiochiam ingressus multa mala operatus est, anathematismos videlicet synodi Chalcedonensis, irreprehensibilium dejectiones episcoporum, subrogationes et creationes illicitas, et his similia, ante omnia trisagio hymno addens: *Christe rex, qui crucifixus pro nobis*. Petrus autem iterum veniens amputavit: *Christe rex*. Porro Xenochias servus Satanæ Dominicam et sanctorum dicebat non recipiendam imaginem. Cum enim esset natione Persa et fortuna servus, dominum suum sub Calandione fugiens villas, quæ circa Antiochiam sunt, a fide retrahebat, cum non esset baptizatus, se clericum esse dicens. Hunc Calandio quidem pepulit, Petrus vero Cnapheus episcopum Hierapoleos ordinans Philoxenon mutato nomine nuncupavit. Cum autem postmodum eum baptizatum non esse didicisset: *Sufficit*, inquit, *ei pro baptismo consecratio*. Euphemius autem cum esset orthodoxus, Anastasium silentiarium, qui post hæc abusus imperio est, ab Ecclesia pepulit ut hæreticum et Eutycheis consentaneum, quem et

turbas excitantem intuens scilicet ipsius, quod erat in ecclesia subvertit, comminatus ei quod nisi cessasset a talibus, tonderet caput ejus et turbis traderet publicandum. Questus autem apud Zenonem contra illum obtinuit potestatem. Sequenti vero anno, quo agebatur decimus septimus imperii Zenonis annus, Felix synodicis Euphemii receptis ei quidem tanquam orthodoxo appositus est, episcopum autem illum non recepit, eo quod nomen Acacii et successoris Phravitæ de diptychis non emiserit. Eodem anno Petro Cnapheo mortuo promotus est episcopus loco ejus Palladius presbyter Seleuciensis ecclesiæ sanctæ primæ martyris Theclæ, cum quo ejectus est et Joannes Constantini atque Anastasii silentiarium, qui male post hæc imperavit. Nam Zenone mortuo, Longinoque fratre ipsius imperium affectante repulso, Areadnæ senatusque consulto ac totius exercitus Anastasius silentiarium pronuntiatus est imperator; qui cum imperium suscepisset, professionem in scriptis expetitus est ab Euphemio facere non commovendi quidquam ab Ecclesia vel de fide, indignum se Christianis et imperio vocans. Vim autem ei faciente imperatrice Areadne atque senatu, suscepit propriæ manus ejus scriptum, quod reciperet in definitionem fidei dogmata Chalcedonensis concilii, et ita coronatus Areadnem ducit ad nuptias, nondum ante uxori sociatus. Porro anno quo Zeno mortuus est et Anastasius imperare cœpit, ab Adam secundum Romanos quidem anni erant 5999, secundum diligentem vero supputationem Alexandrinorum 5983.

Mundi anno 5984, divinæ incarnationis anno 484, Anastasius imperator Petrum Cnaphea Antiochiam redire ad propriam sedem jubet. Sed licet hunc ab exilio revocasset, Antiochiam tamen abire non passus est, Palladium faciens Antiochiæ consecrari. Euphemius autem Constantinopolitanus, congregatis peregrinis episcopis sanctum prædicavit Chalcedonense concilium. Porro Joannes Tabennesiotes cum esset Romæ, audiens quod Anastasius imperaret, venit Byzantium, vicissitudines bonas sperans ab eo, quoniam Alexandrinæ fecerat illum œconomum, quem et nudum ex naufragio susceptum sustentare curavit, ita ut faceret eum de calamitate nihil omnino sentire. Anastasius autem audiens quod veniret, fide rupta multaque ingratitude usus in exilium præcepit destinandum, nullatenus ab ipso susceptum. Porro Joannes hoc prænosens Romam fugiendo salvatus est. Interea facta Barbarorum prædonumque ac intestinorum bellorum turbatione, his Cono episcopus Apamiæ derelicto throno in armatum et prætores taxatus resistit. Imperator autem fatigatus eo quod bellum protelaretur, fidenter credidit Euphemio episcopo quod cuperet pacem, et colligi peregrinos præcepit episcopos quasi pro Hisauris rogaturos. Euphemius autem secretum imperatoris Joanni patricio revelavit, sæcero videlicet Athendori primatis ty-

rannidis, qui currens hoc imperatori nuntiavit; A erant, propter enoticon Zenonis, inopinata multa quæ res in irreconciliabilem contra Euphemium inimicitiam imperatorem Anastasium excitavit. Unde et Hisaurorum Euphemio congressiones ascripsit. Euphemio vero quidam insidiantes persuaserunt cuidam ante martyrium gladium contra caput ejus incutere. Sed Paulus quidam defensorum Ecclesiæ plagam quidem in capite suo recepit et periclitatus est, insidiatorem vero peremit. Iterum ergo in Collecta insidiati Euphemium consiliati sunt interimere, qui privato habitu indutus fuga salutem mercatus est. Porro Anastasius Imperator ab Euphemio professionem suam, de qua prædictum est, violenter extorsit. Cuique, victis Hisauris, mandat per Eusebium magistrum dicens: *Orationes tuæ, o magnæ, amicos tuos fuliginè contaminaverunt.* B Episcopis ergo peregrinis collectis imperator contra Euphemium queritur; qui faventes imperatori depositionem patriarchæ et excommunicationem sanciebant. Prohibit autem imperator Macedonium episcopum Constantinopoleos, qui tunc sceuophylax erat ipsius ecclesiæ. Populus tamen propter Euphemium dissidebat, et in Hippodromion currens litanias agebat, quanquam nihil proficere valuerit, imperatore male vincere satagente. Porro Macedonius nequiter obaudiens Anastasium subscripsit enotico. Imperator autem Euphemium in Euchaitam exsulem misit; qui verbum (18) petiit per Macedonium accipere, ut illæsus maneret, cum duceretur. Jussus autem Macedo- C nius dare verbum, et ingressurus in baptisterium ad Euphemium, superhumeralè a se archidiacono præcepit auferre, et ita purus ad Euphemium ingressus feneratusque pecunias dedit Euphemio, ita ut laudaretur a multis. Religiosus enim erat et sacer, quippe qui a Gennadio fuerat enutritus, cujus et patruellis erat. Eodem anno Athanasio episcopo Alexandrino defuncto consecratus est pro eo Joannes monachus presbyter et œconomus, cognomento Hemula. Præterea Macedonius consilio imperatoris unire monasteria regiæ urbis satagit, quæ scissa fuerant propter enoticon Zenonis. Sed non valens consilium dedit imperatori, quo peregrinos episcopos convenire et quæ Chalcedone bene dogmatizata fuerant in scriptis confirmare faceret. D Quod et factum est per descriptam actionem. Et hortabatur monasteria ad unitatem, maximeque Dii monasterium et Basiani et Acemetensium atque Matronæ, quæque magis scindelantur ab eo qui recipiebat Zenonis enoticon, et exsilia alacriter sustinebant. Cum ergo insisterent, consideravit Macedonius magis in propria voluntate dimittere eos quam persecutionem erigere contra illos. Matrona vero sancta adhuc vivens, et non communicans una cum religiosis monachibus quæ cum illa

monstravit, Chrysaorio ecclesiæ diacono illam cogente. Et alia quædam Sophia vocata, insignisque inter sanctimoniales, multa passa magnam patientiam demonstravit. Porro Theodoricus Afer diaconum habens orthodoxum admodum a se dilectum, qui cum in Arianismum suisset conversus, Theodorico favens, interemit eum gladio dicens: *Si Deo fidem non servasti, nec mihi servabis.* Palladio vero episcopo Antiocheno defuncto, imperator elegit Flavianum presbyterum et apocrisiarium ecclesiæ Antiochenæ, quem aiunt dogmatibus Chalcedonensis concilii adversatum. Præterea Olympius quidam Arianus, dum in Helianensium balneo lavaretur crudeliter blasphemans, miserrime in eo mortuus est, quod in imagine est depictum. Eutychianus vero quidam, primus diætariorum, muneribus suavis erectam imaginem Olympii deposuit; qui ab illo die dire corpore tabefactus interiit.

Mundi anno 5992, divinæ incarnationis anno 492, Festus senator urbis Romæ, missus ad Anastasium propter quasdam civiles utilitates, memorias Sanctorum Apostolorum festivitate majiori petiit celebrari, quod et tenetur usque in præsens. Macedonius autem ad Anastasium Romanum episcopum synodicum per Festum mittere volens prohibitus est ab imperatore. Porro Festus rediturus Romam pollicitus est imperatori Anastasio persuadere Anastasio papæ Zenonis enoticon recipere; quem vivum non reperiens corrupit per pecunias multos, et elegit præter consuetudinem Romanorum episcopum Laurentium quemdam, qui ordinatus est ab una parte. Orthodoxiores autem consecraverunt Symmachum, unum ex diaconibus. Hinc ergo turbationes multæ ac hominum strages et rapinæ patræ sunt per annos tres, usquequo videlicet Theodoricus princeps tunc Romam tenens, quanquam Arianus esset, synodo celebrata locali Symmachum quidem episcopum Romæ firmavit, Laurentium vero in Nuceria civitate locare præcepit episcopum, qui tamen nullo pacto quiescens, sed seditiones commovens a Symmacho deponitur et in exsilium mittitur, et ita simultas cessavit. Eodem anno Anastasius removit auri argentique metalla et venationes, principatusque cum venales essent gratis promovebat.

Sequenti vero anno cum Romanum pontificatum Symmachus, imperium autem Anastasius regeret, Saracenorum incursus in Phœnicem et Syriam rursus effectus est, post mortem Agari Vadichariu fratre ipsius instar turbinis, et adhuc velocius, discurrere per loca. Hoc etiam anno, id est Symmachi papæ primo et imperii Anastasii undecimo, Vulgares per Illyricum et Thracem discurrunt, priusquam agnoscerentur. Apud Neocæsariam deinde cum futurum esset ut fieret terræ motus,

NOTÆ.

(18) Verbum, securitatem. Justinianus Nov. 7, c. 5: Ἀλλὰ μὴδὲ τοὺς τοὺς καλουμένους λόγους προχείρως δίδουαι. Vetus interpret: « Sed

neque hæc quæ dicuntur verba promptè dare festines. » Idem Anastasius *De vitis PP.* in Gregorio II: « Verbum immunitatis expetiit. » FABR.

miles iter faciens duos milites super eam vidit, et A alium militem post tergum clamantem : *Conserve domum in qua sepulcrum Gregorii est.* Cum autem terræ motus factus fuisset, plurima pars civitatis corruit, excepta domo Gregorii thaumaturgi.

Mundi anno 5999, divinæ incarnationis anno 499, Anastasius quiete positus a præliis, Macedonium patriarcham avertere ab orthodoxa fide satagebat. Multi autem episcoporum Anastasio gratiam præstantes Chalcedonensi resistebant concilio, quorum primus erat Eleusius Sasimensis. Quemdam autem Manichæum Syrum simul et Persam Anastasius adduxit a Cyzico in habitu presbyteri, qui aliena ab Ecclesiæ sanctis imaginibus scribere præsumpsit et fabulosa in palatio Helenianensium, voto imperatoris Manichæis congratulantis. Unde et seditio populi facta est magna. Tunc et præfectum Anastasius in collectis et litaniis excogitavit subsequi : timebat enim orthodoxorum seditiones, et factum est in consuetudinem. Xenaiam vero Manis consentaneum duxit Anastasius Constantinopolim tanquam sectatorem suum, quem Macedonius neque communionem neque verbo dignum clero, monachis et populo conturbato judicavit. Unde et eum Anastasius latenter ab urbe eduxit. Macedonius vero Acholium quemdam, qui exemerat adversus se machæram ex submissione inimicorum suorum, per singulos menses annonas præcepit accipere, super mansuetudine collaudatus. Hoc autem et in egenis sacrilegis egit. C

Mundi anno 6001, divinæ incarnationis anno 501, Anastasius imperator Flavianum Antiochenum coegit enotico Zenonis subscribere; qui facta synodo episcoporum subdegentium versuum multorum epistolam scripsit, Nicænam, Constantinopolitanam et Ephesinam conflens synodos, Chalcedonensem autem tacuit. Reprobavit autem Diodorum, subdens capitula quatuor, per quæ cum Chalcedonensi apparet non consonare concilio, maxime vocem duarum naturarum impugnans. Aiunt præterea quidam hæc Acacii Constantinopoleos esse. Porro Flavianus secretam epistolam scripsit Anastasio, intentionem ejus sectatus. Similiter Xenaias impius, qui et præsumptuose gerens addidit his capitulis anathema contra divinissimum Leonem Romanum et synodum ac illis consentientes. At vero Constantinus episcopus Seleuciæ Chalcedonensem synodum anathematizabat. Porro Flavianus ut derogans scripsit imperatori, indicans hæc. Imperator autem indignatus est adversus eum, Constantinum potius et Xenaiam suscipiens. Heiia vero episcopo Hierosolymitano scripsit Anastasius jubens contra Chalcedonensem decernere synodum; qui rescripsit imperatori anathematizans Nestorium, Eutychem atque Diodorum, et concilium Chalcedonense recipiens. Interea monachi quidam hæretici ducenti, venientes ab Oriente Byzantium una cum Severo impio, contra Macedonium atque concilium decertabant. Hos

Anastasius honorifice suscepit ut veritatis infimos, et eos qui conturbaverant Orientem, et hic eadem operantes. Joannes vero Alexandrinus episcopus duo millia librarum auri dare spondit imperatori, si perfecte egeret Chalcedonense concilium: imperator autem Macedonium cogebat apocriariis communicare Joannis, Joannemque recipere synodum, neque recipientem neque projicientem. Macedonius autem restitit, dicens non illis se communicaturum, nisi consteantur matrem et magistram synodum Chalcedonensem. Cæterum Deuterius episcopus Arianorum Byzantii baptizans quemdam virum nomine Barbarum, præter Dominicam traditionem ausus est dicere : *Baptizatur Barbarus in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto;* et statim lavacrum exsiccatum est. Barbarus vero timore perterritus fugit, et omnibus notum fecit miraculum. Porro imperator Macedonium Constantinopoleos episcopum cogebat anathematizare Chalcedonense concilium, quemadmodum et Heliam Hierosolymitanum. Ast Macedonius absque universali synodo, quæ præsulum Romanum haberet episcopum, impossibile fore hoc se facere fatebatur. Unde inimicus ei effectus imperator confugientes ad ecclesias violenter extrahere jussit, et ecclesiis hæreticorum intemeritatis definitiones concessit : quotquot autem clerici et laici Byzantii erant, apud Severum et Manichæos Orientales hæreticos vacabant, contra Macedonium satagentes. Porro deiferi monachi, qui in Palæstina erant, divina moti æmulatione venerunt Byzantium contra Severum et monachos qui cum eo erant. Dorotheus autem monachus Alexandrinus multorum versuum librum edidit pro Chalcedonensi concilio, quem dedit Magnæ uxori fratris Anastasii, cum esset orthodoxus. Ipsa vero Anastasio librum obtulit, sperans per hunc eum fore mutandum; quem cum legisset et præter votum suum esse reperisset, Dorotheum apud Oasin exsilio destinat et librum pro nihilo ducit, eo quod superscriptus esset Tragœdia, id est, prophetia instantis constitutionis, quemadmodum a magno Basilio aiunt fuisse dictum contra Julianum. Macedonius autem Flavianum Antiochenum et omnes D qui præsumerent dicere quid adversus synodum anathematizavit, et apocriarios Flaviani venientes ad se propter quasdam necessitates anathematizavit et insecutus est. Vicesimo sane imperii Anastasii anno synodus apud Sidonem præparatur. Soterichus enim episcops Cæsareæ Cappadociæ a Macedonio consecrandus se in scriptis professus est dogmata Chalcedonensis synodi utpote definitionem fidei recepturum. Post hæc tamen adeo factus est hostis ut mori velle cereretur in Oriente cum Xenaiam locutus, et ambo pro synodo apud Sidonem efficienda imperatorem petiissent in omnimodam ejectionem sancti Chalcedonensis concilii; quæ statuta maturius dissoluta est, imperatore ad hoc Eutropium tribunum mittente, qui et disso-

Inta ea egit ut Flavianus Antiochenus et Helias Hierosolymitanus una cum episcopis suis imperatori, quæ apud Sidoniam gesta fuerant, scriberent. Flavianus vero tres tantummodo synodos et Zenonis exoticon se suscipere scripsit, Chalcedonensis mentionem non faciens. Helias quoque Hierosolymitanus etiam Chalcedonensem se scripsit abjicere. Soterichus autem Cæsariensis et Xenaias contra Flavianum et Heliam suggererunt imperatori, quod pro eo quod nossent expresse contra synodum Chalcedonensem sententiam ferre, convenerunt ad invicem. Anastasius autem iratus incitavit monachos quosdam falsos convenire apud Antiochiam et adversus Flavianum insurgere, petentes eum Chalcedonense anathematizans conchium et Diodorum et Theodorum et Iham et Theodoretum; quod et fecit pusillanimus factus Flavianus, et contra Ecclesiam eos anathematizavit una cum synodo. Eodem anno contra Macedonium imperator agebat; et schismatici cum conductis turbis, in Archangelo palatii et in Magna ecclesia psallentes in Dominica die trisagion, addebant in eo: *Qui crucifixus es propter nos*, ita ut orthodoxi ex necessitate cum plagis eos insequerentur. Imperator vero manifeste per schismaticos monachos et clericos et Julianum Carizæ tunc, deinde vero Halicarnassi episcopum, et Severum episcopum, adhuc monachum, impugnat Macedonium, turpibus eum publice submittens injuriis. Multitudines autem cum mulieribus et liberis abbatibusque orthodoxorum monachorum congregatæ clamabant: *Tempus martyrii, Christiani: ne derelinquamus Patrem nostrum*, injuriis lacessere imperatorem satagentes ut Manichæum et indignum imperio; qui metuens clausit ostia palatii, et naves præparavit ad fugiendum. Macedonium autem, de quo juraverat non se ultra visurum, tunc rogabat videre, multitudines metuens. Hoc interea veniente ad eum, populus hegumenis et monachis protestabatur dicens: *Patrem nostrum habemus a vobis*. Scholæ vero laudem dicebant ei, cum transiret. Ingressus autem ad Anastasium arguit eum ut hostem Ecclesiæ; qui simulatus est et ad horam uniri. Verum sequenti anno decepit imperator Macedonium per Celereum magistrum, commonitorium (19) faciens ad eum, in quo se primam quidem et secundam constabat suscipere synodum, Ephesinam vero et Chalcedonensem dimisit, quod ingens Macedonio vituperium attulit. Per hoc enim et enoticon Zenonis recepit, cui etiam consecrandus subscripserat. Præterea Macedonius abiens in Adalmani monasterium in eo clericis et monachis zelatoribus, qui ob id scandalizati fuerant, rationem reddidit per

A declamatorium sermonem, quod susciperet sanctam Chalcedonensem synodum, eosque qui hanc non susciperent, hæreticos haberet; et comminatraverunt ei. Imperator autem muneribus persuasit consentaneis ipsius, clericis scilicet et monachis, alium episcopum eligendi; quod et Areadnem et magnos ex senatoribus contristabat: diligebatur enim Macedonius propter vitæ munditiam et dogmatum rectitudinem, licet deceptus fuerit. Instruxit autem imperator duos quosdam nequam accusare Macedonium quasi puerorum amatorem pariter et hæreticum, et hæc porrigere in scriptis præfecto et magistro. Similiter autem contra presbyteros et diaconos orthodoxos. Jussit autem Celereum magistrum deponere violenter eum ab episcopo, clamante Macedonio se prompte respondere non solum in prætorio, sed etiam in theatro. Multi vero clericorum in carceres missi sunt: qui autem fugere potuerunt, apud Romam et Phœnicem sunt dispersi.

Porro impius imperator authenticam chartam Chalcedonensis concilii gestorum per magistrum accipere a Macedonio et dirumpere satagebat. Macedonius vero signans eam super altare posuit: quam Calopodius eunuchus et œconomus Magnæ ecclesiæ furto ablata imperatori detulit. Tunc Macedonium nocte educens imperator violenter Chalcedonem misit, et iade apud Euchaitem exsilio relegari præcepit, nihil eorum quæ de se objiciebat querere ausus, metuens multitudines. Postera vero die provehit episcopum Timotheum quemdam, presbyterum et vasorum custodem ecclesiæ, cognomento Lytrobulem et Celonem propter quosdam actus convenientes noninibus; qui ingressus ecclesiæ, primum imagines Macedonii deponebat, et ita faciebat missas (20). Joannem vero Alexandrinum in diptychis ordinavit, eique synodica scripsit. Imperator autem perpendens quod sine depositione Macedonium et sine judicio in exsiliu miserit, missæ magistro sistere fecit eum ultra Claudiopolim Honorialis; sicque illum absentem deponunt, cum idem ipsi fuerint accusatores, testes et iudices, præsertim cum jam esset ante iudicium pulsus, et per episcopos mittunt depositionem, et presbyterum Cyzicenum. Hos cum vidisset Macedonius, priusquam cum illis loqueretur, interrogabat si susciperent synodum Chalcedonensem; quibus dicentibus: *« Quis enim es? »* Tunc ipse ait: *« Si Sabbatiam vel Macedoniani deferrent mihi depositionem, convenerat me suscipere. Et ita reversi sunt inefficaces, idemque pervenit ad Euchaitem. Tunc et Flavianum festinabat imperator a sede Antiochena ejicere, et pro illo Severum manifestum veritatis in-*

NOTÆ.

(19) *Commonitorium*. Theodorus Balsamo ad synodum Carthaginensem: κομμονιτόριοι ἦτοι τὸ ἔγγραφον ὑπόμνημα. Vide ad glossas Basilicorum. FABR.

(20) *Faciebat missas*, ἐκτελοῦργα. Idem de *Vitis PP.* in Constantino: *« Missas imperatori fecit. »* Sic loquebantur antiqui, ut S. Bonifacius archiep.

Mogunt, ep. 95. *Hist. Tripart.* interpres l. iv: *« Missas facere in ecclesia. »* Et l. vi: *« Missas facientes seorsum, »* et l. vii: *« Seorsum agebat missas. »* Sic etiam loquitur l. xii, c. 2; et Flodoardus, *Hist. Rem.* l. ii, c. 15. Idem tamen interpres *« missas celebrare »* dixit, l. x, c. 25. lb.

micum inducere. Apposuerunt autem calumniantes quod ore tantum et non corde synodum anathematizaverunt. De cætero et consilium acceperunt iudices, qui ulssi fuerant ab imperatore, pellendum et propter turbationem modicum removendum; quo ad Platanos egresso confestim impium Severum constituit, qui ante monachus fuerat in monasterio schismaticorum, juxta Majuma Gazæ. Flavianum autem apud Petras exsilio relegavit. Sed et alios nonnullos episcopos ferreis vinculis compeditos una cum presbyteris et diaconibus. Helias vero Hierosolymitanus dum coereretur ab imperatore aut Severo communicare aut ab episcopatu repelli, monachis confortantibus illum, ab episcopatu projici magis elegit, et consecratus est pro eo Joannes ex staurophylacibus quidam, qui spondit facere quæcunque vellent: verum consecratus neutrum fecit. Imperator autem Anastasius una cum Timotheo scelesto Constantinopolitano episcopo multa mala monachis clericis ac laicis, qui pro Macedonio proque synodo defensanda perseverabant, ostendit, ita ut apud Oasim Thebaidis multos exsilio relegaret. Qui Timotheus synodica et Macedonii depositionem singularum episcopis civitatum ad subscribendum transmisit, quorum alii, fortiores scilicet, ad utrumque restiterunt, alii vero utrisque scripturis timore imperatoris perterriti subscripserunt. Porro medii depositioni Macedonii non subscribentes, Timothei synodicis subscripserunt; quod id ipsum erat, licet eis distare videretur. Volens sane Timotheus Severi nomen in diptychis ordinare et Flaviani ejicere, prohibitus est a populo: Severi namque communionem omnes orthodoxi fugiebant, et maxime monachi; quibus cum multitudine rusticorum punitis, multos occidit, altaria subvertens et sacra orthodoxorum vasa ut sacrilegus conflans. Juliana vero, illustrissima femina, quæ templum Dei Genitricis apud Honoratas construxerat, valde pro Chalcedonensi synodo satagebat, ita ut ei nec imperator quidem, multas adversus eam versutias adveniens, Timotheo communicare persuadere valuerit. Sed nec ipse Timotheus frequenter ad eam pergens hoc ei potuit persuadere. Pompeium quoque consobrinum illius, et hujus uxorem, quæ mulier erat ornata et concedendis beneficiis vacans, multis imperator angustiis humiliabat ut zelatores synodi et eos qui Macedonio largiebantur in exsilio quæ necessaria erant. Hi vero qui Alexandriam missi fuerant a Timotheo ad Joannem Nicæotem, super ambonem Chalcedonense anathematizare concilium. Defuncto autem hegumeno monasterii Dii venit Timotheus ordinaturus hegumenus: is autem qui promovendus erat, dixit se non suscepturum benedictionem a viro qui Chalcedonensem synodum sperneret. Ad hæc Timotheus ait: *Anathema omni homini Chalcedonense non suscipienti concilium.* Et tum ille proveli ab ipso convenit. Præterea Joannes archidiaconus Timothei, cum esset Manichæus, conviciis

A affectu Timotheum, et imperatori quod dixerat indicavit. Ast imperator ignominiose ac dire Timotheum in faciem conveniens negantem invenit, et contra eos anathematizantem qui Chalcedonensem synodum recepissent. Porro Joannes Alexandrinus inibuit Ægyptios ascendere Hierosolymam, ut non communicarent in exaltatione Chalcedonensi concilio. Terribilia vero quædam ab his qui a dæmonio tenebantur facta sunt Hierosolymis tunc. Anastasius enim cupiens fieri dux Palæstinæ, pollicitus est imperatori, nisi persuaderet Joanni, post Heliam Hierosolymitano episcopo, communicare Severo, dare trecentas libras auri. Accepto vero principatu venit Hierosolymam, Joannemque sibi non obedientem misit in carcerem. Zacharias vero quidem princeps Palæstinæ, Deo amabilis vir, suggestit episcopo, zelo divino ductus, duci repromittendi se quæ illi placerent acturum, dummodo restitueretur in throno suo; quo se absolute ac restituente, collectis monachis in templo S. Stephani ascendit super ambonem, et anathematizavit Nestorium et Eutychen et Severum atque Soterium, pronuntians sanctas et universales quatuor synodos. Aderat autem et Hypatius filius fratris imperatoris, non communicans omnino Severo. Hic, cum tunc communicaret Joanni, auri libras centum dedit S. Theodosio, qui erat exarchus monasteriorum, ad distribuendum hæc monachis qui rectæ fidei erant et Chalcedonensis concilii zelo fervebant. Imperator autem quosdam ex principibus præcepit in templo S. Theodori Sphoracii super ambonem trisagii additamentum admittere, ita ut multitudines indignatæ per diem litanie illinc egredere, quando et Timotheum per commonitorium scriptum omnibus Ecclesiis præcepit trisagium in litanis cum additamento dicendum, quod multi metuentes fecerunt. Monachi vero alium psalmum psallendo venerunt. Hos autem populus videns clamavit: *« Bene venerunt orthodoxi, »* similtasque multa facta est et incendium domorum multarum ac homicidia dena millia, turba vociferante adversus Anastasium et Vitalianum imperatorem petente, ita ut fugeret Anastasius et latitaret, ab ipsaque Areadne laceraretur injuriis utpote multorum causa malorum Christianis effectus. Alamundaro autem principe Saracenorum gentis baptizato, Severus duos episcopos macula suæ pravitatis infectos direxit ei communicandi: Dei autem providentia ille ab orthodoxis baptizatus fuerat, qui recipiebant concilium. Cumque Severi episcopi subvertere principem a vero dogmate festinarent, mirabiliter eos arguit Alamundarus hujusmodi fabula ait enim ad illos: *« Litteras, »* inquit, *« accepi hodie, quia Michael archangelus mortuus est. »* Illis vero dicentibus hoc impossibile fore, ait princeps: *« Et quomodo Deus secundum vos nudus crucifixus est, nisi naturarum esset duarum Christus, quandoquidem nec angelus moritur? »* Et ita cum confusione Severi recesserunt episcopi.

Porro Cabades quosdam Christianos, qui erant in Perside, poplite enervavit, qui tamen postmodum ambulaverunt.

Vicesimo tertio imperii Anastasii anno Hormisdas papa Romanus pontificium gerit. Vitalianus autem, quem populus imperatorem expetiverat, accepta tota Thracia, Scythia et Mysia, Vulgares habens secum et multitudinem Hunnorum, cepit Anchialum et Odysopolim. Comprehendit autem et Cyrillum magistrum militum Thraciæ, et pervenit prædas gerendo usque Byzantium, parcens vero civitati apud Sosthenium castra metatus est. Anastasius autem desperatione consternatus mittit ex senatu quosdam, rogans eum pacisci et jurare una cum senatu, quod ab exsilio episcopos revocaret apud Heracliam Thracæ. Porro Vitalianus addidit ut et principes uniuscujusque scholæ jurarent istud; sed et Macedonius et Flavianus, qui nequiter pulsifuerant, suos reciperent thronos, similiter et reliqui omnes episcopi, et ita celebraretur synodus, Romano et cunctis episcopis convenientibus, et communi judicio probarentur quæ adversus orthodoxos sunt præsumpta. Itaque cum hæc imperator, senatus et reliqui principes populique iurassent et confirmassent ita fiendum (21), facta est pax, et ad propria rediit. Hormisdas vero Romanus episcopus, molestiis fatigatus a Theodorico Vitaliano favente, Ennodium episcopum misit et Vitalianum archidiaconum ad synodum celebrandam apud Heracliam. Venere autem et episcopi ex diversis locis fere ducenti, qui illusi ab iniquo imperatore ac Timotheo episcopo Constantinopolitano recessere inefficaces. Impius quidem imperator pacta transgrediens clam intimavit Romano papæ ne veniret: miserat enim Vitaliano sacram quo transmitteret eam Romam, ut papa proficisceretur ad celebrandam apud Heracliam synodum. Omnis autem populus atque senatus in præsentia maledicebat Anastasio tanquam perjuro. Porro Vitalianus indignatus adversus Anastasium ob perjurium multa mala exercitibus Anastasii et reliquæ rei publicæ demonstravit, occidens, rapiens, armis exuens, et postremo ad injuriam ejus unumquemque militem uno æreo nummo vendens.

Mundi anno 608, divinæ incarnationis anno 508, Hunni, qui dicuntur Sabæ, transeuntes Caspias portas, Armeniam et Cappadociam, Galatiam et Pontum depopulati sunt, ita ut Euchaitam quoque pervaderent. Unde et fugiens Macedonius, prope modum periclitaturus, salvatus est apud Gangras. Quo comperto Anastasius amare illic eum custodiri præcepit, mittens, ut aiunt, qui eum occideret. Defunctus autem apud Gangras positus est in templo sancti Martyris Callinici juxta reliquias ejus, multas sanitates efficiens; qui cum exanimis jaceret, manu fertur se signaculo crucis signasse.

Theodorus autem quidam ex his qui cum eo erant vidit eum in somnis sibi dicentem: *Excipe, et abiens lege Anastasio, et dic: Ego quidem vado ad patres meos, quorum fidem servavi, non cessabo autem increpescens Domino, usquequo venias et in iudicium ingrediamur.* Eodem anno Alexandriæ multi viri et mulieres et pueri atrociter a demonibus obsessi repente latrabant. In somnis autem quidam vidit quemdam dicentem quia propter anathematisimos synodi patiuntur ista. Porro monachi cremi zelo divino moti, quatuor contestationes componentes, duas quidem ex his misero imperatori, unam vero principibus regionis et unam episcopo Hierosolymitano Joanni, protestantes nequo sanctam se Chalcedonensem synodum prævaricatos neque impio Severo communicaturos, quin et se promptam habere mortem, incendentes et sancta loca. Sane Thessalonicensi episcopo communicante ob metum imperatoris Timotheo Constantinopolitano episcopo, quadraginta episcopi Illyrici et Græciæ convenientes in unum per professionem in scriptis factam, ut a proprio metropolitano discessere ab eo; et Romam mittentes Romano communicare in scriptis professi sunt. Episcopum autem Thessalonicensem Theodorus historicus patriarcham nominal irrationabiliter, nesciens qua pro causa.

Vicesimo imperii Anastasii anno, Joanne Nicæote Alexandrino antistite hæretico mortuo, Dioscorus junior, Timothei Heluri consobrinus, prælatus est episcopus Alexandriæ. Cum autem venisset Byzantium, pro Alexandrinis apud imperatorem intercessurus propter occasionem filii Calliopii Augustalis, ab orthodoxis publice conviciis appetebatur, cum procederet, existimantibus eum contra recta dogmata advenisse. Ergo cum ob homicidium intercessisset, cum festinatione discessit. Causa vero cædis ista fuit. Cum Dioscorus manus impositionem accepisset, recessere multitudines rusticorum, dicentes quia nisi secundum quod sanctorum continent apostolorum canones fiat, non recipietur episcopus: princeps enim inthronizaverat eum. Dioscorus autem venit ad S. Marcum, et venientes clerici induerunt eum secundo, et iterum consecraverunt. Et ita veniens ad S. Joannem perfecit collectam. Cum autem esset illic Theodosius filius Calliopii Augustalis et Acacius magister militum, turbæ turbatæ cœpere injuriis afficere Augustalium, eo quod laudaret imperatorem Anastasium. Cum vero jurgium motum fuisset, insipientes quidam a sede filium Augustalis deposuerunt, et interemerunt eum. At vero Acacius magister militum, quotquot capere potuit, interfecit. Hæc audiens imperator iratus est adversus eos. Porro Dioscorus interveniens mitigavit eum. Inter Indos vero et Persas castrum est nomine Zubdaber, ubi multas pecunias et lapides pretiosos esse Cabades rex Persarum ediscens,

NOTE.

(21) *Fiendum.* Flodoardus *Hist. Rem.* 1, 13: (*Fiendumque se Christianum vovisset.*) Vide Vosium *De vitis sermonis*, 4, 30, circa unem. FABR.

quererat hoc comprehendere. Dæmones autem loco insidentes prohibebant illum aggredi. Omni ergo mota excogitatione magorum suorum, deindeque Judæorum consilio frustratus, credidit per orationem Christianorum, quæ sit ad Deum, huic dominari; et episcopum quemdam Christianorum, qui apud Persas erant, super hoc deprecatus est. Qui collecta celebrata divinorum mysteriorum participatus est, et accedens ad locum dæmones, qui illi inerant, pepulit, et sine labore castrum Cabadi tradidit. Stupefactus autem super hoc signo Cabades prima cathedra episcopum honoravit, cum usque ad illud tempus Manichæi atque Judæi præsiderent; porro volentibus baptizari licentiam præbuit.

Vicesimo septimo imperii Anastasii anno vidit idem imperator in visu virum terribilem, portantem codicem; qui hunc aperiens, et juveniens nomen imperatoris, dicit ei: *Ecce propter malam fidem tuam deleo quatuordecim, et delevit eos. Expergefactus autem, et advocato Alamantio præposito, dixit ei visionem. Et ego, ait, vidi hæc ista nocte, quia assistenti mihi imperio tuo porcus magnus veniens, et comprehensa prætexta mea, projecit me in terram et interemit.* Convocato ergo Proculo conjectore (22) edixit ei quæ fuerant visa; qui quod ambo forent post paululum morituri prædixit. Timotheo vero Constantinopoleos episcopo mortuo, Joannem Cappadocem episcopum et syn-cellum Constantinopoleos episcopum creaverunt. Hic consecratus tertio die Paschæ apostolicam indutus est stolam. Populus autem instantiam multam agebat ut Joannes anathematizaret Severum. Porro eodem anno mortuus est impius Anastasius, et imperavit pius Justinus pro eo, vir senior et multum peritus, quia a militibus incipiens usque ad senatum profecit, Illyricus genere. Quidam autem aiunt quod divino fulmine percussus Anastasius periisset.

Mundi anno 604, divinæ incarnationis anno 514, anno imperii Justini primo, Vitalianus post mortem Anastasii eidem imperatori valde familiaris effectus est, ita (ut consul appellaretur, fiduciamque tantam apud imperatorem haberet ut etiam Severum præciperet ejici et interimi: nimis enim erat orthodoxus Vitalianus. Quo audito Severus fugit, et Julianus Halicarnassi episcopus. Ægyptum abeuntes, hanc conturbaverunt, sermonem de corruptibili et incorruptibili commoventes, dum Alexandriae Dioscorus esset episcopus. Episcopi autem et clerici Romam venientes, auctoritate ab Hormisda Romano episcopo studio Vitaliani percepta, cum adhuc viveret, Joannes Cappadox episcopus Constantinopolitanus, sanctam Chalcedonensem synodum in diptychis ordinaverunt, una cum aliis sacris tribus conciliis. Cum vero Severus impius fuga lapsus esset effectus, Paulus

A consecratus est Antiochiæ, et donavit imperator civitati Antiochenæ mille libras auri. Sed et cæteris urbibus benevolentiam præstitit, inhibens quoque et publicas perturbationes. Xeniam vero, qui et Philoxenus dicebatur, episcopum Hierapoleos, cum esset Manichæus, et Petrum Apamiæ cum omnibus ipsius maculæ participibus exsilio relegavit. Revocavit autem omnes quotquot injuste fuerant ab Anastasio exsules constituti. Sed et Apionem patricium, quem in Nicæna civitate in presbyterum consecraverat, quemque imperator, ut revera prudentem, præfectum fecit prætoriorum. Sequenti autem anno Joanne Cappadocia Constantinopolitano episcopo defuncto, Epiphanius presbyter ipsius ecclesiæ atque syncellus promotus est; similiter et Hormisda Romano dormiente Joannes episcopatum suscepit.

Tertio Justini principis anno, bello moto inter Romanos et Persas, misit idem Justinus legatos et munera ad Zelicben regem Hunnorum, et repromisit cum juramentis se imperatori contra Persas auxilium præstaturum. Mittente autem et Cabade repromisit et ipsi. Hoc sane Justinus ediscens tristatus est valde. Porro direxit ad Persas Zelicbes viginti millia ad expugnandum Romanos. At vero Justinus destinavit Cabadi regi Persarum legationem pro pace, et quasi super alio quodam scribens etiam de Zelicbe significavit, quia opulationis juramenta cum Romanis habet, quia et munera accepit multa, et vult proditor Persarum fieri, et quia oportet nos, cum simus fratres, ad amicitiam venire et non a canibus istis illudi. Tunc Cabades accersens secreto Zelicben, sciscitatus est si accepisset a Romanis munera, hortatus adversus Persas; qui dixit: *Etiam.* Et iratus Cabades occidit eum, et per noctem missa multitudine Persarum interfecit populum ejus, suspicatus quod dolo venissent ad illum; quotquot autem potuerunt fugere, redierunt ad propria. Præterea Euphrasius Antiochenus Chalcedonensem synodum exclusit a diptychis, sed et nomen Hormisdæ papæ Romani. Post hæc vero timens quatuor concilia confirmavit.

Quinto anno imperii Justini Zathus rex Lazorum, recedens a regno Persarum regnante Cabade et Zathum amante, qui etiam illum in regem Lazorum provexerat, venit Byzantium ad Justinum, et rogavit eum ut fieret Christianus et ab ipso appellaretur imperator Lazorum. At imperator cum gaudio illo suscepto, illuminavit (23) eum et filium appellavit. Profectus autem imperator Lazorum a Justino portavit coronam et chlamydem imperatoriam albam. Quo comperto Cabades rex Persarum significavit imperatori Justino, dicens quia Cum amicitia et pax sit inter nos, quæ inimi-

NOTÆ.

(22) *Conjectore.* Glossæ: ὄναροφύτης, conjector, somnisolutor, somniorum interpret. V. Plaut. *Curl.* act. II, sc. 1 et II. FABR.

(23) *Illuminavit,* ἐφώτισεν. Φωτίζειν in scriptis Patrum accipitur pro baptizare. V. Gregor. Naz. εὐ τὸ ἄγιον βάπτισμα. Id.

corum sunt agis, et eos qui sub potestate Persarum a sæculo erant assumpsisti. Qui remisit ei : *Nos quemquam subjectorum imperio tuo neque assumpsimus, neque subvertimus. Sed ascendens Zathus ad imperialium nostra procidens deprecatus est ut ab scelesto et pagano dogmate impiisque sacrificiis et errore demonum liberaretur, et accederet ad conditorum omnium Deum, et fieret Christianus. Ilunc nos baptizantes absolvimus ad propriam regionem.* Ex tunc ergo facta est inimicitia inter Romanos et Persas. Eodem quoque anno gesta sunt quæ circa S. Arethan provenerunt.

Sexto imperii Justiniani anno Theuderichus, Romanam tenens et ea quæ Arii sunt sapiens, coegit Joannem papam venire Byzantium ad imperatorem Justinum et intercedere pro Arianis, ut non compelleret illos ab hæresi sua discedere. Nam et Theuderichus hoc in orthodoxos, qui in Italia erant, facere minabatur. Joannes vero Byzantium veniens, et invitatus ab Epiphano patriarcha, non consentit, usquequo Epiphano præsideret utpote papa Romanus. Qui omnibus quidem episcopis communicavit, Timotheo vero Alexandrino non communicavit. Cabades autem Persarum rex, filius Perozi, multa millia Manichæorum cum episcopo eorum Indazaro una die peremit, una cum senatoribus Persis, qui sensus eorum erant. Filium enim ejus, nomine Pthasuarsan, Manichæi a puero instruentes et sui sensus efficientes repromittebant ei, dicentes quia Pater tuus senuit, et si contigerit eum mori, principes magorum unum fratrum tuorum facient imperatorem, eo quod teneat dogma ipsorum. Nos autem possumus per orationes nostras suadere patri tuo abrenuntiare imperio, et te promovere, ut ubique confirmes dogma Manichæorum. Qui repromisit hoc facere, si imperasset. Cum autem hæc Cabades cognovisset, jussit conventum fieri quasi facturus filium suum Pthasuarsan imperatorem, et omnes jubens Manichæos una cum episcopo eorum et mulieribus et liberis adesse conventui, similiter et principem magorum Glonazea et magos, et Christianorum episcopum Boazanem, dilectum a Cabade utpote medicum optimum. Et convocatis Manichæis ait: *Gaudeo super dogmate vestro, et volo dare, dum vivo, filium meum Pthasuarsan et consentaneum vestrum. Sed segregate vosmetipsos ad recipiendum eum.* Qui freti fiducia vosmetipsos segregaverunt. Cabades autem præcipiens exercitus suos ingredi, omnes occidit gladiis cum episcopo eorum, sub conspectu principis magorum et Christianorum antistitis.

Mundi anno 6019, divinæ incarnationis anno 519, cum terræ motus apud Antiochiam adhuc teneretur, Euphrasius episcopus obrutus est a terræ

motu et et mortuus est, et cuncta domus et ecclesia cecidit, et pulchritudo civitatis exterminata est: non enim facta est talis divinitus ultio in alia civitate per omnes generationes. Ast piissimus imperator Justinus his cogitis plurimum animo doluit, ita ut ablato diademate a capite suo et purpura lugeret in sacco sedens per dies multos, adeo ut in die festo procedens ad ecclesiam non passus sit portare coronam vel chlamydem. Porro mense Aprilis ejusdem quintæ indictionis ægrotus imperator Justinus effectus prorexit, dum adhuc viveret, in imperatorem Justinianum nepotem (24) suum, qui et coimperavit ei mensibus 4. Mense autem Augusto ejusdem quintæ indictionis Justinus obiit. Eodem autem anno singulare imperium Justinianus obtinuit. Rex autem Helurorum, Grætes nomine, ad Romanos confluit, et venit Constantinopolim cum populo suo, et petiit imperatorem quo fieret Christianus; qui baptizatum in Theophaniis suscepit eum ex baptismate, repromittentem auxiliari ei in quibuscunque voluisset. Eodem anno adhæsit Romanis mulier quædam ex Hunnis, qui dicuntur Saber, barbara, nomine Boazer, vidua, habens secum Hunnorum millia centum. Tum et rex Hunnorum qui sunt juxta Bosphorum, nomine Gorda, accessit ad imperatorem, et factus Christianus susceptus est ab imperatore; et multis ei præstitis donis misit eum in regionem ipsius ad Romanas res custodiendas et Bosphorum civitatem, quæ pro eo quod Romanis boves per singulos annos pro pecuniis inferebat, Bosphorus appellata est. Locavit autem et numerum militum Romanorum et tribunorum custodire civitatem propter Hunnos, et exigere tributa boum. Promulgavit autem formam imperator de episcopis et æconomis et orphanotrophis et xenodochis, ne hæreditates possiderent nisi quæ priusquam proveherentur habuisse probarentur, de quibus et testamentum emittere potuissent. Ab hora vero qua promoverentur, neminem habere licentiam disponendi, sed omnia ipsius venerabilem domum hæreditari. Et exposuit imperator leges validas contra libidinosos, et multi puniti sunt, et factus est timor multus et cautela. Renovavit etiam contrarias leges, faciens singularem codicem, et vocans eum Novellas constitutiones, in quibus non permittit principem in locis, quibus præest, emere possessionem aut ædificare domum aut hæreditare (25) extraneam personam, nisi quis sibi cognatus existat.

Eodem anno passa est a divina indignatione rursus Antiochia, post duos annos prioris passionis, et factus est terræ motus magnus et tempestas gravissima. Et litaniam faciebant qui remanserant omnes, discalceati, clawantes, *Kyrie, eleison,*

NOTÆ.

(24) *Nepotem, ἀνεψιόν.* ut tunc loquebantur, i. e. sororis suæ filium. Gregorius Turon. *Hist.* 1, 18: « Octavianus Julii Cæsaris nepos, quem Augustum vocant. » Et III, 18: « Parvipendens de interfectione nepotum. » Loquitur de Chlotario, qui

filios fratris occiderat. Vide Vossium *De vitiiis sermonis*, 1, 27. FABR.

(25) *Hæreditare.* Vetus interpretis epistolæ ad Philadelph. quæ S. Ignatio ascribitur: « Regnum Dei non hæreditabit. » lb.

et projicientes se pronos super nives. Apparuit autem in visu cuidam Dei cultori homini, ut diceret omnibus residuis quod superscriberent in superliminaribus suis, *Christus nobiscum, state*. Quo facto stetit ira Dei. Et rursus imperator et Augusta multas pecunias donaverunt in recuperationem et adificationem Antiochensium civitatis, quam et cognominavit Theopolim. Porro XII Kal. Apriliarum 7 indictionis irruiit Alamundarus Zecius, regulus Saracenorum, et deprædatus est primam Syriam usque ad terminos Antiochiæ in locum qui dicebatur Litargum, et occidit multos, et incendit exteriora Chalcedouis. Et audientes primores Romanorum, exierunt adversus eum. Quo comperto Saraceni una cum Persis, sumpta præda cum captivis, fugerunt. Præterea Samaritæ et Judæi in Palæstina imperatorem quemdam Julianum coronantes, et arma contra Christianos moventes, rapinas et homicidia et incendia operati sunt; quos Deus tradidit in manus Justiniani, et interemit omnes, et decollavit Julianum tyrannum. Interea tertio imperii sui anno Justinianus imperator promulgavit ne militarent pagani nec hæretici, nisi soli orthodoxi Christiani, dans illis et inducias usque ad menses tres ad conversionem.

Septimo imperii Justiniani anno facta sunt Vandalica bella, et recepit Belisarius Africam. Denique Vandali sub Arcadio et Honorio ad Hispaniam venientes cum Godigiselo rege suo, et ex ea in Libyam transeuntes, hanc comprehenderunt. Godigiselo vero mortuo Gizerichus ejus principatum suscepit. Cui successit Honorichus filius ejus, regnum adeptus; qui multa mala Christianis qui in Libya erant ostendit, et arianizare coegit, et multos occidit, et linguam a gutture quorundam abscidit, qui etiam Dei gratia postea loquebantur. Episcopus autem quidam Orientalis partis imperatorem Justinianum deterruit, dicens ex Deo sibi visionem factam, jubentem sibi ad imperatorem accedere, et postulare ut Christianos qui erant in Libya liberaret a tyrannis. Quibus imperator auditis retinere mentem ultra non potuit, sed tam exercitum et naves armis circumdedit et victualia (26) præparavit, Belisariumque in procinctu esse præcepit in Libyam prætorem mittendum, quem et prætorem imperator principaliter, et in omnibus statuit. Erat autem cum eo et Procopius, harum rerum conscriptor; proficiscentes autem a regia urbe adierunt Abydum. Belisarius vero curabat quatenus universus stolis simul navigaret et in prædium idem ipsum diverteret; cumque ad Siciliam pervenisset, misit Procopium conscriptorem Syracusam, si forte inveniret quosdam qui se in Libyam ducerent. Ipse vero stolo accepto

ad Caucanam properavit villam, 200 a Syracusa stadiis differentem. Procopius ergo Syracusam ingressus escas emit apud Amalasantham, uxorem Theuderichi, matrem autem Atalarichi regis Italiæ, amicitiam erga Justinianum habentem. Consecutus quoque est inopinate virum qui sibi fuerat amicus a puero, quique experimentum habens Libyæ locorum et maris, tres tantum dies transierant ex quo Carthagine venerat. Et asseverabat omnem securitatem habere illos, et haud metuere quemquam illorum quod adversus se moveretur exercitus, ita ut a quatuor mansionibus (27) maris Gelimer moraretur. Hunc ergo assumptum Procopius ad Caucana perveniens Belisario præsentavit. Quibus compertis Belisarius transmeavit, et exiit in quoddam prædium; aggeremque ac vallum profundum facientes castrametati sunt. Ubi et cum locus inaquosus esset, vallo effosso terra protulit aquam ad omnem utilitatem, tam animantibus quam exercitibus. Sequenti vero die populus ad prædam prorupit. Prætor autem his accersitis hæc ad eos locutus est: *Violentiam quidem inferre alienisque pasci injustitia est in omni tempore, maximeque nobis in periculis constitutis. Ego enim in hoc fissus in hanc vos terram transvexi, ut justitia et opere bono tam Deum placemus quam Afros ad nosmet attrahere procuremus. Hæc autem vestra intemperantia in contrarium vobis proveniet, et ageat ut Afri Vandalis auxilientur. Sed acquiescentes verbo meo, ementes escas asportate, et neque injusti esse videamini neque amicitiam Afrorum in inimicitiam convertatis, sed Deum potius placare studete. Cessate insilire in alienum, et lucrum excutiite periculis plenum. Mittens autem Belisarius electum exercitum urbem sine labore comprehendit; noctu enim ad eam accedentes, et una cum introeuntibus plaustris rusticorum ingredientes, hanc obtinuerunt; et cum dies factus fuisset, tam sacerdotem quam hujus primos captantes, ad prætorem destinaverunt.*

Belisarius itaque Carthagine capta commonebat milites, dicens: *Videte quanta prospera facta sunt nobis, quoniam sobrietatem erga Afros ostendimus. Videte honestatem in Carthagine conservare et ne quis quemquam opprimat, nec quidquam ipsius subripiat. Cum enim multa mala fuissent a Vandalis barbaris viris perpassi, imperator noster ad auxiliandum eis nos misit et ad libertatem donandam. Hæc commonens Carthaginem introivit, et ascendens palatium in Gelimeris solio sedit. Ad quem accesserunt negotiatores Carthaginis, et quotquot juxta mare manebant, queritantes se rapinam a classibus pertulisse. At vero Calonymum, navium principem, juramento constrinxit quatenus om-*

NOTÆ.

(26) *Victualia*. Commeatum, victui necessaria. Glossæ Dosithei: « alimonia, victualia. » Flodoardus, *Hist. eccl. Rem.*, II, 11: « Sufficientia victualia constituit. » FABR.

(27) *Mansionibus*. Sulpicius Severus in Martino: « Sedecim mansionibus abest. » Plura de mansionibus dico ad tit. III dictæ Collectionis. Id.

nia quæ rapta fuerant asportaret et propriis dominis redderet; qui defraudans ex eis et perjurans non post multum vindictam exsolvit: nam extra sensum effectus suam ipsius linguam comedens obiit. Ita vero prætor sine tumultu urbem possidebat, ut nec injuriam quampiam inferret homini, nec in foro quospiam obserare domum contingeret, sed ementes milites manducabant et lætabantur. Eos vero Vandalos qui ad sacra confugerant, fide præstita educebat. Murorum autem civitatis diligentiam exhibebat, cum antea negligentia ruerent. Porro dicebant et vetus verbum Carthagine dictum, videlicet Gamma persequetur Beta, nunc esse perfectum: prius enim Gezerichus Bonifacium insectus est, nunc vero Belisarius Gelimerem. Præterea tot pecunias multitudo reperit quot in nullo loco unquam esse contigerat. Denique Romanorum principatum depopulantes pecunias multas in Libyam transporterunt. Et cum ipsa regio optima et secunda esset, pecuniarum reditus eis effecti sunt multi. Nonaginta quippe et quinque annis Vandali Libyam tenuerunt; et cum multas divitias collegissent, in illa die in Romanorum manus omnes divitiæ redierunt. In tribus enim mensibus cum pugnasset Belisarius, id est a Kalendis Octobribus usque ad Kalendas Decembrias, totam Libyam subdidit. Misit autem Joannem Armenium cum ducentis electis persequi Gelimerem, donec eum vivum aut mortuum comprehenderet; qui præoccupans Gelimerem comprehensurus erat, nisi res contigisset huiusmodi. Huliæares quidam ex Belisarii armigeris erat cum Joanne; qui vino inebriatus, videns avem super arborem insidentem, tenso arcu jecit adversus avem. Et avem quidem consecutus non est, Joannem vero retro in lervice percussit; qui plagatus mortuus est, multum luctum tam imperatori Justiniano et Belisario, quam cunctis Romanis et Carthaginensibus derelinquens. Taliter Gelimer effugiens illa die ad Maurusios properavit; quem Belisarius persecutus in Papua monte, in novissimis Numidiæ, circumclusit, hunc obsidens per hiemem, deficientibus ei omnibus necessariis: panis enim apud Maurusios non sit neque vinum neque oleum, sed far et hordeum imnaturum, ut irrationabilia animalia, comedunt. His Gelimer incidens scribit ad Faran, quem dimiserat Belisarius ad custodiendum eum, ut mitteret sibi citharam et panem unum et spongiam. Faras autem hæsitabat quidnam esset hoc, donec qui detulerat epistolam dixit quia panem quidem desiderat videre Gelimer, non videns panem ex quo ascendit in montem, spongiam autem propter oculos non lotos ac per hoc læsos, quatenus hos sinceros

A spongia reddat, porro citharam, ut calamitatem et lamentetur et debeat. His auditis Faras condolens, et fortunam humanam deplorans, secundum ejus scripta faciebat, et omnia mittebat quæcumque (28) Gelimer egebat. Præterea cum hiems transiisset, metueps Gelimer obsidionem Romanorum, et cognatorum misertus filiorum, qui vernies in eadem miseria fecerant, dissolutus est mente, et ad Faran rescripsit quod fidei verbo recepto ipse, et qui secum erant, ad Belisarium properarent. Quo hunc certum jurejurando reddente, assumptis omnibus Carthaginem venit. Belisarius autem hunc gratanter recepit. At vero Gelimer ridendo ad Belisarium introivit. Quem alii quidem superfluitate passionis excessisse quæ sunt naturæ, delirumque suspicabantur effectum: amici vero hujus et sagarem hominem hunc esse cogitabant, et cum fuerit rex et regii generis, et virtutem validam pecuniasque magnas habuerit, quoniam in fugam versus est et mala in Papua pertulit et nunc ut captivus ductus est, nihil præter multo risu digna, quæ hominum sunt, arbitratum eum esse perhibebant. Belisarius autem hunc cum principibus omnibus Vandalorum non in dehonoratione (29) custodiebat, ut ad imperatorem Justinianum Byzantium duceret. Cyrillo vero statim Belisarius cum capite Zatzonis fratris Gelimeris in Sardum insulam misso, quæ Kyrnus vocabatur, primum hanc Romanis subegit. In Cæsaream autem, quæ est in Mauritania, Joannem alium destinavit, quæ 30 dierum itinere a Carthagine distans penes Gadira et solis occasum jacet. Aliumque Joannem ex prætoribus unum in fretum quod est in Gadiris, et in castellum quod Septum vocant, direxit. Porro in insulas quæ juxta Oceanum sunt, Majoricam scilicet et Minoricam, Apollinarium destinavit, virum bonum. Misit autem et in Siciliam quosdam Afrosum, et castrum Vandalorum comprehendere jussit. Gothi vero qui hoc custodiebant, matri Athalarici hæc nota fecerunt. Quæ scribit ad Belisarium ne idem castrum tyrannide caperet, quousque imperator Justinianus sciret, et quod sibi esset visum efficeret. In his ergo Vandalicum bellum finem accepit. Verum invidia, utpote in magna felicitate fieri solet, contigit etiam in Belisarium: quidam enim derogaverunt ei penes imperatorem, quod tyrannidem meditaretur. Ast imperator misso Salomone tentat Belisarii voluntatem, utrum cum Gelimere et Vandalis veniret Byzantium, an manens illuc eos transmitteret. Belisarius autem Byzantium profectus est, Salomone prætore Libyæ derelicto. Cumque Belisarius Byzantium una cum Gelimere et Vandalis pervenisset, magna præmia percipere

NOTÆ.

(28) Quæcumque. Cato ap. A. Gellium 13, 22: « Quia multa ego. » Plautus *Menæchm.* act. 1, sc. 2: « Nec quidquam eges. » Priscianus l. xviii: « Nostri, ego illius rei et illam rem et illa re. » FARAN.

(29) Dehonoratione. Flodoardus *Hist.* II, 20: « Quidquid in ipsius imperatoris dehonoratione gestum fuerat. » Vetus interpret epistolæ ad Philippenses, quæ S. Ignatio ascribitur: « Dies festos nolite dehonore. » lb.

meruit, qualibus nimirum temporibus priscis Romanorum prætores in maximis victoriis digni efficiebantur. Sexcentis enim annis transactis nemo ad talem pervenit honorem nisi Titus, Trajanus et alii Imperatores, qui magistratum contra Barbaricas nationes obtinentes mirabiliter triumpharunt; exuviisque ostensis et ex bello mancipiis in media urbe pompis hæc publicavit, quod triumphum vocant Romani. Sic veteri quidem modo, sed pedestri incedens ex domo sua usque ad Hippodromium. Erant autem exuviæ quotquot administratorio principis ordini competeabant, id est throni aurei et rhedæ, quibus regum uxores vehuntur, ornatusque de lapidibus pretiosis compositus, argenti quoque multa millia talentorum, et diversorum imperialium vasorum, quæ Gezerichus Romano despoliato palatio Africam tulit, inter quæ et Judæorum vasa, quæ Vespasiani filius Titus post captam Hierosolimam Romam detulerat. Mancipia vero erant ex triumpho tam ipse Gelimer, vestimentum quoddam portans purpureum, et cognatio ejus universa, Vandalorum quoque quotquot valde prolixi staturæ ac boni corporis erant. Cumque Gelimer in Hippodromium pervenisset, et tam imperatorem supra tribunal sedentem quam ex utraque parte vulgus astans vidisset, non quiescebat clamans: *Vanitas vanitatum, et omnia vanitas*. Pertingentem autem eum juxta imperatoris tribunal purpura ejus ablata pronum cadere et adorare coegerunt imperatorem. At vero imperator Gelimeri prædia in Galatia multa contulit et amœna, et cum omnibus cognatis suis in his habitare permisit. Verum hunc in patricii ordinem non provexit, eo quod ab Arianæ sectæ discedere minime consentiret.

Salomone præterea rem publicam moderante Maurusii prælium adversus Afros moverunt. Porro Maurusii ex gentibus descendunt quas Jesus Nave ex regione Phœnicum a Sidone ad Ægyptum usque habitantes abegit. Qui pervenientes Ægyptum, et non recepti ab eis, ad Libyam veniunt; et hanc inhabitantibus eis, novissimo tempore imperatores Romani terram obtinentes hanc Hoen nominaverunt, statuentes titulos duos supra magnum fontem ex lapidebus candidis concavis, habentes litteras Phœniceas, dicentes hæc: *Nos sumus qui fugimus a facie Jesu latronis, filii Nave*. Erant autem et aliæ gentes in Africa primum indigenæ, habentes regem Asclepium, qui Heraclio conregnavit, quem terræ filium esse asseveraverunt qui Carthaginem condiderunt. Salomon autem a Carthagine sumptis exercitibus contra Maurusios properavit, qui in fugam versi et se in præcipitia de-

mergentes semetipsos interficiunt. Mortua vero sunt in hoc bello Maurusiorum quinquaginta millia, Romanorum vero penitus nullus. Quin nec ictum quisquam eorum ullum accepit, sed omnes incolumes victoriam consecuti sunt. Plurimi vero principum ipsorum Romanis adjuncti sunt. Mulierum atque puerorum tantam multitudinem Romani cepere ut ovis pretio servum Maurusium emere volentibus venundarent. Et tunc eis vetus eloquium cujusdam divinæ (30) feminæ contigit, quia maledictione multitudo eorum a viro sine barba perit: Salomon quippe a puero eunuchus præter voluntatem effectus est, præ passione genitales partes amittens. Porro tota Libya percepta Carthaginem rediit. Præterea vere incipiente missus est Belisarius Siciliam Romanis facere tributariam. Ubi eo hiantem Romani Libyæ contra Salomonem simulates fecerunt, hoc modo. Acceptis enim interemptorum uxoris Vandalorum habebant agros earum ut suos, et solvere imperatori pro eis tributa volebant. At vero Salomon commonebat eos ne contradicerent imperatori, sed huic quæ deliberata fuissent penitus redderent. Ceciderunt autem quidam eorum, maximeque Gothorum, in Arianæ sectam; quos sacerdotes Ecclesiæ segregabant, et nec liberos eorum baptizare volebant. Unde et in die festo simultas effecta est. Consiliati vero sunt milites Salomonem in templo perimere; qui hoc audito suadere eis recedere a seditione tentabat, quod non post pauca obtinuit. Belisarius autem Siciliam et Romam ab Ugio detentam et circumquaque civitates accipiens, Ugium Byzantium duxit ad Justinianum cum uxore ipsius et liberis. Et misit imperator Narsem cubicularium Romam cum classe tenendi ea quæ illic habebantur. Salomon autem muris Libyæ civitates munivit. Et quoniam Maurusii discesserunt a Numidia victi, Zaben regionem atque Mauritaniam et Sitiphin metropolim sub tributo Romanis effecit: alterius enim Mauritanie Cæsarea prima metropolis est. Interea Iberum rex, Zamassardus nomine, Constantinopolim ascendit ad imperatorem Justinianum cum muliere (31) ac senatoribus suis, rogans eum ut esset Romanorum concertator et germanus amicus. Ast imperator hujusmodi proposito ejus accepto multis eum et senatoribus ejus munificentis honoravit. Similiter et Augusta uxor ejus variata gemmis ornamenta donavit, et dimisere eos pacifice ad proprium regnum.

Octavo anno imperii Justiniani passa est a divina indignatione Pompeiopolis Mysie: scissa enim est terra terræ motu, et obrutum est medium civitatis cum habitatoribus, et erant subtus terram,

NOTÆ.

(30) *Divinæ*. Glossæ: « Divinum $\mu\acute{\alpha}\nu\tau\iota\nu$. » Petronius: « Divinam ego putabam. » Auctor Querolis in Pref.: « Magum mathematicumque sese fingens, » et mox: « Querolis secreta et familiaria quasi divinus loquitur. » FABR.

(31) *Muliere*. Mulier pro uxore, ut in Capitulis Caroli Calvi, quod ibi observat Sirmondus. Imo et Scyzyla let. ita loquitur in l. xciii, *De legat*, 3: « Et vulgus Hispanicum *muger* dicit, Italicum *molgie*, Provinciale *mouille*, pro uxore. » Ib.

et voces eorum adieciunt clamantium ut sibi misericordia præstaretur, et multa donavit imperator ad educandos et adjuvandos, viventesque liberaliter juvit. Eodem vero anno tradidit Justinianus ad psallendum in ecclesia illud quod canitur *Unigenitus Filius et Verbum Dei*.

Mundi anno 6029, divinæ incarnationis anno 529, Agapitus Romanæ gerit Ecclesiæ præsulatum, Justinianus decimum imperii agit annum, quando et Epiphania episcopo Constantinopoleos defuncto Anthimus episcopus Trapezuntensium translatus est Constantinopolim. Agapitus autem Romanus episcopus hoc anno ascendens Constantinopolim synodum celebravit contra impium Severum et Julianum Alicarnassensem et cæteros theopaschitas; inter quos et Anthimus, ut consentaneus eorum, depositus a throno projectus est et exivit, cum episcopatum obtinisset regiæ urbis mensibus decem; et consecratus est pro eo Menas presbyter et xenodochus Sampson ab Agapito papa Romano. Porro Agapitus dormivit Byzantii, et consecratus est pro eo Silverius.

Anno imperii Justiniani undecimo facta sunt prima encænâ Magnæ ecclesiæ Constantinopoli, Mena patriarcha in regio sedente vehiculo, et imperatore litaniam cum populo faciente.

Anno duodecimo imperii Justiniani, cum Romæ Vigilus esset episcopus, moti sunt Bulgarum duo reges, Vulger scilicet et Droggo, cum multitudine in Lyciam et Mysiam, cum esset magister militum Mysiæ Justinus, et Scythiæ Baudarius, qui exeuntes contra Bulgares inierunt prælium. Et occisus est Justinus magister militum in bello, et factus est pro eo Constantinus Florentii. Et venerunt Bulgares usque ad partes Thracæ, et egressus est contra eos magister militum Illyrici, Hoccus Hunnus, quem suscepit imperator ex sacro baptisate, et in medium missis Bulgaribus conciderunt multitudines copiosas, et receperunt omnem prædam, et vicerunt potenter, occisis duobus eorum regibus.

Eodem anno cepit Chosroes rex Persarum magnam Antiochiam Syriæ.

Anno decimo tertio imperii Justiniani sociatus est Romanis Mundus ex genere Cipedum derivatus.

Anno decimo quarto imperii Justiniani Chosroes rex Persarum quartum in Romanorum terram fecit ingressum; quem Belisarius rursus ab Hesperiiis veniens sapientia sua inefficacem redire coegit ad propria.

Eodem vero anno Timotheo episcopo Alexandriæ mortuo, Severus impius, Antiochenus præsul adulter, et Julianus Alicarnassenseus, Alexandriam fuga lapsi, de corruptibili et incorruptibili confertentes adversus invicem, facti sunt tanquam veritatis extranei, et alter quidem Theodosium, alter

A vero Gaianum Alexandriæ promovit episcopum. Et Gaianus quidem tenuit episcopatum anno uno, Theodosius vero duobus. Hos autem Justinianus imperator mittens duxit Byzantium, et utrumque separatim custodire præcepit. Et Paulum quemdam, qui putabatur orthodoxus, Alexandriæ prorexit episcopum. Illic memoriam Severi scelesti faciens ab episcopatu ira imperatoris ejectus est, et veniens Hierosolymis morabatur.

Anno decimo quinto imperii Justiniani, mense Octobrio, facta est Byzantii mortalitas; et eodem anno hypapanti Domini sumpsit initium, ut celebraretur apud Byzantium die secunda Februarii mensis.

Anno decimo sexto imperii Justiniani contigit debellare invicem regem Azumitensium Indorum Judæorum ex causa hujusmodi. Azumitensium rex ultra Ægyptum est judalzans. Romanorum autem negotiatores per Homeritensem ingrediuntur ad Azumitensem et ad interiores partes Indorum atque Æthiopum. Negotiatoribus autem secundum consuetudinem ingressis terminos Homeriti, Damianus eorum rex illos occidit, et abstulit omnia ipsorum, dicens quoniam Romani malefaciunt Judæis, qui in regione sua sunt, et occidunt eos. Et ex hoc solverunt negotiationem interiorum Indorum Azumiti. Et indignatus Azumitensium rex Adad misit Homeriti, quia lesisti regnum meum et interiorem Indiam, prohibens Romanorum mercatores ad nos ingredi. Et venerunt in inimicitiam magnam, et inierunt bellum in alterutrum. Et cum pugnaturi essent, Adad Azumitensium rex votum vovit, dicens quia si vicero Homeritensem, efficiar Christianus, quia pro Christianis pugno. Deique operatione vicit potentissime, et accepit captivum vivum Damianum regem eorum et regionem ipsorum et regna, gratiasque referens Deo Adad rex Azumitensium misit ad Justinianum imperatorem, ut acciperet episcopum et clericos, et doceretur, et fieret Christianus. Et gavisus est super hoc Justinianus plurimum, et jussit eis dari episcopum quemcunque voluissent, et elegerunt iidem legati, cum curiose quæsilissent, mansionarium (32) S. Joannis magnæ Alexandriæ, virum venerabilem et virginem, nomine Joannem, qui sexaginta duorum erat annorum. Quo suscepto abierunt in propriam regionem ad regem suum, et ita crediderunt Christo, et illuminati sunt.

Mundi anno 6036, divinæ incarnationis anno 556, imperante Justiniano anno decimo septimo factus est terræ motus magnus in universo mundo. Eodemque anno apparuit quidam ex regione Italicorum per villas discurrens, nomine Andreas, habens secum canem rufum et cæcum, qui jussus ab eo faciebat miracula. Cum enim staret ipse in foro, et turba in circuitu adesset, clam eodem cane

NOTÆ.

(32) *Mansionarium*. Sic etiam vertit Nicænæ syn. 2 p. 703 ed. R. Vide et can. 2 syn. Chalcedon.

Zonaram ad concilia p. 697 a. 698 a et 720 b. et concil. Cpolit. sub Mena p. 757. FABR.

deferebantur astantium annuli aurei et argentei et ferrei, et ponebantur in pavimento, quos ille cooperiebat, et præcipiebat cani, et tollebat, et dabat unculque suum. Similiter et diversorum imperatorum nomismata mixta porrigebat per nomina. Sed præsto turba astante, virorum scilicet et mulierum, interrogatus ostendebat in utero habentes et fornicarios et adulteros et avaros et magnanimos. Ostendebat omnes cum veritate. Unde dicebant quia spiritum habet Pythonis.

Anno imperii Justiniani decimo octavo diffusum est mare per Thracen miliaris quatuor, et cooperuit eam circa partes Odyssei et Dionysopolis, et multi necati sunt in aquis, et iterum Dei præcepto restitutum est idem mare in loca sua.

Anno imperii Justiniani decimo nono Petrus Hierosolymitanam et Domnus Antiochenam regit Ecclesiam; et facta est inopia frumenti et vini ac pluvia multa, et factus est terræ motus Constantinopoli magnus, et eversio de sancto Pascha, et cepit vulgus a carnibus abstinere mense Februario, die quarta: imperator autem præcepit alia hebdomada carnem apponi, et omnes carniū venditores occiderunt, et apposuerunt, et nemo emebat aut edebat. Porro Pascha factum est ut imperator iussit, et inventus est populus jejuniens hebdomada superflua.

Anno imperii Justiniani vicesimo capta est Roma a Gothis, et Papa Vigilus venit Constantinopolim, et susceptus ab imperatore cum ingenti honore repromittebat facere unitatem catholicæ Ecclesiæ, et anathematizare tria capitula, quique excommunicationem quatuor mensium dedit Menæ Constantinopolitano episcopo in epitimium. Indignatus autem imperator contra Vigilium propter epitimium, et quia differebat complere quæ videbantur super unitate Ecclesiarum, misit ut comprehenderetur. Qui metuens impetum imperatoris ad altare Sergii martyris monasterii Hormisdæ confugit. Et inde tractus tenuit columnas portantes altare, et has evertit, cum esset gravis et corpore grandis. Imperator autem penitentia ductus suscepit papam Vigilium, et rogatus Vigilus a Theodora Augusta suscepit Menam patriarcham Constantinopolitanum vicesima nona die mensis Junii, festiuitate Apostolorum.

Anno vicesimo primo imperii eius facti sunt terræ motus magni et pluviz, mortuaque est Theodora Augusta. Similiter et sequenti anno facta sunt fulgura et tonitrua, ita ut dormientes ex tonitruis læderentur, atque incendia penes Byzantium.

Mundi anno 6046, divinæ incarnationis anno 546, imperii Justiniani anno vicesimo tertio legatus Indorum venit Constantinopolim ducens elephantem, et ingressus est Hippodromium. Januario vero mense suppositum est nomen Menæ pa-

triarchæ Constantinopolitani, et præpositum est nomen Vigilii præcellens in diptychis. Interea mense Martio exsiliit elephas e stabulo noctu, et occidit multos, alios vero debilitavit. Porro Junio mense facta sunt encœnia sanctorum Apostolorum apud Constantinopolim, et recondita sunt lipsana Andreæ Lucæ ac Timothei apostolorum, et transiit Menas episcopus cum sanctis lipsanis, sedens in carruca aurea imperatoria, lapidibus insignita, tenens tres thecas sanctorum apostolorum in genibus suis, et ita encœnia celebravit.

Anno imperii Justiniani vicesimo quarto, mense Aprili, missus est Narses cubicularius Romam pugnaturus adversus Gothos, qui ceperant Romam, quoniam postquam eam Belisarius cepit, iterum insurrexerunt et receperunt illam Gôthi.

Anno imperii Justiniani vicesimo quinto facta sunt encœnia S. Eirenæ trans Constantinopolim in Sycis, et exierunt sancta lipsana ex Magna ecclesia, una cum duobus patriarchis, Menæ scilicet Constantinopolitano et Apollinario Alexandrino, et sederunt ambo in imperatorio curru, retinentes in genibus suis sancta lipsana, et venerunt usque ad fretum, et transfretantibus obviam eis occurrit imperator, et aperuerunt eandem ecclesiam sanctæ martyris Eirenæ. Eodem anno moritur Menas episcopus Constantinopolitanus, et factus est pro ipso Euty chius apocrisarius Amasiæ ac monachus monasterii quod est penes Amasiam, ac presbyter. Eadem sane Menæ funeris die, cum adhuc jaceret in sacello, mense Augusto tropæa venerunt e Roma Narsis cubicularii et exarchi Romanorum. Initio quippe bello cum Totila rege Gothorum potentissime superavit, et cepit Romam, et occidit Totilam, et vestimenta ejus cruentata cum camilaucio lapidibus pretiosis ornato misit Constantinopolim, et jactata sunt ad pedes imperatoris coram senatu.

Anno imperii Justiniani vicesimo sexto facta est sancta et universalis quinta synodus contra Origenem vesanum et Didymum cæcum et Evagrium atque gentilis sensus eorum deliramentum, et rursus contra capitula. Vigilus autem Romanus convenientibus non consedit. Dimissus autem multis motis ab imperatore, in Illyrico moritur rediens Romam.

Vicesimo septimo imperii Justiniani anno factus est terræ motus terribilis Constantinopoli et circumquaque urbibus, qui tenuit diebus 40, et paulatim homines compuncti sunt, letaniam agentes et frequentantes atque in ecclesiis commanentes (33). Cumque multa Dei misericordia facta fuisset, homines ad pejora dilapsi sunt. Fit autem memoria terræ motus hujus per singulos annos in Campo, letaniam populo faciente.

Mundi anno 6047, divinæ incarnationis anno 547, vicesimo octavo imperii Justiniani anno facta sunt tonitrua et fulgura horrenda, et ventus Afri-

NOTÆ.

(33) *Commanentes*. Rufinus in Præfatione libri II *De vitis Patrum*: « Commanent autem per eremum dispersi. » FABR.

cus terribilis, ita ut caderet crux, quæ stabat in- A
tra portam Rhesii

Vicesimo nono imperii Justiniani anno seditionem concitaverunt Judæi et Samaritæ Cæsareæ Palæstinæ, et facti quasi in ordine Prasinovenetorum irruerunt in Christianos ejusdem civitatis, et multos interfecerunt, et ecclesias combusserunt, Stephanumque præfectum ipsius urbis in prætorio peremerunt, et substantiam ejus surriperunt. Uxor vero illius ascendens ad urbem adiit imperatorem, qui jussit Adamantio magistro militum descendere in Palæstinam et occisionem exquirere Stephani. Qui veniens eorum quos reperit alios suspendit, alios decollavit, alios vero debilitavit et publicavit. Et factus est timor ingens in omnibus Orientalibus partibus.

Tricesimo imperii Justiniani anno Pelagius Romanorum gerit episcopatum. Quo anno mortuus est Timotheus exarchus monasteriorum et hegumenus monasterii Dalmati, et factus est pro eo Anthimus, inclausus ejusdem monasterii. Et apparuit ignis in cælo, quasi species lanceæ, a septentrione usque ad occidentem.

Mundi anno 6050, divinæ incarnationis anno 550, tricesimo primo imperii Justiniani anno, factus terræ motus horribilis valde, qualem nullus hominum memorabat in generatione illa super terram effectum: concutiebatur enim terra nocte ac die post decem misericordias Dei. At vero imperator non portavit coronam per quadraginta dies, sed et sancta Christi nativitate absque illa processit in ecclesia; ita ut etiam prandia, quæ ex more fiunt in novem et decem accubitibus, cessare faceret, et horum expensas egenis tribueret. Eodem anno ingressa est gens Byzantium inopinata, eorum qui dicuntur Avars; et tota civitas concurrat ad visionem eorum, tanquam qui nunquam viderint gentem hujusmodi: habebant enim comas retortas, prolixas valde, vinctas prandiis (34) atque perplexas; reliquis vero vestitus eorum similis erat cæterorum Hunnorum. Isti fugientes a regione sua venerunt in partes Scythiæ et Mysiæ, et direxerunt ad Justinianum legatos petentes ut reciperentur.

Mundi anno 6051, divinæ incarnationis 551, tricesimo secundo imperii Justiniani anno ædificatus est trullus Magnæ ecclesiæ Constantinopoli, exaltatus plus viginti pedibus in superioribus supra ædificium quod antea fuerat.

Tricesimo tertio imperii sui anno cœpit impera-

tor ædificare pontem Agoreos fluminis, et convertens eundem amnem in alium alveum volvit arcus mirabiles quinque, et fecit eum meabilem, cum antea ligneus fuerit.

Tricesimo quarto imperii Justiniani anno diffamatum (35) est apud Constantinopolim quod mortuus esset imperator: venerat enim a Thrace, et neminem videbat. Ergo plebes rapuere panes subito ex locis in quibus fiebant et vendebantur; et circa horam tertiam non inveniebatur panis in tota urbe. Clausa quoque sunt ergasteria, et susurrabat palatium, quia nemo ex senatu videbat imperatorem eo quod dolorem capitis pateretur, et ex hoc crediderunt quod defunctus esset imperator. Interca circa horam nonam fecit senatus consilium, et miserunt præfectum, et fecerunt lumina in tota urbe, quoniam sanus factus est imperator, et hoc modo erepta est civitas a turbatione. Postquam autem sanus effectus est imperator, Eugenius, qui fuerat præfectus, detraxit Georgio et Ætherio curatoribus, quasi voluissent Theodorum facere imperatorem, filium Petri magistri. Cumque fuisset causa diligenter inquisita et nullatenus comprobata, in iram cecidit imperatoris Eugenius, et domus ejus publico est fisco collata. Verum ille ad ecclesiam fugiens salvatus est. Facta est autem mortalitas vasta in Cilicia et Anazarbo et Antiochia magna, necnon et terræ motus; et congressi sunt adversus alterutrum orthodoxi et Severiani, et multa homicidia facta sunt; et misso imperatore Zimæro comite Orientis inhibuit inordinatos, et multos in exsilium misit et publicavit ac membris debilitavit.

Mundi anno 6054, divinæ incarnationis anno 554, tricesimo quinto imperii Justiniani anno capta est Hobs civitas ab Hunnis: et misit imperator Marcellum magistrum militum cum exercitu multo, ut eriperet civitatem.

Tricesimo sexto imperii Justiniani anno tropææ venerunt a Roma Narsis patricii, significantia comprehendisse illum urbes munitas Gothorum duas, Veronam scilicet et Brixiam. Vicesima vero quinta die Novembris mensis sero insidias meditati sunt quidam, ut occiderent imperatorem. Erant autem Ablabius et Marcellus pecuniarum venditor et Sergius. Meditatio autem eorum erat hujusmodi: cum sederit in triclinio sero, priusquam discedendi licentia detur, occidant eum, habentes homines suos sibi cooperantes ludos, abs-

NOTÆ.

(34) *Prandiis*. Hist. misc. « Prandeis. » Promotus ns. in Grammatica: « Prandeum dicitur quædam zona, quod in Vita B. Alexii reperies. » Item: « Facitergium, togilla, mappa, mappulla, gausape, ovarium, mensale, manutergium, prandeum, manumundium, manipularium. » Anonymus in Vita S. Gregorii: « Particulas brandei (sic legitur) repererunt. Quod videntes legati vehementer irati sunt, dicentes dominos suos pulcherrimis palliis abundare, ac per hoc Romanorum vilibus prandeis non cgerc. » Sangallensis, l. II *De gestis Caroli M.*:

« Cumque tenuissimas illas pelliculas vel tenuiores brandeas extrahere cœpissent. » Flodoardus, *Hist. Rem.* 1, 20: « Corpus ejusdem rubeo constat brandeo indutum. » FABR.

(35) *Diffamatum est*. Glossæ: « διαφημίζω diffamo, devulgo, pervulgo. » Utitur Apuleius. B. Augustinus, *De Civ. Dei*, VI, 10: « Tam grandi gloria diffamari. » Anastasius Bibliothec. in Epistola ad Martinum episc. Narn.: « Potui ei scribere ac innotescere omnia quæ de ipso diffamabantur. » a lb.

conditos in Silentiario et in Archangelo et in Curru, ut cum facta fuerit machinatio, turbationem faciant. Porro idem Ablabius etiam aurum accepit a Marcello argenti venditore, libras quingentas, ut sibi cooperaretur. Sed Deo volente usus est Ablabius Eusebio exconsuli, qui erat comes fœderatorum, et Joanni logothetæ, dicens quia hodie vesperi volumus imperatorem aggredi. Qui cum hoc nuntiassent imperatori, tenuit eos, et invenit illos ferentes absconditos gladios. Et Marcellus quidem argenti venditor, spe frustratus, et exempto gladio quem portabat, dedit sibi tres ictus in triclinio comprehensus, et moritur. Sergius autem fugit ad Blachernas, quo e ducto ab ecclesia, et interrogato, persuasum est ei confiteri quod et Isacius argenti venditor et Belisarius gloriosissimus patricius conscius hujusmodi fuerit machinamenti, et Victus pecuniarum venditor et Paulus curator ejusdem Belisarii consilium scierint. Qui comprehensi et traditi Procopio præfecto confessi sunt, et dixerunt de Belisario, qui mox factus est imperatoris sub ira. Multi vero et fuga usi sunt. Interea quinta die mensis Decembrii fecit imperator silentium, adducens et patriarcham Eutychium, et jubens eorum recitari confessiones. Quo audito Belisarius ingenti est mœnore gravatus, et mittens imperator comprehendit omnes homines ejus, et ipsum domi sedere præcepit custodiendum. Interea mense Decembrio, vicesima die, facta sunt encænna Constantinopoli Magnæ ecclesiæ secundo. Porro vigiliæ eorundem encæniorum factæ sunt apud S. Platonem, et exivit inde patriarcha Constantinopoleos Eutychius cum letania præsentate imperatore, sedens in eodem vehiculo et portans apostolicum habitum et tenens sanctum Evangelium, cunctis psallentibus: *Tollite portas*. Eodem mense captæ sunt quædam partes Africæ a Mauritanis insurgentibus adversus Africam ita: Cutzinas nomine quidam ex ipsa gente exarchus Mauritanorum habebat consuetudinem accipiendi a principe Africæ, qui per tempus erat, certam quantitatem auri. Cum autem venisset ut acciperet illud, Joannes princeps Africæ occidit eum. Porro insurrexerunt filii Cutzinæ vindicantes paternum acceptum, et erecti contra illam ceperunt ejus partes aliquas deprædantes. Imperator itaque hoc agnito misit in auxilium Africæ Marcianum magistrum militum, nepotem suum, cum exercitu ad pacificandos Mauros; et confluerunt ad eum, sicque pace polita est Africa. Eodem anno imperator quibusdam turbationes Constantinopoli concitantibus, pollices absceidit eorum dumtaxat qui cum gladiis pugnauerunt. Nonadecima vero die Martii mensis admissus est Belisarius patricius receptis omnibus dignitatibus suis. Eodem anno venerunt legati Ascelti regis Ermechionorum, qui positus est intra Barbarorum gentem juxta Oceanum, Constantino-

polim.

Mundi anno 6036. divinæ incarnationis anno 556,

A Justinianus imperii sui tricesimo septimo anno perrexit causa orationis ad Myriangelos, id est Gernias, urbem Galatiæ. Novembrio vero mense introivit Byzantium Arethas patricius et princeps tribus Saracenorum, debita deferre imperatori filiorum suorum debiti gratiam, ut scilicet post obitum suum tenerent principatum tribus suæ.

B Tricesimo octavo imperii Justiniani anno Eutychius patriarcha Constantinopolitanus depositus est et in exilium missus a Justiniano in Amasiam; et factus est pro eo Joannes ex scholasticis, cum esset apocrisarius Antiochiæ magnæ et presbyter ejusdem ecclesiæ. Eodem anno Justinianus imperator de corruptibili et incorruptibili dogma commovens, edicto ubique alieno a pietate transmissio, Deo præoccupante defunctus est, cum imperasset triginta octo annis, mensibus septem et diebus tredecim, et efficitur hujus successor Justinus cupopolates. Eodem anno Theodosiani et Gajanitæ apud Alexandriam ædificare cœperunt conciliabula, et prævalentes Gajanitæ episcopum sibi consecraverunt Helpidium archidiaconum suum; quem imperator vincium venire præcepit. Cumque veniret per Segrin, mortuus est. Porro Theodosiani Dorotheum occulte noctu episcopum sibi ordinaverunt, et in unum convenientes tam Gajanitæ quam Theodosiani communem episcopum sibi inthronizaverunt. Cujusdam autem abbatis barbam pelle et carne decoraverunt. Taliter hæreticorum dementia gerere consuevit, adeo ut ea quæ paganorum sunt multoties operentur.

C Mundi anno 6058, divinæ incarnationis anno 558, Joannes Romanæ præest Ecclesiæ. Justinus imperat, nepos Justiniani, coronatus a Joanne patriarcha. Erat autem natione Thrax, magnanimus atque ad omnia prosper. Habebat autem et uxorem Sophiam nomine, quam et coronavit Augustam. Cum autem esset pius, adornavit ecclesias quas Justinianus ædificaverat, tam videlicet Maguam ecclesiam et sanctos apostolos quam alias ecclesias et monasteria, donans eis thesauros et omnem reditum; eratque orthodoxus valde, et misit Photinum monachum, privignum Belisarii patricii, dans ei potestatem contra omnem personam, et causam pacificandi Ecclesias universas Ægypti et Alexandriæ.

D Secundo anno imperii Justini Ætherius et Audius, ac medicus qui cum ipsis erat, insidiati sunt eidem imperatori Justinio; qui cogniti interfecti sunt gladio. Eodem anno Agatho monachus, frater Apollinariii episcopi Alexandrini, veniens Alexandriam sermones habiturus, et Eustochium monachum, qui magnus erat et œconomus Alexandriæ, custodiæ mancipavit, qui per lectum fugiens venit Byzantium, Macario tunc factione pulso ecclesia, et consecratus est Eustochius pro Macario episcopus Hierosolymis.

Tertio imperii Justini anno. accersitis Sophia piissima Augusta pecuniarum venditoribus et no-

tariis, jussit deferri cautiones debitorum et breves, quibus lectis accepit breves, et præbuit eos debitoribus, et reddidit dominis suis, et laudata est super hoc inagnopere ab universa civitate. Eustochius autem, ingressus Hierosolimam, non audienda contra Apollinarium et Agathonem et Macarium novæ Lauræ monachos excitavit, mentiens illos Origenistas. Et ideo pulsus est, et iterum restitutus est Macarius in throno suo.

Quarto imperii Justini anno rursus Macarius Hierosolymis præfertur episcopus, et Alexandriae Joannes habetur antistes.

Quinto imperii Justini anno, cum magnus Anastasius Antiochenus episcopus reprehendisset in rescriptis synodicorum Joannem Constantinopolitanum, qui consecraverat Joannem Alexandrinum, et hoc consecrato pulsus est ab ecclesia sua per indignationem Justini, et ordinatus est Gregorius monachus et apocriusarius monasterii Byzantiorum.

Sexto imperii Justini anno Narses cubicularius et protospatharius dilectus imperatoris construxit domum Narsis et monasterium Catharorum.

Septimo imperii Justini anno Romani ac Persæ pacem corruperunt, et iterum Persicum renovatum est bellum eo quod Homeritæ Indi legationem ad Romanos miserunt, et imperator Julianum magistranium cum sacra destinaverit ad Aretham regem Æthiopum per Nilu fluvium ab Alexandria et Indico mari, qui receptus est ab Aretha rege cum gaudio multo, appetente nimirum amicitiam Romanorum imperatoris. Enarrabat autem, cum rediisset, idem Julianus, quod quando receperit cum rex Arethas nudus esset, habens circum cincturam et in lumbis linea vestimenta auro contexta, circa ventrem vero portabat indumenta scissa cum margaritis pretiosis, et in brachiis quinos circulos, et armillas aureas in manibus suis, in capite autem pannum gemmatum, habentem ex utroque ligamento plectas quatuor, et torquem aureum in collo suo, et stabat super quatuor elephantes, stantes et habentes jugum et rotas quatuor; et superius ut currum excelsum, velatum petalis aureis, ut sunt principum provinciarum currus; et stans super illos ferebat scutum parvissimum deauratum et duas lanceolas aureas, et senatus ejus omnis erat cum armis, canentes modulationes musicas. Introductus ergo legatus Romanorum cum adorasset, jussus est ab eo erigi et duci ad se. Cum autem suscepisset imperatoris sacram, osculatus est signaculum, cum habebat pectusculum imperatoris. Susceptis autem et donis gavisus est valde. Porro cum legisset sacram, invenit ut se contra regem Persarum armaret, et proximam sibi Persarum perderet regionem, et ulterius cum Persis fœdera non iniret. Protinus ergo collecto exercitu rex Arethas coram legato Romanorum adversus Persas prælium movit, subjectos sibi Saracenos præmittens. Profectus autem et ipse ad regionem Persarum,

depopulatus est omnia quæ in partibus illis erant. Tenens autem rex Aretha caput Juliani, et dans et pacis osculum, dimisit eum in multa benevolentia multisque muneribus. Porro facta est et alia causa, quæ turbavit Chosroen. Hunni quippe per illud tempus, quos Turcos dicere consuevimus, legationem dirigunt ad Justinum, per Alanorum regionem mittentes. Hoc timens Chosroes excusationem prætendebat, rebellionem Armeniorum in se factam per accessum, quo Justinus adhæserant. Sed et profugos repetebat. Impendebat enim Romanorum imperator per singulos annos quingentas libras auri, ut castra, quæ loco proxima erant, Persæ custodirent, ne ingressæ gentes utramque rem publicam destruerent, communibusque sumptibus castella muniebantur. At vero Justinus pacem dissolvit, asserens opprobrium esse sub Persis solvere tributa Romanos: propterea locum magnum hoc Persarum Romanorumque reperit bellum. Porro Justinus Marcianum patricium, et cognatum suum prætorem creans Orientis contra Persas direxit.

Mundi anno 6065, divinæ incarnationis anno 565, octavo imperii sui anno Justinus infirmatus est et tristatus adversus Baduarium fratrem suum, et hunc injuriis laceravit. Novissime vero præcepit cubiculariis pugnis cæsum educere illum in conspectum concilii senatorum: erat enim comes imperialium stabulorum. Quo comperto Sophia tristata est et conquesta imperatori, qui se penituit, et descendens ad eum in stabulum introivit subito cum præposito cubiculariorum. Baduarius autem viso imperatore fugit a loco in locum, per superiora præsepis, præ timore imperatoris. Ast imperator clamabat: *Adjuro te per Deum, frater mi, exspecta me.* Et cum cucurrisset, tenuit eum, et amplexatus deosculatus est illum, dicens: *Peccavi tibi, frater mi, sed suscipe me ut fratrem tuum primum et imperatorem: ex diabolica enim operatione novi quod factum sit hoc.* Qui cecidit ad pedes ejus, et fletus ait: *Veraciter, domine, potestatem habes. Verumtamen in præsentia senatus deformasti servum tuum. Modo, domine, his rationem redde.* Et ostendebat ei equos. At vero imperator regavit eum secum manducare, et pacificati sunt. Eodem vero anno factum est bellum circa Sargathon Romanorum atque Persarum magnum, et vicerunt Romani.

Nono anno imperii Justini Hormisdæ rex Persarum Ardamenum ducem Persarum ordinans misit Romanorum regionem depopulari; qui præda multa capta reversus est. Quo comperto Justinus, consternatus mole calamitatis, capti sensus languorem incurrit, et pactum facere petit Hormisdæ, qui id fieri anno consensit.

Mundi anno 6067, divinæ incarnationis anno 567, Justinus imperator Tiberium comitem excubitorum sibi filium faciens Cæsarem appellavit, et consensorem suum constituit tam in Hippodromiis quam

in diebus insignibus. Erat autem imperator pedibus captus, ac per hoc magis in lectulo jacens.

Undecimo imperii sui anno construxit Justinus magnum aquæductum Valentis, et largitus est urbi dapsilitatem aquarum.

Duodecimo imperii sui anno Justinus imperator synagogam Hebræorum, quæ erat Constantinopoli in Chalcopratiis, ablatam ab eis fecit ecclesiam Dominæ sanctæ nostræ Dei Genitricis; quæ Magnæ proxima est ecclesiæ.

Tertiodecimo imperii Justini anno, Joanne Constantinopolitano defuncto episcopo, Euty chius recepit iterato thronum eundem. At vero imperator infirmatus, et paucillum a languore demissus, advocavit tam pontificem et senatum quam omnes sacerdotes et cives, et adducto Cæsare Tiberio palam omnibus appellavit eum imperatorem, his sermonibus usus: *Ecce Deus, qui benefecit tibi. Hunc habitum Deus tibi dedit, non ego: honora illum, ut tu quoque honoreris ab ipso. Honora matrem tuam, quæ aliquando tua domina fuit. Nosti quod primum ejus servus fueris, nunc autem filius. Ne gratuleris in sanguinibus; ne communices in homicidio; ne malum pro malo reddas; ne in malo inimicitiae similis mihi efficiaris. Ego enim, ut homo, culpavi: etenim et culpabilis factus sum, et recepi secundum peccata mea; sed causam habeo cum his qui hoc mihi fecerunt, ante tribunal Christi. Non cleveat te hic habitus quemadmodum me. Sic attende omnibus sicut tibi. Scito quid fueris, et quis modo existas. Ne superbias, et non peccabis. Nosti quis fuerim et quis factus existiterim et existam. Omnes isti filii tui sunt et servi. Scis quod præ visceribus meis honoraverim te. Hos cum videas, omnes qui sunt rei publice vides. Intende militi tuo. Ne milites suscipias, ne dicant tibi quidam quia decessor tuus taliter conversatus est. Hæc enim dico, a quibus passus sum. Qui habent substantias, fruantur eis: his vero qui non habuerint, dona. Et facta oratione a patriarcha, cum dixissent omnes, Amen, cecidit Cæsar ad pedes imperatoris, et dixit ei: Si vis, sum, si non vis, non sum. Et imperator ait: Deus, qui facit cælum et terram, ipse omnia quæ dicere obtulus sum, in cor tuum immittat. Porro cum hæc prosequeretur imperator, replebat lacrymis totum collegium. Quod cum solum fuisset, Tiberius dona subditis impertitus est, et quæcumque in imperatoris appellationibus moris existunt.*

Mundi anno 6071, divinæ incarnationis anno 571, imperare cœpit Tiberius redimitus ab Eutychio patriarcha, cum esset et ipse genere Thrax. Cumque imperaret, clamabant partes: *Anastasia Augusta, tu vincas. Salva, domine, quos imperare jussisti.* Audiens autem Sophia Justini conjux percussa est animo: volebat namque nubere Tiberio et permanere Augusta: nesciebat enim quod haberet uxorem. Quidam autem dicebant quod et in vita Justini adamicata fuerit ei, et ipsa persuaserit Justino ut cum Cæsarem faceret. Verum

Tiberius mittens duxit Anastasiam conjugem suam, et coronavit eam Augustam, et jactavit rogam multam.

Secundo imperii Tiberii anno Alexandria anti-stes habetur ecclesiæ Eulogius. Misit interea imperator Tiberius ad regem Persarum secundum morem, nuntians promotionem suam; quo pacem non admittente Tiberius magnas virtutes congregavit, et disseminatis regiis thesauris multos fecit exercitus, creans magistrum militum Orientis quemdam Justinianum.

Tertio imperii Tiberii anno rex Persarum sumptis virtutibus suis in Armeniam properat. Audiens autem Romanorum dux regem Persarum per semetipsum prælium initurum, expeditus effectus est. Timor enim ingressus est in populum Romanorum, et idcirco Justinianus ad virtutes sermonibus usus compescuit formidinis pugnam. Cum autem bellum fieret et sagittatio Persarum facta multa fuisset, ita ut etiam solares radii celarentur, dum videlicet Romani clipeis jacula, quæ ex arcubus mittebantur, continuatis projicere niterentur. Cum autem profunda consisteret Romanorum acies, Persæ ferre non poterant, sed in fugam vertitur Babyloniorum cæterva, et intereunt multitudines copiosæ. Accipiunt interea et Persarum supellectilem et regium tabernaculum totamque clarissimum apparatus. Tenent autem et elephantes Romani, et ad Tiberium mittunt insignes et regias illas exuvias. Itaque legem ponit Persarum rex, confusionem non ferens, nunquam jam Persarum regem in prælium egressurum. At vero Romanus exercitus Persicis adiecit ærumnis, et ad intima Persidis properavit, et multum illic excidium et captivitate patravit, perveniens etiam in medium Hyrcanii maris. Cum autem hyenis adesset, non remeaverunt Quirites ad propria, sed in Perside hyemem transegerunt. Porro eodem anno coepit ædificare Tiberius publicum Blachernarum, et renovavit multas ecclesias et xenodochia et gerontocomia, jussitque se scribi in phœnicis litteris Tiberium Constantinum.

Quarto imperii Tiberii anno mortuus est Euty chius patriarcha, et promotus est post dies sex Joannes Jejunator, Magnæ ecclesiæ diaconus. Imperator autem Tiberius emptia corporibus gentiliū constituit militiam in nomine proprium, amiciens et armans eos in millia quindecim, dans eis ducem Mauriciū comitem fœderatorum, et abducentem Narsen, et misit eos contra Persas. Bello autem facto magno valide Romani victores efficiuntur, et abstulerunt a Persis civitates et regiones, quas sub Justiniano ceperant et Justino. Abiens autem Mauricius Constantinopolim susceptus est ab imperatore cum ingenti honore, et publicavit Tiberius victorias Mauricii, et generum hunc admisit ad Constantinam filiam suam. Similiter et Germano prætori junxit filiam suam Charito, utrumque Cæsarem creans. Mense vero

Augusto mora comedens matutina, visu digna sed corrupta, plihisin incurrit. Et cum esset moriturus, accito patriarcha Joanne atque senatu una cum militibus, in tribunalium lectica est deportatus; et quia loqui non poterat, per epanagnosticon, quæ rebus Romanorum erant utilia, manifesta populo fecit, et Mauricium generum suum nuntiavit imperatorem. Itaque cum omnes imperatoris laudassent consilium atque Mauricium imperatorem, conversus Tiberius in lecto suo diem obiit, cum regnasset annis tribus, mensibus decem, diebus octo.

Mundi anno 6075, divinæ incarnationis anno 575, Mauricius imperat; eodemque anno legatione funguntur Avars ad imperatorem Mauricium, qui ante breve tempus Sirmium subegerant, insignem civitatem Europæ, postulantes octuaginta millibus auri, quæ accipiebant per annos, a Romanis alia superaddi viginti; imperator autem pacem affectans hoc admisit. Petivit autem ad videndum sibi et elephantem, animal Indicum, mitti; cui imperator majorem omnibus misit; quem ille visum remisit ad imperatorem. Similiter et lectum aureum sibi mitti petiit; sed et hoc imperator misit ad eum: ipse vero et hunc contemptum remisit. Postulabat autem iterum alia viginti millia centum addi. Quod imperatore non admittente, chaganus Siggidonem civitatem subvertit et multas alias urbes cepit, Illyrico subjacentes. At vero imperator Helpidium patricium cum Comentiolo legatos ad chaganum transmisit. At vero Barbarus in sponcionibus pactorum agere se pacem professus est. In Oriente vero Joannem Mystaconem prætorem Armeniæ fecit, qui veniens ad Nymphium amnem, ubi Tigri misceri dignoscitur, bello congreditur cum Cardariga Persarum prætore, et prævalent Romani adversus Barbaros. Cardarigas vero non est proprium nomen, sed dignitas maxima apud Persas.

Secundo imperii sui anno consul Mauricius appellatur, et multos thesauros urbi donavit; prohibet autem Philippicum prætorem Orientis, cui et Gordiam sororem suam in conjugium tradidit. At vero Philippicus Persicas arripiens partes appropinquavit Nisibi, et repente in Persidem ingressus multam prædam sumpsit, quam per montes salvam ducens in Medorum regionem transtulit, et multis illic villis exterminatis ad Romana rura reversus est. Porro chaganus Avarum pacem solvere festinabat: nam Scaviuorum gentes contra Thracem armavit, quæ pervenerunt usque ad longos muros, multum facientes excidium. Ast imperator palatii eductis militibus et plebibus e civitate longos muros custodiri præcepit, et Comentiolum duce ordinans et armans contra Barbaros misit, qui insperate in Barbaros ruens copiosas multitudines interfecit, hosque pepulit. Cum autem pervenisset Hadrianopolim, occurrit Andragasto multitudines Scaviuorum cum præda

ducenti, et in hunc irruens et captivitatem eripuit et victoria magna indutus est.

Tertio imperii Mauricii anno Philippicus sumptis exercitibus ad Persicam regionem profectus est, et capta Arsenene magnam prædam obtinuit, et formidinem operatus est Persicis exercitibus. Interea Constantinopolim languens remeat, militesque sine læsione ad propria repedarunt.

Quarto imperii Mauricii anno Philippicus egressus a regia urbe, hostium sumpto apparatu ad civitatem Amidam properat, et collectis armatis percunctabatur eos si in promptu haberent properandi ad bellum. Ast Romanis juramentis credulum eum reddentibus se alacriter bellaturos, venit ad Anazarbon: at vero Cardarigas hoc comperto risui auditionem mandabat, somnium esse quod dicebatur opinans, accersitisque magis interrogabat quis erit victoriæ dominus. Ast dæmonum placatores Persas astruebant a diis victoriam allaturos. Exsultant igitur super his Persæ magorum læti promissionibus facti, et patrant continuo ligneos compedes ex ligno et ferro, quibus Romanos compeditos vinciant. Prætor autem commovet Romanos, ne agrorum labores exterminent, ne justitia Dei, quæ malum odit, victoriam ad Barbaros transferat. Postera ergo die prætor dirigit duos phylarchos Saracenorum, et capiunt Persas viventes, per quos motus adversariorum didicerunt, quia asseruerunt Dominico die velle Barbaros in Romanos irruere. Porro Philippicus diluculo vale dicens Romanis, tribus phalangibus occurrit ad prælium, ipseque assumpta dei virili forma, quam achiro-poieton Romani prædicant, discurrens per acies armatis divinam impartiebat virtutem, et stans post aciem, hæc retinens arma, lacrimis multas deum placabat, qui cælestium ordinum principes auxiliatores assumpsit. Cum autem bellum ageretur, Vitalianus princeps aciei omnibus audacius motus phalangem Persarum dirupit et sarcinam tulit. Romani autem circa spolia cœperunt vacare, quos accipiens Philippicus, ne ad exuvias etiam reliqui reversi prælii obliviscerentur conversique Barbari perderent eos, Theodoro Ilibino galea sua imposita, misit gladio percutere eos qui vacabant circa exuvias; quem videntes et existimantes esse Philippicum, dimissis spoliis properarunt ad bellum. Cum autem bellum multas per horas ageretur, vox sit a prætore Persarum equos percutere lauceis; quo facto in fugam versus est Persarum exercitus, et triumpho ingenti Romani positi multos ex eis peremerunt et spoliaverunt. Postera vero die sumptis virtutibus suis Cardarigas rursus ad bellum armatur, et secundo prælio gesto denuo vincunt Romani, et occiduntur Persæ multi. Comprehenduntur etiam vivi duo millia, Byzantiumque mittuntur; aufugit quoque Cardarigas, quem Persæ cum injuriis respuunt. Porro Philippicus Heraclium, Heraclii imperatoris patrem, subprætorem ad explorationem Barbarorum transmisit,

sumptisque militiis Babyloniam adiit, et Chloma-
rorum castellum obsidet. At vero Cardarigas
eligit milites idiotas cum subjugalibus (36), et
turba collecta exercitum se movere jactabat, et
per munita loca obscura nocte in dorsa Romano-
rum efficiuntur, nequaquam fidentes se manus in
eos missuros. Timore autem importuno cadente
in Philippicum fuga irrationabili usus est. Quo
comperto Romani in fugam convertebantur per
loca ad meandum difficilia, multa incurrentes pe-
ricula. Cumque sol ortus fuisset, a calamitate
liberabantur, nemine persequente, et pervenientes
ad prætorem hunc injuriis pessimis blasphema-
bant. Verum Perse fictam existimantes fugam
persequi ausi non sunt. Porro Heraclius trans-
means Tigrim, quæcunque Medicæ regionis erant
insignia prædia, igni tradebat, et sic ad Philippi-
cum rediit cum spoliis multis.

Mundi anno 6079, divinæ incarnationis anno 579,
quinto imperii Mauricii anno Avarum chaganus
fœdere dissoluto Mysiam et Scythiam atrociter ex-
pugnabat, subvertens Ratiarnam et Bononiam et
Aquis et Dorostolum et Zandapa et Marcianopolim.
Comentiolus vero ad maritima venit, et separato
exercitu improbabilis discrevit ab optimis, et inu-
tilis quidem virtutis quadraginta millia custodire
vallum jubet, electorum autem sex millia sumens,
duo millia ex his tradit Casto et duo Martino, et
ipse duobus sumptis contra barbaros properat.
Castus autem veniens Zandapa et Emon, repertis
barbaris in desidia constitutis, multos ex eis dis-
perdit, prædamque multam obtinens armigero ad
salvandam tradebat. Martinus autem circa Mean
civitatem effectus, et in chaganum ex insperato
incurrens, multos virtutis ejus extinxit, ita ut ille
salutem suam fuga mercatus sit. Martinus vero
victoria gloriosa percepta ad prætorem revertetur,
ubi se promiserat eos expectaturum. Comenti-
olus autem formidine pressus Marcianopolim re-
diit; qui non inventientes eum collegerunt exer-
citus suos, et per artum locum Æqui castra movent.
At vero Martinus videns chaganum transeuntem
fluvium ad prætorem rediit. Castus autem transitu
flumine appropinquans his qui præcurrerant, Ava-
rum obtinet pugnam. Porro vani cujusdam dæmonis
repromissionibus deceptus non rediit ad prætorem.
Posteraque die tenens transitus chaganus conclusit
cum. Scinditur igitur populus, et unusquisque, ut
vires habebat, per nemora fugiebat. Capiuntur
itaque quidam a barbaris, et indicant ubi latitabat
Castus; et hoc capto exultabant et lætabantur.
Chaganus sane per meridiem iter agens contra
Thracem properat, Longosque muros accepit. At

Comentiolus, qui in silvis Ævi latitabat, cum
Martino exivit, et perveniens ad chaganum impa-
ratum invenit eo quod Avarum multitudo diffusa
esset per Thracem; et prima vigilia nociis pro-
perat adversus illum, essetque profecto a se opus
ingens patratum, nisi eventus quidam falleret ejus
conatum. Uno quippe animante onus subvertente,
quidam domino animantis acclamat onus erigere,
patria voce, dicens *Torna, torna, frater*. Et dominus
quidem mæx vocem minime sentiebat: sed populi
hoc audito hostes imminere sibi existimantes in
fugam conversi sunt, *torna, torna*, maximis vocibus
exclamantes. Chaganus autem ingentem formidi-
nem indutus penitus fugiebat, et videbantur Barbari
et Romani invicem fugere, nemine persequente.
Præterea chaganus sumptis virtutibus Apiriam ci-
vitatem obsedit, inventumque Busan urbis man-
ganarium interficere nitebatur, qui pecunias roga-
bat ei multas præbere, si vitam sibi donaret. Ille
vero hunc ligatum urbi præsentavit. At ipse quæ-
rebat habitantes urbem ut emeretur, narrans quam
sæpe pro civitate certaverit. Civis quidam multi-
tudinibus persuasit hoc minime faciendum. Quia
ergo parvi pensus est Busa, repromittit chagano se
tradere civitatem, et exterminatorio instrumento
facto, quod arictem nominant, civitatem adeptus
est; ducentes quod barbari argumentosum inge-
nium (37), et alias plures urbes in servitutem re-
degerunt, et cum multa captivitate reversi sunt.
Audientes autem Byzantii quod Castus a Barbaris
captivus effectus sit, magnis conviciis contra Mau-
ricium utebantur, et hunc in manifesto blasphemis
appetebant.

Per idem quoque tempus Heraclius Heraclii pa-
ter Persicum aggressus est castrum, quod et cepit.
Similiter et Theodorus castrum Mozarorum, am-
boque Bavides veniunt. Et cum castrum munitis-
simum esset, miles quidam Saphires nomine, sti-
mulos est operatus, et contra compagines lapidum
hos figens per eos aditum fecit. Cum autem fortis
ille ascendisset muri coronam, vir Persa hunc
expulit. Cadit ergo Saphires deorsum, et susci-
piunt eum in scutis suis Romani. Et rursus opus
audenter arripit, et denuo a firmitate repellitur.
Iterumque Romani hunc scutis suscipiunt, et tertio
ad machinamentum conatus est. Cumque ad muri
caput pervenisset, Persam excidit, deinde caput
ejus Romanis præbens hos fiducia magna replevit;
multisque imitantibus virum fortem, et per palos
ascendentes murum, Romanis traditur castrum.
Et alios quidem Persarum occiderunt, alios vero
captivos duxerunt una cum supellectili, igni pro-
dito castro. Interea Philippicus rursus Byzantium

NOTÆ.

(36) *Subjugalibus*. Glossæ: ὑποζύγιον *subju-
gium*. Onomasticon: *Subjugalis* ὑποζύγιος. *Subju-
galis* bestia Prudentio in agone Romani. FABR.

(37) *Ingenium*. Gallis *engin*, machina bellica.
Matth. Paris. « Ut ingenium adhiberetur ad turrim. »

Sic Papias in Vocabulario argumentum ingenium
interpretatur. Vide Elmenhorstium ad Apul. *Met.*
l. v, p. 207. Glossæ Dositheci: « Argumentum, ar-
gute inventum. Id.

iter egit, Heraclio Romanorum duce relicto. Veniens autem Tarsum, et dicens quod imperator Priscum Orientis prætorem creatum direxerit, scribit Heraclio dimisso exercitu in Armeniam venire ad Narsen et Prisci ejus præsentiam facere manifestam. Imperator enim Philippico jusserat quarta rogæ parte privare militiam. Philippicus autem timens ne occasio tyrannidis fieret, super hoc imperatori non paruit, ideoque a prætura deponitur. Priscus autem perveniens Antiochiam præcepit milites apud Monocartum colligi. Advocat autem et Germanum, cui Hedessenorum principatus creditus erat, una cum episcopo, et una cum eis ad exercitum ibat, solemnitate Paschæ cum illis facturus. At vero duces exercitus obviam venerunt ei cum bandis, duobus signis procul ab exercitu. Ast Priscus secundum morem non descendit ab equo, nec consuetis salutationibus usus est. Hinc ergo et odii exordium factum est: in communibus namque injuriis multitudines severius patiuntur. Post festum autem diem demonstrabantur tetricæ imperatoris litteræ. Confluunt itaque multitudines ad prætoris fixuram tabernaculi, aliis quidem gladios portantibus, aliis vero lapides vel ligna jactantibus. Fit igitur pavidus Priscus, et ascendens equum fuga evasit periculum. Illi vero scindentes fixum hujus tabernaculum, omnia quæ ipsius erant diripuerunt. Ast ille Constantiam perveniens a medicis de percussione lapidum et vulneribus curabatur, et mittit episcopum civitatis rationem faciens ac pollicens exercitui se suasurum imperatori, ne illos privet aliqua conferendarum consuetudinum (38). Ast exercitus episcopum cum injuriis respuerunt, et Germanum invitum prætorem pronuntiaverunt super scutum elatum, imperetoriamque statuum subverterunt, et hujus imagines demoliti sunt. Et in tyrannidem prorumperent et urbes dispoliant, nisi Germanus id agere multa commonitione et exhortatione vetuisset. Priscus autem hæc imperatori manifesta fecit, et imperator Philippicum denuo prætorem Orientis constituit. Priscus vero Byzantium rediit. Porro exercitus juramentis se affirmabat a Mauricio nullatenus imperari. Barbari sane Romanis calamitatibus delectabantur. Verum imperator Aristobolum, curatorem imperialium domorum, ad exercitum misit, quatenus juramentis et donis tyrannidem solveret; quod et fecit. Tyrannide vero destructa sit Persarum atque Romanorum circa Martyropolim maximum bellum. Romanis vero potentia et ducum virtute expugnantibus Persas, interficitur Maruzas Persarum prætor. Comprehenduntur etiam viventium ex his tria millia, et Persicorum principes agminum mille tantum reversi sunt in Persidem. Porro Romani transmittunt ad imperatorem ex Persicis exuviis multa et captos et universos una cum bandis.

Mundi anno 6080, divinæ incarnationis anno 580, mense Septembrio, indictione sexta, Langobardi bellum adversus Romanos intulerunt, et Maurusiorum gentes adversus Africam magnas perturbationes perpetraverunt. In Perside autem carcer est qui dicitur Lethe, et multos Persarum rex a diversis gentibus in hoc inclusit una cum captivis civitatis Daræ. Isti ergo desperati insurgunt contra eos qui se custodiebant, et occiso Marusa caput ejus Byzantium attulerunt. Ast imperator cum gaudio magno illos suscepit. Philippicum autem vix prætorem recepit exercitus. Cum autem Persarum Romanorumque bellum Martyropoli fieret, superantur Romani. Imperator autem a prætura Philippico rursus amoto, Comentiolum prætorem Orientis direxit. Heraclius autem prosperatus in bello peremit Persarum prætorem. Aphrahato vero interempto fugiunt Persæ et insequuntur Romani. Cum autem multum fuisset in eis excidium factum, comprehendunt etiam custodiam et multas exuvias Byzantium mittunt. Denique imperator equestribus speculationibus et commerciis urbem splendidam reddidit. Hormisda Persarum rex prætorem Baram promotum una cum potentatibus multis contra Suaniam mittit. Ex insperato autem huic instans ad Araxem flumen castra commovet, siquidem expugnatæ Turcis a Persis adeo Hormisda crevit ut etiam tributa quadraginta millia auri a Turcis acciperet, cum prius ipse æqualia Turcis persolveret. Verum Mauricius hoc comperto Romanum provehit prætorem, et in Suaniam cum potentatu transmittit. Cumque pervenisset Romanus Lazicem et ad Phasim fluvium accessisset, in Albaniam exercitum movit. Baram autem audiens Romanum profectum rem deridebat. Cupiebat etiam Romanorum aciem manu capere: non enim aliter adversus Romanos bellum iniicit. At vero Romanus Romanam multitudinem separavit, non probatis penes sarcinas derelictis. Decem millia etiam secum accipiens adversus barbaros properabat, et duo millia præcedere jubet exercitum. Qui venientes obviam his qui præcesserant, Persas hos in terga vertunt, et omnes interimunt: facta quippe fuga et præcipitio sibi obstante conclusi omnes interierunt. Ast Romani usque ad barbarorum vallum venerunt, ita ut Baram super hoc obstupesceret. Quod audiens Romanus animare cœpit exercitum, et præliatori parantur in campo Albanæ. Baram autem nitebatur bellum furari, frustratus tamen consilio est: surrexit enim Romanus, et comptissime parabatur. Cum autem invicem conflictus ageretur et multi Barbarorum occisi fuissent, sit maxima Romanis victoria. Dispoliantur igitur Barbari, et sepultura carentes efficiuntur bestis esca. Hoc audito Hormisdas Persarum rex, confusionem non ferens, muliebrem vestem Baram

NOTE.

(38) *Consuetudinum*. Consuetudo præstatio, *παροχή*. Glossæ: salarium *συνθήκη*, v. *Hist. Trtp.* l. vi, c. 7, et l. vii, c. 5. FABR.

deferabantur astantium annuli aurei et argentei et ferrei, et ponebantur in pavimento, quos ille cooperiebat, et præcipiebat cani, et tollebat, et dabat unicuique suum. Similiter et diversorum imperatorum nomismata mixta porrigebat per nomina. Sed præsto turba astante, virorum scilicet et mulierum, interrogatus ostendebat in utero habentes et fornicarios et adulteros et avaros et magnanimos. Ostendebat omnes cum veritate. Unde dicebant quia spiritum habet Pythonis.

Anno imperii Justiniani decimo octavo diffusum est mare per Thracen miliaris quatuor, et cooperuit eam circa partes Odyssei et Dionysopolis, et multi necati sunt in aquis, et iterum Dei præcepto restitutum est idem mare in loca sua.

Anno imperii Justiniani decimo nono Petrus Hierosolymitanam et Dominus Antiochenam regit Ecclesiam; et facta est inopia frumenti et vini ac pluvia multa, et factus est terræ motus Constantinopoli magnus, et eversio de sancto Pascha, et cæpit vulgus a caribus abstinere mense Februario, die quarta: imperator autem præcepit alia hebdomada carnem apponi, et omnes carniū venditores occiderunt, et apposuerunt, et nemo emebat aut edebat. Porro Pascha factum est ut imperator iussit, et inventus est populus jejunas hebdomada superflua.

Anno imperii Justiniani vicesimo capta est Roma a Gothis, et Papa Vigilius venit Constantinopolim, et susceptus ab imperatore cum ingenti honore repromittebat facere unitatem catholicæ Ecclesiæ, et anathematizare tria capitula, quique excommunicationem quatuor mensium dedit Menæ Constantinopolitano episcopo in epitimium. Indignatus autem imperator contra Vigilium propter epitimium, et quia differebat complere quæ videbantur super unitate Ecclesiarum, misit ut comprehenderetur. Qui metuens impetum imperatoris ad altare Sergii martyris monasterii Hormisdæ confugit. Et inde tractus tenuit columnas portantes altare, et has evertit, cum esset gravis et corpore grandis. Imperator autem pœnitentia ductus suscepit papam Vigilium, et rogatus Vigilius a Theodora Augusta suscepit Menam patriarcham Constantinopolitanum vicesima nona die mensis Junii, festivitate Apostolorum.

Anno vicesimo primo imperii ejus facti sunt terræ motus magni et pluviz, mortuaque est Theodora Augusta. Similiter et sequenti anno facta sunt fulgura et tonitrua, ita ut dormientes ex tonitruis læderentur, atque incendia penes Byzantium.

Mundi anno 6046, divinæ incarnationis anno 546, imperii Justiniani anno vicesimo tertio legatus Indorum venit Constantinopolim ducens elephantem, et ingressus est Hippodromium. Januarii vero mense suppositum est nomen Menæ pa-

triarchæ Constantinopolitani, et præpositum est nomen Vigilii præcellens in diptychis. Interea mense Martio exsiliit elephas e stabulo noctu, et occidit multos, alios vero debilitavit. Porro Junio mense facta sunt encænna sanctorum Apostolorum apud Constantinopolim, et recondita sunt lipsana Andreæ Lucæ ac Timothei apostolorum, et transiit Menas episcopus cum sanctis lipsanis, sedens in carrucca aurea imperatoria, lapidibus insignita, tenens tres thecas sanctorum apostolorum in genibus suis, et ita encænna celebravit.

Anno imperii Justiniani vicesimo quarto, mense Aprili, missus est Narses cubicularius Romanus pugnaturus adversus Gothos, qui ceperant Romanam, quoniam postquam eam Belisarius cepit, iterum insurrexerunt et receperunt illam Gôthi.

Anno imperii Justiniani vicesimo quinto facta sunt encænna S. Eirenæ trans Constantinopolim in Sycis, et exierunt sancta lipsana ex Magna ecclesia, una cum duobus patriarchis, Menæ scilicet Constantinopolitano et Apollinario Alexandrino, et sederunt ambo in imperatorio curru, retinentes in genibus suis sancta lipsana, et venerunt usque ad fretum, et transfretantibus obviam eis occurrit imperator, et aperuerunt eandem ecclesiam sanctæ martyris Eirenæ. Eodem anno moritur Menas episcopus Constantinopolitanus, et factus est pro ipso Euty chius spocrisarius Amasiæ ac monachus monasterii quod est penes Amasiam, ac presbyter. Eadem sane Menæ funeris die, cum adhuc jaceret in sacello, mense Augusto tropæa venerunt e Roma Narsis cubicularii et exarchi Romanorum. In illo quippe bello cum Totila rege Gothorum potentissime superavit, et cepit Romanam, et occidit Totillam, et vestimenta ejus cruentata cum camilaucio lapidibus pretiosis ornato misit Constantinopolim, et jactata sunt ad pedes imperatoris coram senatu.

Anno imperii Justiniani vicesimo sexto facta est sancta et universalis quinta synodus contra Origenem vesanum et Didymum cæcum et Evagrium atque gentilis sensus eorum deliramentum, et rursus contra capitula. Vigilium autem Romanus convenientibus non consedit. Dimissus autem multis motis ab imperatore, in Illyrico moritur rediens Romanam.

Vicesimo septimo imperii Justiniani anno factus est terræ motus terribilis Constantinopoli et circumquaque urbibus, qui tenuit diebus 40, et paulatim homines compuncti sunt, letaniam agentes et frequentantes atque in ecclesiis commanentes (33). Cumque multa Dei misericordia facta fuisset, homines ad pejora dilapsi sunt. Fit autem memoria terræ motus hujus per singulos annos in Campo, letaniam populo faciente.

Mundi anno 6047, divinæ incarnationis anno 547, vicesimo octavo imperii Justiniani anno facta sunt tonitrua et fulgura horrenda, et ventus Afri-

NOTÆ.

(33) *Commanentes*. Rufinus in Præfatione libri II *De vitis Patrum*: « Commanent autem per eremum dispersi. » FABR.

cus terribilis, ita ut caderet crux, quæ stabat in-
tra portam Rhesii

Vicesimo nono imperii Justiniani anno seditionem concitaverunt Judæi et Samaritæ Cæsareæ Palestinæ, et facti quasi in ordine Prasinovenentorum irruerunt in Christianos ejusdem civitatis, et multos interfecerunt, et ecclesias combusserunt, Stephanumque præfectum ipsius urbis in prætorio peremerunt, et substantiam ejus surriperunt. Uxor vero illius ascendens ad urbem adiit imperatorem, qui jussit Adamantio magistro militum descendere in Palestinam et occisionem exquirere Stephani. Qui veniens eorum quos reperit alios suspendit, alios decollavit, alios vero debilitavit et publicavit. Et factus est timor ingens in omnibus Orientalibus partibus.

Tricesimo imperii Justiniani anno Pelagius Romanorum gerit episcopatum. Quo anno mortuus est Timotheus exarchus monasteriorum et hegumenus monasterii Dalmati, et factus est pro eo Anthimus, inclausus ejusdem monasterii. Et apparuit ignis in celo, quasi species lanceæ, a septentrione usque ad occidentem.

Mundi anno 6050, divinæ incarnationis anno 520, tricesimo primo imperii Justiniani anno, factus terræ motus horribilis valde, qualem nullus hominum memorabat in generatione illa super terram effectum: concutiebatur enim terra nocte ac die post decem misericordias Dei. At vero imperator non portavit coronam per quadraginta dies, sed et sancta Christi nativitate absque illa processit in ecclesia; ita ut etiam prandia, quæ ex more fiunt in novem et decem accubitibus, cessare faceret, et horum expensas egenis tribueret. Eodem anno ingressa est gens Byzantium inopinata, eorum qui dicuntur Avars; et tota civitas concurrat ad visionem eorum, tanquam qui nunquam viderint gentem hujusmodi: habebant enim comas retortas, prolixas valde, vincias prandiis (34) atque perplexas; reliquos vero vestitus eorum similis erat cæterorum Hunnorum. Isti fugientes a regione sua venerunt in partes Scythiæ et Mysiæ, et direxerunt ad Justinianum legatos petentes ut reciperentur.

Mundi anno 6051, divinæ incarnationis 551, tricesimo secundo imperii Justiniani anno ædificatus est trullus Magnæ ecclesiæ Constantinopoli, exaltatus plus viginti pedibus in superioribus supra ædificium quod antea fuerat.

Tricesimo tertio imperii sui anno cœpit impera-

tor ædificare pontem Agoreos fluminis, et convertens eundem amnem in alium alveum volvit arcus mirabiles quinque, et fecit eum meabilem, cum antea ligneus fuerit.

Tricesimo quarto imperii Justiniani anno diffamatum (35) est apud Constantinopolim quod mortuus esset imperator: venerat enim a Thrace, et neminem videbat. Ergo plebes rapuere panes subito ex locis in quibus siebant et vendebantur; et circa horam tertiam non inveniebatur panis in tota urbe. Clausa quoque sunt ergasteria, et susurrabat palatium, quia nemo ex senatu videbat imperatorem eo quod dolorem capitis pateretur, et ex hoc crediderunt quod defunctus esset Imperator. Interea circa horam nonam fecit senatus consilium, et miserunt præfectum, et fecerunt lumina in tota urbe, quoniam sanus factus est imperator, et hoc modo erepta est civitas a turbatione. Postquam autem sanus effectus est imperator, Eugenius, qui fuerat præfectus, detraxit Georgio et Ætherio curatoribus, quasi voluissent Theodorum facere imperatorem, filium Petri magistri. Cumque fuisset causa diligenter inquisita et nullatenus comprobata, in iram cecidit imperatoris Eugenius, et domus ejus publico est fisco collata. Verum ille ad ecclesiam fugiens salvatus est. Facta est autem mortalitas vasta in Cilicia et Anazarbo et Antiochia magna, necnon et terræ motus; et congressi sunt adversus alterutrum orthodoxi et Severiani, et multa homicidia facta sunt; et misso imperator Zimarcho comite Orientis inhibuit inordinatos, et multos in exsilium misit et publicavit ac membris debilitavit.

Mundi anno 6054, divinæ incarnationis anno 554, tricesimo quinto imperii Justiniani anno capta est Hobes civitas ab Hunnis: et misit imperator Marcellum magistrum militum cum exercitu multo, ut eriperet civitatem.

Tricesimo sexto imperii Justiniani anno tropææ venerunt a Roma Narsis patricii, significantia comprehendisse illum urbes munitas Gothorum duas, Veronam scilicet et Brixiam. Vicesima vero quinta die Novembris mensis sero insidias meditati sunt quidam, ut occiderent imperatorem. Erant autem Ablabius et Marcellus pecuniarum venditor et Sergius. Meditatio autem eorum erat hujusmodi: cum sederit in triclinio sero, priusquam discedent licentia detur, occidant eum, habentes homines suos sibi cooperantes indos, abs-

NOTÆ.

(34) *Prandiis*. Hist. misc. « Prandeis. » Promotus ms. in Grammatica: « Prandeum dicitur quædam zona, quod in Vita B. Alexii reperies. » Item: « Facitergium, togilla, mappa, mappulla, gausape, ovarium, mensale, manutergium, prandeum, manumundum, manipularium. » Anonymus in Vita S. Gregorii: « Particulas brandei (sic legitur) repererunt. Quod videntes legati vehementer irati sunt, dicentes dominos suos pulcherrimis palliis abundare, ac per hoc Romanorum vilibus prandeis non cgerere. » Sangallensis, l. II *De gestis Caroli M.*:

« Cumque tenuissimas illas pelliculas vel teniores brandeas extrahere cœpissent. » Flodoardus, *Hist. Rem.* I, 20: « Corpus ejusdem rubeo constat brandeo indutum. » FABR.

(35) *Diffamatum est*. Glossæ: « διαφημισω diffamo, devulgo, pervulgo. » Uitur Apuleius. B. Augustinus, *De Civ. Dei*, VI, 10: « Tam grandi gloria diffamari. » Anastasius Bibliothec. in Epistola ad Martinum episc. Narn. « Potui ei scribere ac innotescere omnia quæ de ipso diffamabantur. » lb.

conditos in Silentario et in Archangelo et in Curru, ut cum facta fuerit machinatio, turbationem faciant. Porro idem Ablabius etiam aurum accepit a Marcello argenti venditore, libras quingentas, ut sibi cooperaretur. Sed Deo volente sisus est Ablabius Eusebio exconsuli, qui erat comes fœderatorum, et Joanni logothetæ, dicens quia hodie vesperi volumus imperatorem aggredi. Qui cum hoc nuntiassent imperatori, tenuit eos, et invenit illos ferentes absconditos gladios. Et Marcellus quidem argenti venditor, spe frustratus, et exempto gladio quem portabat, dedit sibi tres ictus in triclino comprehensus, et moritur. Sergius autem fugit ad Blachernas, quo educto ab ecclesia, et interrogato, persuasum est ei confiteri quod et Isacius argenti venditor et Belisarius gloriosissimus patricius conscius hujusmodi fuerit machinamenti, et Victus pecuniarum venditor et Paulus curator ejusdem Belisarii consilium scierint. Qui comprehensi et traditi Procopio præfecto confessi sunt, et dixerunt de Belisario, qui mox factus est imperatoris sub ira. Multi vero et fuga usi sunt. Interea quinta die mensis Decembrii fecit imperator silentium, adducens et patriarcham Eutychium, et jubens eorum recitari confessiones. Quo audito Belisarius ingenti est mœre gravatus, et mittens imperator comprehendit omnes homines ejus, et ipsum domi sedere præcepit custodiendum. Interea mense Decembrio, vicesima die, facta sunt encænna Constantinopoli Magnæ ecclesiæ secundo. Porro vigiliæ eorundem encæniorum factæ sunt apud S. Platonem, et exivit inde patriarcha Constantinopoleos Eutychius cum letania præsentem imperatore, sedens in eodem vehiculo et portans apostolicum habitum et tenens sanctum Evangelium, cunctis psallentibus: *Tollite portas*. Eodem mense captæ sunt quædam partes Africæ a Mauritanis insurgentibus adversus Africam ita: Cutzina nomine quidam ex ipsa gente exarchus Mauritanorum habebat consuetudinem accipiendi a principe Africæ, qui per tempus erat, certam quantitatem auri. Cum autem venisset ut acciperet illud, Joannes princeps Africæ occidit eum. Porro insurrexerunt filii Cutzinæ vindicantes paternum acceptum, et erecti contra illam ceperunt ejus partes aliquas deprædantes. Imperator itaque hoc agnito misit in auxilium Africæ Marcianum magistrum militum, nepotem suum, cum exercitu ad pacificandos Mauros; et confluxerunt ad eum, sicque pace potita est Africa. Eodem anno imperator quibusdam turbationes Constantinopoli concitantibus, pollices abscidit eorum dumtaxat qui cum gladiis pugnaverunt. Nonadecima vero die Martii mensis admissus est Belisarius patricius receptis omnibus dignitatibus suis. Eodem anno venerunt legati Ascelti regis Ermeclionorum, qui positus est intra Barbarorum gentem juxta Oceanum, Constantino-

Mundi anno 6036. divinæ incarnationis anno 556,

A Justinianus imperii sui tricesimo septimo anno perrexit causa orationis ad Myriangelos, id est Gernias, urbem Galatiæ. Novembrio vero mense introivit Byzantium Arethas patricius et princeps tribus Saracenorum, debita deferre imperatori filiorum suorum debiti gratiam, ut scilicet post obitum suum tenerent principatum tribus suæ.

Tricesimo octavo imperii Justiniani anno Eutychius patriarcha Constantinopolitanus depositus est et in exilium missus a Justiniano in Amasiam; et factus est pro eo Joannes ex scholasticis, cum esset apocrisiarius Antiochiæ magnæ et presbyter ejusdem ecclesiæ. Eodem anno Justinianus imperator de corruptibili et incorruptibili dogma commovens, edicto ubique alieno a pietate transmissio, Deo præoccupante defunctus est, cum imperasset triginta octo annis, mensibus septem et diebus tredecim, et efficitur hujus successor Justinus europolates. Eodem anno Theodosiani et Gajanitæ apud Alexandriam ædificare cœperunt conciliabula, et prævalentes Gajanitæ episcopum sibi consecraverunt Helpidium archidiaconum suum; quem imperator vincitum venire præcepit. Cumque veniret per Segrin, mortuus est. Porro Theodosiani Dorotheum occulte noctu episcopum sibi ordinaverunt, et in unum convenientes tam Gajanitæ quam Theodosiani communem episcopum sibi inthronizaverunt. Cujusdam autem abbatis barbam pelle et carne decoraverunt. Taliter hæreticorum dementia gerere consuevit, adeo ut ea quæ paganorum sunt multoties operentur.

C Mundi anno 6058, divinæ incarnationis anno 558, Joannes Romanæ præest Ecclesiæ. Justinus imperat, nepos Justiniani, coronatus a Joanne patriarcha. Erat autem natione Thrax, magnanimus atque ad omnia prosper. Habebat autem et uxorem Sophiam nomine, quam et coronavit Augustam. Cum autem esset pius, adornavit ecclesias quas Justinianus ædificaverat, tam videlicet Magnam ecclesiam et sanctos apostolos quam alias ecclesias et monasteria, donans eis thesauros et omnem reditum; eratque orthodoxus valde, et misit Photinum monachum, privignum Belisarii patricii, dans ei potestatem contra omnem personam, et causam pacificandi Ecclesias universas Ægypti et Alexandriæ.

D Secundo anno imperii Justini Ætherius et Audius, ac medicus qui cum ipsis erat, insidiati sunt eidem imperatori Justino; qui cogniti intercepti sunt gladio. Eodem anno Agatho monachus, frater Apollinarii episcopi Alexandrini, veniens Alexandriam sermones habiturus, et Eustochium monachum, qui magnus erat et œconomus Alexandriæ, custodiæ mancipavit, qui per tectum fugiens venit Byzantium, Macario tunc factione pulso ecclesia, et consecratus est Eustochius pro Macario episcopus Hierosolymis.

Tertio imperii Justini anno. accersitis Sophia piissima Augusta pecuniarum venditoribus et no-

tariis, jussit deferri cautiones debitorum et breves, quibus lectis accepit breves, et præbuit eos debitoribus, et reddidit dominis suis, et laudata est super hoc magnopere ab universa civitate. Eustochius autem, ingressus Hierosolimam, non audienda contra Apollinarium et Agathonem et Macarium novæ Lauræ monachos excitavit, mentiens illos Origenistas. Et ideo pulsus est, et iterum restitutus est Macarius in throno suo.

Quarto imperii Justiniani anno rursus Macarius Hierosolymis præfertur episcopus, et Alexandriæ Joannes habetur antistes.

Quinto imperii Justiniani anno, cum magnus Anastasius Antiochenus episcopus reprehendisset in rescriptis synodicorum Joannem Constantinopolitanum, qui consecraverat Joannem Alexandrinum, et hoc consecrato pulsus est ab ecclesia sua per indignationem Justiniani, et ordinatus est Gregorius monachus et apocrisarius monasterii Byzantiorum.

Sexto imperii Justiniani anno Narses cubicularius et protospatharius dilectus imperatoris construxit domum Narsis et monasterium Catharorum.

Septimo imperii Justiniani anno Romani ac Persæ pacem corruperunt, et iterum Persicum renovatum est bellum eo quod Homeritæ Indi legationem ad Romanos miserint, et imperator Julianum magistranium cum sacra destinaverit ad Aretham regem Æthiopum per Nilu fluvium ab Alexandria et Indico mari, qui receptus est ab Aretha rege cum gaudio multo, appetente nimirum amicitiam Romanorum imperatoris. Enarrabat autem, cum rediisset, idem Julianus, quod quando receperit cum rex Arethas nudus esset, habens circum cincturam et in lumbis linea vestimenta auro contexta, circa ventrem vero portabat indumenta scissa cum margaritis pretiosis, et in brachiis quinos circulos, et armillas aureas in manibus suis, in capite autem pannum gemmatum, habentem ex utroque ligamento plectas quatuor, et torquem aureum in collo suo, et stabat super quatuor elephantes, stantes et habentes jugum et rotas quatuor, et superius ut currum excelsum, velatum petalis aureis, ut sunt principum provinciarum currus; et stans super illos ferebat scutum parvissimum deauratum et duas lanceolas aureas, et senatus ejus omnis erat cum armis, canentes modulationes musicas. Introductus ergo legatus Romanorum cum adorasset, jussus est ab eo erigi et duci ad se. Cum autem susceptisset imperatoris sacram, osculatus est signaculum, cum habebat pectusculam imperatoris. Susceptis autem et donis gavisus est valde. Porro cum legisset sacram, invenit ut se contra regem Persarum armaret, et proximam sibi Persarum perderet regionem, et ulterius cum Persis fœdera non iniret. Protinus ergo collecto exercitu rex Arethas coram legato Romanorum adversus Persas prælium movit, subjectos sibi Saracenos præmittens. Profectus autem et ipse ad regionem Persarum,

depopulatus est omnia quæ in partibus illis erant. Tenens autem rex Aretha caput Juliani, et dans ei pacis osculum, dimisit eum in multa benevolentia multisque muneribus. Porro facta est et alia causa, quæ turbavit Chosroen. Hunni quippe per illud tempus, quos Turcos dicere consuevimus, legationem dirigunt ad Justinum, per Alanorum regionem mittentes. Hoc timens Chosroes excusationem prætendebat, rebellionem Armeniorum in se factam per accessum, quo Justinus adhæserant. Sed et profugos repetebat. Impendebat enim Romanorum imperator per singulos annos quingentas libras auri, ut castra, quæ loco proxima erant, Persæ custodirent, ne ingressæ gentes utramque rem publicam destruerent, communibusque sumptibus castella muniebantur. At vero Justinus pacem dissolvit, asserens opprobrium esse sub Persis solvere tributa Romanos: propterea locum magnum hoc Persarum Romanorumque reperit bellum. Porro Justinus Marcianum patricium, et cognatum suum prætorem creans Orientis contra Persas direxit.

Mundi anno 6065, divinæ incarnationis anno 565, octavo imperii sui anno Justinus infirmatus est et tristatus adversus Baduarium fratrem suum, et hunc injuriis laceravit. Novissime vero præcepit cubiculariis pugnis cæsum educere illum in conspectum concilii senatorum: erat enim comes imperialium stabulorum. Quo comperto Sophia tristata est et conquesta imperatori, qui se pœnituit, et descendens ad eum in stabulum introivit subito cum præposito cubiculariorum. Baduarius autem viso imperatore fugit a loco in locum, per superiora præsepis, præ timore imperatoris. Ast imperator clamabat: *Adjuro te per Deum, frater mi, exspecta me.* Et cum cucurrisset, tenuit eum, et amplexatus deosculatus est illum, dicens: *Peccavi tibi, frater mi, sed suscipe me ut fratrem tuum primum et imperatorem: ex diabolica enim operatione novi quod factum sit hoc.* Qui cecidit ad pedes ejus, et flets ait: *Veraciter, domine, potestatem habes. Verumtamen in præsentia senatus deformasti servum tuum. Modo, domine, his rationem redde.* Et ostendebat ei equos. At vero imperator regavit eum secum manducare, et pacificati sunt. Eodem vero anno factum est bellum circa Sargathon Romanorum atque Persarum magnum, et viccrunt Romani.

Nono anno imperii Justiniani Hormisdas rex Persarum Ardamenum ducem Persarum ordinans misit Romanorum regionem depopulari; qui præda multa capta reversus est. Quo comperto Justinus, consternatus mole calamitatis, capti sensus languorem incurrit, et pactum facere petit Hormisdæ, qui id fieri anno consensit.

Mundi anno 6067, divinæ incarnationis anno 567, Justinus imperator Tiberium comitem excubitorum sibi filium faciens Cæsarem appellavit, et consensorem suum constituit tam in Hippodromiis quam

in diebus insignibus. Erat autem imperator pedibus captus, ac per hoc magis in lectulo jacens.

Undecimo imperii sui anno construxit Justinus magnum aquæductum Valentis, et largitus est urbi dapsilitatem aquarum.

Duodecimo imperii sui anno Justinus imperator synagogam Hebræorum, quæ erat Constantinopoli in Chalcopratiis, ablatam ab eis fecit ecclesiam Dominæ sanctæ nostræ Dei Genitricis; quæ Magnæ proxima est ecclesiæ.

Tertiodecimo imperii Justini anno, Joanne Constantinopolitano defuncto episcopo, Euty chius recepit iterato thronum eundem. At vero imperator infirmatus, et pauxillum a languore demissus, advocavit tam pontificem et senatum quam omnes sacerdotes et cives, et adducto Cæsare Tiberio palam omnibus appellavit eum imperatorem, his sermonibus usus: *Ecce Deus, qui benefecit tibi. Hunc habitum Deus tibi dedit, non ego: honora illum, ut tu quoque honoreris ab ipso. Honora matrem tuam, quæ aliquando tua domina fuit. Nosti quod primum ejus servus fueris, nunc autem filius. Ne gratuleris in sanguinibus; ne communices in homicidio; ne malum pro malo reddas; ne in malo inimicitia similis mihi efficiaris. Ego enim, ut homo, culpavi: etenim et culpabilis factus sum, et recepi secundum peccata mea; sed causam habeo cum his qui hoc mihi fecerunt, ante tribunal Christi. Non crevet te hic habitus quemadmodum me. Sic attende omnibus sicut tibi. Scito quid fueris, et quis modo existas. Ne superbias, et non peccabis. Nosti quis fuerim et quis factus existiterim et existam. Omnes isti filii tui sunt et servi. Scis quod præ visceribus meis honoraverim te. Hos cum videas, omnes qui sunt rei publicæ vides. Intende militi tuo. Ne milites suscipias, ne dicant tibi quidam quia decessor tuus taliter conversatus est. Hæc enim dico, a quibus passus sum. Qui habent substantias, fruantur eis: his vero qui non habuerint, dona. Et facta oratione a patriarcha, cum dixissent omnes, Amen, cecidit Cæsar ad pedes imperatoris, et dixit ei: Si vis, sum, si non vis, non sum. Et imperator ait: Deus, qui fecit cælum et terram, ipse omnia quæ dicere oblitus sum, in cor tuum immittat. Porro cum hæc prosequeretur imperator, replebat lacrymis totum collegium. Quod cum solum fuisset, Tiberius dona subditis inperitus est, et quæcunque in imperatoris appellationibus moris existunt.*

Mundi anno 6071, divinæ incarnationis anno 571, imperare cœpit Tiberius redimitus ab Eutychio patriarcha, cum esset et ipse genere Thrax. Cumque imperaret, clamabant partes: *Anastasia Augusta, tu vincas. Salva, domine, quos imperare jussisti.* Audiens autem Sophia Justini conjux percussa est animo: volebat namque nubere Tiberio et permanere Augusta: nesciebat enim quod haberet uxorem. Quidam autem dicebant quod et in vita Justini adamicata fuerit ei, et ipsa persuaserit Justino ut cum Cæsarem faceret. Verum

Tiberius mittens duxit Anastasiam conjugem suam, et coronavit eam Augustam, et jactavit rogam multam.

Secundo imperii Tiberii anno Alexandria anti-stes habetur ecclesiæ Eulogius. Misit interea imperator Tiberius ad regem Persarum secundum morem, nuntians promotionem suam; quo pacem non admittente Tiberius magnas virtutes congregavit, et disseminatis regiis thesauris multos fecit exercitus, creans magistrum militum Orientis quemdam Justinianum.

Tertio imperii Tiberii anno rex Persarum sumptis virtutibus suis in Armeniam properat. Audiens autem Romanorum dux regem Persarum per semetipsum prælium initurum, expeditus effectus est. Timor enim ingressus est in populum Romanorum, et idcirco Justinianus ad virtutes sermonibus usus compescuit formidinis pugnam. Cum autem bellum fieret et sagittatio Persarum facta multa fuisset, ita ut etiam solares radii celarentur, dum videlicet Romani clipeis jacula, quæ ex arcubus mittebantur, continuatis projicere niterentur. Cum autem profunda consisteret Romanorum acies, Persæ ferro non poterant, sed in fugam vertitur Babyloniorum cæterva, et intereunt multitudines copiosæ. Accipiunt interea et Persarum supellectilem et regium tabernaculum totumque clarissimum apparatus. Tenent autem et elephantes Romani, et ad Tiberium mittunt insignes et regias illas exuvias. Itaque legem ponit Persarum rex, confusionem non ferens, nunquam jam Persarum regem in prælium egressurum. At vero Romanus exercitus Persicis adjecit ærumnis, et ad intima Persidis properavit, et multum illic excidium et captivitatem patravit, perveniens etiam in medium Hyrcanii maris. Cum autem hyems adesset, non remeaverunt Quirites ad propria, sed in Perside hyemem transegerunt. Porro eodem anno cœpit ædificare Tiberius publicum Blachernarum, et renovavit multas ecclesias et xenodochia et gerontocomia, jussitque se scribi in phœnicis litteris Tiberium Constantinum.

Quarto imperii Tiberii anno mortuus est Euty chius patriarcha, et promotus est post dies sex Joannes Jejunator, Magnæ ecclesiæ diaconus. Imperator autem Tiberius emptis corporibus gentilium constituit militiam in nomen proprium, amiciens et armans eos in millia quindecim, dans eis ducem Mauricium comitem fœderatorum, et abducem Narsen, et misit eos contra Persas. Bello autem facto magno valide Romani victores efficiuntur, et abstulerunt a Persis civitates et regiones, quas sub Justiniano ceperant et Justino. Abiens autem Mauricius Constantinopolim susceptus est ab imperatore cum ingenti honore, et publicavit Tiberius victorias Mauricii, et generum hunc admisit ad Constantinam filiam suam. Similiter et Germano prætori junxit filiam suam Charito, utrumque Cæsarem creans. Mense vero

Augusto mora comedens matutina, visu digna sed corrupta, plithis incurrit. Et cum esset moriturus, accito patriarcha Joanne atque senatu una cum militiis, in tribunalium lectica est deportatus; et quia loqui non poterat, per epanagnosticon, quæ rebus Romanorum erant utilia, manifesta populo fecit, et Mauricium generum suum nuntiavit imperatorem. Itaque cum omnes imperatoris laudassent consilium atque Mauricium imperatorem, conversus Tiberius in lecto suo diem obiit, cum regnasset annis tribus, mensibus decem, diebus octo.

Mundi anno 6075, divinæ incarnationis anno 575, Mauricius imperat; eodemque anno legatione funguntur Avars ad imperatorem Mauricium, qui ante breve tempus Sirmium subegerant, insignem civitatem Europæ, postulantes octuaginta millibus auri, quæ accipiebant per annos, a Romanis alia superaddi viginti: imperator autem pacem affectans hoc admisit. Petivit autem ad videndum sibi et elephantem, animal Indicum, mitti; cui imperator majorem omnibus misit; quem ille visum remisit ad imperatorem. Similiter et lectum aureum sibi mitti petiit; sed et hoc imperator misit ad eum: ipse vero et hunc contemptum remisit. Postulabat autem iterum alia viginti millia centum addi. Quod imperatore non admittente, chaganus Siggidonem civitatem subvertit et multas alias urbes cepit, Illyrico subjacentes. At vero imperator Helpidium patricium cum Comentiolo legatos ad chaganum transmisit. At vero Barbarus in sponcionibus pactorum agere se pacem professus est. In Oriente vero Joannem Mystaconem prætorem Armeniæ fecit, qui veniens ad Nymphium amnem, ubi Tigri misceri dignoscitur, bello congregitur cum Cardariga Persarum prætore, et prævalent Romani adversus Barbaros. Cardarigas vero non est proprium nomen, sed dignitas maxima apud Persas.

Secundo imperii sui anno consul Mauricius appellatur, et multos thesauros urbi donavit; prorexit autem Philippicum prætorem Orientis, cui et Gordiam sororem suam in conjugium tradidit. At vero Philippicus Persicas arripiens partes appropinquavit Nisibi, et repente in Persidem ingressus multam prædam sumpsit, quam per montes salvam ducens in Medorum regionem transtulit, et multis illic villis exterminatis ad Romana rura reversus est. Porro chaganus Avarum pacem solvere festinabat: nam Sclaviuorum gentes contra Thracem armavit, quæ pervenerunt usque ad longos muros, multum facientes excidium. Ast imperator palatii eductis militiis et plebibus e civitate longos muros custodiri præcepit, et Comentiolum duce ordinans et armans contra Barbaros misit, qui insperate in Barbaros ruens copiosas multitudines interfecit, hosque pepulit. Cum autem pervenisset Hadrianopolim, occurrit Andragasto multitudines Sclavinorum cum præda

ducenti, et in hunc irruens et captivitatem eripuit et victoria magna indutus est.

Tertio imperii Mauricii anno Philippicus sumptis exercitibus ad Persicam regionem profectus est, et capta Arxenene magnam prædam obtinuit, et formidinem operatus est Persicis exercitiibus. Interea Constantinopolim languens remeat, militesque sine læsione ad propria repedarunt.

Quarto imperii Mauricii anno Philippicus egressus a regia urbe, hostium sumpto apparatu ad civitatem Amidam properat, et collectis armatis percunctabatur eos si in promptu haberent properandi ad bellum. Ast Romanis juramentis credulum eum reddentibus se alacriter bellaturos, venit ad Anazarbon: at vero Cardarigas hoc comperto risui auditionem mandabat, somnium esse quod dicebatur opinans, accersitisque magis interrogabat quis erit victoriæ dominus. Ast dæmonum placatores Persas astruebant a diis victoriam allaturos. Exsultant igitur super his Persæ magorum læti promissionibus facti, et patrant continuo ligneos compedes ex ligno et ferro, quibus Romanos compeditos vinciant. Prætor autem commovet Romanos, ne agrorum labores exterminent, ne justitia Dei, quæ malum odit, victoriam ad Barbaros transferat. Postera ergo die prætor dirigit duos phylarchos Saracenorum, et capiunt Persas viventes, per quos motus adversariorum didicerunt, quia asseruerunt Dominico die velle Barbaros in Romanos irruere. Porro Philippicus diluculo vale dicens Romanis, tribus phalangibus occurrit ad prælium, ipseque assumpta dei virili forma, quam acbiropoieton Romani prædicant, discurrens per acies armatis divinam impartiebatur virtutem, et stans post aciem, hæc retinens arma, lacrimis multis deum placabat, qui cælestium ordinum principes auxiliares assumpsit. Cum autem bellum ageretur, Vitalianus princeps aciei omnibus audacius motus phalangem Persarum dirupit et sarcinam tulit. Romani autem circa spolia cœperunt vacare, quos accipiens Philippicus, ne ad exuvias etiam reliqui reversi prælii obliviscerentur conversique Barbari perderent eos, Theodoro Ilibino galea sua imposita, misit gladio percutere eos qui vacabant circa exuvias; quem videntes et existimantes esse Philippicum, dimissis spoliis properarunt ad bellum. Cum autem bellum multas per horas ageretur, vox fit a prætore Persarum equos percutere lauceis; quo facto in fugam versus est Persarum exercitus, et triumpho ingenti Romani positi multos ex eis peremerunt et spoliaverunt. Postera vero die sumptis virtutibus suis Cardarigas rursus ad bellum armatur, et secundo prælio gesto denuo vincunt Romani, et occiduntur Persæ multi. Comprehenduntur etiam vivi duo millia, Byzantiumque mittuntur; aufugit quoque Cardarigas, quem Persæ cum injuriis respuunt. Porro Philippicus Heraclium, Heraclii imperatoris patrem, subprætorem ad explorationem Barbarorum transmisit,

sumptisque militiis Babyloniam adiit, et Chlomarorum castellum obsidet. At vero Cardarigas eligit milites idiotas cum subjugalibus (56), et turba collecta exercitum se movere jactabat, et per munita loca obscura nocte in dorsa Romanorum efficiuntur, nequaquam fidentes se manus in eos missuros. Timore autem importuno cadente in Philippicum fuga irrationabili usus est. Quo comperto Romani in fugam convertebantur per loca ad meandum difficilia, multa incurrentes pericula. Cumque sol ortus fuisset, a calamitate liberabantur, nemine persequente, et pervenientes ad prætorem hunc injuriis pessimis blasphemabant. Verum Persæ fictam existimantes fugam persequi ausi non sunt. Porro Heraclius transiens Tigrim, quæcunque Mediæ regionis erant insignia prædia, igni tradebat, et sic ad Philippicum rediit cum spoliis multis.

Mundi anno 6079, divinæ incarnationis anno 579, quinto imperii Mauricii anno Avarum chaganus fœdere dissoluto Mysiam et Scythiam atrociter expugnabat, subvertens Ratiarnam et Bononiam et Aquis et Dorostolum et Zandapa et Marcianopolim. Comentiolus vero ad maritima venit, et separato exercitu improbabilis discrevit ab optimis, et inutilis quidem virtutis quadraginta millia custodire vallum jubet, electorum autem sex millia sumens, duo millia ex his tradit Casto et duo Martino, et ipse duobus sumptis contra barbaros properat. Castus autem veniens Zandapa et Emon, repertis barbaris in desidia constitutis, multos ex cis disperdit, prædantique nullam obtinens armigero ad salvandum tradebat. Martinus autem circa Mean civitatem effectus, et in chaganum ex insperato incurrens, multos virtutis ejus exstinxit, ita ut ille salutem suam fuga mercatus sit. Martinus vero victoria gloriosa percepta ad prætorem revertebatur, ubi se promiserat eos expectaturum. Comentiolus autem formidine pressus Marcianopolim rediit; qui non invententes eum collegerunt exercitus suos, et per artum locum Ænpi castra movent. At vero Martinus videns chaganum transeuntem fluvium ad prætorem rediit. Castus autem transitu flumine appropinquans his qui præcurrerant, Avarum obtinet pugnam. Porro vani cujusdam dæmonis repromissionibus deceptus non rediit ad prætorem. Posteraque die tenens transitus chaganus conclusit cum. Scinditur igitur populus, et unusquisque, ut vires habebat, per nemora fugiebat. Capiuntur itaque quidam a barbaris, et indicant ubi latitabat Castus; et hoc capto exultabant et lætabantur. Chaganus sane per meridiem iter agens contra Thracem properat, Longosque muros accepit. At

A Comentiolus, qui in silvis Ævi latitabat, cum Martino exivit, et perveniens ad chaganum imparatum invenit eo quod Avarum multitudo diffusa esset per Thracem; et prima vigilia noctis properat adversus illum, et essetque profecto a se opus ingens patratum, nisi eventus quidam falleret ejus conatum. Uno quippe animante onus subvertente, quidam domino animantis acclamat onus erigere, patria voce, dicens *Torna, torna, frater*. Et dominus quidem mulæ vocem minime sentiebat: sed populi hoc audito hostes imminere sibi existimantes in fugam conversi sunt, *torna, torna*, maximis vocibus exclamantes. Chaganus autem ingentem formidinem indutus penitus fugiebat, et videbantur Barbari et Romani invicem fugere, nemine persequente. B Præterea chaganus sumptis virtutibus Apiriam civitatem obsedit, inventumque Busan urbis manganium interficere nitebatur, qui pecunias rogabat ei multas præbere, si vitam sibi donaret. Ille vero hunc ligatum urbi præsentavit. At ipse quærebat habitantes urbem ut emeretur, narrans quam sæpe pro civitate certaverit. Civis quidam multitudinibus persuasit hoc minime faciendum. Quia ergo parvi pensus est Busa, repromittit chagano se tradere civitatem, et exterminatorio instrumento facto, quod arietem nominant, civitatem adeptus est; ducentes quod barbari argumentosum ingenium (37), et alias plures urbes in servitute redegerunt, et cum multa captivitate reversi sunt. C Audientes autem Byzantii quod Castus a Barbaris captivus effectus sit, magnis conviciis contra Mauricum utebantur, et hunc in manifesto blasphemis appelebant.

Per idem quoque tempus Heraclius Heracii pater Persicum aggressus est castrum, quod et cepit. Similiter et Theodorus castrum Mazarorum, amboque Bavides veniunt. Et cum castrum munitissimum esset, miles quidam Saphires nomine, stimulos est operatus, et contra compagines lapidum hos figens per eos aditum fecit. Cum autem fortis ille ascendisset muri coronam, vir Persa hunc expulit. Cadit ergo Saphires deorsum, et suscipiunt eum in scutis suis Romani. Et rursus opus audenter arripit, et denuo a firmitate repellitur. D Iterumque Romani hunc scutis suscipiunt, et tertio ad machinamentum conatus est. Cumque ad muri caput pervenisset, Persam excidit, deinde caput ejus Romanis præbens hos fiducia magna replevit; multisque imitantibus virum fortem, et per palos ascendentibus murum, Romanis traditur castrum. Et alios quidem Persarum occiderunt, alios vero captivos duxerunt una cum supellectili, igni prodito castro. Interea Philippicus rursus Byzantium

NOTÆ.

(36) *Subjugalibus*. Glossæ: ὑποζύγιον *subjugium*. Onomasticon: *Subjugalis* ὑποζύγιος. *Subjugalis* bestia Prudentio in agone Romani. FABR.

(37) *Ingenium*. Gallis *engin*, machina bellica. Matth. Paris. « Ut ingenium adhiberetur ad turrinam. »

Sic Papias in Vocabulario argumentum Ingenium interpretatur. Vide Elmenhorstium ad *Apul. Met.* l. v, p. 207. Glossæ Dosithici: « Argumentum, argue inventum. Id.

iter egit, Heraclio Romanorum duce relicto. Veniens autem Tarsum, et dicens quod imperator Priscum Orientis prætorem creatum direxerit, scribit Heraclio dimisso exercitu in Armeniam venire ad Narsen et Prisci ejus præsentiam facere manifestam. Imperator enim Philippico jusserat quarta rogæ parte privare militiam. Philippicus autem timens ne occasio tyrannidis fieret, super hoc imperatori non paruit, ideoque a prætura deponitur. Priscus autem perveniens Antiochiam præcepit milites apud Monocartum colligi. Advocat autem et Germanum, cui Hedessenorum principatus creditus erat, una cum episcopo, et una cum eis ad exercitum ibat, solemnitate Paschæ cum illis facturus. At vero duces exercitus obviam venerunt ei cum bandis, duobus signis procul ab exercitu. Ast Priscus secundum morem non descendit ab equo, nec consuetis salutationibus usus est. Hinc ergo et odii exordium factum est: in communibus namque injuriis multitudines severius patiuntur. Post festum autem diem demonstrabantur tetricæ imperatoris litteræ. Confluunt itaque multitudines ad prætoris fixuram tabernaculi, aliis quidem gladios portantibus, aliis vero lapides vel ligna jactantibus. Fit igitur pavidus Priscus, et ascendens equum fuga evasit periculum. Illi vero scindentes fixuram hujus tabernaculum, omnia quæ ipsius erant diripuerunt. Ast ille Constantiam perveniens a medicis de percussione lapidum et vulneribus curabatur, et mittit episcopum civitatis rationem faciens ac pollicens exercitui suorum imperatori, ne illos privet aliqua conferendarum consuetudinum (38). Ast exercitus episcopum cum injuriis respuerunt, et Germanum invitum prætorem pronuntiaverunt super scutum elatum, imperetoriamque statuem subverterunt, et hujus imagines demoliti sunt. Et in tyrannidem prorumperent et urbes dispoliant, nisi Germanus id agere multa commonitione et exhortatione vetuisset. Priscus autem hæc imperatori manifesta fecit, et imperator Philippicum denuo prætorem Orientis constituit. Priscus vero Byzantium rediit. Porro exercitus juramentis se affirmabat a Mauricio nullatenus imperari. Barbari sane Romanis calamitatibus delectabantur. Verum imperator Aristobolum, curatorem imperialium domorum, ad exercitum misit, quatenus juramentis et donis tyrannidem solveret; quod et fecit. Tyrannide vero destructa sit Persarum atque Romanorum circa Martyropolim maximum bellum. Romanis vero potentia et ducum virtute expugnantibus Persas, interficitur Maruzas Persarum prætor. Comprehenduntur etiam viventium ex his tria millia, et Persicorum principes agminum mille tantum reversi sunt in Persidem. Porro Romani transmittunt ad imperatorem ex Persicis exuviis multa et captos et universos una cum bandis.

Mundi anno 6080, divinæ incarnationis anno 580, mense Septembrio, indictione sexta, Langobardi bellum adversus Romanos intulerunt, et Maurus gentes adversus Africanas magnas perturbationes perpetraverunt. In Perside autem carcer est qui dicitur Lethe, et multos Persarum rex a diversis gentibus in hoc inclusit una cum captivis civitatis Daræ. Isti ergo desperati insurgunt contra eos qui se custodiebant, et occiso Marusa caput ejus Byzantium attulerunt. Ast imperator cum gaudio magno illos suscepit. Philippicum autem vix prætorem recepit exercitus. Cum autem Persarum Romanorumque bellum Martyropoli fieret, superantur Romani. Imperator autem a prætura Philippico rursus amoto, Comentiolum prætorem Orientis direxit. Heraclius autem prosperatus in bello peremit Persarum prætorem. Aphrahato vero interempto fugiunt Persæ et insequuntur Romani. Cum autem multum fuisset in eis excidium factum, comprehendunt etiam custodiam et multas exuvias Byzantium mittunt. Denique imperator equestribus speculationibus et commerciis urbem splendidam reddidit. Hormisda Persarum rex prætorem Baram promotum una cum potentatibus multis contra Suaniam mittit. Ex insperato autem huic instans ad Araxem flumen castra commovet, siquidem expugnatibus Turcis a Persis adeo Hormisda crevit ut etiam tributa quadraginta millia auri a Turcis acciperet, cum prius ipse æqualia Turcis persolveret. Verum Mauricius hoc comperto Romanum provehit prætorem, et in Suaniam cum potentatu transmittit. Cumque pervenisset Romanus Lazicem et ad Phasim fluvium accessisset, in Albaniam exercitum movit. Baram autem audiens Romanum profectum rem deridebat. Cupiebat etiam Romanorum aciem manu capere: non enim aliter adversus Romanos bellum iuicrat. At vero Romanus Romanam multitudinem separavit, non probatis penes sarcinas derelictis. Decem millia etiam secum accipiens adversus barbaros properabat, et duo millia præcedere jubet exercitum. Qui venientes obviam his qui præcesserant, Persas hos in terga vertunt, et omnes interimunt: facta quippe fuga et præcipitio sibi obstante conclusi omnes interiorerunt. Ast Romani usque ad barbarorum vallum venerunt, ita ut Baram super hoc obstupesceret. Quod audiens Romanus animare cœpit exercitum, et præliatori parantur in campo Albanæ. Baram autem nitebatur bellum furari, frustratus tamen consilio est: surrexit enim Romanus, et complissime parabatur. Cum autem invicem conflictus ageretur et multi Barbarorum occisi fuissent, sit maxima Romanis victoria. Dispoliantur igitur Barbari, et sepultura carentes efficiuntur bestiis esca. Hoc audito Hormisdas Persarum rex, confusionem non ferens, muliebrem vestem Baram

NOTE.

(38) *Consuetudinum*. Consuetudo præstatio, *παροχή*. Glossæ: salarium *συνθήσια*, v. *Hist. Trip.* l. vi, c. 7, et l. vii, c. 5. FABR.

transmisit, et hunc prætura privavit. Parat e-contra rebellionem Baram, progreditur in tyrannidem, et reciprocis injuriis per litteras Hormisdam laccasit, superscribens epistolæ ita : *Hormisdæ filia Chosroæ Baram hæc mittit*. Collectis vero militiis asserebat Hormisdam indignatum adversus militias, utpote quæ a Romanis fuerant superatæ. Ostendebat autem et fictas litteras quasi ab Hormisda missas ad minuendas militum rogas, ad memoriam eis reducens atrocitatem Hormisdæ, seu crudelitatem, avaritiam et violentiam, et qualiter homicidiis delectatus et a pace alienus esset, qualiterque optimates vinculis dederit, quorum alios quidem gladio reciderit, alios autem necaverit Tigride, et qualiter cogebat Persas in magnis præliis separari, quo disperderentur et non contra illum tumultuarentur. Talibus ergo verbis Baram militiam affatus tyrannidem maximam adversus Hormisdam succendit, et juramentis Baram munientes dogmatizant omnes se deposituros Hormisdam. Hormisdas autem Ferochanen magistrum suum armatum cum virtute destinat adversus Baram. Baram vero significavit Ferochani seu militiis quia non convenit arma Persas adversus Persas efferre, et ad memoriam eis reducebat Hormisdæ asperitatem, injustitiam, in sanguinibus gaudium, in homicidiis amorem, infidelitatem, jactantiam et violentiam. Hæc sentientes veraciter ab eo dicta fuisse populi qui circa Ferochanen erant ad Baram sese conferunt, et Ferochanen occidentes se Baram uniunt, et contra Ctesiphontem impetu abeunt. Hormisdas autem habebat Bindohen, magnæ dignitatis virum, in vinculis : itaque cum in magna fluctuatione negotia degerent, Bestan Bindohi frater, in custodiam insiliens, eduxit Bindohen fratrem suum, et congregata multitudine rustica seu civili, tertia hora diei regalia intrant, et invento Hormisda super solium regio more sedente multis hunc injuriis subdunt. Indues autem tenens Hormisdam abstulit diadema a capite ejus, et hunc in carcerem tradiderunt, rogabatque Chosroen patrio solio tribui. Præterea Hormisdas e custodia nuntium misit, Persis petens loqui, Persidi quæ expedirent. In crastinum igitur collectus senatus Persarum in regalibus una cum multitudine vincum Hormisdam ducunt. Ast Hormisdas commonebat Persas quod non oporteat hujuscemodi in reges committere, et quanta ex quo regnaverit tropæa fecerit, et in quibus erga Persas bona patriverit, et qualiter Turcos Persidi tributa solvere Romanosque pacem amare coegerit, qualiterque Martyropolim ceperit; quin et paterna beneficia enarravit. Rogabat autem et Chosroen a regno deponi ut litis amicum et ambitiosum et sanguinis amatorem superbumque ac injuriosum et præliis inhiantem : esse autem sibi alterum filium perhibebat, quem in regem provehi flagitabat. Bindohes vero ad Hormisdam respondebat, et hujus excessus in medium proponens omnes erexit contra Hor-

misdam. Et ducunt in medium uxorem ejus et filium, et serræ sectione hos partiti sunt coram Hormisdæ visibus, Hormisdamque oculis privantes in carcerem posuerunt. Et Chosroes quidem aliquandiu patrem benigne tractabat, in custodia illi omnem tribuens escam. Ast Hormisdas hunc injuriis e diverso lacerabat, conculcans ea quæ mittebantur a rege. Unde Chosroes iratus sustibus hunc silvestribus jussit per ilia cæsum obire. Quod factum et Persas tristes reddidit et contra Chosroen odium auxit. Chosroes vero congregatis virtutibus regnorum egressus contra Baram pervenit in campum Zaba fluminis, ubi Baram vallum habebat. Suspicius autem Chosroes quod aliqui principum adjacerent Baram, hos occidit. Cum vero populus turbaretur, fugam inivit Chosroes cum paucis quibusdam, et omnes qui erant cum Chosroeo ad Baram accesserunt. At vero Chosroes hæsitabat quidnam agere debuisset. Nonnullis sane consilium dantibus sibi ad Turcos secedere, nonnullis autem ad Romanos, Chosroes equum ascendens freno laxato equi motus sequi omnibus jubet. At vero equus ad Romanas partes motus suos direxit, et apud Certensium invenitur, et legatos mittit, adventum suum Romanis faciens manifestum. Contigit autem ut Probus patricius, qui illic erat, hunc susciperet, et de eo Imperatori per litteras indicaret. Baram autem misit legatos ad Mauricium petens ne auxiliaretur Chosroi. Porro jubet imperator Mauricius Comentiolo prætori apud Hierapolim Chosroen suscipere et imperialibus obsequiis honorare.

Eodem vero anno demonstravit imperator Mauricius in memoriam dei Genitricis letanias in Blachernis fieri et laudes dicere Dominæ nostræ, nominans eam panegyrim.

Mundi anno 6081, divinæ incarnationis anno 581, Mauricius filium sibi Chosroen regem Persarum faciens, Dometianum episcopum Melitenensem ad eum direxit, cognatum suum, una cum Narse, cui ducatum belli commisit; qui pervenientes ad Chosroen omnes Romanos potentatus in Persidem introducunt. Baram autem hoc agnito, sumptis virtutibus suis, in loco qui Alexandrines nominabatur castra metatus est, prohibere ratus militias ab Armenia venientes, ne Narsi unirentur : jusserat enim Mauricius Joanni Mustaconi, magistro militum Armeniæ, accipere militias et se Narsi unire pariter contra Baram bellum constituendi. Per noctem autem et unitæ sunt Romanæ virtutes et contra Baram aciem direxerunt. Porro Baram in monte castra metatus est, pavore detentus. Cumque bellum gereretur horribile, Narses Indicis bestiis parvipensis mediam barbarorum dissolvit phalangem; et hoc facto cæteræ quoque Baram infirmatæ sunt phalanges, et fit magna fuga tyranni. Narses vero sine ulla retentione persequens Persas cæde sternebat, et sex millia ex his capta vincula ad Chosroen adduxit. Ast Chosroes omnes mucrone peremit. Quotquot autem Turci erant, hos

ad imperatorem Byzantium iussit. Sane cum Turci A
 cruces haberent in frontes exaratas, interrogaban-
 tur ab imperatore quonam modo signum hoc in
 fronte portarent. At vero Turci asserebant ante
 multos annos pestilentiam in Turcia factam, et
 quosdam Christianorum hoc adinvenisse, et hinc
 salus in patria facta est. Porro exercitus Roma-
 norum tabernaculum Baram et supellectilem acci-
 pientes cum elephantibus attulerunt Chosroi. Baram
 autem ad interiores partes Persidis fugam fecit, et
 sic eorum dissolvit bellum. Itaque Chosroes ma-
 gna victoria circumdatus solum suum recepit.
 Verum Narses rediturus ad propria Chosroi dicebat:
Memor sis, Chosroes, præsentis diei: Romani tibi
regnum donant. At ille fraudulentam occisionem
 metuens, petiit a Mauricio mille Romanos in
 custodia sui habendos. Porro Mauricius cum dile-
 ctionem haberet erga barbarum multam, postula-
 tionem ejus complevit, sicque Persicum Roma-
 norumque bellum cessavit.

Mundi anno 6082, divinæ incarnationis anno 582,
 coronatus est solemnitate paschali Theodosius fi-
 lius Mauricii a Joanne patriarcha Constantinopo-
 litano.

Eodem quoque anno imperator Mauricius ecle-
 siam sanctorum quadraginta martyrum, quam cœpit
 ædificare Tiberius, consummavit. Interea cum pro-
 funda Orientem pax occupasset, bellum circa Eu-
 ropam Avaricum incumbabat, ideoque imperator
 potentatus ab Oriente in Thracem traduxit.

Anno imperii sui nono, cum ver inciperet et
 agmina pervenissent ad Thracem, exivit cum eis
 Mauricius videre quæ a barbaris essent eversa.
 Augusta vero et patriarcha et senatus rogabant
 imperatorem ne per semet ipsum bellum iniret,
 sed potius id prætori committeret. Ast imperator
 non acquievit. Exeunte autem eo ad Septimum
 solis eclipsis facta est; cumque apud Rheginum
 esset, pauperum multitudines pecuniis animavit.
 Cum autem venatum pergeret, sus silvestris valde
 grandis impetum contra Cæsarem fecit. Equus vero
 ob terrorem miraculi ejicere Cæsarem nitēbatur.
 Diutius ergo tumultuatus Cæsarem jactare nequi-
 vit. Itaque sus a nemine accipiens letum abscessit.
 In Perinthum præterea navigio iter faciens, ventis
 vehementibus et pluvia facta nautisque desperan-
 tibus scapha imperatoris asportabatur, ita ut ino-
 pinatē salvus ad locum, qui dicitur Dæonium, vix
 veniret. Nocte vero illa muliercula pariebat et voces
 miserabiles emittebat; cumque mane factum suis-
 set, misit imperator videre quid esset quod acci-
 derat. Et invenerunt puerum natum, oculorum et
 palpebrarum exsortem, manusque ac brachia non
 habentem; a lumbo autem erat ei ut cauda piscis
 naturaliter hærens. Quo viso Imperator præcepit ut

Hac denique die imperatoris equus,
 qui aureo circumdatus erat ornatu, repente scissus
 est cadens. At vero imperator his omnibus augu-
 ratus (59) tristis erat. Postera quoque die viri tres
 Sclavini genere, nil aliquid ferreum bajulantes, a
 Romanis detenti sunt, citharas tantum ferentes.
 Imperator autem interrogabat tam unde essent
 quam ubinam habitatio eorum existeret. Qui ge-
 nere quidem aiunt se esse Sclavinos, circa finem
 vero Occidentalis habitare Oceani. Chaganum au-
 tem ad se legationem misisse et munera princi-
 pibus gentis suæ auxiliandi sibi contra Romanos.
 Taxiarchas autem suos direxisse rationem reddi-
 turos chagano, quia non possunt propter longitu-
 dinem itineris mittere illi auxilium: decem enim
 et octo menses asseverabant in itinere se fecisse,
 et ita Romanos adiisse. Porro citharas ferre tan-
 quam non videntes quemquam suorum armis
 indutum, regione sua quid ferrum sit igno-
 rante. Imperator autem tam ætatem admirans
 quam moles corporis eorum collaudans, hos Hera-
 cliam misit. Cum autem venisset ad maritima, et
 didicisset quod legati Persarum Byzantium atque
 Francorum venissent, ad regalia remeavit.

Decimo imperii Mauricii anno chaganus quærebat
 augmenta pactorum accipere. Imperator vero ser-
 mones barbari non recepit, et idcirco chaganus
 iterum bellum agit, et devastat Singidonem, et
 castra contra Sirmium movet. Imperator autem
 prætorem Europæ Priscum creat. At vero Priscus
 Salvianum subprætorem factum præcurrere jussit;
 et contra Barbaros procedentes bellum ineunt, et
 vincunt Romani. Quo audito chaganus potentatibus
 sumptis properabat ad bellum. At vero Salvianus
 visis multitudinibus stupefactus ad Priscum se
 contulit. Comperiens autem chaganus Romanorum
 recessum ad maritima egreditur, deinceps ad
 sanctum Alexandrum, et hunc omnia devoranti
 tradidit igni. Transiens autem in Drizipera cona-
 tur exterminare rem publicam, devastatoria ope-
 ratu instrumenta. Hi vero qui Drizipera habitant,
 diutius e diverso aciem direxerunt: nam et portas
 aperientes minabantur Barbaros debellare, cum
 essent in formidine ingenti. Tunc ergo divina
 quædam eis consuluit virtus: media namque die
 videre putaverunt barbari, Romanis virtutibus egre-
 dientibus ab urbe, futurum sibi fore ut cum eis
 conflictum consererent. Et consternati fuga infa-
 tigabili fugiunt, et apud Perinthum efficiuntur.
 Priscus autem, nec visu quidem ferre multitudines
 barbarorum valens, Tzurulum ingressus castrum
 muniebat. Ast barbarus Priscum obsidere cona-
 batur. His auditis Mauricius hæsitabat quid foret
 agendum. Tunc optimo inito consilio armatur
 contra infinitam barbarorum virtutem, et uni ex-

NOTÆ.

(59) Auguriatus cod. Gruteri.

cubitorum magnis donis atque promissionibus suadet ut sponte in barbaros irruat, eique dat ad Priscum litteras continentes hæc : *Gloriosissimo prætori Prisco. Noxium barbarorum conatum ne formides : ad perditionem enim eorum factum est hoc : scito enim quia cum multa confusione revertetur chaganus in regionem quæ sibi a Romanis est deputata. Propterea perseveret gloria tua penes Tzurutum, circumvagari faciens illos : mittimus enim per mare naves, et captivabimus familias eorum, et cogetur ad propria confusione refertus atque jactura reverti. At vero chaganus litteris comprehensisset lectis pavens efficitur, et sponsonibus pacificis ad Priscum dispositis in muneribus paucis atque indignis, in suam est terram cum fuga potenti regressus.*

Undecimo imperii anno Mauricii Hierosolymitanus Amos habetur episcopus. Imperator autem Priscum cum omnibus Romanis potentatibus ad Istrum fluvium misit, ut Sclavinorum nationes transire prohiberet. Quo apud Dorostolon habito chaganus hoc comperit ; qui legatis ad eum directis calumniam inferebat Romanis exordium dantibus belli. Priscus autem excusabat se, quod non venerit adversus barbaros belligeratum, sed quod ad Sclavinorum nationes a principe fuerit destinatus. Audiens autem Priscus quod Ardagastus multitudines Sclavinorum ad prædandum disperserit, transiens Istrum media nocte inopinante Ardagasto conjunctus est. At vero Ardagastus discrimine sensu nudum ascendens equum, vix salvus evasit, Romanique multitudinibus Sclavinorum occisis, et Ardagasti regione perversa, prædam copiosam captam Byzantium per Tatemere[m] direxerunt. Porro cum Tatemere[m] expeditus iter faciens ebrietati sese atque deliciis traderet, Sclavinorum in eum multitudines irruunt ; qui formidine pressus fugiendo Byzantium venit. Ast Romani, qui cum ipso fuerant, valide Sclavinis infensi obtinent gloriosissime barbaros, et captivitatem salvam imperatori præsentant. Qui lætatus gratificos Deo hymnos una cum tota obtulit urbe. Priscus vero fiducia fretus ad interiores Sclavinorum partes accessit. Gipes autem, vir Christianæ religionis, transfugiens ad Romanos et ingressum Romanis ostendit et barbaros tenuit. Itaque Gipedis prodicione transfretato flumine, Priscus media nocte reperit Musacium Barbarorum regem, ebrietate corruptum : funebrem quippe proprii fratris celebrabat festivitatem ; quo comprehenso vivo cædem in Barbaris operatus est, multaque copiosa præda capta ebrietati sese produnt et crapulæ. At tum barbari coacervati victoribus imminent, foretque vicissitudo reciproca præcedenti virilitate sævior, nisi Genzo pedestri virtute Romanorum insistens pugna forti prohibuisset impetus Barbarorum.

Duodecimo imperii Mauricii anno, cum Priscus iterum ad Istrum pervenisset gentesque Sclavinorum deprædatus fuisset, haud modicam partem

A imperatori direxit. Imperator autem, misso ad Priscum Tatemere, jubet illic toto hiemali tempore commorari Romanos. Quo comperto Romani contradicebant, asseverantes id non posse fieri propter copias Barbarorum, et pro eo quod regio esset sibi satis adversa. Priscus vero verbis persuasoris flexit eos ibidem hiemare jussionemque principis consummare.

Tertio decimo imperii Mauricii anno, qua videlicet tempestate Gregorius Romanam, Constantinopolitanam Cyriacus et secundo Anastasius Antiochenam regebat Ecclesiam, nascuntur prodigia in suburbanis Byzantii, puer videlicet quadrupes, et alter duos vertices habens. Aiunt autem hi qui historias diligenti studio scribunt, non significari B bona civitatibus in quibus nascuntur hujusmodi. At vero imperator Priscum prætura privat, et Petrum fratrem suum prætorem Romanæ fecit virtutis. Itaque Priscus quidem virtutibus sumptis, priusquam Petrus pervenisset, transmeat amnem. Chaganus autem transitu Romani audito exercitus valde miratus est, et ad Priscum misit, discere causam querrens, et prædæ sumere partem, sicque amnem transire : nimis enim sæviebat super felicitatibus Romanorum. Mittit ergo Priscus super hoc ad chaganum legatum Theodorum, videlicet medicum sagacitate ac intelligentia perornatum. Iste videns chaganum magna sapientem responsionemque jactantius facientem (minas enim prætendebat, se cunctarum esse gentium dominum jactans) C narratione veteri mitigavit barbaricum typhum. Ait enim : *Audi, chagane, proficuum narrationem. Sesostris Aegyptiorum rex illustris et oppido felix, opibus clarus et inexpugnabili potentatu, plurimas et ingentes servituti nationes redegit. Unde et in arrogantiam ruens, curru adhærente sibi auro et lapidibus pretiosis constructo, sedet super eum, et subigit jago ex superatis regibus quatuor trahere currum. Cumque hoc feret in insigni festivitate, unus ex quatuor regibus frequenter oculum vertebat retrorsum, et contemplabatur rotam, cum volveretur. Quem Sesostris percunctatus ait : « Cur post tergum offirmas oculos ? » At ille : « Hanc, » inquit, « rotam miror instabilem, et alias atque aliter se moventem, et modo excelsa humilientem, rursus humilia exaltantem. » At vero Sesostris parabolam intelligenter animadvertens, legem posuit ne currum reges ulterius traherent. His chaganus auditis subrisit, et ait se pacem sectari. Priscus autem chagano reddidit pro transitu prædam, et exuviis omnibus sumptis sine dispendio amnem transivit. Porro chaganus his susceptis magnifice lætabatur. Priscus Byzantium venit, et Petrus præturam suscepit.*

Quarto decimo imperii sui anno jussit Mauricius Petro prætori ut tertiam portionem rogæ in auro a Romanis acciperet, et tertiam in armis, et aliam tertiam in vestimentis diversis. Itaque Romani hoc audito ad tyrannidem vertebantur. Prætor vero ti-

mens satisfaciebat (40) militibus hoc verum non esse, et exhibebat exercitibus alias litteras, jubentes sibi quatenus hi qui fortia gesserant et de periculis triumpharant in urbibus summa requie potirentur, de publicis sumptibus inter senes alendi, pueri vero militum in locis propriorum parentum inserberentur; talique suadela populum mitigavit, et Cæsarem bonæ famæ præconio laudaverunt. Hæc autem Petrus imperatori denuntiavit. Cumque venisset Marcianopolim, dirigit mille præcessuros. Hi repertis Scelavinis multam ducentibus Romanam prædam, hos insequentes occiderunt, multaque præda recepta Romaica redierunt ad rura.

Eodem vero anno construxit imperator solarium Magnauræ rotundum, et in medio atrio ejus statuit statuam suam, et illic posuit armamentum.

Quinto decimo imperii Mauricii anno Petro venationem exercenti sus agrestis obviam occurrit, pedemque ipsius ad arborem conquassavit, et importabilibus (41) doloribus multo tempore languit. Ast imperator litteris pessimis et improperiis gravibus ei detraxit, audito quod multæ Scelavinorum gentes fuerint contra Byzantium motæ. Petrus autem coactus Novas pervenit. Hi vero qui erant de civitate, una cum ignobilibus militibus et episcopo prætori obviam veniunt; quos prætor intuitus, et arma eorum ac fortitudinem admiratus, jubet urbe dimissa Romanæ misceri catervæ. Milites autem ad civitatis custodiam ordinati hoc agere reuenerunt. Tum prætor in furorem versus destinavit Genzonem una cum multitudine militum. Qui hoc agnoscentes confugerunt in ecclesiam, et clauso ostio templi perseverabant. Genzo vero pro reverentia templi inefficax rediit. Petrus autem iratus Genzonem a prætura deponit, et misso Scribone ignominiose ad se episcopum jubet adduci. Porro cives collecti Scribonem cum dedecore urbe depellunt, cujus obseratis portis Mauricius quidem imperatorem laudibus efferunt, prætorem autem conviciis cumulant; sicque cum opprobrio Petrus inde recessit. Præmittit præterea mille ad explorandum, qui Vulgares consequuntur numero mille. Verum Vulgares nisi super pace chagani securi pergebant. Romani autem in Vulgares impetum faciebant; qui mittunt viros septem componentes pacem minime dissolvendam. Hos audientes hi qui præcurrerunt, significant hæc prætori; qui dixit: *Nec si imperator venerit, huic parcam.* Congressione vero belli effecta Romani vertuntur. Sed barbari non persecuti sunt eos, ne vincentes discrimen incurrerent. Porro prætor taxiarcho præcurrentium flagellavit. Et hoc comperto chaganus legatos ad Petrum destinat, inceptionem accusans, et quod Romani sine justa causa pacem dissolverent.

(40) *Satisfaciebat.* Glossæ: ἀπολογία, *excusatio, purgatio, satisfactio.* Hinc satisfactionalis liber, ἀπολογητικός, *Hist. Trip. ix, 23.* Sic Hieronymum alicubi posuisse *satisfacientes* pro *excusantes* se notat H. Grotius in *Discussione Rivetiani Apolo-*

At vero Petrus verbis seductoriis usus non se scisse motionem affirmat, duplicia tamen dare spolia universa procurat; sicque Barbari amissis spoliis dupla sorte receptis paci consulunt. Petrus contra Peregastum Scelavinorum exarchum properat; et Barbari circa ripam fluminis huic obvii facti prohibebant transire. Romani vero a fretis sagittantes hos averterunt; quibus in fugam versis percutitur ilio Peregastus, et moritur. Transcentes autem Romani prædam multam receperunt, et ad propria remearunt. Errantibus ductoribus et in inaquosa incidentibus loca periclitabatur exercitus. Porro cum iter agerent noctu, veniunt ad amnem Pelliciam dictum: cum vero dum trans fretum fluminis essent, Barbari in his absconditi eos qui hauriebant aquam jaculabentur. Magna igitur molestia Romanis effecta militibus, in fugam vertuntur a Barbaris debellati. Verum Mauricius his auditis Petrum prætura privavit, et Priscum prætorem Thracæ denuo misit.

Mundi anno 6090, divinæ incarnationis 590, Romanorum imperator Mauricius, rex Persarum Chosroes, Romanus Gregorius, Constantinopolitanus Cyriacus, Hierosolymitanus Amos, Alexandrinus Eulogius et Antiochenus Anastasius habentur antistites. Hoc anno, imperii videlicet Mauricii sexto decimo, Priscus egressus prætor in Thracem virtutes numeravit exercitus, et invenit quod ex eis fuerit multitudo consumpta non parva. His autem sumptis venit ad flumen Istrum et Novas. Quo cognito chaganus legatos misit, causam ipsius sciscitatus adventus. Priscus autem venationis se venisse causa fatebatur. Ast Chaganus: *Non justum est, inquit, in alieno loco venari.* E contra Priscus suum dicebat esse locum, et ei fugam ex Oriente improperabat egisse. Barbarus autem Singidonis muro destructo ad Romanorum terram profectus est. Quo cognito Priscus venit ad insulam Istri, et dromonibus sumptis ad Chaganum apud Constantiolum venit, volens cum eo loqui. Cumque chaganus ad oram fluminis venisset, Priscus tristis (42) eum alloquitur. Chaganus autem dixit ad eum: *Quid tibi, Prisce, ac terræ meæ? an et hanc vis accipere per mendacium ex manibus meis? judicet Deus inter me et Mauricium imperatorem, requiratque sanguinem exercitus Romanorum et exercitus mei de manibus ejus.* E contra Priscus: *Singidoni, inquit, civitatem redde Romanis.* Qui ait: *Tu unam civitatem a nobis conaris accipere: videbis post paululum quinquaginta civitates Romanas Avaribus servitute redactas.* Priscus autem navibus Singidoni per amnem exhibitus hæc depopulatus est, et ex ea Vulgares pepulit.

Septimo decimo imperii Mauricii anno cocervava-

NOTÆ.

getici, p. 83. FABR.

(41) *Importabilibus.* Ipse in Hypomn. de Anast. apocr.: «Cum illatis quoque illis importabilibus tribulationibus retulit.» Id.

(42) *Tristis.* E rats. Id.

eis chaganus potentatibus suis in Dalmatiam properat, et cum venisset Baleam, quadraginta quoque civitates, quæ circa eam sunt, omnes depopulatus est. Quibus Priscus agnitis Gudohin ad explorationem rei direxit. Qui in valle occultatur pusilla, et diluculo in dorsa eorum effectus illico cunctos peremit, et acceptam prædam duxit ad Priscum. Porro chaganus infortunio comperto in regionem suam reversus est, et Priscus ad propria.

Mundi anno 6092, divinæ incarnationis anno 592, imperante Mauricio 18 anno, sumptis virtutibus Priscus Singidonem venit: chaganus vero congregato proprio potentatu subito Mysiæ adest, et Tomeam urbem capere nititur. Propterea Priscus Singidone relicta huic efficitur proximus. Cum autem paschalis festivitas haberetur et Romani fœme tabescerent, audiens chaganus Prisco significabat ut sibi plaustra mitteret ad deportanda illis alimenta, quatenus cum hilaritate festivitatem propriam celebrarent. 40 itaque plaustra plena his mittit. Pari modo et Priscus species Indicas barbaro quasdam remisit, piper videlicet et folium Indicum et costum et cassiam atque aliis ex his quæ quærentur, cum Chaganus apud Sirmium resideret. Qui receptis his gavisus est super eis; et donec completeretur dies festus, Romani ac Barbari pariter habitabant, et non erat in utriusque virtutibus timor. Cumque fuisset dies festus completus, Barbari separati sunt a Romanis, et Drizipera venientes civitatem depopulati sunt, et sancti Alexandri ecclesiam incenderunt, sepulcrumque ipsius tectum argento repertum despoliant, sed et injuriis quoque corpus martyris afficientes, multamque in Thrace prædam captantes, epulabantur splendide, contra Romanos clati. Cumque Comentiolus venisset Byzantium, maxima urbi turbatio et æstus incubuit, ita ut timore detenti consilium caperent Europam deserendi et in Asiam et Chalcedonem migrandi. Quin et imperator excubitoribus armatoque et electo cuneo sumpto muros Longos munivit. Vulgus autem urbem custodiebat, et senatus commonebat imperatorem legationem ad chaganum mittendi. Deus autem vindictam martyris Alexandri faciens pestilentem languorem Barbaris intulit, et in uno die septem filios chagani per febrim et inguinarium passionem occidit, una cum aliis turbis multis, ita ut pro triumphali gaudio, carminibus ac canticis lamentationes et lacrymas ac luctus sine consolatione Barbarus possideret. At vero senatus rogabat Cæsarem legationem ad chaganum mittendi. Imperator autem Armatzonem misit ad chaganum cum muneribus multis Drizipera, qui verbis mitibus blanditur Barbarum. At ille volebat dona suscipere, lamento intolerabili filiorum detentus: dicebat enim ad legatum: *Judicet Deus inter me et*

A imperatorem Mauricium: ipse quidem pacem dissolvit, ego vero captivos ei reddo, per unam animam unum numisma percipiurus ab eo. Mauricius autem id dare minime passus est. Iterum chaganus petit per singulas animas dimidium accipere nummum. Ast imperator nec sic dare consensit, sed nec in quatuor accipere siliquis. Tunc chaganus furore commotus omnes occidit, et ad propria rediit cum quinquaginta millia aureorum pactis Romanis imposuisset. Quin et Istrum flumen non se transiturum professus est. Ex hoc itaque multum contra imperatorem Mauricium commotus est odium, et cœperunt hunc subicere maledictis. Similiter et populus apud Thracem ad convicia imperatoris commotus est. Exercitus autem procuratores (43) ad imperatorem contra Comentiolum direxit, quod proditionem in prælio fecerit, inter quos erat etiam Phocas, qui imperatorem allocutus severius huic in concilio contradicebat, ita ut quidam ex patriciis hunc alapa percuteret et barbam ipsius eveleret. Verum imperator non suscepit adversus Comentiolum populi querimoniam, sed hos inefficaces deseruit; propter quod et insidiarum in principem exordium sumitur. Præterea per idem tempus apud Ægyptum in Nilo flumine, Mena præfecto una cum populo deambulante in loco qui Delta nuncupatur, sole orto animalia humanæ formæ apparuerunt in flumine, vir scilicet et mulier. Et vir quidem erat pectorosus vultuque terribilis, rufa coma canisquo permixtis, et usque ad lumbos denudabat naturam, et cunctis demonstrabatur nudus. reliqua autem corporis membra cooperiebat aqua. Hunc præfectus adjuramentis constrinxit ne destrueret aspectum priusquam omnes saturi fierent hoc inopinato spectaculo. Porro mulier et mamillas habebat et femineum vultum cæsariesque prolixas. Et ad horam nonam omnis populus mirabatur, videns hæc animantia, quæque hora nona in flumen demersa sunt. Sane Menas imperatori hæc Mauricio scribit.

Mundi anno 6093, divinæ incarnationis anno 593, imperii vero Mauricii 19 anno Hisacius Hierosolymis habetur antistes. Die autem Paschæ Sophia Augusta, uxor Justini, una cum Constantina Mauricii conjuge stemma constructum attulerunt imperatori. Qui hoc contemplato pergens in ecclesiam id obtulit Deo, supra sanctam mensam suspendens in triplicibus catenulis lapidibus et auro contextis. At vero Augustæ hoc comperto tristatæ sunt valde, et in jurgio adversus imperatorem Constantina festum diem fecit Augusta. Cum autem non attenderet imperator querelas militiarum in Thrace positarum, iterum Comentiolus assumptis armatis venit ad Istrum, et unitur Prisco apud Singidonem, et solvitur pax quæ ad Avares erat. Qua dissoluta ve-

NOTÆ.

(43) *Procuratores.* Ἐντολιχαρῶς. Hanc vocem observavi in epistola quadam quæ exstat in concilio

Phesino. Hinc ἐντολιχὰ mandata seu ἱράρχεια quæ principes dant legatis suis. FABR.

niunt in Biminacium, quod est insula magna Istri. Quibus auditis chaganus, collectis potentatibus suis, ad Romana rura procedit, quatuor autem filios suos, traditis aliis virtutibus, ad custodienda Istri vada constituit. At vero Romani ratibus factis fluvium transnearunt, et bellum prætoris Prisco cum chagani filii inierunt: Comentiolus enim infirmatus in Biminacio insula sedebat. Cumque per multas horas bellum tenuisset et sol trecentis Romanorum interemptis occubisset, quatuor Barbarorum millia perierunt. Intrinsicus vero militia ordinata iterum bellum incipiunt, et iterum octo millia Barbarorum interficiunt. Similiter et tertia die præstantes ab excelsioribus Romani ad Barbaros accesserunt, hosque vertentes ad stagnum atque pellentes, Avares multos necaverunt ex illis, inter quos et chagani necati sunt filii, Romanique illustrem victoriam induerunt. Chaganus vero coacervatis viribus copiosis contra Romanos progreditur: bello autem manente vertunt Romani Barbaros, et omnibus insigniorem hanc retulerunt victoriam. Interea Priscus quatuor millibus præmissis Tison (44) amnem transneare et explorare Barbarorum præcepit motus. At vero Barbari nihil eorum quæ facta fuerant cognoscentes, festum diem celebrabant et pariter convivabantur. In hos Romani clanculo incidentes maximum operati sunt metum: triginta quippe millia Gipedorum barbarorumque aliorum occiderunt, et copiosa præda comprehensa revertuntur ad Priscum. Chaganus autem rursus potentatibus cumlatis venit ad Istrum, et inito bello barbari superantur et in amnis fluentis necantur, pereuntque simul cum his plurimi quoque Slavini: vivos autem obtinuerunt Avarum quidem tria millia, Slavinarum vero octingentos et Gipedum tria millia, nec non et duo Barbarorum. Porro chaganus ad Mauricius imperatorem legatos misit, captos recipere nisus. At ille nondum comperta inclita Romanorum victoria scribit Prisco quod Avares chagano redderet tantum.

Eodem quoque anno vir quidam monachico circumamictus habitu et in religione clarus, spatula denudata a foro usque ad æneam gladiatoris statuam discurrens, imperatorem omnibus in occisione gladii moriturum pronuntiavit. Similiter et Herodianus Mauricio manifeste, quæ sibi fuerant ventura, prædixit. Imperatore vero noctu discalceato letaniam cum tota urbe agente, et transeunte ad Carpiana loca, tumultuantur ex multitudine quidam, et contra imperatorem lapides jacunt, ita ut vix imperator cum Theodosio filio suo salvaretur et orationem compleret apud Blachernas.

Mundi anno 6094, divinæ incarnationis anno 594, anno vero imperii sui 20 Mauricius in se reversus, et sciens quod nihil Deum lateat, sed reddat omnibus secundum opera ipsorum, et recogitans excessum quem in captivationem perpetraverat, non

A redimens eam, expedire iudicavit in hac vita penam se recipere pro peccato, et non in futura, et factas preces in scriptis transmittit ad omnes patriarchales sedes et ad omnes civitates sibi subjectas, et ad monasteria quæ sunt in eremo et Hierosolymis, et ad lauras pecunias et cereos et incensa, ut orarent pro se, quo hic reciperet et non in futuro sæculo. Scandalizabatur autem et in Philippicum generum suum, quod in φ littera nominaretur. Porro Philippicus diverse jurabat imperatori quod purus esset in servitio ejus et apud se dolum nullum haberet. Cumque Mauricius supplicaret Deo misericordiam præstandi animæ suæ, quadam nocte dormiens vidit in visu apud æneam palatii portam imagini Salvatoris se astare, et copiosum populum pariter assistentem. Tunc facta est vox ex caractere magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, dicens: *Date Mauricius*; et tenentes eum iudiciorum ministri exhiberunt apud purpureum umbilicum, qui erat illie. Et ait ad eum propria voce: *Ubi vis reddam tibi, hic an in futuro sæculo?* Quo ille audito respondit: *Amator hominum, Domine et juste iudex, hic potius, et non in sæculo illo.* Et jussit divina vox tradi Mauricius et Constantinam uxorem ejus et filios et omnem cognationem ipsius Phocæ militi. Expergefactus ergo Mauricius, et vocans eum qui coram se dormiebat, misit ad Philippicum generum suum, ut celeriter eum adduceret ad se. Cumque ille abiisset, vocavit eum: qui surgens advocata uxore sua osculatus est eam, dicens: *Salve: jam non me videbis.* Quæ exclamavit cum fleu voce magna ad paracœmumenum, dicens: *Adjuro te per Deum, quæ est causa ob quam quæris eum hæc hora?* At ille juravit se ignorare, et quia repente de somno imperator exsurgens misit eum. Philippicus ergo quæsit corpus Christi percipere, et sic ad imperatorem pergere. Uxor autem ejus Gordia jacebat in terra se volutans et plorans et Deum exorans. Ingressus vero Philippicus cubiculum regium projecit se ad pedes imperatoris. Imperator autem dicit ei: *Ignosce mihi propter Deum, quoniam peccavi tibi: nam usque nunc scandalizabar in te.* Et jubens exire paracœmumenum surrexit et cecidit ad pedes Philippici, dicens: *Ignosce mihi, quia modo certissime novi quod nihil peccaveris in me. Sed dic mihi, quem scis inter agmina nostra Phocam militem.* At vero Philippicus recogitans dicit ei: *Unum agnosco, qui ante modicum tempus procurator ab exercitu destinatus contradicebat imperio tuo.* Ast imperator ait: *Cujus est qualitatis?* Qui ait: *Juvenis temerarius, sed et timidus.* Tunc Mauricius: *Si timidus est, inquit, profecto et homicida.* Et referebat Philippico somnii revelationem. Porro nocte illa visa est stella in cœlo, quæ dicitur cometes. In crastinum autem pervenit magistrianus, qui missus fuerat ad sanctus

NOTÆ.

(44) *Histum Vat.*

eremi Patres, ferens ab iis responsum huiusmodi: *A Deus recepta penitentia tua salvavit animam tuam, et te cum sanctis cum tota domo tua constituit, imperio vero cum ignominia et discrimine decidit.* His auditis Mauricius glorificavit magnifice Deum. Igitur autumni tempore accedente, cum Mauricius imperator jussisset Petro ut in Scythiarum regione populus hiemaret, restiterunt Romani, hoc facere non consentientes, tam propter equorum humiliationem quam propter quod copiosam circumducerent prædam, nec non ob multitudines Barbarorum, quæ per regionem diffusæ dignoscebantur, et seditionem meditati sunt. Prætor autem indignatus contra populum in dementationem eos immisit. Incidunt itaque pluvix creberunt super populum, et frigus multum. Petrus autem viginti millibus procul ab exercitu morabatur. Mauricius autem Petro per litteras molestus erat ut Istrum transiret et hiemales escas populi publice cogeretur Rومانis præbere. Prætor autem accessit Gunduhin ait: *Nimis mihi gravia imperatoris præcepta in aliena terra hiemare Romanos iubentia: nam illi non obaudire sævum est, et rursus obaudire sævissimum. Nullum bonum parit avaritia, mater autem omnium malorum consistit, qua imperator languens horum maximorum causa malorum Romanis efficitur.* Accessit quoque populi taxiarchis, imperatoris eis intentionem aperuit. Populus autem hoc audito seditiones concitaverunt, et insignes quidam principes ex eis fugientes ad prætorem venerunt. Porro multitudines in unum congregatæ provehant ex archum Phocam centurionem, et super clypeum hunc exaltatum laudibus exarchum acclamaverunt. His Petrus auditis in fugam versus est, et omnia imperatori manifesta fecit. Ast imperator his difficilibus auditis celare multitudines ea tentabat. Secunda vero die et ludum celebravit equestrem, incommoda infelicitatis occultans. Vulgus autem Prasinorum clamabat, *Constantinus, inquit, et Domentiolus, domine Romanorum ter Auguste, plebi tuæ molestias ingerunt, ut cruces disponat in ea quæ habemus peccata. Deus, qui omnia condidit, subjiciat tibi omnem inimicum et hostem tam intestinum quam externum sine sanguine.* At vero imperator plebibus intimabat: *Nil vos, inquit, turbet irrationabilem militum immoderatio et inquietudo. Veneti autem dixerunt: Deus, qui jussit te imperare, subdat tibi omnem qui imperium tuum impugnat; et si Romanus est qui fide rupia terga vertit a te, hunc tibi in servitum redigat absque sanguine.* Hos imperator armans et sermonibus blandis compeescens una cum demarchis muros urbis custodire præcepit. Præterea filio imperatoris Theodosio una cum Germano socero suo apud Callicratiam venationes exercente, mittunt Romani litteras ad Theodosium, ab eo imperari poscentes; sin autem, solum Germanum imperatorem pronuntiandum:

Neque enim nos, aiunt, imperari a Mauricio de cætero patiemur. His Mauricius compertis accersit ad se filium, Comentiolum vero muros observare præcepit. Germanum autem una cum filio suo accusabat hârum fuisse calamitatum auctores. Cumque se Germanus excusare niteretur. Mauricius ait: *O Germane, duo sunt argumenta suspicionis meæ, populi scilicet ad te litteræ, et quod cuncta depasti sunt, et nullis exceptis, tuis pepercerint. Parce, Germane, prolixum facienda sermonem. Nihil suavius quam per gladium mori.* Sane Germanus in templum Dei Matris, quod appellatur Cyri, fugit. Quod cum imperator didicisset, Stephanum eunuchum direxit ab ecclesia Germanum educendi. Cumque Stephanus violenter hunc educere voluisset, fautores Germani resistentes expellunt Stephanum, et excipientes Germanum in ecclesiam Magnam effugiunt. At vero imperator virgis cædebat Theodosium filium suum: asserebat enim Germanum per eum fuisse sugatum. Et mittit excubitores a Magna ecclesia educendi Germanum. Hinc magnus urbi rumor incubuit. Germanus autem egredi et dare se voluit. Verum multitudines hunc exire minime permiserunt, sed magnis imperatori conviciis derogaverunt, dicentes: *Non habeat pellem qui te amat, Maurici Marcionista.* Igitur qui muros custodiebant, his compertis, custodiam negligentiam prodiderunt. Mauricius autem media nocte exitus imperatoria stola et privata circumamictus, dormonem ingressus cum uxore filisque suis et Constantino fugam arripuit. Copiæ vero per totam noctem pessimis imperatorem injuriis appetebant: sed et Cyriacum patriarcham reprehendebant. Turbine itaque ingenti saviente cum maximis periculis apud S. Autonomon salvatur Mauricius. Noctis vero superveniunt ei etiam languores arthritici, quos manuum dolores et pedum vocant. Porro mittit Theodosium filium suum cum Constantino ad Chosroen regem Persarum, ut recordaretur eorum quæ sibi facta fuerant a se, et vicissitudinem beneficii sui rependeret filio. Germanus autem mittit ad Sergium demarchum Prasinæ partis, ut auxiliaretur sibi gratia imperandi, repromittens se partem Prasinam honoraturum ipsumque magnis dignitatibus elaturum. At vero Sergius hoc insignibus vulgi confessus est, qui minime id admiserunt, fatentes nunquam Germanum ab amore Venetorum recedere. Prasini vero exeuntes in Regium magnis laudibus tyrannum Phocam efferebant, et persuadent ei venire in Septimum. Dirigit igitur Phocas Theodorum a secretis, qui ingressus Magnam ecclesiam coram populo legit quatenus tam patriarcha quam senatus et vulgus venirent in Septimum. Hoc itaque facto, et cunctis convenientibus apud Septimum, patriarcha Cyriacus a tyranno de orthodoxa fide, et ut sine perturbatione conservaret Ecclesiam, extorsit professionem. Visus vero est tyrannus Germanum adhortari. Cumque Germanus nolle se simu

laret et vulgus tyrannum laudaret, pronuntiatur malum, et dominus sceptrorum tyrannus provehitur, et prævalet adversus felicitatem calamitas, et sumunt principatum magna infortunia Romanorum.

Denuntiatio vero tyranni in templo Joannis Baptistæ effecta est, ubi duobus moratus diebus tertia die introivit regalia, super imperialem sedens carrucam. Porro quinta die Leontiam uxorem suam coronavit Augustam. Hac igitur die tumultuantur partes ad invicem propter stationes locorum. Tyrannus vero Alexandram conturbellam suam misit partes compescere. Alexander vero in Cosmam Venerorum demarchum manus immittens populit eum et contumeliis laceravit. Porro Veneti indignati clamabant: *Vade, disce ordinem; Mauricius non est mortuus*. At vero tyrannus his auditis in Mauricii necem movetur, et missis militibus duxit eum Chalcedonem ad Eutropii portum, et primo quidem hunc cæde videlicet filiorum imperatorem punit. Nam quinque filios ejus mares coram visibus suis præocciduntur. Verum Mauricius patienter infelicitatem sustinens Deum in omnibus invocabat, et crebro pronuntiabat, dicens: *Iustus es, Domine, et rectum iudicium tuum*. Fit itaque filiorum mors patris epitaphium, præostendens virtutem in mole calamitatis. Cumque nutritum unum ex imperatoris pueris furata fuisset, suumque pro eo teremptoni obtulisset, Mauricius non annuit, sed proprium requisivit. Aiunt autem quidam quod eo occiso lac cum sanguine fluxerit, ita ut omnes insipientes diu lamentarentur. Sic ergo imperator, etiam naturæ legibus excelsior factus, vitam commutat.

Porro ex illo tempore Romanorum non desierunt imperio variæ ac ingentes ærumnæ. Denique et Chosroes Persarum rex pacem dissolvit, et Avaros Thracem devastaverunt, atque Romanorum exercitus uterque depopulatus est, ita ut cum Heraclius regnaret et inquisitionem armatorum cum summa diligentia faceret, ex omni multitudine illa quæ inventa fuerat in tyrannide Mauricii cum Phoca, neminem, duobus exceptis, ullatenus inveniret.

Anno primo imperii sui Phocas tyrannus peredit, ut prædictum est, Matricium uha cum masculis quinque pueris ejus, et horum captia jussit poni in campo Tribunalis scæbis multis; et exibant ab urbe et contemplabantur ea usque quo scortorem dederunt. Interficiunt autem et Petrus frater ejus et alii proceres multi. Theodosium autem filium ejus sermo tenet fuga lapsum et ita salvum reperiunt. Præterea famam hanc Chosroes Persarum rex augmentavit, aliud aliterque mentitus, et hunc apud se habere dicens, quasi providere se ut Romanorum obtinere sperans imperium, ut convictus est multis modis, maxime eo quod bella repentina moveret et Romanas res magnopere devastaret. Interea calligraphus quidam Alexandriæ, venerabilis vir, ex matutina vigilia domum vadens media nocte videt statuas ex aris abstractas, et voce

A grandi dicentes interemptum Mauricium et filios ipsius, atque omnes castos qui apud Byzantium fuerant gesti. Manè autem facto pergens hæc Augustali retulit, qui præcepit ei nulli hæc facerè manifesta, scribensque diem præstolabatut exitum. Die vero nona prætereunte, ecce nuntius venit indicans Mauricii peremptionem. Tum Augustalis demonum vaticinium coram populo publicavit. Narses autem quondam prætor Romanus contra tyrannum rebellionem paravit, Edessamque obtinuit. Scribit itaque Phocas Germano prætori Edessam obsidendi. Narses vero scribit Chosroi regi Persarum congregandi virtutes et bellum construendi contra Romanos. Porro Phocas fratrem suum Domentiolum fecit magistrum et Priscum comitem excubitorum.

Anno imperii Phocæ secundo Chosroes rex Persarum collectum copiosum potentatum adversus Romanos direxit. Germanus autem audiens timuit. Verum coactus prælium iniiit; qui cum in eo vulneratus fuisset, hunc ministri usque ad civitatem Constantinæ duxerunt, superanturque Romani: sed et Germanus undecima die spiritum exhalavit. Phocas autem potentatus ab Europa in Asiam transtulit, Chagano pactis additis, arbitratus quiescere Avarum nationem. His ergo divisis quosdam contra Persas misit, quosdam vero ad obsidionem Edessæ contra Narses cum Leontio spadone et magnate suo direxit. Chosroes autem collectis potentatibus apud Daras efficitur. Porro Narses egressus Edessam Hierapolim fugit. Interea Chosroes cum Romanis sit penes Ardum, et munitione de elephantibus constructa bellum iniiit, et victoria magna politus est, captis Romanis non paucis, quos et captis recisione punivit. His ita gestis Chosroes ad terram suam reversus est, Zongoi potentatibus derelictis. Hoc comperto Phocas contra Leontium furit, et manicis ferreis cum ignominia Byzantium ducit, et creat prætorem Domentiolum nepotem suum, et curatorem palatii facit.

Anno imperii Phocæ tertio misit Chosroes Cardarigam et Rusmaizan, qui depopulati sunt nonnullas Romanorum civitates. Domentiolus vero verbo dato Narsi, jurantisque non paucis, credere persuasit quod nullam injuriam apud Phocam esset passurus, et direxit eum ad Phocam. At vero Phocas verbum hoc minime servans igne cremavit eum. Romani ergo hinc plurimum tristes effecti sunt, eo quod timorem magnum in Persas idem Narses haberet, adeo ut filii Persarum audito ejus nomine tremarent. Porro Persas gavisus sunt gaudio magno.

Anno imperii Phocæ quarto scholasticus eunuchus, vir gloriosus palatii, media nocte Constantinam dominam cum tribus filiabus ejus accipiens, ad Magnam confugit ecclesiam consilio Germani patricii desiderantis imperium. Fit igitur in urbe seditio magna. Germanus autem demarcho Prasi-norum talentum auri misit, ut cohereret.

Primores autem vulgi id admittere noluerunt. At vero tyrannus in ecclesiam ad abstrahendum mulieres destinavit. Sane patriarcha tunc Cyriacus tyranno restitit, minime passus e templo tyrannice abduci mulieres. Verum Juramentis certo eo reddito a Phoca quod non læderet eas, educuntur e templo sancto et clauduntur in monasterio. Præterea Persæ eodem anno ceperunt Daras, in tota Mesopotamia et Syria captivazione multa, cujus non est numerus, facta. Porro patriarcha obeunte Cyriaco Thomas pro eo consecratur, diaconus et sacellarius ejusdem ecclesiæ.

Mundi anno 6099, divinæ incarnationis anno 599, anno vero imperii Phocæ quinto Isacius Hierosolymitanus, Theodorus Alexandrinus et Anastasius Antiochenus habentur antistites. Phocas vero tyrannus filiam suam Domentiam Prisco patricio et comiti exhibitorum junxit, et factis in palatio Marinæ nuptiis jussit fieri ludum equestrem. Demarchi autem utriusque partis apud quatuor columnas cum imperialibus signis statuerunt Prisci et Domentia signa. Quibus auditis imperator iratus est, et mittens adduxit demarchos, Theophaenem scilicet ac Pamphilum, et statuens nudos jussit eos decollari. Cum enim misisset protocursorem, ut interrogaret eos quo præcipiente fecerint hoc, dixerunt quia secundum consuetudinem lineatores hoc fecerunt. Porro lineatores sive mensores, interrogati quamobrem hoc fecerunt, dixerunt quia, cum imperatoris filii ab omnibus nominati sunt, a nobis ipsis hoc fecimus. Sane Priscus timore tenebatur, ne forte in imperatoris iram incideret. Turbis autem clamantibus misericordiam concedi sibi, veniam dedit Phocas. Ex tunc ergo Priscus indignationem passus non erat recte cum Phoca. Interea quædam mulier Petronia nomine sit imperatrici Constantiæ ministra, quæ ad Germanum ab ea responsa faciebat. Porro cum fama dilataretur quod Theodosius Mauricii filius viveret, spem bonam super hoc tam Constantina quam Germanus habebat. At vero scelestas Petronia hæc tyranno manifesta fecit. At tyrannus Constantinam Theopempto exarcho ad torquendum prodidit, quæ dum torqueretur, Romanum patricium nosse interlocutiones suas confessa est. Qui comprehensus atque discussus etiam alios fore in insidiis tyranni sibi cooperatores perhibuit. Comprehensus est autem et Theodorus Orientis præfectus, quem tyrannus verberans interemit, Helpidiique manus ac pedes recidens hunc tradidit igni, Romanumque decollavit. Porro Constantinam cum tribus filiabus, in loco ubi et Mauricius interemptus est, gladio truci-

avit. Germanum autem et ejus filiam ore machæ-
ræ (45) occidit; similiter et Joannem et Giza-
n et patricium, et Theodosium, qui subadjuvæ (46)
dignitate habebatur insignis, et David chartophyl-
lacen Hormisdæ. Eodem anno Persæ, transmeantes
Euphratem, totam Syriam et Palæstinam et Phœ-
nicen deprædati sunt, multo in Romanis excidio
perpetrato.

Mundi anno 6100, divinæ incarnationis anno 600,
anno vero imperii Phocæ 6, Priscus intueri non
sustinens tam injusta homicidia quam mala cætera,
quæ a Phoca perpetrabantur, scripsit ad Heraclium
patricium et prætorem Africae, quo Heraclium
filium suum et Nicetam filium Gregoræ patricii,
subprætorem suum, mitteret, quatenus contra Pho-
cam venirent tyrannum. Audiebat enim in Africa in
eum meditari rebellionem, unde nec navigia hoc
anno Constantinopolim conscenderunt. Occidit au-
tem Phocas omnem cognationem Mauricii et Co-
mentiolum prætorem Thracæ et alios multos. Facta
est autem in anno isto etiam mortalitas et inopia
omnis speciei. Præterea Persæ una cum Cardariga
egressi ceperunt Armeniam et Cappadociam, pu-
gnantesque Romanorum verterunt militias, cepe-
runtque Galatiam et Paphlagoniam, et venerunt us-
que Chalcedonem, sine parcitate depopulantes
ætatem. Et quidem Persæ foris portam Romanis
tyrannidem inferebant, Phocas vero intrinsecus his
pejora patrabat, occidens atque captivans.

Anno imperii Phocæ septimo Sergius Constanti-
nopolitanus, Zacharias Hierosolymitanus et Joan-
nes Alexandrinus habentur antistites. Antiocheni
vero Hebræi simultate inquiete (47) commissa con-
tra Christianos occidunt Anastasium magnum pa-
triarcham Antiochiæ, mittentes naturam (48) ejus
in os ejus, et post hoc trahentes eum in plateam
urbis. Interfecerunt autem et civium multos, et in-
cenderunt eos. Phocas vero fecit comitem Orientis
Bonosum, et Cotyn magistrum militum, et trans-
misit eos adversus illos, et non valuerunt sedare
inquietudinem eorum. Coacervantes vero exercitus
irruerunt in illos et plurimos occiderunt, et quos-
dam eorum detruncatis artibus ab urbe reddide-
runt extorres. Phocas autem fecit Circensem ludum,
et Prasini conviciis eum lacescere præsumpsere,
clamantes: *Iterum in gubata bibisti, iterum sensum
perdidisti.* Et jussu Phocæ Cosmas præfectus urbis
multos ex eis detruncavit, quosdam decollavit,
nonnullos autem in saccos missos mari necavit.
Porro Prasini coacervati miserunt ignem in præ-
torium, et incenderunt curiam et scrinia et carce-
res, ex quibus egressi vincii fugerunt. Hinc iratus

NOTE.

(45) *Ore machæra.* Ut Lucæ xxi, 24: Πεσοῦνται ἐν ὄρει μάχαρας. Vetus versio: *Cadent in ore gladii.* Gregor. Tur. *Hist.* II: « Ne universa multitudo in ore gladii rueret. » Et II, 7: « In ore gladii trucidantes. » FABR.

(46) *Subadjuvæ.* Concilium Chalcedonense, act. III: Ἀπὸ τοῦ καθωσιωμένου μαγιστριανοῦ Σεβήρου τοῦ

γενομένου σουβαδιοῦβᾶ τῆς σχολῆς τῶν καθωσιωμένων μαγιστριανῶν. Breviculus historiæ Eutychianistarum: « Superveniente Uranio subadjuva. » Id.

(47) *Inquietam.* Apud Gruterum.

(48) *Naturam.* Apuleius, I. VII: « Non tantum naturam, verum etiam caput quoque ipsum pessimo latenti asino demere. » FABR.

Phocas non militari Prasinus jubet. Porro Heraclius prætor Africæ, molestiam perpetuens a senatu, vocavit filium suum Heraclium contra Phocam tyrannum mittendi; verum et subprætor ejus Gregoras misit per aridam Nicetam filium suum, stantes ut quicumque ex his præveniret superaretque tyrannum, imperium sumeret. Hoc vero anno hiems enormis efficitur, ita ut maris mollities in glaciei duritiem verteretur. Tunc Phocas Macrobrum scribonem jussit sagitari apud Septimum, pendentem in laucea, in quo tirones exercebantur, quasi conscium insidiarum suarum. Theodorus enim præfectus Cappadox et Helpidius præpositus armanenti et alii diversi concilium fecerunt in Hippodromio Phocam occidendi, et facto prandio Theodorus præfectus prætorium cœpit eis texere intentionem suam. Contigit autem illic inveniri Anastasium comitem largitionum. Prandio ergo facto, et enarratis his quæ insidiarum erant, poenituit Anastasium illic se repertum, et non dixit quæ cordi suo inerant, sed siluit. At vero Helpidius perdurabat, dicens: *Non vultis ut, cum sederit in solio super Hippodromium, hunc comprehendam, et evellam oculos ejus, et sic eum interficiam?* Et pollicebatur eis dare currus. Re propterea Phocæ nota ex prodicione Anastasii facta, jussit præfectum et Helpidium ac primores, qui sciverant rem, cum omni diligentia discuti. Cumque discuterentur, quæ insidiarum fuerant fassi sunt, et quod Theodorum voluerint facere principem. Porro Phocas jussit decollari Theodorum, Helpidium, Anastasium et omnes, qui insidias suas cognoverant.

Mundi anno 6102, divinæ incarnationis anno 602, anno vero imperii sui primo venit Heraclius ab Africa cum navibus castellatis, habentibus intra se arcus et imagines Dei Matris, quemadmodum Pisides quoque Georgius perhibet, ducens exercitum copiosum ab Africa et Mauritania. Similiter et Niceta, filius Gregoræ patriciæ, per Alexandriam et Pentapolim, habens secum populum multum pedestrem. Desponsaverat autem Heraclius Eudociam filiam Rogati Afri, quæ illo tempore Constantinopoli erat una cum Epiphania Heraclii matre. Audiens autem Phocas quod mater Heraclii esset in civitate, necnon et Eudocia, quæ sibi fuerat desponsata, tenuit eas et observavit in Dominico monasterio, quod cognominatur novæ Pœnitentiæ. Cum autem adisset Heraclius Abydum, invenit Theodorum comitem Abydi, et sciscitatus didicit ab eo quæ Constantinopoli movebantur. At vero Phocas misit fratrem suum Domentiolum magistrum ad custodiendos muros longos. Cumque conperisset Heraclium Abydum adisse, muris dimissis fugit Constantinopolim. Porro Heraclius apud Abydum recepit omnes exules principes, quos ibidem Phocas exsilio relegaverat, et ascendit cum eis in Heracliam. Stephanus autem Cyzici metropolitæ acceptum stemma ab ecclesia sanctæ Dei Genitricis Heraclio detulit. Propterea cum Constantinopolim

pervenisset, divertit ad portum Sophiæ; inique bello vincit gratia Christi tyrannum. Vulgus autem hunc comprehensum interfecerunt et igne apud Boi cremaverunt. Ingressus vero Heraclius regalia coronatus est a Sergio patriarcha in oratorio S. Stephani in palatio sito. Coronata est vero eadem die sponsa quoque ipsius Eudocia in Augustam, et accepit uterque a Sergio patriarcha nuptiarum coronas, et uno eodemque die simul imperator et sponsus ostenditur. Mense vero Maio castra moverunt Persæ contra Syriam, et ceperunt Apamiam et Edessam, et venerunt usque Antiochiam. Porro Romani occurrentes eis superati sunt, et periit omnis populus Romanorum, adeo ut valde pauci ex eis evaderent.

Mundi anno 6103, divinæ incarnationis anno 603, anno vero imperii Heraclii 2 ceperunt Persæ Cæsaream Cappadociæ, et plurima ex ea captiva duxerunt milia. Heraclius autem imperator invenit dissoluta rei publicæ negotia, siquidem Europam Avares reddidere desertam, Asiam vero Persæ totam exterminaverunt et civitates desolaverunt et Romanum in bellis exercitum interemerunt. Quibus visis hæsitare cœpit quid ageret: scrutans enim exercitus, si forte salvi existerent, duos tantum invenit ex omnibus his qui cum Phoca contra Mauricium in tyrannide militarunt. Eodem anno natus est imperatori filius de Eudocia, Heraclius minor, qui et novus Constantinus appellatus est. Et mortua est Augusta eadem decima quinta indictione.

Tertio imperii Heraclii anno coronata est Epiphania filia Heraclii a Sergio patriarcha in Augustam, in oratorio palatii. Eadem vero prima indictione coronatus est Heraclius junior, filius Heraclii, qui et Constantinus, a prædicto patriarcha. Eodem anno Saraceni aciem contra Syriam direxerunt, et exterminatis nonnullis vicis reversi sunt.

Anno imperii Heraclii quarto ceperunt Persæ Damascum, et captivum duxerunt populum multum. Heraclius autem imperator legatis ad Chosroem missis rogavit eum ut parceret hominum sanguinem immisericorditer effundendi et diffiniret tributa. Qui legatos inefficaces dimisit, nulla eis reddita ratione, sperans comprehendere Romanorum modis omnibus principatum. Porro Heraclius eodem anno duxit inceste Martinam neptem suam uxorem, et pronuntiavit eam Augustam, coronatam a Sergio patriarcha.

Anno imperii Heraclii quinto ceperunt Persæ Jordanem bello et Palæstinam et sanctam civitatem, et multos in ea per Judæorum manus interfecerunt, id est, ut quidam aiunt, millia 90. Isti enim ementes Christianos, prout unusquisque pretium habere poterat, occidebant eos. Zachariam vero Hierosolymitanum præsulem comprehensum et pretiosa et vivifica ligna cum multa præda in Persidem abduxerunt. Eodem anno natus est im-

peratori Constantinus alius, et baptizatus est in A Blachernis a Sergio patriarcha.

Anno imperii Heraclii sexto ceperunt Persæ totam Ægyptum et Alexandriam et Libyam usque ad Æthiopiā, multaque præda sumpta et exuviis quamplurimis et pecuniis ad propria remearunt. Carthaginem autem capere minime valuerunt, sed custodia dimissa obsidendi eam recesserunt.

Anno imperii Heraclii septimo castra metati sunt Persæ contra Carthaginem, quam et bello ceperunt. Eodem anno consul factus est Constantinus junior, qui et Heraclius, et Heraclii filius, et pro-
vexit in Cæsarem Constantinum minorem fratrem suum, ex Heraclio genitum et Martina.

Anno imperii sui octavo rursus Heraclius misit in Persidem legatos ad Chosroem, postulans pacem. Ast Chosroes iterum eos sprexit, asseverans: *Non parcā vobis, donec crucifixum abnegatis, quem Deum esse fatentini, et adoretis solem.*

Anno imperii Heraclii nono acies direxerunt Avaræ contra Thracem, et missis Heraclius legatis ad eos poscebat pacem. Cumque chaganus hanc facere spondidisset, exiit Imperator foras murum longum eum omni obsequio regio ac muneribus multis et magnis ad suscipiendum chaganum, recepturus ab eo juramenta faciendi invicem spon-
sionibus quam quæ jurata fuerant spretis, subito tyrannice contra Imperatorem profectus est. Stupefactus ergo imperator super insperatæ rei molimine, fuga lapsus in civitatem reversus est. Barbarus autem omni regio apparatu adempto et suppellectili, et quotquot ex hominibus capere potuit, subvertit villas multas, depopulans ex improvise spe pacis deceptos.

Mundi anno 611. divinæ incarnationis anno 611, anno vero imperii Heraclii decimo Georgius Antiochenus habetur antistes. Heraclius autem ad chaganum Avarum legatis missis queritur super his quæ nequiter acta fuerant ab eo, et ad pacem hortatur. Acies quippe disponens contra Persidem dirigendas pacisci cum chaganō volebat. Qui reveritus dilectionem Imperatoris se pœnituisse pollicebatur et pacem facere repromisit; pangentesque fœdera legati in pace reversi sunt. Eodem anno ceperunt Persæ Ancyram Galatiæ bello.

Anno imperii Heraclii 11 durum Chosroes jugum suum super omnes homines fecit in effusione sanguinis et ratione tributū: elatus enim triumpho nullatenus ultra in constantia esse poterat. Tunc Heraclius zelo Dei suscepto, et cum Avaribus pace, ut putabat, contracta, transtulit militia Europæ in Asiam, et cogitabat Dei cooperatione contra Persidem properare.

Anno imperii sui 12. mense Aprili, die 4. indictione 10, Imperator Heraclius celebrata solemnitate paschali, mox secunda feria vesperi motus est

contra Persidem. Sumptis autem mutuo venerabilium domorum pecuniis aporia (49) coartatus, accepit etiam ecclesiæ Magnæ multas candelas ferentia, simul et alia vasa ministratoria. Quibus Conflatis exarari fecit ex his nummos aureos et argenteos plurimos, dimisitque filium suum cum Sergio patriarcha in urbe disponendi negotia una cum Bonoso patricio, viro sagaci et per cuncta prudenti atque perito. Scripsit autem ad chaganum Avarum preces curam agendi super Romanorum negotiis, tanquam qui secum amicitiam fuerit pactus, tutorem filii sui hunc appellans. Motus autem a regia urbe exivit super locum qui dicitur Portæ, navigio iter agens. Illinc vero per cæteras regiones sibi subjectas profectus elegit exercitus, et addidit illis novam militiam. Hos autem exercere orsus in hostilibus operibus eruditus: dupliciter enim diviso exercitu acies et congressiones invicem sine sanguine fieri jussit, clamoremque bellicum et earmina et jubitum et impetum in alterutrum insurgendi habere hos docebat, ut in bello reperti nil mirarentur, sed fidenter tanquam ad jocum proficiscerentur in hostem. Accipiens vero Imperator in manibus Dei virilem figuram, quam manus non depinxerunt, sed in icona Verbum quod omnia formant atque componit sine pictura formam, velut sine semine partum, eduxit, et in hac fisis a Deo picta figura cœpit agones, juramenta dans populū quod cum ipsis usque ad mortem foret certaturus et eis tanquam illis propriis adhæsurus: volebat enim potestatem non timore quantum amore possidere. Cumque invenisset exercitum in desidia multa et formidine, inquietudine ac dedecore constitutum, et per multas terræ partes disseminatum, actutum in unum collegit. Et omnes quasi ex una consonantia laudaverunt imperium et fortitudinem principis. Ipse vero verbis hos corroborans perhibebat: *Videte, fratres et filii, quot inimici Dei concularint regionem nostram, et urbes exterminaverint, et altaria concremaverint, et mensas incruentorum sacrificiorum sanguinibus homicidiorum repleverint, et ecclesias, quæ flagitia non admittunt, flagitiosissimis repleverint voluptatibus.* Itaque cuneos rursus ad bellicum exercitum armat, agmina duo armata ordinans, tubas quoque ac clypeorum phalanges efficiens. Et populus thorace indutus astabat. Nam cum acies cautius statuissent, congressionem invicem agere jussit. Impulsiones autem vehementes ac percussiones in alterutrum efficiebantur, et habitus belli ostendebantur, eratque horribile visu spectaculum, sine timore periculum, et ad strages impetus sine sanguine, sed ante necessitatem necessitatis modi, quatenus unusquisque percepta occasione cædis innocuæ tutior permaneret. Taliter autem armatis omnibus præcepit ab injustitia penitus abstinendum et pietatem sectandum. Porro

NOTÆ

(49) Aporia. Vide Spelmani Glossarium in *aporiare*, et Vossium, *De vitii sermone*. FARR.

cum pervenisset ad partes Armeniae, praecurrere A
jussit electos. Saracenorum vero tunc sub pactis
Persarum constitutorum multitudo equitum clam
in imperatorem irruere meditabatur. Viri autem
imperatoris, qui praecurrerant, his occurrentes
praetorem ipsorum vincum ad Heraclium addu-
xerunt, illisque in fugam versis multos intereme-
runt. Quia vero hieme accedente imperator ad
Ponticum clima divertit, visum est barbaris obsi-
dere illum in hoc hiemantem. At ille Persas la-
tens atque divertens Persidem properat. Hoc
Barbari cognito in rancorem causa insperati
aditus devenerunt. Sarbanus vero, Persarum praetor,
accepto potentatu suo venit in Ciliciam,
quatenus in Romaniam egressus hunc dare dorsum
compelleret. Timens autem ne per Armeniam in
Persidem imperator ingressus hanc turbaret, co-
actus est sequi post Romanum exercitum, furari
curans bellum, et per obscuram aggredi noctem.
Sed e contra plenae lunae tota nocte luce fulgente,
cavillatione frustratus est, et lunam, quae sibi
prius in cultu fuerat, infamabat, quae videlicet
eclipsam ex accidente tulisset. Ex hoc ergo ter-
midabat Sarbanus cum imperatore conflictum ag-
gredi, et montem conscendit quasi dorcades, in-
tuitus ab excelso bonam et sapienti compositam
arte militiam Romanorum. Comperta vero impe-
rator horum formidine in locis morabatur requie-
sitione refectis, hunc ad bellum instigans. Descen-
dentes autem clam de monte saepe conflictus con-
citabant, sed in cunctis Romani primatum tene-
bant, et fiduciam peramplius exercitus obtinebat,
videntes imperatorem proficiente in omnibus et
audacter belligerantem. Persa vero quidam ante
breve tempus profugus inter imperatoris exerci-
tum annumerabatur. Hic fugiens ad Persas abiit,
existimans eos Romanorum exterminaturos exer-
citus. Cum autem formidinem eorum vidisset,
post decimum diem iterum ad imperatorem venit,
et omnem liquido Barbarorum pavorem edixit.
At vero Sarbanus ultra commorationem non ferens
a monte coactus est ad praelium proficiaci. In
tres autem partes divisus exercitibus descendit
repente illucescente die, ante solis ascensum,
preparatus ad bellum. At imperator, praesciens D
hoc, ordinat exercitus in tres aequae phalanges ad
pugnam. Orto autem sole, et imperatore ad
Orientem reperto, Persas obtenebravit radius quem
adorabant ut Deum. Imperator autem sinxit po-
pulum suum quasi in fugam versum. At IHI
solventes phalanges hos sine retentione persequi
existimabant. Conversi ergo Romani hos aequo
animo verterunt, ex his multis peremptis. Inse-
quentes autem eos in montem, in praecipitia et
loca dexia immiserunt, cunctis illis contritis. Inter
ea praecipitia vero instar caprarum silvestrium
morabantur. Multos autem etiam viventes compre-

henderunt. Ceperunt quoque et horum exercitum
et omnem suppellectilem ipsorum. Porro Romani,
extensis in excelsum manibus, Deo gratias refere-
bant, et pro imperatore, qui se bene portaverat,
indescienter orabant. Qui enim antea nec Persi-
cum audebant videre pulverem, nunc immota
eorum inventa tabernacula spoliant. Quis enim
speravit Persarum inexpugnabile genus dorsa
daturum unquam Romanis? Itaque imperator exer-
citu cum praetore ad hiemandum in Armenia
derelicto ipse Byzantium rediit.

Mundi anno 614, divinae incarnationis anno
614, anno imperii sui 13 Heraclius profectus a
regia urbe celeriter in Armeniam properavit.
Chosroes autem Persarum rex misit Sarbanazau
cum exercitu suo in Romanorum terram intrandi.
Heraclius autem scribebat ad Chosroem ut aut
pacem amplecteretur, aut se sciret cum exercitu
suo Persidem ingressurum. Chosroes autem nec
pacem amplectebatur, nec verum Heraclii ser-
monem arbitrabatur: non enim audere illum
Persidi appropinquare putabat. Sane imperator
xii Kalendarum Maiarum ingressus est Persidem.
Quo Chosroes comperto Sarbanazan reverti jussit,
et collectis ex tota Perside militibus suis, et traditis
eis Sain, velociter adunari eas Sarbanazae jussit,
et ita contra imperatorem procedere. Heraclius
autem advocato exercitu suo verbis exhortatoriis
incitabat eos, dicens: *Viri fratres, Dei timorem in-*
mentem sumamus; injuriam ejus requirere sataga-
mus. Stemus fortiter adversus inimicos, qui multa
dira in Christianis operati sunt. Vereamur Ro-
manorum imperium, quod sui ipsius et non alterius
est domini, et stemus adversus hostes impiis telis
armatos. Induamus fidem interemptionum interempricem.
Recogitemus, quia intra Persarum terram con-
sistimus, et ingens fuga periculum fert. Vindicemus
corruptiones virginum. Recisa commilitonum membra
nostrorum videntes cordibus doleamus. Non sunt haec
nullam (50) mercedem habentia, sed vitae perennis
praemia. Stemus viriliter, et Dominus Deus nobis co-
operabitur, et perdet inimicos nostros. Cumque impera-
tor his et aliis quamplurimis commotionibus po-
pulum exhortatus esset, respondit ei unus pro-
oianibus: *Expandisti angustiam cordis nostri, do-*
mine, os tuum in admonitione dilatans. Acuerunt
sermones tui gladios nostros, et hos animatos operati
sunt. Expeditos nos tuis verbis exhibuisti. Erubesci-
mus te aspicientes nos in pugnis praecedere, et jus-
siones tuas in omnibus sequemur. Imperator autem
sumptis militibus mox ad Persidem interiorem ac-
cessit, igne comburens urbes et castra. Fit etiam
hic terribile quoddam miraculum: in aestivali
quippe solstitio aer sudore factus est madidus, ani-
mos Romanorum exercitus recreans, adeo ut hinc
spem optimam sumerent. Audiens praeterea Hera-
clius quod Chosroes apud Gazaco civitatem cum

NOTA.

(50) Nullam F. pro ullam.

quadraginta millibus bellicosorum esset virorum, impetu adversus illum perrexit; et præmissi quidam ab eo Saracenorum sibi subjugatorum Chosrois occurrunt vigiliæ, et horum quosdam occiderunt, quosdam vero compedibus vinctos cum prætore ipsorum imperatori præsentaverunt. Hoc comperto Chosroes, derelicta tam civitate quam militia, fuga usus est. Ast vero Heraclius insecutus quosdam præoccupatos occidit: cæteri autem hac illaque palantes dissipati sunt. Cumque pervenisset Imperator ad Gazacensium civitatem, in suburbanis hujus resciebat exercitum suum. Persæ vero, qui confugerant ad eum, perhibebant quod Chosroes fugiens igne consumpsit omnia sata in locis illis, et pervenerit ad civitatem Thebarman in Oriente sitam, in qua erat templum Ignis atque pecuniæ Cræsi Lydorum regis et error prunarum. His acceptis ad partes Dastagerd iter agebat. Imperator autem profectus a Gazacensium civitate pervenit Thebarmeso, et ingressus in eam igne consumpsit templum Ignis, et tota civitate igne combusta persecutus est post Chosroen in angustiis regionis Medorum. Chosroes autem in his duabus regionibus de loco in locum peragrans latitabat, et Heraclius hunc persequens multas civitates devastavit et regiones. Hieme vero accedente consilium faciebat ubinam hiemaret cum populo; et quidam in Albaniam perhibebant, quidam vero contra ipsum properare Chosroen. Ast imperator jussit populum tribus diebus divinum oraculum præstolantem caste ac puriter conversari, sicque responso accepto in Albania hieme commorari. Dum vero illuc abiens iter ageret, habens secum copiosam Persarum prædam, haud paucos incursus a Persicis cuneis pertulit. Ipse vero divina cooperatione triumphum de omnibus tulit. Præterea cum vehemens tempestas super eum cecidisset in via, et hunc gelu præoccupasset in Albania, haberetque quinquaginta millia vinculatorum, impatienti corde suo miserius vincula dissolvit, diligentiam tribuit, et requiem impertitus est, ita ut omnes cum lacrymis exorarent etiam Persidis eum fieri liberatorem, mundi exterminatorem trucidantem Chosroen.

Anno imperii Heraclii quarto decimo Chosroes Sarablaggan prætorem constituit, virum facinosum et typho multum elatum, tradensque ei exercitum, eos videlicet qui dicuntur Chosrohegetæ ac Perozitæ, in Albaniam direxit adversus Heraclium. Cumque ingressi essent in fines Albaniam, non sunt ausi ad bellandum ante faciem imperatoris stare, sed clausuras tenuerunt quæ ducunt in Persidem, extimantes ei obsidendo insidiari. At vero Heraclius, cum mox ver accessisset, profectus de Albania per Yptios campos et esqis largiter affluentibus transitum in Persidem faciebat, licet longinquitas multæ spatium viæ transegerit. Sarablaggas vero per Arotum iter utpote compendiosum satagebat, ut præoccuparet eum in Persidis regione. Heraclius autem monebat populum dicens: *Novimus, fratres,*

*A quod militia Persarum in deviis locis pererrans tam equum eorum dissolvat quam ipsos enervet. Nos autem festinemus contra Chosroem properare valde celeriter, ut ex improvise irruentes in eum turbemus illum. At vero populus hujusmodi spernebat consilium, et maxime Lazorum et Habasgorum atque Hiberorum concertatores. Hinc in ærumnas incidunt: pervenit enim et Sarbarazas cum populo suo, quos omni armavit virtute Chosroes et destinavit per Armeniam adversus Heraclium. Sarablaggas vero sequebatur post tergum Heraclii, et non est cum eo in conflictum egressus, exspectans uniri Sarbarazæ et ita constituere prælium. Cognito autem Romani Sarbarazæ impetu ad metum conversi sunt, et ad pedes imperatoris cum lacrymis prociderunt, scientes quale malum sit non cedere servum domini voluntatibus, et pœnitentiam agentes super inobedientia sua, quam nequiter perpetraverant, et dicebant: *Manum tuam da, domine, priusquam pereamus miseri: cedimus enim tibi in quibuscunque præceperis.* Tunc imperator acceleravit congregari cum Sarablagga, priusquam uniretur populo Sarbari; et multis incursionibus adversus eum factis nocte ac die hunc in formidinem pepulit, et retro utrisque dimissis contra Chosroem velociter insecutus est. Duo vero ex Romanis se ad Persas conferunt, et persuadent eis credere Romanos ex formidine fugere. Contigit autem eis et alium audire rumorem, Sain scilicet prætoris Persarum adventum cum alia militia in auxilium. Et hoc comperto Sarablaggas et Sarbarus decertabant Heraclium instigare ad prælium, priusquam perveniret Sain et in se transferret victoriæ gloriam. Credentes quoque ex profugis properarunt adversus Heraclium, et appropinquantes ei castra metati sunt, volentes in eum simul cum mane irruere. Ast Heraclius profectus a vespera iter fecit per totam noctem, et procul effectus ab eis, invento herbifero campo, castra metatus est in eo. Porro Barbari existimantes eum ex formidine fugere, incomposite sequebantur, ut comprehenderent illum. Ipse autem occurrens eis bellum iniit adversus illos, et apprehenso colle quodam nemoroso, coacervatoque populo in ipso, cooperatione Dei Barbaros vertit, et per fauces hos insecutus multitudinem ex his copiosam occidit. Cadit autem et Sarablaggas ense vulneratus in dorso. Et cum hi inter agones essent, pervenit etiam Sain cum exercitu suo. Et hoc verso imperator, et ex his multis occisis, reliquos fugientes dispersit. Cepit quoque et apparatus sarcinæ ipsorum. Porro Sarbarazas unitus Sain collegit Barbaros, qui salvati fuerant, et iterum disponebant contra Heraclium proficisci. Ast imperator in regione Hunnorum et per horum loca difficilia festinabat in asperis locis ac deviis, Barbari vero sequebantur post eum. Porro Lazi una cum Abasgis formidantes subdixerunt se ab auxilio Romanorum, et in regionem suam reversi sunt. Sain autem hoc advertens furore multo una cum Sarbaro persequabatur*

Heraclium. Sane imperator caterva collecta verbis hos exhortatus est et monimine delinivit, inquiens : *Multitudo vos, fratres, inimicorum non turbet : Deo quippe volente unus persequetur mille. Haclemus ergo nosmetipsos pro salute fratrum nostrorum; sumamus coronam martyrum, quo et futurum nos tempus laudet et Deus reddat mercedes.* His et aliis pluribus verbis audaciam exercitui conferens, hilari vultu praelium ordinat. Et distantes ab invicem intervallo puillo a mane usque ad vesperam aggressi non sunt in alterutrum. Vespere vero arrepto imperator itinere pergebat. Barbari vero post eum iterum sequebantur, et commutantes viam hunc praeoccupare volentes incidunt in loca palustria, et aberrantes in magnum discrimen deveniunt. Imperator vero transiens fines Persarum per Armeniam peragrabat. Cum autem terra illa tene-
retur a Persis, multi cum Sarbaro concurrerunt, ac per hoc crevit populus ejus. Præterea hieme accedente dispersit multitudinem per loca ipsorum, ut requiescerent in domibus suis. Quo comperto Heraclius noctu furari meditabatur bellum. Cumque turbo tempestatis adesset et Sarbaro suspicio nulla incumberet, electis robustissimis equis et fortioribus ab exercitu, dupliciter hos armans, quosdam ex his præcedere contra Sarbarum jussit, ipse vero cum aliis post eos subsecutus est. Accelerantibus ergo per noctem, et pervenientibus ad prædium cui vocabulum erat Lasbanum, hora noctis nona, Persæ, qui in eo erant et impetum cognoverant, insurrexerunt in eos. Ipsi autem hos interfecerunt, uno excepto, qui hoc Sarbaro nuntiavit. At vero Sarbarus surgens ascendit equum, et nudus atque discalceatus fuga salutem mercatus est. Hujus autem mulieres et omnem Persicum florem, principesque ac satrapas cum electis militibus qui in domorum tecta conscenderant et bellum contra se præparaverant, per ignem deposuit, et alios quidem occidit, alios vero igne consumpsit, alii autem manicis et compedibus colligati sunt, ita ut pene nullus ex his qui Sarbari fuerant salvaretur. Acceperunt autem et arma Sarbari, aureum videlicet clypeum, machæram etiam et lanceam æque auream et comptam pretiosis lapidibus zonam, nihilominus et calceamenta ejus. His ita omnibus sumptis procedit contra dispersos per villas, qui scilicet comperta Sarbari fuga sine retentione fugiebant. Ipse autem insecutus multos eorum occidit et vinctos accepit : reliqui cum confusione in Persidem repedarunt. Porro imperator exercitu suo collecto cum gaudio in locis illis intrepidus hiemavit.

Mundi anno 616, divinæ incarnationis anno 616, anno imperii Heraclii 15, Arabum princeps Muamet habebatur. Heraclius autem coacervato exercitu suo consilium faciebat quamvis via pergeret : duæ

namque viæ sibi adjacebant, angustæ ac devixæ, altera quidem Tarantum duceus, altera vero in terram Syrorum. Verum illa quæ Tarantum tendebat, differentior quidem erat, sed egestatem cunctarum habebat escarum : quæ vero in terram ducit Syrorum, Taurum transit et abundantiam ac daptilitatem præstat alimentorum. Hanc præferunt omnes, licet abruptior esset et nive multa severior. Hac itaque labore multo transacta in septem diebus pervenerunt ad fluvium Tigrin, et hunc cum transmeassent, veniunt Martyropolim et Amidam, et quiescunt tam exercitus quam captivitas. Hinc et litteras Imperator Byzantium potuit mittere, et quæ circa se erant omnia indicare, et ingens facere gaudium civitati. Sarbarus autem populo suo, qui fuerat dispersus, collecto insurrexit in illum. Electam vero imperator alam militum ad custodiendas misit clausuras, quæ ad se ducebant, et aditus, qui ad Orientem erant. Ipse discurrens in faciem efficitur Sarbaro. Cumque transmeasset Nymphion amnem, ad Euphratem pervenit, in quibus erat pons nexus ex funibus simul et navibus. At vero Sarbarus dissolutis funibus pontis ab altera ripa in alteram totum transtulit pontem. Cumque imperator venisset nec valuisset transire per pontem, discurrens invenit metum, et hunc inopinatus Martio mense sine discrimine transfretavit, et Samosata pervenit. Rursusque cum Taurum præterisset, in Gormaniciam est profectus, et cum transisset ad Adana, venit ad amnem Saron. Sarbarus autem ponte rursus in proprio loco extenso absque obstaculo transfretavit Euphratem, et sequebatur post eum. At imperator cum transisset pontem Sari, inventa requie tam exercitus quam animalium circa ipsum castra metatus est, reficiens eos. Pervenit autem et Sarbarus in partem quæ in contra esse ex altera parte videbatur. Invento vero ponte, et propugnaculis quæ in ipso erant a Romanis obtentis, castra metatus est. Excurrentes autem multi Romanorum per pontem inordinate cum Persis contulerunt conflictum, multa in ipsis cæde commissa. Verum imperator hos inordinate prohibebat discurrere, ne forte iter fieret adversariis cum illis conveniendi ad pontem et pariter commeandi. Populus autem non acquiescebat imperatori. Porro Sarbarus, quibusdam exercitus sui clam in locis abditis collocatis, ostendit se quasi fugientem, ac sic abstraxit multos Romanos præter votum imperatoris ad insecutionem sui transeuntes. Reversus autem, et his in fugam conversis, quotquot extra pontem occupavit occidit, vindictam perpeccos inobedientiæ. Imperator vero cum barbaros vidisset insecutione ordines dissolvisse, et ex Romanis stantibus in antemuralibus (51) multos extinctos, contra eos profectus est. Porro quidam vir Persa giganteus imperatori occurrens hunc in

NOTÆ.

(51) *Antemuralibus.* Matth. Par. *Hist. Angl.* in Willielmo II : « Antemuralibus contractis cogent

defensores intra muros interiores se recipere. »
Фавр.

medio pontis aggreditur. Ast imperator hoc percusso in annis fluenta projecit. Hoc uno ruente in fugam Barbari versi sunt, et præ angustia pontis ut ranæ se in flumine jaciebant; alii autem etiam gladiis trucidabantur. Porro multitudo barbarorum per fluminis ripas diffusa sagittabat ac resistebat, non sinens transire Romanos. Verum imperator transiens viriliter barbaris resistit, cum paucis quibusdam societatis suæ superagonizans, ita ut etiam super hoc Sarbarus obstupesceret, et ad Cosmam quemdam juxta se stantem, Romanorum profugum ac margaritam, diceret: *Vides, inquit, Cæsarem, o Cosma, quam audax ad pugnam stes, et contra tantam multitudinem solus decertet, et velut incus jacula renuat?* ex rubris enim ocreis agnoscebatur, multasque imperator plagas, licet nullam in hoc prælio periculosam, accepit. Tota vero die cum in hoc bello pugnassent, accedente vespera ab invicem separati sunt. Et Sarbarus quidem timens per noctem retro reversus est, imperator autem populo suo coervato ad urbem properavit Sebastianam, et cum Alyu fluvium transmeasset, in hoc gaudio totius hiemis tempore commemoratus est. Porro Chosroes furens misit, et tulit thesauros cunctarum ecclesiarum regionis quæ sub Persis est constituta, et coegbat Christianos Nestorii fieri sectatores ad perstringendum sive percellendum imperatorem.

Anno imperii Heraclii 16 Chosroes Persarum rem novam fecit militiam, prælium initurus, peregrinos ac cives et servos ex omni natione facta electione coacervans; qua electione Sain tradita prætori, alia 30 millia ex phalangè Sarbari electa tollens huic sociavit, nominavitque illos aureos camulos, et hos adversus imperatorem direxit. Porro Sarbarum cum reliquo exercitu suo contra Constantinopolim misit, quatenus Hunnos, qui essent in Occidente, quos Avars vocant, cum Vulgaribus et Sclavis atque Gipedibus concordia sociaret, sicque adversus urbem properarent, et hanc unanimiter obsiderent. Cum autem hoc didicisset imperator, exercitum suum triplici parte divisum transmisit ad custodiendum urbem, quibusdam autem traditis Theodoro fratri suo contra Sain bellare præcepit; humiliori vero parte ipse accepta in Lazicam properat, et in ipsa degens Turcos ab Oriente, quos Chazaros nuncupant, in auxilium advocat. Sain vero una cum noviter electo exercitu perveniens ad fratrem imperatoris Theodorum ad bellum armavit. Deo autem per intercessionem semper laudabilis Dei Genitricis opitulante, bello commisso, grando mirabiliter contra barbaros cecidit eorumque plurimos percussit. At vero acies Romanorum tranquillitate potita est. Vertunt autem Romani Persas, et interficiunt multitudinem copiosam. Hoc comperto Chosroes irascitur contra Sain, qui ex multo animi defectu in languorem incidens moritur; cujus corpus jussu Chosrois salitum ad eum delatum est; quem ille mortuum multis submitit

verberibus. Porro Chazari disruptis Caspiis portis Persidem adeunt in regionem Adrahigæ una cum prætore suo Zihebil, qui dignitate secundus a Chazano; et in quæcumque loco peragrabant, tam Persas deprehendebant quam civitates et villas igni tradebant. Profectus vero imperator a Lazica hic occurrit. Zihebil autem hoc viso accelerans complectitur collum ejus et adorat eum, Persis civitatis aspicientibus: universus autem Turcorum populus in terram cadentes, ac proni super faciem extenti, imperatorem honorant honore qui est apud gentiles extraneus. Similiter principes eorum supra saxa conscendentes eodem schemate procidunt. Obtulit autem Zihebil imperatori etiam filium suum primogenitum, hujus sermonibus delectatus, et ejus tam vultum quam prudentiam admiratus. Electisque Zihebil quadraginta millibus virorum fortium dedit ea in auxilium imperatori. Porro ipse reversus est in regionem suam. His autem acceptis imperator contra Chosroem procedit. At vero Sarbarus Chalcedonem properans, Avarsque a Thrace urbi propinquantes, hanc depopulari volunt, et multis machinis adversus eam commotis, et navium sculptarum ex Istro multitudine infinita seu innumerabili delata, sinum cornu repleverunt. Decem sane diebus urbem obsidentes, bellumque terramarique gerentes, Dei virtute pariter et cooperatione, nec non et intemeratæ Dei Matris et Virginis intercessionibus superati sunt. Quin et multitudine copiosa suorum tam in terra quam in mari deposita, cum ingenti confusione ad loca sua reversi sunt. Porro Sarbarus Chalcedonem obsidens non enigravit, sed ibidem hiemavit, tam incursionem agens quamque depredans confiniales partes, et civitates igne disperdens.

Anno imperii sui 17 Heraclius a mense Septembrio ingressus Persidem una cum Turcis inopinately propter hlemem in ecclasiu misit Chosroem, cum hoc didicisset. At vero Turci tam hieme quam frequentibus Persarum incursibus contemplatis, non ferentes pariter cum imperatore, laborare cœperunt paulatimque diffuere, et omnes eo dimisso reversi sunt. Ast imperator allocutus est populum suum dicens: *Scitote, fratres, quia nemo nobis vult auxiliari nisi solus Deus, et quæ hunc peperit sine semine Mater, ut ostendat potentiam suam, quoniam non in multitudine populorum seu armorum est salus, sed in eos qui sperant super misericordia ejus, mittit adiutorium suum.* At vero Chosroes coacervatis cunctis militibus suis prætorem provehit super illas Rhazantem, virum bellicosissimum ac fortissimum, et hunc adversus Heraclium destinat. At imperator civitates Persidis atque castella igni tradidit, et cedentes Persas rhomphæa consumit. Septima vero Idus Octobris pervenit in regionem Chamaitia, et refocillavit populum per integram hebdomadam. Rhazates autem veniens Ganzachum post eum factus est et secutus, Romanis ante pergentibus et consumentibus escas. Ipse vero post tergum, ut canis famero

patens, vix de micis eorum nutriebatur; et cum non inveniret sumptus, multa ex animantibus ipsius consumpta sunt. Kalendis autem Decembribus venit imperator ad fluvium magnum Zaban, et cum hunc transisset, castra metatus est juxta Ninive civitatem. Venit autem Rhazates penes vadum secutus eum, et cum descendisset tribus milliariis, reperit aliud vadum et transivit. Ast imperator misso Babani magistro militum cum paucis electis militibus, invenit bandum Persarum, et cum eius comitem occidisset, detulit caput ejus et totam auream spatham ipsius, nonnullisque pereemptis viros duxit ad imperatorem sex et viginti. In quibus erat et spatharius Rhazati, qui et nuntiavit imperatori quod pugnare contra eum Rhazates vellet, sic a Chosroe jussus, et tria millia in auxilium armata miserit ei, quæ tunc nondum pervenerant. His compertis imperator præmisit sarcinam ante se, ipseque subsequutus est, tractans qualiter inveniret locum in quo pugnare deberet, priusquam unirentur eis illa tria millia. Repertoque campo apto ad prælium, allocutus populum aciem ordinavit. Rhazates vero cum pervenisset, et ipse prælium dirigit in cuneis tribus, et contra imperatorem processit. Prædie sane Idus Decembris gestum est bellum, et ante omnes prosiiliens imperator principique Persarum occurrens, divina virtute Deique Genitricis opulacione hunc dejecit, et qui cum ipso erant exsistentes antea fugerunt. Rursusque imperator alii occurrens et hunc quoque deposuit. Irruit autem adversus eum etiam tertius, qui dedit ei cum mergone in labium et hoc illi plagam infixit. Ast imperator et hunc exstinxit. Et tubis clangentibus congressæ sunt in invicem partes utraq;que. Et cum pugna valida gereretur, plaga vulneratus est a pedibus Phalha imperatoris equus, qui dicebatur Dorcon, in timore lanceæ ictu percussus. Multas autem et spatharum in facie percussiones accepit, sed ferens segmen ex nervis contextum plagam mortiferam non sumebat. Cedit autem in hoc bello Rhazates et tres turmarchæ Persarum et principes fere cuncti atque pars major exercitus ipsorum. Occisi autem sunt etiam Romani numero quinquaginta, et vulnerati nonnulli, ex quibus scilicet mortui sunt decem. Porro bellum gestum est a mane usque ad horam nonam. Tulerunt interea Romani banda Persarum viginti octo, exceptis his quæ contracta sunt, et dispoliatis mortuis acceperunt loricas eorum et cassides, nec non et omnes currus ipsorum. Et manserunt ad invicem sequestrati quantum est duplex sagittæ jactus: fuga namque facta non est. Verumtamen Romani animantia sua nocte et adaquaverunt et acceperunt. Equites vero qui ultra erant, steterunt usque ad septimam horam noctis super tabernacula mortuo-

rum Persarum, ac octava hora noctis moti repedaverunt ad castra sua, et his acceptis abierunt, et castra metati sunt ad pedem montis asperi metuentes. Multas præterea spathas auro circumclusas et zonas aureas cum gemmis et scutum Rhazati totum auro respersum acceperunt, habens petala centum viginti, et lorica ipsius ex auro contextam, et scaramaggin ejus detulerunt cum capite ipsius, atque dextralia (52), et sellam totam ex auro fabricatam. Porro tentus est vivus Barzamuses princeps Iliberorum sub Persis degentium. Nemo autem recolit hujusmodi bellum inter Romanos et Persas, quod videlicet per totum diem habuit statum, viceruntque Romani. Verum hoc factum est solo Dei juvamine. Imperator vero a se confortatum exercitum contra Chosroem minabat (53), quatenus hunc deterreret. Porro xiii Kalendas Januarias comperto imperator quod populus Rhazati, qui ex hoc bello evasit, unitus fuerit tribus millibus quæ a Chosroe destinata fuerant, et sequeretur post se, ceperintque Ninive, transmeans magnum Zaban, mittit Georgium turmarchen cum mille militibus, quo curreret ad retinendum pontes minoris Zaban priusquam id Chosroes cognosceret. Cumque cucurrisset Georgius noctu milliariis quadraginta octo, tenuit quatuor pontes minoris Zaban, et inventos in castellis Persas obtinuit. Decimo præterea Kalendarum Januarias perveniens imperator ad pontes transfretavit, et divertit in domos Hiesdem, et refecit tam exercitum quam animantia, fecitque Nativitatis Christi festivitatem in eodem loco. Comperto vero Chosroes quod Romani tenerent pontes minoris Zabæ, misit ad Persicum populum, cui Rhazates præerat, ut oppido festinantes prævenirent imperatorem et ad ipsum pergerent. Accelcrantes autem illi, et transmeantes minorem Zaban in aliis locis, prævenirent imperatorem atque præbant. Cumque imperator palatium quod dicebatur Dezeridan cepisset, hoc destruxit atque combussit. At vero Persæ cum pontem Tornæ fluminis pertransissent, ibidem castra metati sunt. Ast imperator comprehenso alio palatio Chosrois, quod vocabatur Rusa, et hoc subvertit. Cæterum verebatur quod in ponte Tornæ fluminis hostes forent contra se bellaturi. Sed hoc illi scientes relicto ponte fugerunt. Interea imperator cum sine impedimento transisset, apprehendit aliud palatium cognomento Rechal, ubi et hippodromium ædificaverat. Sed et illud casui dedit. Sane quidam Armeniorum, qui cum Persis aderant, venerunt ad imperatorem noctu dicentes: *Chosroes cum elephantibus et exercitu suo quinque millibus citra palatium suum, vocabulo Dastagerd, in loco nuncupato Barasrach castra metatus est, et mandavit totum illic exercitum convenire, ut adversus te prælietur: est enim illic et*

NOTÆ.

(52) *Dextralia*. Glossæ Isidori: *dextralia, brachialia*. Adde Flodoard. *Hist. Rem.* II, 6. FABR.

(53) *Minabet*. Act. Apost. XVIII, 16: *Et minavit*

eos. Utitur vetus Juyenalis schol. V. Papiam in *Abigeis*. lb.

fluvius meatibus curens, qui artum pontem habet et angustias præ habitationibus multas, nec non et facti rivi. Imperator ergo consilio cum principibus inito et exercitu sedit in palatio Bechal: reperit quippe in una ex porticibus ejus saginatas aves trecentas, et in alia porticu capreas saginatas quingentas, porro in alia saginatos agnos centum, quæ populo cuncta donavit. Et Kalendas Januarias illic fecerunt. Denique inventis ovibus et porcis et bobus, quorum non erat numerus, requievit populus universus, epulantes et glorificantes Deum. Præterea comprehensis eis qui ista conferebant, didicerunt ab illis liquidius quod Chosroes a 23 die Decembris mensis, comperto quod imperator transisset pontem Tornæ, confestim motus fuerit de palatio quod erat in Dastagerd, cum magna Ctsiphontem celeritate petiturus, onustus ex omnibus pecuniis, quas habebat in palatio, tam elephantibus quam camelis atque burdonibus (54) ministerii sui; scribens et populo Rhazat ut ingrederentur idem palatium et principum domos, et quidquid in his inveniretur auferrent. Itaque imperator dimidium quidem exercitum misit ad Dastagerd, ipse vero per aliam viam abiit ad aliud palatium quod cognominabatur Bebdarach. Et his ruinis et igni traditis gratias egere Deo, qui per intercessionem Dei Genitricis talia miracula patrat: quis enim speravit unquam fugere Chosroem a facie Romani principis de palatiis suis quæ erant in Dastagerd, et petere Ctsiphontem, dum a viginti quatuor annis passus Ctsiphontem videre non fuerit, sed in Dastagerd regalia ejus erant? Invenere autem populi Romanorum in palatiis ejus apud Dastagerd 300 Romanorum banda, quæ per diversa ceperunt tempora. Invenere etiam et species, quæ remanserant, multas, aloes scilicet multam, et ligna aloë magna, ex quibus unumquodque 70 pondus habebat vel 80 librarum, et sericum copiosum, ac piper, et chalsbasias (55) camisas multas, sachar quoque atque zingiber et alias species ultra mensuram vel numerum; quidam vero et argentum et holoserica vestimenta, lectisternia seu acu tapelia contexta, quorum erat copia multa, erantque omnia bona valde, quæ propterea quod gravia essent, penitus incenderunt. Sed et tentoria Chosrois atque cortinas, quas in modum tendebat porticum, quando in campo metabatur, cuncta cremarunt, quin et statuas ejus multas. Invenere autem et in his palatiis aviaria et dorcades et asinos agrestes et pavones et fasinios infinitæ multitudinis, nec non in vivario ejus leones ac tigrides miræ magnitudinis vivos. De cætero confugerunt ad imperatorem plurimi ex captivis, Edesini scilicet et Alexandrini, sed et ex

A allis urbibus multitudines copiosæ. Fecit interea imperator festivitatem Luinimum penes Dastagerd lætatus, et recreans tam populum quam jumenta, quin et Chosrois palatia destruens, ædificia videlicet quæ erant comptissima et admiranda, domosque stupendas, quas usque ad pavimentum deposuit quatenus Chosroes edisceret quam durum haberint Romani dolorem urbibus suis desolatis ab eo nihilominus et incensis. Tenti autem sunt et ex aulicis palatii multi, qui interrogati quando discesserit Chosroes a Dastagerd, asseruerunt: *Ante 9 dies prius quam vos veniretis. Audito adventu vestro talenter pertuso muro civitatis, qui est juxta palatium, temere per hortos exiit, ipse et uxor et filii ejus, ne fieret tumultus in civitate.* Et neque militiæ ipsius cognovere neque principes ejus, usquequo milliariis quinque perrexit, siquidem tunc mandavit quo se sequerentur Ctsiphontem tendentes. Et is qui non poterat quinque milliariis facere per diem, fugiens fecit viginti quinque, mulieresque ac filii ejus, qui se prius alterutros non videbant, tunc mixtim fugiebant invicem impellentes. Cumque nox accessisset, introivit Chosroes in domum agricolæ nihili, in cujus ostio vix manere prævaluit; quod videns postmodum Heraclius admiratus est. Per tres autem dies adiit Ctsiphontem. Sane Chosroes responsum acceperat a maleficis et astrologis ante quatuor et vicenos annos, quando Dacos depopulatus est temporibus Phocæ Romani principis, quod tempore quo adiret Ctsiphontem periret. Et idcirco non est passus a Dastagerd extunc in partem illam uno saltem milliario pergere, sed hinc fugiens ad hanc abiit. Verum nec in ipsa persistere ausus est, sed transiens pontem Tigridis fluminis civitatem ultra positam adiit, quæ quidem apud nos Seleucia, apud Persas vero Guheser vocitatur, in qua omnes pecunias reposuit. Seditque illic cum Sirem uxore sua et aliis tribus mulieribus, quæ et filix ipsius erant; reliquas vero mulieres suas multosque liberos suos quadraginta millibus longe transmisit ad interiorem partem Orientis in munitissimum locum. Quidam sane Persarum derogaverunt Sarbaro penes Chosroem, quod cum Romanis sentiret et illi detraheret; et misit spatharium suum cum jussione ad Cardarigam, comprætorem Sarbari, Chalcedonem, scribens ei ut Sarbarum interficeret, et ipse populo Persarum recepto acceleraret in Persidem in auxilium sui. Is autem qui litteras deferebat circa Galatiam comprehenditur a Romanis, quo comprehenso, et nescientibus Persis, hunc Byzantium deduxerunt et imperatoris filio tradiderunt. Ast imperator a misso cognita veritate protinus Sarbarum accessit: qui cum introisset, astitit imperatori. Imperator

NOTÆ.

(54) *Burdonibus.* Utitur Ulpianus in leg. 49. *De legat.* 3; Chrysostomus ep. 14: *Εἷτα ἔ βόρδων ὁ φέρων ἡμῶν τὸ λεπτίχιον.* Theophanes: *Ὅταν εἰς βορδῶνην καθέλωμαι.* Constantinus Fact. p. 12: *Ἐχε δὲ καὶ βορδῶνα καὶ ἰππάρια.* Adde Joannem

Moschum Limon. 101 et 125, *Hist. Trip.* vii, 5. FABR.

(55) *Chalsbasias.* V. Hieronymi epistolam ad Fabiolam et Gloss. ad Cedren. lb.

autem huic epistola, quam Chosroes ad Cardarigam miserat, tradita, missoque ostenso, legit epistolam. At ille certus veritate rei effectus, continuo conversus fœdera cum filio principis et patriarcha fecit; qui falsa Chosrois epistola facta, addit in ea etiam alios quadringentos satrapas et principes et tribunos et centuriones interimendos, et imposito ingeniose adinvento signaculo, congregatisque ducibus et ipso Cardariga, et lecta epistola, dixit ad Cardarigam: *Perspicis ut hoc facias.* At vero principes furore referti, abdicato Chosroe, imperatori pacifica pacta patrârunt, et mutuo inuito consilio placuit ut Chalcedone discederent et ad propria repederent, nihil exterminaturi. Præterea Heraclius scripsit Chosroi: *Ego persequor et ad pacem curro: non enim voluntarius igne consumo Persidem, sed vim passus abs te. Projiciamus ergo saltem nunc arma, et pacem amplectamur. Extinguamus ignem priusquam universa inflammet.* Cumque Chosroes hoc non admisisset, magnopere odium populi Persidis crevit adversus eum. Movit ergo Chosroes homines principum suorum et omne obsequium suum atque mulierum suarum, et hos armatos cunctos direxit exercitui uniendos Rhazati, et staturus apud Narbam fluvium duodecim millibus a Ctisiphonte distantem, et jussit eis ut, dum amnem transiret imperator, inciderent pontes. Ast imperator septimo Idus Januarias motus a Dastagerd, cum abiisset tribus diebus, castra metatus est duodecim millibus procul a Narba flumine, ubi erat Persarum exercitus, inter quos habebant etiam et elephantes ducentos. Et misit imperator Georgium turmarchen Armeniacorum, ut iret usque ad flumen, et disceret utrum Narbas vadum haberet. Et cum invenisset quod pontes incidissent et vadum non esset, ad imperatorem reversi sunt; qui motus Siazuron adit, et circuibat incendens regionem et urbes per totum Februarium mensem. Martio vero mense cum venisset in prædium quod dicebatur Barzan, facere (56) septem dies, et misit Mezeticum prætorem in cursum, et adjunctus est ei Gundabundas chiliarchus militiæ Sarbari cum aliis quinque, tribus quidem comitibus, duobus vero axiomaticis (57), et duxit eos ad imperatorem. Qui, videlicet Gundabundas, res necessarias imperatori annuntiavit, dicens: *Quando fugit Chosroes a Dastagerd et adiit Ctisiphontem atque Seleuciam, dysenteria languorem incurrit, et voluit filium suum Merdasan, quem genuit ex Sere, coronare. Atque regressus iterum amnem transiit, et secum duxit Merdasan atque*

*Serem et alium filium ejus Akak; primogenitum autem filium Sirohen et fratres ejus, nec non et mulieres suas, dimisit ultra flumen. Comperitque Sirohes quod Merdasan coronare vellet, turbatus est, et misit collactaneum suum ad Gundabundan, mandans ei ac dicens: « Veni cis flumen, ut loquar tecum. » At ille timuit Chosroem, et non transiit, sed mandat ei: « Scribe, inquit, mihi per collactaneum meum quidquid volueris. » Et scripsit ei Sirohis quoniam Nosti qualiter res publica Persarum per nequam hominem istum Chosroem pereat, et vult coronare Merdasan, et me primogenitum suum contempsit. Et si allocutus fueris exercitum ut recipiant me, et rogas eorum angebo, et pacem cum Romanorum imperatore ac Turcis faciam, et bene vivemus. Et stude cum populo tuo ut ego regnem, et omnes vos proveham et auxiliabor, et præcipue te. Gundabundas autem remisit ei per collactaneum suum dicens: « Quidquid possum loquar cum prætore, et sollicitus sui, et locutus sum cum viginti duobus comitibus, et feci eos meæ voluntatis esse; sed et alios principes et milites multos. » Et hæc quidem Gundabundas mandavit Sirohi. At ille remisit ei dicens ut decimo Kalendarum Apriliarum sumeret juniores, et apud pontem ei Tigridis occurreret fluminis, ut susciperent eum in exercitum et moverentur adversus Chosroem. Referebat autem quod cum Sirohi essent etiam duo filii Sarbarazan et filius Hiesdem et alii multi principum filii atque filius Aram, omnes electi, et quod siquidem potuerint Chosroem perimere, bene et optime: sin autem, omnes cum Sirohi confluent ad imperatorem. Et misit ms Sirohis ad te, domine: veretur enim imperium Romanorum, quoniam, inquit, Chosroem quandam salvavit, et multa ex eo mala Romanorum terra perpessa est, et quia propter illius ingratitude nec mihi credere habet imperator. Verum ille hunc ad Sirohin rursus absolvit, mandans ei ut carceres aperiret, et retentos in eis Romanos educeret, et arma eis tribueret, sicque contra Chosroem sese moveret. Porro Sirohis obediens imperatori, retrusis eductis, properavit contra patricidam patrem, Chosroem scilicet. Cumque ille fugere tentasset nec valuisset, tentus et valide vinctus ferreis est compedibus tam post tergum manibus quam pedibus colligatis; cui et circa collum pondera ferrea imponunt, et mittunt eum in domum tenebrarum, quam ipse munivit a novitate construens ad recondendas pecunias, panisque parum ei et aquæ tribuentes hunc fame necabant: ait enim Sirohis: *Comedat aurum, quod incassum collegit, et propter quod etiam multos fame**

NOTÆ.

(56) *Facere.* Papinianus in l. miles ad leg. Jul. De adult.: « Ne sibi computarentur dies quos in custodia fecisset. » Lupus epist. 20: « Facere nobiscum dies aliquot valcas. » Rudnus interpres Eusebii H. E. x: « Quinque annos inter catechumenos faciant. » Acta Fructuosi episc. Tarracon.: « Et fecerunt in carcere dies sex. » Velus inscriptio: « Cum qua fecit annos 9 menses 6 dies 25. » Alia: « Cum marito fecit m. 5 d. 20. » S. Athanasius in

Vita S. Antonii: « Ἐξω πολλάκις ἡμέρας καὶ νύκτας ποιῶντες. V. Acta apost. xviii, 23, et epist. Jacobi iv, 13. FABR. »

(57) *Axiomaticis.* Glossarium: ἀξιωματικός honorarius, qui honorem gerit. Aliud Glossarium: dignitosus ἀξιωματικός, qui in dignitate constitutus est. Utitur postremo verbo Aldhelmus, De laud. virginis. c. 28: « Propter dignitosam innocentiam παμμα, » i. e. dignatione venerandam. Id,

neccari mundumque delevit. Porro misit Sirohis ac cum satrapas hunc injuriis impetendum et conspuendum. Et adductum Merdasan filium ejus, quem coronare volebat, ante se occidit, et reliquos filios ejus cunctos in conspectu ejus interemerunt, et misit omnem inimicum ejus injuriis cumulare et percutere et conspuere illum. Denique per quinque dies hoc facto, jussit Sirohis hunc arcibus interficere; sicque paulatim in inanis nequissimam suam tradidit animam. Tunc Sirohis scripsit ad Heraclium evangelizans ei scelerati Chosrois interitum, pacemque jugem cum eo ac firmissimam pepigit, omnibus Christianis, qui in carceribus et omni Perside captivi tenebantur, ei remissis, una cum Zacharia Hierosolymitano præsule ac pretiosis et vivificis lignis, quæ fuerant ex Hierosolymis a Sarbarazan, cum Jerusalem cepisset, ablata.

Anno imperii Heraclii decimo octavo rex habetur Persarum Sirohis, qui anno regnavit uno, quando et Moamed Arabum seu Saracenorum princeps sub Persis degens sextum agebat annum, perventurus ad nonum. Interea facta pace cum Persis atque Romanis, direxit Imperator Theodorum fratrem suum cum litteris et hominibus Sirohis regis Persarum, quatenus Persæ, qui in Palæstina et Edessa et Hierosolymis et cæteris urbibus Romanorum essent, cum pace revertèrentur in Persidem et innocue terram Romanorum transirent. Postremo imperator cum sex annis Persidem expugnasset, septimo anno pace percepta cum ingenti gaudio Constantinopolim remeavit, mysticam in hoc quamdam theoriam adimplens. In sex quippe diebus Deus universa condita creatura septimam requiesci diem vocavit: ita et ipse in sex annis, multis impensis laboribus, septimo anno reversus ad urbem cum pace ac iripudio requievit. Porro populis civitatis, adventu ipsius audito, intolerabili cuncti desiderio in Hieriam obviam illi una cum patriarcha et Constantino imperatore filio ejus egressi sunt, portantes ramos olivarum et lampades, laudantes cum gratulatione ac lacrymis. Accedens autem filius ejus cecidit ad pedes ipsius, et cum amplexatus esset eum, infuderunt ambo lacrymis terram. Hoc autem populus inspecto, universi Deo hymnos gratificos retulerunt. Sicque demum suscepto imperatore urbem exultantes ingressi sunt.

Anno imperii Heraclii 19 Persis rex Adesir septem mensibus præfuit. Imperator autem profectus a regia urbe, cum mox ver accessisset, Hierosolymam tendit, pretiosa illuc et vivifica ligna reportans ad gratiarum Deo actiones reddendas. Cumque Tiberiadem adisset, accusavere Christiani Benjamin quemdam nomine quasi mala sibi facientem: erat enim admodum opulentus; qui suscepit imperatorem et exercitum ejus. Ast imperator damnavit eum: *Quamobrem*, inquit, *molestus es Christianis?* qui ait: *Ut inimicis fidei meæ.* Tunc imperator admonitum huic et ad cre-

dendum suam baptizavit in domo Eustachii Neapolitani, qui et ipse, cum Christianus esset, imperatorem excepit. Ingressus itaque imperator Hierosolymam, restituto tam Zacharia pontifice quam almæ crucis honorandis ac vivificis lignis in proprium locum, plurimas Deo grates egit, pulsisque ab urbe sancta Hebræis jussit non habere illos potestatem propius almæ civitati quam tribus millibus appropinquandi. Cum autem pervenisset ad Hedessam, orthodoxis ecclesiam reddidit, quæ a Nestorianis a Chosrois tempore tenebatur. Et veniens Hierapolim audivit quod Sirohis rex Persarum diem clausisset extremum, et Adesir hujus filius ei in regni regimine successisset. Qui cum septem mensibus tenuisset principatum, insurrexit adversus eum Sarbarazas, qui eo percussio imperavit Persis mensibus duobus. Hoc autem Persæ interfecto Baramin præterierunt in regem, filium Chosrois, qui regnum Persarum septem tenuit mensibus. Porro huic successit Hormisdas, quo a Saracenis pulso factum est regnum Persarum sub Arabibus usque in hodiernum diem.

Mundi anno 6121, divinæ incarnationis anno 621, anno imperii Heraclii 20 Hormisdas regnat in Persis. Cum autem Heraclius esset apud Hierapolim, venit ad eum Athanasius patriarcha Jacobitarum, vir acris et nequam ingenii, Syrorum inditas versutias possidens: et moto de fide ad imperatorem sermone, repromisit ei Heraclius, si Chalcedonensem synodum suscepisset, patriarcham illum Antiochiæ se fore facturum. At ille simulate suscepit synodum, constans duas unitas in Christo naturas. Interrogavit autem imperatorem de operatione ac voluntatibus, qualiter oporteret in Christo dici duplas aut simplas. Tum imperator vocis novitate consternatus, scribit Sergio Constantinopoleos episcopo. Advocat etiam et Cyrum Phasidis antistitem, et hoc interrogato reperit eum consentientem Sergio in unam voluntatem et unam operationem. Sergius enim, utpote Syrus genere ac parentibus Jacobitis existens, unam naturalem voluntatem et unam operationem in Christo rescripsit atque confessus est. Ast imperator utriusque acquiescens consilio reperit et Athanasium eis consentientem: noverat enim quod ibi una operatio reperitur, ubi et una natura cognoscitur. Certus autem imperator super hoc factus scribit ad Joannem papam Romanum prædictorum sententiam; qui eorum nequaquam sectam admisit. Porro Georgio Alexandrino defuncto mittitur Cyrus episcopus Alexandriæ præferend qui unitus Theodoro episcopo Faran fecit decoloratam hydram illam unitatem, imo vanitatem, unam et ipsi scribentes in Christo naturalem operationem. His ita prosequentibus in ingens opprobrium Chalcedonense concilium et catholicæ corruit Ecclesia: gloriabantur enim Jacobitis ac Theodosiani, perhibentes quia Synodo Chalcedonensi non nos, sed potius Chalcedonensis synodus

robis communicavit, per unam operationem A unam confitendo naturam Christi. Inter hæc Sophronius consecratur episcopus Hierosolymitanus, qui, congregatis sub se degentibus episcopis impium monothelitarum, id est unam voluntatem dogmatizantium, dogma mucrone anathematis perculit, et synodica Sergio Constantinopolitano et Joanni Romano papæ transmisit. His ergo auditis Heraclius confusus est, et destruere quidem propria nolebat, et rursus opprobrium non ferebat. Tunc ergo Heraclius, ut magni quidem facere arbitrans, exponit scriptum illud quod nuncupatur edictum, continens neque unam neque duas in Christo operationes dicendas. Quo lecto hi qui quæ Severi sunt sapiunt, in popinis et balneis catholicæ detrahebant Ecclesiæ, perhibentes: *Primum quidem quæ sunt Nestorii Chalcedonitæ sentientes recipuerunt, ad veritatem conversi, et uniti nobis per unam operationem et unam Christi naturam. Nunc autem penitentes super bene se habente sensu amiserunt utrumque, neque unam neque duas in Christo confitentes.* Post mortem vero Sergii Pyrrhus Constantinopolitanum suscepit thronum, qui quæ prædicta sunt a Sergio ac Cyro impie roboravit. Heraclio autem mortuo, cum Constantinus filius ejus imperaret, Pyrrhus una cum Martina veneno hunc interfecit, et imperat Heraclonas Martinæ filius. Porro senatus et tota civitas Pyrrhum ut impium cum Martina et filio ejus repulerunt. Et imperat Constans filius Constantini, et consecratur Paulus episcopus Constantinopoleos, et ipse hæreticus. Joannes autem Romanus præsul, collecto episcoporum concilio, monothelitarum hæresim anathematizavit. Similiter et in Africa, penes Byzacium videlicet Numidiam et Mauritaniam diversi episcopi convenientes monothelitas anathemate perculerunt. Joanne sane dormiente Theodorus consecratur pro eo papa. Pyrrhus vero cum pervenisset ad Africam, mutuis cum sanctissimo Maximo videtur aspectibus, abbate videlicet religiosissimo in monachicis correptionibus, nec non et divinorum illic consistentium pontificum præsentatur obtutibus, qui hunc redargutum et persuasum Romam ad papam Theodorum direxere; qui orthodoxiæ libello tradito papæ ab eo receptus est. Interea cum Roma discessisset Ravennamque pervenisset, ut canis ad vomitum suum conversus est. Quo papa Theodorus comperto, plenitudine convocata Ecclesiæ ad sepulcrum verticis apostolorum accessit, et divino calice postulato ex vivo sanguine atramento stillavit, et ita propria

manu depositionem Pyrrhi et ei communicantibus facit. Præterea Pyrrhus cum Constantinopolim pervenisset, obeunte Paulo audaces hæretici Pyrrhum denuo throno Constantinopolitano præficiunt. Theodoro autem papa defuncto Martinus sanctissimus Romæ consecratur antistes. Cum autem Maximus ab Africa Romam pervenisset, papamque Martinum ad æmulationem accendisset, synodo centum et decem episcoporum collecta Sergium, et Pyrrhum, et Cyrum, et Paulum anathematizarunt, duasque voluntates et operationes Christi Dei nostri expressius prædicarunt atque firmarunt. Cæterum nono anno imperii sui Constans nepos Heraclii, indictione octava, his agnitis furore repletus, SS. Martinum et Maximum Constantinopolim ductos et cruciatos apud Chersonam et alia climata exilio relegavit, multos etiam Hesperiarum episcoporum punivit. Qui (58) motus zelo Dei, synodo sacra et ipse convocata, monothelitarum hæresim abdicavit, duas voluntates et operationes explanans. Taliter ergo Ecclesia tunc per imperatores et impios sacerdotes turbata, surrexit desolatorius Amalec serienis nos populum Christi, et sit prima ruina terribilis Romani exercitus, illa scilicet quæ secundum Gabatan et Hermiuchan ac Dathemitarum (59) effusione sanguinis est effecta, post quam Palæstinarum et Cæsariensium ac Hierosolymitarum excidia, dein Ægyptius interitus, ac deinceps mediterræneorum et insularum, totiusque Romanicæ (60) captivatio, sed et patratâ in Phœnice omnimoda Romani exercitus et classis perditio, omniumque Christianorum prælium atque locorum destructio, quæ non cessavit donec Ecclesiæ persecutor in Sicilia male peremptus est.

Mundi anno 6122, divinæ Incarnationis anno 622, anno imperii Heraclii 21 Joannes papa Romanus habetur. Hoc etiam anno Maometh Saracenorum, qui et Arabum princeps et pseudopropheta, moritur, promotus Abubacharo cognato suo ad principatum suum. Ipsoque tempore venit auditio ejus, et omnes extimuerunt. At vero decepti Hebræi in principio adventus ejus existimaverunt esse illum qui ab eis expectatur Christus, ita ut quidam eorum, qui intendebant ei, accederent ad ipsum et ejus religionem susciperent, Moysis inspectoris Dei dimissa. Erant autem numero decem, qui hoc faciebant, cum ipso quoque degebant usque ad eandem ejus. Porro cum aspicerent eum comedentem de camelo, cognoverunt quod non esset quem existimabant, et hæsitabant quid agerent, et religionem ejus dimittere formidantes miseri docent eum

NOTÆ.

(58) Qui. Exciderunt hæc: Μετὰ δὲ τὴν ἐξορτὴν Μαρτίνου Ἀγάθιον χειροτονήσας πάπα; Ῥώμης. FABR.

(59) Dathemitarum factum esse videtur ex τὴν ἄθεσμον. Id.

(60) Romanicæ. Anna Comn. Alex. 8: Αὐθις τῆ Ῥωμανία ἐπανεσώσατο. Ῥωμανία imperium Romanum, orbis Romani. Interdum imperium Orientale. Idem in Fastis consul. : e His coss.

(Tusco et Annulino) Carporum gens universa in Romania se tradidit. » Item : e His coss. (Valente Aug. et Valentino jun. Aug.) victi et expulsi sunt Gothi a gente Hunnorum, et suscepti sunt in Romania pro misericordia Jussione Aug. Valentis. » Balsamon ad can. 14 Concilii Chalcedon. V. Jo. Seldeni Commentarium ad Eutychii Crigines, p. 153 et 159. Id.

contra nos Christianos illicita, et conversabantur cum ipso. Necessarium autem reor enarrandum de generatione ejus. Is ex una generalissima tribu oriundus erat, Ismaelis videlicet, filii Abræhæ. Nizarus enim, Ismaelis pronepos, pater eorum omnium ducitur. Hic gignit filios duos, Mudarum scilicet et Rhabian. Mudarum gignit Curasum et Chaison et Theominem et Asadum et alios ignotos. Hi omnes habitabant Madianiten heremum, et in conutriebant pecora, in tabernaculis conversantes. Sunt autem et his interiores, qui non sunt de tribu ipsorum, sed ex Lettain, videlicet hi qui vocantur Ammanitæ, id est Homeritæ. Quidam sane ipsorum negotiabantur in camelis suis. Cum autem inops et orphanus prædictus esset Maometh, visus est sibi ad quamdam intrare mulierem locupletem et cognatam suam, nomine Chadigan, mercenarius ad negotiandum cum camelis suis apud Ægyptum et Palæstinam. Paulatim autem fiducia penes ipsam percepta mulierem, quæ vidua erat, et accepit eam uxorem, et habuit camelos ipsius atque substantiam. Cumque veniret in Palæstinam, conversabatur cum Judæis et Christianis. Capiebat autem ab eis quasdam scripturas. Porro habebat passionem epilepsiz. Quo comperto hujus conjux oppido tristabatur, utpote nobilis, et quæ se hujusmodi copularit, egeno scilicet et epileptico. Procurat vero ipse placare illam taliter, dicens quia Visionem quamdam angeli Gabrielis dicti contemplor, et haud ferens hujus aspectum mente deficio et cado. Ipsa vero cum haberet adulterum quemdam propter infidelitatem ibidem exsulem habitantem, amicum suum, indicavit ei omnia, et nomen angeli. At ille volens eam reddere certam dixit ei: *Veritatem locutus est: etenim iste angelus mittitur ad cunctos prophetas*. Ipsa ergo prima suscepto pseudomonachi verbo credidit ei, et prædicavit id aliis mulieribus contribulibus suis, prophetam eum esse; et taliter ex feminis fama venit ad viros, primo duntaxat ad Abubacharum, quem et successorem dimisit. Et tenuit hæresis ejus partes Ethribi, postremo per bellum. Nam primum quidem occulte annis decem, et bello similiter decem, et manifeste novem. Docuit autem auditores suos quod qui occidit inimicum vel ab inimico occiditur, in paradisum ingreditur. Paradisum vero carnalis cibi ac potus et commistionis mulierum perhibebat, fluviumque vini ac mellis et lactis, et feminarum non præsentium, sed allarum, et misturam multorum annorum futuram, et affluentem voluptatem, nec non et alia quædam

A luxuria et stultitia plena, compati tamen invicem et auxiliari patienti. Porro eodem anno natus est in Oriente David filius ejus, eodemque die natus est Heraclius filius Heraclii junioris, qui et Constantinus appellatus est, et baptizatus est a Sergio patriarcha.

Anno imperii Heraclii 22 Modestus Hierosolymitanus habetur antistes et Abubacharus dux Arabum, qui tribus principatus est annis. Persæ vero insurrexerunt invicem, et sese mutuo debellant. Per idem quoque tempus rex Indorum mittit congratulatoria Heraclio in Persarum victoria, margaritas scilicet et lapides pretiosos multos. Mortuus autem Maometh erat, qui statuerat quatuor amireos expugnandi Christianos, qui ex Arabum genere fuerant. Et venerunt contra Muehas castellum, in quo erat Theodorus Bigarius (61), volentes irruere in Arabes die quo idolis inmolaturi erant. Comperto autem hoc Bigarius colligit omnes milites eorum qui heremum observabant, et diligenter sciscitatus a Saraceno diem et horam qua erant illos aggressuri, ipse irruens in eos in prædio quod dicebatur Mathus, occidit tres amireos plurimamque populi partem: exsiliit autem unus amiras, Chaledus scilicet, quem gladium Dei dicunt. Erant autem quidam Arabum juxta positurum, qui accipiebant ab imperatoribus rogas paucillas ad custodiendum stomia eremi. Eodem vero tempore venit quidam spado daturus militum rogas. Et cum venissent Arabes secundum consuetudinem accepturi rogam suam, eunuchus impulit, dicens quia Dominus vix dat militibus rogas, quanto minus canibus istis. Videntes autem Arabes hoc abierunt ad sui generis viros, et ipsi duxerunt eos in regionem Gazæ, quæ aditus erat heremi contra Sinæon montem locupletis valde.

Anno imperii Heraclii 24 cum misisset Abubacharus prætores quatuor, qui ducti fuerant, ut prætuli, ab Arabibus, venerunt atque ceperunt Ran et totam regionem Gazæ. Tandemque aliquando cum venisset a Cæsarea Palæstinæ cum militibus paucis, inito bello perimitur primus cum exercitu, qui trecentorum erat virorum, et multis captivis acceptis et exuviis plurimis reversi sunt cum victoria splendida. Porro eodem anno terræ motus factus est in Palæstina, et apparuit signum, quod dicitur docetes, in cælo contra meridiem, prænuntians Arabum potentatum. Perduravit autem diebus triginta, extensum a mesembria usque ad arcum; erat autem in modum gladii.

NOTÆ.

(61) *Bigarius*. Scribe *vicarius*, nisi forte nomen dignitatis pro cognomine Anastasius acceperit: quod non puto. S. Basiliius, epist. 264: 'Εγώ του βικαριου της Θράκης επέστειλα τη θεοσεβεία σου. Glossarium Seguerianum: Βικάριος παρά Ρωμαίους διάβολος. Eadem Suidas et Phavorinus. Metaphrastes m. sept. in Trophimo: Τὴν τῶν βικαρίων ὄρχην κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν Ἀττικὸς ἦγεν. Menologium Junii 5: Τὸν βικάριον πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν ἐπισπάσατο πλάτην. Concilium Florent.

scss. 25: 'Ο ἀποστολικὸς θρόνος ὁ καὶ βικάριος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Hinc et ἀπὸ βικαρίων apud Chrysostomum, epist. 14. Palladius Lausiacæ c. 123: 'Απὸ βρικίων. Sic legi aiunt in codice Veneto. Ἰωάννης ἀπὸ βικαρίων, et apud Heraclidem Paradisi c. 50 ex vicariis, de vicariis. V. Cujac. in *Parat. cod. De off. vicarii*, et H. Valesii Annotationes ad Ammianum, p. 17. Hunc Theodorum Cedrenus κουβικουλάριον vocat, p. 429 h. F. 22.

Anno imperii Heraclii 24 Alexandrinus Cyrus et alius Sophronius Hierosolymitanus habentur antistites. Quo anno Abubacharus moritur, qui principatus est annis duobus atque dimidio, et summi principatum Hamarus, qui destinat exercitum adversus Arabiam, capitque Bostra civitatem una cum aliis civitatibus. Profecti sunt autem usque Gabetha. Cum his bellum aggressus Theodorus imperatoris Heraclii frater victus est, et ad imperatorem Hedessam venit. Ast imperator ordiatur alium prætorem nomine Bahanem, et Theodorum sacellarium cum virtute Romalca et adversus Arabes mittit. Cumque venisset Emesan, occurrit multitudo Saracenorum, quibus occisis una cum eo qui principabatur in eis, reliquos abigit usque Damascum, et illic iuxta Bardanesium fluvium latebras fovet. Heraclius autem Syria derelicta in desperationem ruens, sublatis quoque pretiosis lignis ab Jerusalem Constantinopolim abiit. Bahanes autem a Damasco Hemesiam redit una cum Theodoro sacellario, cum haberet exercitus quadraginta millia; et insequuntur Arabes ab Hemesa usque Damascum.

Anno vero imperii Heraclii 25 Saraceni aciem direxerunt in Arabiam contra partes Damasci, cum essent multitudinis infinitæ. Quo Bahanes comperto ad imperialem sacellarium mittit, ut veniret cum exercitu suo in auxilium sibi, cum plurima esset Arabum copia. Venit ergo sacellarius ad Bahanem; qui profecti ab Hemesa occurrunt Arabibus. Et consilio facto prima die, quæ tertia feria hebdomadis erat, mensis Loi die vigesima tertia, superantur hi qui circa sacellarium sunt inventi. Simultate autem facta, hi qui cum Bahane erant Bahanum provehunt imperatorem et Heraclium respiciunt. Tunc hi qui cum sacellario fuerant discesserunt, et Saraceni aditu reperto bellum ineunt. Inter hæc vento noto contra Romanos spirante, non valentes inimicis in facie occurrere propter pulverem, separantur, et semet ipsos inmittentes in ardas vias Hieremuchthi fluminis illic penitus perierunt. Erant autem utriusque prætoris millia quadraginta. Tunc Saraceni splendide triumphantes contra Damascum veniunt, et hanc capiunt et regiones Phœnicis, et habitant illic, et in Ægyptum aciem dirigunt. Cyrus autem Alexandrinus episcopus, cum horum impetum cognovisset, operam dedit, et pactis firmatis pollicetur, timens avaritiam eorum, ducenta millia denariorum per singulos annos collaturam illis Ægyptum, sed et diffinitarum eis induciarum fore aurum missurum; quibus præstitis per tres annos Ægyptum liberam ab exterminio statuit. Accusatur interea Cyrus apud imperatorem, quod aurum Ægypti Saracenis tribuerit; qui cum iratus misisset, hunc accersit, Manuelum autem quemdam, Armenium genere, destinat Augustalem. Cum autem annus adimpletus esset, Saracenorum actores venerunt aurum accipere. Ast Manuel inefficaces eos expellit: *Non*

sum, inquit, Cyrus inermis, ut tributa vobis præbeam, sed ego armatus sum. Cumque isti abiissent, confestim armantur Saraceni adversus Ægyptum, et Manuele bello illato hunc abigunt. Ipse vero cum paucis quibusdam Alexandriae salvus recipitur. Tunc Saraceni Ægyptum sub tributo reddiderunt. Ast imperator auditis quæ gesta sunt, misit Cyrum ad persuadendum eis ab Ægypto sub priori placito recedendi. Et abiens Cyrus ad castra Saracenorum rationem reddit, esse se perhibens prævaricationis innoxium, et si vellent, priorem concordiam juramenti affirmaturum. Porro Saraceni nullatenus his acquieverunt, dicentes episcopo: *Potes hanc maximam columnam devorare?* Qui ait: *Non potest fieri. At illi: Nec nobis, inquit, possibile est ulterius ab Ægypto recedere.*

Anno imperii Heraclii 26 aciem direxit Humarus contra Palæstinam, et obsidens sanctam civitatem biennii tempore cepit eam verbo. Sophronius namque, Hierosolymitanus summus sacerdos, verbum accepit ad totius Palæstinæ securitatem. Cumque Humarus in sanctam fuisset civitatem ingressus, cilicinis ex camelis et sordidis indumentis amictus, simulationemque Satanicam ostentans, templum requisivit Judæorum, quod construxerat Salomon, ad faciendum scilicet id blasphemie suæ adoratorium. Hoc advertens Sophronius ait: *In veritate illud est abominatio desolationis, quæ dicta est per Daniælem prophetam,* stans in loco sancto, multisque lacrymis hic pietatis propugnator Christianam deflebat plebem. Dum vero illic Humarus esset, rogavit eum episcopus accipere a se sindonem cum indumento et indui. At ille non patiebatur ea portare. Vix ergo persuasit his vestiri, donec sua lavarentur, et iterum reddidit ea Sophronio, et vestitus est propriis. Verum inter hæc Sophronius obiit, qui verbo et actu Hierosolymitanam adornavit ecclesiam, et contra Heraclii et fautorum ejus monothelitarum, Sergii scilicet et Pyrrhi, decertavit errorem. Eodemque anno misit Humarus Hiam in Syriam, et subegit totam Syriam Saracenis.

Anno imperii Heraclii 27 venit Joannes cognomento Cateas procurator Osroenæ ad Hiam apud Chalcidem, et sponderunt ei dare per singulos annos centum millia numismatum, ne transiret Euphratem, neque ad pacem neque ad bellum armatus, quousque quantitatem auri persolvant. Præterea Joannes Hedessam rediit, et annum censum delatum ad Hiam transmisiit. Heraclius autem hoc auditus obnoxium judicavit Joannem, quod absque imperali hoc fecerit notione; quem accersitum exsilio condemnavit. Porro pro eo destinat Ptolomæum quemdam magistrum militum.

Anno imperii Heraclii 28 ceperunt Arabes Antiochiam, et missus est Maubias ab Humaro prætor et ameras totius regionis, quæ sub Saracenis erat, ab Ægypto videlicet usque ad Euphratem.

Anno vero imperii Heraclii 29 transmeavit lai-

dux cum omni militia sua Euphratem, et venit ad Hedessam. Hedesseni autem aperientes acceperunt verbum una cum regione magistroque militum ac Romanis, qui cum ipso erant. At illi Constantiam abeunt, depopulantesque illam accipiunt bello, et trecentos Romanos interimunt: et illinc abiit Dalas, et bello hanc comprehendunt, et in illa plurimos perdunt, taliterque totam Mesopotamiam Jahidus cepit.

Anno imperii Heraclii 30 Saraceni aciem direxerunt in Persidem, et ineunt cum eis bellum, potenterque viuentes omnes sibi Persas subditos reddunt. Hormisdas autem, qui Persis imperabat, ad interiores Persas fuga lapsus dimisit regalia. At vero Saraceni captivas duxere Chosrois filias cum omni regio apparatu, et detulerunt ad Humarum. Eodemque anno iussit Humar universum describi orbem, qui sub ipso erat. Facta est autem descriptio tam hominum quam iumentorum et frugum.

Anno imperii sui 31 Heraclius moritur imperator hydropicus factus, cum imperasset annis tricenis.

Imperat autem post eum Constantinus filius eius mensibus quatuor, venenoque propinquatus a Martina noverca sua et Pyrrho patriarcha moritur, et imperat Heraclonas Martine filius cum matre Martina.

Anno imperii Heraclonæ primo capit Maubias Cæsaream Palæstinæ post septennium obsidionis ejus, et occidit in ea septem millia Romanorum. Eodem anno senatus repulit Heraclonam una cum Martina matre illius ac Valentino, lingua Martine et naso Heraclonæ abscissis; eisque in exilium destitatis ad principatum Constantem filium Constantini, nepotem Heraclii, provehunt, qui imperavit annis 27. Sane Pyrrho ab episcopatu dejecto, consecratus est Paulus Constantinopolitanus episcopus, qui presbyter fuerat et œconomus ecclesiæ, qui tenuit episcopatum annis 12.

Mundi anno 6133, divinæ incarnationis anno 633, anno vero imperii sui primo, cum videlicet regnare cœpisset, Constans dicebat ad synclitum: *Patris mei Constantini, qui me genuit quique in vita proprii genitoris, avi videlicet mei Heraclii, sufficiens cum eo tempore imperavit, post hunc vero etiam nimis brevi, suavissimam spem Martine novercæ ipsius invidia concidens vita privavit, et hoc propter Heraclonam qui ex ea et Heraclio nefaria factus erat, quam maxime cum nato vestrum cum Deo decretum jure ab imperio repulit, ne videret tam nequam Romanorum imperium, valde provida tum esset amplissima vestra et honesta magnificentia. Propter quod rogo vos habere consiliarios et peritos ex communi subditorum obsequio.* Et his dictis dimisit senatum, donis dapsilibus hunc honorans.

Anno imperii Constantis secundo cœpit Humar

ædificare templum in Jerusalem; et non stabat, sed ruebat structura. Sciscitanti autem ei causam, dixerunt Judæi quia nisi crux, quæ est supra templum montis Olivarum, tollatur, hæc stabit structura. Et propter hanc causam sublata est crux illinc, et ita constitit illic ædificium. Propter hanc etiam causam multas cruces deposuerunt hi qui oderant Christum.

Anno imperii Constantis tertio seditionem excitavit Valentianus patricius, mittensque imperator hunc occidit, et populum ad sui reduxit benevolentiam. Eodemque anno Petrus Alexandria habetur antistes.

Anno imperii Constantis quarto fraude occisus est Humar Saracenorum dux a quodam Persa margarita: denique inventum cum adoraret, pupugit eum in ventre gladio infixo, et sic vivere desinit, cum aniras fuisset annis 12; et post eum statuitur Huthman hujus cognatus, filius Taphan.

Anno imperii Constantis quinto Huthman Arabum princeps habetur, et similitatem concinnat Gregorius patricius Africæ una cum Afris.

Anno imperii Constantis sexto factus est in terra ventus vehemens, qui multa germina evulsit arboresque ingentes radicitus extirpavit, atque multos columnatorum deposuit monachorum.

Eodem vero anno Saraceni hostiliter Africam adierunt, et conflictu agitato adversus tyrannum Gregorium hunc in fugam vertunt, et eos qui cum ipso erant interimunt, et hunc ab Africa pellunt, atque tributis cum Afris ordinatis et pactis reversi sunt.

Anno imperii Constantis septimo exercitum movit Maubias per mare adversus Cyprum. Habebat autem scaphas mille septingentas, et cepit Constantiam cum insula tota. Cum vero hanc cepisset, exterminavit eam. Porro audiens Cacorizum cubicularium contra se cum plurima virtute Romana venientem, navigavit adversus Aradum, et applicans cum navigio suo apud municipium insulæ castrum couabatur capere, variis machinamentis abusus. Cum autem nihil agere valuisset, mittit ad eos episcopum quemdam Thomaricum nomine, deterrens eos, quo dimitterent civitatem et sub fodere suo essent, exirentque ab insula. Cum itaque ad eos episcopus ingressus fuisset, tenuerunt eum. Porro Maubias cedere noluerunt. Igitur obsidione, quam adversus Aradum construxerat, nullius momenti effecta, Damascus reversus est: nam lienis accesserat.

Anno imperii Constantis 8 movit Maubias exercitum valenter adversus Aradum præliaturus, et hanc obtinuit verbo ad inhabitandum cives ubicunque voluissent. Civitatem vero muris dissolutis incendit, et insulam usque in præsens inhabitabilem statuit. Eodem anno facta est Romæ synodus a Martino papa contra monothelitas.

Anno imperii Constantis 9 Busur princeps exercitus una cum Arabibus acies direxit adversus

Isauriam, et occisis multis cum quinque millibus A captivorum reversus est. Mittit autem Imperator Constans Procopium quemdam ad Maubiam, quærens pacem; quod et factum est annis duobus, Gregorium filium Theodori sumentem Maubia loco pignoris in Damascum.

Anno imperii Constantis 10 simultatem excitavit Imperatori Pasagnathes Armentorum patricius, et fœdera pepigit cum Maubia, dans ei et filium suum. Quo audito Imperator venit usque Cæsaream Cappadociæ, et desperatus ab Armenia rediit.

Mundi anno 6144, divinæ incarnationis anno 644, anno vero imperii Constantis 11, cinis e cœlo descendit, et timor magnus super homines cecidit. Paulo quoque obeunte Pyrrhus restituitur mensibus quatuor et diebus 23.

Anno imperii Constantis 12 Maubias Rhodum adiens destruxit colossus ejus, post 1360 stabilitatis ipsius annos; quem cum Judæus quidam Eucosius negotiator emisset, 900 camelos ex ejus sare oneravit.

Eodem anno Abidus Arabum prætor adversus Armeniam exercitum movit, qui consecutus Maurianum prætorem insecutus est eum usque ad Caucasos montes, et regionem deprædatus est.

Anno imperii Constantis 13 præcepit Maubias armaturam fieri navium magnam, quo ascenderet urbem regiam classis eorum. Omnis autem apparatus apud Tripolim Phœnicie consistebat. Verum hoc viso duo fratres quidem Christi amici, Tripoli manentes, filii buccinatoris cujusdam, zelo Dei succiati ad carcerem civitatis cum impetu abierunt. Habebat autem multitudinem Romanorum vinculatorum, et disruptis portis vincisque solutis in ammiram irruerunt. Quo perempto una cum his qui eum eo erant, præparaturaque omni igni mandata, in Romaniam navigio transierunt. Verumtamen nec sic illi ab eadem præparatura construenda cessaverunt. Sed Maubias quidem militat contra Cæsaream Cappadociæ, Abulathar vero fabrum navalis structuræ constituit, qui veniens in locum vocabulo Fœnicem Lyciæ, ubi erat Constans Imperator atque Romanicus stolis, navaliter cum eo pugnavit. Cumque futurum esset ut Imperator cum ipso navigio præliaretur, contemplatur nocte illa visum, esse videlicet apud Thessalonicens. Porro narravit cuidam conjectori somniorum expergefactus visionem, qui ait: *Imperator, utinam nec dormisses nec somnium aspexisses: nam esse Thessalonicæ* *Ὁς ἄλλω νύκην ἰκνυί, quod interpretatur, pone alii victoriam, id est, ad inimicum tuum victoria vertitur.* Sane Imperator nihil inveniens ad prælium navalis pugnam, Romanorum classes præstruxit ad bellum. Quibus in alterutram irruentibus superantur Romani, et commistum efficitur mare sanguine Romanorum. Induit autem Imperator alium veste sua, et insiliens prædictus filius buccinatoris in regiam scapham Imperatorem

arreptum et in aliam navim transductum inopinate salvavit. Porro ipse fortissimus viriliter insistens imperatorie navi multos occidit, semet morti ipsum pro imperatore contradens. Hunc præterea hostes circumdantes et in medio retincentes putabant ipsum esse imperatorem. Postquam autem multos interfecerunt hostes, occiderunt et ipsum una cum eo qui portabat vestem imperatoriam. Ast Imperator taliter in fugam versus salvatur, et derelictus omnibus navigavit Constantinopolim.

Anno imperii Constantis 14 dolo necatus est Huhman Arabum dux, cum amiras decem fuisset annis. Fit interea perduellia in medio ipsorum: quoque enim penes crenum erant, Ali volebant consobrinum, generum existentem quondam Maemeth. Hi vero qui in Syria et Ægypto, Maubiam cupiebant, qui et vicit et obtinuit annis 24.

Anno imperii Constantis 15 Arabum princeps Maubias habetur, qui et exercitum movit adversus Halim, et congregantur ambo inter Barbalissum juxta Euphratem. Hi vero qui erant Maubicæ, cum essent validiores, aquam obtinuerunt. Unde in sitim venientes hi qui erant Halim, detecerunt. Porro Maubias bellare noluit, sed sine labore victoriam tulit.

Anno imperii Constantis 16 exercitum movit Imperator contra Sclavoniam, et captivos duxit plurimos et subegit. Eodem anno et illa gesta sunt quæ contra S. Maximum et discipulos ipsius sunt acta, eis pro veritate contra monothelitas agonizantibus; quos Constans ad pravam opinionem suam transferre non valens, divinitus sapientem et peritissimam linguam cum dextera manu ejus abscidit, eo quod plurimum contra impietatem suam una cum discipulis suis Anastasiis scripserit, quæque per ordinem isti conscripsisse probantur, sicut amici discendi non nesciunt.

Anno imperii Constantis 17 conventio facta est inter Romanos et Arabes, Maubia legationem mittente ob rebellionem, ut tribuant Romanis Arabes per singulos dies numismata mille et equum et servum. Eodem vero anno exsilio ductus est Martinus sanctissimus papa Romanus, pro veritate fortiter agonizans, et confessor factus in climatibus Orientis defunctus est.

Mundi anno 6151, divinæ incarnationis anno 651, anno imperii sui 18 Constans occidit Theodosium proprium fratrem suum. Cum autem essent Arabes apud Saphin, dolo necatus est prædictus Halim, et singulariter imperat Maubias, regio more Damascum inhabitans et pecuniarum illic thesauros recondens.

Anno imperii Constantis 19 apparuit hæresis Arabum, eorum videlicet qui dicuntur Charurgitæ. Maubias autem hos aggressus, eos qui erant in Perside humiliavit, eos vero qui in Syria erant exaltavit, et alios quidem vocavit Hisamitas, alios autem Heraclitas, et Hisamitarum quidem donativa sublimavit usque ad ducenta numismata, poro Heraclitarum deposuit usque ad tricena.

Anno imperii sui 20 Constans derelicta Constantinopoli abiit Syracusam, civitatem Siciliae, volens imperium in urbem Romam transferre, et mittit ad adducendam uxorem suam et tres filios, Constantinum, Heraclium, et Tiberium. Porro Byzantii non dimiserunt eos.

Anno imperii Constantis 21 exercitum moverunt Arabes contra Romaniam, et multos deprædati sunt, et loca nonnulla depopulati.

Anno imperii Constantis 22 prædæ patuit Siciliae pars, et habitaverunt Damasci voluntate sua.

Anno imperii Constantis 23 factus est error jejuniorum, et exercitum movit Abderachman Ghaleli adversus Romaniam, et in ea hiemavit, et multas demolitus est regiones. Porro Sclavini ad hunc confluentes cum ipso descenderunt in Syriam, numero quinque millia, et habitaverunt in Apamiensium regione in castello Seleucobori.

Anno imperii Constantis 24 Thomas Constantinopolitanus habetur antistes. Busur autem exercitum in Romaniam movit, et mortuus est Thaumarcus episcopus Apamiæ, et incensus est episcopus Emisenus.

Mundi anno 658, divinæ incarnationis anno 658, anno vero imperii Constantis 25 exercitum rursus arnavit Busur contra Romaniam, et exterminavit partes Hexapoleos et Phadalæ, illicque hiemavit.

Anno imperii Constantis 26 Armeniacorum prætor Saborius, Persa genere, tumultuatus est contra Constantem imperatorem mittitque ad Maubiam Sergium magistrum militum, pollicens Maubiæ subjugare Romaniam, si ipse sibi auxiliaretur adversus imperatorem. Quo comperto Constantinus filius imperatoris mittit et ipse ad Maubiam Andream cubicularium cum muneribus, ne rebeli cederet. Cumque venisset Andreas Damascum, reperit Sergium prævenisse. At vero Maubias simulabatur imperatori compati (62). Sedebat autem Sergius ante Maubiam, et cum ingressus fuisset Andreas, intultus eum Sergius surrexit. At vero Maubias Sergium reprehendit, dicens: *Quid formidasti? Qui respondit se juxta morem fecisse. Conversus præterea Maubias dicit Andream: Quid quæris? Qui ait: Ut des auxilium contra rebellem.* At ille: *Ambo,* inquit, *inimici estis, sed ego ei qui plus præbuerit dabo.* Et Andreas ad eum: *Ne ambigas,* inquit, *amira, quoniam pauca tibi imperatoris meliora sunt quam plura rebellis. Verumtamen, quod amabilis*

tibi fuerit, age. Et his dictis Andreas tacuit. At vero Maubias ait: *Tractabo super hoc, et utrumque jussit exire.* Porro advocato Sergio dixit ei: *Ne ulterius adores Andream: alioquin nihil proficias.* In crastinum itaque præveniens Sergius Andream coram Maubias sedebat, et ingresso Andrea non ei assurrexit ut heri: Andreas vero intultus Sergium hunc conviciis laceravit et comminatus est, dicens: *Si vixero, demonstrabo tibi quis sim.* Cui Sergius: *Non, inquit, assurgo tibi, quia non es vir neque femina.* Porro Maubias utrumque conspiciens Andream dixit assentire dare quemadmodum Sergius dat. *Et quantum est?* ait Andreas. Maubias vero illationem publicorum præbere Arabibus. Ast Andreas: *Væ tibi, ait, Maubias. Consilium tribuis corpus dandi et solam umbram retinendi. Quomodocunque volueris, cum Sergio conveni: ego enim hoc minime facio. Verumtamen te dimisso ad Deum, qui te potentior est, ut Romanis opitulatur confugimus, et in eo spem nostram posuimus.* Hæc dictis Maubiæ inlit salve, et exivit a Damascensium civitate, et abiit Melitenem, eo quod tyrannus esset in partibus illis, ad quas et Sergius erat iturus. Cumque adiisset Arabessum, incurrit clausurarum custodem: non enim cohibebat (63) tyranno. Huic ergo præcepit observare Sergium redeuntem, ut adduceret illum ad se. Ipse vero non immemor pergebat, Sergium præstolans; quæ vero gesta sunt, nuntiavit imperatori. Interea Sergius cum Maubias, quæ visa fuerant peractis (64), accepit Phaladam prætorem Arabum cum ope barbara concertaturum et auxiliaturum Sabor. Cum autem præcederet Sergius Phadalam et ad Sabor gratulante abiret, devenit ad clausuras et incidit in Andream turbas, et hunc retinentes vinctum ad Andream adducunt. At vero Sergius viso Andream jaetat semet ad pedes ejus, obsecrans parcere sibi. Ille autem ad eum: *Tu, inquit, es Sergius, qui gloriaberis in virilibus coram Maubias, meque mulierculam appellabas. Ecce amodo (65) virilia tua tibi nihil proderunt, quin potius et morte afficiant.* His dictis præcepit virilia ejus abscondi, et suspendit eum in ligno. Constantinus autem audito Phadalæ adventu in Saboris auxilium Nicephorum destinavit patricium cum Romana virtute resistendi Saborio. Erat autem Sabor Hadrianopoli degens, et cum Nicephorum ad se venire comperisset, exercebat senect ad prælium. Verum die quadam contigit hunc secundum consuetudinem suam de civitate super equum sedentem exire. Cumque portæ civi-

NOTÆ.

(62) *Compati.* Glossarium: συμπάσχω compatio. Item, compatitur συμπάσχει. Flodoardus, iii, 20: « Compatiens tribulationibus ipsius. » *Compati* est misericordia moveri. FABR.

(63) *Cohibebat.* Auctor Miscellæ, consentiebat. Facundus Herminianensis, l. 2: « Sancta illa synodus hæresi Nestorianæ cohibuit. » Et cohibentia apud eundem passim occurrit. Gregor. Tur. H. iv: « Habentes conniventiam. » Ms. *cohibentiam.* Glossæ Dosithei: *conibere, consentire, conibentia,*

consensus. Hincmarus Rhem. *De Prædestin.*: « Timeo ne conhibere sit hoc tacere. » Id.

(64) *Peractis.* Lege *factus.* Ἐπορεύσθαι est *parisci.* Vide lectiones Theocriticas Casauboni c. 10. FABR.

(65) *Amodo.* Gregorius Tur. H. iii, 5: « Plange amodo, qui per consilium nequam factus es parri-cida sævissimus. » *Onomasticon*: « Amodo ἀπὸ τούτου. Utilitur interpres Vet. Testamenti et Novi. » Id.

tatis appropinquasset, equum flagello percussit; A tum in Africam, et captiva duxerunt millia, ut qui factanter salicus et ejus caput in portam allidens hunc male vita privavit, et sic Deus imperatori victoriam contulit. Phadals autem veniens in Exopolim et hæc omnia discens turbatus est, et misit ad Maubiam postulans adjutorium, eo quod Romani ad concordiam convenissent. Mittit autem ei Maubias filium suum Hirid, armans eum cum multitudine Romanorum. Convenerunt autem utriusque apud Chalcedonem, et captivos duxerunt multos: ceperunt autem et Amorium Phrygiæ, et quinque millibus armatarum virorum dimissis in custodiam ejus divertorunt in Syriam. Cum autem hilems accessisset, mittit imperator eundem Andream cubicularium; et cum nix esset multa, noctu venit, et per lignum ascendunt in murum, B et ingrediuntur Amorium, et omnes interficiunt Arabes, ita ut ex quinque millibus illic nullus penitus remaneret.

Mundi anno 6160, divinæ incarnationis anno 660, anno vero imperii sui 27, Constantinus occisus est dolo in Sicilia apud Syracusam in balneo, cui nomen erat Daphne: fuerat autem causa hæc. Post interemptionem Theodosii fratris ipsius odio habitus est a Byzantibus, et maxime quia et Martinum sanctissimum papam Romanum ignominiose Constantinopolim duxit et exilio relegavit penes Chersonis climata, et Maximi sapientissimi et confessoris linguam manumque truncavit, et multos orthodoxorum verberibus et exiliis et proscriptio- C nibus, eo quod hæresi suæ nullatenus acquiescerent; condemnavit; quin et duos Anastasios, qui discipuli fuerant Maximi confessoris et martyris, tormentis et exiliis tradidit. Propter talia ergo exosus cunctis effectus est. Cum autem valde metueret, voluit imperium in urbem Romam transferre, unde et imperatricem tresque filios suos tollere a Byzantio voluit, nisi Andreas cubicularius et Theodorus Colonisæ hujus prohibuissent consilium. Sane in Sicilia fecit annos sex. Cum autem prædictum balneum ingressus fuisset, introivit cum eo quidam Andreas filius Troili, obsecundans illi; et cum cœpisset saponem Gallico (66) deliniri, sumens Andreas situlam dedit eam in verticem Imperatoris, et protinus fugit. Ast imperator B eum tardaretur in balneo, insiliant hi qui foris erant, et reperiunt imperatorem occisum. Quo sepulto Mizium quemdam Armenium imperatorem fecerunt, vi cogentes hunc: erat enim valde decorus et speciosus. Audito præterea Constantinus patris obitu cum multo navigio in Siciliam venit, et aggressus Mizium hunc interfecit cum occisoribus patris sui, et ordinatis Hesperis Constantinopolim rediit, et Romanis una cum Tiberio et Heraclio fratribus imperat.

Anno primo imperii Constantini decem et septem annis imperantis moverunt Saraceni exerci-

tum in Africam, et captiva duxerunt millia, ut ferunt, octuaginta. Porro hi qui Orientalium erant provinciarum, Chrysopolim venerunt dicentes: Si in Trinitatem credimus, tres etiam coronemus. Turbatus ergo est Constantinus eo quod ipse solus redimitus esset; fratres autem ejus nullam dignitatem habebant. Et misso Theodoro patricio Colonisæ mitigavit eos, superlaudans illos, et assumptis ex eis majoribus natu, ut urbem ingrederentur et cum senatu inirent consilium, ut fieret voluntas eorum. Imperator taliter hos deceptos confestim in patibulo suspendit, trans fretum in Syces. At illi hoc viso confusi abierunt dolenter ad propria: imperator autem fratrum suorum continuo nasos abscidit.

Anno imperii Constantini secundo tempestas magna effecta est, et multi periclitati sunt tam homines quam bestiae. Phadals autem hiemem apud Cyzicum fecit.

Anno imperii Constantini tertio Busur cum hostili profectus est apparatu, et plurimis captivis ductis reversus est.

Mundi anno 6164, divinæ incarnationis anno 664, anno vero imperii Constantini quarto apparuit Iris in cælo mense Martio, et tremuit omnis caro, ita ut dicerent omnes quod consummatio est. Eodem anno stolo magno constructo negatores Christi Muamed et Caisus navigaverunt in Ciliciam, et hiemaverunt penes Smyrnam, Ciliciam et Lyciam, et facta est mortalitas in Ægypto. Missus autem est sævus amireus cum alio quoque stolo in auxilium ipsorum, utpote congruentissimus et audax ad prælium. At vero prælatus Constantinus, hujusmodi Deum impugnantium adversus Constantinopolim motu comperto, construxit et ipse hières miræ magnitudinis, ignem ferentes, atque dromones.

Anno imperii Constantini quinto prædictus Deum impugnantium stolus ascendens applicuit in Thracensibus partibus, a summitate videlicet Septimi, quæ vergit ad occidentem, id est, a domo quæ Magnaura dicitur, et rursus usque ad arcem quam Cyclobium dicunt, quæque spectat ad Orientem. Per totum itaque diem congressio belli tenebatur, id est a mane usque ad vesperam, a Brachialio aureæ portæ usque ad Cyclobium, invicem utraque parte nunc impulsæ nunc impellente. In his igitur deguerunt ab Aprili mense usque ad Septembrium, et reversi Cyzicum pergunt, et hæc comprehensa illic hiemabant, et omni vere ascendens similiter per mare conflictum cum Christianis habebat. Per septem sene annos his eisdem gestis, et divina Deique Genitricis opemultitudine virorum bellicosorum amissa, et vulneratione maxima in eis effecta, confusi reversi sunt cum ingenti mœstitia. Cum autem discessisset idem demergendus a Deo stolus, ab hiemali æstu.

NOTÆ.

(66) Saponis Gallici, quo utebantur in balneis, meminit Theonnestus Hippiatr. 1, 20. ФАР.

et spiritu procellarum circa partes Syllæ com-
prehenditur, et contritus totus omnimodis perit.
Suphiam autem filius Hauph, secundus frater,
commisit bellum cum Floro et Petrona et Cypriano
habentibus virtutem Romanicam, et occiduntur
Arabum triginta millia. Tunc Callinicus archi-
tectus ab Heliopoli Syriæ ad Romanos profugus
venit, qui marino igne confecto vasa Arabum
exussit et una cum animabus prorsus incendit. Ita
Romani cum triumpho reversi sunt, igne adin-
vento marino.

Mundi anno 6166, divinæ incarnationis anno
666, anno vero imperii Constantini sexto Con-
stantinus habetur, qui Constantinopolitanæ per
duos annos Ecclesiæ fuit antistes; Abdelasque filius
Gaisi et Phadalis hieme apud Cretam morati sunt.

Anno imperii Constantini septimo apparuit ei-
gnum in cælo die Sabbato.

Anno imperii Constantini octavo Theodorus
Constantinopolitanus habetur antistes, qui duobus
annis Ecclesiæ præfuit. Quo anno facta est locusta
magna per Syriam et Mesopotamiam.

Anno imperii Constantini nono ingressi sunt
Mardaitæ Libanum, et tenuerunt a Mauro monte
usque ad sanctam civitatem, et ceperunt cacumina
Libani, et multi servi et captivi pariter et indigenæ
confugerunt ad eos, ita ut in brevi tempore in
multa millia fierent. Quibus compertis Maubias et
consularii ejus timuerunt valde, colligentes quod
imperium Romanorum divinitus muniretur. Et
dirigit legatos ad principem Constantinum, postu-
lans pacem, et pollicitus annualia se imperatori
pacta laturum. Ast imperator hujuscemodi legatis
susceptis, eorumque petitione audita, destinavit
cum eis in Syriam Joannem patrioium, cognome-
mento Pitzigaudin, tanquam antiquæ prosapiæ rei
publicæ virum et negotiorum multorum expertum,
atque magnam consecutum prudentiam ad dispu-
tandum aptissime cum Arabibus, et quæ pacis
sunt consonæ præstruendum. Qui cum venisset in
Syriam, coacervatione Maubias tam Amiræorum
quam Corasinorum effecta suscepit eum cum ho-
nore magno. Multis ergo inter eos pacificis verbis
edictis, convenit inter utrosque in scriptis fieri
pacis cum jurejurando sermonem super cose-
nantia annui pacti, præbendi videlicet Romanæ
rei publicæ ab Agarenis auri librarum tria millia,
viros captivos quinquaginta, et equos nobiles quin-
quaginta. His ex communi pacto inter utramque
partem firmatis, et in triginta annis servandis
mutuo repromissis, amplissima pax inter Roma-
nos et Arabes est effecta; sicque generalibus duo-
bus inscriptis, verbis ad falterutrum cum jureju-
rando patris et invicem traditis, sæpe dictus sa-

mosus vir ad imperatorem cum muneribus quoque
multis reversus est. Cum autem hæc didicissent hi
qui Hesperias partes inhabitant, tam videlicet cha-
ganus Avarum et posteriores reges quam ekarchi et
castaldi, nec non et principes nationum ad Orien-
tem sitarum, per legatos muneribus imperatori
transmissis pacificam erga se dilectionem popo-
scere firmandam. Annuens itaque imperator postu-
lationibus eorum, confirmavit etiam circa illos
donatoriam pacem; et facta est securitas magna
in Oriente, nec non in Occidente.

Anno imperii Constantini decimo factus est
terræ motus magnus per Mesopotamiam, quo ruit
Hedessenzæ ascensus et trullus ecclesiæ; et con-
struxit eam Maubias studio Christianorum.

Anno imperii Constantini undecimo mortuus est
Maubias Saracenorum protosymbolus, qui fuit
prætor annis 20 et amiræ sanctus officio annis 24;
et principari cœpit Hirid filius ejus. Hoc quoque
anno Vulgarum gens supervenit in Thraciam. Ve-
rum inter hæc necessarium est dicere de anti-
quitate quoque Orogundurensiam Vulgar et Con-
trag. In septentrionalibus namque partibus Euxini
Ponti, quæ meabiles sunt, in paludibus quæ di-
cuntur Mæotides, in quas videlicet immittitur flu-
vius maximus ab Oceano per Sarmatarum terram
delapsus, nomine Atel, Tanais amnis et ipse ab
Hibericis portis exiens, quæ in Caucasæis monti-
bus esse feruntur, in eundem Atel fluens infertur.

A mixtura vero Tanaidis et Atel, quæ sit supra
jam dictas Mæotides paludes, dum scinditur Atel,
venit is qui dicitur Cuchels fluvius in Mæotides
paludes, et redit in terminum Pontici maris juxta
Necropyla in acroma, quod dicitur arlotis facies.
A præsignatis vero paludibus simile flumini mare
est, et fertur in Euxini Ponti mare per terram
Bosphori Cimmerii, ex quo flumina capitur id quod
dicitur Murzulii et huic similia, et in partibus
quidem adjacentium paludum, quæ spectant ad
Orientem usque ad Phanoriam seu Hebræos, qui
ibidem sunt, plurimæ nationes consistunt. Ab ean-
dem autem paludibus usque in annem qui dicitur
Cuphis, ubi Xistus capitur, qui est Vulgaris
placis (67), antiquitas Vulgaris est magna, et hi

qui dicuntur Contragi, ejusdem cujus et ipsi tri-
bus existunt. Temporibus autem Constantini, qui
in Occidente regnavit, cum Crebatus dominus jam
dictæ Vulgaris seu Contragorum vitam commu-
taret, ac filios quinque relinquere, testatus est se
ullo modo a mutua cobabitatione separarentur,
propter quod universitati dominarentur ipsique
nulli alteri nationi servirent. Post breve autem
tempus mortis illius in divisionem ventientes
quinque filii ejus altrinsecus (68) sequestrati sunt

NOTÆ.

(67) *Piscis*. Ὠψάριον pro ὀψάριον. Hodie ψάριον,
ψάριον vel ψάρη dicunt. Auctor Græco-Barbarus
αἰδὲς τὸ ψάριον. Idem καὶ μέγα λύκον ἔχετε, χά-
σσει ὡσάν τὸ ψάριον. Cyrillus patriarcha CP. *Contra*

Judæos: Ἡ χερσαὶ ἡ θάλασσα καὶ τὰ ψάρια τῆς
FABR.

(68) *Altrinsecus*. Dositheus magister: « Altrinse-
cus, ad invicem. » Id.

una cum populo, quem unusquisque ipsorum eius A
 ditioni habebat subactam. Et primus quidem filius
 ejus, qui dicebatur Bathnias, mandatum proprii
 custodiens patris in progenitorum suorum terra
 permansit usque in præsens. Secundus vero hujus
 frater, nomine Contragus, Tanahin transiens am-
 nem ex adverso primo habitavit fratri. Quarto au-
 tem et quinto Histrum, id est Danubium, fluvium
 transuencibus, alter eorum in Avaria: Pamonia,
 chagano Avarum se subdens, mansit illic cum
 potentatu suo, alter vero haud procul ab urbe
 Ravenna in Pentapolim veniens sub Christianorum
 imperio factus est. Deinde horum tertius, Aspa-
 ruch dictus, Paanprin et Danastrin transiens et
 Onglon adiens, boreos interiores Danubio fluvios,
 inter hunc et illos habitavit, tutum et difficilem B
 ad expugnandum locum hinc inde conspiciens:
 dam enim esset palustris, et hinc coronatus illincque
 fluminibus, copiosam genti propter hostium parti-
 tionem humilitate præstabat quietem. His autem ita
 in quinque divisis et ad paucitatem devenientibus,
 exivit magna gens Chazarorum ex interiori profundo
 Berzitie primæ Sarmatiæ, et dominata est omni
 pervia terræ usque ad mare Ponticum, et primum
 fratrem Bathniam primæ Vulgaræ principem
 substituit, ordinatis vectigalibus, quæ ab eo dese-
 runter usque nunc. Ast imperator Constantinus
 comperto quod extemplo gens sordida et immunda
 ultra Danubium apud Hoglon tabernaculum fixe-
 rit et appropinquantia Danubio discertrat, id est C
 regionem quæ nunc tenetur ab illis quæque tunc a
 Christianis possidebatur, tristatus est vehemen-
 ter, et jubet transire omnes exercitus in Thracem,
 et construens classem tam per terram quam per
 mare contra eos motus est, hos bello persequi
 volens, et contra Hoglon atque Danubium per
 Hepirum pedites in aciem dirigens, et per appro-
 pinquans litus navem adesse præcipiens. Porro
 Vulgares hac celeritate seu maxima multitudine visa
 super salute sua desperati, ad prædictum præsidium
 confugiunt, et sese circumquaque muniunt. Pertres
 autem et quatuor dies ex hujuscemodi munitione
 nec illis exire audentibus, nec Romanis propter ad-
 jacentium paludum occasionem prælium construen-
 tibus, animadvertens polluta gens remissos Roma-
 norum animos recreata et alacrior facta est. Porro
 cum imperator pedum dolosem acriter pateretur, et
 ad meridiem cogeretur ob balnei usum una cum
 quinque dromonibus et propriis hominibus suis
 reverti, deseruit magistratus et populum, jubens
 eum lanceis vibrantibus exercitari, et impetum in
 eos facere, et post se illos atrahere a munitione,
 et bellum in eos movere, si fortassis exirent: sin
 autem, vel obsiderent eos et observarent in muni-
 tionibus. At vero hi qui erant equestris militiæ,
 imperatorem fugisse diffamantes metuque oppressi,
 eadem tergiversatione abusi sunt, nemine perse-
 quente. Porro Vulgares hoc viso insequabantur
 post terga ipsorum, et plures quidem gladio per-
 emere, multos vero vulnkrare, persecuti eos us-

que Danubium Quam transeantes, et venientes
 usque ad eam quæ dicitur Barnan, circa fines
 Odyssei, et mediterraneo illic positò loco perspecto,
 quod in multa cautela consisteret, in posterioribus
 quidem propter Danubium fluvium, in anterioribus
 autem et ex lateribus ob clausuras et Ponticom
 mare, præsertim cum dominarentur et adjacentium
 Sclavinorum generationibus, quæ dicebantur septem,
 Severes quidem locaverunt ab anteriore
 clausura Veragaborum ad partes Orientales, in
 locis autem quæ sunt ad meridiem et occidentem
 usque ad Avariam, residuas septem generationes,
 quæ sub pacto erant. Ergo cum in his delati fuis-
 sent, elati sunt, et cœperunt ea quæ sub Romana
 republica erant castra seu pradia destruere atque
 prædari. Unde vi coactus imperator pacem fecit
 cum eis, annua illis præbere pacta pollicitus in
 confusionem Romanorum ob multitudinem delictor-
 um. Mirabile quippe ipso auditu erat his qui lon-
 ge et his qui prope debebant, quod is qui omnes tri-
 butarios sibi statuerat, tam scilicet eos qui ad
 eorum et occasum quam illos qui ad arcum et
 meridiem commorabantur, ab ista detestabili gente
 fuerit superatus. Verum imperator ita quidem et
 providentia Dei hoc Christianis contigisse credens,
 evangelice tractans pacem fecit, et fuit usque ad
 obitum suum quietus a cunctis hostibus, studium
 habens præcipuum uniendo universas Ecclesias Dei
 quæ ubique divisæ fuerant a temporibus Heraclii
 principis proavi sui et Sergii cesari ac Pyrrhi, qui
 indignè throno Constantinopoleos præfuerunt, unam
 voluntatem et unam operationem in Domino Deo ac
 Salvatore nostro dogmatizantium. Quorum nequam
 opinionem subvertere satagens idem Christianissimus
 imperator concilio universali Constantinopolim
 convocato 289 episcoporum, tam dogmata quæ in
 antecedentibus quinque sanctis et universalibus
 conciliis fuerant confirmata roboravit, quam-
 pium duarum voluntatum et operationum promul-
 gari dogma decrevit per eandem sanctam et sub-
 tilissimam universalis concilii synodum; cui præ-
 erant tam ipse piissimus imperator Constantinus
 quam pii principes sacerdotum. Porro per idem
 tempus Azid cœpit esse Arabum princeps, qui
 tribus his præfuit annis.

Anno imperii Constantini duodecimo collecta est
 sancta et universalis sexta synodus Constantino-
 poli ducentorum octoginta novem sanctorum Pa-
 trum, præceptione pii principis Constantini.

Mundi anno 6173, divinæ incarnationis anno
 673, anno vero imperii sui 13, repulit Constan-
 tinus ab imperio fratres suos Heraclium et Tibe-
 rium, et solus regnavit cum Tiberio filio suo.

Anno imperii Constantini 14 Mochtar mendax dum
 tyrannidem exercisset, obtinuit Persidem. Vocabat
 autem se ipsum prophetam, et conturbati sunt Arabes.

Anno imperii Constantini 15 Arabum princeps
 Marahan anno uno præfectus est, siquidem defun-
 cto Azid turbati Arabes Æthiopi insurrexerunt,
 constituentes ducem sibi Abdclam quemdam filium

Zebur, et congregati Phœnices et Palæstini Damascus veniunt, sed et usque Gabitham et Asan Amiram Palæstinæ, dantque manus dexteræ Mar-suban et sistunt eum ducem, qui amiræ administratione fungitur mensibus novem. Quo mortuo Abimelech filius ipsius suscipit principatum, cum amiras fuisset annis 21 atque dimidio, aggrediturque tyrannos, et interfecit Abdellam filium Zuber, nec non Dodacum.

Anno imperii Constantini 16 facta est fames atque mortalitas magna in Syria, gentemque Abimelech obtinuit. Cumque Mardaitæ partibus incumberent Libani, et pestilentia teneret et fames, idem Abimelech pacem, quæ a Mauhia fuerat quæ-sita, petivit, missis ad imperatorem legatis, eadēque 365 millia numismatum auri præbere pollicitus, et illos 365 servos, parique modo nobiles totidem equos.

Anno imperii sui 17 requievit pius imperator Constantinus, cum imperasset annis 17, et imperavit Justinianus filius ejus. Et sciens quia frustra delire (69) garriunt quidam dicentes, post quatuor annos factas fuisse sex synodi capitulares, quæ diffamatae sunt, formas: sicut enim in omnibus cum falsa prædicent arguuntur, ita et ex his ostenduntur nihil dicere veritate suffultum. Vera quippe chronica annotatio sanctum universalem sextam synodum, quæ contra monothelitas celebrata est 12 anno imperii Constantini nepotis Heraclii, convenisse refert anno a conditione (70) mundi 6170; et quia post hoc regnavit idem Constantinus annis 5, quo mortuo monarchiam tenuit Justinianus filius ejus annis 10. Abjecto præterea Justiniano imperavit Leontius annis 3, et post Leontius Tiberius, qui et Apsimarus, annis 7, et rursus Justinianus, qui pulsus fuerat, annis sex, ut inveniri facile est ex ipsis editis formis, quæ secundo anno extremi imperii ejusdem Rinocopeni Justiniani expositæ fuisse referuntur; quæ scilicet in tertia suar im forma his et hujusmodi dictionibus habent; *Conspicimus eos qui se duabus nuptiis inseruerunt, et usque ad decimum octavum kalendas Februarias præteritæ quartæ indictionis, quæ fuit anno a creatione mundi 6199, servierunt peccato et nec respiscere proposuerunt, depositioni canonice submitteudos.* Itaque ex ipsa Chronicæ annotatione patenter apparet quod collecti a sancta universali sexta synodo usque ad editas formas anni 27 sunt, patriarcha Constantinopoleos in sancta universali synodo sexta Georgio re-perto annum agente patriarchatus sui tertium, et post synodum patriarcha manente annis aliis tribus. Post hunc vero fuere Theodori 3, et Pauli 7, et Callinici 12, et Cyri anni 2; ita ut colligantur etiam ex ipsis patriarchis anni 27, ab editis autem formis usque ad quartum annum

Philippici anni 5; eodemque primo anno imperii Philippici factam sit insannum concilium contra sanctam et universalem sextam synodum, et pulso Cyro sexto anno patriarchatus sui fieret Joannes patriarcha Constantinopoleos et Andreas metropolita Cretensis et Germanus metropolita Cyzici, qui subscripserant evidenter et anathematizaverunt, cum omnibus qui per eadem tempora fuere, prædictam contra monothelitas celebratam sanctam universalem sextam synodum; post annos vero tres defuncto Joanne translatus fuerit Germanus a Cyzico et patriarcha fieret Constantinopoleos, et decimo tertio anno imperii Leonis expelleretur, et fieret Anastasius, et patriarchatu fungeretur annis 24, et post eum Constantinus annis 12, et Paulus 5, et Tarasius 21.

Mundi anno 6178, divinæ incarnationis 678, anno vero imperii Iustiniani primo Abimelech principatur Arabibus, qui præfuit his annis 22. Theodorus autem Constantinopolitanus annis tribus et Alexander Antiochenus habentur antistites. Hoc autem anno mittit Abimelech ad Justinianum confirmare pacem, et convenit inter eos hujuscemodi pax, ut scilicet imperator deponeret Mardaitarum agmen a Libano et prohiberet incursiones eorum, et Abimelech Romanis tribueret per singulos dies numismata mille et equum et servum, et ut haberent in commune per æqualitatem tributa Cypræ et Armeniæ ac Hiberiæ. Et direxit imperator Paulum magistrinum ad Abimelech ad confirmandum ea quæ placita fuerant, et facta est in scriptis securitas sub testium stipulatione. Qui liberaliter honoratus reversus est. Et mittens imperator assumpsit Mardaitarum 12000, Romaica virtute recisa; omnes enim quæ nunc habitantur ab Arabibus in confluentibus positæ civitates a Mopsuestia et usque ad quartam Armeniam, infirmæ et inhabitabiles erant propter impetum Mardaitarum, quibus repressis omnia dira Romania passa est usque in præsentem diem. Eodem anno mittit Abimelech Ziadum fratrem Mauhiæ in Persidem contra Muctartem mendacem atque tyrannum, et interemptus est Ziadus a Muctarte. Quo audito Abimelech venit in Mesopotamiam, et tyrannidem patitur a Saido, quem supergressus verbo Damascus aperire fecit a se præventam, et post hæc frauduleuter occidit eum.

Justinianus autem cum esset junior, quasi annorum 16, et sua quæque inconsulte disponderet, misit Leontium prætorem in Armeniam cum Romano potentatu, et Saracenis illic existentibus interemptis subegit hanc Romanis, similiter et Hiberiam et Albaniam, Bucandam quoque atque Mediam, et sub tributo regionibus actis plurimas

NOTE.

(69) *Delire.* Fabrotus pro eo quod erat *lædere.*

(70) *Conditione.* Gregor. Tur. hist. 1: c a primi hominis conditione. FABR.

pecunias imperatori transmisit. At vero Abimelech his cognitis adit Cercesium, et Theopolim subjugavit.

Anno imperii Justiniani secundo Paulus habetur antistes, qui septem annis throno Constantinopolitano praesedit; factaque est fames in Syria, qua de re multi Romaniam sunt ingressi. Et veniens imperator in Armeniam illic suscepit Kardaitas, qui in Libano fuerant, aeneo muro destructio. Destruxit autem et pacem cum Vulgaribus fixam, perturbans typos qui a patre proprio ordinabiliter facti sunt, et jubet transire in Thracem equestres militias, volens tam Vulgares quam Sclavinias praerari.

Anno imperii sui tertio movit exercitum Justinianus contra Sclaviniam et Vulgariam, et Vulgares quidem ad praesens sibi occurrentes impulit. Exurgens autem usque Thessalonicensem copiosas multitudines Sclavinorum partim bello percepit, partim cum ad se confluerent in partibus Obsequii, cum per Abydum transfretasset, constituit. Dum autem reverteretur, in itinere praepeditus a Vulgaribus in arto clausurae cum caede proprii populi et vulneratione multa vix remeare praevalet. Eodem anno et Adelatzuber Musabum fratrem suum mittit contra Muctar, et inito Marte cum eo vertitur Muctar, et fugit in Syriam; quem praecipuus interfecit. Porro Abimelech militat contra Musabum, et victum occidit, et subjugavit Persidem totam.

Mundi anno 6181, divinae incarnationis anno 681, anno vero imperii Justiniani quarto misit Abimelech contra Zubehir chagan in Macca, et occidit eum ibidem chagan, et subdita regione chagan adversante sibi concremavit domum idoli ejus una cum idolo culturae ipsorum. Quam ob causam ille chagan praetorem Persidis promovit, et subacta est Abimelech tam Persidis regio et Mesopotamiae quam Armenia magna Aethiopi, et per id intestina eorum bella quieverunt.

Anno imperii Justiniani quinto finem habuit et liberatus est ab omni bello Arabum principatus, et pace potitus est Abimelech, cunctis sibi subactis.

Anno imperii sui 6 Justinianus pacem, quam ab Abimelech habuit, ex amentia dissolvit. Etenim Cypriorum insula populum irrationabiliter voluit transmigrae, et characterem, qui missus ab Abimelech fuerat, cum noviter visus esset et nunquam antea factus, non admisit. Multitudo ergo Cypriorum dum transmeare niteretur, submersa est, et ex languore peribat, reliqui vero in Cyprum reversi sunt. Et auditis his Abimelech satanice simulatus rogabat ne pax solveretur, sed susciperet monetam suam, cum Arabes non susciperent Romanorum incisionem in suis nummis. Verum dato pondere auri ait: *Nullum Romanis damnus efficietur*, ex eo quod Arabes nova cuderent. At ille precem ex timore arbitratus effectam, non

A perpendit quod studium eorum esset ut Mardaitarum solum compesceret primum incursum, et ita per putativae rationis obtentum pacem dissolveret. Quod et factum est, et misit Abimelech ad aedificandum templum Machan, et voluit auferre columnas sanctae Getsomanis. Et rogaverunt eum Sergius quidam vir Christianissimus, qui erat generalis Mansur logotheta et valde familiaris eidem Abimelech, atque patricius socius ejus, Christianis qui erant in Palaestina praepositus, qui cognominabatur Clausus, postulantes ne fieret hoc, sed per supplicationes suas persuaderet Justiniano mittendi sibi alias pro eis; quod et factum est.

B Anno imperii sui septimo Justinianus elegit ex Sclavis, qui se jubente migraverunt, milites triginta millia, et armatis eis cognominavit illos populum acceptabilem, principumque in eis Nebulum nominis statuit. Fisus autem in illis scripsit Arabibus non se permansurum in pace, quae scripto convenerat. Et assumpto populo acceptabili et cunctis equestribus militibus abiit Sebastopolim maritimam. Arabes autem dissimulantes, et pacem solvere minime proponentes, sed imperatoris excessu atque procacia hoc agendi violentiam patientes, armati et ipsi veniunt Sebastopolim, protestantes ne imperator, quae invicem cum juramentis consona pacto placita fuerant, solveret; alioquin Deus vindex et iudex culparum foret.

C Sane cum imperator nec auditu ipso hujuscemodi verba percipere pateretur, illi pacis et verbi scriptum solventes et in excelsa hasta pro vexillo procedendi gratia suspendentes, contra Romanos impetu irruunt, Muamed ducem habentes, bellumque taliter inierunt. Et prius quidem superati sunt Arabes. Suggestens interea Muamed auxilianti Romanis Sclavorum duci mittit ei marsupium Annismatibus plenum, multisque reponnitionibus hunc seducens persuadet ad se fugere cum viginti millibus Sclavorum, et sic fugam Quiritibus acquisivit. Tunc imperator occidit horum residuos una cum liberis et uxoribus trans praecipitii locum Leucatum dictum, qui maritimus erat juxta Nico-mediensem sinum positus.

D Anno imperii Justiniani octavo Sabbas patricius Armeniae, comperta superatione Romanorum, Armeniam Arabibus tradidit, et subjecta est eis interior Persis, quae dicitur Cherasa. Et oritur ibidem insidiator nomine Sabinus, qui multos Arabum interfecit, sed et ipsum chaganum prope modis omnibus in amne necavit. Ex tunc ergo per amplius Agareni temerarii facti Romaniam depopulabantur.

Mundi anno 6186, divinae incarnationis anno 686, anno vero imperii Justiniani 9 Callinicus habetur Constantinopolitanus antistes, qui 12 praefuit annis Ecclesiae. Hoc etiam anno defectio est solis effecta hora diei tertia, ita ut quaedam clarae stellae parerent. Et exercitum movit Moamed contra Ro-

maniam habens secum profugos Sclavos utpote ex-
 pertes Romaniae, et multos duxit captivos. Porro
 Justinianus diligentiam circa palatii habens negotia
 construxit triclinium, quod Justiniani vocatur,
 constituitque Stephanum Persam, sacellarium suum
 et spadonem primum, dominum et arbitrum, nimis
 insidiantem sanguini atque crudelem, qui immiseri-
 corditer exteriores quosque verberare, sed et la-
 pidare tam ipsos quam horum praelatos (74) penitus
 non cessabat. Cuiusque imperator quadam die pro-
 fectus fuisset, praesumpsit agrestis illa bestia et
 matrem quoque ipsius Anastasiam Augustiam ha-
 bens more pueri flagellare. In his autem et in om-
 nem civilem copiam multis malis ostensis exortum
 fecit cunctis imperatorem. Similiter et in genera-
 lis logothesi rebus constituit monachum quemdam,
 Theodorum nomine, qui prius inclausus fuerat in
 Thracensibus angusti partibus, sed et ipsum sa-
 vissimum et crudelem nimium existentem, qui pla-
 rimos reipublicae principes et illustres viros, non
 tantum ex ordinatoribus sed ex urbis habitatori-
 bus, frustra et in vanum et inexcusabiliter exactio-
 nes et functiones ex proscriptioe exsolvere fa-
 ciens sumibusque hos suspendens pallearum fumo
 afflicebat. Insuper et praefectus, imperatoria jus-
 sione plurimos viros carceribus tradens per aliquot
 annos servari mandavit. Haec omnia crescere fecerunt
 odium populi circa imperatorem. Praeterea
 imperator exigebat a Callinico patriarcha orationem
 faciendi, ut destrueret ecclesiam sanctae Dei Geni-
 tricis, quae metropolitae dicebatur, juxta palatium
 sitam, volens in loco sistere phialam et bases con-
 struere vulgi Venetorum, ut illic imperatorem sus-
 ciperent. At vero patriarcha dicebat: *Orationem
 quidem ad statuendam ecclesiam habemus, in de-
 structionem vero ecclesiae non suscepimus.* Cogente
 autem eum imperatore, et omnimodis exigente
 orationem, dixit patriarcha: *Gloria Deo qui ju-
 giter sustinens patitur, hunc et semper et in saecula
 saeculorum. Amen.* Quo audito destraxerunt eccle-
 siam et fecerunt phialam. Porro jam dictam eccle-
 siam metropolitae fecerunt apud Petrin.

Anno imperii Justiniani decimo aciem direxit
 Muaued adversus quartam Armeniam, et captiva-
 tis multis reversus est. Eodem quoque anno Ju-
 stinianus ab imperio pulsus est hoc modo. Jussit
 Stephano patricio et praetori, cognomento Russo,
 noctu interficere vulgus Constantinopolitanum, a
 patriarcha inchoaturo. Leontius vero patricius et
 quondam magister militum Orientalium, qui in
 bellis saepe probabiliter gesserat et tres in custo-
 dia transegerat annos accusatus, ex templo revoca-
 tus et praetor Helladis promotus est: jussus autem
 est in tres immitti dromones eademque die ab urbe
 moveri. Nocte vero penes Julianestum portum So-
 phiae, juxta ea quae dicuntur Mauri situm, ad iter

agendum ab urbe motus statione fixa vale diebat
 amicis, qui ad se veniebant. Inter quos ad eum
 venere germani quoque sodales ejus, Paulus scilicet
 monachus Callistrati, qui et astronomus, et
 Georgius Cappadox, qui et elusiarches exstiterat,
 deinde monachus factus et hegumenus Flori, qui in
 custodia frequentius illum visitantes affirmabant
 eum imperatorem Romanorum futurum. At vero
 Leontius dixit ad eos: *Vos certum in custodia su-
 per imperio me fecistis, et nunc vita mea in malis
 fuitur, postmodum quippe meam ero per singulas
 horas praestolans mortem.* Qui dixerunt: *Ipsae ne
 pigriteris, et hoc protinus adimpletur. Audi nos tan-
 tum, et sequere nos.* Et assumptis Leontius boni-
 nibus suis, et armis quotquot habuit, ascendit in
 praetorium silentio multo; et pulsantes portam im-
 peratorem venisse fingebant ad disponendos quos-
 dam, qui illic esse noscerentur. Cumque hoc nun-
 tium fuisset praefecto, qui tunc erat et ille concite
 venisset et portas aperuisset, capitur a Leontio, et
 alapis caesus ligatur manus et pedes. Ingressus au-
 tem Leontius, et carceribus reseratis, solutisque
 viris retrusis multis et fortibus, qui sex et octo
 annis in vinculis fuerant, quorum plures nulites
 erant, hos armavit, et in forum exiit cum eis
 clamans: *Quotquot Christiani, ad S. Sophiam.* Et
 mittens per omnem regionem voce sua clamare
 praepit. Multitudo vero civitatis tumultuata cele-
 riter ad luterem ecclesiae congregata est. Ipse vero
 cum duobus monachis amicis suis et quibusdam
 ex clarioribus viris, qui ex custodia sunt egressi,
 patriarchium ascendit ad patriarcham. Inveniens
 autem et ipsum propter illa quae jussa sunt patri-
 cio Stephano Ruso turbatum, persuadet et descen-
 dere ad luterem, et clamare sic: *Haec dies quam
 fecit Dominus.* Universa vero multitudo levaverunt
 vocem: *Effodiantur ossa Justiniani,* et ita in hip-
 podromium omnis cucurrit populus. Cumque dies
 facta fuisset, educunt Justinianum in hippodro-
 mium, nasoque ipsius et lingua recisa exsulem
 faciunt apud Chersonon. Porro comprehensum
 turba Theodotum monachum et generalem logo-
 thetam atque Stephanum sacellarium Persam, sumi-
 busque retrorsum hos ligatos trahunt per meliam
 plateam, et ad bovem deductos incenderunt, et ita
 Leontium imperatorem laudaverunt.

Anno imperii sui primo Leontius cum regnare
 coepisset, undique pacifice mansit, tribusque annis
 imperium rexit.

Anno imperii Leontii secundo movit exercitum
 Senalidus in Romaniam, et multis ductis captivis
 reversus est; seditioneque Sergius concitata, pa-
 tricius Lazicae, hanc Arabibus subdit.

Anno vero imperii Leontii tertio acie Arabes in
 Africam mota hanc obtinuerunt, et ex proprio exer-
 citu taxatos in ea quosdam constituerunt. Quibus com-

NOTÆ.

(74) *Praelatos.* Qui eis praerant; hinc praelatio *προστατα* apud vet. int. epist. ad Antiochenos, quae
 S. Ignatio ascribitur. FABR.

veris Leontius mittit Joannem patricium, virum idoneum, cum omnibus Romæ classibus. Qui cum Carthaginem pervenisset, et bello catenam portus ejus aperuisset, inimicosque in fugam vertisset, hos viriliter insecutus universa liberavit Africæ castra, relictiisque propriis observatoribus hæc imperatori suggestit, ibidemque hiemavit jussionem præstolatus ab eo. At vero protosymbolus his compertis copiosum et potentiorum adversus eos stolum transmittit, et prædictum Joannem cum stolo ipsius bello a portu depellit, et exterius hostiliter castra metatus est: prædictus vero Joannes ad Romaniam repedavit, majorem virtutem ab imperatore accipere volens, et venit usque ad Cretam, principem aditurus. Exercitus autem per majores suos ad imperatorem ascendere nolens (obtinuerat enim eos timor atque confusio) ad consilium sese nequissimum contulit. Et huic maledixerunt, eligentes imperatorem Apsimarum drungarium Cibyriorum apud Curiositas habitum, hunc Tiberium nominantes. Itaque Leontius apud Constantinopolim posito et Neoresium portum emundante, bubonis pestis urbi incubuit, et in quatuor mensibus multitudinem plebis consumpsit. Venit autem Absimarus una cum stolo, qui secum erat, et applicuit ex adverso civitatis in Syces. Per aliquantum sane temporis civitate proderæ nolente Leontium, prolitio facta est per singularem murum Blachernarum a principibus exteris, quibus claves terreni muri cum horribili jurejurando creditæ fuerant: isti namque per insidias tradiderunt urbem. Porro ingressi classium milites civium domos, denudaverunt in his habitantes. At vero Apsimarum Leontium quidem naso recisò in monasterium Dalmati sub custodia fore præcepit, principes autem et amicos ejus, utpote commorientes ei, cæcos atque proscritione damnatos exsilio relegavit. Heracliumque germanum fratrem suum, ut virum vehementer idoneum, singularem prætorum omnium exteriorum equestrium exercituum promotum in partes Cappadociæ ac clausurarum discurrere contraque hostes curam et dispositionem facere misit.

Mundi anno 6191, divinæ incarnationis anno 691, anno vero imperii Absimari primo, qui septem circiter imperavit annis, tumultuatus est Abderachman in Perside, et dominatus est ei, et persecutus est ab ipsa chagan.

Anno imperii Absimari secundo Romani per Syriam peragrantes, et venientes usque ad Samosatium, et deprædantes circumquaque regionem, multos occiderunt, millia videlicet Arabum, ut ferunt, ducenta, plurimisque spoliis sumptis et captivazione Arabum multa reversi sunt, timore magno in eos patrato.

Anno imperii Absimari tertio exercitum movit

A Abdelas in Romaniam, et expugnans Tarentum nihilque proficiens rediit, ac ædificavit Mopsuestiam, et posuit in ea custodes.

Anno imperii Absimari quarto Baanes cognomento Eptademon quartam Armeniam Arabibus subdidit. Absimarus vero Philippicum, filium Nicephori patricii, in Cephalleniam exulem misit ut imperandi somnio venndatum: asserebat enim se in somnis vidisse quod caput suum obumbraretur ab aquila. Quibus imperator auditis hunc proflitus exsilio relegavit.

Anno imperii Absimari quinto seditionem concitaverunt principes Armeniæ contra Saracenos, et eos qui erant in Armenia peremerunt, et iterum ad Absimarum mittunt, et Romanos in regionem suam adducunt. Porro Mohamed acie adversus eos directa multos occidit, et Armeniam Saracenis submittit, optimatesque Armeniorum coæcervatim in uno loco viventes incendit. Per idem vero tempus exercitum movit Azar in Ciliciam cum decem milibus; cui cum obvius occurrisset Heraclius frater imperatoris, plurimos eorum occidit, residuos vero victos imperatori transmisit.

Anno imperii Absimari sexto Azidus Cunei acieni contra Ciliciam movit, expugnansque Sisvi castrum.... Heraclius imperatoris frater obtinuit, et bellum in eum aggressus Arabum duodecim millia necat. Interea Justinianus cum penes Chersonam degeret et se iterum imperaturum concionatus denunliaret, accolæ locorum eorumdem discrimen ex imperio provenire metuentes, consiliati sunt hunc interficere vel certe Imperatori transmittere. Ipse vero cum id sensisset, potuit effugere, et Daras adiens Chazarorum se poposcit chagani obtutibus præsentari; qui cum rei circumstantiam didicisset, suscepit eum cum honore ingenti, et tradidit illi in uxorem Theodoram germanam sororem suam. Post modicum vero temporis prece oblata chaganus descendit in Phenagoriam, et illic degebat cum Theodora. His auditis Absimarus mittit ad chaganum, promittens ei præbere munera multa, si Justinianum sibi duntaxat vivum transmitteret, sin autem, caput eius. Cedens ergo chaganus hujusmodi petitioni, custodiam ei misit, ne quasi a contribulibus suis insidias pateretur, mandans Papatzin, qui erat illic in personæ suæ vice (72) deputatus, et Balgitzin principem Bosphori, ut cum renuntiatum foret, eundem trucidarent Justinianum. His autem per servum chagani Theodoræ nuntiatis et Justiniano patrefactis, convocatos jam dictos Papatzin et Balgitzin principem ad colloquendum secreto chorda strangulari curavit, confestique Theodoram in Chazariam mittit, et ipse a Phenagoria clam fugiens Tomen descendit, et inventa nave parata ascendit in eam, et navigans juxta lit-

NOTÆ.

(72) In persona suæ vice. Ex προσώπου αυτού. Glossarium Nomicum: βικάριος ὁ ἐκ προσώπου. Anastasius in Collat. S. Max.: « ex persona, ut dixit,

Petri Cpolitani præsulis missus. » Hist. tripart. 7, 3: « convenientes ex persona episcoporum. » FABR.

tora venit usque ad Symbolum juxta Chersonam, A ad quam mittens occulte tulit Basbacurium et fratrem ejus, Saliban quoque ac Stephanum et Moropaulum una cum Theophilo. Qui cum navigasset cum eis, Chersonis pharum transivit, sicque demum transfretantes Necropyla seu ostia Danapri et Danistri, tempestate facta, super salute sua desperati sunt omnes. Myaces vero, familiaris homo ipsius, dixit ei : *Ecce morimur, domine. Vove Deo pro salute tua, ut si Deus imperium tibi tuum reddiderit, in nullum tuorum ulciscaris inimicorum.* At ille respondens in furore dixit : *Si pepercero cuiquam ipsorum, hoc in loco Deus me demergat.* Et sine periculo ab aestu illo exivit, et introivit in Danubium amnem. Cum autem misisset Stephanum ad Terbellin dominum Vulgariz, ut sibi auxilium prestaret ad obtinendum parentale imperium suum, repromisit ei plurima se dona daturum et filiam ejus in mulierem accepturum ipsique in cunctis obediturum et concursurum, jurejurando pollicitus. Quo ille cum ingenti honore suscepto, commovet universum sibi suppositum populum, Vulgarum scilicet, atque proximo anno ad regnantem urbem venerunt.

Anno imperii Absimari septimo mortuus est Abimelech Arabum princeps, et tenuit Vhaled filius ejus principatum : eodem quoque anno cum Justinianus ad regiam civitatem venisset una cum Terbelli et subjectis Vulgaribus, castra metatus est ad portam Charsii et usque Blachernas. Et per tres dies alloquentes eos qui erant in urbe, conviciis debonestabantur ab illis, qui eorum saltem nec verbum admittebant. At vero Justinianus cum paucis contribulibus, bello excepto, per aqueductum ingressus et tumultum excitans sodiando urbem obtinuit, et post paululum tabernacula in palatio Blachernarum tetendit.

Imperat itaque denuo Romanis Justinianus annis sex : Arabum vero princeps efficitur Vhalid annis novem. Constantinopolitanus episcopus habetur Cyrus, qui sex præedit annis Ecclesiz; de quo dicitur inferius.

Igitur anno imperii sui primo idem, quo imperium suum recepit Justinianus, multa dona Terbelli tribuens, simul et regalia vasa, dimisit eum in pace. Cæterum Absimarus urbe relicta Apolloniadem fugiens adit : insecutionem tamen perpersus apprehenditur et ad Justinianum deducitur. Porro Heraclius a Thrace vincitus adductus est cum omnibus qui ei opitulabantur ; quos in muro omnes suspendio interfecit. Cum autem et ad Mediterranea destinasset, plurimos ex eis inventos, tam actores quam privatos, similiter interemit. Porro Absimarium atque Leontium vinctos catenis per totam urbem pompis fecit dehonestari. Cumque ludi equestres agerentur ipseque in solio resideret, ducti sunt publice tracti et projecti proni ad pedes

ejus ; quorum ille colla usque ad solutionem principii (73) calcavit, universa plebe clamante : *Supper aspidem et basiliscum ascendisti, et conculcasti leonem et draconem.* Et ita hos destinatos in vario animantium capitibus animadversione punivit. Callinicum vero patriarcham ablatis oculis apud Romam exilio relegavit, et pro eo Cyrum, qui in insula fuerat inclusus Amastridis, tanquam eum qui prænuuntiaverat sibi prioris restitutionem imperii, surrogatum provexit. Innumerabilem quoque multitudinem, tam ex civili quam ex militari catalogo, perdidit. Multos etiam in saccos missos amara fecit morte necari. Alios autem, cum ad prandium vel cœnam accubitaret, mox surgebat, partim suspendio, partim occisione perdebat. Et binc magnus timor obtinuerat omnes. Misit interea classem ad ducendam a Chazaria uxorem suam, et multæ cum suis viris scaphæ demersæ sunt; Quo audito chaganus significat ei dicens : *« O insensate, nonne oportebat te in duabus vel tribus scaphis accipere mulierem tuam, et non tantam occidere multitudinem ? An putas quod et hanc Marte percipias ? Ecce peperit tibi et filium. Mitte ergo et accipito illos. »* At ille misso Theophylacto cubiculario duxit Theodoram et filium ejus Tiberium, et coronavit eos, et imperavere simul cum ipso.

Anno imperii Justiniani secundo Joannes Hierosolymitanus, qui per triginta annos Ecclesiz præfuit, habetur antistes ; eodemque anno Vhalid surripuit ecclesiam catholicam Damasci livore pestifero in Christianos habito, stimulatus propter eminentem tanti puchritudinem templi, et prohibuit scribi Græce publicos logothessii codices, sed in Arabicis annotari sine computo, quoniam impossibile est illorum lingua monadem vel dualitatem aut trinitatem aut octo et dimidium aut tria scribi, propter quod et usque hodie sunt cum eis notarii Christiani.

Mundi anno 6200, divinæ incarnationis anno 700, anno imperii sui tertio Justinianus pacem inter Romanos et Vulgares evertit, et equestres militias in Thracem transire faciens classibus constructis contra Vulgares et Terbellin properavit. Cum autem venisset ad ripam, navigium quidem ante castrum applicare fecit, equites vero in superioribus campis sine custodia et omni suspitione castra metari præcepit. Populo autem sicut ovibus per campos ad legendum fenum disperso, viderunt exploratores Vulgariz vanam Romanorum dispositionem, et concervati ut feræ subito irruerunt, et vehementer consumpserunt Romanorum ovile, multam prædam, et equos et arma, exceptis his qui perempti sunt, accipientes. Porro Justinianus cum ad castrum fugisset cum his qui evaserant, per tres dies portas clausit et obsertas tenuit, vidensque Vulgarum perseverantiam, ipse primus equi sui nervos incidens omnes id ipsum

NOTÆ.

(73) *Bravii*, βαβου. Fortasse legerat Anastasius βαβελου. Est autem βαβελου palma.

facere jussit. Armis autem bellicis supra murum positis, noctu in scaphas ascendens latepter enavigavit, et cum confusione venit ad urbem.

Anno imperii Justiniani quarto exercitum movit Masalmas adversus tyrannum propter indignationem exercitus una cum Maubina per Maurinianum occisi; et hanc obsidentes biemaverunt ibidem. Ad quos mittit imperator duos prætores, Theodorum Carterucam et Theophilatum Saliban, cum exercitu et agresti populo rusticam operam daturus ad debellandum eos et insequendum. Ipsi vero ad contentionem in alterutrum venientes, et inordinate in eos congressi, vertuntur, et multa millia perierunt, et captivi multi ducti sunt. At illi sarcina eorum et escis abreptis obsederunt, quousque civitatem ceperunt: defecerant enim illis escæ, ac per hoc recessuri erant. Porro viri Tyanenses his visis desperati acceperunt verbum indemnitate suæ, et exierunt ad eos, et derelicta est civitas deserta usque in præsentem diem. Verum illi non servantes verbum hos in eremum exsules transmiserunt, et multos ex his servos retulerunt.

Mundi anno 6202, divinæ incarnationis anno 702, anno vero imperii Justiniani quinto movit exercitum Abas contra Romaniam, et multis in captivitatem ductis rediit, et cœpit ædificare Garis in regione Eupoleos.

Anno imperii Justiniani sexto movit exercitum Uthman contra Ciliciam, et multa castra verbo accepit. Proditum autem est ei et Camachum cum adjacentibus sibi locis. Interea Justinianus stolo copioso armato Maurum patricium misit Chersonem una cum Stephano patricio cognomento Anuicto, malorum memoria succensus insidiarumque recordatus contra se a Chersonitensibus et a Bosphorianensibus ac reliquis climatibus effectarum, omnes naves, dromones videlicet, trieres et scaphas, chimeras ac lintres usque ad chelandia, per collationem ab unoquoque habitantium urbem, senatorum scilicet et ergasteriacorum et plebeiorum ac omnis officii, collegit. Quibus missis præcepit omnes habitantes in castris illis gladio interficere et neminem vivificare, tradens eis et Heliam spatharium, qui deberet princeps Chersonis constitui. Qui Chersonem pervenientes, nemine sibi resistente, castra ceperunt et omnes gladio interfecerunt, exceptis infantibus, utpote parvulis his parcentes et sibi hos in servitium reservantes. Tudunum autem principem Chersonis, qui ut ex persona chagani erat, et Zoelum, qui ex linea et genere primus civium habebatur, atque alios quadraginta illustres seu primores Chersonis una cum familia ipsorum vincios ad imperatorem miserunt. Alios vero septem ex primoribus Chersonis in veribus ligneis igni applicantes assaverunt; alios etiam viginti post tergum

A horum brachiis vincitis ad lora navis alligantes, et lapidibus hanc implentes, in profundum miserunt. His autem Justinianus compertis, pro salute puerorum sæviens, jussit eos ad se quantocius venire. Cum autem stolus mense Octobrio motus et in pelago præoccupatus esset in astri ortu quod Artura dicitur, pene totus demersus est. Sane numerata sunt eorum qui naufragio perire millia septuaginta tria. At vero Justinianus his agnitis non est tristatus, quin potius gaudio repletus. Et hujusmodi adhuc vesaniæ deditus, clamore magno minitans iterum alium stolum mittit, et arari atque ad pavementum illidi, universos usque ad mingentem ad parietem jussit. Audierunt hæc qui erant ex castris illis, et sese munierunt, coactique contra Imperatorem sapere miserunt ad chaganum in Chazariam, petentes populam ad custodiam sui. Verum inter hæc erigitur et Helias spatharius et Bardanes exsul, qui tunc fuerat a Cephallenia revocatus eratque cum classe apud Chersonem. Porro imperator his cognitio misit cum paucis dromonibus Georgium patricium cognomento Syrum, et generalem logothetam, et Joannem præfectum, atque Christophorum turmarchen Thracensium cum tercentum armatis, tradens eis Tudunum ac Zobelum, qui deberent Chersoni restitui, secundum quod antea fuerant, ad rationem reddendam chagano per apocrisarium, ducendosque ad se Heliam atque Bardanium. Quibus transmeantibus in Chersonem, his Chersonitæ rationem reddere dedignati sunt. In crastinum vero solos hos cives ingredi exhortati portas cluserunt, et generalem quidem logothetam una cum præfecto gladio trucidarunt, Tudunum vero cum Zobelo et jam dicto turmarcha una cum trecentis militibus Chazaris tradiderunt et ad chaganum mittere curaverunt. Tuduno autem in itinere mortuo, Chazari in susceptionem eum occiderunt turmachem una cum 300 militibus. Tunc hi qui Chersonis erant cæterorumque castrorum, Justiniano quidem malâ imprecati sunt, Bardanium vero Philippicum, qui illie fuerat exsilio relegatus, etiam ut Imperatorem laudibus extulerunt. His compertis Justinianus, et peramplius insaniens, filios quidem Helias spatharii in matris sinu peremit, hanc autem coegit conjungi proprio coquo, qui erat genere Indus. Sicque alio navigio constructo Maurum patricium Besum dirigit, traditis ei ad civitatum expugnationem machinis et ariete omnique ad urbis exterminium instrumento, mandans illi muros quidem Chersonis omnemque urbem ad terram prosternere, nullam vero animam ex ipsa vivificare, crebriusque quæ a se agerentur suggestionibus intinare. Hoc autem transmeante, perque arietem turrem quæ dicebatur Centinarisia, simul et proxiam ejus Syagrium vocatam deponente, Chazarisque pervenientibus factæ sunt induciæ belli. Bardanium autem fugiens ad chaganum pergebat. Cum vero

inefficax stolis effectus ad imperatorem remeare minus auderet, Justinianum quidem execrati sunt, Bardanium autem ut imperatorem et ipsi laudibus extulerunt. Præterea petierunt a chagano uti daret sibi Philippicum. Porro chagano verbum ab illis exigente, ne proderetur ab eis et deferretur ei per unumquemque virum numisma unum, illi protinus his datis acceperunt Philippicum imperatorem. Cum autem classis moraretur et suggestio nulla veniret, sensit Justinianus causam, sumptisque secum his qui erant Obsicii, et parte Thraciensium, ascendit usque Sinopem ad discenda quæ Chersonæ fuerant gesta. Cumque intueretur interiores partes, videt classem ad urbem vela moventem, frendensque ut leo, et ipse ad urbem reversurus, impetum demonstravit. Verum Philippico perveniente ipse ad Damastriam veniens castra metatus est. At vero Philippicus continuo inivit contra Tiberium quidem Maurum patricium cum Joanne spathario cognomento Strutho, Heliam vero similiter cum incursione militari contra Justinianum in Damastriam, iterumque alium contra Barisbacurium, qui fuga fuerat usus. Et Maurus quidem una cum jam dicto Strutho cum ad Blachernas abiisset, invenit Tiberium altera tenentem manu columellam sanctæ mensæ Dei Genitricis altaris et altera pretiosa signa, et in collo phylacta, extra tribunal autem residentem Anastasiam, patris ejus matrem, quæ Mauri pedibus proveluta flagitabat ne suus occideretur nepos Tiberius, utpote qui nihil gesserat pravum. Cumque illa pedes ejus teneret et cum lacrymis supplicaret, ingressus est Struthus intra tribunal, et vi arripuit illum, et pretiosa quidem signa ab eo sublata supra mensam posuit, phylacta vero in collo suo suspendit. Puero autem foras educto atque dispollato supraque limen expanso, guttur ejus instar ovis secarunt, et hunc in templo SS. Anagyrorum, quod Paulinæ vocatur, sepeliri mandarunt. Compræhensus vero præterea et Barisbacurius, primus patricius et comes obsequii, interemptus est. Porro Helia una cum eo qui secum erat ascendente in Damastriam, et ad sermones cum eo qui illic erat exercitu veniente, verbumque impunitatis populo qui erat cum Justiniano præbente, sequestrati sunt universi et discesserunt a Justiniano, solum hunc deserentes et ad partes Philippici confluentes. Tunc prædictus Helias spatharius furore currens, collo ejus apprehenso, pugione, quo erat accinctus, amputavit caput ipsius, et per Romanum spatharium ad Philippicum misit. At vero Philippicus per eundem spatharium hoc ad Occidentales partes usque Romam transmisit.

Præterea priusquam imperaret erat quidam inclausus in monasterio Callistrati prævisor et hæreticus, qui ascendenti ad se Philippico dixit: *Imperium est tibi repositum*. At ille turbatus est.

A Et ait inclausus: *Si Deus jubet, tu quamobrem contradicis? Hoc autem dico tibi, quia sexta synodus male facta est. Si ergo imperaveris, hanc projice, et efficietur imperium tibi sorte atque longævum*. Qui cum juramento spondit ei se hoc facturum. Cum autem Leontius Justiniano successisset, ascendit Philippicus ad inclausum, qui dicit et: *Ne festines: fiet tibi*. Cumque et Absimarus Imperasset, rursus ascendit ad eum, cui ille iterum ait: *Ne acceleres: illud enim præstabitur te*. Porro cum Philippicus hoc quibusdam amicis suis fidenter fuisset confessus, ab eis Absimaro nuntiatum est, qui cæsum ac tonsum ac ferreis vinculis alligatum hunc in Cephaleniam exsulem misit. Cum autem Justinianus imperium suscepisset, revocavit eum, et cum regnaret, fecit pseudosynodum episcoporum juxta pseudo-monachi et inclausi sermonem, et abiecit sanctam et universalem sextam synodum. Eodemque anno vanus oculorum cæcitatem incurrit; quique cum in multa positus securitate in regalibus degeret, multitudinemque pecuniarum et splendidissimarum substantiarum illic, ex multis retro temporibus ab his qui antea imperaverant, ex proscriptionibus et diversis occasionibus, maximeque a prædicto Justiniano collectarum invenisset, hæc frustra et incassum ac sine dolore dispersit. Et in disputationibus quidem suis rationabilis et prudens existimabatur, in actibus autem inhoneste ac indigne vitam consummans improbabilis ubique demonstrabatur: erat autem hæreticus et adulter. Porro Cyro patriarcha pulso Joannem communitatorem suum atque hæreticum in patriarcham promovit.

C Mundi anno 6204, divinæ incarnationis anno 704, imperat Romanis Philippicus, qui imperavit annis duobus. Arabibus præest Hualid, qui ducatum novem tenuit annis. Joannes quoque Constantinopolitanus atque Joannes Hierosolymitanus habentur antistites, quorum alter tribus, alter vero triginta præfuit annis Ecclesiæ.

D Anno igitur imperii sui Philippicus primo Armenios de terra sua pellens in Armenia quarta et Melitene habitare coegit. Porro non prævaluit sævius moveri contra sanctam et universalem sextam synodum, subvertere studens divina, quæ ab ea roborata sunt, dogmata. Reperit autem sui sensus Joannem, quem episcopum Constantinopoleos fecit, deposito Cyro præsule hujus, quem exsilio relegavit in monasterio Choras, Nicolaumque a diacono caucum effectum, qui cum medicinali esset disciplina sophista, tunc quæstor erat, Agelpidiurque diaconum Magnæ ecclesiæ, atque Antiochum chartophylacem, et alios morum eorundem, qui etiam scripto anathematizaverunt sanctam sextam synodum. Interea Vulgares per Philea clam in angustum incidentes, et magna cæde facta usque ad urbem discurrentes, et multos transvehentes, nuptiisque opulentis et dapsilibus prandis cum

vario argenteo cæteroque apparatu repertis usque ad auream portam discurrentes, totaque Thrace præda evacuata, illæsi cum innumeris pecoribus ad propria sunt reversi. Similiter et Arabes Misithiam ceperunt et alia castra, multa præda familiarum plurimarum et pecorum innumerabilium facta.

Anno imperii Philippici secundo movit exercitum Habas contra Romaniam, et cepit Antiochiam Pisinæ cum multa præda, et reversus est. Factus autem est et terræ motus in Syria. Biennio vero imperii Philippici in his transeunte, circoqua natalicio consummato, cum Prasini vicissent, visum est imperatori sabbato Pentecostes equitem cum susceptione ac organis ingredi, et lavari in publico balneo Zeuxippi, et cum civibus prosapiæ antiquæ prandere. Cum autem meridie quiesceret, repente per auream portam introivit Rufus primus stratorum Obsœquii, . . . cognomento Buraâ et Theodori patricii Myacii, cum taxatis quos habebat in Thrace thematis sui, et festinans in palatium invenit Philippicum meridie quiescentem, et comprehensum eum duxit sursum in oratorium Prasinarum, et illic ejus oculos eruit, nullo sciente. In crastinum autem, id est Pentecoste, convocato in Magna ecclesia populo coronatus est Artemius primus a secretis, mutato nomine Anastasius. Sabbato vero post Pentecosten oculis privatus et Theodorus Myaces, et secundo sabbato id ipsum pertulit Georgius Buramphus, et in exilium missi sunt apud Thessalovicen.

Mundi anno 6206, divinæ incarnationis anno 706, anno vero imperii Artemii primo incursiones Masalmas adversus Romaniam movit, et dispoliata Galatia rediit cum præda et spoliis multis. Ast Artemius magistratibus in equestribus militiis idoneis, et rationabilibus in rebus civilibus ordinatis, jam requiem debebat adeptus. Cumque Arabes contra Romaniam terra marique armarentur, misit imperator princeps in Syriam ad Vhalid, quasi pro his quæ ad pacem pertinent legatos, Danielem videlicet inter alios, Sinopiten, patricium et præfectum urbis, mandans ei diligenter investigare de motu eorum et virtute contra Romaniam construenda. Qui cum abiisset et remeasset, nuntiavit imperatori magnam contra regiam urbem per terram et mare instrumentum eorum. Tunc ille præcepit quo unusquisque sumptus usque ad triennii tempus sollicitè præpararet, qui autem hoc non possederit, ab urbe, inquit, discedat. Constituit autem præpositos constructurum naves, et cœpit ædificare dromones et dieres igniferas et maximas trieres, et maritimos quidem renovavit muros, similiter autem et terrenos, sistens arcoballistas et mangana in turribus et argumentosas alias machinas; et secundum quod possibile sibi erat urbem munivit, frugesque plurimas in regalibus horreis posuit, atque munitas sibi met reservavit.

Anno imperii Artemii, qui et Anastasius dictus est, secundo mortuus est Vhalid Arabum dux, et Sulliman in principatu succedit, qui tribus præfuit annis. Germanus quoque Constantinopolitanus habetur anistes, qui eidem throno quindecim præfuit annis. Eodem quoque anno translatus est a Cyzico urbe metropoli Constantinopolim, in quo et commonitorium translationis, quod subinfertur, pronuntiatum est continens ita: *Electione et approbatione religiosissimorum presbyterorum et diaconorum et totius venerabilis cleri sacrique senatus et amici Christi populi Deo conservanda hujus regie urbis, divina gratia, quæ semper infirma curat et ea quæ sunt adimplet, transtulit Germanum sanctissimum præsulum Cyzicensium metropolea in episcopum hujus Deo conservanda ac imperatoris civitatis. Facta autem est præsens translatio in præsentia Michaelis sanctissimi presbyteri et apocrisiarii apostolicæ sedis, et reliquorum sacerdotum ac præsulum sub Artemio imperatore.* Porro cum Artemius didicisset quod classis Saracenum ab Alexandria in Phœnicem properasset ad incidendum lignamen cypressinum, electis ex proprio stolo velocibus scaphis misit taxatos ex themate Obsicio, et apud Rhodum omnes colligi jussit, præposuitque prætorem eis et caput Joannem Magnæ ecclesiæ ministrum, qui dicebatur papa Joannælis, quique generalis erat tunc logotheta. Is ergo cum Rhodum adisset et naviga convenissent, alloquebatur principes super motione ac itinere ipsorum in Phœnicem ad incidendum lignamen et præparationem, quæ inveniretur Agarenorum. Cumque omnes alacriter obaudissent, hi qui erant Obsiciti hoc nullatenus admiserunt, et imperatorem quidem detestati sunt, diaconum vero Joannem frameis peremerunt. Hinc ergo stoli divisi ad sua navigaverunt loca. Hi vero nequam operatores contra regiam ascenderunt urbem. Cum autem Adramytium adissent essentque sine capite, invenerunt illic hominem indigenam Theodosium nomine, qui publicorum erat tributorum exceptor, iners ac idiota, et hortati sunt eum imperare. At ille fuga usus in monte latebat; quem inventum ut imperatorem laudibus extulerunt, vi cogentes eum imperare. Quibus Artemius cognitis, præfecit urbi domesticos homines suos principes una cum stolo, quem ipse construxerat, et armatis eis ipse Nicæam ingressus ahit in urbem, ibidemque se munit. Rebelles autem ascendentes, et commoto toto themate Obsiciti et Gothogræcis, comprehensisque multis pusillis et magnis negotiatoriis scaphis, per terram perque mare Chryseopolim currunt. Cum autem urbis classis in portu S. Mamæ stationem fixisset, singulis quibusque diebus per sex menses invicem expugnaverunt. Cum vero urbis stulus ad Neorii urbis portum profectus stetisset, transiens Theodosius Thracenses obtinuit partes. Proditione vero facta per portam singularis muri Blachernarum urbem cepit. Ast iniqui Obsiciti

populi una cum Gothogræcis noctu per domos civium discurrentes, maximum nulli parcentes excidium operati sunt. Principes autem, qui in ea erant, Artemii una cum Germano sanctissimo patriarcha Constantinopolitano comprehensos duxerunt in casam Artemii et eorum qui cum ipso erant. Porro Artemius his visis, desperatione suisensus, semet ipsum tradidit, verboque impunitatis expedito monastico indutus est habitu. Quem Theodosius illæsum reservans apud Thessalonicam exsilio relegavit. Porro Philippicus imperavit quidem annis duobus et mensibus novem, Artemius vero anno uno et mensibus tribus. Leo prætorcum esset prætor Orientalium, quoniam auxiliabatur Artemio, non est subditus Theodosio. Habebat autem conspirantem sibi et concurrentem Artabasdam Armenium, prætorem Armeniacorum, cui et spondit filiam se suam in uxorem fore daturum; quod et fecit.

Mundi anno 6208, divinæ incarnationis anno 708, Germanus Constantinopolitanus habetur antistes, qui Ecclesiæ novem præfuit annis. Theodosius vero imperat anno uno; cuius tempore Masalmas adversus Constantinopolim aciem dirigit, et præmisit Subeliman cum exercitu per siccam, Humarum vero per mare. Porro ipse post eos cum multo apparatu hostili venit. Subelimanem autem et Bacharum Amorium pervenientes scribunt ad Leonem prætorem Orientalium ita: *Novimus quia imperium Romanorum te decet. Veni ergo ad nos, et loquamur quæ ad pacem sunt.* Intuens autem Subeliman Amorium exercitum non habere, et inimicitiam penes magistratum jacere ob auxilium quod Artemio conferebat, obsedit illud, volens illic et Masalman expectare. Mox autem ut appropinquavit civitati, cœperunt Saraceni laudibus diffamare prætorem Leonem imperatorem, rogantes et hos qui intus erant, id ipsum efficere. Videntes autem et hi qui erant Amorii, quod Saraceni hunc amore laudarent, laudaverunt et ipsi. Cognoscens vero prætor quod taxatis ac principibus non existentibus periturum foret Amorium, significat Subeliman: *Si vis, inquiens, ut veniam ad te et quæ pacis sunt loquamur, cur obsides civitatem?* At ille: *Veni, inquit, et recedo.* Et accepto prætor ab eo verbo cum trecentis equitibus venit ad illum. Videntes autem eum Agareni vestiti loriceis suis venerunt ei obviam, qui manebat diavidio procul a castris eorum milliario. Per tres sane dies eo procedente ad ipsum, quæ ad pacem sunt, loquebantur, et ut a civitate recederent: at illi asserebant: *Sponde pacem, et recedimus.* Comperito vero prætor quod eum velent retinere, vocavit multos ex illustribus Saracenis ad cœnam, et vescentibus eis misit Subeliman tria millia loricatorum ad circumdandum eum ne fugeret, et servandum. Quo cognito custodia nuntiavit ei quia multitudines equestrium Saracenorum in circuitu nostro stant. Veniens autem unus ex eis eques,

in nomine Zuber, in præsentia stetit dicens: *Servus fugit furatus pecuniam multam, et propter illum equis insedimus.* Porro ipsorum agnita prætor deceptione, dixit ad eos: *Ne turbemini: nam quocumque perrexerit, in castris nostris reperiemus eum.* Tristatus autem potuit occulte per hominem suum innotescere his qui Amorii erant, dicens: *Timete Deum, ne vosmetipsos prodatis. Ecce enim et Masalmas appropinquat.* Et exiit etiam episcopus ad eum, et eadem ipsa dicit ei. Cum vero Subeliman didicisset quod exisset ad eum episcopus, mittit ad prætorem: *Da nobis, dicens, episcopum.* Qui mœstus factus abscondit eum, cuidam hominum suorum præcipiens: *Nobis, inquit, colloquentibus indue eum aliis stolis, et quasi propter ligna vel aquam missum sine ut vadat in montes.* Insistentibus autem pro episcopo Saracenis dicit prætor: *Non est hic. Verumtamen pergite ad ameram, et venio etiam ipse, et de cunctis loquamur.* Ipsi autem cogitantes quod cum introiret ad ameram, in medio ipsorum retinerent eum, hunc dimiserunt. At ille cum equo insedisset, profectus cum bis centum hominibus quasi venaturus, dedit in partem sinistram. Saraceni ergo, qui erant cum eo, dicunt illi: *Quo vadis? In pratis, ait, volo manere.* At illi dixerunt: *Consilium tantum non est bonum, et non sentimus tecum.* Tunc dicit prætor suis: *Verbo nobis dato tenere nos voluerunt, et propter nos Christianos perdere. Verum ex hominibus nostris vel animantibus, quæ remanserunt, nullum retinent.* Et cum isset millibus decem, mansit. Postera vero die mittit stratorum suorum domesticum, et significat eis: *Quia verbum mihi dedistis et dolo me retinere voluistis, idcirco recessi.* At vero Masalmas claustras transierat, Subeliman autem hoc ignorabat. Porro tumultuati sunt amerei et populus contra Subeliman, perhibentes: *Ut quid obsidemus muros, et incursionem non facimus?* Repositisque tabernaculis discesserunt. Prætor autem Nicæam Jurnarcham cum octingentis militibus in Armorium introduxit, emissis ex eo multis mulieribus et infantibus, et proficiscitur ipse in Pisidiam. Cum autem Masalmas venisset in Cappadociam, desperati super se Cappadoces exierunt ad eum, ut se reciperet flagitantes. Audita vero Masalmas inimicitia quam habebat Theodosius in prætorem, volens hunc decipere et pacisci cum eo ac per ipsum Romaniam sibi subjicere, dicit eis: *Non estis prætoris?* qui dixerunt: *Etiam.* Faciis quidquid facit? At illi: *Etiam.* Tunc dicit eis: *Ite ad castra vestra, et quemquam nolite timere,* jussitque populo suo ne prædarentur in cunctis prætoris provinciis. His prætor compertis, et intelligens quod Subeliman nuntiaret Masalinæ quod se dimiserit et discesserit, misit litteras ad Masalman, dicens: *Ad te volebam venire, sed Subeliman, cum issem ad eum, tenere me voluit, et idcirco metuo venire ad te.* Dicit ergo Masalmas homini prætoris: *Novi quod illu-*

dat mihi prætor, ne penitus deperdam provincias A ejus. Dicit ei homo prætoris: Non est ita, sed in veritate scribit tibi. Tunc interrogat: Quomodo est Amorium erga illum? Ait: Bene et in subjectione ejus. Iratus autem injuriis affectus eum, dicens: Cur mentiris? At ille: Ita est ut dixi. Et taxatos mittit una cum turmarcha in ipsum, et eduxit abundantiores familias. Tribulatione itaque ingenti Masalmas super hoc accepta, furore plenus expulit eum. Consilium quippe habebat æstate capere illud, et exspectandi classem, et sic in Asiam descendendi atque hiemandi. Iterum ergo quæsito prætoris homine sciscitatur ab eo. Ille vero jurejurando dixit ad eum: Omnia quæ aio tibi, vera sunt. Sed et mille in id taxati cum turmarcha ingressi sunt, cunctamque substantiam ibidem habitantium et inopes familias eduxit illinc. His auditis scribit prætori: Veni ad me, inquit, et tecum paciscar, et universa ut vis patrabo. Contemplatus igitur prætor quod Massaleo propinquasset et quod in aliis quinque diebus provincias suas transiturus esset, missis ad eum duobus consulibus significat ei dicens: Litteras tuas accepi et voluntatem tuam suscepti, et en ad te venio. Sed, ut nosti, prætor sum, et pecuniæ et argentum et populus me secuturus est, ac per hoc me permittite mihi super unoquoque ipsorum verbum. Et si quidem quemadmodum requiro ex vobis causa mea fuerit facta, bene et optime: sin autem, indemnitas saltem et tribulatione proficiscar excepta. Consulibus ergo pervenientibus ad eum in Theodosianis, dicit illis Masalmas: Sciebam quod illuderet mihi prætor vester. At illi, Absit, inquit. Tunc facta quod quæsierant verbo dimisit eos. Donec itaque consules cum suscripto verbo ad prætorem fuissent reversi, Masalmas copiosas multitudines habens, et usquam stare non valeus, Achrohenum adit. Præterea cum vidisset prætor quod suas transmississet ille provincias, Nicomediam vadit, et Theodosii filium consecutus capit hunc cum omni apparatu regio et viris primis palatii. At vero Masalmas descendens in Asiam hiemavit illic, et Hमारु in Cilicia. Ast prætor assumpto filio imperatoris, et inito consilio cum his qui secum erant, venit Chrysopolim. Porro Theodosius compertis quæ gesta sunt, consilio a Germano patriarcha et senatu percepto, per eundem patriarcham accepit a Leone indemnitas verbum et Ecclesiæ sine perturbatione servandæ, et sic ei committunt imperium. Porro Theodosius una cum filio suo clerici facti residuum vitæ suæ tempus transegerunt in pace. Veniens interea Masalmas Pergamum hanc obsedit, et indulgentia Dei per diabolicam operationem accepit. Ex magisterio quippe magi cujusdam adductam viri civitatis illius mulierem incinctam (74) jam jamque parituram inciderunt, et assumpto par-

vulo in cacabo hunc coxerunt, atque in hujusmodi Deo detestabile sacrificium omnes, qui bellare volebant, dexteræ manus suæ manicas intingebant; et idcirco inimici sunt traditi.

Mundi anno 6209, divinæ incarnationis anno 709, Leo imperator Romanorum provehitur, qui 24 imperavit annis. Subeliman vero dux Arabum noscitur, qui tribus præfuit annis. Hoc itaque anno Leo imperare cœpit ex Germanicensibus derivatus, genere Syrus, qui a Justiniano imperatore, cum prius regnaret, transfertur in Mesembriam Thracæ. Porro posterioris imperii sui tempore cum veniret una cum Vulgaribus, obvius ei cum muneribus fuit ovium quingentarum. Placatus autem Justinianus spatharium protinus illum fecit, et habuit hunc sicuti germanum amicum. Præterea invidia ducti quidam detraxerunt ei tanquam insuperium appetenti. Cum vero super hoc quæstio fieret, veluti instimulatores confusi sunt. Sane hujuscemodi sermo ex tunc dici cœpit a multis. Justinianus ergo licet manifesta lædere hunc nolisset, tædium quidem sibi contra eum injicitur, et mittit eum in Alaniam cum pecuniis ad commovendos Alanos adversus Abasgiam, Saracenis retinentibus tam Abasgiam quam Lazicem et Iberiam. At ille cum pergeret in Lazicam, pecunias quidem reposuit apud Phasidem, perpaucisque assumptis indigenis adiit Apsiliam, et cum transivisset Caucasos montes venit in Alaniam. Justinianus autem volens eum perdere, misit, et tulit pecunias ex Phaside. Alani autem spatharium cum omni honore suscipientes, atque verba ipsius audientes, intulerunt et prædati sunt Abasgiam. At vero dominus Abasgorum intimat Alanis dicens: *Ut invenio, alium talem mentionarium Justinianus non habuit, quem mittere debuisset et commoveret vos contra nos vicinos vestros, nisi hominem istum: sefellit enim vos et circa repromissionem quoque pecuniarum: mittens enim Justinianus has abstulit. Sed date nobis eum, et præbemus vobis numismatum tria millia, et prisca charitas nostra non solvetur.* Verum Alani dixerunt: *Nos non propter pecuniam obedivimus ei, sed propter imperatoris dilectionem.* Ierumque Abasgi mittunt ad eos dicentes: *Date nobis eum, et tribuemus numismata sex millia.* Porro Alani volentes discere regionem Abasgorum, repromiserunt se accipere illa numismatum sex millia et dare spatharium: Alani vero confessi sunt spathario cuncta, et dicunt ei: *Quemadmodum vides, via quæ in Romaniam ducit clausa est, et quomodo transeas non habes. Sed potius callide agamus, et polliceamur eis quod tradamus te, et mittimus homines nostros cum eis, et discimus clausuras eorum, et irruemus, et exterminabimus regionem ipsorum.* Apocrisiarum vero Alanorum abeuntes in Abasgiam, et repro-

NOTE.

(74) *Incinctam.* Prægnantem. Festus propinquam partui mulierem incientem vocari ait, in gravida. FABR.

mittentes spatharium prodero, plurima xenia perceperunt ab eis. Et plures missos denuo mittunt, simul etiam cum quantitate auri ad recipiendum spatharium. Alani vero spathario aiunt: *Homines isti, et quemadmodum prædiximus, ad te recipiendum venerunt, et Abasgia te præstolatur. Et quoniam proximi sumus eis, negotiatores euntes ad illos non deficiunt. Ergo ne prodas eis consilium nostrum. Trademus te manifeste, et cum nos moti recesserimus, mitemus occulte post tergum, et illos quidem occidemus, te autem occultabimus donec coacervetur populus noster et concorditer ingrediamur terram ipsorum.* Quod et factum est. Compræbenso denique missi Abasgorum spathario cum hominibus ejus vincientes eum abibant. Dein retrovenientes Alanj cum Hictaxi domino suo occidunt Abasgos, spatharium occultantes; et electis militibus motus est in Abasgiam, et insperate clausuræ eorum ingressus multam in Abasgos prædam et extorminium operatus est. Quibus auditis Justinianus, et comperto quod etiam siue pecuniis præcepta sua sunt acta, mittit litteras ad Abasgos, quia Si salvum, inquit, spatharium nostrum custodieritis et per vos illæsum transire permiseritis, omnes excessus vestros vobis ignoscimus. At illi cum gaudio his receptis miserunt denuo in Alaniam perhibentes: *Dabimus vobis obsides filios nostros, et date nobis spatharium, ut mittamus eum ad Justinianum.* Verum spatharius hoc admittere noluit, asserens: *Valet mihi Deus aperire ostium exeundi: nam per Abasgiam non exeo.* Post aliquod vero tempus cum exercitus Romanorum et Armeniorum ingressi essent in Lazicam et Artheopolim expugnarent, Saracenorū audito adventu recesserunt. Separati vero ex eis usque ad ducentos ascenderunt in partes Apsiliæ atque Caucaseorū montium deprædantes. Saracenis sane ad Lazicam venientibus fuga lapsus Romanorum Armeniorūque populus Phasin remeans adit. Ducenti vero illi remanentes in Caucasias stetero montibus, latrocinantés et sui desperationem patientes. Quo comperto Alanj arbitrati sunt multitudinem Romanorū in Caucasieis montibus esse, gaudentesque aiunt spathario: *Romani appropinquant: perge ad eos.* Assumptis ergo spatharius Alanis 50 transivit cum cyclopedibus Maio mense Caucaseos montes, et invenit eos; unde multum gavisus sciscitabatur ubinam esset populus. Qui dixerunt: *Saracenis irruentibus in Romaniam reversi sunt. Nos autem non valentes in Romaniam ire, ad Alaniam venimus.* Et dixit ad eos: *Quid faciemus modo?* Qui dixerunt: *Per regionem istam impossibile est transire nos.* At vero spatharius ait: *Non est possibile per aliam exire?* Castrum ergo erat illic cognominatum Sindirum, in quo loci servator habebatur quidam Pharasmanius nomine, sub ditlone Saracenorū consistens et pacem cum Armeniis habens. Mittens itaque spatharius significat ei dicens: *Quandiu pacem cum*

Armeniis habes, paciscere et mecum, et esto sub regno meo, et da nobis auxilium descendendi ad mare et transeundi ad Trapezuntensium loca. Eo vero patrare hoc non proponente, mittit spatharius unum ex hominibus suis et Armenios, præcipiens eis ut facerent occultationem. Et cum exierint, inquit, *è castro ad laborem, capite ex eis quotquot poteritis, portasque tenete ab his qui foris sunt, donec et nos perveniamus.* Quibus advenientibus et facientibus occultationem, cum populus esset ad laborem egressus, subito irruentes et portam tenuerunt et multos cepèrunt. Cum autem Pharasmanius in castro cum paucis mansisset, pervenit etiam spatharius, et prælocutus cum Pharasmanio ut aperiret cum pace, noluit, sed coacervavit bellum. Verum cum castrum munitum esset capere id minime potuerunt. Marinus vero primus Absiliensium cum didicisset quod castrum expugnaretur, timore detentus est, existimans multum esse cum spathario populum, et sumptis secum trecentis abit ad spatharium dicens: *Ego te salvum ducam usque ad maritima.* At vero Pharasmanius visa necessitate ad spatharium dixit: *Sume filium meum obsidem, et profiteor imperio deservire.* Qui recepto nato ejus dicit ei: *Qualem servum te ipsum perhibes, quia intclusus cum sis loqueris nobis? impossibile nobis est discedere, donec castrum capiamus.* Tunc dixit Pharasmanius: *Da mihi verbum.* At vero spatharius dedit ei verbum nihil ei nocendi, sed cum triginta, qui una secum ingrediebantur, dicens: *Mox ut ingressi fuerimus, tenete portas, et introeant omnes.* Et hoc facto rediit missurus ignem in castro. Cum autem factum fuisset incendium vastum, exiere familiæ, quidquid poterant gestare rapientes ex bonis suis. Et transactis aliis triginta diebus destruxit muros usque ad terram, et motus descendit in Dapsiliam cum Marino primo eorum, suscepto a Dapsiliensibus cum ingenti honore. Indeque abiens ad maritima remeavit, et venit ad Justinianum. Præterea Justiniano interempto et Philippico visu oculorum orbato imperat Artemius, qui provexerat eum prætorem Orientalium. Cum vero Theodosius imperasset, et pulsus Artemius exstitisset, Romanorumque res publica esset confusa tam ex Barbarorum incursu quam ex Justiniani homicidiis et Philippici scelestis actibus, hic Leo simulabatur et pro Artemio expugnabat, Theodosio adversatus, quin ut verum dicatur ad se ipsum imperium transferre decertans; quod et fecit. Habebat autem concordantem et concurrentem sibi Artabasdum, Armeniacorum prætorem, quem et generum sibi, postquam regnavit, Annæ filia suæ conjunctum effecit, promovens illum et constituens curopalaten.

Interea Masalmas cum in Asia hiemasset, præstolabatur Leonis promissa. Cumque nil a Leone recepisset, et comperto quod illusus esset ab ipso, adiens Abydum rursus transvexit populum copio-

sum in Thracem, et contra regiam urbem commotus est, scribens et ad Sulehiman protosymbolum quo veniret una cum præparatis classibus. Porro 19 kal. Septembrias obsidere coepit urbem Masalmas, depopulatus Thracœa quoque castella. Circumvallato vero terreno muro foderunt in circuitu foveam prolixam et magnam, et super eam sicci lapidis materiam posuere. Kalendis autem Septembriis primæ indictionis ascendit impugnator Christi Sulehiman cum stolo et amereis suis, habens miræ magnitudinis naves, et scaphas sumptus ferentes, et dromones numero mille et octingentos, et fixit stationem a Magnaura usque ad Cyclobium. Post duos sane dies austro flante inde profecti navigio venerunt ad urbem, et quidam eorum ea loca quæ dicuntur Eutropii et Anthemii transmearunt, quidam autem ad partes Thracæ a castello Galati et usque ad Didium applicuerunt. Verum grandibus illis navibus ex onere aggravatis atque retardatis, dorsi custodes usque ad viginti scaphas remanserunt, habentes centenos lorcatos ad has custodiendas. Præterea serenitate, quæ has in reumate comprehendit, effecta, et augusto (75) modicum flante ad exteriora impulsæ sunt. Imperator vero protinus igniferis navibus contra eas directis ab Acropoli has divina ope igne consumpsit: et aliæ quidem ex his ad ripæ muros projectæ sunt, aliæ vero una cum hominibus in profundum demersæ sunt, porro aliæ usque ad acutam et latam insulam consumptæ portatæ sunt. Hinc ergo qui erant ex urbe fiduciam perceperunt. Ast hostes magno pavore concussis sunt, humidi cognoscentes efficacissimam ignis operationem. Volebant enim eadem die vesperi ad ripæ muros applicare stationem et temones supra propugnacula imponere. Sed consilium eorum dissipavit omnipotens Deus per intercessionem castissimæ Dei Genitricis. Eadem vero nocte imperator catenam a locis Galati secreto (76) removit. Inimici autem æstimantes quod volens eos decipere hanc removerit imperator, non ausi sunt intrare usque ad ea quæ dicuntur Galati, vel applicare, sed navigantes ad sinum Sosthenii illic manierunt navigium suum. Sane octavo idus Octobrias moritur Sulehiman dux eorum, et ameræ sumit officium Humar. Cum autem hiems in Thrace valde gravis accessisset, adeo ut terra non pareret a nive, quæ in crystallum versa esse videbatur, multitudo equorum et camelorum cæterorumque animantium inimicorum mortua est. Porro vernali tempore venit Suphiam cum stolo, qui fuerat Ægypti constructus, habens naves frumentum ferentes 400 et dromones. Comperta Romaici efficacia ignis transeurit Bithyniam, et in contra transiens ad portum boni Agri applicuit. Post paululum autem venit et Hizid cum alio stolo, qui fuerat constructus in Africa,

habens et ipse naves 360 et armamentum et sumptus. Similiter et ipse cum eadem de humido igne didicisset, applicuit pænes Satron et Brian et usque ad Cartam portum. Ægyptii vero harum duarum classium apud se noctu consiliati, navium frumenta ferentium sublatis lintribus ad urbem fugerunt, imperatorem laudantes, ita ut ab Hieria usque ad urbem ligneum videretur mare. Comprensens autem per eos imperator de absconditis in sinu duabus classibus, siphonibus igniferis constructis in dromones atque diæres hos immittens contra duas classes direxit. Deo autem cooperante per intercessionem intemeratæ Dei Genitricis protinus demersi sunt inimici, et assumptis spoliis et expensis eorum hostri cum gaudio et triumpho reversi sunt. Adhuc autem Mardasan iterum a portis cum exercitu Arabum usque ad Nicæam et Nicomediam discurrere, principes regni, qui in Libo et Sophone more Mardalarum absconditi erant, simul et pedites, in hos simul irruentes et diversis damnis afflicentes illinc fugere compulerunt, et de cætero modico inebilis freti aditu invento ab urbe chelandia exsuntia plurimas expensas ferebant. Similiter autem et piscatoris navicula, tam in insulis quam in locis circum muros civitatis positis, capere pieces non prohibebantur. Præterea fame raga Arabibus inuixa omnia moriebantur, et animalia sua comedebant, equos videlicet, asinos et camelos. Aiunt autem quidam quod et homines mortuos, quia et sterces suum in cibatum missum atque conspersum ederent. Iacubiti autem in hos et pestilens languor, et innumerabiles ex eis perierunt. Porro coacervavit in eos bellum etiam Vulgarum gens, et ut aiunt qui hoc certius norunt, viginti duo millia ex Arabibus occiderunt, et multa tempore illo eis acciderunt atrocia, ita ut experimento discerent quia Deus et sanctissima Virgo Deique Mater hanc muniunt urbem et Christianorum imperatorem, et non est omnimoda dimissio Dei in his qui invocant eum in veritate, licet ad modicum quid castigemur propter peccata nostra.

Mundi anno 6210, divinæ incarnationis anno 710, anno vero imperii Leonis secundo, dux Arabum habetur Humar, qui eis duobus præfuit annis. Eodem quoque anno Sergius protospatharius et prætor Siciliæ, audito quod Saraceni obsiderent regiam urbem, coronavit illic proprium imperatorem virum Constantinopolitanum, ex hominibus suis, filium Gregorii Onomaguli, Tiberianum mutato nomine vocitatum, qui fecit promotiones et suos principes prædicti consilio Sergii. Ast imperator his auditis misit Paulum proprium suum chartularium, hunc patricium ordinatum et prætorem Siciliæ, datis in auxilium ei spathariis duobus et in servitium ejus perpaucis hominibus, jussio-

NOTÆ.

(75) Diac. austro.

(76) Secreto. Μυστικῶς. Sic Græci IC. testamentum quod ex scripto constat mysticum et secretum

appellant, πρὸς ἀντιδιαστολῆν nuncupativi, quod testibus audientibus nuncupatur. FARR.

nisque ad principes Occidentis, et sacra populo recitanda. Qui cum noctu ingressi fuissent in dromonem velocem, exierunt in partes Cyzici. A loco autem ad locum per terram perque mare itinere facto repente in Siciliam pervenerunt. Cumque Syracusam introissent, audivit Sergius et obstupuit, et proprio excessu perpense confugit ad propinquos Calabriae Longobardos. Populus vero congregatus, et sacra relecta per eam certus factus quod et imperium staret et urbs promptior esset adversus gentes, necnon et enarrantibus illis ea quae super duobus stolis fuerant gesta, Leonem quidem imperatorem continuo laudaverunt, Basilium autem Onomagulum et principes, qui ab illo proveci fuerant, victos praetori tradiderunt. Ipse vero Basilium quidem cum singulari praetore ipsius decollavit, et capita eorum fusca condita per spatharios imperatori transmisit, reliquorum autem quosdam verberatos et tonsos, quosdam vero abscissis naribus in exilium destinavit. Sicque factum est ut hinc in Occidentalibus magna correptionis constitutio fieret. Porro Sergius verbo impunitatis a praetore petito pariter et accepto exiit ad eum, et ita omnes pace positae sunt Hesperiae partes.

Interea Humarus cum obtinisset Arabes, praecipit Masalman redire. Saraceni ergo moti decimo octavo Kalendas Augustas cum multa confusione reversi sunt; cum enim iter ageret classis eorum, tempestas a Deo per intercessionem Dei Matris incumbens in illos hos dispersit, et alios quidem horum penes Proconesum et reliquas insulas, alios vero in vertigines et caetera demersit in aequora. Residui quoque cum transirent Aegaeum pelagus, extemplo supervenit in eis terribilis indignatio Dei: grando namque ignea descendens super eos aquas maris ebullire fecit, et pice liquefacta simul cum hominibus naves in profundum inductae sunt, decem solis ex eis et ipsis providentia Dei Salvatoris evadentibus ad annuntiandum nobis, necnon et Arabibus, magnalia Dei, quae in illis effecta sunt. Quas etiam nostrates inventientes, quinque harum comprehendere potuerunt: aliae vero quinque salvae in Syriam ductae sunt, Dei annuntiationis potentiam.

Eodem vero anno terrae motu magno in Syria facta Humar a civitatibus vinum inbibuit, et Christianos apostatate coegit, et apostatantes quidem sine tributo esse faciebat, non consentientes vero interimebat, ac per id multos martyres operatus est. Sanxit etiam testimonium Christiani adversus Saracenum minime recipiendum. Fecit autem epistolam dogmaticam ad Leonem imperatorem, ratus impius ei persuadere quo a fide sua recederet.

Anno imperii sui tertio natus est Leoni principi filius nomine Constantinus, qui magis illo impius fuit et Antichristi praecursor. Caeterum octavo Kalendas Januarias Maria uxor Leonis coronata est

A in triclinio Augusta, et processit sola cum solemnino obsequio sine viro ad Magnam Ecclesiam, et oratione ante ingressum altaris effusa transiit ad baptisterium magnum, viro ejus jam cum paucis familiaribus suis ingresso. Ubi cum Germanus summus sacerdos Constantinum, nequitiae ipsorum et imperii successorem, baptizaret, dirum quiddam et foetidum a parvulo; idem Constantinus praesignans exhibuit argumentum, cacans in sancto lavacro, ut aiunt qui diligenter hujus rei facti sunt inspectores, ita ut Germanus sanctissimus propheticè diceret: *Constat maximi Christianis et Ecclesiae mali per eum efficiendi hoc signum esse futurum.* Hunc itaque baptizatum provinciarum atque senatus principes susceperunt. Post divina sane officia cum solemnino rursus obsequio Augusta Maria una cum baptizato filio reversa est donativis erogatis ab ecclesia usque ad Aeneam portam. Eodem etiam anno Nicetas Xylinites scribit ad Artemium Thessalonicae morantem, quo pergeret ad Terbelin, quatenus cum auxilio Vulgarico contra Leonem veniret. Qui obaudiens ad Terbelin abiit, et dat ei exercitum, et dat ei quinquaginta auri centenaria; et his receptis Constantinopolim venit urbe sane id minime admittente. Vulgares hunc Leoni tradiderunt, et liberali honorati ab eo benignitate reversi sunt. Ast imperator hunc cum Xylinite peremit, publico quoque fisco substantiam applicans Xylinitis, qui cum magister esset, substantiam multam possederat. Sisinnium patricium cognomento Redactum, eo quod fuerit cum Artemio, Vulgares capite punierunt; et archiepiscopum Thessalonicae Leoni principi tradiderunt, qui decollatus est cum Artemio. Similiter et Hisoen patricium et comitem Obsicii, et Theoctistum primum a secretis, et Nicetam Anthracem et comitem Titichei, ut amicos et concordem ejus occidit: reliquos autem mutilatis naribus proscriptione damnatos in exilium misit.

Mundi anno 6212, divinae incarnationis anno 712, anno vero imperii Leonis quarto Hizid Arabum dux habetur, qui eis quatuor praefuit annis. Eodem quoque anno indictione tertia, die Paschae, coronatus est Constantinus a Leone patre suo in tribunalio decem et novem accubituum, Germano patriarcha faciente orationes secundum morem. Hoc etiam anno mortuus est Humarus dux Arabum, et oritur in Perside tyrannus et ipse nomine Hizid Moalabe, et abierunt cum eo ex Perside multi. Misso autem Hizid Masalma occidit eum et Persidem subdidit.

¶ Anno imperii Leonis quinto apparuit quidam Syrius pseudochristus et seduxit Hebraeos, dicens se Christum.

Anno imperii sui sexto Leo coegit Hebraeos et Montanos baptizari. At vero Judaei contra propositum baptizati diluebant baptismum, et comedentes sancti muneris participabantur, et contaminabant fidem. Porro Montani divinantibus sibi, et diffi-

nientes diem, domos introierunt errori suo deputatas, et incenderunt semet ipsos.

Anno imperii Leonis septimo Judæus quidam, oriundus ex Laodicea maritimæ Phœnicis, maleficus, veniens ad Hizid repromittit eum quadraginta annis retenturum Arabum principatum, si venerabiles, quæ in ecclesiis Christianorum in toto principatu suo imagines honorabantur, deponeret. Huic itaque stolidus credens Hizid edictum generale contra sanctas imagines promulgavit. Sed gratia Domini nostri Jesu Christi, et intercessionibus incorruptæ Matris ejus omniumque sanctorum, eodem anno mortuus est Hizid, pluribus adhuc nec audire valentibus Satanicum ipsius edictum. Percepta vero amara ista et illicita nequam doctrina Leo imperator multorum nobis causa malorum effectus est. Porro cum invenisset indiscipline hujus consentaneum quemdam Bisir nomine, qui natus quidem ex Christianis fuerat, sed captivus in Syriam ductus refuga (77) fidei, quæ est in Christum, repertus est, Arabumque dogmata sectari apparuit. Ante tempus vero non multum ab illorum servitute liber effectus, cum venisset ad rem publicam Romanorum, ob robur corporis et consensum prævæ opinionis honoratus est ab eodem Leone; qui et imperatori fautor in magno hujusmodi piaculo factus est. Concordabat autem ei et episcopus Nacoliæ, qui indiscipline ejus operam dans consimili vita vivebat cum ipso.

Mundi anno 6216, divinæ incarnationis anno 716, anno vero imperii Leonis octavo mortuus est Hizid Arabum dux, cui succedit Nisan hujus frater, et cepit ædificare per civitates et regiones palatia, et novales facere et paradisos, et aquas reducere. Movit etiam aciem contra Romaniam, multisque eorum, qui secum erant, amissis reversus est.

Anno imperii Leonis nono Gregorius papa Romanæ præest Ecclesiæ. Quo videlicet anno cepit impius imperator Leo depositionis contra sanctas et universales imagines facere verbum. Quod cum didicisset Gregorius papa Romanus tributa Romanæ urbis prohibuit et Italiæ, scribens ad Leonem epistolam dogmaticam, non oportere imperatorem de fide facere verbum et novitate violare antiqua dogmata Ecclesiæ catholicæ, quæ a sanctis Patribus est prædicata.

Anno imperii Leonis decimo movit exercitum Masalmas contra Cæsaream Cappadociæ, et cepit eam. Mauhias vero filius Hisami aciem movit contra Romaniam, et cum deambulasset, reversus est. In ipso anno æstivo tempore vapor, ut ex camino ignis, visus est ebullire inter Theras et Therasias insulas ex profundo maris per aliquot dies. Quo paulatim incassato et dilatato igniti

A æstus incendio, totus fumus igneus monstrabatur.

Porro crassitudine terrenæ substantiæ petrinæ pumices grandes ut cumulos quosdam transmisit per totam minorem Asiam et Lesbum, Abydum et maritima Macedoniæ, ita ut tota superficies maris hujus pumicibus supernatantibus esset repleta. In medio autem tanti ignis insula ex terræ congerie facta insulæ, quæ sacra dicitur, copulata est, nondum prius existens, verum sicut prædictæ Theræ videlicet et Therasias insulæ quondam ebullierunt, ita et ipsa nunc, temporibus videlicet impugnationis Dei Leonis, qui divinam iram contra se pro se fore opinatus, impudentius contra sanctas et venerabiles imagines prælium excitavit, collegam et auxiliatorem habens Beser Dei abnegatorem et irrationabilitate sibi simillimum: ambo quippe ineruditione erant et indiscipline reperiuntur, ex qua multa malorum genera veniunt. Turbæ autem, quæ in regia urbe erant valde tristes super novis doctrinis effectæ, meditabantur in eum insurgere, et quosdam regios homines occiderunt, domini deponentes iconam quæ super magnam Æneam portam posita cernebatur, adeo ut multi eorum pro veritate punirentur membrorum detractionibus flagrisque et exsiliis rerumque jacturis, maximeque illi qui nobilitate ac verbo clari esse videbantur, ita ut et eruditionum scholas et piam eruditionem a sanctæ memoriæ Constantino magno hucusque servatam extingueret. Cujus videlicet cum aliis quoque multis bonis destructor

C Leo factus est, ejus, cujus et Saraceni, sensus existens. In his ergo zelo divino moti tumultuantur contra eum magna congressione navalis exercitus concinnata, tam Helladic quam hi qui Cycladum fuerant insularum. Agallianus autem turmarca Helladicorum erat militiæ dux, simul et Stephanus, qui et regiæ approximantes urbi decimo quarto Kalendas Maias decimæ indictionis superaptur congressi cum Byzantiis, sibi confecto igne navibus concrematis. Et alii quidem horum demerguntur, inter quos et Agallianus armatus se ipsum præcipitavit: porro superstibus ad imperatorem confluentibus Cosmas et Stephanus abscissis capitibus puniuntur. Crescit itaque malitia impius Leo et consentanei hujus contra pietatem extendendo per-

D secutionem. Per æstivum vero solstitium hujus decimæ indictionis, post nequam de contribulibus acceptam victoriam, contra Bithynensium Nicæam prælium construunt Saracenorum amerei duo, Amer scilicet in millibus quindecim expeditorum præcurrens et imparatam circumdans civitatem, et Mauhias subsequens in aliis octuaginta quinque millibus; quæ post multam obsidionem, et particularem murorum eversionem hæc quidem non obtinuerunt, bene acceptis sanctorum Patrum precibus ad Deum directis, et sanctificatione faciente venerabil-

NOTÆ.

(77) *Refuga*. Glossarium: ἀποστάτης; refuga. Glossarium Dosithei magistri: ἀποστάτα refuga.

Flodoardus 3, 18: « pro quodam refuga, qui quendam sanctimonialem sibi copulaverat, » *FLAV.*

lis templi, ubi in colendis suis characteribus eriguntur, et usque nunc ab his qui eis similes sunt honorantur. Præterea Constantinus quidam strator Artabadi videns imaginem Dei Genitricis stantem, apprehensus lapidem adversum eam projecit, et contrivit, et cum cecidisset calcavit; et videt in somnis astantem sibi Dominam, et dicentem: *Notsti quam sontem in me causam fueris operatus: vere contra caput tuum hoc fecisti.* Postera vero die cum Saraceni adversus murum incursionem facerent et ageretur bellum, currens ad murum ut fortis miles infelix ille efficitur a lapide transmissæ ex mangano, et contritum est caput ejus et facies, dignam impietatis suæ retributionem percipiens; prædaque multa et exuviis Saraceni collectis reversi sunt, ostendente Deo in hoc etiam impio illi, quod non propter pietatem, ut ille diffamabat, de contribulibus triumphaverit, sed propter divinum et inefabile quoddam judicium, retundens ac removens hujusmodi Arabicam fortitudinem a sanctorum Patrum civitate intercessionibus illorum, propter diligentissimos characteres ipsorum, qui honorantur in ea, in redargutionem quoque ac inexpu gnabile tyranni judicium et pie agentium certitudinem. Non enim solum circa venerabilium affectivam imaginum adorationem errabat impius, sed et circa intercessiones castissimæ Dei Genitricis omniumque sanctorum, quorum et reliquias scelestissimus, ut magistri ejus Arabes, abominabatur. Ex hoc igitur tempore impudenter beato Germano patriarchæ Constantinopolitano derogabat, accusans omnes antecessores suos principes et pontifices atque populos Christianos, quasi idololatræ fuerint super adoratione sanctorum ac venerabilium iconarum, non captens idiota infidelitate captus de affectuali adoratione sermonem.

Mundi anno 629, divinæ incarnationis anno 719, anno vero imperii Leonis undecimo, Gregorius papa Romanus habetur. Eodem quoque anno Maubias capto Aicus castris reversus est.

Anno imperii Leonis duodecimo movit exercitum filius Chagani principis Chazarizæ contra Mediam et Armeniam, inventumque in Arabia Gardachum Arabum prætorem trucidavit, et multitudinem quæ simul cum eo erat, et depopulatus Armeniorum atque Medorum regiones rediit, metum incutiens Arabibus multum.

Anno imperii Leonis decimo tertio castra movit Masalmas adversus humum Turcorum, et invicem congressi, ex utraque parte cadunt in prælio, metuque perterritus Masalmas fugiens per montes Chazarizæ reversus est.

Eodem vero anno furens Leo imperator iniquus contra rectam fidem, adducto beato Germano, cœpit eum blandis sermonibus delinire. At vero beatus

summusque sacerdos dixit ad eum: *Depositionem sanctorum imaginum audivimus quidem futuram, sed non tempore imperii tui.* Cum autem ille cogeret eum dicere sub cuius imperio, ait sub Cononis. At ille: *Re, inquit, vera ex baptismo Cono mihi nomen est.* At ille dixit: *Absit, domine, ut per imperium tuum malum istud perficiatur: Antichristi enim præcursor est, qui hoc adimpleturus est, et incarnatæ divinæ dispensationis eversor.* In his ergo sævus tyrannus insaniens beato Germano minas prætendebat instar Herodis quondam præcursori. Reducebat autem ad memoriam ejus patriarcha et sponsiones ejus ante imperium factas, qualiter sibi Deum dederit vadem, in nullo se commoturum Ecclesiam Dei a suis apostolicis et divinitus traditis ritibus. Sed nec sic confusus est miser. Observans autem atque submittens quosdam sermones, satagebat sicubi hunc inveniret contra imperium suum agentem, quatenus ut conjuraret et non veluti confessorem a throno deponeret, habens in hoc comparticipem Anastasium discipulum et syncellum ejus, cui spondit utpote impietatis suæ consentaneo throni eum adulterum successorem futurum. Quem beatus non ignorans sic perverse affectantem, imitatus Deum suum, ac si ad alium Iscariotem, sapienter et mansuete eorum quæ proditiõnis sunt memoriam faciebat. Quia vero inconvertibiliter eum videbat errare, conversus ad eum calcantem aliquando posteriora stolæ suæ, cum ad imperatorem ingrederetur, ait: *Ne festines: nam non effugiet a te tempus ingrediendi Diipin.* At ille super sermonem tristatus cum aliis qui hunc audierant, præsagium ignorabat. Quod cum finem post quindecim annos percepisset, tertio videlicet imperii Constantini persecutoris anno, indictionis duodecimæ, omnibus credere persuasit ex divina gratia fuisse ingrato propheticæ dictum. Constantinus enim post generi sui Artabadi rebellionem cum imperium obtinisset, hunc Anastasium cæsum et cum aliis inimicis in Hippodromium per Diippium ingressum, nudum super asinum verso vultu sedentem pompavit, eo quod sibi una cum aliis inimicis mala fuerit imprecatus et Artabas dum coronaverit, sicut in suo indicabitur loco. Et Byzantii quidem propugnator pro dogmatibus pietatis sacer hic et egregius pollebat Germanus, ceu contra bestias pugnans adversus feronimum (78) hunc Leonem et fautores ejus. In Seniori vero Roma Gregorius, sacratissimus vir apostolicus, et Petri verticis apostolorum consessor verbo et actu coruscans, qui removit Romam et Italiam, necnon et omnia tam rei publicæ quam Ecclesiæ jura in Hesperiiis, ab obedientia Leonis et imperii sub ipso constituti. Porro in Syria penes Damascum Joannes Mansur presbyter et monachus, cognomento Chrysorroas,

NOTÆ.

(78) *Feronymum.* Virum nominis sui. Rufinus interpret Eusebii H. E. 6, 31: « quidam vir nominis sui Macerius. » Anastasius in Hypomn. de Anast.

apocr.: « qui ut vere in cunctis pheronymus, Euprepes nominatus est. » FABR.

doctor optimus vita et verbo præfuit. Verum Germanum utpote sub se constitutum a throno pellit. Gregorius autem per epistolas eum, quæ multis sunt notæ, manifeste redarguit. Sed et Joannes hunc cum Orientis episcopis anathematibus subdidit. Porro septimo Idus Januariæ decimæ tertie indictionis, tertia feria, impius Leo silentium contra sacras et venerabiles celebravit iconas in tribunalio decem et novem accubituum, advocato quoque et sanctissimo patriarcha Germano, ratus se posse illi persuadere quo subscriberet contra sanctas iconas. Sed et fortis Christi servus nullatenus acquiescens detestabili cacodoxiæ ipsius, cum verbum veritatis recte direxisset, abrenuntiavit summum sacerdotium, tradens pallium, et post multos sermones didascalicos dicens: *Si ego sum Jonas, mitte me in mare. Absque universali quippe synodo innovare fidem impossibile mihi est secundum apostolicam et paternam traditionem, o imperator.* Et abiens ad locum qui dicitur Platanium, in parentali domo sua quieti operam dedit, summo sacerdotio functus annis quatuordecim, mensibus quinque, diebus septem. Porro undecimo Kal. Februariæ creant falsi nominis Anastasium, discipulum ac syncellum ejusdem beati Germani, consentientem Leonis impietati propter amorem principatus mundani, hunc in pseudepiscopum Constantinopoleos provehentes. Sane Gregorius sanctissimus præsul Romanus, quemadmodum prædixi, Anastasium una cum libellis abjecit, Leonem per epistolas tanquam impie agentem redarguens, et Romam cum tota Italia ab illius imperio recedere faciens. Inسانیens ergo tyrannus contra venerabiles imagines persecutionem extendit. Porro multi clerici et monachi et religiosi laici pro recto periclitati sunt verbo.

Mundi anno 6222, divinæ incarnationis anno 722, anno vero imperii Leonis 14, Anastasius Constantinopoleos habetur antistes hæreticus, qui 24 annis præfuit Ecclesiæ. Hoc quoque anno movit Masalmas exercitum contra Romaniam, et cum venisset in Cappadociam, dolo cepit Charsianum castrum.

Anno imperii Leonis 15 Masalmas castra movit contra Thraciam, et cum pervenisset usque ad Caspicas portas, metuens inde reversus est.

Anno imperii sui 16 Leo imperator filiam Chagani Scytharum arbitri filio suo Constantino, cum hanc Christianam fecisset, matrimonio sociavit, nominans eam Heirenen. Quæ cum sacras Litteras didicisset, pietati dans operam claruit, hos impietatis redarguens. Maubias vero filius Hisami aciem contra Romaniam direxit, et veniens usque in Paphlagoniam præda cum multa rediit. Ast imperator contra papam atque recessum Romæ ac Italiæ sæviebat, constructumque stolum magnum direxit adversus eos, Manem prætorem Cibyrotensium caput in eis constituens. Tunc impuglator Dei peramplius sæviens, cum Arabico sensu tene-

A retur, tributa capitalia tertie parti Siciliæ seu Calabriæ populi superimposuit. Ea vero quæ dicuntur patrimonia sanctorum principum apostolorum, quæ ab olim ecclesiis agrî dimidium et tria conferebant talenta, publicæ rationi exsolvi præcepit, considerare etiam atque describere natos mares jubens, ut Pharaon quondam eos qui erant ex Hebræis; quod nec ipsi magistri ejus Arabes in Christianos, qui in cois sunt oris, fecisse noscuntur.

Anno imperii Leonis 17 facta est mortalitas in Syria, multique perierunt.

Anno imperii Leonis 18 Zacharias Romæ præsul habetur; eodemque anno Theodorus Mansur in exsilium missus est apud climata eremi, et factum est signum in cælo igneum resplendens, et Maubias B Asiam depopulatus est.

Anno imperii Leonis 19 movit exercitum Sulehiman filius Hisam adversus Armeniorum regionem, et nihil profecit.

Anno imperii Leonis 21 Sulehiman multis in captivitatem ex Asia ductis, quemdam quoque Pergamenum pariter duxit captivum, qui dicebat se Tiberium filium esse Justiniani. Hunc Hison in honorem filii sui atque in imperatorum terrorem cum imperatorio ac decenti honore militiisque ac bandis et sceptris in Jerusalem mittit, et totam Syriam circumduci cum multo jubet honore ad visionem cunctorum.

Anno imperii Leonis 22 movet exercitum Sulehiman contra Romaniam, et depopulatus est castrum quod dicitur Siderum, et Eustachium filium Mariani patricii captivum duxit.

Anno imperii Leonis 23, mense Maio, indictionis 8, movit exercitum Sulehiman contra Romaniam cum nonaginta millibus et magistratibus quatuor, quorum Gamer dux erat insidians in denis millibus latrunculis Asiæ terræ partibus, cujus socii erant Melich et Batal cum viginti millibus equitum circa Achrobinum debacchantes, et post hos Sulehiman in sexaginta millibus circa Cappadociam Tyanim progressus, quorum alii per Asiam et Cappadociam, multo excidio virorum ac mulierum atque jumentorum perpetrato, illæsi reversi sunt. Hi vero qui cum Melich et Batal apud Chrahimon erant, expugnati a Leone seu Constantino superati sunt; et plures ex his armis ipsis cum duobus principibus perierunt, octingenti vero pugnatores, qui ex illis ad sex millia institerant, Synadem confugiunt, et salvi remanentes Sulehiman sociati sunt, et in Syriam repedarunt inglorii. Eodem etiam anno et in Africa multi ab eis perditioni cum prætore Damasceno nomine patuerunt.

Anno imperii Leonis, nequissimi Syri, 24 incensi sunt fori apud Damascum ab Hieracensibus, qui patibulo sunt affixi. Eodemque anno terræ motus factus est magnus atque terribilis Constantinopoli, septimo Kal. Novembriæ, indictionis nonæ, feria quarta, hora octava, et corruerunt ecclesiæ atque monasteria, populusque multus extinctus est. Ce-

cidit autem et simulacrum, quod stabat super Atali portam, magni Constantini, una cum ipso Atalo, et titulus Arcadii, qui supra Xerolophi columnam stabat, et simulacrum majoris Theodosii, quod supra portam Auream videbatur, necnon et terreni urbis muri, et civitates ac villæ in Thrace, et Nicomedia in Bithyria et Prænetus et Nicæa, in qua una salva remansit ecclesia. Fugit autem et mare terminos suos in quibusdam locis, et perduravit terræ motus mensibus duodecim. Ast imperator allocutus est populum dicens: *Vos non vultis ædificare muros, sed nos præcipimus administratoribus, et ipsi exigent in regulam per singulos aureos nummum argenteum unum.* Quo imperium accepto ædificavit muros, et ita facta est consuetudo dandi binas siliquas administratoribus, cum annus esset a conditione quidem mundi juxta Romanos ab Adam 6248, secundum Ægyptios vero seu Alexandrinos 6232, a Philippo secundum Macedones 1063. Regnavit enim Leo ab octavo Kal. Aprilis decimæ quintæ indictionis usque ad decimum quartum Kal. Julias nonæ indictionis, cum regnasset annis 24, mensibus 2, diebus 25. Similiter Constantinus filius ejus, imperii et impietatis ipsius successor, ab eodem decimo quarto Kal. Julias nonæ indictionis usque ad decimum octavum Kal. Octobris decimæ quartæ indictionis, cum regnasset et ipse annis 34, mensibus 3, diebus 2.

Taliter ergo, ut prædiximus, eodem anno nonæ indictionis mortuus est Leo una cum animæ simul et corporis morte, et imperat Constantinus filius ejus. Et quidem quæcumque sub Leone impio Christianis evenerunt, sive circa fidem orthodoxam, sive super civilibus dispositionibus, sive super turpis lucri quæstu et avaritia per Siciliam, Calabriam et Cretam adinventæ pariter et impositæ, sive in Italiæ apostasia propter hujus cacodoxiam, sive in fame ac pestilentia gentiumque pressuris, ut particularia taceam, in præcedentibus ostenduntur capitulis. Dignum autem est de cætero et impii filii ejus, tanquam Deo, qui omnia perspicit, contemplante, veraciter et non superflue ad utilitatem posterioris, et miseris, qui nunc in cacodoxia illius decipiuntur, ludibria exsequi, quæ ab hac 10 indictione ipsius imperii anni primi usque ad 14 indictionem mortis illius impie gessit. Hic enim perniciosissimus et agrestis ferus, et tyrannice nec legitime abusus imperio, primo quidem a Deo et interemerata Matre ipsius ac omnibus sanctis abscedit, magicis maleficiis et luxuriis cruentisque sacrificiis et caballinis stercorebus atque lotio delectatus, mollitiibus quoque ac dæmonum invocationibus gaudens, atque omnibus animas corruptentibus adinventionibus a tenera ætate convivens. Quia vero paternum principatum cum malitia suscepit, non modicam in brevi tempore demonstrat nequitiam, ita ut ab omnibus ob impudentiam confestim odio haberetur, et Artahuasdo curopalati

et comiti Obsequii, qui Annam sororem ejus uxorem duxerat, vis pro capessendo imperio imponeretur. Eodem quoque anno Hisam interfecit Christianos captivos in omni civitate, inter quos et Eustachius filius Mariani patricii martyr verus ostensus est in Carram Mesopotamiæ, ubi et reliquæ ipsius sanitas per Dei gratiam operantur, et multi alii per sanguinem consummati sunt.

Mundi anno 4233, divinæ incarnationis anno 733, Constantinus, persecutor legum a Patribus traditarum, imperat divinis judiciis et multitudine culparum exigente nostrarum. Qui cum quinto Kal. Julias ad partes egressus Obsicii adversus Arabes esset, venit ad civitatem quæ dicitur Craso. Cum autem prædictus Artahuas Dorilæi cum Obsiaco populo esset, suspiciebantur ad invicem. Mittens autem Constantinus ad eum petebat sibi dirigi filios ejus, quos quasi desiderabat utpote nepotes suos videre. Intentio autem ejus erat comprehendendi eos et retrudendi. At ille cum intellexisset fraudem, immensurabilem malitiam ejus sciens, sui desperationem incurrit, populumque alloquens et persuadens impetu adversus illum cum omni multitudine properavit. Et Beser quidem patricium, qui sensus erat Saracenorum sectator quique præcesserat, romphæis interfecerunt. At vero Constantinus misere equo forte strato reperto, cum ascendisset in eum, fugiens venit Amorium. Et cum ad Orientalium thema, cujus prætor tunc Lancinus erat, cucurrisset, circumvenitur ab illis, quos magis sublevans pollicitationibus ad Sisinnatium mittit obfestim, qui tunc prætor erat Thracensium thematis, et persuadet illis auxiliari sibi. Hinc ergo atrocissimæ pugnæ et conflictus subditis generantur, cum imperator appellaretur uterque. Præterea scribit Artahuasdas ad Theophanem patricium et magistrum, qui ex persona principis in urbe remanserat, per Athanasium silentiarium, quæ gesta sunt. Qui cum Artahuasdo faveret, coacervato populo apud catechumenia Magnæ ecclesiæ, et per litteras et per jam dictum Athanasium persuasit omnibus credere quod imperator mortuus fuerit, Artahuasdas autem a thematibus pronuntiatum sit imperator. Tunc omnis populus cum Anastasio falsi nominis patriarcha anathemati et detestationi submiserunt Constantinum ut arrogantem et adversarium Dei, atque ipsius cædem amplectabiliter admiserunt tanquam a malo maximo liberati: Artahuasdam vero imperatorem prædicaverunt ut orthodoxum et divinorum dogmatum propugnatorem. Mox ergo Monotes mittit in partes Thraceuses ad Nicephorum filium suum, prætorem Thracensium, quo ad custodiam urbis minaret illic exercitum constitutum. Observatis ergo portis murorum et vigiliis positis, filios Constantini comprehensos cæsos ac tonsos in custodia posuit. Cum autem Artahuasdas cum Obsequiis esset urbem ingressus, pervenit et Constantinus Chrysopolim cum duobus thematibus, Thracensium scilicet

cet et Orientalium; et cum nihil agere valuisset, A reversus apud Amorium hiemavit. Artahuasus autem per totam urbem sacras erexit imagines. Interea Barbari sentientes horum invicem jurgium, multam prædam in Romaniam perpetrarunt, hos Sulehiman prætorum ducente. Porro Anastasius pseudopatriarcha tenens honoranda et vivifica ligna, juravit populo dicens: *Per eum qui in ipsis affixus est, sic mihi dixit Constantinus imperator asseverans, Ne æstimes Filium Dei esse eum quem peperit Maria, quique dicitur Christus, sed purum hominem. Maria enim eum peperit sicut me peperit mater mea Maria.* Et tunc omnis populus maledixit ei.

Mundi anno 6234, divinæ incarnationis anno 734, anno vero imperii Constantini secundo, qui B Romanorum imperium tenuit, mortuus est Hisam Arabum dux. Hic sanctissima Antiochena ecclesia per annos quadraginta viduata manente, prohibentibus fieri patriarcham Arabibus, in eadem habens quemdam amantissimum monachum Syrum nomine Stephanum, agrestiore quidem sed religiosum, jubet in Oriente positus Christianis, si velent permitti sibi patriarcham habere, eligerent Stephanum; qui divinitus hoc fieri arbitrantes consecrant eum in sede Theupoleos, et ex tunc huc usque discurrit sine prohibitione hujusmodi fieri.

Eodem anno obtinuit Vhalid filius Hisam Arabum principatum, ad quem Constantinus quidem Andream spatharium, Artahuasus autem Gregorium C logetham transmiserunt, auxilium quærentes utriusque. Porro pluvie defectus et terræ motus per loca facti sunt, ita ut montes unirentur ad invicem per eremum Sabbæ et castella sub terram immergerentur absorpta.

Eodem vero anno Cosmas Alexandriæ patriarcha una cum tota civitate a monothelitarum cacodoxia rediit ad orthodoxiam, cum tenuisset a Cyro, qui sub Heraclio Alexandriæ patriarcha fuit. Porro exercitum movit Gamer cum Arabum multitudine contra Romaniam, et multis in captivitate abductis reversus est, et apparuit signum in cælo ad aquilonem mense Junio. Vhalid autem Petrum sanctissimum metropolitam Damasci lingua mutilari præcepit tanquam arguentem palam Arabum D et Manichæorum cognitionem, et exsulem penes felicem Arabiam fecit, ubi et moritur pro Christo martyrio percepto, cum expressius divinas missas pronuntiasset, sicut hujus rei narratores aiunt, qui se propriis auditibus super hoc satisfactos esse fatentur. Hujus æmulator et æquivocus Petrus apud Majumam eisdem temporibus ostensus est pro Christo martyr ultroneus, languore siquidem detentus priores Arabum advocavit, utpote assuefactos sibi cum chartularius esset et publica tributa facta ratione conferret, et ait ad illos: *Mercedem quidem pro mei visitatione a Deo recipiatis, licet*

*infideles amici sitis: testamenti vero mei testes vos esse volo, cum sit tale. Omnis qui non credit in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, consubstantialem et divinam in monade Trinitatem, mortuus est anima, et æterno dignus est tormento. Talis est et Maumed pseudopropheta vester et Antichristi præcursor. Discedite ergo, si mihi creditis testanti vobis hodie cælum et terram, ab illius fabulatione: consulo enim vobis, ne cruciemini simul cum illo. Cum autem hæc et his plura cum eis de Deo ratiocinatus dissereret, audientes illi stupore seu vesania detenti longanimitèr visi sunt ferre, ex languore hunc præter sensum esse putantes. Cum autem ex infirmitate convaluisset, majori cœpit voce clamare: *Anathema Maumed et fabuloso scripto ejus, et cunctis qui credunt ei.* Tunc per gladium animadversionem perpeccus martyr ostensus est. Hunc declamationibus sermonum honoravit sanctus Pater noster Joannes, qui bene cognominatus est Chrysorroas propter auream et fulgidam sancti Spiritus gratiam, quæ in ipso tam in verbo quam in vitæ actu effloruit. Quem videlicet Constantinus impius Imperator annuo propter eminentem orthodoxiam ejus anathemati submittebat, et pro Mansur, quod est avitum nomen ejus quodque redemptus interpretatur sensu Judaico, novum Ecclesiæ magistrum Manzeron mutato nomine vocitabat.*

Eodem quoque anno Vhalid Cyprius in Syriam transtulit, Artahuasus autem Nicetam filium monostategem promotum ad thema direxit Armeniacorum, porro Nicephorum æque filium suum coronavit per Anastasium patriarcham. Mense vero Maio cum Artahuasus ad partes Obsicii egressus fuisset et milites elegisset, totam Asiam cepit, depulans eam. Quo Constantinus comperto motus est contra ipsum. Cum vero ad eum in partes Sardeorum a Celbiano redeuntem venisset et cum illo bellum iniisset, vertit eum ac insequitur Cyzicum. At ille cum Cyzicum pervenisset, dromonem ingressus in civitate salvatur. Prætorum mense Augusto ejusdem undecimæ indictionis Nicetas monostategus filius Artahuasdi, cum intulisset Constantino apud Modrinem et Cisseum bellum, terga vertens aufugit. Et quidem patricium Teridatem Armenium, militem fortissimum et consobrinum Artahuasdi, cum aliis multis electis principibus interfecit: utriusque vero partis casus haud modicus factus est, Armeniorum scilicet et Armeniacorum impugnantium adversus Orientales atque Thracios, Constantini propugnetores. Cæterum antiquus hostis diabolus contra Christianos temporibus istis talem excitavit sævitatem et mactationem alternam, ut filii etiam contra parentes et fratres contra fratres commoverentur, non parentes ad cædem, et immisericorditer alternè stationes ac domus incenderentur.

Inter (79) hæc autem et hujusmodi Stephanus

NOTÆ.

(79) Quæ de Pipino hic narrantur, non exstant apud Theophanem, sed apud Cedrenum p. 453. Fada.

papa Romanus multa mala ab Astulpho rege Longobardorum perpessus ad Francos confugit sub Pipino, qui major domus erat et primas in omnium dispositione rerum Francorum gentis, quibus videlicet olim moris erat dominum, id est regem suum, secundum genus principari, et nil agere vel disponere quam irrationabiliter edere et bibere, domique morari, et kalendis Maii praesidere coram tota gente, et salutare illos, et salutari ab illis, et obsequia solita impensa percipere, et illis dona rependere, et sic secum usque ad alium Maium habitare, habere autem majorem domus consilio suo et gentis omnia ordinantem negotia: dicebantur enim ex genere illo descendentes cristatae, quod interpretatur trichorachati: pilos enim habebant natos in spina veluti porci. Praedictus itaque papa Stephanus vi pressus et crudelitate Astulphi coactus, simul etiam ab ipso adhortatus ire in Franciam et facere quodcumque posset, veniens Pipinum provehit, virum in omnibus probatissimum, qui praerant tunc quoque rebus post regem et debellaverat Arabes, qui ab Africa in Hispaniam transmeaverant, quique tenuerunt usque nunc eandem Hispaniam, et probaverant praelari nihilominus contra Francos. Quibus e contra idem Pipinus cum multitudine resistens, occidit quemdam etiam principem eorum: Abderachmau enim filius Mahuhl principatum hujus tenebat gentis. Interfecit autem simul et multitudinem haud facile numerabilem juxta Rhodanum fluvium, et admirationi habetur, et amatur a gente, non solum propter hoc, sed et propter alia praecipua gesta, et praeficitur genti non ignobiliter primus, solvante scilicet eum a perjurio in regem commisso eodem Stephano; qui et attondit decessorem ejus regem, et in monasterio cum honore et requie circumscriptis. Hic Pipianus duos filios habuit, Carolum scilicet et Carolomanum fratrem ejus.

Mundi anno 633, divinae incarnationis anno 735, anno vero imperii Constantini tertio Stephanus Antiochenus habetur antistes. Apparuit autem signum ad aquilonem, et cinis descendit per loca, factusque est terrae motus in Caspiis partibus. Occisus etiam est Vhalid ab Arabibus, qui praefuit anno uno, tenetque principatum Hizid Lipsos. Is pecuniis multis erogatis obtinuit Damascum, et dextras accepit ut principaretur.

Porro Constantinus Septembrio mense duodecime indictionis descendens ad partes Chalcedonis remeavit ad Thraecos partes, cum Sisinnius praetor Thraeciorum antea per Abydum remeasset terrenumque murum urbis obsideret. At vero veniens imperator ad Charsii portam discurrit usque ad auream portam, semetipsum turbis ostentans, et iterum reversus castra metatus est apud S. Mamam. Cives autem angustari coeperunt annona deficientibus. Quocirca misso Athanasio a secretis et Artahuasdo domestico suo ad deferendos sumptus in scaphis, invenit hos classis Cibræ-

et classis Abydi, et hos comprehensos ad imperatorem duxit, qui frumentum quidem populis suis donavit, Athanasium autem et Artahuasdam oculis confestim privavit. Post hæc vero probavit Artahuasdam a terra portas aperire et praelium eum Constantino inire. Verum facta congressione fugati sunt milites Artahuasdi, et multi mortui sunt, inter quos et Monutes. Constructis autem Artahuasdam diebus cacabo ferentibus iguem, misit ad S. Mamam nonnullos contra classem Cibræotensium. Cum autem venisset ad S. Mamam, exeuntes Cibræotenses pepulerunt illos. Facta est autem in urbe valida fames, ita ut venundaretur modius hordei duodecim numismatibus, leguminis vero quindecim, milii ac lupini numismatibus octo, olei autem libræ quinque numismate uno, sextarius vini dimidio. Cumque populus necaretur, coactus est Artahuasdam dimittere illos e civitate foras exeundi. Verum observatis faciebus quosdam eorum prohibebat. Unde quidam eorum emundaverunt vultus suos, et muliebri circumamicti sunt veste. Ast alii monachico schemate atque cilicino vestimento contegebantur, et ita latere poterant et exire. Nicetas autem monostategus coacervato populo suo a Modrina disperso venit usque Chryso-polim; et cum reverteretur, transmeans imperator persecutus est post terga ipsorum. Et cum venisset ad eum apud Nicomediam, manu cepit eum cum curatore, qui fuerat dudum Marcelliorum episcopus; quem et decollari continuo jussit: monostategum vero vinctum patri per murum monstrabat. Porro quarto nonas Novembrias repente praeliatus post meridiem per terrenum murum urbem captavit. At vero Artahuasdam una cum Bagatangio patricio ingressus navim ad praesens exisse visus est in Obsiciis, et abiens ad castrum Puzanæ semet inclusit. Quibus imperator manu captis Artahuasdam cum duobus filiis suis privavit oculis, Bagatangim autem in vivario decollavit, et hujus caput in Milio suspendit diebus tribus. Post triginta vero annos mali memor et immisericors imperator praecipit hujus uxorem in monasterium Choras pergere (illic enim sepultus erat) et hujus ossa effodere et in pallio suo portare atque in sepulcra, quae dicuntur Pelagii, una cum Biothanatis jacere. O inhumanitatem! Multos autem et alios ex primoribus, qui auxiliati fuerant Artahuasdo, peremit, innumerabilesque oculis et alios manibus seu pedibus ablati debilitavit. Praecipit autem externis militibus, qui secum ingressi sunt, introire domos et rapere familiares civium res. Multa quoque et alia, quin et innumera mala urbi monstravit. Cumque hippodromium celebraret, introduxit Artahuasdam una cum filiis ejus et amicis ligatum per Dihippium in circum, simul cum Anastasio falsi nominis patriarcha, percusso publice et in asino verso vultu sedente, quos omnes per Dihippium intromissos in circum pompavit. Verum Anastasium utpote consentaneum suum in throno sa-

cerdotii rursus locavit, deterrrens et servituti subjiciens. Sisinnium vero patricium et prætorem Thracensiorum, qui multum cum eo cucurrerat et pro ipso certaverat ejusque consobrinus esse noscebatur, post 40 dies cæcavit, Dei nimirum iudicio. Qui enim auxiliatur impio, incidet in manus ejus, secundum quod scriptum est.

Mundi anno 6236, divinæ incarnationis anno 736, anno vero imperii Constantini quarto Theophylactus Antiochenus habetur antistes, qui Ecclesiæ septem præfuit annis. Maruhaque dux Arabum noscitur, qui principatus est eis annis sex. Hoc quoque anno cometes magnus in Syria visus est, et seditionem concitavit Thebit contra Marubam, et Dachata Ruritensium, quos Maruha captos occidit in terminis Hemesæ cum multitudine bellatorum, id est millium decem. Eodem etiam anno prece Christianorum Orientis permisit consecrari Theophylactum presbyterum Hedessinum patriarcham Antiochiæ, Stephano dormiente, et hunc litteris catholicis honorari præcepit ab Arabibus; donis enim erat spiritualibus adornatus, et maxime pudicitia. Apud Etzi autem centum et videnos Chalbenos in ligno suspendit. Porro Habas, qui multum Christianorum sanguinem fudit et multa depopulatus et deprædatus est loca, occidit in carcere. Cum enim quidam a Marubam ad hoc missus esset Æthiops, venit, et impleto sacco viva calce introivit ad eum, folleque ad totum caput et nares ejus imposito suffocavit illum, justam adveniēns maleficio Habæ pœnam: magicis enim deceptionibus ac dæmonum invocationibus multa contra Christianos fabricatus est mala. Hic etiam sanguini communicavit Vhalid.

Anno imperii Constantini quinto Sulehiman coæcervatis militibus rursus in Marubam bellum aggreditur, et amissis populi septem millibus superatur, et fugax penes Palmyram salvatur, et deinceps in Perside. Seditionem quoque concitaverunt Metsini et Heliopolitæ ac Damasceni civitates Marubam obserrantes, qui filio suo quidem contra Dachac cum virtute misso, ipse venit Emesam, quam in quatuor mensibus cepit. Dachac autem a Perside cum plurimo potentatu veniebat. At vero Marubam aggressus eum in Mesopotamia cum multis collegarum interfecisset, hunc comprehensum interfecit.

In his Constantinus Germaniciam cepit, aciem dirigens contra Syriam et Dulechiam, aditu reperto propter Arabum mutuam pugnam, verbo sane Arabes inermes dimittens, qui erant in ipsis. Assumpsit autem et cognatos suos ex materna linea descendentes, et Byzantii collocavit una cum multis Syris monophysitis hæreticis, ex quibus plures in Thrace usque nunc habitant et juxta Petrum Cnaphæa Trinitatem in trisagio crucifigunt. Porro a quarto idus Augustas usque ad octavum Kalendas Septembris tenebræ factæ sunt nebulosæ. Tunc Merubam victor Emesa capta interfecit omnes co-

gnatos et liberos Hisam, expugnatque muros Heliopoleos et Damasci et Hierosolymorum, trucidans multos potentes et detrunicans residuos.

Mundi anno 6238, divinæ incarnationis anno 738, anno vero imperii Constantini sexto factus est terræ motus magnus in Palæstina et circa Jordanem et totam Syriam mense Januario, hora quarta, et multa millia, quin et innumerabilia mortua sunt, ecclesiæque ac monasteria corruerunt, et maxime penes eremum sanctæ civitatis.

Eodem vero anno pestilens mors a Sicilia et Calabria incipiens, veluti quidam ignis depascens, ad Monobasiam, Helladem atque interjacentes insulas venit per totam decimam quartam indictionem, flagellans ipsum Constantinum, et cohibens ab insania, qua adversus sanctas ecclesias et venerabiles imagines irritabatur. Verum ille, ut Pharao quondam, incorrectus permansit. Sane pestilentia hæc hubonis discurrens decima quinta indictione regiam pervenit ad urbem. Cœperunt autem subito invisibiliter fieri, tam in hominum vestimentis et in sacratis ecclesiarum indumentis quam et in velis, cruciculæ plurimæ veluti ex oleo designatæ. Facta est ergo hinc tristitia et defectio animi multa propter dubium hujuscemodi signi. Venit nihilominus et divinitus indignatio, dissipans incessanter non solum urbis cives sed et in omnibus suburbanis ejus degentes. Factæ enim sunt et fantasie in multos hominum, qui in ecstasi facti existimabant se cum peregrinis quibusdam, ut putabant, et trucibus faciebus comitari, et eos qui in itinere sibi obvii fiebant se quasi amicos salutare ac colloqui. Notatis vero his quæ dicebantur ab eis, hæc postea referebant. Contemplabantur autem eosdem et domos ingredi, et alios quidem ex domo egredi, porro alios vulnerare. Contigit autem et eorum quæ dicta sunt ab eis, plurima ut viderant fieri. Præterea vernali tempore primæ indictionis magis extensa est. Æstivo autem prorsus incendit, ita ut integræ quoque domus penitus clauderentur, nec essent qui deberent mortuos sepelire. Ex necessitate itaque multa excogitatum est quo super animalia tabulæ sternerentur, et ita super has impositi mortui deferrentur. Pari modo et in plaustris alii suprapositi aliis asportabantur. Cum autem repleta fuissent universa, tam scilicet urbana quam suburbana, monumenta, et cisternæ quoque sine aqua et lacus et plurimæ vineæ, necnon et interiores horti, qui intra veteres muros erant, ad hujusmodi capessendam sepulturam effossi sunt, et ita vix omnia hæc ad tantam necessitatem sufficere valuerunt. Omni autem domo tali calamitate corrupta propter depositionem, quæ impie facta est ab imperantibus in sacras imagines, confestim nimirum Agarenorum classis ab Alexandria venit in Cyprum, ubi erat et Romaicus stolis. At vero prætor Cibyræotorum irruens in eos extemplo in porta Cereamea, et retenta portus fauce, cum essent ibi quinta dromones, tres solos exsiliisse fatentur.

Mundi anno 6239, divinæ incarnationis anno 739, A anno vero imperii Constantini septimo, occiditur Gregorius ab Arirutensibus, et evicit Maruham, ut prætull.

Anno imperii Constantini octavo motus est in exterioribus Orientis partibus Persidis populus, qui dicuntur Chorosanitzæ Maurophori, contra Maruham et omnem cognationem ejus, qui principati sunt ab ipso Maumed pseudopropheta usque ad eundem Maruham, id est contra eos qui dicuntur filii Humaiia. His enim post interemptionem Vhalid debellantibus et constringentibus invicem, hi qui dicebantur filii Echim et Halim, cognati et ipsi pseudoprophetæ, sed absconditi atque fugaces existentes in minori Arabia, congregati, tenente in eis primatum Abraham, mittunt libertum suum quendam, Amuslim dictum, in Chorosam ad quosdam ibidem præminentes, contra Maruham sibi suffragari petentes. Qui collecti apud Caccaban quemdam conciliantur, et concitant servos in dominos proprios, et occidunt multos nocte una, quorum armis, equis et pecuniis locupletati facti sunt potentiores. Dividuntur autem in tribus duas, Chaisinos scilicet et Hiamanitas. Quorum potentiores intuens Abumuslim esse Hiamanitas, concitat contra Chaisinos, et interfectis eis venit in Persidem cum Caccaban, et expugnans Hibindabarem capit cum victoria cunctos, virorum scilicet ferme centum millia. Et veniens ad Hibinubera hostiliter cum ducentis millibus proficiscentem, sed et illum dissolvit. Veniensque ad Maruham apud Zabari fluvium habentem trecenta millia, debellat eum et multitudinem infinitam occidit ex eis. Eratque visu mirabile, cum secundum Scripturam tunc unus persequeretur mille, et duo transmoverent dena millia. Quos cum ita potentialiter vincentes Maruham intuitus extitisset, adit Carran, et cum fluvium transmeasset, incidit pontem ex navibus factum, et assumptis secum omnibus pecuniis ac domo sua, cum quatuor millibus viris vernaculis suis fuga lapsus est in Ægyptum.

Anno imperii Constantini 9 persecutionem patitur Maruham a Maurophoriis, et comprehensus ab eis occiditur, bello gesto gravissimo. Præerat autem eis Salich filius Halim, qui unus ex prælatis profugis erat, qui et destinaverat Bumuslim. Reliqui vero congregati contra Samariam et Trachoniidem regionem sorte principatum distribuerunt, Abulalas scilicet, et post illum fratres ejus Abdela, et post hunc Hiseidiu Musæ. Et Syriæ quidem summam præturam taxaverunt Abdelam tenere filium Halim, fratrem vero Salim, ipsum autem Salim Ægypto præesse. Porro Abdelam fratrem Abulabas ab illo habere sortem principatus super Mesopotamiam statuerunt. Ipse sane Abulabas, qui et omnium primas habebatur, in Perside sedit, translato quoque principatu sub se Persarum, qui ei auxiliati fuerant a Damasco. Hi vero qui salvati fuerant, tam videlicet filii quam cognati Ma-

ruhama, venientes ab Ægypto in Affricam indeque transmeantes fretum augusti maris ad Oceanum positi, quod dicitur Septe quodque diffinit inter Libyam et Europam, Europæ Hispaniam habitant usque ad præsens tempus, habentes quosdam qui ibidem habitantes antea noscebantur, a Mauhia illuc trajecti navigio, cum essent ejus cognati et ipsius religionis. Perduravit autem excidium sub Mauhia sex annis, quo diruti sunt omnium illustrium civitatum in Syria usque ad Antiochiam muri, eo quod hanc in refugium habere meditantur, innumerique Arabum ab eo perierunt. Oppido enim erat circumspectus circa civilia. Erat autem automatistarum, id est Epicureorum, hæreseos, ex gentibus qui habitabant Carran impietatem assumens. Porro octavo kalendarum Februariarum ejusdem tertie indictionis natus est imperatori Constantino filius, quem nominavit Leonem, ex chagani Chazarie filia.

Anno vero eodem factus est terræ motus in Syria, et ingens ac terribilis casus, unde civitatum aliarum quidem penitus exterminatæ sunt, aliarum vero mediocriter, aliarum autem a montanis ad subjecta campestria cum muris et habitationibus suis integræ migraverunt et salvæ quasi ad milliaria sex vel etiam modicum quid ultra. Denique asseveraverunt hi qui propriis visibus terram Mesopotamiæ contemplati sunt, in longitudinem disruptam fuisse ad milliaria duo, et ex profundo ejus ascendisse aliam terram nimis albam et arenosam, de cujus medio ascendit, ut aiunt, animal mulinum incontaminatum, loquens humana voce, et prænuntians gentis incursionem ab eremo adversus Arabes. Quod et factum est. Præterea sequenti anno quartæ indictionis, solemnitate sanctæ Pentecostes, coronavit Constantinus imperator Leonem filium suum imperatorem per Anastasium patriarcham consentaneum suum.

Mundi anno 6242, divinæ incarnationis anno 742, anno vero imperii Constantini 10 Muhamed fit Arabum dux, qui eis quinque præfuit annis. Eodem quoque anno simultates Chalcidenses adversus Maurophoros Persas concitaverunt, et interempta sunt ex eis in montanis Hemessæ per illos quatuor millia. Id ipsum vero factum est et per Arabiam in Chaisinos ab eisdem Persis. Cum autem caput Maruham myrrha conditum fuisset allatum, plures a simultatibus cessaverunt.

Anno imperii sui 11 Constantinus Theodosiopolim et Melitenem cepit, et captivos duxit Armenios. Theodorus quoque filius vicarii minoris Arabiæ oriundus, obeunte sanctissimo Theophylacto Antiochiæ patriarcha prædicatur, qui sex præfuit annis Ecclesiæ.

Anno imperii sui 12 Constantinus impius imperator, elatus sensu, multa contra Ecclesiam et orthodoxam fidem meditans, et silentia per singulos dies faciens, popululum ad sensum suum inflexit.

Infeliciter consecrandum, prævius futuræ impietatis A existens.

Anno imperii Constantini 13 Anastasius scelestus, qui Ecclesiæ throno Constantinopolitanæ præfuit, mortuus est corpore simul et anima miserabili passione quæ dicitur chordapso fatigatus, eum stercus per osevomisset, dignam exsolvens vindictam, pro audacia scilicet, quam contra Deum contraque magistrum suum exhibuit.

Eodem quoque anno et Constantinus impius contra sanctas et venerabiles imagines concilium iniquum 338 episcoporum congregavit in palatio Nieris, quorum primus erat Ephesinus filius Apsimari et Pastillas Pergensis, qui apud se quæ sibi visa sunt dogmatizarunt, nullo præsentis ex catholicis sedibus, Romana scilicet et Antiochena, Alexandrina sive Hierosolymitana. A quarto idus B Februarias incipientes perduraverunt usque ad sextum idus Augustas ejusdem septimæ indictionis. Qui cum in Blachernas Dei Genitricis hostes convenissent, ascendit Constantinus imperator in ambonem, tenens Constantinum monachum, qui fuit Sylei episcopus. Cum orasset, voce magna pronuntiavit dicens: *Constantino universali patriarchæ multos annos.* Et dein ascendit imperator eum Constantino scelerato præsule et reliquis episcopis forum, et exclamaverunt divulgantes suam cacodoxam hæresim in conspectu totius plebis, anathematizantes Germanum sanctissimum et Gregorium Cyprium et Joannem Chrysorrhœam Damascenum, nepotem Mansur, viros sanctos et reverendos C magistros.

Mundi anno 6246, divinæ incarnationis anno 746, anno vero imperii Constantini 14, Constantinus Constantinopolitanus habetur antistes, qui 12 Ecclesiæ præfuit annis. Hoc quoque anno Maumed, qui et Abulabas, mortuus est, cum 5 præfuisset annis. Eratque Abdelas frater ejus in Machia loco blasphemis ipsorum. Scribit ergo Abumuslim, qui erat in Perside, conservandum sibi locum principatus, sicut sibi sorte fuerat deputatus. Qui cum didicisset Abdelam filium Halim, fratrem vero Salim, summum prætorem Syriæ, principatum sibi affectantem, et veniendum ad obtinendam Persidem, adversantemque Persis, et faventem his qui D erant Syriæ quique auxiliabantur ei, concitatis exercitibus suis aggreditur eum apud Nitzibin, et victo eo Abumuslim multos peremit: erant enim plures ex his Sclavi et Antiocheni. Ast Abdelas solus salvus remanens post paucos dies petiit verbum accipere ab altero Abdela, fratre Maumed, veniente in Persidem studio multo a Macha, quo in domuncula putrefacta retruso effodi fundamenta præcipiens hunc clam interfecit. Porro Abumuslim furientem adversus Arabes Syriæ pro eo quod in

Maurophoros insurrexerint et multos in Palæstina et Emesa et maritima ceperint, atque in eos irruere meditantem cohibuit cum exercitibus. At ille iratus Abdelæ ad interiorem Persidem cum multitudine properavit. Quem cum vehementer ille metueret, accersit eum suasorlis verbis et precibus, atque ipsis execrabilibus principis eorum symbolis destinatis, virga videlicet atque sandaliis pseudopphetæ Maumed, expetens ut ad se via unius diei diverteretur, quatenus ei decentes gratiarum actiones deferret. At ille deceptus venit cum centum millibus equitum, unitusque illi occiditur ab eo manibus propriis, sicque principatus Abdelæ conferitur, qui 21 Arabibus præfuit annis.

Anno imperii Constantini 15 Paulus Romanæ sedis præsul habetur. Nicetas Heliopoleos anathematizatus est a tota Ecclesia. Imperator autem Constantinus Syros et Armenios, quos a Theodosiopolis et Melitana duxerat, in Thracem emigravit, ex quibus etiam Paulicianorum est hæresis dilatata. Similiter et in urbe paucis præ mortalitate factis habitatoribus ejus, duxit una cum familiis, tam ex insulis et Helladæ quam ex inferioribus partibus, sicque urbem habitare fecit, quam et condensam reddidit.

Eodem quoque anno quæsiere Vulgares pacta propter castra quæ constructa fuerant. Ast imperatore apocrisiarium eorum debonestante exierunt hostiliter, et usque ad Longum murum venerunt, et multo excidio perpetrato illæsi reversi sunt.

Anno imperii Constantini 16 terræ motus haud modicus factus est in Palæstina et Syria septimo idus Martias; et exsul factus est Theodorus Antiochiæ patriarcha, invidia derogatus (80) Arabum, quod crebro imperatori Constantino causas eorum per litteras indicaret. Et de cætero Salim hunc exsulem fecit, mittens eum in Mohabitidem regionem, patriam suam. Præcepitque idem Alim non construendas novas ecclesias nec crucem videndam, sed neque de fide a Christiano cum Arabibus dogmatizandum. Porro exercitum movit idem contra Romaniam cum 80 millibus, et veniens in Cappadociam audivit Constantinum adversus se venientem armatum, et territus inefficax repedavit, nihil depopulatus, nisi quod paucis Armeniis ad se confluentibus assumptis reversus est.

Anno imperii Constantini 17 Abdelas tributorum rationem Christianis ampliavit, adeo ut omnes monachos et inlausos atque cionitas, qui Deo bene placere nosebantur, sub tributis redigeret. Signavit autem ecclesiarum cimiliarchia, et eduxit Hebræos ad venundandum illa, et emerunt ea liberti.

Anno imperii sui 18 Constantinus Sclavinias penes Macedoniam positas captivavit et reliquos subjugavit. Eodem vero anno quidam ex Mauro-

NOTÆ.

(80) *Derogatus*, διαβληθεῖς. Hist. trip. 32: « credens derogationibus his. » Non. detrahere, derogare. Glossæ Dosithei magistri: derogat, detrahit, oblo-

quitur. Goffridus abbas Vindoc. epist. II 29: « nec pontifici sicut Maria Moysi derogarent. FARR. »

phoris Persis, cum magicæ religionis essent, de-
ceptione detenti diaboli, venundata substantia sua
nudi supra muros ascendentes projiciebant semet-
ipsos, ita ut se volare in cælum arbitrarentur; qui
nihil ratione dignum sortis illius habentes, artus
conterebant ad ima demersi. Quorum sexdecim,
eos dumtaxat qui in errore præminebant, Abdelas
per Salim interfecit in Beroea et Chalcide.

Anno imperii Constantini 19 invidia Christianos
prohibuerunt Arabes a publicis chartothesis ad
modicum tempus. Sed rursus coacti committunt eis
eadem ipsa, eo quod non possint ipsi scribere cal-
culationes, aciesque direxerunt multas. Sed et
Paulum prætorem Armeniacorum bellum agentes
apud Melam peremerunt cum exercitus multitudine,
necnon et 42 insignes viros victos duxerunt, et
capita multa. Imperator autem exercitum movit in
Vulgariam, et veniens in Veregaban ad clausuram,
obviam ei Vulgares advenerunt et multos exercitus
ejus trucidaverunt, in quibus et Leonem patriicum
et prætorem Thraciesiorum, et alium Leonem logo-
thetam cursus, et populum multum, ac acceperunt
arma eorum; et sic inhoneste reversi sunt impe-
rator et sui qui remanserunt.

Anno imperii Constantini 20 factus est error
Paschæ, et orthodoxi quidem in Oriente octavo idus
Apriliis Pascha celebraverunt, at vero erronei hæ-
retici idus Apriliis.

Eodem anno translatum est caput S. Joannis præ-
cursoris atque Baptistæ a monasterio Spelæi in
templum suum in Etesenensium civitate situm,
cum esset illustris; et descensus ædificatus est. Ubi
usque hodie a fidelibus adoratum omni suavitate
corporali scilicet ac spiritali honoratur odore, et
emanans effundit omnibus sanitates, qui fide fla-
grantes occurrunt.

Eodemque anno docitès clarissima in Oriente
apparuit per 10 dies, et iterum ad Occidentem
diebus 21. Quidam vero Syrus, Theodorus nomine,
Eibanites circa regionem Heliopoleos, quæ est ad
Libanum, adversus Arabes insurrexit, et cum
bellum movisset in eos, ceciderunt ex utrisque
multi: novissime vero terga et ipse vertens effu-
git, et Libanitæ, qui cum ipso erant, omnes sunt
interempti. Factæ autem sunt et in Africa sediti-
ones et bella, solari eclipsi facta 18 Kalendas
Septembrias, feria 6, hora 10. Porro insurrexerunt
quidam ex Maurophoris apud Dabero, dicentes
filium protosymboli deum ut nutritorem suum, et
protulerunt dogma hujusmodi, et intolerant Mau-
rophori domum erroris sui, et occiderunt clavi-
geros numero 60. Et exierunt quidam in Basraon,
et captivaverunt multos, et pecunias numerosas
sumpserunt.

Anno imperii Constantini 21 seditionem conci-
taverunt Cassiotæ contra Maurophoros propter

mulieres: manserant enim ex eis in domo in qua
tres fratres manebant, et voluerunt uxores eorum
in pelagus jacere. Surgentes autem tres fratres
occiderunt et obruerunt illos, sed et cocervati
occiderunt etiam reliquos. Et cum misisset Selichus
militias, fraudulentè venere super illos, et com-
prehensis eis patibulo suspenderunt tres fratres,
et multos alios occiderunt. Porro festivitate Pa-
schali ingressus est ad sanctam collectam in catho-
lica Ecclesia. Cumque metropolitanus episcopus
astaret, et exclamaret more solito Deo dicens: *Plebs
enim tua et Ecclesia tua supplicat te* (81), eduxerunt
eum et incluserunt in carcere, et alius complevit
sanctam collectam, et factus est timor magnus; et
nisi metropolita moralitate ac humilibus verbis miti-
gasset eum, malum profecto ingens hora illa con-
summatum fuisset. Erat autem hic beatissimus
Anastasius.

Eodem quoque anno et Constantinus persecutor
Andream memorabilem monachum, qui dicebatur
Calybites, apud Blachernas flagris in Hippodromio
S. Mamæ peremit, redarguentem impietatem ejus,
et Valentinianistam ac Julianum appellantem eum;
quem et in rheuma maris factari præcepit, nisi
sorores ejus hunc rapientes in emporio Leucadii
sepelissent.

Anno imperii Constantini 22 apparuit docitès in
Oriente, et interfectus est filius Phatimæ. At vero
Vulgares insurgentes occiderunt dominos suos ad
se in iram derivatos, et statuerunt virum insensa-
tum nomine Zeletzis, 30 cum esset annorum.
Multi præterea Sclavi fugientes ad imperatorem
confluxerunt, quos constituit super Artanam. Porro
16 Kalendas Julias exiit imperator in Thracem,
misso quoque navigio per Euxinum pontum, usque
ad 800 chelandia ferentia duodenos equos. At vero
Zeletzis, audita contra se tam per terram quam per
mare facta commotione, assumpsit in auxilium ex
adjacentibus sibi nationibus 20 millia, et his in
munitionibus constitutis se cautum et intrepidum
reddidit. Ast imperator cum venisset, castra motatus
est in campo Anchiali; et pridie Kal. Julias prima
indictionis, feria quinta, Zeletzis apparuit cum mul-
titudine gentium veniens, ineuntesque bellum conci-
dunt diutius invicem. Verum Zeletzis terga vertens
effugit. Porro pugna tenuit ab hora quinta usque ad
vesperthinam, et multitudines Vulgarum numerosæ
pemptæ sunt: multi vero ex eis capti, multique
imperatorii subditi facti sunt. Ast imperator hujus-
cemodi elatus victoria publicavit hanc coram urbe,
cum exercitibus ingressus armatus et laudibus
celeberrimis diffamatus, et xylopanduris con-
strictos trahens Vulgares captos, quos extra portam
auream decollari præcepit a civibus. Zeletzim vero
tumultuantes Vulgares una cum principibus ejus
interfecerunt, et constituerunt Sabinum generum

NOTÆ.

(81) *Te*. Sic Vaticanus. Thuanus autem *tibi*. Utrumque rectum est. Vide Priscianum pag. 1183 ed. Futsch. FABR.

Comersii, quondam domini sui. Qui videlicet Sabinus cum mox ad imperatorem misisset et pacem fieri exquisisset, conventu Vulgares facto restiterunt robuste Sabino, dicentes ei: *Vulgaria per te, ut cernimus, redigetur in servitutem Romanis.* Factaque simultate fugit Sabinus in castrum Mesembriae et ad imperatorem se contulit. Statuerunt autem Vulgares alium sibi dominum, Paganum nomine.

Anno imperii Constantini 23 Romanam Constantinus residet sedem. Turci vero egressi sunt a Caspiis portis, et occiderunt in Armenia multos, et præda sumpta non pauca reversi sunt. Cosmas autem quidam episcopus erat Epiphaniae, quæ est civitas Apamiae Syriae. Porro quibusdam ex civibus Epiphaniae ad Theodorum patriarcham Antiochenum accusationem contra eumdem Cosmam super diminutione sacrorum vasorum facientibus, cum ille minime potuisset hæc restituere, discessit ab orthodoxa fide et consentaneus Constantino in hæresi sacris adversarius imaginibus factus est; quem communi sententia Theodorus Antiochenus patriarcha et Theodorus Hierosolymitanus atque Cosmas Alexandrinus cum episcopis sibi subjectis die sanctæ Pentecostes, post lectionem sancti Evangelii, consonanter anathematizaverunt singuli in sua civitate.

Eodem quoque anno a Kalendis Octobris factum est gelu magnum et amarissimum, non solum in terra nostra, verum etiam in Oriente, multo magis in septentrionali parte, ita ut pelagus Ponti usque ad centum milliaria præ glaciei rigore in lapidis duritiem fuerit versum, habens cubitos a superficie in profundum triginta, punctis nimirum regionibus ab ipsa Lycia usque ad Danubium et Caphæ fluvium, Danastri quoque atque Danapri, atque Necropyla, necnon et reliquas ripas, et usque ad Mesembriam et Mediam similia patientibus. Cumque hujuscemodi gelu nive fuisset coopertum, super alios viginti cubitos crevit, ita ut mare aridæ conformaretur, et pedibus calcæretur in superficie glaciei a Chazaria et Vulgaria, quin et reliquis adjacentibus nationibus, tam ab hominibus quam ab agrestibus et mansuefactis animantibus. Februario vero mense ipsius secundæ indictionis hujuscemodi gelu per visionem Dei in multas ac diversas in speciem montium factas concisiones diviso, præ vi ventorum in Daphnusiâ et Hieron descendentes, taliter per angustum venerunt ad urbem et usque ad Propontidem et insulas et Abydum, omnes maritimos toros ac ripas replentes; quarum videlicet concisionum inspectores et nos ipsi existimus, descendentes super unam earum cum quibusdam triginta coætaneis nostris, et super illam jocantes. Habebat autem et animalia campestria et mansueta mortua: omnis enim, quicunque vellet, a Sophianis usque ad urbem et a Chrysopoli usque ad S. Mamam et ad ea quæ dicuntur Galati per aridam sine prohibitione pergebat. Et una quidem ex eis ad Acropoleos scalam dirupta contrivit eam;

alia vero ingentis molis ad murum collisa hunc magno impulsu concussit, adeo ut interiores quoque domus salo comparticiparentur. Porro in tria dirupta cinxit urbem, a Manganis videlicet usque ad Bosphorum; cujus altitudo muros excessit. Omnes autem urbis tam viri quam feminae, simul et pueri, horum visioni dantes indesinenter operam perseverabant, et cum lamentis ac lacrymis domum revertebantur, ignorantes quid ad id fari quivissent. Cæterum anno eodem, mense Martio, stellæ de cælo repente cadentes apparuerunt, ita ut omnes qui hoc viderunt instantis sæculi consummationem esse putarent. Siccitas quoque multa effecta est, adeo ut exsiccarentur etiam fontes. Ast imperator accersito patriarcha dicit ei: *Modo quis nos lædet, si dixerimus theotocon christotocon?* At ille hunc amplectatus ait: *Miserere, domine, ne ad cogitationem tuam veniat iste sermo. Nonne vides qualiter divulgatur et anathematizetur Nestorius a tota Ecclesia? Qui respondens ait: Ego discere volens interrogavi. Verum usque ad te sermo.*

Mundi anno 6246, divinae incarnationis anno 746, anno vero imperii Constantini 24 exierunt iterum Turci ad Caspias portas et Hiberiam; quibus cum Avaribus bellum ineuntibus ex utrisque perierunt multi. Abdelas verò hujuscemodi calliditate deposuit a principatu Hiserbinmuse, in quem, ut superius dictum est, tertia sors tenendi post eum cecidit. Videns enim eam dolore capitis hemiparicæ laborantem et scotomi plenitudinem patientem persuadet quod curandus foret, si ex aliqua confectione ptarmica in nares ejus insufflaretur a medico suo Mose nomine, diacono Antiochenorum Ecclesiae, quem jam muneribus fecerat acerrimum conficere medicamen, quod simul et narcoticum foret vehementer; qui, videlicet Hise, cum parisset Abdelæ, suscepti per vias confectionem, et repletus in omnibus circa caput, cunctisque sensibus una cum hegemoniis operationibus defraudatus, sine voce portò jacebat. Advocatis itaque Abdelas ducibus ac primoribus gentis, *Quid vobis, inquit, videtur super futuro rege vestro?* At illi concorditer abnegato eo dexteram dederunt filio ejus Abdelæ Muhamed, qui nuncupatur Madi; porro Hise absque sensu domum reportaverunt. Hunc autem post tertium diem convalescentem excusationibus fletis consolabatur, centum auri talentis injuriam recompensans.

Eodem etiam anno misit Paganus, dominus Vulgariae, ad imperatorem, postulans ut cum eo facie ad faciem jungeretur, et accepto verbo descendit ad eum eum Bohiladis suis. Cumque imperator una cum Sabino sederet, suscepit eos et exprobravit inordinationem eorum et odium habitum in Sabinum, feceruntque pacem, ut putabatur. Ast imperator mittens etiam in Vulgariam cepit Severum principem Sclavinum, qui multa in Thrace fecerat mala. Comprehensus autem est et Christianus, qui ex Christianis ma-

garites et primus scamarorum (82) effectus est, quem apud S. Thomam manibus et pedibus detruncantes adduxerunt medicos, qui hunc vivum incidere a thorace pube tenuis ad hominis cognoscendam positionem atque structuram, et sic eum tradiderunt igni. Actutum præterea imperator exiens ab urbe, cum sine custodia invenisset ob deceptoriam pacem clausuras, ingressus est Vulgariam usque ad Tzicas, et misso igne in cohortes quas reperit, cum timore reversus est, cum nihil forte patrasset.

Anno imperii sui 25, 12 Kalendas Decembrias indictionis quartæ, furens, impius et scelestus imperator adversus omnes timentes Deum, Stephanum novum protomartyrem abstrahi præcepit, cum esset inclausus apud S. Auxentium in proximo monte Damatry; quem hi, qui eruditionis ejus fructum percipiebant et unius cum eo ac similis erant sensus, scholarii quoque ac reliquis ordinibus deputati accipientes, pedemque ipsius rudente ligantes, traxerunt a prætorio usque ad ea quæ sunt Pelagii, ubi et discerpentes eum projecerunt venerabiles illius reliquias in Biothanatorum lacum, eo quod multos monuerit et adduxerit ad monasticam vitam, atque contemnere regias dignitates atque pecunias persuaserit: reverendus quippe vir omnibus erat pro eo quod fere sexaginta fecerit annos in claustris et virtutibus multis effulserit. Multos autem principes ac milites accusatos, quod imagines adorarent, diversis poenis et amarissimis verbis tradidit; jusjurandum etiam generale ab omnibus sub imperio suo degentibus exegit, ne quisquam adoraret iconam. Cum quibus et Constantinum falsi nominis patriarcham super ambonem ascendere et exaltare per Petiosa ligna et jurare fecit, quod non esset ex eis qui imagines adorarent; cui mox persuasit ut ex monacho Stephanites efficeretur, et carnibus vesceretur, atque citharædos ad mensam admitti regiam pateretur. Sed non in longum ultio homicidam hunc tradidit poenis. Denique duodecimo Kalendas Februarias quartæ indictionis motus est contra Vulgares, et direxit ad Achelon 2600 chelandia construens, ea et armans ex cunctis thematibus; quæ cum in toris (82) stationem fixissent, flante aquilone contrita sunt pene omnia, et necatus est populus multus, ita ut imperator extendere retia et sic mortuos educere ac sepelire præceperit. Porro decimo sexto Kalendas Septembrias ejusdem quartæ indictionis publice diffamavit ac debonestavit habitum monachorum in Hippodromio, præcipiens unumquemque monachum manu tenere mulierem, et taliter eos transire per

A Hippodromium, sputis et injuriis ab omni populo cumulos. Similiter et octavo Kalendas Septembrias ducti sunt ad ludos Circenses insignes principes decem et novem, et pompati sunt quasi mala contra imperatorem consiliati fuerint, non veraciter accusati, sed quia invidere eis eo quod essent formosi atque robusti et ab omnibus colaudati, quibusdam vero ex eis et ob religionem, eo quod ad prædictum inclausum issent et passionibus ejus publice divulgarent; quos et interfecit. Quorum præcipui sunt Constantinus patricius et dudum logotheta cursus, cui nomen imposuit Podopagurum, et hujus frater Stategius spatharius et domesticus excubitorum, Antiochus logotheta dromi factus et prætor Siciliæ, David spatharius et comes Obsequii, Theophylactus protospatharius et prætor Thraciæ, Christophorus spatharius, Constantinus spatharius et primus imperialis stratorum, filius patricii Bardanis, Theophylactus candidatus, et alii. Quos cum in Hippodromii ludos palam traduci et ab omni populo conspui et maledici fecisset, sententiam dedit. Et illos quidem duos fratres, Constantinum atque Stategium, intra venationis septa capitis animadversione punivit, multo super eos facto universæ plebis lamento, adeo ut cum hoc didicisset imperator, indignaretur et præfectum Procopium cæderet et ab administratione depelleret tanquam id fieri permittentem. Cæteros autem omnes oculis privatos in exsilium destinavit, quos et per singulos mittens, cum esset omni crudelitate plenus, ad loca in quibus degebant, centenis flagris vapulare jubebat.

Porro tertio kalendas Septembrias ejusdem quartæ indictionis insaniens idem mallvocus adversus æquivocum (83) suum et consentaneum patriarcham, et inventis quibusdam clericis et monachis instruxit illos ut dicerent: *Audivimus patriarcham cum Podopaguro adversus imperatorem loquentem*, et misit eos ad patriarchium, ut arguerent eum. Cumque ille negaret, fecit illos ad pretiosa ligna jurare fatentes: *A patriarcha maledicta hæc audivimus*. Inter hæc ergo misit, et bulla signavit patriarchium, et hunc exsilio relegavit apud Hieriam, et rursus apud Principem insulis.

Anno imperii Constantini 26 Abdelas Ibinallim mortuus est, ruente super se turre, in qua custodiebatur. Abdelas autem cum cameræ fungeretur honore, multa mala Christianis sub principatu suo degentibus demonstravit, siquidem et cruces ecclesiarum abstulit, et vigiliis nocturnas celebrare, sed et litteras discere prohibebat. Hi vero qui dicuntur apud illos Aruritæ, quod interpretatur æmulatores, contra Palmyrensem eremum insur-

NOTÆ.

(82) Scamari sunt prædones, et scamara deprædatio. Stephanus 2 epistola ad Pipinum R. F.: « Scamaras atque deprædationes seu devastationes in civitatibus et locis B. Petri facere sua imperatione nec cessavit nec cessat. » FABR.

(82) *In oris*. FABR.

(83) *Æquivocum*. Ludovicus imp. in præcepto quodam apud Flodoardum II, 49: « gens nostra Francorum cum æquivoco nostro rege ejusdem gentis » FABR.

rexerunt. Sed illorum quidem malitia in Ecclesias Dei utpote infidelium manifesta fuit. Is autem qui Christianis, ineffabilibus Dei judiciis, imperabat, fortassis ut Israel quondam ille vesanus Achab, multo pejora quam Arabum sit insania sub imperio suo positus orthodoxis, episcopis videlicet, monachis et laicis, praelatis atque subjectis ostendit, ubique intercessionem sanctæ Dei Genitricis ac omnium sanctorum in scriptis ut inutiles et sine scripto repellens, per quas videlicet nobis emanat omne suffragium, et sanctas reliquias eorum effossas ejiciens et invisas reddens, sicubi cujusquam insignis audiebantur ad animarum sanitatem et corporum rejacere, vel sicut moris est, a pie agentibus honorari. Mox ergo mortem adversus hujusmodi tanquam impie gerentes minabatur, sin autem, proscriptiones ac exilia et tormenta. Deo vero gratissimum lipsanum, utpote quidam thesaurus possessoribus habitus, auferebatur, invisum (84) de cætero efficiendum. Tale quid et in pretiosissimum laudabilis martyris Eupheniæ profanus hic imperator lipsanum gessit, in profundum id una cum loculo jaciens, non ferens videre unguenti etiam ex se super omnem populum suavitatem reddentem, et arguentem ejus adversus intercessionem sanctorum deliramenta. Sed Deus, qui custodit ossa placentium secundum divina eloquia, illæsum hoc conservavit, rursus ostensurus illud apud Lemnum insulam: per nocturnam enim visionem jacens elevandum præcepit et conservandum. Sub Constantino vero et Heirene piis imperatoribus, indictione quarta, cum decenti honorificentia rediit ad templum suum. Quod ipse quidem, tanquam inimicus Ecclesiarum, commune fecit armamentarium sterquilinumque fore decrevit, illi repurgatum hoc iterum sacraverunt, ad redargutionem quidem hujus impietatis, ostensionem autem horum pietatis. Hoc autem ob stupendum et scriptura dignum miraculum post 22 annos iniqui principis mortis, una cum piissimis imperatoribus et Tarasio sanctissimo patriarcha, nos et vidimus et cum eis amplexi fuimus, licet indigni magnam gratiam promerentes. Porro decimo sexto Kalendas Decembrias, ejusdem quintæ indictionis, decreto imperatoris promovetur Nicetas eunuchus ex Sclavis ortus irregulariter patriarcha Constantinopoleos. Et facta est siccitas, ita ut nec ros de cælo caderet, deficitque penitus ab urbe aqua, et otiosæ remanserunt iam cisternæ quam lavacra, quin potius et fluentia fontalia, quæ prius jugiter effluabant. Quod intuens imperator cœpit renovare aquæductum Valentiniani, qui cum usque ad Heraclium perdurasset, ab Avaribus est destructus. Electis ergo ex diversis locis artificibus ab Asia quidem duxit et Ponto ædificatores mille et liniatores (85)

ducentos, a Græcia vero et insulis testatarios (86) quingentos; porro ex ipsa Thrace operarios quinque millia et tegulas facientes ducentos, et præposuit eis principes exsecutores operum ac patricium unum; sicque opere consummato aqua introivit in urbem. Cæterum eadem quinta indictione provehit sui sensus prætores et operarios nequitia sua condignos, Michaellem videlicet Melissenum in thémate Orientalium et Michaellem Lachanadracontem in Thracesiis, super buccellarios vero Manin a mania, id est insania, nominatum. Sed quis idoneus ad enarranda scelerata horum piacula, quæ partim suis a nobis conscribentur in locis? Omnia enim seu singula horum opera si conscriberentur, quæ ad curationem imperantis effecta sunt, nec ipsum arbitror, ut proprie cum evangelista dicatur, mundum capere eos qui scribendi sunt libros.

Anno mundi 6259, divinæ incarnationis anno 759, anno imperii Constantini 27 Stephanus Romanæ sedis habetur antistes. Constantinus vero, falsi nominis patriarcha, ductus est Nonis Octobribus sextæ indictionis a principe in insulam; quem et cecidit tyrannus, quod vadere non valeret. Jussit autem eum in phorio portari, et euntem sedere in gremio ecclesiæ Magnæ; eratque asecretis cum eo ferens chartæ tomum, in quo erant scripti hujus excessus. Omni ergo populo civitatis ex præcepto regio illic congregata et vidente legebatur charta in audientiam totius populi, et per singula percutiebat asecretis faciem ejus, Niceta patriarcha in confessorio sedente ac intuente. Post hæc vero cum imposuissent eum in ambonem et rectum stare fecissent, accepit Nicetas chartam et misit episcopis, et ablato superhumerali ejus, anathematizaverunt eum, et hunc Scotiopsin cognominantes, abstraxerunt ab ecclesia, gradientem retrorsum, Postera vero die cum ludi Circenses agerentur, raserunt faciem ejus, et barbam denudaverunt, capitis ac supercilliorum pilis ablati, et indutum hunc laneo brevi et sine manicis vestimento, sedere fecerunt oblique super asinum sagma ferentem, et ipsi tenere caudam, et eduxerunt eum per Diippium Hippodromium, cuncto populo et vulgo mala imprecante illi et conspuente. Trahebat autem asinum Constantinus nepos ipsius, naso reciso. Cumque venisset ad vulgus, descenderunt et conspuerunt et pulverem projecerunt super eum. Et cum adduxissent eum ad consistorium, dejecerunt de asino, et calcavere collum ejus, et collocatus contra vulgus audiebat ab illis ludicra verba usque ad absolutionem ludorum equestrium.

Eodem quoque mense missis impius imperator patricii significat ei dicens: *Quid dicis de fide nostra et concilio, quod fecimus?* Qui sensibus ad vanitatem conversis respondit: *Bene, inquit, et*

NOTÆ.

(84) *Invisum*, Apuleius 5: « Post opimas dapes quidam introcessit et cantavit invisus. » FABR.

(85) *Liniatores*. Gloss. γπισίς liniatura oblitus. Id.
(86) *Testacearios*. FABR.

credis, et bene concilium operatus es, putans se ob hoc illum rursus placare. At illi confestim respondentes dixerunt: Nos hæc audire nolumus ab ore tuo polluto. Ex hoc ergo vade in tenebras et in anathema. Et sic accepta sententia descendit ad claustra ferarum, et decollatus est. Et caput quidem ejus per aures ligantes tribus diebus in Millio suspenderunt ad ostentationem plebis: corpus vero ejus pede reati ligato traxerunt per plateam usque ad loca Pelagii, et sociandum biothanatis jactaverunt; similiter et caput ejus post tres dies illud delatum projecerunt. O irrationabilitatem et crudelitatem atque immisericordiam immitissimæ bestię! Non est veritus miser sanctum lavacrum: duos enim filios ex tertia conjuge ipsius in ulnas suas susceperat, siquidem semper feralis moribus et immansuetus esse probatur. Ab hoc autem anno ampliori insania usus est: mittens quippe deposuit Petrum nobilem stylitem a petra, quem ylvum, cum dogmatibus ejus cedere tenuisset, ligatis pedibus ejus in prædictum Pelagii locum, et hunc quoque per plateam tractum projici jussit. Alios etiam in saccis vinciens et lapidibus aggravans in pelagus jactari præcipiebat, oculos eruens, nares abscondens, flagellis excorians, et omnem tormenti speciem adversus eos qui pie agebant excogitans. Et in urbem quidem per se ipsum hæc et consentaneos suos, Antonium aio patricium et scholarum domesticum, ac Petrum magistrum, atque per populum singulorum ordinum, qui a se fuerat ad talia eruditus, agebat. In exteris vero theatribus per jam dictos prætores. Ipse namque citibaræ sonitu delectabatur atque conviviiis, turpibus sermonibus et saltationibus eos qui sibi adhærebant incessanter erudiens, et sicubi quisquam corrueas vel dolens solitam Christianis vocem emitteret dicens: *Dei Genitrix, juva*, aut vigiliis agens deprehenderetur aut Ecclesiis assuetus aut cum religione vivens aut non passim juramentis abutens, ut inimicus imperatoris damnabatur et immemorabilis nominabatur. Monasteria vero, quæ in gloriam Dei et refugia salvandorum effecta sunt, domos fore communes fautoribus suis militibus faciebat. Denique cœnobium Dalmatii, quod inter optima Byzantii erat cœnobia, militibus in habitaculum tribuit; ea quæ dicuntur Callistrati et Dii ac Maximini monasteria, necnon et alias sacras monacharum ac virginum domos, a fundamentis destruxit. Eos vero qui monasticam subire vitam ex insignibus militibus vel senatoribus studuerant, et maxime illos qui sibi adhæserant et complices libidinis suæ ac nefandorum actuum fuerant, morti subdebat, suspectni habens confusionem, quæ sibi ex pronuntiationibus fieret profusantium se. Unde et Strategium Podopaguri fratrem, cum esset urbanus specie, assumpsit: amabat enim talibus

adhærere propter luxurias suas. Cum autem sensisset eum moleste tulisse infandas in viros insanias suas, et beato Stephano inclauso S. Auxentii has manifestas reddidisse, salutisque remedia suscepisse, hunc quasi insidiatorem suum diffamans una cum inclauso, ut prædictum est, interfecit. Fecit autem abundare horno species in urbe: novus enim Midas factus aurum coacervavit et agricolas denudavit, et ob tributorum exactionem cogebantur homines largas Dei geniminum munificentias facile seu vili pretio venundare.

Eodemque anno Nicetas falsi nominis patriarcha iconas ex musio factas, quæ in patriarchio Secreti minoris erant, erasit, et imagines magni Secreti, quæ sculptæ in ligno erant, deposuit, et cæterarum imaginum facies delinavit. Sed et in Abramio similiter fecit.

Anno imperii sui 28 coronavit imperator Eudociam uxorem suam, cum esset trigamus et hæc esset tertia conjux, in tribunalio decem et novem accubituum Kalendis Aprilibus: filios vero suos ex ipsa procreatos, Christophorum scilicet et Nicephorum, postera die, qua sanctum celebratum est Pascha, Cæsares ordinavit, patriarcha orationem faciente, et imperatoribus super eos chlamydes et Cæsaricias imponentibus galeas. Pari modo et Nicetam, novissimum fratrem eorum, nobilissimo facto, superposuit ei chlamydem auream et coronam; et ita processerunt, jactantibus imperatoribus hypatiam trimisia (87) et semisia et numismata nova, usque ad Magnam ecclesiam.

Anno imperii Constantini 29 ingressa est urbem Heirene ab Athenis veniens dromonibus et chelandiis plurimis, adornatis sericis palliis, et proceribus urbis cum uxoribus obviam occurrentibus ei præcedentibus eam. Cumque patriarcha venisset ad palatium in ecclesiam Phari, facta sunt ad eandem Heirenem Leonis imperatoris sponsalia, et decimo sexto Kalendas Januarias coronata est in triclinio Augustæ imperatrix Heirene. Quæ cum ad oratorium S. Stephani situm in Daphne abiisset, accepit nuptiarum coronam una cum filio Constantini, prælato videlicet imperatore Leone. Hoc etiam anno facta est commutatio in Syria viri ad virum et feminæ ad feminam et pueri similiter ad puerum. Et præcepit Abdelas radi barbas eorum, et fieri calamaucos cubiti unius et semis.

Anno imperii Constantini 30 Adrianus sedis apostolicæ præsul habetur. Eodem anno movit exercitum Banacas contra Romaniam, et multos captivos abduxit, et Romani quartam Armeniam ingressi despoliaverunt eam. Præterea moritur Salech, et translata est Germanicia in Palestinam.

Eodem vero anno imitatus Lachanodraeo magistrum suum, omnem monachum et monacham in

NOTÆ.

(87) *Trimisia*. Anast. in exsilio S. Mart.: « Usque ad unum trimisium frumentum potui comparare. » V. Scaliger *De re numm.* et Salmus. ad H. A. FARR.

themate Thracessorum commorantes apud Ephe-
sum congregavit, et eductis eis in campum dixit
ad eos: *Qui vult imperatori ac nobis obedire, alba
induatur veste et in hac horaumat uxorem: ast
qui hoc facere parvi penderint, privati luminibus in
Cypro exilio damnabuntur.* Tumque opus cum verbo
pariter consummatum est, et multi eodem die
martires sunt ostensi, multi vero deficientes et
enervati perierunt, quos et familiares sibi Draco
faciebat. Præterea indictione nona, mense Janua-
rio, natus est imperatori Leoni et Heirenæ filius,
qui nominatus est Constantinus, dum adhuc vive-
ret Constantinus avus ejus.

Anno imperii Constantini 31 movit exercitum
Banacas contra Romaniam, et cum descendisset ab
Hisauria in castrum Sices, obsedit illud. Quod
cum audisset imperator, scripsit ad Michaelē
prætorē Orientalium et ad Manin Buccelliariorum
et Bardam Armeniacorum prætores; qui cum ve-
nissent, tenuerunt egressum eorū, qui erat clau-
sura valde difficilis ad meandum. Stolum autem Ci-
byrrhætorum cum Prætona spathario prætorē suo
veniens applicuit in portu prædicti castrī. Quod eum
Banacas vidisset, sui desperatus fiduciam rursus
assumit, suosque alacres reddidit, et ascendens ad
equestres exercitus magnis et repentinis vocibus
cum omnibus suis clamorem dedit, sicque illos
territos fugat, multisque peremptis depraedatus
est omnia circa regiones illas, et dum spoliis multis
reversus est.

Eodem quoque anno misso Thracessorum prætor
Lachanodraco Leonē notario suo et Leone exmo-
nacho venundavit omnia monasteria, virorum scilicet
et feminarum, et omnia vasa sacra et libros
et pecora, et quæque patrimoniorum eorum erant,
et horum pretia principi detulit. Quotquot autem
monachos et paternos libros reperit, igne combussit;
et sicubi lipsanum sancti quis habens apparuisset
ad custodiam, et hoc quoque nihilominus igni tradebat,
eum vero qui habebat illud, ut impie agentem puniebat.
Et multos quidem monachorum verberibus interfecit,
quosdam etiam gladio trucidavit. Præterea innumerabiles
oculorum visibus exorbavit; et quorūdam quidem barbas
cera et oleo perungens succendebat ignem, et ita
tam facies eorum quam capita concremabat. Porro
alios post multos cruciatus exsiliis destinabat, et
postremo non deseruit in totō themate sibi sub-
jecto hominem unum monastico schemate circum-
amictum. Quod cum imperator didicisset, bonum
semper exosum habens, scripsit ei gratias dicens:
*Inveni te virum secundum cor meum, qui satis omnes
voluntates meas.* Hunc ergo imitantes et cæteri si-
milis perpetrabant.

Anno imperii Constantini 32 misit Abdelas in
Africam Mualabitu cum exercitu multo, et ingressus
est Alphadal Badinar in Romaniam, et cepit captivos
quingentos. Mopsuestienses autem obviam eis occurrentes
et bellum exagitantē occi-

derunt ex Arabibus in illo. Ast Abdelas abiens
Hierosolymam jejunavit, et præcepit inscribi Chris-
tianos et Hebræos in manibus; et idcirco multi
Christianorum per mare in Romaniam confugerunt.

Anno imperii sui 33 movit Constantinus, mense
Maio duodecimæ indictionis, stolum chelandiorum
bis millium contra Vulgariam. Et ingressus ipse in
rubea chelandia motus est ad intrandum Danubium
amanem, derelictis quoque prætoribus equestrium
thematum extra clausuras, si forte possent Vulga-
ribus in se intuitum figentibus introire in Vulga-
riam. Cum autem venisset usque ad Barnas, formidavit,
et redire meditabatur. Sed et Vulgares videntes, ac
simili pavore metuentes, miserunt Bollam et Tzigaten
petentes pacem. Quos cum vidisset imperator, gavisus
est et pacem fecit, præstito vicissim iurejurando quatenus
neque Vulgares exirent contra Romaniam neque imperator
studeret in Vulgariam intrare. Et factis super hoc ex
utraque parte scripturis ad invicem reversus est imperator
ei urbem adit, taxatis derelictis ex omnibus thematibus
in castris quæ condidit. Octobrio vero mense undecimæ
indictionis nuntium suscepit a Vulgaria ab occultis
amicis suis, quod mitteret dominus Vulgarie duodecim
millia ex populo et Boilades ad captivandum Verzitam
et abducendum eos in Vulgariam. Qui ne innotesceret
quod contra Vulgares moveretur (venerant enim ad eum
legati domini Vulgarie) cum adhuc hi essent in urbe,
simulavit se adversus Arabes movere, et transhe-
arunt tam vexilla quam suppellectiles ministerii regii
apparatus. Cum autem apocriariis dimississet, per
exploratores comperto eorum egressu, assumpto
exercitu festinus iter arripuit, et coarctatis thematum
taxatis et Thracessians et unitis ordinibus optimatibus
fecit eos 80 millia. Et pergens in locum qui dicitur
Lithosoria, nullus tubæ clangore sonante, irruperunt
super illos, et vertens eos fecit victoriam magnam,
et cum multis exuvii et captivis reversus est, triumphū
sui trophæa penes urbem ostentans, et obsequiis
constipatus incedens, bellumque hoc nobile nuncupans,
eo quod nemo sibi resistit, nec inactio in hoc aut effusio
Christiani facta fuerit sanguinis.

Anno imperii sui 34 Constantinus solvens Vulgarum
pacem construxit iterum stolum multum, et intro-
missis in eum equitum 12 millibus direxit prætores
classium omnes in illo, ipse vero timens mansit cum
equestri militia. Cum autem usque Mesembriam
venissent et hanc fuissent ingressi, valenter a
quibone vento spirante omnia pennis cōtrita
sunt et multi perierunt, et rediit, cum nihil
utilitatis attulisset. Porro Telerigus demittens
Vulgarie comperto quod per familiares suos imperator
consilia sua cognosceret, scribit ei dicens: *Vellem
effagere et venire ad te. Transmille ergo mihi
verbum securitatis meæ, et quos habes hic
amicos, ut hoc eis credam et mecum occurrant.* At ille
levitate usus

scripsit ei. Qui cum hæc didicisset, per medium omnes recidit. Quod audiens Constantinus aliquandiu canos suos evulsit.

Anno imperii sui 35 imperator, mense Augusto decimæ tertie indictionis, exivit contra Vulgares. Qui atrociter in cruribus divinitus est percussus plaga quæ Græce anthrax appellatur, et hinc febre validissima et medicis propter nimium incendium ignota detentus Arcadiopolim rediit, a subjectis super humeros in lecto delatus, et veniens Selymbriam navium ingressus est. Cumque ad rotundum pervenisset castellum, miserabiliter in chelando moritur, clamans et dicens: *Vivens adhuc igni sum inexstinguibili traditus, sanctamque Virginem et Dei Genitricem laudari exostulans, cum sine fœdere ipsius fuerit inimicus.* Regnavit autem imperator post patris sui mortem annis 34, mensibus 2, diebus 26, et ita vitam dissolvit sanguinibus multis infectus et dæmonum invocationibus ac sacrificiis, persecutionibus quoque sanctarum Ecclesiarum rectæque ac immaculatæ fidei, nec non et monachorum peremptionibus et violationibus monasteriorum, malisque variis supercrescens, non minus quam Diocletianus et antiqui tyranni. Præterea eodem anno et eodem mense moritur et Abdelas Arabum dux. Cum enim hi ambo velut acerrimæ bestiæ diuturnis temporibus ac similiter humanum genus depasti sunt, mortui sunt providentia Dei. Et obtinent principatum Leo et Madi filii eorum. Porro eodem anno Longobardorum rex ad regiam veniens urbem imperatori se profugus contulit.

Mundi 668, divinæ incarnationis anno 768, anno vero imperii Leonis primo, Madi dux habetur Arabum, qui 9 his præfuit annis. Leo vero imperator cœpit expandi in pecunias, quæ sibi fuerant a patre dimissæ, placuitque tam optimatibus quam populo, et visus est ad breve tempus pius esse, sanctæque Dei Genitricis ac monachorum amicus. Unde et metropolitanos ex monachis in primis sedibus collocavit, militiasque per themata fecit multas, et ordines in urbe amplificavit. Quamobrem thematum principes moti ingressi sunt omnes cum multitudine populi copiosa, petentes Constantinum filium ejus in imperatorem. At ille, ut moris est principibus, renuntiavit eis. *Filius, inquit, meus unicus est mihi. Idcirco vereor hoc facere, ne forte contingat mihi quod humanum est, et cum adhuc sit parvulus, morti eum tradatis, et alium promoveatis.* At illi cum juramentis profitebantur se ullum satisfacturos minime regnaturum præter filium ejus, etiamsi eum mori Deus voluisset. Hoc autem a Dominica die qua Palmarum solemnitas agitur, usque ad feriam quintam hebdomadæ majoris, populo in Hippodromio coacervato petente, sancta Parasceve jussit jurare illos, et juravit omnis populus in honorandis et vivificis lignis, tam scilicet ex thematibus et senatu quam ex interioribus ordinibus et civibus omnibus et bergasteriacis, imperatorem non admittendi exceptis Leone seu Con-

stantino ac semine ipsorum. Et fecerunt scripta, quemadmodum juraverunt, propriæ manus. Et in crastinum, Sabbato scilicet sancto, exivit imperator in tribunalium decem et novem accubituum, et provexit nobilissimum Eudocimum fratrem suum (nam Anthimum vivens pater ejus provexerat), et processit imperator cum reliquis Cæsaribus et tribus nobilissimis ac novo Constantino ad Magnam ecclesiam, et mutato indumento, sicut imperatoribus moris est, ambonem ascendit cum filio suo simul et patriarcha, et ingressus omnis populus posuerunt scripta sua in sancta mensa, et imperator locutus est sic: *En fratres, petitionem vestram adimpleo, et dono vobis filium meum in imperatorem. Ecce ab Ecclesia et de manu Christi eum suscipitis.*

At illi magna voce clamaverunt dicentes: *Fidejussor noster esto, Fili Dei, quia de manu tua suscipimus dominum Constantinum imperatorem ad custodiendum eum et moriendum pro eo.* Et in crastinum, quando videlicet magnus et Dominicus Paschæ dies celebratus est, decimo octavo Kal. Maias decimæ quartæ indictionis, auroræ crepusculo exiens imperator una cum patriarcha in Hippodromium, delato altario, omni populo contemplante, patriarcha fecit orationem, et coronavit imperator filium suum; et ita processit ad Magnam ecclesiam uterque imperator cum duobus Cæsaribus et tribus nobilissimis. Processit autem et imperatrix Heirene, cum præcessissent imperatores, sceptris obsequentibus per scholas antelatis, et ascendentibus per portæ ascensum in Catechumenia ecclesiæ, non exiens in plateam Emboli. Mense vero Maio ejusdem indictionis accusatus est Nicephorus Cæsar et frater imperatoris, quod insidias construxisset adversus eum cum spathariis quibusdam atque stratoribus aliisque hominibus regiis; et facto imperator silentio apud Magnauram exposuit populo quæ de se fuerant dicta. Qui unanimiter exclamaverunt ut uterque recederet de medio, non memorantes semper perjuri se patri eorum jurasse non admissuros post mortem ejus injuriam pati natos ipsius. Ast imperator rebelles cæsos et tonsos exsilio apud Chersonem deportatos fore decrevit, et climata illa sub custodia et munimine conservanda.

Anno imperii Leonis secundo confugit Telerigus Vulgarum dominus ad imperatorem, qui fecit eum patricium, jungens illi et uxoris suæ Heirenæ consobrinam. Cum autem baptizatum eum ex sancta quoque piscina suscepisset, magnifice honoravit pariter et amavit.

Anno imperii Leonis tertio sedit Ithimamas apud Dabecon, et seditionem commovit. Leo autem imperator militias Romanorum direxit, et ingressi sunt Syriam centum millia, quibus duces erant Michael Lachanodraco Thraciorum, Artahuasus Armenius Orientalium, Tatzates Bucellariorum, Basteratzes Armeniacorum, et Gregorius Obsciensium prætores; et circumdare Germanicam, ubi erat Hisbahalithius Madi, et apprehenderunt

omnes camelos ejus, et futurum erat ut caperent A etiam Germanicam, nisi muneribus persuasisset Lachanodraconi Hisbahal, et recessisset a castro. Et exivit in prædam regionis, et captivatis hæreticis Jacobitis Syris iterum ad castrum reversus est. Et misso Ithimamas exercitu a Dabeco et amiradibus bellum cum Romanis fecerunt, et ceciderunt amirades quinque et Arabum sex millia, ut ferunt. Et sexta feria redierunt: ingressi enim fuerant Dominica die. Præterea imperator facta majoma in Sophianis insedit in solio cum filio suo, et ita divulgavit prætores triumphos quos sumpserant. Transtulit autem hæreticos Syros in Thracem, et locavit eos illic.

Anno vero imperii Leonis quarto furore accensus Madi Arabum dux mittit Hisau cum virtute multa, Maurophorum scilicet Syriæ ac Mesopotamiæ, et descendit usque Dorylæum. Verum imperator præcepit prætoribus ne debellarent eos publico bello, sed munirent civitates et populum introducerent ad earum custodiam, destinatis et principibus magnis per singulas civitates, ipsique sumerent electorum militum terna millia, et insequerentur eos, ne dispergerent cursus, et incenderent ipsi primitus tam pabula equorum quam escas, ubicunque fuissent inventæ. Cum autem residerent Dorylæi diebus quindecim, et defecissent sibi quæ victui sunt necessaria, exilia eorum effecta sunt animalia, multaque in eis præda patrata est. Et reversi obsederunt Amorium die uno; quod cum vidissent munitum, et multam habere armaturam, reversi sunt nihil proficientes.

Anno imperii Leonis quinto Paulus Constantinopolitanus habetur antistes, venitque Madi Arabum dux Dabecum cum potentatu multo et apparatu, et misso filio suo in Romaniam ipse redit ad sanctam civitatem, et mittit Muchesiam, qui dicebatur Zelotes, et dat ei potestatem apostatas faciendi Christianorum servos et desolandi ecclesias sanctas. Et venit usque Hemesam, et repromittit se non compellere ad magarizandum nisi eos qui ex infidelibus dudum fuissent, donec patefacti sunt Hebræi et Christiani. Et statim cœpit impie cruciari, sicut nec Lysias olim vel Agricolaus, multosque perdidit. Sane femine gratia Christi Dei nostri vicerunt ejus insaniam; et hæc cum Nubitenes essent archidiaconi Hemesæ ac filii Esaiz, multam cruciatæ, cum non cessissent impietati, millena quippe flagra recipientes et aliis multis cruciatibus attentatæ, coronam victoriæ a Christo perceperunt. Pervenit autem et usque Damascum, et multas ecclesias desertas fecit, non intendens dato Christianis ab Arabibus verbo. Præterea octavo idus Februarias mortuo Niceta, de quo prædictum est, Constantinopoleos episcopo, secunda jejuniorum hebdomada, die Dominico, Paulus honorabilis genere, Cyprius, verbo ac actu cœruscans, post plurimam propter hæresim qua tenebatur excusa-

lionem, vi multa compellente consecratur patriarcha Constantinopolitanus. Media vero hebdomada jejuniorum tentus est Jacobus protospatharius ac Papias et Strategius ac Theophanes cubicularii et paracœmomeni, Leo quoque ac Thomas, æque cubicularii, una cum aliis religiosis viris, eo quod venerabiles imagines adorarent. Tunc denudans absconditam malitiam suam Leo, persecutoris filius, hos immisericorditer cæsos et tonsos perque medium urbis vinctos pompari fecit et in prætorio inclaudi mandavit; inter quos etiam dictus moritur Theophanes, confessor effectus et coronam martyrii consecutus. Reliqui autem omnes per hujus obitum probati monachi sunt ostensi. Ast Aaron ingressus in Armeniacorum thema obsedit Semalvos castellum ætate tota, et Septembrio mense cepit illud in verbo. Miserat autem Thummamam in Asiam cum quinquaginta millibus, et occurrens Michael Lachanodracone cursu modico suo debellavit eum, et jugulavit fratrem Theumamæ.

Eodem quoque mense quartæ indictionis mortuus est Leo filius Constantini hoc modo. Cum insaniret circa lapides, nimis adamavit coronam Magnæ ecclesiæ, et accipiens portavit eam, et exierunt carbunculi in capite ejus, et captus a valida febre mortuus est, cum regnasset annis quinque, diebus sex exceptis.

Mundi anno 6776, divinæ incarnationis anno 776, Heirene piissima una cum filio suo Constantino gloriose imperium divinitus accipit sexto idus Septembrias indictionis quartæ, quatenus mirabilis prædicaretur Deus etiam in hoc, per viduam feminam et puerum orphanum depositurus immensam contra se famulosque suos impietatem et adversus cunctas Ecclesias motam impugnatoris Dei Constantini tyrannidem, ut olim diaboli per piscatorum et illitteratorum infirmitatem. Post quatuor vero dies imperii sui, cum filius suus decem esset annorum, consilium facientes quidam senatorum voluerunt educere Nicephorum ex Cæsare et imperatorem statuere. Cum autem ad notitiam causa devenisset, tenti sunt Gregorius logotheta dromi, et Bardas dudum prætor Armeniacorum, Constantinusque vicarii spatharius et domesticus excubitorum, ac Theophylactus Rangabe drungarius duodecimæ insulæ, et multi alii; quos cæsos et tonsos in diversis locis exsilio relegavit. Porro viri sui fratres Cæsares ac nobilissimos tonsos sacerdotio fungi et populo communionem in festivitate Christi nativitatibus porrigere fecit, in qua procedens imperatorio more publice cum puero retulit ecclesiæ stemma, quod fuerat a marito sublatum, pulcherrime sabrefactum et pretiosis lapidibus venustatum. Promovit autem Helpidium prætorem in Sicilia, qui et ante illic prætor exsisterat. Porro decimo septimo Kalendarum Maiarum accusatus idem Helpidius quod cum Cæsaribus sentiret, et misso Theophilo spathario præcepit ut compendio raperet et duceret eum. Qui cum perrexisset, non dederunt illum Siculi. At illa hujus

uxorem ac filios cæsos et tonsos prætori misit A custodiendos. Junio autem mense omnia ulteriora themata destinavit ad clausuras custodiendi et observandi exitum Arabum, proponens eis caput Joannem sacellarium, qui erat eunuchus et domesticus ejus. At vero Madi misit Cebir cum virtute multa, et occurrunt in locum nuncupatum Milum, et inito bello superantur Arabes, et occiduntur ex eis multi, et ita cum confusione reversi sunt. Cœperunt præterea piissimi principes fiducialiter agere, et verbum Domini dilatarî, et qui volebant salvari, sine prohibitione mundo abrenuntiare, et glorificatio Dei exaltari, ac monasteria recreari, atque omne bonum manifestari.

Hoc etiam anno in longis Thracæ muris homo quidam fodiens invenit lapideam arcam, quam B cum expurgasset et revelasset, reperit virum jacentem et litteras conglutinatas arcæ, continentes hæc : *Christus nascetur ex Maria Virgine, et credo in eum. Sub Constantino vero et Heirene imperatoribus, o sol, iterum me videbis.*

Anno imperij Constantini et Heirenæ secundo direxit Heirene Costahim sacellarium et Mampalun primicerium ad Carolum regem Francorum, quo filiam suam nuptui traderet imperatori Constantino filio suo. Et facto placito ac jurejurando inter utrosque, reliquerunt Elisæum eunuchum atque notarium ad docendam illam Græcorum litteras simul et linguam; sed et ut erudiret eam et secundum mores Romanorum imperii. Constructis autem classibus numerosis, et electis ex thematicis populis ac principibus, qui sufficerent, promovit Theodorum patricium eunuchum, virum industrium, et direxit in Siciliam adversus Helpidium. Cumque multa fierent bella, vicerunt hi qui circa Theodorum erant. Quo viso Helpidius timuit, et sumptis quotquot habebat pecuniis cum Nicephoro transmeavit in Africam, et accepto verbo securitatis ad Arabes confluit; quem illi susceptum at Romanorum imperatorem relinchant, coronantes eum incassum, et ocreis et stemmate indubentes. Cum autem Romanorum in his populus vacaret, egreditur Madi filius Aaron cum potentatu et apparatu nimio, tam Maurophorum quam totius Syriæ et Mesopotamiæ atque deserti, et venit Chrysopolim, derelicto Bunuso ad obsidendum Nacoliæ et custodiendum dorsa sua. Misit autem et Burniche in, Asiam cum 30 milibus; qui cum debellasset Lachanodraconem cum themate Thracæstorum in loco Darino dicto, cum et ipsi triginta millia essent, quinque milia interfecit. Ast imperatrix misso Antonio domestico cum ordinibus obtinuit Barin, et concluserunt eos. Confugit autem ad eos Tazatius Bucellariorum prætor, odio quod contra Stauracium habebat patricium et logothetam dromi, eunuchum omnibus, qui tunc videbantur esse, præminentem et omnia disponentem. Et dato eis consilio pacem postulaverunt. Cum autem ad hoc

exiissent Stauracius et Petrus magister et Antonius domesticus, non studuerunt subtiliter agere, ut verbum caute acciperent et filios primorum, sed exeuntes inconsulte tenti sunt ab illis et compedibus vincti sunt, et coactæ sunt utræque partes ad faciendum pacem. Et donaverunt invicem, Augusta scilicet et Aaron, xenia multa, pacto firmato ut per singulos annos eis census tribueret. Et facta pace discesserunt, dimittentes etiam et civitatem Nacoliæ. Tulit autem et Atazates uxorem suam et omnem substantiam.

Anno imperii sui tertio, pace facta cum Arabibus et aditu reperto, Heirene mittit Stauracium patricium et logothetam dromi cum virtute multa contra Sclavinorum gentes. Qui cum descendisset in Thessalliam et Græciam, subjecit omnes et tributarios fecit imperio. Introivit autem et in Peloponnesum, et multam captivitatem et exuvias Romano imperio attulit.

Anno imperii Constantini ac Heirenæ quarto rediit Stauracius, de quo supra dictum est, e Sclavis, et triumpho manifestavit trophæa in Hippodromio. Mense autem Maio ejusdem septimæ indictionis exivit imperatrix Heirene una cum filio suo et virtute copiosa in Thracem, circumferens organa et cætera genera musicorum, et ivit usque Boream, et hanc edificari iubens nominavit Heirenopolim. Venit autem et usque ad Philippopolim cum omni securitate, et rediit, cum construxisset etiam Anchialum.

Eodem quoque anno et Arabum dux Madi, qui et Maumed, mortuus est, et obtinuit Moses filius ejus. Porro pridie Calendarum Septembrium ejusdem septimæ indictionis Paulus almificus et sanctissimus patriarcha infirmatus thronum reliquit et descendens ad monasterium Flori monachicum suscepit habitum, imperio ignorante. Cum autem hoc didicisset imperatrix, venit ad eum cum filio tristis et clamans, *Cur, inquit, hoc fecisti? At ille cum lamentis multis alt ad eam: Utinam nec unquam sedissem in sacerdotii throno, Ecclesia Dei tyrannidem patiente, præsertim cum scissa sit a reliquis universalibus sedibus et anathematizata! Quæ demum ascitos patricos et senatus primores misit ad eum audire quæ ab ipso dicebantur; qui dixit ad illos: Nisi synodus universalis fiat, et error qui est in medio vestri corrigatur, salutem non habebitis.* At illi dixerunt ei: *Et quare subscripsisti, eum consecraveris, non te consecraturum iconam?* Ait autem: *Etenim idcirco lamentis afficior et cucurri ad penitentiam, deprecaturus Deum, ne sicut sacerdotem me cruciet, qui tacuerim usque nunc et præ timore furoris vestri non prædicaverim veritatem.* Et in his obdormivit in pace, derelicto lamento multo tam imperio quam piis et religiosis rei publicæ viris: colendus enim vir erat, et supra mensuram misericors, ac omni reverentia dignus, multamque fidem ha-

bebat tam res publica quam imperium erga illum. Ex tunc ergo cœpit dici et disputari super sanctis imaginibus sermo ab omnibus cum fiducia.

Anno imperii Heirene cum filio quinto Arabum dux Moses provehitur, qui uno eis præfuit anno. Constantinopolitanus vero Tarasius habetur antistes. Hoc quoque anno collecto imperatrix Heirene omni populo apud Magnauram dixit ad eos : *Scitis, fratres, quid fecerit Paulus patriarcha; et si quidem vixisset, non utique pateremur hunc dimittere sacerdotii thronum, licet monasticum habitum induisset. Quia vero, sicuti Deo placuit, de vita migravit, provideamus hominem, qui possit pascere nos et Ecclesiam Dei didascalicis conservare sermonibus. Qui unanimitè omnes dixerunt non fore alium nisi Tarasium a secretis. At illa : Et nos, ait, illum eligimus. Sed resultat, et dicat pro qua causa non suscipit electionem imperii et totius plebis. At ille respondit populo dicens : Immaculatæ fidei nostræ Christianorum custodes, et eorum quæ in gloriam Dei sunt æmulatores fideles, imperatores nostri, tanquam omnium in beneplacitum ejus et in commodum nostrum curam facientes, et maxime nunc ecclesiastica negotia diligenter et sollicitè considerantes, quo summus sacerdos in hac regia urbe sua constitueret, in sua pietatis me animum assumpserunt, et ut manifeste mihi diceretur quod consiliati sunt præceperunt. Cumque ad hoc me indignum esse pronuntiare et nullum consensum efficerem, utpote qui jugum hujus sarcinæ portare vel sufferre non possem, jusserunt me adduci ante faciem vestram, pro eo quod hujus consilii unanimes et comprobatores effecti sitis. Et nunc, o viri, qui Deum timetis et semper hunc in cordibus vestris habetis, quique Christi vocatione, veri videlicet Dei nostri, nominamini Christiani, aio, audite brevis sermonis ab exiguitate ac humilitate nostra rationem. Ego quidem quidquid piis imperatoribus nostris et per omnia orthodoxis responderim, et in conspectu vestro orationis meæ apologia respondeam, timore deprimor ad consentiendum huic electioni, et vereor a facie Dei currere taliter et quomodolibet incircumspectus, ut non terribili damnationi succumbam. Si enim divinus Paulus apostolus, qui Dei voces audivit cælumque habuit erudiens se et paradisi inspector effectus est audivitque arcana verba et portavit nomen Dei coram gentibus et regibus, dixit : « Ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar, » quomodo ego, qui in mundo conversatus et cum laicis connumeratus in imperatoris administrationibus militavi, sic absque indicatione atque circumspectione possum insilire ad sacerdotii magnitudinem, horrendum conamen ad exiguitatem meam, et temerarium studium? Causa vero timoris et refutationis meæ hæc est : aspicio enim et video Ecclesiam, quæ supra petram Christum Dominum no-*

strum fundata est, scissam nunc et divisam, et nos alia atque aliter loquentes, et aliter eos Christianos qui in Oriente unius nobiscum fidei sunt; sed et his concordantes Occidentales, nos ab omnibus illis alienatos et a se per singulos dies anathematizatos. Diva pœna est anathema : procul a Deo emittit, et a regno cælorum expellit, ducens in tenebras exteriores. Nescit Ecclesiæ lex vel terminus sectam sive contentionem, sed sicut novit confiteri unum Deum, unum baptisma, unam fidem, ita et concordiam unam in omni ecclesiastico negotio. Nihil enim est in conspectu Dei tam acceptum atque placabile quam ut unum simul et una efficiatur catholica Ecclesia, quemadmodum in sinceræ nostræ fidei symbolo constemur. Et petimus nos, fratres, ut reor, et vos, quoniam scio timorem vos Dei habere, a piissimis et orthodoxis imperatoribus nostris synodum universalem colligi, ut efficiamur nos, qui unius Dei sumus, unum, et qui Trinitatis cultores existimus, uniti et unanimes et collegæ, et qui capituli nostri Christi sumus, efficiamur corpus unum compactum atque conexum, et qui sancti Spiritus sumus, efficiamur non contra invicem, sed pro invicem, et qui veritatis existimus, efficiamur id ipsum sapientes atque dicentes, et non sit in nobis certamen sive dissensio, ut patet Dei, quæ exsuperat omnem sensum, maniat nos omnes. Et siquidem jusserint orthodoxis propugnatores, imperatores videlicet nostri, postulationi meæ annuere, consentio et ego. Sin autem, impossibile est mihi hoc facere, ne subjiciar anathemati et inveniar condemnatus in die Domini nostri et justitiæ Judicis, ubi neque imperator, neque sacerdos, neque principes, neque hominum multitudo poterit eripere me. Et quidquid placuerit vobis, fratres, date apologiæ meæ vel, ut melius dicam, petitioni meæ assentionis vestræ responsum. Et libenter audierunt omnes quæ dicta sunt, consensum præbentes ut fieret synodus. At vero Tarasius rursus ad populum disputans ait : Leo imperator subvertit imagines; et quando synodus facta est, subversas illas invenit. Et propter quod imperatoria manu subversæ sunt, iterum quæstionem habet idem capitulum, quoniam antiquam consuetudinem in Ecclesia traditam præsumperunt, sicut eis libitum fuit, exterminare. Sed veritas Dei, ut apostolice dicamus, non est alligata.

Itaque octavo Kalendas Januariæ octavæ indicationis consecratus est almus Pater noster Tarasius patriarcha Constantinopolitanus; qui missis Romam synodicis suis et libello fidei suæ receptus est ab Hadriano papa. Mittens autem et Imperatrix petiit ut mitteret litteras suas et homines, quo invenirentur in synodo; qui direxit Petrum vicedominum (88) Ecclesiæ suæ, et Petrum Hegumenum S. Sabæ, viros honorabiles ac omni virtute adornatos. Misit autem et Antiochiam et Alexandriam tam imperatrix quam patriarcha : adhuc

NOTÆ.

(88) Vicedominus est œconomus. V. Hugonem Menardum ad Concordiam regularum c. 28, cui addo Flodoardum 1, 17, Fabæ.

namque pax, quæ facta fuerat cum Arabibus, non a persona venerant non dimiserat, sed retentos secum habebat.

Anno imperii sui sexto mittentes imperatores convocaverunt omnes, qui sub eorum erant potestate, antistites, pervenientibus quoque a Roma transmissis ab Hadriano papa litteris et hominibus, ut prædiximus, et ab Antiochia et Alexandria, et septimo Idus Augustas nonæ indictionis præses in templo Sanctorum Apostolorum apud regiam urbem cœpere sanctas Scripturas relgere, et objicere invicem, imperatoribus ac catechumenis insipientibus. Ast populus scholariorum et excubitorium atque ordinum cæterorum accusati a principibus suis, cum haberent adhuc et magisterium quoque nequam doctoris sui, denudatis gladiis irruerunt in eos, minitantes mortificare tam summum sacerdotem quam orthodoxos episcopos et abbates. Imperio vero per assistentes sibi familiares homines hos sedare nitente non acquieverunt, quin potius exprobraverunt. Cum autem patriarcha surrexisset et tribunal cum episcopis et monachis fuisset ingressus, hi qui maligni sensus eorum erant episcopi exierunt ad eos, clamantes atque dicentes: *Vicimus*. Et gratia Dei nemini nocuerunt furiosi illi et inhumani. Et taliter dissoluta synodo abiit unusquisque ad propria.

Anno imperii sui septimo misso Heirene Stauracio patricio et logotheta in Thracem, mense Septembrio, initio decimæ indictionis, ad ulteriora themata, persuasit eis sibi cooperari et depellere ab urbe impium populum, quem nequissimus Constantinus instruxerat et erudierat. Et cum se fingeret quod exercitum motura esset in Orientales partes, eo quod Arabes fuissent egressi, exiit omnis regius apparatus atque supellex usque ad Malagma; et introeuntes hi qui exteriorum thematum erant tenuerunt urbem. Mittens autem ad illos significat eis dicens: *Mittite mihi arma vestra: opus enim vobis habeo*. At illi stulti divinitus facti dederunt ea. Tunc missis familiis eorum in naves exsules eos emisit ab urbe, in propriam regionem unumquemque jubens abire, in qua et genitus esset. Et cum fecisset exercitum proprium et principes sibi obtemperantes, ipsa mense Maio iterum mittens per omnem locum convocavit episcopos, quo venirent in Nicænsium civitatem Bithyniæ ad efficiendum illic concilium. Et per totum æstivum tempus congregati sunt omnes apud Nicæam, siquidem eos qui ex Romanæ sedis et Orientalium

Anno imperii Heirene et Constantini octavo exiit Tarasius sanctissimus archiepiscopus Constantino-
poleos in Nicænsium civitatem, et celebrata est sancta et universalis septima synodus episcoporum, et recepit catholica Ecclesia priscum ornamentum suum, nil novum prædicans, sed sanctorum et beatorum Patrum dogmata immota custodiens, et novam hæresim abdicans, tresque falsos nominatos patriarchas anathematizans, Anastasium videlicet, Constantinum et Nicetani, atque omnes consentaneos eorum. Facta est autem prima conventio ac sessio episcoporum in ecclesia catholica S. Sophiæ Nicæne civitatis quinto Idus Octobrias indictionis undecimæ. Et Novembrio mense ingressi sunt omnes regiam urbem, et præses imperatoribus una cum episcopis in Magnaura lectus est tomus, et subscripsit tam imperator quam mater ejus, firmantes pietatem secundum antiqua dogmata, opera sacerdotum honori, et dimiserunt eos, et pace potita est Ecclesia Dei, quamquam inimicus zizania in operationibus suis seminare non cesset. Sed Ecclesia Dei semper impugnata triumphat.

Anno imperii sui nono Heirene imperatrix, pace soluta faciendi cum Francis nuptiales contractus, direxit Theophanem protospatharium et abduxit puellam ex Armeniacis nomine Mariam ab Amnia, et junxit eam Constantino imperatori et filio suo, cum ipse multum tristaretur et nollet, propter affectum quo erga Caroli filiam Francorum regis flagrabat, quam scilicet antea desponsaverat. Et consummaverunt nuptias ejus mense Novembrio indictionis duodecimæ. Interea Heirene misit Joannem Sacellarium et logothetam in Longobardiam, una cum Theodoro dudum rege majoris Longobardiæ, ad ultionem inferendam, si posset, in Carolum et quosdam subducendos ab illo. Descendunt ergo cum Theodoro patricio et prætore Siciliæ, et inito bello tentus a Francis amare peremptus est.

Anno imperii Heirene et Constantini decimo movit diabolus livore pietatis imperatorum homines, qui instigaverunt matrem adversus filium et filium adversus matrem: inflexerunt enim eam quasi ex præsignantibus futura cognitionibus certificati, a serenitate ei: *Non est prædestinatum apud Deum tenendi filium tuum imperium, sed tuum est a Deo tibi datum*. At illa ut mulier seducta, præsertim cum aurorem quoque principatus haberet, credidit ita esse, et non recogitavit quod ipsi volentes dispensare res id sub occasione prætenderent. Ergo cum imperator jam viginti esset annorum factus atque robustus admodum ei idoneus, videbat se nihil potestatis gerentem, et tristabatur, intuens e contrario Stauracium patricium et logothetam omnia possidere, omnesque ad illum procedere, et neminem ad se frequentare audere. Tunc consilio inito cum familiaribus perpauca hominibus suis, et

Petro magistratu et Theodoro patricio et Damiano æque patricio, firmavit quo comprehenderet eum et exulem in Siciliam destinaret, ipseque teneret imperium cum matre sua. Porro quinto Idus Februarias factus est horribilis terræ motus, ita ut non auderet quisquam domi dormire, sed omnes in hortis et sub dio tabernaculis factis et tentoriis extensis degebant. Ast imperatrix una cum filio suo egressa est ad S. Mamam. Cum autem Stauracio nuntiata fuisset præsignata res, commovet Augustam contra filium; quæ comprehensos homines imperatoris omnes cecidit atque totondit, una cum Joanne protospathario et bajulo ipsius, et exsilio relegavit in inferioribus partibus usque in Siciliam, Petrum vero magistratum dehonestationibus submittens in domo sua sedere præcepit, similiter et Theodorum patricium. Porro Damianum patricium cæsum et tonsam in castrum Apolloniadem exulem fore constituit. Percutiens autem et filium conviciisque multis lacessens egit ne procederet per dies non paucos. Cœpit autem adjuramentis submittere [jurare] militiam jam dicentem, quia Quousque tu vivis, non permittemus imperare filium tuum. Et jurabant omnes sic, nemine contradicere super hoc audente. Interea classis Arabum in Cyprum exivit. Quod præcognoscens imperatrix coacervavit et ipsa omnia Romana navigia, et misit adversus eos. Cum autem usque Myra uterque prætor venisset, divertit a promontorio Chelidoniorum, et ingressus est in Attaliæ sinum. At vero Arabes moti a Cypro, cum serenitas eos cepisset, circumferebantur in pelago. Cumque terræ proximi tenerentur, viderunt eos prætores, et acie directa præparati sunt ad bellandum. Theophilus autem Cibyrhæotorum prætor, cum vir esset robustus atque fortissimus, filius et ante omnes egressus tentus est ab eis; qui cum ductus ad Aaron fuisset ab eo videndus, adhortatus est ut proditor fieret et temporalia dona susciperet. Qui cum hoc nullatenus admisisset, per ampliusque coactus nequaquam cessasset, gladii animadversionem sustinens martyr optimus est ostensus.

Mundi anno 6283, divinæ incarnationis anno 783, anno vero imperii Constantini primo mense Septembrio, indictionis decimæ quartæ, venerunt qui adjurabant ad Armeniacorum thema; qui jurare minime consenserunt, quia Non imperabimur a filio tuo in vita tua, sed nec præponimus, inquirunt, nomen Heirenæ ante Constantini nomen, sed Constantini et Heirenæ, ut ab initio suscepimus. Misit autem iterum ad inflectendum eos Alexium spatharium et drungarium vigilæ. At illi tenentes eum, ut sibi præesset, provexerunt. Nicephorum vero patricium et prætorem suum custodiæ manciparunt, Constantinumque solum principem et imperatorem laudaverunt et acclamaverunt. Hoc comperto reliquorum populi thematum, prætoribus suis expulsis Constantinum tantum imperatorem et ipsi prædicabant. O maligni diaboli

versutias, quomodo per multa studet argumenta genus hominum perdere! Qui enim ante quindecim annos terribili jure jurando juraverunt et facta propria manus scripta in sancto tribunali recondiderunt, iterum jurabant se a filio ejus non imperandos in vita ipsius, et rursus hoc oblivioni tradentes Constantinum imperatorem bonæ famæ laudibus efferebant, non perpendentes miseri quod non oporteat reciprocum fieri juramentum. Necessitas enim incumbit ut omnem reciprocam jurationem perjurium subsequatur. Perjurium autem est abnegatio Dei. Collecti autem Octobrio mense decimæ quartæ indictionis hi qui ex thematibus erant apud Atroam, exquisierunt omnes communi consilio Constantiam imperatorem, vicesimum agentem annum. Timens autem Heirene impetum populi absolvit eum. At illi hunc quidem imperatorem affirmaverunt, hujus autem matrem respuerunt. Præterea direxit protinus imperator Michaelen Lachanodraconem et Joannem bajulum suum ac protospatharium, et juramentis submiserunt Armeniacos, ne susciperent Heirenem matrem suam imperatricem. Alexium vero confirmavit in prætorem suum. Et cum redisset imperator in urbem mense Decembrio, cæsum et tonsam Stauradium exulem fecit apud Armeniacorum thema ad satisfactionem eorum. In exsiliu nihilominus et Aetium misit, spadonem protospatharium et intimum ejus, et omnes domesticos ipsius spadones. Hanc autem cum suavitate sua et affluentia locavit in palatio Elcutherii, quod ipsa ædificaverat, in quo etiam pecunias multas absconderat.

Factum vero est eodem mense incendium, et concrematum est triclinium patriarchii, quod dicitur Thomaites, et quæstorum, et aliæ domus usque ad Milium. Cæterum Aprili mense Constantinus cum castra movisset contra Vulgares, venit ad castellum quod dicitur Probat, ad rivum scilicet S. Georgii; et cum occurrisset Cardamo domino Vulgaræ, pusillo circa vesperam facto bello, formidantes hi qui ex parte Romanorum erant, per noctem fugerunt et inglorii redierunt; quin et Vulgares metuentes reversi sunt.

Anno imperii sui secundo mense Septembrio castra movit imperator adversus Arabes, et profectus ab Amorio abiit Tarsum Ciliciæ. Cum autem venisset ad inaquosas turres, repedavit inanis mense Octobrio indictionis decimæ quintæ. Porro decimo octavo Kalendas Februarias rogatus imperator a propria matre et a multis optimatibus pronuntiat eam iterum imperatricem, et laude cum illo simul attollitur, ut a primordio Constantini et Heirenæ. Omnes quidem obediunt. Ast Armeniacorum thema pertinaciter instans ad hoc renititur; et quærit Alexium, qui paulo ante prætor in eis fuerat; et ab imperatore tunc evocatus et dignitate patricii honoratus penes ipsum degere videbatur. Hunc ergo propter hujusmodi requisitionem et quosdam sermones super illos dictos, quia videli-

cei regnaturus esset, cædens ac tendens in prætorio posuit.

Julio vero mense exercitum movit adversus Vulgares, et construxit castrum Marcellorum, et duodecimo Kalendarum Augustarum exivit Cardamus dominus Vulgaris cum omni virtute sua, et stetit in munitionibus. Fiducia vero fretus et a pseudopropheta credere persuasus quod ejus esset victoria, incircumspecte ac inordinate bellum infert, et valido vincitur Marte, fugatusque rediit in urbem, multis amissis non solum communis populi, sed et primatum, inter quos et Michael magistratus, Lachanodraco et Bardas patricius ac Stephanus protospatharius exsisterunt, Nicetas quoque ac Theognostus facti prætores, et homines regii non pauci. Sed et Pancratius pseudopropheta et astronomus, qui et victurum illum vaticinatus est. Abstulerunt autem Vulgares etiam sarcinam, pecunias, equos et aulæa una cum universo regio apparatu. Cum autem ordines collecti essent in urbe, consiliati sunt adneere Nicephorum ex Cæsare et imperatorem statuere. Quo comperito Constantinus misit, et eduxit utrosque filios Constantini avi sui ad S. Mamæ, et Nicephorum quidem oculis, Christophorum atque Nicetam Anthimumque atque Eudocium linguis privavit; cum quibus et prædictum Alexium patricium luminibus exorbavit, obediens maternis et prælati Stauracii patricii suadellis, ei asseverantium quod nisi hunc cæcum redderet, in imperatorem eum forent electuri. Facta est autem horum poena mense Augusto, die Sabbati, indictionis decimæ quintæ, hora nona. Verumtamen non in longum Dei justitia hæc actionem dimisit inultam; post quinquennium namque eodem mense et eadem Sabbati die orbatu oculis a propria matre Constantinus idem.

Anno imperii Constantini tertio audientes Armeniaci de Alexio patricio quod cæcus fuerat factus, custodiæ mancipavere prætorem suum, Theodorum videlicet Camuljanum patricium. Quo comperito imperator misit quidem primum ad eos nonnullos, post sanctum vero Pascha ipse per se movit exercitum contra eosdem Armeniacos una cum reliquis cunctis thematibus. Et septimo Kalendarum Juniarum primæ indictionis, die sanctæ Pen-tecostes, cum proditos eos Armeniorum fraude, qui cum ipsis erant, debellasset atque vicisset, comprehendit illos, et interfecit Andronicum spatharium et turmarcham eorum, et Theophilum turmarcham atque Gregorium episcopum Sinopæ; reliquos vero rerum jacturis et proscriptionibus subdidit. Porro mille victos exercitus ipsorum introduxit per Blachernarum portam in urbem, quorum faciebatur atramento et punctionibus superscripsit: *Armeniacus insidiator*. Dispersit eos tam in Siciliam quam in cæteras insulas. Armenii sane, proditores eorum, nil ab imperatore honoris seu liberalitatis assecuti castrum Camachan Arabibus tradiderunt.

A Anno imperii Constantini quarto ceperunt Arabes Thebesan castrum sub verbo, propter quod et principes ejus dimiserunt ad propria.

Anno imperii sui quinto Constantinus, odio habens Mariam uxorem suam, summisione matris suæ principatum appetentis et quo ab omnibus reprehensibilis judicaretur affectantis, coegit eam ut fieret monacha; quam cum inflexisset, tolonidit mense Januario, Et Aprili mense movit exercitum adversus Arabes, et mense Maio bellum iniens in occursum ipsorum, in loco qui dicitur Amusan, vielit, vertit, et hos insecutus est usque ad amnem. Et cum venisset Ephesum et apud Dei locum orationes fecisset, commercium nundinarum, quod centum erat auri librarum, indulsit ad famulatum S. Joannis apostoli. Augusto vero mense coronavit imperator Theodotem cubiculariam in Augustam, et desponsavit eam inique.

Anno imperii sui sexto, indictione prima, celebravit imperator Constantinus cum Theodote nuptiarum principia in palatio S. Mamæ per dies quadraginta prolongatarum. Mense vero Aprilis ejusdem indictionis nocturno tempore factus est terræ motus in insula Creta valde terribilis, mensæ autem Maio factus est Constantinopoli nimis horribilis. Cardamus præterea dominus Vulgaris denunciavit imperatori dicens: *Aut tribue mihi pacta, aut veniam ad auresam usque portam, et demoliat Thracem*. Ast imperator posita equina in mappa stercore transmisit ei: *Qualia, inquit, in mappa stercore transmisit tibi. Quæ, inquit, in mappa stercore transmisit tibi. Verum quia senex es, nolo ut fatigeris usque ad hæc loca, sed ego venio usque Marcella, et tu est, et quidquid judicaverit Deus fiat*. Et cum misisset imperator ad ulteriora themata, congressit populum suum et venit usque Versinithiam, et Cardamus usque ad lucum Abroleva; et cum formidaret, mansit in nemore. Ast imperator confortato populo suo abiit usque ad lucum Abrolevam, invitans eum per dies decem et septem. At ille non est ausus, sed repedavit fugax ad sua.

Eodem quoque anno et Arabes venerunt usque Aquorium, et cum nihil profecissent, reversi sunt, præda in circumquaque regionibus facta.

D Eodem autem anno Plato Sacudionis abbas se abscidit a communionem Tarasii patriarchæ, pro eo quod imperatorem in communionem receperit, et institutori tondere uxorem ejus Mariam, et Joseph monacho et abati monasterii quod appellatur Tanebatara coronare eum cum Theodote præceperit. Quod cum didicisset imperator, misso Bardanio patricio et scholarum domestico, atque Joanne comite Obsequii, Platonem introduxit in urbem, et reclusit intra claustra in templo principis militiæ quod est in palatio. Reliquos vero monachos eum nepotibus ejus, percussos exsilio relegavit apud Thessalonicam; quibus auxiliabatur mater imperatoris, tanquam his qui filio suo resistebant et confundeabant.

Anno vero imperii sui septimo, mense vero Septembrio, egressus est imperator cum matre sua, ut caleficeret apud Prusam. Octobrio vero mense natus est imperatori filius, quem nominavit Leonem. Quæ cum cognovisset imperator, derelicta matre apud Thermas una cum ordine regio universo atque principibus cursim in urbem regressus est. Quapropter hujus mater spatio reperto allocuta est et subtraxit muneribus ac repromissionibus agminum principes, ut deponeretur filius suus et ipsa singulariter imperaret, alios horum per se ipsam, alios vero per homines suos blandiens. Et attraxit ad se omnes, et præstolabatur congruum invenire diem. Interea Romæ obeunte Adriano papa consecratur Leo, vir honorabilissimus et per omnia reverendus. Mense vero Martio exivit imperator adversus Arabes, secum habens Stauracium patricium et cæteros amicos matris suæ, necnon et electam catervam expeditorum videlicet militum ex utriusque thematibus, viginti millia. Videntes hi qui circa Stauracium erant alacritatem populi et imperatoris, timuerunt ne forte bello inito ille vinceret et ipsi adinventis adversus eum frustrarentur insidiis. Ergo muneribus vigiliis persuaserunt eis mentiri, perhibendo Saracenos fugisse. Imperator itaque multum tristatus inefficax urbem ingressus est, et Kalendis Maiis mortuus est filius ejus Leo, et iuxit eum vehementer. Porro decimo sexto Kalendas Augustas ab equestri agone ad S. Mamam transeunte, transmeavit adversus eum comprehendendum hi qui erant ex ordinibus, quos mater imperatoris fuerat allocuta. Quo ille cogito in chelandium suum ingressus est, et transmeavit ad Pylas, volens ad Orientalium thema confugere. Erant autem cum eo et matris suæ amici, quos ille sic esse penitus ignorabat. Præterea exivit ipse et mulier ejus usque ad Tritonem. Porro consilio inito amici matris ejus, qui cum ipso erant, dixerunt ad semetipsos: *Si coacervatus fuerit ei populus, non jam dominus constringetur, nec latere poterimus eum, et perdet nos.* Materque ipsius congregatis in palatio Eleutherii eis qui ex ordinibus sibi fuerant collocuti, introivit palatium, et cum didicisset populi ad imperatorem concursum, timuit nimis, et tractabat qualiter mitteret episcopos ad eum et acciperet verbum et sederet in angulo. Verum scripsit occulte ad amicos suos, qui cum eo erant, quia Nisi modum quemlibet feceritis et tradideritis eum, verba quæ habebitis mecum indicare habeo imperatori. At illi meteuntes tenuerunt eum ad preces, et in chelandium inducto eo Sabbato mane venerunt ad urbem, et incluserunt eum in domo purpurea, in qua et natus est, et circa horam nonam crudeliter et insanabiliter oculos ejus evellunt, ita ut hunc mors subsequens confectum exstingeret, consilio matris ejus et consiliariorum ipsius. Obtenebratus autem est sol per decem et septem dies, et non dedit radios suos, ita ut aberrarent naves et ferrentur, omnesque dice-

rent atque confiterentur quod propter imperatoria cæcitatem sol obcæcatus suos radios retraxerit. Et taliter de cætero imperat Heirene mater ejus.

Eodem etiam anno et Romæ cognati beatæ memoriæ Hadriani papæ commoventes populum tumultuati sunt contra Leonem papam, et tenentes cæcaverunt eum, non tamen penitus lumen ejus extinguere potuerunt. At ille confugit ad Carolum Francorum regem, qui ultus est inimicos ejus amare, et iterum restituit illum in sedem suam. Cæterum vicem Caroli recompensans coronavit imperatorem in templo S. Petri apostoli, perungens oleo a capite usque ad pedes, et circumdans imperatoria vesta atque corona, octavo Kalendas Januarias indictionis nonæ. Igitur Romanis iterum imperat Heirene annis quinque.

Anno itaque imperii sui Heirene primo, id est cum secundo imperare cœpisset, confestim dirigit Dorotheum hegumenum Chrysopolitanum et Constantinum chartophylacem ecclesiæ Magnæ ad Abimelech partes Cappadociæ depopulantem atque Galatiæ, intercedens pro pace; quod tamen factum non est. Et Octobrio mense quidam rebelles in custodia positus in palatio Contherapia filiis impugnantis Deum Constantini ad Magnam confugere persuadent ecclesiam, quasi petentes securitatem subsequentiæ indemnitate suæ, quatenus per hujusmodi occasionem appellarent ex eis quemquam imperatorem. Et multo populo ad ecclesiam concurrente ingressus est Aetius eunuchus patricius, et eduxit eos verbo, nemine ad illos tendente, et exsilio damnaverunt eos apud Athenas. Duo autem patricii, Stauracius scilicet et Aetius, qui dilecti esse nocebantur imperatrici, facti sunt in alterutrum hostes, ita ut inimicitiam manifeste monstrarent, ambo intentionem habentes post mortem ejus cognatis suis imperium acquirendi.

Anno imperii Heirene secundo Abimelech exivit contra Romaniam, et misso expeditorum incursu descendit usque ad Magalina, et præoccupans in stabulis Stauracii equos imperatorio equitatu aptos sine læsione reversus est; et reliqui descenderunt usque Lydiam, et multam consecuti sunt prædam.

Mense vero Martio septimæ indictionis voluit Acamirus Sclovinorum Belziciæ princeps pulsatus ab Helladicis educere filios Constantini, et ex eis promovere imperatorem. Cum autem hoc cognovisset imperatrix Heirene, mittit ad patricium Constantinum Serantapichum Theophylactum filium ejus, qui spatharius erat et nepos suus, et omnium oculos eruit, et dissipavit consilium eorum contra se nequiter adinventum. Porro Paschalis festivitatis feriæ secunda processit Imperatrix a sanctis apostolis in curru aurato vecta, qui a quatuor equis albis trahebatur et a quatuor patriciis tenebatur, Bardano videlicet prætoræ Thracæsiarum, Sisinnio prætoræ Thracæ, Niceta domestico scholarum et Constantino Boila, jactans liberaliter hypatiam.

Mense vero Maio infirmata est imperatrix pene ad A mortem, et protenta est contentio eunuchorum. Aetius autem auxiliatus est Nicetæ patricio et scholarum domestico, et insequuntur severe Stauracium, credere facientes imperatricem quod imperium appeteret, ita ut atrociter irata illi, ascendens in palatium Tonchierium, dixerit rebellionis et simultatis sollicitatorem eum esse, et sibi celeris acquisite perditionis. Qui ad hæc apologia facta muniebat se ipsam. Insaniebat autem adversus Aetium et Nicetam jam dictos patricos.

Anno imperii Heirene tertio, mense Februario, indictione octava, jara dictus Stauracius tyrannidem ac simultatem in urbe regia construebat; scholarios, qui erant in ea, et excubitores una cum primis eorum pecuniis ac muneribus assumens ac placans. Heirene sane, pia imperatrix, silentio in Justiniani triclinio facto prohibuit omnem, qui militaret, adhærere Stauracio, et sic adepta sunt modicam tranquillitatem negotia. Aetius vero jam memoratus et Nicetas cum aliis quibusdam certatim adversabantur Stauracio, qui corde percussus sanguinem per os emisit spumosum ex partibus pectoris et pulmonis. Hoc medici aspicientes mortale pronuntiaverunt. Ast adulatores et imperiti, non solum medici, sed et quidam pseudomonachi et divini, juramentis credere persuaserunt usque ad diem mortis ejus, quæ facta est mense Junio ipsius octavæ indictionis, quod victurus et regnaturus esset. Quibus ille innixus seditionem in Cappadeciis construxit adversus Aetium fieri, quam non meruit vivens audire: post duos namque dies mortis ejus super hoc nuntius venit, et seditioni comprehensi exsiliis sunt et animadversionibus subditi.

Anno imperii Heirene quarto, octavo Kalendas Januariæ, indictionis novæ, Carolus rex Francorum coronatus est a Leone papa, et cum voluisset contra Siciliam classibus præliari, se poenituit, conjungi potius cum Heirene volens, legatis ad hoc directis sequenti anno, indictione decima. Martio vero mense novæ indictionis Heirene pia imperatrix Byzantiis civilia donavit tributa, Abydique ac Hierii ea quæ dicuntur commercia relevavit, magnis super his et aliis multis beneficiis gratiarum actionibus freta.

Anno imperii Heirene quinto Aetius patricius liber a Stauracio factus, et ideo securitate potitus, imperium ad fratrem proprium transferre satagebat, quem et monostategum fecit in Thracæ simul et Macedonia, ipse ulteriora themata tenens, Orientales scilicet et Opsicin. Cum ergo elatione referretur esset, eos principes, qui sublimiores erant, deonestans pro nihilo reputabat, qui et valde moesti adversus eos effecti, simultatem contra imperatricem meditantes, hanc in opus duxerunt. Pervenerunt autem apocrisiarii a Carolo et Leone papa directi ad Heirenem piissimam, postulantes ut jungeretur illi ad nuptias et uniret eoa et he-

peria; quæ profecto obaudisset, nisi Aetius iste, qui sæpe dictus est, inhibuisset, prævalens et imperium in proprium, sicut prædictum est, fratrem usurpans.

Sequenti autem anno, qui est primus imperii Nicephori, pridie Kalendas Novembriæ indictionis undecimæ, quarta noctis hora, cum feria secunda lucebat, idem Nicephorus cum patricius esset et logotheta generalis, tyrannidem adversus Heirenem piissimam concitavit, Deo quidem ineffabilibus ob nostrorum multitudinem peccatorum iudicis indulgente, cooperantibus ei Niceta patricio et domestico scholarum, et Sisinnio patricio fratre ipsius, vicis perjuris ac fraudulentis Triphyliis. Erant autem cum illis et Leo patricius Serantapichus, et Gregorius patricius Musulacii, et Theoctistus patricius et quæstor, atque Petrus patricius, seducentes quosdam ex populo, qui erant ex ordinibus. Cumque venissent ad portam quæ dicta est Chalce, custodesque falso ac subito deceperunt, persuaserunt eis ut crederent quod ab ipsa fuerint destinati, quatenus imperatorem eundem Nicephorum appellarent, eo quod Aetius patricius sibi vim inferret ad annuntiandum Leonem fratrem suum imperatorem. Qui mendacio tanto credentes, imperatorem pariter pronuntiaverunt eum qui erat tyrannus. Taliter ergo ad magnum palatium iidem patricii venientes ingressi sunt illud, indeque per totam urbem ignobiles et servos dirigentes acclamationem fecerunt ante mediam noctem, et custodes in circuitu palatii, quod Tentu Eleutherii nuncupatur, posuerunt, ubi eam contigit esse. Diluculo sane accersientes eam concluderunt in majori palatio, et ita processerunt ad Magnam ecclesiam ad coronandum aelestum. Convenit interea universa multitudo urbis, et omnes super his quæ agebantur moleste ferebant, maledicentes coronanti et coronando cunctisque congratulantibus eis. Et quidem cum religione ac ratione viventes divinum mirabantur iudicium, qualiter eam permisit, quæ pro recta fide more martyrum agonizaverat, a subulco expelli, præsertim cum ei devotissimi ejus præcipue adhærere propter avaritiam proposuerint, Leo scilicet eunuchus, patricius et sacellarius Sinopeos et Deo perosi Triphylii atque patricii, qui superius dicti sunt, qui donis plurimis ab illa ditati sunt, et cum ea sæpe convalescentes, et adulationibus cum juramentis horribilibus certam reddentes, omnibus mundi rebus se necessariorem reputare, quam haberent erga illam, benevolentiam affirmabant. Alii autem ut in ecstasi facti, gestorum certitudinem horum minime sentientes, somnium se videre putabant. Alii autem, qui duntaxat perpendere bene sciebant, præteritam felicitatem beatificabant et futuram per tyrannidem infelicitatem lugebant, maxime hi qui maligni voti tyranni experientiam quamdam ante perceperant. Porro universos communiter possidebat caligo et sine consolatione mentis defectio, ne per singula miserandæ illius

diei deformia verba scribens protelem sermonem. A Denique sequenti die sumptis quibusdam ex patri-
ciis ascendit ad imperatricem custodiae manci-
patam, simulans, ut ei moris erat, falsam benigni-
tatem, per quam et plures decepit, et excusans se
quod invitatus ad principatum condescenderit nec hunc
unquam desideraverit : maledicebat autem his qui
se provexerant et illam insidiis appetiverant, ut
proditor Dominum, postquam cum ipso cœnaverit ;
quos et imitatores illius existere testabatur. Osten-
sis etiam nigris calceamentis, amare se talibus uti
præter leges imperatorias affirmabat ; fiduciamque
habere dolose monebat eam, et cum juramentis, de
omni corporali requie, quam consequi dominam a
servo deceret ; nullamque arbitrari ærumnam casus
illius exhortabatur. Commonebat postremo nil occu-
lere a se imperialium thesaurorum, et damnabat
avaritiæ vitium, hoc illam habere non ferens :
langebatur enim eo vehementer omnia devorans,
omnemque in auro spem et fiduciam ponens. At
vero sapiens et Deo dilecta Heirene, quamvis con-
grueret ut passione tam repentina commutationis
utpote mulier teneretur, forti et sapienti prudentia
dixit ad eum, qui heri quidem servus perjurus
fuerat, hodie vero solers et seditiosus ac impu-
dens habebatur : *Ego quidem, o homo, Deum de-
puto pridem, cum essem orphana, exaltasse me, et
deinde super solium imperii, licet essem indigna,
provexisse me. Causam vero depositionis meæ mi-
himet applico et peccatis meis ascribo. In cunctis
autem ac modis omnibus sit nomen Domini benedi-
ctum, solius Regis regum et Domini dominorum.*
Porro modum promotionis tuæ Deo reddo, quo excepto
nil fieri credidi. Verumtamen delatas mihi contra te
super dignitate, qua nunc circumdaris, auditiones
non ignoras ; quas veras fuisse rerum finis ostendit,
quasque si moleste tulissem, facile mihi erat inter-
ficiendi te. Sed modo juramentis tuis fidendo, modo
tibi parcendo, multos mihi devotos parvipendi, Deo
quæ mea sunt dans, per quem reges regnant et po-
tentes obtinent terram. Sed et nunc, cum sis pius et
ab ipso provectus, te ut imperatorem adoro, et peto
meæ parcere infirmitati. Et concede mihi a me con-
structam Eleutherii domum in reconciliationem in-
comparabilis calamitatis meæ. At ille ait : *Et si hoc
vis fieri tibi, jura mihi per omnem divinam virtutem
non absconsuram te quidquam ex thesauris imperii,
et adimpleo postulationem tuam, et omnem tibi pla-
cationem et requiem facio.* Quæ juravit ei ad pre-
tiosa et vivifica ligna, quia Non celabo te usque ad
obolum unum ; quod et fecit. Verum ille, quod
desiderabat adeptus, protinus exsilio relegavit eam
penes insulam principis, in monasterio quod ipsa
ædificaverat, cum adhuc essent in urbe missi Ca-
roli et quæ agebantur aspicerent. Vorax igitur iste,
cunctorum imperio percepto, nec saltem parum

quid valuit hypocrisi tegere inditam malitiam et
avaritiam suam, sed quasi recisurus injustitiam,
nequam in Magnaura et injustum constituit fore
judicium. Intentio namque tyranno erat, ut ipsæ
res ostenderunt, non pauperibus jura tribuendi,
sed per hoc omnes qui magni erant inhono-
randi (89) et captivandi, et ad se quæ cunctorum
erant impie transferendi ; quod et fecit. Videns
autem omnes adversus se contristatos, et pavens
ne forte memores Heirenæ piæ beneficiorum
asciscerent eam iterum ad imperium, Novembrio
mense, hieme nimium imminente gravi, non est
ipsius misertus immisericors ille, sed exsilio de-
portari præcepit in insulam Lesbium et cautissime
custodiri, quin et a nemine penitus contueri. Porro
pridie Kalendas Maias mortuus est Niceta Tri-
phylius, ut aiunt, a Nicephoro veneno extinctus.
Et Nonis Maiis, feria quinta, cum Nicephorus ad
suburbana Chalcedonis exiisset equumque man-
suetum et mitissimum ascendisset, hunc ex Dei
providentia dejiciens dextrum pedem ipsius contrivit.
At vero decimo quarto Kalendas Augustas, feria
quarta, hora prima, Bardanes patricius et prætor
Orientalium, qui cognominatus est Tureus, appel-
latus est imperator ab omnibus ultra sitis thematibus.
Qui multum renisus ut evaderet illos minime
valuit, et descendens usque ad Chrysopolim, cum
circuisset diebus octo et minime fuisset receptus,
rediit usque ad Malagma. Qui metuens Deum, et
recogitans ne forte per se mactatio Christianorum
efficeretur, misit ad Nicephorum, et accepto verbo
in scriptis propriæ manus ejus, in quo et Tarasius
sanctissimus et patriarcha et omnes patricii sub-
scripserunt, quod illæus et indemnus cum omnibus
qui secum erant foret servandus, sexto Idus Se-
ptembrias media nocte clam fugiens descendit ad
Cium Bithyniæ in monasterium Heraclii, et invento
chelendio, quod ab imperatore super hoc fuerat
missum, tonsus est et indutus stola monachica ;
et ingressus illud abiit in insulam, quæ dicebatur
prima, in qua ædificaverat monasterium, opinatus
quod veritus foret terribile verbum quod dederat
sibi contemptibilis Nicephorus, et in nullo esset
lædendus. At ille primo quidem denudat illum sub-
stantia ejus, et occasione accepta omnes thematum
principes et habitatores ; quosdam autem et de re-
gia urbe captivavit, exercitum autem roga priva-
tum deseruit. Verum quis sermo enarrare con-
digne sufficiet opera, quæ diebus illis ab eo sunt
gesta per indulgentiam Dei propter commissa
nostra ? Nona die Augusti mensis undecimæ indictionis
defuncta est imperatrix Heirene in exsilio
insulæ Lesbi, et translatum est corpus ejus in
insulam principis, in monasterium quod ipsa con-
struxit.

Mundi anno 6246, divinæ incarnationis anno 746,

NOTÆ.

(89) *Inhonorandi*, ἀτιμάσαι. Tertullianus *De fuga in persecut.*, « inhonores illum ; » et *inhonorabilis* apud eundem. S. Ignatius ep. ad Philad., ἀτιμάσαν-

τες αὐτοῦς. Vet. int. « inhonoraverunt ipsos ; » alii *dehonorare* vertunt. FABR.

anno imperii sui secundo Nicephorus coronavit a Stauracium filium suum per Tarasium sanctissimum patriarcham in ambone Majoris ecclesie in imperatorem, cum esset inutilis ad tantam modis omnibus dignitatem, tam scilicet aspectu quam robore simul et sensu. Ceterum Nicephorus, qui nunquam usquam veritatem servavit, Lycaonenses quosdam, imo vero Lycanthropos, concordet et consentaneos ad Proten insulam mittens, jussit eos noctu hanc ascendere et prædictum, quasi se ignorante, luminibus privare Bardanum, et post facinus ad ecclesiam fugere. Quo facto tam patriarcha et senatus quam omnes Deum timentes acriter doluerunt. Ast imperator nequissimus Nicephorus cum juramentis omnes primores Lycaonenses simulatus, exquirebat in eos, ut putabatur, ulturus, omnia secundum ostentationem et nihil secundum Deum jugiter agens. Erat enim illi præcipue cum reliquis prævaricationibus et hujusmodi quoque mentis idioma, per quod videlicet et ante imperium multos seduxit: verumtamen in ridiculum habebatur hoc ejus liquido scientibus studium, ita ut impudentia multa semper caligosa et polluta facies ejus tunc inaccessibilis fieret per dies septem, eo dolose intra cubiculum imperatorum ejulante: nam et naturaliter ei muliebres aderant lacrymæ, quas multis pravis et pseudo-christianis inesse procul dubio constat, quanquam plurimos non latuerit. Mense vero Augusto cum adversus Arabes exisset, occurrit eis apud Chrason Phrygiæ, et inito bello superatur, multisque amissis propemodum et ipse vitus foret capiendus, nisi principum quidam fortissimi hunc a necessitate vix salvare prævaluissent.

Anno imperii Nicephori tertio, simultate facta in Persica, descendit Arabum dux pacificaturus eos. Nicephorus autem spatio reperio ædificavit Ancyram Galatiæ et Thebasan et Andrasum. Misit etiam et cursus, qui revertuntur nihil proficientes, sed et contra potius plurimos admittentes.

Anno imperii Nicephori quarto, duodecimo Kalendas Martias, Tarasius sanctissimus patriarcha Constantinopolitanus gloriose diem clausit extremum, et elatum est lipsanum ejus in angustum ponti, et sepultum est in monasterio quod ipse construxerat, quarta feria primæ jejuniorum hebdomadis. Et mense Aprili, die Dominico sancti Paschæ, consecratus est sanctissimus patriarcha Nicephorus a secretis, electione totius populi ac sacerdotum insuper et imperatorum. Sane Plato ac Theodorus hegumeni monasterii Studii non consenserunt consecrationi Nicephori, sed et oppido restiterunt, schisma meditantés, causam veluti rationabilem habentes, quod ex laicis non oporteat repente ad episcopatum accelerare. Quos imperator Nicephorus urbem pellere volens correctus est, quibusdam consilium dantibus, asseverando non fore laudabilem patriarchæ creationem, si prædictorum rejectio et tanti destructio fieret monasterii, se-

ptingentorum videlicet circiter monachorum sub Theodori regimine ordinatorum.

Eodem quoque anno movit exercitum Aaron Arabum dux adversus Romaniam, in virtute gravi, trecentorum videlicet millium, tam a Maurophoris, quam Syria et Palæstina et Libya coacervata. Et cum venisset Tyana, ædificavit domum blasphemie, et obsidens cepit tunc Heraclios castrum, quod erat valde munitum, et Thebasan et Malocopean et Sideropelum et Anandarum. Misit autem cursum sexaginta millium bellatorum, et descendit usque Ancyram, et hac visa reversus est. Ast imperator Nicephorus metu et impossibilitate detentus exivit, et ipse in desperatione fortia infortunii demonstraturus. Et multis trophæis factis misit ad Aaron metropolitam Synadorum et Petrum hegumenum Gulæi et Gregorium œconomum Amastræ, postulans fieri pacem. Et multum disputantibus eis, firmaverunt pacem, ut per unumquemque annum tribueret illis trecenta millia numismatum, et tria numismata in tributum capitis imperatoris, et tria filii ejus; quibus acceptis Aaron jucundatus est, et exsultavit plus quam si dena millia suscepisset talenta, tanquam qui subegisset Romanorum imperium. Porro convenit inter eos castra, quæ destructa fuerant, non reædificanda. Cumque Arabes reversi fuissent, construxit eadem continuo castra, et præmunivit. Quo comperto Aaron misit iterum, et recepit Thebasan, missoque stolo in Cyprum ecclesias destruxit, Cyprios emigravit, et multo excidio facto pacem dissolvit.

Anno imperii sui quinto castra movit Nicephorus contra Vulgares. Et cum venisset Hadrianopolim, et sensisset quod simultatem contra se Imperatorii homines et quidam ex ordinibus meditarentur, inefficax repedavit, nihil proficiens, nisi quod tantum ultionem contribulibus intulit, horum multos cædibus, exiliis et proscriptionibus rerum submittebat.

Anno imperii Nicephori sexto, mense Septembris, Aaron Arabum dux cum classi contra Rhodum Cumeid direxit; qui cum subito transmeasset Rhodumque pervenisset, multum in ea excidium fecit. Verumtamen municipium quod in ipsa erat, non impugnatum remansit. Cum autem ipse remearet, evidenter impugnatus est a sancto et miraculorum patratore Nicolao. Cum enim Myra venisset et sacram ejus arcam contereere tentavisset, aliam pro illa contrivit. Moxque classim multa ventorum et marinorum fluctuum, tonitruorum quoque ac fulgurum inæqualitas comprehendit, ita ut plurimæ scaphæ conquassarentur, ipseque impugator Dei Cumeid virtutem sancti cognosceret et periculum præter spem evaderet. Porro decimo tertio Kalendas Januariæ Nicephorus post multam electionem virginum, ex omni potestate sibi subdita, causa copulandi Stauracium filium suum conjugii factam, Theophanam Atheniensem, agnatam B. Heirene, quæ viro desponsata erat et sæpe cum ipso cubaverat, separavit ab eodem viro, et ipsi Stauracio

misero copulavit impudenter, ut in aiiis, et in hoc quoque prævaricator effectus. Alias vero duas ista pulchriores, quas cum ea elegerat, manifeste corrupit in eisdem nuptiarum diebus, ab omnibus idem obscenus irrisus. Denique Februario mense simultatem excogitantes adversus eum multi ex proceribus, Arsabir quæstorem et patricium, virum pium et rationabilissimum, elegerunt. Quod cum multiformis Nicephorus agnovisset, ipsum quidem cæsum et tonsum monachum scicit et exsilio relegandum in Bithyniam misit, reliquos autem cædibus et tonsuris et publicationibus insuper et exsiliis subdidit, non solum mundialis vitæ principes, sed et episcopos sanctos et monachos, necnon et Majoris ecclesiæ synocellum et sacellarium et char-tophyllacem, viros rationabiles et reverentia dignos.

Anno imperii Nicephori septimo Aaron Arabum dux mortuus est in interiore Perside, quæ vocatur Cbirsusan, et suscepit principatum Maamed filius ejus scrupulosus per omnia, contra quem Abdelas frater ejus seditionem concitans intestini belli factus est auctor. Et hinc hi qui in Syria et Ægypto ac Libya erant, in diversos incisi principatus, tam publicas res quam alterutros subverterunt, mactationibus et rapinis ac diversis flagitiis contra se contraque subditos Christianos confusi. Ac per hoc ecclesiæ, quæ in sancta Christi Dei nostri erant civitate, desertæ factæ sunt, et monasteria duarum magnarum Laurarum (90), sanctæ videlicet memoriæ Charitonis et Cyriaci atque S. Sabæ, necnon et reliqua cœnobია SS. Euthymii et Theodosii. Theodorus autem hegumenus Studii et Joseph frater ejus, archiepiscopus Thessalonicensis, una cum Platone inclauso et cæteris monachis suis a communionem recesserunt Nicephori sanctissimi patriarchæ propter Joseph vicedominum, qui prævaricatorie coronaverat Constantinum et Theodotem. Tunc Nicephorus imperator occasione percepta, cum episcopos multos et hegumones congregasset, synodum adversus illos celebrari præcepit, per quam monasterio et urbe dejecti exsilio sunt destinati, mense Januario, indictione secunda.

Eodem etiam anno dum roga penes Stromenem amnem populo distribueretur, irruentes Vulgares hanc ademerant, auri libras centum et mille, multumque populum occiderunt cum prælore atque principibus. Erant enim et cæterorum thematum ibidem taxati principes non pauci, qui omnes illic periere. Ceperunt autem et totam sarcinam, et ita reversi sunt.

Eodemque anno ante sollemnitatem sancti Paschæ Crumans Vulgarum dux, acie contra Sardicam di-

recta, dolo hanc cepit verbo, ex militiis Romanicis interfectis sex millibus, absque multitudine privatorum (91). Nicephorus autem quasi adversus eum tertia feria hebdomadæ salutaris passionis egressus dignum quidem sermone nihil omnino gessit. Hos autem principes, qui de cæde salvati sunt, verbum salutis deposcunt, cum dare dedignatus fuisset, ad hostes confugere compulsi, inter quos erat et Eumathius spatharius, mechanicæ artis expers (92). Ast Nicephorus præ multo dedecore juratoris sacris regiæ urbi persuadere satagebat, ut crederet quod festivitatem Paschæ in aula Crumni celebraverit. Præterea cum civitatem Sardicam, quæ destructa erat, ædificate voluisset, multitudinibus resistentibus, timens. . . . persuadendum turbis imperatorem postulare super ædificio. At illi setiso ingenio, ut ex æquam illius argumentationibus subministrato, tumultuantur adversus eum et adversus principes suos per horas sex, et irruentes rumpunt tabernacula ipsorum. Cum autem venissent usque ad imperatorium, injuriis et maledictis hunc multis submitunt, ulterius se non sufferre immensam avaritiam et nequam moliminis ejus animum dejerantes. At ille repentino simultatis pavore perterritus surrexit a mensa. Et primo quidem per Nicephorum ac Petrum patricos juramentis et persuadilibus verbis sedare conabatur exercitum. At illi modica quiete potiti quemdam collem ceperunt, et actus quem per se manibus habebant oblitii sunt, *Kyrie eleison*, exclamantes, ac si super quodam terræ motu imbriumve defectu. Ille autem utpote semper ad omne malum paratus, clandestinis muneribus noctu multis ex principibus pellectis, in crastinum ipse per se ipsam medius veniens allocutus est turbas de omni tranquillitate, ac super æquali erga natos eorum affectu juramentis horribilibus eos certificans, et continuo regiam pervenit ad urbem, Theodosio patricio ac primoscrinio, cognomento Salibaran, deserto ad perdendum ex alterutris eos qui seditionem patravissent. Cumque multitudines reverterentur, rogas eis apud S. Mamam se tribuere fingens, cædibus et tonsuris ac exsiliis multis ex eis punitis, Chrysopolim reliquos traneduxit, calcans tanta et tam horribilia juramenta. Illi vero propter seramnam igneam fluvium meatum appellaverant.

Anno imperii sui octavo Nicephorus post implas animadversiones militibus prorsus humiliare tractans Christianos exules ex omni themate in Sclaviniam fieri jussit, horum autem substantiæ ventidari. Et erat hæc res captivitate non minor, multis ex amentia blasphemantibus et inimicorum lætursus poscentibus, aliis nihilominus circa parentalia se-

NOTE.

(90) Laura monasterium. Synodus Nicæna act. 1. ex libro S. Sabæ: δι' Ἀναστασίου τοῦ δουκὸς τῆς νέας λαύρας αὐτοὺς ἐξέωσε. Metaphrastes Sept. in Charit. τῆν ἴδην μνημονευθεῖσαν ἱερὰν λαύραν εἰσοδομαί. Adde Constantinum *De admira. imp.* p. 53 ed. primæ, Nicephorum Callistum t. 2, p. 555 et 561, Jo. Moschum Limonarii c. 4. Anonymus in Constantino Leonis F. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωμανδῶ

ἀποστειλάς εἰς πάντα τὰ μοναστήρια καὶ τὰς λαύρας. Fama.

(91) Privati opponuntur militibus. Glossæ: ἰδιώτης ὁ κοινός. Privatus paganus, plebeius. In.

(92) *Expers*] peritus. Dositheus magister in *Glossario*: expers, gnarus, sciens. *Glossarium Latino-Græcum*: expers, ἀπειρος καὶ ἔμπειρος. Ib

puera lamentantibus et defunctos beatos asseverantibus. Fuerunt autem et qui suspendiis usi sunt, ut a malis eriperentur. Etenim immobilia, quæ inerant, sibi secum ferre non poterant, et substantiam, quam ex parentalibus doloribus possederant perditam contemplabantur, et impossibilitas omnis omnes habebat. Hæc quidem inchoata sunt a Septembrio mense, porro circa Pascha finita sunt. Secundam vero cum hac afflictionem admoventes, militare præcepit egenos et armari adversus compatriotas, conferre nihilominus etiam decem et octo ac dimidium numisma per singulos fisco, una cum omni proximitate tributa publica. Tertiam malignitatem inferens iussit pendere et augeri horum tributa, et præstare charitaticorum causa siliquas binas. Et ad quartam nequitiam suam reditus omnes augeri præcepit. Quinta vero afflictione illata a venerabilium domorum inquilinis, orphanotrophii scilicet et hospitalium, gerocomiorum quoque ac ecclesiarum et monasteriorum regalium, per singulos focos census exigi a primo tyrannidis ejus anno præcepit. Cæterum quæquæ meliora erant in rebus, in regiam curatoriam deferri jubebat. Sextam commovens afflictionem, inspici a prætoribus jubet eos qui ex paupertate repente creati essent, et ab his pecunias exigi quasi ab inventoribus thesaurorum. Septimam quoque adveniētes eos qui ante 20 annos invenerant, et usque adhuc dolium aut vas quodcumque, omnibus propriis privari pecuniis. Octavam, eos qui ex avis vel patribus hæreditaverant et divisa substantia pauperes facti fuerant, ex eisdem annis 20 redhibitionem publico præbere jubebat. Et eos qui emerant extra Abydum corpora servilla, bina numismata in tributum dare præcepit, maxime illos qui in Dodecaniso erant. Nonam, nauceos, qui habitabant maritima, et maxime miaoris Asiæ, nunquam terreno labore viventes, emere de rebus quæ ab illo rapiabantur cogebat, utcumque appretiantur ab ipso. Decimam, insignibus Constantinopoleos naucleriis collectis dedit ad usuram quatuor siliquarum numisma, cum auri librarum duodecim persolverent, simul et consueta commercia. Hæc ex multis mihi summatim pauca descripta sunt, significanti multimodum ejus ad omnem speciem avaritiæ molimen. Quæ enim in regia urbe primoribus mediocribus et exiguis ostensa sunt mala, nequeunt scribi, alios quidem eo investigante qualiter domi viverent, ac submitte malignorum quosdam servorum derogandi dominis, et in primordiis quasi dubitante super his quæ dicebantur, deinde vero affirmante calumniam. Id ipsum autem et super ignobilibus gerebat, dignos honoribus judicans detrahentes. Præterea domorum multos habitatorum a prima in tertiam generationem subvertebat, spe fretus quod quanto celerius ruerent, tanto has ipse foret hæreditate citius possessurus. Dignum autem est ut et hoc causa voluptatis seu paradigmatis memoriæ commendemus. Cerularius

A quidam erat in foro ex laboribus suis locuples et nihil egens. Quo accersito omnium vorax imperator ait : *Pone manum tuam in vertice meo, et jura quantum tibi sit aurum.* Qui parum tanquam iudignus recusans, coactus est ab eo facere hoc, et centum libras se dixit habere, quas eadem hora præcepit afferri, dicens : *Tu quid opus habes sollicitari? prande mecum, et tolle libras decem, et his vade contentus.*

Anno imperii sui nono Nicephorus contra Christianos adinventiones extendit, inspectiones sine Deo in emptionibus animantium, diversorum pabulorum ac fructuum injustas, titulationes et jacturas principum, fenerationes in navibus, qui omnibus legem ponebat ne ad usuram quidquam tribueretur, et alia dena millia in alorum commenta, quorum particularis historia onerosa est his qui compendiosas discere causas exquirunt. Kal. autem Octobribus, tertia feria, evaginato quidam dissipatus in habitu monachi gladio cujusdam militantium cucurrit in palatium, Nicephorum interficere querens. Duo vero ex his qui circumstabant, irruentes in eum, atrociter vulnerati sunt ab illo. Comprehensus autem et multis pœnis affectus excusavit se, dæmonium habere prætendens, nulumque prorsus accusans. At ille hunc in ligno munivit cum patientibus. Multi ergo deinceps argurati sunt, enormis fore mali hoc signum asseverantes tam imperantibus quam subjectis, quemadmodum et in impio Nestorio factum est. Manichæorum vero, qui nunc Pauliciani et Athingani dicuntur, quique in Phrygia et Lycaonia constituti confines et vicini ejus habebantur, amicus ferventissimus erat, responsis eorum semper et immolationibus congratulatus, in quibus, et quando Bardanus patricius contra se insurrexit, his advocatis hunc molitionibus ipsorum subegit. Taurum quippe in quodam lacu ferreo palo cornibus alligans ad terram incurvatum, sic dum mugiret et volutaretur occidi fecit, hujusque vestem in mola versa vice molens et incantationibus usus victoriam tulit, permittente Deo propter multitudinem peccatorum nostrorum. Isti locum sub imperio ejus adepti sunt intrepide conversandi; unde multi leviorum infandis eorum corrupti sunt sectis. In Exacionio vero quidam falsus eremita Nicolaus nomine et quidam cum eo blasphemii facti fuerant etiam recti sermonis venerabiliumque imaginum adversarii, quos Nicephorus defendebat, et summum sacerdotem omnesque secundum Deum viventes tristes hac pro causa reddebat. Sæpe namque adversus eos queritantibus indignatus est, inimicitias invicem cogitantibus valde congratulans, deridens omnem Christianum proximum diligentem veluti divinatorum mandatorum eversor; cui studium erat judicis irrationabilia et rationabilia contra omnem hominem in Magnauræ pœnalio commovendi, quæ nemo vacaret agere adversus impietates ejus. Denique militares principes more servorum uti episcopis et in-

ferioris ordinis clericis jussit, audituros episcopia et monasteria, et his quæ eorum essent auctorabiliter abusus; eosque qui a sæculo divinis contulerant obsequiis aurea vel argentea vasa vituperabat, et ecclesiarum quæque sacrata pro communibus haberi dignum fore dogmatizabat, instar Judæ tale quid super Dominico decernentis unguento. Antecessores vero suos imperatores universos velut improvidos accusabat, generaliter omnium providentiam auferens, simul et dicens neminem posse imperantem circumventri, si voluerit is qui imperat strenue principatum tenere. Sed vanus factus est in cogitationibus suis divinitus occidens. Interea mense Februario ejusdem decimæ quartæ indictionis, primo sabbato jejuniorum, obvii facti Saraceni penes Euchaitam Leoni prætori Armeniacorum, deferenti thematis rogam, hanc abstulerunt cum multitudine populi copiosa. Talenta vero erant sexdecim, quæ sunt libræ mille et trecentæ. Et nec sic redargutus Nicephorus ab avaritia sua cessavit. In his ergo signis novus Achab non eruditus; qui contra, Phalaride ac Mida ambitiosior factus, contra Vulgares prælium præparat una cum Stauracio filio suo. Et Julio mense a regia urbe digressus, jussit Nicetæ patricio et generali logothetæ publicos ecclesiarum et monasteriorum census imponere, et octo annorum præteritorum redhibitiones a principum domibus exigere, et erat lamentum magnum. Cum autem querimoniam audiret a quodam proprio famulo, Theodosio videlicet Salibara patricio dicente sibi: *Omnes, o domine, contra nos clamant, et in tempore tentationis omnes casui nostro congratulabuntur, ait ad eum: Si Deus obdurans obduravit cor meum ut Pharao, quid boni erit his qui sub manu mea sunt? a Nicephoro, Theodosi, nosi expectare præter quæ a te conspiciuntur.* Hæc Dominus novit. Ipse ego conscriptor horum viva voce audivi a Theodosio. Collectis itaque militiis, non solum ex Thracæ, verum etiam ex ulterioribus, cum his etiam egenos pedites cum propriis stipendiis contra Vulgares, fundis et virgis armatos et blasphemantes minavit. Crumnus autem multitudes timens, cum esset Marcellis, petebat pacem. At ille nequam consiliis et paria consentientium consiliorum suorum suasionibus prohibitus est, et post multos anfractus per avia loca præcipitanter, temerarius simul et pavidus, ingreditur Vulgariam decimo tertio Kalendas Augustas, eum Sirius appareret cuncta consumens, frequenter affatus, *Quis ibit, inquit, et decipiet Achab, quia sive Deus sive adversarius trahit me nolentem?* Porro priusquam ingressus fuisset Vulgariam, Byzantius hujus dilectus famulus ad Crumnus a Marcellis confugit, secum subrepta veste imperiali et auri libris centum. Multi autem hujus fugam in malum Nicephori auspiciati sunt. Tribus quippe diebus post primos confictus se prosperari opinatus non prospera facienti Deo victoriam ascribebat, sed Stauraci solius bonam fortunam bonamque consilium prædi-

cabat, et principibus, qui introitum inhiibuerant, minabatur. Irrationabilia quæque animantia, infantes et omnem ætatem immisericorditer occidi præcepit, et mortua comprovincialium corpora insepulta dimisit, solius spoliolum collectionis diligentiam faciens. Claves autem et signacula penetrabilibus Crumni superimponebat, ea ut propria de cætero muniens. Aureas etiam et cæterorum Christianorum membra, qui saltem tetigissent quidquam ex spoliis, abscidebat, et aulam incendit quæ dicebatur cortis Crumni, cum ipse vehementer esset humiliatus, et significasset dicens: *Ecce vicisti. Tolle ergo quidquid tibi placabile fuerit, et egredere in pace.* At ille, cum pacis esset inimicus, hanc admittere noluit. In quibus sæviens ille in regionis introitus et exitus lignea munimina mittens maceria circumdabat atque tutavit. Nicephorus autem hoc comperto mox attonitus, quidnam ageret circumiens ignorabat, et his qui simul aderant futuram perditionem prædicebat, aaseverans: *Etiã si pennati facti fuerimus, se nemo speret exitum evasurum.* Hæc autem molimina erant per dies duos, quintam videlicet et sextam feriam; et nocte sabbati turbationes et turbarum armatarum circa Nicephorum et eos qui cum ipso erant auditæ acies omnes enervaverant. Ante diei ergo principium supervenientes Barbari contra tabernaculum Nicephori et magnates qui cum ipso erant, hunc miserabiliter interficiunt; inter quos erant Aetius Petrus, et Sisinnius Triphyles patricii, atque Theodosius Halibaras patricius, qui contristavit et multa beatæ mala ostendit Heirenæ; neenon et Eparchus patricius, et Romanus patricius ac prætor Orientalium, multi- que alii protospatharii et spatharii; quin et ordinum principes, et excubitus domesticus seu drungarius imperialis vigiliæ, simul et Thracæ prætor, et multi principes thematum cum infinitis populis. Omnisque Christianorum corrupta est species; arma quoque omnia perierunt et imperii vasa. Porro talis diei deformia verba absit Christiani ulterius videant, utpote omne lamentum excedentia. Facta vero sunt hæc septimo Kalendas Augustas indictionis quartæ. Caput autem Nicephori Crumnus recisum suspendit diebus multis in ligno in ostentationem ad se adventantium nationum et confusionem omnium nostrorum. Post hæc sane accipiens hoc, et os denudans argentoque forinsecus induens, bibere in eo Scлавinorum principes fecit gloriatus, Verum licet multæ viduæ ac orphanæ uno die fuerint facti et lamentatio intolerabilis haberetur, hujus tamen occisio multorum facta est consolatio. Modum vero hujus occisionis nullus eorum qui salvati sunt liquidus enarravit. Ferunt quidam quod et Christiani hunc cadentem lapidibus impetierint, et effeminatorum virorum, servorum scilicet ejus, cum quibus et concumbebat, alii quidem igne valli, alii vero gladiis perire cum ipso. Hujus principatu Christiani graviorem nullo tempore consecuti sunt. Omnes

enim qui ante se imperarunt ambitionibus et luxuria atque barbaricis crudelitibus superavit; de quibus per singula prosequi et posteris incredibile et nobis erit laboriosum. Verumtamen ex simbria extura manifesta, juxta proverbium. Vulneratur autem et Stauracius filius ejus periculose in dextera calli parte, et vix a pugna vivus exivit, et venit Hadrianopolim atrociter a plaga colaphizatus. At vero Stephanus patricius et scholarum domesticus, cum adesset quoque Theoctistus magister, pronuntiavit Stauracium imperatorem; et disputavit populo, qui salvatus fuerat, contra proprium patrem suum; qui oppido delectati sunt. Michael sane curopalatus, illusus exsuperans, admodum ab amicis rogatus est ut imperator appellaretur, et non admisit ob juramenta præstita Nicephoro atque Stauracio. Huic Stephanus domesticus resultabat spe vitæ Stauracii. Theoctistus vero magister satagebat pro imperio Michaelis. Porro Stauracius per uriam sanguine immensurate prorumpente arefactus est femoribus simul et tibiis, adeo ut phorio veniret Byzantium. Hunc Nicephorus patriarcha valido amans affectu, consilium dabat ei ut Deum placaret, et eos qui avaritia prægravati essent a patre suo consolaretur. Ad quem paterni sensus germanus hæres dicebat non se posse plus tribus reddere talentis. Hæc autem erat exilis pars injustiarum illius: verumtamen et circa hæc pigritabatur, vivere fidens. Cum autem fœdus illibatum more paternæ mentis circa neminem conservaret, frequentius dehonestationibus submittebat Theoctistum magistratum et domesticum Stephanum ac Michaellem curopalaten, avertens omnino et Procopiam sororem suam ut insidiantem sibi Theophani Augustæ submissionibus. Mox quoque misera per beate imitationem Heirenzæ obtinere sperabat imperium, cum sine liberia esset. At vero Stauracius se videns insanabilem habitum, imperium uxori acquirere festinabat aut Vulgare imperium excitare in Christianos supra præcedentia mala. Super quo paventes Nicephorus patriarcha et Theoctistus magistratus et Stephanus domesticus ex multa inimicitia in alternam amicitiam cum Michaelle curopalate venero circa finem mensis Septembris quintæ indictionis. Kalendis autem Octobribus vesperi Stauracius advocatum Stephanum domesticum percunctabatur, quonam pacto Michaellem sororis suæ maritum ex propria ducere posset domo ad ejus oculos eruendos. Quo perhibento impossibile hoc fore hac hora propter virtutem quæ circa illum adesset, et ob munitionem loci domus ipsius, rogat nemini fieri nota quæ dicta sunt. At ille cum verbis persuasibilibus inflexisset eum ne sollicitus esset, per totam noctem militias ordinum, quæ remanserant, collegit in Hippodromio, una cum principibus propriis ad pronuntiandum eundem Michaellem imperatorem. Cumque totus senatus ad palatium de luce venisset, hunc pronuntiaverunt imperatorem, quemadmodum in subsequentibus

A indicabitur. Porro Nicephorus patriarcha scriptum a Michaelle propriæ manus exegit de recta fide, et ut sine sanguine manus a Christianis servaret, ac de sacris hominibus seu monachis et toto ecclesiastico catalogo, ne percuterentur ab illo.

Anno itaque mundi conditionis 6304, divinæ incarnationis anno 804, mensibus octo, die quinta, hora prima, indictione quinta, Michael piissimus curopalates appellatus est imperator Romanorum in Hippodromio a toto senatu atque ordinibus, qui imperavit annis duobus. Stauracius autem hujus acclamatione audita statim comam totondit, et monachicis circumdatus est vestimentis per Simeonem monachum, cognatum suum, valde patriarcham implorans. Qui veniens in palatium multum Stauracium una cum imperatore Michaelle rogabat, ne trisletur super eo quod factum est: non enim per insidias, sed per desperationem vitæ ipsius id gestum asseverabat. At ille nequitæ paternæ rabie furens non acquievit, dicens ad eum: *Amicum meliorem me non habebis.* Hora vero diei quarta coronatus est Michael a Nicephoro patriarcha in ambone Magnæ ecclesiæ, in quo magna exultatio facta est, et donavit patriarchæ auri libras quinquaginta et clero vicenas quinque. Cum enim esset magnanimus et non avarus, omnes consolatus est qui Nicephori avaritia fuerant lassi, donisque senatum atque militiam recreavit. Porro quarto idus Octobris coronata est Procopia Augusta in triclinio Augusteos, multisque donis senatum liberaliter auxit. Mulieribus vero thematicorum militum, qui fuerant in Vulgaria perempti, quinque auri talenta donavit. Theophanam autem uxorem Stauracii, singularem vitam amplectam, et cognatos illius, qui miserabiliter sub Nicephoro vixerant, ditavit; inter quæ insignem quoque domum monasterium Tabebraica dictum, ubi Stauracius est sepultus, illi concessit. Omnes etiam patricios et senatores, sacerdotes ac summos sacerdotes et monachos, militantes et pauperes, tam in regia urbe quam in thematibus degentes, locupletavit, adeo ut immensurabilis avaritia Nicephori, propter quam et male periit, in paucis diebus disparuisse probaretur. Super multos præterea optimos mores suos, cum pius et orthodoxissimus esset, tristabatur super his qui a sancta scindebantur Ecclesia quacunque occasione sive rationabili sive irrationabili; multumque sanctissimum patriarcham, et eos qui poterant pro communi pacé concurrere, rogans non quiescebat, inter quos et Theodorum hegumenum Studii et Platonem atque Joseph archiepiscopum Thessalonicensem, fratrem Theodori, in custodiis detentos amaris, una cum primatibus quoque monasterii eorum satagebat unire; quod et fecit. Cæterum misit et ad Carolum imperatorem Francorum pro pace atque contractu nuptiarum in Theophylactum filium suum. Nicephorus quoque sanctissimus patriarcha transmisit synodicas litteras ad Leonem sanctissimum papam Romanum: antea quippe faciendi hoc a Nicephoro prohibebatur,

Porro octavo Kalendas Januariæ quintæ indictionis, Michael, tranquillissimus imperator, coronavit Theophylactum filium suum in Imperatorem a Nicephoro patriarcha, in ambone Majoris ecclesiæ, feria quinta; et obtulit pretiosissimum ornamentum sancto altario (95) in vasis aureis et lapidibus venustatis et quadrangulis velis, antiquitus ex auro et purpura clare contextis, atque admirabilibus sanctis imaginibus variatis. Donavit autem et patriarchæ auri libras quinque et vicens, ac venerabili clero libras centum, splendidam reddens sanctam festivitatem et filii pronuntiationem. Multo sane divino zelo imperator piissimus motus contra Manichæos, qui nunc Pauliciani dicuntur, et Athiganos in Phrygia et Lycaonia degentes, capitalem animadversionem Nicephori sanctissimi patriarchæ ac aliorum piorum prædicamentis promulgans, aversus est per alios nequam morum consiliarios obtentu penitentis, cum esset impossibile illos penitentiam gerere qui eorum capti fuissent errore. Dogmatizabant autem indocte, non licere sacerdotibus promulgare contra impios mortem, per omnia divinis super hoc adversantes Scripturis. Si enim Petrus vertex apostolorum Ananiam et Saphiram ob mendacium tantum mortificavit, et Paulus magnus clamat: *Qui talia, inquit, agunt, digni sunt morte*, hæc de solo corporali peccato, quomodo non horum contrarii erunt, qui omni corporali et spiritali spurcitiæ plenos, quique dæmonibus serviunt, a gladio redemerint? Sed pius Michael non paucos eorum recidit. Stauracius vero ulcere tabefactus ex mortali plaga circa spinæ loca infixi, ita ut non posset quispiam appropinquare illi ob multum fetorem, mortuus est tertio Idus Januariæ indictionis 5, cum imperasset, ut putatur, mensibus duobus diebus sex. Porro quinto Idus Maias, feria sexta, eclipsis solaris effecta est magna; et septimo Idus Junias egressus est Michael contra Vulgares: cum eo simul egressa est et Procopia usque Zurulum, Crumanus autem dux Vulgarum, cum Debelum obediens cepisset, et eos qui in ipsa fuerant una cum episcopo transmigrasset, multitudines, quæ propter malum frequensque consilium nequam consiliariorum imperatoris ad eum confluerant, ad insidias ac injurias maxime Opsicii et Thraciesiorum conversæ sunt; quas Michael comescens donis et admonitionibus silentio imposito mitigavit. At vero Vulgares simultatibus militiarum compertis, et quod formidantes prælium et taxationem tu amplius confortati prævaluerunt adversus Turacem et Macedoniam. Tunc et Anchialum et Beroben dimittentes Christiani fugerunt, nemine persequente,

A Nicæamque atque Probati castrum et alia quadam præsidia, similiter et Philippopolim et Philippos, et Strymonem habitantes acclæ occasione accepta fugientes ad propria redierunt. Hoc autem erat divina indignatio Nicephori vesaniam arguens, per quem putativæ (94) correctiones ejus, in quibus gloriabatur, celeriter corruerunt. Pravasque opiniones multorum, qui Deum impugnantes et abundantes hæreses Paulicianorum, Athiganorum, Iconoclastarum et Tetraditarum deserunt accusare. Omitto enim dicere adulteriâ et fornicationes, libidines atque perjuriam, odia fraterna et avaritias, necnon et prævaricationes reliquas. Contra sacras et venerabiles imagines contraque monachicum habitum movebant linguas, beatum dicentes Deo abominabilem ac misserrimum Constantinum, quod fortiter adversus Vulgares gesserit propter pietatem, quam, ut imple infelices illi fatebantur, habuerit. At vero hi qui in urbe regia erant, armabantur post synodum universalem ad fidem subvertendam orthodoxam, cæcos cæcis mentibus volentes sine Deo imperare, filios videlicet Constantini Deum impugnantis, apud Panormum insulam custodiæ mancipatos, quos furari per noctem voluerunt et adducere ad exercitum. Sed Dominus hos confudit, erigens Michaellem piissimum in defensionem veritatis. Disputatis enim convenientibus de fide plebibus regiam repedavit ad urbem, et sapienter cogitans multos rebellium per paucas plagas deterruit. Exsilio quoque deportavit filios Constantini, qui oculis orbati esse cernebantur, in Aphusiam. Unum vero ex seductoribus, falsum eremitam, Nicolai exactionis (95) malefici socium, qui iconam sanctissimæ Dei Genitricis dehonestaverat, lingua recisa mutilavit; qui et mortuus est corpore simul et anima. Hujus autem collégam Nicolaum repromittentem se penitentiam acturum coram omnibus publicavit; consentientem quoque sua ipsius mala tradidit illum in monasterium custodiendum, ne libera conversatione libito proprio abuteretur. Populis autem coram concilio in Magnaura coronatus, pii et secundum Deum sensus sui dogmata manifestavit. At vero Athiganos publicans exsilio tradidit per Leonem prætorem Orientalium. Porro Augusto mense quintæ indictionis Thebiti contra Christianos exercitum movit, eum quo bellum Leo conferens, Orientalium prætor, prosperatus est, duo millia interficiens et equos comprehendens et arma. Muhamed autem, primus filius Aaron, tenens principatum gentis, inito bello in interiori Perside cum Abdela fratre suo superatus est, et fugiens in Bagda hoc obtinuit. Damascum vero alius tyrannus habuit,

NOTÆ.

(93) *Altario*. Glossa: θυσακτήριον altarium, sacrarium. Concilium Carthag. 2 can. 2: Placuit ut in omnibus et ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altario deserviunt. Usurpat eam vocem Severushist. sac. 4, Paulus Warnesfridus de gest. Longob. 6, 6, Gregorius Tur. 3, 34. Fabæ.

(94) *Putativæ*. Vet. Interpres ep. ad Philipp. quas

S. Ignatio adscribitur: Non putativæ neque in phasmate, οὐ δοχῆται, οὐ φαντασί. Idem in ep. ad Trall.: Dicunt enim putative tantum fuisse hominem et non verum corpus suscepisse, atque putative passum et mortuum, δοχῆται et φαντασί. Id.

(95) Unde dicuntur ἑξακονταί, v. Theodor. Hæret. lib. 4, 3. 10.

et Ægyptum et Africam duo partiti sunt, et Palæstinam alius latronis more depastus est.

Anno imperii Michaelis secundo Crumnus Vulgarum dux per Dargamerum pro pace rursus ad Michaelem imperatorem legationem misit, quærens fœdera quæ sub Theodosio Hadramitino et Germano patriarcha repromissa fuerant Cormesio, qui per illud tempus Vulgaris dominus habebatur, quæ terminos continebant a Meleonis Thracensibus, vestimenta quoque seu coccineas pelles usque ad pretium quinquaginta librarum auri, et super hæc profugos utriusque partis ad alterutrum reddi, si contigisset eos insidiari prælatis; negotiantes vero in utraque regione per præcepta et signacula commendari: si qui vero sine signaculo inventi fuissent, diriperentur quæ haberent, et inferrentur publicis rationibus. Scripsit etiam et damnationes ad imperatorem: *Nisi acceleraveris, inquires, ad pacem, iudicio tuo præliabor contra Mesembriam.* His perceptis imperator nequam consiliorum admonitionibus pacem minus admisit. Sub obtentu enim falsæ pietatis, imo indisciplinationis et circa rem publicam perditionis, nequam consiliatores asserebant: *Non oportet fugitivo reddere, perhibentes in testimonium illud evāgelicum Domini eloquium perhibentis: Eum qui venit ad me, non ejiciam foras.* Mediante vero mense Octobrio aciem dirigit Crumnus contra Mesembriam in machinamentis et manganis et arietibus, quæ Nicephori occasione, destructoris Christi, didicerat. Arabs enim quidam ad baptismum accesserat satis expertus mechanicæ artis, quem cum castra metatus esset, in Hadrianopoli constituit; cui nullum secundum meritum auxilium vel beneficium conferens, quis potius et rogam ejus abbrevians, murmurantem nimis cecidit. Qui super hoc tristatus fugit ad Vulgares, et docuit eos omnem mangani artem. In his insistens, nemine ob multam stultitiam resistente, per totum mensem cepit eam. Kalendis autem Novembriis advocato imperator patriarcha, cum angustiaretur, de pace consilium sumpsit. Aderant autem et metropolitani, Nicænus videlicet et Cyzicenus episcopi, præsentibus quoque pravis consiliariis cum Theodoro hegumeno Studii. Et patriarcha quidem ac metropolita antistites cum imperatore pacem amplectebantur: mali vero consilarii cum Theodoro hegumeno Studii hanc subvertebant, fatentes: *In subversionem divini mandati nemo pacem amplectitor: eum quippe qui venit, inquit Dominus, ad me, non ejiciam foras, nescientes neque quæ dicerent neque de quibus affirmarent, primo quidem quoniam nemine ad nos ex eis confugiente nos eos qui intra cortem erant prodidimus, valentes hos cum pace salvare; secundo vero quia et si fugerunt rari quidam ad nos, pro*

A. acquirenda tamen pluribus et contribulibus salute oportebat potius decertare quam super incertis et invisibilibus locupletari: gratius enim Deo plures quam pauciores salvare. Porro damnum in pluribus pati propter modicum lucrum primæ dementiæ est. Sed et qui circa propria inconsulte laborat, fidem secundum Paulum negavit, et infideli deterior judicatur: ubi erit et illud: *Cum his qui oderant pacem, eram pacificus; nisi forte sint et Paulo et David isti sapientiores.* Quis autem Germano ter beato nunc sapientior, nisi juxta perniciosum animæ tumorem nequam ac perversi consilarii, qui pacem inhibuerunt? Hæc Kalendis sunt facta Novembribus. Porro pridie Nonas Novembrias apparuit comets in figura duarum fulgentium lunarum, adunantium se atque separantium in diversa schemata, ita ut in acephali viri Sectionem formarentur. Et in crastinum de excidio Mesembriæ venit nobis miserum dubium, deterrens omnes ob majorum malorum expectationem. Invenientes enim eam inimici plenam omnibus rebus quæ ad habitationem hominum adesse debent, hanc tenuerunt una cum Debetō, in quibus et siphones æneos invenere sex et trigenos, et ignis humidi, qui per eos emittebatur, aurique et argenti haud modicam copiam.

Eodem anno multi Christianorum ex Palæstina, monachi scilicet ac laici, et ex omni Syria in Cyprum venere, fugientes immensam Arabum afflictionem. Cum enim sine generali principatu Syria esset et Ægyptus et Africa et omnis principatus qui sub ipsis est, homicidia et rapinæ et adulteria luxuriæque ac omnes Deo odibiles actiones in civitatibus et villis a divinitus peritura gente pertrabantur. Inque alma Dei nostril civitate colenda loca, sanctæ videlicet resurrectionis ac calvariæ, ceu reliqua profanata sunt. Similiter autem et lauræ eremi opinatissimæ (96), sancti scilicet Charitonis et sancti Sabæ, et reliqua monasteria et ecclesiæ desertæ factæ sunt, alii namque percepto martyrio interempti sunt, alii vero Cyprum et hac Byzantium properarunt, quos Michael pius imperator et Nicephorus sanotissimus patriarcha benigna munificentia receperunt: nam his qui venerunt ad urbem monasterium insigne donavit, his vero qui in Cypro remanserunt, monachis scilicet et laicis, talentum auri transmisit, et diversis hos consolatus est modis. Erat quippe Michael erga omnes suavis quidem et clemens, circa negotiorum vero dispositionem iners, servitute subactus Theoctisto magistro seu cæteris principibus. Præterea mense Februario duo Christiani ex Vulgaria fugientes nuntiaverunt imperatori Crumnum prædaturum eos, qui essent in Thrace, repente festinare. Et decimo quinto Kalendas Martias exivit imperator

NOTÆ.

(96) *Opinatissimæ.* Rufinus interpret Eusebii H. E. VIII, 1: « opinatissimus ille Dorotheus. » Ipse Rufinus I. 10: « nobites et opinatissimi conveniunt. » Julius Firmicus 3, 3: « magos famosos faciet.

vel philosophos opinatos. » Hincmar. Rem. de Prædestin. 34: « Gregorius Nazianzenus vir in fide et doctrina opinatissimus. » FABR.

ab urbe, et Dei providentia inefficax rediit Crumnus non paucis amissis. Ast imperator Hadriano-polim veniens, et ordinatis apte quæ circa eam erant, cum gaudio rediit, et ascendens monasterium Tarasii beatissimi patriarchæ, celebratis ejus memoriis, una cum Augusta Procopia, argenteo petalo librarum 95 sacrum sepulcrum ejus vestivit. Post captam vero Mesembriam imperator Crumno pace negata, ex omnibus thematibus militiam ante vernale tempus in Thracem transire præcepit, ita ut omnes moleste ferrent, maxime Cappadoces et Armeniaci. Imperatore autem exeunte cum ordinibus mense Maio, exivit cum eo pariter Procopia Augusta usque ad aquæductus juxta Heracliam. At vero multitudines super hoc duriter ferentes in derogationem ac maledictionem conversæ sunt contra Michaellem. Porro tertio Nonas Maias eclipsis facta est solis circa duodecimam partem Tauri juxta horologium, oriente sole, et multus timor cecidit super turbas. Ast imperator circumibat Thracem cum prætoribus ac militiis, neque contra Mesembriam pergens, neque aliud quid eorum quæ agi debent ad destructionem hostium patrans, sed tantum suasus sermonibus vanis consiliatorum suorum, bellorum experientiam non habentium, ac per hoc asseverantium non audere inimicum adversus illum venire, in propria regione sedentem. Et erat barbarico impetu gravior concivium cætus deficientium circa necessarias utilitates, et rapinis ac invasionibus exterminantium compatriotas. Circa initia vero Junii mensis exiit Crumnus Vulgarum dux cum exercitibus suis, veritus, quod multa millia essent Christianorum. Cumque movisset exercitum in Verniniam quasi tricenis signis ab imperialibus castris, Leo patricius et prætor Orientalium Joannesque patricius et Macedoniæ prætor, cognomento Aplaces, multum prompti ad hos bellandos, prohibiti sunt ab imperatore per malos consiliarios. Cum autem urbs letanias celebraret cum summo sacerdote in templo SS. Apostolorum, quidam impiorum obscenæ Deo perosi Constantini hæreseos, obserata porta imperialium sepulcrorum, nemine attendente, propter turbæ frequentiam, quo subito cum quodam sonitu aperiretur egerunt, quasi ex quadam operatione divinitus facti prodigii, et intro insilientes procidebant seductoris monumento, hunc invocantes et non Deum: *Surge, dicentes, et auxiliare perditæ rei publicæ; diffamaveruntque quia surrexit super equum sedens, et vadit Vulgares bellaturus, qui e contra Tartarum habitat cum dæmonibus. Qui ab urbis præfecto comprehensi primo quidem mentiebantur divinitus ultro fuisse portas sepulcrorum apertas: præsentati vero tribunali præfecti et circa testimonium claudicantes obserationis fraudem ante omnem pœnam confessi sunt; quos merito vectibus subdens pompæ publicæ submitit, vociferantes causam pœnæ. Sic enim nequitie inventor diabolus*

A suos milites erudit, ut non peccata sua ipsi accusent, sed orthodoxam et a Patribus traditam fidem sacrumque habitum monachorum, qui divinx est philosophiæ gymnasium. Multi autem eorum qui in his blasphemabant, habitu tantum erant Christiani, veritate vero Pauliciani, qui non valentes detestabilia dogmata sua manifestare hujusmodi occasione indoctos adulterabant, Constantinum, qui Judaici fuerat sensus, beatum dicentes ut prophetam et victorem, hæresimque ipsius in subversionem incarnatæ dispensationis Domini nostri Jesu Christi amplectentes. Porro decimo Kalendas Julias prælium ineuntibus haud procul ab Hadrianopolis, delinquent quidem Christiani valde dire circa bellum, obtinent autem inimici pugnam a Deo, ut plures Christianorum nec primam congressionem... summa fuga uterentur, ita ut Crumnus consternatus æstimaret insidiarum quarumque argumentum esse; quo factum est ut modicum retineret suos ab insecutione: quia enim vidit eos sine ulla retentione fugere, persecutus occidit multitudines copiosas, veniens nihilominus ad sarcinas, et has cum exuviis auferens. Ast imperator fugiens repedabat in urbem, multitudinibus harumque principibus sumptis. Insuper et imperii pollicebatur depositionem dejurans. Inter quos et Leonem patricium et prætorem Orientalium, tanquam pium et fortissimum et per omnia strenuum, in tenendo imperio asciscere socium voluit. Qui nullatenus acquiescens, dimisit eum præesse thematibus, ipseque ad regiam pervenit urbem octavo Kalendas Julias, volens deponere imperium et alium promovere; qui tamen ab uxore, et ab his qui nequiter prævaluerant, non est permissus. Verum in hoc Nicephorus sanctissimus patriarcha consentiebat: *Et ipse, inquit, et filii ejus salvandi erunt, si taliter quis promoveatur.* At vero prætores discentes imperatorem cum multitudinibus in urbem fugisse, desperati ab eo quod de cætero imperandi forent, et consiliati apud semet ipsos implorabant Leonem patricium et prætorem Orientalium, quo auxiliaretur communi rei publicæ et Christianorum religioni opitularetur. Ast ille aliquandiu vehementer differebat tempus, considerans difficultatem et Barbarorum incursionem intolerabilem, et semet ipsum erga imperatores conservans rectum et absque insidiis. Quia vero ad urbem properare inimicum vidit, scribit Nicephoro patriarchæ de recta fide sua affirmans, petens etiam ut cum oratione et nutu ejus imperium sumeret. Et veniens ad tribunalium ante urbem positum una cum prætoribus et exercitibus, valde legitimus Romanorum imperator ostenditur, et die media Constantinopolim per Carisii portam ingreditur, et ad regalia pervenit. Porro Michael, audita hujus acclamatione, in oratorium Phari accurrens, una cum Procopia patrisque suis, detonis capillis monastica induit vestimenta quinto Idus Julias sextæ indictionis, feria secunda. Postera vero die coronatus a Nicephoro patriarcha in ambone Majoris ecclesiæ

urbis, præcepit custodiri viriliter muros die ac nocte, ipse per se circumiens et excitans cunctos, ac bonam spei fiduciam habere commoneans, eo quod Deus celeriter foret inopinatus facturus per intercessionem intemeratæ Dei Genitricis et omnium sanctorum, nec omnino confundi nos esset passurus ob multitudinem culpæ nostrarum. Interea novus Sennacherib, Crumnus videlicet, derelicto proprio fratre cum virtute sua ad impugnandum Adrianopolim, post sex dies imperii Leonis superveniens in viribus et equis regiam urbem girabat juxta muros a Blahernis usque ad Auream portam, ostendens virtutem suam, et celebrato polluto acadæmico sacrificio in prato penes mare sito postulavit ab imperatore ut figeret lanceam in eandem Auream portam; quo id fieri non permittente reversus est ad tabernacu-

lum suum. Cum autem admiratus fuisset muros urbis et bene ordinatam imperatoris aciem, et super obsidione, quam præparabat; desperatus effectus esset; ad conventiones convertitur; et ante pacem tentatoria verba faciebat. Ast imperator accepta occasione conatus est huic insidiari, sed a multitudine peccatorum nostrorum hoc in finem perducere prohibitus est, administrantium hujusmodi rei rusticitate, vulnerantium quidem hunc, mortalem tamen non inferentium plagam. Super hoc insanlens nequissimus, misso cursu ad S. Mamam, palatium illic habitum incendit, et æreo leone Hippodromii una cum ursa et dracunculo lacus ac marmoribus electis in plaustra imposito reversus est, et obsessam Adrianopolim cepit.

VOCUM

IN THEOPHANE ET LEONE GRAMMATICO

NOVARUM SEU MIXOBARBARARUM

INDICULUS.

A
 Ἀδιναι, scutica, habenæ, 306.
 Ἀδιουμάς, subadjuva, 247.
 Ἀγκυλοκοπεῖν, poplitum nervos succidere, 137.
 Ἄγουρος, masculus, robustus, 460.
 Ἀγαραλά, foram, ἀγορά, 249.
 Ἀδουομιον, nomenclatura, recensitio nominum, 497.
 Ἀθίγγανοι, præstigiatores, 413.
 Αἰφνιδιάζομαι, subita irruptione oppressus, 209.
 Ἀκιδούκτος, aqueductus, 424, 429.
 Ἀκούβιτα, accubita, 496.
 Ἄλογον, equus, 265.
 Ἀμάνιωτος, sine manibus, 372.
 Ἀμβών, ambo, suggestus, 136.
 Ἀμπερῶν, Saracénorum summam principem ago, 289.
 Ἀμνημόνευτος, cujus nulla a morte memoria, excommunicatus, 375.
 Ἀναβάσιον, ascensus, 379.
 Ἀνοίγειν, dedicare ecclesiam, id est, facere publicam divinis officiis addictam, 495.
 Ἀνθία, annoia, commeatu, 426, 476.
 Ἀντιμεινείον, corporale, 379.
 Ἀξιωματικοί, primotes, viri in dignitate constituti, 270.
 Ἀπληχεύειν, castra admoere, applicare, 153, 259.
 Ἀπλώματα τῶν θυσιαστηρίων, mappæ altarium, 44.
 Ἀποκαβαλλίκευειν, equo desilire, 432.
 Ἀποκριτάριος, responsalis, 303.
 Ἀπομειλιστῶν, exmonestarius, 201.
 Ἀποστολικὴ στόλη, σχῆμα, patriarchalis habitus, 202, 140.
 Ἀπράκτος, irritus, 34.
 Ἀργυροπράτης, argentarius, 201.
 Ἀριθμός, cohors, numerus, 64.
 Ἀριστόδειπνον, prandii cænave convivium, 313.
 Ἀρμαμέντον, armamentum, 231, 370, 249.
 Ἄρματα, arma, 308, 313, 362.
 Ἀρμάνωμενος, armis indutus, 364.
 Ἀρμενίζω, τὸ ἐπαιρῶ, vela facio, contendo, 318.
 Ἀσπῆς, ἄσπης, à secretis, 243, 371 et passim.

Ἄσσημον, argentum, 268.
 Ἄσπρος, candidus, 144.
 Ἄστα, hasta, 305.
 Ἀυγουστάλιος, augustalis, 139 et alias.
 Ἀυθεντικός χάρτης, primum exemplar, 133.
 Αὐλιζέσθαι τὸν χειμῆριον καιρὸν, hybetus ducere, 126.

B

Βάθρα, transtra, sedilia, 307.
 Βαῖουλος, bajulus, 85.
 Βάκλον, baculus, 200.
 Βαλλίζω, choros duco, 54.
 Βάνδον, vexillum, 155, 181, 265.
 Βαπτίζω, e sacro fonte suscipio, 449.
 Βαπτιστικὸν ὄνομα, nomen in baptismo inditum, 341.
 Βασίλλικος, regulus, 151.
 Βιτάν, ambo ecclesiarum, ascensus, 290.
 Βερηδάριος, veredarius, 192.
 Βεστήτορες, vestitores, 192.
 Βίγλα, excubias, 257, 348.
 Βικάριος, vicarius, 278.
 Βουλᾶδες, Bulgarorum proceres, 367.
 Βουκινάτωρ, buccinator, A. C.
 Βουλλῶν, sigillo regio ob signo, 369.
 Βορδῶνης, burdo, 155.
 Βραχιόλια, dextralia, 266.

Γ

Τὸ Γαλλικόν, sapor Gallicus, 292.
 Γαρσονοστάσιον, puerorum, seu militum statio, 203.
 Γιγγίβερ, gingiber, 268.
 Γιστέρναι, cisterna, 129.
 Τὰ Γουναρία, pellicarorum officina, 505.
 Γυναϊκόπαϊδα, mulieres et pueri, 325.

Δ

Δηλάτωρ, delator, accusator, 442.
 Δημάρχος, tribunus factionum populi, 211.
 Δήμοι, populi factiones, 62, 141, 154.
 Δήμοι, demi ita dicti in Circo, 507.
 Δημοτεύω, e popularibus militiam cogo, 197.
 Δημοκρατέω, populari factione obtineo, 142.
 Δημοκραταὶ κοσμηταί, ubique obtinentes factiones, 151.

Δημόται, *factionarii*, 156, 158.
 Διατάριος, *zelarius, atriensis*, 268.
 Διθιτίσιον, *saccus, vestis imperatoria*, 456.
 Διππιν, *Circi stadium*, 341, 342, 355.
 Διππιον, *via ad Circum*, 372.
 Διορητής, *publicanus, vectigalium exactor*, 345.
 Διορία, *occasio, tempus opportunum*, 398.
 Δογή, *malim doxh, convivium, epulum*, 317.
 Δομῆστικός, *domesticus*, 90.
 Δούξ, *dux*, 110, 136.
 Δρόμων, *celox, minor triremis*, 355.
 Δρουγγός, *drungus, cohors*, 184.

E

Ἐγκαίστρα, *ergastulum*, 397.
 Ἐδικτον, *edictum*, 275.
 Ἐδικός, *defensor*, 119.
 Ἐμβάτη, *aquæ conceptaculum in balneo*, 50.
 Ἐμβολός, *porticus, rostra*, 64, 95.
 Ἐμβολοί, *cortinæ ad tentorium*, 268.
 Ἐμπράκτος, *moliens aliquid*, 313.
 Ἐμπράκτως, *solemni ritu, et pompa*, 335.
 Ἐνδοτής, *palla, corporale*, 439.
 Ἐνόρῃνοι τύποι, *sanctiones, pacta rite disposita*, 305.
 Ἐντολικάριος, *deputatus a subditis ad principem et procurator Anast.*, 236, 240.
 Ἐπαρχος μοναστηρίων, *generalis prefectus ac visitator monasteriorum*, 195. *Militiæ princeps, ac rerum umumam tenens*, 241, 337.
 Ἐσπράκτον, *exercitus*, 198, 202.
 Ἐξουβίτωρ, *excubitor*, 191, 116.
 Οἱ ἔξωτικοὶ ἄρχοντες, *exteri duces*, 310.
 Τὰ ἔξω καθάρα, *extera equestres copiarum*, 310.
 Ἐπαίκτης, *operarum præses*, 306.
 Ἐπίδαργος, *virilis, robustus, stipatus*, 460. *Not. post.*
 Ἐπιριπτάριον, *integumentum capitis*, 490.
 Ἐπιστήσιος, *intimus*, 594, 599.
 Ἐπιφανής, *nobilissimus*, 48.
 Ἐπιφανέστατος, *nobilissimus*, 59.
 Ἐργαστηριαστικοί, *artifices*, 379.
 Ἐργόδιώκτης, *operarum præfectus*, 371.
 Ἐτοιμοθάνατοι, *penarii, furcarii*, 155.
 Εὐλογίαι, *munusculum gratitudinis signo in principem ab electo patriarcha conferri solitum*, 84.

Z

Ζάχα, *Zachus, stabuli cellaria*, 208.
 Ζάχαρ, *saccharum*, 268.
 Η
 Ἡουζάζειν, *privatum agere*, 85.
 Θ
 Θαλάσσιον πῦρ, *ignis marinus*, 293. *Qui et ὑγρόν.*
 Ἡ Θεανόρηκη μορφή, *Christi Dei hominis imago*, 216.
 Θύμψ βινοκτυπούντες, *Nares thymo levius ferientes, eisque illud crebro adhibentes*, 63.

I

Ἰδικτον, *edictum*, 52, 205.
 Ἰλλούστριος, *illustris*, 158.
 Ἰνδουλγεντία, *indulgentia*, 200.
 Κ
 Καβαλλάριος, *equus*, 266.
 Καβαλλαρικά θέματα, *equestres turmae*, 321.
 Καβαλλαρικόν, *equitatus*, 298.
 Καβαλλικεύω, *equus incedo*, 324.
 Καβαλλίνα, *stercus equinum*, 297.
 Κάδιον, *cadus*, 292.
 Καθολική ἡ ἐκκλησία, *ecclesia urbis primaria*, 314.
 Καισαρικά περικεφάλαια, *Cæsarium stemmata*, 374.
 Κακαδοπυρφόροι βιήρεις, *biremes ignariæ*, 294, 352.
 Καλοχαίριον, *æstas*, 326.
 Καμηλακιν, *pileatus caput et aures obtegens*, 110.
 Καμηλακίον διάλιθον, *Totilæ stemma gemmis ornatum*, 193.
 Καμισιον, *tamisa*, 208.

Κάμπος τριβουναλίου, *tribunalis campus*, 244.
 Κανδιδάτος, *Candidatus*, 369.
 Καράβιον, *navigium*, 432.
 Καρδαρής, *dux primarius Persarum*, 214.
 Κασίδα, *cassis*, 266.
 Καστέλλιον, *castellum, propugnaculum, castellum*, 109, 267.
 Πλοια κασταλλωμένα, *naves turritæ*, 250.
 Κάτρον, *oppidum, urbs munita*, 299, 309, 326; *etiam exercitus*, 396.
 Καταπραχταρικά, *equi e loris sepimentum ac telamena*, 266.
 Κατίνα, *navis prægrandis*, 351.
 Καύκος, *caliculus, poculum*, 248.
 Ἀποκαυχοδιάκονος, *a calicibus olim minister*, 320.
 Καυλοτομήσαι, *virilia excæcare*, 151.
 Κένταρχος, *centurio*, 241.
 Κένσος, *sedes*, 249, 315.
 Κεντηάριον, *auri libræ centum*, 355.
 Ἐκ κεντηοῦ εἰκῶν, *imago duoties acu coloribus picta*, 144.
 Κεντηὸς σταυρὸς διὰ μέλανος, *punctionibus effigiatum crucis signo infuso atramento*, 224.
 Κεράτιον, *ceratium, obolus, minutum monetæ genus*, 235.
 Κεφαλαί, *homines*, 362.
 Κεφαλιτὶδν τοῦ βασιλέως, *ejus veluti capitis censione pensa numismata*, 407. *D. P. Goar, ejus capitis sculpta imagine. Verum id commune nummis aureis.*
 Κατηχητής, *catechista*, 387.
 Κατηχούμενα, *porticus interiores ad ecclesiam*, 348.
 Κηρουλλάριος, *cerularius, qui vendit cereos*, 412.
 Κηροπώλαια, *additæ officinæ illi negotio*, 665.
 Κητατόριον μεταθεσίου, *decretum translationis ex uno in alium episcopatum*, 322.
 Κιβούρια, *et κιδώρια, ciboria, parva fornices ad altaria*, 196, 197; *ἀργυρά κιδώρια.*
 Κιονάκιον, *columellæ altaris*, 318.
 Κιτατόριον, *citatorium*, 316.
 Κλάβιος, *circulus*, 207.
 Κλεισοῦραι, *clusuræ, montium angustiarum ac fauces*, 258.
 Κλεισουροφύλαξ, *angustiarum hujusmodi custos*, 291.
 Κλητορεύω, *convivium celeberrimum invito*, 313.
 Κοιαίστωρ, *quæstor*, 143.
 Κομβέντον, *conventus, comitia*, 145, 361.
 Κομβώνω, *decipio, illudo*, 126.
 Κομμέριον, *vectigal*, 396.
 Κόντος, *ἢ κωνδός, sagittum*, 372.
 Κοντάριν, *hasta*, 249.
 Κονταρέα, *hastæ ictus*, 266.
 Κόρδα, *junis, restis*, 312.
 Κόρτη, *comitatus, aula*, 453. *Supplex, aula, Anast.* 390, 395.
 Κορταλλίζω, *sen potius κροταλλίζω, ad eborem numeros strepitum edo*, 54.
 Κουδικουλάριος, *cubicularius*, 142.
 Κουδούκλειον, *cubiculum*, 480.
 Κουλούρης, *calculus*, 375.
 Κουμέρκιον, *vectigal mercibus impositum*, 396, 401.
 Κουμερκεύειν, *vectigalibus gravare*, 477.
 Κουράτωρ, *curator*, 69.
 Κουρατωρία βασιλική, *imperatoris fiscus*, 412, 504.
 Κουρεῦω, *detondeo*, 354, 348.
 Κουρίσχοι, *tonsoræ*, 39.
 Κουρκοῦρον, *marsupium Anast.* 306.
 Κούρσον, *prædatio*, 270. *Item turma militum*, 400.
 Κουρσεύειν, *prædas agere, excurrere*, 264.
 Κουφίζω, *tributa minuo*, 396.
 Κρέμασις, *arcus in edificio*, 197.
 Κριστάτος, *comatus*, 357.
 Κυκλόποδες, *calcei uncis ferrets instructi ad montes hyeme superandos*, 329.
 Κυριακά, *templa, ecclesiæ*, 22.

Κώδιξ, *codex* 140. Λογοθεσίων κώδικας, *publici avarii libri*, 314.
Κωδωνάτος, *personatus*, 110.
Κωμοδρόμος, *circulator*, 189.

Λ

Λαγκίδιον, *lanceola*, 207.
Λαός, *exercitus*, 88, 100.
Λαργιτιανών κόμης, *largitionum comes*, 158, 249.
Λάρδον, *laridum*, 195.
Λαυρίζουσαι, *naves altum petentes* P. Coar. 331.
Λαναστ. *consumptiæ*.
Λαυράτα, *principum imagines*, 247.
Λεΐφος, *diminutus*, 351.
Λιβέλλος, *libellus, accusationis, professionis fidei*, 24, 17, 45.
Λιθία, *lapides pretiosi*, 152.
Λιμήτην, *limes*, 148, 152.
Λινόχρυσος, *lana auroque contextus pannus*, 267.
Λιταί, *supplicationes*, 94, 136, 104.
Λιτανεύειν, *processiones obire*, 94.
Λιτοβούλης, *infame nomen*, 133.
Λούπινον, *lupini*, 552.
Λουρικήα εὶ λορικήα, *lorica*, 266.
Λωρικᾶτοι, *loricali*, 137.

Μ

Μαγαρίτης, *fidei desertor*, 262, 284.
Μαγαρίζειν, *apostatate*, 354.
Μάγγανα, *machinae*, 32, 35.
Μαγγανικά, *instrumenta bellica*, 517.
Μαγγάβια, *verbera*, 454.
Μάγιστρος, *magister*, 117.
Μαγίστρον, *magistri dignitas, ibid.*
Μαγιστριανός, *magistrianus*, 240.
Μαγικήπειά, *pistrina*, 63, 199.
Μαϊουμά, *majuma festum profanum*, 380.
Μαϊστωρ, *magister mechanicus*, 156.
Μανδάτον, *responsum*, 211.
Μανδάτωρ, *præco, qui ex principis persona respondeat*, 154, 155, 156.
Μάνδρα, *locus peculiaris, et monasterium*, 96.
Μανδύλιν, *mantile*, 397.
Μανδύον, *mandias, palliolum*, 148.
Μανιάκιν, *torques*, 207.
Μανίκια, *manicae*, 327.
Μαρτυρία, *ecclesiae martyrum*, 27, 91.
Ματζώσαι, *colaphis caedere*, 236.
Μεϊώριν, *semihora*, 441.
Μελανεϊμένω, *pullis induor*, 101.
Μεναύλος, *securis*, 187.
Μεσάυλον, *medium atrium*, 205.
Μεταθρονιόζω, *ex uno in alium episcopatum transfero*, 110.
Μέταξα, *fila serica*, 153, 268.
Μεγάτα (τά) του στρατού, *castra metala*, 62.
Μηγάτα, *metationes*, 62.
Μίλιον, *milliare*, 114.
Μιλταρήσια, *nummi argentei*, 346, 254.
Μίμας, *mima*, 79.
Μισεύω, *dimitto, abundi copiam facio*, 201.
Μονήτα, *moneta*, 18, 305.
Μονόζωνοι, *expediti milites*, 359.
Μονοπάτον του καθίσματος, *semita secretior ad imperatoris in Circo sedile*, 157.
Μονοστράτηγος, *supremus dux*, 310.
Μουλαία γεφύρα, *pons Milvius*, 14.
Μούλος, *moles, portus ager*, 247, 367.
Μούλτον, *seditio*, 400.
Μουλτεύω, *seditionem moveo, tumultuor*, 450.
Διά μουσαίου, *opere musivo tessellato*, 373.

Ν

Νακοτάπητα, *lectisternia*, 268.
Νακοτάπητα άνωτερα, *grandes tapeles acu picti*, 434.
Νάρθηξ, *vestibulum ecclesiae*, 205.
Νεροφόρος, *balnei crater*, 122.
Νοτάριος, *notarius*, 514, 86, 149.
Νουβίτισσαι, *virgines viris desponsatae*, 381.

Νούμμος, *cohors*, 45, 64.
Νουμέριοι αριθμοί, *militares numeri*, 185.
Νωβελλίσσιμος, *Nobilissimus, titulus dignitatis*, 374, 379.

Ξ

Ξηρόλιθος, *mutus ex solis lapidibus*, 531.
Ξυλοκούκουδα, *ligneae crepitacula*. Vide not., 258.
Ξυλοπανδούροι, *lignei funes, ac vincula*, 364.
Ξυλόποδες, *compedes*, 215.

Ο

Όλοκοτίνιν, *nummus aureus*, 345.
Όλοσιδηροι, *milites undique ferro tecti*, 434.
Όμολογία, *cautio; syngrapha*, 305.
Όμψικιον, *officium, vitæ institutum, metier*, 316.
Όναγρος, *machinae genus*, 33.
Όπερα, *opera, mñasovvre*, 306, 371
Όπτιμάτοι, *optimates*, 377.
Όπτιοι, *optiones, milites*, 175.
Όρδινάριος ύπατος, *consul ordinarius*, 125.
Όρνάτουριον, *malum cum Cedr., άρματώρων*, 321.
Όρυσί, *funes*, 434.
Όστρακάριοι, *testacci opera*, 371.
Όφειτάλιος, *officialis, qui aliquo fungitur munere*, 479.
Όψιδες, *obsides*, 329.
Όψικιον obsequium h. ministri aulici, 318, et passim.

Π

Πάκια, *pacis condiciones, icta sædera, pacta tributa*, 154, 214.
Πάλλια σηρικᾶ, *pallia, vestes sericæ*, 376.
Πάλος, *palus*, 415.
Πανηγύριον, *numinae*, 396.
Πάπιας, *palatii custos et janitor*, 447.
Πάππας, *papa, Romanus pontifex aut Alexandrinus*, 86, 87, 104.
Παππᾶς, *clericus sæcularis*, 85.
Παπυλιό, *papilio, tentorium*, 268.
Παραδυναστεύω, *subadjuro, summa pollens in aula auctoritate, cujus maxime consilio resp. regitur*, 84, 86.
Παρακοιμώμενος, *accubitor*, 240.
Παρακονδακίζω, *velito*, 298.
Παραμύριον, *pugio, sica*, 185, 318.
Παραμονάριος, *mansionarius*, 189, 459.
Παραπόρτιον, *minor porta*, 318.
Παρίππιν, *veredarius*, 347.
Πασχόζω, *pascha celebros*, 362.
Πασχαλία, *paschalis hebdomada*, 95.
Πατέρα άνακρύπτειν, *Patres, sive patricios creare*, 90.
Πατριμόνια, *quæ dicuntur sancti Petri patrimonium*, 345.
Πέλιμα, *Circi area*, 157.
Περούλιον, *exedra*, 459.
Περικεφάλαια Καίσαρικᾶ, *Cæsarium stemmata*, 374.
Περνέω, τὸ περᾶνω, *trajicio*, 198.
Πετραράτα, *petrobolus*, 322.
Πῆχος, *Nili exundantis mensura*, 13.
Πιαίνω, *capio, apprehendo*, 354.
Πίνσσι, *pilæ, pinnacula, parietes*, 197.
Πιττάκια, *locus ubi excipiebantur libelli supplicis*, 68.
Πιψθη· πληθὺς Ρωμαϊκᾶ, *Romanus exercitus*, 249, 251.
Πλουμία χρυσᾶ, *Phrygionis opere intextum aurum*, 144.
Πολυκάνδηλα, *candelabra multifida*, 255.
Πομπεύω, *ignominiam traduco*, 313.
Ποντζω, *constupro, maculo*, 363.
Πόρτα, *porta*, 97, 188.
Πορφύρα, *aula ubi nascebantur imperatorum filii*, 398.
Ποδλίπιτα, *pulpita*, 154.
Πραΐδα, *praeda*, 152, 162, et alias.
Πραϊδεύω, *depraedor*, 23.

Πραιπόσιτος, *praepositus, cubicularius*, 85, 142.
 Πραιτώριον, *praetorium*, 64.
 Πράκτορες, *exactores*, 280.
 Πράνδια, *pania, vittae*, 196.
 Πρατέντου κόμης, *praesenti comes*, 141.
 Πρίγκιπες (οἱ) τῶν σχολῶν, *principes scholarum*, 117.
 Προκίνσος, *processus*, 191, 454, 478.
 Προμοσέλλα, *equus imperatrici addictus; forte equi candidi*, 400.
 Προμοσκρίνιος, *scriiniis praefectus*, 411.
 Πρόοικος, *major-domus*, 337.
 Προτίκτωρες, *protectores, satellites*, 157.
 Προῦποστολή, *fornix*, 197.
 Πρωτοσυνούχος, *spadonum primus*, Anast., 306.
 Πρωτόθρονος, *primae sedis a patriarcha episcopus*, 110.
 Πρωτοκαθεδρία, *primus consessus*, 140.
 Πρωτοκούρσωρ, *cursorum princeps*, 247.
 Πρωτοσύμβουλος, *Saracenorum concilii princeps, eorumque rex*, 309, 331.

P

Ῥεγεῶν, *urbis regio*, 308.
 Ῥέσκεσθαι, *in vulgus spargi*, 394.
 Ῥεφερενδάριος, *referendarius*, 153.
 Ῥήξ, *rex*, 143.
 Ῥόγα, *stipendium militum, annonae, munus*, 41, 134.
 Ῥογεῦσιν, *munus spargere*, 142.
 Ῥούκιν, *rivus*, 394.
 Ῥούσιος, *puniceus*, 144.

Σ

Σαγίον, *sagulum*, 238.
 Σαγυτοβολός, *jactus sagitta*, 266.
 Σακαλλάριος, *thesaurarius*, 246, 306.
 Σάκκος, *saccus*, 313.
 Σάκρα, *diploma regium, sacra*, 110.
 Σαλισδάριον, *frenum equi*, 21.
 Σάνδαλοι, *lintres magnarum navium*, 532.
 Σακρέτον, *secretum, palatii cubiculum*, 193.
 Σακρέτα, *domus, ubi statio ad processiones*, 393.
 Σαλέντιον, ἄλ. Σιλέντιον.
 Σέλλα, *sella equilis*, 266.
 Σέλλιον, *imperatoris sedile*, 456.
 Σένοον, *sedes imperatoris in Circo*, 107.
 Σημάδιον, *pignus*, 203.
 Σημαδάριος, *mutuarius sub pignore*, 205.
 Σημειώτης, *vezillifer*, 171.
 Σηκίονος, *colligo, metaphora ab ovibus*, 432.
 Σιγίλλιον, *sigillum*, 422.
 Σήγμα, *fornix*, 470.
 Σιλέντιον, *comitia, conventus*, 342, 358, 208, 448.
 Σιλεντάριος, *silentarius*, 115.
 Σιλεντάρικιν, *silentiariorum statio*, 201.
 Σισύρα, *cuculla, habitus monachalis*, 98.
 Σιφωνοφόροι δρόμονες, *ignarii cum siphonibus*, 294.
 Σκάλα, *pensilis scandula in equo*, 470, 363.
 Σκαλλώτης, *scandularius*, 456.
 Σκαρμαγγίν, *chlamys, vestis superior*, 266, 451.
 Σκήπτρα, *clavae honorariae, banda*, 344, 379.
 Σκλάβος, *servus, esclave*, 370.
 Σκηνηπία, *inopia*, 248.
 Σκοτιόφης, *excecatus*, 371.
 Σκουτάριν, *scutum*, 266, 307.
 Σακρίθων, *satelles, αναματοφύλαξ Theophyl.*, 331.
 Σερβία, *scrinia*, 249.
 Σολαλας, ἄλ. ἡ σωλαία, *solea, locus vicinus altari*, 371, 451.
 Σούβλα, *veru*, 316.
 Σούδα, *vallum*, 416.
 Σπαθάριος, *defensorum princeps, ac satellitum*, 107.
 Σπώνζα, *sponsalia*, 374.
 Σπούσα πλατσία, *lata fossa: male, nam in Ms. eod. est σουδα*, 435.
 Στάμζ, *meta, circi locus*, 372, 247; *status Anast.*, id est, *quies, cessatio*, 266.

Σταῦλον, *stabulum*, 192.
 Σταύλου κόμης, *comes stabuli*, 454.
 Στεφανίτης, *conjugatus*, 306, 441.
 Στέψιμον, *coronatio*, 428.
 Τὰ στήθεα, *vallum, columellae ad pectus ascendentes*, 351, 457.
 Στηθάριον, *imago a pectore, un buste*, 307.
 Στιχάρης ἄσπρος, *tunica alba*, 144.
 Στόμιον τοῦ πόντου, *ponti fauces*, 108.
 Στραγλομαλωτάρια, *stragule vestes*, 434.
 Στρατηλάτης, *magister militiae*, 149.
 Στράτα, *exercitus, castra*, 240, vid. not.
 Στράτωρ, *sirator*, 325.
 Συνήθειαι, *consuetudo stipendia*, 200.
 Συσδία, *naves tumultuarie compactae*, 63.
 Σχετική εἰκόνων προσκυνήσις, *relativa adoratio, ac velut attributione*, 340.
 Σχιστά διὰ μαργαρίτων, *margaritis intexta, ac scissa*, 307.
 Σχολῶν κόμης, *scholarum comes*, 118.
 Σχολάριος, *miles*, 109.
 Σωκός, *σωκίζειν, soco capere, laquei genus*, 185.

T

Ταγίτζω, *equis pabulum praebere*, 266.
 Ταγματάρχης, *turmarum ductor*, 215.
 Ταξάτης, *miles*, 274.
 Ταξάτων, *praesidium militum*, 309, 460.
 Ταξίδιον, *expeditio*, 455, 456.
 Ταυλις χρυσοῦς, *aurea tabula*, 144.
 Τένδα, *tentorium*, 455.
 Τεραραία, *petrobolus*, 322.
 Τετραβήλα, *velata quadrata*, 419.
 Τετρακάνθηλον, *quadratum tabulatum*, 355.
 Τετραέντου (ἔκ), *quadrupario opere*, 157.
 Τζάγγια (τὰ ἀλιθινά), *ocrea rubra, imperatorum insigne*, 263, 384.
 Τζαγγαρία, *officina sutoria*, 155.
 Τζαγγάριος, *sutor*, 436.
 Τζάγγια ρούσια, *ocreae puniceae*, 144.
 Τζυκανιστήριον, *sphaeristerium*, 480.
 Τόρνα, τόρνα, *voce Italica: vertis, verte*, 218.
 Τούρμαι, *turmae*, 450.
 Τούλδον, *impedimenta, supellex bellica*, 212, 216, 221.
 Τούφα, τὸ σφαίρα, *globus*, 456.
 Τριβουνάλιον, *tribunal*, 213.
 Τριβούνος, *tribunus*, 95.
 Τριχογαρακάτης, *pilosus*, 337.
 Τροπική, *ambitus*, 373.
 Τροῦλλος, *trullus, copula*, 197.
 Τύρωνες, *tyrones*, 249.

Υ

Υλογραφία, *imagines in ligno sculptae, S. Niceph. cera fusae habet*, 373.
 Ὑπατία, *munus consulare, pecuniarum effusio*, 211.
 Ὑπατοι, *praesides, procures*, 45, 71.
 Φακίλιον λινόχρυσον ἐσφενδομισμένον, *pileolus e ranno aureo gemmis distinctio*, 207.
 Φακτοναρής, *factionarius*, 423.
 Φάλβας, *equi Heraclii nomen*, 266.
 Φαλσώ, *fulso*, 269.
 Φαμηλία, *ei φαμηλία, familia*, 326, 390.
 Φαντασία, *ostentatio, superbus apparatus*, 37, 100.
 Φατλλον, *bacillus, fustus*, 485.
 Φιάλη, *fontis machina*, 307.
 Φλάμουρον, *ei φλάμουλον, vezillum, flamula*, 305, 377.
 Φοιδεράτων κόμης, *foederatorum comes*, 134.
 Φόλις, *folla, obolum*, 147.
 Φορεσία, τὸ σχῆμα, *habitum, le port*, 196.
 Φόρος (έ), *forum*, 108, 157, 188, 308.
 Φορτόω, *curribus impouo, onero*, 454.
 Φόσσα, *fossa*, 331.
 Φούλλκον, *cuneus, militum manus*, 265.
 Φούρκα, *φουρκίζω, furca, patibulum, suspendo*, 156.

Φουσάτον ποιεῖν, *et fousateuēn, castra metari*, 164, 198.
 Φουσκιάζω, *fuscia condio*, 334.
 Φυγοπόλεμος, *imbellis, timidus*, 55.
 Φυλακτά, *crux, sive reliquiæ collo appensæ*, 318.
 Φῶσα, *vallum*, 331.
 Φωσάτον, *exercitus*, 329, 266.
 Φωσατικῶς ἀπληχεύειν, *hostiliter obsidere*, 309.
 Φωτίζω, *de susceptore et procurante baptismum*, 144, 149.

X

Χαρβάσινα καρβασία, *carbasiua*, 268.
 Χαρτοθεσία, *computorum liber*, 362.

Χειμερία πολλή, *longa pluuis hyems*, 190.
 Χελανδοῦρον, *linter minor*, 316.
 Χριστά, *liniatores*, 371.
 Χρυσάργυρον, *tributi genus ex omni rependi solutum*, 123.
 Χρυσοκλαδάριοι, *phrygiones*, 395.
 Χρυσίων, *aurificina*, 395.

Ω

Ἄμοφορίον, *S. Deiparæ testis in Blacketnis*, 463, 500.
 Ἄρετζ, *horrea*, 129.
 Ἄρολόγιον, *horologium*, 183.

SCRIPTORES QUI A THEOPHANE LAUDANTUR.

Acacius, ὁ τὰ Σύμμικτα συγγραψάμενος, 52.
 Anthimus tropariorum poeta, 177.
 Apollinarius, κατὰ Ἰουλιανῶν λόγων ὑπὲρ ἀληθείας γράψας, 74.
 Athanasius, 41.
 Cyrillus, episcopus Alexandriae: epistola ejus ad Constantinum, 63 Contra Julianum scripsit, 80.
 Dorotheus, ep. Tyri, ἀμφοτέρων γλωσσῶν ἐμπειρότατος, 35, ὁ πολλὰς ἱστορίας γράψας ἐκκλησιαστικὰς, 74, liber ejus inscriptus: *Τραγωδία, ἤθρον, προφητεία τῆς νῦν καταστάσεως*, 235.
 Ephraim, ὁ μέγας ἐν ἀσχῆσει καὶ θεῖα διδασκαλία, 3000000 versus composuisse dicitur, 99.
 Eunomius hæreticus: οἱ ἐπὶ αὐτοῦ τόμοι, 90.
 Eusebius Pamphili: ejus Historia ecclesiastica, 9, 15, Orationes, 50, 40, 51.
 Gelasius episcopus Cæsareæ, 15.
 Georgius Pisidius, 460.

Georgius Syncellus, 3.
 Julianus imp., ejus Misopogon, 81.
 Pelagius patricius, ὁ περὶ ποιησιν ἐπῶν ἀξιόλογος, 209.
 Persicus Thrax, 179, nisi fortasse legendum: ὦσπερ Σίχος ὁ Θράξ.
 Philippus presbyter historiam Christianorum 50 libris scripsit, 135.
 Porphyrius Tyrius, 80.
 Procopius, 293.
 Rufinus: ejus Historia ecclesiastica, 35.
 Sozomenus, 100, 126.
 Theo philosophus, 128.
 Theodoretus, 41.
 Theodorus historicus, 250.
 Timocles, tropariorum acriptor, 177.
 Trajanus patricius ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἱστορίᾳ, 403.

INDEX

RERUM ET VERBORUM

IN

THEOPHANE ET LEONE GRAMMATICO

PRÆCIPUE MEMORABILIMUM.

Revocatur Lector ad numeros grandioribus typis in textu expressos, qui paginas Editionis Parisiensis representant.

A

Aaron Moëlis filius, 381. Castrum Semalvum capit, 382. Suorum multos amittit, 384. Pacem cum Irene componit, *ibid.*, 385. Arabum dux, Christianis infensus, 389. Romanos prælio fudit, 391. Theophilum Cibyrrhæotarum ducem martyrem facit, 392. Ad turpem pacem Nicephorum cogit, 407. Cyprum vastatis ecclesiis, transfert Cyprios, 408. Chumid duce Rhodum populatur, *ibid.* In interiore Perside diem obit, 409.
 Abachum et Michææ ossa inventa, 65.
 Abalbases Agarenorum ad Leonem legatus, 485.
 Abandazes Chosrois ad Belisarium legatus, 186. Chosroem ad pacem delusus ipse inducit, 187.
 Abares ex Gepidibus divisi, 81. Primum cum miraculo vici CP., 196. Tiberium superant, 208. CP. obsident, 261. *File Chaganus.*
 Abarus Alamandari filius, 203.
 Abasgi Heraelio socii in bello Persico, sedem violant,

259, 260. Ab Alanis fatigati artibus Leoni Isauri, 328, 329, 330.

Abbas Tyanam capit, 315. Captivos plures abigit, *ibid.* Urbem Garis exstruit, *ibid.* Antiochiam Pisdia subigit, 320. Necis Valid reum, effusique multi Christiani sanguinis Marvam occidit, 355.

Abdas Ctesiphontis episcopus, suscenso ignis templo persecutionis causa in Christianos, 71.

Abdelas Zuber Arabum dux ab Abmelech occisus, 300.

Abdelas in Romaniam educit, 310.

Abdelas Ali frater, ac Ali filius Syriæ præfectus Persidem invadens occidit, 357, 359, 360.

Abdelas turris Ibinulis ruina oppressus, 369.

Abdelas Abulabæ frater, qui et Muhammed, Mesopotamiæ præfectus, 357. Arabum dux fratre mortuo Abdelam Alimi fratrem opprimit, 359, 360. Abusalim ex insidiis occidit, *ibid.* Christianos vectigales describit, sacraque vasa fisco addicit, 161. Maurophores sutores spontanei interitus occidit, *ibid.* Deserti, ac Barzæionis fratres duces perimit,

354. Isebi Musa ducem futurum dolo perimit et excludit, 356. Christianos iniquis legibus vexat, 369. **Camachum** frustra tentat, 374. Christianos ac Hebræos manibus inscribit, 376. Diem obit, 378.
- Abdelas Caisi filius, Saracenorum dux, 295.
- Abdelas Muamed fratrem bello fatigat, 409. Victum in fugam agit, 421.
- Abdelas Zuber Musabum fratrem in Muctarum mittit, 504.
- Abderachmas Chaledi filius Romanas provincias depopulator, 289.**
- Abderachman Chaganum Perside expellit, 510. A Muamed et Chagano victus interit. *ibid.***
- Abdus in Justinum conjuratus occisus, 201.
- Abessalon Arotæ filius excæcatus, 489.
- Abibo Gamalælis filius funus S. Stephani curat, 74.
- Abibus Arabum dux in Armenia victor, 286.
- Abimelech Arabum Ameras tyrannos tollit, 500. Mardais infestis, pacem cum Mavia inlata confirmari petit, 301. Amoveri e Libano Mardais obtinet, 502. Theopolim capit, 503. Arabum principatum unus ipse colligit, 304. Mechæ templum construit, 505. Deum fracti fœderis ultorem invocans, bello vincit, 505, 506. Joannem Romanum ducem Africa expellit, 509. Diem obit, 512.
- Abimelech Cappadociam et Galatiam infestat, 599. Ad usque Mangana excurrit, 400.
- Ablabius exmonetarius in Justinianum conjuratus, 201.
- Abraim Izid successor, ac frater a Marvam profigatus, 551.
- Abimarus Cibyæotarum drungarius Tiberii nomine imperator acclamatus, 509. In urbem receptus Leontium naribus mutilatum in monasterio recludit, 510. Heraclium fratrem supremum ducem constituit, *ibid.* Philippicum Niphori filium relegat, 511. Chaganum ad Justiniani necem concitat, *ibid.*
- Abstilientia sacrorum hominum in Græcia, 441.
- Abubachar Muamed successor, 276. Gazam ac alia capit, 279.
- Abulabarus Mavie classis præfectus Constantis classem delet, 287.
- Abulabas sedem in Perside ponit, 557. Idem qui Muamed, 559.
- Abumusalim Maviam profigat, 556. Abdelam Ali filium et Ali fratrem occidit, 559, 560. Eum Abdelas alter Arabum dux occidit, *ibid.*
- Acacius Armeniæ prætor ab Artabane occisus, 181.
- Acacius Beroenensis episcopus ob schisma Antiochenum Romam legatus, 65.
- Acacius (P. episcopus, 101. Jussus a Basilisco anathema dicere synodo, a plebe prohibetur, 104. In Basiliscum et Zenonem fide invenitur, 105. Calandionem Antiochiæ creat episcopum, 110. Omnes Orientales ad Mongi communionem cogit, 115. Apud Felicem Romæ accusatur, *ibid.* Honorii Zenonis auctorem putant aliqui, 112. Ejus suæu Zeno Orientales illi subscribere cogit, 114. A Felice cum legatis deponitur, *ibid.* Felicis nomen e dyptychis expungit, *ibid.*
- Acacius Eusebii Cæsareæ successor Arianus, 28. Joviano imperatore catholicum simulat, 45. Eudoxio socius in Catholicos sub Valente, 46.
- Acacius magister militiæ necis Theodosii reos ulciscitur, 140.
- Acacii martyris templum in Caria, 68.
- Acamerus Sclavinorum princeps, 400.
- Accephali damnati in quinta synodo, 193.
- Achillas Alexandriæ episcopus, 10.
- Achilles ac Egyptii a Romanis repressi, 5.
- Achilles a Diocletiano sublatus, 6.
- Achim filii Marvam necant, 556, 557.
- Acholius Macedonii percussor ab eo annona donatus, 128.
- Acum Hunnus a Justiniano e sacro fonte susceptus Bulgaros profigat, 184. Eorum insidias captur, 185.
- Adad Exumitarum rex Christianus Homeritarum Indæorum victor efficitur, 189.
- Adelphus antequano Messalianorum hæresis, 51.
- Adeser Persarum rex, 275.
- Adrianopolis a Bulgaris capta, 453, 490.
- Adrianus Chaldæus rebellis edomitus, 499.
- Adrianus patricius Helene pater, 506.
- Adrianus Romæ episcopus, 274. Tarasii synodicas approbat, ac legatos ad synodum mittit, 588.
- Ædeus Meropli discipulus ad Indos profectus, 19.
- Ælianus in Gallia a Maximiano Herculo victus, 5.
- Æmilianus Dorostoli igni consumptus, 45.
- Æra Romanorum et Alexandrinorum, 1.
- Æsculapius Carthagini fundator, 170.
- Æthilas presbyter in Perside martyr, 20.
- Ætherius in Justinum conjuratus occisus, 201.
- Æthribi, magna Arabia, 304.
- Aetius dux martyr, 455.
- Aetius dux Valentiniano datus a Theodosio, 81. Ut Libya Vandalis cedat auctor existit, *ibid.* Attilam Aurelianus ad Ligerim vincit, 90. Suspectum ob potestatem Valentinianus occidit, 92.
- Aetius Eunonii magister, 49. Eudoxio a communiione extraneus, *ibid.* In synodo CP. damnatus, 59.
- Aetius patricius Stauracio infensus, 359, 400, 401. Paratas insidias evadit, *ibid.* Imperium in fratrem transferre molitur, *ibid.* Irenes cum Carolo nuptiis obnititur, 401. Prælio in Bulgaros occiditur, 415.
- Agallianus in Leonem rebellis perit, 339.
- Agallianus Prasinus equit, 468.
- Agapetus Romæ episcopus, 185. Severum Julianum, ac Theopaschitas CP. damnat, *ibid.* Anthimo deposito Menam CP. episcopum ordinat, 184. CP. moritur, *ibid.*
- Agarus Arethæ filius a Romano victus, 121.
- Agatho abbas, 204.
- Agatho Romæ episcopus sextam synodum celebrat, 276.
- Agelon dux igni traditus, 47.
- Agion Longobardiæ dux Græcorum victor, 476.
- Alamundarus Palæstinæ ducem occidit, 132. In Indiam fugit, 133.
- Alamundus Saracenorum tribunus catholicus Severianis illudit, 136.
- Alanorum in Constantium pugna, 5.
- Alan Abasgos Læzosque fatigant artibus Leonis Isaurl, 528, 529, 530.
- Alaricus Gallus Romam diripit, 65. Placidiam Honorii sororem abducit, *ibid.* Romam iterum capit, 70.
- Albæ factiois ludus equestris, 468.
- Alexander Alexandria episcopus, 16.
- Alexander comes Rufini socius legatus, 164.
- Alexander Byzantii episc., 15. Nicenæ synodo deest annis gravatus, 16. Gentilem philosophum comescit, 18. Precibus obtinet ne Arius in Ecclesiam recipiatur, 26. Male Eusebio consignatus ejus episcopus, *ibid.*
- Alexander Diospolitianus episcopus masculorum libidinis ergo punitus, 150.
- Alexander imperator, Basilli et Endocæ filius, 471. Suspectus aggressions in Leonem ad S. Mocium, 481. Constantinum Leonis filium e sacro fonte suscipit, 485. Euthymium revocato Nicolao eiecit, 487. Sordidissimis hominibus magistratus credit, *ibid.* Constantinum evirare querit, *ibid.* Himerium Logothetam exsulem agit, 488. Temulentus perit, *ibid.* Procuratores Constantino constituit, *ibid.*
- Alexandri martyris urbs Anchialus, 227. Injuriam reliquis suis irrogatam punit, 253.
- Alexandrinus tumultus, 73.
- Alexandrinorum æra, 1.
- Alexandriini ob devotam synodum a demone vexati, 159.
- Alexius Armenius Musules, gener Theophili, 460. In Siciliam dux ablegatur, *ibid.* Verberibus carcerique addicitur, 451. Pristinis honoribus restituitur, *ibid.*
- Alexius Muzeleus, drungarius, mari mergitur, 498.
- Alexius Museles spatharius ab Armeniacis in ducem perditus, 395. Verberibus cæsus, in carcerem truditur, 394. Oculis cæcatur, 395.
- Alidius prædas in Romanos agit, 509.
- Alim filii Chorosantius adiutoribus Marvam necant, 556, 557.
- Alis de ameratu cum Mavia contendit, 288. Ad Euphratem vincitur. Dolo perit, *ibid.*
- Alphadal Barinal in Romaniam excurrit, 576.
- Alphas Bellisrio adjunctus dux, 161.
- Alypius gentilis, 45.
- Alypius comætu defecit, 124. Apud Persas obses, 126. Apud eos morbo perit, 127.
- Amalasinthe Theuderichi conjux, Atalarichi mater, 162.
- Amandus in Gallia a Maximiano Hercule victus, 5.
- Amanitas Jectan poster, 277.
- Amantius militiæ magister, 195.
- Amantius propositus terrificæ visione mortis admonitus, 140. A Justino necatus, 141.
- Amatus Gelimeris frater occisus, 163.
- Amrosius Mediolanensis episcopus, 51. Theodosium imperatorem sacris arce, 62. Penitentem recipit, non tamen intra altaris cancellos ingredi sinit, *ibid.*
- Amer a Gelimere cæcatus, 160.
- Ameras ad Strobylum mortuus, 491.
- Amergus armis potens sub Idericho, ejusque consobrinus, 159.
- Amerunnes Agarenorum dux victor, Alexio Romano illius copis præfecto, 452. Zapetrum et Samosatam amittit,

453. Theophilum fundit, *ibid.* Iterum profligat Sude duce, 454. Amorium capit, *ibid.* Nobilissimos captivorum martyres facit, 455. Leonem philosophum ad se evocat, *ibid.*
Amida a Constantio reparata, 29. A Persis capta, 124. Romanis reddita, 127.
Amorium capit Andreas, 292. Capiunt Arabes, 454.
Amos Hierosolymorum episcopus, 228.
Amphilochius Iconii episcopus, 52, 59. Messalianorum hæresi infensus, 54.
Anastasiæ (S.) martyris templum CP., 57. Solum orthodoxis relictum, 52. Ijus corpus Sirmio CP. delatum, 95.
Anastasia augusta, Justiniani mater, verberibus cæsa, 506.
Anastasia Michaelis soror in monacham detonsa, 461.
Anastasia Tiberii uxor augusta coronatur, 211. Juxta Tiberium sepelitur, 229.
Anastasia Valentis filia, 18.
Anastasius Antiochiæ episcopus, 198. In Joannis CP. synodales invecus deponitur, 236.
Anastasius Antiochiæ episcopus, 236. Dira nece ab Hebræis sublatus, 242.
Anastasius presbyter Antiochenus Nestorio socius, 76.
Anastasius Hierosolymorum episcopus, 96.
Anastasius Romæ episcopus, 121.
Anastasius Romæ episcopus, 64.
Anastasius imperator. *Vide* Artemisium.
Anastasius, Palæstinae dux, Severianus hæreticus, 136.
Anastasius a Phœca occisus, 249.
Anastasius Gingyllus in aulam accessit, 490. Leoni Phœca in Romanum socius, 495.
Anastasius sacellarius in monachum detonsus, 497.
Anastasius silentarius ab Euphemio CP. correptus, 115. Cum Palladio Antiochiæ episcopus electus, 116. Ab Ariadna imperator creatus, 117. Fidei libellum dare cogitur, *ibid.* Joannem Tabennesiolum jubet exsulem agi, 118. Isauros urbe ejicit, *ibid.* Rebelles profligat, 116, 117, 118. Euphemio episcopo necem molitur, 117. Datum fidei libellum per vim repelit, 120. Euphemium deponit, *ibid.* Arabes Scenitas vincit, 121. Synodum Chalcedonensem per episcopos jubet confirmari, 122. Ne Macedonius synodicam Romam mittat obsistit, 123. Anastasium papam ut Henotico subscribat impellit, *ibid.* Pacem init cum Arabibus, 124. Cabade Persarum rege victore urbem amittit, *ibid.* Persarum exercitum atterit, 125. Amida Persas recipit, 127. Sialuam ad lauri columnam erigit, 128. Macedonium a vero fidei sensu conatur avertere, *ibid.* Xenaiam in urbem inducit, *ibid.* Daras castrum Anastasiopolim vocari sancit, 129. Flavianum Antiochiæ episcopum Henotico subscribere cogit, *ibid.*, 231. Xenaiæ patronum agit, *ibid.* Macedonium exagitat, 132. Rectum se sensum tenere eo objurgante fugit, *ibid.* Ad subscribendum hæreticæ professioni doctore inducit, *ibid.* Illata fœde calunnia ejicit, 133. Acta concilii Chalcedonensis discerpere quærit, *ibid.* Macedonium ejectum curat deponi, *ibid.* Flavianum Antiochiæ episcopum in exsilium pelit, 134. Etiam abdicare se episcopatu cogit, *ibid.* Vitalianum orthodoxorum subsidio hostem patitur, *ibid.* Macedonio affectos dire vexat, 135. Additamentum urgens populi seditione deterratur, 136. Revocaturum se orthodoxos episc. fidei pollicetur, 137, 138. Terribili visione mirantibus sibi annos vitæ audit, 140. Ferunt quidam periisse fulmine de cælo lactum, 141.
Anastasius synellus hæreticus, CP. episcopus, 542. Et S. Germanus futuram in Circo ignominiam præagit, 541. Constantium notat Nestorianæ hæresis, 548. Ignominia in Circo ab eo traductus, sedi restitutus, 553. Morbo *chordapsus* dicto mortuus, 539.
Anastasi S. Maximi discipuli, 288, 292.
Anastasiopolis, quæ prius Daras, 229. Ab Hunnis capitur, 200.
Anatolius CP. episcopus, 87. Pedes processiones obtulit, 94. Leonem imperatorem coronat, 95.
Anatolius Orientis præfectus ad Vararanem legatus, 75.
Anatolius V. CP. Alexandriæ combustus, 64.
Anazarbus facta Justinopolis, 146.
Anchialus capta a Chagano, 214. Ipsa S. Theodori urbs, 227.
Ancyra Galatiæ a Persis capta, 253.
Andragastus victus a Comentiolo, 215.
Andragathius ob G-atiani necem occiditur a Theodosio, 57, 60.
Andreas episcopus in secunda synodo Ephesina depositus, 87.
Andreas Calybita martyr, 363.
Andreas Creolensis in Bardanis partes abactus, 520.
Andreas cubicularius a Justino necatus, 142.
Andreas cubicularius ad Mariam legatus, 290. Sergio eunucho exprobranti virilia abstulit, 291. Amorium capit, 292. Constantem ne uxorem et filios in Siciliam adducat impedit, 292.
Andreas exlogotheta. urbis præfectus, 202.
Andreas heteriarcha Basilium comitatui adlegit, 456.
Andreas magister militiæ Joannem (Chaldium) palo addigit, 470. Michaelis corpus pompa reductit, 475.
Andreas Italus incantato cane præstigiator, 189.
Andreas protovestiarius, 494.
Andreas scholarum domesticus, Santabareni *accusatione* officio motus, 474. In eundem et Photium iudex a Leone datus, 475, 476.
Andreas spatharius, Constantini ad Valid legatus, 549.
Andreas Theodosiopolis episcopus orthodoxus, exsul, 115.
Andreas Troii filius Constantem necat, 292.
Andronicus dux ad Saracenos fugere coactus, 481. Frustra Leo reducere molitus, 483. Fidem negat cum sociis, *ibid.*
Andronicus spatharius Armeniacus a Constantino occisus, 396.
Anna Constantini soror, uxor Artabasæ, 547.
Anna Gabalæ filia, uxor Constantini Augusta, 506.
Anno Michaelis soror in monacham detonsa, 461.
Anna Zoes filia augustæ loco coronata, 481.
Antalas Barbaris jungitur, 176. De Salomone queritur, 177. Byzacis præficitur, 178. Cum Gothari conjura adversus Areobindum, *ibid.*, 179. Ad imperatoris partes transire constituit, 180. Vincitur ab Artabane, 181. A Joanne Papi iterum profligatur, 182.
Antaradus Constantia dicta, 31.
Anthemius Marciani gener Romæ imperator, 98. Recimere duce fatigante, a militibus necatur, 101.
Anthimus CP. episcopus hæreticus, 185. Deponitur ab Agapeto, 181.
Anthimus excæsus a Constantino lingua mutilatus, 595.
Anthimus Nicomediæ episcopus martyr, 9.
Anthimus Tropariorum compositor, 98.
Anthimus inclusus monasterium præfectus, 195.
Anthusa Chrysostomi mater, 64.
Antigonus Bardæ filius scholarum domesticus, 462.
Antiochia Isauria, 117.
Antiochia Syriæ capta a Chosroe, 185. Theopolis a Justiniano vocata, 151.
Antiochena synodus sub Constantio, 50.
Antiochena ecclesiæ encænna, *ibid.*
Antiochena ecclesiæ schisma Eustathio mortuo, 55.
Auctum Flaviano in locum Meletii electo, 59. Occidentalium iudicio sopitum, 62.
Antiochenses Theodosium placant Flaviano intercessore, 62.
Antiochus Theodosio pædagogus ab Isederde datus, 69. Ejus opera Christianæ relig. cultus in Persidem dilatus, *ibid.* Rerum administratione movetur, 70. Clericus esse jubetur, 85.
Antiochus charophylax Bardani erroris socius, 520.
Antiochus Siciliae exdux fidei ergo occisus, 568.
Antonina Belisarii uxor, 161.
Antonius Caules CP. episcopus, 477.
Antonius domesticus ad pacem incaute compulsus, 364.
Antonius patriarcha Theophilum et Theodoram nuptis copulat, 449. A Theodori archiepiscopi injuria deterrret, 451. Moritur, 455.
Antonius Syletii episcopus, Iconoclastarum hæresis instaurator, 456, 457, 458.
Apelaces Persa a vermicibus exesus, 470.
Aphraates Valentis impietatem arguit, 55.
Apocaps Melitines Ameras, CP. honore receptus, 504.
Apolasath Melitines dux honore CP. receptus, 504.
Apollinarius Alexandriae episcopus, 192. Menæ confessor in processione, 195.
Apollinarius Majoricæ et Minoricæ præfectus, 169.
Apollinarius scriptor Christianus, 40.
Apollinarius Syrus Athanasii fautor, 24.
Apollinarius Syrus Damaso Romæ et Petro Alexandriae damnatus, 55.
Apollinis in Daphne oraculum mutum, 42.
Apostolorum (SS.) CP. ecclesia, 18. Ejus Menæ patriarcha encænna, 192.
Apostupes Peloponnesi dux proditor, 475.
Appius Ægyptius annonæ præfectus, 126.
Appio patricius ex Nicæno episcopo præfectus prætorio creatus, 142.
Apsicimas episcopus in Perside martyr, 20.
Aquila incendio vastata, 92.
Arabia magna Æthiopi, 504.
Arabes numerorum rudes, 314. Arabes Scenitas vincit Eugenius, 121.
Arba Persidis fluvis, 270.
Arareches Persarum rex, 4.

- Arcadia Theodosii soror et Pulcheriæ virgo sacra, 69.
 Aradus altera obsidione capta et lucensa, 285.
 Arcadius Theodosii senior filius, Orientis imperator, 63, 64. Majorem porticum a prætorii regione ædificat, *ibid.* Cohorim instituit Arcadianorum dictam, *ibid.* Theodosium Juniores suscepit, 65. Gainam tyrannum delet cum exercitu, *ibid.* Xerolphi statuam erigit, 66. Arcadiopolim in Thracia ædificat, *ibid.* Joan. Chrysostomum in exsilium ejicit, 67. Sanctitatis nomen a populo obtinet, 68. Isdegerdem Persarum regem Theodosii filii curatorem instituit, 69. Ejus mors ac tempus imperii, *ibid.*
 Arcadius præfectus honorum proscriptioe mulctatus 116.
 Arcadianorum numeros, 64.
 Arcadiopolis Thraciæ, 66.
 Archangeli (S.) in Anapoli ecclesia, 18.
 Archelaus præfectus Carthag. expeditione, 516.
 Archelaus Orientis militiæ dux, 209.
 Ardaburius a Joanne tyranno vinculis mancipatus, Aspare filio victore liberatus, 75. Arxanem provinciam devastat, 74. Insigni clade Persas atterit, *ibid.*
 Ardaburius Joannem Vandalum ad Theodosium adducit, 83. Leonem curat imperatorem creari, 100. Basilium ad classem Gizericho prodendam inducit, *ibid.* A Leone necatur, 101.
 Ardagastus a Prisco in fugam actus, 228.
 Areobindus adversus Gizericum in Attilam dux, 87, 88.
 Areobindus Daglaiphi filius Areobindi nepos adversus Cabadem dux, 125. Ducum invidia fatigatus Byzantium cogitat, 126. Cabadem ad pacem cogit, *ibid.*
 Areobindus cum Sergio Libyæ dux, 178. Gotharis insidiis petitur, *ibid.* Byzantium cogitat, 179. Victore Gothari templo eductus occiditur, 180.
 Arethas Ethiopum rex vicinas Persarum provincias infestat, 207.
 Arethas Saracenorum tribunus, 205.
 Arethas, qui Thalabanes, pacem cum Romanis init, 124.
 Arethas occisus ab Homeritis, 144.
 Argaliscia adversus Attilam dux, 88.
 Ariadna Leonis filia, Zenonis uxor, 96. Leonis junioris parens, 102. Fugit in Isauriam cum marito, 103, 104. Cum eodem redit CP., 107. Basilicum Armatii filium Cæsarem a nece servat, *ibid.* Verinam matrem frustra Papirio revocare nititur, 109. Defunctæ corpus in urbem transfert, 111. Anastasium silentiarium virum adlegit, se imperatorem renuntiat, 117. Eum corripit, 156. Moritur Ariadna, 159.
 Arintheus Theodosii adversus Gizericum dux, 87.
 Aristobulus imperialium domorum curator, 220.
 Arius adhuc diaconus excommunicatus, 9. Hæresim ac schismam inducit, 15. Damoatus in Nicæna synodo, 16. Athanasius fidei penitentem recipere renuit, 24. In ecclesiam irrumpens, Alexandri CP. precibus perit, 26. Sectatores illius Porphyrianos Constantinus appellandos sancit, 17.
 Arrianus Exocionitis ecclesiam Justinianus relinquat, 150.
 Arrianorum Phippoppoli conventiculum, 56.
 Armatus Basilisci nepos adversus Zenonem missus, 106. Basilicum prodit, 107. A Zenone capite cæditur, *ibid.*
 Armenarchus Asparis junior filius morti substractus, 101.
 Armeni tumultuantes a Constantino puniti, 593, 596.
 Armenorum conversio, 19.
 Arpadæ Turcorum dux Leoni socius, 477.
 Arsabet quæstor imperator acclamatus in monachum detonsus, 409.
 Arsabelus Persarum rex, 56.
 Arsaclus Nectarii frater CP. episcopus, 68.
 Arsenius in Ægypto celebris monachus, 65.
 Arsenii amputatæ manus commentum, 25.
 Arsenius in Romanum conjuratus exsul, 497.
 Arseus Vararans Persarum regis dux, 74.
 Artabanes Arscides Armeniorum præfectus, 178. Areobindum a Gottharis defectione confirmat, 179. Exstinctum ulturus, Gotthari se addicens eum perimit, 180, 181. Totius Libyæ dux creatus brevi se abdicat, 182.
 Artabanes Hormisdæ dux, 209. Daras capit, *ibid.*
 Artaxasus Armenicarum cohortium dux, 525.
 Artaxasus Galata Eugenio tyrannidis socius, 60. Sibi ipse mortem consciscit, 65.
 Artaxasus Constantinum fugat Amorium, 547. Imperator in urbe acclamatur, 548. Imagines restituit, *ibid.* Constantinum reverti Amorium cogit, *ibid.* Asiam sub potestatem redigit, 550. Filius in fugam actus, consobrinos occidit, *ibid.*
 Artaxasus Orientalium dux, 580.
 Artanæ sedes Scelavis concessæ, 564.
 Artaxer Persarum rex, 51.
 Artemius Ægypti diocæseos dux martyr, 43.
 Artemius protosecretis Anastasius imperator dictus, 521. Legatis ad Viliid missis, urbem munit, *ibid.* Theodosio imperatore acclamato Nicæam fugiens monachum induit, 525. Molientem tyrannum Leo occidit, 535.
 Aruritus Marvam odio Gregorium occidit, 566. Idem qui Zelotes, ad Palmyram tumultuantur, 569.
 Arxanen in Perside vastant Romani, 74.
 Asan Palæstinae Amerus, 500.
 Ascel rex Hermechionum, 205.
 Ascholius Thessalonicensis Theodosium baptizat, 58.
 Asclepiodotus Crassum in Britannia domat, 5.
 Asclepiodotus religionis reus, 157.
 Asia episcopo CP. ante Chalcedonensem synodum subiecta, 66.
 Aspar Ardaburium patrem Joanni tyranno captivum, receptis Ravenna solvit, 75. A Vandalis in Africa vincitur, 82. Joannem Vandalum Theodosio adducit, 83. Timotheum Ælurum tuetur, 96. Leonem imperatorem creari curat, 100. Basilicum ad defectionem inducit, *ibid.* Zenonem opprimere tentat, *ibid.* A Leone cum filiis occiditur, 101.
 Asparuch ad Onclum flumen sedes ponit, 297. Constantinum vincit, 298. Sedes dilatans Rom. ad pacem cogit, *ibid.*, 299.
 Aspetius dux Cabadiæ legatus, 127.
 Astolphus papeo Stephano molestus, 337.
 Asterius patricius Antiochiæ, 148.
 Asuadus tribunus Areobindo Persici belli socius, 123.
 Asylas adversus Gizericum dux, 87.
 Asyleas Basilii consobrinos a domesticis occisus, 470.
 Ateus castrum eversum, 540.
 Athanaricus Gothorum dux a Phritigerne victus, 55.
 Athanasia, quæ et Eudocia, Attico baptizata, 72.
 Athanasius Alexandrinus episcopus, 23. Arium non recipit, 24. Ea re apud Constantinum offendit, *ibid.* Arianorum in eum accusatiouis capta, *ibid.* Arianorum factione Tyri opprimitur, ac deponitur, 25. Fuga lapsum consecrasset Hierosolymis ecclesiam alunt, *ibid.* Alexandriam remittitur, 26. Trevisis exulare jubetur, *ibid.* Ejus exsili tempus, 27. Sedem recipit, 28. Sede petitur, 50. A Julio papa restituitur, 32. Constantii violentia ejicitur, 51, 52. Romam proficiscitur, 35, 56. Constantis litteris, ac synodi Sardicensis decreto fretus a Constantio recipitur, *ibid.* In eum capitis pena ab eo denuncitur, 58. Juliano imperatore revocatus fidem Nicænam sancit, 40. Ab eodem petitur, 41. A Joviano de fide consultur, 45. A Valente ejectus tandem revocatur, 49. Sacerdotii anno 46 vir κολάβλος moritur, 51. Auctor est Eusebium Pamphili recepisse τὸ ὁμολόγιον, 22.
 Athanasius Celites Alexandriæ episcopus, 115.
 Athanasius sanctæ Resurrectionis diaconus a Theodosio Dioscorita occisus, 92.
 Athanasius Jacobitarum patriarcha Syrus, 274.
 Athanasius presbyteri Cyrilli consobrinos Dioscori violentia depositus, 81. Illius sedes ecclesiasticis usibus addictæ, *ibid.*
 Athanasius cum Areobindo in Libyam missus, 178.
 Artabanem Areobindi subsidio accersit, 179. Fidem accipit a Gotthari nihil eum mali passurum, 180. Palatii pecunias suæ iterum curæ commissas accipit, 182.
 Athenodorus senator dux adversus Anastasium, 118.
 A Joanne Scythæ capite cæditur, 120.
 Athingani Nicephoro chari, 415. A Michaele europalata capitis damnati, 417.
 Atticus CP. episcopus, 69. Judæum paralyticum e lavacro sanum educit, 70. Sanctitatis fama clarus, *ibid.* In Ecclesia diptycha Chrysostomi nomen reponit, 72.
 Attila Scytharum, quos Hunnos vocant, princeps, in Thraciam excurrit, 88. Theodosium ad pacem sub tribuli pensatione cogit, *ibid.* Aetio duce Aurelianus ad Ligirim profugatus, 90. Aquileiam incendio vastat, 92. Sanguinis profluvio moritur, 95. Filii discordes facile profligati, *ibid.*
 Athya castrum dirutum, 455.
 Augusteus equestri status Justiniani ornatus, 189.
 Avitus Romanus imperator, 93. Imperio exutus, Placentiæ creatus episcopus, 94.
 Auxentius Mediolanensis Arianus episcopus, 51.
 Azar in Cilicia vincitur, 511.
 Azibus Chonæ filius in Cilicia victus, 511.

- Beanes Eplademon quartam Armeniam Arabibus sub-
iicit, 511.
Beanes praepositus, 470.
Babutzicus conjuratus in Basilium, 474.
Babylae (S.) reliquit motum in Daphne Apollinis ora-
culum, 42.
Bacchanus Sullman ad Amorium socius, 524.
Bacchus Salomonis frater, Sergil et Cyri pater, 176.
Bactagius capite cæsus, 352.
Badicharimus Agari frater Phœniciam infestat, 123.
Badurius Justinii frater indigne habitus, 208.
Badurius Justiniani in Hunnos dux, 150.
Baepolis ab Hunnis capta, 300.
Bæsus, idem qui Maurus, 316, 317.
Balas Massagetis praefectus, 161.
Baldimer Bulgariae princeps Crumi nepos, pater Sy-
meonis, 458.
Balitzes Bosphori praefectus occisus, 512.
Banacus Romaniam incurat, 374. Romanus fundit, 375.
Baptisma Arianorum miraculo reprobatum, 150.
Baptismi ritus, et invocatio immutata Eunomio, 53.
Barachal montis monachi, 505.
Baram Hormisdæ dux Turcos vincit, 220. A Romanis
victum Hormisdas probro excipit, 229. Ad eum exercitus
deficit, 223. Narses profligatum in fugam cogit, 245.
Bardanes patricius dicitur Turcus imperator acclamatus,
405. Accepta fide a Nicephoro monachum induit, *ibid.*
Submissis satellitibus orbatur oculis, 408.
Bardanes. *Vide* Phyllipicus.
Bardanes Thracensium dux, Irenes strator, 400.
Bardas Boelas in monachum detonsus, 469.
Bardas Armeniacorum dux in exilium actus, 585.
Bardas Cordylis filius, Romanorum trans Danubium
dux, 458. A Damiano occubitor in Urbem inductus, 460.
Tollit cum eo Theoctistum, 461. Magister, ac scholarum
domesticum instituit, *ibid.* Theodora conjurationem
evadit, 462. Cynopalates instituit, ac Cæsar creatur,
ibid. Bulgariae principem ad pacem, ac dandam Chri-
sto nomen cogit, *ibid.* Basilium occidere querit, 464.
Damianum aulæ eicit, *ibid.* Basilium Michaelis favore
eamdem tollit, *ibid.* 463.
Bardas monachus in Eluri et Proterii causa consul-
tus, 86.
Bardas patricius a Bulgaria occisus, 395.
Bardas Phocas in bello Bulgariae dux, 491.
Barnam urbem Bulgari occupat, 298.
Barnes Edessæ episcopus in exilium eiectus, 53.
Bastacurius Justiniano adiutor, 512.
Bastacurius comes Opsici occisus, 518.
Basianus abbas, 98.
Basilus Amasæ episcopus martyr, 15.
Basiliscianus imperiales ocreas indui iussus, 468. Cum
Michaelis occisus, 469.
Basiliscus Armatii patris proditor Cæsar declaratus,
107. Cyzicenus episc. creatus, *ibid.*
Basiliscus Verinas frater Thracis dux, 97. Leonis in
Gizerichem classi praefectus, 89. Proditione sponte pro-
fligatus, 100. Leoni adiutor opprimendo Asparem, 101. Ty-
rannus adversus Zenonem, 105. Filium Cæsarem, uxorem
Augustam creat, 104. Rectæ fidei bellum indicit, *ibid.*
Timotheum Aelurum et Petrum Follonem restituit, *ibid.*
Synodum Chalcedonensem proscibit, *ibid.* Armatium
Zenoni opponit, 106. Eo prodente ad baptisterium con-
fugit, 107. Cæcusi fame conficitur; aliis, in itinere jugu-
latur, *ibid.*
Basilus Antiochiæ episcopus, 92.
Basilus Ecclesiae Cæsariensis presbyter, Eusebii adju-
tor, 50. Ei successit episcopus, 51. Gregorium inducit ut
plebis orthodoxæ CP. curam suscipiat, 52. Valens ab eo
eficiendo divinis signis deterritus, 51.
Basilus Camaterus hetartarcha, 483.
Basilus Edessenus obses apud Persas, 126. Romanis
receptus, 127.
Basilus tyrannus in Sicilia cæsus, 533.
Basilus Macedo ut primum Michaeli notus, 458. Ejus
infamia, captivitas, reditus, *ibid.* Tzantzi adhucet Macedo-
niæ duci, 459. Futurus imperator Nicolaus Mansionario
noscitur, *ibid.* Theophilite Michaeli offertur, 460. Cepha-
las dicitur, *ibid.* Theodora exstincturum genus ipsius
praedicit, *ibid.* Protostrator constituitur, 462. Accubitor
factus Michaelis pellicem Eudociam Ingerinam uxorem
accipit, 464. Bardam Cæsarem occidit, 465. Imperator a
Michaelis creatur, 466. Symthalo illudit, 464, 465. Tu-
multuantem punit, 467. Michaelis necat, 468, 469. Filium
Stephanum solemnî pompa baptizat, *ibid.* Photium
sede pellit ac Iguanum restituit, 471. Ab Agarenis Afris
vincitur, *ibid.* Ab Abestacto Romani patre periculo libe-
ratur, *ibid.* Thecliam Michaelis sororem curius habet,
ibid. Hebraeos ad baptismum cogit, *ibid.* Syracensas amittit,
472. In Melitinem et Syriam excurrit, *ibid.* Santabareno
praestigiatore velut sancto afficitur, 473. Constantinam
defunctam spectro videns ejus nomine ecclesiam extruit,
ibid. Leonem in carcerem conjicit, *ibid.* Conjuratos in
se punit, 474. Cervo cornu potentem moritur, *ibid.* Libe-
rantem se occidit, *ibid.*
Basilus impostor Macedo manu altera truncatur, 505.
Ferreâ manu adhibita rebellionem auget, 506. Igni tra-
ditur, *ibid.*
Basilus patricius Thessalonicam redimit, 491.
Basilus operarum praefectus a Samona proditus, 479.
Athinas exsul relegatur, 480.
Basilus Petinus Romanum eiecit, 509.
Bassiani monasterium, 122.
Batal Arabum dux, 245.
Bathais Chatzaris vegetialis, 297, 298.
Baudario in Scythia militis magister, 184.
Bazanes Christianorum episcopus in Perside, 145.
Baziltzes Sclavium palatii opibus auctus, 487. Constan-
tini procurator, 488. Aula ab Zoe eiecitur, 490.
Bdelas Attikæ frater, Omnudii filius, 88.
Beddarch palatium incensum, 268.
Bedzaechdi castrum a Persis captum, 58.
Beglali Chosrois palatium, 267.
Belisarius magister militis in Oriente invidia petitus,
148. Iterum magister militis Orienti praefectus, 153.
Persas superat, et ad pacem cogit, 153. Justiniano adju-
tor in seditione Nixa, 157. Expeditur in Africa, 158, 160,
161. Genus ejus, patria, uxor, *ibid.* Milites praedones
cohibet, 162, Carthaginem versus iter dirigit, *ibid.* Felices
cum moderatione successus, 165. Gelimere fugato
victor Carthaginem ingreditur, 164, 165. Inustas praedas
cohibet, *ibid.* De Belisario vaticinium, *ibid.* Vandalos
fundit, ac Libya potitur, 167. Gelimerem obsidet, 168.
Cogit ad deditionem, *ibid.* Invidia petitus CP. redit, 169.
Triumphum agit, *ibid.* Profusissima ejus in populum lar-
gitio, 170. In Siciliam mittitur, 171. Libyæ turbis provi-
det, 172, 173. Sicilia, Roma, aliisque captis, Jugtum
principem CP. adducit, 174. Persas ingenio decipit, 186.
Ejus eximia laus, 187. Hunnos et Sclavos ab urbe depel-
lit, 198. Conjuracionis accusatur, 202. Ejus defuncti bona
Marinae aëlihus addicta, 203.
Benedictus Romæ episcopus, 205.
Benjamin Judæus ab Heraclio Christo adjunctus, 273.
Bersamoes Iberorum princeps, 266.
Besdas Bindoem carcere exiit, 222. Hormisdam cum
illo regno exiit, *ibid.* 223.
Bethleem ecclesia, 21.
Bezenus Eleutheropolitanus episc., Abachum et Micheas
corporum inventor, 63.
Bezer Leoni adiutor abolendis imaginibus, 336, 339.
Ab Ariabado ferro obruncatur, 347.
Bilius Phocæ legatus ad Chosroem ab eo carceri addi-
ctus, 214.
Bindaras Marvam dux profligatus, 336.
Bindoes a Besdo fratre carcere liberatus Hormisdam
regno exiit, 222, 223.
Bithrapsus Syriæ primum oppidum, 121.
Blases Persarum rex, qui et Valas, 106. A Cabado
oculis cæcatus, *ibid.*
Boarex Hunnorum regina ad Romanos transit, 149.
Syracem regem CP. captivum mittit, Glonem occidit, *ibid.*
Boidizes Amorii proditor, 451.
Boilas Bulgariae legatus, 576.
Bonifacius Romæ episcopus, 72.
Bonifacius Libyæ praefectus, 81. Acti calumnia frau-
deque impulsus Vandalis Libyam prodit, *ibid.* Infelici
pugna defunctus, CP. redit, 82.
Bonosus Orientis comes, 248.
Bonoso patricio urbem Heraclius credit, 251.
Borane Chosrois filia Persarum regina, 273.
Borusus dux Cellori adjunctus, 127.
Bostræ portus sponte natus, 192.
Brettanio adversus Magnentium imperator creatus. 37.
A Constantio amotus, inque Prusam amandatus, *ibid.*
Briso eunuchus, 67.
Brixia a Gothis recepta, 201.
Buccinatoris filii Constantem periculo liberant, 187.
Bulgari Ilyricum et Thraciam inestant, 123.
Bulgariæ antiquæ fines, 297.
Bulgarorum Contragorum origo, 296. Ad ipsam urbem
excurrunt, 320. Byzantii agros depopulantur, 560. Thra-
ciam, urbisque agros infestant, 561. Dominum sibi ex
alia familia creant, 563. Pacem componunt cum Constan-
tino, 376. Cladem ab eo incauti accipiunt, 377. Constan-
tinum vineunt, 562. Teletæ dace vincuntur, 301. Milium
Rom. stipendia intercepti, 410. Docentur artes
machinarum, 422.
Buniche Arabum dux victus, 584.

Busas Chagano roachiam struit, 218.
 Busiris Egypti urbis eversa, 4.
 Buseur Romanorum fines invadit, 289. Exapolim vastat, 290. Prædas agit, 295.
 Buze Orientalia militiæ magister, 186.
 Byzantium Constantinopolis, ac nova Roma, 18. Ecclesiæ illic constructæ, *ibid.*

C

Cabades Persarum rex, 106. Ejectus, ac trusus in carcerem, ab uxore liberatur, *ibid.* Hunnis Nephtalitis adiutoribus regnum occupat, *ibid.* Valam oculis cæcat, *ibid.* Pacem cum Romanis solvit, 124. Theodosiopolim et Amidam capit, *ibid.* Elephante vecta Amidam ingreditur, 125. Amida reddita pacem facit, 125, 126, 127. Populitum nervos Christianis succidit, 137. Christiano demerente episcopo baptismi liberam facultatem facit, 140. Ziligem Hunnorum regem interficit, 145. Romanorum imperatorem domus suæ curatorem instituit, *ibid.* Nepotem ex sorore Chosroem adoptare cupit, *ibid.* Tratham Lazorum regem a Justino susceptum moleste habet, 144. Manichæos specie honoris congregatos occidit, 145. Bonis publicatis eos jubet comburi, 146.
 Cacerius cubicularius Maviam Cypro fugat, 265.
 Cactabas Marvam profligat, 558.
 Cæsarea a Juliano vexata, 40. Ablatum ej Cæsareæ nomen, *ibid.* A Persis capta, 251.
 Cæsarea Philippi posita Domino status, a Juliano ever-
 sa, 41.
 Cæsius ob Proteriâ eadem lingua mulctatus, 95.
 Cæsus Saracenorum dux, 294.
 Celsini ab Imanitis deleti, 568. Tumultuantes a Persis occisi, 558.
 Caius Romæ episcopus, 4.
 Calandion Zenonis jussu Antiochiæ episcopus creatus, 110. Codonatum transfert Tyrum, *ibid.* Eustathii corpore Antiochiam relato ejus ecclesiæ schisma tollit, 114. Xeniam hæreticum fugat, 115. Oasim relegat, 115.
 Calchoprætorum ecclesiæ Delparæ consecrata, 88.
 Calopodius eunuchus concilii Chalced. Actorum traditor, 155.
 Calopodii cubicularii occasione exilita seditio, 151.
 Callinicus CP. episcopus, 506. Preces fundit ad templum destruendum, 507. Occidit a Justiniano jussus, *ibid.* Leontio plebem conciliat, 508. Orbajum oculis Justinianus Romam relegat, 515.
 Callinicus Heliopolensis, ignis marini inventor, 295.
 Callipho dux annonæ præfectus, 127.
 Callistus Augustalis Alexandriæ occisus, 72.
 Calocerus tyrannus a Dalmatio vivus exustus, 23.
 Calocyris cubicularius, 480.
 Calocyris monach. pacis ad Rom. legatus, 505.
 Calonymus navarcha in Vandalica expeditione, 161.
 Carthaginî classem admovet, 165. Ad prædam vertitur, 165. Perjurus perit, *ibid.*
 Calvarti ecclesiæ, 21.
 Camachum castrum Arabibus præditum, 596.
 Cantharus balneum Alexandriæ, 82.
 Capetilianus persecutor sub Juliano, 45.
 Carasali culpa captum Tauromenium, 481.
 Cardamus Bulgarorum dominus Constantinum vincit, 291, 295. Pugnam refugit, 297.
 Cardaregas Romanos vincit, 214. Martyropolim aggreditur, 215. Repetito certamine vincitur, *ibid.*, 216.
 Cardaregas plures urbes devastat, 245. Eo duce Armenia, Cappadocia, etc., capta, 248.
 Cariana porticus ad Blachernas Mauricii opus, 220.
 Carinus comes Antiochiæ, 148.
 Caristerotes Armentiarum dux, 380.
 Carolus Francorum rex Leonem papam ulciscitur, 599. Imperator inauguratur, *ibid.*, 401. Irenes nuptias ambit, *ibid.* Missis legatis obtinere rem vititur, 402.
 Carossa Valentis filia, 48.
 Carstani castrum dolo captum, 545.
 Carterius abbas sacras litteras docet Chrysozomum, 65.
 Carthago a Vandalis recepta, 164. Antiqui conditores velut ex fabula, 170. A Barbaris rebellibus obsessa, 178, 179.
 Cassiote tumultuantes puniit, 565.
 Castus sub Commentololo dux multos Abarum occidit, 217. A Chagano captus, 218. Ejus capti occasione Mauricius probris compluitur, *ibid.*
 Castor ascretis aquis submersus, 467.
 Catadures conjuratus in Basilium, 474.
 Cæchona Siciliæ oppidum, 162.
 Cæber Arabum dux a Romanis victus, 585.
 Cecropius Nicomediæ episcopus terræ motu absorptus, 58.
 Cellor dux in Persas supremus, 126. Persas ad pacem cogit, 127.

Celestinus episcopus Romæ, 75. Nestorum nisi respiciat a communione suspendit, 76. Suas vices in synodo Cyrillo committit, 77.
 Chadiga Muamedis uxor, 277.
 Chagan dux Persidis, 504. Victore Aberachman Perside pellitur, 510. Principatum recipit, *ibid.* Justiniano locata illa, eidem parat insidias, 511.
 Chaganus Sclaynos in Thraciam submittit, 218. Mysiam et Scythiam vexat, 217. Martino incurrente salutem fuga querit, *ibid.* Caso cladem a Comentioli occursu evadit, 218. Apiriam urbem capit, *ibid.* Proelio vincitur, 226, 227. Mauricii solertia ad pacem compellitur, *ibid.* Priscum transisse Danubium queritur, 228. Ballem devastat, 232, 235. Pressis fame Romanis cibos præbet, 234. Ingentem stragem Romanorum agit, *ibid.* Captivos, nolente vili pretio eos redimere Mauricio, occidit, *ibid.* Semel ac iterum vincitur, amissis liberis, 237. Captivos Mauricio donante recipit, *ibid.*
 Chaganus contra fidem Thraciam vastat, 255. Pacem cum Mauricio componit, *ibid.* Heraclius illi procuratorem instituit, 254.
 Chagani filius Arabibus formidabilis, 511.
 Chalbani suspensio necati, 552.
 Chalcedenses in Maurophoros impunitas compressi, 558.
 Chale Saracenorum dux fortissimus, 294.
 Chaledus Ameræus, Dei gladiis ductus, 278.
 Chamæras a Bulgaris occisus, 595.
 Charitonis laura destructa, 409.
 Charitum Tiberii filia ex Anastasia, 211. Germano Cæsari nupti tradita, 215.
 Charosynus Augustalis ad tempus percussus, 82.
 Charurgitarum hæresis, 269.
 Chazari in Persas Heraclio adjuncti, 264. Leonis auxiliarii a Simeone naribus mutilati, 477.
 Chorasani Arabibus subjecta, 508.
 Chorosanitas Marvam profligant, 558.
 Chosroes Persarum rex, 147. A Romanis vincitur, 148, 149. Ad pacem victus cogitur, 152, 153, 154. Antiochiam capit, 164. Palestinam, ac loca sacra diripit, 186. Belisarii nomina territus pacem petit, 186, 187. Justinio imperatore bellum renovat, 206, 207.
 Chosroes ob sævitiam in patrem ab exercitu deseritur, 225. Ad Romanos confugit, *ibid.*, 224. A Mauricio adoptatus Narsete duce restituitur, *ibid.* Romanos milites custodes petit, 225. Ob Mauricii necem pacem solvit, 244. Phocem legatum in carcerem trudit, *ibid.* Theodosium Mauricii filium restituendum prætexit, *ibid.* Germanum occidit, 245. Romanos captos capite cædit, *ibid.* Syriam totam ac Palestinam populat, 247. Armeniam, Cappadociam, etc., occupat, 248. Apameam et Edessam capit, 250. Cæsaream Cappadocia, etc., subjicit, 251. Heraclii legatos spernit, *ibid.* Hierosolymam, Alexandriam, Chalcedonem capit, 262. Pacis legatos cum Christi nominis injuria rejicit, *ib.* Ancyram capit, 255. Infaustus signis cum Heraclio pugna decernit, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 265, etc. Profligatus Ctesiphontem, tum Seleucium fugit, 269, 270. A Syroes majore natu filio in tenebrarum carcere reclusus, 271.
 Chrasis pagu. Vandalorum regis, 165.
 Chrismalis usus in dedicatione templi, 26.
 Christiani ab Abdela Arabum duce manibus inscripti, 516.
 Christianorum persecutio Diocletiano et Maximiano Hercul. A. A., 5, 7. Maximiano Galerio cum Cæsariibus, 9. Licinio imperatore, 15. Sapore Persarum rege, 19, 50. Juliano imperatore, 59, 40, 41, 42, 43. Isderge Persarum rege, 71. Vararane ejus successore, 37. Sub Madi Arabum tyranno, 581. Sub Valente gravissima, 50.
 Christianus apostata ad analomes experimentum traditus, 567.
 Christophorus Basilii gener Agarenorum victor, 471.
 Christophorus Constantinus filius Cæsar creatus, 574. Ad Irene presbyter detonsus, 585. Lingua a Constantino mutilatus, 595.
 Christophorus Himerii spatharius martyr, 568.
 Christophorus Rom. filius heteriarches, 495. Imperator Constantini manu coronatus, 466. Mariam filiam Petro Bulgarorum principi conjugem locat, 503. Ante Constantinum imperatorem acclamatus, *ibid.* Diem obiit, 505.
 Christophorus Thraciorum agminum doctor occisus, 517.
 Chrysaorius diaconus ob fidem S. Matronæ molestus, 122.
 Chrysaphius eunuchus Joannem Vandalum dolo occidit, 84. Theodosium Flaviano committit, *ibid.* Pulcheriana aula ejicit, 85. Dioscorum in Flavianum incitat, 86. Cognomen ejus Tajumas, *ibid.* Aula ejicitur, 88. A Jordane filio Joannis Vandali decatur, 89.
 Chrysocheres bucellariorum dux oculis privatus, 558.
 Chumid Arabum dux Rhodum populat, 408. Ob vic-

latum Myræ Nicolai tumulum tempestate jaciatur, *ibid.*
 Cibamundus Gellineris nepos cum suis perit, 163, 164.
 Cæsus patricius columnas Getsemanes contra Saracenos
 tœtur, 305.
 Clavi Domitici ad Constantini galeam ac equi frœnum
 adhibiti, 21.
 Colossus Rhodius dejectus, 286. Ejus æris pondus, *ibid.*
 Comanis exsul moritur Chrysostomus, 68.
 Comersus Bulgarorum princeps, 431.
 Cometa barbatus, 143. Lampadius dictus, 151. Docites
 dictus Saracenorum imperii præsigno, 279. Trabecula
 specie, 363. In lunam duplicem, aliasque tristes fi-
 guras formatus, 425. Radios ad orientem æjaculans, 481.
 Xaphias dictus, 487.
 Cometo Theodoræ soror, uxor Justiniani, 149.
 Commentiolus dux Barbaros cædit, 215. Ejus in Cha-
 ganum expeditio, 217, 218. Orientis dux Persas superat,
 221. Chosroem suscipit, 221. Prisco suppelias missus exerci-
 tum prodit, 254, 255. Querelas in eum Mauricius spernit,
 256. Viam a Trajano tritam imprudenter capessit, 257.
 Occiditur a Phoca, 248.
 Conon ex Apamæ episcopo belli dux, 118. Ex vulnere
 moritur, 119.
 Constans Constantini filius Cæsar in Galliam missus, 14.
 Imperii hæres cum fratribus relictis Gallias obtinet, 27,
 28. Constantino occiso totus ei Occidens cædit, 29. Legem
 sancit in Judeos, *ibid.* Francos profligat, 50. Athanasius
 et Paulus ut restituantur a Constantio minis obtinet,
 55, 36. Synodum in eam rem Sardicæ indicit, *ibid.*
 A Magneto occiditur, 57.
 Constans Heraclii nepos imperator, 283. Ejus ad senatum
 oratio, *ibid.* Valentianiani patricii tyrannidem extinguit,
 281. Pacem impetrat a Mavia, 286. De rebus Armeniæ
 desperat, *ibid.* Cum Abulabaro classe congressus, vix
 necem evadit, 287. Scythiam subigit, 288. S. Maximum,
 et discipulos ejus Anastasios tormentis addicit, *ibid.* Pacem
 cum Mavia componit, *ibid.* Theodosium fratrem occidit,
ibid. Imperium Romam transferre moliens Syracussas petiit,
 289. In balneo Daphne dicto occiditur, 292. Imperium
 cur transferre voluerit, *ibid.*
 Constans urbis præfectus, 245.
 Constantia Constantini soror uxor Licinii Ariana, 9.
 Fratris testamentum Ariano credit, 27.
 Constantia quæ et Helena, Constantii soror, Bretanlonem
 Romæ Maxentio opponit, 57. Juliano nupti traditur,
 58.
 Constantia urbs, olim Antonia, 28.
 Constantia urbs a Constantio in Phœnicia reparata, 51.
 Attilæ ditionis facta, 88.
 Constantia Tiberii filia, uxor Mauricii, 211, 215. Dehortatur
 maritum ac expeditio, 215. Dolet coronam illi oblatam
 Deo consecrassè, 256. In privata domo a Phoca includitur,
 244. Tyrannidem moliens in monasterium detruditur,
 246. Novis iterum rebus studens cum filibus gladio
 cæditur, 247.
 Constantinæ quæstor legatus ad Symeonem, 477.
 Constantiniana Hierosolymis ecclesia, 21.
 Constantinopolis novæ Romæ privilegia, 59. Ejus episcopo
 subjectæ Thracia, Asia, et Pontus ante synodum Chalcedon.,
 66. Repetita sæpius obsidione liberata, 294.
 Constantius a Diocletiano et Galerio Maximiano insidiis
 appetitus, 6, 7. Christianus jam tum innotuit, *ibid.* A patre
 Constantino imperator designatus, 8. In Gallis et
 Britannia imperat, 9. Maxentii victor, cruce e cælo
 apparente, efficitur, 10. Martyrum reliquias Romæ colligit,
 ac religiose sepelit, 11. Galerium Maximianum divina
 ope vincit, 11. Ejus in rem Christianam pietas, 11, 12,
 16, 18, 21, 22, 25.
 Constantini genus et soboles, 8, 14, 15. Licinium imperii
 collegam instituit, 12. A persequeudis Christianis per
 litteras compeccit, 13. Alexandrum et Arium conciliare
 studet, 15. Ostium in Ægyptum ac Orientem mittit, 14.
 Romæ a Silvestro baptizatur, 14. Alii in Oriente dicunt
 ab Eusebio Nicomediensi Ariano, *ibid.*, 27. Nili mensuram
 in ecclesiam transfert, *ibid.* Ejus ac Crispi filii leges pro
 Christianis, 14, 15. Licinium captum vita donat, nova
 molientem necat, 15. Filios creat Cæsares, *ibid.*
 Constantini præclaræ dotes ac virtutes, *ibid.* Ab Ariano
 et gentilibus ut spurius infamatur, 14. Martinum tyran-
 num debellat et occidit, 16. Licinianum Cæsaris in-
 iugibus exiit, *ibid.* Narsem Persarum regis filium interimit,
ibid.
 Constantini vicennalia, 16. Nicææ synodi Patribus
 necessaria sufficit, 16. Illi interest ejusque decreta suis
 litteris munit, 17. Ariano exagitat, 17. Ejus in sanctos
 confesores pietas, inque episcopos religio, *ibid.* Alexandrum
 cum gentili philosopho committit, 18. Mundanda loca
 sancta, ac crucem exquirendam præcipit, 18, 20.
 Matri Helenæ coronam jusque monetæ tribuit, *ibid.* Ur-

hem ex suo nomine ad Byzantium condit, 18. Saborem
 (Saporem) a sævitia in Christianos deterret, 20. Sacros
 libros conscribendos Eusebio Pamphili committit, 21.
 Germanos, Sarmatas, Gothos domat, 22. Scythas con-
 structo ad Danubium ponte subigit, 23. Drepanam Hele-
 nopolim vocandam sancit, 22. Constantinopolim novæ
 Romæ auget nomine, senatu, columna porphyrite, etc.,
 22. Eversis templis, eorum spoliis ecclesias ditat, 25.

Constantini tricennalia, 24. In Athanasium infensor ob
 non receptum Arjum, etc., 21, 25, 26. Treverim in Galliis
 exsilio relegat, 26. Ejus prior Constantinopolim adven-
 tus, 26. Expeditione in Persas Nicomediæ moritur, 27.
 Ejus ætas, ac anni imperii, 27. Imperium filii ex testa-
 mento dividit, 27. Athanasium revocari in morte jubet,
 27. In Sanctorum Apostolorum templo conditur, 28. Ad
 Sancti Acacii templum Macedonio episcopo cum tumultu
 transfertur, 38. Ecclesia Antiochena ab eo condita, 50.

Constantinus Constantini major filius Italiam obtinet,
 27, 28. Constantis fines invadens occiditur, 59.

Constantinus Leonis Isauri filius, 355. In baptismo si-
 nistro omne fontes fœdat, *ibid.* Coronatur a patre, preces
 fundente S. Germano, 356. Ireneum Chagani filiam
 uxorem ducit, 345. Melich et Batal Arabum duces cum
 patre vincit, 345. Ejus pravi mores, erroresque suggilla-
 ti, 346. Artabasdam opprimere tentans, Amorium ipse
 fugere cogitur, 347. Urbem frustra tentat, 348. Artabasdo
 victore in fugam vertitur, 350. Artabadi filium fugat,
ibid. Urbe obsessa, Artabasdam ad pugnam cogit, ac vincit,
 351, 352. Captum oculis cæcat, et ludibrio traditum,
ibid., 353. Anastasium patriarcham ignominia abs se tra-
 ductum in sedem restituit, *ibid.* Bellis Arabum excitus
 Germanicam invadit, 354. Monophysitas Syros Byzantium
 transfert, *ibid.* Agarenænavali prelio vincit, 350. Leo-
 nem filium suscipit, 357. Imperii corona donat, 358. Theo-
 dosiopolim et Melitinem capit, *ibid.* Populos ad errorem
 inducit, *ibid.* E synodo 558 episcoporum, imaginum
 venerationem proscrubit, 559. Syros Armeniosque in ur-
 bem inducit, 360. Bulgaros spreis eorum legatis infensus
 reddit, *ibid.* Scythiam provincias subigit, 361. A Bulgariis
 turpiter victus recedit, 362. Eisdem ingenti strage vincit,
 363. Nestorianum se patriarchæ prodit, 366. Paganum Bul-
 garorum domino pacis specie illudit, 367. Stephanum Jani-
 orem, aliosque martyrio afficit, *ibid.* Classem in Bul-
 garos immissam naufragio amittit, 368. Monachorum
 habitum ac institutum illudit, *ibid.* S. Maris invocationem
 prohibet, 370, 373. S. Euphemias reliquias in mare projicit,
 370. Aquarum copiam urbi providet, 371. Hæreticos
 magistratus creat, *ibid.* Constantinum patriarcham capite
 cædit, 372. Petrum Styliem aliosque Catholicos occidit,
ibid. Urbis monasteria militibus addicit, 375. Annoam
 urbi providet, *ibid.* Eudociam tertiam uxorem ducit, 374.
 Susceptus ex ea filios creat Cæsares, *ibid.* Monachos ac
 hæresim ac incestas nuptias cogit, 375. Monasteria ex-
 pilat ac sacros libros comburit, *ibid.* Incautos Bulgaros in-
 genti strage vincit, 376, 377. Nova expeditione, classem
 fere naufragio amittit, *ibid.* Anthracum morbo febricæ
 extinctus obit, 378. S. Mariam cruciatu coactus jubet in-
 vocari, *ibid.* Ejus corpus flammis addictum, 467.

Constantinus Constantis filius patrem in Siciliam sequi
 prohibitus, 389. Andream legatum ad Maviam mittit, 290.
 Mizezum tyrannum, ac patris reliquos interfectores in
 Sicilia occidit, 292. Tiberium et Heraclium fratres imperii
 collegas adsciscit, 293. Qui eos imperatores acclamant sent
 patribus affigit, *ibid.* Fratres mutilat naribus, *ibid.* Justinianum
 patricium Germani patriarchæ patrem eo evirato
 occidit, *ibid.* Adversus Arabes urbem protegit, 294. Pacem
 cum Mavia alisque componit, 295, 296. Sub tributi
 pensatione pacem cum Bulgariis init, 298, 299. Synodum
 ad Ecclesiarum unionem cogit, *ibid.* Fratribus amotis
 cum Justiniano filio imperat, 500. Pacem firmat cum
 Abimelech, 500. Diem obit, 501.

Constantinus Leonis et Irenes filius, 375. A patre im-
 perator declaratus, 379. Cum matre imperium suscipit,
 382. Vaticinium de ejus matrisque imperio, 384. Mariam
 Armenicam ducere cogitur, 391. Matrem amovere cogitans
 summo dedecore habetur, *ibid.*, 392. Matre abdica-
 ta imperatorem agnoscitur, 393, 394. In Bulgaros educit,
ibid. Matrem iterum sociam imperii adsciscit, *ibid.* Ingenti
 elade a Bulgariis vincitur, *ibid.*, 395. Ingestis nuptiis Theo-
 dotæ jungitur, 396. Joannem Ephesi cultum auget, *ibid.*
 Bulgaros ad pugnam læcessit, 397. Platonem aliosque
 monachos nuptiis ejus incestis adversantes punit, 397.
 Oculis a matre creatus, 398, 399.

Constantinus Leonis et Zoæ filius, 483. Imperator sub
 patri, etc., tutela, 487, 488. Patrum evirare cogitat,
 487. Matrem Zoem in anam reducit, 492. Romanum
 Leoni Phocæ opponit, 492, 493. Matrem aula ejicit, ite-
 rumque recipit, *ibid.* Nicolaum patriarcham et Stephanum
 magistrum adjuutores adsciscit, *ibid.* Romanum magnum

hæteriorum facti, 491. Helenam ejus filiam uxorem ducit, 495. Patrem imperatoris renuntiat, *ibid.* Leonis Phocæ in eum turbas dissipat, *ibid.* Matrem in monasterium relegat, 496. Cæsaris dignitate, tumque imperiali Romanum auget, *ibid.* Filium ejus Christophorum imperatorem coronat, *ibid.* Priore loco a Romano deturbatur, 497. A Christophoro secundus imperator acclamatur, 503. Romanum in Proteum Iusulam relegat, 508. Stephanum et Constantium ejus filios ejicit, 509. Tumultuantes eorum causa severe punit, 510.

Constantinus a Romano patre imperii corona donatus, 502. Helenæ Armeniacæ, tum Theophanoni conjugio junctus, 506. Patrem in monachum detonsum relegat, 509. A Constantino ipse relegatur, *ibid.*, 510. Tumultuans adversus custodes occiditur, *ibid.*

Constantinus Artabasdi strator Deo ultore occisus, 340. Constantinus Boelæ Irenes strator, 400. Constantinus Boelæ filius monachus, 502.

Constantinus Florentii filius magister militiæ in Mysia, 184. Victor Bulgarorum ex insidiis capitur, 185.

Constantinus maximo Basili dolore mortuus, 472. Vivum se et ostensurum promittit Santabareus, 473. Spectro ille delusus monasterium ædificat nomine S. Constantini, *ibid.*

Constantinus Gongylus in aulam accersitus, 490. Romanus ne excæcetur agit, 492. Leoni Phocæ in Romanum socius, 495.

Constantinus V. C. cum aliis Roma capta occisus, 70.

Constantinus Andronici filius fuga se ad Romanos recipit, 485.

Constantinus Artaser protospatharius oculis privatus, 595.

Constantinus Eladicus patricius, 489.

Constantinus excubitorum domesticus in exsilium ejetus, 585.

Constantinus Armenius Albus equitat, 468.

Constantinus patricius Podapogurus martyr, 568.

Constantinus Libs conjurati punam evadit, 489. Prælio in Bulgaros occumbit, 490.

Constantinus Heraclii filius, qui et Heraclius, 251.

Constantinus alter Heraclii filius Cæsar designatus, 252.

Constantinus mensæ præfectus ab Agione profligatus, 476.

Constantini Lardi successæ sedes, 242.

Constantinus scholarum dux, 488. Imperator in Circo acclamatus, prælio corruit, 489.

Constantinus Eulampii filius obtruncatus, 489.

Constantinus spatharius fidei ergo occisus, 569.

Constantinus ducis filius, 485.

Constantinus sacellarius Irenes ad Carolum legatus, 584.

Constantinus Serantapechus patricius, 400.

Constantinus Zoe charior, in monachum detonsus, 485. A Leone restitutus, et accubitor factus, 486. A Zoe in aulam revocatus, 490. Leonis Phocæ favens, a Romano dolo capitur, 492, 493. Domi se continet Leoni scribere jubetur, 494.

Constantinus a secretis Leoni Phocæ in Romanum socius, 495.

Constantinus Magnæ ecclesiæ chartophylax, Irenes ad Abimelech legatus, 399.

Constantinus palatii primarius sacerdos crucis lignum product, 491.

Constantinus CP. episcopus, 295.

Constantinus Romæ episcopus, 563.

Constantinus Silæ, tum CP. episcopus, 539. Ejurata imagitum religiose incestus nuptiis pollutus, 568. Ejicitur in exsilium, 569. Ludibrio habetur, 371, 372. Approbata Constantini hæresi capite cæditur, *ibid.*

Constantinus illius nepos, ejus ludibrii socius, 572.

Constantinus Seleuciæ episcopus synodum Chalcedonensem prescribit, 129.

Constantinus Alaricho socius Placidiam reddit Honorio, 66. Senator creatur, ac tum imperii collega, *ibid.* Romæ cum Honorio tyrannos exstinguit, *ibid.* Valentinianum ex Galla Placidia suscipit, 72. Imperator brevi occiditur, *ibid.*

Constantinus Magnus Cæsar declaratus, 4. Theodoram Maximiani Hercullii filiam uxorem ducit, *ibid.* In Alanos accipit morte pugnant, victor evadit, 5. Imperator Occidentis creatus, Gallias administrat, 8. Constantii mores, benignitas, lenitas, *ibid.* Constantinum filiam imperatorem declarat, *ibid.* Ejus proles reliqua, *ibid.* Nepos Claudii imperatoris ex filia, *ibid.* Maximiani Hercullii insidias evadit, *ibid.* In Britannia diem obit, *ibid.* Vir Christiano sensu, ac animo Χριστιανώδων, *ibid.*

Constantinus Cæsar Narsem Persarum regis filium interimit, 16. Imperii hæres cum fratribus Orientem obtinet, 27, 28. Patris corpus in æde SS. Apostolorum condit,

ibid. Athanasium ab exsilio revocat, *ibid.* Ad Arianos desectit, 29. Gallum et Julianum consobrinos curat, *ibid.* Adversus Judæos cum Constante legem sancit, *ibid.* Amaliam ac Constantiam urbes exstruit, *ibid.* Ecclesiæ Antiochenæ encœnta celebrat, 50. Assyriorum victor triumphat, *ibid.* Paulum CP. sede exturbat, 51. Seleuciensem in Syria portum construit, urbemque reparat, *ibid.* Constantiam in Phœnice construit, *ibid.* Julii litteris restitutos Athanasium et Paulum iterum expellit, 52. Gallum consobrinum Cæsarem creatum, in Persas mittit, 55. Ad Thalamonem insulam eundem occidit, 54. Liberium papam in exsilium ejicit, 53. Synodum Mediolanensem indicit, 54. Liberium revocat, *ibid.* Crucis signum in celo videt, 55. Paulum CP. iterum sede pellit, *ibid.* Populo CP. inde tumultuanti annonam minuit, 56. Constantis minis deterritus Athanasium ac Paulum recipit, *ibid.* Paulum Cucum expellit, 57. Magnentium tyrannum iterato superatum tollit, *ibid.* Sylvanum tyrannum occidit, *ibid.* Britannionem tyrannum amotis ut sese abdicet, cogit, *ibid.* Julianum creat Cæsarem, 58. In Athanasium capitis sententiam decernit, *ibid.* Eudoxium in sede CP. Macedonio substituit, *ibid.* Julianum imperatorem audiens, sero prenitet Cæsarem adlegisse, 59.

Contragi Bulgari, 296.

Coptus Egypti urbs eversa, 1.

Cordyles militiæ magister Rom. captivos recipit, 458.

Cortices Armenius occisus, 489.

Corum castrum ab Agarenis captum, 478.

Cosmas Alexandrinus episcopus Monothelitarum hæresim ejurat, 349. Epiphaniæ episcopum cum aliis prescribit, 565.

Cosmas in Leonem rebellans capite plexus, 559.

Cosmas Iogotheta Joannis Mystici delator, 502.

Cosmas fidei desertor, 262.

Cotragus Tanaim trajicit, 297.

Cottain a Zenone occisus, 116.

Cotto magister militiæ in Persas directus, 218.

Crassus Russius equitat, 468.

Crassus ab Asclepiodoto in Britannia victus, 5.

Creta capta ab Arabibus, 448.

Crispus cum patre Constantino in rem Christianam leges sancit, 12. Romæ a Sisestro baptizatur, 14. Christianus moritur, 17.

Crobatus Bulgarorum princeps ditorem filiis ex testamento dividit, 297.

Crusis invidia Romani in fugam acti, 214.

Cruz luce efformata Constantino præit contra Maxentium, 10. Ejusdem presidio Maximianum Galerium vincit, 11. Macarius crucis lignum jubetur exquirere, 18. Inventam Christi ab aliis crucem miraculum discrevit, 20. Crucis pars Hierosolymis relicta, pars delata CP., 20, 21. Crucis signum luce coruscans Hierosolymis visum Constantio imperatore, 54. Ibidem splendidius visum Juliano imperatore, 44. Vestibus Christianorum ac Judæorum aspersum, *ibid.* Literæ crucis formam referentes in Serapidis templo inventæ, 61. Cruz vitæ hieroglyficum, *ibid.* Cruz aurea Hierosolymam a Theodosio missa, 74. Crucis ligna ab Heraclio Hierosolymis reposita, 272, 273, 279. Eadem relata CP., 280. Nisi ablata Cruce templum Hierosolymis Saraceni instaurare non possunt, 281. Crucis signum Abdelaë jussu ab Ecclesiæ fastigio dejectum, 569.

Cucus Chrysostomi exsiliæ locus, 68.

Curcus protovesitarius conjurationem prodit in Bastilium, 474.

Cusanes Turcorum dux Leoni socius, 477.

Cuzinas Nunidis in Romanos prefectus, 178. Suorum proditor, 179. Antialæ belli socius, 181. A Joanne Pappi profligatus, 182. A Joanne præfecto Africae occisus, 202.

Cuzinæ liberi Africanos turbant, 202.

Cyclades captæ ab Arabibus, 448.

Cymenas montis monachi, 505.

Cyprianus cum Belissario, dux, 161.

Cyprianus Romanorum dux in Saracenos, 291.

Cyprii transmigrantes plerique pereunt, 501. Ab Aarone alio translati, 408.

Cyriaci laura destructa, 409.

Cyriacus CP. episcopus, 229. S. Delparæ templum ad Diaconissæ locum exstruit, 255. Nuptiales coronas Theodosio et Germani filias imponit, 255. Dieteris incensatur tumultuante populo in Mauricium, 242. Cautionem fidei a Phoca exigit, 243. Constantiam absque securitatis fide ab ecclesia extrahi non sinit, 246.

S. Cyriaci monasterium CP, 97.

Cyriacus Justiniani dux a Persis victus, 148.

Cyriillus ab Arianis in Maximi locum intrusus, 51. Eius ac Constantium epistola de vitæ cruce Hierosolymis, 55. Suspectus nonnullis erroribus Aril, *ibid.* Fit Hierosolymitanus episcopus, 47.

Cyrillus Juliani libros confutat, 41. Theophili nepos, ac successor Alexandriae episcopus, 71. Nestorium admonet, ac contumacem accusat, 76. Inter adversa fidem acriter defendit, 77. Celestini locum tenet Ephesi, *ibid.* Turbas a Nestorio et Orientalibus patitur, 78. Moritur successore Dioscoro, 84. Ejus opera a Timotheo Aeluro depravata, 95. Cyrillus diaconus martyr Heliopoli, 40. Cyrillus tribunus martyr, 453. Cyrillus magister militiae, 157. Cyrillus Gogdæ supplicias missus, 161. Tzatzonis caput fert in Sardiniam, 168. Cyrus, quæ modo Sardinia, 168. Cyrus Hieropolitanus orthodoxus exsul, 115. Cyrus Alexandrinus antistes. Monothelitarum antesignanus, 274. Cum Saracenis pro Aegypto componit, 280. Cyrus ex urbis ac prætorianæ præfecto clericus ac Smyrnenensis episcopus, 83. Cives se occidere meditates oratione concillat, *ibid.* Cyrus Salomonis nepos Pentapolim administrat, 176. Audita fratris clade Carthaginem fugit, *ibid.* Cyrus Amastri monachus, secundi imperii Justiniano vates CP. episcopus, 313. A Bardane sede pellitur, 319. In monasterium Chora dictum relegatur, 326.

D

Dachus Aruritarum princeps occisus, 351, 352. Dadoes auctor Messalianorum hæresis, 51. Dagalaipi comitis seditio Alexandriae, 150. Dalmata monasterio Macedonio satisfactum pro scandalo, 155. Dalmatius Anabalinus Magni Constantini frater, 8. Dalmatius junior Cæsar, 25. Athanasium Tyri protegit, 25. Tumultu militari necatur, 29. Dalmatius monachus Cyzicenus episcopus, 75. Dalmatius Bosphori tribunus occisus, 150. Damascus a Persia capta, 251. Damascenus dux cum copiis in Africa sublatus, 545. Damasus Romæ episcopus, 51. Damnat Apollinarium, 83. Imperatoribus auctor est ut episcopi orthodoxi revocentur, 56. Damianus patricius et accubitor Bardam in urbem inducti, 460. Ejus suasu Theoctistum occidit, 461. Ob Bardæ Cæsari negatum honorem in carcerem missus, 464. Damianus patricius in Irenem conjuratus, 592. Damianus rex Homeritarum Judæus, Dei ope ab Exumitis Christianis victus, 189. Daniel Sinopensis ad Ulid legatus, 321. Daniel Stylita columnam ascendit, 98. De fide orans a Basilisco spernitur, 108. Danubius ponte lapideo a Constantino superatus, 22. Dares castrum quæ Anastasopolis, 139. A Persia captum, 246. Dargomeres Bulgarorum legatus ad Michaelæm, 420. Dastagerd Chosrois palatium, 267. Immensa in eo inventa spelleæ, 268. David Beser spatharius martyr, 568. David in Oriente Heraclo natus filius, 278. David Hormisdarum Palatii chartophylax occisus, 247. Decentius Magnentii frater sibi laqueo guttur frangit, 57. Decimus locus, 70 stadiis a Carthagine, 165. Dedicatio ecclesiæ Antiochenæ, 50. Dedicatio templi Hierosolymitani, 25, 26. Usus in ea christianis, *ibid.* Demetris oppidum, 480. Demetrius regii fisci notarius, 497. Demophilus CP. episcopus Arianus, 49. Ecclesia ejectus, extra urbem conventus agit, 58. Demosthenes Valentis coquus, Basilio irrisus, 51. Deuterio Ariano baptizante repente aqua fugit, 150. Digestæa Asparis neptis, Ardaburii filia, mater Areobindi, 125. Didymus in quinta synodo damnatus, 195. Diocæsarea ob Judæorum tumultum deleta, 33. Diocletianus Romæ imperator, 4. Maximianum Herculum collegam adlegit, 4. Aegypto bellum inferitur, 4, 5. Constantium et Maximianum Galerium Cæsares instituit, 4. Filiam Valeriam Galerio locans priorem conjugem abdicare illum cogit, *ibid.* In Christianos persecutionem excitat, 5. Achillem profligat, 6. Constantinum adolescentem tollere cogitat, *ibid.* Adorari a senatoribus expetit, 6. Imperio abdicato, Salonæ privatus agit, 7. Mente captum se abdicasse testis Eusebii, 8. Sublatum res novas moventem auctor Gelasius Cæsariensis, *ibid.* Diocletianæ balneum Alexandriae, 92. Diotorus a Meletio ordinatus Tarsi episc., 57. Diogenes belli dux, 118. Claudiopolim capit, 119. Diogenes Belisarii satellites vir strenuus, 163.

Diogenes Orientalium tribunus occisus, 391. Diogenianus magister militiae in Oriente, 142. Dioscorus post Cyrillum Alexandriae episcopus, 84. In Cyrilli cognatos sedit, *ibid.* Origenis a puero opinionibus imbutus, *ibid.* Flaviano infensus, Eutychis in Flaviano patronus, 86. Ephesinæ synodo præsidens omnia vi agit, *ibid.* Flavianum et Eusebium Dorylaei Eutychæ restituito deponit, 87. Flavianum calcibus ac pugnis interimit, *ibid.* Minis episcopos subscribere cogit, *ibid.* Theodoretum, Ibam, Andream, Domnum Antiochenum deponit, *ibid.* Gangras relegatur e synodo Chalcedonensi, 91. Dioscorus Junior Timothei Aeluri nepos, Alexandriae episcopus, 139. Sæculari factione in thronum intrusus, iterum ordinatus, *ibid.* CP. legatus couvictis incessitur ut hæresis patronus, *ibid.* Eo episcopo Julianus et Severus turbas Alexandriae excitant, 141. Dienses monachi Felicis sententiam Acacio insistant, 114. Fidem catholicam constanter retinent, 122. Dii præpositus Timothei benedictionem ut hæretici respuit, 155. Domentia Phocæ filia, Prisci uxor, 246. Domentziolus Phocæ consobrinus, dux exercitus, 245. Domentziolus Phocæ frater magister creatus, 245. Domitianus Orientis præfectus occisus, 51. Domitianus Melitinae episcopus, Chosrois restituendi negotio præfectus, 224. Summo honore ejus conditum cadaver ad Sanctos Apostolos CP., 238. Domnica Valentis uxor Ariana, 48. Extincto viro Gothos ab urbe depellit, 56. Dominicus Germano socius, Libyæ rector, 173. Cum eo revocatus, 174. Domnus Antiochiæ episcopus, 82. Coactus Ephesino lætrocinio subscribit, 87. Deponitur a Dioscoro, *ibid.* Dioscoriis tumultuantibus salutem in eremo quaerit, 92. Domnus Antiochiæ episcopus, 190. S. Dorotheus martyr Alexandriae, 56. Dorotheus Alexandrinus monachus pro synodo Chalced. Oasim relegatus, 151. Dorotheus Belisario adjunctus dux, 161. Dorotheus Chrysopoleos præpositus, Irenes ad Abimelech legatus, 399. Dorotheus Tyri episcopus post Diocletiano confessor, 19. Græce et Latine doctus, ac scriptis clarus, *ibid.* Nicænae synodo interfuit, *ibid.* A Juliani ministris Odyssopoli vexatus, extrema senectute quiescit, *ibid.* Drepana nunc Helenopolis, 22.

E

Eandæ in Zerhulen castrum fugit, 175. In Abrasii montis cacumine sistit, *ibid.* Numidas in Romanos educit, 178. Ederma dux ad urbem ab Hunnis captus, 197. Eclipsis solis sub Constantio, 51, 52. Sub Mauricio, 225. Sub Justiniano Constantini filio astris apparentibus in caelo, 506. Sub Constantino Copronymo, 562. Sub Michaelæ Curopalata, 430. Sub Leone Basillii filio, 476. Edessa Scirti fluvii aquis submersa, 146, 292. Imago Christi Edessena CP. recepta, 506. Eleusius Alemensis concilii Chalcedonensis adversarius, 128. Elesbaa rex Æthiopum Christianus Homeritis vinet, 144. Eleusius Cyzici episcopus ad Æρεοπόλιν profertens depositus, 47. Inter Macedonianæ sectæ episcopos primarius, 58. Elias Hierosolymorum episcopus, 122. Damnatis Nestorio, Eutychæ, etc., Synodum Chalcedonensem recipit, 129. *Vide not. ad p. 151.* Episcopatu cedit ne cum Severo communicet, 154. Elias largitionum comes, 158. Elias spatharius Bardanis conjugationis socius, 516. Ejus liberi a Justiniano Rhinotmeto in matris sinu occisi, 517. Justiniano ipse cervicem abscondit, 518. Elisæus eunuchus Græcas litteras Gallos docet, 584. Elisæi prophetae corpus Alexandriam translatum, 98. Elpidius in Sicilia rebellis, 583. In Africam profugit, 584. Imperatoria ornamenta ab Arabibus accipit, *ibid.* Elpidius a Phoca igne absumptus, 247. Elpidius armamentarii præfectus occisus, 249. Elpidius Magnæ ecclesiæ diaconus hæreticus, 520. Elpidius patricius ad Chagaunum legatus, 214. Emauntis fons quo Dominus laverat a Juliano obrutus, 41. Magnæ ecclesiæ encænna Mena episcopo, 134. Enthusiatarum hæresis, 54. Epiphania Heracii mater, 250. Epiphania junior filia Heracii, 250. Coronata a Sergie patriarcha, 251.

Epiphanius CP. episcopus, 142. Primatu cedit Joanni papa, 145.
 Epiphanius Cypri episcopus, Chrysostomo infensus, 67.
 Rediens in Cyprum moritur, 68.
 Ephraem (S.) vita et scriptis clarus, 55, 54.
 Equestris ludus factionis Venetæ, Albæ, Prasinæ, Rusiæ, 468.
 Erithrus Caroli Francorum regis filia, Constantino desponsa Irenæ filio, 384.
 Esaus Rhodi episcopus masculorum libidinis ergo punitus, 150.
 Ethnici Christianizantes Beryti, 52.
 Ethribenses Uthmanum necant, 287.
 Eucharitarum heresis, 54.
 Eudocia Leontii philosophi filia, quæ Athanasii, Theodosio nupta, 72. Hierosolymam profecta, multa ecclesiis largitur, 79. Matrem Pulcheriam pulsata, 85. Diaconissam fieri impetrat, *ibid.* Pomi occasione necis causa Paulino existit, *ibid.* Secundam synodum Ephesinam ut indicat, Theodosium inducit, 86. Dei nutu ejectum Flavianum illiæ rescribit, 87. Hierosolymam se dimittit petiti, 88. Iuneris illi socios castitatis suspectos Theodosius obruncat, *ibid.* Theodosius monachus ea Dioscoro favente turbas Hierosolymis miscet, 92. Maximis ecclesiis collatis donis, diem obit, 94.
 Eudocia junior in Africam translata Honorico nuptui traditur, 93. Viri Ariani morum pertæsa Hierosolymam fugit, 102. Sua omnia ex testamento Ecclesiæ relinquit, *ibid.* Curcum, cujus opera fuisset, commendat episcopo, *ibid.*
 Eudocia Ingeris filia, Michaelis scortum, 457. Basilio uxor traditur, 464. Michaelem deterret ab injuria in Basilium, 468. Michaelæ occiso in palatium inducta, 469. Alexandrum filium suscipit ex Basilio legitimum, 471.
 Eudocia Decapolitis filia, Michaelis uxor, 457. Viro occiso ad parentes remittitur, 469.
 Eudocia Augusta, Leonis tertia uxor, ex parte mortua, 481.
 Eudocia Rogati Atri filia, Heraclii uxor, 250. Susceptis Epiphania filia et juniore Heraclio diem obit, *ibid.*, 251.
 Eudoxia Arcadii uxor, mater Theodosii, 65. Chrysostomum pellit in exsilium, 67. Moritur ipsa, *ibid.*
 Eudoxia Junior Valentiniano tertio CP. nupta, 79. Ad matrem expostulat de injuria Flaviani, 87. A Maximo oppressa, Gizericum Romam advocat, 95. In Africam cum filiabus transfertur, *ibid.* Ex Africa remeant cum Placidia, 94.
 Eudoxius Macedonio ejecto CP. episcopus, 58. Valente baptizatus, 46. Ab eo ecclesiæ CP. recipit, *ibid.* Ejectos a Constantio orthodoxos episcopos, curat iterum ejici, 49. Ab ejus se communione Eunomius separat, *ibid.* Ab eo et Valente graviora passi orthodoxi quam ab ethnicis, *ibid.*
 Eugeus in carcerem a Gellimere coniectus, 160.
 Eugenius Arabum Scenitarum victor, 121.
 Eugenius tyrannus obruncatur, 60, 63.
 Eugenius expræfectus, Georgii accusator, 199.
 Eulogius Alexandrinus episcopus, 211.
 Eulogius Edessæ episcopus clarus, 59.
 Eunomius Cyzici episcopus Eleusio affectus, 47. Aetii amasæensis, vir florentis eloquii, etsi indoctus, 49. Non communicat eodoxio, quod neque in Aetio, *ibid.* Cyzico ejicitur ut hæreticus, *ibid.* Una immersione baptizatus, et in Christi nomine, non Trinitatis, 55. Damnatur in secunda synodo, 59. In exilio diem obit, 61.
 Eunomius alter Arianus, Samosatensis episcopus, 50. Infensa ob hæresim plebe sponte secedit, *ibid.*
 Euphemia (S.) Alexandriam translata, 82. S. Euphemia corpus in mare projectum, miraculo receptum, 370.
 Euphemia uxor Justinii, 141.
 Euphemius CP. episcopus, Mongi expuncto, Felicis nomen restituit, 115. Episcopum Felix ob Acacii nomen retentum, non agnoscit, 116. Anastasium hæresim docentem Ecclesiæ expellit, 115. Imperatorem creatum libellum dare cogit, 117. Chalcedonensem synodum confirmat, 118. Apud Anastasium detecto secreto graviter offendit, 119. Episcoporum CP. conventu depositus, Eucharitam relegatur, 121.
 Euphila Gothorum Arianus episcopus, eorum ad Valente legatus, 58.
 Euphremius Amidenus Orientis comes, Antiochiæ episcopus, 145.
 Euphrasius Antiochiæ episcopus, nomina PP. concilii Chalcedoni et Rom. pontificis diptychis expungit, 145. Terramotu quassata urbe Antiochia perit, 147.
 Euphronius Antiochiæ episcopus, 27. In synodo CP. damnatus, 50.
 Euphrosyna mater Theophili, 448. Filio sponsam optionem facta, 449. Aula excedens vitam monasticam agit, *ibid.*

Eupraxias Mozilicis filius, Siciliæ dux, 475.
 Eusebia Constantii uxor Julianum neci eripit, 54.
 Eusebius Casaræ Cappadociæ episcopus catholicus, 50. Interest Tyaaensi orthodoxorum synodo, 49. Fidem strenue tuetur, 50.
 Eusebius Emesenus Alexandriæ præsul Ariariorum factione electus, resillit, 5. Theophani Sabellianus, *ibid.* Alexandrino episcopatu repudiato Emesenum recipit, *ibid.*
 Eusebius Nicomediensis Arii prius defensor, Nicæna synodo subscribit, 17. Athanasii adversariorum antesignanus, 21, 25. Athanasium obfinet ejici, atque Arium in Ecclesiæ recipi, 26. In ejus CP. episcopatu lapsus Eusebius, *ibid.* Constantio auctor ut Arii errorem amplectatur, 29. Antiocheno Ariariorum conventui præsidet, 50. In CP. sedem intruditur, 31. Moritur, 33.
 Eusebii Pamphili historiae liber octavus, 5 et not. Ὁμοούσιον assensum præbet, 16. Bibiiothemam Constantini jussu instruit, 21. Athanasius ab eo themac, 25. Num Arius fuerit variæ sententiæ, 22, 28. Statim defuncto Constantino mortuus, *ibid.*
 Eusebius Romæ episcopus, 5.
 Eusebius Samosatensis orthodox. episcopus exsul, 50. Reversus ab exilio multis urbibus creat episcopus, 57. Impacta capiti tegula martyr occumbit, *ibid.*
 Eusebius Samosatensis episcopus orthodoxus exsul, 115.
 Eusebius CP. orbis scholasticus, Nestorio ac Anastasio bellum primus indicit, 76. Dorylsei factus episcopus ipse Eutychem perversum deprehendit, 86. A Dioscoro in Ephesina pseudosynodo dignitate motus, 87.
 Eusebius exconsul, 201.
 Eusebius præpositus Constantium in Arii errorem trahit, 29. Liberio papæ exsilii auctor existit, 35. Juliano neci traditur, 59.
 Eustathius Antiochenus episcopus Nicæna confirmatus, 16. Constantinopoli Evagrium episcopum ordinat, 49. Cyzicum relegatur, *ibid.* Corpus ejus Philippis Antiochiam a Calandione transfertur, 114.
 Eustathius Armenius Macedonianorum ad Liberium legatus, 48.
 Eustathius CP. presbyter sanctitate clarus, 27.
 Eustathius classis drungarius in monachum detonsus, 481. Tripolitæ urbem invadentis occursum refugit, 482.
 Eustathius patricius classis drungarius, 477. Pacis cum Leone intercessor existit, 478.
 Eustathius Mariani patricii filius a Sulimane captus, 544. Isam tyranni jussu occisus martyr obit, 547.
 Eustathius Sebastenus, princeps Messianorum hæresis, 54.
 Eustochius monachus Hierosolymorum sedem invadit, 206. Novæ Lauræ monachos vexans, sede exturbatur, *ibid.*
 Eutyches a Flaviano e synodo damnatus, 86. Latrocinio Ephesino, præside Dioscoro, restituitur, 87. Chalcedonensi synodo cum Dioscoro damnatur, 91.
 Eutychius CP. episcopus, 193. Ad S. Diomedem pluviam rogaturus procedit, 201. Magnam ecclesiam solemniter dedicat, 202. Dignitate movetur, 203. Extincto Joanne sedem recipit, 210. Tiberium imperatorem coronat, 210, 211. Diem obit, 212, 215.
 Euthymius ejecto Nicolæ CP. episcopus, 484. Alexandro imperatore ipse ejectus, 487.
 Euthymius Constantinii procurator relictus, 483.
 Euthymius Sardius episcopus, imaginum defensor præcipuus, 446.
 Euthymii cenobium destructum, 409.
 Eutropii eunuchi negotium, 67.
 Eutropius tribunus secundæ apud Sidoniam synodi consilium evertit, 131.
 Euzoius Alexandro depositus, frustra ab Athanasio tentat recipi, 24. Communione impertit Ariani, 25.
 Euzoius Antiochiæ Ariariorum episcopus, 47. Constantium baptizatus Antiochiæ, 59.
 Evagrius damnatus in quinta synodo, 195.
 Evagrius CP. episcopus ab Eustathio ordinatus in exilium ejectus, 49.
 Evodius episcopus, Hormisdæ ad synodum legatus, 157.
 Exumitarum bellum cum Homeritis, 184.

F

Fames gravis Antiochiæ et in Cypro, alias Cyri, 25. Constantii. Justin. imperat., 195.
 Fatimæ filio extincto Bulgarorum principatus ad aliam familiam translatus, 565.
 Fausta patris Hercullii insidias viro Constantino prodit, 8.
 Faustinus Platypodis filius prælio in Bulgaros occisus, 498.
 Felix Juliani comes blasphemus perit, 42.
 Felix episcopus Romæ Liberii loco ordinatus, 51. Ana-

norum communione pollutus, 54. Restituito Liberio Roma excedit, *ibid.*

Felix Romæ episcopus, 111. Legatis missis Mongum ejiciendum decernit, 115. Legatos Mongi communione pollutos, et Acacium deponit, 114. Phravitam orthodoxum simulatam apernit, 114. Ejus nomen Acacio expunctum, Ecclesiam diptychis Euphemius restituit, 115. Euphæmium ob retentum nomen Acacii episcopum non agnoscit, 116.

Felix Romæ episcopus, 147.

Festus Rom. senator festum Petri et Pauli obtinet CP. solemnius agi, 125. Anastasium papam ut Zenonis Henotico subscribat inductorum se promittit, *ibid.* Laurentium in Rom. pontificem intrudit, *ibid.*

Flavianus presbyter Meletio favet, Paulino adversatur; Apollinarium insectatur, 57. Messalianis hæreticis adversatur, 51. Paulino superstitite episcopus Antiochenus creatur, 59. Occidentalibus in eum expostulantibus, Romæ causam dicere jubetur, 67. Theodosium Antiochensibus iratum placat, 62. Ægre fert ejectionem Chrysostomum, 68.

Flavianus Antiochiæ episcopus in fide suspectus, 122. Synodica edita synodum (Chalcedonensem) supprimit, 129. Privata epistola Anastasio consentit, *ibid.* Non patitur anathema in Leonem et synodum dici, *ibid.* Macedonium ut adversantem synodo anathemate ferit, 131. Damnat synodum, *ibid.* Sede pellitur, 134. Vitalianus dux in sedem petit restitui, 137.

Flavianus CP. urbis episcopus, 84. Theodosio mundos panes donativo offert, *ibid.* Infensus illi Dioscorus, *ibid.* Chrysaphtus eum deicere molitur, 83. Pulcheriam diacnissam ordinare jussus, ludit consilium, *ibid.* Eutychem e synodo damnat, 86. Dioscorus e latrocinio Ephesio dignitate motum, pugnis calcibusque interimit, 67. Pulcheria corpus ad SS. Apostolos CP. pompa reducit, 88.

Florus Rom. dux in Saracenos, 294.

Franci a Constante debellati, 50. De Francorum regibus Theophanis fabulosa, 357.

Frumentius primus Indorum episcopus, 19.

G

Gabalas Annæ Augustæ pater, 506.

Gabrielopulus Sciarvius palatii opibus auctus, 487. Constantium procurator ab Alexandro relictus, 488. Aula ab Zoe ejicitur, 490.

Gainas Alexandriæ episcopus, 124. CP. a Justiniano evocatus, 188.

Gainas multis urbi malis illatis ab Arcadio oppressus, 63.

Galatas Valentis filius Cæsares mortuus, 51.

Galla Valentiniæ filia ex Justina, Theodosii uxor, ex qua Placidia, 48.

Gallus mortuo Constantino, ex morbo necem evadit, 29. Constantius educandum curat, *ibid.* Lectoribus adlectus templum S. Mamanti Cæsares extruit, *ibid.* Cæsar in Orientem adversus Persas mittitur, 53. Tyrannidis ejus delatores occidit, 54. Occiditur ipse a Constantio, *ibid.*

Gallici in Diocletianum tumultus, 5.

Gamaliel Pauli præceptor S. Stephani funus curat, 74.

Gamalus a Romano susus, 121.

Gamer Saracenorum dux, 515; 519.

Garachus Arabum dux in Armenia profligatus, 341.

Gazacus ignis civitas, in qua Cræsi thesauri, capta ab Heraclio, 258.

Geeso Gundabuni pater, 159.

Gelasius Romæ episcopus, 118.

Gelimer Vandalorum regnum invadit, 160. Factum excusat apud Justinianum, *ibid.* Hildericum occidit, *ibid.*, 163. In Belisarium educit, *ibid.* Fratris Amatiæ morte percussus, fugam arripit, 161. Libyos agricolas sibi adjungit, 165. Adjuncto Zalzone Carthaginem cogitat, 166. Prælio victus in Numidiâ fugit, 167. Obsessus in Papua monte panem, spongiam, citharam petit, 168. Res humanas ridet, *ibid.* Quo habitu in triumphum ductus, 170. Concessis oppidis per Galatiam, patriatus dignitas negata ut Ariano, *ibid.*

Gennadius CP. episcopus, 95. Perpetrata a Timotheo Æluro Alexandriæ ut puniantur satagit, 96. Oranti visum dæmonis spectrum minax, 97. Martyrium Antiochia profugum magno honore CP. recipit, 98. Petrum Fullonum curat Antiochia ejici, *ibid.*

Genso montis Abrasii angustias superat, 175.

Genzo munere adicatus, 231.

Georgius Alexandriæ episcopus, 283.

Georgius Cappadox Arianus Alexandrinam sedem occupat, 31. Recepto Athanasio sede pellitur, 57. Summa crudelitate a gentilibus necatur, 40.

Georgius Apameæ episcopus Martyropolim translatus, 530.

Georgius Armeniacorum dux, 270.

Georgius CP. episcopus, 300. Post synodum sextam superstes annis tribus, 301.

Georgius Crintus, 483.

Georgius Cyprius e pseudonodo Copronymiana proscriptus, 359.

Georgius Marinæ ædium curator, 199.

Georgius patricius Generalis logotheta a Chersonitis occisus, 317.

Georgius patricius Opsicii comes cæcæo Bardane ipse luminibus orbatus, 321.

Georgius Pisides, rerum Heraclii scriptor, 250.

Georgius Sursubules Symeonis florum procurator, 502. Pacem inter Romanos et Bulgaros componit, 503.

Mariam Petro Bulgarorum principi uxorem jungit, *ibid.*

Georgius Syncellus quousque chronographiam deduxit, 2. Ejus scientia et opera, *ibid.* Theophani ceptum opus continuandum relinquit, *ibid.*

Gepides loca occupant ad Singidonem et Sirmium, 81. Ex illis divisi Longobardi et Abares, *ibid.*

Germania Belisarii patria, Thraciæ et Illyrici media, 161.

Germanus Cyzici, tum CP. episcopus Bardani molitionis socius, 320. Ejus CP. translatio, 522. Leonis Isauri evectio consentit, 327. Maximum Ecclesiæ malum in Constantino Leonis filio præsigit, 335. Frustra Leonem deterret ab hæresi, 341. Anastasio syncello æmulo pontificatu cedit, *ibid.*, 342.

Germanus Cæsar Tiberit filiam Charito ducit, 215. Mauricius ut sibi mortuum auctorem accusat, 211. Volente illo ab Ecclesia abstrahere populus tumultuat, 242. Imperium frustra cogitat, *ibid.* Phocas imperatorem provehere simulat, 245. Imperium affectantem idem presbyterum ordinat, 246. Novis rebus studentem cum filia occidit, 247.

Germanus patricius Justiniani nepos rebelles in Libya demeretur milites, 175. Tzotza ad fugam coacto, Libyæ tumultus sedat, *ibid.*, 174.

Germanus alter Edessæ præfectus, 219. Invitum milites ducem acclamant, 220. Renovante bellum Chrosroe, vulnere moritur, 245.

Germanus Theodosii adversus Gizerichum dux, 87.

Germani qui nunc Franci, 81.

Germanium voti causa profectus Justinianus, 205.

Gerontius urbis præfectus majestatis insimulatus, 190.

Gizerichus Modigeseli filius cum fratre Gunthare I. byam occupat, 81. Solus ipse principatum adeptus Asparum vincit, 82. Marcianum tum captum, ex præsigio futuri imperii dimittit, *ibid.*, 91. Regis sibi nomen imponit, 87. Attulæ metu permotus Theodosius cum eo pacem componit, 88. Eudoxia Romam advocat, 93. Romam diripit ac ecclesiarum exportat vasa, *ibid.* Eudociam filio Honoricho copulat; matrem Eudoxiam ac Placidiam sororem habet sub custodia, *ibid.* Immissam in eum classem incedit, 99, 100. Nova in eum instructa classe Tripolim aliasque plures urbes amittit, 101. Majorianus terrorem illi injicit, 102.

Gloes Persa Amidæ præsidio relictus, 125.

Glonem Boarex regina occidit, 149.

Glycerius Italiæ imperator, 102.

Gobaris dux proditio Procopio igni traditus, 47.

Goldarius a Maurusis victus, pressusque obsidione liberatus, 174.

Gotharis adversus Areobindum conjurat, 178, 179. Apud milites calumnatur tanquam imbellem, 179. Victor palatio occupato contra fidem Areobindum necat, 180. Exercitum Artabanem præficit, 181. Ab eo in suburbii triclinio interficitur, 182.

Gogdas Gothus a Gelimeris fratre occisus, 161.

Guntharis Libyæ invasor cum fratre Gizericho, 81.

Gordas Hunnorum prope Bosphorum rex Christianus a fratre occisus, 149.

Gordia Philippici uxor filia Mauricii, 214.

Gothi, Wisigothi, Gepedes, Vandali, Transdanubianæ affines gentes Ariane, 81.

Gothi imperium Occidentis occupant, *ibid.* Ab Hunnis superati, Valentis opem implorant, 55. Arrii errori in Valentis gratiam amplius addicti, *ibid.* Imperii Romani ditionem vastant, *ibid.* Valentem superant, inque casula comburunt, 58. Suburbia CP. populantur, *ibid.* Theodosius a Gratiano imperator in eos directus, *ibid.* Gothi Scythæ appellati, *ibid.*

Grætis Ælurorum rex baptismum CP. suscipit ac fœdes init, 149.

Grata Valentiniæ filia ex Justina, 48.

Gratianus imperii collega et consul a patre designatus, 46. Patris edicto pro synodi Illyricianæ decreto fidei, subscribit, 52. Valentiniæ Junioris in imperium promotores punit, 55. Theodosium imperii collegam ascitum in Gothos emittit, 56. Episcopos catholicos revocat, *ibid.* Andragathit dolo occiditur, 57.

Gratiat balneum Alexandriæ, 94.
Gratissimus in S. Cyriaci aede, mundo nuntium remittit, 97.

Gregoras filium Nicetam in Phocam mittit, 249.
Gregoras magister in Dalmatæ monasterio inclusus, 489.

Gregoras ducis filius occisus, *ibid.*
Gregoras Hiberizes scholarum domesticus, 484.
Gregorius Armenos ad fidem convertit, 19.
Gregorius ab Aruritis occisus, 356.
Gregorius Amastrensis œconomus ad Aaronem legatus, 407.

Gregorius Anastasio pulso Antiochiæ episcopus, 206.
Gregorius Arianus Alexandriæ sedis invasor ab Alexandrinis occisus, 30, 31.

Gregorius Artabanis nepos cum illo in Gottharim conjuratur, 180, 181.

Gregorius Heraclii frater Heliopoli mortuus, 286.
Gregorius Logotheta Artabadi ad Valid legatus, 349.
Gregorius publici cursus Logotheta exsul, 385.

Gregorius Muzalacii filius Opsicianorum dux, 580. Nephoro ad iutor adeundo imperium, 402.

Gregorius Nazianzenus, Theologi pater, in synodo Tyanensi clarus, 49.

Gregorius Theologus orthodoxam plebem CP. regendam suscipit, 52. Solum illi relictum Anastasii oratorium, *ibid.* Libertiores in illo conventus Theodosio imperatore, 57. CP. Ecclesias omnes recipit expulso Demophilo, 58. Synodus œcumenica (P. episcopatum illi asserit, *ibid.* Ægyptiis adversantibus sponte cedit, 59.

Gregorii (S.) templum Neocæsariæ miraculo servatum, 124.

Gregorius Nyssæ episcopus clarus, 52, 59.

Gregorius papa Leonis lauri hæresis proscripta inhibet Italiae tributa, 558. Ejus præclara elogia, 342, 345.

Gregorius Philemonis Papias factus, 469.
Gregorius Sinopes episcopus a Constantino occisus, 596.

Gregorius Theodori filius, Damasci obses, 286.
Gregorius in Africa tyrannus a Saracenis profligatus, 285.
Guber patricius iudex Photio datus, 475.

Guedeser, quæ Seleucia, 269.

Gumer Opsicil comes publici cursus logotheta, 467.

Gundabanas Persarum rescum Heracio componit, 270.
Gundabunus Africae rex Catholicis infensissimus, 189.
Gundus a Chagano prædam recipit, 255. Transmissoistro prædam ingentem cogit, 259.

H

Hebræi ad baptismum coacti, ipsum polluunt, 356. Ab Abdela Arabum duce jussu manibus inscribi, 576.

Helena Constantini mater Constantio repudiata in gratiam Maximiani, 4, 8, 14. Coronata a Constantino, jus monetæ accipit, 20. Hierosolyman mittitur ad crucem exquirendam, *ibid.* Ecclesias in sacris locis jubet extruere, 21. In aede SS. Apostolorum prima sepellitur, *ibid.* Ejus memoria Hierosolymanis, *ibid.*

Helena, quæ et Constantia, seu Constantia. Brettanionem in Magnentium emittit, 57. Juliano nuptui traditur, 59.

Helena Armeniaca Constantino Romani filio nupta, 506.

Helena Romani filia, Constantini uxor, 495.

Helio patricius coronam imperatoriam Romam defert Valentiniano, 75. Legatus ad Varanem regem Persarum, 75.

Henoicum Zenonis velut sanctio pacis, 112.

Heptabisus Alexandriæ publicum balneum, 98.

Heraclius a Mavia afflicti, 289.

Heraclæonas imperio abdicatus, 285.

Heraclianus interficitur, 70.

Heraclius Heraclii imperatoris pater, Philippici legatus, 216. Persicum castrum capit, 218. A Philippico exercitus ductor relictus, 219. Persarum ducem occidit, 221. Heraclium filium in Phocam tyrannum emittit, 249.

Heraclius in Phocam cum classe insurgit, 250. Phocam vincit, *ibid.* Eudociam uxorem ducit, *ibid.* Ex ea filiam ac filium suscipit, *ibid.*, 251. Ambus corona imperii donat, *ibid.* Perduelles omnes in Mauricium pernieve invenit, *ibid.* Legatione Chosroem delinere tentat, *ibid.*, 222.

Martinam uxorem Augustam renuntiat, *ibid.* A Persis et Saracenis profligatur, 250, 251, 252. Pacem cum Abaribus componit, 255. Expeditione in Persas, sacrum ædium pecunias tollit, *ibid.* Chaganum filii procuratorem instituit, 254. Christi imaginem non manufactam præstendens, animos militibus facit, *ibid.* Sarbarum ducem vincit, 255, 256. Iterum in Persas ducens, victor evadit, 257, 258, 259, 260. Giganteæ staturæ hominem occidit, 262. Saem ducem profligat, 265. Ziebeum ducem suscipit, 264. Tres Persarum duces occidit, 266. Chosroem fugat.

Sarbarumque ad defectionem iuducit, 267, 268, 269. Cum Siroe pace composita, Zachariam, ac crucis ligna recipit, 271, 272. Urbem triumpho repetit, *ibid.* Hierosolyman voti causa pergit, 275. Zachariam sedi suæ, crucisque ligna pristino loco restituit, *ibid.* Judæos sancta civitate expellit, *ibid.* Collatione cum Athanasio Jacobita in errorem Monothelliarum incidit, 274. Edictum de fide reprobum edit, 275. Rebus desperatis Asia relicta crucis ligna refert CP., 280. Damascum, Ægyptum, Hierosolyman, aliisque amittit, *ibid.*, 281, 282. Hydroplis morbo diem obit, 285.

Heraclius Junior, qui et novus Constantinus imperii corona a patre donatus, 251. Fratrem Constantium Cæsarem declarat, 252. Patrem revertentem a bello Persico triumpho suscipit, 272. Post menses quatuor a patre veneno sublatus, 285.

Heraclius filius Heraclii junioris, magni nepos, 278.

Heraclius Constantii filium patrem in Scilliam sequi prohibitus, 289. Imperii collega a fratre ascitus, tum naribus mutilatus, 295.

Heraclius Apsimari frater supremus militiæ dux, 510. Azarem Arabum ducem vincit, 511. Azibo duodecim milia cædit, *ibid.* Justinianus virum laqueo tollit, 515.

Heraclius Edessenus adversus Gizerichum dux, 401.

Heraclio eunucho adjutore Aetium Valentinianus occidit, 92.

Hermeciones interiores barbari juxta Oceanum, 205.

Hermipoli arbor Persæ, 41.

Hermogenes legatus de pace, 152, 155. Audire respuit Persarum rex, 154.

Hermogenes magister militiæ CP. occisus, 55.

Hermion Hierosolymorum episcopus, 10.

Hierodiadus Mauricio eventura prædicit, 258.

Heron Thebaidos episcopus desertor perit, 45.

Hesychius presbyter Hierosolymitanus doctrina clarus, 71. Diem ultimum obit, 79.

Hesychius Hierosolymorum episcopus, 76.

Hiems asperima, 295, 365, 504.

Miera insula maris ebullitione enata, 559.

Hierosolyma a Persis capta, 252.

Hilarion Hierosolymorum episcopus, 54.

Hilarion Romæ episcopus, 97.

Himerius Byzacii tirorum præfectus, 177. Praelio victus capitor, *ibid.*

Hispani Arabes, Marvam filii, et affines, 557.

Hispaniam Vandali, tum Wisigothi occupant, 81.

Homertæ ab Elesbaa Æthiopum rege victi, 144. Eorum bellum cum Exumitis, 188. Ipsorum legationis invidia renovatum bellum Persicum, 206.

Honus patricius et excurupati, Tzathi gener, 144.

Honorichus Gizerich filius Eudociam uxorem ducit, 95.

Orthodoxos ad Arianas partes supplicis cogit, 159. Amisssa Numidia moritur, *ibid.*

Honorius illustrissimus ac consul designatus, 59. A Theodosio patre Rom. imperator constitutus, 60. Partium occiduorum regnum suscipit, 65. Ravennam Romam migrans, diripiendam urbem Alaricho exponit, 65. Constantinum senatorem, juncta et sorore Placidia, imperatorem facit, 66. Stilichonem atque optimates occidit, 69. Nepotem Theodosium probe instituit, *ibid.* Romæ diem obit, 72.

Hormisdas Persarum rex Artabane duce Romanos vincit, 209. Ne Persarum rex exercitum educat, lege sancit, 212. Urbes sub Justino et Justiniano occupatas amittit, 215. Baram ducem per contumelliam muliebri veste induit, 221, 222. Throno dejectus ac oculis cæcatus, carceri mancipatur, 222, 225.

Hormisdas postremus Persarum rex, 275. Profligatus in anteriorem Persidem fugit, 285. Hormisdas Romæ episcopus legatus ad synodum Heraclæ celebrandam mittit, 137. Anastasius a synodo celebranda avertit, 138. Justinio imperatore synodum Chalced. curat CP. recipi, 141. Joannæ successore quiescit, 142.

Hosius Cordubensis in Ægyptum et Orientem missus, 14. In concilio Sardicensi Albanasio Pauloque favet, 56.

Hugonis Gallie regis filia Romano Constantini filio nuptui tradita, 507.

Hunni Samen dicti Rom. provincias vastant, 188.

Hunni Zenonis iniitii Thraciam vastant, 103.

Hunni Albi, Nephthalite Peroris victores, 105.

Hunni et Slavi urbem fatigant, 197. Belisario terrente, recedunt, 198.

Hunni, qui et Turci, legationem ad Justinum destinant, 207.

Hymenæus Hierosolymorum episcopus, 4.

Hypapantes festum CP. institutum, 148.

Hypatia Theonis filia studiosi philosophiæ clara, occisa, 70.

Hypatius Heraclæensis episcopus facultatem impetrat Lampzaceni conventus, 46.

Hypatius dux in Persas, 125. Invidia laborat in Arcobaudum, ex quo revocatus, 126. Vitalianus profligato exercitu captum illum paternis lacrymis reddit, 134, 137. In catholicos monachos in Palestina munificus, 136. Magistrum militiæ Orienti Justinus præficit, 146. Justinianus Belisarium illi substituit, 152. Seditione populari imperator acclamatus, a Justiniano neci traditur, 158.

Hypsile castrum ab Agarensis captum, 475.

I

Ibas in secunda Ephesina synodo depositus, 87.
Iberes conversi ex captivis mulieris miraculis, 19.
Ibinubir Marvam dux profligatus, 356.
Icaska Theophili nuptias ambit, 449. Spe frustrata, monasticum statum assumit, ac multa docte scribit, *ibid.*
Ignatius Michaelis cubicularius, 469.
Ignatius Michaelis Curopalatæ filius CP. episcopus, 460. Baris ob incestum excommunicato, in exsilium trusus, 465. Ejecto Photio a Basilio restituitur, 471. Monasterium extruit, in quo et sepelitur, *ibid.*
Ignis marinus, seu Græcus inventus, 395.
Ildegerdi commendata Carthago, 175.
Ilderichus Vandalorum rex in Africa, vir mitissimus, 159. Justiniano amicitia olim junctus, 160. A Gelimere regno exutus, *ibid.* Occiditur cum aliis captivis, 163.
Illus Zenonem profugum obsidet, 104. Basilio non solvente promissa, Zenoni adjungitur, 106. Marcianum in Zenonis potestatem redigit, 109. Illo auctore Zeno Veranam Papurium relegat, *ibid.* Occidi jussus, Spatharii solertia evadit, *ibid.* Tyrannidem affectat, 110. Zenonis fratrem Longinum custodia liberat, 111. Victus Papurium fugit, 112. Obsidione premitur, *ibid.* Proditione capto Papurio cervicæ ceditur, 115.
Imagines S. Deiparæ in Heraclii classe, 250.
Imago Christi non manufacta ab Heraclio gestata, 254.
A Philippico Persarum victore, 216.
Imago Christi ad Chalchem portam a Leone Isauro exturbata, 339.
Imago Christi Edessena CP. translata, 508. Jovis specie pictor Christum exprimens divinitus puniatur, 97.
Imanite Caisinos delent, 326.
Incendia Nicomedie, 23. CP., 96, 191, 199; 203, 215, 594, 475, 505. Antiochie, 147.
Indi interiores conversi ad fidem sub Constantino, 19.
Inromentius primus eorum episcopus, *ibid.*
Inobindus Theodosii adversus Gizerichum dux, 87.
Innocentius Romæ episcopus, 64. Indigne fert Chrysostomi exsilium, 68.
Insonnium monasterium in fide constans, 122.
Iranes (S.) ecclesia, 18.
Irene Chagani filia Constantino Leonis Isauri filio nupta, 545. Leonis et Constantini hæresim averasatur, *ibid.* Leonem filium suscipit, 557.
Irene Leonis uxor Augusta, 574. Filium Constantinum suscipit, 578. Solemni pompa procedit, 579. Cum filio Constantino imperium capessit, 152. Nicephori tyrannidem extinguit, 585. Joanne sacellario duce Arabes vincit, *ibid.* Vaticinium de ejus filiique imperio, 584. Caroli Francorum regis filium filio Constantino deponit, *ibid.* Berthæam Irenopolim vocari sancit, 585. Pauli episcopi professione excitatur ad restituendas imagines, *ibid.* 586. Tarasio episcopo. synodum documentam procurat celebrari, 586, 588. Filium ad Mariæ Armeniacæ nuptias cogit, 191. Infaustus cum Francis signis pugnat, *ibid.* Filium se rebus amovere molientem verberibus afficit, 592. Armeniacis imperium detractantibus rebus amovetur, 593, 594. A filio iterum rerum administrationis sociæ adhibetur, 594. Omnium odio filium exponit, 596. Eodem excæcat, 598, 599. Constantini filios oculis orbatos, inutiles imperio facit, 400. Solemni pompa ante processus, *ibid.* Stauracti rebellionem comprimit, 401. Civilia vectigalia urbi remittit, *ibid.* A Caroli nuptiis Aetii susceptione resilit, 402. Nicephorus imperio dejicit, *ibid.*, 405. Thesauros omnes mare coactam, Lesb. in pellit, 404. Mortuus cadaver transportatum in insulam Principis, 405.
Isacius Hierosolymorum episcopus, 236.
Isacius monachus increpato Valenti cladem prædicit, 55. Valentis combusti absens nidorem persentit, 56.
Isam frater Izib Arabum Ameras, 358. Educens in Romanos, multis desideratis redit, *ibid.* Hominem jactantem Tiberium Justiniani filium, regio cultu circumducitur, 444. Cautivos omnes Christianos neci tradit, 547. Jus eugendi patriarcham Antiochenæ Ecclesiæ restituit, 549.
Isamitæ a Maya stipendiis aucti, 289.
Ischiram Athanasius compescit, 24.
Isdegerdes Persarum rex, 69. Curator ac tutor Theodoli ab Arcadio institutus, 69. In Christianos propensior, succensus ignis templo persecutor in eos inardescit, 71.
Isdegerdes aliter Persarum rex, 79.

Isaebimus tertius ad Arabum Imperium delectus, 357.
Abdels doio eo exclusus, 366.
Isidorus presbyter Theodosio ad episcopatum a Theophilo commendatus, 64.
Isocacius quæstor Antiochiæ ut gentilis delatus, 99.
Isoes patricius, Opsicii comes, occisus, 355.
Izib copias ad urbem CP. obsidendam ducit, 552.
Izib Mazalmam Izibum Mualabi in se rebellem, occidit, 536. Spe longioris imperii inductus ad delendas imagines, perit, *ibid.*
Izib Mualabi in Izib Masalmam rebellis occisus, 536.
Izid dictus Leipsius Arabum dux, 351.
Izid Mavia filius, 291. Patri succedit, 296. Moritur, 300.

J

Jacobitzes Persa Basiliscianum occidit, 469. Equo raptatus misere interit, 470.
Jacobus miraculorum effector in causa Æluri et Proteorii consultus, 86.
Jacobus Nisibenus et Nicænis Patribus, 16. Urbem Niserim precibus servat a Persis, 28.
Jacobus protospatharius confessor, 382.
Janis patriarchæ corpus igni traditum, 467.
Jasdu Umari dux Syriam subjicit, 282. Edessam, totamque Mesopotamiam capit, *ibid.*
Jectan posteri Amanitis, qui et Homeritis, 377.
Joannes agiopolita judex Photio datus, 473.
Joannes ejecto Fullone Antiochenus episcopus, 107.
Joannes Alexandriæ episcopus, 208. Ejus occasione depositus Anastasius Antiochiæ episcopus, 206.
Joannes Alexandrinus episcopus, 248.
Joannes Apameæ episcopus, 98.
Joannes Timothei CP. episcopi archidiaconus, Manichæus, 155.
Joannes Armenius Vandalorum immensam stragem facit, 165. Tzatzonem occidit, 166, 167. Gelimerem insequens ab Ulario incaute occisus, 166.
Joannes Armenius in Libya præfectus, 178.
Joannes Antiochiæ episcopus, 73. Nestorium adroquet de abdicanda hæresi, 76. Nestorio damnato sese adjungens, Cyrillum Memnonemque deponit, 78. Deponitur et ipse in synodum contumax, *ibid.* Assumptum secum Nestorium multos pervertentem curat alio relegari, *ibid.* Monet Nonnus expurgare Ecclesiam zizanias Nestorii, 79. Cum Cyrillo pacem inquit, *ibid.* De recto sensu Theodori Mopsuesteni cum sua synodo orthodoxa Proclo rescribit, 82.
Joannes Bagas Patzinaces in belli societatem adducit, 491. Discordia cum Romano inutile eorum auxilium facit, 492.
Joannis (S.) Baptiste reliquæ Alexandriam translatae, 64. Caput Emesæ translatum, 562.
Joannes Petri Bulgarorum principis frater in monachum detonsus, CP. adductus, 505. Honesto illic conjugio sociatus, *ibid.*
Joannes Bigle drungarius, 471.
Joannes Casaream Mauritanie missus, 169.
Joannes Calistrali monachus hierolus hereticus CP. episcopus, 319, 320. Sextam sanctam synodum proscribit, *ibid.*
Joannes Careas sub tributis pensatione pacem redimit, 282. Non probans Heraclius Mesopotamiam amittit, *ibid.*
Joannes Cappadox CP. episcopus, 140. Ejus diligentia recepta sancta Chalcedonenis synodus, 141. Diem obit, 142.
Joannes Chaldus in Bardam conjuratus, 465. Michaellem occidit, 469. Palo affixus moritur, 470.
Jobas Chasæ filius Athenis occisus, 491.
Joan. (Chrysostomi) orationes de status Antiochiæ, 62. Nobilissimis parentibus natus, 64. Libanius præceptor successorem ambit, *ibid.* Carterio abbate magistro sacras Litteras discit, 65. Arcadio agente ordinatur CP. episcopus, 64. Theodosium sacro fonte suscipit, 65. Thraciæ, Asiæ et Ponti Ecclesias curat, 66. Macedonianam mulierem ex miraculo ad fidem convertit, *ibid.* Eudoxiæ ac Theophili struce sede pellitur, 67. Tumultuante populo redire cogitur, *ibid.* Secundi exsilii ærumnis confectus moritur, 68. Ejectum Innocentium Romanus et Flavianus Antiochenus indignè ferunt, *ibid.* Ejus studio ecclesia succensa, *ibid.* Mutuo mortem prædixisse Epiphanium et Chrysostomum aini, *ibid.* Ejus nomen Atticus ex sacris diptychis commemorari jussit, 72. Corpus a Comanis relatum Proclus episcopus in SS. Apostolorum ecclesia condidit, 80.
Joannes Codonatus Antiochiæ electus episcopus, Tyrum translatus, 110.
Joannes Constantini electus Antiochiæ episcopus, 116.
Joannes CP. episcopus, 295.
Joannes Jejunator CP. episcopus, 212, 215. Theodosium coronat Mauricii filium, 225.

- Joannes Curcuus in Basilium conjuratus, 474.
 Joannes Curcuus drungarius, 496.
 Joannes Curcuus scholarum domesticus perduelles in Romanum profugit, 499. Melitinem Agarenis delictis illi vindicat, 504. Invidia in ipsum munere abdicatur, 507.
 Joannes Cyrius scholarum comes, adversus Nillingem dux, 118. Consulatus dignitate auctus, 120.
 Joannes Bingomalis vir consularis senator monachus, 98.
 Joannes diaconus Eudociæ comes Hierosolymam castitatis suspectus capite cæsus, 88.
 Joannes diaconus Magnæ ecclesiæ generalis logotheta occisus, 521.
 Joannes Edessenus ad præstandum Chosroi comæatum missus, 187.
 Joannes Eloda Constantini procurator, 488. Constantini duci tyrannidem exstinguit, 489. Alexandri domesticos aula ejicit, 490. Morbo moritur, *ibid.*
 Joannes exconsul Joannis Scythæ nepos Justiniani in Hunnos dux, 150.
 Joannes exscholasticus pulso Rutychio CP. episcopus, 205. Justinum imperatorem coronat, 204. Anastasius Antiochenus in ejus invecus synodales depositus, 206. Diem obit, 207.
 Joannes Garidas conjuratus in Leonem, 480. Scholarum domesticus esse jubetur, 495. Arcissime Romano sociatur, 494.
 Joannes Grapson excubiti præfectus in bello Bulgarico occisus, 491, 492.
 Joannes Hemula Alexandriae episcopus, 121.
 Joannes Hierosolymorum episcopus, 65.
 Joannes Elia cedente Hierosolymorum episcopus, 54. Anastasius dux Palestinae frustra Severo communicare compellit, 156. Quatuor universales synodos ex ambone promulgans, hereticos anathemate percellit, *ibid.*
 Joannes Hierosolymorum episcopus, 185, 208, 514.
 Joannes Lazares rector, 487. Ab Alexandro Constantini procurator relictus, 488. Aula ab Zoe ejicitur, 490.
 Joannes lector hæresis Symmystes Leoni Armeno, 453, 446. Monumenta quærit quibus impugnet imagines, 456. Committit Leo cum orthodoxis, 457, 458. Hylilas dictus, quod est *Præcursor*, 455.
 Joannes logotheta conjugationem comprimit, 201.
 Joannes Mansur Chrysothoas egregius imaginum defensor Damasci Syriae, 512. Petrum Majum martyrem encomio celebrat, 530. Constantinus annuatim diris devovet, *ibid.* Pro Mansur impie *Mazarem* indiget, *ibid.*
 Joannes monachus indigne a Gaianis habitus, 204.
 Joannes Mustaco Armeniae dux, 214. Narseti socius bellum Persicum condicit, 374.
 Joannes mysticus pacis cum Simeone conciliator, 499. Tyrannidis accusatus monachus induit, 502.
 Joannes Neatocomites conjugationem in Bardam delegit, 465. Basilus verberibus casum monachus facit, 471. Magnæ ecclesiæ œconomum constituit, *ibid.*
 Joannes Nicæota Alexandriae episcopus, 127. Seditio inter eum et Dagalaphum comitem, 150. Synodum Chalcedonensem ab Anastasio aboleri petit, *ibid.* Ejus Macedonius communionem respuit, *ibid.* Timotheus in Ecclesiæ tabulas recipit, 155. Ad eum missi a Timotheo, Synodum anathemate feriunt, *ibid.* Ægyptios prohibet Hierosolymam ascendere communionis metu cum catholicis, *ibid.* Moritur, 159.
 Joannes Pappi frater, Libyæ dux, victoris clarus, 182.
 Joannes papa legatus ad Justinum pro Arlanis, 145. Congressum denegat, donec Epiphanius cedat priori loco, *ibid.* Communionem negat Timotheo, *ibid.*
 Joannes patricius Vandalicam dissuadet expeditionem, 160.
 Joannes Patricius dictus Aplaces strenue unus depugnans contra Bulguros, occumbit, 425, 429.
 Joannes patricius victis Arabibus Africam recipit, 309. Potentiori exercitu ejectus, redit, *ibid.* Ejus milites Leontio abdicato Absimarum ad imperium deponunt, *ibid.*
 Joannes patricius Pitsigaudes legatus pacem cum Mavia componit, 295, 296.
 Joannes patricius Euphemii secretum Anastasio prodit, 119.
 Joannes præfectus Africae Cutzinam necat, 202.
 Joannes præfectus a Chersonitis occisus, 317.
 Joannes præfectus Lazos avaritia ad defectionem cogit, 191.
 Joannes presbyter Romani in aniam prodromus, 494.
 Joannes presbyter et rector ab imperatore secundus, 497. A Bulgaris in fugam actus, 498. Suspectus, aula relicta, monachus induit, 499, 500. Joannem Petrum Petri Bulgarorum principis fratrem CP. adducit, 505.
 Joannes protospatharius et hajulus ab Irene ejectus, 302. Constantino adjutor conciliandis militibus, 393.
 Joannes patricius Rodenus res cum Agarenis componit, 490. Vincit Tripolitam, 499.
 Joannes Romæ episcopus, 142, 199, 208.
 Joannes papa Monotheitarum hæresim proscribit, 274, 275.
 Joannes sacellarius Arabum victor, 585, A Francis in Sicilia captus acerba morte perit, 571.
 Joannes Scytha in illum a Zenone missus, 112. Romæ exercitus adversus Nillingem dux, 118. longinam ac tyrannos alios capit, 120. Consulari dignitate ab Anastasio augetur, *ibid.* Ducem Persarum occidit, 125.
 Joannes Sisinnii filius Libyæ rector, 174. Sergii odio pugnare renuit, 177. Libybus rogantibus educens vincitur, *ibid.* In Trotzan pugnans de hostis lætus casu moritur, 178.
 Joannes Struthus patricius Tiberium Justiniani filium occidit, 518.
 Joannes Syncellus homo præstigiator CP. episcopus, 453. A Theodora ejectus, 457.
 Joannes Syncellus Antiocheni episcopi in VII synodo legatus, 389.
 Joannes Syrtensis orthodoxus exsul, 113.
 Joannes Tabennesiotes Alexandriae catholicus episcopus, 110. Mongo Zenonis edicto restituito, sponte discedit, 112. Anastasio imperatore restitui sperans cogitur Romam reverti, 118.
 Joannes Tubaces Leonem Phocam excæcat, 466.
 Joannes Honorio mortuo tyrannus collega adlegi a Theodosio petit, 75. Captum Ardaburium ducem vinculis mancipat, *ibid.* Ab Aspare Ardaburii filio e medio tollitur, *ibid.*
 Joannes in Libya tyrannus, 178. Accepta fide Romam mittitur, *ibid.*
 Joannes Taltze patricius occisus, 217.
 Joannes Vandahus e tyranno a Theodosio honoribus auctus, 83. A Chrysaphio eunucho dolo necatur, 84.
 Joannes veterator Patras relegatus, 128.
 Jordanes Joannis Vandali filius patris ultor in Chrysaphium, 89.
 Joseph Catharorum præpositus incestas Constantini et Theodotes nuptias benedicit, 397.
 Joseph Thessaionicensis communicare nolens Nicephoro in exsilium ejectus, 409.
 Jotabe insula maris Rubri Romanis vindicata, 121.
 Jovianus sub Juliano confessor, militiam solvit cingulum, 45. Exstincto Juliano imperator creator, 45. Pacem init, Nisibi Persis relicta, *ibid.* In Ecclesiæ commodum leges sancti, *ibid.* Ab Athanasio rectæ fidei expositionem postulat, *ibid.* Ad Dadasthenes Bithyniæ pagum diem obit, 46.
 Jovianus V. C. in Gallia necatus, 70.
 Judæi Constantis et Constantii legibus vexati, 29. Saporem in Perside in Christianos accendunt, 19. In Palestina plurimos tum Græcos, tum Samaritanos occidunt, 53. A templi sub Juliano reparatione, igne et fundamentis erumpente deterrentur, 45.
 Judæos fovet Valens, 50. Multam Christianorum stragem Alexandriae agunt, 70. Infantem ad immum Christi ludibrio perimunt, 71. Judæus paralyticus et lasarus sanus effectus, 70. Julianum tyrannum sibi Judæi præficiunt, 152. Chosroem ad bellum exstimulant, *ibid.*
 Juliana Timothei communionem respuit, 155. S. Mariæ in Honoratis templum exstruit, *ibid.*
 Julianus Antiochiæ episcopus, 99. Mœrore ex Petri Fallonis gestis concepto diem obit, 104.
 Julianus Dalmatio patre occiso ætatis tenerioris necem effugit, 29. Litteris imbuendum curat Constantius, *ibid.* S. Mamanti templum extruentis fabricam terra respuit, *ibid.* Monachum simulat, *ibid.* Jussum occidi Eusebia Athanas dimittit, 54. Constantius Cæsarem designatum ac sorori Helenæ junctum conjugio, in Gallias mittit, 58. Salutatus imperator ad gentiliismum deficit, 39. Episcopus exsilio solvit, *ibid.* Aula luxum castigat, *ibid.* Diram in Christianos persecutionem excitat, 40. Cæsarem Cappadociæ mulat, ob eversum in ea fortunæ fanum, *ibid.* Marcum monachum Arethesium necat, quo servante mortem evaserat, *ibid.* Philosophi affectata modestia verborum spernit injuriam, *ibid.* Christianos prohibet a gentiliis disciplinis, *ibid.* Athanasium Titumque sedibus expellit, 41. Beneficentiam colit, *ibid.* Christianos artibus ad idololatriam cogit, *ibid.* Christum statuam aliaque ejus monumenta destruit, *ibid.* Alia ejus in Christianos Antiochiæ, 42. Milites alios cogit deficere, alios ex confessione inclytos facit, *ibid.*, 45. Irrito conatu templum Hierosolymitanum in Judæorum usum restituit, *ibid.* Evangeliorum libros scripto confutat, 44. Fallaci oraculo ad Persicum bellum animatur, *ibid.* Apud Persas exstinguitur, *ibid.*
 Julianus Juliani comes blasphemus et 'e perit, 12.

Julianus a Judæis et Samaritis imperator coronatus, a Justiniano occisus, 152.
 Julianus Carizæ, tum Halicarnassi episcopus Macedoniam impugnavit, 152. Cum Severo Alexandria turbas fecit, 141. In concilio sub Mena CP. damnatus, 184.
 Julianus magisterianus Justiniani ad Aretham Æthiopum regem legatus, 206. Ejus uarrata receptio, 207.
 Julianus Mopsuestia orthodoxus episcopus, 115.
 Julianus Sabas asceta orthodoxus Antiochiæ, 55.
 Julius pontifex Romanus, 25. Athanasium, Paulum, aliosque orthodoxos sedibus restituit, 51, 52. Eisdem Constante admittente ex Sardicensis concilii decreto recipi cogit, 55, 56.
 Julius et Tatianus fratres in Marcianum officiosi, 89. Fore imperatorem aquilæ alis protegentis præsigio admovent, *ibid.* Patricii ab eo facti, Juliusque Libya auctus præfectura, 90.
 Justa Valentiniანი filia ex Justinis, 48.
 Justina Valentiniანი nefarie juncta, mater Valentiniანი, 48.
 Justinianus a Justino imperator renuntiatus, 728. Solus imperans Orientem providet, *ibid.*, 149. Profusissimus largitione in populum, 118. Tzatho Lazorum regi auxiliator, *ibid.* Ducum invidia rebus male gestis novum ducem mittit, 119. Græten Ælurorum regem e baptismo suscipit, ac cum eo fœdus componit, *ibid.* Militiæ magistrum in Armenia instituit, *ibid.* Cum Boarex Hunnorum Saber Regina fœdus init, *ibid.* Cum Gorda item Hunnorum rege, quem ex sacro fonte suscipit, *ibid.* Hunnos Bosporo vicinos omnino subigit, 150. Leges optimas sancti, *ibid.* Dargisthel balneum absolvit, *ibid.* Episcopos maculorum libidine notatos severissime punit, 151. Antiochiam ex veræ motu reparatam, Theopolim sancti appellandam, *ibid.* Julianum Judæum tyrannum occidit, 152. Legatum ad Persarum regem de pace mittit, *ibid.* Subditos gentiles et hæreticos persequitur, 155. Persas superat, *ibid.* Pacem cum eis componit, 151. Seditionem Nixa dictam compevit, Hypatiumque in ea acclamatum imperatorem occidit, *ibid. et seqq.* De bello Vandalico ad senatum refert, 160. In Africam movendum decernit, 161. De Gelimere et Vandalis triumphum agit, 170. Belisarium consulem decernit, *ibid.* In Siciliam mittit, 171. Haud satis Libyæ providet, 175 *et seqq.* Narsen in Italiam mittit, 174. Exstinctio Gotthari solus imperator a Libycis copiis acclamatur, 182. Cum Zamanarso Iberorum rege fœdus init, 185. Pompeopolim terræmotu collapsam instaurat, *ibid.* Modulum *Ἰουδοῦρα*; *Ἰὸς* καὶ *Ἀγός* θεοῦ cantandam Ecclesiæ tradit, *ibid.* Mundum e Gepedibus ortum honoribus auget, 185. Belisarium in Palestinam expellit, 186. Galnam et Theodosium dissidentes Alexandria episcopos hæcerat CP., 188. Paulum existimatum catholicum Alexandria præficit; probatum hæreticum ejicit, *ibid.* Exumilis episcopum et clericos mittit, 189. Ejus statua in Augusto posita, *ibid.* Vigilium honorifice suscipit, 190. Ob suspensum Menam, nec damnata tria capitula infensor illi fit, 191. Multis questionibus habitis Romam abire permittit, 195. Seditiones in Palestina et CP. punit, 195. Ex terræmotus ruinis luctum assumit, 196. Trullum S. Sophiae collapsum sublimiorem excitat, 197. Sclavos Hunnosque solertia ab urbe depellit, 198. Prasinus ac Venetos tumultuantes punit, 200. Conjuracione detecta in reos animadvertit, 201. Belisarium ejus accusatum, domi includit, 204. Eutychio sede pulso Joannem exchoasticum substituit, 205. Impia opinione propulgata de corruptibilitate et incorruptibilitate diem obit, *ibid.*
 Justiniani statua collapsus globus aureus restitutus, 156.
 Justinianus imperii collega a patre adiectus, 300. Mardaitas imperii murum e Libano amovet, 302. Saracenis in Armenia bellum infert, 303. Pacem cum Bulgariis solvit, *ibid.* A Bulgariis in periculum adductus, 304. Pacem cum Abimelech imprudenter dissolvit, *ibid.*, 305. Cyprios transigrare cogens, ploscosque perire facit, 304. Violatæ Ubei ultorem Deum invocantibus in eum Arabibus victoria caelit, 305, 306. Sordidissimis ac sævissimis potestatibus tradens, civium animos offendit, *ibid.* Triclinium Justinianepum ubisque mœnia exstruit, *ibid.* Naso ac lingua truncatus Chersonam relegatur, 308. Chersonem ad Chaganum fugit, 311. Theodoram ejus filiam uxorem ducit, *ibid.* Illius se insidiis eximens CP. repetit, 312. nulli hostium se pariterum proponit, *ibid.* Terbelis ope ac Bulgarorum urbem recipit, 315. Leontium et Apsimarum, aliosque occidit, *ibid.* Callinicum patriarcham oculis orbatum Romam amandat, *ibid.* Civium cædes innumeras agit, *ibid.* Theodoram conjugem patre illi filio Tiberio reducti, 314. In Terbelis ac Bulgariis movens vincitur, *ibid.*, 315. Victoriis Arabibus Tyanum amittit, *ibid.* Chersonitæ ad defectionem ex sævitia cogit, 316, 317. Milites ut Bardanem imperatorem sibi præficerent, eodem metu adigit, *ibid.* Profligatus cervicis cæditur, 318.

Justinianus germani patriarchæ pater occisus, 295.
 Justinianus Jux Orientis sub Tiberio, 211. Consterntis militibus animos addens vincit, 212.
 Justinopolis, quæ prius Anazarbus, 146.
 Justinus Romanus imperator, vir catholicus, 141. In Persico bello olim nominatus, 125. Vitaliano duci devinctissimus, 141. Severum fugat, et Julianum Halicarnasum, *ibid.* Antiochiam urbesque alias liberalitate relevat, *ibid.* Xeniam ac hæreticos alios ejicit, revocatis Catholicis, *ibid.*, 144, 147, 148. Qui tyrannidem affectaverant, occidit, *ibid.* Zilligdem Hunnorum regem proditorum curat interlici, 145. Curator fieri domus Cabadis Persarum regis renuit, *ibid.* Tzathum Lazorum regem recipit, ac Christianum facit, 144. Euphemia priore conjuge defuncta Theodoram Augustam coronat, 146 *et not.* Post Anazarbum metropolim terræmotu collapsam ex suo nomine instaurat, *ibid.* Justiniano nepote successore diem obit, 148.
 Justinus Justiniani nepos Hunnos et Sclavos qui urbi incubuerant, dimittit, 198. A Joanne exchoastico patriarcha imperator coronatur, 201. Conjugem Sophiam Augustæ dignitate auget, *ibid.* Abbatem Photinum ad res Ecclesiæ Alexandria componendas mittit, *ibid.* Venetos ac Prasinus compevit, 205. Sophianorum palatium exstruit, *ibid.* Alia ejus ædificia, 206. Nepotem Augustalem tyrannidem Alexandria molientem occidit, *ibid.* Apostolorum Petri et Pauli ecclesiam aliaque ædificat, *ibid.* Legatione ad Æthiopum regem Aretham pacem cum Persis solvit, *ibid.*, 207. Pugna cum eo commissâ vincit Romanis, 208. Dementis proxima in Badurium fratrem designat, *ibid.* In Avares Tiberium, in Persas Martinum destinat, 209. Tiberium adoptat, ac creat Cæsarem, *ibid.* Valentis aqueductum reparat, *ibid.* Judæorum synagogam ecclesiam Deiparæ in Chalcoptatæ ædificat, *ibid.* Tiberium imperatorem constituit, 210.
 Justinus in Mysia militiæ magister prælio Bulgarico cædit, 184.
 Justus Justiniani nepos sublimior habitus, 186.
 Justus Justiniani Curopalata filius in Sophianis sepultus, 205.
 Jægius cum uxore et liberis CP. captivus, 174.
 Juvenalis Hierosolymorum episcopus, 80. Protestatur vim se passum a Dioscoco in Ephesina pseudosynodo, 91. Theodosio Dioscorita tumultuante in eremum fugit, eoque fugato sedem recipit, 92. Diem obit, 96.

L

Laurentius schismaticus pontifex, 125. Synodo Symmacho confirmante, Nuceria episcopus creatus, *ibid.* Quietis impatiens a Symmacho in exsilium pulsus, *ibid.*
 Lazari corpus ad Topos translatum, 481.
 Lazi Heraclio socii in bello Persico, fidem violant, 259, 260.
 Leo Aetii frater, Thraciæ et Macedoniæ dux, 401.
 Leo Argyni filius vitæ periculum fuga redimit, 498.
 Leo Arsenii domesticus ejus delator conjurationis, 497. Hedomadarius constituitur, *ibid.*
 Leo Bardæ Armeni filius, Orientalium dux, 428. Arthinganos in exsilium amandat, 421. Thebit profligato nomen acquirit, *ibid.* Ad pugnam expeditus in Bulgaria, 425. Michaeli imperium deferenti non acquiescit, 428. Urgentibus Bulgariis velut projectum capessit, *ibid.* Coronatur a Nicephoro, *ibid.* Crurum insidiis frustra appetit, 427. Chama-leon a S. Nicephoro vocatus, *homo versipellis*, 428, 431. In Michaelem, qui dignitate auferat, ingratisimus, *ibid.*, 431. De tonsa Procopia Augusta, Michaelis filius cæcatus relegat, *ibid.* Populantis Rom. ditioris loca Bulgariis, segnior quiescit, 433. Symbatium filium imperii collegam renuntiat, *ibid.* Captivos Romanos recipere negligit, 434. Crumo mortuo Ecclesiæ ac Imaginibus bellum indit, 435, etc. Ex antiquis libris hæresi præsidium quaerit, 456. Patriarcham ad disputandum cum hæreticis compellit, 457. Christi ad Chalcom portam imacine deicit, 458. Adorare fingens imagines, adversus eas cogitat, 459. Nicephorum urbe ejicit, 440, 446. Theodotum patriarcham præfici curat, 441, 446. Orthodoxos supplicis urget, 442, 447. Michaelis excubiitorum præfecto Christi Natalitiorum die occiditur, *ibid.*
 Leo Catacalus scholarum domesticus a Symeone profligatus, 478.
 Leo Cataculites cæcatus, 484.
 Leo Catzileus cum urbe Thessalonicensi captus, 82.
 Leo Cherosphactis pacis ad Symeonem legatus, 478. In Dalmatæ monasterio inclusus, 489.
 Leo Constantini ex Irene filius, 557. Imperii a patre corona donatus, 558. Irenem alteram conjugem ducit, 574. Constantinum ex ea susceptum filium, 575. Patre defuncto orthodoxum præfert, 578. Constantino filio populi

hærem obstringit, 379. Eudocimum fratrem Nobilissimam renuntiat, *ibid.* Nicephorum fratrem affectatæ tyrannidis immulat, 380. Majorem celebrat, *ibid.* Romanum tuetur ditionem adversus Arabas, *ibid.*, 381. Proceres ob cultum imaginum tormentis addicit, 382. Morte divinitus illata perit, *ibid.*

Leo Constantini Irenæ filii filius puer moritur, 397, 398.

Leo Caluces Michaelis Iachanodraconis spurius, 375.

Leo cubicularius, confessor, 382.

Leo Gemostius Macedo captivos Romanos Bulgaris eripit, 459.

Leo Isaurus Artemio addictus, 525. Frustra Sulimano illudere cogitat, 324 *et seqq.* In eum imperii moles translata, 327. Justinianum munusculo demeretur, *ibid.* Tyrannidis suspicione laborans in Alaniam mittitur, *ibid.* Alanos in Abasgos concilians, aliisque ingenui artibus periculum ex Justiniani insidiis redimit, 328, 329, 330. Expugnato castro Sidero viam sibi redeundi facit, *ibid.* Urbem ab Arabibus propugnat, 331, 332. Bulgarorum plurimos occidit, 333. Sergii Basilique tyrannidem in Sicilia extinguit, *ibid.* Constantinum filium suscipit, ac Mariam uxorem coronat, 335. In sacras imagines insurgit, 336. Christi imaginem ad portam Eream dejicit: suorum ac Catholicorum multis inde occisis, 339. Victor Catholicorum, defectionis principes occidit, *ibid.* S. Mariæ sanctiorumque aliorum intercessionem respuit, ac reliquias spernit, 340. Germanum patriarcham in hæresim trahere querit, 341. Conciliabulum adversus imagines cogit, 342. Cedente S. Germano, Anastasium hæreticum synacellum CP. episcopum constituit, *ibid.* Deficiente Italia in orthodoxos sevit, 345. Classis in Italiam missa naufragio perit, *ibid.* Siculis et Calabriae auget tributa, *ibid.* S. Petri patrimoniam addicit fisco, 344. Melich et Batal Arabum duces vincit, 345. Collapsos urbis muros novo indicto tributo restituit, *ibid.* Diem obiit, 346.

Leo Magnus imperator, ab Anatolio patriarcha coronatus, 95. Proterit cæcis particis abscissis linguis in exilium pellit, *ibid.* Eluri causam episcopis reservat, *ibid.* Hæreticum conclamatum Gangras, tumque Chersonam relegat, 94. Zenonem generum ducem Orientis, Basilicum Verinæ fratrem Thraciæ ducem constituit, 97. Anthimum Marciani generum imperatorem Romæ destinat, 98. Martyrium Petri Fullonis factione Antiochia pulsum honorifice suscipit, *ibid.* Ejus classis a Gizericho incensa, 100. Patricium Asparis filium creat Cæsarem, *ibid.* Asparem suspectum habet, *ibid.* Gizerichum ad pacem cogit, 101. Asparem cum filiis Ardaburio et Patricio dolo occidit, *ibid.* Leonem nepotem, Zenonis filium, imperatorem adlegit, 102. Morbo correptus Byzantii moritur, 103.

Leo ex Michaelis et Eudocia Ingerina natus, 468. Martinacii filiam ducit, 475. Sanabareni dolo ut Basilii insidiator in carcerem trusus, *ibid.* Cum Alexandro fratre imperator relictus, 474. Michaelis corpus pompa transfert ad SS. Apostolos, 475. Photio abdicato Stephanum fratrem patriarcham præficit, *ibid.* Photium et Santabarenum reos majestatis agit, *ibid.*, 476. S. Thomæ ecclesiam incensam restituit, 475. Vincitur a Longobardis, 476. Castra Hysilem et Samum amittit, 475, 477. In Bulgarici belli se angustias conjicit, *ibid.* Turcorum auxilia corrogat, *ibid.* Pacem, captivis restituit, componit, 478. Profigitur a Symeone, *ibid.* Zoem scortum pompæ sociam adducit, *ibid.* Insidiis a Zautzæ cognatis appetitur, *ibid.* Zoem Zautzæ filiam uxorem ducit, 479. Benedictonis nuptialis minister depositus, *ibid.* Insidiis Samona detegente evadit, *ibid.* Oppidum Demetrii, Tauromenium atque amittit, 480, 481. Ecclesiam in honorem S. Theophanons uxoris construit, *ibid.* S. Lazari monasterio extructo, ejus in eo corpus ac S. Magdalene recondit, *ibid.* Vulneratur ad S. Mocium, *ibid.* Vitæ annos residuos Marciano œconomus prædicat, 482. Zoem quartam uxorem ducit, *ibid.* Constantinum filium ex ea suscipit, 483. Thomas nuptiarum minister depositus; Leo excommunicatus, *ibid.* Nicolaum patriarcham subrogato Euthymio, ejicit, 484. Andronicum, Samonæ insidiis appetitum deficere ad Saracenos cogit, *ibid.*, 485. Filium Constantinum coronat, *ibid.* Vincitur a Saracenis, 486. Alexandro fratre successore obit, 487.

Leo publici cursus logetheta a Bulgaris occisus, 562.

Leo musicus Zautzæ domesticus in monachum detonsus, 479.

Leo patricius Serantapechus, 402.

Leo Patricius Thracensium dux a Bulgaris occisus, 362.

Leo Philoſophus insignis conjector et astronomus, 454. Eum in urbe Iudo præficit Theophilus, 455. Theſſalonicensis metropolitæ creatus, *ibid.* Bardæ Cæsari necem prædicat, 463. Fornicis S. Mariæ ruinam præſegit, 470.

Leo Phocas domesticus, 491. Victore Symeone fuga semel, et iterum labitur, 492. Cogitant imperium Romanus obsistit, *ibid.* Ne res novas molatur admonetur, 491. Ro-

manum opprimendum prætexens, Constantini sacris publicis hostis declaratur, 453. Captus oculis cæcatur, 496.

Leo Romanus episcopus, 82. Ejus ad Flavianum synodumque epistolas Dioscorus suppressit, 86. Valentinianum atque Augustas fidei subsidio sollicitat, 87. Novam synodum a Marciano celebrari obtinet, 90.

Leo Romæ episcopus, 397, 398. Tumultu Adriani afflictum oculis cæcatur, 399. Carolus Franciæ rex injuriam ulciscitur, *ibid.* Carolum imperatorem inaugurat, *ibid.*, 401. Ejus cum Irene nuptias ut imperium uniatum sollicitat, 402.

Leo Romani Argyri frater in bello Bulgarico dux, 491.

Leo Romani cognatus Leonem Phocam excecatur, 496.

Leo ascretis, 466.

Leo Tripolita Leonem in angustias conjicit, 482. Theſſalonicam capit, *ibid.* Ne evortat, Symeon ascretis primus pecunia redimit, *ibid.* Joannes Radinus in fugam agit, 499.

Leontia Leone imperatore nata, Marciani uxor, 109. Papurium relegatur, *ibid.*

Leontius Antiochiæ episcopus, 58.

Leontius dux Saracenorum in Armenia victor, 505. Militiæ dux ex carcere, tum imperator, 507, 508. Patriarcham Callinicum ad plebem conciliandam asciscit, *ibid.* Justinianum Chersonam relegat, *ibid.* Sergio tradente Arabibus, Lazicem amittit, 509. Arabes in Africa vincit, *ibid.* Naribus mutilatum Absimarum in Dalmatiæ monasterio includit, 510. Justinianus recepto imperio caput abscindit, 515.

Leontius eunuchus a Phoca vinculis addictus, 245.

Leontius Libyæ rector, 174. Ejus in barbaros præclara factura, 175.

Leontius Patricius, Thraciæ præfectus, Illo rebellionis socius, 110. Verinam Augustam Papurio Tarsum Ciliciæ educit, *ibid.* Verinæ sacra imperator creatur, 111. Zenonis fratrem ac matrem custodia liberat, *ibid.* Antiochiam ingreditur, ac patriæ Chalcedi bellum infert, *ibid.* Joanne Scythæ duce profligatus, Papurium fugit, 112. Capite cæditur, 114.

Leontii Philoſophi filia Athenensis, quæ et Eudocia, uxor Theodosii, 72.

Lethe carcer a Romanis captivis effractus, 220.

Lethius Melitines episcopus Messaliensis iufensus, 54.

Levastharum gens ad Tripolim, 182.

Libanius Chrysostomi præceptor, 65. Ipsum sibi successorem amittit, 64.

Liberius Romæ episcopus, 51. In exilium eicitur, 53. Revocatur ab exilio, 54. Macedonensium fiete libellos dantes recipit, 48. Litteris ejus exhilarati Orientales orthodoxi episcopi conventum Tarsi indicunt, 49.

Libri sacri igni tradi jussi, 7.

Licinius Cæsaris insignibus exutus, 16.

Licinius Constantini ex sorore gener, Romæ Cæsar creatus, 9. Constantino imperii collega asciscitur, 12. Theotecnum præstigiatorum neci tradit, 15. A Christianos aula pellit, alioque morte afficit, *ibid.* A Constantino ad Chrysopolim capitur, 15. Iterum nova molens capite cæditur, *ibid.*

Lilianus prætoriorum præfectus, 111.

Longinus Orientalium thematis dux, 348.

Longinus Selenuntius cum tyrannis aliis capite cæsus, 120.

Longinus Zenonis frater senatus princeps imperium affectat, 116. Anastasius Alexandriæ Ægypti presbyterum facit, 117.

Longinus magister Longino Zenonis fratri amicus, 117. Suspecto Anastasio magisterium abrogat, *ibid.* Adjuvatis Isauris in Isauria rebellis, 118. A Joanne Scythæ captus capite cæditur, 120.

Longobardi ex Gepidibus divisi, 81.

Lucianus Antiochensis presbyter martyr, 9.

Lucius Arianorum Alexandriæ episcopus, 40, 47. Athanasio mortuo, ac Petro expulso ab Arianis restitutus, 51. Lucii scelera, *ibid.*, 52. Consecratorem Moyses Saracenis datus episcopus, respuit, 53. Ejectus restituito Petro, 56. Constantinopoli Demophilo Ariano adjutor, 58.

Lucius Samosatensis episcopus Arianus, 50.

Lues ignis instar depascens, 354.

Lupici, quæ et Euphemia, Justini uxor, 141.

M

Macarius Hierosolymorum episcopus, 12. Interest concilio Nicæno, 16. Sacra loca ac crucem jubetur exquirere, 18. Helenam Hierosolymis suscipit, inventamque Dominicam crucem miraculo ab aliis discernit, 20. Hortatu Constantini Hierosolymis ecclesias extruit, 21. Diem obit, *ibid.*

Macarius Hierosolymorum episcopus, 204. Se de pulsus ab Eustochio, eam iterum recipit, 205.

Macedonius ab Aranis Eusebio suffectus, 35. Paulo restituito amotus, tumque iterum intrusus, 36, 37. Suffecto Eudoxio idem sede pulsus, 38.

Macedonius ejecto Euphonio CP. episcopus, 120. Zenonis Henotico subscribit, *ibid.* Securitatem Euphonio impetrat, ac commeatum tradit, 121. Scissa urbis monasteria ob Zenonis Henoticum frustra unire contendit, 122. Cum episcopis in urbe agentibus fidem Chalcedonensem scripto sancit, *ibid.* Non vexandos qui nolent uniri, statuit, *ibid.* Synodicam ad Anastasium Rom. pontificem mittere Anastasius impedit, 123. A recto eum fidei sensu Anastasius svertere contendit, 128. Acholium percussorem annonæ donat, *ibid.* Orientalium monachorum Anastasiique insidiis petitus, constanter fidem defendit, 130, 132. Flavianum Antiochensem anathemate ferit, 131. Incautus Anastasii formulæ fidei subscribit, 132. Præpostera libidinis per calumniam accusatus, ejicitur, 133. Absens jam, episcoporum judicio deponitur, *ibid.* Hunnos fugiens miraculis clarus Gangræ moritur, 138. Narrat mortuorum consignasse crucis signo, *ibid.* Anastasium provocare visus ad Dei judicium, *ibid.*

Macedonius excoferendarius, religionis reus, 135.

Macedoniana mulier eucharistici panis miraculo cæversa, 66.

Macellum locus ubi educatus Julianus, 26.

Machetas Zelotes Christianorum persecutor, 381, 382.

Machinarum usus a Nicephoro in Bulgariam invecus, 422.

Macrobius scriba sagittis a Phoca confossus, 219.

Madi Arabum dux Romanis infensus, 378. Dorylæum obsidet, frustra tentat Amorium, 391. Sævissimam in Christianis persecutionem excitat, *ibid.* Vincitur a Romanis, 385. Moritur Madi, qui et Muamed, 385.

Magdalens (S.) corpus ad Topos translatum, 481.

Magna Anastasii ex fratre nurus, catholica, 151.

Magnauræ Solarium, Mauricii opus, 231.

Magnentius tyrannus Nepotianum Cæsarem occidit, 37. Constantio ac Brettannione AA. victus, fratre ac matre occisis, sua ipse manu perit, *ibid.*

Magnus quæstor a Dalmatio occisus, 54.

Magnus quæstor Arianorum Alexandriae fautor, 51.

Majoriani res perturbate narratæ, 93, 97, 102. Vandalis formidabilis dysenteria extinguitur, *ibid.*

Majuma Arabum dux a Mariano cæsus, 315.

Majumæ celebratio, 380.

Malaphrida Teuderichi soror Trasimundo nupta, tum Ildericho, 159, 160.

Manes buccelliariorum dux hæreticus, 271, 275.

Maniaces excubiarum drugarius, 461.

Manichæi a Cabade Persarum rege occisi, 145, 146. Infestat et Justinus, *ibid.*

Manicophadus Amorii proditor, 454.

Manuel, negato Saracenis tributo, Ægyptum amittit, 280, 281.

Manuel Cortices Romanum ejicit, 509.

Manuel militum in Oriente spectatissimus ad Saracenos fugere coactus, 451. Accepta fide, Iusisque Saracenis reversus, 452. Agarenorum victorem Theophilum facit, 455. Theophilum iterum strenue tutans, cadit, *ibid.*

Mansur Logoiheta Geisemanes columnas contra Saracenos tuetur, 305.

Manus Heneriæ orthodoxus in exilium pulsus, 115.

Manusa Lethæ carceris custos occisus, 220.

Marcellus Ancyrae episcopus in synodo Sardicensi vindicatus, 76.

Marcellus Apamæ episcopus, ob eversa gentilium fana occisus, 61.

Marcellus argentarius conjuratus, 201.

Marcellus Belisario adjunctus, dux, 161.

Marcellus ex episcopo curatur, suspensus, 382.

Marcellus mi itis magister Justiniani nepos, Bæsiopolim liberatum missus, 200.

Marcellus Romæ episcopus, 5.

Marcianus Asparis miles domesticus a Gizericho captus, 82. Pulcheria imperatorem designat, accepta castitatis fide, 89. Cunctos exules ad propria revocat, *ibid.* Ejus præragio imperii respecta obtogens aquila, *ibid.*, 90. Synodum Chalcedonensem indicit, *ibid.* Adest ipse synodo, damnatumque Dioscorum Gangræ relegat, 91. Pulcheriæ legats omnia pauperibus consignat, *ibid.* Ægypti frumentum Pelusio devehit, tumultuantibus Alexandrinis, *ibid.* Theodosium monachum Dioscoritam Hierosolymis reprimitt, 92. Pactum Attiliæ tributum a Theodosio negat, altaque sub eo Oriens pace fruatur, *ibid.*, 93. Successore Leone moritur, 94.

Marcianus Anthemii filius in Zenonis venit potestatem, 100. Præbiter ordinatus Papurium pellitur, *ibid.*

Marcianus Justiniani nepos res Africæ componit, 202.

Marcianus œconomus ignem a S. Auastasio templo precibus depellit, 97.

Marcus Basilicæ filius Cæsar creatus, 104

Marcus monachus Juliani servator, martyr, 40.

Mares Aril defensor, 17.

Mares Chalcedonensis episcopus, Juliano apostasiam exprobrat, 40.

Mares Dolicæ episcopus, 57.

Maris illuvies immensa ad Odyssum, etc., 190, 195.

Mardaitæ Libano occupato Maviam ad pacem cogunt, 195. Ad eandem Abimelech compellunt, 300. Pessimo consilio admovet Justinianus, 302.

Mariæ (S.) vestis sub Michaelæ urbi præsidio, 465. Sub Romano, 500. Ejus ecclesia dicta Petala, collapsa, 195.

Maria Armeniaca Constantino Irenes filio invito uxor ducta, 391. Repudiante viro in monasterium detonsa, 396.

Maria Basilii uxor repudiata, 461.

Maria Christophori imperatoris filia Petro Bulgarorum principi nupta, 505.

Maria Leonis uxor coronata Augusta, 535.

Maria Theophilli filia Alexio Musulæ nuptui tradita, 450. Exstinctæ tumulus urna argentea decoratus, ac locus asyli factus, 451.

Marianus Arabas Majuma duce cædit, 515.

Marianus comes patricius a Zenone occisus, 116.

Marianus ex monacho Romanum filioque ejicit, 509.

Maria Theodosii soror ac Pulcheriæ virgo sacra, 69.

Marites magnus palatii eunuchus, in Pauli Mauricii patris nuptiis paranympus, 215.

Marinus Apuliensis castro Sidero expugnando Leoni socius, 350.

Marsus Isaurus Leonis adversus Gizerichum dux, 101. Illo et Leontio rebellionis in Zenone socius, 110.

Martina altera Heraclii conjux, 252. Constantinum suscipit, *ibid.* Constantinum alterum veneno tollit, 275. Lingua abscessa relegatur, 285.

Martinus damnatus et Rom. synodo Monothelitæ in exilium ejectus, 276. In exilio moritur, 288.

Martinus Belisario adjunctus dux. Ad Belisarium Syracusas fugit, 172.

Martinus victore Artabane munere abdicatus, 209. Nisibianam obsidionem Persarum metu solvit, 209. Munere abdicatur, *ibid.* Adversus Abares sub Mauricio strenue agit, 217.

Martyres sub Maximiano, Maximino et Licinio, 9. Sub Isederge, 71. In Perside, 19. Sub Umro Arabum amara, 534. Ob defensas imagines Leone Isauro imperatore, 543. Sub Isam Arabum duce, 745. Constantino Copronymo imperatore, 568, 569, etc.

Martyrius Antiochenus episcopus, 94. Tumultuante Petro Fullone CP. fugiens honorifice a Leone susceptus, 97. Zenone Petri fautore retenta sacerdotii dignitate episcopus cedit, 98.

Martyrius Hierosolymorum episcopus, 119.

Marua Arabum amara, 500.

Maruam Muamed filius Armeniæ rector in Izid insurgit, 351. Abram Izid fratrem, et Sulimanem vincit, *ibid.* Damasco positus urbis divitias transfert Charram, *ibid.* Thebit et Dachæ Aruritarum principem fundit, 352. Theophylactum Antiochiæ episcopum ordinari sinit, *ibid.* Abbam Christiani hostem nominis occidit, *ibid.* Consorta cum Sulimane manu superatus Palmyram fugit, 354. Recepta Edessa Isam consanguineos occidit, *ibid.* Heliopoleos muros diruit, *ibid.* Amumuli et Cactaba victoribus profugatus in Ægyptum secedit, 356. A Maurophoris occiditur, homo secta Epicureus, 357. Ejus filii, ac affines Hispaniam occupant, *ibid.*

Maruli filius Icanati præfectus, 491.

Marutha Mesopotamiæ episcopus, Isederdi regi charus, 71. Isederdis filiam a demone liberat, 72.

Masalmas victis Romanis Tyanam capit, 315. Amaseam occupat, 320. Romaniam infestans multam prædam agit, 321. Amorium frustra cogitat; Pergamum altaque capit, 324 et seq. Urbe obsessa ingenti clade recedit, 331, 332, 334. Castrum Coptum capit, 327. Cæsaream Cappadociam occupat, 338. Incerto Marte cum Turcis pugnât, 341. Charsiani castrum dolo subijcit, 343. Educens in Turciam, metu recedit, *ibid.*

Matronæ monasterium, ipsaque matrona in fide constants, 122.

Maurianus Armeniæ dux ab Abibo fugatus, 286.

Mauricius Fœderatorum comes, Persarum victor, amissas sub Justiniano et Justino urbes recipit, 215. Constantinam Tiberii filiam Cæsar creatus uxorem ducit, *ibid.* Creatur imperator, 216. Pauli patris nuptias celebrat, *ibid.* Abaribus pacis studio auget tributa, 214. Fatigatur eorum excursionibus, *ibid.*, 217. Philippicum ex sorore generum, Orientis duces facit, *ibid.* Stipendorum parte militibus suppressa turbas excitat, 219. Duces Orientis

subinde matat, 219, 220, 221. Chroeroem ad se confugiensem suscipit, inque filium adoptat, 224. Narsete duce Chroeroem in regnum restituit, *ibid.* Theodosium filium Imperatorem coronat, 225. SS. Quadraginta Martyrum ecclesiam absolvit, *ibid.* Expeditionem dehortantibus amicis suscipit, *ibid.* Persarum ac Francorum legatos suscepturus in urbem redit, 226. Prisco duce vario eventu pugnat cum Chagano, 226, 227, 233, 234. Ingenti clade Sclavinos afficit, 228. Paulum patrem imperatoria sepultura donat, 229. Milites trans Danubium hibernare cogit, *ibid.* Stipendia iterum mutans, offendit, 231. Vilissimo pretio captivos redimere respuens, omnium necis causa existit, 335. Exercitus querelas negligit, Phocamque pro eo oratorem probris afficit, 236. Oblatam ab Augustis coronam Deo consecrat, *ibid.* Mauricii necis portenta ac præiudicia, 253. Deum votis placare nititur, 259. Philippicum ex Φ littera initiali exosum habet, *ibid.* Visus nocturnæ speciei a Phoca tyranno sublatum se iri cognoscit, 240. In Sclavinorum agris hibernare iubens milites ad defectionem cogit, *ibid.* Privato habitu cum uxore ac liberis fugit, 242. Submissis Phocas militibus, cum filiis occidit, 245. Ejus constantia ac philosophia, *ibid.* Nutricis filium suo subtracto neci tradi non sinit, *ibid.*

Maurophori Marvam profugiant, 356. Chalcidenses tumultuantes comprimunt, 358. Sponte se præcipitio necant, 361. Protosymbuli filio quidam eorum humanis hostiis litant, 362. Cum Cassiotis tumultuantur, 363.

Maurusii variarum cladum auctores Vandalis, 159. Adversus Libyas arma movent, 170. Phœnicibus orti qui a facie Jean Nave fugerunt, *ibid.* Sarpicus victi a Salomone, aliisque Romanis ducebus, 171, 175, 174, 175. Eorum generibus dolo occisis a Sergio, Libyam diripiunt, 176, 177, etc., Gens in omnes ac seipsum infidelissima, 179. A Joanne Papi fratre profugati, 182.

Maurus ad Chersonitas puniendos dux missus, 516, 517, in Tiberium Justiniani filium a Bardaue directus, 518.

Mavia Saracenorum regina Moysen solitarium episcopum deposcit, 54. Ex Romanis captiva, ac Christiana genere, 55. Gothos extincto Valente CP. depellit, 56.

Mavia Saracenorum dux ab Ægypto ad Euphratem, 262. Cæsaream Palaestinæ capit, 263. Cyprum capit, 265. Frustra tentat Aradum, *ibid.* Iterata obsidione eandem capit, *ibid.* Pacem cum Constante componit, 286. Occupata Rhodo Colossum dejicit, *ibid.* Classe Tripoli Cæsaream Cappadociæ transiit, Constantem prodigat, 267. Alim superat, 268. Pacem sub tributis pensatione cum Romanis componit, *ibid.* Solus Arabibus imperat, *ibid.* Damascum regni sedem constituit, 269. Plures Romani imperii provincias vastat, *ibid.* Mardaitarum irruptione territus pacem componit, 295, 296. Letho tandem Arabum primus imperator concedit, *ibid.*

Mavia filius Isam Romanam ditionem infestat, 538. Nicæam irrito conatu obsidet, 539. Castrum Ateus evertit, 540. In Paphlagoniam educens ingentem prædā abigit, 545. Asiam depredatur, 544. Equo lapsus effat animam, *ibid.*

Maventius Maximiani Herculi filius Romæ Cæsar salutat, 8. Pater Herculis insidiis appetit, *ibid.* Christianis infensus, 9. Ejus vitia ac mores perdit, *ibid.* A Constantino Romæ profugatus in Tiberium mergitur, 10, 11, 14.

Martianus CP. episcopus, 78, 79.

Maximianus Herculi imperator a Diocletiano adlectus, 4. Bosirim et Coptum Ægypti urbes evertit, 4. Cum collega Constantium et Maxim. Galerium Cæsares instituit, *ibid.* Theodoram filiam Constantio locans, priorem conjugem repudiare cogit, *ibid.* Persecutionem in Christianos excitat, 5. Bellum Gallicum, Amando et Aliano victis, conficit, *ibid.* Quinquegentianos in Africa domat, *ibid.* Acto Romæ de Persis triumpho, in Lycaoniam privatus secedit, 7. Maxentio filio ac genero Constantio insidias molitus, negatur, 8. Laqueo sibi intulisse necem auctor Eusebius: senatusconsulto sublatum cum collega, Gelasio, *ibid.*

Maximianus Galerius Cæsar creatus, 4. Diocletiani filiam, priore conjugē repudiata, ducit, *ibid.* Instaurata post cladem acie Narseni vincit, 6. Ejus cum Diocletiano felices in barbaros successus, *ibid.* Constantino in rem Christianam propensiori necem machinatur, 7. Theocte-no mago incensore Christianos persequitur, *ibid.* Orientis imperator creatur, 8. Maximinum et Severum Cæsares creat, *ibid.* Christianos cum Cæsaribus dire exagitat, 9; 10. Petrum Alexandrinum tollit, 9. Mores salacissimi, præstigiæ, avaritiæ, *ibid.* Eger pro Christianis rescribit, 10, 1. Constantini metu persecutionem remittit, 11. Dæmonum præstigiis fretum, Constantinus crucis auspiciis vincit, *ibid.* Magos impostores occidit, 12. Diris cruciatus animam abrupit, *ibid.*

Maximianus Galerii Maximiani filius Cæsar Orienti præfectus, 8. Cum patre Christianos persequitur, 9. Ejus et

patris jussu Petrus Alexandrinus occiditur, *ibid.* Tyrannidem molliens in Cilicia moritur, 11.

Maximus abbas Pyrrho auctor Romam proficiscendi, 275. Martinum papam in Monothellitas accendit, 276. A Constante tormentis ac exilio mulatur, *ibid.* Lingua ei et manus amputantur, 288.

Maximus Antiochiæ episcopus, 87.

Maximus Hierosolymorum episcopus, 21, 24. Interest Tyri conciliabulo structuram Athanasio insidiarum ignarus, 25. Ab Acacio et Patrophilo Arianis deponitur, 34.

Maximus Maximi senioris nepos, Valentiniano occiso, compressaque Eudoxia, Romæ imperat, 93. Gizerichum fugiens in fuga a suis sublatum, *ibid.*

Maximus tyrannus Gratianum occidit, 57. Ejus victoris falsus rumor CP. Arianos in furorem agit, 59. A Theodosio neci traditur, 60.

Mazoca olim, quæ nunc Cæsarea, 40.

Mechosroes Persarum dux, 211.

Melania Junior magnæ Melaniæ neptis obit Hierosol. 79.

Meletius ecclesiasticis functionibus arcetur, 17. Ab eo ordinati, sacratori ordinatione confirmari jubentur, *ibid.* Meletiani Arianis consociati, 24.

Meletius Antiochiæ episcopus partis unius catholicus, 47. Idem secundo Antiochiæ episcopus, 51. Auctor Gregorio Theologo ut ecclesiæ CP. regimen suscipiat, 52. Assertus ei a Sopore Orientis duce episcopatus, 57. Ordinat Diodorum Tarst episcopum, *ibid.* Secundæ œcumenicæ synodo præsidet, 58. Absoluta synodo CP. decedit, 59. Relatum ejus corpus Antiochiæ, *ibid.*

Mellas cum Armeniis socius in bello Bulgarico, 491. Joanni Curcæ adjutor Agarenos Melitines profugit, 504.

Melich Arabum dux, 345.

Mellissenus dux, martyr, 455.

Memnon Ephesiorum episcopus a Joanne Antiocheno depositus, 78.

Menas CP. episcopus Magnæ ecclesiæ eucænæ celebrat, 184. A Vigilio excommunicatur, 190. Theodoræ Augustæ rogatu in gratiam recipitur, 191. Ejus nomen promotum Vigilio priore loco dimotum, 192. SS. Andreas, Lucas et Timothei reliquias sollempni pompa, eorum dedicata ecclesiæ traducit, *ibid.* Ecclesiæ S. Irenæ dedicat, 195. Eutychio successore moritur, *ibid.*

Menas præfectus, 158.

Menas præfectus visa monstra humana specie in Nile Delta rescribit, 236.

Menedemus ad Valentem legatus, martyr, 50.

Merdasas a Choeroe ad regnum Sirui prælatus, 370. A fratre Sirœ neci traditus, 272.

Merdasas cæcus cum copiis, 252.

Meropius Tyrius philosophus peregrinatione ad Indos clarus, 19.

Messalianorum hæresis enascitur, 54.

Methodius monachus, ejecto Joanne CP. episcopus, 457. Ignatio successore moritur, 460.

Metrophanes CP. episcopus, 10.

Mezerius Heraclii dux, 270.

Michaelis Rom. sedis apocrisarii suffragio facta Germani CP. transibit, 322.

Michael exculatorum princeps Amoriens, Leone occiso imperator, 447, 448. Mitior in Catholicos haud ipse catholicus, *ibid.* Theophilum filium donat corona imperii, 416. Thomæ tyrannidem comprimit, *ibid.* Cretam Siciliam, etc., amittit, *ibid.*

Michael Bulgaricus princeps Christianus, 462. Michaelis Characti culpa-captum Tauromenium, 481.

Michael Christophori imperatoris filius, clericus, 510.

Michael Curopolates imperium capessere veretur, 417. Senatus decreto in imperatorem creatur, *ibid.* Scripta cautio ab eo exigitur, 418. Stauracio securitatem omnem pollicetur, *ibid.* in ambone Magnæ ecclesiæ coronatur, *ibid.* In omnes munificentissimus, *ibid.*, 428. Platonem alioque monachos Nicephoro conciliat, 419. Ad Carolum legatos parisi ac nuptiarum oratores mittit, *ibid.* Theophylactum filium imperatorem coronari facit, *ibid.* Poenam capitis decernit in Manichæos, *ibid.* Expeditione in Bulgaros suscepta, tumultuante exercitu ex voto nihil conficit, 420, 421. Iconoclastas Copronymi studiosos compescit, *ibid.* Profugos utrinque reddi non ferens, pacem cum Bulgaris solvit, 422. Mesibrium amittit, *ibid.* Christianos Arabum factionibus afflictissimos benigne sovet, 423. S. Tarasii ornat tumulum, 424. Ingenti a Bulgaris clade vincitur, 425. Leonem Orientium ducem ad imperium capessendum hortatur, 426. Rebus gerendis ineptior, 424. Cum Procopia uxore et liberis induit monachum, 426. Male habetur a Leone, 451.

Michael Diabolinus conjurationis delator, 510.

Michael Gregoræ consobrinus occidit, 489.

Michael heteriarcha conjuratus in Basilium, 474.

Michael Lachanodraco Thracensium dux hæreticus, 271

Monasteria omnia expilat. 375. Nullum monachi habitu in sua praefectura sinit, 376. Proditionis accusatur, 380. Uthmani fratrem occidit, 382. Cum Burniche conserta manu, ejus priores occidit, 384. Constantino conciliat milites, 393. Victoribus Bulgaris cum praecipuis aliis ducibus caedit, 395.

Michael Mellissenus haereticus Orientalium Thematia dux, 371. Vincitur a Banca, 375.

Michael Moroleontis filius praeflo occisus, 497.

Michael Stypiotes patricius pacis auspex cum Symeone, 490.

Michael Theophili et Theodora filius, 454. A patre imperator coronatus, 456. Cum matre imperium suscipit, 457. Theoctistum adversus Ameram emittit, *ibid.* Venationi. Circi ludis altiusse inhonestis deditior, *ibid.* Uxorem Endociam filiam Decapollae ducit, 458. Basilium afflictor, *ibid.* Theoctistum Bardae suam occidit, matremque aula eiecit, 461. Sorores in monachas detinet, *ibid.* Conjuratos in Bardam punit, 462. Basilium prostratorem instituit, *ibid.* Bardam avunculum creat Caesarem, *ibid.* Michaellem Bulgarorum regem Christianum facit, *ibid.* In Basilium effusior, *ibid.* Russos suburbia infestantes, cum veate saucta Deiparae supplicans ab urbe depellit, 463. Basilium accubitorem facit, 464. Eudociam Ingerinam pellicem suam illi uxorem jungit, *ibid.* Basilii machinatione Bardam Caesarem occidit, 465. Imperii collegam Basilium coronat, 466. Symbatium et Peganem comprimit, 467. Constantini Cabatini corpus et Joannis patriarchae comburit, *ibid.* A Basilio temulentus occiditur, 468, 469. Conjurati in Michaellem ejusque auctores necis Deo ultore puniti, 470.

Michael Toxaras copias in Thraciam trajicit, 491.

Michae et Abacar ossa inventa, 65.

Miltiades Romae episcopus, 6. Constantini ad eum constitutiones Arianorum commentum, 14.

Misthla Arabibus subacta, 520.

Mizizius tyrannus a Constantino filio Constantis sublat, 292.

Mocil (S.) ecclesia, 18.

Modestus Hierosolymorum episcopus, 278.

Modestus Valentis savitiae minister Edessae, 50.

Modigisclo duce Arabes Hispania positi, 81.

Modulus O Mowoyevich Justiniani opus, 185.

Monas cognomento Madi. Abdelae patris fraude ad Arabum principatum electus, 366.

Monothelitarum haeresis initia atque progressus, 274, 275, 276.

Montanistae ad baptismum coacti seipsos cremant, 356. Monotes filium Nicephorum Thraciae ducem urbi praesidio accersit, 348.

Moroleo Adrianopolis dux a Symeone occisus, 499.

Moropaulus Justiniano comes assumptus, 312.

Moses Arabum dux, 585.

Moses Antiochenus Ecclesiae diaconus, 366.

Moyses solitarius Saracenis datus episcopus, 54. Considerationis munus a Lucio Arianio respuit, 55. Multos Saracenos ad fidem trahit, *ibid.*

Movataz yeghupa, pons Milvius, 14.

Mualibitus in Africam cum copis missus, 376.

Musgeres Hunnus fratre Gorda occiso Bosphorum occupat, 150.

Muamed Ameras, 256. Alias Amed, 258.

Muamedis ortus, religio, progressus, 276, 277, 278.

Muamed Arabum dux Justinianum in fugam agit, 306. Captivos plurimos abducit, *ibid.* In quartam Armentiam educens praedas agit, 307. Chagano praesidis principatum restituit, 310.

Muamed Arabum dux a fratre Abdela bello lacessitus, 409. Victus Bagdam occupat, 421.

Muamed Arabum dux, qui et Ambulashas, 358, 359.

Muchar impositor Persidis regnum invadit, 300. Sian-dum Mariae fratrem occidit, 303.

Mundus Giesmi filius Bulgaros clade afficit, 185.

Murzulius piscis, 297.

Musabus Abdela Zuber filii frater Muctarum occidit, 304. Ab Abimelech necatur, *ibid.*

Musonius praefectus tumultuantes punit, 193.

Musugius rex Prisco duce captus, 228.

Myaces Justinianum ut inimicis parcat, inducit, 312.

Myro Manuelis delator, 453.

Myxares conjuratus in Basilium, 474.

N

Narses Persarum rex, 4. Primo conflictu Galerii Maximi victor, postmodum profligatur, 6. Triumpho Romam captivus ducitur, 7.

Narses Justiniano adest in seditione Nixca, 157. Romam cum classe valida mittitur, 174. Iterum Romam pelit Gothis bellum illaturus, 192. Totila interfecto Romam reci-

pit, 193. Brixiam et Veronam capit, 201. Narsensis do-mum et Catharorum monasterium construit, 206. Justino charus, *ibid.* A Tiberio in Persas missus, 213. Profligato Baram, Persarum regnum Chusroi assersit, 224. Adversus Phocam rebellionem movet, 245. Edessa profugus Hierapoli contendit, *ibid.* Accepta licet securitatis fide a Phoca comburitur, *ibid.*

Narcissus Arii defensor, 17.

Nassa Atulae dititionis facta, 88.

Nazarus bucellariorum dux Ameram vincit, 462.

Nebulus Siavorum legionis dictae, *Populus peculiaris* dux, 505.

Nectarius Tarsensis ex praetore, homine necdum baptis-mate initato, CP. episcopus, 59. Falso rumora victoriae Maximi ejus successus aedes, 60. Presbyterum peniten-tiae praefectum amovet, 61.

Neoresii portus CP., 509.

Nepollanus Caesar in Magnentium directus, ab eodem sublat, 37.

Nepollanus Dalmata Imperator, 102.

Nephtaliae Hunni Peroxem ad turpem deditionem cogunt, 104. Iterum dolo profligant ac interunt, 105.

Nestor Tarsensis orthodoxus in exsilium pulsus, 115.

Nestorius CP. episcopus Germanicia oriundus, 76. Oratione per syncellum e pulpito dicta. S. Mariam Dei Genitricem vetat appellari, *ibid.* Cyrilli Alexandrini, Joannis Antiocheni, Celestini Romani litteris minisque frustra ab haeresi deterretur, *ibid.* Imperatoris sacra Cyrillum terrere conatur, 77. Ad ejus causam cognoscendam indicta synodus Ephesi, *ibid.* Nestorii blasphemiam in synodo, ac contumacia, *ibid.* Depositione damnatus, Cyrillum ac Memnonem ipse cum Joanne Antiocheno deponit, 78. Orientalibus comes adjungitur, *ibid.* Multos ibi in haeresim trahens Thasum relegatur, *ibid.* Tristi illic exitu vitam finit, 79.

Nestorianis addictae a Chosroe Catholicorum ecclesiae, 263. Ab Heraclio iis restituta, 275.

Nicea gravi obsidione tentata servatur, 359

Niceana synodus: Patres in ea praecipui; praesides, 16.

Ejus acta, fidei decretum, Meletii ordinatio, constitutio de Paschate, *ibid.*, 17.

Nicephorus Armeniacorum dux ab eis in carcerem conjectus, 393.

Nicephorus Caminas drungarius, 485.

Nicephorus Ducas in Africam profugus, 584.

Nicephorus generalis logotheta imperium capessit, 402. Imperii ejus sinistra praeludia, 403. Pecunias omnes ab Irene exigit, *ibid.* Sublati thesauris in insulam Principis, tumque Lesbum eiecit, 404. Bardanem patricium orbat oculis, 405, 406. Ab Arabibus praeflo vincitur, *ibid.* Ancyram atque oppida reparat, *ibid.* Nicephorum asecretis patriarcham constituit, 407. Ab Aarone ad turpem pacem cogitur, *ibid.* Non servatis cum eo pactis mala alia accersit, 408. Filium Stauracium alterius sponsae virum conjungit, *ibid.* Arsaberis patricii tyrannidem comprimit, 409. Milites tumultuantes, contra fidem dirissime punit, 410. Euthymium spatharium ad Bulgaros transfugere cogit, *ibid.* Christianos milites in Sclaviniam transfert, 421. Leges iniquissimas condit, *ibid.* Manicheis alisque haereticis amicitia junctus, Catholicos varie affligit, 415. Avaritiae addictissimus, 414. Deum sibi cor indurasse jactat, *ibid.* Expeditione in Crumum, interceptus cum exercitu perit, 415, 416.

Nicephorus Maleicus Symbatii tumultum dissipat, 467.

Nicephorus Patricius in Saborium missus, 291.

Nicephorus secretis patriarcha CP., 407. Obsistunt Plato, Theodorus alique monachi, ut promoti ex laicis, *ibid.* Ejus causa in exsilium ejiciuntur, 409. Ipsum Nicephorus aliosque orthodoxos exagitat, 414. Stauracium Nicephori filium male a patre ablata resitituere hortatur, 417. A Michaelae Curopolata cautionem scripto exigit, *ib.* In ambone Magnae ecclesiae eum inaugurat, 418. Cum Platone ac reliquis monachis pacem inii, 419. Synodicas ad Leonem papam mittit, *ibid.* In Paulicianos et Athin-ganos penam capitis decernit satagit, *ibid.* Christianos a Saracenis afflictos fovet, 425. Leonem imperatorem coronat, 424. Varie ille exagitat, ac sede pellit, 457, 458, 459 et 416.

Nicephorus Thraciae dux, 348.

Nicetas Anthrax occisus, 535.

Nicetas a Bulgaria occisus, 595.

Nicetas suprenius militiae dux a Constantino suspensus, 352.

Nicetas episcopus CP., 369, 370. Constantinum deces-sorem ludibrio Ecclesia eiecit, 371. Imagines delet, 373. Diem obit, 382.

Nicetas Constantini filius, Nobilissimus, 374. Ab Irene presbyter detondetur, 383. A Constantino lingua mutilatus, 395.

Nicetas protospatharius Eiladicus Thessalonicae excidium pecunia redimit, 491.

Nicetas Gregoræ patricii filius in Phocam tyrannum cum Heraclio directus, 249, 249, 250.

Nicetas Heliopoleos episcopus anathemate percussus, 360.

Nicetas patricius Romani consocer Nicolaum patriarcham verberibus affectum aula ejicit, 494. In monachum ipsæ detonsus, 304.

Nicetas ascretis, tum protonotarius profugus, 489.

Nicetas scholarum domesticus, Irenes strator, 400. Aetio in Stauracium socius, *ibid.*, 401. Nicephoro adjutor ineundo imperio, 402. Veneno moritur, 495.

Nicetas Xylinites mensæ præpositus in monachum atonsus. 471. Sub Leone Magnæ ecclesie œconomus, *ibid.*

Nicetas Xylonites tyrannidem Artemio suadens necatur, 353.

Nicolaus Caucodiæconus Bardanis erroris socius, 320.

Nicolaus Cubatzas conjuratus, 497.

Nicolaus Ducis filius a Bulgaris prælio occisus, 492.

Nicolaus hetæriarcha conjuratus in monachum detonsus, 480.

Nicolaus mansionarius Basilio Macedoni Imperii Vates, 499. Vaticiniæ præmio œconomii et syncelli dignitate auctus, 471.

Nicolaus monachus imaginum hostis, Nicephoro charus, 413. A Michaelæ Curopalata in ordinem redactus, 421.

Nicolaus Myræ episcopus sui tumuli violatores ulciscitur, 408.

Nicolaus imperatoris mysticus, CP. episc., 480. Constantinum Leonis filium baptizat, 483. Deponit, *ibid.* Leonis nuptiarum ministrum, illo excommunicato deponit, *ibid.* In exsilium pellitur, 484. Ab Alexand. revocatur, 487. Constantial ab eo procurator relictus, 488. Symeon Bulgarus venerandus alloquitur, 490. Zoe aula ejicitur, *ibid.* A Constantino administrationis adjutor assumitur, 493. Expellitur a Niceta Romani consocero, 494. Constantino et Helenæ nuptiales imponit corollas, 496. Sublata discordia ejus et Euthymii occasione orta, 497. Symeon Bulgarus ad colloquium deponit, 499. Cum Romano ad Blachernas procedit, 500. Diem obit, 502.

Nicopolis Palestinæ, prius Emmaus, 41.

Nilingis Isauriæ præfectus ad Cotysum necatus, 318.

Nilus Ægypti episcopus martyr, 9.

Nilii cubitus ex templo Serapidis in ecclesiam translatus, 13. Irridet Theodosius qui sacrificiis placandum relinquit, 62.

Nilii sacræ collapsæ theatro Alexandriæ oppressi multi, 80.

Nisibis sæpius a Sapore obsessa, Dei ope servatur, 50, 51, 52. Cedit tandem Persis deditone Joviani, 45.

Nonnus Edessenus episcopus Pelagiam Antiochiæ convertit, 79. Joanni Antiocheno ut Ecclesiam a Nestorii zizanilis expurgeret, scribit, *ibid.*

Nymphius amnis, 262.

O

Octagonum Antiochiæ Dominicum, 22.

Odillas Justiniani in Hunnos dux, 150.

Odoacer Gothus rex Italiæ Ravennæ sedens, 102. Profligat Theudericus Valamer, 113.

Œnates Peloponnesi dux, 475. Montis Olivarum ecclesis, 31.

Olybrius Placidie vir a Leone imperator creatus, brevis morbo exstinctus, 101, 102.

Olympus mons monachis celebris, 308.

Omnadius Atillæ pater, 88.

Ooriphas præfectus Urbi præsidio relictus, 463.

Optimus Placidie episcopus clarus, 52.

Optionum turmæ pedestres, 175.

Origenes damnatus in quinta synodo, 195.

Ormidas Persarum rex. Vide Hormidas.

Ostris Asparis satellites irrito conatu pro eo armatur, 101.

P

Paganus abdicato Sabino Bulgarorum dominus, 364. A Constantino simulata pacis specie deluditur, 367.

Palladius Antiochiæ episcopus, 116, 117.

Palmyra urbs a Justiniano instaurata, 148.

Pamphilus Cæsareæ presbyter martyr, 9.

Pamprepius Illi socius magis insimulatus, 110. Ab Illo et Leontio ut præstigiator occisus, 112.

Pancratius Pseudovates, astronomus, a Bulgaris occisus, 393.

Pancratius Armenius Thessalonicae profugus, 491.

Panthierus patricius Romani affinis domesticus, 507.

Papatzes Chagani vicarius a Justiniano occisus, 312.

Paphnutio, aliisque confessoribus honor a Constantino habitus, 17.

Pardus excubiarum drungarius, 480.

Pasagates Constanti rebellis, 286.

Pascha errore celebratum, 190, 562. Novatiani cum Judæis celebrant in Phrygia, 53.

Paschalius protospatharius Longobardiæ dux, Romani ad Hugonem legatus, 507.

Paspalas dux captivus, 477.

Passario (S.) S. Stephani dexteram deferit (P. 74.

Pastillus Pergensis episcopus synodi Copronymianæ præses, 359.

Patriarchæ nomen in Marciani coronatione primo auditum, 89. CP. locus a Romano secundus, 192.

Patricius Asparis filius Cæsar Alexandriæ susceptus, 100. Una cum patre occiditur, 101.

Patricius dux Areobindo adjunctus invidia in illum agitalus, 123. Cum Celliore aliusque ducibus strenuus, 127.

Patrimonia S. Petri a Leone Isauro ilico addicta, 344.

Patrophilus Scythop., Arianus, Anastasii calumniator, 26. Maximum cum Acacio deponit, eique Cyrillum substituit, 34. Ejus ossa Juliano imperatore effusa, calvaria suspensa, 40.

Patzinaces in belli societatem a Zoe asciti, 491. Romanorum ducum discordia ab auxilio deterriti, 492.

Paulinus Antiochiæ episcopus, 10.

Paulinus Antiochiæ unius partis catholicus episcopus, 47. Adversatur ei Flavianus presbyter, 57. In Meletii locum contra juramenti fidem episcopus creatus, 59.

Paulinus pomo ab Eudocia accepto datoque pudicitie suspectus, occisus, 85.

Pauliciani Nicephoro chari, 413. A Michaelæ Curopalata capitis damnati, 417. Eorum in urbe aucta hæresis, 360.

Paulus Alexandriæ episcopus fidei Catholicus, 185, 188.

Paulus Antiochiæ episcopus, 141.

Paulus Armeniorum dux a Saracenis captus, 362.

Paulus Calistrati monachus Imperii vates Leontio, 307.

Paulus confessor episcopus CP., 50, 51. Throno deponitur a Constantio, *ibid.* Romam ad Julium fugiens, in sedem restituitur, *ibid.* Deturbatur iterum a Constantio, 32.

Mortuo Eusebio in sedem repositus, iterumque ea pulsus, Romam repetit, 55. Ex decreto synodi Sardicensis in sedem restitutus, 56. Cucusam in exsilium actus, ab Arrianis occiditur, 37. Corpus ejus Theodosio imperatore CP. relatum, 59.

Paulus Constantinæ orthodoxus in exsilium pulsus, 113.

Paulus CP. episcopus, Monothelita, 273, 283.

Paulus CP. episcopus, 305.

Paulus lector Cyprus, CP. episcopus, 533. In extremo monachum induens deplorat quod imaginum cultum non sit professus, 385, 386.

Paulus cubicularius Michaelis corpus sepelit, 469.

Paulus Ecclesie defensor Euphemii necat scissarium, 120.

Pauli Leprosi monasterium Alexandriæ, 81.

Paulus magisterianus pacis ad Abimelech legatus, 302.

Paulus Manglabita conjuratus exsul, 497.

Paulus Neocæsareæ episcopus e Nicænis Patribus, 16.

Paulus Orphanotrophus exsul, 497.

Paulus scelli præpositus, 471.

Pelagia, quæ et Margarita, Nonni opera Antiochiæ conversa, 79.

Pelagius Laodicie episcopus in exsilium ejectus, 52. Inter orthodoxos clarus, 59.

Pelagius patricius a Zenone occisus, 116.

Pelagius Romæ episcopus, 195.

Pelens Ægypti episcopus martyr, 9.

Pelusio frumentum Ægypti Mariano jubente advectum, 91.

Pentapyrgium Theophilii opus, 451.

Peragastus Sclavinorum dux vulnere in illo sublatus, 252.

Perfecta Areobindi conjux in Artabanem viri necis ultorem monica, 182.

Peroxes Persarum rex, 91. Nephthalitis Hunnis victoribus, iniquissimis conditionibus salutem redimit, 105. In eos movens, cum liberis totoque exercitu perit, *ibid.*

Candidissimam immensi pretii gemmam projicit, *ibid.*

Peroxes Chosrois adversus Heraclium dux, 258.

Persarum bellum Constantini extremis annis, 27.

Persarum legio Immortalium dicta ab Ardaburio deleta, 74.

Persea arbor Hermopoli inclinata Domino transeuntia, 41.

Persicus Thrax historicus, 100.

Petronas Theodoræ frater a Theophilo vidnam ulciscente severius punitus, 450. Theophobo Persæ caput abscindit, 456. Orientis magister militiæ Ameram vincit, 462.

Petronas Rom. dux in Saracenos, 294.

Petrus martyr Alexand. episcopus, 3. Arrium tunc dia-

comum communione privat, 9. Galerii et Maximini jussu necatur, *ibid.*
 Petrus Athanasii successor Alexandrinus episcopus, 51. Ab Ariano pulsus Romam ad Damasum confugit, *ib.*
 Damna Apollinarium, 55. Sedem recipit ejecto Lucio, 56. Moritur successore fratre Timotheo, *ibid.*
 Petrus Alexandriæ episcopus, 284.
 Petrus Apameæ episcopus hæreticus, 142.
 Petrus Basilii frater, episcopus clarus, 53.
 Petrus Bulgarus in Bardam conjuratus, 465.
 Petrus Bulgarorum princeps Symeonis filius, 502. Mariam Christophori imperatoris filiam uxorem ducit, 503. Fratrem Ioumem in monachum detonsum CP. transmittit, 505.
 Petrus Damasci metropolita lingua abscessa exsul, clare rem divinam facit, 349.
 Petrus Fullo Chalcedonensis presbyter Antiochiæ turbas facit, 97. Deum crucifixum sub anathemate dicere præcipit, 97. Antiochenæ sedis invasor a Leone ejicitur, 98. A Basilisco sedi restituitur, 101. A Zenone ejicitur, 107. Iterum ab eodem restituitur, 115. Verba illa *Rex Christe* prius addita hymno angelico reversus abstulit, *ibid.* Xenalam hominem servum, nec baptizatum Hierapolis episcopus constituit, *ibid.* Moritur successore Palladio, 116. Imo, ejecto illo, ordinatur Palladius, 117.
 Petrus Gulæi præpositus ad Aaronem legatus, 407.
 Petrus Hierosolymorum episcopus, 190.
 Petrus Justiniani dux a Persis victus, 148.
 Petrus magister Justiniani nomine cum Persis inducias facit, 203.
 Petrus magister in Irenem conjuratus, 592.
 Petrus magister orthodoxos persequitur, 575.
 Petrus Majumæ notarius, celebris martyr, 349. A Joanne Damasceno encomio laudatus, 350.
 Petrus Mauricii frater dux Prisco subrogatus, 250. Milites tumultuantes compescit, 251. Novarum episc. populoque durius habito, tumultus causa existit, *ibid.* Contra fidem adortus Abares, funditur, 252. Male cum Scelavinis re gesta munere abdicatur, *ibid.* Thraciæ dux Gundue legato multa præda potitur, 258, 259. Duriora Mauricii mandata exsequens ab rebellionem milites cogit, 240, 241. A Phoca occiditur, 244.
 Petrus Mongus Alex. episc., 107. Tumultuantibus in eum monachis ejectus, 108. A Zenone restituitur, 112. Felix Simplicii successor ejiciendum decernit ut hæreticum, 115. Ejus legati Mongo communicare coguntur, 114. Mongi nomen ex Ecclesiæ diptychis Euthymio ejectum, 115.
 Petrus notarius magister militiæ Persas vincit, 149.
 Petrus œconomus Adriani papæ ad septimam synodum legatus, 788.
 Petrus patricius Nicephoro adjutor adeundo imperium, 402. In bello Bulgarico cum eo occisus, 416.
 Petrus Pauper magister dictus verberibus affectus, 465.
 Petrus presbyter Alexandrinus, Cyrilli operum ab Æluro corruptorum testis, 95.
 Petrus (S.), Sabæ præpositus, Adriani papæ ad septimam synodum legatus, 388.
 Petrus Salomonis satelles, 181.
 Phadala ad Exapolim biberna agit, 290. Saborio auxilio venit, 291. Cum Izid Maviæ filio Amorium capit, *ibid.*
 Ad Cyzicum hiebat, 295. Creta, 295.
 Phanus Uthmanis pater Arabum ducis, 248.
 Pharas Gelimerem Papuæ obsidet, 168. Data fide Bellisario adducit, *ibid.*
 Pharasmanius castri Syderi custos, 550.
 Pharasmanes Lazicus dux Areobindo adjunctus, 125.
 Pheroganes a militibus occisus, 222.
 Phileas Thmæas episcopus, martyr, 9.
 Philletus Thraciæ dux a Bulgaris occisus, 591.
 Philippicus Mauricii ex sorore gener Orient. dux, 214. Capta Arsane, ægra valetudine CP. redit, 215. Christi imagine non manufacta exercitum muniens, insigni victoria potitur, 215, 216. Vano terrore in fugam versus, 217. Heraclio Romani exercitus rectore, CP. redit, 219. Tumultuante in Priscum exercitu, iterum dux instituitur, 220. Munere abdicatur, 221. Ob initialem nominis & suspectus Mauricio habetur, 239, 240. Phocas jussu presbyter ordinatur, 248.
 Philippicus Nicephori patricii filius somniato imperio relegatus, 511. Classi iterum præfectus in Justinianum conjurat, 516. A militibus imperator acclamatur, 517. Justinianum cum Tiberio filio occidit, 518. Joannem Calistrati monachum imperii sibi vatem hæreticum CP. episcopus præbicit, 519. Sanctam sextam synodum præscribit, 520. Oculos eum imperio amittit, 521.
 Philippus præfectus Paulum CP. in exilium agit, 56.
 Philippus Sides, presbyter, Christianæ historiæ scriptor, Sislaino ac Pruclo infensus, 75.

Philippopolis Attiæ ditionis facta, 88.
 Philogenes Antiochiæ episcopus, 9.
 Philactis Antiochiæ episcopus, 51.
 Philotheus protospatharius Bardæ fidus, 405.
 Phocas ad Mauricum orator indigne habitus, 256. Traditur ei per visum Mauricus, 259. Mauricus sævum conjicit ex eo quod timidus, 240. Prasinis invitantibus ad Hebdomum accedit, 245. De Germano eligendo consilium inire fingit, *ibid.* Leontium uxorem Augustam renuntiat, *ibid.* Ad Kutropii portum Chalcedone Mauricii familiam perimit, *ibid.*, 244. Petrum Mauricii fratrem e medio tollit, *ibid.* Ejus Chosroes legatum carceri adducit, *ibid.* Constantinam Augustam privata domo includit, *ibid.* Novis rebus studentem in monasterium trudit, tumque occidit, 246, 247. Leontium ducem Chosroe victore, victum CP. adducit, 245. Narsetem contra fidem datam comburit, 246. Germani et Constantinæ detectis consiliis, plures occidit, 247. Mauricii consanguineos delet, 248. In eum ex Africa accessit Heraclius, *ibid.* In Prasinis severius animadvertit, *ibid.* Conjuratos punit, 249. Ad locum Bovem dictum victore Heraclio comburitur, 250.
 Phocas Crateri filius Antiochiæ curandæ præfectus, 148. Agitur religionis reus, 155.
 Photius secretariorum primus ejecto Ignatio CP. episcopus, 463. S. Mariæ vestem Russis opponit, *ibid.* Michaeli et Basilio fidem Bardæ obstringentibus, Christi corporis et sanguinis sacramenta obtendit, 465. Basilium imperatorem coronat, 466. In eum ut homicidam conclamans, ejicitur, 471. Mortuo Ignatio iterum revocatus, iterumque ejectus in exilium moritur, 472. Theodorum Santabarenum Basilio commendat, 475. Exorat ne Leo excæcetur, *ibid.* Abdicare se throno cogitur, 475. Majestatis accusatur, *ibid.*, 476.
 Photinus abbas reconciliandis Egypti ecclesiis præpositus, 204.
 Phravitus CP. episcopus, 144. Falsis synodalibus Felici imponere conatus, *ibid.*
 Phritigeres dux Ariano dogmati Gothos addicit, 58.
 Phathasarsan Cabadis filius Manichæorum alumnus, eum eis a patre occisus, 145.
 Pipinus majordomus in Francorum regem sublimatus, 557. Ejus bello paceque virtus, *ibid.* Abderacham interfecit, 557. Carolus et Carolomagnus ejus filii, 558.
 Pistides. *Vide* Georgius.
 Pittacia, locus ad sanctæ Irenes templum CP., 68.
 Placidia Theodosii et Gallæ filia, 48. Ab Alarico in Galliam abducta, hincque a Constantino comite reducta eidem nuptui traditur, 65, 66. Valentinianum tertium suscipit, 74.
 Placidia Junior Olybrio patricio nupta, in Africam cum matre Eudoxia a Gizericho abducitur, 95. Cum eadem inde remeant, 94.
 Placilia Theodosii uxor, Arcadii mater, et Honorii, 48. Moritur sanctitate clara, 61. Ejus status ignominiosæ tracta Antiochiæ, *ibid.*
 Plato monachus a Tarasii se communione abscondens carceri traditus, 597. Nicephori ordinationi obestit, 407. In exilium ejicitur, 409.
 Polyeuctus monachus CP. episcopus, 509.
 Pompeius Hypatii frater cum eo occisus, 158.
 Pontus olim subjecta episcopo CP., 68.
 Porphyrius Tyrus desertor, in Christianos scribit, 44.
 Pothus Argvri filius scholarum domesticus, 497. Fuga salutem a Bulgaris expedit, 498.
 Portentum, aqua versa in mustum, 41. Muller capillis suspensa, 45. Puer biceps, *ibid.* Actes armatæ in celo visæ, 55. Puer uno oculo, quatuor manibus et pedibus cum barba, *ibid.* Mulier quatuor masculos uno partu effundens, 58. Infans ab umbilico duplex, 60, 508. Septem pueri annis 181 somno consequenti Ephesi, 76. Nubes in tubæ specie, 99. Pulvis igneus celo pluens, 105. Visæ stellæ celo cadere, 158, 566. Ignitis radiis elucentes hastarum cuspides, 166. & obscuratis radiis, 171. Infans oculis, palpebris, manibus, pedibus orbis, cauda piscis, 226. Pueri alius quadrupes, alius biceps, 229. Animalia specie humana in Nili fluvio visa, 238. Simulacra Mauricii necem enuntiantia, 241. Ignis in celo visus, 544. Tenebræ ad dies quinque mense Augusto, 554. Animal album multo simile terræ hiatu edusum in Arabum imperium conclamans, 558. Sol obscurus dies quindecim, 599. *Vide* Cometa.
 Præfectus imperatorem sequi jussus in ecclesiasticis conventibus, 128.
 Præstorum et Venetorum factiones infensæ, 142, 151 et seqq.
 Prasinæ factionis iudus, 468.
 Prævilius Hierosolymorum episcopus, 72. Refertur ad eum de Nestorio, sede itque Ephesi cum Patribus, 76, 77.

- bellis, 290. Sergio legato a Mavia auxilia postulat, *ibid.* Equo lapsus perit, 291.
 Sabores rex Persarum. *Vide* Sapores.
 Saclices strenue adversus Bulgáros pugnans occumbit, 498.
 Saes Chosrois in Heraclium dux, 237, 259. Ab eo profligatur, 260. Iterum victus ex more morte moritur, 263. Ejus Chosroes cadaveri illudat, 264.
 Saldus in Abimelech rebellis occisus, 303.
 Sagar fluvius lapideo ponte superatus, 198.
 Salamina terræmotu eversa, 23. Iterum terræmotu concussa, 30.
 Salbanus Justiniano comes, 312.
 Salbanus Persidis oppidum, 260.
 Salem Arabum dux, Theodorum Antiochiæ episcopum eiecit, 361. Leges fert Christianis iniquas, *ibid.* In Romaniam irrito conatu educit, *ibid.* Maurophoris auctores spontanei interitus occidit, *ibid.* Eorum ultor in Cassios insurgit, 363. S. Anastasi acclamatione inter rem sacram offenditur, *ibid.*
 Salarus Chosrois filius, 270.
 Salich Alim filius extincto Marvam Arab. dux, 337.
 Salomon in Vandalica expeditione dux, 161. Libyæ dux a Bellisario relictus, 169. Maurusios profligat, 170, 171. Militum conjuratione Libya fugere cogitur, 172. Committitur illi iterum Libya, 174. Maurusios vincit, *ibid.*, 173. Libyæ civitates munit, 176. Prælio occumbit, *ibid.*, 177.
 Salomon Junior senioris nepos, 177.
 Salustius interficitur, 70.
 Salustius Hierosolymorum episcopus, 124.
 Samaritæ Julianum tyrannum sibi præficiunt, 132. Chosroem Persarum regem a pace avertunt, *ibid.*
 Samonas cubicularius ex Agarenis. Leoni charus, 179. Fidei præmio protospatharius factus, 189. Fugiens ad suos, adoratum se crucem ad Siricha profectum lingit, 483. Constantinum Leonis filium e sacro fonte suscipit, *ibid.* Fit accubitor, *ibid.* Antronicum per calumniam ad Agarenos fugere cogit, 484. Vapensum in Agarenos animum patri ostendit, 185. Variorum reus criminum, in monachum detondetur, 486.
 Samuells (S.) ecclesia CP. terræmotu collapsa, 196.
 Samus castrum captum a Saracenis, 477.
 Santabaronus. *Vide* Theodorus abbas.
 Sapor dux, orthodoxis solatio Antiochiam missus, 57.
 Sapores rex Persarum, 7. Persecutionem in Christianos movet, 19, 20. Nisibim obsidet, 28. Subditos Christianos dire persequitur, 30. Nisibim obsidionem renovat, 51. Nisibim tertio obsidet, 52. Angeli ac Constantii aspectu territus abscedit, 53.
 Sapphires arcem munitissimam capit, 219.
 Sarablagu dux ab Heraclio victus, 238, 259.
 Saracenorum origo, nomen mores, descripta Sozomeno, 33. Mesopotamiam vastant, 105.
 Sarbaraza, qui et Sarbarus, Persarum dux ab Heraclio victus, 235, 256, 261, 262, 263. Chalcedonem obsidet, 261. Revocatur in Persidem, 266. Detectus in eum Chosrois insidias adversus illum conspirat, 269. In Adeser rebellans Persis imperat, 273.
 Sardinia olim Cyrenus, 168.
 Sars flumen in Perside, 262.
 Saurostas ridens Valentinianus magnus moritur, 52.
 Scirtus fluvius aquis Edessam obruit, 146.
 Selavi et Hunni urbi ingruunt, 197. Beisario terrente discedunt, 188.
 Scilaviq; per Syriam effusi in Apamæ agro habitant, 289.
 Scilavorum legio *Peculiaris* dicta Justiniano, 305. Ejus ad Arabes defectione in fugam vertitur, 306.
 Scelerus dux in belli societatem Turcos trahit, 477.
 Scombrus a Phoca occisus, 247.
 Scribo in Novarum episcopum injurius, 331.
 Sebastianus V. C. in Gallia necatus, 70.
 Seberenses vectigales facti Bulgaris, 299.
 Secundianus patricius Hypatium filium redimit precibus, 137.
 Secundus Chrysostomi pater nobilis Antiochenus, 64.
 Secundus Ptolemaidis Ægypti episcopus cum Ario eiectus, 17.
 Seditio Nizæ sub Justiniano, 154, etc.
 Seleucia trans Tigrim, 269.
 Septem pueri Ephesi dormientes, 76.
 Sepulcri (S.) ecclesia, 21.
 Serapionis contentio cum Severiano, 67.
 Sergius Ætherii nepos, 201.
 Sergius CP. episcopus, 248. Heraclium cum uxore ntraque corona donat, 250. Filiam Epiphaniam filiumque Heraclium coronat, 251. In Monothelitarum errorem coecedit, 274.
 Sergius in Palestina a Saracenis occisus, 279.
 Sergius pro Saborio ad Maviam legatus, 290. Exprobrans Andræ eunuchum, ipse virilibus cum vita orbat, 291.
 Sergius Lazicem et Barnucium prodit, 509.
 Sergius militiæ magister ab Hunnis captus, 197.
 Sergius monachus Cosmæ frater, Photii nepos, Romanus conjunctissimus, 308.
 Sergius Prasinæ factionis tribunus, 242.
 Sergius protospatharius in Sicilia auctor tyrannidis, 353.
 Sergius Tripolim administrat, 176. Maurusiorum seniores contra fidem occidit, *ibid.* Prælio victus, ad patrum Salomonem Carthaginem fugit, *ibid.* A Maurusio iterum cum patruo vincitur, 177. Ducum in eum odium ac querelæ, *ibid.* In Numidiam expeditionem suscipit, 178.
 Serpens vivus in aenea statua, 472.
 Serpentius imperator Romanus, 97.
 Sesostrius Ægyptiorum regis castigata elatio, 230.
 Severa uxor Valentiniani, Gratiani mater, 48.
 Severiani contentio cum Serapione, 67.
 Severianus Scythopolitanus episcopus a Theodosio Dioscorita occisus, 92.
 Severus Cæsar creatus, Italiæ præficitur, 8. Christianos et ipse persequitur, 9.
 Severus monachus Macedonii adversarius, 152. Pulso Flaviano in sedem Antiochenam intruditur, 134. Ejus nomen diptychis inscribi populus (CP. non sinit, 133. Joannes Hierosolym. nec carcere deterritus, eum e suggestu anathemate configit, 146. E ias sede abdicari, quam ei communicare elegit, 134. Palæstinæ monachi ab ejus abhorreat communiõne, 137. Jussus expelli a Justino ac occidi, cum Juliano Alexandriam fugit, 141. Damnatur in concilio sub Mena CP., 184.
 Severus presbyter, Eudociæ comes ad Hierosolymam pergentis, occisus, 88.
 Severus Romanus imperator, 93, 97.
 Severus slavinius optimas, 367.
 Sicitas immensa, 366, 370.
 Sicilia magna parte direpta, 289. Ab Arabibus capta, 448.
 Sidema Lyciæ urbs, 89.
 Siderum castrum succensum, 330. Idem vastatum, 316.
 Singidon eversa a Chagano, 214.
 Silentium Leonis lauri adversus imagines, 342.
 Silvanus Emesæ episcopus martyr, 9.
 Silvanus Gazæ episcopus martyr, *ibid.*
 Silvanus Tartensis Macedoniorum ad Liberium legatus, 38. Liberis litteris abutitur, 58.
 Silvanus tyrannus sublat, 57.
 Silvester Romæ episcopus, 6, 184.
 Simplicius Romæ episcopus, 100. Ei communicare jubetur Petros Mongus, 112.
 Sinadensis metropollita ad Aaronem legatus, 407.
 Sinapes, nuptiarum Leonis et Zoes minister, depositus, 479.
 Sire Chosrois uxor, Merdassæ mater, 270.
 Siricus Romæ episcopus, 57.
 Sirmium captum Abares, 214.
 Siroe cum Heraclio pacem componit, 270, 271. Patrem in Tenebrarum ædem retrudit, 146. Merdassam aliosque Chosrois filios occidit, 272. Zachariam ac Crucis ligna restituit, *ibid.* Persas captivos recipit, *ibid.*
 Sisinnius CP. episcopus, 75. Proclum Cyzici ordinatum episcopum CP. docere permittit, *ibid.* Illi Philippus historicus infensus, *ibid.*
 Sisinnius patrieius Rendaces dictus, occisus, 335.
 Sisinnius Massagetis præfectus, 161.
 Sisinnius Thracensium dux, Irenes strator, 400. Nicophoro adjutor ineundo imperium, 402. In bello Bulgarico necatur, 419.
 Sisinuacius Thracensium thematis dux, 348. Byzantii muros obsidet Constantinum inducturus, 331. Ab eo oculis damnatur, 333.
 Sophia (S.) ecclesia, 18. Disruptus ejus trullus sublimior excitatur, 197.
 Sophia Justini Caropalatæ uxor Augusta coronata, 204. Pauperum solvit debita, 205. Ex ejus nomine Sophianorum exstructum palatium, *ibid.* Badurium dolet indigne habitum, 208. Tiberii conjugii spe frustratur, 211. A Tiberio cubicularius matrisque honores accipit, *ibid.* Coronam pretiosissimam Mauritio offert, 236.
 Sophia monialis ob fidem Chalcedonensem vexata, 112.
 Sophronius Hierosolymorum episcopus Monothelitas exagitat, 274, 279. Umarum pietatem præferentem abominationem desolationis vocat, 281.
 Soterichus Cæsareæ Cappadocæ episcopus hæreticus novam synodum Sidoniæ procurat, 131. Flavianum et Eliam mitiores in synodum accusat, *ibid.*

Spanicius scholaris necatus, 109.
 Stauracius patricius publici cursus logotheta, in aula sub Irene primus, 384. Sclavinus edomat, ac de his triumphat, 385. Militum Prætorianorum factionem dissipat, 389. Conspirationem in Irenem detegit, 392. Ut Alexius oculis privetur auctor exaristit, 395. Constantinum, in eum conjuratum, deludit, 398. Aetium adversantem patitur, 399, 400. Tyrannidem in Irenem excitat, 401. Erumpente e stomacho sanguine moritur, *ibid.* Ejus post mortem in Aetium detectæ insidiæ, *ibid.*
 Stauracius Nicephori filius imperator a patre coronatus, 405. Thephanonem sponso ablata uxorem ducit, 408. Puellas alias constuprat, *ibid.* Patre occiso imperator declaratur, 416. Paternorum morum hæres avaritiam ac sævitiam prodit, 417. In conjugem aut populum rerum summam transferre cogitat, *ibid.* Michaëlem Curopalatam excæcare quærit, *ibid.* Audiens acclamatum imperatorem, monachum induit, 418. Irritato vulneris ulcere diem obit, 420.
 Stauracius Zautzæ domesticus in monachum detonsus, 479.
 Stephani (S.) corpus ad Pergamam inventum, 74. Ejus dextram manus ad Theodosium missa CP *ibid.* Apparet Pulcheriæ, *ibid.* Sumptuosa illa sede extracta in ea reliquias deponit, 75.
 Stephanus Amasææ metropolita, eunuchus, CP. episcopus, 502. Petrum Bulgariæ principem et Mariam sponso sociat, 505. Moritur, 501.
 Stephanus Arianus, Antiochiæ episcopus, 55.
 Stephanus pietate spectabilis Antiochiæ episcopus, 107. Accusatus a Petri Fullonis assecis ut Nestorianus, 108. Moritur, 110.
 Stephanus successor Antiochiæ episcopus, acutis calamis ab hæreticis veratus, 110.
 Stephanus monachus pietate clarus Antiochiæ episcopus, 319.
 Stephanus Asmutus Chersonitas punitum missus, 316.
 Stephanus Basilii filius solemnî pompa baptizatus, 470. Abdicato Photio CP. episcopus, 475. Post sex annos sacerdotii moritur, *ibid.*
 Stephanus Cæsareæ Palæstinæ præfectus Venetorum ac Prasinorum seditione sublatus, 194.
 Stephanus Calomariæ filius Photii accusator, 475. In monachum detonsus exsul, 497.
 Stephanus Cyzici episcopus in Heraclium officiosus, 250.
 Stephanus magister, Constantini procrator, 488. Ad pacem cum Symeone componendam adhibitus, 490. Ne Romanus excæcetur apud Zoem impedit, 492. Constantinus aulæ adesse jubet, 495. Romano violenter ingrediente, pabulo exit, 494.
 Stephanus Junior inclusus ad S. Auxentium, martyr egregius, 567, 573.
 Stephanus Justiniano comes, ejus ad Therbelem legatus, 512.
 Stephanus in Leonem rebellans capite plexus, 559.
 Stephanus papa Pipinum majorem domum in Francorum regem inaugurat, 537.
 Stephanus Romæ episcopus, 571.
 Stephanus patricius Stauracio regnum asserit, 416. Michaëlis promotioni obstitit, 417.
 Stephanus Persa cubicularius, 505. Ad locum cui Bovis nomen combustus, 508.
 Stephanus protospatharius a Bulgariis occisus, 595.
 Stephanus a Romano patre imperii corona donatus, 502. Annam Gabalæ filiam uxorem ducit, 506. In patrem insurgit, 509. A Constantino in clericum attonsus, *ibid.*, 510.
 Stephanus Rusius in urbem sævire jussus, 507.
 Strategus patricius fidei ergo occisus, 568.
 Strategus Podopaguri filius fidei causa occisus, 575.
 Strategus confessor, 582.
 Studius Insonium monasterii fundator, 97.
 Stupiotus scholarum domesticus, 474. Ad Tarsum victus munere abdicatur, *ibid.* Pardum conjuratum capit, 480.
 Styax CP. missus captivus, 149.
 Sudes Agarenorum dux spectatissimus, 434.
 Suliman Arabum dux successor Valid. 522. Leonem querit fallere, 524. Moritur Umare successore, 532.
 Suliman Isam filius in Armeniam educit, 544. Ex Asia captivos plures abducit, *ibid.* Castrum ferreum dictum evertit, *ibid.* Ingentes copias in Romaniam effundit, 545. Marvam victore lugens Damascus discedit, 551. Palmyram fugere cogitur, 554.
 Symbatius Armeniam Arabibus tradit, 506.
 Symbatius a Leone patre imperii collega adlectus, 455. Occiso patre monachus detundetur, 446.
 Symbatius Basilio amicitia conjunctus, 464. Michaëlem

in Bardam irritat, eumque occidit, *ibid.* In Basilium tumultuans in ordinem redactus, 467.
 Symeon Bulgarorum princeps Leonem bello petit, 477. Crinitem et Corticem Rom. duces occidit, *ibid.* Turcorum auxilio infestantibus Romanis, pacem componit, *ibid.*, 488. Romanos ingenti clade fundit, *ibid.* Urbem expugnare non valens, in pacem consentit, 490. Adrianopolim proditione capit, 491. Romanos profugit, 492. Pegarum palatia aliaque succendit, 497, 498. Thraciam depopulatus ipsam urbem invadit, 499. Nicolai patriarchæ colloquium expellit, *ibid.* Cum Romano collocatus pacem init, 500, 501. Diem obit, 502.
 Symeon Canicei præfectus Leonis Phocæ turbas dissipat, 495.
 Symeon Ctesiphontis archiepiscopus martyr, 20.
 Symeon Jonæ filius a Chersonitis occisus, 478.
 Symeon monachus Stauracium monachi habitu induit, 418.
 Symeon asecretis primus Thessalonicæ eversionem auro redimit, 482.
 Symeon Stylites in Aluri causa adversus Proterium consultus, 86. Primus Stylites ex monasterio Mandra dicto, *ibid.*, et *not.*
 Symeon Theodori pædagogi frater in exilium actus, 496
 Symmachus Germano adjunctus Libyæ rector, 175 Cum eo revocatus, 174.
 Symmacho vindicatus Rom. pontificatus, 125.
 Syracusa ab Agrenis capta, 472.
 Synodus Antiochena, 50.
 Synodus Chalcedonenis sexcentorum triginta Patrum adversus Eutychem et Dioscorum, 90, 91. Constantinopolitana a Theodosio congregata, 58. Consubstantialis dogma confirmat, ac doctrinam de Spiritu sancto addit, 59. CP. Sedi novæ Romæ privilegia concedit, *ibid.* CP. Eutychio patriarcha, 195. Et Vigilius interesse renuit, *ibid.* Adversus Monothelitas, 299. Auctoris disceptatio de tempore canonum ipsius, 501. Sub Philippico adversus sextam synodum, 520. Copronymiana adversus imagines, 559. Septima Adriano pontifice, 588. Hæreticorum factione CP. soluta, 589. Nicæam translata, illicque feliciter peracta, 590. Condemnat Anastasium, Constantinus et Nicetas patriarchæ, *ibid.* Ephesina adversus Nestorium, 77. Joannis Antiocheni et Nestorii in ea factio contra Cyrillum et Memnonem, 78. Depositis in ea Joannes, postmodum Cyrillo reconciliatus, *ibid.* Heracleæ indicta ac impedita ab Anastasio, 158. Illyriciana orthodoxorum, 52. Lampsacena orthodoxorum, a Valente eversa, 48. Mediolanensis adversus Athanasium ἀπαρτος, 54. Ad Quercum, quæ nunc Ruffiniana, contra Chrysostomum, 67. Sardicensis Nicænam fidem sancit, 56.

T

Tajumas. Vide Chrysaphius, 86.
 Tarasius a secretis, CP. episcopus, 586. Electionem admittere renuit, nisi fide accepta cogendi concilii, *ibid.* 587, 588. Probat ejus synodicas Adrianus papa, *ibid.* Strenuam synodo operam ponit, 589, 590. Ab eo Plato aliique monachi scissi, ob inceatas nuptias Constantini, 597. Stauracium coronat Nicephori filium, 405. Demortui corpus in ejus monasterium translatum, 407. Tumulum donariis ornat Michael Rangabe, 424.
 Tatemer incautus captivus amittit, 228.
 Tatianus et Julius fratres in Marcianum officiosi, 89. Fore imperatorem aquilæ alis protegentis præsigio admonent, *ibid.* Urbis præfectura auctus Tatianus, 90.
 Tatzates Buccelliarum dux, 580. Proditor ad Arabas deficit, 584.
 Tatzates rebellis oculis cæcatus, 499.
 Tauromentum in Sicilia ab Afris captum, 441.
 Teletes Bulgarorum princeps ingenti strage victus, 364.
 Terbeles Bulgarorum dominus Justinianum restituit, 512, 515. Regia suppellectili accepta, domum redit, *ibid.* Justinianum invadentem, ad turpem fugam cogit 514, 515.
 Thalasis extispex domus ruina obruitur, 45.
 Thebasa urbs ab Arabibus capta, 596.
 Terræmotus Alexand. 15. Antiochiæ, 50. In Cypro. *ibid.* Neocæsareæ, *ibid.* In Rhodo insula, 51. Dyrrachiæ Dalmatiæ, Romæ, in Campania, *ibid.* Nicomediæ, 58. Toto orbe maximus, 47. CP. Proclo episcopo, 89. Constantinopoli ad longum tempus, 108. Neocæsareæ, 124. Dyrrachiæ, Corinthi, 144. Anazarbi, 146. Antiochiæ, qua pene tota corrui, 147. Item Antiochiæ, 151. Pompeiopolis, 185. Per omnem Palæstinæ, Arabiæ, Mesopotamiæ, Syriæ et Phœnicæ regionem, Sidone, Berito, Tripoli vehementer labefactis, 192. Constantinopoli, 191. Constantinopoli, ex quo supplicationes indictæ, 192. Constan-

- tinopoli, Nicomediae, cujus in annos singulos agitur memoria, 194. Constantinopoli, 196, 196, 199. In Palaestina et Syria, 288. In Mesopotamia, quo Ecclesiae Edessensae Trullus concidit, 296. In Syria, 320. CP. et per Thraciam maximus per menses duodecim, 345. Ad Portas Caspiae, 351. In Palaestina, atque Syria, 354. In Syria multis absorptis urbibus, 357. Constantinopoli sub Basilio Macedone, 470. In Thracia sub Rom. 502.
- Thebit a Marvam caeditur, 351.
- Thebit a Leone Orientalium duce vincitur, 421.
- Theo Hypathiae pater, 71.
- Thecla Michaelis soror a fratre in monacham detonsa, 461. A Basilio sublatis divitiis verberibus caesa, 471.
- Theocletus officii notarius, 497.
- Theocritus a Justino necatus, 142.
- Theocletus presbyter Antiochia apostata, 45.
- Theocletus praestigiator Galerium Maximianum in Christianos accendit, 7. A Licinio neci traditur, 13.
- Theoctistus patricius Nicephoro adjutor adeundo imperium, 402. Michaellem Curopalatum imperatorem creari satagit, 417. Cum eo amicitiam init, *ibid.*
- Theoctistus Canleco praepositus Joannem ejici curat, 457. Cum ingenti damno exercitus Creta regreditur, *ibid.* Damiani Bardanae insidiis a Michaelle occiditur, 461.
- Theodora Chagani filia Justiniano nubit, 311. Delectis in maritum patris insidiis, in Chazariam remittitur, 312. Jam Tiberii mater inde reducit, 314.
- Theodora Constantii uxor, 14.
- Theodora Justinii secunda uxor, 416 *et not.* Proclum designatum consullem Cyzici diaconum facit, 158. Ut Vigilium Menae pacem restituat precibus agit, 191. Pie moritur, *ibid.*
- Theodora Paphlago a Theophilo in uxorem deligitur, 449. Cum filio Michaelle suscepto imperio Ecclesiae res restituit, 457. Theocletistum adversus Arabes mittit, *ibid.* Eudociam Decapoliis filiam uxorem filio jungit, *ibid.* Basilium ipsius genus delicturum praedicit, 460. Theocletisto sublato, aula ejicitur, 461. In Bardam conjurat, 462.
- Theodora Romani filia Augusta, 496. Moritur, 498.
- Theodoreus cubicularius conjuratus exsul, 497.
- Theodoreus Cyri episcopus Cyrilli Caputla impugnat, 78. In secunda synodo Ephesina deponitur, 87.
- Theodoreus abbas Santabarenus ut sanctus Basilio commendatus, 475. Et Constantinum filium spectro abjicit, *ibid.* Leonem accusat ut patri insidiantem, *ibid.* Accusat et Andream scholarum domesticum, 474. A Leone oculis privatus in exsilium ejicitur, 475, 476. Revocatus annona ex nova ecclesia donatur, *ibid.*
- Theodoreus Abydi comes Heraclium recipit, 250.
- Theodoreus Alexandriae episcopus, 246.
- Theodoreus Antiochiae episcopus, 358. Arabum invidia in exsilium ejicitur, 361. Comanitem Epiphaniae episcopum haereticum anathemate ferit, 364.
- Theodoreus Camulcaenus in Irenem conjuratus, 395. Suis Armeniacis custodiae traditus, 395.
- Theodoreus Cappadox praefectus capite plexus, 249.
- Theodoreus Coloniensis Constantis filios in Siciliam adduci impedit, 292. Milites tumultuantes incaute deludit, 295.
- Theodoreus Abuces monachus pacis conciliator, 505.
- Theodoreus archiepiscopus Critibus dictus, data fide Alexium reducit, 451. Ejus violatae Theophilum arguens, exsilio multatur, *ibid.* Restitutus se episcopatu abdicat, *ibid.*
- Theodoreus in Arabes rebellans ad montem Libanum, cum suis occisus, 362.
- Theodoreus in Maurusios a Salomone emissus, 171. A seditiosis in ducem assumptus, 172. Carthagine rector relictus, *ibid.* Ei Belisarius Carthaginem commendat, 175.
- Theodoreus orthodoxorum ad Valentem legatus martyr, 50.
- Theodoreus Carterucus profligatus, 315.
- Theodoreus dux Cellori adjunctus, 166.
- Theodoreus Heraclii frater Saem vincit, 265. Umario victore Edessam ad fratrem fugit, 269.
- Theodoreus Hierosolymorum episcopus Epiphaniae episcopum Iconoclastam praescribit, 365.
- Theodoreus historicus patriarcham Thessalonicensem episcopum dicit, 139.
- Theodoreus Ilibinus militum praedas compescit, 216.
- Theodoreus Julianum incessens virgins caesus, 44.
- Theodoreus Matuceus Romani in aulam prodromus, 494.
- Theodoreus Mazarum castrum capit, 218. Orientis praefectus a Phoca aureis occiditur, 247.
- Theodoreus Mansur exsilio relegatus, 344.
- Theodoreus Myacius patricius oculis privatus, 521.
- Theodorus magister pacis conciliator a Symeone missus, 490.
- Theodorus Mopsuestiae episcopus a Joanne et synodo Orientalium declaratus catholicus, 82.
- Theodorus Mopsuestiae episcopus Junior, ad quem scribit Chrysostomus, 66.
- Theodorus medicus Chagani superbiam comprimit, 250.
- Theodorus Constantini paedagogus Romanum drungarium provehit, 492. In palatium tutorem Constantini accersit, 494. Rapitur in exsilium ut in eum machinatus, 496.
- Theodorus patriciorum primus a Valente sublatus, 55.
- Theodorus patricius, Siciliae dux, 391.
- Theodorus Petri filius majestatis insimulatus, 199. Seditioem militum levat, 202.
- Theodorus Pharan episcopus, Monothelitarum antesignanus, 274.
- Theodorus protospatharius, Craterus dictus, martyr, 465.
- Theodorus Romae episcopus Pyrrhum suscipit, 275. Reversum ad vomitum proscrubit, *ibid.* E vivifico calice ad hoc stillam assumit, *ibid.*
- Theodorus a secretis Phocae recipiendo comitia cogit, 245.
- Theodorus Studii praepositus Nicephori ordinationi obstitit, 407. Ejicitur in exsilium, 409. Nicephoro reconciliatur, 419. Suadens non reddendos profugos pacem cum Bulgaris impedit, 422. Oratione pro imaginibus defunctus in exsilium ejectus, 446.
- Theodorus frater Theophanis, inscriptus lambis faciem, in exsilio diem obit, 455, 456.
- Theodorus vicarius amaraes tres occidit, 278.
- Theodosius Alexandriae episcopus haereticus, 184. CP. evocatur, 188.
- Theodosii monobium destructum, 409.
- Theodosio M. a Gratiano imperii collega adlectus, inque Gothos dimissus, 56. Ejus praeclearae dotes, *ibid.* Gravi pulsatus morbo Thessalonicae baptizatus, 58. Arianos ecclesiae urbis expellit, *ibid.* Honorium filium illustrissimum atque consullem facit, 59. Tauri columnam erigit, 60. Maximum Andragathiumque interfecit, *ibid.* Romae Honorium filium imperatorem praefecit, *ibid.* Alexandriae templa diruit, ac idololatricae turpia traduci permittit, 61. Occisos a Graecis fideles ea occasione, martyrum loco haberi praecipit, *ibid.* Flaviani praecibus iram in Antiochenes remittit, 62. Thessalonicensium seditioem indiscreta civium caede punit, *ibid.* Arcente Ambrosio, humilii poenitentia crimine diluit, *ibid.* Eugenium tyrannum occidit, 63. Antiochenum schisma sedat, *ibid.* Romam donariis auget, *ibid.* Mancipiorum injuriam tollit, *ibid.* A lupanaribus vis injuriam averitit, *ibid.* *et not.* Mediolani diem obit, *ibid.* Translatum ejus corpus ad aedem Apostolorum CP., *ibid.*
- Theodosius Junior in Isdegerdis tutela relictus, 69. Ab Isdegerde Antiocho paedagogo creditus, *ibid.* Pulcheriae sororis cura prope institutus, *ibid.* Antiocho Persa submolo, rerum totam administrationem Pulcheriae credit, 70. Athenaidem dictam Eudociam uxorem ducit, 73. Joannem tyrannum e medio tollit, 74. Valentinianum Constantii et Gallae Placidiae filium Caesarem facit, *ibid.* Ad eum coronam imperatoriam Romam mittit, *ibid.* Yarene Persarum rege transfugas repente ingenti Persae clade afficit, *ibid.* In ecclesias ac loca sancta munificus, *ibid.* S. Stephani brachium Hierosolymis recipit, eique in palatio sacellum extruit, *ibid.* Pacem cum Persis componit, 75. Synodum Ephesi ad Nestorii causam cognoscendam indicit, 77. Discordes episcopos CP. accersit, 78. Nestorium relegat apud Thasum, *ibid.* Cyrillum et Joannem Antiochenum in concordiam adducit, *ibid.* Eudociam conjugem voti causa Hierosolymam dimittit, 79. Proclo Joannis Chrysostomi corpus CP. transferre concedit, 80. Hymnum Trisagium sine additamento ubique decantari sancit, *ibid.* Inquisitionem de Theodoro Mopsuesteno Orientis episcopis committit, 82. Antiochum patricium bajulum suum clericum facit, 85. Patricii dignitate arcendos eunuchos sancit, *ibid.* Cyrum urbis, et praetorianum praefectum exagitatum, Smyrnae episcopum facit, *ibid.* Joannem Vandalum honoribus auctum recipit, *ibid.* Pulcheriam sororem aula ejicit, 85. In Flavianum, qui diaconissam facere noluisset, ira inardescit, *ibid.* Mali praedicio Paulinum occidit, *ibid.* Secundam Ephesinam synodum Dioscoro praeside indicit, 86. Cum Gizericho Vandalorum rege pacem init, 87. Eudocia Hierosolymam dimissa Pulcheriam revocat, 88. Eudociae itineris socios castitatis suspectos necat, *ibid.* Flaviani corpus CP. reducit, *ibid.* Cum Attila sub tributo pacem facit, *ibid.* Diem obit, *ibid.*
- Theodosius imperium capescere cogitur, 323. Armentum

- Thessalonicam relegat, *ibid.* Leonem Isaurum, et Artabasdum adversarios patitur, *ibid.*, 524, 527.
- Theodosius Calliopii Augustalis filius Alexandriae necatus, 159.
- Theodosius Ephesi episcopus pseudosynodi Copronymiana praeses, 359.
- Theodosius Mauricii filius, 216. Imperator coronatus, 225. Virgisi a patre caditur, 242. Fuga necem evasisse Iphoca tyranno fertur, 244. Ejus superstitis rumore Germanus et Constantina ad tyrannidem excitantur, 247.
- Theodosius monachus sedis Hierosolymitanæ invasor, 92. Severianum Scythopolitanum et Aihansium diaconum occidit, *ibid.* In Synæum montem fugit, *ibid.*
- Theodosius Salibaræ patricius, Nicephori plus monitor, 410. In bello Bulgarico moritur, 416.
- Theodosius subadjuva occisus, 247.
- Theodosius protovestiarium a Simeone prælio occisus, 478.
- Theodosiopolis prodeunte Constantino a Persis capta, 131.
- Theodote cubicularia incestis nuptiis Constantino conjuncta, 396. Leonem filium suscipit, 397.
- Theodotus Melissenus Cassiteræ dictus, CP. episcopus, 441, 446. Dissoluti hominis mores ac inscitia, *ibid.* Constantini Cabalini probata synodo, imagines proscribit, 441, 442.
- Theodotus generalis logotheta homo sævissimus, 506. Ad locum cui Rovis nomen combustus, 508.
- Theognis Arii defensor, 17. Athanasii calumniator, 26. In synodo CP. damnatur, 59.
- Theognostus protoascretis occisus, 335.
- Theognostus a Bulgaris occisus, 595.
- Theonas Alexandriae episcopus, 4.
- Theonas Marmarices episcopus cum Ario ejectus, 17.
- Theopaschitarum tessera, *Qui passus es pro nobis*, 97. In concilio sub Mena damnati, 181.
- Theopemptus praefectus, 247.
- Theophanis industria, finis, opus, 5. Theodoro Studitis iniquior, 422, 423.
- Theophanes cubicularius confessor, 382.
- Theophanes patricius, imperatoris in urbe vicarius, 548. Artabasdum imperatorem acclamari facit, *ibid.*
- Theophanes Phaliganus Theotictum necat, 460, 461.
- Theophanes poeta vultum iambis inscriptus, 455. Sub Michaelis et Theodora Nicænus episcopus, 456.
- Theophanes protothronus Stephanum Leonis fratrem consecrat CP. episcopum, 475.
- Theophanes protovestiarium imperii administrator, 502. In Petri Bulgari et Mariæ nuptiis pronubus, 505. Componendo cum Turcis, prudentiæ laude excellit, 506. Ruserum classem semel itorumque dissolvit, *ibid.*, 507. Accubitores dignitate augetur. *ibid.* Pacem cum Turcis ad annos quinque componit, *ibid.* Christi imaginem Edessenæ obviam procedit, 508. Romanum restituere molietur, in exsilium ejicitur, 510.
- Theophantus Arii defensor, 17.
- Theophano Leonis uxor, eo cum scorto procedente ad Blachernas intenta precibus, 478. Defuncta claret miraculis, 479. In ejus honorem exstructa ecclesia ad Sanctos Apostolos, 481.
- Theophano Constantini Romani filii uxor altera, 506.
- Theophano alterius sponsa, Stauracio nupta, 408. In eam Stauracius rerum summam transferre cogitat, 417. Michael cncopalata in monasterium recludit, 418.
- Theophilites Basilium tradit Michaeli, 458.
- Theophilus Alexandriae episcopus, 60. Gentillum sacra traducens, Christianorum credis auctor existit, 61. Chrysostomo adversatur ac CP. episcopum fiat, 64. Illi infensor ob susceptos profugus ab eo monachus, 67. Epiphanium eidem infensum reddit, *ibid.* Synodo ad Quercum habita sede eum ejcit, *ibid.* Tumultuante inde populo sibi fuga consilii, *ibid.* Cyrillo successore moritur, 71.
- Theophilus Michaelis filius imperii collega a patre adlectus, 448. Theodoram conjugem deligit, 449. Icasiae nuptias respuit, *ibid.* Leonis Armeni necis reos capite plectit, *ibid.* Theophobo Persa cum suis recepto, turmam Persarum dictam ex eis constituit, 450. Sibi eum levirum facit, *ibid.* Petronam viduæ Injurium severissime punit, *ibid.* Alexium Musule locata Maria illa generum facit, *ibid.* Suspectum in Sicilia amandat, *ibid.* Revocatum, contra fidem verberibus et carcere affligit, 451. Mariæ filiae tumulum, locum asyli facit, *ibid.* Theodorum archiepiscopum exsilio punit, *ibid.* Mannelem ducem fortissimum ad Persas fugere cogit, *ibid.* Revocatum honoribus auget, eoque expeditionis socio Arabas vincit, 452, 455. Veneto colore et habitu in Circo ludit, *ibid.* Jam in Arabum venturum manus, vitæ suæ periculo Manuel eripit, *ibid.* Michaellem filium suscipit, 454. Æqui jurisque tenacissimus, *ibid.* Ab Arabibus proflagatur, *ibid.* Imagines abolet, 455. Joannem synellum magis addictum CP. episcopum praeficit, *ibid.* Amorium amittit, 454. Leonem Philosophum ludo praeficit, 455. Plura exstruit in palatio, *ibid.* SS. Theophanem poetam et Theodorum fratrem iambis ad faciem inscribit, *ibid.* Michaellem filium coronat, 456. Theophobum Persam necat, *ibid.* Dysenteriae morbo animam projicit, *ibid.*
- Theophilus Armeniacorum tribunus a Constantino occisus, 596.
- Theophylactus candidatus Marinael deputatus, martyr, 569.
- Theophilus Castabolorum episcopus, Macedonianorum ad Liberium legatus, 48.
- Theophilus Cibyrrhæotarum dux, martyr, 592.
- Theophilus patricius, martyr, 435.
- Theophilus spatharius in Elpidium missus, 535.
- Theophilus Justiniano comes assumptus, 512.
- Theophobus Persa cum suis a Theophilo susceptus. ejus que levir factus, 450. Ab eodem capite truncatus, 456.
- Theophylactus Abestactus Basilium periculo liberat, 471. Fundum regalem mercede accipit, *ibid.*
- Theophylactus Antiochiæ episcopus, 552, 558.
- Theophylactus cubicularius, 514.
- Theophylactus dominicus heteriarcha, Nicolaum patriarcham aula pellit, 490.
- Theophylactus Michaelis filius imperator coronatus, 419, 428.
- Theophylactus patricius, stabuli comes, 496.
- Theophylactus protospatharius, Thraciæ dux, martyr, 568.
- Theophylactus a Romano patre clericus, tumque subdiaconus, ac synellus factus, 502. Dilatus ob ætatem ejus patriarchatus, 504, 505. Patriarcha praesentibus legatis Rom. pontificis creatus, 506. Christi imaginem Edessenam solemnî supplicatione in palatium inferi, 508. Romanum patrem restituere molitur, 510.
- Theophylactus Rangabe filius in exsilium actus, 585.
- Theophylactus Saliba proflagatus, 515.
- Theopolis, quæ prius Antiochia, 151.
- Theram et Therasiam (ad) igneus vapor in pumices concretus, 338.
- Thessalonicensium tumultus indiscreta civium caede punitus, 62.
- Thessalonicensis metropolita patriarcha a Theodoro historico dictus, 159.
- Theuderichus Gothorum rex in Hispania, Malabridem sororem Trasimundo locat, 150.
- Theuderichus Triarii filius, inani pro Aspre uxoris fratre conatu armator, 101. Suorum insidiis liberatus, inopinato casu moritur, 108. Strabus dictus, nec ἀδελφός uxoris Asparis, sed ἀδελφός, ac frater illius nepos, *ibid.*
- Theuderichus Valameris filius, consul ac Thraciæ praefectus, 112. Odoacro proflagato, ac Gizericho mortuo, Occidente potitur, 113. Pontificatum Symmacho asserit, 125. Ministrum obruncat, ejus demerendi gratia Arianum factum, 122. Hermisdam sollicitat ad celebrandam synodum, 157. Joannem pontificem legatum ad Justinum mittit, 143.
- Thomarichus Aradi episcopus, 285.
- Thomas diaconus, CP. episcopus, 246.
- Thomas CP. episcopus, 289.
- Thomas cubicularius confessor, 582.
- Thomas excubitalis Nicephori patriarchæ saluti cavet, 440.
- Thomas nuptiarum Leonis, ac alterius Zoes miuster, depositus, 485.
- Thomas primicerius conjuratus exsul, 510.
- Thomas questor religionis reus, 153.
- Thomas Thessalonicensis quondam episcopus, Alexandrini episcopi in septima synodo legatus, 589.
- Thomas tyrannus a Michaelis compressus, 448.
- Thracia subjecta olim episcopo CP., 66.
- Tiberius imperator. Vide Absimarum.
- Tiberius excubitorum comes ab Abaribus vincitur, 209. A Justino adoptatur, ac Caesar, tumque imperator creatur, *ibid.*, 210. Anastasiam uxorem Augustam coronat, 211. Sophiæ Augustæ ut matri curam habet, *ibid.* Pace a Persis non impetrata, ingenti victoria potitur, 211, 212. Ecclesias plures, pauperumque ac hospitiu domos aedificat, *ibid.* Tiberius Constantinus publicis monumentis inscribi se imperat, *ibid.* Ex suo nomine cohorte instituta ejus duce Mauricio Persas vincit, 213. Mauricio locat filiam Constantinam, ac imperatorem constituit, *ibid.*
- Tiberius Justiniano ex Theodora in Chazaria natus, 314. A Blachernarum altari avulsus ut ovis jugulatus, 318.
- Tiberii Justiniani filii nomine impostor Pergamensis regio cultu traductus, 344.
- Tiberius Constantem patrem in Siciliam sequi prohibitus

230. Imperii collega a fratre ascitus, tamque naribus mutilatus, 235.

Timocles Tropariorum compositor, 98.

Timotratus dux Cellorum adjunctus, 127.

Timotheus Alexandrinus episcopus Petri frater, 56. Moritur successore Theophilo, 60.

Timotheus Ælurus Proterio præstigis ejecto sedem invadit, 94. Ipso die Paschatis eundem in baptisterio occidit, 95. Ejus causa episcoporum cognitioni reservata, 95. Proclamatus hæreticus, ac Proterii necis reus Gangras, tumque Chersonam relegatus, *ibid.* Basilisci decreto restitutus, suorum tripudio excipitur, 104. Mongo successore moritur, 107.

Timotheus pulso Macedonio CP. episcopus, 153. Cognomen Litroboles et Celonea, *ibid.* Joannis Nicætæ nomen in Ecclesiæ tabulas recipit, *ibid.* Ejus Synodales non omnes recipiunt, 155. Severi nomen recipere in Ecclesiæ tabulas prohibet populus, *ibid.* Missi ejus Alexandriæ synodum e suggesto proscriptur, *ibid.* Fictæ anathema dicit non recipienti synodum, *ibid.* Trisagium hymnum cum additione cantari præcipit, 156.

Timotheus Leucus, qui et Salophaciolus, Æluri successor, vir catholicus, 96. Basilisci decreto restituito Æluro in monasterium fugit, 104. In sedem restituitur, 108. Diem obit, 110.

Timotheus Dalmati monasterii præpositus, monasterium præfectus, 195.

Tiridates rex Armenos ad fidem convertit, 19.

Totila Gothorum rex a Narsete occisus, 195.

Traiani Patricii citata historia, 56.

Traiani via aspera et difficilis, 257.

Traianus Valentinus dux a Gothis superatus, 55. In Valentinus impietatem acceptam cladem refundit, *ibid.*

Trasimundus rex Vandalus tantisper mitior orthodoxis, 159. Theoderici sororem Malaphridam uxorem accipit, *ibid.* Anastasio amicitia jungitur, *ibid.*

Trypho monachus dum adolescit Theophylactus, CP. episcopus, 504. Depositus, in suo monasterio moritur, 505.

Tudunus Chersonæ præfectus ligneo veru suffixus, 516.

Turbula Symeonis soror in Perside martyr, 20.

Turci, ipsi Hunni, 207.

Turoi, qui et Chazari Heraclio in Persas adjuncti, 264. Recedunt impatientes laboris, 265. Portis Caspiis egressi Armeniam vastant, 364. Iterata irruptione cum Arabibus depugnant, 568.

Tyana capta et desolata, 515.

Tyrannus Antiochiæ episcopus, 4.

Tzelus Lazorum rex ad Justinum venit, baptisma regnumque ab eo accepturus, 144. Valerianam Homi patricii filiam uxorem ducit, *ib.* Persarum rege bello lacescente, Justinianus copias juvat, 148.

Tzaton Gellimeris frater Godgam in Sardinia conficit, 161. Revocatus a fratre, cum eo copias jungit, 166. Prima Impressionem victor, mox conserta pugna occumbit, *ibid.*, 167. Caput ejus Bellisarius in Sardiniam mittit, 168.

Tzerigus Bulgarorum dominus detectos Constantinii in aula fautores punit, 377.

Tz gatus Bulgarorum ad Constantinum de pace legatus, 576.

Tzita primus magister militiæ in Armenia, 149.

Tzitzia Romæ dux ab Artabane occisus, 181.

Tzotzas tyrannus in Africa, 172. Obsessa Carthagine,

Bellisarii adventu fugit, *ibid.* Iterum Carthagine in Numidiam secedit, 175. Acri commisso certamine cum paucis evadit, 174. Libyam depopulatur, 177. Joannis Aracidiæ moriens, mutua nece letatur, 178.

Tzudadeser castrum dæmonibus infestum Christiani episcopi precibus expurgatum, 140.

U

Uliarius Bellisarii satelles Joan. Armenium casu occidit, 167.

Ulisthenus conjurationis Gottharis cum Antala sequestrat, 179. Areobindum occidit, 180.

Umarus dux Saracenorum Bostram, etc., capit, 279.

Hierosolyma capta habitu cilicino in templo orat, 281. Iasdo duce totam Syriam capit, 182. Mesopotamiam omnem subigit, *ibid.* Persis subjugatis census subditorum ad usque iumenta instituit, 287. Mariam ducem Saracenorum ab Ægypto ad Euphratem constituit, 282. Templum Hierosolymitanum instaurat, 284. A Persa fidei desertore orans occiditur, *ibid.*

Umarus Arabum dux, 324, 327. Summus ameras Sullman mortuo, 252. Vinum inhibet, fidemque Christianos negare cogit, 534.

Unobundo Bulgari, 296.

Uranianus puer Joviani filius consul absque insignibus, 46.

Urbanus orthodoxorum ad Valentem legatus martyr, 50.

Ursacius Athanasii calumniator, 26.

Ustbazades Saporis pædagogus, martyr, 19.

Uthman Saracenorum ameras, 282. Ab Etribensibus dolo necatur, 287.

Uthman multas in Cilicia urbes capit, 515.

Uthman Cæsæ filius ad Dabecum sedet, 580. Infaustus signis cum Romanis pugnat, *ibid.* In Asiam excurrit fratremque amittit, 582.

V

Valas Persarum rex. *Vide* Blases.

Valens imp. renuntiat, 46. Ab Eudoxio Ariano CP. baptizatur, *ib.* Evertili synodum Lampscenam, *ibid.* Eudoxio alisque Arianis ecclesias committit, *ibid.* Procopium tyrannum occidit, 47. Eiusdem proditores duces comburit, *ibid.* Remissam tantisper persecutionem novum accendit, *ibid.* Uxore Domitica Ariana in orthodoxos excitat, 48. Quod misisse ad Liberium dicitur, verius de Macedonianis, *ibid.* et not. In Gothos movet, *ibid.* Tarsensem synodum fieri prohibet, 49. Athanasium revocat, *ibid.* Durior ejus in Ecclesiam persecutio quam gentiliū, *ibid.* Missos a catholicis navi qua venerant comburit, 50. Judæis et gentilibus benignus, *ibid.* Assiduus vexandis orthodoxis, *ibid.* A suis Antiochiæ appetitus insidiis, 51. Edicto pro synodo Illyricana accedere cogitur, 52. A Gothis superatur, 53. Objurgat Aphraates Anachorita Antiochiæ, *ibid.* Regnat tribus annis fratre mortuo, 54. Cæsaream profisciscitur ejecturus Basilium, *ibid.* Galatem filium amittit, *ibid.* Cum Mavia Saracenorum regina pacem init, *ibid.* Gothos suppellis suis victores Arianis addicit, 55. A Gothis victus incendio perit, 55, 56. Isaacus monachus educturo cladem prædicit, 55.

Valentinianus tribunus legionis Cornutorum, ob fidem exsilio damnatus, 45. Imperator ab exercitu renuntiat, 46. Gratianum filium Augustum designat ac consulem, *ibid.* Valentem fratrem imperatorem Orientis creat, *ibid.* Orthodoxis conveniendi facultatem facit, *ibid.* Superstite Severa uxore Justinam nefarie ducit, 48. Impia lege po lygamiam sancit, *ibid.* Valentiniani prospacia, *ib.* Ambrosii electionem probat, 51. Synodi Illyricanæ fidei Orientales stare jubet, 52. Valentem fratrem Ariannum corripit, *ibid.* Rupta pectoris vena in Gallia moritur, 52.

Valentinianus junior quadriennis puer imperator acclamatus, 53. Episcopus orthodoxos ejectis Arianis cum Gratiano revocat, 56. Eo occiso solus in Occidente imperat, 57. Tyrannorum metu laqueo vitam finit, 61.

Valentinianus tertius, patre Constantio natus, 66, 72. A Theodosio Cæsar constituitur, 75. Corona Imperiali ab eodem donatur, *ib.* Ejus in Galliam, Hispaniam, Britanniam Inanes conatus, 80. Aetio dolo, inque Bonifacium invida Africam amittit, 81. Leone papa interpellante male gesta Ephesi emendari petit, 87. Atiliam Aetio duce Aurelianus ad Ligerim vincit, 90. Aetium patricium occidit, 92. Sana fide, impurius moribus hominem Maximus patricius occidit, 95.

Valentinianus patricius occisus, 294.

Valentinus SC. rerum administratione motus, 285.

Valentini aqueductus a Constantino reparatus, 374.

Valeria Diocletiani filia, Galerii Maximiani uxor, 8.

Valerianus dux Belisario dux, 161.

Valeriana Homi filia Tzatho Lazorum regi nupta, 144.

Valid Abimelech filius, Arabum dux, 512. Majorem ecclesiam Christianis Damasci eripit, 514. Notarios christianos amovet, *ib.* Ingentia moliens in Christianos moritur, 521, 522.

Valid Isam filius summus Arabum dux, 519. Petrum Damasci metropolitam lingua præcisâ in exsiliū trudit, *ib.* Artabadi legationibus sollicitatur et Constantini, *ibid.* Arabum factione post unum principatum annum sublatus, 551.

Vandali Modigische duce Hispaniam occupant, 81. Hortante Bonifacio duce occupant Libyam, *ib.* Romanas copias Aspare duce profligant, 82. Capta Carthagine ad templum profugi, 165.

Varanes Persarum rex, 71. Persecutionem a patre ceptam continuat, 75. Negatis a Theodosio transfugis, bello renovato victoria cadit, 74. Theodosio invitante pacem init, 75.

Veneta factio et Prasina tumultuantes, 142, 154 et seqq.

Veneto colore in Circo victor Theophilus, 455.

Venetae factionis ludus equestris, 468.

Veturius magister militiæ Christianis infensus, 6.

Verina Leonis uxor, soror Basilisci, 97. Zenonem, ut imperator coronetur, opera juvat, 105. Basilisci in Zenonem tyrannidem fovet, *ib.*, 109. Sacris editis Leontium

imperatorum declarat, 110, 111. Ejus defunctæ corpus CP. translatum, *ibid.*

Verona a Gothis recepta, 201.

Vigilius Romæ episcopus, 184. Roma a Gothis capta venit CP., 190. Nequam ejus episcopum sacris arcebat, *ibid.* Justiniano indignante e templo quo confugerat vi abstrahitur, 191. Menam restituit, *ibid.* Suum nomen priori loco curat restitui, 192. Quinque synodi Patrum consensum spernens, in Illyrico Romam rediens diem obit, 193.

Vincentii (S.) ecclesia terræ motu collapsa CP., 196.

Vincentium locum tenens Sylvestri Nicææ, 16.

Vitalianus Anastasium ingenti clade afficit, 134. Hypatium profligato exercitu capit, *ibid.* Populi votis imperator acclamatur, 136. Plerasque Rom. dititionis urbes occupat, 137. Anastasium sacramento adigit restitutum orthodoxos episcopos, cæteraque concilio generali permisurum, *ibid.* A Justino magister militum, consul, præsentis comes designatur, 141. Severum expelli impetrat ac occidit, *ibid.* Synodum Chalced. curat recipi, *ibid.* Iuvitia ædium sub Anastasio dolo a CP. necatur, 148.

Vitalianus archidiaconus Hormisdæ ad synodum Heraclææ legatus, 157.

Vitalianus tribunus in Persas strenuissimus, 216.

Vitalis Antiochiæ episcopus, 6.

Vitus locum tenens in Nicæna synodo Romani pontificis, 16.

Visigothi in Romanas dititiones sedes figunt, 81. Devastata Roma in Galliam secedunt, *ibid.* Occupant Hispaniam, *ibid.*

X

Xenias a Calandione fugatus, Petri Fullonis suffragio Hierapolensis episcopus, servus, hæreticus, non baptizatus, 115. Accitus CP. a Macedonio, populo tumultuante expellitur, 128. Leonem Rom. pontificem, ac synod. Chalced. anathemate ferit, 129. Ecclesiæ res miscet in Oriente, inque Flavianum et Efitam Anastasium commovet, 131. A Justino ejicitur, 141.

Xerolophi columna Arcadio erecta CP. 66. Ejus collapsa dextra manus, 188. Ictu fulminis deformata, 191.

Xistus Romæ episcopus, 79.

Xystus Bulgaricus piscis, 297.

Z

Zabas major minorque Persidis fluvius, 265, 267.

Zachariæ prophetæ ossa inventa in pago agri Eleutheropolitani, 74.

Zacharias Hierosolymorum episcopus, 248. Capta urbe ipse in Persidem adductus, 252. Sedi suæ restituitur ab Heraclio, 275.

Zacharias Romæ episcopus, 344.

Zacharias Palestinæ præfectus, 136.

Zamanarsus Iberorum rex Rom. amicus, 183.

Zamasphes Persarum rex, 119.

Zautza Styllianus hæteriarcha Leonis executionem impedit, 475. Fit magister et logotheta publici cursus, 475.

Imperatoris Pater creatus, 477. Belli Bulgarici causa existit, *ibid.* Secundus ab imperatore cum filia procedit, 478. Insidias in eum struit, *ibid.* Moritur, 479.

Zemarchus dux Aroebindo adjunctus, 125.

Zeno Ariadnæ Leonis filis matrimonio junctus, 96. Petram Fullonem fovens Martyrium Antiochenum episcopum se abdicare cogit, 98. Insidias appetitur ab Aspare, 100. Eo occiso cum filiis, juniore ejus filio consultit, 101. A Leone filio imperat. creatur, 105. Rebelle Basilisco in Isauriam fugit, *ibid.* Urbem repellit. Armatumque Basilisci ducem promissis capit, 106. Basiliscum Cucusi fame conficit, 107. Armatum obruncat, Basiliscum illum lectorem facit, *ibid.* Petrum Fullonem, quod favisset Basilisco, ejicit, *ibid.* Verinam socrum amandat Papirium, *ibid.* Stephanum alterum Stophano mortuo Antiochiæ prædicit: tumque eo sublato. Acacio ut episcopum Antiochiæ ordinet, præcipit, 110. Leontium Verinæ sacra renuntiatum imperatorem profligat, ac illi fratrem occidit, 111, 112. Petrum Mongum Joanne Tabennesiote ejecto Alexandria restituit, ac Henoticum promulgat, *ibid.* Teuderichum Valameris filium in Italiam mittit, 113. Felicis Romanæ sedis episcopi legatos Acacio et Petro Mongo communicare compellit, *ibid.* Orientis episcopos eodemque legatos Henotico subscribere cogit, 114. Calandionem Antiochia expellit, ac Fullonem restituit, 115. Cædes multas ac nefandas quæque committit, 116. Comitiali morbo correptus obit, *ibid.*

Zenobius martyri Hierosolymitani architectus, 27.

Zenobius Sidonis episcopus martyr, 9.

Zenodia Basilisci uxor hæretica, 104. Cum viro in baptisterium fugit, 107.

Zerhule castrum a Romanis captum, 175.

Zezices Saracenorum regulus, 151.

Zianus Mariæ frater victore Muchar occisus, 305.

Ziebelus Chazarorum princeps Heraclium adorat, ac eum copiis instruit, 264.

Ziliges Hunnorum rex a Persarum rege ut proditor occisus, 145.

Zimarchus Orientis comes, 199. Accusatur a Theodoro Augustæ consanguineis, 200.

Zoe Zautzæ filia Leoni turpiter amata, 477. Illi comes solemnî processu, 478. Defuncta Theophanone Augusta coronatur, 479. Benedictionis nuptiarum minister deponitur, *ibid.* Moritur. Ejus inscriptio tumuli, *ibid.*

Zoe altera, quarta Leonis uxor, 482. Constantinum filium suscipit, 485. Benedictione nuptiali donatur, ac Augusta declaratur, *ibid.* Constantino filio flagitante in aulam reducitur, 490. Alexandri domesticos aula ejicit, *ibid.* Nicolaum patriarcham rebus amovet, 490. A Symeone Bulgaro ingenti clade afficitur, 492. Romanum, ne excæcetur, liberat, *ibid.* Aula ejecta monialis efficitur, 496.

Zollus Alexandriae episcopus, 188.

Zoilus ligneo veru suffixus, 116.

Zozimus Romæ episcopus, 70.

Zuber Abdelaë pater Arabum amara.

Zumir a Chagan occisus, 304.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

S. THEOPHANES ABBAS ET CONFESSOR.

Notitia.	9
Præfatio Combessii.	15
Vita et laudatio S. Theophanis.	18
Officium S. Theophanis.	45
Proœmium Chronographiæ.	53
CHRONOGRAPHIA.	65

AUCTOR INCERTUS.

VITA LEONIS ARMENI.	1010
LEO GRAMMATICUS.	
CHRONOGRAPHIA.	1038

GODEFRIDI HENSCHENII *Dissertatio de chronographia S. Theophanis.* 1163

Cap. I.—Repudiantur tabulæ chroniæ, saltem quoad annos et seriem quinque patriarchatum. 1163

Cap. II.—Quomodo tabulæ confectæ videantur. Quæ S. Theophanes usus sit. Quam recte ab anno ejusdem 277 exorsus sit. Quale sit Chronicon quod Raderus Alexandrinum dixit. 1169

Cap. III.—De anno Constantii et Galerii coregnatum et quinto Phocæ in Theophanis Chronographia præteritis, ac demum post plurium annorum seriem, ad lacunam explendam, Juliano et Copronymo supra justum tempus eorum adjectis. 1173

Cap. IV.—Heraclii imperatoris chronotaxis, duobus annis in unum conflatis et altero in duos distracto intricata, evolvitur. Indictionum sub eodem ratio explicata. 1178

Cap. V.—Quædam chronologica menda per librorum concordiam Theophani aspersa, et ab aliis non observata. Annorum Maurilii imperatoris duplex epocha. 1181

ANASTASII BIBLIOTHECARI HISTORIA ECCLESIASTICA.

Monitum Car. Ann. Fabrotii.	1187
Præfatio Anastasii ad Joannem diaconum urbis Romæ.	1187
Historia ecclesiastica ex Syncello.	1191
Historia ecclesiastica ex Theophane.	1200

EDITORIS PATROLOGIÆ ADNOTATIONES.

(a) Col. 63. Ostendit Henschenius Dissertationis cap. 2, Alexandrinos, quorum æra Theophanes utitur, in mundanis quidem sedecim annos pauciores numerasse, æræ autem Christianæ annos detraxisse octo.

(b) Col. 75. Hinc usque ad Julianum imp. uno anno deficit Theophanes in æra sua Alexandrina, tam mundana quam Christiana. Videnda Dissertatio Henschenii, cap. 3.

(c) Col. 167. Juliano tribuit Theophanes annos tres, cum non imperaverit ultra annum et menses octo. Inde vero sit ut annum unum, qui sibi ab ineunte imperio Constantini M. deerat (supra col. 75), hic recipiat et deinceps usque ad Phocæ et Heraclii tempora æram Alexandrinam (quam octo annis deflere novimus) accurate describat.

(d) Col. 339. Vide *Acta sanctorum*, tom. X Octobris, pag. 679.

(e) Col. 331. Τὸ πέμπτη delendum monet Henschenius Dissert. cap. V.

(f) Col. 374. *Acta SS.* tom. X Octobris, p. 688 et 690 seqq.

(g) Col. 489. Vide *ibid.*, p. 695.

(h) Col. 499. Legendum Junii monet Henschenius, et mox sequentis paragraphi lin. 2, *indictione decima quarta*. Vide ejus Dissertationis cap. v.

(i) Col. 502. Lege *decimo* tantum, quia cyclo solis 2, littera Dominicali E, in diem x, non in xv Dominica incidebat. HENSCHENIUS.

(j) Col. 510. Ut legas *diem mensis vicesimum septimum*, vel *diem hebdomadis quartum* jubet littera Dominicalis E cyclo solis 13. HENSCHENIUS.

(k) Col. 531. Vide *Acta SS.*, Octobris tom. X, p. 698 (coll. p. 760) et 699.

(l) Col. 574. Vide Henschenium, c. V, n. 29.

(m) Col. 659. Quo pacto hic Theophanes annos Heraclii xvii et xviii in unum conflaverit scite explicat Henschenius in Dissertatione, cap. iv.

(n) Col. 687. Lege *decimo tertio*; initio enim paragraphi natus dicitur die septimo. Vide Henschenium in Dissertatione laudata.

(o) Col. 691. Hunc locum emendat Henschenius, cap. V.

(p) Col. 723. *Octava* corrigit Henschenius.

(q) Col. 826. Cum tunc littera Dominicalis fuerit A, apparet diem mensis fuisse 17. HENSCHENIUS.

(r) Col. 871. Theophanes hic martyria commutat. S. Andræ, dicti in *Crisi*, et S. Petri de Blachernis, de quo pauca habet ad Alexandrinum annum 759. Vide *Acta SS.* tom. VIII Octobr., pag. 128 sqq. Legendum itaque hoc loco: « Constantinus persecutor Petrum venerabilem monachum, » etc. Et paulo inferius « sed Petri sorores ipsum, » etc. Passus est autem S. Petrus de Blachernis die xvi Maii anni 761.

(s) Col. 879. Multa hic uno tenore et confuse narrat Theophanes quæ diversis annis contigerunt. Anno scilicet æræ Dionysianæ 763 ad finem ver-

gente, S. Stephanus junior e tuguriolo montis Auxentii abstractus, et mari Chrysopolim devectus, mox in Proconnesum exsul mittitur. Anno 766, sub finem idem sanctus ab exilio redux, carceri traditur, primum Phialæ aliquot dies, dein Prætorii. Anno demum 767, ætatis suæ LIII (non vero post annos LX in clausura exactos, ut scribit Theophanes), die xxviii Novembris, martyrii palmam accepit. Vide *Acta SS.*, tom. VIII Octobris, pag. 131.

(t) Col. 891. Hæc et quæ sequuntur intellige de S. Andrea in Crisi qui martyrio coronatus est die 20 Octobris, anni 767. Vide ad annum 753.

(u) Col. 950. Vide Henschenium, c. V, n. 11.

(v) Col. 983. Anno DCCCIII, Leo, Armeniarum Dux sub imperatore Nicephoro, cum magna exercitus atque pecuniæ parte venit in manus Saracenum, mense Februario Indictionis quartæ (*decimæ quartæ* perperam apud Anastasium legitur) *Sabbato primo Quadragesimæ*. Verum eo anno, cyclo lunæ xiv, solis viii, littera Dominicali E Pascha fuit xiii Aprilis, adeoque dictum Sabbatum cecidit in 1 diem Martii. Ut igitur non erraverit Theophanes ipsomet anno, quo potuit scripsisse, et quo alias plures temporum notas recte composuit, credendum librariorum incuria jam olim (nam etiam Anastasius ita scriptum reperit) excidisse voculam: unam, ipsumque Theophanem (ut alias in simili casu de Indictione vidimus anno Constantini xviii, et de verno tempore in Chronico Alexandrino) scripsisse: μέλλοντος, sive ἐνισταμένου τοῦ πρώτου Σαββάτου τῶν Νηστειῶν) *instante primo Jejuniorum Sabbato*. HENSCHENIUS.

(x) Col. 1179. Ex hoc loco, itemque ex num. 24 et 27, et demum ex Vita Henschenii, tomo VII Maii num. 9, 10 et 16, apparet, prædictum hagiographum, qui *Acta Anastasii Persæ* illustravit, vel scripsisse præsentem exegesim, vel saltem multum ad eam contulisse: a nonnullis enim Papebrochio adscribitur; quod ut discat lector unde factum sit, advertat, in *Actis sanctorum* tomo tertio Martii nullum nomen præfixum eam gerere. Ut dicam quod sentio, mihi videtur Henschenius pleraque quæ eadem continentur variis temporibus collegisse, Papebrochius vero, cum collega ætate et defatigatione tum premeretur, ea oratione sua adornasse. Nos autem qui variis in locis chronographiæ notationes ex hac exegesi exceptas Henschenii nomine signavimus, exegesim ipsam nomi ne eodem inscribendam esse arbitrati sumus.

(y) Col. 1181. Hæc præter veritatem dicta et emendanda sunt. S. Maximus enim in *Computo eccles.*, cap. 33: τὴν ἐπιπέμην, ἢ ἰνδίκτιῶνα Ῥωμαῖοι καλοῦσι...; et aliæ hujusmodi adducit Cangius in *Glossario Græco*. Attamen verba Heraclii recte interpretatur auctor dissertationis, ut patet ex ejusdem Cangii editione Chronici Alexandrini (quod *Paschale* ipse vocavit), ubi hunc in modum dicta verba efferuntur: Τῆς γὰρ καὶ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου μηνὸς τῆς ἐνισταμένης πρώτης ἐπιναμῆσεως. Quæ sic Cangius vertit: « Nam xxiv Februarii præteriti mensis, prima Indictione, etc.

FINIS TOMI CENTESIMI OCTAVI.

UNIV. OF MICHIGAN,

MAY 6 1914

Digitized by

Google

Распознавание текста

АВК/FR

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 03704 2556

Replaced with Commercial Microform

**DO NOT REMOVE
OR
MUTILATE CARDS**

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были отданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как минимум о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>